

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Bibliotheca

Palatina
Düsseldor-
piensis.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

B.

Donné à la Bibliotheque &c.

Par

M. Hamm comme avocat Legal.

Dusseldorff le 9. Aout 1788.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Symphorematis Tom. II.

SVPPLICATIONVM, PRO PROCESSIBVS, SVPER OMNIBVS AC SINGVLIS IMPERII ROMANI CONstitutionibus, in supremo Cameræ Imperialis auditorio impetrandis,

CVM ADIVNCTIS RECENTIORIBVS votis seu relationibus ac decretis desuper redditis, earumq; requisitis.

ADDITIS INSVPER VARIIS CONSVLTATIONIBVS, DVBIIS, ac decisionibus, ad singulas Imperii Constitutiones, præsertim in causis mandatorum, & Cameræ Processum pertinentibus:

MAXIMA EX PARTE ENOBILISS. ET CLARISSIMI I.C. DOMINI ANDREÆ GAILII, *aliorumq; supremi auditorii* ADSESSORVM *lucubrationibus excerptis.*

OPVS OMNIBVS ADVOCATIS, PROCVRATORIBVS, ET GAVSAS in Camera agentibus, apprimè vtile & necessarium.

EDITVS STVDIO ET OPERA ADRIANI GYLMANNI I.C. GERMANIAE, *priori editione, mendis innumeris sublatis, castigatior correctiorq; recusus.*

CVM ELENCHO SVPPLICATIONVM. VOTORVM. DVBIORVM. DECISIONVM. renouato operi antepositio; Item INDICE rerum & materiarum locuplete.

KŒNIGL: BIBLIOTHEK ZU DUSSELDORF

ANNO M. DC. V.

Francofurti, Apud Io. Saurium, Impensis Io. Theobaldi Schönvvetteri.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf

(2°)
21 R.R.II.149
2:3

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI AC DOMINO, DOMINO MAVRITIO,

Landtgrauio Haßiæ, Comiti in Catzenelebogen, Dietz, Ziegenhain & Nidda, &c. Domino ſuo clementißimo.

SYMPHOREMATIS noſtri, Princeps Illuſtriſſime, nuncupationem, primæ huius Operis parti præfixam, hoc loco quocunque modo iterare, aut recoquere, eſſet reuera & actum agere, & Illuſtriſſimæ T. Celſitudinis æquiſſima clementia iniquiſſime abuti. Ne tamen huiuſce ceu prologi ſecundæ parti aſſuti aut præmiſſi, Illuſtriſſima T. Celſitudo forſitan admiretur cauſam, hæc minore (quod aiunt) pomœrio præfinita clementer attendat, quæ breuibus perſtringam. Prima huius Operis pars iam dum ante ſemeſtre à me edita eſt: Hæ autem poſteriores duæ, tum propter ſumptuum grauitatem, tum propter breuitatem temporis, & ſimul ſingularum materiarum diſpoſitionis difficultatem, eodem momento vnà lucem videre minime potuerunt. Fieri interim perfacile potuit, vt aut caſu, aut aliorum apporrectu partem primam Illuſtriſſima T. Celſitudo iam dudum viderit. Quod ſi fors ita accidit, haud dubio Illuſtriſſima T. Celſitudo oppido admirata eſt iuxta, quid ſit id, vt, quod mature eidem T. Celſitudini nuncupatum equidem voluerim; ſerius tamen, & quaſi poſt feſtum tradi, aut tranſmitti curauerim. Sed eſt, Princeps Illuſtriſſime, inſtitutæ huiuſce moræ, ſeu ſerioris traditionis hæc vnica cauſa, quod ineonueniens & indignum mecum putauerim, mutilatum Opus aut diſcerptum, adeoque imperfectum, Illuſtriſſimæ T. Celſitudini inſinuare aut offerre. Oblationis itaque officio eo mihi vſque expectandum fuerat, dum integrari & compleri Opus vniuerſum accuraſſem. Id quod tandem ſeria & feſtinata quam maxime

operarum promotione impetraui. Accipe ergo Illustrissime Princeps, tres has iam complete editas nostri Symphorematis partes, ea clementia, quæ humillimæ meæ nuncupationi vel ex minimo respondeat: & tum ipsum Opus, tum memet Illustrissimæ T. Celsitudinis humillimum seruitorem sperata clientela clementer benigneque suscipe. Pro qua clementia

Gliscat Honor, nomenq; tuum, regniq; potestas
Crescat in immensum, stet patriæq; Salus.

Amen.

Illustris. T. Celsitudinis

Humillimus & deuotissimus
Cliens

Ioan. Theobaldus Schônvvetterus ciuis & Bibliopola Francofurtensis.

SERIES

SERIES VOTORVM, CVM ANNEXIS EORVNDEM DECRETIS, DECISIONIBVS, AC RELATIONIBVS, &c. QVÆ IN HAC PRIMA PARTE HVIVS OPERIS Tomi secundi continentur.

VOTVM 1. *Materia interuentionis.* pag. 1

De turbatione, mit gefänglicher Einziehung eines Vbelthäters. 20

De probatione iuris venandi. 33

Von Verwüstung der Landtwehr. 39

Sententia definitiua. 50

2. *De confiscatione bonorum.* 51

Sententia. 53

3. *De annuo reditu.* 53

Sententia. 57

4. *De editione testamenti in puncto compulsorialium.* 58

5. *De commissione ad perpetuam rei memoriam in causa exemptionis, & iuramento calumniæ.* 67

Sententia. 75

6. *De legitimis ac sufficientibus indiciis contra veneficii suspectam, non solum ad inquisitionem, sed etiam torturam procedendi.* 76

Quæstio: An captiuæ petenti, antequam subiret torturam, danda sit copia indiciorum cum termino ad faciendum suas defensiones. 78

De modo torturæ. ibid.

Sententia. 83

7. *De nullitate processus, & interdicto, Vti possidetis.* 83

8. *De exceptionibus articulatis in puncto deuolutionis admittendis.* 89

Sententia. 95

9. *De priuilegiis conseruatoriis, conseruatorum potestate & auocatione à Iudice Rotæ vilensi.* 92

Sententia. 95

10. *De mandato de non offendendo, & mandato pœnali* auff den Religionfriden. 95

11. *De mandato in causa religionis de non offendendo.* 100

12. *An mediate subiectus contraueniens* dem Religionfrieden *in Camera conueniri possit.* 101

Bedencken in einer Religionsachen. ib.

13. *De Calendario Gregoriano.* 104

14. *De fracta pace.* 105

Sententia. 106

15. *De causa fractæ pacis.* ibid.

16. *De interuentionalibus articulis in causa pignorationis admittendis, vel non.* 119

17. *De exceptione domini, pignorationem suo iussu non factam esse.* 120

18. *Vtrum iussus seu ratihabitio domini circa pignorationem à subditis factam, statim intelligatur, (præsumptiue saltem) probata, si de interesse ipsius domini aliquo modo constet.* 119

Sententia. 123

19. *De paritione in mandato pignorationis iniuncta.* ibid.

20. *An ius nouum quærendum in supplicatione pro mandato pignorationis in specie exprimendum sit.* 124

21. *De inuestitura feudi.* 125

22. *De pago vendito sub pacto de retrouendendo.* 143

23. *De constitutione pignorationis.* 146

24. *De damnis & expensis litis in constitutione arrestorum restituendis.* 157

25. *De attentatis an locum habeant causa principali adhuc pendente.* 158

26. *De mandato sine clausula, & clausula, si preces, veritate nitantur.* 158 (159

27. *De salario aduocato promisso, nec soluto.*

28. *De nouis testibus, attestationibus publicatis, recipiendis.* 160

Elenchus Votorum

29. De condictione certi ex mutuo. 161
30. De Gabellis & Vectigalibus. 164
31. De requisitis constitutionis Arrestorum. 165
32. De modo procedendi in contumaciam contra citatum per edictum. 166
33. Contra citatum per edictum an proclama decerni possit. 167
34. De beneficio excussionis ex epistola D. Adriani ex l. 2. C. de rescin. vend. 168
35. De exceptionibus sub & obreptionis contra mandatum sine clausula de relaxandis captiuis. 170
36. An filius agere possit de bonis paternis patre superstite. ibid.

ELENCHVS SECVNDÆ partis.

Votum 1. De reluitione. pag. 1
Tenor libelli. 2
Exceptionales siue defensionales reorum. ibid.
2. De donatione à clerico in spurium suum facta. 6
Sententia. 8
3. De cognitione Iudicis & priuilegio in causa Appellationis. ibid.
Definitiua. 14
4. De erroris reuocatione in confessione seu responsione ad positionales admissi. ibid.
5. De iniuriis & actione ex l. diffamari. 15
6. De iniuriis & l. Aquilia. 22
Sententia. 26
7. De iniuriis & probatione adulterii. 26
Sententia. 31
8. De iniuriis. ibid.
9. De reiteratis iniuriis. ibid.
Sententia. 32
10. De actione iniuriarum. ibid.
Sententia. ibid.
11. De iuramento purgationis in causa iniuriarū, & an sententia in Procuratorem vel Reum ferenda sit. 33
Sententia ante & post iuramentum. ib.
12. De iniuriis scriptis iudicialibus insertis. 34
Sententia præambula & definitiua. 35
13. De actione iniuriarum. 36
Sententia. ibid.
14. De famoso libello, ob quem Reus infamia notatus fuit. 37
Sententia. 46
15. De immunitate à tributis & censibus, & de materia priuilegiorum. 46
16. De puncto appellationis deuolutæ & attentatorum. 55
17. An Iudex inferior ob non legitime conscripta Acta mulctandus sit. 57
18. De clausulæ jetzt als dann/vnd dann als jetzt/ efficacia, & negligentia Procuratoris. ibid.
Sententia. 59
19. De sententia Commissariorum seu arbitrorum à Cæsare datorum in puncto Appellationis. 59
Sententia. 61
20. De materia renuntiati priuilegii in puncto Appellationis. 62
Sententia. 63
21. Consortes eiusdem litis an sententiæ contra se latæ in solidum, vel pro virili portione satisfacere debeant. 63
22. De actione præscriptis verbis ex arbitramento seu transactione super dote instituta. 64
Sententia. 77.
23. De rei vendicatione. ibid.
Sententia. 81
24. De nullitate in causa appellationis. ibid.
25. De recuperāda & adipiscenda possessione in puncto executionis & paritionis. 83
Sententia. 90
26. In causa Appellationis, & an Appellatus ob contumaciam in pœnam banni declarari possit. 90
Materia vsurarum. 92
Entschuldigung vnd Bedencken eines Collegii, warumb dasselbe in causis vsurarius nicht Vrtheil ergehen lassen. 106
27. Materia fractæ pacis: & quatenus accusatore fractæ pacis mortuo instantia pereat. 109
28. De iure collectandi. 112
29. De litis contestatione. 116
30. De impedimento litis contestationis. 117
31. Arctior inhibitio quando decernenda sit. 119
Sententia. 120
32. Bannitus propter fractam pacem petens reuisionem, quando audiendus sit. 120
33. Auocationum materia. 124
34. De exceptione declinatoria. 127
35. De præteritione in testamento. 128
36. De constitutione fractæ pacis. 130

37. De

37. De auocatione causæ fractæ pacis à Camera ad Imperatorem. 131
38. De turbata possessione. 132
39. De constitutione fractæ pacis. 135
40. De Appellatione à taxatione expensarum. 136
Sententia. 137
41. De Appellatione à iuramenti delatione. 137
42. De iniuriis. 141
Sententia. 145
43. De denegata securitate. 145
44. De causa fractæ pacis: vbi tractatur Quæstio: An scilicet Commissarius, inchoato examine testiũ, testes, quorum linguam non intelligit, per interpretem examinare possit. 146
45. De restitutione minorum in integrum contra sententiam pœnæ declaratoriam in causa turbatæ possessionis. 147
46. De remedio rescindente & rescissorio in causa in integrum restitutionis. 151
47. De puncto desertionis in causa Appellationis. 154
48. De citatione, inhibitione & Appellatione extraiudiciali. 142
49. De restitutione, compulsorialibus, executorialibus, absolutione & alienatione. 161
50. An cumulatio plurium causarum post litem contestatam fieri possit. 167
51. De actione mutui & interesse, illiusque actionis requisitis. 168
Sententia. 170
Multifariæ quæstiones dubiæ in Cam. Imper. motæ ac decisæ à pagina 171. vsque ad finem huius partis secundæ habentur, pro quarum indagatione beneuolum Lectorem ad Summaria remittimus.

ELENCHVS TERTIÆ PARTIS Supplicationum cum Votis ac Decisionibus.

TITVLVS PRIMVS.

De mandatis sine vel in euentum cum clausula: deinde de mãdatis sine clausula tantum: postremo de mandatis cum clausula saltem.

Primus locus de mandatis sine vel in euentum cum clausula.

1. Suppl. pro mandato sine vel cũ clausula. 1
2. Supplic. pro mandato sine vel in euentum cum clausula aut saltem simplici citatione. 2
3. Suppl. pro mãdato sine vel cum clausula. 3
Suppl. alia pro mandato sine vel cum clausula, vel in euentum vmb ein förderlich Berichtschreiben. 4
4. Suppl pro mandato sine vel in euentũ cum clausula, aut saltem noua citatione. 5

Secundus locus de mandatis sine clausula tantum.

5. Suppl. pro mandato sine clausula, cum annexa citatione ad videndum. 6
6. Suppl. pro mandato sine clausula. 8
Mandatum sine clausula, in causa H. T. &c. contra F. K. 9
Mandatum sine clausula. 10
7. Suppl. pro mandato sine clausula. 10
8. Suppl. pro mandato sine clausula. 12
9. Suppl. pro mandato sine clausula. 13
Mandatum sine clausula cum annexa citatione ad docendum de parititone, vel videndum se declarari. 14
10. Suppl. pro mandato sine clausula. 15
11. Suppl. pro mandato sine clausula. 16
12. Suppl. pro mandato sine clausula ad seruandum contractum antecessorum. 17
13. Suppl. pro mandato sine clausula. 18
14. Supp. pro mandato sine clausula cum annexa citatione ad docendum, &c. vel videndum. 19
Mandatum sine clausula cũ citatione. ibid.
Mandatum sine clausula. 21
Mandatum sine clausula, auff eingenommenen Augenschein. 23
15. Suppl. pro mandato sine clausula. 23
Mandatum sine clausula. 24
16. Supplic. pro mandato sine clausula, den Supplicanten mit Gewalt vom Rechten nicht zu tringen/ &c. 25
17. Suppl. pro mandato sine clausula. 26

Tertius locus de mandatis cum clausula tantum.

Mandatum cum clausula. 26
Quæstiones quædam dubiæ, cum earum decisionibus ac resolutionibus ad præcedentes supplicationes de mandatis cum & sine clausula pertinentes. 29
Wie solche quæstiones dubiæ eins theils zu C. F. M. Cantzelley vberantwortet. 33

Elenchus Votorum

TITVLVS II.

Mandata de soluendo: item de immissione & remissione.

1. *Suppl. pro mandato de soluendo cum clausula, vel in euentum citatione.* 33
2. *Suppl. pro mandato pœnali de soluendo sine clausula, cum annexa citatione.* 34
3. *Suppl. pro executorialibus cum mandato sine clausula de soluendo.* 35
4. *Suppl. pro mandato pœnali de soluendo sine clausula.* 36
5. *Suppl. pro mandato de soluendo sine clausula, vel etiam in euentum promotorialibus obtinendis.* 37
6. *Suppl. pro mandato de soluendo sine clausula.* 38
7. *Suppl. pro mandato de soluendo sine vel cum clausula.* ibid.
8. *Suppl. pro mandato de soluendo sine vel in euentum cum clausula.* 39
9. *Suppl pro mãdato sine clausula de soluendo.* 40
10. *Supplic. pro mandato pœnali de soluendo sine clausula.* 41
11. *Suppl. pro mandato de soluẽdo cum clausula.* 42
12. *Suppl. pro mandato de soluendo sine vel in euentum cum clausula, annexa q; citatione.* 43
13. *Supplic. pro citatione & mandato de soluendo.* 44
Mandatum pœnale ad soluendum duplum, die zu Regenspurg *An. 76.* bewilligte Türckenstewer betreffendt. 45
Mandatum ad pœnam dupli cum citatione. 46
Mandatum de soluendo cum clausula. 47
Mandatum de soluendo sine, & assecurando cum clausula & citatione respectiue. 48
14. *Suppl. pro mandato de soluendo.* 50
Mandatum de soluendo sine clausula. 53
Citatio in Schuldtsachen. 55
15. *Suppl. pro mandato pœnali sine clausula, & in euentum cum clausula,* Bekendtliche Schulden betreffendt. 55
16. *Sup. pro mãdato executoriali,* Bekendtliche verbriefften Schuldt betreffendt/ &c. 56
Mandatum cum clausula de soluendo & liberando. ibid.
Mandatum ad dimittendam hypothecam cum citatione, 58
17. *Supplic. pro mandato sine clausula ad dimittendam hypothecam.* 59
18. *Suppl. pro citatione ad videndum se immitti, nec non mandato sine clausula de liberandis bonis alius hypothecatis.* 60
19. *Pro citatione ad videndum se immitti ex l. fin. C. de edict. D. Adr. toll.* 61
20. *Supplic. pro immissorialibus & citatione.* 62
21. *Suppl. pro immissione in bonorum possessionem secundum tabulas.* 62
22. *Supplic. pro mandato de soluendo vel in euentum immissoriali.* 63
Mandatum immissoriale, & de non impediendo sine clausula. 63
23. *Sup. pro impetranda remissione mulctæ cuiusdam scribæ.* 65
24. *Suppl. pro mandato de soluẽdo sine clausula.* 65
25 *Suppl.* vmb Milterung der ein Marck Silbers aufferlegter Straff. 66
26. *Suppl. pro mandato sine clausula de remittendo.* ibid.
Tria Vota ad præcedentes supplicationes, pag. 67. 69. 72.
De intellectu consuetudinis Spirensis, quod coniunx superstes pro coniuge obligatur ad solutionem æris alieni. 68

TITVLVS III.

Pro mandatis de abstinendo & repudiando.

1. *Suppl. pro mandato sine clausula. De abstinendo ab hereditate paterna post factam renuntiationem cum iuramento.* 73
2. *Suppl. creditorum pro curatore hereditati repudiatæ à fratre dando.* 75
Anzeig vnd Bericht auff vorgehendt Decret/ &c. 76

TITVLVS IV.

Mandata inhibitoria.

1. *Suppl. pro citatione & inhibitione.* 76
2. *Suppl. pro citatione & inhibitione.* 76
3. *Suppl. pro necessaria inhibitione.* 77
4. *Suppl. pro inhibitione.* 78
5. *Suppl. pro mandato inhibitoriali cum citatione ad docendum vel videndum.* 79
6. *Suppl. pro citatione, inhibitione, & compulsorialibus.* 80
7. *Suppl. pro inhibitione.* ibid.

8. *Suppl.*

8. Suppl. pro citatione, compulsorialibus & inhibitione. 81
9. Supplic. pro citatione & inhibitione. 82
10. Suppl. pro citatione & inhibitione. ibid.
11. Suppl. pro citatione & inhibit. 83
12. Suppl. pro citat. & inhibitione. ibid.
13. Supplic. pro mandato inhibitoriali sine clausula. ibid.
14. Suppl. pro citatione & inhibitione. 84
15. Suppl. pro citatione & inhibitione. 85
16. Suppl. pro promotorialibus & mandato inhibitorio. 85
17. Suppl. pro arctiore inhibitione & citatione ad videndum. 86
18. Supp. pro citatione & inhibitione. 87
19. Supp. pro mandato inhibitorio & cassatorio cum clausula, siue citatione. 87
20. Suppl. pro citatione inhibitione & compulsorialibus. 88
21. Suppl. pro citatione & inhibitione. ibid.
Suppl. alia pro citatione & inhibitione, mit Anzeig. 89
22. Supplic. pro citatione & inhibitione respectiue. 89
23. Suppl. pro citatione & inhibitione. 90
Mandatum inhibitorium cum citatione. 91
Exceptiones sub. & obreptionis contra hoc mandatum porrecta. 92
24. Supplic. pro mandato inhibitorio, sine clausula. 93
Mandatum inhibitorium sine clausula, cum citatione. 94
25. Suppl. pro mandato inhibitionali. 96
Mandatum inhibitoriale. 97

TITVLVS V.

Mandata de relaxando.

1. Supplicatio pro mandato de relaxando sine clausula. 99
2. Suppl. super facto omni iure illicito, pro mãdato de relaxando & restituendo. 100
3. Suppl. pro mandato sine clausula de relaxando. 101
Supplic. vlterior sine vel in euentum cum clausula. 102
Suppl. alia pro mandato sine clausula, de administranda iustitia. 103
4. Suppl. pro mandato de relaxando captiuo, auff die Constitution von Pfandungen. 104
5. Suppl. pro mandato sine clausula, de relaxandis captiuis. ibid.
6. Suppl. pro mandato pœnali de mitigando carcere, ac præstando libero aditu sine clausula. 106
7. Supp. pro mandato pœnali sine clausula de relaxando captiuo, cum annexa citatione solita, auff die Constitution von Fahen vnd Pfänden. 107
8. Supp. pro mandato de relaxando captiuo sine clausula. ibid.
9. Supp. p citatione auff den Landtfrieden/ cum annexis mandatis de relaxandis captiuis, restituendo, & non amplius offendendo. ibid.
10. Supp. pro mandato de relaxando captiuo & non molestando. ibid.
11. Supp pro mandato sine clausula de relaxando captiuo, & non impediendi prosequi litem. 111
12. Suppl. pro mandato de relaxando captiuo cum clausula. ibid.
Mandatũ de relaxandis captiuis sine clausula. ibid.
13. Suppl. pro mandato auff die Pfandung relaxationis. 113
Supp. alia, p mandato de non offendendo. 115
Supplic. alia pro mandato relaxationis, aut saltem de non offendendo. ibid.
14. Suppl. pro citatione auff den Landtfrieden/ & mãdatis de relaxando, restituendo, & vlterius non offendendo. 116
Copia Schreibens N. N. an den E. F. zu M. darinnen begert wirdt reuisionem Actorum außzuschreiben. 117
15. Supp. pro mandato relaxationis incceratorum. ibid.
16. Supp. pro mandato relaxationis incarcerati. 118
17. Supp. p citatione ad videndũ se incidisse &c. & mãdatis de relaxando, ac amplius non turbando neque offendendo. 119
18. Suppl. pro mandato sine clausula, de relaxanda & restituenda vxore & exhibenda filia. 121
19. Suppl. pro mand. de relaxando captiuo, pendente appellatione. 122
20. Supp. pro mandatis desistendis vel exhibendis captiuis inhibitoriali, & non amplius turbando, cum annexa citatione ad videndum se paruisse, & respectiue in pœnam iuris incidisse. 123
21. Supplicatio pro mandato de relaxando captiuo. 124
22. Supp. pro mandato pœnali de relaxandis captiuis sine clausula auff die Constitution von Fahen vnd Pfandungen. 125

Supplic. vlterior pro mandato pœnali de relaxandis captiuis. 126
Item 3. & 4. supplicatio ibid.
23. Supplic. pro mandato pœnali de relaxando captiuo sine clausula cum citatione. 127
24. Supp. pro mand. pœnali, zu erledigung eines Gefangenen auff die Constitution der Pfandung. 128
Copia mandati secundi de relaxando, & non impediendo. 129
Vota ad præcedentes Supplicationes inueniens à pag. 130. vsque ad pag. 133

TITVLVS VI.
Mandata de via, itinere & flumine publico vtendo fruendo, &c.

1. Suppl. pro mandato sine clausula. 133
Suppl. alia pro mandato sine vel in euentum cum clausula. 134
2. Sup. pro mandato sine clausula. 134
Gutachten D. L. M. Z. an den Raht zu B. ꝛc. 135

TITVLVS VII.
Mandata de restituendo sine vel cum clausula.

1. Suppl pro mandato de restituendo cassatorio & inhibitorio, sine vel in euentum cum clausula, item citatione ad videndum cassari. 136
2. Supplicatio, Vmb gnädige Erkennung dessen den *3. Ianuarii,* jüngsthin gebettenen Mandats *de restituendo.* ibid.
3. Supplic. pro citatione & videndum se declarari, cum mandatis de restituendo, relaxando & arctiori inhibitorio. 138
Mandatum de restituendo sine clausula, ein abgenommen Pferdt betreffendt. 141
4. Suppl. pro mandato sine clausula de restituendo cum annexa citatione, vmb abschaffung eines new auffgerichten Zolls. ibid.
5. Supplic. pro mandato ad videndum se incidisse, &c. & mandato de restituendo. 142
6. Supplic. pro mandatis de relaxando, restituendo, & non offendendo, cum inserta petitione veniæ de in ius voc. &c. 144
7. Supplic. pro mandato cum clausula de restituendo, reuocando, & amplius non turbando, in causa religionis. 146
Mandatum sine clausula de restituendo & non offendendo. 147
8. Supplicatio pro mandato de restituendo sine clausula. 148
9. Suppl. pro mandato de restituendo, & vlterius non offendendo cum tribus vlterioribus supplicationibus. 149
10. Supplic. pro mandato pœnali inhibitorio & restituendo sine clausula cum annexa citatione. 151
Mandatum de restituendo, & non molestando. 152
11. Supp. pro mandato pœnali de restituendo, in causa. 153
Deprecatio heredum quorundam. ibid.
Mandatum de restituendo, & amplius non turbãdo sine clausula, vel saltem in communi forma. 154
Mandatum sine clausula de restituendo bona ex causa naufragii adempta. 155
12. Suppl. pro mandato pœnali sine clausula de restituendo. 156
Vota ad præcedentem supplicationem pertinentia, à pag. 157. vsque ad pag. 177. inclusiue.
Mandatum sine clausula de restituendo, das abgenommen Zehend Korn belangend. 178

TITVLVS VIII.
Mandata pro decernendo, maturando, renouando & reuocando.

Quinque priores huius tituli supplicationes sunt pro maturandis decretis. 184
6. Supplic. pro renouatione decreti. 185
7. Supplic. pro mandato de reuocando decreto cum annexa citatione sine clausula. 186
Tenor rescripti Imperatoris. ibid.
8. Supplic. pro decreto obligationis bonorum pupillarium. 187
Actorium ad præstandum iuramentum pro impetrando decreto obligationis bonorum pupillarium. 188

TITVLVS IX.
Mandata de noui operis nunciatione, & mandatis, quæ propterea fiunt.

1. Supplicatio pro mandato pœnali sine clausula

sula de demoliendo cum inhibitione, & annexa citatione. 189
Mandatum de demoliendo sine clausula. ibid.
2. *Supplic. pro mandato sine clausula de demoliendo nouo opere cum articulis probatoriis, & aliis petitionibus.* 191
Exceptiones sub & obreptionis cum annexa petitione. 192
Replicæ. 193
Duplicæ. ibid.
3. *Suppl. pro mandato de demoliendo & reintegrando sine clausula.* 194
4. *Supplic. pro mandato de non impediendo.* ibid.
5. *Supplic. pro mandato inhibitorio, aut de non impediendo lite pendente sine clausula.* 195
6. *Supp. pro mandato pœnali sine clausula de non impediendo ædificari, & ædificium in eo statu restituendo, in quo post oblatam cautionem fuit.* 196
7. *Supplic. pro mand. pœnali sine clausula, de non impediendo cœptum opus & extructionem aggerum prosequi.* 197
8. *Supplic. pro mand. pœnali de demoliendo.* 199
9. *Supplic. pro mand. de demoliendo ac restituendo.* 200
10. *Suppl. pro mand. pœnali sine clausula, de demoliendo.* 201
11. *Supplic. pro mandato demolitorio & inhibitorio sine clausula.* 202
12. *Suppl. pro mand. sine clausula de non impediendo cum annexa citatione,* einen newen Bauw betreffendt. 203
Votum. ibid.
Mand. sine claus. de non impediendo opere. 204
13. *Suppl. pro mandato inhibitorio super noui operis denunciatione.* 205
Votum. ibid.
14. *Supplic. pro mand. pœnali de non impediendo nouum opus.* 206
Votum. ibid.
15. *Supp. pro mand. de demoliendo.* 207
Mandatum sine vel cum clausula de ædificando domum demolitam, cum annexa citatione & mandato de non offendendo. 208
Mand. de non impediendo. ibid.
16. *Suppl. pro citatione & mandato de non ædificando sed demoliendo.* 209

TITVLVS X.

Mandata de non offendendo, turbando, molestando, nec impediendo.

1. *Supplic. pro mandato de non offendendo.* 210.
2. *Suppl. pro citatione ad videndum se declarari cum mandato de restituendo, & non offendendo, neque turbando in futurum.* 211
3. *Supplic. pro mandato sine clausula cum annexa citatione ad docendum, & mandato de non vlterius offendendo, & non turbando.* 212
4. *Suppl. pro mandato pœnali de restituendo. Item de non offendendo.* 213
5. *Supplicat. pro citatione* auff verwürckte Peen Kayserlich Schutz vñ Schirmbrieffe. *Item mandatis pœnalibus de non offendēdo, nec amplius turbando vel molestando.* 214
6. *Supplic. pro mandato de non offendendo,* vmb mittheilung zukom̃en Berichte Copey. 215
7. *Sup. pro citatione* auff den Landfrieden/ *& mandato de non offendendo,* vnd die verstrickten ledig zulassen. ibid.
8. *Supp. pro mand. de non offend.* 216
9. *Supplic. pro mandato de non offendendo.* 218.
Mandatum de non offendendo. 219
Mandatum de non offendendo, neque turbando. ibid.
10. *Suppl. de non offendendo.* 220
11. *Suppl. pro mandato de non offendendo, ratione Aduocationis.* 221
12. *Suppl. pro mandato de non offendendo.* 222
Mandatum de non offendendo cum citatione super iniuriis. ibid.
Mandatum de non turbando sine clausula. 224
Mandatum de non molestando & offendendo ratione institutæ litis. 225
Mandatum de non molestando contra sententiam, &c. cum citatione. 226
13. *Suppl. pro mandato inhibitoriali de non molestando, neque impediendo, prosequi litem.* 227
14. *Suppl. pro citatione & mandato de non offendendo & inhibitione.* 228
1. *Votum pro mandato pœnali de non offendendo.*

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Elenchus Votorum

dendo. 232
2. Vot. Mandat. de non offendendo, turbatæ possessionis. 233
3. Vot. pro mandato de non offend. & pro citatione ad prosequendam principaliter nullitatem, inhibitione & compulsorialibus. 238
4. Vot. De iure pascendi turbatæ possessionis. 230.
In quadam causa petitio summaria. 240
Positionales acterum. 241
Votum. 244
An seruitus acquiri vel constitui possit in alieno fundo. ibid.
Sententia definitiua. 254

TITVLVS XI.

De mandatis auocatoriis.

1. Suppl. pro mandato auocatorio. 254
2. Supplic. de auocando milite, de restituendo, & amplius non offendendo, auff die Constitution deß Landtfriedens. 255
3. Supplic. pro mandato de auocando, & non offendendo, item pro citatione ad videndum, & mandato de restituendo. 257

TITVLVS XII.

Mandata de non vendendo, alienando, nec vastando.

1. Supp. pro mandato inhibitoriali sine clausula, de non impediendo fieri venditionem seu alienationem. 258
Mandatum de non alienando neque vastando cum citatione. ibid.
2. Suppl. pro mandato sine clausula, de non cogendo alienari decimas: Item de restituendo. 259
Tenor mandati sine clausula. 261
3. Suppl. pro mandato de non alienando, seu potius ad se vi & metu trahendo subditos. ibid.
Mandatum sine clausula de non alienando cum citatione. 262
4. Suppl. pro mandato, ne Iudices inferiores concedant fieri cessionem, siue alienationem in fraudem creditorum. 263
5. Supplic. pro mandato de non vastando. ibid.
6. Supp. pro mandato pœnali de non vastando, sine clausula. 264
7. Suppl. pro mandato cum clausula, de non vastando & relaxando. 266
Mandatum de non vastando. 267
Votum. 268

TITVLVS XIII.

Mandata de aperiendo & exhibendo testamentum, Item de conficiendo inuentarium.

1. Suppl. pro aperiendo & exhibendo testamento. 269
2. Supplic pro mandato pœnali sine clausula de non impediendo confici inuentarium. ibid.
3. Supplic. pro mandato pœnali sine clausula ad exhibendum, & non impediendum cum citatione. ibid.
4. Suppl. pro mandato pœnali sine clausula, de non impediendo confici inuentarium. 270
5. Supplic. pro mandato pœnali sine clausula. 271
6. Supplic. pro mandato pœnali ad exequendum testamentum paternum inter liberos. 272
7. Supplic. pro mandato pœnali sine clausula, de non impediendo confici inuentarium. 273

TITVLVS XIIII.

Mandata de cassando.

1. Suppl. pro mandato sine clausula pro cassanda citatione, & amplius non procedendo cum citatione. 274
2. Supplic. pro citatione super nullitate. 274
Mandatum inhibitorium, & de cassando cum citatione. 275
3. Suppl. pro mandato cessatorio & inhibitorio. 276
Citatio ad videndum cassari. 277

TITVLVS XV.

Mandata pro administranda iustitia & saluo conductu.

1. Supplic. pro mandato sine clausula, de administranda iustitia. 278
2. Suppl. pro citatione. 279
3. Suppl. pro mandato sine clausula, de administranda iustitia cum saluo conductu auch gemeiner Güter eröffnung. ibid.
4. Supplic. pro mandato cum clausula pro administranda iustitia das Recht zu eröffnen / & saluo conductu concedendo. 281

Sup-

Supplic. pauperis vmb ordnung eines Aduocaten *& procuratoris, cum decr.* 282
5. *Suppl. pro citatione & inhibitione.* ibid.
6. *Suppl. pro mandato cum annexa petitione pro saluo conductu.* 283
7. *Supp.* vmb mittheilung eines Paßports von der Röm. Kayſ. May. vnſers allergnädigſten Herrn Raht vnd Cammerrichter. ibid.
8. *Suppl. pro mandato ſine & cum clauſula, vel in euentum saluo conductu.* 284
Mandatum ſine clauſula, de administranda iuſtitia cum citatione, in causa criminali. 285

TITVLVS XVI.

Mandata de ſatisfaciendo: Item mandata pro prorogando terminum.

1. *Supplic. & petitio ſeu potius ſatisfactio.* 285
2. *Supplic. & demiſſa ſatisfactio cum vltteriore petitione.* 286
3. *Suppl. pro citatione & mandato inhibitorio.* ibid.
4. *Supplic. pro prorogatione termini & procuratore ex officio deputando.* ibid.

TITVLVS XVII.

De mandatis executorialibus.

1. *Supp. pro mandato executoriali ſine clauſula.* 287
Suppl. vlterior pro mandato executoriali ſine vel in euentum cum clauſula. 288
2. *Suppl. pro deputatione executorũ, immiſſorum,* Schützer vnd Schirmer. 289
3. *Supplicat. pro mandato executoriali ſine clauſula & deputatione* eines Schutz vnd Schirmherrns. 290
4. *Suppl. pro executorialib. ſine clauſula cum annexa citatione.* 291
5. *Supp. pro executorialib. ſiue mandato ſine clauſula, cum annexa citatione ad docendum paruiſſe, vel videndum & audiendum immiſſionem fieri.* 291
6. *Suppl. pro executorialibus pœnalibus ad parendum ſententiæ* dieſes Kayſ. Cammergerichts / oder *mandato inhibitorio pœnali ſine clauſula, de non impediendo executionem* angeregter Sententz. 293
7. *Suppl. pro mandato executoriali.* 294
8. *Suppl. pro mandato executoriali.* ibid.
9. *Suppl. pro mandato executoriali ſine clauſula.* ibid.
10. *Suppl. pro mandato executoriali ſine vel in euentum cum clauſula.* 295
11. *Suppl. pro mandato ad publicandam ſententiam, & faciendam executionem, ſine vel cum clauſula & citatione.* 287
12. *Supplicat. pro executorialibus.* 288
13. *Suppl. pro mandato pœnali ſine clauſula, vel executorialibus.* 289
14. *Supplic. pro mandato executoriali ſine clauſula & citatione ad docẽdum,* wegen der eingezogenen Zinß. ibid.
Mandatum executoriale ſine clauſula. 301
Mandatum executoriale cum clauſula. 302
Mandatum executoriale cum citatione. 304
15. *Supp. pro mandato executoriali ſine clauſula.* 305
16. *Suppl. pro mandato executoriali.* 306
17. *Supplicat. pro mandato executoriali ſine clauſula.* 307
18. *Suppl. pro mandato executoriali (ſeu potius pro imploratione brachii ſecularis) cum annexa citatione ad docendum.* 307
Mandatum executoriale cum citatione. 308
Forma requiſitorialium executionis à Iudice inferiori ad ſuperiorem. 309
Vota ad præcedentes ſupplicationes. 109

TITVLVS XVIII.

De mandatis pœnalibus.

1. *Suppl. pro mandato pœnali.* 314
2. *Supp. pro mandato pœnali.* 315
Eiuſmodi extat pro mãdato pœnali vmb abſchaffung vngewöhnlicher Frohnen. ibid.
3. *Supplic. pro mandato pœnali ſine clauſula.* 316.
4. *Suppl. pro mandato pœnali.* 319
5. *Suppl. pro mandato pœnali, vt iudex ſententiam conceptam ferre non differat.* 319.
Copia citationis ad videndum ſe incidiſſe in pœnam l. cenſemus. Cod. de litigioſis. 320.
6. *Supplic. pro mandato pœnali ad reddendum rationes tutelæ.* 321
7. *Supplicatio pro mandato pœnali, & citatione*

tione pro eo, qui metu & propter resistentiam Iudicis intra longum tempus non appellauit, vel appellare ausus fuit. 322
8. Suppl. pro mandato pœnali ad Iudices inferiores, vt latam per eos sententiam executioni mandent. 323
9. Supplic. pro mandato pœnali sine clausula vmb abschaffung der Leistung *cum annexa citatione.* 324
10. Supp. pro mandatis pœnalibus, de soluenda obsidione, non offendendo, relaxando & restituendo cum annexa citatione ad docendum se paruisse. 325
11. Suppl. pro mandato pœnali sine clausula contra subditos contumaces. 327
12. Supplicatio pro mandato pœnali contra subditos contumaces. 328
13. Suppl. pro mandato pœnali sine clausula, de edendo. 329
14. Supplic. pro mandato pœnali sine clausula die verbott der Commercien / versperrung der Landtstrassen vnd schädliche *Monopolia* betreffendt. ꝛc. 330
15. Suppl. pro mandato pœnali cum clausula. 331
Mandatum pœnale sine clausula. 332
Anzeig mit geleister Parition / *cum annexis probatorialibus & petitionibus.* 334
16. Suppl. pro mandato pœnali cum annexa citatione ad docendum de paritione, vel ad videndum die Steuwer vnd Schatzung belangendt. 337
Mandatum pœnale sine clausula. 338
17. Suppl. pro mandato pœnali sine clausula. 340
Mandatum pœnale sine clausula cum annexa citatione ad docendum se paruisse vel videndum se declarari. 342
Mandatum pœnale, vel saltem cum clausula. ibid.
Mandatum pœnale de non impediendo prosequi litem. 343
18. Supplic. pro mandato pœnali sine clausula, cum annexa citatione ad docendum vel videndum, & in euentum pro sequestratione. 345
19. Suppl. pro mandato pœnali sine clausula. 347
20. Supplic. pro mandato pœnali sine vel in euentum cum clausula. 348
Mandatum pœnale sine clausula. 349
21. Supplicat. pro mandato pœnali sine clausula, pro conficiendis & edendis instrumentis publicis. 350
Mandatum pœnale sine clausula ad reddendum rationes tutelæ. 350
Mandatum sine clausula pœnale, vmb abschaffung eines newen Zolls. 351
Mandatum pœnale sine clausula cum annexa citatione ad docendum se paruisse vel videndum se declarari. 352
22. Suppl. pro mandato pœnali sine clausula. 253
23. Suppl. pro mandato pœnali & præfigendo termino ad emigrandum. 354
24. Suppl. pro mandato pœnali sine clausula. 356
25. Suppl. pro mandato pœnali sine clausula. 357
26. Supplic. pro mandato pœnali sine clausula. 357

TITVLVS XIX.

Mandata & supplicationes pro citatione.

1. Suppl. pro citatione ad audiendum & videndum se declarari. 359
2. Suppl. pro citatione & mandato inhibitorio. 360
3. Suppl. pro citatione. ibid.
4. Suppl. pro citatione. 361
5. Supplic. pro citatione per edictum, vel in euentum partim per edictum, partim ad domum. 362
Copia citationis ex l. diffamari secundum ius commune. 363
6. Supplic. pro citatione. 364
7. Suppl. pro citatione ratione denegatæ iustitiæ. ibid.
8. Supplic. pro citatione super denegata seu protracta iustitia. 365
9. Supp. pro citatione in causa protractæ iustitiæ. 366
10. Suppl. pro citatione ad deducendam nullitatem principaliter processus. ibid.
11. Supplic. pro processibus. 367
12. Supplic. pro citatione ad videndum rescindi vi & metu extortas transactiones. ibid.
13. Suppl. pro citatione ad videndum deduci nullitates. 369
14. Suppl. pro citatione contra Vrtheil der geschwornen. 370
15. Supplic. pro citatione auff hieuor außgangnen

gangnen Mandat/jnnhalt eines Vertrags zu vollnfahren/ꝛc. ibid.
16. Suppl. pro citatione, da ein Bürger ein Reichs Statt wil conueniren. 371
17. Supp. pro citatione & mandato auff den Landfrieden per edictum anzuschlagen/ da eines feindt worden. ibid.
Forma inhibitionis. 372
18. Suppl. pro citatione ad videndum se exonerari à tutela. 373
19. Suppl. pro citatione per edictum ad iustificanda & liquidanda debita & credita. 373
20. Suppl. pro ordinandis tutoribus. 374
21. Supp pro ordinandis tutoribus. 357
22. Suppl. pro confirmatione tutelæ. ibid.
23. Suppl. vmb gnädige Verordnung zu Curatorn ad litem, auch Zulassung zu præstirung deßwegen gewöhnlichen Gelübdt vnd Eydt. ibid.
24. Supp. pro adiunctione curatorum ad lites. 376
25. Supplic. pro mandato sine clausula ad ineundum computum & restituendum. ibid.
26. Supp. pro mandato ad reddendum rationes. 377
27. Suppl. pro mandato ad reddendum rationes & reliqua. 378
28. Suppl. pro commissione. 380
29. Suppl. pro decernendis alimentis. 381
30. Suppl. Mandati ad nominandum Curatorem ad litem cum clausula. 382
31. Supplicat. pro citatione ad videndum se immitti ex l. fin. C. de ed. D. Adria. toll. ibid.
32. Supplic. pro citatione ad assistendum liti & causæ, & constituendum procuratorem. 383
Commissio ad recipiendam rationem tutelæ à tutoribus reddendam. 383
Citatio ad videndum se incidisse in pœnam priuilegii. 384
Copia citationis per edictum. 385
Copia mandati & citationis, deß Kayserlichen Fiscals. 386
Copia citationis & mandati depositi. 388
Copia citationis & mandati ad videndum dari bonis curatorem. ibid.

TITVLVS XX.

De supplicationibus & mandatis, pro citatione, inhibitione & compulsorialibus.

In hoc titulo vigesimo nouendecim supplicationes pro Citatione, Inhibitione & Compulsorialibus à pag. 389. vsque ad pag. 398. reperientur.

FINIS.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

VOTORVM ET DVBIORVM VNA CVM EORVM DECISIONIBVS, RELATIONIBVS, RESOLVTIONIBVS AC CONSVLTATIONIBVS, AD HOC SVPplicationum Camer. Imper. opus positorum

PARS PRIMA.

VOTVM I.

In causa M. contra K.

In puncto interuentionis, prætensum intereſſe der Herrn Hertzogen zu S. belangendt.

SVMMARIA.

1 *Petitio articulata alicuius, an publicatis atteſtationibus, adeoq; in puncto concludendi ratione prætenſi intereſſe, ad probandum admittatur.*

2 *Tertius oppoſitor, liti ſe opponens, quando admittendus ſit, & quando non. num. 3.*

4 *Interueniens ſeu tertius defenſor litem aſſumere tenetur in eo ſtatu, in quo tempore oppoſitionis verſabatur.*

5 *Tertius defenſor interueniens nouum libellum dare, vel nouum proceſſum inſtituere non poteſt. num. 10.*

Tertius animo defendendi interueniens ſuper iiſdem articulis alios teſtes de prætenſo iure ſuo producere nequit, ſed tantum cauſam cœptam proſequitur.

6 *Principalis publicatis atteſtationibus in ſecunda quoque inſtantia teſtes producere nequit, ſuper eodem iure: ſic etiam tertia perſona deſuper interueniens ad nouos teſtes producendos non admittitur. num. 7. & 8.*

9 *Ob quam cauſam plerique interueniant, & cur non omnes indiſtincte interuentiones admittendæ.*

11 *Proteſtatio extraiudicialis quando locum habeat, & ſufficiens ſit.*

12 *Interueniens ſi in examinatione teſtium de ſuo proprio intereſſe proteſtatus eſt, non vt alium defendat, proteſtatio illa valet; ſecus eſt, ſi proteſtatus, vt alium defendat.*

13 *Rationes, cur proteſtatio, quæ ſit ad iuuandum vel defendendum Reos, non valeat, num. 15. & ſeq.*

14 *Proteſtatio tantum ius proteſtantis conſeruat, non vero auget, vel de nouo dat.*

17 *Ius proſequendi ſuum intereſſe in alia inſtantia an defenſori tertio reſeruari debeat.*

18 *Tertio interuenienti ius appellandi manet ſaluum, modo aliquid noui principaliter deducere cupiat.*

19 *Res inter alios acta tertio interuenienti nocere non debet.*

20 *Rotulus an valeat, ſi examen teſtium non per commiſſarios ipſos, ſed per ſubſtitutos ſeu ſubdelegatos eorum expeditum fuerit? Affirm.*

21 *Commiſſarius vel delegatus ſummi Principis pro arbitrio de iure ſubdelegare poteſt.*

22 *Examen teſtium inuitis partibus an etiam per alios quam commiſſarios expediri poſſit.*

23 *Receptor in recipiendis teſtibus cæteriſque ad examinandum pertinentibus iuriſdictionem habet: ſecus vero in examinatore, qui nec ſubdelegare poteſt. num. 24.*

25 *Ciuitates Imperiales priuilegium* der Außträge *aduerſus nobiles imperii non habent: ſed in Camera eos conuenire poſſunt. num. 26.*

27 *Rei in hoc voto an imperio immediate ſubiecti ſint.*

28 *Actio edicti*; Si quis ius dicenti non obtemperauerit: *& fiſco competit, & litigatori læſo datur.*

29 *Pœna inter fiſcum & Actorem quomodo diuidenda.*

30 *Mandatorum narrata loco libelli repetuntur: & actio ex medio concludendi formari debet. numer.31.*

32 *Declaratio libelli ex narratione sumi potest & debet.*

33 *Actio interdicti vti possidetis intentata, & qua de causa.*

34 *Hodie loco interdictorum agi potest actione in factum in omnibus casibus, ex quibus olim ex interdictis agebatur.*

35 *Quomodo ex conclusione libelli cognosci possit, actionem* vti possidetis *esse intentatam.*

36 *Negatoria vtilis in rem actio pro iuribus incorporalibus competit.*

37 *Verba,* spectare, pertinere, restituere, *ex vi propria & sui natura ostendunt petitorium simul cum possessorio esse intentatum.*

38 *Vbi de priuilegio agitur, petitorium tractari videtur.*

39 *Possessorium iurisdictionis alias mixtam causam proprietatis habere dicitur.*

40 *Interdictum retinendæ cum petitorio cumulari vel coniungi potest, & in quibus.*

41 *Cumulatio quarundam actionum quæ.*

42 *Confessoria & negatoria cum interdicto retinendæ cumulari possunt.*

43 *Vsus iurisdictionis cum patientia aduersarii loco possessionis in incorporalibus habetur.*

44 *Possessio vel quasi in incorporalibus quid sit.*

45 *Actio directa saltem domino prædij competit.*

46 *Dominium hic est causa negatoriæ actionis.*

47 *Probatio possessionis sufficit in actione negatoria vtili, neque necesse est dominium probare.*

48 *Territorii appellatione nec proprietas nec dominium necessario veniunt.*

49 *Quasi negatoria actio iurisdictionem concernit.*

50 *Iurisdictio territorium concernit, non tamen prædio debetur, sicut seruitus, sed personæ.*

51 *Iurisdictio an hic penes Actores sit, quæ sine territorio apud eos quoque esse potest.*

52 *Dominium, territorium & iurisdictio inter se sunt separata.*

53 *Iurisdictio sine dominio & territorio, ac vice versa esse potest.*

54 *Dominium in negatoria directa necessario probandum est.*

55 *Actiones intentatæ an probatæ sint.*

56 *Testes de auditu deponentes quando probent.*

57 *Territorium vel* Landtwehr *an hic confundantur, an vero pro eodem ponantur.*

58 *Ciuitatem habens, territorium quoque ratione connexitatis habere intelligitur.*

59 *Territorium habens, procul dubio iurisdictionem habere censetur.*

60 *Territorium an nomine ciuitatis includatur.*

61 *Iurisdictio est indiuisibilis.*

62 *Accessorium naturam sui principalis sequitur.*

63 *Territorium est de pertinentiis & accessoriis ciuitatis.*

64 *Iurisdictio territorii ex iurisdictione ciuitatis vel castri, quasi à capite dependere dicitur.*

65 *Appellatione territorii vel castri iurisdictionalia & honorificentiæ venire dicuntur.*

66 *Testes non dicuntur singulares aut varii, quando in effectu in eo conueniunt, de quo controuertitur.*

67 *Sufficit in facto principali testes esse concordes, licet in quibusdam circumstantiis discordent.*

68 *Error & discordia in nomine non vitiat dicta testium.*

69 *Exercitium iurisdictionis plene iurisdictionem probat.*

70 *Quasi possessio in incorporalibus proprie in actibus possessoriis consistere dicitur.*

71 *Quasi possessio nihil aliud est quam vsus & exercitium: & sine quibus ea acquiri nequit. nu 72.*

73 *Testes de proprio ipsorum visu, facto & scientia deponentes, maiorem fidem merentur.*

74 *Iurisdictio eiusq; confines per testes singulares probare dicuntur, si vnus de vno istius actu, & alter de alio actu deponat. num. 146.*

75 *Probatio ex testium depositionibus quando plena resultat.*

76 *Locus præsumitur esse eius, qui in eo iurisdictionem exercet.*

77 *Meri imperii potestas in causarum criminalium cognitione versatur.*

78 *Mixtum imperium & simplex iurisdictio ad pecuniarias causas pertinent.*

79 *Is merum imperium habere dicitur, qui in ciuilibus & criminalibus causis cognitionem habet.*

80 *Captura, traductio & incarceratio delinquentium sunt indicia meri & mixti imperii.*

81 *Carcerem habere non est imperii. sed in carcere tenere, deq; eo cognoscere animaduertendo vel exinde dimittendo.*

82 *Captura est de mero imperio.*

83 *Executio sententiæ in criminalibus ad merum imperium pertinet.*

84 *Pignorationes & mulctarum receptiones mixti imperii & iurisdictionis actus esse dicuntur.*

85 *Testes de vniuersitate, in causa vniuersitatis deponentes idonei non sunt sed suspecti, cum in propria causa deponere videantur.*

86 *Subditi an pro dominis testimonium ferre possint; & distinctio quæ hic.*

87 *Ratione iurisdictionis subditi à testimonio non repelluntur.*

88 *Dominus alicuius prouinciæ si causam cum aliquo habeat, an subditi suæ prouinciæ testes esse possint?*

89 *Subditi etiam idonei testes cur in causa dominorum esse possunt.*

90 *Domini terrarum & ciuitates de iure communi fundatam intentionem habent, respectu iurisdictionis, quoad res intra limites territorii sitas.*

91 *Res præsumitur esse de iurisdictione eius, cuius territorium est, nisi contrarium ostendatur.*

92 Con-

92 *Confessione propria nulla maior probatio esse potest.*

93 *Nimis indignum esse iudicatur, vt quod sua quisque voce dilucide protestatus est, id in eundem casum infirmare, testimonioq; proprio resistere.*

94 *Vocabula* Landtwehr/Landgraben/Bezirck/Grentz/Gebieth/Boden/Zäun/ *& similia indifferenter hic sumuntur, & significant idipsum, quod apud* IC. *territorium vel districtus dicitur. num.* 95. 98. *&* 101.

96 *Territorium secundum quosdam dicitur spacium terræ iurisdictione munitum.*

97 *Vocabulum* Landtwehr *seu* Landgraben *pro finibus seu limitibus territorij hic a testibus accipitur.*

99 *Territorium aliquando pro iurisdictione, eiusque exercitio accipitur*

100 *Territorium comprehendit, quicquid est inter territorii fines.*

102 *Confinia mensuram indicant, rem designant, & quicquid est intra includunt.*

103 *Terminus terminans dicitur, quicquid est extra fines agri.*

104 Landwehr *&* Landgrentz *nomine tantum differunt, non re ipsa.*

105 Landtgrentze *quid sit.*

106 *Territorium eiusque confines quomodo distingui soleant.*

107 *Frustra disputatur de nomine rei si qualitas est certa.*

108 *Qualitas certa idem operatur, quod finium expressio: & locus propter qualitatem expressam redditur certus. num.* 109.

110 *Fundans se in toto territorio, dicitur se fundare in qualibet eius parte.*

111 *Quod iuris est de toto, quoad totum, idem est de parte quoad partem.*

112 *Omnia loca in territorio alicuius ciuitatis sita, ad eandem de iure pertinere dicuntur quoad iurisdictionem, imperium, & regalia.*

113 *Omnis villa in comitatu alicuius ciuitatis sita, sub eadem esse videtur, nisi speciale priuilegium habeat.*

114 *Iurisdictio inseparabiliter territorio adhæret.*

115 *Iurisdictio eius esse censetur, cuius & territorium esse reperitur.*

116 *In quodam territorio potest quidam iurisdictionem habere, alter vero proprietatem.*

117 *Testes eo magis probare videntur, si in tempore conueniunt.*

118 *Testibus de maiori tempore deponentibus si numero plures sint, magis creditur, quam testibus de minori tempore deponentibus.*

119 *Vocabulum,* Feldt / *prædium seu fundus, quoscunque agros, syluas, hortos, vineas, adeoque omnia bona ruralia, immobilia, ad fundum seu prædium pertinentia sub se comprehendit.*

120 *Fundus pro omni eo, quod solo continetur, accipitur, & fundi censentur esse omnia, quæ intra se tenet. num.* 121.

122 *Pars fundi recte dicitur fundus.*

123 *Verba vulgari modo & secundum communem vsum sunt intelligenda.*

124 *Verba potius sumenda sunt, secundum quod idiotæ capiunt, quam secundum iuris dispositionem.*

125 *Actus capturæ seu prehensionis delinquentium merum imperium denotat.*

126 *Testium dicta quocunque modo concordanda, iuuanda & concilianda sunt.*

127 *Contrarietas testium per distinctiones & diuisiones iuuari debet.*

128 *Pubes an testimonium ferre possit de iis, quæ in pupillari ætate vidit vtique.*

129 *Testes de auditu deponentes si vnum contestem habent, qui de visu deponit, plene probant.*

130 *Testes affirmatiue testibus negatiue deponentibus præferuntur.*

131 *Causa affirmatiua est credibilior negatiua.*

132 *Vni affirmanti plus creditur, quam duobus negantibus.*

133 *Dictum vnius negantis, duos affirmantes non ledit.*

134 *Testis vnius depositio negatiua, veritati & testibus affirmatiue deponentibus præiudicare vel obesse nequit.*

135 *Vicinia præsumptionem scientiæ inducit.*

136 *Ignorantia allegari nequit eius, quod palam & publice fit.*

137 *Scientia præsumitur eorum, de quibus in loco, vbi quis habitat, est publica vox & fama.*

138 *Scientia eius, quod publice scitur atque cognoscitur præsumitur.*

139 *Scientia cum aliquo actu superueniens, non improbat, sed approbat.*

140 *Qua facilitate quid obiicitur, eadem etiam diluitur.*

141 *Non probatur hoc esse, quod ab eo abesse contingit.*

142 *Per verba enunciatiua seu narratiua nulla obligatio seu dispositio inferri potest.*

143 *Verba enunciatiua propria quæ dicuntur.*

144 *Verbis narratiuis vel relatiuis standum non est.*

145 *Testis dictum ad articulum refertur, omnisque responsio ad interrogationem.*

PRÆIVDICIVM hæc nostra submissio est. An scilicet petitio † articulata Ducum S. publicatis & deductis iam attestationibus, adeoque in puncto concludendi ratione prætensi interesse, ad probandum sit admittenda: Ita quidem vt sententia definitiua, inter partes principales (inter quas iam conclusum est) tantisper differatur, donec hic punctus ratione interuentionis fuerit decisus. Et quidem communis DD. est conclusio: Tertium † oppositorem, 2 qui se liti opponit, admittendum esse, hoc modo, vt quoties is litem assumat, ad coadiu-

uandum Reum vel Actorem vtque ei adsistat (vt in præsenti nostro casu) tunc in eo statu causam prosequatur, quo prosequebatur ipse principalis, hoc est, quo erat tempore interuentionis, vt probatur per *c. fin. vt lit. pend. in 6.* Vbi sic respondetur, sane si ad defensionem ipsius litis aliqui quorum interierit, petierint se admitti, eos in illo statu, in quo ipsam inuenerint decernimus admittendos. Ex quibus
3 colligitur, non esse tertium † admittendum ad hoc, vt nouum statum causæ prosequatur, si ipse accesserit ad defensionem alterius, qui iam causam fuerat prosecutus: Imo tenetur etiamsi defensio eius interierit, in eo statu causam prosequi in quo erat tempore oppositionis seu interuentionis, vt voluerunt Felin. *in cap. cum super. numer. 15. de re iud.* Vbi etiam Innocen. Panormitan. Imola & Bald. *in authent. nunc si hæres. ad fin. C. de litigios.* & plures quos allegat Couarr. *cap. 13. numer. 1. pract. quæst.* Et ideo si tempore interuentionis concluſum vel renunciatum sit in causa, non potest tertius vllo prætextu, causam iam ad finem perductam, quo minus sententialiter decidatur, impedire: Secundum claram decisionem Franc. Marci. *quæst. 101. numer. 1. & 3. part. 2.* qui ad hoc allegat Pet. de Anchar. Gemin. & Phil. Francum. *in d. c. hi qui vt lit. pend. in 6.* Quod idem etiam contra Bartol. dicendum concludit Couarr. *d. cap. 13. numer. 2. pract. quæst.* Quando tertius etiam ignorans testes produci, post publicationem eorundem ad defendendum principalem vult interuenire, allegare, & alios testes producere: vt scilicet ad hoc non admittatur: quam sententiam ideo dicit de iure procedere, quod ta-
4 lis defensor † seu interueniens, assumere teneatur litē in eo statu, in quo versabatur tempore oppositionis sine vlla distinctione, siue is sciens siue ignorans fuerit, per express. tex. *in d. c. vlt. vt lit. pend. in 6.* Non enim (inquit ibidem Couarr.) erit admittendus ad ea probanda, quę non posset Reus principalis allegare nec probare, vt exemplis demonstrat. Et melius idem Couarr. *cap. 14. num. 2.* Et hanc opinionem videtur etiam sequi Marcus *d. quæst. 161. nu. 5. part. 2.* Refert quoq; & ad longum prosequitur Gail. *obs. 71. nu. 12. vsque ad fin. lib. 1.* Quod sane in hoc nostro casu eo minus dubii habere videtur, cum Duces S. productionis testium nequaquā fuerint ignari, Sed ante tempus productionis (vt ex ipsorummet protestatione clare appareat) scientiam de ea habuerint, & tamen per integrum septennium, adeoq; diu post publicationem totuli tacuerint. Ex quo sane magna præsumptio oritur, hanc Ducum S. defensionem, nullam aliam ob causam, quam deductis iam attestationibus, ad protelandam & differendam hanc litem, factam: quam quidem collusionis & subornationis præsumptionem non parum auget, quod articuli interuentionales in effectu nil aliud contineant, quam id ipsum, quod per ipsos Reos ad nauseam vsque iam allegatum & deductum est. Sed sic est:
quod tertius † defendendi animo interue- 5
niens non possit, maxime ex iam deductis, nouum libellum dare vel nouum processum instituere: multo minus super iisdem articulis, alios testes de prætenso suo iure producere, sed tantum causam cœptam prosequi, vel iuuando principalem, vel ei assistendo, secundum doctrinam Innocent. *in d. cap. cum super. num. 6. de sent. & re iudic. per authen. nunc. si hæres. C. de litig. lib. 8.* Sicut enim principalis † publica- 6
tis attestationibus, etiam in secunda instantia non potest producere testes, super eodem iure: Ita quoque tertia † persona interueniens 7
desuper non admittitur ad nouos testes producendos, per *c. fraternitatis extra de test.* vbi sedes ordinaria; vt longissime prosequitur Couarr. *d. cap. 13. per tot.* Præsertim vero *numer. 2. vsque ad fin.* & melius *cap. 14. numer. 3. pract. quæst. & Gail. d. obseru. 71. numer. 11. & 12. lib. 1.* Sed admittitur † tantum (vt iam sæpius dictum) in 8
eo statu, in quo causa tractatur, litem prosecuturus absque vllo præiudicio conclusionis & diffinitionis inter partes principales, hoc est, vt per talem defensionem nulla in parte differatur litis distinctio inter Actorem & Reum, quoad eorū præiudicium, præsertim vbi tempore interuentionis facta fuerit testium publicatio, vt in nostro casu factum, per ea quæ formalibus his verbis notat idem Couarr. *capit. 14. pr. quæst. numer. 4. circa finem.* vbi dicit, secundum hanc opinionem in regio Granensi prætorio sæpe iudicatum, eamq; æquitati potissimum conuenire, ob frequentes hasce interuentiones, † quæ plerunque dolo & fraude 9
fiant, non aliam ob causam, quam quod Reus iustissimam condemnationem timens, diem, adeoque ipsam executionem differre velit, vt pulchre admonet Couarr. *d. cap. 14. numer. 4. prope finem pr. quæst. & facit etiam d. cap. fin. ibi. Ne propter noues aduersarios, qui malitiose interdum petitoribus subrogantur, &c. vt lite pend. in 6.* At quando nonnihil præsumptionis est de malitia seu calumnia contra tertium interuenientem, quod scilicet veniat ad causam tantum, vt in fauorem Rei eam impediat ac sententiam eiusque executionem differat, tunc audiri vel admitti non debet ad effectum impediendi. *argum. cap. suscitata extra de restitut. in integr. & gloss. in cap. super eo verb. tenebat. de offic. deleg. Afflict. dec. 235. num. 5. Franciſc. Marcus qu. 538. numero 8. p. 2. 8.* Iam igitur ad nostram hypothesin redeundo, cum ex actis constet, dictos articulos interuentionales, diu post testium publicationem adeoque in ipso limite concludendi exhibitos, sequitur ex iam deductis, eosdem in hac instantia, ad effectum impediendi vel differendi sententiam definitiuam inter

partes

partes principales, admitti vix posse, cum (vt
10 iam ostensum est) non possit tertius defensor † post testium publicationem nouũ libellum exhibere, aliosve testes desuper producere, vel denique ea allegare, quæ litigator ipse principalis in medium proferre non posset, vt eleganter & ad longum deducit Couar. *d. cap.* 14. *num.* 3. *circa med.* Alioquin enim inquit, multis fraudibus pateret aditus, nec vnquam finirentur lites: quibus incommodis subueniendum esse expresse statuitur *in d. cap. fin. vt lit. pend. in 6. & notat Gail. de obseru.* 71. *num.* 11. & 12. Nec puto dictos Duces S. vti tertios defensores releuare, quod tempore examinis ratione sui interesse protestati sunt. Nam etsi plerique velint, damnum illud & præiudicium, quod ratione scientiæ, tertio alicui infertur, omnino tolli & vitari, si quis coram iudice protestatus fuerit, se minime consentire in causæ illius examinationem, & quod nullum sibi paretur præiudicium: Imo quod extraiudicialis etiam pro-
11 testatio † sufficiat, dummodo ea Iudici innotescat, vel parti. *Felin. in cap. quamuis. numer.* 3. *Panorm. numer.* 8. & 11. *de re iudic. Bartol. in leg. sæpe. §. sed scientibus. in* 5. & 8. *quæstione.* vbi etiam latissime Alexand. *num.* 18. *ff. eod. titul.* Et plures alii quos refert Couar. *d. cap.* 15. *num.* 8 *vers. scribit. tamen Bartolus. & Gail. obseruat.* 70. *num.* 21. *lib.* 1. Loquuntur tamen dicti DD. in terminis à nostra hypothesi plane diuersis. Et quidem in casu, vbi tertius aliquis sciens causam cum alio agi ratione proprii sui interesse, principaliter vult interuenire, non vt aliquem defendat, sed potius vtrumque litigantem excluſurus,
12 &c. Quo casu protestatio † sufficit, ad hoc ne sibi præiudicet, quin in quacunque parte litis, & post conclusionem in causa, imo post sententiam latam, in ipsa executione admittatur, nec tenetur litem assumere in eo statu, in quo versatur, vt notat Couar. *d. cap.* 13. *à pr. & cap.* 14. *numer.* 3. *in fine, & numer.* 4. *per tot.* Secus est in nostro casu, vbi Duces S. non ad excludendum litigantes, sed ad iuuandum & defendendum Reos se immiscent, quo casu iura disponunt, litem in eo statu, quo reperitur prosequendam esse, vt iam sæpius dictum. Non igitur protestationi interpositæ tanta vis tribuenda, vt post publicationem testium, tertiis defensorib. ea licere dicamus, quæ ipsi Rei principales facere non possent: Alias enim sequeretur, † quod protestatio plus operaretur ac
13 induceret, quam ipsa iuris dispositio, super quam protestatio esset facta, quod fieri non
41 debet: cum protestatio † tantum conseruet ius protestantis, non autem augeat, vel de nouo det, Vt in terminis dicit Parisiens. *consil.* 104. *numero decimo, libro tertio, Franciſc. Burſatus conſilio decimoſexto, num.* 86. *Bartol. in l.* 1 *C. de his qui ſponte public. mun. ſubeunt. Roman. ſingular.* 189. Fa-
15 cit, quod † alibi dicitur, quod quando potestas aliquid agendi (vt in præsenti casu potestas interueniendi seu assistendi) est limitata iure, tunc protestatio vltra eam operari non possit, vt not. Bald. *in lege terminato, in vltim. colun. verſicu. Quæro quid ſi iudex. Cod. de fruct. & lit. expenſ.* Item quoties † aliquid implendum est à re- 16
testante debito modo & tempore, id nisi impleat, protestatio nullius sit effectus, secundum Ryminaldum *in consil.* 63. *num.* 11. *volum.* 1. & tenet Bartol. *in leg. non solum. §. morte, in ſecunda ſpecie proteſtationis. verſ. circa tertium. ff. de noũ oper. nunc.* Ex quibus omnibus concludo: supr. dictam petitionem articulatam Ducum S. admittendam non esse, sed ea reiecta, inter partes principales definitiue pronunciandum, condemnandos dictos Duces in expensas super hoc puncto factas, cum luce clarius appareat, hanc interuentionem, nullam aliam ob causam, quam ad differendam litem esse factam, &c. Saluo &c. si tamen domini putarent, dictis Ducibus protestationis factæ ius prosequendi suum interesse principale in alia instantia, reseruandum esse, non admodum refragarer, per ea quæ notat Marcus *quæstione centesima sextagesimaquarta, numero septimo, parte secunda*, vbi videtur velle, quod tertio † defen- 17
sori debeat ius prosequendi suum interesse in alia instantia reseruari. Qua in re eo minus nos peccare posse existimo, cum alias etiam tertio † defensori saluum maneat ius appellan- 18
di, vt factum in causa B. contra B. ad proprii iuris defensionem, vel impediendi executionem, in his casibus, in quibus ipsi non nocet res † inter alias acta, siquidem non noce- 19
bunt ei acta cum principali Reo vel Actore, nisi quæ vel ipso sciente vel defendente in iudicio fuerint tractata, ex eo quidem tempore & statu, à quo sciuerit causam agi, vel defensionem assumpserit, vt notat Couar. *d. cap.* 14. *numero tertio, circa fin. & d. cap.* 15. *numero octauo.* Et talis reseruatio nuper quoq; in causa W. contra V. facta est A. de V. qui vti tertius interueniens, definitiuam inter partes principales impedire volebat. Saluo.

D. F. concludit petitionem non admittendam.

Primo, quod post interpositam protestationem septennium integrum tacuerint.

II. Quia hæc sententia receptior.

III. Quia interueniunt tantum ad defendendum non principaliter. Quoad clausulam reseruatoriam videtur mihi tutius, vt addatur.

D. S. Si reseruatio facienda, putat opus non esse pronunciare super hac submissione, ad quam etiam non admittendus, nisi cum cognitione causæ, hoc est si appareat, quod noui quid velit principaliter deducere. Reseruatio quoque talis facta in causa B. contra B. Cum ex actis colligatur, nil fere noui per

Duces 3. adduci posse, sed tantum ad differendam litem esse factam interuentionem, putat ipsos admittendos non esse, concludit cum Referente, definitiue pronunciandum, & denegndam petitionem articulatam.

D. B. Interuentionem hanc factam ad differendam litem, concludit, non esse admittendam petitionem articulatam, nec reseruationem opus.

D. F. Cum Referente expresse pronunciandum sine reseruatione, cum expensis.

D. I. Quia hi tertii venerunt ad defendendum Reos, siue igitur sciuerint, siue non, petitionem simpliciter vult denegare sine reseruatione.

VOTVM DOMINI REferentis D. M.

In eadem causa M. contra K. Mandati de non turbando, &c.

SYndicorum & Procuratorum mandata, videntur mihi sufficientia.

Processus legitimus: nisi quod de validitate
20 † Rotuli Reorum dubitari potest, propterea quod examen non per ipsos Commissarios, sed per substitutos seu subdelegatos eorum fuerit expeditum. Sed puto hoc nihil obstare, Primo: Quia per Actores nihil contradictum. Secundo: Quia tam de iure communi, quam
21 de stylo Cameræ potest Commissarius † vel Delegatus summi Principis pro arbitrio subdelegare; etiam (vt plerique volunt, Gailius tantum & Mynsing. citato loco putant necesse esse quod partes consentiant) inuitis partibus,
22 † cum is non nudi examinatoris, sed receptoris vicibus fungatur. Habet enim † Receptor
23 iurisdictionem in recipiendis testibus, citationibus decernendis, ad testimonium perhibendum & dandum interrogatoria, deferendo iuramentum, testes contumaces & inciuiles puniendo, cæteraque omnia expediendo, quæ ad examinationem pertinent, *l. nullum, C. de testibus.*

24 Examinator vero † subdelegare nequit, cum nullam iurisdictionem habeat, sed tantum nudum ministerium examinandi testes, postquam à delegato citati sunt & iuramentum præstiterunt, vt prolixe deducit Andre. Gail. *libro primo practicalium obseruationum, obseruatione nonagesimaseptima, numero octauo & decimo,* vbi *numero sexto* dicit, se meminisse in Camera subdelegationes, quæ fiunt à Commissariis ad examinationem testium datis, admissas. Præiudicium allegat in causa T. contra Abbatem in F. & ante eum Mynsinger. *centuria tertia, obseruatione quadragesimaprima.* Et quotidie videmus Imperatorem dare Iudices, & committere causas Principibus & statibus Imperii, qui postea per suos subdelegatos, puta Consiliarios, mandatam iurisdictionem exercent. Concludo itaque, processum seu examen à nullitate defendi, vel saltem nullitatem, si quæ sit, dissimulari posse. *Mynsinger. dict. obser. 41. Hart. Hart. titul. de testib. capit. 15. pr. forens. libr. 2.*

De Iurisdictione.

Iurisdictio nostra dici potest fundata ex eo, quod vtraque pars immediate Imperio sit subiecta. Cum enim ciuitates Imperiales † be- 25
neficium seu priuilegium der Außträg aduersus nobiles Imperii habere non reperiantur, sequitur quod in Camera eos † conuenire 26
possint, vel etiam *ex §. 1. tit. 21. ordinat. par. 2.* ibi, Ob hinfüro zween oder mehr / vmb Innhaben oder Possession eines Guts oder Gerechtigkeit / irrig vnd streittig würden / also daß sich ein jeglicher für einen Besitzer deß streittigen Guts oder Gerechtigkeit (prout in nostro casu) hielte / &c. Vel si domini dubitent, An Rei † imperio im- 27
mediate sint subiecti, forte etiam *ex §. secundo, titulo vigesimoprimo*, ibi, daß jeder Theil vermeinen wolte / dieselbige Güter oder Gerechtigkeit gegen inn seiner oder seines Herren oder anderer Obrigkeit / fundati essemus, cum §. ille expresse exponat de partibus imperio immediate subiectis. Accedit quod Rei nihil exceperint de iurisdictione, tacite ergo prorogasse censentur, *l. si conuenerit, ff. de iurisd. omn. iud.* Concludo iurisdictionem fundatam.

De Actione.

Si conclusionem, tam petitionis summariæ, quam articulati libelli Actorum intueamur, eisque simpliciter (non attentis narratis) inhæreamus, vix alia actio dari posse videtur, quam Actio in factum ex edicto prætoris, *Si quis ius dicenti non obtemperauerit, &c.* Vtrobique enim nil aliud petunt Actores quam Reos ob non factam paritionem, in pœnam emanati mandati declarari, dimidiamque sibi, alteram vero dimidiam partem fisco adiudicari. *Rofred. parte tertia, rubric. si quis ius dicenti, &c. Godofred. in summa eiusdem Rubric. Francisc. Duaren. libro primo anniuers. disput at. capite quinquagesimo. Zas. libro primo singul. intell. &c. singulari secundo tomo & numero sexto circa finem.* Et quamuis plerique sint, qui putent nullam omnino actionem parti ad pœnam consequendam ex hoc edicto dari, sed fisco vel magistratui tantum eam competere, vt sentit Zas. *in parat. libr. 2. titul. 3. si quis ius dicenti, &c. num. 7. tom. 1. per text. in l. 1. §. fin. eod tit. & Oldendorp. classe 1. act. 2. in quæst. Cui & aduersus quem, &c. nu. 5. & 8.* Tamen non desunt † etiam (quorum forte com- 28
munior est opinio) qui pœnam inter fiscum & Actorem diuidendam esse statuunt. Ita sentit Bartol. *in d. l. 1. §. hoc iudicium. d. titul. si quis ius*

dicen-

licenti, &c. nu. 4. post gloss. ibid. Alciat. eod. titu. nu. 11. tom. 5. Et ita videtur tenere Olden. *d. loc. in 5. defensione rei, circa fin.* vbi dicit, propter varietatem opinionum, id more receptum esse, quod quidem in nostro casu eo minus dubii habere videtur, cum emanato mandato hoc expresse sit
29 insertum, vt dimidia pars † Actoribus, altera vero dimidia fisco applicetur, &c. Verum quicquid sit, cum d. mandatum non pure, sed cum clausula emanarit, & per comparitionem Reorum in vim simplicis citationis sit resolutum, *Gail. obs. 19. nu. 6. lib. 1.* puto, huic actioni inhærendum non esse: sed potius ex narratis † dicti
30 mandati, quæ loco libelli repetuntur, atque
31 ex medio † concludendi actionem formandam esse. *Bartol. in lege certi condictio à princip. numero secundo ff. si certum petat. l. non debet. in fin. ff. de dolo. & ibi DD. Alexand. consil. 117. numer. 1. volu. 2.* & plures, quos additio ad Bart. *ad dict. leg. num. 2. versic. medium concludendi.* allegat. Nec enim nouum
32 est, vt ex narratione declaratio † libelli sumatur. *Contard. ad dict. l. vni. C. si de moment. possess. app. fuerit. qu. 13. num. 41. vers. declaratio.* Vnde DD. tradunt, istam actionem intentatam censeri, quæ ex verbis, seu materia deducta colligi possit, vt notat Bart. *in l. Gallus. §. quidam recte. nu. 12. ff. de libe. & posthu. Cyn. in l. edita. C. de edendo. Hieronymus de monte Brix. cap. 42. n. 8.* præsertim, quando petitio vel conclusio ambigua, & narrata clara sunt. *Dec. in leg. petens. numero 5. de pact. Menoch. rem. 15. recup. num. 250. Contard. loco, quo supra. num. 49. vers. declara tamen.* Narratis igitur ac medio concludendi, tam emanati mandati, quam articulorum positionalium bene examinatis atque perpensis, liquido apparebit, remedio aliquo possessorio (Retinendæ scilicet) actum esse. In mandato enim narratur, daß Rei den Klägern offtermals an jren Priuilegien vnd Freyheiten/auch wol hergebrachter Gewehr vnd Possession/Inntrag/ Abbruch vnnd Schmälerung zu thun vnterstanden / quamobrem ipsis iniunctum sit, daß sie die Kläger an solchen jren Priuilegien/Freyheiten/Gerechtigkeiten/ Oberkeit vnnd Jachten ferner vnbetrübt vnnd vnbeschwert lassen sollen. Quemadmodum & in dictis Actorum articulis, præsertim in 2. 4. 5. 8. 10. 12. 13. & 14. Additionalibus, antiqua & quieta possessio territorii, iurisdictionis, merique & mixti imperii, venationis, & similium iurium, multique desuper actus possessorii ex parte Actorum: turbatio quoque aduersæ partis innumeris casibus deducitur & articulatur. Ex quibus meo iudicio recte dici potest, vtili in-
33 terdicto † vel quasi vti possidetis esse actum. Turbato enim in iure aliquo incorporali, vtili interdicto vti possidetis, succurritur. *notat glossa, & ibi quoque Baldus in leg. vni. Cod. vti possidet. Menoch. 3. retinendæ. numero 108. Alexand. cons. 136. numero 7. libro 2. Marian. Socin. in capit. conquestus. numero octauo. de foro compet.* Et in specie, quod pro iurisdictione turbata competat, habetus apud Speculatorem, sub titul. *de restitut. spoliat. §. Nunc dicamus. num. 7. & 14. & Ferrar. in forma libelli, pro turbata possessione. verb. coram vobis. numero tertio.* vel, vt alii loquuntur, actione in factum vtili. *Mynsing. respons. 16. num. 1. & consil. 25. num. 2. & 3.* Cum hodie generaliter statutum sit, loco interdictorum posse agi † actione in factum, 34
in omnibus casibus, ex quibus olim ex interdictis agebatur. *§. finali. institut. de interdict. Salycetus in l. incerti, quæst. penult. Cod. cod. titul. Hostiens. de causa possess. & propriet. num. 3. Cæsar. Contar. d. l. vni. C. si de moment. possess. &c. in amplis actionibus, seu quasi. num. 59.* Et quod Actores nostri hoc interdicto agere voluerint, clarius patet ex conclusione ac petitione † libelli in causa attenta- 35
torum, vbi se in posterum non turbari, aut molestari, idoneamque cautionem eo nomine præstari petunt. Hoc enim in casu possessorium retinendæ intentatum censetur, quia in hoc possessorio ita concluditur, vt notant DD. *in d. l. vnica. C. vti possidetis. Bart. in l. 1. §. interdictum. ff. eod. tit. Rebuffus de materiis possessor. articul. 7. gloss. 1. numer. 4. Tom. 3. Ferrar. in forma libelli. pro turbata possess. verb. cessandum.* Et ita consuetudo tenuit. Georg. de Ecclesia *in suo cons. 60. quod est vltimum inter consilia feudalia. num. 1.*

Sed & negatoria vtilis vel quasi, simul cum interdicto vti possidetis, recte intentata dici potest, præsertim si libellum attentatorum, eiusque petitionem (quod de iure fieri potest, vt postea dicetur) cum causa principali coniungamus. Quæ actio fundatur ex *§. æque. Institut. de actionibus.* Et datur ad instar † alia- 36
rum seruitutum pro iuribus incorporalibus, sicuti rei vindicatio pro corporalibus, vt notant DD. *in d. §. æque. Iason numero trigesimoquinto. Fab. numero tertio. Zas. circa finem. Ferrar. in forma libelli actionis confessoriæ. in verb. plenam & omnimodam. numer. 7.* Et in specie, quod pro iurisdictione aliisque iuribus incorporalibus competat actio vtilis vel q. non directa, ostendit Bald. *in rubric. de vsufruct numer. 1. in fine. Ias. in l. si prius. de nou. oper. nunc. numer. 3. & seqq. Specul. de causa possessionis & proprietatis. §. & sequitur. nu. 16. & de restitut. spoliat. §. 1. numero septimo. & §. nunc dicamus. numero secundo.* Actores enim in 5. articulo positionali ponunt, daß den Beklagten in der Kläger Landwehr/ vnd deren Bezirck kein Zent oder Gerichtszwang gebühre oder zustehe. Et in primo articulo libelli attentatorum, daß niemandt in eines andern Gewalt oder Gehöls/ one Vergünstigung deß Herrn / dem solch Holtz zuständig / Holtz abzuhawen vñ hinweg zuführē gebüre/& in 2. art. daß auch niemandt Actorum Landwehr/Graben zu verwüsten/Weg oder Steg darüber absq; consensu Actorum zu machen gebüre / prout etiam pronuntiari petunt. Ex quibus verbis negatoriam competere tradit Innocent. *in c. conquerente. de off. ord. n. 2. & ibidem Butr.*

col.4. Ioan. Andre. col.1. etiamsi implicite tantum ius non esse aduersario contendatur. *Mynsi. resp. 11.nu.12. decad.2.* Sunt enim quædam verba, quæ
37 ex vi propria, & † sui natura ostendunt, petitorium simul cum possessorio intentatum esse, prout est verbum *spectare, pertinere, restituere, &c.* De quibus Contard. *in d.l.vni. quæst.13. à numero 34. vsque ad numerum 42.* Accedit, quod Actores in 2. posit. & alibi passim conqueruntur daß Rei jhnen an jren wol ersangten/habenden Keyserlichen vnd Königlichen Priuilegien vnbillichen Eyntrag zu thun offtermahls vnter-
38 standen. Vbi enim de priuilegio † agitur, petitorium tractari videtur. *Afflict. decision.183. Chassanæus consilio 83. numero 4. verficul. secus autem. Contard. in dicta l. vnica. qu.13. Quid sit petitorium? num.76.77.78. Roland. cons.6.num.50. lib.4.* Quæ actio eo magis hic locum habere videtur, cum
39 possessorium † iurisdictionis alias dicatur habere mixtam causam proprietatis, quia raro absque titulo, aut aliis adminiculis dominium probantibus defendi solet. *Contard. ad d. l. vnic. C. si de mom. poss. appell limitat.2.§.8. nu.21. & Bald. eod.tit.nu.6. vers. quæro, &c.* Quod autem interdi-
40 ctum † Retinendæ, cum petitorio cumulari vel coniungi possit, præsertim in incorporali-
41 bus † certi iuris esse arbitror, notat Bartolus *in l. naturaliter. §. nihil commune. nu.18. & plerisq; sequentib. quam omnes ibi sequuntur. de acquir. poss. Paris. consil.31.nu.54. vol.4. Ripa resp.5. nu.2. & 4. de diuers. rescript. Ferrar. in forma libelli, pro turb. possess. verb. ad cessandum. numero septimo.* Et in spe-
42 cie, quod † confessoria & negatoria, cum interdicto Retinendæ cumulari possint, plane notatur per gloss. Bart. & communiter Doctores *in dicto §. nihil commune.* Et est bonum consilium de hac re cuiusdam Georgii de Ecclesia, quod est vltimum inter consilia feudalia, *nu. 4. & 5.* Et prolixe dictum in causa E. contra M. præsertim in prima conuentione. Concludo itaque, actionem negatoriam vel separatim, vel simul cum vtili interdicto, Vti possidetis vel Quasi, intentatam esse.

De Requisitis.

Circa requisita harum actionum non puto insistendum, cum ea sint satis nota, & apud Rofredum, Odofredum, Ferrariensem, & alios practicos, de iis videre liceat. Omissis igitur superfluis, quoad interdictum, *vti possidetis*, expeditum est, possessionem iurisdictionis ex parte Actorum, & turbationem ex parte Reorum probandam esse: vel forte rectius, vsum
43 & exercitium † iurisdictionis cum patientia aduersarii: qui vsus in incorporalibus possessionis loco haberi solet; notatur *in capitul. cum Ecclesia. de caus. possession. & proprietat. & per Rebuffum in præfatione tituli, de materiis possessoriis, numero 151.*
44 In incorporalibus enim possessio † vel quasi nihil aliud esse dicitur, quam patientia aduersarii: Sunt verba Bart. *in l.3. §. vnde vi. numer.17. ff. de vi & vi armata. & in lege prima. §. huius. nu.3. ff. vti possid. Rolan. à Valle consil.9.n.143. par.3.* Quod idem fere in quasi negatoria, hoc nostro casu dicendum mihi videtur. Nam etsi actio directa † non competat, nisi domino prædii, *l. loci* 45
corpus. §. competit. ff. si seruitus vindicetur, &c. Et sic probatio dominii necessario quoque in ea videatur requiri, cum † dominium sit causa 46
negatoriæ actionis, *l. do e ancillam. C. de rei vindicat. &c. Mynsi. resp.1.num.5. & 6.* DD. tamen tradunt, si intentans hanc actionem probet, se in possessione vel vsu iuris incorporalis esse, quod id † sufficiat, quia tali casu probata pos- 47
sessione præsumatur de dominio, cum solum incidenter de eo quæratur. *Ferrar. in forma actionis negatoriæ, verb. per quandam. numer.3. Guid. Papæ decision.28. Boer. decision.42. numer.6.* Cum igitur Actores nostri, quasi possessionem iurisdictionis, aliorumque iurium, in ipsorum districtu seu territorio non tantum deducant, sed etiam (vt mihi videtur) probent, putarem illud sufficere, non obstante, quod appellatione territorii, proprietas † vel dominium ne- 48
cessario non veniat. *Chassan. des iustices & droutz. §.1. verb. an territorii, numero quarto.* Præterea etiam dici potest, nos hic versari in † materia 49
quasi negatoriæ (scilicet iurisdictionis) in qua nullum est subiectum prædii vel rei, pro cuius libertate præsumatur, sicut in actione negatoria directa. Licet enim iurisdictio † concernat 50
territorium, *l.139. ff. de verb. signif.* Attamen ipsa non debetur prædio, sicut seruitus, sed personæ. *Petr. Iacob. in libello de iurisdiction. numer. 4. & pulchre Barto. in lege prima. numero 16. ff. de iurisdict.* Hoc ipsum igitur hic est in controuersia: An iurisdictio † sit penes Actores, quæ etiam sine 51
territorio apud eos esse potest, quandoquidem dominium, territorium † & iurisdictio 52
inter se sint separata, nec de vno ad aliud recte inferatur: potest enim esse iurisdictio † sine 53
dominio & territorio, & territorium sine iurisdictione, vt pulchre deducit Bartolus *in lege prima. numer.15. ff. de iurisdict. omn. iud. Chassan. des iustices & droutz. verb. an territorii. nu.16.* Aliud est in negatoria directa, vbi † Actor in seruitute 54
vel iure deducto obtinere non potest, nisi dominio probato. *Boer. dicta quæst.42. num.8. Socin. in l.1. in princip. num.20. ff. de acquir. poss. Contard. d. l. vni. limitat.21. §.1. num.21.* Quia dominium deducitur tanquam fundamentum intentionis, Contard. *ibid. numer.22. &c.* Quod hic non est. Sed illud inprimis requiritur, vt probetur iurisdictio, vel ius venandi, cum similibus in specie, quo facto sequitur intentionem Actorum esse probatam.

An igitur intentatæ † actiones probatæ? 55
Colligitur ex actis, præcipuam controuersiam huius causæ positam esse in quasi possessione

& vsu iurisdictionis, adeoque meri & mixti imperii; nec non exercitio iuris venandi zu S. vnd desselben Zugehör. Reliqua enim iura, von Verwüstung der Landwehr/vnd Straff der Vbertretter/auch vō Abhawung deß Bawholtzes/ per consequentiam magis quam principaliter veniunt. In primis igitur de iurisdictione videndum. Ad quam probandam Actores tali argumento vtuntur: Senatum M. ab immemoriali tempore in quieta possessione vel quasi fuisse. [*Maior.*] In bürgerlichen vnd hoch peinlichen sachen vber Halß vnd Kopff zu richten/ auch die gesprochene Vrtheil durch jrē Schultheissen zu vollstrecken/ prout adhuc in possessione sint, allen Gerichtszwang in peinlichē vñ bürgerlichen Sachen zu vben/ idque non solum in ciuitate, sondern auch in Dörffern/Flecken/Weilern/Höfen/Wälden/Hölzern vnd Fluren in jrer Landwehr gelegen/prout in 4. & 5. additionalibus Actores ad longum deducunt. [*Minor.*] Porro, negari non posse, allodium S. in dictorum Actorum territorio seu Landwehr situm, vt in 4. positionali deducunt. [*Conclusio.*] Ex eo igitur conclusiue sequi, omnem iurisdictionem, merumq; & mixtum imperium in d. allodio, eiusque pertinentiis ad ipsos spectare.

Maior videtur probari. Primo: propria Reorum confessione, dum in responsionibus ad 2. 4. & 5. additionales expresse fatentur, Daß Actores obberührte Herrlichkeit in jhrem Bezirck besitzlich herbracht/ ea tamen conditione vel exceptione adiecta, daß jhr (Reorum scilicet) Gut/so darunter verstehnt vnd vereynt/vnd seine sondere Gerechtigkeit habe/ darinnen nicht begrieffen.

Secundo clare probatur testium depositionibus, vt per secundum testem septuagintaquinque annorum ad 4. addit. Er wisse nicht anders/ dañ dz Actores von alters her in jrer Landwehr allein Gericht vñ Recht gehabt haben/ vnd sonst niemand dañ sie/ vber Halß vñ Haut Gericht habe/ habs von alters gehöret: Et idē testis ad 3. interrog. d. 4. addit. Er wisse nicht anders/ dañ daß Actores, so weit jre Landwehr gehe/das Gericht haben. & ad 5. addit. Actores haben die Macht/es sey Heintz oder Cuntz/wenn ers nicht recht macht/ daß sie jhn inwendig der Landwehr greiffen/schleiffen/gen M. führen/ vnd darumb straffen mögen. Tertius Actorum testis 78. annorum 4. additionalem simpliciter verum dicit, & ad 5. addi. semper se audiuisse, wo Actores jemand begrieffen jnnwendig der Landwehr/ der vbels gethan/ daß sie denselben in die Statt M. führen/vnd darumb straffen/ rationem allegās, denn er Zeug selbs bißweilen mit gewesen. Quartus Testis quinquaginta annorum quartum additionalem verum dicit, audiuisse à patre: & ad quintum additionalem, Er wisse nicht anders/ dann was in der Landwehr lige/ sey deren von M. Gerichts. Sic quintus testis sexaginta annorum quartum & quintum additionales veros dicit. Ratio: Dann die von M. viel gekrieget/vnd jnen jhr Recht gethan. Sextus testis 70. annorum ad 4. additional. Actores haben Gericht vnd Recht/als weit d Landgraben sey. Semper ita audiuit, so lang er gelebt/ & ad 5. addit. verum, jnnwendig der Landwehr von einem Ort zum andern/haben Actores macht die Vbelthäter zu greiffen/vñ in die Statt zu Gefängnuß zu führen vnd zu straffen. Octauus testis ad 4. addit. nunquam audiuit, daß Rei, noch sonst jemand/er sey hoch oder niderig/in diesem Bezirck Gericht oder Recht gehabt/dañ die von M. Et ad 5. addit. nunquam aliter audiuit, denn was in der Landwehr ergrieffen/ sey hereyn in die Statt M. geführet worden/hab es/dieweil er gutes vnd böses verstanden/ also gesehen vnd gehöret/ ꝛc. Nonus testis ad quartum additionalem verum, daß Actores in bürgerlichen vnd peinlichen Sachen vber Halß vnd Kopff zu richten/ zu vrtheiln/vñ die Vrtheil zu exequirn/in besitz seyen/ recenset casum mit Raythel. Decimus tertius testis 4. addit. verum dicit. Ratio: Er hab derselbigen Gesellen viel holen/vnnd in die Statt M. bringē helffen/welche daselbst gericht wordē sind. Et sic in effectu omnes reliqui testes ad d. 4. & 5. additionales vnanimiter deponunt, nimirum, daß sie die Tage jres Lebens anders nie gehöret/dañ daß Actores allein vnd sonst weder K. noch jemand anders/ er sey hoch oder niderig/ in jrer Landwehr vber Halß vnd Haut Gericht vnd Recht gehabt vnd noch habē. Et quamuis maior pars horum † testium de auditu tantum de- 56
ponat, ipsorum tamen dicta per præcedentes testes iuuantur, qui se vidisse & interfuisse deponunt. Testes enim & coniunguntur & probant, quando vnus de auditu vel fama, alter de veritate & visu deponit, *Bartolus in tract. test. versicul. testes magis idonei. numero 119. per gloss. in lege tertia. §. Diuus ff. de testibus. & per Bald. in l. penultima. in 4. oppos. C. de conditionib. insert. in lectura antiqua.* Et de quieta Actorum possessione deponit aperte 28. Actorum testis, Er hab nie gehöret/dz Actoribus an dero Gericht vnd Recht/ davon in quarto articulo, einiger Jnntrag jemals beschehen. Et ad 5. addit. Man habe Actoribus die Vbelthäter jnnwendig der Landwehr zu greiffen niemal gewehrt/ sondern man hab sie gefangen in Wein, vñ Hopffengärten/ in Häusern/Schewren/ vnnd im Felde/ jnnwendig der Landwehr/vñ in die Statt hineyn geführt. Tertio, videtur iurisdictio in Actorum † territo- 57
rio oder Landwehr (hæc enim duo vocabula in 2. additionali, & passim in actis pro eodem ponuntur) vel iuris præsumptionibus satis probari. Naturali enim ratione territorium ciuitati accedit, vt qui ciuitatē habet, † intelligatur 58
etiam territorium habere ratione cōnexitatis. *Bal. cons. 357. n. 1. vol. 5.* Sequitur Nat. *cons. 636. n. 180.* vbi addit: Et qui territoriū † habet, intelligitur 59

pro-

procul dubio habere iurisdictionem. *Bald. in l. 1. §. initio. n. 2. de offic. præf. vrb.* vbi dicit: Nota, quod
60 in concessis nomine ciuitatis † includitur territorium. Et hoc quidem, quod dominus, vel qui iurisdictionem habet in ciuitate, dicatur eam quoque habere in territorio eiusdem, de iure communi satis tritum esse videtur, vt late Soarez *allegat. 6.* in concessione & donatione ciuitatis aut castri per rationes ibi traditas,
61 quia scilicet iurisdictio † indiuisibilis & acces-
62 sorium † sequatur principale, nec vnum to-
63 tum debeat diuerso iure censeri. Est † enim territorium de pertinentiis & accessoriis ciuitatis. *Innoc. in c. cum ad sedem. n. 2. de restitu. spol. Oldradus cons. 176. in fin. Socin. cons. 74. n. 1 part. 1. Boerius quæst. 227. n. 7.* Ideoq; iurisdictio (puto insc-
64 rendum vocabulum *Territorii*) dicitur † dependere ex iurisdictione ciuitatis vel castri, quasi à capite, idque *ex l. prima. §. cum vrbem. ff. de officio præfect. vrb. quem textum notabilem dicit Bartol. ibid. n. 9.* & est pulchra decisio Fr. Marci, *q. 365. per totam.* præsertim *nu. 4. & 5. part. 1.* idem notat Socin. Senior *cons. 74. p. 1. Schurff. cons. 26. nu. 3. cent. 1.* Et quod alias maleficium in districtu ciuitatis per potestatem & rectorem eius primatus puniatur, firmat Bal. *in l. vni. C. vbi de poss. agi oport. n.*
65 3. Facit, quod appellatione Territorii † vel Castri iurisdictionalia & honorificentiæ venire dicuntur, secundum Bal. *in l. fin. n. 48. C. si de moment. poss. limit. 2. §. 8. n. 30. & 31. Chass. des iustices & drouz. §. 1. verb. an territorio. num. 1. & 2.* vbi dicit, quod istud verbum *Territorium*, denotat superioritatem coercitionis, & Oldrad. *cons. suo 176. incip. Factum tale est, in verb. vbi quoad hoc.* territorium & districtum comparat; denotat etiam in tantum habere ius superioritatis territorium, quod per illud donatur exercitium iurisdictionis. Chass. *d. tit. des iustices. §. 1. verb. an territorio. nu. 4.* Cum igitur Territorium seu districtus ciuitatis M. (in qua iurisdictionem ad Senatum pertinere extra controuersiam est) sit accessorium quoddam dictæ ciuitatis: habet is quoque de iure communi fundatam intentionem ad hoc, quod etiam in territorio iurisdictio ei competat, vt probat in simili Oldradus *cons. 21. n. 15. & seqq.* Quarto, Pro confirmatione prædictorum videntur etiam facere antiqua documenta & priuilegia per Actores exhibita, præsertim vero primum documentum Imperatoris L. sub dato Nürnberg/ an S. Martins Abendt/ Anno 1337. Item secundum documentum eiusdem L. Imperatoris sub dato München/ am Freytag vor Simonis & Iudæ, Anno 1337. Sic & tertium documentum, quod continet concessionem seu donationem B. Comitis ab H B. sub dato Arnstatt/ an dem nechsten Freytag nach vnser Frawe Tag/ als man Würtz weyhet/ Anno 1323. Ex quibus clare patet, mit was sondern Gnaden ein Rhat zu M. mit dem Schultheissen ampt vñ Gericht/ nit allein in der Statt/ sondern auch in Dörffern/ die da gelegen seyn vmb die Statt/ in deß Reichs Gericht/ von der Keys. Mayest. vñ dem H. Reich von vndencklichen Jaren hero/ berechtiget/ gefreyet vnd begnädigt gewesen/ vnd noch sind. Nec puto obstare, quod Rei in exceptionibus contra attestationes in primo additionalium, vers. der ander Articul/ &c. obiiciunt, dicta documenta nullam mentionem facere der Landwehr/ vel quousq; prætensum territorium se extendere debeat, &c. Cum per testium dicta, ad 2. addit. id satis clare demonstretur, qui non modo dictum articulum verum dicũt, sed limites quoque & confines territorii, wo dasselbig anfahe/ kehre vnd wende/ satis expresse deducant, & digitis quodammodo ostendant, præsertim 2. testis, 75. annorum, qui dum d. articulum 2. verum dicit, rationem allegat, dann von dem Thurn die H. Wahrt genandt/ rechne man eine Meyl Wegs (prout in articulo) gegen M. vnd stehe der Thurn inwẽdig der Landwehr/ cum quo concordat 3. testis, 78. annorum, qui dicit, Er wisse dieser dinge kein Anbegin/ recenset casum. Quartus testis 50. annorum, die Landwehr gehe nach außweisung der Contrafactur. Quintus testis 60. annorum dicit articulũ verum, dann er vnd seine Eltern seyen dero Ort geboren vñ erzogen/ habe die Landwehr selbst gesehẽ/ vñ sey dabey gewesen/ wo die Landwehr kehre vnd wende. Quæ depositio de iure sufficit, Ob wol der Zeiger von jhm wie von andern vnterschiedlich nit erkläret/ probare enim testem, qui dicat, rem in conspectu suo agitatam esse, licet eam non determinet, docet Bart. *in l. iubemus nu. 9. C. de erog. milit. annon. lib 12.* Sextus testis 70. annorum dicit, Er habe die Landwehr offt gesehen/ fange bey der E. Wahrt an/ vñ gehe biß in dz M. Feld. Septimus dicit articulum verum. Ratio: denn es sey auß der Statt biß zu seinem Dorff W. ein Meil Wegs/ vñ gehe die Landwehr/ wie die Contrafactur außweiset/ hinder S. hin/ nach M. Octauus testis 50. annorum 2. art. verum dicit simpliciter, denn er sey im M. Gericht erzogen vnd geborn/ vnd sey fast an allen örtern der Landwehr vmb vnd vmb gewesen vnd gesehen. Et sic fere omnes reliqui testes deponunt, optimas rationes scientiæ allegantes, videlicet, daß sie die Landwehr selbs außwerffen/ verbessern/ begehen/ bereiten/ besehen vnd erhaltẽ haben helffen/ vnd noch heutigs Tags helffen. Vnde dictum articulum vnanimiter quotquot sunt, verum adfirmant. Nec me mouet, quod nonnulli testes in descriptione seu designatione limitum, diuersis nominibus vtuntur, dum primus dicit, die Landwehr fahe an der E. Warth an/ quod idem & sextus testis affirmat. Secundus vero deponit, Sie fange an von der H. Warth/ &c. Non enim ob id varii vel singulares dici possunt. Nam licet in nominibus videantur modo esse discordes, ex oculari tamen inspectione,

aliisq;

aliisque circumstantiis patet, circa rem ipsam, puta territorium, eiusque confines ac limites, nullam inter eos contrarietatem vel discrepantiam esse. Imo optime eos inuicē conuenire, cū omnes deponant, was jnnerhalb der Landwehr lige/sey M. Gericht vñ Gebiet/de quo postea la-
66 tius dicam. Testes autem singulares † aut varii dici non possunt, quando in effectu in eo conueniunt, de quo controuersia est. *Augustt. Beroius cons.* 175. *n.* 55. *part* 3. sufficit enim eos concordes
67 in † facto principali, licet in aliquibus circumstantiis discordent. *Crauet. cons.* 267. *nu.* 6. *Beroius cons.* 201. *nu.* 35. & 36. *vol.* 3. Hinc DD. tradunt, fines & rei qualitatem, an scilicet concordent cum re, de qua agitur, magis inspiciendam esse quam vocabulum, vt pulchre deducit Hieron. à monte Brixiano, *c.* 84. *n.* 3. & *seqq.* vbi omnino videndus: Daß aber die obberührte Warte von etlichen die H. von andern die E. Wahrt genandt wirdt / hinc forte factum est, dieweil das Dorff E. nicht weit von dem Dorff H. gelegen/ vt sic mirum non sit ab vno die H. ab alio die E. Wahrt appellari. Error igitur & discordia in
68 nomine † non vitiabit ipsorum dicta, dummodo re ipsa, puta circa confines seu limites conueniant. *l. idem Pomponius.* §. *cum. ff. de rei vind. l. in venditionibus.* §. *nihil enim facit error nominis. ff. de contrah. empt.* Nam & alias fines potius attenduntur, & rei qualitas, quam nomē proprium, quando nomen fundi discordat in finibus. *Brixien. cap.* 85. *num.* 1. *per l. si quis in fundi vocabulo. ff. de legat.* 1. Accedunt quinto plerique casus possessorii, † seu actus speciales exercitæ iurisdictio-
69 nis in dicto Actorum territorio, ex quibus iurisdictionem plene probari notant Menoch. *remed.* 3. *retinendæ. nu.* 585. *Roma. cons.* 20. *n.* 3. *Socin. senior. cons.* 187. *n.* 19. *vol.* 2. In incorporalib. enim
70 quasi possessio † proprie in actibus possessoriis
71 consistere debet, cum nil aliud sit, † quam vsus & exercitium. *l. quoties. ff. de seruitu. Menochius de retin. possess. reme.* 3. *n.* 147. adeo vt sine exercitio
72 vel † vsu acquiri non possit, vt dicit Rebuff. *ad consuetud. regias. Tom.* 3. *in præfation. titul. de materiis possessoriis.* Testis igitur tertius ad 4. addit. verum dicit, dz Actores peinlich vñ bürgerlich Gericht jnnwendig der Landwehr haben/ rationem assignans, dann er solchs nicht allein gehört/ sondern zum theil auch selbst gesehen/ vnd sonderlich einen von H. zu E. in der Landwehr fangen/ vnd vor die Statt auff ein Rad legē sehē. Et ad quartum interrogat. d. 4. addit. weylandt der alte K. habe einen in der Landwehr gefangen/ der habe jnen zu M. zu recht stehen müssen. Alium casum recenset nonus testis, ad 4. addit. von einem / so K. genandt/ vnd der Statt feindt gewesen / welchen sein (Zeugen) Vatter in dem Landgraben gegriffen/ vñ gen M. geführt/ da er dañ folgends gericht worden. Cum quo concordat 89. testis ad 9. & 10. addit. welcher selbst mit gewesen / den Feind innwendig der Landwehr ergrieffen / vnd in die Statt M. führen helffen. Et plures alii, puta 14. 15. 16. 17. 19. 24. 31. & 37. so alle sämptliche bey angeregter Nachfolge gewesen/ vñ den alten K. selbst jnnwendig der Landwehr greiffen helffen. Decimus testis ad 5. addition. recenset casum mit dem E. H. den er selb dritt vor dem Holtz nach S. gefangen/ vñ in die Statt geführet/ welcher allda für M. auff ein Rad gelegt. Decimusquartus testis ad 4. additional. dicit, Es sey vor 40. Jahren einer auff der Landwehr gegrieffen/ vnd durch Weinberg geführet worden. Decimustertius ibidem, Er habe derselben Gesellen jnnwendig der Landwehr selbst holen/ vnd gen M. bringen helffen. Vigesimusnonus testis, Er habe etliche in der Statt M. richten sehen/ die in der Landwehr gegrieffen/ vnd in die Statt geführet worden. 34. testis, Er sey mehrmahlen mit drauſſen gewesen/ an Gericht gestanden/ vnd den Kreiß/ da die Leut gericht wordē/ machē helffen. Qui testes cum in specie deponant, adeoq; de proprio † ipsorum visu, facto & scientia, 73
maiorem prould dubio fidem merentur. *Crau. cons.* 2. *nu.* 9. & *cons.* 94. *n.* 3. *Boerius cons.* 94. *num.* 7. *vol.* 3. *Alexand. cons.* 88. *n.* 8. *lib.* 5. *Paris. cons.* 88. *nu.* 31. *par.* 3. Quinimo iurisdictio † eiusque confines, 74
per testes singulares probatur, videlicet, si vnus deponat de vno iurisdictionis actu, & alter de alio actu. *Hieronym Mont. cap.* 52. *num.* 2. *Bald. in l. finali. C. de testib.* Vnde Lanfran. *in c. quoniam contra. verb. testium. n.* 30. *de prob.* voluit, quod si vnus testis dicat, tale † castrum habere merum impe- 75
rium, & interrogatus respondeat, ideo se scire, quia vidit officialē illius loci decapitare vnum in tali loco: Et alius testis dicat, quod vidit in eodem loco dictum officialem suspēdere fecisse vnum, ex eorum depositionibus resultat plena probatio per Innoc. *in c. qualiter. el* 2. *de accusation.* Et sic ratione exercitii iurisdictionis ille
locus † præsumitur esse illius, qui iurisdictio- 76
nem exercet, vt per Abbat. *cons.* 62. *nu.* 18. *vol.* 2. Facit, quod traditur per Innocent. *in ca. dilectus. in prin. verb. possessio. & columna secunda. verb. possessionum. de capell. monach.* qui dicit, generalem possessionem territorii seu iurisdictionis ex singularibus etiam actibus acquiri, aut saltem retineri seu conseruari. Sequitur Castrensis *in leg. restituta. numero secundo, ad Trebellian.* vbi Alexander *numero quarto* plura allegat ad hoc, quod sub vnoquoque genere comprehensa acquirantur per vnicum actum, & Panorm. *in c. vnico.* 3. *de relig. domib.* dicit, exercitium vnius comprehensi sub vniuerso ad vniuersalem possessionem referri, præsertim cum fundatur intentio alicuius de iure communi. Item, quando non constat alium in possessione esse, præcipue vero, quando plures actus ad eundem finem tendunt, vt prolixe Felinus *in c. auditis. numer.* 18. *de præscr. Gabr. lib.* 5. *concl. tit. de præsc. concl.* 2. *Ias. in l. imperium. n.* 23. *ff. de iurisd. om. iud.* etiam in diuersis speciebus, si alius non possideat. *Chassa.*

rulz.

rub.1. in verb.iuſtices droit & nu.33. & n.94. & num. 112. Ex quibus omnibus arbitror tam merum quam mixtum imperium cum iuriſdictione in dicto territorio ad Actores ſpectare, eoſque in quieta poſſeſſione vel quaſi omnimodam iuriſdictionem exercendi fuiſſe, & adhuc eſſe. Idque vel ex ipſa iuris communis diſpoſitione, quæ ſtatuit, & hodie dominum vel poſſeſſorem eſſe, qui olim, medioque tempore dominus vel poſſeſſor extitit. *vulgata l. ſiue poſſidetis.*
77 *C. de probat.* Meri enim Imperii † poteſtas præcipue in cauſarum criminalium capitaliumque cognitione verſatur. *Bart. in l. imperium. numer. 8. de iuriſd. om. iud. Bald. ibid. nu. 6. Caſtrenſ. n. 8. Longauallus in repetit. d. l. imperium. nu. 77. Speculat. ſub titul. de iuriſdict. §. 1. nu. 24. pulchre Chaſſan. d. tit. des iuſtices de Droit & d' icellu. rubric. 1. num. 1. & pleriſ-*
78 *que ſeqq.* Mixtum vero imperium † & ſimplex iuriſdictio, ad pecuniarias cauſas pertinent, vt Chaſſan. *d. loc. num. 79. &* 98. Et quod is dicatur
79 habere merum † imperium, qui cognitionem habet, tam in criminalibus quam ciuilibus cauſis, confirmat Bald. *in tit. de pace Conſtantiæ. verb. iuriſdictione, tam criminalib. quam ciuilib.* Sic quo-
80 que captura, † traductio, & incarceratio delinquentium in Actorum territorio, proculdubio meri & mixti imperii indicia ſunt. Nam etſi hæc alias ſimplicis ſeu baſſæ iuriſdictionis eſſe dicantur, quando ſcilicet capturam vel carcerem quis habet ad hoc tantum, vt carceratos poſtea alteri tradat vel remittat, vt de captura notat Petrus Iacobi *in libell. de iuriſdiction. nu. 59.* & de carcere Bart. *in l. imperium. nu. 8. Alexand. num. 21. de iuriſdict. Capua ſingulari 2. Chaſſan. rubric. 1. §. des Droit & d' icellis. nu. 100.* Secus tamen eſt, ſi capturam vel carcerem ille habeat, qui cauſam quoque carceris examinare poteſt, (prout in noſtro caſu Actores poſſe, omnibus fere teſtibus probatũ eſt) tunc enim abſq; dubio meri ſeu mixti imperii eſſe dicuntur, vt notant omnes *in d. l. imperiũ. Iaſ. poſt alios. n. 24. Curt. Iunior nu. 88. Purpuratus nu. 225. Capua d. ſingula. 2.*
81 vbi dicit, carcerem † hic non eſſe imperii, ſed in carcere tenere, & de eo cognoſcere animaduertendo, vel exinde dimittendo. *Natta conſil. 636. nu. 122.* Et quod captura delinquentium in noſtro caſu quaſi poſſeſſionem iuriſdictionis & imperii probet, allego Bald. *in l data opera. nu. 28. C. de his qui accuſ. non poſſ. Alexan. conſ. 43. in fin. lib. 1. Brunus conſil. 34. in fine. Menoch. 3. remed. retinend. num. 586. Brixienſ. cap. 52. numer. 4.* Facit, quod notat Baldus *in l. 2. de iuriſd. omni. iudicum.* qui ad hoc allegat Schurff. *conſil. 71. numero 13.*
82 *cent. 3.* dicens: Capturam de mero † imperio eſſe, ideoque delegari non poſſe. Porro, ſen-
83 tentiam † quoque in criminalibus, cuiuſque executionem (quæ omnibus teſtibus ex parte Actorum probata exiſtit) meri imperii eſſe nemini dubium eſt. *Pet. Iacobi in d. libello. de iuriſdict. num. 41. & 42. Roman. conſ. 70. num. 13. Socin. ſenior conſ. 187. nu. 13. verſ. Iam ergo tempus. libr. 2. Menoch. remed. 111. retinend. nu. 585.* Sed & pignorationes mulctarumque † receptiones. *Muſcor. in tract. de* 84
iuriſdict. numer. 113. quem ſequitur Longouall. *in l. 3. ff. de iuriſdict.* mulctæ irrogationem meri imperii eſſe ſcribens. Cuius ſententia eatenus vera eſt, quatenus pœna infligenda corpori, quæ ſæpe ex cauſa mutatur in pecuniariam. Peinlich Halßgerichts Ordnung Caroli V. *art. 157.*) mixti imperii, & iuriſdictionis actus eſſe dicuntur, prout de pignoratione, idem Petr. Iacobi *d. libell. de iuriſd. nu. 48. per l. nominatori. C. de pignorib. & leg. 4. §. an tamen. ff. de damno infecto. Guid. Papæ quæſt. 193. num. 1. verſ. decimo credo. Hierony. à monte Brixiano cap. 58. nu. 15. circa fin.* Et de mulctarum receptione Roman. *d. conſil. 70. num. 10. & ſeq.* Quod autem Actores in quieta poſſeſſione vel q. ſint, pignorandi & mulctandi eos, ſo jhre Landgraben vnd Landwehren verwüſten / fere omnibus teſtibus ad 4. Addit. probatum eſt. Ita enim deponit quartus teſtis, wann jemandt vber die Landwehr riete oder führe / ſo nemen ſie den an / vnd führten jhn in die Statt M. Quintus teſtis vidit, dz die Holtzförſter / vñ deren Leute etliche die Bäum abgehawen / betretten / vnd die Thäter in die Statt zu Gefängnuß geführet / ſo darumb geſtrafft worden. Sextus teſtis, weil ime gedenck / ſey es alſo gehalten / dz man die Verwüſter der Landwehr gepfändet. Octauus, Es ſey alſo gehalten worden / weil er gedencke. Viceſimus quartus recenſet caſum, Daß einer / ſo in der Landwehr gehawen / vmb 10. Malter Habern gebüßt worden. Viceſimus ſeptimus teſtis ad 2. interrog. 14. articuli, Es ſey einer vmb 10. fl. gepfändet worden. Vltimus teſtis, wo man jemand gekriegt / der durch die Landwehr führe / den habe man pfänden mögen / vnd in die Statt führen.

Non puto obſtare, quod Rei paſſim in actis, præſertim in exceptionibus, contra atteſtationes in primo additionalium obiiciunt: Teſtes de † vniuerſitate, in cauſa vniuerſitatis, idone- 85
os non eſſe, ſed ſuſpectos, cum videantur in propria cauſa deponere, ſecundum Decium, *in c. quoniam contra. de probat. in tit. Teſtes. nume. 37. quos refert Franciſc. Viuius in communibus opinionibus. verb. teſtes de collegio, &c.* Quia id tum verum eſt, quando † cauſa vniuerſitatis concer- 86
nit commodum ſingulorum in particulari, puta, ſi vniuerſitas habeat nemora vel paſcua, in quibus quilibet poteſt immittere animalia ad paſcendum. Et tunc hoc caſu, quia ſingulariter cuique de vniuerſitate obuenit vtilitas, nemo de vniuerſitate admittitur in teſtem, prolixe Chaſſan. *in conſuetud. Burgund. Rubric. 13. des Foretz §. 5. verb. ſi non par parcoues. num. 7. & ſeq. Hieronym. à monte cap. 58. n. 10. Guid. Papæ deciſ. 193. num. 4. & ibi additio. in verb. Teſtes.* Et Canoniſtæ, præſertim Panormit. & Felin. *in ca. inſuper. & in cap. cum nuntius: extra de Teſt.* quam particularem ſingulorum teſtium vtilitatem ego in hac

cauſa

causa videre non possum. Quid enim commodi vel vtilitatis homines plerumque rustici, operarii, artifices, & maiori ex parte extra vrbem, in villis & pagis vicinis degentes ex iurisdictione, quam Senatus in Ciuitate exerceat, iureque forensi vel sperare vel consequi possunt? Crederem equidem magis ipsos de rebus suis rusticis, artificiis, adeoque de victu quotidiano quærendo, quam de iurisdictionis & venationis exercitio, sollicitos esse. Quamobrem nihil obstare puto, quo minus depositiones ipsorum de iure subsistere dicamus, præsertim cum omnes fere quotquot sunt ad generalia interrogatoria deponant, se nullum prorsus commodum ex hac causa vel dictis suis sperare, per ea quæ notant Bartol. & alii post gloss. *in l. in tantum. §. vniuersitatis. ff. de rer. diuis. gloss. in l. si municeps. vbi Bald. & Ang. ff. quod cuiusq; vniuers. nom. Cyn. Bald. Salicet. & Alberic. in l. parentes. C. de testib. Ioan. Andr. & Specul. in tit. de test. §. 1. verb. sed nunquid in causam vniuersitatis, &c.* Imo & si commodum aliquod reportarent in communi vel vniuerso, non tamen vt suspecti vel minus idonei, reprobari vel reiici possent, cum tales non tam in propria causa, quam causa omnium dicantur deponere, vt dicit Bald. *in dict. l. in tantum. §. vniuersitatis. de rer. diuis. & notant fere omnes in locis supra citatis.* præsertim Guid. Papæ *in dict. decis. 193. numer. 2. & 4. & ibi quoque Additio in verb. Testes pro vniuersitate, & Hieron. de monte Brixiano, cap. 58. num. 7. per Cin. in d. l. parentes. C. de testib.* Præterea etiam dici vix possunt omnes testes Actorum ex eadem communitate seu vniuersitate esse, siquidem ex depositionibus eorum colligitur, quod non in vno loco, sed in diuersis oppidis & villis (vt supra quoque dictum) etliche zu W. etliche zu Z. etliche zu A zu K. zu H. zu S. zu D. zu E. aliique aliis in locis extra ciuitatem sparsi, minor autem pars in ciuitate M. habitent. Quemadmodum enim constat, non omnes testes subditos Actorum esse; sed plerosque etiam extraneos; aliorumque Magistratuum iurisdictionibus subiectos, vt in puncto positionalium 1. 2. 3. qui dicent, Sie sey denen von M. in 24. Jahren nicht verwandt gewesen. Quartus, Er sey den Zeugenführern in keinem wege verwandt/ Sic quintus, sextus, trigesimusprimus, Er hab dem Raht in dreyen Jaren nit geschworen. 34. Er sey denen von M. in keinem wege verwandt/ 35. Er sey den Herrn Producenten mit Pflichten oder in andere wege nit zugethan/ allein daß er eine Tochter zu M. hab. Et in puncto additionalium primus & secundus, &c. Vnde cum testes vniuersitatis alios quoque non subditos adiunctos habeant, eo magis probāt, *leg. si quis ex argentariis. §. 1. iunctis ibi notabilib. per Bald. in leg. 1. C. de testam. Salicet. in leg. in bona. C. de reb. cred. Alexand. consilio 88. numer. 16. vers. & ita in actis apparet, lib. 5.* Facit quod alibi Dd. tradunt subditos † ratione iurisdictionis non repelli a testimonio, quamuis ratione dominiorum vel patriæ potestatis excludantur. Cinus *in leg. eos. C. de testib.* vbi quærit, quod si Dominus † alicuius prouinciæ causam habuerit cum aliquo, an subditi suæ prouinciæ possint esse testes? Et arguit primo quod non: per *l. Idonei. ff. de testib.* Contrarium tamen dicit tenere Dd. cum quorum sententia & ipse transit: alias enim sequeretur † maximum absurdum & inconueniens, quia tales Domini persæpe de iure suo docere non possunt, & ita de consuetudine seruari dicit Alexand. *consil. 88. nu. 16. libr. 5. quem refert Brixiensis in tract. finium, cap. 58. nu. 4.* Quæ omnia in nostro casu eo magis locum obtinent; cum Actorum testes habeant pro se iuris communis adminiculum ratione scilicet territorii, ex qua iurisdictio præsumitur. Habēt enim ciuitates † & Domini terrarum, fundatam intentionem de iure communi, respectu iurisdictionis, quoad res intra limites territorii sitas, & res p̄sumitur esse † de iurisdictione eius, cuius est territorium, nisi contrarium ostendatur. Ita Hostien. Panorm. & alii *in c. si diligenti. de præscript. & in c. nimis. de iureiur. Chassan. Rub. 9. §. 9.* Et hæc quoad propositionem maiorem. Iam vero ad minorem quod attinet, allodium S. in territorio Actorum situm esse; eam quoq; sufficientissime probatam esse arbitror.

87 88 89 90 91 92

Primo, propria Reorum confessione, dum ipsimet in primo articulo defensionali, in causa principali, & in primo defensionali, in puncto attentatorum verum ponunt, daß S. mit seinem Zugehör/ in dem Bezirck / dero von M. Landwehr gelegen. Quod idem etiam in responsione ad 4. positionalem Actorum pure & sine vlla conditione adiecta fatentur. Qua propria † confessione nulla maior probatio esse poteſt. *Ludou. Roman. cons. 391. in fin. Maran. par. 6. act. 5. de confess. num. 31.* Probatur secundo ex productis inuestituris Ducum S. quarum singulæ hæc verba inserta habent, mit S. bey der hohen Wart in der M. Landwehr gelegen. Tertio probatur omnium quotquot sunt testium depositionibus, ad 4. positionalium, qui dictum articulum vnanimiter nullo penitus verbo excepto, simpliciter ac pure verum dicunt. Vnde profecto mirandum est, qua fronte vel temeritate potius Rei in dictis suis exceptionibus, contra attestationes in puncto additionalium contenta secundi articuli, daß nemlich M. ein territorium oder Landtwehr genant/ besitzlich herbracht/ &c. negare ausint. Cum tamen id nedum testibus & inuestituris, sed propria ipsorum confessione (vt dictum est) euidentissime probatum sit: Imo ab ipsismet Reis, in propriis eorum defensionalibus, expresse articulatum existat: Vt sic non male huc quadrare videatur dictum illud Imperatoris Iustiniani: Nimis indignum † esse 93

iudicamus, vt quod sua quisque voce dilucide protestatus est, id in eundem casum infirmare testimonioq; proprio resistere. *l. generaliter. C. de non numer. pecun. &c.* Nec quicquam obstare puto, quod Rei in d. suis exceptionalibus. §. der ander Articul/ &c. cauillandi animo obiiciunt, atque præcipue vrgent nullum testium quid territorium sit intelligere, quare tantum abesse, vt desuper testificari potuerint. Nam vt demus Actorum testes tanquam homines plerumq; rudes & imperitos id ignorare: Sufficit tamen, meo iudicio, passim ex actis intelligi
94 posse, vocabula ista, † Landwehr/ Landgraben/ Bezirck/ Grentz/ Gebiet/ Boden/ Zäun/ & similia, tam à testibus, quam ab ipsis Actoribus promiscue & indifferenter vsurpari ac sumi, & in effectu nihil aliud esse vel significare quam hoc
95 ipsũ, ꝙ apud ICtos † territoriũ vel districtus dicitur, agrorum scilicet vniuersitatem, intra fines vel limites Ciuitatis M. *l. pupillus. §. territorium. ff. de verb. sign.* vel vt alii territorium describunt,
96 spacium † terræ iurisdictione munitum, vt per Bal. *in rub. Quæ sunt regalia. nu. 2. Fel. in c. Rodolphus. n. 13 & 23. de rescript. & Boer. decis. 227. n. 7.*

Secundus enim Actorum testis 75. annorum ad tertium interrog. 4. Addit. dicit, er wisse nicht anders/ als daß Actores, so weit jre Landwehr gehen/ das Gericht haben/ 4 testis. 50. annor. ad 5. add. dicit, er wisse nichts anders/ denn was in der Landwehr lige/ das sey deren von M. Gericht zuständig/ 16. testis 50. annorum, nunquam aliter audiuit, dann was in Actorũ Bezirck lige/ darüber haben sie zu gebieten. 18. testis 60. ann. ad 2. add. verum audiuit, dieweil er ein Mañ gewesen/ wo die Landwehr were/ alda auch Actorum Gericht. 29. testis 60. annor. ad d. 2. addit. Er habe nie anders gehöret/ dann daß der Landgraben (quem alii vocant die Landwehr) dero von M. Gebiet scheide. Ex qua depositione
97 clare apparet, vocabulũ Landwehr † seu Landgraben non aliter quam pro finibus seu limitibus territorii à testibus accipi. Triceſimus primus 75. annor. ibid. dicit, es sey ein Zaun gemacht vor mancher lieber Zeit/ den er dick vnd viel gesehen/ von einem Ende zum andern.

Ex quorum testium dictis satis intelligi po-
98 test, supradicta vocabula, † æquipollentia esse, ac proprie pro confinibus, limitibus, & loco iurisdictionis, imo pro iurisdictione ipsa accipienda, prout & testes ipsi, ea vsurpent atque
99 intelligant. Nam & territorium † aliquando pro iurisdictione, & iurisdictionis exercitio accipitur. Hieron. de monte Brixien. *capite sexto, numero nono, Chassaneus rubrica prima, des Iustices & droit Z. § primo, verb. an territorie, numero 4.* 28. testis ad d. 2. addit. dicit, Was inwendig der Landwehr sey/ da halten sich die Herrn von M. an.

100 Comprehendit † enim territorium, quicquid est inter territorii fines, ita quod nulla persona aut locus excludatur. *l. 1. §. cum vrbem. ff. de offic. præf. vrb. Bald. consilio 31. incipien. Rex Romanorum, numer. 6. volum. 1.* Idem tenet Socinus *consil. 127. num. 2. volum. 1. & consil. 86. num. 6. eod. volum.* quod consilium multum facit ad nostrum propositum. Plerique testes dicunt, die Landwehr beschleußt die Beklagten/ vt tertius testis ad 4. position. dicens: S. lige auff M. Boden/ darumb daß es beschlossen sey/ in jhrer Vestung/ wie jederman sehe. Vndecimus testis ibidem, die Landwehr sey gerings vmb S. hero. Quod idem etiam deponit 25. testis ad 1. position. 23. testis ad 1. position. Der Graben gehe hinder S. her/ vnd sey so wol beschlossen/ als andere M. Dörffer. 27. testis ibid. Der Rhat beschliesse Reos mit der Landwehr. Et 4. testis ad 2. addit. Actores haben eine Landwehr/ das sey jhr Beschluß. Et sic plerique alii, quorum depositionibus satis demonstrari existimo, Landtwehr/ † Landgraben/ Bezirck/ Grentz/ &c. in effe- 101
ctu nihil aliud in hac nostra causa esse vel significare, quam inclusionem seu potius clausuram quandam finium, limitum ac terminorum, quibus territorium & iurisdictio ipsa denotatur ac terminatur. Quemadmodum & olim per clausuras & burgos prouinciarum territoriumque confines probari dicebantur. De quibus Imperator Flauius Iustinianus *in l. in nomine. §. in Sardinia. C. de offic. præfect. prator. Affr.* & meminit additio ad Guidonem Papæ *decis. 193. nu. 1. verb. decimo.* Confinia enim † mensu- 102
ram indicant, & rem designant, & quicquid est intra, includunt. Late Paris. *consil. 27. num. 13. volum. 1.* Prolixe idem Paris. *consil. 4. num. 1. vol. 4. Brixien. cap. 88. num. 1.* prout econtra terminus † terminans dicitur, quicquid est extra fines 103
agri, secundum Bart. *in l. si fines, in fin. C. de euict. Brixien. cap. 107. numer. 4.* Vt sic non obstet, quod testes, quid territorium sit, ignorent, cum ex eorum depositionibus (vt iam dictum est) satis intelligi possit, per supradicta vocabula, Landwehr/ Landgraben/ Bezirck/ &c. hoc ipsum denotari, quod apud ICtos territorium dicitur.

Sic quoque parum obstare puto, quod Rei nodum in scirpo quærentes, differentiam inter Landwehr & Landgrentz fingere conantur. Si quis enim testium depositiones penitius introspiciet, facile inueniet, inter hæc duo vocabula, nomine tantum, † reipsa nullam omnino 104
differentiam esse. Nam quod Rei vocabulum Landgrentz † explicant, vel definiunt esse di- 105
stinctionem limitatam, quæ habet insignes notas, vel naturales, vel artificiales; hoc idem etiam vocabulum Landwehr in nostro casu significare vel importare omnium supra relatorum testiũ dictis, certũ est, qui clare deponunt, daß die Landwehr oder Landgrabẽ dero von M. Gebiet scheide/ vt sic non minus quã Landgrentz in præsenti casu, distinctio ac separatio quædã

finium

finium dici possit, vt supra deductum. Certum
106 est enim territorium, † confines, eiusmodi signis artificialibus, puta fossis manu factis, arboribusque ante missis (quæ verba ego in terminis ac proprie intelligo, von Landgraben/ Hecge/Gepieck vnd Landwehren) prout & lapidibus affixis, aliisque notabilioribus signis, tam artificialibus, quam naturalibus, plerunque distingui, puta fluminibus, iugis montium, viis, vepribus, & aliis similibus. De quibus Brixien. *in d. tr. de fin. reg. cap.* 14. *n.* 1. & 5. vbi alias allegat Ioan. Andr. *in c. cum causam. ext. de pro-*
107 *bat.* Frustra igitur de nomine † disputant Rei, vbi qualitas certa esse reperitur. *Bald. in l. si quis in fundi vocabulo, & ibi quoq; Alexand. ff. de legat.* 1.
108 vbi dicit, qualitatem † certam idem operari, quod finium expressionem, & quod propter
109 qualitatem † expressam locus reddatur certus, refert Brixien. *cap.* 85. *n.* 3. *& notat Paris. cons.* 4. *n.* 7. *& nu.* 32. *&* 33. *volum.* 4. Huc quoque facit, quod supra diximus, sufficere scilicet, quod testes in substantia conueniant, licet diuersis verbis, idem tamen importantibus vtantur. Aug. Beroi. *cons.* 173. *n.* 17. *vol.* 3.

Minus obstat, quod Rei in dictis exceptionibus iterum obiiciunt, daß ein Landwehr sich offtmals weiter/ als die Gerichte/ mit Verwilligung der benachbarten Gerichtsherrn erstrecke. Nam vt ponamus hoc ita fieri posse, tamen de tali extensione ac vicinorum Principum vel magistratuum consensu ac concessione nil quicquam in actis probatum reperitur: Imo contrarium potius ex omnium testium depositionibus, præsertim ad 2. addit. apertissime constat, qui deponunt, wo die Landwehr wende (die erstrecke sich nun so nahe oder fert/ als sie wölle) da wende auch Actorum Gericht. Vel, vt alii dicunt; Daß Actores, so weit jhre Landtwehr gehe/ das Gericht haben/ daß auch Reorũ Hauß S. innerhalb solchem Bezirck der Landwehr gelegen/ quod & ipsimet Rei, tam articulando, quam respondendo, vltro fatentur. Hæc igitur obiectio tanquam friuola ac nuda quædam & imaginaria assertio partis non erit attendenda. Quibus in iure & facto ita præmissis, iam necessaria sequitur conclusio, merum & mixtum imperium, omnimodamque iurisdictionem zu S. cum pertinentiis ad Actores spectare. Ex quo enim de generali seu principali iurisdictione territorii ex parte Actorum probatum est, facillime præsumitur de quantitate & qualitate; vt notat Menoch. *libro primo arbitrar. quæstion. quæstion.* 36. *numer.* 14. facit,
110 quod alibi dicitur, quod fundans † se in toto territorio, dicatur se fundare in qualibet eius
111 parte, quia quod iuris † sit de toto, quoad totum, idem sit de parte quoad partem, vt pulchre notat Socin. senior *cons.* 127. *nu.* 2. *vol.* 1. *per l. quæ de tota. ff. de rei vind. & c. si diligenter, de præscri-*
112 *ption.* vt sic omnia loca † in territorio alicuius ciuitatis existentia, ad eandem, præsertim quoad iurisdictionem, imperium & regalia de iure dicantur pertinere, iuxta notata per Host. Ioan. Andr. & Panormit. *in c. nimis, de iureiur. & notat idem Panormitanus in c. cum diligenti, nu.* 2. *de præscript. glos. in c. fin. verb. situm sit, de officio Archid. Curtius Iunior cons.* 184. *n.* 8. *Soarez. alleg.* 7. *n.* 17. *per text. in l.* 1. §. *cum vrbem, ff. de offic. præfect. vrb.* vbi
113 quoque Bart. *nu.* 5. dicit, quod omnis † villa vel castrum in Comitatu alicuius ciuitatis sita vel situm, sub eadem ciuitate esse videatur, nisi speciale habeat priuilegium, *argument. l. nulli.* §. *quod si in vico, Cod. de episcop. & cleric.* Cum igitur Rei, (vt sæpius dictum) expresse fateantur, daß S. in M. territorio oder Landwehr gelegen/ fieri non potest, quin ipsorum intentio, daß nemlich S. seine sondere Ober Herrlich vnnd Gerechtigkeit habe/ præsumptioni adeoq; depositioni iuris communis repugnet, nisi vel de iustiori titulo, vel de legitima præscriptione, aut denique de speciali aliquo priuilegio & exemptione docere possint. Iurisdictio † namq;
114 inseparabiliter territorio adhærere dicitur, & eius qualitas appellari solet; de quo Bartol. *in lege prima, numer.* 15. *&* 17. *ff. de iurisdict. omn. iudic. Alexand. in l. prætor. Zas. in l. imperium. ff. eodem titulo.* Vnde illius † esse censetur, cuius & ter-
115 ritorium esse reperitur. Non obstante, quod bona quædam particularia in eodem sita, alterius dominio sint subiecta, *vulgata l. deprecatio, & quæ ibi notantur, ff. ad legem Rhod. de iact. Hostien. & alij in c. si diligenti, de præscript. Bald. in l. vn. colum.* 3. *Cod. si de moment. possess. Bossius in tractat. de Principe, & eius priuilegiis, numer.* 243. Vnum
116 enim iurisdictionem † habere posse in territorio & alium proprietatem, nemo est qui ambigat. *Brixien. cap.* 11. *nu.* 14. *Bart. in l.* 1. *n.* 15. *de iurisdict. omn. iudic. Chassan. des iustices & droitz, verb. an territorie, n.* 16.

Porro licet intentio Actorum, quoad iurisdictionem in S. eiusque pertinentias, per iam deducta satis probata esse videatur: potest tamen ea plerisque etiam in casibus specialibus exercitæ iurisdictionis, So sich nicht allein in Actorum territorio oder Landwehr/ Sondern auch in specie zu vnnd vmb S. vnnd also auff Reorum angemassten Lehengütern zugetragen/ vltra rationes hactenus deductas, confirmari ac roborari. Quorum primus ac præcipuus est, daß nemlich Actores vor etlicher Zeit einen Vbelthäter mit Namen R. so der Statt Feind gewesen/ im S. Feld betretten/ begriffen/ in die Statt führen vnd richten lassen/ &c. Qui casus multorum testium depositionibus ad 9. 10. 11. addit. eorumq; interrogatoria, sufficientissime probatus est: quorum nonnulli de auditu, plerique de proprio visu & facto, vt quia ipsimet capturæ interfuerunt, opemque tulerunt: Maior quoque pars de certo tempore huius actus possessorii, aliisque circumstantiis deponunt,

Et quia hic casus cum suis circumstantiis & qualitatibus, ad probandam iurisdictionem in S. (meo iudicio) plurimum facit, non abs re esse putaui, præcipuorum quorundam testium dicta hoc loco breuiter repetere. Quartus igitur Actorum testis septuaginta annorum ad nonum, decimum & vndecimum additionales dicit, R. sey hart hinder S. in Reorum Feld im Vorgehölz ergriffen / audiuit ab illis, so jhn gefangen. Quod idem etiam deponit octauus testis quinquaginta annorum ad decimum additionalem, vidit, vnnd ist selbst mit gewesen. Decimustertius testis sexaginta sex annorum, qui ipsemet capturæ interfuit, ad eundem articulum deponit: Als R. wider zurück in Reorum Gehölz gelauffen / haben sie jhn mit einer Keulen hernider geschlagen / vnd jhn also auff Reorum Boden jnnwendig der Landwehr gegriffen / ibique alias circumstantias capturæ recenset. Decimusquartus testis 60. annorum ad d. 10. articul. vidit & audiuit, daß sie (Actores scilicet) R. auff der Landwehr im S. Feld gefangen. 15 testis 70. annor. ibid. Er sey selbst mit gewesen. Et ad 5. interrog. R. sey im S. Feld gefangen / zwischen den Büschen vnnd der Landwehr. Quod idē etiam in effectu deponit ibid. 17. testis 60. annor. & rationem allegat, Er sey neben R. als er in Reorum Feld an dem Ort jnnwendig der Landwehr gegriffen worden / hergangen. 18. testis 60. annorum ad 5. interrog. 10. addit. Er sey hart am Graben in K. Holtz am Geneig gegriffen worden. 27. testis 70. annorū, Er sey selbst mit gangen / vnd sey R. hart auff der Landwehr in Reorum Feld / nit ferr vom Landgraben gegriffen / recenset nomina eorum, so jn haben fangen helffen. 25. testis 68. annorum, hinder S. in dem Winckel / audiuit von denen / so jm nachgefolget. 33. testis ad 10. addit. & 5. interrog. eiusdem articuli in K. Feld / im K. Loch / bey S. in den Büschen. Et ita fere omnes reliqui testes, ad d. 10. addit. eiusq; interrogatoria. Quemadmodum & 13. 23. & 30. Actorum testes ad 2. interrog. 6. positionalis, se vidisse, au-
117 diuisse deponunt. Qui sane testes † eo magis probare videntur, cum in tempore etiam optime inter se concordent, quia maior pars deponit, daß es vor 40. oder 42. Jaren vngefährlich geschehen. Vt octauus testis ad 5. interrog. 11. additional. Nonus testis ad 2. interrog. eiusdem articuli. Vndecimus testis ad nonum additionalem, Es sey bey seinem Gedencken kurtz vor der Bäwrischen Auffruhr geschehen. 12. 18. & 20. ad 9. & 10. additional. 23. 24. 25. 27. 33. 35. 37. ad 2. interrog. d. 10. addit. Ac licet quidem trigesimusquartus testis quadraginta septem annorum, ad d. 10. additional. de triginta quatuor annis tantum deponat, tamen in eo singularis est, & de auditu tantum loquitur, ideo ipsius dictum reliquis testibus nihil potest detrahe-
118 re: nam & alias testibus de maiori † tempore deponentibus, si numero plures sint (vt hic) magis creditur, quam testibus deponentibus de minori tempore. *Ruin. consilio quinto, numero quinto, volumine quarto.* Nec impedit, si quis obiiciat (prout Rei in dictis suis exceptionibus, §. im neundten vnd zehenden Articul / obiiciūt,) supra dictos testes circa descriptionem seu demonstrationem loci, da R. gefangen / inuicem contrarios ac varios esse, dum nonnulli dicunt, Er sey in Reorum Feld / alii in Reorum Gehölz / quidā im den Büschen / multi im Landgraben / pleriq; in der Ecken hinder S. gegriffen worden. Quia sufficit ad iurisdictionem adeoque Actorum intentionem probandam, quod omnes testes vnanimiter atque expresse affirmant, daß mehrberührter M. Feind auff S. vnd also auff Reorum Gut (das sey nun gleich Feld / Graben / Busch oder Holtz) gefangen worden / cum nouum non sit, vnum atque eundem locum (præsertim ab hominibus rusticis ac idiotis) interdum diuersis nominibus seu vocabulis appellari ac denotari. Quodque secundum communem vsum loquendi vocabulum † Feld (prædium scilicet seu fundus) 119
tanquam generalis dictio, quoscunque agros, syluas, hortos, vineas, adeoq; omnia bona ruralia immobilia, ad fundum seu prædium pertinentia sub se comprehendat. Accipitur enim fundus pro † omni eo, quod solo continetur, 120
& fundi censentur † esse omnia, quæ intra se 121
tenet, *l. Iulianus, §. vlt. & l. fundi, ff. de action. empt.* vt sic (meo iudicio) nulla contrarietas dici possit, daß etliche Zeugen von Reorum Feld / in genere, die andern vom Gehölz / oder den büschen in specie gesagt haben. Nam & alias pars fundi † recte fundus appellari debet, *l. plane. §. fin. ff. de* 122
legat. 1. & videatur hac de re Lexicon Spiegelii, *in verb. fundus, &c.* Verba igitur vulgari † modo, 123
& secundum communem vsum erunt intelligenda, *l. liberorum, §. quod tamen Cassius. de legat. 3. Alex. cons. 82. par. 1. & per Fel. in c. cum clamor, de testib.* Et facit etiā, quod alibi dicitur, verba † po- 124
tius sumenda esse, secundum quod idiotæ capiunt, quam secundum dispositionem iuris cōmunis. *Chass. rub. 13. des fores. §. 5. verb. au seigneur. n. 5. &c.* Vnde satis esse puto, testes in substantia & facto principali, (daß nemlich R. auff Reorum Gut zu S. gefangen worden) concordes esse, licet in eo videantur dissentire, quod nonnulli von S. Feld in genere, alii von Reorum Holtz in specie deponant, argum. eorum, quæ notat Crauetta *consil. 267. num. 6. & Aug. Beroius consilio 173. numero decimoseptimo, volumine decimotertio.* Quod autem eiusmodi actus, † captu- 125
ræ seu prehensionis delinquentium, iurisdictionem, merumq; imperium denotent, supra satis ostensum est. Et notat Menoch. *rem. 3. retinendæ. nu. 586. Brixien. c. 52. n. 4. Bal. in l. data opera, nu. 28. C. de his qui accus. non poss.* Sed & vltimum supplicium de d. R. per Actores sumptum esse

pleri-

plerique ex iam relatis testibus, puta 12.18.19. 25.27.33 & 34.ad 9.& 10. addit. quemadmodũ & 13.& 32.30.ad 2.Interrog.6. position. expresse affirmant, ac licet hic iterum videantur esse discordes & varii, in eo, quòd nonnulli dicunt, Er sey in die Statt geführet / vnd daselbst enthauptet: reliqui vero,& quidẽ pro maiori parte & numero) deponunt, Er sey auff ein Radt gelegt worden. Tamen & illud parum obstare puto, cum vtroq; verum esse possit, videlicet, daß er erstlich enthäuptet / vnd hernacher (wie ich selbst ein Fall gesehen) allererst auff ein Radt gelegt worden. [Sic in text. Euang. Vnus Euangelista dixit, Dominum esse crucifixum hora 3. alius hora 6.quia Iudæi crucifixerunt eum hora 3.lingua: Milites vero hora 6.manibus. Con-
126 stat enim testium † dicta, quocunq; modo fieri potest, concordanda; iuuanda & concilianda esse, vt contrarietas & falsitas tollantur; vt est notab. text. & gloss. *in cap. pernicioſe. de pœnit. distinct.1 & in c.cum tu, in textu*, ibi. Nos dicta Testium benigne interpretari volentes, ne periurii reatu notentur, quod vtrumque esse potuerit, decernimus. *Paris.cons.152.num.18.lib.4. Bart. in l.1.n.13. in Const.de nou.C. dic.fac.&c.* Vbi dicit,
127 contrarietatem † testium, per distinctiones & diuisiones iuuari debere. Facit quoque, quod notant Ioan. de Imol. & Alexand. *in l.inter stipulantem. §.1.de verb.oblig.* Testes contrarios, isdem modis, quibus & leges contrarias, conciliandos esse: quod idem etiam dicit Felin. *in d. cap.cum tu.numer.13. Quinto not.de testibus.* Præterea etiam respondeti potest, quod licet in vna circumstantia (scilicet genere mortis) discordent: ex eo tamen constat, quod concordes sint in ipso facto principali (hoc est, super vltimo supplicio de eo sumto, daß er sey gericht worden.) Item super loco & tempore, exercitu huius actus iurisdictionalis, & sic in circumstantiis & qualitatibus substantialibus, inter ipsos conueniat, dicantur sine dubio concludenter probare, licet varient super quibusdam non substantialibus, nec admodum necessariis, vt voluit Alexand. *in l.ob carmen. § 1. ff.de testibus.* Et idem *consil.53.num.4.& consil.13. num.1.volum.3. Bald.in rub. de controuers. inu stitutarum.& in l.testium.C.de testibus.* Vnde Dd. tradunt, quod si vnus testis diceret, Titium occidisse Sempronium cum ense, & alius diceret, cum pugione seu lancea, plene & concludenter probarent homicidium, nec dicerentur singulares nec varii, ex quo super facto principali concluderent, vt voluit Ioan. Andr. *in ap.1. de pact.in 6. Alexand.in l.inter stipulantem. § 1. de verb.oblig. Refert & sequitur Beroius consil.200. numer.36 vol.3.*

Quinimo & scientia & patientia cum taciturnitate temporis, ex parte Reorum, eorumque Antecessorum satis mihi probata videtur. Octauus enim Actorum testis ad 10.& 11.additionalem dicit, als R. in Reorum Feld in Vorgehölz gefangen worden/ habe Zeug selbst gesehen/ daß der alt K. (Reorum Vatter) da gehalten. Et magis in specie, ad 5 interrog.d.addit, locum designat, videlicet K. hab an seinem Feld gehalten. Nec obstare puto, quod hic testis ad generalia interrogatoria deponit se esse ætatis 50.annorum. Vnde necessario sequi videtur, daß er zur Zeit / als R. gefangen / nit viel vber acht Jahr alt werde gewesen seyn/ &c. Nam quod testis valide possit deponere de eo, quod vidit impubes † etiam 8. annorum, expresse 128
voluit Alexan. *cons.88 num.20.& 22. volum.5.* in materia possessoria. Præterea etiam respondeti potest, quod hic testis, dum deponit de tempore ætatis, non simpliciter dicit, se esse 50.annorum, sed subiungit voculam illam, *circa* vel *iuxta.&c.* videlicet bey fünffzig Jahren/ quæ dictio referri potest ad aliquod parum plus vel parum minus, vt in terminis, & quidem formalibus hisce verbis notat idem Alexandr. *in prælleg.consilio 88.numero 21.volum 5* Sic quoque deponit 4. Testis similiter 50. annorum, ad d. 11. addition. se audiuisse à vicinis, daß H. K. Reorum pater, als R. gefangen worden/ mit einem Knecht nicht weit davon gehalten hab / & 11.testis ad 2.Interrog.d.11.art. Reorum Vatter habe am Landtgraben beim Thurn gehalten/ audiuit ab illis so mit gewesen. quemadmodum & 12.18.& 28.ibidem deponunt. Nec refert quod hi Testes, † de auditu tantum loquantur, quia 129
dum octauum testem (qui de proprio visu, & sic de sensu corporeo deponit) contestem habent, procul dubio plene probant *Beroius consil. 49.num.62.volum.3.gloss. in l.3.§. diuus.ff.de Testibus. Bartol.in tract. testium, vers. Testes magis idonei, n.119.& Bald.in rubr.de controuers.inuestitu.in 1.col. vers. est ergo duplex singularitas,&c.*

Sic etiam me parum mouet; quod 24. Testis ad 4.Interrogator. 11. additionalis deponit, K. sey nicht beim Gefängnuß gewesen. Quia in hoc singularis & vnicus est, omnibus iam proxime relatis testibus (quorum sex sunt) contrarius, seu contradicens. Maiori igitur numero erit standum. *Fel. in dicto capitulo cum tu.numero quinto, De test.glossa in capitu. cum contingat, verb. vtriusque partis, de offic.del.eg.* Accedit quod hic testis † negatiue, superiores vero omnes affir- 130
matiue deponunt; igitur hac quoque ratione affirmantes sunt præferendi. *leg diem. §.si plures, & ibi Bartol.& Dd.ff.de arbit. Bald.in lege prima, in quinta quæstione, Cod. de testamen. & in leg. actor. columna tertia circa finem, versicul item ex dictis Nicolai, &c. Cod.de probation.* vbi rationem esse allegat, quia causa † affirmatiua sit credibilior. 131
Hinc que fit, vt vni † affirmanti plus credatur, 132
quam duobus negantibus. *Bartol.in lege prima, in pr. incip. versicul. vlterius nota. ff. de ventre inspicien.* vbi etiam *in versicul. vlterius hac lex, &c.* dicit, dictum † vnius negantis non lædere duos affir 133

mantes. Ideo & in nostro casu magis credendum erit sex testibus, præsertim cum & hic ipse testis ad additionalem fateatur, als sie auff der Nachfolg gewesen / sey jhnen K. im K. Feld begegnet / vnd gefragt / ob sie den Feind hetten angegriffen / vnde verisimile est, er werde auch vom Angriff oder Gefängnuß nicht fern gewesen seyn / licet 4. ad interrogatoria ibid. contrarium deponat.

Minus obstat, quod 25. testis ad d. 4. interrogatoria 11. addit. deponit, Er habe den alten K. nicht sehen da halten / &c. Nec enim sequitur, Titius non vidit Sempronium in captura, ergo Sempronius non fuit præsens, quia esse potest, vt alii ipsum viderint, prout etiam testes se vidisse, & ab aliis audiuisse deponunt, vt in simili notat Bald. *in leg. testium, columna tertia, vers. modo hic insurgit dubium. Cod. de testib. Bartol. in lege prima, §. final. de auth. tut.* Ergo nec huius
134 quoque testis † depositio, veritati aliisque testibus affirmatiue deponentibus præiudicare vel obesse poterit. Sed vt ponamus (citra tamen veritatis præiudicium) Reorum patrem in ipso momento capturæ, præsentem non fuisse, quis tamen credat, quod non statim, & quidem illa ipsa die, qua R. captus est, & de captura, & de loco capturæ notitia ad ipsum peruenerit, tum quia in vicinia, & quidem hart hinder dem Hause S. prehensio facta, quæ so-
135 la vicinia † præsumptionem scientiæ inducit. *Paris. consilio 23. numero 218. lib. 1. Roland. consil. 3. numero 101. volumine 1. gloss. & Dd. in leg. si vero. §. 1. ff. qui satisdare cog. &c.* Tunc etiam, quia palam & publice magno conuentu seu frequentia hominum interueniente, prehensio facta, vt 16. testis ad 10. addit. deponit, Es sey ein Landgeschrey gewesen / daß R. gefangen / & 25. ad 9. addit. Die in Dörffern seynd auffgemahnet worden / & 27. ad 10. addit. Es seynd die nechsten Dörffer kommen / vnnd das Holtz / die H. genannt / belegt. Ideo fieri non potuit, quin hæc omnia per publicam saltem vocem & famam Reorum patri innotescerent. Cum ignorantia
136 † non possit allegari eius, quod palam & publice fit. *leg. sed si pupillus. §. de quo palam. ff. de institut. act. Bartol. in leg. is potest, numero 16. versicul. si vero non est consanguineus. numero 18. ff. de acquir. hæred. Ruin. consilio 66. numero 13. circa finem, libro tertio,* facit quod notat Rolandus *consilio 9. numer. 44.*
137 *volumine 3.* Scientiam † nimirum præsumi eorum, de quibus in loco, vbi quis habitat, est publica vox & fama, & idem Rolandus *consilio*
138 *54. num. tertio, volumine primo.* Scientiam † præsumi eius, quod publice scitur, atque cognoscitur.

Patientiam vero & taciturnitatem hoc ipso satis probatam arbitror, quod de nulla patris Reorum, vel iudiciali, vel extraiudiciali protestatione aut contradictione ex actis appareat, quemadmodum nec ipsos Reos huic tam præiudiciali actui nunquam contradixisse, sed eidem potius vltra 40. annos (à tempore capturæ vsque ad tempus examinis computando) sine vlla interpellatione acquieuisse, tam propria Reorum confessio, quam testium quoque depositiones satis demonstrant, dum Rei in sæpe dictis suis exceptionibus, §. Der eilfft Articul / &c. hæc verba expresse ponunt, daß nun K. diesen Fall nicht angefochten / ist darumb geschehen / daß der Feind in seinem Gericht (cuius tamen contrarium supra satis ostensum) nicht gefangen worden. Cui astipulatur 4. testis ad 11. additional. dicens, se audiuisse à vicinis, so hinauß gelauffen / daß H. K. als R. gefangen worden / nicht weit darvon gehalten / vnd habe jhn die Sachen nicht geirret. Et 9. testis ad 4. addit. Sie haben R. ohne alles Zusprechen disseit dem Landgraben nacher M. geführet. Et 8. testis ad 5. interrogat. 10. addit. Er habe nie gehöret / daß Rei deßhalb einige Eynrede gehabt hätten. Ex hac igitur tolerantia, & longi temporis taciturnitate proculdubio consensus & approbatio huius actus præsumitur, cum verisimile non sit, Reos, si quam iurisdictionem in S. sibi competere putassent, ad actum tam præiudicialem, per integros quadraginta annos tacere voluisse. *Bartol. in l. in sponsal. ff. de sponsal. Paris. consil. 89. num. 36. lib. 3. Roland. consil. 19. numer. 37. volum. 1. & idem Bartol. in l. quo enim. numer. 1. vers. quandoq; superuenit. ff. rem ratam haberi, &c.* Vbi
139 dicit, quod quando scientia † superuenit cum aliquo actu, tunc non improbare, sed approbare, vnde Dd. tradunt: Quod si quis præsens sit alicui actui, quem contradicendo possit impedire, nec id faciat, postea ei impedimentum recte opponatur, quod per ipsum steterit, & quod tali casu patientia & taciturnitas pro consensu accipiantur, vt pulchre notat Bartol. *in l. cuius. numero 2. ff. de pignor. act. & in leg. quibus. 40. numero 3. ff. de condit. & demonstrat.* & late examinat hanc materiam idem Bartol. *in l. quæ dotis. ff. soluto matrimonio, &c.* & notat quoque Dyn. *in reg. qui tacet. de regul. iur. in 6. & Cynus in l. inuitus. C. de procur. num. 6.* Alium casum iurisdictionalem recenset 34. testis ad 5. addit. quem proprio patri suo contigisse dicit. Is enim cum ante aliquot annos propter homicidium in personam cuiusdam I. S. commissum, versus S. auff Reorum Hauß confugisset, vnd jhme die Freundschafft deß Entleibten mit etlichen deß Rahts Dienern nachgefolget / vnd jhn gesucht / habe jhn der Juncker nicht getrawt daselbsten zuvertheidigen / also daß er von dannen ferner hinweg gemußt. Ex quo sane iterum magna præsumptio, si non plena probatio oritur, nullam Reos in d. domo iurisdictionem habere. Ideoque iuri suo diffisos occiforem ibidem diutius retinere noluisse. Alias enim si vel Actores nullam, vel se omnimodam iurisdictionem in d. loco habere sensissent, procul dubio

& occi-

& occisorem in propriis ædibus saluare, & suam quasi possessionem iurisdictionis manu tenere atque defendere tentassent. Quinimo etiam dici posset, quod licet Rei in quasi possessione iurisdictionis ibidem fuissent, tamen ex quo suspicati sunt se posse repelli, eandem videri amissam, *l. clam possidere. §. qui ad nundinas, & ibi Bartol. num. 10. de acq. poss. gloss. in l. 1. §. sive autem. ff. de vi & vi armata. Menoch. remed. 9. Recuper. num. 139. Corneus cons. 48. incip. præsupponatur. vol. 4.*

Nec satis concludenter à Reis in dictis exceptionibus. §. der fünfft Articul / circa finem obiicitur. Wann Actores auff dem Hauß S.
140 das Gericht gehabt hetten / so were der Thäter darauff nicht gestohen. Nam qua facilitate † hæc obiiciuntur, eadem etiam diluuntur. Primo enim respondetur, argumentum hoc retorqueri, & dici posse, wann Rei zu S. die hohe Obrigkeit gehabt / so hette sich der Thäter daselbst zu salvieren nicht vnderstanden. Secundo verisimile non esse occisorem, antequam homicidium perpetratum fuerit sciuisse, vel etiam post homicidium perpetratum, metu ac timore perculsum cogitasse Actores merum imperium in dicto loco habere.

Tertio per hanc occisoris fugam & supradictorum Reorum fictam præsumptionem (quæ valde debilis est) veritati, adeoque ipsis Actoribus in sua iurisdictione nil quicquam præiudicari, vel detrahi potuisse; cum non probet
141 † hoc esse, quod ab eo contingit abesse, *l. non hoc. C. vnde legitimi. l. Natales. l. ad probationem. C. de probation. cap. in præsentia. extr. eod. tit. Cyn. in l. generaliter. numero quarto. C. de Episcop. & Cleric. Socinus Iunior consilio centesimo octogesimonono, numero 102. vol. 2.*

Tertius casus belanget den erschossenen D. F. genannt / quem Actores in M. sepeliri fecerunt, in 7. & 8. Additionalibus comprehenditur, cuius prima pars, daß nemlich D. F. vor 46. Jahren in Reorum Feldt oder Steinung zum Hoff S. gehörig / erschossen worden / propria Reorum confessione ad 7. addition. & quidem pura & Cathegorica probata est, vt sic alia probatione (licet nulli etiam testes eundem Articulum verum dicant) non indigeat. Altera vero pars, daß Actores D. F. gen M. führen / vnd daselbst begraben lassen / licet à Reis ad 8. articulum expresse vel directe non credatur, sed implicite tantum; tamen & ea quoque omnium fere testium depositionibus, ad d. 8. articulum sufficienter probata existit, præsertim per 2. 3. 6. 7. 12. 13. 14. 15. 18. 22. 23. 25. 26. 27. 31. qui vnanimiter hunc articulum verum dicunt, rationes scientiæ allegando, qui partim viderunt & interfuerunt, partim à senioribus & parentibus audiuerunt.

Nec admodum obstare puto huic actui illas Missiuas, quarum vna à Senatu M. altera à Præfecto S. in W. F. H. von P. ad Reos scripta est, quas ipsi etiam præcipue vrgent, suamque iurisdictionem in S. cum eius pertinentiis exinde quasi probare, vel potius extorquere conantur. Respondeo enim falso à Reis, ne dicam malitiose in probationibus suis, in puncto defensionalium allegari, als solte in dictis literis assertiue, vnnd vnwidersprechlich bekannt seyn / daß zu S. die Obrigkeit / den Herzogen zu S. vñ die Gerichte den Beklagten zuständig / &c. cum id verum non esse, ex ipso tenore litterarum facile deprehendi possit, quibus hæc verba inserta sunt, daß Rei den Klägern vndern Schein / oder auß Vrsachen / als ob bey dem Ende / da der Mord geschehen / die Obrigkeit dem Landsfürsten vnd jhnen Reis die Gerichte zustehen solten / die Begräbnuß in M. Gericht zubestellen gesteuret / &c. Ex quibus verbis cum sint mere enunciatiua & relatiua ad personas Reorum, nulla sane assertio vel confessio Actorum colligi, vel torqueri potest, ad tenorem dictarum missiuarum, earumque synceram interpretationem & sensum me referendo.

Cum constet per verba † enunciatiua seu 142
narratiua, nullam vel obligationem vel dispositionem inferri posse, *l. Titia cum testamento. §. Caius. de Legat. 2. Parisi. consil. 30. nume. 41. lib. 2. & consilio 367. num. 30. & 34. lib. 3.* Vbi asserit verba enunciatiua † propria dici illa, in quibus nulla 143
consistit voluntas, & quæ non stant per se, & ideo ista verba non probare. Et quod verbis † narratiuis vel relatiuis non sit standum, & ꝙ 144
non dicantur disponere, notat Beroius, *consilio centesimo septuagesimoprimo, numero decimo, volum. secundo, & Crauett. consilio 29. numero septimo,* dicens: Ex talibus verbis mere relatiuis nullum resultare pactum, nec aliquam nasci promissionem, siue vestitam, siue nudam, ex qua ius acquiri possit.

Pari ratione non obstabunt etiam sequentia verba literis dicti præfecti inserta, videlicet so es doch wissentlich / daß die Obrigkeit vnd die Lehenschafft deß Orts meinen gnädigsten Herrn zustehen. Quia hæc quoque verba enunciatiua sunt & inter alios prolata; ideoque vel ipsis Reis in exceptionibus suis affirmantibus, nullum damnum vel præiudicium Actoribus tanquam tertiis generare potuerunt, *per iura allegata. & tot. tit. C. Res inter alios acta, &c.*

Similiter non obstare puto, quod Rei in Replicis suis, in puncto defensionalium, iterum excurrendo & cauillando obiiciunt, wann Actores die Jurisdiction zu S. gehabt / so würden sie der Begräbnuß halben bey den Beklagten nicht angesucht / viel weniger sich durch andere haben verbieten lassen / &c. Nam ad hoc argumentum ab ipsimet Actoribus, in exceptionibus suis contra attestationes in puncto defensionalium satis responsum esse arbitror,

bitror. Nimirum, daß solches Ansuchen darumb beschehen/dieweil locus commissi seu perpetrati homicidii noch nicht besichtiget/ vnd derhalb vngewiß gewesen/ ob daselbst die Obrigkeit (der K. angeben nach) den Hertzogen zu S. oder jhnen Klägern zuständig/ prætertim cum Rei tæpius in Actis, maxime vero in responsione so sie dem M. Kriegsmeister C. V. auff seine Werbung oder Instruction/ Anno 49. in die Cathedræ Petri gegeben/ satis magnifice ac glorioſe iactarint, daß sie jhre angemaste Obrigkeit vnnd Gericht zu S. vñ noch mehr mit brieflichen Vrkundten genugsam zu bescheinen/ &c. Quæ documenta ipsi Actores, tempore huius actus nondum viderant, ideo ne vel Duces conqueri possent, se ante ocularem inspectionem, adeoq; veritatis ac loci inuestigationem, den angezogenen berhümbten Vrkundten zu wider/ in prætensa sua iurisdictione (quam forte per specialem Imperatoris concessionem, exemtionem vel priuilegium habere possent) turbatos & grauatos esse, consultum igitur Actores putarunt, Reos primũ requirere, quam statim (prætensis ipsorum documentis, ac loco cõtroverso nondum visis) propria autoritate mortuum abducere, vt sic credendum sit, hanc requisitionem ratione sepulturæ, potius ex quadam ciuilitate & vrbanitate, auch zur erhaltung mehrern Glimpffs vnd guten Willens/ (prætertim cum Rei Nobiles ac vicini essent) quam quod aliquam ipsis iurisdictionem per eam tribuere, vel sibi de sua iurisdictione aliquid detrahere voluerint, esse factam. Et certe cum ex actis nusquam appareat, quod vel Rei vel Duces S. post emanatas has literas ac desuper secutam cadaueris abductionem & sepulturam, quicquam vel iudicialiter vel extraiudicialiter contradixerint, sed vsque ad tempus cæptatæ huius litis tacuerint, quis obsecro non credat iurisdictionem in loco commissi criminis, potius ad Actores quam ad ipsos Reos spectare? præsertim cum & alii quoque casus seu actus possessorii (quorum duos iam supra retulimus) eodem fere tempore & loco, sint subsecuti: Quibus Rei sine vlla contradictione & protestatione per longissimum tempus acquieuerunt.

Quartum casum seu Actum iurisdictionalem Actorum in S. recenser 3. Testis ad 4. interrogat. 4. Addit. Es habe H. K. einen gefangen/welcher jme zu M. hab zu recht seyn müssen/ vnnd sey Zeug selbst für den Gefangenen Bürg worden. Et quamuis hic testis de loco in specie non deponat, quia tamen in d. 4. Interrogat. expressam mentionem facit deß Hauses S. dubium non est, quin eius responsio seu depositio quoque iuxta illud intelligi debeat.
145 Testis enim dictum † refertur ad articulum, & omnis responsio ad interrogationem. *Alexand. consi. 88. num. 26. vol. 5. Bartol. in l. si quis intentione. num. 5. ff. de iudic.* Non puto obstare, quod à Rei obiicitur huius testis depositionem magis contra quam pro Actoribus facere, ex eo scilicet dann haben Rei einen gefangen/ so müssen sie ja Recht vnd Gericht da haben. Hæc enim obiectio seu argumentatio, plane inepta ac friuola est, quæ meo iudicio rectius inuerti ac retorqueri quam defendi potest, dann hat K. zu S. einen gefangen/ vnd denselben zu M. beklagt/ so muß ja folgen/ oder ja glaublich darfür gehalten werden/ daß er zu S. selbst kein Gericht gehabt habe. Quod si hoc loco iterum quis obiciat, iam allegatos casus (prætertim tres posteriores) per testes singulares tantum relatos, sufficienter ergo probatos non esse: Repeto ea quæ supra late deduximus, iurisdictionẽ † scilicet per 146
testes singulares, plene concludenter probari, puta si vnus deponat de vno actu iurisdictionis & alter de alio. Ita tenet Bald. *in l. 1. q. 8 C. de testam. & in leg. Actor. C. de probationibus. Lanfranc. in cap. quoniam. contra. verb. testes de probat. Alexand. plene consilio 100. numero quinto, libro primo, & in leg. ob carmen. §. testes. ff. de testib. Salic. in leg. testium. C. de test. Innocent. & reliqui Dd. in cap. qualiter. & cap. secundo, de accus.* Ex quibus omnibus iurisdictionem in S. ex parte Actorum, tam in genere quam in specie satis probatam esse arbitror.

PRIMVS PVNCTVS DE turbatione mit gefänglicher Einziehung eines Vbelthäters.

SVMMARIA.

1 *Dicit qui se iurisdictionũ quasi possessionem habere, intra fines territorii principis, is titulum probare debet.*
2 *Titulus in probanda iurisdictione necessarius est, & quare: vel si probari nequit, præscriptio est demonstranda. num. 3.*
4 *Verba*, mit Gericht vnd Recht belehnet/ *omnimodam iurisdictionem denotant.*
5 *Princeps concedendo alicui castrum cum iurisdictione simpliciter, videtur ei concedere merum & mixtum imperium & simplicem iurisdictionem.*
6 *Merum & mixtum imperium dicitur iurisdictio.*
7 *Verbo iurisdictionis merum & mixtum imperium comprehenditur.*
8 *Iurisdictio est potestas de iure publico introducta cum necessitate iuris dicendi, & æquitatis statuendæ.*
9 *Concessio iurisdictionis est fauorabilis.*
10 *Beneficium principis latissime interpretandum est, num. 13.*
11 *Probans titulum, bonam fidem probat.*
12 *Iurisdictione simpliciter cõcessa tam merum quam mixtum imperium venit, modo iurisdictio à summo principe sit concessa.*

14 Omni-

14 *Omnimoda iurisdictio quando conceditur, merum & mixtum imperium concessum dicitur.*
15 *Omnis iurisdictio si concessa est, non merum & mixtum imperium concessum est, & quare.*
16 *Huius clausulæ*, So viel wir durch Recht daran zuverleihen haben / *effectus quis, & quid ea importet.*
17 *Clausula hæc, si & quantum de iure fieri potest vel debet, conditionalis est.*
18 *Verba*, mit Gericht vnd Recht / *limitate sunt accipienda.*
19 *Verbum iurisdictionis, limitate contractui appositum, non semper ad iurisdictionem trahitur, quæ per magistratus exercetur.*
20 *Testes de facto antiquo aliter quam per auditum deponere non possunt.*
21 *Nemo plus iuris in alium transferre potest, quam ipse habet.*
22 *Concessiones principis non in præiudicium tertii sunt intelligendæ.*
23 *Priuilegium seu beneficium principis quando ex post facto iniquum efficitur, ei standum non est.*
24 *Restitutio & quælibet gratia principis sine alterius præiudicio intelligi debet.*
25 *Princeps ius alteri quæsitum nunquam tollere vult, etsi rescribat in materia, in qua pro voluntate sola alteri ius auferre potest.*
26 *Princeps iurisdictionem alicuius castri concedens diuersis temporibus, nihil in præiudicium primæ concessionis per secundam fecisse censetur.*
27 *Iurisdictionis titulus per instrumenta & inuestituras probari nequit.*
28 *Successor melioris conditionis esse non debet, quàm eius author.*
29 *In probatione dominii titulum habilem probare vel ostendere non sufficit, nisi etiam probetur, quod author erat dominus.*
30 *Probatio dominii semper difficilior redditur.*
31 *Ad præscriptionem titulus habilis etiam à non domino sufficit.*
32 *Clandestinus & turbatiuus actus nullam possessionem tribuit.*
33 *Ius eum, qui clam possidet, non tuetur seu defendit.*
34 *Nocte quod fit, occulte & clam fieri dicitur.*
35 *Clandestine & occulte factum præsumptionem doli & fraudis contra facientem arguit.*
36 *Dolus an de iis, quæ occulte fiunt, sit præsumendus.*
37 *Leges contra agentem aliquid de nocte semper male præsumunt.*
38 *Quod summo diluculo fit, etiam id nocte factum dicitur.*
39 *Clam fieri quid sit.*
40 *Clandestina possessio quid sit.*
41 *Imperiti melioris conditionis esse non debent quam periti.*
42 *Clam etiam fit, quod debita solemnitate non fit: vel non seruata consuetudine. num. 43. vel sine Iudice, quod alias cum eo fieri debeat. numero 44.*
45 *Vnicus actus generalis an ad generalem iurisdictionis possessionem acquirendam sufficiat? Affirm.*
46 *Exercitium vnius comprehensi sub vniuerso ad vniuersalis possessionem refertur.*
47 *Exercens actum singularem, an de iure fundatam iurisdictionem habeat, vel non.*
48 *Tantum præscriptum quantum possessum.*
49 *Iurisdictionis quasi possessio per scientiam & patientiam aduersarii inducitur.*
50 *Iura incorporalia præscribi nequeunt.*
51 *Præscriptio sine possessione vel quasi non inducitur.*
52 *Testis rationem dicti sui reddere debet.*
53 *Ratio testis debilis testimonium eius infringit.*
54 *Omnis probatio debet esse clara & necessario concludens.*
55 *Testis extra articulum deponere non debet.*
56 *Ex separatis nulla fit illatio.*
57 *Non probat hoc esse, quod ab eo abesse contingit.*
58 *Ad iustam possessionem inducendam necesse est, vt quis non vi, non clam, non precario possideat.*
59 *Scientia & patientia aduersarii requiritur, sine qua præscriptio non procedit.*
60 *Furcæ, carceres, &c. sunt tantum nuda signa iurisdictionis, nec eam probant, nisi alias acquisita probetur.*
61 *Carcerem habere non dicitur esse meri imperii, sed in carcere tenere.*
62 *Qui propria autoritate citra principis permissionem carceres conficiunt, grauissimis pœnis de iure subiiciuntur.*
63 *Iurisdictionem aliquam ideo quis non habet, quia iurisdictionem habet suos proprios seruos, famulos ac subiectos castigandi atque à malo coercendi gratia, in vinculis detinere & carceribus mancipare.*
64 *Non entis nullæ sunt qualitates.*
65 *Rei in hac causa cur ad damna, interesse, & ad cautionem non sint condemnandi.*

QVOAD turbationem, quam Rei Actoribus in sua iurisdictione intulerunt, Als mit gefänglicher einziehung eines Vbelthäters / H. S. R. genannt mit Ernennung eines peinlichen Gerichtstags / mit Zeugen Verhör / mit außgangenen Ladungen an den Schultheissen zu M. vnd sonst in andere Weg / ꝛc. factum illud non puto esse controuersum, cum ipsimet Rei tam in responsionibus ad 3. 7. 8. 10. 11. & 12. positionales quam etiã in defensionalibus suis id expresse fateantur, licet hoc interim excusare conentur, tanquam iure factum, de quo postea in elisionibus videndum. Puto igitur turbationem in hoc primo puncto satis probatum esse: Sufficit enim quod ex partis confessione eliciatur id, quod erat necessario probandum.

De Elisio-

De Elisione.

Cum hactenus (meo iudicio) satis ostensum sit, intentionē Actorum in hoc primo puncto iure communi, ratione scilicet vniuersalis territorii fundatam, adeoque titulo & possessione munitam, sequitur Reos obtinere nō posse, nisi vel de meliori titulo, vel de fortiori & antiquiori possessione probent, per ea quæ tradit Vasq. *cap. 85. nu. 1. & 5. & cap. 86. nu. 5. & 9. Illustr. controu.* Nam si quis dicat † se iurisdictionis 1
quasi possessionem habere, intra fines territorii Baronis vel Principis, tunc titulum probare debet. *Ioan. Fabr. in §. retinendæ. nu. 4. vers. Et ideo non videtur*, & fusius *nu. 31. Item nota.* Capitius *decis. 209. num. 4. & 5. Menoch. rem. 3. retinendæ. nume. 590.* Titulus enim † in iurisdictione neces- 2
sarius est, cum habeatur instar dubii, aut si titu- 3
lus desit, † requiritur immemoriale tempus. *Zas. in tit. de ser. col. 182. nu. 11. Tom. 1.* Videndum igitur, an & qualiter hęc probata sint. Præcipuū autem elisionis fundamentum Reorum ex inuestituris. S. quarum quinque eiusdem fere tenoris productæ sunt, sumitur. Ex iis enim titulum prætensæ suæ iurisdictionis videlicet der Zennt/vnd ander Gerichtszwang in S. probare nituntur, vti ex tertio & quarto defensionali: item ex ipsorum exceptionibus contra attestationes, verb. Alle vorgehende Artickel/ &c. ibi. Es sey aber vor allen Dingen wol wahr zunemmen/daß Re: der gerichter zu S. einen guten Titel haben/ als nemlich der Herzogen zu S. inuestituren/ &c. videre licet, dum in dictis inuestituris, inter cætera habetur, daß K. mit Gericht vnd Recht zu S. à Ducibus S. belehnet. Quæ 4
quidem verba, † mit Gericht vnd Recht/ vix aliter quam de omnimoda iurisdictione intelligi posse videntur. Princeps enim concedendo alicui 5
† castrum cum iurisdictione simpliciter, videtur ei concedere iurisdictionem tanquam genus, comprehendens sub se merum & mixtum imperium & simplicem iurisdictionem, vt voluerunt Bart. & alii *in l. imperium ff. de iurisdict. omn. iud. Abb. & Felin. in c. quod sedes. de officio. ord. Bald. in tit. de pace constant. verb. iurisdictione, tam in criminalib. causis quam in ciuilib. &c.* vbi inquit, per illū textum aperte constare, quod 6
merum & mixtum † imperium dicatur iurisdictio, cum textus dicat in criminalibus & pecu- 7
niariis. Est enim iurisdictio † nomen generale comprehendens sub se merum & mixtum imperium tanquam species, vt est glos. *in §. nulla.* [dissentit Hottom. *tit. 6. obs. 16. Obrecht diss. de iurisdict. th. 59.*] Cum sit potestas † de iure publico 8
introducta cum necessitate iuris dicendi, & æquitatis statuendæ, *gl. in l. 1. de iurisd. omn. iud.* quæ definitio conuenit mero & mixto imperio, ergo & definitum, iuxta notata *in l. 1 §. 1 ff. de dolo. Alex. cons. 35. nu. 2. vol. 4. Ias. in d. l. imperium. nu. 10. & 12.* Vbi dicit hanc opinionem (licet ipse contrarium sentiat) apud omnes communiter receptam. Huic quoq; sententiæ adstipulatur Paris. *cons. 8. n. 4. 5. & 6. vol. 1. & cons. seq. nu. 14.* Cuius sententiam sequitur & approbat Couar. *pract. quæst. c. 1. n. 10. in 10. concl. vers. At vbi simpliciter castrum, &c. & vers. incipiente, Quarto*, vbi inter alias autoritates optimam decisionem Boerii allegat, *quæst. 227.* quæ multum videtur pro Reis facere, præsertim *nu. 17.* Vnde Bal. *in l. si. in 1. col. vers. item nota. Quod si Princeps. de const. princip.* dicit: Quod si princeps concedat alicui simpliciter iurisdictionem castri, videatur cōcedere omnē iurisdictionem, & sic eam quæ est generis, & quod propterea omnes reditus causarum ciuilium & criminalium concessi videantur, idque à lege non sine ratione introductum esse, quia concessio † iurisdictionis sit fauorabilis, ideo- 9
que ampliari debeat, secundum Bald. *in l. 3. in fin. ff. de offic. præt. Decium in cap. licet causam. de prob.* Et quod beneficium † principis latissime in- 10
terpretari debeat. *Paris. cons. 8. num. 3. vol. 1. Alex. cons. 47. nu. 6. vol. 1. & cons. 75. nu. 14. vol. 5.* Et pro confirmatione huius opinionis prolixe Rol. *cons. 4. vol. 2.* Vt sic iustus titulus omnimodæ iurisdictionis ex parte Reorum probatus videri possit. Probans autem titulum, † eo ipso pro- 11
bat bonam fidem, & sic non vi, non clam, non precario se possidere, per *c. licet extra de probat.* Item habet præsumptionem pro se, quod semper possederit, quia animo possessionem retinuit, si prius possedit, vt eleganter notat Fab. *in §. retinendæ. nu. 25. Inst. de interdict.* etiam contra illum qui alias habet intentionem probatam, de iure communi, vt inquit idem Fab. *ibid. nu. 29. Alex. in l. si duo. ff. vti possid. Menoch. rem. 3. retinendæ. nu. 733.* Quæ iura licet non parum pro Reis facere videantur, tamen non tanti momenti ea esse crediderim, vt merum vel mixtum imperium, in nostra hypothesi exinde probata dici queant. Primo, quia supra citati DD. loquuntur in terminis à nostra facti specie plane diuersis. Nimirum in casu, vbi vel Papa, vel Imperator, & sic summus princeps, † iurisdictionem ali- 12
cuius castri passiue apud eos residentem ac manentem, ad liberam eorum dispositionem simpliciter concedunt, vt scilicet, tunc merum & mixtum imperium translatum censeatur. Idque propter supra allegatam regulam, qua diximus summi † Principis beneficia latissime 13
interpretanda esse, vt in terminis Couarruu. *d. c. 1. nu. 10. vers. Primum etenim pract. quæst. & Roland. d. cons. 42. nu. 24. vol. 2.* Hic autem versamur in casu inferioris à Principe, penes quem nulla iurisdictio prædii S. tempore concessionis nec passiue nec actiue fuit, vt postea ostendam, Ergo &c. Secundo quod DD. hanc limitationem expresse adiiciunt, modo non subsit aliqua ratio, quæ strictam suadeat interpretationem, puta præiudicium tertii, vt in nostra facti specie, quo casu iurisdictionis concessio fauorabilis dici non potest, ideoque non ex-

tendenda per ea quæ notat idem Couarru. *d. c. 1. nu. 10. vers. quarto & regulariter. pract. q.* Tertio, quod non desunt, tam ex veteribus quam recentioribus, qui contrariam opinionem veriorem asserunt, nimirum, ex simplici concessione iurisdictionis merum & mixtum imperium nequaquam translatum censeri, sed bassam iurisdictionem tantum. Pro quo fundamento facit notabile dictum Bald. *in l. si in aliquam. §. cum plenissimam. per illum tex. ff. de offic. proconf. & ibi glo.* vbi Bald. dicit, quod quando conceditur iurisdictio plenissima, cum tali superlatiuo, quod bene tunc intelligatur concedi merum & mixtum imperium, alias secus, quod dicit notandum. Accedit gloss. singul. *in clem. 1. verb. omnimodam. de foro compet.* quam Abb. & alii ibid. sequuntur, quæ vult, quod quando adiicitur verbum, † *omnimodam*, tunc bene iurisdictio sumatur vt genus, & comprehendat sub se merum & mixtum imperium, & simplicem iurisdictionem, secus si dicatur iurisdictionem simpliciter, quia solum intelligatur concessa iurisdictio in specie. Ita Panormit. *in cap. conquestus. colum. 3. & ibi quoque Felin.* dicens dictam gloss. esse auream. *de for. compet.* Et hanc quoque opinionem tenet Iason *num. 10. & 11. & Curt. Iunior num. 40. & 42.* dicens hanc esse communem *in l. imperium, ff. de iurisdict. omn. iud. Et idem Curtius in l. 1. ff. de offic. eius cui mand. est iurisd. num. 53.* Vbi omnium latissime disputat hanc quæstionem Alex. *num. 66.* Huius quoque sententiæ ex recentioribus est Molinæus *in consuet. Paris. tit. 1. §. 1. glo. 5. num. 48. & Chassan. in consuet. Burg. Rub. 1. des iustices & droitz. d. itellis. num. 19.* Cui opinioni pulcre etiam & copiose subscribit Zas. *in d. l. imperium. ad fin. ff. d. t. de iurisdict. omn. iud.* Et fortius etiam facit, quod notabiliter tradit Bald. *in c. 5. colum. penult. de iud.* vbi vult, quod etiamsi dicatur, † omnem iurisdictionem, adhuc non contineatur merum & mixtum imperium, quia illa videlicet (*omnem*) non prædicetur de pluribus differentibus specie, sed de pluribus differentibus numero. Sequitur Iason *in dicta leg. imperium. numero 13. per l. Pomponius. in princip. ff. de procurat. Roland. consilio 42. nu. 10. vol. 2.* & tenet etiam Chassan. *in cons. Burg. rub. des Iustices & droitz. in verb. Iustices. num. 19. & 20. &c.* Sed quicquid sit, siue hanc siue priorem sententiam amplecti debemus. Ego quidem adhuc fortius existimo prætensum titulum Reorum (saltem validum & habilem) nedum ratione meri & mixti imperii, sed ne etiam quoad simplicem iurisdictionem, ex dictis inuestituris sufficienter probatū esse. Ad quod potissimum me mouet, quod singulis inuestituris hæc verba † reperiuntur inserta, videlicet so viel wir durch Recht daran zu verleihen haben / ꝛc. Quæ clausula procul dubio nil aliud importat, nullumque alium effectum habet, quam si dicti Duces expressis verbis dixissent: Im Fall der streittig Hoff / von Rechts wegen gericht vnd recht zugebrauchen hat / so belehnen wir dich K. damit / alias secus, &c. vel si non sit alteri ius quæsitum. Quæ interpretatio eo facilius admittenda est, cum ea sit iuri & æquitati maxime conueniens. Nam & sine adiectione huiusmodi clausulæ, quæuis etiam summi principis concessio intelligenda est sine prę-iudicio tertii, etiamsi rescribat, vel concedat cum clausula, motu proprio, secundum Bal. *in c. ad audientiam. de rescript.* quem refert & sequitur Iason *in l. si quis quemquam. nu. 5. ff. si quis caution.* & tradit Ioan. Baptista vince mala *consil. 1. inter Conf. feudalia, nu. 115. &c.* Clausula enim, † *Si & quantum de iure fieri potest vel debet*, reddit actum conditionalem; ita quod si de iure actus non debebat vel non poterat concedi aut admitti, habeatur ipso iure pro non concesso, vel non admisso, vt notat Bartol. *in leg. ambitiosa numero trigesimo secundo. ff. de decret. ab ord. faciend.* Et plures alii, quos refert Vitalis *in tract. clausularum. in d. clausula: si & in quantum de iure fieri debet, pag. mihi 5.*

Et sane cum dicta verba † mit Gericht vnnd Recht / limitatę sint appositа, videlicet nobis competentibus, &c. vt iam ostensum, non possunt alium quam limitatum producere effectum, *vulg. l. cancellauerat. ff. de his quæ in testam. delent.* Et per Felin. *in c. cum ordinem. de rescript.* Vnde Dd. tradunt, quod verbum † *iurisdictio* limitate appositum in contractu non semper trahatur ad iurisdictionem quæ exercetur per magistratus, sed quod interdum referatur ad alia expressa, respectu Castri, pontium, fossarum, pratorum, & similium, vt pulcre & fere in nostris terminis consulit Paris. *cons. 10. num. 75. & 76.* vbi omnino videndus. *lib. 1.* Et facit quod notat Innocent. *in cap. ex literis. de iure Patronatus, &c.*

Porro ex actis testiumque depositionibus clare probatum esse arbitror, sæpedictum prædium S. tempore quo primum per contractum permutationis ad Reorum prædecessores, & inde ad Duces S. peruenit, nullum vel imperium vel iurisdictionem habuisse, sondern daß es nur ein schlechtes Kloster / oder Ackerhoff gewesen / da kaum fünff oder sechs Bawrē gewohnet haben / vt ex omnium fere testium depositionibus ad 16. addit. (tribus vel quatuor tantum exceptis) videre licet, qui omnes optimā dicti sui rationem & causam allegant. Nimirum quia vicini sunt, ipsimet viderunt & audiuerunt à Parentibus & Senioribus, daß auch der Hoff / wie er jetzo sey / erst newlich erbawt worden. Et dicit inter reliquos 30. testis H. K. 60. annorum, ad d. 16. addit. Er hab von alten Leuthen gehöret / daß auff bemeltem Hoff nur ein Mann alleine gewohnet habe. Cuius testis dicto (licet de auditu tantum deponat) propter antiquitatem tamen procul dubio creditur,

14 15 16 17 18 19

20 tur, cum testis † de facto antiquo (maxime si memoriam eius excedat) aliter per quam auditum deponere non possit, *secundum Ang. in Nouel. auth. hæc constitutio. in fin. collat. 8. & notat Brixien. de finibus, cap. 50. num. 9. & cap. 51. num. 7.* cui adstipulatur 38. testis 70. annorum. ad 6. addit. qui ex proprio sensu deponit, Er habe gesehen / daß keine zwey Häuser zu S. gewesen. Huc quoque facit depositio 6. testis ad 5. posit. qui audiuit à patre, der Hoff S. sey eines Bürgers gewesen H. Geschlechts / vnnd an das Kloster V. gegeben / fürters vom Kloster den K. vertauschet / & ad 6. posit. S. als es noch zum Kloster gehörig / sey ein schlechter Hoff gewesen / da man alleine den Vorraht gehabt. Et septimus testis ad 1. interrogator. 6. posit. ab auo vnnd den Eltern so verstorben / audiuit, daß vor Zeiten ein Münch zu S. gewohnet / von V. auß dem Kloster / der habe Ackerwerck gehabt / vnnd mit dem K. gekautet. Duodecimus testis 80. annorum ad 1. interrog. 1. posit. Jhme gedencke wol / daß kein K. zu S. gewohnet hab / sondern jm gedencke zweyer Meyer oder Hoffmeister, der eine G. der ander H. genañt. Et ad 1. interrog. 3. posit. audiuit von alten Leuthen in seim Dorff vor 40. Jahren / daß Rei den Hoff S. vom Kloster V. bekomen / vnd ein ander Gut darvor geben / quod multi etiam alii deponunt. Et ad 4. interrog. 6. posit. S. sey ein schlechter Hoff gewesen / 13. testis 60. annorum ad 1. interrog. 6. posit. audiuit von Bürgermeister G. daß die K. den Hoff bekommen vom Kloster V. vnnd ein Gut darvor geben zu S. wisse von Reorum Herrlichkeit nichtes. 16. testis ad 4. interrog. 6. posit. nunquam aliter audiuit dañ daß S. ein Hoff gewesen / sey auch tempore Reorum Vatters H. K. noch ein arm Ding gewesen / da habe man es ein Hoff vñ kein Schloß genant / 23. testis, 70. annorum ad 1. interrog. 1. posit. Er habe den Alten Reorũ Vatter gekandt / vnd seinen Bruder / die seyn zu Acker gangen / vnd weder Jagt noch Schäffereyen gehabt / wie die jetzige vorgeben / vñ sey S. vormals ein loser Hoff gewesen / da ein Meyer oder Hoffmeister auff gewohnet. 26. testis, 67. annorum, ad d. interrog. 1. posit. Reorum Großvatter H. habe zu H. gewohnet / vnd damals einen Meyer zu S. gehabt / vnd habe er eines Bürgers (S.) Tochter gefreyet / vnd sey endtlich dargezogen / audiuit à Senioribus habe jnen selbst nit gekandt. Quis igitur quæso credere posset, huiusmodi villam seu potius prædium colonarium (einen schlechten Meyer oder Bawrenhoff / der allein zum Ackerwerck gebrauchet worden) vllum vel imperium vel iurisdictionem vnquã habuisse annexam, vtpote ob facti impossibilitatem, & subiecti defectum? Quinimo cõtrarium potius multorum testium depositionibus expresse & in specie probatum esse reperio, quod scilicet d. prædium nullam vnquam iurisdictionem Gebot oder Verbot habuerint, &c. Nam 4. testis ad 4. interrogatoria 3. posit. 64. annorum deponit, Er habe von Gericht zu S. weder gehört oder gesehen. 15. testis, 43. annorũ ad 2. interrog. 3. posit. Er wisse von keinem Gerichte oder Gerichtszwang so S. gehabt. 6. testis ad 6. posit. audiuit à patre, daß zur Zeit der Hoff dem Kloster zugestanden / derselbig ein schlechter Hoff gewesen / der nie kein Bürgerlich oder Peinlich Gericht Statt oder Galgen / oder anders gehabt. 10. testis, 82. annorum ad 4. posit. Nunquam audiuit, daß Rei eine Gerechtigkeit in Actorum Gebiet gehabt haben. 12. testis, 81. annorum ad 5. posit. Er wohne hart bey S. nunquam audiuit, daß derselbig Hoff Gericht / Gebot / oder Verbot gehabt hette / & ad 4. interrogator. 6. posit. S. sey als er vom Kloster V. an die K. kommen / ein schlechter Hoff gewesen / vnd sein lebenlang daß er gedencke / kein Gericht da gehalten / dann er zu S. drey Jahr gewohnet / 13. testis 60. annorum, ad 6. posit. nunquam audiuit, daß S. Gericht gehabt. 14. testis vltra 60. annos, ad 5. posit. nunquam audiuit, daß die K. Verbot oder Gebot zu S. gehabt / & ad 11. posit. nunquam audiuit, er habe sein Lebenlang nie gehöret / daß die K. zu S. solten Gericht haben / auch sein Lebenlang von seinen Eltern nicht gehöret. 15. testis 75. annorum ad 4. interrogator. 6. posit. S. sey kein Burgksaß / man habe es je vnd allwege auff dem Hoff zu S. geheissen / er wisse von keinem Gericht / habe auch nie dadon gehöret / allein daß sie nun ein Jahr oder zwey darvmb gezanckt. 16. testis 50. annorum, ad 5. posit. Er wisse von keinem Gericht oder Oberkeit / so es gehabt. Et ad 3. interrogator. 6. posit. Er habe nie kein Gerichte oder Galgen / oder dergleichen zu S. gesehen. 17. testis ad 5. posit. Er habe sein Lebenlang nie gehört daß Reis das Gericht zustehe / noch daß sich Reorum Vorfahren zu S. einiger Zennt oder Gerichtszwang angemasset. 20. testis, 60. annorum ad 5. positi. Er wisse nicht anders dann daß Rei zu S. kein Gericht haben. 21. testis, 80. annorum ad 4. 5. & 6. positional. Er könne sein Lebenlang nicht gedencken / daß S. ein Gericht gehabt / oder daß sich Reorum Vorfahren zu S. einiger Zennt oder Gerichtszwang angemast. Et sic fere omnes reliqui testes ad 5. & 6. posit. deponunt, præsertim 26. testis 67. annorum, daß er hab noch nie gehört / daß Reis in der Landwehr einige Zennt oder Gerichtszwang zustehe / noch sich Reorũ Eltern dessen angemast. Quod idem etiam plerique testes, ad quarti additionalis interrogatoria expresse deponunt, ad quorum depositiones me refero, imo Reorum quoque testibus id clare probatum existit, vt mox in secunda eorum elisione dicetur. Cum igitur ex his plus liquido constet, sæpedictum prædium S. tempore quo primum per contractum permutationis ad Reos & inde ad Duces S. peruenit, nullam omnino iurisdictionem weder Gebot oder Verbot (taceo nunc

merum

merum & mixtum tantum imperium) habuisse; concludenter sequitur, Illustrissimos Duces
21 S. per inuestituram Reis factam non † potuisse plus iuris in Reos transferre, quam ipsimet per cessionem eorum fuerunt adepti. *l. traditio. ff. de acquirend. rerum domin. l. nemo plus iuris. ff. de regulis iuris.*

Quemadmodum etiam nulla præsumptio esse potest, quod dicti principes eiusmodi inuestitura, vel Actoribus, vel imperio, vel cuiuis alteri præiudicare voluerint, id quod meo iudicio supradicta clausula, so viel wir durch Recht/darzu verstehen / plus satis indicat. Ex qua clausula mens & intentio concedentium, (quæ potissimum inspici debet) abunde colligitur. Parisius *consilio 116. numero 13. lib. 3.* Nam & ipse
22 summus princeps, non vult † concessiones suas intelligi in præiudicium cuiusque. *leg. 2. §. merito. & §. si quis à principe. ff. ne quid in loco publico. & l. nec auus. Cod. de emancipa. liber. l. quoties. l. rescripta. C. de precib. Imper. offer. l. ex facto. in prin. ff de vulg. & pup. substit.* vbi est textus, quod quando
23 priuilegium † vel beneficium principis ex postfacto efficitur iniquum, non sit ei standum, quia non censetur de voluntate principis, quod ei stetur cum præiudicio alterius. *leg. suggestum. C. de decimis.* Et est optimus textus de Iure Canonico, *in c. quamuis. in fine. ibi, cum talis restitutio, vbi aliud non exprimitur, intelligatur fieri sine præiudicio iuris alieni. de rescrip. in 6.* Ex quo
24 textu notant DD. quod restitutio, † & quælibet gratia principis, debeat intelligi sine præiudicio alterius, quia princeps nunquam in-
25 telligitur † velle tollere ius alteri quæsitum, etiamsi rescribat in materia, in qua pro voluntate sola alteri potest ius auferre, sicut est in materia beneficiati. *cap. ex tuarum. de author. & vsu pallii. cap. super eo. de offic. delega.* Tanto minus igitur credendum est, dictos Illustrissimos Duces S. tanquam inferiores ab Imperatore, voluisse, vel etiam potuisse iurisdictionem Actoribus ante 140. annos per priuilegium Imperatoris Ludouici, Anno 1337. iam quæsitam, per supradictam inuestituram auferre, ac Reis eandē concedere, cum nec summus princeps (vt dictum) id facere potuisset. *Menoch. de arbit. iud. quæst. 48. num. 6. lib. 1.* Nec ex plenitudine potestatis. *Menoch. ibid. nu. 7. Ias. in l. Barbarius. num. 35. de offic. præt. Crau. consil. 741. nu. 10.* nisi ex iusta causa. *l. iubemus. C. de SS. Eccles. Menoch. d. qu. 48. nu. 8.* Princeps autem ex iusta causa aliquid fecisse non præsumitur, quando adest præiudicium tertii. *Alc. præsumpt. 8. regu. 3. num. 8. Menoch. q. 4. numero 10. lib. 1.* Ad hæc etiam optime facit,
26 quod alias à DD. traditur. Quod si † princeps concedat iurisdictionem alicuius castri diuersis temporibus, non præiudicetur primæ concessioni per secundam, vt expresse tenet Ferrar. *in forma libelli, in act. confessoria pro seruit. in gl. verb. plenam & omnimodam, &c. & notat Dynus, in regul. qui prior. de regul. iur. in 6.* Etiamsi secunda concessio facta esset motu proprio, vt voluit Bartol. *in l. prædia. C. de locat. prad. ciuil. libro 11.* Et plures quos allegat Gab. *in comm. concluſ. lib. 6. de clauſul. concluſ. 2. num. 23. &c.* Multo minus igitur potuerunt præiudicare dicti Illustrissimi Duces S. per supradictas suas inuestituras, concessionibus ac priuilegiis Imperatorum ac Regum, ante tot annos Actoribus nostris iam datis. Accedit, quod titulus iurisdictionis † dicitur pro- 27
bari per instrumenta & inuestituras, nisi ea fuerint confecta ab eo, qui super iurisdictione potuit disponere, & qui inuestituræ concedendæ potestatem habuit. Socin. Sen. *consil. 86. num. 2. lib. 1. Paul. de Castro consilio 133. vol. 2. l. & quæ nondum. §. quod dicitur. ff. de pignoribus. leg. cum res. Cod. si alien. res pign. oblig. sit.* Aut igitur Rei nostri innituntur solis inuestituris S. & tunc oporteret ipsos probasse de iure inuestientium, scilicet, quod habuissent tempore inuestituræ merum & mixtum imperium cum iurisdictione in S. cum non debeat † successor esse melioris con- 28
ditionis, quam ipsius author. *l. fina. §. 1. ff. ad Velle. l. alienario. C. de contrah. empt. l. cum res. C. de probation. & in terminis Castren. d. cons. 133. li. 2. per totum.* Hinc est, quod ad probationem † dominii 29.
non sufficit probare vel ostendere titulum habilem ad ipsius dominii acquisitionem, nisi etiam probetur, quod auctor erat Dominus. Ideo probatio † dominii redditur difficilis, vt 30
plene notatur, *in l. cum res. C. de probatio. & in terminis. Paulus de Castro d. consilio 133. libro 2. per tot.* Sed sic est, quod sæpedicti Rei nec probarunt, nec allegarunt quidem iurisdictionem in S. tempore inuestituræ ad Duces S. pertinuisse. Igitur ex hoc primo capite obtinere non possunt. Aut vero † innituntur præscriptioni, ad 31
quam sufficit titulus habilis etiam à non domino (quia si esset dominus, non ius præscribendi, sed ipsum dominium transferretur ex titulo. *l. clauibus. ff. de contrah. empt.*) at nunc etiam ex hoc capite obtinere vix potuerunt, cum quia in libello præscriptionem non deduxerunt, tum quia eam etiam non probarunt, vt mox in secundo elisionis fundamento dicetur. Vnde iam satis perspicuum esse arbitror, intētionem Actorum per supradictas inuestituras S. tam ratione simplicis iurisdictionis, quam ratione meri & mixti Imperii nulla ex parte elisam.

Alterum elisionis argumentum fundatur super diuturna possessione seu exercitio iurisdictionis, merique & mixti imperii, de quo in 7. defensionali Reorum agitur. Hunc articulum ego simpliciter probatum esse nego. Imo contrarium potius ex maiori testium numero ad 27. additio. Item ad 5. & 6. posit. eorumque interrogatoria manifeste euincitur, qui vnanimiter (licet plerunq; vicini morti & decrepitæ ætatis) deponūt, se in vita sua nunquā audiuisse,

meminisse vel vidisse, daß Rei eorumq; parentes & p̄decessores zu S. jemals einig peinlich oō bürgerlich Gericht gehaltē/oder dz sich jre Eltern dasselbig zu halten angemast / wie sie dann auch weder Schultheissen/Schepffen/Gerichtsstatt/ Galgen / Räder / oder dergleichen signa iurisdictionis dero ort jemalen gehabt oder noch haben/ ad eorum depositiones breuitatis causa me referendo. Quibus astipulantur etiam plerique Reorum testes, veluti 2. 50. annorum ad 6. interrog. 7. defens. Er habe sein lebenlang nie gehöret/daß S. Halß vnd Erbgericht haben sol. Et ad 7. interro. Er wisse von keinem Gericht mehr/ dann dz Rei eine Fraw/ so sich selbst vmbbracht/ verbrennen lassen. Et ad 8. defen. Er hab sonsten kein Gericht mehr gehalten / quam iam dictum. 5. testis 50. annorum, ad 4. interrogat. d. 7. defens. Es sey eine Fraw daselbst verbrēt worden/ wisse sonst von keinem Gericht. 6. testis 70. annorum ad 8. defens. audiuit, daß die Fraw vngefährlich vor fünffzig jaren verbrennt worden bey dem Vogtholtz/aber von andern geübtē Gerichten / vnd Gerichtsfällen wisse er nichts zu sagen. Idem deponit 7. testis 70. annorum ad 8. defensionalem, audiuit von verbrennen deß Weibes/ factum vngefährlich für fünffzig Jahren/ aber von Reorum Gerichte wisse er nichts. Decimus testis, 60. annorum ad d. 7. defens. nunquam vidit, neque audiuit, daß Rei der örter Gericht besessen. Et ad d. 8. defen. audiuit à patre de muliere cōbusta, habe aber keine derogleichen Fall oder Gericht mehr allda vermercket. Vndecimus testis 95. annorum audiuit, daß der K. die Fraw verbrennen lassen / habe aber keine Fäll mehr der örter erfahren / viel weniger einig Gericht halten sehen. 12. testis 58. annorum, ad 7. defens. nunquam audiuit, daß Rei Gericht haben / allein dz sie ein Weib verbrennen lassen. Et ad seq. Er habe dergleichen nicht mehr/auch kein Gericht gesehen. 13. & vltimus testis 80. annorum, ad 7. & 8. defension. Er habe nie kein Gerichte zu S. gesehen / nisi quod audiuit, daß die Fraw verbrennt worden. & ad 9. defens. Er hab nie kein Gericht oder Gerichtshandel an dem ort vernommen. Ex quorum testium dictis sine vlteriori deductione satis intelligi potest, prętensam vltra memorialem possessiōnem Reorum iuxta 7. defens. probatam minime esse.

Et quamuis Rei iam dictum casum combustæ mulieris vehementer vrgeant, & mirifice desuper glorientur, atque triumphent, quasi ex eo solo palmam & victoriam huius litis reportaturi: Ego tamen puto, dictum casum, (licet is satis probatus sit) ad intentionem Actorum elidendam, vel iustam possessionem ex parte Reorum inducendam, parum vel nihil facere, idq; duplici ratione. Primo, quia Clan-
32 destinus & † Turbatiuus est, qui nullam possessionem tribuit, *lege prima. Cod. de seruitut. &*
33 *aqua. l. 1. ff. vti possidet.* Vnde ius † eum qui clam possidet, non tuetur. *toto titul. ff. quod vi aut clam. & l. 1. ff. de aqua quotidian. & æstiua.* Quod autem hic actus clandestine fuerit celebratus, appareat primo ex eo, quod articulata mulier tempore inconsueto, noctu scilicet, vel saltem summo mane, antequam aer inciperet clarescere, & sic in ipsa aurora fuerit combusta, vt inter cæteros deponit 23. testis ad 3. interrogat. 6. posit. Es sey ein Fraw deß morgens frūe/welche sich gehencket/ daß es niemand erfahren solt/ verbrandt worden. Et 25. testis ibidem, er habe von dem verbrennen deß Weibs gehöret/ daß es den morgen früh geschehen / dañ sie Rei seyen in der furcht gewesen / Actores werden es nicht gestatten wöllē. 29. testis ibid. Es sey deß morgens früh geschehen in der eyl / auff daß sie jr loß würden. 30. testis ad 5. posit. Es sey ein arme Hirtin gewesen/so sich selbst erhencket/ die haben sie verbrañt on einig Gericht/ vñ seynd so heimlich mit vmbgangen/ dz auch die nechste Nachbaurn deß nit ehe jnnen worden/dann als es verricht gewesen. Idem deponit 33. testis ad 3. interroga. d. 6. posit. Es sey ein Hirtin gewesen/so sie verbrañt/ aber vom Gericht wisse er nichts. Sic tertius testis ad 5. interrogat. 4. articuli addit. audiuit, daß K. der älter das Weib vor Tag verbrennen lassen / aber rechte Zeit Tages darzu nicht gebrauchet/sonsten wolten die von M. auffgewesen seyn/vnd das verwehret haben. Quod idem deponit ad 6. interrog. 17. addit. Et melius 17. ad 5. interrog. 4. addit. Es sey bey nacht geschehen/ ehe es Actores erfahren. Ad quod optime facit depositio 12. testis ad 3. interrog. 6. posit. qui dicit, man habe nit viel Gerüchts gemacht davon/ habe wol gehöret/daß kein frembd Mensch dabey komen/dann Reorum Vatter mit seinem Hoffmeister vñ Gesinde. Nocte autem quod † fit, occulte & clam fieri dicitur, *l. 1. in pr. ff. de fur. §. furtum. instit. de oblig. quæ ex del. nasc. &c. Bald. in l. cum fratrem. C. de his quib. vt indign. Angel. in l. 1. §. occisorum. ff. ad Syllan. Felin. in c. consuluit. ff. de offic. delega. Cravet. consi.* 178. *n.* 2. 34
Porro clandestine † & occulte factum arguit præsumptionē doli & fraudis contra facientem. *l. donatio. §. 1. C. de don. Iaf. in l. clam possidere. n. 9. de acq. poss. Marc. Ant. Blancus in pr. criminali in 2. par. defensionu. nu. 31. Cravet. consil.* 129. *n.* 11. 35
Et ꝙ de iis, † quæ occulte fiunt, dolus sit p̄sumendus, plura ponit Hyppo. *in l. 1. circa pr. ff. ad l. Corn. de sica.* prælertim quod de nocte fiat. *l. nemo. C. de sum. Trinit. & fide Cathol. c. consuluit. & ibi pulchra gloss. in verb. odit. de offi. deleg. c. Anastasius.* 19. *distin. gl. in c. vnico. verb. oculata. vt Eccles. beneficia sine diminu. conferantur. & pulchre Cravett. consilio* 178. *n.* 6. 36
Leges † enim semper male præsumunt contra agentem aliquid de nocte. *gl. in l. furem. ff. ad leg. Cornel. de sicar. DD. in l. more Romano. ff. de feriis. Alexan. consil.* 103. *num.* 8. *libro* 1. 37
Nec referre puto, quod testes in tempore videantur aliquo modo variare, dum nonnulli dicunt, Es sey vor Tag geschehen / alii deß Morgens frühe/

reliqui

reliqui bey nacht. Sufficit enim tempore & hora insolita ac inconsueta factum, cum & illud
38 nocte † factum dicatur, quod summo diluculo & in aurora fit, quando scilicet aer iam incipit clarescere. *Bartol. in l. Titius. §. Lucius. & in l. qui duos. §. 1. ff. de manumiss vindic. & in leg. aut facta. §. tempus. & ibi per Alex. ff. de pœn. Angel. in l. 1. C. de custod. reorum. Paul. de Cast. in dict. l. more. ff. de feriis. & copiosissime per Felin. in c. consuluit. n. 6. de offic. delega.* Colligitur præterea clandestinitas huius actus ex eo, quod supra relati testes deponunt, Rei haben mit dem todten Weib darumb so sehr geeilet/damit es Actores nicht erführen. Qui autem
39 taliter † facit actum, vt is non possit peruenire ad notitiam eius, cuius interest, clam facere dicitur. *Bar. in l. 2. & ibid. gl. in verb. occulte. C. de his qui ex publ. ratio. mut. pecun. accep. lib. 10. Felin. in d. cap. consuluit. n. 22. de offic. delega. Iaf. in l. clam possidere. ff. de acq. poss.* vbi *n.* 1. dicit, clandestinam possessionem
40 † eam esse, quam quis mala fide, ignorante eo, quem sciebat, vel scire debebat, moturum sibi controuersiam exercet. Et est optimus text. *in l. prohibere. 3. §. clam facere. ff. quod vi aut clam.* vbi Iureconsultus Vlpian. dicit, clam facere videri (teste Cassio) eum, qui celauit aduersarium, neq; ei denuntiauit, si modo timuit eius controuersiam, aut debuit timere. Idem Aristonem quoq; putare, eum clam facere, qui celandi animum habuit illum, quem prohibiturum se intellexerit, & id existimet, aut existimare debeat, se prohibitum iri. Sed & Seruius clam facere ait eum, qui existimare debeat sibi controuersiam futuram, quia non opinionem eius & resupinam existimationem esse oporteat, ne melioris conditionis † stulti sint, quam
41 periti: est text. express. *in l. 4. ff. eod. tit. Quod vi aut clam, &c.* Sed & illud clandestinitatem huius arguit, quod solitam iudicii atque processus solemnitatem, pro more loci super cadauere non adhibuerunt vel seruarunt, daß sie nemlich vber den todten Cörper gemeinem Gebrauch nach kein Gericht gehalten / vt 30. testis ad 5. posit. & 33. ad 3. interrog. 6. posit. deponunt. Clam enim
42 fieri dicitur, † quod fit sine debita solemnitate. *Bart. in l. fin. ff. de ritu nuptiar. & in l. 2. vers. & sic habes. d. tit. C. de his qui ex publ. ration. pecun. mut. lib. 10. & Alex. in l. 2. §. fina. ff. de vi bonor. raptor.* Item,
43 quod fit † non seruata consuetudine, secundum Bart. *in d. l. 2. C. de his qui ex publ. ration. &c.*
44 Item, quod fit † sine iudice, quando cum Iudice fieri debet. *Bart. in dict. l. 2. & in l. 1. num. 5. C. de præd. decurion. libro decimo.* Nec poterit meo iudicio clandestinitatis vitium excusare, vel Reos in aliquo releuare, daß sie sich vber dem gehenckten Weib bey andern Rhats befragt. Hęc ipsa enim consultatio seu deliberatio fraudis suspicionem non leuem inducit. Si enim Rei iurisdictionem in S. habuissent, quid obsecro tali consultatione fuisset opus? nisi dicamus, sæpe dictos Reos iuri suo diffisos, operam omnem in eo collocasse, qualiter clandestinis consiliis & machinationibus Actores oppugnare, seque per fas & nefas in possessionem eorum intrudere possent, &c. Secunda ratio, quare hunc actum ad elidendam intentionem Actorum, minus sufficientem esse credam, hæc est, quia vnicus & singularis. Etsi enim DD. tradunt, ex singularibus etiam actibus † generalem pos- 45
sessionem iurisdictionis acquiri, vel saltem retineri, secundum doctrinam Innocentii *in cap. dilectus. ext. de capell. Monach. nu. 2. & 3. quem sequitur Castrens. in l. restituta. nu. 2. ad Trebellian.* vbi etiam Alex. *num.* 4. dicens, communiter ita interpretari sententiam Bartoli, *in l. 1. §. si quis. de iin. act. priua.* & Panormit. *in c. 1. n. 3. de relig. dom.* dici, exercitium † vnius comprehensi sub vniuer- 46
so, ad vniuersalis possessionem referri. Id tamen intelligunt tunc verum esse, si † exercen- 47
actum singularem, habeat intentionem fundatam de iure, vel nisi constet ius aut locum ad aliū pertinere, vel denique alium in possessione iurisdictionis esse, vt pulchre deducit Alexand. *cons. 68. nu. 18. vol. 2. Felin. in c. auditis. de præscript. Dec. consil. 271. late etiam Chassan. dict. rubric. 1. in verb. iustices. & in verb. & droit. & d' icellis. numer. 94. &c.* Porro, cum supra satis ostensum sit, non solum intentionem Reorum de iure fundatam non esse, sed etiam Actores tempore huius actus, in possessione omnimodæ iurisdictionis etiam fuisse, sequitur dictos Reos ex tali actu, (posito etiam, quod is ab omni vitio clandestinitatis defendi vel iustificari posset, quod tamen omnino negatur) generalem vel vniuersalem possessionem iurisdictionis acquirere non potuisse; sed tantum possessionem illius actus, quem exercuerunt. In præscribenda namq; iurisdictione, si probetur q. possessio certi actus, in illo tantum actu, & non in alio, præsertim diuersæ speciei dicitur præscriptum, secundum Bart. *in l. 1. §. si quis hoc interdicto. ff. de itin. actuq; priua.* idq; iuxta vulgarem regu-
lam: Tantum † præscriptum quantum pos- 48
sessum. *Felin. in dict. c. auditis. de præscript. Ferrar. in forma libelli actionis confessoriæ. verbo, plenam & omnimodam. nu. 10. & est text. in c. cum contingat. & ibi Cardin. extr. de foro compet. Petr. Iacob. in rubr. 12. de iurisdictio. n. 67.* & ex recentioribus hoc quoque tenet Schurff. *cons. 84. cent. 2.* vbi eleganter de hac materia disserit, & pulchre etiam Hier. de mont. Brix. *in sæpe dicto tract. fin. reg. c. 78. nu. 9. 13. 14. 15. & 16.* Verum enimuero, cum Rei nec vnicum quidem actum iurisdictionalem legitimum, quem scientibus & patientibus Actoribus exercuissent, deduxerint, multo minus probarint, superfluum esse puto, de hac materia diutius hic disputare. Iurisdictionis † enim 49
q. possessio inducitur per scientiam & patientiam aduersarii, quæ in nostra causa omnino desiderantur, nec possunt † iura incorporalia 50
præscribi aduersus ignorantes, & sic sine pos-

sessione, sed requiritur scientia & patientia ad-
51 uersarii, cum sine possessione † vel q. præscriptio induci non possit, secundum Bart. & communiter DD. *in l 1. & 2. C. quæ sit lon. consue.* quem refert & sequitur Schurff. *d. cons. 84. n. 34. & seqq. vol. 2.* Etsi igitur Rei nostri longissimo etiã tempore quoscunque actus iurisdictionales insciis Actoribus exercuissent, tamen omnino nullam speciẽ iurisdictionis præscripsissent, vt per DD. *in locis alleg.* Sic quoq; nullã Reis q. possessionem iurisdictionis tribuere potest, q decimus eorũ testis ad 5. defens. deponit, er hab die Schatzung gen G. geführt. Primo, quia hic testis singularis est & vnicus, alium contestem non habens, ideoque non probat. *c. licet causam. de probat. Paris. cons. 88. n. 88. vol. 3.* Secũdo, quia dubie & obscure deponit, nullam dicti sui cõcludentem causam scientiæ allegans, was es nemblich für ein schatzung gewesen/ ob sie von wegẽ S. oder sonsten von andern Reorum Gütern/ so sie vielleicht vnter dem Hertzogthum S. haben erlegt. Nec n. sequitur: Zeug hat die schatzung gen G. geführt. Ergo: So ist dieselbige in Krafft Fürstlicher Oberkeit vber den Hof S. gegebẽ worden. Et sic ẽt hac ratione non probat. Paris. *cons. 107. n. 67. par. 1. Dec. cons. 87. & cons. 276. n. 11. Alex. cons. 3. & cõs. 24.*
52 *lib. 4. Soc. cons. 54. n. 27. vol. 4.* Debet n. testis † dicti sui rationem reddere, quæ & ipsa luce sit manifestior, & q per exteriorem corporis sensum ad ipsum actũ tanquã debitum obiectum, necessario & probabiliter cõcludat, *c. præterea. de testib.*
53 & debilẽ rationem † testis infringere ipsius testimonium dicit Bald. *in l. conuenticula. col. 4. C. de*
54 *episc. & cler.* Probatio namq; debet † esse clara & concludẽs necessario, alias nõ releuat probantem, *c. in præsentia. cum ibi notatis. de probat. Schurff.*
55 *cons. 96. cent. 1.* Tertio, quia † extra articulum deponit. Habet n. articulus, daß Reis vñ sonst niemand in d. domo S. Gericht vnd Recht zustehe/ testis deponit, Er hab die Schatzung gen G. geführt/ & sic iterũ nõ probat, *Paris. cons. 88. n. 25. li. 3. & melius Alex. cons. 25. viso instrumento. n. 7. vol. 2.* Et esset sane admodum absurda & inepta argumentatio, si quis vellet dicere, Die Beklagten geben den Hertzogen võ S. Schatzungen. Ergo: so haben die Rei zu S. Gericht vnd Recht/ cum
56 ex † separatis non fiat illatio, *l. final. ff. de calum. l. Papinianus exuli. §. 1. ff. de minorib. l. pater Seuerinum. §. fin. ff. de cond. & demonst. Soc. senior cons. 74. circa fi.*
57 *volu. 1.* Nec probat hoc esse, q † ab eo contingit abesse, *l. neq; natales. C. de prob. Soc. iunior cons. 189. n. 102. vol. 2.* Quarto, posito, supradictum actum sufficientissime probatum esse (prout non est) adhuc tamẽ ille Reos ad iustam q. possessionem iurisdictionis inducendam prorsus nil releuare posset. Cum & hic actus sit vnicus, clandestinus & turbatiuus, vtpote in fraudem alienæ iurisdictionis, adeoq; Actoribus ignorantibus factus. Vnde deficiente titulo & bona fide ex parte Reorũ, nullam ipsis possessionem iurisdictionis illud tribuere, vel Actorib. aliquod præiudicium adferre potest. Ad iustam n. possessionem † inducendã necesse est, vt quis nõ vi, non 58
clam, non precario possideat. Ideoq; † requitur 59
sciẽtia & patiẽtia aduersarii, sine qua præscriptio nõ procedit, vt per Schurf. *d. cons. 84. cent. 2.* & est pulchrum consil. de hac materia, Paris. *cons. 107. per tot. libr. 1.* Multo minus ad rem facit, quod Rei nonnullos delinquentes, veluti H. S. & duos alios (de quibus 2. Actorum testis, ad 4. interroga. 4. addit. & 10. Reorum testis ad 9. defens. deponunt) in S. ceperunt, & in carcerem coniecerunt, accusatoribus certum diem ad accusandum præfigendo. Item, quod nonnullas citationes contra quendam H. F. qui ab Actoribus in M. captiuus detinebatur, emiserunt, nec non testes ad instantiam aduersæ partis examinarunt. Hi enim actus, vt ex responsione Reorum ad 3. 7. 11. & 12. posit. nec non ex missiuis inde scriptis patet, paulo ante litem hanc cœptam, nimirum Anno, &c. 49. contigerunt, Actoribus vtique inuitis & reclamantibus, qui non solum statim per suos legatos contradixerunt, sed & præsentem litem eo nomine instituerunt. Vnde sequitur, tales actus tanquam turbatiuos & violentos nullam Reis possessionem (præsertim intentione Actorum de iure communi fundata) tribuere posse. *Vasq. c. 85. nu. 2. & 5. Ill. controu. Mynsi. resp. 11. n. 12. Ioan. Fab. in §. retinenda. n. 25. & 29. Inst. de interdict.* Ad quod iudicio meo multum facit, quod dictus testis 2. Actorum ad 4. interrogat. 4. add. non simpliciter dicit, daß dem alten K. zu S. einer gefangen nomine H. K. zu M. habe müssen zu Recht seyn. Ex qua depositione potius contrarium eius, quod Rei probare nituntur, colligi posse videtur. Si enim iurisdictio in S. penes Reos fuisset, quis obsecro crederet, quod dictum captiuum coram Actoribus conuenire voluissent. Hæc igitur depositio potius ad confirmandam iurisdictionem Actorum, quam intentionem eorum elidendam facit, quod licet carceres, † postellus, ca- 60
tasta, furcæ, & similia, sint signa iurisdictionis & imperii, prædicta tamen signa iurisdictionem non probant, cum propter furcas, carceres, vel postellum non dicatur quis iurisdictionem habere, nisi alias probetur acquisita. *Petr. Iacob. rubric. 12. de iurisdiction. numero sexagesimo secundo.* Carcerem enim habere † non 61
dicitur esse meri imperii, sed in carcere tenere, causasque carceris examinare, animaduertendo scilicet, vel exinde dimittendo, vt notant omnes *in l. Imperium. Iaf. post alios n. 24. Curt. Iun. n. 88. de iurisdict. om. iud. Capua singul. 2. Natta consil. 636. n. 122.* Quinimo, qui † propria authoritate 62
citra permissionem Principis, vel eorum, ad quos imperium vel iurisdictio spectat, carceres conficiunt, grauissimis pœnis de iure subiiciuntur, *l. vlt. C. de priuat. carcer. inhib. & ibi Cynus,*

Bart.

Bart. Bald. variiq; scribentes. Parum etiam releuat, quod nonnulli testes Actorum veluti 3. & 5. ad 1. interrog. 8. addit. deponunt, Rei haben zu S. Stock vnd Gefängnuß jhre eigene Männer zu straffen gehabt/ vnd noch/ quia ex hoc non pro-
63 batur iurisdictio aliqua. Nam † & parentibus ac dominis, liberos suos, seruos, famulos, ac subiectos, castigandi, atque à malo coercendi gratia, in vinculis detinere, & carceribus mancipare, sine priuati carceris crimine licet, qui tamen nullam iurisdictionem inde prætendere possunt, faciunt notata *gloss. final. & ibi Hostiens. Ioan. Andr. & Panormitan. in capit. quemadmodum. extr. de iureiurando. l. consensu. & authent. sed nouo iure. Cod. de repud. text. singular. cum gloss. in cap. placuit, 33. quæstione secunda. Panormitan. in capit. cum contingat. nu. 20. ext. de for. comp.* vbi inquit: Marito, patri & domino, vxorem, filium & seruum castigare, carceri mancipare, & ad ieiunia cogere salutaria licere. De qua re etiam tradit Damhouderus *in sua practica criminali, cap. 64. de priuatis carcerib.* Quos tamen ob id aliquam iurisdictionem habere valde absurdum est dicere. Cum igitur per hactenus deducta satis manifestum sit, nullum ex parte Reorum titulum, nullam possessionem, nullum denique actum iurisdictionalem legitimum probatum esse, sequitur ipsos, quocunque nos vertamus, siue de possessorio per viam antiquioris possessionis, siue de petitorio per modum præscriptionis loquamur, obtinere non posse, cum non
64 entis nullæ sint † qualitates. *Paris. cons. 131 nu. 10. parte 1. Rol. à Valle consil. 46. nu. 23. & 24. volu. 2.* Et præscriptio sine possessione nec inchoari, nec procedere potest, *ca. sine possessione. de reg. iur. in 6. l. deniq;. & ibi Bartol. ff. ex quib. caus. maior. Specul. de caus. possess. & proprieta. §. 1. vers. hoc etiam. ad fin. Bartol. in l. sicut. in fine. C. de præscript. 30. annor. Panormita. in c. causam quæ. in 1. notab. de præscript.* Ex quibus omnibus in hoc primo puncto finaliter concludo, intentionem Actorum, tam quoad bassam seu simplicem iurisdictionem, quam quoad merum & mixtum imperium per defensiones Reorum, elisam non esse, ideoq; manendum in terminis negatoriæ, & pronuntiandum, daß Reis nicht gebüret noch gezimet habe / die Kläger an jrer habenden Jurisdiction/ Zent vñ andern Gerichtszwang zu S. vñ desselben Zugehör/ geklagter massen zu turbiren/ vnd zu verhindern/ sondern daran zu viel vñ vnrecht gethan haben/ cum expensis: damna & interesse (licet ea quoque in hanc actionem veniant, vt per Ferrar. Petr. Iacobi & Pract. *in forma libelli super negatoria dicitur*) vellẽ tacite præ-
65 terire, cum † quia nihil eorum nomine petitum, tum quia interesse vel nullũ vel exiguum, & liquidatio difficilis. Sic quoque cautionem omitterem, cum nec ea quidem petita sit, & alias per sententiam satis ipsis cautum sit in futurum.

PVNCTVS II. DE PROBATIONE iuris venandi.

SVMMARIA.

1 Wildbahn *seu foresta bannalis est in latissima significatione, & quænam iura sub se comprehendat. nu. 2. In speciali tamen significatione saltem ius venandi complectitur. num. 3.*

4 *Vocabulum* Wildbahn *ad quænam proprie & expresse restringatur.*

5 *Vocabula, foresta, guarena, viuaria, & saltus idem important quod verbum* Wildbahn.

6 *Foresta &* Wildbahn *vnde dicantur.*

7 *Venatio actum venationis & feras respicit.*

8 *Omnia loca in alicuius dominii vel ciuitatis territorio existentia, ad eandem quoad merum imperium & regalia de iure pertinere præsumuntur.*

9 *Foresta bannalis fieri non dicitur, nisi per habentem iurisdictionem.*

10 *Foresta bannalis cum alta foresta, seu alta iustitia plerunque coniungitur.*

11 *Rationes cur ei qui iurisdictionem habet, ius venandi competat, & quænam.*

12 *Domini terrarum alios ne sua territoria venandi causa ingrediantur, prohibere possunt.*

13 *Qui dicit omne, nihil excludit.*

14 *Testis non per verba iuris, sed facti deponere debet.*

15 *Testis vnicus quando plenam fidem faciat.*

16 *Notitia plena per visum & auditum habetur.*

17 *Sensus circa proprium subiectum non decipitur.*

18 *Testes 20. & 26. hoc loco cur possessionem immemorialem probent.*

19 *Testimonium locum quoque habet de eo, quod quis in puerili ætate vidit, doli tamen capace: licet alias impubes testimonium ferre non possit. numero 20.*

21 *Possessio immemorialis quomodo probari possit.*

22 *Fundans se in toto territorio, dicitur se fundare in quacunque eius parte.*

23 *Quod iuris est de toto quoad totum, idem iuris est de parte quoad partem.*

24 *Qui possessionem partis apprehendit, totius rei possessionem apprehendisse censetur.*

25 *Aliquis nunquam creditur iure familiaritatis seu concessionis possedisse, nisi quando alius titulus, vel ius excogitari non potest.*

26 *Iurisdictionem exercens præsumitur esse dominus illius.*

27 *Qui ex titulo possidet, non dicitur possidere iure familiaritatis seu concessionis.*

28 *Domini territoriorũ iure venandi in vicinis prædiis, licet ea ratione proprietatis ac dominii, ad alios pertineant, plerunq; vtuntur.*

29 *In seruitutibus realibus diuturnitas cum patientia titulum contra patientem præsumere facit.*

30 *Argumentatio à parte ad totum in iure non procedit.*

31 *In alterius territorio venatio omni iure interdicta est, etiamsi à domino prohibita non sit. num.32. Rationes huius quæ. nu.33.*

34 Wer Gewalt hat vnd Gerechtigkeit kleines Weidwercks / hat derwegen nit deß hohen Weidwercks.

35 *Tantum præscriptum, quantum possessum.*

36 *Testis articuli contenta vera asserens, veram probationem inducit.*

37 *Seruitutum præscriptio sine titulo non procedit.*

38 *Actor intentionem suam de iure communi fundãs obtinere debet, etiamsi nihil probet. nu.57.*

39 *Mala fides præsumitur in præscribente contra eum, qui habet intentionem suam de iure fundatam.*

40 *Ius venandi causam discontinuam habet.*

41 *Seruitutes, aliaque iura realia causam discontinuam habentia, non præscribuntur, nisi tempore immemoriali.*

42 *In iure venandi præscribendo tempus immemoriale requiritur.*

43 *Patientia aduersarii in præscriptione requiritur.*

44 *Contradictio & prohibitio aliquem in mala fide constituit.*

45 *Vis, metus, clandestinitas, præscriptionem omni tempore cessare faciunt.*

46 *Iure familiaritatis & amicitiæ nonnunquam alteri iure nostro vti concedimus.*

47 *Regalia non nisi per summum principem conceduntur & constituuntur, id tamen sine præiudicio tertii. nu.48.*

49 *Princeps alicui gratiam faciens, eam sine iniuria tertii impertiri censetur.*

50 *Venatio cur agricolis & censitis, seu colonis olim interdicta sit.*

51 *Accipiens non plus iuris habere debet, quã tradens.*

52 *In interdicto retinendæ is obtinet, qui meliorem & antiquiorem possessionem probat. Ratio huius quæ. n.53. eiusq; limitatio. n.54.*

55 *Venatio an in fundis, agris, pratis propriis sit permissa?*

56 *Venatio de iure gentium vnicuique libera est.*

58 *Possessio diuturna seu antiquior onus probandi in aduersarium transfert.*

59 *Habens possessionem antiquiorem sine titulo, præferri debet habenti possessionem iuniorem cum titulo.*

60 *Præsumptio possessionis multa adminicula requirit.*

61 *Plures præsumptiones simul iunctæ, imo etiam duæ probationem plenam faciunt.*

SEcundus punctus, de cuius probatione videndum est, concernit den Wildbahn in Actorum Landwehr/adeoque in Reorum Besteinung oder Bezirck zum Hof S. gehörig/de quo in tertio positionali, & 12. & 5. addit. agitur, &c.

1 Licet autem vocabulum † Wildbahn seu foresta bannalis, de qua Chassan. *in consuet. Burg. rub. 15. titul. des foretz, pasturages & riuiires. §. 5. per tot.* nostro tempore late sumatur, & latius forte (præsertim à Principibus) quam par sit, extendatur, ita vt omnia fere iura, quæ competere possunt, puta † Gebott/Verbott/pignorationes, aucupationes, venationes, ius glandis legendæ, pecoris pascendi, aquam ducendi, appositiones custodum, pœnas, mulctas, &c. omniaque alia iura, quæ excogitari possunt, sub se comprehendat. Nihilominus tamen putarem, dictum vocabulum in nostro casu aliquanto strictius † ac specialius, de iure scilicet 2
venandi, & in ferarum capturam succisis lignis syluam cingendi, vulgo Hägen / de quo Iureconsultus *in l.29. ff. locat. & Zas. consil. 6. nu.1. lib.2.* principaliter accipiendum esse id, quod ex dictis articulis satis intelligi potest, in quibus vocabulum Wildbahn † expresse auffs hägen/ jagen/hetzen/klein vñ groß Weidwerck zu treibē/ restringitur. Quemadmodum & Gallica, Italica & Latina vocabula, † *foresta, guarena, viuaria, saltus,* (quæ meo iudicio in effectu idem important, quod apud Germanos Wildbahn) proprie nil aliud significant, quam locum circumseptum, in quo feræ inhabitant vel includuntur, & vbi quis habet vsum venandi; vt est gloss. *in c. cum dilecti. in verbo, foresta. de dona. Clem. 1. §. porro. & ibi quoque gloss. de stat. monach. Guil. Benedict. in repet. c. Raynu. verb. & vxorem nomine Adelasiam. nu.874. ext. de testam.* & habet quoq; Lex. Spiegel. *in verb. foresta*, vt sic verisimile sit, cum Foresta † & Wildbahn ab inclusione ferarum 6
nomen & originem suam traxerint, (vt in locis iam allegatis videre licet) quod propterea vltra ius venandi, scilicet, die wilde Thier zu bannen vnd zu fangen/ (venatio enim † tam ipsum 7
actum venationis, quam feras quoq; bestias respicit, *l. venationem. ff. de vsur. Spiegel. in verb. venatio.*) nec actiue nec passiue extendi debeat, licet de consuetudine fortassis non admodum bona, contrarium nunc passim seruatur. Quod autem ius venandi intra limites ciuitatis M. Actoribus competat, variis modis tam in genere quam in specie probatum esse reperio. Et primo quidem propria confessione Reorum in responsione ad 12. addit. quem verum credunt, hac tamen exceptione & qualitate adiecta, doch nicht an allen orten/ vnd daß Rei neben den Klägern auch zu jagē herbracht. Quę annexa qualitas vtrum probata sit, postea in elisionibus Reorum videbimus. Secundo probatur elisione iuris. Nam ex quo supra ostensum est merum imperium cum iurisdictione, nedum in territorio dictæ ciuitatis, sed & in S. eiusque pertinentiis ad Actores spectare, præsumptio certe non leuis oritur, ius quoque forestæ seu venandi tam de iure communi, quam iuxta receptam totius Germaniæ consuetudinem ad eos pertinere. Omnia enim † loca in territorio 8
alicuius dominii vel ciuitatis existentia, ad eandem non solum quoad merum imperium, sed etiam quoad regalia de iure præsumuntur

per-

pertinere, iuxta notata per Host. Ioan. Andre. & Panormit. *in cap. nimis extra. de iureiur.* Quæ præsumptio eo fortior est, cum Foresta bannalis † non dicatur fieri nisi per habentem iu-
9 10 risdictionem. Vnde foresta † bannalis cum alta foresta, seu alta iustitia plerumq; coniungitur, quasi eidem adhærens. *Chassanæ. d. Rubr. 13. §. 5. verb. au seigneur. nu. 3. & idem Chassan. d. §. 5. nu. 4. ad fi. in d. verbo. au seigneur*, hæc verba ponit: Cum foresta sit de his quæ sunt subiecta iurisdictioni, *vt in §. 1. huius titul.* cum æquiparet forestam bannalem & altam. Ideo cum fit mentio de domino altæ forestæ, intelligi debet de illo domino, qui habet iurisdictionem, & non de illo qui solum est dominus fundi. Quinimo naturalis
11 ratio † & ius ipsum dictant, vt qui territorium & iurisdictionem habet, is quoque venandi ius & facultatem habeat; *argu. feræ. igitur bestiæ. vers. plane qui alienum fundum. vbi Ioan. Fab. n. 6. 7. & 8. & ex recentioribus Ioan. Schneidewin. numer. 2. 3. &*
12 *seqq. inst. de rerum diuis.* Si enim domini † terrarum possunt prohibere alios ne sua territoria venandi causa ingrediantur, vt notat Iacob. de S. Georg. *in tra. de feu. verb. & cum venationib. n. 1. & 2. Schurff. consil. 1. n. 13. cent. 3. Guid. Papæ dec. 218. num. 1. Zas. in tit. ff. de rer. diuis. n. 12. Tom. 1.* maxime vbi talis consuetudo, vt per Zas. ibi. & notat Guilh. Bened. *in d. c. Raynutius. verb. & vxorem nomine Adelasiam. n. 869. & num. 898. Et Iacob. de S. Georg. in verb. & cum piscationibus. n. 3.* Quid igitur obstaret, quominus ipsimet territoriorum domini, in locis suæ iurisdictioni subiectis, venationes pro libitu exercere queant, cum titulum iurisdictionis & dominii pro se habeant. Tertio, probatur hoc ius venandi, omnium fere testium depositionibus, (paucis exceptis) ad d. 12. addit. qui vnanimiter dicunt, Actores vltra hominum memoriam in quieta possessione deß Wildtbans mit allerley Wildtpret zu jagen / in territorio ipsorum fuisse & adhuc esse. Quia vero præsens causa non leuis est præiudicii, ideo diligentius præcipuorum testium dicta examinanda & ponderanda existimo, licet alias huiusmodi repetitio odiosa, & in recessibus visitationum expresse quoque prohibita sit. Primus testis 60. annorum. ad 12. addit. Er habe nie anders gehöret dann daß die Actores den Wildban mit allerley groß vnd klein Weidwerck iuxta articulum besitzlich herbracht. Rationem addit, Dann er selbsten hinden vnd fornē mit gewesen. Secundus testis 75. Annor. ibidem Actores haben solches (scil. den Wildban) von alters her gehabt / Vrsach / quia vidit Actores jagen. Tertius 78. annor. nunquā aliter audiuit, dann dz Actores alleine die Wildbā gehabt / allerley Schwein / Hirsch / Rehe / was sie gekriegt / zu jagen. Ratio, quia testis ipse mit gewesen / vnnd Actoribus Schweine zugestrickt die sie bekommē. Quartus testis 50. annor. articulum simpliciter verū dicit, vidit & audiuit in der Landtwehr & ad 3. interrog. 14. Actores haben die Wildban jnnwendig der Landwehr / vnd Rei nicht. Quintus testis 60. annor. dicit articulum verum, dieweil jhme gedencken könne / audiuit, vidit, & interfuit. Sextus testis 70. annor. die von M. habē jnnwendig der Landwehr zu jagen / dann es ligt in jrem Gericht / quæ sane ratio tam iuri naturali quam ciuili videtur consentanea. Nonus testis 50. ann. art. esse verū, dann Zeuge habe selbst helffen Rehe fangē / in dem S. Gehölz / sey A. Z. Actorum Jägermeister gewesen. 11. Testis 51. ann. art. esse verum, sey selbst mit auff der Wildban gewesen / Schweine vnd anders helffen fangen. Duo decimus 70. ann. verum, dann er sey bey 50. jahren zu M. wohnhafft gewesen / vnnd bey Zeiten selbst mit auff die Jagt vnd Wildban gezogen. 14. Testis 60. ann. verum, dann er sey selbst mehr dann eins mit gewesen / so weit als der Landgraben vnd seiner Herrn Gehölz wendet / jagē helffen / dann sie Actores haben einē Landtgraben vnd Grentz so weit jhr Gebiet wendet. 19. Testis, 50. annor. verum, dann er habe für dreyssig Jarn / Schweine vnnd ander Wildwerck jagen helffen / nunquam audiuit / daß es gewehret worden. 20. Testis vltra 60. annos, verum, hab es von seinē Eltern sein Lebenlang gehört / auch sey Zeug selbst vielmahl mit gewesen / Schweine gestochen / qui testis immemorialem præscriptionem (si ea opus esset) meo iudicio sufficienter probaret, vt mox dicetur. 23. Testis, 70. annorum, verum, nunquam aliter audiuit, Sey selbst mit auff der Jagt gewesen / daß man droben gejagt inn allen Höltzern / mit allē Kräfften / inwendig der Landwehr / (& sic etiam auff S. Feldern / quia qui dicit † omne nil excludit.) 26. Testis 60. annorum, Er wisse nicht anders / dann die Wildtban sey deren von M. quia audiuit à parentibus, & ipsemet interfuit auff der Schweinhetz vor 30. Jahren. 24. Testis 47. annor. verum, Actores jagen da an allen Enden / ratio, er habe sie sehen Schweine vnd anders jagen. 37. Testis 60. ann. ad d. 12. addit. Er wisse nicht anders / vidit & interfuit, daß man gejagt / vnd habe nie kein Edelmann hereiner jagen dörffen. Et sic omnes fere reliqui testes deponunt optimam dicti rationem reddentes, videlicet, quia viderunt, audiuerunt à senioribus & interfuerunt venationibus, hoc sæpius factum, à Reorum parentibus nunquam contradictum, vt in specie deponit 19. testis Actorum ad 12. addit. & 3. testis ad 13. posit. Sie haben nie gehört oder gesehen / daß es den Klägern were gewehret worden. Et sic concludenter probant possessionē Actorum, quia testis † non debet per verba iuris deponere sed facti. *l. stipulatio ista, habere licere. §. hæc quoque stipulatio. vbi Bar. n. 2. ff. de verb. obl. Dec. cons. 524. nu. 3.* vbi dicunt, si rusticus interrogatus super articulo, deponat aliquem possedisse & tenuisse, ꝙ per hoc probetur possessio: Ideoq; magis procedit in nostro casu, vbi testes plerūq; attestan-

tur de proprio facto absque ipsorum interesse, quo casu & vnicus testis † facit plenam fidem secundum Castrens. *in l. quicunque. num.* 10. *C. de seru. fugiti. Decius cons.* 56. *num.* 4. Nam plena notitia † habetur per visum & auditum, quia sensus † non decipitur circa proprium subiectum *l. sola. C. de testib. & ibid. pulchre Bald.* Cum igitur hi testes non tantum de visu, & facto proprio, sed & de auditu minorum deponant, optime videntur probare possessionem Actorum adeoque immemorialem, præsertim per 20. & 26. testem † vtrunque septuagenarium, qui non solum ipsimet multoties venationibus interfuerunt, sondern sie habens auch jhr Lebenlang von jren Eltern gehöret/das Actores iuxta 12. addit. gesagt secundum ea quæ tradit Philip. Franc. *in capit.* 1. *de præscript. lib.* 6. *num.* 15. *cum seqq.* vbi ex Iapo. ætatem testium, qui de immemoriali possessione deponunt, videlicet, vt sint 54. annorum, describit ita vt scientiam & memoriam habeant de possessione 40. annorum. Nam certum est, testimonium † valere etiam de eo, quod quis vidit in puerili ætate, doli tamē capace, licet alias impubes † testimonium ferre nequeat per text. *in l.* 3. § *lex Iulia. ff. de testibus. & est gloss. not. ab. ibid. in verb. impubes. Alex. consil.* 88. *num.* 23. *volum.* 5. sed testes in præsenti casu plerunque eam ætatem excesserunt vt non solum de possessione 40. annorum & de sua memoria, verum etiam de auditu parentum, maiorum & senum deponunt, & sic immemorialem possessionem † optime probant, quæ non potest aliter quam eo modo probari, per text. *in l.* 2. §. *idem Labeo. ff. de aqua pluu. arcen. tex. in l. hoc iure* §. *ductus aquæ, & ibidem gl. in verb. memoria. ff. de aqua quot. & est.* Est & gloss. singularis ab omnibus approbata *in d. c.* 1. *in verb. memoria. de præscript. lib.* 6. *pulchre Bald. in auth. Quas actiones. nu.* 15. *C. de SS. Eccle. late Crauet. de antiquit. tempor. par.* 4. §. *materia ista. num.* 38. *& pulchre etiam Hieron. de monte Brixiano. cap.* 51. *num.* 56. *&* 57. Verum cum Actores intentionem suam principaliter non fundent super præscriptione immemoriali prout eam etiam nec articularunt, (nec articulari etiam opus fuit) sed potius diuturnæ possessioni suæ, quam proprio non seruitutis iure in proprio territorio habent innitantur. Ideo superfluum puto, plura hoc loco ea de re verba facere.

Quarto, licet per hanc generalem deductionem iuris venandi eiusque vniuersalis possessionis vel q. in territorio Actorum ius quoque venandi auff S. Feldern vnd Hölzern in genere satis probatū esse videatur, iuxta illud quod se fundans † in toto territorio, dicatur se fundare in quacunque eius parte, cum quod iuris † sit de toto quoad totum, idem iuris sit de parte quoad partem. *l. quæ de tota. ff. de rei vin.* & notat pulchre Socin. *in cons.* 127. *numer.* 2. *vol.* 1. & facit, quod qui partis † possessionem apprehendit, totius rei possessionem apprehendisse censetur: Attamen hoc ius venandi, etiam quoad Reorum Felder in S. Bezirck/ in specie quoq; probatum esse arbitror, idque duobus casibus specialibus, quorum vnum recenset 7. Testis ad 12. addit. dicens: Er sey selbst mit gewesen/daß Actores ein Wildtschwein gefangen inn S. Feldt/in den Feldtbüschen/hart oben S. habe einer gestanden J. J. genandt/& 8. Testis ibid. Er sey mit auff der Jagt gewesen / daß Actores Schwein in S. Feldt inn den Feldtbüschen gefangen/vnnd in die Statt haben führen lassen/ quod & ipsimet Rei, in sæpedictis exceptionibus in puncto additionalium, vers. der zwölfft Artickel/ &c. expresse videntur fateri. Et quamuis addant, daß solches auß Vergünstigung deß alten K. vnnd mit der Condition geschehen/ da jhme sein gebühr/auch von den Schweinen gegeben werde / tamen hæc adiecta qualitas vt à Reis probata non est, sic etiam de iure præsumi non potest, cum nunquam quis † credatur iure familiaritatis seu concessionis possedisse, nisi quando alius titulus vel ius excogitari non potest, vt notat Menoch. *de arbit. iud quæst. casu* 160. *lib.* 2. *cent.* 2. *&* Neuizan. *cons.* 80. *num.* 21. præsertim si is qui possidet, vigore vniuersalis territorii ac iurisdictionis titulo actum aliquem exercet, vt in nostro casu: Is enim qui † iurisdictionem exercet, præsumitur dominus illius *Brix. c.* 52. *nu.* 2. Ideoque cum titulum † habeat, non dicitur iure familiaritatis possidere sed ex titulo præcedenti, & sic iure proprio. *Roland. cons.* 9. *num.* 39. *vol.* 3. *Paris. cons.* 75. *nu.* 5. *lib.* 4. *Franc. Curti. Iunior cons.* 168. *num.* 33 *Socin. senior. cons.* 13. *nu.* 17. *& cons.* 15. *nu.* 7. *vol.* 4. Et hoc verum esse dicunt, licet titulus præcedens esset, vt not. idem Fran. Curtius *in d. cons* 168. *n.* 34. *& Soc. senior d. cons.* 13. *num.* 17. *& n.* 27. *lib.* 4. Quia inquiunt titulus etiam inutilis declarat partium voluntatem, quo iure scil. possideant, vt ibi per eos. Supradictis duobus testibus adstipulatur etiam depositio 12. testis. 70. annorum, ad 3. Interrog. d 12. addit. vbi dicit se nunquam audiuisse, daß Rei in Actorum Gebiet geweidtwercket / sed bene audiuisse daß Actores in der K. Feld gejagt haben. His accedat generalis per totam Germaniam (& vt Zas. inquit) forte etiam Galliam, recepta consuetudo, quod domini territoriorum † iure venandi, piscandi, aucupandi, & aliis similibus iuribus in vicinis prædiis, licet ea ratione proprietatis ac dominium ad alios pertineant, plerunque vtantur, vt notat Zas. *in* §. *æque. num.* 24. *instit. de actionibus.* Quibus non parum etiam adminiculatur diuturna patientia Reorum, quod Actoribus nunquā contradixerunt, vt inter alios, 19. testis ad 12. addit. & 3. testis ad 13. posit. expresse deponunt. In seruitutibus enim realibus (qualis & venatio est secundum Zas. *in d.* §. *æque. nu.* 24. *inst. de actionibus. & Schurff. in cons.* 15. *num.* 24. *cent.* 3.) diuturnitas † cum patientia

tientia titulum præsumere facit contra patientem, de qua re Bart. *in l. cum de in rem verso. nu. 4. ff. de vsuris.* Ex quibus iam satis clarum esse puto, sæpedictum ius venandi, tam in genere, in Actorum Landtwehr / quam in specie auff Reorum Feldern satis superque probatum esse.

De turbatione in hoc puncto iuris venandi.

De turbatione Reorum satis constare arbitror, ex propria confessione ipsorum in resp. ad 13. posit. vbi verum affirmant, daß sie sich in der Kläger Landtwehr deß Jagens vnd Wildtbans gebrauchet / licet addant: daß solches Vermög habender Gerechtigkeit/vnd herbrachter Possession geschehen / vnnd dardurch keine thätliche Eingriffe begangen haben. Quæ adiecta qualitas an vera sit, mox in elisione videbimus. Probatur præterea turbatio, per multos Actorum testes, præsertim per 18. ætatis 60. annorum, ad 12. addit. qui dicit, Ob wol Actores iuxta dict. articulum die Wildban vnd Jagt im jrer Landtwehr vltra hominum memoriam besitzlich herbracht/daß solches doch gleichwol jetzo Rei nicht gestatten wöllen / sondern wann man darinnen stelle/so vnterstehē sie sich die Garen zu nehmen/ welches jhr Vatter nicht gethan / Alleine diese junge Gesellen thun es/& ad 3. interroga. huius articuli, Die Alten haben es nicht gethan. Et 19. testis ad 3. interrog. diese K. Weidtwercken da/ aber jhr Vatter hab es nicht gethan. 7. Testis ad 13. position. audiuit von alten G. H. S. daß Rei Actoribus mit der Jagt vnbillichē Eyntrag sollen thun / dann das Gehöltz lige in Actorum Landwehr/auff jhrem Grundt vnnd Boden. Et ita maior pars testium, ad d. 13. posit. deponit, vt 12. 13. 15. 18. 19. 27. & ita fere omnes. Ita vt turbatio seu contrauentio, tam per testes, quam propria etiam Reorum confessione sufficientissime probata sit.

De Elisione.

Defensio siue Elisio Reorum præcipue in probatione 11. Defensionalis consistere videtur, daß Rei Vermög angezogener Lehensgerechtigkeit zu S. vnnd inn desselben zugehörigen Feldern vnd Höltzern/vnd also in deren von M. Landtwehr / den Wildtban von Alters hero gehabt / continuirt vnd herbracht/vnd also in possessione vel quasi solches Wildtbans vnnd Jagens vber 10. 20. 30. 50. 100. vnd mehr Jahr/& sic vltra hominum memoriam vnperturbirt gewest/vnnd noch seyn. Qui articulus an etiam & qualiter probatus sit, videndum est. Pro clariori ac dilucidiori decisione huius puncti, distinguendum puto inter venationem auff M. territorio in genere, & venationem auff Reorum Feldern zum Hauß gehörig in specie, nec n. sequitur ius venandi habent Rei in S. Bezirck/ ergo etiam habent in toto territorio, &c. cum
30 à parte † ad totū non recte procedat argumentatio. *Euerh. in loco à tot. ad par.* Vnde dicit Bart. *in l. cū de in rem verso. n. 10. de vsuris.* Quod si probare velim seruitutem eundi per fundum tuum, & probem me iuisse, vsq; ad medium, quod non probabitur seruitus super toto. Ad prorē (generalem scil. venationem jnnerhalb der Landtwehr) quod attinet, sequenti Dilemmate vtor: Aut Rei hoc ius venandi in Actorum (& sic in alieno) territorio, prætendunt iure proprio: & hoc casu non tam ius, quam generalis consuetudo totius Germaniæ, & forte etiam Italiæ & Galliæ, ipsis repugnare videtur, qua consuetudine introductū est, n aliceat in † territoriis seu 31
guarenis ac defensis alienis (vt DD. loquuntur.) sine permissione domini venari. *Guilh. Benedicti. in repetit. c. Raynutius. verb. & vxorem nomine Adelasiam, n. 868. & seq. & n. 874. per totum. Guid. Papæ q. 218.* vbi dicit, nō solum hoc ita seruari in Delphinatu generali cōsuetudine patriæ, sed etiam venantes in alienis guarenis corporaliter arbitrio iudicantis puniri, q; idem in effectu videtur tenere Iac. Rebuf. *ad l. vnic. C. de venati. fer. lib. 11. n. 3.* Et hoc verum esse dicunt, etiam si Dominus territorii † venationem expresse non pro- 32
hibuerit, hanc videlicet legem allegando. Quia si prohibitio † superioris hoc facere possit, ne 33
scil. venetur in suo territorio, vt in locis iam allegatis, & notat Iacob. de S. Georgio, *in verb. & cum venationib. de feud. n. 2.* Multo fortius legem cōsuetudinariam hoc facere posse, cum enim, inquiunt, facultas occupandi feras bestias, & alia bona ius tribuat de iure gentium, vt *instit. de rer. diuis. §. singulorum, &c.* potest ea procul dubio, consuetudine etiam tolli ac limitari, secundum Ioh. Fabr. *in d. §. Feræ igitur bestiæ.* Quem refert Guilh. Bened. *in d. verb. & vxorem nomine Adelasiam. nu. 869.* ad hoc scil. vt locum non habeat facultas venandi in guarenis, forestis & defensis alienis, sine expresso consensu & voluntate domini, sed bene iuxta vel prope illa, vt ibi per eum, & per Iacob. Rebuff. *allegato loco n. 3.* Vnde putarem Reos quoad primam partem Dilemmatis, nimirū, si proprio iure in territorio M. ius venandi sibi vindicare vellent, non esse fundatos. Aut vero Rei prætendunt dictum ius venandi in territorio Actorum iure seruitutis, vel præscriptionis: Et tunc iterum distinguendum puto inter venationem † deß hohen & venatio- 34
nem deß kleinen oder nideren Weidtwercks / als da seyn Hasen/ Füchs vnd Feldhüner vnd dergleichen/cum nō sequatur, Ich habe Hasen vnd Füchs zu jagen vnnd zu hetzen / vnnd dasselbige præscribirt/ergo so hab ich auch das hohe Wildpret zu fangen. Cum sint diuersæ species, nec de vna ad aliam recte inferatur, sicut nec de vna specie iurisdictionis ad aliam argumentetur. *c. cum olim & c. auditis de præs. c. cū contingat. de decim.* Tantum n. præscriptum, † quantum possessum. 35
Innoc. in c. Tua iam. d. tit. de decim. Felin. in d. c. auditis. de præscript. Alexand. consil. 22. incip. viso puncto. in fin.

in fin. lib. 4. Paris. cons. 114. *nu.* 24. *vol.* 1. *Brixien. capit.* 78. *num.* 16. Ad venationem igitur deß hohen Wildtprets quod attinet, vnico verbo me expedio, eam scil. omnino probatam non esse, referendo me desuper ad acta probatoria. Nec enim vnum inter omnes tam Actorum quam Reorum testes inuenio, qui in specie deponat, daß sie einmal Schweine oder Hirsche auff M. Gebiet gejagt oder gefangē haben. Nec me mouet quod nonnulli Reorum testes, veluti 3. 4. 5. 6. 10. 11. & 12. asserendo 11. art. defensionalem simpliciter verū, videantur in effectu affirmare daß Rei den Wildpan in Actorum Landtwehr besitzlich herbracht/ per ea quæ notat Paris. *consil.* 88. *n.* 8. *& 9. lib.* 3. vbi dicit: quod testis contenta
36 † articuli vera asserens, veram probationem inducat, cum ex tali relatione videantur omnia specificata in termino referente, vt per Bald. *in l. si defensor. §. qui interrogatus. in fi. ff. de interrog. acti.* cui adstipulatur quod 3. testis. ad 5. interr. d. 11. defens. expresse deponit, weil er in S. gewesen/ haben die Rei dē Wildpan gehabt. Si quis enim causas & rationes scientiæ dictorum testium diligentius perpendat, nullā aliam inueniet dann daß sie gehört vnd gesehen / daß Rei Hasen vnd Füchs gefangen haben. Ad quod plurimum facit dictum. 1. Reorum testis, 60. annor. so deß alten K. Knecht gewesen/ ad 11. defension. Es sey eine schlechte Wildtpan / sie fangen weder Hirsch/ Bärē/ oder Schwein/ allein Hasen oder Füchs/ hab er in der K. Holtz fangē helffen. Imo pleriq; d. articulum pure ac simpliciter verum dicunt, & tandem interrogati, was dann Rei vor Wildpret gejagt / vel tacent, vel ignorant, prout ex depositione 3. 4. 10. & 12. testis, ad 8. interro. d. 11. defen. manifeste apparet. Ex quo sine necessario colligi potest, vel dictos testes cuid Wildpan sit, omnino non intelligere, vel saltem ipsorum generalem depositionem vltra venationem deß kleinen Weydwercks / extendi non posse: Cum allegata ratio scientiæ, quoad probationem vniuersalis iuris foresta, adeoq; deß hohen Wildtprets / nec concludens sit, nec generali eorū depositioni congruens aut conformis. Vnde quoad eam nō probat, vt pulchre reducit *Paris. cons.* 107. *n.* 67. *& 68. li.* 1. *Alex. cons.* 1. *lib.* 1. *Dec. cons.* 54. *nu.* 27. *lib.* 4. Talis igitur testium depositio potius ad specialem rationē per eos redditam, restringenda, quam ratio specialis & restrictiua ad generale dictum eorū extendenda erit, per ea quæ notat Paris. *cons.* 88. *n.* 61. *lib.* 1. *& Soc. sen. cons.* 42. *nu.* 11. *vol.* 1. Testium scilicet dicta generalia restringenda esse per rationem specialem, adductam ab ipso teste. Hinc Bald. *in l. conuenticula. C. de Episc. & Cleri.* eleganter dicit, quod vbicunque dictum & si non sit friuolum vel non concludens; tunc trahat ad se dictum & in suam naturam conuertat; & destruat dictum si non congruat rationi. Quamobrem adhuc in ea persisto sententia, vt existimem sæpe dictam venationem deß hohen Wildtprets in Actorum Landtwehr / nec vniuersaliter nec particulariter probatam, & per consequens Actorum intentionem, quoad eam omnino elisam non esse. Ad venationem vero deß kleinen Weydtwercks/ in toto Actorum territorio, & sic ad alteram distinctionis partem quod attinet, tredecim ex parte Reorum in primo Defensionalium testes producuntur, quorum quinque optime pro ipsis deponunt, videlicet 2. 3. 5. 11. & 12. Nam secundus testis 50. annor. ad 11. defension. dicit, Er habe selbst ein Jar oder 15. Hasen vnd Füchs jagen/ hetzen/ vnnd lauffen helffen/ innerhalb der Landtwehr/ zu L. D. K. H. S. vnd allenthalben daselbsten vmbhero / Et ad 10. interrog. d. def. 11. nunquam audiuit, daß Actores dem K. vber die Stein zu jagē oder zu hetzen gewehret. Et ad 14. interr. ja er habe hinvber gejagt vber die Versteinung. Tertius testis 62. annor. ad d. 11. defens. Er habe vor 39. Jahren vngefährlich mit Reorum Vatter an der H. biß an die lange W. an R. Gehölz vielmahls jagen helffen. & ad 1. interr. recenset die Wälde. Quintus testis. 50. annorum ad d. art. Er habe selbst Hasen vnd Füchs in der Landtwehr helffen fangen/ weil jm gedencke/ haben sie da gejagt. Vndecimus testis 95. annorum. ibid. vidit, daß der alte K. sampt den jungen vor 40. Jaren Hasen gejagt in der Landwehr. Et ad 14. interr. Rei haben ohn alles Jnsagen hinvber gejagt vber die Absteinung. Duodecimus testis ad 11. defen. Rei haben für etlich vnd 30. Jaren biß hieher gejagt/ in jrem Gebiet vnd in M. Vorgehölz. Quibus accedunt etiam nonnulli testes ipsorummet Actorum. Videlicet primus ad 2. interr. 14. addi. Rei haben die Hasen jagt inn der Landtwehr. 21. Testis 60. annorum ibid. vidit, daß Rei vnd jhre Eltern Hasen in Actorum Gebieth gejagt. 27. Testis 56. annor. ibid. Er habe sie in der Landwehr sehen jagen. 28. Testis 57. annor. Rei jagen hereiner. 13. Testis 60. annor. ad 13. posit. vidit, daß Rei geritten kommen / Hunde vnnd ander Raytschafft gehabt vnd vmb S. R. vnnd E. R. her gejagt/ habe es vielmal gesehē / vnd fast noch täglich/ & sic pleriq; alii deponunt, vt 18. 19. 20. 22. & alii, &c. Ex quibus iam euidentissime apparet, Reos quoq; suam possessionem vel quasi deß Weydwercks per totum territorium Actorum, sufficientissime probasse. Quid igitur in hac testium pugna constituendum aut statuendum? Dixi supra, Actores vltra longissimā possessionem, tam de iure communi, ratione scilicet vniuersalis territorii ac iurisdictionis, quam de generali consuetudine totius Germaniæ, adeoque ex naturali præsumptione libertatis fundatos esse, cum quælibet res præsumatur libera, nisi seruitus doceatur. *l. altius. l. si in ædibus. C. de seruit. & aqua.* Quod si igitur negatoria actū dicamus (vt puto,) sane nō video, qua ratione supradicta Reorū possessio, ad intentionē Actorum

rum elidendam sufficiens censeri possit, nisi vel
37 de iusto aliquo † titulo, vel de legitima præscriptione Rei docuerint, per ea quæ in terminis iuris venandi tradit Zas. *consi. 6. nu. 1. lib. 2.* Actor
38 enim fundans † intentionē suam de iure communi, obtinere debet, etiamsi nihil probet, & reiicit onus probandi in aduersarium, tam in petitorio quam in possessorio, vt eleganter deducit Vasq. *lib. 2. ill. controuers. cap. 85. nu. 1. & 5. c. 86. per totum.* maxime vero *num. 8.* & in terminis
39 præscriptionis, quod mala fides † præsumatur in præscribente contra eum, qui habet intentionem suam fundatam de iure, tradit idem Vasq. *cap. 87. n. 7.* Quod etiam dicitur, si sola iuris præsumptione intentio alicuius fundata sit, vt hoc quoque casu onus probandi in aduersarium reiiciatur, vt notat Crauetta *tract. de antiquit. temp. §. viso de fama. n. 26. 27. & 28. & Couartu. lib. 2. var. resol. cap. 6. per totum.*

Ad præscriptionem igitur quod attinet,
40 præmittendum ius venandi † notissima Germaniæ consuetudine inter reales ac prædiales seruitutes causam discontinuam habentes connumerari, vt per Zas. *in d. consil. 6. num. 29. & 30. lib. 2. notat idem Zas. in §. aque. nu. 42. instit. de actionib. & Schurff. consilio 1. numer. 42. cent. 3. Gail. obser.*
41 *66. lib. 2.* At certum est seruitutes † aliaque iura realia causam vel vsum discontinuum habentia præscribi non posse, nisi tanto temporis spacio, cuius initium hominum memoriam superet, vt est gloss. magistralis *in l. seruitutes. 4. ff. de seruitut.* & dicit Zas. *d. consi. 6 num. 2. & Schurff. d. consil. 1. numer. 19.* vbi dicit, quod in eiusmodi iuribus causam discontinuam habentibus, duplicatum siue duplex tempus exigitur. Et est bona decisio Guid. Papæ *decis. 573.* vbi *nu. 2. circa medium* dicit, quod prætendens talem seruitutem, causam discontinuam habentem, & non probet se in vsu & consuetudine fuisse tanti temporis spacio, quod de contrario non existat memoria, hoc est, 100. annorum, succumbere debeat, licet probauerit se fuisse in possessione 20. 30. & 40. annorum. Vnde sequitur, in præscribendo quoque iure venandi, tempore opus esse, per quod hominis cuiusq; memoria superetur, vt per Dd. *in locis iam allegatis*, & notat Bart. & alii *in l. 2. in pr. & ibi quoq; gl. in verb. quæsiti. C. de seruit. & aqua & in l. si quis diuturno. in pr. ff. si seruit. vind. cum similibus.*

42 Cum autem Rei † tale immemoriale tempus, vti de iure requiritur non probarint, non opus esse puto, vt multa verba profundam, cum ex toto testium Catalogo, vnus solum sit, qui de 40. annis loquatur: Reliqui vero omnes de 15. 20. & ad summum 30. annis, & sic solummodo à tempore probatæ turbationis deponunt, nec vnus ex omnibus, quotquot sunt, de auditu parentum vel maiorum suorum quicquam dicit, sed de sua memoria tantum. Taceo quod etiam reliqua substantialia, quæ ad probationem præscriptionis immemorialis requirantur (de quibus est gloss. sing. *in capit. 1. verb. memoria. de præscript. lib. 6. & pulcre Bartol. in authen. quas actiones. nume. 15. C. de SS. Ecclesiis. late Crauetta de antiquitate temp. parte 4. §. materia ista. num. 38. & Mynsing. resp. 11. nu. 20.*) à Reis non solum non probata, sed nec articulata quidem reperiuntur.

Accedit quod in seruitutibus, aliisque iuribus incorporalibus & negatoriis seu negatiuis (quale in nostro casu ius venandi est) nec consuetudo introducitur, nec quicquam acquiritur vel præscribitur, contra facultatem iuris prohibendi, nisi præcedente prohibitione, & subsecuta patientia post actum contrarium aduersarii. Text. gloss. & Dd. *in c. significante, & ibi Bald. vers. quæro. de appellation. Henning. Goden. cons. 76. nu. 8. & 10. & prolixe Schurff. d. cons. 1. num. 20. Zas. d. cons. 6. nu. 6. lib. 2.* In præscribenda namque seruitute, aut alio iure præscriptionis introducendo, contra libertatē prohibendi ingressum in fundo meo venādi gratia requiritur factum, & ita prohibitio, ac desuper secutus contrarius actus, vna cum scientia ac patientia † aduersarii, 43
non vi, nec clam, nec precario, alioquin si per mille annos quis vteretur vel non vteretur iure facultatis vel libertatis, & ingredietur agrum meum seu iurisdictionem venandi gratia, nihil penitus faceret, vel pro aliquo, vel cōtra quempiam, nihilque induceret præiudicii illi iuri facultatis siue libertatis prohibendi, quo minus quisque iure suo vtatur libere nunc sicuti ab initio poterat, non obstante vsu vel non vsu contrario, & iam cuiuscunque temporis ipsorum actuum libertatis siue facultatis, vt notat fere iisdem verbis Phil. Franc. & alii *in c. abbate. de verb. signif.* Iam vero si singulas testium depositiones percurramus, nullibi inuenietur, quod talem Actores patientiam præstiterint, prout de ea nec quicquam articulatum. Imo contrarium potius (ꝙ nimirum turbationi Reorum sese semper opposuerint) ex iisdem manifeste deprehenditur. Nam primus Reorum testis ad 11. defens. dicit Hasen vnnd Füchs habe er Reis helffen hetzen/jagen/lauffen / aber Actores seynd nicht mit jnen zu frieden gewesen/vnd habe A. Z. Ciuis M. den Producenten einen Hünerzug genommen/vnnd denselben nicht wider geben. Secundus testis 50. anno. ad 10. interro. 11. defens. audiuit, wann Rei vber die Stein gehetzet / daß sich etliche Bawren mit Worten dawider gelegt. Quartus testis. 97. anno. er wölle nicht glauben habe es auch nicht gehöret/daß Actores den Beklagten das Jagen vnnd Hetzen vber die Stein nachgelassen. Quibus accedūt testes Actorum, puta 30. 52. anno. ad 5. interr. 19. posit. wann die von H. die von B. vnnd die K. in Actorum Gebiet gejagt/habē es Actores allezeit angefochten. 27. testis 70. an. ad 1. interr. 13. posit. Rei haben einmal in S. Holtze gestellet/haben jnen Actores

die

die Garn nehmen lassen / sey vor 15. Jahren geschehen. Nouus testis 50. annorum ad 3. interrogato. 14. addit. Rei haben zu zeiten herüber gejagt/das wöllen Actores nicht leiden. 27. testis 56. annorum ibid. Es sey den Vnterthanen befohlen wordē/ Reos heissen darausſen zu bleiben/ ꝛc. 35. testis. 50. annorum ad d. 3. interrogator. 14. addit. Es sey den jetzigen K. das Weidwerck vnd Jagen per Actores jederzeit verbotten wor-
44 den. Quæ contradictio † & prohibitio proculdubio Reos in mala fide constituit, per *leg. si fundus. C. de rei vind. Zas. d. consi. 6. num. 5. circa med.* præsertim cum Rei etiam contra iuris communis ac consuetudinis prohibitionem venationis factum in alienis syluis ac nemoribus vsurparint. *l. D. Pius. ff. de seru. rustic. prædi. cap. nemo retia. de pac. tenend. & eius. in vsibus feudor.* Ex quibus satis apparet, quod Rei violenter se intruserint in ius venandi, ac turbarint Actores in q. possessione eiusdem, & sic fuerint in mala fide. Quod etiam non obscure videtur colligi ex eo, quod 27. testis 70. annorum ad 1. interrog. 12. posit. deponit, wann Rei Actoribus an jhren Wildtbanen Jnntrag thun wöllen/ haben sie es heimlich thun müssen. Itaque non potest ab illis prætendi vlla possessio vel quasi, ex qua possit causari præscriptio. Imo verius dici potest, violenta & clandestina possessio. *l. si quis diuturno. ibi non vi, non clam. ff. si seruit. vendic.* Habebit igitur
45 hic locum regula qua dicitur, quod vis † metus, clandestinitas faciunt omni tempore cessare præscriptionem. *c. malæ fidei. de regul. iur. in 6.* Nec poterit releuare Reos, quod decim⁹ ipsorum testis ad 10. interrog. 11. defens. deponit, der Beklagten Vatter habe vber alles Eynreden hierüber gesagt/habe es jhme niemand gewehret. Nam vt demus hoc verum esse, tamen ex quo territorium cum omnimoda iurisdictione ad Actores spectat, præsumi oporteret talem ve-
46 nationem † potius iure familiaritatis & amicitiæ, quam vllo iure seruitutis constituendæ, ab Actoribus permissam fuisse. Ad quod facit notabilis doctrina Innoc. *in cap. cum Ecclesia Sutrina. de causs. poss. & propriet.* quod in actibus istis indifferentibus qui iure familiaritatis fiunt. *tot. ti. de acqui. poss.* nimirum si res aliqua iure dominii vel proprietatis ad aliquem pertinet, & alius quispiam in possessione participet, is præsumatur iure familiaritatis id facere. Et hanc iuris præsumptionem, plurimū quoq; iuuant nonnulli Actorum testes, qui expresse deponunt, Reorum patrem permissu ac licentia Actorum aliquando venatum fuisse, veluti 11. testis 89. annor. ad 2. interr. 13. posit. dicens, se ab ipsismet Reorum prædecessoribus von den alten K. audiuisse, daß sie es mit denen von M. hielten vnd mit jrem Willen jageten. & 30. testis. 60. annor. ad 3. interrog. 14. addition. die Alten K. haben nicht gejagt/ dann mit der Kläger Willen vnnd Gunst/ die jetzigen K. aber fragē nichts darnach. & 20. testis ibid. die Alten dörfften nit jagen ohne Actorum Wissen vnd Verwilligung. Ad prædicta igitur facit vulgata regula, qua dicitur; Actus nostros voluntarios non esse extendendos, vltra quam ad id quod volumus. *l. fin. C. ne vxor pro marito, &c. Bart. in l. Titium & Mæuium, §. altero. ff. de administrat. Tutor. Corn. consi. 251. part. 4.* Nunc in proposito, cum constet & in confesso sit, territorium ciuitatis M. ad Actores spectare, necessario præsumi oportet Reorū prædecessoribus, (quatenus venati sunt) nō aliter quam ex gratia & mera voluntate id datum fuisse, ita vt talis venandi facultas veluti precario concessa fuerit, quo casu recte & iure quidē infertur, dictum ius venandi prescribi non potuisse, prout etiam non præscriptum esse concludo. &c.

Nec puto ad rem facere, quod Rei in d. 11. defension. in causa principali prætensum ius foreſtæ, seu deß Wildbans ex inuestituris S. extorquere conantur, dum non erubescunt ponere, sie haben den Wildtban Vermög S. Lehens Gerechtigkeit herbracht. Hoc enim quam à veritate alienum sit, vel ex ipsismet inuestituris Ducum S. satis liquet, in quibus ne vnico quidem verbo, vel iuris foreſtæ, vel venationis mentio fit, prout nec verisimile est, dictos Duces tale ius, quod nostro tempore vel ipsis Reis id affirmantibus, (contendunt enim in sępe dictis suis exceptionibus vers. der 12. Artic. ꝛc. Foresta sey ein Regalstück/ annexam iurisdictionem habens, eamq; non male inter regalia numerari posse.) Reis concedere voluisse, præsertim in alieno territorio imperio immediate subiecto, quandoquidem constat, regalia † non 47
nisi per summum principem concedi & constitui posse. *l. 1 ff. de offi. eius, cui mand. est iurisd. l. imperium. & ibi communiter Dd. ff. de iurisdict. omn. iudic.* Quinimo & si Imperator ipse † hoc ius fo- 48
reſtæ in territorio Actorum Reis concessisset, id tamen sine præiudicio ipsorum intelligendum foret. Princeps enim faciens † alicui gra- 49
tiam; censetur illam impertiri sine iniuria & præiudicio tertii, cum non videatur æquum, vt faciendo gratiam vni, velit inferre prejudicium alteri, quia semper ista conditio subintelligitur, sine prejudicio iuris alieni, vt eleganter notat Paulus Grilland. *Rubr. de relaxatione carceris, Tit. de beneficio, & indulgentia princ. q. 4.* in tractatibus Maleficiorum Angeli & aliorum *par. 2. Pet. Foller. in pract. criminali 1. parte, 2. partis. rub. Audiantur excusatores. &c. n. 69.* Et sunt quoq; hac de re pulcri textus. *in l. nec auus, ibi: nec in cuiusq; iniuriam beneficia tribuere moris est nostri, C. de emancip. li. & in l. 2. §. merito. & §. si quis à pri. ff. ne quid in loco publico. l. quoties. l. rescripta. C. de precib. Imp. offer. l. si quis sepulchrum. in fin. ff. de relig. & sumpt. funer.* & probatur aliis multis legibus allegatis in glo. *d. l. 2. §. merito. & in d. l. nec auus.* Tanto minus ergo verisimile esse potest, p̄dictos Duces S. tanquā inferiores à summo principe, tale venandi ius præ-

ius in prejudicium Actorum concedere voluisse vel potuisse. Et sane cum ex actis plus liquido constet, daß das Hauß S. als es anfänglich den K. von dem Kloster V. gegen ein ander Gut zu S. oder V. vertauscht / vnnd von dannen allererst zu einem S. Lehen gemacht worden / nur ein schlechter Kloster oder Ackerhoff / auch noch zur zeit Reorum patris ein arm vnd loß Ding gewesen / so nicht vber drey oder vier Häuser gehabt / vt supra in examinatione primi puncti ex multorum testium depositionibus ad longum ostensum est, quæ omnia breuitatis causa huc repeto. Quis igitur credat eiusmodi villã seu potius prædium colonarium, iurisdictionem, nedum forestam bannalem (quam Rei inter Regalia referunt) habuisse annexam, cum eiusmodi prędia nõ ad venationes, oder zu Fürstlichem Wildbahn / sed potius ad agriculturas haberi soleant? Ad quod optime facit depositio sexti testis ad 6. position. qui audiuit à patre, daß S. als es noch zum Kloster gehörig / ein schlechter Hoff gewesen / da man allein den Vorraht an Viehe vñ anderm gehabt / auch nie kein peinlich oder Bürgerlich Gericht daselbst gehalten worden. Idem deponit 7. testis ad 1. interrog. 6. posit. qui dicit se audiuisse ab auo, vnd seinen Eltern / so verstorben / daß vorzeiten ein Münch zu S. gewohnet / habe von V. auß dem Kloster Ackerwerck gehabt / vnd mit den K. gekautet. Et melius deponit 23. testis 70. annorum ad 1. interrog. 1. posit. Er hab den Alten dieser Beklagten Vatter gekañt / vnd seinen Bruder / die seyn zu Acker gangen / vñ haben weder Jagt noch Schäffereyen gehabt / wie diese jetzige vorgeben / vñ sey S. vormals ein loser Hoff gewesen / da ein Meyer oder Hoffmeister auff gewohnet / ꝛc. Nam & veteres semper magnã curam gesserũt, ne coloni aliud q̃ agros colerent, vt *tot. tit. C. de agric. & cens. lib.* 11. *& tit. C. nec rusticani ad vllum obseq. deuoc. eod. lib.* 11. Hinc
50 quoq; factum est, vt agricolis † & cẽsitis, seu colonis venatio sit prohibita, ne scil. à necessaria Reip. agricultura diuertãtur, vt pulchre hac de re Guil. Bened. *in alleg. loc. n.* 909. Cum igitur allodium seu prædiũ S. tempore permutationis, prætensum ius forestæ (saltẽ quod ex actis constet) non habuerit annexum. Ideo nec verisimile est Duces S. illud in Reos transferre voluisse, quemadmodum nec transtulerunt, nec transferre etiam in præiudicium dominorum territorii potuerunt, etiamsi id maxime inuestituris reperiretur insertũ per supra deducta. Traditio
51 enim nihil amplius † trãsferre debet, vel potest ad eum qui accipit, quam est apud illũ qui tradit, *l. traditio, ff. de acq. rer. dom. & vulg. l. nemo plus iuris, ff. de reg. iur.* & sic satis constare arbitror titulum ex parte Reorum omnino prõbatum nõ esse. Porro etsi forte dominis videretur, idq; cõtra meam sententiam, solo possessorio, per vtile interdictũ vti possidetis, esse actũ, adhuc tamen idem quod in petitorio concludendum foret, Reorum scilicet possessionem talem non esse, per quam intentio Actorum, quæ alias iure cõmuni fundata, ac notissimâ totius Germaniæ consuetudine munita est, elidi aut perimi possit, cum quia iunior, tum vero quia omni prorsus titulo caret, vt iam proxime ostensum est. Si enim dicta testium hinc inde recte ponderentur, collatione facta perspicuum erit, Actorum testes in probatione antiquioris possessionis, non solum numero, sed & memoria & causa scientiæ præponderare, q̃ vel ex ea apparet, quod nullus Reorum testis reperitur, qui de auditu maiorum suorum quicquam dicat, sed omnes, quotquot sunt, plerumq; de 15. 20. & 30. vnus solus vero de 40. annis, & sic de sua memoria tantum loquantur. Vbi econtra Actorũ testes, quos supra retuli, numero plures, non tantum de proprio visu, de tempore 40. annor. & quidẽ de sua memoria, sed ẽt de auditu parentũ, maiorum & seniorum, adeoq; de immemoriali tẽpore deponunt, vt præsertim ex depositione 20. & 26. testis vtriusq; septuagenarii videre licet. Quamobrem Actores in possessorio quoq; iudicio merito prędferendi sunt. In interdicto n. retinendæ quando † vterq; cõtendit se 52
possidere, & vterque probat (vt in nostra hypothesi) tũc is obtinere debet, qui melius & antiquiorẽ possessionẽ probarit, vt est text. *in l. licet causam, de proba. vbi gl. in verb. vti possidetis, & ibid. ẽt Pan. n. 3. & Fel. late n. 8. Soc. senior cons. 99. n. 13. vol. 4. Dec. cons. 303. n. 8. Bal. cons. 468. n. 8. vol. 3.* vbi dicit, quãdo res omnino est dubia, propter intricationẽ probationum atq; mixtarũ rerum hinc inde, q̃ tunc ille vincere debeat, qui habet antiquiorẽ possessionem. Et ratio est secũdum Dd. quia recẽtior possessio prędsumitur † clandestina 53
& vitiosa, vt notant Bar. Bal. & alii *in l. si duo. ff. vti possidetis, & idem Bal. in l. vnic. n. 10. C. eod. Rol. cons. 46. n. 40. & cons. 72. n. 2. vol. 2. Hier. de monte. Brixi. c. 67. n. 3. & cõiter Dd. in locis supra allegatis, &c.* nisi in processũ litis † de legitima aliqua causa, & iu- 54
sto titulo possidendi iunior possessor docuerit. *Soc. in l. rem quæ nobis, in prin. q. 4. ff. de acq. poss. Alex. cons. 51. & cons. 117. lib. 1.* Quinimo in nostra hypothesi fortius dico, q̃ etsi de antiquiore Actorũ possessione tã manifeste non constaret, quia tamẽ alias intentionem suam, tam iure cõi, ratione sc. vniuersalis territorii & iurisdictionis, quam notissima & quidem inueterata Germaniæ cõsuetudine (vt supra deductũ) fundatã habeant, & Rei de nullo prorsus titulo docuerũt, nihilominus Actores in hoc possessorio iudicio præferri deberent, per ea quæ pulchre notat Vasq. *c. 85. n. 5. ill. cõtrou. & est tex. in d. c. licet causam, de probat. Bal. in d. l. vn. n. 10. C. vti poßidet.* dicẽs æqualitatẽ sic reduci ad inæqualitatẽ, & idem *in l. qui accusare, n. 4. C. de edendo.* vbi dicit, q̃ titulata possessio ideo prędferatur, quia magis iustificatur per viã rationis, & Dd. in locis, quibus supra. Vnde iam satis perspicuũ esse arbitror, in-

tentionem Actorum etiã quoad venationem, deß nidern oder kleinen Weydwercks / vniuerſaliter durch die gantze M. Landwehr eliſam non eſſe. Sed an ſaltē quoad particularem venationem auff S. Bezirck oder jnnerhalb Reorum
55 Verſteinung/& ſic in propriis eorũ † fundis, agris, hortis, pratis, &c. intentata actio euacuata ſit, videndũ eſt. Et ſane conſideratis argumentis & rationib. quas ſupra de intentione de iure cõi fundata pro Actorib. deduximus concludendũ videtur q; ſic. Conſtat n. iure gentium, venatio-
56 nem † vnicuiq; eſſe liberã, preſertim in locis iure dominii ad aliquem ſpectantib. *d. §. feræ igitur beſtiæ, & quæ ibi notantur, Inſt. de rer. diuiſ. Dec. conſi. 197. n. 2. Chaſſ. rub. 13. §. 7. n. 6. & 7. Schurff. conſ. 1. n. 11. & 12. cent. 3.* Cum igitur in confeſſo ſit, ſæpe dictam domũ S. vna cum pertinentiis, iure feudali, & ſic ratione vtilis dominii ad Reos ſpectare: Iam ſatis liquet, intentionẽ ipſorum quoad particularem venationem auff jren eygnen Gütern/de iure cõi & naturali, non minus fundatã eſſe quam ēt Actorum, quoad vniuerſalem venationem in toto territorio, ad hoc ſc. vt pro libitu in ſuo venari & aucupari poſſint, Idq; non iure ſeruitutis aut familiaritatis, ſed proprio, per ea quæ notat Menoch. *d. caſ. 160. lib. 2. cent. 2. n. 20. & Pariſ. conſ. 17. n. 112. lib. 1.* & latius dictum
57 ſupra. Qui autem † fundat intentionem ſuam in iure cõi obtinere debet, etiãſi nihil amplius probet, vt notat Vaſq. *in d. c. 85. n. 1. & 5.* ſiue is Actor ſit ſiue Reus, prout in ſpecie de Reo tradit Ioan. Fab. *in §. retinendæ, n. 29. verſ. item nota, quod agens, Inſt. de interdict. & Vaſq. d. c. 85. n. 9. circa med.* Quibus tamen nõ obſtantib. exiſtimo etiam ex hac parte (ſpecialis ſc. venationis) Actores præferendos eſſe. Et primo quidem propter antiquiorem ipſorum poſſeſſionem, vt ſupra deductum. Cuius rei argumentum quoq; eſt, quod 12. teſtis 80. annorum, ad 1. interrog. 1. poſit. deponit, jhm gedencke wol/ daß kein K. zu S. gewohnet / dann jhm gedencke zweyer Hoffmeiſter daſelbſt. Et ad 2. interrog. 13. poſit. Die K. ſeynd vor 50. Jahren allererſt gen S. kommen/ da haben ſie weder Jagt noch Schäffereyen gehabt. Quod idem etiam affirmat 23. teſtis 70. annorũ ad d. 1. interr. 1. poſit. Er habe den K. (Reorum ſcilicet Vatter) gekennt/ vnd ſeinen Bruder/ die ſeyn zu Acker gangen / vnnd weder Jagt noch Schäffereyen gehabt / wie dieſe jetzige vorgeben/ vnnd ſey S. vormals vnnd tempore Reorum Vatters / ein loſer Hoff geweſen / da ein Meyer auff gewohnet/ prout & plerique alii deponunt. Quod autem Actores diu & ante illud tempus, & quidem à tempore immemoriali, in poſſeſſione iuris venandi fuerint, multorum teſtium dictis ſupra oſtenſum eſt, qui non ſolum de 40. & 50. annis, & de ſua memoria, ſed etiam de auditu & memoria ſuorum parentũ & maiorum deponunt, præſertim vero 20. & 26. teſtis, vterque 70. annorum, ad 12. addit. qui dum dictum articulum verum affirmant, expreſſe deponũt, daß ſie es jhr Lebenlang von jhren Eltern gehöret/ daß Actores deß Jagens/ Hetzens vñ Wildbahns vber Menſchen Gedencken in poſſeſſione vel quaſi geweſen ſeyen. Non igitur relevat Reos, quod intentionem de iure fundatam habent; hoc enim intelligitur, ſi modo probent prius ſe in poſſeſſione iuris controuerſi fuiſſe, quam eos qui modo poſſident, quod per Reos minime factum. Potius igitur hoc caſu locum habet regula, qua dicitur, poſſeſſionem † diu- 58
turnam ſeu antiquiorem transferre in aduerſarium onus probandi, licet aduerſarius habeat intentionem ſuam fundatam de iure, ſicque poſſeſſorem diuturnum ſeu antiquiorem in ſua poſſeſſione vel q. tuendum, vt eleganter & his ipſis fere verbis deducit Vaſq. *in ſæpe allegato c. 85. nu. 5. & c. 86. n. ſimiliter 5. ill. controu.* Et facit etiam quod alibi dicitur, quod habens poſſeſſionem † antiquiorem ſine titulo, præferen- 59
dus ſit habenti poſſeſſionem iuniorem cum titulo, modo ille titulus fuerit acquiſitus poſt illam antiquiorem poſſeſſionem, vt habetur per Alex. *conſ. 88. nu. 18. verſ. ſed præmiſſis, vol. 5. Bald. in diſput. ſua, incip. accuſatus de vi turbatiua, col. pen. Brix. cap. 67. in fin.* Secundo, præferendos Actores puto, propter generalem, nedum totius Germaniæ, ſed & Galliæ & Italiæ conſuetudinem receptam, ſecundum quam non licet venari in territoriis, vicariis, guarenis & defenſis alienis (vt DD. loquuntur) ſine permiſſu ac voluntate dominorum, vt ſupra ad longum deductum, & notant præ cæteris Guid. Papæ *q. 28.* Guilhel. Benedi. *in d. c. Raynutius, verb. & vxorem nomine Adelaſiam, n. 869. & nu. 898. ibi, niſi eſſet conſuetudo, nec alias prohiberi poſſunt ſubditi, & n. 899.* ibi. *Non ergo valet venationis prohibitio, niſi foret prohibendi conſuetudo, vel fieret ex cauſa, &c. Iacob. de S. Georg. in verb. & cum venationibus, nu. 2. Io. Fab. in §. feræ igitur beſtiæ, circa fin. & habet etiam Rot. conſ. 9. n. 26. vol. 6.* Facit quoq; conſtitutio Imp. Fride. *de pac. ten. & eius violator. §. nemo retia, in vſib. feud.* Quæ ſane inueterata & vbique locorum recepta conſuetudo, intentionem Reorum, licet alias iure communi fundatam, proculdubio vincit ac tollit, per ea quæ notat glo. *in l. 2. C. quæ ſit long. conſuet.* & tradunt Dd. *in locis iam proxime allegatis.* Quibus accedit tertio titulus vniuerſalis iuriſdictionis in ipſorum Landtwehr / vt ſupra quoq; in primo puncto deductũ in der Landwehr. Ergo ius quoque venandi eis competit, &c. cum ſint ſeparata, ex quibus nihil infertur per vulgaria, &c. Magna tamen præſumptio † pro ipſis oritur, quæ ſi cum aliis 60
adminiculis, puta diuturna poſſeſſione, ac generali conſuetudine cõiungatur, procul dubio plenam probationem contra Reos inducit, vt eſt tex. *in c. cum cauſam, verſ. & quæcunque adminicula, de proba.* Et quod plures † præſumptiones ſi- 61
mul iunctæ, imo ēt duæ faciant plenam probationem,

tionem, voluit Crauet. *cons.* 158. *n.* 11. & ad longum prosequitur Brixien. *d. tract. de finib. c.* 53. *per totum.* Ex quibus omnibus finaliter concludo, etiam in hoc secundo puncto iuris venandi Actorum ex parte (siue possessorio per vtile interdictum Vti possidetis, siue vtroq; simul actum dicamus) satis probatum esse, & Reos cõdemnandos in communi ac solita forma, videlicet, daß jnen nicht gezimet noch gebühret habe/ Actores an jren Wildbahn/ auch Hägens vñ Jagens Gerechtigkeit / jnnerhalb der Landwehr geklagter massen zu turbiren vnd zu verhindern/ sondern daran zu viel vnd vnrecht gethan haben. Et quamuis in hac actione damna quoq; & interesse veniant, *Ferrar. in forma libelli super actione negatoria, & Pet. Iacob. in rubr.* 17. *de negator. in rem actione*, ibiq; in forma sententiæ: Quia tamen nihil horum nomine petitum, & alias etiam interesse in hoc puncto, vel nullum omnino, vel saltem valde exiguum sit, tacite id prætereundum esse putarem, quemadmodum & cautionem, quæ alias annecti solet, omittendam, cum expensis. Nisi forte domini censerent, ideo eas compensari posse, quia Rei ius naturale pro se habere videntur, & sic intentionem iure fundatam, præsertim quoad venationem, auff jren eygenen Feldern/ Eckern vnd Wiesen in S. Bezirck oder Versteinung/ vt supra ad longum deductum.

PVNCTVS III.

Von Verwüstung der Landwehr.

SVMMARIA.

1 *Causa attentatorum cum causa principali coniungi debet: Ratio huius quæ. num.* 2.
3 *Qui possessionem in interdicto Retinendæ, vel Vti possidetis continuat, is non attentat.*
4 *Per quæ verba petitorium & possessorium intentatur.*
5 *Negatoria actio an quibuscunque verbis proponi possit.*
6 *In actione negatoria quid probandum sit.*
7 *Dominium est causa negatoriæ actionis, sicut & rei vendicationis.*
8 *Qui ciuitatem habet, territorium quoq; is ratione connexitatis habere censetur.*
9 *Territorium est de pertinentiis & accessoriis ciuitatis.*
10 *Is reficit, qui aperit, & qui purgat, & omnes omnino qui in pristinum statum reducunt.*
11 *Iura ciuilia quas pœnas in violatores murorum, portarum & aliorum operum publicorum statuant.*
12 *Quicquid ab iniuria hominum defensum ac munitum est, sanctum esse dicitur.*
13 *Sacra loca ea dicuntur, quæ publice siue in agro siue in ciuitate dedicata sunt.*
14 *Omnia opera, vsui publico nocentia, prohibita & diruenda sunt.*
15 *Pignorationes, mulctarumque receptiones sunt dominii ac iurisdictionis indicia. num.* 25.
16 *Turbare is dicitur, qui alio transitu vel via, quam quæ concessa est, vtitur.*
17 *Electione de loco facta, licitum non est voluntatem mutare, & per alium locum ire.*
18 *Quæ requirantur ad seruitutem in alterius territorio seu fundo probandam.*
19 *Quænam requisita ad seruitutem constituendam sint necessaria.*
20 *Titulus in seruitute ab ipsomet aduersario, qui seruitutem imponit, non a tertio habendus est.*
21 *Scientia & patientia non domini non faciunt resultare præsumptionem in facto alieno, sed in facto proprio.*
22 *Immemoriale tempus quodnam proprie in iure sit & dicatur.*
23 *Requisita ad tempus immemoriale probandum necessaria quæ.*
24 *Tempus* bey 60. Jahren / *ad præscriptionem discontinuarum seruitutum non sufficit, & cur.*
26 *Contradictio domini seruitutis possessionem & præscriptionem impedit.*
27 *Semita,* Fußpfad/ *an sine damno & detrimento ipsius territorii fieri possit.*
28 *Quid ad constituendam itineris seruitutem requiratur.*
29 *Forma actionis negatoriæ quæ.*
30 *Clausula reseruatoria hoc loco quæ.*
31 *Rationes quænam cur interdictum Vti possidetis saltem intentatum censeatur.*
32 *Ius conuentionis quando & cur Reis competat.*
33 *Nobiles* Außträge *non habent.*
34 *Actio quare nulla hic à partibus instituta videatur.*
35 *Verbo,* conqueror, *petitorium & possessorium venit.*
36 *Petitio ex narratis sumenda est, etiamsi ea in conclusione sit omissa.*
37 *Omnis venatio quare Reis sit interdicta.*
38 *Ius venandi ex natura villæ non est.*
39 *Clausula,* noch zur Zeit nit zu erklären / *quem effectum habeat.*
40 *Ius conuenandi quare non facile sit concedendum.*
41 *In causis appellationum licet separatim agatur de attentatis, tamen in sententia causa attentatorum cum causa principali coniungitur.*
42 *Principale semper præualet & cedit accessorium.*
43 *Mandatum propter comparitionem esse non desinit.*
44 *Quod de facto processit, de facto quoque cassari potest.*
45 *Contrauentione in vna parte mandati probata, toti mandato contrauentum est.*

TERTIVS punctus concernit die Verwüstung der Landwehr / qui 14. 15. & 16. posit. Item 13. & 14. additionalibus, iunctis articulis attentatorum comprehenditur, nec multum

difficultatis habet, cum ipsius decisio, ex iis quę supra de vniuersali iurisdictione actorum in eorundem territorio diximus, videatur depen-
1 dere. Quod autem causa attentatorum † cum causa principali coniungi possit & debeat in hoc nostro casu, non puto rem dubiam esse, cum vtraq; pars de continuatione & prosecutione iuris sui contendat, ita vt causa attentatorum necessario cognoscenda sit, vna cum causa principali, vt in terminis interdicti, *vti possidetis*, notat Fran. Herculan. *in tr. de attentatis, n. 20. & pulchre Capitius decis. 72. & decis. 209. Hiero. Manfr.*
2 *lib. 2. de attentatis, concl. 17.* Ratio est, quia † victoria super attentatis dependet à causa principali, & cum dependeat, locum non habet attentati remedium, vt per Capit. *decis. 72. n. 2. & 3.* Et ra-
3 tio rationis est, quia qui continuat † possessionem in interdicto Retinendæ, vel Vti possidetis, non attentat, vt per Cardin. *in c. clement. fin. ext. vt lite pend.* & late prosequitur Manfr. *in tr. de attentatis, lib. 7. par. 7. vers. alius est casus, n. 33. 34. & 35. cum similib.* Porro eandem actionem in hoc puncto intentatam esse, quam supra in præcedentibus punctis dedimus, negatoriam scil. cumulatá cum interdicto Vti possidetis, tam narrata, quam petitio, præsertim libelli attentatorũ indicant, dum in primo articulo attentatorũ ponunt, daß niemand in eines andern Gewälde sine consensu domini dem der Wald zuständig/ Holtz zu hawen gebühre / & in 2. artic. daß auch niemand Actorum Landwehr zu verwüsten/ sine ipsorum consensu zustehe. Et in conclusione libelli petũt pronunciari daß dictis Reis mit Abhawung gemeldter Stämme Holtzes/ in jrem H. M. Holtz in Genick vnd Stegmachung vber die Landwehr/ vnd also dictos Actores an jrem Gehöltz vnnd Landwehr zu beschädigen/ zu turbiren vnd Eingriff zu thun nit gebühret hab. Ex quib. verbis negatoriam inferri ostensum est supra in primo puncto ex Innoc. *in c. conquerente, de offic. ordinarii*, etiamsi implicite tantum ius non esse aduersario contendatur, *Mynsi. respon. 11. nu. 12.*
4 Imo per verbũ † *spectare, pertinere, restituere, &c.* vtrumque iudicium, petitorium scili. & possessorium intẽtatum censeri, notat Contard. prolixe *ad l. vnicam, C. si de moment. possess. q. 13. à n. 34. vsq; ad n. 42.* Et hoc loco breuitatis causa repeto, quæ in primo puncto de natura & requisitis vtriusq; actionis, ad longum à me deducta sunt,
5 hoc saltem addendo; negatoriã actionem † posse quibuscunque verbis proponi, dummodo appareat, quod tuear libertatem prædii mei, quam seruitutis onere alius infringere conatur, vt dicit glo. *in l. 2. ff. si seru. vend.* & adnotauit Mynsi. *in §. æque. n. 39. Inst. de actionibus.* Tenetur
6 autem † hac actione agens probare dominium prædii, vel ius aliquod in eo, cum dominium
7 † sit causa negatoriæ actionis, sicut & rei vindicationis. Igitur ab agente probandum, *Alexan. cons. 136, n. 8. lib. 2. l. in rem, in princ. ff. de rei vindic.* Quinimo DD. tradunt, si intendens hanc actionem in possessione fundi sit, quod tunc sufficiat si vel sola possessio probetur, quia tali casu probata possessione, etiam de dominio præsumatur, cum solum incidenter de eo soleat quæri, vt notatur *in l. quædam in suo. ff. de condit. & demonstrat. Ferrar. in forma libelli actionis negatoriæ, verb. per quandam, nu. 3. Guid. Papæ decis. 28. cum similibus.* Iam si repetantur ea quæ supra in primo puncto de generali seu vniuersali iurisdictione Actorum innerhalb der Landwehr / ad longum deduximus, dubium non erit, quin ipsorum intentio etiam in hoc puncto sit fundata. Ad dominium enim quod attinet, tam propria Reorum (eaq; sæpius repetita) confessione, quam omnium fere testium depositionibus abunde probatum est, daß die Landwehr Actorum. Id quod satis etiam antiqua documenta Imperatorum ac Regum, imo & inuestituræ S. adeoque Reorum defensionales, in primo articulo satis indicant, vt taceam generalem præsumptionem iuris. Naturali enim ratione territorium ciuitati accedit, vt qui ciuitatem † habet, intelligatur etiam territorium 8
habere ratione connexitatis, *Bald. consil. 357. nu. 1. vol. 5. Natta cons. 636. n. 180. & Bald. in l. 1. §. initio. 1. de offic. præf. vrb.* vbi dicit; Nota quod in concessis nomine ciuitatis includitur territorium. Et late Soarez. *allegat. 6.* in concessione & donat. ciuitatis aut castri. Est enim † territorium 9
de pertinentiis & accessoriis ciuitatis, *Innoc. in c. cum ad sedem, n. 7. de restit. spoliat. Oldrad. cons. 176. in fin. Socin. cons. 74. n. 1. par. 1. Boer. quæst. 227. nu. 7.* Quinimo territorium † proprie dominium 10
ciuitatis dicitur. Et declarat Francis. Aretin. *in cons. 77. incip. Et ratio scribendi.* Ad quod optime facit depositio 13. testis 60. annorum, ad 4. posit. qui scit, daß der dreyer Chur vnnd Fürsten Schösser einsmals in Beyseyn Actorum, die Elteſten auß der Herrschafft S. gefordert/ vnnd außgesagt/ daß die Landwehr Actorum; quod idem etiam deponit 16. testis ad 1. posit. iisdem fere verbis. Quamobrem mirum non est, nec inconueniens vel iuri repugnans, quod seriis mandatis Actores prohibuerunt, & adhuc prohibent, ne quis dictum ipsorum territorium, agendo, equitando, eundo, viam faciendo, ligna cædendo, vel aliis quibuscunque modis vastet, seu deteriorem reddat, præsertim cum dictum territorium, vt plerique testes ad decimumquartum posit. deponunt, ad conseruationem pacis, nec non protectionem & defensionem totius prouinciæ soleat haberi ac refici, id quod iuri etiam & tranquillitati publicæ maxime conueniens est. Nam & muros & confines locorum conseruari ac reparari publice interest, quandoquidem vsus rerum publicarum, siue etiam ciuitatis vel communitatis saluus esse nõ possit, nisi etiã reficiantur. Ideoq; prætor eum qui loca talia reficere vult,

tue-

10 ruetur, *l. 1. ff. de via publica & itin. ref.* Is autē † reficit, qui aperit, & qui purgat, & omnes omnino qui in priſtinum ſtatum reducunt, ſecundum Ictum Vlpianum *in loco iam allegato*. Imo gra-
11 uiſſimas pœnas † iura ciuilia in vaſtatores, deſtructores, & violatores murorum, portarum, & aliorum operum publicorum, quæ ſecuritatis cauſa habentur, ſtatuunt, vt notat Ang. *in §. ſanctæ. inſti. de rer. diuiſ. & ibi quoque Fabr. num. 2. & Ioan. Schneidevv. nu. 3.* Quicquid enim ab iniuria
12 † hominum defenſum atq; munitum eſt, ſanctum eſſe dicitur, ſunt verba textus *in l. ſanctum. ff. de rer. diuiſ.* Cum igitur in confinibus ac territoriis, non minor ratio, quam in muris ac portis ciuitatum militet, ſiquidem & ea potiſſimum ſecuritatis & hominum inſidias arcendi gratia haberi ſoleant, idem quoque ius in eis erit ſtatuendum, ſumpto argumento à pari ſeu identitate rationis, *Euerh. in Topicis, in loco à pari*. Vnde Ictus Vlpianus *in l. ſacra. ff. de rer. diuiſ.* dicit,
13 ſacra loca ea † eſſe, quæ publice dedicata ſint, ſiue in agro, ſiue in ciuitate habeantur: quod enim ſanctione quadam ſubnixum ſit, id ſanctum eſſe, etſi Deo non ſit conſecratum, & in ſanctionibus interdum adiici, vt qui aliquid commiſerint capite puniantur, facit pulcherrimus textus *in l. ædificia. C. de operib. pub.* Ex quo textu communiter DD. colligunt, omnia ope-
14 ra, † quæ vſui publico nocere poſſint, eſſe prohibita & diruenda, vt per Fab. & Ang. *in locis allegatis*. Quod autem Actores in poſſeſſione quoque ſint, non tantum d. territorium ſuum quoties opus eſt reficiendi, ſed & ſub certa pœna prohibendi, ne quis illud quocunque modo deſtruat, rumpat aut vaſtet, ſed etiam contrauenientes pignorandi atque mulctandi, &c. teſtibus abunde probatum eſſe cenſeo. Nam quoad refectionem & reparationem der Landtwehr / omnes fere Actorum teſtes ad 14. & 15. poſitionalem, & pleriq; etiā Reorum teſtes ad 3. defen. deponunt, daß Actores die Landtwehr von Alters hero jederzeit / ſo offt ſie à Reis, vñ andern durch reiten / treiben / fahren / gehen / oder in andere Wege eingetretten / vñ verwüſtet worden / widerumb auffwerffen vnd beſſern haben laſſen / daß auch ſolches zur Zeit / als die drey Chur vnd Fürſten das Regiment zu M. gehabt / geſchehen ſey / vt expreſſe deponit 13. teſtis ad 4. poſit. & 6. & 18. ad 15. poſit. & dicit 26. teſtis Actorum, ad 13. addit. Er habe die Landtwehr vor 40. Jahren helffen auffwerffen. 23. Teſtis ad 13. add. audiuit, daß Actorum Landvogt hierumb reit vnd gebiete / das eingefallene in der Landtwehr widerumb auffzuwerffen / led & ſingulis annis quotieſcunque id opus ſit d. territorium ab Actoribus refici, ipſorummet Reorum teſtes, veluti 4. 7. 8. 9. 10. & 12. ad 13. defenſi. deponunt. Præcipue autem hoc loco notandum puto, quod 10. Actorum teſtis ad 14. poſit. dicit, ſe audiuiſſe à ſenioribus, daß die alten Fürſten von S. Actoribus die Landtwehr haben wöllen auffbawen helffen / aber der Raht habe das abgeſchlagen / vnnd geſagt / Sie wöllen jhre Landtwehr vor ſich ſelbſt bawen / welches die Fürſten alſo geſchehen laſſen. Iam vero Actores in diuturna quoque poſſeſſione eſſe ſub certa pœna prohibendi, ne quis d. ſuum territorium, equitādo, eundo, agendo, viam vel pontem faciendo, ligna cædendo, aliisque quibuſcunque modis deſtruat, rumpat aut vaſtet, optime probatur per 8. 12. 14. 19. 22. 24. 34. & 35. teſtes Actorum ad 13. addit. qui omnes dicunt, Es werde jhnen alle Jahr bey hoher Straff (& vt nonnulli deponunt) bey Straff Leibs vnd Lebens in Gehorſamb oder in der Erbhuldigung gebotten die Landtwehr nicht zuverwüſten. 37. Teſtis ad ſecundam interrog. 4. addit. Als die drey Fürſten die Statt jnnen hatten / ſey jhnen von denſelbigen gebotten / bey Peen / zwentzig Gülden / nicht einen Stock in der Landtwehr zuhawen. Rationem allegat vigeſimus quartus teſtis ad ſecundam interrogat. 4. addit. Dann die Landtwehr werde vmb Befriedung willen deß gantzen D. Landts / vnnd nicht alleine dero von M. halben in Bawe vnd Beſſerung gehalten. Porro quod Actores etiam pignorarint & mulctarint eos, qui territorium ſuum quoque modo vaſtarunt vel ruperunt, plerique teſtes tam in genere quam ſpecie verum affirmant, veluti 4. Teſtis ad 13. & 14. addition. Wann jemand vber die Landtwehr reit oder fährt / oder auch darinnen hawe / ſo nemme man den bey dem Halß / vnnd führe jhn in die Statt. Quod idem etiam deponit 5. teſtis, ibid. & 6. teſtis 70. annorum ad eundem articulum, dum meminit haben Actores die jenigen ſo die Landtwehr verwüſtet / gepfändet. Septimus teſtis, wer vber der Landtwehr / dieſelbige mit reiten oder treiben zuverwüſten betretten / der werde ab Actoribus gebüſſet. Nonus teſtis ad d. 14. addit. Es ſey dem Wartſchützen befohlen / wo ſie jemanden dariñen betretten / denſelben zupfänden. Et ad primam interrogat. recenſet caſum, daß einer mit Namen P. in der H. gehawen / der habe ſich müſſen mit Actoribus vertragen / als er Bawholtz in der H. gehawē / auch hab er gedacht Holtz auß S. wider in die H. führen müſſen. 10. Teſtis ad 13. addit. Als er Actorum Diener geweſen / ſey jm vñ ſeinen Geſellen befohlē worden / Auffſehens zu haben / daß kein Steg oder Weg durch die Landtwehr gemacht werde / da ſie nun jemanden hiervber bekommen / der ſey gepfändet worden. Decimusoctauus ibi. Actores trachten dē Verwüſtern der Landtwehr nach Leib vñ Gut. 24. recenſet caſum, daß einer ſo in der Landtwehr gehawē vmb 10. Malter Habern gebüſſet wordē. 31. Das ſeye gewiß / wer durch die Landtwehr ziehe / der müſſe eine Straff geben / dann ſie habe Warten vnd Schläge / dardurch man wandern könne / ꝛc. Et quod non ſolum ſubditi, ſed etiam forenſes & exteri ab Actoribus pignorati at-

que mulctati sunt, plerique testes ad dictum decimumtertium & decimumquartum additionalem deponunt, veluti octauus, dum meminit, Sey es also gehalten worden/wann man jemanden in der Landtwehr betrette / er sey heymisch oder außländisch / so pfände man jhnen/ vidit & audiuit. Decimusnonus testis ibid. vidit & audiuit, wann ein außländischer auff dem Landtgraben hawe/der müsse nicht in die Statt/ Er habe sich dann erstlich mit seinen Herrn abgefunden. Vigesimusoctauus testis, vidit, daß der Wartschutz einem frembden Fleischhawer nachgegangen biß in die Statt. Et ad 2. Interrogat. Actores haben einen gepfändt mit Schafen so von A. gewesen/ der habe jhnen einen halben Thaler zu Abfundt gegeben. Vigesimusseptimus ad 2. interrogat. 14. addit. Einer zu B. sey von den Wartschützen gefangen / vnnd gen M. geführt worden/der habe 30. Malter Habern zur Buß geben müssen. Imo Reos ipsos pignoratos esse ab Actoribus expressis verbis deponit Trigesimusquintus testis ad 2. interrog. 13. addit. dicens, K. sey allwegen vmb zwentzig Groschen gebüsset worden. Quod autem pignorationes
25 † mulctarumq; receptiones indicia sint dominii ac iurisdictionis supra in primo puncto ostensum est, per ea quæ notat de pignoratione Pet. Iacobi *in libello de iurisdictione. num.* 48. *Guid. Papa quæst.* 193. *numero primo, versic. decimo credo. Brixien. de finibus. cap.* 58. *nu.* 15. *ad fin.* Et de mulctarum receptione Roman. *consi.* 70. *num.* 10. *& seq.* Vt sic non modo dominium, sed & possessionem diuturnam, & quidem continuatam ex parte Actorum plus satis probatam esse putem. Iam vero ad contrauentionem Reorum quod attinet, plures casus seu species turbationis, tam propria Reorum cõfessione quam testium depositionibus probatos inuenio. Quarum prima in 15. posit. deducitur, videlicet, daß Rei Actorum Landtwehr täglich mit jhren steten reiten / fahren vnd treiben jhres Viehes verwüsten. Ac licet Rei in responsione ad 15. addit. negant se per tales actus (quos alias veros credũt) territorium Actorũ vastasse vel deterius reddidisse, tamen & illud testibus abunde probatum esse reperio veluti per 12. ad d. 15. posit. Rei haben die Landtwehr mit jrem reiten vnd treiben jhres Viehs verwüstet / aber man hab es auffgeworffen / daß sie es nimmer thun können. Decimusquartus testis d. art. simpliciter verum dicit, vidit, vnd habe er die Landtwehr wider helffen machen. 15. Testis ibid. audiuit, daß Rei die Landtwehr haben lassen eintretten / daß man mit einem ledigen Wagen darvber hat fahren mögen. Quod idem etiam deponit 30. Testis ad eundem articulum 20. Testis dicit verum, daß Rei die Landtwehr mit jhrem reiten / vnd treiben verwüsten. Vigesimussecundus testis ad 16. posit. vidit, das Viehe hinvber treiben / vnd wann es darvber gehe/so trette es den Graben ein. 17. Testis ad interrogatoria 16. posit. das reiten vnnd treiben Reorum vber die Landtwehr habe er vielmal gesehen / als er zu S. gewohnet hab / vnnd habe er der Zeit selbst wol hundertmal mit Pferdten darvber geritten / durch das reiten vnnd treiben / werde die Landtwehr verwüstet vnnd bawfällig. Secunda turbationis species, 16. posit. continetur, daß nemlich die Beklagten an etlichen Enden in Actorum Landtwehr Flachß vnnd anders legen / dardurch die Landtwehr geschwächet / vnnd zu Abfall gebracht werde. Hic quoque articulus & propria Reorum confessione multorumque testium depositionibus, ibidem probatus, vt per 12. Es sey ein Gerüchte darvon gewesen / 13. & 14. testes. Sie haben Innhalt von Bürgern gehöret. 15. 16. 17. 22. 25. & plures alii, haben den Flachß in der Landtwehr ligen sehen / & dicit 25. testis, die Beklagten thun solches fast alle Jahr. Tertia turbationis species, daß nemlich Rei im Genick in der Landtwehr Holtz hawen lassen / 3. articulo libelli attentatorum comprehenditur. Et licet hic articulus à Reis non credatur verus, tamen & is quoque testibus satis mihi probatus esse videtur, veluti per 10. Actorum testem ad 1. interrog. 14. addit. qui dicit, er selbst habe H. vnd seinen Hoffmeister im Gehöltz gegen B. im Genick gefunden/ so Holtz gehawen. 33. Testis ibid. audiuit, daß Rei in der Landtwehr Holtz hawen lassen: Quod idem etiam deponunt 36. & 37. testis, daß es Actores, als sie dessen berichtet worden/haben besichtigen lassen / vnnd es auch also befunden: quorum testium dicta non parum etiam iuuari videntur dispositione 5. Testis ad 3. articulum attentatorum, qui dicit, der Schultheiß habe jhrer etliche geführet an das B. Feldt/ an der Landtwehr hero hab er gesehen Sträuche an der Landtwehr abgehawen / darvnter auch etliche Eychbäum gewesen. Vigesimusseptimus testis ibid. audiuit von H. daß Rei auff der Landtwehr gehawen / wie viel sie dessen gehawen / sey auch besichtiget worden. 30. testis audiuit, daß Rei etlich Holtz gegen dem Hoff B. abgehawen. Quarta turbationis species in quarto articulo attentatorum deducitur, daß nemlich die Beklagten etliche Bäum vber die Landtwehr ziehen/vnd darauß Steig jhres Gefallens machen lassen. Hic quoque articulus propria Reorum confessione in responsione ad d. 4. articulum, & in 5. defens. in causa attentatorum probatus est, nisi quod adiiciunt vigore iuris feudalis id à se factum, cui accedunt etiam nonnulli Actorum testes, videlicet 36. ad 4. articulum attentatorum, & melius idem testis ad 1. interrog. 14. addi. vbi dum multis circumstantiis factum recenset inter cætera dicit, daß W. K. im K. C. durch die Landtwehr geräumet / vnd als jhm vnd seinẽ Gesellen F. R. d. K. zu Fuß mit einem Knecht auffgestossen / vnd sie jnen derhalben beredt / habe er geantwortet / es soll nicht mehr geschehen

schehen / dann er anders nicht verstanden hette / dañ es were ein gemein Fußpfad oder Fußsteig. Sic quoque deponit trigesimus septimus testis ad d.1.interrog.14.addit. Es sey ein Steig in der K. Hoff vber die Landwehr gelegt / addita sciētiæ causa, dann er solchen Steig selber gesehen. Ad quod facit etiam depositio 33.testis ad dictum articulum attētatorum; Es seyn auff der Landwehr drey Bäum gehawen worden / die er selbst laden / vnd in die Statt M. führen helffen / vnd sey derselben Bäum einer hinder S. vber der Landwehr gelegen / den er als ein Vormunder vngefährlich für drey Jahren selbst entzwey gehawen. 16 Quod autem is turbare † dicatur, qui alio transitu vel via, quam quæ concessa sit, vtatur, rem satis planam esse arbitror. Nam & Doctores tradunt, si aliquibus concedatur via vel transitus per aliquod territorium, illud intelligendum esse, quod transire debeant per partem concedenti minus damnosam, & quod ciuiliter se debeant habere, & quando inciuiliter se habent, dicantur contra conuentionem venire, ob idque debeat eligi locus, per quem possint ire vel agere, per textum notabilem *in leg. si cui. ff. de seruitut. titulo generali, & leg. certo generi, §.1. ff. de seruitut. rustic. prædior.* Et postquam 17 est electio † facta de loco, non est licitum mutare voluntatem, & per alium locum ire, vt *in dict. leg. si cui.* Imo cæteræ partes liberæ manent, vt est text. *in leg. certo generi, §.1.* & pulchre hac de re Bartol. Cæpol. *capit. 23. de seruitut. vrb. prædior.*

Cum igitur Actores viam ac transitum communem & solitum in suo territorio habeant, quibus Rei (vt plerique testes deponunt) commode vti possunt, non licitum est ipsis, alias insolitas vias, per quas & territorium deterius fieri, & publica securitas lædi possit, propria authoritate constituere, vt sic, meo iudicio, alterum quoque requisitum, turbationis scilicet, sufficienter sit probatum. Imo etsi Actores eam non tam manifeste docuissent, tamen sufficeret, antiquiorem possessionem ab ipsis esse ostensam. Sicut enim spolium satis probatum videtur, probata antiquiori possessione, ita & in nostro casu turbationis dicendum est, iuxta Bald. *in leg. 3. circa finem, C. si à non comp. iud. Alex. cons. 6. incip. circa processum, lib. 3. Afflict. decis. 327.* Vnde concludo, intentatam actionem in hoc puncto satis probatam.

De Elisione.

Pro elisione Rei præcipue vrgent inuestituras S. quarum vigore hæc omnia sibi licere asserunt, vt in responsionibus ad 15. & 16. posit. Item in responsione ad 4. articulum attentatorum videre licet. Sed hoc argumentum Reos nil quicquam releuat, cum supra in primo puncto satis ostensum sit, nullam iurisdictionem per dictas inuestituras ad Reos peruenisse, quemadmodum etiam nullius iuris vel seruitutis agendi, eundi, lignandi, aut similium seruitutum in dictis inuestituris mentio est facta. Ad seruitutem autem † in alterius fundo 18 probandam requiritur, vt vel pacto aut lege expresse constituta sit, vt pulchre notat Cæpol. *c. 17. de seruit. vrb. præd.* vbi 12. requisita ponit, † ad seruitutem constituendam necessaria: quę 19 vel longissima & quidem immemoriali possessionę (si discontinua sit) cum scientia & patientia aduersarii quæsita sit, est tex. *in l. hoc iure, §. ductus aquæ. ff. de aq. quotid. & æstiu. notat Alexan. cons. 6. vol. 1. Guid. Pap. decis. 573.* vbi dicit, in Camera consilii Delphinatus ita decisum fuisse, quod si asserentes seruitutem non probent, se in vsu & consuetudine fuisse tanti temporis spacio, quod de contrario non existat memoria, eos succumbere debere, licet probent, se fuisse in possessione 30. vel 40. annos. Et quod scientia & patientia aduersarii requiratur, late Cæpol. *d. tit. de seru. vrb. præd. c. 1. n. 30. & 31. Affl. decis. 290.* Sed in nostro casu neutrum horū probatum est. Nam quod nulla Reis seruitus constituta sit, ex tenore dictarum inuestiturarum (vt iam dictum) satis apparet. Imo & si omnes supra dictæ seruitutes à Ducibus S. expressis verbis cōcessæ vel constitutæ fuissent, id tamen Reos in aliquo releuare non posset, cum non sufficiat titulum habere à quodam tertio, sed requiratur, vt quæsitus sit † ab ipsomet aduer- 20 sario, qui seruitutem rei imponere possit, vt pulchre notat idem Cæpol. *d. cap. 19. num. 8.* his verbis: Sit ergo cautus ille, qui est vsus aliquo seruitutis iure discontinue, vt semper alleget titulum aliquem habilem ad constituendam seruitutem sibi, & probet se vsum fuisse illo iure seruitutis per 10. annos inter præsentes, & 20. inter absentes, sciente aduersario & patiente, & obtinebit. Et sit etiam cautus in hoc, vt alleget, se titulum habere ab aduersario, qui possit imponere seruitutem rebus, nec alleget se titulum habere à quodam tertio, quia hoc non sufficeret. Scientia enim † & patientia non 21 domini non faciunt resultare præsumptionem in facto alieno, sed in facto proprio. Quod idem tenet & bene declarat Paul. de Castr. *in l. seruitutes, ff. de seruitut. tit. generali.* Ad possessionem autem immemorialem quod attinet, licet Rei plerisque in locis, tam in Responsionibus quam in Defensionalibus suis in causa attentatorum vehementer eam vrgeant, præsertim vero in 2. & 7. defens. attentatorum, vbi ponunt, daß vltra hominum memoriam der Ende ein gemeiner Fußpfad vber die Landwehr an allen Orten nach M. zu gewesen. Illud tamen immemoriale † tempus (quod plerunq; à Dd. 22 100. annorum spacium definitur. Guid. Pap. *decis. 573.* prolixe Cæpolla *de seru. vrb. præd. tit. 17. n. 5.*) probatum minime existit, quod vel ex eo intelligi potest, quod 12. Actorum testis ad 1.

nterrog. 1. posit. deponit, jm gedencke wol/ daß kein K. zu S. gewohnet/ & ad 2. interrog. 13. posit. die K. seynd für 50. Jahren allererst gen S.
23 kommen. Accedit, quod requisita † ad tale tempus immemoriale probandum necessaria, non solum non probata, sed nec articulata quidem reperiantur. De quibus requisitis est gloss. communiter approbata *in c. 1. de præscript. in 6. & ibi Dd. & notat Mynsing. respons. 11. nu. 20.* Quamuis igitur 4. Reorum testis 97. annorum ad 2. defension. deponit, jhm gedencke bey 60. Jahren/ daß der Fußsteig gegen deß Junckern Hoff zu gewesen/ tamẽ id Reos parum releuat.
24 Primo, quia tale tempus † ad præscriptionem discontinuarum seruitutum (vt dictum est) non sufficit. Secundo, quia non constat de continuata Reorum possessione, etiam per dictum tempus, nec enim potest allegari, multo minus probari, quod Actores vllam patientiam vnquam præstiterint. Ad hoc autem vt præscriptio procedat, exigitur scientia & patientia eius, contra quem fit præscriptio. *l. clam possidere. §. final. ff. de acquirend. possession. Afflict. decision. 290. & Cæpol. prolixe loco quo supra.* Imo ex testium dictis apparet, quod Actores semper restiterint, vnd daß sie solchen Fußpfadt jeder Zeit/ so offt sie dessen jnnen worden/ abgethan/ vnd die Landwehr wider auffgeworffen/ vt supra in probatione huius puncti ex multis testibus ad longum probatum est, præsertim per vigesimum sextum Actorum testem ad 13. addit. qui dicit, Er habe die Landwehr für viertzig Jahren helffen auffwerffen. Et ad trigesimum secundum ibid. testis Actorum Landvogt reit herumb/ vnd gebiete das eyngefallene an der Landwehr wider auffzuwerffen. Et quod singulis fere annis, & quoties opus sit, territorium ab Actoribus reficiatur, multis ipsorummet Reorum testibus, clarum est, veluti per 4. 7. 8. 9. 10. & 12. ad 3. defens. Cui accedunt pleræque
25 pignorationes, † mulctarumque receptiones, non solum contra ciues & subditos Actorum, sed & contra forenses, qui quoquo modo territorium Actorum vastarunt, vel deterius reddiderunt. Imo & contra Reos ipsos, vt supra ex dictis testium satis ostensum est. Hoc autem loco præcipue ponderandum puto, depositionem 4. testis ad 4. interrog. secundi articuli attentatorum, qui dicit, daß auch das Gehen durch die Landwehr nicht zugelassen/ dann wann es die Wartschützen sehen/ so gestatten sie das nicht/ vt sic dici non possit, Reos vnquam in quiera possessione dicti Fußpfadts oder Steigs vber Actorum Landwehr fuisse. Nec e-
26 nim vlla † seruitutis possessio prætendi potest, vbi de contradictione domini constat, *l. final. ff. de seruitut.* Quinimo etsi de contradictione & prohibitione Actorum non tam aperte con-
27 staret, quia tamen dicta semita † oder Fußpfad non potuit fieri sine damno & detrimento ipsius territorii, hoc ipso quidem videntur Actores prohibuisse, per ea quæ notat idem Cæpol. in nostris fere terminis, *sub titul. de seruitut. rustic. prædi. cap. 1. numero vigesimoquarto.* Cuius sunt verba: Dominus in dubio non videtur velle prohibere, quando eundo non fieret domino fundi aliquod damnum, puta quia iret per semitam factam, & non essent ibi fruges. Secus (inquit) si non possent ire sine damno, puta in faciendo de nouo semitam, quia tunc etiam nesciens dominus videtur prohibere, *argumento leg. qui vas, §. vetare, ff. de furt.* vel quando clausisset fundum eum ingredi, vel sæpe vel alio modo, quia per illam clausuram videretur declarare animum suum, quod non vult aliquem ingredi vel transire per illum fundum. Huc quoque facit, quod sextus Reorum testis ad 2. defens. in causa attentatorum deponit, Es sey kein gemeiner Fußpfad gewesen/ sondern eins theils von der Landwehr eyngefallen/ vnd eins theils von Reorum Viehe eyngetretten/ cum quo concordant septimus, decimus, vndecimus & duodecimus testes ibid. qui vnanimiter deponunt, Reorum Viehe habe die Landwehr eyngetretten/ daß man den steig hindurch gemacht. Et 12. testis, Die K. haben das Viehe lassen hinüber gehen/ das also den Graben eyngetretten. Sic vltimus testis, Seithero die Landwehr wider auffgeworffen/ sey deß Orts kein Pfad mehr gewesen. Vnde iudicio meo satis deprehenditur, d. Fußpfad ex nullo iure seruitutis, quod Reis in territorio Actorum competat, sed ex incidenti potius, nemlich auß der Beklagten Verursachung vnd Treibung jres Viehes ortum suum traxisse. Ex quo sane nullum ius vel seruitus Reis acquisita dici potest. Ad
28 constituendam enim seruitutem † itineris principaliter requiritur, quod quis iuerit iure seruitutis, (puta propter vinum, quod creuit, aut quia via publica sit destructa, ita quod ad suum fundum ire non poterit, & propterea per fundum vicini iuit,) alias nullum ius eunti quæritur: sunt verba formalia Bartol. Cæpol. *sub titul. de seruitut. rustic. præd. capitulo primo, numero vigesimo sexto.* Nullus autem testium est, qui dicat, se vidisse constitui Reis seruitutem talem à Senatu, vel saltem quod audiuerit hoc ius Reis competere. Ex quo sequitur, deficere Reos in probatione ad prætensam quasi possessionem necessaria, nimirum quod credidérint, se vti iure suo. Hinc quoque facile liquet, quam parum ad rem faciat, quod Rei in 4. & 5. defensionali ponunt, Sie haben den Baum darumb vber die Landwehr gelegt/ dieweil sie wegen Auffwerffung der Landwehr/ auß jhrem Hauß wie zuvor nicht haben wandern können. Nam dato hoc ita esse, nulla tamen ex eo Reis seruitus eundi constituta vel quæsita dici posset, per ea quæ eleganter notat idem Cæpol. *in loco iam allegato, numero* 26. & 27. Idque eo mi-

nus,

nus, cum omnes testes ad d. 4. defens. vnanimiter deponant, der Artickel sey nicht wahr / dann die Landwehr hindere die Junckern auff M. zu gar nichts / dann die Landwehr sey zu rücke / ad eorum depositiones me breuitatis causa referendo. Vnde finaliter concludo, etiam in tertio puncto intentatam actionem per defensiones Reorum elisam non esse.

Quid pronunciandum? Manendo in terminis negatoriæ, vt in præcedētibus punctis pronunciandum puto, videlicet, daß den Beklagten nit gebühret noch geziemet habe / Actores mit Verwüstung jhrer Landwehr / vnd Gehöltzes / auch sonsten mit gefährlichen vberrennen jhrer Bürger / vñ in andere wege [Nota: In andere wege:] intelligo, von Weg vnd Stegmachung vber die Landwehr /] articulirter massen zu beschädigen / sondern daran zuviel vnd vnrecht gethan / iuxta
29 communem formam † actionis negatoriæ. Singulos turbationis modos seu species, non putarem exprimendos, vt sententia fiat eo breuior, præsertim cum in verbis (articulierter massen) omnes & singulæ turbationis species satis sint comprehensæ. Damna quoque & interesse, cum non minus in libello attentatorum quam causæ principalis expresse petita sint, & alias iuxta naturam intentatæ actionis per se veniant, putarem quoque Actoribus ea adiudicanda esse, quemadmodum etiam petitam cautionem sententiæ annectendam cum expensis, quia Rei omnino malam causam fouent. Quoad punctum implorationis officii iudicis pro reuocatione attentatorum nihil pronunciabo, cum nec à partibus desuper submissum sit, nec aliquid eo nomine probatum existat: Ideo hoc punctum tacite præteribo, vel si
30 dominis ita visum fuerit, forte clausula † reseruatoria addi poterit, videlicet, daß den Partheyen in puncto implorationis officii Iudicis, pro reuocatione attentatorum rechtlicher Ordnung nach zu procedieren hiedurch vnbenommen / sondern vorbehalten seyn solle.

Ad reconuentionis vero causam quod attinet, duas submissiones exigui præiudicii inuenio: Vnam in puncto, den Schafftrieb belangendt / ratione reseruationis & protestationis ex parte der K. & impositionis perpetui silentii ex parte reconuentorum. Alteram in puncto deß Kirchenlehens / ratione termini ad vlteriores reconuentorum responsiones agendi, quod decet, daß man es in puncto deß Schafftriebs / bey der durch D. B. den siebenzehenden Januarij / Anno, &c. sexagesimo quarto gethaner Reseruation vnd Protestation lasse bleiben. Quoad alteram, putarem vel petitum terminum 6. septimanarum præfigi, vel vlteriores responsiones ex officio examinari posse. Verum cum dictæ submissiones per modernos Procuratores, (vt styli ac moris est) vna cum reliquis conclusionibus in causa principali & attentatorum non sint repetitæ, & ex actis appareat, daß die Partheyen selbst in dieser Reconuention Sachen den Proceß zu befördern nicht gemeynet. Ideo in his punctis tantisper in pronunciando supersederem, donec partes ipsæ, quod decet, agerent, hoc est, submissiones factas repeterent.

VOTVM DOMINI CORreferentis DF.

IN mandatis nihil desidero. Ias. *in l. præses, & ibi DD. C. de transf. Mynsf. obs. 18. cent. 3.* Quoad examen subdelegatorum cum Ref. sentio, præcipue cum nihil ex aduerso sit oppositum. *cap. fin. de off. deleg.* & iurisdictionem ex fundamento tacitæ probationis tutius defendi posse, quam ex aliis. Quod ad actionem, cum Ref. possessorium † retinendæ intentatum, vtile videlicet interdictum vti possidetis, quod tamen ego solum dare malim, quam negatoriæ coniunctum. Primo, quod satis Actoribus consultum sit, propter commodum possessionis vel quasi in omnibus iuribus. Deinde quod hoc consultius extendi queat ad punctum attentatorum. Tertio, quod minus sit futurum præiudiciale Reis. Accedunt quarto ex vtraque parte quatuor petitiones cōformes, quæ in meris terminis possessorii fundantur: cum per comparitionem Reorum, mandatum sit resolutum in vim simplicis citationis (*Mynsf. conf. 71. n. 5. & 7.*) punctus mandati iam amplius in consideratione haberi non debet, *Alexand. in l. de pupillo. §. meminisse. ff. de noui operis nunciat. Bart. in l. 1. C. de execut. rei iudic.* propter verba, gebühre vnd zustehe / videri posset petitorium intentatum cumulationem non admitti. *Menoch. 3. retinendæ. nu. 538. &c.* Concludo vtile interdictum vti possidetis intentatum.

An probata & elisa?

Cum ex antecedentibus constet, vtili vti possidetis agi: Possessio & turbatio ponderanda veniunt. Et quidem ad possessionem Actorum & turbationem Reorum quod attinet, primo in puncto iurisdictionis vtraque sumpta, quatenus omnes sub se species comprehendit, adeoque simpliciter iurisdictionis; Deinde in puncto deß Wildbans / tam in genere in toto territorio, quam in specie auff S. Feldern vnd Hölzern / per omnia cum Ref. concludo, ex rationibus per ipsum deductis. De eo tamen dubito, an quoad ius venandi deß Weidwercks adeo late interpretanda veniat, vt Reis omnino vsus dicti iuris adimendus sit, vel saltem conuenatio, so weit sich jhr versteinter Flur erstrecket / & sic in suo proprietatis iure das kleine Weidtwerck zu treiben / vnd zum wenigsten Hasen vnd Füchß zujagen permittenda. Et licet hac quoq; ex parte Actorum intentionem elisam non esse fateri cogar, saltem ad hoc, quod

quod arceri debeant Actores à districtu S.Reis tamen ex aduerso saltem dict.ius conuenationis, in eorum districtu seu territorio proprio, & non vltra prohibere, Allein in kleinen Weidwerck forsan iure fieri non posset, pro qualitate
32 † tamen & circumstantiis personarum, ex æquitate quadam reseruari illud posse non videtur extra rationem futurum. Primo enim constat, per dubitandi rationem Referentis Reorum intentionem de iure naturali & ciuili fundatam. Secundo ex attestationibus doceri posset, hanc ipsam intentionem Reorum, plus decem testibus ad 11.defens. & 8. & 9.interrogat. eiusdem articuli vnanimiter esse probatam, veluti videre licet ex dictis 1.2.3.4.5.6.& aliorum testium, ad d. defension.11. Tertio hoc ipsum Actores in exceptionibus suis contra attestationes Reorum ad 11.defens.in protocollo.fol.140.tacite & simpliciter fateri, adeoque non ægre laturi videntur, dum à Reis den hohen Wildtban/in Actorum Gebiet nullibi, sed tamen das Hasen vnd Fuchß jagen/ probatum esse dicunt. Accedat consuetudo Germaniæ, quæ vt bannalia foresta dominis territoriorum iam dudum addixit, sic quoque liberum exercitium venandi in suis fundis propriis, per eam Reis vix ademptum puto. Concludo in causa principali, & vt supra si placet dominis d.ius conuenandi ex æquitate & allegatis rationibus, libenter meo voto accedo. Ratione damnorum & interesse, prout etiam in puncto implorationis officii iudicis, cum referente. Ratione expensarum in puncto attentatorum condemnare Reos volo, licet in causa principali mallem compensare, nisi domini coniungant causam attentatorum cum principali, Reos vel condemnabo vel compensabo in vna, sicut in alia causa. In puncto attentatorum cum Refer. idque in genere specificatis modis turbationum. Quod ad reconuentionem, cum hactenus vsitatum sit, submissiones repetere, quod in hac causa factum non video, suspendam & ego decisionem, donec partes ipsæ desuper procedant.

Aliud votum D.S. De mandatis vt Refer. iurisdictionem fundatam, quia Duces non potuerunt esse iudices propter suum Interesse, &
33 nobiles † non habent die Außträge / ipsos autem potest defendere ius vtilis dominii. Secundo non necesse est disputare de prorogatione, iuris tamen quod fieri possit, præsertim in præiudicium partis: cuius rei multa extant præiudicia. Tertio quod tum temporis ita styli, quod huiusmodi mandata facile admittantur, præsertim in aula Cæsaris, vt in causa Z. contra F B.

De Actione.

Actum hic principaliter ad pœnam mandati, prout vbique eam vrgent, sed non per omnia adeo conuenienter, quia id futura respicit, vt desistant à turbatione, & verum est, tempore petitæ declarationis nondum fuisse contrafactum, sed ante mandatum esse, puta das Vberrennen / factum. Quamobrem cogitandum puto, an † non etiam ratione man- 34
dati, quoad pœnam pronunciandum, vt 1. coniungendum 2. cum aliis actionibus, quia post litem cœptam contra factum, & adhuc contendunt se contrafacere. Deinde quoad merita causæ, nulla quidem petitio in libellis, ideo non immerito dici posset inepta actio, neque ex articulis aut narratis optime deductis petitio inferri potest, ideoque nisi ex clausula salutari saluari posset, non video quomodo pronunciari de iis queat. Verum quia Dd. tradunt, ex tali clausula, quæ hic quoque adest, tam petitorium quam possessorium intelligi debere, *Ias. in §. omnium, de actionib. numero centesimo trigesimoquinto, & sequentibus.* quod de eis prægnans hic importet verbum † (*conqueror*) 35
vt hic. *Socin. in capitulo secundo, numero sexagesimo sexto, de libell. oblat.* Et eo casu non attenditur conclusio, † etiamsi adsit, sed magis narrata. 36
Socin. consilio nonagesimo quinto, numero vigesimo primo, versicul. cupio secundo, libr. 3. Item, si in quibusdam sit petitio, tamen ad non specificata extenditur, *Alexand. consilio centesimo vigesimoprimo, numero quarto, libr. 1.* Et in specie quod sine conclusione procedat, vt ex narratis petitio sumatur. *Socin. dict. cap. 2. numero nonagesimo primo, de libell. oblat.* Et hic quidem licet alias non adeo multum interesit, vtrum petitorium vel possessorium intentatum dicatur, quia tamen vtili vti possidetis concederem, propterea quod & petitorii intuitu probatio facta in plerisque sufficienter & vtile, ne partes in futurũ lite vexentur & super petitorio, ac forte hoc prætextu molestentur, præsertim cum nec verba, seu narrata ipsa repugnent. Imo nec possessio in primo libello deducta, nisi immemorialis, quæ magis petitorium respicit. Præterea & Rei deducant inuestituram & immemorialem possessionem, adeo vt etiam pronunciari possit super possessorio, inuito Actore. *Natta consil. 289. num. 11.*

An probata?

Probatam arbitror satis, quoad ea quidem, quæ in libello controuersa, Als Gericht/Wildban/ Jagen / Landwehr/ Verwüstung. Vnica difficultas est circa das kleine Weidwerck auff S. Bezirck/ & pro Reis † hæc argumenta sunt, 37
quod in proprio iure naturæ cuique liceat venari. 2. quod possessio longæua hic accedat. Mihi tamen plura pro Actoribus videntur argumenta. 1. Territorium probant, atque superiora iura in der Landwehr. 2. Quod consuetudo iuri contraria, de quo late Zoanet-

tus:

tus. 3. Quod S. olim ad ciues tantum spectarit vt testes deponunt, qui ciues etsi adhuc habeant ius venandi in huiusmodi nemoribus, non tamen intelligi potest iure proprio. 4. Ex natura
38 † ciues Hoses non est ius venandi. 5. Quod inuestituris non continetur hoc ius, cum tamen plura alia specificentur. 6. Testium dicta: Quod antiquitus venati non sint. Quamuis alii testes contra, vt vel ab initio Aduentus Reorum non sit factum, vel post precario, vt alii expresse distinguunt, quibus vt distinguentibus & verisimiliter secundum consuetudinem deponentibus, magis credendum. Nonnulli etiam dicunt, manifeste contradictum, & plures testes non viderunt venari. 7. Manifesto errore tituli Rei innituntur, in inuestitura & immemoriali tempore centum annorum. 8. Quod ipsi Actores in territorio maiores feras sunt venati, quod licet non faciat ad probationem, tamen iuuat. 9. Concurrunt coniecturæ extrinsecus, quia apparet, quod Rei alia iura de facto sibi arrogant, vigore dictæ inuestituræ. Ideoque de fundo proprio feudum fecerunt. 10. Quia familiariter conuixerunt antiquiores, ideo facilius præsumitur concessio, vt dicit decimus octauus testis ad duodecimũ additionalem. Vltimo dicit, quia de consuetudine iurisdictioni solet esse annexum ius venandi, vt videtur tenere non improbabiliter Zoanettus. Ex quibus omnibus facile responderi potest ad elisionem Reorum. Concluderem etiam in hoc puncto generalem intentionem Actorum non esse elisam.

Quid pronunciandum?

Non immerito dubitari potest, cum principaliter actum sit ad pœnam, ideo non apparet, quomodo hoc prætereundum: Etsi enim iuxta communem Dd. sententiam, mandatum resoluatur per comparitionem in vim citationis, hoc est, vt Reus statim condemnari non possit propter clausulam, & quod impetrans Actoris vice fungi debeat, Reus citari, vt ante hæc sæpius & nuper in pleno conclusum: Non tamen sequitur, quod tum Iudex, si nulla, aut iusta defensio non offeratur, ad probationem Actoris, Reum in pœnam non vel condemnare, vel saltem vlteriorem partitionem iniungere, aut si Actor omnino non probet, eundem Reum absoluere possit, vt hinc recte dicatur à Gail. *annotat. lib. 1. obseruat. 19. in fin.* quoad iudicem non extingui, sed suspendi, atque idem præiudicio ostendam, quibus à mandatis Rei absoluti, non à citatione, vt in causa B. & P. contra Bischoffen zu B. Anno &c. 57. vbi inprimis super comparitione & postea super pœna actum est. Item in causa OH. contra B. tertii mandati An. &c. 60. & septimi mandati An. &c. 70. Interdum vero pronunciatum, quod adhuc nondum declarandi in pœnam, sed nihilominus satisfaciendum, vt in antiqua causa, der vier grossen Dörffer in H. contra H. circa annum 34. Quamuis interdum inter easdem simpliciter pronunciatum super iure, quod id non licuerit: sed in casu, quo Actores non inhæserunt pœnæ, vt hic factum non est, cum perpetua repetitione vsque ad finem. Interdum pronunciatum erkennt/daß Rei in die Peen nicht zuerklären/vnd weiter allem Fürbringen nach zu Recht erkannt (vt in causa W H. contra H. & V. an. &c. 62.) vt id arbitrarium quodammodo esse deprehendatur ex re subiecta, & pro qualitate causæ decernere. Hic vero cum præcipue petita sit pœna, & lis desuper contestata, non videtur omnino omitti posse, quin similiter pronũciandum, quod nondum, vel quod omnino non declarãdi sint, & demum super iure, &c. Quod vero in pœnam nõ sint declarandi, facit, quia aliquid videntur præstitisse se defendendo, & illicitis post destiterunt. Sed vt adhuc compescantur metu huius mandati, si nondum extinctum videant, non adeo temere factum puto, præsertim si illa clausula, † noch zur Zeit nicht zuerklären addatur, quæ suum effectum habet, quod tunc, si in futurum contrafaciant, videantur ipso iure incidisse in pœnam: Sed etsi maioribus votis contra visum fuerit, scilicet vt pœna omittatur, similiter ego cum Referẽtibus pronunciandum putarem in genere, non licere Reis Actores an jrem Gericht/Oberkeit/Wildban vnd Jagen in der Landwehr/auch mit verwüstung derselben jhnen Intrag zu thun/oder sonst in andere weg geklagter massen zu beschweren/zu vberrennen/vellem omittere. Et hoc forte tutius, quam si expresse reseruetur Reis † ius conuenandi in proprio, quia lites solent oriri ex communione. Sed & quod nec Actores tentarint ibi venari das kleine Weidwerck/nec puto tentaturos alias pronunciandum, doch den Beklagten das kleine Weidwerck vnbenomen/cum expensis: damna quia non apparent verisimiliter, non adiudicarem, ne nouæ lites & maiores sumptus oriantur. Quoad causam attentatorum, quia separatim specialiter actum, lis desuper contestata, & concluſum videtur separatim pronunciandum, cum forte ea intentione factum, vt putarit, se facilius obtinere posse propter contemptum litis pendentiæ. Et ius separatum quoque videtur ex eo, quod dicitur, 15. & 16. posit. in genere, von Verwüstung. Et quia ita fere styli, vt in causa S. contra W. quamuis secus in causa appellationum, † vbi extraordinarie agitur, seruatur, idque magis hic, cum & factum sit separatum tempore. Actum autem & hic dici posset ad pœnam mandati. Nec dubito, quin si in principali absoluantur, hic condemnari possint. Deinde cumulatum remedium attentatorum,

idque

idque ordinarium per implorationem, vt vocant, Nobilis officii *Hercul.cap.11.& 12. de atten.* Quando causa ordinarie agitur, quoad primam actionem declarari non posse puto, quia illud factum non videtur satis probatum, cum de auditu plerique deponant, etsi probaretur, neque tamen circumstantiæ ostendunt, quod temere adeo sit factum vel dolo, aut malitia. Et quia facilis propter vicinitatem error: ita quoad Steigmachung/ quintus testis dicit, daß sie den Baum darzu nicht gehawen / sondern einer von K. & illi fatentur tamen, daß sie den zu Recht ligen lassen / forte per alios occasione data. Ideo videtur & hic præteriri posse pœna, præsertim cum nec adeo formalis sit petitio pœnæ, nec etiam vsitata in puncto attentatorum. Ideo pronunciandũ, vt supra etiam, quoad ius, &c. quod non licuerit attentare, &c. vel pronunciandum, läßt man es dieses Punctens halben bey der in der Hauptsachen ergangenen Vrtheil. Dubium circa commissarios substitutos, non puto obstare, quia non excipitur, & quia partes possunt tacite ratificare, ℔ non est de substantia iudicii. *Fel.in tit.de off.deleg.* Quoad puncta reconuentionis, in quibus repetitio facta non est conclusionis antiquæ, non puto, etiamsi possit fieri, nos astringi adhuc pronunciare, quia cum tanto temporis spacio non processerint, præsumendum est, eos vel destitisse, vel negligentia procuratorum hoc omissum esse, cum vna cum reliquis punctis potuissent concludere, quod non fecerunt, vt etiam in puncto deß Kirchenlehen. Quoad Schafftrieb/ non displicet, daß man es bey gethaner Protestation bleiben lasse / addendo, dem Gegentheil an jhrem Recht vnnachtheilig/ posset tamen dici in his punctis, vbi nulla facta est repetitio, mögen die Partheyen / ob sie wöllen / förmlich vollfahren. Quod ad interesse Ducum eorum interuentionales, videntur irreleuantes, quia passi sunt vasallos agere, quod tamen prohibere potuissent. *Zas.in l.sæpe.ff.de re iud.* Deliberandum, an expresse reiiciendi tanquam impertinentes, cum hac clausula den Herzogen sonsten jhrem Recht vnd Gerechtigkeit vnabbrüchig/ quia irreleuans videtur, weil sie Landfürsten in D. Ergo & in der Landwehr / quia notorium, plures ciuitates in territorio, quæ alias connumerantur in das Land zu T. ad ipsos non spectare, & in specie hos Actores habere territorium & dominium separatum. Impertinentes, quia non agitur hic de subiectione personæ Reorum, sed iuxta specificationem, von jhren Gerichten Jagen Landwehr verwüsten. Et potest quis esse vario respectu diuersorum subditus.

Aliud votum D.W. iurisdictionem fundatam, quia nihil exceptum, & non est medius Iudex, cum Duces interuenerint, *Mynsc.centur.1. obs.71.* Item quia mandatum decretum est in aula Cæsaris, quod magis fundat iurisdictionem, quam si in Camera decretum esset. Petitorium & possessorium simul intentatum dici cõsultum esset, si petitio dubia & plures actiones institutæ. At vbi vna electa est, amplius variare non licet. Nam talis clausula non operatur. *Gabr.concl.4.de clauſn.12. Alc.lib.5.resp. responso, de singulari certamine.* Eam igitur actionem darem, quæ narratis conuenientior esset, videlicet actionem ex edicto Prætoris, *si quis ius dicenti non obtemperauit*, maxime cum illa actio mere personalis sit. Mandata resoluuntur in vim simplicis citationis, quoad partem, non vero quoad Iudicem. Nec obstat, quod in libello attentatorum vltra pœnam petitur etiam pronunciari, Reis non licuisse Actores an jren Gehöltz zubeschädigen. Nam per hoc solum nõ posset dici ordinariã actionem non institutam, sed omissam, sed ad hoc putarem valere, vt interdictum vti possidetis coniungeremus, *l.cum ex vno.& l.quoties.ff.de oblig.& act.* Debet tamen præualere † principale, & cedere accessorium. 42

Actio an probata?

Etsi mandatum præterita non comprehendat, tamen illi ex postfacto est contrauentum, vt Refer. ex probationibus in libello attentatorum deduxerunt. Vnde est necessarium, quia ego ad causam principalem & meritorum accedere non possum, de extremis actionis, *si quis ius dicenti, &c.* agere, & quidem in causa S. contra S. quod probatio huius actionis dependeat ex meritis causæ principalis dictum est. Primum requisitum esse puto ex *leg.1. ff. si quis ius dicen. non obtemp.* An narrata talia sint, vt secundum ius potestatis exercentis iurisdictionem statim possit mandari, cum alias à citatione inchoari processus dicatur. Nec propter comparitionem † mandatum esse desinit, vel pars 43
impetrans ad ordinariam actionem probandam astringitur, *Alexand.in leg.de pupillo. § meminisse.ff.de noui operis nunciat.* Alioqui cum super priuilegiis & iuribus à Cæsaribus datis fundantur narrata, nos quoque Iudices sumus, & recte à mandato incipimus. *Gail.obseruat.1.libr.1. numer.2.& 3.* alias super nudo possessorio non sumus Iudices. *Gail.lib.1. obseruat.5.& 7.* Secundum requisitum, an narrata in iure & facto vera sint, ita vt ob id solum condemnatio fieri possit, si contra fiat, alio non probato, cum pœnalis non Rei persecutoria sit hæc actio: Ideoque ad maiores tantum Iudices reiicitur. *text. & ibi Zas. in d l.vnic. si quis ius dicenti. in paratitlis.* Tertium requisitum ipsa contrauentio, ita vt quod de † facto processit, de facto et- 44
iam possit cassari. *Bartol.in l.eleganter. num.7. de dolo. Contard.limit.16.nu.14. C.si de moment.poss.appell.fuer. &c.* De primo requisito non est dubium, cum in aula Cæsaris mandatum sit impetratum. Secundum requisitum probatur

docu-

documentis & confessione ad 1. posit. *Gab. de præsumpt. conclus. 9. Brixien. capit. 93.* Tertium (contrauentio scilicet) de præterito probatum est confessione ad 3. articulum, quæ sufficit in interd. *vti possidetis* per turbationem, & qualitas addita in 7. 8. 9. & 16. articulo non est probata, ergo confessiones manent puræ: sed quoad actionem institutam, cum requiratur factum post mandatum, nihil habemus quam quæ in attentat. Klag vel confessa sunt vel probata. Coniunctis igitur probationibus ad libellum attentatorum, & confessione ad 4. art. addit. qualitate adiecta non probata, videtur etiam 3. requisitum satis probatū esse. Nam con-
45 trauentione † in vna parte probata, toti mandato contrauentum esse dicit. *Bal. in c. ad audientiam, num. 11. de rescrip.* Nec separabo libellum attentatorum à causa principali, cum ad eundem finem tendant, præsertim propter conclusionem libelli expressam.

An elisa: Quod ad ea quæ post mandatum attentata sunt, licet probationes satis fragiles sint, quia tamen confessio in responsione ad secundum & quartum articulum clara est appendice adiecta non probata, putarem non elisam, per textum *in l. prætor ait, §. 1. de noui operis nunciation.* Si tamen dominis placuerit, Reos noch zur Zeit nicht zu erklären per præiudicia à domino S. allegata, sed sub comminatione ferner zu gebieten/ne Rei Actores in ipsorum Ober Recht vnd Gerichtbarkeit / auch Wildbahn vnd Landwehr Inntrag vnd Beschweren sollen. Item vt simul in interdicto: Vti possidetis pronuncietur, non displicet, ita tamen non concepta sententia, ne iuris cõuenandi in specie fiat mentio, quia prohibitiones huiusmodi dominorum contra ius dicuntur simpliciter, neque vllum habent effectum, nisi præscriptione ad hoc requisita probata, quæ in acquisitione prohibiti fundatur; quæ hic probata non est. Item in 10. interrog. ad 11. art. defens. simpliciter videtur admissa intra limites. *Soarez. in verb. venatio. in communibus opinion. Tiraq. de nobilitate. cap. 37. nu. 130. Marc. decis. 530. parte 1. n. 4. Iason consil. 119. lib. 4.*

Causa reconuentionis videtur à partibus neglecta, & cum repetitio non sit facta, mag man es stecken lassen / biß sie selbst handeln. Quoad damna & interesse cum domino S. cum sint exigua, alias cum expensis. Quoad punctum implorationis officii pro reuocatione attentatorum, præsuppositis deductis per Referentes, non volo pronunciari nec reseruari ad euitandas lites.

Aliud Votum.

D. B. Quoad iurisdictionem fundatam, rationibus ante à me deductis vtor. Quoad actionem, inspectis articulis omnibus, apparet partes se fundasse super petitorio, licet etiam cumulatum sit interdictum, Vti possidetis. Ideo cum vtilior actio danda sit, institutam esse negatoriam cum interdicto Retinendæ, eamque tamen circa ea, quæ in articulis expresse continentur, tantū probatam esse & non elisam cum Referentibus. Et pronunciandum in genere, non exprimendo singulas species, vt in forma S. & sub hac pronunciatione comprehendetur etiam causa attentatorum, quam coniungerem cum causa principali. Quoad klein Weydwerck in districtu S. cum Rei aliquo modo probarint exercitium, putarem reseruandum esse, si fieri possit. Et forte negatoria actio extendi non poterit ad dominium in S. cum illud ad Reos pertineat. Quoad pœnam mandati illam omnino præterirem, cum non appareat Reos post emanatum mandatum turbasse, nec suspenderem pœnam etiam quoad Iudicem, cum partibus semper integrum sit, si amplius turbentur iure se defendere, cum expensis. Damna & interesse præteribo. Quoad causam reconuentionis cum Referentibus. Sic etiam in puncto implorationis officii.

Aliud Votum.

D. I. Quoad mandata, iurisdictionem & nullitates cum Referentibus: ex prorogatione tamen maxime fundatam esse iurisdictionem Præiudicium in causa M. contra O. B. *Guid. Pap. quæst. 285. Vantius de nullitat. ex defectu mand. num. 102.* & subsecuta ratihabitio domini, ex quo de nouo constituerunt, ratione mandati cum clausula, cuius pœna petitur, actionem ex edicto, *si quis ius dicenti &c.* directe dari posse arbitror. Ego puto mandatum tantum quoad partem resolutum esse, non vero quoad Iudicem, vt si pars releuantes causas vel probatas exhibeat, à mandato & citatione absolui, sin minus, ei exceptionibus non obstantibus iniungi possit, vt mandato adhuc pareat, comminatione declarationis pœnæ, & nihilominus in causa principali, vel citationis pronunciari possit, cum aliquid feciisse videatur: Vnde à pœna excusanda pars. *Iaf. in l. 1. §. fin. num. 34. Si quis ius dicenti, &c.* facit, quod quælibet causa excusat à pœna. *Gail. obs. 19. lib. 1.* Ergo exceptionibus non obstantibus partitionem adhuc iniungendam, & Reos nondum declarandos in pœnam. In causa principali, negatoriam cum possessorio intentatam, idque ex articulis, tam additionalibus quam positionalibus videre est. *Neuizan. consil. 79. n. 1. Menoch. in prælud. rem. 1. recuper. n. 11.* Probatam actionem cum Referente.

Non elisam: Etsi enim possessio iuris venandi in proprio fundo S. probata aliquo modo videatur; vt secundum eam pro Reis pronunciari possit, cum verisimile non sit, Actores ignorasse: attamen petitorium quod ab Actoribus probatum, puto illam possessionem absorbere, cum expensis, damnis & interesse volo pronunciari in genere in toto territorio; causam attentatorum coniungam simul cum principali. In puncto implorationis non pro-

nunciabo. In causa reconuentionis den Schafftrieb & Kirchenlehen betr. etiamsi non sint repetitæ conclusiones, tamen quia parui momenti, putarem nos ex officio (vt causa promoueatur.) pronunciare posse, & hoc in puncto vt Ref. in puncto responsionum, posse responsiones examinari.

Aliud Votum.

D. F. Iurisdictionem fundatam, vt ante cum & maiores nostri nullam constituerint differentiam inter litigiosam & turbatam possessionem. Intentatam puto actionem in factum *ex l. 1. ff. si quis ius dicenti, &c.* quæ duo continet capita, pœnam & clausulam iustificatoriam, ita vt cognitio nostra versetur in cognitione pœnæ & super iustitia causæ. *Ias. in d. l. 1. § fin. num. 24. si quis ius dicenti non obtemper.* In narratis videtur se Actores magis fundasse in petitione, quam possessorium intentatum esse, modo defectus iurisdictionis nobis non obstaret. Sed inhærendo meæ opinioni, recte intentatam actionem in factum, p probatã Zent oder Gerichtszwang. Quoad omnimodam iurisdictionem cum Actores eam nec in personas nec in bona Reorum sibi vindicent, & Ducibus S. quoad ius collectandi, & Reis quoad modicam coercitionem, ius scilicet quoad Eyngrieff deß Wildbans/Verwüstung der Landtwehr vnnd Vberrennung der Bürger probatum puto: De hoc saltem dubito, an ius venandi in propriis fundis So viel das kleine Weydtwerck Reis competat, vt & ex dictis testium apparet possessionem tam Reorum quam parentum ipsorum probatam esse, quorum intentio iuuatur iure naturali & plus quam notoria consuetudine Germaniæ, quod Nobilibus liceat lepores venari in suo, cum nec ex directo dominio minus ex territorio tanquam à plane separatis ad iurisdictionem arguere liceat. Et vix puto locum esse negatoriæ in præsenti casu, Dominio directo huius prædii penes Duces S. vtili vero apud Reos existente, vt videre licet ex articulis. Nollem tamen Reis, vt vel soli in suo venarentur vel simul cum Actoribus, per expressum reseruare, sed si in dubium aliquando vocaretur hunc casum declarare. Manendo igitur in terminis mandati, pronunciandum putarem, daß Rei noch zur Zeit in pœnam mandati nicht zu erklären/ nec ipsis licuerit, die Klägere an jhrer Zent oder Gerichtszwang/auch der Wildtbahn Eyngrieff zu thun/die Landtwehr zu verwüsten/ auch sie die Kläger sonsten geklagter massen zu beschweren/ licet mallem pronunciare super singulis turbationibus in specie cum expensis & damnis: Interesse nullum vel exiguum; Causam principalem cum attentatorum coniungendam.

Ad reliqua puncta quod attinet, cum conclusio sit de substantia iudicii, puto desuper pronunciari posse iuxta formam Referentis. Nam hoc ipso fungitur Iudex suo officio, & est partib. liberum postea litigare necne. Vel pronunciandum, si partes desuper procedere voluerint, quod illud audiri & desuper fieri quod iuris est, debeat.

Aliud Votum.

D. P. Iurisdictionem fundatam, actum ex Edicto Prætoris quoad causam principalem, negatoriam cum vtili vti possidetis. Pœnæ declarationem non esse faciendam, sed vlteriorem paritionem iniungendam, Actionẽ probatam non elisam, coniungendam causam attentatorum cum principali, & in vtroque casu condemnandos Reos in expensis, propterea transeunda tacite damna & interesse tanquam in hac causa minima, quarum Prætor curam non habet. Venationis specialis deß kleinẽ Weidwercks Reorũ ex probata longæua possessione in sententia nullam mentionem facerem, cum id neque petitum, neq; qua ratione pronunciando in Negatoria id fieri commode possit video.

In puncto reconuentionis & implorationis officii, cum non sit submissum, ex officio Iudicis, propter tanti temporis taciturnitatem non pronunciabo cum Referente.

SENTENTIA DEFINItiua communioribus Dominorum votis, in sequenti forma publicata est, 30. Ianuarii, Anno 79.

IN Sachen Bürgermeister vnnd Rath der Statt M. Klägern eins/wider H. vnnd W. die K. Gebrüdere Beklagte anders Theils/ vnd dann die Herren Hertzogen zu S. in actis benennt als interuenienten mandati de non turbando am Keyß. Hoff außgangen/ ist dero den 27. Nouemb. Anno 62. vorbrachter articulierter Petition vnverhindert allem vorbringen nach zu Rechte erkannt/ daß gedachte Beklagte inn die Peen berührtẽ Keyß. Mandat einverleibet/ noch zur Zeit nicht zu erklären/ doch jnen nicht gebühret noch gezimmet habe/ermeldte Klägere an jrer Zent vnd Gerichtszwang/in vnd vmb S. dergleichen an dero Wildtbahn/vnnd Jagens Gerechtigkeit in jhrer (der Kläger) Landtwehr/auch mit Verwüstung derselben/vnd sonsten in andere Wege/articulierter massen zu turbierẽ/zu verhindern/sondern daran zuviel/vnnd vnrecht gethan/ derowegen von solchen allen abzustehen/ sich dessen hinfüro zu enthalten/vnnd neben Erstattung der erlittenen Schädẽ gnugsame Caution zu thun/auch die Gerichtskostẽ/derohalben auffgelauffen/ jhnen Klägern nach rechtlicher Ermässigung zu entrichten/ vnnd zu bezahlen schuldig seyen/ als wir sie zu solchen allen hiemit condemniren vnd verdammen. Vnd mögen die Partheyen sonsten (ob sie wöllen) in den vbrigen Puncten rechtlicher Ordnung nach vollnfahren.

VOTVM

VOTVM II.

In causa Deß S.K. contra A.

SVMMARIA.

1 *Pœna maleficii de iure communi est mors & confiscatio bonorum.*
2 *Sagarum pœna est bonorum confiscatio vna cum famæ & vitæ priuatione crudelissima: quæ ab ecclesia toleratur. num. 3.*
4 *Maleficæ grauissimis pœnis dignæ sunt: nec sola mors huic crimini sufficiens est. num. 5.*
6 *Consuetudo Germaniæ in crimine maleficii puniendo generalis est, & quænam.*
7 *Nulla pœna magorum improbitati puniendæ est sufficiens, & cur. num. 8.*
9 *Sagæ sunt maximæ hæreticæ, & duplices, interdum triplices apostatæ: & ratio quæ. num. 10.*
11 *Sagæ pœnis hæreticorum & apostatarum dignæ sunt.*
12 *Hæretici præter mortem corporalem etiam bonis cunctis priuandi sunt.*
13 *Supplicium vnius sæpe multos alios saluos facit: & pœnas delictorum timere vtile est.*
14 *Bona hæreticorum sunt confiscanda, nec ad eorum liberos peruenire possunt.*
15 *Bona Reis læsæ maiestatis punitis confiscantur, & eorum filiis vita saltem ex misericordia conseruatur.*
16 *Confiscatis bonis parentum an portio aliqua filiis reseruetur.*
17 *De bonis proscriptæ matris an filiis aliquid debeatur.*
18 *Qui omne excludit, nihil prorsus reseruat: & qui dicit omne, nihil excipit. num. 19.*
20 *Argumentum à læsa maiestate temporali & humana ad offensionem diuinæ maiestatis absolute valet.*
21 *Authent.* bona damnatorum, Cod. de bon. proscript. *an iura antiqua indistincte corrigat, & in quibus casibus.*
22 *Ea quæ hoc casu certam interpretationem semper habuerunt, & longo vsu sunt obseruata, nequaquam prohibita esse censeri, multo minus per inhibitionem sine clausula contra ius nulla ratione inhiberi debent.*
23 *Appellatio contra confiscationem bonorum matris interposita, an ad inhibitionem decernendam prosit.*
24 *Accessorium naturam sui principalis sequi debet.*

1 QVod de iure communi pœna † maleficii sit mors, & confiscatio bonorum, tradit Clarus *in §. hæresis, numer. 25. vers. pœna autem.* cui quoad confiscationem concordat Spomeus de strigibus, *c. 12. vers. confirmatur & tertio, &c.* asse-
2 rens, sagarum † quasi hæreticarum, bona confiscari, vna cum famæ & vitæ crudelissima pri-
3 uatione. Pœnam tolerari † ab ecclesia Malleus
4 malefic. 14. *quæst.* & quod maleficæ † grauissimas mereantur pœnas tradit. Nam huic crimini 5
sola † mors non sufficit. Bodin. *de dæmonom. lib. 4. capit. 5. folio mihi* 387. ibi, *si iterum crimen*, sed propter nimiam atrocitatem tam amissione bonorum externorum, quam famæ & corporis merito dignum est. Quod & generalis Germaniæ † consuetudo seruat & insequens 6
est omnium priorum authoritatem, qui hanc pestem omni rigore castigandam, sapientissime semper suaserunt, quanquam non satis respondeat rigoris vocabulum, cum nulla sit tam crudelis pœna, quæ puniendæ † magorum 7
improbitati queat sufficere: Omnia enim ipsorum scelera, blasphemiæ & instituta ex professo inuehuntur in maiestatem Dei, vt mille artibus irritent & exacerbent eum, Bodin. *dicto capit. folio* 375. *& folio* 385. idem denuo ingeminat, dicens, cumque hoc sit ante omnia detestandum crimen, tanto grauior pœna conuenit maleficio, adeo vt *fol.* 386. subdubitet, an non discrimen huius criminis ab aliis amplissimum. Nam hoc ante omnia alia nempe abominandum est, quod ad iudicium mortis quoque (nedum ad publicationem bonorum, quod *folio* 188. intrepide firmauit) ex violentis solum probatis præsumptionibus procedi possit. Præterea supradicta consuetudo etiam hac ratione iuris iuuatur, quod lædens † maiesta- 8
tem summi Principis vltra supplicium gladii etiam omnibus bonis priuetur, sed grauius est delictum, (ideoque si non grauiorem saltem parem meretur pœnam) æternam quam temporalem offendere maiestatem, *authent. Gazaros, C. de hæret. & Manich.* quod faciunt sagæ, imo secundum Malleum malefic. *dict. quæst. decimaquarta, de enormitate maleficarum*, mihi *folio* 160. ibi, *vel diuin. mai.* inter læsæ maiestatis diuinæ crimina hoc atrocissimum est.

Deinde cum sagæ sint maximæ † hæreticæ, 9
& duplices, interdum triplices apostatæ, tum corde, ore & opere non solum, sed etiam fidem abnegant, eo quod fœdus † cum morte & pa- 10
ctum cum inferno pepigisse noscantur, idcirco pœnis hæreticorum † & apostatarum omni- 11
no subiacere debent. *Malleus malefic. dicta quæstione decimaquarta, folio* 133. *versicul. pœnis ergo, &c.* Hæretici autem † præter mortem corporalem 12
etiam bonis omnibus priuantur, *eodem titulo.* Quod maleficæ grauissimas mereantur pœnas, rationem eiusmodi confiscationis assignat *ca. 1. & 2. 23. causa. quæstione septima*, vbi dicitur. *scriptum legimus, labores impiorum pij & iusti edent.* Quapropter magis mirandum esset, si hæreticis aliquid relinqueretur, & bona ipsorum eis non auferrentur, & *d. cap.* subduntur hæc verba: *Si quædam iam præcisi possidere cœpistis, quia vobis ablata nobis Dominus Deus dedit, non ideo concupiscimus aliena: quia illius imperio cuius sunt omnia, facta sunt nostra, & iuste nostra sunt: ad omnes enim*

impios & iniquos illa vox Domini valet, auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur parti facienti iustitiam. Item in libro Sapientiæ: *Iusti tulerunt spolia impiorum.* Et in prouerbio: Thesaurizantur à iustis diuitiæ impiorum, *c. 4. dicta quæst. 7.* alia etiam ratio additur *in l. bona fides, §. nam male, ff. de poss.* scilic. vt alii aliorum exemplo territi ad eadem maleficia accedere non præsumant. Expedit e-
23 nim delictorum pœnas † timere ac sæpe supplicium vnius multos alios saluos facit, *lege, si vnus, §. pacta quæ turpem, ff. de pact. authen. de mandatis Principum, & ibi gl. in verb. supplicium.* adde Clar. *in d. §. hæresis, num. 13. Chassan. ad consuetud. Burg. folio mihi 350. de confiscat. verbo primus est, idem versic. decimus, & versic. sex. vide omnino d. authent. Gazaros.* quæ hoc casu à maiori ad minus argumentatur à læsione maiestatis humanæ ad offensionem diuinæ, disponens, omnia bona hæreticorum esse confiscanda, ita vt ad eos vlterius nunquam reuertantur, adeo quod etiam
24 filii illorum † ad successionem ipsorum peruenire non possint, quæ authentica est canonizata *in capit. vergentis, de hæretic.* vbi habetur, cum secundum legitimas sanctiones Reis læsæ maiestatis punitis capite bona cõfiscentur eorum,
25 filiis † suis vita solummodo ex misericordia conseruata, quanto magis qui aberrantes in fide, &c. vsque ad finem. Et ibidem notab. gloss. *in verbo, exhæredatio,* ex quo textu & gloss. manifeste patet, ne legitimam quidem liberis etiam Catholicis ex bonis parentum hæreticorum relinquendam esse, qua de re vide Chassan. *ad consuetud. Burg. de confiscat. folio mihi 381. numero vigesimoprimo, vigesimosecundo. & §. final. quæstione vigesimaoctaua, numero vigesimosexto.* vbi tractans
26 hanc quæstionem, an confiscatis bonis † parentum reseruetur filiis aliqua portio, ait, scias tum quod in bonis matris, quando ea confiscantur, propter illius delictum filii nihil debent habere, per text. *in l. de bonis matris, C. de bon. proscript.* & sic quidem dos matris minime debetur, nam
27 text. inquit, de bonis proscriptæ matris † nihil
28 deberi filiis: sed qui omne excludit, † nihil penitus reseruat, *l. Iulianus, ff. de leg. 3.* Item qui di-
29 cit † omne nihil excipit, *gloss. in l. à procuratore, C. mand.* Idem de dote aperte affirmat Bonacoss. *in com. opin. versi. confiscatio, §. confiscatis bonis vxoris. Soarez. in thesau. com. apud lit. C. n. 268. Clar. §. fin. q. 78. n. 15.*

Demum cum iuxta d. text. & authoritates ar-
20 gumentum † à læsa maiestate temporali ad offensionem diuinæ maiestatis absolute procedat, etiam quoad simplicem hæresim tantum, certe eadem argumentatio multo magis locum habere debet in sagis omnium hæreticorum peruersissimis, secundum Bodin. *dicto tit. lib. 4. cap. 5. num. 376. & seq.* vbi nouem horrendissima crimina recensет, quæ sagæ in Dei offensam & grauissimam læsionem directe committunt, eoque nomine impiissimo scelere reatum læsæ maiestatis diuinæ incurrunt, *dicto folio 376. 398.* Qua de causa asserit Malleus malefic. *dicta quæstione 14. in princip.* per totam. Sagarum flagitia cuncta mala, quæ Deus fieri finit, ac vsque in præsens à principio mundi fieri permisit, tam in culpis quam in pœnis & damnis, quoad præuaricationem virtutis & legis moralis peccata excedere. Postremo cessantibus etiam his vrgentissimis rationibus, tunc sola consuetudo sibi ipsi sufficeret, ac confiscatio hoc casu locum sibi vindicaret. *Clar. d. quæstione septuagesimaoctaua, numero primo. Bodin. capit. 5. folio 394.* ibi, quam consuetudinem generalem & publice olim receptam non potest legitime Iudex omittere. Nec obstant quæ Clarus *in d. §. hæresis, in fin.* tradit, quia eis refragatur prædicta totius Germaniæ publica consuetudo. Secundo respondetur, quod Clarus ibi loquatur de sortilegiis, maleficiis & incantationibus, quæ sine expressa conuentione ac societate cum Diabolo inita, ac citra prauitatem hæreticam perpetrantur, vt sunt nodationes ligularum, incantationes & sortes, quæ vsurpantur ad tentandam alterius pudicitiam, & amoris conciliandi alteriusve finis, qui non sapit manifestam hæresim, gratia, quam artem pueri quoque colunt. *Bodin. dicto capite quinto, folio trecentesimo nonagesimosexto, & seq.* vtrobique in fine secus est, sagis conuentionis expressæ, cæterorumque maleficiorum conuictis per supra dicta. Nec obstat † *authent. bona damnato-* 21
rum, Cod. de bon. proscript. quia illa non corrigit indistincte iura antiqua, sed tantummodo in illis casibus, in quibus pœna confiscationis bonorum est imposita in consequentiam alterius pœnæ. Et ideo in illis, in quibus à lege antiqua est expresse imposita pœna confiscationis bonorum, vt sunt læsio maiestatis diuinæ & humanæ, hæresis, &c. per d. authent. non sunt correcta iura antiqua, *Clar. d. quæst. 78. numer. 1. & 3.* Quibus iuribus antiquis vsu immemoriali approbatis etiam ordinatio Crim. Caroli Quinti *articul. 218. in fin.* non modo nullatenus derogat, sed ea expresse confirmat, ibi, auſſerhalb deß Laſters der Beleidigung vnſerer Mayeſtät oder ſonſten in andern Fällen/Nota, ſo der Vbelthäter Leib vnd Gut nicht verwirckt/ ꝛc. sc. de iure communi vel rationabili consuetudine, vt accidit in nostris terminis. Nam eiusmodi reseruatio operatur indubitatam renouationem, id est, nouam confirmationem iuris communis. Hinc infertur ea quæ hoc † ca- 22
su certam interpretationem semper habuerunt longoque vsu obseruata sunt, prohibita esse minime censeri, multo minus ea per inhibitionem sine clausula contra ius nulla ratione inhiberi debere. Quinimo sicut *in authentic. vt nulli iudicum, §. final. in fin.* dispositum est.

Quam-

Quamuis regulariter in delictis pœnæ corporales & pecuniariæ certo modo minui possint, quod tum in crimine læsæ maiestatis rigor legum plane imminutus seruari debeat. Ita idem multo strictius in crimine læsæ maiestatis æternæ, quoad prædictam consuetudinem obseruandum est, cum illa consuetudo in Teutonia vim legis generalis vsu publico ac vniuersali consecuta sit. *Bodin. dicto capite quinto*, Sed quod bona paterna supplicantibus olim delata & sub bonis matris contenta, bona aliena sint & in confiscatione patrimonii materni non veniunt. Clar. *dicta quæstion. 78. numer. 11. in fin. ac num. 12.* Ideo fisco seu Iudici recte sine clausula inhibetur, si cum his illa quoque vindicare velit, præsertim cum hic non seorsim, sed vna cum citatione per viam appellationis, petita sit inhibitio, nec curandum est, quoad denegationem inhibitionis confiscationis bonorum matris, an ea inique vel iuste publicata sit, nec ne, quia in dubio pro Iudice præsumitur, donec de nullitate euidenter doceatur. Interim autem Iudici inhiberi nequit, per vulgar. de quibus vide Gail. 1. *obseruat. 127. numero decimo, obseruation. 144. numero sexto.* Quinimo licet inhibitio emanaret, tum ei non esset parendum, siquidem ius permittens hoc casu confiscationem, illi resistit. Mandos. *de inhibit. quæstione septuagesimaprima, numero decimoquarto*, quem omnino vide. Nec ad inhibitionem decernendam hoc casu prodesset appella-
23 tio contra confiscationem † bonorum matris interposita: quia cum confiscatio sit accessorium tale, quod prorsus dependet à sententia capitali, pro qua propter autoritatem rei iudicatæ & executionis præsumitur, cum hoc ac-
24 cessorium † in ventre principalis includatur, & ab eo separari, ac de eo seorsim cognosci non possit, quia stante validitate capitalis summæ & confiscatio firmata erit: illius autem nullitate comprobata, hæc quoque irritabitur: Ideo appellatio hoc casu nil operatur, nec executionem impedire potest, siquidem vt ex ordinatione per appellationem à sententia capitali, causa principalis ad Cameram deuolui nequit, sic etiam nullum nec deuolutionis, nec suspensionis hoc casu sortitur effectum appellatio. *Mandos. de inhibit. quæst. 59. numer. 6.* Et hoc nomine inhibitio facta ad friuolam appellationem non potest impedire executionem. *Herculan. de attent. capite vigesimooctauo, numero vigesimo & vigesimoprimo.* Vnde cum hoc loco sit merus Iudex nullitatis inhiberi non potest, *quæst. 24. per totam.*

Sententia: Ist gebettene citatio vnd inhibitio wider die Fr. Bischoffliche Weltliche Räht vnd Stattgericht zu D. so viel die in supplicatione angezogene Vätterliche Erbschafft betr. erkant den 14. Septembris, Anno, &c. 87.

VOTVM III.

In causa B. contra A.

Svmmaria.

1 *Forma contractus ad eum cognoscendum inspici debet.*
2 *Contractus ex conuentione legem accipit.*
3 *Pacta in contractu apposita, eius proprietatem & qualitatem indicant.*
4 *Differentia inter mutuum & emptionem annui reditus quæ.*
5 *Talis quisque in mente præsumitur, qualis per causam dispositionis est.*
6 *Studium Theologorum versatur circa interpretationem iuris diuini, quoad opera Domini nostri Iesu Christi.*
7 *Vsura in solo mutuo vero vel interpretatiuo consistit.*
8 *Emptio reddituum licita ex personali obligatione non constituitur.*
9 *Reditus nihil aliud est quam simplex pensio.*
10 *Assignatio generalis omnium bonorum tantum pro securitate debiti fit.*
11 *Generalitas incertitudinem rei inducit.*
12 *Vendens rem quam vendit, designare & exprimere debet.*
13 *Emptor repetitionem sortis sibi nequaquam pacisci aut reseruare non potest.*
14 *Res pro censu obligata debet esse vendibilis & fructuosa.*
15 *Reditus annuus super omnibus bonis indefinite emi nequit, & cur.*
16 *Certa quædam bona hodie pro solutione census venditi determinate obligantur, & quomodo.*
17 *Forma moribus vtentium inducta ita mordicus obseruatur, ac si à lege publica esset præscripta: & à forma antiquitus constituta recedere non debemus. num. 18.*
19 *Qui contra solitam formam mercatur, mala fide mercari censetur.*
20 *Modus contrahendi insolitus actum alias per se etiam licitum reddit suspectum.*
21 *Abbas an ex fideiussione à se præstita ecclesiam suam obligare possit?*
22 *Contractus principalis vbi propter defectum formæ vel resistentiam legis non valet, nec hypotheca quoq; fideiussio, & cætera accessoria subsistunt.*
23 *Delinquens in legem non debet ex ea commodum ciuilis obligationis contra fideiussorem consultum reportare.*
24 *Lex quædam prohibitiua aut annullatiua quoties contractui resistit, tunc fideiussor eiusmodi contractui inualido accedens, in nihilo obligatur.*
25 *Contra præcepta legum qui contrahit, is contra ius gentium facit.*
26 *Nemo cum alterius iactura seu damno locupletari debet.*
27 *Abbas sicut bona ecclesiæ alienare nequit, ita nec fideiubendo grauare.*

28 *Prohibitus alienare, prohibetur quoque fideiubere.*

29 *Eadem ratio prohibitionis, & idem fauor ecclesiæ militat in fideiussione, quæ in obligatione alterius contractus.*

30 *Mulier contrahere prohibita sine consensu consanguineorum, censetur quoque prohibita sine eorundem consensu pro alio fideiubere.*

31 *Argumentum ab hypotheca ad fideiussionem in iure valet.*

32 *Ecclesia an pro alienis debitis teneatur.*

33 *Prælatus ex fideiussione aut alia quauis intercessione pro alio bona Ecclesiæ obligans, incurrit pœnam suspensionis ab administratione temporalium & spiritualium.*

Reditus annuus.

VT hæc causa iusto iudicio definiatur, Primo, ex facto inquirendum est: Qualis sit ille contractus, ex quo agitur. Secundo, dato eum sapere veram emptionem annui reditus, ex iure iudicandum erit, an eiusmodi reditus ex persona vel generaliter ex omnibus bonis (nulla re speciali expressa) constitui possit. Tertio, an Abbas fideiubens pro alio obliget Ecclesiam ac suum successorem. Quarto, an ad hoc vt Abbas & conuentus fideiubendo pro alio obligent Ecclesiam, requirantur solennitates, *c. sine exceptione. 12. q. 2.*

Quantum ad 1. quæst. Ex verbis obligationis planum est eam continere contractum veri mutui, ex quo emptori facultas, quandocunque libuerit repetendi sortem, reseruata est: 1 ad cognoscendum enim contractum † forma contractus inspicienda est, *Sichar. in l. 1. num. 27.* 2 *C. de pact.* Siquidem contractus † ex conuentione legem accipiunt, *l. in conuentionalib. de verb.* 3 *oblig.* Et pacta apposita † in contractu indicant eius proprietatem & qualitatem, vt ait Bal. *consil. 87. vol. 1.* Pactum autem de reperenda sorte quandocunque libuerit in emptore esse illicitum, probatur in *extrauag de empt. & vend. c. 1. §. sed ad hoc huiusmodi census venditores. Et causa 2. §. sed quidem dementes, &c.* ratio est quod inducat verum mutuum, sicque contractum reddat vsurarium, iuxta resolutiones patrum Societ. Colleg Rom. *circa quæst. vsurar. art. 2. vers circa secundum. & c* ibi, in Germania prohibitum dicitur edictis pactum de reemendo. Quapropter vbicunque vrget illa l. imperialis, census sub ea emptus prohibitus & illicitus, est. adde reformationem guter Policey de Anno 1548. tit. Von wücherlichen Contracten. §. vnd nachdem/ ibi. vnd die Loßkündigung der Gült Verschreibung/bey dem Verkauffer vnnd nicht bey dem Kauffer stehen / vnangesehen wie dieselbige Gült Verschreibung gestellet/vnnd was darüber gehandelt/wöllen wir daß dasselbige/vnd alle andere vnzimliche pacta, oder Geding / für wücherlich vnd vnkräfftig gehalten / vnnd von dem Richter nicht darüber erkännt oder geurtheilt werden sol / Cui adde nouiss. reformationem der Policeyordnung de Anno 77. secundum Gail. *l. br. 2. obseruat. 7. numero septimo, & 13.* inter mutuum † & emptionem annui reditus 4 hæc differentia est: Quod pecunia mutuo data salua manet creditori in eo, quod illam repetere potest secundum conuentionis legem, sed in emptione sors tanquam precium in venditorem illico transfertur, adeo vt emptor eam quamdiu reditus soluitur reuocare aut repetere nequeat. Cum igitur facultas repetendi sortem emptori concessa decreto gratis contractui emptionis sit à propria contractui mutui, sequitur obligationem, in qua Actor conatur fundare suam intentionem ex forma, verum mutuum non emptionem significare, secundum quam formam & indicatur de intentione contrahentium, quo scilicet mutuum contrahere voluerint. Etenim talis † quisque in mente præsumitur, qualis per 5 causam dispositionis est. *Bald. consilio secundo, numero secundo, volumine primo.* Verum in contractu mutui tanquam vsurario à iure Canonico, quod in hac materia propter fauorem animæ & conscientiæ præfertur iuri ciuili, magis credimus Canonistis quam Theologis, quorum studium † occupatur, circa inter- 6 pretationem iuris diuini, quoad opera Domini nostri IESV CHRISTI. *Graf. 1. com. opi. 7. quæstio vndecima, in fin. Corat. de com. opin. l. 2. & 9. cas. 11. numer. 75. & consilio trigesimo. numer. 151. 152. 153. Neuiz. in sylu. nupt. lib. 5. numer. 69. circa medium. Euerh. in loco ab authoritate. versicu. sed circa istud. Kirchov. com. conclus. cent. 1. conclus. 6. vers. quid autem ad ius voc. reddendum.*) ac illum pragmaticis sanctionibus imperii esse improbatum demonstratione nulla eget, vide tamen Gail. 5 *dicto numero decimotertio.* Et summam Angel. *verbo vsurario. in princ.* ibi, secundo additur rei mutuatæ, quia in solo † mutuo vero vel 7 interpretatiuo consistit vsura secundum omnes Doctor. Et ex mutuo stipulata pensio vera vsura est, iuxta Molin. *d. numer. ducentesimo quadragesimoprimo.* ibi, intelligitur de simplici pensione, quæ est vera vsura, cum fit accessio sortis & lucrum ex precio, quod est reprobatum, vt ait Chassan. *in Catal glor. mundi p. 12. consil. 99. limit. vigesimaquinta, vers. aduerte tamen ad vnum, ibi, ideo videtur.*

Deinde in nostro casu nullam fuisse contractam emptionem reditus annui, sed solummodo mutuum vsurarium inde apparet, quod ille reditus non sit constitutus super certa aliqua re immobili, siquidem vt comparatio annuorum reddituum non sapiat vsuram necesse est, quod reditus fiat de bonis vel super bonis. Quapropter si ratione illius fieret relatio ad personam, contractus omnino

esset

esset vsurarius, cum vere per pretia faceret pre-
8 tium. Nam emptio † redituum licita (& hæc dicuntur pro resolutione secundæ quæstionis principalis) non potest constitui ex personali
9 obligatione, cum nihil aliud esset † reditus, quam simplex pensio, (quæ secundum prædicta vsuraria videtur) cum nec quidem super bonis vendendis generaliter, sed necessario super certo fundo aut prædio, vel super certa domo, aliave re immobili constitui debet, quia in generalitate videntur contrahentes tum habere respectum ad lucrum preca-
10 rium. Et illa assignatio generalis † omnium bonorum fit tantum pro securitate debiti, atque ipsa pensio potius videtur prouenire ex persona vendentis, quam ex bonis generaliter obligatis, nempe, vbi vendens nulla bona immobilia possidet, sicut accidit in nostro casu. Cardinalis enim Otto nulla bona matrimonialia immobilia vnquam possedit, famæ per totam Sueuiam vigentis, & notorietatis teste luculentissimo.

Præterea, contractus redituum indefinite vel generaliter super bonis constitutorum etiam hac ratione censetur vsurarius, cum non sit secundum dispositionem dictæ extrauagant. *de emption. & vendition.* tunc solum tales contractus approbantem, quando reditus constituitur super certa re expressa, id est, eo nomine certitudinarie obligata, per textum *capit. 1.* ibi, *bonis in ipso contractu tunc expressis pro ipsius census annui exsolutione in perpetuum obligatis.* & *capitu. 2.* ibi, *ex domibus, terris, agris, prædiis, possessionibus & hereditatibus, qui in huiusmodi contractibus expressi fuerunt, pro dictorum solutione redituum & censuum (in vendentium securitatem & fauorem) efficaciter obligantes, &c.* Quæ certitudo non cadit in illam generalitatem, quoniam generalitas in-
11 ducit † incertitudinem rei. Quibus adde Redoan. *in tractat. de rebus Eccles. non alienand. titul. de condition. quibus annui reditus licite imponuntur. numero primo.* vbi sic ait: Prima conditio est,
12 quod oporteat vendentem † designare & exprimere rem aliquam, quam vendat, & alius emat, puta domum vel agros, & rei vel rerum designatarum tantum debet fieri emptio & venditio, ac ea sola manere debent obligata ad solutionem prædicti census, & nō alia vendētis bona, quia si bona vniuersalia, cum persona vendentis obligarentur, vt fit in nostro casu, iam destrueretur emptio & venditio, & esset mera oppignoratio, ac inde contractus fieret vsurarius: ac tandem *numero quarto* subdit alteram conditionem esse, quod em-
13 ptor repetitionem sortis † sibi nullo modo paciscatur aut reseruare possit. Tertia conditio
14 est, quod res obligata † pro censu sit vendibilis & fructuosa, & quod annuus reditus, pro cuius solutione talis res est obligata, non excedat valorem fructuum, qui ex re ipsa percipi possunt, vt idem tradit *ibidem numero sexto*, & postmodum *numero septimo*, decisiue inferr, emptiones redituum tolerandas esse, si prædictis conditionibus sint informatæ: sin secus, nulla ratione easdem sustinendas esse asserit, quoniam tunc destruitur emptio & palliatur vsura, ac emens accipit rem ipsam contractu vsurario tantum in pignus sui pretii. Adhæc cum ista pretia concernant animam, ad suos tantum terminos à iure approbatos restringenda sunt, ne alioquin peccato ac prauitati vsurariæ detur occasio, quippe sub hac cautela obligationis generalis bonorum pro annuo aliquo censu alteri persoluendo, plurimi nec minimam glebam aut cespitem alicuius fundi immobilis possidentes illicite, ac non sine detestabili crimine vsurarum cohærent: Cum enim sæpe dicta generalitas comprehendat tam bona mobilia, quam immobilia, atque in illis solis verificari possit, non tam facile quam crebro prælegata iura in fraudem animarum sub hoc prætextu ab iis nulla bona immobilia tenentibus pernitiose eluderentur, & in licentiam iniquitatis vsurparentur, atque ita vnde minime conueniat, inde iniustarum actionum vsuriorumque contractuum ansa præberetur, vt in terminis redituum inquit Imperator Iustinianus *Nouella centesima sexagesima circa principium.* Et hæc omnia sunt de mente Chassan. *in dicto versiculo, aduerte tamen ad vnum. cum sequent.* Insuper, quod reditus super persona sola constitutus sit fœneratitius, tradit sum. Syluest. *de vsur. 2. numero duodecimo. versiculo sexto.* Quartum, nempe, si persona, in qua fundatur, non sit fructifera per aliquam notabilem industriam, quia etiam census realis, id est, in re fundatus est illicitus & non permittendus, si fundetur in bonis non fructiferis, vt plerunque sunt omnia mobilia, vt textus in prælegata resolutione *articuli 3. de cens. person. Et in forma contractus in Germania passim celebrati, &c. propositione decimaquarta, decimaquinta, ac decimaseptima.* & quod annui reditus sint constituendi super bonis seu rebus aliquot, alioquin constituti super persona vendentis, contractus emptionis fit prorsus illicitus, iniquus, vsurarius, vel saltem de vitio huius criminis suspectus, ac ideo reprobandus, frequentissimo omnium suffragio affirmari tradit Couarruuias *3. resolu. 7. numero quinto. versiculo, ego sane etsi, &c.* Item, quod communis sit
15 opinio, super omnibus bonis † indefinite reditum annuum emi non posse, sed oportere, quod super certo fundo aliave re constituatur. Idem eodem loco *nu. 5. in pr.* ex Chassan. refert, cui opinioni Chassanæi ego quoque cum hoc sale distinctionis inhærendum esse existimo, vt scilicet in contractu ex parte venditoris tantum redimibili ea procedat, si tempore emptionis vel bona mobilia vel immo-

bilia naturaliter & ciuiliter fructifera possideat: Tunc enim generalis & indefinita constitutio super omnibus bonis, quoad iustificationem contractus, non potest sustineri in mobilibus, & cæteris infrugiferis, tamen sufficit eam in reliquis rebus ad constituendum super iis annuum reditum habilibus fundari, nempe, cum ex generalitate obligationis ad hoc non minus, quam ad illa mens cõtrahentium respexisse intelligatur, quoniam verba generalia referri debent ad singula specificata, quatenus id ratio recti sermonis, aut natura negotii patitur. *l. prima. §. generaliter. de leg. præstand. Corn. consilio 9. nu. 6. vol. 1.* & ita non modo ex natura rei, sed etiam ex recta intentione contrahentium licita, ac de vitio vsuræ minime suspecta, censeri debet emptio: Secus, si vendens tempore constitutionis annui reditus nulla bona immobilia vel mobilia fructifera possederit, & emptor pro fundamento requirat rem fructiferam, siquidem in censu emitur ius, nõ in rem ipsam, sed in fructus illius rei, & in hoc solo fundatur iustitia census vel redituum in prædictis resolut. patrum societatis, *art. 2. §. 2.* Sequitur ergo, constitutionem annui reditus factam super omnibus bonis ab eo, qui tempore emptionis nulla immobilia & mobilia fructifera habuit, esse illicitum, cum nullum habeat subiectum iustitiæ, aut alicuius rei habilis ad producendum aliquem fructum, siue ciuilem, siue naturalem, & si reditus hoc casu proueniat à persona, illaque obligatio generalis assecurationis tantum seruiat ad palliandum crimen vsurarium, ac ideo etiam de rectitudine intentionis contrahentium præsumi nequeat: quare admodum periculosum foret, eiusmodi constitutionem reditus iudiciali definitiua approbare, ne immune exemplum ex re præiudicata pernitiose trahatur, in contrarium, & inde fallax ac effrenata prauitati vsurariæ præbeatur occasio. Ad iam dicta vide Redoan. *d. 12. de rebus etiam rem alien. tit. de constit. annui census in reb. Ecclesiæ. à nu. 39. vsq; ad nu. 54. inclusiue.*

Postremo, pro præmissis omnibus circa hanc solam quæstionem principalem stat annosa multorum seculorum consuetudo, ac rationabili vsu iam ab immemoriali tempore præscripta, & etiamnum viridis obseruantiæ Germaniæ, de quo diserte testatur *c. regimini. & c. 2. in extranag. de empt & vend.* Item die Policeyordnung/ de Anno 30. tit. von wücherlichen Contracten/ §. fin. & de Anno 48. eod. tit. §. pen. & de Anno 77. eod. §. antepenul. Item recessus Imperii de anno 1500. eod. titul. vers. Dieweil aber. Videmus enim hodie quoque passim & 16 communiter certa aliqua † bona pro solutione census venditi determinate obligari, & verba obligationis in hunc modum concipi: Ich N. bekenne/ daß ich Visser von vnnd ab meinem Garten zu N. zwischẽ N. vñ L. gelegen Sixten B. rechts/ redlichs/ ehrlichs vñ vnwiderrüfflichs Kauffs verkaufft vñ zu kauffen gebẽ haben N. fl. oder N. Malter Rocken Järliches ewiges Zinß oder Gülde auff N. Tag järlichen zu bezahlen vmb 100. fl. Reinisch in Müntz/ die ich heut dato darumb also bar würcklich empfangen hab. Quæ forma † moribus vtentium introducta 17 non minus, quam si à lege publica præscripta esset, mordicus obseruari debet, alioquin actus in vim illius contractus, cui ex consuetudine prædicta forma peculiaris est, scilicet, in vim emptionis redituum valere non posset. Etenim forma contractus à lege vel consuetudine tradita dat esse contractui, ita vt sine ea contractus in esse produci non possit. *l. cum hi. §. si prætor. ff. de transaction. Boer. decis. num.* 70. vbi ait: A forma † antiquitus constituta recedere 18 non possumus. Et qui contra † solitam for- 19 mam mercatur, mala fide mercari censetur, ac insolitus contrahendi modus † actum alias per 20 se etiam licitum reddit suspectum. *Bald. consilio 75. nu. 2. vol. 2.* Qua de re vide text. tit. Von wücherlichen Contracten/ in fine. Recessus Imperii de An. 1500. ibi: Ob hinfüro einiger Widerkauff gemacht/ der an der Substantz vnd Form obgemeldt gebrechlich erfunden wirdt/ daß derselbige krafftloß vnd vntüglich seyn sol.

Deueniendo iam ad tertiam quæstionem, an nimirum Abbas A. hoc casu ex fideiussione à se præstita † potuerit obligare Ecclesiam su- 21 am? Respond. Concludo, quod non. Nam vbi contractus principalis † propter defectum for- 22 mæ vel resistentiam legis non valet, etiam hypotheca, fideiussio, & cætera accessoria nõ subsistunt, Mudæus *in l. res hypothecæ. num. 2. ff. de pig. per text. in l. cum lex venditionibus. ff. de fideiuss.* vbi Cast. ait, ex fideiussione interposita super contractu à lege reprobato ipso iure nullam oriri obligationem, nec naturalem quidem. Idem clarius explicat Molin. *de vsur. quæstione 15. num.* 184. dum tradit, quod fideiussio non modo pro vsuris, sed etiam quoad restitutionem sortis non teneat, cum principalis contractus sit nullus in pœnam ob peccatum contra legem & ius publicum, ac odium eius, qui mercatus est, vel contraxit, contra expressam legis prohibitionem, qui tanquam delinquens † in le- 23 gem non debet ex ea fructum aut commodum ciuilis obligationis contra fideiussorem consultum reportare. Quoties enim lex aliqua † prohibitiua aut annullatiua, (vt in no- 24 stro casu Die Policeyordnung vnd Reichs Abschiedt) resistit contractui, tunc fideiussor eiusmodi contractui inualido accedens in nihilo obligatur, vt sentit Corneus *consil. 249. numer. 5. folio 3. gloss. prima. in §. in omnibus. & ibi Schneidew. numer. 13. Institut. de fideiuss.* Etenim qui contrahit † contra præcepta legum, facit contra ius 25 gentium, ideoque merito obligationem nullam inde sibi acquirit: Item peccat mortali-

taliter: & sic naturalis iterum non oritur obligatio. Deinde edicta imperialia in emptione census vtrinque redimibilis resistunt non tantum cõtractui, sed ét obligationi, actioni & executioni. Quare, si eiusmodi emptioni fideiussor accedit, nec naturaliter nec ciuiliter obligabitur, vt pulchre docet Bartolus *in lege, cum lex. numero tertio, quarto & octauo. ff. de fideiussor.* quoniam perinde est, ac si nihil promisisset, vel omnino non intercessisset, *l. si sponsus. §. si debitor. versicul. si vxor. ff. de donat. inter vir. & vxor.* eius rei hæc est ratio, quod principalis quoque saltem naturaliter non sit obligatus per prædicta, & sic deficiat subiectum, cui applicetur accessorium, videlicet obligatio fideiussoria, *l. fideiussor obligari. §. fideiussor. ff. de fideiussor. Lambertus de contractu eorum, quibus vel à iure communi, &c. contrahere permissum non est. numero nono & vndecimo.* Nec obstat, si dicatur, fideiussorem saltem ex eadem æquitate, qua principalis non ex vi, aut nexu contractus, qui tanquam inualidus nullum potest producere obligationis effectum, sed ea sola ratione ad id obligari, ne cum
26 damno & iactura † aliena locupletetur, *leg. nam hoc natura. ff. de condi. indebiti. leg. iure succursum. ff. de iure dotium.* quæ æquitas non pariter militat in fideiussore, cuius vtilitatem de pretiis mutuatis nihil probatur versum, ex quo dici posset, cum damno alterius fuisse locupletatus, *capitulo penultimo. §. nisi forte. de fideiussorib. & ibi glossa in verbo, vtilitatem.* Si igitur nec ex capite de in rem verso, nec ex virtute contractus, aut alicuius obligationis naturalis vel ciuilis effectualiter tenetur fideiussor accedens contractui vsurario, (vt gloss. *in versic. vtilitatem. c. quod quibusdam. de fideiuss.*) Sequitur à sufficienti enumeratione, eundem ne quidem pro restitutione sortis esse obligatum, vt hoc pacto contractus fideiussionis saltem valeret, eo modo, quo valere posset, quia hæc regula legem non habet in contractibus à iure reprobatis, *Molin. vt supra. d. numero centesimo octuagesimoquarto. Baldus in l. quacunque. numero secundo. C. de bon. quæ liber. Iaſ. in d. l. 1. §. si quis ita. num. 23. versicul. 4. limit. de verb. oblig.* Postremo, dato contractum principalem fuisse validum, tamen Abbas A. pro eodem fideiubendo Ecclesię suę præiudicare non
27 potuisset. Quoniam sicut † non potest bona Ecclesiæ alienare, ita similiter res eiusdem fideiubendo non potest grauare, cum prohibitus a-
28 lienare † prohibeatur etiam fideiubere, ac sub verbo *alienationis* comprehendatur quoque fideiussio, *c. nulli. extr. de reb. Eccles. non alie.* de significatione vera verbi *alienationis*, quæ pariter sub se continet *fideiussionem*, vide Lamb. *d. tr. gl. 1. ad verb. in alienat. & oblig. nu. 84.* Qui huius rei hanc
29 reddit æthiologiam, quod eadem ratio † prohibitionis, idemque fauor Ecclesiæ militet in fideiussione, quæ in obligatione alterius contractus, quibus adde multa more solito ad propositum cumulantem Tiraquelli. *in legibus connub. gl 5. nu. 105. 106. & 107.* Ex quibus locis etiam decisio quartæ quæstionis principalis peti potest, quod scilicet ad hoc vt Abbas & conuentus fideiubendo pro alio obligent Ecclesiam, requiratur forma Can. *sine exceptione. 12. q. 2.* Nam † sicut mulier prohibita contrahere sine 30
consensu consanguineorum, etiam censetur prohibita sine eorundem consensu pro alio fideiubere, in casibus, quibus de iure communi p alio intercedere potest, ita de Abbate quoq; idem statuendum est, autoritate prædictorum patrum: deinde ex iam d. c. *nulli.* certum est, Abbatem res Ecclesiæ citra formam *d. can. sine except.* hypothecare non posse. Ergo fideiubendo pro alio similiter Ecclesiam efficaciter obligare nequit, siquidem illa prohibitio fauorabilis est, & ideo in vtroque casu merito locum habere debet. Tiraq. *d. gl. 5. nu. 27. in fin.* maxime, cum etiam alias regulariter validum sit argu-
mentum † ab hypotheca ad fideiussionem se- 31
cundum Mudæum *in d. l. res hypothecæ. num. 2. tit. 12. & 14. ff. de pig.* ac sit hodie vtplurimum solummodo narretur, interuenisse formam d. Cano, interim autem in rei veritate raro interueniat, adeo, vt abusus in quandam cõsuetudinem, vel potius communem corruptelam transisse reperiatur, tamen stipulatori id prodesse minime debet, cum illi formæ nulla consuetudo derogare possit. Radoan. *d. tr. tit. de caus. cogni. in alien. fact. n. 78.* Nec incõsulta fideiussio Abbatis, qui tantum administrator est bonorum temporalium monasterii, illud debitis implicari debet, per ea, quæ præclare hac de re tradit Moli. *in d. tr. de vsur. n. 253. 254.* Ecclesiam non teneri † pro 32
debitis alienis, quia *in cap. 2. de solut.* sic habetur: Firmiter inhibemus, ne quis præsumat Ecclesiam sibi commissam pro alienis grauare debitis, aut literas alicui seu sigilla concedere, quibus possent Ecclesiæ obligari; decernentes, si secus fuerit attentatum, ad solutionem talium debitorum Ecclesias non teneri: vbi gl. addit, nisi quatenus versum est in vtilitatem Ecclesiæ, & ex Abbate Redoanus *d. tr. titul. an & quomodo ex quæst. prædeces. teneat. succes. numero 6.* in
terminis refert, quod Prælatus † ex fideiussio- 33
ne, aut alia quauis intercessione pro alio obligans bona Ecclesiæ, incurrat pœnam suspensionis ab administratione temporalium & spiritualium, iuxta dispositionem *dict. cap. 2.* Eique Ecclesia nullo modo ex illa obligatione teneatur. Quare, vt in eiusmodi fideiussionibus tractetur circa vtilitatem Ecclesiæ, secundum *dict. cap sine exceptione.* omnino necessarium esse, decisiue concluditur. Ex quibus omnibus iure indubitato pronuntiandum erit: Reum ab instituta actione esse absoluendum, eique per Actorem expensas litis debere refundi.

Lata sententia 17. Feb. Anno 89. In Sachen

C. B.

C.B. Klägern eins/ contra Herrn G. Apten deß Gottshauß A. vnd Consorten ander theils simplicis querelæ, Ist allem Fürbringen nach zu Recht erkandt/ daß ermelte Beklagten von angestellter Klag zu absolvieren/ vnd erledigen seyen/ condemnando Actorem in expensas.

VOTVM IV.

In causa B. & consortum contra P. I. C.

In puncto compulsorialium: editionem testamenti betreffendt.

1 *Quælibet pars duo producta ad minus producere potest.*
2 *Materia dilationum tanquam odiosa est tollenda & amputanda.*
3 *Omnes termini & dilationes, præsertim in summariis de iure communi & consuetudine arbitrio iudicum relinquuntur.*
4 *Iudex in summariis dilationes & exceptiones frustratorias & friuolas contentiones amputare debet.*
5 *Super quæstione iuris an processus ordinarius necessario requiratur.*
6 *Qui ad probandum non admittitur, is nec ad allegandum admitti debet.*
7 *Quæ per se inutilia sunt, vel probata nihil relevant, ea nec ad probandum admittuntur.*
8 *Dilatoria ex levi quoque præsumptione reiici potest.*
9 *Remissio denegari potest, præsertim in summariis.*
10 *Causa dilationis cessante, dilationem quoq; ipsam cessare necesse est.*
11 *Paria sunt non edere, vel insufficienter edere.*
12 *Tutores ex publica authoritate onus tutelæ seu curæ suscipere, & pupillorum personas & res tueri coguntur.*
13 *Officium tutoris ex causa publica descendit.*
14 *Cuilibet honeste petenti editio facienda est.*
15 *Compulsoriales lite pendente in Camera an decerni possint.*
16 *Quod in continenti fit, id inesse dicitur.*
17 *Camera Imper. si competens non est, processus non decernit.*
18 *Superior prius adiri non debet, nisi ordinarius index deneget.*
19 *Quicquid iudicis potestati permittitur, id pariter iuris necessitati subiicitur.*
20 *Causa competentiæ quando dicatur gravis.*
21 *Expositiones hæc in causa an ita relevantes sint, vt in specie iniungenda sit* Handlung/ *vel non.*
22 *Reus quando parere non vult, qualis processus contra ipsum institui debeat.*
23 *Praxis in edendis compulsorialibus ita nota, vt neminem latere possit.*
24 *Camera si incompetens est, nullus index in Reum invitum dari potest: & in dubio semper pro iurisdictione superioris est iudicandum. nu. 25.*
26 *Causa Electorum quoad testamenta & causas pupillares an separatim ad* Außträg *pertineant.*
27 *Electores & Principes an æqualiter ad* Außträg *referantur.*
28 *Editionis causa licet ordine prior sit, tamen causa & actio, ad quam sit editio, ordine intellectus principalis, & sic iuxta effectum finis, dicitur initium.*
29 *Terminus agendi an ad replicas hoc loco dandus, vel non, & quando.*
30 *An mora sit,* daß die Gewalt *in Camera* recognoscirt werden/ *vel non.*
31 *Tutores in Camera rite dati, an ideo confirmandi sint, nec ne.*
32 *Camera an non æque de intellectu constitutionis aureæ Bullæ, quam de aliis constitutionibus imperii iudicare possit & debeat.*
33 *Tutela, cuius confirmatio in Camera petitur, an sit controversa, vel non: & an ea ex testamento vel ex lege petatur. nu. 34.*

SVbmissum inprimis videtur ratione termini, quem petit procurator D. Palatini Rei ad agendum super imploratione officii, & eventuali replica Actorum aduersus exceptiones suas in puncto competentiæ exhibitas, deinde, an relevantes sint dictæ exceptiones, adeo vt requirant vlteriorem partium disputationem, quæ duæ quæstiones inter se cognationem habent, ita vt simul sint examinandæ. Nam si ipso iure reperiantur exceptiones irrelevantes, nec replicis, nec termino desuper agendi, præsertim in dicto puncto competentiæ opus erit: Videtur autem terminus concedendus esse, non solum, quia ordinationis & styli, vt quælibet † pars duo producta ad minus producere possit, in quolibet puncto & moris, daß auff schrifftliche Handlunge terminus zugelassen/ auch) procuratores denegantes darüber gestrafft werden/ præsertim illa ratione, ne defensiones aut probationes arctentur, & vt merita causæ perpendantur, verum etiam hic eo magis, vbi causa magni præiudicii: Ideo cautius agendum. Itemq; cum in dictis replicis eventualibus per Actores de novo quædam productæ sint Beylagen/ quæ in facto versantur, & demum, quia modicum tempus concedi potest, in quo non magnum videtur momentum.

Verum hic contrarium statuendum esse ex seqq. rationibus patere existimamus, primo, quia causa testatorum, de qua hoc loco simul agitur, publica est, & publicam vtilitatem respiciens, & vt tutelæ & compulsorialium favorabilis, summaria atq; extraordinaria est, & vltra *l. C. de sacros. Eccle.* in hac materia editionis, *in l. vel negare. ff. quemadmodum testa. aper. Bal. l. 2. ibid. l. 3.*

l. 3. qui pet. tut. Rebuff. gloss. 2. art. 3. de senten. prouisio. Quamobrem & in dictis locis habetur, prætorem in his promouendis suam authoritatem interponere debere. Idemq; ipsa ordinatio palam ostendit, quæ inter extraordinarias eas refert, *p. 3. t. 1.* atq; etiam Imperii recessus de Ann. 66. §. vnd sollen. & Ann. &c. 70. §. wie oben/ &c. ac magis hic quidem id admittendum, vbi de singulari mutatione status Rei, & expresse in Imperio approbati agitur, vti notorium in facto & ex supplicationib. patet. Vnde nec iniusta causa Iudex motus dici potest, qui censuerit omnem superfluitatem tollendam esse, quod hic de leui præiudicio & modico damno propter non concessum terminum Reus conqueritur, *argu. not. in l. scio. ff. de restitut. in integrum. & per Ioannem Baptistam in praxi iudic. §. 7. limita 59. num. 2. Curt. Iun. consilio 286. numero 29.* si tamen vllum damnum dicendum est. Item, quod & alias ma-
2 teria † dilationum tanquam odiosa, quantum fieri potest, tollenda & amputanda, *per leg. 2. C. de tempor. & reparat appella. Carauit. ad ritum magnæ curiæ, ritu 69. numero primo, secundo & tertio.*
3 omnesque termini & dilationes † præsertim in summariis de Iure communi & consuetudine Iudicum arbitrio relinquuntur, sicut idem testatur *in ritu 1. 3. n. 2. in pract. lib. 4. c. 1. n. 4. Io. Bapt. §. 21. c. 1. n. 4. tex. in clem sæpe, vbi not. omnes, de verb.*
4 *signif.* Iudex in † summariis dilationes & exceptiones frustratorias & friuolas contentiones quantum potest, amputare debet, quod & loquitur Ferrar. Mont. *de iudic. lib. 3. c. 5. §. cæterum in causis.* & ante eos tradit Maranta *p. 4. dist. iudic. 9. nu. 21.* & quidem necessarii tantum, non etiam voluntarii dandi sunt termini seu dilationes, *l. 1. C. de dilation. Aldobr. in §. si quis aliud. versicu. eod. iudic. Instit. de act.* quod iterum in iudicantis officio & cognitione consistit, æstimare pro qualitate materiæ & causæ pro conditione & personarum & locorum distantia, ita vt appareat in his, firmam regulam tradi non posse, sed omnia ex variis rerum figuris & circumstantiis determinanda esse, *Menochius in proœm. libr. 1. de arbitr. iudic. caus. Mainer. ad leg. in ambiguis. §. quotiens. num. 11. & sequent. de regulis iuris.* II. Quia in euentum tantum annexa est dicta replica, de qua sola loquimur, cum ipsa imploratio officii, cui replica adiuncta est, nihil contineat, præter petitionem celeris expeditionis. III. Quod dicta replica iuris solummodo ac styli deductionem complectitur, quod consistit in Iudicis cognitione, & non in partium disceptatione, ideoque superflua neque attendenda: & in specie Innocent. *in c. cum inter. in fin. de consuet.* ait, su-
5 per † quæstione iuris non requiri processum ordinarium, quod vt aureum commendat & approbat Felin. & alii *ibidem.* Quo faciunt tradita per Neuisan. *consil. 30. n. 5. & 14. vsque ad finem.* vbi egregie ait, quod in exceptionibus etiam, quando agitur de admittendis positionibus & probationibus non admittantur, quæ iuris dispositionem tantum habent, quod clare & copiose ostendit ratione manifesta, quia processus iudicialis ad hoc non est inuentus, sed ad facti solum informationem, imo & ex officio repelluntur impertinentia, etiamsi statuto requiratur in specie, vt omnibus respondeatur, sicut *ex supradicto loco ord.* certus numerus productorum requiri videbatur. Nec obstare, etiamsi coniungi quid possit propositis: quia diuinare non debeat iudex vltra proposita, nec mollis esse in reiiciendo talia, eamque opinionem æquam esse, quo circuitus euitentur. Quamobrem, cum id non expediat, nec litiganti, nec Iudici, sed iustitiæ repugnet, & litigiosos reddat animosiores, ideo concludit tandem, vtilius esse, negotia talia expediri compendio, quam per quandam exactam subtilitatem longe dispendio prorogari, nec Iudicem laborem subterfugere debere, quod tamen hic promptissimum fuisset, concedendo terminum frustraneum, vel in specie Handlung iniungendo, ac hic superaddi potest, quod cum ille stylus, de quo testamentum agit, Rei aduocatus circa nudum procedendi modum versetur, & sic quasi notorius existens iudicii indiguerit aliqua probatione aut discussione longiore, ideo Iudicem quoque potuisse illud non attendere, sed de eodem ex officio suo etiam nemine citato se informare. *Decian. consilio 5. numero 43. volum. 1. Rebuff. in tractat. de consuetud. styl. & for. artic. 2. gl. 13. nu. 51. 52. 53.* non enim aliquod totale præiudicium infertur parti, ac ne modicum quidem de allegato stylo vlterius auditum fuerit, quemadmodum nec ad causæ decisionem quicquam refert, an desuper terminus datus nec ne fuerit, quippe quod stylus ille decisionem causæ in puncto competentiæ reuera non respiciat, siue materiam præsentem editionis siue cõfirmationis tutelæ & testamenti publicationis spectes. Vnde militat hic regula: quod qui non admittitur † ad probandum, is 6.
nec ad allegandum veniat admittendus, quia frustratoria est eius rei allegatio, quam negatam probare necesse non est, vel non licet. *Bal. in l. peremptorias. C. sent. rescind. non poss.* Nec enim
ad probandum † sunt admittenda, quæ per se 7
inutilia forent, vel probata nihil releuarent. IV. Quia iam statim dd. exceptiones ratione incõpetentiæ productæ irreleuantes apparent, sicque iterum clarum, sine vlteriori disputatione aut confutatione partium ex iure, ordinatione & stylo eas non admittendas esse, ad hoc si testimonia desiderentur, patet id ex notatis Innoc. & Cano. *in c. post electionem. de concess. præbend. c. suscitata, ibi, Abbas. n. 3. de restitu. in integrum.* vbi dicitur, quod dilatoria etiam † ex leui præ- 8
sumptione reiiciatur, & in specie hoc procedere, vbi negatiue tantum allegatur, vti hic stylus negatiuus est, *in l. 1. C. de aduoc. diuers. iudic. cap. qui*

non

non probauerit. 3. quæst. 4. quia expositio negatiua suspecta est de iure. Angel. *in l. si per alium. §. docere. ff. ne quis eum qui in ius.* Quare & tali casu re-
9 missionem † denegandam, dicit Roman. *consilio 373. nume. 3.* præsertim in summariis iuxta Burrum, *dict. cap. post electionem. columna 6.* Nam & alias exceptiones non vero similes Iudex reiicere debet, sicut Chassanæus prodidit *consilio 54. numero 45.* eumque secutus Ioann. Baptist. *in pract. iudic. §. 14. c. 2.* multo minus inutiles & frustratorias admittere, Gail. teste *lib. 2. obs. 27. n. 19.* vt sine ampliori enucleatione taceamus, nec concedendum terminum esse, quando obscuris coniecturis apparet, eundem ad differendum potius, quam ad defendendum peti, quo sane casu id liquidissimum est, vt procrastinantes ex officio repellere queat, iuxta tradita à Grammat. *in cons. criminali 49. nu. 15. & cons. ciuil. 92. in pr. Curt. sen. cons. 66.* Et præterea dilationibus Iudicium subterfugiens, de omnibus propositis confiteri censetur, per text. *in cap. nullus dubitat. de præsump.* quem in simili adducit Cantiunc. *cons. 10 nu. 9.* Itaque secundum supra de-
10 ducta omnia cessante hic causa † dilationis & dilationem ipsam cessare conuenit. *l. 1. §. si intra. ff. de succes. edict. l. si mæritus. 1. §. si negauerint. de adul. Coras. ad l. illa stipulatione numero 4. de verborum obliga.* Quod vero etiam de iure releuantes non sint dictæ exceptiones, sed potius iurisdictionem Cameræ sine vlteriori inquisitione fundatam esse constet, id quidem vltra iam dicta in continenti ostendi potest. Nam quoad primam exceptionem, qua conqueritur Reus, citationem compulsorialibus non esse annexam, cum tamen in mandatis sine clausula, vt id fiat, Imperii recessibus cautum sit: Nullam illa responsionem meretur obiectio, cum ipsemet Reus ei diffidens, (vel, vt ipse inquit, confidens bonitati causæ) compareat, & in euentum renuntiet tali exceptioni, cui inhærere tutum non erat. Neque tamen est, quod Camera in hoc sugilletur, quia satis notum ex vsu forensi vel leuiter peritis consuetum non esse, vt citationes compulsorialibus annectantur, sed magis si non pareant Rei, arctiores tum decernantur, quibus citatio inseritur. Et siquidem contendat quis in publicis edendis actis, id solum vsitatum aut statutum esse. Respon. Testamenta non minus publica dici, vt supra indicatum, nec rationem esse differentiæ, siue formam & necessitatem edendi, siue vtilitatis causam spectes, ad hæc, quod ipsa termini præfixio, quæ hic apposita est, de iure vim citationis habere soleat. Pari ratione, quod secundo loco obiicitur, falso seu obreptitie per Actores narratum in supplicatione pro dicto mandato, quasi Reus denegarit testamentum petitum, für zulegen vnd zu publiciren / (cum tamen id aliter se habeat) nihil ad rem facit, quia Reus ipse in continenti fatetur, se inspiciendi & legendi tantum copiam fecisse consiliariis Actorum: tantum vero quoad punctum tutelæ describendi. At ea exhibitione tanquam imperfecta, minusque legitima, cum contutores simul omnes sint, & in solidum munus tutelæ ad se pertinere asserant, & proinde suspectus quoque Reus, impetrantes ob eandem causam querelam instituunt, & integram totius testamenti publicationem & descriptionem petunt, vt non immerito narratum sit, denegatam editionem: quod & iura in similibus requirere videntur. *l. vbi. C. de edend. l. tertia. ff. de tab. exhib.* Paria enim † sunt hic non 11
edere, vel insufficienter edere, *leg. prima. §. edere. vbi gloss. ff. de edend. Decianus consilio 32. numero penultimo. volumine secundo.* Atque hoc ipsum in præsenti nostro casu ratio suadet, quia non inspecto toto testamento cõtutores scire nequeunt, quid illis incumbat, tutelam quomodo gerere debeant, sicq; cum officium ex integra testamenti dispositione dependeat, non ex vno articulo tantum, ideo propter connexitatem, siue etiam indiuiduitatem totius scripturæ editio requisita cẽsetur, vel ex natura rei seu actus, vel saltem ex præsumpta mente testantis, vt qui summam fiduciam implendæ voluntatis in scriptos contutores collocarit, & alias eos ordinaturus non fuisset: an autem recte vel non? quæstio erit circa merita? Nam quod præsentem attinet punctũ, sufficit per d. rationes non posse dici adhuc falso narratum, ita tamen, vt in integrum sint rei in causa principali sufficientem oblationem factam esse, ad vlteriorem se non teneri, siquidem nec in eo quoque illi præiudicatum, vel ademptum est, cum & in tali casu principali adhuc alia sententia expectetur. Quare nec adeo de veritate interesse per D. Reum negati hic Actoribus competere: per Actores autem prætensi sollicitum esse iudicem operæ pretium fuit, vel quod ea quæstio altiorem indaginem postularit, nec separari potuerit à causa principali: Tangit enim principale factum simul non personam tantum: ideoq; super & post litem contestatam opponi potest. *Anfrer. ad cap. 4. Tholos. quæst. 67. numero 5.* Et eo respectu talis exceptio dicitur litis finitæ, si de ea statim constet sine prævia inquisitione, *Decian. consilio 16. numero 76. volum. 7.* vel quod vero simile est aliquod hic nouum versari interesse, non quidem priuatũ seu pecuniarium, sed fidei datæ, & in testamento ipsius commissæ & exequendæ vtilitatis defuncti, quod ipsum viris principibus in proposito sufficienter creditur, tametsi solum honestatis interesse subesset tutelam gerendo Electoralem, vt de aliis taceamus, quæ ex publicatione testamenti non obscure forte patebunt, præter id, quod nec est alias vero simile, tres Princip. vexationis vel calumniæ causa facturos fore negotium alteri in pari dignitate constituto, vel denique, quod satis erat Actores saltem ex publica

qua-

12 quadam necessitate † cogi negotium hoc suscipere, & pupilli personam resque tueri, nec etiam pœnis iuris tenentur, cum iustam nullam excusationem habeant, nec prætendant, in quo & priuatum seu pernecessarium aliquod interesse concurrere potest: necessitate autem eos adstringi plus quam notum est, cum ex publica
13 causa † tutoris officium descendat.

Tertia exceptio etiam generalis est, qua dicitur pro editione testamenti, si qua vlterius opus, solten sie jhre Notturfft iuxta Außträge angestellt haben / & non in Camera, contra ordinationem *p.2 t.2. cum aliquot seqq.* vbi reperiuntur casus excepti, qui immediate ad Cameræ iudicium pertinent, & firmant regulam in non exceptis, vt & editionis casus dicitur. Verum hanc exceptionem non subsistere, vel ex eo demonstratur, quod plures sint causæ etiam in ordin. non expressæ, in quibus nihilominus processus contra immediatos decernuntur, & in Camera proceditur, prout ab hinc 30. fere annis iidem casus descripti, in manibus versantur omnium, & iam à D. Gail. in lucem editi, 1. *obseruat.* 1. vbi in specie exprimitur tutelæ datio & confirmatio, quæ in ord. vt supra dictum, inter extraordinarias causas ponitur, neque vero in illa generalitate Electorum tutela reperitur excepta, nec vlla distinctio additur, siue de testamentaria agatur, siue de legitima, vel etiam, quod contentio sit de adiungendis seu simpliciter de ordinandis tutoribus: vnde sequitur, falsum esse præsuppositum. Nam nec de iure exceptio firmat regulam, in his quæ non sunt de regula riti, hic causæ priuilegiatæ, quæ ipso iure & vsu ad immediate superiorem pertinet, non sunt sub-regula der Außträg. Quin & exceptio à regula expressa (vt hic sunt casus expresse excepti) extenditur de iure ad casus similes etiam non expressos. Et sic cum omnes exceptiones, quibus immediate peruenitur ad Cameram in ord. tales sint, vt quæ iure ipso fauorabiles existant, & celeritatem desiderent, & hæc causa tutelaris ac testamentaria cum connexa causa editionis similis sit supr. dictis, non possunt illæ dici de casibus omissis, vti per Oldrad. *cons.* 224. *n.* 33. *Cirotus cons.* 33. *n.* 1. *lib.* 1. Minus refragatur, quod sequitur in exceptione Rei, nullum casum reperiri, in quo talis editio testamenti per mandatum sine clausula iniuncta sit, cum sufficiat hoc de iure & ordinatione, vt supra dictum, fieri posse. Deinde quia negatiuum est argumentum, & sic minime concludens ad probandum stylum contrarium, vel non ius iurisdictionis Cameræ, sed potius allegandum erat, quod casus accidit, quibus eiusmodi editio ac mandatum necessarium fuerit denegatum, vel ad Außträg remissum, quod fieri non potest. Cum autem de iure notum sit, cuilibet
14 † honeste petenti editionem faciendam esse, sequitur mandatum compulsorialium decerni posse, *per d.l.3. de tab. exhib. §. si quis, in fin. & l.2. ff. quemadmodum test. aper.* Nec iuuat excipientem obiectio, qua dicit, lite pendente † tantum in 15
Camera decerni tales compulsoriales. Cum autem hic nulla lis sit, cuius decisio ex testamento pendeat, ergo nec compulsoriales decerni debuisse. Nam ratione manifesta, parum vel nihil interest, vtrum lis pendeat, vel mox futura sit pendens. Cum imo quod in continenti fit, † id inesse dicatur, prout & hic per 16
supplicationem ac citationem ratione publicationis dicti testamenti & confirmationis tutelæ obtentam, & simul reproductam, quorum respectu mandatum quoque compulsoriale ad edendum vna emissum est, & sic lis satis pro subiecta materia pendere aut cœpta esse dici potest, per not. copiose *in clement. sæpe, & ibi Zabarell. de verbor. signific.* Præterea & ipse excipiens in fine producti affirmat, Dd. in eo consentire, daß allein Iudex causæ compulsoriales ad edendum erkennen könne / quod nos quidem acceptamus, & ex doctrina *Bald. & Dd. in l. ordinariæ. C. de rei vindicat. vbi in rubr. Dec. Rip. num. 29. à pr. in specie. Alexand. consil. 58. volum. 1. Hippol. singul. 6. 54. cum ibi allegatis*, confirmamus. Qui tradunt, Iudicem causæ præparatæ esse Iudicem præparantis, idque firma ratione, ne continentia causarum diuidatur, sicuti per Felin. *in capit. cum sit, num. 3. de for. compet.* Iam vero in causis, in quibus agitur de publicatione testamenti, ordinandis, confirmandis, vel excusandis tutoribus inter immediatos, quod Camera Iudex sit competens ex supradictis iuribus, obseruationibus & rationibus, exque vsu patet. Quapropter cur minus in præsenti casu idem licuerit, vrgens nulla subest ratio, cum parum etiam referat, vtrum mandatum compulsoriale, vel alio nomine baptizetur, dummodo idem effectus sequatur. Nec probatur, quod prætenditur, id tantum locum habere in volentibus & consentientibus partibus, quod constat de experientia in excusationibus, item in controuersiis, vter ex coniunctis sit præferendus: Item inter datiuos & legitimos per causæ cognitionem rem hanc decidi auditis partibus in specie, & cum de validitate testamenti litigatur, sic latissime in causa Wopperburg contra Sturmfeder / Anno, &c. 57. & multis similibus obtinuit. Item Nassaw contra Reiffenberg. Item in causa graui Comitis P. von Nassaw Wittib / quæ tanquam legitima tutrix pro confirmatione egit, remittente cognato tanquam testamentario vna cum Comite de Eyssenburg / saltem, daß sie neben der J. verordnet würden. Estque processum in contradictorio vsque ad conclusionem. In casu etiam omnino dissimili, vt & in causa Graff A. von Sulß / vbi etiam contra eos, qui ab Imp. ordinati fuerunt, in Camera actum est, & per Ducem Wirtembergensem, Comites de Castell / Limburg / Fürstenberg /

Zimmern/Zollern / multis vtrinque productis de iure tutelæ disputatum, interueniente Episcopo Constantiensi propter periculum ab Heluetiis imminens,&c. Item in causa antiqua viduæ Marchionis Badensis, vbi Dux Palatinus ordinatus ei iurauit in Camera personaliter, prout etiam in supplicationibus testamentariorum petitum, vtcunque illæ in dicta exceptione causarum immediate ad Cameram pertinentium in ord. ita expresse non contineantur, prolixe tamen litigantes admissi in Camera in causa Henneberg contra Henneberg / Anno,&c. quinquagesimo, vbi etiam commissio ad examinandum testes decreta,& in causa Comitum de Hag contra Rechberg / Anno, &c. quinquagesimo octauo, auocatio denegata, commissio & inhibitio decreta, testamento tandem, Anno,&c. sexagesimo primo, publicato, vti hæc omnia ex actis publicatis annotauimus. Nec dici potest, quod dictæ partes vltro fortasse iuri suo renunciare voluerint, quia id nec de iure præsumitur, iudiciumque in inuitos redditur, sed illud magis inde euincitur, quod in huiusmodi causis, in quibus maxime vtilitas versatur, & quæ expeditionem requirunt, extraordinariam perpetuo obseruationem ex iuris dispositione & consensu statuum talis ordinationis interpretatione inductam esse. Vt & alias actus præsumuntur magis necessitate legis facti, quam voluntate; nec fuissent
17 vtique sine eo fundamento † decreti processus, si Camera in huiusmodi causis competens non esset, nisi ex prorogatione. Neque autem obstat, quod obiicitur, nondum agi de tutelari aut testamentaria causa, sed de editione testamenti: quæ quæstio præiudicialis sit, & ad Außträg pertineat, quia supra iam ad hoc responsum est, & res in idem recidit. Nam qua ratione idem est Iudex causæ præparatæ & præparantis: eadem ratione hic causæ præiudicialis debet etiam esse Iudex præiudicialis. Quia enim est impedimentum obstatiuum ex natura rei, vt si esset causa spiritualis vel similis, &c. Et ratio suadet, nimis graue futurum de vna eademque re, & ad eundem finem tendente, vel coram diuersis, vel in summariis causis per ambages der Außträg litigare, cum & ex ipsa exceptione proposita sit: tua enim interest, editionem fieri,& coniunctionem habere hanc causam editionis, cum causa testamenti satis colligatur, vtcunque si certum est, ex supradictis non secundum Iudicem præparantis, sed etiam incidentis causæ, qualis hic punctus editionis dici quoque potest, eundem esse Iudicem dicere, per supradicta & notata *ad leg. quoties. Cod. de iudic.* Quare cum deductum supra sit, potestatem habere & in vsu esse, Cameram, quoad cognitionem circa publicationem testamentorum,& confirmationem tutelæ inter immediatos de omnibus dependentibus præparatoriis, præiudicialibus & cõnexis procedere, idem esse iudicium sequitur, cum contrarium non doceatur, & eo vsque pro iurisdictione Iudicis præsumatur, *c. super literis, §. fin. de rescript. gl. c. solitudinem, de appell.* Neq; impugnant hanc sententiam ea, quæ ex diuersis & differẽtibus quibusdam iuris significatis inferre videtur excipiens *per l. is apud, vbi gl. Bar. & Bal. C. de edendo*, qui dicit, quod superior † non sit adeundus, nisi ordina- 18
rius deneget. Nam hic erronee præsupponitur alium esse iudicem ordinarium causæ principalis summariæ, extraordinariæ & præparantis, quam Cameram, vt supra proxime declaratum. Eiusdem est farinæ, quod dicitur de tabulis testamenti inspiciendis & exhibendis distinctas esse actiones, interponendamq; cognitionem apud Iudicem datum, & non prætorem, quoties disceptatur, an oporteat exhibere, *per l. 1. ff. quemadmodum test. aper. l. vlt. ff. de tab. exhib.* Omissis enim iis, quæ copiose ex neotericis, præsertim I. Ciu. & politicis adduci possent de prætorum officio, autoritate & modo in dandis Iudicibus interdictis,& proponendis edictis,&c. & quod non solum Iudices dare, sed etiam ordinarie & extraordinarie certis præsertim casibus ac priuilegiatis,& in specie in causis tutelaribus soliti fuerint iudicare, prout & prætores tutelares erant,&c. De quibus optime *Bart. Zas. Duar. Couar. Rauard. Coras. Bris. Alciat. Wesenb. Sigon. Cuiac. Alexab. Alex. Menoch. & alii multi, quos hi allegant.* Omisso item, quod in hac ipsa materia editionis non desunt, qui illa verba (apud Iudicem de veritate conqueratur) intelligant, via iuris apud ipsum & præsidem, vt post Curt. Cagnol. *in rubr. C. de eden. n. 90. Rondelin. n. 20.* Attamen cum applicatio illarum ll. quæ ad hoc propositum afferuntur, nulla via nec commode fieri possit ad statum iudicii nostri, vel ex intentione excipiẽtis satis alias confusa. Tum vero & conuersa sint alias quoque ad eundem effectum ab ipso aduocato Rei allegata, sed contra magis liquidum, quod prætor olim in causis extraordinariis ac pupillaribus cognouerit, eidemq; Camera in hoc non solum assimulari queat, sed etiam constet, in litis causis in pari vsu ac potestate cum Imperatore eam constitutam esse. Ideo potius cõcludendum est, nequaquam nos versari in terminis, quibus prætor ad interdictum vel Iudicem datum remittebat, minus vero in illis, vbi de corpore tabularum tradendo, aut ordinaria ac solenni aliqua actione experiendum sit, post exhibitionem testamenti factam. De quibus casibus distincte intelligi possunt ll. allegatæ,& *l. fin. ad exhib.* vt & Zas. explicat,& ibi magis notatur contra supprimentes & occultantes testamenta, vt contumaces puniendos illas locum habere. Ex quibus omnibus iam sequitur, neque hanc ex legibus Romanis deductam, nec alias exceptiones vlla ratione Cameræ iurisdictionem in hoc puncto remorari,

Neq

Nec vt in re clara frustranea partium disceptatio, & in specie Handlung admittatur mereri. Frustra enim expectatur euentus, cuius nullus futurus est effectus: Nil vero impedit, quod asseritur, styli esse, quod facile tempus concedatur, quando in scriptis quid producitur, quia id in conditionalibus seu euentualibus productis expeditum non est. Quinimo nihil minus, quam styli esse dici, sed contrarium potius defendi potest, quod in illis terminis, vbi de iure & stylo disputatur, & exceptiones probabilem dubitationem in facto non habent, vt supra ostensum, termini præfixione seu concessione non sit opus: sed magis producta, & disceptationes partium non necessariæ reiici possint, nec concedi soleant: vti & quando exceptionibus merita causæ (vti hic factum) inseruntur. Ideo potius his casibus iniungitur quotidie vel paritio, vel ferner Handlung in causa principali, exceptionibus huiusmodi inattentis nec obstantibus. Et hinc fit, quia plerunque monitoriæ tantum huiusmodi exceptiones esse solent, quod singulariter Imperii recessibus prouisum, vt annectatur eis Euentualhandlung/ hæcque in pignorationum, item appellationum causis in puncto grauaminum, & similibus sint tritissima. Ac vero quod ad d. stylum attinet, is quia in talibus vniformis esse nullo modo apparet, cum pro re nata totum hoc in Iudicis arbitrio constet, cui nec regula certa dari potest. *Men. de pœn. lib. 1. de arbit. n. 4. & 5. Mayner. in d. §. quotiens, nu. 11. & seq.* Ea propter nec intentio Rei ex eo recte fundatur. Non enim quicquid Iudicis † potestati permittitur, id pariter subiicitur iuris necessitati, *l. non quicquid. ff. de iud. Fel. in c. cum exceptionem, n. 5. de except.* Vnde etiam stante styli diuersitate in eiusmodi dilationum seu terminorum materia sequitur, a iure communi seu scripto non recedendum, sed ei magis inhærendum esse, iuxt. Ioseph. Ludo. *in decis. 96. n. 11.* Præfertur enim tunc stylus ille, cum quo iuris præsumptio concurrit, & qui minus ius commune lædit, & secundum illud interpretari simul debet, prout idem Ioseph. ibidem tradit *num. 22. 23. 24.* Et sic vlterius in præsenti quæstione necessaria & causa summaria infertur, æquius fuisse superuacua producta, & animo protrahendi iudicium tantum petita, eoque nomine plus satis suspecta, reseruare & denegare, quam frustra iniustitiæ impedimentum, & partis detrimentum concedere, per not. Innoc. *in dict. cap. post electionem, de conces. præb.* Et sentit Panorm. *in c. pastoralis, §. quia vero, de offic. deleg. gloss. in c. super eo. d. tit. tex. in c. suscitata, de in integ. rest. cum glos. ib. Anch. cons. 157. ex narratis. coll. pen.* qui loquitur & tenet idem in peremptor. reiiciend. Quod ipsum rationem habet, eam in proposito maxime casu, quoniam aduersis huiusmodi terminis moram trahentibus, & exceptionibus impeditiuis, per iniunctionem der Specialhandlung/ hoc contra naturam huius causæ summariæ & priuilegiatæ non esset summarie procedere, sed in veritate rei in longum ordinarie protendere, *arg. not. in dict. clemen. sæpe, de verbor. signific.* & passim in materia attentatorum & simili per Dd. & Rauan. *de repul. seu reprobat. testium non admittenda, in singul. 388.* Similiter non facit ad concedendum terminum vel disputationem partium permittendam, si dicatur, eam esse grauem, idque propter supra dicta. Tunc etiam, quia dubitari adhuc possit; An causa † competentiæ grauis dicatur, maxime pro subiecta materia, dum in summariis atque extraordinariis versamur, in quibus beneficium primæ instantiæ non multum ponderis potest habere, & ibi probationes in promptu esse dicuntur. Quorsum facit & iurisdictio ex Innoc. *in cap. coram. coll. 2. & Imola in rubr. de in integr. restit.* collecta; vbi dicunt, quod in personis fauorabilioribus ex parte declinatoria dicatur leuis causa, & Bald. *in leg. scio, eod.* Et inde fit, quod in Camera tales causæ summariæ & maxime priuilegiatæ præteritis Außträg/ vt supra dictum, recipiantur, & receptæ fuerint, sicque propterea iam Cameræ nihil, sed potius ipsis est imputandum statibus, qui tam vehementer, vt prætenditur, repugnarint, ne beneficium illud eis auferretur, quod non etiam in his causis sibi prospexerint. Quibus addi posset, quod etiam in causis tutelaribus beneficium appellationis non habeat locum, & non solum de iure, sed & de moribus gentium receptum sit, vt apud superiorem, & de plano huiusmodi causæ expediantur (sicut probari posset facillime, si opus foret) omisso etiam beneficio appellationis, vt quo plerique abutantur, & quod non nisi fugientibus vtile, vt ipsi status testantur, qui priuilegia de non appellando eo prætextu impetrant. Sed etsi forte ob pœnitentiam partium grauis dici possit, tamen non indulgendum, etiam in his, vt notatur *in cap. cupientes, vers. insuper, de elect. in 6.* vbi text. non quidem accelerandum, sed ita demum, si talia & ei tam verisimilia proponi contingat, quæ iudicio præsidentis excusari possunt, qualia hic non reperiuntur in exceptionibus, vt supra deductum, nec vlla verisimilitudo est, vlterius quicquam allegari posse, cum sollicite aduocatus omnia cumularit, quæ quidem excogitare potuit, non solum iurisdictionem, sed etiam merita concernentia. Et de iure præsumitur quis omnia sua producere, debentque exceptiones esse concludentes, specificæ & elidentes. Minus obstat, quod Actores cum replicis euentualibus protulerint, Beylage/ quia nos in fundanda iurisdictione Cameræ nec replicam, nec accessoria producta respeximus. Neq; adhuc dicta Actorum Beylagen veniunt in considerationem, quia non refert, vtrum requisiti Actores per literas vel non, sed sufficit, si

reperiantur ordinati in testamento. Ita quoad consensum & responsum Ducis P. non opus disputatione, cum omnia ad causam principalem pertineant. Nec mouet, quod vltimo de modico tempore supra dictũ est, præterquam constitutum est per recess. visit. quod terminus vtilis esse debeat procuratoribus, nullum iam modicum tempus statui potest, cum præter efluxum terminum annũ & fere etiam biẽnium interdum habeant, donec in suo ordine agere possint. Ad hoc, quod ex leuissimis causis terminus prorogari soleat, & si forte dicat quis in nouis tali casu priuilegiato agi posse. Resp. ipso facto Reum terminum habuisse, qui iam sesquimensis spatium præteriit. Concluditur finaliter, dd. expositiones esse irreleuantes, ideoq; nec in specie Handlung / nec vlla partium disputatione opus esse, adeo vt etiamsi dubiũ subesse posset, quod nõ putamus, tum & in dubio pro ordinaria & superiori iurisdictione ex qualitate causæ sit iudicandũ. Quin & si casus quoad Electores & causas turelarum controuersas in specie non prouisus esse dicatur. Ex iuris tamẽ communis dispositione facile ad suam originem, quia talis iurisdictio ad Imp. & Camerã concurrentem pertinet deriuanda. In pronunciatione ergo, quia concludimus, nõ acceptandas vel attendẽdas replicas euẽtuales, propterea nec de termino petito expresse definiendũ, cum per partes prius submissum: An ita releuantes † sint exceptiones, vt in specie iniũgenda sit Handlung vel nõ, à qua submissione nec Actores recesserũt, & Reus ipse petit dd. replicas non admitti nisi cum termino. Ideo inhærere possumus priori partium submissioni concludendo, vt supr. & exceptionibus non obstantibus pro iurisdictione Cameræ iudicãdum, & expresse quidẽ, daß die Sach hieher gehörig/ ad tollẽdas omnes cauillationes propter disputationes Dd. *l. ex quacunq; si quis ius dic. nõ obtemp.* & quamuis in puncto compulsorialiũ possint & soleant arctiores statim nonnunquam decerni, quãdo constat, † Reum parere nolle, tamen ex benignitate & ex superabundanti terminus ad docendũ de paritione, vt cõcedatur pro qualitate rerũ. non est inusitatũ sub commination arctiorũ & euentuali. Neq; vero est, q̃ dicatur, per talẽ interlocutoriam omnino definiri causam editionis, nõ audita parte & meritis nõ examinatis: nam si huic interlocutorię nõ obtemperatur, nulla tamẽ fit pœnæ declaratio, sed arctioribus primũ inferitur citatio ad videndũ, se incidisse in pœnas compulsorialiũ simplicium, vel causas proponendas, quare declarari nõ debeat. Et sic in principali termino consequatur Reus facultatẽ excipiẽdi: quia sub pœna reproductis arctioribus alius conceditur terminus, vt exceptiones, si quas habeat, quare nõ teneatur edere, proponere possit. Ac tum demũ interposita causæ cognitione, si producantur exceptiones, & appareant insufficientes, iterũ sub euentuali tantũ commination simpliciũ, vbi adhuc sententiæ satisfacere potest, terminus conceditur, & citatio post decernitur ad videndũ se incidisse in pœnã comminatam, & arctioribus comprehensam. Sicq; per ambages & lõgo sufflamine litis proceditur, hoc casu, vt nulla possit esse de præcipitatione aut omissa causæ cognitione querela, quod cautelosis nimis notum, & iam publice scriptis diuulgatum, per ipsum quondam E.P. consiliarium D.N.M. p. 2. n. 110. & p. 3. n. 31. (per verba: Es werden auch darauff die jenigen/an welche erstlich compulsoriales erkannt/ nicht gleich in die Peen den ersten Compulsorialn eynverleibt / wie in andern Execution Sachen vnd Pœnal Mandaten condemnirt / sondern es wirdt jhnen allein durch die ernstliche Compulsorial bey Straff der Acht mandirt vnd gebotten/die acta zu ediren / sie werden auch in solchen Compulsorialn citirt zu sehen sich in die Peen den ersten Compulsorialn eynverleibt verdampt zu werdẽ / oder aber vrsach fürzuwenden/warum solches nit beschehen soll/ so sie dann abermaln vngehorsam/vnnd die acta nit ediren / als dann werden sie euentualiter, so fern sie nicht ediren / condemnirt/vnd wirdt als dann darauff ein Citation auff die Acht erkennt. Hæc ille.) Item per Gail. 1. *obs.* 134. *n.* 6. ita vt neminem hæc praxis † latere possit. Si itaq; à Reo causæ cur non teneatur parere, in hoc termino vel post afferantur, illæ pro more discutiendæ erunt, nec hac sententia quicquã præiudicabitur, quoad pœnam editionis. Et hoc nouum nõ est, vt in aliis causis mandatorum, vt post iniunctam paritionem & euentualem commination admittantur exceptiones & examinentur. Quoad causam citationis, eadẽ fere exceptiones sunt, quæ & superius positæ de incompetẽtia nimirum, & quod causa editionis sit præiudicialis, ac non minus quam ipsa causa principalis publicationis & tutelæ pertineat ad Außträg. Ideo eadem est responsio, sed etiam illud adiicimus, quod etsi in dubiis iurisdictionis seu competentiæ versaremur, quod tamen secus arbitramur, maxime stantibus qualitatibus, de quibus supra dictum, iurisdictionem Cameræ fundantibus, æque adhuc consultius facturam Cameră in declarando se competentem, quam contrarium pronunciando se incompetentem esse. Idq; ipsum vel ob concurrentiam, quam cum summo Principe priuilegiatam habet. Vnde nec dubitare de iurisdictione potuit aut debuit, vtpote cum præsens negotium non sit de expresse reseruatis eidem Principi, sicq; sub regula maneat, ac iam ante demonstratum sit, causam hanc in vtroque puncto ad Außträg non posse referri, vtpote si hic † Camera competens non sit, nullus Iudex in inuitum Reum esse, darive queat, vel quod in dubio semper † pro iurisdictione superioris sit iudi-

81 22 23 24 25

can-

candum & præsumendum, præsertim quia ab eodem tanquam à fonte omnis iurisdictio manat, & id quidem præsumptum à iure eo ipso dicitur probatum, quod non probatur contrarium, vel quod eadem iurisdictio siue Imp. siue Cameræ concurrens tanquam fauorabilis potius est amplianda, quam restringēda; vel quod respectu eius iurisdictio der Außträg/ex multis causis odiosa, & variis ambagibus, prout hodie exercetur, inuoluta, sicque quasi exorbitans, sit refrenanda seu coercenda, vel deniq; ne aliter pronunciando Camera vulgarem illam notam, de qua passim est apud Practicos & Brunum *in cons.* 133. *n.* 10. incurreret: præter id quod magis honorificum reputetur der C. F. P. vt Iudices supremi & maiores de magnis causis & tutelis Principum præ cæteris sellæ inferioris cognoscant, quam ob rem hoc Imperii tribunal plerunque vice Principe & aliquot Comitibus est ornatum. Nec recte obiicitur de præpostera cognitione, si simul admittantur Actores ad causam editionis & dictę publicationis, ac confirmationis tutelæ. Nam etsi præiudicialis illa quæstio editionis esse possit, tamen & fieri potest, vt præiudicet, aut tollat actionem consequentem, si vel ipse Reus edere teneatur ex sententia, vel etiamsi aliunde sine editione Rei proferatur testamentum, vti nuper per supplicationem significatum. Eo amplius, quod nec ipsa quæstio editionis, siue præambula, siue incidens, siue præiudicialis dicatur, vtpote quæ causæ deseruire potest, & correspectiua est, talis sit, vt non ad Außträg / sed vel per se propter mandati causam, vel propter connexitatem causæ principalis potius, aut saltem dum in dubio est, an sit præiudicialis vel non, ad superioris cognitionem pertineat, & in arbitrio Actoris fuerit, hæc coniungere, prout & processus simul decreti & reproducti, & tunc constat, in causa principali tanquam fauorabili atque priuilegiata siue ab ipsa accipiamus, siue à mandato ratione editionis tanquam connexis iurisdictionem fundatam, vt in præcedentibus de vtroque explicatum est. Neque dicitur in potestate aduersarii esse ad illudendam iurisdictionem, & tollendam cognitionem, hæc ita diuidere atq; separare.

Ideo ad rem non facit, quod disputatur secundum nostrum Reum procedere debere quæstionem: An sit edendum? Et interim principalem causam suspendendam, quia hoc examinari potest ad decisionem & cognitionem principalis causæ, sed non sequitur, quod idem Iudex vtriusque quæstionis esse non debeat, vel etiam quod simul ad decernendos processus, iurisdictio fundata non sit, prout & absurdum esset, in causis ob publicam vtilitatem priuilegiatis & extraordinariis in puncto editionis aliquoties per gradus appellationum, sicque facultatem producendi litem in infinitum concedere, vt taceamus difficultates enormes, quæ circa electionem Iudicum iuxta Außträg quotidie accidere solent. Exempla sunt odiosa.

Hinc pariter friuolum esse apparet, quod prætenditur, Cameram non posse sibi adsumere iurisdictionem in causis pupillorum Electoralium: Quia casus non acciderit, quo se intromiserit vnquam, forte etiam (licet expresse nō allegetur in expositionibus,) quia lex ipsa aureæ bullæ circa id disponit. Nam ostendi debet potius, vt supra dictum, quod exemptæ essent hoc casu specialiter tales causæ: Alias enim sub generalitate comprehendi, certum est: quia causæ pupillares & publicorum testamentorum iuxta supra dicta, eo pertinere debent. Quod vero Electorum causæ † in hoc separatim ad Außträg pertineant, alienum & inauditum videtur. 26 Et mirum, quod excipiens ad Außträg Principes † & Electores æqualiter referat, in iurisdictione Cameræ fundanda etiam in priuilegiatis causis differentiam inter ipsos sine causa aut ratione statuat. 27 Quod vero mussitatur iam antea circa tales tutelas Electorum per auream bullam prouisum, An hoc ita intelligendum sit, vt contra iuris præsumptionem testamenti factionem ratione liberorum & bonorum Electori & adiunctionem tutoris tollat, sub Iudice lis est, saltem iurisdictionem Cameræ non tollit dicta Bulla, quæ de constitutionibus Imperii in causis extraordinariis iudicat, prout ipsi excipientes sibi contrarii essent, si hoc vrgerent, cum se referant ad Außträg iuxta ordin. Nec causæ allegantur sufficientes, quare potius eo pertineant, quam ad Cameram, vt supra quod si factū esset, in considerationem quoq; venire potuisset. Et ad hoc propositum faciunt supra dd. atque etiam allegatæ ab excipiente: Ex quibus colligitur, quod ordinariæ tantum actiones, vt petitio hæreditatis & similes, non autem extraordinariæ priuilegiatæ & fauorabiles ad Iudices delegatos demittantur, cumque stylus sit certus, & in confesso quoad alios Principes, nec reperiatur exemplum quoad Electores, fauorabilior dicitur causa eorum, qui communem regulam sequuntur, quam qui circuitus quærunt, vt dicit Rondelinus *in tit. de edit. numero* 12. Quamuis autem quoad merita huius causæ in puncto scilicet citationis nihil adhuc iudicari aut decidi possit: Quia tamen ratione iurisdictionis pariter in vtroque puncto compulsorialium & citationis submissum & cognitum, ideo & in eo coniunctim pronunciandum fuit, causam ad Cameram pertinere. Nam tali casu in his, qui simul fiunt prius aut posterius, non curatur. *leg. Pomponius. §. Ratihabitionis. ff. de procurat. leg. lecta, vers. dicebam, ff. si cert. pet.* Licet enim editionis † causa ordine sit prior, tamen causa & 28 actio, ad quam sit editio ordine intellectus

principalis, & sic iuxta effectum finis dicitur principium. Ideoque vnum ab altero non seperandum, per Rondelin. *dict. titul. de edit. numero decimoquinto. Butigell. numero trigesimoquinto, eodem titulo.* Sunt enim hæc inter se connexa & correspectiua, vti supra ostensum. Atque ex his omnibus perspicuum existimamus, Cameræ iurisdictionem in vtroque puncto fundatam, nec allegatam viam der Außträg competere, aut exceptiones propositas releuantes esse, & propterea iustitiam Cameræ iniuste taxari. Nam quæ in grauaminibus Rei Dominis reuisoribus exhibitis, noua & immutata, imo contraria prioribus afferri excepimus, ea partim ob idipsum, quia noua sunt, nec in prioribus except. proposita, attendi nequeunt, partim etiam, quia pro statu præsentis negotii parum huc pertinere videntur. Ad reliqua autem facilis est responsio. Quod enim post principium statim dicitur, daß impetrans durch für-brachte schrifftliche Handlung ipso facto von voriger Submission abgewichen. Huic subiectioni vnico verbo occurratur ex ipso facto, quod scilicet illa scriptura euentualiter tantum data, vt supra quoque deductum est, in quo magna est differentia. In allegatione præiudicii Eyssenburg contra Franckfurt / manifestus & crassus est error, quia ibi mandatum non est sine clausula, vt hic: norunt autem in foro versati, quæ sit inter hæc distinctio quoad formam procedendi & libellandi, atque in obseruatione iudicii aliter rem se habere, quam prætenditur. in fin. §. vnd hat Gegenanwaldt / &c. quod dicitur, debuisse tempus Reo concedi agendi ad replicam impetrantium: quia non conclusum in puncto competentiæ, nec dum causa satis instructa fuerit. Resp. vt supra, sufficienter per partes conclusum fuisse super eo: An terminus
29 agendi † ad replicas dandus, vel non; sicque an in specie Handlung neeessaria & in contrarium si non exigatur, vt super exceptionibus (quemadmodum in euentum ipse procurator R.S. petiit) pronuncietur, vti ex protocollo liquidum est. Quod sequenti §. asseritur, daß man Euentualhandlung expresse müßte verwerffen / id inauditum esse in Camera, nec styli nec rationis, vnd hat mans bey vorigem Beschluß / de quo supra, bleiben lassen / also implicite gnugsam zuverstehen geben / daß mans nicht wölle attendiren / sondern ex iure & ordinatione die Edirung dijudiciren. Sequens vero illatio aliena est, quia non sequitur, die Replicschrifft ist verworffen oder nicht zugelassen / Ergo so kan man die exceptiones nicht attendiren oder examiniren. In §. daß aber Dominus Iudex, fallacissimæ sunt suspiciones, vnd gestehet man auch derselben nicht / so viel die Referenten aut Iudices anlangt / wie auch in vorgehendem §. vnd kan judiciren / &c. daß man auff die Replic gangen / oder der gestalt dieselbige pro parte Actorum gehalten habe / lauter widersprochen wirdt / daß aber exceptiones siue refutationes partis aduersæ reijcirt seyn / ist / wie oben gemeldet / geschehen darumb / dieweil sie in iure bestanden / vnd in cognitione Iudicis versirt / vnd es D.R.S. pro Reo selbst also alternatim begert hat.

Ad §. incipientem, Zum andern ist diß auch / &c. Respondetur, moris non esse, † daß 30
die Gewalt in Camera recognoscirt werden / so viel dann der Beylage recognitionem belangt / seynd dieselben pars replicarum productarum, welche nicht attendirt worden / ideo nec accessorii respectus, so hat man wider impetrantium Gewalt nichts excipirt / vnnd derwegen Iudex dieselb sonsten ex iure examinirt / vnd für gnugsam gehalten. Ad extraneum illud obiectum in §. Zum dritten / respondetur inprimis, quod P. Ducis vices A.B. hic agere non possunt, quia nec legitimatus ad hoc, nec ipsorum nomine reuisio petita. Deinde quia inæqualitas est inter proposita; nam Actor consentiente Reo, & alias nemine contradicente, cauit pure ad tres menses. Ideo merito Iudex quoque acquieuit S.V. pro R. ad octo menses cauere voluit in genere quidem, so viel A. belangt admiscendo dubium nomine D. Palatini zu vertretten. Tertio & iis non attentis non denegatum eidem, quo minus legitime cauere posset, nec ne, dicito vt perperam aduocatus allegat, daß er Gewalt ad acta legen soll / sed wie recht zu legitimiren / jhme Zeit ad proximam angesetzt / da er sich nun von wegen A. pure zu cauiren offerirt hette / were jhm das vnabgeschlagen gewesen / oder hette auch ad legitimandum mit Gewalt ex causa legitima, wie offt geschicht / prorogationem wol bitten können / & iuris & quotidiana docet experientia per verba zu legitimiren / intelligi legitimationem vel per cautionem vel mandatum, præsertim vbi à citatione expresse non est repulsus procurator. Vanam eam itaque esse insimulationem inæqualitatis & commissæ nullitatis plus quam manifestum est, prout ipse procurator R.S. melius intelligit, qui primum obtulit purgare contumaciam commissam, & cautionem præstare, quia & quod frustranea fuerit prima eius oblatio ex Recess. 2. Mart. Anno, &c. millesimo quingentesimo octuagesimo quinto, vbi alius se legitimat, planum fit, daß alle Eynreden wider die begerte editionem testamenti dem Beklagten solten abgeschnitten seyn / inutilis est & inanis querela, cum in puncto competentiæ tantum causa decisa per hanc interlocutoriam, in reliquis nihil præiudicatur, si Reus defensiones habeat legitimas, vti supra declaratum. Ad sequentia argumenta de stylo & vsu Cameræ in voto responsum est antea. In §. Ehe vnd zuvor nun die Confirmation / &c. mira est variatio, dum iam prætenditur quæstionis: An tutores rite † dati, ideoq; confirmandi sint, &c. 31

Deci-

Decisionem ad Imperatorem & statvs pertinere, quia in eo agatur de vero sensu aureæ Bullæ, & tamen alias contendunt causam ad Außträge omnino pertinere, si autem præiudicialis quæstio ab ipsis Iudicibus der Außträge decidi non potest, non satis intelligitur, cur tantopere studuerint eam ad Außträg deferri, & adhuc velint, nisi forte vt prorogetur causa. Nec interim tamen apparet, cur minus de in-
32 tellectu † huius constitutionis aureæ Bullæ, quam de aliis constitutionibus imperii iudicare debeat, aut possit Camera. Quod si vero tam obscura sit, vt defensio eius inter Iudices Cameræ nõ conueniat, constat ex recessibus Imp. ad quem demum causa sit remittenda, quod iterum refutatur causæ principali præiudicatum erroneum esse iam sæpe dictum est. Editio enim testamenti non infert necessario confirmationem testamenti aut tutelæ, ideoq; & hic distincti sunt processus, & in vtroque super competentia tantum adhuc causa definita: Alias nec finaliter, nec decisiue quid decisum, vt supra demonstratum. In seqq. §§. huius causæ patronus conatur maximum discrimen inducere in constituenda iurisdictione quasi mul-
33 tum referat: An † tutela cuius confirmatio in Camera petitur, sit controuersa vel non. Item
34 an † ex testamento, vel ex l. petatur, cum tamen nec ex iure neque stylo aut rationibus hæc distinctio confirmetur. Quamobrem nulla indiget confutatione. Qualiter enim causæ non facit differentiam, quo minus sit causa tutelæ, quæ generaliter ad Cameram spectet. Minus contradictio simplex, vt præiudicia supra in voto allegata contendunt, alias in potestate cuiusuis per talem contradictionem iurisdictionem eludere, atque fieri etiam vt æquale periculum sit, siue agatur de adiunctione, siue de confirmatione tutoris simpliciter, & pariter testamentariæ atque legitimæ tutelæ confirmatio petitur. Reliquæ inuectiuæ & disputationes quantum huc faciant, aut quadrent; ex hactenus dd. liquere putamus, Aliorum tamen arbitrio quoque committimus, allegantur quidem iura, in quibus certus est Iudex causæ incidentis: Quis autem hic debeat aut possit esse Iudex, aut quando casus ad illa accommodandus sit, non exprimitur, quod suo loco relinquitur. Cum igitur exceptiones in puncto competentiæ irreleuantes sint, ex iure, ordinatione, & stylo decidi potest, quod non requiratur partium vlterior disputatio. Iurisdictio Cameræ in causis tutelaribus & connexis interim mediatos fundata, nec ad Außträg/ de quibus in exceptionibus pertinet: In puncto vero editionis decisiue adhuc, dum aut vlterius quam in mandato comprehensum, non fuerit pronunciatum. Exceptiones quare non edendum, aut quatenus Domino Reo adhuc supersint, obque eam causam nimis mature & impertinenter reuisio petita sit, ipsum omnino remouendum, sicut nuper factum ex simili ratione in causa Solms contra Freyhäuser/ sicque rei iudicatæ, & huius iudicii autoritatem tuendam fore speramus.

VOTVM V.

In causa S. & S. contra K.

SVMMARIA.

1 *An exceptiones & defensionales per iura, priuilegia, præscriptionem & similibus etiam ante litem contestatam alicui probare liceat.*
2 *Abbas S, an sit imperii vasallus omnesque imperio contributiones præstare debeat, an vero subditus D.S.*
3 *Actori intentionem suam probare incumbit, & quando.*
4 *Distinctio Baldi inter priuilegia quæ & qualis.*
5 *Mutatio propria & assumptio nominis alicuius, an statum vel conditionem mutare possit.*
6 *Aliquem esse statum imperii vel in.olam principis, quomodo probetur.*
7 *Matricula an per se probet: & quando, numero 10.*
8 *Quis ideo decurio non præsumitur, quod in albo decurionum descriptus reperitur.*
9 *Scriniarii iure militari non vtuntur, etiamsi nomina eorum matriculis inserantur.*
11 *Res inter alios acta, aliis præiudicare non debet.*
12 *Incertum per incertum probari nequit.*
13 *Scriptura priuata vt per se sola probet, quæ requirantur.*
14 *Vocatio ad Comitia vocanti nullum ius tribuit, & cur.*
15 *Imperator iuxta iura agere semper præsumitur.*
16 *Imperator aliis præiudicium vel iniuriam facere non vult, sed potius suum vnicuique ius conseruare.*
17 *Imperator si quid confirmet, quod antea non donatum sit, an confirmatio dicatur nulla.*
18 *Confirmatio est subreptitia, quæ sit super validis inuestituris, quæ erant inualidæ.*
19 *Verba enunciatiua vel assertiua principis vt probent, quæ requirantur.*
20 *Domini terrarum & principes ex concessione in suis terris regalia, & intentionem fundatam habent.*
21 *Præsumptio specialis firmior est generali.*
22 *Monasteria in Thuringia omnia principibus S. subiecta sunt.*
23 *Res præsumitur talis, qualis est maior pars illius loci.*
24 *Confirmationes priuilegii prædecessorum productæ, an in iudicio sufficiant.*
25 *Priuilegia & cõfirmationes summorũ principum,*

quæ se referunt ad alia, an valeant & probent: & quæ hic distinctio seruanda. nu. 26.

27 *Falsa causa dispositionem iuris non vitiat.*

28 *Is qui in positionalibus sibi contrarius est, repelli debet.*

29 *Seruitia vasallorum in feudis aliquando in contributiones commutantur.*

30 *Respectu iuramenti, seruitiorum seu contributionum præsumitur quis vasallus esse, aut non.*

31 *Qui ab antiquo nihil Imperio contribuit, is quoque pro vasallo imperii haberi nequit.*

32 *Reus hoc loco exemptionem instituit in imperii detrimentum.*

33 *Fiscalis an à præstatione iuramenti calumniæ in Camera liber sit.*

34 *Iudicia an æqualia esse debeant?*

35 *Iuramentum calumniæ est conscientiæ.*

36 *Onus conscientiæ nemini remitti potest.*

37 *Incola magistratibus, apud quos incola est, & quorum iurisdictioni subditus, parere debet, & ibidem muneribus quoque fungi oneraque subire.*

38 *Bona ecclesiæ donata, videntur pleno iure data, & non in feudum.*

39 *Id magis dilugitur, quod specialiter iniungitur, quam quod generaliter imperatur.*

40 *Literæ Comitis prouincialis sunt declaratio & confirmatio, tam securitatis quam subiectionis debitæ.*

41 *Subditi, cuiuscunque status & conditionis sunt, quasi membra caput suum, à quo discedere nefas, sequuntur.*

42 *Nemo duobus in locis de iisdem bonis tributa, & exactiones contribuere tenetur.*

43 *Argumentum à notatione vocabuli in iure an valeat.*

44 *Verbum, eximere, valde in iure est generale: & verbum (exemptorum) quomodo accipiendum. num. 46. item discrimen quod. num. 45.*

47 *Non est de nomine disputandum, cum de eius sensu plane constat.*

48 *Rescripta Imperatoris principibus concessa sunt perennia.*

49 *Iuramentum calumniæ vel ab vtraque parte, vel tantum à Reis petitum an sit præstandum, & an in euentum petitæ compulsoriales per fiscalem sint decernendæ?*

50 *Iuramentum calumniæ exactum, etiam non præstitum reddit processum ipso iure nullum: & hoc iudex ex officio exigere potest, etiam post conclusionem in causa. nu. 51.*

52 *Fiscus an iuramentum calumniæ præstare teneatur, & num. 53.*

54 *Propter omissionem petiti iuramenti calumniæ, processus ipso iure est nullus.*

55 *Compulsoriales petitæ an in euentum contra aliquem decernantur.*

PROCVRATOR Reorum D. C. 19. April. An. 50. exhibet supplicationem pro commissione ad perpetuam rei memoriam; quia per imperii recessum sit promissum, vt in causis exemptionum † liceat exceptiones & defensiones suas per iura, priuilegia, præscriptionem & aliis viis etiam ante litis contestationem probare, & Reis hæc causa sit magni momenti, ideoque intendunt productos defensionales, quam citissime fieri possit, probare, præsertim cum testes in hac causa producendi sint senes, valetudinarii, ideoque timendum ne motre eripiantur. Quare ne copia probationis pereat, repetit ius commune, & petit articulos ad probandum admitti, & ordinari commissarium G. Comitem de S. vel vnum ex iis consiliariis, cui Comes hoc mandabit & commissionem briefflicher Vrkundt zu transsumiren/ in meliori forma decerni. Fiscalis excepit contra hanc supplicationem. 1. litem esse cõtestatam. 2. articulos adhuc ad probandum non admissos esse. Petit igitur Reis petitionem suam denegari.

Tandem 18. Octobr. Anno 50. acceptantur responsiones pro sufficientibus, & admittuntur defensionales, saluo iure impertinentium. Consentit quoque fiscalis in nominationem commissariorum.

Reorum Ducum Procurator exhibuit Bücher vnd Registration/ darinnen deß Reichs Anschläge verleibet/ darinnen seyn aber die Eyte zu S. mehrers Theils nicht gefunden worden/ vnd erstlich im Anschlag deß Reichs bey Regierung weylandt K. Friderichs zu Nürnberg datiert die Laurentii, Anno 1397. ordine ita ponuntur status Imperii, primum Cæsar, Electores, Cardinales, Archiepiscopi, Episcopi, Principes Seculares, Comites, Nobiles, Iuliacenses, & Geldrenses ciuitates, Winwegen/ Arnheym/ Abbates & prælati, inter quos S. non reperitur. Im Anschlag bey Keyser Friderichs Zeiten zu Regenspurg. Anno 1471. S F. non reperitur.

Im Anschlag bey Zeiten Keys. Maximilians zu Franckfurt Anno 1486 gemacht S. non reperitur.

Im Anschlag zu Nürnberg Anno 1487. gemacht S. omittitur.

Im Anschlag zu Franckfurt Anno 1489. S. nicht gefunden.

Im Anschlag zu Nürnberg Anno 1491. gemacht S. non reperitur.

Im Anschlag zu Cöln gemacht wider den Graffen zu Zeps Anno 1505. reperitur S. mit 5. Knechten zu Fuß.

In dem Außzug deren die sich deß Anschlags befreyet zu seyn vermeynen/ reperitur S. inter Abbates mit 5. Knechten.

Item in deß Reichs Handlungen vnd Acten zu Augspurg/ Anno 1510. gehalten/ wirdt S. vñ andere von den Hertzogen zu S. außgezogẽ/ vide von außzughenden vñ außgezogenen/ An. 1548.

Im Anschlag de Anno 1521. zu Wormbs gemacht

macht reperitur S. Procurator Reorum Ducum dedit 7. Maii An. 58. triplicas vna cum in euentum conclusionibus produxit, itaque allegationes iuris mit Bitt solche ad acta zu legen / sed cum denegaret harum allegationum copiam Fiscali, fuit 9. Maii decretum. Ist D. L. sein Begeren hiemit abgeschlagen. Sequuntur nunc illæ allegationes iuris. Quæstionem ponit esse:
2 An Abbas S. † sit vasallus Imperii & Imperio omnes contributiones præstare debeat? An subditus sit Ducum S. & Landtgrauiorum Thuringiæ? Illud actor, hoc Rei asserunt. Actoris
3 autem est † intentionem suam probare, *l. 2. ff. de probat.* & fiscus hac in re iure communi vtitur, *l. 2. ff. de fid. instrumen. l exemplo. 7. C. de probat. l. 25. ff. de iure fisc.* vt & Dominus feudi siue contra vasallum, siue contra tertium agat, *Bald. in cap. 1. numero secundo, de vasall. qui cont. constit. Loth.* Quare vult examinare probationes Actoris.

Dicit igitur in 1. art. non exprimi, à quo genere hominum sit habitus Abbas S. pro Prælato Imperii: sed negat illum habitum omnium consensu pro Prælato Imperii, id non probatum esse, vt si quis communi opinione sit Comes vel Dux reputatus, per hoc non probari illum talem esse, *Schurff cons. 86. nu. 7. cent. 2.* exemplo notarii, de cuius creatione non constat, iuxta ea quæ traduntur *in l. Barbarius. ff. de offic. prætor. & c. 1. de fid. instrum.* Allegat Bald. *in l. non ignorat. C. qui accusa. non poss.* qui distinguit
4 † inter priuilegia, quæ nocent aliis, & quæ aliis non nocent: Hæc dicit iuri conformia: Illa vero iuri contraria, & in his pro possessore præsumi, in illis non, *l. ex facto. ff. de vulg. & pup. c. ad decimas, de restit. spol. Iason in dicta l. Barbarius. numero quadragesimo septimo.* Item dignitates, vt & alias dignitates, quæ veniunt, vel nomine, vel reputatione, vel restitutione. Ioan. de Salua *de benef. p. 4. quæst. 2. numero 36.* Infert quod nomen seu reputatio, etiamsi de his constaret, non probatur, aliquem reuera prælatum esse, *arg. c. inter corporalia Stichus. cum gl. de transl. Episc.* Nomine dignitatis quem posse dici Episcopum, & aliud esse talem esse ac probabilem, *l. mercus. de verb. signif.* prout *in l. si maritus. 2. §. 2. ad leg. Iul. de adult.* multo minus propria mutatio
5 & assumptio † nominis alicuius statum vel conditionem mutat, sed ex ipsis rebus, an quis sit
6 † status Imperii, vel incola Principis probationes sumendæ sunt, *l. assumptio. & l. fin. §. pen. ff. ad municipal* Et quia hęc verba ab antiquo sua propria significatione durationem temporis significant, de confessione dominorum Reorum frustra disputatur, *l. non aliter. ff. de leg. 1. l. Plautius. ff. de aur. & arg. leg.* In 2. artic. Actorem scilicet se fundare in matricula imperii, pro qua videtur præsumendum, *l. 3. C. de agent. in reb. lib. 12. l. petitionem. C. de aduoc. diuers.* Sed matricula per se † nō
7 8 probat, nec ideo quis decurio † præsumitur, quod in albo decurionum descriptus reperitur, *l. Herennius. de decur.* nec scriniarii † vtuntur 9 iure militari, etiamsi nomina eorum matriculis inserantur, *l. scriniarios. C. de mili. test.* Actum demum Matriculam † probare si quis nicht in- 10 scriptus sit, & pro se talem gerat, atque præstet ea quæ faciunt alii inscripti, *Bar. in d l petitionem. C. de adu. diu. iud. communiter Dd. in l. scriniarios. Iaf. in d. l. Barbarius. nu. 56.* Et hæc solum obtinere in his muneribus & priuilegiis, quæ conferuntur sine præiudicio & iniuria aliorum, ac sunt voluntariæ iurisdictionis, & in libera conferentis voluntate, *Alex in d. l. scriniarios. Iason in d. l. Barbarius. num 42. & 52. Fel in c. 1. de fide instrum. Alcia. de præsumpt. reg. 3. præs. 17.* Item rem inter † alios 11 actam, aliis non præiudicare. Deinde Imper. ipsum in decretis Comitiorum, vt Actor in sua probat. fatetur, statuisse scripturam matriculam incertam & dubiam esse, cum inter inscriptorem, exemptorem distinguit, & quosdam dubios, quod eos etiam non requiri scribit, & multos esse imperio, sed incertum † per 12 incertum probari non potest, *Bald. in l. ea quidem. C. de probat.* & præsumptio dici non potest, quæ clara certaque est, *l matrem. C de probat. Bal. in l. 1. C. eod. Alexan. cons. 23 lib. 5. Hippol. in rubr. C. de probat. num. 350.* Item cum Actor fatetur matriculam priuatam esse scripturam, & hanc tantummodo in certis casibus vim probandi habere oportebat, illum ostendere cui matricula conueniret, vt autem priuata † scriptura sola 13 per se probet, ideo quod in Archiuis publicis recondita sit, plura requiruntur, vide Cranet. *de antiq. tempor. p. 1. §. octaua datur. nu. 52. & seq. & in §. quando limitatur.* videtur quod talis locus sit publicus, in quo solummodo locatiuæ scripturæ, quibus indubitata fides habetur, deponantur, & cui certus officialis præest, cuius testimonio approbatur, *Bald. in d. l. in 1. rubr. C. de fid. instrum. Schurff. consil. 96. num 12. cent. 3.* alias Archiuum, per se tanquam locus publicus, in quo instrumenta deponuntur custodiæ causa, parum probat Ioan. *in authen. si quis in aliquo. C. de edendo.* Et qui ait scripturam de consuetudine fidem habere, illud probare tenetur. Præterea in talem scripturam siue matriculam Rei nunquam consenserunt. Ex eo obtinet, quod Specul. scribit, & post eum Ioan. Andr. *tit. de instrumen. edit. §. postquam. versic. sed minus. Schurff. d. consilio nonagesimo, numero duodecimo, centuria tertia.* infert allegatam matriculam nihil probare.

Tertius & quartus articulus de euocatione & compatitione ad Comitia loquuntur, sed vt citatio iurisdictionem immediate non subditum non tribuit, sed pars vel non comparere, vel saltem de incompetentia excipere, vel Iudex etiã medius subditum suum auocare potest: Sic etiam vocatio † ad Comitia vocanti nul- 14 lũ ius tribuit: Atqui saltẽ præsumatur aliquem

sub-

subiectum esse veniendi ad aliquem actum, oportet vt non solum pluries vocatus sit, sed & quod pluries aduenerit, *c.dilectus. & ibi Panor. nu.8.de cap.Monach.Bal.in l.data oper.nu.43. C.qui accu. non pos.* Nam per necessitatem comparendi declaratur iurisdictio, *c.fin.de offic. Archid. Bal. in d.l.data opera. & in l. liberi.nu.3. C. de oper.libert.* Negat confessum S. sæpius vocatum, nec probatum, quod is vel alius eius nomine comparuerit.

Quintus articulus q.fundamentum actus directi in se continet substantiam, puta quod Abbas S.à prioribus Impp.& Regibus Rom.& Carolo V. supremam iurisdictionem & Regalia acceperit atque tenuerit,&adhuc habeat atque teneat.Et qualitatem,vt puta,quod teneat, & scierint alii sacri Imperii Ecclesiastici prælati principatus dignitatem se habere, quam concessionis & confirmationum modum, certitudinem & continuam seriem demonstrare voluit. Videndum igitur an probata contenta huius articuli. In actis autem nulla alia est materia probatoria, quæ causam confirmationis Caroli V. per quam prima facie videtur intentionem Actoris probatam esse. Quia cum Imp. præsumatur iuste & recte agere,Cyn. *in l. rescripta.C.de priuil.in fin.*dicendum videtur eum Abbati non confirmasse feuda & priuilegia, si ea non habuisset, vel saltem priores concessiones & confirmationes ipsi non exhibitæ fuissent, *arg. Clem. 1. de probat.* Præterea quia Abbas amplam iurisdictionem, castra & multos pagos habere dicitur, ea ab imperio præsumitur habere,in quo sita sunt. Ius enim commune fundat intentionem Imp. non solum in Imperio, sed etiam in toto orbe, *l.de precatio 9.ff.ad l.Rhodiam de iact. gl.in clem. pastoralis. §. desuper. verb. distinctum. de sent. & re iudic.* Hoc amplius confirmationē priuilegiorum summi principis probandi vim habere dicitur, etiamsi non extent vel exhibeantur priuilegia.*gl.in c.si. Romanorum. verb.desunt. distinct.* 19. Sed prædictis non obstantibus concludit, per prædicta intentionem Actoris non probatam. Quod enim Imp.
15 † præsumitur iuxta iura agere, id pro Reis facit & præsumptio potius est de mente Imperato-
16 ris, quod aliis † præiudicium vel iniuriam facere non voluerit, sed potius suum cuique ius conseruare, *l. 2.ne quis in publi. Alciat.de præsumpt. præsum. num. reg.3.* Iuris autem quod tam in materia feudorum quam priuilegiorum per confirmationes nihil noui tribuatur, sed ius suum cuique saluum remaneat,Zas. *consil. 13. num. 14. & 18.lib.1. glo.pulchra in l. ex verbo. C. de donat. int. vir. & vxor.* quæ clare docet, si Imperator con-
17 firmet, † quod antea non sit donatum, confirmationem esse nullam, *cap. inter dilectos. §. caterum. de fide instr. Iason in l. omnium. num. 7. C. de testam.* Quare etiamsi plures confirmationes extarent, tamen in præiudicium aliorum non probarent feuda & priuilegia, quod etiam in genere de omnibus concessionibus & confirmationibus, etiamsi clausula *ex certa scientia*, vel similes adiectæ sint, asserunt, *Bald. & Ias. in l.1.ff.de const. princ.Castrens.cons.160.Alex.cons.213. nu.5. lib.2. & cons.24.num.5.& cons.57.ad fin. lib.3.* Nec ideo suggillatur honor & dignitas Imperatoris, sed magis confirmatur, quia insciis & inuitis Imperatoribus multa mala in aula committuntur, vel ministrorum improbitate, vel supplicantium importunitate & obreptione, de quib. *l.1.C.de petit.bon.sublat.lib.10.l.diligenter. C. de aquæ duct. & ibi Luc. de pen. Ferra. in for. obiectio. contra instrum. verb. contra ius. Ias. cons.10. nu. 28. & cons.50. lib.2.* Hinc etiam omnes literæ principum iniquæ & contra ius alterius impetratæ obreptitie præsumuntur,& Bald.*in c.1.nu. 2. per quos fiat inuestit.* dicit, quod contraria iura non intelligerem confirmata, sed obreptitio impetrata, *Castr.cons.160.* vbi ait confirmationem † esse subreptitiam, quæ fuit facta super 18
validis inuestituris, quæ erant inualidæ.

Hasce autem confirmationes esse subreptitias inde patet, quod ab Imp. clam sint impetratæ, insciis quorum præcipue intererat, & qui conatibus certe restitissent, si de his certiores facti essent, *argumento l. prohibere. §. fin. cum l.seq. ff.quod vi aut clam.* quod fraudis & doli præsumptionem nunc corroborat. Sal. *in l. in ciuile.ad fin.C. de furt. Bellam.cons.32.num.10.* Et vt
verba † enunciatiua siue etiam assertiua prin- 19
cipis probent, multa requiruntur. 1. Quod super his gratia & intentio principis fundetur, *d. Clem. 1 de probat.2.* Quod princeps factum suum non alienum, *glo. in cap. si Papa. de priuil. in 6. Ias. in consil. 86. num. 7. lib. 3. 3.* Quod Princeps ex motu proprio non ad petitionem partis scripserit,vt communiter DD.tradunt *in d. Clem. 1. & Abbas in c. dudum.de priuil.Alex.in cons. 112.lib.7. 4.* Vt res narratæ dependeant à voluntate principis, & nulli alii præiudicium fiat,Gemi.*in d. c. si Papa. §. 1. Aretin. cons. 86. versic. non obstat. 5.* Vt narratio principaliter fiat inter subditos, *Aret. in consi.162.versic. pro ista conclusione. Castrens.cons. 159. Felin. in cap. ad audientiam. num.9. de præscrip.* Præterea his concurrentibus adeo firma talium verborum probatio tunc est, quando saltem per indirectum quod narratur probari possit.*gloss.in dict.Clemen.1.Felin.in cap.cum à nobis nume. 4.de testib.Aret. cons.159. Iason cons.86.libr.1. num.7.*Ex quibus infert, d. confirmationem nihil probare.

Ad secundum argumentum respondet, etsi Imperator habeat generalem præsumptionem in rebus sub imperio sitis, tamen cum principes ex ipsius Imperatoris concessione,& ex antiquissima atque notoria consuetudine Regalia habeant, atque in suis Ducatibus reguli atque q. Imperatores sint, habent ipsi etiam specialem præsumptionem pro se, vt Anton.

tion. de But. *in d.c. fin. num. 5. de offic. Archid. & Bald. in l. fin. C. de hær. vel act. vend.* clare fatentur, Dominos † scilicet terrarum habere Regalia & intentionem fundatam in suis terris ex concessione siue ex consuetudine, siue ex præscriptione, *cap. si diligenti. & ibi Hostiens. Bald. Abb. & Felin. de præscript. Euerhard. in top. in loc. à toto ad partem. vers. istud est vtilit.* Præsumptio † quoque specialis firmior est generali, *Bart. in l. cum de indebito. ff. de probat.* Ergo præsumptio Reorum derogat præsumptionem Actoris. Imperatoris quoque præscriptionem valde imminuit, quod communiter Dd. tradunt, hodie imperium scissum esse, & iura imperialia quodammodo diuisa in Duces, Barones, ciuitates, *Accurs. in rubr. C. de studiis liber. vrb. Rom. Ioan. Fach. in §. igitur. inst. per quas personas nob. acquir. Iacob. de Scherg. de feud. verb. promiserunt. numero 9. Bald. consil. 195. lib. 2. Capol. consil. crim. 59.* Item cum Actor dicat Abbates Regalia habere in feudum ab Imperio, & feuda non præsumantur, sed bona allodialia, præsumptionem non solum non habent pro se, sed contra se. Accedit, quod in Thuringia † omnia monasteria sint subiecta principibus, ex qua generaliter præsumitur veritas, modo consuetudo difformis probetur, vt in simili docet Bald. *consil. 351. ad fin. libro primo*, & res † præsumitur talis, qualis est maior pars illius loci, *Dd. in c. 1. de donat. int. mas. & fœm.*

Ad 3. argumentum respondeo, quod in iudicio non sufficiat † producere confirmationes priuilegii prædecessorum, sed & opus sit respondere concessionem, probatur *in auth. si quis in aliquo. & ibi. per Dd. C. de edendo.* Item priuilegia † & confirmationes summorũ principum, quæ se referunt ad alia vt valeant & probent, sic distinguendum † est. Aut fuit citatus, cuius interest cum causæ cognitione, & valent, *argum. cap. cum dilecti. de confir. vtil. vel inutil. Alexan. & Ias. in l. admonendi. de iureiur. Dd. in l. priuilegia. C. de sacrosan. eccles. Aretin. consilio septuagesimosexto. Rom. consilio 336.* Aut fiunt sine causæ cognitione, & res talis est, quam princeps possit principalem concedere, & in suo consistit arbitrio, aut causa adiecta talis est, qua etiam non consistente princeps rem concessisset, & tunc valet etiam confirmatio in vim priuilegii, & falsa causa † non vitiat dispositionem, *l. cum tale. §. falsam. ff. de condit. & demonstrat.* Atque in nostro casu confirmatio non est facta cum causæ cognitione, prout supra dictum de iure tertii. Ex hisce igitur verbis confirmationis constat, quod Imp. non voluerit Abbati S. de nouo feudum & priuilegium concedere, sed solum quæ dicebantur prius concessa, confirmare. Prioribus enim concessionibus & confirmationibus vtitur, & aliorum iura salua esse iubet, & dato voluntatem Imp. adesse, tamen deesset potestas, quia Imp. maxime in Germania non potest iura Ducum & Comitum diminuere & violare, imo nullius vasalli, *Bald. consil. 327. num. 4. lib. 1. Ias. consil. 52. lib. 3. Bald. in cap. 1. de natur. feud. Zas. consil. 10. lib. 2. & de feud. p. 11. Alciat. de præs. reg. 3. præsum. 8. ad finem.* Sed vt constent tales confirmationes, maxime requiritur, vt princeps habeat potestatem de nouo concedendi, & confirmandi, quod dependet ex mera facultate, *Schurff. consilio 90. numero decimoseptimo.* His accedit, quod confirmationes non sunt, vt per hoc aliquid validum reddatur, sed propter aliquas alias causas, videlicet dubitationis tollendæ ergo, vel ad obseruantiam excitandam, vel propter vetustatem chartarum, nec sunt deinde maximæ, licet consuetudine fiant, vt tradit Ioan. Fab. Cyn. Bar. Castr. Alciat. *in l. priuilegia. de sacrosan. eccles. & ibi Schardius in addit. ad Bart. Alex. consilio trigesimotertio, numero decimosexto, lib. 5. Stephan. Bertrand. consilio 108. lib. 3. Zas. in l. omnes populi. ff. de iust. & iur.* Quare ad alium effectum detorqueri nequeunt, *arg. l. pro herede. & ibi Bald. ff. de acquir. hered.* Infertur igitur ex prædictis, Actorem super hoc principali articulo, nihil probasse, & quia Actor appendices, in responsionibus tanquam contra ordinat. Cameræ reiicit, & responsiones simpliciter intelligi vult, notandum est, quod docent Dd. licet lege vel statuto caueatur, quod positioni simpliciter respondeatur, posse tamen responderi conditionaliter secundum naturam rei vel actus, *Bald. & Ias. in l. Gallus. §. ait Prætor. de iureiur. Hippol. in rubr. C. de probat. numero decimoseptimo. Euerhard. in topic. loco à subiecta materia, circiter medium.*

Sextum artic. dicit loqui de Registris eorum, à quibus petuntur contributiones, sed Actorem nulla produxisse & fassum esse, quod sint incerta. Huc refer, quæ supra dicta sunt de matricula.

Septimum 8. & 9. artic. etiam esse probatos dicit, nisi quatenus sunt confessati. Et mandata ad comparendum & soluendum non magis debitum probant, quam mandatum veniendi ad Comitia & consentiendi in contributiones, vt ad tertium & quartum articulum dictum est. Nec vllus processus effectum suum habuit, quod & hic ipse processus declarat, in quo primum discutitur hæc quæstio: An Abbates S. sint imperio immediate subiecti, & fatetur Actor in secundo articulo Dominorum Saxoniæ: huc vsque Abbates eueniisse, quæ omnia, cum sint certissima, & rursus se fundet super 5. artic. non est diutius hic insistendum.

Reliqui articuli nihil ad probandam faciunt, nisi quod Actor fatetur, Abbates professos esse & obiecisse, se exemptos & non teneri Imperio contributiones soluere: quo posito 5. ait fundamentum articularis corruit.

Nam

Nam feudum petere & habere ab imperio & præsertim se esse exemptum & non obligatum imperio, ad præstanda seruitia, & contributiones communes simul consistere nequeunt,
28 quare sibiipsis fidem derogant. Et si quis † in positionalibus sibi est contrarius, debet repelli. Præterea Actor nihil probat, quod illæ contributiones ab Abbatibus sint ab antiquo præstitæ, certe si ab antiquo fuissent, vasalli imperii vtique præstitissent, vt alii prælati. Nam vasalli proximum est seruire, & aliquando etiam de bonis feudalibus contribuere, *Specul. de feud. §. quoniam. versic. porro. Alexan. consil. 35. lib. 2.*
29 Et seruitia † aliquando commutantur in contributiones, quod iam sæpius in imperio est obseruatum, *Bald. tit. de allod. num. 21. in vsib. feud. & l. 1. ad fin. C. de oper. libert. & consil. 313 num. 2. lib.*
30 3. Et ideo ratione & respectu seruitiorum † seu contributionum aliquis præsumitur vasallus esse aut non esse, *Bald. consil. 351. lib. 1. Castrens.*
31 *consil. 164.* Ergo cum Abbas ab antiquo † non contribuerit, non potest quoque pro vasallo imperii haberi. Actus à Fiscali obiecti ipsum non iuuant. 1. Quia nec articulati sunt, nec probati, & licet dolus constitisset, tamen notorium est, & Actor ipse fatetur in 12. & 13. posit. art. tam Abbates quam Duces S. negasse Abbatem S. esse immediatum vasallum Imperii. Quare solutio ex alia causa, puta ex singulari reuerentia erga Impera. facta (quemadmodum iam omnium exemptorum nomine contributiones fiunt, ex singulari obedientia) Reis non præiudicat. *arg. c. constitutus. de rescript.* & eorum quæ docet Ias. *in l. beneficium. num. 2. ff de constit. princip. & Felin. in cap. cum accessisset. num. 28. de constit.* Quid si etiam ex errore vel ancipiti animo facta esset, vtique non præiudicaret, *l. 1. ff. de cond. indeb. l. non idcirco. C. de iur. & fact. ignor.* Sicut nec erronea feudi recognitio cuiquam obest. *Spec. de confess. §. nunc videndum. Bal. d. l. non idcirco. Iacob. de feud. verb. d. vasalli promiserunt. num. 21.* Etsi ex præstatione contributionis Actor causam probare velit, puta vt propter præstationem eius & seruitia Abbas vasallus & subditus imperii præsumi debeat, oportebat ipsum causam in articulis allegasse & probasse, ex hac causa legitimo tempore saltem 30. annorum continuorum contributiones & seruitia præstita esse, vt docent DD. *in l. si certis annis. C. de pact. Ias. in l. 2. num. 158. C. de iur. emphit. Alc. de præsumpt. reg. 3. præsumpt. 2. n. 2.*

Parens quoque Reorum, vt alii principes & status in Comitiis Spirensibus Anno 44. propter cõtributiones protestationem fecit. Quare si qua contributio facta esset, illum in futurum non obligaret, quia per protestationem sibi conseruasset ius suum.

2. Huc accedit, quod Actor ea nec articulat nec probat, quæ aliquem vasallum esse indicant. 1. Quod iuramentum fidelitatis Abbas Imper. vel ipsius antecessoribus præstiterit. 2. Quod vt vasallus ipsis seruiuerit. 3. Quod per se de vasallo iustitiam fecit conquerentibus, quod in maioribus vasallis imperii, qui Imperatori immediate sunt subditi, vt Principes & Prælati vsu notissimo probatur. 4. Quod possessiones à domino in feudum teneat. Ex his infert Abbates S. nullo modo esse vasallos Imperii. Ad artic. 14. multis ostendit Actorem male inferre Reos † exemptionem instituere 32
in detrimentum Imperii, cum Imper. nil iuris in illa Abbatia immediate habeat. Ergo contra iustitiam vult alterius ius sibi vendicare. Item vrget, quod fiscus contra nullum debet esse immunis, & quod temere Actor litiget. Ad hęc fiscalem iuramentum calumniæ inique petere à Reis, cum ipse hoc præstare recuset, *arg. cap. 1. §. in quibusdam. de consuet. recti feudi*, & postquam ipsi ius suum plene probarunt, *arg. cap. 2. & ibi Bald. num. 7. de probat.* Vide Gail. *lib. 1. obs. 90. Mynsing. cent. 1. obs. 74.* Negat fiscalem † es- 33
se liberum à præstatione iuramenti calumniæ, idque esse pessimi exempli, quia alia est persona Procuratoris fisci, & alia Imperatoris, & iudicia † debent esse æqualia, *l. non debet actori. de* 34
reg. iur. 14. quando non vult iuramentum calumniæ præstare, ipso iure præsumitur aliena iura perturbare. *c. Imperatorum. de iuram. calum.* Et fiscus debet serio calumnias compescere, *l. 7. C. de iure fisc. libro 10.* Nec habet contra hoc priuilegium, sed iure communi vtitur, *Euerh. in loco à fisco ad Eccles. Alciat. de præsumpt præsumpt. 40. reg. 3. num. 3.* Item iuramentum calumniæ † est 35
conscientiæ, sed onus † conscientiæ nemini 36
potest remitti, *cap. constitutus. de fideiuss. Matthes. sing. 63. Rom. sing. 423. Zas. consilio 22. numero 16. lib. 2.* Et hæc de intentione & argumentis Actoris.

Nunc de exceptionibus Reorum. Quod attinet ad exceptiones, eæ per commissarios & Notarium ex inspectione actorum refutantur, quare ad articulos. Primus articulus fundatur ex iis quæ ad 5. artic. positionalem dicta sunt, qui ex eo confirmatur etiam, quod Abbates non habeant ipso iure territorium proprium & separatum nisi singulari priuilegio impetrarint, *Abb. in cap. cum contingat. num. 29. de form. compet.* Secundum articulum defensionalem probare, Abbates esse subditos seu incolas seu prouinciales (nam hæc tria idem significant, *l. prouinciales. l. pupillus. §. incolam. de verborum signif. Clem. 1. & ibi glo. de foro compet. Archid. consil. 77.*) Comitum prouincialium siue Landtgrauiorum Thuringiæ: sed incola † Ma- 37
gistratibus, apud quos incola est, & quorum iurisdictioni est subditus, parere debet, & ibidem etiam muneribus fungi & onera subire, *l. incola. 34. l. domicilium 20. ff. ad municip. l. prima, & leg. priuilegio. C. eodem. l. rescripto. in fin. ff. de mun. & honor.* Bald. *consilio 445.* dicit, verum esse,

esse subditum, qui munera præstat, & Abbates extra monasterium dominium habere non possunt, *Luc.de Penn.in l.liues.C.de incol.* vtrumq; titulum testibus & instrumentis antiquis ex archiuo legitimo depromptis & productis probatum.

Per 3. & 4. articulos probatur, bona Monasterii S. fuisse bona priuata & propria non imperii, & sic corruit fundamentum Actoris, nec probauit Actor, conditionem bonorum esse mutatam, contra quod etiam pugnat præsumptio libertatis in territorio suo, Abbates esse
38 incolas. Accedit, quod bona donata † Ecclesiæ videntur pleno iure data, & non in feudum. *Felinus in capitul. cæterum. ad finem. de iudic.* Item, per consequentes articulos declarari priores: Ius aduocatiæ & supremę iurisdictionis ducum plene probatum esse super 6.7.8.9.10.11.12.13. & 14. artic. Infert ergo Imperio nil iuris competere, & iurisdictionem & superioritatē probari, si testes dicunt, quod viderint illos se gerere pro dominis politicis longo tempore, *Bal. in d.l.data opera.num.43.C.qui accus.non poss.arg.l.Titia.ff.de solut. l.post mortem.ff.de adopt. l.4. C.ad Sct. Maced.c.licet causam.de proba.* Et si actus referant, qui non possint fieri citra nomen & ius subiectionis, *Bald.d.l.data opera.nu.43 & in l.2.nu.8 & 15.C.de seruit.& aqua.Aret.cons.76.* Non obstare, quæ obiiciuntur de literis protestationis & securitatis, quoniam sæpe etiam subditis Magistratus literas seu confirmationes securitatis & protectionis dant, quia debet magis amari id,
39 quod † specialiter iniungitur, quam quod generaliter imperatur, *cap. si aduersus. de hæret. gl. in cap.ex parte.2.de priuileg.in c.quanquam. distinct.23.* Vt & leges omnibus securitatem dant, *l. capitalium.§.ad statuas.ff.de pœnis.* & tamen quibusdam etiam personis dant specialiter, vt legatis, *l.sanctum.ff.de rerum diuision.* Item studiosis, *authent. habita. C.ne filius pro pat.* Et literæ Comitis prouincialis
40 † sunt declaratio & confirmatio tam securitatis, quam subiectionis debitæ, atque in diuisione prouinciarum & Ducatuum, quæ etiam hodie est recepta, *Ioan.Andre.ad Specul.tit.de feud.communiter DD. in cap. Imperialem. §. præterea*
41 *ducatus.de prohib.feud.alien.per Frid.* Subditi † cuiuscunq; status & conditionis sint, quasi membra suum caput sequuntur, à quo discedere nefas, *l.qui ex 30.ff.ad municip. Bald. in c.si diligenti.de præscript.*

Super 15.16.17.18.19.& 20. articulis obedientia & contributionum præstatio rite probata sunt, quæ certissima sunt argumenta ciuilis subiectionis & iurisdictionis superioris. De obedientia in comparendo dictum est ad 3. & 4. articulos Actoris, & idem est in parendo mandatis, & generaliter in omni obedientia, *Baldus in dicta l. data opera. numero 43. & in l.liberti. nu.3. C.de oper.libert. Alex.cons.23.n.3.lib.5.Henning.God. consil.5.num.19.vol.4.Abb.in cap.tua nobis.num.3.de confir.vtil.vel inut.* Item, per impositionem & solutionem census publici, tributorum vel collectarum probatur iurisdictio territorii, cui præstatur, *capitulo 2. §. secundo.Nouell. quibus mod.nat. effic.sui.l.3.& ibi Baldus C.de nat.lib.& in dict.l.data opera.num.43.& consil.420.lib 1. Alex.cons.35. numero 4.libro 4.Hyppol in rubri. C.de proba.num.256.*
At nemo in duobus locis † de iisdem bonis tri- 42
buta & exactiones contribuere tenetur, *l. 1. & ibi gl.C.de mulier.in quo loco, &c. Bar.in l.priuatæ.C. de excu.mun.Bal.in c.capitulum.n.4.de rescript. Alex. cons.148.n.10.lib.6.Gui.Pap.decis.87. Bertran.cons. 57.n.13.lib.3.*

Super 21.22.23.24.25. articulis probatam esse iurisdictionem superiorem. Sed per exercitium iurisdictionis probatur locum esse de territorio, & homines esse exercentis iurisdictionem subditos, *l.pupillus.§.territorium.de verborum signification. l.finali. ff. de iurisdiction.* A contrario sensu Bald. *in dict.l.data opera.numero 43.Henning. dict.consilio 5.* Argumentum † Actoris à notatio 43
ne vocabuli non habere locum ait, Abbates exemptos à vectigalibus seu contributionibus Principum: Ergo antea fuisse obligatos: Quia hoc casu non allegatur à Principibus priuilegium singulare exemptionis, sed ius commune, quod exempti non sint immediate sub Imperio, nec ab eo feuda habeant, vt Clerici à Canonistis dicuntur, vel Iure directo, vel communi exempti à iurisdictione & oneribus ciuilibus, *DD. in c.si quis.de maior. & obed.* Atqui verbum (*eximere*) alias † valde est generale, *l.4.* 44
ff.ne quis eum qui in ius. Et ordinatio Imperii Augustana de An.48. promiscue illo verbo vtitur, respectu regiſtrorum & contributionum Imperii exemptos vocat, & quidem hos quoque, qui sunt in quasi possessione libertatis. Et facit discrimen † inter hos & illos exemptos, 45
qui priuilegio nituntur. Præterea imponit fisco partes Actoris, igitur de iure suo probare necesse habet. Id enim est petitoris partes sustinere, *l.si priusquam.ff.de nou.oper.nuntiat.* Et secundum hanc consuetudinem verbum † *ex-* 46
emptorum accipiendum est, *l. librorum. §. Cassius. de legat.3.* Non disputandum de † nomine, cum 47
de sensu constat, *l.2. C.de legibus & constitutionib.* Per tabulam Cæsaris Maximiliani probatur, tributa Saxoniæ Ducibus, non imperio immediate deberi, quibus legibus Cæsareis maxima autoritas tribuenda, quia faciunt ius singulare, & quod pœna per legem generalem non tollitur, multo magis ius, quod quis habet, conseruatur, *l.1.ff.de constit.princ.& ibi Cast.Ias.Zas.in parati.* & talia rescripta † sunt perennia, *l.falso.C.* 48
de diuer.rescrip. Item famam consentientem hic alias probationes iuuare, *c.cum causam. de probat.* Imo famam dominium ciuitatis & similia vniuersalia iura plene probare, *Bald.in l.proprietatis. numero 3 C.de probation.Rom.in l.2.§.idem Labeo.de aqua pluu. arcend. Imola l. admonendi. numero 24.*

ff. de iureiur. Ex prædictis concludit Reos absoluendos.

Nota quod supra *numero* 32.33. *& seqq.* disputatum est: An fiscus teneatur iuramentum calumniæ præstare, quod ille recusauit, vtens præiudicio, quod in contradictorio iudicio, & in simili exemptionis casu in causa Fiscals contra Brandenburg die Bischoffe zu Hagelberg/ Licaus vnd Brandenburg betr. 20. Ianuarii, Anno 52. pronuntiatum fuerit, daß der Fiscal deß Juraments calumniæ halben erlassen seyn solle. Sequitur igitur de hac quæstione ardua.

Votum Correferentis.

Cum in hac causa vtrinque sit diffinitiue
49 conclusum, quæritur: An petitum † iuramentum calunmniæ vel ab vtraque parte, vel tantum à Reis sit præstandum, [puta, contra Ioan. R. vt allegatum Monasterii S. Archiui custodem ad edendum deß Klosters Regalien vnd Confirmationen von Keys. vnnd Königen/ vnd der Reichstag abredt.] & an in euentum per Fiscalem petitæ compulsoriales sint decernen-
50 dæ? Cæterum certi iuris est, quod † iuramentum calumniæ exactum & non præstitum reddat processum ipso iure nullum, quia est de substantialibus iudicii, *l. 2. §. sed quia veremur. vbi glos. in verb. remitti. & Bald. nu. 3. C. de iureiur. propter calum. dando. gl. in l. iusiurandum. 34. §. qui iusiurandum. ibi Bar. Bal. & DD. de iureiur. c. 1. & ibi Francis. num. 4. de iur. calum. in 6.* quod adeo verum, vt eo casu scilicet, quando petitur, non possit omitti, *DD. locis supra allegat. Rota decis. 2. titu. de iur. calum. in antiq. Vant. de null. titul. de null. ex proces.* Et Iu-
51 dex † potest id iuramentum ex officio exigere, etiam postquam conclusum est in causa, *Bald. l. 1. num. 8. C. de iur. propter calum. Matthes. singul. 64. incip. nota aliam.* Quod adeo verum est, vt statuto vel consuetudine non possit contrarium induci, *Rom. sing. 428. incip. inhabiles. Matthes. singu. 65.* Similiter non valet statutum, vt differatur iuramentum calumniæ vsque ad calculum ferendæ sententiæ, *Panorm. in c. cæterum. num. 4. de iuram. calum. Sarnyna in addit. ad Matthes. d. sing. 65. num. 3.* Ex quibus breuiter concludo, & hic iniungendam ex officio iuramenti calumniæ præstationem.

52 Porro autem videndum, an Fiscali † quoque illud sit iniungendum, cum is contendat se non tenere illud subire. Et regulariter tam Actor, quam Reus cogitur de calumnia iurare, quamuis nonnulliq; sentiant, procuratorem fisci ad hoc teneri, vt tradit Luc. de Penna *in l. iustas in fin. C. de iure fis. lib. 10. Idem in l. vnica. col. 2. versicu. 3. numero sexto. C. de conduct. & procurat. libro vndecimo.* qui textus habet, quod in agendo & excipiendo homines domus Augustalis debeant vti iure communi, nisi in casibus, in quibus comperiantur priuilegiati. Contrarium tamen ipse Luc. de Penn. ibidem asserit, de consuetudine obseruari, quod Camera sequitur, procuratorem † fisci non iurare de calumnia, licet ab aliis 53
hoc iuramentum exigat, docet Mynsi. *cent. 1. obs.* 74. vbi refert vnum præiudicium Gail. *lib. 1. obs.* 90. Ego etiam ita obseruatum memini in causa Fiscalis contra Holstein vnd Hamburg / exemptionis. Quod vel ideo receptum mihi videtur, quia Fiscalis non censetur calumniari, cum non motu proprio, sed de consilio Deputatorum litem instituere soleat. Faciunt, quæ tradit Luc. de Penn. *in d. l. vnic. col. 3. vers. 3. quæritur. Sartyan. in addit. ad Matthes. sing. 64. num. 15.* Vnde concludo, Reis iniungendum iuramentum calumniæ, exceptionibus ab ipsis allegatis non obstantibus.

Et quia propter omissionem † petiti iura- 54
menti calumniæ processus ipso iure est nullus, per iura supra allegata, necesse est, vt procuratores vtrinque, Fiscalis scilicet, & D. B. post præstitum calumniæ iuramentum omnia repetant: sic enim saluetur & reparabitur processus habitus, per ea, quæ notat Bartolus *in l. mutari. num. 3. ff. de procur. & in l. properandum. in princ. nu. 5.* vbi dicit vno iactu repetenda acta, *C. de iudic. notat Abb. in c. fin. num. 2. de probatio. Afflict. decis. 262. num. 7. Decius consilio 549. numer. 4.* vbi dicit, quod hoc vno contextu fieri potest, vt si dicat, *recipio libellum, contestor litem, & recipio terminum ad probandum, &c.* Vant. *de nullit. tit. qui. mod. sent. & proc. qui dic. null. rep. poss. nu. 88. Anth. de Matth. in tit. de prorog. iurisdict. & fori com. n. 16. vers. cautelam tamen. fol. 121.*

Restat, vt nunc videamus, an in euentum petitæ † compulsoriales sint decernendæ, 55
quoad præfectum Aulicum Monasterii S. Et breuiter concludo, quod sic. Nam ex eo constat, fiscalem intentionem suam, videlicet Abbatiam S. immediate sub imperio esse sufficienter non probasse. Nam nihil fere habet, quo probat, quam matriculam, quæ sufficiens probatio non est, cum in ea multi sint exempti in scripto, & subinde variet, ad hæc Reorum intentio, scilicet dictam Abbatiam subiectam Landtgrauiis Thuringiæ, & Ducibus Saxoniæ, per testes, & per alia documenta satis superque probata. Quare, si nunc diffinitiue pronuntiaremus, necessario tanquam Actore non probante, Reos absoluendos esse censerem. Nec obstat, quod Fiscalis hic petat edi instrumentum Reorum, ad fundandam intentionem suam. Nam hoc speciale est in fisco, *l. tertia. de edendo. Socin. in regu. fall. regula centesima duodecima. in 4. fallen.* Cum igitur ex supradictis liqueat, propter omissam petiti iuramenti calumniæ præstationem, processum hactenus habitum nullum esse, & Fiscalis iurare non teneatur, nec ipsum intentionem suam satis probasse. Concludo Reos compellendos ad iurandum, & vtrique parti iniungendum, vt acta

repetant post iuramenti præstationem, petitasque compulsoriales decernendo.

D. E. Correferens. Quoad iuramentum calumniæ & compulsoriales concludit mecum. Non censet autem repetitiones opus esse, cum processus ob intermissum iuramentum non sit nullus, *per decis. Cæpoll. Thol.* 108. *& ibi Aufr. in add. Marian. Soc. cons.* 59. *nu.* 1. *lib.* 2.

D. N. Concludit mecum.

D. E. Concludit mecum.

D. D. Putat processum non esse nullum, tamen non repugnat, vt iniungatur repetitio, putat per generalem clausulam, *si quid facti*, conseruari processum.

Sententia.

In der Exemption Sachen deß K. F. wider Herrn J. W. vnd J. F. H. S. für jhre angeben interesse, vnd den Apt zu S. als Principaln ist ermeldter Fiscal fürgewendter Eynreden vnverhindert deß iuramenti calumniæ erlassen / vnnd von Ampts wegē der Bescheyd / daß D. B. denselben angeforderten Eydt für gefehrt ad proximam zu erstatten schuldig / vñ so fern beyde Theil nach erstattem Eyd / darauff alle vnnd jede jhre Handlungen vnd Recessz repetiren vnd bekräfftigen werden / daß als dann gedachtem Fiscal die in exceptionibus den 6. Octob. Anno 54. eynkommen / in euentum gebettene compulsoriales erkennt seyn sollen / ꝛc.

VOTVM VI.

In causa G. VV. contra K.

Svmmaria.

1 *Pro defensione captiui an frater quoque interuenire possit.*
2 *Decisio huius causæ in quib. potissimum consistat.*
3 *De crimine commisso liquidissime constare debet, vt quis carceri & quæstioni committatur.*
4 *Quid quærendum, antequam quis quæstioni vel carceri committatur.*
5 *Infirmitates mortalium variis modis contingere possunt.*
6 *Sola offensi assertio delictum non probat.*
7 *Indicia secundum qualitatem criminum esse debent.*
8 *Conditio personæ si sit boni nominis & famæ, delicti præsumptionem excludit.*
9 *Probationes ab aduersario proficiscentes omnium optime probant.*
10 *Qualitas vitæ anteactæ omnem maleficii præsumptionem excludit: & ex vita præterita de præsenti præsumitur. nu.* 11.
12 *Socius criminis non facit indicium ad torturam: præsertim si est periurus. nu.* 13.
14 *De facto non constat, nisi prius de eius qualitate constet.*
15 *Indicia debent esse certa, & determinata, non perfunctoria.*
16 *Indicia in specie probari debent, non in genere.*
17 *In inquisitione omnes circumstantiæ delicti in specie poni debent, quo loco & tempore illud commissum sit.*
18 *Inquisitio quando dicatur incerta, vaga, & obscura.*
19 *Indicium probari debet per duos testes, vel saltem vnum omni exceptione maiorem.*
20 *Dictum offensi, & in articulo mortis constituti, indicium ad torturam non facit. n.* 21.
Vna præsumptio quando aliam iuuet: & quando locum habeat. nu. 22.
23 *Testes singulares de factis diuersis loco & tempore deponentes, nisi ad eundem finem tendant, ad probationem faciendam non coniunguntur.*
24 *Indicia ad torturam debent esse certa, limitata, verisimilia ac probabilia.*
25 *Qualis quisque est, talium consortio delectatur.*
26 *Iudex ex malorum conuersatione circa indicia ad torturam mouetur.*
27 *Ex conuersatione præsumitur, quibus morib. quisque sit.*
28 *Occasio, locus & tempus maximum rei gestæ vel non gestæ indicium probant.*
29 *Captiuo petenti, antequam torturam subeat, an danda sit copia indiciorum cum termino ad faciendum suas exceptiones.*
30 *Copia accusationum Reo danda est, & cur. nu.* 31.
Idque locum habet etiam in atrocissimis delictis. nu. 32.
33 *Grauamen captiuo per torturam illatum postea reparari nequit.*
34 *Iura Reis quam Actoribus sunt fauorabiliora.*
35 *Copia indiciorum denegata inquisitio ipso iure non valet.*
36 *Indiciis leuibus nec multum vrgentibus apparentibus tortura repeti non debet.*
37 *Homines robusti & serui aliter sunt torquendi, quam ingenui & delicati.*
38 *Semel tortus amplius torqueri non debet: Limitatio huius quæst. nu.* 39.
40 *Confessio in tortura facta sine legitimis indiciis non valet.*
41 *Confessio ob tormenta repetita, quæ repeti non debuerunt facta, nullius est momenti.*
42 *Coniecturæ verisimiles in inquisitionibus & indiciis attendi debent.*
43 *Testibus de mala fama in specie deponentibus magis creditur, quam in genere de bona fama deponentibus.*
44 *Plus creditur duobus testibus in specie, quam pluribus in genere deponentibus.*
45 *Fama vel opinio hominum probari debet, alias nihil releuat.*

46 *Testimonium magistratus in loco priuato factum, pro publico testimonio non est habendum: Ratio cur senatus testimonium pro Rea G. non faciat. num.47.*

48 *Posterior præsumptio priorem tollit.*

49 *Vltimæ famæ, & quæ est tempore accusationis, standum erit.*

50 *Dictum socii criminis indicium ad torturam facit: & in quibus hoc fallat.n.51.*

52 *In veneficio probando etiam consocii testes admittuntur, & cur.*

53 *Crimina impunita manere non debent.*

54 *In delictis exorbitantib. & atrocissimis iura trãsgredi permissum est.*

55 *Veritas, si aliter haberi nequit, coniecturalis probatio ad torturam & condemnationem sufficit.*

56 *Sagæ an opera Diaboli ad cœtus nocturnos transportentur.*

57 *Venefici licet de loco in locum non transportentur, tamen ob pactum cum diabolo initum damnandi sunt.*

58 *Lamiarum duo sunt genera, & quænam.*

59 *Infirmitates naturales successiue debilitare solent.*

60 *Vnus vir integræ famæ ad torturam indicium facit.*

61 *Indicia imperfecta si coniungantur, vnum perfectum indicium efficiunt: Ratio, quia propria confessio omnium est perfectissima. numero 62.*

63 *Indicium maleficii certissimum est, cum quis se ante condemnat, quam accusatur.*

64 *Iudex, si de delicto constat, per indicia ad torturam & inquisitionem progreditur.*

65 *In quibus delictis nulla vestigia remaneant.*

66 *Fœminæ, quæ alias honestæ censentur, an veneficium commisisse præsumatur.*

67 *Indiciorum copia Reo non semper danda est.*

68 *Inimicitia ad reprobandum alterius testimonium capitalis esse debet.*

69 *Stylus & obseruantia fori pro lege seruari debet.*

70 *Nullitas actus non attenditur, si ita de facto obseruatur.*

71 *Vsus longæuus pro iure allegari potest.*

72 *Consuetudo Germaniæ hoc loco quæ.*

73 *Defensio licet nemini auferri debeat, tamen modus defensionis variari potest.*

74 *Locus aut tempus in inquisitione non est apponendum.*

75 *Nouis indiciis non superuenientibus Iudex de veneficio suspectam fœminam non torquere potest.*

76 *Leuiter tortus iterum torqueri potest.*

77 *Leuis tortura non est, nec dicitur tortura.*

78 *Senatus cur legitimam causam repetendi torturam habuerit: Huius rationes quæ.n.79.*

80 *Tortura de consuetudine pluribus quam tribus vicibus repeti potest: contrarium hodie tamen obseruatur.n.81.*

PRocuratoris constitutio iusta: Iurisdictio fundata ex ord. *part.2.tit.28.& penul.* Et quia hęc causa concernit defensionem captiuæ, non solum † frater, sed quilibet alius per ea interuenire potest, *Bartolus in l. si quis in seruitute. numero tertio. ff. de furtis.* videtur autem † decisio 1 2 causæ in tribus quæstionibus potissimum versari: de quibus singulis videndum est, & si qua ratione à nullitatibus prætensis processus saluari poterit, breuiter discutiendum. Prima quæstio est, an Senatus legitima & sufficientia habuerit indicia contra captiuam procedendi, non solum ad inquisitionem, sed etiam torturam? Vbi sciendum ante † omnia, non esse 3 committendum carceri vel quęstioni aliquem, cum de crimine commisso non satis liquide constat, *Iul.Clar. in pract.crim.§.fina.q.4.n.1.q.64. num.3.*

Primo enim quæritur: An delictũ † sit com- 4 missum, deinde quomodo, cũ quibus, & quando. Verũ in casu præsenti nulla videntur omnino extare vestigia sortilegii vel maleficii commissi in segetibus, iumentis vel hominibus, excepto, quod obiicitur de veneficio balneatoris & puero Ephippiarii cuiusdam per captiuam (nostram,) vt dicitur maleficiato. In quo postremo tamen non insistunt Rei, & hanc vanam suspicionem fuisse colligitur ex 20. Testibus, ad 17. interrogatorium 15. & 16. defensionales. Ad balneatorem vero quod attinet, negari non potest, hominem esse mortuũ, non tamen constat, an veneno vel maleficio potius absumptus sit, quam morte naturali. Nam infirmitates variis † modis cõtingere possunt, præsertim cum 5 nullum veneni signum in corpore eius deprehensum, nec iudicio medicorum hominem venenatum fuisse reperiatur. Quod autem sola assertio † offensi non sufficit ad faciendum 6 constare de delicto, sed hoc committendum sit discretioni peritorum, decidit in hac materia Franciscus Chasanus *de malefic.cap.4.* late Ægidius Bossius *in tit. de delict.nu.4.cum aliquot seqq.* vbi volunt, quod iudices curent inspici cadauera per peritos, qui omnia sub iuramento referant in actis, hanc practicam seruati à cautis iudicibus tradit Iul. Clar. *d. quæst.4. numero quinto.* Nam quia † indicia debent esse secundum qua- 7 litatem criminum: ideo si quis veneficii accusatur vel inquiritur, oportet ostendere cadauer lictoribus decoloratum, &c. Magna igitur & suspecta fuit negligentia Senatus, qui in tam graui delicto, nulla adhibita corporis inspectione, neque vllis indiciis apparentibus, pronuntiauit captiuam subiiciendam esse torturæ: cum adhuc non satis constaret de delicto commisso, potuit enim, vt iam dixi, balneatoris debilitas ex defectu naturæ contigisse, præsertim, cum non tam subito extinctus sit, sed post haustũ vini plurib. septimanis superuixerit, ita quod præsumatur

natu-

naturali morte decessisse potius, quam violenta. Sed posito, quod constaret de delicto, tamen indicia à Reis allegata non videntur satis esse vrgentia ad torturam, maxime considerata fama & vitæ integritate huius captiuæ. Nam de honesta illius conuersatione affirmant testes, plerique etiam ab aduersariis producti ad interrogat. 17. primi, & aliquot seqq. articulorum, &c. similiter ad 82. & 83. defension. quorum quintus, 6.7.9.12.13.14.16.21.& 23. vno quasi ore fatentur, daß sie G. dum ibi
8 fuit, † für eine erbare Frawe gehalten worden/ vsque ad præsentem lagarum & balneatoris diffamationem. [Conditio personæ si sit boni nominis, conditionis & famæ excludit præsumptionem delicti. *Crauett consilio 244.numero sexto.* Et stante hac præsumptione indicia debent esse plura, vt ea persona torqueatur, *ibidem numero octauo.*] Quibus accedit testimonium satis luculentum, quatuor consulum & scribæ ciuitatis, qui in præsentia honestissimorum virorum nominatim interrogati, de illius vita & conuersatione vnanimiter responderunt, Sie wissen von der G. anders nichts / dann Ehre/ Liebs vnd Guts/ sed eæ demum sunt firmissimæ
9 probationes, † (teste Iureconsulto) quæ ab ore aduersarii proficiscuntur, præcipue vero à Maioribus & Rectoribus ciuitatis, etiam hoc ipso tempore factæ diffamationis, & paulo ante captuam. Igitur & si quæ fuissent indicia contra captiuam, tunc illa omnia diluerentur,
10 ex bona fama, ita quod † vitæ anteactæ qualitas excludat omnem præsumptionem maleficii aut indicium alias sufficiens ad torturam, *Crauet.cons.99.n.11.in fin.* quem refert Menoch.
11 *cons.283.nu.16.* Porro, ex vita præterita † præsumitur de præsenti, nec facile credendum est, eam, quæ se honestam hactenus exhibuit, tam subito immutatam, vt se vitiis, nedum tantis criminibus turpiter contaminarit, *c. cum in iuuentute.extr.de præsumpt. late Tiraq.de pœn.tem.cau. 51.nu.156.* Sed vt rem ipsam aggrediamur, non multum videtur strinxisse prima nominatio trium sagarum, quæ captiuam nostram detulerunt, daß sie mit dem Laster der Hexerey be-
12 hafft / siquidem de iure communi socius † criminis non facit indicium ad torturam, maxi-
13 me, quando † est periurus, *Guid.de Suzaria in tr. de indic.nu. 5.* [Contrarium probat Constitutio Caroli V. pœnalis, *art.25.vers.* zum sechsten. Multo minus fidem merentur, quia fidem abnegarunt, suum corpus & animam Satanæ manciparunt. Bern. Comens. *de strigib. num.13.* vbi inquit, non esse his facile credendum, quia etiam Diabolus personam huiusmodi mulieris ad decipiendum alios assumere potest, item tenet Iacobus Sprengerus *in malleo maleficarum part.3.quæst.33.* Insuper dictæ mulieres videntur magis deponere de iure, quam de facto, ideo tale indicium nihil operatur, nec præiudicat captiuæ: non enim constare de † facto dicitur, 14
nisi constet de qualitate facti, secundum Barto. *in l.qui sine.ff.de quæstion.* Nec sufficit dicere aliquem venefícum, vel sacrilegii Reum, nisi in specie dicatur, quando & qua ratione illud crimen perpetratum sit, *Aug. consilio 304.* Ex forma statuti, vbi exemplificat in latrone & aggressore, quem refert Paris. *in tractat. de syndic. §. quidam latro. num.2.* Et licet affirment, daß die G. in jhrer Gesellschafft vnd Gemeinschafft gewesen/ tamen hoc dictum est nimis generale & obscurum, nullis circumstantiis loci vel temporis circumscriptum. Cæterum, indicia † de- 15
bent esse certa & determinata, non perfunctoria, *Bal.in cons.402.quæritur an per solam.tit.5. Crauett.cons.262.n.1.* vbi vult, quod indicia † de- 16
bent probari non in genere, sed in specie, aperte & specifice, certo & limitato modo, quia alias inquisito auferretur potestas se defendendi. Igitur volunt DD. quod in inquisitione debent poni in specie omnes † circumstantiæ 17
delicti, quo loco & tempore commissum sit, alias diceretur inquisitio † incerta, vaga & ob- 18
scura, & non procederet, parte opponente, vt dicit Marant. *part.6.de inquisit.nu.37.* non enim licet in tam graui causa, cum discrimine alterius vagari per vulgata. Alterum indicium est delatio balneatoris, qui vnicus est & singularis, & quia de speciali actu testatur, nullam facit probationem. Debet enim indicium probari per † duos testes, vel saltem vnum, qui sit 19
omni exceptione maior, [imo non sufficit ad torturam vnius testis, licet exceptione omni maioris depositio, *l.1. §.4. l.20.ff.de quæstion. per l.9.C.de testib. Hottoman. cons.96. n.14.* vide Thomam Gramma. *cons.1. n.1.*] & dicit nostra captiua, sibi factam iniuriam per captiuam oblatam ex his, quæ scribit Alexand. *cons.99.vol.1. Constit. Caroli V.art.23.vers.* Aber so die/ &c. Quinimo negari non potest, quod dictus balneator accusatoris potius, quam testis personam sustineat, nam ad substantiam & suggestionem illius factum est, quod captiua nostra inquisitioni tandem & torturæ subiecta fuerit. Ideoq; dictum
offensi † etiam constituti in articulo mortis non 20
facit indicium ad torturam, *l.si quis in graui. §. si quis moriens ff.ad Syllan. Iul. Clar.d.§.fin. q.27.n.17.* Nec moueor, si dicatur, quod in materia indiciorum † vna præsumptio iuuat aliam, *Bartol.in* 21
l.fina.ff.de quæstio. Et sic videtur fieri indicium saltem ex pluribus simul iunctis: quia respondetur illud procedere, quando singula indicia in † suo genere essent perfecta, & ad plenum 22
probata, *Bar.& DD. in l.admonendi.ff.de iureiu.* setus in casu præsenti, vbi balneator deponit de actu separato & plane diuerso à superiori, d. sc. mulierum obiectione: Idcirco cum aliis coniungi non potest. (Testes etenim singulares deponentes † de factis diuersis loco & tempore, 23
nisi tendant ad vnum & eundem finem, non

coniunguntur ad faciẽdam probationem, quia inde non resultat indicium ad torturam.) Casonus *de tormentis. c. 6. n. 11. cum seq.* Postremo, indi-
24 cia vt sint † sufficientia ad torturam, non solum debent esse certa & limitata, sed etiam probabilia & verisimilia, *l. milites. §. oportet. C. de quæst.* sed si percurremus diligenter & considerabimus prædicta indicia, nullum horum tale esse videtur: verisimile enim non est, fœminam primariam & opulentam perdidissimorum hominum consortio se adiungere, & tantum scelus in se admittere voluisse, præsertim cum nulla præcesserit suspicio huiusmodi criminis antea perpetrati, vel quod cum talibus mulieribus conuersationem habuerit vnquam. Nam
25 qualis quisque † est, talium consortio delectatur, *Gandin. super maleficiis, rubric. de præsumption. & indic. folio mihi 175. num. 3.* vide pulcra notata apud Crauett. *cons. 220. num. 12.* vbi allegat Alexand. *consil. 119. & 154. libr. 5. & Marsil. in pract. crim.*
26 *§. expedita. n. 93.* quod ex conuersatione † malorum multum moueatur animus Iudicis circa
27 indicium ad torturam, & ex † conuersatione præsumatur, quibus quisque sit moribus, notat Bald. *in l. eum qui. C. de Episc. & cler.* Præterea nulla hic reperitur causa delinquendi, quæ tamen in Reo maxime considerari debet, *l. qui cum vno. in fine. ff. de re milit.* Quam enim verisimilitudinis speciem habet, quod arguitur, captiuam d. balneatorem non solum compatrem suum, vt constat ex actis, sed etiam tot beneficiis à se cumulatum, voluisse sine vlla causa, nullis præcedentibus minis vel indiciis, veneno tollere; cui tamen ante & post in infirmitate sua, visitando & consolando, affuisse asseritur, & omnia beneuolentiæ & humanitatis officia exhibuisse. De-
28 inde, quia occasio, locus † & tempus maximum rei gestæ vel non gestæ indicium probent, nullam omnimodo occasionem propinandi venenum fuisse, maxime in præsentia mariti & familiæ. Ex quibus colligitur, indicia supradicta non solum esse nimium generalia, incerta, & obscura, sed veritati & rationi minus consentanea, & per consequens non satis vrgentia ad torturam. Altera nunc occurrit quæstio:
29 An captiuæ † petenti, antequam subiret torturam, danda sit copia indiciorum cum termino, ad faciendum suas defensiones? Manifesti
30 enim iuris est, quod inquisito copia † dari debeat, vt de indiciis se purgare, & suas exceptio-
31 nes † contra personas & dicta testium proponere queat, textus est *in capitul. qualiter & quando. §. debet igitur. de accusation. Bartol. in l. final. nu-*
32 *mero octauo. ff. de quæstionibus.* Et hoc † obtinere etiam in atrocissimis delictis, vt in crimine læsæ maiestatis, & similibus, tradit Boss. *tit. de indiciis. n. 74.* tum quia grauamen illatum per tortu-
33 ram † postea reparari non potest, tum quia iu-
34 ra † summopere fauent Reis, præsertim in infligendis pœnis. Constat autem ex Actis, copiam indiciorum à captiua & amicis pro sua defensione aliquoties petitam, sed denegatam ex causa, (vt testes nonnulli deponunt, ad 25. interroga. 8. vsque ad 18. defensional.) dieweil es diß Orts nicht gebräuchlich. Idem patet ex instrumento numer. 7. Ex quo infertur, quod denegata copia indiciorum, inquisitio † non 35
valeat ipso iure, idem Aug. *in tractat. malefic. in verbo, quod fama publica. §. idem aduertas. numero trigesimoseptimo. folio mihi quadragesimosexto.* Nam ad defensionem inquisiti pertinet, vt articulorum copiam habeat, quæ nemini auferri debet, ne à Principe quidem, adeo, quod Iudex etiam nemine petente, ex officio tenetur quærere defensiones Reorum, per text. *l. si non defendantur. ff. de pœn.* & si aliter fiat, processus erit nullus, neque Reum prægrauat, per ea quæ tradit Alexand. *consilio nonagesimosexto, numero septimo. Gail. de pace publica. libro secundo. cap. 7. numero 6.* Et *Chil.* Goldtstein *in sua pract. cap. 2. de inquisit. num. 1. cum seq. Brunus de hæret. cap. 8.* volunt similiter, quod contra inquisitionem opponi possit, si Reo non sunt exhibiti articuli inquisitionis.

Tertium quæsitum est, De modo torturæ, in quo Rei quoque non parum deliquisse videntur, siquidem ex iure certum est, torturam esse adhibendam iuxta qualitatem indiciorum, & conditionem personæ. Igitur quando apparent indicia leuia, † & non multum vr- 36
gentia, tortura repeti non debet, præsertim in fœmina, quia aliter sunt torquendi † serui & 37
robusti, aliter ingenui & delicati, *dicta lege, milites. Cod. de quæstionibus.* Et vt concedamus, indicia fuisse satis vrgentia, tamen quia captiua prima & secunda vice impatienter torta in sua innocentia perstitit, atque hoc modo indicia, si qua fuissent, sufficienter purgauit, vlterius torqueri non debuit: est enim tristissima iuris regula, quod semel tortus † amplius tor- 38
queri non debeat, nisi noua superueniant indicia, & † quidem vrgentiora primis. Liquet 39
autem ex Actis, nulla in proposito superuenisse indicia, & captiuam non semel secundo & tertio, sed interpellatis quinque diebus, (vt ipsimet fatentur Rei in suis defensionalibus) quindecim vicibus semel atque iterum subiectis ponderibus grauissime tortam, vbi nullo modo excusari potest, quod fatetur Scultetus in sua defensione ad 20. vsque 66. defens. post confessionem extortam, cum nihil restaret amplius, super quo captiua interrogari debuit, non dicitur excedere tres vices, & Rei torti vltra ternarium detur torti immoderate, & videtur fateri vi tormentorum. Casen. *de tormentis. capitulo decimoquarto, numero quarto,* vbi dicit, quod si confessio facta † in tortura si- 40
ne legitimis indiciis, non valet, ita confessio facta † ob tormenta repetita, quæ repe- 41
ti non debuerunt, nulla est, per iura ibidem alleg.

alleg. ex quibus concluditur dd. Reos non solum indebite nulloque seruato iuris ordine, sed & nulliter contra naturalem æquitatem & rationem processisse. Sed his non obstantibus, pro qualitate huius causæ contrarium decidendum puto, & quia in inquisitionibus &
42 indiciis attendi debent † coniecturæ verisimiles quæ capiuntur ex fama, qualitate facti, & conditione personarum, ideo videndum ante omnia de fama captiuæ de qua in specie deponit 3. Testis ab Actore productus ad 17. speciale inter. Similiter quartus Reorum testis ad 82. & 83. defens. qui dicit se audiuisse, daß vngefehr vor vier oder fünff Jahren etliche Weiber so Hexerey halben zu T. verbrennt worden / auff sie G. bekennt haben sollen / cui etiam suffragatur 10. Testis ad 2. Interrog. 95. defens. Item 15. testis ad 82. & 83. defens. daß er vor vier oder fünff Jahren bey den M. gehört / da sie G. lenger da blieben were / würde jhr vielleicht widerfahren seyn wie K B. Cum quibus concordant ad 17. defension. Similiter 18. ad 17. Interrogat. 1. & aliquot seqq. articulorum. 19. Testis ad 17. & 84. Defension. Ex quorum dictis colligitur, G. biennio vel triennio ante capturam de Sortilegio suspectam fuisse, quam suspicionem etiam non parum auget, quod ipsamet captiua examinata per commissarium iurato deposuit, daß von wegen deß vorigen Stattschreibers Abgang allerhandt heimlich gemürmeln ergangen / gegen sie eines Trucks halben / so er eyngenommen / vnnd sie vielleicht deßwegen inn verdacht gekommen seyn möcht. Quibus etiam adminiculatur, quod deponit 17. testis ad 17. interrogatorum, primi & seqq. articulorum defensionalium, daß der geweseine Stattschreiber die G. inn Argwohn gehabt hat / ob potionem sibi exhibitam, also daß sie jhm etwas angethan haben solte / vnd sey er folgendts den andern oder dritten Tag gestorben / Et licet vt supra dictum testes nonnulli deponant, daß sie G. vor ein fromme Erbahre Fraw gehalten worden / vsque ad delationem trium mulierum, & Balneatoris, tamen illa depositio est minus generalis, quæ eliditur per contrariam famam, & præsumptionem specialem, maxime quando est super eodem genere delicti, *Hippol. in l. de minore. §. plurimum. numero 92.*
43 *ff. de quæstionibus.* vbi inquit, quod testes † deponentes specialiter super mala fama alicuius, præferuntur testibus deponentibus in genere de bona fama. Ideo quamuis mille testes dicant Reum esse bonæ famæ; & pauci contrarium dicerent, indicitur purgatio, quia vtrumque esse potest, Innocent. *in cap. inquisitionis. de accus.*
44 Nam plus † creditur duobus testibus in specie quam pluribus in genere deponentibus. Præterea asserti Testes dum loquuntur de reputatione captiuæ, quod pro honesta fœmina fuit
45 reputata, tamen non probant † famam per ea quæ tradunt Bartol. & Doctor. *in dicto §. plurimum.* Imo non probaretur fama, etsi testes dicerent, quod ita fuerit habita publice. *Bartol. in l. 3. §. eiusdem quoque. in fin. ff. de testib. Alexand. consil. 20. volum. 4.* quia potuisset ita publice ab vno reputari. *Crauett. consil. 262. numero quinto.* Nec releuat, quid de innocentia captiuæ & testimonio † Senatorum quorundam ex aduer- 46
so adducitur, nam id factum constat priuatim in ædibus ipsius G. captiuæ, tempore celebrati conuiuii, vel minime conueniebat, indicia delati criminis exaggerare, multo minus indicium & senatus sententiam de futura G. inquisitione & captura amicis & fautoribus eiusdem reuelare. Deinde hoc apparet factum † ante 47
assumptam informationem, & inquisitionem Senatus. Ideo nihil impedit quo minus postea, pluribus aliis & nouis superuenientibus indiciis ad inquisitionem specialem & capturam procedi possit. Posterior † enim præsum- 48
ptio, tollit priorem. *Gand. d. rubr. de præsumpt. & indiciis. numer. 15.* & si fama † probaretur di- 49
uersis temporibus, standum erit vltimæ famæ, quæ reperitur tempore accusationis vt eleganter notat Hippol. *in l. 1. §. si seruitus. numer. 9. ff. de quæst. & in dicto §. plurimum. numer. 47. cum ibi allegat.* Alterum fundamentum Reorum est indicium & nominatio 3. sagarum, quarum vna quoque in carcere confrontata simul cum reliquis duabus in sua confessione vsq; ad mortem constanter perseuerauit. Quamuis autem regulariter dictum socii † criminis non facit indi- 50
ciam ad torturam, etiam in criminib. exceptis, tamen hoc † fallit si alia concurrit præsumptio 51
vel si plures contra aliquem deponunt, Carer. *in sua pract. §. 1. numer. 122. Iul. Clar. d. §. fin. quæ. 21. numero nono, Boer. decis. 319. numero vigesimoquarto.* Et peculiare est in hoc genere delicti, vt affines huius criminis audiantur, per text. *in l. fin. C. de malef. & mathem.* atque ex hac quoque causa maleficæ † in testes admittuntur, licet sint in- 52
fames ex facto, cum tam exectanda crimina, quæ fiunt noctu plerumque in locis abditis & remotis, qui per alios testes nequeunt reuelari, quam qui huiusmodi ædibus, quas adeunt de nocte interfuerunt: igitur iure talium etiam adhibentur testimonia, ne crimina † ma- 53
neant impunita. Idque sic generaliter obseruatum, & practicatum fuisse hactenus à Iudicibus Germaniæ, Galliæ, & Italiæ in hoc delicto ex Sprengero & Paulo Grillando refert Ioan. Bodin. *de magorum dæmonomania lib. 4. cap. 2. 3. & 4.* vbi vult, non esse hic religiose inhærendum regulis iuris, sed extra ordinem procedendum, diuersa à cæteris criminibus ratione. Nam in exorbitantibus † & atrocissimis delictis lici- 54
tum est iura transgredi, *Innoc. in c. cum omnes extra de const. Alex. & Ias. in l. de pupillo, 5. §. si quis forte. 4. ff. de oper. nou. nun.* Constat præterea, quod in delictis secretis, & quæ sui natura non possunt

probari, nisi per certum genus hominum, Iudex potuit animosius arbitrari, & ex indiciis minus legitimis ad torturam peruenire, vt tradit Bossi. *in pract. tit. de indiciis. numer.* 200. adeo, quod si veritas haberi aliter non potest
55 † coniecturalem probationem putant sufficere non solum ad torturam, sed etiam ad condemnationem, *Bald. in l. quicunque. versic. octauo nota. ff. de seru. fugit.* Sed hic occurrit alia difficultas, quæ inquisitionem prædictam remorari videtur. Nondum enim adhuc satis exploratum, neque apud Doctor. definitum reperitur, an verum sit quod dicitur, sagas opera
56 † Diaboli ad huiusmodi cœtus nocturnos trãsportari, sunt enim, qui opinantur, nihil harum rerum realiter fieri, sed per imaginationem tantum & quasi per somnium, atque eas ob id commiseratione potius, quam supplicio dignas esse, quorum autor Placentius Vierus, pro quibus facit *ca. Episcop. 26. qu. 5.* sed contra corporaliter transferri probat Paulus Grillandus *de Sortilegiis. Ioan. Bodin. de mag. Dæmo. Sprengerus in malleo*, & plures alii, quorum sententia communior est, & non solum probabilibus argumentis sed & viuis multorum testi-
57 moniis & exemplis comprobata † vtrum tamen sit, satis erit, ad inquirendum, quod eiusmodi homines, cum Dæmone paciscentes, fidem Deo creatori suo abnegarunt. Licet enim nihil aliud interuenerit, tamen hoc scelus meretur pœnam atrocissimam. Idem Bodin. *dicto capitu. 4. de præsumpt. aduersus magas.* Præterea responderi potest, quod teste Gril-
58 lando duo sint Lamiarum † genera; Alterum professionis expressæ, quales sunt illæ, quæ translatæ tempore nocturno, diabolum adorant; Alterum tacitæ in qua sunt venificæ, & quæ diuinatorias & maleficas artes exercent. Quamuis ergo captiua pro saga in primo genere inquiri non possit, tamen pro venefica in secundo genere inquisitionem effugere nequit, cum non magis ad vnum, quam ad alterum genus indicia pertineant. Tertium fundamentum Reorum, est inculpatio Balneatoris, qui, vt testes plerique affirmant, fuit vir probus & honestus, cui tanto maior fides habenda est, quod non vltionis studio hæc dixerit moriturus, cum nullas vt dictum est, contra delatam inimicitiam causas habuerit. Deinde quia testatus est de re seu maleficio in suos sensus quodammodo incurrente. Nec moueor quod non tam subito decesserit, fit enim interdum quod quis tanto veneno & longis cruciatibus ita conficiatur, vt vniuersa virtute contabescente tandem emori cogatur. Et indicium veneni esse potest, quod infirmitas Balneatoris, illico post haustum vini superuenerit, sine alia præuia debilitatione, cum tamen
59 naturales infirmitates † succedentes soleant de-
60 bilitare. Quod autem dictum vnius † hominis de rei veritate vel de ipso maleficio deponentis, si sit integræ famæ, facit indicium ad torturam, maxime aliis concurrentibus præsumptionibus & coniecturis, communiter tenent Doctor. *in l. 1. ff. ad Syllan.* Cui etiam adminiculatur, quod supra dictum est, de suspicione & morte Archigrammatei quondam defuncti, vt ne dicam interim de puero Ephippiarii de quo deposit 9. Testis ad 83. defen. Nec obstat, quod dicitur tres testes omnino esse singulares & de diuersis actibus deponentes, nam etsi horum singularia sunt de singulis factis testimonia, vniuersaliter tamen in sortilegii seu veneficii crimine consentiunt, talem autem probationem sufficere in occultis, supra ostensum est. Et notat Specul. *titu de inquisit. §. 1. Bald. in l. actor. numer. 5. C. de prob.* Et hoc genus probationis *singularitatem adminiculatiuam* vocant Doct. quia scilicet de vniuerso & generali crimine inter testes omnino conuenit. Quod itaque in hac causa singulare est, alterum ab altero non euertitur, sed probationem adiuuat, & firmiorem facit, *Bald. in rubr. de controuers. Inuestiturę. in vsib feud. & in auth. rogati. C. de testibus.* Igitur quia omnia indicia tendunt † ad probandum vnum 61
totum seu vniuersale, etiamsi essent imperfecta tamen coniunguntur. Casonus de tormentis *cap. 6. numer. 11. cum seqq. Hippol. in pract. §. diligenter. num.* 149. vbi concludit, quod licet plures semiplenæ probationes non coniungantur ad faciendam plenam probationem, tamen ad faciendum vnum indicium. Nam licet in specie sit diuersitas actuum, tamen in genere est eadem qualitas, quæ ex pluribus & diuersis actibus resultat, & omnes isti actus habent causas colligatas ad probandum idem genus maleficii. *Cast. cons.* 113. Accedit postremo non solum latitatio & suspicio fugæ, de qua deponunt 17. 18. & 19. Testis ad 2. inter. 88. defens. Item 21. Testis sub eodem articulo, cum annexis Interr. sed etiam ipsamet Rea in carceribus prædixit, Sie werde verbrennt werden / & quamuis obiurgata à custodibus vt taceret, tamen in eo obfirmate permansit, rationem reddendo non semel sed sæpius, † Sie wisse mehr / dann sie die 62
Hütet. Hoc autem certissimum indicium † ma- 63
leficii esse, cum quis se ante condemnat, quam accusatur, tradit idem Bodinus *in d. tract. cap. 4.* Ex his concluditur Senatum indicia habuisse satis idonea, præsertim in crimine tam atroci & occulto, vbi iudex dicitur esse facilior ad torturam, secundum omnes Bald. *in l. 3. num. 3. C. de Episcop. aud Guid. de Suzaria, de indic. & tor. nu. 21. Paris. in tract. de Synd. §. tortura. nu. 9.*

Nec obstant argumenta in contrarium adducta. Primo, debere Iudici ante omnia † con- 64
stare de delicto, priusquam ad inquisitionem & torturam progrediatur, sunt enim quædam delicta † in quibus nulla remanent vestigia 65
quale est hæresis, Sortilegium, & id genus alia,

quæ

quæ in animo plerunque consistunt, de quibus etiamsi plene constare non potest, tamen secundum subiectam materiam sufficit, si aliquo modo constet de delicto saltem per indicia. *Bald. in l. cum probatio, ff. de probat. in d. tr. super maleficiis, folio mihi 175. pag. 2. de præsumpt. versic. aliud etiam nota, quam refert & sequitur Bossius d. tit. de delict. numer. 18. Ioannes Baptist. de pleb. consil. criminali, 132. numer. 22.* vbi volunt, quod in tali casu, vbi cessat rei euidentia, si adest indicium huiusmodi delicti, proceditur ad inquisitionem & torturam, alioquin delicta sæpe manerent impunita, & hoc practicari tota die in delictis, in quibus signa non remanent, testatur idem Bossius *in loco iam allegato.* Non obstat secundo: generalitas & obscuritas indiciorum ex aduerso obiecta. Nam licet factum nude tantum & simpliciter proponatur in articulis defensionalibus, tamen illud specialiter declarari potest ex confessione d. sagarum, auß jrer Vrgicht. Item ex confrontatione C.R. quæ in præsentia captiuæ circumscripto loco & aliis circumstantiis G. in cœtu aliarum sagarum conuiuio noctu interfuisse commonstrauit. Quibus adminiculatur, quod deponit 17. testis ad 3. defens. mulieres duas articulatas interrogatas de conuersione captiuæ, & admonitas in specie dixisse, daß sie G. in jhrer Gesellschafft/ vnd sonderlich auff ein mahl / da sie auff einem Weg vber die Stattmawer gefahren / mit gewesen. Atque hoc ipsum fassa est quoque captiua iisdem verbis fere & circumstantiis expressis, vt etiam in articulo defens. 48. Quod sane magnum est probabilitatis argumentum, quod scilicet plures separatim & vna seorsim ab altera, nesciente quid alia dixerit, conueniunt de eodem facto, loco & aliis circumstantiis delicti, vt eleganter docet Bern. Commensis *in suo tr. de strigibus. numer. 13.* non obstat tertio, quod dicitur, nõ esse verisimile tam execrandum flagitium in fœmina † tam honorata & opulenta, 66
vt quæ nullam causam habuisse videatur talia perpetrandi. Non enim eadem omnium delinquendi causa est, sed vt tradunt Dd. & quotidiana experientia docet, homines partim auaritia, partim libidine, alii ex alia causa ad huiusmodi adducuntur flagitia, nonnulli à Diabolo semel circumuenti postea desistere non possunt. Imo etiam inuiti verberibus & minis ad malefaciendum adiguntur. Idque satis liquet ex confessione captiuæ quæ plures abnegationis suæ causas habuisse fatetur, & vt apparet ex defensionali 60. atrocissimis minis compulsa fuit à Diabolo, vt balneatori puluerem toxicatum porrigeret, & hæc de indiciis. Venio nunc ad alteram quæstionem, quæ continet publicationem indiciorum & defensionem captiuæ, vbi animaduertendum indicia non semel, sed sæpius & diuersis temporibus ante torturam captiuæ fuisse prælecta, & excusationem illius, si quam haberet desuper auditam, vt apparet ex ipsiusmet depositione rotulo actorum inserta *fol. 198. pag. 2.* vbi fatetur, Schultetum sequenti statim die post factam incarcerationem vna cum aliis senatoribus ad se venisse, indiciisque & nominibus testium articulatim propositis & responsione captiuæ desuper audita, nihil tunc quidem seuerius actum, sed aliis discedentibus Z. G. solum apud se remansisse, welche sie getröstet vnd ermahnt/ diese zwey Artickl müsse sie verantworten/ darzu solte sie jre Freundtschafft zu Hülff nemmen. Interim pro maiori cautela Rei C.R. cum captiua confrontari fecerunt, quæ circumscripto loco & circumstantiis aliis, captiuæ in faciem dixit, da sie viel eher in Dassenbach gewesen. Et licet captiua nostra prætendat, se tunc quidem statim contradixisse pluribus hinc inde habitis sermonibus; tamen testis 19. ad 6. defens. iurato deposuit, G. se præsente confrontatam nihil omnino respondisse ad delati criminis obiectionem. (postridie duos senatores ad se venisse, coram quibus iterum se excusauit, offerens se ad probandum, daß solche gezücht auß Haß vnd Neydt beschehen. Porro sequenti sabbatho captiuam rursus examinatam in der gütte petiisse causas & indicia, weren jhr dazumal die 4. obgemeldte Vrsachen / vnnd deß Sattlers Kindt fürgehalten worden) Ex quibus colligitur, nihil à senatu præcipitanter actum, neque defensionem captiuæ fuisse denegatã, sed prælectis aliquoties indiciis, & nominibus testium publicatis, decimo tandem mense post factam incarcerationem ad torturam progressum: idque fatetur captiua in Rotulo ab Actore producto adeo quod à primo examine decem integros menses habuerit, ad se defendendum, antequam torturæ subiiceretur. Quamuis autẽ regulariter Iudex tenetur dare copiam indiciorũ Reo petenti ad faciendũ suas defensiones, tamen hic animaduertendum, quod si Reus † simpliciter pe- 67
teret copiam indiciorũ, neq; allegaret qualem defensionem haberet, sed solum diceret indicia illa nõ esse vera, ita quod Iudex videret manifestam calumniam, & petitionem factam animo differendi: tum eam posset denegare, & ita limitat Ludou. Bolog. *in addit. Guid. de Sazaria tract. de ind. & tortur. n. 63.* Idem consuluit Alex. quasi in terminis, *consil. 65. habita super contentis, vol. 1.* Similiter hoc declaratur, non esse intelligendum ita rudi Minerua, vt debeat dari copia in scriptis, sed communicatio, hoc fit per interrogationes Rei, præsentationes testium, & lecturã indiciorum. Idq; maxime consentaneum videtur cõstitutioni criminali, articulo 47. vbi quamuis dicatur de defensione captiuorũ, tamen nusquã copiam indiciorũ Reo tradendam in scriptis, sed captiuum antequam adhibeatur tortura admonendũ per iudicẽ, si qua ratione ꝓbare possit, se à delato crimine esse immunẽ,

& si

& si congruas & releuantes causas innocentis allegaret, tunc probationem captiuo non esse denegandam: ex quibus consequitur, quod si captiuus nihil tale prætenderet, quod probatum releuaret, Iudicem non teneri differre torturam. Atque hæc omnino in præsenti casu obseruata fuisse, ex præcedentibus colligitur: siquidem prælectis aliquoties indiciis, captiua examinata simpliciter contradixit, neque aliam fere defensionem allegauit, dann daß solche Gezücht auß Neidt vnd Haß beschehen. Causas autem inimicitiæ retulit non satis releuantes, von wegen der Kundtschafft so sie mit dem vorigen Stattschreiber gehabt/& quia dictis mulieribus ædibus illius interdictum fuerat, mögten sie darob ein Verdruß gehabt/ vnnd darauff die Gefangene auß Neidt angeben haben. In quibus verbis nihil certi ponit, quod probatum
68 releuaret: nam tali casu si inimicitia † non est capitalis, sed modo mulhebri concitata, non excusat per ea quæ notat Sprengerus *in malleo malef. part. 3. q. 5.* Facit quod in dubio semper præsumi debet, Iudicem motum ex causa in reiiciendis exceptionibus. *Innoc. in c. post electionem, de conces. præbend.* Præterea hic obseruandum, quod dicitur, stylum & obseruantiam fori esse
69 in contrarium, qui sane stylus † seruari pro lege
70 debet, *l. fin. C. de iniuriis.* Et quod nullitas † actus non attendatur, quando ita de facto obseruatur, notat Decius *in l. si auia, C. de succes. edict. Crauet. consil. 137. num. 8. & 9.* adeo quod longæuus
71 † vsus potest allegari pro iure. *Cardin. in clem. sæpe. §. quia vero, ext. de verb. sign. cum similib.* Notoria autem est consuetudo Germaniæ, † quod
72 criminaliter agendo per viam inquisitionis, in plerisque locis summarie tantum proceditur. Igitur si nihil aliud sit, possent tamen se tueri Rei nostri communi Germaniæ consuetudine, quod nihil aliud fecerunt, quam quod plerique Principes, ciuitates & status Imperii facere solent. Porro licet defensio nemi-
73 ni † auferri debeat, modus tamen defensionis variari potest. *Fel. in c. dilecti, versic. sed nota, ext. de excep. Alex. cons. 225. lib. 6. Vantius de nullit. ex defect. citationis, num. 9.* Certum autem est copiam indiciorum nō ob aliam causam tradi Reo, quam vt se ab indiciis purgare & defendere possit. Nihil igitur referre videtur, siue hoc faciat in scriptis, siue sine scriptis, dummodo terminum habeat competentem ad defensam; neq; enim aufertur defensio, sed determinatus quidam defensionis modus, qui iuris positiui est, & alius supereſt modus, quo se tueri potest. *Oldrad. consil. 43. Quæritur vtrum citatio.* Nec obstat, quod
74 in inquisitione debet apponi † locus & tempus; non enim per hoc redditur processus nullus, etiam si non apponantur. *Ludou. Carnerius in tr. de hæretic. num. 109.* Et tanto magis in crimine apostasiæ, sortilegii vel hæresis, quod tempore & loco non circumscribitur, cum sit delictum plerunque in animo consistens. *Ang. in l. libellorum. ff. de accus. late Menoch. consil. 100. num. 87. cum aliquot seqq.* Postremo dici non potest, indicia Actori non fuisse communicata: constat enim quod in causa mandati de relaxanda captiua, eadem indicia, vna cum articulis inquisitionalibus, exceptionibus Reorum inserta, & pro defensione captiuæ habitis copiis ab Actoribus in suis Replicis iam pridem plenissime examinata & disputata fuerunt. Quod autem his non attentis Rei nihilominus ad torturam processerint, in eo si peccauerunt, contra ius partis egisse potius, quam nulliter processisse videntur. Restat tertium quæsitum, de modo torquendi, quod obiicitur, Reos contra omnia iura † diuersis temporibus torturam sæpius 75
reiterasse, nullis superuenientibus nouis indiciis, (idque probari ex ipsa Reorum confessione, & articulis defensionalibus, medio iuramento exhibitis, vbi ad longum recensent, quoties & quomodo tortura adhibita, & ex quibus causis postea repetita sit.) Hoc tamen vtcunque defendi potest, si consideretur, quod captiua tot indiciis conuicta, prima vice leuiter tantum extensa corda, vt habet articulus 104. & testes qui interfuerunt torturæ desuper examinati deposuerunt, quæstionata fuerit, non tamen à terra eleuata. Notum est autem, quod leuiter tortus † iterum torqueri 76
potest. *Doctor. in l. vnus, ff. de quæstionib.* Nam † le- 77
uis tortura non est tortura, secundum Bald. *in l. 2. num. 2. C. quor. appell. non recip. quem refert Paris. de Puteo, d. tr. de repet. torturæ. num. 6.* Idcirco interiectis aliquot diebus ter quaterve repetita captiua petiit dilationem vsque ad aliud tempus, quod ipsi à Senatu permissum esse apparet ex propria confessione & responsione Actoris ad 109. defensional. Sed cum in proposito perstitisset, tandem tertio die sine vllo pondere tribus vicibus eleuata, petiit sibi dari cibum, iussitque vt à meridie ad se rediretur. Quo facto, apostasiam & abnegationem diuinam vltro fassa est sine tortura. Sed cum sequenti die iterum interrogata confessionem pridie factam reuocasset, vt patet ex responsione eiusdem captiuæ ad 115. defens. Senatus † iustam & legiti- 78
mam causam habuisse videtur repetendi torturam. Nam in hoc † conueniunt omnes, 79
quod confessus delictum de quo inquiritur, si postea negat, potest repeti ad torturam. *Bart. in d. l. vnius, §. Reus. Bald. in l. in bonæ fidei, n. 5. C. de iureiur.* Talis enim confessio dicitur nouum indicium & facit semiplenam probationem, *Bald. ibid. in vers. quæritur.* Cum quibus concordat constitutio criminalis, *art. 57. Iul. Clar. d. q. 21. n. 36.* Ideo quarta die semel sine, postea cum pondere bis à terra eleuata priorem confessionem ratificauit. Sed cum sequentibus diebus plura sponte de conuersione dictarum sagarum confessa, de nece balneatoris nihil fateri

voluis-

voluisset, quinta die duabus vicibus sine pondere eleuata, iterum petiit se deponi, quo impetrato, fassa est venenum balneatori à se exhibitum. Et licet dicant Dd. quod † repetitio
80 non debeat excedere tres vices, tamen hoc de
81 consuetudine non obseruari, † sed repetitionem fieri indistincte, cum Iudici videbitur, affirmat Bartol. *in d.l. vnius, §. Reus, numer. 1. Bald. in l. 2. numer. 11. C. quod met. causa.* Quibus etiam suffragatur constitutio criminalis *articulo 58.* quæ hoc totum reliquit arbitrio discreti Iudicis. Ex quibus apparet Senatum non excessisse modum in torquendo, maxime considerata qualitate criminis obiecti, quia aliter adhibetur tortura in causa ardua, aliter in leui, *l. vbi, C. de falsis. Paris. in d. tr. §. viso, de indiciis, nu. 2.* Aut si excessit, tamē excusari posse, ex causis iam allegatis, præsertim cum tortura adhibita sit cum tali moderamine, quod nullum membrum captiuæ fuerit debilitatum. Concludendum igitur Reos ab instituta actione absoluendos esse compensatis tamen expensis, propter culpam & negligentiam eorundem, in inquirendo commissam, & plura alia supradicta, quæ probabilem recipiunt disputationem. Saluis, &c.

Sententia.

In Sachen J. B. G. jetzo dessen Consorten/ Klägern eins / wider Meister vnnd Raht der Statt K. Beklagte anders Theils/ nullitatis, ist allem Fürbringen nach zu Recht erkennt / daß gedachte Beklagte von angestellter Klag zu absoluiren vnd zu erledigen seyen/ als wir sie hiemit dauon absoluiren vnnd erledigen / die Gerichts-Kosten derowegen auffgelauffen/ auß bewegenden Vrsachen gegen einander compensirend vnd vergleichend/ &c.

VOTVM VII.

In causa K. F. contra Abbatem monasterii R. H. & D. B.

SVMMARIA.

1 *Continentia causæ diuidi non debet, & cur.*
2 *Testes habiles defectum inhabilium supplent.*
3 *Interdictum Vti possidetis quando competat, & in quibus.*
4 *Matricula quantam fidem faciat.*
5 *Consuetudo aliqua siue præscriptio quantam fidem faciant & quando admittantur.*
6 *Registra ab authenticis personis scripta quantam fidem faciant, & quando.*
7 *Diuturnitas temporis actum solemniter esse celebratum facit.*
8 *Antiquitas est titulus legitimus.*
9 *Registris fiscalis quanta fides adhiberi debeat.*
10 *In omni facto antiquo magis creditur instrumentis & monumentis publicis quam testibus.*
11 *Præscriptio an de iure contra functiones publicas non currat.*
12 *Libertas à tributo an præscribatur.*
13 *Præscriptio an contra vtilitatem currat.*
14 *Functiones publicæ an & quando præscribantur.*
15 *Præscriptio de iure communi in tributis & collectis non currit.*
16 *Dominium rei patrimonialis licet præscribatur; solutio tamen canonis vel tributi non præscribitur.*
17 *Priuilegium contra functiones publicas non valet.*
18 *Seruitia & onera à potentioribus imposita, vi & metu extorta præsumuntur.*
19 *Solutio onerum coacta atque violenta concessam immunitatem vel aliud ius non tollit, neq; vllum ius tribuit. num. 36.*
20 *Quomodo probetur, hoc aut illud in hoc vel illo territorio situm esse.*
21 *Argumentum à toto ad partem in iure quando procedit.*
22 *Iniquum est eandem rem duplici onere grauari.*
23 *Interruptio post completam præscriptionem nihil iuuat & cur.*
24 *Probato quod res se aliter habeat, rem se ita non habere probatur: & probato, quod quis iurisdictionem habeat, probat, quod alius non habeat. num. 25.*
26 *Fiscus ad expensas non tenetur: nisi in euidenti calumnia. num. 27.*
28 *Qui totum non edidit, is nihil edidisse videtur.*
29 *Matriculæ nudæ an & quando sit credendum.*
30 *Ratio diuersitatis inter matriculam imperii, & matriculam collegiorum, an aliqua sit, & quæ.*
31 *An necesse sit, vt ab inscriptione matriculæ appelletur.*
32 *Appellatio cur ab Imperatore non fiat: supplicatio tamen ex gratia admittitur.*
33 *Antiquis monumentis publicis, documentis & libris magis creditur quam testibus, & cur.*
34 *Probatio veritatis præsumptioni recte opponitur.*
35 *Probatio testium simplex præsumptionem simplicem tollit.*
37 *Tacens & non contradicens pro consentiente habetur, & quando non.*
38 *Ius collectandi per non vsum non amittitur.*
39 *Antiquitas & antiquum est, quod centum annos excedit.*
40 *In antiquis testimonium de auditu sufficit, cur, & quatenus.*
41 *In dubio pro fisco iudicandum est.*
42 *Interpretatio in dubio fieri debet contra collectam.*
43 *Subditi an pro domino testes esse possint, & quando.*
44 *Monachi in causis suarum ecclesiarum testificari possunt, & cur.*
45 *Rector & prælatus ecclesiæ testes in causa eiusdem ecclesiæ esse queunt.*
46 *Vasalli quomodo pro suo domino testes esse possint.*

47 In

47 *In materia antiquitatis, domestici quoq;, subditi aliiq; inhabiles ad testificandum admittuntur, cur & quando.*

48 *Iudex tantum secundum allegata & probata procedere debet.*

49 *Acta in vno iudicio facta, in alio non probant etiam inter easdem partes, nisi pars producat.*

DA S. Processum hunc à nullitate defendi posse putat; etsi enim primo intuitu Cameræ iurisdictio non videatur competere, (quod insanabilis & irreparabilis defectus reputatur secundum Vanti. *de nullit. tit. 9 num. 6.*) quia Dux, vt Princeps Imperii habet Außträg / & Abbas habet superiorem: tamen dicit eos
1 propter continentiam † causæ, quæ non debet diuidi, recte hic conueniri potuisse. Deinde Iudex fisci est Iudex Rei: nam fiscus agit coram suo Iudice, licet non sit Iudex Rei, & sic Actor non sequitur forum Rei, *l. 1 & 2. C. vbi causæ fiscal. Castrens. in l. si rite, C. de priuil. fisc. l. 3. C. quando fis. vel priu. l. 1. & 2. C. vbi causa fisc. Geil. lib. 1 obs. 20. num. 1.* & fiscus agens forum Rei non sequitur, sed Iudex ipsius fisci de causa cognoscit, *l. 1. C. de repud. hæred. l. 3. de his quib. vt ind. Bart. Socin. in fall. reg. reg. 10. Specul. de comp. iud. adit. §. generaliter, nu. 10. & seq. Socin. in c. cum sic generale, num. 8. vsque ad num. 18. ext. de for. compet. Ord. Cam. quoq; ti. 20. p. 2.* nostram iurisdictionem fundat. Altera nullitas, quod testes absente fiscali sunt examinati, & quod subditis iuramentum non sit relaxatum, sic defendi posse videtur, videlicet quod si testes præsente parte aduersa produci debeant, vt iurent, sufficit tamen, si iurent altera parte citata, licet sit absens per contumaciam, *cap. 2. ext. de test. l. si quando, Cod. ead.* Deinde relaxatio non ita videtur magnopere necessaria, cum testes etiam ab alterutra parte producti debeant iurare, quod dicant veritatem, & sic vigore huius iuramenti tam pro Actore, quam pro Reo deponere tenentur. Deinde etiam attestationes hoc saluat, quod nonnulli sunt testes, qui iuramento non sunt obstricti, ideoque non opus fuit relaxatione, & sic habiles testes
2 † inhabilium defectum supplent. *Hyppol. singul. 154.* & sibi imputet fiscalis quod non comparuerit.

De Actione.

De iure communi actum videtur vtili interdicto, Vti possidetis. Vbique enim in Actis, & præsertim in responsione ad 20. artic. defensional. iactitat Fiscalis Imperium fuisse in q. possessione collectandi, & ipsa etiam inscriptio in matriculam possessionem probat. Item datur illud etiam ei qui ciuiliter tantum possidet: vel actum est actione in factum, surrogata in locum eius, quæ datur, si quis ratione solutionis tributi, collectarum vel iurium debitorum, fiscum vel officialem Imperii inquietat, seu turbat in soluendo illi nec præstando sibi pacifice, & igitur ne ipsum turbet, sed vt soluat in futurum. *Spec. in titu. de caus. poss. & propri. num. 12. & seq.* Item expulso à possess. iuris incorp. datur, etiam officium iudicis vel condictio ex canone vel lege. *Ferrar. pract. inform. lib. in caus. spol. poss. §. coram nobis, numer. 11. Bartol. in l. 1. §. 1. vti possid. Chass. in consil. Burg. tit. des enfans de plusieus, §. 4. vers. entragens nobles, num. 15.* Quia tamen petitio libelli magis petitorium quam possessorium respicit, dicendum potius confessoriam, quam vti possidetis † interdictum intentatum, 3
quæ competit, pro iure vectigali & aliis iuribus denegatis. *Bartol. in l. si publicanus, §. in omnibus, numer. 3 ff. de publican. & ibi in addition. in verb. possum petere.* Item interdictum: Vti possidetis ob id non putat competere, quod si quis negauerit plane deberi collectas, tunc cesset hoc, & competat interdictum Vnde vi, & interdict. Vti possid. *Innoc. in c. cum venerabilis, n. 2. de religios. domib.* Sicut autem pro iure Ecclesiæ Prælati habent possessionem vtilem, cum non sint Domini nisi ratione Ecclesiæ eam intentant. *Ioan. Faber in §. æque, col. 8. Instit. de action.* Ita & fiscus videtur habere nomine Imperii. Verum licet nulla harum competeret Fiscali, tamen haberet rationem ex constit. Imperii vel recessu Augustano, de Anno 48. §. etliche andere.

An intentio Fiscalis sit probata.

Censet optime probatam † per matriculam 4
Imperii & Registra der Anschläg à centum hinc annis in singulis Comitiis imperii. Quæ inscriptio siue matriculatio per Reum est confessata per resp. ad 2. artic. posit. Quod autem matricula habeat præsumptionem per se, probat, *l. nil petitionem, C. de aduoc. diuers. iudic. Barto. in l. matriculam, n. 4. C. de agent. in reb. libr. 12. Hortul. in tract. quis ten. probare negat. num. 169. & Ang. in l. scriniarios. C. de milit. test.* dicit quod non matriculatus reputetur priuatus. Ergo à contrario sensu, &c. Idem tenet Iason *in l. Barbarius, numer. 56. ff. de offic. prætor.* vbi ait, quod matricula inducat præsumptionem, inter positionem & inuestituram, hancque communem dicit Camill. Plantius *in dicta l. Barbarius, numer. 171.* Et hæc præsumptio certi roboris est, vt qui eam pro se habet, ab onere probãdi releuetur, *Ioan. Bap. Brun. in tract. de statut. præscript. gloss. 24. num. 2.* Nec contra hanc præsumptionem admittitur
† aliqua consuetudo siue præscriptio, nisi sit 5
immemorialis. *Paris. consil. 25. num. 23. lib. 4.* Item non admittitur probatio in contrarium, *Grau. de antiq. temp. 4. p. 8. materia, num. 13.* Quod libris collectariorum publica autoritate electorum quoque credatur notum est, & probat Henning. *consi. 10. c. 1. est tit. de tributis, num. 12.* Registra † quoq; si sunt bene custodita, & inueniantur in archiuis authenticarum personarum, puta eorum, qui habent potestatem scripturas 6
authen-

authenticas faciendi, fidem facere tradit Innoc. *in c. 1. n. 1. ad fin. de procurat.* vide Grauet. *de antiq. temp. p. 11. §. quarto limitatur.* Accedit quod licet huic extracto matriculæ alioquin tãquam scripturæ non crederetur, tamen si vetus sit scriptura (vt est nostra matricula, quæ habetur in cancellaria) facit præsumptionem vel semi-
7 plenam probationem. Et temporis † diuturnitas facit actum solemniter esse celebratum. *Rom. cons. 275. n. 3. Guid. Pap. sing. 197.* Sic etiam di-
8 citur, quod antiquitas † sit titulus legitimus. Grauet. *d. §. materia ista. nu. 2.* Vel si sit scriptura sumpta ex Archiuo publico subsignata à custode Archiui. *Montan. de finib. regund. cap. 6. num. 3.* prout hic factum est per Cancell. Moguntinum, penes quem imperii matricula habetur, quę plenam facit fidem, licet ille non esset Notarius. *gl. & Fel. n. 7. in c. cum causam. de prob.* Quod scriptura quoq; deputata ad locum publicum, plene probet, not. à Canon. *in c. ad audientiam. de præscrip.* Hinc factum existimat, quod 7. Octob. Anno 1550. SCtum in Camera sit factum, & in pleno Senatu conclusum, quod Registris
9 † Fiscalis fides adhiberi debeat (vide tamen *l. exemplo. C. de probat.*) nec opus sit ad omnes causas, vt repetat, tametsi nullæ rationes in prothocollo adscriptæ reperiantur. A qua conclusione non facile recedendum; præsertim cum respiciat publicã vtilitatem, *Ias. in d. l. Barbarius. num. 26. de offic. prætor.* Facit quod in omni
10 facto antiquo † magis credatur instrumentis, & monumentis publicis quam testibus, *l. census. ff. de probat. Bald. in l. si alterius. C. si min. se maior. dix. Abbas in d. c. ad audientiam.*

Ad fiscalis quoq; intentionem fundandam
11 facit, quod de iure præscriptio † contra functiones publicas non currat, *l. competit. C. de præscript. 30. vel 40. ann. & ibi Bart. Bald. Sal. & Ang.*
12 Et quod in rebus † concernentibus statum imperii vel superioritatem, vel tributorum rationem, non currat præscriptio temporis cuiuscunq;, tradit Guid. Pap. *q. 416.* Thomatius *de*
13 *collect. § ex actis. n. 28.* Et quod præscriptio † contra vtilitatem non currat, tradit Abb. *in c. extirpandæ. §. qui nostro. n. 27. de præben.* Item functio-
14 nes † publicæ non præscribuntur nisi mediante titulo à fisco concesso. *Ioan. Galli. in quæst. Parlamenti. Paris. q. 360. Curt. iun. cons. 174. nu. 16.*
15 vbi tenet, quod præscriptio † de iure communi in tributis & collectis non currat. Et licet
16 præscribatur † dominium rei patrimonialis, non tamen solutio Canonis vel tributi, *Balb. de præscrip. p. 1. 6. pri. vers. Quintus casus.* Et posito præscriptionem locum habere, & contra imperium cœptam esse, tamen ea per extraiudicialem quæstoris imperii interpellationem, & per multiplices fiscalis citationes & iudiciarios processus interrupta videtur. Inuenitur enim hoc monasterium inter Anschlãg in Comitiis Imperii, Anno 1467. factas, & sic successiue in singulis Comitiis. Et dubium non est, quin quæstor Imperii semper exegerit contributiones & collectas illas, licet frustra. Et idem de consuetudine & priuilegio, quod de præscriptione est dicendum. Nam posito consuetudinem collectandi Abbatem per Ducem introductam esse, tamen quando ea est contra ius publicum, reprobatur, *Thomatius de collect. §. ex actis. nu. 21. vsq; ad nu. 25.* Et priuilegium † contra 17
publicas functiones non valet. Idem *in §. nobilitas. n. 18. & seq.* Quod autem collectas soluere cogatur, etiam is qui habet priuilegium à Principe non teneatur, est tex. *in l. omnium. & ibi Bal. & Salic. C. de vectigal. Bertach. de gabellis. p. 7. nu. 40.* Nec contributio Duci facta & seruitia præstita præiudicant Imperio, quia seruitia † & one- 18
ra à potentioribus imposita, præsumuntur vi & metu extorta, secundum ea quæ allegaui in causa Hartgaw contra Hanaw. Et solutio † o- 19
nerum coacta atque violenta, concessam immunitatem, vel aliud ius non tollit, *Roman. cons. 252. n. 5.* Postremo aduersarii ipsi suo iuri in eo tacite renunciarunt, quod ab inscriptione in matriculam non appellarunt, quod tamen intra 10. cies facere debuissent, *Alexan. cons. 136. n. 11. vol. 2. Marant. in Spec. p. 6. tit. de appell. n. 514. Nic. Euerhard. cons. 21. n. 30. Schurff. cons. 59. nu. 32. cent. 1.* Item Rei per quæstorem interpellati nũquam, vt debuerunt, sunt protestati, *Gozadin. cons. 24. nu. 6.* Et hoc casu taciturnitas pro consensu habetur in præiudicialibus. Ex quibus omnibus concludit intentionem Fiscalis esse fundatam, quia habet optima fundamenta.

An elisa sit intentio Fiscalis per Reorum defensionales? Primo Dux B. pro defensione allegat inuestituram Ducatus B. & L. † quam 20
probat per instrumenta inuestiturarum Impp. & Regum Romanorum. Et per inuestituram veram consequitur quis non solum possessionem rei feudalis, verum etiam dominium vtile, directo tamen penes dominum remanente, vt apud feudistas. Videndum igitur an Monasterium litigiosum sit situm in Ducatu B. vel in Ducis territorio. Id probant 5. 6. & 10. testes ad 2. artic. Vnde putat recte argumentum † du- 21
ci posse à toto ad partem. In toto enim sunt quælibet eius partes. Et Host. *in cap. si diligenti. n. 2. de præscrip.* dicit, quod hac ratione communiter Domini temporales fundant intentionem suam, quoad res sitas in suo territorio, & intra limites suæ terræ, quoad iurisdictionem. Et licet per testes nihil probaretur, tamen exercitium iurisdictionis (quam eo loci vltra hominum memoriam Ducem vsurpasse testes asserunt) faceret, præsumi quod de territorio esset, *Mont. de fin. regund. c. 16. num. 10.* Vnde Bald. pulchre *in l. data opera. num. 28. C. qui accus. non poss.* ait, quod probetur terra de territorio alicuius domini, si testes dicant, quod ibi viderint malefactores capi, vel viderint homines

eius loci obedire, Item subire onera & soluere collectas. Pulchre quoq; Alex. *cons.* 23. *num.* 3. *art.* 5. Sic etiam dicitur, vt subditus alicui principi, quis dicatur, necesse esse, vt probetur eum seruitia, census, tributa, collectas præstitisse & persoluisse, *Paris. consil.* 27. *num.* 22. *& seq.* At per omnes testes Reorum ad 4. 5. 6. 7. & 8. artic. defens. prolatum est, Abbatem in R. cum cæteris subditis ad conuentus prouinciales, quotiescunque à Duce fuerit requisitus, comparuisse, seruitia, census, tributa & collectas semper Duci, & non Imperio quantum sciunt, præstitisse & persoluisse. Et addunt testes depositioni suæ, quod nunquam viderint, nec audierint ipsi, neque audiuerint alios vidisse vel audiuisse aliter fuisse factum, per quem modum tempus immemoriale probatur, *Grauet. d.* §. *materia. nu.* 38.

22 Et iniquum est, vt eadem † res duplici onere grauetur. Ex prædictis infert Abbatem nunquam imperio immediate fuisse subiectum. Et posito, quod aliquando membrum Imperii fuisset, tamen Dux se præscripsisse dicit, præsertim in 19. artic. defens. Quod quidem argumentum Referens optime defendi posse putat contra ea quæ supra profuse adducta, imo contra quæuis iura Imperii, & quæ supremam Imperatoris potestatem locum habere arbitratur. Pro quo allegat Grauet. *in d.* §. *materia. nu.* 73. *Capel. Thol. decis.* 345. *Schurff. cons.* 90. *nu.* 48. *cent.* 3. *Grauet. consil.* 54. *nu.* 8. *p.* 1. *Boer. q.* 39. *n.* 11. *& seq. & q.* 39. *num.* 6. *& seq. & q.* 264. *num.* 21. *Menoch. in* 15. *remed. recuper. possess. nu.* 428. Posito autem quod præscriptio ab hinc 100. annis fuisset cœpta, eaque postea per citationem Fiscalis interrupta, tamen id Reis non noceret, cum ex chirographo Ducis de dato anni 1433. lit. F. & instrumento siue scriptura de dato 1369. lit. H. constet, ius Ducis longe vetustius esse quam interpellationem Fiscalis, hoc est, Ducem in quieta possessione fuisse antequam imperium quidquam prætenderet, vel Fiscalis pro solutione collectarum instaret. Interruptio enim

23 † post completam præscriptionem nil iuuat. Et hoc amplius pro antiquiori possessione semper est presumendum, vt probatum in causa L. B. contra die 3. Stätt H. D. S. vnd R. B. Nec hic requiritur, vt Dux doceat de continuatione possessionis, vel etiam de eius initio, quia in consuetudine temporis immemorialis, cuius initii in contrarium non extat memoria, non est necesse quærere de actibus, à quibus ea originem habuerit, *Oldrad. consil.* 244. *num.* 13. sed sufficit allegare actus, in quibus per hominum memoriam ita fuit obseruatum, *Grauet. d.* §. *materia ista. nu.* 23. Et quia nulla vnquam fuit præscriptio, quorsum interruptio? Postremo vltra iam allegata argum. etiam iure ipso Imperii constitutio An. 1548. in Com. August. facta Reos defendit in §. hette aber der außgezogen / ob er gleich in deß Reichs Anschlägē begriffen / dem Reich weder vor oder hernach nie nichts geleyst. & quæ sequuntur. Quod autem per D. Abbatem Imperio nullæ fuerint collectæ solutæ, abunde per testes Reorum ad 16. & 17. defens. probatum est. Ita enim probant isti negatiui articuli, si testes dicunt, se maiores 50. annis, & quod semper ita viderint & audiuerint, & non audierint vnquam dici contrarium (prout dicunt nostri) & quod est, & semper fuit cōmunis vox & fama, quod sic fuit & est, & quod non extat memoria in contrarium, Alex. *consil.* 90. *nu.* 7. *vol.* 6. *Paris. cons.* 104. *nu.* 121. *vol.* 1. *& cons.* 117. *eod.* Item quod collectæ non fuerint Imperio solutæ probatur probando, quod Duci sint solutę, vt deponunt nostri testes. Probato enim † quod res se aliter habeat, probatur rem se ita 24
non habere, *Alex. cons.* 168. *in pr. nu.* 2. *vol.* 5. *Paris. cons.* 75. *vol.* 1. Et probato † quod quis iurisdictio- 25
nem habeat, probatur quod alius non habeat. *Alex. cons.* 42. *in fin. lib.* 1. Item ex quo ius ad alium pertinet, ad me non pertinere probatur, *Dec. cons.* 271. *n.* 3. Concludit igitur per supra dicta intentionem Fiscalis elisam, Reosq; de iure communi & de iure cōstitutionis Imperii absoluendos, cōpensatis expensis. Hoc enim speciale est in fisco, † vt causa cadens non teneatur expen- 26
sas soluere, nisi fuisset † in euidenti calumnia. *Io.* 27
Gallus q. 360. *& ibi Car. Molin. late Boer. q.* 324. *n.* 1. *Bald. in l.* 2. *C. qui accus. non poss.*

Solutio contrariorum. Et primum non obstat matricula Imperii, quia si per omnia valida, indubitata, & fide digna esset, Imp. & status facultatem contrarium probandi non concessissent in præall. recess. de Anno 1548. §. vnnd sol vnser. Maxime etiam ob id, quod parum fidei huic matriculę ipse Imp. & status attribuerunt, vt demonstrant illa verba in d. recess. §. Dieweil auch etliche Stände in die Reichs matricul kommen seynd / aber zweiffelich ist / ob dieselben gewiß seyn möchten oder nit / &c. Quod cum ita sit, non necesse est, vt multis hic disseram, quātum hæc de iure communi valere possit. Ego tamē si mihi de eius viribus aliquid esset dicendum, multa in ea desiderarem, & omisso quod multa inde sunt in contrarium, quæ matricula non probat, *l. scriniarios. C. de milit. test. Io. Andr. in addit. ad Spec. tit. de instr. edit.* §. *instat. Ias. in l. Barbarius. n.* 50. *& ibi Cam. Plantius n.* 171. *& seq. de offi. prætor. Alc. de præscr. reg.* 3. *præscr.* 17. *nu.* 5. Primum in hac matricula desidero, quod Fiscalis nō docuit nec probauit eam esse Authenticam, & publica autoritate confectam, ideoq; illi plenam fidem adhibere nō possum, cum solis publicis vel alio modo authenticis scripturis credi non debeat. Item requiritur, quod matricula solemniter sit scripta: nam propter vilem & immundam chartam fit suspecta, *Tilm. in c. si scripturam, n.* 19. *de fid. instr.* Et quod historiis, scripturis, foliis siue chartis, non credatur tradit Stradha. *tract. de monat. numero* 54. Quanto magis matriculæ:

quæ

quæ solennitor non est confecta, vel extracto vnius folii fides non est adhibenda, *Fel. in cap. 1. numero 2. & seq. de fide instrum.* Præterea tota matricula fuit edenda, ad hoc quod probare debuisset: Nec enim videtur † edidisse, qui totum 28
non edidit, *l. 1. § pen. de edendo.* Et scribit Abb. *in c. exemplarium num 32. de probat.* quod originale debeat ostendi Iudici, vt videatur. Et quicunque à fisco conuenitur, non ex indice, aut exemplo alicuius scripturę, sed ex authentico conueniendus est, *l. 2. ff de fide instrum. Guid. Pap. quæst. 19.* Nec scripturæ fisci creditur, *l. exemplo. & ibi gl. vero nequ. C. de probat.* Vel saltem exemplatio matriculæ fieri debet citatis, quos negotium tangit. *Spec. de fid. instrum. § ostenso. num. 26. Franc. Marc. quæst. 457.* Ita vt transumpta probent in præiudicium contradicentis, non hoc sufficit, quod fiat auctoritate Iudicis, sed etiam requiritur vt aduersarius (si is certus sit) specialiter ad hoc citetur, *Dd. in authen. si quis in aliquo. C. de edend. Alex. cons. 112. vol. 4.* vbi etiam alia requisita, quæ hic omissa sunt inueniuntur: Imo etsi partes cõsentiant exemplationi, fine Iudice tamen non valebit. Spec. *d. § ostenso n. 24 & seq.* Si igitur hæc solennitas requiritur in exemplatione priuatorum instrumentorum, quanto maior debet adhiberi in confectione matriculæ eiusq; exemplatione, vbi præiudicium Statuum versatur. Præterea si ad eam pars citata comparere non possit, saltem debet aliquis suo nomine acceptare. Actus enim me absente factus, potest ratificari ex post facto, dummodo aliquis meo nomine acceptet, *Abb. in c. fin. vt l. non contest.* Præterea vt matriculæ credi debeat, requiro subscriptiones & sigilla Statuum, præsertim eorum, de quorum præiudicio agitur. Item plenam causæ cognitionem. Item, quod matricula vel aliis liber correspondens contineat acceptata & data, hoc est, quod aliquando quid, vt Status solverit. *Bald. l. ad hoc. C. de præscript.* Item *in l. rationes. C. de probat.* Si nihil horum contineat, non puto probari, ni statutum & sanctum reperiatur im Abschiedt Comitiorum Imperii, quod nudæ † matriculæ sit credendum, 29
quod non puto vnquam statutum, imo contrarium: quid enim alias toties opus esset in Comitiis von richtigmachung der matricul disputare? Vel quod talis sit consuetudo, quod matricula imperii probet, quæ tamen probare opus esset, *Bertach. de Gabel. p. 4. n. 3.* His tamen, licet sint iuris, non vellem ita pertinaciter inniti, modo mihi aliqua fisci realis possessio, & vnus atq; alter actus solutionis probaretur, qui factus fuisset bey Menschen gedencken quiete & sine protestatione, sciente & patiente aduersa parte, quo casu matricula quo ad has partes pro legitima agnosceretur. Verum id minime est probatũ, ideoq; à supra allegato recessu Augustano & iure communi non recedo. Non ob-
stat, si quis dicat † aliud esse matriculam impe- 30
rii, aliud matriculã collegiorum. Quia ego puto nullam esse rationem diuersitatis, imo subest eadem æquitas. Non etiam mouet, si obiciatur, per hanc sententiam absolutoriam totam matriculam imperii corruituram. Quia matriculæ quantum ad eos attinet, qui contributiones imperio fecerunt, & sic quod fiscalis in quasi possessionem collectandi venit, nihil detrahitur, sed firma & rata, vt antea, manet. Nam pars prædicamentalis (quanquam non concedo, q nostrum monasterium sit talis pars imperii) a toto deducta, illud non vitiat, sed tantum minuit, *l. seruus. §. fi. de legat. 3. l. 7. in fin. quod cuiusque vniuers. nom.* Non obstat Reos vel Abbatem † renunciasse suo iuri, sibiq; præiudicasse, quod ab 31
inscriptione matriculæ non appellarit, quia nõ constat, quando illa inscriptio fuerit facta, & ideo non potuit etiã appellari. Necesse igitur est, vt Fiscalis primum doceat, quo tempore, & an legitimo modo sit facta; item præsentibus Reis, præsertim Duce B. Abbas enim etiamsi consensisset, tamen Duci præiudicare non potuisset, *Abbas in c. audit. is. nu. 19. de præscr.* Præterea non video, ad quem appellare debuisset, cum appellatio † à Cæsare nõ fiat. Admittitur tamen ex gra- 32
tia supplicatio. Item querelare potuisset. Quod autem reclamatum & supplicatum sit, sępe colligi potest ex recessibus Comitiorum Imperii. Non obstat quod antiquis † monumentis pu- 33
blicis, id est, documentis & libris (vt hic est matricula) magis credi debeat quam testib. Quia respondeo hoc verum esse, modo talia monumenta sint, quibus fides adhiberi debeat, *Montan. de fin. regund. c 62. n. 2.* Atq; hic talia non sunt, vt supra probatum. Ergo potius testibus & famæ standum. Non obstat quod contra præsumptionem iuris, & de iure non admittitur probatio in contrarium, nec consuetudo est præscriptio, quia probatio admittitur per indirectum, vt probat Cravet. *in d. §. materia ista. n. 14.* Sic ego hic non dico, quod matricula præsumptionem iuris pro se non habeat, sed quod in facto & veritate potest contra matriculam probari. Præ- 34
sumptioni enim † recte opponitur probatio veritatis; & simplicem præsumptionem † sim- 35
plex testium probatio tollit, *l. optimam. in fin. C. de contr. stipul.* Et quod probatio vincat præsumptionem, scribit Neuiz. *in Synop. lib. 4. n. 23.* Non obstat, quod solutio † onerum & collectarum 36
coacta, & violenta nullum ius tribuat, quia tamen si vis & metus interuenissent (quod omnino hic negatur) illud vitium temporis cursu purgatum censeretur, *l. fin. ibi Bart. & gl. C. vnde vi* & quidem multo magis quando illud est immemoriale. Non obstat, quod non † contradi- 37
cens & tacens habeatur pro consentiente: Quia hoc limitatur, quando quis verbo seu facto, vel signo contradiceret, quia tunc non habetur pro consentiente. Francus *in reg. qui tacet. 44. de reg. iur. in 6.* Item limitatur, quando tractatur

de præiudicio tertii *Franc. ibid.* Et in facto contrarium probatum est, per testes, daß sich die Ebte gewegert haben. Non obstat, quod dicitur præscribi non posse obedientiam, quia subditus non potest contra Dominum nomine proprio, & per se ipsum præscribere: Duces hoc facere potuissent, si præscriptione opus fuisset. ita soluit Oldrad. *cons.* 244. *num.* 4. & Iacob. Rebuffus *in l. si quis decurio. C. de decur.* Non obstat, *l. quod competit. C. de præscrip.* 30. *annorum.* quia illa lex loquitur in casu speciali, scil. in tributis & aliis functionibus, quæ dantur in signum veræ subiectionis. sic soluit Nic. Euerhard. *cons.* 3. *nu.* 50. Ita etiam distinguit Abb. *in c. ad audientiam. nu.* 10. *de præscript. Alex. consil.* 30. *vol.* 5. *Balb. de præscript. part.* 2. *quintæ p. q.* 7. *nu.* 2. Huc facit, quod tradit Abb. *in c. cum non liceat. num.* 16. *& seq. de præscript.* Præterea in hoc casu non præscribitur obedientia contra Imperatorem & imperium, imo nihilominus, d. monasterium siue Abbatia manet, tanquam pars Ducatus B. & feudi imperialis, sub imperio, mediate tamen: Et Dux vt vasallus imperii in signum supremæ potestatis & subiectionis vere sustinet onera, & soluit collectas, quas tam ab Abbate, quam à reliquis suis subditis exegit. Et sic Abbas soluit imperio licet mediate. Item Abbas appellare potest à Duce ad Cameram, quod non posset, si Dux vel Abbas prætenderent præscript. contra obedientiam & supremam potestatem Imperatoris. Non obstat, quod dicitur per non
38 vsum † non admitti ius collectandi, *Iacob. Rebuff. in l. in filiis. num.* 1. *C. de decur. lib.* 10. *Chass. in Consu. Burgun. tit. des iustices. §.* 4. *vers. non, &c. num.* 16. Quia licet quis longissimo tempore non fuerit collectatus, princeps vel alius ius collectandi non amittit, tamen si ab alio collectetur, (vt Abbatia à Duce B. est collectata) præscribitur, quoad collectãtem, & alter ius suum amittit, *Rebuff. in d. l. si quis decurio. C. de decur. lib.* 10. Non obstat, si quis allegatum recessum August. §. Hette aber in verb. nie nichts geben / de centenaria præscriptione, vt scilicet libertatem prætendens, docere debeat, se in 100. annis nihil soluisse, quodque per Reos factum non sit, quia ad id respondeo sufficere, vt probetur per tempus immemoriale nil solutum esse, vt supra late deduxi. Nam in antiquis (antiquum autem
39 est, † quod 100. annos excedit) sufficit † testi-
40 monium de auditu, *Grauet. de antiqui. temp. p.* 1. §. *viso de fama. nu.* 32. Nostri autem testes de vsu & auditu ita deposuerunt, vt ipsorum testimonium tam sit sufficiens, ac si tempus 100. annorum probassent. Testimonium enim de auditu in antiquis plene probat, *Menoch. cons.* 475. Non obstat, quod scriptura custodita in publico loco, vel sumpta ex Archiuo publico plene probent secundum supra allegata iura, quia hoc intelligendum, modo communicentur ea quæ Innoc. *in c.* 1. *de procur.* potissimum requirit, vt ait Felin. *in c.* 2. *n.* 9. *de præscr.* Deinde libri officialium de publico deputatorum inter eos tãtum probant, cum quibus res gesta est, secus contra tertium aliquem. Non obstat, quod in dubio † pro 41
fisco sit iudicandum, per ea quæ tradit Couar. *lib.* 1. *resol. c.* 16. quia in dubio non versamur, siquidem Rei immemorialem præscriptionem probarunt. Accedit, quod multi sint Dd. qui sentiant, quod contra fiscum sit iudicandum in dubio, tex. est *in l. nõ puto. de iure fisci. Matthes. sing.* 72. *Alex. & alii in l.* 1. *solut. matr.* Item in dubio debet † fieri interpretatio contra collectam tan- 42
quam rem odiosam, *Grauet. cons.* 111. *nu.* 26. Non obstat, quod obiectum est contra testes, scilicet quod sint † subditi & Vasalli & Monachi, ideo- 43
que pro Domino testificari non possint. Quia respondeo 1. Quod ad subditos attinet, quod iure eis credatur, si nõ habeant singulare commodum, & Monachi † in causis suarum Eccle- 44
siarum testificari possint, quia non inneniuntur prohibiti, *Accurs. in l.* 1. *de testib. Auth. si dicatur. C. eod.* Rector & prælatus † Ecclesiæ possunt esse 45
testes in causa ejusdem Ecclesiæ: Actor tamẽ & testes simul esse nequeunt, sed si conuentus agit, tunc licet in instrumento dicatur, quod Abbas & conuentus constituant talem procuratorem, bene poterit Abbas esse testis, & quilibet de conuentu, *Spec. de testib. in pr. n.* 23. Item vasalli possunt † esse testes, pro suo Domino si sint 46
bonæ famæ & verisimiliter deponunt, maxime si conueniant cum dicto aliorum, vt hic, qui nõ sunt vasalli, *Montan. de fin. regund. c.* 58. *n.* 3. Præterea in materia † antiquitatis etiam domestici & 47
subditi ac alii inhabiles, præsertim quando res per alios verisimiliter probari non potest, admittuntur, *Grauet. d. §. viso de fama. num.* 13. *&* 19. Non obstat, quod per Cæsarem & Cam. sæpe Abbati sit mandatum, vt collectas soluat, quia per solum præceptum, quod facit Dominus, nõ probatur iurisdictio vel superioritas, vel aliud ius, nisi probetur, quod obeditum sit præcepto, & qui præcepit & non paretur, vel in alium possidet, *Afflict. decis.* 265. *n.* 9. *& seq.* Hinc collectandi ius tollitur, si probetur de contemptu legis, statuti, iuris vel præcepti, si scilicet requisiti per longum tempus contradixerint, & præcepta contempserint, *Pet. de Rauen. in tit. de consuetud. §.* 4. *n.* 40. *Bouius in tract. de stat. rer præscrip. gl.* 4. *n.* 4. licet alias per non vsum collectandi non tollatur lex, consuetudo, vel ius collectandi, *Alex. cõs.* 138. *n.* 19. *vol.* 2. Quod autem Abbas semper cõtradixerit & præceptũ contempserit ex testium dictis abunde cõstat, quibus adde Bal. *in l. de quib. n.* 35. *de legib.* Nec obst. quæ extra processum hũc pro Fiscali possunt adduci. Nam Iudex † debet 48
secundum allegata & probata procedere, *c. licet Heli. de sim.* Item iura vt prosint in actis, produci debent, *Menoch. in cons.* 3. *causa Finanens. n.* 7. Ita etiam dicitur, quod acta † facta in vno iudicio, nõ 49
probant in alio etiã inter easdem personas, nisi

pars

pats producat, *Alex. conſ. 82. vol. 1. Lanfran. Balb. deciſ. 232.* Vide *c. cum dilectus. de fide inſtrum. Couar. lib. 1. reſolut. c. 1. num. 5. c. indicantem, 30. q. 5. & ibi Archidiac. num. 8. & 9.*

VOTVM VIII.

In cauſa T. S. von W. P. contra M. S. L. W. in S.

SVMMARIA.

1 *Exceptiones pro intereſſe exhibitæ an ad probandum admittantur, nec ne, & quando?*
2 *Non exemplis ſed legibus iudicandum eſt.*
3 *Quilibet rationem ſui facti reddere tenetur.*
4 *Conceſſo territorio vniuerſali, conceſſa quoque omnis iuriſdictio intelligitur.*
5 *Alienatio cum cauſa ſua an dominium ad alium transferre poſſit, & quomodo.*
6 *Res tranſit cum ſuo onere, & omni ſuo priuilegio.*
7 *Ante venditionem an à Landtgericht in Sueuia immediate ad Cameram appellari poſſit.*
8 *An Landtvogtey & Landtgericht in Sueuia immediate imperio ſubſint. num. 9.*
10 *Cæſar & ſtatus ſunt de curia imperii.*
11 *Nemo cauſam poſſeſſionis ſibi mutare poteſt, nulla extrinſecus cauſa accedente.*
12 *In iure poſſidere dicitur, cuius nomine alius poſſidet.*
13 *Forma legis Regiæ eſt, vt imperium per vnum regatur, & non in plures diuidatur.*
14 *Imperium ſibi parem facere vel ſuperiorem conſtituere, qui in parem imperio reſiſtere poteſt, nequit.*
15 *Appellationes ab* Jnſpruck *ad Cameram Imper. an permittantur.*
16 *Appellationes ad ſuperiorem in iuriſdictione ſemper dirigi debent.*
17 *Melius eſt præuenire quam præueniri.*
18 *Imperator rem imperii alienando, ſuperioritatem à ſe abdicare, & in alium transferre non poteſt.*
19 *Imperator non poteſt efficere, vt imperialia ab imperii iuriſdictione omnino eximantur.*
20 *Supremum ius an ab Imperatore ſeparari poſſit.*
21 *Imperator quoad protectionem dicitur dominus mundi.*
22 *Res inter alios acta, aliis præiudicare non debet.*
23 *Iuri publico non præſcribitur: Item contra imperii libertatem, & iuriſdictionem præſcriptio non currit. num. 24. & an præſcribere quis poſſit, vt imperio non ſubſit. num. 25.*
26 *Pragmatica ſanctio, item ſacra annotatio generali iuri vel vtilitati publicæ aduerſans, non habet locum.*
27 *Imperator priuilegium omnimodæ exemptionis concedere non poteſt: illudque concedere eſt imperium lacerare & iuriſdictionem à ſe abdicare. num. 28.*
29 *Reſcripta ſummi principis ſunt intelligenda, vt nemini iniuriam faciant.*
30 *Intentio principis præſumitur eſſe talis, qualis eſt legis ſcriptæ & rationis naturalis.*
31 *Par in parem imperium habere non poteſt nec debet.*
32 *Imperator alienationem in præiudicium imperii ſui facere non poteſt: & ideo dicitur Auguſtus ab augendo. num. 33. omniaque ex plenitudine poteſtatis poteſt. num. 34.*
35 *In quæſtione, vtrum imperator res imperii alienare poſſit, quæ diſtinctio obſeruanda.*

SVbmiſſio noſtra in puncto deuolutionis verſatur, vtrum exceptiones † articulatæ 1
22. Auguſt. Anno 54. ex parte Imp. Ferdinandi, tanquam Principis Auſtriaci pro intereſſe exhibitæ ad probandum admitti debeant, nec ne? Regulariter enim ad probandum admitti non debet, quod probatum non releuat probantem, *l. probationem. & ibi Bar. C. de probat.* Videndum ergo, an probatæ releuent probantem: & certe ſi non extarent præiudicia, quod iidem articuli in ſimilibus caſibus, ad probandum admitti potuiſſent; res meo iudicio non careret ſcrupulo. Quoniam autem non exemplis, † ſed ll. iudicandum eſt, & vnuſquiſq; † ſui 2
facti ratione reddere debet, ideo breuiter exa- 3
minabo dictas exceptiones. Et in primis quæ ex ordine & continua ſerie vſque ad 26. artic. de emtione, de præfectura S. de translatione & traditione dominii, de adminiſtratione eiuſdem, de generali conſuetudine Germaniæ articulantur, nihil ad elidendum Imperii iuriſdictionem momenti habent. Status enim controuerſiæ non conſiſtit in eo, vtrum Landtvogtey vnd Landtgericht in S. cum pacto de retrouendendo den E. zu D. ab Imperio hypothecata, hoc eſt, verkaufft (ſic enim accipiunt, & vbique in productis verbum verpfendt interpretatur) worden. Nam per illam venditionem proculdubio non ſolum dominium, ſed etiam exercitium iuriſdictionis conſecuti ſunt, quia iuris eſt expediti, quod conceſſo territorio † vni- 4
uerſali, conceſſa ſit quoque omnis iuriſdictio, *Dd. in l. Imperium. ff. de iuriſdict.* Sed in eo potiſſimum cardo totius controuerſiæ verſatur: An per illam venditionem dominium illius præfecturæ ita in emptores A. translatum ſit, vt à iudicio pronunciatur, (ſcilicet Landtgericht in S.) non ad Cameram Imperialem, ſed gen J. appellari debeat: Hoc opus, hic labor eſt; ſed vt ego arbitror appellationes, non obſtante venditione, ad Cameram fieri debent, ſi non immediate (quod magis crediderim) ſaltem mediate, idque ſequentibus rationibus oſtendere conabor. Quarum prima, quod alienatio † cum ſua cauſa dominium ad alium transfe- 5

rat, quæ esset futura, si apud eum, qui alienat res mansisset, *l. alienatio. ff. de contrah. empt. l. traditio. ff. de acquir. rer. domin.* Res enim transit † cum
6 suo onere, & cum omni suo priuilegio, *l. si conuenerit. §. si fundus. ff. de pign. actio. l. 2. C. sine cens. Dinus in c. nemo potest. de reg. iur. in 6.* Sed in confesso adeoq; notorium est, quod ante venditionem
7 † à Landtgericht in S. immediate ad Cameram appellari potuit. Quid obstat igitur, quod minus & hodie possit, per rationem *d. l. alienatio. cum simili.* Est enim extra omnem controuer-
8 siam, quod Landtvogtey † vnd Landtgericht zu S. immediate subsint imperio. Item quod sint
9 † feudum imperii, à quocunque possideantur. Ergo sub iurisdictione domini directi & pa-
10 rium remanserunt. Si est Cæsaris † & statuum, qui sunt de curia imperii, ad eos tanquam Iudices ordinarios ex aurea bulla constitut. Imperii & iure communi vtique prouocare poterunt, *cap. 1. de controuers. apud pares term. vbi Afflict. num. 4. Iser. num. 5. & 7. Præpos. num. 4. Innoc. in c. cæterum. nu. 4. de iudic.* Et non solum ipsi status Sueuiæ, verum etiam eorũ subditi sub iurisdictione & protectione imperii mediate remanserunt. Secunda ratio, quia nemo potest sibi causam
11 possessionis † mutare nulla extrinsecus accedente causa, *l. cum nemo. C. de acquir. poss. l. 2. §. quod vulgo. ff. pro hered.* A. autem dictam præfecturam ab imperio habent, & eius nomine possident iure hypothecæ, vel emptionis cum pacto de retrouendendo. Ergo non possunt alio nouo iure possidere, vel iurisdictionem imperii ad se deriuare. Satis est, quod habent virtute emptionis commodum possessionis & exercitium iurisdictionis, quæ ipsis non denegantur. Relinquantur ergo imperio sua maiestas &
12 excellentia, præsertim cum in iure † dicatur possidere, cuius nomine alius possidet, *l. quod meo. ff. de acquir. poss. c diligenti. de præscript.* Accedit huc doctrina Iacob. de S. Georg. *in tract. feud. in verb. & dicti Vasalli. nu. 36. in fi. & in verb. cum mero. nu. 9.* vbi vide.

Tertia ratio est, quod à Landtgericht adhuc hodie an das K. Landtgericht in S. appellatur, id quod ex citationibus constat, vbi Carolus V. Imp. vocat, das Landtgericht in S. ein Kayſ. Landtgericht. Nota circulum Sueuicum distinxisse inter Landtvogtey in S. & Landtgericht in S. ex sequentibus causis. 1. Daß die Landtvogtey nicht ein Kayſ. Landtvogtey / sondern / das Landtgericht ein Kayſ. Landtgericht genennet werde / vnnd nicht ein Fürstlich Landtgericht / es seye in was Händen es wölle. 2. Daß auch kein Fürstlich / sondern ein Kayſ. Landtgericht sey / id inde apparere, daß es allein mit Bürgern der Reichsstätt / als Vrtheilern deß Kayſ. Gerichts besetzt werde. 3. Daß sich das Landtgericht mit seinem Gezirck viel weiter erstreckt / dañ die Landvogtey. Ergo bene sequitur, der E. A. ist verus & directus dominus, der Landtvogtey / sed male, er sey verus & directus dominus, deß Landgerichts.
4. Daß die Herrn T. S. vñ andere Pfandherrn / welche die Landvogtey administrirt, niemals das Landtgericht für jhr eygen gehalten / sondern es für ein Kayſ. Landtgericht erkennt. Verum hæ rationes postea à Cæsare Ferdinando fuerunt refutatæ, additum ibi, daß der Prelat von K. C. F. von F. B. Graff von M. F. auch Kayſ. Landgericht hetten / vnd weren dennoch jren Herrn vñ Graffschafft zugehörig / vnd seynd solche Landtgericht von Röm. Kayſ. vnd Königen für andere Gericht / vnd sonderlich mit dem Gewalt zu richten priuilegirt vnd begabet. Daß das Landtgericht sich weiter erstreckt / als die Landvogtey / ist daher / tempore concilii Constantiensis zerrissen worden. Item das Landtgericht seye älter / dann die Reichsstätte vnd jre Bürger / ꝛc: Si Cæsaris & Imperiale iudicium. Ergo non ad A. quo nomine Imperii hypothecæ vel emptionis iure administrationem tantum & commodũ possessionis habet, *d. l. quod vero.* Sed ad Cæsarem & eius Cameram appellari debet, quemadmodũ à iudicio Rottvveilensi: Alias si necessario gen
J. appellandum foret, ibique appellationis remedium, porro ad Cameram locum non haberet, sequeretur absurdum, quod duos haberemus in Romano Imperio Cæsares, alterum in G. alterum in A. & sic diuisum Imperium cõtra leg. Regiam, cuius forma † est, vt per vnum 13
regatur, non vt in plures Imperium diuidatur, *l. 2. § nouissime. de O. l. Bal. in proœm. feud. nu. 33.* vbi dicit, quod imperium † non possit sibi parem 14
facere, vel superiorem, aut aliquem constituere, qui in parem possit Imperio resistere. Hinc pro 4. ratione, & illud inconueniens sequeretur, quod toties in actis S. circuli allegatum est, quod nimirũ omnes status, eius prouinciæ puta, Principes, Comites, Barones & Nobiles eximerentur à iurisdictione Imperii, & subiicerentur potestati & iurisdictioni domus A. Quia notorium, quod ab I. appellationes † ad Came- 15
ram non permittantur. Iuris autem manifesti est, quod appellationes semper † debeant diri- 16
gi ad illum qui est superior in iurisdictione, & vt conquiescant in supremo iudice, *l. à proconsulibus. l. præcipimus. C. de appell.* Si igitur von J. non possit appellari ad Cameram, consectarium erit, A. esse Imperatores Statuum Sueuiæ, quod nulla ratione Imperii fauore eis concedi atque permitti potest. Nec obstat, quod allegatur, nos non versari in illis terminis: Vtrum ab A. ad Cameram porro appellari possit, quia melius est præuenire † quam præueniri. Quinta 17
ratio: Quia Imperator rem † Imperii alienando 18
etiam si vellet, non posset, à se superioritatem & supremum illud ius protectionis & iurisdictionis, quod non ex successione sed electione cõsecutus est, abdicare, & in aliũ transferre, hoc est, nõ potest efficere † vt res Imperiales omni- 19
no à iurisdictione Imperii eximantur, ad quod

opti-

optime facit *l.pen. ff. de offic.præsid.* At plene notant Dd. *in proœm. ff. & C. Mandel. consil. 64. nu. 47.* Quod supremum ius siue superioritas Imperii non concernat dominium aliquod directum vel vtile, sed iurisdictionem & protectionem in vniuersum, vt not. gloss. *in proœm. ff. §. 1. in verb. sancimus. Bar. ibi. nu. 3. Mand. d. cons. 64. n. 99.* Vnde licet dominium dictæ præfecturæ ex illa venditione, quam fecit W. I. qui propter malam administrationem ab Imperio est depositus, eins ist diese Brieffverschreibung informirter vnnd weitleufftig gestellet / Dann auch die Statt A. & B. darinn begriffen. Iusta autem est venditio H. L. A. Anno 1379. rursus Anno 1447. temp. I. F. eam emit, D. A. qui non 1452. in possess. missus, Es haben die T. erstlich / folgend die G. S. B. die von L. Herrliches Siegler / H. von F. & rursus Anno 1529. die T. solche Landvogtey ingehabt / biß sie Anno 41. widerumb gelöst. Sed dicit I. F. im Bericht an die Reichs Stände / daß dieselbe nit vom Römischen Reich / sondern von dem E. A. solche Gerechtigkeit deß Anhabens bekommen / venditione consecuti essent, eadem in sua Iurisdictione & protectione Imperatoris permansit, quia, vt dixi, supremum
20 † illud ius ab Imperatore separari non potest. Hinc est, quod Imperator, quoad protectio-
21 nem, † dicatur dominus mundi, & omnium prouinciarum, iuribus vulgatis.

Ad extremum sexta ratio accedat, quod eo tempore, quo Landvogtey den T. S. ab Imperio verpfändt / immediate à Landgericht ad Cameram absque contradictione appellatum sit, prout multis præiudiciis, quæ in defensionalibus recensentur, comprobatum extat. Itaque quod Camera etiam post hypothecam semper fuerit in quasi possessione recipiendi appellationes: Et hactenus quoad priores 26. articulos.

Cætera quæ sequuntur à 27. artic. vsque ad 51. inclusiue, quod scilicet ab eo tempore, quo præfectura penes A. fuit, semper appellatum sit vom Landgericht in S. gen J. cum allegatis ad hoc nuncupatim præiudiciis parum apud
22 me pondus habent. 1. Quia res † inter alios acta, aliis non debet præiudicare. 2. Quia notorium est, huiusmodi appellationes non ex voluntate partium procedere, sed metu banni fieri, ideo nullius sunt momenti, *tot. tit. quod metus causa.* Et extant huius iusti metus, qui in virum constantissimum cadere potest, exempla banni, vt in causa der Statt A. pro interesse, vñ G. D. R. principalem contra C. G. Item in causa A. F. vnd Gemeind zu K. S. contra D. I. & nouissime in causa S. contra C. G. 4. appellationis.
23 3. Quia iuri publico † non præscribitur, &
24 contra Imperii libertatem † & iurisdictionē nulla currat præscriptio, *l. omnes. & ibi gloss. magna l. competit. C. de præscript. 30. annor. l 1. & 2. C. ne rei dom. l. fin. C. de fun. patr. lib. 10. Guid. decis. 416. nu. 7. cum seq. Panorm. & Felin. in c. cum non liceat. de præscript.* vbi disputant, an præscribere † quis pos- 25
sit, vt non subsit Imperio, de qua quæstione late Mandell. *cons. 62. num. 35. & cons. 64. num. 91. per multa allegata.* Quod ad artic. 52. vsque ad 55. inclusiue attinet, de priuilegio A. de non appellando ad Cameram, facilis est responsio, quod huiusmodi priuilegia, tanquam superioritas Imperii ab Impp. concedi non possunt, sed sunt ipso iure nulla. Nulla enim pragmatica † san- 26
ctio, nulla sacra annotatio, quæ generali iuri vel vtilitati publicæ aduersatur, valet, *l. fin. & ibi Dd. C. si cont. ius vel vtil. publ. l. vnic. C. de his qui vacat. à princ. accep. lib. 10. l. 1. in pr. de vac. mun. l. iubemus nulli. C. de sacros. eccl. l. si quis per diuturnam. C. de aq. duct. lib. 12. Bald. in proœm. feud. num. 32. Panorm. in d. cap. cum non liceat, num. 16. in fin.* vbi dicit, quod Imperator non possit concedere † priuilegium o- 27
mnimodæ exemptionis, quia esset lacerare † Imperium, & abdicare à se iurisdictionem, 28
quod non est possibile, *argumen. dict. l. pen. de offic. præsid.*

Præterea noti iuris est, rescripta † summi 29
principis ita intelligenda esse, vt nemini iniuriam faciant, *cap. super eo. de offic. deleg. vbi late Felin. l. ex facto. de vulg. & pup. substi. l. nec auus. C. de eman. cip. liber. Bal. in l. 2. C. de diuers. rescript. Bellon. cons. 18. n. 6.* Intentio enim principis † talis esse præsu- 30
mitur, qualis est legis scriptæ & rationis naturalis. *Dec. consil. 11. num. 3. 4. Item consil. 209. num. 8. Ias. in l. quoties. num. 3. & 4. C. de preci. Imp. offerend. num. 3. & 41.* Sed in præsenti, graui & intolerabili iniuria afficerentur status S. si illud priuilegium etiam illos comprehenderet, quia inuiti à iurisdictione Imperii eximerentur, & alterius potestati subiicerentur, vt supra demonstratum. Adhæc Imperator non potest præiudicare Imperio, vel pari, hoc est, Imperatori venienti post se, quia par † in parem non habet im- 31
perium, *l. ille à quo. §. tempestiuum. ff. ad Trebell.* Et nudus tantum administrator non dominus Imperii est, ideoque successor poterit huiusmodi priuilegia cassare & annullare. Ad hoc optime faciunt text. *in l. iure nostro. de testam. tut. & l. quamuis. de rebus eor. Bartol. Bald. & communiter Dd. in proœm. ff. & C. de dol. in rubr. ff. de verbor. obligat. Felin. in cap. solitæ. de maior. & obed.* Vtut sit, omnes in locis allegatis concludunt vnanimiter, Imperatorem non posse † facere alienatio- 32
nem in præiudicium Imperii sui, cum dicatur Augustus † ab augendo, & iuret in manus Ele- 33
ctorum Imperii, iura seruare, augere, & non minuere, *cap. intellecto. de iureiuran. vbi pulchre Bald. Henn. God. consil. 2.* Et quod omnia † possit 34
ex plenitudine potestatis, certa scientia intelligi debere, salua tamen Maiestate Imperii sui. *Specul. in tit. de instrumen. edit. §. nunc autem videndum. num. 11. Alexan. consil. 24. Bald. in proœm. feud.* qui in hac quæstione, vtrum † Imperator pos- 35
sit res Imperii alienare, ita distinguit: aut con-

cedit aliquid in feudum, & tunc alienare potest absque dubio, quia eo casu superioritas manet penes ipsum Imperatorem, aut plane alienat rem, & abdicat à se superioritatem, & tunc non valet. Concludo in nostra hypothesi priuilegium A. de non appellando, de quo in actis fit mentio, in præiudicium Statuum à solo Imperatore concessum, non valere. Non obstat, quod Imperator quibusdam Statibus concesserit priuilegia de non appellando. Item, quod ab Electorum sententiis non appelletur ad Cameram, quia hæc in actis satis confutata sunt. Descendamus igitur ad reliquos articulos, scilicet ad 56. & seq. vsque ad finem. Habet autem d. artic. 56. quod tale priuilegium Ann. 30. in Comitiis Augustanis consensu Electorum & Statuum Imperii quasi confirmatum & approbatum sit, Daß man vom Landtgericht S. gen J. vnd nicht ad Cameram appelliren soll. Iste articulus inter alios, veluti Lucifer inter stellas solus emicat, & probatus in eo iudicio releuare posset: quia si omnium Statuum consensus accessit, non de aliis, sed de seipsis conqueri debent, quod consenserint. Cæteri articuli à seipsis dependent, quia si non valet priuilegium, nec nisi nomine valebit. Adhæc tales mutationes semper fiunt cum clausula, *saluo iure Imperii*, vti ex stylo Cameræ & formis sententiarum constat. Cum igitur d. articulus 56. & per consequens reliqui articuli, qui ab eo dependent, possint esse releuantes, & iuris sit, quod in dubio Iudex articulos potius admittere ad probandum, quam reiicere debeat, cum clausula: *saluo iure impertinentium. Ias. in l. si duo patroni. §. idem Iulianus. 2. de iureiur. Lanfr. Bald. decis. 163. Gl. & Panorm. in c. cum contingat, nu. 12. de offic. deleg.* Volo Antecessorum vestigiis insistere, & articulos ad probandum admittere in forma consueta. Quod si me non terrerent vestigia eorum, hoc est, præiudicia, quæ nobis à procuratore A. ob oculos toties ponuntur, intrepide pro iurisdictione Imperii, in puncto deuolutionis pronunciarem. Quia si rem accuratius perpendamus, etiam probato consensu Electorum & Statuum, tamen talis consensus in puncto iuris vix releuare posset. Et quod in simili consensus domini & vasalli in alienanda re feudali, non possit præiudicare eorum successoribus, natis vel nascituris iura vulg. habent. Et militant in membris eædem rationes, quæ in capite, hoc est, quod successoribus non possint præiudicare, quia Imperium posset sic ad nihilum redigi. Accedit, quod consensus non sit allegatus: quod enim omnes concernit, ab omnibus debet approbari, *l. fin. C. de auctor. præst.* Sed propter allegata præiudicia, & causæ difficultatem concludo categorice tutiorem viam eligendam, & in dubio articulos ad probandum admittendos esse, censeo. Saluo, &c.

Sententia:

IN Sachen weyland H. H. T. S. Freyherrn zu W. jtzo desselben Erben & Consorten pro interesse, vnd H. M. als Appellanten/ wider M. S. Landweibeln in S. Appellaten/ seynd die Exceptiones articulatæ von wegen D. eynkommen/ saluo iure impertinentium zubeweisen zugelassen/ Darauff D. H. in zeit 2. Monat/ so jme von Ampts wegen darzu angesetzt/ wie sich/ vermög der Ordnung/ gebühret/ antworten soll/ compensatis expensis. Ferner ist von Ampts wegen der Bescheidt/ daß beyde Partheyen fürderlich in der Sachen volnfahren sollen.

VOTVM IX.

In causa VV. D. von L. Appellantis, contra M. vnd R. zu A. Actores in 1. Instantia. Pro conseruatorio priuilegiorum & conseruatorum potestate, & auocatione à Iudice R. VV.

SVMMARIA.

1 *Priuilegium Argentinensium quodnam & quale.*
2 *Rotvvilenses sunt conseruatores priuilegiorum Argentinensium.*
3 *Causæ conseruatoriorum*, als Ehehafften / *non remittuntur.*
4 *Iurisdictio Rotvvilensis est duplex, & quomodo.*
5 *Priuilegium antiquius an à principe reuocari possit, & quidem sine causa?*
6 *Priuilegium posterius speciale an contra priuilegium anterius generale valeat?*
7 *Priuilegia in iurisdictionalibus an sint reuocabilia.*
8 *Priuilegia stricte interpretanda sunt, si ius tertii ledant.*
9 *Priuilegia per generalia verba concedere non videntur, quæ difficulter concedi solent.*
10 *Quæ exceptio reuocationem causæ impediat.*
11 *Causæ fiscales à priuatis & publicis causis differunt, & quomodo.*
12 *Ardua in generali sermone an veniant: nec in eis iurisdictio per consuetudinem datur, nu. 13.*
14 *Conseruatores æque ab Imperatore ac à Pontifice an constitui possint.*
15 *Conseruatorium quantumuis generale, priuilegiis Appellantium non derogatur.*
16 *Iudex non attento priuilegio Appellantis, an se recte competentem pronunciare possit?*

ARgentinensium priuilegium sonat, † quod 1
à nemine, siue laicus siue clericus sit, sub pœna 20. Marcarũ auri puri, extra A. ob quamcunque causam in ius vocari possint, sed quod conueniendi coram ciuitatis A. Iudicibus. Hoc nõ attento Schultheiß vñ Gericht deß Dorffs L. ad instantiam jres Junckherrn D. von L. primo arrestarunt bona H. W. ciuis A. & ad Argent. vberschickte Endtschlagbrieff/ ea non solum

lum non relaxarunt, sed etiam d. ciuem in ius vocarunt. Et licet A.d. Reos de priuilegiis certiorarint, & etiam coram Notario & testibus ea illis insinuarint, petendo ciuem suum ad se remitti, cum oblatione iustitiæ administrandæ, tamen illi ad definitiuam processerunt: ac etiam appellatione ad Cameram (videntur dicere voluisse, ad Iudices R.) interposita contra Cameræ inhibitionem d. sententiam executi sunt, ostium d. ciuis violenter aperientes, & Korn vendentes. Petierunt igitur Actores, vt R. als Kayserliche conseruatores vnd Handhaber priuilegiorum A. vigore conseruatorii pronuncient, Reis non licuisse ita de facto A. in suis priuilegiis turbare, daß sie daran zuviel gethan/& in pœnam dicti priuilegii inciderint, & cauere debeant, de in posterum non turbando cum refusione expensarum & damnorum, oder darumb gegen jhnen mit Acht vnd Ahleitung zu procediren. Citantur Rei scilicet, d. Pagus, comparet procurator L B. dans Abforderung / L B. scribit Iudicibus, quod A. seine angehörige Vnterthanen zu S H. conuenerint, curando eos citari ad comparendum. Vber vnd wider/daß sie Rechtens hinder jhme wol gesessen/auch vrbietig seynd/ꝛc. Cum igitur dessen per se & suis à Cæsaribus gefreyet / vt ipsi dessen glaubwirdige vidimus hinder jhnen haben / petit causam & partes für Schultheiß vnd Gericht zu N H. in seine Obrigkeit / vigore dicti priuilegii remitti, ibi Actoribus ad eorum instantiam ius indultum iri. Actores dicunt, priuilegium L B. hoc casu non habere locum, quia Rotweilenses 2 sint † conseruatores priuil. Argent. Item, hanc causam cõcernere vim, sey also gleichsowol eine Ehehafftin/hoc respectu, als respectu conseruatorii. Et in Camera in contradictorio iudicio obtentum, quod conseruatorium vnd gewaltsame/als Ehehaffte Sachen/ non remittantur. Præterea hanc causam L B. ipsum concernere, ideoque non remittendam. L B. opponit generalitatem sui priuilegii, quod omnes causas auocet. Præterea se hanc causam non ad se, sed ad N H. auocare.

Sententia Rotvveil. contra L B.

Dieweil diese Handlung ein Conseruatorium, vnd also eine Ehehafftin/ deß Kayſ. Hofgerichts betreffendt/ ist/ so weiß man dieselbe nit/ doch hetten sich Gegentheil darauff verlassen/ gebe man jnen Auffschub biß zum andern Hofgericht/ 2. Martii post exalt. Crucis, An. &c. 51.

L B. appellat ad Cameram. Vtriusq; partis argumenta patebunt ex subiectis votis.

D. H. Referens dicit, Actores & Appellatos 5. vti exceptionibus. 1. Quod priuilegia Appellantium non eximant Reos à Rotweilensibus, vt conseruatoribus priuilegiorum A. speciali priuilegio constitutis. 2. Styli est, quod causæ 3 † conseruatoriorum, als Ehehafftin / non remittantur. 3. Quod causa ipsum Appellantem tangat. 4. Quod similem causam habeat. 5. Quod actum ratione eins Peenfalls/ ob violata priuilegia, quem casum priuilegia Appellantium non contineant. Quod ad primum attinet, quæritur: An conseruatores possint indagare, cum alias sint nudi executores. *Ioan. Andr. in cap. 1. de offic. delegat. in 6. Abb. consil. 100. n. 3. volum. 1. Guid. Pap. decis. 247. num. 1.* asserit, in mero Imperio eorum officium consistere. Sed Referens putat Rotvveilens. vt conseruatores, nisi Appellantes contra fuerint priuilegiati, cognoscere potuisse de violatione priuilegii, quia tacite potuissent partes protegere. *Innoc. d. c. 1. num. 6. & 7.* 2. Quod *d. c. 1. & fin.* non habeat locum in violatione priuilegiorum. *Archidiac. d. c. fin. de offic. delegat.* 3. Si forma rescripti Iurisdictionem tribuat, quia varie conseruatores dari possunt, Dd. *in c. 1. & fin.* putat, Appellantes suo priuilegio à conseruatoria Iurisdictione Rotvveil. non esse exemptos, siue dicamus conseruatorium Actorum priuilegium antiquius siue recentius. Nam si antiquius, per posterius non putatur sublatum, nisi id, cuius speciatim mentionem faciat, *text. in l. in totum. de reg. iur. c. in genere. de reg. iur. Dec. in c. 1. de restit. Aret. cons. 67.* Non obstat clausula *de certa scientia*, nisi de certa scientia Imperatoris aliter constiterit: cum ea, quæ in facto consistunt, Imperator præsumatur nescire. *Dec. consil. 198. Mol. in cons. Paris. §. 5. n. 73. Alex. cons. 22. & seq. vol. 4.* Priuilegium L B. clausula derogatoria tam generali quam speciali vacat. *Felin. in c. nonnulli, de rescript.* Generalis exemptio ab omnibus causis restringenda, quia nimia generalitas in iure reprobatur, nec ita attendenda venit, *gl. & text. in c. ad hæc. de rescript. & c. cum in generali. de off. vicar. in 6.* neque casum adeo specialissimum comprehendit, de quo non cogitatum. *c. 1. de constit. in 6. l. non est. ff. de transact.* Duplex est R. † Iurisdi- 4 ctio, ordinaria, vt in causa B. contra B. & priuilegiata ex conseruatorio, quo ordinaria eorum Iurisdictio non tantum excitata est, sed etiam alterata. *Abb. in c. licet. de off. ord. & ibi Fel. Marc. dist. 5. in fin.* Exemptionem potius de ordinaria, quam priuilegio concessam interpretatur: ergo etsi Appellantium priuilegium posterius sit, tamen conseruatorio non derogare concludit. Quid si conseruatorium posterius sit? Generale L B. priuilegium non obstat, quia conseruatorium speciale & pœnale.

Priuilegium † antiquius à principe reuocari 5 potest, & sine causa. *Bald. in l. qui se patris. in 11. quæst. vers. & scias. C. vnde lib.* nisi contractus sit non priuilegium, *l. fundi, C. de fund patrim.* Priuilegium posterius speciale † valet, contra priui- 6 legium anterius generale. *Fel. in c. 3. nu. 3. & 11. de rescript. text. in c. dudum, de præb. in 6.* vbi vide Gemin. *nu. 16.* vbi limitat, si in generali species aliquæ recenseantur.

Priui-

7 Priuilegia † in iurisdictionalibus sunt reuocabilia, *Gram.cons.suo* 28. *Gem.cons.*74. *Dec.in c.nouit.n* 13. *de iudic.* & maxime secundum speciale, si primi generalis mentionem non faciat specificam, si generale in totum non absorbeat. *Fe in. d.c.1.n.3. de rescript. text.in d.c.dudum*, vt hic in nostro casu: vbi vtrunque priuilegium potest consistere. Interpretatio facienda, vt actus potius valeat, quam pereat. *Matthes.singul.*167. *Dec. cons.*70. Appellantis priuilegium non habet clausulam derogatoriam in futurum. *Fe.in.c. nonnulli. de rescr pt.* Nec credibile, Imperatorem ita sibi in priuilegio Appellantium præiudicare voluisse, vt priuilegiis aliis concessis, conseruationes constituere non possit, *argum. text.in d. c.dudum, de præben.in 6.* concludit, priuilegium L B eorum subditos à Iudice Rotweil. hoc casu non eximere. Cæterum cum Appellantes conseruatorium negent, Appellanti probationem offerant, iniungenda erit, nisi aliis exceptionibus priuilegium Appellantium infirmetur. 2. quod excipitur, styli esse, causas conseruatoriorum non remitti, id valet, per not. *in c.fin. de consuet.* Sed quia hæc consuetudo negatur, cum facti sit, ab Appellatis probanda est, ad quam probationem se in duplicis offerunt. 3. quod excipitur, quod hæc causa Appellantem tangat, releuans est, *tot.tit. Cod. ne quis in sua causa, &c.*

8 Priuilegia † stricte interpretanda, si ius tertii lædant. *Dec. num.6. Felin.nu.* 11. *Bald.nu.* 4. *in c.causa*
9 *quæ. de rescript.* Priuilegia † per generalia verba non videntur concedere, quæ difficulter concedi solent. addit. ad Bart. *ad l. ben fictum. ff. de constit. princip.* Sed appellans hoc casu foret Iudex in propria causa. Si non agitur de nudo iurisdictionis exercitio, sed proprietate, subiectionis scilicet, aliquis omnino Iudex esse non potest. *Felin. & Abb. in cap. super literis, num.*10. *de rescript. Abb. in capit. conquerente. de restitut. spoliat.* pu-
10 tant, hanc solam † exceptionem impedire reuocationem causæ.

Non iuuat Appellantes, quod causam non ad se, sed ad O H. euocarint, quia hos esse superiores Iudices L H. nunquam allegatum est, & contrarium ex causa appellationis W. contra L B. colligitur, quare remissio ad eos fieri non debet. *gloss. in verb. læsionem in c.cum persona. de priuil. in 6. c.porro & c delicti. de priuil.* 4. quod excipitur, Appellantem causam consimilem habere probatum & releuatum est. *gloss. in c.eam quæ.*
2 *de iudic.* nec præsumendum generali concessione, Imperatorem de hoc casu cogitasse. 5. quod excipitur, causam concerniere, ein Peenfall. Itaque priuilegii verba quantumuis generalia non operari auctionem, id Referens ve-
11 rum putat, cum causæ † Fiscales, qualis ista, à publicis & priuatis causis differant, *tot.tit. C. vbi causa fiscal.* & mixtæ sint, quia pœna partim fisco, partim parti applicatur. *gloss. & Dd. in l. prætor ff. de sepul. viol. Mar. in* 1. *dist. nu.*57. Item arduæ & graues. *Authent. vt omnes obediant. §. si igitur fuerit. Zabar. in clem non potest. versic. quarto quæro. de procurat.*

Ardua in generali † sermone non veniunt. 12
c.per venerabilem § rationibus. qui fil sint legit. Iurisdictio per consuetudinem non datur in arduis. 13
Host in cap. literas. de restit. spol. vide Zabar. *d. loc.* & Fab. *in c cum clericus. de sacros. eccl. per l. causas. C. de transact.* Rotweil. ordinarii L H. quia in iurisdictionis Rotvveil. districtu siti. Præterea conseruatorio Argent. eorum Iurisdictio non excitata, sed alterata, vt supra.

Qualitas enti aduenies id qualificat. *Matthes. sing.* 90. *vel in nouo* 89. *Hippol. de Marsil. singul.* 520. Actoris electio si Rei forum multiplex, iuribus vulg. Non aliter in hac causa violati priuilegii procedi potest, nisi quatenus conseruatorium patitur. *Vanius in tit. de nullit. ext def. iurisd. tam in ord quam deleg. n.*171. *Hipp. sing.*71. Concludit, quod conclusio ex officio rescindenda, & conseruatorii authentici productio iniungenda: superfluum esse, consuetudinis non remittendi probationem iniungere, &, si probari non posset, nos præiudicium generassemus.

D.B. Correfer. conseruatores † æque ab Im- 14
peratore ac à Pontifice constitui possunt propter summam eius potestatem. Rotvveilenses ex conseruatorio sunt delegati Iudices. Ordinarius enim si à Pontifice inscribatur, vel ab Imperatore illi committatur coercitio criminum, tanquam cuilibet extraneo vel commissario, ex ordinario statim fit delegatus. *Abb. in c. graue. num.*5. *de offic. ordin.* Si de iurisdictione dubitatur, per literas commissionis probari debet nec prius pro illis habendi, qui tales se asserunt, etsi in magna dignitate constituti. *Spec. de offic. delegat. § superest. num.*16. vide & Abb. *consil.*18 *lib.*2.

Literæ conseruatorii diligenter inspiciendæ: An Rotvv il. meri executores, an delegati. *Ioan. Andr. in c.fin. de offic. delegat.* vide quæ tradunt Ioan. Andr. Franc. & alii *in c.*1. *& c fin. de offic. delegat. in* 6. *Specul. eod. §. fin. num* 44. *& seqq. Goffred. in summa eiusdem tit.* putat, conseruatorium † quantumcunque generale sit (quatenus per 15
temporis angustiam hanc quæstionem nunc perpendere licet) Appellantium priuilegiis non derogari (si talia originalia sunt, quales copiæ productæ) nisi quatenus expressum fuit de exemptione. *Ioan. de Imol. in clem.* 2. *de priuileg. c.fin. de vsu pallii.* & hæc est communior differentia in praxi. Quod etiam delegati Papæ vel Imperatoris, quibus super correctionem criminum processus commissi sunt, contra exemptos non procedant. *Felin in capit. graue. ad fin. de offic. ordin.* licet Ioan. Andr. *in capit. si propter, numero* 2 *de rescript. in* 6. *& Abb. in dict. capit. graue.* teneant, per hoc vnicum argumentum, quod extensio ab omni ordinaria iurisdictione non

eximat

eximat quem à iurisdictione Papæ, vel Imperatoris, vel eorum delegato, qui Papam specialius, quam quilibet ordinarius repræsentat. Fel. vbi sup. & Abb. Quia hoc speciale in legato à latere. *arg. l. ius singulare, ff. de ll.* Etsi enim Papæ nomine quid fit, tamen commissio non extenditur ad maiora expressis, *c. sedes, de rescript.* Nec ad ea, quæ habent specialem excellentiam, vel prærogatiuam præ aliis, vt sunt exempti. *c. quoad. de offic. deleg.* Vnde si exemptionis mentio in commissione nõ facta, æqualis potestas, quam delegans habet, commissario non tribuitur. Imo quod plus est, dicit Rota *consil. 498. num. 5.* illos legatos de latere, & qui potentius fungũtur vice Papæ, quam quilibet delegatus, aduersus exemptos per Apostolicam sedem, nullam obtinere potestatem vigore mandati generalis. *Spec. tit. de offic. deleg. §. superest, num. 13.* Concludit ex his, antequam ex originali conseruatorii de mente delegantis constet, nos non posse respondere. Crederet tamen, nisi in illo saltem generalis mentio quorumcunque exemptionum fieret, potius pro Appellante pronunciandum: idque ex aliis rationibus, quas non refert. Appellanti etiam iniungendum, vt summum priuilegium in originali producat. Allegati styli vel consuetudinis probationem ex dictis causis nondum iniungendam: Si tamen placeat iniungi, videndum an copulatiue vel alternatiue. Et crederet ad euitandas varias suspiciones, probationem, vt oblata fuit, iniungendam. Nihil de expensis.

16 D.N. Quæstio: An Iudex non † attento priuilegio Appellantis (quod habet, quod nec ipse, nec illius subditi possint coram Rotvveil. vel aliis Iudicibus extraneis conueniri) recte se pronunciauerit competentem? Præsuppono cum D. Referen. Rotvveil. per conseruatorium ex ordinariis factos delegatos. Quia autem in sententia dixerunt, hanc causam conseruatorium concernere, ideoque se eam non remittere, nec dictum conseruatorium productum: iniungenda eius exhibitio: Si non extet, vel minus generalis sit, puto Appellantium priuilegio locum esse. Iniungenda & eius exhibitio. Consuetudinis in sententia allegatæ, probationem nondum puto iniungendam, nisi prius constet, an conseruatorium extet, ne fiat illi qualitati, quæ Rotvvil. iurisdictionem fundat, præiudicium. Nam si nullum est conseruatorium, tum non sumus in casu, quo opus sit consuetudinis probatione. Vtrum priuilegium præualeat, nunc non possumus disputare, cum de tenore nondum constat.

D.S. cum Referente.

D.R. iniungit probationem conseruatorii & priuilegii. Item consuetudinis.

D.K. consuetudinem probandam: In reliquis cum Referente.

D.A. Quia prior sententia causam insertam habet, necessario in cognitionem venit, non tantum vt sententiam iustificet, sed magis vt causæ illius qualitas priori Iudici iurisdictionem tribuat. Nobis autem de ea re vere non constat, prioribus Iudicibus & Appellatis non creditur, *c. quoniam, de probat. c. cum à nobis. de testibus.* Conclusionem ex officio rescindendam (sic ad vlteriorem processum partes tacite admittuntur) Appellatis iniungendum: Conseruatorii allegati, glaubwürdigen Schein zu produciren. Licebit Appellanti econtra exceptiones opponere, suumque priuilegium defendere, cuius probatio etiam iniungenda: quia in Rotvvilensi (intelligo ordinatione) huiusmodi causa der nicht Weissung/non expressa, & iniungendo illis probationem temere confirmaretur styli vsus: tum quod si conseruatorium non extet, frustranea sit illa probatio, & fortassis in Camera etiam in præallegato, & aliis præiudiciis contrarium fuerit pronunciatum: tum quod Appellati in duplicis suis exprimant, daß R. in conseruatorio auch auffer legt vnd verbotten worden/nicht zu weissen/ꝛc.

D.B. Quoad conseruatorium & priuilegia, vt Domini, præsertim Correferens: quoad consuetudinem, vt D.A.

Sententia lata 13. Octob. Anno 61.

IN Sachen W.D. von L. Appellanten wider Meister vnd Raht der Statt S. Appellaten/ Ist der Beschluß den 25. Octob. Anno 59. beschehen / von Ampts wegen rescindirt / vnd der Bescheidt / daß die Partheyen / der Appellant sein Priuilegium, der Appellat das Conseruatorium, beyde in Acten angezogen / in glaubwirdigem Schein fürbringen sollen / darauff ferner zubeschehen/was recht ist/ꝛc.

VOTVM X.

In causa I L. contra C. F. T. pro mandato de non offendendo, & mandato pœnali, auff den Religionfrieden.

SVMMARIA.

1 *Mandatum de non offendendo quando petendum & decernendum, num. 4. 8.*
2 *Mandatum de restituendo quando petendum.*
3 *Mandatum de relaxando arresto in causa religionis quando decernendum.*
5 *Clerici vt laici domino homagium non præstare tenentur, & cur.*
6 *Camera* in Priuationsachen *an quid constituere possit.*
7 *Principi concessum, prouinciam suam à malis purgare.*
9 *Verba in pragmaticis sanctionibus semper quid operari debent.*

10 Cle-

10 *Clericus vxorem ducens, nulla alia pœna, nisi priuatione beneficij dignus, num.13.*

11 *Iurisdictio ecclesiastica quoad religionem, contra Augustanæ confessionis consortes est suspensa.*

12 *Id quod nobis debetur, in bonis nostris est.*

14 *Mandatum de non offendendo subditis contra magistratus suos, cur non facile decernatur, & quando.*

15 *An etiam alij clerici, præter status ecclesiastici, sub constitutione religionis pacificatæ comprehendantur?*

16 *Mandati de non offendendo fundamentum est timor: estq; illud mandatum in decernendo fauorabile, num.17.*

18 *Camera Imperatorem Imperiiq; ordines ac status repræsentat.*

VOtum D.Referentis à R.petuntur à supplicante mandata, si non sunt plura. Primo
1 mandatum de non † offendendo, quod non decernitur, nisi metuatur vis, quæ non possit repelli, vel saltem reparari, als in Sachen den Landfrieden betr. & similibus. In hoc autem casu non video ego aliquam vim maiorem, quæ non possit reparari aliqua via iuris ordinaria. Illud igitur mandatum denego: siquidem etiam hoc mandatum alias magis in consequentiam, quam particulariter decerni solet. Mandatum
2 de restituendo, † quod secundo loco petitur, quoq; denego: quia non sumus fundati in iurisdictione, quoad Religionfrieden/ quæ tum demum vult decernere mandata, quando partes status Imperii, vel saltem immediate sub Imperio sunt, quod hic in supplicante desideratur.
3 Tertium mandatum † de relaxando arresto minime etiam potest decerni, quia partes nõ sunt vtrinq; immediate sub Imperio: neq; etiam oblata est cautio iudicio sisti, & iudicatum solui. Ergo ego petitos processus simpliciter denego.

Votum D.E.mandatum de non offendendo denego, quia nihil tale actum, quod pacem publicam frangat. Factum quidem coloratur su-
4 per Religionfrieden. An igitur mandatum † ex illa constitutione decernendum? Certe, illa statuit, daß die Geistliche Jurisdiction / eiusq; exercitium suo casu & modo debeat esse limitata & suspensa. Verum loquitur tantum de ipsis diuersæ Religionis statibus, iuxta Recessum de Anno 44.§.So viel das Recht/ &c. & §. So soll/ & §. Vnd wir Churfürsten/ &c. & de Anno 55. §. damit auch. At hunc supplicantem nõ esse Statum, nec alterius, quam E.T. subditum, supplicatio illius docet. Non igitur video, quomodo d.E. Iurisdictio ita sit suspensa, vt non contra personam priuatam vel subiectam, ex vno loco diœcesis in alium eiusdem pergentem exerceri possit. Cur enim ille homines à sua fide alienos in suo territorio ferre cogatur, cum alii Principes ferre nolint? Sed forte dici posset, hunc supplicantem, vt clericum, comprehendi sub pace Religionis, in §. vñ nachdem/ in verb. oder andere Geistliches Standes. Verum quia illa verba intelligenda tantum sunt de illis, qui Status sunt, ergo nostro supplicanti, quoad ipsius personam prodesse nequeunt, siquidem hic multa extant exempla, quod Stifftspersonen/ München vnd Nonnen contra confessionistas denegati fuerint processus, propterea quod Status non essent: interim tamen supplicans ratione rerum suberit paci Religionis, eo quod contra Ecclesiæ suæ instituta fecerit, vxorem ducendo, quo casu vere subest, si non actiue, tamen passiue, ita vt ministerio suo deleto vel finito, ius quoq; ipsius euanuerit. Et sic §. vnnd nachdem/ ipsum non priuat. At fortasse iuuat §. Wo aber vnsere Vnterthanen. Quod tamen similiter mihi non videtur. Ille enim loquitur de protectione ex principatu in alium principatum, de vna ciuitate in aliam, vnd sollen præcise an andere örter ziehen. Noster vero supplicans domicilium primo quærit, & nõdum habet, imo vult in principatu siue diœcesi zu L. manere, quod Religionfrieden repugnat. Deinde etiam constat, quod clerici vt laici † non 5
præstent domino homagium, sed suis iuratis statutis obligantur. Et quoad relaxationem habent suum Iudicem, ac, vt patet ex præiudiciis, non potest Camera † in priuation Sachen sei- 6
ner Pflicht halber quicquam constituere: Deo enim vouit & castitati, quæ ad nostrum forum non spectant. Arbitror itaque E.T. more antiquissimo, & lege tributũ esse, suam prouinciam † à talibus purgare, qui cæteros offendunt, ac 7
scandalum præbent. Quod si fiat, vt Principes & officiales modum excedant, siue multando, siue puniendo clericum, tunc grauatus habet competentia sua remedia, quibus se tueri potest, secundum Bern. Laurentii præsidem Tholos. *in tract. in quib. cau. pot. cler. pun. laic.* Et concludo, petitos processus simpliciter denegandos.

Votum D.C. In genere petit supplicans duo mandata: mandatum de non offendendo, & mandatum auff den Religionfrieden / idque 4. specialibus modis. 1. de restituendis ablatis. 2. de relaxando arresto. 3. ihme dictorum bonorum Verkauffung zuzulassen/ vnd zugestatten. 4. zu würcklicher Bezahlung im Stifft außstehender Schulden zuverhelffen/ & in genere angenommenen Ehestandts halben vnbeschwerdt zulassen. Primum quoad mandatum de non offendendo, vt im Land: sic quoq; im Religionsfrieden/ & per se solum principaliter, & per consequentiam cum aliis processibus, vt ex infinitis præiudiciis patet, tam mediate quã immediate Imperio subiectis decernitur, maxime subditis. §. Wo aber vnsere im Religionfrieden / vsque si ipsis vis vel in personis, vel bonis inferatur, Wann man jnen einen freyen Ab: vnd Zuzug/ verkauffung jrer Haab vnd Güter nit zulassen/ oder sie sonst vber das/ so im Religionsfriede versehen/

sehen (§. Vnd demnach / & §. Wo aber vnsere) oder der Religion etwas entgelten lesst. Atque ita obtenuatum in causa F. von E. contra A. & alias præiudiciis, quæ 23. Octobris, Anno, &c. 75. retuli in causa der Vnterthanen L. (credo O.) contra B.

Atque ita in hac materia supplicationis refert Actor, werde jhme dermassen zugesetzt / daß er in / oder vmb das Stifft nicht sicher vnnd vnbefahret wandern / sondern inn Gefahr Leibes vnnd Lebens stehen / vnnd darzu seiner Güter beraubt seyn muß.

Cum igitur narratis sit standum, & ex factis præteritis appareat, T. & suos, supplicantem contra dict. Religionfrieden grauasse, & à grauiori pœna sibi merito metuat, censeo mandatum † de non offendendo decerni posse. Primo enim de clericis cautum est in §. Vnd nachdem. Qui non loquitur tantum de immediate Imperio subditis, als Ertzbischoffen / Bischoffen / vnd Prælaten / verum etiam de immediate subiectis. Patet hoc ex verbis, daß derselbig sein Ertzbistumb / Prælatur vnnd andere Beneficia, quæ frustra ponerentur disiunctiue, vt & in verb. Oder ein anderer Geistlichs Standts: si non sub iis comprehenderentur alii, quam immediate Imperio subiecti, quos antea speciatim enumerauit. Verba autem † aliquid operari debent, præsertim in pragmaticis imperii sanctionibus. Deinde, quia licuit huic sein beneficium zuuerlassen / nec propterea fuit vlla multa vel in persona, vel rebus & bonis afficiendus. Fecit igitur & facit T. contra constitutionem, qui eum grauauit, & adhuc grauare vult. Sed, inquis, fuit clericus, & duxit vxorem. Esto. Tamen propterea non † aliam promeritus fuit pœnam, quam priuationem beneficii, cum iurisdictio ecclesiastica, † quoad fidem, religionem, ministeria contra Augustanæ confessionis consortes est suspensa, qui vno ore consentiunt, clerico vbique vxorem ducere licere. Non igitur T. licuit durius quidquam in illum statuere, quam quod cautum in d. §. Wo aber vnsere.

Quocirca mandatum de non offendendo, vel illius saltē §. intuitu decernerem. Secundo, ad mandatum auff den Religionsfrieden quod attinet, daß jme bonorū suorum Verkauffung zugelassen vnd gestattet werden sol / ex eodem §. Wo aber vnsere / aperte liquet. Itaque eatenus etiam mandatum decernerem. Nam tametsi in §. Nachdem / constitutum est, daß gewesene Geistliche Personen jhre Beneficia, auch damit alle Frucht vnnd Einkommen / so sie darvon gehabt / alsbaldt verlassen sollen. Tamen id non debet trahi ad propria bona, & quæ ex fructibus beneficiorum quæsita sunt. Illa enim sub his verbis non comprehenduntur, vt patet ex præiudiciis eorum, qui ducturi vxores, beneficia sua reliquerunt. Et hic §. cum sit pœnalis, stricte est intelligendus, nec extendendus ad non commemorata. Nec idcirco pro malefico habendus, quod vxorem duxit, præsertim cum in principio referat, se ita semper vixisse, vt nunquam fuerit multatus. Nec mandat statutis Ecclesiæ T. Canonib. & iure Pontificio, imo nec Imperii legibus, si quæ ante constitutionem religionis promulgatæ fuerunt. Nam hæc tanquam nouissima omnibus derogat, sicut etiam aperte clausulam derogatoriam annexam habet.

Quod ad restitutionem multarum, expensarumque attinet, si principaliter petatur, nolo decernere ex hac constitutione, quia videtur ea ad Status tantum coarctata esse, & supplicans non est Status. Sed cum mandata de restituendo & relaxando tanquam accessoria, & per consequentiam petuntur, tum in causis fractæ pacis decernuntur, etiamsi in eis restitutio petatur, in quibus alioquin in iurisdictione fundati non sumus. Quare per consequens hic quoque mandatum de restituendo cum clausula decernerem, vti accessorium priorum processuum, qui auff den Religionfrieden fundantur.

Quod ad relaxationem Arresti vnd Verbott / puto id eo ipso, quod mandatum decernitur, von verkauffung der Güter relaxari. Et hoc quidem intuitu Religionis propter ductam vxorem † factū esse existimo, qua ratione Archiepiscopo nihil amplius licet, quam ex stylo jhme auß dem Landt zu gebieten / ex duriori interpretatione d. §. Wo aber vnsere. Nam ille §. multo benignior, vt alias respondi.

Quoad verhelffung zu würcklicher Bezalung seiner im Stifft außstehenden Schulden / quia id quoq; quod † nobis debetur, in bonis nostris est. Idcirco ex d. §. Wo aber / in liquidis debitis supplicanti coniunctim mit verhelffung zu seinen Haab vnd Gütern mandatū decernerem.

Votum D. de H. Licet in proposito multis & diuersis mandatis supplicetur: videtur tamen vna omnium causa esse in decernendo. Initio itaque puto ego diligenter considerandum, quod habetur in ordinat. p. 2. t. 23. Si enim præsens factum eiusmodi erit, hoc est, si iure communi, siue municipali, aut constitutione aliqua Imperii prohibitum esse reperiatur, tunc statim apparebit, nec mandata sine clausula decernere nos posse. At nostrum factum tale esse id haud obscure colligitur ex Recessu de Ann. 55. in §. Vnd nachdem bey / &c. & §. Wo aber vnser / cum ibi dicitur: quod ecclesiasticæ personæ cuiuscunque sint gradus, si defecti à Rom. Ecclesia August. confessionem amplectantur, alias pœnas † non incurrant, nisi priuationem beneficiorum. Item Episcopo, vel alio domino sic volente siue iubente Diœcesi siue prouincia, eius exire cogatur, ita tamen vt illis prius ad distractionem bonorum immobiliū, & ad emigrandum cum vxore & liberis,

terminus & licentia concedantur. Cum itaque ſupplicans noſter conſtitutione Imperiali permittente religionem & ſtatum mutauit, ſicque in nullas alias, quam in d. conſtit. Relig. expreſſas pœnas incurrerit, & quod lege permittente fit, pœnam non mereatur: Sequitur ipſum inique & contra conſt. Imperii à R. T. AE. incarceratum, maiori parte bonorum exutum, & reliquorum vſu ei interdictum eſſe. Quia igitur de præterito in futurum præſumitur, ſicque etiam T. ex præcedentibus factis aduerſus ſupplicantem vlterius de facto proceſſurus præſumatur, putarem ego mandatum de non offendendo omnino decernendum eſſe. Ad reliqua mandata petita quod attinet, cum facta illa, ſuper quibus petuntur, æque ac præcedens contra ſupra dictas conſtit. ſunt, & T. ſupplicanti noſtro licentiam diſtrahendi bona, & terminum emigrandi, re & facto ipſo denegarit, per incarcerationem, pecuniam prehenſam pœnæ nomine, prohibens diſtractionē rerum, poſſeſſionum & prouentuum, aliisq; ſimilibus modis in ſupplicatione expreſſis, nemo ſanus dubitare poteſt, quin via emigrandi pręcluſa & facultas diſtrahendi bona ſua ei præciſa eſſe dicatur. Nec me mouet, quod ſupplicans noſter non eſt Status Imperii: quia hoc in omnib. cuiuſcunq; ſint conditionis, locum habet. Imo d. §. Wo aber vnſere/ꝛc. de ſubditis tantum diſponit. Nam ſi ſupplicans eſſet Status nec T. ſubiectus, tū non cogeretur res ſuas diſtrahere, & migrare. Nec etiam illud mouet, quod nō petit expreſſe mandatum pro conceſſione termini ad emigrandum: quia illud parū releuaret, niſi prius mandata petita ſcil. de reſtituendo ablata, & relaxando arreſto decernantur. Si poſtea ipſum T. non vult tolerare, tum ei terminum emigrandi pręfigat. Vnde ego petitum mandatum ſi non ſine, ſaltem cum clauſula decerno.

Votum D. R. quod reddidit 24. Ian. An. 76.

Supplicans petit in effectu principaliter tria mandata. 1. De non offendendo. 2. De reſtituendo. 3. De relaxando arreſto. Quod ad primum hactenus in hoc auguſtiſſimo Tribunali id diligentiſſime obſeruari vidi, vt ſubditis
14 † contra magiſtratus ſuos talia mandata de non offendendo, niſi grauiſſima ſubfuerit ſæuitia, quæ nulla probabili cauſa excuſari poſſit, aut minæ atrociſſimæ, & quæ tranſgreſſionem pacis publicæ adæquarent, non fuerint impertita, idque ex hac cauſa, ne ſcilicet ſubditi contra ſuos dominos facile concitentur, & armentur. At inter Status potentiores, & ad tumultus excitandos procliues facile decerni vidi, cum nihil aliud præcipiant, quam quod iura communia ſuadent, & pacis publicæ ſanctio iubet. Sed in hoc noſtro caſu ſupplicans eſt ſubditus T. & quidem talis, qui neglecto & fracto continentiæ voto, de quo *in c. de his, 22. diſtinct.* nunc aliud vitæ genus elegit, ideoque merito ſubiacet Canonicis pœnis. Et quia ſupplicans non narrat, daß er von der alten Religion abgetretten/quod requirit §. Vnd nachdem / certe non poteſt illum ſolum matrimonium à iuriſdictione Archiepiſcopi eximere, ſed ſola religionis veteris mutatio, de qua hic verbum nullum. Et ſic narrata non ſunt qualificata auff den Religionsfrieden/præſertim cum non conqueratur, daß er der geſtalt vmb der Augſpurg. Confeſſion willen geplaget werde. Deinde etiam non ſunt hic talia damna irrecuperabilia, quæ requiſita deß Landtfriedens exæquent, & quæ iuris ordinariis remediis non poſſint recuperari. Accedit & hoc abſurdum, ſi Archiepiſcopo, ne talem ſubditum offenderet, ſub grauiſſima pœna priuationis, mandaremus, tunc videremur non obſcure ipſi præcipere, vt tales religionis Catholicæ deſertores in ſua diœceſi contra Religionsfrieden patiatur & foueat, & ſic potius licentiam de immigrando, quam emigrando ſupplicans obtineret, würde darauff baldt die gantze Cleriſey zu grundt vnd Boden gehen.

Poſtremo credo Archiepiſcopum has pœnas ſacerdoti ſuo ſubdito inflixiſſe, propterea quod Statibus exploratum ſit, ex grauaminibus in Comitiis nuper Spirenſibus à Camera Imper. exhibitis, dubium eſſe excitatum inter D D. Aſſeſſores; An etiam alii clerici † præter 15
Status eccleſiaſticos ſub conſtitutione deß Religionfriedens comprehendantur? Derohalben dann bißhero alle Rechthängige Sachen / ſo die Klöſter vnd Ordens Prouincial hetten zu referiren vnd decidiren eingeſtellet werden. Vnde T. cogitare potuit, huius clerici punitionem (etiamſi ipſi de religione mutata conſtaret) ad ſe tanquam ordinarium immediatum pertinere: quia iure Canonico præter officii & beneficii priuationem (de qua §. Vnd nachdem/ loquitur) aliæ grauioresque pœnæ conſtitutæ ſunt in ſacerdotes vxores ducentes, vt excommunicationis, inquiſitionis de hæreſi, arctioris carceris vel monaſterii, de quibus Bernardus Diaz. *in ſua praxi criminal. Canon. capit.* 74.

Quapropter mandatum de non offendendo denego. Mandatum de reſtituendo etiam non decerno: quia vt hoc ſubdito decernatur, neceſſe eſt, vt præcedat mandatum de emigrando, per quod noſtra iuriſdictio fundatur. Quemadmodum in cauſis fractæ pacis neceſſe eſt, vt citatio prius impetretur, quam mandetur reſtitutio. Sed noſter ſupplicans emigrare non cupit, ſed potius petit, Jhme zu würcklicher Bezahlung ſeiner/ bey dem Stifft T. außſtehenden Schulden zuuerhelffen / vnnd deß angenommenen Eheſtandts halben gantz vnnd gar vnbeſchwehrt bleiben zulaſſen / Auch zu dem Effect frey Sicherheit / vnnd auch Gleidt mit zu theilen. Ex quibus ſane

verbis

verbis nulla voluntas de emigrando apparet, sed videtur in Archiepiscopatu tanquam coniugatus commorari velle, neque narrat se mutasse religionem Catholicam. Non enim sequitur, Duxit vxorem: Ergo in totum defecit à religione Catholica, cum sub Magistro ordinis Teutonici, & in Landtgrauiatu L. complures inueniantur sacerdotes Catholici, vxores & liberos habentes. Requisita autem d. §. wo aber vnser / duo sunt. 1. vt religionis causa emigrare velit. Deinde, daß er auß S. C. F. F. oder Standts / Landt / Städten oder Flecken an andere Ort ziehen / vnnd sich nider thun wölle / &c. quorum neutrum hic per nostrum supplicantem narratur.

Vnd gehört also sein Supplicanten Intent vnd Petition gar nicht auff den §. Wo aber vnsere. Et si migratio non fieret religionis mutatæ causa, non essemus fundati in iurisdictione præfigendi terminum E. de commoda emigratione, vnd daß er mit der Nachstewer / Item Abtrag der Leibeigenschafft / wie vblich hergebracht / gehalten werden / vnd jhme solches an seinen Ehren vnd Pflichten vnentgolten seyn solle. Neque refert, quod incidenter, & in consequentiam relaxationem bonorum subiungat; deroselben Verkauffung zu gestatten. Quia non sequitur, quod illis venditis animum emigrandi habeat, siquidem & bonis immobilibus venditis, nihilominus in prouincia commorari potest. Mandatum igitur de emigrando non decerno.

Mandatum etiam de relaxando decerni nequit, cum supplicans non sit Status, neque illo indigeret, si mandatum de emigrando peteret, & obtineret. Nam hoc mandatum tacite includeret illud ipsum, cum nulla libera bonorum possit celebrari venditio, nisi illis omnino relaxatis, & ab omni impedimento liberatis. Denego igitur petitos processus omnes. In hoc tamen cum Dominis sentio, sacerdoti Catholico religionem mutanti, & vxorem ducenti, nullam aliam pœnam infligi debere, prohibente id iam pace Religionis, quam vt ipso facto statim beneficium & officium amittat. Et D. C. & cæteros Doctores recte sentire arbitror, quibus ego quoque adstipulor, dum putant, quod in d. §. Vnd nachdem / verb. oder ein ander Geistliches Stands / &c. (si tamē in reliquis §§. d. Religionfriedens / vt in §. Dargegen / §. Dieweil aber / & §. Also auch / similis interpretatio fiat) quilibet clericus seu sacerdos Catholicus comprehendatur, licet Status non sit. & sic recte puto decretos esse processus in causa Teutschmeister contra Anhaldt & Ladorff, Imo putarem ex d. interpretatione procedi & pronunciari posse in causis hactenus dilatis, non sine maximo & summo, tam Religionis, quam Catholicorum detrimento, scilicet der Klöster / vnd Prouincial / als Prediger Ordens Prouincial contra Marggraff C. von Baden. Item Klösterlein zu Neuburg contra Pfaltz / Cartheuser Prouincial contra Ottingen / & aliis innumeris. Quæ monasteria diu post erectam Religionfrieden spoliata & occupata fuere. Et miror Dominos iam ab executione incipere, & sine clausula E. T. subditi gratia mandare velle, cū hactenus Catholicis Statibus cōtra protestantes mandata de restituendo tantum cum clausula decreuerint, in factis longe atrocioribus, atque omni iure prohibitis, vt in causa Wormbs contra Churf. Pfaltz / den auffgestellten Predicanten zu H. bel. den 10. Decemb. Ann. 72. Item in causa F. Vormundtschafft contra Baden 27. Octobr. Anno 72. Item Cartheuser Prouincial contra Ottingen. Item Aichstatt contra Brandenburg / 4. Decemb. Anno 61. vt alia quam plurima præiudicia præteream.

Votum D. M. Mandatum de non † offendendo, cuius fundamentum est timor. Herculan. *in tract. de caut. de non offend. c. 6. num.* 2. recte hic mihi peti videtur. Securitas namque de non offendendo est legitimū præsidium, quod per officium præsidentis iuste timenti datur. Herculan. *d. tract. c. 1. in princ.* At periculum nostri supplicantis non vanus, sed iustus est timor, vt constat ex narratis. Et inspecto fine sumus in casu fauorabili. Occurritur enim maleficio, ne innocens plectatur: sicque mandatum de non † offendendo in decernendo est fauorabile, licet postea, si T. eidem contraueniret, & ad eiusdem pœnam procederetur, tanquam pœnale, videri possit odiosum. Hercul. *d. c. 1. numer.* 33. 34. 35. Nec grauatur tali mandato T. vt Domini nouerunt. Mandatum igitur de non offendendo decerno, idque eo magis, cum non petat supplicans, se tanquam permanentem subditum T. contra Archiepiscopum defendi, verum potius, daß er in posterum tanquam forensis in / bey / vnnd durch das Ertzstifft T. vnvergewaltiget wandern / ziehen vnd weberen möge. 16 17

Vlterius petit supplicans mandatum super constitutione Religionis ex contextu d. §. wo aber vnsere / & simul mandatum de emigrando, quod ipsi etiam omnino decernendum puto. Ad mandatum de restituendo quod attinet, præmitto vigore deß Religionfriedens / (in quā Archiepiscopus quoq; consensit) duas in Imp. propositas esse religiones, à quarum altera quis impune recedere, & alteri se adiungere possit, idque etiam locum habet, si sit antiquæ Religionis clericus, & Imperio mediate saltem subiectus, si præsertim, vt supplicans noster beneficium suum sponte deserat, & bona sua vendere, & emigrare cupiat. Idque vigore §. Vnd nachdem / & §. Wo aber vnser im Religionsfrieden. Quod enim d. § Vnd nachdem / &c. clericos mediate subiectos quoque complectatur, ra-

tiones per DC. adductæ conuincunt, & Cameræ huius præiudicium, in causa Teutschmeister contra Anhaldt & Ladorff / de quo me fero ad votum meum in dicta causa. Quia igitur alterutrius religionis electio libera & impunita esse debet; Archiepiscopus certe tam grauiter supplicantem nostrum plectendo, suaque ipsi in Cameris extorquendo contra Religionfrieden expresse fecisse videtur, ideoque ex ord. *p. 2. tit. 23.* mandatum de restituendo sine clausula omnino decerno. Sed fortasse quia Archiepiscopus tanta in clementia supplicantem puniuit, arbitrabitur quis, alias causas subesse, & sic mandatum non nisi cum clausula decerni posse: quo casu nos non sumus fundati in iurisdictione, sed res pertinebit ad Außträg / vbi si grauabitur supplicans, poterit ad Cameram appellare. Respondeo, supplicantis narratis esse standum. Iam autem nulla alia causa narratur, quam contractus matrimonii, & mutatio religionis, vnde adhuc sine clausula potest mandari. Et si narrata sunt falsa, tunc Archiepisc. saluæ sunt exceptiones sub & obreptionis. Sed si rursus quis instet, In Religionsfrieden expresse prohibitum non esse, quod clericus religionem suam mutans, non possit ab ordinario suo vltra priuationem beneficii aliis pœnis puniri, & sic in casu dubio non nisi cum clausula mandari posse. Respondeo. Nulla libertas religionis esset, quam tantæ pœnæ inflictio maneret. Quod vero libertas illa deß Religionfriedens impunita sit, & esse debeat, apud me nullum est dubium. Sed posito, non tamen concesso, quod casus hic dubius sit, & interpretatione indigeat, illa ipsa tamen interpretatio deß Religionfriedens non inferioribus iudiciis der Außträg / sed Imperatori, & imperii ordinibus, qui pacificationem religionis erexerunt, Cameræ quoque, quæ ipsos
18 † repræsentat, competit. Neque si quis obiiciat, interpretationem, quæ omnes forte status concernat, ad Cameram pertinere, non si in casu particulari certarum personarum versemur, quarum altera si coram Außträg grauetur, possit ad Cameram appellare. Si enim hoc permittimus, quis non eludet pacem religionis, quæ mutationem liberam & impunitam esse vult. Nam hac ratione superior maiorem partem bonorum eriperet, & deinde se iuri ordinario offerret, quam viam miser supplicans neque pertexere, neque etiam liti superuiuere posset. Mandatum igitur sine clausula decerno. Saluo, &c.

Secunda Deputatio in hac causa.

Votum D. D. Non credo oblatam supplicationem per procuratorem subscriptum esse conceptam, adeo confuse est disposita, præsertim in narratione theseos & hypotheseos. In thesi sane sufficit nude allegare, & sese referre ad contenta deß Religionfriedens, vti notoria & pragmatica. Sed non in hypothesi sufficit allegare vnum atque alterum punctum, scilicet mutasse presbyterum religionem, ducendo vxorem. Hoc enim factum non stringitur ad proximam qualitatem Augustanæ confessionis, sed applicari potest ad plura alia dogmata prohibita, circa quæ iurisdictio ecclesiastica aut ciuilis gubernatio Electoris in sua prouincia restricta, quæ per constit. religionis limitata nō est. Idcirco denego auff vorbrachte narrata. Quod si postea narrauerit in minori, seu hypothesi, se mutasse presbyteralem professionem in Christianam August. confessionis religionem, ob quam mutationem Elector eum multauerit, tunc decerno omnia mandata, sed cum clausula. Ecclesiastica enim simul & secularis iurisdictio Electoris in tali casu nullas alias habet vires, quam præfigere terminum docentem emigrandi, sine læsione honorum & bonorum. In tali etiam casu mutans religionem cogi non debet, vt petat statim mutatione facta terminum emigrandi, nisi Elector velit expellere. Est enim in facultate ipsius situm mutantem tolerare in sua prouincia, vel etiam expellere, sed multare, aut incarcerare, intuitu d. mutationis licitæ nullatenus potest. Concludo ergo ita decernendum, auff vorbrachte narrata abgeschlagen. Consenserunt DD. F. S. A. & D. O H. Sed D. I. simpliciter denegauit supplicanti petitos processus. Maioribus ergo votis conclusum: Ist dem Supplicanten auff vorbrachte Narrata sein begeren abgeschlagen.

VOTVM XI.

In causa religionis pro mandato de non offendendo. In causa H H. contra H. H.

SVMMARIA.

1 *Verba hæc,* Schutz vnd Schirm / *an iurisdictionem quandam importent.*
2 *Melius est in tempore occurrere, quam post vulneratam causam remedium quærere.*
3 *Iniuriæ verbales à pastoribus in concionibus effusæ, an tantæ sint, vt fractam pacem causare possint.*

Votum D. à W.

ILle vult decernere, sicut petitum est, idq; eo magis, quia Episcopus omnium Statuum illius prouinciæ ordinarius est, cui etiam ciuitas cum ciuibus iurata & obligata est, cui etiam tenetur obedire, licet se de facto exemerit. Etsi enim ab initio concessum est, exercitium liberum August. confessionis, tamen ecclesiasticos iurisdictione ordinarii sui se eximere, & foro temporali subiicere non possunt, vt cumque is nihil

nihil aliud in ipsos iuris habet, quam Schutz
1 vnd Schirm / † quod nullam iurisdictionem importat, idcirco merito porrecta est hæc supplicatio super classico cõcionatorum, quo populum aduersus ordinariam potestatem excitarunt. Facile igitur fieri potest, vt ipsi accidat, quod contigit Fr. E. M. qui libertatem religionis ciuibus concessit, verum postea ad instigationem concionatorum omnes Ecclesiasticæ personæ ciuitate sunt eiectæ, & processus banni hic in Camera ad occurrendum huic malo sunt petiti. Puto igitur processus ex iure communi decerni posse: *Capel. Thol. q. 489. Alex. in l. de pupillo. § meminisse. ff. de noui oper. nunc. Ang. in §. iurare. n. 10. de actio.* Nec me mouet, adhuc nullam pacem esse fractam, quia hoc mandatum futura tantũ respicit: melius autem est in tem-
2 pore † occurrere, quam post vulneratam causam remedium quærere. Non obstat, quod Magistratus ipsis non potest modum concionandi præscribere, quia partim id non credo esse verum, partim etiam non releuat, quia in illis locis, vbi religio libera est, ita concionatores se gerere debent, vt etiam Catholici possint conniuere. Non obstat, quod ciues, non sint subditi Administratoris, quia hoc est manifeste falsum. Deinde notorium est, quod sit ciuitas prouincialis: quod compareat in Comitiis prouincialibus, vt Landtstandt / quod ciues non aliter collectentur ac rustici, quod ciuitas nihil ex iure regalium habeat. Non obstat etiam, quod Magistratus coram alio iudicio conueniri possit, quia nulli alii subsunt, quam ei, quem offendunt, & Cameræ. Non obstat etiam, quod metus minarum non specificatur, quia puto narrata sufficere, quoad hoc mandatum, quod non est præiudiciale. Non releuat etiam, quod sint antiqua spolia ecclesiarum, quia in hunc vsque diem continuationem fieri supplicans satis innuit.

Votum D. S. censet posse decerni mandatum, quia nihil aliud continet, quam ius commune.

Votum D. B. Putat decerni posse mandatum contra ciuitatem & Senatum. Sed quoad concionatores denegat: quia verbales illæ in-
3 iuriæ, † quas in concionibus effundunt, non sunt tantæ, vt possint causare fractam pacem. Si autem in specie narrarent, quod seditiosa verba contra constitut. Religionis publicam euomerent, tunc forte mandatum iuxta narrata decerneret.

Votum D. H. Is sentit cum D. B.

Votum D. V. Facile decernit mandatum de non offendendo contra Senatum, sed nõ contra concionatores, quia sunt priuatæ personæ.

Decretum: Ist das gebetten Mandat / wider Bürg. Raht / vnd Gemeind der alten Statt H. erkandt wider die vbrigen abgeschlagen / vlt. Decemb. Anno 76.

VOTVM XII.

In causa E. VV. contra E. VV. In puncto religionis.

SVMMARIA.

1 *Si mediate subiectus* dem Religionfrieden *contraueniat, an in Camera conueniri possit, antequam superior requisitus sit?*
2 *Constitutio violatæ religionis an per omnia fractæ pacis constitutioni sit exæquata.*
3 *Eius est prorogare, cuius est præfigere.*

Quæstio resoluta 24. Iulii, Anno 62. auff den Religionfrieden.

DVbitatum fuit: An si mediate subiectus † contraueniat Religionsrieden / possit in 1
Camera conueniri, antequam superior sit requisitus? Et in pleno Senatu maioribus votis Dominorum concluſum, quod sic, quia per omnia constitutio † Religionis violatæ, sit ex- 2
æquata constitutioni fractæ pacis. Inter 17. dominos dissenserunt S. A. D. G. & S. qui putarunt Magistratũ superiorem prius adeundum. In causa N. Bürgers zu E. contra Bürg. vnnd Raht zu E. quæ est subiecta Episcopo Augustano, erat mandatum supplicanti, vt infra festum Iacobi diuenditis bonis migraret iuxta Religionfrieden / cuius termini prorogationem petit in Camera, & mandatum de non offendendo. Putabant prædicti Domini, pro prorogando tempore præfixo, requirendum Episcopum eorum superiorem, quo negante illam, Camera posset implorari. Sed id falsum putauit D. N. quia cuius est prorogare, † eius est et- 3
iam præfigere. Cum ergo requisiti E. denegarint prorogationem, recte petiit illam in Camera, quemadmodum vigore constitutionis potuisset ab initio petere in Camera mandatum de migrando, si ciuitas nil præfixisset.

Bedencken *D. N. in causa* B. vnd R. der Statt R. *contra* den Stifft L.

IN Sachen Herrn Bürgermeister vnd Raht der Statt R. contra den Stifft L. habe ich die Acta mit fleiß durchlesen / vnnd ex supplicatione pro commissione ad perpetuam rei memoriam vermerckt / daß er Anwaldt anfänglich in supplicatione pro processibus impetrandis gewißlich ein mehrers gesucht / weder erkandt / dasselbig aber nicht erhalten mögen. Wo ich inn dieser Sachen vor angefangenem Proceß hette sollen mein Bedencken vermelden / hette ich diese Proceß ex cancellaria zu etrahiren nicht / sondern vielmehr / weil ein Erbar Raht dz ius gladii, vnd die hochfreyßliche Obrigkeit inn dem Dorff

G. darzu auch einen guten Vertrag für sich hat/ zur Handthab gerahten / daß sie sich nemblich auß keiner Possession deß exercitii Augspurgischer Confession sollen treiben lassen / Vnnd im fall daß ein Mangel entstünde / welchen die Patroni nicht ersetzen wolten / die Pfarr selbst mit einer tauglichen qualificirten Personen besetzen.

Dann nachdem mir auß Beywohnung vieler dergleichen Religions Sachen vnverborgen/ wie es leyder jetzt damit zugeht/ daß vnsere Confessions Verwandten entweder nichts/oder aber solche Proceß erhalten / dadurch die Predigt Göttlichs Worts verhindert/ vnnd das Exercitium religionis hin vnd wider entweder gesteckt/ oder abgethan/Ist nunmehr diß der bequembste vnnd Rahtsambste Weg/daß die Euangelische Stände/wo sie jmmer Gelegenheit haben / vnd jrer guten Sachen getrawen künnen/ nun selbst vor Bäpstlichem eyndringen/ vnnd Gewalt sich handthaben / vnnd gehört auff einen harten Knopff auffzumachen ein spitziger Löser.

Wie nun ein Erbar Raht anfänglich in dieser Sachen den Glimpff gesucht/vnnd sich zum theil seines Vortheils / daß er sich zum Kläger hat lassen machen/begeben. Also gibt der Stifft E. wolermeldtem Raht mit seinen gebrauchten Rencken / in responsionibus & exceptionibus so viel Vortheils wider inn die Handt / daß ich darfür gäntzlich halte/ solcher sey auch nicht auß Handen zu lassen.

Dann wann die Responsiones vnnd Exceptiones gegen der Klag gehalten / vnd erwogen werden/ würdt sich bald finden/daß ein E. Raht sich de facto bey jhrer Possession handthaben muß vnd sol/ nisi causa cadere velit, vnd jhme selbst an seinem wolbefügtem Rechten præiudiciren.

Ein Erbar Raht beschwehrt sich / daß er von dem Stifft E. turbirt werde in dē exercitio confessionis August. inn der Pfarr deß Dorffs G.

Der Stifft ist der Turbation nicht geständig/ Sondern widersprichts in Responsione ad 20. articulum, vnnd sonst hin vnnd wider inn den Schrifften.

Ein Raht sagt/daß er zu G. als in der Landtwehr dz Ius gladii vnd die hochfreyßliche Obrigkeit habe / Der Stifft antwort auff den 5. Articul/er habs limitato modo.

Ein Raht gibt für/sie seyen in possessione religionis & exercitii confessionis Augustanæ.

Das negirt der Stifft/vnd sagt/es habē auch deß jetzigen Bischoffs Vorfahren die vacirende Pfarr G. jederzeit mit Priestern versehen.

Ein E. Raht allegirt den Vertrag de An. 67. in welchem sich der Stifft E. bewilligt/die Pfarr ohne Mangel versehen zu lassen.

Diesen Vertrag cauillirt der Stifft nicht allein seines gefallēs/sondern gibt noch für / er habe seinem ordinario nicht Maß oder Ordnung zugeben/ vnnd transferiren also das Ius ordinatum auff W. vnd solches zu behaupten/wenden sie consuetudinem Franciæ ein/ dz die Kirchen-Bestallung dieser Herrschafft anhange / welche die Vogtey an den Orten hat/ vnd schliessen also darauff / einem Erbaren Raht gebühre kein Action wider sie / vnnd begeren den Raht an gebürenden Orten zu klagen anzuweisen.

Ein Erbar Raht aber begert die Turbation abzustellen/vnd dem Vertrag zu geleben.

Dieses sein vtriusque partis fürnembste fundamenta/vnnd auff deß Stiffts seiten ist es also gewandt / daß seine Exceptiones von den Papisten werden in sondere Acht genommen werden/ dieweil die Turbatio verneint / vnnd der Raht selbst geständig ist / dz er jetziger zeit nicht mehr in possessione sey/ Sondern daß ein Meßpfaff in der Pfarr G. seine Götzendienst verrichte / Daher argumentiren die Papisten also: Priuilegium mutandæ & alterandæ Religionis cum periculosum sit, interitu tot animarum, quot hominum, nec reparabile, vt temporalia, ideoque veteri lege sacerdotibus & Leuitis tantum qui temporalia non curabant, permissum, per vnicam contrauentionem merito perditur. Cum igitur hoc nostro casu iam contrauentum sit, so bleibe es billich dabey.

Neben dem werden deß Stiffts fundamenta auch mit diesem gesteckt / daß für ein gemeinen Schluß gehaltē würd / daß das ius patronatus, welchs mann dem Stifft von Rechts wegen geständig / beneficium Religionis mutandæ vel reformandæ nicht habe / vnd sey auch solch Ius im Religionsfriedt nicht begriffen / Weil dann der Stifft allein Patronus, so gebüre dem Raht auch wider denselben keine Action / Sondern habs mit dem angegebnen Ordinario, oder Diœcesano zu fechten.

Wiewol nun diese Gründt alle / stattlich vnd baldt köndten widerlegt werdē/so findet sich doch in experientia, daß man sich auff der Papisten Seiten keines wegs mehr wil weisen lassen.

Vnd dieweil eines Erbarn Rahts Fundamenta viel kräfftiger vnnd beständiger / wie hernach sol angezeigt werden / So were das meine Meynung / weil G. zu nechst bey R. vnd in der Landtwehr ligt / daß sich ein Erbar Raht hette bey dieser Pfarr de facto Handtgehabt / den Meßpfaffen inn die Statt geführt / vnnd jhme ein Gelübdt abgenommen / nimmer inn das Dorff den Götzendienst zu exerciren weiters zu kommen.

Dagegen aber einen Euangelischen Predicanten auffzustellen / der alßbaldt daselbst predige / vnd nach verrichtem Gottesdienst/sich wider inn die Statt / zu mehrer gewarsam mache / Es sey dann in der Landtwehr also bewandt/daß mann sich Wegführens nicht hette zu befahren / vnd hette man solche Wegführung so offt fürzunemmen / so offt ein Meßling daselbst auffzustehen sich vnterwinden wölte/wie in Pfandungssachen

sachen geschicht/ daß super vno eodemque iure offt viel Pfandungē geschehen/ weil sich der erste nicht wil depossessionirn/ vnd partem aduersam in quietam possessionem kommen lassen/ dann durch diß Mittel kompt ein Erbarer Rhat zu der Kirchen/ so jhme von Rechts wegen gebürt/ vnd exercitii confessionis Euangelicæ possession. welches sonst noch viel Jahr/ ja wol gantz vnnd gar verbleiben würde. Vnd ob wol gleich ein Erbarer Rhat von dem Stifft E. oder von dem Bischoff selbst darüber/ wie es nicht verbleiben würde/ Rechtlich solte beklagt werden/ hat man doch solches nit hoch zu achten/ dann klagt der Stifft/ so wirdt meines Erachtens nicht baldt etwas extraiudicialiter erkandt/ sondern iudicialiter gewiesen/ vnd darüber ein Erbarer Rhat auch gehört werden. Als dañ hat man zu opponiren vnd fürzuwenden/ daß ein Erbarer Rhat kein Turbation begangen/ sondern seine Possession continuirt.

Zum andern/ daß der Stifft selbst bekandtlich/ vnnd iudicialiter vielmahlen fürgeben/ sie seyen nicht ordinarii, sondern nur patróni. Wann dann ein Erbarer Rhat das ius gladii, vnd also das ius ordinariatus von wegē deß Religionfriedens erlangt/ vnnd bey dem Stifft als dem patrono nicht erhalten künnen/ dz nicht allein dem Religionfriedē/ vnd durchgehendem gebrauch vñ Obseruantz in gantz Teutschland/ sondern auch zuvor auffgerichtem Vertrag nach/ ein Euangelischer were auff die Pfarr præsentirt vnd geordnet wordē/ als hette ein Erbarer Rhat als der ordinarius dieses Orts/ cuius ius tali casu tanquam fortius, debilius illud ius patronatus absorberet. sich dessen gebraucht/ dessen er befügt were. Vnd diß seyn solche fundamenta, welche jederzeit dolum excusiren mögen/ vnd derenwegen pœna constitutionis auff den Religionfrieden nicht kan statt haben.

Wolte aber der Bischoff sich klagens anmassen/ vnd gleichfals auff den Religionfrieden dasselbig fürnemmen/ so haben obangeregte Vrsachen abermal statt. Dann es würdt für einen gemeinen Schluß gehalten/ wie es auch der Religionsfrieden zuverstehen gibt/ quod Religionis exercitium dependeat à suprema iurisdictione, & quod Statibus permissum sit, qui superioritatem in loco habent, Religionem, quam velint, libere instituere, præsertim quando etiam solum Imperatorem recognoscunt, neque illis modum à quoquam alio circa Religionem præscribi posse, vel eius causa turbari. Et in hunc finem etiam Ecclesiasticam iurisdictionem sublatam esse.

Vnd dieweil Streit fürgefallen/ wie es an denen Orten zu halten seyn solle/ da einer die hohe Obrigkeit/ der ander die Gerichtliche Fälle hette/ ist doch für billich vnnd recht angesehen worden/ daß dem höhern die Religion zu ändern sol zugelassen seyn/ welchs ich darumb vermelde/ dieweil der Stifft fürgibt/ daß die bestellung der Kirchen der Vogtey anhange/ vnnd also der nidern Gerichtbarkeit/ welches kein Oberherrschafft/ wo eine/ so ist sich deß Bischofflichen oder Pfäffischen gewalts/ dann vnd weise zu erwehren würd nach zusehen gesinnet seyn/ auch außtrücklichen dem Religionfrieden zu wider ist. Zu dem/ so ist es wider den hellen/ klaren auffgerichten Vertrag/ den ein Erbarer Rhat neben dem ordinariatus iure zum besten vor sich hat/ vnd were auch wol vnnötig gewesen/ sich mit dem patrono deßhalb in ein Vertrag einzulassen/ weil das ordinariatus ius viel kräfftiger ist/ als das ius patronatus, vnnd der patronus von Rechts wegen schuldig/ wie auch der Religionfrieden dahin verstanden würdt/ einen solchen Pharrherrn auffzustellen/ der das exercitium Religionis treibe/ welches der ordinarius begeret/ wie man dann dessen viel exempla hin vnnd wider im Reich hat/ Als mit Maintz vnnd Pfaltz. Item mit Eychstatt vnnd Brandenburg/ mit Bayern vnd Pfaltz/ Item mit Pfaltz vnd Brandenburg.

Wann aber auß den einkommen Acti klärlich abzunemmen/ daß der Bischoff sich mit seiner iurisdictione Ecclesiastica wil eyndringen/ alles zu Schmälerung vnnd Abbruch eines Erbarn Rhats hoher Obrigkeit vnnd Jurisdiction/ vnnd da einen Fuß inn die Landtwehr setzen/ vnnd der Stifft E. sich der Action gern gar wolte entschütē/ Als ist kein besser Mittel/ denn daß sie die angedeute handhab fürnemmen.

Dann da solches solte verbleiben/ wirt jhnen per actionem institutam turbatæ possessionis nun mehr schwerlich geholffen werden/ dieweil ich ex actis nicht vermercken kan/ daß sie tempore litis cœptæ ac lite pendente hic in Camera in possessione Religionis Augustanæ gewesen weren/ sondern wil die Nothurfft erfordern/ eine andere Action zu instituiren/ vnnd nemblich spolii. Dagegen aber wirdt der Stifft abermahls das Ius ordinariatus, das dem Bischoff gebüre/ fürwenden/ vnd kündten als dann eben die oballegirten Bedencken fürfallen/ wie in gleichem dañ von eim Erbarn Rhat super attentatis geklagt würde/ Welches als dann seyn muß/ daß sie lite pendente der Possession deß exercitii Religionis destituirt. Es ist aber dieses alles weniger fürträglich/ weil der Proceß langsam/ vnnd ein Erbarer Rhat in viel Jahren im kein Possessß/ ja wol nimmermehr möchte kommen/ Dieweil die decisiones causarum Religionis, wo von den Ständen nicht andere Versehung geschicht/ alle stecken bleiben/ vnnd nunmehr dahin gerathen/ daß wer die Handhab vermag/ den besten Schutz dabey selbst finden kan/ auch nimmermehr sich derselben begeben sol. Vltima Aprilis, Anno 1590.

VOTVM XIII.

In causa F. contra T. in puncto noui Calendarii.

SVMMARIA.

1 *Religionis pacificatio in imperio sancita an nobilibus immediatis liberum Augustanæ confessionis exercitium tribuat.*
2 *Causa finalis pacificatæ religionis quæ, & quomodo in eam peccetur.*
3 *In decernendis processibus Iudicis est ante omnia dispicere, an iurisdictio sit sua.*
4 *Nouum Calendarium quoque à Principibus Augustanæ confessionis publice receptum est quibusdam in locis, & vbi.*
5 *Calendarium per se consideratum est res mere politica.*
6 *Nouum Calendarium an sit res conscientiæ, an vero politica.*

1 VOtum D. S. B. cum pacificatio † Religionis in imperio sancita omnino tribuat immediatis Nobilibus liberum Augustanæ Religionis exercitium, & quæ à quoquam (nemine excepto) molestationem vel censuram vllam eis idcirco fieri vetet, considerata facti nostri qualitate, certe non video, qua ratione in d. constitutionem à Reis nostris commissum non esse dici possit. Quid enim amabo istud aliud est, contra der Augspurgischen Confession/ Religion/ Glauben/ Bestellung der Ministerien/ Kirchengebräuchen/ Ordnungen vnd Ceremonien/ in massen sie auffgericht/ ihren Gang nemmen/ darinn Hindernuß vnnd Eyntrag thun/ contra apertissima verba & mentem allegatæ constitutionis in § damit auch/ &c. non attento, siue iam directo, siue per indirectum id fiat, quoniam vtrolibet modo æque peccatur in
2 causam finalem † sæpedictæ constitutionis, quæ est, vt pax & tranquillitas in Imperio sarta tecta conseruetur. Accedit porro, quod narrata supplicationis nostræ nonnihil quoque participent, von den vier Fällen/ dum factum istud præsentissime eo tendat, vt intercludat & prorsus subuertat commercia, pariat confusionem communis societatis hominum, tam circa res diuinas, quam humanas & prophanas, vi obtrudat illud, quod nec ipsum agnoscit Imperator Roman. potentissimorum Imperii Principum animos moueat ad discordias, omnisque tandem generis alia incommoda inde promanent. Qua de causa mandatum sine clausula hoc nostro casu vere decerni posse existimarim, siquidem qualitates quatuor casuum, quando coincidunt cum requisitis constitutionis religionis non minui, sed augeri potius, rationi & æqualitati conuenit. Quod si tamen domini maioribus priorem viam eligere, & mandatum super constitutione Religionis in communi forma decernere maluerint, non refragabor. Saluis, &c.

Aliud Votum.

D. B. simpliciter denegat, eo quod in causa der Kirchenpfleger vnd Probst d' Euangelischen Kirchen zu Augspurg contra Magistratum daselbst Calendarium nouum pro causa politica sit habitum, & sic Religionis punctum nō concernat, cui præiudicio inhæret H. cum B. & O. cum D. sine clausula decernunt.

Aliud Votum.

D. B. Refer. D. P. A. O. D. B. Ref. etsi in decernendis processibus, vt à quibusdam asseritur, standum sit simpliciter narratis supplicationis, sine consideratione causæ principalis, tamen hoc fallere certum est, neque Iudicem astringi ad decernendum aliquid, si ex qualitate facti, vel ex circumstantiis rei narratæ verisimiliter liqueret, iurisdictionem non esse fundatam; cum † Iudicis sit ante omnia dispicere, 3
an sua sit iurisdictio. Illud autem scire non potest, nisi alio modo in specie appareat de qualitate fundante iurisdictionem, quæ si deficiat, præstaret interdum nihil omnino decernere, quam post litem institutam cum magna temporis & sumptuum iactura processus decretos postea iterum cassare. Quod autem publicatio noui Calendarii suapte natura conscientiam & statum Religionis non concernat, nihil opus est hic latius disputare: cum id copiose satis & abunde examinatum & diiudicatum sit in causa Kirchenprobst zu Augspurg/ contra Senatum ibidem. Et hoc vsque adeo notorium est, quod in multis partibus Germaniæ, Galliæ, Poloniæ (vt interim nil dicatur de Anglia) vbi quam maxime viget Augustana confessio, † nouum 4
Calendarium publice sit receptum. Non igitur video, quomodo introductio noui Calendarii in quibusdam locis præiudicet Religioni: In aliis vero eiusdem Religionis nullum omnino adferat præiudicium. Quibus sic stantibus, cum ex narratis supplicationis pateat, supplicantes per mutationem Calendarii, non tam in causa Religionis, quæ ipsis in hoc casu libera relinquitur, quam in exercitio suæ iurisdictionis, quam prætendunt, turbatos fuisse, satis esse puto cum Ref. G. petitos processus denegare. Saluis, &c.

Votum D. O.

Quia Calendarium per se † consideratum, 5
rem mere politicam esse, vel ex eo constat, quod in Religione ipsa, ordinationibus ac ceremoniis Ecclesiarum nihil prorsus immutatum reperiatur: Non video inprimis, quomodo narrata supplicationis super constitutione Religionis intuitu facta: quia tamen

ista

ista turbatio in solo edicto de recipiendo & obseruando nouo Calendario indicatur, quo etiam probato, factum prout narratum super constitut. Religionis fundatum non est, non puto hoc casu huiusmodi narratis, vbi certi sumus, illa in processu causæ aliter iustificari non posse, standum esse. Præterea, siue præsupponamus, Abbatem F. in dictis locis merum imperium, veluti in supplicatione narratur, nullam omnino iurisdictionem habere, non videtur supplicantes per tale edictum grauatos esse. Cum primo casu licite illud promulgari, altero vero impune à supplicantibus eidem non pareri potuerit, neq; iurisdictionis simplex quædam turbatio sit, quæ contrario edicto de non parendo facile reuocari potuit, neque etiam hoc casu minas vlterioris turbationis vel grauaminis metu scandali publici, armorum, damni denique irreparabilis consideratur, cum de istiusmodi in specie nihil narratum, multo minus probatum sit, quod tamen eo casu ante omnia minimum foret, cum non solum præsumptio in contrarium, imo manifestissimum sit, in locis quam plurimis, vbi iam illud Calendarium publicatum est, atque receptum, tale quid nihil accidisse, vt taceatur vani timoris ac metus nullam considerationem habendã, tantum abest, vt mandatum cum vel sine clausula desuper decerni queat, prout ex voto D. G. latius cõstat, quo breuitatis causa me refero, atq; per omnia cum eodem concludo. Saluo.

Votum D. P.

Cur petitum mandatum sine clausula decerni non possit aut debeat, rationes releuantes nullas videt. Quæstionem illam de nouo
6 Calendario, an † sit res conscientiæ, an vero politica, tanquam impertinentem, & ad processum causæ spectantem, iam non attingit. Sufficit constare ex narratis, turbationem factam intuitu Religionis, tot tantaque pericula, & omnium tam sacrarum quam prophanarum rerum confusionem allegatam: quę singula per se considerata sufficerẽt ad obtinendum mandatum, quodq; principaliter requisitum mandati à domino Reo contra supplicantes emanati de recipiendo nouo Calendario, subiectio scilicet deficiat. Neque enim vlla ratione supplicantes Nobiles immediate domino Reo subiecti sunt. Tale igitur mandatum à non habente iurisdictionem factum, nullum est & cassari debet. Quare supplicantibus contra iura enormiter oppressis legis auxilio subueniendum, illisq; tanquam defensione iuris sui tempore immemoriali acquisiti, semper quoque (præsenti turbatione excepta) continuati, officium Iudicis implorantib. mandato sine clausula tanquam remedio ordinario ex consti. ord. *p. 2. titul. 23.* succurrendum esse, cum Dominis idem mandatum decernere volentibus concludo. Si tamen Dominis per maiora placuerit, mandatum cum clausula super constitut. decernere, non multum repugnabo. Mallem tamen propter coadunationem qualitatem 4. casuum pinguiori remedio supplicantibus consulere.

VOTVM XIIII.

In causa S. von *S. contra A.* von *R. Relatio in causa fractæ pacis.*

SVMMARIA.

1 *Illud admitti non debet, quod probatum non releuat.*
2 *Nemo in causa propria iudex esse potest.*
3 *Delicta mutua compensatione tolli debent.*
4 *Diffidationes sunt prohibitæ, ac species pacis publicæ.*
5 *Diffidatio est conditionalis, & non nisi conditione existente desuper agi potest.*
6 *Ea quæ sunt in conditione, non sunt in dispositione.*
7 *Pœna cum delicto commensurari debet.*
8 *Duella hodie omnino sunt prohibita.*
9 *Delictum sine dolo non committitur.*
10 *Conditionis euentus obligationem non inducit.*
11 *Iusta causa à dolo an excuset.*

SVbmissio super admissione defensionalium Ref. eos non admittendos censet, quia non debet admitti, quod probatum non † releuat, 1
idque tam de Iure communi, quam constitut. fractæ pacis, quæ habet, daß keiner den andern vmb keinerley Vrsach willen/ &c. quibus exclusæ videntur omnes rationes, præsertim vero irreleuantes. Dato, omnia esse vera, quæ in defensionalibus continentur, tamen non potuit esse Iudex † in causa propria, *toto titulo, C. ne quis in* 2
sua causa. Quia articuli nihil aliud continent, quam relationem criminum, *leg. is qui reus. ff. de public. iudic.* Sed † delicta mutua compensatio- 3
ne tolluntur, *l. viro atque vxore. ff. solut. matr. Iaf. in §. in bonæ fidei. n. 80. Inst. de actio.* Sed hic paria delicta obiiciuntur, & hoc hic non petitur, & in nostra specie id fieri non potest. Licet enim generaliter hoc procedat, si diuersum delictum in modum exceptionis non obiiciatur & opponatur, antequam nomen eius receptum fuerit inter Reos, *Dyn. in reg. 65. in pari causa nu. 5. de R. I. in 6.* Sed ex protocollo iudiciali constat, post litis cõtestationem exceptionem esse allegatam, *Mar. p. 4. dist. 6. n. 50.* Imo, postquam Actor concluserit. Fallit, etiamsi delicta sint diuersa, vt Inno. *in c. sicut. de iureiur.* Fallit, etiam si pœna venit fisco applicanda. Concludit, defensionales non admittendos, sed diffinitiue pronuntiandum.

Aliud

Aliud Votum.

Actum condictione ex lege nouæ constitutionis de pace, *Chass. de consuet. tit. dos. n. 6. §. 7. ver. ponit lex. Apostill. ad Bart. in l. vnic. de condict. ex lege.*

1. *An probata.*) 1. An actus hic in pace publica comprehensus sit, *Matth. de Afflict. de pace tuenda.*
4 Diffidationes † sunt prohibitæ, & species pacis publicæ.

5 *An elisa.*) Quod conditionalis sit † diffidatio, sed non nisi existente conditione agi potest, *leg. cedere diem. de V. S. c. 1. vbi DD. de plus petit.* Et quæ
6 sunt in conditione, non † sunt in dispositione, *d. l. cedere diem. l. fin ff. de cond. insti.* Cum ergo conditio nondum sit impleta, &c.

2. Et Actorem egisse contra publicam pacem, quod amitam R. B. gladio insectatus pace publica permittere repulsionem. Et tertius interuenire potest ad defendendum offensum, *l. 3 in prin. ff. de furt. Maran. in 1. disp. n. 27.*

3. Scripsisse animo defendendi, vt aut consanguineos defendere posset, aut Actorem à proposio abstraheret.

4. Et saltem leuem causam excusare à dolo.

Conditio nihil impedit, quod sit diffidatio. Duo enim in dictis literis consideranda. Vnum diffidatio, quæ respicit præsens tempus. Alterum sunt minæ, quæ ad futurum tempus referuntur. Manet diffidatio, etiamsi effusio sanguinis subsecuta non sit. Hæc constitutiones Imperatorum distinguunt, imo pleræq; sunt conditionales.

2. Si perpendamus minorem: Et omnia vera sunt: tamen propterea pax non est violata, nec relatione criminum, sed innocentia se purgare debet.

3. Non potest dici defensio, quæ expresse prohibita est: Sed expresse ist verbotten gefehrlich zu schreiben. Et dato, Actorē potuisse Reum offendere, tamen id in continenti, & non postea facere debuit, *Marant. in disp. 1.* Non mouetur aliis rationibus contrariis, daß ein Vedtsbrieff scilicet veterem constitutionem actum requirere, sed hic præter diffidationem actus non interuenit primum numerus decernentium processus. Nec lex requirit actum, pœnam alterat ex æquitate scripta, ppter has rationes. I. Enim hæc potestas ab Imp. data & concessa est Augustæ, Anno 48. sub tit. von gewalt deß Cammergerichts/ vt hæc pœna ex officio mutari possit. II. Quia in vno casu ratio motiua militare videtur. III. Conueniunt iura communia cum constit. *Mynsing. obs. 3. cent. 2. Hyppol. in pract. §. quoniam. n. 95 fol. 75.* IV. Exactis constat, quod Reus minatus sit, in effectum deduxerit, sed hodie nunquam punitur delictum attētatum, vt consummatum, *Mar. p. 4. in 1. iudic. pro diui. n. 54. Idem*
7 *disput. 3. nu. 16.* V. Pœna debet † commensurari cum delicto. VI. Quia alterationis pœnæ extat præiudiciū in causa Hanaw contra Straßburg/ An. 37. Et in causa Waldeck contra Banten/ sententia lata 20. Iulii, Anno 60. VII. Consideratum, quod supplicarit pro processibus super iniuriis.

D. Correfer. A. Actionem ex fracta pace probatam per exhibitam missiuam & recognitam, & diffidationes prohibitas ex identitate rationis facit, quod † duella in itinere omni iu- 8
re sint prohibita, *Couar. de homici. vers. circa quartum. n. 339.* Dolus hic adest, quia delictum non committitur † sine dolo, coadunatio nō est ne- 9
cessaria, quoad vim publicam, *Thom. Gram. cons. 43. Couar. d. §. homicidium. n. 343.*

An elisa: Modus defensionis non est seruatus. 2. Non est rogatus, *Marsc. cons. 132. nu. 17.* 3. Conditionalis est: Conditionalis creditor dicitur proprie, *Dec. l. 1. num. 25. cum seq si cert pet.* Facit, quod conditionis euentus † non inducit obli- 10
gationem, sed conuentio siue contractus præcedens, *Alb. in l. quæcunq; n. 10. de offic. eius cui mandat. est. Bald. in l. Stichum qui meus erit. de leg 1.* Iusta causa † excusat à dolo. & ipsa constitutio tollit, 11
vnter was gesuchtem Schein/ *Henning. consil. 2. de iniur. num. 112.* Concludit, actionem non elisam, nisi quoad pœnam banni, *Gram. cons. 8. n. 10. Laurent. Sylua. cons. 43. lib. 10.*

Sententia.

In sachen fractæ pacis S. von S. Klägern wider A. von R. B. beklagten / seyn die defensional Articul den 18. Septembris, Anno 65. Als vnerheblich nit / sondern die Sach von Ampts wegen vor beschlossen angenommen / darauff vñ allem vorbringen nach zu Recht erkandt / dz auß bewegenden vrsachen gedachter Beklagter in die gemeine Peen deß Keys. Landfriedens / nemblich der Acht nicht / sondern vmb seiner angezogenen vnd geübter verhandlung willen dem Keys. fisco vnd ermeldten Klägern in ein Geltpeen / die auff 6. Marck lötiges Golds hiemit gemässiget / zu erklären vnd verdammen sey / vnd erkennen / daß er den halben Theil solcher Peen gedachten Klägern / darzu die Gerichtskosten derwegen auffgelauffen / auff Rechtliche Ermässigung zu entrichten / vnd zu bezahlen schuldig sey.

VOTVM XV.

In causa fractæ pacis H. L. contra R. H. & S.

SVMMARIA.

1 *Medium concludendi in qualibet petitione attendendum, & cur.*
2 *Rescripta & mandata contra ius vel minus legitime impetrata, non valent.*
3 *Dominus territorii an subditos arcere possit, ne duella faciant.*
4 *Voluntas & propositum maleficia distinguunt.*

5 *Vis*

5 *Vis publica dicitur & maior & armata, & cur.*
6 *Arma quæ dicantur.*
7 *Vis armata quando dicitur fieri.*
8 *Requisita & qualitates fractæ pacis hoc loco probata non videntur, & cur.*
9 *Pax publica variis modis turbatur, & quibusnam.*
10 *Leges secundum naturam tituli, sub quo situatæ sunt, in dubio intelligi debent.*
11 *Legalis ordo requirit, vt suo quæque lex titulo respondeat.*
12 *Lex non vult actus suos facere frustratorios.*
13 *Relatio fieri debet ad proxima, & non ad remotiora, eaque ad omnia fieri non solet, nisi par sit ratio. n.14.*
15 *Diffidatores an ad pacis violatores referendi sint.*
16 *Homines lege mitiores esse non decet, nec quod lex dictat, nos dicere conuenit.*
17 *Nemo sibi in propria causa ius dicere potest.*
18 *Diffidationes omnis generis conspirationibus & conuenticulis prohibitis causam præbent, suntq; tãquam scaturigo ac radix omnium malorum. num.19. Ideoque eruendæ, vt zizania inter lilia. n.20.*
21 *Diffidare idem est, quod vel bellum denuntiare, vel ponere extra protectionem & defensionem principis. n.22.*
23 *Constitutio de pace publica cur promulgata sit, & quibusnam de causis.*
24 *Diffidationes sunt species pacis publicæ violatæ.*
25 *Verba,* befehden/absagen/ gefehrlich zuschreiben/ verwahren / *an eadem sint cum verbis,* mit gewaltiger That angreiffen / eynnemmen/entsetzen/plündern/ rauben/ brennen vnd morden.
26 *Constitutio de pace publica secundum literam intelligi debet.*
27 *Pacta semper intelligenda sunt, vt quid operentur.*
28 *Verbum quodcunque etiam minimum in lege vel statuto intelligi debet sic positum, vt quid operetur.*
29 *Diffidationes à Germanis dicuntur* Feindtbrieffe.
30 *Intentio disponentis si dubia est, tunc ad causam finalem recurri debet.*
31 *Quælibet dispositio ob causam suam finalem restringitur.*
32 *Contrarium non debet operari aliud contrarium: nec inducta ad vnum finem operantur alium. num.33.*
34 *Actus agentium ex intentione operationem sortiuntur.*
35 *Princeps statutum ita interpretari debet, ne elusorium fiat.*
36 *Iuris dispositio secundum consuetudinem intelligi debet.*
37 *Diffidationes,* Absagung/ Abklag/ *quando fieri solent.*
38 *Qui mandato pœnali non paret, securitatem infringit.*
39 *Nobiles mitius in corpore puniendi quam plebeii, & cur.*
40 *Aliud est condemnare, aliud permittere, vt occidatur.*
41 *Nobilis mandatum Principis transgrediens, vel contemnens, grauius punitur, quam plebeius.*
42 *Reipubl. interest, ne delicta impunita maneant.*
43 *Iniusta misericordia quæ dicatur.*
Diffidentium pœna, ibid.
44 *Delictum non est, vbi pœna non est.*
45 *Vtrum qualitas vnius facti inter opposita qualificet aliud.*
46 *Qualitas vni adiecta censetur alteri denegata.*
47 *Verba legis aut constitutionis cum effectu sunt intelligenda.*
48 *Schurffius diffidationes coniurationibus ad turbam tendentibus æquat.*
49 *De potentia ad actum propinqua iudicandum est tanquam de actu.*
50 *Integrum iudicium quodnam dicatur.*
51 *Requisita vt quis propter diffidationem tanquam violator pacis publicæ puniri possit.*
52 *Diffidatio est actus iure prohibitus.*
53 *Status imperii quomodo puniantur.*
54 *Diffidatio principium belli.*
55 *Vis armata num in diffidationibus etiam requiratur, &c.*
56 *Vis armata in fracta pace requiritur.*
57 *Regulæ plerunque & communiter fauendum est.*
58 *Regulæ secundum circumstantias mutationem recipiunt.*
59 *Dolus in diffidationibus omnino requiritur.*
60 *Dolus vnde probetur.*
61 *Facto datur voluntas intelligi. Et plus est facere facto quam verbo.*
62 *Doli species duæ à iuris interpretibus constitutæ.*
63 *Probatio præsumptiua in quibus sufficit.*
64 *Dolus præsumptus in causa fractæ pacis sufficit.*
65 *Violentia dolum probat.*
66 *Cogitata loquimur: siue agitata mente proferimus.*
67 *Propositum in factis consideratur.*
68 *Diffidationes aboleuit Imperii constitutio.*
69 *Dolus quomodo & quando præsumatur. & num. 71.72.73.74.*
70 *Dolose facere quis dicatur.*
75 *Dolus præsumptus pro dolo habetur.*
76 *Voluntas & propositum distinguunt maleficia. & nn.79.*
77 *Verba produnt animum.*
78 *Actus quilibet quomodo & vnde considerandus.*
80 *Intentio hominis animum indicat.*
81 *Diffidare, & vim armatam exercere differunt.*
82 *Spoliatus in primis restituendus, nec prius à quoquam poterit conueniri.*

83 Ban-

83 *Bannitum licet impune offendere, sic & receptatorem eius.*
Receptatores bannitorum æque criminosi sunt.
84 *Societatis incurrit suspicionem, qui manifesto facinori desinit obuiare.*
85 *Non corrigens quod potest, facientis culpam habet.*
86 *Priuato quoque interdum licet res suas armis recuperare.*
87 *Permittente lege quod fit, pœnam non meretur.*
88 *Mandatum Iudicis licitum facit ex illicito.*
89 *Consueta sunt inspicienda.*
De vi & operatione consuetudinis.
90 *Dolus interdum per quamlibet, etiam iniustam causam excusatur.*
*Limitatur hoc axioma. nu.*109. 110.
91 *Dicens se spoliatum, quæ dicere & probare debeat.*
92 *Præda quando recte dicatur capientis esse.*
93 *Natura coniunctionem inter homines constituit propter eorundem vtilitatem.*
94 *Proximus hospitii charitate non est defraudandus.*
95 *Scientem non ignorantem lex obligat.*
96 *Viro bono credi non est culpa.*
97 *Culpa, in qua quis versatur, alii non est obiicienda.*
98 *Non interpellatio, sed obligatio præcedens debitores facit.*
99 *Actionem factum aliquod præcedit.*
100 *Præsumptio delictum & dolum in dubio excludit.*
101 *Homo homini debet obsequium.*
102 *In dubio nemo præsumitur velle delinquere.*
Bonitas & innocentia præsumitur, donec contrarium doceatur.
103 *Banni forma est obseruanda, nec vlterius quam verba, &c. extendenda.*
104 *Executionem pœnæ declaratio Iudicis præcedat.*
105 *Caroli V. Imper. Constitut. fractores pacis præuia citatione & declaratione banniendos esse.*
106 *Consuetudo mala non excusat, sed est abolenda.*
107 *Peccatum diuturnitate temporis augetur.*
108 *Consuetudo in iudicio allegata probanda est.*
111 *Malæ causæ plerunque infelix est patrocinium.*
112 *Conclusio agentium intentionem in hac causa non elisam esse, cum rationibus.* n.113 115.
114 *An quis ob crimen exceptionis causa obiectum puniri debeat.*
116 *Reconuentio in criminalibus locum non habet.*
117 *Procuratoris confessio an & quando domino noceat.*
118 *Diffidationes dolo interueniente sunt species fractæ pacis.*
119 *Actio fractæ pacis non transit ad hæredes.*
120 *Pœna partim fisco, partim accusatori applicanda, causam arguit criminalem, vel mixtam.*
121 *Plures æque principaliter delinquentes, pariter puniuntur.*
122 *Constitutiones Imper. interpretari ad quem pertineat.*
123 *Constitutio pacis publicæ non derogat iuri communi, sed illud declarat & auget.*
Lex concussiones & vetitas congregationes prohibet.
124 *Disiunctiuæ particulæ vis & natura.*
125 *Diffidatio est accipienda cum effectu.*
126 *Vis publica armis committitur.*
127 *Si factum debet esse qualificatum, multo magis intentio & animus.*

AD nullitates quod attinet, 1. Cum frater vnius Rei defuncti causam reassumpserit, & in lite manserit, donec quod in causa conclusum est, exprimat, an velut hæres, vel tutor, vel alius defensor litem hanc agitare velit, quare antequam sententia feratur, hoc mandatum reiiciendum, & sufficientius ipsi iniungendum existimo. 2. Quod de dilationis lapsu & coram commissariis, & hic in Camera motum est, nullitatem examinis non inducit. Nam si dilatione effluxa, puta prima, commissarius procedat examinando testes, non impetrata secunda dilatione, examen ideo non est irritum, dummodo deinde prorogetur, & secunda dilatio petita sit. Ita seruatum in causa Stein contra Weyben. Præter has duas nullitates, si tamen tales dicendæ sint alias, non video. Nunc itaq, consueto ordine de actione videamus.

Attento medio † concludendi, quod maxime in cuncta petitione attendendum esse tradiderunt DD. *in cap. ex parte. de for. compet.* vbi idem notat Ant. de But. *in 1. nota. cum con. or. ibi. & in c. examinata. de iudic. Alex. consil.* 121. *vol.* 1. duæ rationes cumulatæ esse videtur, nimirum actio ex mandato de non offendendo, & accusatio ex cõstitutione publica fractæ pacis. Sed in priori neque libellus datus, neque lis contestata est, &c. Ad priorem quod attinet, ex mandato actionem in factum subsidiariam dari receptum est, cum causa generaliter mandato inserta eadem sit, quæ fractæ pacis, non nimis de ea laborandum erit. Competit autem vbicunque nomen proprium actionis, vel nomen contractus defuit, & quando dubitatur, qua actione te debeam conuenire, & tamen æquum est, quod contra te agam, *Zas. in §. actionum. numero* 31. *Institut. de actionibus.* Hæc vero licet ita effusa & generalis sit, vt non possit aliquo modo, siue aliquibus regulis coerceri, sicut nec mora, quæ nequit certis finibus constringi, *l. mora. post prin. de vsuris. Zasius in §. actionum. numero trigesimosecundo.* Tamen ad eam rationem mandati quod attinet, tria præcipua requisita in hoc iudicio considerari constat. I. Vt doceatur mandatum recte decretum. Rescripta siquidem & mandata † contra ius vel minus legitime impetrata non valent, *l. rescripta. C. de prec. Imp. offe. & ibi DD. omnes.* II. Vt doceatur mandatum parti insinuatum, in quo relationi nuntii creditur, *Bart. in l. 1. §. circa. ff. de offic. præs. vrb. Abb. in c. cum parati.*

1

2

de

de appell. cum aliis notatis per Iaſ. in §. quadrupli. numer. 20. Inſtit. de action. III. Mandato contumaciter non eſſe paritum. *Ang. in conſil. 8. incip. Relatores introitus regni. Caſtrenſ. in l. 1. §. 1. ff. ſi quis ius dic. non obtemp. Iaſ. poſt Alexan. in d. l. 1. § fin. num. 32.* Ad primum quod attinet, conſtat propter minas, timorem & iuſtum metum, recte impetratum & decretum eſſe mandatum. Siquidem cum alioquin minitans eius eſt qualitatis ac conditionis, quod ſoleat minas exequi is, cui minæ factæ ſunt, iuſto metu compulſus, Iudicem adire poteſt ac petere, vt ſibi de ſecuritate caueatur. *l. denunciamus. C. de his qui ad Eccleſ. confug. & ibi Dd. l. illicitas. §. ne potentiores. & ibi Guil. & Bart. ff. de offic. præſid.* Adde Bart. *in l. hæc autem ſatisdatio. ff. ſi cui plus quam per l. Falcid. Angel. de maleſic. verb. iniurioſa. §. quod ſi verba minatoria. Anchor. conſil. 51. Capell. Tholoſ. deciſ. 489.* Et Iudex debet obuiare ante factum, ne partes veniant ad arma, vt notatur *in l. 1. §. & poſt. ff. de nou. oper. nunc. & in l. 1. §. ciues. ff. de offic. præf. vrb.* Et ſubditi ſunt compeſcendi, ne faciant rumores. *Pariſ. de Puteo in tract.* 3 *de re milit. in rubric. An dominus Epiſcop. poßit † arcere ſubditos, ne faciant duella.* Vt ergo primum requiſitum adeſt, & ſua perfectione conſtat, ſic ſecundo non nihil defectus ineſſe videtur. Nam cum Rei ſint vagabundi, non niſi inſinuatum eſt W. 16. Maii, Anno 49. Et ad inſtantiam agentium in Camera renouatum eſt, vt propter reliquos affigeretur W. & H. verum ſaltem curiæ H. 13. Iulii affixum eſt, vnde nullitas reſultat. *Butr. in capit. 1. column. 6. verſicul. quæro vtrum qui citatur. de milit. vaſ. qui contu. Angel. l. 1. §. hæc ſtipulat. ff. ſi cui plus quam per l. Falcid.* Idque conſuetudine in Camera ſeruari, notum eſt.

Cæterum cum poſtea citatione emanata omnes comparuerint, facile colligi poteſt, id mandatum ad eorum notitiam peruenisſe, vt de hoc defectu nihil nobis laborandum ſit.

Porro ad tertium quod attinet, nimirum mandato non eſſe paritum, id ſatis ex eo patet, quod poſt mandatum publice emanatum, literas diffidatrices Actoribus miſerint, in quibus ipſis inter alia minati ſunt, woſern ſie jhnen zwiſchen genandter Zeit vnnd Martini/ nechſtkünfftig 1500. Thaler zu Ergetzung der abgeſtrickten zween Wagen nicht erlegen würden/ daß ſie alsdann ſich gegen agentes die jhren/ alle jhren Leiben/ Haaben vnd Gütern/ wo ſie die antreffen möchten/ zuerholen/ zuergetzen/ vnd nicht weiter mit jhnen vber dieſer Rechtfertigung Sachen in Schrifften zu ſtreitten gedächten. Quo ipſo eas in pœnas mandato inſertas incidiſſe, dubium non eſt. Nam cum mandatum ſit ipſis, ne quicquam pacі publicæ contrarium aduerſus agentes attentarent, & conſtitutione pacis publicæ diffidatores tanquam eius violatores haberi præcipiantur, vnd daß ſie mit der That von Recht zu ſampt andern Peenen in deß H. Reichs Acht gefallen ſeyn/ (vt habetur in conſtitut. Wormatienſ. de Anno 1521. ſub articul. die Peen aller Friedbrecher) nemo facile negabit, quin mandato emanato minime paritum, ſed vt contumaciter per diffidationem à Reis factam, neglectum ludibrioque habitum fuerit. Quæ cum ita ſint, actionem in factum ex mandato pœnali de non offendendo reſultantem competiiſſe, ac plene probatam fuiſſe, concludo per rationes mox in altera actione allegandas. Sed quia libellus in hac actione porrectus non eſt, nec lis principalis in cauſa conteſtata; ideo ea omiſſa, ad aliam progrediemur.

De actione fractæ pacis.

Porro quod ad alteram actionem attinet, ea intentata eſt ex conſtitut. pacis publicæ, nimirum vt diffidatores, pacis publicæ violatores declarentur. Ea vero iuxta vulgatiorem ſententiam tria requirit.

I. Vt vis ſit facta dolo malo ex propoſito, & deſtinata voluntate freffentlicher vnd fürſetzlicher weiſe/ ord. Wormat. de Anno 1521. artic. 1. ibi. freffentlich eynnemen/ oder gefährlicher mit Brandt. Et in renouata pace publ. Auguſtæ Anno 48. vbi eadem repetita ſunt. *l ſi quis ex domo. ff. de furt. Couar. late in §. homicidij num. 5. in pract. crimin. Cæpoll. conſil. 75. num. 15. volum. 1.* Voluntas † enim & propoſitum diſtinguunt delicta. *l. qui iniuriæ cauſa, in pr. de furt.* Et hic dolus præſumitur ex iſta violentia, quia quoties quis explicat actum per ſe illicitum, eo ipſo cenſetur eſſe in dolo manifeſto *gloſſ. & Dd. in l. dolum. C. de dolo.* 4

II. Requiritur, quod vis ſit facta cum impetu, qui repelli non potuerit, *l. 2. ff. de eo quod met. cauſa. & ibi Zaſ.*

III. Requiritur, quod fuerit vis publica, † quæ & maior & armata dicitur. Maior quidem reſpectu priuatæ, quæ fit ſine armis, Ang. *Inſtit. de public. iudic. § item lex Iulia.* Armata autem, quod armis fit. *l. 1. §. cum qui. & l. 3. §. 1. ff. de vi & vi armat.* Arma vero † omnia ea dicimus, quibus & nocere & offendere quis poſſit. *l. armatos. ff. ad l. Iul. de vi publ.* Id quod tamen ex improprio dicendi vſu & lata ſignificatione accipiendum, cenſet *gloſſ. in clement. 1. de ſtatu mon.* quam multum Aretin. extendit *in §. ex maleſiciis, num. 16. Inſtit. de act.* Idem *in tract. de maleſ. verb. & ad hoc colloquium tractatum ver. quod ſi autem ſtatutum.* vbi ampliſſime etiam poſt eum Brechæus *in leg. armorum. num. 6. de verb. ſignific.* Et dicitur vis armata † fieri non ſolum, quando armorum vſus & operatio actualis fit, ſed etiam quando inuadens arma habuit, licet non fuerit illis vſus, quia propter arma dicitur effici audacior, & aduerſarius timidior, ſufficitque terror armorum, *l. 3. circa fin. pr. ff. de vi & vi armat.* 5 6 7

& ibi Bar. & bona additio text. concordantes allegans. Hæc vero armata vis publica ideo dicitur, quia vsu armorum atque commercio priuatis hominibus lege Iulia interdictum erat. *l.1. ad l.Iul. ff. de vi publ.* Eamque subseqq. Impp. confirmarunt *in tit. C. vt armo. vs. lib.11. Iustin. nouel. constit. 85. de arm.* Et ex nostris Imperatoribus Fridericus, *§. si quis rusticus, de pace tenen. & eius viol.* Et hanc armatam vim in deuastationibus & vim expulsiuam interuenire debere verba constitutionis de An. 48. in 10. articul. expresse demonstrant, ibi. mit gewehrter Hand vnd gewaltiger That. Et rursus circa fin. eiusdem artic. mit gewaltiger That freffentlich eynnemmen.

8 An probata: Requisita & qualitates † fractæ pacis non videntur probatæ, quia Actores ob id diffidati sunt, quod bona diffidantibus erepta M. proscriptis restituerent, ideoque dolus abesse videtur, à quo etiam iniusta causâ excusat. *l.1. §. fin ff. de abig.* Deinde etiam, quia duo reliqua requisita, nimirum violentia, terrificaque inuasio, & vis armata desunt. Ideoque videntur Rei esse absoluendi. *l. qui accusare. Cod. de edendo. l. qui præsentiam. C. de pœn.* Verum his non obstantibus, Reos condemnandos existimo: Dolus namque adest, vt demonstrabo, reliqua duo requisita adesse non est necesse. Nam variæ sunt violentiæ species, de quibus gloss. *in l. 1. C. quod met. caus. gloss. in c. ad audientiam. extr. eod. Ang. in l. ex maleficiis, num. 17. Inst. de act.* Recte quidem vis armatæ qualitates & cum impetu factæ tunc exigi credo, cum de vi expulsiua &
9 violentis inuasionibus agitur. Pax publica † nõ tantum per violentiam factam, sed & per molitiones, denunciationes, conspirationesque hostiles turbatur. Licet autem apud veteres Germanos receptum fuerit, lites armis finire, *Alciat. lib. 2. cap. vlt. & consil. 132. colum. 3.* tamen postea eatenus tantum concessum hoc erat, si iustitiam impetrare quis non posset. Alber. Austria. in constitutione adiuncta ei parti Speculi Saxon. quæ vocatur Lehenrecht. Et videre est in aurea bulla Caroli IV. sub titul. *de diffidator.* quemadmodum & iure communi, *l. si alius, §. bellissime. & ibi gloss. in verb. ex magno, ff. quod vi aut clam. Alciat. d. consil. 132. num. 18. volum. 5.* Quinetiam Fridericus III. sub ista conditione diffidationes in sua Reformatione Francofurti Anno 1442. edita, permisit art. daß niemandt den andern befehdige. Cæterum cum inde omnis generis conspirationes ac metus ad publ. tranquillitatis perturbationem suscitarentur, factum est, vt à successoribus Frid. Maximiliano filio Carolique abnepote de diffidationibus abrogandis æquissimæ constitutiones susciperentur. Quare Maximil. pace publica in Comitiis Wormac. Anno 1495. facta, omnes diffidationes, Fehde vnd Verwahrung/ sustulit, sub artic. Auffhebung aller Fehde/ fol. 24. Deinde in declar. deß Landfriedens zu Augspurg/ Anno 1500. sub tit. vom auffgerichten Landfrieden/ ꝛc. Rursus pace in Comitiis Colonienſibus renouata Anno 1512. hat er alles Abklagen/ Absagen vnd Befehden wider den Landfrieden verbotten. Carolus V. auo succedens in Comitiis Worm. Anno 21. postea quoque Augustanis, Anno 48. in quibus diffidantes pacis publicæ censentur violatores esse, nec aliter intelligi potest, ob duas rationes. I. Illæ constitutiones de diffidationibus semper sub tit. de pace publica collocatæ inueniuntur, vt videre est in Worm. de Anno 1521. Augustana de Anno 48. Leges vero † in dubio debent intelligi se- 10
cundum naturam tituli, sub quo situatæ sunt, *l. Imp. Seuerus. ff. de in diem addict. Iaſ. in l. si filius qui in potestate, num. 32. ff. de liber. & posthum.* Et ordo legalis exposcit, † vt suo quæque lex titulo re- 11
spondeat. *l. fin. in pr. ff. de cond. indeb. Bart. in l. si hoc. num. 10. de sol. Zaſ. in rubr. de vulg. & pupill. substit. n. 7.* Idem in defensione aduersus Petrum Stellam, *§. quod autem.* II. Lex non † vult facere actus 12
suos frustratorios, vel qui de facili possunt reddi frustratorii, *l. non cogendum, §. si procuratori, ff. de procur. & l. hac stipul. ff. vt leg. no. caue.* Quod fieret, si de pacis publicæ violatoribus non acciperetur, si secundum præcedentia non intelligeretur, non magni momenti essent, nihil operarentur. III. Licet hæc sufficere possent, tamen insuper etiam ex contextu expresse demonstrari potest: Verba de diffidationibus Anno 1495. Worm. abrogatis, ita habent sub rubr. die Peen der Friedbrecher/ vnd ob jemands/ was Würden oder Stands/ der oder die weren/ wider der eins oder mehr/ so vorgemelt im nechsten Articul gesetzt ist/ handlen wird/ die sollen mit der That/ ꝛc. fol. 25. Relatio enim debet fieri † ad 13
proxima & immediata, & non ad remota. *l. si idem cum eodem. §. fin. ff. de iurisd. om. iud.* (nec relatio † fieri solet ad omnia, nisi par sit ratio. *l. 1. C.* 14
de lib. prætor. c. secundo requiris, cum ibi not. de appell.) Diffidatores igitur † ad pacis violatores refer- 15
re debemus, cum nos lege † mitiores esse non 16
deceat, neq; quod lex nõ dictat, nos dicere conueniat. Eadem repetita sunt Anno 21. & August. An. 48. sub art. de pœna violatorum pacis, mihi fol. 63. Ac licet nostrum non sit, in rationes accuratius inquirere, videntur tamen hæ reddi posse. I. Nemo † sibi in propria causa 17
ius dicere potest, *l. 1. C. ne quis ius sibi dic. in propria. l. nulli. C. de iudic. l. extat. ff. de eo quod met. causa. l. pen. ad l. Iul. de vi pr. & in pr. de pace ten. & iur. fir. l. si quis in tantam. & ibi Dd. pleniss. C. vnde vi.* Eamque non esse leue, sed immane delictum, dicit gloss. *in d. l. scilicet, ff. de vi & vi arm.* quam notat Salic. & Bald. *in l. vnic. Cod. ne quis in su.* & probat Henning. *consilio 2. de iniur. numero 112.* Ad eamque respexerunt Status Imperii, vt apparet ex constitut. Wormat. Anno 1495. vbi circa fin. primi articuli dicitur: Sondern wer zum andern zusprechen vermeint/ der sol solches thun an

den

den Enden vnd Gerichten / da die Sachen hievor oder jetzo in der Ordnung deß Cammergerichts zu Außträg vertheidigt seyn oder künfftiglich werden / oder ordentlich hingehören.

28 II. Tales diffidationes † causam præbent omnis generis conspirationibus & conventiculis, quæ tamen prohibita sunt. *l. denunciamus. Cod. de his qui ad Eccles. confug. l. conuenticula. Cod. de episcop. & cleric. l. aut facta vi. in pr. ff. de pœn. l. 3. in princip. ff. ad l. Iul de vi publ. c. vlt. §. conuenticula. de pace ten. inter sub.* Landfried / de an. 48. articul. 10. ibi, noch einige verbottene Conspiration. Ideoq;

19 nec immerito diffidationes † tanquam scaturigo omnium istorum malorum radix, siqui-

20 dem eruenda † est, vt zizania inter lilia, & morbus à radice curandus, prout eleganter Zasius inquit *in l. si mater. §. si filius, nu. 3. ff. de vulg. & pup. substit.*

21 III. Diffidare † idem est, quod vel bellum denunciare. *Zas. in §. sic itaq; discretis, numero* 15. *Matth. de Afflict. de pac. tenen. §. si quis hoc modo. nu-*

22 *me.* 57. *In vsi. feud.* Vel ponere † extra protectionem & defensionem principis. *Andr. de Iser. de statu & consuet. cont. lib. Eccles. §. ipso iure banni. n. 6. & seqq.* Statuereque ac præcipere, quod diffidans impune possit occidi, nec dum per Iudicem, sed etiam per priuatum. *l. 3. §. transfugas. ff. de sicar. authent. nauigia. C. de furt. authen. item quæcunq; communitas, C. de episcop. & cleric. Ang. de Perus. consil.* 14. *num.* 3. Eæque diffidationes etiam bella iusta præcedere debent. *Bal. in §. vasalli qui ipsi. nu* 3. *de pac. Constant.* Idem *in l. si manumissio.* 4. *C. de obsequi pa. præst. & l. 2. n.* 71. *C. de ser. & aq. & in l. executorem, num.* 34. *C. de execut. rei iudic. & in auth. item nulla communitas. num.* 2. *C. de episcop. & cler. Laudens. in tract. de bello. q.* 9. *& q.* 39. Idem *in c. similiter si. num.* 12. *quibus mod. feud. amit. Paris. de Puteo de re mil. lib.* 6. *de causa duel. &c. n.* 5. Verum priuato non est concessa facultas belli denunciandi vel extra Imperii protectionem ponendi, imo Duces ac Principes si sunt subiecti maiori Principi, ius non habent indicendi belli absque licentia Domini, *l.* 1. *C. vt armo. vs. inst. pr. lib.* 11. Imo si contrarium faciunt, incidunt in crimen legis Iuliæ, de vi publica, vt ex autoritate Bart. tradit Alciat. *præalleg. consil.* 132. *numer.* 20. *lib.* 5. vel vt alii, quorum opinio receptior est in crimen proditionis, & sic in crimen læsæ maiestatis, *l. fin. ff. ad l. Iuliam maiest. l. Pannonius. §. rei perduellionis, ff. de acquir. hæredit. Afflict. de pac tenen. §. si quis hominem. num.* 57. *Laudens. in tract. de duello. quæst.* 2. *Damhoud. in prax. rer. crimin. capit.* 82. *de bello. num.* 20. *l. fin. de re milit.* His igitur de causis

23 promulgata † est constitutio de pace publica, vt is qui alium diffidat, in pœnas pacis publicæ incidat, &c.

24 Postquam ostendimus, diffidationes † speciem pacis publicæ violatæ esse, restat vt videamus, an in iis qualitas seu requisita, de quibus supra dictum est, desiderentur: eaque non requiri hæ rationes suadent. I. Namque si armata vis requireretur, proprietates loquendi, nominaque rerum confunderentur. Nam befehden / absagen / † gefährlich zuschreiben / verwahren / 25 idem futura essent, mit gewaltiger That angreiffen / eynnemmen vnd entsetzen / plündern / rauben / brennen / morden. Id quod eorum successione non contineri, quilibet Germanici idiomatis peritus non diffitebitur. Cæterum & recessus Wormatiensis de Anno 1521. §. Befehlen auch hiemit / vult constitutionem † de pace publica intelligi debere, & interpretari debere nach Außweisung deß Buchstabens. Et 26 iura communia idem exigunt. Nam verba mentis communia minime deserenda. *l. Labeo. de supel. legat. Alciat. l. commodissime. nu.* 6. *de liber. & posthum.* Nec temere per interpretationem restringenda. *l.* 1. *§. & generaliter, ff. de leg præsta. Alciat. l.* 1. *n.* 1. *C. de transs.* vel extra propriam significationem trahenda. *argum. l. qui autem. in pr. ff. quæ in fraud. cred.* Sed in primis considerandæ sunt, nec à propria eorum significatione recedendum. *l. non aliter, de leg.* 3. *Alciat. in l. nepos, num.* 9. *de verb. signific.* Et non saltem secundum naturalem sensum, *l. fin. C. de his qui ven. ætat.* sed & communem vsum loquendi accipienda sunt, *l. liberorum. vers. quid ergo. de leg.* 3. *Alc. in tr. de noui operis nunc. num.* 29. quod nisi fiat, verba befehden / betrachten / absagen / frustratoria erunt, cum tamen semper pacta † interpretanda ac intelli- 27 genda sint, vt aliquid operentur, *l. si quando. de legat.* 1. *Zas. consil.* 12. *colum.* 2. Imo verbum quodcunque etiam minimum † in lege vel statuto 28 debet intelligi sic positum, vt aliquid operetur. *Bald. in rubr. de contr. empt. in* 11. *quæst.* II. Faciunt huc, quæ habentur in legibus Longobardorum, sub titul. *de feudis, qui vltimus est in lib.* 1. vbi gloss. etiam feudum pro inimicitia interpretatur, eaque intelligenda est, licet nullum damnum datum sit.

Hinc etiam diffidationes † à Germanis vo- 29 cantur Feindbrieff / vt omnibus notum est.

III. Mens & intentio statuentium semper attendi debet. *l. in conuentionibus, de verb. signif.* Et vbi dubia est † intentio disponentis, semper 30 recurritur ad causam finalem, ex qua eam colligimus & interpretamur. *c. intelligentia. de verbor. signif. l adigere. §. quæuis. ff. de iure patro. l. cum mulier. ff. solut. matrimon. l. scire oportet. D. ff. de excus. tutor. Alex. consil.* 245. *num.* 2. *lib.* 2. Et quælibet dispositio † restringitur ob suam causam finalem. *l.* 31 *cum pater. §. dulcissimus. de legat.* 2. Sed causa finalis de reprobandis atque tollendis diffidationibus sub pœna pacis publicæ fuit, ne ad arma peruenireturr, sed eorum strepitu represso, quilibet ciuis via ordinaria ius suum persequeretur, eique acquiesceret, vt in constitut. Wormat. de Anno 95. sub art. Friedbott, & in ead. de Anno 21. circa fin. princ. liquidissime apparet.

Quare quod armata vis diffidationibus accedat, nemo facile dixerit. Contrarium enim
32 † contrarium non debet operari, *l. in iis, ff. de leg.*
33 *& ibi Zaſ. nu.* 10. Nec inducta † ad vnum finem operantur alium vel contrarium, quia actus a-
34 gentium † ex intentione regulantur ac operationem ſortiuntur. *l. non omnis ff. ſi certum. pet. & ibi Doctor.*

IV. Conſtitutio ab Anno 21. ad augmentum pacis publicæ, vt & conſtitut. de Anno 55. §. Wir ſetzen/ ꝛc. introducta eſt, vt primi §. verba expreſſe ſonant ibi, mit etlichen nottürfftigen Sätzen vnd weiter Erklärungen. Cæterum ſi vis armata diffidationibus accedere deberet, non augmentum per conſtitutiones eas factum, ſed eadem cantilena à Carolo V. repetita, actusque fruſtratorius ab eo ſuſceptus fuiſſet. Ea vero, quæ prætendunt augmentum, non debent parere diminutionem, *leg. ſi mancipia, in princip. cum gloſſ. de fide inſtrumen. Zaſ. conſilio* 13. *numero quarto & ſeptimo, & conſilio* 14. *numero* 4. *lib.* 2.

35 Et ſtatutum Princeps ita † interpretari debet, ne reddatur eluſorium, *l. ſi prætor, ff. de iudic. l. fin. ff. ne quid in loco publ. Crauet. conſilio centeſimo ſeptuageſimo quinto, numero tertio, & conſilio* 155.
36 *numero* 25. dicit, quod iuris diſpoſitio † ſecundum conſuetudinem intelligenda eſt, faciunt quam plurima iura vulg. *l. ſi ſeruum plurium. in fin. de leg.* 1. *l. ſemper in ſtip. de reg. iur. &c.* Et quælibet diſpoſitio de modo interpretationem à conſuetudine capit. *Innoc. Abb. & alij c. olim, de verbor.*
37 *ſignific.* Sed diffidationes, † Abſagung / Abklag vnd Verwarung / ante vim illatam fieri ſolent, quod conſuetudo apud Germanos vigens, docet, & formæ diffidationum declarant, vtpote Sickingiacæ factæ L. G. & T. R. cum nouiſſime ea, quæ à Smalcaldici fœderis ſociis 13. Iulii Anno 42. H. B. facta eſt obſidione W. B. 9. Auguſti poſtea ſecuta.

V. Verſamur in tali caſu, in quo iure communi nulla actuali violentia opus eſt, ſed ſolus conatus ſufficit, nimirum in crimine læſæ ma-
38 ieſtatis. Nam qui mandato † pœnali non paret, ſecuritatem infringit, & hic committit in l. Iul. maieſt. *Ioan. Fab. in l. denunciamus. C. de his qui ad eccleſ. confug.* vel perduellionis, vt ſupra probatum eſt. In eo autem crimine ſolus conatus punitur. *c. vtrum. 6. q. 1. l. quiſquis. in pr. Cod. ad l. Iul. maieſt.*

VI. Et publicis Imperii conſtitutionibus & ſtatutis municipalibus, diffidatores conciuium ſuorum, etſi ad nullū actum deuenerint, capitali ſupplicio afficiuntur, vt habetur in criminali conſtit. Caroli V. promulgata Anno 30. artic. 128. Et in receſſu Auguſt. de Anno 55. §. Wir ſetzen / mihi fol. 55. & in Ordin. Bambergenſi, artic. 154. Quanto magis extranei diffidatores, à quibus plus periculi metuendum eſt, puniendi ſunt, &c. Tradiderunt quidam interpp. Nobiles mitius † in corpore puniendos, 39
quam plebeios, *l. moris. §. ſed etiam, ff. de pœn. cum aliis not. à Tiraquell. capit.* 20. *num.* 3. *de nobil.* Hi enim vltimo ſupplicio, illi banno puniuntur. Ac licet hæc non parua ſit pœna, tamen capitalis non eſt, ſed ſaltem licentia quædam offendendi. aliud vero eſt condemnare, † aliud per- 40
mittere vt occidatur. *Bald. in l. data opera. num.* 62. *Cod. qui accuſ. non poſſ. & in l.* 1. *Cod. de hæred. inſtit.* Nec ſtatim bona proſcriptorum publicantur, ſed tunc demum cum pœna 2000. marcarum auri ſoluta non fuerit, *gloſſ. final. in l. qui ſepulchra. & ibi Bartol. C. de ſepul. viol.* Et dato, non tamen conceſſo, quod pœna banni grauior ſit capitali, verum tamen eſt, quod nobilis contemnens † vel tranſgrediens mandatum Principis, gra- 41
uius puniatur, quam ignobilis, vt magna autoritate affirmat Bald. *in capit.* 1. §. *ſi quis iure. de pace iur. firm. & ſequitur ibid. Matt. Afflict. l. qui cum. §. legit. in princip. in* 10. *notab. Felin. in capit. cum quidam, num.* 3. *extra de iureiuran. Tiraquell. c.* 20. *num.* 124. *de nobil.*

VII. Diffidatores & profugi ſubditi adeo exoſi ſunt conſtitutionibus Imperii, vt & Magiſtratus, qui eos receperit, tanquam violator pacis publicæ, ad pœnam banni accuſari poſſit, vt habetur in conſtitutione Wormatien. de Anno 21. ſub titul. Friedbrecher vnd Thäter nicht zu hauſen / in fin. articuli, mihi fol. 135. Quanto magis ipſi diffidatores ad eam pœnam condemnari poſſunt, licet violentiam nondum adhibuerint, vt etſi nihil de facto attentarint, nihilominus capitali ſupplicio affici eos voluerint, vt regulariter in atrocioribus delictis ii, qui veniunt ad actum proximum, licet non perfecerint, puniuntur, ac ſi feciſſent, *l. is qui cum eo, Cod. ad l. Cornel. de ſicar. l. ſi quis non dicam, Cod. de epiſcop. & cleric. cum aliis notat. à Capicio, deciſ.* 155. *num.* 16. Niſi ſimile delictum hoc atrox in eminentioribus perſonis etiam nulla attentatione habita, quoque coerceatur, impunitum futurum eſſet. At id Status minime voluiſſe, credibile eſt. Nam Reipublicæ expedit, † ne delicta maneant impunita, *l. ita* 42
vulneratus. ff. ad l. Aquil. circa fin. l. ſi à reo. §. id quod. ff. de ſide inſt. §. 3. *Inſtitut. ad l. Aquil. l. congruit, & l. præſes prouinciæ. cum ſimil. de officio præſid.* Et iniuſta † eſt miſericordia, parcere pœnam debitam 43
delinquenti, *can. eſt iniuſta,* 23. *quæſt.* 4. *vbi textus notanter in medio.* Nonne innocentes exitio tradit, qui liberat multorum exitia cogitantem? *Thom. Gramm. deciſ.* 94. *numero* 6. *& deciſ.* 36. *nu.* 10. *vbi omnino vide.* Et niſi Status pœnam banni diffidanti irrogari voluiſſent, diffidantiam pro delicto fractæ pacis non habuiſſent. Nam delictum † non eſt, vbi pœna non eſt, 44
prout eſt text. *in l.* 1. §. 1. *ff. ne quis eum qui. & ibi Alex. quem refert & ſequitur Blonius in ſua praxi, in §. viſis, num.* 41.

IIX. Conſiderandum in conſtit. Worm. & aliis

aliis, de pace publ. varia facta referri, nimirum, daß von Zeit dieser Verkündigung / niemands / von was Würden / Standes oder Wesens der sey / den andern Befehden / Bekriegen / Vberziehen / Belagern / Schlossz / Stätte abtringen / oder durch gewaltige That freffentlich eynnemmen soll / vbi vero plura facta † coniunguntur in eadem dispositione, qualitas opposita inter aliqua vnius facti, non qualificat aliud factum, licet ambo facta regantur eodem verbo (quod tamen hic non est) *glos. in clem. ne Romani, in verb. cæcus, de elect.* Etiam qualitas † vni adiecta, censetur alteri denegata. *arg. l. cum prætor, ff. de iud. & c. nonne, de præsumpt.* Et si qualitas, mit gewaltiger That / æque in diffidationibus, vt in vi expulsiua violentis deiectionibus & inuasionibus interuenire deberet, verba ista, vorwaren / abklagen / absagen / cum similibus, frustra in constitutione posita essent: Verum † verba legis vel constitutionis non debent intelligi, vt sint frustranea, *l. ait prætor. in verb. frustra. ff. de iureiur.*

IX. Hisce rationibus accedit & Schurffii non contemnendi ICti autoritas, qui *consil. vlt. cent. 3.* diffidationes † coniurationibus & conuenticulis ad turbandam pacem, & suscitandos tumultus tendentibus æquat, eaque in effectu idem esse dicit. Cum ergo diffidationes & conspirationes tendunt ad turbandam pacem, eam de facto turbatam esse debere, dici non poterit, sed de præparatoriis cogitatum esse sufficit. De potentia enim, † quæ est propinqua ad actum iudicamus tanquam de actu, *gloss. Bartol. & Bald. in l. pen. ff. de mil. test. l. 1. §. sed si in eo. vbi etiam Ba. ad Sylla. Imol. l. 2. vers. limita. C. de inoffic. test.* imo potentia ad actum reducibilis actus est, *l. quæsitum, §. illud fortasse, de leg. 3.* Et potentia nocendi inspicitur, sicut nocendi actus, *Anchor. consil. 159 quem refert & sequitur Rol. à Vall. consil. 2. num. 73. vol. 1.*

X. Non parum dominorum sententiæ tribuendum, qui diffidatione nostra cum supplicatione pro citatione ad videndum scilicet exhibita, citationem decreuerunt, qui id minime facturi essent, nisi diffidationem literalem pro specie pacis publicæ violatæ habuissent. Hi fuere H.H.L.R. pro hominibus Cameræ tum temporis habiti, quorum sententiæ postea adhæsisse videntur, qui S. de Stetten contra A. de Rosenberg in simili casu propter diffidationem processus decreuerunt: Quare dico, quod integrum † sit iudicium, quod plurimorum sententiis probatum, *capit. prudentiam. de officio delegat. capit. licet, de priuileg. lib. 6. Anch. consil. 157. num. 3.*

D.N.D. Seine böse betrawliche Wort habere formam diffidationis, aber iure communi möge er nicht erkennen / daß er eines Absagbrieffs halben soll pro fractore pacis cõdemnirt: Dañ die alte Constitution habe requirirt einen actum, vbi antequam ad actum peruenireturr, diffidationes sublatæ fuerint, daß aber jetzo im newen Religion vnd Landfrieden / im §. Gesatzt / *fol. 18.* sonderlich versehen der Absagbrieff halben / so werde doch daselbst nicht simpliciter geordnet / daß der / so abgesagt / möge als ein Landfriedbrecher vom Leben zum Todt gerichtet werden / † sondern wirt mehr da requirirt / nemlich / daß ein solcher außgetrettener sich an verdächtlichen Orten erhalte / darauß ein Actus zuvermuhten / darauff schlage er die Proceß abe / auff den Landfrieden / sonst der Iniurien halben läßt er es bey vorigem Decret bleiben. 51

D.N.R. Habe das schreiben pro diffidatione, als im Landfriedt / wölle die Ladung darumb erkennen / Aber ratione iniuriarum muß er bey vorigem Decret bleiben / die haben allda nicht statt.

D.N. Weil minæ graues, Aber darauff kein Actus erfolgt / läßt ers der Iniurien halben bey vorigem Decret bleiben / wil die Ladung abgeschlagen haben.

D.N.M. Erkennt Proceß auff die diffidation, läßt es bey vorigem Decret der Iniurien bleiben / quia diffidatio † sit actus de iure prohibitus. 52

D.N. Es sey vnum factum, vnd wölle pace Dominorum duabus actionibus ad vindictam handlen / das möge nit beschehen / der Iniurien halben sey Camera nicht Iudex. Quod ad citationem, wil er es lieber mit andern Herrn conseriren helffen / putat Cameram fundatam in Iurisdictione, quia si minor plebeius ob tale factũ capite punitur, &c. ein Standt deß Reichs tali casu non potest commodius, quam † per bannum puniri, cum Magistratui qui capite punire potest, non subsit. 53 Nam verbum befehden / iustificat causam. Est enim modus & † principium belli. 54 Ergo erkennt die Proceß / quia tamen magni præiudicii, vult audire alios Dominos.

D.N.D.N.D.N.D.N. Cameram esse fundatam in iurisdictione ex verbo befehden / & quod persona sit qualificata, daß er pflege seine minas zu exequiren.

Decretum: Jst gebettene Ladung auff den Landfrieden erkandt / in consil. 20. Iulii, Anno 56.

Ex hisce itaque rationibus, in diffidationibus † vim armatam non requiri, sed solum dolum sufficere concludo. 55 Nec mouet, quod pro communi regula vis † armata in fracta pace vulgo requiratur, 56 quia nulla regula tam certa ac firma est, quin patiatur exceptionem, & † fauendum est regulæ, nisi aperta & clara sit exceptio, 57 vt notatur *in l. 1. de regul. iur.* Et quando occurrunt aliqui casus particulares, in quibus regulæ rectitudo seruari non potest, in illis opus est flectere & incuruare regulam per dispensationem, prout tradit Card. Alex. *in c. regula. 3. distinct.* Nec inusitatum est, quod

58 secundum varietatem † negotiorum, temporum & personarum etiam regulæ mutationem recipiant, vt dicit Felin. *in c. Rudolphus. colum. 15. vers. vbi etiam didici de reg. Zas. in l. 3. §. quod Nerua. nu. 12. ff. de acquir. poss.* vbi inquit, aliquando propter aliquam vtilitatem, aut ob vitandum absurdum recedi à communibus iuris regulis.

59 Dolus autem omnino † requiritur per supra probata. Is vero cum in animo consistat, in-
60 terdum † ex indiciis perspicuis probatur. *l. dolum. C. de dolo malo. c. 2. de renunc. in 6. Dyn. in c. pro possessore. num. 4. de reg. iur. in 6. Francisc. Aret. cons. 146. num. 7.* Interdum factis ipsis & rebus. *l. non*
61 *codicillum. C. de testam.* Nam facto † datur voluntas intelligi, & plus est facere facto, quam verbo, *d. c. dilecti. de appell. Aret. consil. 281. numero 15.* Quia vero ea iudicia non parui momenti vel
62 similis efficaciæ sunt, ideo duæ † doli species à iuris interpretibus nostris sunt constitutæ. Nimirum quod vel dolus verus sit, quando de eo apparet ex indiciis manifestis, *d. l. dolum.* Vel præsumptus, quando indicia non sunt ita manifesta, seu coniecturæ non ita concludentes; vt si quis non vult restituere vel soluere illud, quod potest, vel scit, vel scire debet, se restituere vel soluere debere, *l. si procurator. de dero. §. dolo. & l. dolus. ff. mand. Alex. cons. 103. nu. 13. vol. 10. Guid.*
63 *Pap. sing. 704.* Vt igitur in his, † quæ à communiter accidentibus, sunt difficilis probationis, probatio præsumptiua sufficit, *arg. l. non omnes. §. à barbaris. ff. de re mil. Ias. late in l. cum ea quæ. nu. 5.*
64 *C. de transact.* Sic & in dolo. Itaque dolus † præsumptus in causa fractæ pacis sufficit: Alias enim pax publica & eius pœna penitus eluderetur: vnde si aliunde dolus non apparet, ipsa
65 violentia † dolum probat. *l. 1. §. doli.* vbi lex inquit, qui vim facit, dolo malo facit. *ff. de vi bo. rap.*
66 vbi habetur, quod † nemo præsumitur dixisse, quod non mente agitauerit, cum aliis notatis à Marsil. *d. loc. num. 29. & seq.* Quod autem Rei nostri dolum admiserint, satis patet ex ipsorum facto, quod 170. porcos abegerunt, & insuper hanc diffid. scripserunt. Ac etsi non sit facta violentia, parati tamen erant facere, si
67 quis restitisset: attenditur † propositum & ex illo violentia dicitur. *per l. si quis ex domo, in princ. ff. de furt.* Sufficit namque terror armorum. *l. 3. in fin. ff. de vi & vi arm. & ibi Bart. ac bona additio, &c.* Dispiciendum igitur, ex quibus indiciis dolus probetur.

I. Initio dolus in nostro casu inde præsumitur, quod Rei diffidarint agentes contra publi-
68 cam Imperii constitutionem, † quæ diffidatio-
69 nes omnes aboleuit. Præsumitur † vero dolus, cum res illicita & de genere prohibitorio committitur, *l. si quis conuicij. Cod. de iniur. l. 1. ff. ad leg. Cornel. de sicar. cap. 1. de præsump. Ang. in §. præterea. num. 44. Instit. de act.* Et omne malum factum praue præsumitur actum, *cap. 1. de præsumpt.* Et
70 † quis dolose dicitur facere, quando scienter facit sibi rem prohibitam, *Ias. in l. si quis cum aliter. n. 9. de V. O.* Et dolus præsumptus † sem- 71
per inducitur, cum factum illicitum deducitur, ita tenent Angel. *in l. si vacantia. C. de bon. vacant. lib. 10. verb. intellectum istorum verborum*, quem refert & sequitur Tegius *in suo tract. crim. part. 8. numero 31.*

II. Rei diffidarunt agentes post emanatum mandatum, vt ex actis constat. Cum vero dolus à lege præsumatur † in eo, qui facit contra 72
denuntiationem, *l. virilis portio, §. si quis adierit, & ibi Alb. ff. de leg. præst. num. 1.* Multo minus potest dolo carere, qui Imperio Magistratus non obtemperat. *l. non potest. de regul. iur. Aufred. in decis. Capel. Tholos. 266.*

III. Quicumque non vult † ipse iuris forma experiri, neque admittere, vt alius experia- 73
tur, is dolo non caret, *argum. l. manifesto, de iniur. & l. diffamari, Cod. de ingen. ma.* quod nostri Rei fecerunt, vt constat ex diffidationum literis.

IV. Dolum videtur facere, qui ex aliena † iactura lucrum quærit, *l. is qui mancipiis. §. fin. ff.* 74
de inst. act. l. nam hoc naturæ. ff. de cond. indeb. l. sed & ex dolo. ff. de dolo. At licet hic dolus † præsumptus 75
sit, tamen pro dolo habetur, quia præsumptio iuris dicitur liquidissima probatio, *l. si quis loculos, ff. de manu. testam. l. licet Imp. vbi etiam Dd. de legat. 1.* Quod latius deducit Curt. Iun. *consil. 53. numero 10. & 11.* Boss. *de partu suppos. numero 34. in sua prax.* Quod autem nostri Rei ex aliena iactura lucrum quæsierint, ex narratis satis constat.

V. Cum † voluntas & propositum distin- 76
guant maleficia, *l. qui iniuriæ causa, in princip. & l. verum, §. 2. ff. de furt. l. qui Reipub. causa. ff. de iniur. c. cum voluntate. de sentent. excommun.* Et † verba 77
sint notæ passionum animi. *l. Labeo. §. id Tubero. ff. de sup. leg. l. non aliter. de lega. 3. Bart. in l. contra legem, ff. de legib.*

Nec ex errore præsumantur probata, cum eorum verificatio ex voluntate proferentis pendet, *l. penult. ff. fin. reg. & ibi Zas. num. 3. in intell. sing.* Voluntas autem ex eorum exceptionibus & defensionalibus satis appareat: Et licet alium finem prætendant, vt scilicet ad iustam transactionem adigere aduersarios possent, &c. non potest illis opitulari ille tamen: Actus enim † considerandus est ex eo, quod principa- 78
liter intenditur, non ex eo, quod incidenter resultat. *l. qui exceptionem. ff. de cond. indeb. l. si quis nec causam. ff. si cert. pet.* Et in † maleficiis spectatur 79
voluntas, non exitus, *l. si quis necandi, & ibi Alber. de Ros. nu. 30. C. ad l. Corn. de sicar.* Intentio † ani- 80
mum hominis indicat. Et hæc ex confessione Reorum clara sit, dolumq; manifestum arguat: Ergo eos ab hoc excusare nequeo, & dolum simpliciter probatũ concludo, quo probato, de vi & impetu nõ magnopere laborandum est, vt supra satis deductum, fretus autoritate recessus

Wor-

Wormat. de Anno 21. qui expresse vult. daß der Landtfried nach außweisung deß Buchstabens festiglich gehandelt werden soll. Aliud vero
81 est † diffidare, & vim armatam exercere, &c.

An elisa? Vt Agentium intentio sola diffidatione post insinuationem mandati Imperialis facta nititur: sic Rei multis coloratis argumentis causam releuare atque elidere conantur, quæ hæc sunt. 1. Quod Agentes eos spoliarint bonis, quæ Magdeburgensibus proscriptis extorserant, ac ea Reis repetentibus restituere noluerint, prout habetur in defens.
82 14. & 23. Spoliatus † vero, præterquam quod ante omnia est restituendus, *l. si quis ad se. & ibi communiter Dd. C. ad l. Iul. de vi publ.* à nemine conueniri vel accusari potest, antequam restituatur, *cap. 1. de restit. spol. in 6. Bart. in l. si te bonis. C. de iure delib. d. l. si quis ad se. nu. 7.* Idque adeo verum est, vt etiamsi spoliatus crimina spolianti obiiciat: tamen restituendus, *Abb. in c. cum quis. nu. 3. de rest. spol. Menoch. in remed. recup. poss. num. 295. & seq.* ad obulum vsque. *Menoch. d. loc. num. 300. Ias. cons. 162. in fin. lib. 1. & in l. sancimus. vers. 8. extende. C. de Iudæis. Rol. à Vall. cons. 53. nu. 25.*

II. Quod Actores bona proscriptorum in oppidum suum receperint, &c. Vt autem ban-
83 nitum † impune offendere licet, sic & receptatorem eius, *vt not. in d. l. 1. ff. de recept. l. fi. C. de fabr.* Et receptatores non minus criminosi sunt, *l. qui naufragium. §. non tantum. ff. de incend. ruin. &c.* Inprimis autem tenetur vniuersitas, si passa est subditos suos delinquere, *cap. quanta præsumptionis. de sentent. excommun. cum aliis not. ab Ancharan. consil. 158. num. 16.* Nec scrupulo societa-
84 tis † occultæ caret, qui manifesto facinori desinit obuiare, *cap. sicut dignum. §. illi etiam, de homicid. c. non inferenda. 23. q. 3.* Et facientis † cul-
85 pam proculdubio habet, qui quod potest corrigere, emendare negligit, *c. facientis, 86. dist.*

III. Quod Agentes quamuis sæpe interpellati bona reddere noluerint, & transactiones & pacta oblata semper spreuerint. Iuris autem
86 quod si aliter † spoliato consuli vel iustitia haberi nequit, etiam priuato pro recuperatione rerum suarum arma mouere liceat, *l. si alius. §. bellißime, ff. quod vi aut clam. Alciat. consil. 132. nu. 18. vol. 5.*

IV. Quod agentes non solum Magdeburg. proscriptis bona ablata restituerint, sed & commercia, & clandestinas machinationes & practicas cum iis exercuerint. Per executoriales vero banni contra Magd. emanatos, singulis commercia cum proscriptis prohibita fuisse. Non iniuste itaque Reos fecisse qui dif-
87 fidarint. Nam quod † permittente lege fit, pœnam non meretur, *l. Gracchus. C. de adult.* alias quis deciperetur autoritate legis, *gloss. 1. in fin. C. de his qui veniam æta. Ias. in l. transigere. num. 12. C. de transact.* Neque peccat, qui legis autoritate peccat, *23. quæst. 4. cap. qui peccat, & 13. quæst. 5. cap. dixit. Alexan. consil. 209. num. 7. volum. 2.* Et mandatum † Iudicis facit licitum, quod alias 88
erat illicitum, *l. ait prætor. 7. §. quod tamen. ff. de minor. Tiraquell. in tract. de pœn. in 34. consil. numero 4.*

V. Quod diffidando Actores fecerint rem nobilibus consuetam, prout habetur in Reorum exceptionibus, 5. Maii, Anno 57. exhibitis circa articulum 7. Consueta † vero inspi- 89
cienda esse iura volunt, *l. si mihi & Titio §. si stipulatus fuero, de verb. oblig. vbi Zas. post alios.* Et quanta sit vis & operatio consuetudinis nemo ignorat, & communiter tractatur per Doctor. *in l. fin. C. quæ sit long. cons.* Et inter alia consuetudo facit licitum, quod alias est illicitum, vt dicit Ias. *in l. certi iuris. C. de iudi.* Et consuetudo à pœna delicti excusat, vt dicit Bald. *in cap. 1. de feud. cogn. num. 2. & 3.* quem refert & sequitur Alexand. *consil. 172. num. 6. lib. 2. & consil. 140. nu. 8. volum. 6.*

I. Cum Rei ob præcedentes causas Actores diffidarint, ipsi dolo, qui præcipue in delictis spectatur, carere videntur, quia in casibus, † in 90
quibus lex expresse dolum requirit, quæuis causa iniusta, fatua & bestialis excusat à dolo, *l. 1. §. fina. & ibi glo. ff. de abig. Ias. in l. si id quod. de iurisdict. omnium iud.* vbi complura accumulat. Quæ cum ita se habeant, dicendum videtur intentionem Agentium elisam, & Reos ab intentata actione absoluendos esse. Cæterum quantumuis probabiles Reorum defensiones videantur, tamen meo iudicio minime ipsos à pœna fractæ pacis eximent. Nam ad 1. rationem quod attinet, ea non est probata, sed falsissima. Iuris autem est, quod qui dicit, † se spolia- 91
tum, vel violentiam, vel dolum aduersarii docere, *l. si quis ad se fundum, & ibi not. C. ad leg. Iul. de vi publ. & ibi late Salic. Ang. in §. quadrupli. num. 42. Inst. de act.* & possessionem etiam probare debet, *l. 1. §. deiicitur, ff. de vi & vi ar.* Verum cum ipsi Rei hęc bona eodem fere momento rapuerint, & sibi in continenti eripi iterum passi sint, non possunt dici possedisse, *§. item ea quæ ab hostibus. Inst. de rer. diuis. l. 3. §. eum igitur. ff. de vi & vi arma.* Sed ea remanere priorum dominorum tradit Laudens. *in tract. de bello, quæst. 7.* Ias. eleganter *l. 1. nu. 12. ff. de acquir. poss.* Ang. *in l. ab hostib. C. de capt. & postlim. reuers.* vbi *circa fin.* inquit, quod tunc demum † præda censeatur facta ca- 92
pientis, cum est traducta in præsidium ipsius, donec vero effugiat cum præda, nec sit in loco tuto, capientis dici non posse, *argumen. l. si quis in seruitute, cum l. sequen. ff. de furt.* Imo qui primus spoliauit, impune incontinenti spoliari potest, *l. 3. §. eum igitur, l. qui possessionem, ff. de vi & vi arm.* Quo loco Bart. hanc sententiam probauit, quem secuti sunt Ias. *in l. clam possidere. §. qui ad nundinas. nu. 25. ff. de acq. poss.*

II. Nec Actoribus incommodare poterit, quod bona proscriptorum in oppidũ suum re-

ceperint, quia ea bona non sunt ciuium M. sed tertii cuiusdam, scilicet mercatoris L. vt deponunt testes, ideoque ob eam receptionem illis nihil imputari potest. Receptio namque est de
93 natura boni, cum natura † constituerit coniunctionem inter homines, vt alter alteri prosit, *l. vt vim. ff. de iust. & iure.* Et non leue peccatum est,
94 hospitii † caritate proximum defraudare, *cap. non satis est. distinct. 85. cap. charitas. §. proximos autem. de pœnitent. distinctione 2.* Et quæ de pœna receptantium allegata sunt, tunc demum locum habent, si scienter ij receptati sint, secus vero si ignoranter, *gloss. in l. 1. ff. de recept.* quam ibidem sequitur Bart. & post eum Rom. *consil. 473.*
95 quia scientem † non ignorantem lex vult obligari, *l. generali. C. de tab. exhib. lib. 10.* Cum itaque negotiator Luneb. dixerit, bona ad se pertinere, merito ei subuenerunt. Nec culpa est
96 † si bono viro credatur, vt dicit Bald. *in l. qui fortuitis. ad fin. C. de pign. act.* Rei autem nullum ius in iis habuerunt. Quilibet namque suo contentus esse debet, nec quę alterius sunt concupiscere debet, *l. si constiterit, & ibi Cast. not. nu.*
97 *5. C. fin. reg.* Nec culpa † in qua quis versatur alii obiicienda est, *l. item verba illa, ff. de const. pec. l. viro atque vxore. 39 ff. sol. matrimon. l. in arenam. C. de inoffic. testam.*

III. Non obstat Agentibus, quod Rei crebro & frequenter eos de solutione 1500. Thal. in-
98 terpellarint. Non enim † interpellando debitores constituuntur, sed obligationem præcedere oportet. Obligatio namque mater est actionis, *l. liuet. 42. §. ea obligatio. ff. de procur.* At Actores Reis nulla ratione, neque ex contractu, neque ex delicto obligati fuere. Quare non saltem contra iuris regulas sine actione experiri voluerunt, *l. si pupilli. in fin. ff. de negot. gest. l. quotiens tutor. §. tem si temporali. ff. de admin. tut.* cum nulla
99 sit actio, † quam non præcedat factum aliquod præiacens, ex quo oriatur, Zas. *in l. si quum seruum. nu. 6. ff. si cert. pet.* Sed & cum detrimento Agentium locupletari voluerint, id quod iuri naturæ auersatur, *l. iure naturæ. de reg. iur. l. nam hoc natura. 38. ff. de cond. indeb. l. plane. ff. de pet. hered. c. locupletari. de reg. iur. in 6.*

IV. Nec eæ obiectiones elidere intentionem Actoris poterunt, quia non sunt probatæ.
100 Nec in dubio † est præsumptio, quæ non sit delicti vel doli exclusiua, *l. merito. 51. ff. pro soc. c. ex*
101 *eo. de reg. iur. in 6. & ibi Abb.* Homo † namque homini debet obsequium, *l. seruus. ff. de seru. export.* Et nemo facile præsumitur ea subuertere voluisse, quæ prius magno labore perfecerat, *argum. l. scimus. 36. C. de inoffic. test.* Si nec in dubio
102 quis præsumitur, † velle delinquere, sed semper præsumptio est bonitatis & innocentiæ, nisi contrarium ostendatur, vt *in d. l. merito, ff. pro soc.* Et huc accedit: quod in executorialibus, seu formula banni tantum abest, vt cuiquam facultas concedatur diffidandi exercentes commercia cum proscriptis, vt ne quidem aliæ pœnæ contra secus Agentes statuantur, dann daß jhre Wahr vnnd Gütter zu gleich andern deren von M. Güter preiß gemacht vnd erlaubt seyn sollen.
Forma vero † banni diligenter est obseruanda, 103
vt tradit Bald. *in l. 3. num. 4. C. de fid. instrum.* Nec illud vlterius extendendum, quam se eius verba extendunt: cum personalia statuta omnino sint odiosa & restringenda, *Bald. in l. illud. C. de SS. Eccl. Bar. in l. fin. §. fin. ff. de his qui not. infam. & in l. transigere. C. de transs.* Imo etsi exercentes cum iis commercia pari pœna digni essent, tamen antequam fiat † executio, requiritur de- 104
claratio (banni) Iudicis: ita notanter dicit Phil. Franc. *in c. cum secundum leges, §. confiscationis, de hæret. in 6.* Idem voluit Archidiac. & Ioan. And. ibi, & idem Archid. *in c. 1. de homicid. in 6.* Eleganter Bald. *in vsib. feud. de pac. ten. num. 3. in pr. c. hic finitur lex.* Et quid Dd. autoritates prodest allegare? cum ipse Carol. Imp. † in const. Wor- 105
mat An. 21. & in Augustana An. 48. sub rub. von Peen der Friedbrecher expresse statuerit contra pacem publicam Agentes, præuia citatione & declaratione banniendos esse. Hunc iuris ordinem cum Rei non seruauerint, excusari non possunt.

V. Quæ de consuetudine allegantur, de bona consuetudine, & non de abusu intelligenda sunt, *cap. fin. de consuet.* quod ad hoc allegat Zas. *d. l. si mihi & Titio. §. si stipulatus fuero, num. 5. ff. de V. O.* Nec consuetudo † ad vitia & peccata ten- 106
dens valet vel excusat, sed tanquam dilecti nutricula abolenda est, *c. abolendæ, de sepult.* Et quanto mala consuetudo magis protenditur, tanto plus est detestanda; cum peccatum † diu- 107
turnitate temporis augeatur, non minuatur, *c. cum habet, circa fin. cap. cum tanto. de consuetud. Zas. cons. 14. num. 106. lib. 1.* Nihil itaque consuetudo ista praua Reis proderit: imo allegata tantum est, & non probata. Constat etiam iure notissimo, quod consuetudo † in iudicio al- 108
legata probanda sit, vt Dd. communiter *in cons. & lecturis suis* tradiderunt. Cyn. *in l. 1. in prin. C. quæ sit long. cons.*

VI. Vltimo ad 6. fundamentum quod attinet, nimirum, quod quælibet etiam iniusta causa à dolo excusat. Id axioma limitari tradiderunt variis modis, & quidem vt non excu-
set à † pœna statutaria, quarum complures re- 109
fert Ias. *in l. iuste possidet. num. 32. ff. de acquir. poss.* Et quamuis Zas. *cons. 25. num. 9. lib. 1.* id iuxta dist. Ang. *in l. plagii. C. ad l. Fab. de plag.* intelligendum putat, sequutus Mynsi. *obs. 98. 3. cent.* tamé, quando quis † faceret actū, qui esset de genere pro- 110
hibitorum, iniusta causa non excusaret à dolo, & post Innoc. *in c. sane. de offic. ord. Bald. in l. de quibus. ff. de leg.* At nos hic in pœna statutaria ac in genere prohibitorum versamur, quare facto nostro generaliter illud axioma non accommodari, sed secundum eius limitationes regula-

gulari debet. Cum itaque argumenta à Reis pro-
lisione adducta, penitus sint irreleuantia,
121 sicuti plerunq; in mala † causa nullum felix patrocinium esse solet, vt Zas. eleganter inquit *in l. cum si cui stipulatus. num. 2. de verb. oblig.* Tandem concludo, † intentionem Agentium elisam non esse, & vt intentionem Agentium Rei non infregerunt, sic nec petitioni ipsorum factæ in conclusionibus 9. Iun. Anno 60. exhibitis, locus esse potest; nimirum vt Agentes tanquam contemptores Cæsar. executorialium, & per consequens Rebelles Cæs. Maiest.
113 in bannum declarentur, idque præcipue † duabus de causis. Ac primo quidem, quod Rei per viam exceptionis Agentibus, crimen rebellionis obiecerint. Iuris autem est, quod quando
114 crimen † obiicitur per modum exceptionis, etsi de eo constet, quod accusatus inde puniri non debet: quia ad hoc non fuit actum, & modus agendi inspici debet, iuxta *c. 2. de ord. cogn. & cap. super his, de accus. Bart. in l. 2. §. si publico. & ibi bona addit. ff. de adult.* Nec debent ea, quæ ad vnum effectum deducta sunt, contrarium vel alium operari, *l. legata inutiliter, ff. de adem. leg.*
115 Deinde, quia quis se prius † saluare debet, quam alium inculpare, *l. is qui reus. sup. ff. de publ. iudic.* per quam legem Ioan. de Imol. in crimi-
116 nalibus † reconuentionem non habere locum dicit, &c.

Diffidationis recognitio cum per procuratorem facta sit, dicendum videtur Reis obesse
117 non posse. Nec etiam confessio † procuratoris nocet Domino, *l. certum. §. sed ait prætor. ff. de confess.* sicut nec confessio Archiepiscopi & Capituli Ecclesiæ nocet, *traditur in c. 1. de rebus eccles. non alien. lib. 6. per Socin. consil. 22. lib. 1. num. 9.* Cæterum quicquid illis locis dicatur, confessionem procuratoris domino nocere; puto, cum illa per modum contentiosæ iurisdictionis sit facta. Tunc enim præiudicat, sicut & sententia præiudicat, *l. Plautius ait, ff. de proc. & l. 4. ff. de re iudic.* Secus vero esset in voluntaria confessione, quia talis non præiudicaret, *d. l. certum. §. sed an ipsos.* quo casu loquuntur Dd. in contrarium allegati. de qua re extat *decis. Capell. Tholos. 391. vt ibi Aufrer. late cum ius, quæ tradit Ias. in l. 1. §. si procurator. num. 16. & 17. ff. si quis ius dic. non obtem.* Tangit etiam de hoc nonnihil Afflic. *decis. 129. num. 10. & 11.*

Nunc ad postremam partem relationis accedendum est, ac diligenter considerandum, quid pronun-
118 ciandum, cum diffidationes † dolo interueniente species sint fractæ pacis, vt ex superioribus patet, ac ita pœnam banni mereantur Rei nostri iuxta 3. articulum constitutionis Wormac. & in bannum declarandi essent, sed quo minus id in singulis procedat, personarum qualitas, quæ in lite sunt, & natura actionis intentatæ facit. Nam cum tres citati fuerint ad videndum, nimirum H. R. IH. & T. S. prior mortuus est, & licet eius frater H. litem susceperit, & persecutus sit, non tamen an vel heres, vel tutor, vel defensor sit, constat. Imo etsi de eo constaret, tamen sententia banni in ipsum ferri non posset. Quia actio † fractæ pa- 119
cis non transit ad hæredes, siue ante, siue post litem contestatam, vtpote ex delicto publico descendens, *§. non autem omnes. vbi gloss. & Dd. Inst. de perp. & temp. act.* Nec pœna pecuniaria affici poterit, cum quoties pœna † partim fi- 120
sco, partim accusatori applicando petitur, causa criminalis esse censetur, vt colligitur ex dictis Baldi *in l. 1. num. 6. C. de iud.* vel potius mixta, vt putat Ioan. de Arnon. *singul. 41.* Et ita hæc pœna ad hæredes non transit. Per mortem itaque R. perempta est instantia, *Mynsing. cent. 2. obseruat. 98.* Cæterum ad alios, nimirum H. & S. quod attinet, si vterque se, prout decet, legitimauerit, & etiam adhuc in viuis sunt, voto meo eos omnino in bannum declaro.

Nam iuris expediti & indubitati est, quod si plures † æque principaliter delinquant, omnes 121
insolidum teneantur, atque de delicto pariter puniri possint, *l. item Mela. §. si plures. & ibi Bartol. & Bald. ff. ad legem Aquil. idem Bart. in l. semper. §. 2. ff. quod vi aut clam. gloss. & Dd. plene in c. significasti, extra de homicid.*

Nec hic alterationi pœnæ locum censeo esse, cum non simus in casu tali, de quo ordinatio loquitur sub tit. Von Gewalt deß Cammersgerichts die Acht vnnd Fren derselben betreffend. Nec causæ cur illa commutatio pœnæ fieri debeat, subsint, de quibus Alciat. *decisio. 287. num. 7.* Si vero vnus vel ambo mortui sunt, pronunciandum, vt supra: saluo aliorum iudicio.

D.D. Quoad legitimationes, eas omnino requirit, repetit fractæ pacis accusationem intentatam.

An elisa: præmittit, quod Rei nudi diffidantes fuerint, quodque istam diffidationem coram commissariis effutierint, locumque soluendi 1500. WB. expresserint, vt in 7. posit. & ibi testes. Denique quod coram dictis ordinariis ratione huius diffidationis, sæpe hinc inde Wechselbrieff commutarint cum ordinariis partes, deponit 3. testis agentium ad 1. 2. 3. articulum. Hinc concludit diffidantes non fuisse vagabundos, neque diffidantes immediate sub Imperio fuisse. In iure præmittit, constit. fractæ pacis in casu diffidationis nudæ, exercitium iurisdictionis Cameræ non prius nec aliter concedere, quam si ordinarii iustitiam administrare, vel diffidantes gladio punire negauerint. Non sum immemor quæ Correfer. præcipue in 6. 7. 8. obiectione adduxit: Illa namque in ista causa mihi non satisfaciunt, cum status Imperii, Anno. &c. 48. Augustæ, in §. Als sich dann / &c. cum seqq. aliquot, fol. 94.

Item,

Item ordinatio *p. 2. tit. 14.* aliam declarationem verborum & rerum in priorum constitutionum verbis, modus diffidationis, imo gradus Instantiarum, & requisita quædam antecedentia iurisdictionem Cameræ expresserint, atque vt ibi est videre, promulgauerint. Adde, quod eadem hæc declaratio in ordin. Anno 48. *fol. 105. fac. 2. titul.* Daß weder sie/ so außgetretten / præsertim diffidationem præcessit, & vt præcessisset, tamen iurisdictio Cameræ non ex claris constitutionis verbis, sed solummodo interpretatione fundata possit videri. At interpretandi facultas † non penes Cameram est, 122
sed ipsum constituentem, *l. si innouatione. C. de sacrosanct. eccles. Ias. in l. ex facto. num. 4. ff. de vulg. & pupil. substit. tut.* Cautius itaque accusatores egissent, si consilium commissariorum secuti fuissent, & ordinarium pro administratione iustitiæ requisiuissent. Qua denegata rectius Cameram imploraſſent. Ergo præmissis præmittendis de legitimationibus, concludit Reos absoluendos ab instantia, & causam remittendam ex officio, compensatis expensis: & tunc demum deducta per Correfer. locum habent. Stratus hic nullam declarationem, quæ allegatur, facere voluerunt. (Nec enim ea opus fuit:) sed contra subditos malitiose excedentes & diffidantes conciues suos constitutionem istam promulgarunt, id quod initio ex verbis Vnderthanen / & postea deß andern außgetrettenen Vnderthanen / & alus in toto §. itto patet. At nos non versamur in causa der Außtrettung. Nec enim nostri Rei vlla ratione dici possunt Außgetrettene / cum nunquam subditi vel eorum potestati subiecti fuerint, prout initio habetur in constitutione Wormac. de Anno 21. sub titul. Friedbrecher vnd Thäter nit zuhausen / mihi fol. 135. in constitut. August. de anno 1555. mihi fol. 95. §. Alsdann auch deren / &c. *cum aliis subsequentibus.* Sed Rei nostri vtpote vagabundi non subditi Actorum H L. sub §. constitut. Wormac. de Anno 21. sub rubr. die Peen aller Friedbrecher comprehenduntur, & ex ea ius suum non ex constitutione der außgetrettenen Vnderthanen accipiunt, & ita non sub ordinario, cum nullum habeant, sed sub Camera sententiam expectare coguntur. Idem etiam statutum in Recessu August. de Anno 48. mihi fol. 43. sub rubr. die Peen der Friedbrecher.

D. N. VH. Concludit cum Corref. breuiter, probatam esse sic diffidationem pro denunciatione & initio belli. Henning. *cons. vlt. num. 23.* non dubitat, quin diffidationibus pax publica violetur, *Henning. d. consil.* Ius commune non requirit actualem actum, & constitu-
tio † pacis publ. non derogat ei, sed ius com- 123
mune declarare & augere voluit: lex concussiones prohibet, *l. 1. & 2. ff. de concuss.* Similiter veritas congregationes, etiamsi nullus effectus sequatur. Disiunctiuæ † natura est, vt disiungat, 124
& non copulet, *l. cum pupillus. §. disiunctiuæ. ff. de cond. & demonst. Dyn. in l. locupletari. de reg. iur.* Nec requirit disiunctiua veritatem omnium disiunctiuorum, Bald. *d. §. disiunctiuo. Aret. in l. si quis ita. in princ de V.O.* considerat particulam Noch/ quę disiunctiua est, ita vt non necesse sit, hic adesse omnes qualitates, dolum interuenisse, *Bald. in c. super literis. de rescript. nu. 11. c. 1. extra. de præsumpt.* vim armatam non requirit. Actionem probatam concludit.

An elisa sit? Ambos Reos cum in vitiis fuerint, in pœnas constitutionis condemnandos: causam tamen ad plenum Senatum deferendam, & posse mutari pœnam ordinariam in mulctam pecuniariam, *ex l. 1. ff. de extraordin. crimin.*

D. N. Quantum ad causam principalem, videndum, an huiusmodi diffidationes sub pœna fractæ pacis contineantur: Nam simplex diffidatio Beuehden? dubitat primo ex aurea bulla, & constitutione Francfordiana, & † dif- 125
fidationem esse accipiendam cum effectu. Sed præsuppositio, quod diffidare sit denunciare bellum, non excusat Reos à delicto vel dolo, cum negari non possit, quin propter insinuatum mandatum in manifesto dolo constituantur, & causam communem probatam ex literis dictis, non elisam. Sed quia diffidatio nostra, quæ in terminis nudæ & simplicis denunciationis mansit, non adeo magna, vt vis dici possit conditione modificata, sic minus periculosa; & periculo occurri potuit, & ipsi mutare propositum ruinæ potius, qua facta putat pœnam banni in pecuniariã mutandam esse. quod fieri posset, vt antea dictum est, *Mynsing. obs. 30. cent. 2.* idque etiam per constitut. de Anno 48. permittitur, sic singulos Reos in pœnam 500. flor. vmb jhrer verhandlung condemnandos, cum expensis in pœnam talionis.

D. N. S. Diffidare etiam respicere priuatos. Et an sufficiat diffidatio ad pœnam fractæ pacis, repetit rationes Correfer. sed non sufficere, quia vbique in dispositionibus fieri mentionem actuum & factorum. Nec qui cogitat facere, sed qui diffidat, facit. Vis † publica dici- 126
tur, quæ armis committitur, *l. 3. §. penult. ff. ad l. Iul. de vi publ.* Poni in constitutione, sahen / berauben / sed non quodlibet horum sufficere, vt in pœnas condemnetur. Et sic in hoc nostro casu, etsi quis se paret ad arma, & desistat, non tamen incidit in pœnas, § Vnd ob sich zutrüge/ *tit 9 p. 2.* Quomodo ergo diffidans puniri poterit, cum sit potius munitio quam offensio, *fol. 138.* diffidare, oder beschädigen. Nullum præiudicium extat, quod diffidatores pro pacis publicæ violatoribus damnati sint. Si factum † debet esse qualificatum, quanto magis in- 127
tentio & animus: Puta actionem non probatam: & cum non entis nullæ sint qualitates,

ideo

ideo non potest moderari, sed si fieri possit, sibi non erit contrarium.

D. N. Berlisdorff.

Nullitates nullas; factum nostrum non contineri sub pace publica. A dolo excusari posse; Cameram Iudicem esse non posse: absoluendos Reos: & compensandas expensas.

VOTVM XVI.

In causa N. contra N.

An interuentionales articuli in causa pignorationis admittendi sint?

SVMMARIA.

1 *Pignorationis duplex punctus: & qualis sit.*
2 *De quo puncto pignorat. hic sit quæstio.*
3 *Quid in hoc puncto conclusum sit in Camera, Anno, &c. 59.*
4 *In prima instantia quilibet interuenire potest pro suo interesse.*
5 *In causis pignorationum prima instantia est Camera.*
6 *Obiectionis solutio.*
7 *Decisio huius quæstionis.*

QVærebatur in Camera, an interuentionales articuli in causa pignorationis ex parte fratris eius, qui mandatum prius obtinuerat, & iam in puncto citationis ex Actore factus erat Reus, soluſq; audiendus videri posset, producti, sint ad probandum admittendi? Et non meminerunt Domini, in causa pignorationis vnquam interuentionales productos esse. Sed an de iure communi produci possint, videndum.

1 Duplex est † punctus pignorationis: alter in puncto mandati, alter in puncto citationis. In puncto mandati hic non sumus, quia pari-
2 tum est: sed in † puncto citationis. Cum igitur
3 in pleno Senatu † conclusum sit An. 59. quod in causas pignorationum in puncto citationis possessorium plenissime disputari & definiri possit ac debeat in Camera, ita vt non pariat præiudicium. Eo præsuppositio iuris est, quod
4 in prima † instantia quilibet interuenire potest pro suo interesse. Sed in causis pignoratio-
5 num † prima instantia est Camera. Ergo non potest coram alio Iudice conuenire, vel interuenire, vel ius suum deducere quam coram Iudice Cameræ, quia non habet alium ordinarium, quam Cameram. Nec mouet, quod non sit nominatus in processu, nec etiam pignora-
6 tus: quia venit † ad hanc causam in puncto citationis, non via actionis, sed defensionis, quæ defensio illi denegari hic in Camera etiam in causis pignorationum tanquam interuenienti
7 nō debet. Putarem igitur † illos articulos interuentionales in hoc processu pignorationis admittendos, propter doctrinam Dd. *in c. cum super, de sent. & re iud. & in l. sæpe. ff. eod.* Accedit quod iuris est, quod in dubio Iudex semper admittere debet articulos, cum clausula tamen, saluo iure impertinentium, *l. si duo patroni*, §. *idem Iulianus, vbi pulchre Iaſ. ff. de iureiuran.* Et ita pronuntiatum in Camera, licet plurimi essent in contraria sententia, in causa Frid. von S. contra N. N. mandati 2. der Pfändung/7. April. Anno 68.

VOTVM XVII.

In causa N. contra N.

SVMMARIA.

1 *Exceptio pignorationem non suo iussu, licet per suum præfectum, factam esse, &c. num impediat pœnam.*
2 *Si præfectus neget se mandato sui domini pignorationem feciſſe, quid faciendum.*

IN causa pignorationis, cum ad paritionem docendam pignoranti esset iniunctum sub pœna declarationis: ille exceptiones produ-
1 xit, † pignorationem non suo iussu, licet durch seinen Amptman / factam esse. Et ideo videtur quod propter defectum præcipui requisiti & constit. huius essentialis, quia negatur mandato Comitis pignorationem factam, declarare non potuit in pœnam, nec iniungere vlteriorem paritionem, quia non auderet postea non
2 parentem in pœnam condemnare ob dictam exceptionem, quod præfectus negat se mandato sui domini feciſſe. Quare per sententiā † dem Amptmann iniunctum fuit, vt in specie deducat, quo nomine & iure pignorarit, cum clausula euentualis declarationis. Et hoc ideo, quia omnino nouus & casus specialis in Camera fuit, licet alii contrariam sententiam maluissent eligere, scilicet paritionem iniungere, cum constet, pignorantem præfectum gerere negotium Comitis, suamq; habeat administrationem, & nullibi alias ille officiarius possit conueniri, nisi in Camera. Sed prior obtinuit in causa S. contra R. 15. Maii, Anno 68.

VOTVM XVIII.

In causa S. L. curat. actor. contra L. L. H. & Consortes.

Vtrum iussus, seu ratihabitio Domini circa pignorationem à subditis factam, statim intelligatur (præsumptiue saltem) probata, si de interesse ipsius Domini aliquo modo possit constare.

SVMMARIA.

1 *Ius domini, cuius nomine pignoratio facta est, probari debet, &c.*
2 *Vnico testi, absque iuramento deponenti: Item subdito absque relaxatione iuramenti, quo domino est obligatus, an fides haberi debeat.*
3 *Confessione famuli an præiudicari possit domino.*

4 Rati-

4 *Ratihabitio mandato non comparetur & n.24.*
5 *Mandans rem per suos pignoratam restituere, an propterea videri possit pignorationem fieri iussisse.*
6 *Conniventia in causis pignorationum differt à mandato & iussu domini, &c.*
7 *Princeps aut dominus naturali æquitate tenetur subditos suos in licitis defendere.*
8 *Vtrum commissio impetrata concernens iurisdictionem, vel alia iura inter dominos controversa, recte ad subditorum ius priuatum referri possit.*
9 *Ex diuersis non sit bona vel recta illatio.*
10 *Obiectio.*
11 *Interesse, de quo in pignorationis causa agitur, quomodo considerandum & distinguendum sit.*
12 *An probatio interesse, iussus vel saltem ratihabitio in pignoratione præsumi possit.*
13 *An subditorum pignorationes priuatæ ad Cameram trahi possint: & Principes inuiti subditorum causas priuatas suscipere cogantur.*
14 *Pignoratio subditorum etiam ipsius domini interesse quodammodo concernit.*
15 *Interesse non semper arguit iussum, vel saltem ratihabitionem domini, in causa pignorationis. Item nu.16.*
17 *Factum non præsumitur.*
18 *Duo coniunctim requiruntur, vt mandata in pignorationis causa emanata, subsistere valeant.*
19 *In casibus difficilioris probationis, quæcunque haberi potest, admittitur.*
20 *Limitatio huius sententiæ seu dicti.*
21 *Probatio debet esse certa, & necessario concludens.*
22 *Dubia probatio contra probantem sumitur & explicatur.*
23 *Mandatum illicitum nunquam præsumitur.*
25 *Iussus facti est, ideoque probandus, non præsumendus.*
26 *Verisimilitudinis effectus.*
27 *Iuramentum decisorium, quando à Iudice sit deferendum.*
28 *Quid intelligendum sit per vocabulum Gränz.*
29 *Princeps non præsumitur illicita mandasse.*
30 *Ratihabitio eius quod nostro nomine gestum est, tam tacite, quam expresse fieri potest. Ratihabitio vel tacita vel expressa est.*
31 *Probato interesse & tacita ratihabitione, probari potest & iussus.*
32 *Sententia lata.*

Tenor Mandati.

WEwol Klägere gleich jhren Voraltern die Possession / vel q. vmb gewehr deß Waldts W. SB. genannt / vnnd ohne mittel vnter das Ampt L. gehörig / ab immemoriali tempore mit aller Nutzung / Ober vnnd Gerechtigkeit nichts außgenommen / gerühiglich herbracht / so sey doch his non attentis, H. R. L. G. Schultheiß von S. mit zuthun anderer auß gedachtem Ampt / mit Büchsen vnd Spiessen zugefahren / vnd hab den 20. April. Ao. 71. H. P. S. L. B. Schultheissen daselbst / als er auff Befelch seiner Herrschafft durch die S. Vnderthanen im Ampt V. etlich Bawholtz in berürtem Waldt abhauwen / vnd heymführen lassen wöllen / sampt den Fuhrleuten vngestümlich vberfallen. Narratur, Scultetus habe ein Pferdt außgespannen / vnd weggenommen / vnd folgends den 28. d. Mensis das abgehauwen Holtz hinweg geführet / mit außtrücklicher Anzeig / daß er dessen also von seinem Herrn Befelch hette / alles der meynung / vt creent sibi nouum ius, &c. Mandatum sub pœna 12. Marcarum auri, die abgetrungene vnd abgepfändte Pferdt (doch auff gebührliche Versicherung deß widerstellens) ohne einigen Verzug vnnd Entgeltnuß dd. Actoribus widerumb zuzustellen. Citantur præterea Rei ad docendum de paritione. Datum 17. Maij, Anno 71.

Votum D. Referentis. Submissum ratione declarationis pœnæ ob minus sufficientem paritionem & cassationis mandati respectiue. Pro cuius resolutione videndum, an Iussus † LG. 1
iuxta sententiam Cameræ latam per impetrantes sit sufficienter probatus. Ad probandum autem dictum iussum plura allegant Actores. Primo, daß der H. Waldtförster R. tempore pignorationis factæ, die Bawren abgeführt / vnd zum theil hin vnd wider im Holtz versteckt / vnnd sich öffentlich hören lassen / daß er dessen / so er dahandlet / von seinem G. Herrn / vnd den Fürstlichen Räthen Befelch hette. Sed quia hoc ipsum nec documentis, nec testibus sufficienter, vti decet, probatum existit, ideo parum, vel nihil probat. Dañ so viel deß S. Schultheissen vnd Försters Bericht belanget / iuris est indubitati, quod vel vnico testi, † vel illi, qui absque 2
iuramento, vel in scriptis, vel in causa domini sui, cui iuramento obstrictus, nec ab eo relaxatus est, deponit, fides haberi non debeat. *Anfrer. num. 43. Campegius reg 13. Damhoud. num. 6. & 16. in tract. de testib.* Quinimo etsi hoc probatum existeret, tamen per confessionem † famuli tanquam vilis personæ, Domino LG. præiudicari non potuisset. Secundo allegant iussum 3
LG. vel saltem ratihabitionem † quæ mandato 4
comparatur, ex eo colligi posse, quod equus pignoratus non prius restitutus est, quam restitutio per emanatum mandatum LH. est iniuncta. Hoc quoque argumentum, iussum L.H. † nequaquam probat: quia non sequitur, Der 5
L. hat zu gebürlichem Gehorsam deß außgangenen Mandats seinen Vnderthanen befohlen / das abgepfandte Pferd widerumb zu restituiren. Ergo so ist die Pfandung auß seinem Geheiß vnd Befelch geschehen.

Tertio dicunt, die L. Räht / haben sich dieser Pfandungssachen, wie mit allerhandt Wechselschrifften

schrifften zu beweisen) jederzeit angenommen/also auch die Rottel der Caution super restitutione eventuali, revidirt / vnnd sich gefallen lassen. Sed ne hoc quidem argumentum ad probandum iussum quicquam facit, cum meo iudicio
6 conniuentia † in causis pignorationum à mandato & iussu domini ratione proprij iuris vel in-
7 teresse longè differat. Et quilibet dominus † vel Princeps naturali æquitate suadente tenetur subditos suos, quantum fieri potest, in iuribus suis defendere, iisque in rebus licitis assistere: nec tamen ex eo iussus aliquis in nostro casu concludenter probari poterit.

Quartò allegant Actores daß sie Anno 55. eben dieser Sachen halben commissionem in Camera ad perpetuam rei memoriam contra H. außbracht/ iuxta documenta lit. E. Hoc quoque argumentum parum mihi ad rem facere vide-
8 tur, quia sunt diuersa facta, quorum † illud iurisdictionem aliaque inter ipsos dominos controuersa iura: hoc verò factum ius priuatum subditorum lignandi scilicet principaliter concernere videtur. Et certe quis credat dictam commissionem vel ad præsens ius lignandi inter subditos principaliter nunc controuersum, vel ad hanc etiam pignorationem recte referri aut applicari posse; cum & huius controuersi iuris lignandi nulla in articulis Anno 55. productis, fiat mentio. Et præsens etiam pignoratio, vtpote quæ 20. fere annis post dictam commissionem impetratam contigit, tum temporis in rerum natura non fuerit: præterea etiam præsens factum meram pignorationem: illud verò simplicem turbationem & spolium sapiat, prout ex Reorum except. sub num. 26. in §. Vors ander. Item ex 5. 9. 10. 11. & 13. articulis apparet, daß der Streit damahls fürnemblich auß angemaßen H. vbergang vnd Anschiedt halben/vnnd gar nicht dieser jetzigen Pfandung halben / quæ ius priuatorum lignandi concernit, zu thun gewesen / vnd daß solche Turbatio der Possession/ das Gehöltz in der W. H. da diese Pfandung geschehen / gar nichts angehe / vnnd derowegen die damahls außgebrachte Commissio mit gegenwertiger Pfandungssachen nicht zuthun habe. Cum igitur hæc facta sint diuersa & separata,
9 sequitur ex † diuersis bonam vel rectam illationem fieri non posse, *Roland. consil. 82. num 19. & consil. 11. num. 24. consil. 62. num. 48. lib. 3. & consil. 38. num. 6. lib. 2.*

Verum hoc loco obiici potest: imò ex dictis
10 articulis, interesse saltem † LG. etiam in præsenti causa non obscure colligi posse, cum eo ipso in loco, vel saltem in illo districtu. da den Impetranten durch den H. Pfandtinhaber die articulirte 1000. Morgen Anno 54. abgenommen worden / hæc quoque pignoratio sit facta. Ex quo quidem (concurrentibus etiam aliis adminiculis, de quibus supra) vel iussus, vel certè ratihabitio LG. præsumptiuè saltem probata videri posset. Sed ego huic obiectioni pluribus rationibus responderi posse arbitror. Primò enim distinguendum puto, vtrum interes-
11 se, † de quo in vnaquaque pignorationis causa agitur, principaliter ipsius Principis ius proprium iam quæsitum, vel in posterum quæreudum, puta iurisdictionem aliquam, respiciat. Vel an interesse illud principaliter ius aliquod subditorum puta lignandi, pascendi, agendi & similia; secundariò vero & in consequentiam ipsum quoque Principem vel dominum concernat. In primò namque casu saltem probabiliter forte dici potest, probato † interesse,
12 iussum, vel saltem ratihabitionem in pignorationibus præsumi posse. In altero vero casu (in quo nostram hypothesin versari puto) id minime concesserim. Hac enim ratione fieret, quòd omnes † subditorum causæ ac pignora-
13 tiones priuatæ ad Cameram trahi possent, sicque Principes atque Domini causæ primæ instantiæ coram ipsis ventilanda defraudarentur: atque inuiti subditorum causas priuatas in se suscipere cogerentur, quod non minus absurdum & iniquum, quam etiam constitutioni von Pfandung prorsus contrarium, & Cameræ quoque Imperiali valde molestum & graue esset futurum, cum nulla vnquam subditorum pignoratio † (licet ea maxime
14 priuata sit) contingat, quin etiam interesse aliquod ipsius domini certo modo, secundariò saltem & in consequentiam in ea non versetur.

Secundò, posito, interesse Domini LG. principaliter in hac causa versari, idque sufficienter probatum esse, quod tamen ego consideratis tam narratis mandati, quam factæ pignorationis qualitate, nullo modo concedere possum, adhuc tamen, meo iudicio, impetratum mandatum subsistere non posset. Nec enim sequitur concludenter: † Domi-
15 nus LG. in hac pignoratione interesse habet: Ergo pignoratio ipsius iussu, vel saltem ratihabitione facta est: cùm hæc duo inter se penitus sint separata, & possit interuenire iussus, vbi nullum interesse Domini versatur, & econtra Dominus interesse habere possit, vbi tamen pignoratio ipsius mandato vel iussu minime sit facta.

Ad quod accedit, quòd licet † quis inter-
16 esse aliquod habeat, imò tota causa ipsum vti Dominum principaliter concernat, mandatum tamen vel iussus nequaquam præsumatur, nisi expresse probetur, cum facti sit;
† quod non præsumitur, *Roland. à Vall. consil.* 17
26. nume. 14. & in terminis in consil. 90. nume. 46. volum. 1.

Hinc fit, quòd iuxta constitutionem pignorationis ac eiusdem requisita, quæ omnibus sunt notissima, ad hoc, vt emanata mandata subsistere valeant, non sufficit, † narrare pigno-
18

rationem noui iuris quærendi causa factam esse, & sic interesse aliquod à pignorante prætendi. Sed vltrà etiam expresse & cumulatiuè requiritur, vt pignoratio vel per aduersarium ipsum, vel per officiales mandato & iussu ipsius domini sit facta. Ex quo apparet vtrumque requiri, & vnum absque altero per se non sufficere: imò altero ex his duobus deficiente, mandatum quoque subsistere non posse.

Accedat quod supra dixi de facto illo antiquo, quod magis turbationem & spoliationem simplicem, quam pignorationem sapere videtur, ad hoc nostrum factum, illationem vix rectè fieri posse. Dato enim in illo facto interesse dominorum, puta iurisdictionem principaliter versari: ex eo tamen non sequitur, in hoc quoque facto, quod ius priuatum subditorum concernit, interesse quoque Domini (nisi per consequentiam & de interesse remoto non propinquo loquamur) versari.

19 Non releuat, quod in † casibus, in quibus difficilis est probatio, admittitur quæcunque haberi potest, *l. non omnes. §. à Barbaris. ff. de re milit.* adeò quod præsumpta & coniecturata sufficiat. *Bald. in authent. quas actiones. C. de sacrosanct. ec-*
20 *cles.* Hoc enim locum habet in antiquis, † vbi propter antiquitatem difficilis est probatio, non in casibus & factis nouis ac recentibus, quorum probatio impossibilis non est, sed per testes vel documenta bene tamen fieri potest, *Crauet. de antiq. temp. part. 1. cap. vlt. §. viso. de fama.*
21 *num. 3.* Regulariter autem probatio † certa & necessariò concludens esse debet, Roland. *consi. 27. numer. 10. par. 3.* Probatio enim dubia & obscura nihil valet, nec probantem aliquo modo releuat, *Roland. consil. 46. num. 29. lib. 3. Corn. consil.*
22 *238. incip. reperio, lit. F. volum 4.* Et dubia † probatio interpretatur contra probantem. *Bald. in l. fin. C. si minor se maior. dixer. Bar. in l. 2. colum. fin. ver. circa secundum, de duobus reis, &c.*

Cum igitur meo iudicio, nec iussus nec ratihabitio, nec etiam interesse L G. propinquum; vel quod principaliter considerari possit, sufficienter sint probata, concludo mandatum cassandum cum expensis. Ita iudicatum reperio in causa Teutschmeister contra Würtenberg die newe Schatzung der Beampten zu F. belangendt / Referente D. M. 26. Octob. An. 65. & in causa Graffen von B. contra B. zu S. 24. Ian. Ann. eod. vbi vterque citatus negabat pignorationem suo iussu factam. Saluo, &c.

Votum D. O. Causam esse dubiam, & certum esse, quòd interlocutoriæ non sit satisfactum, siquidem non est probatum, pignorationem nomine L G. factam esse. concludo igitur cum Referente.

Votum D. E. Mandatum non præsumitur, *Gabriel. lib. 2. de procur. concl. 1. num. 1. & nu. 10. ac seq.* Sed in vicario præsumitur, *Bursat. consi. 24. nu. 20. 21. & 22. Vant. de null. sent. ex inhab. seu defect. mandati. n. 94. & 95.* Ratificatio quoque præsumitur ex continua possessione, item si quis fecerit expensas, *Loffred. consi. 37. num. 2.* Sed non videtur H. commodum esse consecutum post erectionem factam, quia equus pignoratus restitutus est. Quòd si prætendatur ab Actore interesse, apud suum Iudicem consequatur. Præterea † mandatum illicitum nunquam præsumitur, *Ripa resp. 24. nu. 7.* Et ratihabitio † non comparatur mandato, quando pro forma requiritur, quòd mandatum præcedat, *Ripa resp. 90. nu. 22.* Concludit ergo cum Referente, compensatis expensis propter varias coniecturas ratificationis, *vide Bursat. consi. 33. num. 5. & consi. 24. quando ex coniecturis præsumatur ratihabitio.*

23 24

Votum D. H. R. Tametsi iussus † facti sit, ideoque probari debeat, & præsumi non possit, tamen cum præsumptiones variæ eædemq; nequaquam temerariæ allegentur, verisimilem apud me iussum faciunt. Verisimilitudo autem non † solum attendenda est in probationibus. *l.* 26
cum de ætate. ff. de probat. sed etiam quando nõ sufficit ad pronunciandum, transfert tamen onus probandi in aduersarium, *text. cum gl. in l. ex persona, & in l. siue possidetis. C. de probat. & in l. circa. ff. eod.* Iniungenda igitur videtur Reo probatio exceptionum, quæ cum negatiua sit, & probari non possit aut debeat, *c. fin. § sanè. de iureiur. c. 2. ibi glos. de purg. Can.* Iniungerem ei iuramentum decisorium † vel purgationis, quod per Iudicem 27
defertur, quando contra Reum sunt aliqua indicia vel semiplena probatio, ita vt non possit diffinitiuè condemnari vel absolui: *Maran. p. 6. de iuram. nu. 28.* Itaque si iurabit Reus pignorationem non esse suo iussu factam, absoluam, & cassabo mandatum: sin minus, vlteriorem paritionem iniungam.

25

Votum D. M. F. considerandum puto, qua mente equus pignoratus sit, & cuius respectu. Sed ratione finium controuersorum ante multos annos commissio ad perpetuam rei memoriam contra L. H. emanata, & adhuc deposita est, ac interim H. acquieuerunt, & Solmenses interea non molestarunt. Hæc autem pignoratio ad prætensos illos fines facta, ad consequenda iura, quæ inde dependent, nempe iurisdict. ius lignandi, pascendi, & similia. Et sic, meo iudicio principaliter, & magis de interesse L. quam ipsorum subditorum commodo. Inde, vt & ex aliis circumstantiis, iussum vel ratihabitionem L. cogor præsumere, videlicet propter suum interesse proprium, coadunationem hominum à Torsten in syluis factam, quod hoc ius lignandi inter ipsos subditos priuatos nunquam fuerit controuersum, cum nec sylua ipsa, nec ligna ad subditos pertineant.

Accedit assertio Forsteri, qui est minister L. & officialis. Quod autem pignoratio facta ob confines & iura inde dependentia,

ponet

ponere videtur ipsemet Reus in der Anzeig / & except. 22. Augusti, Anno 72. in quo scripto
28 † semper vtitur verbo † der Gräntzen / quod non quadrat in vero sensu limitibus priuatorum, sed regnorum & principatuum. Cum itaque contentio sit de finibus von Gräntzen / & iuribus inde dependentibus, facile videtur, non inter priuatos, sed ipsos dominos rem agi, qui subditorum opera ad hoc sunt vsi. Et quia non nisi insinuato mandato, licet sæpius essent requisiti, restitutionem fecerunt, satis de iussu vel ratihabitione constare videtur. Nam quæ quis patitur, &c. *l. semper qui non prohibet, ibi Dec. numer. 1. & 2. de reg. iur. Alexand. consil. 120. nume. 5. volum. 5. Dyn. in capit. ratihabitio. de regul. iur. in 6.* Puto igitur ad eludendum tantum mandatum, Comitemque defatigandum, & vt fiat Iudex in propria causa, exceptiones has propositas, & ideo non attendendas. Ac vtrique parti consultius, vt causa hic discutiatur, & ius suum deducant, quam vt ea per viam appellationis in Camera definiatur. Imò nec de magno H. præiudicio agitur. Concludendo putarem, non obstante der Exceptionschrifft / decernendum, quod intra certum tempus Reus causas pignorandi proponat sub comminatione perpetui silentii.

29 Votum D. N. R. Princeps † non præsumitur illicita mandasse, *Grauet. consil. 168.* In generali etiam mandato, &c. *Grauet. consil. 265. num. 5. & consil. 304. num. 4.* Interim tamen tam tacitè,
30 † quam expressè ratihaberi potest, quam nostro nomine est gestum. Tiraq. *de iure const. poss. num. 11. Vide Mascard. de probatio. concl. 125. vol. 3. vbi multa de ratificatione congessit.* Ratificatio autem in nostro casu non obscurè, si non expressè, tamen tacitè colligitur inde, quod H. & ipsius consiliarii hanc pignorationem per Forsterum factam, non improbarunt, neque contradixerunt. *Grauet. consil. 197. num. 14.* Concludit ergo partitionem iniungendam.

Votum D. M. W. Putat attendendam constitutionem in ea parte, quæ fundat iurisdictionem nostram. Ideoque requisita eius per coniecturatas & præsumptiuas probationes impleri non possunt, præsertim vbi mandati siue iussus quæstio incidit, etiamsi aliàs non dubito,
31 quin probato † interesse & tacita ratihabitione, probari possit & iussus. *Menoch. remed. 1. recup. pos. à num. 50. vsque ad 63.* Secundò quia non modò supplicans se ipsum arctauit ad probandum iussum, sed & nos, qui probationem iniunximus, sequendo narrata. Et constat etiam ipsos Solmenses vicinales hac controuersia fateri, propter vtrunq; Dominorum & Rusticorum vtriusque partis Gängen vnd Schieden / siue illi termini prouinciales sint, siue subditorum; ita vt apud me fiat verisimilius hanc pignorationem factam esse à Forstero ad instantiam rusticorum magis, quàm dominorum, sonst wür-

den sich die Oberamptleuth der Pfandung wol mehr angenommen haben. Sed intricatè deducitur, quasi Forsterus id ratione officii, & iussu generali fecerit. Sed ad hoc generale mandatum non sufficit, *Rim. Iun. in §. 1. num. 128. Instit. quib. alien. non lic.* Corroboratur etiam ex eo, quòd narrata mandati non sunt apta ad hos processus decernendos, cum præ se ferat meram turbationem, quæ Camer. Iurisdict. non fundat. Imò si dominorum magis interesset, quam rusticorum, adhuc tamen mandatum L. non esset sufficienter probatum, idque ideo, quod ipse L. fatetur, omnes causas prouinciales communes esse inter L. nec singulos tangere. Concludit igitur cum Referente, mandatum cassandum propter defectum iurisdictionis. Et sic tandem placuit per maiora vota mandatum cassandum, cum expensis.

Sententia.

IN Sachen S. contra H. mandati, † das ab-
32 gepfändte Fuhrpferdt belangent / Ist erkandt / daß solch Mandat widerumb zu cassieren vnnd auffzuhebē sey / als wir auch dasselbig hiermit cassieren / vnd auffhebē / darzu gemelte Klägere in die Gerichtskosten derhalbē auffgeloffen / nach rechtlicher ermessigung / jhme dem Beklagten zuentrichten / vnd zubezahlen fällig ertheilendt. Relata 15. Iul. Anno 76.

VOTVM XIX.

In causa I. B. contra H.

SVMMARIA.

1 *Duo casus parum differentes, in quibus tamen dissimiliter fuit pronunciatum, vt num. 2.*
3 *Varii sunt motus iudicantium, & cur.*
4 *Ratio decidendi in primo casu.*
5 *Ratio decidendi in posteriore siue secundo casu.*

NOta: In causa Herrn W. E. Graffen zu B. contra Herrn G. L. H. ꝛc. 13. abgepfändte †
1 Pferdt betreffendt / emanatum fuit mandatum contra dictum L. nomine der Gemein zu T. subditorum scil. L. qui pignorationem fecerant; & restitutio iniuncta sub pœna 8. Marcarum auri puri. In termino, (scilicet an. 85. vlt. Decemb.) verò L. exceptiones sub & obreptiones porrexit, & in iis præcipuè hoc vrget, quòd pignoratio illa non sit facta suo iussu. Item quòd eam deinceps nullo modo ratificauerit, imò quòd eius nullam scientiam habuerit, prius quàm ad eum hac de re Comes scripserit: Verum quòd subditi proprio motu & ex priuata quadam cupiditate fecerint. Atque ideo mandatum respectu L. omnino cassandum esset per notata Gailij *de pignorat. obseruat. 5.*

Comes replicando produxit Missiuam L. de dato Lichtenberg/1. Aug. An. 85. per quam ratihabitionem probare voluit. Dixit etiam ex eo satis fundari Cameræ iurisdictionem, quòd sibi lis moueatur de iurisdictione in den dreyen Dörffern/vbi facta pignoratio, die jhme doch zugehören. Sed quia nec iussum, nec ratihabitionem satis probauit, ideo etiam cassatum mandatum.

VOTVM.

Eædem partes alio tempore egerunt ex constitutione pignorationis. Comes enim E. impetrauit contra L. mandatum auff die Constitution der Pfandung zu G. abgepfandt Mehl † betreffendt / 22. Nouembr. Anno 81. Hic rursus L. excepit pignorationem suo iussu nec factam, neque etiam postea ratificatam esse, atque ideo mandatum cassari oportere. Sed hac exceptione non obstante nihilominus L. paritio vlterius iniuncta. Paruit, & postea causales produxit. Sed dubitatio incidit, cur in vno casu non æquè cassatum mandatum, atque in altero. De hoc ita perscripsit Aduocatus causæ. Præmissis præmittendis.

Wiewol nun eines jeden Referenten Gedancken vnd rationes in ertheilung vnnd cassierung der Proceß nicht allweg zutreffen / † cum varii sint motus iudicantium, Auch die Beysitzer selbst/sonderlich ratione constitutionis der Pfandung/vnd wie weit die zu extendiren/oder restringiren / nicht durchauß einerley meynung seyndt/ Also vnnd dergestallt / daß bißweilen inn einem Raht/ Proceß erkandt werden/deren man sich in einem andern nicht zugetrösten / oder versehen hette/Daher die jenigen / so in diuersa opinione, mann in den Sachen / vnnd puncto paritionis submittirt/emanatos processus schwerlich zu salviren pflegen.

So lasse ich mich jedoch bedüncken/† daß cassatio deß Mandats / die abgepfandte 13. M. Pferdt betreffendt / fürnemblich daher erfolgt/ weil H. in Exceptionibus für vnd eyngewandt/ daß die geklagte Pfandung weder durch J. F. G. noch dero Beampte vnd Diener mit J. F. G. Consens/Vorwissen/Willen / vnd noch viel weniger auß derselben Geheiß / Mandat / Befelch/ oder Ratification / darzu nicht J. F. G. zu Nutz vnd Vortheil/Sondern von denen von T. als öbersten Gemärckern / jhrem Gebrauch vnd herkommen nach/jhnen zu gutem ins Werck gerichtet / wie ich mich dann etzlicher Præiudicien / auß ebenmässiger Vrsachen cassirter Mandaten/ als Speyer contra Speyer. Item Hildesheim contra Braunschweig/vñ anderer weiß zu erinnern. Auß was bedencklichen Motiven aber diuersum in Sachen das abgepfandt Mehl betreffendt/ erkendt/kan ich bey mir nicht ermessen/ es were dañ Sach / daß der Referent darfür gehalten/ † weil in narratis ersterwehntes mandati gesetzt / vnd in den H. Exceptionibus in specie nicht abgeleint noch widersprochen/daß J. F. G. sich der Obrigkeit auff der H. oder C. M. vnnd ander gantzen Marckt anmassen / daß die Constitut. der Pfandung propter turbatam iurisdictionem tam ex verbis, quam mente statuentium, Vnd dieweil berührte Constitution eben der Vrsachen willen von den Ständē deß Reichs promulgiret/in derselben statt haben köndte. Gleichwol dem sey wie jhm wölle / ist die Hauptsache bemeltes cassirten Mandats anderer gestallt nicht in Camera, als per citationem ratione connexitatis vel continentiæ causæ non diuidendæ, wider H. vnd die von T. zugleich/oder je auff den in Replicis angedeuten weg/ *ex tit. ord. 21. p. 2. §.* Wo auch zwischen Partheyen/ꝛc. von den M. F. wider die von T. anhängig zumachē/jedoch restitutio der abgepfandten Pferd ante sententiam definitiuam nicht zuwegen zubringen / vnnd stehet demnach zubedencken/ob es rahtsamb / wann die Sache zum stande Rechtens gelangt/dieselben Pferd den Armen zum besten/prꝛuia protestatione, vñ vnvergreifflich der Litispendentz zu redimiren/ꝛc.

VOTVM XX.

In causa pignorationis N. contra N.

Ius nouum quærendum in supplicatione pro mandato ex constitutione pignorationis, in specie exprimi debet.

SVMMARIA.

1 *Supplicans pro mandato ex constitutione pignorationis, dum ius nouum quærendum allegat, illud expresse ac clare in supplicatione exprimere debet: Rationes eius quæ, num. 2.*

3 *Ius nouum quærendum in supplicatione pro mandato pignor. semper in specie exprimendum est.*

4 *Ad processus ex const. pignorationis obtinendos necesse est, vt ius nouum quærendum in loco aliquo in specie exprimatur, & idem non diuersum ac separatum ius, in cuius possessione supplicans se esse prætendit, sit.*

SVpplicans pro mandato ex constitut. pignorationis † soll nicht simpliciter turbationem suæ possessionis narriren / vnd darauff in genere affirmiren / daß sein Gegentheil durch solche Turbation vnd Pfandung jm ein newe Gerechtigkeit schöpffen wölle/Sondern er muß solch gesucht newe Ius außtrücklich benamen / sonst werden jm auff vorbrachte Narrata die begerten Proceß abgeschlagen. Ratio est, † vt scilicet ius nouum quærendum mandato specifice inseri, & pignorans contra illud suas defensiones eò plenius ac certius instituere possit. Deinde ne sub generali allegatione noui iuris vsurpati mandata ex hac constitutione fraudulenter ac iniquo extrahantur. Sic 17. Augusti, Anno 1584.

per

pro N. N. modo prædicto decretum est, ad supplicationem pro mandato de restituendo H. I. B. ratione interesse & directi dominii, vnd J. B. zu B. ratione vtilis dominii, Principal Klägern/contra H. E. B. dessen Regierung Cantzler vnd Amptmann zum E B. die 68. abgepfändte Küh belangend. Et ex his declaratur 3. requisitũ der Constitution der Pfandung/ *de quo Gail. de pignor. c. 3. num. 7.* Idem 11. Iunii, An. 85. in causa W. G. Eygenthumbs Erben contra Graff A. L. S. fuit decisum & decretum. Quamuis enim supplicantes in maiori de iure venandi locuti fuissent, tamen postea in conclusione tantum dixerunt, daß der Beklagte solches allein thue der meynung/ sie die Supplicanten an jhrem territorio, Eygenthümlichen Grund vnd Boden zu turbiren/ zupfänden/ vnd jhme eine newe/ zuvor vngewöhnliche Gerechtigkeit zuerzwingen.

Eadem denegandi ratio est, vbi ius quærendum † in specie quidem exprimitur: attamen 3 ab illo iure, in cuius possessione supplicans se esse prætendit, reperitur esse diuersum, separatum & alienum. Atque hac ratione denegatum est 26. Nou. Ann. 89. mandatum auff die Constitution der Pfandung Syndico der Statt N. zu T. contra H. G. F. M. an der B. In maiori enim allegabatur possessio iuris venandi, postea verò circa ius quærendum asserebant Actores, daß der Beklagt solches alles (videlicet die Pfandung) keiner andern meynung gethan hette/ dann jme eine neuwe Gerechtigkeit in Actorum Landtwehr vnnd Landtgraben mit verderbung/ zerhauwung/ zerlöcherung vnd verwüstung derselben zuerzwingen. Sicque apparebat ius quærendum ab illo iure, cuius possessionem Actores prætendebant longè esse diuersum. Ideo petiti processus ad narrata istius supplicationis recte fuerunt denegati. Ad obtinendum enim pro- 4 cessus † ex constitutione pignorationis requiritur, vt ius quærendum non solum in specie exprimatur, sed etiam vt à iure, in cuius possessione supplicans se esse prætendit, non sit diuersum ac separatum, sed idem. Quæ omnia diligenter sunt obseruanda.

VOTVM XXI.

In causa H. B. contra P.

SVMMARIA.

1 *Forma inuestituræ in hoc voto quæ.*
2 *Consultatio huius voti in quotnam partes distinguenda, & quæ.*
3 *Materia feudorum est tantum masculina, & cur.*
4 *Constitutiones feudales lædi dicuntur, quando fœminæ admittuntur.*
5 *Inuestitura alicui simpliciter facta, absque vlla successorum expressione, pro sola masculorum successione facta dicitur.*
6 *Verbum, Heres, est in iure commune verbum; secus in iure feudali, vbi de solis masculis descendentibus accipitur num. 7.*
8 *Pactum de admissione fœminarum hoc loco in inuestitura adiectum quomodo accipiendum. num. 27. 28. 29. 32.*
9 *Feudum in prima acquisitione cur fiat fœmineum.*
10 *Concessio feudi seu inuestitura pro masculis & fœminis facta quomodo accipienda, & an vocatio fœminarum in ea expresse fieri debeat.*
11 *Fœmina in feudo semel exclusa, an exclusa maneat. num. 14. 24. 31. 53.*
12 *Cardo litis in hac controuersa quæstione circa quæ versetur.*
13 *Opinio affirmatiua hoc loco quæ: item negatiua quæ. num. 15.*
16 *Proportio paritatis inter tam multos Doctores quæ.*
17 *Causa exclusionis cessante, cessat ipsa exclusio. numer. 44.*
18 *Catalogus autoritatum de iure feudorum cur tam anxiè hic ponatur, & quid ex eo liqueat. numero 19.*
20 *Feudo pro masculis & fœminis concesso, relicto masculo fœminæ non admittuntur, & cur: Limitatio huius regulæ à D. Ardizone posita, n. 21. qui sibi contrarius num. 22.*
23 *Lex vbi non distinguit, ibi nec nos distinguere debemus.*
25 *Vnus fratrum, si absque masculo discedat, fœmina sola relicta, illa patri suo succedit, excluso patruo masculo.*
26 *In feudo pro masculis & fœminis recepto, fœmina cum masculis tempore mortis primi acquirentis feudum extantibus num simul succedant.*
30 *Verba, donec, quandiu, quousque, quid importent.*
33 *Ius succedendi per fœminas an feudo metiendum sit, & cur.*
34 *Odium ex parte vasalli in feudi dominum quomodo considerari aut fieri possit?*
35 *Argumentum à specie ad genus in iure affirmatiuè non valet.*
36 *Sonsbecius non rectè affirmat, quod ob vnius vel alterius noui casus contingentiam, regula iuris feudalis communis destruatur.*
37 *Fœminæ vtrum in feudo pro masculis & fœminis recepto, per solam masculorum existentiam in totum excludantur, an postea masculis, qui extiterunt, mortuis denuo admittantur?*
38 *In diuersitate voluntatum ius ex vtraque parte metiendum est.*
39 *Cessante causa, effectus quoque cessare debet, & quando hac regula non habeat locum. numero 40.*
41 *Verbum, vlterius, cum effectu operandi positum censetur.*
42 *Verbum, vlterius, cum subnexa negatione positum, ad quodnam tempus referri debeat.*
43 *Fœminæ an masculis superstitibus, sint aliquo*

tempore sequenti in vita adhuc masculorum admittendæ, & exclusa filia quis includatur? num.45.

44 *Masculi extantes quando fœminas semel excludunt, & postea feudo iam possesso illos mori contingit, an tunc fœmina ad feudi successionem vlterius redintegretur? num.46.*

47 *Verba*, his deficientibus, *in conditionem suspensiuam resoluuntur.*

48 *Verbum*, deficere, *proprie est* excessisse semel; & postea desiisse esse & viuere.

50 *Verba*, donec, quousque, quandiu, *vel* amplius, &c. *quid denotent.*

51 *Verba*, Für vnnd für / deinceps & in perpetuum, *futurum tempus significant: & quid ea operentur. num.52.56.57.*

53 *In feudo emptitio, remuneratorio & acquisito per pecuniam fœmina de iure communi feudorum succedere potest. num.62.*

55 *Apertio feudi quando valeat.*

58 *Verbum*, Vorhanden / *quid denotet.*

59 *Feudum hereditarium in iure feudali quodnam, & cur sic dicatur.*

60 *Verba concessionis*, zum Erblehen / Leibserblehen / *quid significent, vt num.61.*

63 *Fœmina in feudo empto succedere potest, & cur.*

64 *Feudum precio acquisitum propriam feudi naturam non retinet.*

65 *Feudum dicitur beneficium, seu beneuola concessio.*

66 *Muti & surdi an in feudo succedere possint.*

67 *Regulis iuris firmiter inhærendum est.*

68 *AEdificium columnis subductis corruit.*

69 *Feudum aliquod contractum vel pactum si in vna qualitate alteratur, in omnibus reliquis capitulis & requisitis manere, & proprium ac rectum feudum esse.*

70 *Emptio substantiam feudi non mutat, sed præstatio census & annuæ pensionis.*

71 *Quicquid rei satis demonstratæ adiicitur, frustra & superfluum iudicatur.*

QVondam nobilis vir W. ab H. Anno Domini 1528. recepit in feudum Castrum M. & sequenti Septem. Anno scilicet 1529. cum iisdem conditionibus pagum A. cum vtriusque pertinentiis ab illustrissima & Electorali domo
1 HB. sub hac inuestituræ † forma: Zu rechten Leibserblehen auff Söhn vnnd Töchter / Als da ich W. primus acquirens Söhne von mir Ehelich gebohren / nach meinem Absterben hinderlassen würde / daß solch Lehen auff dieselbigen / vnnd nicht auff die Töchter fallen soll / da aber keine Söhne vorhanden würden seyn / als dann soll es auff die Töchter erben / vnd für vnnd für auff derselben Leibslehenserben bleiben / allweg Söhn vnd Töchter angezeigter massen fallen / Wo sich aber begebe / daß ich vielgenanter Wilhelm / oder vorgemelte meine Leibslehens Erben jtzn abstergender Linien ohne Leibslehens Erben Söhn vnd Töchter mit Todt abgehen würde / so soll als dann das obgemeldt Schloß vnnd Dorff mit seiner angezeigter Zugehöre / an Jhre Gnaden / oder dero Erben P. G. bey R. lediglich wider fallen / &c.

In facto autem contigit, vt tempore, quo moreretur primus acquirens, extarent masculi 4. vel 5. ac etiam filiæ, quæ tamen iuxta inuestituræ supra memoratæ tenorem, ac etiam communis iuris feudalis dispositionem per extantes masculos à d. paterno feudo, licet pro masculis & fœminis recepto, fuerunt exclusæ, sed filiis W. post mortem successiue omnibus ad vnum vsque Anno 68. defunctis absque vllo descendente, redeunt filiæ W. adhuc superstites, & prædefunctorum nepotes, & se ad feudi successionem, tanquam in casu deficientiæ masculorum redintegrari petunt: Domino contra ob earum perpetuo exclusionem, feudum sibi nunc apertum asserente, quæritur, quid iuris? & quæ sint iudicantium partes in absoluendo vel condemnando Dominum Reum.

Nos quidem visis diligenter actis, & omnibus aliis, quæ tam in facto, quam in iure consistere videri quoquo modo possunt, mature ponderatis, pro illustriss. domino conuento & feudi apertione concludimus. Vt autem hanc nostram conclusionem testatissimam faciamus, & in iuris puncto fundatissimam liquido demonstremus, totam hanc nostram consultationem † ita bipartiemur; vt in 1. parte istius quæ- a
stionis seu articuli veritatem, an scilicet in feudo pro masculis & fœminis recepto, fœmina per masculos extantes semel exclusa, sit & maneat perpetuo exclusa, principaliter discussuri sumus. In 2. vero parte tractabimus, vtrum scilicet supposito etiam, quod in præmissa quæstione affirmatiua opinio, quæ exclusionem perpetuam fere asserit, sit in iure fundatissima, ac etiam apud iuris nostri Doct. non tam communes quam graues, in themate modo non subsint circumstantiæ, vel qualitates facientes pro filiarum admissione, per quas supra d. affirmatiua, vt maxime vera & iuridica, tamen quo ad præsentem casum limitanda iudicatur. Et sic in hac 2. parte & principalioribus obstantiis, seu obiectionibus in nostro themate militantibus discutiendis agemus.

Quod ad 1. partem igitur attinet, & quæstionis in ea principalis resolutionem, præmittimus primo, quod tota materia † feudorum est 3
masculina, vt per feudistas *in c.1. §. quin etiam. Episcop. vel Abbat.* hoc est, quod in feudis ex regulari, & propria sua natura non admittuntur, nisi masculi, quod feudales † constitutiones (quæ circa 4
feudorum successionem faciunt, & sunt ius commune, vt fuse per Hieronym. Grat. *lib.1. consil.9. & Alex. consil.29. in 1. vol.*) dicantur & lædi, &

à iure

à iure communi feudorum recedi, quando alicubi fœminæ ex pacto vel alia ratione admitti dicuntur, ideoque vt per eos ibidem, fit semper ea inuestiturarum & pactorum in iis appositornm interpretatio, vt vel non lædant, vel quoad minimum lædant ius commune feudorum. Hinc fit vt si inuestitura simpliciter
5 † alicui absque alia expressione successorum facta legatur, pro sola masculorum successione facta intelligatur. Item si heredibus citra sexus expressionem facta legitur verbum, *he-*
6 *res*, † licet alias sit commune verbum, & in communi materia vtriusque sexus comprehensiuum. *Bartolus & Doctores in l. Gallus. §. & si à parente. ff. de lib. & posthum.* Tamen in hac feudorum masculina & regulari materia verbum *he-*
7 *res* de solis † masculis descendentibus accipitur, *§. etsi clientibus. de alienat. feud. Martin. Laudensis & alii in capitulo primo, §. rursus si fidelis. quib. modis feud. amitten.* & quod plus, etiamsi in inuestitura prima & originaria expresse dictum sit de fœminis, vt quia concessum feudum explicite pro masculis & fœminis: tamen vt ius feudalium constitutionum tanquam ius commune, quoad possit, minimum lædatur, fit interpretatio, vt masculi soli præ fœminis succedant, &
8 pactum de admissione † fœminarum in inuestitura adiectum secundum subiectam materiam, & ex natura feudorum regulari accipiatur, conditionaliter, scilicet si masculi non extiterint, vt *capitulo primo, de nat. succession. feud. & capitulo primo, §. filia. cum ibi not. communiter per feudistas in capitulo primo, §. filia. de successi. feud.* Et quod plus est, etiamsi feudum origine primæ
9 suæ acquisitionis † sit fœmineum, hoc est, initio fœminæ concessum, vel quod ob defectum masculorum euenientem fœmina in feudi successione admissa sit semel, tamen postea masculi nati & concurrentes cum filiabus vel neptibus, fœminis præferuntur, & soli succedunt. per text. & ibi feudistas *in capitulo primo, in fin. de eo qui sibi vel heredibus suis, &c.* Et hæc quæ hactenus pro masculina qualitate in feudorum successione regulariter desiderare possumus, per claros textus feudales apud omnes in vniuersum feudistas sunt indubitata & confessata omnia. Sed dubium stat in hoc, si ita vt præmissum est, & in
10 casu in facto nostro euenit, inuestitura † seu concessio facta sit pro masculis & fœminis, & contingat à primo acquirente post mortem suam filios vel filias relinqui, & filii iuxta inuestituræ formulam, sororibus exclusis initio soli succedant, iique postea successiue moriantur nullis ex se porro relictis masculis: in quo casu quæritur, qualiter accipienda inuestitura, an scilicet vocatio fœminarum in ea expresse facta sit, pro conditionali & temporali, an vero pro suspensiua & perpetua accipienda, hoc est, vt dicamus explicatius, an scilicet, fœminæ, expresse tamen mentionatæ in inuestitura per concurrentiam masculorum semel exclusæ, sint & maneant perpetuo ita exclusæ, vt sequenti tempore, etiamsi masculi concurrentes cum illis, postea sine descendente decesserint: illæ tamen amplius ad talis feudi concessionem non admittantur, sed feudum illud ad agnatos remotiores si supersunt vel illis non superextantibus ad dominum feudi concessorem, per defectum masculorum deuoluatur, vel an potius supra dictis casibus existentiæ vel concurrentiæ masculorum, fœminæ quidem interim in successione feudali postpositæ, stent in suspenso, & excludantur, tantum temporaliter, hoc est, quam diu masculi ex primo acquirente extiterint, sed illis porro deficientibus & mortuis sine masculis, ipsæ fœminæ rursus in defectum masculorum in feudi successione redintegrandæ & admittendæ sint, domino feudi excluso. Et sic in prætenso feudo, vt rem in pauciora membra contrahamus, stat breuiter quæstio, an scilicet fœmina † in 11
feudo semel exclusa, sit & maneat perpetuo exclusa? In huius igitur quæstionis puncto, vt in plerisque aliis iuris feudalis controuersis articulis Doctores nostri ac feudistæ inter se controuertunt, aliis negatiuam partem, aliis vero affirmatiuam tenentibus & tuentibus. In hac igitur controuersa † quæstione explicanda, 12
& decisionis veritate iuridica demonstranda, quia litis cardinem in ea versari nemo non videt, tota nostræ consultationis pars occupabitur. Et sic præmittimus rursus, quod quando in iure nostro in aliquo iuris articulo Doctores nostri punctualiter dissentiunt & controuertunt, in eiusmodi opinionum conflictu iudicabimus eliciendæ veritatis & indagandæ iustitiæ viam paratam & infallibilem à Doctorib. nostris ex recti iudicii tramite hanc præscribi, vt scilicet primo videatur, pro qua opinione stent Dd. numero & pondere seu authoritate potiores.

Secundo in magna paritate Doctor. videndum qui potiores pro se habeant rationes & argumenta.

Ac tertio vtrobique post datam speciem paritatis argumentorum inuestigandum, vtra opinio innitatur & plus confirmetur clarioribus textibus iuris, vt per Matthesil. *in suo tract. de elect. vnionis opinionis per tot.* Vbi pro hoc multa & elegantia adducit: & nonnihil Euerhard. *in top. legal. in proœm.* Si igitur demonstrauerimus affirmatiuam † & pro principe Electo- 13
re & feudi apertione facientem opinionem supra memoratis tribus in vniuersum notis, hoc est, & authoritatum numero & argumentorum seu rationum pondere, ac etiam textuum clarioribus suffragiis, alteram nobis opinionem contrariam vincere putabimus, nos apud quemuis & sani capitis censorem iuris vicisse in iudicando illam pro principe conuento

contra partem Actricem insequendam & amplectendam. Hanc vero materiam, quod fœmi-
14 na † semel exclusa semper maneat exclusa, nec admittatur amplius ad feudi successionem, tenent omnes ferè, ac omnium ætatum Dd. & feudistæ antiqui, moderni & recentiores in lecturis, consiliis, decisionibus numero infinitis: vt ex infra subnexo catalogo liquebit: contrari-
15 am vero negatiuam † & nobis aduersantem opinionem, quod scilicet exclusa semel fœmina non sit perpetuo exclusa per hoc, sed bene stet interim, tum supersit masculus, in suspenso, & demum post deficientiam masculorum, illa denuo ad feudi successionem admittatur, tenent pauci, & de bonorum virorum paucitate dixit Iuuenalis Poëta:

Non totidem numero, quot ostia Nyli.

Nam eam asseruerunt sex tantum numero feudistæ, tres antiq. *Iac. de Bel. Iac. de Antizon. Martin. Laudens.* Et ex modernis tres numero, qui extant, scilicet *Iulius Clar. Francisc. Sonsbeck.* & postremo *Ioannes Fichardus* in locis infra allegat.
16 Quid autem hoc inter tam multos? quæ † paritatis proportio? vt autem infinitatem authoritatum, quam promisimus, ostendamus, Dd. facientes pro nobis copiosè curiosèque huc congeremus & allegabimus. De perpetua verò vt dictum fœminarum exclusione tenent ex antiquis glossator feudorum *in capitulo primo, §. quinetiam Episcop. vel Abbat.* feudistæ antiquiores in supra sæpius citato *§. quinetiam. Bartol. in leg. final. §. fin.* vbi tamen in statutaria materia loquitur, ad Tertullian. Bald. *l. si aug. C. de lib. præterit.* Idem *in dicto capitulo primo, §. quinetiam. ad fin. & in l. Gallus. §. & quid si tantum. de lib. & posthum.* Rursus idem *in l. si quis posthumus. §. primo, colum. fin. in prin. eod.* Idem *in gloss. III. incip. ad conuersationem. libro 2.* Idem *cons. 361. incip. cum supersit. eod. lib. 2. & consilio 267. incip. proponitur quod. colum. fin. libro 5.* Calderinus *cons. 4. incip. an si feudum. sub rubric. de feud.* Raphael Cuman. *cons. 99. incip. quædam possessio. column. prima.* Paul. de Castr. *in d. l. si auus. C. de lib. præter.* Idem *cons. 191. incip. visis ac diligenter examinatis. libr. 2.* & idem *cons. 300. incip. viso quodam processu. colu. secunda, lib. secundo,* cum pluribus aliis ipsius consiliis, in quibus semper constanterque nostræ communi opinioni, vt veriori, de iure adhæsit. Ex modernis, hoc est, mediæ ætatis Iurisconsultis hanc nostram communem tutati & secuti sunt, *Ang. de Perusio cons. 321. incip. pro decisione. colu. tertia, in princip. Idem in d. l. Gallus. §. & quid si tantum, ad fin. de lib. & posthum. Idem cons. 184. incip. extat. colum. fin. Alb. de Ros. in c. P. statutarii. vers. cauetur quod mortuo marito. Franc. de Aret. in l. si is qui. colum. 3. numero quarto, de vulg. & pup. substi. Idem in l. si quis posthum. numero octauo, vers. postremo debet scire. ff. de lib. & posth. Idem in d. l. Gallus. d. §. & quid si tantum. Idem cons. 50. incip. copiosè & eleganter. Idem cons. 158. incip. viso puncto fin. col. vers. circa secundum.* Rursum idem *cons. 143. incip. visa consultatione. in 2. colu. Alex. de Imol. cons. 20. incip. viso processu. columna quarta vers. 9. & vlt. & iterum col. seq. vers. non obstat si argumentum. libro primo.* Rursus *cons. 59. incip. consideratis. volumine sexto,* Aluar. magnus feudista *in d. c. 1. sæpe citat §. quinetiam Episcop. vel Abbat.* idem inter consilia Albert. Brun. *cons. 65. incip. super casu feudali.* Rursus idem *in consilio 108. incip. casus sicut ex actis colligitur. Andr. de Isern. feudistarum Coryphæus in supra citat. §. quinetiam. Alber. Brun. cons. 78. incip. quia casus iste videtur. Idem cons. seq. 79. incip. post scripta. in fin. Soc. sen. cons. 296. incip. in præsenti. vers. 4. & vlt. in 2. & c. Stephanus* Wernandus *cons. 276. incip. viso casu mihi exhibito. Curt. iun. cons. 49. incip. memoriæ recolendæ. vers. & facit secundum Pec. Philipp. Cornel. consilio secundo, in 2. volumine. Card. Mediolanens. in sup. allegat. §. quinetiam.* vbi etiam respondit ad fundamenta contraria. Hugo Celsus *cons. 26. incip. cum ex facto ius oritur. numero 48. §. vlterius attentatur. Dec. cons. 87. incip. pro replicatione casus. in princip. idem consilio 390. incip. quoniam ex facto. col. tertia, Idem cons. 516. incip. quomodo causa ista. idem consilio 307. incip. viso puncto. colu. 2. vers. sed tantum.* Rapha. Fulg. *consilio octauo, incip. Dominus Petrus. col. 1.* Ludo. Gozadinus *consilio nono, numero 59. & 16. Ias. in l. si arrogator. nu. 22. ff. de adopt.* Idem *in l. antep. colum. 2. in prin. C. de instit. & substit.* Ioan. de Imol. *cons. 27. incip. viso quodam instrumento. post medium.* Geor. Natta *in repetit. c. quamuis. num. 26. postrema quæstione secundæ quæstionis principal. titu. de pact. in 6.* Paris. *cons. 16. incip. si castrum montis ferrati. numero quinto in 4. vol. Idem cons. 23. num. 60. vol. 1.* Ioan. Rubeus *consilio 57. incip. præsupponitur. post medium.* Carol. Ruin. *consilio primo, numero tertio,* Soci. iun. *cons. 114. incip. præsens consultatio. col. 1. lib. 4. Idem cons. 43. incip. circa præsentem consulta. columna secunda, lib. 3. Idem cons. 50. incip. viso testamento. colu. 1. & vlt. libr. 3.* Vital. *in tract. clauſ. in rub. quando filia repellitur. in princip.* Ex recentioribus vero hanc communem tenuerunt, *Alciat. in cons. 170. per tot.* Additionator ad Laudens. *in sæpe cit. §. quinetiam. verb. exclusa.* Franc. Bursat. *in consilio 80. incip.* Dominus Ludouicus de Cupegio. *numero nono Idem consilio 63. incip. decessit nobilis. Idem consilio 31. numero 29.* Augustin. Purg. *consil. 67. numero 43. in 1. volumine. 3.* Catt. Cotta *in memorab. suis, in memorab. incip. momentum.* Claud. Cantiun. *consilio 35. numero 42.* Franc. Curt. *in tract. feud. in tertia parte princip. decis. 27. quæro. numero 32.* Cathenus *in decis. Pedemont. decis. 23. numero septimo,* Crotus *cons. 113. incip. animaduersis iis quæ in themate.* Ioann. Cæphal. *consilio 20. incip. inuestituris.* Tyber. Decian. *in consilio 98. incip. videbatur prima fronte. numero 21. volumine primo,* Franc. Duar. *in suo comment. in consuetud. feud. capitulo decimo, de succes. fœm. sub fin. qu. 12.* Ioann. Ferrar. Montan. *in collectaneis suis, in feud. vers. lib. 3. c. 8.* vbi probe IC. Hanc rem disputando ad contraria respondit Henning. God. *consil. 14. de feu. incip. ad consultat.* Thom. Gram. *in decis. 63. incip. honorabilis.* Anton. Henrichman. *in cons. 37. inci.* Wilhelmus quondam. *tom. 3.* Wilhelm. Hannetonius *in 2. li. de iure feu. c. 9. sub fi.* Iac. de Riminald. *cons. 678. incip.*

incip. præsens casus. numero 17. volumine quarto, Iac. de S. Georg. in sua inuest. feud. in verb. & fœminis. num. tertio, & 11. Ioa. Marinus inter Riminaldi consilia cons. 267. numero 41. Ioan. de Scarampis in consilio incip. casus sicuti ex actis, & c. columna septima, vers. præterea & sine præiudicio veritatis. numero 27. quod consil. habetur inter consil. Brun. & est in numero 108. Laurus de Palatiis in tract. suo statutorum Leonh. à lege in cons. feud. consilio decimo, numero tertio, Marant. in disput. 10. numero decimo quinto. Carol. Molin. consilio decimo, numero decimo, in respons. variorum Dd. tom. 3. Marc. Mantu. in consilio 333. Franc. Mozan. Vincentinus cons. 35. numero 24. Iacob. Menoch. consilio septimo, numero 458. & 461. libro primo, Roland. à Vall. cons. 58. numero 65. cum seq. volum. tertio, Schurff. cons. 45. incip. diligenter visa. cent. 1. Andr. Tiraq. in repet. l. si vnquam. in verb. suscepit liberos. numero 193. & seq. Cod. de reuoc. dom. Idem in rep. cessante causa. vers. 17 exclusionis causa cessante, † cessat ipsa exclusio, cum fuse ibi allegat. Ioan. Vincemalum consilio primo, num. 117. cum seq. idem in consilio secundo, numero 50. & seqq. Wes. cons. 41. numero 29. Idem de feud. capit. 6. Idem cons. 74. num. 19. par. 2. vbi etiam in fortioribus terminis idem concludit, scilicet si fœminæ primi semel successerint. Zas. in epit. feud. vt de suc. feud. num. 58. vers. 4. concluso. Lud. Zanthus Parmensis in cons. suis pro vxore cons. 2. num. 948. Hiero. Zanth. in repet. l. heredes mei. §. cum ita. nu. 1167. ff. ad Sctm. Treb. Frid. Schenck à Tautenberg. in suis comment. feu. tit. 6. nume. 2. & postremus omnium noster Cameralis assessor And. Gail. lib. 2. obs. 149. Et hic au- 18 toritatum catalogus † ideo à nobis tam curiosè & copiosè positus, vt ex eo communitas seu potius generalitas nostræ affirmatiuæ opinionis clarissimè liqueret & licet nonnulli allegatorum Dd. non in nostra materia in feudali, sed de statutis fœminarum exclusiuis & de renuntiationum mat. loquantur: tamen illi ipsi quoq; à fortiori concludunt in feudis, vt infra in argumentorum deductione docebitur euidenter. 19 Ex hoc immenso infinitorum † authorum catalogo plus satis liquere potest, hãc opinionem nõ tam communem quam generalem esse, iuxta tex. in l. Athletas, §. 1. ibi, & generale omnes opinantur. cum ibi traditis. ff. de his qui notantur infam. & communissimam etiam attestantur nõ tantum supra citati Dd. omnes, vt clarè videre est, in locis supra citatis, sed fatentur etiam ipsimet aduersæ opinionis Dd. in locis iam sup. allegat. Et ex superioribus, aliqui Dd. vt August. Berous cons. 67. nu. 43. vol. 1. Azo supra cit. cons. 170. Ioan. Thom. de Marin. in tr. feud. tit. vndec. de feud. fœm. num. 38. & seq. non dubitauerunt asseuerare hanc nostram affirmatiuam non tãtum communissimam, sed etiam esse per Dd. canonizatam, ita vt in iudicãdo tanquam norma insequẽda sit. Si enim communis sequenda per iudicantes, nisi malint male iudicare & litem suam facere, vt per Bartol. & Dd. in l. si. C. de pœn. iud. qui mal. iudic. & per Dd. in c. ne innitaris. de constitu. Quantò magis & quidem maxime per Iudicem amplectenda opinio generalis, vt d. l. Athletas. & ibi Dd. ff. de his qui not. inf. vt tamen illustrior sit nostra opinionum & authoritatum comparatio, explicabimus etiam, & quot Dd. & qualiter contrariam opinionem de temporali & suspẽsiua fœminarum in feudis exclusione adstruxerint. Eam vero tenuit Iacob. de Beluis. in c. 1. §. quinetiam. Episc. vel Abb. qui licet ibi dicat, quod ita interpretari pactum inuestituræ, vt filio postea decedente filiæ excludantur, sit contra contrahentium mentem, tamen communiori opinioni ipse, si rectè inspiciatur inhærere videtur, vt expressim attestatur ipse Franc. Sonsbeck. in suis comment feud. par. 9. numero 128. sub fin. 4. fallentia. Secundò eandem quoque negatiuam, quod scilicet fœminæ in feudis non nisi temporaliter excludantur, tenuit Iacob. de Ardizon. in summa sua feud. in titulo centesimotrigesimoseptimo, de feud. succession. quæstione tertia. Sed certè si quis rectè inspiciat sententiam Ardizo. & tradita ibidem, liquebit facile illum in tali assertione sua fluctuare, minimèque sibi constare. nam cum paulo supra dixerat pro regula, quod in feudo concesso † pro masculis & fœminis, 20 masculo relicto vlterius fœminæ non admittantur per alleg. text. in dicto capitulo primo, §. quinetiam. ibidemque limitando † hanc regulam con- 21 cederet, tum demum existente semel masculo fœminam admitti, si scilicet masculus natus momento expirans vel alias repudians feudum faciat locum fœminarum admissioni, vt per gloss. & not. Feudist. ibidem, & statim in seqq. vix tribus lineis interiectis, immemor præassertorum † in 22 limitatione regulæ sibi contrariatur, & dicit, quod fœminæ vlterius non admittantur, donec masculus supereſt, alioqui masculo deficiente fœmina admittitur. hactenus ille. Quæ duæ assertiones scilicet fœminam relicto masculo, & post feudi acquisitionem mortuo masculo fœminam denuo admitti. hæc duo inquam implicant contradictionem, nec admittit talem Ardizonis interpretationem, verbum *vlterius* in text. ab ipsomet allegato positum vt infr. in argumentorum deductione latius demonstrabitur. Ego concluſiue dicitur, Ardizonis vt contrariam & sub dubio quid asserentis authoritatem minimè recipiendam. Nec sane hic à nobis & sinceris consultorib. dissimulari debet, quod licet plerique nostræ partis Dd. Ioann. Blancum in summa sua feud. titulo de succession. feud. versiculo vel dic. quod masculo relicto. mihi columna sexta, pro affirmatiua adducant, tamen ex ipsius lectura apparere, quod plane cum negatiua teneat, sed quia iisdem plane cum prælegato Ardizonis vitiis laborat, eodem plane loco eius authoritatem ponendam & in iudicando postponendam esse, per supra deducta.

Tertio loco pro negatiua allegari consueuit Martin. Laudens. in capitulo primo, §. quinetiam. Episcop. vel Abb. Sed nec ibi Laud. sibi totus constat.

Ibi

Ibi enim refert *dicti text. feudalis* tres intellectus. Et licet pro primo intellectu faciente contra perpetuam conclusionem, ibi nonnulla argumenta afferat, ad quæ infrà in argumentorum deductione per nos respondebitur, tamen postea refert & ponit vltimum intellectum *Andr. de Isern.* qui pro nobis & perpetua fœminarum exclusione facit, eumque in se verum esse *ibidem Laudens.* fatetur, licet cauilletur illum non applaudentes textus habere. cuius contrarium inf. docebitur.

Quarto loco pro negatiua opinione ex modernis allegatur Iul. Clar. Mediolan. *libro quarto, recept. sentent. in § feudum.* Cui tamen non multum fidei in hac re tribuendum, quia præterquam ibi pro se nihil allegatur, videtur etiam aliàs sibi non constare satis, quia fœminam perpetuò excludi concedit iuxta communem nostram opinionem, sed tamen limitat respectu agnatorum, vt scilicet iis existentibus, fœmina non admittatur, secus vero respectu domini, quia tunc scilicet cognatis non existentibus, fœmina præ domino in feudo succedat, pro qua sua distinctione fundanda, nihil legis vel argu-
23 mentorum affert, vbi vero lex non † distinguit, ibi nec nos distinguere debemus, *leg. de pretio. ff. de public. in rem actione.* hanc tamen ratiunculam affert ibi, scilicet opinionem affirmatiuam, si fœmina cum domino concurrat, videri duram, cui tamen rationi per nos respondebitur in argumentorum contrariorum confutatione.

Quinto loco negatiuam tenet Franc. Sonsbeckius *in prima parte commentar. feud. numero decimotertio,* ibique hanc quæstionem ex professo & copiosius cæteris disputat argumentis, tamen non ita concludenter probantibus vt infr. satis euincemus.

Sexto loco negatiuæ singularis opinionis nouus assecla & assertor prodiit Ioann. Fichar. *in suis communibus opinionibus, in versicul. semel exclusa,* qui nihil afferendo textuum vel argumentorum merum ibi agit relatorem, & solis asseuerationibus vtendo, veriorem eam esse pronunciare audet. sed eadem facilitate quid negari potest, qua astruitur, *iuxta vulg.* & licet ibi referat, & in suam sententiam citet plures alios classicos Dd. scilicet *Hieron. Gratum, Socin. iun. Ioann. Cæphalum, Carol. Ruin. Cardinal. Paris. in consil. ibi ipso citatis,* qui tamen omnes citati si consulentur, tantum abest, vt ipsi Fichard. adstipulentur, vt etiam illi ipsi nostram affirmatiuam feudaliorum affirment. Nam illi omnes consultores, in suis consiliis nostram communem & communissimam ipsimet fatentur & præsupponunt, licet in terminis suis propositionum, thematum, vtpote diuersis & variantibus, eam non procedere limitatiuè concludunt. Et vt id quod assero, verum omne liqueat, de singulis singulatim & specifice deducunt. Et primo Cardinal. Paris. *consilio 22. & 23. in primo volumine confectis pro Marchionissa montis ferrati* concludit, quod scilicet illa Marchionissa licet semel exclusa per agnatos, tamē omnes postea deficientes, rursus in feudo Marchionatus admittenda veniat, ex talibus motiuis, quia scilicet ibi concessio non continuat feudum, sed donationem principaliter; quia scilicet in Marchionatu poterat ea forma concessionis succedi per heredes ex testamento ab intestato, & sic si feudum dicendum fuerat, erat feudum improprium & merè hereditarium. Vnde mirum non est, fœminam ibi ad successionem admissam, accedente, quod Imperator ex certa scientia & potestatis plenitudine, motu proprio eam de nouo inuestierat: cum aliis nonnullis per Paris. vtrobiq; in dict. consiliis nuncupatim consideratis pro limitatione nostra affirmatiuæ opinionis in terminis suorum consiliorum, licet eam pro regula & pro constanti ibidem ponat in materia feudali *in dicto consilio 22. numero 15. & 16.* & rursus *consilio 23.* vbi *numero 50.* formaliter dicit, fœmina semel exclusa † perpetuo censetur exclusa in 24
materia feudali, etsi eam excludens postea decedat sine filiis, & hoc casu dicit Paris. *ibidem numero sexto,* feudum reuerti ad Dominum. Ecce quid nobis dici potest apertius? Eodem plane modo responderi potest, ad falso allegatam authoritatem Hieron. Gratian. *consilio nono, in primo volumine,* quia in eadem facti specie, & in illuem terminis consuluit pro Marchionissa, vt minime se fundet super negatiua opinione communiter reprobata. sed vltra alia 5. memorata recte Gratus *numero 156. versicu. octogesimo præsupponitur, &c.* ponderauit, pro admissione dictæ Marchionissæ, & Ducissæ Mantuæ quod per tres retro Imp. feudum erat successiuè concessum descendentibus ex fœminis, & sic promiscua successio fuerat, in seqq. inuestituris continuata. vnde nihil mirum, si & nunc descendens fœmina masculorum defectu admittatur. Eadem prædicta etiam obtinent in alleg. Socin. iun. *consilio 76. in 1. volum.* qui de eodem plane Marchionatu montis ferrati pro Domina Ducissa Mantuæ consuluit, & cum *numero 112.* inseruiendo causæ suæ niteretur pro se litera d. opinionem negatiuam & fluctuanter responderet ad text. *dict. capitu. 1. §. quinetiam. Episc. vel Abb.* tandem non confisus suis solutionibus diuertit ad aliud suæ decisionis fundamentum, quia scil. Carolus Imp. hoc feudum ad se reuersum iam concesserat d. Ducissæ, quod potuit facere.

Circa vero allegatam authoritatem & præiudicium Carol. Ruini *in consilio 9. in primo volu:* respondemus, casum ipsius & terminos fuisse longe à nostris diuersos, ibi enim feudum fuerat pro vtriusque sexus descendentibus concessum, & expresse adiectum, vt vnus sexus alteri in feudo succederet, quo casu res indubitati iuris est, per expressam facti formam, mi-

nimè

nime autem eius consilii decisio nitebatur negatiuæ & communiter improbatæ opinionis fundamento.

Tandem Ioann.Cæphal. Ferrariens. adducta authoritas ex eius *consilio trigesimo, libro primo*, non plus ceteris supra dictis præiudicabit nostræ affirmatiuæ opinioni, quia dicta ibi minimè obtinent in nostris terminis. Ibi enim *Ceph.* pro fœminarum ante semel excluſarum admissione, non fundat se in negatiua opinione, imo præsupponendo nostram, vt veram & communem, tamen dicit non obstare in casu suo, quia ibi fuerat feudum olim receptum pro masculis & fœminis simpliciter. Patruus vero qui concurrebat ibi cum nepte ex fratre præmortuo, ipsemet impetrauerat renouationem & alternationem inuestituræ, vt scilicet tale feudum in posterum cuilibet fratrum, eorumque heredibus masculis, ac eis deficientibus fœminis de nouo concederetur, & sic feudum nouum fa-
25 ctum, vnde si vnus † fratrum decederet sine masculo, fœmina sola relicta, illam generi suo succedere, excluso patruo masculo, quia verum sit masculum in ea linea defecisse: Ideoque ad successionem subordinatiue fœminam vocari excluso masculo alterius lineæ, & recte. quia est casus ad literam, super quo etiam *Cæphalus* consulenter se fundat & allegat *capitulum primum*, §. *si. de duobus fratrib.* Et sic repetendo dicimus omnes supra memoratos consulenter non tantum non sequi vel approbare negatiuam, sed etiam attestari & præsupponere de nostra affirmatiua tanquam communi & vera, sed tantum in citatis consiliis eò contendere, vt doceant nostram conclusionem iuxta suorum casuum terminos decisionibus ipsorum non obstare: Vnde liquet bonum Fichard. dum illos pro negatiua opinione allegat, vel per inanimaduertentiam hallucinatum, vel etiam studio voluisse falli & fallere. Et licet iam euicerimus affirmatiuam, & pro nobis facientem opinionem esse non tam communem quam etiam generalem, contrariam vero, vt pauciſſimorum tanquam singulorum explodi posse, vt in simili de singulari Saturnini opinione pronunciat Vlp. I C. *in l. 1. in fin. ibi quod nec vsque relatum nec nunquam receptum est. ff. de senator.* Tamen vt contrariam opinionem plane eneruemus, & nostræ decisionis veritatem Illustriorem reddamus, sepositis nũc authoritatibus & Dd. præiudiciis rem hanc argumentis & rationibus disceptare placuit.

Primò pro nostra affirmatiua igitur & generali opinione vnicum quidem argument. militat, sed irrefutabile & plane inconsultum, quod desumitur ex theorica omnium feudistarum indubitata, iuncta theoria iuris communis, in statutis & pactis renunciationum fœminarum excluſiuis, hoc modo apud omnes in vniuersum feudistas & Dd. in confesso est, & indubitatum,
26 quod in feudo recepto † pro masculis ac fœminis, fœminæ cum masculis tempore mortis primi acquirentis seu recipientis feudum extantibus non simul succedant, sed subordinatè & ordine successiuo, hoc est, quod masculis primò fœminis seclusis feudum defertur, & iis non extantibus demum fœminis, & sic inuestitura facta pro masculis & fœminis est, † & intelligitur esse conditionalis, quia in concessione facta masculis & fœminis ex ipsa rei, quæ geritur, natura, quæ proprium verborum significatum subintelligitur & inest tacita conditio, scilicet fœminis concessum feudum si masculi non extiterint. & in hac subintellectione seu interpretatione conditionali feudalis concessionis pro masculis & fœminis factæ conspirant & consentiunt in vniuersum feudistæ & Dd. omnes nullo prorsus etiam contrariæ negatiuæ partis recepto, vt est videre *capitulo primo*, §. *quinetiam Episcop. vel Abbat. & pluribus aliis infinitis locis.* Si ergo fœmina etiam expresse in inuestitura cum masculis comprehensa, vocata † demum intelli- 28
gitur sub conditione, si masculus non extiterit, & tempore quo moritur Vasallus primus inuestitus adest masculus, consequitur necessario eius vocationem vtpote conditionalem existente iam conditione expirare, quia ad hoc vt dispositio sub conditione negatiua facta, puta *si sine liberis*, velut in casu nostro, *si sine masculis decesserit*, expirer, ac finiatur, sufficit conditionem semel & quidem momento tãtum extitisse, vt per tex. *in l. quod certatim. C. de posthum. hered. instituendis vel exhær.* & aliis quæ ibi de defectu conditionis traduntur per Dd. sic etiam in similibus & quidem fortioribus terminis causæ feuda. & in materia iuris communis ab omnibus receptissima, & pro nobis faciens est theorica *Bartol. & Dd. in leg. final. §. fin. ad SC. Tertull.* & in materia renunciationis per Georg. Natt. & alios repetentes *in capite quamuis causæ de pactis in 6.* vbi quæritur, si vel per statutum vel etiam per pactum renunciationis filia ob fratres masculos excludatur ab hereditate paterna, vtrum illa perpetuò ac etiam in casum deficientium, id est, post aditam semel hereditatem paternam mortuorum fratrum sine masculis excludatur, *& ibi Bartol. & Dd.* distinguunt & referre tradunt, quibus verbis exclusio seu renunciatio concepta sit, quia si verba denotent conditionem momentaneam, puta si masculi non extiterint, vel quod per ablatiuos absolutos & in conditionem resolubiles, puta masculis non extantibus fœmina debeat succedere, vel renuncians fœmina ad suam partem ita abnunciatam redintegrari, tum concluditur *per Bartol. & Doctores, vbi supra*, quod si contingat masculum extitisse tempore mortis patris, & sic delatæ hereditatis paternæ eo casu fœminam ad successionem etiam mortuis postea masculis amplius, & quidem perpetuo etiam in defectum masculorũ non admitti, quia scilicet sufficiat semel cõditionem extitisse

vel

vel defeciſſe, vt ſupra allegatum : Sin autem excluſio ſeu renunciatio concepta proponatur verbis temporalibus importantibus ſuſpenſionem quandam, non excluſionem, puta per verba *donec* vel *quo vſque maſculus extet*, vel æquipollentibus, eo caſu fœminam non admitti quidem, ſi tempore mortis maſculus intercedat, ſed ſi is poſtea etiam poſt aditam vel plenè acquiſitam hereditatem decedat ſine maſculis tunc filia tali caſu temporaliter tantum excluſa, ad ſuam portionẽ ſibi ſtatuto vel pacto renuntiationis hactenus intercluſam redintegrabitur, vt denuo ſuccedat, per tradita per Barto. & alios *in dicto §. final. dict. leg. fin. cum concor.* Nunc ad noſtrum feudalis fœmineæ ſucceſſionis propoſitum hanc certiſſimam iuris communis theoriam applicando dicimus, cum feudiſtæ omnes
29 fatentur, in feudo † pro maſculis & fœminis conceſſo ſubintelligi conditionem, ſcilicet *maſculis non exiſtentibus*, vt ſupra deductum, quæ tacitè & ex natura feudalis contractus veniens conditio, cum abſoluta & momentanea noſcatur, conſequens eſt, per exiſtentiam maſculorum tempore mortis, eius qui feudum taliter recepit, ſemel eam defeciſſe, ideoque fœminarum in feudo ſucceſſioni, quæ conditionalis fuerat, amplius locum non fore, ſed ea perpetuò excluſa, ad dominum, qui non niſi ſub condſtione non extantium maſculorum fœminis conceſſit, feuda iure reuerti: Secus vero per alia verba temporalia, puta *donec*, † *quam diu*, *quouſque*
30 extiterit maſculus in inueſtitura expreſsè poſita ſuſpenſa tantum, non excluſa fuerit fœmina, per tradita *Bart. & Dd. vbi ſupra.*

Et hoc quidem, quod in ſtatuto & pacto renunciationis deciditur *per Dd.* fortius procedit & concludit in feudo. Si enim filia à ſtatuto per maſculorum exiſtentiam excludenda, vel etiam filia ſimpliciter renuncians in fauorem maſculorum, ſemel tempore mortis paternę extantium, perpetuò etiam maſculis poſtea mortuis excluditur ab hereditate patris allodiali, quæ ipſi iure naturæ viuo etiam patre debita eſt, vt dicitur *in §. final. cum concordant. Inſtit. de hered. differen. & qual. & eſt text. in leg. tertia, pro ſoc.* Quantò facilius & iuſtius ob extantes ſemel maſculos excludi etiam à ſucceſſione feudali, quam ipſi natura rei feudalis per ſe negat, & dominus non niſi limitate & ſub tacita conditione non extante maſculorum initio concedi intelligitur per iura & textus feudales expreſſos *in capit. primo*, § *filia*, vbi niſi inueſtitura facta fuerit in genere, vt filii & filiæ ſuccedant: Tunc enim ſuccedet filia filiis non extantibus *tit. de ſucceſſio. feud. cũ plurimis conc. ibi per gl. & feudiſtas notatis exemplis*, deducto vnico argumento irrefragabili putamus, ſatis ſuperque fundari noſtram concluſionem affirmantem, quod in feudo fœmina aliàs feudalis ſucceſſionis incapax & per dominum non niſi conditionaliter vocata, & ſic per defectum conditionis ſemel excluſa ſit, † & maneat perpetuo excluſa. Sed tamen 31
vt fundatior & fundatiſſima liquidò conſtet veritas noſtræ concluſionis, etiam contrariæ patris argumenta ſolidè & ordine diluemus, quorum plura ſunt, & quidem decem numero, ſed fragilia omnia & de facili confutanda, vt ex infra dicendis apparebit. Tria priora ponit *Martin. Laudenſis*, præcipuus contrariæ opinionis aſſertor in ſæpe citato §. *quinetiam, in dict. capitulo primo*, *Epiſcop. vel Abbat.* ſequentia vero ſex argumenta intelligi poſſunt ex diſputatis Franc. Sonsbeck. *in ſuis comm. feud. loco ſupra citato.* Decimum ego dubii aggrauandi ergo ſubiiciam.

Non obſtat igitur 1. argumentum *Laudenſis* ſumptum ſeu nixum in communi regula feudali, quod ſcilicet vti actum eſt, maſculum & fœminam † in feuda ſuccedere, fœmina ſucce- 32
dat, maſculo non extante *capitulo primo*, §. *filia. de ſucceſſion. feud.* qui vt reſpondet Curt. *in tractat. ſuo feud. in tertia parte princip. in 21. quæſtion. numero 23. verſicul. & primo*, quod illa allegata regula ſeu axioma non probat intentum ſeu quæſitum principale, vtrum ſcilicet filia per exiſtentiam maſculi ſemel excluſa, poſtea illo maſculo deficiente ac mortuo, debeat amplius ad feudum admitti, vt per ſe declarat, ſed potius totum propoſitum probat. Dum enim ſimpliciter dicit, quod maſculo non extante, fœmina admittatur ad feudum, à contrario ſenſu & retorquendo argumentum contra Laud. conſequitur, quod extante maſculo quod ſit, ſi dum moritur primus inueſtitus relinquat maſculum ſuperuenientem (licet poſt moriatur) fœmina non admittatur vlterius. Secundum argumentum deſumit Laud. ex text. *capituli primi, in fin. de eo qui ſibi & heredib.* Sed Curtius præcitato loco reſpondere videtur, quod iſtius capituli text. habeat varios intellectus, quaſi velit dicere, quod ex iſto iure tanquam dubio non recte argui poſſet. Sed ad illam oppoſitionem textus nos infra dum textuum facturi ſumus collationem & diſcuſſionem ſolidè reſpondebimus.

Ad tertium Laudenſ. argumentum, quod ſcilicet in feudo debeat admitti perſona etiam aliàs regulariter inſucceſſibilis, ſi doceatur, de pacto inueſtituræ *capitulo primo, in fin. de duob. fratribus à capit. &c.* Ergo merito fœmina quantumuis feudalis ſucceſſionis aliàs ob ſexum incapax, debet venire in caſu deficientiæ maſculorum, quia venit ex pacto & prouidentia primi acquirentis. vt per Laud. *ibi* ſed reſp. facili modo, fœminam quidem vocari tam & comprehenſam eius perſonam in inueſtitura, ſed conditionaliter tantum, & iſta vocatio finitur & extinguitur per exiſtentiam conditionis in caſu exiſtentium maſculorum, ita vt à tempore morientis vaſalli primi cum ſuperſtitibus maſculis, ipſa amplius neque vocata neque comprehenſa

hensa intelligatur per supra deducta per nos, cum traditis per feudistas in sæpe *d. §. quinetiam.* Vbi concluditur talem vocationem pacti specialis iam extinctam seu finitam, fœminæ ad vlteriorem admissionem minimè proficere per iam deducta. Iam vero supra tact. Sonsbeckii argumentorum primum est desumptum à *l. cessante*, quia scilicet nullus textus feudalis hoc dixit, quod scilicet fœmina existentibus masculis semel excluſa, & postea iis mortuis non debeat vlterius admitti, & addit Sonsb. si quidem promi aliquis textus possit, non tamen vllum textum hoc nostrum axioma de vlteriore etiam exclusione fœminarum clare & diserte probare. Ex iure autem dubio non recte argui, vt supr. Ad hoc vero primo Sonsbecianum argu. facilis solutio patebit ex inf. in text. feudalium examine dicendis, vbi nostram opinionem ex textu feudali assertam clare probari probabimus.

Secundo quæ noster arguit Sonsb. à verisimili, quia scilicet verisimilimum sit patrē paciscentem, feudum primo sibi & suis liberis masculis & fœminis, ea fuisse mente & voluntate, vt scilicet voluerit fœminis tanquam suis descendentibus non tantū in primo casu non existentium filiorum prospexisse pro Dn. iuxta text. *in l. cum acutissimi. C. de fideicom. l. cum Auus. ff. de condit. & demonst. cum concord.* & hanc voluntatem nos quoq; non inficiamur, sed bonus Sonsb. in hoc imprudens failitur, q̄ pater in feudo tanquam in contractu & ab vtriusque contrahentium voluntate pendente eque ac in reliquis & vltimis voluntatibus ex vnius tantum relinquētis testatoris voluntate dependentibus & regulandis, iuxta allegatum *l. cum acutissimi. C. de fideic.* patet ius succedēdi
33 † per fœminas feudo metiendū esse, cuius contrarium in cōfutatione *6.* arg. demonstrabimus.

Tertium Sonsb. argum. quod multum affine est priori, ducitur ab absurdo. Quia inquit Sonsbec. quid absurdius quam non voluisse patrē taliter acceptum feudū ad filiam potius quam ad dominum (forte inimicissimū) redire? Sed pro confutando dicemus, nihil absurdius esse quam quod ibi præsupponit Sonsb. de inimicitia Domini & Vasalli, cum inter eos mutua certaq; soleat & debeat constare benevolentia, vt per feudistas *in præludiis feud.* & per Curt. *in suo tr. feud. in 1. p. in 11. q. pr.* Præterea non videmus quomodo ex parte vel Dn. vel Vasalli considerabilis vllo modo sit inimicitia grauior. Quomodo enim Dominus dici potest odisse vasallum grauius, quem feudo concesso, beneficio affectum voluit? *vt loco sup. citato.* Odiū vero
34 † ex parte vasalli in feudi Dn. quomodo considerari aut fieri potest? Cum si infensiore sit animo in Dn. vasallus, feudo priuandus venit, vt *in c. 1. quæ fuit prima causa benef. amit. cum concord.* Et quæ præterea inuidia posset esse vasalli in Dn. si feudum à Domino liberalitate ipsi concessum modificate & limitate iuxta feudalis concessionis naturam & consuetudinem vulgatam eueniente casu, in quem sibi Dominus reuersionem seu deuolutionem feudi reseruasse intelligitur, feudum ad Dominum tanquam fontem, à quo deriuatum, reuertatur? *l. argum. traditorum. de considerat. & reuersio. vsufr. ad prop. §. finitur. Inst. de vsufr. & l. fin. C. eod.*

Quarto arguitur à Sonsb. à speciali in duobus casibus ab ipso effictis, inquiens, pone patrem, qui alterum pedem in Cymba Charontis seu sepulchro habet, stipulatur feudum pro masculis & fœminis, ac ipse pater, vt ipse ponit Sonsb. agonizans iam filium habet recte valentem, ac filiam, quid (inquit) opus erat huic capulari patri seu seni feudum pro filia paciſci, cum feudum secundum naturam affirmatiuam opinionem omnino ad filiū patri superstiti solum, vel eo mortuo ad Dominum sit reuersurū? frustra sane videri adiectum in pacto inuestituræ de filia, quæ tali casu ad successionem non posset admitti, nisi in casu plane inopinato & de raro contingente, si scilicet filius sanus subito ante patrem agonizantem moreretur. Item *in iam citato loco Sonsbec.* suum absurditatis argum. adstruit in alio casu, si scilic. pater habet filium spadonem & procreationi inhabilem, & filiam, feudum cum masculo & fœmininæ successionis pacto comparet, dicit ipse Sonsb. absurdissimum fore, si hoc casu sentiamus cum opinione communi, scilic. pactum non operari vt filia fratri succedat, sed feudum ad Dn. deuoluendum contra probabilem patris mentem, qui proprium sanguinem Domino extraneo præposuisse intelligendus est, *l. cum acutissimi. C. de fideicom. & l. cum auus. ff. de cond. & demonst.* Sed respons. inf. vtrumque casum esse specialem & ex ipsis ad casus communes & sic à specie ad genus † affirma- 35
tiue non recte duci argumentum, nemo est Dialecticus vel etiam Iuris mediocriter peritus, qui nesciat, vt per Euerh. *in top. legal. in loc. à specie ad genus.* II. In hac argumentatione Sonsb. speciali posset rectissime contrarium retorqueri argu. de raro contingentibus, quod ad eiusmodi insolitos casiura feudalia non sint constituta, nec etiam trahi soleant, vt eleganter dixit IC. *in l. iura constituī. cum seqq. ff. de ll.* Ideoque per Sonsb. non recte affirmatur, quod ob vnius vel † alterius 36
noui casus contingentiam regula iuris feudalis communis destruatur.

Quintum argumentum desumptum legitur ab æquiparatis eamque æquiparationem facit duplicem. Prima est, quia dicit, si feudum est primo acquisitum vel deriuatum in fœminam, isque postea relinquat masculum & fœminam, Masculum quidem in casu pacti præferri, sed eo masculo postea per mortem subtracto fœminam denuo admitti. *c. 1. de feud. fœm.* Secundo facit æquiparationem ex *c. 1. §. filia. de duob. frat. à capit. &c.* Vbi habetur, quod si feudum concedatur duobus fratribus, quam diu ipsi vel eorum heredes masculi viuerent, & vt masculis deficientibus

entibus fœminæ succederent, quo casu feudistæ deficiente masculo, ex quolibet fratrum filiam fratris admittunt. Infert ergo Sonsb. quod sicut in sup. duobus casibus feudalibus fœminæ etiam post decedentiam filiorum denuo succedunt, ita vt hic in nostro casu videri admittendas, vt per eum ibi: sed destruendo æquiparationem & consequenter ad argumentum ab eo deductum respondemus, dictos 2. casus esse nostro dissimiles. Nam in priori casu ideo post decedentiam seu mortem masculorum fœminæ antea exclusæ admitti debent, quia scilicet tale feudum ex matre prima acquisitrice, tanquam ab ipsa radice traxit qualitatem fœmininæ successionis, & sic tale feudum ex prima acquisitionis origine est pure & mere fœmineum. Ideoque mirum non est fœminas exclusas ad id porro redintegrari, vt vel per feudist. *in dict. capit. 1. de feud. fœm.* Contra vero in nostro feudo quod nondum ad fœminas transiit, sed est feudum masculinum & euentualiter tantum, seu sub conditione, quæ tamen defecit fœmin. successionis efficiendum ex pacto, vt supra sæpius inculcatum. In secundo vero casu IC. *cap. 11. de duob. frat. à capit. &c.* fœmina ad feudum redintegratur, ideo post mortem masculorum seu defectum, quia vt ibi ex inspectione literæ tex. apparet, feudum ibi concessum fuerat, per verba denotantia tractum temporis, ibi in textu, *Quamdiu vel eorum heredes masculi viuerent, & masculis deficientibus, fœminæ si superessent feudum haberent*: Secus in casu nostro, vbi feudum concessum fœminis sub conditione momentanea & absoluta subintellecta scil. si masculi non extiterint. Nam si conditio suspensiuis verbis concipiatur; tunc etiam nos redintegrationem fœminæ ad feudum concessimus supra, & concedimus nunc per tradita, per Bar. & Dd. in sup. citat. *l. fin. §. fin. ad SC. Tertull.* cuius Bar. theoricæ bonus Sonsb. parum gnarus vel saltem immemor fuisse, ex eius inæquiparabili argumentat. colligitur. Sexto & vltimo Sonsbec. loco sæpius citato in argumentum adducit & deducit, quod cum si-
37 mus hic in dubio, vtrum scilic. fœminæ † in tali feudo pro masculis ac fœminis recepto debeãt, per solam existentiam masculorum in totum excludi, an vero postea etiam masculis, qui extiterunt, decedentibus denuo admitti, præferendum esse sensum qui humanior sit, qui moribus, legibus & naturæ rei; quæ geritur, magis congruat. *l. vti. §. quotiens. ff. de reb. dub. l. semper in dubiis. de reg. iur.* & quæ tradunt in legitimo statu *Cicer. 2. Rhetor. 11. & Quintil. lib. 7. Instit. Orator.* sed suum intellectum his omnibus notis, nostro intellectui antecellere: Ergo magis acceptandum, vt per eum ibidem. Pro huius contrarii confutatione præsupponimus id, quod etiam sup. iam notatum, quod cum versamur hic nõ in contractu vnius, sed vtriusque scil. & recipientis & Dn. feudum dantis voluntatem spectãdam, vulg. iuribus. Et quidem ex parte vasalli possumus præsumere, hanc fuisse mentem, vt suum pactum in feudi receptione adiectum de fœminis, voluerit in vtrumque, imo etiam in omnẽ casum porrigi, ita vt feudum vel nunquã vel tardissime ad Dominum reuertatur, econuerso in concedente feudum potest hæc mens probabiliter præsumi, quod sicut vasallus quam potuit amplissime acquisitũ, &c. voluit, ita Dn. concedendo quam strictissime & in arctissimis terminis à se abdicatum cupiat, sed dicendum in tali diuersitate † 38
voluntatũ ex vtraq; parte ius metiendum ex eo, eumque sensum accipiendum, qui legib. morib. & naturæ rei, de qua agitur, magis congruat, *vt ex Cic. & Quint.* sententia sup. attestatur ipsemet Sonsb. Nostrum autem intellectum cõmunem dicimus magis conuenire iuri cõmuni, de materia masculina agenti, *vt sup. ex Bar.* & aliis in statutorum & renunciationis materia *in d. l. si. §. fin. ad SC. Tert.* deductum est. Moribus vero, hoc est, vsibus & constit. feud. conformiorem, imo in iis expressum conrineri, in deductione textuum satis clarum faciemus paulò infr. Naturæ vero rei de qua agitur, & subiectæ materiæ feudali conuenire magis nostram opinionem nemo ambiget, qui recta ratione & ex feudalium constitutionum præscripto expenderit, eam esse feudorum naturam, vt eorum fœminæ, nisi specifice & expressim vocẽtur, sint incapaces, vt tit. *de nat. succes. c. 1. §. quinetiam. Epis. vel Abb. & c. 11. de eo qui sibi & heredib. suis. cum inf. conc.* Ideoq; si per pactum recessum sit à tali feudorum natura, mirum non est, tale pactũ talem recipere interpretationem, per quam res redeat ad suam naturam, qualis est in feudis, vt ad solos masculos peruenire debeant, & in eorum defectum ad ipsum Dominum, vt per feudist. *in d. §. quinetiam. & alibi.* His vero tribus Laudensianis & 6. Sonsbecianis argumentis contrariis, nos ex Angel. Fulgosio & aliis per Tiraq. adductis in loco mox allegando, adiicimus decimi contrarii loco, & arguimus pro parte aduersa ex regula vulgata, scilic. cessante causa † cessare debet effectus, &c. *c. cessante. cum* 39
concor. extr. de app. Cum igitur causæ non admissionis fœminarum sint masculi extantes seu intercedentes, vt per mortem eorum cessat talis causa exclusionis. Ergo cessare debet ipsa exclusio. *l. si instituta. l. si pater filiam. l. si ita qui. ff. de inoff. test. & l. si post mortem. §. liberi. ff. de bon. poss. con. tab.* Et hinc videri dicendum, filiam exclusam à successione feudi ob masculos, his postea deficientibus eam admittendam, tanquam iam cesset exclusionis causa, vt iuribus supra notatis. Sed ad aduersæ huius regulæ obiectionem parata promptaque est responsio ex Tiraquel. vt in locis mox adducendis, scilicet limitari regulam, cum effectus causæ iam sit consummatus, & perfectus, &, vt dici solet, in esse productus, quia tunc per cessationem causæ † 40
non cessat effectus, vt fuse per Tiraquel. *in repet.*

l. si

l. si vnquam. in glos. in verb. susceperit liberos. n. 192. C. de reuocat. donat. & Tiraq. vtrobique in locis iam citatis, exemplificat in nostro casu perpetuæ exclusionis fœminarum ob masculos, illis etiam è medio sublatis per mortem, quia scilicet effectus exclusionis per solam existentiam masculorum semel iam sit consummatus, & finem suum sortitus, vt per eum ibi. Et sic contrariis omnibus confutatis, euincitur nostram opinionem vt veriorē amplectendam, licet vnico nitatur argumento, quod quia inuictum & irrefutabile etiam longe pluribus numero argumentis debilibus & inconcludentibus præferri dicitur, argumento notatorum per Dd. *in §. affinitatis. vbi gl. quoque. Instit. de nupt.* Præterea & secundo dici potest, cum habeamus hic casum legis seu constitutionis feudalis *in §. quinetiam. c. 1. Epis. vel Abb.* vt infra deducetur, potest dici hanc conclusionem & decisionem nostram non subiacere aleæ argumentorum & disputationis, vt per Dd. *in l. doce ancillam. C. de rei vind. l. continuus actus. §. cum ita. de verb. obl. cum simi.* Ostenso igitur iam, quod affirmatiuæ nostræ opinio afferta cōtrariam negatiuam, non tantum authoritatibus longe antecellat, sed etiam rationabilior sit, ac argumentorum, si non numero, saltem pondere eam superet: Supereſt nunc, quod supra promisimus, tertium, vt porro examinemus, vtra opinio in textib. sit fundatior, & pro nostra dicimus esse & stare text. citra omnē cauillationem ita clarum, vt non tam opinio quam ius feudale, certum ita constitutum dicatur in tex. *c. 1. §. quinetiā.* vbi feudistæ hoc notarunt omnes & tenuerunt, *tit. Epis. & Abb.* Nam cum plurib. superioribus capitulis ac textib. feudalib. esset dictum & decisum, in materia feudalis successionis, adeo masculinam qualitatē desiderari, vt etiamsi per pactum speciale, actum sit de fœminis, scilicet eas non admitti vna cum masculis, sed masculos concurrentes illis in succedendo præferri, dubitabatur nunc tandem, an si semel tempore mortis recipientis primo feudum concurrant, extent masculi pro tunc certo excludi & fœminas, an postea masculis illis per mortem de medio sublatis fœmina initio, quo de succedendo primo acquisitori agebatur, per masculos tunc extantes exclusæ semel, debeant & possint denuo ad talis feudi successionem admitti, vel potius feudum ad dominū reuerti. & ad hoc quæsitum, tex. *in d. §. quinetiam.* respondet verbis decisiuis & luce meridiana clarioribus, quinetiam (*inquit ampliatiue tex.*) si quis feudum ex tenore acceperit, vt eius descendentes masculi & fœminæ habere possint, relicto masculo, fœminæ vlterius non admittuntur, & in fine subiungit text. & his casibus (nam etiam de alio casu inhabilitatis in persona muti præmiserat) feudum ad dominū reuertitur. Quo sane textu, quid clarius, aut quæ alia interpretatio supra memoratis verbis textus possit à quoquā assingi? Nam absurdissimum est, quod *Iac. de Ardizon. & Io. Blanchus. in sup. citat.* loco suo illa verba text. (*vlterius non admittuntur*) interpretantur & supplent, donec masculi extiterint, & inde inferūt, quod iis deficientibus seu mortuis, fœminę sint ad feudi successionem redintegrandæ. Hæc enim interpretatio seu detorsio pugnat cum textu & sensu textus. Cum textu primo, quia tunc verbum † *vlterius*, quod tamen cum effectu ac 41
singulari ministerio operandi positum censendum. *argu. l. si quando. C. de inoffic. test.* plane superfluum erat. Nam si hoc tantum volebat text. dictum & decisum, quod scilicet dum extarent masculi, fœminæ non succedant in feudo etiam per pactum fœminino, sufficiebat decidendo dicere, non admitti, nec erat opus adiicere vlterius. Secundo quia eiusmodi verbum *vlterius*, 42
† cum subnexa negatione, puta *vlterius non admitti*, ad quodcunque tempus referri debet, sicut & similis vox *amplius*, *deinceps*, & similia verba, vt traditur per Dd. *in l. amplius non peti. de verb. obliga.* & in specie de illa vocula *vlterius*, quæ de sui natura denotat perpetuitatē temporis, pulchre tradit Alb. de Rosat. *in suo dictio. iuridico, in verb. vlterius*, vbi pro hoc optime allegat. Secundo vero cum recto sensu hanc interpretationem pugnare probamus primo, quia si vt supr. dictum hoc tantum volebat decidere textus, quod scilicet extantibus masculis fœminæ cum illis non sit vllo modo admittendæ ad parem feudi successionem, hoc iam superioribus capitulis constitutionum feudalium centies erat decisum, etiamsi hoc sensu superflueret totus tex. superflua interpretatio reiiciēda iurib. vulg. Secundo probatum, si contrarium tenētes textum hunc contra proprium significatum verborum interpretatum volunt, vt scil. sensus sit bene ex aliis textibus iuris feudalis clarere satis, iam fœminas etiā cum masculis in feudo ex pacto fœminino simul ad succedendum non admitti, sed in illo §. *quinetiam.* hoc quæri, an scilicet fœminæ † vlterius, hoc est, masculis adhuc 43
durantibus & superstitibus sint aliquo tempore sequenti in vita adhuc masculorū admittendæ? Et decidit text. quod nō. & hic quidē intellectus præterquā quod absurdus est, etiā hoc vitio laborat, vt videtur fieri super eo, de quo nō potest cadere aliqua dubitatio, igitur ex hoc solo reiiciendus. *arg. l. quod Labeo. ff. de Carbon. edict.* Quis enim in capite suo ita dubitare possit, si masculus tempore, quo de succedendo in feudo agitur existens, certo excluſurus est fœminam, an postea eo durante & superstite adhuc fœmina vlterius debeat admitti, cum durante masculo tanquam causa † exclusionis fœminarū præstet 44
& maneant etiam effectus exclusionis. per argumentum à contrario *in c. cessante causa. extr. de appella.* Tertio intellectum aduersariorum ridiculum omnino, atq; à vero alienum probamus ex d. textus verbis finalibus ibidem, euidenter

hoc modo: Si enim, vt aduersarii, dicere volumus, textum tantum alterutrum hoc decisum velle, quod scilicet filius in feudo, si dum moritur vasallus pater extet filius (initio enim succedere cum masculo nec etiam postea dum superuiuit is masculus) illam admitti: quæritur nunc:
45 Exclusa igitur † filia quis includatur? Et procul dubio aduersarii velint nolint respondebunt, filium includi & in feudo tum initio præ fœmina admitti, & in eo feudo dum viuit ac supereſt in dubio relinqui: Quomodo igitur stabit aut recipiendus textus erit, *d. §. quinetiam.* qui expresse loquitur de casu non admissionis fœminarum, & vbi reuersioni feudi ad Dn. sit locus. Ergo necessario euidenterq; euincitur intellectum aduersariorum textui non congruere, sed tex. agere de eo, quod habet communis nostra opinio, sc. quod in alio & quidem 3. casu quando sc. ma-
46 sculi † initio extantes excluserunt fœminas semel, & postea feudo iam possesso, contingat illos è viuis tolli & deficere, vtrum tum fœmina vlterius ad feudi successionē redintegretur? Et respondet tex. & decidit clare non admitti vlterius fœminas, sed in tali casu deficientiæ masculorum feudum ad Dn. reuerti. Quare habemus casum legis, ideoq; dubitationi vlteriori locus non est, *argu. l. continuus actus. §. cum ita. de verb. obl.* Hoc tantum nunc supereſt, vt respōdeamus ad alium text. qui (ex *c. 1. in fi. de eo qui sibi & hered.*) ab aduersariis pro se, nobis cum tanquam ex diametro pugnans & contrarius obiicitur in hunc modum, cum text. ibi similiter ageret de feudo pro masculis & fœminis recepto, ac decederet, masculum tantum in eo præferri & fœminam non admitti, subiungit, donec masculus supereſt, & sic loquitur per verb. suspensiuum, vnde sequitur quod si masculum deficere, & amplius nō supereſſe contingat, quod tunc fœmina rursus debeat admitti ad feudum per communem theoricam Bar. & Dd. *in d. l. fi. §. fin. ad S. C. Tertull.* Resp. Bar. theoricam esse indubitatam, ac etiam nos cōcedimus in terminis illius tex. fœminam post mortem masculorum denuo ad feudi successionem recipi, sed tamē adhuc dicimus, text. istum pro contrario allegatum nostræ conclusioni nō obstare, vtpote qui loquitur in casu & terminis longe diuersis à nostris, quia nostra communis opinio seu potius conclusio de fœmina semel exclusa perpetuo excludēda agit & loquitur in casu, quando sc. exclusio facta est sub conditione momentanea & absoluta, idque vel expresse, puta, quia dictum, fœmina si extet masculus, non succedit, vel cum tacita conditione, vtputa, dictum est in feudo succedere masculos & fœminas, quia subintelligitur ex tacita iuris feudalis interpretatione fœminas tum demum vocatas si non extiterint masculi, & sub his & similib. conditionib. momentaneis fœminas ad feudum vocatas, & per existentiam talium conditionum semel exclusas perpetuo tunc exclusas cum cōmuni opin. asserimus: Secus verō esse ex Bar. & Dd. *in d. l. fi. §. fi.* cōmuni doctrina concedimus, quando inuestitura facta pro masculis & per adiectam conditionem suspensiuam, etiam pro fœminis, puta feudū receptū pro masculis & fœminis, donec vixerint & supersint, ac in defectum masculorum recipiatur etiam pro fœminis; tunc. n. extra controuersiam nostram est, masculos extantes quidem initio fœminis in succedēdo prę ferri, ac fœminas interim dum viuunt masculi in suspēso stare, sed postea mortuis masculis vigore inuestituræ per verba suspensiua concepta rursus ad feudi successionem recipi, & hic proprie est casus, d. tex. *in d. c. 1. in fi. de eo qui sibi & heredib.* in contrarium allegati. Licet enim Rubrica simpliciter tantum proponatur de feudo pro masculis & fœminis recepto, tamē in nigro seu textu tituli ibi specialius thema explicatur, quod sc. in casu *d. c. 1. in pr.* inuestitura fuerit recepta formaliter pro masculis, & his deficientibus pro fœminis, quo casu in dubio fœminæ post decessum, seu mortem masculorum redintegrantur ad feudum, quia verba † (*his deficientibus.*) ibi posita resoluuntur in 47
conditionem suspensiuam, quasi dicas, *quousque vixerint masculi*, quia verbum † *deficere*, proprie 48
est excessisse semel & postea desiisse esse & viuere, vt per Alb. Rosat. *in suo Lexic. iurid. in verb. deficere, & verb. deficiens.* Atque hinc liquere satis putamus, tex. licet pro contrario allegatum, tamen vt loquentem in diuersis terminis nostræ conclusioni & communis opin. veritati minime obstare: & ita nos per omnia sup. deducta euicisse, quod hæc communis feudistarum sententia, non tantum authoritatum & allegationum numero, atque etiam argumentorum viribus, sed claritudine quadā ineuitabili textuū feudaliū longissime præstare & antecellere negatiuam per iam sup. deducta aggrediēdo nunc secundā nostrę consultat. partem videtur prima facie dicendum, ꝙ dato etiam ꝙ præasserta affirmatiua opinio de perpetua fœminarū exclus. præterquā ꝙ cōmunis sit etiam iuridica & vera ꝙ supra in prima consilii parte luculenter nos probasse & euicisse putamus, tamē quoad præsens thema nōnulla in facto subesse & militare videtur, per quæ limitanda videatur supra dicta comm. D. conclusio, ideoq; pro agentib. contra illustr. Reum ad D. feudalis Castri restitut. pronunciandum videatur, idq; ex 4. principalibus fundamentis infr. seqq. Et primo quidem hoc modo, quia sup. in t. p. tractat. traditū est, quod vbi in materia fœmin. exclusiua, puta per statutum vel renunciationis pactū, vel ex rei feudalis natura, fœmina semel per concurrentiā masculorū sit excluſa, si quæratur, an & quādo mulier † masculis postea quasi exclusionis causa defic. 49
ad successionem redintegranda sit, distingui solet per receptam doct. Bart. & aliorum comm. *in l. fin. ad S C. Tertullia. cum concordant.* vt scilicet

si fœ-

si fœmina vocata sit sub conditione momentanea, puta non extantibus masculis non redintegretur etiam postea subtractis masculis per mortem. Si vero in dispositione ponantur verba, *donec*, † *quousque*, *quamdiu*, vel *amplius*, & similia verba denotantia confirmationem seu temporalitatem illam, masculis postea deficientibus ad successionem, de qua per masculos concurrentes excludebatur, iterum admittendam denuo. Nunc vero probari liquido ex inuestituræ primæ formula feudi, primam concessionem factam esse, per verba non † momentanea, sed denotantia tractum futuri temporis: ibi, für vnnd für / *deinceps & in perpetuum*. Item wann keine Söhn vorhanden seyn werdē / quod interpretandum videtur, si filii non durauerint. Ergo verba hæc continuatiua temporis, videntur fœminarum successioni ex communi Dd. Theoria supr. allegata locum facere, dato millies quod commemorata communis opinio de perpetua exclusione fœminæ in se sit fundatissima, quia limitabitur, nisi vt in casu nostro fœmina sit perpetuo & in infinitum vocata per supra deducta. Confirmatur vlterius, quia nisi dicamus supra memorata verba für vnd für / in inuestitura posita operari perpetuam fœminarum exclusionem, etiam in casu post secutæ masculorum deficientiæ, tunc plane superflue ponitę dicendum contra text. *in l. si quando. C. de inoffic. testamen. & c. si Romanorum. dist. 19. cum concordant.* quia cum cessio feudi initio facta fuerit pro filiis & filiabus, & euenisset tantum casus deficientiæ masculorum tempore mortis paternæ, iam tamen etiam absque adiectione verborum für vnd für / satis ex ipsa dispositione iuris communis feudorum, ac etiam per pactum primi inuestiti, in hunc casum expressum prouisum fuerat: Ideoque verba † für vnd für / vlterius adiecta debent accipi & operari, vt feudum perpetuo sit in casu, quandocunque deficientium masculorum fœminæ successionis, & hoc sane contrarium videtur prima facie satis plausibile & concludens.

50 51 52

Secundo principaliter pro Actricibus facere videtur, quod etiam posito, quod propter communem supra in 1. parte assertam conclusionem sorores & ex ea descendentes vlterius propter masculos semel existentes ad feudum tale amplius admittendæ non sint, ex ea parte inuestituræ, qua fœminis primi inuestiti prouidetur, in certum tantum casum, non existentium sc. masculorum tempore mortis: tamen videntur ex natura ipsius per se feudi successionis capaces esse, puta, quia tale feudum ex ipsa prima inuestitura appareret, & est hereditarium ibidem Erblehen / & sic in eo videatur succedere posse fœminas ex alio capite, scilic. iure heredis, & quia vltimo defuncto fratri sunt gradu proximæ, ita tenuit Bald. *in c. Imperialem. in pr. nu. 19. de prohib. feud. alien. & Hierony. Gratus in consil. 4. incip. dubitatur, an illustris. nu. 41. & Paris. in sup. alleg. consil. 23. volum. 1.* & ita in terminis consuluit Soc. Iun. *consil. 100. incip. in præsenti consultatione. col. 3. vers. respondetur, quin imo operantur. nu. 14. in 2. vol.* Tertium principale argumentum pro agentibus contra illustr. Dominum conuentum ex eo depromitur, quia vt maxime fœminæ semel per masculorum existentiam seu concurrentiam exclusæ, ex pacto primæ inuestituræ amplius vocatæ non censeantur, iuxta communem opinionem supr. in 1. parte deductam: tamen quia negari non potest feudum nostrum esse & haberi pro feudo improprio & degenerante, vtputa quia emptitium ac etiam remuneratorium est, ideo fœmina nostra iure proprio heredis, licet nō ex prouidentia, per se admitti debet, vt de promiscua feudorum degenerātium successione notarunt Paris. *in supr. alleg. consil. 23. nu. 39. cum plurib. seqq. in 1. vol. Dec. consi. 185. incip. in causa istorum nobiliū. p. 1.* & in specie, quod in feudo emptitio † & acquisito per pecuniā tanquam improprio fœmina etiam citra specialem comprehensionem in inuestitura factam iure communi feudorum succedere possit, tenent Odofred. *in summa sua. tit. qui poss. succed. in feud. Bald. in cap. 1. §. & quia vidimus. qui feud. dare pos. Cyn. in l. liberti. C. de oper. lib.* & plures alii per nos infr. allegandi. Quarto & vltimo principaliter Illustriss. Dn. conuento, quo minus à feudi controuersi restitutione releuetur, obstare videtur, quia dato quod fœmina † iuxta communem semel exclusa amplius admitti non debet de iure feudali, ideoq; casus apertionis feudi euenerit, domino tamen feudi occupatio licita fuisse dici non potest, sed fœmina in possessione relinquenda, donec de causæ meritis plene cognoscatur & pronuntietur, prout sunt tex. *in c. 1. §. inter filiam. cum §. seq. si de feud. defun. controuers. inter dom. & agn. & in c. 1. de suc. feud.* & dicit gl. *in c. 1. de controu. inter mas. & fœm. de benef.* quod filia debeat admitti, vel si (vt in casu nostro) inueniatur prius esse in possessione, debeat in ea relinqui & manu teneri, donec de iure, quod agnati vel dominus prætendunt, liquidetur. & ita sentit Bal. *in d. cap. 1. vbi quoque Aluar. hic refert & sequitur in princ. vers. & sic tamen in duob. ad idem. Matth. de Affl. in c. 1. de succes. feud. & pulchre post Alex. Franc. Curt. in l. fin. n. 84. C. de ed. diui Adr. tol. eosdem sequitur idem Curt. in tr. feud. in 3. p. num. 13. fol. 229. & ita quoque consuluit Abb. Brun. in consil. feud. 18. incip. in causa vertente. nu. 12. hoc ipsum quoq; late comprobat Paris. in consil. 25. in 1. par.* ac ita quasi in terminis nostris de sorore in feudi possessione, iterum manu tenenda consuluit Dec. *consil. 449.* per iura supra allegata. Et rationem huius decisionis pulchre explicat Iacob. Menoch. *in 4. remed. adipis. poss. ex Ed. diui Adrian. toll. q. 46. numer. 376.* Et sic iam ex memoratis 4. fundamentis videri cuiquam posset, de iure contra communem & Illustr. dominum conuentum pro actricibus

53 54

pronunciandum. His tamen omnibus non obstantibus, prout minime obstare ex inf. dicendis liquebit, nos communi opin. & ex ea fundatæ decisioni pro illustriss. Dn. Reo fortiter inhæremus, & dicimus, etiam in nostro casu apertio-
55 ni † feudi locum esse: Et vt hoc liquido demonstremus supra tacta 4. argum. contraria motiua, quæ in speciem adducta sunt, cõfutaturi sumus, prout sequitur. Et ad primum quidem respon-
56 demus fatendo quidem verba hæc † für vñ für/ non debere censeri superflua, & sine mysterio operandi in inuestitura nostra posita esse, ac insuper fatemur prædicta verba denotare etiam tempus sequens seu futurum, & quidem perpetuum & finitum, infinitatemque hoc casu tolerari, iuxta tradita Floria. de S. Petro *in l. hoc iudicium. §. si conueniat. versic. sed si in contractu sui natura transitorio. ff. communi diuid. per tex. l. eum debere. ff. de ser. vrb. præd.* vide qui plura congessit, in hanc rem, Tiraq. *in tract. suo de retract. conuent. §. 1. in gl. 2. in verb. à testam. nu. 15. cum plurib. seqq.* Vt sic prædictæ inuestituræ sensus sit, quod sicut feudum tale primo concessum est masculis, & in hoc casu non existentium masculorum filiabus: ita in perpetuum & infinitum sequenti tempore sic subordinate debeat pro masculis & fœminis concessum videri, sed ex hoc minime sequitur, dictas sorores, vtpote iam per fratres existentes tempore mortis primi inuestiti semel iam exclusas, tam per expressum inuestituræ pactum, quam etiam cõmunis iuris feudalis dispositionem, & feudi successionem debere nunc morte subtractis masculis denuo reuerti, quia ad hoc secundum communem theoricam Bart. & Dd. *in l. fin. ad Tertull.* requiritur, vt in inuestitura reperiatur aliquod verbũ suspensiuum positum, qualia sunt, *donec, quamdiu, quousque*, vel simile: non itidem si verbum tantum perpetuatiuum
57 quale est in nostro Germanico † für vnnd für/ quia tale verbum, licet infinitatem quandam, non tamen suspensionem importat, vt de se clarum est. Hic ideo tale verbum superflue censendum, quia ex hoc infertur, quod & nos libenter concedimus, quod nõ tantum in primo succedendi gradu per filios scil. sed etiam in vlteriori nepotum & sequentium gradu tale feudum propter talia verba für vnnd für fuerit, & semper manserit promiscuę successionis, ita vt si cõtigisset vltimo morientẽ filium seu fratrem respectiue mori, relicto descendente non quidem masculo, sed filia tantum, talis neptis in paterno feudo ex pacto inuestituræ in dubio successisset, quia hoc habent & important verba für vnnd für / in inuestitura posita, per quæ admittitur neptis fœmina, quia nusquam adhuc reputatur exclusa, non autem dicta verba für vnd für/ vt maxime perpetuatiua efficiunt, vt sorores, quæ sine vlla suspensione exclusæ semel sunt, ad feudum denuo admittantur, & tamen minime stant superflue dicta verba für vnd für/ sed satis magnum effectum in suo casu habitura fuissent, quia vt iam dictum, si euenisset casus vt vltimo moriens masculus feudi possessor decessisset, relicta filia, illa ministerio horum verborum successisset in feudo manente propter dicta verba fœmininæ successionis in defectum masculorum, cum alioquin feudum simpliciter pro masculis & fœminis receptum semel existente & succedente masculo statim desinit esse fœmineum, & mortuo postea masculo fit caducum, reuertitur ad dominum, iuxta tradita feudistar. *d. titul. Episcop. vel Abb. cap. 1. §. quinetiam.* Et ita in specie consuluit summus feudista Iac. de Aluar. *in consil. quod inter consil. feud. Bruni ponitur. num. 65. incip. super hoc casu feudali. per tot.* Præterea non concedimus, verbum † vorhanden 58
tanquam vllo modo suspensiuum, successioni feudali fœminatum semel exclusarum locum facere posse, quia talia verba Germanica nicht vorhanden seyn würden / non recte quis interpretatur, si non durauerit, sed si ipsum Germanitatis vestigium sequi placet vorhanden significat *præ manu esse* vel *existere*, quo significatu nullam plane suspensionis notam pro se habere vllo modo dici potest: Secus vero dicendum foret, si aliquod aliud verbum suspensiuum præterea adiectum reperiatur, puta (mehr oder weiters nicht vorhanden seyn würden) si amplius vel vlterius non extiterint præ manibus, iuxta tradita Barto. & Doctor. *in d. leg. fin. ad Tertull.* Et per hæc putamus satis responsum ad primam obiectionem de verbis inuestituræ für vnd für/ Item vorhanden/ &c. pro primo motiuo contrario factam. Ad 2. obiectionem principalẽ supra positã de feudo nostro hereditario, quasi ex hac in eodẽ feudo sorores cum sua posteritate succedere possint, tanquam quiuis heredes gradu proximæ vltimo morienti fratri masculo per supra allegata, facilis plane est responso, quia scilicet feudum hereditarium † in iure nostro 59
feudali dicitur alterum de tribus. Primo hereditarium dicitur quasi reale, respectu feudi personalis, quia scilicet ad posteriores transit, nec extinguitur cum persona inuestiti, vt per Pet. Rebuff. *in sua arbore feud. in 8. diuis.* Secundo dicitur hereditariũ eo respectu, quia sc. in ea etiam descendentes non succedunt, nisi etiam sint heredes primi inuestiti. Tertio vero feudũ dicitur hereditariũ mere & simpliciter, quia ad omnes collaterales proximos vel etiam extraneos heredes ab intestato, vel ex testamento venientes transeat, & sic quoad successionis modum censetur iure allodii per plurima, quæ allegat Ias. *in vsib. feudi. coll. fi. vers. feudum hereditarium.* Quare verba † concessionis zum Erblehen interpreta- 60
bimur & accipiemus primo vel secundo modo, quod tale feudum non debeat personale intelligi, sed ad inuestiti etiam descendentes dũmodo heredes primo acquisitori extiterint, transire: Sed verba illa zum Erblehẽ accipere ita

genc-

generaliter, quod inuestitus poterit tale ad omnes suos collaterales transferre, vel de tali feudo disponere, testari, legare cui velit, hoc foret plane indiscretum, & contra consuetudinem & praxin in patria & Germanico Imperio. ac quoque maxime hoc attendendum, & rem quasi indubitatam facit, contra mentem ipsius domini concedentis & vasalli recipientis ipsum feu- 61 dum, quę apparet ex adiuncta illa vocula †Leibs erblehen / (pro feudo non simpliciter & mere hereditario, sed pro corporali hereditario) acquisito, pro descendentibus heredibus ex corpore suo natis. Si igitur sorores iam amplius succedere non possunt, ex primi acquirentis pacto & prouidentia, quæ porrigebatur tantum in casu non existentium filiorum tempore suæ mortis, & sic semel ex hoc capite excluſæ, nec etiam tanquam primæ heredes fratris vasalli vltimo possidentis feudum, quia feudum non est taliter mere hereditarium vel successibile, per quosuis, vt supra dictum, consequitur & concluditur feudum tale post mortem vasalli morientis, sine alio descendente masculo vel fœmina vacatutum, vt apertum domino directo deuolnendum & consolidandum, iuxta text. *in capitulo primo, de benef. frat. & capitulo primo, § primo, de succes. feud. & capitulo primo, § cum autem. qui feud. dar. poss.* & ita in specie consulendo hanc obiectionem diluit Soc. Iun. *in consilio septuagesimosecundo, incipient. proposita quæstione. numero octauo, columna secunda, in princ. in versic. & reperio. numero vigesimo octauo, in primo volumine, Idem in consilio centesimo tertio, incip. in causa istorum nobilium. nu. 28. in fin. in 2. vol.* vbi plures ad hoc allegat. Et sic ex iam dictis clare, vt putamus, patet secundæ obiectionis solutio.

Tertii vero principalis obiecti de feudo scilicet nostro acquisito per pecuniam, & per consequens degenerante, solutio maioris est negotii 62 ex eo, quia scilicet quæstio, an in feudo † emptitio succedatur per fœminam, Apud iuris nostri Dd. controuersissima est, adeo vt in ea feudistæ sibi contrarientur, vt alii affirmatiuam communem: contra alii negatiuam & pro nobis facientem communem opinionem asserant, vt ex primo subiecto Dd. catalogo liquet: nam affirmatiuam, quod scilicet in feudo per pecuniam acquisito fœmina, etiamsi in inuestitura specialiter non vocata succedat, tamen, tenuerunt Odofred. *in sum. qui poss. suc. in feud. Cyn. in l. liberi. C. de oper. libert. Bald. in cap. 1. §. & quia vidimus. in vsib. feud. qui feud. dare poss. Romanus consi. 367. in vlt. colu. Curt. in suo tract feudal. nu. 1. p. 3. p. princip. reg. 1. in 6. limit.* Et hanc dicit communem Dec. *cons. 390. numero septimo, Paris. consilio quarto, num. 39. volu. 2.* vbi plures alios idem tenentes allegans, subiicit tandem hanc haberi pro communi. E contra negatiuam & causæ illustriss. domini couenti subseruientem opinionem, de fœmina scilicet non admittenda, in emptitiis feudis, tenuerunt in primis duo feudistæ scilicet, Andr. de Isern. & Mart. Laudens. *in ca. 1. §. quia vidimus. qui feud. dar. poss.* vbi Laudens. attestatur se ita consuluisse, & hanc quoque sententiam amplexus est Præpositus *in d. §. & quia vidimus.* Item Iac. de S. Georg. *in sua inuestitura. in verb. & fœminis. nu. 6.* vbi subiungit, se ita in quæstione facti vidisse iudicari hac opinione contra Odofred. Et hanc quoque opinionem vt veriorem tenuit *Zas. Germanicus noster Vlp. in suo compend. feud. p. 8. de feud. successi. nu. 37.* vbi dicit, se superioribus annis ita consuluisse in negotio Episcopi Curiensis. Ac ne fusius pro hac allegemus, hanc opinionem plures Dd. pro eo citando, magis communem attestatur Alb. Brun. illustris consultor feudalis, *in consi. feud. 18. incip. in causa vertente inter spectabiles dominos. colum. 3. vers. & proximo non possunt. nu. 9. in 1. p.*

Cum igitur, vt nonnunquam fit in schola Iuris nostri vtrinque offerantur authoritates, & vtraque opinio asseratur communis, vocanda est hæc quæstio ad disputationis aleam, & discutiendum, vtra opinio sepositis authoritatum prę-iudiciis sit per se in puncto iuris fundatior. Quare procedendo more vsitato consulentium arguemus ad partes. Et quidem tenentes negatiuam, & nobis contrariam opinionem hæc pro se afferunt argumenta. Primum, quod scilicet fœmina † in feudo empto succedat, hoc fieri ma- 63
gis ex natura contractus, quam iure feudi, vt per Odofred. & alios *locis supra citatis.*

Secundum argumentum, quod priori multum affine est, affert Iulius Clar. *lib. 4. recept. sent. quæstione 73. numero sexto*, quia scilicet feudum † 64
precio acquisitum non retineat propriam feudi naturam, quia vt feudum iure proprii feudi censeatur, desiderari, vt habeat septem requisita, de quibus per feudistas *in capitulo primo, de feu. non hab. proprium nat. & per Franc. Curt. in tractat. suo feud. in 1. part. in sexta quæstione.* Ex quibus requisitis hoc non leue sit, vt feudum sit gratuitum, vt per text. *in capitulo primo, ad fin. de feud. dat. in vic. l. commiss.* vbi textus dicit, quod feudum non interuentu pecuniæ, sed amore & honore domini datum est, cum ibi notat. patet ex definitione feudi *in capitulo primo, §. beneficium. in quibus causis feudum amittat.* vbi feudum † dicitur be- 65
neficium, seu beneuola concessio cum similibus per Dd. ibi traditis, ideoq; in tali feudo non gratuito, tanquam improprio & degenerante per fœminas succedi, vt signatum per Baldum *in l. si quoniam. C. de oper. libert.*

Tertium porro argumentum, quod adfert *Curt.* supra loco citato, ductum est à simili, quia vt infert *Curtius*, sicuti in feudis non seruibilibus, sed per omnia tantum præstatione concessis tanquam in mercenariis succeditur per fœminas, vt tenuit Bald. *in l. liberti libertæque. in vlt. col. C. de oper. libert.* ita etiam videri succedi posse per fœminam in feudis emptitiis, vt æque mercenariis & impropriis.

Quartum porro argumentum *Curtii*, vbi supra ponit ductum est vt ipse asserit, à fortiori, quod in feudis censualibus, hoc est pro certa pensione annuatim præstanda concessis, quibus feuda emptitia, vt æque mercenaria similia plane dicit, etiam plane inhabiles & defectiui, puta, muti & surdi † succedere possunt, vt per Bald. *de pace Constant. in verb. libellariæ*, quanto magis fœminæ, quæ non vitio vel defectu laborant, sed tantum natura sexus prægrauari videntur. Quinti vero argumenti fortissimi loco adducitur textus, *in capitulo primo, cum ibi traditis. quemadmodum feuda ad fil. pert.* vbi videtur hæc opinio de successione in feudis precio acquisitis fœminæ competente, quasi in terminis probari, quia ibi dicitur, quod si feudum per filiam vasalli decedentis precio à domino redimatur, tunc in tali feudo redempto tam ipsa filia, quam etiam aliæ, ex ea descendentes filiæ non obstante sexus incapacitate, succedant, *vt per text. ibi*, sed paria etiam feudum vel emptum, vel redemptum esse, quia vtrobique contra proprii feudi naturam & qualitatem interceserit: Ideoque fœmininæ successioni locum facere, vt per tradita & notata Doctor. *in dicto capitulo primo, de feud. non habent. propr. natur. &c.* His tamen 5. argumentis non attentis, contrarium, quod scilicet in feudo emptitio per fœminam non succedatur, tenuerunt supra allegat. Doctor. & feudistæ summæ authoritatis *Isernia, Laudensis, Iacob, Zasius, Brun. suis locis supra citatis.* Et huius opinionis seu sententiæ afferunt hanc rationem vnicam sed quidem inuincibilem, quia scilicet ipsi pro se & sua opinione habeant regulam feudalis iuris indubitatam, quod scilicet ex pluribus rationibus accumulatis per Curtium, *in 1. part. 3. part. princ. sui tractatus feudal. in princip.* in feudis fœmina sit incapax successionis. Et qui regulam pro se habet in intentione sua, donec diuersum doceatur, satis fundatus est, vt per Dd. *in l. omnis definitio, de regu. iur.* vbi glo. monet, quod regulæ † firmiter inhærere debeamus, sicut Bononiensis suo carocio in pretiis.

Cum igitur à contrariantibus Doctor. nec promatur vllus textus feudalis, vbi in feudis emptis à prædicta regula circa successionis naturam & modum recedatur, nec etiam omnia supradicta argumenta quicquam releuent vel concludant, vt infra mox ostendetur, consequitur nobis aduersalem opinionem in iudicando non attendendam. Restat igitur hoc solum vt argumenta contraria supra in speciem deducta ordine confutemus, quia vt dicitur *in capit. Paulus. 1. quæst. 1.* subductis columnis † corruet ædificium.

At 1. igitur contrariæ partis argument. quod scilicet feudum, quia emptum est, vt aliud quiduis ex contractu seu pretio acquisitum transmitti debeat ad heredes suos, citra sexus differentiam, *l. si pactum factum, ff. de probatio.* Respond. transmissionem quidem ad quosuis heredes ex contractu fieri, si hoc patiatur rei natura super qua contractum est; non autem si res vel non sit transmissibilis ex sua natura, vel quod par est, non sit ad quosuis heredes transmissibilis, *argument. §. finitur. Institut. de vsufruct. & l. final. Cod. de vsufruct.* In quibus iuribus vtrumque in eodem exemplo probatur, quia si per contractus viam & quidem precio comparaui vsumfructum in feudo tuo, certe hoc casu rem licet ex contractu & pecunia acquisitam, pro sui tamen natura non transmittam ad heredes, *dicto §. finitur.* vel vt maxime etiam de heredibus actum sit in tali contractu: tamen, quia res, hoc est vsusfructus ex certa iuris ratione non est ad heredes transitorius, vel difficulter transitorius, vsusfructus pro me & heredibus comparatus, ad primi tamen gradus heredem transibit, *dicta leg. final. Cod. de vsufruct.* ita dicimus in simili, qui contrahit super re feudali, sciens esse feudalem, & in feudum sibi concedendum, contrahere intelligitur in qualitatem rei, hoc est, quod sit, & debeat esse transitoria ad solos descendentes, quia vt iam deductum est, ius contractus non alterat naturam rei, sed potius pro rei natura regulatur contractus, *dicta leg. final. cum ibid. notatis. Cod. de vsufruct.* & sic in mutanda natura successionis feudorum nihil operari potest, aut debet contractus seu emptio, quia feudum emitur à sciente, vt feudum cum sua qualitate masculinitatis in succedendo requisita per supra deducta.

Ad 2. argumentum de recipienda fœminæ successione in feudo emptitio, vtpote non gratuito, & per hoc improprio æque patet facilis responsio, si dicimus feudum emptitium in vna tantum qualitate, scilicet acquisitionis per pecuniam degenerasse, esse tamen & manere verum, rectum & proprium feudum in omnibus aliis requisitis, & per consequens etiam in qualitate succedendi, vt per Iul. Clar. *libro quarto recept. sentent. quæstione decimasexta*, vbi *in fin.* attestatur, feudum emptitium regulari alias secundum omnes leges & consuetudines feudi per allegat. *ibidem.*

Præterea ab omnibus in vniuersum feudistis hoc indubitatissimum axioma perpetuo inculcatur, quod si feudum † aliquod contractum vel pactum alteretur in vna qualitate, in omnibus reliquis capitulis & requisitis maneat & sit proprium & rectum feudum, vt late probatur per Zas. *in suo tractat. feud. parte duodecima, tit. de feud. degenerat. in princip.* vbi notabiliter in nostra specie dicit & deducit, quod emptio substantiam feudi in aliis non mutat. Ita nostrum feudum, vt maxime alteratum in vno, quia non gratuitum est, tamen rectum & proprium est quoad alia, quia

vt ap-

vt apparet ex inuestituræ primo instrumento est iuuabile, est seruibile, & per consequens etiam successibile ad solos masculos, vt quoduis aliud feudum: ita arguit & concludit Zas. *loco iam citato.* Nec est, quod quisquam nobis hic ingerat imo feudum præsens, præterquam quod emptum est, esse tamen ex ipsa inuestituræ forma transmissibile ad fœminas, ideoque præmissis disputatis locum non esse, quia respondetur feudum præsens transmitti quidem potuisse ex pacto vel prouidentia primi acquirentis: sed in certo tamen casu, scilicet non existentiæ masculorum, dum moreretur primus inuestitus, quæ transmittendi vel succedendi species extincta est, vt sup. fusissime deduximus *in part.* 1. Ideoque ad præsentis argumenti disputationem nobis satis est, demonstrare fœminas sic non admitti ad succedendum ex eo capite, quia scilicet sit feudum emptitium & pretio acquisitum.

Ad tertium vero *Curtii* argumentum contrarium, quia scilicet sicut in censualibus, ita in feudo emptitio fœminæ debeant succedere, hoc inquam à simili argument. per se corruit data similitudine vtraque feudorum in pluribus. Licet enim in hoc solo parificentur, quia neutrum est gratuitum: differunt tamen in aliis pluribus, quia vt proxime à Zasio nostro allatum, sola emptio † non mutat substantiam feudi, sed præstatio census seu annuæ pensionis facit in tantum feudum improprium, vt habeatur plane loco emphyteuseos, vt nec iurabile est, nec seruitia personalia pro eo præstanda veniunt, vt per *Curt. sup. loco citat.* Ex quibus etiam colligitur solutio ad 4. Curtii argument. scilicet de successione inhabilium in feudo censuali, quia posito & concesso maxime, quod sicut defectiui ita magis fœminæ debeant in feudo censuali ad successionem admitti, non tamen recte infertur etiam, fœminas successibiles esse, in feudo tanquam diuerso plane puta iurabili, seruibili, & cætera omnia propono, vt iam late deductum est.

Ad 5. & vltimum satis coloratum argumentum contrarium, quod scilicet fœmina successibilis sit in empto feudo, æque ac in feudo redempto, per text. *cap.* 1. *tit. quemad. feud. ad fil. pert.* Respond. vtrumque casum scilicet emtionis & redemptionis feudi, quoad succedendum multum ratione differre, quia in primo casu dominus feudum vendit, vel consentit, vt vendatur vasallo tanquam masculo & eius successoribus eiusdem qualitatis, quod secundum regularem feudorum naturam præsumendum est, ideoque mirum non est, fœminam ab illo repelli secundum communem naturam, vt supra deductum est. Sed in secundo casu redemptionis feudi per filiam prædefuncti vasalli factæ, dominus feudi præscit fœminam, & sic regulariter feudi incapacem, redimere feudum, mihi mirum videri non debet, si postea respiciendo ad originem talis successionis initio fœminæ præscienter factæ, dominus teneatur, & postea sequentes tanquam eiusdem, qualitatis fœminas successionis inuestire, *d. text. capit.* 1. *quando feud. ad fil. pert.* sicut videmus in simili, si feudum origine primæ acquisitionis maternum, in eo etiam fœminam & ex fœmina descendentes, in dubio succedere, prout per Frideric. *in capitulo primo, de feud. fœm.* Quare omnibus contrariis motiuis solide & luculenter, vt speramus, ita confutatis, residet veritas negatiuæ opinionis, quod scilicet in feudo per masculum originaliter empto, fœmina ex hoc de iure feudali minime succedat, vt per allegata, vbi supra. Quæ opinio ideo in iudicando magis insequenda, quia licet vtraque communis per supra citatos vtrinque Doctor. asseratur, tamen nostra negatiua per *Albert. Brun.* feudistarum antesignanum & modernum doctorem illustrem *in consilio decimooctauo, incip. in causa vertente. in tertia columna. versic. & primo quidem. numero nono,* asseritur magis communis esse. Igitur omnes assertas communior eligenda est, iuxta tradita per Matheſilan. *in tractat. suo de elect. verioris opinionis*, vbi hanc rem pulchre notat, & præterea negatiua magis amplectenda, *quia secundum Iacob. de S. Georg. & Zasium in supra citatis locis* magis practica est, & pro ea iam consultum & iudicatum, vt per eos, vbi supra. Sed tamen citra veritatis & iuris præiudicium prægrauando adhuc nostram litem, posito etiam quod affirmatiua; quod scilicet fœmina in feudo succedat, esset de iure verior: tamen non officeret meritis causæ nostræ, quia scilicet Curt. *in* 1. *p.* 3. *p. princip. in* 6. *limitat.* & Doctor. alii in supra citatis locis eam tenentes, limitant eam dupliciter. Primo si tamen iustum & integrum pretium interuenerit. Secundo, si tamen per emptionem feudum ita alteraret naturam suam, vt pro eo neque iuramentum, neque seruitia præstanda sint, alioquin ipsemet *Curtius loco supra citato* subiicit, se multum dubitare, quæ vtraque limitatio etiam in casu seruandæ contrariæ opinionis pro decisione nostri casus subseruit, quia vt ex inuestituræ forma clare patet ibidem vnnd solcher jhrer Churfürstlichen Gnaden mit guten Treuwen / Gelübdt vnnd Eyden dienen / gewarten / gehorsamb / verbunden seyn / ac feudum nostrum, vt aliud quoduis proprium feudum iurabile & seruibile, & per consequens etiam non successibile per fœminam, quæ ad vtrumque propter sexum, nisi scienter cum ea dispensetur, inhabilis est, ex regula feudorum, vt supra notatur.

70

Præterea negari non potest, imo ex instrumento primæ acquisitionis ad oculum patet, non expensum esse iustum & æquiualens pretium, vt etiam pretio tantus effectus per meritorum rationem satis suppletus fuisse dici non potest, quia non apparet, subfuisse merita

merita de sui natura obligatoria, quod requiritur ad hoc, vt remunerationis effectus aliquis sequatur, iuxta tradita per Tiraquellum *in repet. leg. si vnquam. Cod. de reuoc. donation.* Et vt maxime concedamus, tale feudum ex parte fuisse remuneratorium: tamen etiam in feudo remunerationis ergo concepto per fœminam non succeditur, vt latè per Alb. Brun. *in sæpe citat. consil. feud. decimooctauo, in tertia columna. verficulo & primo non possunt*, vbi in iudicando, & quasi in terminis nostris consulendo concludit, quod opinio nonnullorum Doct. de feudo emptitio successibili per fœminam limitetur & procedat, vbi feudum vere, & ex toto emptum; secus vero vt in casu, vbi interceßit remuneratoria successio, vt per eundem. Quæ autem hactenus deducta, si quis sano iudicio expenderit, videbit, facile negatiuam opinionem attentis maxime nostri casus terminis, quasi extra omnem vlterioris dubitationis aleã positã cẽseri, & esse.

Vltimo vero & ad quartum argumentum principale motiuum contrarium supra factum, de fœmina interim dum contenditur, manu tenenda, vel etiam in possessionem restituenda, & illicita Domini occupatione respondemus, Aduocatos quidem, vt in actis reperire est, voluisse se de hoc dubio extricare, quia scilicet per mortem vltimi vasalli vacauerit feudi possessio, ideoque eam vt vacantem domino licuisse ingredi per allegata ibidem. Sed certe præterquam quod in facto hæc allegatio veritate non nitatur, etiam in iure parum releuat dominum, quia siue feudum possideatur à fœmina, siue adhuc à morte vasalli vacet, neutrobi occupatio feudi propria authoritate domini licita est, vt liquet ex clare traditis per Bald. *in capitulo primo, de content. inter mascul. & fœmin. de benefic.* vbi distinguendo tres casus, dicit aut fœminam possidere alio puta agnato, aut domino agente, aut aliis possidentibus fœmina agit: aut neuter possidet & decidit, quod etiam in posterioribus casibus, hoc est, alio, puta agnato vel domino, vel etiam neutro adhuc possidente, fœmina tamen ratione prætensi iuris sui in possessione poni debet, vt per eum ibi: & quod contra alium & iam possidentem, fœmina tamen in possessione ponenda sit, tenuit expresse referendo & sequendo *Bald. egregius consultor feudalis Alb. Brun. in consilio feudal. incipient. circa primum articulum, in prima columna, numero quarto. per allegat. per eum ibi.* Sed nos pro vera resolutione contrarii respondemus regulam illam, & in ea allegata de fœmina, vel etiam in simili de agnatis in feudi possessione, dum de eo in iudicio disceptatur, relinquendis vel restituendis per feudorum Doctores limitari & procedere, quando pro feudi deuolutione contra fœminam, vel agnatas prætendentes ius in feudo adhuc opus est processu vel sententia, vtpote si filia dicat, rem quæ vt feudum caducum à domino vendicatur, allodialem esse, vel dominus ab agnatis feudum vt nouum sibi deuolutum petat, agnatis contra antiquum feudum asserentibus, vel rursus dominus à vasallo auocet feudum & allegationum commissæ Feloniæ, quibus omnibus casibus processu & sententia ad vindicationem feudi, domino opus est, ob omnem præsumptionem ipsi domino contrariam & obstantem, vt puta quia res præsumitur allodialis. Item feudum quodlibet præsumitur antiquum & generale seu regulare, nemo præsumitur deliquisse. Ratio rationis est, quia de iure præsumptio & in possessione habita ipsius defendit, & non habitam transfert, per notata *in leg. siue possidetis. C. de rei vindicat.* Et sic limitate loquens accipi debet textus. *in capitulo defuncto. alias §. secundo, si de feud. defun. content. sit, &c. & textus in capitulo primo, cum ibi notat. per Bald. & Doctores, post glossam de content. inter domin. &c.* & quæ ex iis textibus consuluit Brun. *in consil. feud. in dicto consilio primo, incipient. circa primum articulum, in prin.* Secus vero, vbi feudum ipso iure deuolutum esset domino, vt puta, quia feudum sine domini consensu & contra prohibitionem illicite alienatur, vt in casu Ias. *in consilio centesimotrigesimooctauo, incipien. viso & diligenter ponderato, per tot. in columna prima.* vel quia finita est linea & generatio, ad quod vsque feudum concessum fuit, vt in casu de quo Bald. *in capitu. quæ in naturarum. vers. in priuat. extr. de constitut.* Et in simili consuluit Brun. *in consil. feud. 19. incip. in causa comitatus, columna prima, versicu. sed moueor. numero quarto, cum 2. seqq.* quibus casibus, quia pro feudi priuatione nulla requiritur sententia, dominus feudi potest propria authoritate ingredi rei feudalis possessionem sibi deuolutæ, maxime si vt in casu nostro in illo loco princeps feudi dominus habeat merum imperium & omnimodam iurisdictionem, vt in hac maior turbatio non sit timenda, vt ponderauit Sigismund. Iafred. *in cons. suo feud. 5. numero vigesimooctauo.* Sic igitur in casu nostro cum ob factam exclusionem perpetuam fœminarum per concurrentes masculos & deficientiam vltimi vasalli sine prole plane expirarit titulus & vis feudi, dominus feudi licite occupauit feudum sibi deuolutum per supra deducta.

Præterea secunda & tertia responsio contra petitam possessionis feudi restitutionem desumi potest ex traditis per Brun. *in sæpe allegato cons. feudali* 18. *n.* 12. vbi regulam possessionis feudalis fœminis dandæ limitat procedere, quando feudi possessio petitur, sub vniuersitate hereditatis & bonorũ; secus si pro sola feudi possessione restituenda particulariter agatur, vt hic in nostro casu.

Tertio limitat Brun. petitam possessionem feudi interim fœminis dandam, si petatur nuda feudi possessio: secus vero si, vt in casu nostro factum, & adhuc hodie fit, fœminæ præten-

prætendant agendo, se ius habere in proprietate, ac se forte inuestiendas contendant, pro quibus limitationibus & solutionibus *Brun.* optime deducit & allegat, vt apud ipsum cuius videre licet: & licet iam dictis plura cumulari possint, quia tamen hæc ad demonstrandum clarum ius illustrissimi domini, contra sorores agentes sufficere putamus, plurium allegationum supersedere consultum visum est, quia vt sapienter dixit noster Vlpianus, *in leg. prima, ad fin. de dec. præt.* & repetiit Bald. *consil.* 328. 71 *incipient. cum in causa Pisani:* quicquid rei † satis demonstratæ adiicitur, frustra & superfluum iudicandum.

VOTVM XXII.

In causa S.V. contra I. & C. fratres von M. nobiles.

Rechtlich bedencken vber die *Acta 1. & 2. Instantiæ.*

SVMMARIA.

2 *Ex actis Actoris constat actionem intentatam ex vendito vel præscriptis verbis.*
3 *Contractus & conuentiones sunt facti: nec præsumuntur, nisi probentur n. 3.*
4 *Differentia inter contractum emptionis cum pacto de retrouendendo & contractum de pignore, quæ.*
5 *Contractus venditionis cum pacto de retrouendendo & hypotheca quomodo differant.*
6 *Vocabulum,* Verpfänden / *quid significet, & quibus competat.*
7 *Testes de auditu tantum deponentes, quando sufficiant quoad probationem.*
8 *Actori quando probatio incumbat, & quando Reo.*
9 *Possessio quando probatur, præsumitur quoq; aliquem esse dominum.*
10 *Possessor de iure, Actore nihil probante, titulum suæ possessionis edere tenetur.*
11 *Dominium per Possessionem 30. vel 40. an. acquiritur.*
12 *Possessione 30. annorum probata, ipse titulus probari videtur.*
13 *Præsumptio quando loco tituli habeatur: & probato titulo, bona fides quoq; præsumitur, numero 14.*
15 *Testimonium de auditu cur & quando non plene probet n. 29.*
16 *Actus talis præsumitur, qualis ex verbis appareat.*
17 *Verba instrumenti substantialia contractus emptionis quæ.*
18 *Omnis actio tempore 30. ann. præscribitur.*
19 *Consensus capituli ex patientia 30. annorum in alienatione bonorum ecclesiæ præsumitur.*
20 *Præscriptio 30. vel 40. ann. domino bona feudalia per vasallum alienata, vindicare volenti nocet.*
21 *Sigillum semel approbatum postea reprobari nequit.*
22 *Principi placere nunquam præsumitur, nisi quod verum & iustum sit.*
23 *Alleganti contrarium probatio incumbit.*
24 *Quod per se est perfectum, alia perfectione non indiget.*
25 *Iudex Reo magis quam Actori fauere debet.*
26 *Iudex postquam semel sententiam dixit, Iudex esse desinit.*
27 *Confessio in iudicio facta executionem paratam habet.*
28 *Verbum,* Credo, *quid significet & operetur.*
30 *Sententia.*

PRimum videndum de actione. 2. an probata. 3. quid pronunciandum. De 1. Ex actis autem & intentione Actoris constat, intentatam actionem † ex vendito vel præscriptis verbis *l. 2. C.* 2 *de pact. inter empt.* agitur enim ad repetendum pagum M. cum omnibus pertinentiis, qui venditus dicitur Nobilibus M. sub pacto de retrouendendo. Sed an probata. Contractus † & con- 3
uentiones sunt facti, *l. cons. § fin. ff. de cur fur. dand.* vnde non ¦ æsumuntur, † nisi probentur, *l. quacunque, § fin. ff. de public. in rem act.*

Hic autem duo probanda sunt, contractus & pactum de retrouendendo. De contractu, cum Reus non diffiteatur, & ex instrumento publico de eo appareat, non magnopere laborandum. In pacti retrouenditionis probatione cum desuper instrumentum erectum non sit, maior difficultas. probat quidem Actor septem testibus rusticis 50. 60. & 90. annorum, qui omnes deponunt, daß das Dorff M. vor 70. oder 80. Jaren der V. zugehörig gewesen / Aber nachmals den M. verpfändet worden. Rationem dicti reddunt, daß sie es von iren Eltern / Brüdern / vnnd andern gehört / wissen aber von sich selbst nichts drumb.

Quamuis autem testes aliter deponant, quam interrogati fuerant, siquidem quæsitum est de emptione cum pacto † retrouendendi: 4
illi vero de pignore testificantur, qui contractus toto genere inter se differunt. Illo enim consensu, hic re contrahitur, ideoq; fidem non videantur mereri. *Spec. de testibus. §. primo, numero vigesimosexto, versiculo si qui deposuit, &c.* tamen cum ex consuetudine Germaniæ, vt & in Pomerania inter contractum venditionis † cum pa- 5
cto de retrouendendo & hypothecam parum sit differentiæ, ita vt vocabulum † Verpfänden, 6
vtriq; contractui ex moribus competat, & dicta testium secundum rationem communem & loquendi consuetudinem intelligẽda sint, eo probationes coangustandæ, facile hæc depositio sustineri potest, sed annexa dicti ratio auditus,

nimi-

nimirum alieni valde dubia est. Licet enim de iure in antiquis aliquando testimonia de auditu alieno recipiantur. *l. si arbiter. ff. de probatio. capitu. licet ex quadam. extra. de testibus*, tamen hoc non vndiquaque verum est, quia procedit in iis, quæ sui natura difficilis sunt probationis, vt probatio affinitatis & consanguinitatis, de qua *dict. capitul. licet ex quadam.* loquitur: secus si ageretur de probando dominio vel possessione antiqua, 7 tunc enim testes † de auditu soli non sufficiunt, nisi concurrat probatio famæ, aut aliud adminiculum. *Crauet. de antiq. temp. parte prima, vers. viso de fama. numero quarto, Mascard. volumine. primo, de probation concl. 104. numero 16. & 21.* Maximè verò cum lis magni sit præiudicii, vt hæc est: vnde dicendum, non plene probatum. Itaq; Actores ad alia iuris fundamẽta in replicis confugiunt & dicunt, quod suis maioribus dictus pagus iuxta literas inuestiturarum in feudum datus ab Episcopo Caminensi, vnde sequitur ex iuris præsumtione, quod illi, qui olim fuerunt domini, etiam hodie sint, & consequenter præsumptio contra Reos militans, in eosdem probandi omnes reiiciat: sed & huic argumento re- 8 spondetur 1. quod Actori † non Reo incumbat probatio. *l. qui accusare. Cod. de edendo. 2.* possessor non potest cogi, præsertim Actore non probante suæ possessionis titulum docere, *l. cogi. C. de pet. hered.* non valet itaque argumentatio: Hic fundus auorum meorum olim fuit, &c. Ergo & hodie ego vt heres præsumor, maxime si expresse appareat, vt hic aduersarium esse in possessione: tum enim potius pro possessione præsenti, quã prætenso veteri dominio præsumtio militat, 9 quia probata † possessione, præsumitur quoque quem esse dominum. *Bartol. in rem alienam. numero sexto, & ibid. addit. ff. de pig. act.* Et licet possidentis non sit dominium, si tamen Actor non potest dominium suum esse probare, remanet suo loco possessio, §. *commodum. & ibi Dd. Instit. de* 10 *interdict.* & licet possessor † de iure, Actore nihil probante titulum suæ possessionis edere teneatur: tamen cum constat Reos etiam ex confessione Actoris vltra 80. ann. in possessione fuisse, certi iuris est, quod is qui per 30. vel 40. annos rem aliquam possederit, non opus habeat alium titulum, quam ipsam præscriptionem al- 11 legare. Quemadmodum enim dominium † per possessionem 30. vel 40. annorum acquiritur. *l. sicut. l. omnes. & tot. titulo Cod. de præscription. 30. an-* 12 *nor.* Itaque probata possessione † 30. annorum ipsum titulum probari necesse est, quia ipsamet 13 præsumtio † loco tituli est, & inde dominium acquiritur. *Bartol. in dicta leg. rem alienam. numero* 14 *sexto.* Titulo autem probato † etiam bona fides præsumitur. *l. pen. C. de euict. l. apud antiquos. C. de furt.* Ergo, &c. Etsi autem nihil certi ab Actore probatum sit. *l. testium. Cod. de testibus, capit. tam habens. ext. de testibus*, tamen factæ attestationes & probationes videntur magnam præsumptionem inducere. Licet enim testimonium † de 15 auditu non plenè probet præsumptionem, tamen seu coniecturam facit, & onus quoq; probandi in aduersarium transfert. *Marscard. de probat. volum. 1. conclus. 137. numero 4. Grauet. de antiq. tempor. vers. 2. de forma. numero septimo, Mynsinger. centur. 6. obseruat. 58.* Iure ergo potuit Iudex Reum, petente Actore ad editionem instrumenti compellere, maxime cum instrumentum commune fuerit. *l. 1. §. editiones. vbi gl. & Dd. ff. de edend, Gail. libro primo, obseruat. 106. numero quarto*, non quidem vt emptionem probaret, cum ipso iure propter possessionem tutus esset, sed quia instrumentum vtrique commune habeat. Sed de edito instrumento videamus. Vt enim qualitas contractus cognoscatur, verba eius sunt inspi- 16 cienda, *l. si. C. com. vtriusiud.* Et talis præsumitur † actus, qualis ex verbis, vel verborum facie appa- ret. *l. fideiuss. magistr. §. 1. ff. de fideiuss.* Verba autem 17 instrumenti † substantialia contractus emptionis hæc sunt:

Wir C. vnnd G. Brüder die V. mit vnsern rechten Erben bekennen offenbar in krafft dieses Brieffs/daß wir P. Monhoffen/vnd seinen rechten Erben verkaufft/vnd gegenwertig verkauffen vnser Dorff Merssen/mit aller zugehör/ꝛc. vnnd soll dasselbig Dorff Peter M. Erben seyn vnnd bleiben zu ewigen zeiten: Fermers hierauff hat vns P. M. geben an einer Summa dreyhundert fünff vnd zwentzig Marck für die Besserung vnd Anwartung/die wir zu dem D. haben/vnnd vns wol vergenügt in der Machung deß Brieffs/ vnd haben jhn daran gewiesen mit Handt vnnd Mundt/ꝛc. Postea petunt à domino feudi, vt ipse consensum adhibeat huic contractui zu einem verkauffte Kauff zu ewigen zeiten. Sequũtur testes, qui interfuerunt. Datum zu Cöblin/ Anno 1476. in die S. Nicolai.

Huic igitur instrumento requisita emptionis insunt, & contractum esse perpetuum, ad heredes transitorium: vnde pactum retrouenditionis quod temporaneum efficit pactum, excluditur in verbo, zu ewigen zeiten/ quæ geminantur. Præterea de pretio quoque constat. Neque obstat, quod Actor obiicit in exceptionibus contra instrumentum nullam ibidem pretii fieri mentionem: Atque ita vnum substantiale deficere, §. *pretium. Instit. de emption.* Ergo, &c. Respondeo pretium expressum est meliorationis, & omnium expectantiarum, quas Vertheinen in dicto pago habent, pretiumque 325. Marc. sibimet solutum esse ipsimet fatentur, iuxta verba instrumenti. & licet pretii mentio facta non esset: tamen cum de antiquitate contractus constet, pretium & alia requisita interuenisse præsumuntur. *Gail. libro secundo. obseruat. 13. numero decimoquinto.* Iam igitur si tempus huius instrumenti conscripti cum tempore primæ litis motæ, ex quo sciuit Reus à se peti. *l. 20. §. petitam. ff. de petit. hered.* computauerimus,

rimus vltra 70. annos efficiet, cum secundum aliquos magni nominis Doctores etiam 40. 50. vel 60. anni, antiquum tempus constituant, vide Menoch. *de arbit. iud. quæst. lib. 2. cas 3. Mascard. de probat. volu. 1. concluſ.* 103. & ex cursu 30. annorum omne vitium purgatur. *Gail. 2. obser. 71. nu-*
18 *me. 9.* tantoque tempore † omnis actio præscribitur, *tot. tit. C. de præscript. 30. annor.* Ex his quoque fundamẽtis secunda Actoris obiectio contra instrumentum art. 64. & 65. libelli ablati facta, dum negat consensum domini feudi non interuenisse. Ergo, &c. contractum non subsistere, &c. tollitur. Respon. n. instrumento insertam petitionem consensus domini, ibi, vnd geben V. G. H. von E. die verlassung S. G. bittendt / P. M. H. vnnd seinen Erben das Gut M S. zuverleyhen vnd zuverlassen zu ewigen zeiten / &c. Cum igitur de petitione constet, præsumitur quoque consensus interuenisse ex diuturnitate temporis, quo tacuit dominus feudi.
19 Sicut enim ex patientia 30. ann. consensus † capituli in alienatione bonorum Ecclesiæ præsumitur. *Gail. 2. obs. 71. nu. 8. & 9.* quid obstabit quo minus, & in nostro casu idem iuris statuatur?
20 præsertim cum præscriptio † 30. vel 40. ann. noceat domino volenti vindicare bona feudalia per vasallum alienata. *Borch, de feud. c. 7. num. 13. & seqq. Ergo, &c.*

Restat vltima Actoris obiectio: dicit Actor in 36. & sequentibus articulis, se citatum ad recognoscendum sigillum patris & patrui sui, inuenisse sigillum patris mancum, & sine solitis literis, dicit tamen: Es möchte wol seines Vattern seyn / aber er gestünde es nicht / patrui vero sigillum hab einem Haußbalcken gleich gesehen / vñ sonst dunckelich / vnkendlich vnd mangelhafft gewesen. Obtinuit tamen dilationẽ vsq; in crastinum, quo se inuenisse dicit, sigilla falsificata & mutata, vnd new grün Wachß darin gedruckt / sigilloque veteri paterno secus, quam priori die correspondisse: Ideoque exceptiones sibi competentes reseruasse. Iam si acta ipsa primæ instantiæ inspexerimus, manifeste apparebit, quod Actor patris sui sigillum 3. Nouembr. in sola sigillorum recognitione in der Cämmerer Stuben zu C B. auff dem Rahthauß approbirt / dicens, er wölte das eine Sigil / so seines Vattern were / nicht fechten / illudque vltro recognouit, nec in exceptionibus contra sigilla 20. Martii, Anno 70. expresse eius facit mentionem, sed in primis de patris sui sigillo con-
21 queritur. Sigillum igitur † semel approbatum non potest postea reprobari. Patrui sigillum semper sibi simile fuit, tam ante, quam post secundam recognitionem, vt patet ex articulo 37. & 42. frustra igitur Actor de sigilli mutatione & falsi crimine conqueritur. Patris enim sigillum semel approbauit: patrui vero, vt fatetur, hab einem Haußbalcken gleich gesehen / & illud adsertum, non tamen probatum crimen, eo magis verisimile esse negatur, cum illo tempore, quo falsum commissum asseritur, sigilla & instrumenta in Cancellaria Episcopi relicta sint, vt habet articulus 40. nec parti aduersæ ad manus fuerint: crimen autem falsi cum sit grauissimum, non præsumitur, *l. cum precibus. C. de probat. Menoch. 5. præs. 20. in pr.* multo minus quando vel personæ vel loci qualitas suadet, commissum non esse falsum. *Menoch. d. loco. numer. 5.* vt hic in cancellaria, quæ est archiuũ principis, pro quo præsumitur. Menoch. *d. loco.* cum nunquam præsumatur principi † aliquid placere, 22
nisi quod iustum & verum sit, *cap. si quando. §. fin. de rescript.* Nimis itaque difficile erit Actori contrarium probare, quemadmodum nec probare vnquam in animo, vt ex actis liquet, habuit. Nec enim recessus ille tum temporis à Iudice datus & publicatus, quem Actor pro probanda sigillorum falsificatione in missiua allegat, in actis habetur. Habet autem Iudex præsumptionem pro se acta integra esse edita. Contrarium igitur alleganti † probatio incumbit, *cap. in præ-* 23
sentia. de renunciat. Gail. 1. obser. 134. num. 15. & 16. & dato sigillo vtroque falsum esse commissum, nec id Actorem releuaret: sigilla enim in testimonium appenduntur, non etiam vt robur formale dispositioni præstent. Zas. *consil. 2. num. 37. cum seqq. Menoch. de arbitr. cas. 113 in fin. Mascard. de probat. volum. 3. concl. 1302. num. 54.* Cum igitur instrumentum nostrum per se satis perfectum venditorum & testium subscriptionem habeat, omniaque rite recteque in eo perfecta sint, nullumque robur sigilla addant: quod & per se
† perfectum, perfectione alia non indiget, quia 24
ea habet, quæ habere debet, *gloss. in l. 1. in princ. C. de arbitr.* nihil sigillorum defectus nocere videtur. Credendum igitur huic instrumento, donec contrarium probetur, *l. cum precibus. C. de probat.* vbi Doctores & contractus in eo relatus in dubio verus, non simulatus præsumendus. *Paris. consil. 84. numer. 16. volum. 2.* eique tanquam præcipuo totius negotii fundamento standum: non itaque curandæ sunt partium disceptationes, hinc inde in puncto exceptionis, contra instrumentum factæ, & contumacia postmodum suborta. Reus enim suam intentionem in instrumento fundatam habet, & exceptiones Actoris sponte sua corruunt. Nec audiendus Actor dicens, saltem in puncto contumaciæ, non vero in causa principali in 1. instantia pronunciatum: quia respon. licet hoc verum esset, quod tamen Reus negat, nihilominus tamen cum de causa principali & Actoris contra instrumentum exceptionibus Iudici satis constiterit, nec alias causæ conclusio sit de substantia processus. *Gail. 1. obs. 107. in pr.* nihil nec Actori, vtpote qui omnes suas exceptiones iam proposuerat; nec toti processui, qui etiam sine causæ conclusione consistere potest, & magis de consuetudine, quam substantia iudicii re-

quiritur. *Marant.p.4.dist.9.* causæ principalis decisio ab eo eiusdemque conclusione esse poterit, imo Reus potius quam Actor habet, de quo conqueri possit, quod Rei defensiones contra Actoris exceptiones contra instrumentum omissæ fuerint: idque eo magis, quod Rei partes
25 perhibeantur † esse fauorabiliores. Quod postea Actor colligit, ideo contractum irritum dici posse, quia Rei ante rem iudicatam Actori mille floren. transactionis ergo obtulerint, fragilis certe est coniectura: concessum est quippe super re dubia & litigiosa transigere. *l.1.ff.de transact.* & licet aliquando etiam quis certum ius habeat, cum tamen dubius sit litis euentus. *l.2.C.de transact.* ad redimendam rixam interdum quis transigere solet & potest: non insuper verisimile sit causæ iacturam ex negligentia procuratoris in Camera subortam, ex quo decisio causæ principalis ex instrumento venditionis & in prima instantia de iuctis petita fuit: nec etiam ad eneruandum verum titulum Rei iuuat Actorem, quod Reus petiit sibi iura pagi & molendini indicari ab Actoribus propter controuersiam quandam inter se & Episcopum de molendino subortam. Hæc enim cum difficilioris sint probationis ab antiquioribus possessoribus, à quibus fundum quis emit, petenda sunt. Ex quibus omnibus concluditur, Actoris intentionem non probatam, & proinde in prima instantia bene iudicatum, male appellatum, compensatis expensis propter iustam causam litigandi. *Gail.1.obs.152.* Porro quomodo Reo post latam sententiam iuramentum ad probandum instrumentum legitimum esse deferri possit, aut debeat, non video. Cum enim hoc iuramentū sit iudiciale: Iudex autem post-
26 eaquam semel † sententiam dixit Iudex esse desinat. *l.Iudex.55.ff.de re iudic.* & Reus ex sententia ius quæsitum habeat, nec Iudex Reo iuramentum deferre, nec illi inuito ius quæsitum auferri potest. *l. id quod nostrum. ff. de re iudic. l. & si post tres. ff. si quis caut.* Extrema quidem adhuc supersunt remedia restitutionis, puta aduersus sententiam reuisionis: quæ an petere consultum sit, superius deducta indicant. Cum enim illud non nisi legitime probata læsione, & quidem euidenti concedatur: nec Actores præter deducta iam aliud quicquam habeant, quo se præterius læsos esse demonstrent, *l.1. C. si aduersus rem iudic. vbi Doctores.* Reuisionis vero remedium plenum sit & periculi, & sumptuum auxilium, ideoque se illi temere quis committere non debet, &c.

Vota Dominorum Assessorum Cameræ in eadem causa.

D. B. Refer. Iurisdictio fundata, formalia iusta, mandata sufficientia, nullitates nullæ. Actum putat actione ex vendito & præscriptis verbis, &c. Actionem seu pactum retrouenditionis conatur probare Actor per testes, præsumptiones, per instrumentum & propriam confessionem aduersarii ad 4. articulum. *Bald. in l. in eum qui. ff. de in ius voc.* vbi vult, quod confes-
27 sio † facta in iudicio, habeat executionem paratam, sicut instrumentum guarentigiatum. & idem Bald. *in l.1 numer.22.C.de falsi.causa adiect.* dicit, quod in iudiciis id operetur verbum † *Cre-*
28 *do*, quod verbum præcise affirmatiuum, non dubitatiuum, &c. quæ scilicet iuncta videntur probare intentionem Actoris, &c.

An elisa? Testes deponere sine causæ scientia & sine coniecturis. Testimonium † de auditu
29 non valet, nisi aliæ solemnitates accedant, &c. obstat Actori præscriptio, &c. confessionē Rei nō obstare, quia ex actis constat, eam esse erroneam. Concludit actione non probata frustra de elisione disputari.

D. W. quoad iurisdictionem, formalia & nullitates cum Refer. actum, vel ex vendito, vel ex præscriptis verbis. neutrum horum probatum. Quid si pignoratitia detur: Et concludit, quod sic: veritatem potius, quàm subtilitatem in consistorio Principis spectandam. Testes deponunt de auditu tantum alieno, vtrum probent? Arbitrio iudicis relinqui quantum tempus dicatur antiquum. *Menoch.de arbitr.iud.quæst.2.cas.3. numer.2.* Deficiunt & alia requisita: quia singuli testes audiuerunt à diuersis. *Dec.cons.321. in fin. Grauet.de antiq.tempor.part.1.§.vltim.num.12. Gabriel.de test. concluf.3.num.13. Paris.consil.23.num.157. cum seqq. lib.1.* Confessionem Rei ad 4. articulum nihil patrocinari Actori, cum ex actis, præsertim articulis defensionalibus manifeste errorem esse appareat, idem etiam apparet ex instrumento venditionis recognito. concludit, actionem non probatam. Pronunciandum per priores Iudices bene iudicatum, male appellatum, compensatis expensis huius instantiæ, propter qualemcunque coadunatorum testium depositionem, & erroneæ responsionis in diligentiam.

D. A. obstare Actori transsumptiones productas & recognitas, etiamsi per Actorem aliquid probatum esset.

D.D.H.M.D.& D.H. cum referente.

Sententia † publicata 28. April. Anno 91. 39

Bene iudicatum, male appellatū, cum compensatis expensis.

VOTVM XXIII.

In causa D. C. P. ab H. contra D.S.Æ.M.

SVMMARIA.

1 *Constitutio pignorationis cur introducta: & inter quas personas valeat. num.2.*

3 Pigno-

3 Pignorationes, quæ & repressaliæ dicuntur, omni iure prohibitæ sunt, & cur.
4 Iudex quando à præcepto inchoare debeat.
5 Citatione quando generaliter opus non sit.
6 Contestatio litis quando omitti possit : & an in iudiciis summariis ea requiratur. numero 7.
8 Differentia inter processum ordinarium & summarium quæ.
9 Processus pignorationis an quid commune habeat cum processu legis diffamari : & in quibus differant inter se. nu. 10.
11 Ius venandi in sylua A W. an Actori, an vero Reo competat.
12 Quæ actio in hoc casu competat.
13 Interdictum vti possidetis pro quibus competat.
14 Exceptio est actionis exclusio : & vbi exceptio datur, actionem præcessisse necesse est. numero 15.
16 Non entis nullæ sunt qualitates.
17 Priuatio habitum præsupponit.
18 Reus excipiendo Actor fit : & quomodo illa regula intelligenda. num. 19.
20 Relatum an referenti inesse censeatur cum omnibus suis qualitatibus.
21 Testis per verbum iuris deponere non debet, & cur.
22 Testis vnicus quando plenam fidem faciat.
23 Notitia plena per visum & auditum habetur, & cur.
24 Sensus circa proprium obiectum non decipitur, & cur.
25 Testimonium quoque valet de eo, quod quis in puerili ætate, doli tamen capace, vidit.
26 Impubes testimonium ferre nequit.
27 Quodnam tempus annorum dicatur antiquum. num. 43.
28 Possessio titulata fortior est possessione non titulata.
29 Proprietas possessionem ad se trahit, vt dominium sequatur.
30 Quælibet res libera esse præsumitur, & cur.
31 Duo eandem rem in solidum possidere non possunt. num. 34. 75.
32 Quando de proprietate constat, an tunc executio in possessione omitti possit.
33 Elisio siue defensio comitis in quibus consistat.
35 Duæ possidendo qualitates contrariæ in eadem possessionis substantia concurrere nequeunt.
36 Sententia semper debet esse certa, nec de re incerta ferri potest.
37 Iudicium sortis non in quæstione facti, sed iuris locum habet.
38 Possessio facti est, & non iuris.
39 In interdicto retinendæ possessionis, quando vterq; realiter & ciuiliter se insolidum possidere contendit & probat, antiquiorem possessionem probans obtinere debet.
40 Possessio secunda præsumitur clandestina & iniusta.
41 Vterque Actor & Reus si æqualiter probat, nec de antiquiore alterutrius possessione constat, tunc si vnus titulum suæ possessionis probat, alter non pro titulum probante pronunciari debet.
42 Titulo non probato, nec antiquiore possessione, & sic in dubio in fauorem Rei tanquam fauorabilioris, est pronunciandum. nume. 57. & quando hæc regula valeat. num. 58.
44 Testimonium de auditu, credulitate & fama valet de tempore 100. ann.
45 Directa probatio possessionis 100. ann. haberi non potest, & cur.
46 Nullus testis de tempore 100. annorum causam reddere potest per sensum corporis, sed bene præsumpta probatio per famam & auditum, quæ in antiquis multum operatur.
47 Possessio immemorialis aliter, quam per senes probari nequit.
48 Ignorantia in notoriis manifeste patentibus inducinon potest.
49 Cui signum competit, eidem quoque signatum competere necesse est.
50 Eius sunt animalia, cuius sunt signa, quibus signata sunt.
51 Possessio, cuius initii memoria non extat, vim tituli concessionis & priuilegii habet.
52 Exemplum sine originali regulariter non probat, & cur.
53 Testes de facto, & non de iure deponere debent, secus in factis antiquis. numero 54.
55 Dominium sola quoque fama in antiquis plene probari potest.
56 In interdicto vti possidetis is obtinet, qui de antiquiore possessione respondit absque alio titulo, etiamsi aduersarius iuniorem possessionem cum titulo habeat.
59 Actore non probante Reus absolui debet.
60 Qui semel possedit, is semper possidere præsumitur.
61 Extremitatibus probatis, possessio medii quoque temporis probata censetur.
62 Argumentum ab Etymologia vocabuli in iure firmissimum est.
63 Scientia propter vicinitatem an præsumi possit.
64 Vicinus facta vicini scire præsumitur.
65 Subditus an pro domino suo testificari possit, & quando non. num. 66.
67 Testes probanda possessione in certi temporis, si vnus de maiore tempore, alter de minore deponat, in minori concordes esse dicuntur.
68 Summæ maiori minor inest.
69 Testibus duobus in specie deponentibus magis creditur, quam pluribus in genere.

70 *Generi per speciem derogari potest.*
71 *Testibus duobus affirmãtibus magis creditur, quam mille negantibus.*
72 *Separata sunt in iure, habere merum imperium, aut omnimodam iurisdictionem, & habere ius venandi.*
73 *Merum imperium an præscriptione acquiri possit.*
74 *Iurisdictio sine territorio, & territorium sine iurisdictione esse potest.*
76 *Diuisio exceptionum quæ & quotuplex.*
77 *Exceptiones subornatæ quæ.*
78 *Iurisdictionis diuersæ sunt species.*
79 *Res diuisæ sunt & dicuntur res duæ.*
80 *Seruitus alieno prædio imponi vel præscriptione acquiri potest.*
81 *Exceptio iuris tertii opponi non potest per eum, qui hoc ius non habet.*
82 *Præsumptio iuris communis quando cessare dicatur.*
83 *Possessio antiquior iuniori cum titulo præfertur.*
84 *Præscriptio centum annorum an in seruitutibus discontinuam causam habentibus requiratur.*
85 *Scientia & patientia an in seruitutibus præscribendis requiratur.*
86 *Bona fides probari potest etiam ex titulo qualicunque.*
87 *Pronunciatio quomodo in interdicto retinendæ possessionis pronuncietur.*
88 *Causam litigandi iustam quando quis habere dicatur.*
89 *Sententia definitiua.*

Votum D. M.

COnstat pignorationis processum bipartitum esse, duoque membra continere, vnum mandati, alterum citationis. In puncto mandati, ante omnia docendum in primo termino de paritione, alias ad pœnam comminationis proceditur, quia huiusmodi mandata nullam habent clausulam iustificatoriam, eo,
1 quod constitutio pignorationis † ad conseruandam pacem publicam introducta sit, atque
2 inter personas † Imperio immediate subiectas locum tantum habeat, quæ pacem publicam collectis hominibus armata manu offendere & turbare possint. Et alias huiusmodi pignorationes †
3 (quas & repressalias vocamus) omni iure prohibita sint, *authent. vt non fiunt pignor. authent. vt nulli iudicum, & cap. vnico. §. quia vero. extr. de iniur. & tot. tit. C. vt null ex vic. pro alio vican. debi. cons.*
4 Quo casu traditum est, Iudicem † à præcepto inchoare & incipere posse, *Alexan. & Doctores in l. de pupillo. §. meminisse. ff. de noui operis nunc. Doctores. in l. nec quicquam. §. vbi decretum. ff. de offic. procons. Ang. in §. curare. num. 10. Institut. de act. Hippol. singul. 30. per tot. Mar. par. 6. tit. de citat. numero 5.* Generaliter enim citatione opus † non est, 5
quando aduersarius præsens actum impedire, aut contradicere non posset, *text. singul. in l. 4. §. illud. de fideicommiss. lib. ordin. part. 2. tit. 23. & Doctores. vbi sup.* Et quoniam in casu nostro in hoc puncto mandati propter oblationem Archiepiscopi, & rusticorum contradictionem atque manifestam contumaciam, vti ex instrumento paritionis & protestationis *numer. 3.* videre est, sufficienter paritum sit, & alias in sententia huius puncti facienda mentio, videlicet an rustici teneantur se iterum sistere vel non? diutius hic non morabor, sed ad punctum citationis, in quo cardo principalis vertitur, descendam, & ad maiorem euidentiam causæ principalis, quædam tam in iure quam in facto præmittenda sunt.

Primo iudicium pignorationis summarium, adeoque in eo celeriter procedendum esse, quemadmodum ex verbis constitutionis sub finem colligitur, ibi, auff das aller schleunigst/ ex quo infero, in hoc processu † litis contesta- 6
tionem omitti posse, quæ etiam in casu nostro omissa est, *per text. in clem. sæpe. de verbor. significat. Soc. in capit. quoniam frequenter. nume. 26. in 18. fallent. vt lite non contest. Bart. ad reprimendum. in verb. & figura. num. 10.*

Quanquam alias in iudiciis summariis † li- 7
tis contestatio regulariter requiratur, vt notat Bartol. vbi sup. *in verb. summarie. num. 2. per text. in l. tigni appellatione. §. si quis non posset. & §. idem scribit. ff. ad exhib.* & in Camera inter processum † 8
ordinarium & summarium nulla sit differentia, nisi ratione dilationum. Secundo præmitto, hanc constitutionem pignorationis in interdicto retinendæ possessionis potissimum obtinere, cum vnus possidet, alter turbat, vel quando alteruter se magis possidere contendit. vtroque enim casu hoc interdictum locum habet. *l. 1. §. hoc interdictum locum. l. si duo. §. cum inquilinus. ff. vti possid. l. vnic. C. eod. gloss. in capit. licet causam. de probat. in verb. vti possidetis. Fab. in §. retinendæ. num. 11. Institut. de interdict. Angel. in §. quadrupli. nu. 49. Institut. de action.*

Tertio præmitto citatum siue pignorantem in termino citationis comparere, & causas pignorationis deducere debere, alias pignoratum siue impetrantem processus ad impositionem perpetui silentii vel præclusionem viæ procedere, & Iudicem terminum sub tali comminatione euentualiter vel finaliter præfigere posse, per text. *in l. Titia. ff. de accusat. Bartol. ibid. num. 12. & 8. text. in l. si ea. C. de iis qui accusare non poss. & bonus text. in l. si eo tempore. C. de remiss. pign. Dd. in l. vnic. C. vt nemo inuit. Fab. in d. §. retinendæ. num. 35.* Ex quo illud conficitur, hunc processum † 9
pignorationis aliquid commune habere cum processu *l. dissamari. C. de ingen. manum.* nam pignoratus in puncto citationis Rei, pignorãs vero siue citatus Actoris partes sustinere videtur.

Debet

Debet enim contra iuris communis dispositionem *in d.l vnic. C. vt nemo inuit. cum simil.* causas pignorationis, metu pœnæ perpetui silentii vel præclusionis via inuitus deducere & probare, quemadmodum in diffamationis processu receptum est, *Dd.in dict.leg.diffamari. Schurf consil.* 34.*numer.*5.*& consil.*75.*numer.*6.*cent.*1.*Afflict.decis.* 268 *num.*4.*Boer.decis.*25.*per tot.par.*2.*Bart.in dict.l. vnic. in princip. C. vt nem.inuit.* Quanquam alias iudicium vti possidetis, quando vterque ostendit se possidere duplex & reciprocum sit, ita vt illi, quibus illud competat, Actores & Rei sint, *tex.in d.l.si duo.*§.1.*& in d l.vnic.num.*6. Quod intelligendum est aptitudine, quia quilibet potest esse Actor vel Reus, antequam moueatur iudicium: sed postquam motum vel institutum est, tunc apparet, quis sit Actor vel Reus, &c. nam in huiusmodi duplicibus iudiciis Actoris vice fungitur, qui prior ad iudicium prouocat, *l.in tribus, l.qui prior. l. inter litigantes ff. de iudic.* ita declarant *d.l si duo. Bald.in d.l.vnic.nume.*6. *Ang.in* §.*tertia diuisio.nume.*1. *Instit. de interdict.* Et sane in hoc nostro casu plurimum momenti positum est in eo, quis Actoris vel Rei partes sustineat, vt infra patebit.

Quarto præmitto in hoc puncto citationis possessorium hic in Camera plenissime examinari & definiri debere, prout in pleno Senatu Anno 58. conclusum, & in resolutione Cameræ ad grauamina statuum: Anno 56. visitatoribus exhibita videre est. Et in eo differt à † processu *l. diffamari.* quia causa principalis ad Iudicem competentem remittitur, *ord.p.*2.*tit.*25.*in fin.*

Quinto & vltimo præmitto in facto nullam hic esse de finibus syluæ litigiosæ controuersiam: sed litem tantum agitari super iure venandi, vtrum tantum Comiti † competat ius venandi in ea nec ne? Et sic meo iudicio oculari demonstratione opus non esse, &c. His præmissis de quinque potissimum videndum. 1. de actione. 2. de probatione. 3. de elisione. 4. de sententia. 5. de expensis.

I. De actione.

Si Comitem tanquam impetrantem processus Actorem constituamus, dubium non est actum esse † vtili interdicto vti possidetis, vel actione in factum, quę in eius locum surrogatur, prout ex petitione Comitis, in articulis peremptorialibus videre est, per iura in secundo præmisso allegata: petit enim archiepiscopū compelli ad cessandum, desistendum ab omni molestatione, ex quibus verbis elicitur hoc possessorium. Bart. *in l.*1.§.*interdictum, ff. vti poss. Spec. in tit.de caus.poss.& proprie.*§.1.*num.*6. *Eleganter Alex. consil.*88.*volum.*5.*& Dec.consi.*663.*per tot.* Si vero Archiepiscopum in puncto citationis Actorem faciamus per ea, quæ in tertio præmisso dicta, & mox in sequenti membro dicentur, iam ex petitione ipsius in articulis causalibus perspicuum erit, actum esse quasi petitorio iudicio, nimirum actione negatoria, per text. *in l.si quis diuturno.*§.*fin.ff.si seru.vind. gl. in l. apud Trebatium.* §. *idem Trebatius. in verb.non est. ff. de aqua plu. arc.*§.*æque. Instit. de act. Dd.communiter ibidem.& l.si priusquam. ff. de noui operis nuntiatione.* quo pertinet doctrina Zas. *in d.*§.*æque.num.* 24.*& lib.*1.*sing. intell.cap.*11. *Item consil.*6.*num.*3[illegible]. *volum.* 2. vbi hoc ius venandi expresse inter seruitutes reales seu innominatas connumerat, & confessoriam vel negatoriam competere dicit, &c.

Sed quoniam in iure prætensi processus principaliter super constitutione obtenti sunt, & illa constitutio ex S C. & resolutione Cameræ de solo interdicto retinendæ possessionis intelligatur, vt in secundo præmisso dicto putarem actum esse condictione ex lege, iuxta *l.* 1. *& l.fin.ff. de constit. princ. & tot.tit.ff.& C. de condict. ex l.vbi Bartol. & communiter Dd.* vel vtili interdicto vti possidetis ex d.constitu. pignorationis. quod quidem interdictum † vtile competit pro seruitutibus & aliis iuribus incorporalibus, quæ quasi possidentur, si quis in iis turbetur aut impediatur, *per tex. in l.fin.ff.vti possid.tex.in l.sicuti.*§. *Aristo. in fin ff.si seru. vind. text.in l.quoties.* 2.*de seru. general.glos.ibid.in verb.veluti.& gl.in c.licet causam. de probat.& gl.in d.l.vnic.in verb.fundum. & in verb. prohibet. C. vti possid. Bal ibid.nu.*5.7. *&* 12. *Bar.in d. l.*1.*nu.*4.*ff.eod.* Quanquam hæc à communi sententia Dd. locum tantum habeat in seruitutibus continuam causam habentibus, non autem in discōtinuis, eo quod in hoc interdicto præsens possessio probanda sit, *dict.*§.*retinendæ.&* §. *hodie. Instit.de interd.Bar. & Dd.vt sup.* quæ præsens possessio in seruitutibus discontinuis non potest tam facile probari. Vnde earum nomine comparatum est aliud interdictum possessorium, videlicet de itinere actuque priuato, *l.* 1.*ff. de itin. actuque priu.* sed Fab. *in d.*§.*retinendæ.nu.*23.*circa fi.* putat vtile interdictū vti possidetis ex quadam æquitate ad seruitutes etiam discontinuas extendi posse. Omissa longiori disputatione concludo categorice, actum esse ex constitutione pignorationis contra modum procedendi tam in puncto mandati, quam citationis præscriptum, vt initio dixi, & petitionem Archiepiscopi beneficio clausulæ salutaris ad possessorium iudicium restringendam, per ea quæ eleganter notant Ang. & Ias. *in* §. *omnium. Instit.de act.& Felin. in capit. licet Heli. de simon. Panormi.in* §. *dilectus. nume.*52.*de ordin. cognit.& ibidem communiter Canonistæ.*

II. An probata.

Ego in hoc processu pignorationis Archiepiscopum Actorem in effectu constituo per ea, quæ supra in 3. præmisso dicta sunt. Debet e-

nim ius pignorandi tanquam fundamentum intentionis suæ probare, *l. qui accusare. l. fin. C. de edend.* Et exceptiones siue defensiones pignorato tanquam Reo competunt. Exceptio autem
14 est † actionis exclusio, *l. 1. ff. de except. c. 2. extr. eod. Panorm. in capit. 1. num. 5. de ord. cognit.* Ergo vbi da-
15 tur † exceptio, necesse est actionem præcedere, quia frustra tollitur, quod non est in esse pro-
16 ductum, cum non entis † nullæ sint qualitates:
17 & priuatio † præsupponat habitum per vulgaria. Nec obstat, quod pignoratus prior prouocat ad iudicium, & sic in istis duplicibus omnibus partes Actoris sustinere videatur, per iura in tertio præmisso allegata. Quia singulari constitutionis beneficio aliter constitutum & receptum est, quod scilicet pignorans causas articulatas deducere, & per consequens agere teneatur. Præterea non obstat, quod Reus
18 † excipiendo Actor fiat, *dict. leg. 1. ff. de except. l. in exceptionibus. ff. de probat. l. verbum oportebit. §. actionis. ff. de verbor. significat.* Quia regula illa intelli-
19 genda est † de probatione exceptionis. Nam quemadmodum Actor debet probare suam actionem, ita Reus si elidere nolit, intentionem Actoris, suam exceptionem. Hinc est, quod eleganter tradidit Barto. *in capit. fin. numer. 12. de confess.* quod sicut libellus dicitur ex parte Actoris, ita exceptio dicitur libellus ex parte Rei, *per dict. leg. 1. de except.* Quoniam igitur Archiepiscopus Actoris partibus in hoc processu fungitur in primis de ipsius iure videndum est. Nihil hic dicam breuitatis causa de requisitis huius actionis vel interdicti vti possidetis, aut actionis negatoriæ, quia notissima sunt ex Rofredo & aliis in locis ordinariis. Deducitur autem hoc ius Archiepiscopi partim in 3. 4. 5. 6. & 7. articulis causalibus, videlicet ipsi soli hoc ius venandi in articulata sylua competere. Et quamuis vnico verbo concludere possem, possessionem ex parte Archiepiscopi per testes & iuris præsumptionem sufficienter probatam, referendo me ad acta probatoria, ita quod relatum
20 † censeatur inesse referenti cum omnibus suis qualitatibus. *l. Theopompus. ff. de dot. præleg. l. institutio talig. ff. de condit. instit. l. si ita scripsero. ff. de condit. & demonstrat. l. asse toto. ff. de hered. instit. Dec. in consil. 539. numer. 9. & consil. 687. nume. 3. Roma. consil. 460. numer. 4.* tamen quia causa est magni præiudicii, adeoque in facto, ex quo ius oritur propter pugnantes testium depositiones dubia existit, ideo diligentius singulorum dicta examinanda, & accurate ponderanda sunt, alias huiusmodi repetitio testium odiosa, & in recessibus visitationum expresse quoque prohibita est. Ex parte Archiepiscopi decem testes producuntur, quorum 6. optime pro eo deponunt, videlicet 3. 6. 7. 8. 9. & 10. nam tertius testis 74. annorum ad 3. 4. artic. & eorum interrogat. deponit, quamdiu meminit, hab M. allein gejagt / absque contradict. bey fünffzig Jahrn / vidit, & interfuit venationi. Item sextus testis 60. annor. ad eosd. articulos cum interrogationibus, habs von Alten nie anderst gehört / vnd selbst anderst gesehen / & septimus testis 52. annorum dicit eos dictos articulos veros, quam diu meminit, vnnd sonst niemand anders / nunquam aliter audiuit; similiter octauus testis 60. annorum ad 4. artic. non vidit alium, quam M. venari; præterea nonus testis 80. annorum ad eundem articulum deponit, se vidisse M. quam diu meminit, in dicta sylua venari; postremo decimus & vltimus testis 60. annorum ad eundem articulum dicit, quam diu meminit, hab M. allein gejagt / &c.

Quibus accedunt testes Comitis, videlicet 7. 8. 9. 10. 14. 15. 17. 19. & 20. Nam septimus testis 64. annorum ad septimum articulum peremptorialem deponit, quod Comites neben den M. allwegen gejagt. Item octauus testis 50. annorum, ad 7. 8. & 14. articulos elisiuos dicit, quam diu meminit, haben beyde / ein theil vmb den andern gejagt. Nonus testis 47. annorum ad 7. inter. 8. & 9. articulum deponit se audiuisse, daß die M. auch offt gejagt. Præterea 15. testis 76. annorum ad interrogationem 7. alt, & ad 14. articulum, je vnd sonderlich nach zerreissung der Hecken continue, vnnd dafür auch / aber selten. Ad eundem modum deponit 17. testis 60. annorum, Ja so lang jhme gedenckt / quando voluerint, haben M. auch gejagt / & adhuc absque contradictione, &c. Similiter deponit 19. testis 52. annorum, ad 7. inter. 7. art. quam diu meminit, haben die M. auch gejagt / absque contradictione. Postremo 20. testis ad 7. interrogat. 8. articul. post dirutum & demolitum septum, haben die M. ihres gefallens in A W. gejagt. Hi fere omnes optimam dicti sui causam scientiæ reddunt, videlicet, quod viderunt, audiuerunt, & interfuerunt venationi sæpe factæ, Comitibus semper contradictum, & sic concludenter probant possessionem Archiepiscopi, quia testis † non debet 21
per verbum iuris deponere, *l. stipulatio ista habere. §. hæc stipulatio. Bartol. ibidem numer. 2. de verbor. obligat. Decius consil. 524. numer. 3.* vbi dicunt, si rusticus interrogatus supra articulum, deponat aliquando possedisse & tenuisse, quod per hoc probetur possessio. Idque eo magis procedit, si attestetur de facto proprio absque suo interesse, quo casu etiam vnicus † testis facit ple- 22
nam fidem, secundum Castrens. *in l. quicunque. numer. 10. C. de seruis fugit. Decius consil. 56. nume. 4.* Nam plena notitia † habetur per visum & au- 23
ditum, quia sensus † non decipitur, circa pro- 24
prium obiectum, *l. solam. C. de testib. & ibidem Bal. in princ.*

Cum igitur hi testes de visu & facto proprio deponant, dubium non est, optime probatam esse possessionem Archiepiscopi,

adeo-

adeoque immemorialem, præsertim per tertium & 6. testes, secundum ea, quæ tradit Philip. Franc. *in capitul. 1. de præscript. libr. 6. numer. 15 cum sequ.* vbi definit ex Lapo ætatem testium, qui de immemoriali possessione deponunt, vt videlicet sint 54. annorum. ita vt scientiam & memoriam habeant de possessione 40. annor. Nam
25 certum est, testimonium † valere etiam de eo quod quis vidit in puerili ætate, doli tamen ca-
26 pace, licet alias impubes † testimonium ferre nequeat, per tex. *in l. 3. §. l. ex Iulia. ff. de testib. gl. notab. ibidem in verb. impubes. c. relatum. dist. 37. ibid. glo. in verb. pueritia. Alexand. consilio 88. numero 23. volumine 5. Specul. in §. 1. numero 35. de test.* Sed testes in præsenti casu plerunque eam ætatem excesserunt, & de longiori quam 40. annorum possessione deponunt. nam 3. testis vt supra d. de 50. annis, reliqui fere omnes vtriusque rotuli vno veluti ore de 40. vel 43. annis videlicet de sepimento deiecto deponunt. Nam hoc accidisse ante 43. vel circiter annos communiter atte-
27 stantur. Atque tale tempus † secundum quosdam antiquum dicitur, ita vt valeat testimonium ab eo tempore de auditu, de fama, de credulitate tanquam de facto antiquo, in quibus huiusmodi testimonia admittuntur, & plenam fidem faciunt, vt tenet Anton. de Butr. *in capit. veniens. 1. de test. Alexand. consilio 4. numero 12. volumin. 2. & consil. 187. numero 4. eodem vol. Gemin. in c. 1. de præscript. libr. 6.* Quibus accedit etiam titulus Archiepiscopi, quia notorium & in confesso est, sylvam litigiosam esse in ipsius territorio, licet
28 *proprietas* sit Abbatis S. sed titulata possessio † fortior est possessione non titulata, per text. *in d. capitu. licet causam. Bald. in d. l. 1. numero 10. & in l. qui accusare. numero 4. C. de edend. Fab. in d. §. retinendæ. numero 20. Dec. consilio 56. Bart. in d. l. si duo. num. 4. in fin. gloss. in capitu. cum dilectus. de causa possess. & prop. in verb. præualere.* dicens quod semper pro-
29 prietas † tanquam dignior trahat ad se possessionem, vt sequatur dominium, quia iustior est petitio proprietatis. *l. bona fides. ff. de possess.* & in hoc interdicto data paritate probationum is obtinere debet, qui de dominio quoque probauit. *d. c. licet causam. Felin. ibid. numero 33. & communiter Canonist. Bald. in l. ordinarii. numero 10. Cod. de rei vind. Idem in l. post sententiam. numero 4. C. de sentent. & interl. omnium iudic. Ferrar. in libel. pro turb. possess. in verb. cessandum. Paris. consilio 107. numero 3. volumine 1.* ex quibus constat, Archiepiscopi intentionem etiam de iure communi ex præsumptione libertatis fundatam esse, quod quælibet
30 res † præsumatur esse libera. *l. altius. C. de seruit.*
31 & duo eandem † rem in solidum possidere nequeant. *text. in l. 3. §. ex contrario. ff. de acquir. possess. & ibidem gloss. magna, & communiter Doctor. text. in l. duo. ff. de precario. Dyn. ad longum in c. sine possessione. de reg. iur. in 6.* Agens autem contra eum qui est fundatus de iure communi, debet in hoc interdicto succumbere. Quia quando de proprietate † constat, tunc executio in possessione fieri 32
non debet. *d. c. cum dilectus. ita Fab. in d. §. retinendæ. numero 29.* vbi hoc exemplo declarat, vt si quis dicat, se habere iurisdictionem intra fines territorii alicuius Episcopi, Comitis, vel Baronis, &c. Quare ex supra dictis concludo Archiepiscopum non solum possessionem iuris venandi, sed etiam titulum & per consequens ius pignorandi sufficienter probasse, &c.

III. *An Elisa.*

Defensio siue elisio † Comitis consistit in 33
3. 4. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. & 18. articulis peremptorialibus: quod scil. den Wildbahn in triquercu ab Imperio in feudum recognoscat, quod silua litigiosa pertineat ad Wildbahn triquereus, quod in quieta possessione iuris venandi in dict. sylua ab immemoriali tempore fuerit atque adhuc sit. hos articulos omnes plerunque testes veros dicunt, quam diu meminerunt, absque contradictione, excepta præsenti turbatione, cum optima causæ scientia, quia interfuerunt, viderunt, & ita à maioribus audiuerunt, &c. Et sic quasi ex diametro contra testes Archiepiscopi deponunt: Itaque hic quoque singulorum testium dicta diligenter examinanda sunt, vt scire possimus, vter alteri præferendus. Quantum igitur ad primum & secundum testes Comitis attinet, licet illi adhuc iuuenes sint 30. & 40. annorum, tamen ad 4. & 18. articulum deponunt, se audiuisse à senibus daß es allwegen also gehalten worden/ 3. testis 56. annorum ad 3. 4. & 13. articulum dicit, se à senibus audiuisse, quod Comites ius venandi ibi loci von alters hergebracht ꝛc. 4. testis. 70. annorum optime & fortissime deponit, ad 1. articul. dicens, er hab in die 50. Jahr helffen jagen vnd Hundt geführt. Idem ad 4. 5. 7. 8. & 11. articulum audiuit a senibus, & nunquam aliter meminit absque contradictione. Idem ad 15. artic. hab vmb 44. Jar ein Hecken helffen zerreissen mandato Comitum die M. geschlagen/ ꝛc. Vidit auum & parentem Comitis & ipsum quoque Comitem in d. sylua venari. 5. testis 64. ann. ad 4. & 5. articul. deponit de 51. Jahr. & audiuit von seiner Anfrauwen / quod Comites von den S. Forst vque A. ad pontem gejagt. Nam ad 7. articul. & 2. inter. 8. articu. deponit, articulos veros quandiu meminit, vidit Comitis patrem & auum venari in sylua litigiosa, hab helffen jagen/ ꝛc. 7. testis 64. annorum ad 4. articul. hab innhalt deß Artickuls von den Alten wol vor 40. Jaren gehört/ & ad 3. inter. deponit de actu possessorio ante annos 35. quod M. per Comitis patrem abgetrieben worden: 10. testis 80. annor. ad 4. 7. 8. 9. & 14. art. dicit articulos veros quam diu meminit absque contradictione, sæpius venationi ante 50. annos interfuit, vidit, & ita à parentibus suis audiuit, sepem dirutam ante 40. annos quã Comites darfür vltra hominum memoriam in

dicta sylua gehabt.13.testis 60.annor.ad 7.& 10. articul.deponit articulos veros, er sey in die 50. Jahr zum jagen gebraucht / absq; contradictione.14.test.57.annor.ad 4.artic.ait verum, quam diu meminit, hab auff die 46.Jar helffen jagen/ & audiuit etiam à parentibus Comites venatos fuisse.Item 15.test.76.annor.ad 4.articul.audiuit à parentibus suis prout in articu.hab vber die 60.Jahr helffen jagen/præsentibus Comitis patre & auo.Idem ad 7.8.& 9.articul.veros quam diu meminit vber 60.Jahr/quia vidit, interfuit venationi, & à parentibus suis ita semper audiuit.Idem ad 15.articu.refert actum possessorium pro Comite.Item 16.test.52.ann.ad 4.articul.audiuit à parentibus, prout in articulo.hab vber die 40.Jahr Hundt geführt/ꝛc.& 17.test.60.anno. ad eundem articul. hab 46. Jahr helffen jagen. Postremo 20.test.46.ann.ad 4.articulum deponit, daß er biß in die 50.Jahr gejagt. Idē ad 7.art. deponit articul.verum, quamdiu meminit, quia vidit & interfuit; Audiuit præterea à patre suo (welcher vber 30. Jahr Comitum Forster gewesen) daß Comites bey desselben Zeit vnnd darvor auch also gehabt vnd hergebracht haben sollen.

Iam & Archiepiscopi testes his coniungantur.nam 1.test.60.annor.ad 5.articul. dicit, se vidisse ante 30. annos Comitum familiam mehr dann einmal in sylua litigiosa jagen / Idem ad 4. interrogator. 5. articul. habē ante 40. Jahren zu S.gedienet/vnd also gesehen / daß auff anzeigen deß Hambergers der S. Viehe desselben Tags/ so Comites in articulata sylua gejagt / an ein ander ort getrieben sey.Item 9.test.80.an.ad 4.arti. deponit Comites etiam venatos; Idem ad 4. interrogator.6.articul.vnd gedencke jhme/sey doch sehr lang / daß die H. etliche M. Vnderthanen herē in A.W.verglubt. Postremo 10. test.60.an. ad 1.inter.6.articul.dicit,ab eo tempore,quo der Hag vmbgerissen/hab man allweg den H.das jagen darinn gewehrt. Ergo ante illud tempus quiete venati sunt,&c.

Reliqua quæ ad probationem articulorum peremptorialium pertinent, breuitatis gratia omitto, referendo me ad singulorum testium dicta. Ex istis ergo euidentissime apparet, Comitem suam quoque possessionem sufficientissime probasse.de qua infra tamen latius. In hac igitur pugnantium æqualitate probationum quid tandem concludendum, statuendum aut pronunciandum, cum de pleno possessorio vti in 4.præmisso dictum est,adeoque de re magni momenti & inter magnas partes agatur,accurate animaduertendum erit.nam ex diametro vtriusque rotuli testes contraria deponunt,illi affirmant, hi negant,&c.

Quod ad ius commune attinet, si interdicto retinendæ possessionis, quando videlicet vterque contendit se possidere in solidum, æqualitas probationis adsit, gl.& Dd. vtriusq; fori mirifice variant.

Quidam volunt in hac paritate probationum Iudicem simpliciter pronunciare debere,vti possideris,& possideatis,& sic neutrum vincere.*Spec. in titul.de petit. & poss. §.1. numer.32. gloss.in d.l.1.C.vti possid.Bald.& Doctor.ibidem.Bart. in d.l.si duo.nume.4.in fin.ff.eodem.gloss. & Canonist. in d.c.licet causam.de probat.* Sed hæc opinio communiter reprobatur, eo quod duo in solidum † 34
eandem rem eadem specie possessionis possidere non possunt.*Dyn.in d.c.sine possessione. circa medium.*dicens:quod duæ possidendo † qualitates 35
contrariæ in eadem substantia possessionis concurrere non possint,&c.

Alii nihil pronunciandum, sed supersedendum putant, eo quod sententia debeat † esse 36
certa.*§.curare.Institut. de act.l.fin. C.de sententiis ex breui.recit.* Sed de re incerta non potest ferri certa sententia.*gloss.& Doctor. in loco allegat.* & ita Specul. concludit,*d.§.1.numer.*32. quo pertinet doctrina Baldi *in l.præses. C. de sententiis & interl. num.*1.dicentis, quod Iudex quando quæstio est de finibus inter duas ciuitates, & testes reddunt rem ita dubiam, quod dici non possit, pronunciare debeat, *Eatis cum Deo, vnus vestrum mendacium dixit, nescio quis.* allegat ad hoc *l.2.§. fin. ff.de iureiur.* Nonnulli in hac paritate probationum diuidendam possessionem, & vtrique eam pro parte adiudicandam censent, maxime si hoc à parte postulatum sit: in qua sententia Bartol.est *in d.l.si duo.numer.5.per illum text. & l. fin.eodem text.in l.si paterfamil.in fin.ff.de hæredib.instit.l.si pluribus ff.de leg.1. quem sequitur Salicet.in d.l.vnic.& Boer.decis.239.part.2.&c.* Similiter Fab. in effectu *in dict.§.retinendæ.num.*30.dicens:multa exempla occurrere posse,in quibus Iudex pro qualibet partium iudicare debeat,&c. Et ipse ibidem duo exempla ponit: vnum quasi in terminis nostris. ponamus inquit, quod ego habeo vsum & expletum in vno nemore. Non dubium quin possit pronunciari pro vtroque & inhiberi, ne alter alterum impediat,& si concurramus, Iudex ex officio debet interuenire & ordinare, quomodo vtamur. per *d.l.si duo. & d.l.quoties.ff.de vsufruct.l.significaui. § fin ff.de leg.* 1.Et hanc opinionem Fab. æquissimam esse puto, sed tamen non ita in iure fundatam, quod etiam Bald. animaduertit *in d.l.præses.* Vbi dicit opinionem Bart.procedere, quando possessiones non essent aduersatiuæ sed compatibiles, secus si testimonia se infringant, quia quilibet probat de possessione in solidum, vt in nostro casu. nam tunc opinionem Bartol. falsam esse asserit. Sunt qui litem in hac difficultate probationum sorte dirimendam esse existimant,*per text.in l.sed cum ambo.ff. de iudic.gloss.ibid. in verb.sorte.l.si qui.§.1.ff.famil.herciſc.l.si duob. Cod. communia de leg.Bald.in d.l.vnic.num.10 Fab.in d.§. retinendæ.num.29.in fin.Bartol.in d.l si duo. nume 5.* Sed communiter reprobatur hoc per omnes, vbi supra eo quod iudicium † sortis non habeat 37
locum

locum in quæstione facti, sed tantum in quæstione iuris, & nisi in casibus expressis. Possessio autem † facti est, non iuris, igitur sorte dirimi non debet lis, quæ super possessione agitetur. *l. duo sunt Titii. ff. de test tut. gl. in d. l. vnic. in verb. prohibebit. Fel. in d. c. licet causam. numer. 44. Barto. in d. l. si duo.* Breuiter quoad casum præsentem, vt ista æqualitas probationum, si qua est, ad inæqualitatem reducatur, & sententia feratur pro eo, qui pinguiora iura habet, tres facio conclusiones: Quarum prima est: In interdicto † retinendæ possessionis, quando vterque contendit se possidere in solidum naturaliter & ciuiliter, & vterque probat, vt in nostra hypothesi, is obtinere debet, qui melius & antiquiorem possessionem probauit. *text. in d. capi. licet causam. de probat. gloss. ibid. in verb. vti possidet. Panor. ibid. nu. 35. & Fel. late nu. 8. cum seq.* vbi plures ad hoc allegat *Bar. in d. l. si duo. num. 4. Soc. senior cons. 99. nume. 17. volum. 4. Dec. consil. 303. numer. 8. Bald. in d. l. ordinarii. C. de rei vind. & cons. 468. num. 8. p. 3.* vbi dicit, quando res est omnino dubia propter intricationem probationum & possessionum, atque mixturam actuum hinc inde, quod tunc ille vincere debeat, qui habeat antiquiorem possessionem, & ratio est secundum Dd. quod secunda † possessio præsumatur clandestina & iniusta. *l. si finita. §. vbi autem. ff. de dam. infect. Bald. in l. non ignorabit. C. ad exhibendum. & in l. si super. C. de præscr. long. temp. nu. 16. cir. fin.*

Secunda conclusio: Quando vterque æqualiter † probauit, nec constat de antiquiore possessione alterutrius, tunc si vnus probet titulum suæ possessionis, alter non, pronunciandum erit pro eo qui titulum probauit per text. *in c. licet causam. Bald. in d. l. vnic. numer. 10.* dicens: æqualitatem sic reduci ad inæqualitatem. idem *in d. l. qui accusare, numero 4.* vbi dicit, quod titulata possessio ideo præferatur, quia magis iustificatur per viam rationis. *Dd. in locis sup. in 2. memb. allegat.*

Tertia conclusio, non probato † titulo, nec etiam antiquiore possessione, tunc data paritate probationum in dubio in fauorem Rei, cuius partes fauorabiliores sunt, pronunciandum est. *l. fauorabiliores ff. de reg. iur. gloss. in l. in trib. ff. de iudic. Ang. in §. tertia diuisio. nu. 1. Institu. de interdict.* quod procedit, etiamsi probationes Actoris in aliquo excedant. *Dec. in d. l. fauorabiliores, in prin. Idem cons. 109. n. 1. Pan. in c. ex literis. n. 1. de probat.* vbi dicit illud bene notandum per gl. singularem *in c. clerici. in verb. aliqua. dist. 81.* Nunc igitur casu nostro videndum, vter antiquiorem possessionem probarit. nam ex superioribus constat vtrumq; possessionem sufficienter probasse. Et in hac diligens testium collatio facienda & temporis, tituli aliarumque circumstantiarum accurata ratio habenda est, iux. notat. Dd. *in c. nostra. de testib. l. ob carmen. ff. eod.* Atq; si hinc inde dicta testium recte probantur, collatione facta perspicuum erit Comitis testes in probatione antiquioris possessionis præponderare, & non solum numero, sed ætate, memoria & causa scientiæ antecellere.

Deponunt enim testes Comitis quinquagenarii 60. 70. 80. non solum Actorem, sed etiam eius parentem & auum in sylua litigiosa venatos fuisse absque contradictione non semel sed multoties, adeoque singulis annis pro ratione & voluntate Comitum, non clam, non vi, non precario vel iure familiaritatis, sed manifeste, palam, quiete, iure suo, scientibus & præsentibus subditis & venatoribus M. hoc ipsi non solum viderunt, ante 40. 50. & 60. annos, verum etiam à parentibus, à maioribus, à senibus ita audiuerunt. Et sic immemorialem possessionem optime probarunt, quæ non potest aliter, quam eo modo probari. per tex. *in l. 2. §. idem Labeo. ff. de aq. plu. arc. tex. in l. hoc vno. § ductus aquar. & ibidem glo. in verb. memoria. ff. de aqua quot. & acti.* gl. singularis ab omnibus approbata *in cap. 1. in verb. memoria. de præsc. lib. 6. pulchre Bald. in auth. quas actio. nu. 15. C. de sacros. Eccl. Late Grauet. in tr. de antiq. tem. p. 4. mihi fol. 205 §. materia ista.* Nam ex communi Dd. opinione præscriptio immemorialis non 40. sed 100. annor. curriculo circumscribitur. *Ias. in l. cum aliquis. nu. 7. C. de iur. deliberand.* vbi communem dicit Alex. & com. Dd. ibidem. Ias. *in repet. l. admonendi. n. 209. ff. de iureiur. Alex. cons. 6. nu. 7. vol. 1. idem con. 208. n. 11. cum seq. vol. 2.* vbi communem dicit Corn. *cons. 329. n. 37. vol. 1.* vbiq; dicunt antiquum † dici, quod excedit 100. annos. & de tali tempore valet † testimonium de auditu, de credulitate, de fama Dd. vbi supra, & *in d. c. 1. de præsc. 6.* quia directa probatio † possessionis centum annorum haberi non potest, cum nullus testis possit † causam reddere de tanto tempore per sensum corporis, sed bene præsumpta probatio per famam & auditum, qui in antiquis multum operatur. Ita Bal. *in auth. quas actiones. n. 5 per tex. in c. veniens. 2. de testib.* Grauet. & alii, vbi supra. Iam si ex parte Comitis testium dicta examinentur, constabit ipsos de longiori, quam centum annorum tempore deponere, quia immemorialis † possessio non potest aliter probari quam per senes (quorum nomine veniunt & qui 45. sunt annor. vt sup. dixi, & notant Canonistæ *in c. quoniam frequenter vt lite non contestata*, vbi Pan. *nu. 18.* hoc Iudicis arbitrio & recte relinquendum censet) qui ita viderunt sua memoria, & ita à maioribus suis audiuerunt, & nunquam aliter, per iura supra allegata & gloss. *in d. c. 1. de præscript. in 6.* Sed testes à Comite producti senes 50. 60. 70. & 80. annorum de visu, de facto proprio, de tempore 40. 50. & 60. annorum, de sua memoria, de auditu parentum, maiorum & senum quasi vnanimiter deponunt, & sic procul dubio antiquissimam 100. annorum possessionem sufficienter probant. Quo pertinet quoq; dispositio quorundam testium, de demolito

septo.

septo.videlicet 12.testis ad 3. interrogator. 4. articu. Item ad 14. 15. 17. & 18. articul. Actoris patrem vor 40. & 46. Jahren in dicta sylua habuisse ein alte Schweinhag / Item 10. testis 80. ann. ad 7. 8. & 9. artic. ante 40. ann. sepem dirutam esse, quam Comites ante, vltra hominum memoriam in sylua habuerint. similiter 4. testis ad 7. articul. & 15. test. 76. ann. ad 15. articul. quod Comites sepem illam diu ante deiectionem ibi loci habuerint, quæ omnia ad probandam antiquiorem possessionem diligenter ponderanda sunt. Nam si antiquum sepimentum ante deiectionem in sylua litigiosa habuerunt sciente & patiente M. (quia quæ publica etiam cum oculis exposita sunt, ignorari non possunt. Bart. Marant. latissime & communiter Doctor. *in l. is potest. ff. de acquir. hereditate. Paris. consilio vigesimotertio, numero 219. volumine primo*, vbi dicit, quod
48 in notoriis † manifeste patentibus & se omnibus offerentibus ignorantia induci non possit. *l. cum quædam. §. quod dicitur. 2. ff. d. tit.* Et hanc scientiam alio argumento mox ostendam) ex eo non solum euidens, sed & meo iudicio concludens argumentum sumitur, illos tunc temporis in possessione quieta iuris venandi fuisse. nam huiusmodi sepes non ad alium quam venationis vsum parantur, quemadmodum in simili deducit & comprobat Zas. *de domo venatoria dicto consilio sexto, numero decimoquinto, volumine secundo,*
49 per regulam: Cui signum † competit, ei & signatum competere. *l. Stichma ea. C. de Fabric. libr.*
50 11. *Bart. ibidem per tot.* vbi concludit, eius esse † animalia, cuius sunt signa, quibus signata sunt per illum tex. ex quibus concludunt, Comitem possessionem immemorialem sufficientissime probasse, & nos in terminis primæ conclusionis versari. Sed ad confirmationem prædictorum etiam de titulo Comitis videndum, cum Archiepiscopus habeat ius commune, & præsumptionem libertatis pro se, vt supra deductum
51 est. Et quamuis possessio † cuius initii memoria non extat, habeat vim tituli concessionis & priuilegii ita, vt non sit necesse titulum probare. *text. in l. 1. §. fin. ff. de aqu. plu. arc. & ibidem gloss. in verb. interdictum. text. in d. l. hoc iure. §. ductus aquarum. capit. 1. de præscript. in 6. Dyn. in c. possessor. de reg. iur. in 6. vers. transcursus. Afflict. pulchre in c. si quis per 30. numero 2. cum sequent. si de feud. fuer. controu. int. dom. Felin. in c. si diligenti. numero vndecimo, de præscript. Alexand. consilio 24. numero 14. cum sequent. volumine quinto, cum multis allegat. ibid. Roman. consilio 166. numero octauo, Paris. consilio 107. numero 39. volum. 1.* tamen in nostro casu ad hanc antiquissimam possessionem quoque accedit tituli probatio, qui quidem titulus probatur ex transumpto deß Weißthumbs / cuius originale est de dato 1338. in quo describuntur fines deß Wildtbahns in triquercu, & sylua nostra litigiosa, tanquam pertinens sub eo iure venandi comprehenditur. Nam inter cæteros fines & limites expresse fit mentio pagi S. qui etiam inter fines dicti Wildtbahns connumeratur. Præterea quod ius venandi in D. E. extendat se non solum vsque ad d. pagum S. cui sylua litigiosa vicina & proxima est, verum etiam ad A. mitten auff die Bruck an das Creutz / sed quoniam non originale sed tantum transumptum coram commissario editum est. dubitari potest, vtrum d. transumptum fidem faciat contra tertium non citatum ad videndum transumi. Regulariter enim exemplar † non probat sine originali, nisi pars 52
aduersa legitime citata sit, quam negotium concernit. *authent. si quis in aliquo. C. de edend. gloss. ibid. in verb. exemplaria. & Barto numero quarto, Ias. num. 2, & communiter Doctor. l. 2. ff. de fide instrum. text. in capitulo primo, & c. fin. extr. eod. & ibid. Canonist. l. Pomponius scribit ff. fam. ercisc. Rota decis. 1. circa fin. de fid. instr. in nouis.* Archiepiscopus in præsenti quidem citatus est ad videndum transumi ipsum transumptum, sed non ipsum originale, vt patet in actis probatoriis *volumine* 20. & 32. hac tamen dubitandi ratione non obstante putarem, exemplum in nostra hypothesi, & quantum ad colorandum possessorium attinet, fidem facere, 1. propter excellentiam personæ eius, qui exemplum conscribi curauit, puta comitis P. à S. per gloss. *in d. c. fin. de fid. instr. vers. publicam.* 2. propter sigillum Comitis transumpto appensum, quod tanquam Authenticum, robur & authoritatem præstat scripturæ *c. 2. de fide instrum. Panormit. ibid. numero quarto, Innocentius numero tertio, Fel. numer. 37. in fin. c. cum dilectus. eod. Panorm. ibid numero tertio, Fel. in c. post cessionem. numero 17. de probat.* Tertio propter Maiestatem Imperatoriam Car. V. qui in confirmatione in actis fol. 55. mihi transumpti, quod coram commissario exhibitum est, mentionem facit, & fidem adhibet & confessionem, atque iudicium Imperat. Ludouici confirmat: Imo publicam authoritatem d. transumpto tribuit, vt in confirmatione videre est. Si igitur Imp. fidem habet huic exemplo, & ex plenitudine potestatis & certa scientia in formam publicam redegit, certe nec nos de fide eius dubitare debemus.

Quarto ad probationem huius tituli accedant depositiones testium à d. 3. 4. & 5. art. quos veros dicunt, videlicet, sylua litigiosam pertinere in D. E. Et quamuis testes † de facto, non 53
de iure deponere debeant, *d. l. stipulatio ista habere. §. hæc quoq; stipulatio. ff. de verb. obl. Bar. ibid. & Dd. vbi sup.* tamen hoc nō procedit † in factis antiquis, 54
vbi admittuntur probationes, quæ alias non admitterentur. *tex. in c. veniens. 2. de test. l. consensu. §. super plagiis. C. de rep. ud. l. si quando. C. vnde vi. Zas. consi. 15. n. 1. vol. 2. Imol. in l. in illa. 1. in fi. ff. de verb. obl.* adeo vt dominium † etiam sola fama in antiquis 55
plene probetur, vt not. Bal. *in l. proprietatis. n. 3. C. de probat. & pulchre in l. conuenticulum. nu. 6. C. de Episc. & Cler. Rom. in l. 2. §. Idem Labeo. nu. 5. ff. de aqua plu. arc. Dec. cons. 42. n. 11. Pan. cons. 104. n. 20.*

Quinto

Quinto facit, quod titulus saltem putatiuus & iusto errore creditus proficiat possidenti ad præscriptionem, per text. *in l. Celsus. ff. de vsucap.* Vbi latissime Bart. hoc declarat. Porro posito exemplum nullam fidem facere, adeoque testes qui 3. 4. & 5. articulum veros dicunt titulum non probare, contra Archiepiscopum titulum suum probasse: tamen hoc nihil præiudicaret Comiti, quia ex communi Dd. sententia titulus nihil operatur, quando possessio alterius est antiquior. *Boer. decis. 339. n. 4. circ. fin. Dec. cons. 2. n. 8. Bal. in l. data opera. nu. 68. C. de iis, qui accus. non poss. Alex. cons. 88. n. 12. vol. 5.* vbi inquit: quod in interdicto
56 †vti possidetis obtinere debeat ille, qui de antiquiore possessione respondet, absque alio titulo, etiamsi aduersarius habeat iuniorem possessionem cum titulo, modo Actor allegat in actis, quod aduersarius possideat etiam respectu possessionis ipsius Actoris, secus si simpliciter articularet aut allegaret Actor, aduersarium possidere, & non diceret respectu suæ possessionis, quia non obtineret. est singularis decisio Bart. *in l. si de eo. § fin. de acqu. poss. nu. 4. Imol. Castr. Rom. & alii communiter ibidem.* & ita concludit etiam Boer. *d. decis. 239.* sed in præsenti Archiepiscopi possessionem esse iuniorem, Comitis vero antiquiorem & immemorialem supra ostensum satis est, & mox prolixius dicetur. Et ideo titulus Archiepiscopi non potest Comiti præiudicare, casu quo ipse titulum suum non probasset, quod tamen non concedo. Considerandum quoque hic venit, quod Comes in hoc processu pignorationis partes sustinet, & quod in dubio exi-
57 stentibus paribus probationibus † pro Reo pronunciandum sit per iura supra in 3. conclusione allegata. Sed tamen in eo nihil momenti pono, cum Archiepiscopus ex d. constitutione non voluntarius, sed necessarius Actor sit, & sic fauore dignus, per ea quæ notat Decius *in d. l. fauorabiliores. de reg. iur. num. 2.* dicens: Regu-
58 lam illam etiam procedere quando Reus † efficitur Actor per accidens, vt quia prius debitor compareat, & petat Actori perpetuum silentium imponi. Nam per hoc inquit Decius, non efficitur Actor, sed habet prærogatiuam regulæ quod in dubio Reus absoluitur. Butr. *in c. in præsentia. numer. 20. cum seq. de probat.* per illum text. Præterea in iudiciis duplicibus non habet lo-
59 cum regula, Actore † non probante. *l. qui accusare. C. de edend. secundum Angel. in d. §. tertia diuisio. n. 1. Instit. de interd.* De continuatione possessionis ipsius Comitis nihil dico, cum quia per testes sufficientissimè probata est, qui deponunt ipsũ exercuisse ius venãdi in sylua litigiosa quiete & absque contradictione vsque ad tempus præsentis turbationis. Adhæc iuris est, quod is
60 qui semel † possedit, semper præsumatur possidere, donec contrarium probetur. *l. siue possidetis. C. de probat. Bartol. in d. l. Celsus. numero vigesimosecundo, Bald. in l. indicia. numero sexto, in fin. C. de rei vind. Alex. and. dicto consilio 88. numero 30. volumine quinto,* & probatis extremitatibus † censetur 61
medii quoque temporis possessio probata. *Felin. Panorm. & alii in d. c. licet causam. Paris. cons. 107. nu. 12. vol. 1. gl. in c. accedens. verb. processum. de conuers. coniug.* Argumentum de Wildhabern similiter silentio prætermitto, cum possessio Comitis alias satis sit probata, licet adminiculum præstet, cum nonnulli testes 16. & 17. art. peremptoriales veros dicunt, & argumentum † ab Etymolo- 62
gia verbali in iure firmissimum sit, vt latissime per infinita allegata deducit Euerh. *in loco legal. in loc. ab Etymolog. vocabuli.* Porro quoniam par & æqualis omnium testium conditio est, quia hinc inde vno aut altero excepto, producẽtium subditi, ideo vnumquemq; suæ sorti relinquo, cum alias digniores prævaleant, vt notant plene Canonistæ *in d. c. in nostra. de prob.* per illum textum. quanquam testes Comitis minus suspecti sint, verisimilioraq; deponant, & sic præferendi sint. *d. c. licet causam. de probat. Fel. in d. c. in nostra. n. 3. Pan. & alii ibid.* Quia etiam de venatione Achiepiscopi testantur. Testes vero Archiepiscopi excepto primo & 9. nihil de venatione Comitum deponunt: Imo dicunt Archiepiscopum solum venatum quam diu meminerint, cum de contrario constet, & ipsi tanquam vicini de iure præsumantur habuisse notitiam & scientiam eorum, quæ in vicinia non raro sed frequenter & singulis annis aguntur. Quia propter vicini- 63
tatem † præsumitur scientia. *c. quando. c. quosdam. de præscript. Anchoran. consil. 169. Dd. in l. 1. si cert. pet. Paris. d. cons. 23. num. 2. 8. volum. 1. Salic. in l. siue possidetis. n. 19. C. de probat.* Et vicinus præsumitur † sci- 64
re facta vicini, *l. si ita. § fin. C. de fund. instr. l. si vicinus. C. de nupt. l. filium. ff. de his qui sunt sui vel & c. d. c. quosdam. & ibi Pan. late Bar. in l. is potest. ff. de acqu. hered. Marant. ibidem n. 298. & 304.* quibus accedunt quorundam testium dicta ad 4 interrog. 5. art. quod S. ad denunciationem deß Hambergers tempore venationis jhr Viehe auff ein seyten/oder aber an ein andern Ort getrieben / vnde non solum scientia, sed & patientia & possessio iuris venandi, optime probata est; quod autem suddi- 65
tus † possit, pro domino suo testificari, dubium non est, præsertim ratione iurisdictionis, alias 66
sequeretur absurdum, † quod domini territorii deficientib. aliis probationib. de iure suo docere non possent. *Bal. in l. eos testes. n. 2. C. de testib. Sal. ibid. nu. 2. Alex. d. cons. 88. n. 16. lib. 5.* Concludo Comitem non solum antiquiorem possessionem, sed etiam titulum probasse, &c. Nunc obiter ad ea, quę in cõtrarium adduci possent, respondendũ, quamuis ex sup. dictis resolutio contrariorũ pateat. Et in primis non obstant depositiones ex parte Archiepisc. quia Comitis testes, vt sæpe dixi, numero, ætate, tempore, & ratione vincunt, ideo merito in hoc interdicto præferendi. *d. c. licet causam. de proba. Dd. vbi sup.* Nam si depositiones testium recte perpendantur, deponunt

tantum

tantũ de venatione, quæ facta fuit post dirutam sepẽ, de tẽpore 40. vel 43. an. Nã in tempore variant; & sic de minori tẽpore, sc. 40. an. deponere intelliguntur. Quia ad probandũ possessionẽ
67 † certi temporis per testes, si vnus deponat de maiore tempore, alter de minore, tum dicuntur testes esse concordes in minori. Verba sunt Alex. *d. cons.* 88. *nu.* 5. *volu.* 5. per iura quod in maiori
68 † summa minor insit. *l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbit. allegat Imol. in l. inter pares. ff. de re iud. & in l.* 1. *§. si stipulanti. ff. de verb. oblig. Bald. in l.* 1. *C. de testam.* Quod autem ita eorum depositiones intelligẽdæ sint, constat partim ex ipsa ætate & annorum numero, partim ex ratione & causa scientiæ. Ná 5. testis nihil deponit pro M. sed magis contra. 2. test. de 46. annis. 4. 5. & 7. test. de 40. annis scilicet de sepe diruta deponunt. 3. singularis & vnicus de 50. annis & sua memoria deponit. 6. 7. & 10. test. sunt suspecti, cum quia victoriam fauent domino, tum etiam quia de testimonio dicendo inter se contulerunt, ita quod instincti esse videantur, & per consequens non probent, *Spec. tit. de testib. §. primo, numero quadragesimotertio per alleg. ibid.* quanquam alias testes quoad causam scientiæ reddendam per producentem instrui possent, non quoad factum. *Bald. in d. l. data opera. numero* 48. *C. de iis qui accus. non poss. pulchre Lanfran. in prax. sua. capitulo octauo, numero vigesimosexto, Felin. in capit. cum in tua. numero septimo, de testib. & in capit. fin. 5. de testib. cog. Bart. in l. eas. ad finem. numero octauo, ff. de falsi.* Vbi cautelam ponit pro eo, qui dubitat de stabilitate testis, vt faciat eum interrogari prius extra iudicium quid sentiat, de qua cautela videatur latius Felin. *in locis allegat.* præterea vnico teste excepto videlicet 6. qui suspectus est, vt iam dixi, nullus testium deponit de auditu maiorum, sed tantum de sua memoria. nam licet tertius & 7. test. deponant quoque de auditu, tamen non dicunt, à quibus audiuerint, vtrum à coëtaneis: contra Comitis testes, quos supra retuli, numero plures, non tantum de proprio visu, de sua memoria, de tempore 50. & 60. annorum, sed etiam de auditu parentum, maiorum & seniorum deponunt. Igitur merito præferendi sunt. *dicto capitulo nostro. de testib.* Accedatur quod testes Comitis magis in specie de iure venandi deponant de certo tempore, de actibus possessoriis, de continuata possessione, aliisque circumstantiis, quæ breuitatis gratia omitto. Iam notum est, duobus testi-
69 bus in specie † deponentibus magis credi, quam
70 pluribus in genere: per regulam, generi † per speciem derogatur, *capi. generi. de regulis iuris, in 6. cum concord. Alexand. d. consilio octuagesimooctauo, numero octauo, volumine quinto, Socin. sen. consil.* 54. *numero decimoquarto, volumine quarto.* Quo perti-
71 net quod testibus duobus † affirmantibus magis sit credendum quam mille negantibus, præsertim si negatiua non sit coarctata loco & tempore. *gl. singularis in l. diem proferre. §. si plures. ff. de arbit. in verb. consenserunt. Bart. ibid. per tot. Imol. in l. heredes palam. numero tertio, ff. de testament. Dec. consilio* 643. *numero decimotertio, Alexand. consilio centesimodecimo, numero quinto, Doct. in d. c. cum in tua. de testibus.*

Non obstant testes Comitis, qui pro Archiepiscopo deponunt, quia etiam si iidem pro Comite deponunt, & magis in specie & de longiori tempore, de pacifica & quieta possessione, de auditu maiorum: & eorum dispositio quoad M. verificari potest de tempore 40. annorum, vel circiter quo sepimentum dirutum est, id quod disertis verbis testatur 20. testis ad 7. interrog. 8. artic. Non obstat quoque Archiepiscopum ibi loci habere omnimodam iurisdictionem & præsumptionem iuris pro se, quod sylua in ipsius territorio sita sit. Quia non sequitur, habet merum imperium, aut omnimodam iurisdictionem ibi loci. Ergo & ius venandi, quia ista sunt separata: † ex quibus nihil infertur per vul- 72
garia. Nam si ex communi Dd. opinione merum imperium † præscriptione acquiritur, vt tradit 73
Iason *in l. imperium. ff. de iurisdict. numero vigesimo, Dd. communiter ibidem.* multo magis ius venandi, quod imperio non cohæret, quemadmodum nec iurisdictio territorio, & econtra. iurisdictio enim † sine territor. & territorium sine iurisdict. 74
esse potest. *Bart. in l.* 1. *§. initio. numero secundo, de offic. præf.* Præterea licet duo † eandem rem non 75
possint insolidum possidere, eodem iure & eadem specie possessionis, tamen diuerso iure & respectu, duo eandem rem insolidum benè possidere possunt. *Bart. in d. l. si duo. ff. vti possidetis. Dyn. in c. sine possessione. de reg. iur. in* 6. *Fab. in d. §. retinendæ. n.* 30. *Bal. in d. l. vnic. n.* 4. vbi dicit: quod possessiones † quædam sint subornatæ, quædam op- 76
positæ, &c. Subornatæ † quando vnus possidet, 77
tanquam superior, alter tanquam inferior, vnus altam, alius bassam iustitiam, vt inquit Fab. vbi supra. iurisdictionis enim † diuersæ species sunt 78
d. l. imperium. pulchre Ang. in l. cum prætor. n. 3 *ff. de iudic.* vbi dicit, quando vni conceditur genus & alteri species, vel vni genus generalissimum, & alteri genus subalternum, semper illa species & id genus subalternum, intelliguntur exempta de genere, non solum in diuersis dispositionibus, sed etiam in eadem. ita Ang. alleg. *l. vxorem. §. fœliciſsimo. l. seruis vrbanis. §. fi. ff. de leg.* 3. Sic in casu nostro duę sunt possessiones specie differentes, hic iurisdictionem, ille ius venandi possidet pro diuerso, & ita nõ possident duo sed vnus, quia res diuisæ † sunt duæ res, per tex. *in l. Caius. §. fi. ff. de le.* 79
2. *Bal. in d. l. vnic. n.* 4. Tertio nõ obstat, quod villa sit proprietate Abbatis, cum quod seruitus † a- 80
lieno prædio imponi vel præscriptione acquiri, secundum distinctionem Accurs. *in l. seruitutes præd. n.* 4. *in verb. certã. ff. de seruit. per alleg. & Dd. communiter ibid.* tum etiã quia exceptio iuris † tertii 81
nõ possit opponi per eũ qui non habet hoc ius. *Bal. in d. l. vnic. num.* 3. *Ang. d. §. retinendæ. n.* 6. Abbas

hic

nic non turbauit, neque agit neque conuentus est. Ergo Comes quantum ad Archiepiscopum attinet dicere posset, quoad te liberas ædes habeo. *l. loci corpus. §. competit. ff si seruit. vindic.*

Quarto non obstat possessio Archiepiscopi etiam titulata. Primo quia iunior, & sic clandestina, per ea quæ supra allegata sunt. Secundo quia Comes suum quoque tit. probauit, hoc ca-
82 su cessat præsumptio † iuris cõmunis, quæ pro Archiepiscopo militat. *c. ad decimas. de restit. spol. num. 6. Fab. d. §. retinendæ. num. 33.* Tertio quia an-
83 tiquior † possessio præfertur iuniori cum titulo, iuribus supra allegat. Quarto propter legitimam præscriptionem 100. annor. quæ in seruitutibus † discontinuam causam habentibus requiritur. *l. 1. §. si. & l. 2. §. idem Labeo. ff. de aqua plu. arc. l. hoc iure. §. ductus aquæ. ff. de aqua. quot. & est. glos. in d. l. seruitutes. prædior.* Nam de possessione tanti temporis, cuius initii non extat memoria, sufficienter probatum est. Patientia & scientia
85 † quoque, quæ in seruitutibus præscribendis requiritur. *l. 2. C. de seru. & aq. Ferrar. in form. libel. act. negat. in verb. seruitus. nu. 24.* legitime probata est, non solum per loci vicinitatem. *d. c. quanto. de præsumptionib. Dd. vbi supra.* sed etiam per actuum frequentiam, vt not. Fab. *in d. §. æque. Instit. de action. num. 21.* præsertim si tales sint actus, quos quis non exercet iure familiaritatis. *Panorm. in c. cum Ecclesia Sutrina. n. 22. de causa poss. & proprietat. Sor. sen. cons. 111. num. 4. volum. 1. Afflict. decis. 167. nu. 2.* vbi dicit, quod actus frequentatus ad rem
86 probat possessionem. Bona fides † similiter probatur ex titulo qualiscunque ille sit, putatiuus etiam & iusto errore creditus *d. l. Celsus. ff. de vsucap.* Et sic etiamsi negatoria actum esset, putarem actionem ex prædictis elisam esse, quare finaliter concludo Comitis ius siue actum dicamus ex cõstitutione pignorationis, siue vtili interdicto vti possidetis, aut in rem actione confessoria vel negatoria, præponderare, cum propter antiquiorem possessionem & titulum, tum propter legitimam præscriptionem, &c.

Quod attinet ad N. Holtz nihil dico, quia ille locus non est controuersus, videndum igitur de quarto membro.

IV. Quid pronunciandum? Quia æqualitas probationum, si qua est ad inæqualitatẽ ex collatione testium redacta est, & Comes petitionem suã super turbata possessione fundat, concludo in terminis constitutionis consistendum, & secundum petitionem Comitis simpliciter pronunciandum, quemadmodũ in interdicto
87 † retinendę possessionis pronunciari solet, iuxta doctrinam Bar. *in l. 1. §. interdictum. nu. 5. & 10. cum seq. ff. vti possidet. Panorm. in d. c. licet causam. de probat. nu. 35. cum seq. Ang. in d. §. quadrupli. nu. 48. Instit. de actio. Schurf. cons. 77. num. 5. cent. 1. Dd. in d. l. vnic. C. vti possidetis.* per illum textum.

V. De expensis: Constat ex dictis testium aliisque circumstantiis Archiepiscopum iustam causam litigandi habere, ideo ex communi Dd. sententia expensas compensarem. *l. properãdum. §. sin autem alteruter. ff. de iud. Dd. cõmuniter ibidem.* præsertim Ias. *num. 8.* vbi 9. conclusiones ponit, quando quis dicatur habere † iustam causam li- 88
tigandi. Accedat, quod Archiepisc. non voluntarius sed necessarius Actor sit, &c.

Sentẽtia: † In Sachen Herrn P. Graffen zu 89
H. L. Klägern eins/ wider Herrn D. E. zu M. C. & consorten beklagten/ anders theils/ Mandati der Pfandung/ das Jagen in A. W. belangend/ ist allem fürbringen nach zu recht erkant/ daß die verstrickte in actis benendt sich wider eynzustellen nicht schuldig/ sondern võ angezogener Verstrickung zu absolvirẽ vñ zu erledigẽ seyn/ als wir sie auch hiemit darvon absolviren vñ erledigen/ vnd daß gemeltem beklagtẽ nit gezimt noch gebürt/ gedachten Kläger/ geklagter massen zu turbiren vnd zu pfänden/ sonder daran zu viel vnd vnrecht gethan habe/ vnd dergleichen hinfüro fürzunemen sich zuenthalten/ auch derhalben an diesem Kay. Cammergericht gebürliche Caution zuthun schuldig seyn/ als wir jne auch dazu hiemit condemniren vnd verdammen/ compensatis expensis, &c.

Publicata 12. Maii, Anno 68.

VOTVM XXIV.

In causa N. contra N. In puncto arrestorum de damnis & expensis litis restituendis in constitutione arrestorum.

SVMMARIVM.

1 *Damna & litis expensæ an Actori in constitutione arrestorum adiudicanda sint.*

QVÆSTIO hic incidit, an in præsenti causa mandati super constitutione arrestorum, Actori ad iudicanda sint perpessa damna † & li- 1
tis expensa? Ego saluo tamen moderamine iudiciali existimo, quod sic. Primo, quia in resolutione dubiorum à maiori parte ita conclusum est. Secundo, quia designata damna & litis expensæ non principalẽ sed mandati causam concernunt: attento quod super causa principali, an & quatenus videl. N. deliquerit, vtque ad aliud forum pertineat, in causa nulli emanarint, multo minus persecuti sint processus. Tertio, quia non existimo necessarium, vel etiam iuri aut stylo conueniens esse, vt expensæ ab initio litis petantur, & nisi id fiat, tunc amplius Actor desuper audiri nõ debeat. Quarto, quia hac ipsa in causa Iudex se iam declarauit, non obscure, quod expẽsas Actori adiudicari velit, alias enim frustra ad recessum An. 77. 15. Febr. habitum in specie Handlung iniunxisset, sub comminatione inhæsionis euentualis sententiæ prius 6. Iunii latæ. Quinto, quia citatus met & N. imperii Archicancellarius, ex quo iam sponte dẽ Wirth zu N. 66. flor. 2. Batz. für deß verstrickte N. Artz/ vnd Zehrung persoluit, eiusdem cum collegio Camer. sententiæ esse videtur, mentem consti-

tutionis arrestorum esse, vt & damna & litis expensæ, prout in S. C. nostro habetur, arrestatis adiudicari & persolui debeant. Sexto, quia præiudicium habemus in allegata causa Salm contra Veldenz / in qua expensas Actori adiudicarunt, & taxarunt domini. qui certe in eo reprehensionem aliquam commeruisse mihi non videntur, dum prævia Actoris expensarum iuramenti prestatione, in eum euentum, in taxatam expensarum summam Reum condemnarunt. Septimo, quia processus hos male decretos esse, nemo nostrum recte dixerit, nisi collegium, & qui processus decreuerunt, & sub euentuali comminatione paritionem iniunxerunt, dominos, scilicet Iudices, & rem iudicatã impugnare velit. Quibus vero id rationibus firmis fieri potuisset, vel adhuc posset, nõ video. Octauo, quia plene paritum esse vt opinor, recte dici nequit, donec iniuste perpessa damna & litis expensæ, vt vult Senatus consultum nostrum, salua tamẽ, vt dixi, taxa Iudicis, integre quoque persoluantur. Nono, quia causa N. cõtra officialem zu N. vt qui non immediate subest imperio, neutiquam super constitutione arrestorum, sed ad 4. casus, qualificata esse videtur. & acta intuenti occurrent fortassis rationes, quæ citatum officialem à condemnatione expensarum excusare potuerunt; quales vero in hoc nostro casu nullæ militant, adeoque ex diuersis non bene inferri videntur. Acquiesco igitur in S C. nostro, cui inhærendum. Ideo in arrestorum causis, mandatorum sine clausula, Actoribus quoque expensas deberi existimo. Saluo, &c.

VOTVM XXV.

In causa N. N. **Klägers / wider weylandt N. N.** *& fratr.* **auch N. N.** *modo* **N. N. C. P. R. Beklagte.** *In puncto attentatorum,* **die Steuwer belangende.**

SVMMARIVM.

1 *Attentata locum non habent, vbi de causa principali adhuc controuertitur.*

QVia institutum est interdictum vti possidetis: igitur quilibet suam possessionem
1 continuare prætendit, vnde attentata † hic dici non possunt, cum sit ipsa causa principalis, de qua controuertitur. *Capit. decis.* 72. Senten. Ist die den 7. Novem. Anno 54. eynkommen / attentaten Klag nicht angenommen / sondern mögen die Partheyen in der Hauptsachen fürderlichen fortfahren.

VOTVM XXVI.

In causa H. N. **Graffen zu N.** *contra N. N.* **Graffen von N.** *In puncto mandati sine clausula.*

SVMMARIA.

1 *Rescripta omnia principis habent tacite clausulam illam, maxime de iure Canonico;* Si preces veritate nitantur.

2 *Rescripta non aliter valent de iure ciuili, nisi expresse opposita sit clausula illa, scilicet,* si preces veritate nitantur.

3 *Mandata sine clausula regulariter prohibita sunt, & in certis tantum casibus permissa.*

4 *A præcepto non est inchoandum, parte altera non audita.*

5 *Prædo etiam in sua possessione manu tenendus est.*

6 *Nemo sua possessione priuari debet sine causa cognitione.*

7 *Iuste possidet, qui autore prætore possidet.*

8 *Rescriptum arguitur obreptitium, si taceatur id, ob quod expressum princeps non fuisset concessurus illud, aut saltem non ita facile.*

9 *Rescriptum vt à subreptione saluetur, exprimi modum oportet, per quem factum consummatum est.*

10 *Aduocatio nihil aliud est, quam defensio.*

11 *Sententia.*

EXceptio subreptionis Mandatis cum vel fine clausula obiici potest. Non enim mandatum sine clausula necessitatem habet parendi, si is, cui mandatur, & contra quem est impetratum, possit docere de falsitate narratorum, quibus sub & obreptitie ex falsis mandatis tale mandatum impetratũ sit. Habent enim omnia principis † rescripta tacite clausulam illam, ma- 1
xime de iure Canonico, Si preces veritate nitantur. *c. 2. extra. de rescript.* Nam de iure ciuili † 2
non aliter valent, nisi expressa opposita sit clausula illa, Si preces, &c. *l. vniuersa. C. de diuers. rescript.* Quod tamen accipiendum est, secundum distinctionem Bart. *in l. 2. num. 2. C. si contra ius vel vtilit. public. Iaf. ibid.* vbi ponit differentiam inter rescriptum subreptitiũ, obreptitium & falsum. Canonistæ cõmuniter *in c. super literis, & ibi gl. magistralis. in verb. literas. de rescr.* Et hæc potissimum obtinent in † mandatis sine clausula, quia talia 3
mandata regulariter prohibita sunt, & in certis tantum casibus permissa. vt not. Dd. *in l. de pupillo. §. meminisse. ff. de noui oper. nunciat. vbi in primis Alex. Angel. in §. curare. num. 10. Instit. de action.* Non enim à præcepto inchoandum est, † parte altera 4
non audita. *l. 1. C. de except. rei iudic.* Quapropter de falsitate argui recte posset, & mendax procurator impetratis careret. text. *in l. & si legib. C. si contra ius vel vtilit. public. & cap. sedes. & cap. quando. de rescript.* In præsenti ex actis constat, quod narrata mandati nullam faciant mentionem decreti Cæsaris, quod transactionis loco, diu ante impetratum, partibus à Cæsarea maiestate datum fuit. Vnde plane perspicuum est, dictum mandatũ tacita veritate obtentũ. Si enim talis decreti mentio facta fuisset, proculdubio Dn. Assessores tale mandatum sine clausula non decreuissent, nec à præcepto contra iuris cõmunis regulas tali in casu incepissent, cum ius aduocatiæ, quod inter partes cõtrouertitur, comiti N. N. à Cæsare cum plena causæ cognitione, adiudicatum sit, eiusq; decreti vigore in possessionem

sionem auocatiæ siue profectionis venerit, vti constat ex instrumento paritionis, & Comitis N. impetratis. Quare Comes N.N. iure se in sua possessione tueri potuit. Et si modum forte excessit legitimæ defensionis, tamen hoc factum taliter non est, vt à præcepto inchoati, ac legitimus possessor sua possessione spoliari debeat
5 aut possit: Cum etiam prædo † in sua possessione manu tenendus sit, *iuribus vulgat.* si non vsus est moderamine inculpatæ tutelæ, si vim intulit, & ius sibimet dixit, agatur ordinaria via coram competente Iudice ad videndum illum incidisse in pœnas. *l. si quis in tantam. C. vnde vi.* & alias pœnas iuris communis, sine causæ vero
6 † cognitione nemo sua possessione priuari debet, siue iuste, siue iniuste possideat. textus aureus *in l. penultim. ff. ad leg. Iulia de vi priuat. l. 2. C. de probat.* ne ex imperiali quidem rescripto. *l. fin. C. si per vim vel alio modo, Alexan. in consil. 5. num. 1. volum. 2.* Habet enim Comes N.N. præsumptionem iustæ possessionis pro se, propter decretum Cæsaris, donec contrarium legitimo iuris ordine seruato probetur. Iuste enim possidere
7 † dicitur, qui autore Prætore possidet. *l. iuste. ff. de acquir. possess. l. qui autore. ff. de reg. iur.* Hoc decretum Cæsaris N. Comes etiam acceptauit & ratum habuit, vt constat ex instrumento paritionis. Nam paruisse se Cæsaris decreto & fratri suo N.N. possessionem cœnobii S. tradidisse, & recessisse asserit, ex quibus patet, mandatum ex falsis narratis sub & obreptitie obtentum, & proinde cassandum, prout concludo per text. *in capit. sedes. & capit. si quando. de rescript. dict. l. etsi de legib.* cum refusione expensarum: Saluo tamen iure agendi in causa principali, coram Iudice competente, scilicet für die Außträg. Rescri-
8 ptum enim arguitur † surreptitium, si taceatur id, ob quod expressum princeps non fuisset concessurus illud, aut saltem non ita facile. *d. cap. super literis. & ibi glos. in verb. super literis.* Ad hoc hic factum est, quia de Cæsaris decreto, adeoque habita transactione nulla in supplicatione mentio facta fuit, quorum si tempore supplicationis impetrans mentionem fecisset, procul dubio nihil obtinuisset. Sequitur ergo tale mandatū sine clausula sub & obreptitie obten-
9 tum. Nam vt rescriptum † à subreptione saluetur, non sufficit generaliter exprimere factum, nisi etiam exprimatur modus, per quem factum consummatum est. *glos. singul. in capit. dilectus filius. vbi Abbas in verb. viribus. de rescript. Roman. in consil. 326. num. 10. cum sequent. Bellon. in consil. 18. num. 6.* Et ideo concludo, vt supra, mandatum cassandum. Porro quando ipse Cæsar Ferd. dicto Comiti N.N. mandat, vt nihil de facto contra decretum attentet, innouationes tollat, Abbatissam & Conuentum in administratione rerum suarum ne turbet, vellem hoc expresse in sententia exprimere, quia iuri & naturali æquitati consentaneum, ne quis pro sua libidine res alienas occupet, & in suos vsus nefarie conuertat. Si aduocatus, si protector cœnobii esse velit, defendere, non opprimere debet, quia aduocatio † nihil aliud est, quam defensio. *Zas. in consil.* 10
7. nu. 6. 7. & 15. volu. 2. nullam aduocato tribuens iurisdictionem neque in personas, neque in res. *Alex. in l. 1. nu. 34. ff. de iurisdict. omn. iudic. Socin. ibid. nu. 28. idem in l. si ex toto. nu. 8. cum seq. de legib. Plat. ff. in l. 1. C. de accusat. muner. lib. 10. Socin. in cons. 7. per totum. fol. 1. Boss. in tract. de principe. nu. 236.* Quanquam hæc appendix vix defendi possit, cum scilicet cassando mandatum, omnem iurisdictionem à nobis abdicemus, & sic super alieno facto pronunciare non possimus. Placuit tamen Dominis, & mihi, vt eo modo, quo sequitur, sententia conciperetur, & publicaretur.

Sententia cassati mandati: In Sachē Herrn N. Graffen zu N. & consorten Klägern / wider Herrn N.N. Graffen zu N. beklagten mandati sine clausula ist erkandt / daß solches Mandat zu cassiren vñ auffzuheben sey / als wir dasselbe hiermit cassieren vnd auffheben / sie die Kläger in die Gerichtskosten derohalben auffgelauffen / nach rechtlicher ermessigung dem Beklagtē zuentrichten / vnd zubezahlen fällig vrtheilend / doch beyden Partheyen jhre Gerechtigkeit der Hauptsachen halben in petitorio & possessorio, so ferrn sie einander Spruch vñ Förderung nicht erlassen wöllen / an gebürlichen Orten anzubringen / vnd außzuführen / vnbenommen / sondern vorbehaltē. Fernerr von Ampts wegen der Bescheydt / daß gemelter Beklägter deß Schutz vnd Schirms halben / vber dz Kloster N. sich deß Kay. gegebenen Außspruchs vnnd Befelchs seinem selbst Erbieten nach / gemeß halten soll.

VOTVM XXVII.

In causa N. N. contra N. Graffen zum N. *In puncto salarii Aduocato promissi nec soluti.*

SVMMARIA.

1 *Aduocatus & Procurator de quota litis pacisci non possunt.*
2 *Operas suas qui locauit, totius temporis mercedem accipere debet, si per eum non stetit, quo minus operas suas præstaret.*
3 *Priuilegium per non vsum non amittitur, si nunquam occasio vtendi euenit.*
4 *Idem in iurisdictione.*
5 *Aduocatus an transmittat salarium totius anni, in quo moritur ad heredem.*
6 *Sententia.*

QVamuis regulariter Aduocatus & Procurator de quota litis † pacisci non possint, 1
cum tale pactum legibus sit improbatum. *l. quisquis. §. præterea. l. si quis. C. de postul. l. & item. C. de procurat.* vbi sedes ordinaria, tamen ratione palmarii, id est, victoriæ, potest aliquis stipulari. *l. 1. §. litis causa. de var. & extraord. cogni.* Et tali casu, siquidem certum stipulatus sit, competit ei certi

condictio *l. si quis. ff. si cert. petat. §. 1. Instit. de verbor. oblig.* si incertum, ex stipulatione incerti. Quod si absque stipulatione aliquid permissum sit nudo pacto, datur condictio ex *l. vnica. C. de suffrag.* ita glos. *in d. l. vnic. in verb. constrinxerunt. Speculator ad longum §. 1. nu. 4. de salar. aduocat.* Quandoque officium Iudicis nobile imploratur, vt salaria præstentur aduocatis, pro modo litis & facundiæ aduocati, & fori consuetudine. *l. 1. §. in honorariis. ff. de vari. & extraordin. cognit. glos. in d. l. vnica. Zas. in §. præterea. Instit. de action.* Imploratur, scilicet officium, si nihil promissum sit, neque stipulatione, neque nudo pacto. Sed in proposito, cum Comes ad certum salarium annuum soluendum, nempe 50. flor. proprio chirographo se obligauerit, dubium non est, quin actum sit condictione ex *l. vnic. C. de suffrag.* Et est speciale secundum leges, vt ex nudo pacto hoc casu actio competat. *glos. in d. l. vnica. Specul. in d. §. 1. num. 4.* Licet secus sit in procuratore, prout distinguit Speculat. *in d. §. 1. num. 2. facit l. salarium. C. mandati.*

An probata? Breuiter concludo, quod sic. Non solum proprio chirographo, cuius sigillum & subscriptio per sententiam 13 Ianuarii, Ann. 62. latam pro recognitis acceptata sunt, verum etiam propria Rei confessione, quæ in exceptionibus contra probationes *num.* 8. habetur.

An elisa? Duas potissimum Reus exceptiones obiicit. 1. Quod annuum salarium Actori per S. N. renunciatum sit nomine Comitis. 2. Quod nullum patrocinium à tempore contractæ obligationis præstiterit. Quod ad primum attinet, dubium non est, quin releuaret, si probata esset; nihil enim tam naturale, &c. *l. nihil tam. ff. de regul. iur.* At probata non est, cum tamen à Iudice, datis adhoc competentibus dilationibus, iniuncta sit probatio. Altera non obstat, quia, qui
2 operas † suas locauit, totius temporis mercedem accipere debet, si per eum non steterit, quo minus operas suas præstaret. *l. qui operas. l. sed addes. §. cum quidam. ff. locati. Roman. in cons. 85. per tot. Dec. in consi. 70. num. 2. volum. 1.* Quemadmodum,
3 in simili priuilegium † per non vsum non amittitur, si nunquam euenit occasio vtendi, licet quis per mille annos vsus non fuisset. Sic & iu-
4 risdictio non præscribitur, † si iurisdictionis exercitium & casus vtendi non euenerit, *text. notab. in l. & Atticilinus. ff. de seruit. rustic. præd. Ias. in l. fin. num. 35. de constit. pecun. Bellon. in consil. 1. num. 11. & seq.* Secus si stetisset per ipsum aduocatum, quo minus operas suas præstaret. *l. fin. C. de condict. ob causam dat. causa non secut.* Quod hic non allegatum quidem est, tantum abest, vt sit pro-
5 batum. Sed quæstionis est, an aduocatus † transmittat ad heredem salarium totius anni, in quo moritur. Textus est quod sic. *l. petitiones. C. de aduocat. diuers. iudic. Bartol. pulchre in l. diem functo. ff. de offic. assessor.* vbi sedes ordinaria. Acceptum quoque salarium non restituit, etsi partes transegerint. *glos. in capi. statutum. §. assessorem. in verb. communiter. de rescript. lib. 6.* Sed hæc nihil ad propositum, quod ad pecuniam mutuam attinet, cum in actis nihil sit specificatum, nullaque summa expressa, desuper pronunciare non possum. Vnde concludo actionem non elisam, & pronunciandum pro Actore cum expensis, Reumque nulla tamen facta mentione interesse in sententia condemnandum. Saluo, &c.

Sententia. † In Sachen weyland D. N. jetzt desselben Wittib Kläger eins/wider H. N. Grafen zu N. ander theils/ist allem fürbringen nach/ zu Recht erkandt/ daß gedachter Beklagter/ jhr der Klägerin/ die in An. 52. biß auff das 58. Jars inclusiue vermöge vorbrachter Bestallung noch außstendige verfallenen Jars Sold vñ Dienstgelt/ sampt dem Gerichtskosten derohalben auffgelauffen/ nach Rechtlicher ermessigung zu entrichten vnd zubezahlen schuldig sey/ als wir jnen hiermit darzu condemniren vnd verdammen.

VOTVM XXVIII.

In causa N. contra Probst vnd Kloster zu N. *In puncto commissariorum.*

SVMMARIA.

1 *Attestationibus publicatis receptio nouorum testium prohibita est. & n. 2.*
3 *Fallit in multis casibus, quos notat Panormitanus.*
4 *Probationes non sunt coangustandæ, ne veritas pereat.*
5 *Cessante causa, cessat quoque effectus.*
6 *Sententia.*

REgulariter attestationum publicatio † im- 1
pedit testium productionem super iisdem articulis vel directo contrariis, vt tradunt legistæ *in l. per hanc. C. de temporal. appellat. vbi Bartol. & Castr. & Auth. atque semel. C. de probat. & authent. de test. §. quia vero. Specul. in tit. de teste. §. satis vtiliter. Canon. in cap. patris. vbi Panormit. num. 4. de test. & in clem. fin. eodem titul.* Idque procedit non solum in eadem instantia, verum etiam diuersa, secundum cõmunem opinionẽ Canonistarum *in capit. fraternitatis. prout refert Castr. in dict. leg. per hanc. numer. 3.* Iam in præsenti constat ex protocollo iudiciali, attestationes appellantis in continenti publicatas esse. Sequitur ergo testium receptionem propter periculum gubernationis locum amplius non habere per iura allegata. Videndum ergo, an petitio D. N. sit releuans. Duo potissimum allegat. Primo personarum qualitatem, quod sint miserabiles personæ. Secundo, rem omnem adhuc

hue integram ex parte appellatorum, eo quod testificata nondum didicerint, aut copiam attestationum receperint, & sic cessat ratio legis prohibitiua scilicet, suspicio subornationis. Vtrunque meo iudicio releuans est. Nam quantus sit in iure nostro fauor, præsertim quoad restitutionem, quam D. N. in euentum quoque petit, personarum miserabilium, satis notum est, per notat. Dd. *in l. vnic. C. quand imp. int. pupill. & viduit. &c.* Quod ad postremum attinet, licet
2 regulariter, vt dixi, post attestationes † publicatas receptio testium sit prohibita, illud tamen
3 in multis casibus fallit, † quos not. Panormit. *in d. c. fraternitatis. num.* 4. vbi 18. fallent. ponit. Speculat. *in d. §. satis vtiliter.* Socin. *in fallent. reg.* 403. *in verb. testes publici.* vbi 52. fallent. ponit. Et in proposito singulariter fallit, si pars testificata post publicationem nondum didicerit, aut publicatio parte inuita facta sit, *text. in d. authent. de testib. §. quia vero. glos. in clem. fin. in verb. publicatis. eod. tit. glos. in c. constitutis. 2. in verb. induxit. eod. titul.* vbi dicit, quod tali casu locum habeat receptio testium, etiamsi altera pars didicerit testificata. Et hoc tenet ibidem Panormit. *in d. c. fraternitatis. num.* 4. *cum sequent.* idem tenet Speculat. *in d. §. satis vtiliter. numer.* 9. *in fin. versicul. quod si publicata.* *Henning. in sua pract. rubric.* 20. *num.* 8. *Socin. d. reg.* 405. *fallent.* 23. *Alexan. consil.* 24. *num.* 4. *cum sequen. volum.* 4. vbi ad contraria respondet: quibus locis concludunt, quod per solam publicationem testium non intelligatur præclusa via producendi alios testes, si pars testificata non didicerit. Cum non subsit timor subornationis, quæ sententia summa æquitate nititur, cum proba-
4 tiones † non sint coangustandæ, ne veritas pereat. *l. quoniam. in fine. C. de hæret.* Cessante causa
5 † cessat effectus. *c. cum cessante. extra. de appellat.* Quapropter concludo, Appellatos non obstante publicatione testium in causa principali ad probationem articulorum defensionalium & additionalium, purgata tamen prius contumacia, admittendos esse. Et restitutionis remedio non esse opus, cum ex causis allegatis ordinarium adhuc locum habeat. Quod rescriptum commissionis attinet, denegarem illud, & nouam commissionem ex officio & secunda dilatione, eo quod primam habuit, decernerem in communi forma. Saluo, &c.

6 Sententia: † In Sachen N. contra N. ist der Bescheydt/ so ferrn D. R. auff die den 21. Junij. Anno 63. ernendte zu Commissarien in Zeit 6. Wochen/ so jhme von Amptswegen darzu angesetzt/ in specie nichts erheblichs excipiren wirdt/ daß als dann dieselb sampt vnd sonders hiermit verordnet/ darauff commissio noua in communi forma, doch dem Notarien ein vnpartheyischen/ R. der Verhör zu adiungiren fürbehalten/ vnd Zeit pro secunda dilatione, wie gebetten/ erkandt zugelassen vnd angesetzt seyn soll.

VOTVM XXIX.

In causa N. N. appellantis contra N. Juden Actorem & Appellatum.

De condictione certi ex mutuo.

SVMMARIA.

1 *Iudæi habent ea, quæ sunt ciuium Rom. & coram Christiano Iudice agere & conueniri debent.*
2 *Iudæis perinde iustitia est administranda, vt Christianis.*
3 *Iudæi maiore odio digni sunt, quam Christiani, & quandoq; à regulis æquitatis excluduntur.*
4 *Obligatio mutui re contrahitur, & traditione rei perficitur.*
5 *Emptio contrahitur simul atq; de pretio conuenit.*
6 *Contractus, qui re contrahitur, ex rei traditione substantiam accipit.*
7 *Sidera à cœlo potius cadunt, quam vt in obligationibus, quæ re contrahuntur, in plus, quam datum sit, contrahatur.*
8 *Actio ex mutuo vt competat, numerationem pecuniæ factam esse necesse est.*
9 *Numeratio præsumitur facta ex confessione & temporis transcursu.*
10 *Ex cautione priuata dupliciter agi potest, ex cautione, & ex mutuo.*
11 *Scriptura priuata post biennium in mutuo fidem facit contra scribentem, & numerationem præsupponit intra bienniũ, nisi opponatur exceptio.*
12 *Idem & multo magis in scriptura publica.*
13 *Scriptura publica inducit probationem veram, manifestam, euidentem & realem.*
14 *Instrumentum dicitur probatio probata, vera, euidens & manifesta.*
15 *Iudæorum contractus cum Christianis fieri debet corã eo magistratu, sub quo agit, & domicilium habet Christianus: si secus fiat, obligatio nulla est.*
16 *Leges & constitutiones futuris negotiis formam dant, nec ad facta præterita reuocantur, nisi nominatim de præteritis aut pendentibus cautum sit.*
17 *Verbum, Hinfürter / tractum futuri temporis habet.*
18 *Instrumentum falsum est, à quo remouentur verba & mens contrahentium.*
19 *Confessio debitoris sola absq; literarum obligatione facit, vt conueniri is possit, & condemnari.*
20 *Confessio non est inuenta à iure, vt sit modus inducendæ obligationis, sed vt per eam probetur inducta.*
21 *Præscriptiones longi temporis non inducunt obligationem, sed probant eam inductam.*
22 *Vincula duo fortius ligant, quam vnum.*
23 *Pro instrumento regulariter præsumitur, donec contrarium probetur.*
24 *Obligatio non omnis solutione tollitur.*
25 *Obligatione sublata nulla competit actio, sine qua nemo experiri potest.*

26 *Exceptio solutionis oppositæ ante litis contestationem, impedit litis ingressum.*
27 *Exceptio non numeratæ pecuniæ intra biennium oppositæ reiicit probationem in creditorem.*
28 *Debitor post biennium probare debet, non esse numeratam pecuniam.*
29 *Exceptio non numeratæ pecuniæ, probanda est à debitore post biennium, ante lapsum biennij à creditore.*
30 *Negatiua, si est fundamentum intentionis, probãda omnino est.*
31 *Ex confessione sola absque literarum obligatione quis condemnari potest.*
32 *Exceptiones ad protrahendam tantum causam excogitatæ, non sunt attendendæ.*
33 *Iudex malitiis litigantium obuiare debet, & causas dirimere, litesque minuere.*
34 *Iuramentum suppletorium, in vim probationis Iudæo deferri non potest, nec vsurario, aut aliis personis vilibus.*
35 *A testimonio qui repellitur, multo magis à iuramento suppletorio.*
36 *Testis in propria causa nihil agit.*
37 *Iudæus à testimonio repellitur, quia infamis est.*
38 *Iudæus contra Christianum non potest testificari.*
39 *Infidelis nullius testimonium dicere potest contra fidelem.*
40 *Sententia.*

1 IUdæi habent ea, quæ sunt † ciuium Romanorum, & coram Christiano Iudice agere & conueniri debent. *l. 1. l. si qua. C. de Iudæis.* Igitur iis
2 perinde, atq; Christianis † iustitia administran-
3 da est, licet maiori odio † digni sint, & quandoque à regulis æquitatis excludantur, prout *notatur in Iudæi. de testib. & c. non potest. 2. q. 7. glos. in c. 2. in* [illegible]*uris seueritate. de Iudæis*, quam sequuntur communiter Dd. quos refert Iason *in l. admonendi. num. 264. de iureiur. cum allegatis ibidem*, de quo infra latius. Considerandæ sunt igitur nobis magis causæ qualitates, quam personæ, hoc est, an Iudæis iustitiam foueat, & in primis de actione dicendum.

De actione: Actum puto condictione certi speciali ex mutuo, *gl. in l. certi condictio. in verb. certi. ff. si cert. petat. & ibi Bart. Bellon. in §. 1. num. 3. Institut. quib. mod. re contrahit.*

4 *An probata:* Obligatio mutui † re contrahitur, & traditione rei perficitur. *Institut. d. tit. quib. mod. re contrah. l. 2. §. appellata. ff. si cert. petat.* In aliis contractibus, qui consensu contrahuntur, licet res quoq; interueniat, tamen ex solo consensu perfectionẽ accipiunt, etsi res nõ tradatur. Nam
5 emptio contrahitur † simul atq; de pretio conuenit. §. 1. *Institut. de empt. & vendit.* Et sic de reli-
6 quis. Sed contractus, † qui re contrahitur, ex rei traditione substantiam accipit, nec oritur actio ante traditionem. *tot. tit. Institut. quib. mod. re contrahit. l. obligamur. ff. de oblig. & actio. Dd. in l. rogasti. §. si tibi. ff. si cert. petat.* vbi dicunt potius posse cadere fidera à cœlo, † quam vt in obligationibus, quæ re contrahuntur, in plus contrahatur, quam datum sit. Quod expresse scribit I C. *in d. l. si tibi decem. ff. de pact. l. cum vltra. C. de non numerat. pecun. Bellon. in d. §. 1. num. 4. & 5.* Quapropter necesse est, numerationem pecuniæ † factam 8
esse ad hoc, vt actio ex mutuo competat, præsertim in mutuo naturali. *d. §. 1. & d. l. 2. de appell.* Licet in literarum obligatione (quam Dd. *in l. si ex cautione. C. de non numer. pecun. & d. l. 2. & d. §. 1.* mutuum ciuile appellant) ex lapsu biennii ciuili obligationi etiam naturalis accedere videatur, propter præsumptionem † numerationis, 9
quæ ex confessione & temporis transcursu inducitur. Bald. & Dd. *in d. l. si ex cautione.* Ad probandam igitur hanc numerationem Actor producit ein Schuldverschreibung / in quo Reus numerationem & debitum 140. floren. fatetur, daß er Actori 140. floren. so jnen zu seinen Händen gezehlt / schuldig sey. Certum est, quod † ex 10
cautione priuata agi potest dupliciter, vno modo ex cautione, & sic ex obligatione literarum. *d. §. 1. Institu. quib. mod. re contrahit. d. l. si ex cautione.* Alio modo ex mutuo, & tunc chirographum inducitur ad probandum. *l. aduersus. C. de non numer. pecun. Angel. in d. §. 1. nu. 3. Salicet. d. l. si executione. nu. 11.* Hunc posteriorem modum Actor elegisse videtur, vti ex libello constat. Porro producit Actor tres quoque testes, qui vno veluti ore deponunt, Reum in præsentia duorum testium debitum confessum esse. Hæc confessio etiam in scripturam meo iudicio publicam, adhibitis duobus testibus sub sigillo magistratus eius loci, secundum consuetudinem regionis, redacta est, quam scripturam Actor, ad probãdam suam intẽtionem, iudicialiter exhibuit, Si igitur priuata scriptura † maxime post biẽnium 13
in mutuo fidem facit contra scribentem. *d. §. 1. Institut. de liter. oblig. l. in contractibus. C. de non numer. pecun. l. fideiuss. 2. §. 1. de pignor.* & numerationem præsupponit intra biennium, si non opponatur exceptio. *Salic. in d. l. si ex cautione. nu. 30.* Quantò magis † publica scriptura. *l. optimam. C.* 14
de contrah. & commit. stipul. l. cum precib. C. de probat. vbi communiter Dd. *in l. generaliter. C. de non numer. pecun.* quæ inducit probationẽ † veram, ma- 15
nifestam, euidentẽ & realem. *c. licet. de probat.* & ibid. Canon. Socin. *in cons. 2. nu. 2. vol. 3.* vbi dicit quod instrumentum dicatur probatio probata, vera, † euidens & manifesta, per multa allegat. 14
& probat illud quod cantat, vt dicit Bald. *in l. interest. nu. 2. C. de solut. Anania in consi. 96. in pr. & ibi Bologn. num. 2. addit. quem vide omnino.* Huic instrumento vel obligationi literarum omnino non obstat, quod corã magistratu Rei facta non sit, vigore recessus imperii de Anno 51. §. dieſem zu begegnen / in quo sancitur, quod contractus Iudæorum † cum Christianis fieri de- 15
beant coram eo magistratu, sub quo agit & domicilium habet Christianus, si fecus fiat,

quod

quòd talis obligatio nulla esse debeat, vnnd daß kein Richter darüber erkennen sol. Non obstat, inquam, quia ex collatione datorum constat, hanc obligationem literarum ante promulgatam constitutionem imperialem confectam esse. Ergo non potest trahi ad hunc nostrum casum. Leges enim & constitutiones futuris negotiis formam dant, † non ad facta præterita revocantur, nisi nominatim de præteritis, aut pendentibus cautum sit, *l. leges & constitutiones. C. de legib.* Atq; in d. constit. nil de præteritis, aut pendentibus sed de futuris cauetur. Id quod nõ obscure significat verbum, † Hinfürter/ quod tractum futuri temporis habet. Quare concludo ex confessione Rei, quæ absq; instrumento per testes sufficienter probata est, & cautione propria, Actoris intentionem probatam esse.

An elisa ? Quatuor potissimum exceptionibus Reus nititur. 1. Est exceptio falsi instrumenti. Altera solutionis. Tertia non numeratæ pecuniæ, quæ cum præcedente pugnare videtur. Vltima iuramenti suppletorii perperam delati.

Quoad primum attinet, † falsum instrumentum est, à quo remouentur verba, & mens contrahentium. *Bald. in d. l. si ex cautione. numero 5. Bar. in l. quid si ff. de falsis. Paris. in cons. 162. numero 6. volumine 1.* Si vero remouetur mens, sed non verba, istud quidem simulatum fit, sed non falsum dicitur, quod si tamen remoueantur verba, & non mens, tunc neque falsum, neque simulatum dici potest, ita declarat Bald. *in d. l. si ex cautione. numero 5. alleg. c. nihil obstat. de verb sig.* Iam in præsenti Reus contra d. obligationem obiicit, quod se absente & ignorante confecta, & sic falsa sit. Et quod verba & mens ab ea remoueantur. Quod absente Reo confecta & sigillata sit, parum habet momenti propter allegatam loci consuetudinem, eamque probatam. Quod ad ignorantiam attinet, in eo testes vnanimiter Reum mendacii arguunt. Nam & præsens fuit, cum de conscribenda cautione ageretur, adeoque in præsentia duorum testium hoc debitum pure & ingenue confessus est. Ergo saltem quoad debitum, & sic actionem personalem (nam de hypothecata domo nihil hic nobis negotii) d. cautio falsitatis argui non potest, cum non solum de verbis, verum etiam de mente Rei contrahendis ex dictis testium appareat & sic neq; falsa, neque simulata dici possit secundum distinct. Bar. *in d. l. si ex cautione.* dato etiam d. cautionem falsam esse, tamen de debito siue mutuo ex libera Rei confessione sufficienter constaret ex qua quidẽ cõfessione † sola, absq; literarũ obligatione cõueniri & cõdemnari posset ex doctrina Bal. *in d. l si ex cautione. n.* 14. vbi dicit, si creditor agat ex numeratione, & probet confessionẽ, lapsumq; sit biennii, obtinere debet, non quasi ex confessione nata sit obligatio, sed quod per confessionem & temporis transcursum præsumatur numeratio facta, quia confessio † non est inuenta à iure, vt sit modus inducendæ obligationis, sed vt per eam probetur inducta. *Doctor. in l. vnica. C. de confess.* Quemadmodum in præscriptione longi temporis dicimus, quæ non inducunt obligationem, sed probant † eam inductam, *l. cum de in rem verso. ff. de vsur.* ita Bald. *in d. l. si ex cautione. & l. generaliter. numero 6. C. de non num. pecun.* vbi dicit, quod obligatio nascatur ex causa: confessio non est causa, sed probatio causæ. Confessionem debiti Reus non impugnat, literarum obligationem testes probant. hæc coniuncta plenam probationem efficiunt: cum duo † vincula fortius ligant vno. *l. re coniuncti. ff. de legat. 3. Auth. cessante. Cod. de suis & legitimis. §. sed hodie. Instit. de adopt.* Accedit, quod pro instrumento † regulariter præsumatur, donec contrarium probetur, *d. l. cum precibus. Cod. de probat. l. optimam. C. de contrah. stipulat.* quod maxime propter lapsum biennii obtinere debet, *d. §. 1. Institut. de literar. obligat. d. l. si ex cautione. l. in contractibus. C. de non num. pecun.* Quare concludo hanc exceptionem non obstare. Altera exceptio, scilicet solutionis præsupponit tanquam priuatio numerationem præcessisse. Hanc si probasset Reus, proculdubio absoluendus esset. Solutione enim † tollitur omnis obligatio, siue re, siue verbis, siue literis, siue consensu cõtracta sit, *gloss. sing. in d. §. 1. in verb. omnis sublata. ff. de oblig.* Sublata obligatione nulla † competit actio, sine qua nemo experiri potest, *l. si pupilli §. videmus. de nego. gest.* Hinc est, quod talis exceptio † opposita ante litis contestationem impediat litis ingressum, *l. cum quærebatur. & ibi Bart. nume. 3. ff. iudicatum solui. Ang. in §. æque. num. 8. Institut. de except.* quia est litis finitæ, *per d. l. cum quærebatur. in fin.* Sed huic exceptioni obstat propria Rei confessio pura, libera, ex debito iam antea contracto facta. Ex actis, quidem cõstat de solutione 30. flor. sed illa solutio non pertinet ad nostram summam der 140. Flor. Id quod primus testis in actis fol. 15. magis perspicuum reddit, dum dicit Reum subducta cum Actore ratione vltra 30. flor. adhuc 140. flor. in reliquis debuisse, quæ quidem rationis subductio se præsente fuit facta. Hanc depositionem ipsius Rei confessio coram duob. testib. vel tribus facta, plane confirmat, ita vt manifeste appareat, hanc exceptionem esse friuolam. Tertia exceptio est non num. pecuniæ. Hæc quoq; releuans esset, si probata foret. Nam intra † biennium opposita reiicit probationem in creditorem, *l. generaliter. C. de non num. pec. & in d. l. si ex cautione. in verb. probare. vbi etiam Bal. n.* 14. Post biennium vero † permit priuilegium opponentis, & trãsfert onus probandi negatiuam in ipsum debitorem. Debitor post biennium † probare debet, non fuisse numeratam pecuniam, id quod creditori ante lapsum biennii incumbebat, vt est communis Dd. opinio, *in d. l. si ex cautione, vbi Bal. nu. 4. Sal. n. 19. & 21. Bald. in d. l. in contractib. num.* 14. *C. eod. tit.*

Et quamuis regulariter negatiua improbabilis sit. *l.2.& ibi gl.& communiter Doctor. ff de probat. l.actor.C.eo tit.* Hoc tamen non procedit, quando
30 negatiua † est fundamentum intentionis eius, qui negat, siue sit Actor, siue Reus. *Bar. in l.in illa stipulatione.§.si calendis. numero 5 ff. de verb.oblig.per illum tex & per l.hoc iure.& l.ita stipulatus.vers.quod si ab initio.eod.tit.* idem tenet Bar. *in l.pen. §. docere. nume. 2.ff.ne quis eum, qui in ius vocat. Alexan.in cons. 123.numero 2.& cons.124.numero 2.& cons.91.num. 7.volum.7. Anchoran.in cons.254. numero 3.* Atqui in præsentia negatiua numerationis est fundamentum debitoris. Igitur illam lapso biennio probare debet: quia Actor ex cautione post biennium iuris præsumptione habet intentionem probatam per iura allegata. Hanc negatiuam quomodo Reus noster probare possit, non vi-
31 deo, eo quod ex sola confessione † absque literarum obligatione condemnari possit; vt supra ostendi, quæ quidem confessio non specie futuræ numerationis facta est, sed ex causa veteri ratione debiti antiqui subductis cum Actore rationibus, vt clare deponit primus testis in actis *fol.15.* Negatiuam illam probare deberet, vel per testes, qui obligationi interfuerunt, vel creditoris confessionem. *Salicet.d.l.si ex cautione. C.de non num.pecu.* Creditor confessionem non habet: Ergo ad testes recurrere debet. At illi deponunt tantum de confessione debiti iam antea, vt dixi, contracti, & coram ipsis pure confessati. Et primus testis, in cuius præsentia rationes subductæ sunt, debitum esse sufficienter probat. Quare
32 concludo has exceptiones † à Reo ad protrahendam tantum causam excogitatas, à Iudice, qui
33 maleficiis † litigantium obuiare debet, *c.finem litibus.de dol.& contum.* & causas dirimere, litesque minuere, *c ordinem.de appellat. in 6.l.quidam existimarunt.ff.si cert.petat.* non esse attendendas, reiectisque grauaminibus causam pro concluſa acceptandam, & pronunciandum bene iudicatum, male appellatum cum refusione expensarum. Vltimam exceptionem plane non attendendam puto, communis quidem conclusio
34 est, quod iuramentum suppletorium † in vim probationis non possit deferri Iudæo, sicut nec vsurario, aut aliis personis vilibus, vt not. Cyn. & Dd. *in l.bonæfidei ff quod certo loc. Bal. in l.qui accusare. C.de edend. numero 2. Canon.in c.fin. de iud. Hippol. in sing.* 41. rationem reddunt, quia vbicunque re-
35 pellitur aliquis à testimonio, † multo magis & fortius, ne sibi deferatur hoc iuramentum ne-
36 cessarium, cum efficiatur testis † in propria cau-
37 sa, *l.fin. C.de fideicom.* Iudæus repellitur † à testimonio, quia infamis ex regul. generali. *l.3.§. lege Iulia. de testib. Bald.in d.l.qui accusare. num.2.* Quod
38 Iudæus contra Christianum † non possit testificari, *text.in c.non potest.2.quæst.& l.quoniam. C.de hæret.* vbi hoc limitatur. Et generaliter nullus
39 infidelis † potest testimonium dicere contra fidelem, *c.hæreticus.2.quæst.7.d.l.quoniam. C. de hæretic.* Sed illa Dd. communis conclusio non obstat, quia Iudices prioris instantiæ detulerunt Iudæo iuramentum Iudaicum (de quo Speculat. *in tit.de iuramen. calum. & test. numero 17. Felin. in c.fin. numero 5. de Iudæis. Panorm.in c.1. numero 11. de iureiur. Marant. p.3. numero 50.*) in supplementum probationis, quasi debitum petitum semiplene probasset, sed ad inuestigandam veritatem vtrum mutuum petitum, contractum sit, sine aliqua accessione vsurarum. Quare ex his omnibus concludo, vt paulo ante dixi, grauamina non esse admittenda ex regula *l. ad probationem, C.de probat.* sed eam pro concluſa acceptandam, & pronunciandum bene iudicatum, male appellatum cum refusione expensarum, *c.vt debitus in fi.de appellat.* Saluo, &c. Omnes mecum concluserunt vno excepto.

Sententia † confirmatoria prioris: 40

In Sachen H. N. Appellanten eins / wider N. Juden zu N. Appellaten ander theils / seyn die grauamina N. Tags einkommen / als vnerheblich / nicht / sondern die Sache von Ampts wegen vor beschlossen angenommen / darauff vnd allem fürbringen nach zu Recht erkannt / daß durch Richter voriger Instantz wol geurtheilt / vbel davon appellirt / vnd daß gedachter Appellant jhme dem Appellaten die Gerichtskösten derohalben auffgelauffen nach Rechtlicher ermessigung zuentrichten vnd zubezahlen schüldig sey. Publicat. 24. Octobr. Anno, &c. 64.

VOTVM XXX.

In causa N.N. contra die Statt N.

De Gabellis & Vectigalibus.

SVMMARIA.

1 *Connexitates dici non possunt, quæ ex diuersitate factorum, rerum & personarum recipiunt diuersitatem.*

2 *Connuncta dicuntur, quæ ex continentia factorum separationem non recipiunt.*

3 *Diuersitas temporis facit diuersitatem factorum.*

4 *Sententias contrarias ferre inter diuersas personas nouum non est.*

5 *Ex diuersitate personarum arguitur diuersitas actorum.*

6 *Connexa non dicuntur capitula ob id solum, quod sub vno generali iure comprehenduntur, sed quando ratio vnius ab altero discerni non potest.*

7 *Clausula: ex certa scientia; excludit omnem subreptionem.*

CHasianeus *in consuetud. Burg. rubric, 1. titul. des iuſtices & droicts dicelles. §. quarto, in verb. indire impos.* de gabellis, vectigalibus & submissum ratione litis contestationis, *Vant. titul. quib. mod. senten-*

sentent.nullitat.reparar.poss. numero 68. & sequent. Capit.in decisione 122.per totum. in quibus contiⁱ nentiæ causas tractat. Connexitates † dici non possunt, quæ ex diuersitate factorum, rerum & personarum recipiunt diuersitatem.*Paris.libro primo,consilio 66.numero 13.14.15. & per to-*² *tum.* Coniuncta dicuntur, † quæ ex continentia factorum separationem non recipiunt. ³ Boer.*in decis.73.& 74.* Diuersitas temporis † facit diuersitatem factorum. *Guid. Pap.in singul. 927.Cravet.in consilio 9.numero 17.libro 1.* Nec ⁴ nouum est, † contrarias ferre sententias inter diuersas personas. *Cravet.in consilio 232. numero* 3. Nec refert, quod causæ istorum nasci videantur ex eodem delicto, per *l.pater.ff. de iniur.* vbi pater potest agere ex persona sua & filii, pro iniuria filio illata, quoniam ex diuersitate perso⁵ narum † arguitur diuersitas Actorum. *Cravet.* ⁶ *ibidem.* & capitula non dicuntur connexa, † ob id solum quod sub vno generali iure comprehenduntur, sed quando ratio vnius ab altero discerni non potest, *Cravet.dict.consilio.numero 5.* Mar.Socin.Iun.*libro primo, consilio* 136. putat, *l. nulli.* obtinere circa vnitatem causæ, licet videam habere originem ex eodem fonte. *Natta libr. 1.consilio 135.quasi per totum, &c.* Nec etiam litis ⁷ pendentiam video esse. Clausula, † *ex certa scientia*, excludit omnem subreptionem, *Mynsing. in consilio 19.decad.2.* Concludo igitur secundum Reorum petitionem, hanc causam ad gesreyte Richter in prima instantia, si partes nolint desistere, remittendam, expensis compensatis. Similiter in causa den Zoll belangendt / iudicandum censeo, quæ meo iudicio penitus est separata, etiam iuxta communem vsum loquendi Germanicè, Zoll vnnd Vngeldt / compensatis hic quoque expensis. Si tamen Domini in hac postrema causa, den Zoll belangendt / volunt Actorem condemnare in expensis, non vsque adeo refragabor. Quoad producta, quæ Actor petit reiici, tanquam zuspatt einkommen / putat circa hoc punctum nihil pronunciandum fore, siquidem causa remittenda sit ad gesreyte Richter.

D.N.Ego cum Domino D.Referente.

D.N.Quoad Zoll / concludit per omnia cum D.Referente : Quoad Vngeldt / in effectu etiam concludit cum eodem ; tamen dubia quædam habet.

VOTVM XXXI.

In causa N. Erben *contra N.N.*

Super constitutione Arrestorum.

SVMMARIA.

1 *Status Imperii illi tantum esse dicuntur, qui bona ab imperio possident.*

2 *Magis attendenda & sequenda, non quæ raro, sed quæ frequenter & communiter obseruantur.*

3 *Iura nostra ad ea potissimum aptantur, quæ frequenter & communiter obseruata sunt, non quæ raro.*

4 *Considerari quando quis potest, non tanquam ipse sed tanquam quis tertius.*

5 *Domicilia plura habens in diuersis locis, potest censeri vno iure, quoad vnum forum, & quoad aliud forum alio iure.*

INter cætera constitutionis Arrestorum requisita vnum est, vt supplicãs sit status Imperii, quo processus impetrari possit, quod & narrari debet. Ex ista enim narratione & personæ qualificatione, Imperalis Cameræ iurisdictio fundatur, sic tamen, vt si ratione bonorum controuersia moueretur, consideratio habenda sit qualitatis eorundem. Etsi enim S.intuitu personarum extra controuersiam habeantur pro statibus Imperii, tamen quia litigant cum domino Reo de & super bonis non Imperialibus, sed sub dominio & iurisdictione Episcopatus sitis, non potest hæc alicui decerni, cum dicta bona non habeant Imperialem qualificationem, prout requiritur. Non enim Imperii status ex S. personis præcise, sed ex bonorum ratione coniunctim æstimantur, præsertim quando litigatur von den Landtgütern / vt hic nimirum, in verb.S.hinder jr F.G. quorum respectus S. personæ aliam considerationem priuatiue accipiunt. Si igitur dicta bona hinder J.F.G.gelegen / prout expresse in S.narratur, ista certe bona obedientiam inducunt, quæ debetur Episcopo intuitu istorum bonorum, ratione situs. Et sic statum Imperialem excludũt, quod ex verbis constit.euincitur, scil. einem andern dem Reich gleicher gestalt ohne Mittel vnterworffen / dessen Güter vnd Vnterthanen / ꝛc. Quæ verba non alio intellectu accipi possunt, quam si bona quoque, quorum ratione principaliter litigatur, vel quæ arrestata conquerũtur, vt hic Imperio immediate subsint, eorum deniq; nomine Imperii statum S.extra controuersiam repræsentent, & referant. Quia itaque in Imperio notissimum est, prout omnes causæ fiscales hoc quoq; docent, quod illi tantum † pro Imperii statibus agnoscantur, qui bona ab Imperio possidẽt (vt sine quibus inanis esset fiscalis actio) quotumq; nomine contribuunt, & ad comitia Imperialia vocantur, non debet hic communis intellectus & obseruatio alio detorqueri, vel inusitata interpretatione cõtra communem vsum & praxin ad ea extendi, de quib. in specie ordinatio & constitutio nihil exprimunt, vt quæ expresse tantũ de immediatis loquuntur, tã intuitu personarũ, quam bonorum cõiunctim. Cõiunctim n. & non separatim hoc intelligendum est. Cum itaque infinitæ causæ sint, & processus pignorationũ, Arrestorum ac fisca-

fiscalium, in quibus non aliter fundata reperitur iurisdictio, quam quia bona pignorata vel arrestata subsunt imperio, vna cum personis, &
2 magis attendenda & sequenda, non quæ raro, † sed quæ frequenter & communiter obseruata
3 reperiuntur: cum ad ea potissimum † iura nostra aptentur, *l.3.4.5.ff.de legib.* Et sic bonorum magis in decernendis processibus ratio habetur, vt quis status sit, vel dici possit. Status enim partem principalem non habet, sed bonorum & possessionis potior causa est, ex verbis constitutionis, ohne mittel / quæ principaliter ad bonorum imperialium possessionem referuntur. Quocirca quando hoc casu lis non mouetur alicuius rei, quæ simul cum suo possessore & domino immediate imperio subiecta, sed quæ alterius iurisdictioni & subiectioni incorporata est in verbis S hinder J.F.G. ad talem casum de constitutione arrestorum, ex communi quotidianarum causarum praxi extendi non potest. Proinde quia hæc separata sunt, habent aliam considerationem. Tunc enim potest quis consi-
4 derari † non tanquam ipse, sed tanquam alius tertius aut extraneus, *l.si pater. §. per duos. vbi gl.& Bald.de adopt. Cravet.de antiq.temp.par.4.§ absolutus differ.n.34.* vbi pulchre & pertinenter dicit, si Rex aliquis iudicat in aliqua causa tanquam Comes, & non tanquam Rex, appellabitur ab eius sententia ad superiorem Comitis, non inspecta regia maiestate. Possunt enim in vnam & eandem personam plures qualitates etiam ad diuersissimos effectus concurrere, quarum vna ab altera potest separari, ita vt tali casu de tali persona iudicetur vt de duabus personis. *Roman. in consilio 412.*

5 Nam qui plura habet domicilia † in diuersis locis, potest censeri vno iure, quoad vnum forum, & quoad aliud forum alio iure. Duo namque hoc casu iura sunt, quæ licet in vnam eandemque personam cadunt, iudicamus tamen de illa, vt de duabus personis, *in capit. cum capella. vbi gloss. & addit. de priuileg. & excess. priuil.* Proinde quia hoc casu deficit qualitas imperialis in bonis controuersis, non sumus fundati in iurisdictione, & sic petitos processus denego. Non attendo, quod dicitur de fructibus perceptis, quia valde dubium est, an fuerint tum temporis pendentes, prout videtur ex collatione temporum, & sic pars fundi sint. Possent multa allegari pro defensione huius opinionis, quæ hic referre nolo. Et sic remitto me ad votum meum in causa D. contra B. quinti mandati arrestorum, vbi fusissime omnia tractata sunt in vtramque partem. Et hanc etiam opinionem, nimirum, quod bonorum & personarum simul & coniunctim in decernendis processibus habenda sit ratio ex iure, ex autoritate Dd. ordinatione statuum, obseruatione & quotidiana praxi, Domini Reuisores suo calculo comprobarunt N.N.

VOTVM XXXII.

In causa N.N. contra N.N. & Consortes.

In puncto procedendi in contumaciam contra citatum per edictum.

SVMMARIA.

1 *Citatio edictalis perinde arctat citatum ad comparendum atq; personalis.*
2 *Citatio per edictum odiosa & rigorosa est, à iure communi exorbitans.*
3 *Citatio edictalis stricte tenenda in suis terminis, formis & casibus à iure expressis.*
4 *Rigor citationis edictalis moderato arbitrio iudicandis æquabiliter temperandus.*
5 *In solo Iudicis consistit arbitrio: an citatio per edictum præiudicet citato, & arctet citatum ad comparendum.*

GAil. *libr.1.obseruat.57.numero* 10. videtur sentire, quod sic; inquiens: citatio edictalis † 1
perinde arctat citatum ad comparendum, atque personalis citatio, & non comparentem reddit contumacem, adeo vt processus, qui potest fieri contra personaliter citatum, procedat etiam contra citatum per edictum. cui concordat Franc. *in capit. bonæ memoriæ. numero* 22. *de appell. per text. & gloss. in verb. personaliter. clement.* 1. *de iudic. Bartol. in extrauag. ad reprimendum. vers. per edictum. numero* 8. dum ait. Sed quid si Actor reuertens dicit, se diligenter inquisiuisse: Sed citatum per edictum inuenire non potuisse, vbi esset? Respondeo, quod iudex debet procedere tanquam contra contumacem. Quia tamen citatio † per edictum odiosa & rigorosa, & à iu- 2
re communi exorbitans est, *per text. in dict. clem.* 1. §. *quia vero.* Ideo stricte tenenda † in suis 3
terminis, formis & casibus à iure expressis, secundum Blar. *ad d.l. diffamari. capitu.* 6. *numero* 59. vt rigor ille † mansuetudine, seu moderato 4
arbitrio iudicantis æquabiliter temperetur, iuxta salutarem admonitionem *in d.clem.*1.§. *nos rigorem. de iudic.* Quapropter recte dixit Blar. *dict. cap.* 6. *numero* 94. 96. 97. in solo Iudicis consistere arbitrio, an citatio per edictum † præiudicet cita- 5
to, vel arctet citatum ad comparendum, ac in contumaciam non comparentem constituat, necne. Quod ex qualitate personarum, locorum, causarum, reliquisq; circumstantiis metiendum esse tradit.

D.N. Etiam in hoc maxime attendendum putat, an citatio verisimiliter ad notitiam citati peruenerit. Quippe secundum gloss. *in verb. restringimus. dict. clem.* 1. graue est quem constituere in contumacia ex facta citatione, eique per illam præiudicare, cum facile potuerit non venire in eius notitiam, sicut dicitur de voce prætoris, quæ quandoque paucis innotescit. Nam vt absenti, ad cuius notitiam eiusmodi

citatio

citatio vix vel omnino non peruenire potuit, præiudicari, isque in contumacia constitui queat, Iudex ex personarum & loci qualitate, aliisq; circumstantiis appensate æstimabit. Item an extra causæ qualitatem, videlicet per odium vel fauorem ipsius æquum sit, citatum absentem per eius modi publicatam citationem constringi, vel non. Qua de re pulchre exemplificat Blar. *num. 97.*

VOTVM XXXIII.

In causa N.N. contra N.N.

Contra citatum per edictum an proclama decerni possit?

SVMMARIA.

1 *Citatio per edictum ita coarctat citatum, ac si personaliter citatus fuisset.*
2 *Vt in contumaciam contra absentem procedatur, non requiritur semper vera, sed sufficit ficta vel præscripta contumacia.*
3 *Citatus per edictum perinde habetur, ac si personaliter citatus esset.*
4 *Ficta in citato non comparente contumacia ex ea notorietate consurgit, quam inducit publica edicti affixio.*
5 *Quæ in albo publicum locum frequentantium patent legenda, ad citati notitiam deuenisse præsumuntur.*
6 *Edicta per multos dies publice proposita, pene omnes posse agnoscere præsumitur.*
7 *Spurii creati notarii in Camera etiam immatriculantur.*

1 CItatio † per edictum ita arctat citatum, ac si personaliter citatus fuisset, per text. *in cle. 1. de iud.* quem ad hoc refert Fran. *in c. bonæ memoriæ. numero 22. de appellat.* At gloss. *in dict. clem. verb. personaliter*, hac de re sic ait: *quemadmodum personalis citatio quem constituit verum contumacem, ita & citatio per edictum, adeo vt ille processus, qui posset fieri contra citatum personaliter, fieri quoque possit contra vocatum per edictum, & quicquid ad excusationem contumaciæ iuuat personaliter citatum, iuuet & hunc, & in summa, quicquid non potest ille, hic quoque non poterit.* Quibus concordat text. *in extrauag. ad reprimendum*, vt sic habetur: *Ad hoc si qua communitas, vel corpus, vel alia quæuis persona per edictum publice propositum citata vel citatum neglexerit in termino personaliter, vel legitime comparere, contra ipsam vel ipsum, perinde ac si personaliter omnibus interesset, tam ad receptionem testium, & eorum publicationem & sequentia, quam ad definitiuam sententiam, & eius executionem procedatur, &c.* Quæ extrauag. iuxta Bart. *ibid. in verbo, Edictum*, licet loquatur de processu in crimine læsæ Maiestatis: tamen in omnibus aliis casibus, quibus de iure quis per edictum citari potest, locum habet. Et *in verb. neglexerit*, diserte tradit, ad hoc, vt in † 2
contumaciam contra absentem procedi queat, non requiri veram contumaciam, cum hoc quoque fieri possit, propter fictam vel præscriptam contumaciam, id est, etiam quando non constat, citationem ad citati notitiam peruenisse, secus si Iudici euidenter notum sit, eandem ad citati notitiam non peruenisse, vel citatum fuisse legitime impeditum, quo minus venire potuerit: tunc enim processus in contumaciam esset ipso iure nullus, cum desit substantiale illius, videlicet tum vera, tum ficta contumacia, quarum alterutra requiritur. Hinc ait Vant. *titu. de nullit. ex defectu citationis numer. 125.* citationem per edictum afficere etiam ignorantem. Et Milis *in suo repertorio, verbo, citatus per edictum habetur, &c.* inquit, citatum † per edictum haberi per- 3
inde, ac si personaliter citatus esset. Eum autem non comparentem non dici verum, sed tantum fictum contumacem, quæ ficta contumacia facit, vt in causa contra eum in contumacia procedi possit. Ea autem fictio † consurgit ex no- 4
torietate, quam inducit edicti publice propositi, omnibus patens aspectus, ex quo præsumitur in omnibus eius loci incolarum, ac etiam vicinorum notitiam peruenisse, quod ita pro notris palam extat, vt nulla tergiuersatione celari queat. *Sichard. in authent. qui semel. numero 18. Cod. quomodo & quando iudex.* Ius eius, vt ait text. *in cauem non nouam, extra. de dolo & contumac.* violenter præsumit ea † quæ in albo tot ipsius albi publi- 5
cum locum frequentantium oculis patent, legenda, ad citati notitiam deuenisse, vbi gloss. *in verbo, vbicunque*, iuncto text. paulo post sequent. tum gloss. *in verbo, personaliter.* tradunt, citatione per edictum tam distantes vltra mare, quam distantes modico freto, vel existentes in eadem, aut in alia prouincia perinde ligari, ac si citatio eos personaliter apprehendisset.

Sic Imperator quoque Iustinianus credidit, edicta per multos dies publice † proposita pene omnes posse agnoscere, *§. omnem. vers. vocem enim præconum. authentic. de litigiosis.* De qua re vide omnino Paulum Castrensem *in l. ad peremptorium, numero quinto, & sexto, ff. de iud.* Is tamen ficte contumax non excluditur à beneficio appellationis, cum ad hoc requiratur vera notitia citationis. 6

Nota!

Spurii † creati Notarii, in Camera etiam 7
immatriculantur. Sic immatriculatus V. &
C. K. 11. Augusti, Anno 67. admissus per
H. A. & B. vti in prothocollo E.
habetur.

VOTVM

VOTVM XXXIV.

In causa N. N. Actoris & appellantis contra N.N. Reum & appellatum.

De beneficio excussionis ex epistola D. Adriani Reconuent. ex l. 2. C. de rescind. vend.

SVMMARIA.

1 *Fideiussor conueniri debet ante indemnitatis promissorem.*
2 *Fideiussor & indemnitatis promissor differunt.*
3 *Excussio bonorum non præsumitur, habetq; sua specialia requisita.*
4 *Vsurarum stipulatio de iure communi inter mercatores subsistit.*
5 *Contractus vsurarij ex constitut. Imperii prohibiti sunt, & eorum pœna.*
6 *Decepto vltra dimidium iusti pretii an competat officium Iudicis, an vero condictio ex contractu emptionis & venditionis, beneficio* l. 2. C. de rescind. vendit.
7 *In bonæfidei contractibus veniunt ea, de quibus nec actum nec cogitatum est.*
8 *Actionis ex contractu requisita.*
9 *Beneficium* l. 2. C. de rescind. vend. *quibus casibus cesset, & detur.*
10 *Libellus debet esse clarus & certus, non incertus, & alternatiuus. Libellus alternatiuus quando admittatur.*
11 *Pretium rei cuiusque iustum non ex cuiuslibet affectione constat, sed ex communi hominum æstimatione.*
12 *Iudex secundum allegata & probata pronunciare tenetur, alias litem facit suam.*
13 *Valor prædii colligi potest ex fructibus decimarum venditarum.*
14 *Æstimatio non vnius anni, sed omnium annorum facienda est.*
15 *Vires rei suæ quo casu quis ignorare præsumatur.*
16 *Pretium rei suæ quo casu quis ignorare præsumatur.*
17 Scire & scire debere *paria sunt.*
18 *Errans in facto proprio, in lata culpa dicitur esse.*
19 *Dolus non qualitate pretii, sed qualitate facti æstimatur.*
20 *Dolus non præsumitur, nisi probetur.*
21 *Bona fides semper præsumitur, maxime si quis titulum habeat onerosum.*
22 *Error ex enormi læsione præsumitur.*
23 *Vendens rem minoris sciens prudesq; non dicitur deceptus, nec agere potest ad rescindendum contractum.*
24 *Sciens æquiparatur renuntianti.*

IN causa conuentionis actum puto actione fideiussoria siue mandati, vel certi condictione ex stipulatu. Videndum in primis an competierit. Dico breuiter, quod non. Idque ex duplici fundamento. 1. Quia Actor noster regressum habet aduersus N.N. pro quo ipse principaliter fideiussit, & cuius obligationem ab N. redemit: hunc in primis excutere debuit, antequam Reum † tanquam indemnitatis promissione con- 1
ueniret. *auth. præsente. C. de fideiuss. & ibi late Dd.* Eo legitime excusso, si soluendo non fuisset, tunc demum regressum contra promissorem indemnitatis (qui tamen à fideiussore † aliquo modo 2
differt, vt not. Zas. *in l. si quis ab alio. nu. 3. & §. seq. in princ. ff. de re iud.*) habuisset, eumque pro ea parte, qua indemnitatem promisit, conuenire potuisset. Cum igitur in præsenti nulla facta est excussio contra N. cum hoc allegatum non sit, † eaq; §
non præsumatur, quia in facto consistit, suaque specialia requisita habeat, vt *in l. stipulatio. §. habet autem. n. 1. ff. de op. noui nunciat. Ang. in §. si quis. n. 10. Instit. de act. Bal. in auth. sed hodie. n. 3. C. de act. & obl.* Concludo ex hoc primo fundamento, actionem non competere. Alterum fundamentum est, quod contractus principalis, cuius nomine Reus indemnitatem promisit, vsurarius fuerit, & sic ex constitutione Imperii ipso iure nullus. Nam ex obligatione principali constat excessus scilicet 8. flor. in singula centena promissos esse. De iure quidem communi huiusmodi contractus & vsurarum stipulatio subsisteret † inter 4
mercatores, vt habetur, *in l. eos. §. 1. C. de vsur.* vbi Imperator modum vsurarum præscribit secundum personarum qualitates, & rerum circumstantias. Cæterum ex constitutione Imperii huiusmodi contractus, penitus † prohibiti sunt, & §
contrahens quartam partem totius sortis amittit, Iudicibusque mandatur, ne desuper cognoscant, aut executiones faciant, tantum quincunces in reditibus annuis permittuntur, vt videre est in recessu Augustano, Anno 1550. & reformatione Politiæ 1541. Item Anno 48. sub titul. von Wücherlichen Contracten. Ex hoc ergo solo capite, etsi excussio legitime facta esset, pronunciandum puto bene iudicatum, male appellatum cum expensis, vt D. Referentes. Quod ad causam reconuentionis attinet, *Doctor. in l. 2. Cod. de rescind. vendit. & Canon. in capit. penultim. de empt. & vend.* variant. An decepto vltra † dimi- 6
dium iusti pretii competat officium Iudicis, an vere condictio ex contractu emptionis & venditionis beneficio *dict. l. 2.* communiter tamen placuit dari actionem ex vendito, & sic ex eo contractu, cum in bonæfidei contractibus veniant † ea, de quibus neque actum, neque cogi- 7
tatum est, *l. 2. C. de act. emp. Ita tenet gl. in l. 2. C. de resc. vend. in verb. Iudicis, quam sequuntur Bart. ibid. n. 2. & Sal. n. 5. Idem tenet gl. in c. pen. in verb. restituerent, & ibi Pan. n. 9.* vbi tamē indifferenter concludit, deceptum vsq; ad 30. annos agere posse, siue implorarū officium Iudicis, siue actū sit condictione, *ex d. l. 2.* siue actione ex cōtractu. Huius actionis requisita † sunt, vt agens in libello narret, & 8
demum probet, quod tempore contractus, scil. emtionis & venditionis res ista valebat tantum,

text.

tex. l. si voluntate. C. de rescind. vend. Nam valor ille, qui tempore contractus fuit, non etiam tempore petitionis precium dicitur. Deinde narrare & probare debet, quod errore ductus ita vendiderit, per text *l. 1. C. si maior fac. alien. rat. hab.*
9 Nam † si sciens, prudensque minoris vendiderit, vel pluris emerit, cessat beneficium, *d. l. 2. vbi ita tradant communiter Doctores. Bartol. numer. 16. Sal. num. 2.* Hæc in præsenti articulauit reconueniens, petiitque alternatiue rem venditam rescisso contractu restitui, vel iustum pretium suppleri: quæ quidem libelli petitio communiter approbata est. *Bart. d. num. 16. per text. d. l. 1. C. si maior. fact. Panorm. d. c. penult. per ill. tex. in pr.* qui ad hoc est expressus, licet alias regulariter libellus
10 † alternatiuus non valeat, quia est incertus, sed libellus debet esse clarus & certus, *c. 2. de libel. oblat. Panorm. in c. constitutus. nu. 9. de rest. in integr. vbi communiter Dd.* Illud tamen non procedit, si incertitudo causetur ex facto rei, quia tunc admittitur libellus incertus, vt peto rem, vel si nõ exrat pretium, aut æstimationem. *Bart. l. 1. §. 1. nu. 2. ff. quor. leg.* Et hoc in terminis nostris tenet Panorm. *d. c. pen. n. 2. Dd. in d. l. 2. per text. in d. c. penult. & text. d. cap. constitutus.* Videndum ergo quid sit
11 probatum, & in primis considerandum † venit iustum cuiusque rei precium, non ex cuiuslibet affectione aut sumptu constare, sed ex communi hominum æstimatione. *l. precia rerum. ff. ad leg. Falcid. vbi Imm. late Dd. in d. l. 2. Molin. de contr. commer. & vsur. q. 5. Couar. var. resol. lib. 2. c. 2. num. 4.* vt ibi communiter concludunt. Illud dici iustum precium per testes vel Iudicis inspectionem tradunt Dd. ibid. maxime Bart. & Sal. *d. l. 2.* Et quod sit iustum pretium annui reditus perpetui tradit Couarr. *var. resol. c. 9. lib. 3. num. 3. Molin. loc. citat.* In præsenti ad probandum articulatam deceptionem tantum testes aliquot producuntur. Ideo eorum dicta diligenter ponderanda sunt, & in facto nihil supplendum. Sed secun-
12 dum allegata † & probata iudicandum, ne litem nostram faciamus. *Dd. in d. l. illicitas. §. veritas. ff. de offic præsidis. Can. late in c. pastoralis. de off. & potestate iud. delegat.* Deponunt autem de fructibus venditarum decimarum, ex quibus quidem
13 rei vel † prædii valor colligi potest. *l. si quod. C. de rescind. vend. Bald. l. 2. eod. tit. num. 25. glos. ibid. in verbo, æstimatur.* Sed an in nostro casu communis rei æstimatio, quæ fuit tempore contractus, scilicet venditionis per eos probata sit, quod requiritur, vt dixi, valde dubito. Non enim doponunt de tempore contractus, sed de eo, quo ipse emptor decimas possedit, & elocare voluit, & quoque magna fuit annonæ sterilitas. At ve-
14 ro † non vnius, sed omnium annorum facienda est æstimatio, quod hic desidero. Præterea considero quoque secundum requisitum, quod scilicet inconsulto errore ductus, vendiderit rem infra dimidium iusti pretii. Error enim probatur, si fundus sit in remotis locis, vel venditor successit in ius alterius, aut diffusum habeat patrimonium, quo casu quis vires † rei 15
suæ ignorare præsumitur, *d. l. qui, quis. C. de rescindend. vend. l. qui in alterius, de reg. iur. glos. dict. leg. 2. in verbo, debuerat. Sal. ibid. num. 33. Bald. num. 9. Barto. in authent. sed cum testator. num. 5. ad legem Falcid.* Secus si sit in propinquo, si res familiaris, si diu eam possederit & fructus perceperit, *dict. leg. quisquis. Bartol. vbi supra.* Nam tum † pretium rei 16
suæ & vires patrimonii quis scire præsumitur, *dict. l quisquis fac. text. in c. ab excommunicato. & ibi glo. in verbo, de facto. de rescript.* At in præsenti constat ex actis, rem venditam in familia venditoris 200. retro annis fuisse, non in remotis locis, sed propinquis, vt respecta positam familiarem, non recenter acquisitam, sed diu possessam, ita vt proculdubio veram rei æstimationem † sci- 17
uerit, aut scire potuerit, quæ parificantur, *l. quod te, ff. si certum petat.* Igitur inconsultum errorem 18
allegare non potest, imo † in lata culpa dicitur, qui errat in facto proprio, *d. c. ab excommunicato, & ibi glos. in verbo, de facto. Ferrar. in for. act. Realis, verbo compellatis. num. 12. Roma. in consil. 391.* multo
minus dolum interuenisse, eo quod ille non † 19
qualitate pretii, sed qualitate facti æstimetur. *l. dolus. C. de rescindend. vend.* neque præsumatur, † 20
nisi probetur, *l. dolum. C. de dolo. & ibi communiter Dd. in l. si dolo. C. de rescindend. vendit. vbi Sal. in princ.* Sed in dubio semper bona fides † præsumitur, 21
maxime si quis titulum habeat onerosum, *l. pen. C. de euictio. glos. ibid. in verb. debet. Alciat. pulchre in reg. 3. in princ. q. 5.* Et quamuis magis secundum communem opinionem sufficit allegare errorem, eumque † ex læsione vltra dimidium iusti 22
pretii præsumi, vt not. Sal. *in d. l. 2. num. 32. & communiter Dd. excepto Bald. ibid. num. 9.* qui putat in dubio recurrendum ad coniecturas, vt si circa res colendas versabatur, præsumantur scire valorem ex reditu, secus si res erat in remotis locis, vel habebat diffusum patrimonium, quia tunc præsumitur ignorantia, eo quod nemo præsumatur suum iactare. Quamuis igitur error ex enormi læsione præsumatur, tamen in nostro casu propter diuturnam possessionem, qualitatem & quantitatem redituum, ex quibus res cognoscitur, *l. quisquis, C. de rescind. vend. versic. redituum quantitas. Bald. d l. 2. num. 25.* concludo Actorem valorem rei suæ sciuisse, & sic propter scientiam ipsius *d. l. 2.* locum non habere. Nam qui sciens prudensque † minoris ven- 23
dit, non dicitur deceptus, nec agere potest ad rescindendum contractum. *l. venditor. C. de rescind. vend. l. 1. de pact. int. emptor.* quia sciens † æqui- 24
paratur renuncianti, *l. quæritur. §. si venditor. ff. de AEdil. edict. Bald. d. l. 2. num. 2.* vbi hoc limitat pulchre in minore, muliere & rustico, & infert beneficio *d. l. 2.* posse renunciari expresse & tacite. Pronunciandum itaque male iudicatum, bene appellatum compensatis expensis. Non fui Referens, neque Correferens. Concluſum

maioribus votis contra me, deceptionem esse probatam, ex dictis testium, sufficere allegare errorem, eumque ex læsione enormi legis beneficio præsumi secundum magis communem Dd. opinionem *in d.l.2.& Petr.Iacob.in act.ex vendito.num.3.* Publicata in forma communi confirmatoria sententia, 30. Aprilis, Anno 65.

VOTVM XXXV.

In causa Herrn N.N. contra Herrn N. zu N.

Mandati sine clausula de relaxando captiuo.

SVMMARIA.

1 *Iudici manus ligatæ sunt stante præiudicio sub & obreptionis.*
2 *Reus an sub comminatione confessatorum, vel pœna non iurantis, quæ pinguior est, respondere teneatur.*
3 *Pœna vbi partim parti, partim fisco applicatur, criminalis ne an ciuilis actio illa dicatur. & numero 5.*
4 *Doctores intelligendi sunt secundum allegata iura.*
6 *Causæ mandatorum omnes cum & sine clausulæ, quæ sunt regulariter pecuniariæ, partim fisco, partim parti adiudicandæ pro ciuilibus habentur, alioquin ad Cameram non pertinerent.*
7 *Actore non præstante iuramentum calumniæ, Reus sub pœna non iurantis cogi non potest.*
8 *Petitio cautionis de non offendendo in iure & facto fundata est.*

SVbmissum principaliter super articulatis replicis, pro elisione exceptionum sub & obreptionis productis, medio iuramento, sub pœna non iurantis. Item pro cautione de non offendendo lite pendente, & manutentione, & euentuali declaratione, ob non probatam paritionem. Submissionem vltimam puto prætereundam, quia † stante præiudicio sub & obreptionis 1 ligatæ sunt manus Iudici, *c. tuum. de ord. cog. Mar.p.4.dist.vlt.* secunda pendet ex prima, eaque resoluta pro se finita erit, aut suspendenda erit, donec punctus iurisdictionis nostræ saltem, si non paritionis, finitus est. Nam si statim paritionem iniungeremus, aut euentuali sententiæ tanquam effectum sortitæ, aut etiam purificatæ inhærere possemus, cautione forsan opus non esset. Quantum igitur ad primam submissionem attinet, constat exceptionem maleficii, quæ in initio etiam in genere obiecta est, non attendendam, quia ex productis constat, quod N. non ob aliud maleficium N. eynziehen lassen/dann daß er seines Schwagers Sach am Kayserl. Cammergericht nicht eynstellen wöllen. Postea pductæ exceptiones subreptionis, & in specie id vlterius deducunt, daß er N. von wegen daß er N. Rähte/an jhrer Ehre verletzt habe/ eyngezogen: In replicis tamen hæc ita elisa, vt si probentur, N. pœnam mandati commiserit, etiamsi sponte & vltro dimisisset captiuum, tempore quo ipse elapsus est. Cum igitur hæ replicæ sint articulatæ, & medio iuramento dandorum exhibitæ, hoc solum dubii restat, an sub comminatione confessatorum, vel † pœna non 2 iurantis, quæ pinguior est, Reus respondere teneatur. Dubium mouet Gail. *lib.1.de pac.publ.c.14.* vbi quærit quando alias extra causam fractæ pacis mandata ad pœnam, partim parti, partim fisco applicandam agitur, an actio dicatur † cri- 3 minalis vel ciuilis? Et concludit criminalem. In criminalibus articuli nunquam pro confessis acceptantur. De comminatione igitur dubitari potest. Certum enim est, quod hic ad pœnam mandati, sicque ad vindictam principaliter agatur quatenus in terminis mandati versamur. Sed quia Dd. intelligendi † sunt secundum alle- 4 gata iura. *Bart.in l.non solum.§. liberationis. ff. de lib. leg.* & iidem loquuntur in casu, vbi soli fisco pœna adiici petitur: alioquin † si partim parti, par- 5 tim fisco, mixtum aliquid criminale nullus dicet. *Marant.p.4.d.1.num.72.apostill. Bart.in l.3.de sepulch.viol.verb.pœna criminalis gl.& Dd.in §.in summa.Instit.de iniur. Bolog.in l.2.C.de edend.* & certum est, quod omnes causæ mandatorum, † cum & 6 sine clausula, quæ sunt regulariter pecuniariæ, partim fisco, partim parti adiudicandæ pro ciuilibus habeantur, alioqui ad Cameram non pertinerent. Ideo tanquam in causa ciuili pronunciarem per Gail. *obs.86.lib.1.* ist D. N. seint den 29. Januar. beschehen begehren abgeschlagen/ sonder soll N. auff articulirte replicas antworten/ sub comminatione cõfessatorum: quia Actore † non præstante iuramẽtum calumniæ, 7 Reus sub pœna non iurantis, cogi non potest, *c.2.de test. Henning.in proces.rubr.16.p.2.* sed iuramentum dandorum (quod pars est iuramenti calumniæ) præstitum est, merito igitur Reus quoque medio iuramento respondebit. *Henning. de loco.* Quantum ad petitionem cautionis de non offendendo: licet † in iure & facto fundata sit, 8 *Gail.lib.1.de pac.publ.c.2. Clarus lib.5.sent.§.fin.q.47.* tamen velim præterire, ob id quod punctus competentiæ pendet. Sed volo eum weisen auff förmliche Anruffung/ &c. Et sic placuit omnibus.

VOTVM XXXVI.

In causa N. N. Bereiter zu N. contra die Statt N.

In causa appellationis: & an filius agere possit de bonis paternis nondum patre superstite acquisitis.

SVm-

SVMMARIA.

1 *Appellatio quæ non fit coram notario, an sit inualida.*
2 *Sine actione nemo experitur.*
3 *Exceptio*, tibi non competit actio, *est intentionis & facti, & cur dicatur intentionis & facti. num. 4.*
5 *Exceptionis*, tibi non competit actio, *vis & effectus.*
6 *Exceptio*, tibi non competit actio, *opponitur ad merita causæ etiam post litem contestatam.*
7 *Actor vbi actione caret, Reus absoluendus est, etiam si ab eo non opponatur.*
8 *Sententia vbi sequitur sine actione, iudicium est nullum, nisi sit absolutoria.*
9 *Filius an possit agere de bonis paternis nondum acquisitis, patre adhuc superstite.*
10 *Filius viuente patre nihil iuris habet in bonis, etiam quoad legitimam.*
11 *Heredem in vita nemo potest habere.*
12 *Heres quis dicitur duntaxat post mortem.*
13 *Fateri quis dicitur ea, quæ ponit in libello.*
14 *Ad feudum concessum pro se & suis heredibus, filii post mortem patris demum veniunt.*
15 *Pater potest filiis præiudicare in feudo nouo.*
16 *Pater potest feudum nouum in præiudicium filiorum alienare.*
17 *Feudum concessum pro se & suis heredibus est hereditarium.*
18 *Factum patris nocet filio in feudo nouo.*
19 *Præmature & inepte agit, qui fundat iudicium super futuro.*
20 *Canon annuus præsumit emphyteusin, non feudum.*
21 *Feudum improprium est, ex quo Canon annuus persoluitur.*
22 *Feudum proprium & Emphyteusis idem sunt.*
23 *Argumenta à feudo ad emphyteusin & contra procedunt.*
24 *Feudum concessum pro se & heredibus suis non transit, nisi ad heredes patris.*
25 *Pater iuribus concedentibus emphyteusin in vita sua alienare potest.*
26 *Pater est vsufructuarius bonorum maternorum.*
27 *Filii non possunt esse in iudicio ratione bonorum maternorum, nec patronum constituere sine patris consensu, & eo consensu deficiente, iudicium est nullum. & num. 28.*
29 *In quacunque parte iudicii defectus consensus paterni opponi potest.*
30 *Vsque consensus debet interuenire ante litem contestatam, vel saltem in litis contestatione, & debet esse expressus. num. 32.*
31 *Iudicii forma deducitur ad suam causam, vbi lis contestatur.*
33 *Narrata metiuntur ius Actoris.*
34 *Causa vt releuet, debet esse talis, vt ex ea necessario metiamur ius petendi.*
35 *Actione nondum nata, licet nasci speretur, dicitur libellus ineptus.*
36 *Sententia debet esse conformis actioni.*
37 *Exceptiones dilatoriæ opponendæ sunt ante litem contestatam.*
38 *Cessio actionis, cuius in libello mentio facta non est, in iudicium deducta non videtur.*
39 *Cessio actionis ante litis contestationem & sententiam fieri debet.*
40 *Res transit ad heredes cum suo onere.*
41 *Nemo plus iuris potest in alium transferre, quam ipse habet.*
42 *Filius tamdiu præsumitur in patris potestate, donec contrarium probetur.*
43 *Filio in potestate patris constituto non potest cedi actio, sed emancipato.*
44 *Priuilegium non potest inuito eo, cui concessum est, reuocari, si transierit in vim contractus.*
45 *Princeps supremus quilibet pacta & suos contractus seruare tenetur.*
46 *Appellantes temere & sine actione litigantes, ad expensarum refusionem merito condemnandi.*
47 *Sententia prior contraria posteriori nulla est.*
48 *Filius timens grauari in fine vel bonis, potest sibi ante factum prouidere officio iudicis.*
49 *Processus super iure de futuro valet, si illud ius pendet ab eo, quod est de præsenti, licet successio sit de futuro.*
50 *Inepte de iure non petitur, quod per successionem ad liberos venturum est.*
51 *Seruitutem imponere species est alienationis.*
52 *Filio tacenti, si grauari se sentiat, nocet suum silentium.*
53 *Taciturnitas inter se consanguineos consensum inducit.*
54 *Sciens certiorari amplius non debet.*
55 *Taciti & expressi eadem est ratio.*
56 *Filius non habet ius in bonis paternis.*
57 *Nec in bonis à patre emptis, nec affecta, ea liberis esse.*
58 *Pater primus acquisitor emphyteuseos, potest eam reuocare, quoad filios.*
59 *Beneficium tertii per patrem filiis auferri non potest.*
60 *Filius, alienante patre bona eius, in quibus vsumfructum habet, non potest agere ad retractandam alienationem, quamdiu est in patris potestate.*
61 *Filius in patris potestate esse præsumitur, donec contrarium probetur.*
62 *Exceptio*, agere non potes, *post litis contestationem opponi potest.*
63 *Cessio actionis ante litis contestationem fieri debet.*
64 *Ad consensum patris, vt filius possit esse in iudicio, quod tempus requiratur.*
65 *Tenor sententiæ.*

IN mandatis Procuratorum nihil desiderat, vbi maritus constituit pro vxore, nec constitit de ratificatione vxoris. Quoad formalia, nil desiderat. Nam 7. Iulii, Anno 56. lata est sententia.

13. eiusdem appellatum est in scriptis ad Cameram. 19. Nouembr. reproducitur. Nec putat appellationem inualidam, quod non sit † coram Notario appellatum, sed sufficere, quod priuata scriptura sit Iudici porrecta, & per Notarium causæ actis inserta, appellationi delatum, & per eosdem appellatis intimata, per tradita Franc. *in capit. debitus. numer. 12. & 13. de appellat. & cap. 1. in princ. num. 11. & in cap. appellatio. in princ. eodem titul. lib. 6. Anchoran. idem tenet in clem. causam. numer. 8. & ibi Imola num. 56. & Cardin. num. 4. de elect.*

Cum ergo hic per scripturam priuatam sit appellatum & delatum, concludit recte appellatum. De nullitate etsi multa dici possent, videlicet, quod Actores sine actione egerint, quod non habuerint personam standi in iudicio citra consensum patris, quod libellus sit sibi contrarius, & prorsus ineptus: tamen illis & aliis nullitatibus non attentis, super iniquitate pronunciandum putat, tum quia non principaliter, sed incidenter sit deducta, tum quia constet de meritis causæ. Constat autem ex actis prioris instantiæ, oppositum fuisse per Reos, Actoribus actionem non competere. Quæ quæstio cum præiudicialis sit, nimirum, † cum sine actione nemo experiatur. *l. si pupilli. §. videamus. cum ibi allegat. per gloss. in verb. non habuerit. ff. de neg. gest.* eam ante omnia examinabit. Ad cuius decisionem præmittit, quod hæc † exceptio, *tibi non competit actio.* est intentionis & facti. *gloss. magna in l. vbi pactum. quæ communiter approbatur per Doctores. C. de transact. Doctores in l. nam postea quam. de iureiur. Bartol. in l. cum quærebatur. ff. iudicatum solui. Ioan. Andr. in capitul. 1. de lit. contestat. nume. 6. Socin. cap. 1. nume. 34. de lite contestat.* Dicitur autem intentionis † vel facti, quoniam per talem exceptionem asseritur, actionem non competere de præsenti, nec vnquam competiisse. *Iason in l. qui se debere. numer. 10. ff. de condict. causa data.* Atque hæc exceptio † est talis naturæ, vt oppositæ litis contestationem impediat. *Bartol. in dict. leg. nam & postea. numero 7. vbi Zasius numer. 8. ff. de iureiur. Angel. in l. vir bonus. ff. iudicatum solui.* Potest & hæc exceptio † opponi ad merita causæ post litem contestatam. *Doctores in d. l. nam & postea. Franc. d. cap. 1. numero 10. Institut. de action. Schurff. in consilio 11. num. 1. volum. 2.* Secundo præmittit, quod quando constat Actorem actione carere, † tunc Reum esse absoluendum, etiam si non opponatur à Reo. *gloss. in l. si vnus. §. si pactus. & ibi Bartol. numer. 20. ff. de pact. & in dict. leg. vbi pactum. numero 11. vbi Iaf. C. de transact. gloss. in l. licet causam. de exception. Felin. in capit. ad aures. numero 3. de præscript.* Tertio præmittit, † si agitur sine actione, & sequitur sententia, iudicium est nullum, nisi sit absolutoria sententia. *Guido in singul. 618. per l. veteribus. in princ. ff. de pact.*

Nunc ad rem: & primo dicendum, an agere potuerint, & proprio iure & propria persona. Secundo, an vigore cessionis per patrem factæ agere potuerint? Ad primum, quod agant sine actione, ex consequentibus causis Rei liquere contendunt.

Prima, quod Rei agant super bonis, quæ pater eorum emit, & adhuc possidet, eique, cum adhuc superstes sit, heredes esse non possint, & sic actione careant. Secunda causa, dato, non concesso, Actoribus post mortem matris eorum, vti contendunt, bona gabellis onerata esse, iisque affecta: tamen, quia eorundem parens administrationem habeat & vsumfructum, non filiis competere, sed patri exercitium actionis, nec eos sine consensu eius hoc casu agere posse. Tertia causa; dato, Actorum patrem metu coactum, quod tamen negatur, soluisse Vngeldt / tamen soli patri, non etiam filiis competeret actio, quod metus causa. Quarta causa: Libellum ineptum esse, vt cuius petendi causa cum instituta actione pugnet, nimirum titulum emptionis & possessionis prætendentes, cum nec ipsi emerint, nec possideant.

Ex libello & literis emptionis, vel Lehenbrieff constat, Actorum patrem pro se & suis heredibus emisse ab N. de N. die Herberge zu N. & etiam nunc possidere, vt fatentur in libello & replicis, *fol. 18.* Ex quibus liquet, Actores in possessione fundare se non posse, nec interesse prætendere, nimirum cum pater eorum emerit, ideoque de illis pro libitu disponere potest. *text. in l. qua ratione. §. hoc quoque. ff. de acquirend. rerum domin.* Et iuris, quod viuente patre, † nil iuris in bonis habeat filius, etiam quoad legitimam, *per l. 1. §. si impuberi. ff. de collat. bonor. Roman. l. non solum. nume. 11. ff. solut. matrim. Iaf. in l. 15. § potest. num. 20. cum seq. ff. de acquir. hered. Guid. in decis. 486. sub fin. nume. 1. Iaf. in l. is qui temporali. §. sed etsi quis. num. 4. ff. de iureiur. Bald. in l. liberti. nu. 17. C. de oper. libert.*

Præterea facit, quod Actores hic non possint agere vt heredes patris, cum in vita † nemo possit habere heredem. *l. 1. ff. de hered. vel actio. vend.* vnde heres dicitur † duntaxat post mortem. *Bartol. in l. Gallus. §. quidem. num. 7. ff. de lib. & posthum.* Ex quibus infertur, quod Actores non vt possessores, nec vt heredes pro suo interesse, agere possint, & vt proprio nomine agere non possunt, ita nec nomine patris. *per l. si longius. §. filiusfamil. ff. de iudic.* Secunda causa à Reis allegata, quod Actoribus nulla competat actio, non minus est releuans. Nam primo probatum non est, bona post mortem matris eorum Reis affecta esse, & à Reis negatur, vt Patet ex duplicis eorum *folio 24.* Imo iuris communis præsumptio, quod patris sint propria, & est in contrarium ipsorum Actorum confessio, dum in libello dicunt, patrem eorum emisse bona ab N. Fateri enim † quis dicitur, quæ ponit

ponit in libello. *l.cum pretium.C.de liber. causa. Socin.in ca.2.numero 120.& c.3.numero 63.de libell.oblat.* Cum ergo ius commune sit in contrarium, debebant statutum vel consuetudinem in contrarium, cum ea sint facti, allegare & probare. *l.1.C.quæ sit long.consuetud.* Sequitur Reos, Actoribus suam intentionem non probantibus, absoluendos. Nec ad rem facit, quod pater eorum feudum emerit, pro se & suis heredibus, vt patet ex inuestitura, quod per hoc illis ius quæsi-
14 tum sit. Nam id intelligitur in feudo † & emphyteusi, ordine successiuo, vt filii demũ veniant post mortem patris. notat Bald. *in l. 2.numer. 26.in 2.lect.& ibi Ias.numero 224.C.de iure emphyt. Aluarot.cap.1.numero 5.an agnatus vel vasallus. Alex.*
15 *in consilio 27.numero 5.libro 5.* Et cum hic simus † in feudo nouo, vt patet ex inuestitura, pater potest filiis præiudicare. *§.si vasallus culpam.si de feud. defunct. controuers. fuer. glo.in §. hoc quoque.& ibi Aluarot.numero 5.de success. feud. & ibi Beluiso. sequitur Brun.in consilio 115.numero 13.in feudalib.* Quare nec ex hac causa Actores interesse prætendere possunt, nec impedire, quo minus pater det Vn-
16 geldt. Cum in totum hoc casu † possit feudum in eorum præiudicium alienare. *Afflict.decis.112. numero 6.late Curt.in tract.feud.in 4.part.quæstio.8.* Accedit, quod hoc feudum sit concessum N.
17 N.& suis † heredibus, ideoque hereditarium, per tradita Curt. *in d.tract.part.1.quæstio.8.numero 19. Isern.capitul.1.in princip & d.§ hoc quoque.* Quo
18 casu etiam † factum patris nocet filio. *Ioann. Andr.in addit.ad Speculat.§.fina.de feud.in addit.lit. D. Schurff.in consilio 136.numero 4 in feudalib.* Et eo casu non possunt Actores venire ad feudum, nisi sint heredes. *Curt.d.part.1.quæstio.8.numero 19.* At hic nondum constat, an Actores sint futuri heredes patri suo. Multa enim accidere possunt, vt non sint heredes. Proinde liquet,
19 eos † præmature agere & inepte, fundando iudicium super futuro. *per l.non quemadmodum. Castr.in l.non potest videri.ff.de iudic.in fin.* Nec ob-
20 stat, canonem † annuum solui, & ideo potius emphyteusim, quam feudum videri. *Bald.in l. liberti.numero 36. Cod. de oper. libert. idem in rubric. de iure emphyteut.& ibi Bartol.l.1.* Nam nihilomi-
21 nus † manet feudum, licet improprium. *capitulo 1.de feud.non habent.propr.natur.feud. Curt.dict. tract.part.1.quæstio. 6.per tot. & numero 28.cum seq.* Si quis tamen mallet diuersorium hoc emphy-
22 teusim † appellare, non refert, quia idem sunt. *Curt.in part.1.vltim.impress. quæstio.6.* Et ar-
23 gumenta à feudo † ad emphyteusim, & contra procedere, docet *Ias.in l.1.numer.60.C.de iure emphyteut.* Quod generaliter verum est, si ius commune non repugnet. Et quod supra dictum est, Actores non posse consequi feudum,
24 siquidem concessio † facta est sibi ac suis heredibus, nisi sint heredes patri: hoc etiam locum habet in emphyteusi. *Bald. in capitu.1.numero 15.Et ibi post Isern.Aluarot.numero 5.& 6.& Præposit.numero 4.tit.an agnat. vel fil. Ias. post alios in l.2. numero 226.C.de iure emphyteut.* qui dicit hanc esse communem. Ad hæc facit, quod pater † pos- 25
sit in vita emphyteusin alienare, id quod iura illi concedunt. *Bald.in capitulo 1.numero 5.titul.an agnat.vel fil.consilio 5.libro 5.& in consilio 8 libro 3. Ioann.de Platea in l.1.in princip. C.de fund.patrim.libro 11.* Ex quibus liquet quod Actores ex eo quod oneratum sit diuersorium mit Vngeldt/ sit feudum vel emphyteusis, patri eorum & heredibus concessum, nondum ius habeant agendi. Iam vero dato, bona fuisse affecta matris eorum, tamen quia pater habet † eorundem v- 26
sumfructum, vti constat ex confessione Actorum. *l.1.Cod.de bon.matern.& ibi Docto.* Ideo constitutum, vt ratione eorundem non possint esse in iudicio nec patronum constituere † sine 27
patris consensu. text. est express. *in l. cum non solum.§.necesse.vbi gloss. Bartol. Bald. & Castr.C.de bon. quæ liber.cap.fin.& ibi Ioann Andr.& Franc.de iudic. in 6.Bartol.in l.si longius.§ si filius.numero 3.ff. de iudic. Lanfranc.in sua praxi, cap. quemadmodum contra. capit.7.de confess. numero 13.& ibi addit Ia. in l.2.§. 1.numero 18.ff.solut.matrimon. Tholos.decis.176. Angel.in §.actionum autem.numero 12.& seq Instit. de action.* Consensus enim iustus hic † exigitur 28
ad solemnitatem, quo deficiente nullum est iudicium. *Specul.at. in titul. de actore. numero 22. cum seqq. Franc.de si.§.huiusmodi.numero 2.de iudic. in 6.* Et defectus † consensus paterni potest in 29
quacunque parte iudicii opponi per allegata per Franc. Marc. *decis. Parlament. Delphin. decis. 69. numero 6.* Atque hanc communem esse tenatur Vant. *in tract.de nullit.ex defect. inhabilit. numero 39.& sequent.* Debet autem consensus interuenire † ante litem contestatam, vel sal- 30
tem in litis contestatione. *Bald in dict. § necessitate.numero 9.& ibi Castr.numero 8.& 11. Angel.in l. licet.ff.de iudic.*

Tunc enim forma iudicii † deducitur ad 31
suam causam. *Bal.in d.§. necessitate.* Si autem post litem contestatam consensus interueniat, non validatur iudicium. *in d.§ necessitate.vbi Bal. Castr. & communiter Dd. approbant. idem Bald. in l.si cum dotem.§.eo autem ipso.& ibi Cast.ff.sol mat Lanfran. supra d.loco. Cap.decis. 306.& ibi addit Vant.vbi supra.nu.44. Ias.in l.si quis mihi bona ff. de acq. hered n. 20.* Debet autem pater † expresse consentire. 32
Barto.in d.§.necessitate. Franc.in d.c.fin. de iudic.in 6. Vnde etiam liquet, quod nec allegata ab Actoribus, in grauaminibus cessio vsusfructus & iurium non prosit Actoribus, quia facta post litem contestatam. Tertia causa, quod pater Actorum metu coactus soluerit, hæc non probata est. Et dato, quod probata esset, saltẽ patri daretur actio. *d.isti quidem.§.si ff quod metus causa.* Quarta causa, ineptitudo est libelli. Præmittit primo, ex narratis † ius metiamur Actoris. *l.si ex plagio.* 33
in fine ff. ad leg. Aquil. Putat hãc esse causã rejectã, & talis debet esse causa, † vt ex ea necessario 34

metiamur ius petendi. *Innocent. in capitulo primo & 2. de litis conteſtat.* Secundo præmittit, quod
35 quando actio † nondum nata eſt, licet naſci ſperetur, dicatur libellus ineptus, quia ex illo non concluditur ius agendi. *l. 2. C. de formul.* Et omnia quæ ſequuntur, ſunt inualida. notat Mattheſilan. *in ſingul. 9.*
36 Tertio præmittit † ſententiam debere eſſe conformem actioni. *Bald. in l. 1. C. ſi plures in vna ſententia.* His præmiſſis conſtat, Actores in libello narrare patrem emiſſe pro ſe d. diuerſorium & ſuis heredibus. Et ſic patet, eos intentaſſe poſſeſſorium retinendæ, vel actionem ex empto. Sed hæc non competunt, quare libellus ineptus. *Bald. in l. edita. Cod. de edendo. Socin. in capitulo 2. numero 20. de libell. oblat.* Et ſi pronunciaretur iuxta libellum, tunc expreſſus error iuris committeretur. Pronunciandum foret, Actores in der erkaufften gerechtſame /. vel quaſi poſſeſſione tuendos, in qua nunquam fuerunt. Concludit exceptionem, *tu non es audiendus, quia non habes actionem*, recte à Reis obiici. Sed dubitari hic poſſet, an, quia ante litem conteſtatam oppoſitæ & intentatæ ſint, poſt litem conteſtatam, iterum opponi potuerint ad merita cauſæ, cum nonnullæ
37 † earum dilatoriæ ſint, & ante litem conteſtatam opponendæ, *l. exceptionem. Cod. de probat.* Et concludit eas ad merita cauſæ recte oppoſitas, per Zaſ. *in l. ait prætor. 2. ff. de iureiur. numero 11.* vbi dicit, ſe ita practicaſſe. *Socin. in cap. fin. numero 51. circa medium, de litis conteſtat. Boer. in ſingul. in verb. exceptio. l. eleganter, §. ſi quis. ff. de condict. indeb.* Concludit ex prædictis omnibus, Actores ex ſua perſona nullum ius agendi habere. Verum, quia in grauaminibus allegatur, patrem Reorum lite pendente, vſumfructum ceſſiſſe, & ſic conſolidatione vſusfructus cum proprietate facta, quæritur, an ex ex perſona patris vigore illius ceſſionis obtinere poſſit? Et breuiter concludit, quod non. 1. quia non ceſſat, ceſſionem eſſe factam. 2. Vtut facta ſit: tamen non valeret, quia in libello nulla eius mentio facta eſt, ideo-
38 que non videtur † in iudicium deducta, ſed opus noua inſtantia. *l. non poteſt videri. vbi Caſtr. ff. de iudic. & in capitulo 2. de libell. oblat 3.* Dato, quod conſtet ceſſionem factam eſſe, tamen per hoc
39 non validaretur iudicium, quia poſt litis † conteſtationem & ſententiam facta eſt, per ſupra deducta. Quarto conſtat, Actorum patrem promiſiſſe Vngeldt / vt deponunt Reorum teſtes ad interrogator. 51. articuli, & ad 19. articulum. Item 11. teſt. Reorum ad 15. articul. Sicut igitur pater eorum tenetur ad Vngeldt/
40 dum viuit, ita etiam filii, ſiquidem tenentur † diuerſorium accipere cum ſuo onere. *l. via conſtituti. §. ſi fundus. ff. de ſeruit. præd. ruſtic. & in capitu. ex literis. de pignorib.* Nec ipſe pater plus iuris
41 transferre potuit † in filios, quam ipſe habuit. *l. nemo plus iuris. ff. de regulis iuris.* Quinto facit, quod Actores, quibus ceſſio facta prætenditur, tamdiu ſunt † in poteſtate patris, donec con- 42
trarium prob. tur. *l. hi emancipati, ibi: teque emancipatum. Cod. de collat. Boer. in ſingul. 44. in verb. fictio.* At filio in poteſtate conſtituto non poteſt cedi actio, † ſed requiritur, quod ſit emanci- 43
patus. *Bald. in l. 3. numero 2. & ibi Salicet. numero 2. C. mandati.* Nec obſtat, quod id fallit in aduentitiis, vt *ibi Bald.* quoniam probatum non eſt, bona eſſe aduentitia, quin potius de contrario conſtat. Ex quibus omnibus concludit, Actoribus neq; proprio iure, neque ex ceſſione paterna actionem competere.

Quid pronunciandum? Ex ſupradictis recte liquere putat, fuiſſe abſoluros Reos, ſaluo tamen Actoribus iure agendi, ſo die angezogene Herberg/ gäntzlich auff ſie gefallen. Conſtat enim allegatum priuilegium immunitatis natorum patri ab N. conceſſum, pretio, ſcilicet Canone annuo mediante tranſiſſe in vim contractus, ideoque non poſſe † inuito Actorum patre re- 44
uocari. per *l. fundum. Cod. de fundo patrim. & in capitulo primo, de feud. ſine culpa non amit. Afflict. in deciſ. 128. numero 20. Iaſſred. deciſ. 125.* Nam quilibet etiam ſupremus † pacta & ſuos contra- 45
ctus ſeruare tenetur. *capitulo primo, de natur. feud. Bald. in l. ex imperfecto. C. de teſt. ament. Abbas in c. nouit. de iudic.* Quod autem ſit iſtud priuilegium immunitatis à Reis confirmatum, deponit tertius Actorum teſtis ad 6. & 7. articulos, & 9. teſtis, item 10. teſtis Actorum ad 4. interrog. Nec obſtat, quod de neceſſitate allegatum eſt à Reis. Nam non probatum eſt, eam tantum fuiſſe, vt potuerint contrauenire conuentionibus ab auctore ſuo initis. Concludit ergo Actores poſt mortem patris eorum agere poſſe, cum illis interea ipſe præiudicet. Et in hoc Iudices tantum bene pronunciaſſe, reſeruando Actoribus ius ſuum, & Reis ſuas defenſiones. Cæterum in eo male iudicatum putat, quod Actoribus non aliter reſeruarint ius agendi, quam ſi cum communitate vel maiori parte pagi N. agant, quia communitas nunquam fuit in lite, nec talé immunitaté priuilegio conceſſam habet. Vnde iniquum foret, ſi communitas nunquam agere vellet, Actores non admitti ad agẽdum. Quare in hoc reformandam cenſet ſentẽtiam, vt videlicet etiam ſoli, ſi velint, admittantur, wann die Herberge auff ſie erwachſen. Reſeruatis tamen ſuis exceptionibus Reis. Nam vt ſupra dictum eſt, multa contingere poſſunt, vt aliquando agentes non obtineant. Et quia in eo ſententia reformatur, mallet, ſi fieri poſſet, expenſas compenſare. Si tamen ſecus dominis videretur, non repugnaret: Appellantes, vti temere & ſine actione litigantes † ad eorundem 46
refuſionem condemnare, per *l. eum quem temere. ff. de iudic. gl. in c. ſignificantibus. de libelli oblat.*

Votum Domini Correferentis: De formalibus nihil dubitat. De nullitatibus vt Referens. Quoad iniquitatem, exceptio; *agere non poteſt viuen-*

viuente patre & eo dissentiente. Et male factum per Iudices, quod litis contestationem iniunxerint. & videtur etiam nullitas, tanquam contra-
47 ria sit prior sententia † posteriori, maxime post recte interpositam exceptionem. *Franc. in capit. dilectus. quæstio. 41. de appellat.* Et potuissent partes leuari sumptibus & circuitu. *Franc. in capitulo 1. de lit. contest. lib. 6. limit. 39. l. 1. & 2. C. de ordin. cognit. Patauiens. quæstio. 4. except. 7. capitulo 3. de except. in iudicio.* hanc etiam nullitatem non attendit. Et hanc Actoribus circa expensas prodesse putat, quod non temere litigarunt aut ca-
48 lumnioſe, sed iussu Iudicis. Et filius † timens grauari in fine vel bonis, potest sibi ante factum prouidere officio Iudicis. *l. 3. C. qui bon. ceder. poss. Soarez in consilio 4. numero 7. Bald. in l. si super. numero 3. C. de transact.* Quamuis sola protestatio coram Iudice aut vicinis facta, suffecisset, *titu. de*
49 *noui oper. nunciat.* Et valet processus † super iure de futuro, si illud ius pendet ab eo, quod est de præsente, vt hic licet successio sit de futuro. *Bald. in l. 1. numero 11. & 12. Cod. de sentent. quæ sine citat. &c.* Vel si interueniat culpa tertii, vt hic patris. Idem si alia quæcunque iusta causa interueniat quia tunc potest quis petere pronunciari ius ad rem sibi competere. *l. si finita. §. eleganter. ff. de damno infect.* Vel aduersario non licet rei meæ seruitutem imponere. Non vsque adeo
50 inepte † petitur de iure, quod per successionem ad liberos venturum est. *Soarez dict. consilio*
51 4. Seruitutem imponere † est species alienationis. *l. fin. Cod. de reb. alien. non alienand. l. generaliter. Cod. de secund. nupt.*
52 Item noceret † eo casu filio suo silentium. *gloss. in l. cum proponas. Cod. de pact. l. vxorem. §. testamentum. ff. de leg. 3.* quia etiam
53 taciturnitas † inter coniunctos inducit consensum. *l. si seruus. Cod. de donat. inter vir. & vxor. Cyn. d. l. 1. de bonis matern.* Ideo cum pater non ignorauit, filios instituisse hoc iudicium contra N. alium consensum inquirere vix debuerunt,
54 quia qui scit, † certiorari non debet, & quod
55 taciti & expressi † eadem est ratio. *l. cum quid ff. si cert. petat.* Imo per cessionem, quam afferunt, probare videntur satis interuenisse consensus expressus patris, quod tamen alias opus non esset, etiam in aduentitiis, & quidem in iis, in quibus ipsi vsusfructus acquiritur, si vsumfructum pater inspiciat, quod per cessionem factum esse dubitat, si probetur. *Afflict. in decisio. 180. numero 3. Alexand. in consilio 106. libro 2. numero 4. Bartol. in §. necessitatis. numero 1. circa fin. Specul. in titulo de actore. §. 1. numero 26.* Vnde videbatur pro Actoribus pronunciandum bene iudicatum. Sed his non obstantibus concludit cum Referente, per regulam, *quod etiam in aduentitiis*, quamuis in iis terminis non simus, sed hospitium pecunia partis emptum pro profectitio haberi debere existimat. Sed hic aduentitium probari posse peculium hospitii non putat, cum ex confessione in libello constet quomodo pater primus emerit. item Vngeldt promiserit & soluat, quia filius † non habet ius in bo-
56 nis paternis. *Iason in l. soluto. §. quod si in. num. 9. ff. sol. matr.* Sed gl. supra dicta est reprobata. *Specul. in tit. de actore.* id quod locum non habet, si pater vilis persona sit vel bannitus. *Spec. d. loco. Frid. de Senis in cons. 109.* concludit bona a patre empta nec affecta liberis esse. Nec adeo affecta, † vt et-
57 iam patris heredibus omnino illis futuris, & ille alienare, vel in totum, nec in vita alienare non potuerit, qualiacunque dicamus esse bona siue feudalia, siue emphyteutica, siue censualia. *Rex. vbi Bal. in l. 1. C. per quas person. nobis acq.* Quia pater † primus autor huius acquisitionis, potest
58 eam reuocare, quo ad filios. *Alex. in cons. 106. libr. 4. num. 8. & cons. seq.* Maxime si accipiat emphyteusin pro se & heredibus. Nec obstat, quod hinc inde in actis reperitur N. ex mera liberalitate primum concessisse hospitio immunitatem dictam, quo casu iterum tanquam beneficium † tertii per patrem auferri filiis potest. *Bal.*
59 *in d. l. 1. num. 16. ad fin. C per quas person. nobis acquir. Frider. de Senis in consil. 228.* imo hoc adeo verum dicunt, vt eo casu non possit vni filiorum tale beneficium prælegari. *Anchor. in cons. 319. num. 2.* Non obstante, quod id habuerit originem in persona patris. Sed his non mouetur propter Lehenbrieff. Ex quibus constat emptionem esse, & pretium interuenisse. Deinde quod multi sunt, qui ab Anchor. & suis asseclis in hoc dissentiant. *Alex. in d. cons. 8. n. 15. vbi Molinæus.* Atque
60 ideo si pater † alienat bona filii, in quibus vsumfructum habet, filius viuente patre, non potest agere contra possidentem ad retractandam alienationem, quandiu est in patris † potestate, vti
61 semper esse præsumitur, donec contrarium probetur. Ratio est, quod sicut non potest agere directo contra patrem. *l. lis nulla de iud.* ita nec per indirectum. *Bart. in l. si constante. n. 62. sol. mat. Dd. in d. l. 1. C. de bon. matern.* sed demum agere post mortem patris. *d. l. 1.* modo patri heres esse non velit. *l. quia persona. de reg. iur. Capol. in tit. de suscept. pro emptore.* Quare concludit, vt per Referent. pronunciandum per omnia. De cessione nihil dicit, quam quod putat eam nunc demum probari vix posse, postquam testes in secũda etiam instantia producere debuisset. Mouetur per dicta Hippolyti *in tit. de qu. §. si qua.* Cæterum concludit cum cõmuni opin. cõsensum patris post litis contestationem amplius, si ille velit, cum effectu præstari non posse, *per l. obligari. ff. de author. tut.* & per Refer. Spe. *de actore. n. 37. §. 1.* item concludit quicquam patrem existentibus in sua potestate filiis cedere posse, maxime hic, vbi præsuppositimus actionem, quæ cessa esse prætenditur, prouenire ex causa profectitia, non aduentitia. *Bald. in l. 3. nu. 2. C. mandati.* Erit igitur sententia in ea parte, vbi cum communitate vel maiore cõmunitatis parte actionem tummodo & nõ solis Actorib. reseruat tãquã priuilegiatis,

resor-

reformanda. Expensas si fieri potest, compensaret.

Votum D.N. Actores videntur sibi esse contrarii. In libello dixerunt esse bona aduentitia, vel sibi vinculata, postea allegarunt cessionem. Concludit cum Referentibus, vult den Anhang verwerffen / & tacite werden wir das Priuilegium gut sprechen / & præiudicare compensatis expensis. Ego vt Referens, compenso expensas, quod reformanda sit sententia.

Votum D.N. Concludit, illos actionem non habuisse, *Affl. in c. 1. qui success. teneant. in feud.* Concludit cum Referente.

Votum D. N. De formalibus vt Referentes. Nullitates non sunt leues, & possunt dici sententiæ nullæ, sed quia testes producti, & de iure partium constat, consultius videtur, priorem sententiam confirmare vel reformare. Bart. *per l. si expressim. ff. de appellat. l. si vt proponas. 2. numero 4 C. quomod. & quando.* Et ordinatio id iubet. Putat pronunciari posse diffinitiue. Concludit,
62 actionem non competiisse, siue sint affecta † siue profectitia vel aduentitia. Posse hanc exceptionem, *agere non potes*, post litis contestationem opponi. *Speculat. tit. de except. § dicto.* Nec o-
63 pitulatur † cessio, quia post litis contestationem facta. *Ioan. Andr. In addit. ad Specul. tit. de actore. numero 37. super verb. contra.* Pronunciandum igitur, reformandam esse sententiam, Reos à prima instantia & instituta actione absoluendos. Mallet inserere causam scientiæ, quam quicquã alterutri parti reseruare, compensatis expẽsis, quia Iudex iussit ꝓcedere, & cessio expresse nõ negatur. Et plus consentire facto, quã verbo. Et quia inter Dd. est dissensio, † quod 64
tempus requiratur ad consensum impetrandum. *Milis in repert. in verb. filiusfam. potest. Rota dec. 10. de iudic. lib. 6. n. 2.* indistincte loquitur. Et quia sententia reformatur.

Votum D. N. D. concludit cum Referente.

Votum D.N.D. Similiter non esse bona aduentitia.

Tenor † Sententiæ: In Sachen N.N. Be- 65
reyter zu N. & consorten in actis benanndt / Appellanten eins / contra Bürgermeister vnd Raht der Statt N. Appellaten ander Theils / ist allem vorbringen nach zu Recht erkannt / daß die Vrtheil voriger Instantz zu reformiren sey / als wir auch dieselbige hiemit reformiren. Nemlich der gestalt / daß gedachte Appellaten von der in jetzt ermeldter Instantz angestelter Klage zu absoluiren vnd erledigen seyen / als wir sie dann davon absoluiren vnd erledigen. Doch daß gemelten Appellanten / so die articulirte Herberg auff sie gäntzlich kommen oder erwachsen / als dann ob sie wöllen auch allein zu klagen: deßgleichen dem Appellaten / alle jhre gebürende Exception vnnd Defension / dargegen vorzuwenden vnbenommen / sonder hiemit respectiue vorbehalten seyn sol / compensatis expensis.

VOTO-

VOTORVM ET DVBIORVM VNA CVM EORVM DECISIONIBVS, RELATIONIBVS, RESOLVTIONIBVS AC CONSVLTATIONIBVS, QVÆ AD PRIORES SVPPLICATIONVM TITVLOS IN PRIMO ET secundo Tomo positos, commode accommodari seu inseri nequiuerant,

PARS SECVNDA.

VOTVM I.

In causa M. B. contra C. de B.

SVMMARIA.

1 *In aliquo actu non nudæ copiæ, sed instrumenta fide digna adferenda sunt.*
2 *Nuda verbalis depositio quando sufficiat.*
3 *Capitulum num sint tertii possessores.*
4 *Consensus Capituli in acquirendo quando necessarius sit.*
5 *Aliud est ius reluendi concedere, aliud concedenti illud ius consentire.*
6 *Remedium l. 2. C. de rescind. vend. datur vendenti, non consentienti.*
7 *Nemo suum iactare præsumitur.*
8 *Actio quando Actori non competat.*
9 *Iuri offerendi vel reluendi quando præscribatur.*
10 *Consensus alicuius quando requiratur.*
11 *Actio quem de euictione tenet, eundem agentium repellit exceptio.*
12 *Necessitas alienandi in rerum minorum alienatione quando probetur.*
13 *Feudum an alienare possit in præiudicium agnatorum nondum natorum, contra quos præscriptio non currit. & num. 16.*
14 *Emptio quando imperfecta censeatur.*
15 *Omnis defectus, qui allegari potest ex instrumento quolibetcunque propter cursum centum annorum tollitur.*
17 *Factum patris in feudo hereditario an filio heredi noceat.*

Materia Reluitionis.

IN hac causa Comes de B. Archiepiscopo imo & capitulo denunciarat, quod ipsius Auus Archiepiscopo Magdeburgensi & eius capitulo pignori dederit oppidum & arcem E. genandt. pro 2000. Boheimischen Schock / ea conditione, vt pignoranti eiusque successoribus integrum esset quid singulis annis pro libitu reluere. Quoniam autem capitulum d. oppidum nunc possideat, ideo obtulit ille tanquam vasallus, & Saxo vt dominus directus dictam summam, & petiit restitutionem, deinde acquieuit aliquandiu. Capitulum tandem supplicauit in Camera pro processibus ex l. diffamari. sed, quia capitulum subest Archiepiscopo, denegati fuerunt, quare capitulum apud Episcopum institit, qui remisit causam ad Cameram. Fuerunt igitur ibi dicti processus decreti 26. Aprilis, Anno 44. contra S. & d. Comitem de B. non comparuit, nec contra eum in contumaciam processum fuit. Comes dixit, quod cum reluitio sit meræ facultatis, non possit cogi, tandem tacite renuncians huic processui, dedit libellum articulatum, & instituit vti ipse dicit pignoratitiam, capitulum quoque tacite procedendo in Cameræ iurisdictionem consensit. Capitulum primo obiecit exceptiones litis finitæ, præscriptionis scilic. item quod possideant titulo emptionis ab Archiepiscopo tanquam tertio, & probarunt titulum emptionis, quod scilicet ab Archiepiscopo, Anno, &c.

1524. emerint, &c. sed quod vnice replicatum, Capitulo litis contestatio iniuncta fuit, saluis exceptionibus post contestationem litis proponendis cum refusione expensarum 5. Iulii, Anno, &c. 57.

Libelli Comitis tenor talis fuit.

1. Contra Præpositum & Capitulum M. & dicit quod dictum oppidum E. à Conrado von H. cum pertinentiis auff B. Comitem de M. & dominum de B. erblich kommen.

2. Quod d. Comes B. d. oppidum cum pertinentiis Archiepiscopo & Capitulo eius verset/prout supra credit, contractum illum inter Archiepiscopum & Comitem initum esse, non aliter.

3. Ita tamen vt posset Comes eiusque heredes reluere, ante quadrantem anni denuncient Archiepiscopo eiusque Capitulo, vt in literis originalibus.

4. Deducit deinde genealogiam suam, quod scilicet d. Comitis oppignorantis, Actor proximus heres feudalis, quod vigove d. iuris reluendi F. E. S. & Actor denunciarint Reis capitulariter conuocatis 3. Decembris anno, &c. 1544. reluitionem se facturos.

5. Responderunt, sie wöllen der Losung keine statt geben.

6. Scripserunt deinde S. & Actor rursus offerendo pecuniam, quam si recipere nolint, se deposituros apud Senatum M.

7. Reos respondisse, quod nolint recipere nec E. restituere.

8. Cum igitur voluissent S. & Actor d. pecuniam deponere, senatum M. recusasse eam accipere.

9. Quare deposuerint 4. Aprilis, Anno, &c. 43. apud senatum W.

10. Et quod ibi deposita, id Reis scriptum.

11. Sed per huiusmodi denunciationem, oblationem & depositionem pretii reluitionis d. oppidum erlediget / & quod Rei debeant Actori id euacuare.

12. Sequi Reos contra ius & æquitatem restitutionem recusare.

13. Vox & fama.

14. Petit pronunciari daß Rei schuldig/ iuxta vniuersale ad factam denunciationem & subsecutam depositionem d. arcem vnd Statt E. cum omnibus pertinētiis cum fructibus à tempore factæ depositionis perceptis Actori eyn zuräumen vnd zuzustellen schuldig vnd pflichtig/ & ad hoc faciendum eos compelli.

Exceptionales siue Defensionales Reorum huius tenoris.

1. Actorem Reis eine verneyndte Losskündigung anno, &c. 42. gethan. Actoris legatos Reis obtulisse copiā cuiusdam vniuersalis, so Ertzbischoff G. anno, &c. 1417. B. Comiti de B. deß Widerkauffs halben gegeben haben soll.

2. Daß in d. literis Archiepiscopus G. allein dispositiue redt / vnd sich verbindt / vnd das Capitulum im Contract nicht mehr gethan / dann jhre Bewilligung gegeben.

3. Daß d. Archiepiscopus E auch allein post celebratum istum contractum anno, &c. 1417. eyngenommen vnd zu seinem Tisch gebrauchet. Et quod hoc subsequentes Episcopi vltra 100. annos gethan.

4. Ex isto contractu allein persöhnliche actiones instituendæ sunt contra contrahentes & eorum heredes.

5. Capitulum non contraxisse sed solum consensisse, ideo conueniri non posse hac actione personali.

6. Item pactum de retrouendendo sey dem Haupt Contract nicht eynverleibt/ sonder ex pacto facti durch einen Beybrieff oder Reuerß: actioni personali 30. annis præscribi.

7. Quod Rei oppidum controuersum à Cardinali Episcopo Erblich erkaufft vñ von diesem prætendirten Widerkauff nichts gewüst.

8. Quod ita quiete possederint huc vsque.

9. Capitulum igitur ius suum non metiri ex illo contractu, quem Archiepiscopus G. anno, &c. 1417. cum Actoris proauo celebrauit, sed ex iam d. emptione bekommen.

10. Quod Rei ideo sint tertii possessores.

11. Vlterius verum quod quidam Marchio fundauit monasterium dictum G. & eidem dederit oppidum iam controuersum cum suis pertinentiis, idque ante 600. annos, daß die se Stifftung durch Bapst vnnd Keyser confirmirt.

12. Daß hernach ein Eptissin zu W. G. d. oppidum E. iam controuersum in feudum dederit einem Herrn von Hattmerßleben.

13. Quod postea Abbatissa A. H. Anno 1357. cum R. duce S. deß alten vorigen Geschlechts ein Wechsel getroffen/ daß d. abbatissa duci S. jhr Recht an E. zum Afterlehen auffgetragen/ & in recompensationem eius, alia acceperit.

14. Postea anno 1417. decima post conuersionis Pauli vendidisse B. Actoris maiorum vno supradictus B. Archiepiscopo G. vendidit perpetuo oppidum controuersum vber die 2000. geliehene Schocken vnd noch 4000.

15. Doch ea conditione si Duces S. qui feudi ius à d. Abbatissa habebant, consentire velint.

16. Hi duces ist der alt E. F. Stamm gewesen/ welcher bald darauff/ nemlich Ann. &c. 1420. mit Todt abgangen (& hoc probatum) dadurch die Bewilligung verhindert.

17. Gantz ohne quod d. Comes B. aut eius heredes diesen Erbkauff gethan/ da der H. vō S. bewilligung dabey gewesen / quia linea finita, nit mehr von Worten jemahls angefochten/ daß sie

post

post finitam lineam illam, den alten H. von S. die Afterlehenschafft deß directi dominii am streitigen Schloß vnd Statt der Eptissin zu G. R. heimgefallen vnd eröffnet.

18. Wie sie vnd jhr Capitul sich solcher hoher Lehenschafft vnnd directi dominii auch Anno, &c. 1430. angemaßt / vnd es Archiepiscopo M. anvertauscht.

19. Quod Comes G. von B. den Kauff / so sein Vatter angefangen Anno, &c. 1430. mit Raht seiner Vormünder Fürst von A. vollnzogen / vnd oppidum E. Archiepiscopo G. erblich verkaufft vor die 6000. Schocken / daran doch die 2000. so sein Vatter schon bezahlt / abzuziehē.

20. Archiepiscopus respectu istius emptionis & exinde Capitulum possedisse huc vsque dicitur.

21. Actorem teneri præstare factum patris & aui sui tanquam illorum heredem.

22. Nota Capitulum denunciatoriales contra Episcopum tanquam venditorem impetrauit in Camera 11. Febr. Anno, &c. 58. qui constituit ibidem procuratorem 18. Apr. eodem Anno, qui & sua scripta exhibuit.

Votum Correfer. D. N. prolixum fuit, ideo ego præcipua extraham.

Actum pignoratitia directa Refer. Correfer. vtilem directam dat, quia tanquam vasallus petit Actor vtile dominium, directum dicit esse Ducis S. Satis probata per literas putat Refer nil Correfer. de hoc.

An competierit? Videtur quidem, cum fateantur Rei Actorem esse oppignorantis B. pronepotem, & consequenter heredem. Deinde constat ex literis vniuersalibus, quod oppignoranti competat reluitio, eiusque heredibus, modo soluant; item constat Actorem Reis satis mature denunciasse, item illos pecuniam accipere noluisse. Cum igitur iuris, quod pecunia in vnum casum deponenda & consignanda sit, videndum, num Actor id probarit.

Sed de hoc requisito oblationis, depositionis & consignationis, dicit Referens hic non satis constare, quia solum huius actus † copiæ adferuntur, non autem instrumenta fide digna, & quamuis dici possit sufficere nudam verbalem † depositionem, cum Rei expresse recusarint accipere, iuxta Alex. *in l. si mora, num. 5. in sup. fall. ff. sol. matrim.* Tamen cum Neguzantius *in tract. de pign. in 7. part principal. 2. memb. num. 12.* intelligat hoc procedere in oblatione iudiciali, non audet intrepidè asserere hoc requisitum probatum esse, & putat eius probationem iniungendam, (Correfer. *n. 1.* addit, quod cum Actor in euentum petierit compulsoriales ad senatū N. posse illas decerni, vt probetur pecuniam ibi depositam, & cum Actori in hoc subueniri posset, & pro illo ferēda esset sentētia, suadet, si non alia obstaret.)

An elisa? Refer. dicit, Reos vti 4. exceptionibus prima est, etiamsi actio Actori competeret, quod tamen non competat Contra Reos tanquam tertios possessores.

2. Pactum illud reluitionis non in continenti appositum, sed factam venditionem puram oppidi E. & postea Episcopum per reuersales ex post facto permisisse reluitionem.

3. Præscriptum iuri offerendi.

4. Bona litigiosa iure dominii directi & vtilis ad Archiepiscopum peruenisse, & præscripta, & ab iis ad ipsorum Capitula ex titulo emptionis deoluta.

Quod ad primam attinet (videlicet hanc actionem pignoratitiam directam esse personalem, ideoque contrariam, quia sunt tertii) in iure conuenit inter Refer. & Correfer. per *l. fin. C. de. dist. pig.* ibi, *non in rem sed in personam.*

Negatur *art. 7. per verb. 7. n. 1. & 2.* excepto vno casu quando esset pignoratitia fœneratitia. Host. *in c. cum contra, de pign.* quod tamen de iure ciuili non procederet. *Bald. in c. 1. n. 12.* De feudo dat inuicem *l. commissor.* Alex. *in addit. ad Bart. in d. §. tertii.*

Sed de eo est controuersia, num Capitulum † sint tertii possessores, sic enim habet instrumentum obligationis, in quo Actor se fundat inter cætera: Wir G. Archiepiscopus M. fatemur pro nobis, nostris successoribus Archiepiscopis & Capitulo M. daß B. Comes, &c die Statt vnd Schloß ꝛc. E. versetzt hat in Krafft seines Briefs vns vnnd vnsern Nachkömmlingen vnnd Gotteshauß zu M. vor 2000. Böheimischen Groschen / die wir jhme bezahlt haben / ꝛc. vnd d. Comes eiusque heredes mögen E. jederzeit vor 2000. Boheimische Groschen wider lösen / doch daß vns vñ vnsern Nachkommen Ertzbischoffe / Capituln vñ Gotteshauß zu M. d. B. oder seine Erben für Baukosten so wir anwenden möchten / nichts rechnen. Were es auch Sach / dz wir / vnser Nachkomme / Capitul vnd Gotteshauß etwas recuperirē / so vorhin darzu gehöret / ꝛc. hoc vnà reddemus, vnd sollen wir / vnser Nachkommen / Capitul vñ Gotteshauß alle vnd jegliche Man / Bürger vnnd Leut bey jhren Priuilegien bleiben lassen. Vnd dz wir G. vnsere Nachkömmlinge / Capitul vnd Gotteshauß alle vnd jegliche vorgeschriebene Stück vnnd Puncten fleissig halten wöllen / ꝛc. deß zu Vrkund habē wir vnser Insigel an diesen Brieff lassen hängen vnd wir N. N. Thumbprobst vnd N. N. Dechant vñ Capitel in gemein bekennen / daß alle vorstehende Puncten mit vnserm Vollwort vnd Willen geschehen seyn / vnd habē deß zu Bekentnuß vnsers Capitels Insiegel bey deß Herrn Ertzbischoffen gehangen. Datum 14[illegible]7. Dom. Conerf. Paul.

Referens putat, etiamsi Capitulum probarit, quod Anno 1524. oppidum controuersum emerint à suo Archiepiscopo, tamen eos per hunc titulum nō liberari à primo recitata ob-

ligatione, in qua se vna cum Episcopo suo obligarunt in verb. Capittul vnnd Gotteshauß die Lösung/ &c. & ibi, also daß er/ &c. clare deprehēdi, quod & Capitulo vna denunciari debeat reluitio & pretium offerri. Vnde concludit hanc exceptionem Reis non prodesse. Quod si domini contrarium velint, dicendum foret Actorem egisse hactenus sine actione, nec opus esset de elisione vlterius disputare.

Correfer. D. N. contrarium putauit, scil. supra positam obligationem à solo Archiepiscopo factam & Capitulum saltem consensum præstitisse, quod si Capitulum principaliter & vna se obligasset dixisset: Wir G. Ertzbischoff / Dechant vnd Capittel in gemein bekennen/ &c. Cum autem in proœmio Episcopus solus loquatur, hoc satis mentem agentiū declarare debet, *l. vt liberis, & ibi Bald. C. de collat.* (& melius ex fine literarū ibi, Wir Thumprobst/ Dechant/ &c. vbi solū dicunt, quod ideo sigillarunt, quia hæc suo consensu facta, &c. quę verba in fine posita declarare & restringere debēt pæcedentia, *arg. l. si seruus plurium*, §. 1. *ff. de lega.* 1. *Dec. cons.* 122. & si quis
4 quærat, cur opus fuerit † consensu Capituli in acquirendo, si de re empta pure, vt illa per ven-
5 ditorem relui posset. Aliud esse ius reluendi † concedere, aliud concedenti illud ius consentire, *l. aliud, de reg. iur.* vbi etiam concludunt Dd. ℣
6 vendēti, non cōsentienti detur † remediū *l.* 2. *C. de rescind. vend.* Itaque nostro casu Capitulum non tam concedere reluitionem, quam Episcopum concedentem impedire videtur, *arg. l.* 4. §. *fi. ff. de manumiss. vind. vbi text. elegans.* Præterea facit quod ex actis nusquam constet, Reos oppidum controuersum possedisse, antequam illud Anno, &c. 1524. ab Archiepiscopo emerint. Ad hæc verisimile non est, si Capitulum ex prima illa emptione partem dimidiam oppidi controuersi habuisset, quod alteram partem postea anno, &c. 1524. tam care ab Archiepiscopo suo
7 emisset: nemo enim præsumitur † suum iactare. Hæc N. pro Capitulo quidem attulit, sed ad finem dixit se id arbitrio dominorū relinquere: præsertim cum non desint argumenta, quibus defendi possit, Capitulum vna principaliter fuisse obligatum, maxime in medio literarum, ibi, vnd wenn B. vnd seine Erben/ vns/ vnsern Nachkömmlingen / Capittel vnd Gottshauß d. summam, &c. facit quod Episcopus ipse hic sit in lite & Reis assistat. Certe ex cęteris dominis Assessoribus, quorum adhuc sex fuerunt, dixerunt qui-
8 dam in votis suis actionem Actori † non competiisse. Verum cum non addant, ex qua causa, nescio an voluerint, hoc quia nō docuerint depositionem pecuniæ: An vero, quia Rei sint tertii possessores; Credo tamen illos id non de primo intellexisse, cum Refer. & Correfer. putarint, si aliud nihil obstaret, posse eius rei meliorem probationem iniungi, cum Actor petierit in euentum, quando opus esset, compulsoriales ad senatum W. vt probaret depositionem ibi factam. Reliqui tres domini Assessores simpliciter cum Refer. & Correfer. absoluunt Reos.

Tertia exceptio quidem ponitur à Refer. & Correfer. quod scilicet iuri offerendi † vel re- 9
luendi præscribatur, sed hanc non obstare dicit Ref. cum contraria sæpe in Camera sit obseruata, exempla refert Mynsing. *obs.* 16. *centur.* 1. & *obs.* 4. *cent.* 4. qua communem & æquiorem testatur Alciatus *in rub. de præscript. extr. nu.* 65. multis, & maxime ob malam fidem, & quod sibi non possidet creditor, hanc tenet etiam Paris. *cons.* 92. *num.* 10. *Bart. in l. pignori, & ibi Cast. num.* 2. *ff. de vsucap. Bald. in l. si rem alienam*, §. *omnu, in fin. & ibi Salyc. num.* 4. *Castr. num.* 5. *ff. de pignoratit. action.* dicit se vidisse in practica obseruari & tenendam dicit Alciat. vbi supra *Ferrar. in forma resp. vers. præscriptionis, nu.* 31. *l. male agitur, C de præscript.* 30. *annor. Guid. Pap. sing.* 906. vbi dicit *hanc communem, faciunt not. Couar. lib.* 1. *cap.* 9. *nu.* 8. *variar. resolut.* Ang. & Ioan. de Imola *in d. l. pignori. Franc. Bald. in* 4. *p. octauæ part. princ. q.* 2. *num.* 1. *Neguz. in tract. de pignor. in* 13. *membr. quintæ part. princ. nu.* 19. vbi dicit hoc etiam de iure Canonico procedere. Sed ob præiudicia nullo modo recedendum à negatiua, *l. minime, ff. de ll. l. si de interpretatione, d. t. Alciat. de præsumpt. reg.* 2. *præscript.* 30. *nume.* 3. *& sequent.*

Quarta exceptio scilicet, Reos esse dominos, est releuantissima (vti dicit Refer.) Agenti enim pignoratitia † exceptio dominii obiici 10
potest. *Neguzant. part.* 7. *memb.* 3. *num.* 12. Nam per instrumenta producta & recognita probatum est, quod B. Actoris proauus vendiderit Archiepiscopo Anno 1417. d. oppidum pro 6000. Boheimische Groschen / ea conditione si Duces S. tanquam domini feudi consentirent, & deinde ab Episcopo emerit Capitulum. Licet nunc obiiciatur, replicando hunc contractum fuisse conditionalem, &c. Si Duces S. consentirent, &c. sed illos consensisse non constat, Imo Rei contrarium fatentur, ergo illum contractum esse nullum, &c. nec hoc potest excusari, ea ratione, quod lapsu temporis tacite videantur consensisse, cum de eo non constet, & illi post annos tres sint mortui. Sed respondet Referens probatum esse per instrumenta, quod Abbatissa de G. R. fuerit domina directa, & dederit oppidum E. domino cuidam de H. L. in feudum, à quo venerit ad dominos de B. Actoris maiores, qui sunt inuestiti. Et licet probatum quoque sit, quod postea quædam Abbatissa subinfeudarit seu in feudum dederit Duci S. hoc ius feudi, quod illa habuerit in dicto oppido per quandam permutationem, tamen secundum receptam feudistarum sententiam (dicit Refer.) illam mansisse dominam directam feudi, si sit subinfeudatum, vti hic intelligitur factum per hanc permutationem, tum

vasal-

vasallus ille subalternus (vt erat hic Comes G. de B.) in alienationibus non tenetur requirere consensum domini proximi, vt erant hic duces S. sed supremi, vt erat Abbatissa. Con-
10 cludit igitur † consensum S. non fuisse necessarium.

Secundo, si quis dicere velit, fuisse necessarium consensu, vel quod ita expresse conuenit, vel ex iure feudali, tamen id non obstare, quia Ducis. S. descendentes statim sunt mortui? & sic cum ex illo nullus masculus existeret, ius feudi deuolutum sit ad dictam Abbatissam, & constat quod illa hoc ius Archiepiscopo M. An. 1430. vendiderit: item eodē anno Archiepiscopus emit à Comite Gunthero de B. pure d. oppidum E. qui fuit proauus Actoris, vbi dicit ille Comes, quod velit contractum venditionis à patre suo B. inchoatū complere, quare vendit Achiepiscopo M. cum cōsensu Ducis A. tanquā sui Comitis Vormünder & cum consilio suorū consiliariorum. &c. vmb 6000. Schockē/ daran die 2000. patri suo B. de B. per Episcopū mutuo data abzuziehen/ renunciat all sein Recht vor sich vnd seine Erben/ die er an dicto oppido ingehabt oder bekommen mögen/ itē quod ille & sui heredes id nunquā repetere velint vllo modo, &c. Sigillauit ipse eius curator & consiliarij An. &c. 1430. sabbathi post Marci Euangel.

Hinc inferunt, cum igitur Archiepiscopus sic ab Abbatissa directum, à Comite vasallo vtile dominium emerit, & ab isto tempore possederit vsque ad annum 1524. quo anno capitulo vendidit, & tradidit, quod possedit quoque quiete vsq; 1542. certe Actorem repelli. Primo per exceptionē dominij: Secundo, præscriptione immemorialis temporis. Tertio, quod teneatur facto aui & proaui, vt heres stare, vt
11 quem de euictione † tenet actio, eundem agentium repellat exceptio. Contra prædictam secundam venditionem per Comitem G. anno 1430. factam, replicat Actor G. Aui sui venditionem solum esse confirmationem venditionis à patre B. factam. Igitur iisdem conditionibus & modis factam intelligi & vlterius non extendi.

2. Replica: Illam G. venditionem ob defectum formæ & substantiæ non valere. In forma, quia constat G. fuisse minorem, & licet Dux de A. appelletur ipsius Vormunder in instrumento venditionis & sigillarit, tamen non constare, num fuerit. Secundo non probari necessi-
12 tatem † alienandi in alienatione rerum minorum. Tertio decretum & solennitates cæteras non interuenisse in substantia ob defectum consensus contrahentium, & quod ex instrumento non constet de solutione pretii. Ad hoc
13 G. non potuisse feudum alienare † in præiudicium agnatorum nondum natorum, contra quos non currat præscriptio. Quarto, quod alienatio inualida in fraudem Ducum S. dominorum directorum. Quinto, ob prædicta vitia Reos in mala fide fuisse, & ob id nullo tempore potuisse præscribere.

Quod ad primam Replicam attinet, respondetur contrarium apparere ex instrumento venditionis, vbi G. renunciauit omni iuri, & promittit reddere instrumenta E. concernentia, nec se aut heredes id oppidum vnquam repetituros.

2. Replica: Quod G. venditor fuerit minor, &c. Respondetur, quod solum cum maior factus, nec contradixerit, minus eius heredes sint audiendi, *l. fin. C. si maior fact.* Sed N. Correfer. primo dixit, non esse satis probatum Comitem venditorem fuisse tempore venditionis minorem. Nam licet in literis illis venditionis dicatur, quod Comes Guntherus vendidit cum consensu seines Vormunders / & fatetur ipse Anhaltinus, quod in signum sui consensus sigillum appenderit: tamen ex illa coniectura non sequi, ipsum fuisse minorem, quia notum sit, Comites & Principes Germaniæ post maiorem ætatem vti consilio suorum curatorum, vt constat ex causis in Camera pendentibus, vt Marchionis de B. Comitis de Hanaw/ &c. Imo contrarium videtur ex eo quod proprio sigillo vsus sit. Posito tamen illum fuisse iuniorem, tamen potuisse illum auctoritate sui curatoris obligari. *Schurff. consi. 17. num. 11. cent. 7.* Quod autem de omissione decreti dicitur, respondetur vt supra *per l. fin. C. si maior. fact.* Item quia G. illam alienationem perfecit, quam pater voluit facere, sed in alienatione ex voluntate patris facta decretum non requiri. text. *in l. magis puto, §. si pupillus, ff. de reb. eorum. l. 3. C. quando decret. non est opus. Roma. consil. 394.* Nec obstat, quod replicatur, non esse probatum Principem A. esse curatorem, &c. nec legitime constitutum, &c. Nam cum ille sigillarit tanquam curator, præsumitur propter diuturnitatē legitime constitutus, per trad. à Socin. *consil. 153. num. 3. volum. 2.* quod sequitur Crauet. *de antiq. temp. lect. videmus in genere, nu. 37.* & præsumitur omnia solenniter acta. Nec facit ad rem, quod obiicitur, non constare de iusta causa alienationis, &c. quia fit mentio de necessitate ob bella per expressa, &c. item post 114. annos omnia præsumi solenniter facta. Ex quibus satis liquet de consensu contrahentium: quod in hac secunda Replica vlterius obiectum fuit non constare, quod pretium sit solutum illi Comiti Gunthero aut eius heredibus, & sic emptionem † esse imperfectam, &c. Ad id re- 14
spondent Refer. & Correfer. primo id propter diuturnitatem temporis præsumi numeratum, per ea quæ tradunt Barto. Bald. & communiter Doctores *in l. qui in aliena, §. 1. de acqu. hered. & per trad. Affl. decis. 368. nu. 3.* neque enim præsumitur, venditorem eiusque heredes tanto tempore ta-

cuisse. Secundo, nec hic principaliter contenditur de pretio, ad quod venditor eiusque heredes aliam actionem habuissent, nimirum personalem ex vendito, item sufficit Archiepiscopo & Capitulo, possedisse tanto tempore pro emptore, & constat ex instrumento venditionis, Comitem fidem de pretio habuisse, accipiendo pignus, & propter cursum † 100. annorum tollitur omnis defectus qui allegari potest. *Crau. d. tract de antiq. temp. par. 3. §. pen. sect. vidimus, in genere, n. 25. & 26. d. cons. 16. n. 8 Dd. in l. secundum, ff. de verb. obligat.*

15

3. Replica: Quod scilicet, feudū in præiudicium agnatorum † nondum natorum alienari & præscribi non possit, quoque non obstat. Constat enim ex copia inuestituræ per Actorem productā, quod feudum hoc fuerit hereditarium Comiti G. & ipsius legitimis heredibus concessum. *Dec. consil. 390. numer. 5. & cons. 395. n. 4. Curt. iun. cons. 1 n. 12. & seq. Chass. in consuet. Burgu. rub. 3. §. 5 in princ. n. 6.* Vide late Pinel. *de bon. mat. p. 13. n. 85 & seq.* sed in feudo hereditario † factum patris nocere filio heredi extra controuersiam est. Bebus. *in c. 1. de eo qui sibi vel suis. Cur. Iun. cons. 3. in prin. Zas. in tract. c. 9. num. 27. l. ex qua persona, vbi Dd. de regu. iur. Schurff. 136. in feudalib.* Adhæc, in fundo hereditario præscriptio currit contra nondum natos etiam, & Actor non solum ab alienantibus descendit, sed illis etiam est heres. *Paris. cons. 23. n. 195 lib. 1. Sigismund. Ioffr. cons. 1. n. 193. & 194. in feuda. Marian Frec. in tract. de subferendis Baronum & inuestituris feudorum, lib. 3.*

16

17

4. Replica (quod scilicet alienatio à G. facta sit nulla, quia sine consensu Ducum S. tanquam dominorum directorum sit facta) quoque non obstat. Primo, quia non est probatum modernos Duces S. esse descendentes Ducis R. qui oppidum E. ab Abbatissa in G. R. primus in feudū acquisierat, & à quo & eius descendentibus Comites de B. recognouerunt. Imo supra contrarium probatū est, &c. Deinde Actor ipse fatetur, quod nihil iuris in dominio directo habeat, & sic ipsum in iudicium non deduxit. Contendit enim illud ad Ducés S. pertinere. Igitur in iure illorum feuda dare non potest, cum non sit penitus exclusiuum iuris Reorum, per not. *in l. loci corpus, §. competit, ibi Bartol. & alij, ff. si seruit. vindic. late Bart. in l. 2. & ibi Iason num. 8. & 9. ff. de except. rei iud. Ferrar. in pract. in forma act. negat. glos. 6. spectat & pertinet, n. 4. Guid. Pap. sing. 622.* Et cum Actor hic non habeat mandatum agendi pro Ducibus S. non est audiendus, *arg. l. si pupilli, §. videamus, ff. de negot. gest. l. quoties, §. is qui temporale, ff. de admin. tut.*

Quod autem diuersum sit ius Actoris à iure Ducum S. (si modo illi dicendi essent domini directi) ex eo constat. Nam Actor contendit duntaxat se vtile dominium habere, & concedit Ducibus S. directum, & potest repelli, quoad te habeo ædes liberas, &c. Quod ad Duces S. attinet, etiamsi illi se dominos directos probarint, tamen contra eos præscriptum esset per tertios. *Boer. decis. 221. nu. 10. & 12.* Ex quibus omnibus concluditur, per Replicas Actoris defensiones Reorum non esse elisas. Vltimo dubitarunt Correfer. num Duces S. sint citandi, cum ab Actore allegatum sit, illos esse dominos directos E. etsi existiment illos nihil iuris habere, ob supradicta tamen putat nihil in eorum præiudiciū pronunciandum, & si velint, illos postea ex integro pro suo interesse audiendos, cum in hac causa non sint citati. *Alex. consil. 156. lib. 2. glos. Angel. Imola & alij in l. de vnoquoque, ff. de re iudicat.* Cæteri omnes cum Refer. & Correfer. consenserunt, Reos absoluendos compensatis expensis. Sententia solum concepta est inter Capitulum & Actorem, nulla Episcopi mentione facta, licet & is in lite post denunciationem Regis, vt venditor astiterit, &c.

VOTVM II.

In causa E. Appellantis, contra B. Appellatum.

In causa donationis à Clerico in spurium suum factæ.

SVMMARIA.

1 *Donatio in concubinam collata valet.*
2 *Legatum concubinæ relictum valet.*
3 *Spurius matri sua in re donata vel legata succedere potest.*
4 *Milites & Clerici concubinis nihil donare aut relinquere possunt.*
5 *Clerici ex voto caste viuere debent, nec concubinas habere possunt.*
6 *Nati ex concubinis clericorum & militum dicuntur non solum spurij, sed & incestuosi.*
7 *Clericus est miles cælestis.*
8 *Aduocati & patroni non possunt donare & relinquere concubinis suis.*
9 *Aduocati sunt milites literarij & equiparantur armatis.*
10 *Prohibita fieri lege, si fuerint facta, pro inutilibus & infectis habentur.*
11 *Principali cassato, omnia quæ ex eo sequuntur, cassantur.*
12 *Antecedente destructo & ipsum consequens cadere necesse est.*
13 *Spolium non committitur sine possessione.*
14 *Possidere & in possessione esse differunt.*
15 *Intellectus constitutionis l. si quis in tantam, C. vnde vi.*
16 *Spurijs de iure ciuili non debentur alimenta: secus de iure canonico n. 19.*
Spurijs parēs nihil donare aut relinquere potest, & nu. 21.
17 *Spurij excluduntur in totum à successione parentum*

tum, in tantum, vt non valeat statutum in contrarium disponens.

13 *Statutum, vt spurii succedant, est contra bonos mores, & dat occasionem fornicandi.*

20 *Spurius si non habet, vnde viuat, est alimentandus à patre secundum facultates.*

22 *Possessio ciuilis & naturalis, adeoque dominium nobis ignorantibus acquiri potest, non tantum per procuratorem cum mandato, sed etiam per procuratorem sine mandato.*

23 *Papa legitimando aliquem intelligitur legitimare sine præiudicio alterius.*

24 *Spurii per rescriptum principis legitimari non possunt, nisi expresse dicatur in rescripto, non obstante aliqua lege.*

25 *Legitimatio spuriorum fit ex absoluta potestate principis, non ex ordinaria.*

26 *Spurii sunt magis odiosi, quam naturales.*

27 *Naturales succedunt parentibus: secus in spuriis, in legitimatione omnes defectus detegi oportet, alias rescriptum erit obreptitium.*

28 *Imperator non censetur illud tollere voluisse, de quo non habuit notitiam.*

DIci potest, actum partim officio Iudicis, quod loco actionis proponitur ad annullandam scilicet possessionem Reorum, vi occupatam, partim ex constitutione *l. si quis in tantam. Codic. vnde vi.* ad videndum eosdem incidisse propter violentiam commissam in pœnam *d. l. si quis in tantam.* Duplex enim libelli petitio est: sed verius actum puto solummodo condictione, *l. si quis in tantam.* quia agitur non solum ad restitutionem possessionis, sed etiam ad amissionem Dominii, *prout declarat Rosredus in constit. d. l. si quis in tantam.* Videndum ergo, an ea actio Actori competierit. Frustra enim de probatione quærimus, si nulla competiit actio. Donatio causa mortis: Item eiectio sufficientissime probata sunt. Ergo non tam in facti, quam iuris quæstione versamur, cum factum in confesso sit. De iure quæritur, videlicet vtrum *talis donatio à Clerico sacerdote in concubinam & spurium Actorem nostrum facta valuerit, & vtrum vigore eius donationis in possessionem vnquam venerit.* Quod ad firmitatem donationis attinet, licet regulariter

1 † donatio in concubinam collata valeat, *l. affectionis. l. donationes in concubinam. ff. de donat.* quem-

2 admodum † & legatum *l. qui concubinam. ff. de*

3 *leg. 3. Ancor. consilio 237. numer. 1.* & spurius † matri suæ in re donata vel legata succedere potest. *Barto. in l. fin. numero 4. C. de his quibus vt indig. Durant. de arti. test. in caut. in princip.* tamen hoc non

4 procedit in concubina † militum & clericorum, quibus à militibus & clericis nihil donari vel relinqui poterit, *de milite text. expres. est in leg. 2. C. de donat. int. vir. & vxor. l. miles. §. item mater. ff. de milit. testament. gloss. in l. hæc ratio. §. 1. verbo concubinæ. ff. de don. inter vir. & vxor. Bartol. d. l. 2.* Affectionis in clericis maior militat ratio, quia ex † 5
voto caste viuere debent, & concubinas habere non possunt. *l. eum qui probabilem. Cod. de Episc. & cler. & extr. de cohab. cler. gloss. §. pen. verbo participium. Auth. Quibus modis natural. effic. sui.* Et nati ex huiusmodi † concubinis dicuntur non solum 6
spurii, verum etiam incestuosi, *vt notat gloss. in l. 2. verbo filii. C. de Episcop. & cler. & ibi Bald.* Et hoc in specie tenet Bartol. *l. 2. in fin. Cod. de donat. inter vir. & vxor.* Quia inquit † Clericus est miles cœ- 7
lestis militiæ. *Item Bartol. l. miles. numero 4. ff. de re iudic.* vbi hoc extendit ad Aduocatos, qui literariam militiam exercent, vt non possint donare vel relinquere † aliquid concubinis suis, *fac. gl.* 8
d. l. miles. verb. facere. quod non solum milites armatæ militiæ, verum etiam patroni & Clerici eatenus teneantur, quatenus facere possunt: vbi † aduocatos & clericos militibus armatæ 9
militiæ comparat. Idem tenet Anch. dict. *consilio 247. & Bartol. vbi supra.* Si igitur donatio in matrem Actoris tanquam concubinam collata, nullius fuit momenti, certe nullus ex eo iuris effectus sequi, nulla possessio acquiri potuit. Nam † ea, quæ lege fieri prohibentur, si 10
fuerint facta, non solum inutilia, sed pro infectis etiam habentur, *l. non dubium. C. de LL.* & cassato principali, omnia † quæ ex eo sequuntur 11
cassantur. *gloss. cap. nihil est. verb. administrant. de elect.* Quemadmodum destructo antecedente † 12
& ipsum consequens cadere necesse est. *l. 1 ff. de offic. eius cui. gloss. in l. nihil dolo. §. cum principalis. ff. de regulis iuris.* Si nulla possessio, nullum quoque spolium, nulla deiectio allegari poterit. Spolium † enim non committitur sine possessio- 13
ne. *l. 1. §. si quis. ff. de vi & vi arm.* Verum Actor is fuit in possessione domus, vt concubina donatoris, non tamen possedit eam. Aliud † enim 14
est possidere, aliud esse in possessione. *l. cum meo. ff. de acquir. poss. Schurff. consilio 35. in fin. cent. 1.* At † 15
constitutio d. l. *si quis in tantam*, non loquitur de detératore, sed possessore, nec in qualibet violentia, sed expulsiua tantum. *Rosred. in constit. d. l. si quis in tantam. per illum text.* Si hæc in matre concubina obtinent, quod scilicet donatio in eam collata non valeat, magis in filio spurio Actore ex improbato & nefario complexu nato obtinere debent. Nam talis parens de iure communi nihil donare, nihil relinquere potest, adeo vt de iure † ciuili iis ne alimenta quidem 16
debeantur. *tex. §. vlt. si quidem. Authen. Quibus modis naturales eff. sui. Authent. ex complexu. C. de incest. nupt.* Sed penitus & in † totum excludantur, à 17
successione parentum, in tantum, non valeat statutum in contrarium disponens, tanquam 18
† contra bonos mores, eo quod daret occasionem fornicandi. *Bal. l. 1 nu. 3. C. de iur. aur. an. Dec. late c. in præsentia. n. 43. de prob.* Licet de æquitate † 19
Canonica, quæ hodie secundū cōmunē Dd. opinionem vbiq; tam in terris imperii quam Ecclesiæ seruatur, alimenta ipsis debeantur. *text. c.*

cum haberet, De eo qui duxit in matrimonium, secundum facultates, *Bartol. d. l. fin. numero 7. Iason consilio 26. volum.* 1. vbi communem dicit. Quod
20 tamen eatenus procedit, si † spurius aliunde non habet, vnde viuat, puta ex artificio vel officio aliquo, *vt limitat Dec. consilio 76. numero 3. per l. si quis à liberis. §. sed etsi filius. ff. de lib. agnosc. Bartol. ibi.* quo casu pater alimenta illi præstare non tenetur. At in præsenti Actor noster beneficio & sumptibus patris sui non tantum alimenta & vitæ necessaria, sed etiam locupletissimum habet patrimonium, non solum ex beneficio Ecclesiastico scilicet canonicatu, quam ex officio publico, quod in singulis mensis 12. ducatos valet, vti omnes testes vno veluti ore deponũt. Ergo facta donatio ad causam alimentorum trahi non potest, neque ea mente à donatore, vti constat ex instrumento donationis, collata fuit. Subsistit itaque, firmaque permanet communis vtriusque iuris theorica, quod pater spu-
21 rio † suo nihil donare vel relinquere possit, & per consequens, quod ista donatio Actori & matri suæ facta ipso iure inualida fuerit. Vnde apprehensio matris concubinæ, siue potius nuda habitatio filio spurio Actori nostro possessionem acquirere non potuit. Licet alias regulari-
22 ter, non tantum † procuratorem cum mandato, verum etiam per extraneum sine mandato nobis etiam ignorantibus possessio ciuilis & naturalis, adeoque dominium acquiri possit. *l. 1. & ibi glo. verbo liberam. Cod. de acquir. poss. l. per procuratorem. Cod. eod. titu. & l. 1. §. per procuratorem. ff. Eod. §. ex his. Institut. per quas personas nobis acquir.* Non obstat allegata legitimatio. 1. Quia de eius tenore nobis non constat; cum exhibitum non sit aliquod instrumentum legitimationis. Deinde quod talis legitimatio censeatur facta sine præiudicio legitimorum heredum, & quod ad ordines sacros tantum sit restringenda, non ad hereditates vel successiones, vt recte Rei repli-
23 cando obiiciunt. Papa † etenim legitimando aliquem in dubio intelligitur legitimare sine præiudicio alterius. *capit. quamuis. de rescript. in 6. Alexand. consilio 94. numero 7. in fin.* Præterea si hereditatum esset capax, proculdubio instrumentum legitimationis iudicialiter exhibuis-
24 set. Tertio facit, quod † spurii per rescriptum principis legitimari non possint, nisi dicatur expresse in rescripto non obstante aliqua lege, quæ est in auth. *Quibus mod. nat. eff. sui. §. vltim. si quidem ibi hoc. gloss. nor. verb. participium. Curt. sen. consilio 35. numero 27.* Legitimatio † enim spurio-
25 rum non fit ex ordinaria potestate Principis sed absoluta. *§. fin. & ibi gloss. d. ict. authentic. quibus mod. natur. eff. sui. Curt. dict. consilio 19. & 32.* Licet
26 secus sit in naturalibus. *Curt. ibid.* Quia spurii † sunt magis odiosi, quam tales ex libera matre nati. *Authent. ex complexu. Cod. de inc. nupt. Dec. dict. consilio 433. numero 15.* Quia naturales paren-
27 tibus succedere † possunt, secundum distinctionem Authentic, *licet. Cod. de natur. lib.* secus est in spuriis, *vt supra d.* Cum igitur spuriorum legitimatio fiat ex plenitudine potestatis, requiritur, vt à supplicante vitium detegatur, hoc est, an sit spurius vel incestuosus, an natus ex adulterio, vel naturalis tantum. Et si sint plures defectus, non sufficit vnius expositio, sed omnes exprimi debent, alias vno vitio celato, tanquam sub & obreptitium non valebit rescriptum, quia † Im- 28
perator non censetur illud tollere voluisse, de quo non habuit notitiam. *Panormitan. cap. in miseria. numero 4. de rescript. Dec. consilio 462. numer. 2. cum allegat. ibid. Curt. sen. d. consilio 35. numer. 27.* Ex quibus omnibus concludo, actionem nullam Actori competiisse, & per consequens iudicatum male, per Iudices primæ & secundæ instantiarum, bene appellatum, per Iudices vero proximæ instantiæ bene iudicatum, male appellatum, Saluo &c.

Sententia.

IN causa W. de E. Appellantis ex vna, contra H. B. & consortes, appellatos ex altera parte: decernimus & pronunciamus per Iudices proximæ instantiæ, bene iudicatum, male appellatum, sed per Iudices primæ & secundæ instantiæ, male iudicatum, bene appellatum. Expensas in hoc Imperialis Cameræ iudicio factas ex causis mouentibus compensando.

VOTVM III.

In causa Herrn N. Apten deß Gotteshauß zu S. Sebald *pro interesse*, vnnd seiner Vnterthanen N. N. *& consortes* Principal *Appellantem, contra* N. N. *& litis* Consorten Appellaten *8. & 9 Appellationis*

In causa appellationis & de cognitione Iudicis.

SVMMARIA.

1 *Appellatio quæ fit per verba, dico sententiam nullam, est receptissima.*
2 *Sententia viua voce latæ inappellabiles sunt.*
3 *Appellationis requisita in Camera & iure communi.*
4 *Lis potest secundum Mynsingerum etiam in scriptis exceptuatis contestari.*
5 *Iudex semper cognoscit, an suæ sit iurisdictio.*
6 *Quid si dubium incidat de proprietate.*
7 *Iudicem recte cognoscere an suæ sit iurisdictio.*
6 *Quid iuris super exceptione præscriptionis & priuilegio exemptionis. & infra num. 15.*
9 *Sententia Iudicis nullam iurisdictionem habentis & pronunciantis se competentem, si non appellet-*

tur

letur ab ea, transit in rem iudicatam & Iudex iurisdictionem sibi acquirit etiam in principali.

10 *Priuilegium dicitur subreptitium, quando non concernit deducta in lite, sed futura.*

11 *Priuilegium datur de fructibus percipiendis, male de perceptis.*

12 *Reuocari expresse quæ non possunt multo minus tacite.*

13 *Priuilegium sine causa non reuocatur, etiamsi subdito concessio facta foret.*

14 *Feudum sine causa reuocari nequit. & n. 22.*

15 *Iudex quando & quibus casibus cognoscat, an sua sit iurisdictio, quibus non.*

16 *Iudex non cognoscit, quoties exceptio sugillans famam Iudicis apposita fuerit.*

17 *Iudicis recusatus processus non est ipso iure nullus.*

18 *Iudex à quo non potest principaliter pronunciare circa ius priuilegii & exemptionis.*

19 *Sub: & obreptio ipso iure vitiat concessionem gratiæ.*

20 *Contra* Ehehafften deß R. Hoffgerichts *an quis priuilegiari possit.*

21 *Priuilegium remuneratorium factũ subdito, princeps absq; causa reuocare nequit.*

23 *Iurisdictio concessa per contractum, nec à principe nec à successoribus reuocari potest.*

24 *Immutans aliquid lite pendente in expensas condemnandus est. etiam iure canonico.*

D. N. R.

CIrca deuolutionem, maxime in causa nouæ appellationis deductum dubitatum. Primum an per hæc verba dieweil / ꝛc. fuerit appellatum. Secundo, an ab incontinenti subsecuta refutatione appellationis iterum appellare debuerit. Quoad primum puto illa verba æquipollere vulgaribus illis, *duo sententiam nullam, & si qua est appellatio*, qui † modus apellationis in praxi receptus est *secundum glo. & Dd. l.* 1 *1. Cod. quando prouoc. non est necesse. Vant. qualiter & quibus modis, numero* 11. *Dec. capitul. ad audientiam. numero* 34. *in princip. de appell.* An Appellatum sit ex circumstantiis & effectu rei ipsius colligendum, non captanda verba, & in dubio pro appellatione.

Secundum plus dubii habere videtur propter ius commune, quod tales sententiæ † viua voce inappellabiles sint. *Mynsinger. centur. 2. obseruat. 49.* Sed cum ex stylo Cameræ eiusmodi sententiæ habeantur pro interlocutoriis, vim definitiuæ saltem habentibus, & secundum ordinationem, viua voce appellabilibus, videndum supereſt, an dicta theorica etiam in hisce habeant locum, quod scilicet iterum sit appellandum. Et licet Ferra. *in form. respond. iudicis à quo §. statuit*, ex † Iacobo Butrig. tale quid 3 innuere videatur, protestandum scilicet, &c. Sed ordinatio nostra nihil horum exigit, Apostolorum petitionem appellantibus expresse remittit, & hoc tantum doceri vult, formaliter esse appellatum, vel in scriptis, vel viua voce. Ius commune rigidius quidem exigit appellationis intimationem, & Apostolorum petitionem. *ca. cordi. c. Romana. de appell. in 6. Vant tit. de null. ex def. iurisd. nu.* 89. Iudicis à quo delationem seu refutationem cum expressione causæ. *l. sciendum. ff. de appell.* Quod autem ab huiusmodi refutatione, vel non receptione, specialiter sit appellandum nullibi puto expressum, & contrarium innuit. *l. 5 ff. de appell. recip.* Notatur quidem ad *l. 1. C. quo. appell. non recip.* Si Iudex respuat in continenti appellationem, posse tunc appellari. Sed hoc proprie pertinet ad Iudicem appellationis, cuius est cognitio, vtrum iusta vel iniusta fuerit appellatio, an deferendum fuerit, an non. Doctrina Innoc. *cap. pastoralis. n. 5. de officio deleg.* per Maranth. & Mynsi. restringitur ad interlocutorias. Igitur à contrario sensu in definitiuis non idem iuris. In illis enim, *vt supra dictum*, appellatum sufficit. *gl. d. l. eius. 5. ff. de appell. recip.* vt plus actum, quam scriptum. Quod coniicio ex eo, quod in tribus similibus causis inter easdem circa appellantem eadem pene verba sint posita. Ponit passim Abbas, citatos principes etiam appellasse. Et fatetur hoc Comes in exceptionibus; de quo tamen nullatenus constat ex actis: desertionem Comes non vrget, & quia sententiæ, à quibus, meo voto erunt confirmandæ, etiam desertionem veram non attenderem, sed super meritis pronunciarem.

Quoad merita: Procuratoria esse sufficientia, Abbatis sc. & Comitis: nullitates duæ videntur commissæ ex parte Comitis, lis in hac instantia non est verbaliter contestata, per Abbatem in scriptis, & verbotenus est contestata in grauaminibus, & in recessu An. 55. per Comitem vero † in scriptis tantum except. quod putat suffi- 4
cere Mynsi. *Sing. cent. 4. obs 62.* Quia de effectu & voluntate partium constat ex productis postea subsecutis: Contestatam esse vtrinque fatentur in productis.

Secunda nullitas est circa iurisdictionem, quam vrget Abbas, primo loco in grauaminibus. Sed & hanc saluari posse puto. Pronunciatum enim super exercitio iurisdictionis tantum non super priuilegio & proprietate ipsius iurisdictionis, vt recte fatetur Abbas in replicis siue in puncto supplicationis pro inhibitione, quicquid iactet Comes, in prima instãtia deductam esse etiã priuilegii nullitatẽ. Puta in prima instantia plura esse cumulata ad vnũ effectum, manutenentiam sc. veteris iurisdictionis, priuilegiis cõtrariis quorũ vires impugnabantur, nõ attentis quantum ad possessionẽ, secundum omnium iudiciorum ordinem, in similib. causis, præsertim cum Abbate suos subditos vigore priuilegiorum suorum, ipsosq; subditos, scilic. principaliter citatos pro Actorib. quo ad hanc

causam

causam, Comitem vero, eiusque officiatos, opponentes se Abbati auocanti, habeam pro reis. Landtgericht vero pro Iudice ordinario, competente & cognoscente, an sua sit iurisdictio, non attenta extraiudiciali per eos emissa contra protestationem, inconsiderata & superflua propter suspicionem inde causatam. Si enim vel propter superioritatem Comitis, tanquam Domini immediati deß Landtgerichts / vel partialitatem aliquam suspecti fuissent Abbati, legitime recusandi erant, statim post insinuationem priuilegii, quod quia non factum, imo sæpius submissum in puncto remissionis, versamur in terminis regu-
5 læ generalis: Iudicem semper † cognoscere, an sua sit iurisdictio. *capitu. cum personæ. de priuileg. in 6. l. ex quacunque. 2. ff. Si quis in ius voc. non ierit, & l. si quis ex aliena. ff. de iudic.* De exercitio iurisdictionis sine dubio & secun-
6 dum omnes quilibet cognoscit. Sin † autem dubium de iurisdictionis proprietate incidat, propter priuilegium exemptionis non conuenit inter Doctores vtrum sua sit cognitio. Alii aiunt, alii negant. Verior mihi videtur eorum
7 opinio, quæ stant pro † iurisdictione, Iudicem etiam eo casu recte cognoscere, an sua sit
8 iurisdictio, *per cap. super literis. de rescript. & d. cap. cum personæ. de priuileg. in 6.* quod † permittit illi cognitionem super exceptione præscriptionis. Et fatetur *Fel. cap. super literis. numero 24. de rescript.* limitationem suam quartam dubiam esse. Decius autem ibid. *numero 4. & c. ad audientiam, de appell.* etiam allegato priuilegio exemptionis cognitionem relinquit Iudici, nisi recusetur. Imo in genere in casibus exceptuatis tradit, cognitionem Iudicem retinere, nisi recusetur. Imo & in fortioribus, si nullam penitus habeat iurisdictionem, & pronunciet se
9 competentem, nec appelletur, sententiam † transire in rem iudicatam, & iurisdictionem sibi acquirere etiam in principali. *l. Barbarius. ff. de offic. prætor. Panormitan. cap. ex parte Decani. & cap. super literis. de rescript.* In sententia à qua, nulla fi virium priuilegii mentio, & vt aliqua fuisset facta, non attenderem, cum propter merita tales sententiæ meo saltem voto veniant confirmandæ, *Secundum Vant. tit. vlt. nu. 132.* Etiam si sit sententia nulla propter defectum iurisdictionis, tamen confirmari posse. Sed hic maneamus in regula, à qua non recedendum, nisi habeamus expressos text. Concl. nec hanc nullitatem attendendam.

Quod attinet ad actionem, probationem, & elisionem, repeto inprimis vota nostra in causa appellationis, vbi merita etiam similium causarum sufficienter tractata sunt, quibus etiam, quod addam, parum aut nihil habeo. Quia tamen Abbas priuilegia nouissima in futurum saltem omnimodo valitura existimet, (prout etiam Caroli V. priuilegium in futurum conceptum est,) propter expressam mentionem exemptionis à N. Landtgericht / & prægnantes eorum clausulas, iterum de quibusdam aliquid est dicendum.

Inprimis nullam facio differentiam pagorum vtriusque causæ 8. & 9. appellationis, sed & præsuppono, omnes istos pagos in dominiis N. & N. & sic in districtu deß Landtgerichts / situatos: nullam facit differentiam ipse Abbas, districtus, probatur *in capit.* 1. appellationis possessio & subiectio antiqua similiter probata, & pro iis præsupponunt priuilegia ista. Frustra enim & superflue eximerentur non subiecti Domino soli. Abbas & Comes nunc contendunt de priuilegii citati nouissimi viribus: die Bawren fere omnes mortui, nullus eorum amplius in lite, consentientibus vtrinque Dominis tacitam litem pendere non amplius negat Abbas, sed nihilominus in futurum saltem priuilegia valitura contendit, quod colorem habet. Notant enim Doctores, priuilegium non dici † subreptitium, quando non concernit 10
deducta in lite, sed futura: examplificant de perceptis fructibus male, & dicunt, quod detur † 11
priuilegium de percipiendis. *Fel. ca. 1. de rescript. n. 14. Inno. c. fin. vt lite pend. &c.* Quod etiam finita lite valere potest. Pro tempore futuro principaliter præiudicare posse contractui feudali, secundum quosdam notat Gabriel *libro. 3. de iure quæsit. non tol. conclu. 5. n. 41.* Sed Gabriel ibid. mox contrarium subiicit. Ego supradictam doctrinam Fel. locum habere puto, si priuilegium lite pendente impetratum, aliasq; ita firmum, validumq; sit, vt de viribus eius nullatenus ambigi possit, atq; cum Panor. intelligo Innoc. *c. fin.* Et teste Abbate, communis opinio in genere est rigidissima, scilicet quando lis fuit decisa contra impetrantem: (vt in causa primæ appellationis per nos factum est,) non posse de nouo incipere, & priuilegio vti, *per eundem Innoc. & communiter omnes*, quem rigorem Abbas ibi mitigat. Sed quo minus illa Abbatis distinctio hic locum habere possit, obstant effectus inquisitorum, ibidem per Abbat. positorum, quod etiam in priori meo voto attigi. In primis vero priuilegiis nouissimis obstare videtur, litem illam primam adhuc pendere, nec ante discussam dici posse, quam vel lata sententia, vel instructa per renunciationem tacitam possessio antiqua, *secundum c. de personæ, de priuileg. in 6.* iurisdictionem deß Landtgerichts / non competere Comitibus ex generali priuilegio, sed specialissimo remuneratorio cum clausulis derogatoriis, cassatoriis, cuius priuilegii specialem mentionem factam esse oportuit.

Nec illis obstat clausula generalis, *non obstantibus, &c.* propter irreuocabilitatem primi priuilegii, propter transitionem in contractum de qua supra in votis 1. appellationis, & cum reuocari † non potuerit expresse multo mi- 12

nus

nus tacite. *Felin. dict. capitulo 1. numero 3. 10. 11.* Landtgericht M. scilicet, duplici iure competere Comitibus, ex priuilegio, scilicet remuneratorio, & contractu feudali, quorum neutrum sine
13 grauissimis caussis tolli & auferri potest. De † priuilegio sine causa non reuocando videri poterit Gabriel *dict. libro 3. conclus. 6.* vbi ampliat, etiamsi subdito foret concessio facta. *numer. 15. & 19.* quod etiam in iurisdictionalibus procedere puto, eatenus, vt saltem digna compensatio subdito danda vel facienda sit. *Gabriel ibid. concl. 2. nu. 25.*

14 De † feudo nullum dubium est. *capitul. 1. de feudo sine culpa non amit. Gabriel d. loco conclus. 5. numero 30. 33. 35.* vbi ampliat, secundo vt ibi, *& in 26. ampl. 3.* vt etiam nec feudi conditiones princeps sine causa alterare possit. Abbati propter horum omnium omissionem non deficiunt necessaria, ad validandum priuilegium obtentum; etiam in futuris casibus deest, vel desideratur voluntas & intentio concedentis; cessant causæ tribuentes Impe. facultatem adimendi restringendique iuris quæsiti. Imo tantum abest, vt tertio quicquam præiudicatum voluerit, vt inconsuetam quidem derogatoriam clausulam specialem priuilegiis nouissimis non inseruerit, sed eius loco opposuerit reseruationem iuris alieni. Et vt de facto etiam motu proprio reuocasset iura Comitum, attamen quia ea per supra d. illæsa seruata oportuit, præsumeretur, deceptus tam patenter, vt contrarium probari non possit. *Mynsinger. centur. 4. obseru. 61. Gail. libro 1. obseru. 14. numero 6. & 7.* Hic accedit præiudicium Imperii, propter interuersas & alio deriuatas appellationes, contra præsumptam Imp. mentem, & expressam literam priuilegii. Concludo, cum ob tacita in prioribus votis, & supra dicta, & suggesta falsitate cesset non tantum mens & intentio concedentis, sed, stantibus specialitatibus iurium Comitis & imperii, ipsa imo potestas, Si de voluntate constaret, in disceptationem venire posset, per supra dicta, priuilegia nouissima tanquam sub & obreptitia, & per consequens ipso iure nulla, & contra quæ lis prima etiamnum pendens, concordantibus votis decidenda est, attendi nec posse, nec debere, sed pronunciandum simpliciter secundum petitiones Comitis, bene iudicatum, male appellatum cum expensis secundum regulam, *victus victori, &c.* & notoriam nullitatem nouissimorum priuilegiorum. Non refragabor tamen, si ex æquitate, nescio qua, propter coloratum priuilegiorum Impp. prætextum domini putarent, expensas compensari posse. Super puncto inhibitionis hoc ipso iam pronunciatum est, *dict. c. cum personæ.* & si res adhuc esset integra, deneganda foret inhibitio, & manu tenenda antiqua possessio, *ca. 1. & c. fin. vt lit. pend.*

D. N. Correser.

Quoad deuolutionem cum Referen. nouæ scilicet causæ. Quoad procuratoria singulorum consortium, non puto scrupulosius inquirendum, vtrum adhuc in viuis, vel an heredum nomine procuratores legitimati sint. Cum procurator Abbatis in recessu 4. Octobris, Anno 59. se legitimarit. Quoad litis contestationem cum Referen. propter confessionem partium hinc inde, quæ habet litem pro contestata. Altera nullitas, quam Abbas vrget, & desuper expresse pronunciari petit, quasi ab incompetenti Iudice, maioris est momenti. Constat ex vnanimi Legistarum & Canonistarum opinione, Iudicem † cognoscere posse, an sua 15
sit iurisdictio. *cap. super literis, de rescript. capitu. cum personæ. de priuileg. in 6.* vbi & de priuilegiis & præscriptione exemptorum ordinarius cognoscit. De priuilegiis inquam, saltem aliquo modo, *vt gloss. in dict. cap. cum personæ, verbo integraliter.* Eo etiam respectu de priuilegio exhibito cognoscit ordinarius, vtrum per se sit sufficiens ad exemptionem, an vero causam præscribendi tantum præbeat. Quod vero non solum possit, sed & debeat omnino Iudex expresse pronunciare, an sua sit iurisdictio, quotiescunque per exceptum obiectionis denegatur iurisdictio, tradit Grammat. *decis. 65. numero 81. 82.* Hæc autem regula pluribus fallentiis à Fel. restringitur. *dict. capitul. super literis, verbo non sua sit iurisdictio. numero 18.* quarum quarta & sexta ad nos potissimum pertinent, quando nimirum non solum de exercitio, sed etiam de proprietate subiectionis agitur. Item, quando Iudex se ingerit, tenendo opinionem partis, quæ stat pro iurisdictione. Quoad priorem fallentiam non simpliciter insistit. Felin. *dicto capitulo*, sed dubiam dicit, ponderando ad id text. *dicto capit. cum personæ*, vnde expresse requirit recusationem, restringendo Angelum simpliciter loquentem, *l. 2. ff. si quis in ius voc.* Quoad alteram fallentiam nimirum sextam fundat se in gloss. *capit. statum. extra, de rescript. in 6. verbo, copia.* Si Iudex constituit se aduersarium, non cognoscit. Et ibi addit, quod Iudex cum parte contendens, non pronunciat se competentem, & alia ad *gloss. verb. ordinariis. dicto capitulo cum personæ.* Idem firmat consentitque Innoc. *capitu. ex parte. de verb. sign. & omnes dict. capitu. super literis.* Ipse tamen Fel. de hac fall. dubitat. Abbas videtur respicere ad hæc iura, dum contendit, per protestationem, Iudicis à quibus se se aduersarios constituisse & ingessisse: præsertim cum protestatio fuerit extraiudicialis: & videntur processisse vt priuata persona contra Abbatem in puncto protestationis, vnde postea non potuerint redire ad cognitionem iudicialem, tanquam inhabiles, *prout not. Fel. d. fall. 6.* allegans *ad id gloss. cap. ex conquerente. de restit. spol.* Verum ego protestationē illam, licet extraiudicia-

lem, non eo possum referre. Longe enim alia ratio est eius, quod Fel. *d. fal.* refert, vbi nimirum iniuste per spoliationem Iudex extrajudicialiter partem grauauit: nostra protestatio contrarium intendit, nimirum se neutri parti velle adhærere, sed pronunciare tanquam Iudices verbis dictæ protestationis, etwas vnerhört gutes oder böses erkennen. Et quod dicunt, se tacendo nolle approbare priuilegium, non inde colligitur, eos nimis proprie improbasse. Pugnant enim d. verba præmissa & sequentia, dum dicunt, sie wöllen recht richten. Nec etiam obstat Iudicibus, quod viget Abbas coram actis officiales Comitum dixisse, sie wöllen Landtrichter vnnd Vrtheilsprecher soviel müglich handthaben: quia ideo non pro parte illa Comitum declararunt intẽtionem suam, prout in simili tradit Ias. *l. solet. ff. iurisdict. numero 1. & 3. de aduocato partis qui postea iudex fit*, cuius sententiam ita demum nullam esse dicit, si voluntatem suam consultus parti declarauit alias secus. Deinde ita demum talis sententia nulla est, si recusatus sit. Hic non annuerunt Iudices Comitibus, nec etiam Abbati, post vtrinque protestationem eos recusauit, sed plures etiam ex interuallo de nouo submisit in puncto promissionis. Vnde nec prima fallentia Fel. locum habet, qua tradit, Iudi-
16 cem † non cognoscere, quoties exceptio fugillans famam Iudicis apposita fuerit, quia & illo in casu recusatione opus est, *vt ibi Fel. & tex. expreß. in capit. Iudex ab Apostol. de off. delegat. in 6. & ibi gloss. verbo opponitur in fin.* Imo etsi recusetur Iudex, valet processus de consensu recusatoris, *text. ibid.* nisi de recusatoris procedat assensu *Ibid. gloss. verbo recusatoris. & ibi addit. facit opinio In-*
17 *noc. & aliorum*, qui Iudicis etiam recusatum † processum non volunt ipso iure esse nullum, de quo Gabriel *libro 2. Iudic. concl. 5.* Pro Coronide addo, quod Innoc. *dict. capit. ex parte. de verb. sig.* processum illius Iudicis, qui se aduersarium constituit, non simpliciter annullat, sed ita demum, si conuentus vere sit exemptus, vnde & ipsius causæ exitu hoc totum est existimandum. Antequam ad merita causæ descendam, videndum an circa ipsum ius priuilegii & exemptionis principaliter pronuncia-
18 rint Iudices à quibus, quod non debere fieri † dicit Innoc. *dict. loco.* Abbas ipse in replicis in puncto inhibitionis negat principaliter cognitum super priuilegiis. Comes econtra in duplicis contendit: de ipso priuilegio dicit disputatum, non tamen asserit pronunciatum. Si verba sententiæ inspiciamus, remissio fuit denegata tanquam contraria priuilegiis Comitis, & præscript. & rebus antea iudicatis, iubentes partes non obstante petita remissione procedere, qua in re nihil aliud agunt, quam quod possessioni suæ titulatæ inhærent, *iuxta dict. capit. cum personæ. & capit. 1. vt lit. pend.* De priuilegiis Abbatis nullum verbum. Iam igitur æstimandum, vtrum competentes Iudices sunt N. ecõtra Abbatis subditos in dominiis N. habitantes. Abbas in hac causa fundat se in priuilegio Caroli V. quod vt non præiudicare liti ante pendenti, nec etiam ea intentione improbatum esse, expresse fatetur, ita in futuris casibus firmum & validum censeri maxime contendit. De iuribus in iam causa deductis non opus est vt hic multa verba faciamus. De hoc priuilegio vltima quæstio, vtrum hoc probarit intentionem suam Abbas? Videtur quidem propter expressam mentionem, deß Landtgerichts N. sed aduertẽdum hic de †opposita sub 19
& obreptione, quæ ipso iure vitiat concessionem gratiæ, *Menoch. libro 2. de arbitr. casu 201. numero 2.* Vnde quatenus obreptio manifesta est, nec probatur quidem intentio. De obreptione autem satis dictum in causa primæ appellationis à Dominis. Ego hoc tantum, quod ad litis pendentiam, & rem iudicatam subinde Abbas replicat, breuiter discutiam. Constituit nostræ causæ terminos ita, quasi neutrius opus fuisset mentionem fieri, non magis, quam si centies iudicatum esset in curia N. contra subditos alicuius domini, & is tandem impetraret priuilegium, vt quotidie fieri videmus, eo quod accumulat exemptionem de immunitate vectigalium notoria obseruantia p. p. & statuum est contraria. Quod autem ad N. exceptiones, confirmari videtur illud Abbatis, simile omnibus illis iuribus, quæ de iurisdictionalibus facile concedendis, & rursus tollendis à partibus, disputata sunt à dominis. Verum ex circumstantiis facti, & causæ nostræ, aperte constat, diuersissimum esse ius iudicii illius prouincialis, & N. qua ius vt in hoc quidem simpliciter sit expeditum, quouis modo quem suis eximi posse. Nam & in illis exemptionibus de cursu priuilegiorum, de proprietate & probabilitate causarum, quibus Imperator ad eximendum mouetur, præsertim vero circa Ehehafften deß Rotweilischen Hoffgerichts / quarum plures sunt, quæri solet, † an 20
contra illa priuilegiari quis possit, vt in causa Episcopi Argentin. me Refer. memini disputatum, vbi nisi antiquius fuisset priuilegium Episcopi contra Ehehafften / nouissimo Max. priuilegio, quod N. dederat, ne nimirum valeant priuilegia in futurum contra Ehehafften / succubuisset Episcopus. Primo, quod iam inde ab Anno 1401. duplici iure priuilegii, & feudi, das Landtgericht concessum fuit Comitibus, & in inuestitura Rupert. Cæs. mentio fit, quod eodem iure habeant, quo maiores. Postea à Sigismundo 1415. per viam priuilegii ita quidem concessum, vt iubeat remittere ad auocationes, quamuis ne id quidem simpliciter, sondern wie Landtsgericht Gewonheit vnnd Recht ist / quod ipsum ex immemoriali consuetudine

dict-

dicti iudicii, & in iis, quæ postea subsecuta sunt, statuendum est. Nam idem Sigismun. Anno 1420. remuneratorio priuilegio irreuocabiliter Comiti Christiano, & iis heredibus dictum iudicium ita concessit, vt specialiter deroget omnibus in contrarium à se concedendis. Idemque Sigismundus eidem Christiano postea 1435. & sic biennio post priuilegium, (quod Abbati idem Sigismundus concesserat,) confirmat priuilegia sua in omnibus suis clausulis, vt pro specifice insertis habeat, quod in causa primæ appellationis fuit productum. Et rursus biennio, post idem Sigismundus Anno 1437. filiis Comitis Christiani duplici iure, priuilegii & feudi, dictum iudicium rursus concessit, quod productum in causa fractæ pacis. Subsequens etiam Imperator, Albertus quidem nomine priuilegii: Frid. 3. Max. 1. Carol. 5. Ferd. & Max. 2. duplici iure priuilegii & feudi d. Landtgericht/ Comitibus concesserunt, vt in causa fractæ pacis primæ & quartæ appellationis deductum est. Nam iuris notissimi, quod priuilegium remuneratorium factum subdito absque † causa princeps reuocare non possit, *Gabriel lib. 3. de iure quæs. non tol. concl. 7. numer. 2.* De feudali vero concessione sine causa non reuocanda, neque ex plenitudine † potestatis, & neque quoad conditiones, idem eodem loco. *nume. 33 & sequ. conc. 5.* Et in specie, quoad iurisdictionem † concessam per contractum, quod nec à principe, nec à successoribus reuocari possit. *num. 6.* Item quod causa non præsumatur, si princeps disponit contra vasallum, cui ius quæsitum. *Idem d. tit. concl. 2. num. 14.* Neque hoc iuuat, quod subinde vrget Abb. in hoc genere controuersiæ iurisdictionis, quod causa reducatur ad antiquum statum iuris communis, quo casu etiam sine causa princeps tertio præiudicare potest. *Gabr. d. tit. concl. 1. num. 28.* Quia secus, vbi competit ius ex contractu, *vt d. concl. 3.* Imo, ne iuri quidem quærendo, ex contractu facto cum principe, præiudicari ab eodem potest. *d. concl. 1. nu. 23.* Deinde quod ad districtum differt Landtgericht à N. Non enim in districtu iurisdictionali N. iudicii aliæ prouinciæ sitæ sunt, eodem modo t.h. sed subditi Abbatis in pluribus aliis casibus iurisdicabiles sunt d. Comiti, als deß Landts Graffen in regalibus & fiscalibus iuribus, etsi Comites ius territorii habent, cum N. iurisdictio sit sine iure territorii. Præterea accedit bis res iudicata de Anno 1448. quo tempore omne ius Abbatis in iudicium deductum, & in genere pronunciatum, vnd sollen hinführo alle Vnderthanen / reseruato quidem petitorio ex priuilegijs prætenso. Sed & id, quinquagenaria postea, non tantum tacituitnitate, verum etiam pluribus contrafactionibus per Abbatem, & aliis rebus contra auocationem denuo iudicatis consumptum, vbi non eo modo res iudicatas intelligo, quod si quis annis aliquot contra subditos suos N. iudicare passus fuisset, & nihilominus eximi posset. Sed cum ipsum ius exemptionis principaliter controuertitur, & desuper pronuncietur, non quoad nostrum casum, sed generaliter, vnd sollen hinführo alle/ &c. quod etiam in priori voto meo ponderaui, vbi ex *cap. postulasti. & ibi not. de rescript.* adduxi, de omni notabili clausula mentionem esse faciendam in posteriori derogatorio, nec de eo tantum, quod principem mouere posset, ad non concedendum, sed etiam ad difficilius concedendum, ad quod ponderat Doctores verbum, deleui *in d. cap. postulasti.* Iam si priuilegium Caroli V. inspiciamus, tacendo de his, quæ de obreptione à dominis iam antea multipliciter disputata sunt, illud puto maximum, quod vltimo tandem mouit Comes de transactione tacita de Anno 1512. quam Terræpotentes ipsimet inierunt inter N. & N. in qua expressis verbis ponitur aliquoties daß die Herrschafft N. & alii pagi Abbatis in der Landtgrafschafft N. gelegen/ Item quoad Comitem als Landtsgraffen / pertineant die Landtsgeding vnd Richtsteuwer / & homagia & alia iura super eisdem. Item quod absolute in eadem transactione ius prehensionis, seu capturæ in pagis Abbatis Comitibus assignatur.

Qua fide ergo potuit Abbas contra manifestam hanc transactionem ab Imper. petere, vt subditos suos eximeret à iurisdictione Comitis, quoad Leib / Ehr vnnd Gut. Cum in omnibus hisce Comes ex dicta transactione partim concurrentia, partim potiora iura in dictis subditis habeat. Vnde vel ex hac causa puto priuilegium obreptitium. Pondero, quod in priuilegio Caroli V. nec generaliter, nec specialiter derogantur vel abrogantur Comitis priuilegia, & clausula reseruatoria in dicto priuilegio vtcunque intelligatur saltem quoad ius superioritatis Imperii, quam habet respectu der Landtgrafschafft N. & expresse reseruatum, & quoad ipsum ius Comitum: sicut per generalem hanc reseruatoriam forte dici possit, non quod uis eorum intelligi reseruatum, cum in specie contra N. sit dispositum, ne verba fiant inania. Itaque rursus illud certum est, saltem res iudicatas & transactionem & litis pendentiam in Camera tanquam singularissima iura per hanc clausulam, imo illa quoque non opposita, de iure communi manere illibata. Puto pronunciandum, bene iudicatum, male appellatum. Ab expensis vix possum liberare Abbatem, cum videam in toto hoc negocio bona fide esse versatum, mouebor tamen eo, quod & inepte, & non sine suspicione Iudices à quibus extraiudicialiter protestati sunt, ita vt si recusati fuissent, eo casu tolerabilior causa Abbatis fuisset futura. Saltem quoad hunc effectum, & hanc sententiam, puto etiam esse conformem interlocutoriæ in prima causa latæ. Compensatis ex-

pensis. D. N. Compensatis expensis cum RR. D.N.Concludo simpliciter cum RR. Quia malitia sua ipsi patrocinari non debet. Colligo enim ex tacita euidenti re iudicata, nec ignorata litis pendentia & expressa in impetratione priuilegii falsa contraria sua possessione, cuius tamen nunquam in vsu fuit, & maxime propter id condemno eum in expensas, quia alias impetrans rescriptum obreptitium, sit condemnandus in expensas, si ab hoc vexet alterum vel coegit aduersarium laborare, *capit. cæterum, ibi gloss. fin. & Cardin. Zabarella in 5. not. de rescript.* etiam notat pulchre *Host. in summa, vt lit. pend. in fin.* volens eum, qui lite † pendente aliquid immutet 24
in expensas condemnandum, etiam iure Canonico.

D.N.cum DD. RR. DN. Ego quoad nullitates cum DD. RR. ante me. Quoad expensas cum D. Corref. Quoad merita repeto votum meum in causa primæ appellationis, donec hæc causa auocationum decidatur.

Definitiua.

IN Sachen S.R.wider R. octauæ appellationis, Ist allem Fürbringen nach zu Recht erkandt/daß durch Richter voriger Instantz wol gevrtheilt / vbel davon appelliert/die Gerichtskosten derwegen auffgelauffen / auß bewegenden Vrsachen gegen einander compensierendt vnnd vergleichendt.

Definitiua inter easdem 9. Appell.

IN Sachen S.R. wider R. nonæ appellationis, Ist allem fürbringen nach zu Recht erkandt/ daß durch Richter voriger Instantz wol gevrtheilt / vbel davon appelliert/die Gerichtskosten derwegen auffgelauffen / auß bewegenden Vrsachen gegen einander compensierendt vnnd vergleichendt.

VOTVM IV.

In causa C.C. contra Probst/ Prior vnd Convent deß Closters D.

De erroris reuocatione in confessione seu responsione ad positionales admissi.

SVMMARIA.

1 *Defensionales & peremptoriales articuli ante primam dilationem producuntur.*
2 *Confessio facta post litem contestatam regulariter reuocari non potest.*
3 *Confessio geminata, cum sit deliberata, reuocari non potest.*
4 *Erratum non præsumitur, vbi deliberatio decessit.*
5 *Erratum in facto proprio & tum irreuocabilis quoque est confessio, præsertim post litem contestatam.*
6 *Errans in facto proprio in lata culpa esse intelligitur.*
7 *Ad reuocandum errorem facti proprii, non sufficit probare, rem aliter se habere, nisi probentur aliæ quoque substantiæ, ex quibus verisimilitas potuit cadere in errorem, veluti si probet se aduersarii calliditate inductum, ad sic respondendum.*
8 *Confessio respicit decisionem iudicii, vnde reuocari in præiudicium partis aduersæ non potest.*

QVOAD punctum correctionalium & additionalium, petitam correctionem non puto admittendam, ideque ex sequentibus rationibus. Primo, propter ordinat. tit. 15. §. zum dritten. p. 3. Quæ vult, vt defensionales † & peremptoriales articuli ante primam dilationem producantur, quod hic factum non est, sed longo post interuallo. Secundo, quia huiusmodi confessio † facta est post litem contestatam, quo casu regulariter reuocari non potest, cum parti ex confessione illa ius sit quæsitum, ex quasi scil. contractu. *l. 3. §. idem scribit. vbi Barto. ff. de pecul.* Nam per eam confessionem ponens fuit releuatus ab onere probandi. Quod sit geminata confessio, vti in responsionibus ad 8. 9. & 10. artic. libelli ex 2. defens. patet. Tertio, quia tunc reuocari † non potest, cum sit deliberata. *capit. si quis iratus. vbi gloss. Verbo spacio. 2. q. 3. l. si mulier. 2. C. ad S. C. Velleianum. l. 1. C. de plus petit. DD. in c. fin. de confess.* Quarto, quia post terminum deliberationis factæ, quo casu † similiter erroris prætextu reuocari non potest, cum non censeatur erratum, vbi decessit deliberatio *gloss. in cap. ex literis. de diuortiis. Rom. consil. 346.* Quinto, quia erratum † in facto proprio, & tum quoque irreuocabilis est confessio, præsertim post litem contestatam. Nam in lata † culpa esse præsumitur, qui in facto proprio errat. *Roma. consil. 392. Ferra. in form. Act. Real. verb. compellans.* Et ad reuocandum errorem facti proprii, non sufficit probare † rem aliter se habere, nisi probentur aliæ quoque substantiæ, ex quibus verisimilitas potuit cadere in errorem, veluti si probat se calliditate aduersarii inductum, ad sic respondendum. *Ferrar. d. loco, num. 13. l. hominem. ff. pro suo. l. 1. ff. Quando actio de pecul. est annal.* Horum nihil allegatum hic, taceo probatum. Sexto, quod ista confessio † respiciat decisionem iudicii: Vnde reuocari in præiudicium partis aduersæ non potest. *Ferra. d. loco.* Cum igitur hic simul concurrant prædictæ ra-

ctæ rationes & positiones ad eum effectum fiant, vt per confessionem aduersarii releuetur ponens ab onere probandi. *c. 1. vbi gl. de confes. l. eum qui. ff. de iurei.* Concludo, correctionales & additionales, qui ad colorādum positionales dati sunt, non esse admittendos, & pronunciādum, daß die correctionales vnd additionales, als zu spät vnd wider die Ordnung eyngeben/ nicht anzunemmen/ sondern zuverwerffen seyn / ꝛc. ita conclusum & pronunciatum.

VOTVM V.

In causa N. N. contra N. N.

SVMMARIA.

1 *Actio ex l. diffamari vt competat, requiritur vt agens ex ea, sit Cameræ immediate subiectus.*
2 *Iurisdictio per tacitum consensum partium prorogata esse videtur.*
3 *In iurisdictione proroganda sufficit tacitus consensus.*
4 *Iurisdictio quando tacito consensu prorogari dicatur.*
5 *Actio pignoratitia directa datur debitori, eiusdemque heredibus contra creditorem eiusque heredes, debito omnino exsoluto, ad restituendam rem pignori datam.*
6 *Actio pignoratitia Actori prius non competit, quam totum debitum sit persolutum.*
7 *Actio pignoratitia non est realis, sed personalis.*
8 *Mens disponentium considerari debet, tanquam causa finalis.*
9 *Verba* Vollwort vnd Will *quid denotent.*
10 *Concessio reluitionis eius, quod pure venditum est, species est alienationis.*
11 *Aliud est ius reluendi concedere, aliud concedenti illud ius consentire, aliud item est consentire, aliud contrahere. num. 12.*
13 *Præsens & tacens, nec pretium recipiens, nec subscribens, non videtur consentire.*
14 *Præsens est quandoque & consentiens tacite vel expresse, nec tamen pretium, vel partem pretii recipit, tunc non tenetur de euictione, sed bene præiudicat sibi in iure, quod habet in re.*
15 *Meum quod semel factum est, amplius meum fieri non potest.*
16 *Emptio rei suæ est nulla.*
17 *Exceptio de præscriptione est litis finitæ.*
18 *Iuri offerendi præscribi non potest.*
19 *Requisita validæ emptionis probata esse præsumuntur, si de consensu contrahentium constet.*
20 *Requisita præscriptionis longissimæ sunt titulus, bona fides, ac continua possessio.*
21 *Titulus non requiritur in longissimi temporis præscriptione, sed tantum bona fides, etiamsi contra Ecclesiam ea opponatur.*
22 *Præscriptio statutaria titulum non requirit.*
23 *Bona fides in præscriptione triginta annorum de iure Ciuili non requiritur: secus de iure Canonico.*
24 *Conscientiam non habens rei alienæ censetur esse in bona fide, etiamsi iniustis & temerariis rationibus quis inductus fuerit.*
25 *Bona fides in dubio præsumitur.*
26 *Mala fides præsumpta non potest nocere successoribus, qui ex eorum persona propria potuissent præscribere.*
27 *Possessio continuata à principio vsque ad finem, etiam de medio tempore præsumitur.*
28 *Emptor præsumitur possedisse ex titulo emptionis præambulo.*
29 *Tempori immemoriali probando sufficit tempus centum annorum.*
30 *Possessio quando præsumptiue probetur.*
31 *Præscriptio centenaria tollit omne ius & contra quoscunque, etiam aduersus Romanam Ecclesiam & Imperatorem, & habet vim legitimi constituti tituli & priuilegii.*
Præscriptio centenaria præualet statuto, & ex eo oritur præsumptio iuris & de iure.
32 *Contra præscriptionem centenariam non datur restitutio in integrum.*
33 *Conditione non existente, venditio est inualida.*
34 *Feudum cum sciente domino venditur & is non contradicit, tunc præsumitur consentire.*
35 *Diuturnitas temporis, videlicet centum annorum, facit præsumi omnia solenniter esse acta.*
36 *Consensus tacitus, si sit minus sufficiens, opus est expresso.*
37 *Re de mea pro libitu disponere possum.*
38 *Fundans se in ætate, debet eam probare.*
39 *Sigilli proprii appensio in ætate pupillari, vel minori fieri non solet.*
40 *Filius ratificare potest contractum per patrem initum.*
41 *Ratificatio facit contractum inexpugnabilem.*
42 *Officium Iudicis competit pro iure dicendi contractum nullum.*
43 *Sigillans tanquam tutor præsumitur legitime constitutus, idque propter diuturnitatem temporis.*
44 *Paria sunt pretium soluere, vel pignoribus satisfacere.*
45 *Interpellatus nunquam de solutione, non cogitur offerre pretium.*
46 *Defectus omnis tollitur propter cursum centum annorum.*
47 *Feudum in præiudicium agnati non potest alienari.*
48 *Pater filio præiudicare potest in feudo hereditario.*
49 *Tertius longissimo tempore, scilicet triginta annorum potest præscribere feudum contra vasallum, ratione vtilis dominii.*

50 *Præscriptio currit etiam contra nondum natum, descendentem ab alienante.*

51 *Ius tertii non est penitus excluſiuum iuris Reorum.*

52 *Actor non habens mandatum pro aliquo agendi non est audiendus.*

53 *Tertius potest præscribere contra dominum directi dominii, & num. 54.*

55 *Sententia inter alios lata, aliis nihil præiudicat.*

QVOD attinet ad proceſſum, primum omnium offert ſe quæſtio: An Cameræ iuriſdictio ſit fundata, cum ex actis ſit manifeſtum, Decanum & Capitulum Eccleſiæ Cathedral N. egiſſe ex Imper. Conſtitut. ſuper *l. diffamari* contra Comitem de N. quod Capitulum non immediate Imperio, ſed Archiepiſcopo eſt ſubiectum, verum d. conſtitutio requirit
1 quod agens † ex *d. l. diffamari* ſit Camer. immed. ſubiectus. Ergo concludendum videtur, Camer. ab initio non fuiſſe in iuriſdictione fundatam, eum capitulum debuerit coram ſuo Iudice, hoc eſt, Archiepiſcopo contra Comitem *l. diffamari* remedium intentare. Sed præmiſſis non obſtantibus contrarium concludo.

Primo namque conſtat ex citatione, quod Archiepiſcopus ſit à Capitulo requiſitus, qui cum cauſa ipſum concerneret, illam remiſit ad Cameram, & ſic mediante remiſſione Cameræ iuriſdictionem fundatam eſſe non eſt dubium.

Secundo facit, quod Comes de N. in puncto diffamationis nihil excepit contra defectum iuriſdictionis, ſed ſtatim actionem, hoc eſt, diffamationis cauſas produxit, & Rei ſine vlla exceptionum fori declinatoriarum oppoſitione litem negatiue ſunt conteſtati. Sicque
2 per tacitum † conſenſum ambæ partes cenſentur prorogaſſe iuriſdict. Camer. per ea quæ notat Iaſ. *in lege, ſi conuenerit, numero ſecundo. ff. de iuriſdiction. & Abbas in capit. 1. numero decimo octauo, de iudic.* Et quod in proroganda † iuriſdictione
3 ſufficiat tacitus conſenſus, late firmat Mar. Socin. *in cap. ſignificaſti, num. 37. de for. compet.* vbi dicit illud communiter concludere *DD. in capit. ſi diligenti, eod. titul.* Dupliciter autem tacito conſenſu dicitur prorogari † iuriſdictio, videlicet
4 cum quis exceptiones peremptorias opponit, omiſſis dilatoriis, vel ſi litem conteſtatur. *Bald. in d. l. ſi conuenerit, numer. 3.* & poſt litis conteſtationem non poteſt amplius recuſari Iudex, *per text. in l. ſed etſi ſuſcepit, in princ. & ibi gloſſ. & DD. ff. de iudic. Bald. in margarita ſua, verb. prorogatio, late Ant. de Matth. in tractat. de prorog. iuriſdict. numer. 12. verſicul. veniamus ad tacitam, fol. 8. colum. 3.* Ex quibus concludo, iuriſdictionem Cameræ fundatam, & quod ad proceſſum attinet, me nihil deſiderare.

Ad merita cauſæ accedentes tractabimus ſeptem puncta. 1. Qua actione actum. 2. An competierit. 3. An probata. 4. Si probata, an rurſus eliſa. 5. Si apparebit eliſam, an exceptiones Reorum per Actoris replicationes ſint refutatæ. 6. Quid pronunciandum. 7. An Duces Saxoniæ tanquam prætenſi domini directi fundi controuerſi, ante publicationem ſententiæ propter eorum præiudicium, ſint citandi.

Quod attinet ad primum membrum, ex articulis libelli eiuſque petitione, atque adeo Actoris aſſertione conſtat, directam actionem pignoratitiam inſtitutam, quæ †
5 datur debitori eiuſdemque heredibus, contra creditorem eiuſque heredes, debito omnino exſoluto, ad reſtituendam rem pignori datam, *l. 9. §. omnis, ff. de pignoratitia action. pract. Ferr. in form. libell. act. pign. Ang. in §. actionum, numero 59. Inſtitut. de action.* Si quis malit ei dare actionem vtilem pignoratitiam, ratione vtilis dominii, quod in controuerſo fundo Caſtri N. habere ſe contendit, non multum repugnauerim, *per legem, ſi rem alienam, §. is quoque, ff. de pignoratitia action.* Ex quibus concludo directa vel vtili pignoratitia actum.

An competierit?

Hic de tribus videndum. 1. An oblatio, conſignatio & depoſitio pecuniæ debitæ ab Actore Reis rite ſit facta. 2. An inſtituta actio contra Reos tanquam tertios poſſeſſores, prout ſe eſſe contendunt, competierit. 3. An huic actioni ſit præſcriptum per tempus longiſſimum. Nam hæc tria ante litis conteſtationem, ad impediendum proceſſum, tanquam exceptiones intentionis & litis finitæ, de quibus Bartol. *in lege ſecunda ff. de excep. Bald. & Salycet in lege, nec intentio, Cod. de tranſact.* & etiam poſt litis conteſtationem ob merita cauſæ obiecit & reſeruauit, quod facere potuit non attento, quod fuerint reiectæ ante litis conteſtationem, & reſeruatæ poſt litis conteſtationem proponendæ. *Bartol. in lege, nam poſteaquam, C. de iurei. in cap. 1. de litis conteſt. in 6.* Ideo putarim commodius in hoc ſecundo membro de iis tractari poſſe.

Quod igitur ad primum attinet, certum eſt, Actori actionem † pignor. prius non com- 6
petere, quam totum debitum ſit perſolutum, *d. l. 9. §. omnis, ff. de pign. act.* & caſu, quo recuſet creditor pecuniam accipere, fiat conſignatio & depoſitio, *l. acceptum, & ibi DD. C. de vſur. & in l. obſignatione, C. de ſolut.*

Cæterum hic quidem conſtat, oblationem debitæ pecuniæ Reis factam congruo loco & tempore, iuxta tenorem literarum reuerſa-

lium.

lium, in quibus Actor se fundat: Sed quia Rei recusarunt pecuniam accipere, & Actor asserit, se illam apud senatum N. deposuisse, videamus an hoc sit probatum; Et breuiter concludo illud sufficienter non esse probatum, & id factum esse à Reis constanter negari, atque hinc sequi, Actori actionem non competere, nisi doceat allegatam depositionem pecuniæ factam esse, *per iura supra adducta, quibus addo Boer. in cons. Bituricens. tit. de retr. lignag. §. 4.* Neq; n. hoc casu sufficit oblationem prædicto modo factam esse, extraiudicialiter, & Reos recusasse pecuniam accipere, *l. aliena res, §. 1. ibi gloss. verb. recte agitur. ff de pignorat. action. l. nec creditor. in fine, Cod. eod. l. idem liberatur. ff. quib. modis pign. vel hypothec. Neguzant. de pign. par. 2. memb. 3. 5. par. pr. numer. 12. & sequent. Boer. decision. 124. numer. 22. & sequent. p. 1.* Verum quia in euentum Actor ad hoc probandum petiit compulsoriales, potest illi hac ratione subueniri, casu quo nullis aliis obstantibus sententia pro eo ferenda esset. Quoad secundũ membrum, contendunt Rei se controuersum Castrum ab A. emisse, & sic tanquã tertios possessores censendos, ideoque hanc actionem non contra se, sed contra Archiepiscopum compe-
7 tere. Est enim pignoratitia actio † non realis, sed personalis, *l. final. Cod. de distract. pignor. Rosr. in form. libel. de pignoratit. action. Angel. in dicto §. actionum. num. 6. Instit. de act. Bart. & alij in l. pignoris, Cod. de pignor. act. Neguz. d. loc. membr. 2. 7. p. pr. num. 1. & 2.*

Etsi autem Rei in literis reuersalibus sint nominati, & vna illas sigillarunt, cum affirmant id factum esse tantum ad præbendum Episcopo reluitionem Castri N. concedenti consensum nudum. Non autem se principaliter vna cum ipso obligarint, atque hoc patere ex tenore Reuersalium, datarum Anno, &c. 1417. quas literas Actor pro fundanda sua intentione producit.

Incipiunt enim Wir G G. &c. vigore harum, bekennen für vns / vnsere Nachkommen / Ertzbischoffe vnd Capittel zu N. Quod si principaliter obligare se voluisset Capitulum, tum potius sic dixisset. Wir G. G. &c. Dechant vnnd Capittel in gemein / bekennen / &c.

Itaque ex hoc proœmio satis colligitur, quæ
8 fuerit † mens disponentium, idque debet considerari tanquam causa finalis, *l. vt liberis, & ibi Bal. in. 1. not. Cod. de collat.* Et clarius hoc in fine Reuersalium liquet, ibi. Wir Thumbyrobst / Dechant vnnd Capittel ingemein / bekennen / daß alle vorgeschriebene Stück mit vnserm Vollwort vnd Willen geschehen seyn / verba illa, Vollwort
9 † vnd Willen / denotant Capitulum Episcopo consensisse duntaxat, ideoque præcedentia declarare & restringere debent, *argument. leg. si seruus plurium, §. final. & leg. qui filiabus, §. 1. ff. de Leg. 1. Dec. consil. 112.*

Et si quis quærat, quorsum Episcopo fuerit opus consensu capituli; Respondetur, cum con-
cessio † reluitionis eius, quod pure venditum 10
est, sit species alienationis, nõ potuit Episcopus sine consensu Capituli illam facere & concedere, *l. iubemus, §. 2. in princip. & ibi Doctores Cod. de sacrosanct. Eccles. cap. 1. & c. nulli, de reb. Eccles. non alien.* Idque moribus vbique in Germania obseruari notum est. Quod si ita sit, videtur dicendum, Reos hac actione non teneri, cum aliud † sit ius 11
reluendi concedere, aliud concedenti illud ius consentire, *argumen. leg. aliud. ff. de regulis iuris.* Vnde etiam Doctores concludunt, quod vendenti, non autẽ consentienti detur remedium, *l. 2. Codic. de rescindend. vendition. vt ibi ait Bald. numero vigesimoquarto, quem sequitur Dec. in dicta lege, aliud.* Huc facit quod dicitur, aliud esse † consentire, a- 12
liud contrahere, *Bald. in rubric. Codic. de pact. in fin.* Itaque nostro casu Capitulum non tam concedere reluitionem Castri N. quam non impedire Episcopum concedentem eam velle intelligitur, *argument. text. leg. 4. §. final. de manumiss.*

Præterea facit, quod ex actis non constat, Reos vnquam possedisse Castrum N. priusquam illud à Cardinale A. emerunt, nec quid pretium factæ prius venditionis puræ participarunt. Ergo hac actione conueniri non possunt, *argumen. eius quod tradit Bar. in lege, quidam. ff. de euiction.* vbi tres ponit casus. Primus est, quando quis est præsens, & tacens, † nec pretium recipiens, nec 13
subscribens, tunc non videtur consentire, *l. Caius ff. de pignorat. action. l. sicut, §. non videtur. ff. quibus modis pig.* Quandoque est præsens & consentiens tacite † vel expresse (vt hic) nec tamen pre- 14
tium vel partem pretii recipit, tunc non tenetur de euictione, sed bene præiudicat sibi in iure, quod habet in re, *dict. leg. aliud. ff. de regulis iuris.* Huc etiam pertinet, quod Salyce. & alii tradunt *in dicta lege, Caius, de pignor. act.*

Ad hæc si tempore facti pacti reluitionis Capitulum pro dimidia parte Castrum N. habuisset, verisimile non est, quod postea alteram dimidiam partem à Cardinale tam care emisset. Non enim quod semel meum est, potest † am- 15
plius meum fieri, nec valet emptio † rei suę, *lege,* 16
si in emptione, §. rei suæ. ff. de contrah. emption.

Ex prædictis rationibus videtur non male concludi posse, actionem contra Capitulum tanquam tertios possessores non competere, quod tamen iudicio dominorum committo. Nam non desunt argumenta, quibus etiam euinci posset, Capitulum principaliter se obligasse, & credo huic exceptioni, non satis tuto nos inniti.

Restat vt videamus de tertia exceptione, de † præscriptione scil. quæ quidem est litis finitæ. 17
Bart. in lege, fratris, Cod. de transaction. Contendunt autem Rei, se non solum per 30. aut 40.

sed etiam 100, annorum præscriptionem tutos
18 esse. Quæstio in hoc versatur, *an iure † offerendi posint præscribi*, quæ quidem varie à Doctoribus disputatur, sed negatiua, scilicet non præscribi in Cam. multis præiudiciis est confirmata, ideoque ab ea non recedo. Et ex prædictis concludo, Actori Actionem institutam competiisse, modo probet, (prout se facturum offert) consignationem & depositionem pecuniæ debitæ rite factam.

Ad tertium membrum accedendo, videamus, an intentio Actoris sit probata? Sed breuiter concludo, esse probatam per reuersales literas Archiepiscopi G. G. quas Reorum Syndicus recognouit, in quibus Comiti B. B. ius reluendi dictum Castrum N. ab Archiepiscopo & Capitulo conceditur. Addo tamen hoc casu nihilominus etiam consignationem & depositionem, apud N. factam esse, probari oportere.

Quartum membrum, præter supradictas exceptiones intentionis & litis finitæ Rei potissimum opponunt tres. 1. est exceptio rei venditæ. 2. Actorem heredem proaui & aui suorum esse, qui dictum Castrum N. vendiderunt, ideoque eum teneri dictam venditionem ratam habere. 3. Longissimi temporis præscriptio iuris communis & Sax.

Quod ad primam exceptionem attinet, asserunt Rei Episcopum. G. G. vtile dominium Castri N. à B. B. Comite in N. (qui illud à dominis in N. accepit) emisse, Anno, &c. 1417, eumque contractum ratum habuisse d. B. B. filium G. G. ac dicto Archiepiscopo, Anno, &c. 1430. de nouo pure vendidisse. Præterea dictum Episcopum G. G. directum dominium emisse à G. G. in F. F. Anno, &c. 1430. Atque hæc quidem exceptio per documenta producta probata est, quorum etiam sigilla Actoris procurator recognouit. Cum igitur hic constet de consensu contrahentium, de pretio certo scilicet 6000. Schocken/Item de re certa, scilicet Castro N. dubium non est, requisita validæ
19 † emptionis probata esse, *lege, si voluntate, Cod. de rescindenda vendition. Socin. consilio 208. visis actis. numero primo.* Concludo hanc exceptionem probatam.

Secunda exceptio est, quod Actor sit heres proaui sui B. B. & aui G. G. alienantium dictum Castrum N. ergo teneri eum ratum habere ipsorum factum. Hæc exceptio in facto est probata, Per 7. 8. & 9. posit. Actoris. In iure hæc exceptio releuans est, *per legem, cum à matre, C. de rei vind. l. venditrici, Cod. de reb. alien. non alien. l. ex qua persona. ff. de regulis iuris, l. vindicantem ff. de euiction.* Vnde quemadmodum G. G. auus Actoris si viueret, non posset conuenire, ita nunc multo minus ipsius nepos Actor, *per ea quæ tradit Cardin. Paris. consilio 33. numero decimoseptimo, volumine primo. Dec. consil. 181. num. 7.* præterea constat ex literis venditionis G. G. quod etiam teneatur vigore d. contractus literas conficere Archiepiscopo & Capitulo, & veteres, si quas habet, reddere.

Tertia exceptio est, quod Rei titulo emptionis præcedente, per longissimi temporis præscriptionem, secundum ius commune & Saxonicum sint tuti. Videndum igitur an requisita præscriptionis † longissimæ, scilicet titu- 20
lum, bonam fidem, ac continuam possessionem probarint.

Quod ad titulum attinet concludo eum satis probatum esse, per productas & ab Actoris procuratore recognitas literas, iuxta ea quæ in prima exceptione modo dicta fuerunt. Per istum autem titulum venditionis *factæ*, & à Comitibus ab N. & ab Abba. in F. F. si venditores fuerunt domini dicti Castri, mediante traditione translatum fuit dominium, §. *per traditionem, Institut. de diuision. rerum, l. traditionibus, Cod. de pactis.* Si vero à non dominis Archiepiscopus emit, tunc transtulerunt vsucapiendi conditionem in emptores, *per legem, clauibus, in fin. ff. de contrahenda emptione, de quo infra latius dicemus.*

Cæterum cum hic simus in longissimi temporis præscriptione videlicet 30. vel 40. ann. non † requiritur titulus, sed tantum bona fi- 22
des, etiamsi contra ecclesiam ea opponatur, *cap. de quarta, cap. ad aures, cap. si diligenti, extra. de præscript. vbi Abb. Felin. & alij.* Quod multo magis procedit in præscriptione centenaria. *Phil. Franc. in cap. 1. numero tertio, de præscript. in 6.* Præterea præscriptio statutaria † (vt hic Saxonica) 23
non requirit titulum. *Bald. in lege 2. numero 2, Cod. de præscription. 30. annor. Felin. in dicto cap. si diligenti, num. 8. Bald. in repet. l. Celsus, numer. 3. ff. de vsuc.* Ex quibus concludo 1. requisitum scilicet titulum esse probatum.

Quod attinet ad secundum requisitum, distinguendum est inter ius † ciuile & Canoni- 25
cum, illud bonâ fidem in præscript. triginta annorum minime, hoc autem omnino requirit, ideoque propter conscientiam est sequendum, *cap. final. de præscript. DD. in cap. possessor, de regulis iuris, in 6.* His præmissis puto Archiepiscopum G. G. emendo castrum à Comitibus de N. & Abbatem fuisse in bona fide, præsertim ab Ann. 1470. siquidem non habuit conscientiam rei alienæ, ergo in bona fide fuit, *per ea quæ not. Abb. in d. c. fin. nume. 3. de præscript. Balb. de præscript. 2. par. 3. princ. num. 1.*

Quod autem † non habens conscientiam 24
rei alienæ, censeatur esse in bona fide, adeo verum est, vt etiam procedat, si iniustis & temerariis rationibus quis inductus fuerit, *gloss. sing. in lege prima, verb. receßit, Cod. vbi causa stat. agi deb. Alciat. de præsumpt. regu. 3. præs. 5. num. 1. & sequent.*

Vbi

vbi communem dicit : nec obstat, quod prima emptio celebrata fuit sub condicione, si Duces SS. consentirent, vt quoque demonstrabitur.

25 Præterea facit, quod in dubio † bona fides præsumitur. *Tiraquell. tract. de præscript. § primo, gloss. 2.* Quod indubitanter procedit, si præterihens habeat iustum titulum, vt Rei nostri ex empto. *Alciat. præsum. 5.* Quod cum ita sit, debuit Actor malam fidem probare, *Abb. dict. capitu fin. numero 5. 6. de præscript. Felin. in d. capitu. si diligenti, nu 5 eod. tit.*

Cæterum dato GG. emptorem fuisse in mala fide præsumpta, eo ipso, quod emit castrum feudale sine consensu domini directi,
26 tamen † ea non posset nocere ipsius successoribus, quin ex eorum persona propria potuissent præscribere, *per ea quæ not. Castre. in leg. nunquam. §. 2. in princip. ff. de vsucap. Alexand. in leg. Ponponius §. cum quis. numero 22. ff. de acquir. possess. Socin. conf. 76. numero 99. parte prima.* Concludo bonam fidem etiam esse probatam. Tertium requisitum probatum per responsionem Actoris ad 42. articu. defens. qui habet, quod Archiepiscopi & Capitulum castrum N. vltra 127. ann. possederint.

Nec obstat, quod Actor obiicit Reos eorumque prædecessores possedisse, vti pignus: Nam obligatio pignoris fuit sublata per subsecutum contractum emptionis, postea bis subsecutum, quo tempore etiam Archiepiscopus
27 in possessione fuit, præsumitur † igitur etiam medio tempore in ea fuisse, *Bar. in lege. sicut. §. superuacuum, numero septimo, ff. quibus mod. pign. vel hyp. capitu. inter dilectos, vbi Abb. & Fel. de fide instru. Alciat. de præs. reg. 2. præs. 22.* Nec ad rem facit, quod Rei possederunt rem alienam scilicet pignus, & sic non potuerunt præscribere. Nam cum emerint Castrum à Comite BB. præ-
28 sumuntur † hactenus possedisse exillo titulo emptionis præambulo, *per textum, in lege prima, §. primo, ff. de except. rei vendit. lege secunda, Codic. de acquirend. poss. not. in leg. quædam mulier, ff. de R. V.* præsertim adminiculante cursu 100. & plurium ann. quibus venditorum heredes d. contractum emptionis non impugnarunt. Concludo præscript. 30. vel 40. ann. esse probatam. Cum Rei etiam se fundent in centenaria præscriptione vel temporis immemorialis, de duobus videndum est. 1. Vtrum allegata præscriptio sit probata. 2. Si probata sit, quid ea Reis prosit.

Quod ad primum attinet, in iure præmitto crebriori DD. Calculo receptum esse, quod ad
29 probandum † tempus immemoriale sufficiat probare tempus 100. ann. *Caph. de seru. vban. capitu. 19. numero quinto, Bald. de præscript. 2. part. 3. part. princip. 9. 6. numero 24. de quo etiam videndus Couar. in capitu. possessor. §. tertio, numero septimo, de regulis iuris. in 6.* Hoc præmisso concludo 100. ann. præscriptionem à Reis probatam esse, eo ipso quod probarunt se ab ann. &c. 1430. vsque ad Annum millesimum quingentesimum quadragesimum quartum, & directum & vtile dominium dicti Castri N. quiete possedisse, hoc autem casu etiam † præsumptiua probatio 30
sufficit. *Abb. in capitu. cum nobis & ibi Felin. numero octauo, de præscript.* De effectu vero huius præscriptionis † sic habendum est, quod tollat omne 31
ius & currat contra quoscunque, etiam aduersus ecclesiam Romanam & Imp. *capitu. ad audientiam, vbi Alber. numero duodecimo, & Felin. numero 22. de præscript. Mar. Socin. conf. sexto, numero 6. libro 3. Chass. conf. 66. numero 28.* & habet vim tituli legitime constituti & priuilegii. Quod adeo verum est, vt si statuto vel priuilegio sit indultum, quod nulla debeat obstare præscriptio, hoc tamen de centenaria non sit accipiendum. *Mar. Socin. conf. 115. numero 29. libro secundo, Boer. decisio. 39. numero vndecimo, & duodecimo, libro primo.* Et ex hac præscriptione oritur præsumptio iuris & de iure, *Felyn. dict. capitu. cum nobis. numero septimo.* Ideoque contra eam † non datur restitu- 32
tio in integrum. *Socin. dict. conf. 115. numero 45. libro secundo.* Concludo Reos per præscriptionem centenariam omnino tutos esse, & per hasce exceptiones intentionem Actoris esse elisam. Superest vt quinto loco videamus, an per replicas Actoris Reorum exceptiones sint sublatæ. 1. Replica est venditionem Castri N. à Comite BB. factam fuisse conditionalem, scilicet si Duces SS. directi domini feudi consentirent, quæ † conditio, cum non extiterit, venditio- 33
nem esse inualidam, *leg. si donaturus. ff. de condictio. caus. data. lege prima. ff. de donation. leg. necessario. §. quod si. ff. de pericul. & commod. rei. vend.* Secundo GG. contractum esse nudam confirmationem contractus primi. Ergo latius illam non extendendam, quam ipsum contractum, qui confirmatur. Tertio, dictam venditionem Comitis GG. esse nullam propter defectum in forma & substantia contractus, de quibus defectibus supra est dictum. Quarto, quod Comes GG. non potuerit dictum Castrum N. alienare in præiudicium agnatorum nondum natorum. Quinto, quod alienatio inualida fuerit facta in fraudem Ducum SS. dominorum directorum. Sexto, quod, quia contractus est inualidus, Rei tanquam malæ fidei possessores non potuerint præscribere. Quod attinet ad primam replicam Actoris, etsi non negarim de expresso consensu Ducum Saxoniæ in actis nihil constare, tamen quia hic sumus in antiquis, & de eorum dissensu nullibi constat, censentur tacito consensu contractum approbasse. Nam quando feudum † sci- 34
ente domino venditur, & is non contradicit, tunc præsumitur consentire. *gl. c. 1. verb. permissione. de prohib. feud. al. per Loth.* Et temporis videlicet 100. annorũ diuturnitas † facit præsumi o- 35

omnia solemniter esse acta. *Matt. singul. 12. numero quarto & quinto, & ibi addit. numero octauo.* Cæterum sicubi tacitus ille consensus minus sufficiens videbitur, cum † forte opus sit expressio, *per gloss. in leg. prima, verb. nec vnquam, ff. de donat.* certe ex partium confessione constat, dictos Duces, quorum consensus requirebatur, non multo post contractum inter Comitem B.B. & Episcopum G.G. initum decessisse, & dominiũ directum d. Castri N. ad Abbatem reuersum, de quo † pro libitu disponere potuit, *per capit primum, de success. frat. Baldus in capitulo primo, qui esset Episcop. vel Abb. Paris. consilio vigesimotertio, numero 60. & consilio 101. numero trigesimoprimo, libro primo. Socin. Iuni. consilio centesimotertio, numero primo, volumine secundo.* Et quod post mortem horum Ducum S. non fuerit amplius feudum S. ex eo colligitur, quod Comites de N. illud nunquam à modernis principibus S. acceperint, quod sane necessarium fuisset *per textum, & ibi Doctores, in capitu. vnic. quo tempore mil.* Ex quibus omnibus sequitur, quod cum Archiepiscopus emerit directum dominium ab Abbate, ad quem post mortem S. reuersum fuit, quod non opus fuerit consensu Ducum S.

Huc accedit, quod Episcopus G G. postea à domino B B. Comite in N. emit vtile dominium d. Castri N. & sic vtile dominium cum directo fuit consolidatum. Vnde etiamsi prior contractus, tanquam sub conditione cum Comite BB. initus, fuisset nullus, conditione non existente, tamen quia Comes G G. postea pure vendidit vtile dominium Archiepiscopo, postquam Abbatissa directum dominium in eum iam transtulisset, manifestum est, quod nullo consensu amplius opus fuerit, & sic causa impediens scilicet conditio de consensu Ducum S. per venditionem ab Abbatissa factam est sublata, & causa confirmans superueniens contractum ab initio inualidum confirmauit, *per ea quæ tradit Baldus in capitul. vnico. §. primo, numero 20. de prohibita feud. al. per Frideric. per l. fin. Codic. de his qui a non dom. & l. si quis pro eo. §. si nummos. ff. de fideiuss.*

Secunda Actoris replica etiam nihil obstat. Nam ex contextu literarum G G. constat, quod promittat pro se suisque heredibus, quod nolit vnquam petere castrum N. & quod velit omnia documenta castrum N. concernentia Archiepiscopo tradere renuncians omni iuri suo, &c.

Tertia Replica similiter nihil officit, nam minorennitas Comitis G G. primo, vt requirebatur, non probatur *leg. si minorem. vbi Doctores. Codic. de in integr. restitut.* In ætate † enim se fundans debet eam probare *capitu. attestationes. de sponsal. imp.* Nec obstat, quod in literis venditionis fiat mentio deß Vormunds/ quia id concludenter non probat, licet faciat aliqualem præsumptionem, quod fuerit minor, siquidem notum est, quod in Germania principes & Comites post maiorem ætatem adhuc vtantur consilio & auctoritate curatorum, vt constat ex multis causis in Camera pendentibus, & præsertim Georgii Frideric. Marchio. Brandenburg. & Comitis ab Hanavv, &c. Et quod non fuerit minor, facit coniectura (quæ in antiquis factis multum operatur) quod proprio sigillo est vsus, quod in ætate † pupillari vel minori fieri non solet, quæ coniectura in facto antiquo probando sufficit, *per ea quæ not. Baldus consilio ducentesimodecimotertio, in fin. volumine secundo.* Et vtut concedamus G G. minorem fuisse, tamen certum est, quod contractus cum eo initus validus fuerit, licet læsus potuerit petere restitutionem in integrum. *leg. 3. ibi Doctores Cod. de in integr. restit. l. fin. Codic. si aduers. vend.* Huc accedit, quod princeps A. appellat se Vormünder / vnde cum literæ ab A. sigillatæ, æquipolleant publico instrumento, *Schurff. consilio sexagesimoseptimo, numero quarto, centur. secunda*, quod habet pro se præsumptionem veritatis, quoad contenta in eo. *Paris. consilio sexagesimo, numero sexto, volumine 1.* dicendum est, satis probatum G. A. fuisse curatorem G. & sic G. cum auctoritate curatoris valide potuisse obligari. *Schurff. cons. septuagesimoprimo, nu. vndecimo, cent. 1.* Additur venditionem esse nullam propter omissam decreti interpositionem. Sed illud non obstat. Nam liquet ex actis B. Comitem patrem G. Episcopo G. vendidisse, & filium G. cõtractum † ratificasse per patrem initum, ergo nõ fuit opus decreto. *leg. magis puto, §. si pupillus. ff. de reb. eorum qui sub tut. leg. 4. C. quando decr. non est opus. Rom. consilio 394. in fi.* Deinde etiam Comes B. & filius G. nunquam hunc contractum impugnarunt, sed ratum habuerunt. Ergo iam Actor contrauenire non potest. *leg. si. C. si mai. fac. Cagno. in l. quod ab initio. num. 2. & Deci. in. ibid. num. 11. ff. de reg. iur. & idem cons. 209. num. 4. Bald. consilio 184. num. 3. vol. 2. & dicit Bald. in leg. 1. Cod. si mai fac.* quod † ratificatio facit contractum inexpugnabilem, *late Deci. an. consilio 181. numero 5. Bellon. cons. 18. nu. 16. Paris. cons. 53. n. 17. lib. 1.* Ad hæc contractum fuisse nullum, tamen nihil per id iuuaretur actor, cum officium † Iudicis, quod competit pro iure dicendi contractum nullum (*iuxt. Bartol. in l. quæ sub conditione. §. fin. de cond. institut.*) per lapsum 30. ann. esset sublatum, *leg. sicut. leg. omnes, Codic. de præscript. 30. ann.* Nec obstat quod Rei non probarunt, principem A. non fuisse Vormünder Comitis G. Nam cum sigillauerit † tanquam tutor, præsumitur legitime constitutus, idque propter diuturnitatem temporis. *per ea quæ tradit Bart. o. Socin. consilio 153. numero tertio, volumine 2. quem sequitur Crauet. de an-*

de antiqu.temp.§.videmus in genere.numero 37.Alexand.conſ.primo,numero primo,volumine quarto. Similiter non obſtat, quod neceſſitas alienationis non ſit probata, quia imo literæ dicunt, Comitem B. & G. neceſſitate compulſos ob belli calamitates alienaſſe, quæ literæ habent præſumptionem pro ſe, *leg.optimam.Cod.de contrah.ſtipulat.* Non obſtat etiam quod allegatum eſt, præſumi fraudem Epiſcopi ex eo, quod Comes G. fuerit vaſallus emptoris, quia id probatum eſt, & ſatis liquet, quod ratione controuerſi Caſtri non fuerit vaſallus.

Non obſtat defectus conſenſus, quia de eo ſupra. Non reſtringit quod pretium non ſit ſolutum, *per ea quæ tradit Bartol. & communiter Doctores in leg. qui aliena. §. primo. ff. de acquir.here. fac. quæ ſcribit Afflictus deciſio.368. numero tertio, & ſequent.* Et ſufficit poſſeſſio ex titulo pro emptore, licet probatum non ſit partium noſtrarum eſſe, *per tradita ab Alexand. in leg.ſciendum. numero 15. ff. de verborum obligationibus, Felyn. in capitu. ſicut.ſub fin. de re iudic.*

44 Et † parta ſunt pretium ſoluere, vel pignoribus ſatisfacere, adeo vt ſibi Comes G. acceptum ferre debeat, cur fidem habuerit de pretio, atque illud poſtea non exegerit. Nec ad rem facit, quod dicitur de mala fide Archiepi-

45 ſcopi, quia nunquam fuit † interpellatus de ſolutione, non igitur coactus fuit offerre pretium, *Mari.Socin. conſilio 145. numero 64. & ſequent. libro primo.* Et in ſumma propter curſum centum ann. tollitur omnis † defectus

46 qui allegari poteſt. *Decian. conſilio ſexto,numero octauo, Crauett. in dicto §. vidimus, numero vigeſimoquinto, & 26.* Nihil etiam ad rem facit, quod traditio non interuenerit, quia ex literis venditionis contrarium apparet, in verbis, ſtretten das Schloß ab vnd raumen das Epiſcopo & ipſius ſucceſſoribus Archiepiſcopis & capitulo ein/ verlaſſens auch vnd thun verzicht. Vnde traditione noua non fuit opus, *dicto §. interdum. inſtitut.de rerum diuiſio. Bald. in repet. leg. Celſus. numero nonageſimotertio, ff. de vſucap.* Et ferat ſibi acceptum Comes G. quod tam longo tempore tacuit, & pro pignore in caſtro W. non petiit pe-

47 cuniam. Non vrget etiam quod feudum † in præiudicium Actoris tanquam agnati non potuerit alienari. Nam hoc feudum fuit hereditarium, hoc eſt, Comiti G. ipſiuſque legitimis he-

48 redibus conceſſum, in hoc † autem pater filio præiudicare poteſt. *Iac.de Beluiſo. in capitu. vn. de eo qui ſibi & ſuis hæredibus Curt.Iun.conſilio tertio, in princip. Zaſ.de feud. capitu. 9. numero vigeſimoſeptimo, Alexand. conſilio decimotertio, volumine quinto.* Ad hæc obſtat hic Actori præſcriptio & patientia patris, quæ illi præiudicat, *ex allegat.per Pariſ.conſilio vigeſimotertio, numero 19. & ſequ. libro*

49 *primo.* Quod autem tertius † longiſſimo tempore, ſcilicet 30. ann. poſſit præſcribere feudum contra vaſallum ratione vtilis dominii iuris eſt indubitati, *per gloſſ. in capitu. 1. §. præterea. de capit. Corrad. Bald. de præſcript. 4. parte quarta, in princip. quæſtio. 3. Boer. deciſ. 311. numero duodecimo, Molin. in conſilio Pariſ. titulo primo, §. ſeptimo, numero ſeptimo, & ſeq Marc. Socin conſilio ſeptuageſimoſexto, numero 61. & 85. libro primo, Pariſ. conſilio vigeſimotertio, numero 193. & ſeq. libro primo.* Et hac exceptione ſunt etiam Rei tuti in foro conſcientiæ, *per ea quæ tradit Bald. in capitu. vn. §. ſi quis per 30. ſi de feu. def. controu.* Non obſtat, quod tempore alienationis Actor nondum natus fuerit, quia in feudo hereditario (quale fuit caſtrum N.) currit † 50 præſcriptio etiam contra nondum natum deſcendentem ab alienante. *Pariſ. dict. conſilio vigeſimotertio, numero 195. & ſeq. libro primo, Ioffred. conſilio primo, numero 193. & ſeq.* Nihil etiam ſtringit, quod feudum alienatum ſit abſque conſenſu Ducum Saxoniæ, quia non eſt probatum, quod moderni Duces Saxoniæ à primo acquirente Duce R. deſcendant, quod neceſſe erat. Secundo, non eſt hic ab Actore dominium directum principaliter in iudicium deductum, ſed tantum vtile & is in dominio directo nihil iuris habet.

Male igitur ſe fundat in exceptione iuris tertii † quod non eſt penitus excluſiuum iu- 51 ris Reorum. *l. loci corpus. §. competit, ibi Bartol. ff. ſi ſeruit. vindic. Bartol. in leg. 2. poſt princip. & ibid. Zaſ. numero octauo & nono ff. de except. rei iudi. Guid. Pap. ſing. 622.* Et cum Actor hic † non habeat man- 52 datum agendi pro Ducibus Saxoniæ non eſt audiendus, *argument. l. ſi pupilli, §. videamus, ff. de negog. geſt. l. quoties. §. is qui temporali, ff. de admin. tut.* Et quamuis non negauerim S. Ducibus actionem ſuam ratione directi dominii (ſi quod haberent) ſaluam manere, tamen illa per præſcriptionem elideretur: Iuris enim eſt indubitati, tertium poſſe † præſcribere contra do- 53 minum directi dominii, *prout docet Molin. in conſ. Pariſ. titulo primo, §. ſeptimo.* Nec obſtat quod obiectum eſt, contra dominum † non 54 currere præſcriptionem, *Zaſ. conſ. decimoquinto, numero ſeptimo, libro ſecundo.* Nam hoc procedit, quando Vaſallus vult præſcribere contra dominum directum: ſecus vero ſi tertius præſcribat, *Boer d. deciſ. 221. numero 10. & 22.* Ex quibus concludo, per replicas Actoris defenſiones & exceptiones Reorum non eſſe confutatas. Sequitur ergo ſexto loco pronunciandum eſſe, quod Rei ſint abſoluendi ab inſtituta actione, compenſatis expenſis de æquitate; de ſtricto enim iure eſſet Actor condemnandus ex regula, victus victori condemnatur in expenſas.

Reſtat ſeptimum membrum: An ſcilicet Duces Saxoniæ ſint citandi. Etſi autem exiſtimo, illos nihil iuris habere ad d. caſtrum, & ſi quod forte habuerint, 100. ann. præſcriptionem illis obſtare, tamen ego nolim quicquam

pro-

pronunciatum in eorum præiudicium, vt qui ad hanc causam non sint citati, ideoq; arbitror
55 sententiam in hac causa † latam, tanquam rem inter alios actam & iudicatam, illis nihil præiudicare, *tot. tit. C. res int. alios act. l. sæpe. vbi Doctores. ff. de re iudicat. Alex. cons. 156. lib. 2.* Quin potius illos audiendos, & de illorum iure plenissime (si agant) cognoscendum, tum demum quid iuris pronunciandum esse censeo. Saluo, &c. Eandem sententiam amplexi fuerunt & alii domini, **compensatis expensis.** Lata igitur talis sententia:

In Sachen/Weylandt Herrn N. N. Grafen zu N. jetzt desselben Sohn vnd Erben in actis benennt/Klägern eins/gegen vnnd wider Herrn S. Administratorn/ auch Dechant vnd Capitel deß Thumbstiffts N. Beklagten anderstheils/ ist allem Fürbringen nach zu Recht erkannt/daß gedachte Beklagte von dieser Klag zu absoluiern vnd zu erledigen seyn / als wir dieselbe hiemit absoluiern/vnd erledigen/die Gerichtskostē deßhalben an diesem Keyserlichē Cammergericht auffgelauffen auß bewegenden Vrsachen gegen einander compensierendt vnd vergleichendt.

VOTVM VI.

In causa Georg. C. N. contra Elisab. N.

Iniuriæ & legis Aquiliæ.

SVMMARIA.

1 *Appellatio intra 10. dies fieri debet.*
2 *Appellatio siue prouocatio, an videatur intra decennium esse facta, atq; scripto.*
3 *Appellationem valuisse nec desertam esse in dubio pronunciandum est.*
4 *Actio de dolo cui competat.*
5 *Actio de dolo est subsidiaria & tum demum competit, cum nulla alia prodita est.*
6 *Actio vtilis serui corrupti cui & quibus detur.*
7 *Mariti interest vxoris animum non corrumpi.*
8 *Actio in factum cui & ad quid detur: ex ea oritur accusatio criminalis ad pœnam.*
9 *Actio subsidiaria in factum vel ex lege Aquilia quando competat, & in quid, & qua de re.*
10 *Damnum dare videtur qui causam damni dat.*
11 *Cumulatio actionum in praxi quotidiana est, & de iure tolerabilis.*
12 *Iniuriarum agi potest principaliter, secundario, incidenter & consequenter ad damna & interesse.*
13 *In actione serui corrupti quid probari debeat.*
14 *In actione in factum seruari debet solemnitas legis libellorum, id est, debet inseri tempus & locus admissi criminis.*
15 *In actione legis Aquiliæ ostendi debet damnum datum.*
16 *In iniuriarum & Aquiliæ actione permixta animus iniuriandi probandus est.*
17 *Marito honesto vxorem non laudari interest.*
18 *Opem præstans vxori delinquenti, summa iniuria adsicit maritum, & sane maiori, quam si quis filium volentem ludere, meretricari faciat aut ad popinam ducat.*
19 *Patri datur actio iniuriarum aduersus seducentes filium.*
20 *Maritus patitur iniuriam ex vxore.*
21 *Adulterium vxoris grauius est quam si filius occidatur.*
22 *Malæ vitæ qui est, etsi non præsumatur eam emendare, tamen propter desistentiam à male viuendi genere, & reuersionem ad frugem fingitur nouus homo.*
23 *Præsumptio mali animi inter coniuges omnis tollitur per reconciliationem.*
24 *Mulier bona antea mala, ex conuersatione mala iterum præsumitur mala.*
25 *Damni occasionem dans damnum dedisse videtur.*
26 *Auxilium delinquenti præstans habetur pro conscio delicti.*
27 *Præsumptiones prægnantes ad cōdemnandum sufficiunt.*
28 *Consilii occulti particeps dicitur is, qui ad id auxilium præstat.*
29 *Ignorantia in delictis, & vbi quis illicitæ rei operam dat, non excusat.*
30 *Recipere sciens quis delinquentem dicitur, si delictum est notorium publicum.*
31 *Receptator, si velit conscientiam à mala suspicione liberare, statim receptos eiicere debet, & rem prudenter magistratui significare.*
32 *Damnum iureiurando probari potest.*
33 *Contumelia & infamia animum iniuriandi præsumit, nisi contrarium probetur.*
34 *Actionum cumulatio permittitur.*
35 *Maritus vxorem adulteram si reduxerit, amplius accusare non potest.*

QVoad formalia, licet difficultas occurrat, quod circa primam appellationem expresse non constat, quo die sit appellatum, circa secundam, scriptione, an verbis: tamen videtur non valere appellatio per authentic. *hodie. Cod. de appellat.* vbi † disponitur, quod debet intra 10. dies appellari. Sed tamen, quia 1
ex verbis Iudicis Ingolstadiani, quibus fatetur Appellantes † coram se prouocasse meliore forma iuris, satis concludenter inferri videtur, intra decendium, atque etiam scripto appellatum, ex quo aliter de iuris optima forma appellari non potuit: Vel si id necessario non sequitur, saltem dubia fiunt formalia per modo dicta verba, in bester Form Rechtens. In dubio autem pronunciandum, valuisse † appellationem, nec causam esse desertam. *secundum Castr. leg. 1. ff. si quis caut. Decius consilio octuagesimo-*

simo tertio, in fin. & consilio 445. numero quadragesimo quinto. Vant. quibus modis sententia nulla reformetur, numero centesimo vigesimo tertio. Parte contraria nil opponente, & iudicibus à quibus deferentibus appellationi, prout hic, putauerim pronunciari posse in principali, hoc defectu non obstante. Et si placuit Dominis, cum de formalibus interrogarentur. Secundo obstare videtur nullitas allegata ab Appellante: sed tamen, quia in causa appellationis, de stylo iudiciorum Ducatus Bauariæ, secundum quem nemini denegatur, etiam coram appellationis Iudice non deducta deducere. Item quia ex actis Cameræ liquidum sit, in quibus noui nihil deducitur, Actori circa merita causæ nullum præiudicium fieri, & sic dato alias nullitatem admissam, eam tamen principali negotio non præiudicare. Ea etiam allegatione non obstante, concludit vt supra, & sic descendendo ad submissionem huius causæ super admissione grauaminum, quærit, an illa ipsa sint admittenda? Et concludit, quod non. Primo, quia non alia continet, nisi in prima instantia deducta. Secundo, quia non videtur, etsi noua deducerent, aliquas nouas probationes Actori superesse. Vnde grauaminibus reiectis, & causa ex officio pro concluſa acceptata, deducit merita: Et *primo De actione. Secundo, An probata. Tertio, L. defensionalibus Reæ. Quarto, De sententia.*

De actione.

Quoad actionem, videri posset de dolo actio intentata propter fraudulenta consilia,
4 quæ † competit ei, qui damnum accipit dolo malo alicuius: Vt si quis aduersus aliquem dolose versetur, fraudulenter consulendo. *Mont. Crisp. de term. act. numero trigesimo, per legem, quod si cum scires, & l. si quis affirmauerit, ff. de dolo. text. & Decius in l. consilii, de regulis iuris.* Idque videtur ostendi posse ex definitione doli. Verum, quia negari non potest, quin aliæ actiones quoque proditæ sint, hoc casu non putat de dolo dan-
5 dam, cum † subsidiaria sit, & tum demum competat, cum nulla alia prodita est, *lege prima, in princip. ibi. si de his rebus alia actio non competat, l. ideoque, Codic. de dolo, l. de dolo, Codic. eodem.*
6 Vnde illis proposita videtur † de seruo corrupto. *Rot. p. 1. de act. seruit. corrupt. versicul. si autem aliquis, & Crisp. vbi supr. de term. act. per legem, vt tantum, §. de filio, & ibi Bartol. de seruo corrupto.* Et quamuis modo in dictis locis tantum mentio fiat filii vel filiæfamilias, tamen per interpretationem idem dicendum de vxore, cum & in vxore militet ratio, quam exprimit Iurisconsultus *de leg. auth. tantam, §. de filio.*
7 Interest † enim mariti non parum, vxoris animum non corrumpi. Vnde eadem debet esse iuris determinatio, *lege prima, §. primo, de fonte.* Facitque quod Rot. ibidem notat, si quis forte causariam vel socium alicuius corrumperet. Vel dicamus actionem in factum institutam ad interesse, & sic ad persecutionem rei familiaris, quæ datur ex omni delicto, vnde
8 † criminalis oritur accusatio ad pœnam, *per tex. & Bar. l. qui nomine. ff. de falsis. l. hodie, §. 1. eodem. l. final. & ibi not. ff. de priuat. delict. l. nec quicquam. ff. pro socio.*

Accusationi autem locum fore in proposito, si falsa non sunt, quæ ab Actore allegantur, putat dubium non esse, *per textum, leg. qui demum, & lege, etsi amicis, l. mater autem, cum ibi not. ff. de adulter.* aut ex alio capite posset oriri accusatio, *per textum, §. interdum quoque, Instit. de obligation. quasi ex quæ delict. nascunt. leg. si seruus seruum, §. si quis de manu, ff. ad legem Aquiliam, cum sequent.* Vel dicamus actum subsidiaria in fac-
9 tum † vel legis Aquiliæ vtili actione, quæ competit quotiescunque à non corpore in non corpus damnum mihi eueniat, & sic occasione iniuriæ vel damni, dolo vel culpa alicuius euenientis, *Inst. de l. Aquil. §. vlt. Rot. p. 1. l. si seruum, §. fin. ff. ad l. Aquil.*

Videtur enim † damnum dare, qui causam 10
damni dat, *dicta lege, item si obstetrix, ff. ad legem Aquiliam*, vel etiam iniuriarum permixtim & legis Aquiliæ vtili in factum subsidiaria actione, quæ † cumulatio in praxi quotidiana est, 11
& de iure tolerabilis, ex quo in regulas cumulationum actio non incidit, *Lanfranc. in rubric. de causa possess. & proprietat. versicul. secundo præmitto.* Vel dicamus principaliter iniuriarum actum, secundarie autem, incidenter † & con- 12
sequenter, ad damna & interesse, quod fieri potest, *per gloss. leg. qui seruum, in verb. exercere potest, ff. de action. & obligation. text. & ibi Bald. numero primo, in lege, dominium, Codic. de iniur. Salycet. dicta lege, numero primo, l. sed & si, quemadmodum, ff. ad legem Aquiliam.* Putat magis vtramque actionem simul propositam, æque principaliter iniuriarum & in factum, propter expressam Actoris declarationem in aliquot productis, se æque principaliter ad vtrumq; agere.

An probata?

Nil putat probatum, percurrendo omnes actiones. Nam quoad actionem seruui corrupti, probari † debuit, suasu & 13
consiliis Reæ corruptam esse vxorem suam, id est, ex bona malam factam, vel ex mala deteriorem. Ita hoc verbum exponit Iurisconsultus, *lege prima, §. persuadere, §. sed vtrum, ff. de seruo corrupto. Rot. p. 1. de act. ser. corr. in princip.* Si vero ciuiliter actum in factum dicere volumus

ad in-

14 ad interesse ex crimine, tunc † seruari debuit solemnitas legis libellorum, id est, inseri tempus & locus admissi criminis. *Mar. p. 4. 1. distinct. num. 30.*

15 Si † vtili legi Aquiliæ, vel in factum surrogata actione, ostendi reuera debuit damnum datum, *l. hoc apertius, & l. proinde, ff. ad legem Aquiliam, § fin. l. Inst. ibid.* Item damnum datum contigisse sine culpa eius, qui passus est. Nam eius aliqua culpa concurrente, non posset in hoc iudicio vincere, *dict. l. si obstetrix, §. fin.*

16 Si iniuriarum † permixtim vel legis Aquiliæ, tunc hæc eadem deducenda fuerunt, tunc etiam iniuriandi animus ex parte Reæ, *l. illud, l. non solum, ff. de iniur.* vel tale effectum, ex quo necessario veniat colligendus animus iniuriandi, *l. 1. Cod. de sicar. l. si non conuitii, ff. de iniur. vbi Salycet.* verbi gratia: Factum, scriptum, gestus vel verba iniuriosa. Illis enim modis fit iniuria. *l. 2. §. 1. ff. de iniur.* Sed illa requisita necessario non sunt probata. Ergo nec actiones. Accedit, quod illud naufragium rei totius domesticæ, de quo Actor vnice conqueritur, sua culpa contigit, ex quo vel mediocris paterfamilias res suas tueri, etiam digressa à se vxore, potuisset, vnde se incusare debet. Item, quod è re & dignitate boni viri est, potius vxorem vagabundam, toties profugam, non habuisse, vel saltem post diuortium non recepisse.

An elisa?

Quod non, concludit. Quoad sententiam, per proximum Iudicem, bene iudicatum, male appellatum, compensando ex æquitate quadam erga bonum maritum expensas.

Votum Correferentis.

Circa formalia appellationis nil dicit, quia ab initio discussa sunt, nec de nullitatibus. Grauamina non admittit per rationes domini Refer. Et nil probari potest vltra, nisi per iuramentum. Ad euius delationem grauaminibus non putat opus. Acceptat causam pro concluſa.

De Actione.

Felin. *capitu. sicut dignum, numero vndecimo, de homicidio*, putat agi de dolo, sed quia concludit, iniuriam magis principaliter quam damnum Actorem prosequi, & quia extraordinaria & odiosa sit, concludit iniuriarum & simul vtilem legis Aquiliæ subsidiariam, vel in factum actionem institutam esse, eamq; competiisse vtilem magis, quam serui corrupti, *l. 1. ff. de ser. corr. l. vt tantum, ibid.*

Et si vix vllum interesse pecuniarium liquidum expresse probatum existimet, tamen, quia
17 satis interest, † marito honesto vxorem non laudari, & sine ea si solus rem domesticã minus commode alicuius iniuria administrare cogatur. Et verisimile sit in recuperandis vestibus, inuestiganda vxore, accedendo ad Iudicem, eum non potuisse non aliquos sumptus facere, & sint tales, quemadmodum iniuriæ æstimatio iuramento probari solet, ideo has actiones cumulat. Iniuriarum actionem putat competere ob præstationem ædium.

An probata?

Præstans † opem, domum vxori delinquenti, afficit summa iniuria maritum, & longe atrociori, quam si quis filium volentem ludere, meretricari, vel quid aliud parum liberale facere, faciat, aut ad popinam ducat. Quibus casibus † actionem iniuriarum patri competere dubium non est. *Hostiens. §. cui detur, numero quinto, & Azo. numero vndecimo, de iniur. In suis summis.* 18 19

Ex vxore autem iniuriam † maritus patitur, § *patitur, Institut. & Cod. de iniur. l. 2.* inque eius animo tacet, de honestate publica, de qua *lege prima.* Adulterium † vxoris est grauius, quam si filius occidatur. *Apost. est ad legem, codicillis, §. penultim. de leg. 2. DD. in lege auxilium. ff. de minoribus.* Quod si probatum fuerit, opem & consilium, aut auxilium à Rea Actoris vxori præstitum, quocunque modo, iniuriam statim satis probatam putabit, & necessario sequi. Sed certum est ex actis, quod non tantum durante lite illa inter coniuges ꝛc. N. Rea dictum adulterum domi suæ contra expressam mariti voluntatem fouerit, sed clam, & ad maritum facta reconciliatione redierat, & bonæ frugis esse cœperat. 20 21

Nam qui † malæ vitæ est etsi non præsumatur eam emendare: tamen propter desistentiam à male viuendi genere, & reuerſionem ad frugem, fingitur nouus homo. *Bald. l. 1. ff. de magistr. conuen.* Et per reconciliationem dictorum coniugum, de quo satis hic constat, omnis præsumptio † mali animi tollitur. *Marsil. leg. 1. §. præterea, numero 102.* Item postquam constat, quam dolose vestes adultera transmittere conata sit, & quomodo fallas literas scripserit, vt hoc efficeret: constat quoq; ex depositione, quam inhoneste hæ duæ vixerint, & alia multa de damno perpesso, & similia vehementissima indicia, quæ ad condemnationem vim probationis habent in delictis. 22 23

Ex mala enim conuersatione, † de qua hic patet, bona, iterum præsumitur mala effecta & vitiosa, *l. ædiles, §. 3. ff. de ædilit. edict.* Et sic arguit, maritum graui iniuria affectum: quia qui damni occasionem † dat, damnum dedisse videtur, *capit. final. de iniur. leg. nihil interest, ff. ad l. Corn. de sicar.* 14 25

Cæterum iuris præsumptione certum est, si † quis post delictum perpetratum, auxilium 26
fert, ante vel post recipiat, aut comitetur, aut lite-

literas saltem scribat, *lege prima, §. final. ff. ad leg. Iul.* aut quomodocunque aliter opem, consilium, fauorem ei præstiterit. *Bald. lege prima, C. de corrupto seruo, numero sexto, in verb. auxilium*, communicato consilio recipientis, eoque sciente delictum commissum esse, *Felin. dicto capite sicut dignum, numero quarto.* Et quidem illa præsumptio adeo firma est, vt contrarii probatio committenti vel opem ferenti incumbat. *Bald. leg. non ideo minus. C. de accusat. Hyppo. leg. si in rixa, ff. de sicar. numero trigesimo octauo*, atque propterea nunc pari, nunc mitiori pœna iuxta negotii qualitatem puniendus veniat. *DD. late l. prima, C. de rapt. virg. Salyc. ibid.* Quod hic, quia pœnæ prosecutio ad nos non spectat, locum non habet.

37 Concludit illas prægnantes † præsumptiones ad condemnandam Ream Actori sufficere. *Cyn. lege sciant, C. de testibus.*

An elisa?

Et sunt exceptiones potissimæ, quod sola non receperit, quod permittente prætore, quod cum ignorantia, quod ignoranter, quod à senatu mulctata semel, puniri amplius non debeat.

Verum hæc omnia non obstant: Nam satis est post reconciliationem solam, Ream illam adulteram, sine aliqua prætoris permissione,

28 aut † mariti scientia, & recepisse, & auxilium ei abeunti præstitisse, vnde occulti consilii particeps dicitur. *Salycet. dicta lege vnica, Codic. de rapt. virg. Bald. lege qui data opera, C. qui accusare non possunt.*

Ignorantiam non potest prætendere, cum

29 in delictis, & vbi quis † illicitæ rei operam dat, ignorantia non recuset. Et sciens quis dicatur

30 quem recipere, si delictum † est publicum ac notorium, vti Reæ hic fuit, dum fatetur, paulo ante se mulctatam fuisse, *gloss. & Bart. lege prima, ff. de receptator.* Imo debuit conscientiam à

31 mala suspicione exoneratura, non tantum † statim adulteram eiicere, sed etiam prudenter rem marito significare. *Felin. dicto capite, sicut dignum est.* Quod à senatu mulctata est, ei non opitulatur. Primo ob expressam reseruationem senatus iuris Actoris, quod nusquam negatur, & ille affert reseruationis probationem, & si illa facta non fuisset, nihilominus suam iniuriam prosequi, & pro suo interesse agere potuisset. Dato etiam, quod ad suam instigationem Rea à senatu mulctata prius fuisset. *Boerius ad consuetud. Biturig. titul. de iurisdiction. §. 17. vbi gloss.* quod nec liquidatum nec etiam probatum sit, contra communem theoricam iuris, quam ponit Hyppol. *singul. 338. incip. extant statuta.* Id quoque non refert, quia sufficit iniuria maritum affectum probatum esse, & quod damnum,

32 qualecunque † illud sit, iureiurando, sicut ipsam ipsius iniuriæ æstimationem, adhuc probari possit, *per supra dicta circa actionem, Rot. in action. de seruo corrupto, circa fin. Et quæ habentur Institut. de iniur. §. pœna.* Subsecuta tamen æstimatione Iudicis. *Pet. Iac. de act. iniur. ex l. Cornel. num. 5.*

Quare concludit, probatam actionem, non elisam, & pronunciandum, male in proxima instantia pronunciatum, bene appellatum, & primam sententiam reformandam esse, der Gestallt/ si Actor iuret, quod malit de suo quadraginta adiudicatos sibi florenos communes amittere, dann solche sibi per Ream zugefügte Iniuri/ Spott/ Hohn/ Schaden vnd Saumbsall/ adhuc semel pati, Daß solches gehört werden/ & fieri debeat, quod iuris: prius præstito iuramento: quod Rea Actori die Summ der viertzig in der ersten Vrtheil zuerkandten Gülden/ inn Zeit derselben Vrtheil eynverleibt/ auch die Gerichtskosten allenthalben auffgelauffen/ zu erlegen vnd zu bezahlen schuldig sey/ ad quod Ream condemnat.

Quoad expensas, si Domini putarint propter sententiam, quam pro se Rea habet: Item ideo, quod per præsumptiones magis, quam probationes veras Actor obtinet, vnnd daß er auch an jhme selbst non honestissimus, sed quod adulteram toties receperit, leuior, expensas compensandas non repugnat: mallet tamen in iis Ream condemnare, quia dolo ab initio non careat, rei licitæ nunquam studuerit, & forma quid nouitatis sit allatura.

Votum III.

Quoad formalia vt Referentes. Quoad grauamina, dicit, non admittenda. Causam pro concluſa acceptat.

Quoad actionem, videri potest, actum serui corrupti vtili, quia ex narratione & petitione sumitur actio. Concludit actum iniuriarum & ad damnum subsidiaria in factum, & quod coniungi possint, *gloss. l. damnum, ff. de iniur. & ibi Faber.*

An probata?

Animum iniuriandi probatum putat, & ipsa contumelia † & infamia animum iniuriandi præsumit, nisi contrarium probetur. 33
Blancus in sua praxi crim. §. visis indiciis. Imo & dolum probatum esse per text. *l. 1. §. quod autem, & l. doli. ff. de seruo corrupto, Butr. & Doctores l. 1. §. qui seruum in fuga. ff. de acquirenda possessione. Follerius in praxi criminal. §. item quod fuit, numero 5. & 8.* Concludit animum iniuriandi & fraudem multis indiciis ostensam. Concludit non elisam, & damnum probatum, quod eo ipso, quod diuertit culpa Reæ, vir caruerit illius opera & ministerio. Pronunciat, vt Corref. exprimendo aliquam summam.

Votum IV.

Quoad formalia & nullitates vt Referentes.
34 Concludit in factum † & iniuriarum actione conueniri Ream, quæ cumulatio permittitur, *l. si quis. §. sed etsi, ff. ad l. Aquil. l. 1. eodem tit.*

An probata?

Et certe hic non temere negatiue respondeti potest. Nam cum in illis duabus actionibus concurrentibus, cum duæ sint æstimationes, alia iniuriæ, alia damni, *dicta lege, sed & si prima, §. iniuriam, ff. ad legem Aquiliam.* Damnum vero specifice nullum plane probatum, similiter nec iniuria, quod scilicet Rea animo iniuriandi maritum, vel in eius contumeliam, vxorem receperit, ne dicat, etiamsi qua iniuria illata sit, tum
35 maritus adulteram reduxerit, vt eam † non amplius accusare potuerit, *l. si vxor, §. si quis, & §. vlt. ff. de adult. cap. quemadmodum, de iureiur.* Sic quoque omnem iniuriam remisisse videatur, ideoque iniuriarum agere nequeat, quemadmodum libellus etiam nec locum nec tempus continet: Dubium est, an, & qua ratione Rea condemnari, & pro Actore æstimatio fieri possit, tamen ex ipsius rei indignitate, Reæ confessione, productis attestationibus, senatus testimonio, vnnd daß sie selbst ein leichtfertig Weib/ & ideo capta & mulctata fuit à senatu, ne postmodo in sua malitia glorietur & Actori insultet, putat, man könte sich nicht vergreiffen/ si causa pro conclusa acceptetur, sic reformando primi Iudicis sententiam, Actore de iniuria & damno simul prius iurante, in 40. condemnaretur aureos, vestes omittendo, quæ mulieris propriæ fuerunt, compensatis expensis, *iuxt. not. Specul. titul. de exp. §. nunc videndum restat, numero 8. versicul. quid. de appellat.* Item quod ex præsumptionibus condemnatio fiat, & sententia reformetur.

Tenor Sententiæ.

IN Sachen Georg Christoff N. Appellanten eins/ contra Elisabetham N. Appellatin anders Theils/ seynd die vorbrachte grauamina nicht/ sondern die Sach vor beschlossen hiemit angenommen. Darauff vnd allem Vorbringen nach zu Recht erkandt/ daß durch Richter nechst vorgehende Instantz vbel gevrtheilet/ wol davon appelliert/ vnd die Vrtheil erster Instantz zu reformiren sey/ als wir sie auch hiemit reformiren/ nemlich der gestallt/ möge vnnd wölle gedachter Appellant ein Eyd zu Gott/ vnd auff das heylig Euangelium schweren/ daß er lieber die zuerkandte viertzig Gülden von dem Seinigen verlieren/ oder so viel entberen/ dann jhme durch ermeldte Appellatin zugefügte in actis angezogene Schmach/ Schaden vnd Saumbsall gedulden vnd leyden/ vnd er thue das also oder nicht/ ferner ergehen soll/ was Recht ist.

Præstito iuramento: In Sachen/ vt supra, fiat sententia, vt in aliis causis factum est, compensatis expensis.

VOTVM VII.

In causa Lupoldi N. contra Steffan N.

Iniuriarum, & inprimis de probat. adulterii.

SVMMARIA.

1 *Maritus in vxoris pudore propriam iniuriam patitur.*
2 *Iniuria quæ fit iis, qui vel potestati nostræ, vel affectui subiecti sunt, ad nos spectat.*
3 *Vxor, viro facta iniuria, iniuriarum agere non potest.*
4 *Defensio officium virile est, non muliebre.*
5 *Actionis iniuriarum fundamentum est animus iniuriandi.*
6 *Iniuria ex affectu facientis consistit. & numero 39.*
7 *Propositum & voluntas maleficia distinguunt. & num. 40.*
8 *Verbum iniuriosum siue in genere, siue in specie, importat aliquod delictum commissum.*
9 *Verba illa, latro, gladiator, fur, &c. iniuriosa sunt, etiamsi proferantur in genere, nec certam speciem maleficii in se contineant.*
10 *Verbum iniuriosum omne, præsertim si sit atrocissimum, præsumitur animo iniuriandi prolatum, nisi contrarium probetur.*
11 *Negans in actione iniuriarum probare debet negatiuam.*
12 *Negatiua in actione iniuriarum quomodo probetur.*
13 *Propinqui, coniuncti, magistri vel maiores iniuriarum non præsumuntur, sed magis animum corrigendi habere.*
14 *Animus talis præsumitur, qualia verba sunt & facta.*
15 *Infamare dicitur ille, qui pronunciat aliquod verbum, quod infamiam alicuius continet.*
16 *Nocentem infamans, non debet ob eam rem condemnari.*
17 *Peccata nocentum nota esse oportet.*
18 *Testimonium de visu & auditu proprio ad probandum adulterium de iure conueniens est, probatque carnalem copulam, non tamen sufficiens sed euidens est.*
19 *Testes etiamsi viderint virum super mulierem, non tamen coitum probant.*
20 *Adulterium non directo, sed tantum ex præsumptione probatur.*
21 *Testes, si viderint virum & mulierem in latebris exosculantes se mutuo & amplexantes probant adulterium.*
22 *Osculum & amplexus sunt actus propinqui ad actum venereum.*

23 Ad

23 *Adulterium probatur ex eo sufficienter, quod quis cum sola mulitre horis ad hoc commodis, in camera repertus sit, vel ipsam osculatus fuerit, tetigerit, aliosve actus propinquos adhibuerit.*

24 *Meretrix probatur, non solum ex actu venereo, sed etiam ex circumstantiis vt plurimum verisimilibus, vt ex introitu scholarium de die & nocte.*

25 *Scholaris loquens cum puella non præsumitur ei dicere, Pater noster.*

26 *Actus vbi non potest probari directo per sensum, sufficit testes deponere super actibus propinquis.*

27 *Dictum testis concludere præsumptiue sufficit, quando præsumptio est violenta & iuridica.*

28 *Testimonium de credulitate valet, vbi credulitas est proxima sensui, per quam percipitur veritas: secus si remota.*

29 *Præsumptio adulterii excluditur præsumptione consanguinitatis.*

30 *Scelus inter consanguineos lex non præsumit.*

31 *Præsumptio adulterii quando cesset. numer. 27. 28. 29.*

32 *Clericus osculans mulierem non præsumitur hoc facere animo venereo, sed ex charitate & bono Zelo.*

33 *Delicta in domo commissa per domesticos probantur.*

34 *Testis de visu cum fama, aliisque adminiculis sufficiens est probatio in delictis, quæ occulte fiant.*

35 *Adulterii adminicula & præludia sunt tactus, visus, risus, iocus, missio nunciorum, cohabitatio, amplexus, osculum, &c.*

36 *Ab iniuriarum actione vt quis eximatur, non solum requiritur veritas conuitii, verum etiam quod absit libido & voluntas iniuriandi.*

37 *Defectus nostros detegi inhumanum & iniuriosum est.*

38 *Conuitii veritas an excuset ab iniuria.*

41 *Iniuria vna est, si quis vno impetu plura verba iniuriosa dixerit.*

42 *Verborum multiplicatio non inducit multiplicationem legati: nisi fiat à pluribus personis.*

43 *Delictum & conuitium vnum est, cum in vnum plures voces iniuriosæ conferuntur.*

44 *Iniurias iterans grauius puniendus.*

45 *Iniuria dicitur atrox respectu personæ, temporis, loci & ex qualitate inferentis eam.*

46 *Iniuriæ æstimatio fieri debet per iuramentum iniuriati, secuta tamen postea taxatione Iudicis, ne ille in infinitum iuret.*

47 *Actio iniuriarum infamiam condemnato irrogat, siue ciuiliter, siue criminaliter sit intentata.*

48 *Infames in consistorio Principis procuratores esse non possunt.*

49 *Curia Principum ab infamibus fœdari non debet.*

50 *Infamis an possit esse procurator.*

51 *Via mitior in pœnis eligenda.*

52 *Libellus in quo & æstimatio, & satisfactio iniuriæ petitur, non procedit, nec admittitur, secus quidem in Camera.*

53 *Pro eodem delicto nemo bis puniendus.*

54 *Pœna maior delicto esse non debet.*

ACTVM actione iniuriarum prætoria ciuiliter, ad vindictam & æstimationem contumeliæ, *l. 2. §. emancipatus, vbi glos. verbo, magis, ff. de col. bonorum. Bart. l. prætor edixit, §. si dicatur, nu. 1. ff. de iniur.* vbi latius explicat, quando dicatur actio iniuriarum ad vindictam intentata. *Rom. cons. 117. num. 2.* Actum, inquam, iniuriarum, tam proprio quam vxoris nomine. Nam † maritus 1
etiam in vxoris pudore propriam iniuriam pati dicitur, *l. 2. C. de iniur. l. 1. §. 3. ff. eod. tit.* Spectat † e- 2
nim ad nos iniuria, quæ fit iis, qui vel potestati nostræ vel affectui subiecti sunt, *d. §. item, 3. vbi glos. verb. affectui, §. patitur, Inst. eod.* Contra autem si viro iniuria facta sit, vxor † iniuriarum agere 3
non potest, *l. 2. ff. de iniuriis, d. §. patitur.* Ratio adsignatur vbique. Quia defendi vxores à viris, non viros ab vxoribus æquum est. Defensio enim officium † virile est, non muliebre, *l. 1. §. 1.* 4
ff. ad SC. ad Velleia. l. 2. ff. de reg. iur. Henning. cons. 102. nu. 5. cum seqq. vbi hoc in pulchro casu limitat.

An probata?

Quæ sint huius actionis requisita notum est ex Rofredo. Fundamentum vero & principale requisitum in omni actione iniuriarum † est a- 5
nimus iniuriandi. Iniuria enim ex † affectu faci- 6
entis consistit, *l. 1. §. illud, ff. de iniur. Henning. consil. 106. nu. 27.* Nec enim factum quæritur, sed causa faciendi. Nam maleficia † propositum & vo- 7
luntas delinquentis distinguunt, *l. qui iniuriæ, ff. d. tit.* Videndum igitur, an probatus animus iniuriandi. In iure nostro verbum iniuriosum dicitur, siue in genere, siue in specie importat † 8
aliquod delictum commissum, prout declaratur *l. item apud Labeonem, §. ait prætor, numer. 3. ff. de iniur. Barto. l. 3. nume. 2. ff. de liber. & posthum.* vbi dicit, quod verba illa, † *latro, gladiator, fur, &c.* li- 9
cet proferantur in genere, nec certam speciem maleficii in se contineant, tamen iniuriosa verba sint. Idem tradit Alexand. *dicta lege 3. numero 1. Angel. tractat. malef. verba iniuriosa. in pr. mihi fol. 354. Henning. dicto consil. 106. num. 28. Felin. cap. cum te, nume. 18. de sent. & re iudic.* In præsenti vtrumque factum est. Nam adulterium vxoris, tam in genere quam specie Actori palam, & in publico obiectum fuit, er wölle es beweisen / wüste einen / &c. Deinde in personam Actoris alia conuitia, vt supra 8. 9. artic. & per testes productos sufficienter probantur. Nam 5. artic. probat. 2. & 7. testes ad 6. interrog. & 2. test. product. in quarta causa ad 8. interrogat. & quatuor testes ad hunc articulum cum causa scientiæ, quia-

met audiuit art. verba. Octauum artic. probat 2 test. ad 6. interrog. Nonum probat. 2. test. vt supra, & 3. test. ad 31. artic. 17. in effectu creditus est, quia fatetur Reus se dixisse, er wölle einen darstellen / der es gesehen / &c. prout etiam ponit in 15. defens. 18. artic. Reus quoque non diffitetur. Et probatur per 12. 19. & 20. testes. Quod autem articulata conuicia animo iniuriandi obiecta sint, dubium non est.

I. Quia de iure communi omne verbum in-
10 iuriosum † præsertim si sit atrocissimum, vt hoc, præsumitur animo iniuriandi prolatum, nisi contrarium probetur. *leg. si non conuicij. vbi glos. verbo probare. C. de iniur. Bald. d. l. 1. ff. ibid. Communiter Dd. ibid. Angel. vbi supra verb. verba iniuriosa.*
11 *Henning. d. consil. 106. nu. 28.* Et neganti † incumbit onus probandi, quod non dixerit animo iniuriandi, & sic negatiuam negans probare debet. *Bald. d. l. si non conuicij.*

12 Probatur † autem negatiua, si verba iniuriosa dicta sunt à propinquis & coniunctis perso-
13 nis. Item à magistro † vel maioribus, in quibus præsumitur abesse animus iniuriandi. *glos. not. l. 2. teste verbo testimonium. ff. de iniur. Bartol. l. vt vim. ff. de iust. & iur. nu. 4. in fin. Angel. vbi supra verbo verba iniuriosa.* Nam in huiusmodi personis magis præsumitur animus corrigendi, quam iniuriandi. *fac. l. vn. C. de emend. propinq. l. vn. C. de emend. Seru.*
14 Ratio † dictæ constitutionis est, quia talis præsumitur animus, qualia verba sunt & facta *l. quod Labeo. ff. de supp. leg. Bald. d. l. si non conuicij. in pr. Rom. consil. 96. num. 4.*

II. In Reo nostro animus iniuriandi adfuisse præsumitur, quia publice infaustas illas voces euomuit in vicinia: vesperi, nocturno tempore, non clam, sed magna vociferatione.

III. Quia in publico infrenata conuiciandi libidine proclamauit, se habere eius rei probationes in promptu, ja ich wils beweisen / oder ein Schelm seyn / *per doctrinam Bartol. leg. turpia. num.*
15 *3. ff. de leg.* 1. Vbi tradit, quod infamare † dicatur ille, qui pronunciat aliquod verbum, quod infamiam alicuius continet. Ita tradunt *Dd. l. 3. de lib. & posth. Henning. consil. 106. num. 30.* Denique accedunt colloquia vltro citroque, priuatim, domi forisque, cum familia Actoris habita. Ex quibus omnibus animus iniuriandi clarissime ostenditur. Et primum concludo actionem multipliciter probatam.

An cl sa?

Reus vt dixi, non diffitetur criminationem, sed omnem victoriæ speciem in veritate conuicii ponit. Nam quod nocentem infamauit,
16 non debet ob eam † rem condemnari. Pecca-
17 ta † enim nocentium nota esse oportet. *leg. eum qui nocentem. ff. de iniur. vbi Bartol. in fin. l. si non conuicij. C. eod. & ibi Doctores.* Quapropter iam anteactam vitam Actricis diligenter inquirit, quomodo se iam ab ineunte ætate, & quasi ab incunabulis, præterea constante matrimonio gesserit. Sed vt compendio dixerim, quod sentio, nihil aut parum probat. Testes enim tam domestici, quam vicini vno veluti ore omnes deponunt, quod honeste semper & vbique se gesserit; vnico tantum excepto, qui certe secundum iuris formulam adulterii infamiam probare videtur, dum diserte verbis de actibus propinquis deponit, quod scilicet ludimagistrum vna cum Actrice in eodem cubiculo, eodemque lecto nudum cum nuda inuenerit. Tale † testimonium de visu & auditu proprio ad 18
probandum adulterium de iure conueniens dicitur, probatque carnalem copulam. *text. sing. c. præterea. de test.* sufficiens enim testimonium in hoc reddi non potest. Ideo inquit text. *dict. capit. præterea, vbi etiam annot. Pan.* satis esse, quod sit euidens quia sufficiens dari non potest. Licet enim testes viderint virum super mulierem, non hoc necessario infertur, † quod illam cognouerit, quia multa possent esse impedimenta, quia 19
frigidus & maleficiatus erat, vel non poterat tunc coire. *Ita Panormit. dict. capit. præterea. in pr.* Hinc pro regula traditur: adulterium † non 20
potest directo, sed tantum ex præsumptione probari, veluti si nudus cum nuda in eodem lecto repertus sit. *dict. capit. præterea. & capit. tertio loco. de præsumpt. Angel. vbi supra, verbo, adulterato. versicul. visis. numer. 41.* Item si testes viderint virum † & mulierem in latebris se osculantes 21
mutuo & amplexantes, probant adulterium, quia sunt † actus propinqui ad actum venere- 22
um. *Ita Panorm. dict. capit. præterea. numer. 2. & expresse ita tenet Barto. l. 5. numer. 2. ad l. Iul. de adult. l. quod ait lex. numer. 2. eod. titul.* vbi dicit, si quis reperiatur in Camera cum muliere, quod sint præparatoria Veneris, & quod per ista verisimilia probetur adulterium. *Et Panor. d. c. 3 loco. nu. 4.* dicit, quod si aliquis repertus † fuisset in Came- 23
ra cum sola muliere, horis ad hoc commodis, hoc sufficere ad probationem delicti, vel ipsam osculantem vel tangentem, vel in similibus actibus propinquis. Et Bald. *dict. leg. neque natales. C. de prob.* dicit, quod aliqua sit meretrix, † pro- 24
batur non probato acta, sed circumstantiis vt plurimum verisimilibus, vt quia passim intrabant domum eius scholares de die & nocte, quia quando † scholaris loquitur cum puella, 25
non præsumitur ei dicere Pater noster. *refert & sequitur vbi supra Angel. verbo adulterato. numer. 41. in fin.* Hinc Panor. *cap. ex literis. num. 1. de præsumpt.* dicit, quod † vbi actus non potest probari dire- 26
cto per sensum, sufficit testes deponere super actibus propinquis, dum tamen adiiciat, se credere ita esse. In tali casu testimonium de credulitate valet. Sufficit † enim dictum testis con- 27
cludere præsumptiue, quando præsumptio est violenta & Iuridica *per text. dict. capit. literis. in fin. vbi Panorm. num. 1. allegans Bartol. l. 1. ff. si cert. pet.* Addit quod regulariter † testimonium de cre- 28

duli-

dulitate valeat, vbi credulitas est proxima sensui, per quam percipitur veritas, vt si testis dicit, se vidisse nudum cum nuda in eodem lecto, vnde credit eos adulterium commisisse, talis testis probat. *d. cap. ex literis. de test.* Secus si credulitas remota sit à sensu tali, vt si dicat testis, quod vidit virum & mulierem confabulantes, & ex eo credit, copulam subsecutam, talis credulitas non probat, quia est nimis remota à sensu vel actibus, per quos veritas percipitur. *Ita Panor. cap. quoties. num. 6. de Test.* Probari igitur adulterium non potest directo, sed per coniecturas & præsumptiones, *vt supra in loco alleg. adde gl. leg. 1. §. qui puero. vers. propter. ff. de extraord. crim. Angel. leg. 1. § si simul. ff. ad l. Iul. de adult. num. 3. Idem l. si qui adulterij. Cod. eod. in fin.* Illud obiter obseruandum, quod sicut per præsumptionem probatur adulterium plene, scilicet per alias præsumptiones excluditur
29 dicta probatio, & præsumptio † præsumptiua, puta præsumptione consanguinitatis, vt si consanguineus consanguineam osculatus, vel cum ea in actibus propinquis deprehensus sit. Nam tali casu consanguinitatis præsumptio facit cessare præsumptionem adul-
30 terii, quia lex † non præsumit scelus in talibus personis, licet tales actus probentur. *fac. text. l. eum qui. Cod. de Episc. & Cler. Angel. d. l. 2. §. si simul, num. 3. & d. l. si adulterij. & d. tr. malef. num. 42.*
31 Prædicta præsumptio † adulterii cessat etiam
32 in clerico, qui non præsumitur oculari † mulierem animo venereo, sed ex charitate & bono zelo. Nam in eo non præsumitur adulterii præludium. *glos. cap. absit. verbo si instrumentum. 11. q. 3.* Sed *Angel. d. tr. malef. num. 9. inquit*: *A TALI CHARITATE LIBERA NOS DOMINE.* Cũ igitur in præsente casu testis iste de visu & auditu proprio deponat, si constantem haberet, procul dubio fidem de cõmisso adulterio faceret, Nec refert, quod sit domesticus, quia delicta, quæ
33 in domo † committuntur, per domesticos probantur. *l. consensu. §. sin autem aliter. Cod. de Repud. Rom. cons. 451. num. 7. Alexand. consi. 77. nume. 4.* vbi dicit, quod ad probandum ea, quæ secrete aguntur in domo, admittuntur ad testimonium illi, qui sunt de domo. Quoniam vero præsumptionem violentam fama consentiens subministrat. *d. cap. præterea.* & vnus
34 testis de visu † cum fama, aliisque adminiculis sufficiens sit probatio in delictis quæ occulte fiunt, *Pan. d. cap. præterea. num. 8. per text. in auth. si quis ei. Cod. ad l. Iul. de adult.* Videndum obiter de cæteris adminiculis à Reo articulatis, an sint
35 probata. Adminicula & † præludia adulterii sunt tactus, visus, risus, iocus, missio nunciorum, cohabitatio, amplexus, osculum, & similia, *Pan. d. cap. præterea. num. 7. Ang. d. tr. nu. 9. gl. l. 1. §. qui. verbo propter. ff. de extraord. crim. Bart. d. l. capite quinto. ff. de Adult. DD. vbi supra.* Reus pro adminiculo ponit 27. & 28. art. defens. quod dictus ludimagister offtmhals den Kopff in jren Schoß gelegt. Hos articulos veros dicunt testes duo domestici. Porro in 29. arti. ponit de fama publica quod publice diffamata fuerit Actrix cum dict. ludimagistro, quem verum dicunt 2. & 5. test. ad 26. art. in 2. causa producti. Ex quibus consentaneum videtur adulterii infamiam satis probatam esse.

Cæterum, quia omnes testes, vno vel altero excepto de integritate, & vitæ honestate Actricis deponunt, & articulata fama legitimo modo probata non sit, vtpote non habens actum ex probabilibus coniecturis, quod requiritur, præsertim in criminalibus, *per not. Panorm. c. veniens. num. 8. de test. & ibi communiter Canon.* mallem in humaniorem partem descendere & pro honestate potius, quam adulterio præsumto concludere, Idque eo magis in præsenti casu iuiuriarum, quod etiam veritas conuicii Reum non excusaret ab iniuria. Nam ad hoc, vt eximatur quis ab
† iniuriarum actione, non solum requiritur 36
veritas conuicii, verum etiam, quod absit libido & voluntas iniuriandi. *text. not. l. iustissimas. Cod. de off. Rector. prouinciæ. fac. l. quisquis. Cod. de postul. l. 3. ff. quemadmodũ testam. aper.* Non enim debet aliquis alterius infamiam sine causa detegere. Defectus † enim nostros detegi inhu- 37
manum & iniuriosum est. *l. 2. Cod. quando & quibus 4. pars & c. lib. 10.* Hanc quæstionem, quando scilicet † veritas conuicii excusat ab iniuria, 38
tractant Ioannes Andr. *ad rubr. Spec. de iniur. in pr. Couar. var. resol. lib. 1. cap. 11. numer. 6.* quibus locis varie distinguunt an expediat Reipublicæ scire conuicium vel non, an extra vel in iudicio obiectum sit, sed parum ad propositum. Nam posito, adulterium commissum fuisse, non tamen debuit Reus illud eo modo propalare. Sapientis dictum est, *clam arguas propinquum, sed palam laudaueris.* Atque hic palam non laudatus, sed atrocissime diffamatus fuit Actor in rixa, & sic animo non corrigendi, sed iniuriandi. Et ita in specie tradunt Oldrad. *consi. 83. Rom. consi. 96. Pan. d. c. cum te. n. 29. de re. iud.* quibus locis dicunt, quando sine causa conuitium dicitur, puta in rixa, tum et si quis verum dicat, tenebitur actione iniuriarum, siue illud conuicium venit ex culpa, siue non, quia tunc substantiale requisitum adest, scilicet animus iniuriandi. Iniuria
† enim, vt dixi, ex affectu facientis consistit, *d.* 39
leg. illud, cum in delictis † consideretur voluntas 40
& non exitus, *l. diuus. ff. ad l. Corn. de sicar. Oldrad. & Rom. vbi supra.* Frustra igitur & calumniose post factum contendit & adserit Reus, corrigendi gratia conuicium dixisse, & sic animum iniuriandi nõ habuisse, *per tex. d. l. vnica. C. de emend. propinq. Panorm. d. cap. cum te à B. nu. 29. & communiter DD. vbi supra*, iuxta illud: *Amici vitia si feras, facis tua.* Quia ex tot iteratis iniuriis animus prauus manifeste colligitur, quod cumulate in rixa,

publice, nocturno tempore, in vicinia conuicia dixerit, vt propriæ libidini & iræ satisfaceret. Quæ porro de N. & famulo Actoris articulantur, nouam iniuriam concernunt, ideoque adminiculum adulterii ad factum præcedens nullum præstant. Præterea nihil de iis quoque probatum est, quod opinionem vtriusque grauare possit. Vnde paucis concludo, actionem probatam & non elisam esse.

Quid pronunciandum.

Quoniam in libello multæ iniuriæ cumulantur, dubitari posset, vnane iniuria, an plures in iudicium per litis contestationem deductæ sint; Verum communiter concludo,
41 † vnam iniuriam esse, si quis vno impetu plura verba iniuriosa dixerit. *leg. Prætor. §. si nihil. l. item apud Labeo. §. ait prætor. ff. de iniur.* Quemadmodum in simili multiplicatio verborum
42 † non inducit multiplicationem legati. *l. Mæuius. §. eum qui ff. de leg. 2.* vna enim est persona, quæ verba multiplicauit. Ergo vna iniuria; secus si plures fuerint personæ iniur. *Albert. tr. statutor. libro 2. quæst. 39. per tot. quam refert & sequitur Angel. d. tr. malef. verbo, verba iniuriosa. numero 6. Couar. d. l. 2. item apud Labeonem. §. ait prætor. num. 2.* distinguit, si oratio pluries repetatur, quod sit vnum verbum, siue vna iniuria, & vnum testamentum, secus si sint diuersæ orationis significantes diuersa, quia tunc dicuntur plura verba iniuriosa. Ita quoque Bar. *l. nunquam plura. num. 11. ff. de priuat. del.* Sed vt di-
43 xi communior est opinio, quod sit † vnum delictum & conuicium, cum in vnum plures voces conferuntur. *dict. leg. item apud Labeo. §. conuicium. Doctores. vbi supra.* grauiori tamen pœna ob eius repetitionem puniendus. *dict. l. illud. §. fin. Couar. dict. loco & num. cit.* Cum igitur hic sit sæpius reiterata, non solum eadem iniuria, verum etiam plures aliæ cumulatæ, certe earum omnium Iudex in æstimatione consiederationem habere debet grauiusque pro-
44 pter iterationem † delinquentem punire. *dict. leg. illud. §. fin.* Et hoc sentit quoque Bartol. *dict. leg. nunquam plura. num. 11.* vbi dicit, quod iniuriatus debet plures iniurias in eodem libello coniungere, tamen ex qualibet per se imponitur pœna. *leg. non est nouum. ff. de act. empti.* quæ quidem pœnæ impositio Iudicis arbitrio re-
45 linquitur, considerando atrocem † vel atrociorem iniuriam ex qualitate personæ inferentis, & eius cui illata est, item loco, tempore, aliisque circumstantiis. *leg. atrocem. C. de iniur. §. atrox. instit. eod. l. prætor edixit. §. atrocem. ff. de pœnis. Rom. cons. 117. num. 2. in fin.* Nam iure nostro non est certa pœna iniuriarum, saltem vbi ciuiliter actum est, determinata, iuribus supra alleg. *Henning. cons. 33. num. 25.*

Consideratis igitur personis, loco, tempore aliisque circumstantiis iniuriam hanc ad 200. flor. æstimarem, præstito tamen affectionis iuramento Actoris. Communis enim opinio est, quod iniuriæ † æstimatio, siue agatur actione prætoria, siue ciuili, fieri debeat 46
per iuramentum iniuriati, secuta tamen postea taxatione Iudicis, ne ille in infinitum iuret. *glos. sing. leg. iniur. æstimatio. vbi Bart. ff. de iureiur. Panorm. cap. cum te à B. de re iudic.* Sed quia iniuriarum actio † infamiam condemnato ir- 47
rogat, siue criminaliter, siue ciuiliter sit intentata. *leg. 1. ff. Qui not. infam. l. athletas. §. fin. eod. tit.* siue leuis aut modica, siue atrox sit iniuria. Nam ex condemnatione cuiuscunque iniuriæ infamia irrogatur, vt est communis opinio, *vt refert Panorm. d. cap. cum te à B. num. 2. & 6. per illum tex. Felin. ibid. num. 9.* dicit esse communem, non video, quomodo Reus in iudicio permanere possit, cum † infames in consisto- 48
rio principis procuratores esse non possint, *vt tradit Bald. leg. 1. §. ait prætor. ff. de postul.* Addit rationem, quia † talis curia non debet ab infami- 49
bus fœdari. *leg. sed & milites. §. scribit autem. ff. de excus. tut. sequitur Iaf. §. fin. instit. de act.* vbi plene tradit, an † infamis possit esse procurator. *dict.* 50
l. ciuili, per text. dict. §. fin. Secus de iure Canonico. *cap. 2. & ibi gl. verbo. nec procurator. 3. q. 7.* Sed nec de iure ciuili in consistorio principis procurator potest esse infamis. *Doctores vbi supra.* Id quod ordinationi quoque consentaneum est. Quapropter Reus noster, aut loco, aut ordine remouendus. *iuxta leg. qui iniuriarum. & leg. fin. ff. de iniur.* aut sententia in procuratorem suum concipienda, quo casu neque Reus principalis, neque eius procurator infamia notantur. Hanc cautelam tradit *glos. dict. cap. cum te à B. num. 3. & ibi Felin. num. 2.* qua in præsenti, cum in pœnis mitior via sit † eligenda. *capit. in* 51
pœnis. de reg. iur. in 6. vtendum esse concludo. Quod petitam reclamationem attinet, an cumulari possit cum actione iuiurjarum, qua ad æstimationem iniuriæ agitur, dubitari solet per ea, quæ tradit Mar. *part. 4. dist. 1. nume. 10. & 12.* vbi concludit, non † procedere libellum, 52
in quo vtrunque petitur, æstimatio scilicet, & satisfactio iniuriæ, cum vtraque tendat ab vindictam, & pro † eodem delicto, non de- 53
bet quis bis puniri. *l. pen. §. fin. ff. naut. capon. stab. cap. at si clerici. §. de adulteriis. de iudic.* ne pœna † sit maior delicto contra *leg. sancimus. Cod. de* 54
pœn. Sed in Camera vsu receptum est, cumulari posse, vt obseruauit quoque Mynsing. *obseru. 98. cent. 2.* eo quod ciuilis sit non criminalis actio iniuriarum reuocatoria. Vnde in Camera talis libellus valet & concludit. Cum tamen in præsenti Reus satis graui pœna pecuniaria, considerata vtriusque persona, puniatur, ne afflicto addatur afflictio, concludo in sententia reclamationis nullam mentionem

faci-

faciendam, sed pronunciandum in communi forma super sola pœna pecuniaria, cum refusione expensarum. Saluo.

Sententia.

In Sachen E. N. N. Klägern eins/ gegē vnd wider D. N. N. als Anwaldt vnnd Herrn deß Kriegs D. N. N. & consortes Beklagten/ anders theils iniuriarum. Ist zu Recht erkannt/ schwere gemelter Kläger selbst/ oder durch seinen Vollmächtigen einen Eydt zu Gott/ vnnd auff das heylig Euangelion/ daß er lieber hundert Gülden Rheinisch von dem Seinen verlieren/ oder so viel nit haben/ dann die Schmach in fürbrachten Klagen angezogen gedulden oder leiden wölle/ daß solches gehört werden/ vnnd darauff ferner ergehen soll/ was Recht ist. Publicata den sechzehenden Iun. Anno 64.

Sententia Definitiua.

In Sachen vt supra. Ist allem Fürbringen nach zu Recht erkannt/ daß gedachtem Beklagten/ den gemelten Klägern gestalter Massen zu schmähen nicht gebühret/ sondern daran zu viel vnd vnrecht gethan habe. Vnnd darumb ermelter D. N. N. jhme Klägern hundert Gülden Rheinisch/ sampt dem Kosten vnd Schaden derohalben auffgelauffen/ nach rechtlicher ermessigung zu entrichten vnd zu bezahlen schuldig sey/ Als wir jhnen hiermit condemniren vnnd verdammen.

VOTVM VIII.

In causa **Dorotheen N.** *contra Christophorum eiusue vxorem.*

Iniuriarum.

SVMMARIA.

1 *Ex iniuria vna plures actiones competunt, neq; vnius actio per aliam consumitur.*
2 *Infamia sufficienter probanda.*
3 *Veritas infamiæ non excusat ab iniuria.*
4 *Crimen contrahitur si voluntas nocendi intercedat.*
5 *Famam qui negligit, vitam negligit.*
6 *Sententia in defunctum lata nulla est.*
7 *Sententia fertur in procuratorem post litem contestatam: quia tunc eius dominus efficitur.*
8 *Reus, qui dixit*, er wölle es beweisen / oder ein Schelm seyn/ *si non probat, infamis redditur.*

1 NOtum est in iure ex vna † iniuria plures actiones competere posse, neque vnius actionem per aliam consumi, *l.* 1. §. *fin. ff. de iniur.* Hinc vxor Actoris suo nomine iniuriarum agit, id quod potest facere, *d.* §. *fin.* Hanc actionem probatam esse concludo per ea, quæ supra in proxima causa dixi, & non elisam. Primo, quia obiecta infamia non est sufficienter probata, † *dict. capitu. præterea, vbi Panorm. de test.* 2 Deinde etsi probata esset, tamen quia publice, & † 3 in rixa, & sic animo iniurioso obiecta fuit veritas, vt supra dixi, nō excusaret, *per ea quæ in prima causa dicta sunt.* Prauus enim animus releuantis rem efficit iniquam, & crimen contrahitur, † 4 si voluntas nocendi intercedat, *l.* 1. *C. de sicar.*

Porro cum causa † vitæ & honestatis à pari 5 procedat, *l. iuste, & ibi gloss. verb. infamiæ, ff. quod met. causa.* Dubium non est hanc esse atrocissimam iniuriam, ideoque eam æstimarem quoq; ad 200. flor. & sententiam conciperem in procuratorem duplici ratione. I. Ad euitandam infamiam, *d. l. furti*, §. *si quis alien. ff. qui not. inf.* II. Quia Rea defuncta est, & sententia contra defunctum † lata ipso iure nulla est, *l. in summa*, §. 6 *fin. ff. de re iud. & ibi Bar.* In procuratorem † vero 7 fieri potest post litem contestatam, quia tunc factus est litis dominus, *l. nulla dubitatio, C. de procurat. c.* 1. §. 2. *extra. eod.* Ferenda igitur sententia in procuratorem, quanquam Reus isto beneficio indignus videatur, cum suo se semel gladio iugulauerit, sibiq; sententiam dixerit, Er wölle es beweisen/ oder wöll ein Schelm seyn. Eo igitur ipso, quod † non probauit, infamis est fa- 8 ctus, *c. si quis iratus*, §. *fin.* 2. *q.* 3. Concludo contra procuratorem sententiam ferendam cum refusione damnorum & expensarum. Saluo.

Sententia præambula & definitiua concordat per omnia cum sententiis in præcedenti causa publicatis eodem die.

VOTVM IX.

In causa **H. N. N.** *contra* **H. N. N.** *eiusque vxorem.*

Reiteratarum Iniuriarum.

SVMMARIA.

1 *Rea mortua sententia in procuratorem tanquam dominum litis concipienda.*

QVemadmodum ansa ansam, sic iniuria hic iniuriam trahit. Quoad vxorem N. 12. art. probant 2. test. quia hoc sæpius ab ipsa audiuerant. Præterea adiecit, N. sey ein Narr/ dz er sein Weib nit weidlich mit Füssen trette. Idem 7. & 8. test. 17. art. probant, 8. test. item 5. test. secundi examinis, & 6. test. ad eundem art.

Vnde breuiter concludo has reiteratas iniurias probatas esse, quoad vxorē N. quam in centum florenos condemnarem. Ipsum vero N. item D. N. quia cōtra illos nihil, aut parum probatū est, pure absolueré, compensatis tamē expensis propter præsumptionē iniuriæ. Nam 6. test. contra N. etiam in specie deponit: sententia cōcipienda in † procuratorem tanquam do- 1

minum litis propter obitum Reæ : *d. l. nulla dubitatio. C. de procur.* Quemadmodum in simili alia causa factum. Saluo &c.

Sententia definitiua partim absolutoria, partim preambula public. 16. Iun. Anno 64.

Sententia definitiua publicata in eadem forma 23. Iun. Anno 64. qua in prima causa.

In Sachen H. N. N. Klägern eins/wider H. N. H. N. vnd beyde Haußfrawen/ Beklagte anders theils / reiterarum iniuriarum, ist allem Fürbringen nach zu Recht erkannt / daß gedachter N. seine Haußfraw/auch D. N. von angestelter Klage zu absoluiren vnd erledigen seyn/ als wir auch sie darvon absolvieren vnnd erledigen/Compensatis expensis. So viel aber Weylandt N. gedachtes N. Haußfraw / jetzo N. N. als derselben Anwaldt vnd Herrn / deß Krieges belangendt/ist zu Recht erkannt / schwere gemelter Kläger selbst / oder durch seinen vollmächtigen Anwaldt zu GOtt / ꝛc. daß er lieber fünffzig Gülden Reinisch von dem seinen verlieren/oder so viel nit haben/ dann die Schmach in fürbrachter Klage angezogen / gedulden oder leyden wölle / daß solches gehört werden / vnnd darauff ferner in der Sachen ergehen soll/ was Recht ist.

VOTVM X.

In causa N. N. contra N. N. & eius vxorem.

De iniuriarum actione.

SVMMARIA.

1 *Calumniæ calor inconsultus vitio caret.*
2 *Iniurioso aliquo dicto vel facto, ad iram prouocato si calore iracundiæ aliquid iniurioſum dicat, non tenetur actione iniuriarum.*
3 *Vim vi, & iniuriam iniuria repellere licet.*
4 *De iniuria reciproca siue conuicio quando quis iniuriarum actione teneatur.*
5 *Iniuriam prouocatus inferens mitius est puniendus.*
6 *Animi dolorem iustum difficile est compescere.*
7 *Verba honoris, scilic. mentiris, saluo honore an iniuriam inferant.*
8 *Verbum, tu mentiris, iniurioſum est, & potest dari libellus iniuriarum.*

HÆc actio ex prima causa iniuriarum descendit, & art. defens. cum istis positionalibus conueniunt.

Quæ de probato conuitio articulantur, nihil ad propositum faciunt. Quantum ad iniurias *in* 32. *& seq. art.* articulatas attinet, illud inter cætera probatum est, quod ignominioso & iniurioso vocabulo reum ipsum N. appellarit. Cæterum quia iusto dolore commotus & primo prouocatus fecit hoc, puto libidinem & voluntatem conuiciandi abfuisse. Et per consequens actione iniuriarum ipsum non teneri. Inconsultus†enim calor calumniæ vitio caret. *capit. si quem. §. notandum. 2. q. 3.* Item, qui ab aliquo facto †vel dicto fuit prouocatus ad iram, & calore iracundiæ aliquid iniurioſum dixerit, non tenetur actione iniuriarum. *l. qui cum natum maior. §. si libertus. ff. de bon. libert. l. 1. §. cum arietes. ff. si quadrup. pau.* quia hoc fit honoris conseruandi causa, *l. quæ omnia. §. 1 ff. de Proc.* Ratio, quia sicut permissum est vim†vi repellere, ita iniuriam iniuria retorquere. *l. vt vim. ff. de iust. & iur. Pan. c. cum te à B. nu. 25. de re iud.* vbi sic distinguit : Aut inquit † iniuriam retorsi animo purgandi me ab illata iniuria, & cessat iniuriarum actio. Exemplum, si obiicienti aliquod crimen dicatur, *tu mentiris.* Nam licet mihi meam innocentiam defendere. Aut conuicium meum concernit aliud factum, ita quod non venit ad innocentiam meam defendendam, & tunc quilibet potest agere de iniuria sua. *fac. text. c. veniens. de iure iur.* ibi, *alternatim conuicia inferendo.* Et hoc alia ratione comprobat ibidem Panorm. Concludit tamen, quod, qui prouocatus † iniuriam intulit, mitius sit puniendus, quia difficile†est compescere iustum animi dolorem. *l. si adulterium. §. Impe. ff. de adul.* Porro an iniuria facta † verbis honoris præfatione tollatur, vide dd. locis alleg. *Couar. var. resol. lib. 1. c. 11. n. 1.* Videlicet si tu dixeris, *tu mentiris saluo honore.* Talis enim reseruatio non excusat ab actione iniuriarum, quia dicere alicui *tu mentiris*, est verbum † iniurioſum, & potest dari libellus iniuriarum. *Bar. l. item apud Labeonem. §. ait prætor. n. 3. ff. de iniu. Moderni l. turpia. ff. de le. 1.* Fallit si ad defensionem suæ innocentiæ quis dixerit non iniuriandi animo, *tu mentiris*, per ea quæ supra dicta sunt. Sed ad propositum consideratis atrociſſimis iniuriis ipsius prouocantis, & iusto dolore ipsius prouocati, qui in vxoris pudorem propriam iniuriam pati intelligitur. *l. 2. C. de iniur. §. patitur, Instit. eod.* Concludo, quod ex d. c. *si quis iratus. 2. quæ. 3.* Reus pure sit absoluendus ab instituta actione, tamen modum in retorquenda iniuria exceſſiſſe videri potest, Cõpensatis expensis, Saluo, &c.

Sententia.

In Sachen H. N. Klägern eins/gegẽ N. N. & Consorten/Beklagten anders theils/ iniuriarum, ist allem Fürbringen nach zu Recht erkañt/ daß gedachte Beklagte von angestelter Klage zu absoluiren/vnnd erledigen seyn / als wir sie auch darvon absolvieren vnd erledigen / die Gerichtskosten / derohalben auffgelauffen / auß bewegenden Vrsachen gegen einander compensierendt vnd vergleichendt.

VOTVM

VOTVM XI.

In causa N. N. contra N. N.

Iniuriarum ad iuramentum purgationis, & de sententia in procuratorem aut Reum ferenda.

SVMMARIA.

1 *Verbum iniuriosum omne censetur prolatum animo iniuriandi.*
2 *Animus in iniuriarum actione potissimum inspicitur.*
3 *Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem.*
4 *Innocentia deficiente Actore in probatione iuramento purgationis probatur.*
5 *Et non solum in criminalibus, sed etiam ciuilibus haec purgatio induci potest.*
6 *Iniuria cedens vel resultans in aliquo actu, super quo litigatur, non potest persequi nisi finita lite.*
7 *Sententia quo casu in actione iniuriarum in procuratorem ferenda sit, & quo in dominum.*
8 *Subtilitas legum de iure Canonico non curatur.*
9 *Sententia de stylo Cameræ semper in domini personam concipitur.*
10 *Pars si velit ipsa causam in Camera peragere, non admittitur, etiamsi Principes viri essent.*
11 *Per alium quid faciens, seipsum fecisse videtur.*
12 *Procurator an infamiam incurrat ex sententia ordinis motionis in dominum lata.*
13 *Procuratores Camerales omni macula carere debent.*

ACtionem probatam esse, partim ex propria Reorum confessione, partim ex natura verborum. Nam vt supra dictum est in prima
1 causa; omne verbum † iniuriosum censetur prolatum animo iniuriandi, si non ostendatur contrarium, *l. si non conuitii, C. de iniur. & ibi communiter DD.* Videndum igitur de elisione. Excipit Reus, se non animo iniuriandi, scilicet affirmatiue, sed tantum narratiue pronunciasse. Quæ exceptio si probata sit, proculdubio releuans
2 est. Cum autem animus † iniuriandi principale requisitum sit & substantiale in actione iniuriæ, deficiente eo cesset actio, *l. illud, §. 1. ff. de iniur. Rom. cons. 96. per tot.* Nec enim factum quæritur,
3 sed causa faciendi, facit quod actus † agentium non operentur vltra eorum intentionem, *l. non omnis numeratio ff. si cert. pet.* Videndum igitur de exceptionum veritate. Duo ab Actore testes producuntur, quorum vnus expresse hanc exceptionem probat, alter vero nihil in effectu iuris d. art. deponit, nisi de quibusdam verbis in ciuilibus potius, quam iniuriosis, quę Reus non diffitetur, sed calore iracundiæ effusa fuisse adserit. Id quod verisimile quoque est. Quare cum hinc inde imperfectæ sint probationes, ex parte Actoris, præsumptio iuris est, quod iniurioso animo verba prolata sint, *d. l. si non conuitii.* Ex parte vero Rei vnius testis testimonium, volo igitur in dubio conscientiam eius iuramento purgationis grauare, & eatenus eum ab instituta actione absoluere, si iurauerit, articulata verba narratiue se tantum & non affirmatiue dixisse, quia, vt dixi, iuris præsumptionem contra se habet, & regulariter arbitrio Iudicis committitur, vt deficiente Actore in probatione, Reo si grauetur, verisimilibus præsumptionibus ad ostendendam † innocentiam suam iuramen-
4 tum purgationis deferat, *prout notat Host. in summa de purgat. Canon. nume. 3. vers. quando sit inducta. text. expresse c. fin. de iureiur. & ibi gl. verbo probationum.* Et in terminis actionum iniuriarum text. not. *l. furti, §. qui iustum, ff. qui not. inf. & ibi gl. verbo innocentiam, text. l. non donantis, § fin. Codic. eod.* Nam innocentia iuramento probatur, *l præsenti, §. sicuti, C. qui ad Eccles. confug.* Et non solum † in
5 criminalibus sed etiam ciuilibus purgatio Canonica induci potest, *per ea quæ tradit Host. loc. cit.* Præstito itaque iuramento illo, volo Reum absoluere compensatis expensis.

Porro hic noua oritur quæstio, an Reus post absolutoriam latam, Actorem iniuriarum conuenire possit propter quædam verba iniuriosa in articulis Actoris posita? Certum est, quod pendente lite non possit, sed finita lite potest. Iniuria † enim præcedens, vel resultans in ali-
6 quo actu, super quo litigatur, non potest persequi nisi finita lite, *l. siquidem, Cod. de iniuriis, l. si tibi seruitutis, C. de liber. cau. Faber §. iniuria n. 2. vers. cauetamen, Inst. de iniur. Henning. con. 30 n. 15.* Vnde dubium non est, quin Reus finita lite possit Actorem prædictarum iniuriarum conuenire.

Cæterum, ne lis ex lite oriatur, volo in euentu supplicanti Reo pro citatione processus denegare, maxime etiam quia in hac causa culpa non careat, propter iuris præsumptiones, aliaq; adminicula, quæ huc non pertinent. Concludo itaque Reum post iuramentum absoluendum, Compensatis expensis.

Sententia præambula purgationis.

In Sachē N. N. Klägern eins/wider N. N. Beklagtē anders theils/Iniuriarum ist zu Recht erkannt/ schwere gedachter Beklagter ad proximam so jme darzu angesetzt/ selbst oder durch seinen vollmächtigen Anwald einen Eydt zu Gott/ ꝛc. daß er die in vorbrachte Klag angezogene Wort/ausserhalben einem schmählichen gemüt erzehlt vnnd fürbracht habe/ daß solches gehört werden/vnnd er thue das also oder nicht/ ferner in der Sachen ergehen soll/was Recht ist.

Sen-

Sententia post iuramentum.

In Sachen vt supra. Ist allem Fürbringen vnnd erstatten Eydt nach zu Recht erkannt/ daß gedachter Beklagter von angestelter Klage zu absolvieren/ vnd erledigen sey/ als wir jnen auch hiermit davon absolvieren vnd erledigen/ die Gerichtskosten derwegen auffgelauffen / auß bewegenden Vrsachen compensierendt vnnd vergleichendt.

Ratio, cur scilicet pœna pecuniaria in sententia sic mitigata fuit , quia maioribus votis placuit Reum propter exemplum & atrocissimas iniurias, loco & ordine remouendum esse. Vnde orta & noua disputatio an sententia
7 † concipienda in personam procuratoris vel Rei principalis. Quidam putarunt necessario ferendam in personam procuratoris , siue remouendus foret Reus, siue ipse nunquam fuisset præsens in iudicio , sed causam per procuratorem vsque ad conclusionem eiusdem peregisset. *text. l.* 1. *Cod. de sent. & interloc. & ibi Bartol. & communiter DD. gloss. capitu. querelam. verbo Oeconomi. de elect. Panorm. late ibid. numero decimo, cum seq. & Anton. de Butr. numero* 45. Tali enim casu necessario ferenda est sententia in procuratorem, alias est ipso iure nulla. *d. l.* 1. *C. de sent. & interloc.* Quia vbicunque aliqua fiunt per procuratorem , oportet quod dispositio eius , quoad verba dispositiua, principium capiant in persona illius qui egit negocium, quia inter ipsum & litigantem agitur negocium & ab ipso ratificatur. Igitur ad ipsum verba dirigenda sunt. *ita ait Butrio d. c. querelam. numero* 45. *per text. c. quocunque de act. & oblig.* In summa omnium DD. opinio est , quod sententia in procuratorem ferenda sit, quando is semper in iudicio fuit, & non dominus, *But. & Pan. vbi supra.* Ratio, quia cum eo erat contractus iudicialis , qui vel quasi irritus fieret. In iudicio enim quasi contrahitur. *l.* 3. *§. idem scribit. ff. pecul. Pan. d. c. querelam. numero decimo, in fin.* Quod si dominus semel in iudicio litemque cõtestatus fuisset, tum profecto posset sententia in dominum , vel in vtrunque ferri. *DD. vbi supra. Pan. c. cum te à B. numero tertio , & 4. Ang. cons.* 98. *per tot.* At mihi contrarium placuit sententiam in personam Domini concipiendam, tametsi in iudicio nunquam fuerit. 1. Quia vsus omnium iudiciorum hoc suadet & quotidie etiam in causis iniuriarũ ita in Camera ob-
8 seruatur. Deinde quia † de iure canonico talis subtilitas legum non curatur. *vt est glos. sing. c. suscitata. verbo monasterium. de in int. restitutione fac. c. licet. de prob.* vbi sententia fertur non in syndicum communitatis Fauentinæ, sed cõtra ipsam communitatem in causa scilicet turbatæ possessionis. Præterea cum executio contra dominum facienda , cur non condemnatio contra eundem fieri possit. *l. lautius. ff. de procur.* Item multi sunt casus, in quibus necessario contra dominũ sententia concipienda est. vt in causis matrimonialibus , quia non potest procurator condemnari ad reddendum debitum vxori , aliisq; casibus, quos not. *d. c. querelam. verbo œconomi.* Denique in Camera non aliter agitantur causæ, quam per procuratores, vnde secundum ius ciuile. *d. l.* 1. *C. de interl. & sent. om. iud.* omnes sententiæ essent ipso iure nullæ, cum de stylo Camerę semper in domini † personam verba sententiæ 9
concipiantur, quo quid esset absurdius. Imo etiamsi ipsa pars velit causam hic peragere per se, non † posset ex iure ordinationis etiamsi prin- 10
cipes viri essent, *t.* 25. *p.* 1. Ad extremum, † per 11
alium qui facit per se fecisse videtur. *c. qui facit de reg. iur. in* 6. *& ibi Dyn.*

Ex quo igitur consensu meo, procurator interuenit, in iudicio, quid vetat, quo minus sententia in dominum ferri possit. Omissa igitur subtilitate legali, de qua *Bart. d. l.* 1. *Panorm. Butrio d. c. querelam. Angel. d. cons.* 98. Concludo sententiam sine vicio nullitatis in dominum ferri posse. In præsenti tamen causa nihil, quoad hãc quæstionem decisum fuit, sed sententia in vtriusque personam concepta, & per Bidellum iussu Iudicis, & tanquã ex eius officio, Reo audientia publica interdicta, & sic per consequentiam ordine & loco remotus est , non tam vigore sententiæ, quam ex Iudicis officio. Illud tamen certum, etsi sententia † feratur in procurato- 12
rem , quod tamen infamia facti per hoc non euitetur, licet iuris euitetur. *Angel. l. furti. §. si quis. qui not. inf. Fel. d. c. cum te à B. nu.* 2. *de sent. & re iud. l.* 2. *obseq. possit patr.* Atque in Cam. tanquam summi principis consistorio, procuratores † omni 13
macula carere debent, *Bal. ad d. l.* 1. *§. ait Prætor in fin. de postul. Iaf. §. fin. nu.* 2. *inst. de act.* Quare etsi sententia lata sit in procuratorem , tamen propter infamiam facti, loco & ordine remotus est, quanquam eo casu meo iudicio citius restituendus veniat. Hæc obiter memoriæ gratia hic annotare volui.

VOTVM XII.

In causa N. contra N.

Iniuriarum.

SVMMARIA.

1 *Iniuriæ scriptæ, realesne, verbales, annales, vel perpetuæ sint.*
2 *Verbum iniuriosum præsumitur animo iniuriandi prolatum esse, nisi contrarium probetur.*
3 *Ius suum qui persequitur , nemini iniuriam facit.*
4 *Prouocatus ad iniuriam mitius puniri debet.*
5 *Dolus vel delictum non cadit in eum , qui patitur meritis exilium.*
6 *Iuramentum purgationis Reo deferri potest ad pleniorem innocentiæ suæ probationem.*

Proces-

1 PRocessus legitimus, nihilque vitii in processu. Actum † iniuriarum scriptatum ratione, quæ an realis; verbalis, annalis, vel perpetua sit de hoc Wesemb. *cons.* 22. *num.* 6. *& seq. lib.* 1. in hoc iudicio pro non annali, sed perpetua habitam esse, testatur Gail. *obs.* 104. *nume.* 3. *lib.* 2. à qua sententia non recedendum arbitror, licet illa distinctio facta in constitutionibus Saxonicis mihi placeret magis *par.* 4. *constitut.* 46. vbi differentia statuitur inter famosum libellum & simplicem iniuriam scriptam.

An probata?

Probatio in promptu est, quia scripta illa iudicialia, in quibus verba iniuriosa continentur, in hoc iudicio sunt exhibita, & Reus eorum autorem se esse confitetur. In elisione ergo tota vis consistit.

An Elisa?

Elisionis vis in eo consistit, an verba iniuriosa sint, & an animo iniuriandi dicta. Nam hoc negando Reus conatur actionem eli[illegible]re. 1. Requisitum animus & voluntas iniuriandi, & præsumitur animo iniuriandi prolatum esse ver-
2 bum † iniuriosum, nisi contrarium probetur. *l. si non conuicii. C. de iniur. vbi glos. & DD. Clarus 5 sent. §. iniuria. nu.* 12. Examinando igitur verba iniuriosa, & quod ad ea attinet, quæ desumpta sunt ex Anzeig in causa N. contra 13. Septembr. anno 71. producta, cum illud scriptum per modum exceptionis contra sufficientem partitionem in puncto executorialium sit exhibitum, & appellantes d. exceptiones se probaturos, non modo obtulerunt, sed & commissionem, & commissarios impetrarunt, adeo vt lis super iis pendeat, videntur verba illa pro iniuriosis reputari
3 non posse. Nemini † enim iniuriam facit, qui ius suum prosequitur. *l. iniuriarum. §. 1. ff. de iniur.* Et protestatus est etiam noster hic Reus de non iniuriando, & quod defendendi iuris causa hæc fecerit, ideo iniuriarum actione nō debet conueniri *iuxta ea quæ traduntur decis. Tolos.* 409. *in fi. Oldradus cons.* 53.

Eadem est ratio secundarum iniuriarum, quæ ex articulato libello in causa das Vngeldt belangendt/inter eàsdem 17. Septemb. anno 71. producto desumptæ sunt. Nam cum in d. causa lis fuerit super restitutione deß Vngelds/quod N. aliquot annis indebitè receperint, non sine causa videtur scripsisse Actor daß MM. das vngeldt zugeben listiglich vberredt sey. Nam ex hoc pendet victoriæ causa, si probatum fuerit, nec tenetur actione iniuriarum, si quis talia ad causam facientia in iudicio obiiciat, si post modum ea probet, per multa iura alleg. *per Gail. obser.* 99. *in fin. lib.* 2.

Cæterum, quæ 3. & vltim. loco allegata sunt verba iniuriosa ex replicis 23. Nouem. anno 71. in eadem causa das Vngeldt belangendt/ productis desumpta, licet atrociora videantur, & negari nequeat, Reum dicteriis & scommatibus excessisse modum, & meritò modestioribus verbis tractare debuisse tam insignem magistratum, sub cuius ditione ipse natus est, tamen ad aliqualem excusationem facere videtur quod Reus vel eius consanguinei per Aduocatum N. antea in alia causa non leuiter fuerint prouocati, cum illis rebellionis crimen fuerit obiectum vt in seq. causa iniuriarum, in qua N. Actor est, patebit. Prouocatus † autem mitius 4
puniri debet, *l. si adulterium §. imp. ff. de adult.* Deinde allegat Reus se eo tempore, quo pleraque producta composuerit, grauissimo morbo correptum, & aliis maximis molestiis vexatum fuisse, adeo vt non satis compos mentis fuerit, vnde intelligi potest, animum iniuriandi defuisse, cum in eum qui † patitur mentis exilium, dolus 5
vel delictum non cadat, *Gail. obs.* 110. *nu.* 12. *libro* 2. Denique tametsi hæc non sufficerent ad excusanda verba iniuriosa allegata, tamen quia Reus se quodammodo offert ad purgationem: puto ad pleniorem probationem † innocentiæ suæ 6
iuramētum purgationis illi deferri posse, quod si præstiterit, illum postea absoluendum censerem. Compensatis expensis, prout in hoc iudicio in multis causis sæpe factum esse tradit Gail. *obser.* 106. *libr.* 2. Quidam concludunt per omnia cum D. Referente. Alii concludunt per verbum *placet*.

Præambula.

In Sachen Bürg. vnd Rath der Statt N. Klägern wider D. N. N. iniuriarum Beklagten/ist die Sache von Ampts wegē vor beschlossen angenommen/vnd erkannt/schuldiger gedachter Beklagter ad proximam, so jhme darzu angesetzt/oder durch seinen vollmächtigen Anwaldt einen Eydt zu Gott/vnd auff das H. Euangelium/daß er die in vorbrachter Klage angezogene Wort allem zu seiner Defension/vnd ohne Fürsatz jemandts zu schmehen geschrieben/vnd fürbringen lassen/daß solches gehört werden/vnd er thue das oder nicht/ferner in der Sachen ergehen soll/was Recht ist.

Definitiua post præstitum iuramentum.

In Sachen Bürg. vnd Rath der Statt N. Klägern eins wider D. N. N. Beklagten anders theils iniuriarum, ist auff erstatten Eydt vnnd allem Fürbringen nach zu Recht erkannt/ daß gedachter Beklagter von angestelter Klage zu absoluieren vnnd erledigen sey/als wir jhnen auch hiermit davon absoluieren vnnd erledigen/ die Gerichtskosten derentwegen auffgelauffen/ auß bewegenden Vrsachen gegen einander compensierendt vnd vergleichendt.

VOTVM

VOTVM XIII.

In causa N. contra N.

Iniuriarum.

SVMMARIA.

2 *Actionis iniuriarum fundamentum est animus iniuriandi.*
2 *Verba si sunt iniuriosa, præsumitur quoque animus.*
3 *Dolus committi non solet aduersus personam non maleuolam: sicut nec sine causa. n. 4.*
5 *Pater non agens iniuriarum de iniuria filio facta, post mortem patris filius dictam iniuriam persequi non potest, cum per dissimulationem & mortem patris sit sublata.*
6 *Dolo cessante, cessat quoq; actio iniuriarum.*
7 *Iniuria sine dolo non committitur.*

MAndatum sufficiens: processus iustus. Actum actione iniuriarum scriptarum ciuili ad reuocationem. *Mynsing. obseruat. 69. cent. 2.* Habetur pro ciuili & censetur quoq; esse perpetua, vt in priori causa. Requisita apud Rosredum.

An probata?

2 Fundamentum † huius actionis est animus
2 iniuriandi. *Rom. cons. 69 nu. 4.* si verba † sunt iniuriosa præsumitur quoq; animus. *Pariss. cons. 149. numer. 19. volum. 4.* Verum decisio causæ nostræ principalis in eo consistit, an verba illa à Reis prolata, sint scripta in personam Actoris, directo nec ne. Non enim sufficit verba illa esse iniuriosa, sed insuper requiritur, quod illa verba Actoris, vel suorum, quorum nomine agere potest, concernant personam, ita vt illi ex tali crimine actio sit orta.

Licet igitur ex scriptis productis verba illa iniuriosa sint probata, attamen ex propria confessione Actoris probatum, quod ipse tum temporis fuerit minorennis, neque personam legitimam standi in iudicio habuerit, sed pater tam proprio, quam suorũ nomine litem cõtra Reos, das Vngeldt belangendt / fuerit prosecutus, contra quem & ipsius consortes scripta illa fuerunt exhibita, vbi quoq; totus contextus contra illos conceptus apparet, exceptis vltimis verbis ex producto 24. April. anno 72. exhibita à Castellanis, quæ tamen verba si probe inspiciantur dolum proferentium non arguunt. Do-
3 lus † committi non solet aduersus personam non maleuolam. *Came. cons. 62. circa fi. lib. 3.* sicuti
4 etiam † dolus committi non solet sine causa. *Cam. cons. 217 lib. 4.* Sed hic dici non potest, quod Actor tunc temporis malitiam aut rebellionem committere potuerit in conueniendo N. cum propter ætatem doli capax non fuerit, & tale crimen ex defectu ætatis in ipsum cadere non potuerit. Sunt igitur verba illa potius ad personam patris, qui tunc temporis pro se & liberis suis, in lite fuit, referenda. Quia enim non egit, cum erat † in viuis, filius d. iniuriam prose- 5
qui non potest, cum per dissimulationem & mortem patris sit sublata. *Oldend. in suis Class. tit. de iniur.* & facit, quod verba sunt intelligenda pro natura sui. Et cum verba in persona agentis verificari non possint, consequens est, quod respectu illorum verborum actio illi non competierit. Nec obstat, quod pater etiam respectu liberorum, & sic Actoris nomine contra N. egerit, cum de illorum omnium interesse agebatur, *argum. eorum quæ habentur leg. 1. C. de diuers. rescript. text. leg. minoribus. vbi Iaf. 3. not. C. de his quibus vt indig. Alex. cons. 186. in fin. lib. 2.* Nam ad hoc respondetur, quod iam dicta procedant in iis personis, quibus illa verba iniuriosa applicari possunt. *secundum Angel. in §. hinc nobis. auth. de hered. & Falcid. Iaf. l. substitutione. col fin. ff. de vulg. & pup. Alex. cons. 122 lib. 6.* Non igitur animus ex subaudito quodam intellectu contra ius præsumendum. Igitur cessante † dolo, cessat quoque actio 6
iniuriarum, quia sine dolo † iniuria non com- 7
mittitur. *Dec. cons. 487. in fin. Bald cons. 277. libr 5.* Concludo igitur actionem non esse probatam ideoq; Reos absoluendos, compensatis expensis, Ideo cum N. occasionem ei præbuerit, conueniendo ipsum prius, & verba priora per se quoque sint iniuriosa contra patrem & ipsius cõiunctos prolata. Dominus Corref. per omnia sentit cum Refer. Huic adstipulantur ceteri omnes.

Sententia.

In Sachen D. N. N. Klägern eins / wider Bürg. vnnd Raht der Statt N. Beklagte anders theils / ist allem Fürbringen nach zu Recht erkannt / daß gedachte Beklagte / von angestelter Klage zu absoluiren vnnd zu erledigen seyn / als wir dieselbe hiermit absoluieren / vnnd erledigen / die Gerichtskosten derowegẽ auffgelauffen / auß bewegenden Vrsachen / gegen ein ander compensierendt vnd vergleichendt.

VOTVM XIV.

In causa Domini von L. F. Z. K. contra deren cred. tores.

Iniuriarum, propter famosum libellum editum à Reo, ob quem notatus fuit infamia.

QVæstio consistit in sequentibus tribus punctis.

I. *An Cameræ competat iurisdictio in personam tanquam extraneam, sc. in D. Syluestrum?*
II. *Qua via procedendum?*
III. *De qualitate pœnæ.*

SVM-

SVMMARIA.

1 Iniuria resultans ex aliquo actu, super quo litigatur, non potest prosequi nisi post finitam litem.
2 Delictum quando committitur coram Iudice ciuili, tum ad Iudicem criminalem remisso est faciendа.
3 Camera in ciuilibus tantum, non in criminalibus cognoscit. & num. 21.
4 Iudici notorie de delicto constare debet.
Crimen in iudicio quomodo puniendum.
5 Forum quis sortitur ex delicto. & num. 45.
6 Reus quando habet diuersos Iudices, tunc competit electio Actori, coram quo illum conuenire velit.
7 Aduocatus causæ temere prorumpens, conuitians, maledicens, probris certans, dicitur delinquere, atque adeo puniendus, & qua pœna, per totum votum.
8 Iniuria atrox est, cum quis coram Iudice iniuriа afficitur.
9 Conuiciator siue verum dicat, siue falsum, puniendus est.
10 Iudex ex officio delinquẽtem in iudicio punire potest.
11 Delictum omne, quod in loco iudicij committitur, dicitur notorium.
12 Acta iudicij dicuntur acta publica.
13 Iniuriam in iudicio inferens statim post eam illatam condemnari debet.
14 Producens instrumentum, quod est pœnale producenti, eo ipso sine aliquo processu debet condemnari & cogi ad solutionem pœnæ.
15 Dictio protinus, excludit omne interuallum temporis.
16 Exclamans multum coram Iudice potest multari, non solum pro offensa publica, sed etiam pro iniuria clara subdole dicta contra aliquem coram Iudice.
17 Scriptum famosum siue libellum publicans & publicari mandans, repertum non delens, non lacerans, aliis clam communicans eadem pœna tenetur, qua auctor.
18 Publicatio libelli famosi eadem pœna punitur, qua compositio.
19 Iudex delegatus potest calumniantem coram se statim punire.
20 Iniuriæ iudicialis persecutio finita demum lite faciendа est.
22 Camerales habent ius puniendi delinquentes vsq; ad pœnam corporalem exclusiue.
23 Ordinem iudiciarium seruare est iuris ordinem seruare.
24 Delinquentes coram tribunali turbant iurisdictionem Iudicis.
25 Confessio Rei quomodo extorquenda.
26 Confessio partis optima probatio.
27 Pro confessione à Reo extorquenda cautela.
28 Testis varius & vacillans quando torqueri possit.
29 Reus constitutus coram Iudice si velit respondere interrogationibus per verbum non scio, non recordor, potest cogi ad affirmandum vel negandum.
30 Citatio quando requiratur in notorio parte præsente.
31 Iudex delegatus etiam de ordinis motione cognoscit.
32 Aduocatus calumnians & falsum deponens extraordinarie puniri debet, non criminaliter & qua pœna. num. 39.
33 Iudex ex suo arbitratu aliquem remouere non potest, nisi subsit iusta causa.
34 Camera punit quosvis Aduocatos ob delicta, iniurias & conuitia in iudicio commissas, inque eo satis fundatam habet iurisdictionem.
35 Forensis litigans in foro alieno cogitur ad compromissum, & statutis illorum locorum ligatur.
36 Iudex delicti nullam habet iurisdictionem, quando Reus est extra territorium.
37 Procurator in consistorio Camerali vir debet esse bonus, constans, redlich vnd auffrichtig.
38 Leges pœnales ligant forenses.
39 Aduocatus calumnians ab omni aduocatione causarum repellendus, & pœna pecuniaria multandus.
40 Aduocati immodesti & petulantes vbique tanquam perfidi reprehenduntur. & numer. sequent.
42 Recantatio iniuriarum ipso iure infamat.
43 Forensis delinquens coram alio Iudice, subiicitur iurisdictioni illius, & eandem quasi prorogat. num. 44.
46 Statuta pœnalia in delictis comprehendunt extraneos & forenses, ac si essent subditi statuentium.
47 Forum sortiri & legibus vel statutis loci ligari, paria sunt.
48 Regula, forum quis sortitur ratione delicti, quem habeat effectum.

QVoad primam, plura concurunt, quæ nobis videntur adimere facultatem puniendi Reum, præcipue quod non est sub iurisdictione Cameræ, & verba, quibus nititur RR. ad puniendum Reum ex officio, consistunt super dispositione Ordinationis, quæ tamen non nisi de personis Cameralibus & iuratis disponit. Inde factum, quod ad primam Missiuam RR. D. N. ad ordinarium Rei remissus est. Item quod iniuria † resultans ex aliquo actu, super quo litigatur, non potest prosequi, nisi post finitam litem principalem. *leg. si quidem. Cod. de iniur. leg. si tibi seruitutis. Cod. de liber. causa. Ioan. Faber in dicta lege, si quidem ibi.* Non ante dicit, quod tamen lis potest contestari. *Henning. consilio primo, libro tertio, numero decimo quinto,* Item, quando † falsitas 2

vel delictum fit coram Iudice causarum ciuilium, tunc ad Iudicem criminalium remissio facienda est, *leg. nullum, Codic. de testibus. Bartol. in lege, Diuus, numero quarto, ff. ad legem Corneliam. de falsi.* Item cum causa ciuilis & non cri-
3 minalis † Cameræ sit commissa, quam non habet in cognitione, nec in pronunciatione, *capit. B & G. de offic. delegat. capit. cum dilecto, de re-*
4 *script.* Item debet Iudici † notorie constare de delicto, nec sufficit eius præsumptio & visio ad puniendum, quia ad hoc puniendum non sedebat. *Specul. in titul. de not. crimin. §. 2. & §. iam, de notorio. & §. si vero.* Præterea non per modum exceptionis, sed accusationis, vel inquisitionis, vel denunciationis crimen deductum in iudicio puniendum est, *capit. cum dilectus, de ordin. cognit. leg. Lucius, ff. de his qui notantur infamia.* Imo formaliter debet deduci, vt iura statuunt, *l. libellorum, ff. de accusat. capit examinata, de iud.* Tandem noua rixa cum senatu timenda.

5 Attamen iuris est noti, quod † Iudex in loco delicti, delinquentem repertum in loco delicti, quoad omnes effectus habet iurisdictionem, *per ea quæ dicit VVormser. libri primi, titulo*
6 *quinquagesimo, obseruatione sexta.* Item, † quod electio est penes Actorem, quando Reus habet plures Iudices, *leg. 2. §. 1. ibi, demus Actori electionem, ibi Bartol. in l. si per errorem, nume. 3. in fin. ff. de iurisd. om. iud.*

7 Quod aduocatus † siue patronus causæ delinquat, si conuitiando, maledicendo temere prorumpat & probris certare præsumat, ideoque puniendus sit, satis liquet ex Ordinatione. recessibus Imperii, iunctis aliis legibus, & constitutionibus, *vt l falsi nominis. §. 1. ff. ad l. Corn. de falsi. l. quisquis, Cod. de postul. in authent. vt non luxurientur contra natur. ibi, non si conuitia hominibus ingesta, &c. & dicta lege nullum, Cod. de testibus, lege prima, Cod. de calumniat. l. si quis aduocatus. Cod. de except.*

8 Est enim atrox † iniuria, cum quis coram magistratu vel Iudice iniuria afficitur, *l. prætor edixit, §. final. ff. de iniur. §. atrox, Instit. eod.* & ob id statim punire potest eum is magistratus. *Paris. consilio centesimo quadragesimo septimo, numero vndecimo, duodecimo, libro quarto, & per alia Menoch. libri secundi centuria tertia, de arbitrar. iudic. quæstion. casu ducentesimo sexagesimo tertio, numero 23. & 24.*

9 Nec refert hoc casu, siue † conuitiator verum dicat siue falsum, *Couarr. libro primo variar. resolution. capite vndecimo, numero sexto.* Et licet ordinatio de exteris, & non iuratis Cameræ aduocatis speciatim non dicat: tamen per hoc eius auctoritas & puniendi potestas non adeo diminuitur, quando ex iure communi puniendi facultatem habet. Quando enim in actu
10 iudiciario fit aliquod delictum † coram Iudice, vel à parte, vel à Notario, vel à teste, vel aduocato, tunc Iudex ex suo officio potest punire, *leg. Athletas, in fin. ff. de his qui notantur infamia, lege prima, Cod. de calumn. l. falsi, §. 1. ff. de falsis gloss. in cap. illi. verb. & ideo supr. quæst. 5. Angel. verb falsarij. num. 25. post Bart. in l. si quis obrepserit, nu. 4. ff. ad l. Corn. de falsi.*

Omne enim delictum † vel crimen, quod 11
committitur in iudicio dicitur notorium iuris, cum fiat apud acta iudicii, quæ † dicuntur 12
acta publica, quia semper adsunt ibi multi, *cap. exceptionem, §. final. ibi gloss. de exception. not. in leg. gesta. Cod. de re iudicat. Menoch. libri secundi centuria secunda, de arbitrar. iudic. quæstion. 66. l. 2. C. de custod. reorum.* exemplum in specie ponit Luc. de Penna in Aduocato in iudicio delinquente, *in lege quoties, Cod. de dignitatibus, libro duodecimo, per dictam legem secundam, §. 1. de falsi. & l. properandum, §. illo proculdubio, Cod. de iud. dicta lege si quis aduocatus, Cod. de except.* Et etiam in specie exemplum in commissa iniuria, quam litigantes, vel eorum aduocati vicissim in iudicio sibi inferunt, *per dictam legem quisquis, Cod. de postul.* Et potest Iudex, *inquit ibi Luc. de Penna,* † sta- 13
tim post illatam iniuriam inferentem condemnare, *per dictam legem quisquis, facit bonus text. in lege supplicare, Cod. vt lite pendente, &c. vbi Bald. dicit numero sexto.* Nota, quando quis producit instrumentum, † quod est pœnale producen- 14
ti, eo ipso sine aliquo processu debet condemnari & cogi ad solutionem pœnæ, idque significari in textu per dictionem *Protinus*, quæ † excludit omne interuallum temporis, *vt no-* 15
tatur in simili in authent. de incert. nupt. in princip. Quia ista est pœna emergens, & in emergenti non requiritur libellus & litis contestatio. Estque id notorium Iudici, vt Iudici, *per dictam legem nullum, Cod. de testibus, Angel. in lege tertia, Cod. de iniur. & in dicta lege si quis obrepserit, ff. de falsi. Bartol. in lege si qua pœna, de verborum signification.* Si quis coram Iudice multum exclamaret, posset mulctari: imo non solum pro offensa publica, sed pro iniuria clara † & subdo 16
le dicta contra aliquem in præsentia Iudicis quis punitur. *Azo in summa, titul. de dolo, argum. l. 2 §. seruus autem, ff. de origin. iur. gloss. in dicta lege quisquis, Cod. de postulat. & ipse textus in verb. subdole.* Imo non tantum auctor famosi scripti siue libelli punitur, † verum & is, qui non lace- 17
rauit & deleuit, sed publicauit & publicari mandauit. *cap. 1. causa 5. quæstione prima*, vbi dicit textus: *Scripturam aut verba contumeliosa rumpat, si non vult auctoris factum incurrere.* Quia præsumitur libelli compositor. Nam nisi publicasset † vel protulisset, libellus frustra fuisset com- 18
positus & sine effectu iniuria, *lege vnica, §. 1. Cod. de famosis libellis. Menoch. de arbitrar. quæstion. libri secundi centuria tertia, casu ducentesimo sexagesimo tertio, numero 38.* Inprimis vero in hoc casu illud locum habet tanto magis, cum notorium sit, famosum scriptum ex mandato N. per

pro-

procuratorem productum esse *iuribus vulgaribus*. Et habent ista locum in hoc summo iudicio tanto magis, quod ab Imperatore & imperii Statibus supremam auctoritatem & ordinariam iurisdictionem cum ipso Imperatore concurrentem habet, vt satis notum est. Quod ita inferioribus Iudicibus iure communi permittitur, imo iniungitur in temerarios & conuiciis obtrectatores, quantumuis speciali iuramento Iudicibus non addictos; cur id ipsum summo huic iudicio prohibitum esse putemus;

19 Et licet in Iudice delegato ab † inferiore à Principe aliud obseruetur, *gloss. in Clement. 1. de offic. delegat.* Secus tamen est in delegato Principis. *Ioan. Andr. ad Spec. titul. de test. §. 1. versicul. quid de delegato. Abb. in capite primo de crimine falsi. Couarr. capit. 18. numero octauo, prin. quæstion. Felin. capit. præterea, numero secundo, de offic. delegat.* Ergo tanto magis in hoc iudicio, &c. Sic etiam non obstat, quod conuitiator noster non est iuratus Cameræ aduocatus: per hoc enim non liberam facultatem iniuriandi habet. Deinde li-

20 cet persecutio † iniuriæ iudicialis, finita demum lite, facienda sit. *Henning. consilio primo, numero decimo quinto.* Versamur tamen hic circa conuitia & iniurias non resultantes & procedentes ex aliquo actu, super quo litigatur, sed circa longe petitas, & ex maligno & temerario ausu protrusas, nec ad causam controuersam facientes, quod satis euidens est. Sic etiam non fit remissio causæ ex delicto coram Iudice ciuili iudicialiter commisso, ad ordinarium criminalem, præsertim tali casu, quia allegatur textus *in dicta lege, diuus.* Et quod ibi dicit *Bart.* loquitur in casu, vbi Iudex delicti alias non habet auctoritatem puniendi, secus quando potest punire, prout hic Camera ratione ordinationis & iuris communis. *Innocent. in capit. dilectus, de pœnis. Angel. in lege si vacantia, de bonis vacantibus.*

Quod enim Cameræ non criminales, sed

21 † ciuiles causæ tantum sint commissæ, Ideoque non habeat in pronunciatione, quod non habet in cognitione: Negatur antecedens

22 simpliciter verum esse, quia in † Camerales habet ius puniendi delinquentes vsque ad pœnam corporalem exclusiue, & hoc constat ex ordinatione & concluso pleni senatus. Sic etiam alias, vt in nostro casu, vbi incidenter vel emergenter cognitio & pronunciatio super delicto interuenit, *per supra dicta, præsertim Bald. in dicta lege supplicare, Codic. vt lite pendente. Vant. de nullit. ex defect. iurisdict. ordin. numero quadragesimo octauo, quadragesimo nono, quinquagesimo.* Nec obstat, quod Spec. *in titul. de notor. crimin. §. iam de notorio.* dicit, Iudici debere notorie constare, nec sufficere eius præsentiam, cum ad eam rem animum fortasse non attendebat: quia factum præsentis causæ constat, non Iudici tantum, sed & tot aliis, qui sufficiunt ad Notorium faciendum. Imo quod ad factum attinet, ex ipso scripto siue producto constat (quod multis præ manibus est, & semper loquitur habetque actum durantem & continuum) quo casu Iudex non recusatur, nec requiritur accusator vel denunciator, non datur libellus, nec fit litis contestatio, non probatio, Imo ordi-

23 nem iudiciarium seruare, † est iuris ordinem seruare. *Spec. dicta lege prima, §. iam de notorio, num. duodecimo.*

24 Quibus accedit, quod delinquentes † pro tribunali turbant iurisdictionem Iudicis, *capite primo, de offic. iudic. delegat.* Siue sint ipsi agentes, siue consentientes, principales, siue fautores, inquit is textus: & offendunt eius Iudicis maiestatem, *leg. si lis, Codic. de falsi.* eiusque aures, *dicta lege nullum, Cod. de testibus,* ideo puniri debent, licet ad hoc non sederit Iudex. Quod vero delictum secundum iura formaliter in iudicio deducendum esse dicitur, id locum habet, vbi processu iudiciario opus est, secus hoc casu, *per supra allegata.* Tandem indignatio ciuium auctoritati Cameræ nocere non debet, cum & id, quod per Cameram iure fit, in despectum & iniuriam ciuium male accipitur, nec eorum iurisdictioni præiudicari, recte prætendi potest.

Secunda quæstio est, *Qua via sit procedendum contra Reum*; Quod vero R. R. via & processu ordinario plane reiecto, ex officio Reum plectendum intendat, ex prima missiua satis liquet. Si itaque pœna extraordinaria ex officio iniungenda, tunc per communiter tradita requiritur facti notorietas & euidentia. Factum quidem in se, quoad illatam iniuriam & conuitium ex producto inter acta iudicialia manifestum esse, notorium satis est. An vero Reus eius sit auctor vel compilator, mihi quidem dubium non est, tam ex depositione Lommii, præsertim iam eius Prothocolliste, & Ingrossistæ Cancellariæ huius L. L. quam ex communi fama & opinione vulgi, & quod ipse non tantum est aduocatus causæ, sed etiam id scriptum produci mandauit, ratificauit, & primum suum conceptum (quod magis erat punibile & contumeliosum) correctum, & tanquam iustum & probabile, ad producendum commendauit & approbauit, sed an ex hoc non vocatus, nec auditus, puniri statim possit, non nihil dubii & periculi habet. Ego (vt paucis me absoluam) siquidem notorietas non plane sufficiens existere videri posset, tutius esse putarim, si vel confessionem Rei, vel exhibitionem primi concepti haberemus: Simul etiam non intermitterem, per inquisitionem, modo, solito, eius scribam, qui ex

concepto suo primas copias fecit examinare : quod fieri posse arbitror per supradicta & quæ sequuntur. Confessionem quidem Sylvestri assequi possemus, per interrogationem ei faciendam, ad quam respondere
25 tenetur de veritate † & credulitate, *lege secunda, §. 1. de iuramento calumniæ, capitul. præsentia de testibus, titul. 6.*

26 Non enim est melior probatio talibus † casibus in specie, quam confessio partis, *leg. qui. ff. de inoffic. testament. Innocentius in capitul. ex literis de iureiur. capit. dudum. §. 2. ibi gloss. verb. super processu de elect.* Et hic tanquam melior modus per Iudicem inuestigandus est, *authent. quibus modis natural. eff. sui. post princip.* Ita in proposita quæstione tradit eleganter Lucas Penna, *in dicta lege, quoties. Codic. de dignitat. libro duodecimo, circ. med.* vbi etiam dicit, quod Iu-
27 dex non debet simpliciter † seu dubitanter interrogare, an crimen illud commiserit, sed assertiue dicere, *notorium est, quod tu commisisti illud crimen in hoc iudicio siue curia, Iudice sedente pro tribunali.* Obiurgando illum dicat : *Quare tu hoc perpetrasti?* Et hoc probat ex multis similibus, etiam ex sacris veteris & noui testamenti. Vbi etiam concludit &
28 probat, quod non tantum † testis, sed etiam principalis varius & vacillans tali casu torquendus sit. Et dicit Baldus *in leg. accusationem, versicul. super hoc melius. Cod. qui accusare non possunt.* Quod si reus constitutus coram Iudice, velit respondere interrogationibus
29 † per verbum, *non scio, non recordor*, vel alia dubia, possit cogi ad affirmandum vel negandum. Et Clarus *lib. 5. c. fin. capite quadragesimo quinto, numero sexto.* dicit esse bonam practicam, se vidisse sæpe obseruari, præsertim quando quis interrogetur de facto proprio, de modico tempore, & de quo alii solent communiter scire, prout Iudex debet arbitrari. Et ita seruandum dicit ponendo præiudicium in facto, de decimooctauo Octobris, Anno quinquagesimoquarto. An vero hac via potius, quam per iudicium siue edictum exhibitorium sit compellendus, vel sufficiat, quod Sylvester est aduocatus causæ, & ipsius mandato productio facta, *capitu. qui facit per alium. de reg. iur. in 6. leg. in damnum dat. ff. eodem*, mihi non satis constat. Ego tamen præmitterem priorem modum. Posset enim fieri, vt secundo non opus foret, quam viam etiam ægre impetrabimus. Et quod tutius sit ad meliorem informationem nostro casu inquirere, & etiam vocare partem, moueor per ea, quæ eleganter tradit Bartol. *in leg. scriptus. numero octauo. ff. de relig. & sumpt. fun. & Specul. in tit. de not. crim. versicul. iam de notorio, numero duodecimo*, 13. 14.

30 Licet enim non † opus sit citatione, quando pars adhuc est præsens in notorio Iudici vt Iudici, tamen die elapsa & maxime pa-
re absente, putatur necesse esse vt vocaretur ad sententiam vel impositionem pœnæ, *Bart. in d. l. scriptus. numero. 4.* Et dicit Bart. *in leg. 2. si publico. ff. de adult. numero* 8. quod vbicunque Iudex incidenter cognoscit de crimine, ipse potest per inquisitionem cognoscere & descendere ad specialem inquisitionem, propter notificationem sibi factam, præsertim vbi committitur magna offensa coram Iudice, *per dict. leg. 1. Cod. de calumniatoribus.* Et idem in aliis delictis, quæ coram Iudice committuntur, *ibid. numero 9. &* 10. Et ponit Angel. *in tit. de malefic. in verb. Hæc est quædam inquisitio practica.* videlicet primo inquisitionem faciendam, & postea super ea inquisitione interrogandum & examinandum prout id ipsum refert Iul. Clarus *lib. 5. c. 6.* Si autem adeo duræ ceruicis forent hi ambo, vt vel nolint comparere vel respondere, & sic in arbitrio dominorum consistet, an non sint aliæ sufficientes rationes pro puniendo N. absque interrogatione, vt quia curauit produci famosum scriptum, non celauit, sed propalauit, & publicauit libellum iniuriosum per supra dicta, prout & ego hinc eum puniendum omnino existimarem.

Tertio, ad pœnam iniungendam quod attinet, cum ea arbitraria sit, & extraordinarie imponenda, propter querelam extra iudicialem R. R. & applicationem ordinarii processus ordinariæque pœnæ, quæ N. multo grauius iniungenda alias foret, putarem sufficere, si Reus repellatur ab aduocatura huius iudicii. Quod maxime in summo hoc tribunali fieri potest, cum etiam delegatus † de repellenda persona tali casu co- 31
gnoscat, *Innocent. in dict. capitul. dilectus. de pœn. & ibi in addit. & Angel. in titul. de malefic. verb. falsarius. §. qui vero testis. numero vigesimoquinto, post Bartol. in leg. quoties. in fin. Cod. de iudic.* Et Francisc. de Ranbonibus, *in lege tertia, Cod. de cond. ob turp. causam*, in simili dicit, quod saltem extraordinarie † poterit semper puniri falsum 32
deponens coram illo Iudice, qui alias non potest punire criminaliter. Eaque bene notanda dicit, quia sepæ in practica veniant, Dum enim ipse R. R. Reo hanc pœnam infligendam contendat nobis cautius, cum N. propter eius insolentiam & temeritatem agendum, et eam interdictionem deß aduocie-rens vnd solicitierens / oder was da seyn mag en diesem Keyserlichen Cammergericht / quæ in se habet quandam ignominiam, sufficere existimarem.

Licet enim Iudex † ex suo arbitrio, ab offi- 33
cio aliquem amouere non possit, *late Rom. in consilio 467. Paris de puteo de syndic. verb. arbitrium. numero octauo*, tamen cum iusta causa subest, id fieri potest, *per eundem Roman. dicto loco.* & præsertim propter commissum

deli-

delictum, *capit. 2. in fin. capit. cum ad monasterium. de statu Monach.* Sed hic quo ad N. non fit remotio officii vel priuatio, cum nunquam fuerit in ordine receptorum aduocatorum: ideo rolerabilius ac mitius cum eo agitur, hac impositione pœnæ extraordinariæ.

Quomodo & qua forma prohibitio & interdictio fiat, mallem informari, quam determinare. Putarem tamen prout præmissum, ex officio Judicis, habita sufficienti inquisitione, vel confessione partis, id fieri posse in scriptis sub sigillo, in forma mandati inhibitorii pœnalis, per pedellum siue alium nuntium ei insinuatum, & prout Dominis videbitur, cum aliquali causæ insertione & significatione, ad cuius instantiam id fiat, tamen simul etiam omnibus procuratoribus sub graui pœna interdicerem, nec recipiant eius producta siue scripta, aut alia acta iudicialia, vel ab ipso, vel ab aliis, mediate vel immediate ad iudicialiter producēdū oblata. Cōclu-
34 dosinaliter, Camerā † punire aduocatos quosuis ob delicta, iniurias & cōuicia in iudicio cōmissa, inq; eo satis esse fundatam eius iurisdictionem: nec opus, vt ordinarius instituatur processus, & in hoc angustetur auctoritas & iurisdictio Cameræ, contra expressa iura, & constitutiones imperii: dictamque pœnam tanquam mitiorem, quam Dominus RR. præscribit, ex rationibus supra dictis pronunc N. infligendā esse &c. saluis, & quoad N. quod ille non minus puniendus sit quam N. ex supra allegatis rationibus iudico. Cumque Domini examinibus & inquisitioni adfuerint præsentes, superfluum puto multis de his agere: siquidem de eis perpetratis satis liquido constat.

Constituitur autem N. si non in expresso dolo, quoad famosum productum, tamen alias multifariam in latissima culpa, ne quid dicam grauius. Culpandus enim quod passus est sibi persuaderi ad producendum scriptum punibile, contra expressam prohibitionem ordinationis. Item non erubuit subscribendo se dicto scripto protestari, & contrario facto ipsam impugnate protestationem. Item quod recepit ab N. id scriptum, quod præsumptiue sciuit, esse contumeliosum, & potius opprimendum fuisse. Item cum noluerit, vel non profuerit idipsum legere, quod procuratorem substitutum N. Q. R. ad legendum non exorauerit. Item nec ignarum præmonuerit, sed subdole & incaute substituto obtruserit. Item impudentissime mentitus, se propter ægritudinem non potuisse legere, nec legisse rescriptum, contrarium attestantibus domesticis. Item perfricta fronte & posthabitis iuramentis, nec minus in despectum Domini Præsidis & Assessorum veritatem studio & pertinaciter suppresserit. Item in respondendo ad interrogatoria fuerit varius, inconstans, fallax, & contumax. Item quod secundum scriptum, quod correctum prætendit, non adumbrauit, deleuit, vel laceraut, si iniuriæ particeps esse noluit, sed potius publicando ratificauit. Hinc concludo, ipsum non minus, quam N. priuatione muneris procuratoris, in S. iudicio plectendum. Nisi forte domini mitiori modo putarent agendum, imponendo ei mulctam pecuniariam.

Votum Correferentis.

Concludit cum Dn. Referente, iurisdictionem fundatam: processum ciuiliter non criminaliter instituendum putat, *argument. eorum, quæ tradit Clarus quæstione quinquagesima, in sua praxi criminali, versicul. item quia, &c. & versicul. scias esse.* Forensis † cogitur ad compromissum litigans 35
in foro alieno, & statutis illorum locorum ligatur. Concludit ex rationibus prælectis, fundatam esse Cameram & aduersus non iuratos, & extraneos aduocatos ratione delicti contra ordinationem in iudicio commissi ad hoc, vt pari pœna plecti possint. Qualiter procedendum sit, non caret scrupulo. Communis opinio est per Iudicem domicilii Reum citari debere, *capit. postulasti. Socin. numero 13. & capit. fin. de foro compet.* Quando Reus est extra territorium, 36
tum † Iudex delicti nullam habet iurisdictionem. *Clarus quæstione trigesima prima, versicul. sed hæc quidem, &c.* In delictis tamen quis sortitur forum, siue ibidem reperiatur, siue non, & eo casu debet fieri remissio à Iudice domicilii ad Iudicem delicti. Concludit quoad secundam quæstionem qualiter procedendum: Assertum auctorem libelli nostri famosi omnino citandum, vel vocandum, & audiendum esse, an forte se purgare & defensiones habere possit. Vtcunque enim hoc propter iam à nobis explorata non præsumatur: Tutius tamen erit, imo & ciuilius & æquius esse ducit, vt prius audiatur. Verum quoad modum, vbi omnis difficultas consistit, & ideo cautius agendum, existimat ante omnia tentandum, an ad Pedelli vocationem comparere, & quidnam excipere velit. Si enim se sistere nolit, tum à Spirensibus impetrari posset, qui etiam ipsum cogere tenentur. Quia vero hoc valde præiudiciale, & Camera latiorem potestatem, quam alii Iudices etiam immediati in hisce habere videtur, adeo vt alias contra quemcunque, etiam fine clausula procedere & mandare possit, ipsum asserrum nostrum Reum per mandatum pœnale vel saltem sub comminatione solita, quod nihilominus fieri debeat, quod iuris est, & postea per citationem à fiscali impetrandam, ad viden-

dum nimirum, se declarari in pœnam, &c. vocandum. At posset deinde, si comparuerit cum præsente & audito ad pœnam extraordinariam procedi, prælecto simul ex scripto decreto collegii contumaci, itemque omnibus procuratoribus sub iuramento & pœna iniungi, ne vllam supplicationem, scriptum vel productum ab eo confectum recipiant, multo minus producant, in eoque diligentissime aduertant. Mallem tamen ipsi ad domum insinuare eiusmodi mandatum inhibitoriale & pœnale. Famulum siue scribam eius, non tantum pro ferendo testimonio, sed vt auxiliatorem & socium quodammodo delicti vocandum, examinandum, & similiter iniungendum puto, ne posthac in vlla causa, quæ huc pertinere possit, Dominum suum scribendo vel opera sua vllo modo adiuuet, præmisso prius illicito eius excessu, quoad hoc ipsum contumelioſum scriptum, quod & reliquis scribis interdicerem, ne in posterum similia committant, sibique caueant.

De N. per omnia vt D. Ref. & Quoad pœnam mitiorem pecuniariam scilic. ex causa aduersæ valetudinis, absentiæ, protestationis, & primi scripti restitutionis, Velim tamen vt vltimo loco sistatur inter procuratores, ne remouendo ipsum in totum, id propter periurium fieri, & sic ipsum grauius notari quispiam existimet. Non enim dubito, quin hoc ipsi, & omnibus satis magno exemplo futurum sit. Interim autem de grauiori quoque pœna rem omnino exaggerandam esse arbitror.

Votum III.

Hoc votum prælectum fuit in scriptis per protonotarium L. L. Putat iurisdictionem fundatam, & scribam N. citandum, prout iam pulsus fuit N. N. & alii subditi Senatus in causa. N. quoque citandum, & super delicto audiendum quod si non compareat in cõtumaciam, potest illi iniungi pœna remotionis ab officio aduocandi in Camera vt Dn. Refer. Et procuratoribus non solum iniungendum, ne producta ab eo recipiant, sed etiam partibus, quarum aduocatus est, in continenti significent, illum à munere & officio aduocandi in Camera esse remotum & depositum, & prohibitum ipsismet procuratoribus ne quicquam recipiant à partibus quod concepit N. sub pœna amotionis ab officio. Pecuniariam pœnam N. minime imponere potest, ob multas & varias causas. Apparet enim colluſio inter N. & N. Et si quis dicat, dolũ in N. non videri, nescit quid similius vnquam dolo fuerit; Tum etiam propter ipsius depositionem non solum variam & falsam, sed & quæ in se periurium habet. Vnde cum † quilibet 37
procurator in hoc summo consistorio vir debeat esse bonus, constans, redtlich vnd auffrichtig/ prout iuramentum ipsorum dictat, bona conscientia N. neque in suam, neque partium suarum animam iuramentum deferre, aut etiam fidei illius partes committere posset. Quare cum ipse se indignum fecerit, plane & simpliciter amouendum censet ab officio. Saluis, &c.

Votum IV.

Felin. *in capit. à nobis. numero primo, de sentent. excomm. Clarus libro quinto, §. fin. quæstione octuagesimaquinta, versicul. secundus est casus,* Forenses † statutis pœnalibus subiectos esse 38
concludunt. Concludit vocandum & super interrogatoriis examinandum N. casu, quo non comparuerit, per Senatum ciuium subsidio sistendus. Qua pœna plectendus, cum D. Ref. eligit remotionem ab officio aduocationis. Quoad N. personam, concurrit in sententiam Domini Refer. Quoad priuationem officii, non pœnam pecuniariam. Quoad formam, censet per sententiam publice proclamandam, cum pœna imponatur in terrorem omnium, & non vnius atque alterius tantum, & quia publice deliquit, igitur publice puniendus.

Votum V.

Præsuppositio iurisdictionis fundamento & processu contra N. in quo vtroque sentit cum Dn. Referente. Putat pro reuerentia & dignitate amplissimi huius consistorii conseruanda (cui quodammodo ignominiosum esset, si turpes & improbi Sycophantæ atque Phormiones coram eo tam libere & impune iniuriosis & procacibus scriptis altercari permittantur, *iuxta leg. 1. §. secundo loco. cum sequen. ff. de postulando.*) Eum non modo † re- 39
pellendum ab omni aduocatione causarum hic in Camera pendentium, sed etiam pœna pecuniaria Imperali fisco applicanda mulctandum, *per textum, dict. l. 1. §. qui aduersus. ff. de postul. lege prima, §. fin. ff. de offi. præfect. vrb. leg. moris. 9. in princip. ff. de pœn. Felyn. in rubric. de fide instrument. numero secundo, Mar. part. 6. iudiciorum, de inquisit. numero* 182. Et hoc ideo, quia etiamsi Cameræ non sit iuratus, nihilominus leges Romanæ, quibus nomen dedit, ipsum admo- 40
nuisse † debuissent, tales immodestos & petulantes aduocatos, vbique tanquam perfidos reprehendi. *per leg. quisquis. Cod. de postulando.* Maxime in eo iudicio, in quo ita deliquit, *per leg. ex ea. ff. de postulan.* damno famæ & opinionis eum non mulctaret, tum quia statum aduocati hic in Camera non sustinet, tum † etiam, quia licet iuratus aduocatus es- 41
set, tamen quia ipsa Ordinat. *part. 1. titulo se-*

xagesi-

& agesimo quarto, in huiusmodi petulantia verborum ibi Lästerungen / ꝛc. talibus non nisi pœnam arbitrariam, nach Ermässigung deß Gerichts / infligit, non grauius mulctarem. Item de procuratore N.

Votum V.

Concludit ex rationibus ex scripto prælectis. I. Quoad personam N. nos esse in iurisdictione fundatos, eumque ob delictum à Camera citari posse. Licet cautius ageremus, si citaretur in loco delicti, scilicet in audientia, quam sæpe solet frequentare. Famulum tamen suum per modum inquisitionis prius examinandum ad N. eo melius conuincendum. Quo examinato, demum & N. vocandum putarem, atque super certis interrogatoriis à domino Referente concipiendis examinandum. Quod si vero contumax emanserit, vt verendum, qua via procedi posset, me declarabo, si casus contigerit. Si vero ad citationem nostram comparuerit, & de conuitiis fuerit, vel ex testium dictis, vel sua confessione conuictus, vel casu non satis probato, ex eo capite, quod scriptum iniuriosum vel famosum suo mandato fuerit exhibitum, non repugnabo, si pœna extraordinaria puniatur, & omnis ei in posterum aduocandi & sollicitandi in Camera facultas interdicatur. Mallet tamen mitiorem viam eligendo, hanc facultatem ei adimi, sub decreto extraiudiciali seu mandato inhibitoriali & pœnali in scriptis concepto, ei ad domum insinuando, quam vt in publica audientia, tanquam calumniator manifestus publice proclametur.

Nam hanc proclamationem Iudicis, ille similem & æquipollentem ducit sententiæ, quæ alicui alias ad petitionem partis iniuriarum ad reclamationem agentis imponit iudicialiter recantationem, quæ sententia † non solum facto, sed etiam ipso iure infamat, Nemlich / daß er zu viel vnnd vnrecht gethan / & propterea ad instantiã R.R. certa pœna sit puniendus, *per legem athletas, §. calumniator. ff. de his qui notantur infamia, & leg. infamem, ff. de public. iudic.* In famulum vero nulla pœna animaduerterem, quia prorsus omni iniuriandi animo destitui videtur, qui describendo, iudicialiter exhibendo, dolo omni vacat, & tanquam iuris imperitus & styli forensis, bona fide potius mandatum Domini in describendo exequi voluit, nec iniuriam absque animo iniuriandi inferre potuit. 42

Quoad N. placeret magis pœnam differre, vsque ad relationem causæ. In euentum tamen magis acquiescerem pœnæ mitiori, nempe pœnæ pecuniariæ, vel, vt vltimo loco iudicio sistatur. Illud enim inprimis considero, quod cum protestatione de non approbatis iniuriosis subscripserit, quæ licet non excusset: tamen quia communi errore, in quo omnes fere procuratores constituti sunt, sibi prospicere noluit, vt animum iniuriandi plene abesse demonstraret, ideo mitiori quoque pœna puniendum censerem, tanquam cum; qui saltem latissima culpa vacare non posset.

Votum VI.

An iurisdictio in præsenti nostro casu fundata sit in persona N. tanquam forensi in prima deputatione sententiam meam aperui, in qua & nunc persisto. Forensem † scilicet delinquentem, coram alio Iudice, subiici iurisdictioni illius, & eandem quasi prorogare; *leg. 1. & authentic. qua in prouincia, Codic. vbi de crimin. agi oporteat. Zasi. consilio decimo quarto, numero quinquagesimonono, libro primo, Dyn. in lege finali, de accusat.* Forum † etenim delicti ratione quin omnes sortiantur, nulla est dubitatio, *text. est in capitul. postulasti, & capitul. final. de foro competent. Suarez. in commun. opinion. verb. forum, &c. Baldus & Salycetus in lege secunda, Codic. de iurisdiction. omn. iudic. l. heres absens, in principio. & §. sequent. ff. de iudic. Canon. in capitul. licet, de foro competent.* Et in delictis principalis forus † est forus delicti. Vnde omnis cognitio oritur & reuertitur illuc, *capitul. sicut, in fin. de accusat. Bald. in lege finali, Codic. de edict. Diu. Adrian. tollend. columna quinta.* Hinc fit, quod in delictis statuta † pœnalia comprehendant extraneos & forenses, ac si essent subditi statuentium, *per ea quæ tradit Zasius dicta glossa, numero quinquagesimo.* Et hanc sententiam communem dicit Alciat. *in capitul. pernicioſam, numero sexagesimo septimo, de offic. ordinarii*, vbi copiose hanc materiam illustrat. Forum † namque sortiri, & legibus seu statutis loci ligari patria sunt, *Gail. obseruatione trigesima quinta, numero sexto, libro secundo.* Regula namque illa † quod quis ratione delicti sortiatur forum, inter alios & hunc producit effectum, quod tribuat iurisdictionem ei, qui alias in delinquentem nullam habebat. *Abb. in capite finali, numero sexto.* Vbi quatuor huius regulæ recensetur effectus, adeo vt etiam præuentio locum habeat, quod scilicet Iudex delicti Iudicem territorii præuenire possit & contra. *Abbas in capitulo 2. de constitut libro sexto, Hartmannus Hartmanni libro sexto, de accusat. obseruatio. 8.* Concludo igitur iurisdictionem Cameræ ex dictis rationibus satis fundatam, N. tamen tanquã Reum prius audiendum, & per Pedellum vocandum esse ad euitandam nullitatis vitii obiectionem, ne forte parte inaudita & non vocata, ad pœnæ condemnationem processum esse, cuiquã videri posset. Interrogatoria autẽ D. N. proponenda cõficerem, secundum doctrinam *L. de Penna* supra à D. Refer. allegatam. Quod si 43 44 45 46 47 48

ad citationem factam comparere contumaciter recusauerit, via mandati pœnalis inhibitorii ad hoc adigendus erit. Pœnam autem nullam aliam nisi interdictionem in Camera illi dictarem *iuxta legem morib, in princip. & §. primo, ff. de pœn. Et Mar. part 6. numero centesimo octuagesimo secundo, de inquisit.* Eamque per formam decreti vel sententiæ illi imponerem, non quidem verbis directis in personam eius conceptis, sed procuratoribus omnibus publice injungendo, ne vllum scriptum vel productum à N. conceptum, per se, substitutos suos vel alios, ad producendum iudicialiter oblatum recipiant, sub pœna remotionis ab officio. Per hoc enim dominus Referens per indirectum consequitur id, quod directo petiit. Et nos hac ratione contradictione senatus huius ciuitatis, cuius iurisdictioni alias D. N. subiectus est, tuti esse possumus. Quoad N. amplector sententiam, quoad remotionem ab officio.

Votum VI.

Quoad iurisdictionem non dubitat N. vero auctorem iniurioſi scripti esse, non tam ex N. quam N. procuratorum depositionibus constare puto, quæ confirmantur & per ingrossistam LL. itemque Prothocolliſtam N. qui conceptum originale manu N. scriptum, atque hinc inde ab eodem correctum se vidisse attestatur, constare atque vlteriori indagatione opus non esse, quemlibet facile concessurum puto: tamen non displicet dominorum sententia, existimantium vocandum etiam ipsum N. per pedellum seu Notarium, & ex Doctor. Luc. de Penna à Domino Referente alleg. non interrogandum, sed ob iniuriam tantummodo RR. notorie ac indubitanter illatam obiurgandum. Casuque quo factum confiteatur, res plana erit: sin vero id negauerit, iurisve subterfugia qualiacunque illa sunt quæsierit, locum nihilominus puto Iudicis arbitrio, pro puniendo eodem ob mandatum famosum illud scriptum iudicialiter, producendi procuratori factum, ratihabitionemque iniuriarum inibi contentarum, quæ ex iam dicto mandato elici satis potest. Quod idem procedere existimo, in casu quo N. ad vocationem Pedelli seu Notarii comparere nollet, sed contumaciter se absentaret, vbi tamen adhuc præmitterem mandatum seu citationem ad comparendum, non quidem sub pœna pecuniaria (quæ processum ordinarium requireret, causamque differret) sed tantum sub comminatione, quod nihilominus fieri debeat, quod iuris est. Et tum, si in contumacia adhuc perseueret, putat ex supra dicta ratione (scilicet mandari procuratori facti) eum extraordinarie & quidem interdictione muneris aduocatiæ in Camera puniendum. In modo autem & forma interdictionis ille iis Dominis accedit, qui publicandam eam per sententiam existimant. In qua simul procuratoribus iniungendum, ne scripta N. qualiacunque in posterum recipiant, iudicialiterve producant, partibusque suis sententiæ huius tenorem quamprimum significent. N. quoque Procuratorem, ex causis ante ipsum allegatis, officio suo priuandum censet.

Votum VII.

Septimus semper in hac fuit sententia, & Cameram tam Aduocatos quam procuratores in iudicio delinquentes, siue forenses, siue iurati sint, ex officio punire posse existimauit.

Quoad modum procedendi sentit cum domino Referente in eo, ante omnia N. im Namen deß Herrn Cammerrichters / per aliquem Notariorum vocandum, modoque per dictum Dominum Referentem præscripto interrogandum examinandumque esse putat. Ita quidem, vt hoc magis assertiue quam dubitatiue fiat. Omnino etiam cauendum, ne in longiorem disputationem cum domino N. nos intromittamus. Siue autem is compareat, siue non, eidem tanquam testibus, adeoque rei euidentia iam abunde conuicto, munus aduocandi ad Cameram omnino interdicēdum esse, cum Dominis concludit.

Quamuis autem antehac in ea sententia fuerit, vt hoc ipsum in publica audientia, adeoque Iudice pro tribunali sedente, faciendum putarit; re tamen diligentius considerata consultius imo tutius esse credit, si per modum mandati pœnalis sine clausula id fiat, ne forte cū magistratu ciuico, alias plus satis cōtra nos incitato, in nouas rixas & disputatioues, nulla necessitate cogente, incidamus. Interim tamen procuratoribus per sententiam publicam, quod etiam inuito Senatu absque vllo periculo fieri potest, sub graui pœna interdicendum, ne in posterum vlla scripta à Domino N. ad producendum ipsis oblata quoquo modo recipiant: Maxime si ab eo concepta seu composita esse scirent, vel verisimiliter præsumere possent. Hoc enim ipso facile omnibus innotescet. Dominum N. ab aduocatura huius iudicii esse repulsum. Et R. R. hac via non minus, quam si publice & expresse à munere aduocandi per sententiam remoueretur satisfieri, resq; omni periculo & futura disputatione quoad Senatū, carere potest.

Quoad N. simpliciter concludit cum illis Dominis, qui putant eum ab officio vel statu procuratorio per publicam sententiam amouendum, auff Form vnnd Weiß / wie man sich deſſen ferner zu vergleichen, Deliberandum tamen

men, si post aliquod tempus lapsum, bonorum virorum intercessiones pro ipso in Camera fierent, an non forte ad pristinum statum procuratorium ita restitui posset, daß er zu vnderst anstehen / vnnd hundert Gülden zu Straff in Armen Seckel erlegen soll / prout nunc se non resoluit, sed dominis suo tempore cogitandum relinquit.

Votum VIII.

De iurisdictione non dubitat, putat N. audiendum, & per pedellũ, prout moris in Camera, non per Notarium citandum, & puniendum. Casu, quo non comparuerit, vult eum citare sub pœna pecuniaria fisco applicanda, postea ipsum per sententiam publicam vult condemnare, priuatione ab Aduocatia. N. vult priuare officio. Quia igitur omnibus conclusum, N. prius citandum, & super facto audiendum esse, ideo per Notarium OO. decimooctauo Ianuarii, Anno millesimo quingentesimo octuagesimosexto vocatus est. Qui tamen eo die non comparuit, sed propter aduersam valetudinem spatium quatuor dierum petiit. Ideoque vigesimoprimo Ianuarii iterum citatus comparuit, vbi ei per Prothonotarium L. L. in scriptis prælectum est, vt se in continenti declaret, was jhnen darzu beweget / solches Famoß scriptum contra R. R. zu verfertigen / vnnd N. iudicialiter zu produciern zu zustellen. Darauff er Copiam solches Fürtragens / daß er die Contenta desselben recht verstehen vnd eynnemmen köndte / vnd terminum liberandi gebetten. Dieweil aber diese Ding in facto proprio stehen / darüber er nicht viel Deliberirens bedarff / auch man gemercket / daß er vortheilhafftiger Weise / vnnd zum Vertzug der Sachen solche Dilation sucht / ist jhme sein Begeren der Copey vnnd temporis deliberandi halben abgeschlagen / Sondern D. N. nachmals sich alsbald zu erklären aufferlegt worden. Damit er aber sich desto weniger zu beschweren / so solte es jhme noch ein mahl / vnd so offt er wolte / auch so langsamb fürgelesen / daß er es notiren vnnd auffschreiben könne / welches dann auch geschehen / vnnd D. N. das fürgehalten / de verbo ad verbum in ein Schreibtäfelein auffgezeichnet / Aber damit nicht zufrieden gewesen / sondern zum offternmahl deliberandi tempus gebetten. Als jhme aber solches allezeit abgeschlagen / mit Vermeldung / daß diese Sach nur auff diesem einigen Puncten beruhe / Nemlich / was jhnen zu Verfertigung vnd Producierung solcher Schrifft bewegt / vnd daß er sich auff diesen Puncten incontinenti wol / tanquam in proprio facto erklären köndte / hat er einen kleinen Abtritt gebetten / aber nicht wider kommen / sondern ohne Erlaubnuß darvon gangen.

Sententia.

In Sachen secundæ appellationis Dn. L. F. Z. K. wider dessen creditores in actis benennt / belangendt. Ist die von wegen ermeldts Herrn den drey vnnd zwantzigsten Septembris, Anno octuagesimoquarto eynkommene Ableinungsschrifft als den gemeinen Rechten / Reichs Constitutionen vnnd Ordnungen zuwider / vnnd schmähafft nicht angenommen / sondern verworffen / jedoch jhme Herrn L. F. Z. seine Notturfft / wie sichs gebühret / nochmals fürzubringen / dardurch vnbenommen / Auch N. auß hochbewegenden Vrsachen / vnd sonderlich vmb deßwillen / daß er solche Famoß Schrifft / von domino N. zu producirn angenommen / vnd dieselbige gerichtlich eyngeben / seines Procurator Standts hiemit priuirt vnd entsetzt / aber ernantem D. N. bey Straff zwantzig Marck Löttigs Goldts dem Keyserlichen Fisco ..... vnnachläßlich zu entrichten / keiner Partheyen / wie die sey / in Sachen an diesem Keyserl. Camergericht hangend / mit aduociren / sollicitiren / supplicirē / reuidiren / corrigiren / glossiren / noch in andern Wege zu dienen / hiemit gäntzlich benommen / interdicirt / verbotten. Vnd solches alles von Ampts wegen.

Letzlich auch dieser gemein Bescheidt / daß alle dieses Keyserlichen Cammergerichts Procuratores, bey dem Eydt / damit sie demselben zugethan / auch Entsetzung jres Procuratorstandts / vnnd andern Straffen / nach Ermessigung / fürter kein Schrifft / Handlung oder anders / wie das Namen haben mag / durch D. N. den Partheyen aduocando, sollicitando, reuidendo, supplicando vnd sonsten gefertigt / concipirt vnd gestellt / weder iudicialiter noch extraiudicialiter eynzugeben / von jhme oder andern annemmen / vnnd an diesem Keyserlichen Cammergericht producirn oder producirn lassen / auff kein Weiß noch Weg / ohn alle arge List vnnd Gefährde. Auch solches allen denen Partheyen / welchen sie neben gedachtem N. procurando biß daher gedienet / vnverzüglich vnd mit Vbersendung dieses bescheids ankündigen vnnd zuwissen machen sollen.

Primus. Vult omittere illa verba, bey Entsetzung jhres Procurator Standts.

Secundus. Post verba: Aber ermeldtem D. N. vult adiicere, als Aduocaten dieser Sachen.

Verbum, hangend / vult omittere, vult addere consulirn.

Tertius. Dubitat, an sint addenda verba, als

Aduo-

Aduocaten. Omittit verbum hangendt/ & verbum consuliern.

Quartus. Verba secundæ appellationis, wil er nachsetzen/dictionem Schmähafft wil er vorgehen lassen/& sequitur als Schmähafft der gemeinen beschriebenen Rechten/&c. Pro verbis, wie sich gebühret/vult ponere gebürlicher weiß/ aber ermelten D. N. vult ponere Dann ermeltem D. N. als aduocato causæ, &c. Vult exprimere in pœna toties quoties.

Pro dienen / ponit gebrauchen zu lassen / vult inserere verbum consulendo.

Post dictionem extraiudicialiter ponit illa verba wissentlich oder vermüthlich.

Quintus. Verba hochbewegenden Vrsachen/ vult omittere, quia nullam aliam causam, nisi periurium habent.

Verbum, Als aduocato causæ vult inserere.

Vult tantum ponere aduociern vnnd consuliern / quoniam illa duo verba omnia sequentia comprehendunt.

Von Ampts wegen illa verba will er in fine deß gemeinen Bescheidts setzen / quia omnia fiunt ex officio.

In fine pro verbis ankündigen vnd zuwissen/ &c. ponit berichten sollen.

Sextus. Quoad dictionem Schmähafft/vt quartus vult addere als aduocatus causæ.

Septimus. Vt reliqui.

Octauus. Verbum secundæ appellationis postponit.

De verbo Schmähafft / vt quartus seine notturfft/ubi addit, förmlich vnnd ohn alle Schmache / wie sich vermöge der Ordnung gebührt / fürzubringen. Consulendo addit.

Sententia Publicata 28. Ianuarii. Anno 86.

In Sachen Domini von L.F.Z.K. wider dessen creditores in actis benannt/ secundæ appellationis, ist die von wegen ermeltes Herrn den drey vnnd zwanzigsten Septembris/Anno vier vnd achtzig/ eynkommene Ableynungs Schrifft als Schmähafft / vnd den gemeinen beschriebenen Rechten/ Reichsordnung vnnd Abschieden zuwider / nicht angenommen / sondern verworffen/jedoch ihme Herrn L. F. seine Notturfft/vnd wie sichs gebührt/nochmals fürzubringen / hierdurch vnbenommen. Auch N. vmb deß willen er solche Famoß Schrifft gerichtlich eyngeben/vñ andern bewegenden Vrsachen seines Procurator Standes/hiermit priuiert vnd entsetzt. Dañ D. N. als Aduocato causæ, welcher berührte Schrifft ihme N. zu produciern befohlen / bey Straff zwanzig Marck Löttigs Golts dem Keyserlichen Fisco vnnachläßlich zuentrichten / vnd keiner Parthey/wer die auch sey/ inn vnd ausserhalb deß Gerichts / in jetzigen vnd künfftigen sachen / an diesem Keyserlichen Cammergericht/ mit aduociern / consuliern / suppliciern / sollicitiern/reuidiern/noch in eynige andere Wege sich ferner gebrauchē zulassen gäntzlich interdiert/ vnnd verbotten / Als wir sie dieselbigen / hiermit priuiern / entsetzen / auch respectiue interdiciern vnd verbieten / vnd solches alles von Ampts wegen.

Letzlich dieser gemein Bescheid/daß alle vnnd jede deß Keyserlichen Cammergerichts Procuratores, bey dem Eydt / damit sie demselbigen zugethan / auch Entsetzung jhres Procurator Standts/vnd anderen Straffen/nach ermässigung/ fürter keine Schrifft Handlung oder anders / wie das Namen haben mag/durch ermeltem D. N. den Partheyen / aduocando, consulendo, supplicando, sollicitando, oder in andere Wege concipiert/reuidiert vnd gefertiget / weder iudicialiter noch extraiudicialiter eynzugeben/ wissentlich oder vermuthlich / von jhme oder andere annemmen / vnnd an diesem Keyserlichen Cammergericht produciern/oder produciern lassen/ohne alle arge List vnd gefehrde/auch solches alles denen Partheyen / welchen sie neben jhme D.N. Procurando biß daher gedienet vnverzüglich ankünden vnd zuwissen machen sollen.

VOTVM XV.

In causa der Statt N. contra Bischoff zu N.

In causa immunitatis, à tributis & censibus & de materia priuilegiorum.

SVMMARIA.

1 *Priuilegia confirmantia, an sint coniuncta cum noua concessione.*
2 *Confirmatio simplex de nouo dationem non comprehendit.*
3 *Priuilegium referens non plus continere debet, quam principale.*
4 *Actus inualidus & imperfectus per confirmationem ex certa scientia censetur de nouo datio.*
5 *Falsum & nullum priuilegium, confirmari non potest.*
6 *Verbum exactionis tam vectigalia, quam munera vel tributa comprehendit.*
7 *Verba extra ciuitatem, definitum locum non demonstrant, sed infinitum.*
8 *Verba, de rebus suis mobilibus, quid significent.*
9 *Immunitas alia personalis, alia realis, & vnde ita talis esse cognoscatur.*
10 *Tribuendi genera tria.*
11 *Vectigalia muneris appellatione non continentur.*
12 *Exactio idem quod* Schatzung.
13 *Immunitas exactionis de rebus suis mobilibus concessa, an intelligatur de tributis & annonis, indictionibus & vectigalibus, iisq; ordinariis an extraordinariis.*

14 Mu-

14 *Munera extraordinaria, & ordinaria quæ sint,*
15 *Ordinariorum genera duo. Vnum quod certam in re & tempore præstationem habet: alterum incertam.*
16 *Necessitates* Notthülff *ex lege, ab omnibus nullo obstante priuilegio, incidente casu inferri debent & n.25.*
17 Türckenhülff/Bawgeldt/Römerzug/*munera sunt ordinaria & ab omnibus inferenda.*
18 *Alii malunt esse extraordinaria.*
19 *Extraordinariorum non idem effectus.*
20 *Principes nunc eadem regalia habeant, quæ Imperatori olim in eadem parte competebant.*
21 *Actores an pro arbitrio suo priuilegium suum interpretari possint.*
22 *Immunitas ab octaua mercium impetrari non potest: secus in rebus, quas ad vsum meum aduecho.*
23 *Quæ ladunt alios, vel sunt contra vtilitatem publicam, fautorem in interpretando non merentur.*
24 *Verba prout iacent, accipienda.*
25 *A munere patrimoniali nemo excusari debet.*
26 *Domicilium alibi transferens tanquam originarius, ibidem collectas pendet.*
27 *Confirmatio priuilegiorum generalis non comprehendit priuilegia alia, nisi concessa tempore confirmationis.*
28 *Qui confirmat, dare videtur.*
Fallit hæc regula in aliquot casibus ibid.
29 *Iuramentum generale non extenditur ad ea, quæ quis verisimiliter non iurasset.*
30 *Beneficium principis stricte interpretandum, si derogat publicæ vtilitati.*
31 *Libertas non soluendi collectas, præscribitur spatio 40 annorum imo & 10. & 20. & quæ ad eam probandam requirantur.*
32 *Munerum impositio ad supremum principem spectat, estque vnum de regalibus.*
33 *Collectum imponere solus princeps potest: quin & inferiores possunt & n.34.*
35 *Consuetudo generalis & notoria, habetur vt ius scriptum.*
36 *Princeps potest ea, quæ de iure diuino, naturali & gentium introducta sunt, tollere, etiam sine causa per clausulam* non obstante.
37 *Priuilegia quoties non sunt clausa in corpore iuris, vt derogetur, sufficit de priuilegiis mentionem facere in genere, nec requiritur quod in specie derogetur.*
38 Beed & schwr *quid differant.*
39 *Actus vnicus ad probandum sufficit.*
40 *Dominus loci potest pro collectis facere bannimenta, sequestrare & pignorare fructus.*

NOn obstare nullitates. Actio est condictio ex priuilegio vel condictio ex lege, cui coniungitur ex eodem iure negatoria, ver. vnd weiter erkennen/ &c. per iura allegata. Posset etiam ex allegatis quibusdam simpliciter actũ videri eadem negatoria, ex causa, quia forenses; de quo suo loco: altera prius excluſa.

An probata?

Vt probata censeatur, nihil aliud requiritur quam vt priuilegium hoc ipsum contineat, quod petitio. Qualis enim lex talis actio, hoc est, ex verbis & sententia legis infertur conclusio, vtpote in nostro casu, si Actores immunitatem docent ex priuilegio, actio vtraq; fundata erit: si non docent, huius actionis ne nomen quidem nascitur; alterius causa, è medio concidunt. Itaq; sola consideratione priuilegii opus est, atque id, vt diligentia aliqua fiat, quadrupliciter inquirit.

1. An sit.
2. Quid sit.
3. Quæ causa.
4. Quis effectus.

Primo quæstio an sit?

Quod ad primum attinet, in hac quæstione duo incurrunt. Vnum primum & principale, quod est Henrici V. Alterum, aliquot priuilegia idem innouantia & confirmantia, in quorum numero est Friderici & Rodolphi. In primo & principali allegatus locus in exemplo authentico non reperitur. Circa quod animaduersione dignum, quod per totum processum Actores fateri volunt, non esse in authentico, sed hic de eo vbique disputant, ac si esset. Vnde verisimiliter colligitur putasse eos, vel saltem primos istos concessum priuilegium astute finxisse, deinde successores hoc ipsum ignoranter persecutos, ac si inter alia iura etiam hæc libertas & immunitas, vber die Kirchthür exarata & insculpta fuerit. Verba certe in exemplo & articulis manifeste ponuntur, nec hoc solum, verum etiam in omnibus confirmatoriis similiter repetuntur. Sed vt huius causæ coniecturæ sunt, petunt enim aliud quippiam subfuisse: illud certe fallere nos minime potest, quod post collationem factam illa clausula, in qua ius controuersiæ situm est in authentico desideretur. Itaq; ex priuilegio principali sine scriptura relata, actionem fundare non possumus, Quod clarum est. Sequuntur confirmantia seu scripturæ referentes. At opus hic erit diligenti animaduersione, num simpliciter talia sint, an † vero coniuncta, cum † noua concessio est: Multum enim hæc differre notissimi iuris est. In primo ergo priuilegio Friderici I. in exordio hæc verba ponuntur. *Maiestas Imperialis & autoritas, vt sicut sua facta, rata & inconuulsa permanere desiderat: ita suorum antecessorum gesta & priuilegia modis omnibus confirmat, & scriptorum munimine corroborat. Inde est quod nos priuilegium antecessoris nostri Henrici V. renouamus, & autoritate Imperiali corroboramus.* Item paulo infra. *Præterea nos per omnia sequentes priuilegium præfati Henrici V. prædeces-*

decessoris nostri, &c. Ex quibus intelligi posse videtur, *non solum confirmans hoc priuilegium, sed etiam de nouo dationem intuitu verborum*, renouamus & corroboramus. Simplex † enim 2
confirmatio de nouo dationem non comprehendit. At similiter patet, quod nihil noui singulariter iterum indulgeat, sed confirmet, & de nouo tantum concedat hoc ipsum, quod Henricus V. antecessor eius antea concesserat.

Non obstat clausula, *quæ vero, &c.* Nam interpretatio est cuiusdam iuris indicto Henrici priuilegio, quod controuertebat Episcopus, non noua concessio, vel nouum priuilegium. Ita quod non possum hoc Friderici priuilegium alio loco habere, quam inter confirmantia seu scripturas referentes, sic tamen, vt idem ipsum detur, vel innouetur, quod ab antecessore datum fuit. Quod si verum est, neque in hoc priuilegio censeri debet allegata 3
clausula: *volumus, &c.* Nam non plus † referens priuilegium continere potest, quam ipsum relatum, nec plus confirmans, quam principale, siquidem † actum inualidum & imperfectum per confirmationem ex certa scientia censeri de nouo dationem. Verum diuersum est in nostro casu. Nam hic non aliquid inua- 4
lidum vel imperfectum, sed † falsum & nullum est, quod non potest vllo modo confirmari. Quod enim non est, quam qualitatem recipiet? Videantur de hac materia Dd. *l. more ff. de iurisdict. om. iud. capitulo primo, de rescriptis, capit. inter dilectos, de fide instrument. l. ait prætor, §. si iudex, ff. de re iudic sing. Fel. dict. capit. inter dilectos, & capit. ex parte, numero* 42. Ex quibus locis ista clara sunt & manifesta, nisi de noua ad illa iura, quæ Henricus dederat, etiam hoc ius adiicere voluit, (quod ex nulla clausula coniicere possum, vel elicere) quod tamen in noua concessione vel datione omnino necessarium fuit, non secus ac in aliis priuilegiis. Sed arbitror quod copiæ, quæ Imp. huic iudicio exhibitæ sunt, vel callide clausulam illam, vel etiam ignoranter insertam habuerint. Nec enim aliud principale vnquam fuit, quam quod supra fores templi insculptum est. Itaque facile hoc fuit factum, præsertim vbi nulla causæ cognitio accipitur, vt in hoc priuilegio. Secundum huius generis priuilegium Rodolphi est, de quo dubium esse nequit, quod non maioris effectus esse nequeat, quam id, cuius est innouatio & confirmatio. Est autem proxime præcedentis, quod totum vt inseritur, ita innouatur & confirmatur eodem tenore, vtpote firmatur instrumenti confirmatio, referentis referens. Et tertium est, quod Caroli V. videri potest, non esse huius generis, sed de nouo dationem. Verum, quando penitius inspicitur, nihil est aliud, quam innouatio & confirmatio superiorum priuilegiorum. Hoc dicere volo, etsi narratio non ita expresse incipiat, tamen in progressu clausula confirmatoria ponitur, ire Freyheiten/Handvesten/&c. cum repetitione eorundem verborum & sententiarum, quæ in præcedentibus, excepta solum linguæ mutatione. Sic etiam loco, quoad nostrum punctum, mos est, qualia sunt ista præterita, nempe innouationem quidem esse eius iuris, quod ab Henrico & Friderico acceperunt, sed non huius iuris nouam concessionem. Restant eiusdem Caroli IV. & Maximiliani priuilegia, de quibus quærere necesse non est, an in hoc ordine collocari debeant. Sunt enim manifesta, & eo omnia recidunt, si quod priuilegium Actoribus ab antecessoribus indultum est, vt hoc illæsum & saluum conseruetur. Nam nullum conceditur. Quare in hac quæstione *An sit*; nullius priuilegii ratio haberi potest, quam primi & principalis. At hoc immunitatem allegatam non continet. Ergo concludo non esse priuilegium. Et per consequens, actionem non probatam. Nam, *vt supra dixi*, priuilegium probari debet, vt aliqua sit actio ex priuilegio, possetque sola hæc resolutio mihi sufficere. Verum, cum in contrarium probabiliter fortassis quædam referri possent, ponam, ac si esset aliquod de nouo concessum à Friderico I. vel Carolo IV. simulque prosequar propositas quæstiones.

Secunda quæstio est: Quid sit?

Clausula talis est; *Volumus etiam, vt nullus ciuium nostrorum alicui exactioni extra ciuitatem factæ de rebus suis mobilibus vel immobilibus subiaceat.* In qua inprimis verba omnino generalia sunt, vtpote † *exactionis* verbum æque pertinet ad 6
vectigalia, quam ad munera vel tributa. *l. 4. C. de vectigal. & comm. l. 1. & 3. C. vectig. noua inst. non posse, l. 1. & seq. C. de exactor. tribut.* Item verba, *extra ciuitatem*, non definitum † Episcopatum, 7
vel locũ demonstrant, sed infinitum, quousque scilicet Imperii fines & authoritas se extendit, *arg. l. 2. & 87. de verb. sig.* simili modo, verba *de rebus suis mobilibus & immobilibus* † generalitatem 8
habent manifestam, hoc est, vt nec vectigal pro vlla merce dependant, nec tributum de re immobili, nec vllam aliam collationem pro patrimonio vel fortunis, *l. 7. Cod. vectigal. l. 2. Cod. de annon. & trib. libro decimo, l. rescripto, §. sciendum ff. de mu. & honor. l. 1. & seq. C. de munerib. patrimoniorum, lib.* 10. Et hæc, quoad verba. Quoad res primum considero, quod immunitas † alia perso- 9
nis, alia rebus detur: illa cum personis extinguitur, hæc perpetuo durat, *l. 1. & 4. ff. de iur. immun. l. 3. & 4. ff. de censib.* Vt autem alterutra censeatur, contemplamur aut causam, *l. 13. C. de excus. mun. lib.* 10. aut personarũ cõditionẽ & qualitatem, *l. 1. §. 1. ff. de iur. immun.* Sed hic causa priuilegii perpetua est, quare ciues quoq; perpetuo esse censentur. Ergo dubium esse non potest, quin hoc priuilegium reale sit, *d. l. 4. ff. de censibus, l. proponebatur, ff. de iudic.* Secundo, considero † tria 10
gene-

genera esse tribuendi, muneris publici vocationem: vnum plenius, cum & militiæ detur. Alterum exiguum, positum in nuda muneris vacatione, *leg. 13. ff. de vac. & excus. mun.* Colligitur tertium genus ex *leg. 11. eod. tit.* cum nimirum quis à muneribus, quæ rei cohærent vno vel pluribus ex principali beneficio immunitatem nactus est. *d. l. 11. §. siue autem. ff. de muner.* Nunc si verborum explicatio, quam fecimus, vera est, consequitur, quod nostrum priuilegium est tertii generis, tam latum, vt nulli vnquam concessum fuerit simile. Nec hoc solum quoad
11 munera, sed etiam quoad † vectigalia, quæ muneris appellatione non continentur. *l. 17. & 10. de verb. significat.* Sic erit ista immunitas reale ius, & omnino plenissimum. Atque hæc quoad ius in hac quæstione.

Cæterum scire oportet, quod Actores vel metu nullius effectus, vel non vsus, non tam late hoc secundum priuilegium ipsi accipiunt, sed coarctant ad infimum genus, hoc est, ad nudam muneris vacationem. Carolus etiam quar-
12 tus verbum exactionis † Schatzung interpretatur, quod tamen dubito, an possit ordinarium simul & extraordinarium complecti. Itaque in hoc puncto de iure sic concludo, *vt supra dixi*, ex interpretatione & voluntate Actorum, priuilegium hoc reale quidem, sed nec plenissimum, nec plenum, verum exiguum.

Tertia Quæstio; Quæ causa?

Causa expresse narratur in priuilegio. Qui omnes huius priuilegii probabiles circumstantias scire velit, legat Abbat. Vrsperg. *in vita Henrici V.* Iohan. Func. *in comm. ad chronologiam suam. lib. 10.* Estque in ea causa iusta, cur immunitas talis concedi possit in perpetuum. *arg. l. prætor ait. ff. de vacat. mun. Alber. in rub. de munerib. num. 63.*

Quarta Quæstio; Quis effectus?

Si qui igitur putabunt, hoc iuris esse plenis-
13 simi, dico effectum † eius in tributis & annonis, siue in indictionibus nouo iure esse nullum. *l. 6. C. de ann. & tribu. l. vacuatis. C. de decur. l. 1. C. de indict. l. 1. C. de immun. nem. conced. l. fin. §. patrimoniorum. ff. de mun.* Idem ius est in concessa immunitate à vectigalibus. *l. 6. & 12. C. de vectig. & comm.* Rationes explicantur *in tit. C. si contra ius vel vtil. publ.* Secundi generis, vtpote plenioris, effectus clari sunt. *d. l. 13. ff. de vacat. mune.* Sed verba priuilegii non conueniunt. Nec enim vllius militiæ aut armatæ, aut palatinæ in eo mentio fit. *l. 6. & 18. ff. de re iudic. l. 1. C. de iur. & fact. ignor. l. 4. C. qui tut. dare poss.* Nec opinor, oneratos eo tempore Actores cum serui essent. Quare & huius generis secundi cessat effectus. Neutrum etiam ab Actoribus adscritur, sed fundant se solum in nuda muneris vacatione, an recte dicam in elisione. Nunc de eius effectu videamus: Ille explicatur. *l. cuius muneris. ff. de vac. num. l. vn. C. de vac. mun. publ. lib. 10. l. 3. C. de mun. patrimon.* Omnes in summa hoc habent, quod talis immunitas ab extraordinariis exculat, non ordinariis. Hic cardo est, in quo nostra vertitur quæstio, scilicet hoc modo. Qui à publicis muneribus vacationem habet, ab extraordinariis oneribus liber est. Nos à publicis muneribus vacationem habemus. Ergo. Porro, *hoc quod nobis imposuisti extraordinarium est.* Ergo eo iniuste grauati.

De Maiore.

Ad maioris explicationem necessario nos intelligere oportet, quæ sint ordinaria, quæ extraordinaria? In qua re DD. nostri mire variant.
14 Quod ad † definitionem vtriusque attinet illa optime colligitur *ex d. l. vn. C. de publ. mun. vacat. l. hi qui de. l. de quibus. ff. legib. l. 1. C. de expens. ludor. lib. 11. l. domini prædiorũ. C. de agric. & censit. c. quibusdam. §. præterea, de verbor. significat.* Quare omnia ea sunt ordinaria, quæ ex lege vel constitutione principum, vel ex more & consuetudine; Econtra extraordinaria, quæ non lege, non consuetudine principum, non more à magistratibus
15 iniunguntur & inferuntur. Illorum † ordinariorum duo genera esse reperio. Vnum hoc, quod in re & tempore certam & definitam habet protestationem; qualia in iure sunt omnis generis tributa in auro, argento, veste, indictum, capitatio, & in Germania beyde der Stättenstewer / deß Reichs Regiment vnd Cammergericht Vnderhaltung / vel si quæ sunt similia, quæ in certa forma vel lustris certis, temporibusve certis præstari solent. Alterum genus est,
16 quod † necessitatis tempore vel publicæ vtilitatis causa, non certo & definito tempore indicitur, atque soluitur, qualia in iure sunt oblationes super indictum principis murorum, constitutio viarum & aggerum, munitiones hospitum, acceptiones in Germania, Römerzug / Bawgeldt / Türckenhülff / super indicta imperii. Non ignoro, quod hæ species vltimi generis à plerisque Dd. habeantur pro extraordinariis, sed nescio, quam recte, in qua re plane assentientem habeo Antibolum *tract. sua de muner. §. 3. diuersarum quæstionum.* Ratio est, cum ex lege vel constitutione imperii, vel ex consuetudine necessario quæuis istarum necessitatum incidenter persoluitur: In speciebus iuris manifestum est, nec tamen habent certam præstationem ab initio ordinaria tamen recte dicuntur, quia † ex lege ab omnibus nullo obstante
17 priuilegio, incidente casu inferri debent. *l. 2. & 3. l. fin. C. de mun. patrimon. lib. 10. l. omnes omnino. C. de annon. & trib. l. 2. C. de immun. nem. conced. l. si pendentes. §. si quid cloacam. ff. de vsufruct.* Item iudicio in prædictis speciebus Germaniæ: Similiter etiam incidentibus istis casibus ex consuetudine ab omnibus persoluuntur. Quanquam enim non semper certam & definitam, sed quæ cum

inducitur & præscribitur, præstationē habeant, ordinaria tamen prædicta ratione recte dici videntur. *arg. dd. L L.* & respectu eiusdem causæ efficientis, & effectus probatur in den Abschey-den de an. 1542. & 1544. à quo nō discrepat *Bald. d.l. ad l. fin. C. sine cens. vel reliq. &c. nu. 4. & 5. Bart. ad l. 1. C. de mulier. quo in loco. l. hi qui ff. de. vac. mun.* Si quis tamen malit hæc esse extraordinaria, cū eo non pugnabo. Possunt enim diuerso respe-
18 ctu, † hoc aut illo censeri nomine. Sed tamen hoc casu scire nos oportet, extraordinariorum
19 omnium † non eundum effectum esse in publici muneris vacatione. Nam certum est, nec in iure, nec ex more Germaniæ, vacationem muneris generalem, quæ ab extraordinariis excusat, ad prædicta extraordinaria eiusdem generis extendi posse, de legibus & Abschey-den. Sic nihil referre puto quo nomine ista appellātur, modo de effectu inter nos conueniat, hoc est, si intelligantur eum, qui infimi generis immunitatem accepit, ab istis extraordinariis quæ effectu sunt, & modo præstandi canonicata non magis excusari quam ab ordinariis. Quæ si vera sunt, intelligitur maior nostra propositio de extraordinariis, quæ extra illum numerum reperiūtur, scilicet quæ effectu Canonica non sunt, qualia esse arbitror, quæ non lege, principe vel imperio, vel ex more, sed quæ à magistratibus ciuitatum extra ordinem ad tempus ex improuiso imponuntur. *per d.l. 1. & Bar.* Et in quibusdam casibus etiam à principe, vt in nato filio, ducenda vxore & similibus, inter quos tamen etiam differentia non est exigua. Nam mea sentētia & illas species ordinariarū habendas, propter præstationem, vt ab iis scilicet nemo excuserur, quamuis habeat huius muneris publici vacationem, quia non nudam principis volūtatem, sed pietatem respiciunt, sicut illa publ. tam vtilitatem, vt si princeps pauper vel captus sit. Sed hoc satis de maiore.

De Enthymemate secundo.

De minore propositione diximus in prima quæstione. Venio ad secundum Enthymema. Cum ergo asserant Actores, tamen nobis imposuisti extraordinarium, scire oportet, an tale sit extraordinarium, à quo priuilegia hæc excusent. Referuntur causæ indictæ contributionis in exceptionibus. *num.* 23. quæ causæ in nulla parte processus confutantur, vereq; reperiuntur in den Abschey-den ad 21. & 22. Iam si illa vera sunt, quæ ante diximus, erit hæc contributio mea sententia ordinaria, vel cui ita placet, extraordinaria: at effectu & præstatione ordinaria. *d.l 1. C. de interdi. l. 2. & fin. C. de mun. patrimon.* Dictis Abschey-d obiiciat aliquis, habere illa posse locum in deß Reichs Anlagen: propter autoritatē Imperatoris vel imperii, certe dubium esse nequit: Cæterum in principibus & Vasallis imperii non perinde. Ad quod respondeo, idem esse nunc in parte, quod in toto. Postquam enim imperium in plures partes scissum est, quod competit ex tali causa toti imperio, debet nunc & ipsum competere ipsi parti. Ratio est aperta, habent enim nunc principes † eadem regalia, quæ Imperatori olim in 20
eadem parte competebant, *tract. eleg. d. Antibolus vbi supra per 2. §. testat. num. 2. Iaf. l placet. C. de sacrof. Eccl. verbo, qui vicem eius obtinet. num. 7.* Deinde sine subsidio subditorum, quorum personas repræsentant, ad omnes contributiones imperii, maxime super indicta, quæ sæpe ad duplum vel triplum extenditur, partes etiam compelli nequeunt. Quod ipsum comprobat cōmunis consuetudo totius Germaniæ. Vnde sequitur, prædictam maiorem propositionē in nostra collecta non esse veram, nempe quod qui publici muneris vacationem impetrat, liber sit & immunis subsidio, quod præstatur in causis necessariis & publicis, quales supra enarrauimus. Quare concludo, in hoc puncto prætensi priuilegii in hoc casu nullum esse effectum.

An Et sa?

Duo genera exceptionum reperio. Vnum iuris scripti: Alterum contrariorum priuilegiorum & instrumentorum. Quoad primum, sunt ista supra pertractata; Illud vero in hunc 21
locum reseruatum. An † Actores pro arbitrio suo priuilegium suum interpretari possint? Exempli causa, impetrare † immunitatem ab o- 22
cauua mercium quod fieri nequit *l. ex præstatione C. de vectig.* volo id nunc trahere ad res, quas in vsus meos adueho, quod fieri potest. *l. vniuerso. eod. tit. l. 4. §. 1. ff. de publ.* an eiusmodi interpretatio Rei exceptiones, contra rescriptum replicando elidat? Nam quæ lædunt alios, vel quæ sunt † contra publicam vtilitatem, fauo- 23
rem in interpretando non merentur, sed verba † prout iacent accipien a, *l. fin. ff. de const.* 24
princ. l. quia tale, & ibi Bartol ff. sol. matrim. cons. 86. lib. 1. quæ si subsistere nequit, non licet quærere aliam speciem, quæ dari potest, ab illa altera longe diuersam, vel ex genere permissibili, eligere vnam speciem, quæ permitti potest. *Euer. loco à spec. ad gen. & à gen. ad spectem.* Ita in nostro priuilegio, cum ex verbis & sententia pateat, quod si generalissimum, quale nulla religio, nulla dignitas, nullum meritum ab vllo principe impetrare potuit, ac perinde haberi nequeat, nec illud habeant? ꝙ si impetratum fuisset, habere potuissent. Secundo videndum & considerandum, qualis sit hæc nostra contributio, an rebus, an personis pro rebus indicta? Et certū est, quod rebus sit indicta non personis, ꝓ fortunis vel patrimonio. Non ergo collecta est, sed munus patrimoniale, ex eo genere, quod necessitatis tēpore & ante prouisæ, siue ab imperio ordinate, siue † à principe, qui in 25
hac parte vices Imperatoris gerit, iniunctū est

& ex-

& exactum, à quo non excusari quenquam debere supra disputatum est. Et confirmatur in *l. honor. 14. § munus. ff. de mun.* Item *l. sunt munera ff. de vac. mu.* Et sic non obstat octauo querela futurum hac ratione vt pluribus in locis contribuant ex eadem causa. Nam hoc falsum est; siquidem vbi eadem causa est, non necesse habent in collectis, quæ pro omnibus fiunt, referre in causam ea bona, pro quibus alibi onera eiusmodi sustinet, quod ponderat *Antibolus supra p. 2.* Porro ex eo quod patrimonialem hanc collectionem diximus, & posito, quod ab ea excusari debeant, sequitur tamen quod eiusmodi excusatio non vltra se extendat, quam ad ea bona, quæ tempore impetrati priuilegii possidebant. Etsi enim nonnihil controuersum sit apud Dd. de bonis acquisitis in extraordinariis personalibus, siue in collectis: in prædictis tamē collationibus, siue muneribus patrimonialibus, etsi sint extraordinaria, nemo ambigere potest. *l. 1. C. de indict. l. fin. C. de exactor. tribut. & ibi Plat. Specu. de Cler. coniug. vers. ad huius. nu. 10 communiter. DD. ad l. placet. in fin. & l. fin. C. sine censu. &c.* Sic etiam in hac parte deficiunt Actores, nam ea bona probata non sunt nec possunt probari. Quibus etiam obiter decisam volo illam Quæstionem, quæ incidenter mouetur, *an tanquam forenses nihil præstare debeant.* Nam licet tales essent, cuius contrarium multis docetur, tamen horum consideratio concidit per modum contribuendi. Tertio ad hoc genus pertinent disputationes, *quatenus priuilegium vnius alio præiudicet, quando tempore non vtendo omittatur, an citatio requiratur.* Sed cum hæc ab vtraque parte sint disputata, tamen hoc admonere volo, postquam constet, Reum tempore concessionis omnium priuilegiorum regalia habuisse, inter quæ sunt ius collectandi, non potuisse Imperatorem sine iusta causa, quam metiri debemus ex persona admittentis hoc ius ademisse: Sed talis causa nulla infertur. Verum quidem, quod in concessione principalis priuilegii Episcopus interfuisse videtur. At clausula illa, in qua vis est quæstionis, desideratur: præter hoc non potuit ille successoribus suis hoc pacto præiudicare, de quibus omnibus videantur *DD. ad l. fin. ff. de constit. princ. ad c. cum accessisset. de const. Ias. d. l. placet.*

De priuilegiis.

Venio ad priuilegia. Primum est Caroli IV. ex quo colligitur, quod Reus eo tempore ordinaria tributa, & ius inducendi nouum quibuscunque possessoribus pro necessitate vel publica vtilitate habebat. Deinde quod etiam
26 iuris est, vt qui alibi domicilium † transferrent, tanquam originarii ibidem collectas penderent. *l. incola. ff. ad municip.* Datum autem illud fuit Anno 1349. sic vt distet ab Actorum principali priuilegio annis 238. à Fride. priuileg. annis 139. quæ vna probatio possessionis rei & iuris. Idem priuilegium in effectu derogat Actorum efficacissimo priuilegio, quod ipsis biennio ante ab eodem Imperatore indultum fuit, an recte, non disputo, nam vtrumque eiusdem est efficaciæ. Secundum quod est Caroli V. ad rem nihil facit. Idem de Sigismundi variis priuilegiis dicendum, etsi te manifestam reuocationem priuilegiorum contineant, quia tamen nulla causa inseritur, nec partes vocatæ apud me nō concludunt, At quartum, id singularem probationem habet. Nam in eo per sententiam adiudicatur Reo ius Beedt & Stewer/ de quibus illo tempore lis erat, hoc est, ius tributorum & collectarum. Cæteta confirmantia sunt & nihil noui tribuunt. Restat vnum argumentū Ludouici Episcopi, & plura alia vtriusque generis argumenta adferuntur, quæ omittit, cum hæc omnia visa sint satis ad id, meo iudicio, nempe Actorum actionem non solum exceptionibus iuris recte elisam, sed rei ius etiam ex personæ suæ qualitate, & vsu sufficienter comprobatum. Quibus adde, quæ antea cōclusimus, nullum Actores habere priuilegium, vel si habent. nullius esse momenti, vel si est alicuius momenti, non extendi, nisi ad ea bona, quæ eo tempore possidebant, quæ probata non sunt. Itaque concludo, præmissis non probatis, petitionem inferri nō posse, atque ita Reum ab ea absoluendū vel etiam propter ius Rei comprobatum vlterius de iure ipsius pronunciari posse, iuxta conclusionem, quam accepit: Expensis compensatis. Quia causa agitur inter dominum & subditos, Episcopum & oues pascuorum eius. Demum quia quæstio Iuris, & iustus error Actorum.

D. N. Correferens.

De iurisdictione nihil dubitat, quia processus decreti sunt, & sine exceptione lis contestata, Item partium consensu iurisdictio prorogata. Nullitates quoque nullæ apparent, Actū ex priuilegio ad consequendam medietatem pœnæ eidem insertæ, cum petitione in rem negatoriæ actionis, quā principaliter partes prosequuntur, attentis vbique illorum petitionibus, probationibus & iuribus in actis productis. Quod autem super iure collectandi talis detur actio, refert se ad ea, quæ dixit in causa Teutschenmeister contra Dhona Werdt.

An probata?

Nituntur Actores duobus potissimum fundamentis, quæ magis facti sunt. Primum est priuilegium Henrici V. confirmatio Friderici I. Rodolphi, Caroli IV. inthronisationes Episcoporum. Alterum est, præscriptio immunitatis seu exemptionis à tempore immemoriali. Cæterum ex priuilegio Henrici V. nusquam constat, Actoribus illam immunitatem concessam esse, et sic illud priuilegium, & quicquid

de eo dicitur, quod in vim contractus transierit propter mutua officia, idque irrenocabile sit, Actoribus suffragari non potest. Alterum Friderici I. quamuis à principio verba confirmationem magis, quam verum priuilegium sonare videantur, dum dicit, *renouat. &c* tamen, quia de nouo clausulam, *volumus etiam vt nullius, &c.* adiicit, præter priora priuilegia magis videtur sibi nouum in hoc ius Actoribus concedere, & dispositiue loqui, quam quod priora priuilegia & clausulas tantũ referat, attentis verbis, quod in priore persona loquatur, *volumus &c.* Vnde præter iam enumerata d. Imp. priuilegia Actoribus de nouo illa tribuit & concedit. Non obstat, quod dicitur, eum, qui confirmat, nihil noui concedere, & in generali confirmatione
27 † non comprehenduntur priuilegia, nisi concessa tempore confirmationis *Bald. l. priuilegia C. de S S. Eccl. l. Mœuio. §. auia. ff. de leg.* 2. Id verum quidem est de iis, quæ iam concessa sunt, & quæ relatiue enumerantur & stabiliuntur, adeo vt illa vltra suos limites extendi non possint. Verum si quid vlterius concedatur, quod prioribus non est insertum, quid prohibeat illud nouam esse concessionem aut Imp. dare non posse, quatenus alias de iure liceat. Insuper tertiũ Rodolphi, quamuis nihil aliud habet, quam quod Friderici priuilegium verborenus refert, tamen sicut dictum secundum priuilegium habet, vtitur verbo, *renouemus*. Ita Rudolphus ponit, *innouamus*, quæ verba non solum nudam confirmationem, sed etiam nouam concessio-
28 nem important & arguunt. Et qui † confirmat, videtur dare. *Spec. de instru. edit. §. nunc autem videndum.* Dato etiam confirmationem Friderici non valuisse ob defectum clausulæ &c. tamen cum dictum priuilegium Friderici cum dicta clausula expresse concedatur & scienter, postmodum in priuilegio Rodolphi ex certa scientia confirmatur, & de verbo inscritur fallit supra d. regula. Quia isto casu confirmando dat, etiamsi confirmatio Friderici non valuerit. *Fel. c. inter dilectos. numer.* 14. *de fide instru.* Item fallit, quando confirmans est talis, qui posset actum perfectum reuocare, vt hic Imperator aut Rex: tunc confirmando potest dici, quod dat. *Fel. vbi supra num.* 16. Item fallit in eo, qui potest confirmando dare, quia simpliciter prouidendo facit vtrunq;. *Fel. ibid. num.* 17. Namq; respectu actus, qui præcessit nuliter, vocatur cõfirmatio. Respectu vero iuris, quod non erat, collata est noua datio. *Inn. d. c. inter fac. l. si donante §. 1. ff. de don. int. vir. & vx. l. 1 ff. de manumiss. test.* Quia vt Baldus ibidem ait, vltimum tempus trahitur ad primum. Et vt dictæ confirmationes non important nouam concessionem, tamen priuilegium Caroli IV. sonat se dare Actoribus inter aliam etiam, wir wöllen auch/ &c. quæ verba immunitatem Actorum liquide ostendunt, & nil aliud quam translationẽ prioris clausulę? *volumus &c.* in se continent, cum noua datione & cõcessione. Quæ de episcoporum inthronisatione, & stipulationib. dicuntur, leuiora sunt, quam vt Actoribus aliquid adminiculentur. Neque enim expressam renunciationem iuris collectandi in se continent: Imo plane generalia sunt, neque Episcopi psumuntur in genere concessisse Actoribus id, quod in specie nunquam concedere potuerunt, contra iuramentum Ecclesiæ prius præstitum & ius commune. Ex quo in aliis scriptutis & generalibus concessionibus nulla penitus facta est specialis mẽtio de liberatione à collectis, quam liberationem tanquam de magnis regalibus, principes verisimiliter in specie suis subditis ita facile non essent concessuri. Nec iuramentum generale extenditur ad ea, † que quis verisimiliter non 29
iurasset, *c. 1. cum ibi not. de iura. in 6.* Præterea clausula, quod huiusmodi priuilegium redundaret in præiudicium totius prouinciæ, & aliorum deß Stiffts / quia maiores collectæ iis imponerentur, si Actores essent immunes, & per consequens tale priuilegium derogaret publicæ vtilitati. † Quo casu etiam principis benefici- 30
um stricte interpretandum. *l. si quando. C. de oper. pub. Ang. l. fin. ff. de const. princ. refert & sequitur Ias. ibid.* Similiter alterum fundamentum allegatæ immunitatis, præscriptio scilicet Actori nihil prodest. Nam licet † libertas non soluendi col- 31
lectas præscribi possit spacio 40. an. *Corn. cons.* 162. *vol.* 3. Imo etiam annis 10. vel 20. si concurrat titulus, cum tantum tempus bonam fidem præsumat. *Alex. cons.* 115. *vol.* 4. Actores tamen nusquam probant, se aut suos antecessores non fuisse exactos per tantum tempus: quia non euenit casus imponendi collectas tales, nec fuit imposita: ideo dicere non possunt, se exceptionem illam præscripsisse, quia nunquam se renuisse probant, & quod post talem recusationem tale tempus fuerit in aliis casibus & collectis effluxum. Nam ad istud probandum debẽt concurrere, quæ per Actores cum maxima difficultate poterunt probari, nempe, quod aliquo tẽpore fuerunt requisiti, soluere collectam, & quod recusarint, & quod successiue per tempus ad minus 40. annorum perseuerarint in tali immunitate bona fide, superiori sciente & patiente, & quod tale tẽpus inceperit à tẽpore primæ impositionis & recusationis, alias si ista interuenisse nõ probantur, vti probata nõ sunt, tũ allegata præscriptio nihil operatur. *Alex. cons.* 136. *col. pen & vlt. vol.* 2. *Abb. & alij c. si diligẽti. & c. cũ nobis. de præscrip.* Cõcludo ergo, Actorũ immunitatem per priuilegia saltem Caroli IV. probata.

An Elisa?

Opponit Reus tres defensiones, quarum prima est ius commune, & quę iuri cõmuni æquiparatur, legitima consuetudo. Quod principes Imperii regalia habeant ab Imperatore, & in hoc Episcopi parificentur Imperatorib. in imperio

perio receptum est, vt Reum quoque habere li-
32 tera A. patet. Atque munerum † impositio ad
supremum principem spectat, estque vnum de
regalibus reseruatum principi. *Bald. l. cum multa in fin. C. de bon. quæ lib.* vbi dicitur, solum princi-
33 pem † posse collectam imponere, siquidem im-
positio collectarum est actus iurisdictionis, &
qui intra iurisdictionem explicari non potest.
Alex. consil. 78. nu. 9. vol. 6. Petitum autem munus
bonis in districtu & territorio Rei sitis iniun-
ctum est, & Actores, quoad ista bona, Rei iuris-
dictionem omnino recognoscere, & eidē subiacere tenentur. Hinc est, vt Reo ratione iuris cōmunis illa condictio competierit. *Luc. de Penna tract. de re militari.* Et sic non est de reseruatis
34 principis, quia inferioribus etiam competere †
potest multipliciter. *Alex. cons. 70. vol. 2. Ias. & Dd. d. l. placet.* Pariter adstipulatur Reo communis Germaniæ consuetudo, quæ etsi facti sit ideoq; probanda, alioquin in consideratione non ha-
35 benda, tamen † quia generalis & notoria habe-
tur, vt ius scriptum. *l. emptorem in pr. ff. de act. empt. Ias. l. post dotem. ff. sol. matr. num. 102.* Quare vt Episcopus iurisdictionem collectandi in casibus à iure permissis, etiam ex concessione in feudo seu inuestitura Imperat. habet. Et sub illa potestate collectandi continentur omnes actus collectandi, licet differant in modo, vel in plus & minus. *l. generale. ff. de leg.* 1. Infertur Reo licuisse tam de iure communi quam consuetudinario, bona Actorum Indicere. Altera defensio consistit in priuilegio Caroli IV. aliisq; literis & laudo palatini. Quamuis enim Carolus An. 1347. in vigilia natalis domini, Actoribus priuilegia immunitatis concesserit, tamen id contra dicta iura & cōsuetudinem factum esse liquide constat, clam Reo nec citato, nec audito desuper, citra omnem causæ cognitionē, in detrimentum iurium Ecclesiæ & Episcopi: Ideoque nullo iure valere aut subsistere potest. Vnde præsumitur Carolum huius subreptionis præmonitum, vel pœnitentia ductum, statim 16. April. postea An. 1349. illum errorem & enormem læsionē Episcopi singulari priuilegio reuocasse, eiusq; bene fuisse memorē, dum in speciem N. ciuitatis expressam mentionē fecerit. Idemq; priuilegium N. concessit, adiecta clausula derogatoria, *non obstante*, quæ omnes alias retroconcessiones N. datas manifeste tollit, maxime, cum iustissimam reuocationis causam habuerit. Et præsumitur in genere derogasse ei cōcessioni, quam in speciem auditis Episcopi iuribus nunquam concessisset, *arg. à contr. sensu c. 2. de decimis. in 6. c. fin. de offi. vicarij l. obligatione. ff. de pig.* Imo vt tradit Alexan.
36 *cons. 216. p. 2 n 16. & seq.* princeps † postea ea, quæ inducta sunt de iure diuino, naturali & gentiū, tollere, etiam sine causa per clausulam, *non obstante, &c.* Etsi agatur de alterius graui præiudicio, *Dd. in l. fi. C. Si cont. Ius vel vtil. pub. l. 1. ff. de const. princ. Innoc. c. Canon. c. quæ in Ecclesiarum. de const. c. quia plerunq; de Immun. Eccl.* Nam † quotiescunq; 37
priuilegia non sunt clausa in corpore iuris ciuilis, vt hoc nostrum, certe vt talibus priuilegiis derogatū intelligatur, sufficit in genere de priuilegiis facere mentionē, nec requritur, q̄ in specie aut indiuiduo aliquid derogatur. *Frid. de Sen. cons. 147. Cast. l. si mihi & tibi. §. in legatis. ff. de legat. 1.* Reliqua priuilegia omnino sunt confirmantia priorū, inprimis Sigismundi, quod habet clausulam supplentem omnes defectus, & quod omnia habeantur pro expressis, tam in suo quam in omnibus præcedētibus priuilegiis cum clausulis, *certa scientia, plenitudine potestatis*, & expressam clausulam irritantē, quoad Actores in speciem itaq; Rei ius per priuilegia fundatum putat. Secundum subsidium quod in priuilegio & laudo Palatini consistit, fortius est. Nam etsi Reus, nec ius, nec consuetudinem, vel priuilegium pro se haberet, tamen cum compromissa ad instar iudiciorum redacta sint, & istud laudum in rem iudicatam trāsierit, appellatione aut reductione remotis, nō videt, quo iure Actores contrauenire possint, Quod laudum Reo per consuetudinem, herkommen/ & possessionem collectandi & steurandi competit, nec obstat, quod
Actores, Beed vñ Stewer/ pro eodem ponunt, 38
quia † secundum cōmunem loquendi modū diuersa & separata sunt, cum Beed sit ordinarium quiddam: Stewer autem generale quid extraordinariū, idem quod Schatzung/ & omne id, quod confertur. Similiter nihil mouet, q̄ laudum de tribus tantum pagis loquitur. Neque enim plus compromissum aut tum controuersum fuit. Vnde super plurib. laudare nō potuit. Cum autem similium idem sit iudicium, quid vetat de reliquis N. bonis in Episcopatu sitis itidem statuere. Itidem Actoribus non patrocinatur, quod dicitur Reum nunquam fuisse in possessione, quod falsum esse, ex tribus fundamētis in fine patebit: tamen cum ius iudicandi in facultate consistit, vt pro tempore, & suo arbitrio vti possit, clari iuris est huiusmodi facultati per Actores minime præscribi potuisse. Quare vel hoc solo argumento laudum Palatini, & Actorum intentio eneruari potest. Continuando restat tertia defensio possessionis, & in secu. præscript. Rei possessio probatur per N. von der N. 4. testem, qui aliquando doppel Beedt soluit, & quamuis hic † actus vnicus sit, tamen ad pro- 39
bandum eiusmodi ius sufficit. *Paris. cons. 25. vol. 1. num. 88.* Non impedit quoque, quod vnicus est testis, & Actores vti singulare illum respuunt: Quoniam etiam possessio probatur per missiuas Actorum & sui ciuis N. N. ad Episcopum & suum Hoffmeister/ quæ missiuæ verbum Schatzung habent, Item probatur quod non solum R. sed & alii ciues jhre Schatzung apud Hoffmeister hinderlegt haben. Et sic Actores certam scientiam huius indictionis Episco. habuerunt, nec tamen in contrarium aut protestati sunt,

aut à tali grauamine appellarunt, quod de iure facere debebāt. *Schurff. cons.* 59. *n.* 32. *cen.* 1. Sed magis huic impositioni acquieuerunt, id quod per Landtschreibers Rechnung probatur, quod 3. ciues & quidem non vulgares, maxime N. qui Senatorii ordinis fuit, istam collectā soluerint, nec depositam pecuniam per se, apud magistratum repetierint. Vnde Rei possessio & præscriptio probatur. Neque hic attendo, an Actores forenses vel subiecti Rei sint: nam diuerso respectu & forenses subditi esse possunt. Et quamuis forenses pro bonis in terris collectantium sitis collectari non possunt ob defectum iurisdictionis, tamen quia id constat Reum tempore sufficienti, & per consuetudinem etiam Actoribus, si forenses prorsus essent, pro bonis in suo districtu sitis, collectas indixisse, sequitur, Reum imposterū quoq; pro omnibus aliis speciebus & necessitatib. occurrētibus facere posse, maxime cum nō simpliciter forenses sint Actores, sed aliquo modo Reo quoque subditi & iurati. Et q. Reus merum imperiū vber Halß vñ Bein/ & alia in Actores habeat. Item quod cōstat ipsis olim Episcopis fuisse subiectos. Tandem multum pro Reo facit transactio inter Palatinum, quo i vterque alterius Leibeygen vnd andere Hindersassen/ in suo territorio habitātes nō tātū de bonis in suo districtu; verumēt in alterius Gemärckē/ Gerichtszwangen/ satis collectare posset; id quod cessante hac trāsactione facere non licuisset, sed quilibet ibi loci, vbi bona sita sunt. Stewer vnd Schatzung soluisset: Igitur & per hoc probatur etiam consuetudo prædicta: Etenim omissis altercationibus concludit hoc munus esse extraordinarium, quia incertā & indefinitam præstationem habet, cum nunc augeri, nunc minui possit pro temporum & causarum qualitate, seu incidente necessitate, quanquam respectu ipsius solutionis, quæ de singulis agris certa ac determinata est ordinarium etiam sapiat. Concludit igitur munus hoc nostrum esse mere reale, & respicere facultates locorum & prædiorum, licet alias generaliter loquendo, sit munus mixtum, & imponatur personis pro rebus tamen, quia collectæ soluuntur pro numero iugerum & mensura camporum, vt hic, quæ mere patrimonialia sunt, nulli forenses etiam excusantur tanquam possidētes tantū bona. l. *munerū* §. *sed ea quæ. ff. de mun. & honor. l. lu. munerib. l. vt munera. ff. de vac. mun. Paris. d. con. per tot.* vbi quæstionē in terminis pertractat. Quare & per hoc concludit, Actorū intentionem elisam, & pronunciandum pro Reo, absoluendo eum simpliciter iuxta petitionē eius, sub litis contestatione annexam. Expresse non pronunciatur quod ipse petit in principali pronunciari, sed saltem in pœnas incidisse, à quibus per supra dicta excusatus est. Et † quod dominis locorum liceat pro huiusmodi collectis facere eiusmodi bannimenta & proclamata tenet Bal. *consil.* 424. *vol.* 3. Imo etiā potest sequestrare fructus pignorare, distrahere bona, & similia exercere ob iurisdictionē, quam habet in rebus. *Paris. d. cons. nu.* 110. Ex quibus constat, Reū nil attentasse, cum hoc per se corruat propter sententiam causæ principalis. Expensas compēso ob causas D. Ref. Et quia Actores priuilegiū, & sic iustam causam pro se habuerunt. vt supra sensi.

D. N. Causam esse satis diligenter disputatam & breuibus sentit, allegatam immunitatem esse probatam, sed tamen in hac causa mallet iniungere productionem originalis priuilegii Henrici. Concludit per omnia cum Dn. Ref.

D. N. Cum D. Ref. priuilegium Actorum, si quod est, tamen hunc effectum non habet. Cū enim generale sit, & omnes species munerum & onerum complectatur, tam ad ordinaria, quā extraordinaria se extendit. Quia vero liquido ex actis & Actorum confessione constat, se semper & tempore immemoriali, ordinaria, vtpote Beet/ quæ quoque realia munera sunt, quæ agris ipsis imposita sunt, soluisse, & sic in ordinariis à priuilegio recessum, non putat vlterius nunc priuilegium in hoc casu locum habere, tum propter absurdam & enormem læsionem, quæ hinc sequi posset: maxime si diuites ciues in ciuitate N. essent, vel eo aliunde commigrarent, Episcopique bona & subditos suos in suo territorio sibi appropriarent, quæ mens priuilegii non fuit; cum enim stricti iuris sit, igitur tam benigne interpretandum non est. Quare concludit cum D. Refer. Reum ab actione simpliciter absoluendo cum compensatione expensarum, idque ex ea causa, quia Episcopus protestatur de litis contestatione & iurisdictione.

D. N. Casus præsens non est dubius. Exactionem factam exigente publica necessitate, quod suadet etiam publica vtilitas non obstante vllo priuilegio, *Bal. l. iubemus. Iaf. leg. si ex toto. de leg.* 1. immunitati non esse locum. Concludit simpliciter absoluendum Reū, compensatis expensis.

D. N. Reperiri aliud priuilegium, nisi Henrici, clausulam istam non habere, super qua fundant se actores. Cætera priuilegia confirmantia esse. Concludit, etsi quod esset priuilegium, illud esse eneruatum, & pronunciat iuxta petitionem annexam litis contestationi Rei, cum Actorum actio conciderit in negatoria, & Reo in confessoria plene suum ius deduxerit, non putat simpliciter absoluendum, sed hoc ius ipsi adiudicandum, Et hoc vt finis litibus imponatur.

D. N. De iurisdictione & actione cum dominis. Concludit cum D. Corref. negatoriam actionem probatam, pœnalem actionem non probatam, quia dolus non probatus.

An Elisa?

Concludit Episcopo licere collectare suos sed

sed non exemptos, & releuare N. priuilegia contra Episcopum, non contra Imperium; & agentes non fuerunt citati ad concessionem Episcopo factam. Idem dicta cassatio diem & annum non exprimit confirmationis præcedentis, nec tam vrgentem causam cassandi allegat, quam ea fuit concedendo. Insuper Carolus IV. cassat tantum ad futura bona acquirenda; non acquisita prius. Idcirco si Episcopus hac cassatione vti velit, ante omnia, quod bona litigiosa hactenus acquisita essent, probare teneretur. Idem de cassatione Sigismund. Laudo Palatini non mouetur, quia tantum de bonis aliquibus in locis agitur, & forte hactenus acquisitorum. Nec elidit, quod Episcopus sit in possessione collectandi, quia contradictum semper vt per testes. Ergo possessio ex parte Rei quieta vix dici potest. Et versamur in hoc casu magis in petitorio, quam possessorio, cum incidenter possessio accedens iuuet id. Nec multum facit, quod agentes fuerint serui, & adhuc subditi. Pronunciando Reum absoluendum in pœnali, in negatoria intentata condemnat Reum, expensis compensatis. Jedoch wil er sich weiters ersehen/ vnnd sein Votum ad Prothocollum kommen lassen/ bitt derhalben bedacht.

VOTVM XVI.

In causa N. von N. an statt seiner Haußfrawen/ *contra N. N. & consortes.*

In puncto appellationis deuolutæ & attentatorum.

SVMMARIA.

1 *Confirmans antecessorum suorum priuilegia, nihil noui dat, sed datum confirmat.*
2 *Statuta in præiudicium superioris facta, non valent.*
3 *Princeps potest tollere appellationem.*
4 *Princeps non potest tollere, quæ sunt iuris naturalis, vt est defensio: sed quæ sunt iuris positivi, vt appellatio.*
5 *Inferior à Principe non potest tollere appellationem.*
6 *Attentata vt reuocentur, quæ requirantur.*
7 *Acta quando à Iudice sint reuocanda.*
8 *Iudex deferendo appellationi omnem iurisdictionem à se abdicat.*
9 *Iudex dando apostolos refutatorios, potest ad vlteriora non obstante appellatione procedere.*
10 *Attentatorum causa nihil commune habet cum principali, & ea ante omnia sunt reuocanda.*
11 *Iudex si habet viam ordinariam cessat officium eius extraordinarium.*
12 *Citari debent omnes, quorum interest, maxime in actu præiudiciali.*
13 *Citatio fieri potest extra territorium mandantis, & quid operetur.*
14 *Sententia, non citatis & absentibus, quorum interest, lata, nulla est, & n. 16.*
15 *Forma Reum citandi extra territorium citantis.*
17 *Executio contra non citatum & tertium fieri non potest.*

QVod ad deuolutionem attinet: Concludo cum D. Ref. nos in iurisdictione fundatos esse, eo quod N. sunt Status imperii, & eo potissimum quod causa omnium Statuum consensu approbata, & communibus Imperii sumptibus constituta est, iique in iurisdictione eiusdem consenserunt. Non obstant allegata priuilegia de non appellando, quia diu ante receptum Cameræ & constitutum iudicium data sunt, neque in specie aut nominatim Cameræ iurisdictioni aliquid adimunt. Et Imperator Carolus V. confirmando antecessorum suorum † priuilegia, nihil noui dedit, sed datum confirmauit tantum, *vulg. l. heredes palam, §. sed si post ff. de testa. Alex. l. more maior. num. 12. ff. de iurisd. om. iudic.* Non obstat etiam allegata & diuturna præscriptione firmata consuetudo, quod à sententiis Scabinorum N. non appelletur, quia talia † statuta in præiudicium superioris facta, non valent, *ca. venientes de iureiur. vbi Pan. n. 4. & communiter DD. per illum tex.* Licet enim Princeps † possit tollere appellationem, *l. 1. § interdum, ff. à quib. appel. non licet. Couar. pract. quæst. c. 23. n. 6.* Eo quod appellatio non sit † defensio iuris naturalis, quam princeps tollere nequit, vt est citatio, *text. cl. in. pastoralis, de sent. & re iud.* Sed Appellatio iuris humani positiui, & ideo poterit à Principe tolli. *Pan. d. c. 1. n. 2. de rescript. Couarr. d. loco. Mar. p. 6. de appell. n. 329.* Licet igitur, vt dixi, Princeps † possit tollere appellationem, tamen inferior à Principe hoc non potest. *Bar. l. omnes populi, nu. 27. ff. de iust. & iure.* Quia est casus reseruatus soli Principi. *Franc. d. c. pastoralis, n. 16.* Concludo ergo, *exceptionibus non obstantibus* causam deuolutam. Quoad attentata, ad hoc vt † attentata reuocentur, necesse est, quod appellatio fiat in præsentia Iudicis, vel in absentia eius coram Notario & testibus, quo casu insinuatio debet fieri Iudici & parti, alias Iudex & pars possunt in causa procedere, quando scilicet non habent notitiam appellationis. Et ista attentata ab ignorantibus non reuocantur. *eleganter Anton. de Butrio capitul. final. numero decimotertio, de appell.* vbi dicit, eam opinionem communem. Idem tenet Mar *de appell. nu. 391. DD. c. non solum de appell. in 6.* Idque ordinatione cõprobatum est *p. 2. ti. 29. §. 5.* Nam licet appellationes in Camera recipiãtur interpositæ coram Notario & testibus absq; insinuatione, tamen à Iudice à quo, acta ante appellationis insinuationem, non possunt vt attentata, reuocari, vt habetur *d. §. 5.* Eatenus igitur appellatio suspendit Iurisdictionem Iudicis à quo post rite interpositam & insinuatam appella-

7 tionem & acta per eum tali † casu reuocanda sunt, tanquam ab incompetente Iudice gesta. *Anchor.d.c.non solum.nu.1.de Appell. in 6.Franc.c.pastoralis,per illum textum.n.1.de appell.* & hæc de definitiua recipienda sunt. Aliud in interlocutoris receptum est, quia per appellationem ab interlocutoria,non suspenditur Iudicis officium, nisi delatum sit appellationi : quo casu, quia
8 † deferendo abdicauit à se omnem iurisdictionem *c.cum appellationibus de appel.in 6.*nihil attentare potest. Sed si nō detulit,officium eius non
9 conquiescit.Itaq; dando† apostolos refutatorios,potest ad vlteriora,non obstante appellatione, procedere,nisi illi inhibeatur. *Canon.per tex. clem.1.de dolo & contu.vbi gl.not.* Hoc latius declarat gl. *c.venientes, verbo, possessionem, de iureur.Anchar.d.c.non solum.n.6. de appell.in 6.Vital.de Camb. tract.clausularum,clausula nihil nouari.n.7.*

Cæterum cum hic à sententia definitiua appellatum sit, sumus in casu claro iuris cōmunis & ordinationis per supra dicta.Nō obstat,quod causa principalis nondum in iudicium per litis contestationem deducta sit,quia attentatorum
10 causa † nihil commune habet cum principali, quæ ante omnia reuocanda sunt.*d.ca. non solum.* maxime si officium Iudicis pro reuocatione attentatorum imploratum sit , & in continenti probari possunt,vt in casu præsenti. Adstipulatur ordin.*p.3.tit.31.*§. 14.implorato enim Iudicis officio mercenario,vt hic,non requiritur libellus aut litis contestatio,sed summarie procedit.*Host.in sum.tit.vt lite pend.nu.3. Ioann.Andr.d.c. non solum.n.1.& 3.Anchor.ibid.in pr.& Franc.n.5.*vbi dant cautelam, vt petens reuocari attentata, caueat sibi , ne contestetur litem super principali,& petat simul attentata reuocari,quia tunc
11 cum ordinariam † viam habeat,cessat extraordinarium officium Iudicis scilicet, *Ioan.Andr.vbi supra Vital.de Camb.vbi supra nu.10.gl.Clem.2.in pr.vt lite pend.Fran.c.non solum.n.6.* Putat tamen attentata reuocanda , etsi quis litem in principali contestatus sit , & simul reuocationem attentatorum petierit,eo quod per litis contestationem non sit recessum ab his , quæ ordinem non requirunt.Refert alios,vt ibi per eum,quę opinio mihi vera videtur, sed nihil ad propositum, cum hic imploratum sit officium Iudicis. Concludo ergo attentata reuocanda esse , cum expensis ex doctrina Hostiens. *in summa tit. vt lit.pend.n.3.in fin.*vbi dicit , attentata reuocanda cum expensis , allegat *c.2 de dolo & contū.* Quod attinet ad punctum citationis, ille plus difficul-
12 tatis habet. †In vnoquoq; enim actu præiudiciali citari debent omnes , quorum interest *vulg.l.de vnoquoq; ff. de re iud.Clem.pastoralis.eod.tit.* Et sententia nostra interlocutoria iniungit heredum nomine legitimationem.Citatio quoq; ad readsumendum causam contra eosdem decreta est.Iis igitur non citatis & absentibus sen-
13 tentia † ferri in causa principali non potest absque vitio nullitatis, *dicta leg. de vnoquoque.*

Non obstat , quod vnus consortium extra Imperium domicilium habeat, & sic citari non possit,cum extra Imperium mandanti impune non pareatur.*l fin.ff.de iurisdict.om.iud.* † quia tali 14
casu citatio fieri potest extra territorium mandantis ad notificandum aliquid ratione rei sitæ in territorio citantis,vt hoc casu, non ad acquirendam iurisdictionem in persona citati; valet citatio quoad actum nuntii, quia est nudum tātum administerium executionis , non iurisdictionis. Quæ quidem citatio hoc operatur,vt Iudex ad immissionem bonorū procedere possit in contumaciam. Non habet iurisdictionem suam fundata ratione rei , licet personam citati multare nō possit in contumacia,*per tex.l.omnes §.verū si apparitor.C.de Ep.& Cler.vbi sedes ord.Bart. ibi n.2.Soc.c.sane si Episc.12.cum seq.de foro Comp.*Est & alia forma† citandi Reum extra territorium 15
citantis,vt sc. Iudex rei sitæ mittat literas Iudici ipsius conueniendi, vt faciat illum citari & moneri,quod veniat coram se,nam & tali casu monitus si nō venerit, mittendus est Actor in possessionem rei petitæ.*Bar. d.l. 1.de Episc.& cler.Soc. d.c.Sane si Episc.n.12.* Præterea possit etiam citari per edictum , & executio fieri in finibus Franciæ,*vt not.apost.ad Bar.d.l.1.*§.1. Atq; ita in simili processus in Camera contra Antuerpiensem decretos memini , qui per edictum in finibus Brabantiæ executi fuerunt.

Quare tutior quidem via esset,vt iniungeremus Appellanti,quod consortes iterum ad Cameram citaret ex prædictis rationib.ne nullitas committeretur,ac quod† sententia contra ab- 16
sentem & non citatum late nulla sit.*d: Clem.pastoralis.& d.l.de vnoquoq; ff.de re iud.* Cæterum in præsenti,quoniam ipse Appellans suo periculo processum continuari petit,&vnus tantum cōsortium extra imperium domicilium habet,alii vero rite citati sunt , putarem nos absque vitio nullitatis in causa principali procedere posse. Nam cum Appellans suo periculo, vt dixi,processum contra præsentes tantum cōtinuari petit,si obtineat , valebit saltem sententia quoad citatos &præsentes.*per tex.d.l.vnoquoq;.* Et sic executionē contra non citatum postulare nequit. Executio†n.contra non citatum & tertium fie- 17
ri non potest,cum sit res inter alios acta.*l.1.ff.de excep.rei iud.Zas.l.sæpe.n.11.ff. de re iud.vbi communiter Dd.Rota dec.25.de sent. & re iud.in nouis.*Si vero in causa succumbat,quod futurum ex facti narratione credideri̇m,nihil esse periculi, siue citati sint omnes consortes,siue non sint.Nam ipse Appellans de sententiæ nullitate opponere nihil potest,eo quod periculo suo contra præsentes tantum processum & sententionatum sit. Hæc ad protocollum obiter notanda sunt , ne videamur aliquid inconsulte & contra ius statuisse & pronunciasse,& sic per omnia cum D. Ref.concludo. Saluo,&c.

VOTVM

VOTVM XVII.

In Sachen N. & Consorten Appellanten *secundæ appellationis*, contra die Repellirte N. N.

An mulctandus Iudex inferior ob non legitime conscripta acta.

SVMMARIVM.

1 *Iudex inferior mulctatur ob non legitime descripta acta in duas marcas auri.*

In fine sententiæ fuit hæc clausula adiecta.

VNd letzlich gegen dem Richter voriger Instantz / vmb deß willen er die Gerichts Acta, wie sich vermög der Ordnung gebühret / nicht eygentlich beschriebē / die Straff zweyer Marck löthigs Goldts hiermit vorbehalten / &c.

1 ATQVE ita punitur † Iudex inferior ob non legitime descripta acta in duas Marcas auri, *per text. c. quoniam contra, in fin. de probat. Gail. lib. 1. obs. 134. num. 14. Mynsi. obs. 11. cent. 1.* quibus authoritatibus accedunt præiudicia, in quibus hoc contra eosdem Iudices obseruatum est, *ea quæ referunt Mynsi. & Gail.* Quibus addit aliam causam inter N. Appellanten / contra hos ipsos nostros appellantes, vt patet ex sententia lata 18. Ianuarii, Anno 74. Et si quis plures velit rationes nunquam refragabor, &c. Saluo. Et ita plurima pars Assessorum vnanimi consensu statuunt. Alii vero numero minores volunt Iudicem non puniendum, sed integram potius actorum editionem iniungendam putant, quorum nomina consulte prætereo.

VOTVM XVIII.

In causa Dechandt *Capituli* zu N. contra D. N. von N.

In puncto paritionis & negligentiæ procuratoris.

SVMMARIA.

1 *Clausulæ, jetzt als dañ / vnd dann als jetzt / vis & operatio.*
2 *Dictio tunc, significat extremitatem temporis.*
3 *Verba, ex nunc & ex tunc, quid significent.*
4 *Iudex in definitiuis, postquam semel sententiam dixit functus est suo officio.*
5 *Sententia contra sententiam ipso iure nulla est.*
6 *Articuli defensionales impertinentes ad probandum non debent admitti.*
7 *Pars volens proponere dilatorias, post lapsum termini non auditur.*
8 *Vasallus licet ipso iure, felonia commissa, feudum amittat, tamen ad auocandam possessionem parium sententia declaratoria requiritur.*
9 *Tempus naturali ratione in suspenso esse nequit.*
10 *Negligentia procuratoris nocet domino.*
11 *Dominus non restituitur in integrum aduersus negligentem procuratorem, sed habet actionem mandati.*
12 *Procurator negligens tenetur domino de leuissima etiam culpa.*

QVÆRITVR; an defensionales ad probandum admitti debeant, quibus D. N. suam diligentiam adstruit, & se ab insimulata negligentia excusat: omnis eius defensio in eo potissimum consistit, quod sententia illa euentualis 17. Febr. Ann. 52. lata, in causa N. contra N. 8. mandati, in quo ipse N. procurator fuit, N. statim post terminum præfixum, scilicet ad proximam, quæ fuit 19. eiusdem purificata fuerat.

Hoc ostendere conatur ex clausula illa inserta, *nunc prout ex tunc, & tunc prout ex nunc.* Nam † ea clausula hoc operatur, vt si in termino præfixo non doceatur de paritione, quod ex nunc sit declaratus in pœnam comminatam à Iudice. Dictio enim *tunc* significat extremitatem temporis, *per tex. l. 4. §. 1. ff. de cond. & dem. & ibi Bart. in pr. l. testamentum, ff. si cert. pet. l. 1 §. modi 62. ff. de verb. oblig. Bald. auth. contra rog. tus, numer. 1. & 2. ff. ad Trebel Bellonus cons. 11. n. 24. gl. d. l. lecta verba tenet, Bal. c. 1. n. 16. de vasal. mil. qui con.* vbi dicit, quod verba † *ex nunc* non significant præsentem verbi actum, sed futurum effectum, verba vero *ex tunc* significant effectum verbi consummati, *per text. d. l. lecta, idque apertius declarat Pan. c. pastoralis, de except. Ang. d. l. huiusmodi, & ibi pulchre Zas. nu. 5. & 6.* dicens, huiusmodi dictiones *ex nunc* vel *ex hoc die*, vel *ex præsenti tempore*, esse reflexas, quia terminum ad quem iungunt ad terminum à quo, & vicissim terminum à quo connectunt termino ad quem Terminus à quo, est in nostro casu dies latæ sententiæ, ad quem dies præfixus, prout latius hoc explicat Zas. *d. loco.* Si igitur termino ad quem non fuit factum satis sententiæ, consequens est, eam statim purificatam fuisse, & in rem iudicatam transiisse, & sic parti ius quæsitum, *l. et si post tres ff. si quis cant. in iud.* quod contraria sententia Iudex parti auferre non posset, *d. l. fin.* Quia † in definitiuis postquam semel sententiam dixit, functus est officio suo, *l. iudex, l. Paulus. ff. de re iudic. cum simil.* Et alias † sententia contra sententiam ipso iure nulla est, *l. 1. C. quando prouoc. non est nec.* Nihil igitur Reo imputare potuit, qui in termino præfixo, instrumentum paritionis tale, quale ab actoribus transmissum erat, iudicialiter exhibuit. Si illud sufficiens fuisset, Actores in pœnam mandati declarati non fuissent, quia vero insufficiens fuit productum, *leg. quoties. ff. si quis*

1 2 3 4 5

ff. siquis caut. Zas. l. præses, n. 8. de re iud. Afflictus §. si quis per 30. annos, nu. 5. ff. de feud. cont. inter dom. & vas. merito postea allegatæ sententiæ, quæ iam transiuerat in rem iudicatam, in pœnas mandati condemnati sunt, Nec dici potest, si aliud instrumentum Reus exhibuisset, plenæ paritionis ante sententiam declaratoriam 6. Apr. Anno eod. latam, prout in mandatis habuit, declarationem non fuisse subsecutam, quia virtute allegatæ clausulæ, *ex nunc prout ex tunc*, prior sententia in suspenso esse non potuit; tempus enim continuum est, nec in suspenso esse potest, fluit, procurrit, & monetur indesinenter vsq; ad terminum principalem, impossibile est, vt tempus quiescat, *vt docet Zas. l. 1. § si quis simpliciter, n. 9. cum seq. fac. text. l. Celsus. ff. de arbitr.* Sic ergo in præsenti, aliud instrumentū paritionis post terminum præfixum exhibitum, quantum ad ius sufficiens, & in plenissima forma, Actoribus ad pœnæ euitationem nil profuisset, propter rem iudicatam, & parti quæsitum ius. Hoc potissimum fundamento Reus, vt dixi nititur, quod in iure subtili quidem ratione verissimum est *iuribus supra allegatis*; Sed an proposito nostro deseruiat, modo considerandum venit. Itaque dicendum de exceptionibus, contra istos defensionales articulos.

Excipiunt contra defensionales, quod sint
6 impertinentes & † irreleuantes, ideoque ad probandum non debere admitti, *vulg. l. ad probationem, C. de probat.* & in specie negant, sententiam purificatam post terminum ad quem, sed per deputationem commissariorum in suspenso fuisse, & quod proculdubio Iudex Actores in pœnam mandati declarasset, si ante declarationem 5. Apr. Anno eodem latam, legitimum & plenæ paritionis instrumentum, iudicialiter per Reum productum & exhibitum fuisset. Hanc exceptionem in eo quidem iudicio non obstante prædicta iuris subtilitate, releuantem esse puto, sententiam scilicet 7. Febr. latam post terminum præfixum saltem, quoad effectum & declarationem pœnæ & quoad Iudicem non purificatum, sed in suspenso fuisse. Hoc vt ostendatur acta in causa N. contra N. octaui mandati, vnde hæc actio orta, paulo altius repetenda sunt. Inprimis obseruandum, quod mandatum illud, hic in
† Camera 5. Feb. Anno 52. extractum sit, terminus paritionis peremptorius ad idem 15. eiusdem mensis. Executio facta 7. Febr. reproductum 15. eiusdem; & sic in termino præfixo. Quin & illud meminisse oportet, prædictum mandatum insertam habere clausulam iustificatoriam, vt relaxent captiuos omnino, vel si causas habeant, quare id fieri non debeant, in andere leidliche Wege / die jhnen an Leib noch Leben nit schädlich seyn mögen/ custodiant. Huic mandato paritum fuit, quoad mitigationem carceris, altera die post factam executionem, scilicet 5. Feb. vt Actores articulant, 4. & 5. posit. id quod nuncius in executione sua quoque fatetur. Et hic 8. diebus præuenerunt terminum parendi. Et licet huius paritionis nullum sit iudicialiter exhibitum instrumentum, M. tamen in termino docendi de paritione non negat, mutationem carceris factam, sed durius nunc aduersari rusticos quam ante, adseuerat. Interim dum nullum instrumentum paritionis exhibetur, fertur 17. Februarii, Anno eodem sententia euentualis, vt ad proximam Rei de paritione sub pœna mandati doceant. Huic satis facturus N. et in termino præfixo, instrumētum, quod paritionis vocant, producit wolte der Vrtheil am 17. H. vergangen ein Genügen gethan haben.

D. N. negat paritionem, vtrinque desuper concluditur. Iudex interiectis aliquot diebus scilicet 22. Februarii ex officio Commissarios duos deputauit ad inspectionem ocularem vtriusque carceris, et secundi cum instructione. Idem fuit processus in dicta causa N. contra N. octaui mandati. Referunt commissarii, secundum carcerem multo priore mitiorem, & talem, in quo captiui, absque vitæ discrimine adseruari possint. Hinc facile colligere est, Iudicem voluisse effectu sententiæ euentualis tantisper in suspenso esse, donec sibi de veritate paritionis constaret. Scientiam enim habuit mutati carceris, vti ex 4. art. inquisitionis siue informationis constat, sed propter contradictionem M. adseuerantis, rusticos in multo arctiori & duriori carcere concludi & adseruari, commissarios, vt dixi, ad inspectionem vtriusque carceris deputauit. In omnibus, in quibus non tam iudicium, quā testimoniū requiritur, ipse Iudex per se nil, sed per suos deputatos de veritate inquirit. *l. si. §. si. C. de iure dom. in pr. Bart. l. 2. nu. 20. cum seq. ff. si seru. vend.* quæ quidem deputatio frustratoria fuisset, si d. sententia in rem iudicatā transiisset. Hoc ipsum N. fatetur in der articulirten Anzeig/ *n. 9. in 6. art.* Nam ponit, quod per deputationem cōmissariorum sententia fuerit in suspenso, vnd die Wircklichkeit nit habe erlangen mögen. Item in recessu suo 9. Nouem. Anno 52. habito, diffitetur, quod sententia euentualis transierit in rē iudicatam. Hæc est propria ipsius confessio, adeoque geminata & perseuerans. Quomodo igitur nunc conuentus actione mandati contrariū adserere potest. Nō obstat clausula, *ex nunc prout ex tunc*, quia illa iuris theorica procedit, si in termino pfixo nullū plane instrumentū exhibitū fuisset, quo casu pœna statim post terminū commissa fuisset, *d. l. lecta, ff. si cert. pet. d. l. huiusmodi 2. ff. de verb. obl.* Sed hoc in termino aliquod instrumētum exhibitū fuit, & desuper vtrinq; an sufficiens esset nec ne, conclusum. Quare causæ cognitione & Iudicis interlocutione adhuc o-

pus

pus fuit, an videlicet de plena vel imperfecta partitione fidem faceret, maxime ob clausulã iustificatoriam mandato insertam. Nam integrũ vtique illis erat, causas in termino allegare, quare non tenerentur parere, id quod fecerunt, allegando scil. causas sub. & obreptionis, falso subplicatum Cæsari, falso narratum, primum carcerem fuisse ꝓrsus inhumanum & durissimum, *per ea quæ not. Fel. c. licet causam, n. 18. 14. limit. de prob.* vbi dicit, ꝙ pendente termino, vt hic, fuisset disputatũ, an exceptio sit admittẽda vel non, tunc lapsus termini nõ noceat. Idẽ tenet *Bal. d. l. 1. n. 4. C. de Iuram Calum.* & alias regulariter post lapsum termini pars volẽs ꝓponere dilatorias, audiri nullatenus debet. *c. pastoralis. de excep. & ibi Panor. nu. 4.* tamen illud non procedit, si pars in termino compareat, & de suis exceptionibus ꝓtestetur. *vt tenet gl. d. c. pastoralis verbo, poteſtate. & ibi Bart.* Quod hic, vt dixi, factum, qa in termino allegarunt causas sub & obreptionis, quæ Iudicis interlocutionem adhuc postulabant. Hac ratione cessat illud argumentum, quod à pari procedat, non producere iustrumentum, & minus sufficiens producere. *d. l. quoties. ff. si quis caut. & c.* Qua desuper adhuc erat pronũciandũ, an esset sufficiens nec ne, quemadmodũ de Stylo Cameræ quotidie in causis pignorationum obseruari videm⁹. Extat præiudiciũ in causa Comitis á Nassavv contra cardinalem Metensem Hans Dürfelß verstrickung belangendt / publicata sententia 7. Iulii Anno 64. Et quamuis ex iuris subtilitate, casu, quo insufficiens dictũ instrumentum fuisset, † parti ius quoddã post terminũ ꝓfixum quæsitũ fuisset, tamẽ de illo iure parti quæsito quoad effectũ sententiæ, ante declaratoriam sententiam constare non poterat, nec ante executoriales peti aut decerni potuissent, Quemadmodum in simili, licet vasallus cõmissa felonia † ipso iure amittat feudum, tamen ad auocãdam possessionẽ requiritur sententia Parium declaratoria. *c. 1. in pr. de feud. sine culp non amitt. & ib. Affl. n. 2. & Bald. auth. qui semel. n. 2. C. quomodo & quãdo Iudex.* tradit, quomodocunque priuatur quis iure suo, ꝙ prætẽdit se habere, causa cognita iudicem pronunciare oportere, etiamsi priuetur ipso iure: Quãto magis obtinere debet in præsenti, vbi etiã plene paritũ fuit, ante sententiã declaratoriã, non attẽta clausula iustificatoria. Non obstat Quod † naturali ratione tempus in suspẽso esse nõ possit. *ex doctrina Zasij. l. 1. §. si quis simpliciter. n. 9. ff. de verb. obl.* quia Iudicis officium, h. e. cognitio partionis & declaratio pœnæ, & sic factũ in suspenso esse potuit. Nõ obstat ẽt *d. l. Celsus. ff. de arbitr.* quia licet ipso iure statim post terminũ cõmissa esset pœna, attamen opera exceptionis purgari ea adhuc potuisset intra modicũ tẽpus, ꝙ arbitrio Iudicis relinquitur, maxime si ius aduersarii nõ sit factũ deterius. *vt not. ibid. gl. verb. post. l. si ita quis 2. §. Scia. in fin. ff. de verb. obl. l. sed etsi post tres & ibi Bart. n. 2. ff. si quis caut.* In præsenti ius aduersarii non fuit factum deterius. Ergo si qua commissa fuit mora eam purgare potuissent. Pro confirmatione superiorum accedat. 1. Quod Actorum positionales non obstantibus exceptionibus Rei de termino effluxo, & sententia purificata, ad probandum admissi sunt. 2. Quod petita restitutio in integrũ Actoribus denegata sit. 3. Rei confessiones, ꝙ sententia purificata non fuerit. Ex quibus omnibus concludo, sententiã 17. Febr. Anno 52. latam quoad effectũ, ita in suspenso fuisse, vt si N. medio tẽpore vna cum legitimatione instrumentum relaxationis scil. ante declaratoriã sententiam 6. April. latam exhibuisset, pœnæ declarationem non fuisse subsecutam, & per consequens ipsum N. in negligentia constitutum esse, & sic recte actione mandati conuentum. Nam negligentia † procuratoris nocet quidem Domino. *l. procuratorem. ff. Mand. l. cum mãdato. ff. de Minor.* adeo vt aduersus talẽ negligentiam, † non restituatur in integrum, nisi quando procurator soluendo non sit. *gl. not. c. 2. verbo, negligentia, & verbo, restituimus. de in integ. restitut. fac. text. d. l. cum mandato.* Sed habet postea Dominus contra procuratorem negligentem actionem mandati ad interesse, damna, & expensas. *l. si procurator. §. tutores. ff. mand. gl. c. qui generaliter. §. fin. de procurat. in. 6. Panor. c. 2 & vbi cõmuniter Canonistæ. vt lit. pend.* qui quidem procurator † tenetur domino non solum de dolo & lata culpa, verum etiã leuissima culpa, *l. à procuratore, & ibi gl. verbo, & rationem. C. mand.* idq; propter tacitã adsertionem industriæ susciptentis mandatum, vt dicunt Cynus & alii *à. l. à procuratore.* Et cum in præsenti N soluendo erat, recte petitam ab Actoribus restitutionem in integrum, denegatã arbitror. Habuerunt. n. ordinarium remedium, actionem, scil mandati: Igitur extraordinaria non cõpetebat. Concludo defensionales nil releuare, ideoque ad probandum non admittendos, sed causa ex officio pro concluſa acceptata, definitiue pronunciandum secundum petitionẽ Actorum. Saluo, &c.

Sententia:

Reiectis defensionalibus causa fuit pro concluſa acceptata, & in forma communi pronunciatum. Darauff allem fürbringen nach zu Recht erkannt, daß gemelte Beklagte jhnen den Klägern die geklagte Condemnata, sampt den Gerichtskosten wider zuerstatten vnd zuentrichten schuldig seyn/ als auch wir sie hiermit darzu condemniren vnd verdammen.

VOTVM XIX.

In causa N. contra N.

In puncto Appellationis à sententia Commissariorum seu arbitrorum à Cæsare datorum.

SVMMARIA.

1 *Rescripta delegatoria sunt iuris strictissimi.*
2 *Iurisdictio delegata non extenditur, nisi ad personas in rescripto expressas.*
3 *Non expressum in rescripto, pro omisso habetur.*
4 *Commissarij à Cæsare & alias de iure fieri possunt.*
5 *Cæsar in casu dubio consuli debet.*
6 *Principi quod placuit, legis vigorem habet.*
7 *Cõtractus mentio si fiat in commissione, etiam interesse ratio haberi debet.*
8 *Iurisdictione data, ea quoque commissa videntur, sine quibus iurisdictio explicari non potest.*
9 *Delegati possunt recusari & quando.*
10 *Rescripta Principis sunt intelligenda, vt nemini iniuriam faciant.*
11 *Commissio propter creditores concessa, non debet ad alios casus trahi.*
12 *Princeps omnino non præsumitur præiudicare velle iuri tertij.*
13 *Principis intentio talis esse præsumitur, qualis est legis scriptæ & rationis naturalis.*
14 *Iudicis recusandi iusta causa est, si quis causam habeat cum Iudice, tanquam priuato.*
15 *Inimicitiæ solent causari ex natura litigij.*
16 *Causa ad eum qui semel grauauit, non est remittenda.*
17 *Iudex à quo, deferendo appellationi censetur omnem iurisdictionem à se abdicasse.*

QVOAD formalia, repeto meum votum in puncto deuolutionis, & concludo, appellationem non esse desertam, sed rite interpositam & ad Cameram deuolutam. Videndum ergo de materialibus. Et quia ab interlocutoria appellatum, omissa actionis inuestigatione, ad grauamina descendam. Potissimum & præcipuum appellantis grauamen in eo versatur, quod Commissarii fines commissæ iurisdictionis excesserint, & super iurisdictione ius dixerint, cætera incidenter veniunt. Adserunt enim Appellantes, vbique tam prima quam in secunda instantia, se sub commissione Cæsaris generali inter vulgares creditores non contineri. Diligenter igitur obseruandus & expen-
1 dendus est tenor commissionis, cum † rescripta delegatoria sint strictissimi iuris, *capit. cum olim. & ibi Abbas de offi. deleg. Rom. consil.* 330. Et delega-
2 ta iurisdictio † non extendatur, nisi ad personas rescripto expressas, *capit. super eo, de off. deleg. & ibi Panorm. & communiter DD. & l. 1. in fin. ff. de constit.*
3 *princ.* Quicquid † enim in rescripto non est expressum, pro omisso habetur, *l. 1. §. non autem, C. de cad. toll. l. quicquid adstringendæ, ff. de verb. obligat.* Ad propositum, commissio primum à Carolo V. Imperatore facta, generalis est, quoad omnes creditores Appellatorum. Item ab Imper. Ferdinando renouata & confirmata, generalis est ad omnes creditores Appellatorum, vt nominati Commissarii, aut concordia, aut iudicio, negotia commissa terminarent, prout communiter Commissarii † à Cæsare fieri consueue- 4
runt, & alias de iure fieri possunt, *tex. cap. 1. in fin. de mutuis petitio. & Authent. si vero, C. de iudic.* Prima via non successit. Ad alteram igitur peruentum est, vt citentur Appellantes, vt coram Commissariis via iuris procedant. Comparent illi, cum protestatione tamen, de non consentiendo, &c. & exceptiones fori declinatorias prdponunt. Commissarii propter exceptiones de iurisdictione dubii Cæsarem Ferdinandum consulunt, eiusque declarationem, & secundam iussionem expectant: quemadmodum de iure in † casu dubio fieri debet, *per text. capit. si* 5
quando, de rescript. Panor. ibid. num. 1. & c. text. auth. de mand. Princip. §. deinde competens, versic. sed si quis Mar. disp. 1. num. 33. Cæsar consultus rescribit atque declarat, Appellantes quoque sub generali commissione comprehensos. Qui enim omnia dicit, nihil excludit. Proceditur demum in præparatoriis vsque ad deuolutionis puncti conclusionem Commis. tandem, exceptionibus non obstantibus, litis contestationem iniungunt, à qua sententia appellatum ad Cameram. Appellati interpositam appellationem friuolam adserunt, eo quod Cæsaris declaratio & secunda iussio propositas fori declinatorias prorsus elidat. Quod † enim Principi placuit, 6
legis vigorem habet, *§. sed & quod, Inst. de iur. nat. gent. & ciu.* Idque sine dubio procedit, si Appellati in prima instantia Actoris partes sustinuerunt. Nam & lege ordinationis Impt. *t. 5. p. 2.* vtique ipsis permittitur, Commissarium à Cæsare pro arbitrio impetrare, Reo etiam inuito cum Iudicium semper in inuitum reddatur, & Reorum sit, semper fugere. Neque obstare videtur, quod commissio debitorum, non etiam Actorum ratione sit obtenta, eo quod ex verborum significatione extensio fiat ad connexa dependentia & accessoria. Hinc est, si in commissione † contractus tantum mentio fiat, quod et- 7
iam interesse ratio haberi debeat, *l. 2. & 4. ff. de action empt.* Cum enim † iurisdictio data est, ea 8
quoque commissa videtur, sine quibus iurisdictio explicari non potest, *l. 2. ff. de iurisd. om. iud. cum alleg. in gl.* Imo cognoscit non tantum de eo, quod venit accessorie ad causam sibi commissam, sed etiam de eo, quod venit accessorie ad accessorium, *text. c. prudentiam, §. si vero. ff. de off. deleg. Pan. ibid. n. 2. & 4.* Non obstat quoque allegata causa suspicionis, quia recusatio commissariorum in forma iuris non est facta, dubium nullum est, quin vtroque † iure delegati recu- 9
sari possint, *l. apertissimi. C. de iud. gl. ib. verbo iudices & communiter D D. Canon. c. suspicionis, de off. deleg. c. secundo requirit, §. 1. & c. cũ speciali, de appellat.* At forma præscripta nõ est seruata, recusatio nõ est facta ab initio: arbitri non nominati aut electi, prout fieri debet, *d. l. apertissimi.* Exceptio recusa-

tionis

omnium prima esse debet, & ante litis contestationem proponenda est, ante omnes exceptiones dilatorias: Quia si proponitur alia dilatoria, censetur prouocari Iudex, vt super ea pronunciet, & sic inducitur consensus in Iudicem, vnde postea non poterit recusari. *Lanfr. in sua praxi, verbo, recusationis. in pr. Mar p. 6. de appel.* 25. Quare pronunciandum videtur, bene iudicatum, male appellatum. Cæterum dum accuratius Cæsaris mentem, impetrantium intentionem, & commissionis tenorem considero, iustum Appellantium grauamen, prædictis non obstantibus occurrit. Committentis mens fuit, vt obæratis Appellatis ex incendio legitimis modis subueniretur. Hoc ex narratis commissionis manifeste constat. Impetrantium intentio, vt cum creditoribus suis de soluendo debito certa lege conuenirent. Commissionis tenor, vt commissarii vsurarum rationem habeant, eas ad modum legitimum sub pœnis politicæ ordinationis reducant, obstagia maioris damni euitandi gratia prohibeant. Illis diligenter consideratis, constat, Appellatos comissionem, vt debitores, vt Reos, non vt creditores, non vt Actores secundum præscriptam formam ordinationis impetrasse, commiserationis tantum ergo. Commissio data in effectu, nihil aliud, quam mercatorum rescriptum obtentum *in l. quoties C. de prec. Imp. off.* non ad eum finem, vt ipsi alios coram iisdem commissariis ex aliis causis conuenire, actionemque liquidi debiti impedire possint. Aliter commissio Cæsaris intellecta ipsis Appellantibus summum adferret præiudicium, quod iuris & æquitatis scripta ratio non patitur. Sic enim rescripta † principis sunt intelligenda, vt nemini iniuriam faciant. *l. ex facto. vbi Bald. ff. de vulg. & pup. l. nec auis. C. de eman. liber. c. cum super. de offic. deleg. Panorm. ibid. n. 7.* Iniuriam autem facerent Appellantibus, si ipsis beneficium ordinationis der außträg auferrent, eosque inuitos Actores facerent. Imo ne Imperator quidem ex plenitudine potestatis hoc facere posset, cum ius quæsitum ex ordinatione statibus saluum esse debeat, vnd dem Cammergericht sein stracker Lauff gelassen werden soll / ad ord. gezogen. Et sic apparet, quod Appellati in prima instantia Actorum partes suscipere non potuerint.

Non obstat quoque Cæsaris declaratio, quia fateor quidem, Appellantes sub commissione fuisse comprehensos, sed vt creditores, non vt debitores, atque coram Commissariis, non vt creditores, sed vt debitores conueniuntur, contra mentem committentis intentionem impetrantium, & commissionis tenorem, vt supra deductum est, & sic nulliter à Commissariis processum, in negotio ipsis non commisso, quod respectu dominorum non habuerunt iurisdictionem. *d. c. cum olim. & ibi Abbas de off. dele. Panorm. ibid. nume. 3. Mar. d. disput. 1. num. 34. cum seqq.* Commissio † enim propter creditores 11
concessa est, ideo non debet ad alios casus trahi. *d. c. super eo. de offic. deleg.* Et ea, quæ fiunt à Iudice, si ad eius officium non spectant, iurib. non subsistunt. *c. ea quæ de reg iur in 6. Affl. decis. 365. num. 3. cum seq.* Non obstat, quod rescriptum sit generale, & ad accessoria extendi debeat, & sic ad damna quoque.

Primo, quia damna hic petuntur non accessorie, sed principaliter, quorum nulla tamen fit mentio in commissione. Deinde, quia prædicta iuris theorica non procedit, etiam quando de præiudicio tertii agitur, quo casu verba commissionis strictissime accipienda sunt, neque extensionem, ex *erga*, vocabuli significatione accipiunt, sed ad expensa tantum referuntur & restringuntur, quia † princeps omnino non 12
præsumitur præiudicare velle iuri tertii. *d. c. super eo. & ibid. communiter Dd.* Imo intentio † prin- 13
cipis talis esse præsumitur, qualis est legis scriptæ & rationis naturalis. *Dec. consil. 11. num. 3. & 4. vol. 1. & consi. 209. vol. 5 per iura ibid. alleg.*

Accedit, quod denunciatio / vermög der Außträg Reis ab Actoribus, modo Appellantibus, ante citationem Commissariorum facta, & sic quodammodo præuentioni locus sit. *iuxta l. si quis postea. ff. de iudic. c. cum plures. de off. deleg. in* 6. Præterea licet allegatæ causæ suspicionis in forma iuris non sint propositæ: tamen ex processu & scripto Commissariorum, satis luculenter apparent. Et alias † iusta causa recusandi 41
est, si quis causam habeat cum Iudice, tanquam priuato, prout Appellantes se habere dicunt cum Commissario. Nam † ex natura litigii so- 15
lent causari inimicitiæ. *c. cum super. de off. deleg. vbi Pan. numer. 3. Mar. p. 6. de appell. numer.* 47. Quare concludo, exceptionibus non obstantibus, pronunciandum, *male iudicatum, bene appellatum*, causamque principalem hic retinendam. Quoties enim per Iudicem appellationis pronunciatur, *bene appellatum, male iudicatum*, tunc tota causa ad Iudicem appellationis deuoluitur, nec habet locum remissio, quia ad eum, † qui se- 16
mel grauauit, causa non est remittenda. *c. vt debitus. vbi glo. verbo, alioqui. de appell. Franc. ibid. n.* 48. secus si pronunciaretur, *bene interlocutum, male appellatum*: quo casu remissioni locus erit, nisi delatum sit appellationi. Nam Iudex à quo, deferendo † appellationi censetur omnem iuris- 17
dictionem à se abdicasse. *c. cum appellationibus. de appell. nu. 6. Franc. c. vt debitus. numer.* 47. Hanc viam tutiorem esse puto. Nihil enim decedit Appellatis, qui articulata damna hic in Camera vel per modum actionis, vel reconuentionis deducere possunt. Concludo ergo, *vt supra, male iudicatum, bene appellatum*, causamque principalem hoc titulo retinendam: Compensatis tamen expensis propter Cæsaris declarationem quæ Appellatis iustam litigandi causam dedisse

videtur, tum etiam quod sententiam pro se habeant.

Sententia definitiua.

In Sachen N. Appellanten eins / wider N. Appellaten anders theils / ist allem Vorbringen nach zu Recht erkannt / daß durch Richter voriger Instantz vbel gevrtheilt / wol davon appellirt sey / die Gerichtskosten derohalbē auffgelauffen / auß bewegenden Vrsachen gegen einander compensierendt vnd vergleichendt. Ferner der Bescheidt / wöllen die Partheyen in der Hauptsach ein ander Spruch vnd Förderung nicht erlassen / daß solches an diesem Keyserlichen Cammergericht gehört werden / vnd darauff ergehen soll / was recht ist.

VOTVM XX.

In causa Graff N. N. zu N. Appellanten / *contra N. N. & Consortes* Appellaten.

In puncto Appellationis & materia renunciati priuilegii.

SVMMARIA.

1 *Fauori regulariter quis renunciare potest.*
2 *Quæ ante litis contestationem regulariter disputari non possunt, iurisdictio.* Rottweil *non elidunt.*
3 *Appellatio ab interlocutoria & iisdem actis iustificari debet.*
4 *Instrumenta publica plenam fidem faciunt, & inducunt præsumptionem iuris, & de iure.*
5 *Iudex ad instantiam solius Appellati inuito Apellante, omisso appellationis articulo, in causa principali procedere & pronunciare potest.*

FOrmalia iusta. De actione nihil, quia ab interlocutoria tantum appellatum. Videndum igitur de grauaminibus Appellantis. In actis primæ instantiæ nihil allegatum video, quod potuisset impedire litis contestationem. Priuilegium enim exemptionis, quo Comites ab N. expresse à Iurisdictione Rottvveilensi eximuntur, nihil in hoc casu momenti habet, propter expressam renunciationem priuilegio fori, quæ patet ex instrumento obligationis, eaq; renunciatio vtiq; valere, & Comitibus præiudicare debet, cum de eorum † fauore principaliter agatur, cui vtiq; regulariter quis renunciare potest. *l. si quis in conscribendo. C. de pact. Bald. ibid. n.* 2. Illud potissimum in actis primæ instantiæ opponit, & hoc in Camera loco grauaminis deducit, quod denunciatio obstagii non sit facta secundum formam obligationis, & quod eam ob causam ab instituta actione merito absoluendi sint. I. Quod ea denunciatio ad citati notitiam non peruenerit. II. Quod Actores prius pignora persequi, quam in personam agere debeant. Breuiter omnia ista Iurisdictionem Rottvveilensem non elidunt, quæ ante litis contestationem † regulariter disputari non possunt, *l. nam & postea. ibi Bartol. ff. de iureiur. capitulo primo, de constitut. in 6. ordin. part. 3. titul. 27. §. primo.* Cum igitur hic in Camera nihil noui deducatur, quod nec fieri potuisset, cum † appellatio ab interlocutoria, & iisdem actis iustificari debeat *Clem. appellanti. de appell. & ibi Dd. Barto. l. eius qui. ff. eod.* Sed eędem exceptiones loco grauaminis proponantur: Consequens est Appellantem nullo modo grauatum, & per Iudices primæ instantiæ bene iudicatum, male appellatum esse. Atque ita pronunciandum esse, concludo cum D. Ref. *per cap. vt debitus. de appell.* cum refusione expensarum, causam remittendo, quod necessario faciendum, quoniam sententia à qua, per Iudicem appellationis confirmatur, nisi Iudex à quo detulisset appellanti, quo casu cum omnem Iurisdictionem à se alienarit. *capit. cum appellationibus. de appellat. in 6.* causa non remittitur. At hoc factum hic non est. Ergo causa necessario remittenda ad Iudicem à quo per doctrinam, *Phil. Franc. dict. cap. vt debitus.* Cæterum hoc modo non erit consultum Appellatis, qui iustissimam fouent causam, cum in principali probatam habeant intentionem, probationem ex instrumento publico, omnibus suis partibus absolutam. Huiusmodi † enim instrumenta publica plenam fidem faciunt, & inducunt præsumptionem iuris, & de iure. *l. cum precibus. C. de probat. & ibi communiter Dd. Paris. consil. 54. n. 3. vol. 1.*

Quare consultius esset ipsis Appellatis, si causam principalem hic retineremus. An igitur ex eo capite hoc fieri possit, quod Appellatus circa litis contestationem, petat causam principalem hic retineri. Iure cautum est, quod ad instantiam solius Appellati, inuito Appellante † Iudex, omisso appellationis articulo, in causa principali procedere & pronunciare possit. *capitul. cordi. de appell. in 6. vbi Ioann. Andr. & Anchor. numero septimo, Franc. vbi supra. numero 49. & 51. Panormitan. ibidem numero 35.* Ratio, quia in eo, quod cognoscatur primo super articulo appellationis, verfatur fauor solius Appellati, cui si renunciet, non potest Appellans conqueri, qui appellationem suam adserit legitimam, & sic totam causam ad Iudicem appellationis deuolutam. *d. c. vt debitus. & ibi Franc. n. 49.* Nec potest Appellans allegare litis pendentiam coram Iudice à quo, cum ipse eius iurisdictionem appellando declinet. *c. si à iudice. de appell. in 6. Franc. vbi sup.* Ex hoc fundamento causam hic retineri posse existimarem, & pronunciarem, *bene iudicatum, male appellatum*, cum refusione expensarum. Saluo. Ita fuit conclusum per omnes dominos, & pronunciatum, vt sequitur.

Senten-

Sententia Definitiua.

In Sachen Graff N. N. zu N. Appellanten eines wider N. N. & *Consortes* Appellaten anders theils/ist allem vorbringen nach / zu Recht erkannt/daß durch Richter voriger Instantz wol gevrtheilt/vbel davon appellirt/ vnd daß gedachter Appellant jhme dem Appellaten die Gerichtskosten derhalben auffgelauffen/nach Rechtlicher messigung zu entrichten vnd zu bezahlen schuldig sey/als wir jhnen darzu Condemniren vnd verdammen/vnd mögen gedachte Appellaten in der Hauptsach jhrem selbst erbieten nach / an diesem Kayserl. Cammergericht/ ob sie wöllen/ wie sich vermöge der Rechten gebühret / fürderlich volnfahren. *Publicata 24. Septembris, Anno 65.*

VOTVM XXI.

In Caussa N. N. von N. contra N. von N.

Consortes eiusdem litis, quomodo sententiæ satisfacere debeant in solidum ne, an pro virili portione.

SVMMARIA.

1 *Actor contra eandem personam actione prima in solidum agere potest, ex sententia lata contra plures Reos debendi non potest, nisi ex parte virili.*

2 *Correi plures in solidum condemnati possunt in executione opponere exceptionem diuisionis.*

3 *Dominus an sententiam contra se latam, aut etiam in fauorem suum, ratificare possit.* & numer. 4.

ANno 62. 2. Decemb. fertur sententia euentualis contra omnes, vt intra præfixum tempus doceant, executorialibus paritum esse, N. int. præfixum tempus comparet & exhibet Anzeig cũ petitione pro prorogatione termini, offert paritionem pro superstite, cuius nomine tantum comparet, allegat consortes vita defunctos.

Quæritur, an æquum petat? Iuris est certissimi, quod sententia scindatur, & singuli pro virilibus tantum portionibus teneantur, etsi essent, quoad actionem & obligationem principalem Correi debendi. *tot. titul. Codic. si plures vna sententia cond. text. alleg. l. qui expressim. ff. appell. text. l. Paulus. ff. de re iud.* Ergo si in præsenti obligatione causa principalis esset indiuidua, & singuli in solidum tenerentur: tamen ex sententia obligatio diuideretur. Nam, vt inquit text. *l. 1. C si plur. vna sententia, &c.* effectus sententiæ pro virilibus portionibus discretus est, & sic obligatio superstitis, quod pro sua quota paratus sit satisfacere executorialibus, in iure releuãs est, ad euitandam pœnam executorialibus insertam. Nam actio iudicati tantum pro parte datur, hoc est, ex sententia Correi debendi, vel promittendi, & sic non est obligatus, nisi pro sua parte, remanet tamen obligatus actione in solidum. Vnde non prohibetur Actor, quod contra eandem personam actione prima in solidum † agere possit, sed ex sententia lata contra plures Reos debendi, non potest agere, nisi pro parte virili. *gl. d. l. 1. C. si plur. vna sententia, &c. verbo virilibus. & ibi Cast. docet pract. illius legis.* Præterea † iuris, quod plures Correi in solidum condemnati, possunt in executione opponere exceptionem diuisionis, si vterq; est soluendo. *Alex. cons. 37. nu. 10. vol. 2. alleg. Bart. in auth hoc ita. C. de duob. reis.*

Quare concludo, hanc obligationẽ æquitati & iuri consentaneam esse, maxime in casu præsenti, vbi non sunt Correi debendi, sed quilibet pro suo facto conuentus est, & de iure obligationis inter heredes actiue & passiue diuidantur. *l. 2. C. de heredit. act. l. legatorum petitio. ff. de leg. 2. cum similib.*

Porro aliud nunc dubium suboritur, cum sententia euentualis lata sit contra omnes litis consortes, & constet apud acta, quod D. N. non sit legitimatus nomine superstitis, an dominus acta per eum ratificare possit. Est materia. *l. licet ff. de iudic.* vbi Dd. communiter, imo omnes conueniunt, quod sententiam † contra se latam ratificare possit, *per d. l. licet. & l. 3. §. falsus. ff. rem rat. hab.* Sed an sententiam in fauorem suum latam ratificare possit, admodum inter Dd. controuertitur. *l. si tutor. C. in quib. causis restitu. non est necess. verbo, non potuit.* tenet, quod non possit ratificare, quia dicit ibi esse speciale fauore pupilli. Ergo ius commune est in contrarium.

Hanc opinionem sequitur & multis rationibus confirmat Sal. *ibid. num. 4. & 5.* vbi dicit, se secundum eam consuluisse. Contrarium tenet gl. *l. si mater §. hoc iure. verbo, deducit ff. de except. rei iud. c.* quod indistincte ratificari possit sententia lata contra falsum procuratorem, vel pro eo. Et hanc opinionem Ias. *d. l. licet, nu. 10. ff. de procurat.* communem dicit, quod scilicet sententiam latam in fauorem falsi procuratoris, dominus siue † minor, siue maior sit, ratificare possit, *per text. l. licet ff. de iudic. vbi hoc quoque tenet Bartol. in prin. Idem Bart. d. l. si mater. §. hoc iure. in fin.* Hanc tamen communem opinionem 13. modis limitat Ias. *l. licet. C. de procurat.*

Ad propositum, cum nos hic versemur in primo membro, quod nullam habet dubitationem, dominum scilicet sententiam in sui præiudiciũ, vel contra se latam, ratificare posse, dubium non est, hanc ratificationem retrotrahi & perinde esse, ac si procurator ab initio interuenisset. *l. semper qui non prohibet. ff. de regul. iur. ca.*

ratihabitione.cod.tit.in 6. Cæterum cum de legitima ratificatione nobis non conſtet, volo ad maiorem ſecuritatem D.N. legitimationem nomine ſuperſtitis cum ratificatione iniungere, quo facto procuratori ex aduerſo imponere, vt ad oblationem exhibitam, quod decet, intra tres menſes agat. Saluo, &c.

VOTVM XXII.

In cauſa N. N. vnd N. contra N.

Actio præſcriptis verbis ex arbitramento ſeu tranſactione ſuper dote inſtituta.

SVMMARIA.

1 *Iudex nullus, excepto ſolo principe, ſententiam definitiuam à ſe prius dictam reuocare, corrigere, vel ſub quouis etiam erroris prætextu emendare poteſt.*

2 *Declaratio ſiue* Leutherung *ſententia in Saxonia ex conſuetudine recepta, & eundem ſortitur effectum, quam appellatio. Item in Camera hæc conſuetudo de iure ſuſtineri poteſt. num. 3.*

4 *Maritus procurator vxoris eſt etiam abſque mandato.*

5 *Dotis dominium ad maritum pertinet.*

6 *Sententia, laudum, arbitramentum vnde dignoſcantur.*

7 *Arbitratoris viam elegiſſe in dubio quis ſemper præſumitur.*

8 *Arbitramentum quid.*

9 *Ex arbitramento quæ actio competat.*

10 *Remittere vel cedere in iure perinde eſt ac facere.*

11 *Tranſactio in quamlibet ſpeciem contractus innominati cadere poteſt.*
Cedo *quid ſignificet.*

12 *Cedens actionem rem ipſam dare dicitur.*

13 *In tranſactione locus non eſt pœnitentiæ. & num. 16.*

14 *Pœnitentia locum habet in contractibus innominatis. & num. 16.*

15 *Frangenti fidem fides frangatur eidem.*

17 *Exceptio non adimpleti contractus etiam poſt litem conteſtatam opponi poteſt.*

18 *Præſcriptis verbis actio vt competat, quid requiratur.*

19 *Tranſactio eſt contractus vltro citroque obligatorius, licet innominatus & improprius.*

20 *Facto vbi opus eſt, verba non ſufficiunt.*

21 Cedere *eſt dare.*

22 *Præſcriptis verbis actio ex facto non perfecte adimpleto dari poteſt, propter tacitam voluntatem.*

23 *Clauſulæ*, peto ius & iuſtitiam adminiſtrari, *vis.*
Clauſulæ, von Rechts wegen/*vis & poteſtas.*

24 *Declaratio actionem non parit.*

25 *AEquitas naturalis & iuſtitia in omnibus rebus ſtricti iuris rationi anteferenda.*

26 *Dotis cauſa eſt valde fauorabilis.*
Dotes mulieribus conſeruari intereſt Reip.

27 *Tranſactioni, quam partes homologarunt & approbarunt, inhærendum.*

28 *Sententia quoties partibus præſentibus & non contradicentibus, multo magis homologantibus, lata eſt, vlterius quærere non licet.*

29 *Ex laudo ſeu arbitrio arbitratoris tacite vel expreſſe homologato datur actio, & exceptio ad impediendum litis ingreſſum.*

30 *Actio in factum competere poteſt in omnibus cauſis, in quibus locum habet actio præſcriptis verbis.*

31 *Incertitudo libelli non eſt in poteſtate Actoris, ſed Iudicis vel boni viri, nec vitiat.*

32 *Iudex ordinarius de iure etiam arbitrator eſſe poteſt, nec tenetur iuris ſolemnitates ſeruare.*

33 *Interpellatio hominis non tantum iudicialis, ſed etiam extraiudicialis, quem in mora conſtituit. & num. 34.*

35 *Verba tranſactionis ſtrictè ſunt intelligenda.*

36 *Dictio,* doch alſo/*dummodo conditionem præexiſtentem denotat, quæ diſpoſitum præcedere debet. & num. 46.*

37 *Verba,* nach Billichkeit / *incertitudinẽ continẽt.*

38 *Mora committi non poteſt, vbi debitum non eſt liquidum.*

39 *Ceſſio ſolutionem præcedere debet.*

40 *Tranſactio in fauorem illius fieri dicitur, qui rogauit.*

41 *Ordo ſcripturæ ordinem obſeruantiæ denotat, regulam & ordinem intellectus tribuit.*

42 *Prior in ordine ſcripturæ, præſumitur prior in tempore.*

43 *Dictio,* viciſſim, *retributionem ſeu remunerationem quandam denotat.*

44 *Dictio,* extunc, *de ſui natura temporis extremitatem inducit.*

45 *Dictio,* tunc, *ſemper ad euentum trahi debet.*

47 *Verba enunciatiua, vel ſaltem facti contingentiam enarrantia, non ſunt attendenda.*

48 *Dictio,* dummodo, *admonitionem & comminationem potius importat, quam conditionem, & eſt potius ſignum continuatiuum, quam conditionem denotans. & num. 49.*

50 *Dotem conſtituere eſt actus legitimus, qui nec diem vel conditionem recipere poteſt.*

51 *Ceſſio ſolutionem, an ſolutio ceſſionem præcedere debeat.*

52 *Ceſſio quando ex interuallo, & poſt ſolutionem ſine pacto præcedente fieri poſſit.*

53 *Actiones ſuas nemo contra ſe inuitus cedere tenetur.*

54 *Ceſſionis conſequenda remedia.*

55 *Actiones cedere is ſaltem poteſt, qui eas habet.*

56 *Quietantia, quæ generalem liberationem continet, ad omnia capitula adminiſtrationis venit extendenda.*

57 *Excipiens ſuam intentionem ſicut Actor, probare tenetur.*

58 Scieni vel scire debens, se aliquid dare oportere, si non dat, per id constituitur in mora.
59 Mora fieri non potest, si iustam quis habeat recusandi causam.
60 Oblatio vim solutionis habet, atq; moram emendat.
61 Cautio in oblatione obseruanda.
62 Interitus & periculum rei ad eum spectare debet, qui moram commisit.
63 Actio & obligatio per moram perpetuantur.
64 Frater, an sorori dotem constituere teneatur.
65 Patris est dotare filiam.
66 Mater non tenetur dotare filiam, nisi pater sit inops. nu. 67.
68 Frater sorori dotem constituere tenetur, si mater inopia laborat, vel in viuis non exstat, vel illa aliunde patrimonium non habet.
69 Fratres & successores à filio successore ali debent.
70 Clericus dotare sororem tenetur.
71 Dotandi onus & ad fratrem, & ad quemlibet extraneum transire debet.
72 Soror à fratre dotanda est, quæ non est ab eodem patre, sed vterina.
73 Alimenta dotis loco succedunt.
74 Alimentorum causa fauorabilior est, quam dotis.
75 Frater diues sorori inopi dotem constituere tenetur.
76 Feudum an in dotem dari possit.
77 Res feudales in pleno vasalli dominio consistunt, non tamen potest eas alienare citra consensum domini.
78 In dotem dare, perinde est ac vendere.
79 Fœminæ natura & consuetudine feudorum sunt incapaces in succedendo.
80 Diuisio alienationis speciem denotat.
81 Ad consuetudinem introducendam non vnus, sed plures actus requiruntur.
82 Consuetudo vt introducatur necesse est, quod in iudicio contradictorio cum spatio longi temporis ita fuerit obseruata ad minus bis.
83 Dos an constitui queat ex fructibus & accessionibus feudi.
84 Accessorium sequitur naturam sui principalis.
85 Obligatio personalis rei alienationem non facit.
86 Fructus & commoditates feudi, pignorari & alienari possunt, non feudum.
87 Dos quanta sit constituenda.
88 Dos constituenda iuxta facultates patrimonii, & personarum honestatem.
89 Dotis constituendæ modus ex facultate & dignitate tam viri, quam mulieris pendet.
90 Verba, Nach Billichkeit/ex æquo, quid importent, & n. 87.
91 Dos nobilibus debetur magna.
92 Legitima à tempore mortis illius, qui ad eam tenetur, computari debet.
Dos sucedit loco legitimæ.
93 Fructus dotis mariti lucro cedere debent.
94 Fructus à quo tempore propter moram commissam computandi veniant.
95 Fructus vsusfructus deberi non possunt.
96 Sententiam definitiuam nullus iudex reuocare, mutare & corrigere potest, etiam intra 10. dies & consensu partium.
97 Prouocationis remedio condemnationis extinguitur pronunciatio.
98 Appellatio ad minorem, seu ad parem non valet nedum à seipso ad seipsum.
99 Episcopi & officialis sui idem est auditorium.
100 Deputatorum à capitulo sede vocante, & successoris archiepiscopi idem iudicium.
101 Sententia aliquo defectu nulla, si constet, illam, quoad causæ merita iustitiam continere, à Iudice appellationis siue nullitatis confirmari, seu reformari potest.
102 Dotis præstandæ actio ex nudo pacto oritur.
103 Transactio in quamlibet innominati contractus speciem cadere potest.
104 Oblatio facta in iudicio inducit liberationem.
105 Dotis caussa fauorabilis & pia est, & iure coadiuuatur.
106 Contractus quandoq; impletur, tantum cauendo, vt præscriptis verbis agi possit.
107 Ex sententia arbitratoris, si fuerit homologata, an actio & exceptio competat.
108 In dotis petitione admittitur libellus vniuersalis, licet quantitas non exprimatur.
109 Tempus non est modus tollendæ obligationis.
110 Tempus cursus non lædit eum, qui negligens non fuit.
111 Pretium in dote de iure loco rei succedit.
112 Pater & frater tenentur dotare filiam & sororem.
113 Feudum in dotem dari non potest, sed tamen eius fructus.
114 Dotis æstimatio ex æquitate constituenda.
115 Arbitratus boni viri nihil aliud, quam æquitatem significat.
116 Dotis æstimatio arbitrio boni viri intelligitur. & pro modo facultatum & dignitate natalium constituitur.
117 Dos ad quantitatem legitimæ arbitranda est.
118 Dos succedit loco legitimæ in quantitate.
119 Dos ad mensuram legitimæ constituenda.
120 Dos in dubio non debet esse legitima minor.

DIcunt, quod Mercurii in die N. Anno 39. à Marchionis N. N. deputatis consiliariis, dictis N. Reis & Actoribus dieser Abschiedt gegeben quod rei zwischen gemeltem Tag N. vnd nach N. N. nechst hernach folgendt/sich cum Actoribus nomine vxorum suarum, vnnd der vnbestatten Jungfrawen vmb die Ehesteuer/Ehegelt/Geschmuck vnnd Kleyder / was jhnen deßnoch außständig/& ex N. N nachgelassenen Gütern gebühret / wie sie das ohne das zuthun verpflicht/nach Billichkeit vergleichen / vnd gebür-

liche Außrichtung thun / Darentgegen Actores ipius Reis alle Action vnnd Zuſpruch/ſo dieſelben in N. relicta bona haben/vnd was darauß herflieſſen möchte / kräfftiglich cedirn vnd vbergeben ſolte/alles iuxta verſiegeltem Abſchied/ quem dant in originali, petuntq; copiam ad acta regiſtrari, & originalia reſtitui. Et quamuis Actores je vnd allwegen à tempore deß auffgerichten Abſchieds fuerint erbietig / Reis genugſame Ceſſion zuthun /& Marchioni N. N. auch Copey zugeſchickt / welcher geſtalt ſie ceſſionem thun wolte/mit Erbietung/ dieſelbige ceſſionem nach Marchionis gnädigem Bedencken zu verbeſſern/ ꝛc. Zu dem / daß ſie deß Erbietens noch ſind/& ſupra dictam ceſſionem, wie ſolches am beſtändigſten beſchehen ſol / kan oder mag / gethan haben wöllen. His tamen omnibus non attentis, haben Actores biß her das jenige à Reis, was jnē von wegē jrer Eheweiber / vnd vnbeſtatter Schweſter ex N. bonis gebuhrt / als auff das wenigſte den dritten Theil der Thalgüter zu N. vber vielfältig ihr freundtlich Anſuchen / nicht bekommen oder erlangen mögen. Sed coguntur iure experiri. Quare petunt deſuper à Reis ein richtige Antwort/Qua reſpõſione data pronunciari, quod Rei vigore promiſſionis, vnnd darauff erfolgten Abſchieds / auch ſonſt im Rechte ſchüldig ſeindt / Actoribus was jhnen ex dicti N. bonis relictis gehörig/ als nemlich vnnd zum wenigſten den dritten Theil der Thalgüter zu N. ſampt der Nutzung / die ſie von N. N. deß 39. Jahrs/biß auff dieſe Zeit darvon gehabt / vnnd biß zu endlicher Erörterung dieſes Handels hinfürter haben möchten/cum damnis, intereſſe & expenſis, petentes ius & iuſtitiam ſibi miniſtrari. Iterum petentes die Thalgüter zu N. litigioſa ſequeſtrari, iuxta copiam cum A. notirt.

Votum D. Referentis.

In genere quatuor ponderat. I. Formalia. II. Nullitates. III. Mandata. IV. Iniquitatem.

Quoad formalia, declarationem, vel Leuterung/iudicum N. vel N. de iure prohibitum eſt
1 ne vllus † Iudex ſiue ordinarius *per l. Iudex poſtea quam l. quod iuſſit. ff. de re iud.* ſiue delegatus, *capit. in literis. capit. ſignificantibus, de offic. deleg.* ſiue etiam arbiter, *per l. dicere. ff. de arbitr. cum ſequent.* excepto ſolo Principe, *l. 1. §. 1. ff. de quæſt. l. moris. ff. de pœnis.* ſemel diffinitiue, vel etiam ſuper incompetentia, aut alio modo vim diffinitiuæ habente condemnando vel abſoluendo, aut quicquam aliud ſtatuendo vel declarando, ſententiam ſi dixerit, ex quo in continenti eius poteſtas exſpirat, officium auctoritaſque ceſſant, ſententiam prius dictam reuocare, corrigere vel ſub quouis etiam erroris prætextu emendare poſſit, cum iam functus ſit officio ſuo, *dict. capitu. in literis.* Quia tamen in actis allegetur, huiuſmodi Leuterung in Saxonia ex † conſuetudine receptam, & huic conſuetudini longo tempore præſcriptum, & eundem effectum ſortiri, quam appellatio ipſa: huius inſuper conſuetudinis præiudicia ſint in Camera: tamen infra decendium declarationes illas petitas eſſe conſter, vigore dictæ conſuetudinis, ideo non inſiſtit, cum & talem conſuetudinem † de iure ſuſtineri poſſe putet. *Vant. in rubr. coram quo nullitas proponi poſſit. numero octauo, & ſequent.* Idem quoad formalia appellationis ad Cameram, nil deſiderat. 2 3

II. Quoad nullitates contra libellum & ſententiam obiectas, cum non infringant proceſſum, inferius dicet.

III. Quoad mandata Actorum, nomine vxorum ſuarum, nil requirit. Licet enim maritus, † vt coniuncta perſona abſque mandato iuxta (*l ſed & hæ. ff. de procur.* non tamen aliter, quam cum ſatisdatione de rato, & defendendo. *per l. fin. Codic. de pact. conuent. l. maritus. Codic. de procur.*) nomine vxoris ad agendum admitti debeat, de tali autem ſatisdatione hic non conſtet. Quia vero ſuper dote conſequenda agitur, cuius dominium ad maritum pertinet † de iure *l. quintus. §. argento. ff. de auro & arg. leg. l. doce ancillam. C. de rei vindic.* Sane mandato aut ſatisdatione, *per l. de iis. C. de iure dot.* opus habuit, *Bart. & Iaſ. d. l. maritus. nu. 8. C. de procur.* Quo ex capite maritus ſuper dote tranſigere, & compromittere, & diſponere etiam poteſt, etiam inuita vxore, cum poteſtatem agendi habuerit. 4 5

IV. Quoad iniquitatem. 1. De actione. 2. An competierit. 3. An probata. 4. De exceptionibus. 5. De ſententia.

De Actione.

Quoad actionem, prius diſcutiendum, an iſti conſiliarii ab Archiepiſcopo deputati, vt Iudices, vel arbitri, vel arbitratores, den Abſchiedt pronunciarint, ita vt eorum pronuntiatum ſit ſententia, vel laudum, vel arbitramentum; Quia † vero id iuxta Dd. *capit. quinta valis. de iureiur. vbi Innoc. Bald. l. 1. Codic. de arbitr. Ferrar. in forma libelli, quo agitur ad pœn. ex compromiſſo,* aliunde non, quam ex iure & forma procedendi, ad quam reſpectus habendus eſt. *l. 1. ff. de arbitr.* ſimiliter ex ſententia id iudicari poſſit. *l. ſed & ſi. §. ſi quis, vbi gloſſ. ſuper verbo ſane.* Id vero ſecundum punctum iuris determinando. *auth. ſi vero C. de iud. Caſt. l. 1. nu. 8. ff. de iud. Pet. Iacob. tit. de recurſu ad arbit. bon. viri.* Sane cum ex actis non appareat, coram illis deputatis libellum oblatum, litis conteſtationem factam, aliaque ſubſtantialia ordinarii iudicii obſeruata, ſed omni forma iudicii prætermiſſa de facto, iuxta partium conſenſum & conuentionem nudam inter ipſas, prout ſibi æquum viſum eſt, proceſſiſſe, & pronuntiaſſe tales deputatos, non iudices. 6

vel

7 vel † arbittos, qui iuris ordinem seruare debent. *l. 1. ff. de arbitr.* sed potius arbitratores censendos esse, viamque arbitratoris elegisse putant, quod in dubio semper præsumendum tradunt, Bald. & Ang. *l. si seruus. § fin. ff de leg. 1.* Vnde
8 ipsorum pronunciatum non proprie sententia, sed arbitramentum potius dici debet. *per notat. Alber. & Felin. d. capit. de causis, de offic. delegat. l. 2. C. communia vtriusque iud.* Cæterum cum † arbitramentum in iure nihil aliud esse dicatur, quam conuentio partium siue transactio, licet impropriè. *glos. §. si vero contingit. authent. vt diff. iud. post. princ. Ias. in §. omnium. Instit. de act. num. 18.* cum per tale arbitramentum recedatur à lite & actione, sicut per transactionem, sententiam, vel aliam renunciationem, *not. Dd. l. 2. & ibi glos. 1. C. de transact.* & parte sinet vtantur in actis, verbis, Abschied & Vertrag. Deinde iure
9 dispositum, quod ex arbitramento eadem actio & exceptio † dari debeat, quæ ex vera & magis propria transactione competit, *l. cum mota. l. si pro fundo. C. de transact.* Verum ex transactione regulariter actionem præscriptis verbis dandam putat, *per d. l. si pro fundo.* Nec huic obiici potest in contrarium ex contractu nominato, *facio vt des*, de dolo potius, quam præscriptis verbis actionem competere. *l. naturalis. §. quod si faciam. vbi Barto. ff. de præscript. verbis. l. cum*
10 *proponas. C. de dolo.* Remittere † autem vel cedere iure perinde sit, ac facere. *l. in actione. C. de transact.* Respondet, cum istud factum cessionis vel remissionis tale sit, quod per Actorem præstari potest. Similiter arbitramentum vel transactio per talia verba factum, quæ implementum respiciunt ex parte Actoris, quo implemento facto vel secuto, Reis aliquid adesse possit: Recte quidem hæc verba, *cedere, remittere*, vel *facere*, pro dare sumenda erunt, atque præscriptis verbis actio, non autem de dolo rectius competere poterit. Ita quod idem sit, ac si ex contractu, *do vt des*, vel *do vt facias*, resultaret:
11 Cum † alias transactio in quamlibet speciem contractus innominati cadere possit. *Barto. l. siue apud acta. C. de transact. l. solent. ff. de præscript. verb.* Quod insuper verbum *cedo* in corporalibus quasi traditionem, tanquam in corporalibus veram traditionem denotet, probatur. *l. fin. C. quando fiscus vel priu.* Item quod actionem ce-
12 dens rem † ipsam dare dicatur, tenet Bald. *l. 3. ff. de legib. num. 1. & sequen.* Et pro hac sententia pulchram doctrinam dat Bar. *d. l. cum proponas, in add.* inquiens, quando factum principaliter refertur ad dationem, tunc factum intelligendum, pro datione, & non pro facto: Econtra, quando datio ad factum tendit principaliter, tunc factum & non dationem censendam. Cum igitur cessio actionis seu iurium, nihil aliud quam factum contineat, pro datione æstimanda erit.

An compererit.

Duæ allegantur per Reos exceptiones. I. Actores ex parte sua transactionem non impleuisse. II. Quod Actores pro consequendo iure sibi vxorum nomine competente, nouam actionem instituerint, sicque à transactione recesserint. Quare Rei statim etiam desuper protestati sint, quod † transactioni am-13
plius stare vel parere non velint. *Bal. l. ex placito. C. de rer. permut. numer. 19. l. pecuniam. Cod. de condic. ob causam.* Vbi traditur in contractibus innominatis locum † habere pœnitentiam, præ-14
cipue ex parte eius, qui contractum adimpleuit, prout Rei per suam oblationem fecisse prætendunt, per regulam frangenti † fidem. *Barto. l.* 15
si cum fundum. ff. de pact. Quod ad secundam exceptionem attinet, eam minime obstare putat: licet enim in contractibus innominatis † 16
locum habeat pœnitentia, fallit tamen in transactione. *l. quamuis. Codic. de transact. l. ab emptione. ff. de pact. Ias. §. actionum. numer. 112. de act.* Quoad aliam exceptionem non adimpleri † contra- 17
ctus, quæ etiam post litem contestatam opponi potest. *l. Iulianus. §. offerri, ff. de act. empti. vbi Castr.* ea obstare videntur ad impediendum litis ingressum. Hoc enim inter alia eius actio- 18
nis requisita, Rofr. in † suo breuiario dicit necessarium, vt hac actione præscriptis verbis agere volens, probare debeat, se ex sua persona contractum impleuisse, & nisi contractus impletio ex parte agentis interuenerit, vt contractus sit vestitus, dicta actio præscriptis verbis minime competere queat. *l. rebus, vbi Bald. C. de rer. permut. Bal. l. si pro ea. quæst. 11. C. mandati.* Idque in omni alio contractu, vltro citroque obligatorio requiri, tenet Ias. & Faber, *d. §. omnium. Instit. de act. l. cum proponas. C. de pact.* Transactio- 19
nem † autem esse contractum vltro citroque obligatorium, licet innominatum & impropriè tradit *glos. in l. contractus. Cod. de fide instru. vbi Bal. super verb. contractus. l. Labeo. 2. ff. de verb. signif. §. contractum.* Nec ipsos Actores iuuare potest, quod notulam cessionis transmiserint, prout in libello, circa medium concludendi, quod semper ad diuersitatem actionem cognoscendam attendendum tradit *Bar. in l. certi condicti. ff. si cert. pet. in princip. Ias. dict. §. omnium. numer. 116.* Non enim consiliariis, vel Episcopo, sed ipsis Reis in effectu & realiter ad cessionem faciendam, vigore transactionis fuerunt obligati. Vbi autem 20
facto † opus, verba non sufficiunt. *cap. 1. de eo qui qui mit. in poss. causa rei ser. & ibi glos. in verb. voluntate. Bartol. in l. qui decem. ff. de solut. & ibi Apostilla. glos. & Bart. l. 2. C. de edicto diui Adrian. tollen.* Cum etiam, vt supra dictum, *cedere*, † sit dare, & fa- 21
ctum si tale sit, ex cuius impletione nullum aduersario quæratur emolumentum, præscriptis verbis actio competere non potest, cum contractus innominati sint nudi. Similiter

Pro Actoribus non facit, quod per hanc transmissionem, licet plene non impleuerint, tamen implere cœperint: Ex facto autem non perfe-
22 cte adimpleto dari possit actio † præscriptis verbis, propter tacitam voluntatem. *Iaſ.d.l.naturalis.§.at cum do.num.4.ff.de præſcipt. verb.* Præcipue, quando perfecte adimpleri potest: Quia id verum secundum eundem Iasonem, quando per tale factum semiplenum aliquid quæsitum est parti: secus si prorsus nihil cœptum sit dari aut quæri ipsi parti, vt nostro casu. Quo casu etiam intelligendum dicit Iaſ. *d.* §. Quare hanc actionem præscriptis verbis ex transactione seu arbitramento propter hanc vnicam exceptionem dari non posse concludit. Minus etiam Reis ex transactione illam exceptionem competere posse concludit, cum & ipsos ex parte sua contractum non impleuisse ex actis constet. *Angel.l.cum is. à princ num.2.ff.de fideiuſſ. Bartol. l.siue apud acta. C. de tranſact.* Præterea nec etiam per clausulam salutarem in libello insertam, *peto ius & iustitiam ministrari*, quæ inter cætera hoc facit, quod omne remedium ex ea competere potest. *capit.cum dilectis, de ord.cognition.* Nec ex il-
23 la clausula in libello posita von Rechts † wegen: quæ nil aliud importat, quam officium Iudicis, quo officio dos peti potest. *l.obligamur.§.lege.ff.de oblig.& act. Capell.quæſt.290.& ibi Apoſtilla.* Tamen quia Actores in fine suarum replicationum fundamentum institutæ actionis super transactione saltem consistere expresse dicunt, non officio Iudicis, quod saltem in euentum inuocant, Præterea in libello non simpliciter Iudici, sed parti concludatur, *Iaſ.§.ſupereſt. num. 54. vſque ad 68. Inſtit. de act.* Adhæc in dictis suis replicis ponunt, libello super transactione salté instituto responderi, pari ratione, nec etiam condictione ex lege succurri posse propter dictam clausulam petitionis, auff das wenigſte den dritten Theil. Nam similiter actionem delu-
per non institutam, sed in euentum tantum facere id potuisse, atque per modum declarationis, quæ declaratio alias vtilis & valde necessaria. *l.ſi in rem.ff.de rei vindic.* Eam libello insertam
24 esse asserunt, quæ † declaratio, *vt supra dixi*, actionem non ponit. *d. l.voluntatis. & ibidem Bald. C. de fideicommiſ.* Adhæc Actores in suis replicis temere oblati libelli nihil se de Thalordnung sciuisse allegant. Quare cum nec actio præscriptis verbis, nec condictio ex lege aut vlla alia competat, videtur, inique iniunctam litis contestationem, sed potius ab instantia absoluendos fuisse Reos. Prædictis tamen non obstantibus, vltra dictam clausulam salutarem, quia na-
25 turalis † æquitas & iustitia, quæ in omnibus rebus stricti iuris rationi anteferenda. *l. placuit. C. de iud.* suadeat & velit, vt fœminis dotes constituantur, & causa dotis † alias sit valde fauorabi-
26 lis, & non solum mulierum, sed Reipubl. interſit dotes mulieribus conseruari. *l. 2. de iure dot.* Transactioni inhærendo, quia partes eam homologarunt, † & approbarunt, tum etiam ex 27
æquitate quadam Actoribus actionem in factum, *ex l. cum antea, C. de arbitr.* dari posse putat *Bald.l.cum proponas. C. de rer. permut. num.9.* Quotiescunque enim † sententia vel pronuncia- 28
tum, partibus præsentibus, & non contradicentibus, multo magis homologantibus lata est, vlterius quærere non licet, *l.ad ſolutionem. C. de re iud.* Nec etiam amplius contradici potest. *l. ab eo. C. quomodo & quando. capit. concertationi. de appellat in 6.* sed illi pronunciato præcise stari debet. *gloſ ſin. l.2. C. communia vtriuſque iudicij. Ferr. in libr. quo agitur ad pœnam ex compromiſſo.* Item, quod ex arbitrio seu laudo † arbitratoris tacite 29
vel expresse homologato detur actio, & exceptio ad impediendum litis ingressum, tenet *Bal. l.ad peremptorias. colum.3. C. ſententiam reſcindi non poſſe. text. & gloſſ. authent. vt diff. iudice. poſt princ. Franc.cap.ex ratione, de app. Mar.p.6.diſt.2.num.252.* Facit, quod actio † in factum competere potest 30
in omnibus casibus, in quibus locum habet actio præscriptis verbis. *Bart. in rubr.ff.de præſcript. verb.* Non obstat, quod Rei dicunt, libellum incertum esse, super illis verbis, nach Billichkeit/ ideo certa sententia ferri nequeat. Nam talis † 31
incertitudo libelli non est in potestate Actoris, sed Iudicis, vel boni viri, quæ non vitiat. *Iaſ.§.curare.num.6. & 59. de act.* & tanta, quæ ad certitudinem reduci nequeat, *vt Faber. d.loco.* sic etiam à contrarietate excusari poterit libellus, cum vt supra dictum super Thalordnung non sit fundatus. Quare ex omnibus prædictis concludit, Iudices deputatos recte litis contestationem, non obstantibus Reorum exceptionibus, iniunxisse. Nec dici posse, istos deputatos sua iurisdictione abusos, cum prius fuerint arbitratores, *argum.l.ſed ſi ſeruum, §.ſi quis, ff. de arbitr.* Nam de iure † ordinarius etiam arbitrator esse po- 32
test, qui iuris solemnitates seruare non tenetur, *d.§ ſi vero contigerit. auth. vt diff. iud. Petr. Iacob. nu.7. tit. de recurſu ad arbitrium boni viri.*

An probata?

Actionem probatam esse primo ex transactione in originali iudicialiter producta: Deinde Reorum confessione & sententia, quæ transiuit in rem iudicatam constat.

An eliſa?

De exceptionibus, per quas adhuc se ex transactione non teneri contendunt, præcipua est, Actores moram commisisse in eo, quod statim post transactionem erectam, ex parte Reorum facta interpellatione, atque oblatione, principio 800. denique 900. tandem 1000. Gülden / daran sie reichlich legitimam bekom̃en mögen an Lehengüter: Illam autem oblationem

Acto-

actores acceptare, cessionemq; facere recusarint. Iuris autem, quod per interpellationem
33 hominis, † non tantum iudicialem sed etiam extraiudicialem, quis in mora constituatur, *l. moram. ff. de vsur. gloss. l. qui Romana. de verborum obligationibus.* Talem autem interpellationem factam esse, ex missiuis Reorum constat, quam factam esse Actores non diffitentur. Præterea
34 si creditor † rem oblatam accipere nolit, vel per cum stet, quo minus accipiat, tunc pro moratore censendus sit. *l. hominem. ff. Mandati.* Hanc autem oblationem factam fuisse, ex dictis missiuis, & Actorum met confessione patet, cum dicunt, oblationem, minus tamen sufficienter factam, ad quam nec adhuc se teneri contendunt, cum tenori transactionis der Billichkeit nach satisfactum non sit. Ex quibus prædictis videtur concludendum, Reos quidem propter hanc moram Actorum, & quia res ob curatorum obitum amplius non integra, ex transactione conueniri non posse, cum re perempta post oblationem, debitor generis (præcipue, vbi super dote agitur,) non solum ope exceptionis, sed etiam ipso iure, *l. qui dotem. vbi Bar. ff. de solutio.* liberetur. Videndum ergo, an hæ exceptiones elidant intentionem Actorum, præcipue cum Actores moram in Reos retorqueant, ob non solutionem factam. Id quidem, etsi nulla constitutione fere complecti possit, an mora cõmissa sit, cum sit facti. *l. moram. ff. de vsur.* & Actores met in actis passim moram ex eo solum deprehendi dicant, an Actores vigore transactionis prius ad cessionem, an vero Rei ad solutionem faciendam fuerint obligati: Id sane ex fonte, id est, verbis transactionis sumi
35 poterat, quæ alias sunt stricte † intelligenda. *l. ad stringendæ. ff. de verborum obligationibus.* Et primum quidem Rei pro sua intentione fundanda multum vrgent dictionem illam, doch also / 36 *dummodo*: quæ conditionem † præexistentem denotet, quæ dispositum præcedere debeat, quasi dicat, als dann vnd nicht ehe. Secundo, quod sine cessione facta nescire potuerint, in quantum solutionem facere deberent, præsertim cum in transactione ponantur † verba nach
37 Billichkeit / quæ incertitudinem continent. Iuris autem est † moram committi non posse, vbi
38 debitum non est liquidum. *Bald. & alii in l. acceptam, ff. de vsur.* Tertio, quod de iure fundatam habeant intentionem ex *l. Modestinus. ff. de solut.* qua expresse disponitur, cessionem solutionem
39 † præcedere debere. Quarto, pro Reis quoque facere videtur, quod Actores met in sua scriptura dicunt, se transactionem non acceptasse, nec in eam consensisse. His tamen omnibus non attentis, non Actores, sed potius Reos in mora constitutos fuisse putat. Primo namque ex transactione apparet in fauorem Reorum talem transactionem factam esse, cum in fauo-
40 rem † fieri illius dicatur, qui rogauit, *l. rogasti. ff. si cert. pet. l. si gratuitam. §. Margaritam. ff. de præscr. verb.* Deinde, quod cessionem solutio vnd Auß-stattung præcedere debuerit, probatur ex ordine & contextu transactionis. Quod † autem 41
ordo scripturæ ordinem obseruantiæ denotet, & regulam & ordinem intellectus tribuat, probatur *per l. quoties. ff. de vsufruct. l. generaliter. §. siquidem, ff. de fideicom. liber.* dicitq; Bald. *in l. aduersus. C. de furt.* quod prior † in ordine scripturæ, 42
præsumatur etiam prior in tempore, *l. si dies. in pr. de excusa.* notat plene Felin. *in c. cum dilecta. col. 4. de rescript.*

Tertio facit, quod in transactione ponitur, Reos cum Actoribus post lapsum natiuitatis Domini nomine dotalitii cum Actoribus conuenire debere, darentgegen / id est, vt vicissim Actores iura & actiones suas cedere tenerentur, quæ † dictio *vicissim*, in proximo suo significatu, nihil aliud, quam retributionem, seu remunerationem quandam denotat *l. iubemus. C. de succe. Edict. & ibi gloss. super verbo, promissam.* Et quod permutationem importet, habetur *in cap. querimonia, de iure patro. vbi gl. fin.* 43

Quarto facit, quod transactio dicat, Actores als dann: id est, ex tunc cessionem facere debere, quæ dictio † *ex tunc*, de sui natura temporis 44
extremitatem inducit, *capitul. quoniam sit. & ibi gloss. in verb. ex tunc. de elect. libro sexto, l. si his. § si ita. ff. de condit. & demonstr.* Et quod semper ad conditionis euentum † trahi debeat, tradit Innoc. 45
& Hostien. *in c. præterea, de appell. c. à iudice. § si eodem in 6.*

Ex quibus colligitur, solutionem debuisse præcedere cessionem. Non obstat † dictio *dum-* 46
modo, non enim dispositiue, sed saltem narratiue in transactione posita est, quia verba † enun- 47
tiatiua, vel saltem facti contingentiam enarrantia, non sunt attendenda. *gloss. l. vni. C. quando non petent par. &c.* Et quod hæc dictio, non † conditionem iuxta Reorum assertionem, sed potius 48
admonitionem & comminationem importet, tradunt domini de Rota *decis. 131. in nouis. titu. de condit. appos.* qui exemplum & concordantia iura allegant. Item quod potius † sit signum 49
continuatiuum, non autem conditionem denotans, habetur *l. 2. ff. de procur. gloss. c. non potest. de præbend. lib. 6 super verb. retinere. c. 1. de foro compet. lib. 6.* Præterea cum dotem constituere, actus † 50
legitimus videatur, non potest recipere diem vel conditionem, *per l. actus legitimi, de reg. iu. in 6.* Cum, vt infra patebit, frater sorori de iure dotem constituere teneatur. Non obstat l. *l. Modestinus. ff. de solut.* quæ expresse dicit, cessionem post solutionem non valere. Nam primo limitatur, † nisi aliter pactum sit seu trãsactum, quo 51
casu paria sunt cessionem ab initio fieri, siue ex post facto, vt pulchre & notabiliter per Bar. *d. l. Modestinus. alleg. glos. l. cum is. ff. de fideiuss. super verbo, in solutum.* Quod autem Rei vigore transactionis ad solutionem prius faciendam teneantur,

supra

supra declaratum est. Imo etiamsi ex transactione id non eliceretur, adhuc tamen ex interuallo etiam post solutionem sine aliquo pacto precedente cessionem de iure facere potuissent, cum Rei & curatores ad disparia fuerint obligati. Iuris autem doctrina, quod si duo vel plures dispariter sint obligati, tunc cessionem ex
52 interuallo & post † solutionem sine pacto præcedente fieri posse, *l. si minorib. ff. de admin. tut.* Fallit secundo, *d. l. Modestinus.* si aliquis suo nomine tantum, vti hic Rei, vigore transactionis, quam approbarunt, soluere teneretur. *l. Stichum. §. si mandato, ff. de solut. l. Papinianus. & ibi gloss. ff mandati.* Quod secus est, si solutio illius nomine, contra quem fit cessio, aut alterius nomine fieri deberet, *Bartol. d. l. cum is. à principio. ff. de fideiuss.* Reliquas limitationes vide apud Bartol. *d. l. Modestinus.* Non obstat tertio, dum Rei dicunt, *sine præuia cessione erga curatores, & priusquam ab ipsis rationem consecuti sint, nescire potuisse qualiter iuxta transactionem*, sie die Außstattung nach Billichkeit thun könden / subiungendo cessionem non solum contra N. relictam hereditatem, sed etiam contra curatores faciendam, transactione Actoribus iniunctum esse. Nam primo Rei, qui statim post obitum d. N. possessionem omnium bonorum feudalium adepti sunt, contra Actores, non opus habuerunt vlla cessione, præcipue cum ratione dotis, ex dictis bonis sibi competentis nondum fuerint con-
53 tenti, cum † nemo actiones suas inuitus contra se cedere teneatur. *Bald. in lege secunda, Codic. an seruus pro suo facto, gloss. fin. l. in creditore, ff. de euict.* Imo etsi Rei de iure nihil ex N. hereditate consecuti, tamen de propriis sorores elocare sine vlla cessione adstricti fuissent. Dato nunc, quod Rei post solutionem factam, cessione aliqua opus habuissent, & si eam petiissent ab Actoribus, Actores vero facere recusassent, bonis iu-
54 ris † remediis eam consequi potuissent, de quibus pulchre per Angel. *d. l. cum is. ff. de fideiuss.* Agere enim potuissent condictione indebiti, ad reparandum soluta, vel etiam officio Iudicis, vt actiones cederentur, de quo *in l. si res obligata. §. fin ff. de leg. 1.* Primo similiter & erga curatores, non opus fuit cessione, cum certum non fuerit, an curatores ratione suæ administrationis Actoribus ad aliquid teneantur, sicque nullas actiones contra curatores habere potuerunt, easque minus cedere vel transferre potuerunt,
55 cum † is saltem actiones cedere possit, qui eas habet, *l. si nomen. ff. de act. vel hered. vend.* Et quod nulla propria bona exstiterint, vehemens est præsumptio contra Reos. Primo, quod curatores infra tempus in transactione præfixum à consiliariis pro ratione reddenda citati, & comparentes nil exstare asseueraruntt, iuri se desuper offerendo, proculque dubio si propria exstitissent super feudalibus Rei non conuenti, nec etiam transactionem talem acceptassent, vel homologassent. Fortius facit contra Reos quittantia ex parte Reorum exhibita, quæ generalem † liberationem continet, sicque ad o- 56
mnia capitula administrationis venit extendenda. *Ferrar. in for. libelli, quo agitur ad pœnam ex compromisso*, quam quittantiam Rei non impugnant, sed matrem illam cum gratiarum actione confirmasse ex actis constat. Dato igitur bona allodialia exstitisse, de quibus tamen non constat, & Rei id iuxta suam assertionem probare tenebantur, cum excipiens intentionem † 57
suam, sicut Actor probare teneatur: tamen eorum temeritati adscribendum foret, quod sibi non melius prospexerint, super eo, quod facile contingere potuit, obligãdo se ad certum tempus natiuitatis à tempore N. infra quod siue aliquid, siue nihil consequerentur à curatoribus eo lapso cum Actoribus nach Billichkeit conuenire vellent, *per l. si quis domum. §. fin. ff. locati.* Prudentius igitur sibi consuluissent, si tale tempus in transactione nominatum Actoribus ad curatores prius conueniendos petiissent præfigi, infra quod, si nihil consecuti, tum demum eo elapso, cum ipsis concordare vellent. Merito igitur, prout ipsimet in actis astruunt, interpretatio contra se est facienda. Quinetiam, si Rei cessione opus habuissent, pro curatoribus requirendis vel ad rationem reddendam ipsis imputandum, quod Actores pro actione competenti cedenda non requisiuerint, qui si facere denegassent, tunc fortassis conquiri potuissent: quia id autem prætermissum, nec per Actores steterit, Reis quidem, non Actoribus id imputari debet, quod cessio facta non fuerit, *Bartol. l. Titia. §. vsuras. ff. de leg. secundo, l. mora. ff. de vsur.* Præterea, quod Actores Reis cessionem ad curatores ratione administrationis conueniendos iudicialiter facere nũquam astricti fuerint, ex verbis vel tenore ipsius transactionis colligitur, quæ præfigit Reis tempus à festo N. vsq; ad natiuitatis, pro requirendis, non autem conueniendis iudicialiter curatoribus, quod etiam ad effectum deductum est. Deniq; quod ad talem requisitionem opus non habuerint cessione, ipsimet fatentur in suis quadruplicis. Plurimum etiam Reis obstat eorum facta oblatio, statim post transactionem facta, per quam se ad aliquid teneri Actoribus Reos sciuisse, expresse colligitur, absque vlla cessione. Iuris autem, quod si quis sciat, vel † scire debet, se aliquid da- 58
re oportere, non autem det, per id constituatur in mora *l. mora. ff. de vsur.* Ex quibus præallegatis expresse conuincitur, moram non ex parte Actorum, sed Reorum commissam esse, & quod nec hodie Actores vigore transactionis & iurium supra dictorum sine præuia solutione ad cessionem teneantur: sicque Reos iuuare non potest interpellatio allegata, cum, vti dictum, iustam caussam habuerint † recusandi, quo in 59
casu mora fieri non potest, *l. illud ff. de pericul. & commod.*

60 *rei vend.* Non obstat Reorum † oblatio, quæ vim solutionis habere dicitur, atq; moram emendare. *l. si seruum. §. sequitur. ff. de verb. obl. l. obsignat. C. de solu.* quia non sufficit verbum *offerre*, sed alia substantialia requiruntur, quæ hic omissa, de quib. *in d. l. obsignat. C. de sol. l. acceptam. vbi Bar. ff. de vsuris. Bar l. prætor. §. si quis. ff. de oper. noui nunt.* Quæ si omissa, oblatio nullius est effectus. Minus pro Reis facit, dum debitum illiquidum & incertum fuisse dicunt: quo casu verbo vel in scriptis se paratum soluere sufficit offerre. *Bal. l. residuum*
61 *C. de distract. pig.* Nam oblatam † pecuniam, ad quam Rei se nomine elocationis teneri sciebãt, offerre, pro residuo, fideiussoriam cautionem ad euitandam moram præstare, bonique viri arbitrio id residuum ad demetiendum relinquere debebãt, *vt pulchre traditur per Dd. præcipue Bal. in d. l. residuum.* Et pro hoc est casus, *in l. statu liber. & l. seruus si heredi. § fi. ff. de statu lib. Ang. l. prætor. §. si quis paratus ff. de oper. nou. nunt.* quam practicam notandam dicit. Eandem tradit Cæpolla, *cautel. 235. n. 26.* Per quæ etiam respõdetur ad id, quod Rei plurimum vrgent, quod Actores eis vberiõ̃ssiges / petierint. Nam si ad id se non teneri sciebant, prædictam cautionem offerre debebant. Sic itaque ex prædictis omnibus constat, Reos non autem Actores in mora constitutos, Actores non teneri de damno & incommodo, quod per obitum curatorum percepertint, per regulam ab ipsis allegatam, quod interitus &
62 periculum rei, ad † eum, qui moram commisit, spectare debeat. *l. in re furtiua. ff. de condict. furt. l. nemo, in fi. ff. de verb. obl. l. si ex legati cauf. eod.* Frustra etiam per hoc à Reis allegatur, Actoribus ex transactione actionem amplius non competere posse, cum per moram † actio & obligatio
63 perpetuetur. *l. si seruum. § sequitur, de ver. obl. l. fi. ff. de condict. furti.* Merito ergo Rei (solutione tamẽ prius vigore transactionis Actoribus facta) dum ipsimet asserunt, curatores, non sine bonis & heredibus decessisse, istos quidem heredes conuenire poterunt. Si cessione post modũ opus, Actores autem eam facere repugnent, supra allegatis iuris remediis ad eam faciẽdam, eos compellere poterunt officio Iudicis. Cæterum Rei à principio post erectam transactionẽ sine cessione contra curatores experiri potuissent, *Bart. d. l. Modestinus, text. & Dd. l. nominib. C. de act. & obl.* Et Reimet in suis quadruplicis fatẽtur, Actores iuri suo erga curatores per transactionem renuntiasse. Iniq; etiam Actoribus imputatur, quod ob eorum contumaciam concordia Lipsiæ instituta ad effectum non peruenerit. Nam ex eorummet confessione apparet, ipsos Actores ad præfixam diem vesperi, & tali tempore, quo actus expediri potuisset, comparuisse. *c consuluit. de offic. deleg.* Nõ obstat tandem, quod Actores in sua petita Leuterung allegarũt, se transactionem non acceptasse, sicque quodammodo variasse. Nam per talem allegationem potius transactionem, super qua transactio instituta eos confirmasse putaret. Nam non ex d. Leuterung constat, quod Iudices in sua sententia æstimationem bonorum feudalium ipsis adiudicarunt: ipsam sententiam tanquam iniquam ex eo prætenderunt, quod transactio, super qua actio instituta, de bonis ipsis, siue de rebus loqueretur, sicq; sententia petitioni siue libello difformis esset. Si ergo super aliqua trãsactione sententia fundata, necessario sequitur, aliam transactionem loquentem de æstimatione adesse, prout Referenti verisimile videtur. Quare non variasse, vel mutasse videntur, cum non super eadem re, sed super diuersa, atq; alia transactione se in replicis declarent sensisse, vnde non vitiat. *l. mutare. ibi Dyn. de regul. iur. in 6. l. si steriles. ff. de act. emp. & vend. l. rebus C. rerum amotarum.* Concludit igitur Actores non, sed Reos in mora fuisse, & per Reorum exceptiones Actorum intentionem minime elisam.

Quoad sententiam.

Præmittit, *An frater sorori dotem constituere* † 64
teneatur? Et videtur primo, quod non, cum ad paternum officium † id tantum pertineat, *l. qui* 65
liberos ff. de ritu nupti. l. fin. vers. vtramq; C. de dot. promiss. Nec etiam mater † ad hoc officium astrin- 66
gatur, *l. neque mater. C. de iur. dot. Cyn. & Bar. in authent. res quæ, C. commun. de leg.* Atq; ob id gl. dicat, *in d. §. vtramque super verbo paternum*, si extraneus dotem promitteret, patris tãtum nomine promisisse videtur. Multo minus ergo frater tenebitur, vbi non præsumitur tanta caritas, quanta matris erga filiam. Prædicta tamen regula procedit, nisi pater inops esset, tunc † teneretur 67
mater, *l. si quis à liberis. §. si mater, & l. pen. ff. de liberis agnosc. Bar. d. l. à filia, n. 2. ff. ad Treb.* Sic pari modo mater, si inopia laboraret, † vel in viuis non 68
exstaret, tunc frater sorori dum patrimonium aliũde non haberet, dotem constituere tenetur *l. si plures. § cum liber. ff. de adminis. tut. l. qui filium. §. quæsitum ff. vbi pupillus educari debeat.* Atq; ita re- 69
scriptum esse, fratres † & successores à filio successore ali debere, constat ex *§. discretus in authen. quib. mod. naturales effic. sui. auth. licet, C. de naturalibus liberis.* Et quod frater Clericus † etiam sororẽ 70
dotare teneatur, probatur ex text. *capitul. 1. de cõhabitat. clericor. Iason d. auth. res quæ col. 4. C. communia, de leg. Cæpoll. decis. 289.* Et quod onus † dotan- 71
di non solum ad fratrem, sed etiam ad quemlibet extraneum agnatum transire debeat, tradũt Barto. & Bald. *d. l fin. C. de dotis promiss. l. si marito. §. si voluntate. ff. solut. matr.* Non obstat, quod *d. §. tutor. & ibi gl. in verb. alio patre*, quæ sororem † inopem à fratre dotandam disponat saltem de sorore ex eodem patre, quasi secus sit in sorore vterina. Nam licet verum, quia, *vt supra dictum*, siue soror sit vterina, siue ex eodem patre alimenta præstare tenetur de iure frater, alimenta † autem dotis loco succedunt, *dict. l. non* 72
73
omni.

omni. C. de admin tut. vbi DD. Similiter loco legitimæ succedunt, *l. si quando. §. & generaliter. C. de inoffic. testam. l. libertus. §. posthumis ff. de aliment. leg. Afflict. decis.* 111. *num.* 10. Imo causa dotis fauorabilior † est quam alimentorum, vnde etiam à 74 fratre diuite, inopi † sorori dotem constituendam esse conuincitur, *Boer. in tract de dote. quæstio.* 75 123. Secundo præmittit, *an † bona feudalia in dotem dari possint ?* Videtur quod sic, per text. expressum *d. authen res quæ. & ibi DD C. commun. de leg. l. cum mulier. §. præponeret, & l. à filia. ff. ad SC. Trebell. Cyn. l. voluntas. de fideicom. §. 1. vers. rursus in auth. de restitu gl. ibid. super verb. merita,* vbi pro regula traditur, res restitutioni subiectas, atq; alienari prohibitas in dotem dari posse. Facit hic 76 etiam præiudicium cum filia N. N. sicq; consuetudinem adesse videtur. *Hosti. in summa, de feudis. Guid. dec.* 9. His tamē non attentis, diuersum hic statuendum censuit, feudum scilicet dotem dari non posse. *capitul. primo, § . donare. qualiter olim feudum pot. alien. capitulo primo, de prohib. feud. alien. capit.* 1. §. *Imperialem. §. alienare. de prohib feud. alien. per Frideric.* Ita quod etiam ne pro parte quidem obligari possit, *capitulo primo, An maritus succed. vxori, vbi Bald. numero primo, capitu.* 1 §. *rursus de controuers. inuest. numero octauo, Idem in capit.* 1. *à prin. de eo qui sibi & heredibus suis.* Adeo quod talitet dotem cōstituens, feudum ipsum amittat, Notarius infamis fiat & manum amittat. Idque id- 77 eo, quia res † feudales in pleno vasalli dominio non consistant, sintq; de iure citra consensum domini inalienabiles. *per Dd. d ca.* 1. *de prohib. feud.* 78 *alien. per Feder. Aluar. d. §. donare.* At in dotem † dare perinde sit ac vendere. *l. ex promissione, de act. & oblig. l. si vsumfruct. §.* 1. *ff. de liberali causs.* Item pro donatione etiam censeri possit, *l. si fraudator. §. si* 79 *à socero ff quæ in fraud. cred.* Facit, quod fœminæ † natura & consuetudine feudorum sint incapaces in succedendo. *cap.* 1. §. *hæc autem, qui feud. dar. possunt. Et ibi Bald. num.* 14. Ea præcipue ex causa, quia non possunt seruire, & alias causas, quas habet Chasi. *titul. de feud. nu.* 26. *cum seq.* Præterea cum hoc casu, si Actorum de rebus feudalibus 80 elocari deberent vxores diuisionen † pateretur feudum quæ abalienationis speciem denotet, maxime emptionis, prohibetur, *l. inter omnes. C. de præd. minor. Bald. l. generaliter. C. de secund. nupt. §. præterea. Idem l.* 1. *C. si aduers. transact.* Quare concludit feudum tanquam rem ipsam in dotem dari non posse. Non obstat auth. *res quæ. C. communia, de lega.* quia eam in feudo non procedere expresse tradit Ias. *ibidem nu.* 26. *Præpositus d. c.* 1 §. *donare. nu.* 1. *Afflict. §. eodem. nu.* 26. *qualiter olim feud. alienar. pot.* Multo minus prætensa consuetudi- ne Actores se iuuare poterūt, cum iuris sit ma- 81 nifesti, non vnum, sed plures actus † ad consuetudinem inducendam requiri. *Bart. l. de quibus. n.* 6. *& 7. ff. de legib. Idem in l. omnes populi. quæst.* 7 *ff. de iust. & iur.* Item necesse, quod in iudicio contradictorio spatio longi temporis ita fuerit observata † ad minus bis, præcipue si iuri contra- 82 rietur, vt hic fit. *capitu. cum tanto, de consuetud. vbi DD. l. consuetudinis. C. quæ sit long. consuetud.* Apparet autem Reorum testes tantum de vnico actu loqui N. N. Ex quibus sequitur 19. articulum huc omnino impertinenter allegatum. Nec etiam ex Thalordnung / sed ex regimine Episcopi desumptum esse, omnes fere testes deponunt. Nec loquitur de agnatis, iuxta Reorum allegationem in sua petita Leuterung / qui in feudo succedant, sed de Archiepiscopo tantum, ad quem feuda, non obstantibus agnatis, peruenerunt. Quod secus est nostro casu, vbi agnati vti Rei ipsi exstant. Et quod omnino sit impertinens, satis per Reos deductum est in suis replicis. Quare non amplius insistet. Videndum ergo, cum ex bonis feudalibus dos exhiberi nequeat, vnde Actoribus nomine vxorum elocatio fieri possit. Et prima fronte videtur dicendum, nec de æstimatione † seu fructi- 83 bus feudi id licere, cum accessorium † sequa- 84 tur, naturam sui principalis, & sint accessoria. Breuiter tamen illo non attento, licet feudum ipsum in dotem constitui non possit sine consensu domini, filias tamē vel sorores ab agnatis de accessionibus feudi elocari posse putauit, *Præpos. dict. capitulo primo, §. donare, & ibi Bald. in princip qual feud. alien. pot. Zas. titul. de feud. alienat. numero octauo,* cum vasallus sit dominus eorum, & desuper saltem personaliter se obliget, nullum ius in feudo vel in re cōstituenda. Et iuris, quod personalis obligatio rei alienationem † 85 non faciat, cum personam, non autem rem ipsam, vt nostro casu, sequatur, *notata l. fin. ff. de contrah. empt. Præpos. dicto §. donare. numero primo, Bald. dict. §. donare. numero tertio, Faber in §. item Seruiana. Institut. de act.* Fructus † tamen & 86 commoditates pignorari & alienari posse, quāuis feuda alienari non possint. *DD. in capitu. quæ in Ecclesia. de constitu.* Concludit, agnatos vt hic, non de feudo, sed de accessionibus feudi, filias sorores ad elocandum teneri, atque sic in prima sententia male pronuntiatum. Non obstat *capitu. accessorium, de regulis iuris, in* 6. quia secundum Dyn. ibidem limitatur, nisi prouisio vel specialis dispositio reperiatur in accessorio, vt hic, Vbi ex iuris dispositione fœminæ ex fructibus vel accessione feudi elocari permittuntur, *iuribus supra deductis.* In † quantum autem eloca- 87 ri debeant, ex transactione apparet, eas ex æquo nach) Billichkeit / elocandas esse. Quæ † 88 verba non aliter intelligit, quam iuxta facultatem patrimonii & personarum honestatem, *iuxta gloss. § primo, versicul. quamobrem. in authent. de restit. & ea quæ parit vndec. men. super verb. merita. tex. l. quæro ff. de iure dot.* Vbi modum constituendæ † dotis, ex facultate & dignitate viri & mu- 89 lieris attendendum dicit. Qui text. adeo verus est, *iuxta Bar. d. l. quæro.* vt si qui promittat dotem dari arbitrio boni viri, quod tunc certa intel-

intelligatur quantitas relicta, quam bonus arbiter arbitrari deberet, etiam si nunquam arbitratus fuisset, *l. 2. ff. de leg. 2.* Cæterum quo minus legitima ad arbitrium fieri nequeat, tradit Iaſ. *d. auth. res quæ. C. communia de leg. nu. 28.* Ratio, quia omne grauamen, &c. *vt ibi per Iaſ. Boer. deciſ. 3. nu. 12.* Quod autem Reis magnæ ſuppetant opes ex Reorum propriis confeſſionibus, Actrices autem ex nobili genere procreatas eſſe conſtat: breuibus concludendo, cum Actricum tres ſaltem eſſe conſtet ex libello, minus triente ipſis pro dote dati non poſſe putat, *per auth. cum quæritur. C. de inoff. teſta.* Nec obiici poteſt, duas ſpecialitates hic concurrere, ſcilicet actionem ex pacto nudo intentatam, & dotem incertam petitam, *iuxta gl. l. cũ poſt. ff. de iure dot. § gener. in verb. placuit. l. 1. C. eod.* Nam, vt ſupra d. illa verba, nach
90 Billichkeit/† nullam incertitudinem importãt, & dotem promiſſam eſſe notorie conſtat. Quia ergo Rei in 10. articulo probatorio dicant, N. & bona relicta, vltra 3000. Gülden nit außtragen aſſerãt, atque 1000. florenos obtuliſſe aſſerant, ſimiliter N. in creditis circa ter mille florenos, quæ ſibi ſaltem conſtat reliquiſſe aſſerant, quæ credita ipſi Rei, ſi actionum & iurium ceſſio ſibi facta fuerit, facile conſequi poterunt, & iuxta ſententiam Iaſonis *d. auth. res quæ.* nobilibus ma-
91 gna† dos debeatur, quæ infra 1000 Gülden eſſe non debet. *Caſſan. tit. de ſucceſ. fœminarum rubr. 7. §. 12. num. 7. & 8.* reformando omnes priores ſententias, mille florenos pro dote ſiue legitima competente adiudicandos. Non obſtat, quod de quinque ſororibus allegatur. Nam
92 quod legitima† ſiue dos, quæ eius loco ſuccedit, à tempore mortis illius, qui ad eam tenetur, computari debeat, probatur. *d. auth. cum quæritur. C. de inoffic. teſtam. Chaſſ. de ſucceſ. §. 7. verſ. 2. n. 1. Marant. diſp. 10. nu. 20.* Et quod viuente eo, qui ad legitimam tenetur, non ſit reſpectus habendus, probatur *in l. etiam. § fin. & l. ſi patronum. § fin. ff. de oper. liber. l. 2. §. interdum. ff. de vulg. & pupill. ſubſt.* Quare elocationem tempore vitæ patris duabus aliis ſororibus factam, hic minime attendendam putat, cum etiam pater vnam melius, quam aliam tractare poſſit, ſicuti per viam inſtitutionis vni filiæ plus, quam alteri dare poteſt. Adhæc ſi quinque ſorores omnes elocandæ forent, non triens, ſed ſemiſſis deberetur pro dote ſiue legitima. *d. auth. cum quæritur.* Concludit ergo, vt ſupra. Quoad fructus, cum, vt ſupra dictum, legitima debeatur de acceſſionibus feudi, etiam fructus quidem venire debent, *vt per Dd. in l. Papinianus. §. vnde ſi quis ff. de inoffic. teſta.*
93 Cum fructus† dotis mariti lucro cedere debeant. *l. dotis fructus. ff. de iur. dot. l. pro onerib. C. eod. Chaſſ. d. tit. de ſucceſſ. nu. 1.* A quo tempore autem debeantur, concludit ibidem, propter tranſactionem à tempore litis conteſtationis, quod & verum putat, cum hic verſemur in obligatione dandi: vbi propter moram commiſſam, non † tempore moræ, ſed litis conteſtationis fru- 94
ctus veniunt computandi. *l. naturales. §. 1. ff. de præſcript. verb. l. mora. ff. de vſur. l. videamus. 2. l. in fideicommiſſ. l. æquis, ff. de vſur.* Nec obſtat eos non deberi, cum vſusfructus † non poſſint fructus 95
deberi. *l. fructus. ff. de rei vind. Bartol. dict. l. videamus.* Nam vt ſupra dictum, æſtimatio hic loco rei ſuccedit, & perinde eſt ac ſi res ipſa: fructus autem propter moram debentur. Quare vt ſupra concludit, reformando omnes ſententias, Actoribus vigore tranſactionis homologatæ 1000. pro dote ſoluendos eſſe, vna cum fructibus, quia fructuum deductis impenſis vult facere mentionem, compenſatis expenſis.

Votum Correferentis.

Cauſa hæc appellationis eſt, in cuius formalibus nil deſiderat: Nullitatis & iniquitatis in Camera nullæ deducuntur cauſæ, nec grauamina, ſed poſt litis conteſtationem cum repetitione actorum ſtatim vtrinque concluſum eſt. Ex prioribus igitur actis primum de nullitatibus, poſterius de iniquitatibus videbimus, & vtrumq; quoad Appellantes tantum. Nam quod ad Appellatos attinet, putat nulla prorſus diſputatione opus eſſe, licet appellationis beneficium commune ſit, cum litem in appellatione negatiue cõteſtando ſimpliciter petierint pronuntiari bene iudicatum, male appellatum; Et ſic per conſequens priorem ſententiam à qua, ex ſua parte approbarint, acceptarint, & in ea tanquam in re iudicata acquieuerint, & adhuc acquieſcant, bene vtique ſi confirmaretur, contenti. Quæ iudicii conſtituendi ſubſtantialia dicuntur, putat hic non deficere. Leuiores, ſi quæ ſunt, nullitates, non curabimus. Vnica eſt, quæ iure ſuſtineri vix poterit, Quoad Leuterung/bina illa declaratio, ſeu potius retractatio, atque confirmatio eiuſdem Iudicis in 3. 4. & 5. diffinitiua ſententia, ſiquidem iuris eſt, Iudicem† ſu- 96
am ipſius diffinitiuam ſententiam, ſiue illa iniqua, ſiue æqua, iuſta ſiue iniuſta fuerit, reuocare, mutare, vel corrigere non poſſe, etiam intra 10. dies & conſenſu partium, *per gl. fin. in l. ſi diuerſa. C. de tranſact. l. Iudex poſtea quam. ff. de re iud. Bald. l. 1. nu. 1. & 6. C. ſent. reſcind. non poſſ. & Canon in c. in literis de offic. deleg. & c. cum ceſſante. de appell.* Quod ſi dicamus, huiuſmodi declarationem die Leuterung/ appellationi aſſimilari, eiuſdem veluti beneficio vti, quomodo etiam legitimo tempore intra decendium, vtraque propoſita fuit, veretur, id iuris auctoritate tueri nos poſſe, ex definitione appellationis à minore ad maiorẽ, &c. *Azo in ſum. C. de app. & ibi Dd. per l. præfecti. ff. de minor. l. 1. in fin. ff. ad Turpill. l. 1. §. ſi quis. ff. de appell. Hoſtien. in ſumm. in pr. de appell. & ibi Canon. ſt.* Quia† 97
prouocationis remedio condemnationis extinguitur pronunciatio. *d. §. fin. ff. ad Turpill.* Et non tantum ad minorem, ſed etiam ad parem† 98
non valet appellatio, nedum ab eodem ad ſe-

ipsum, *text. c. 2.* vbi Crem. notat, hoc verum esse ex substãtialibus appellationis, *de consuetud. lib. 6.* Nam vt Episcopi † & officialis sui idem est auditorium. *d.c.2.c Romana.lib.6.de. appell.* Sic vtiq; Archiepiscopi & consiliariorum: Item se-
100 de vacante à capitulo † deputatorum & successoris Archiepiscopi idem erit iudicium, *per d. iura. Item.c.his quæ.c.cum olim, de maio. & obed. & c. 2. Ne sede vacante.* Nec forte poterit prouinciæ illius consuetudo huiusmodi nullitatem excusare, cum respondeat Pontifex. *d.c. 2.* Non putamus illam consuetudinem quantocunque tempore de facto seruatam, consonam rationi, quod ab officiali Episcopi ad eundem Episcopum valeat appellari. Nec ab eodem ad seipsum cum sit idem auditorium, vtriusque appellatio interposita videatur, quæ ratio nostro casu fortius stringit. Vnde gl. 3. *d.c.2.* notabiliter infert, consuetudinem non posse id, propter quod appellationis substãtia mutatur. Esse vero contra substantiam appellationis, vt ab eodem ad seipsum appelletur, supra dictum est. Nõ igitur videt, qua ratione sustineri queat nostra hæc declaratio, siue reuocationis, vel reformationis, siue appellationis illa beneficio nitatur, & per consequens ad eam quoque subsecuta diffinitiua sententia. Quare non temere super nullitate pronunciari posset, nulliter scilicet iudicatum, per not. Bart. *in l.si expressim.ff.de appellat. num.* 8. Cæterum cum sine dubio plures in Camera appellationis causæ sint. darinnen dergleichen Leuterung beschehen: (Baß contra Boß:) atque non audierit super huiusmodi nullitate
101 expresse pronunciatum, sententia † autem ex aliquo defectu nulla, si constet, illam quo ad causæ merita iustitiam continere, à iudice appellationis seu nullitatis etiam confirmari seu reformari possit. *Barto.d.l.expressim.num.14.& 15. de app.& l.si vt proponis.1.C.quomodo & quan.Iudex. Plura allegat Vant.de nullitat.tit.vlt.nu. 129. & seq.* Malit, cum nobis de partium iuribus constet, aliquo modo, quod Actoribus vtilissimum erit, eam nullitatem negligere & negotium principale definire. Pergamus ad iniquitatem examinandam.

De actione.

Et quemadmodum in producto libello, causa perendi, seu mediũ concludendi potissimum super recessu siue trãsactione fundatur, id quod vtraque pars fatetur & per se allegat, atq; prioris Iudicis tres posteriores sententias confirmant, quinimo conclusio, quæ duo totam actionem regulant. *Ang. in §.omnium.nũ.7.verſi.& tene menti. Instit. de act.* atque declarant, ex ipsa conuentione, ausser dem Abschied. In hæc verba subiungitur, derwegen bitten Actores außzuf: rechen vnd zuerkennen / daß Rei vermög vnd krafft jhrer gethanen Zusag / vnd darauff erfolgtes Abschieds / scilicet secundum verba præscripta, putant: Si minus conueniat actio, qua agitur, vt pacta seruentur. Nam ex nudo † pacto dotis præ- 102
standæ actio oritur. *Bal.l. exactionem.in princ.C.de dotis promiss.gl.1.solut. matr.* præscriptis verbis actionem propositam esse. Sentit enim cum Domino Referente huiusmodi Abred Receß oder Beschetd / per consiliarios inter partes gütlich mit jhrer Bewilligung vnnd annemmung auffgericht / propria significatione transactionem dici posse, ex definitione transactionis, quam habet *Azo in summa. & Dd. in rubr. C. de transact.* Wie es auch / vtraque pars also nennen / vnnd daß Actores super dote vxorum also transigiren mögen. Et cum transactio † in quamlibet 103
innominati contractus speciem cadere possit. *Bart.l.sine apud acta.nu.23.ad fin.C.de transact.* contuit; nostram conuentionem, inspecta eius qualitate & omnibus circumstantiis illius speciei esse, quæ dicitur, *facio vt des.* Ex qua specie similiter oritur & competit actio præscriptis verbis, modo factum sit tale, vt hic nostrum indicat. ex cuius implemento aliquid adsit conuento & absit implenti, Casus est *l. solent, ff. de præscript. verb. & l. cum mota. C. de præscript. verb. tradit glos.1.in §.quod si faciam. & ibi Bartol. Castr. & Ias. l. naturaliter.ff.de præscript.verb.* vbi *Ias.num.1.circa med.* dicit eam Azonis in prædicta glos. relatam opinionem communiter approbatam esse, & in hoc omnes concordant. *Decius* enim 4. subiungit, & hanc *Azonis* opinionem tenent omnes scribentes indifferenter, nullus discordat. Actio in factum magis generalis est, & vere tum competit, quando nulla alia actio datur. Æquitas tamen suadet dari. *Ias.in rub.ff.de præscr.verb.* quamuis idem *Ias.in §.actionum.num.131. Instit.de act.* dicat, & actionem in factum & actionem præscriptis verbis vnum idemque esse putet.

An competierit.

Quod itidem competierit q. adimpleta ex Actorum parte transactione, vrget, daß beyde Theil solchen Vertrag einander gestanden. Item obiectis exceptionibus non obstantibus litis contestatio iniuncta.

II. Quod Rei videantur in ea conuentione remisisse, quod Actores alioquin probare oportuerit, scilicet ex bonis paternis & fraternis propriis nil supereſſe.

III. Quod ipse dispositionis ordo in transactione solutionem cessioni præponat.

IV. Quod Rei in primis suis quadruplicis fol. 80. ipli videantur fateri per transactionẽ Actores nach besag der Rechtẽ / iuri suo renũtiasse.

V. Quod Actores formulam cessionis, in meliori forma consiliariis, die den Vertrag gemacht / transmiserint, & in literis ad eos mit I. fol. 67. per præsentes ex sua parte transactioni satisfactum voluerint.

VI. Et hoc potissimũ, quod in proposito libello iudicialiter in pleniori forma cesserint.

his verbis: Zu dem / daß sie deß Erbietens noch seind / & prædictam cessionem hiemit / Wie solches am bestendigsten geschehen soll / kan oder mag / gethan haben wöllen.

VII. Quod Rei in prædictis suis quadruplicis ante litis contestationem, in producta sua supplicatione, expresse fateantur cessionem sibi factam esse in hæc verba: Vnser Zuspruch / Klag / vnd Forderung vnd Rechnung berührter Vormundtschafft / vnd auffgetragener bewehrter Gerechtigkeit anzuhören / &c.

VIII. Quod etiam pecunias obtulerint; vnnd alleine der Streit gewesen von der Vbermaß.

104 IX. Quod fauorabilis † & pia sit causa dotis, & iure coadiuuetur. *l. cum plures. §. penult. & ibi gl. & Bart. ff. de admin. tut.* Actores assidue semper sollicitarint, N. semper tergiuersantes refugerint. Vltimo: Quod Rei in condemnatione ex huiusmodi conuentione facta omnimodo acquieuerint, petētes vt in appellationis litis contestatione. Et videtur vel sola iudicialis illa oblatio, seu potius facta iám cessio ad agendū sufficere, argumento *Bart. l. si rem. §. fin. in fin. ff. de pig.*

105 *act.* Vbi notat, quod oblatio † facta in iudicio inducat liberationem, sicuti si extra iudicium esset facta oblatio & consignatio. Nec forte plenior cessio fieri poterit, nisi quod accedat scriptura: quinimo † tantum cauendo impletur

106 quandoque contractus, vt præscriptis verbis agi possit. *l. 4. §. fi. ff. de condit. instit.* Ne dicat, nostram hic transactionem quasi per stipulationem factam verbis in se ipsa vestitā esse, nec quodammodo ob id rei interuentu egere. *iuxta Bart. d. l. siue apud acta. nu. 15.* Notatur quidem ex *l. cum antea. C. de arbitr.* quod ex sententia arbitri, si fuerit homologata, actio & exceptio competat: sed

107 quod idem sit † de arbitratore multum dubitat. Nam Innocent. *in c. Quintauallis. de iureiur.* diuersum notat, scilicet quod dictum arbitratoris nunquam homologetur taciturnitate decem dierum: quod tamen fit in arbitrio: sed si expresse illud confirmetur per partes, patiet exceptionem quasi transactionis vel pacti. Nec vitiat libelli generalitas, cum in petitione dotis

108 admittatur † libellus vniuersalis, licet quantitas non exprimatur. *not. Bart. l. fin. ad fin. C. de sent. quæ sine certa quant. Et in rubr. solut. matr. num. 24. text. l. quæro. & l. cum potest. §. gener. ff. de iure dotium.* Quemadmodum nec actio perit implendi tem-

109 pore elapso, cum tempus non sit † modus tollendæ obligationis. *l. obligationum fere. §. placet. ff.*

110 *de oblig. & act.* Neque † lædit temporis cursus eum, qui negligens non fuit. *l. intra vtile, ff. de minor. l. contra maiores. C. de inoff. testamen. gl. in auth. de appellationib. in verbis, ex cursu temporis.*

An probata?

Prædictam sententiam transactionis, verbis præscriptis actionem probatam esse, intrepide concludit, per in originali productum Abschied Reorum propriam, eamque iudicialem confessionem, & quatuor posteriores priorum iudicum latas super hac conformes sententias.

An elisa?

De elisione Reorum nil amplius dicet, tum; quod dominus Ref. illam rem copiose tractarit, tum quod minus opus censeat, cum Appellati sententiam non impugnent, sed saltem confirmari petant. *Bart. l. fin. num. 3. C. de sent. quæ sine certa quant.* Concludit igitur, ex his omnibus, Appellatos iuxta transactionem condemnandos. Sed an in bonis vel æstimatione condemnandos. Sed an in bonis vel æstimatione condemnatio facienda fuerit? Et concludit; cum præscripta verba, id est, ipsa transactio concludendi medium sit, & ea nil de quota bonorum exprimat, sed in hæc verba disponat, daß sich Rei cum Actoribus vxorum nomine, wie obgewent / vmb die Außsteuwer / Ehegelt / Schencke vnd Kleidung / was jnen deßen noch außstendig / & ex N. bonis gebüret / nach Billichkeit vergleichen / secundum huiusmodi transactionem, quę vtique stricti iuris est, *actionem autem, Inst. de act.* Ex genuino verborum intellectu singula ponderando, non in quota bonorum, sed in æstimatione condemnationem faciendam. Quemadmodum & de iure † in dote pretium succe- 111
dit loco rei. *l. res in dotem. ff. de iure dot. Not. gl. l. Labeo. §. Item si dominus. ff. de verb. signif. tradit Bartol. in rubr. n. 20. fol. matr.* Facit, quod Actores selbst ein Verzeichnuß / vna cum libello vbergeben / was jren Frauwen noch außstehet. Accedit, q Actores iuxta prædictam designationem etliche dinge albereit in specie schon empfangen. Ite quod Actores in supplicatione sua an die Räht / sub litera I. in primis suis Triplicis producta expresse petierint, zůverschaffen / sie der Hauptsummen / sampt gewöhnlicher Abnutzung / & expensis ex relictis N. bonis zufrieden zustellen / wie in andern viel / ja schier allē jren Mitstuen dergleichen litera B. habet, verzeichnuß deß Anschlags / H. gegen Erlegung deß Gelts D. auff den N. Marck zuentrichten / H. Wenn solche Vergnügung geschehen soll / fo. 42. in actis zů der Bezahlung / fol. 44. zuerstattung deß Ehegelts fol. 158. Was noch nicht erlegt von dē Lehengütern außrichten. Item quod Actores in gutlicher Handlung 1700. fl. sollen gefordert haben / non quotam bonorum, quam etiam ex transactione petere potuerunt, De iure communi seu consuetudine feudorū, cum Thalgüter feuda sint, minus est dubium. Nam licet † pater & frater te- 112
neantur dotare filiam & sororem: tamen feudum non possunt dare in † dotem, sed tenen- 113
tur dotare de fructibus feudi, *per text. gloss. Isern. Aluar. Bald. Præpos. & communiter feudistas, tit. qualiter olim feuda possunt ali. §. donare, & Zas. in sua Epitome, in vsib. feud. p. 9. de feud. alien. numer. 7. & 8.* Quod Actores pro declaratione incertitudinis

actionis allegant, die Thalordnung/quamuis satis dubius sit illius & per se, & propter testium dicta intellectus & interpretatio: tamen vtcunque accipiatur, eorum intentionem suo iudicio nequaquam cõfirmare poterit. Nam ponamus nostro casu illa disponat Thalordnung / certe cum præscriptis verbis Actores egerint, in illa tali ordinationi renunciasse videntur. Nec aliud, quam conuentum est, tunc petere possunt. Qua confutatione simul respondetur etiam ad duo illa præiudicia mit N. N. vnd N. N. Tochter. Nam adeo incapaces non sunt fœminæ huiusmodi bonorum feudalium, der Pfanngüter/ quod hæc ipsa Pfanngüter antea N. patre defuncto matri quoque collata fuerint, damit sie ab Archiepiscopo beliehen vnnd verleibgedingt werdẽ. Huic decisioni iam vltima succedit quæ-
114 stio; Quanta vero † talis æstimatio sit constituenda? Et præscribit transactio, Rei sollen sich vmb die Außsteuer nach Billichkeit cum Actoribus vergleichen / scilicet, si Diis placet, secundum æquitatem seu arbitrium boni viri. Nam
115 † arbitratus boni viri nil aliud quam æquitatem significat. *Oldendorp. in sua d. sp. de iur. & æquitat. tit. 1. num. 10.* Iudex igitur huiusmodi arbitrabi-
116 tur. Sicut & de iure dotis † appellatio, arbitrio boni viri intelligitur & pro modo facultatum & dignitate natalium constituitur, *per l. si cum eo. C. de dotis promiss. d. l. quando. & l. cum post, ff. de iure dotium. gl. final. l. 1. ff. de leg. 2. & l. si filiæ pater. ff. de leg. 3. Bart. d. l. si filiæ. & l. si lecturæ nouæ. C. de dot. promiss. Corneus consi. 48. & consi. 107. num. 17. & cons. 162. nu. 14. lib. 2.* Et in hoc casu ad quantitatem legiti-
117 mæ æquitas dotem † arbitrabitur, sic Corneus dictis locis decidit. Et ex *Bal. & Salyc.* allegatur ad quæstionem, quanta dos arbitratu boni viri
118 esse debeat? *Respondet*, cum succedat † loco legi-
119 timæ in quantitate, ad mensuram legitimæ † esse debere. Dos enim congrua esse debet, correspectiua & coæqualis legitimæ. Atque si plures sint filiæ, seruandum distribuendæ legitimæ modum. De qua re late Bald. *de tract. dot. p. 6. priuil. 8. cum seq. Copiosius Brunus, de statut. fœmin. à successione excludentib. artic. 9. princ. quæst. 1. casu 2.* vbi tandem post, *num. 6.* similiter concludit, quod
120 dos in dubio non debeat † minor esse legitima, limitando, nisi quantitas patrimonii, consuetudo regionis aut familiarum, Item honestas & qualitas personarum, vel aliæ circumstantiæ diuersum suadeant. Iam facta harum rerum omnium diligenti collatione, præmisso & præsuppositio, primo ex N. verlassenen Thalgütern/ sororibus iuxta transactionem, quod probauimus, dotem deberi. Nam allegata debita omnino incerta sunt, atque huc non pertinent. Secundo prædicti N. Thalgüter / als nemlich/ iuxta Lehentaffel 18. Pfannen Teutsch eine für 120. fl. facit 2160. fl. sechs Pfannen gut Jahr eine für 100. fl. facit 600. fl. Ein Rössel Mätrich 100. fl. Ein Karch alt vnd vberfallen / facit 2860. fl. æstimationem secundum Actorum met in suis exceptionibus contra attestationes assertionem ter mille florenorum vix summam attigerit, licet allegent 3740. flor. ea bona tempore mortis N. vendi potuisse. Tertio relicti N. bona pro tribus millibus florenis diuendita esse, iuxta B. literas scilicet N. N. an Statthalter vnnd Räthe. Ex quibus, si ea extarent, atque adhuc salua forent, tribus aut quatuor etiam filiabus pro legitima tertia pars, id est, mille deberentur. *iuxta §. frequenter igitur, auth. de trien. & auth. nouiss. C. de inoffic. testamento.* Quarto Actrices an jhrer gebührenden Außsteuwer nonnihil recepisse, antequam cum Reis transigerent, habet transactio, was jhnen noch außstendig / & similiter plenæque Actorum literæ. Quinto, cum quatuor sororibus, vel earum nomine transactum, tres vero tantum agere, ideoque vnius portionem non reliquis tribus accrescere, sed Reis, qui Actricibus legitimam non debent, verum ex transactione tantum obligati sunt, cedere videri. Wie auch Actores die Verzeichnuß darumb vbergeben / daß die vnbestatten/ zugleich andern Schwestern solten außgestattet werden. Tandem finaliter concludit, satis congruam & competentem & æquitati conformem à prioribus Iudicibus rei 928. fl. 7. g. quantitatis summam constitutam, atque ita Reos esse condemnandos etiam, vna cum legitimo interesse, dessen sich Rei in suis Replicis, Veneris post Iudica Anno, &c. 51. productis, sub finem selbst auch schier begeben / non tam propter moram, quam quod in actione dotis fructus quoque veniant, allegatis per Bart. *in rubr. ff. solut. matrim. num. 22. & allegata ibi per apostil.* à temp. iniunctæ litis contestationis. Si vero domini ipsa Reorum oblatione der 1000. fl. moti, ad eam summam vsque condemnationem extendere volent, non admodum refragatur. Compensatis omnibus expensis propter sententiæ reformationem & condemnationem ad interesse. Nec Appellatorum procurator in litis contestatione expensas petierit, omissis in forma sententiæ motiuis ac mentione der Regimentsordnung / auch der Thalgüter Art vnd herkommen/ cum de his parum nobis constet, & alias condemnationis causas non deduxerint.

Votum III.

Actum præscriptis verbis: actionem probatam. Quoad æstimationem mallet condemnare vltra 928. fl. Et ne non videamur respexisse saltem nudum pactum, aliquanto minus vel magis æstimare, quam 1000. Condemnat in fructus & compensat expensas.

Votum IIII.

Allegat *decis. Gramm. 101.* Concludit cum vtrisque Referentibus, concedit illis æstimationem vsq; ad legitimã cum expensis & fructibus.

Votum

Votum V.

Nullitates nullas obstare, putat vtramque actionem dari posse, & præscriptis verbis & generalem in factum, concludit probatam. Quoad interesse adiudicat post litis contestationem: compensat expensas. Quoad æstimationem dat 1000. fl.

Votum VI.

Cessionem, si non plane, saltem aliquo modo factam esse, putat magis esse transactionem quam compromissum. Non potest vltra 1000. fl. dare, nisi haberet confessionem. Mallet bey dem vorigen Sententz bleiben zu lassen / vt Correfer.

Votum VII.

Actores debere contentos esse æstimatione tertiæ partis, quia petitio fundatur super transactione, quæ continet æstimationem; vult dare vltra 928. fl. condemnat ad interesse, compensat fructus.

Sententia.

IN Sachen N. N. N. vnd N. N. beyde von Iwegen ihren Haußfrawen / vnd N. gebornin von N. Schwestern Appellanten eins / contra N. vnd N. N. Gebrüder / für sich selbst / vnd als Vormünder N. von N. seligen nachgelassenen Erben / Appellaten anders theils / ist allem fürbringen nach zu Recht erkandt / daß die Vrtheil voriger Instantz zu reformiren / als wir dieselben auch hiemit reformiren / nemlich vnd der gestallt / daß die gestatte sequestration deß dritten Theils der angezogenen Thalgüter zu relaxirn / vñ demnach die Appellaten jhnen den Appellanten anstatt jhrer Eheweiber vnd andern Schwester obgenandt / vor jr aller dreyen Außstewer Ehegelt / Geschmuck vnd Kleydung 960. fl. sampt davon gebürlichem Interesse, von zeit in erster Instantz einbrachter Klagen anzurechnen zuentrichten vnd zubezahlen schuldig seyen / vnnd läst man es bey der bewilligten / vnnd in ermelter Klage Gerichtlich beschehener cession bleiben. Doch daß gedachte Appellanten den Appellaten darüber Schrifftlich glaubwürdig Vrkundt / ob sie solch Noht sein achten / vñ wo sie es begehren würden / darzu alle Brieff vnd Siegel so ferrn vnd viel sie deren zu genandts N. N. von N. Erbschafft gehörig hinder sich oder in jhrem Gewalt hetten / vbergeben vnd zustellen sollen. Wie wir dann obangeregte sequestration hiemit relaxiren / vnd die Partheyen respectiue also condemnirn vñ verdammen / die Gerichtskosten allenthalben auffgelauffen / auß bewegenden Vrsachen gegen einander compensierend vnd vergleichend / ꝛc.

VOTVM XXIII.

In causa Bischoffen zu Q. Q. als Innhaber deß Klosters *N. Klägern / contra* N. Beklagten.

De Rei vindicatione: nempe Syluæ.

SVMMARIA.

1 *In rei vindicatione duo potissimum probanda, dominium & possessio.*
2 *Donatio ad transferendum dominium sufficit.*
3 *Instrumentum vnum faciens mentionem de alio, relatum non probat.*
4 *Donatio est duplex, vna, quæ incipit à stipulatione vel pacto, quæ non acquirit dominium, altera quæ à præcedenti traditione incipit.*
5 *De relato quando constare necesse sit.*
6 *Confirmans actum vt factum, quod in veritate nunquam fuit, de nouo dare videtur.*
7 *Nemo plus iuris transfert quam ipse habet.*
8 *Imperator est mundi dominus.*
9 *Dominium vniuersale est penes Imperatorem.*
10 *Dominium ex solo consensu vel contractu non acquiritur.*
11 *Traditio per instrumenta facta esse non probatur.*
12 *Dominium in Ecclesia, etiam sine possessione vel traditione transit.*
13 *Rei vnius in solidũ non possunt esse plures domini.*
14 *Inuestitura, licet verbalis, nec proprietatem, nec dominium transfert.*
15 *Titulus præsumitur ex possessione præcedente.*
16 *Nostrum quod est sine facto nostro ad alium transferri non potest, & num. 17.*
18 *Gratia Principis omnis, appellari potest priuilegiũ.*
19 *Fundans ius in toto, habet in qualibet eius parte.*
20 *Furcæ sunt signum meri Imperij.*
21 *Iurisdictio & dominium diuersa sunt.*
22 *Præscriptio opposita post litis contestationem inducit victoriam post merita causæ.*
23 *Ad præscriptionem Ecclesiasticam duo requiruntur, possessio continuata & bona fides.*
24 *Testes in materia præscriptionis vt probent, oportet vt dicant, se semper ita vidisse, & à maioribus audiuisse, nec meminisse, quod contrarium audiuissent vel vidissent.*
25 *Possessionis initio & fine probatis, præsumitur medium tempus continuatum.*
26 *Bona fides probatur titulo vero vel putatiuo, etiam cum errore iusto.*
27 *Bona fides præsumitur sine titulo.*
28 *Mala fides intra 30. annos tantum allegari potest, postea non.*
29 *Bona fides allegata præsumitur eo, quod allegatur bona fides.*
30 *Titulus in præscriptione Ecclesiastica de iure Canonico non requiritur.*
31 *Is præscribit solum, qui dominij cogitatione possidet, qui sperat se aliquando dominum futurum.*
32 *Testibus dicẽtibus se esse 80. annorum, de illo tempore intelligendum est, quo testificati sunt.*
33 *Tempus si est de substantia præscriptionis, testes super ea præcipue deponere debent: alias nec dictum, nec præscriptio valet.*
34 *Tempus in præscriptionibus de momento ad momentum computatur.*

35 *Præscriptio interrumpitur à die litis cõtestationis.*
36 *Bona fides probanda.*
37 *Meum quod non est, alterius esse scire debeo.*
38 *Inspectio ocularis prævalet testibus.*
39 *Nominatio diuersa facere non potest, vt res pro diuersa habeatur.*
40 *Agens rei vindicatione probare debet dominium.*
41 *Donationis instrumentum probat dominium.*
42 *Testes, qui rem dicunt esse talem, probant.*
43 *ex Diuersitate confiniũ præsumitur res esse diuersa.*
44 *Res eadem præsumitur esse vna, non plures.*
45 *Pro Ecclesia in dubio iudicandum.*
46 *Nominatio quæuis formaliter accipienda.*
47 *Narratione simplici non continentur distincta territoria.*

ABbas actor proponit contra Nobiles in N. alle vnd jede insonderheit/ so dieſe Sache berüren mag. Wiewol Henricus Romanorum Rex das obgemelt Gotteshauß gnediglich begabet/mit einem Berg oder Wald genandt N. bey dem Kloſter gelegen / auch nachfolgend ſolche Donation vnd Begabung gnediglich confirmirt vnd beſtettigt/ cuius vigore Actores von gedachter Zeit in quieta poſſeſſione geweſen / ſolchen Berg vnd Wald zu nützen vnd zu genieſſen/vnd den als für jr eygen vnd hablich Gut in zuhaben/ auch deß Orths bey allen Vmbwohnern vnnd Nachbawern ein gemein Gerücht vnd Geſchrey ſey / daß ſolcher Berg gedachtem Gotteshauß vnd niemand anders zuſtendig / vnd darzu gehöre. Eo non obſtante, haben Rei vngefehrlich bey 5. oder 6. Jaren ſolches Bergs vnd Waldes ſich vnterzogen/vnd den zu jhren Händen genomen/ darauff vnd darinn allerley Gebott vnd Befreyhung auffgericht/vnnd gemacht/alles wider wiſſen/Willen vnd Befehl Actorum, vnd ſeyen ſæpius gütlich erfordert/ vnnd erſucht / auch Actorum Gerechtigkeit genugſamblich verſtendigt worden / daß ſie jhnen Abbati vnd Monaſterio den wider zu handen ſtellen/vnd von ſolchen jren Gebotten / Verbotten vnd Befreyhung abſtünden: tamen id facere recuſarint, ideo petunt decerni, quod illa Wald vnd Berg Actoribus zuſtendig ſey / vnd ſein ſoll / daß auch Rei von dem abſtehen ſollen/vnd ſich deß ferners nicht vnderziehen / ſondern Actoribus den wider zu jhren Händen zuſtellen ſchüldig ſeyn/ vnd zuſtellen ſollen. Cum damnis & expenſis præteritis & futuris, implorantes officium omni meliori modo: ſaluo iure addendi, &c.

Votum Referentis.

De actione; An probata; An eliſa; De ſententia. Quoad primum, actum rei vindicatione. *l. in rem. ff. de rei vind.* & iuxta concluſionem, quæ eſt attendenda, Syluam ad monaſterium pertinere, quod verbum eſt latiſſimũ. Duo veniunt
1 principaliter probanda: ex parte † Actoris dominiũ, ex parte Rei poſſeſſio. Quoad dominiũ,
2 prætenditur donatio, quæ apta † eſt ad transferendum dominium. Videndum igitur, an donatio probata, an donans fuerit dominus, & an per donationem dominium translatum ſit. Quoad primum, videtur prima fronte, quod non. Quia certi iuris eſt, ſi vnum inſtrumentũ † facit mention. 3
nem de alio, quod illud relatum non probetur, *auth. ſi quis in aliquo. C. de edendo.* In primis literis autem Imperator nil donat, ſed donationem factam Monaſterio aſſerit, & vigore illius traditionem mandat. Similiter ſecundæ literæ ſolum confirmationem donationem probant, quæ tamen inſerta non eſt: ideo non probat, *Abb. c. 1. inter dilectos, de fid. inſtr.* His non obſtantibus cõtrarium verum putat, quia literæ puram & meram donationem habent, dum officiali ex cauſa donationis traditio mandatur. Nec obeſt *d. authen.* quia hic non fit mentio alterius inſtrumenti, ſed ſolùm exprimitur cauſa traditionis: Vel ſecundo reſponderi poteſt, duplicem † eſſe 4
donationem: Viam, quæ incipit à ſtipulatione, vel pacto, & illa non dicitur modus acquiſitionis dominii, ſed præparatiuus ad acquirendum. Et de iſta donatione intellige verba illa relatiua, ibi: *largiti ſumus.* Aliam, quæ incipit à præcedenti traditione, & illam continent præfatæ literæ, in quibus talis traditio mandatur. *Portius Inſti. de donat. à princ. gl. l. nec ambigitur. C. de donat.* Vel tertio per *d. auth.* non procedat: quando relatio † fit 5
per Reum, qui per ſe poteſt de nouo diſponere, tunc non eſt neceſſe, conſtare de relato. *Iuſt. d. auth. Bal. d. l. nec ambig. C. donat.* Cum itaq; in caſu noſtro Imperator mentionẽ faciat donationis à ſe factæ, nõ opus eſt de relato aliter conſtare. Et hoc modo etiam ad illud, quod de confirmatione dictum, reſponderi poteſt: Et poſito, quod donatio facta nõ eſſet: tamen quando quis confirmat † actum vt factum, quod in veritate nun- 6
quam fuit, videtur de nouo dare. *d. l. ſi donat. C. de don. Bal. ibid. Bal. l. more, ff. de iuriſd. omn. iud.* Quia † 7
nemo plus iuris transferre poteſt, quam habet ipſe. *l. traditio. ff. de acq. rer. domin.* Ideo videndum, an Imperator fuerit dominus? Et putat quod ſic. Imperator enim eſt † mundi dominus, *l. bene* 8
à Zenone. & l. de precario. ff. ad l. Rhodiam. Idq; maxime procedere in rebus, quæ in nullius bonis ſunt, vt fuit ſylua litigioſa tempore donationis, propter dominiũ vniuerſale, quod eſt penes † Im- 9
peratorem. *Bar. l. 1. §. per hanc. ff. de rei vind.* Et præſumẽdum eſt, Imperatorẽ eſſe directum dominum eorum, quę poſſidet, niſi contrariũ probetur. Neq; enim innititur, *auth. quomodo oporteat Epiſc. in pr.* Et an Rei habeant cauſam ab eodem, à quo Monaſterium, non poſſunt Monaſterio conſtitutionem dominii referre. *Caſtr. l. cum res. C. de prob. per tex. l. ſiue poſſidetis. C. eod. ti.* Licet illud ſecundum *Bart. in l. ſi alienam. ff. ſol. matr. & gl. l. 1. §. ita vt ſi ſine. ff. cõmodati.* non procedat in rei vindicatione, vbi dominium principaliter probandum venit: tamẽ ſaltem præſumptionẽ dominii facit. *Ang. ibid.* Accedente igitur propria partis

con-

confessione, quod hodie Imperatorem dominum directum montis allegat, videtur dominium sufficienter probatum.

10 Tertio licet dominium † ex solo consensu vel contractu non acquiratur. *l. traditionibus. C. de pact.* Hic tamen traditio nulla interuenit, quę licet mandata officiali : tamen per hoc non
11 probatur † facta per instrumenta. *l. prædita.*
12 *ff. de acquir. possess.* Verum quia † in Ecclesia dominium etiam sine possessione, vel traditione transit. *text. l. fin. Codic. de sacrosanct. Eccles. & d. l. traditionibus :* ad acquirendum dominium illa opus non fuit. Quoad alterum requisitum possessionis, illa per confessionem Rei probata est. Concluditur intentionem Actorum probatam. Quoad secundum excipitur per Reos,
13 quod ipsi sunt domini. Quia vero † vnius rei insolidum non possunt esse duo domini. *leg. si vt certo. § duobus, ff. commodati.* Videndum, cu-
14 ius in dominio potiores sint partes. Allegatur ex parte Reorum inuestitura, quæ licet † verbalis sit, nec proprietatem, nec dominium transferat, sed solum licentiam propria auctoritate condicendi fundum præbeat. *gloss. in capitulo ex ore. Et Innoc. de his, quæ fiunt à maiori part. capitul auctoritate. de institu. Isern. capitulo primo, quid sit inuestit. Afflict. ibidem.* Tamen, quia hic appareret, Reos ante multos annos, in realem possessionem montis venisse, & illa possessio hucusque durauerit, præsumendum etiam, tra-
15 ditionem factam, quia illa ex possessione præcedente † titulo, (alias esset nuda traditio, quæ dominium non transfert) præsumitur, *argumen. l. minus, C. de acquir. possess.* Facta autem hæc traditio ex causa contractus inuestituræ, qui est aptus ad trãslationem dominii. Vtilis ergo, &c.

Nec videtur obstare donatio Imperatoris prioti. Quando enim duo prætendunt causam onerosam, vel etiam lucratiuam ab eodem, ille præferendus, cui fuit primo tradita, qui prius titulum habuit, licet Monasterium habeat antiquiorem titulum : tamen traditio Rei prius facta constat.

His non obstantibus contrarium putat esse verius, quod prædicta inuestitura intentionem
16 Actoris impedire non possit, quia quod nostrum † est, sine facto nostro ad alium transferri non potest. Cum itaq; iam ante dominium illius Montis fuerit in Monasterium translatum : ideo fieri non potuit, imo præsumitur nulla traditio talis.

Nec obstat *dict. l. quoties. Codic. de rei vindicat.* quia præterquam, quod traditio Reo, ex causa inuestituræ non facta, sed ipse possessionem longo tempore ante titulum propria auctorite occupauit, Fallit *d. l.* qui prior ita priuilegiatus est, vt ex solo contractu transferatur. *Ias. dict. l. quoties. numero quarto.* Itaque maxime locum habet in donatione Imperatoris, *vbi ibidem Iason numero quinto.* Et hoc procedit, si per † pri- 17
uilegium, non per viam contractus fiat concessio, *Iason ibid. num. 10. Bal. c. 2. § inuestitura, de noua forma fidel. n. 2. Affl. decis. 299.* Si autem verba literarum inspiciantur; videre est, montem per priuilegium monasterio concessum, ibi, *in gratiis & largitionibus.* Et in literis confirmationis appellat gratiam. Sed omnis gratia principis † ap- 18
pellari potest priuilegium. *Bald. d. c. 2. § inuestitura. n. 3.* His adminiculatur *tex. l. 3. § incertum. & ibi Ias. & alii, ff. de acquir. possess.* Hic facta est incerta inuestitura inquantum possident, & sic nulla est talis inuestitura. Accedit, quod secundus testis Actorum, qui est 50. annorum. Item quartus. Item secundus Reorum deponunt, Monasterium ibi fecisse ligna, quæ est actus possessionis.

Nec obest, fundari intentionem Reorum iure communi, quod situs intra limites suæ terræ. Et fundans ius in toto, † habet idem in qua- 19
libet eius parte. *Abb. c. si diligenti. n. 2. de præscriptio.* Quia illud verum, quoad iurisdictionem, non quoad alia. Item nisi præsumptio elidatur per alias contrarias probationes, vt hic factum per titulum antiquiorem.

Nec obstant † furcæ Reorum, cum sint si- 20
gnum meri Imperii. *Chassan. titul. de inuestit. §. 8. in vers. Le signe.* Quoniam hic non est contentio de iurisdictione, sed dominio, † quæ diuersa 21
sunt, & à diuersis non fit illatio. Concludit exceptionem Reorum non elidere intentionem Actorum.

De præscriptione videndum : Quæ cum sit posita post litis † contestationem, habilis est ad 22
inducendam victoriam circa merita causæ. *Ferrar. in form. respons. rei. tit. de præscript.* Et ad † hanc 23
in præscribenda re Ecclesiæ duo requiruntur principaliter: Possessio continuata 40. an. *auth. quas actiones, C. de sacros. eccl.* Et bona fides.

Quoad possessionem, allegant Rei tempus vltra hominum memoriam. Id probatum non 24
est. Requiritur † enim ad id, vt testes dicant, se semper ita vidisse, & à maioribus audiuisse, nec meminisse, quod contrarium audiuissent vel vidissent. *l. si arbiter. ff. de probat. l. in summa. § Labeo ait, ff. de aqua plu. arc. Innoc. capitu. veniens. cap. quid per nouale, de verb. sign. Canon. capit. veniens. de testibus.* Quia autem nullus testium taliter deponit, videndum, an possessionem 40. annorum probarint? Et putat, quod sic per 6. test. Item 8. ad 5. art. & primum Reorum. Et licet nil dicant de continuatione possessionis, tum quia initio & fine † possessionis probato, præsumitur me- 25
dium tempus continuatum, *Lanfr. in sua pract. in verb. testium. nu. 66. vbi dicitur Dd. hoc tenere. Bart. l. Celsus, nu. 20. & 21. ff. de vsucap.*

Quoad bonam fidem, præmittitur illam probari, quando præcedit † titulus verus vel puta- 26
tiuus, etiam cum errore iusto. *Ferr. in d. for. n. 16.*

*Bart. d.l. Celſus.nu.*17. *Bald.l.ſi ſuper longi. C.de præſcript. long.temp. num.* 11. qui dicit, bonam fidem
27 ſemper præſumi. Et quod bona † fides præſumatur ſine titulo, tenet Felin. poſt Abb. *in c.ſi diligenti, de præſcript.* vbi dicit, hanc eſſe communem. Hic autem probatus eſt titulus, ergo ex eo multo magis præſumtio bonæ fidei reſultat, quibus accedit poſſeſſio 40. annorum.
28 Nam mala †fides intra 30. annos tantum allegari poteſt, poſtea non. *Bart.& Sal.l.ſin.C.vnde vi.*
29 Præſumitur autem † allegata bona fides, eo quod allegatur bona fides. *Abb.c.ſin.de præſcrip.nu.* 34. Vnde concludit, præſcriptionem cum ſuis qualitatibus probatam.

Nec obſtat, ſi quis dicat Anno, &c. 21. titulũ acquiſitum, & ſic 8. annis ante litem cœptam;
30 quia de iure † Canonico in præſcriptione talis titulus non requiritur. *c.1. de præſcription. in 6. vbi Dd. Abb.d.c ſi diligenti. Dyn. in c. poſſeſſione, de regul. iur.in 6.* Verum contrarium verius putat. Manifeſti enim iuris eſt, eum † ſolum præſcribere,
31 qui dominii cogitatione poſſidet, id eſt, qui ſperat ſe aliquando dominũ futurũ. *Iaſ. l.pomponius. §.ſi is, qui.ff.de acq.poſ.* Hinc eſt, quod coloni, depoſitarii commodatarii per mille annos non præſcribant, cum ſint vere poſſeſſores, qui cum Reorum anteceſſores ante titulum adeptum cogitatione non poſſederint: Apparet ex eo, quod N. dixit, ſe neſcire, ad quem pertineat illa ſylua, vt duo teſtes teſtantur. Et ſic ſaltem ius cædendi ligna, quo iure ſeruitutis vſi ſint, præſcripſiſſent? non id, quod non poſſediſſent. Item nec tempus ſufficienter probatum putat. Licet enim teſtes dicant, Reos poſſediſſe quãdiu meminerunt, & ſint 60. & 80. annorum in-
32 telligendum † eſt de illo tempore, quando teſtificati ſunt, & præſcriptio interrupta fuit. *Bar. d.l.celſus.numero* 27. *Bald.dict.l.longi.C.de long.temp. præſcriptio.* Interrupta autem hæc eſt anno, &c. 29. quando lis cæpit per ſolam citationem. *Fel.c. vlt. de præſcript.* Si igitur tempus conferas, reperies ante 21. annos, ante examen factum, præſcriptionem interruptam, cum teſtes anno, &c. 50. recepti ſunt. Et ſic ex omnibus teſtibus ſolum duos eſſe, qui ante litem cæptam de 40. annis meminiſſe potuerunt. Verum quia illi de tempore certo non ſpecifice deponunt, putat illo quoq; præſcriptionem non probari. Quando enim tempus eſt de ſubſtantia, prout in hac
33 præſcriptione longiſſima, teſtes † ſuper ea ſpecifice deponere debent, alias non valet dictum, nec valet præſcriptio. *Specul.titu.de teſte. §. iam de inter.verſicu.Item de temp.& ibi Bald.verſicu.teſtam. pro quibus facit g'oſſ.Nat. & Doctor.l.ob carmen,ff.de teſtib.Inn.d.c.veniens.*

34 Hic aut † computatur tempus de momento ad momentum. *Alex.l.Labeo,ff.de acq.poſſ.* Ideo etſi ſecundum quod concludunt Alb. & Fel. *in ca.*
35 *illud.de præſcription.* præſcriptio † interrumpatur à tempore litis conteſtationis (*numero decimotertio, Alb. Felin. numero quarto,*) tamen adhuc propter iſtam incertitudinem non poteſt dici probata præſcriptio. Concludit, poſſeſſionem non eſſe ſufficienter probatam. Quo ad bonam fidem, licet ſupra dictum, illam præſumi ex poſſeſſione, vbi non apparet de poſſeſſione 36
antiquiori: tamen multi volunt † illam probandam, quos refert Fel. *dict.loco.* Et dato, quod ita præſumeretur: tamen per alias fortiores elidi poteſt vbi ſupra. Probatur enim mala fides ex coniecturis. Magna autem eſt coniectura, quod tam exiguo tempore ante malam fidem titulum procurarint. *Bal.d. l.quoties. Codic. de rei vindicat. Fel. d. capitu.ſi diligenti. numero quinto.* Et ſcire debebant, quod ſuum nõ 37
eſt, †alterius eſſe, *l.ſi.ff.vnde vi.* Nec obſtat, quod dicitur duos eſſe mõtes, quia ocularis inſpectio 38
†prævalet teſtibus. *Cæpoll.cautel.*104. *incip.multa ſunt ſtatuta.* Nam ocularis inſpectio demonſtrat quod ſi vnus mons, qui propter culturam diuerſa ſortitur nomina. Quæ tamen nominatio 39
hoc † facere non poteſt, vt diuerſi habeantur montes. *l.Caius.in fin.ff.de leg.*2. Concludit præſcriptionem non probatam. Et quoad ſententiam, rem adiudicandam Actoribus, compenſatis expenſis.

Votum Correferentis.

1. De actione. 2. An probata. 3. An eliſa. 4. De ſententia. Directa rei vindicatione actum eſſe putat. *l.1.ibi gl.ff.de acq.rer.dom. §.ſingularum. Inſt. de rer.diuiſ.*

An probata: Quod agens † debeat probare 40
de dominio. *l.in rem.ff.de rei vindica.* Item de poſſeſſione aduerſarii probare debet. *l.officium.d.ti.* Dominium probari per inſtrumentum donationis, †qui titulus ſufficiens eſt. Similiter quod 41
Imperator dominus fuerit, id non impugnatur. *clem.paſtoralis. & l. bene à Zenone.* Poſſeſſio quoq; probata eſt.

An eliſa: Videtur quod ſic, per inſtrumentum inueſtituræ & teſtes, qui dicunt † montem eſſe 42
feudalem, & quod tales probant. *Bal. in l.iudica. ff.de rei vind.in 2.col.Bald.auth.quas actiones.C.de ſacroſ.eccl.* Inde etiam de auditu auditus, putat illa non attendenda. Nam monaſterium habet titulum antiquiorẽ per inſtrumentũ donationis. Itẽ probatur poſſeſſio monaſterii ſuper ſectione lignorum. Monaſterium antiquius docuiſſe ius, Reos nihil probaſſe, nec dominiũ, nec poſſeſſionem, quia dicitur in inueſtitura: *in quantum poßidet, tantum concedimus.* Sed non probatur, in nullius bonis fuiſſe illum montem. Nec obſtat, quod teſtes dicunt, ſeparationem montium fieri per viam ſigno, vel achterwertz. vnde ex illa diuerſitate † confinium præſumi di- 43
uerſas res. *Alexand.conſilio centeſimotrigeſimoquarto, in ſecunde volumine, columna* 2. cum ponatur in inueſtitura & donatione. Idem mons quoque

† præ-

44 † præsumitur identitas & non pluralitas. *Bartol. d.l.2. Bald.ibid. & l.testes. C. de testib. l.edita. Cod. de edend. facit l. de testibus. de contradiction. text. not. d.l. Caius. §. fin. ff. de leg. 2.* Ponderat, quod ipsorum facto daß achterwertz ibi erectum, cum fuerit ante ein Steinhauff. Id non nocet Actori. *Alber. in l. si in rem. ff. de rei vindic.* Non obstat separatio viæ, quia Imperator de vno monte mentionem fecit, *iuxta d.l. Caius.* Constat ex coniecturis de identitate, & quod sinistra pars montis sit monasterii. Et quia vnus testis dicit, illum esse vetum N. qui est ad dextram, &c. Quoad viam, testes sibi sunt contrarii, aliam esse Landtstraß/
45 aliam ad bona: ideo non esse elisam † in dubiis pro ecclesia iudicandum. *Alex. cons. 35. vol. 3. col. 3. & cons. 92. in fi. vol. 4.* Concludit cum Referente per omnia.

Votum III.

De actione putat actum rei vindicatione, cum intentio Actorum sit probata per donationem, quod præscriptio & possessio nihil operentur pro Reis, sed ponderat, quod veniant in illa donatione. Et quia omnes testes prope dicant, du-
46 as esse N. & quod nominatio sit † formaliter accipienda. *Dd. ad l. beneficium ff. de diuers. reg. iur. Bar. in l. possideri. à prin. super verb. quan. aliquis. ff. de acq. poss. vbi Apostill. Bar.* Ponderat quoq;, quod Iurisdictio est diuersa & distincta per viam publicam, quod sit regale & separatissimum aliquod,
47 putat simplici narratione † non contineri distincta territoria. *not. l. prædiis. §. fi. ff. de leg. 3.* Existimaret, viam tutiorem, qua posset Reos absoluere ab impetitione Actorum, &c.

Votum IV.

Ponderat, quod Actores nihil probant ad tertium art. Item vltimum de forma non probant. Putat distinguendum in sententia inter facta. Nam reliquæ seruitutes werden lites machen. Concludit cum Referente.

Votum V.

Possessionem Reorum esse vitiosam, concludit cum D. Referente.

Votum VI.

Quoad actionem cum Referente, donationem esse habilem titulum ad transferendum dominium, ponderat inuestituram, quoniam possederint. Nec constat aliquid probatum. *Cravet. decis. 59.* Concludit cum Referentibus pronuntiandum in petitorio.

Sententia: In Sachen Herrn L. Bischoffen zu N. N. als Innhaberen deß Klosters N. Klägern an einem / *contra* die N. & Consorten / Vättern vnd Brüdern / Beklagten am andern theil / ist erkannt / daß der in der eynkommenen Klage angezogen N. jme dem Kläger eygenthümblich zuständig / als Innhaber bemeltes Klosters N. auch die beklagten von demselben abzustehen / vnd gedachtem Kläger eynzuraumen / vnd zu restituiren schüldig seyen. Die Gerichtskosten in Camera auffgelauffen auß bewegenden Vrsachen compensierendt vnd vergleichendt.

VOTVM XXIV.

In causa N. N. Appellantis contra N. N. Appellatum.

De Appellationibus.

SVMMARIA.

1 *Appellatio quod tolli possit à Principe vel lege, notissimi iuris est.*

2 *Cumulatio summarum fieri potest, quando contenditur de conseruanda Iurisdictione. Item quando plures summæ eadem actione debentur, & sic ex eadem causa in pluribus paruis summis quis condemnatus fuerit: secus si ex diuersis actionibus. n. 3. 4. & 7.*

5 *Fauorabile videtur causam deferri ad Principem: Odiosum contra excludere illum, qui limitatam habet iurisdictionem, vel priuilegium ad certam summam de non appellando.*

6 *Appellatio redditur deserta, nisi constitutiones municipalium obseruentur, licet fuerit appellatum ad Principem vel Papam.*

8 *Iudex sine consensu vtriusq; partis omisso puncto appellationis in causa principali procedere non potest, & præsertim Appellato inuito.*

9 *Pronunciando*, male iudicatum, bene Appellatum, *deuoluitur omnis iurisdictio ad Iudicem appellationis, nec causa est remittenda, ita vt super causa principali pronuntiare possit.*

10 *Sententia præcipitanter lata, nulla est.*

11 *Mos & consuetudo toleratur in iudiciis, modo substantialia obseruentur.*

12 *In mercatorum causis omissis solemnitatibus procedi solet de æquo & bono.*

13 *Iudex potest virtute solius confessionis, licet reliquus processus esset ex toto nullus, ferre sententiam.*

14 *Nullitatibus talibus commissis, quæ nullo modo saluari possunt, si tamen incidenter tantum, & non principaliter proponantur & deducantur, ratio earum non debet haberi.*

15 *Appellans à sententia nulla, non obtinet in causa appellationis, nisi iustificet ipsam appellationem probando legitime interpositam, quoad omnia solemnia appellationis.*

16 *Appellans si dicit*, sententia est nulla & si quæ est, appello, *videtur incidenter proponere nullitatem. Sic & quando petit iterum pronuntiari in causa appellationis, n. 17.*

18 *Appellationi nisi Iudex detulerit, remissione non est opus, licet inhibitum sit.*

19 *Inhibitio tendit tantum appellatione pendente.*

20 *Appellatio si pronuntiatur illegitima, Iudex à quo recuperat suã iurisdictionem, & procedere potest.*

21 *Ex stylo Cameræ receptum est, vt semper inhibitione emanata remissio fieri soleat.*

22 *Appellatio ad certum modum restricta in casu permisso, siquidem vel in minimo requisito priuilegii sit defectus, deseritur.*

Appel-

APpellatus petit appellationem non deuolutam pronunciari, item Appellantē condemnari in pœnas friuole appellantis, & priuilegii: tertio ratione iniuriarum, ex officio Appellantem plectendum. Appellans contra appellationem recipi, litem conteſtari, grauaminibus reſponderi, denique petit commiſſarios deputari ad reiterandum calculum, item ſententiam eſſe nullam.

Contra deuolutionem opponitur, ſummam priuilegio N. non eſſe conformem: ſortem enim petitam non attingere 600. geſichen / iuxta priuilegium N. De priuilegio diſputare ſuperuacuum puto. Nam quod † appellatio poſſit tollì à principe vel lege, notiſſimi eſt iuris, & tractatur per Couar. *pract. quæ. capit. 23. numero 6.* Noſtra difficultas conſiſtit in eo, an ſummæ con & reconuentionis coniungi poſſint? Et communis Dd. ſententia eſſe videtur, quod vbi † contenditur de conſeruanda iuriſdictione, & ſic in fauorabilibus ſummarum cumulationem fieri poſſe. *Dd. in l. ſi idem, vbi Dec. nu. 2. Barto. nu. 1. Laſ. n. 3. Zaſ. nu. 11. ff. de iuriſd. omn iud.* Suadet autem hic æquitas cumulationem fieri, ne fauorabilis & ordinaria iuriſdictio Cameræ impedimentum recipiat. *Bal. in d. l. ſi idem in pr. verſi. in gl. quæ incipit, fundant ſe Dd. in l. ſi quis ſeparatim. §. 1. ff. de appell.* Sed hæc omnia intelligenda ſunt reſpectu iuriſdictionis, quando † plures ſummę eadem actione debentur, & ſic ex eadem cauſa in pluribus paruis ſummis quis condemnatus fuerit: quia tunc cumulatio fieri poteſt: ſecus ſi ex † diuerſis actionibus. *Dec. in d. l. ſi idem nu. 4. & 8.* Reſponderi etiam poteſt quod licet videatur † fauorabile, quod cauſa ad Principem deferatur: tamen & odioſum videtur excludere illum, qui limitatam habet iuriſdictionem vel priuilegium, ad certam ſummam de non appellando, *Dec. in d. l. ſi idem. in pr. n. 16.* Sic etiam in diuerſis ſummis non fit cumulatio. In noſtro caſu non ſunt cumulatæ plures actiones in vno & eodem libello, nec ex eadem cauſa deſcendunt, imo ſunt diuerſiſſima & ſeparata. Appellatus enim ex contractu mutui petiit 1000. Marck / Appellans ex contractu ſocietatis 746. Marck / quæ actiones ſunt diuiſibiles, ſicut & cauſa ipſa, maxime cum mutuum illud diu ante contractam ſocietatem ſit factum, ac in contractu ſocietatis nulla eius fiat mentio. Vnde cumulatio harum actionum ad excludendum N. priuilegium fieri non poterit. Nec obſtat *d. l. ſi quis ſeparatim.* quia ibi plures ſummæ vna actione cōprehendebantur, & ideo cumulatæ inſpiciebantur, & non ſeparatim. *Bar. in d. l. ſi quis ſeparatim §. 1.* Præterea an debeantur 746. Marck / nūquam venit in notionem Iudicis, vnde deſuper nihil iudicatum, nec vllum Appellanti deſuper grauamen illatum. Lis fuit, vter prius eſſet audiendus, & an N. 1000. Marcas ſoluere debeant. Nec auget ſummam, quod Appellans prętendit ſummam der 1000. Marck / coniunctam cum intereſſe excelluram ſummam priuilegii: quia illud forte locum ſibi vindicare poſſet, ſi ſumma pendente lite in primo iudicio fuiſſet aucta, & excederet iuriſdictionem, *per l. ampliorem. C. de appell. Bar. in d. l. ſi idem. in pr. n. 8.* Adde, ꝙ hoc debitū videatur eſſe non tantum liquidum ſed & confeſſarum. Quo in caſu appellationi iuxta priuilegium N. non eſt locus, qualiſcunq; ſit ſumma, ibi, In Sachen bekenntliche Schulden. Deinde non ſatis conſtat ex actis, quod priuilegio (dato ſummam illi cōformem) plenarie ſatisfactum. Requirit n. vt Appellans intra decendium præſtet iuramentum, quod credat ſe iuſtam fouere cauſam, & neq; friuole appellare, & aduerſario idonee cauere. Quorum neutrum ab Appellante præſtitum video. Sed niſi † conſtitutiones municipalium obſeruentur, appellatio redditur deſerta licet fuerit appellatum ad principē vel Papā. *Rom. conſ. 2. per tot.* Quod ſummæ † ex diuerſis actionib. in vno eodemq; libello petitæ & adiudicatæ, non fuerint ad fundandam Iuriſdictionem Cameræ accumulatæ, exſtat præiudicium in cauſa N. von N. contra N. N. & conſortem, deciſum 15. Iun. an. 58. Et licet domini manifeſtiſſimam iniquitatem in actis deprehenderint: tamen cauſa eſt remiſſa cum expenſis. Quanto magis hic, vbi de iuſtitia conſtat, friuola eſt replicatio Appellantis, quę vult, priuilegium tum demum locum habere, quando iuſte fuerit pronuntiatum: non autem ſi inique. Si n. hoc admitteretur, priuilegium eſſet plane illuſorium. Quoad nullitates, verum quidem, quod Iudex † ſine conſenſu vtriuſq; partis omiſſo puncto appellationis, in cauſa principali procedere nō poſſit, & præſertim inuito Appellato. *c. cordi. & ibi Anch. n. 6. in fin. de appell. in 6.* Sed videtur defēdi poſſe ex eo, quod cauſa principalis coram Iudice appellationis, aliquo modo fuerit diſputata & diſcuſſa, contra non proteſtante aduerſario, & ſic prorogata tacite ſaltē. *per not. in l. ſi per errorem ff. de iuriſd. om. iud.* Et quod magis eſt, pronuntiando, male † iudicatum, bene appellatum, deuoluitur omnis iuriſdictio ad Iudicem appellationis, nec cauſa eſt remittenda, ita vt ſuper cauſa principali pronūtiare poſſit. *c. vt debitus. & ibi gl. verb. alioqui. & Phil. Franc. n. 46. & 49. de app. in 6.* Et ſic pronuntiandum primo, bene appellatum, quod & N. N. ſecuti ſunt. Quod autem allegatur, ſententiam præcipitanter † latam, & ſic nullam. *l. prolatam. C. de ſenten. & interl. om. iud.* Primo mos & conſuetudo † toleratur in iudiciis, modo ſubſtantialia obſeruentur *Rota dec. 4. in ſi. in nouis. de app. Vant. de nullit. ſent. ex defect. citat. n. 126.* Atteſtantur N. in debitis ſummarie procedi N. & in ſummariis tot ſolennitatib. opus non eſſe, cum & alias in cauſis † mercatorum omiſſis ſolemnitatibus procedi ſoleat de æquo & bono. *Pariſ. in conſ. 78. n. 22. volu. 3. Port. in conſ. 47. nu. 29.* Præterea hoc noſtrum mutuum

eſt

est in confesso, & probatur per chirographum
13 recognitum. Et potuit Iudex virtute solius† cõfessionis, licet reliquus processus esset ex toto nullus, vel propter modum agendi, vel ratione libelli inepti, ferre sententiam. *Franc. in c. dilecto. de appell. n. 5.* Tertio non obstat, quod concordia non fuerit tentata coram arbitris, iuxta statutum N. quia illud videtur militare, quando cau-
14 sæ sunt intricatæ. Et dato, nullitates tales† commissas, quæ saluari nullo modo possent: tamen quia incidenter tantum, & non principaliter propositæ & deductæ sunt, earum ratio non de-
15 bet haberi. Nam Appellans à sententia nulla,† non obtinet in causa appellationis, nisi iustificet ipsam appellationem, probando legitime interpositam, quoad omnia solemnia appellationis. *Pulchre Philip. Franc. in d. c. dilecto. n. 4.* Ratio, quia viam quam elegi, sequi debeo. Quod autem incidenter tantum hic veniant nullitates, ex ipso instrumento appellationis, citatione &
16 processu apparet. Si enim appellans dicit,† *Sententia est nulla, & si quæ est, appello*, videtur incidẽ-
17 ter proposita nullitas, sic & quando petit† iterum pronuntiari in causa appellationis. *Franc. in d. c. dilecto. n. 63. vers. 26. & n. 65.*

Quid pronunciandum.

Apellationem non deuolutam, causam remittendam, & Appellantem in expensis condemnandum. Verum quidem, quod nisi detu-
18 lerit Iudex† appellationi, remissione non sit opus, licet inhibitum sit, quia inhibitio tendit
19 tantum appellatione† pendente: si nunc illa il-
20 legitima† pronuntiatur, Iudex à quo recuperat suam iurisdictionem, & procedere potest. *Fran. in d. c. vt debitus. de appell.* Sed quia hic dubium, an appellationi Iudex detulerit, notarius autem delatum asserit, Iudex negat, ac tam ipse Iudex, quam Appellatus eam remitti petat, & fere ex
21 stylo† Cameræ receptum sit, vt semper inhibitione emanata, remissio fieri soleat, ego quoque iunctis his omnibus id sequendum puto. Reliquas submissiones, condemnationem scil. in pœnas priuilegii, quia ordinarium processum desiderãt, & probationem doli tacite prætereo. Ad dilatam solutionem & litem, agere Appellatum videmus, sed quia solutio hæc sortis cum interesse Appellanti satis grauis futura sit, maxime cum & de paupertate sua aliquid alleget, ex æquitate canonica cõdonandũ putat.

D.N. cum Refer. quia fit cumulatio summarum ex diuersis actionibus, à diuersis personis & in contrarium finem, quo casu sumus omnino extra terminum allegatarum legum. Alia ratio, quia appellatio nostra non continet reconuentionis casum, in quo nec pronũciatum nec pronũtiari potuit, quia non liquebat. *Mynsi.*
22 *cent. 1. obs. 10.* Si appellatio ad certum modum † restricta sit in casu permisso, siquidem vel in minimo requisito priuilegii sit defectus, appellatio deseritur. *Tiraq. de retract. conuent. gl. 6. §. 4. n.* 25. Pronuntiat igitur causam non deuolutam. Quoad pœnam, putat arbitrio dominorum eam constituendam. Nec mouetur, quod Abschedt satis magnam pœnam statuat, quia non censetur arbitrium & moderatio Iudicis ex causis & circũstantiis sublata, quia alioqui aliquando non, aliquando nimium Appellans puniendus veniret.

D.N. Cum D. Referente. Repetendo votum in causa N. contra N. in pœnas non vult condemnare, quia appellatio non vsque adeo friuola videtur.

D.N. Non esse deuolutam cum D. Referent. pœnam putat omittendam.

Sententia: Jn angemaster Appellation Sachẽ N. N. Appellanten/ *contra* N. Appellaten / ist erkannt / daß solche Sach durch vorgenommene Appellation an dieses Kayß. Cammergericht nit erwachsen / Sondern an Richter nechst vorgehender Jnstantz zu remittirn vnd weisen sey/ alß wir sie auch hiemit remittiren vnd weisen/ darzu gedachten Appellanten jhme dem Appellaten in die Gerichtskosten derowegẽ auffgelauffen nach rechtlicher messigung zu entrichten vnd zu bezahlen fällig ertheilendt. Relata & publicata 3. Septembris, Anno 74.

VOTVM XXV.

In ardua illa causa Frawen N. von N. Frey-Frawen zu N. Klägerin/ *contra* N. vnd N. von N. Gebrüder/ Beklagte.

In puncto executionis & paritionis.

Causa principalis est recuperandæ & adipiscendæ possessionis.

SVMMARIA.

1 *Filia heres in possessionem omniũ bonorum, à defũcto possessorum vel detentatorum, mittenda est.*
2 *Multa cum hereditate siue vniuersitate transeũt, quæ alias non transirent, & n. 15.*
3 *Filia in possessionem omnium bonorum mittenda est, quæ defunctus possidebat, etiamsi aliqua feudalia esse, notorie constet.*
4 *Feuda licet per se in petitione hereditatis nõ veniãt, veniũt tamẽ cũ vniuersitate, ratione possessionis, quæ fuit apud defunctum, & in eis fit executio.*
5 *Agnatus si possideat, filia, pro qua præsumptio est eius bona allodialia esse, debet poni in possessionem, & postea agnatus petere.*
6 *Contentio inter dominum & filiam. si existat, dicente domino, aliqua bona esse feudalia, & filia ea dicat esse allodialia, filia stare debet in possessione, prog, ipsa est præsumendum: cum omnia præsumantur esse allodialia, n. 7.*
8 *In bonis, quæ sunt dubia, an feudalia sint, vel non iisdẽ rationibus vtimur pro immissione filiæ, seu ad manutenendam ipsam, quib. & in allodialib.*

9 Pro-

9 *Probari in continenti nihil potest, nisi perspicua confessione partis aduersæ, vel per sententiam, vel per instrumentum, cui nihil opponatur.*

10 *Instrumentum nunquam facit notorium, quando contra illud opponitur.*

11 *Exceptiones probatæ & non probandæ in interdictis recuperandæ & adipiscendæ admitti debent.*

12 *Probatio coniecturalis, vel præsumtiua non sufficit, quando requiritur plena ac clara probatio.*

13 *Verba sententiæ secundum ius interpretari & accipi debent.*

14 *Verbum* Lehengüter / *necessario, non solum* von schlechten Pfacht Lehen / *sed & de maioribus, quibuscunq; feudis intelligendum est.*

16 *Filiæ heres etiam in illa bona, quæ defunctus non suo sed alieno nomine possedit, immittenda est: imo & in bonorum illorum possessionem, quæ defunctus tempore suæ mortis non possedit, sed detinuit, nu.17.*

18 *Differentia interdicti, quorum bonorum, & petitionis hereditatis.*

19 *Interdictum quorum bonorum datur pro rebus, quæ erant in bonis tempore mortis defuncti, siue possiderentur, siue detinerentur.*

20 *Interdictum adipiscendæ datur etiam, vbi quis non potest adipisci, nisi detentationem.*

21 *Possessionis appellatione venit etiam detentatio.*

22 *Possessor rerum esse censetur omnis, qui alieno nomine possidet.*

23 *Exceptio requirit altiorem indaginem, quando ambiguitas est in facto, quod venit probandum. & nu.24.*

25 *Creditor si partes principales omnes sint in mora satisfaciendi, potest à quolibet eorum pœnam in solidum exigere.*

26 *Restitutio pro qualitate bonorum non potest adferre eam vtilitatem in parte, sicut in toto.*

27 *Pœna 20. Marcarum pœna grauis dicitur.*

28 *Rigor Cancellariæ benignitate iudicantis non iniq; temperari potest.*

29 *Insolitum & excessiuum omne, quandam aduersantem præsumptionem inducit.*

30 *Pœna, vbi est arbitraria, illa debet à Iudice considerari, quæ in aliis similibus terminis imponi consueuit.*

31 *Inclusio & reseruatio vnius casus operatur exclusionem alterius.*

32 *Moderatio causæ cum tãtum post adiudicationem pœnæ adimatur, eadem ante adiudicationem permissa censeri debet.*

ITerum submiserunt partes in puncto exsecutionis, ratione arctiorum processuum decernendorum ex parte Actricis, ob non factam sufficientem paritionem, & admissionis ad probandum certos quosdam articulos, ex parte Reorum de nouo exhibitos. Pro cuius submissionis clariore resolutione inprimis videndum, quænam bona Actrici per sententiam sint adiudicata? Ex quo facile apparebit, vtrum Rei sententiis huc vsq; latis, sufficienter paruerint. Constat autem ex ipsismet verbis sententiæ, 15. April. Ann. 77. in causa principali latæ (vt quæ omni dubio, obscuritate & ambiguitate caret) manifestissime, Actrici in iudicio possessorio recuperandæ, dimidiam partem domus N. cum eiusdem pertinentiis & fructibus perceptis à tempore spolii: In possessorio autem adipiscendę omnia reliqua bona, tam mobilia, quam immobilia, tam ea, quæ feudalia esse dicuntur, quam allodialia & propria, absq; vlla distinctione, exceptione, vel reseruatione, vtrum sc. masculina, fœminina, maiora vel minora feuda esse prætendantur, vna cum fructibus perceptis, à tempore litis contestatæ, adiudicata esse, modo ea per N. patrem Actricis, tempore mortis suæ, vel possessa, vel saltem quocunq; modo detenta esse constaret, illis duntaxat bonis exceptis, quæ in quibusdam articulis specifice exprimantur: quod non solum verba sententię (vt iam dixi) sed & singulorum dominorum vota, tam super causa principali, quam in puncto restitutionis & declarationis sententiæ, manifestissime ostendunt, ad quæ breuitatis causa me refero. Iam vero si omnia instrumenta in puncto paritionis hactenus ex vtraq; parte producta diligenter examinentur ac perpendantur, nullum sane inuenietur, ex quo vel in possessorio recuperandæ vel adipiscendæ, plena ac sufficiens paritio (qualis per quatuor continuo se subsequentes sententias Reis, sub comminatione arctiorum executorialium, iniuncta est) colligi possit. Etsi enim Actrix non neget, dimidiam aream N. cum paucis quibusdam agris & pratis sibi restitutam, de eo tamen indesinenter conqueritur. Idq; ex productis instrumentis liquidissime constat, quod neq; in possessorio recuperandæ, quo ad restitutionem reliquarum pertinentiarum deß Hauses N. fructuumq; perceptorum, neq; in possessorio adipiscendæ, mit wircklicher Immission / in alle vnd jede von Weylandt N. von N. besessene vnd eyngehabte Erb Pfacht / Pfandt / vnd Lehengüter / Graff vnd Herrschafften / Häuser / Dörffer / Höffe / Mühlen / zehenden / ꝛc. zu sampt auffgehabener Nutzungen / sententiis tam in causa principali, quam in puncto executionis toties latis, sit paritum. Ausserhalb etlicher Lehenmann / vnd geringschätzigen Güter / so jhr von N. von N. allein zum Schein / & nudis quidem verbis folgen zulassen / angebotten worden / prout hæc omnia ex productis instrumentis & actis videre licet. Ex quibus omnibus, anne sufficiens paritio, qualis ea iniuncta est Reis, vel potius mera ac impudens cauillatio, illusio, & summus erga Imperialis huius Cameræ iudicium contemptus colligi possit, dominorum esto iudicium. Ad me, quod attinet, puto equidem sententiis in hoc supremo consistorio sub pœna arctiorũ

proces-

processuum latis, nequaquam ita satisfactum, vel paritum esse: vt Rei à dicta pœna toties in euentum comminata, ac repetita excusari vel liberari possint. Nam, quod de verbis Lehengů, ter supradictæ sententiæ definitiuæ insertis, Rei iam iterum disputant, ac declarationem eiusdem sententiæ denuo vrgent (*vtrum scilicet de feudis masculinis, & quidem de maioribus, vel tantum von schlechten Pfacht Lehen* / intelligi debeant) id mera cauillatio & truffa est, ad eludendam duntaxat debitam paritionem, toties ipsis in euentum iniunctam, nec non ad vexandum & dubium reddendum Iudicem excogitata. Meminerunt enim domini absque dubio, hanc ipsam declarationem ante septennium quoque à Reis petitam, sed post diligentem causæ cognitionem, tanquam minus necessariam, iudicialiter ipsis denegatam fuisse, Noti enim iu-
1 ris est, filiam †heredem in possessionem omnium bonorum, à defuncto possessorum, vel detentatorum (siue ea allodialia, siue propria, siue cuiuscunque generis feudalia esse dicantur) mittendam esse etiã vt plerique volunt, inclusis iis, quæ notorie constaret, feudalia esse, *vt notabiliter decidit Io. Andr. in Add. ad Spec. sub tit. de testam. §. pen. in verb. personam.* nec esse agnatum legitimum contradictorem, quo minus hoc fiat. Multa enim (inquit) cum hereditate siue
2 † vniuersitate transeunt, quæ alias non transirent. Quam decisionem Ioannis Andreæ summopere notandam dicit Alex. *in l. fin. vers. aliud notabile dictum. C. de edict. D. Adrian. toll. Paris. cons.* 41. *num.* 2. *& 3. libro* 1. *Dec. consil.* 488. *nu.* 11. *Mar. Soc. iun. consil.* 75. *num.* 28. *lib.* 1. *Cacheran. decis.* 26. *num.* 13. *& 14. &c.* Qui omnes volunt, filiam in pos-
3 sessionẽ † omnium bonorum mittendam esse, quæ defunctus possidebat, etiamsi aliqua feudalia esse notorie constaret, *per c.* 1. *§. inter filium. versic. defuncto milite. si de feud. defunct. controuers. sit inter domin. & agnat. vasall.* Idque donec de iure, illiusque proprietate in petitorio ordinarie cognoscatur, *vt notat Ioan. Dilect. Duran. in tract. de arte testandi. tit.* 11. *caut.* 20. *numer.* 4. *Dec. consil.* 424. *num.* 10. *Roland. consil.* 1. *nu.* 48. *lib.* 1. Hinc communis est Doctorum conclusio,
4 quod licet † feuda, & quæ per se (vt verbis ipsorum vtar) in petitione hereditatis non veniant: veniant tamen cum vniuersitate ratione possessiouis, quæ fuit apud defunctum, & in eis fit executio, cum & multa alia veniant in petitione hereditatis, nõ solum ratione possessionis, quam habuit defunctus, sed etiam nudæ detentationis, *l. & non tantum. ff. de petit. hered.* Qua de re est pulchrum consilium Nicolai R. senioris, in grauissima illa causa Q. Q. contra R. R. quod est 23. inter consilia Claudii Cantiunculæ, vbi *num.* 55. 56. *& 57.* materiam hanc ad longum tractat, & optime etiam Cacheran. *d. consil.* 26. *per totum.* quibus addo Albertum Brunum *consil.* 1. *in* 1. *& 3. collat.* vbi refert Baldum & Doctor. *in c.* 1. *de controuers. inter mascul. & fœm.* dixisse, quod si agnatus possideat; filia (pro qua † præsumptio est, bona 5
allodialia esse) debeat poni in possessionem; & postea agnatus petere. Et ita dicit etiam ibi glo. 1. Ad prædicta etiam dicit facere text. *in c. defuncto. & ibi not. si de feud. fuer. contr. inter dom. & agnat.* vbi habetur, quod si esset contentio † inter dominum & filiam; dicente domino 6
aliqua bona esse feudalia, & filia ea dicat allodialia, filia stare debeat in possessione, quodque pro ipsa sit præsumendum, cum † o- 7
mnia præsumantur esse allodialia, de quo per Albert. Brunum *in d. consil.* 1. *latius, & etiam per eundem consil.* 2. *col.* 2. *vers. & sic patet, &c.* vbi disertis verbis dicit, quod in bonis, quæ sunt dubia, † an feudalia sint vel non, iisdem ratio- 8
nibus vtamur pro immissione filiæ, seu ad manutenendam ipsam, quibus & in allodialibus, de quo etiam pulchre per Alex. *in cons.* 129. *lib.* 1. *& cons.* 539. *lib.* 4. *&c.* Nec erunt hoc casu agnati legitimi contradictores. Possessio enim prius tradenda est, & postmodum de iure agnatorum agendum, *vt dicit Ioan. Andr. in addit. ad Specul. sub tit. de testam. §. penult. in fin. Paris. consil.* 23. *num.* 89. *part.* 1. vbi multa allegata, &c.

Non puto obstare, quod Rei nostri per inuestituras, literas reuersales, ac Principum & Comitum quorundam inhibitiones, in continenti se probaturos offerunt, (prout & antehac, tam in causa principali, quam puncto executionis, restitutionis, & sententiæ declarationis sæpius obtulerunt) pleraque scilicet ex illis bonis, quorum immissio petitur, feuda masculina esse, &c. Etsi enim iam dicta documenta dominos antehac non parum mouerint ad credendum supradicta bona feudalia, & quidem feuda masculina esse: tamen cum Actrix iam dictam qualitatem passim expresse negat, & contrarium debito tempore, & loco se ostẽsuram offerat, existimarunt domini (quorum septem fuerunt) plenam ipsi fidem adhiberi, vel probationem in continenti factam dici non posse, quo minus Actrix in petitorio, in defensionibus suis adhuc audiatur. Cum & in facto & in iure multa adhuc contra eosdem opponere, & forte etiam probare possit. Et huc facit, quod ante septennium in puncto restitutionis & declarationis sententiæ, per dominos latissime deductum atque ostensum est. In contineti † probari nihil posse, nisi perspicua con- 9
fessione partis aduersæ, vel per sententiam, vel per instrumentum, cui nihil opponatur, &c. Quod optime videtur colligi posse ex iis, quæ notat Menoch. *remed.* 1. *recuperandæ. à nu.* 186. *vsque ad nu.* 205. *Iac. Philip. Portius lib.* 2. *concluf. reg.* 44. *limit.* 11. *&* 12. *Zas. plene in l. naturaliter. §. nihil commune. nu.* 50. *ff. de acq. poss. Achill. Personalu de adipisc. poss. nu.* 267. *vers. hæcque conclusio. &c. & num.* 294. 298. 308. *& pluribus aliis in locis, præsertim vero*

10 *d. n.* 294. vbi indistincte dicit, quod instrumentum † nunquam rem notoriam faciat, quando contra illud opponitur. Quod idem tenere videtur Crauet. *cons.* 299. *nu.* 8. *& cons.* 302. *n.* 6. *Decius in c. licet causam. n.* 10. *de probat.* Et est pulchrum consilium Socini senioris 266. *num.* 4. *lib.* 2. vbi tradit, nunquam dici posse liquere de causa per instrumentum, nisi quando est concluſum in causa, ita quod contra illud nil possit opponi, vbi omnino videndus. Si igitur talis exceptio obiiciatur, quæ altiorem indaginem requirat, & ad cuius discussionem necesse foret, testes examinare, vel instrumenta, super quibus disputandum esset, producere; tunc nullo modo probationem in continenti factam dici posse, *Menoch. de arbitr. iud. quæst. casu* 12. *lib.* 2. *prolixe per Cæsarem Contard. ad l.* 1. *C. si de moment. possess. limit.* 12. *num.* 8. *&* 9. vbi dicit, quod quando agitur de probando in promtu scriptutam, intelligatur, quod debeat inferri scriptura liquida, quæ non exigat probationes extrinsecas, pro eius declaratione & verificatione, *pulchre Soc. Iun. cons.* 75. *nu.* 19. *&* 20. *lib.* 1. vbi videndus. Variæ sunt hac in re Dd. opiniones, quibus tamen penitius consideratis atque perpensis, hæc mihi omnium verissima sententia esse, & optima ratione niti videtur, vt nimirum nulla vnquam exceptio dominii vel proprietatis in his interdictis admittatur, vel in continenti probabilis esse dicatur, nisi ipsa partis petentis immissionem confessio, vel expressa vel tacita (scilicet, si nihil opponatur) adsit. Ratio in promptu est, quia si spoliatus, vel immissionem petens negat, aut contradicit, in defensionibus vtique suis audiendus erit, & sic statim altiorem indaginem res requiret. Nam per negationem dicitur, & afficitur res dubia, & tunc non obstat exceptio immissioni; quia non potest liquide constare de dominio vel proprietate, antequam in petitorio cõcluſum & pronuntiatum sit. Et hanc sententiam olim quoque dominos de Rota sequutos esse, inuenio *in decis.* 16. *alias* 393. *de restit. spol. in nouis.* Et plurimum facit pro confirmatione huius opinionis, quod notat Innoc. *in c. in literis. numer.* 14. *ibi, sed si constaret per eius confessionem. d. tit. de rest. spol. & melius idem Innoc. in c. constitutus, de filiis presbyterorum, ibi, quia si iam constaret, vel per confessionem, &c.* Ex quibus omnibus recte quidem & concludenter Domini olim inferri posse, existimarunt, cum nulla hic sententia, nulla Actoris confessio, nulla deniq; rei euidentia, vel notorietas adsit, imo Actrix productis instrumentis, quotquot sunt, expresse contradicat. Idcirco probationem in continenti factam, dici non posse, Actricem porro exceptionibus non obstantibus, etiam in illa bona, quæ masculina feuda à Reis asserebantur, immittendam esse, quod cum hactenus à Reis factũ non sit, quiuis æstimare poterit, sententiis hucusque latis, vel hoc solo capite paritum dici non posse. Neque Reos à pœna exsecutorialiũ liberare vel excusare potest, quod ratione bonorum feudalium declarationem sententiæ 15. April. Ann. 77. latæ malitiose petunt, cum ignari esse non possint, hanc ipsam declarationem ante aliquot etiam annos similiter à se petitam; iudicialiter autem, præuia sufficienti causæ cognitione, tanquam minus necessariã, & ad differendam duntaxat executionem factam 16. Iunii, Ann. 80. denegatam fuisse. Quandoquidem d. sententia per se fuerit clara, nec vllam obscuritatem vel dubietatẽ in se habuerit, quæ aliquã declarationem visa fuisset requirere, ad singula dominorum vota me referendo, *per ea quæ notat Soc. Iun. cons.* 65. *nu.* 56. *lib.* 1. *per l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg.* 3. vt sic facile intelligere Rei potuerint, se ad immissionem omnium bonorũ, tam scilicet eorum, quæ feudalia asserunt, quam & allodialium siue propriorũ teneri, hanc vlteriorem ipsorum petitionem, ratione declarationis sententiæ, pro mera potius cauillatione & vexatione Iudicis, quam pro vera ac sufficienti paritione habendam esse, &c. Si quis obiiciat, tot productis instrumentis, coniecturis & præsumptionibus, quæ pro Reis militant, eo vsque saltem fidem adhibendã, donec contrarium ab Actrice fuerit probatum, cum non sufficiat opponere contra instrumẽtum, sed necesse sit exceptiones probare, *l. si prius. ff. de no. op. nun. Personal. de adipis. poss. nu.* 319. *&c.* Sane, is vtiq; hoc ipso fateri mihi videtur, probationem Reorum plenam & concludentem, vel certe talem non esse, quin altiorẽ indaginem & discussionẽ requirat. Si enim Actrix ad instrumenta producta adhuc audiri debeat, qua ratione quæso probatio in continenti facta dici poterit? Merito igitur talis facti quæstio ad petitorium reseruari ac remitti debet. Exceptiones † enim probatæ, & non probandæ in interdictis recuperandæ & adipiscendæ admitti debent, vtpote quæ nullam facti probationem requirunt, *Curtius Iun. consil.* 107. *num.* 16. *Alex. in l. naturaliter. §. nihil commune, in* 10. *fallent. ff. de acquir. possess.* Quandocunq; † enim requiritur plena ac clara probatio, tunc non sufficit probatio coniecturalis vel præsumptiua, per quam reiiciatur onus probandi contrarium in partem aduersam, *vt pulchre deducit Soc. sen. d. cons.* 194. *n.* 7. *&* 9. *lib.* 2. vbi videndus, &c. Porro in specie, quod verbum sententiæ (Lehengũter) per se clarum sit, nec illam quam Rei fingunt restrictionem, auff schlechte Pfacht Lehen admittat, satis ipsimet Rei ex propria sua argumentatione in 160. artic. restit. si velint, intelligere possunt. Nam si † verba sententiæ, prout ibi ponunt, & de iure facile quoque conceditur, secundum ius interpretari & accipi debeant. *l. Herennius. ff. de euict. Cranetta consil.* 45. *num.* 5. Certe fateri vtique oportet, dictum verbum (Lehen † gũter) necessa-

necessario non solum, von schlechtem Pfachtlehen/sed & de maioribus, & quibuscunque feudis intelligendum esse. Nec enim video, vel iura, vel eorum interpretes in materia immissionis iliæ, per interdictum quorum bonorum, vllam inter feuda maiora & minora differetiam facere, sed simpliciter & sine vlla distinctione statuere, filiam heredem in vniuersa bona tam feudalia, quam allodialia (qualiacunq; illa sint) immittendam esse, donec de feudo in petitorio probetur, ac iudicetur, etiamsi aliqua ex iis feudalia esse, notorie constaret, *iuxta differentiam, Io. Andr. in add. ad Spec. tit. de testam. §. pen. verb. per-*
15 *sonam, &c.* quia, inquit, multa transeunt † cum vniuersitate, quæ alias non transirent, *vt late dixi in causa N. contra N. 19. April. Anno 74.* & in hac eadem causa W. contra V. 12. Septemb. Anno 76. quo breuitatis causa me refero. Cum igitur iura ipsa, quæ Rei pro se adducunt, non distinguant, certe non video qua ratione, vel temeritate potius Rei hanc distinctionem sibi fingere, eoque nomine declarationem, præsertim ante aliquot annos iam pure ipsis denegatam, petere non erubescant, ist ein vnverschämpt Begehren/ &c. Quod porro sententiis hucusque latis, Rei sufficienter non paruerint, adhuc manifestius liquet ex eo, quod iam de nouo in dubium vocant, ac declarationem, non attento, quod ea iam dudum iudicialiter ipsis denegata fuit, hic iterum satis impudenter ac malitiose petunt, vtrum scilicet Actrix, iuxta prædictas sententias duntaxat pro dimidia parte bonorum, so in vbergebenen Pension Zetteln specificiert/ vel in illis omnibus simul & exacte immitti debeat? in quo certe iterum manifestus prædictarum sententiarum, & huius imperialis iudicii contemptus, illusio, ac meta & impudens quidem cauillatio deprehenditur. Quam autem hæc Reorum dubitatio iuridica & releuans, vel potius temeraria & absurda sit, non solum ex ipsius sententiæ definitiuæ verbis, quæ per se clara sunt, sed etiam ex iuris communis dispositione, secundum quam ipsimet Rei verba accipienda esse contendunt, facile intelligi potest. Tra-
16 dunt enim Doctores communiter, filiam † heredem etiam in illa bona, quæ defunctus non suo, sed alieno nomine possedit, vt quia res erant ipsi commodatæ, vel apud eum depositæ, immittendam esse, *vt not. glos. in l. fin. verb. fuerint. C. de edict. diui Hadr. toll. quam refert Ferr. in forma libelli, quo petitur hereditas ex testamento, in verb. possidebat. num. 3. Achill. Personal. in tract. quorum bonor.*
17 *num. 469.* vbi dicit, heredem etiam † in possessionem illorum bonorum immittendum esse, quæ defunctus tempore suæ mortis non possedit, sed detinuit, & in hoc † interdictum, *quorum*
18 *bonorum*, cum petitione hereditatis conuenit, *vt in l. & non tantum. ff. de pet. hered. Bald. in l. 1. num. 10. prope fin. C. quor. bonor. Ferrar. in loco quo sup. Ruin. consil. 107. num. 1. lib. 4.* Et in hanc quoque sententiam consuluit Nic. Bellon. *consil. 35. num. 5. his verbis*, Interdictum † vero *quorum bonorum* 19
datur pro rebus, quæ erant in bonis tempore mortis defuncti, siue possiderentur, siue detinerentur, non enim requiritur, quod defunctus possideret, *vt concludit Bart. post Cyn. in l. 1. C. quor. bonor. in fin. & ibi Salyc. num. 10. & Ang. Aret. in §. quadrupli. num. 28. versic. quæro pro quibus. de actio.* & ideo non esset necesse, probare dominium vel possessionem defuncti, sed quod ab eo teneretur simpliciter, vt in remedio *l fin. C. de edict. D. Hadr. toll.* & ibi omnes in consil. censuerunt, maxime *Albericus, &c.* Hæc Bellon. Rationem assignant Bartol Cynus & Salyc. *in d. l. 1. C. quor. bon.* Quia de bonis dicitur non tantum, quod possidentur, sed etiam quod detinentur, *vt est elegans text.* hoc optime probans *in l. 2. §. in hac actione. ff. de vi bon. rapt.* cuius sunt verba: *In hac actione non vtique spectamus, rem in bonis actoris esse, sed siue in bonis sit, siue non sit, tamen ex bonis sit, locum hæc actio habebit. Quare siue commodata res sit, siue locata, siue etiam pignorata proponatur, siue depositá apud me sit, sic vt interfit mea eam non rapi, dicendum est, competere mihi hanc actionem, vt non dominium accipiam, sed illud solum, quod ex bonis meis, id est, ex substantia mea res ablata esse proponatur.* Huc etiam opt. facit, quod notat Hubert. Zuchard. *in d. l. fin. C. de edict. D. Hadr. tollen. nume. 355. & 356.* vbi notan-
20 dum dicit, quod interdictum † adipiscendæ datur etiam, vbi quis non potest adipisci, nisi detentationem, quia cum defunctus haberet solam detentationem, ipsius quoque heres non potest aliud nanciscí, quia eius personam repræsentat, *l. cum à matre, & ibi Bart. C. de rei vind.* Et certum est, quod heres habet beneficium huius legis, quod est adipiscendæ possessionis. 21
Secundo, inquit, nota, quod † appellatione possessionis venit etiam detentatio, quod facit ad id, quod habetur *in l. stipulatio ista. §. hac quoque. ff. de verbor. obligat.* Et hæc omnia late deduxi in voto meo, 12. & 18. Septemb. Anno 76. in hac ipsa causa. Quæ cum de iure ita se habeant, iam nulla sententiæ contrarietas, vt à Reis cauillandi animo passim contenditur, inferri potest ex eo, quod Actricem in interdicto recuperandæ duntaxat ad dimidiam partem arcis N. restituendam, in interdicto vero quorum bonorum in omnia reliqua bona per N. non solum possessa, sed etiam detenta, vniuersaliter immittendam esse pronunciamus, cum nemini vnquam dubium fuerit, vel esse possit, quin inter hæc duo iudicia possessoria, quoad naturam & effectum vtriusque, præsertim vero quod hoc vniuersale, illud vero particulare sit, longe maxima differentia & diuersitas reperiatur, siquidem interdictum recuperandæ, id solum spoliato restituit, in cuius vera possessione se fuisse expresse probauerit, & non vltra. Interdicto autem quorum bonorum agens, non solum bona per defunctum possessa, sed & ea, quorum de-

tētationē defunctus habuit, vt modo dictū est, consequitur. Atque ex his iam satis constare arbitror, quod impudenter à Reis in 166. artic. restit. ponatur, daß kein Vrsach erdacht / oder angezeigt werden möge / warumb der Klägerin an dem Hauß N. nur der halbe Theil / die vbrige Güter aber alle / daran doch Rei den halbē Theil / quoad possessionem & dominium gehabt / allein solten zugewiesen seyn worden. Quod idem etiam non obscure in den Articulirten Vrsachen / 3. Iun. jüngst eynkommen / artic. 52. 53. & aliquot seqq. videntur innuere atque deducere, &c. Cum enim Actrix in interdicto recuperandæ possessionem tantum dimidiæ partis ædium N. in interdicto vero quorum bonorum reliqua omnia bona per patrem suum tempore mortis possessa, vel saltem detenta fuisse sufficienter probauerit, mirum non est, cur eam in priori interdicto, pro dimidia parte tantum restituendam, in altero vero vniuersaliter, & non pro dimidia solū, immittendam pronuntiauerimus, diuersatis scilicet ratione quæ ex vtroque interdicto apparet, id suadente, vt sic nulla contrarietas ex iis, quæ natura & operatione inter se diuersa sunt, à Reis allegari possint. Nec videbatur Reis hoc loco patrocinari, vel eos à plenaria immissione releuare posse, quod passim contendunt N. à N. supradictam dimidiam partem bonorum non suo proprio, sed alterius, Reorū scilicet nomine, tanquā tutorem possedisse, ideoq; interdictum quorum bonorum, quantum ad dimidiā illam partem attinet, locum habere non posse, cum iuris sit, quod non tam tutor, procura-
22 tor, colonus, † administrator, & regulariter omnis, qui alieno nomine possidet: quam ipse dominus, cuius nomine possidetur, verus possessor esse censeatur, *vt notat Paris. cons. 98. n. 18. vol. 2. Bart. in l. 1. in prin. n. 20. ff. de acq. poss. Spec. in tit. de empt. & vend. §. 1. super verb. constitui possidere. n. 29. per l. quod meo. ff. de acq. poss. & l. quædam mater. ff. de rei vind. cum similib. &c.* Nam licet hæc facile ita concedi possint, tamen non desunt ex Dd. tam antiquis, quam recentioribus, qui teneant, quod contra eiusmodi administratores, etsi veri possessores non sint, ob solam detentationem vniuersale remedium quorum bonorū recte institui possit, *per ea quæ supra late deducta sunt. & faciunt quæ notat Bal. in l. male agitur. C. de præscr. 30. annor.* vbi dicit quod licet eiusmodi administratores, nec ciuiliter, nec naturaliter possideant, simplicem tamen detentationem habeant, quē refert & sequitur Schurff. *cons. 4. nu. 2. cent. 2. &c.* Sed quid porro longiori disputatione hoc loco est opus, cum ipsimet Rei plerisque in locis, præsertim vero in 129. 185. & 218. artic. rest. expresse ponant & fateantur, daß d. N. dimidiam bonorum litigiosorū detentationem tutorio nomine gehabt / ꝛc. Ex qua priora ipsarum assertione euincitur, quod Actrix iuxta hactenus deducta non solum pro dimidia parte, sed in omnia bona vniuersaliter fuerit, & sit immittenda.

Sed vt ponamus hæc omnia cessare, tamen quia oppositā exceptio qualitatis tutoriæ per Actricem expresse negatur, neq; per Reos hactenus probata, & alias talis est, vt altiorem indaginem requirat, cum hæc qualitas, siue titulus, sine testibus vel instrumentis, in iudicio contradictorio pruducendis & examinandis probari non possit: ideo merito ad petitorium, (præsertim cum in effectu nil aliud quam quæstionem dominii concernat) reiicienda, & filia interim in omnia bona vniuersaliter immittenda venit, vti omnium dominorum votis olim quoque in Senatu interlocutoriarum conclusum esse reperio. Altiorem enim indaginem exceptio † requirere dicitur, quan- 23
do ambiguitas vel dubium est in facto, quod venit probandum. *Bart. in l. ille à quo, §. si de testamento, ff. ad Trebell.* vel quando est dubium de iure, *secundum Hostiens. in c. cum contingat, de off. delegat. quos refert & sequitur Ang. §. in bonæ fidei, num. 5. versic. quæro cum textu. Instit. de action.* vbi subiungit, se solitum esse de vtroque allegare textum singularem cum *glos. in l. 3. §. ibidem. ff. ad exhib.* vbi glos. *in verb. obscurior*: dicit, quod altior dicatur propter subtilitatem iuris, & sic secundum Ang. est ibi casus, quod
24 † exceptio potest dici requirere altiorem indaginem, siue talis indagatio procedat à facto, & facti probatione, siue à dubietate iuris. Quod Angelus *d. n. 5.* dicit valde notandum, & menti tenendum, inferens ex eo, quod quoties exceptio habeat disceptationem vel dubitationem in facto, vel in iure, dicatur requirere altiorem indaginē. Et hac de re exstat pulchrum consilium Nic. Ruckeri senioris, in graui illa controuersia, quæ olim agitata fuit inter Nassavv & Hessen, quod est consilium 23. inter consilia Claudii Cantiunculæ, *nu. 60. & 61.* vbi materiam hanc ad longum tractat, &c. Tertio si omnia prædicta cessarent, cōtumacia tamen Reorum in non parendo, vel ex hoc solo manifeste deprehendi posset, quod ratione der 18000 fl. so durch Actricis Vattern bey N. von N. prout ipsimet Rei 219. artic. restit. expresse fatentur, angelegt worden / nil quicquam hactenus præstiterunt, nisi quod loco debitæ, ac toties ipsis iniunctæ partitionis, declarationē iam iterum petunt, an scil. Actrix in illā summā immitti debeat? Cum tamen hæc ipsa petitio ante multos annos tanquam minus necessaria, & ad differendā duntaxat executionem malitiose excogitata, per sententiam ipsis, omniū dominorum votis, æque vt superiores denegata fuerit. Neque enim Domini putarunt, huius loci esse diutius disputare, vtrū prædicta summa ex redditibus N. vel aliis bonis ac prouentibus conflata esset, vel cuius denique nomine eroga-

erogata. Hanc enim quæstionem altissimæ indaginis esse, & vix fieri posse, vt in continenti liquidetur ex N. prouentibus, aut aliis etiam bonis pupillaribus dictam summam redactam esse. Neque sane nostro casu, quo tutor fuit opulentissimus, id satis efficax argumentū est, quod N. durante administratione tutelæ, adeoque ipsius arcis N. eam pecuniam mutuo dederit. Sed aliis eam in rem opus esset argumentis, per text. *in l. si defunctus. 10. C. arbitrum tutelæ.* Ex quo igitur Rei Actricem nostram in iam dictam summam der 18000. flor. hactenus nō immiserunt; necessario cōcludendum sequitur, sæpe dd. tam in puncto exsecutionis, quam in causa principali latis sentētiis, huc vsque per ipsos satisfactum, vel paritum dici non posse, &c. Quarto, quod licet Rei non solum ex sententia definitiua Anno 77. lata, satis intelligere potuerint, ad fructuum restitutionem, tam in interdicto recuperandæ à tempore spolii, quam in interdicto quorum bonorum à die litis contestationis se teneri, sed etiam ab Actrice sæpius eo nomine fuerint admoniti ac interpellati, vti ex productis instrumentis paritionis videre licet, nil quicquam tamen hactenus prēstiterunt, nec sane ipsos in aliquo excusare potest, quod cauillandi animo allegant, Actrici iuxta stylum vsitatum Cameræ liquidationem fructuum ante omnia incumbere: nam respondetur, quod imo Reorum partium fuisset, Actrici vigore sententiæ latæ fructus perceptos sine alia eiusdem interpellatione offerre: eorumque nomine Regi-stra & Inuentaria exhibere ac demum, si actrix aliqua ex parte se minus contentam, vel grauatam sensisset, vlteriorem liquidationem exspectare. Cum porro Rei ne obulum quidem fructuum nomine Actrici hactenus obtulerint, certe dici non potest, sententiis hucusque satis etiam in hoc puncto satisfactum vel paritum esse. Quamobrem ex his omnibus arctiores exsecutoriales, contra N. von N. meo voto decerno. Ad liberos autem defuncti N. von N. quod attinet, cum ipsi sint adhuc pupilli & minorennes, nec tutores vel curatores, præter quam ad litem, hactenus habuerint, puto arctiores processus decerni non posse, nec enim in contumacia vel dolo censetur esse, qui cum parere non possit, de paritione non docet. Sed videtur hoc loco dubitari posse, cum executoriales simplices non contra N. von N. solum, sed & contra prædictum ipsius fratrem N. emanarint. Vtrum d. N. ob nō factam paritionem ex sua parte integram pœnā der 50. Marck lōtigs Golds/ exsecutorialibus insertam insolidum, vel tantum pro rata, id est, dimidia parte, soluere teneatur. Et certe videtur respondendum esse ex doctrina *Bald. in l. non omnis. num. 5. ff si cert. pet.* quod ad integram pœnam sit obligatus, vbi asserit, quod in iudicialibus ex mora particulari, id est, commissa ab vno tantum ex consortibus committatur pœna in totum, quia iudicium indiuisibile est. Quinimo in indiuiduis etiam conuentionalibus, nedum iudicialibus, quando sunt plures partes principales, si omnes essent in mora satisfaciendi, potest creditor † à quolibet 25
eorum pœnam in solidum exigere. *Soc. Zas. in l. stipulationum. §. 1. alias l. eadem, quæ est 4. §. Cato. nu. 34. de verb. oblig.* Denique sicut obligatio & actio restituendæ possessionis omnium bonorum à parte Actricis relictorum indiuidua, & consequenter etiam factū restitutionis indiuiduum est, cum † restitutio pro qualitate bonorum 26
non possit adferre eam vtilitatem in parte, sicut in toto, *per ea, quæ eleganter tradit Bologn. in d. §. Cato. nu. 392.* ita pœna quoque ex mora detractatæ restitutionis commissa indiuidua est, & à quolibet contrauenientium præcepto executorialium in solidum committitur, *iuxta Zas. d. nu. 35.* Quod in nostro casu tanto fortius ac minori cum iniquitate procedit, quod N. von N. non tantum ipse, quantum ad se attinet, in mora paritionis, calumnioſe tergiuersando persistat, sed etiam præcipua causa sit, quo minus ipsius consortes, liberi scil. pupilli fratris sui N. etiam volentes executorialibus pro sua portione obedienter satisfaciant, quo nomine, cessante etiam ratione indiuiduitatis ipsius conuentus, non immerito cum solido pœnæ commensurandus esset, vt par pœna delicto foret. Verum, quia pœna 50. Marcarum auri executorialibus inserta, nonnihil excessiua ac insolita, & nimis grauis videtur, siquidem † pœna 20. Marcarum 27
auri, pœna grauis dicitur, teste Ias. *in auth. ad hæc si. num. 8. versic. secundo pondero, C. de iudic.* Rigor ille Cancellariæ † benignitate iudicantis non 28
inique temperari posset. *per tex. in Clem. 1. §. nos rigorem ipsum mansuetudine temperantes. de iud.* cum 25. Marcæ auri ab vno solo pendendæ satis superque pœnæ sint, *argum. eorum quæ tradidit Ias.* d. loco inquiens, si statutum simpliciter diceret, quod pro tali delicto imponatur grauis pœna, sufficiat pœna 20. Marcarum auri, &c. Deinde cum hoc casu iusto maiorem pœnam futuræ contumaciæ, Cancellaria præstituerit, si ea tota ab vno committente exigeretur, plane duplicata censeretur, quod cum aperto iuri contrarietur, id enim vetat, quem duplici, aut iusto maiori pœna affligi: optima ratione eiusmodi excessus pœnæ reformari & contemperari possunt, cum facilius sit de dispensatione fauoris & gratiæ, quam de inconsiderato excessu rigoris rationem reddere summam. *Sylu. in verb. ius. num. 2.* Adhæc sicut Camera per euentuales comminationes, eiusque reiteratam conniuentiam, pœnam differre, ac eo nomine ius parti magis in re, quam ex euentuali spe: videlicet propter primæuæ comminationis purificatum euentum quęsitum ob prorogationem seu suspensionem effectus prioris interminationis, quodammodo in totum auferre: ita etiam idem multo ma-

gis ex parte minuere potest, antequam pœnam realiter commissam, declaratum sit, ne alioquin cum periculo syndicatus aut reuisionis inconsideratum excessum, per cancellariam sine causæ cognitione præstituræ pœnæ ipsa prudẽs & sciens, sicque non sine aliquali prẹsumptione siniſtræ affectionis approbare videatur. Nam o-
29 mne insolitũ † & excessiuum, quandam aduersantem præsumptionem inducit. *Euerard. in loco à solitis, vers. hinc etiam inferri potest arguẽdo, &c.* Si-
30 quidem vbi pœna † est arbitraria, vt sunt pœnæ pecuniariæ præceptorum executiuorũ Cameræ: illa debet à Iudice considerari, quæ in aliis similibus terminis imponi consueuit. *Paris de Puteo in tract. synd. verb. pœna. c. 10. num. 7.* Quinimo si præter restitutionẽ bonorum litigiosorũ etiam immensa illa pœna insolidum ab N. von N. exigeretur, verendũ esset, ne cum totius suæ agnationis nota res familiaris ipsius penitus labefactaretur. Postremo cum ſæpedicta pœna ratione spreti mandati Iudicis exposcatur, ipse arbitrari potest, quanti interſit præceptũ suum contemptum nõ fuisse. Et causa cognita, si subsit ratio, vel solidum, vel partem interminatæ pœnæ exigere. Quoniam cum interminatio illa pœnæ tantum vim decreti, non sententiæ definitiuæ habeat, antequam super cõmissione pœnę feratur sententia, Iudex vsq; ad eiusmodi interlocutionem illã moderari potest. Quæ sola ratio facit, quod idem Iudex etiam talẽ declarationem purificatę commissionis pœnæ, per vnam interdum, duas vel plures euentuales suspendere ac differre potest, qui super decretis & interlocutionibus suis, mutando & corrigendo libere arbitratur in illis, donec per aliam sentẽtiam vim definitiuæ habentem suo non plene defunctus est officio. Pro quibus etiam à cõtrario sensu vrget, der Memorialzettel / Ann. 81. §. *pen.* vbi disponitur, daß die Moderationes dero in Camera fisco adjudicirter (nota) Geldtstraffen bey jrer Mayest. nicht in Camera gesucht werden sollen / quia nimirum fisco ius irreuocabiliter ex sententia quæsitum sit. Ergo antequam Camera pœnam esse commissam declaret, eam ex causa
31 moderari potest, quia inclusio & reseruatio † vnius casus operatur exclusionem alterius. vnde cum moderatio causæ tantum post adiudica-
32 tionem pœnæ † adimatur, eadem ante adiudicationem permissa censeri debet per tex. *in l. inter socerum. §. cum in eo ff. de pact. dotal.* vbi sic habetur, quæ in vno casu expressa dispositione sunt ademta vel prohibita, in casu contrario videntur permissa & reseruata. Non obstant adducta in contrarium, quæ loquuntur de pœna iam adiudicata vel declarata iudicialiter. Deinde negatur paritionem in nostro casu intelligibiliter, & secundum habilitatem actualiter esse indiuisibilem: Quare etiam pœna facto diuisibili adiecta, maxime pecuniaria diuisibilis est, & cõmode partiri potest. *Bolog. in supradict. §. Cato, n.* 387. ibi. *& hæc conclusio non habet difficultatem, quando factum est diuiduum*, vt in negotio pecuniario. Ex quibus omnib. concludendum putarim pœnam pro qualitate huius facti omnino diuidendã esse. Articulos causales 3. Iun. nuper exhibitos, tanquam superfluos non admitto, cum nihil aliud contineant, quam quod iam dudum ante multos annos, tam in cã principali, quam in puncto executionis, restitutionis ac declarationis sententiæ articulando, ad nauseam vsque deductum, & per plures sententias, præuia matura causæ cognitione, iam decisum est. Si quid n. in dictis articulis tam defensionalibus, quam restitutoriis ac declaratoriis ad rem facere dominis visum est, id antehac ad probandum admiserunt, reliquis omnibus articulis, tanquam impertinentib. ac irreleuantib. per sententiam reiectis, & ad petitoriũ reseruatis. Quod igitur antehac semel admissum est, iam iterũ admitti prorsus superfluum foret, quemadmodũ etiam perperam, ne dicam inepte, nunc demũ à nobis admitteretur, quod ante 10. fere annos cum sufficienti causæ cognitione, vt supra quoque dictum est, semel fuit reiectum.

Saluo dominorum Iudicio, &c.

Sententia reuidenda: Jn Sachen Fraw N. geborne von N. Freyfrawen zu N. Klägerin / wider N. vnd weyland N. von N. Gebrüdere / jetzt dessen nachgelassen Kinder vnd Erben / verordnete Vormünder in Actis benendt / Beklagte / executionis, vnnd in specie N. von N. belangendt / ꝛc. Seind D. N. dero am 3. Tag Iun. jüngst vorbrachter Anzeig / auch anderer eynkomener Jnstrumenten Partitionis, vnd vorgewendter Eynreden vnverhindert der actiorum Executorialn halben / wie auch dem Kayserl. Fiscal am 9. Tag Maii nechst beschehene Begeren zugelassen / Aber gedachte Vormündere betreffendt / ist von Amts wegen der Bescheidt / daß dieselben von ermelter jhrer Pupillen wegen / in Zeit eines Monats / so jhnen pro termino & prorogatione darzu angesagt / zu dieser Sachen / wie recht / sich legitimiren / mit dem Anhang / wo sie solchem also nicht nachkommen werden / daß als dann auff Gegentheils fernere Anruffen ergehen soll / was recht ist.

Publicata sententia 13. Decemb. Anno 86.

VOTVM XXVI.

In causa Appellationis N. contra N.

SVMMARIA.

1 *Appellatio formalia quæ habeat.* (*mendum est.*
2 *Appellatio est fauorabilis, & in dubio pro ea præsu-*
3 *Schedulam appellationis Iudici ex interuallo exhibere licet, etiamsi scripta sit manu alicuius priuati.* (*traiudicialiter.*
4 *Schedula appellationis præsentari potest etiam ex-*
5 *Scriptura quando porrigitur Iudici, sufficit priuata. Quando vero parti appellatio insinuatur, requiritur authentica.* (*factis. & n. 7.*
6 *Fides habetur assertioni Iudicum de actis coram se.*

Actor,

8 *Actor vel appellans contra Reum vel appellatum ex ordinatione Cameræ tres vias habet in contumaciam procedendi, post factum proclama, elapsis tribus audientiis.*

9 *Contumax iure communi etiam banniri potest.*

10 *Appellans procedendo contra appellatum ad bannum, primam viam eligit.*

11 *Citatio insinuata vxori appellati in domicilio suo, absente appellato, præsumitur venisse in notitiam appellati.*

12 *Insinuatio per notarium & testes facta ad domum, reddit citatum contumacem, etiamsi in notitiam eius non venisset.*

13 *Exceptio contra diem dominicam valet.*

14 *Actus executionis est solius nuntii.*

15 *Commissio de exequendo est quædam interlocutoria, ideoq; die feriata facta, non valet.*

16 *Contumacia semel punita, iterum puniri debet, &c.*

17 *Pœna banni maior est omni pecuniaria.*

18 *Contumacia est delictum.*

19 *Bannitus ob contumaciam impune potest offendi.*

20 *Iudex quilibet contumacem mulctare potest, & pœnali iudicio suam iurisdictionem defendere.*

21 *Sententia Iudicis debet esse certa.*

22 *Inhibitio frustratoria esse non debet.*

DVæ hic sunt submissiones: Prima est; An appellatus ob contumaciam sit declarandus in pœnas banni. Secunda est, An Consiliarii B. Ducis N. sint in pœnas inhibitionis declarandi.

Porro quod ad primam submissionem attinet, videamus 1. de formalibus appellationis. 2. De citationis executione & reproductione, ac toto processu de iure communi & ordinatione requisito ad hoc, vt quis in pœnas banni propter contumaciam declarari possit. Quod igitur ad primum attinet, quia constat sententiam
1 diffinitiuam † (à qua appellatum) latam 4. Decembr. Anno, &c. 60. & ab hac appellatum esse 13. Decembr. Anno eod. Notario comparente coram Iudicibus à quibus, & exhibente schedulam appellationis: concludo intra decendium appellatum esse, cum præsumendum sit, quod non odio appellatum est, quod ante horam elapsi decendii sit appellatum, *per not. ab. decis. Rot. 39. incip. si possessor beneficii. de appell. in nouis. sequitur Philip. Francus in capitu. 1. numero 11. & in capitu. bonæ memoriæ. numero 20. de appel.* Ratio est,
2 quia appellatio † est fauorabilis, & in dubio pro ea præsumendum, *per alleg. à Phil. Franc. in rubr. de appell. numero 19.* Quo casu Iudex pronuntiare debet, appellationem non esse desertam: *Mar. par. 6. act. 2. numero 397.* Deinde etiam nihil obstat, quod Iudici ex interualllo schedula † appellationis est exhibita, quia hoc licet, etiamsi scripta esset manu alicuius priuati, *ita Phil. Franc. in capit. vt debitus. numero 12. & 13. de appell.* Et potest
4 præsentari † appellationis schedula, etiam extraiudicialiter, *Mynsc. cent. 2. obser. 12.* Et dicit Fran. *capitu. in appellationibus de appell. in 6.* quod quando porrigitur scriptura † Iudici, quod sufficiat 5
priuata. Quando vero parti appellatio insinuatur, quod tunc requiratur authentica. Idem tradunt *Anch. in Clem. caussam. numero 8. & 10. de iureiur. numero 8. & Cardin. numero 4. de elect.* Nec moueor, quod schedula illa non sit inserta actis: Satis enim esse puto, quod Iudices asserant, in actis id factum esse. Eorum enim assertioni † de 6
actis coram se factis creditur. *iuxta gloss. in l. ne in arbitris. in verb. sermones, & ibi Bartol. & Bald. & alii. C. de arbitr. & latius deduxi in voto meo in caussa quadam.* Facit, quod his actis † Iudicum plena fi- 7
des sit adhibenda, *secundum Fel. in capitu. 1. numero 1. de probat.* Postremo accedit, quod Iudices detulerunt appellationi, quod sane alias non fecissent, si non fuisset rite & debito modo appellatum, siquidem in tota caussa fere se suspectos præstiterunt. Ex supra dictis omnibus concludo, appellationem debito modo esse interpositam. Veniamus nunc ad secundum membrum. Et primo præsuppono in iure, Actorem † vel 8
appellantem contra Reum vel appellatum ex ordinatione Cameræ tres vias habere in contumaciam procedendi post factum proclama elapsis tribus audientiis, *iuxta titul. ord. part. 3. titul. 43. & 45.* Secundo etiam præsuppono † iure 9
communi contumacem etiam banniri posse, *per gloss. in leg. 1. in princ. verb. extra ordinem. ff. de admin. tut. Iaf. in l. vn. in princip. numero 25. ff. si quis ius dic.* Tertio in facto † præsuppono, appellantem 10
hic primam viam elegisse, procedendo contra Appellatum ad bannum. Nunc ad propositum. Constat citationem extractam 29. Iun. Anno, 61. eamque 4. April. Anno, eodem insinuatam vxori Appellati in domicilio suo absente Appellato per Notarium in Camera immatriculatum, *iuxta §. zum siebenden / in ord. part. 1. titul.* 38. quæ Citatio † præsumitur venisse in notiti- 11
am citati, *per gloss. in l. si tutor. verb. ostendere. & ibi Bartol. Codic. de pericul. tut. Mynsinger. cent. 2. obs. 69.* Siquidem citatio facta ad domum, non minus accusauit citatum, quam si personaliter facta esset, per ea quæ ad longum tradita sunt in voto meo, in caussa S. Stephani Stiffts / contra Bernburg / Anno 60. Imo quia hic per Notarium † & testes facta est insinuatio ad domum, 12
reddit citatum contumacem, etiamsi in notitiam eius non venisset, *Specul. in titul. de [illegible] §. sequitur. numero 16. sequitur Bald. in leg. 2. numero 5. Cod. de annal. except.* Accedit quod hic Appellans declarauit se vere contumacem. dum nuntio exequēti dixit: Er solte die Brieff dem vberantwortē / dem sie zu gehören / er sitze hinder N. N. Ex quibus verbis cum appareat, illum nolle venire, pro contumace ergo est habendus. *per not. at. Zas. in l. contumacia, numero 113. ff. de re iud.* Ex quibus concludo citationem rite exsecutam. Terminus porro comparendi in citatione fuit

33. dies post factam executionem, Reproducta oretenus 14. April. Anno, eod. Realiter vero 7. Maii, & sic in ipso termino: factum proclama contra Appellatum 14. Maii. Anno, eod. Deinde 4. Iunii, decernitur Citatio & arctior inhibitio, contra Appellatum auff die Acht. Terminus comparitionis 33. dies post factam insinuationem: insinuata per N.N. Cameræ nuntium iuratum 27. Iulii, Anno &c. 61. quæ fuit dies Do-
13 minica. Quare cum Appellatus exceperit esse† Dominicam diem, videndum an talis exceptio valeat? Et dicendum est quod sic, *per not. Bart. in tract. de citatione. n. 9. Iaſ. in l. 1. §. nuntiatio, ff. de nou. op. nunt. Caſtr. in l. ſi. C. de feriis.* Facit quod ratio Dd. cõcludentium citationis executionem diebus feriatis fieri non posse, hoc casu cesset, quæ est, quod causſæ cognitionem requirat, quia nuntii à Camera semel deputati ad exequendos
14 processus, possunt officio suo fungi, sine vlla causſæ cognitione Iudicis. Executionis enim† actus est solius nuntii. *l. ſed ſi interpelletur. §. 1. ff. arbor. furt. cæſ fac. text. in l. miles. §. ſexaginta, ff. ad l. Iul. de adult. Soc. in tract. de citatione. art. 9. n. 8.* Item
15 cessat hic ratio alia Dd. videlicet quod commissio† de exequendo sit quædam interlocutoria, ideoq; , die feriata facta, non valere eam, *vt not. Alex. in d. §. nuntiatio, n. 26 & Abb. in c. ſi. n. 20 de fer.* quia, vt modo dictum, nulla commissione hic est opus, cessante igitur causſa, cessat eius effectus. Accedit quod domini 3. Sept. Anno 61. decernendo proclama executionem habuerunt, pro valida. Ex quibus omnibus concludo, rite ad bannum processum, & Appellatum in pœnas banni declarandum. Ceterum cum contra Appellatum emanata sit inhibitio simplex, & arctior cum annexa citatione ad videndum, quæritur, An etiam in pœnas inhibitionis possit condemnari? Et breuiter omissis iis, quæ disputandi causſa in contrarium adferri possent, concludo quod non possit: Hic enim vnum est delictum specie & modo. *Spec. in tit. de contum. §. vlt. nu. 5. & ſeq. & ibi Bald. verſ. an ſæpius monitus.* Et
16 contumacia† semel punita, iterum puniri non debet, *l. ſenatus. ff. de accuſ. Bartol. in l. finita. §. ſi quis metu, n. 1. ff. de damn. infect.* Et cum hic pœna capi-
17 talis† sit, scilicet banni (quæ est maior omni pecuniaria. *l. in ſeruorum. §. in perſonis, & ibi Bart. nu. 1. ff. de pœn. fac. l. fin. C. de ord. cogn. l. per minorem, ff. de iud.*) absumit certe pecuniariam. Et ita iudicatum fuit comperio in causſa der Statt Schönaw contra Veldkirch / fractæ pacis, in qua citatio ad videndum, &c. & mandatum de restituendo emanatum fuit, sub pœna pecuniaria. In vtraq; autem lis contestata, & in contumaciam processum, ac probatum etiam, quoad punctum mandati bona articulata fuisse ablata, sed tantum in pũcto citationis fuit declaratio banni facta & in puncto mandati nihil pronunciatum. Sententia lata est 19. Febr. Anno, &c. 52. Restat vt nunc videamus; An consiliarii B. Ducis N. possint declarari in pœnas emanatæ inhibitionis. Et præmitto contumaciam † esse delictum. *l. omne. §. contumacia, ff. de re milit. Zaſ. in l. contumaci. a. n. 5. ff. de re iud.* Vnde receptum est, etiam Bannitum† ob contumaciam impune pos- 18 19
se offendi, *Iaſ. in l. vn. §. ſi. n. 39. ff. ſi quis ius dic. Caſt. in d. l. contumaciam, in princ.* Secundo præsuppono quemlibet Iudicem† contumacem mulcta- 20
re posse, & pœnali iudicio suam iurisdictionem defendere. *l. 2. & ibi Dd. præſertim Iaſ. ff. ſi quis in ius voc.* Iudex enim contemnentem suum mandatum vel inhibitionem potest punire. *Guid. Pap. deciſ. 359.* Cum ergo inhibitio & citatio ad videndum sit emanata, contra Consiliarios Ducis B. nullius eorum propriis nominibus vel cognominibus expressis in processibus, videtur quod non possit sequi aduersus illos declaratio pœnæ. Iudicis enim sententia† debet esse certa. 21
§. curare. Inſtitut. de act. Sed quia constat, duobus processibus insinuatos esse, videlicet N. von N. N. & N. cõcludo illos duos in pœnas inhibitionis declarandos, ne videamur priores dominos qui proclama in genere decreuerunt, sindicare & inhibitio† sit frustratoria. Non moror, quod 22
in genere inhibitio & citatio sint emanata contra die heimgelassene Räthe / Imputet enim sibi Appellans, quod eorum nomina non expresserit, fac. *gloſſ. in l. eum quem, & ibi Bolon. in addit. ff. de iud. Lud. Rom. ibid.* cum ergo de reliquorum nomine & cognomine non constet, non possunt mulctari *per not. Ang. in d. l. eum quem. n. 3.* Accedit, quod Ordinatione sit cautum, nuntios cum inhibitiones, compulsoriales & alios processus alicui iudicio insinuant, in executionibus nomina & cognomina eorum debere exprimere. *Ord. Cam. tit. 38. §.* vnd ſo der Bott */ p. 1.* Ex quibus omnibus concludo, Appellatum propter contumaciam in pœnas banni declrandum, & consiliarios quibus processus insinuati sunt, scilicet N. von N. & N. N. in pœnas inhibitionis, scilic. 10. Marcarum auri condemnandos, cum expensis, & vlteriores processus contra eos decernendos, &c.

BREVIS, SVCCINCTVS AC SVMMARIVS LIBELLVS de vsuris, secundum Stylum Cameræ Imperial. concinnatus.

SVMMARIA.

1 *Vſura dicitur ab vſu, sicut fœnus à fœtu: vnde reditus pecuniæ quoq; nominatur. n. 2.*
3 *Vſuræ vocantur legata vſusfructus.*
4 *Vocabulum* vsuræ, *quot modis accipiatur.*
5 *Vſuræ ineſſe dicitur, quicquid ſorti accedit, ſumitur quoq; pro delicto.*
6 *Quæ vſura hoc in tractatu ſumenda atq; intelligenda veniant.*
7 *Vſuræ definitio quæ.*

8 *Vſuræ*

8 *Vsura est pretium abusus.*
9 *Pretium appellatur id, quo res ipsa æstimatur: Merces vero id, quo vsus rei.*
10 *Pretium dicitur ex emptione & venditone: merces vero in locatione & conductione.*
11 *Res quædam in vsu, quædam in abusu consistunt.*
12 *Abusus dicitur, cum res vtendo consumitur, vt in vino, oleo, & frumento.*
13 *Mutuum est gratuitum, & à fœnore distinguitur.*
14 *Pretium & merces quomodo inter se differant.*
15 *Pretium in venditione est ipsius rei ad emptorem translatio.*
16 *Alia definitio vsuræ.*
17 *Vsura in quibus locum habeat, & an in corporibus quoq; consistat. num. 18. & an vsuræ statuarum valeant. n. 19.*
20 *Vsura quando recte soluatur ac permittatur.*
21 *Omnis accessio seu additamentum refertur ad id, cui accedit.*
22 *Vsura ad summam principalem refertur.*
23 *Vocabulum,* debendi *&* credendi, *late accipitur.*
24 *Differentia vsuræ, pœnæ, & eius quod interest, quæ: Hæc tria natura ac definitione differunt. numero 25.*
26 *Distinctio pœnæ & vsuræ: Item vsuræ & interesse distinctio quæ. n. 27. Item inter pœnam & interesse. nu. 28.*
29 *Vsura & pœna quando idem est: Sic quoque idem debetur nomine vsuræ & interesse. nu. 30. Idem denique est pœna & interesse. n. 31.*
32 *Vsura est pretium vsus pecuniæ debitæ: Interesse est, quanti æstimatur damnum acceptum, vel lucrum amissum. n. 33.*
34 *Pecunia hoc loco quid sit.*
35 *Pœna, vsura, & interesse quando separentur, & quando concurrant.*
36 *Vsura quando nec pœna sit, nec interesse.*
37 *Pœna ex stipulatione debetur, & quando.*
38 *Vsurarum genera quot sunt.*
39 *Vsura proprie dicta est, quando quantitas quantitati eiusdem generis accedit.*
40 *Vsura alia est lucratoria, alia compensatoria, alia punitoria.*
41 *Lucratoria vsura quæ: hæc quoque dicitur reditus pecuniæ. n. 42.*
43 *Compensatoria vsura quæ.*
44 *Punitoria vsura quæ: hæc vocatur etiam pœna. nu. 45. Punitoria & compensatoria an pro vna & eadem vsura habeantur. n. 46.*
47 *Debitor quando in mora esse censeatur.*
48 *Species vsuræ constituuntur duæ, fœnus & pœna.*
49 *Fœnus est, quod debetur propter lucrum debitoris: pœna vero debetur propter moram debitoris & interesse creditoris. n. 50.*
51 *Vsura aut est centesima, aut pars centesimæ.*
52 *Centesimæ est necessaria vsura: Hæc dicitur quoque legitima. n. 53 Et vsura est centesima pars sortis quæ debetur singulis mensibus. n. 54.*
55 *Minor quantitas quandoque in maiori inest.*
56 *Vsura dicitur besis centesimæ semisis vel dimidia centesimæ, vt triens seu centesimæ pars tertia: & explicatio harum vsurarum. n. 57.*
58 *Vsurarum aliæ sunt licitæ, aliæ illicitæ.*
59 *Vsuræ an prorsus de naturæ sint illicitæ & prohibitæ; nec ne. n. 61.*
60 *Vltima species vsuræ est fœnus nauticum: dicitur quoque vsura maritima, & definitur vsura pecuniæ traiectitiæ.*
62 *Vsuræ repugnant iuri naturali, diuino, pontificio, & iuri ciuili.*
63 *Plato vsuras prohibet, & fœneratores punit ita, vt debitores ipsis nec ad sortem reddendam, nec ad vsuras teneantur: vnde singularem libellum de vitanda vsura scripsit. n. 65.*
64 *Aristoteles in Ethicis fœneratores Lenonibus comparat.*
66 *Fœneratio est res inhonesta teste Catone: & fœnerator existimatur ciuis peior fure. n. 67.*
68 *Fœnerare est hominem occidere teste M. Tullio.*
69 *Fœneratio est inuisa etiam iis, quibus succurrit, teste Columella.*
70 *Pessima est res sterilis.*
71 *Distinctio quæ sit inter vsuram, seu fœnus pecuniæ & mercedem domus aut fundi locati.*
72 *Fœneratio inter modos dominii acquirendi non numeratur.*
73 *Aliquis lucrum capere non debet ex re, cuius periculum ad eum non pertinet.*
74 *Omnis vsura est superabundantia.*
75 *Virtus in mediocritate consistit; vitium vero est defectus vel superabundantia.*
76 *In mutuo dominium ad debitorem transfertur.*
77 *Mutuum debet esse gratuitum: & dicitur inuentum, vt egentibus succurratur. n. 78.*
79 *Vsura naturæ mutui & beneficii in proximum conferendi repugnat.*
80 *Tempus natura omnibus est commune.*
81 *Mercatores, quando merces suas carius vendunt propter dilationem temporis, omnes à Canonistis dicuntur vsurarii.*
82 *Obligatio re non contrahitur vltra quam datum est.*
83 *Vsura non debetur pro re, nec pro vsu rei.*
84 *Vsus rei in hisce rebus, quæ mutuo dantur, non separatur ab ipsa re.*
85 *Vsura non debetur pro vsu, quando pro ipsa re debetur: Hinc vsus à re non separatur. n. 86.*
87 *Vsura comparatur furto & rapinæ.*
88 *Cuius rei sunt mali effectus, necesse est eam rem quoq; esse malam.*
89 *Fœneratio & vsura malos effectus producit, cur & quomodo.*
90 *Auaritiæ & fœnerationis origo vna eademque est.*

91 *Vsura*

91 *Vsura est onus pauperibus graue, diuitibus intolerabile fœnori accipientibus.*
92 *Sine ferro dicitur dimicare is, qui vsuras flagitat.*
93 *An crudelior sit is, qui aliquid diuiti eripit, quam qui pauperem fœnore trucidat.*
94 *Fœneratores olim exactionem debitorum in calendas & idus conferebant: hodie vero in certa tempora festis notata.*
95 *Fœneratio discordias & seditiones in Republ. parere solet.*
96 *Mutuum date, nihil inde sperantes.*
97 *Statuta vsuras permittentia de iure infirmantur.*
98 *Fœnus dicitur improbum, teste Codice Iustin. & fœneratores infamia notantur.*
99 *Vsura est iuri naturali consentanea.*
100 *Ius gentium est, quo omnes gentes vtuntur.*
101 *Vsuræ debentur ratione eius, quod interest.*
102 *Negotiorum gestor vsuras pecuniæ percipit, ne officium suum ei sit damnosum.*
103 *Nemo cum alterius damno locupletari debet.*
104 *Præstatio vsurarum iuri naturali est consentanea.*
105 *Mutuum reddere maiori mensura, est reddere cum accessione.*
106 *Qui citius soluit, is plus soluere dicitur, & qui tardius soluit, minus soluere dicitur.*
107 *Dies dicitur esse pars summæ debitæ.*
108 *Qui pacisci tur, ne ad tempus petat, is donare dicitur.*
109 *Vsus vsurarum legitimus naturali rationi est consentaneus.*
110 *Vsuræ de iure diuino aliquo modo sunt concessæ, & in quantum.*
111 *Quod simpliciter est malum, id omnino prohibetur.*
112 *Fœneratio est pars commercij.*
113 *Deus peccatis hominum non inseruit.*
114 *Quas vsuras ius ciuile nuncupat licitas, vulgo interesse hodie dicitur.*
115 *Vsuræ de iure ciuili sunt permissæ.*
116 *Sterilitas pecuniæ vsuris nihil nocet.*
117 *Libri non sunt inuenti, vt mutuo dentur vel commodentur, sed vt legantur: Sic nec ædes repertæ, vt locentur, sed vt inhabitentur. n.* 118.
119 *In mutuo saltem genus & non species spectatur.*
120 *Vsura non est ex corpore sed ex obligatione stipulationis.*
121 *Dominium in mutuo transfertur in debitorem.*
122 *In pecunia credita genus, non speciem spectari necesse est.*
123 *Mutuum ideo inuentum, vt egentibus succurratur.*
124 *Nemini officium suum damnosum esse debet.*
125 *Feudum dicitur beneficium, & cur: Sic donatio dicitur quasi doni datio.*
126 *Tempus vendi non potest, sed commune omnium est.*
127 *Vsura aut pro sorte, aut pro vsu pecuniæ debetur.*
128 *Vsus pecuniæ non separatur ab ipsa pecunia seu eius dominio.*
129 *Aliud est rotunditas solis, aliud est splendor solis & splendor solis est caussa diei & luminis. numero* 130.
131 *Aliud est dominium pecuniæ, & aliud est vsus pecuniæ, vnde caussa vsuræ est vsus & non dominium: Et vsus à dominio non tamen separatur. nu.* 132.
133 *Fœneratores propter vsuram redduntur auari, inuidiosi & maledicti: Pauperes vero propter eam opprimuntur & quodammodo trucidantur. n.* 134.
135 *Ex vsurarum exactione lites & discordiæ oriuntur.*
136 *Mali effectus sunt non vsuræ simpliciter, sed earum abusus.*
137 *Explicatio locorum de vsuris in veteri testamento.*
138 *Iustus dicitur, qui non vsuras accipit: iniustus vero, qui accipit: idem dicendum de pignoribus. nu.* 139.
140 *Leges rebus, non vocabulis imponuntur.*
141 *Solis pupillis, viduis ac similibus personis vsuras exigere concessum est: Vnde pupilli, viduæ, & similes sunt personæ fauorabiles. n.* 142.
143 *Vsuræ æquitatis ratione constare dicuntur.*
144 *Vsuræ virum charitati repugnent, annon, & quibus casibus hæ non aduersentur charitati Christianæ.*
145 *Circumstantiæ vsurarum, quæ, quando & in quibus spectentur.*
146 *Vsuræ odiosæ esse dicuntur, & quando.*
147 *Finis legis est charitas.*
148 *Beneficiorum duo sunt genera, teste Cicerone.*
149 *Vsurarum aliæ punitoriæ, aliæ recompensatoriæ, aliæ liberatoriæ, teste Baldo.*
150 *Contractus ex constitutione legem accipiunt.*
151 *Cuilibet licitum est secundum ius naturale & ciuile de suo iure quid dare, & ab eo, qui sponte dat, recipere.*
152 *Nemo pecuniam mutuam gratis dat.*
153 *Ex duobus malis minus eligendum est, teste Cicerone.*

VIdendum primo est, quid sit Etymologia Vsuræ & fœnoris; Secundo, quot modis accipiatur vocabulum Vsuræ; Tertio, Quid sit Vsura; Quarto, conferam Vsuram cum pœna & eo quod interest; Quinto, docebo, quot sint genera Vsurarum; Sexto & vltimo dissoluam nobilem illam & maxime vexatam quæstionem, an vsuræ sint simpliciter in republ. bene constituta ferendæ. Quod attinet ad primum caput seu primam quæstionem, vsura dicitur † 1 ab vsu, fœnus à fœtu græce τόκος ἀπὸ τῦ τίκτω authoribus Varrone *libro tertio, de ling. lat.* & Festus *libro sexto*, Gell. *libro* 16. *capit.* 2. vnde vsura seu fœnus † vocatur reditus pecuniæ. *l. Titius.* 24 *ff. de* 2 *præs. vrb. l. à lumine* 36. *ff. de adempt. leg.* & legata † 3 vsusfructus nominantur vsuræ. *leg.* 3. *ff. de vsufr.*

earum

earum rer. quæ vsu consum. Sequitur quæstio se-
4 cunda, quot modis † accipiatur vocabulũ vsu-
ræ; reperio tres significationes huius verbi,
quarum vna potest in duas subdiuidi, vt possint
dici quatuor significationes. Primo significat
vsura, vsuram cuiuscunque rei, quo modo acci-
pitur à. M. Tull. 1. *Tuscul. quæst.* cum ait: Vsuram
natura dedit, vitæ tanquã pessimæ nulla præsti-
tuta die; Secundo, vsura accipitur pro æstima-
tione rei seu mercede, seu pretio vsus alteri
concessi, *vt hoc tit.* & alibi in iure passim. ac pro-
prie quidem in hac significatione dicitur vsura,
si consistat in quantitate accedente sorte eius-
dem generis, vt paulo post docebo; Improprie
vero si in alia re consistat, vt cum Canonistæ
5 dicunt, vsuram † esse, quicquid sorti accedit;
Postremo, vsura sumitur pro delicto, ℘ fœne-
rando cõmittitur, ita videtur accipi *in tit. de
vsur. extra.* vbi vsuræ recensentur inter delicta,
& ita à quibusdam definitur, quos Couarr. se-
quitur *lib. 3. variar. resolut. c. 1. nu. 2.* Ex his signifi-
6 cationibus ea sumenda † est hoc loco, quæ di-
citur vsura, quod accedit sorti, hoc est, quãtitati
eiusdem generis, quemadmodum ex definitio-
ne clarius apparebit; Transgredior igitur ad
7 tertiam quæstionem, & quæro, † quid sit vsura.
alii aliter definiunt. Ego aliorum definitionibus
ductus proponam, prior est breuissima, poste-
rior paulo ꝓlixior, proinde fortasse etiam aper-
8 tior. Par definitio est, vsura est pretiũ † abusus,
declaro hanc definitionem, accipio pretium
loco generis, pretium igitur late sumo, ꝓ qua-
cunque etiam mercede, quemadmodũ sumitur
in l. insula. 58. *in princ. ff. locat. in l. vlt. ff. ad l. Rhod. de
iact. l. si quis ante* 10. *in fin. ff. de acq. poss.* cumq; pro-
9 prie loquendo pretium dicitur id, † quo ipsa
res æstimatur: Merces autem id, quo æstimatur
10 vsus rei. Qua ratione pretium nominatur † ex
emptione & venditione, merces vero in loca-
tione & conductione. *l. 2. in pr. ff. locat.* Adieci
igitur differentiam, vt verbo abusus separarem
vsuram ab aliis pretiis. Notandum igitur est,
11 alias res † in vsu, alias in abusu consistere. Illæ
sunt, quæ vsu non consumuntur, hæ vero quæ
vsu consumuntur. *l. 5. ff. de vsufr. ear. rer. &c. Cic.*
12 *in Topic.* intelligo † igitur abusum, cum res vten-
do consumitur, veluti cum vtor vino, oleo, fru-
mento: Vsum autem cum res permanet, velu-
ti, cum vtimur ædibus aut fundo. Præterea no-
tanda est distinctio quædam quadrimembris.
Cum enim aliquis ab altero vsum accipit, aut
accipit vsum proprie dictum, aut abusum, &
vel gratis, vel dato pretio, seu sub mercede.
Hinc oriuntur quatuor casus; Primus est, si
concesseris mihi rei tuæ vsum gratis, & voca-
tur *commodatum.* Secundus, si cõcesseris rei tuæ
vsum data vel promissa mercede, *locatio & con-
ductio* dicitur. §. *item si cui. Instit. quib. mod. re con-
trah. oblig.* Tertius, si concedas abusum rei tuæ
gratis, appellatur *mutuum.* Quartus, si conce-
das rei tuæ abusum data mercede, vocatur *fœ-
neratio*, & merces ipsa vocatur vsura. Quamuis
etiam mutuum latius accipi possit, vt etiã com-
plectatur pecuniã fœnebrẽ. *l. præsidiis. 34. ff. de reb.
cred.* Tamẽ proprie loquendo mutuũ † est gra- 13
tuitum, & à fœnore distinguitur. *l. grauius.* 71. §.
vlt. ff. de fideiuss. Plaut. *in Asin. Act. 1. Scen. 3.* Si mu-
tuas nõ potero, certũ est sumam fœnore. Ouid.

*Vita data est vtenda data est sine fœnore nobis
Mutua, nec certa dissoluenda die.*

Ex his intelligimus vsurã pretiũ esse abusus,
quẽadmodũ in locatione † merces est pretiũ ab- 14
usus, & in vẽditione pretiũ † est ipsius rei ad em- 15
ptorem translatio; Nam vsurã præstari creditori
ratione vsus pecuniæ, & ipsa verbi etymologia
ostendit, & posterius magis declarabitur.
Posterior definitio est accessio † pecuniæ, seu 16
additamentum pecuniæ ad debitã sortem eius-
dem generis; Sumpsi pro genere additamentũ
ex *l. frumenti. 12. l. 23. oleo. & l. 26. in pr. inf. h. t.* Con-
stat enim vsuram accedere sorti, & obligationẽ
vsurarum accedere obligationi principali. Dixi
pecuniæ, hoc est quantitatis seu rei constantis
ponderc, numero, vel mensura, quo modo acci-
pitur *pecuniæ* verbũ. *in l. 2. §. creditũ. ff. de reb. cred.*
Nam vsura non tantum † cõsistit in pecunia nu- 17
merata, sed etiã in aliis quantitatibus, vt vino, o-
leo & frumento, &c. *d. l. frumenti. l. oleo. Deuter. 23.
& Nehem. c. 5. vers.* 11. Non tamẽ in corporib. quia
† vsura nec est corpus, nec accedit debito cor- 18
pori, sed est pecunia accedẽs pecuniæ. *l. vnic. §.
cum autẽ. vers. sui aũt. C. de rei vxor. act. l. si pro mutua.
8. ff. de reb. cred. l. 3. §. vlt. ff. d. t. l. deducta.* 58. §. *cum
autem. ff. ad Treb.* Huic tamẽ sententiæ videtur obsta-
re *l.* 17. §. *vlt. h. t.* vbi videntur deberi † vsuræ sta- 19
tuarum. *& l. 1. ff. de naut. fœn.* vbi merces trans ma-
re vehẽda accipitur ꝓ pecunia nautica, adeo vt
eius vsura debeatur, *& l. pro auro.* 25. *inf. h. t.* vbi
vsura recte soluitur † aut permittitur, facto chi- 20
rographo ꝓ auro vel argẽto, vel vestimẽto. Pro
solutione respondeo, neq; statuarum, neq; vesti-
menti, aliusve rei similis deberi vsuram, sed æ-
stimationem, nõ vt in prima illa specie, cũ scil.
statuæ debentur, constat ex *l.* 5. *ff. de operib. publ.*
Deinde dixi *ad sortem*, quoniã omnis † accessio, 21
siue omne additamentũ refertur ad id, cui acce-
dit, atq; ita vsura refertur † ad summã principa- 22
lem, q̃ Græci κεφάλαιον, Latini vsurã appellant.
Præterea dixi *debitam* quod vocabulũ † late acci- 23
piendũ est, vt verbũ *credendi* accipitur *in rub. ff. de
reb. credit.* vt contineantur omnes obligationes,
quia, vt antea notaui, certum est, vsum iure ac-
cedere, nõ tantum mutuo, sed ẽt aliis obligatio-
nib. tã bonæ fidei, q̃ stricti iuris. Tandem dixi
eiusdem generis, h. e. eiusdẽ materiẽ. ex *d. l. oleo,
infr. h. t.* Et Atistot. *lib. 1. πολιτ. c. 7.* quoniam defi-
nitio vsurã prope dictam cum accedit pecunia
numerata pecuniæ numeratæ, oleum oleo, vi-
num vino, &c. Quod si alterius sit generis, sit
alterius vsura, non est proprie loquendo vsu-

ra, sed

ra, sed aliquid datum vel promissum loco vsurę. *l.14.l.cum nō.16 infra eod.* Sequitur quæstio quarta, quid vsura † differat à pœna, & eo quod interest. In primis sciendum est, hæc tria vsuram, pœnā & interesse † natura ac definitione differre, ita tamen, vt subiecto idem esse possint, hoc est, possint concurrere & eadem pecunia debita interdum dici posset & vsura & pœna, & id quod interest, hæc omnia probanda atque explicanda sunt. Primum igitur vsura & pœna † distinguuntur. *l.47.ff. de act. empt. l.13. §. vlt. ff. de pignor. l. 8. §. illud. ff de lib. legat.* item vsura † & interesse distinguuntur. *l. 2. §. vlt. de eo quod cert. loc. l. 52. §. idem respondit Socius ff. pro Soc. l. vlt. ff. de peric. & comm. rei venditæ. l. quod solidum. 78 §. etiā. ff. de leg. 2. c. dilecti. extr. de for. compet.* Deinde distinguuntur etiam pœna † & interesse. *l. 38. §. alteri. ff. de verb. signif. §. alteri. Instit. de inutil. stipul.* Veruntamen sæpe contingit, vt hæc concurrant, nempe vt idem sit vsura † & pœna. *l. 11. l. 44. ff. h. tit. l. 40. ff. de reb. credit. l. si quis instituatur. 23. §. pen. ff. de heredib. instit. l. 90. de verb. oblig.* Idem debeatur nomine † vsuræ & interesse, *l. 60. ff. pro Socio. l. 29. §. condemnatio. ff. de ædilit. edict.* Item quoque interdum sit pœna † & interesse. *l. vlt. de eo quod cert. loc. l. 19. §. 1. ff. iudic. solui.* Cum hæc ita habeant, notandum est, inter hæc tria discrimen, & explicandum, quomodo à se inuicem distinguantur, & quomodo concurrant. Nam hæc quoque expositio naturam vsuræ manifestissime reddet nobis. Vsura, vt exposui, † est pretium vsus pecuniæ debitæ; interesse autem † est quanti æstimatur damnum acceptum vel lucrum amissum. *l. vnic. C. de eo quod interest. l. si commis. 13. ff. rem rat. hab.* malo dicere quanti æstimatur, quam æstimationem, quoniā æstimatio non æstimatur, id quod interest, æstimatur, *l. 2. 3. de milit. iur.* pecunia † vero est quicquid debetur eo, quod factū est, quod fieri non debuit, vel factū non est, quod fieri debuit, *l promis. 37. l. vt pactum. 40. ff. de transact. §. vlt. instit. de verb. oblig.* Ergo hæc tria modo † separata sunt, modo concurrunt. Primum potest esse vsura, quæ nec sit pœna, † nec interesse, vt cum debetur vsura propter merum lucrum creditoris stipulantis vsuras; non potest enim dici pœna, quia debitor non fuit in mora. *l. lecta 40 ff. de reb. credit.* Non potest etiam dici interesse, quia supponimus creditorem, nisi mutuo pecuniā dedisset, habiturum eam fuisse otiosam. Interdum est tantum pœna seiuncta ab vsura, & eo quod interest vt cum quis stipulatur pœnam, si quid factum fuerit, vel non secundum formulam *in d. §. vlt. de verb. obligat.* Nam hæc non est vsura cum re, quia superponimus deberi aliud quam quantitatem, vsuras aut in sola quantitate consistere, supra docuimus, cū eo, quia vsurarū obligatio semper accedit obligationi sine qua nō consistit, ꝙ secus est in stipulatione pœnaria, quæ per se sola stare potest, vt & legatum pœnæ nomine relictum. Non est etiam interesse, quia pœna † ex stipulatione debetur, etiamsi nihil intersit stipulantis. *l. 38. §. alteri. de verb. obl. §. alteri. Instit. de inutil. stipul.* Interdum est tantum interesse, non pœna, nec vsura. Non pœna, quia debetur sine culpa debitoris, non vsura, quia non accedit obligationi sortis, veluti cum quis stipulatur ꝙ sua interest, aut quid quod in faciēdo consistit, quandoque est simul vsura & pœna, non tamen interesse, vt cum creditor stipulatur vsuras pœnæ nomine propter moram debitoris, vt in specie. *l. lecta. ff. de reb. credit.* nempe hoc supposito, quod non interfit creditoris habituri pecuniā otiosam; quandoq; est vsura & interesse, non pœna, veluti cum creditor mutuam pecuniam dat, sibi post certū tempus reddendam, & interim stipulatur vsuram in compensationem eius, ꝙ sua interest, non carere pecunia credita; nā hæc non potest dici pœna, cum nulla sit debitoris mora: alias est & pœna & interesse, non tamen vsura, veluti cum quis stipulatur certam pecuniam extra causam vsurarū, vt ea ratione consequatur, quod sua interest, cuius loco stipulatus est certam pœnam, vt scilicet vitaret difficultatem probandi interesse, secundum ea quæ traduntur à Iustin. *in d. §. vlt. de verb. obl.* & à IC. *in l. vlt. ff. de stip. prætor.* Quandoque simul est & vsura & pœna & interesse, veluti si quis pœnæ nomine stipuletur vsuras à debitore, si commiserit moram, propter quam ipse creditor damno afficiatur. Sequitur quinta quæstio, quot sint genera † vsurarum; notandæ igitur sunt aliquot diuisiones. Aut est vsura proprie dicta, † eo quod quantitas accedit quātitati eiusdem generis, vt exposui supra in definitione vsuræ, aut improprie accepta, ꝑ quacunque re accedente sorti, etiamsi sint res diuersi generis, aut quæ nec numero nec pondere, nec mensura constant, prout accipitur vsura 14. *quæst. 3. per totū.* Secundo aut est vsura † lucratoria, aut compensatoria, aut punitoria. Sic enim Dd. distinguunt & appellant. Lucratoria est, quæ debetur † ob merum lucrū creditoris, & ꝓprie vocatur reditus. *l. præsidis. 34. ff. de reb. creditu. l. 44. l. si ita. 86. de legat. 3.* atque hæc est, quę vocatur † reditus pecunię. *l. 24. ff. de præscript verb. l. à lumine. ff. de adminis. leg.* vt quæ debetur vsus fructus nomine relicta. *l. 3. de vsufruct. earum &c.* Compensatoria est, quæ debetur † ratione eius quod interest creditoris, ne damno afficiatur, quod vsu suæ pecuniæ careat, *l. 60. ff. pro Socio.* Punitoria est, quæ debetur † propter moram debitoris. *l. cum quidam. 17. §. si pupilli. ff. h. tit.* atque hæc vocatur etiam † pœna. *d. l. lecta. ff. de reb. cred.* plerunque tamen propter moram debitoris creditor damno afficitur, adeo vt eadem sit vsura punitoria † & compensatoria. Cū enim debitor † est in mora, adimit creditori commodum & vtilitatem temporis, adeo vt videant minus soluere, quia serius soluit, qua de re po-

rē posterius dicendum erit, vnde non in commode possumus reducere, hanc diuisionem ad
48 bimembrem, & duas vsuræ † species constitue-
49 re. Fœnus, † quod debetur propter lucrum de-
50 bitoris, & pœnam † quæ debetur propter moram debitoris & interesse creditoris. Tertio o-
51 mnis vsura † aut est centesima, aut pars centesi-
52 mæ. Centesima † est necessaria vsura. *l. eos. §. vlt. hoc tit. l. 38. ff. de negot. gest. leg. 54. de admin. tut.* ac
53 dicitur etiam † vsura legitima. *l. 7. §. quæ autem. ff. eod.* quia maior vsura lege & iure deberi non
54 potest. Est autem vsura † centesima pars sortis quæ debetur singulis mensibus. *d. leg. lecta.* adeo vt 12. debeantur in Anno pro 100. vt hodie loqui solemus, cuius vsuræ mentio fit etiam apud Nehemiam *capit. 5. versic.* 11. Hæc centesima, quia maxima est, & 12. reddit pro 100. singulis annis commode subit rationem assis, ita vt reliquæ vsuræ hanc appellationem accipiant, tanquam
55 eius partes, quandoque minor † quantitas in maiori inest. *leg. 1. de verbor. obligat.* Sic dicitur vsu-
56 ra bessis † centesimæ semissis vel dimidia centesimæ, vt triens seu centesimæ pars tertia. *d. leg. eos. §. 1. hoc titul.* eademque ratio est quadrantis sextantis & cæterarum. Ergo vt has breuiter explicemus † vsuræ deunces dicuntur, cum so-
57 luuntur in Anno 11. pro 100. dextantes 10. dodrantes cum 9. sic bessis efficiunt 8. septunces. 7. semissis, quæ etiam semissales appellantur. *leg. 10. ff. de pollicit.* Quincunces. 5. quadrantes. 4. trientes 3. sextantes. 2. Vnciæ siue vncialiæ. 1.
58 Quarto aliæ sunt vsuræ † licitæ & in iure permissæ, aliæ illicitæ, hoc est iure prohibitæ. *d. leg. eos. §. 1. hoc tit. leg. placuit. 29. ff. eod. l. 8. ff. si cert. pet.*
59 Non desunt tamen, qui putant omnes vsuras †
60 esse illicitas & naturæ contrarias, qua de re mox videbimus. Postremo species vsuræ † est fœnus nauticum, quod etiam vocatur vsura maritima, definiturque vsura pecuniæ traiectitiæ, hoc est, trans mare vehendæ periculo creditoris: huic pecuniæ traiectitiæ & vsuræ nauticæ comparatur alia quæuis pecunia, cuius periculum contra naturam mutui creditor subit: sed de his vsuris, quoniam habent multa specialia, tractabitur infra specialiter. Hæc de vsu-
61 rarum diuisionibus, superest ea quæstio examinanda, an vsuræ † licitæ sint, & iure exigi possint; nam hac de re admodum variæ & discrepantes sunt doctorum virorum sententiæ, præsertim Iurisconsultorum & Theologorum, aliis omnes vsuras reiicientibus, aliis probantibus, & aliis alias distinctiones commiscentibus. Nos, vt hæc quæstio plenius tractetur, primum ea proponemus quæ videntur vsuris aduersari, tum ea, quæ pro vsuris faciunt, postea respondebimus ad argumenta contra vsuras adducta. Deinde expendemus quasdam aliorum distinctiones. Postremo sententiam nostram aperiemus.

Quod attinet ad primum caput, ostendam, vsuras † repugnare iuri naturali, iuri diuino veteris ac noui Testamenti, iuri Pontificio, & iuri ciuili. Quod iuri naturali repugnent, probo authoritatibus & rationibus. Cum enim doctissimi quique ex Ethnicis, qui lumine tantum naturæ veritatem indagarunt vsuras condemnent, perspicuum est, naturalem rationem quæ ius naturale, hoc est, ius gentium constituit damnare vsuras. Inprimis Plato *lib. 5. de legib.* 63
diserte prohibet † vsuras, & fœneratores ita punit, vt debitores nec ad sortem reddendam, nec ad vsuras teneri posse μήτε δανύειν, inquit, hoc est, non debes fœnerari. Aristoteles quo- 64
que *l. 4. Ethic. capit. 1.* Fœneratores † comparat Lenonibus, quod vtrinque ex turpi causa quæstum captant, & damnat fœnerationem, vt odiosam & præter naturam. Item Plato libellum 65
† scripsit *de vitanda vsura*, in quo inter alia fœneratorum genus pessimum appellat, quod ante Plutarch. dixit Plaut. in Mostel. *act. 3. scen. 1.* Videtur ne obsecro idoneus Danista qui sit genus, quod improbissimum est: nullum ædepol hodie genus hominum tetrius, nec minus bono cum iure quam Danisticum. Præterea Cato *lib.* 66
1. de re rustica testatur, fœnerationem † esse rem inhonestam, posse ait, fœneratorem existimari 67
peiorem † ciuem quam furem. Idem Cato referente M. Tullio in *lib. 2. de offic.* Interrogatus, 68
quid esset † fœnerare, respondit hominem occidere. Columella *lib. 1. de re rustic.* Fœnerationem inquit, esse † inuisam etiam iis, quibus succurrit. Ex his authoribus apparet, magnos & doctos viros naturali lumine docuisse damnandas esse vsuras. In confirmationem huius sentiæ addo multas rationes. Prima ratio sumitur ex Aristotelis *lib. 1. Polit. capit. 7.* à quo mutuatus est Chrysostom. *in Canon. deiiciens. distinct. 16.* Pes- 70
sima namque est † res sterilis. Ergo contra naturam est, vt pariat vsuras, quæ tamen ex pecunia gignuntur, vnde dicitur fœnus & τόκος, vt supra exposuimus, vnde Chrysostom. distinguit † inter vsuram seu fœnus pecuniæ, & mer- 71
cedem domus aut fundi locati. Fundus enim non est res sterilis, sed parit varios fructus, domus quoque præbet quasi fructum quendam habitationis. Merito igitur Chrysostom. accipit mercedem fundi vel ædium locatarum, quia propter locationem illam cares fructibus tuæ rei. Sed pecunia reposita, nullos fructus tibi procreasset, nullum eius vsum habuisses: non debes igitur pro ea concessa alteri quandam mercedem, hoc est, vsuras capere. Secunda ratio est Hotomanni *lib. 2. de vsur. capit. 1.* quia fœ- 72
neratio † non numeratur inter modos dominii acquirendi; ergo illicite agunt fœneratores, qui acquirunt, modo non probato. Tertia ratio: 73
Non debet aliquis † lucrum capere ex re, cuius periculum ad eum non pertinet. *l. is qui. 13. §. 1. ff.*

commodati. Atque periculum pecuniæ creditæ non pertinet ad creditorem. *leg. incendium. 11. ff. si cert. petat.* Ergo creditor non debet ex ea pecunia lucrari vsuras. Quarta ratio, vt Bald. hic. O-
74 mnis vsura † est superabundantia. *capit. consuluit. 10. extr. hoc tit. capit. putant. 13. quæst. 3.* ergo est vi-
75 tiosa, quia virtus † in mediocritate consistit, vitium autem est defectus vel superabundantia.
76 Quinta ratio, in mutuo transfertur † dominium ad debitorem. *leg. 2. §. appellatur. ff. de reb. cred.* Cum igitur pecunia credita sit in dominio creditoris, absurdum est, & contra naturam, vt creditor ex ea lucretur aliquid inuito Domino.
77 Sexta ratio, Mutuum † est gratuitum, vt supra docui ex *leg. grauius. ff. de fideiuss & Plaut. & Ouid.* Ergo non debet ei accedere vsura; sic enim non
78 esset gratuitum. Septima ratio, Mutuum † est inuentum, vt egentibus succurratur; debet igitur esse beneficium à creditore collatum in debitorem egentem pecunia. Atqui vsura tollit beneficium, quia fœnerator suum non debito-
79 ris lucrum captat. Vsura † naturæ mutui & beneficii in proximum conferendi repugnat, vnde Cicero *2. libro de finib.* ait; Nec si tuam ob causam cuiquam commodes beneficium tibi est, sed fœneratio. Et Seneca *lib. 4. de beneficiis. cap. 3.* Istud non est beneficium, sed fœnus circumspicere non vbi optime ponas, sed vbi quæstuosissime habeas, vnde facilime tollas. Octaua Ratio Innocentii in *capitu. in ciuitate. extr. hoc titu.* Quia fœneratores accipiunt pecuniam à debitoribus ratione temporis, quod debitoribus indulgent ad soluendum debitum. Ergo vendunt debitoribus tempus quod est absur-
80 dum, quia tempus natura † omnibus est commune. Eadem ratio est omnium mercatorum, qui merces suas ideo carius vendunt, quod non accipiunt ab emptore præsentem pecuniam sed solutio pretii differtur in aliquod tempus,
81 vnde hi omnes † vocantur à Canonistis vsurarii. Nona ratio si vsura recte debeatur, necesse est eam deberi vel ratione sortis, hoc est, ipsius pecuniæ creditæ, vel propter vsum illius pecuniæ. Sed neutrum dici potest. Ergo nullo modo vsura deberi potest. Nam pro sorte seu pecunia credita, hoc est, pro re ipsa ideo non po-
82 test deberi vsura, quia re non † contrahitur obligatio, vltra quam datum est. *leg. si tibi. 17. in pr. ff. de pact. l. rogastis. 11. §. 1. ff. de reb. cred.* Si igitur 100. sunt credita, centum tantum debentur. Nulla igitur est vsura. Sic enim aliquis deberetur
83 vltra 100. Ita probatur vsuram † non deberi pro re, & hinc etiam probatur non deberi
84 pro vsu rei, propterea quod in his rebus, † quæ mutuo dantur. Vsus rei non separatur ab ipsa re. *leg. 2. & 7. ff. de vsufruct. earum rer. quæ vsu consum. §. instituitur. Instit. de vsufruct.* Vnde fit, vt non pos-
85 sit deberi vsura † pro vsu, quin debeatur pro i-
86 psa re, siquidem vsus à re † non separatur. Sed iam probauimus, non deberi pro re. Ergo simul apparet, non deberi pro vsu. Quod si dicas deberi pro vsu separato à re & rei dominio, cum hic vsus nullus sit, iam pro nihilo debebitur vsura, quod est contra naturam. Quo circa inquit Plutarch. *in libro de euitand. vsur.* Fœneratores eludere physicos dicentes, ex nihilo nihil fieri, se namque ex nihilo facere vsuras. Vi- 87
dentur etiam huc respexisse, qui vsuram † furto & rapinæ compararunt. *Canon. si quis vsuram. & Can. seq. 14. q. 4. 10.* & vltima ratio sumitur ab 88
effectibus. Nam cuius rei sunt † mali effectus, 89
necesse est eam esse malam. Atqui fœneratio & vsura † producit malos effectus. Mala igitur est. Malos esse vsuræ & fœnerationis effectus, ita ostendo; Primo si in Repub. permittatur fœneratio, obsolescent ac deserentur artes vtiles & necessariæ, quoniam aliæ omnes artes aut sunt periculosæ, vt mercatura, aut laboriosæ, vt agricultura, sola fœneratio & labore & periculo vacat. Iam enim diximus pecuniam esse periculo debitoris, & ex ea lucrum peruenire ad creditorem desidem & otiosum. Atque hac ratione contra vsuras vtitur Innocent. *c. 1. extr. tit. hoc.* Præterea vsura nocet & creditoribus & debitoribus, praua igitur est, & prauos effectus pa- 90
rit, reddit enim creditores auaros, imo eadem † est fœnerationis, & auaritiæ origo, si credimus Pli. *li. 33. c. 3.* A nummo prima est origo auaritiæ, excogitata fœnore, quæstuosa segnitia. Præterea vsura reddit creditores inuisos. *Columell. libr. 1.* Fœneratio inquit, etiam iis inuisa est, quibus succurrit. Tandem reddit fœneratores maledictos, vt diserte *in can. eiciens. in distinct. 88.* Quod autem vsura debitori noceat, multo est euidentius; non solum enim est onus † pauperibus 91
graue, vt ait Appian. *libr. primo. de bell. ciuilibus. pagina* 181. sed etiam intolerabile ipsis diuitibus, qui fœnori accipiunt, vt ait Plutarch. *in libr. quarto, de vitanda vsura*, pauperes autem ita opprimit, vt eos trucidare, & eorum mors esse dicatur, vnde Auson. *capitu. 5.* turpia lucra fœnoris & auaritiæ inopem vsura trucidat. Et Cato dixit, fœnerare idem esse, quod hominem occidere, teste Cicer. *2. libr. offic.* & Ambros. nihil interesse putat inter funus & fœnus, & inter mortem & sortem, atque ab iis demum vsuras vult exigi, quos non sit crimen occidere; sine
ferro † enim dimicare eum, qui vsuras flagi- 92
tat, & sine gladio se de hisce vlcisci, qui fuerit vsurarius exactor inimici. *can. vlt. 14. quæst. 4.* Augustin. quoque, an crudelior, inquit, & † qui 93
subtrahit aliquid, vel eripit diuiti, quã qui trucidat pauperem fœnore. *can. penult. q. ead.* Præterea fœneratio, vt ait Plutarch. *in d. libr. de vitand. vsur.* profanat sacros & festos dies, quod reddit nefastos & execrandos nimirum propter asperitatem exactionis, & quamuis Plutarch. loquatur de festis diebus Ethnicorum, tamen eadem

dem ratio in nostris Rebuspubl. locum habet.
94 Sic enim hodie solent fœneratores † conferre exactionem debitorum in certa tempora festis notata, vt olim veteres conferebant in
95 Kalendas & Idus. Insuper fœneratio † parit discordias & seditiones in Republ. vt testatur Tacitus *lib. 6. Annalium.* his verbis; est vrbi tenebræ malum & seditionum discordiarumque creberrima causa, hæc Tacitus loquens de discordia quadam ex vsurarum exigendarum causa orta sunt, & alia harum discordiarum & seditionum exempla, præsertim apud Liu. *lib. 2.* & alibi, & Appian. *lib. 1. de bell. ciuilib.* Hieremias quoque videtur huc respexisse cum ait *cap. 15. vers. 10. Væ mihi mater mea, quod genuisti me virum rixæ & virum discordiæ toti terræ non fœnerauí eis, nec fœnerati sunt mihi, omnes maledicunt mihi,* quasi dicat, etiamsi nullam discordiæ causam vnquam præbuerim, quia nec fœnori dedi, nec fœnori accepi, tamen ficto quodam incidi in multas discordias & rixas. Hactenus rationes, quæ damnant vsuras q. iuri naturali contrarias: deinceps consideremus alia iura Diuinum scilicet, Pontificium & Ciuile. Ex veteri Testamẽto citantur hæc loca contra vsuras. *Exod. c. 22. ver. 25. Leuit. 25. ver. 35. 36. 37. Deut. 13. vers. 19. 20. Nehem. 5. vers. 7. 8. 9. 10. & 11. Psal. 15. vers. vlt. Prouerb. 18. vers. 8. Ierem. 15. vers. 10. Ezechiel. 18. vers. 8. & 13. c. 22. vers. 12.* ex nouo autem Testamẽto *Luc. 16. vers. 25.* vbi Christus ait: *Mutuum date*
96 † *nihil inde sperantes.* quibus verbis videtur damnare vsuras: nec enim prohibet recipi sortẽ, alioquin esset donatio, non mutuum. Ergo prohibitio illa, ne ex dato mutuo aliquid speremus, intelligenda est de vsuris. Iure Pontificio vsuræ passim dãnantur, *extra hoc tit. dist. 47. Can. quoniam multi. & distinct. 88. Can. eiiciens. & 14. q. 3. & 4.* & quia prohibentur tanquam iuri diuino
97 contrariæ, idcirco infirmantur ẽt statuta † vsuras permittentia. *clem. vnic. extr. hoc tit.* Imo omnes leges, quæ vsuras permittunt, adeo vt Imperator non possit eas concedere, quia non potest iuri diuino aduersari, vt ait gl. *in can. non licet. distinct. 10.* Supereſt cõsiderandum ius ciuile, quod tripartitum considero, nempe ius antiquum ante Iustin. ius Cod. & ius Nouell. vt ostendam omnibus his iuribus prohiberi vsuras: de iure antiquo probo primum ex Varrone *in præfat. lib. 1. de re rust.* vbi ait; *Maiores nostri sic habuere & ita in legibus posuere, furem dupli condemnari, fœneratorem quadrupli, quanto peiorem ciuem existimarint fœneratorem quam furem hinc licet existimari.* Idem probo ex Liu. *lib. 7. pag. mihi* 819. Inuenio, inquit, apud quosdam tribus plebis tulisse ad populum ne fœnerare liceret: his adde Appian. *lib. 1. de bell. ciuilib.* illo loco, *νόμῳ τινος παλαίᾳ προσαγορεύοντος μὴ δάνεισιν ὀπὶ τόκοις ἐι βημείαν ὕτο τὸ δανδισάντα πρὸς ὄφλει, ἐπισφῆναι μὴ δόκυσινοί φαμάιοι καπάπερ ἐμένετο,* &c. *hoc est, lege quadam antiqua vetante credere sub vsuris alioquin ita credentem mulctantem, auersari enim mihi videntur Romani, vt Græci pecunias credere quasi cauponari, & onus graue pauperibus ac litigiosum, & inimicitias pariens.* Tacitus quoque 6. *Annalium* testatur: *l. tribunitia sublatas aliquando esse vsuras, hæc de iure Quiritum antiquo.* Quod attinet ad Cod. Iustin. fœnus † vo- 98
catur improbum & fœneratores notantur infamia. *leg. improbum. 20. C. quibus cauſsis infam. not.* Denique Iust. *Nouell. 131. c. 1.* confirmat quatuor concilia, in quibus est consilium Nicænum; quod constat prohibuisse vsuras, *can. quoniam. destinct. 47. & can. multi quoniam 14. q. 4.* Consequenter igitur etiam Iustin. ea nouella prohibet vsuras. Hæc dicta sint contra vsuras. Sequitur secundum ordinem propositum, vt disputemus pro Vsuris, vt autem hic vtar eodem ordine, quem contra Vsuras adhibent; incipiã à iure naturali, vt ostendã vsuras † huic 99
iuri esse consentaneas. Primum argumentũ sumo ex authoritate multarum gentium & definitione iuris naturalis. Videmus enim apud omnes fere populos hoc obseruari, vt vsuræ præstentur, quamuis apud alios grauiores, apud alios leuiores. Hoc igitur ius gentium est, † quo 100
omnes gentes vtuntur. Secundo nisi vsuræ permitterentur, non facile inueniretur; qui vellet pecuniam credere; Sic enim vtilitatem suæ pecuniæ, quam ipse tanquam Dominus percipere licite possit, ad alium transferret. Sed vt ait Cic. sibi vt quisque quo ad vsum vitæ pertineat, quam alteri acquirat, concessum est non repugnante natura. Tertio qui pecuniam suam alteri credit, damnum patitur, quia interim non potest eam pecuniam in vsus suos conuertere, & quamuis fingas creditorem interim non egere ea pecunia, nam hoc contingere potest, tamen incidit in illud periculum vt egeat, & egens pecunia careat; æquum igitur est aliquid ei solui à debitore præter sortem vel ad damnum illud resarciendum, vel etiam pro æstimatione illius periculi. *argumento. l. nec emptio. 8. §. 1. ff. de act. empti.* Quarto vsurarum constitutio vtilis & debitori & creditori, non solum quia debitor eo facilius inueniet, à quo accipiat pecuniam mutuam, qua eget: Creditori autem ea pecunia non erit ociosa, sed etiam quia omnino æquitas suadet, debitorem creditori præstare quod eius interest, non carere sua pecunia, vt omnes concedant, etiam ii, qui vsuras improbant, atqui vsuræ † debentur ratione eius, 101
quod interest, vtpote socius qui pecuniam communem in vsus suos conuertit vsuras præstat nomine eius, quod socii interest. *leg. socium qui 60. ff. pro socio.* Et negotiorũ gestor † percipit 102
vsuras pecuniæ à se in negotio gerendo impensæ, ne officium suum ei sit damnosum. *leg. in contraria. 37. ff. d. tit. titu.* Longe autem vtilius est, vtrique parti præstari vsuras, quam simpliciter id quod interest. Creditori enim vtilius est, pro-

pter difficultatem probandi intereſſe, quod adeo difficile probatur, vt plerunque condemnatio redigatur ad minimam ſummam, adeoque vtilius eſt, certum quid pœnæ vel vſurarum nomine ſtipulari, quam in eas difficultates incidere. *l. vlt. ff. de verbor. obligat. inſtitut. de verbor. obligat.* Rurſus debitori vtilius eſt, conueniri in certas vſuras lege definitas & moderatas, quam intereſſe, quod fortaſſe longe excederet ſummam vſurarum, vt Iuris Conſultus *in l. vlt. ff. de peric. & comm. rei vend.* ait; debitorem, qui eſt in mora ſoluendi pretii, tantum in vſuras venditori teneri, non quicquid eius intereſt præſtare, ſi forte venditor ſit mercator, qui ea pecunia accepta negotiatus eſſet, & multo plus lucratus, quam legitimæ vſuræ faciant. Quinto contra
103 naturam eſt, vt quis locupletetur † cum iactura aliena, vulgata *l. nam hoc natura. ff. de cond. indeb.* Iniquum igitur, vt debitor ex pecunia ab alio accepta lucretur cum iactura creditoris, interim pecunia carentis, & hac ratione dicitur æquum eſſe, vt emptor qui percepit fructus ea re empta præſtet vſuras pretii *l. 2. in hoc titul. l. 5. inſt. de act. empt. l. Iulianus. 13. §. veniunt. ff. eod.* Quas vſuras non præſtat, ſi rem emptam non acceperit. *l. liberalitatis. 16. ff. hoc titul.* Similiter cum hæres iuſſus eſt accepta certa ſumma reſtituere hereditatem, ſi eam reſtituerit, nondum pecunia à fideicommiſſario accepta, æquum eſt, vt fideicommiſſarius, qui fructus ex hereditate percepit, non tantum pecuniam, ſed etiam vſuras præſtet. *l. pacta. 66. §. reſcripta. ff. ad Trebell.* Nec moueor, eo quod pecunia credita dicitur eſſe debitoris & non creditoris, hoc enim argumento ſupra vſi ſumus contra vſuras, & ad id poſtea reſpondebo, cum obiectiones diſſoluam. Sexto natura non prohibet, quo minus ita ſocietas contrahatur, vt vnus tantum pecuniam, alter tantum operam conferat, & lucrum commune ſit, atque eorum alteruter damni periculum non ſubeat. *§. de illa inſtit. de Societ.* Ergo, Natura non prohibet obligationem vſurarum, illi ſocietati iiunctam, veluti ſi pecuniam credam Mercatori, vt inde certam lucri partem accipiam, nempe tot, puta ſex pro centum, ac damno, ſi quod contingat non tenear. Septimo, cum debitor accipiat beneficium à creditore, naturaliter ei tenetur ad antidota. *leg. ſed & ſi. 25. §. conſuluit. ff. de petit. heredit.* Ariſtoteles *lib. 5. Ethic. capit. 5.* Imo ita tenetur, vt ſi poſſit, plus reddere debeat, quam acceperit, ſi Heſiodo & Ciceroni credimus. Heſiod. ἐν ἔργοις ἐν μὲν μέλησθε πάροιθεν, ἐῦ δ' ἔπιδόναι αὖτῳ τῷ μέτρῳ καὶ λῷον ἔτισαι δυνατὸν. *Hoc eſt, rectam menſuram mutuo accipe à vicino, & eadem menſura redde, ac maiori, ſi poſſis.* Cicer. *lib. 1. offic.* Si ea, quæ vtenda acceperis maiore menſura, modo poſſis iubet reddere Heſiod. Quidnam beneficio prouocati facere debeamus; An non imitari agros fertiles, qui multo plus afferunt, quam acceperunt: Ratione igitur eius beneficii tenetur debitor aliquid præſtare. Proinde vſurarum præſtatio † naturali æquitati eſt conſentanea. 104
Quid enim aliud eſt reddere mutuum † maioti menſura, quam 105
reddere cum acceſſione. Hinc eſt, quod Iuris Conſultus ait: Depoſitarium qui moram non commiſit, non debere vſuras, quia beneficium non accepit ſed dedit, dum pecuniam ex depoſiti cauſa ſuſcepit, *l. Lucius. 24. l. de die. 25. §. 1. ff. depoſiti.* A contrario igitur ſenſu. Si beneficium accepiſſet, vſuras merito deberet. Octauo, in tempore eſt aliquod commodum, adeo vt qui citius † ſoluit, dicatur plus ſoluere, & qui ſe- 106
rius ſoluit, dicatur minus ſoluere. *leg. ſi conſtante. 24. ff. ſolut. matrimon. l. 82. debitor. in pr. de leg. 2. l. 3. §. 1. de le. 3. l. 15. ff. de ann. leg. l. 1. §. ſi quis venditori. l. 45. l. circa. 66. l. 88. §. vlt. ff. ad leg. Falcid. l. generaliter. ff. de fideicomm. libert. l. 85. ſolidum. ff. de ſolut. l. vt ſi cui. 12. §. vlt. de verb. ſignificat. §. plus autem. Inſtit. de act.* Quod ita verum eſt, vt dies dicatur eſſe † 107
pars ſummæ debitæ. *l. 1. §. editiones. ff. de edend.* & ſi quis † paciſcatur, ne ad tempus petat, dici- 108
tur donare, *l. in ædibus. 9. in pr. ff. de donat.* Si igitur debitor ſtatuto tempore, aut poſt moram ſortem reddat ſine vſuris, hinc abeſt, vt ſatisfaciat præcepto Heſiod. & plus det quam acceperit, vt è contrario minus ſoluat, minus inquam ratione temporis, vt modo expoſui. Ex his probatur legitimum vſurarum † vſum naturali ra- 109
tioni eſſe conſentaneum. Iure enim diuino non eſſe † omnino prohibitas vſuras, ex eo apparet, 110
quod Deus permittit, vt Iudæi extraneis fœnori dent. *Deut. cap. 23. verſic. 20.* Quod enim ſimpliciter † eſt malum, id omnino prohibetur, non 111
conceditur reſpectu certarum perſonarum; Nec poteſt admitti eorum interpretatio, qui eam permiſſionem referunt ad ſolos hoſtes, quos Deus deleri à Iudæis iuſſerat. Nam fœneratio † eſt pars commercii: cum illis enim non 112
erat Iudæis commercium, dum quorſum Deus permitteret illis fœnerari, quos iuberet occidi, præterea verba textus non ſignificant hoſtes, ſed tantum extraneos ſeu peregrinos, non placet etiam illorum interpretatio qui dicunt, hoc Iudæis permiſſum fuiſſe erga exteros, quoniam etiam exteri fœnori darent Iudæis, & ita æquo iure vterentur, quamuis fœnerari ſit peccatum; non enim Deus † inſeruit peccatis homini, nec 113
propterea conceſſiſſet Iudæis delinquere quod exteri delinquerent, potius prohibuiſſet tam fœnori extraneis dare, quam ab eis accipere. Quod ad ius Canonicum, prohibentur quidem paſſim vſuræ, ſed notandum eſt, eo iure appellatione vſurarum ſignificari videri tantum vſuras illicitas, quemadmodum & vulgus hodie loquitur, vt quas ius ciuile † vſuras licitas ap- 114
pellat, vulgo intereſſe nominent. Nam omnes Canoniſtæ admittunt vſuras compenſatorias

ratio-

ratione eius, quod creditoris interest exigi posse. *Abb. & alij in c. conquestus. ext. hoc tit.* quod etiam nostri testantur Accurs. & Dd. *in l. 2. ff. eod.* quoniam interesse licite petitur iur. can. *cap. 2. extr. de fideiuss.* Ergo etiam hoc iure vsuræ aliquo casu permittuntur, non omnino improbantur. Nostra autem sententia nõ est, quod omnes vsuræ probentur, cum certum sit, quasdam esse
115 illicitas: tandem certum est, vsuras † permitti iure ciuili *l. eos 36. §. 1. infr. h. t. & alibi passim.* Hæc dicta sint pro Vsuris & contra Vsuras. Consequens est, vt expendamus & discutiamus rationes contra vsuras adductas, vt tandem constet, vsuras etiam esse omnino improbandas, dum modo legitimus earum vsus adhibeatur.

Prima ratio contra vsuras erat, quia pecunia est res sterilis, contra naturam igitur est, vt pariat vsuras; Ad hanc roẽm multis modis respõdere possumus; primum hæc ratio cessat in frumento, hordeo & similibus rebus quibus non minus quam pecuniæ numeratæ vsuras accedere supra docuimus. Nam frumentum serendo multiplicatur atque ita fructũ parit; Secundo, neque ædes, neque aliæ res similes, quæ nõ minus quam illę agricolari solent, & licite possunt, vllos fructus pariunt. Si igitur propter illarum rerum vsum translatũ licite aliquid accipimus, etiam ob pecuniæ vsum translatum aceipere possumus. Atqui obiiciebat Chrysostomus ædium est aliquis vsus, nempe habitatio, quæ est loco fructus, pecuniæ non idem. Respondeo etiam pecuniam numeratam, nedum frumentũ habere aliquem vsum, qui videri possit, loco fructus, ita vt æquum sit, me illo pecuniæ vsu accipere aliquid in compensationem; vt. n. frumentum serendo, ita pecuniam negotiando multiplicare possumus, vt emendo & transuehendo merces, vnde lucrum aliquod faciam;
116 Tertio respondeo nihil nocere † vsuris sterilitatem pecuniæ, quoniam, vt inquit IConsultus *in l. vsura 121. ff. de verb. signif.* Vsura non percipitur, seu non est ex ipso corpore; non enim ita percipimus vsuras, quasi pecunia pariat pecuniam, sicut pecus pecudem parit. Sed vsura est ex alia causa, h. e. ex noua obligatione, nimirum ex stipulatione, quæ accedit mutuo, adeo vt sint duo contractus, alter re celebratur qui pertinet ad solam sortem, & est mutuum contractus principalis, alter qui verbis perficitur, & est stipulatio vsurarũ accessoria. Cum igitur liceat contrahere & contrahendo acquirere, etiam licebit stipulari vsuras. Secunda ratio sumebatur ab origine pecuniæ, quia non fœnerandi sed permutandi siue emendi causa est inuenta. Respondeo, non propterea fœnerationem esse illicitam, quia nihil absurdi contingit, si res aliqua in vsum certum inuenta, trahatur
117 etiam ad alios vsus. Etenim nec libri sunt † inuenti, vt mutuo dentur vel commodentur, sed
118 vt legantur, neque ædes repertæ, † vt locentur, sed vt habitentur: Quia igitur licet libros vel ædes locare, aut alter alteri concedere, ita etiam licet pecuniam credere, vel gratis vel sub vsuris, quamuis pecunia non sit, ideo vt vel hoc, vel illo modo credatur. Tertia ratio erat Hotomanni fœneratio iure ciuili non recensetur inter modos acquirendi dominii. Ergo illicita est fœneratorum acquisitio. Respondeo, fœneratione non acquiri dominium, sed constitui obligationem; nam vsuræ non sunt creditoris, sed debentur creditori, vel ex stipulatione, vel ex nudo pacto, vel officio Iudicis. Recte igitur factum est, vt fœneratio non numeraretur in modis acquirendi dominii, non quia sit illicita, sed quia non est modus acquirendi. In tractatu autem de obligationibus hic modus obligandi non prætermittitur, sed de eo plurimæ leges loquuntur. Quarta ratio erat, quod pecunia credita cum sit periculo debitoris, non debeat lucrum parere creditori. *per l. is qui. 13. §. 1. ff. commodati.* Respondeo; Cum dicis rem esse periculo debitoris, non creditoris, aut de rei seu pecuniæ vocabulo intelligis genus aut speciem, si genus intelligas, nullum est periculum, quia genus nunquam interit; Si vero intelligas speciem, h. e. ipsa corpora mutuo data: Verum quidem est horum corporum periculum spectare ad debitorem, sed falsum est ex his corporibus illũ caperé aliquod lucrum: Primũ, quia
119 in mutuo † non spectatur species, sed genus. *l. 2. ff. de reb. cred.* Deinde quia vsura † non est ex
120 corpore, sed ex obligtaione stipulationis, vt ante docui ex *d. l. vsura.* Denique certũ est hanc rationẽ cessare in nautico fœnore & similibus, in quibus periculum sortis pertinet ad creditorem. Quinta ratio erat Baldi, vsura est superabundantia. Ergo vitiosa. Nego consecutionem, quia *superabundantiæ* vocabulo in præsentia nihil aliud significatur, quam multiplicatio siue accessio: hoc enim vocabulum sumpserunt authores iuris Pontificii ex antiqua translatione veteris Testamenti, vbi ab interprete vocatur, *vsura*, quod Hebraice est *néšeḵ*, & appellatur *superabundantia*, quod in Hebræo contextu est, *tardi, h. e. multiplicatio.* Quare si ob hanc causam vsura esset vitiosa, etiam fœtus & fructuum ex fundo productio vitio laborarent, & essent acquisitiones illicitæ. Non igitur omnis superabundantia est vitiosa, sed ea sola, quæ virtuti opponitur, vt prodigalitas & intemperantia.
121 Sexta ratio erat, quod in mutuo † transfertur dominium in debitorẽ. Ergo creditor non debet ex re aliena luctum captare inuito Domino. Respondeo primum, debitorem non esse inuitũ, quod creditoris stipulandi vsuras, præmisit vel de eis soluendis pactus est; Deinde respondeo, vt antea dixi, Lucrum non esse ex re ad debitorem translata, sed ex conuentione, vt ex stipulationis contractu; licet autem vnicuique contrahendo acquirere. Postremo respondeo

non videri rem alienam, quæ creditori est restituenda. *l. qui sic soluit. 55 ff. de solut.* Nec obstat, si dicas non tradi eandem speciem, sed idem genus, quia notum est in pecunia † credita spectari genus, non speciem. Septima ratio, quia mutuum est gratuitum. Ergo non possunt ei accedere vsuræ. Respondeo, hoc argumento tãtum probari, non esse mutuum proprie dictũ, si vsuræ accedant, sed non probari vsuras esse illicitas; sicut enim mandatum vel commodatum debet esse gratuitum, & nihilominus merces permittitur, quia scil. non est mandatum vel commodatum, sed locatio & conductio, ita ẽt pecuniæ creditæ recte accedit vsura, qua accedente non est amplius mutuũ proprie dictũ sed fœnus, seu mutuũ latius acceptũ, *vt in l. quæsitis. ff. de reb. cred.* Octaua ratio erat, qa mutuum † ad hoc est inuentũ, vt egẽtibus succurratur; debet igitur esse beneficiũ, non occasio lucri creditori. Respondeo: nos non teneri ad beneficiũ cum nostro damno in alios conferendum, quia nemini debet † officium suum esse damnosum, nihil igitur prohibet, quominus creditor dicatur conferre beneficium in debitorem, cui pecuniã necessariam suppeditat, quamuis in compensationẽ eius quod pecunia sua caret propter mutuum, aliquid inuicẽ à debitore stipulatur. Nam & feudum dicitur beneficium, † licet beneficiarius & vasallus debeat aliquid Domino præstare in recognitionem beneficii accepti; & Donatio dicitur non tantum quæ est simplex, ex qua nihil ad donatorem peruenit, sed etiam ea, quæ ob causam, siue sub modo fit, veluti dono tibi 10. vt pro me eas Romam. *l. 2. 3. ff. de donat.* Nona ratio erat ex Innocentio, quia fœnerator vendit tempus, pro quo accipit vsuras, cum tempus † non possit vendi, sed commune omnium sit. Respondeo, Innocentium falli: Nam is, qui vsuras accipit, non accipit pretium temporis, aut pretium vsus temporis, quippe qui nec tempus, nec vsum temporis ad debitorẽ transtulit, sed accipit pretium vsus pecuniæ creditæ: temporis autẽ ideo tantum habetur ratio, vt intelligamus, quam diuturnus sit pecuniæ vsus apud debitorem. Cæterum si ratio Innocentii valeret, similiter dici posset, eum qui ædes locat, vndere tempus, quo Inquilinus est inhabitaturus. Decima ratio erat, aut debetur † vsura pro sorte, aut pro vsu pecuniæ. Respondeo deberi pro vsu. Obiiciebatur vsum pecuniæ † non separari ab ipsa pecunia, siue ab eius dominio. Respondeo hoc nihil obstare, quis enim nõ separentur realiter, quod ad subiectum attinet, tamen sunt duæ res diuersæ, habentes naturã separatã, ita vt contẽplatione vnius possit aliquid fieri, quod ad alterã rem nõ debeat referri. Quemadmodum igitur aliud est rotunditas † solis, aliud est splendor solis, quãuis hæc duo nunquam separentur, adeo vt non rotunditas, sed splẽdor † sit causa diei & luminis ita etiam aliud est dominium † pecuniæ, aliud est vsus pecuniæ, adeo vt non dominium, sed vsus sit † causa vsuræ, licet vsus à dominio non separẽtur. Præterea fieri potest, vt vsus pecuniæ seiungatur à dominio, veluti si quis pecuniam commodet, vt commodatarius tantũ ad ostentandas diuitias vtatur, non autem impendat, sed eadem corpora restituat, quo casu deberi licite vsuras, fatetur Abb. *in rubr. ext. h. t.* Atqui si licite debentur vsuræ ei, qui minus beneficium contulit, h. e. qui solum vsum pecuniæ sine dominio & sine facultate consumẽdi cum debitore transtulit, cur non multo magis ei debebuntur, qui maiori beneficio aliquem affecit, h. e. qui non solum vsum pecuniæ sed ẽt dominiũ & facultatẽ consumẽdi transtulit. Vltima ratio sumebatur ab effectibus vsurę, & proponebantur varii effectus, ex quibus arguebatur prauitas vsurarum. Prima quia cæteræ artes, quæ periculum aut laborẽ continent deseruntur; deinde quia reddũtur fœneratores † auari & inuidiosi, imo & maledicti. Pauperes † autem opprimuntur & quodammodo trucidantur. Adhæc ex Vsurarum exactione † oriuntur lites & discordiæ. Respondeo: Rerum qualitatẽ non esse diiudicandam ex abusu, sed ex legitimo & germano vsu, alioquin damnabimus etiã vinum, quia inebriat, & gladios, quia sæpe iis homines iniuste occiduntur, & eloquentiam, qua multi sæpe abutuntur. Mali igitur effectus † sunt, non vsuræ simpliciter, sed abusus vsurarum. Nam si vsura sit moderata, non trucidatur pauper, nec efficit creditorem auarum, imo videmꝰ auaros nolle credere, nisi sub magnis vsuris pauperes nõ opprimi, nisi magnis vsuris & vsurarum vsuris, quæ omnino illicitæ sunt, seditiones & discordiæ apud Romanos ortæ sunt ꝓpter abusum, quia creditores acerbiores erãt, q̃ par esset, deducẽtes debitores in seruitutẽ, sęua verbera infligentes, vt ex Liu. & aliis cõstat, denique nõ seruãtes quãtitatẽ lege præscriptã, sed vsuras illicitas exigentes, vt disertis verbis testatur Tacitus *li. 1. Annal.* Nec periculum est, vt aliæ artes deserantur permissis vsuris, quia lucrũ ad creditorẽ modicũ peruenit, adeo vt multo maiorem quæstũ alia arte facere possit, vt vel ex eo licet intelligere quod etsi conniuentibus Magistratibus videmus passim vsuras maiores exigi, quam lex permittat, nihilominus tamen mercatores facilius pecuniam fœnori accipiunt, quam dant, quia sine dubio multo plus ex mercatura acquirunt, quam legitimis vsuris, aut aliquatenus legitimis, maiores faciant. Pauperes autem propter vsuras soluendas nõ auocabuntur ab artibus exercendis, imo eo diligentius in suo opificio incumbent, vt habere possint, vnde satisfaciant creditori. Ex his satisfactum est rationibus contra vsuras adductas, deinceps respondendum est ad ea, quæ adducta sunt, ex sacris & iure Pontificio, nec non ex iure ciuili.

Pri-

137 Primus veteris Testamenti locus, † quo damnãtur vsurę *est Exodi c. 22. alter Leu. c. 25.* Sed facilis est responsio. Nam his locis nõ prohibetur simpliciter vsura, sed tantum vetat Deus, ne sub vsuris credatur fratri pauperi, à contrario igitur sensũ permittit exigi vsuras ab aliis cuiuscunq; personis, vt ab extraneis, à quibus etiam diserte exigi permittit, & à fratribus qui non sunt pauperes, quam distantiam inter pauperes & non pauperes statuit IC. etiam in pignorib. vt mox exponam; tertius locus erat *Deu. c. 23.* vbi prohibetur vsura inter Iudæos & permittitur exigi ab extraneis. Primum respondeo, tum ea prohibitio restringitur ad solos Iudæos. Inde colligi hoc esse præceptum politicum, nõ morale, proinde nos eo non adstringi; nam politica seu ciuilia præcepta vnius populi propria sunt. Quod si vsuræ simpliciter malę essent, & bonis moribus repugnarent, ne quidem ab extraneis eas exigi Deus permisisset. Præterea respõdeo locum illum similiter esse intelligendum de fratrib. qui sunt pauperes, vt nõ absolute prohibeatur vsura interludęos, sed prohibeatur exigi à fratre paupere. Hanc interpretationem cõfirmo duplici argumento; primum argumentum est, quia ibi agitur de vsura non tantum pecuniæ, sed etiam frumenti, vini & earũ similiũ, & quamuis interdum diuites redigere, & malunt pecuniam fœnori accipere quã ex rerũ suarum distractione, tamẽ vix ac ne vix quidem contingit, vt diuites sub vsuris accipere soleant, ea quæ ad victũ quotidianum pertinent, frumentum & similia. Alterum argumentum est, quia Deut. non est noua Lex diuersa ab ea, quã populus antea populo dederat, sed est eadẽm Lex repetita & iterũ promulgata. Est igitur hic locus Deut. explicandus, ex locis ante citatis, & inde supplendum, quod hic nõ est expressum, nempe fratrem cui pecunia creditur etiam pauperem, præsertim cum hoc generaliter obtineat, vt lex simpliciter loquens per aliam legem de eadem re agentẽ definiatur & limitetur. Eodẽ modo respondẽdum est, locis veteris testamẽti, in qb. obiter fit mẽtio vsurarũ & imꝓbantur vsuræ atq; hi q fœnori dant. Nam illa loca omnia sunt explicanda, vt intelligamus damnari vsuras, quatenus contra legem Dei percipiuntur. Sic Nehemiæ c. 5. iubentur creditores reddere cẽtesimam pecuniæ vini, frumenti, & aliarum rerum, quia licet vsura fiat illicita, partim quia immodica & nimia, partim quia exacta à pauperibus, ideoq; fit mẽtio vini, olei, frumẽti, vt paulo ante notaui. Hãc interpretationem cõfirmare possumus ex *c. 18. Ezech.* vbi pariter improbantur vsuræ & pignora, & sicut dicitur esse iustus, † qui non accipit vsuras; iniustus autem qui accipit; etiam eodem loco dicitur iustus, † qui non accipit pignora, iniustus qui accipit. Atqui certum est non illicite sumi pignus nisi à paupere. Nam à pauperib. accipi pignus vetatur & id restitui iubet *Deut. 6. 24. vers. 10. 11. 12. & 13.* vbi expresse permittitur pignus, si modo à paupere non accipiatur. Quẽadmodum igitur quod ait Propheta de pignore simpliciter, debet accipi sub distinctione & cum limitatione, alioquin aduersaretur expressis legis verbis, ita etiam accipere oportet sub eadẽ distinctione, & adhibita eadem limitatione, ꝙ eodem loco dicitur de vsuris, & similiter accipiẽda sunt alia loca similia. Quod attinet ad nouum Testamentum vnus est locus *Luc. ca. 6* qui citatur contra vsuras, si tamen recte expendatur, facile apparebit, eum locum ad vsuras non pertinere, & quamuis de vsuris loqueretur, tamen ex eo non omnino vsuras esse improbandas: dico igitur eum locum ita esse accipiendũ, vt Christus iubet pecuniam credi pauperi egẽti, etiamsi creditor non speret se posse aliquid ab eo recipere, hoc est, etsi dubitet, ne propter debitoris inopiam patiatur ipsius sortis iacturam. Primum igitur dico Christum loqui de solis pauperibus, à quibus fateor non esse accipiendas vsuras; hoc autem manifestum est ex versiculo præcedenti, cui cohæret versi. ille, quem contra vsuras torquẽt; Verba enim Christi hæc sunt: *vers. 34. Si mutuum dederitis iis, à quibus speratis vos recepturos, quæ gratia erit vobis. Nam & peccatores peccatoribus dant mutuum, vt accipiant paria. & versicu. 35. Ita diligite inimicos vestros & benefacite & mutuum date, nihil inde sperantes;* quoniam postremorum verborum hic est sensus; *Mutuum date pauperi egenti, quamuis nihil speretis vobis redditum iri.* Non loquitur igitur de vsuris, sed de sorte cum dicat, *nihil sperantes*, & cum conferat cum peccatoribus, qui mutuum dant, vt accipiant paria. Nam qui exigit vsuras non accipit paria, sed plus quam dedit. Non moueor argumento, quo Melanth. & alii vtuntur, qui verbum, *nihil*, restringunt ad vsuras, quod alioquin non esset mutuum, sed donatio. Dico esse mutuum, non donationem; quamuis nihil speremus nos recepturos, quia etiamsi nostra sit inanis propter inopiam aduersarii, reipsa tamen est nobis obligatus ex mutuo, quod etiam poterimus exigere quandocunq; ad pinguiorem fortunam peruenerit, quod non admitteretur, si esset donatio. Concludo non licere quidem à paupere exigere vsuras, quia nec ad sortem ipsam soluendam possumus eum vrgere, vetãte charitate, vetante Christi præcepto, vetante etiã iure ciuili, si ille paupertatẽ suam cessione bonorum ostẽderit; sed inde non sequitur vsuras omnino esse illicitas, imo ab aliis personis recte petentur. Sed nullum ius videtur apertius & magis sine vlla distinctione damnare vsuras, quã ius Pontificiũ locis antea citatis; Si quis tamen diligenter hoc ius perpendat, facile intelliget, & non damnari omnes vsuras, sed eas tãtum, quæ creditori merum afferunt lucrum, cum nihil eius intersit, vt supra docui, secundũ cõmunẽ fere omniũ Dd. sententiã, qui in ius pontificium & in ius ciuile

138

139

scripserunt. Denique authores iuris Pontificii videntur aliter vti vocabulo *vsuræ*, quam in iure ciuili accipitur, nempe *vsuram* vocant, vt & vulgus, eam quæ est illicita. Licitam autem vsuram appellatione eius quod interest, demonstrant. Huius autem nouæ appellationis, quod scilicet *vsura* anguste accipiatur, pro ea tantum, quæ est illicita, videtur causa fuisse, quod iuris pontificii authores falso existimarunt omnem vsuram simpliciter prohiberi iure diuino, cui ne viderentur aduersari, eas vsuras quas permiserunt, noluerunt vsuras appellare, sed interesse, sed LL. rebus, † non vocabulis imponi debent, Iustiniano nostro authore, & supra ostendimus, non omni modo vsuras iure diuino prohiberi. Superest, vt respondeamus ad argumenta prompta ex iure ciuili, quod considerabimus tripartitum: ius antiquum: Ius Codicis & ius Nouellarum. Quod attinet ad ius antiquum, hoc est, quod ante Iustiniani tempora in vsu fuit apud Romanos certum est, vsuras aliquando fuisse prohibitas propter nimiam creditorum auaritiam & propter abusum, hoc enim testantur & Liu. *libr. tertio*, & Appian. *libro primo, de bell. ciuilib.* Nam Tacitus *6. lib. Annal.* non vsuras, sed versuram prohibitam fuisse testatur, plerunq; tamen & plerisque legibus moderata vsura fuit permissa, cum L. 12. Tab. tum etiam L. Tribunitia, L. Iulia, & aliis, vt author est Tacitus *eod. loco.* Quapropter ius Romanorum antiquum magis fauet vsuris, quam eas improbat. Quod si quis inde argumentari velit, quod aliquando vsuræ fuerint prohibitæ, vt inde concludat prauas esse omnes vsuras, eodem modo licebit cõcludere omnes medicos esse improbos, quia fuerunt aliquando expulsi, sed omisso iure obsoleto, expendamus ius, quo vtimur ex supra citata *leg. improbum. ex quibus causis infamia rogatur*, vbi fœnus appellatur improbum & fœneratores notantur infamia. Respondeo illud improbum non esse epitheton sed δυσωλήν, hoc est, non notari infamia omnes fœnori pecuniam dantes, sed eos tantum, quia exercent fœnus improbum, hoc est, exigunt vsuras illicitas & iure prohibitas, veluti vsuras vltra quantitatem vere definitam, aut vsuras vsurarum. Tandem citabatur *Nouell. 121. capitulo primo*, vbi Imperator iubet obseruari quatuor concilia, quibus tribuit vim legis. In his autem 4. conciliis est Nicænum, quo constat prohiberi vsuras. *can. quoniam multi. dist. 47. & can. quoniam multi. 14. q. 4.* Ergo etiam Iust. nouella prohibet vsuras. Respondeo Nicæno concilio non omnino tolli vsuras, sed clericis tantum interdici, cum igitur hoc speciale sit, ne Clerici Laicis recte vsuras exigant. Nec valet argumentum, si quis colligat aliquid simpliciter esse malum quia Clericis interdicitur; nam etiam fœneratione & matrimonio clericis interdicitur, quæ simpliciter esse mala nemo dixerit. Dissolutis omnibus obiectionibus contra vsuras allatis; superest secundum propositum ordinem, vt paucis expendamus, varias opiniones, & concludamus, quid reuera sentiendum sit de vsuris, necesse est, omnes opiniones referri ad vnum ex tribus capitibus: aut enim dicendum est omnes vsuras indistincte esse licitas, aut omnes indistincte prohiberi, aut distinctionem aliquam esse adhibendam, vt partim sint licitæ, partim illicitæ. Prima opinio est manifesto falsa & omnibus iuribus contraria, ideoque nemo est eam amplexus; secundam opinionem nonnulli tuentur, non solum ex Theologis, sed etiam ex iuris Canonici & Ciuilis Doctoribus, sed eam esse falsam satis patet ex præcedente disputatione; Tertia igitur opinio vera est, sed hinc oritur difficultas & quæstio, quænam distinctio sit adhibenda, vt illicitas vsuras à licitis secernamus. Quidam distinguunt inter vsuram pecuniæ numeratæ & aliarum rerum, quibus vsuræ accedere solent, & vsuram quidem pecuniæ condemnant, quia pecunia est res sterilis, aliarum vero rerum admittunt, sed hæc sententia nulli iuri est consentanea. Nam iure diuino prohibetur vsura non tantum pecuniæ, sed etiam vini, frumenti, & omnium aliarum rerum, *Deut. capitulo decimotertio, versicu. 19. 20. & Nehem. capitu. quinto, versiculo vndecimo*, itidemque iure canonico prohibetur omnium rerum vsura non solum pecuniæ numeratæ, *quarta quæstione 3.* Iure autem ciuili passim conceditur etiam pecuniæ vsura. Alii distinctionem sumunt non ex rebus, sed ex contractibus, & damnant vsuram, quæ excedit mutuum propterea quod mutuum debet esse gratuitum: Concedunt autem vsuras ex aliis causis & aliis contractibus. Verum hæc distinctio nec aliquo iure, nec certa ratione probatur. Nam quod dicunt mutuum esse gratuitum huic rationi satisfecimus. Alii permittunt vsuras compensatorias, non lucratorias, & statuunt vsuras esse illicitas, nisi creditoris interfit, non carere sua pecunia, sed ex iis, quæ supra diximus, apparet vix fieri posse, quia creditoris interfit, quamuis enim fortasse non egeat hoc tempore sua pecunia: tamen prout sunt varii casus humani fieri potest, vt egeat: credere igitur pecuniam semper incidit in hoc periculum, ne interim ea pecunia egeat, & huius periculi ratione ostendimus æquum esse, vt pretium aliquod accipiat. Nam & propter hoc periculum recte dicit sua interesse potius habere pecuniam in sua potestate, quam penes debitorem, à quo fortasse exiget non sine difficultate. Præterea fieri potest, vt vir pauper aut in mediocribus facultatibus constitutus, credat pecuniam diuiti vel mercatori, qui ea pecunia negotietur & quæstum faciat, contra quoque fieri potest, vt diues ac locuples pecuniam pauperi credat, cur igitur non fateamur æquum esse, vt priori casu creditor lucrum aliquod ex pecu-

140

pecunia credita, vt ita quodammodo partiatur lucrum cum mercatore, cui creditur quam posteriori casu creditor accipiat vsuram compensatoriam, præsertim cum ius diuinum simpliciter vsuras à fratre paupere exigi vetet. Nonnulli dixerunt solis pupillis † & viduis ac similibus 141
personis licere vsuras exigere, alios non licite petere vsuras. Hæc quoq; distinctio fundamento caret, quia nullo iure probatur, imo iuri & 142
æquitati repugnat; pupilli namque † & similes personæ fauorabiles sunt, dum contrahunt, vel aliud licite agunt, non etiam in delictis. *l. auxilium. ff. de minor. b.* Quare si vsuræ per se illicitæ essent, nec pupillis, nec vlli alii personæ liceret eas exigere. Alii dixerunt vsuras non prohiberi iure ciuili, sed tantum tolerari, hoc ideo, ne cogerentur fateri ius ciuile contradicere iuri diuino, quo putarunt omnes vsuras prohiberi. Sed huius sententiæ falsitas est euidens; Nam Lex non tantum tolerat, sed etiam expresse permittit vsuras, *vt l. eos infr. hoc tit.* & L. 12. Tab. atq; aliæ leges, vt author est Tacitus *lib. 6. Annal.* Itaq; non recte comparantur vsuræ cum lucro, præsertim quia multis rationibus supra euicimus, vsuras non tantum esse tolerandas, sed etiam permittendas. Adde quod vsuræ expresse dicuntur licitæ, quæ distinguuntur ab illicitis, vt supra docui in diuisione vsurarum: item ad- 143
de, quod interdum vsuræ dicuntur † æquitatis ratione constare, vt in *l. 2. supra hoc tit. & aliis locis.* item optimo iure deberi *l. 1. infr. eod.* Non tãtum igitur tolerante, sed etiam iure probante, Alii dixerunt non omnes vsuras iure diuino prohiberi. sed tantum graues & immodicas, ideoque distinxerunt inter *Mesech, & Tardi.* Existimantes *Mesech* significare vsuram immodicã, sic à mordendo dictam, quod talis vsura quodammodo mordeat, & accedat patrimonium debitori: *Tardi* autem dicunt esse vsuram legitimam, cum scilicet mediocris quantitas accedit sorti, & auget sortem, quoniam eam multiplicando significat. Hæc vocabulorum distinctio inanis est, quia manifeste hæc duo prohibentur. *Leuit. cap. 25. vers. 37. & prouerb. c. 28. vers. 8. & Ezech. ca. 18 & 22.* Non est igitur vera ea distinctio inter *Mesech, & tardi* sed existimo debere in eo potius esse discrimen, quod *Mesech* significet vsuram pecuniæ numeratæ; *Tardi* autem accessionem ad alias quantitates, sic enim distinguuntur *d. c. 25. Leuit.* & apud Latinos ita distinguuntur vsura, accessio siue additamentum. Quanquam sic apud Latinos hæc vocabulorum proprietas interdum confunditur, & aliorum quoq; quantitatem præter pecuniam numeratam dicuntur vsuræ. *l. oleo. 13. hoc. tit.* Item etiam apud Hebræos *vers. Mesech.* latius sumitur, vt significet, qualemcunq; rerum vsuram, quodammodo accipitur *Deut. c. 23. vers. 19.* Tandem alii dixerunt, omnia referenda esse ad legem charitatis, ideoq; vsuras eatenus esse probandas, quatenus charitati non repugnant. Hæc sententia non est absurda, videtur tamen mihi imperfecta duplici ratione. Primo, Quia paulo diligentius explicandum est, quibus casibus vsurę repugnent vel non repugnent charitati. Nam fere idem est, siue quis dicat malum, siue charitati repugnans; itidemque siue dicam bonum, siue charitati consentaneum, sicut igitur antea quærebam, an vsuræ sint licitæ nec ne, & quibus casibus sint licitæ; Ita etiam nunc ab his quæram: vtrum Vsuræ † 144
charitati repugnent, an non, & quibus casibus vsuræ non aduersentur charitati Christianæ. Præterea hæc expositio videtur magis habere locum in foro conscientię, quam in foro ciuili, in quo magis spectantur externæ actiones, per quas humana societas vel iuuatur, vel deletur. Superest, vt sententiam nostram proponamus de vsuris admittendis vel improbandis, breuiter sic statuo: vsurarum legitimũ vsum esse admittendum, abusum improbãdum. Vtrum autem quis legitime vtatur, an abutatur ex circũstantiis esse diiudicandum. Quæ quidem circũ- 145
stantiæ † partim in personis contrahentib. partim in ipsis vsuris, partim deniq; in modo contrahendi spectantur. Primum igitur spectanda est persona creditoris, quia nõ omnes decet fœnerare & exigere vsuras, exemplum supra habuimus in clericis, quibus interdicta est fœneratio per concilium Nizenum, & iure Pontificio & iure ciuili probatum; Deinde notanda est persona debitoris, quia supra ostendimus, non esse vsuras exigendas à pauperibus. Tertio respiciendum est ad quantitatem vsurarum, ne sc. exigantur, supra modum l. definitum, & omnino seruentur præcepta legum distinguentium vsuras licitas ab illicitis. Postremo adhibendus est hic modus, si volumus vsuras omni reprehensione carere, ne quod hãc q. fœnerandi artẽ exerceat, & ita ignauus vitã degat, labores, molestias & pericula aliis ciuib. relinquens sibi desidi lucrum vsurarum reseruans; idem n. sentiẽdum puto de fœneratione, quod Cic. de accusatione pronunciat *li. 2. de offi.* sicut enim ait Cic. accusationem esse honestum, & probari, si quis modum adhibeat, & raro accuset, idque ex iusta causa faciat: Non quasi artem accusandi exerceat, ne cognomen accusatoris, quod parum est honestum, mereatur. Ita etiam certum est credi pecuniam sub vsuris obseruatis circumstantiis & regulis iam expositis, si hic quoq; modus adhibeatur, ne creditor passim & absq; delectu artem fœnerandi exercens sordidum vsurarii vel fœneratoris cognomen sibi comparet. Nam hoc & si iure ciuili nõ videtur aperte improbari, tamen nullo iure probatur, imo aliquo modo improbatur, dum vsuræ † dicuntur esse 146
odiosæ, inde etiam hoc odium vsurarum est ortum & huc spectant, quæ ex Arist. & aliis authoribus contra vsuras supra adduximus. Hæc ad Rub. *de vsuris* dicta sufficiant.

Ent,

Entschuldigung vnnd Bedencken eines Collegii warum̃ dieselben in causis vsurariis biß dahero nicht Vrtheil eröffnet/ vnd ergehen lassen.

WIewol die Bäpstliche oder Geistliche/wie auch die Geistliche vnnd natürliche Recht den Key. vnnd Weltlichen Satzungen vnnd Ordnungen in suis casibus vnd in seinem foro vorzuziehen /*texi. in c.1.& ibi Pan.num.5.cum aliquot seqq. & cæteri Dd.de oper. nou.nunc.* Auch ermelte Göttliche vnd Geistliche Recht durch kein ius ciuile in totum regulariter nicht sollen noch mögen auffgehaben werden/ so kön̄en sie doch nach gemeinem wahn der Rechtsgelehrten ex causa in aliqua illorum parte per ius ciuile limitiert vnnd corrigiert / oder contra aliquod caput illorum per legem , statutum, vel consuetudinem etwas eyngeführt vnd außgesprochen werden/*gl. & Dd.in leg.fin.C.si contr.ius vel vtilit.publ.& late Felin.in c.quæ in Ec lesia.de constitut.* In dem Fall da die Göttlichen/ Natürlichen/Geistlichen/ vnd aller Völcker Recht wollen/daß die Kinder jhre Eltern ehren/vnd dieselbigen auff kein Weiß beleydigen sollen/dargegen durch die Key.Recht eyngeführt ist/ daß ein Son seinen Vatter/ so rebellis & hostis patriæ worden/vmbbringen vnd tödten möge/*leg.minime.ff. de relig & sumpt.fun.* Wie dann auch ferner Exempels weiß an zuzeigen dem Göttlichen vnnd Natürlichen auch aller Völcker Rechten zuwider ist/daß keiner den andern in kauffen vnd verkauffen verfortheilen vnnd betriegen soll/aber de iure ciuili solches hingegen zugelassen / auch in vbung also gehalten würdt / *leg.item si §.fin.ff.Locat.& in l. in causæ. §. idem Pomponius. de Minorib.* welcher Fäll in Rechten vnd bey derselben Lehren hin vnd wider viel mehr zu finden.

Vnnd ist solches auch im Reich Teutscher Nation selbst nicht new / daß auß erheblichen vnnd hochbeweglichen Vrsachen/vnnd von wegen bevorstehender grosser Gefahr vnnd Empörung / zu pflantzung vnnd Erhaltung gemeines Friedens/etwas wider die Geistliche vnd Bäpstliche Recht / Statut vnd Gerechtigkeit zu gelassen/gesetzt vnd geordnet worden sey. Inmassen solches die Key.vnd Reichs Abscheid/vnd Constitutiones deß Religionfriedens / auch andern Sachen halben auffgericht/an vielen örtern klar bezeugen/vnd außweisen.

Wiewol solchem nach vnnd zur Sachen zuschreiten / in den Göttlichen so wol als in den Geistlichen vnd Bäpstlichen Rechten/vnd endtlich auch in deß H. Reichs Constitutionibus der Wucher vnd der wucherliche Contract außtrücklich verbotten/dermassen / daß vermög derselben Rechten vnd Constitutionen / nicht allein die in cotractibus mutui zugesagt vnd verschriebene Zinß/oder vsuræ zureichen/vnd zu bezahlen verweigert vnnd abgeschlagen / sondern auch die allbereits erlegte vnd entrichtete wider gefordert vnd repetiert werden mögen. So haben doch Cammerrichter vnnd Beysitzer noch bißhero (vber empfangenen Befelch) Bedenckens gehabt/ in solchen Sachen vnd Fällen/sonderlich so viel die repetitiones vsurarum iam solutarum anlangt/nach Scherpff vnd Innhalt nechstbenenter Recht vnnd Constitutionen Vrtheil vnnd Recht zu eröffnen/vnd ergehn zulassen / vnd solches auß nachfolgenden beweglichen Vrsachen.

Vnnd erstlich / daß nicht allein von vielen Reichsstätten / vnd andern nidrigen Ständen/ sonder auch von vielen Chur vnnd Fürsten hin vnd wider im Reich (welche ob vnd mehr gedachte Abschied vnd Constitutiones haben bewilligt/ machen vnd auffrichten helffen) denselben gerad zu entgegen vnnd zu wider/ die Vsuras (doch auff ein gewisse Maß/als fünff vom hundert) durch offentliche vnnd in Truck außgangene Satzungen vnd Ordnungen/in jhren Landen vnnd Gebieten zulassen vnd gestatten. Auch auffm Fall die solutiones vsurarum promiliarum von jemandt verweigert worden / hierauff in derselben Haab vnd Güter stracks verhelffen vnd exequiren.

Zum andern/daß nicht allein hochermelte/ sonder auch fast alle andere Churfürsten vnnd Stände im Reich / ja auch die Key. May. selbst in dicta quantitate die Vsuras gut vnnd freywillig geben/vnd reichen. Auß jetzt erzehlten Vrsachen dann vermutet würdt / daß jhrer May.vnd gemeiner Reichsstände Will vnd Meynung nit gewesen/auch noch nicht sey/ durch gedachte Abschied vnd Constitutiones, alle vnd jede Zinssen vnd Pensiones/ sondern die jenigen/so legitimũ vsurarum modum excediren / zu verbieten/vnnd derselben Repetition zu gestatten vnd zu zulassen.

Neq; enim verbis solum animi humani sensus declaratur.*l.iurisgentium.§.pactorum.& ibi Dd. ff.de pact.l.Labeo. §.idem Tubero ff.de supell.le.l.Nepos Proculo.& ibi Alciat.de verb.sign. l.semper in stipulat. & ibi Dec.& Cagn.de reg.iur.* Verum re & facto etiam ipso & multo significantius quam verbis.*l. si tamen.§.& qui vinctum.ff.de ædil. Edict.l.fi.ff.de diuort.Ias.in l.de quib.col.8.in 4.not.ab.nu.31.ff.de legib. Boer.decis.1.n.30.per tex.c.1.de Cler.non residen.idem in tract.de seditiosis in 7.præsuppositio.* Et Nic.Arelar. *in tract.de hered.in 5.nota.* Cum non raro accidat, vt in sermonib. prima occulterur sententia aliudque interim agatur; facto vero, vtpote quæ mutationes vultus sustinere non possunt, vna quasi voce omnib. semper loquũtur. *l.obseruandum.ff.de offi.Præsul.Neuizan.cons.66.videtur prima fronte.n.53.* Præsertim in actib.& factis quotidianis. vel aliquoties repetitis (prout in proposito hoc quotidie & passim per imperium ab omnibus fere statibus fit) locum habet. Cum ex eiusmodi

modi actum & factorum frequentia siue repetitione, deliberatior & constantior animi perseuerantia apparet, *l. si mulier. C. ad SC. Velleian. l. cum scimus. & ibi Bart. in fin. C. de agricol. & cens. lib. 11. gloss. fin. in capitu. si quis iratus. 2. quæst. 3. ac notat Bald. de schismate. in pr. nume. 22. nec quidem iniuria.* Nam ex crebra actuum repetitione & ex communi obseruatione postea subsecuta declaratur ambiguitas, quæ in verbis & ex actibus præcedentibus subesse poterat. *l. sed & Iulianus. §. proinde. ff. ad Macedon. l. si seruus plurimum. de lega. 1. leg. quisquis, de lega. 3. cum similib. alleg. per Grau. in consi. 101. & cons. 118. in hac causa n. 3.*

Ferners vnd zum dritten / da deß Reichs Abschied vnd Constitutiones den Verstand haben solten / daß die repetitio Vsurarum iam solutarum sine discrimine verstattet / vnnd zugelassen werden solte / würde ein jeder in incerto stehn / vnd niemandts gewiß wissen können / quid esset suum, quodue alienum, vnnd würde manchem / der so viel vnnd lange Jahr das seine mit frieden vnd ruh besessen / vnnd inngehabt / ein quæstio oder controuersia mouiert / vnnd alle seine Substanz in Disputation vnd Zweiffel gestelt vnnd gezogen werden / darauß sich dann die Sachen also heuffen / daß diß Keyserlich Cammergericht zu solchen Sachen allein zu wenig / sonder mehr Leuth / auch mehr Vnderhalts derselben von nöten seyn würde. In massen dann (wie ein collegium auß vielen actionibus so täglich im Gericht vorlauffen / genugsamb befindet) allbereit viel verdorbener Leut seyn / die all das Ihr verthan / vnd auff der Welt nichts mehr dann diese einige Hoffnung haben / es solte förderlich solcher Außspruch am Cammergericht ergehn / damit sie darnach jhre Klagen vnd Forderung wider jhre Creditores pro restitutione vsurarum solutarum anstellen / vnd durch dieses Mittel der Repetition Vsurarum widerumb zu einem auffnemmen vnnd Vermögen kommen möchten. Darauß aber vber obgedachte rechtlich Gezeneck viel thätliche Handlung vnnd ander Vnheil zu befahren seyn würde.

Vnnd diesem deß Collegii bedencken geben auch die Rechtsgelehrten stattlichen Beyfall / dann erstlich sagt Carolus Molinæus *in tractat. de vsur. in princip. numero decimo.* Non omnem vsuram esse illicitam, aut lege diuina prohibitam; sed illam duntaxat, per quam charitas & dilectio proximi offenditur. Respiciendum enim est ad scopum diuinæ legis, quæ est charitas, iuxta illud *Matth. septimo. Omnia quæcunque vultis, vt faciant vobis homines; ita & vos faciatis illis; hæc enim est Lex & Prophetæ:* Et hic est scopus. Finis enim † legis est charitas. 147 *1. Timoth. 1. cum similibus.* In quam sententiam descendit Franc. Hotom. *libro secundo, de vsur. capitulo tertio, & Hugo Donellus in commentar. ad titul. de vsur. ff. in principio.*

Et optime ad hanc sententiam confirmandam etiam facit, quod dixit Deus Opt. Max. *Exod. 22.* vbi Iudæis interdicit vsuras his verbis, *Si pecuniam mutuam dederis populo meo pauperi; non vrgebis eum quasi exactor, nec vsuris opprimes,* vt sic restringenda videatur omnis scriptura prohibens vsuras, ad egenum & pauperem, cui mutuo demus gratis etiam sortem. *Molin. d. in loco.* In diesem Fall weiter mit diesen Worten. Fingi mercatorem non inopem, sed diuitem vt ex licita negociatione superlucretur, accipere mutuum, & promittere menstruam vel annuam vsuram vice portionis futuri lucri; dicebat creditorem, qui non possit ostendere, quod tanti sua intererat, & forte nullo modo alias interest, non posse licite stipulari, non recipere huiusmodi vsuram sine incommodo debitoris. Et respondet: Quicquid turbæ illæ scripserint, nihil video hic noxæ, nihil contra ius diuinum aut naturale: quia nihil hic contra charitatem, sed potius ex mutua charitate patet, inquit; alter beneficium mutuo de suo concedit: alter benefactorem de parte lucri inde secuti, sine suo damno remunerat. Ergo creditor licite vltra sortem recepit. Hactenus ille.

Et ad huius sententiæ confirmationem tendunt etiam ea quæ scribit Bald. *in leg. 1. numero quarto, Cod. de summ. Trinit.* vbi tradit hanc regulam: quando præstatio ad aliud antecedens refertur, ita vt resultet quasi innominatus quidem contractus, certa pecuniæ summa ad negotiationem commodius exercendam præstetur, quod tunc eiusmodi præstatio vsuræ nomen non mereatur, propterea quod lucrum non sit, sed debita quædam recompensatio vltro citroq; facta. Quæ sententia etiam vlterius ita confirmari potest, quod creditor mutuam dans pecuniam, beneficium in debitorem confert, præsertim cum quis pecunia tali superlucratur aliquid. Neque enim iniustum est, sed æquum potius & naturale, vt pro beneficio accepto beneficium reddatur, ad quod naturaliter quodammodo obligatus est. Nam cum duo beneficiorum † sint genera, quemadmodum 148 Ciceroni placet *libr. 1. Offic.* & recte placet; alterum dandi beneficium; alterum reddendi, nec in nostra potestate est, non reddere bono viro quod licet. Hinc dicit Bal. tria esse vsurarum genera *in l. 2. n. 1. de vsur. per Innoc. loco ibi alleg.* Quædam enim sunt † punitoriæ, quædam recom- 149 pensatoriæ, quædam liberatoriæ. Primæ duæ sunt permissæ, etiam de iure diuino, sicut illæ, quæ veniunt ex contumacia vel mora non soluentis, adiuncto sibi interesse petentis: Verbi gratia; Tu teneris mihi soluere ad certum diem & quia non soluisti, ab alio mutuo accepi sub vsuris propter aliquam meam vtilitatem, vel rei familiaris necessitatem: teneris mihi resanare has vsuras, vsq; ad cõgruũ & honestum modum, prout mos regionis expostulat. Quia hæ vsuræ

potius

potius recipiuntur loco permutationis, quam loco pœnæ. Et addit Bald. eiusmodi vsuras esse concessas, & non gratuitas, & fundari ratione, & naturali æquitate, quæ est, quod quis non locupletetur cum aliena iactura.

Vnd daß es auch keine wucherliche Contract seyn/wann man Gelt in einẽ ehrlichẽ Handel legt/ oder den Kauffleutẽ lehnet / vnd dargegẽ ein jährlichs gewisses von dem Händler nimbt / das erscheind auch ferner darauß / daß die geistlichen Rechten auch zulassen/vñ wöllen/quod pecunia dotalis debeat mercatori alicui committi, vt de parte honesti lucri maritus possit onera matrimonii sustinere. *tex. in c. per vestras. de donat. int. vir. & vxor.* Et hoc dicit Panormit. esse singulare nec alibi de iure reperiri canonico *in d. ca. per vestras.* Ex eoque vnum inferri mirabile, quod pecunia possit apud mercatorem deponi, vt capitale semper sit saluum & quod de lucro soluatur certa pars. Quinimo tutor, qui olim pecuniam pupillarem sub vsuris mutuo dare tenebatur. *l. ob fœnus. ff. de administ. tutel. l. si pecuniam. de vsur. pupil.* tenetur eam hodie vel in emptionem prædiorum, vel in honestam aliquam negociationem ad recipiendam partem lucri collocare. *Bartol. Castr. & reliqui, in l. Diuus. & in leg. tutor. qui repertorium. §. si post dispositionem. ff. de administ. tutel.* Ex quo concludunt Dd. in iam dictis locis, quod societas ita coiri possit, vt nullam partem damni alter sentiat, lucrum vero commune sit. *per l. si non fuerint. §. ita coiri. ff pro Socio. & §. de illa. Institut. eod.* Huc etiam pertinet, quod tradit Host. *in sum. tit. de vsur.* Quo & Domitii & Cassii sententiam contra Seruium Sulpitium defendit, dicens: Quod ex vi pactorum & natura contractus approbati & liciti talis etiam societas concessa sit & permissa, propterea & quod plurimum & pro maiori parte (vti ipse loquitur) Mercatores lucrantur. *argumento l. cum ad ea. ff. de legibus.* Ne moueat te, inquit, quod periculum pecuniæ ad recipientem in solidum pertinet, &
150 non totum lucrum. Nam & contractus † ex Constitutione legem accipiunt. *leg. 1. §. si conuenit ff. depos.* Et hanc dicit Alberici esse sententiam, ad quam etiam comprobandam multa exempla Host. adducit. Atque hæc etiam eo planius procedunt, quod is, qui pecuniam mutuam accipit, vsuras sponte & libere soluit. Quod
151 vnicuique secundum ius † tam naturale quam ciuile licitum sit de suo iure dare, ab eoque qui sponte dat, recipere. *leg. ex hoc iure, de iust. & iur. leg traditio. ff. de acquir. rer. dom. leg. traditionibus, de pact.* prout Papiens. *in form. libell. in actionibus hypothecat. ad verb. sine aliqua vsurarum, in principio ostendit.*

Ferners kõnten auch die Weltliche Händel ohne solche vnd dergleichen Contracten nicht bestehen / vnnd ist den jenigen / so handeln wollen/ nur wol damit gedienet/wann Gelt zu jnen vmb gewisse jährliche Zinß in Handel gelegt/dann sie sich der Vbermaß was das Capital vber die Zinß erwirbt/zu erfrewen haben / welches sie ohne das entrahten müssen / da sie solch Geldt im Handel nicht hätten / wie droben ex sententia Molinæi nach der Länge deducirt. Solten nun solche Contracten disputirlich gemacht werden/ vnd die jenigen/so etwas in Handel gelegt / auch jhres Hauptgeldts entrahten / so würden alle Händel zu stumpff vnd zu Boden gehn müssen. Nec enim vlla res vehementius Rempubl. continet, quam fides, quæ esse nulla potest, nisi erit solutio necessaria rerum creditarum, sicut eleganter scribit Cic. *lib. 2. offi.*

Vnd mit solcher Weiß würde keiner dem andern dienen wöllen / vnd der Handelsmann/der sonsten mit solchem Geldt seinen Nutzen wol schaffte/vnnd was erwerben kõndte/dessen auch entberen/ja auch anders viel ein mehrers geben/ vnnd mit seinem Schaden Geldt auffbringen müssen. Ist also den Händlern auff diesen Wege der Prohibition Vsurarum wenig gedienet/vt non merito dixisse videatur practica Papiensis, nimiam Clericorum multitudinem & nimiam vsurariorum prohibitionem statum destruere Laicorum. *in d. form. libel. act. hypot.* Et addit, multos esse in hac sententia, qui putent, quod inter clericos conuenerit, ideo vsuras contra Imperiales Constitutiones tam acriter prohibere, vt Laicos suæ iurisdictioni subiicerent: quemadmodum eosdem & in aliis quibusdam casibus subiectos sibi reddere studuerint. Et subiungit porro: Quisnam in tantis periculis, quibus Canones nos Laicos subiiciunt, salutis æternæ possit fieri particeps, nisi forte soli infantes, cum nec clerici ipsi & fratres mendicantes ab vsuris abstineant. Hinc Alciat. *in l. vsura. de verb. signif.* non minus prudenter, quam eleganter dicit, publice interesset apud nos obseruari dispositionem *l. eos. C. de vsur.* quæ certum modum fœneratoribus constituit, vt qui eum excederent, plecterentur; nam propter Canonum prohibitionem, non nisi pessimus quisque & impudentissimus fœnerat, qui Cambii vel eius quod interest nomine, vel alio ficto titulo indigentem, atq; necessitate, quod humaniores nõ reperiat, compulsum, deglubit, &c. Sed & Fran. Hot. *libr. 1. de vsur. c. 8.* scribit, Iustinianum in ea, quam modo diximus, Constitutione, magnam prudentiam in Vsuris ex æquo & bono moderandis adhibuisse; eandemq; Constitutionem religiose tenendam atque obseruandam esse, neque leui aliqua de causa ab illius regula discedendum. Atque huic sententiæ astipulatur etiam Molin. *in tract. de vsuris q. 2. n. 78.* dicens: q imperiti Canonistæ & ficti Theologastri, qui ad ipsorũ stomachũ, quamuis etiã minimam & leuissimam vsurã damnant, in tanta hominũ multitudine & tam crebris quotidianarum egestatum

tum incursibus pauperes & afflicta clade oppressos (quotum gratia LL. ciuiles de vsuris sanctæ sunt) omnilegum & proborum hominum auxilio simul spoliauerint, & crudelissimis latronibus, quibus cum prædam diuiderent, prodiderint: siquidem Duces & probi legalibus alioquin & modicis vsuris libenter subuenturi, nouis (vt vulgo eos detorquent) Canonibus vetiti, & præpostero religionis metu perculsi, prorsus mutuum & subleuationem proximi denegant, &c. subiungens, tandem inde fieri, vt modica etiam pecunia ad tempus indigentes cogantur prædia hereditaria & auita vili vendere & perpetuo, aut cum pessimis hominibus versuram ex versura facere. Hinc damna & fraudes, inquit, vt ex his mendacia, calliditates, doli & deceptiones innumeræ, quas discunt & assuescunt homines, quo fit, vt post flatigiose exsibillatam legem rarissimi fuerint ac sint, qui velint & possint gratis mutuare, pauciores inde inueniantur, crescente indies incitata hominum malitia & infidelitate. Quæ etiam facit, vt quanquam non imputetur deneganti mutuum, qui sine causa fraudari timet, secundum illud *Eccles.* 29. Multi non causa nequitiæ non fœnerati sunt, sed fraudari gratis timuerunt. Qui etiam tradit *d. tract. q. 29. nu.* 441. negotiationem fœneratoriam, vtcunque male audiat, lapidetur, odioque laboret, non posse tamen omnino è Rep. excludi atque exterminari, tum propter nimium crebras necessitates vsus æris alieni, tum propter vtilitatem vsurarii, qua creditor interim fraudatur, debitor vero fruitur; cuius & de iure & æquitate sit habenda ratio, in magnis, præsertim summis, cum sæpe necesse sit, vel saltem vtile, alterum alterius pecunia vti, siue ad rem propriam tuendam vel augendam, siue ad quæstum honestum exercendum. Quo loco & illud silentio prætereundum non est, quod alibi dicitur in glos. *cap. 1. distin.* 10. Imperatorem ideo permisisse vsuras, vt maiora delicta, veluti rapinam & eiusdem generis reliqua præcaueret. Sic & Matth. Nicolaus dixisse fertur, vsuras etiam iure diuino & pontificio non obstante licite esse permissas, vsque ad modum *authent. ad hæc, C. de vsur.* idque propter vtilitatem ita receptum esse. Ita refert Cast. *in d. authent. ad hæc.* Per vsuras enim tam creditori, quam debitori quadam vtilitate consulitur. Et creditori quidem, quod à debitore commodum percipit; debitori vero quod forte moreretur fame & inedia, si mutuam pecuniam non inueniret;
152 cum mutuam pecuniam † gratis det nemo. *Bal. in l. 1. in fi. C. de vsur.* Vt itaq; ex malis duobus mi-
153 nus † secundum præceptum Ciceronis eligeretur, & ne illa publica vtilitas, quę ex commerciis & negotiationibus redundat ad omnes, impediretur, vsuræ LL. concessæ sunt ac permissæ; non quidem tanquam iustæ, sed tanquam vtiles, & ad communem hominum societatem sustinendam. Nam & lex humana multa alia facta impunita fert, & communis vtilitatis gratia tolerat, quæ lex diuina simpliciter damnat. Cuius rei exemplum patet in emptore & venditore, quibus, vt supra etiam attigimus, secundum leges se inuicem decipere in precio, & circumuenire licet, *d. l. in causæ, § idem Pomponius ff. de minorib. l. item si pretio, §. fin. ff. locat.* quod de iure diuino vtique concessum non est. Qua de causa etiam nonnulli in hac sententia sunt, vt existiment, non esse præceptum, sed consilium tantum iuris diuini, vt ab vsuris abstineamus Pract. Papiens. vbi supra.

Zu dem / da repetitione vsurarum iam solutarum im Reich statt gegeben werden solte / würde darauß erfolgen / daß die Erben vnnd Nachkommen / deren Zinsen vnd Vsuren halben / so jhre Vorfahren für viel langen Jahren schon empfangen vnd verthan / vnd in der Nachkommen Nutz nicht eyngewendet / müsten Rechenschafft geben / da doch im Rechten klar versehen / quod ex delictis defunctorum (prout contractus vsurarius secundum supra d. allegata, pro delicto habetur de iure Canonico) heredes non teneantur, nisi quatenus ad eos peruenit, nisi forte litis contestatione iam nunc facta defuncti è vita discesserint; tunc enim in solidum heredes tenentur, *l. in heredem, ff. de calumn. l. in honorariis, versic. nec in heredem, de act. & obligat. l. vnica, C. ex delict. defunct. &c.*

Wolt der Keys. May. vnd gemeinen Ständen ein collegium zu seiner Entschuldigung / warumb es biß dahero in solchen vnd dergleichen Sachen zu vrtheilen Bedenckens gehabt / nicht verhalten / vnnd seynd hierauff Cammerrichter vnd Beysitzer aller höchst gedachter Keys. May. vnd der Ständen endliche Resolution / was man sich in solchen Fällen zu verhalten / gewärtig. Saluis.

VOTVM XXVII.

In causa N. N. Graffen zu N. Klägern *contra N. N.* Herrn zu N. Beklagten *fractæ pacis.*

Accusatore fractæ pacis mortuo perit instantia, quoad publicationem corporis & bonorum: non quoad pœnam pecuniariam, cuius persecutio heredibus salua & integra manet.

SVMMARIA.

1 *Accusatore fractæ pacis mortuo an & quando pereat instantia.*
2 *Instantia durat vsq; ad sententiam inclusiue.*
3 *Instantia perempta Iudex non potest ferre sententiam definitiuam, sed debet Reum absoluere ab obseruatione iudicij.*
4 *Constitutionis fractæ pacis pœna triplex.*

5 *Heredes accusatoris defuncti an causam fractæ pacis persequi & reassumere possint. nu.19.20.*

6 *Pœnæ persecutio non datur in casu publici iudicij nisi lata sententia.*

7 *Actio censetur ciuilis, cum pars pœnam sibi applicari cupit, non criminalis.*

8 *Pœna recens inducta vltra pœnas iuris communis non tollit antiquam pœnam.*

9 *Pœna in libello ab accusatore, non petita, an ab heredibus defuncti peti non possit.*

10 *Pœna 2000. marcarum auri est separata à pœna banni, adeo vt bonis publicatis non vna publicetur.*

11 *Clausula*, oder was sonst nach Ordnung der Rechten oder vielberührten Landfrieden/ *quid operetur.*

12 *Pœnæ in constitutione fractæ pacis coniunctim & diuisim violatoribus sunt infligendæ, vsque adeo, vt ipso delicto commisso parti vel fisco pœna acquisita censeatur, nec quicquam requiritur, nisi vt pœna à Iudice declaretur.*

13 *Libellus vt valeat, quæ continere debeat.*

14 *Iudicium siue instantia ante litem contestatam proprie non dicitur, præsertim in iis causis, in quibus lis solet contestari.*

15 *Plures ad accusandum de eodem crimine si eorum non interfit, non admittuntur, sed eligit Iudex eum, quem res maxime attingit, vel idoneiorem ex omnibus.*

16 *Renunciare liti ante eius contestationem impune licet.*

17 *Præludia litis sunt, quæcunque ante eius contestationem fiunt.*

18 *Citatio sola licet sufficiat ad perpetuandam iurisdictionem, imo innouationem fieri impediat: tamen non inducit litis pendentiam.*

21 *Destitisse non dicitur, qui distulit, sed qui liti in totum renunciauit.*

VOtum huius submissionis: talem facti speciem esse puto. Tres frares, videlicet, N.N. & N. Comites N. citationem ad videndum cum annexo mandato de relaxando captiuo N. N. nominato, contra N. N. & N. Barones in N. in Camera impetrarunt. Procurator 14. Febr. An. 54. comparet reproducens citationem cum executione, exhibensque mandatum constitutionis generale, nomine trium fratrum Actorum. Deinde 23. Februar. in vtroque puncto & citationis videlicet, mandati datur libellus solius Comitis N. nomine, in quo etiam narratur, captiuum soli N. subditum esse. Post 16. Aprilis contestatur & deinceps omnia scripta nomine N. nulla habita mentione fratrum reliquorum, producuntur. Porro 24. Maii Anno, &c. eod. comparet Procurator Reorum, allegans causam hanc solius Comitis N. nomine introductam, qui vita sit defunctus, & ob id instantiam periisse: Negat procurator accusatoris instantiam periisse, quia processus nomine fratrum etiam fuerint petiti & executi, & quia per citationem inducitur litis pendentia, quæritur nunc, *an perierit instantia, ita vt reliqui duo fratres † vel in re heredum, vel vigore emanatæ citationis, tanquam litis consortes, litem sine nouo processu prosequi non possint.* Ad cuius decisionem præmitto primo † instantiam durare vsque ad sententiam inclusiue. *l.1.ff. de re iud. Phil. Franc. in c. cum dilecto. nu.89. de appell. Bald. in margar. sua verb. instantia, Iaſ. in l. postquam liti. num.10. C. de pact.* & peremptа † instantia Iudicem non posse ferre sententiam definitiuam, sed debere Reum absoluere ab obseruatione Iudicii, *per gloſ. communiter approb. in l. properandum. §. illo proculdubio. in verb. sententia. C. de Iud.* Præmitto triplicem † esse pœnam constitutionis fractæ pacis, publicationem corporis, publicationem facultatum, & pœnam 2000. marcarum auri. Primum, quod ad defunctum N. attinet, cuius nomine libellus datus, liſque contestata est, omniaque vsque ad hanc submissionem acta, quoad pœnam Banni videlicet publicationis corporis, puto instantiam periisse, & Reorum nomen aboleri debere, *per text. in l. defuncto. ff. de pub. Iud. l. fin. C. ſi Reus vel act. mor. ſue. l. libellorum. §. vlt. ff. de accuſ. Franc. Marc. dec. 756. 757. & ſeq.* Quod adeo verum est, vt heredes nostro casu causam † reassumere non possint. *Ioann. de Pla. in §. non autem. Inſt. de perpet. & temp.* Idem censeo dicēdum in pœna publicationis bonorum, quod videlicet heredibus defuncti etiam lite contestata, causæ persecutio sit denegata, cum hic versemur in casu publici † Iudicii, quo non datur persecutio pœnæ, nisi lata sententia, *l. ex Iudiciorum. in pr. ff. de accuſ. l. fin. C. ſi Reus vel accuſ. mort. Bal. & Dd. in l.1. C. ex del. def.* Sed an persecutio 2000. Marcarum auri heredibus nostro casu post litis contestationem erit concedenda? sic quidem mihi videtur, cum quia censetur magis ciuilis quam criminalis, quatenus † scilicet pars eam pœnam applicari sibi cupit. *Bald. in l. qui ſepulchra. numer. 2. Cod. de ſepul. viol.* tum etiam quia † pœna recens inducta vltra pœnas iuris communis non tollit antiquam pœnam, *gloſſ. & Dd. in d.l. qui ſepulchra.* tum denique quia ea † pœna est separata à pœna banni, adeo vt bonis publicatis non vna publicetur. *gloſ. fin. & Bald. in d. l. qui ſepulchra.* Verum dubitationem non vulgarem mouet, quod hæc pœna 2000. marcarum auri in † libello non sit petita. Videtur igitur dicendum, *eam ab heredibus in hac inſtantia peti nō poſſe.* Cæterum ego omissis iis, quæ in contrarium adferri possent, puto verius esse, peti scilicet posse, idque propter generalem petitionem libelli alternatiue factam, ibi; oder was sonst Anwaldt nach Ordnung der Rechten oder viel berührten Landtfriedens ꝛc. Illa enim petitio & clausula operatur, quod † Actor obtinere debeat omni meliori modo. *Abb. in capit. de ord. cogn. Alexand. conſil. 38. viſa petitione. lib. 4. Dec. conſil. 445. num. 22.*

Præ-

Præterea omnes pœnæ in constitutione fra-
12 ctæ pacis coniunctim † & diuisim veniunt violatoribus infligendæ, vsque adeo, vt ipso delicto commisso, parti vel fisco pœna acquisita censeatur, nec quicquam amplius requiratur, nisi vt pœna à Iudice declaretur. *l. commissa, & ibi glos. de publ. & vectig. l. 3. §. quod autem & ibi glos. in verb. etiam hæredi, nec non Alex. & Dd. ff. quod quisq; Jur. &c.* Cum igitur condemnatio Iudicis ad pœnam necessaria non sit, non videtur etiam opus petitione vel libelli conclusione speciali, ad quem effectum alias conclusio libelli requiritur, *vt not. Innocent. in cap. cum super, de rescript. vulg. l. vt fundus. ff. com. diuid.* Verum cum hæc quæstio nuper in pleno senatu sit decisa, non existimo operæ pretium esse hisce diutius immorari, & potest videri causa fractæ pacis N. contra N. Concludo igitur post mortem Philippi instantiam, quoad publicationem corporis & bonorum periisse, ita vt heredes sine nouo processu, eam prosequi non possint, persecutionem vero 200. Marc. auri heredibus, si agere velint, non denegandam. Restat vt nunc videamus; *an fratres ex sua persona seu consortes litis: sine nouo processu causam hanc possint prosequi, quoniam citatio eorum nomine, vt allegatur, emanauit, quæ litis pendentiam inducere dicitur?*

Ad cuius quæstionis decisionem præmitto.
13 Quod libellus † debeat continere nomen Actoris, & Rei; *Specul. in tit. de libell. concept. §. libellus.* Ordinatioque statuit, vt sint plures, primus nominetur cum appendice, vnd andere in der Ladung bestimpt. *Ordinat. Camer. pagin. 3. titul. 12. §.* vnd wo also. 2. Quod libellus simpliciter formatus, videatur nomine proprio formatus, *Innocent. in capit. olim de restit. spol.* His præmissis puto dicendum, iis persecutionem denegandam, cum neque libellus datus, nec lis eorum nomine sit contestata, & ob id non potest dici, iudicium eos cœpisse, cum proprie
14 non dicatur iudicium † siue instantia ante litem contestatam, præsertim in iis causis, in quibus lis solet contestari. *glos. in leg. & quia. ff. de iurisdictio. Castr. in leg. properandum. numer. 5. Cod. de iud. cap. t. relatum, vbi Abb. de offic. deleg.* Præterea cum in libello narretur, captiuum esse subditum soli Comiti N. non potuerunt duo fratres Comites N. & N. simul agere, quia ad accu-
15 sandum † de eodem crimine plures si eorum non interest, non admittuntur, sed eligit Iudex eum, quem res maxime attingit, vel qui ex omnibus est idoneor. *leg. si plures, vbi Bartol. & alij. ff. de accus. Bald. in leg. 1. numer. 21. Cod. qui accus. non poss. textus in leg. 3. §. si tamen plures. ff. de lib. hom. exhib.* Rationes adfert *Specul. in titul. de accus. §. 1. numer. 10.* Quare cum eorum principaliter non interfuerit, videntur renunciasse accusatio-
16 ni † quod ante litem contestatam impune facere potuerunt, *leg. quæsitum. vbi Bartol ff. ad S. C.*
17 *Turp.* Ratio est, quod † quæ ante litis contestationem fiunt, sint quasi præludia litis ante litis ingressum, *Innocent. in capit. cum super. quæst. num. 2. de officio deleg.* Nec obstat, quod supra dictum est, citationem litis pendentiam inducere: Nam licet † citatio sola sufficiat ad perpe- 18
tuandam iurisdictionem, *vt tradit Bald. in fin. tit. Cod. de præscript. 30. annor.* Item innouationem fieri impediat, *Clem. 2. vt lit. pendent.* aliosque effectus habeat, tamen non inducit litis pendentiam. *gloss. communiter approb. in d. clem. 2. Guido Papa decis.* 488. Et vt concedamus litem hoc casu nostro pendere, tamen quia lis non est citantium nomine contestata, libellus non datus, nihilque in causa actum, non posset dici, quod duo fratres in eodem statu causam possint prosequi, sed opus esset noua litis contestatione, nouo libello, *per ea quæ supra dicta sunt.* Ex hisce omnibus concludo, post mortem Comitis N. instantiam, quoad pœnam banni periisse, ita vt † fratres, neque tanquam 19
heredes, neque tanquam consortes litis sine nouo processu eam possint prosequi. Quod autem ad pœnam 2000. Marcarum auri attinet, eius persecutionem ad nos transmissam: In puncto vero mandati concludo, instantiam non periisse, & heredes si agere velint, admittendos, *l. omnes pœnales ff. de obligat. & action.* Saluo. &c.

Doctor R. concludit, instantiam quoad fratres periisse, sed dubitat, an citatio perierit. Interim tamen eos neque vt consortes, neque vt heredes sine nouo processu pœnam banni prosequi posse statuit cum Refer. Compensatis Expensis.

Votum D. N. Aut veniunt vt heredes, & tunc non possunt fratres admitti vltra pœnam 200. Marcarum auri, aut veniunt vt consortes litis, & tunc apparet terminum circumductum, quo casu nouo processu erit opus, quem putat decerni non posse, *per leg. destitisse. ff. de iud.* compensatis expensis.

D. N. In omnibus punctis cum Referente, Compensatis expensis.

D. N. Duplicem esse quæstionem: Aut enim veniunt vt heredes, vel vt principales accusatores, primo casu, † concludit per omnia, cum 20
Referente. In altero dubitat de circumductione termini propter tres Iuridicas. Cæterum non vult attendere illam, cum quia vtraque pars sponte comparuit, & nil excepit, tum etiam quia fratres aut sunt admittendi, aut prorsus excludendi. Nam impetrata, executa & reproducta citatione. Item mandato eorum nomine exhibito, aut destiterunt à lite vel non: Si destiterunt ab accusatione, non possunt eam repetere. *leg. accusationem. Cod. qui accus. non poss.* Si non destiterunt, non video, cur non possint prosequi. Nam quod d. peremptæ instantia propter lapsum biennii possit obiici *ex l. final. Cod. vt intra certum tempus, & l. properandum, C. de iud.*

notum est, id in Camera non obseruari. Et ego sane putarim, hosce fratres ab accusatione, nec
21 expresse, nec tacite destitisse. Nec enim † dicitur destitisse, qui distulit, sed qui liti in totum renunciauit, *dicta l. destitisse, vbi glos. & Dd. ff. de iud. Bar. in l. Papinianus, §. 2. ff. de inoff. test.* Nec interuenit hic tacita renunciatio secundum formam, *gl. in l. si ea, vbi gl. not. C. qui accus. non possunt.*

Concludo itaque posse hosce duos fratres, vt qui non destiterunt, nec litem deseruerunt, ad persecutionem institutæ accusationis etiam in puncto citationis ad videndum admitti, & processum, vbi defunctus reliquit, per repetitionem Actorum continuare, *iuxt. Mar. p. 5. num. 45. &c.*

D. N. Concludit per omnia cum Domino Referente, sicut & N. & alii.

VOTVM XXVIII.

In causa Herrn N. Graffen zu N. *contra* Bürgermeister vnd Raht zu F.

De iure collectandi, die Schatzung zu G. belangendt.

SVMMARIA.

1 *Munus proprie dicitur id, quod ciues municipes aut incolæ necessario & inuiti subeunt, lege, more, imperiove eius, qui iubendi habet potestatem.*
2 *Forenses in oneribus patrimonialibus, vt plurimum deterioris sunt conditionis, quam incolæ.*
3 *Munerum alia publica, alia priuata. 1. Differ.*
4 *Munus publicum quid.*
5 *Munerum alia personalia, alia patrimonialia. 2. Differ.*
6 *Munus personale quod.*
7 *Munus patrimoniale quod, & nu. 24.*
8 *Munerum personalium diuisio in honorifica, sordidissima & media.*
9 *Munerum patrimonialium diuisio triplex.*
10 *Capitatio annonaria est, quæ pro mensura agrorum possessoribus indicitur, pro iugerum & capitum, quibus arantur numero.*
11 *Collatio iugatioque quid.*
12 *Functiones animales quæ.*
13 *Capitatio famulorum & famularum realis est.*
14 *Munerum personalium diuisio in mera & mixta.*
15 *Munera patrimonialia quæ, & quid à personalibus differant.*
16 *Munerum alia ordinaria, alia extraordinaria. 3. Differ.*
17 *Munera ordinaria quæ?*
18 *Extraordinaria quæ?*
19 *Munerum ordinariorum duæ species, vna & in re & in tempore præstationis certa, altera incerta nec definita.*
20 *Collectæ imperiales non ex plenitudine potestatis, sed precedente deliberato consilio & communi consensu omnium statuum impetrantur magis, quam indicuntur.*
21 *Collectæ inter munera ordinaria recensendæ.*
22 *Pensitationum publicarum tria genera, canon, oblatio & indictio.*
23 *Collectæ vtrum personalibus vel realibus muneribus accensendæ, an vero mistæ sint, & nu. 26.*
25 *Collecta est onus reale.*
27 *Munera patrimonialia sustinentur in locis, vbi bona sita sunt, siue possessores incolæ sint, siue non.*
28 *Census & tributa vel personis vel possessionibus indicuntur.*
29 *Tributa & indictiones fundi colono vsufructuario incumbunt.*
30 *Collecta ibi subeunda, vbi quis bona habet & possidet, communis omnium est opinio.*
31 *Collectæ onus rem afficit, & rei imponi potest, licet persona subdita non sit.*
32 *Collecta ligat forenses ex communi omnium opinione, vsu & consuetudine totius Germaniæ, quin & clericos in den Emptern, vbi bona sita sunt, num. 33.*
34 *Collectarum modus non vniformis, sed difformis.*
35 *Singuli status imperij vicem Imperatoris obtinent in suis prouinciis propter regalia ipsis concessa, & eodem, quo ipse Imperator, iure vtuntur.*

VExatissimæ quæstiones sunt, *vtrum* scilicet *personales magis quam patrimoniales in mixtura? vtrum ordinariæ potius, quam extraordinariæ censendæ sint, quæ dicuntur collectæ? Quid denique singulare & præcipuum habeant Imperiales collectæ? Maxime vero omni diligentia considerandum, vtrum vice delegationeque Imperiali, an vero vniuscuiusque status proprio Iure ex Regalibus inuestituris, Priuilegiis, Consuetudinibus, præscriptionibus competentibus, exactio earum fiat, an, inquam, subsit priuatum interesse Statuum, vel non subsit?* Quantum ad ius commune, remitto Dominos eo, Inprimis vero obseruandum, quod aliud sint honores, aliud onera, aliud munera, aliud vectigalia, census, annonæ, tributa, indictiones, superindictiones, diuersi tituli, diuersæ materiæ. Quoniam vero DD. collectarum materiam cum materia munerum promiscue tractent & totidem videantur constitui posse species, & horum quam illorum fontes, vnde argumenta promuntur considerandi, ne confundantur diuersa, & sequatur æquiuocatio. Munus proprie † est id o- 1
mne, quod ciues municipes aut incolæ necessario & inuiti subeunt, lege, more, imperiove eius, qui iubendi habet potestatem, *l. munus 18. item l. 214. ff. de verbor. significat.* Nec enim ad ea alii vocantur, quam municipes, *l. 1. C. de incolis.* quemadmodum ciuilia munera indicuntur, *lib. 10. C. tit. 42.* Exceptis oneribus illis, quæ agris vel ædificiis imponuntur, quæ agnoscunt

possess-

possessores etiam, si neque ciues sint, neque incolæ, de quibus *in l.sepæ, alleg.§.sciendum*, qui perperam lectus & intellectus, occasionem præbuit Doctoribus discernendi inter Incolas & Forenses in materia Collectarum, meliorisque conditionis hos, quam illos constituit in onere reali contra verba, mentem & rationem Iuris, quod etiã rotunde fatetur & demonstrat Thomatus *pag.97.n.51.* In oneribus.n. patrimonialibus deterioris vt plurimum conditionis † solent esse Forenses in recompensationem eius, quod pinguedine fructuque terræ in alieno territorio gaudeant, & à muneribus personalem administrationem habentibus, cum patrimonii onere, dispendioque coniunctis, immunes, vacui & securi sint. *Decian. consil. 55. nu. 46. Alex. cons 52.n. 5.volu. 5. Vestas. de æstimo, in pr.* Munera illa multiplicis sunt differentiæ, alia publica † alia priuata. Idem de collectis dici potest, multumque interest, publica an priuata sint, de quo Dominos remitto ad consilium vniuersitatis Lipsensis.*nu.37.tomo* 1. *Wesenbec.d.consi.45.* Publicum † munus definitur *in l.Pupillus.239.§. munus. ff. de verb.signif.* Alia † personalia sunt, alia patrimonialia, quæ definiũtur *in l.1.ff.de munerib.* Personale † est, quod non sumptũ, sed corporis & animi laborem principaliter, vel, *vt in Flor. scriptum est*, solenniter requirit. Patrimoniale autem, † in quo sumptus maxime postulatur, & qui hos articulos addit, nullũ facit mixtum munus. *ita in d. l.* 1. qui derrahit, tertium genus constituat necesse est. *l.fin.§.munerum, ff.de munerib. & honorib.* Doctores personalia † tripliciter diuidunt in honorifica, sordidissima & media. Munera cum honoribus perperã confundentes, quæ diuersa sunt. *l. honor.14. in princip. & §.2. ff.de munerib. & honorib.l.2.§.penult.l.honores l.munera 7.ff.de decurion.l. 3.§.2. & 3.ff.de munerib. leg.2. C.de veteranis.* Patrimonialia similiter triplicia † faciunt, sed vt numerum expleant, mutuantur à primo genere capitationem † annonariam, quæ pro mensura agrorum, possessoribus indicitur pro iugerum & capitum quibus coluntur & arantur numero, Collationem † recte dici iugationemque appellari certum est. *l. 9. ff. de act.empt. l. 9.C.de agric.lib.10.cap.1. & 2.in nouell.* 17. appellantur & † animales functiones *in l.fin. C. de annon. & tribut.* Patrimonialem autem vel Realem † esse extra controuersiam est. Item illã capitationem, quæ mercedi famulorum, vel famularum imponitur, de qua in recessu de Anno 1500. Cum personalis non sit pro singulis Capitibus vniformiter, sed pro industria operibus & lucro, que ex his consequuntur homines *d.l.fin.in princ. de munerib. & honorib. Decian. consil.* 55 *n.* 2. Personalia † ad summũ duplicia esse possunt: Mera scilicet, & mixta. Personalia sordida nouam speciem non constituunt, imo sordida sunt non personalia tantum, sed etiam patrimonialia, qualia sunt omnia illa, de quibus *in l.maxime. C.de vacationibus*, quæ vulgo ad personalia restringuntur. Patrimonialia similiter tripartita sunt tantum. Concernunt enim illa sine administratione corporali illa, tanquam mixta, municipes & Incolas tantum, non autem forenses, hæc † vero omnibus tanquam Patrimonialia mera vel maxime patrimonialia omnes ex æquo grauãt. Imponuntur enim & contribuuntur patrimoniis per æs & libram vel solidum indifferenter sine vlla exemptionis priuilegiique prærogatiua, ab omnibus tam Incolis quam forensibus *per text. in leg. 1. §. 2. C.de munerib. patrimon. per gl. ibid. & in l. fin. C. de munerib.* quatenus scilicet bonum publicum & securitatem totius territorii principaliter vniceque concernit merito ab omnibus pro rata patrimonii ibidem siti proportione Geometrica subeũtur. *l. 1. & 2. C. de agric. & Censitis. l. 2. & 4. C. de veteranis. l. 7. de vacationi. cũ similib. l. 1. C. de Apochis li. 10. tit. 22. l. forma. ff. de munerib.* Postremo munerum † alia ordinaria alia extraordinaria sunt. Ordinaria † q̃ vel lege, vel Senat. Consul. Constitutionibus principum, vel ẽt ex more & consuetudine iniunguntur. Extraordinaria contrario † modo se habent, quod scilicet non lege, non Senat. Cons. &c. sed extra ordinem ex improuiso ad tempus per magistratus indicuntur. *l. vlt. C. de munerib. patrimonior. lib. 10. l. 1. C. de vacatione muneris publici. lib. 10. tit. 45. l. 2. l. 31. §. pen. C. de Episc. & Cler. l. cui muneris. ff. de munerib. & honorib. l. 68. §. 2. ff. de vacatione munerum.* Ordinariorũ munerum duæ rursus possunt constitui species. Primo enim omnibus modis ordinarium erit, quod & in re & in tempore certam † & definitam præstationem habet, quæ scilicet quotannis, vnis, binis, ternis, &c. præstationibus inferuntur in certa summa & quantitate pecuniæ vel specie Frumenti, Vini, &c. quali in Iure sunt tributa, annonæ & additiones, Beetbuch Cammergerichts Ordnung vnd Erhaltung.

Secundo, quod necessitatis tempore, vel publicæ vtilitatis causa non certo & definito modo, sed ad tẽpus modo longe, modo breui, in maiori minoreue summa pro re nata periculi magnitudine & aliis circumstantiis indicitur & soluitur, quales in Iure primum oblationes fuerunt super indictiones viarum, aggerum, murorum, hospitum receptiones in Germania, Bawgelt/ Turckenhülff/ qualis illa de Anno 1512. Posteriorẽ hanc speciem plerique Extraordinariis accensere malunt, sed cum definitio etiam his competat, competit etiam definitum, & notissimum sit, Collectas Imperiales † non ex plenitudine potestatis, sed præcedente deliberato Consilio, & communi consensu omnium Statuum impetrari magis quam indici, & tum demum, quomodo inferendæ soluẽdæque sint, sanciri, ordinari, statui, secundum laudabilem morem & congruentẽ

Iacobus de Agello in tract. de iure colle. Lipsens. in consil. 37. *& VVesenbec. d. consil.* 45. Non video causam, cur à regula & definitione recedendum sit, adest lex, Constitutio vel recessus Imperii, adest certa forma & taxa, quid ab vnoquoq; ad communem necessitatem sit conferendum, remo-
21 tis vel suspensis omnibus priuilegiis, non † video, inquam, quid magis ordinarium dici fingiue possit, quam hoc ipsum, quod ab omnibus supra dicto modo necessitate exigente & lege iubente pro salute communi agnoscitur & subitur pro rata. *l.* 1. *C. de indictionib. lib.* 10. *l. final. C. de munerib. patrimon. l. omnes omnino. Cod. de annonis & tributis. l.* 2. *C. de immunit. nemin. conced. facit optime ad propositum l.* 1 *ff. ad l. Rhodiam de iactu. & Ciceronis locus à Gail. allegatus obs.* 52. *in princ.* & hi effectus & respectus plus operantur, quod Ordinaria dicenda sit magis, quam Extraordinaria, eo prætextu quod non sint (quod Deus auertat) perpetua neque vniformia, sed mutabilia augmentum & decrementum recipientia. *Antibalus part.* 2. *in tractat. de munerib. capit. de modo munerum, num.* 11. *&* 12. *d l.* 1. *C. de iurisdictionib. Cacheran. decis.* 95. *nu.* 43. 44. *Gail. d. obs.* 52. *in fine, in nouis. Thomatus & Festasius sæpius in allegatis locis.* Veniamus
22 ad collectas pensitationum † publicarum quarum tria potissimum genera sunt Canon, Oblatio, Indictio, de quibus Budæus, *ad tit. de officio quæstoris, pag.* 3000. *Carolus Sigonius de antiquo iure omnium Romanorum cap.* 13. 14. *&* 16. *indictionem* antiqui *Collationem*, Cicero etiam, *Collectam* dixit, vulgo *Taliam*, nos Steuer / Anlag / Schatzung vocamus, vulgaris definitio videtur velle collectam esse munus patrimoniale extraordinarium impositum personæ pro rebus, habita scilicet contemplatione patrimonii, *glos. in l. rescripto. fin. ff. de muneribus. Barto. in l.* 1. *C. de munerib. num.* 23. Vtrum personalibus vel realibus mune-
23 ribus magis † adnumeranda sit, non conuenit inter interpretes: mixtas esse collectas fatentur omnes, quæ nudæ simplicis & vniformis capitationis modum excedunt, personam principaliter considerandam, non rem, ideoque forenses immunes esse debere contendunt contra expressos textus, quos allegant ad hoc, contra propriam ipsorum definitionem. Mu-
24 nus † scilicet patrimoniale proprie dici: Vbi vertitur sumptus *secundum l. fin. §. patrimoniorum. ff. de munerib. & honorib. Bart. dicta l. de muneribus. num.* 22. Angustior etiam hæc est definitio definito. Vnica enim specie mixtarum scilicet contenta est, neglecta mere personali, qualis est capitatio proprie sumpta pro tributo capitis, quæ ἁπλῶν ἐπικεφάλιον dicitur, & in loco domicilii soluebatur viritim incerta & taxata summa. *Exod.* 30. *& Matthæi* 17 *de hac etiam tractatur in l. penult. C. de munerib. & honorib. l.* 3. *C. de Censibus. l.* 1. *C. de Capitatione Ciuium censib. eximenda.* dicitur etiam capitatio humana *in corpore Theodosiano*, pecuniam capitis Doctores *taxam* vocant, *Bartolus & Baldus* Collectam vocare non dubitant, *in dicta l. placent.* Meminit etiam eius recessus Imperii de Anno 1500. his verbis: Ob jemandts geachtet wäre / daß er nichts hätte / der soll dannoch ein Schilling geben. Præstationem per capita fatentur quidem Doctores, nulla habita ratione patrimonii, personæ tantum imponi, quare dubietatem habere videtur, quod etiam nihilominus patrimoniorum muneribus adnumerant. *Bartol. & Bald. dicta l. placent. Socin. consil.* 243. Collectam † onus esse reale contra Iasonem 25
ex professo multis probat Thomatus *in princip.* 8. & quidem etiam secundum antiquos & Bald. qui dicit, quod naturaliter Collecta sit onus rerum, formaliter personarum. Item causam finalem esse ipsam rem. Certæ si verba glossæ & Doctorum (Personæ scilicet pro rebus) secundum subiectam materiam & leges, quas allegant, intelligenda sunt, non alium sensum habere poterunt. Indicuntur enim & subeuntur per æs & libram, secundum patrimonii vires, & quæ non possidemus, non agnoscimus in causa moderationum. *d. l. forma. cum similibus. C. de censibus.* De mente Baldi dubium non est, cum ex eiusdem doctrina communiter recepte statuum valeat, quo forenses ad collectas adstringuntur, licet verba statuti in forensem dirigantur. Ratio est, quod causa finalis sit ipsa res, quæ principaliter adstringitur, non persona. *Festasius in §.* 2. *&* 7. *pag.* 27. Omittunt etiam eam in definitione, quæ patrimonio, agris, domibus, familiis principaliter & directo nulla habita contemplatione personæ imponuntur, do quibus tamen proprie intelligenda definitio munerum patrimonialium, quæ *intributiones*, propterea dicuntur. *d. §. sciendum. & §. patrimoniorum. l. definitio. de qua supra.* tales enim vt plurimum sunt collectæ, quæ pro necessitate principis alicuius vel ciuitatis inducuntur. *d. l.* 8. *ff. de vacat. muner.* Talis est hæc nostra contributio. Manifestum enim est, quod secundum Beedbitch rebus fuerint impositæ. Nihil igitur ad nos Doctorum definitio, cum non in collectarum ipsorum materia, sed munere vere & mere patrimoniali versemur, & quidem ante prouiso ab Imperio Statibusque homo legato, ordinariisque propter vtilitatem & necessitatem publicam exæquato. *d. l.* 1. *Cod. de indiction. Cacheran. d. loco Pinell. & Gail. dd. locis.* Vbi communem dicit Bursatus *d. consil.* 16. *Gail. d. obs.* 53. Inter munera, quæ rei proprie cohærent, recenletur collatio prædiorum. *l.* 14. 18. *§.* 1. *&* 2 *ff. de munerib. l.* 11. *ff. de vacatione & excusat. munerum.* Frustra igitur à Doctoribus collecta, quæ non viritim & æqualiter in singula Capita, sed pro modo fortunarum indicitur, intermista † refertur, & 26
quatenus mista dici fingiue possit, personalitatem prætualere contenditur, *per supra dicta.* Cum Iurisconsulti etiam ea munera, quæ corpore ministerium adiunctum habent, qualis est

proto-

protostasia, sacerdotium, decaprotia, magis tamen patrimonii esse dicant, mixtura non obstante. *l.1.l.3.§.vlt.ff.de munerib.& bonorib.* Imo quidem non corporalia, sed patrimonii tantum non ambigi volunt. *l.8.C.de munerib.patrim.*

27 Munera patrimonialia† sustinentur in locis, vbi bona sita sunt, siue possessores eiusdem ciues

28 incolæ sint siue non sint. *l. 6. & l.final.in fine ff.de muneribus.d.l.forma.§.secundo.* Census† & tributa vel personis vel possessionibus indicuntur. *l.3. C.de censib.l.* 11. *Codic.de officio adsessorum.l. 3. de apparitorib. titulo quinquagesimosecundo, libro duodecimo,C.* Tributa & indictiones fundi† siue ordinaria & perpetua siue extraordinaria & temporalia sint, possessori Colono, vsufructuario,

29 &c. incumbunt. *l.quæro.28.l.generali. 32.§.fin.ff.de vsufr.legat.l. vsufructum.52.l.13 §.de actionib.empt.l. 2.C.de annonis & tributis. Bartol.ad l.1. C.de muneribus.numero* 37. Idem Iuris in contributionibus Imperii vti videre est in recessu de An. &c. 48. in materia exemptionum & moderationum. Fiscus enim interea possessores excutit: hinc Intitulaturæ illæ als Innhaber/ꝛc. Hinc communis opinio† collectam ibi subeundam, vbi quis

30 bona possidet, de qua Curtius Iunior, Gail. *d obs. 52.& 53.in nouis.Decian.d. cons.55. numero quarto, & 18.* Vbi ad forenses hoc extendit, & respondet Bartolo & aliis, qui eos exemptos esse volunt. *Bursat. d. consilio* 17. *Festas.parte 2. numero* 35. Ratio exprimitur *in l.* 10. *C.de munerib.patrimon.* Communi opinioni, vel potius Iuri consentanea est generalis consuetudo Italiæ & Galliæ, imo, *vt supra dixi*, totius Europæ. *Festas.d.loco.nu.* 47.& 49. Quoad Germaniam C. in causa Speyer contra Speyr generalem & notoriam, ideoque probatione opus non habere, asserere non dubitauit, nemine tunc contradicente, prout etiam Gail. *in prima Editione d.obseruat.*53. posuit. Pro confirmatione huius etiam consuetudinis generalis ibidem stringit transactionem inter Palatinum & Episcopum. N. quod vterque alterius Leibeigene vnnd andere Hindersassen/in suo territorio habitantes non tantum de bonis in suo districtu, verum etiam in alterius Gemarcken vnd Gerichten siris collectare posset, quod cessante transactione, facere non licuisset sed quilibet eo loco, vbi bona sita sunt, Stewer

31 vnd Schatzung soluisset. Onus collectæ† rem afficere, & rei imponi posse, licet persona subdita non sit, probat Pinell. *d.loco per l.Imperatores. ff.de publica. & Vectigalib. Thomatus & Festasius dd. locis, Hartman.lib.2.pract.obser.tit.de censibus.obser.5.* Vbi ad astruendam dictam Consuetudinem facit, quod ibidem subiũgit, & hoc quotidie fieri videmus. Ratio per eum, quia forenses pro possessionibus, quas habent, coguntur ad Collectas: consuetudinem hanc vigere in Austriaco & Burgundiaco circulis: item in Heluetica ex

32 recessibus Imperii manifestum est, in† tantum, quod etiam Clericos implicet, etiam in casibus particularibus extra Reichsstewr / quod manifeste probat recessus de Anno 1500. in rubrica wer die Stewrung / ibi, wo aber jemandts auff Klöster. De Sabaudia testatur Guido Papa *d.obs.* 757. Quoad Bauariam videantur Acta in causa Ortenburg contra Beyer. Maxime defensionales *articulo* 34.& similibus. Et qui amplius dubitat, interroget vicinas Ciuitates Imperiales Augustam & Ratisbonam. De Saxonia & Marchia idem Iudicium est. In Episcopatu Monasteriensi collectantur forenses † & Clerici in den 33 Aemptern / in quibus bona sita. Quoad Austriacos est recessus de Anno, &c. 30.§. Dieweil sich auch pag. 219. Vbi Ferdinandus promittit pro se & suis, &c. forenses, qui semel Imperio, &c. cum reseruatoria. Iuris exceptio autem firmat regulam, & sequentes recessus arguunt promissionibus non satis diu factum fuisse: Et quod iure suo collectare possint forenses, etiam Imperii Status manifeste exprimunt in recessu de Anno 44.§. Vnd dieweil aber / *pag.*319. Vbi superiore conuentione rursus diuersum statuitur, collectatos scilicet ab Austriacis & Burgundiacis ratione bonorum sub se sitorum in loco domicilii non amplius molestandos, quod est contra expressam prouisionem istius, & similium recessuum von gemeinem Pfenning. Quoad recessus Imperii de forma & modo collectandi, † non vniformes sunt: Collectæ 34 enim deß gemeinen Pfennings de Anno, &c. 95. 1512. 1518. 42. 44. exigebantur ad formam conuentam & expressam, nomine, delegatione & vice Cæsaris, omniumq; Statuum, conferebanturq; singuli seorsim proprio priuatoq; nomine opera & ministeria vel parochorum; vel etiam ipsius Magistratus domicilii, de bonis vbicunq; possessis, cum expressa reseruatione iurium Regalium, &c. ne pro generali perpetuaque forma in posterum forte allegaretur. Probant hæc ipsa verba recessuum directa in personas subditorum. Probat hoc formula Iuramenti der Innemer. Probat hoc ratio legis expressa in recessu de Anno, &c. 42.§. Es sollen auch alle/*pag.*285. Vbi præmisso, quod status habentes subditos, quotam vel ratam de proprio dominio, patrimonio, vel Camera inferre: nullatenus autem subditos eo nomine grauare debeant. Subdit: In Betrachtung daß dieselbe die seyn gar Geistlich od weltlich one das durchauß für sich selbst jre Anlagen gebẽ müssen / Et quod ibidẽ statuitur de exigendo debitore debitoris, pensiones reseruatæ, &c. omisso principali, cõtra nouellã 128. Collectæ de anno, &c. 30. 48.& sequẽtes omnes formatæ fuerũt & directæ auff den Römer Zinß / idq; von mehrer richtigkeit wegen propter matriculam proculdubio, & exactionum commoditatem, sine qua frustra de loco collectandi disponitur. In alieno n. territorio cessat executio, q̃ indicant supra allegata maxime de Heluetiis, & exẽpla Teutschmeister

contra Fugger vnd Oetingen. Status pro viribus dominiorum censiti æstimatique sunt, & postulanti Cæsari certam summam, certis mensibus inferendam paciscuntur, quæ collecta respectu Imperatoris & Statuum pactionalis dici potest, Galli Compositionem vocant, Imperator vicissim Statibus potestatem facit collectandi in subsidium Subditos, indifferenter omnes, siue Clerici, siue Laici, siue exempti sint, vel nō sint, adiecto appendice, wie rechtmässig herkommen vnd recht ist. Differunt igitur toto genere à Superioribus, quod quia omnibus obuium collationem inter vtrasque omitto. Sufficit indicasse, quod præcipuum est in hisce posterioribus agi de priuato Iure & interesse statuum. Accepta enim collectandi potestate sub nomine vigore regalium pro arbitrio exactionem instituere possunt, id est, vel personis, vel rebus, vti communiter fieri solet, imponere. *Gail.d.obseruat.53.* (qui quamuis verba ista in posteriore editione omiserit, constat tamen Reum nostrū viam istam elegisse, vti magis tritam & expeditam, tam in munerib. patrimonialibus: quam in Collectis, si qua forte ex verborum aucupiis inter ista fieri possit differentia, qualem videre est apud Andubal. *d.parte 2. Videatur Pinellus d.loco*) comminata contumacib. pœna duplici, Anno &c. *66 fol.* 8. quæ contra priuatos possessores vix locum habere potest, cum pignoribus captis vel Arrestationibus ad soluendum cogi possint. Verba, jhre Vnderthanen / explicantur per sequentia, geistlich exempt. Extra enim subiectam materiam neutri subiecti dici possunt. Clericos & Forenses etiam de iure communi in materia Collectarum subiectos esse ratione bonorum, quæ hic principaliter in consideratione sunt, pluribus probat Thomatus *pag.* 207. 221. *& pluribus seqq. Festasius dictis locis statim in principio, dictum Consilium Lipsense* 37. *Tomo* 1. *Decian. dict. consilio* 55. *& Bursat. dict. consilio* 16. *Schurpff. consil.* 9 *Cent.* 1. *Gail.d.loco.* Verba, wie rechtmässig herkommen vnd recht ist / nihil certi definiunt, cum ius ipsum, vt supra ostensum, diuersimode interpretentur. Dd. & consuetudines, maxime particulares cum variæ, contrariæque sint, vnde etiam materia litis factæ sunt, quæ consensus esse debebant, secundum iura communia, & non secundum consuetudines tantum controuersias hasce decidēdas. Verba, wie recht ist / & alia in recessu de Anno, &c. 48. in materia exēptionū & moderationū satis exprimūt, imo nō vidētur locū habere debere cōsuetudines, cū illis specialiter derogatū sit, tā in accedēntib. q̄ in sequentib. verbis, nec vlla legitime introduci posse videntur. Immemoriali enim præscriptione opus est, vt expresse cauetur in dicto recessu de Ann. &c. 48. in materia exemptionum, quæ huic annexa & coniuncta est, & singuli status vicem Imperatoris † in suis prouinciis propter regalia ipsis concessa obtinent, & eodem quo ipse Imperator, iure vtuntur. *Schur. d.cons.* 59. *Wesenb.cons.* 45. Ab Anno autem 1530. quo primum hic modus institutus est collectandi, in causis priuilegiatis der Türckenhülff / ne quadragenaria quidem decurrere potuit præscriptio. Actus autem collectandi arbitrarii sunt. Ideoque ad hoc, quod præscribantur pluribus opus est. Inprimis vero F. contradictorium aliquem Actum contra Comitem obtentum, cui acquieuisset, ante supra dictum tempus articulare debuissent. *Wesenbec.d.cons.* Probare etiam debuissent bona F. ibidem libera, cuius contrarium constat ex Morgenbeetbuch / vbi species expressæ Collectæ simplicis ad duplicem conseruat Ius Comitis collectandi in aliis omnibus similibus. *Paris.d. consilio* 25. *numero* 86. *Schurpff. in terminis d. consilio* 59. *numero* 26. *&* 32. *Wesenb.d.loco.* Dato igitur communem opinionem de non collectandis forensibus defendi posse. Item Collectas extraordinaria magis quam Ordinaria munera dicendas, attamen nihil ad rem faceret: Sumus enim in casu excepto & priuilegiato, tam de Iure cōmuni, quam constitutionibus Imperii, & iuribus Imperialibus gaudent singuli Status per supra dicta. Concludo neque Iura communia, neque Ordinationes Imperii pro Actoribus facere in possessorio: ratione consuetudinis vel præscriptionis nil probatum, vel probari potuisse, vel si ita mauultis, quatenus aliquid probatum, id rursus elisum. Pronuncio absoluendum Reum compensatis expensis.

35

VOTVM XXIX.

In causa Herr von S. vnd G. Kläger *contra* Bürgermeister zu M. Beklagte.

De Litis Contestatione.

SVMMARIA.

1 *Oblatio & consignatio pecuniæ plane liberat debitorem.*

2 *Exceptio oblatæ, consignatæ & depositæ pecuniæ impedit litis contestationem.*

3 Soluere se paratum *dicens in iudicio, non cogitur subire iudicium.*

4 *Obedientia vbi controuertitur, tum non subditus, sed ille, qui in possessione, est conueniendus.*

5 *Protestatio siue denunciatio ne soluas domino controuerso fieri potest, eiq; parendum est.*

6 *Depositio pecuniæ, vt impediat litis contestationem non verbalis, sed realis sit necesse est.*

7 *Oblatio verbalis an sufficiat ad hoc, vt Reus Iudicium subire teneatur.*

8 *Depositio pecuniæ an possit Reū iniungi à Iudice.*

9 *Contra Subditos agere quis potest, etiamsi controuersa sit iurisdictio.*

10 *Subditi non possunt se subiicere alterius iurisdictioni sine consensu domini sui & in præiudicium ipsius.*

11 *Protestatio facta sine causa nullius est effectus, nec potest præiudicare alteri.*

12 Pro-

12 *Protestatio facta ex causa, licet iusta, non tamen vera, vel verisimili nulla est.*

13 *Protestatio cum causæ expressione non vera, attamen verisimiliter vera, valet & operatur, eique parendum est.*

14 *Priuata persona, quando denunciat, debet causam exprimere.*

TRibus exceptionibus Rei nituntur, quo minus litem contestari teneantur. Primo, quod obtulerint pecuniam & consignarint, & 1 deposuerint: cum vero per oblationem † & consignationem plane liberentur debitores. *l. acceptam. C. de vsur. & l. obsignationem. ff. de solut.* Ergo non esse obligatos Reos & sic male ageret Actor, cum actio deficeret, quæ † impedit litis 2 contestationem. *l. Eleganter. §. si quis potest. ff. de condi. indebiti.* Idem obtinet in eo, qui dicitur se 3 paratum esse soluere in iudicio. Nam † is non cogitur subire iudicium *l. si Reus paratus. & ibi D D. ff. de iudiciis.* Secundo, ideo se non teneri, quia cum & ipse Actor, & alius quidam Comes de iurisdictione huius villæ contendant, & sic Rei ignorent, cui soluere collectas debeant, Actor non aduersus illos, sed aduersus Comitem agere deberet, iuxta *c. inter quatuor. ext. de maior. & obed.* vbi dicit gl. quando obedientia controuertitur, † tunc non subditum, sed illum, qui in 4 possessione est, conueniendum. Tertio excipiunt, quod illis facta est protestatio prohibitoria à Comite de N. ne Actori soluant, quæ pro- 5 testatio siue † denunciatio fieri potest. *l. hæres. cum debuerat. ff. ad Treb. & c. significasti. extra de censib.* & tali denunciationi parendum est, *l. fin. ff. de l. commiss.* Sed his non obstantibus, puto Reos litis contestationem subterfugere non posse. 6 Ad primam exceptionem respondetur, quod † non verbalis, sed realis depositio requiratur. *tenet Zasius in l. interdum. §. Stichi promissor. ff. de verborum obligationibus.* Sed realis dispositio hic non est facta, vt apparet ex instrumento oblatæ paritionis, ergo non possunt liberari. Quod au- 7 tem † verbalis oblatio sufficiat adhoc, vt Reus iudicium subire non teneatur, non credo, per ea quæ notat *Bartol. & Zasi. in d. l interdum.* His enim in locis expresse dicunt, solam realem oblationem nihil aliud operari, nisi quod mora prorogetur, vsque ad litis contestationem, sed quod totaliter Reus absoluatur ab instantia, non reperiri apud Dd. *Ang. in §. fin. Institut. de perpet. & temp. actio. Bart. in l. si debitor. ff. de solutionib.* 8 An autem Iudex † possit Reis iniungere dispositionem, iuxta *l. si Reus paratus. ff. de procur.* credit quod non, quia ante depositionem necessaria est realis oblatio, & ille textus loquitur de reali oblatione. Deinde etiam dici non potest, quod Rei hoc offerant, quod petitur, quia hoc nunquam debuerunt, sc. duplum, neq; adhuc offerunt, iuxta *d. §. fi. Institu. de perpet. & temporalib. act.* Relinquitur ergo verbalem oblationem solam non sufficere ad hoc, vt iudicium Rei non subeant. Quoad secundam exceptionem, nec illam releuare posse. Nam licet verum sit, quod quis non contra illum, qui possidetur, sed contra eum, qui possidet, experiri debeat: Hoc tamen intelligit, vbi certum est, quis possideat. Sed in nostro casu diuersum est. Incertum enim adhuc est, vter possideat, vt patet ex narratis Reorum. Quod autem quis possit agere contra subditos etiamsi controuersa † sit iurisdictio, expresse te- 9 net Inn. *in c. Auditis. n. 2. de præscr.* Idē videtur sentire *Abb. in c. quoniam frequenter. nu. 23. C. vt lit. non contestat.* Neq; subditi tam facile cuiq; ipsis inhibenti parere debent, nisi ipsorum superior sit; alias enim videntur se subiicere alterius iurisdictioni, quod † sine consensu domini sui, & 10 in præiudicium ipsius facere non possunt, per ea quæ tradit Fel. *in c. dilecti §. hominib. inuitis. Extra. de mai. & obed. & c.* Quoad vltimam exceptionem Reorum, prætendunt sibi factam esse inhibitionem, ne soluant. Respondetur hanc protestationem † esse factam sine causa, quæ 11 nullius est effectus, *l. si quis prohibuit. ff. de public. l. penult. & l. virum. ff. de const. pec.* quia non possunt præiudicare alteri. *l. Stichus. ff. de nou. & deleg.* Idē est † si facta sit ex causa iusta, quæ tamen nō vera 12 vel verisimilis. *l. Hæc autem. ff. si cui plus quam per l. Falci.* Si vero fit cum causæ expressione non vera, attamen verisimiliter vera, † videlicet quan- 13 do denunciatio fit, ne detur vel fiat, quod est debitum ex vltima voluntate, talis denunciatio valet, vt cautio exigatur ab eo, cui soluitur de defendendo. *d. l. Hæc autem.* Ad quam quam cautionem se obtulit Actor in nostro casu. Sed posset opponi, quod in nostro casu superior fecerit talem denunciationem, cui omnino parendum est. *l. fin. ff. de leg. commis. c. significauit 1. de censib.* Respondetur, quod si nobis certo constaret iurisdictionem illi competere, non esset dubium, quin talis denunciatio vel præstatio operaretur, sed cum iurisdictio controuersa sit, ideo hoc, in casu talem denunciationem nihil operari censeo. Videntur enim illi textus loqui in eo casu, vbi constat de iurisdictione, vel authoritate personæ protestantis. Ita intelligit Bar. *d. l. fi. ff. de leg. commiss.* Sed † priuata persona 14 quando denunciat, debet causam exprimere. Ita tenet Bar. *in leg. 1. q. 11. ff. de nou. ope. nun.* Concludit, Quod Rei ad litis contestationem reseruatis tamen exceptionib. post proponendis, compelli possunt. Ita cæteri omnes, compensatis expensis.

VOTVM XXX.

In causa N. contra N.

De impedimento litis contestatæ.

SVMMARIA.

1 *Appellationis puncto omisso, in causa principali procedendum est.*

2 *Consensus vtriusque partis requiritur necessario,*

vt re-

vt remota appellatione, in causa principali procedatur. n. 3.

4 *Præiudicia Cameræ si variant ob casuum diuersitatem, nihil releuant.*

5 *Nemo inuitus agere tenetur.*

6 *Exceptio, causas testamenti ad tribunal ecclesiasticum non pertinere, an releuet.*

7 *Causæ testamenti ad forum ecclesiasticum pertinent.*

8 *Exceptio litis pendentiæ, an impediat litis contestationem.*

9 *Iudex non debet ad definitiuam procedere, nisi causa plene cognita.*

SVbmissum ratione litis contestationis, ad cuius impeditionem Appellatus vnica vti-
1 tur in effectu exceptione, nimirum omisso † puncto appellationis in causa principali procedendum esse. Quam exceptionem ego irreleuantem existimo, vt quæ apud D D. valde controuersa inuenitur. Sic vt magis in contrarium
2 concludere videantur, videlicet vt vtriusque † partis consensus necessario requiratur, iuxta text. *capitu. cordi.* vbi sedes ordinar. *de appell. in 6.* Quod caput expresse vtriusque partis consensum exigit, in verbis, vel de partium voluntate, *Guid. Pap. singulari 634.* ibi *si remota appellatio ex pacto partium Mynsinger. centur. 4. obseruat. 47. & Decius in capit. vt debitus, extra, de appellat. numero 24 in vers. contrarium*, vbi & Molinæus *in addit.* asserens partium consensum requiri non vnius; & hęc obseruari in praxi. *Fulgos. in l. omnem, in in fin. numero quarto, C. quando prouocare non est necesse, iuxta Guid. Pap quæstio. 275. cum additione ibidem.* quo loco dicit, posse quidem omisso puncto appellationis in principali procedi, sed ad
3 hoc requiri, vel consuetudinem, † vel partium consensum; Rota *decis. 71. numero primo, in antiquu. fol. 174.* quæ vult, hanc omissionem per solum Appellantem fieri posse quam opinionem se sequi ibidem dicit Mynt. *centur. 3. obseruat. 79.* primum pronunciandum super appellatione. Huc pertinent quoque, quæ Philippus Franc. notat, *in d. c. cordi, de appell. in 6. §. posthæc.* qui etsi consensum tantum Appellati requirit, ita vt & inuito Appellante in principali causa procedi possit, tamen hoc cum distinctione triplici dicere videtur. Primo, vt personæ litigantes sint spirituales. Secundo, vt sit causa spiritualis. Tertio, vt Appellans prius renunciet grauaminibus. Neque etiam refert, quod Appellatus dicit in Camera obseruari, vt omisso puncto appellationis in principali causa procedatur, quia etsi memini, hoc ita obseruatum fuisse, in causa Herrn A. Graven zu M. Appellanten contra Weylandt E. von A. Erben/ Appellaten/ 4. A-
4 pril. Anno &c. 72. Tamen † huic illa causa occurrunt, quæ in nostro casu non inueniuntur. Primum est, quod Appellatus C. factus sit Actor, exhibendo libellum super causa principali; in nostro autem casu Appellatus vult, vt Appellans efficiatur Actrix, vt constat ex artic. 7. in quo dicit, se sperare confirmationem sententiæ à qua. Quia vero Appellatrix nostra nihil aliud petiit coram Officiali, quam ex edicto Adriani, confirmationem Testamenti sui cum citatione ad videndum confirmari, vel allegandum causas rationabiles, quo minus id fieri debeat, euincitur Appellatricem nostram nihil petiisse, vel adhuc petere ab Appellato. Alterum est, deductionem principalis negotii, omisso puncto appellationis, fieri potuisse in dicta causa N. quia de debito aperto & liquido inter partes agebatur, hic vero, cum nulla nondum in rerum natura sit principalis causa in priori instantia instituta, cum neque Appellatrix quicquam petat ab Appellato, neque hic quicquam petierit, neque etiamnum petatur ab Appellatrice, allegata principalis causa non potest hic retineri, vt quæ nulla est, nec vsquam apparet, vt sic Iudex à quo satis grauarit Appellatricem, cogendo ad id, ad quod de iure non obligatur, cum nemo † inuitus agere teneatur, 5
l. vnica, C. vt nemo inuit. agere, &c. Maxime cum præuentio facta sit per Appellatricem in iurisdictione, vti facta docent, Appellatus non negat, & ipsemet Iudex à quo, non diffitetur in sententia sua à qua, quia in iure cautum est, vt vbi cœptum iudicium, ibi etiam finiatur, & hic etiam idem faciendum est. Neque refert, Appellatum nõ comparuisse, quia sufficit, per citationem iudicium esse inchoatũ, vt hic factum, *l. vbi cœptum ff. de iudiciis, vbi glo. Bar. & a ii.* Quod
6 † autem Appellatus dicit causas testamentarias ad Officialis tribunal non pertinere, in eo toto cœlo errat, cum ipsemet fateatur, eas mixti fori esse. Qua in re quia sibi contrarius est, parum fidei meretur, maxime cum ex iure euincatur,
7 causas † testamẽtarias ad forum ecclesiasticum pertinere, *toto titul. de testamentis.* præsertim *in c. cum esses*, vbi Abbas *numero 33.* dicit, causas vltimarum voluntatum tanquam pias, ad forum ecclesiasticum pertinere. Dato mixti fori esse, (vt Appellatus fatetur.) Cur ergo ad emanatam & executam citationem sibi, coram Officiali non comparuit, maxime cum illum suo testimonio competentem pronuntiet. Quæ cum ita se habeant, friuola sunt, quæ allegat Appellatus art. 8. 9. & 10. Replicarũ, nimirum Rahts Richter Senatus Colonienſis, in possessione esse videlicet, wann sich inter eines Jrrthumb erhebt/ an causa controuersa ad Officialem, vel scabinos pertineat, quod tũc dicti Iudices partibus einen Stillstandt zu gebieten haben/ donec de Iudice liqueat, quia in nostro casu constat de Iudice, ipsius Appellati confessione, qui asserit, causas testamentarias mixti fori esse. Quod si verum est, quis in hac causa Iudex sit inter partes, obscurum esse non potest, & quia per citationem iudicium incœptum est, vt su-

præ

pra dictum, Appellatus in iurisdictione præuentus inuenitur. Porro quoad Appellatricem quia nobis de iis omnibus, quæ in facto narrat, non satis constat, maxime cum acta coram Officiali habita non sint edita, ita vt dubium sit, vera ne sint an falsa, quæ in libello continentur, præsertim cum per Appellatum negentur, (dicit enim non de Testamenti confirmatione, sed de bonis quondam H.R. controuerti, quorum etiam intuitu, coram alio iudicio litem hinc inde incœptam esse) iniungenda est litis contestatio Appellato. Exceptio quidem litis
8 pendentiæ† sola litis contestationem impedire posset, tamen quia illa non satis probata, ita vt valde dubium, an lis pendeat, dum Appellatrix contendat, coram Officiali ratione confirmationis testamenti iudicium incœptum esse, quod Appellatus negat, asserens litem inter partes coram Scabinis incœptam esse non ratione testamenti, sed bonorum, &c. Ex quo cum incertum sit, quid actum, quomodo & coram quibus Iudicibus processum, hæc omnia per litis contestationis iniunctionem clariora futura sunt.

9 Et quia Iudex † non debet ad definitiuam procedere, nisi causa plene cognita, *l. 1. C. de lit. contest. & ibi Castr.* Et hic remissio fieri nondum potest, cum instructionis defectus vtrinque satis magnus appareat. Adhæc quia, quæ hinc inde respectiue affirmantur & negantur, altioris sunt indaginis, nec in continenti probari possunt, ea post litis contestationem reseruati solete, quotidiano vsu receptum.

Concludit, litis contestationem iniungendam, saluis quibuscunque exceptionibus postmodum proponendis cum expensis, &c.

VOTVM XXXI.

In causa N.N. contra N.

An arctior inhibitio decernenda.

SVMMARIA.

1 *Inhibere vlterius vel procedere, articulo iurisdictionis & deuolutionis non discusso periculosum videtur.*
2 *Cognitio, an Iudex sit is, qui aditur præcedere debet omnem actum iurisdictionalem.*
3 *Attentata an & quando reuocanda?*
4 *Iudex superior vel appellationis per solam citationem dicitur cognoscere de causa.*
5 *Inhibitio si constat qualitercunque de causa decerni solet, & merito manu tenetur.*
6 *Priuilegia mutuo concurrentia se magis elidere videntur.*
7 *Priuilegium contra superiorem potestatem non valet.*
8 *Dominium supremum superioritatis ab Imperatore separari non potest.*
9 *Sanctio aduersans vtilitati publicæ de iure non subsistit.*
10 *Imperator non potest sibi facere parem in Imperio nec contra libertatem imperii aliquid præscribere.*
11 *Priuilegium consensu omnium Statuum ab Imperatore concessum multum momenti & ponderis habet.*
12 *Ne priuilegio praiudicetur, sequantur vestigia maiorum.*
13 *Exceptiones, si procurator nihil egerit, prout iuris & styli, admittendæ.*

SVbmissum tam pro T. interueniente, quam pro Landman vnd Vrtheilsprecher zu N. super separatis & distinctis exceptionib. eynkom-men / nec non pro arctiorib. compulsorialib. & inhibitione: Tertio super imploratione nobilis officii pro reuocatione attentatorum. Appellatum est à denegata remissione, ad auocationem senatus A. vigore ipsorum priuilegii de ipsorum subditis per subditorum subditos, non nisi coram ipsis conueniendis. Sed certum est, hanc sententiam à qua, siue denegationem pure definitiuam non esse, vt dictum in causa Grichitigen contra Nassaw / & constat, præsertim à tempore exceptionum de contentiosa iurisdictione: quodq; iam olim differentib. votis priuilegium T. disputatum esset, præsertim in causa der Truchsses contra N. N. vbi Articuli super priuilegio admissi. Statt N. cõtra N. simplicis querelæ, die Abforderung belangend / vbi in puncto attentatorum, priuilegio non attento, causa N. contra Iudices prouinciales in Schwaben / exceptionib. non obstantib. arctior inhibitio decreta, vtcunq; possessio iurisdictionis Cameræ, pro & contra allegata, & quodammodo, quatenus causę qualitates requirebant, probata esset. Ideoq; vlterius † inhibere vel procedere, articu- 1
lo iurisdictionis & deuolutionis, non discusso, periculosum videtur, *c. non solum, ca. Romana, §. si vero, de appell. in 6. vbi Fran. Guid. Pap. q. 24. Affl. decis.* 297. Cognitio † autem an sit Iudex is, qui aditur, 2
præcedere debet omnem actum iurisdictionalem, *super literis, de resc. Mynsi. cent. 3. obs. 87.* Quare cum hic iurisdictio Cameræ penitus negetur, adeoq; priuilegium T. in specie in exceptionib. deducatur, ꝙ nõdum ex professo in Camera reiectum, aut vnq̃ ita interpretatum est, vt Marchionatus N. priuilegio N. exceptus sit. Ideo iurisdictio principaliter facta est dubia, & nunc in cõtrouersia posita est, multo minus ad pœnam cõmissam ꝓpter nõ paritionẽ aut reuocationẽ attentatorũ, sine plena & exacta cognitione; nã alias vlteriores ꝓcessus essent ipso iure nulli, ꝓut, quoad inhibitionem, est doctrina Speculatoris *tit. de appellat. §. de offic. vers. sed quæritur. Felin. in dict. cap. dilectus, nu. 2. de præscript.* Quoad † reuo- 3
cationem attentatorum. Couar. *cap. 23. practicar.*

quæ-

quæstione numero septimo, vt in fortioribus terminis vult, etiamsi de deuolutione constet, tamen attentata non aliter reuocari, quam si de iustitia appellationis aliqualiter constet, quia appellatio suspensionem iurisdictionis prioris Iudicis non inducit in interlocutoriis, nisi sit inhibitum.

Sed huic forsan obstat, quod Camera exceptiones illas prœuenit Decreto simplicium, ideoque simus in terminis Notatorum per Marantam *de appell. Disputat. 6. & disputat. 6. numero* 125. Cum constat ex deductis & in exceptionibus & producto scripto iudicii prouincialis, sibi ab Archiduce prohibitum, ne mandatis Cameræ pareat, cuius contrarium ipsi in compulsorialibus mandatum in Camera & sic maiori Curia, ideoque iurisdictio nostra tuenda, ne frustra inhibitio nostra simplex decreta, quo tempore exceptiones nondum fuerunt productæ.

4 Et pro hoc facit, quod † per solam citationem dicitur Iudex superior, vel appellationis cognoscere de causa. *capit. gratum. de offic. deleg.* & id de stylo dicit *Mynsinger. centur. 3. obseruat.* 78. quod quando qualitercunque constat de iurisdictione, inhibitionem decerni solere, † ergo si decernitur, merito manutenetur, *dict. capitu non solum. de appell. in* 6. Facit etiam, quia concurrunt 6 priuilegiati, T. & A. vt mutuo † se magis elidere videantur, *per l. verum §. final. cum l. sequent. ff. de* 7 *minoribus, l.* 2. *Codic. de priuil. Fisci.* Et † priuilegium contra superiorem potestatem non valet. *Fran. Marc. dec.* 233. Sed tamen, quia huius Iudicem esse oportet, deque illa elisione cum plena causæ cognitione discutiendum, cuius priuilegium prævaleat, præsertim vero, an interim prouinciales Iudices procedere potuerint, *per l. Sed & milites. & ibi notat. ff. de excusat. tut. l. de iure. ff. Ad municip. & Panormitan. & Felin. in capit. super literis. de rescript.* Mallem rem reducere ad terminos processus in causa N. scilicet auff exceptiones vnderschiedlich vorbracht N. in specie Handelung auffiegen/ sub comminatione confessatorum & petitos processus noch zur Zeit abschlagen/ si tum N. positionales peremptoriales, elisiuos siue defensionales produxerit, eos volo ad probandum admittere, & sic tacite exceptiones T. præterire, & reiicere, quod nunc aperto Marte facere, esset periculosum. Atqui nondum plane mihi constat, an & quatenus Camera in possessione vel quasi sit decernendi tales processus, & an vnquam priuilegium Austriacum effectum suum realiter sortitum sit.

D. N. vult in allen diesen Puncten N. sein begern noch zur Zeit abschlagen/ & Handelung in specie auffiegen / sub comminatione, daß die Sach vor beschlossen angenommen seyn soll / si postea in specie nil ageret, vellet pro priuilegio pronunciare, vult tamen hac de re vlterius cogitare.

D. N. similiter ego, si tamen N. non ageret, altius rem deliberarem.

D. N. opus esse, vt priuilegium T. examinetur, quod putat esse notorium, tanquam Cameræ insinuatum, & videtur illud priuilegium non obstare, quia priuilegium de iure non subsistit, nam † supremum dominium superioritatis ab Imperatore separari non potest, *l. pen. ff. de offi. præsid.* Item quia hæc † sanctio videtur aduersari vtilitati publicæ *l. vnica. Cod. de his qui vocationem à Principe. lib.* 10. Tertio quia † Imperator 10 non potest sibi facere partem in imperio, nec contra libertatem imperii aliquid præscribi potest in tali casu. *l. omnes. C. de præsc.* 30. *annor.* Sed hoc loco nihil decidit, & eget potius decisione statuum. Inter cæteras tamen exceptiones vnam inuenit releuantem, scilicet priuilegium † 11 hoc esse concessum consensu omnium Statuum, quod si verum esset, & probaretur (licet Status contradicant & negent) illud priuilegium multum haberet momenti & ponderis. Itaque † ne priuilegio, vel Austriacis præiudicetur, & quia nos pauci sumus numero, sequendum puto vestigia maiorum, iniungendo procuratori ex aduerso in specie Handelung sine vlla commination; concernit enim maxime eius præiudicium, vel si Domini putarent, sub commination conclusionis. Quod si † nihil e- 13 gerit, tum exceptiones ad probandum prout Iuris & Styli admittendas putarem. Reliqua puncta transit silentio; in illis enim non fundata iurisdictione, pronunciari non potest, &c.

Tandem 21. Ianuarii maioribus votis dominis placuit, vt verba (noch zur Zeit) omitterentur, cum antehac arctior inhibitio aliquando sit decreta; ideo ad euitandam contrarietatem putarunt dd. verba omittenda, sed expectandum quid N. in specie agat, vt demum vel pure denegentur, vel pure decernantur petiti processus.

Sententia.

In Sachen Pfleger Bürgermeister vnnd Rath N. Appellanten wider N. Appellaten vnd pro interesse, ist der Bescheidt/ daß D. N. was sich auff exceptiones nono Iunii anno 70. eyn kommen / in specie zu handeln gebühret / Zeit dreyer Monat so von Ampts wegen angesetzt ihme handeln soll/ mit dem Anhang/ wo er dem also nicht nachkommen wirdt / daß alsdann die Sach diß Puncten halben / vor beschlossen hiemit angenommen seyn soll.

VOTVM XXXII.

In causa N. N. von N. contra N. von N.

Bannitus an in petita reuisione audiri debeat.

SVMMARIA.

1 *Bannitus neq; appellando neq; supplicando pro reuisione audiendus est.*

2 *Am-*

2 *Ampliatur procedere in bannito Imperij.*
3 *Officium Iudicis latissime patet.*
4 *Iura variari vel vsus Reipublicæ vel personarum, rerumq; varietas postulant.*
5 *Innocentem condemnare nulli potestati licet. Reus nisi de crimine victus sit, condemnari non potest.*
6 *Confessio Rei qualificata non solum factum, sed & culpam infert, nisi per qualitatis probationem remoueatur.*
7 *Factum etiam sine qualitate examinatur, ac pœna pecuniaria, vel alia pro varietate circumstantiarum, à Iudice coercetur, licet etiam aliqua culpæ remotio fiat.*
8 *Confessio libera facta in Iudicio extra carcerem, vt extra facta plenam facit fidem, etiam in criminalibus.*
9 *Fatens delictum siue factum, habet præsumptionem contra se, quod dolose fecerit.*
10 *Confessio quando pro parte accipiatur, pro parte non.*
11 *Qualitas confessioni adiecta per contrarias præsumptiones euanescit & infringitur.*
12 *Confitens homicidium præsumitur fecisse dolose & non ad sui defensionem.*
13 *Iniuriæ, inimicitiæ, nocturna vigilia, occultatio, armorum disparitas, fuga sociorum, equi & bombardæ ablatio an homicidium præsumant.*
14 *Confessio sola socij criminis, coniuncta cum confessione Rei, qualitatem coniunctam compellit & eleuat.*
15 *Confessio facta in articulo mortis probat tam contra confitentem, quam contra alium.*
16 *Probatio per coniecturas admittitur in factis, quæ per alios, quam complices delicti probari non possunt.*
17 *Fama publica an probet crimen.*
18 *Fuga adeo suspiciosa & in iure reprobata est, vt vel ea sola probata, crimen habeatur probatum.*
19 *Dissidationes quid probent?*
20 *Dolus suus patrocinari nemini debet.*
21 *Solemnitates in notoriis iuris non curantur.*
22 *Defensionem allegans eam intra annum probare debet, alias intentati criminis Reus arguitur.*
23 *Crudelis est, qui famam negligit.*
24 *Vitæ & honoris causa à pari procedunt.*
25 *Confessio in tormentis extorta, non per se, sed perseuerantia vel fama, vel verisimilitudine facti, vel aliis adminiculis, indubitanter veritatem probat.*
26 *Ad probandum id, quod probari nequit, nemo admittitur.*
27 *Socij criminis nullam qualitatem probant, & sunt testes inhabiles.*
28 *Repelli quis potest in euidenti calumnia, ferrique sententia etiam parte non petente.*
29 *Defensio nisi probetur necessaria fuisse, & cum moderamine tutelæ inculpatæ facta, à pœna homicidij non excusat.*
30 *Iudex perspectis circumstantiis ex iure æquitatis iudicare debet.*
31 *Accusatore mortuo perit instantia quoad pœnam corporalem.*
32 *Iudex potest Reum ob homicidium pœna pecuniaria afficere, si alia non sit petita.*
33 *Condemnando ex præsumptionibus non pœna capitalis, sed pecuniaria mitior imponenda est.*
34 *Probationes in causis criminalibus debent esse luce meridiana clariores, intellige quoad pœnam corporalem, non autem pecuniariam.*
35 *Probatio per coniecturas in criminalibus admittitur in causis, quæ sunt difficilis probationis.*
36 *Bannum delicti & bannum contumaciæ quid differant.*
37 *Lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus.*
38 *Consistorium Principis, prætermisso iuris ordine, sola facti inspecta veritate procedit.*
39 *Camera non tantum Imperatoris sed totius Imperij consistorium est.*
40 *Nullitates processuum quantumuis magnæ, dummodo de meritis causæ constet, in Camera non attenduntur.*

NVnd N. Gebrüder von N. stehē in Irrung mit N. von N. da begibt sich daß die Partheyen einander im Feldt auffstossen/vñ wird N. erschossen / darauff nimpt N. von N. am Cammergericht für den N. vnd klagt auff den Landtfrieden. Der beklagt verbleibt vngehorsamblich/ vnd wird erklärt in bannum contumaciæ. Von diesem begert er absolutionem durch sein Gevollmächtigten / wird endlich erkandt/ daß er wegen erwiesener fürsetzlicher That soll gebeñ dem N. von N. zehen tausendt Gülden/vnnd sich mit dem Fiscal vertragen. Darauff begert der Beklagt reuisionem actorum, vnd impetrirt dieselbe / vnd ist diß die Relatio Dominorum, qui de facto cognouerit, wie folgt.

Priusquam ad causam viri clarissimi perueniamus, vestro arbitrio committendum duximus: *An bannitus in petita reuisione audiri debeat?* per ea quæ tradit *glossa in l. final. C. vt lit. pend. & ibi Cyn. Cast. Ias. Alexan. in termin. l. ad properandum, §. sin autem Reus, C. de iud.* Quibus locis communi calculo, bannitum, † neque appellando, neque supplicando pro reuisione audiendum esse concluditur. Idque † magis hoc loco procedere debet in bannito Imperii, cuius bona & vita ex formula denunciationis præscribuntur, dann er auß dem Frieden in den Vnfrieden gesetzt / *ad constitut.* gezogen *facit textus in leg. actione. §. publicatione. ff. pro soc. l. postliminium. §. filius ff. de capt. & postl. reu.* Sed vt diximus hoc arbitrio vestro committimus. Quod ad ipsam causam. Inprimis vobis constare debet, cum † Iudicis officium latissim. pateat, *leg. 1. de iurisdict.* quam

1

2

3

viam ingressi simus, à qua supplicans in infirmanda sententia nostra aberrauit. Deinde cum † iura variantur, quemadmodum Rei publ. vel personarum rerumque varietas postulat. *l.* 3. 10. 16. *ff. de leg.* non tam iuris cuiuscunque ratio habenda est, quam vt consideretur, an progressus noster solidus sit, an finem, qui nobis propositus est, consecuti simus, hoc est, an iustitiam fecimus, an non supplicanti plus profuimus, quam nocuimus, an non salutis imperii rationem habuimus?

Sed ad factū ipsum: Iudicium ipsum & principale super fracta pace motum est: Hoc iudicium eo tempore exitum non habuit, quoad naturam sui. Nam non super maleficio, sed super contumacia pronunciatū est, hoc est, bannitur Reus non propter parricidium, sed propter contumaciam. Porro huius respectu petita est absolutio: deinde victori iniungitur, vt ad eam petitionem respondeat. Dat ille Antwort / sed talem, quæ non simplex est, siue quæ solam respiciat absolutionem à banno contumaciæ, sed multo magis ad pœnam facti principalis. Nam vt ipse declarat, non aliter consentit in illam absolutionem, quam si ratio quoque pœnæ fractæ pacis habeatur, & in eum finem acta probatoria quoque exhibet. Hic nos remisso, quod nobis incumbebat ratione processus, Officio mercenario, nobile officium arripuimus, non solum ex æquitate, sed etiam ex summa nostra potestate, habita ratione ad ipsius facti qualitatem in gratiam vtriusq; partis, ad innocentium subditorum, deinde ad iustitiæ & imperii conseruationem. Videndum ergo primum, an factum probatum sit. Frustra enim officium nostrum vindicamus, nisi Reus de crimine conuictus sit, cum nulla 5 potestas tanta sit, cui † innocentem condemnare liceat. *l. absentem. ff. de pœn.* Deinde an licuerit in processū moderationis iuxta petitionem victoris principale negocium cum absolutione coniunctum definire. Quod ad primū attinet, hæc quæstio partim facti est, partim iuris, non per se, sed ex accidenti. Nam si Reus defensionem in continenti mota pœnæ persecutione obtulisset, aut si Iudex hoc illi imposuisset, tota quæstio facti fuisset. Nunc vero secatur & diuiditur, prout diximus. Pro prima parte non magnopere est laborandum. Nam ex actis liquido constat extra controuersiam in 6 petitione absolutionis de † cōfessione Rei qualificata, cuius ea vis est, vt non solum factum, sed & culpam inferat, nisi hæc per qualitatis probationem remoueatur. Ac licet aliqua cul- 7 pæ remotio fiat, tamen † factum ipsum, etiam sine qualitate examinatur ac pœna pecuniaria à Iudice coercetur, vt alias pro varietate circūstantiarum, *l. aut facta. ff. de pœn. Mar. par. 6. tit. de confess. nu.* 9. Hæc patent, & in se sunt verissima, 8 maxime si † confessio libera sit extra carcerem in iudicio, vt extra facta, hoc casu plenam probationem facit etiam in criminalibus. *l. si confessus. ff. de cust. Reor.* Nam eo ipso, quod † quis fa- 9 tetur factum siue delictum, habet præsumptionem iuris contra se, quod dolose fecerit. Ideoque diuiditur cōfessio per talē præsumptionem iuris, & pro parte † accipitur, pro parte nō. 10 *Mar. Ant. Blan. in pract. crim. §. tertia pars. numer.* 39. Altera pars, quæ in iure consistit continetur hac quæstione; *an non auditis defensionib. condemnari potuerit.* Et dicimus, consideratis iis, quæ sequuntur, quod audiri non debuerit. Inprimis † qualitas ista confessioni adiecta per contrarias 11 præsumptiones elangueſcit & infringitur, *l. licet Imperator. ff. de leg.* 1. *l.* 3. *ff. De his qui sunt sui vel alie. &c.* Nam contra † confitentem est iuris præ- 12 sumptio quod dolo occiderit, & non ad sui defensionem, *l.* 1. *ff. ad L. Cor. de sicar. Boer. dec.* 164. *numer.* 10. Quare de istis præsumptionib. dicendum est. Nam quædam ante, aliæ circa factum, quædam vero post factum acciderunt. Sed vt prætereantur illæ, quæ factum præcesserunt † iniuriæ & inimicitiæ, prout in actis 13 *Bald. in c. ad literas. de præsumpt. Iaſ. in l.* 1. *C. de seru. fug.* Tum etiam eæ, quæ in facto acciderunt, qualis nocturna vigilia, occultatio, armorum disparitas, fuga sociorum, equi & bombardæ ablatio. Etsi hæ prætereantur sola, † confessio 14 socii criminis, quæ post euenit, adeo cum suis circumstantiis eminet, & tam firmis fulcitur rationib. vt sola coniuncta cum confessione qualitatem coniunctam compellat & eleuet. *l. fin. C. de accu. Boe. dec.* 34. *Paul. Paris. cons.* 10 *nu.* 134. *vol.* 2. vbi dicit, quod confessio facta in articulo † mortis satis attendatur quo ad veritatem ha- 15 bendam, tam contra confitentem, quam contra alium. Idem tenet Gram. *cons.* 70. *n.* 2. Eoque magis, quod factū hoc per alios, quam complices delicti probari non possit, quia † in his etiā 16 probatio per coniecturas admittitur. *Bald. in l. quoniam. C. de testib. Hipp. Sing.* 646. Huic coniuncta est † fama publica, tertio fuga, quæ adeo 17 suspiciosa † & in iure reprobata est, vt ali- 18 quando ea sola probata, crimen habeatur probatum. Quarto horrendæ † illæ diffidationes, 19 quæ etiam solę hanc probationem conficiunt. Nec obstat, quod recognitæ non sint tum, quia contumacia & dolo eius factum est, quo minus sint recognitæ, qui † dolus ei patrocinari 20 non debet. *l. ita. ff. de recept. arbit.* tum quod in notoriis iuris † solennitates non curantur, *Clem.* 21 *pastoralis. de re iud.* Postremo suspicionem auget, quod non modo intra annū, sed & nec multos annos post de commisso crimine se purgauerit, & culpam, prout debebat, remouere conatus sit. Nam qui allegat † defensionem, eam 22 intra annum probare debet, *l.* 1. *l. fin. de reg. iur.* alias intentati criminis Reus arguitur, *Mara. par. 6. de cont. nu.* 33. Certe ille, si spem aliquam habuisset criminis diluendi tam longo interuallo

tallo, cum tanta omnium rerum iactura vitæque discrimine versatus non fuisset, cum crudelis sit, qui † per tot annos famam negligit, *c. Nolo. 12. q. 1.* causaque vitæ † & honoris à pari procedunt. In Summa, vna harum præsumptionum ad qualitatis probationem impediendam sufficiens est, quid non facient tot ac tantæ simul coniunctæ? *Bald. in l. fin. numer. 2. Cod. de prob.* Exemplum ponit de confessione † in tormentis extorta, quæ non per se, sed perseuerantia, vel fama, vel verisimilitudine facti, vel aliis adminiculis indubitabiliter indicat veritatem, *l. Sancimus. C. de pœn. Papa in arrestis iudiciorum Franciæ lib. 24. tit. 8. art. 1.* vbi refert, duos homicidas, neque testibus conuictos, neque confessos, ad mortem ex solis indiciis & vehementibus præsumptionibus in parlam. Burdegal. alterum 3. Febru. Anno 1519. alterum in Decembr. Anno 1529. condemnatos. Secundum argumentum est. Cur audiri non debuerit: quia non admittitur ad probationem, quod probare † nequeat. *Innocent. in cap. Quia verosimile. De præsumpt.* At Reus noster nullo modo probare potuisset, nec adhuc potest, quia nulli interfuerunt, nisi socii criminis, † per quos nulla qualitas probatur; suntque testes inhabiles, *Bald. in leg. Quoniam. numer. 3. Cod. de test.* Et euidenti calumnia potest quis repelli, & ferri sententia † etiam parte non petente, *Cast. in leg. properandum. Cod. de iud. Rom. Sing. 28.* vbi scribit, si accusatus de homicidio facit articulum, quod hominem occidit, sed fecit ad defensionem suam, idque probauit, quod in articulo continetur, quod non absoluendus, sed puniendus sit. Ratio, quia † defendendo non licet occidere, nisi cum moderamine inculpatæ Tutelæ: Sed debet adiicere & probare, quod fecerit ad defensionem narratam *per iura ibid. alleg. Nou. in tract. def. fol. 826. numer. 30.* Quod ad secundum membrum attinet. Etsi processus nostri ratio stricto iure alicui videri possit aliud postulare: recte tamen sentientibus nihil verius est, quin ex parte nostra, quæ nobis data est, in officio nostro, & legibus applicandis, perspectis circumstantiis, ex iure æquitatis † iudicare potuerimus. *d. leg. Neq; cum seq. l. scire. ff. de LL. l. placuit. C. de iud. Con. lib. 1. cap. 11.*

Restat tandem, vt ostendamus, quæ sint illæ causæ æquitatis, quibus principale coniunctum absolutione contumaciæ vna definiuimus. Inprimis commouit nos immanitas tanti facinoris, quod publice est notorium tam verbis quam scriptis. Secundo publicum omnium statuum de hoc facto iudicium in Comitiis Augustanis Anno 1559. publicatum, & ita ante latam sententiam moderationis in Camera, quod factum Rei appellarunt Eine böse mörderische That/ quod non fecissent, nec facere potuissent, nisi pro notorio maleficio, aut saltem probato accepissent, cum etiam Imperator eo tempore mandauit Bannitum capi, ac debito supplicio tradi, quasi iam conuictum. Tertio contumacia tot annorum. Quarto, mendacia & fraudes Rei, quæ in commissione ad Landgrauium patent, deinde in nomine N. negando & ludendo. Quin summæ æquitatis esse duximus, postquam, instantia iam perierat morte † Accusatoris, per istam contumaciam: quoad pœnam corporalem. *l. fin. C. si reus vel Accus. leg. Diui. ff. de Accus. l. vnic. c. si pend. app. &c.* ne omnem pœnam simili dilatione & sustentatione ad suum arbitrium libidinemque falleret, vt petendi nobile officium impartiremur. Sexto, quia non nisi pœna pecuniaria petita fuit, in quam † Iudex prædicto modo Reum, ob supra dictas præsumptiones & probationes condemnare potuit. *Innoc. in c. Verosimile. de præsumpt. Spec. de præsump. §. species.* Quibus locis concludunt, quod quotiescunque ex præsumptionibus † vel confessione, quis condemnatur, non pœna capitalis, sed pecuniaria mitior imponenda sit. Quare non obstat, nec huc pertinet. *l. fin. C. de probat.* quæ in criminalibus causis luce meridiana † clariores probationes requirit, quia procedit in pœna corporali, non autem pecuniaria. Item non procedit in his, quæ sunt † difficilis probationis, quia tunc etiam admittitur probatio per coniecturas. *Hipp. in pract. crim. in pr. numero decimotertio. Item sing. 698.*

Septimo, licet de iure communi differentia quædam sit inter † bannum delicti, & bannum contumaciæ, *vt notat plene Bald in l. 1. nu. 12. C. de Her. instit.* tamen vigore ordinationis inter vtrunque nulla est differentia. Ex vtrolibet enim condemnatus habetur pro mortuo, damnorumque rationem & expensarum Iudex pro suo arbitrio habere potest, in quo lex modum ei non præscribit, quæ cum † non distinguat, nec nos distinguere debemus. Hæ sunt rationes, quæ nos compulerunt ad istam viam, præsertim in † Consistorio principis, in quo prætermisso iuris ordine, sola facti veritate inspecta proceditur, *text. in c. Ad petitionem, de accus. Affl. decis. 391.* Cameram vero non tantum summi † principis, sed etiam totius imperii consistorium esse non ambigitur. Hinc est, quod † nullitates processuum, quantumuis magnæ, dummodo de meritis causæ constet, in ea non attendantur, *vt patet ex Ordinat. titulo 34. part. 3.* Hæc cum ita se habent, concludimus nobis licuisse in processu moderationis iuxta petitionem Actoris, etiam principale negocium cum absolutione coniunctim definire. Denique omnibus iis simul coniunctis cum magna fiducia integritatis testibus nostris conscientiis nos iuste iudicasse existimamus. Quod restat, DEO & vestræ prudentiæ & æquitati committimus.

VOTVM XXXIII.

In causa N. contra N.

1. An auocationi sit credendum.
2. Exceptiones actorum contra eandem.
3. De replicis.

Svmmaria.

1 *Copiis collationatis & scriptis creditur.*
2 *Decretum deputatorum auocationem non impedit.*
3 *Omnia scripta contra legem non valent; intelliguntur etiam impetrata contra clausulam derogatoriam.*
4 *Iustitia petita nonnunquam denegatur, ne noui & grauiores motus inde exoriantur.*
5 *Imperator priuato rem absq; causa potest auferre, si aliter pax haberi non possit.*
6 *Contra diuinum ius Imperator non potest præscribere.*
7 *Imperator potest sibi immediate subiectis, non autem alienis, silentium imponere propter damna ipsis illata.*
8 *Rescripta tempore elapso cessant.*
9 *Rescripta inutilia non admittenda.*
10 *Quando Imp. rescribit in præiudicium, citatio aut præsentia eius requiritur.*
11 *Imperator de rebus priuatis potest disponere ex iusta causa.*
12 *Actiones sunt de Iure ciuili, de quibus Imperator disponere potest.*
13 *Dilatio, suspensio, &c. est in potestate Principis.*
14 *Imperator potest rescribere contra legem positiuam, si non sequatur immodica læsio.*
15 *Supremi iudicij Iudex potest recedere à lege & communi opinione.*
16 *In delegationibus causarum non plus Iuris potest transferri, quam suis in potestate delegantis.*
17 *Quæ conceduntur à Principe per modum contractus, sunt irreuocabilia.*
18 *Qui renunciauit alicui beneficio, ei non competit regressus ad id cui renunciauit.*
19 *Princeps non potest venire contra pacta, nisi ob bonum publicum, & in contractu cum priuato inito.*
20 *Iudicium soluitur vetante eo, qui iussit iudicare.*
21 *Ordinatio est legis scriptæ.*
22 *Rescripta non habent clausulam specialem.*
23 *Ordinatio habet clausulam derogatoriam.*
24 *Quod plurium consensu fit, maiori authoritate roboratur.*

Referentis in puncto commissionis.

1 QVod ad primum, † copiis collationatis & subscriptis creditur, quod fide dignę. Nam ex Cancellaria Moguntina, & sic archiuo publico veniunt, *Innoc. in c. scripta, n. 14. de fide instr. Felin in cap. cum causam, num. 7. de probat.* Et ita habet consuetudo Germaniæ, quod productis credatur in rebus publicis si ex Cancellaria Moguntina veniant. Accedit quod in Actis de fide dictarum copiarum non est controuersum, &c. Concludo fidem esse eis dandam. Quod ad secundum, puta decretum Deputatorum, &c. opponunt † præiudicia, in quibus similia scripta 2
non fuerunt attenta, sed illis dissimulatis in causa processum, Actores ad hanc auocationem Imperatoris & Statuum ipsis præiudicialem non esse citatos, & Ordinatione cautum, quod rescripta non debeant attendi, Iure & facto exceptio prima est probata & notoria; secunda confessa, quod nō sint citati; tertia est legis. Quęstio; an tollant auocationem, ita vt in puncto cōmissionis iam possit pronunciari dissimulata auocatione, vel saltem reiecta, &c. ne processus fiat nullus, quia post reuocationem factam est nullus, &c. *gloss. in capit. vt nostrum, in verb. reuocabilis, de appell. Oldrad. in consilio 96.* in quo disputatur de potestate Imperatoris, quod tamen à multis conuellitur. De exceptionibus, an elidant auocationem, &c. Primo scripta priora non obstant, quia vt supra in recessu Deputatorum de Anno 57. omnia † rescripta contra legem non 3
valent. Quia intelliguntur impetrata contra clausulam derogatoriam, quæ expresse prohibet, *Cod. de precib. imp. off. l. rescripta. vbi Doctor.* Sed dicta scripta sunt à Reo emanata contra ordinationem & sine necessariis clausulis. Ergo non attendenda. Si petatur, † debet iustitia ministra- 4
ri. *Innoc. in capit. quæ in Ecclesiarum, numer. 12. de rescript.* Sed in rescripto Carolino datur Camerę potestas abzuweisen / ne noui motus oriantur. Sed & nullam viam ostendit, per quam Actoribus læsis in magna summa succurratur, aut bona restituantur, præsertim cum hoc in Camera, & sic coram Principe instanter petant. Licet Imperator † possit rem priuato auferre etiam 5
sine causa, si pax aliter haberi non potest de plenitudine potestatis. *Afflict. decis. 361. capit. 166.* tamen potuit pax conseruari sine hoc spolio, cuius etiam nulla mentio facta in transactione Imper. & Iuliacens. Et sic non sumus in casu, de quo Docto. Ergo non obstant Actoribus. Quarto impetrata sunt contra naturalem æquitatem in causa spolii confessi, per quod commercium est impeditum, & sic ex parte impetrantis inducit peccatum, iuxta illud: *Peccatum non dimittitur, &c.* Sequitur † tale peccatum contra diui- 6
num ius esse, contra quod Imperator non potest præscribere. *Bald. in dicta lege, rescripta.* Licet Imperator possit silentium † imponere suis sub- 7
ditis propter damna ipsis illata. *Doctor. in l. omnes. Cod. si contra ius, &c.* tamen hoc restringendum, quod non de alienis, id est, de iis qui immediate sibi non subiiciuntur. Sed Actores partim nullo modo,

modo, partim mediate sunt Cæsari subiecti, aut quod verius, nullus Actorum est subiectus Cæsari tanquam Duci Brabantiæ, &c. & bellum illud per Imperatorem non imperii, sed vt D. Brabantiæ gestum est. Ergo non potest Actoribus silentium imponere ratione damnorum illatorum, &c. *Franc. Aret. de bello, nume.* 172. Quatenus autem ablata in bello restitui debeant, non est certatum in bello de Imperio, &c. In rescripto regio petitur, vt causa suspendatur vsque ad visitationem, &c. cui fuit paritum, & Cameræ nihil significatum, cum tamen petierit. Rescri-
8 ptum † Cæsaris Ferdinandi, & Statuum decreta non habuerunt locum post annum 56. quia cessant, si tempus sit elapsum, &c. In recessu Deputationis Anno 57. quod non debeant attendi rescripta, &c. Sententia Cameræ lata est Anno 58. post terminum rescripti *text. in l. quoties. C. de precibus &c.* Quæ ad diligentem instantiam iuti ordinario & deput. conformis est lata, & auocationi postea productæ in nouo isto articulo auocationis præiudicium parere non potuit,
9 &c. Rescripta † inutilia non admittenda. *in leg. final. Cod. si contra ius vel vtil. &c.* Vbi Baldus putat non obstantibus dictis rescriptis Cameram recte præcepisse.

Quæstio: an auocatio sit talis, qualia supra dicta rescripta fuerunt, &c. Respondetur quod non. Quia in forma & materia differunt. In forma: Quia in eius clausu'æ, de quibus supra non reperiuntur, *d. cap. vt nostrum. vbi Docto. &c.* Et auocatio probata non tantum ab Imperatore, verum etiam per Statuum deputatos, & Cameræ necessitas imposita seruandi formam eiusdem. In materia differunt quoque, quia in ea non penitus tollitur actio & ius Actorum, sed suspenditur in vim tentandæ concordiæ, &c. Cum igitur sit limitata. Ergo nullam habet similitudinem cum superioribus rescriptis. Conclusio: præiudicia allegata in diuersis rebus facta huc non pertinere: Ergo prima exceptio non habet locum. Nec obstat quod præsumitur in principe iusta causa, quando tollit ius partis. *Innocent. & alij in capit. Nam concupiscentiam de Const. Grammat. decis. 46.* & hic nulla iusta causa potest imaginari, vt spoliatus contra constitutionem Imperii, &c. Reus dimidiam partem ad se recepit, &c. quod quia negocium principale concernit, plura non dicit. Conclusio quanquam ad præiudicia in Camera facta, &c. tamen quia cum auocatione similitudinem non habent, ad præsentem quasi nihil faciunt, ita vt libere possimus pronunciare in puncto auocationis.

10 Quo ad secundum, Iuris † est, quod citatio aut præsentia tertii requiratur, quando Imperator rescribit in præiudicium eius. *l. de in integ. restitut. Bart. in l. 2. num. 3. C. de temp. Appell. Alexand. in consil. 11. num. 3. 5. & 8. lib. 7.* Et hæc in genere dicuntur, sed habet fallentias, inter quas est illa, quod potest alicui rem suam auferre. *Doctor. in d. l. rescripta. Can. in capit. quæ in Ecclesiarum. de const. Alexand. consil 136. lib. 4. l. item verberatum. ff. de precario. l. Lucius. ff. de euict.* Quod tamen non procedit in inferiore à principe. *Alexan. consil. 35 lib. 4.* Si causa euitandi scandali, hat es wol ein Meynung/ *arg. l. Antiochensium. ff. de priuil. cred. l. bene à*
Zenone. Cod. de quod. præf. potest enim † de rebus 11
priuatis disponere ex iusta causa. Oldradus contrarium tenet *in consil. 69. AEneas de Bellon. 72. Rastaltus de Imper. quæst. 89. num. 1. Vlcareius de regimine mundi in 2. part. §. sed postquam. in princip.* Secundo fallit quando causam in alio iudicio pendentem aduocat ad se, parte non citata. *Innoc. in d. capit. vt nostrum Guido 440. capit. licet. de offic. deleg. Specul. in tit. de censib. §. nunc.* Sed Imper. & Status limitatio tantummodo etiam partibus ignorantibus & inuitis. Tertio fallit, quando tollit actionem parte non citata, *glos. magna in fi. in d. l.*
quoties. C. de precib. &c. Ratio † quia actiones sunt 12
de iure ciuili, &c. Ergo Imperator eas tollere potest etiam sine causa. *Cyn. & Bal. in d. l. rescripta. Innoc. in d. capit. quæ in Ecclesiarum. &c.* quia tollere potest ea, quæ sunt iuris positiui, &c. propterea potest disponere & immutare. Secus est in iis, quæ sunt iuris diuini, &c. *l. vlt. C. si contra ius vel vtil. publ. d. leg. quoties.* Iam vero si princeps potest tollere, multo magis suspendere actionem, vel processum, vt hic: Et vtitur iure suo accedente decreto Statuum. Quarto fallit, quando tertius non læditur immodice, videlicet suspensione vel dilatione processus. *l. 2. ff. ne quid in loco publ. l. 2. C. de temp. app.* Quia non est magnum damnum in mora modici temporis. *l. si debitori. de iud.* Dilatio † suspensio est in potestate Princi- 13
pis, & talis suspensio est modica læsio. Auocatio suspendit tantum ad tempus tentandæ concordiæ, &c. *Bald. in d. l. quoties.* Quando tempus datum à principe non determinat totam causam, tunc est accidentale, alias est substantiale, in quo non potest pro voluntate agere, nisi iusta causa subsit. Hic sumus in tempore tantum accidentali, in quo tantum causa suspenditur. Ergo procedit auocatio. Conclusio non obstat, quod non sint citati, quia Imperator potest per se, maxime cum consensu Ordinum causam ad certum tempus differre etiam non citata parte. Quæstio: an auocatio excludatur per ordinationem? Imperator potest † rescribere contra 14
legem positiuam, modo non sequatur immodica læsio. *Bart. in l. omnes C. si contra ius, &c.* Sed ordinatio in hoc articulo est ciuilis & iuris positiui, quod potest Imperator tollere. Et dilatio tentandæ concordiæ non multum lædit Actores. Et ideo magis hoc, vbi accedit consensus visitatorum & statuum Imperii. Facit quod Imperator hanc causam commisit Electori Coloniensi, & sic non tantum dictum decretum approbauit, verum etiam cœpit exequi, quod ab eo & Statibus est constitutum, & sic ad se reuo-

casse primum decretum *d.c.vt nostrum. vbi Panor.* Adeo vt Iudex à quo auocatur, non possit procedere. Et est pragmatica sanctio, quæ à principe & statibus Imperii obseruatur *gl. in fi. in l. non aliter. C. de palat. sacr. largit.* Infert non solum dictam auocationem valere, sed etiam Cameram & Actores eidem parere oportere. Supremi iu-
15 dicii † Iudex potest recedere à lege & à cõmuni opinione. *Ias. in §. ex maleficiis, instit. de act. Astensis in sylua sua. num. 7. lib. 5.* Quæ via cum sit tuta non putat ab ea recedendum propter periculum reuisionis. Contrarium non potest de iure defendi, &c.

Quid pronunciandum; Ist der Kläger Begeren auff N. beschehen noch zur zeit abgeschlagen/ vñ läst man es bey der Deputaten bedencken bleiben/ vnd D. T. demselben ein Gnügen zuthun 4. Mon. ex officio angesetzt/ &c. Mit dem Anhang/ &c. daß als dañ auff der Kläger ferrner anruffen/ endlich ergehen soll was recht ist / &c. N. & nos omnes deliberamus, &c. Nota, &c. Periculosa & valde prejudicialis decisio: An valeat contra Ordinationem & sic constitutionem imperii facta auocatio &c. per Cæsarem quia accessit decretum & consensus statuum Imperii, &c. Nota, &c. Si inserta esset clausula derogatoria, &c. tũc minus essem dubius, &c. O. Hab die Sach nach meiner Einfalt erwogen vnd mouiert mich erstlich / quod in auocatione Imperiali non est inserta clausula derogatoria, &c. *Dd. in Auth. nauigia. C. de furt.* alias minus essem dubius, &c. II. Quod litis contestatio iniuncta & facta est Anno N. Anno 51. Bescheid/ &c. Nemlich / quod N. soll handeln auff N. Articul/ &c. per quam ius videtur Cameræ quæsitum esse, & auocationi nõ esse locum cum Imp. quasi contra, &c. *Dd. in c. vt nostrum.* vt Referens N. contra Refer. Causa est ardua & maxime præiudicialis, quia diminuitur iurisdictio Cameræ & dignitas collegii, &c. cum protestatione, quod velit in plenum Senatum vel alium Senatum referre, &c. quia graues sunt personæ, *Bart. in l. fin. ff. de pact. c. fin. de dilat. versic. nondum etiam.* Maxime quia hic ius est quæsitum tertio. Ergo ad plenum Senatum. Et fiet præiudicium aliis, qui propter res ablatas in bello processus impetrabunt hic, &c. An eiusmodi auocationibus seu suspensionibus debeamus acquiescere. I. Quæst. An Actoribus inuitis in puncto Commissionis processus iudiciarii suspendendi sint, & Reus apud statuum Imperii decretum tuendus iuxta petitiones, &c. *text. in l. vnica. C. de mand. princ.* Rei dant commissionem Ferdinandi & duo decreta. II. Quæst. An commissio facta sit ad præscriptum modum post Ratisbonæ confirmatum & iteratum decretum. III. An velit ex mente, &c. liberum iudicii cursum impedire, & Cameræ manus ligare.

Quod ad primum, Commissio per omnia similis est Ratisbonensi decreto eynzustellen/ &c. Causa non est auocata aut suspensa post interloc. de Anno 58. in Martio. Certe non expresse nec tacite. Quia nec mente rescripti, nec verborum generalitate, &c. *glos. in c. Apostlo. 32. q. 7. Bart. in l. ambitiosa. ff. de decr. ab ord. fac. l. prætor ait. ff. de ver. oblig.* Noluerunt recedere Commissarios ab ordinatione, quæ sanciuit auocationes & suspensiones non esse attendendas. In † delegationi- 16
bus causarum non plus iuris potest transferri, quam fuit in potestate delegantis. Item egressi essent fines mandati contra *l. vnic. Cod. qui pro sua iurisd.* vult primo concordiam tentandam & seruandam Ordinationem, cæterum de rescriptis, quatenus in Commissarium Colonienſem consentiant necesse est, quod iurisdictio, &c. Concludo; Commissionem esse conformem decreto statuum, Bellamera *obs.* 4. Quo ad 2. prioris conclusionis veritate præsuppolita Imperium decreuit, vt omnia constitutionibus & ordinationibus Cameræ consentirent, quæ nullam restitutionem, suspensionem, & auocationem admittit; ergo non fuit mens commissionis aliquod impedimentum adferre. Et dato, quod probatum sit, tamen facit in contrarium, quod allegatur ex ordinatione. Quia quæ cõceduntur à † Principe per modum quasi contractus sunt 17
irreuocabilia. *Bartol. in l. digna vox. C. de Iud. Felyn. in capit. nonnulli. de rescript.* Quando habet clausulam derogatoriam id rescriptum non valet, nisi faciat mentionem de illa lege specialiter. *Ias.* 18
in l. fin. C. si cont. ius vel vtil. publ. Qui † renunciauit alicui beneficio, ei non competit regressus ad id, cui renunciauit. *l. cum quidam. C. de condict. insser.* Inprimis si talis renunciatio etiam acceptantis consensum contineat, & lege firmata sit, ac sic pacti naturam assumpserit. *Ias. numer. 2. in l. si quis in conscribendo. Cod. de pact.* Princeps non po- 19
test † venire contra pacta, nisi ob bonum publicum, & in contractu cum priuato inito &c. *Afflict. 361. c. 69.* His præmissis putat dictum caput in secunda parte ordinationis, totam ordinationem Cameræ quasi per contractum quendam totius Imperii à se veluti iurisdictionem abdictam liberam cognitionem Cameræ tribuisse. Ibi, bewilligen zugeben / Quia illa constitutio de Cameræ iurisdictione non suspendenda clausulam derogatoriam significanter continet, ibi, Krafftloß / &c. Idem imperium non tantum videtur renunciasse omni beneficio auocãdi, &c. sed etiam rescribendi per pactionem aliquoties reiteratam per dictum caput. Cõcludo, Rei intentionem sufficiẽter elisam, dato quod probata. Quod decretum est hoc ex gratia & ad importunitatem supplicantis. *l. 1. C. de pet. bon. subl. li. 10. c. fin. de rescr. in 6.* Mouet quod Imperator dicit se ad Rei supplicationem. Ergo non ex proprio motu, neq; ex certa scientia. Quia deest clausula, *non obstante, &c.* Ergo non voluit rescribere contra ius à se conditũ. *Ias. in l. damnosa. & l. rescripta. C. de precib. Imp. off.* Ergo *per text. in l. fin. vbi Ias. Guid. 17.* non est recedendum à forma in ordina-

tione

tione præscripta & iurata,&c. Concludo iniungendum esse Reo,vt in causa procedat.

D. D. Putat in hac caussa posse recedi à iure stricto , vt Refer. quia in principali Actoribus nichts benommen /&c. Wil die Vrtheil klärer machen.

20 D.E. Iudicium soluitur † vetante eo,qui iussit iudicare.*l.iudicium.ff.de Iud. vbi Alb.Iac.in tract. feudal.de feud.in verbo vicarius.* princeps potest ex caussa auocare.*Inn.in c.ad aures,&c.* Sed iura illa loquuntur, quando princeps non renunciauit iuri auocandi caussas *d. c.* Ius est quæsitum Actoribus. Ergo in Reorum præiudicium non valet rescriptum,*Roma.cons.*437. Ergo iniungit Reo,vt procedat,vt R.

D.S Imperator transtulit iurisdictionem in Cameram quod non est dubium. Rescriptum stehet auff die Güttlichkeit / mit beydertheil Bewilligung / Ergo nũ auocat, nec habet animum auocandi,&c. Est constitutum in voluntate vtriusq; partis. Sed actores treiben darauff/&c. Ergo concludo vt N. quia Actores ius quæsitum iuxta Ordinationem , daß Rei sind schuldig zu procedieren. Tutius est sequi legem scriptam.

D. M. Quæstio : An ordinatio tantum sit intelligenda de Imperio , vel etiam de statib.&c. Videtur quod sic. Nõ modica læsio. Decretum non habet eam auctoritatem , quam habet ordinatio,&c.

D.H. In quamcunq; partem inclinemus periculosum est, & amputamus decreta Imperialia,&c. Vult sequi viam iuris. Quæstio : An per decretum Ratisbonense & Deputatorum sit sublata ordinatio,vbi supra , quæ est clara & loquitur generaliter de quibuscunque rescriptis, per quæ Camera in prosecutione iurisdictionis impeditur. Ergo per nos non attendenda.

21 Præsupponit † ordinationem esse legem scri-
22 ptam,*Inst.de iur.nat.&c.* II. Rescripta non † ha-
23 bent clausulam specialem. III. Ordinatio † habet clausulam derogatoriam expressam Ordinationis in contrarium iuris est , nec per clausulam generalem *non obstantib.* intelligi derogatum.*Can.c.pen.de capellis monach.* Ratio,illud † q̃ plurimum consensu fit,maiore auctoritate roboratur,&c,*c.prudentiam.de offi. dele.* Alioqui decreta hæc si haberent specialem clausulam , pnunciaret vt Referens,maxime cum auctor ordinationis possit eam tollere *Archid. in c.* 1.*n.*2.*de const.in* 6. Sed quia non habent, Ergo,&c.*Senis cons.*47.*&c.* Conclusio:iniungit,vt suis productis non obstantib.procedat Reus in caussa.

VOTVM XXXIV.

In causa D.N. Actoris contra Dn.N. Episcopum N.

Declinatoria:

PRimo Ordinationem requirere tãtum von Regierenden Fürsten vnnd Herrn Widersatzũg der Räht. Episcopus licet sit postulatus, tamen eum nondum esse confirmatum , & sic nõ regierend. Ergo. Secundo, litem hanc pendere coram Officiali Colonienſi. Petit Reus cassari processus,&c.cum clausula.

Replicæ:

Repetit narrata citationis , Requisitionem factam esse, mensem effluxum esse , refert se ad Ordnung / quæ non distinguit inter Regierenden/&c. Item , er hab sich ante requisitionem in fatalibus als ein Regierender Herr vnnd Fürst erklärt/&c. Officialem esse consiliarium Rei,&c. Petit litem contestari.

Documentum requisitionis:

Anno 55. 1. Iulii, extracta est citatio ex *leg.diffamari* pro parte Referend. Episcopi M. &c. No. hæc verba Datum. Anno 56. concluditur hinc inde. Außträg sind loco primæ instantiæ. Requisito est surrogata in locum citationis.

Votum Referentis:

Exceptio litis pendentiæ ideo non habet locum , quia ante emanatam citationem Coloniensis Officialis ex *l.diffamari* , citatus est vt Referend. documento est requisitio facta auff die Außträg/ & sic 14. diebus præuenit dictam citationem officialis. Credit requisitionem habere vim citationis. Dux tenetur ad Außträg/ alias videtur denegari iustitia , propter quam denegationem caussa deuoluitur ad Cameram, vt ad ordinarium Iudicem : surrogatum sapit naturam eius , &c. Litis pendentia elidit secutam citationem. Quia Episcopus nihil excepit contra requisitionem , ideo videtur prorogasse iurisdictionem Cameræ.

Præterea Reus ratione natiuitatis & patriæ immediate est sub imperio. Multum differt inter citationem Actoris & citationem Rei ex *l. diffamari.* Per impetrationem citationis approbatur Iudex caussæ. Officialis propter suspicionem fuit Iudex incompetens, *Clem.*2.*vt.lite pen. ibi pos. quam Felyn.in c.at si clerici.de iud.* Electio Iudicis non fuit penes Reum , sed potius Actorem.*Felyn.cum M. Ferrar.ext de constitu. Zas.*10.*nu.* 32.*lib.* 1. Præterea Episcopus & Dux fatetur se electum,& 4. Maii, Anno 55. se intromisit in fiscalibus. Ergo subiectus Cameræ. Conclusio iniungit litis contestationem cum impensis.

Secundus.

D.G. vt Refer.

Tertius.

D.F. similiter. Quia facta est requisitio auctoritate legis , & sic est publica , & habet vim citationis.

Quartus.

D.N. similiter. Quia exceptiones neq; in iure,neq; in facto sunt fundatæ.

Quintus.

D.S. similiter.

VOTVM XXXV.

In causa N.N. die *N. prose, & N. N.* als Pfleger N. N. Kindes/ *contra N.N. & N. vxorem N.*

Prima instantia coram N.

De Testamentis & præteritione.

LIbellus datur Anno 49.24. Maii in quo habetur. Etsi N.N. agnatus Actorũ ante 8. annos testamentum nuncupatiuum rite condiderit in quo legauit N. Sorori, eiusque liberis 3. fl. vineæ, in reliquis omnibus bonis instituit Actores, eorumque Pflegkinder / quo non attento Rei voluerunt esse heredes, & ea de causa contra curatores testatoris, & non contra Actores tanquam heredes coram Senatu haben sie geklagt / ad quam petitionem immiserunt Ream in possessionem bonorum, sub ea conditione ne bona grauentur hypothecatione seu obligatione omnium bonorum, & vt desuper inuentarium conficiatur, à qua sententia grauati appellarunt. Petit pronunciari, quod Rei schuldig à bonis testatoris abzutretten / vnnd eadem vna cum interesse & fructibus jhnen als gesetzten Erben / vigore dicti testamenti zuzustellen / einhendig machen / vnnd zu verantworten cum impensis. Offerunt se Actores ad fideiussoriam cautionem, si viuat & veniat testator N. de restituendo.

Tenor testamenti.

Anno 41. 22. Maii. N. nuncupauit & legauit vt supra per Actores allegatum, instituit heredes N. & N. die N. fratres & N. & N. fratres ciues N. welche jhme biß anhero viel Trew / Lieb vnd Freundtschafft erzeigt / & substituit eorum liberos, casu quo aliquis heredum decedat ante testamentum. Si quis velit impugnare testamentum priuetur lucro, & accrescat cæteris. Also daß kein Raht / Statut / oder Gewonheit solches Testament widerlegen möge / adfuerunt 7. testes, N. Notarius.

Iniungitur 13. Septembr. eodem anno Reis, quod debeant respondere.

Responsiones Reorum.

Testamentum esse nichtig / in testatoris seligen vnmündigen / vnd noch Vogtbaren Jahren auffgericht / vnnd beweißlich & manifesti iuris, auch wider den Stattbrauch vnnd herkommen der Statt N. ist. quod testatori tanquam impuberi & qui adhuc sub cura fuit, ein Testament zu rück vnnd ohne Vorwissen seiner verordneten Curatorn / od wolgedachts eines Erbarn Rahts / als der obersten Vormündern vorwissen vnnd consens auff vnnd anzurichten / darinnen sein Vettern zu instituiren / vnd seine Schwester N. pro maiore parte zu præteriren vnd exheredirn nit gebührt. Infert Ream esse heredem, & non Actores, & testatorem esse persuasum. Non obstante testamento exhibito Ream esse immissam in bona. Petit testamentum als vndüchtig / decerni & se ab actione absolui cum impensis.

Replicæ Actorum.

Testamentum sey vnbefleckt / Testatorem tempore conditi testamenti fuisse vber 18. jahr / Consensum curatorum non requiri, quia vltima voluntas non debet pendere ex aliorum arbitrio. Institutionem blando sermone impetratam non esse vitiosam. *l. non est. ff. de inoffic. test.*

Duplicæ.

Immissionem factam Anno 49. negatur ætas 18. annorum. Consuetudinem per tempus vltra memoriale, & in iudicio contradictorio obseruatam in contractibus. I. Testamentum à pupillo conditum. II. Tutor hęres. III. Soror contradictrix legitima.

Triplicæ:

N. N. vna cum testatore von allhier gezogen: mortem non esse probatam; contra immissionem dicit eam geschwind geschehen / quia magistratus ignorauit testamentum.

Nota: Immissio nihil iuris tribuit.

Fatentur consuetudinem, sed non in testamento, petit vt supra cum fructibus & interesse.

Conclusiones Rei.

Iudices sciuerunt testamentum: subditus alterius potestati non habet testamenti factionem, Actores dant die beweiß Articul / primus Testator habuit & possedit, quorum administrationem habuisset liberam, si domini mansisset, Testatus decessit. Legatum reliquit sorori quamuis ingratæ. Actores instituit heredes vniuersales. Eo temporis 18. Jar alt gewest. Fama, &c. Concluditur Anno 51. 19. Iun. anno 53. 3. Febr. fertur sententia. Iniungitur Actoribus probatio mortis testatoris. Actores libere fatentur, quod non possint probare mortem.

Sententia:

In Sachen / ꝛc. erkannt daß noch zur Zeit Reus N. nomine vxoris N. Actoribus, vmb jre gethane Klag nichts schuldig / sonder von derselbigen vnd diesem Gerichtstandt zuerledigen sey / Compensatis expensis. In causa Appellationis.

In formalibus nullus defectus.

Causa Anno 53. introducta: Libellus summarius datur. Petit pronunciari, Iudices priores male vel saltem nulliter iudicasse. Vnnd N. N. jhres Vetters Verlassenschafft nach jnhalt deß Testaments gnediglich zuzusprechen / vñ die Appellanten davon abzuweisen / cum damnis & impensis. §. 20. Decembr. fit litis contestatio.

Grauamina dantur, in quibus petitur, vt supra in libello.

In con-

In conclusionibus petit pronunciat, quod Appellantibus per Iudices primę instantię possessio bonorum nulliter aberkannt/ ideoq; sententiam reformandam, & Appellantibus possessionem bonorum auff jhre angebottene Caution zu adiudiciren / cum perceptis fructibus, damnis & interesse.

Anno 58. Concluditur vtrinq;.

Votum Referentis.

Quoad formalia nullum defectum. Quo ad iniquitatem, petitione hereditatis actum ex testamento nuncupatiuo contra possessorem. *Ferrar. & Petr. Iacobi.*

An probata:

Ante omnia statum defuncti dispiciendum, an habuerit testamenti factionem, *l. qua ætate. ff. de testamentis, &c.* Primum requisitum puta ætatem, putat sufficienter probatam. Et possessio ex parte testatoris. Vltimum requisitum, puta mors testatoris præsumptiue est probata, quo
2 ad † excludendos Reos, nec opus est vlterius probare in hac causa, *text. in l. pen. ff. de pet. her. Gramm. decis. 105. Iaſ. in l. vt inter diuinum. Codic. de sacroſ. Eccl. nu. 31. Bart. in l. 2. ff. quemad. teſt. ap.* Concludo actionem si non plene, tamen præsumptiue probatam.

Tria opponunt. Primo rem iudicatam. Secundo inofficiosi. Tertio testamenti falsi & nulli. *l. heredes. Codic. de petit. her. l. pen. & l. si cum vno. ff. de except. rei iudi.*

Concludo primam exceptionem non ob-
3 stare, similiter nec secundam, quia sorori † nihil debetur. *l. fratris. Codic. de inoffic. teſtament. l. fin. C. de ed. D. Adr. toll.*

4 Testator † fuit extra pupillarem ætatem tempore testamenti conditi. *Bartol. in l. de ætate. ff. de min. Iaſ. in l. non hoc. Codic. vnd. leg.* dicit, quod ratio
5 testis adiuuanda sit. Curator † potest institui heres. *l. Aurelio. ff. de li. leg.* Quoad obiectionem illam, quod testamentum sit conditum contra localem consuetudinem N. quæritur, si probata esset, an possit subsistere. Et credo quod sic: Quia sicut ars prævalet naturæ, ita consuetudo
6 legi. Nec † tollit hæc consuetudo liberam facultatem testandi, sed tantum addit plures solemnitates, quam ius commune. *Bartol. in l. 2. ff. de ventr. inſpic.* In testando semper inspicienda est loci cõsuetudo. Et etiamsi auferret liberam facultatem testandi, tamen posset sustineri. *Dinus in c. indultum. de regul. iur. Zaſ. conſ. 1. & in l. ſtipulatio hoc modo concepta. de verborum obligationibus.* Concludo quo ad consuetudinem, quia est releuans & facti, admittit ad probandum, iuxta oblationem, qua probata absoluit Reos. Sed ea non probata condemnat. Testator præsumitur mortuus, quia trans mare, pfectus vor Allgeyr/
7 & Tridenti † lethaliter vulnetatus. *text. in l. 2. §. fi. ff. quemad. teſt. aper.* Quod heres scriptus sub cautione in possessionem hereditatis mittendus sit. Pronunciat vt supra.

Votum. II.

Secundus vt Referens. Condictio *ex l. fin. C de edict. D. Adr. tolle.* quod iudicium est possessorium, solte intendiert seyn worden.

2. *An probata.*

Tria veniunt probanda, &c. *vt Ferrar. in verbo poſsidebat, late & eleganter tractat. &c. An mors teſtatoris probata ſit. Bart. in l. quoties. C. de nauſr. libr. 12. Corſetus in verb. more.* Concludo saltem præsumptiue probatam.

3. *An eliſa:*

Statutum N. quod † sine consensu magistra- 8
tus non potuerit testari, *l. Aurelio. §. Caius. ff. de lib. leg. Bartol. in leg. prima, §. quæſitum. ff. ad Trebell. DD. in l. captatorias. ff. de hered. inſtitut. Iaſ. in l. ex facto, ff. de vulg. & pupill. ſubſtit. numero octauo, & nono, vbi Caſt. Afflict. dec. 260.* Concludo, cum omnis defensio Reorum consistat super statuto, & nobis non possit constare de vero intellectu consuetudinis, & Rei vacillant in allegatione consuetudinis, wil ſich mit andern Herrn vergleichen/ an probatio iniungenda, Magistratus cõtra consuetudinem, & sic in facto proprio pronunciauit. *text. in c. ſuſcitata. de in integ. reſtit.* compensat expensas. Quoad fructus pronunciat, vt Ferrar. *in verb. condictionis.* A tempore immissionis Rei tenentur.

Votum III.

Defensio Reorum consistit in consuetudine. Petitio hereditatis non competit, quia non constitit de morte, Derhalben ſolt ex edicto D. Adriani geklagt seyn worden. Non iniungit probationem consuetudinis, quia obtulerunt se Rei ad probationem, aber nichts articulieret / propter geminatam sententiam contra consuetudinem latam præsumit pro magistratu. Concludo vlteriorem probationem non iniungendam: pronunciat definitiue. Fructus à tempore litis contestationis deberi.

Votum IV.

Probatio mortis. *dec. Cap. 313. Bartol. in tract. de teſte. ver. mortuum. Alexand. conſilio quarto, volumine ſecundo.* Consuetudo valet, *Iaſ. & Bart. in l. 2. ff. de vulg. & pupill. ſubſtitut. Iaſ. in l. ſciendum. ff. de leg. 1.* Quia sententia præiudicat Reis, puta neglecta huiusmodi probatione consuetudinis, pronunciat vt Referens, compẽsat expensas, & fructuum restitutionem à litis contestatione, quia est iudicium bonæ fidei.

Votum V.

Non iniungit probationem. Senatus bis pronunciauit contra consuetudinem, &c. Cõcludo cum secundo definitiue: compensat expensas, fructus à tempore litis contestatæ.

Votum VI.

Status duo considerat. Primo, an testatet mortuus. *Felin. in c. quoniam frequenter, extr. vt lit. non cont. Bal. in c. 1. quo tempore miles, &c.* Cõcludo

præsum-

præsumptiue esse probatam, *per DD. in d. locis.* Secundo, quoad consuetudinem, quia variarunt in eius allegatione, & Iudices in sententia, ibi; noch zur Zeit / videntur eam contempsisse. Ergo vt litium sit finis, pronunciat quoq; definitiue vt secundus, & non iniungit probationem.

VOTVM XXXVI.

In causa N. N. contra N. N.

SVMMARIA.

1 *Cumulatio non habet locum in actione iniuriarum.*
2 *Nemo impediendus in via publica.*
3 *Capiens aliquem propria auctoritate frangit pacem, nisi eius qualitas probetur.*
4 *Vis dicatur facta cum armis ensem habere sufficit & facere vim.*
5 *Capiens aliquem ex aliqua causa excusatur.*
6 *Captura etiam die feriato fieri potest.*
7 *Consuetudine fretus non præsumitur velle committere crimen capitale.*
8 *Practicis & peritis in arte credendum.*
9 *Consuetudo excusat dolum.*
10 *Captura in alieno territorio arguit dolum.*
11 *Vis publica dicitur, quæ fit armis.*
12 *Violentia est sine dolo.*
13 *Præsumptio delicti exclusiua in dubio semper sumi debet.*
14 *Iudex in criminalibus potest aliter quam petitum est, iudicare.*
15 *Pœna alterata succedit loco pœnæ petitæ.*
16 *Citatio realis non debet fieri sine Iudice.*

Citatio fractæ pacis, N. N. contra N. N. **genannt** N.

Anno 48. 9. Septembris, Dies facti, Narrata citat.

IN petitione summaria petit pronunciari, quod non licuerit Reo solche thätliche Handlung / ꝛc. petit declarari in pœnas Landtfriedens / gemeiner Recht / vnnd sonderlich der Acht. Lis contestata Anno 49. vterque iurauit, quoad responsiones & articulos.

Positionales.

1 *Pendente lite nihil attentandum.*
2 *Definitum per sententiam.*
3 *Reus ob defectum cautionis in carcerem intrusus.* Cred. capitiuitatem tantum.
4 *Aquenses Reum absoluerunt.* Est bene pronunciatum.
5 *Actorem appellasse.*
6 *Reum dedisse literas executionis.*
7 *Reus Actorem* auß gekundtschafft vnnd auff freyer Keys. Landtstrassen gegen Nacht mit einem blossen Schwerdt *lethaliter* vngestümblich angerennt / gib mir die Handt her / *vel perfodiam te hoc gladio.* Negat.
8 *Actorem dedisse Reo fidem.*
9 *Reus Actori gladium diseimxit*, das Pferdt mit dem Zügel genommen / gen N. geführt vñ jämmerlich geschleifft.
10 *Actor conuenit Reum ob istud factum.*
11 *Dixit Reus, an non sit melius, quod ipsum ceperit, quam quod ipsum gladio transfodisset.*
12 *Reus Actorem in N. in vincula coniici curauit.*
13 *N. Actor coactus est dare fideiussores, vt liberetur.*
14 *Aquenses priuilegiatos. Nescit.*
15 *Reus Actorem arrestauit pro* etliche tausend Gülden / *& capitulum tenuit sine iusta causa.*
16 *Actorem & mercatores per tale arrestum grauitet damnificatos.*
17 *Reus Actorem coram incompetenti in N. conuenit, & catenis captiuum detinuit.*
18 *Actor per sententiam liberatus & absolutus ab impetitione Rei, qui voluit persequi Arrestum. Cre. iuxta sententiam.*
19 *Omnia lite pendente facta contra Vrphedam & auream bullam. Negat.*
20 *Idq; licuit Reo.*
21 *Ideoq; declarandus in pœnas.*
22 *Fama, petit vt in petitione summaria.*

Testes.

D. N. Procurator Actoris in hac causa. In summa factum per se sufficienter est probatum sed an qualitates sint probatæ. In summa scriptura est probata. Testes 13. & alii probant manifesto & Reus confitetur in multis locis, 14. Testis. 15. 17. L. contra N. obtulit cautionem. 18. Com. 19. N. Junger Bürgermeister. 20. N. Eltester Bürgermeister. 21. Probat, hab dem Pferd den Zaum vber den Kopff gezogen. 23. Er hab mit N. zweymal gessen / in vinculis. 24. N. N. id est, Partiarius Colonus. 25. N. id est, ædituus. Vtrinq; concluditur Anno 54. Votum Domini Referentis.

Quatuor examinat de formalibus processus.

1. *Quæ actio.*

Actum ex constitutione deß Landsfriedens / habeat locum cumulatio in actione. *Ferrar. in verb. iure.* Quod non † in actione iniuriarum. *Sal.* 1 *in l. Scriniariis, ff. de vi publica.* Requiritur dolus, *l. 2. §. doli, ff. vi bon. rapt.* ac vt coadunatis hominibus fiat.

2. *An probata.*

Quoad factum attinet, illud est probatum per testes 5. & 6. In via publica nemo † impedi- 2
endus. Non licet aliquem propria † auctorita- 3
te capere, imo frangit pacem, nisi etiam eius qualitas probetur. *Ferrar. in verbo non se astringens vbi sup. Hip. 167. sing. incip. qualitas.* sufficit habere ensem, & facere vim, vt dicatur † vis facta cum 4
armis, *l. 3. ff. de vi & vi arm.* Quær. an coadunatis homi-

hominibus, quod ex actis non constat, Ergo hæc qualitas non deficit. Quær. an dolus probatus? Dicit dolum non probatum, nec fuisse animum nocendi aut detinendi, sed ducendi ad
5 iudicium, prout ex actis liquet. Capiens † aliquem ex aliqua causa excusatur, *Bar. in l. qui prætor, ff. de his quæ in fraud. cred.* Et huiusmodi †
6 captura etiam die feriato fieri potest. *gl. in l. dies festos, C. de fer.* Ergo qualitas doli cessat, & sic pœna corporalis non habet locum. Quia requiritur verus dolus. *Gram. dec. 15. n. 26.* Concludo, licet factum sit probatum, tamen dictæ posteriores qualitates non, & requiruntur copulatiue. Ergo qui deficit in vno, &c.

An elisa.

7 Fretus consuetudine † non præsumitur velle committere crimen capitale, *l. merito, ff. pro socio.* Et consuetudo probata per testes, quibus vt
8 practicis credendum † & peritis in arte. *Q. An releuet?* dicit, quod sic, & actio alterari debuit propter talem consuetudinem, † quæ excusat de-
9 linquentem à pœna fractæ pacis, *can. dixit. 14. q. 5.* Cum ergo consuetudo excuset dolum, & qualitates non sint probatæ: Concludo & absoluo Reum, compensatis expensis.

Secundus: I. Actum est ad pœnas fractæ pacis publicæ, & iuris communis, pœnæ possunt cumulatiue peti iuxta verba constitutionis. 2. Facti qualitas & dolus probandus, factum est
10 probatum: captura † in alieno territorio arguit dolum, *Sal. in l. 2. C. de exhib. Reo.* Euaginatio gladii non est sufficienter probata. In criminalibus quoq; locum habent coniecturæ.

Quæst. *An dolus sit probatus?* Er hab jhn außgekundtschafft! *l. Falcinius, ff. ex quibus causs. in possess. eat. l. 1. circa med. C. de emend. ser.* Vis publica dici-
11 tur, quæ † sit armis. Omne delictum præsumi-
12 tur dolo factum. Violentia † est sine dolo. *Salic. in l. Senatus, C. de his qui sibi adscrib. Alex consil. 103. lib. 1.* Dolus semper præsumitur hoc casu, nisi probetur abfuisse.

Sed his non obstantibus, quia constitutio non requirit dolum imaginatiuum sed verum, *l. 1. §. Labeo, ff. de dolo,* vorsetzlich! &c. *Abb. in c. auditis,*
13 *de præsc.* Imo in dubio semper † debet sumi præsumptio delicti exclusiua, *sup. d. l. merito. Bart. in d. l. quod Nerua, ff. depositi.* Concludo dolum non esse probatum.

3. Punctus diuisionis: an elisa.

Circumstantiæ excludunt præsumptionem doli, consuetudo excusat. Item Reus succumbit in supremi iudicii sententia ob idem factum: attendenda est vtrinq; facultas personarum. In criminalib. licet Iudici aliter, q̃ petitum est, iudi-
14 care: Imo potest & mutare, † augere vel minuere
15 Pœna † alterata succedit loco pœnæ petitæ, *l. hodie, ff. de pœnis.* Tantus non est excessus, vt constituenda sit pœna pecuniaria. Vnd ist nicht viel geschehen in Camera. Concludo, actionem non probatam, & istis adminiculis etiam, absoluo Reum, & condemno in expensas.

Tertius, Non est causa fractæ pacis, &c. subscribo secundo.

Quartus, Similiter compensat expensas.

Quintus, Sumus in iudicio pœnali & processu declaratiuo, quia lex statuit pœnam. Probato enim facto, &c. An factum sit qualificatum. Propositum & voluntas distinguunt maleficia. In omni violentia inest dolus. Et sic Actor habet præsumptionem iuris pro se, Ist verbotten zu fechten in constitutione. Sumus in casu quasi coniecturali. Quia illa præsumptio ex lege resultans tollenda ex contrariis probationibus. Concludo Reum non habuisse animum lædendi. Landtfrieden ist nicht gebrochen / per illa verba enunciatiua, der Halß ist mein / &c. Concludo cum Referentibus, quia Reus autem zu viel gethan / compensat expensas & ex bono & æquo.

Sextus, Citatio † etiam realis non debet fieri 16
sine iudice, & videtur enormiter peccasse Reus, *l. 2. C. de abolit.* Cum Referentibus expensis compensatis, &c.

VOTVM XXXVII.

In causa N. von N. &c. *& Consortes, contrà* Hertzogen zu N. *Reum.*

Citatio Anno 49. emanata.

Nota: Etliche *Actores* seyn von N.

Except. Ducis: Sondern sind in offener Veh- de die Güter bekommen per milites, & nach alter Kriegsübung gebeutet worden / vnd die Sach vor die Kriegs-Räht zu Malefitz Recht gestellt / &c. Infert causam transactam non debere resuscitari. Nota: Hæ exceptiones sunt reiectæ.

Sententia Anno 50. 15. Decembris.

Quod Reus teneatur litem contestari, &c. saluis ei quibuscunque exceptionibus. N. & N. contestantur litem vtrinq;

Scriptum Caroli.

Petit Reus vt Imperator causam auocet à Camera. Petit Imperator mit gnedigem Fleiß vnd Ernst / daß jhr auffsehens haben wolt vnnd daran seyn / daß solche der volangst verlauffenen Kriegssachen nit allererst widerumb erneuwert / vnd in die Disputation gezogē / sondern die Partheyen darvon abgewesen werden. Datum anno 51. Augustæ in Comitis.

N. petit articulos pro confessatis annunciari / Anno 51. 19. Nouembris pronunciatur, quod N. vnverhindert seines Begerens auff N. Articul / was sich gebühret / handeln soll / &c.

Ille dedit Responsiones.

Alii

Aliud scriptum Caroli ad Cameram.

Dieweil die gantze Kriegshandelung gemeiner Wolfahrt zu gutem zu beständigem Frieden kommen / vnnd diese Sach in vnsern Nider Erblanden sich zugetragen / petit mit sonderen Ernst daran seyn / damit solche Sach in einem newen Streit nicht gezogen/vnd mehr weitleufftigkeit dadurch erweckt werde/auch nicht gestatten daß ichs vorgenommen / daß vns vnnd vnsern Erblanden vnnd Hochheiten Schmälerung vnd Abbruch geberen möchte. Datum Oenoponti 20. Nouemb. An. 51. an. 52. C. decernitur ex officio copia scripti Cæsarei, daß er darauff in specie handele / ꝛc. N. dedit exceptiones die geraubte Güter gegen N. in Cæsaris Eygenthümbliche Lehen / vnnd forum imperii gefuhrt & Reus partem percepit, reliquum Preiß gegeben. Anno 52. interloc. vt D. N. agat ad nomina Commissariorum. Anno 53. Causam esse transactam, vnnd vnmüglich alle Schäden zu erstatten/ꝛc.

Tertium scriptum Cæsareum.

Petit der Sachen herkommen zubedencken/ ꝛc. Datum anno 53. Bruxellis. anno 55. petit Bericht à Camera 19. Iulii.

Scriptum Ferdinandi.

Secundo Octobri, Jn Raht vbergeben scriptum regium, die Sachen mit den Ständen imperii nottürfftiglich berahtschlaget/vnnd vns darauff mit Gnaden entschlossen / biß auff die künfftige Visitation eynzustellen / als dann besichtigt/vnd was sich derwegen vermög deß Heyligen Reichs Constitution vnd Cammergerichts Ordnung/ꝛc. Mandat/ꝛc. daß jhr biß auff nechst Visitation in dieser Sachen stillstehen/vnnd nit procediert. Datum 24. Septembr. anno, &c. ann. 58. 7. Martii in p. principalium ex officio soll N. contra Commissarios handeln infra mensem in specie. N. dedit Anzeig mit A. B. Anno 58. Copey deß Decrets/Anno 57. per deputatos Spiræ gegeben /haben auff Vorbringen der Kön. Majest. Commissarien auch Chur vnd Fürsten Gesandte vor rahtsamb bedacht/daß dd. Commissarii, &c. den Partheyen gesessen zu dieser Handlung zu ordnen/die Partheyen vor sich vertagen/ vnd gegen einander nohtwendig verhören/vnnd so sie befinden / daß sie nicht begründt / sie in der Güte abweisen / ꝛc. Entgegen so jhnen an zugestandenen Schäden etwas zu erstatten/ꝛc. gegen den Klagenden sich gnädiglich erweysen wolle/ ꝛc. oder auff solche Mittel vnd Wege / ꝛc. mit solcher / ꝛc. daß kein Wegstatt finden möcht / daß auff Bewilligung ambarum partium Commissarii nach billichen Dingen endtlich zu erkennen hat/vnd bey berselbigen bleiben soll / ꝛc. Maynzische Canzeley.

Sollen vollziehen decretum statutum Anno 57. Actum in consilio imperiali Ratisbonæ. N. dicit contra Anzeig Generalia, &c. sine scitu partis suæ solche Ansuchung beschehen / petit Commission & Commissarios deputari, &c. Concludendo, &c. Quia Cameræ sein freyer Lauff/ꝛc.

Interlocutoria:

Anno 58. Endtlich zu handeln angesetzt N. ꝛc. petit sich bey dem Decret zu handhaben implorando nobile, &c. Concluditur vtrinq;. Datur Commissio in originali in euentum daß die Güttligkeit/ꝛc. tunc coram Commissariis endtlich/ꝛc. puta Electore Colonienſi, &c. ex secundo iussu, &c. beyde Theil nottürfftiglich verhören vt supra. in decretis Anno 57. Datum anno 58. 26. Mai, Viennæ.

VOTVM XXXVIII.

In causa Mandati **Vier Dörffer in N. N. N. N. vnd Raht zu N. in N.**

contra **B.**

INtroducta Anno 49. Datum mandati anno 49. 18. Martii cum clausula. N. dedit petitionem articulatam, 1. Articulus. Neminem esse turbandum in suis iuribus. 2. quod 4. Dörffer/ vt sup. cum suis pertinentiis 3. Et imperio subiecti 4. Quod Rei tantum sint Pfleger vber dieselbige Dörffer. Hos quatuor credit. 5. Item sunt illi pagi priuilegiati, & vltra memoriam herbracht/daß sie keinem Pfleger einige Fronen oder Schatzung außgericht haben/ quam vt infra sequitur. 6. Item daß jährlich ein Bawr 6. Dienst muß zahlen den Reis zu Herbstrechnung. 7. Ein gantzer nur zu Dienst 56. pfenning. 8. Item quilibet 6. Pfenning vmb Ostern. Item 6. Pfenning vmb Pfingsten 10. Item auch 6. Pfenning vmb Weynachten. 11. Item quando Cæsar contra die vngläubigen Zeucht / müssen sie stellen 1. Wagen 4. Pferdt/ 2. Mann / sonst sind sie frey: 12. Quod Actores nihil amplius dederint, nec etiam debeant. Hos omnes non credit. 13. Cum Actores Reis als Pflegern zugeordnet worden/ Rei exegerunt iuramentum ab illis. 14. Quod incolæ der vier Dörffer renuerunt iuramẽtum, nisi Rei stipulentur, Actores bey jren Freyheiten bleibẽ zulassen/ꝛc. 15. Idq; promiserunt se facturos. Hos tres credit 16. Quod de anno 44. Rei Actores inn jrer verwaltung mit einer vnleydlichen Schatzung vnderstanden zu beschweren. 17. Actores grauati supplicauerunt Cæsari. Hos duos non credit. 18. Cæsar mandauit per rescriptum, ne grauarentur Actores. 19. Eo non attento Rei Actoribus mit dem Thurn die Schatzung abgetrungen/darinn etliche jre Glieder abgefroren. Credit illis aufferlegt prout aliis subditis imperii. 20. Iniuste id factũ, & ꝙ propterea teneantur ad restitutionem collectæ vnd ꝛc. 21. Rei anno 49. Actoribus ein newe Schatzung aufferlegt / de singulis florenis 1. Pfenning. 22. Actores deprecati sunt, &c. ob wo Rei ein new

Ge-

Gewohnheit hetten/ quo ad ius collectandi, quod exhiberent & tunc Actores velle parere. 23. Rei auff jhrem Fürnemen beharret. 24. Denegarunt hoc facere nec teneri eos 25. Ideo Actores mandatum in Camera imperrarunt. 26. fama. *Hos credit omnes.* Petit pronunciari; quod Reis als Pflegern Actoribus vber jhr alt Herkomen / auch gethanen Verspruch vnd Zusage/ vñ Cæsaris Beselch/ vt supra, also mit dem Thurn de facto contra ius & æquitatem aufferlegte Schatzung abzuëringē/ vñ folgends An. 49. ein andere Schatzung dem Keyserlichen Beselch zuwider auffzulegen nicht gebühret / daran vnrecht vnd verächtlich obangezogenen Reichs Abschieden / Constitution/ & Cesaris derhalben außgangen gebotten zuwider gehandelt/ &c. Derhalben die erst mit dem Thurn abgedrungene Schatzung so sie in jhren Nutzen gewend wider herauß zu geben/ vñ die letzte abzuschaffen. Et Actores bey jhrem alten Herkomen/ Freyheit/ vnd Gerechtigkeit bleiben zulassen/ auch darbey Schutz vnd Schirm ertheilē/ &c.

Anno 50. fit litis contestatio vtrinque. Defensionales eodem anno dedit N. 1. Quod quatuor pag. in deß Reichspfleg N. gehörig. Credit. 2. Quod die Pfleger mit aller Herrligkeit Dörffern vnnd Vnderthanen Reis zugestellt worden von Keysern vnd Königen. Non credit. 3. Item quod Reis ab Actoribus conuocatis die Pflicht genommen credit. 4. Item so haben der Pfleger Vnderthanē samt diesen 4. Dörffern einē leiblichen Eyd erstattet alle gebührliche gehorsame zuleysten. Credit 5. Item cum anno 42. contra Turcam a statibus imperii ein gemeine Anlag auff alle deß Reichs Vnderthanē bewilligt/ quod solches a Reis den Pflegsverwandten/ vnd diesen 4. Dörffern vorgehalten / vnd jre Gebührnuß von jhnen ersordert. 6. Item daß darauff die 4. Dörffer sampt andern der Pflegsverwandten jhre gebührende Anlag Reis erlegt / sine aliqua protestatione, & cōtradictione. *Nota Actis contrariū.* 7. quod Rei quasi possessionem iuris exigendi collectas erlangt / & naturaliter & ciuiliter apprehenderint. 8. Item cum anno 44. Sie die Anlag bewilligt vñ von den Pflegsverwandten ordenen lassen / quod Actores contra Huldigungen & Abschied recusauerunt die bewilligte Anlage. Non credit. Scriptura semper loquitur, & licet, &c. Ergo actor non sit expresse litem contestatus, &c. 9. Actores ad curiam senatoriam conuocati pro conseruatione iuris sui ad soluendam contributionem deß Reichs Gehorsamb vnnd Stewer. Credit requisitionem. 10. Quod Actores referendo se ad priuilegia recusarunt dare collectas. 11. Item die Vngehorsamen in custodiam legen lassen. Nō credit. 12. Mane obtulerunt jhre Gebührnuß zuerlegen. Quia in carcere læsi, & ob timorem carceris. 13. Frühe erledigt ex carcere, vnd erlegt post aliquot dies. 14. Nullus læsus, sed immensum frigus fuit: vt ad priorem. 15. Supplicauerunt Cæsari Actores, &c. allegando prætensum priuilegium, darauff Rei responderont, quod Anlage non dicitur, quam in Krafft vbergebener Pflege. Non credit. 16. Ohne quod Imperator Reis secunda cessione mandarit den Supplicanten statt zu geben / sondern Reos von wegen deß Gerichts bey der quasi Possession vnd Gerechtigkeit exigendi collectas auff gethanen begrundten Bericht bleiben lassen. Credit. 17. Item cum anno 48. ein gemeine Anlag zu Erhaltung Cameræ, &c. bewilligt/ vnd von Klägern ersordert/ quod rursus allegarunt priuilegium, nō credit. 18. Posito quod Actores sint priuilegiati, verum tamen daß sie solche vermeindte Freyheit wider die Anlag Anno 44. & 48. nicht schüldig. Non credit. 19. Item quod huiusmodi Abschied omnes Imperii subditos etiam priuilegiatos & exemtos begriffen / nisi quatenus in Abschieden. 20. Ohne quod Rei eynige Anlag auffer legt haben/ quam vt supra, Infert & petit, quod Rei von außgangenen Processen in Recht zuerledigen / & quod Actoribus non licuerit sich zuwider setzen/ wider beyde deß Heyligen Reichs Anlagen/ vnd von andern Imperii subditis abzusondern/ vnd die Reos in habender ergriffener quasi Possession deß Stewrens dadurch zuverhindern/ & quod in pœnam contumaciæ inciderint, auch schuldig die vorgehaltene Anlag de Anno 48. Reis zuerlegen.

Attestationes actorum: 1. N. iuratus 40. Jahr vnder der Pfleg nicht gesessen ad tertium verum. 2. 80. Jahr Nouit sechs Pfleger. Ad interrog. quinti ante 9. annos soluerunt Actores die Türckenstewer Reis als jhren Pflegern / ad 9. verum die Füß ersrört. 3. N. &c. 50. Jahr ad 11. verum 4. ad 9. verum ad 13. verum N. 45. Jahr ipsemet soluit die Türckenstewer / &c. ad 12. verum de auditu exparentibus. 6. N. N. &c. 7. N. &c. ad vndecimum de auditu. 8. Datum Anno 51. Nota, Rei dicunt se esse contentos responsionibus Actorum, & nullos habere testes. N. nomine Reorum dedit Probationschrifft. Petit Reos absolui, & pronunciari, quod Actores tanquam subditi der Pfleger alle noch außständig deß Reichsstewer Reis. die sie allbereit vbertretten/ wie andere Vnderthanen der Pfleger vor sich bezahlt/ zuerlegen schuldig. Concluditur vtrinque, &c. 7. Nouembris.

VOTVM REFERENTIS.

NEGATORIA actum pro libertate conseruanda text. *in l. 2. ff. si seru. vind.* quæ competit pro iuribus etiam incorporalibus. *Iaſ. in §. æque. Inſtit. de act. per conſequentiam condictio indebiti intentata.* An probata. Licet de priuilegiis non constet, tamen habent nomine libertatis fundatam intentionem. Testes apud 12. artic. quod nihil vnquam dederint. Præsumptio iuris liberat agentem negatoria ab onere probandi. *Alexand. 136. in vlt. colu.* Quæritur: *an Rei ab Actoribus iuſte*

bus iuſte exegerint collectas in expeditione Turcica. 1. Bawgelt/Vorraht/Türckenhülff / *iuxta articulum 17. defenſionalem* Præmittit ex Bart. *in l. vnica. C. de muleribus in quo loco, &c. Iaſon in l. placet. C. de ſacroſanct. Eccleſ.* quod quandoque ſumptus imponitur perſonæ propter res, ob aliquam imminentem neceſſitatem. Et dicitur collecta per æs & libram. Præmittit quod collecta eſt munus ordinarium & extraordinarium. Quando enim procedit lex vel prouiſio generalis, tunc quia habet certum & ſucceſſiuum tractum, tunc eſt munus ordinarium. Sed quando impoſitio collectæ hoc modo non fit ſed tantum præſens tempus reſpicit, vt in noſtro caſu, tunc eſt extraordinarium. Concludo Reis licuiſſe exigere collectas ab Actoribus, puta Türcken hülff. *Sal. in l. ſin. C. ſine cenſ. Bar. in l. hi qui. ff. de iure dot.* Licet n. ſit de regalibus imperii *l. 1. C. de ſuperindict.* & ſolum ad Imperatorem pertineat, niſi quis habeat titulum : tamen Reis eſt conceſſa durch die Abſchied de anno 1500. ſubdit das ein jeder / ꝛc. & de Ann. 1530 auff dem groſſen Reichstage/& de an. 42. hie zu Speyer gehalten/ Item de Anno 48. quo ad Vorraht vnd Bawgelt *ſol. 19.* propter hoſtiles incurſiones Turcæ. Fundamentum cauſæ ſtehet auff dem Abſchied Sed quod ad Cameram. Item conſtat, quod ea impoſitio, die einmal aufferlegte Schatzung in perſonas propter res facta eſt. Talis impoſitio non poteſt cadere in aliam ſpeciem muneris, quam collectæ. Collecta eſt munus quoddam patrimoniale vel mixtum, quod perſonis pro rebus habita contemplatione patrimonii ſecundum æs & libram ob aliquam occurrentem cauſam & non ſucceſſiuam imponitur, & variandum eſt pro temporum qualitate. Nec iuuaret Actores, etiamſi alias eſſent exempti, quia ordinatio omnes obligat pro bono publico. Quod Rei ſunt ſtatus imperii, certum eſt quia N. eſt Ciuitas libera. Nota Ständte vnd Städt. Iuramentum fidelitatis oſtendit ſubiectionem. *Aluar. c. 1. qualiter vaſallus iurare deb. Alex. conſ. 68. vol. 2. & 78. in 6. vol.* Per obedientiam enim acquiritur ius ſubiectionis, *gl. in c. olim. clem. 3. de reſtit. ſpoliat.* Accedit, quod Actores in ſignum recognitionis ſubiectionis ſunt obligati in certis ſummis pecuniariis ipſis Reis, pro vt fatentur ipſimet in ſuis articulis. *Alex. cõſ. 27. vol. 1.* Priuilegiatus ne ſoluat collectas, ſi ſemel ſoluit, ꝓiudicat ſibi in futurũ, niſi fuerit ꝓteſtatus. *Bart. in l. 1. C. de his qui ſponte munera, &c. Canoniſta in ca. cum acceſſiſſent. de conſtit. Schurpff. conſ. 14. in 1. centur.* Sed Actores ſoluerunt, prout fatentur. Ergo. &c. *l. 2. C. de iure dom. impetr. Alex. conſ. 116. lib. 2. Guido deciſ. 387.* loquitur in actu requirente reiterationem. Concludo quod Actores teneantur iuxta ordinationẽ ad Türckenſtewr / Vorraht/ Bawgelt/ Ergo intentio Reorum fundata, & Actores non ſunt immunes. *Bal. in l. iubemus. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Sed quo ad Vnderhaltung Cameræ iudicii nõ video quo titulo exegerint Rei ab Actoribus, ſi modo exegerunt iuxta 17. defenſionalem. Concluſio finalis : Quoad Cameræ Vnderhaltung Reos non eſſe fundatos cõtra Actores, quia nõ habent ordinationẽ nec præſcriptionem. *Platea in l. 1. C. de ſuperindict. li. 10.* Pronunciat iuxta petitionem Reorũ pro maiori parte, *Bar. in l. 1. C. de excuſ. mun. lib. 10.* Abſoluit eos, vnd weiter/quod Actores iniuſte denegarunt Vorraht vñ Bawgelt /ſuper Cameræ Vnderhaltung nõ expreſſe pronunciat *Expol. caut. 348.* Expenſas compenſat, quia partim vincunt, partim ſuccumbunt. *Alber. in verb. dominus. in ſuo dictionario.* Quoad intereſſe condemnat Actores, quatenus Rei probauerint : Si minus, tunc non nocebit illis iſta condemnatio N. N. Quoad iniquitatem, actum quaſi negatoria. *Iaſon in §. æque. Inſt. de act. Loſr. in tit de neg.* An eliſa. gl. *in l. 1. C. de munerib. DD. in l. placet. de ſacroſ. Eccleſ. Petr. de Vbald. in tract. de duobus fratrib. ſub rub. de collect. fol. 262.* Preſupponit, quod Rei ſint in quaſi poſſeſſione iuris collectandi. Ratione receſſuum poſſunt imponere collectã. *Bar. in l. 1. C. de mulierib. lib. 10.* Concludo Reos poſſe imponere collectam, quãdiu durat illorũ præfectura. Priuilegiatus per actum contrariũ renunciat ſuo priuilegio. *DD. in l. iubemus. C. de ſacroſ. Eccleſ.* Concluſio ſecunda. Quod Actores ſe non poſſunt tueri ratione priuilegii, pronunciat vt Referens. Tacite præterit die Vnderhaltung Cameræ, &c. Expenſas compenſat N. Hãc reputat pro collecta ordinaria, quia certã habet formam *per Bart. in l. 1. C. de mulierib. lib. 10. & in hoc diſſentit à Referentib. Alc. in. l. munus. ff. de verb. ſignif.* Dubitat, was es vor Anſchläge ſeyn / an exigantur iure ſuperioritatis, vel als Pfleger nomine Imperii. Receſſus Comitiorum ſunt clari. Reorum intentionem eſſe fundatam quo ad die beyde Anlage / Cameræ Vnderhaltung præterit. Condemnat Actores in expenſas, quia in iure errarunt. N. Proprie eſt ſuperindictum. Huiuſmodi collecta eſt munus extraordinariũ. Actum vtili negatoria. Canoniſtæ *in c. cum dilecti. de conſtit. vtili vel inutil.* Rei habent permiſſionem auß den Abſchieden / Abſoluit plane Reos ab impetitione Actorum, Cameram præterit, expenſas compenſat : quia habuerunt Actores iuſtam cauſam litigandi. Quo ad formam ſententiæ nihil vult ſpecificare. D. N. Concludit cum Referentib. Hanc collectam eſſe extraordinariam, iuxta Bertachinum *in prælud. in tract. de gabel.* Actores cõfitentur ſie ſeyen Vnderthanen Ergo Reorum intentio fundata. Præſumptio eſt pro magiſtratu. Mallet Actores in expenſas condemnare. Intereſſe omittit, pronũciat, vt Referentes. O. N. Eliſam eſſe actionẽ per cõfeſſionẽ Actorũ ad defenſionales. Quo ad Camerã putat aliud vigore receſſuũ. Pronunciat vt Referẽtes, cõpenſat expẽſas. D. N. Nõ curat vtrũ ſit munus. Quia fuit licitũ vigore receſſuũ. Actio eſt eliſa, abſoluit Reos, expenſas compenſat quia ruſtici.

VOTVM

VOTVM XXXIX.

In causa fractæ pacis N. N. contra N.

SVMMARIA.

1 *Bannitus an facta restitutione damnorum à Camera absolui possit.*
2 *Mulieres bannito coniunctæ quibus remediis dotem, donationem propter nuptias & portionem hereditariam tueri aut recuperare possint.*
3 *Actionis vi vbi agitur, debet dari libellus, lis contestari, processus ordinarius obseruari, secus vbi officium Iudicis imploratur.*
4 *Immissus in possessionem decreto Iudicis iuste possidet.*
5 *Mulier, contra quem possit agere pro dote sua marito bannito & bonis eius publicatis.*
6 *Iudex, si non constet ipsi, vtrum rite executio facta sit nec ne, debet exceptionem malæ factæ immissionis ordinario iudicio reseruare, ne illusoria fiat sententia.*
7 *Exceptio ante executionem, tanquam in summario iudicio opposita, nõ præiudicat mulierib. quo minus possint ordinario iudicio experiri.*
8 *Bona in dubio præsumuntur esse mariti, non vxoris.*

PRIMO quæritur in puncto N. belangendt/ An Actor sit † compellendus, vt damnis & expensis sibi restitutis bannitum N. ad absolutionem admittat. Et conclusum fuit per omnes DD. eum non posse compelli, ex ea ratione, quod in eadem causa in pleno senatu prius conclusum, socium criminis N. N. propter crudelitatem facinoris non absoluendum: Item rem ad comitia referendam, & Statuum resolutionem exspectandam, an sit in arbitrio Iudicis absoluere, vel non absoluere bannitos iuxta qualitatem & grauitatem delictorum. Secundo quæritur; an † procurator matris, vxoris, & sororum N. N. recte egerit, ad repetendam dotem, donationem propter nuptias, & proportionem hereditariam earundem? Qua in re processus causæ paulo altius est examinandus. Et quidem constat dictas mulieres comparuisse primum ad impediendam executionem sententiæ, qua victor N. in bona N. est immissus, & coram Duce Megapolitano, eiusque delegatis idē obiecisse, quod hic in Camera post factam executionem articularunt: verum hisce exceptionibus non attentis, Cameram executoribus mandasse executionem, à qua quidem executione, eiusque excessu rite quidem appellarunt, sed appellationem non sunt prosecutæ, nec eam nunc amplius prosequi possunt, ex causa, quod ea deserta sit per semestre tempus introducendæ causæ, quod effluxum fuit, antequam processus reproducerentur, imo nunquam citatio super appellatione fuit extracta. Quin potius mulieres post executionem, ordinarium processum initio voluisse instituere apparet, quia intentarunt partim possessorium recuperandæ, partim actionem Hypothecariam: Quoties enim vi † actionis agitur, debet dari libellus, lis contestari, & processus ordinarius obseruari per ea quæ habentur & notantur *in l. 1. ff. de edend. l. edita. C. eod. Bart. in l. intra dies, & ibi alij. ff. de re iud.* secus vero vbi officiū Iudicis imploratur, *Barto. & DD. ibid.* Quod tamen fallit, quando Iudicis officium imploratur, loco actionis contra certam personam: quia tunc non requiritur litis contestatio, & dicitur merum Iudicis officium. *Spec. in tit. de off. om. iud. §. 1. n. 2 & 12.* Verum cum hic mulieres actiones suas contra Ducē, ipsiusque subdelegatos & N. tanquam spoliatores instituerint, inepte eas egisse constat. Nam vt de articulis taceam, in quibus requisita multa desiderantur, ipsa petitio, ex qua libellus iudicatur, est inepta, tum petunt Ducem ipsiusque subdelegatos & N. condemnari, tanquam spoliatores ad restitutionem. Verū hos omnes excusatos esse constat, nempe Dux & subdelegati necesse habuerunt sententiæ Cam. sibi executionem mandādæ parere: N. vero quia decreto † Iudicis est immissus, ideoque iuste possidet, *l. iuste possidet. ff. de acquir. poss.* Quare etiamsi ordinario processu obseruato diu hic in Camera litigarent, & ius suum probarent, tamen Rei venirent absoluendi, vel super nullitate processus ob libelli ineptitudinem esset pronunciandum. Concludo igitur, libellos reiiciendos. Sed quæritur: an aliqua ratione hic mulieribus ad consequendum id, quod illis optimo iure debetur, possit subueniri? Et † puto, quod non hic in Camera. Nam actiones suas habent contra N. tanquam bonorum possessorem tantum, non autem contra N. quem hic in Camera conuenire non possunt, propterea quod is sit subiectus Duci Megapolitano, nec vlla sit hic continentia causæ quæ Cameræ iurisdictionem fundat, siquidem, vt supra dixi, executione facta, coguntur per modum actionis coram competenti Iudice possessorem bonorum conuenire. Non obest quod Bald. *in l. 2. in pr. C. ne vx. pro marit.* dicit, Iudicem immissionem male factam in res vxoris debere summatim reuocare. Nam hoc intelligitur, quando Iudici constat, male factam immissionem, verū † vbi non constat Iudici, vtrum rite executio facta nec ne, tunc debet illam exceptionem tanquam altiorem indaginem requirentem, ordinario iudicio reseruare, ne illusoria fiat sententia, *per legem 3. §. ibidem. ff. ad exhib. l. si is à quo, in pr. ff. vt in possess. leg. Iason in lege 4. §. condemnatum. nu. 22. ff. de re iud.* Et exceptio ante executionem † tanquam in summario iudicio opposita, non præiudicat mulieribus quo minus possint ordinario iudicio experiri. *per l. à Diuo Pio. §. si super reb. & ibi Bart. & DD. ff. de re iud.*

Et sane Iudici Cameræ per summariam cognitionem constare non potuit, quæ bona immobilia essent vxoribus obligata, cum in dubio præsumptio fuerit, quod essent bona † mariti, non vxoris. *Bal. in d. l. 2. nu. 3. C. ne vx pro mar.* Ad hæc, quia maritus N. N. ea possedit, præsumptio militauit contra mulieres, sicut etiam difficilis bonorum ipsorum separatio fieri potuit. Debuissent sane mulieres appellationi semel factæ insistere: Nam per hanc viam potuisset illis subueniri, quod cum non fecerint, est, quod sibi imputent, &c.

8

VOTVM XL.

In causa Hanauw / Müntzenberg / *contra* Schultheiß vnd Schöpffen zu Ober Vrsel.

Appellari an possit à taxatione expensarum.

SVMMARIA.

1 *Appellari à taxatione expensarum potest, tanquam ab excessu.*

2 *Appellans ab expensarum taxatione debet exprimere summam excessus pro causa grauaminis, alias dicitur incerta.*

3 *A delegato ad delegantem appellandum est.*

4 *Ab eodem ad eundem non licet appellare.*

5 *Ab officialibus ad superiorem non appellatur. Quod extende ad omnes officiales, præfectos, & præsides principum.*

6 *Præiudicia appellationis, omisso Iudice medio ad superiorem, an releuent.*

7 *Appellatione à denegatione taxationis interposita debitor soluere tenetur ipse iure.*

8 *Accusatores ipso iure taxationem expensarum soluere tenentur.*

9 *Sententiæ diffinitiuæ non requirunt causæ expressionem.*

10 *Actus iudiciarius omnis nullus est, si non citatur is, cuius interest.*

11 *Iudex suspectus potest recusari.*

12 *Iudex nimium fauens potest recusari.*

13 *Iudex nimium fauere dicitur, quando nimium animose procedit.*

SVBMISSVM ratione deuolutionis, & in puncto supplicationis pro arctioribus compulsorialibus: causam esse † appellabilem à taxatione expensarum. *Hip. de Marsi. in leg. patre vel marito. nu. 83. ff. de quæstionib. Bart. in l. ab executore. num. 13. ff. de appellat. ibi additio in litera L.* quod ab omni taxatione appelletur Bal. dicit esse grauamen, à quo possit appellari tanquam ab excessu, *in l. terminato. num 6. C. de fruct. & litium expens. &c. Asinius de mod. proced. §. 32. ca. 21. Rom. consil. 357. per totum.* quod maxime hic dicendum cum ordinatio pœnalium causarum *numer.* 206. expresse habeat, vt moderati fiant sumptus, in Kosten vnd Zehrung. Verum hoc casu DD. requirunt quod Appellans exprimat summam excessus pro causa grauaminis; alias enim † dicitur appellatio incerta, per Phil. Franc. *in c. sepe. de appel. & c. q.* 12. quem sequitur Marant. *p. 6. § fin. nu. 22.* Octau. Vestrius *nu. 36. de appell. in fin.* & Wurmbs. *in c. 17. lib. 1.* & alios quos allegat Asinius *d. loc.* qui etiã *c. 17. §. 30.* ostendit, secundum communiorem dici interlocutoriam, maxime secundum Angel. quando seorsim à definitiua fertur, vbi allegat Ang. *in l. 1. §. socius. in fin. C. de vsur. Guid. cons. 154. in fin. nu. 1.* sed & in specie, causam grauaminis explicandam. *Panor. c. ad consultationem. de re iud.* Quod hic magis requirendum, vt appareat an summa ordinationi sit conformis. *Mar. par. 6. act. 2. num.* 41. etiam in extraiudiciali causam exprimendam, quod cum hic factum non sit, videtur appellatio nulla & deformis, ideo non deuoluta. Quo ad exceptionem, qua dicunt, à delegato † ad delegantem esse appellandum, habent pro se *l. 1. C. quis & à quo. Mar. p. 6. act. 2. numer.* 335. neq; id negatur. Sed contra replicatur, quod delegans se participem fecerit, ideoque quasi ipse cognouerit, habendus sit. Vnde certum, quod ab eodem ad eundem † non liceat appellare. *Maran. d. p. 6. n. 368. vbi allegat Bar. in l. 1. C. de appel.* Probant ex eo, quod coram Notario & testib. Comitis, ipsi professi sunt, se ex sententia officialis & consiliariorum taxasse expensas, quod iidem consiliarii protestatione declaratur, daß sie das Geldt nit anders angenommen haben wöllen / dann hinderlegt Gelt. Quod autem † ab officialibus ad superiorẽ non appelletur, dicit Franc. & Archid. *in c. Roma. de appel. in 6.* qui extendunt ad omnes officiales præfectos & præsides principũ, *Schur. & Franc. ib. & text. in cap. 2. de const. in 6.* Ratio, quia idem consistorium dicatur, &c. Sed è contra, non obstare videtur, quod hic delegatus consuluerit superiorem, quo minus ad eundem appellari possit, quia forte alios potest deputare Iudices, vel si iidem deputentur vel suspecti sint, semper recusari possunt, aut appellari potest. Et ita videtur notare in terminis Hartmannus *tit. de appel. lib. 2. c. 5.* Quamuis præiudicia intelligã exstare in contrarium, quibus ex ducatu Iuliacensi & aliis locis inferiorss Germaniæ appellatio hic recepta, etiã omisso Iudice † medio, cui ex consuetudine prius remissa fuerint acta *c. vlt.* der Halßgerichts Ordnung *ibid.* daß solche Vnterrichter die Oberrichter consulieren sollen. Si ergo Domini malint hæc præiudicia sequi, puto defẽdi posse, quod constat ex confessione Appellatorum, ordinarium esse Oberrichter / deinde quod coacti fuerint sequi illius consilium. Quo ad expressionem causæ illam quidem requiri scilicet vt excessus summæ exprimatur. Verum hic forte secus dicendum, quia nõ tam à designatione aut taxatione, quam à denegatione † taxationis appellatum est, vnde non obstat, quod dicitur requiri expressionen excessus, maxime

1 2 3 4 5 6 7

quod

quod hæc taxatio non videatur per omnia similis ei, de qua loquuntur DD. quæ fit super expensis litis inter partes, vbi condemnatio præcedit, & taxatio dicitur tantum declaratio prioris sententiæ, ideoque mera interlocutoria. Hic vero de condemnatione, aut quod debeantur, nulla quæstio, cum Accusatores vltro
8 soluere parati sint, sicut † & tenentur ipso iure. *Boer. decisio. 303. & in consuetud. Bituricens. §. 29. de iurisdiction.* Sed ratione moderationis principaliter controuersia est: & ratione talium expensarum, quæ non in pœnam aut ob temeritatem per consequentiam ab Actore debentur, sed principaliter ob sumptus factos, ab ipso Iudice, tamen ex lege ipsos taxare & moderare tenetur, adeo vt diffinitiua dici possit, quæ principaliter hanc quæstionem decidit, aut saltem habens vim diffinitiuæ, quia nulla alia
9 speratur diffinitiua. At in talibus † sententiis causæ expressio non requiritur. *Franc. in capit. vt debitus, de appellat.* Et quamuis aliter sentiat Guid. Pap. *consilio 69 & conclus. 89.* tamen de ordinatione *cap. 29. libr. 2.* æquiparantur diffinitiuis. Tertio videtur dicta expressio causæ ideo non tam stricte requirenda, quia ex arbitrio iudicantis, item ex facto Iudicis, quantum expensum sit, sed cum omnino denegata sit taxatio, & ideo in specie non potuerint opponere, cum auditi non fuerint, & dubium adhuc, an sit specifica taxatio, & apparet alia causa, ob quam priores Iudices, tamquam in causa propria suspecti sint, & facilius admitti debeat appellatio, quia ad taxationem illas non citarunt,
10 quod tamen de iure requiritur. Omnis † enim actus iudiciarius nullus est, si non citatur is, cuius interest. *Guid. in consil. 119. num. 2. Hippolyt. in d. l. patre vel marito, n. 28. ff. de quæstion. Marant. p. 6. actio. 3. nu. 22.* & cõmuniorem dicit hanc Baldi sententiam. *in d. l. terminato. C. de fruct. & lit. expens. Asinius in cap. 8. d. §. 32. num. 3.* Item & allegatur, quod sit facta taxatio contra Halßgerichts Ordnung/ quæ si probetur, iusta quoque videtur, etsi de summa non constet, maxime cum vnus ex Scabinis attestatur, se nihil scire de taxatione facta, cum carnifici assignentur vltra centum floren. cum tamen ipsi de Iure nõ plus nisi quinque aurei debeantur. *Marant. d. loco. part. 6. Act. 3. num. 22.*

Quo ad compulsoriales:

Emanarunt quidem priores, vt omnia acta edant, in specie etiam, quæ ad expensas pertinent, neque tantum id factum, prout fatentur Appellati, sed excusant se, quia non putarint id necesse, & quædam acta sint edita, atque offerant se reliqua quoque edituros. Ideoque putarem arctiores non decernendas, sed vlteriores, & hoc magis, vt Rusticitati parcatur, &c.

Concludit: Pronunciandum, sein Begehren der arctiorn halben abgeschlagen/ vnd ex officio fernere Compulsoriales erkandt / & in puncto deuolutionis, nach Gestalt dieser Sachen litis contestationem iniungerem, compensatis expensis.

D. V. V. licet gradatim sit appellandum, tamen si Iudex † sit suspectus, potest recusari, 11
Marant. 557. ob causas suspicionis, vel si † nimium fauens alteri partium, nimium † fauere 12 13
dicitur, quando nimium animose contra partem procedit, quia dixerunt, se non aliter velle pecuniam acceptare, dann ein hinderlegt Geld. *Hartmannus fol. 182. decis. 10. li. 2.* patet ex duplicis, quod se Iudices intromiserint, in causa expensarum; et hic non comites, sed subditi se intromittunt, &c. Concludit cum Referente, in puncto compulsorialium vellet eas decernere sub priori comminatione.

Sententia:

IN Sachen der H. M. Vormünder contra, &c. ist erkandt / daß D. N. nach Gestalt dieser Sachen fürgewandter Eynred vnuerhindert auff libellum 16. Januarii Anno, &c. 70. einkommen / den Krieg Rechtens ad proximam zur befestigen schuldig/cum comminatione daß als dañ derselbig für befestigt angenommẽ seyn soll / fernerin puncto supplicationis, ist gedachtem D. N. sein Begehren / der arctiorn halben abgeschlagẽ/sondern von Ampts wegen der Bescheid/ daß gedachte Appellaten nachmals vnnd in Zeit zweyer Monat/so jhnẽ darzu angesetzt/bey den gedachten Supplicantẽ angezogene Designation/ vollkomẽne Acta die Expens belangendt / editen/sub comminatione, daß als dann in puncto deuolutionis der Krieg für befestiget / vnnd in puncto supplicationis, auff Gegentheils ferner anruffẽ/der arctiorn halbẽ ergehen soll/was recht ist/ die Gerichtskosten auß bewegenden Vrsachẽ gegen einander compensierend vnd vergleichend.

VOTVM XLI.

In causa N. N. Kinder Vormünder *contra* N. vnd N die N.

Appellari an possit à delatione Iuramenti.

SVMMARIA.

1 *A delatione iuramenti an appellari possit.*
2 *Libelli incerti obiectio non est attendenda.*
3 *Iuramentum non nisi parte petente deferendum, neque id officio Iudicis fieri potest.*
4 *Iudex nisi petatur officiũ suum impertiri nõ debet.*
5 *Partes concludendo videtur paciſci quodammodo, vt ita iudicetur, prout probatum.*
6 *Iuramentum suppletorium vt sibi deferatur, pars petere non potest.*
7 *Iudex post conclusionem in causa testes repetere potest.*
8 *Iuramentum suppletorium potest à Iudice deferri, & ex proprio officio suppleri.*

9 *Iuramenti delatio parti præsenti vere vel ficte fieri debet.*
10 *Iudici asserenti delatum iuramentum suppletorium causa cognita, non creditur.*
11 *Iuramentum suppletorium vbi defertur, oportet partes esse præsentes.*
12 *Iuramenti delatio vbi non tenet causa iterato exercetur.*
13 *Iuramenti delatio consistit in arbitrio Iudicis, adhibita tamen causæ cognitione.*
14 *Partes ad audiendam sententiam diffinitiuam oportet citari.*
15 *Contumacia quæ precedit actum, non præiudicat, nisi in actu quis contumax sit.*
16 *Sententia absente parte pronunciata, authoritatem rei iudicatæ non habet.*
17 *Acta debent probari per scripturam.*
18 *Nullitates omnes super iis, quæ sunt iuris positiui, saluari possunt.*
19 *Citatio ad audiendam sententiam concluso processu omitti potest.*
20 *Testis singularis nil probat.*
21 *Testes consanguinei, affines vel amici nil probant.*
22 *Testis vnicus non probat.*
23 *Testis coniunctus nil probat.*
24 *Testis vnus deponens de veritate, si integer sit, semiplene probat.*
25 *Iuramentum suppletorium heredi non deferendum.*
26 *Scire per demonstrationes & rationes est vere scire.*
27 *Testis deponere debet super eo, de quo habet notitiam.*
28 *Iudicis arbitrio relinquitur an iuramentum deferre velit.*
29 *Consuetudo est attendenda.*
30 *Iudex iuramentum deferre potest in omnibus causis, si causa non est magna, quæ æstimatur secundum qualitatem personarum & causarum.*
31 *Exceptio consanguinitatis in teste opposita post publicationem sententiæ non attenditur.*
32 *Nullitates super iis, quæ sunt iuris positiui, saluari possunt.*
33 *Iudex nullitatis debet confirmare tenutam nulliter datam, quando sibi constat, quod de nouo, iustitia exigente danda erit.*
34 *Sententia nulla, si de meritis constat saluari potest.*
35 *Merita causæ magis attenditur, quam nullitas.*
36 *Iudex etiam supremus iudicare debet secundum conscientiam.*
37 *Iuramentum veritatis non debet amplius quam semel præstari.*
38 *Iuramentum decisorium per procuratorem speciale mandatum habentem præstari potest.*
39 *Executionis terminus de iure communi est quadrimestris: potest tamen abbreuiari & prolongari.*
40 *Expensæ quando compensandæ sunt, parti defertur iuramentum suppletorium.*
41 *Veritas magis inspicienda est, quam nullitas.*

REf. nullum grauamen inuenit, quod in actis prioribus non sit deductum: concludit grauamina non esse admittenda. An appellari possit à delatione vel præstatione iuramenti. *DD. in l. generaliter. & l. in bonæ fidei. C. de Reb. creditis. Barto. in l. in actionibus. numer. 26. ff. de in litem iurand. & in l. Nam & postea. 8. §. fin. num. 1. vers. præterea. & in l. sed & si possessori. §. fin. ff. de iureiurand.* tenet, quod non possit appellari, cum ex iuramento necessario nõ oriatur actio; Alii tenent, quod licet † illa sententia delationis videatur [1] esse conditionalis, scilicet si iurauerit, tamen per eam, sententiam non suspendi, sed tantum eius effectum atque executionem, ita vt fatalia currant à tempore latæ sententiæ, & non à tempore præstiti vel accepti iuramenti. *gloss. & DD. in l. 1. §. biduum. ff. quando appellandum.* Nam ex ipsa delatione grauatur pars. *l. non erit. §. diuus. versi. dato. ff. de iureiurand.* Recepta tamen & communior est sententia, vt tam à delationis quam præstationis, sententia decisoria vel suppletiua appellari possit. *Innocent. capit. fin. verb. taxatio. numero 4. versic. quidem. de his quæ vi metusve causa. Idem Abb. in capit. iuramentum. numer. 11. de iureiurand.* Et hanc in Camera approbatam asserit Mynsing. *obserua. 14. cent. 1.* Minus dubii est in nostro casu, cum à die scientiæ appellatum sit, & noster Appellator non fuerit citatus ad audiendam sententiam diffinitiuam, vnde cum & contra appellationem nihil opponant Appellati, Concludit appellationem esse deuolutam.

De nullitatibus: Putat obiectionem † incerti [2] libelli non esse attendendam, *Alexan. consil. 67. num. 5. volum. 2. Fel. cap. cum super. nume. 11. de offic. deleg. DD. in §. omnino. de actionib. 2.* Obiicitur, iuramentum † non nisi parte petente deferendum [3] esse. *Dd. in d. leg. admonendi. ff. de iureiur.* neque officio Iudicis id fieri posse. *Ias. in d. l. nume. 154.* cum illud nisi petatur, impertiri † non debeat. Et [4] hanc communem dicit Ias. *in d. §. omnium.* confirmat Henning. *consil. 52. numer. 10. de iureiur. per allegata ibi Soc. Reg. 252. fall. 39.* Nec valebit ita delatum. *Bart. d. l. admonendi num. 60. & ibi additio litera. C.* Contrarium tenet Abbas *in c. fin. §. sane. num. 15. de iureiur. sequitur Alex. cons. 53. num. 5. vol. 1. Franciscus Maurus quæst. 698. num. 4. p. 2.* Et ita in foro seruari tenet Hartmannus *Pract. forens. tit. de iuramento calumniæ, notab. 15. lib. 1.* Tertio opponi posset, post conclusionem in causa delatum Iuramentũ: Conclusio autem in causa tantum operatur, quantum sententia. Nam partes [5] † concludendo videntur paciscí quodammodo, vt ita iudicetur, prout probatum, *Felin. c. fin. num. 2. versic. sed est cæcus. de restit. in integr.* nec potest † pars tantum petere sibi deferri iuramen- [6] tum suppletorium. *Fel. in cap. si dilectus, in pr. de fid. instrum. Hippo. in l. Maritus. num. 21. ff. de quæstionib. Bart. in d. l. admonendi. nu. 61. Iason in repetitione ibid. n. 266. Roman. cons. 255. n. 5. Bald. cons. 345. vol. 4. n. 2.*

Socin.

Socin. Regul. 252. *Fallentia.* 40. Sed cum Iudex
7 † post conclusionem in causa testes repetere possit, siue à parte petatur siue ipsi visum fuerit, *late Alex. cons.* 76. *nu.* 2. *vol.* 6. *& cons.* 122. *n.* 6. *& cons.* 149. *nu.* 19. *vol.* 2. Imo etiam ex officio recipere. *Iason in l. vbi pacta. nu.* 14. *C. de transact. Roma. cons.* 479. *nu.* 4. Quomodo dubium erit, an iu-
8 ramentum † deferre possit? *Alex. cons.* 53. *nnm.* 5. *vol.* 1. quia Iudici nunquam concluditur, & semper vniformiter ipsius officium durat. *l. postea quam. ff. de re iudicata. c. cum dilectus. De fid. instr. & & ibi Abb. c. cum clamor. de testib.* & vbi Iudicem æquitas mouerit, potest ex proprio officio supplere; *argũ. l. vbicunque. ff. de interrog. act. in terminis. Vit alis in tract: clausularum, claus. An possit renunciari probationib. nu.* 12. Et præcedentem Abbatis opinionem, sequuta est Camera in causa N. Moueor etiam, quia antequam concludatur in causa, Iudici liquido constare non potest, (ita vt contrarium doceri nõ possit) num plene vel semiplene sit probatum, *c. significauerunt. & ibi glos. verb. liquere, de testib. Henning. p.* 3. *processus iuditarii. Rub.* 42. *de processu in causa declarationis. n.* 5. *litera. VV. fol.* 804. Accedit, quod hæc petitio ab initio per clausulam salutarem facta censetur, & sufficere videatur. *Additio ad Bart. in d. l. admonendi. nu.* 60. *litera C.* Quarto fortius vrget, quod iuramentum suppletorium, parte non citata, & sic ea absente fuerit delatum. Ex actis enim partis aduersæ citatio deprehendi non potest. Omnium autem Doctorum communis
9 opinio est, quod iuramenti † delatio parte præsente, vere vel ficte fieri debeat, *in d. l. generaliter. §. his de præsentib. & §. fin. vbi Salicet. post nume.* 11. *ff. de reb. cred. Bald. cons.* 285. *n.* 6. *vol.* 1. Quod si aliter fiat iuramentum non tenet, neque iuranti prodest, *Bald. d. §. his de præsentib. in prin. num.* 2. *& Salic. nu.* 24. *Alex. cons.* 122. *nu.* 13. *vol.* 2. Imo est nullum, *Ias. in d. l. admonendi. nu.* 21. *& nu.* 272. *per d. l. in bonæ fidei. & c. Romana. de appel.* Nec statur hoc
10 † casu assertioni Iudicis, licet dicat causa cognita iuramentum fuisse delatum, *Ias. in d. l. admo-*
11 *nendi. nu.* 22. *& 23. cum seqq.* Interest enim † partium, esse præsentes, & quilibet dicere potest, sibi deferendum, vel vna pars alteri referre. *Rota dec.* 2. *in fin. De his quæ vi metusue causa, in nouis, fol.* 45. *Item tenet Soc. d. reg.* 252. *Fallent.* 38. Ar
12 vbi delatio iuramenti non tenet † causa iterato exercetur. *l. si ad excludendum, & ibi Salic. in princ. C. de reb. cred.* Ego vix inuenio, quomodo huic obiectioni solide responderi possit, nisi forte præsumere velimus, acta esse manca & defectuosa hoc loco, sicuti etiam in aliis, constitutiones procuratoriæ, & quædam interlocutoriæ, quarum mentio fit in actis, desiderentur. Vnicam tantum limitationem ad Iasonem inuenio, quo casu citatione non est opus, veluti si Iudex ex proprio officio procederet, & non ad instantiam partis, vel si citata persona pro singulis horis & diebus adesse deberet. *Iason d. l. admonendi. nu.* 272. Cum autem
13 delatio † iuramenti in arbitrio Iudicis consistat, adhibita tamen causæ cognitione; *d. l. in bonæ fidei. & c. cum olim. vbi Abb. de re iud.* neque ab Aduersario reluctante impediri possit, & in nostro casu, parte non petente, & post conclusionem in causa Iudex detulerit, & sic ex proprio officio motus æquitate causæ potius, quam ad instantiam partis, vel de rigore iuris processerit, aliquo modo defendi posse videtur. Nisi & hoc forte releuet, quod Iudex parti Actrici ad proximam ad iurandum præfixerit, atque eo ipso aduersam partem, vt assisteret iuramento, admonuerit, *per tradita à Baldo in d. §. his de præsentibus. in prin. nu.* 2. *& Salic. in d. §. fin. nu.* 11. Quinta nullitas, partes † ad audiendam
14 sententiam diffinitiuam non esse citatas. *l. ea quæ. C. quomodo & quando Iudex & c. vbi gl. verb. aduersus. Vant. de nullit. ex defect. citationis. num.* 56.
15 Ac licet † quis fuerit contumax antea, non præiudicat nisi in actu, quo contumax est. *Vantius d. loco. num.* 98. *Portius consil.* 155. *num.* 11. Vnde sen-
16 tentia quæ absente † parte pronunciata est, authoritatem rei iudicatæ non habet. *Port. consil.* 172. *num.* 28. *Alex. consil.* 123. *num.* 2. *vol.* 2. Quod autem Rei nostri, vel Procurator ipsorum, si forte litem contestatus est, citati non fuerunt, probatur per acta ipsius causæ, quoniam quod ibi non apparet, factum non dicitur. Acta e-
17 nim † debent probari per scripturam. *Alex. consil.* 74. *nu.* 9. *lib.* 1. *Vantius. vbi sup nu.* 14. *& nu.* 82. Et prædicta omnia vera sunt de rigore iuris. Nul-
18 litates † autem omnes super iis, quæ sunt iuris positiui saluari possunt. *Vant. quib. modis defectus nullitatis possit reparari. num.* 125. *fol.* 803. *allegat Decium & alios.* Quod autem concluso processu
19 citatio ad audiendam sententiam sit iuris † positiui, neque defensionem partibus tollat, & ideo omitti possit, tradit Math. de Afflict. *decis.* 283. *nu.* 6. Quod & sequitur Camera. Accedit ordinatio, quæ statuit nullitates, vbi de meritis causæ plene constat, non esse attendendas, cum principes sola veritate causæ inspecta procedere debeat.

De actione: Instituta videtur petitio hereditatis. Petuntur enim libellatæ summæ & vestes sericæ, als Vätterlich vnd Mütterlich Erbe. De requisitis Rofred. sed quia nec se heredes declarari petunt, & forte alia actio, commodiorque dari possit, existimo condictionem certi generalem competere. *l. certi condictio. ff. si cert. pet. & ibi DD.* Requisita tradit Rofred. *rubr. de cert. condit. generaliss. part.* 4. *num.* 1 & 2. Nam etsi quis dicat, *peto bona talia, quæ ad me pertinere dico, quia successi, patri meo, vel ad me pertinent iure paterno.* (vt in nostro casu) nunquam tamen dicendum, quod hereditatis petitio sit instituta, nisi hoc specificetur, & in hoc quotidie dicit errare Iudices Rofred. *dict. Rubr. numer.* 14. *& 15. &c.*

An probata intentio : Agnatio probatur per omnes testes. Item hereditatem auitam aditam esse à Reorum patre. Deberi autem libellatas summas & vestem sericam, per vnicum tantum testem probatum, nempe per primum. Item probatur interpellatio facta à matre. Item oblatio amicabilis transactionis. Transactio autem præsupponit causam aliquam: testes esse fide dignos, Vnde non facile præsumuntur peierare. Concludit videre probatam saltem semiplene.

An Elisa : Vtuntur potissimum sequentibus argumentis Rei ad elidendum, &c. Primo, intentionem semiplene non probatam : Vnicum enim esse testem consanguineum, inimicum, & sic non omni exceptione maiorem. Secundo, heredibus tanquam factum defunctorum ignorantibus iuramentum deferri non posse : Tertio, etsi actio plene probata; obstaret, tamen præscriptio non solum longissimi temporis 30. scilicet, sed & 40. annorum. Quo
20 ad primum, verum quod † testis singularis nil
21 probet. *Alex. consil. 21. nu. 1. vol. 4.* Neque † consanguinei, affines vel amici omni exceptione maiores habeantur, qualis est hic noster. *Salycet. in dict. l generaliter. §. fin. nu. 36. Alex. consil. 45. vol. 2.*

Vnde si in aliquo debilitatur eius fides, non
22 sufficit † vnicus testis ad iuramentum deferendum. *Alex. consil. 32. num. 1. & 2. vol. 1. DD. in d. l. ad-*
23 *monendi, Iason ibi num. 93.* Sed † hic noster testis vtrique parti pariter est coniunctus, & sic pariter affectio præsumitur. Præterea, si vnus
24 testis deponat † de veritate, si integer sit, semiplene probat. *Afflict. decis. 12.* Sin minus & alius testis deponat de confessione extra iudicium parte absente, licet non faciat plenam probationem; quia tamen vna probatio non repugnat alteri, remanebit semiplene probatum & poterit referre iuramentum. *Alex. consil. 21. nu. 4. vol. 4.* Quæ confessio ex oblata transactione elici posse videtur. Secundum elisionis argumentum : Iurans in supplementum, habetur loco testis, & fere in propria causa.
25 Vnde † heredi regulariter non defertur. *Alex.*
26 *consil. 29. nu. 9. vol 5.* Nam † testis deponere debet super eo, de quo habet notitiam. *Henning. d. consil. 52. nu. 6. 7. & 8. Alex. consil. 71. nu. 13. vol. 3.* Sed vt Bart. inquit *in d. l. admonendi. nu. 17. & 18.* Scire
27 † per demonstrationes & rationes, est vere scire, & scientiam habere dicitur, quando id fere per sensum mouetur. Vnde potest heres iurare, si verisimiliter de veritate est informatus. *Ias. in d. l. admonendi. nu. 119. Bald. in Margar. verb. iurare.* Imo in causis ciuilibus, quando quis habet bonam & vehementem præsumptionem,
28 relinquitur arbitrio Iudicis, num † iuramenta deferre velit. *Ias. in d. loc. nu. 118. & n. 175. & in rep. nu. 183. Decius consil. 94. nu. 1. & ibi addit.* Accedit, quod delatio sit valde vsitata in partibus Sa-
29 xoniæ, consuetudo † autem est attendenda. *Bart. d. l. nu. 29.* Quantum ad tertium caput, scilicet præscriptiones, sed communitas esse videtur, & æquitati magis consentanea, quod *cap. malæ fidei de reg. iur. in 6.* iis etiam locum sibi vendicat, prout latissime disputat in vtramque partem *in c. quamuis. de pact. in 6. 2. parte relictionis. §. 11. nu. 2. & 3. Franc. Marc. quæst. 436. nu. 3. pag. 1. firmat Alex. consil. 99. nu. 1. vol. 4.* quod præscriptio in personalibus actionibus etiam procedat sine bona fide, licet ibi Molinæus litera A. distinguat, quod solum scienti debiti non iudicat malam fidem, nec impediat præscriptionem, sed positiua mala fides debitoris, vt quia celat debitum, vel cõtinuata gratia creditoris expressam vel tacitam recognitionem implicans. Et hanc opinionem obseruari dicit Mynsing. *Obser. 6. cent. 4. allegans in præiudicia.* Cum itaque gratia nostræ creditricis fuerit continuata, ob præsumpam Reuerentiam patris & amorem erga fratres, tacite quoque ab ipsis recognitio facta sit (vt ex actis) præscriptione se iuuare Rei non poterunt, &c.

Quid pronunciandum : In omnibus causis, siue bonæ fidei, siue stricti iuris, Iudex iuramentum † deferre potest, ex inopia probationum. 30
Salyc. in d. l. in bonæ fidei. C. de reb. cred. Si causa nõ est magna. *Bald. consil. 401. nu. 3. vol. 3.* quæ æstimatur secundum qualitatem personarum & causarum. *Bart. d. l. admonendi. nu. 54. & Ias. ibid. nu. 222.* Et dato, quod ille vnicus testis non sit omni exceptione maior, quia consanguineus, inimicus, vt semiplenam probationem inducat, tamen quia Rei nostri ante publicationem non fuerunt protestati contra personas, nisi excipere volentes iurent, quod ad hoc ex malitia non procedant, vel ostendant, quod post publicationem demum didicerint, quod nunc obiiciant, & sic primo venerit ad ipsorum notitiam, *Henning. Goden processus iudiciarij pag. 1. Rub. 20. de termino ad publicandum. nu. 6. c. in præsentium. & ibi Innoc. de testib.* Vnde cum contra hunc testem nihil fuit appositum, illa exceptio iam non venit † attendenda. *Alexand. consil. 122. nu. 12. vol. 2.* 31
Et sic recte à Iudice primæ instantiæ, accedentibus aliis præsumptionibus & adminiculis, implicita scilicet N. confessione iuramentum delatum puto. Sed si quis forte nullitates obstare dicat, respondetur, quod super iis, quæ sunt iuris positiui, possint † nullitates 32
saluari. *Vant. quibus mod. nullit. defect poss. reparari fol. 803.* & addit, quod Iudex † nullitatis debet 33
confirmare tenutam nulliter datam, quando sibi constat, quod de nouo iustitia exigente, danda erit. *Vantius d. loco. nu. 30. Angel. in §. quadruplicatio. de act.* Communis enim est opinio, quod sententia † etiam nulla, si de meritis constat, sal- 34
uari possit. *Vantius ibid nu. 129.* Optime faciunt, quæ habet Affli. *dec. 372. per tot.* Coram † Prin- 35
cipe enim magis locum habet veritas, quam ritus Iudiciorum. *Marc. quæst. 13. numer. 5. p. 11. &*

in eo

in eo non attenditur nullitas. Et ſupremus et-
36 iam Iudex poteſt iudicare ſecundum † conſci entiam. *Franc. Marc. quæſt. 316. num. 12. p. 1. & in d. quæſt. 13. num. 8.* vbi refert exempla. Iuramentum
37 † etiam veritatis non debet amplius, quam ſemel præſtari. *Amanell. ſingul. 126. fol. 806. per allegat. ibi.*

Concludit Referens his omnibus priorem ſententiam confirmandam, tum quia probatum, tum quia iuratum. Et iuramentum quo-
38 que deciſorium per † Procuratorem ſpeciale mandatum habentem præſtari poteſt. *Franc. Marc. q. 260. n. 2. p. 1.* Dubia aliquo modo eſt ſententia, num pro rata tantum 100. ſolidorum & veſtis ſericæ, vel in ſolidum teneantur? Sed id inter partes ipſas liquido conſtare poterit, vel contra in executione opponi. De diuiſione quidem ſummæ, neque in Camera neq; in prima inſtantia, cum iam vnus ex Reis liti ceſſerit,
39 quicquam dictum. Executionis † terminus de iure communi eſt quadrimeſtris, ſed ille ex cauſa abbreuiari & prælongari poteſt, *text. in c. quærenti. & ibi gl. verb. quadrimeſtre, de off. delegati.* vbi hic factum. Damna & intereſſe, ſicuti prior Iudex, ſilentio prætereo: debentur quidem in hac actione, quæ eſt ſtricti iuris à tempore litis conteſtatæ, at quia in petendo admodum in Camera fuerunt negligentes, & Tutor teneatur pupillum defendere, iuſtasque cauſas habuerit litigandi, & propter expenſas vel ſumptus liquidationis Expenſæ prioris inſtantiæ ſunt compenſatæ: & quamuis Alex. *d. conſ. 122. nu. 18.*
40 cenſeat, quod quando † parti defertur iuramentum ſuppletorium ex defectu probationum, tum expenſas tam in prima, quam appellationis inſtantia compenſandas, ego tamen vix video, quomodo noſtrum Appellantem à condemnatione earum releuare poſſimus, *l. properandum, §. ſin autem, C. de iudicijs*, niſi forte propter prætenſas nullitates, & quod Tutor appellare cogitur, expenſas compenſandas eſſe puto. Et quod, ſi aliquis contendat de puncto iuris, communiter teneatur, non facile eſſe condemnandum in expenſas. *Ioan. Fab. in §. hæc autem, n. 3. Inſt. de pœna temere litig.* Pro maiori euidentia, ſi dominis videbitur, hæc pauca addemus ſcilicet daß durch Richter voriger Inſtantz in allen geklagten Puncten / zu jhren der Appellantẽ Antheil wol gevrtheilt / vbel davon appellirt.

Votum Domini Correferentis.

D. N. De formalibus appellationis, nil dicendum. Nullitates non eſſe attendendas, cum de meritis cauſæ conſtet, ideo ſola veritate in-
41 ſpecta † procedendum. *Marc. p. 4. diſt. 9. nu. 32.*

De actione: Inſpecto libello apparet, actum petitione hereditatis vel ſi domini maluerint condictione *ex l. omnimodo. vel auth. Nouiſſima. C. de inoffi. teſtam. & Petr. Iacobi in praxi.* Quoad veſtẽ ſericam nihil probatum eſſe, eliſam non eſſe actionem, & tandem concludit cum D. Refer. D. S. citationem partis eſſe neceſſariam: *Port. lib. 1. opin. concluſ. 43. ampliat. 62. lib. 1.*

Sententia: Jn Sachen weyland N. N. nach gelaſſener Kinder Vormünder Appellanten eins / wider N. vnd N. die N. Appellaten ander Theils / ſeynd die den fünfften Decembris, Anno 71. eynkommene gnuamina als vnerheblich / nicht / ſonder die Sach von Ampts wegen für beſchloſſẽ angenommen / darauff vnd allem Vorbringen nach zu Recht erkant / daß durch Richter voriger Jnſtantz in allen geklagten Puncte / zu jhrer der Appellantẽ Antheil wol gevrtheilt / vbel davon appellirt. Expenſis compenſatis.

VOTVM XLII.

In cauſa iniuriarum N. N. & Conſorten contra N. N.

Svmmaria.

1 *Libellus ex concluſione iudicandus.*
2 *Actio iniuriarum quando ciuiliter inſtituta eſſe dicatur.*
3 *Iniuriam taxare licet.*
4 *Legis Aquiliæ iudicio quid conſequamur.*
5 *Actio iniuriarum & legis Aquiliæ an cumulari poſſint.*
6 *Cumulatio actionum regulariter permiſſa eſt, ſi iure non inueniatur prohibita.*
7 *Iuribus pluribus vt quis vtatur, nemini negandum.*
8 *Emens rem, quam ex legato obtinuit, ignorans, duplici actione experiri poteſt, ex teſtamento & ex empto.*
9 *Animus talis præſumitur, qualem verba oſtendunt.*
10 *Animus iniuriantis ex verbis colligitur.*
11 *Verba ſunt notæ paſſionum earum, quæ in animo fiunt.*
12 *Præſumptio, quod proferens verbum iniurioſum, cenſeatur id animo iniuriandi feciſſe, transfert onus probandi in aduerſarium.*
13 *Paria ſunt* non eſſe & non apparere, *ſeu* probatum non eſſe.
14 *Iure ſuo vtens nemini facit iniuriam.*
15 *Iuiuriam iniuria propulſare legibus non licet: hæ enim concedunt iniuriato actionem ad vindicandam iniuriam in iudicio.*
16 *Vſiſi* nemini ſe licet propria auctoritate.
17 *Crimina non relatione, ſed innocentia purgantur.*
18 *Actio iniuriarum an in heredes tranſeat.*
19 *Sententia in defunctum ferri non poteſt.*
20 *Inſtantia litis non finitæ an in heredem tranſferatur, vno ex litigantibus defuncto.*
21 *Sententia vno ex litigantibus defuncto in procuratorem ferenda.*

22 Nota-

22 *Notatus infamia à nemine, nisi à Principe restitui potest.*

23 *Procurator in quantum in actione iniuriarum condemnandus sit.*

24 *Iudex potest taxare, minuere, augere, vel prorsus tollere iniurias.*

25 *Iniuria quibus modis augeatur minuaturve.*

26 *Iniuria scriptio illata multo grauior est verbali.*

27 *Iniuria senatoris aliter æstimanda, quam humilis & extranei.*

28 *Taxa Iudicis debet iuramentum agentis subsequi, quando prætoria actione agitur.*

29 *Iuramentum iniuriarum taxandarum an possit deferri heredi.*

30 *Potestas declarandi ac interpretandi mentem defuncti non conceditur heredi.*

31 *Iniuriatus iurare non tenetur.*

QVÆDAM N. N. veluti affecta iniuria reali & damnificata Anno 1542. litem habuit in Camera imperiali, contra nobilem & validum N. von N. in qua ipsa sententiam obtinuit. Cum autem eadem designationem expensarum litis iudicialiter exhibuisset, Reus exceptiones obtulit contra præfatam designationem, in quibus inter cætera hæc verba continebãtur daß sie die Klägerin vnehrlich geborn/ sich auch allezeit leichtfertig gehalten habe. Item/ daß sie sich auch allezeit als ein verdächtig böß Weib / die sich der Zauberey gebraucht / ꝛc. Hęc verba veluti iniuriosa dicta N. ad animũ renouans, contra eundem N. denuo citationem in Camera obtinuit Anno 43. Et primo pro iniuriarum æstimatione 500. flor. sibi adiudicari petiit. Deinde quia Reus in causa fuisset, & occasionem præbuisset, quod ipsa omnibus bonis suis mobilibus & immobilibus exuta, redactaque fuerit ad summam inopiam petiit pronunciari, daß er jhr der Klägerin solle zugefügte Schmach sampt Kosten vnd Interesse zu erstatten schuldig seyn.

Reus litem contestatur negatiue. Actrix in vim probandi iniurias sibi illatas, produeit supra dictas excepriones in originali iudicialiter exhibitas à Reo in alia causa, 11. Octob. Anno, &c. 42. in quibus illa verba expresse habebantur, quæ supra sunt descripta, videlicet quod ipsa esset leuis mulier, illegitime nata, venefica. Interim institutum consistorii incidit, quo durante, præfata Actrix diem suum obiit. Restaurato Cameræ iudicio, liberi & heredes præfatæ Actricis citationem impetrant aduersus dictum Reum ad reassumendum causam, & persequuntur litem, & dant suas probationes. Inter cætera producunt etiam quoddam documentum literarum à communitate in E. scriptarum, in quibus continetur, quod d. N. & maritus eius N. domicilium habuerint, ibique honeste vixerint, alimenta ex vaccis, ouibus & aliis armentis & proprio opificio quærentes. Datæ die Veneris post assumptionem Mariæ Anno, &c. 44. Contra prædictas probationes Reus inter cætera asserit, quicquid scripserit in allegatis, & reproductis exceptionibus contra expensarum designationem, id non iniuriandi animo, sed sui defendendi causa esse factum, quod defuncta Actrix impensas petierit immensas & indecentes, atque pro maiori parte mentitas, quo commotus fuerit ad scribendum & significandum veritatem. Vtrinque tandem multa sunt agitata, prout in actis ad nauseam videre licet: facta conclusione in causa hac quæritur, quæ sint partes Iudicis in pronunciando. Huius causæ diiudicatio videtur mihi in sex punctis consistere.

1. *Qualis actio sit ab Actrice intentata.*

2. *An actiones ab Actrice intentatæ potuerint cumulari.*

3. *An vtraque actio probata.*

4. *Dato quod vtraque, vel alterutra probata sit, an per defensionem Rei elisa sit.*

5. *An causa transierit ad heredes, tam Actricis quam Rei conuenti.*

6 *Ex quibus tandem sextum punctum deducemus, quomodo scil. pronunciari debeat.*

I. Quod ad primum attinet, duæ actiones intentatæ videntur, & simul in libello cumulatæ, actio scilicet iniuriarum, & actio legis Aquiliæ. Idque satis apparet ex duplici conclusione libelli, ex † qua vtique libellus princi- 1
paliter est iudicandus, *iuxta Panormitan. in capit. ex parte, de foro competent. & capit. ex parte, de rescript. Alexand. consil. 116. libro 2. Frid. de Sen. consilio 25. Castr. consilio 6. in antiq. impr.* Actio † quidem 2
iniuriarum ciuiliter est instituta, quia Actrix in libello æstimauit iniuriam, salua taxatione Iudicis ad certam pecuniæ summam, nempe 500. floren. quod ei permittentibus legibus † licu- 3
it facere, *iuxta § pœnæ autem, § in summa, Instit. de iniur.* Huic actioni coniuncta est actio legis Aquiliæ, quæ pariter Actrici aduersus Reum competit saltem vtiliter. Reus enim si non damnificauit Actricem, saltem causam damni dedit, pro reponendo ergo damno eiusve æstimatione resarcienda merito tenetur vtili legis Aquiliæ iudicio. Consequimur † enim 4
hoc iudicio non tantum damnum, id est, quod amisimus, sed etiam æstimationem damni dati, tam in perdendo, quam in non acquirendo, *l. qui occidit, §. in hac actione; ff. ad l. Aquil. § illud, Instit. eod. tit.* nisi velimus dicere, actionem in factum prætoriam accumulatam esse, quæ pariter aduersus eum, qui damni occasionem præstitit, datur, *iuxta l. qua actione, §. sed & si quis, ff. ad l. Aquil.*

Secundo quæritur; An istæ † actiones cu- 5
mulari potuerint? Respondeo quod sic, quia regulariter cumulationem permissam esse constat,

6 constat, quando iure non† inuenitur prohibita *argument. l. nec non. 28. §. quod eis. ff. Ex quibus cauſis maior.* Vbi quæ ſpecialiter lege non prohibentur, permiſſa intelliguntur.

Et in noſtro caſu nulla regula impeditiua cumulationis obſtitit, quas recenſent DD. *in leg. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquirent. poſſeſſ. l. Edita. Codic. de Edendo. §. ſi minus. Inſtitut. de act. capitu. paſtoralis. extra de cauſ. poſſeſſ. & propriet. Cinus in capit. nullus pluribus. de regulis iuris,*
7 *in 6.* Et nemini denegandum vt pluribus† iuribus vtatur *l. nullus videtur. de regulis iuris.* Imo illis duabus actionibus contra eundem agitur ex diuerſa cauſa, & ad diuerſam rem. Ergo cumulatio admiſſa. Et idem ſi ad eandem rem ex diuerſa cauſa ageretur.

8 Vnde eſt, quod qui† ignorans rem, quam ex legato obtinuit, forte fortuna emit, duplici actione experiri poteſt, ſcilicet ex teſtamento & ex empto. Nam altera actione rem ipſam, altera precium conſequitur, vt probatur. *l. ſi idem cum eodem. ff. de iuriſd. om. iud.*

III. Ad tertium reſpondeo, primam actionem, iniuriarum ſcilicet, ſatis probatam per exceptionem contra deſignationem expenſarum iudicialiter productam, in qua primum Actrici tanquam malæ & mendaci mulieri non eſſe fidem concedendam ſcribit: Deinde illam illegitime natam ac leuem & infamem (Leichtfertig) aſſerit, eamque pro tali reputatam eſſe. Et hæc verba iniurioſa non ſemel repetuntur. Hęc verba ex ſua natura ſunt iniurioſa & famoſa, ex quibus ſtatim contra proferentem ſeu ſcribentem præſumptio Iuris enaſcitur, eum animum iniuriandi habuiſſe, etiamſi ille dicat, ſe animo con-
9 temnendi non dixiſſe, talis † enim præſumitur animus, qualem verba oſtendunt. *l. quod Labeo. de ſuppel. leg. l. 1. §. Diuus ff. de Sicar.* Et ex verbis ani-
10 mus iniuriantis † colligitur, qui eſt fundamentum & ſubſtantiale iniuriæ. *leg. 3. ff. de iniur.* Vnde
11 & Ariſtoteles dixit, quod verba ſint † notæ paſſionum earum, quæ in animo fiunt. Et huiuſ-
12 modi præſumptio, † nempe quod proferens, verbum iniurioſum, cenſeatur id animo iniuriandi feciſſe, transfert onus probandi in aduerſarium, quod ſcilicet non fecerit iniurioſo animo, & tantiſper perdurat, donec contrarium probetur. *leg. ſi non conuicii. Ibi Cin. Bal. Sal. & alii. C. de iniur. Et Doctores communiter in c. cum de re iud. Ang. in tract. de malef. §. verba contumelioſa,* & ſic etiam opponens aliquam exceptionem turpem in iudicio, tenetur iniuriarum. Secũdum actionem non reperio probatam. Ad huius enim probationem, nihil aliud protulit Actrix, quam teſtimonium quoddam à Sculteto & communitate deß Marcks zu M. emanatum, in quo fatentur, maritum Actricis cum Actrice, ſua coniuge in dicto loco domicilium, item boues & oues, & alia quædam habuiſſe, & quod honeſte ſe ibi geſſerit & aluerit, tanquam honeſtum operarium decet, ſed interim non docet, quod ſua bona culpa dicti Rei amiſerit, aut quod ipſe Reus occaſionem amittendorum bonorum præſtiterit, quod probare erat neceſſe. Cum ergo hoc non fuerit probatum, perinde ſcilicet eſt ac ſi non eſſet poſitum & deductum, cum ſit
13 idem quantum ad iuris executionem non † eſſe & apparere, ſeu probatum non eſſe. *l. duo ſunt, 30. ff. de teſtament. tut. c. plerique. 2. quæſt. 2. gloſſ. in c. at circa. §. alioqui. verb. ſuperuenerit. & cap. nulli. de elect. in 6.*

IV. Venio ad quartum punctum: An Actio intentata per Reum ſit eliſa? Loquimur autem de Actione priore, iniuriarum ſcilicet: Nam poſterior per ſe corruit, vt iam dictum eſt, cum probata non exiſtat, & reor eam non eſſe Eliſam. Neque enim aliam defenſionem Reus affert, quam quod dicit, ſe pronunciatum eſſe per Actricem, quod indecentes, immodicas & pro maiore parte ementitas expenſas iudicialiter petierit, itaque ſui Iuris conſeruandi gratia in huiuſmodi verba proſilierit: Quod autem Iure
† ſuo vtens nemini faciat iniuriam, *iuxta regu-* 14
lam iuris. Sed hæc defenſio nihil penitus releuat. Dato enim quod Actrix immenſos ſumptus indebite petierit, dato etiam quod nonnulla verba indecentia & ignominiam denotantia protulerit, tamen propterea non fuit licitum † Reo iniuriam iniuria propulſare, cum 15
hoc legibus fieri prohibeatur, quæ propterea concedunt iniuriato actionem ad vindicandam iniuriam in iudicio. *§. in ſumma. ff. de iniur. l. ſi non conuitii. Codic. eodem, Specul. de accuſ. verſicul. Quid ſi te vocaui latronem. Ang. in l. vt vim. ff. de iuſt. & iur. Bartol. in l. 1. Codic. vnde vi.* Quare nemini† 16
licet ſe propria authoritate vlciſci. *l. nulli. Codic. de iudic.* Nec relatione † crimina ſed innocentia 17
purgantur. *leg. ſi qui ff. de publ. Iud. capit. vlt. in fin. & ibi glo. de teſtib.* Item hæc relatio criminis non eſt in continenti facta ſed ex interuallo, itaque nihil releuat.

Præterea verba illa, quæ Reus protuliſſe ſe fatetur, ſunt pura, & ſui natura iniurioſa, ex quibus contra ſcribentem præſumptio Iuris enata eſt, eum iniuriandi animum habuiſſe vt ſupra dixi, ad quæ breuitatis cauſſa me refero. Ex quib. concludo, actionem iniuriarum prætoriam ab Actrice inſtitutam, per defenſiones Rei non eſſe eliſam.

V. Quoad quintum punctum, cum pendente lite contigerit, vtramque partem & Actricem, & Reum è viuis exceſſiſſe, quæritur, *an* † 18
actio iſta in heredem tranſierit? Quod non videtur, quia hæc actio non heredibus eius, qui iniuriã paſſus eſt, neq; in heredes facientis datur. *l. iniuriarũ actio. ff. de iniur.* Præterea hæc actio pœnalis eſt, quia non rem, ſed pœnam continet. Siue n. agatur iniuriarum ciuiliter, ſiue criminaliter, vtroq; modo dicitur agi ad vindictã, *l. 2. §. emancipatus ff. de collat. bon.* Ergo in heredes non tranſit.

l. vnic.

l.vnic.C ex delic.def. Respondetur hæc procedere, si lis à partibus non fuerit contestata. Quia vero lis cum iniuriatore adhuc viuente est contestata, actio fuit perpetuata, & post mortem iniuriantis facta transitoria etiam in heredes, vtcunque pœnalis existat, *iuxta leg.si cum eo.§.qui iniuriarum.& ibi DD.ff.si quis caut.l.omnes. 26.ff. de obl.& act.* Vbi ait Vlpianus: *Omnes pœnales actiones post litem contestatam, etiam ad heredes transeunt.*

VI. Quod ad vltimum punctum attinet: *quomodo concipienda sit sententia; an ipsius defuncti Rei procuratorem, aut eius heredem ferenda sit?* Nam in† 19
defunctum ferri non potest, quia esset nulla. *l. pen.ff.quæ sententia sine app.resc.l.in sententiis.ibi Dd. ff.de re iudicata.* Quid igitur faciendum? Paulus de Castro *in d.l.in sententiis.* notabiliter docet, isto casu, quando quis pendente lite moritur, instantiam litis non finitæ in heredem transferri, † ita quod heredes in lite succedere possint 20
& debeant, *l.si eum hominem.ff. de fideiuss.* vbi instantia dicitur in heredem transferri. Debet autem heres de nouo citari ad reassumendam caussam, nempe vt omnia acta & actitata præhabiti Iudicii repetat, ita quod non instituatur nouus processus cum herede. Est practica *Bart. in l.Lucius.ff.ad SC.Trebell.* Nec obest. *l. nulla dubitatio.Cod.de procurat.* vbi Imperator aperte dicit, quod si Actor vel Reus per procuratorem litiget, & lite contestata vnus ex litigantib. vita defungatur, nihilominus litigatorem posse & debere causam finire, cum procurator post litis contestationem dominus litis factus sit. *c.quamuis.de procu.l.procuratoribus.C.eodem.* Quia respondeo hoc verum esse, quando iudicium per procuratorem est agitatum, quia per eum finiri debet, vt ibi dicit textus citato tamen herede, illud suppletur, vtpote in quem iudicium transfertur, nec nouo mandato ab heredibus indiget nisi fortassis heres iustam reuocandi caussam habeat. *argum.l.quæ omnia.ff.de procur. Zasius d.leg. in sententiis.ff.de re iud.*

21 Concludo igitur † in nostro casu, cum heredes sint citati & approbarint etiam procuratorem, & sese intermiscuerint per ipsum, omniaque acta & actitata vno contextu repetierint, sententiam in procuratorem tanquam dominum litis ferendam esse. Accedit quod alias quando ciuiliter iniuriarũ agitur, & interuenit procurator, sententia sit ferenda in procuratorem & non in principalem. *l.furti. 6.§.si quis alieno.ff.de his qui not.infam.* Est enim magnum discrimen, vtrum in hac actione pronuncietur sententia in principalem, vel procuratorem,
22 quia priori casu principalis notatur infamia, † & à nemine nisi à principe restitui potest, *l.athletas.§.furtis.ff. de his qui not infam.* Altero casu
23 neuter eorum notatur infamia. In † quantum autem condemnandus sit procurator, consistit in arbitrio Iudicis. Is enim quando ciuiliter agitur iniuriarũ, etsi ab Actore æstimata sit iniuria (sicut in nostro casu actrix æstimauit ad 500. flo.) potest vel in tantum Reum condemnare, quanti iniuriam passus æstimauerit, vel minoris, prout ei visum fuerit ex facto, loco, persona, *§.pœna autem.& §.atrox.Inst.de iniur.* Iudex n. habet authoritatem† taxandi, minuendi, augendi 24
vel prsus tollendi. *l. videamus.§.fin.ff. de in lit.iur.* Augetur † autem iniuria in nostro casu, tam ex 25
facto, q̃ ex loco. Ex facto quidẽ, quia in scriptis facta est, & omnis † iniuria scripto illata multo 26
grauior est verbali, *l.1. C.de famos.lib.l.lex Cornelia.§.si quis librum ff.de iuiur.vbi DD.* Ex loco, quia facta in supremo iudicio, Iudice tribunali sedẽte, cuius authoritatem Reus reuereri debebat. Ex persona vero eius, cui iniuria illata est, minuitur, quia humilis persona fuit, quæ iniuriata est, & iura docent aliter† Senatoris & aliter ex- 27
tranei & humilis personæ iniuriam æstimandã esse *d.§.atrox.Inst.de iniur.vbi DD.* Concludendo igitur censeo iniuriã æstimandã esse ad 20. tantũ aureos Actrici (medio eius iuramento persoluendos. Debet n. taxa† Iudicis iuramentum 28
agentis subsequi, quãdo prætoria iniuriarum actione agitur, *vt per DD. in d.§ pœna autẽ.C.de iniur.quã Pan.sequitur in d.c.cum te n.23.de re iud.* vbi dixit; ęstimabitur iniuria p iuramentũ iniuriati, secuta tamẽ taxatione Iudicis, ne in infinitũ iuret. Sed hic noua quæstio oritur; an tale† iura- 29
mentũ possit ẽt deferri heredi ipsius iniuriatæ? Et breuiter, licet in cõtrariũ multa possent allegari. Respondeo in casu nostro q̃ sic. sic n. ẽt est in iuramento in litẽ, q̃uis contra heredẽ dolosi non iuretur in litem, *l.fin. C.de in lit.iur.* In contrarium facit, q̃ ait Bal. *in l.ait prætor.in pr.ff.de iureiur.* dicens, stãte statuto, quod de damno dato credatur sacramento accusatoris, & accusator porrecta accusatione decesserit, heredem eius non posse iurare. *arg. eorum quæ notat gl. in l.idem Pomponius scribit si frumentum.§.si.vers. nec apparet. ff.de rei vindic.* Vnde apparet, q̃ † potestas decla- 30
randi ac interpretandi mentẽ defuncti nõ conceditur heredi. *Lud.Rom.in dict.§ hoc iudicium*, distinguit. Aut facultas iurãdi cõceditur ãlege aut cõceditur ab homine, vt si p̃missi stare iuramẽto tuo, & tũc nõ transit ad heredẽ tuũ. Idẽ tenet Romanus *in l.qui bona, §.qui damni ff. de dãno inf. in addit.nou.& in fin.suis fol.6 cons 290.* vbi *n.5.* ita dicit; An facultas probandi per iuramentum transeat ad heredẽ, sic distingue: Aut loquimur in iuramẽto, q̃ defertur p̃ Iudicẽ legis authoritate sibi necessitatẽ imponentis, & tunc illa iurandi facultas transit ad heredem, ratio est quia lex loquitur & consequenter ipsa semper ita respicit personam heredis, vt eius, cui succeditur. *l.Arriani. C. de heret.* Aut loquimur in iuramento, † q̃ iod defertur ex sola partis voluntate, & 31
tunc ad heredes non transfertur. Porro cogitandum est, quod hic actum est de tali iniuria, quæ etiam afficit heredes iniuriati, quia Reus

vocauit

vocauit Actricem spuriam, veneficam, &c. Videtur etiam, quod cum Actrix ad 500. floren. taxauerit iniuriã, si Iudices velint, iuxta meam consultationem illam ad minimam summã 20. floren. scilicet taxare, nihil opus sit iuramento, quia non debet ambigi, quod defuncta Actrix tanti æstimasset iniuriam. Et ita in præsenti casu ego iudicandum censeo. Aduerte tamen, quod post maturam deliberationem Dominis tandem placuerit, non opus esse nostro casu, quod heredes iurent; licet enim ita consueuerit fieri quod iuret iniuriatus: tamen hoc non est necessitatis, nec iure cautum reperitur, quod iurare debeat, *iuxta d.l. si non conuicij. quæst. 15. & in decis. Tholos. decis. 145. in apost.*

Sententia:

In Sachen N. N. vnd N. N. Geschwistern/ weyland N. N. nachgelassener Töchter vnd Erben Klägerinnen an einem/ wider L. N. N. als Anwaldt vñ Herrn deß Kriegs weyland N. N. von N. Beklagten anders Theils/ ist allem Vorbringen nach zu recht erkant / Erstlich so viel die angezogen iniurien belanget / daß gemeltem N. von N. gedachte Klägerin gedachter massen anzuziehen vnd zu schmähen nit gebürt/ sondern daran vnrecht gethan hab / vnd daß darumb gemelter Licentiat/ als Anwald / zu Abtrag solches 18. fl. Rheynisch außzurichten schuldig sey. So viel aber geklagte Schäden vnd verursachen zu solchem antrifft / ist gedachter L. Als Anwalt/ von gedachter Klag absoluiert vnd ledig erkant/ auch die Gerichtskosten auß bewegenden Vrsachen compensiert vnd verglichen/ &c.

VOTVM XLIII.

In causa Mandati pœnalis propter denegatã securitatem in puncto supplicationis

N. contra N.

SVMMARIA.

1 *Ab executione regulariter non incipendum.*
2 *Timens se offendi ab aliquo magnate, potest implorare officium Iudicis, propter quod ille potens cogitur præstare securitatem de non offendendo illum.*
3 *Securitas vt præstetur, peti potest, & præstanda est à persona personæ causa cognita.*
4 *Itinera esse salua, & negotiationes liberas, Reipubl. interest.*

DVx Illustris N. denegauit N. ad nundinas Francofurdianas præstare saluum conductum contra ordinationem imperii, &c. Et cum N. ex nundinis per Ducatum transueherent emptas merces, coacti sunt illas in Ducatu sub dio & pluuia relinquere, quia Dux prohibuit, ne vlterius veherent. Quare N. supplicarunt ad Cameram pro iudicio pœnali, pro restituendo ipsis retentas merces, & non denegando imposterum saluum conductum, daß er sie forthin zur Messe/ wie im Reich gebrenchlich/ wolte geleyten lassen. Dubitatum autem fuit à quibusdam, an consistorium hoc haberet decernere: Quia ab executione regulariter †non est incipiendum. *l. 1. C. de rei iudic. exec ut.* 1 Et quia consistorium in tali casu non haberet iurisdictionem in Ducem, quoniam certi sunt in ordinatione Camerę prescripti modi, quando Duces in prima instantia sint conueniendi. Ego consulo, pœnale mandatum decernendum esse sine clausula iustificatoria. Mouebat inter cætera me doctrina Bart. *in l. illicitas, §. potentiores. ff. de offic. præsid.* vbi scribit, quod si aliquis † timeat se offendi ab aliquo Magnate, 2 possit officium Iudicis implorare, propter quod potens ille cogitur præstare securitatem de nõ offendendo illum, *d. §. ne potentiores.* Allegat etiam *l. denunciamus. C. de his qui ad Eccles. confug. & ibi per DD. & Cyn.* Si timeo vim fieri in possessione mea, possum implorare officio Iudicis, ne vis mihi fiat, *l. super possessore. & ibi Bald. C. de transact. Bartol. in l. qui bona. §. quidam. ff. de damn. infect.* Sic etiam † potest peti, vt præstetur secu- 3 ritas à persona personæ, & præstanda est officio Iudicis causa cognita, an sit causa iusta, vel non *vt per Dd. in d. l. denunciamus. & per Alex. consil. 25. colu. 6. fol. 5.* adde de hoc pulcherrimam decisionem Capellæ Tholos. 489. Et *ibi in apostilla multa allegantur.* Est autem in nostro casu iustissima causa, quare sit præstanda, quia Reip. interest, quod itinera † passim sint salua, & negotiatio- 4 nes sint liberæ, nemine impedienre. Nec nostro casu aliqua persona priuata supplicat pro securitate, sed tota communitas & Respubl. ciuitatis N. & hoc quidem iustum votum prætendit. Quia licet idem Dux in translapsis nundinis qudragesimalibus Anni 48. vertentis mandatum simplex acceperit ab Imperatore Carolo V. vt à sua denegatione desisteret, & merces illas, quas tum ẽt arrestauerat N. restitueret, & vigore prætacti mandati tum desiterit à sua violentia, & merces reddiderit, tamẽ nunc ad subsecutas nundinas vindemiarum idem, quod prius tentauit, denegando securitatem, & impediendo transuectionem mercium per suum Ducatum. Cum ergo denuò Dux nõ attento priore mandato Cæsareo egerit, iustè timent N. ne Dux quid grauius imposterum sit tentaturus, iuxta Cyn. *in d. l. denunciamus. & Iacob. de Rauen. ibidem.* Et propter hunc metum decernendum illis censerem mandatum, vt securitatem & saluum conductum prefatus Dux iis non denegaret, sed impertiret sub pœna pecuniaria 20. Marcarũ auri puri., quam ipso facto contraueniens solueret. Huc adde, quod ordinatione noua Cameræ mandatum sine clausula permittatur, & quod possit à mandato incipi, quando causa contra Rempub. N. & moram ferre nequit: quia si causa protra-

heretur, possent interim reiterari nundinæ, & N. prohiberentur exercere suas negotiationes in maximum suæ ciuitatis præiudicium & damnum. Quare in hac specie merito relicto ordinario remedio ad illud subsidiarium seu extraordinarium, & in hoc casu necessarium recurri potest.

VOTVM XLIV.

In causa N. contra N. in puncto primæ citationis.

An Commissarius inchoato examine testium, testes, quorum linguam non intelligit, per interpretem examinare possit?

SVMMARIA.

1 *Homines diuersarum linguarum possunt stipulari mediante interprete.*
2 *Matrimonium potest contrahi inter diuersi idiomatis personas per interpretem.*
3 *Iudex potest ferre sententiam inter diuersi idiomatis personas per interpretem.*
4 *Testator potest testari coram Iudice, teste non intelligente eius sermonem, dummodo satis testis sensus percipiat, quid agatur.*
5 *Examen testium an per interpretem fieri possit.*
6 *Interpretis vnius dictum an sufficiat pro plena probatione.*

IN causa fractæ pacis & iudicij de restituendo vertente inter syndicum, scabinum & iuratos communitatis in N. contra gubernatorem in N. in Lotharingia, eiusque consortes, prout nunc incidit ista quæstio seu disputatio, super qua & submissio facta est; *an scilicet danda sit facultas commissario, qui incepit examinare testes, & subsistit, qui nullam nisi Gallicam linguam callent, cuius linguæ Commissarius prior datus, prorsus est ignarus; an, inquam, permittendum sit dicto commissario recipere interpretem, qui sibi testimonia testium interpretetur atque exponat, vt sic inchoatum examen ad finem perduci possit.* Sed aduersariorum procurator contradicit, volens prædictum Commissarium veluti inexpertem Gallicæ linguæ remouendum esse, imponendum q; Actoribus vt alium nominent in locum ipsius, qui sit callens linguæ Gallicæ. Iudicatio ergo totius causæ consistit in hoc nostro casu in eo, an ob id, quod examinandi sunt testes Gallici, & Commissarius est ignarus eius linguæ, debeat habere interpretem, & per eundem Commissarium mediante interprete examen incœptum implere? Ex præcisis superfluxis breuiter dico quod hæc quæstio dissolui posse videatur *ex l. 1. ff. de verb. obl.* vbi dicitur. Quod inter homines
1 † diuersarum linguarum se inuicem non intelligentium possit contrahi stipulatio mediante interprete. Hæc doctrina variis modis ampliatur per DD. Primo quod etiam contra-
2 ctus † matrimonij inter diuersi idiomatis personas iniri possit per interpretem. *Canon. in c. ex*
3 *literis. de sponsalib.* Secundo potest † Iudex ferre sententiam inter homines diuersi idiomatis, adhibito interprete, qui partibus idioma Iudicis exprimat. *Ita Bald. in l. iudiciis. C. de sent. & interloc.* Tertio potest testator testari corã † Iu- 4
dice, teste non intelligente eius sermonem, dummodo talis testis sensum percipiat, quid agatur, *l. qui testamento. 20. §. vlt. ff. qui testamenta facere possunt*, quem textum ibi intelligunt Castrens. & Alex. scilicet per interpretem adhibitum per testatorem, *Ita tenet Bald. & Salicet. in l. 1. §. illud. & §. fin. C. de testi.* Quarto producitur hoc ad examen testium, *vt per Bar. in l. 1. §. vlt. n. 1. de verb. oblig.* vbi quæritur, quid fiat in iudicio cum Teutonicus illiteratus † producitur in te- 5
stem inter latinos? Et respondet Iudex interrogabit eum per interpretẽ, & dicit se ita de facto vidisse, cum assideret Pisis. Sed tunc procedit dubium (inquit ibi Bart.) quomodo stabitur dicto vnius testis? Et siquidem Notarius esset interpres, sufficeret, sicut & ei soli creditur. *vt l. si quis decurio. ff. ad. l. Corn. de fals.* Idem in Iudice. Sed si Iudex vel Notarius nescirent interpretari, & tunc consilium est, vt adhibeãt duos interpretes, si possint plures haberi. *&c. quam contra, de probat.* alias vnum tantum sufficit habere, si non sit plurium copia. *§. quod autem. Nou. de non alien. facit l. comparationis. C. de fideiussor.* Et hanc sententiam Bart. communiter receptam esse Iason *in d. l. 1. §. fin. n. 10.* testatur. Require Alex. *cons.* 179. *lib.* 22. late tractantem, an, dictum † vnius 6
interpretis sufficiat pro plena probatione. Et dicit communiorem esse conclusionem, vti iam dixi, scilicet quod si plures possint haberi interpretes, loco plurium adhibeantur duo, alias vnus sufficit, vel etsi possint haberi duo, si vnus tantum adhiberetur de vtriusque partis consensu, is sufficeret. *Bar. vbi supra & dicit Ang. in nou. vt præpon. nom. Imp. coll.* 9. Quod licet dicto vnius non sit standum: tamen quando tractatur de significatione literarum, statur dicto vnius, qui scit eas legere. Vide ad prædicta Lud. Roman. *cons.* 20. *viso Baldo in l Iuris ignorantia. C. qui admitt. ad bon. poss. Aret. Felin. in c. proposuisti. de probat. Zasiũ in d. l. prima. §. fin. vbi dicit.* ideo credi interpreti, qui vnus est, quia interpres non adhibetur vt testis, sed vt artifex linguæ interpretandæ. Addit, si partes concordari non possunt super interprete, consultum esse, vt Iudex adhibeat duos interpretes, vt ita fiat fides gestis coram eo. Concludo ex prædictis, quod cũ Commissarius datus iudicialiter iam cœpit examen testium, possit & aliquot testes, quorum idiomatis est ignarus, per interpretem examinare.

Sententia: In Sachen N. contra N. in puncto primæ citationis ist D. N. sein Begeren in der Supplication den 17. Sept. jüngst eynkommen/ daß der Cõmissarius einen vnpartheyischen Dolmetscher zu der Verhör/ vñ Zeugẽ/ so kein teutsch könnẽ/ auffnehmẽ möge/ hiemit zugelassen/ doch daß er denselbigẽ zuvor/ wie recht/ beeydigẽ soll/ &c.

VOTVM

VOTVM XLV.

In causa N. von N. Kinder Vormünder & Fiscalis Imp. pro interesse, contra illustres quosdam eorumq; consortes.

Modus referendi in causis restitutionis in integrum.

SVMMARIA.

1 *Restitutio in integrum etiam per procuratorem peti potest.*
2 *Mandatum generale an sufficiat pro imploranda restitutione in integrum.*
3 *In Mandato speciali ad petendam restitutionem in integrum non opus est inseri causam, ob quam ea petatur, sed sufficit in genere narare, quod sit constitutus procurator ad implorandum restitutionem.*
4 *Minor restitui potest aduersus sententiam non solum præsidis prouinciæ, sed etiam contra sententiam præfecti prætorio & Imperatoris.*
5 *Restitutionem minoris in integrum præcedere debent læsio & læsionis cognitio.*
6 *Libellus, in quo petitur restitutio, debet expessim continere, quod minor fuerit læsus propria facilitate vel dolo aduersarij.*
7 *Læsio quæuis non causat restitutionem, sed ea tantum, quæ prouenit ex facilitate minoris vel dolo aduersarij.*
8 *Minor si dicatur læsus, nec addatur, sua facilitate, vel dolo aduersarii, libellus velut ineptus reijcitur.*
9 *Minor vt impetret restitutionem, quæ probare teneatur.*
10 *Læsio qualiter probetur.*
11 *Minor læsus culpa suorum tutorum, aduersus eos regressum habet pro indemnitate consequenda, si soluendo sint, & nu. 13.*
12 *Remedium ordinarium vbi quis habet, cessat extraordinarium.*
13 *Minor Læsus optionem habet, vel petere restitutionem in integrum, vel in tutorem vel curatorem pro sua indemnitate agere, nec necesse habet expectare, donec effluat tempus quadriennij, quoad petendam restitutionem datur.*
14 *Auxilium ordinarium non excludit extraordinarium, quando contra diuersos competunt.*
15 *Pupillus ex culpa tutoris læsus restitui debet potius si velit quam contra tutorem experiri.*
16 *Actio tutelæ ante finitam tutelam non datur.*
17 *Dolus videri potest ex coniecturis, quandoq; singulæ ad eum probandum sufficiant: multo magis coniunctæ.*
18 *Procurator, tutor vel curator contumax punitur vt dominus vel pupillus.*
Quod ita verum esse intelligo in contumacia grauiori, secus in simplici & leuiori.
19 *Obtemperare ius dicenti quis non videatur.*
20 *Contumax quis verè dicatur.*
21 *Pœna personam delinquentium non egredi debet.*
22 *Reip. interest, ne crimina maneant impunita.*
23 *Minor non habet personam standi in iudicio.*
24 *Gesta ab adultis curatorem non habentibus extra iudicium valent, & iure subsistunt.*
25 *Sententia contra minorem non defensum lata, est ipso iure nulla, nec opus habet rescissione.*
26 *Minori rerum suarum defensio permitti solet. Quod intellige cum grano salis.*
27 *Sententia lata aduersus minorem defensum vsq; ad litis contestationem vel vsq; ad probationes, postea verò derelictum, ipso iure nulla est, nec opus ei est restitutione in integrum.*
28 *Minores pubertati proximi non restituuntur contra delictum, si in eo dolosè versati sint, sed debent puniri.*
29 *Minor, qui se maiorem asseruit, sic in dolum incidit, vt restitui non debeat, quod restringitur & limitatur. ibid.*

IN causa turbatæ possessionis, quæ agitata est inter tutores pupillorum nobilium von N. ex vna, & generosos Comites D. N. N. & N. W. vnd R. Grauen pro se ipsis nec non contra D. N. & D. N. de N. & curatores D. N. iuniotis W. vnd B. Grauen/ex altera parte, submissio facta est in hac imperiali Camera super restitutione facienda contra sententiam pœnæ declaratoriam, quæ fuit decimoquinto Octobris, Anno quinquagesimo in eadem Imperiali Camera lata. Priusquam autem disputem; an concedenda sit hic restitutio, videndum est; an procurator petens restitutionem sit etiam satis legitimatus, aliàs nullitas totius processus & causæ enasceretur. Et sine controuersia est, etiam per procuratorem restitutionem † in integrum peti posse, *vt per Rubric. Cod. etiam per procur. caus. in integrum rest. t. agi poss.* Sed 1
an generale mandatũ † sufficiat pro restitutione imploranda? generale hic N. produxit, in 2
quo ne verbulo quidem fit mentio de petenda restitutione. Et omissis ambagibus dicendum est speciale mandatum requiri, nec generale sufficere, vt est communis Doctorum sententia, idemque satis probatur *in lege illud, vigesimaquinta, §. si talis, ff. de minor.* vbi dicitur, si talis interueniat iuuenis, cui decernenda sit restitutio, ipso postulante præstari debet aut procuratori eius, cui id ipsum nominatim sit mandatum, qui verò generale mandatum de gerendis vniuersis negotiis allegat, non debet audiri. Idemque habetur *in capit. per tuas, & capit. coram, de restitutione in integrum.* Et huius rei Baldus triplicem rationem adfert, *in lege prima, Codic. etiam per procurat.* Huncque casum etiam recenset *gloss. in c. quæ ad agendum, de procurat. in sexto.* inter casus, in quibus speciale mandatum exigitur. Addit tunc hoc verum esse, si restitutio articulariter petatur, secus si

incidenter, idemque glossa tenet *in cap. suscitata. in verb. postulauit. extra, de in integrum restitutione* Illud tamen verum est, quod non sit opus in ta-
3 li speciali mandato restitutionis † nominatim inserere causam, ob quam petitur institutio, sed sufficit in genere narrare, quod sit constitutus procutator ad implorandam restitutionem *vt Bart. probat in lege filius. ff. de donat. quem cæteri communiter seqq.* Ex præ dictis concludendum contra videtur, quod mandatum N. productum ad petendam restitutionem non sit sufficiens, cum in eo restitutionis nulla fiat mentio, per supradicta. Et hæc committo Dominis. Dato autem procuratorem Reorum satis legitimatũ esse ad implorandam restitutionem, videndum tamen consequenter; an petita restitutio sit concedenda. Sane illud extra controuersiam † est, minorem restitui posse contra
4 sententiam *lege, cum. 4. & lege fin. C. si aduers. rem iud.* Nec solum illi datur restitutio contra sententiam præsidis prouinciæ, vt ibidem: sed etiam contra sententiam præfecti prætorio & Imperatoris. *leg. præfecti etiam. 17. ff. de minor.* Pri-
5 usquam tamen contra sententiam † minor restituatur, omnino necessarium est cognitionem læsionis præcedere, & de eo apparere, vtrũ læsus sit. Et siquidem particulariter aduersus sententiam imploretur institutio plenissima, opus cognitione est vt è iudice actus & processus, & alia videnda & perscrutanda, quo is potuit cognoscere, an iusta occasione minor conqueratur, & vtrum iusta ratione se iniuste condemnatum à Iudice proponat, idque D D. communiter tenent, moti ad hoc per *legem fin. Cod. si minor se maior.* sub illis verbis: *ea quæ in preces contulisti, examinare præsidem prouinciæ conuenit, qui si ex luce probationum te deceptum cognouerit, fidem veri sequitur* quam legem ad hoc ponderat *Salic. in d. lege prima. Cod. si aduers. rem iud.* Quod si non particulariter & directo, sed incidenter minor se contra sententiam petat restitui, tunc sufficit leuis quædam & summaria cognitio seu indagatio, *vt per D D. ibi & Ioan. Maurit. in tr. de restit. in integrum cap.* 193. In nostro autem casu videtur particulariter peti restitutio, ideoque plenissima cognitione opus est. Denique considerandum, an libellus, in quo petitur restitutio sit formalis, & iuste conceptus, quod mihi non videtur, quia D D. volunt, & maxime Bald. *in lege non videtur Cod. de in in-*
6 *tegrum restit.* quod libellus, † in quo petitur restitutio debet expressim continere, quod minor fuerit læsus propria facilitate, vel dolo ad-
7 uersarij. Non † enim quæuis læsio causat restitutionem sed ea tantum, quæ prouenit ex facilitate minoris vel dolo aduersarij. *l. 1. in pr. & §. fin. ff. de minor. Salic. in d. lege non videtur.* Et non sufficit sic solum allegare læsionem, prout Reorum procurator in suo libello petitæ restitutionis fecit. Et subdit ibi Baldus, quod si solum diceretur minorem læsum, † nec ad- 8
deretur sua facilitate, vel dolo aduersarij, libellus tanquã ineptus, esset reiiciendus, quod etiam Bart. voluit *in leg. verum. §. sciendum. ff. de minor. & Matth. de Afflict. in constit. regn. Sicil. libro 2. num. 28. incipit: Minor iurauit. Idem tenet Salic. in d. l. non videtur.* Imo ad hoc, vt concedatur minori restitutio † per Iudicem quatuor sunt 9
probanda. I. se esse minorem. II. se esse læsum enormiter & immodice. III. Quod læsio processerit sua facilitate vel dolo aduersarij. IV. Allegare debet, quod sit intra tempora restitutionis petendæ. Qualiter autem † pro- 10
betur læsio, vide Alex. *in l. nam & postea. §. si minor ff. de minor.* Petitur autem in nostro casu restitutio primo nomine & ratione Comitis N. qui Curatores habuit in litẽ, & est minor. Deinde Comitis N. N. qui est maior, & tamen petit se restitui, tum quia absens fuit, tum quia eius procurator notabiliter eo tempore laborauerit seu ægrotauerit.

Primum videamus de N. Et quamuis facie prima videri potuit, quod ei non sit concedenda restitutio, cum ex † culpa suorum tuto- 11
rum sit læsus, contra quos regressum habet pro indemnitate consequenda, nimirum si soluendo sint, vt in nostro casu (idem & in procuratore minoris obseruatur) quia si per factum procuratoris læsus minor, non restituitur, nisi procurator non sit soluendo, *per leg. cum mandatum. vigesimatertia. de minor.* Ergo idem videtur in tutore vel curatore dicendum, si ex facto ipsorum sit læsus minor. Item vbi quis ordinarium † remedium habet, cessat extraordinarium. 12
lege in causa. secunda. ff. de minor. vbi Bart. in l. in prouinciali. ff. de noui oper. nunc. Nempe, quod tali casu † minor optionem habeat, vel petere institu- 13
tionem in integrum, vel tutorem, vel contra curatorem pro sua indemnitate agere. *per textum leg. 3. C. si tut. vel curat. interu.* Et sic est in electione minoris, vtrum velit restitutionem in integrum petere, vel tutorem vel curatorem conuenire. Potest enim vtramlibet viam eligere, nec expectare tenetur minor, donec effluat tempus quadriennij, quod ad petendam restitutionem datur, quod multis docet Ioan. Maur. *in tract. de restit. in integr. cap. 48. vbi declarat leg. 1. Cod. eodem. vide & Panorm. in c. cum venissent. extra de in integrum restit.* Non obstat quod superius dictum est, cessare beneficium iuris specialis, vbi auxilium ordinarium siue iuris communis habetur; cui respondetur, quod auxilium † or- 14
dinarium non excludit extraordinarium, quando competunt contra diuersos. *Salic. in dict. lege prima.* Et non obstat, quod secus est in Procuratore, quia is voluntarius est, tutoris vero vel curatoris officium necessarium. *vt per Salic. in l. 1. Cod. si tut. vel curat. interu.* Ex prædictis ergo concluſiue dicendum est, pupillum N. (quia per talem sententiam pœnæ declaratoriam

est

est læsus, si pœna ex rebus pupillaribus debeat solui) restituendum esse contra prolatam sententiam, aliàs toleremus ei optionis beneficium, quod ex dictis legibus habet. Verum hîc cogitandum censeo & indagandum; an hæc pœna tutoribus pupilli sui nomine inflicta, possit transferri statim in ipsos tutores? Quod non
15 videtur, quia *vt supra dixi*, etiamsi † pupillus ex culpa tutoris læsus sit, tamen restitui debet,
16 si velit potius, quam contra tutorem experiri *d.l.etiam.* Adde quod actio † tutelę ante finitam tutelam competere non possit. Absurdum enim est à tutore administrationis rationem negociorum pupilli exposcere, in quo adhuc perseuerat, inquit Vlp. *in l. si tutor. §. si testamento, & l. nisi finita. in princi. ff. de tut. & rat. distra.* Sed his non obstantibus, crediderim defendi posse, quod statim tutores ad solutionem pœnæ condemnentur. Primum quia DD. communiter *d.leg.etiam.* intelligunt, quando minor læsus est facto vel negligentia, vel etiam culpa tutoris vel curatoris. In nostro autem casu non solum culpa tutorum deprehenditur, sed etiam euidens dolus & calumnia manifesta, nec non summus iudicii contemptus, quo casu non videtur locum habere *d. lex, etiam.* Dolus autem ex nudis † coniecturis videri potest,
17 quas late Bartolus examinat *in l. post contractum. ff. de donat.* Et licet quandoque singulæ coniecturę sufficiant ad dolum probandum, si tamen coniunctim & plures conglutinentur, tunc apertè conuincitur dolus, *vt per Bartol in l. cum posteaquam. & Decium in l. pactum quod dotale. Codic. de pact.* Sed ita est in nostro casu: Nam præfati tutores facile scire potuerunt, sub qua forma concipienda etiam recognitio præsentationis Capellæ S. Magdalenæ zum N. nempe iuxta oblationem prius factam ab ipsis Reis, ad quam relatio facta est in sententia Anno &c. 44. lata.

Quod si respondeas, tutores necdum fuisse in lite. Respondeo, id tamen eos ex actis cognoscere potuisse: Et dato, quod in hoc negligentes exstiterint, tamen ab ipsis Iudicibus per sententiam commoniti sunt de danda recognitione iuxta oblationem prius factã, quæ lata est 8. Nouemb. Anno 49. item paulò post 31. Ianuar. Anno 50. rursus commoniti sunt & relatio facta auff das beschehen erbieten: ita plane quoq; nullam ignorantiam prętexere potuerunt, So seind die verba deß Erbietẽs gantz lauter vnd klar/sed tamẽ rursus non parnerunt, sed obtulerunt ein Vrkundt dem Erbieten gantz vngemäß. Quis ergo hinc non colligeret calumniosè id ab ipsis esse factum? Porro cum hanc calumniam Iudices animaduertissent, & iustam habuissent causam Reos condemnandi in pœnas executorialium, id tamẽ prætermissum est. Imo ad contraueniẽdam eorum malitiam rursus sententiam tulerunt 15. Octobr. Anno 50. Et ne quid prætexere possent, in eadem inseruerunt formam, secundum quam exigi deberet die Vrkundt cum declaratione pœnæ: in euentum præfixæ 3. hebdomadæ ad parendum sententiæ. Quid factum? Obtulerunt Rei ein ander Vrkundt/sed tum demum, cum iam euentualis sententia illa purificata esset, post 3. hebdomadas effluxas. Et quamuis hæc mora purgari potuisset ob intemperiem aeris & lutulentam viam, quam tunc fuisse Rei prætendunt: attamen oblata recognitio rursus difformis præscriptæ formæ. Nam cum in narratione der Vrkundt inseruissent ad verbum sententiam prædictam, tamen postea in dispositione data opera omiserunt alterum membrum, Nemlich wie die R. Graffen zweymal præsentiert haben/ daß sie Actoribus die zween Rechsten Man auch gestatten wolten/ quæ est manifesta & notoria calumnia, & euidentissimus totius iudicii contemptus. Nec video, quod hæc tam manifesta & intolerabilis contumacia vlla ratione vel quæsito colore excusari possit. Nam quod prætenditur, Reos non potuisse parere, hoc omnino nihil releuat, quia si potuerunt dare Vrkundt/ potuissent etiam sub ista forma, quam iudex præscripsit, parere. Cum ergo ex prædictis omnib. colligatur manifestè, quod dolosè & calumniosè præfati tutores in offerendo der Vrkundt tot sententiis toties repetitis non paruerint, neque ius dicenti obtemperauerint, & sic fuerint in grauissima & notoria contumacia. Ergo sequitur, quod ipsi, & non pupillus debeant puniri. Tradunt enim *DD in leg. 1. ff. si quis ius dic. non obtemp.* quod ipse † procurator, vel tutor vel curator 18
puniatur, vt dominus vel pupillus, quia non censetur procuratori mandasse, vt faceret aliquid illicite, vel vt contumaciã admitteret grauiorem, licet in leuiori contumacia, quam simplicem appellant, procurator constitutus ad litem præiudicet domino. *d.l. 1. §. si procurator. ff. eo.* Is autem videtur † ius dicenti non obtemperare, qui, quod extremum est, in iurisdictione nõ 19
facit, id est, qui sententiæ diffinitiuæ non paret. Et eleganter hoc declarat Zasius *in dict. leg. §. is videretur.* Et talis contumacia longe grauior est & atrocior, quam contumacia eius, qui in ius vocatus non ierit: propriè enim nihil præceptum est, quod contempsit, ideo iurisdictionem magistratus non impedit, quo minus procedat in causa ad reddendam iustitiam. Et de hac leui contumacia loquitur titulus *ff. si quis in ius vocatus non ierit.* vbi leuioris contumacię species tractantur, sed qui decreto & præcepto Iudicis non obtemperat, is grauiter † delinquit 20
& non exequitur iussum magistratus, *vt per Oldend. Class. 1. col. 2.* Item per obliquum consequitur pupillus N. quod aliàs directò per concessionem restitutionis in integrum nanciscere-

tur, nempe vt indemnis seruetur; Deinde pœna suos auctores tenebit, quod ius & æquitas
21 omninò exigit, neque † personas delinquentium transgredietur. *leg. sancimus. Cod. de pœn.*

Tertiò si hîc restitueretur pupillus, impuniti euaderent tutores contra ius publicum,
22 quia Reipublic. interest, ne † crimina maneant impunita. *l. ita vulneratus. ff. ad leg. Aquil. l. longis. §. 1. ff. de iudic. leg. bona fides ff. depositi. Volunt idem D D. in l. in causæ cognitione. 13. ff. de minor.* In ea autem lege inter cætera tractatur, ne aliis personis præter minorem subueniatur, quod tamen hic fieret, si pupillus restitueretur. Concludo igitur non posse inflictam pœnam in tutores delinquentes transferri. Venio nunc ad personam N. iunioris per restitutionem, tametsi postea in vltimis conclusionibus Septembr. Anno 51. asserantur omnia, quæ acta, contra N. sicut ipso iure nulla, quia contra minorem indefensum. Sane iuris est expe-
23 diti, quod minor † non habeat personam standi in iudicio. *l. acta. Cod. de iudic. Et leg. in vniuersis. C. qui dare tut. vel curat. possint. l. cl. Codic. de auctor. præs. Angel. in leg. momentaneæ. Codic. qui legit. pers. stand. in iud. hab.* tametsi † gesta ab adultis curatorem non habentibus extra iudicium valeant, & iure subsistant. *leg. si curatorem. Cod. de in integr. restitu. leg. necessariis. ff. de acquir. he-*
25 *red.* Ideoq; sententia contra minorem non † defensum lata, est ipso iure nulla, *l. 1. §. cum & minor Cod. si ad uersus rem iud.* Et per consequens rescissione non habet opus. *leg. decen. de verb. oblig.* Habet enim lex *cum & vos minores esse affirmatis, & indefensos mansisse nullum præiudiciũ vobis fieri præses prouinciæ pro sua grauitate curabit. Quod si iusta tutorum & curatorum defensio accesserit, intelligatis in integrum restitutionis auxilium vobis necessarium.*

26 Non obstat, quod solet † minori rerum suarum defensio permitti, *vt est in l. hoc autem §. fin. ff. Ex quibus causis maior.* Nam defensio minori concessa sic est intelligenda, modo apertè, & vt decet, eam subeat, quod legitime & efficaciter præstabit, si sui curatoris auctoritate actui accesserit, quam lex iubet interuenire ob fragile & debile minoris iudicium. Alias si simpliciter defensionem minori permissam diceremus, ita vt curatore non opus esset, confunderetur dispositio multarum legum per quas est introductum, minorem † non posse efficaciter sine curatore iudicium suscipere modo supra allegato. Volunt etiam D D. quod etiamsi minor fuerit defensus vsque ad litis contestationem, vel vsq; ad probationes,
27 & postea desierit defendi, & contra eum † feratur sententia, illam ipso iure nullam esse, nec minori opus esse restitutione. *Ita Salic. in d. l. cum & minores. numer. 6. Ioan. Maur. de in integr. restitut. cap. 1. num 99. Canon. in cap. causam quæ. de re iud. & ibi Barbat. argum. l. fin. ff. quæ person. leg.* Sed considerandum est, quod in nostro casu N. non fuerit indefensus, quia mater vidua & nutrix suorum liberorum semper fuit in lite vsque ad finem sententiæ diffinitiuæ probationumque inclusiue: Imo etiam tempore emissorum executorialium dicta mater defensatrix fuit, eiq; vt tutori facta est executio executorialium 1. Iulii Anno 44. Videtur ergo N. non posse allegare se indefensum extitisse in hac lite, quia fuit defensus per matrem, nisi velimus dare eum non fuisse defensum in causa executionis, & sic tempore, quo lata est sententia pœnæ declaratoriæ. Et ideo quoad ipsum videtur sententia nulla, quia contra indefensum lata, quanquam iudicium executionis sit etiam inchoatum cum matre, quia eidem executoriales insinuatæ.

Videamus an ex hoc capite ei subueniri possit, quod mihi non videtur. Nam ex actis liquescit, quod se in hac causa executionis pro maiore gesserit. Primum enim in missiua, quam N. scripsit & sese obtulit ad solutionem expensarum Actori adiudicatarum &c. quæ res etiam efficit, vt deinceps Iudex in singulis subsequentibus actis pro maiore habuerit, & in ipsius persona tanquam maiorem sententiam pronunciauerit. Idem N. in allen vbergebenen Vrkunden loquitur, vt principalis, & singulis etiam suum sigillum appẽdit, vt vel ex eo conueniri possit, ipsum dolose & calumniose se ingessisse huic executionis causæ tanquam maiorem. Imò postquã videt sibi pœnã inflictam, affert sese ad probandam minoritatem in finem consequendæ restitutionis in integrum, vel elidendæ sententiæ ratione nullitatis velut in minorem indefensum latæ. Sed per regulam traditur, quod † minores pubertati pro 28
ximi non restituantur contra delictum, cum in eo dolose versati sint, sed debeant puniri, *leg. auxilium. §. in delictis. ff. de minor. l. 1. C. si aduer. delict. & ibidem passim DD.* tametsi eo casu in Iudicis manu sit, pensata delicti qualitate pœnã moderari: secus esset, si simplicitate ducti, & citra aliquem dolum deliquissent, quia tunc per restitutionem à tota pœna eximuntur. *Bart. in d. l. 1. §. multum potest hac in re discreti iudicis iudicium.* Sane Ioan. Maur. *in c. 163.* pulchre docet, in hoc articulo toto Iudicem debere apud se iuxta casuum contingentiam excutere, & hoc vnũ expẽdere an dolose minor fuerit versatus. Eo n. constituto ipsi nõ subuenietur: sin autẽ dolum abesse, & minorem iusta occasione motũ nõ paruisse apparuerit, dabitur restitutio. Prędictis ad de, & minor † qui se maiorem asseruit, sic in do- 29
lũ incidit, vt restitui non debeat, *per text. in. l. 2. ff. si min. se maior. dix.* Hoc tamen distinctionẽ recipit, quia si minor maiorẽ se dixerit, dolo aduersarii restituitur, sed si dolo suo, neganda est restitutio. Si vero aduersarii dolus non accesserit, vt quia minor se maiorẽ esse existimat, &

ita

ita pars esse opinetur, locus erit restitutioui; Cæterum si minor sua facilitate læsus sit, & citra omnem aduersæ partis dolum restitutio danda est, secundū D D. *in d. leg. 1. & d. l. auxilium, & late Ioan. Maur. tr. de in integr. restit. cap. 171. 172. 173. examinat.* Vide D D. *in l. verum, §. sciendum ff. de minor. & l. minor. C. de in integr. rest.* Sane in hoc nostro casu si quis totum processum huius causæ executionis diligēter perlustret, multas coniecturas deprehendet, ex quibus verbis potuit dolus ipsius N. conuinci. Ideoque concludendum videtur dicto N. ad hanc sententiam non esse succurrendum, neque eum admittendum ad probandum minoritatem. Venio ad personam Herrn N N. quam constat esse maiorem, & duplicem causam prætendit. 1. Quia absens fuerit. 2. Quia suus procurator tempore latæ sententiæ fuerit grauatus lethali morbo. Sed neutra talis momenti est, vt propterea veniat restituendus. Nam prima nihil releuat, quia si potuerint Rei dare recognitionem omnium, & à singulis munitam, potuissent etiam formā in eadē seruare, quæ ipsis præscripta fuit in sententia, &c. Et hic absentia, quæ prætenditur, nihil releuat. Porro secunda causa est friuola, quia licet fuerit mortaliter ægrotus Procurator, tamen nihil neglexit, nec ei vlla mora imputari potest: semper enim scripsit Reis, vt ex Prothocollo apparet. Quare etiam quoad N. N. denegandam esse censeo restitutionem.

Sententia: Jn Sachen N. von N. genañt von N. nachgelassener Kinder Vormund/vnnd deß Keyserlichen Fiscals für sein interesse vñ Herrn N. N. vnd N. W. vnd N. Grauen zu N. vñ S. vñ Herrn N. von N. Herrn zu N. als Vormundern anders Theils/ ist gebettene Restitution als vnerheblich/ insonderheit auch den W. vnnd N. Grauen N. belangend vnnottürfftig abgeschlagen vnnd erkennt / so fern berührtes Herrn N. Grauen N. N. vnd N. auch Herrn N. von N. Herrn zu N. vnd Herrn N. Grauen zu N. vnd S. nachmals in zeit drey Monaten/ den nechsten nicht glaubliche Anzeig thun werden/ daß den reproducirten Key. Executorialn/ alles jhres Jnhalts / auch mit Erlegung der Peen gehorsamlich gelebt sey / daß als dann auff jhres Gegentheils fernere Anruffen der gebettenen Declaration der Acht halben wider sie endlich ergehen soll/ was recht ist. &c.

VOTVM XLVI.

In causa N. N. contra N. N. & consortes.

SVMMARIA.

1 *Rescissoria imitatur naturam directæ actionis.*
2 *Libellus restitutionis an vitietur ex eo, quod actor vtrumque iudicium, rescindens & rescissorium coniunxerit.*
3 *Rescindens & rescissorium iudicium in vno eodemque libello coniungi possunt aduersus sententiam.*
4 *Restitutio vt rite petita dicatur, quæ requirantur.*
5 *Restitutio aduersus sententiam potest peti ab eodem Iudice, qui eam tulit.*
6 *Pactum de futura hereditate non valet.*
7 *De hereditate iam obtenta quilibet transigere potest, etiam si super ea nulla lis sit mota.*
8 *Restitutio in integrum aduersus sententiam, non iniquitatis sententiæ querelam, sed erroris proprij veniæ petitionem, vel aduersarij circumuentionis allegationem continet.*
9 *Restitutionem petens dicitur sententiam ratam habere.*
10 *Restitutio in integrum contra sententiam præsertim definitiuam non conceditur propter nouas emergentes causas, nouasque probationes, ne executio temere suspendatur.*
11 *Restitutionem in integrum petenti incumbit onus probandi se esse læsum, & quidem enormiter. num. 14.*
12 *In bonis nostris ea dicuntur esse, quæ alieno ære deducto supersunt.*
13 *Bona non dicuntur, quæ plus habent incommodi, quam commodi.*
15 *Læsio enormis quid sit.*
16 *Modica prætor non curat.*
17 *Damnum modicum non præstat colono pensionis remissionem.*
18 *Restitutio in integrum non competit amplius elapso quadriennio, quod ad eam petendam præfixum est.*
19 *Alienationes minorum sine decreto Iudicis factæ, decurso post ætatem tempore quadriennij, firmæ ac ratæ permanere debent.*
20 *Restitutio an habeat locum in transactione, etiam si quis vltra quadruplum sit læsus.*
21 *Negatur.*
22 *Sententia & transactio æquiparantur.*
23 *Iuramentum & transactio æquiparantur.*
24 *Iuramentum non retractatur, etiam si quis totaliter læsus sit.*
25 *Læsio enormissima in se dolum continet. & nu. 28.*
26 *Transactio dolo inita rescindenda.*
27 *Dolus nunquam præsumitur, nisi probetur, cum in animo consistat.*

I. DE remedio rescindente & rescissorio, eiusque cumulatione.
II. De restitutione in integrum contra sententiam definitiuam, quibus ex causis concedatur.
III. De læsione enormi eiusque probatione.
IV. De præscriptione in integrum restitutionis minorum, etiam in læsione vltra dimidium iusti pretij.
V. De remedio l. 2. C. de rescind. vend. *quod non obtineat in transactione, contra Bartol. & ratio ibidem.*
VI. De vi & effectu transactionis.

VII. Præiudicium denegatæ restitutionis cum expensis.

Quoniam per Actricem petitur, vt sententia definitiua in Camera Anno 56. lata rescindatur, eaq; rescissa in integrum restituatur ex clausula generali: *si qua mihi iusta causa esse videbitur, l. 1. in fi. ff. ex quibus causis maior.* Duplex remedium coniunctim intentatum existimo. Iudicis nempe officiū rescindens, & vtilem actionem rescissoriam petitionis hereditatis. Nam ex quo in causa principali directa actione petitæ hereditatis actum est, vti ex narratione libelli primæ instantiæ constat, consequens est, vt modo vtilis dicatur instituta, *iuxta notata gloss. & DD. in §. rursus, Inst. de act. l. ab hostibus. l. ait prætor, ff. de capt. & postlim. reuers. Innocent. in c. cum ex lite-*
1 *ris. de in integr. rest.* Rescissoria enim † imitatur naturam directæ actionis, nec per se propterea propriam aut principalem constituit, sed est velut adiectitia quædam qualitas quarumlibet actionum. *gloss. in d. §. rursus, vbi Iason.* An vero ob
2 id libellus † restitutionis vitiari debeat, quod Actrix in eo vtrumque iudicium rescindens & rescissorium coniunxerit. Petit enim sententiam rescindi atque ea rescissa, se ad hereditatem parentum pro rata admitti. Concludo ex com-
3 muni DD. sententia, quod non simul † in vno eodemque libello cumulari possint. *Ias. in d. § rursus. Specul. tit. de in integr. rest. §. 1. Guid. decis. 143.* Quoniam vero ista restitutio post decennium petita fuit, sequitur principaliter petitum, non incidenter, vnde litis contestatione opus fuit, *cap. 2. de off. iud. Abbas in d. c. cum ex literis, de in integrum rest. Bart. in lege ab hostibus, §. sed quod simpliciter. quib. ex causis maior.* An autem † rite restitutio petita sit, videamus? Et pro resolutione eius præmitto.

5 I. Quod restitutio in integrum † aduersus sententiam definitiuam possit ab eodem Iudice, qui eam tulit, peti, *c. suscitata, vbi Abbas, de in integr. rest. c. ex literis, eodem, l. in causæ cognitione, vbi gloss. ff. de minor.* Sed minor magistratus contra sententiam maioris non restituit.

II. Præmitto, hanc actionem inter ipsam Actricem & N. N. super hereditate, quæ in controuersiam vocatur, iuxta instrumentum desuper factum celebratum fuisse. Nam ratione transactionis petitur restitutio, quæ est contra læsionem, &c.

III. Præmitto, quemlibet posse de hereditate iam obtenta. (Nam† de futura pactum aut
6 stipulatio non valet, *l. fin. C. de pact. vbi late Bart. l. stipulatio hoc modo. vbi Alex. & Zas. de verb. oblig.*) transigere, † etiam si nulla lis sit mota super he-
7 reditate, sed vtrum timor sit futuræ litis, *lege 2. cum ibi notat. C. de transact.*

IV. Præmitto, restitutionem in integrum
8 † non iniquitatis sententiæ querelam, sed erroris proprii veniæ petitionem vel aduersarii circumuentionis allegationem continere, *lege præfecti. ff. de minor.* Et petens † restitutionem, di- 9
citur sententiam ratam habere, *l. cum minor, vbi gl. ff. rem ratam haberi.* Quia si nulla est restitutio, non est opus, *tot. titul. C. in quibus causis necess. non est in integr. rest. &c.* Quibus in iure & facto præmissis, videndum: An Actricis petitione locum dare possimus? Et mea quidem sententia breuiter concludo, restitutionem aduersus sententiam denegandam esse. Nam primo omnium constat, noui nihil hic adductum, quod non sit antea quoque in prioribus instantiis in iudicium deductum, nisi quod in libello restat: de nouo adijcitur, de læsione transactionis vltra dimidium iusti pretij, quod tamen in causa principali ex bonorum designatione etiam allegatum videri potest. Atque iuris est manifesti: restitutionem in integrum, præsertim contra sententiam † definitiuam non concedi propter 10
nouas emergentes causas, nouasque probationes, *Ord. p. tertia. titu. 32. Rota decisione vndecima. l. prima ff. ex quibus causis maior.* Idque singulariter receptum est, ne executio sententiæ temere suspendatur, quæ alias ea concessa suspenderetur, *c. suscitata, de restit. in integ. l. vnica, C. in integr. restit. postul. ne quid. Bald. in lege quæ supplicatio, C. de precib. Imperat. offer.* Secundo ad hæc † petenti restitu- 11
tionē incumbit onus probandi se læsum esse, *l. nam. ff. si minor. c. sicut, de minor.* Quæ sane probatio pleniſſima esse debet, *c. 1. extra, de in integ. restit. Abbas in d. c. cum ex literis.* Sed de Actricis læsione tantum abest, vt sufficienter probatum sit, vt etiam contra se præsumptionem habeat, vti colligere est ex responsione testium. Quare bonorum æstimatio iuxta designationē ab Actrice factam & productam, ferri nec debet nec
potest, cum ea demum † dicantur in bonis no- 12
stris esse, quæ ære alieno deducto supersunt, *lege non possunt. ff. de iure fisci. l. fin. ff. de vsu & vsufruct. legat.* Et proprie bona † non dicantur, quæ plus 13
habent incommodi, quam commodi, *l. proprie bona. ff. de verb. signif.* Læsionis igitur æstimatio deducto ære alieno fieri debet. Et dato, quod aliquo modo Actrix læsa sit, tamen hoc non sufficit ad obtinendam restitutionem contra sententiam: quia † de enormi læsione constare o- 14
portet, *c. 1. & d. c. cum ex literis, vbi Panorm. de in integr. restit.* Quid vero sit enormis læsio, docet † 15
Panorm. *in d. c. 1.*

Quare probata etiam læsione modica, non debet tamen restitui, quia † modica non curat 16
prætor, *l. scio. ff. de in integrum restit. Spec. tit. de in integrum restit. §. quis autem.* Si modicum damnum † non præstat Colono pensionis remissionem, 17
sed ipse illud ferre debet, *l. si merces, §. vis maior. ff. locati.*

Præterea quia tempus quadriennii, ad petendam † restitutionem præfixum, elabi A- 18
ctrix passa fuit, cessat etiam restitutio, *l. fin. C. de temp. in integr. rest.* Officium enim Iudicis rescindens prædicto tempore circumscribitur &

exspi-

exspirat, nisi ob necessariam dilationem fiat ipsius termini prorogatio, *l. petenda, vbi Bald. Cod. d. tit.* Constat enim ex actis, non tantum quadriennium post maiorem ætatem, sed duodecim & plures annos post cœptum iudicium super petitione hereditatis effluxisse. Atqui iu-
19 ris, quod alienationes in † minoribus sine decreto Iudicis factæ, decurso post ætatem tempore quadriennii firmæ ac ratæ permanere debeant, *l. si quando*, C. *si maior fac. alie. rat. hab.* Ratio est, quia taciturnitas tanti temporis supplet defectum decreti, idemque operatur prædictum tempus, quod Iudicis decretum *d. leg. si quando, vbi DD.* Nec patrocinatur Actrici prædictum tempus quadriennii locum non habere, casu quo quis deceptus sit vltra dimidium iusti pretii, eo quod talis restitutio ab aliis, quoad tempus restitutionis longe differat, & non quadriennio, sed 30. annis demum extinguat, ad instar actionis personalis, in cuius locum succedat, *l. sicut. l. omnes*, C. *de præscript. 30. ann Pan. c. cum causam, de empt & vend.* Nam ad eam obiectionem respondetur, quod procederet, si non esset super hereditate iam delata transactum. Quoniam verò hîc de transactione constat, non habet locum allegatio læsionis vltra dimidium iusti pretii. Nam ex communi DD. sententia, *leg. 2. Co. de rescind. vend.* non
20 habet locum † in transactione, *Bald. in d. l. 2. contra distinct. Bar. Bal. in l. ordo, ff. de except. rei iudicat. Bald sequitur Salycet. in d. l. 2. Iaſ. in l. fratres, Cod. de transact. Alex. cons. 42. volu. 1. Innocent. in c. cum causam, de emp. & vend. Iaſ. in l. si quis non aliter. de verb. oblig.* qui omnium optime hanc quæstionem in vtramq; partem examinat, concludendo pro opinione Baldi. Ita etiam concludit Aret. *in d. l. si quis non aliter. Afflict. decis. 230. Spec. ti. de emp. & vend. §. nunc dicendum. Zaſ. gl. 18. vol. 1.* Pro opinione Bald. est text. *in l. Lucius, §. fin. ff. ad Trebel.* vbi heres rogatus vniuersam hereditatem quibusdam restituere, minimam quantitatem restituit comperto post ex instrumentis, quod quadruplo plus erat in hereditate instituere superfluum non tenetur, si transactum sit. Ergo contra transactionem non restituitur quis, etiamsi vl-
21 tra † quadruplum læsus sit. Ad idem *fac. text. l. 1. C. de plus petit.* Vbi etiamsi dolosè plus petitū & super eo transactum sit, seruanda est transactio. Huius opinionis rationes potissimæ quatuor sunt.

I. Quia hoc in transactione specialiter receptum est, vt litium sit aliquis finis.

22 II. Quia sententia † & transactio æquiparantur, *l. post rationem, ff. de re iud.* sed sententia non retractatur prætextu cuiusuis læsionis *in l. peremptiones, C. sent. rescind. non pos. l. sub specie 4. C. de re iud.* Ergo nec transactio.

III. Quia transactio est actus liberatorius, quo non habet locum, *d. l. 2. remedium, l. sub prætextu, C. de transact.*

IV. Quia † iuramentum & transactio æ- 23
quiparantur, *l. 2. ff. de iureiur.* Sed † iuramentum 24
non retractatur, licet quis sit totaliter læsus, *l. non erit, §. dato. ff. de iureiur. Cagnol. in repetit. d. l. 2.* vbi 8. rationes huius opinionis ponit. Ego in hanc quoq; opinionem descendo, præsertim, si requisita transactionis interuenerint, nempe si facta sit super dubia lite eaq; præsente, vel quæ probabiliter timetur futura. Idem dato hinc inde aliquo vel retento inter partes, *l. 1. ff. de transact. l. 2. l. transact. C. eodem.* Item quod nec verè, nec præsumptiuè dolus aut calumnia interuenerit, sed duntaxat dolus re ipsa, hoc est, enormis læsio inciderit, *d. l. si quis non aliter, in fine, de verborum obliga.* Istis tribus requisitis concernentibus puto Baldi opinionem esse verissimam. Quod si aliquod horum trium desit, putarem *d. l. 2. de rescind. vend.* locum habere etiam in transactione. Hanc distinctionem tradit Zaſ. *cons. 28. volu. 1.* Pro Bart. tamen opinione *fac. l. si superstita, Cod. de dolo, quem sequitur Angel. in dict. leg. Lucius, § fin. ad Trebell. vbi Imola, circa fin. Rom. in d. l. si quis non aliter. Dec. cons. 60. cons. 597. Socin. cons. 95 vol. 1.* Ergo concurrentibus tribus requisitis sequitur opin. Bald Quomodo enim dubius litis euentus æstimari posset, cum ea quæ sunt dubia æstimari non possint, vt certa: & iste dubius litis euentus non possit bene probari in practica per testes. *Iaſo. in dict. l. si quis non aliter.* Quoniam vero in præsenti casu prædicta requisita concurrunt, & dolus nec vere, nec præsumptiue ex proposito interuenerit, concludo transactionem læsionis vltra dimidium iusti pretii rescindi non oportere, sed firmam ratamq; consistere. Nec patrocinatur Actrici ad impugnandam dictam transactionem, allegans dolum partis aduersæ. Et quod enormissima † læsio dolum in se contineat, *iuxt. notat. l.* 25
si venia, & l. seq. ff. pro socio. Zaſ. cons. 28. vol. 1. Et ideo transactionem velut † dolo initam rescindi o- 26
portere, *iuxta l. reos fratres, ff. de pact. l. cum hi. §. si cum hi, ff. de transact.* Nam regulariter, dolus 27
nunquam præsumitur, nisi probetur, cum in animo consistat, *l. dolum. vbi Bar. C. de dolo l. quoties, §. qui dolo, de probat.* Idq; maxime hoc in casu obtinet, propter præsentiam amicorum & agnatorum, qui transactioni interfuerunt, *per not. in l. transactio, ff. de transact. vbi Bald. & Caſtr. l. non est verisimile. ff. quod met cauſ.* Quod autem enormissima læsio † dolum contineat, procede- 28
re puto, quoties de huiusmodi læsione plenè edoctum sit, *d. c. cum ex literis, vbi Panorm. de in integ. restit.* Sed hoc nostro casu nusquam apparet: Imò ex designationis bonorum schedula contrarium potius euincitur, quod bona ibidem designata potissimum sint feuda masculina, quorum Actrix alias non fuit capax. Ad postremum his omnibus accedit præscriptio intentatæ actionis. Nam triginta septem annis ab inita transactione elapsi sunt. Omnes autem

actio-

actiones, tam in rem quam in personam 30. annorum spatio præscribuntur. *l. sicut. l. omnes. C. de præscript. 30. vel 40. annorum.* Concludo itaq; ex prædictis, Actricem obstante transactione aliisq; adductis rationibus beneficium restitutionis intentare nõ posse; Iuramentũ vero serius postulatum, & ob id non fore restituendum, sed priorem sententiam executioni mandandam. Expensas, si fieri posset, mallem compensare, tum quia miserabilis persona, tum quia iuramentum paupertatis præstitit. Denique quia per sententiam, (quam potissimum considero) libellus restitutionis admissus fuit, sed vereor ne defendi possit, &c.

Sententia: In der Restitution Sachen N. von N. N. Wittib eins/ wider weylandt N. von N. nachgelassener Kinder Vormünder in actis benent/ anderstheils/ ist allem Fürbringen nach die gebettene Restitution hiemit abgeschlagen/ sondern läst man es bey dem Vrtheil den 6. Octobris verschienens 50. Jars ergangen bleiben/ vñ erkennt/ daß gedachte Wittib jnen den Vormündern die Gerichtskosten derhalben auffgelauffen nach Rechtlicher Ermessung zuentrichten vñ zu bezahlen schuldig sey.

VOTVM XLVII.

In causa N.N. contra N. N.

SVMMARIA.

1 *Punctus desertionis ante omnia debet discuti, ne sententia post desertionem concepta, tanquam a Iudice non suo lata, nullius fiat momenti.*
2 Non appellare & appellationem non prosequi, *paria sunt.*
3 *Appellatione deserta fingitur, ac si non appellatum esset.*
4 *Fatalia pauperi non currunt, præsertim quæ sunt introducendæ appellationis.*
5 *Pauper non appellans propter Paupertatem, non intelligitur negligere fatalia, aut interpositam appellationem non prosequi.*
6 *Negligens qui non fuit, ex cursu temporis non laditur.*
7 *Contestatio litis est de substantia ordinis iudiciarii.*
8 *Contestatio litis, neque Iudicis, neque partium consensu tolli aut omitti potest.*
9 *Quin si omittatur, sententia lata non valet, totusq; vitiatur processus.*
10 *Iudex causæ expetitioni fauere, & litibus finem imponere debet.*
11 *Possessor de qualitate possessionis suæ interrogatus, respondere tenetur.*
12 *Positioni vel interrogationi non tenetur quis respondere.*
13 *Agenti rei vindicatione, quæ remedia prodita sint.*
14 *Interrogatio, an Reus possideat ante litis contestationem, & in processu causæ ante definitiuam fieri potest.*
15 *Agens rei vindicatione si omisso remedio, an reus possideat, prosequatur contra eum, qui non possidet, non ab alio, sed à se ipso decipitur.*
16 *Petitio hereditatis non datur contra titulo possidentem.*
17 *Titulum prætendens possessionis, negat aduersario suo dominium.*
18 *In petitione hereditatis non sufficit, vt quis dicat, se heredem esse defuncti, sed oportet etiam probare aduersarium possidere pro herede, aut pro possessore.*
19 *Vindicatio rei vt competat, quæ necessario probabari oporteat.*
20 *Vindicationis rei duo substantialia seu extrema requisita.*
21 *Petitio hereditatis dominij probationem non requirit, sed sufficit defunctum tenuisse & possedisse tempore mortis.*
22 *Testes deponentes de sola possessione non probant dominium.*
23 *Dominium quando ex possessione probetur.*
24 *Vindicans rem debet probare, illum cui successit, dominum fuisse.*
25 *Donatio morte confirmata de iure valet, & vim relicti habet.*
26 *Maritus vxori legatum relinquere potest.*
27 *Confessio iudicialis pro veritate habetur.*
28 *Iudex non iudicans super expensis, si petantur, litem facit suam.*
29 *Succumbens in causa appellationis si ex prioribus actis succumbat, indistinctè condemnandus est in expensas.*

I. *DEsertionis punctus ante omnia examinandus.*

II. *Fatalia interponendæ appellationis computantur à die interpositæ appellationis.*

III. *Fatalia pauperi non currunt.*

IV. *Litis contestationis omissio in prima instantia non curatur in Camera. Et de nullitatibus non attentis.*

V. *Specialia in hereditatis petitione, & rei vindicatione & de vtriusque actionis requisitis.*

VI. *De expensis quod Iudex parte petente super expensis pronunciare debet.*

VII. *Succumbens ex primis actis, in secunda instantia semper in expensas condemnatur.*

Ante negocii decisionẽ duo in primis considerandasunt. I. circa formalia appellationis; Vtrum appellatio sit deserta. II. An allegata processus nullitas, quæ in grauaminibus Appellantis propter omissam in prima instantia litis contestationem incidenter opponitur, attendenda sit.

Quoad primum certum est, quod punctus † desertionis ante omnia debeat discuti, ne 1
sententia concepta post desertionem, tanquam à non suo Iudice lata, nullius foret momenti, *Clem. si appellationem. de appellat. Castr. in l. omnes. C. de appell. gl. in d. Clem. Alexan. consil. 82.* 2

vol.3. Constat autem ex actis, citationem serius reproductam, nempe non intra tempus semestre facta supputatione temporis, à die interpositæ appellationis, vt fieri debet, *d. clem. vbi Panor.* Quare cum debito tẽpore secundum scriptum ordinationis citatio non sit reproducta, sequitur necessario, appellationem esse
2 desertam. Paria enim sunt *non † appellare, &*
3 *appellationem non prosequi.* Et † appellatione deserta fingitur non appellatum, *c. licet. de sent. excom. in 6.*

Puto tamen hanc desertionem hoc casu non esse attendendam. 1. Propter Appellantis in prima instantia iuratam paupertatem. Iuris
4 enim est pauperi † fatalia non currere, præsertim introducendæ appellationis, vt est semestre. *in Ordina. Felyn. in cap si quis testium, de test. Panorm. in c. ex ratione de appellat. Bald. in l. 2. §. si quis ff. Si quis caut. Guid. decis. 436.* Et ratio est, quia non
5 intelligitur † negligere, quod propter paupertatem non appellat, aut interpositam appellationem non prosequitur. *l. idemque. §. si ignoranter. ff. Mandat.* Et qui †
6 negligens non fuit, non læditur ex cursu temporis. *l. cum heres. in pr. l. seruius. §. puto. ff. de heredi. instit. Bald. cons. 5. lib. 1. cons. 449. lib. 5.* Quamuis certissimi Iuris sit, contestationem †
7 esse de substantia ordinis iudiciarii. *l. 1. & l. offeratur. vbi DD. ff. de lit. contest. c. de causis. vbi gl. de officio delegati.* adeoque necessariam, vt
8 neque Iudicis, neque partium † consensu tolli aut omitti possit. *gl. in d. c. de causis. de lit. contest.*
9 *Rota decis. 4.* Et si omittatur, † sententia lata non valet, totusq; vitiatur processus. *c. 1. c. accedens. vt lit. non contest.* Hisce non obstantibus concludo, eam quoque nullitatem in hoc summi Principis consistorio non attendendam. *Ordin. p. 3. tit. 34.* tum etiam, quia Iudex, si ex aliis animi sui modum informare possit, causæ expedi-
10 tioni faueret † & litibus finem imponere debet, *argumẽto Clem. 1. de sent. & re iud. Van. tit. Quid sit nullitas. gl. in clem. sæpe, de verb. singnif. fac. l. quidã existimarunt. ff. si cert. pet.* Quare cũ hic talis non sit nullitas, quæ defensionem partis, vel causæ cognitionem respiciat, merito attendi non debet, sed cognoscendum & pronunciandum. Videbo igitur de actione. Inspecta libelli narratione & petitione, actum videri posset petitione
11 hereditatis, in qua illud † est speciale, vt possessor de qualitate possessionis suæ possit interrogari, & respondere cogatur, *l. cogi. C. de petit. heredit. DD. in d. l. qui interrogatus. eodem. Ferr. in form. interrog.* Secus est in rei vendicatione, vbi non tenetur cõuentus de iure suæ possessionis
12 respondere. Ratio, quia † positioni vel interrogationi non tenetur quis respondere. *Ferrar. vbi supra.* Rogari autem, an possideat nec ne, quia p eam interrogationem Actor certioratur in dirigenda actione, an scilicet sibi competat rei vendicatio contra cõuentum, nec ne. Frustra enim contra non possidentem ageret rei vendicatione. Vnde certa † remedia prodita sunt 13
agere volenti rei vendicatione, vt ante omnia, ne frustra experiatur, inquirat, & implorato officio Iudicis interroget, an Reus possideat, nec ne, *leg. qui petitorio. ff. de rei vendic. l. de ætate. §. quia interrogatus. l. qui seruum. §. si vno ff. de interrog. act.* Quæ interrogatio † non solum ante litis 14
contestationem, sed etiam postea in processu causæ ante definitiuam tantum fieri potest. *gl. in d. l. qui petitorio, vbi Bartol. in l. 1. ff. de interrog. ct.* Nam si hoc remedium † omittat Actor 15
prosequendo contra eum qui non possidet, tunc non ab alio, sed à se ipso decipitur. *l. Nam si actor. ff. de rei vendic. Butrio in c. cum causam. de Iuram. calum.*

Porro † quoniam petitio hereditatis non 16
datur contra titulo possidentem *l. regulariter. ff. de pet. heredit. l. hereditas. C. eod.* Et in præsenti titulus non solum allegatus, sed etiam probatus sit, sequitur eam locum non habere. Quare existimarem actum rei vindicatione, attento, quod Auctor domum litigiosam iure successionis ad se pertinere dicat, & sic super dominio contendat cum aduersario, qui dominium illi neget, allegando † titulum suæ possessionis. 17
iuxta notata in l. heredes. §. quod pro emptore. ff. famil. ercis. Bart. in d. l. hereditas. Natura enim adiudicationis versatur in contentione dominii, & iis qui titulum prætendit, negat aduersario dominium. Igitur recte competit eo casu rei vendicatio, *dict. §. quod pro emptore. fac. §. omnium. Institut. de act.* Quacunque actione actum sit, illud plene ex actis liquet. Primo in petitione
hereditatis non sufficit † vt quis dicat, se heredẽ 18
esse defuncti, sed oportet etiam probare aduersarium possidere pro herede, aut pro possessore: quod si alio titulo possideat, puta emptionis aut donationis, iam locum non habebit petitio hereditatis. Quia contra titulo possidentem non competit: Nam quod titulum allegat, is consentit plane, vel saltem non contradicit aduersario asserenti se heredem. Item requiritur, quod res, quæ petitur, sit hereditaria: sed horum nullũ Actor probauit aut probare potest. Deinde, vt rei vendicatio competat, † duo necessario probari debent. 1. Reum 19
possidere & detinere bona litigiosa. *l. officium. l. is qui destinauit. leg. qui petitorio, ff. de rei vendicat. 2.* Quod ipse agens sit dominus vel quasi. *l. in rem. ff. de rei vendic. l. actionum. de obli. & act. §. omnium. Institut. de act.* Et sic † rei vendicationis duo sunt 20
substantialia seu extrema, dominium vel quasi ex parte agentis, & possessio vel detentio ex parte Rei. *Ferrar. in summ. reali act. verb. tenet. vel possidet.*

Primum requisitum propria confessione Reorum probatum est. Videndum igitur de altero, de dominio scilicet domus litigiosæ, quo non probato, Reus propter possessionis commodum rem alienam possidens, absol-

absoluendus est, *l. qui accusare. C. de Edendo, l. fin. C. de rei vind. §. Commodum. Inst. de interdict.* Et breuiter concludo, illud requisitum probatum non esse. Nusquam enim ex actis constat, domum N. parentis sui mit Grund vnnd Boden fuisse. Et sic de dominio nihil, quod tamen præcipuum est huius actionis, *probatum est d. l. in rem.* Neque enim sufficit, quoad hanc actionem, vt probet, se heredem parentis aut etiam ipsum parẽtem domus litigiosæ habitum fuisse dominum, *l. siue possidetis, vbi DD. C. de probat. Bal. consil. 486. vol. 1. Boer. decis. 42. p. 1.* Licet secus sit in
21 petitione hereditatis, in † qua dominii probatio non requiritur, sed sufficit defunctum tenuisse et possedisse tempore mortis. *Boer. decis. 42.* Et quamuis testes deponant, domum ab auo & Actoris parente possessam fuisse, tamen quo ad Grund vnd Boden / & sic de dominio nihil deponunt. Iuris autem est, quod testes de-
22 ponentes † de sola possessione non probent dominium, siquidem nihil cõmune dominium cum possessione habeat, *l. naturaliter. ff. de acquiren. poss.* Et maxime hoc casu, quo, dominium non incidenter, sed principaliter deductum est in Iudicium, hoc est, Iure actionis.
23 Quia † tunc nunquam ex possessione probatur dominium. *Bart. in l. quidem in fuo ff. de condit instit. Socin. cons. 112. vol. 4. Bart in l. cum Reus. C. de probat.* Igitur vindicans debet probare illum, cui suc-
24 cessit, dominum fuisse, quod adeo † verum est, vt non sufficeret, si Actor probaret patrem suum dum vixit habitum fuisse pro domino. *Rota decis. 15. tit. de re iud Bella. in decis. 740. Boer. decis. 42.* Ex quibus concluditur, Actorem dominium ex parte sua non probasse, Reamque absoluendam, etiam si rem alienam possideret. *d. l. 1. l. qui accusare. C. de eden.* Quoniam alterum requisitum, scilicet dominium à parte Actoris probatum non est, nulla opus fuisset elisione Reæ. Rea tamen de iure suo dupliciter docet, & titulum suæ possessionis edit, & in primis dicit, litigiosam domum ad maritum G. titulo emptionis peruenisse, idque per instrumentum venditionis actis insertum ostendit. Deinde, satis probauit se domum N. possidere vigore mu-
25 tuæ & † reciprocę donationis, quę donatio mor confirmata de iure valet, & vim relicti habet. *l. cum sic status. §. proinde. ff. de donat. int. vir. & vxor. l.*
26 *donationes quas. C. eodem.* Maritum † enim vxori legatum posse relinquere indubitatum est. *l. 1. §. sciendum. C. de rei vx. act. l. præterea. C. vnde vir & vxor. l. si mulier dotis. ff. de pact. Dec. cons. 202. p. 1. Rom. consilio 417. Alex. consil. 152. volu. 6.* Accedit Actoris iudicialis confessio coram senatu. Constat
27 autem † talem confessionem pro veritate haberi. *l. qui interrogatur. ff. de interrog. act.* Et vim sẽtentiæ obtinere. *l. 1. vbi gl. & Dd. C. de confess.* Ad extremũ præsuppositio, quod Rea nihil horum probasset, obstaret tamen Actori principalis exceptio, scilicet Ream vna cum defuncto marito prædictam domum bona fide & bono titulo per 22. annos continuos, Actore medio tempore præsente nec contradicente, possedisse tranquille & pacifice præscripsisse, tam de iure comuni, quam secundum ordinationem B. Quæ exceptio tam ex instrumento emptionis, quam Iudicis definitiua sententia fundatur. Pronunciandum itaque, bene iudicatum, male appellatum. Quod ad expensas, quamuis iuris sit Iudicem debere pronunciare † super expensis, quando petitę sint: adeo vt 28
si eas silentio prætereat, litem suam faciat. *leg. probandum §. si autem alterutrum. vbi Bart. Bald. Salicet. C. de iudic.* Et constat in prioribus instantiis expensas esse petitas, & Iudicem desuper non pronunciasse. Mallem tamen generaliter Appellantem in expensas condemnare. Succumbens † in caussa appellationis, si ex prioribus 29
actis succumbat, indistincte cõdemnandus est in ex pensas. *Bar. in d. l. probandum. §. fin autem alterutrum. vbi Alexand. Solicet. late in l. generale. §. fin. C. de reb. credit. &c.*

VOTVM XLVIII.

In causa N. N. & consort. appellant. contra Episcopum N. N. appellat.

De citatione, inhibitione & appellatione extraiudiciali.

SVMMARIA.

1 *Exceptio desertionis vel non deuolutionis omnium est difficillima & præiudicialis, deq; ea ante omnia cognoscendum, discutiendumq; est.*
2 *Non omnis Iudicum, habet rei iudicatæ auctoritatem.*
3 *Appellari potest à grauamine extraiudiciali iure tam ciuili, quam Canonico.*
4 *Pronuncatio locum habet in omni casu, quo Iudex adiri poterit, eiusque officium pro illatis grauaminibus implorari potest.*
5 *Appellari potest etiam à futuris, quando quis verisimiliter timet molestari, seu turbari in iure suo.*
6 *Appellatio extraiudicialis generalis rata est, si modo reducatur ad speciem per factum subsequens.*
7 *Apellatio extraiudicialis à quo fiat.*
8 *Appellatio extraiudicialis illa dicitur, quæ est interposita ab actu gesto à Iudice ante citationem.*
9 *Appellatio extraiudcialis easdem requirit solennitates, quas iudicialis.*
10 *Appellatio extraiudicialis æque deseritur intra decendium.*
11 *Quod obtinet non tantum in decendio, sed etiam in prosecutione, siue sit terminus hominis, siue iuris.*
12 *Appellatio extraiudicialis debet interponi in præ-*

sentia

sentia eius, qui grauamen intulit, si haberi potest, vel saltem intimari, alias redditur nulla.

13 *Appellans, à sententia nulla, non obtinet in causa appellationis, nisi iustificet ipsam appellationem probando legitime interpositam, quoad omnia solemnia appellationis.*

14 *Regula, Quod non liceat post decem dies appellare, locum habet etiam in sententiis, quæ nõ transeunt in rem iudicatam.*

15 *Nullitatem appellationis simpliciter probare non sufficit, sed dicitur viam, quam elegisti, sequere.*

16 *Modus agendi attendendus, tam in iudiciali, quam extraiudiciali appellatione.*

17 *Appellationes extraiudiciales nõ recipiuntur contra eos, aduersus quos Camera non habet immediatam iurisdictionem.*

18 *Exceptiones contra appellationem extraiudicialem enumerantur. & nu. 19.*

20 *Appellatione deserta procedi potest ad executionem, etiam sine citatione.*

21 *Appellandum est intra decendium & citanda pars aduersa principalis.*

22 *Pars aduersa quando in appellatiõibus citanda sit, vel non.*

23 *Delegati ab ordinario, nisi sint ad vniuersitatem causarum dati, sententias suas non exequuntur.*

24 *A delegato an & quando appellari possit.*

25 *A comminatione an appellari possit.*

26 *Ab executione appellari non potest; contrarium num. 27.*

28 *Appellari ab executione non potest, quando præcessit sententia diffinitiua, vel non inferatur nouum grauamen, vel non excedatur modus in exequendo.*

29 *In appellatione ab executione exprimi debet, in quo executor modum excesserit.*

30 *Modus in executione quot modis excedi dicatur.*

31 *Ad collectas quis cogi non potest præcise, sed causatiue.*

32 *Collectas non soluens non ponitur in carcere sed auferetur sibi res, siue rei fructus. & num. 33.*

34 *Appellatio extraiudicialis nõ suspendit facultatem competentem parti in aliis.*

35 *Attentata quando reuocentur.*

36 *Attentata non reuocanda, appellatione nondum iustificata, maxime cum sententia de exequendo sit interlocutoria.*

37 *Idem dicendum, quando appellatur à grauamine, quod Iudex in executione excessisse dicitur modum in excedendo.*

38 *Grauaminis causa in appellatione ab executione specifice est exprimenda.*

39 *Ab excusatore mero appellari non potest.*

40 *Iudex quando possit via facti & manuum iniectione procedere.*

41 *Appellationem deuolutam in dubio pronunciare debet.*

42 *Superior interloquens potest etiam per viam simplicis querelæ aut officio Iudicis aditus interlocutoriam inferioris non modo ex ijsdem, sed etiam ex nouis actis reuocare.*

43 *Appellationes extraiudiciales deuoluuntur ad Cameram. & num. 44.*

45 *Qui expresse non constituerunt, iniquum est, vt non possint renunciare liti, aut desistere.*

46 *Appellare vt quis possit nomine alterius, non sufficit mandatum ad lites & causas.*

MVltæ sunt submissiõnes, *Nũ scilicet citatio ad videndum cassari attentata, nec non inhibitio decernenda, item arctiores compulsoriales, vel saltẽ vlterior editio Actorum, puta coniurationis, transactionis, commissionis & taxationis sit iniungenda.* Denique *an Appellati exceptionibus non obstantibus, ad litis contestationem iuris remedijs sint compellendi*: Vel; *an iuxta petitionem Episcopi & consortum appellatio non deuoluta pronuncianda, emanati processus reuocandi, cassandi, annullandi, & citati ab instantia iudicij absoluendi cum expensis.* Vel; *an saltem Exceptiones correctionales in puncto deuolutionis, ad probandum admittendi, & interea in puncto attentatorum & inhibitionis subsistendum, donec Camera cum causæ cognitione sese competentem pronunciarit.* Item; *num appellantes, nomina Consortium satis factione pretensa non obstante, qui hanc litem prosequi volunt, in specie denominare teneantur.* Demum; *an Quæstor N. qui se nunquam in hac lite fuisse, vel quicquam negotij cum hac causa habuisse dicit, ex lite sit dimittendus.* Exceptio desertionis † vel non deuolutionis omnium difficillima & præiudicialis: Itaque de ea, ante omnia cognoscendum & discutiendum, *Franc. in capit. ex ratione, numero septuagesimo, & seq. de appellat.* Præmitto † quod non omnis vox iudicum habeat authoritatem rei iudicatæ, *l. ex stipulatione, C. de sent. & interloc. c. auerte. de præsump.* Tamen tam de † iure Ciuili, quam Canonico ab extraiudiciali grauamine appellari potest. *Bart. in l. fin. n. 7. ff. de appel. rec. c. concertationi, & c. cordi. de appellat. in 6. Franc. in c. bonæ. nu. 23. de appel. Bal. cons. 512. vol. 5. Abb. c. peruenit. n. 4. eod. tit.* sed nõ tam vera est appellatio, quam prouocatio ad Cameram. *Guid. Pap. consil. 138. numer. 2. Berous in c. 1. cap. 22. de appel.* Et sic omni casu, quo, Iudex adiri poterit, eiusque officium pro illatis grauaminibus implorari, locum habet hæc † prouocatio. *Bart. d. l. final. numer. 7.* Imo etiam à futuris, quando quis verisimiliter timet molestari seu turbari in iure suo, potest † appellare. *Franc. in c. vt circa, nu. 2. & c. qui contra. n. 21. de elect. in 6.* Nam subsecuto grauamine præsumitur iustam habuisse causam appellandi. Nec obstat, si sit omnino generalis, † modo reducatur ad speciem per factum subsequens, *lege vter ex fratribus, ff. de hered. instit. Franc. in d. c. bonæ, nu. 4. & 16. de appellat.* Fit autem † hæc appellatio aut à parte, aut à Iudice extraiudicialiter proceden te, *c. 1. c. cum sit, de appellat.* & nulla est differentia quoad effectus appellationis, siue appelletur

1 2 3 4 5 6 7

iudice extraiudicialiter procedente, tanquam à Iudice, vel tanquam à parte, vel alia persona priuata, *Franc.d.c.bonæ,num.* 17. *& nu.* 43. Et dicitur extraiudicialis † appellatio illa, quæ est interposita ab actu gesto à Iudice ante citationem. *Franc.in c.cordi,n.* 1. *de appellat.in* 6. Eademque forma, quoad solemnitates, requiritur in † extraiudiciali appellatione, quæ in iudiciali, à quocunque etiam Iudice fiat. *Franc. in dicto cap. cordi, numero* 1. *&* 10. Requiritur causæ expressio, si ab interlocutoria, &c. in genere saltem & scriptura, licet non sit publica. *Imol. in c. constitutus, de appel. Franc.d.c.bonæ,nu.* 17. & appellari debet intra decem dies, *c.concertationi.eo.tit.num.*6. Nam æque † deseritur, vt iudicialis, *cap.cum sit Romana, extra, eo. tit.* Et obtinet hæc † desertio non tantum in decendio, sed etiam prosecutione, siue sit terminus hominis, siue iuris. *Franc.d.c.cum sit Romana,nu.* 1. *&* 6. *& d.c.concertationi.* ac debet † interponi in præsentia eius, qui grauamen intulit, si haberi potest, vel saltem intimari, alias redditur nulla, *cap. dilectus, de appellat.in* 6. *Francus d.c.cum sit Romana.num.* 4. 6 *&* 7. Vnde † appellans à sententia nulla non obtinet in causa appellationis, nisi iustificet ipsam appellationem, probando legitime interpositam, quoad omnia solemnia Appellationis. *Franc.dict.cap.dilecto, numero* 3. *&* 4. *de appellat.* Nam omnia eius formalia & extrema habere debet. *Franc. d.cap.dilecto,num.* 18. *& Abb. in c.exhibita, de iud.* Vnde & in sententijs, quæ non transeunt in rem iudicatam, locum habet regula, † quod non liceat post decem dies appellare. *Franc.in c.sua nobis, nu.*11. *eod.tit.fol.* 76. *Rot.decis.*48 *fuit dubitatum, de appellat. in nou. nu. mero* 3. Nec sufficit, probare † nullitatem simpliciter, sed dicitur, viam, quam elegisti, sequere, *l.si mulier, in fin.ff. Quod metus causa*, quia modus † agendi attendendus, siue sit in iudiciali, siue in extraiudiciali appellatione. *Franc.in capit. dilecto, numero quarto, de appellat.* Et hæc de iure cummuni vera sunt, aliud vero est de ordinatione. Nam † extraiudiciales appellationes non recipiuntur contra eos aduersus quos Camera non habet immediatam iurisdictionem, sicut enim nõ possunt citari, ita nec possunt appellare. *Mynsinger obseruat.* 43. *circa medium, centuria quarta.* Contra hanc appellationem multæ exceptiones opponuntur non deuolutionis. Prima † quod Episcopus sit Princeps Imperij, qui gaudet beneficio Imperij der Außträge/vt alibi nequeant conueniri quam coram N. Et hæc exceptio releuans videtur, si Episcopus Appellantes grauauit vt pars, nõ vero sicut Iudex. Nam eo casu recte ab eo appellari potuit. Constat autem ex actis, quod ipsemet Episcopus asserat, se taxationem per suos Commissarios, item officiales, ac deputatos sex ministros in N. initam approbasse. Tum quoque ipse aditus per grauatos, tanquam superior, reuocationem indictę taxæ ac mulctæ denegauit, quæ omnia spectant ad officium Iudicis, maxime cum Appellantes de inęqualitate tam ratione bonorum, quam commissi delicti conquesti sint, & pro rata se soluturos, semper & vbique obtulerint. Putarem itaque, Episcopum magis vt Iudicem, quam vt partem processisse, quoad summam taxatam respectu personarum, quæ singulæ mulctatæ, sunt, & prouocarũt, vult nos monitos, quod pleraque grauamina, quæ libello inserta sunt, à quo vsque ad decimumquintum articulum incluſiue ad Cameræ cognitionem, & hanc Appellationis causam minime pertinerent. Nam quod Episcopus indebitas illis imposuerit collectas contra constitutiones patriæ, tabulas iuramenti, & citra assensum ordinum, ac duplici onere eos grauarit, spectat ad Außträge/ vel per viam mandati contra ipsum procedendum: perpendendum hoc aliquando erit, dato, quod alias simus competentes, quando de litis contestatione incidet quæstio.

Secunda exceptio est, Quod † decretum, capitatio vel censitio transierit in rem iudicatã, nulla appellatione suspensa, & huic vix potest responderi; licet enim ab Appellantibus negetur, tamẽ negationis additur causa, qua conantur appellationẽ suam iustificare. Et supra dixi, quod nisi intra decendiũ appelletur, æque deseratur extraiudicialis, vt iudicialis, & quod omnia formalia obseruari debeant, nec obstare prætensam nullitatem, cũ viam appellationis, quæ ipsis & non alia patet, elegerint, & ex hoc fundamento concludi posse videtur, recte & iuste contra ipsos ad summam taxatũ procedi potuisse: Appellatione† enim deserta, procedi potest ad executionem, etiam sine citatione. *Franc.in c.personas. nu.* 24. *de appel. & ibi glo.* Pleręque alię sunt exceptiones, puta ab executione tantum appellatum, vt in exceptionibus correctionalibus: Sed has nunc non vult examinare; reseruat igitur in aliud tempus. Appellantes nostri à decreto Commissariorum Scabinorum noui & veteris consilij, inter decendium † appellare debuissent, & citari fecisse partem aduersam principalem, *gloss. in capit. sæpe, verb. appellauerit, de appellat.* sed ipsi aliam viam susceperunt, scilicet Episcopum ius collectandi nullum habere, cum & alias in hoc puncto dubium esse possit, num Episcopus fuerit citandus. Verum quidem, si Iudex procedit sine omni processu iuris, tum potest & debet admitti ad suam sententiam defendendam, sed † si ad instantiam partis processit, necessario citandus non est. *Francus in capit. cum sæpe, §. porro, numer.* 17. *& ibi gloss. verb. coram superiore, de appel.* Accommodando igitur hæc ad nostrum casum, constat apud acta, quod consu-

les, ne-

les, nouum ac vetus consilium, cum multis aliis ciuibus 8. Octob. Anno 69. pro executione institerint. Vnde Episcopus magis ad instantiam partium, quam ex officio processisse dicitur, eiusque tanquam superioris erat exequi.
23 Nec obstat delegatio; delegati enim † ab ordinario, nisi sint ad vniuersitatem causarum, sententias suas non exequuntur. *Franc. in c. cum causa. nu. 22. & 24. de Appellat.* An † & quando à delegato ad delegãtem appellari possit. *Couar. pract. quæst. capit. 4. numero 8. versicul. 5.* Si recte sibi consulere voluissent Appellantes, intra debitum tempus erat appellandum, ac aduersa pars principalis, cum qua sibi potissimum lis erat, de inæquali censitione vel capitatione citanda, & iudicium prosequendum. Et quamuis hæc omnia ita se habeant, tamen appellationem putat aliqua ex parte iustificari posse, quo ad deuolutionem, idque ex subsequentibus rationibus. Nam Reuerendiss. pronunciauit, decretum seu sententiam super taxa vel mulcta appellationis promulgatam, executioni esse mandandam, comminatus quoque grauissimas pœnas, puta, quod nisi intra octiduum soluerent, deberet procedi in personas & bona deficientium, cum priuatione beneficii & gratiæ iam antea concessæ. Quod autem à
25 † citatione appellari possit, habet Francus *in cap. cum cessante. numero sexto, de appell. & Abb. ibid.* Videtur itaque, quod à tali citatione rectè appellari potuerit, & etiam appellatum sit intra legitimum tempus, vt ex actis apparet. Accedit, quod ab † executione non
26 appelletur. *cap. nouit. & ibi Abb. de Appellat. cap. Quod ad consultationem. de re iudicat. l. ab executione. Cod. quorum appell. non recip.* Multi † tamen
27 sunt, qui putant, quod ab exequendo possit appellari. *Marius quæst. 314. in princ. part. 2.* Mihi videtur contraria verior, quod † imo non pos-
28 sit appellari, quando præcessit sententia diffinitiua, vel non inferatur nouum grauamen, vel non excedatur modus in exequendo. *d. l. ab executore.* quibus casibus recte appellatur in scriptis, cum insertione causæ & exprimi debet, in
29 quo executor † excesserit modum. *Phil. Franc. in c. ad nostrum. de appellat. Rot decis. 45. si appelletur. numer. 2. de appell. in nou. Marc. quæst. 376. per totam. part. 1.* Nec appellatio ex aliis, quam specificatis causis iustificari potest. Multipliciter autem dicitur † excedi modus, quos ponit gloss.
30 magistra *in d. c. Quod ad consultationem. vbi Specul. de execut. sent. §. 8. nunc dicendum. vers. sed nunquid. num. 8. Bald. in l. ab executione. num. 9. in princip. C. Quorum app. non recip. Franc. in cap. vt debitus. numero 25. vers. 2. post medium de appellat.* in tempore etiam exceditur modus, nimis arctando condemnatum. *Speculat. d. loco. §. videndum. numero. 1.* Potest tempus quadrimestre abbreuiari in actione personali causa cognita. *l. nos quos. vbi Bartol. num. 3. C. de execut. rei iudic. Bartol. in l. 1. numer. 2. ff. nil innouari. appel. pend.* Item si ordo non seruetur, potest appellari. *l. à Diuo Pio. §. in venditione. ff. de re iud. & Bartol. ibid.* Alias enim si ante tempus vel in re, in qua non debet, fiat executio, appellari potest. *Bart. in l. ab executore. ff. de appellat. idem Bart. in quæst. 6. incip. Lapus verb. solutio. in fin. principii. Bald. in leg. si vt proponis. nu. 2. C. de execut. rei iudic.* Item si non capiantur res, sed personæ, appellari potest. *Abb. in d. cap. quod ad consultationem. numer. 27. post medium. vers. quid medium. Bart. in l. fin. num. 2. quod met. causa.* In terminis nostris, quod quis non præcise, sed causatiue ad † collectas cogi possit, tradit Baldi. *in*
31 *l. etiam. num. 15. circa finem. & ibi additio lite. G. Co. de execut. rei iudicata.* puta † si non soluit, non
32 ponetur in carcerem, sed auferetur sibi res, siue rei fructus, per text. *in l. apud Iulianum. §. heres. de lega. Bartol. in d. l. 2. numer. 3. & 6. Cod. de exactoribus tributorum. lib. 10.* His ita præmissis, nemo non videt, modum in exequendo excessum, qui satis probatur ex actis prout eum probare necesse est. *Rota decis. 45. si appelletur. nu. 2. de appell. in nouis.* Et sic iuste & merito appellatum. Dati enim sunt tantummodo dies octo ad satisfaciendum. Demandata executio tam in personas, quam bona deficientium, sine vllo discrimine, adiecta communicatione priuationis beneficii, gratiæ concessæ, ex quo notandum videtur quod modus excessus, & plane nouum grauamen illatum sit.

Quid pronunciandum in hoc puncto? Certe res videtur esse dubia, cum supradictis, pro parte videremur esse Iudices competentes, ex parte non; licet enim præceptum seu decretum super summa taxata transierit in rem iudicatam, nec à sententia de exequendo appellari potuerit; tamen ob modum in exequendo excessum & nouum grauamen illatum, hæc causa ad nos, tamquam omnium superiores, deuoluta videtur, præsuppositio, quod Episcopus non tam ex officio, quam ad instantiam partis aduersæ processerit, sicuti id ex actis probatum existit. Cum itaque hæc causa sit grauis, & agatur fere de vita & omnibus bonis Appellantium: Item ne per illusionem primæ instantiæ der Außträg euanescat authoritas magistratus. Denique vt nobis de omnibus eo clarius & perfectius constare possit, qualiter scilicet commissio emanata, executio facta, de tractatu quoque concordiæ & censione pro delicti & personarum qualitate, de Episcopi etiam persona, num vt pars, vel vt Iudex interuenerit, putarem, maxime, cum hoc petatur, correctionales ad probandum admittendos, vbi partes ad longum de executione, num iuxta formam iuris, vel consuetudinis patriæ progressum disputabunt, & hoc modo nemini præiudicabitur. Nec admitto ad probandum quod probatum non releuaret. Si enim Episcopus probauerit, ab executione tantum facti ap-

cti appellatum, & executionem demandatam secundum statuta vel consuetudinem Curiæ LL. satis tum nobis liquidum erit, quid pro-
33 nunciandum. Potest enim induci, quod † personæ pro debito tali vel simili possint capi. *Bartol. in d. quæst. 6. Lapus post finem principii. Barto. in d. l. 2. numero* 8. & 34. C. *de exactorib. tribut. & ibi Bald. numero 2. & in l. missi. numer. 6. & 14. eod. tit.* Sin minus, non iustificata appellatione, de excessu tantum iudicabimus. Sin vero Domini putauerint, Appellantibus & Appellatis iniungendum, vt super excessu tantum procedant, relinquo hoc ipsorum arbitrio; Ius tamen querelandi, vel de nullitate dicendi saluum apud Appellantes esse existimo. Quoad citationem ratione attentatorum sciendum, quod extra-
34 iudicialis † appellatio non suspendit facultatem competentem parti in aliis, vt in nostro casu forte exigendi collectas satis est, quod defendat Appellātem contra id, propter quod appellatum: si enim aliud diceretur, esset opprimere partem appellatam, ne posset vti iure suo. *Franc. in dict. cap. Bonæ. numer. 29. 31. circa medium. & num 44. vers. 1. idem in cap. dilecti. in princ. num. 4. de appellat.* Hæc tamen omnia dependent à veritate, si iusta fuerit causa. *Præpos. ibid. Guid. Papa consilio 138. Couar. pract. quæstio. cap. 24. nu. 5.* modo intimatio parti & Iudici fiat,
35 quo ad reuocationem † attentatorum. *cap. cum nobis. de appellat.* Si vero inhibitum, tunc statim reuocantur attenta. *Franc. d. c. Bonæ. num. 40. & 42.* Ad reuocationem attentatorum nos adhuc
36 † venire non posse extra dubium est appellatio ne nondum iustificata, maxime cum sententia de exequendo sit interlocutoria. *Franc. d. c. cum cassante, nu. 47. Bald. in d. l. ab executione. n. 9. vers. & scias. C. quorum appellat. non recipi.* Idem videtur
37 dicendum quando appellatur † à grauamine, quod Iudex in executione intulisse dicitur per modum in excedendo. Putarem quoq;, nec ci-
[illegible] iam decerni posse ob dubium, an fun
tationem
data sit nostra iurisdictio, & satius foret hanc
submissionem silentio præterire, sicut in ratio
ne petitæ inhibitionis faciendum existimo. *Couar. d. c. 24. numer. 5. pract. quæst.* ne causæ principali præiudicetur, multo minus in nostro casu, vbi iurisdictio in dubium vocatur. Nollē tamen expresse inhibitionem denegare, sed tacite præterire. Si enim Episcopus in enormi illo excessu executionis, contra interpositam appellationem procedendo contra personas, eosq; exilio mulctando pergeret, ac Iudici de eo constaret, forte quoad excessum non iniuste inhibitio decerni posset. Si vero via iuris, & præscripto modo procederet, mandando ex-
38 ecutoni sententiam ratione cēsitionis latam, nullo modo inhiberi posset: nam in eo solo suspenditur executio, in quo modus excedit-tur. Et ideo † causa grauaminis in appellatione ab executione specifice est exprimenda. *Speculator. tit. de sent. executione. lib. 2. §. dicendum. num.* 8. Nec iuuaret prætensa nullitas, cum ea in casu nostro altiorem idaginem requirat, & proba tio non sit in promptu.

Dom. D. N. triplici modo hanc causam intelligit in facto. Si enim præsupponamus, non modo decretum Scabinorum & commissariorum Episcopi in rem iudicatam transiisse, sed etiam confirmationem Episcopi post supplicationem Episcopo porrectam ante decretum, & hoc tanto interuallo, vt decendium etiam lapsum sit, præcessisse, atque ita etiam in rem iudicatam transiisse, ac tandem iure partibus vndiquaq; quæsito mādatum à quo, &c. emanasse, & in eum finem tantum, vt quod ante iudicatum, executioni mandaretur, hic status causæ talis est, quod nullo modo deuoluta sit appellatio, cum Episcopus merus executor fuerit, & quatenus non fuit, tamen appellatio hæc deuolui non potuit, ex infra dicendis, nimirum, nec à decreto de exequendo secundum communem appellari posse. Secundus status talis est, vt etiamsi priorum iudicum decretum transiuerit in rem iudicatam, & propter grauamen extraiudicialiter illatum Episcopus secundum qualitatem causæ per viam supplicationis aditus, vt grauamen tolleret, tanquam omnium superior & committens, quod non tantum non ipse fecerit, sed etiam mandatum nouum cum graui comminatione, & termino nimis breui decreuerit, in quo expressis verbis decretum prædictum confirmat, nec ex actis de alia confirmatione, præsertim tali, quæ decendium præcesserit constet, quod nec à nobis in casu tam periculoso præsumendum est, hic certe aliter sentiret. Tertius status est Referentis, vt simus in dubio, ac speremus per Episcopum ipsum in probatione correctionalium factum clarius probatum iri, & hoc casu cocluderet cum Referente.

Stante igitur primo statu causæ, putaret, appellationem minime deuolutam, quod eo casu, vt merus † executor processerit, ideoque 39
ab eo appellari non potuerit, secundum magis communem. *Franc. Viu. ob. 19. libr. 2. Marant. part. 6. de appel. numer. 349. Vestrius lib. 7. c. 3. & ibi Cravet. numer. 43.* præsertim si ad executionem facti processum sit. *n. 44.* Est & text. *in l. ab executione. ff. de appell.* Nec obstaret modi excessus, quia non ipsam condemnationem respicit, sed inobedientiam, quæ seuera illa comminatione, coercita dici potest; grauamen autem illatum iam ante inflictum dicitur, & ex eo vni parti ius quæsitum. Et potuit † ibi iudex etiam 40
via facti & manuū iniectione procedere. *leg. qui restituere, ff. de rei vendic.* Secundo statu posito, pronunciaret deuolutam, † vti in dubio pro- 41
nunciari debet. *Castr. leg. 1. ff. si quis cautionibus Alexandr. consilio 106. lib. 3. in fine.* Nam † superior 42
inter-

interloquens etiam per viam simplicis querelæ, aut officio Iudicis auditus potest interlocutoriam inferioris, non modo ex iisdem, sed etiam ex nouis actis reuocare. *Rota decis. in fin. in Nou.* Ideo iuxta præsentis causæ qualitatem tanquam in processu mere extraiudiciali recte aditus, quia tamen non reuocauit grauamen, non potest non videri grauasse. *Vestri. quæst. nona. cap. 8. lib. 1. Crauett. decis. 104.* maxime propter nimis arctum terminum, & comminationem non seruata proportione delicti. Non obstat, quod in extraiudiciali grauamine versamur, quia putat ab omni grauamine irreparabili appellari posse ad Cameram, posito nos esse in casu, vbi appellatur, quia Außträge non excipiunt causas appellationum. Et recte putauit, ap-
43 pellationes † extraiudiciales deuolui ad Cameram. *VVormser. decision. decima. de appel. Abb. in cap. peruenit. numero quarto. de appel. Bald. consilio 512. part. 5.* Quod ad tertium concludit cum Dn. Referente. Ad reliquas submissiones quod attinet, stante primo statu, omnes submissiones corruunt. Secundo casu de attentatis contra appellationem, nondum ipsi constat præterquam in mandato à quo, &c. *Rota decision. 569. in antiq.* & nondum inhibitum, quo casu etiam
44 in extraiudiciali grauamine attentata † probata, non possunt per viam attentatorum reuocari. *Rota decis. prima. & 346. in nouis. Franc. in capit. non solum. de appellat. in sexto.* Ideo vult denegare citationem & inhibitionem decernere. *per Mynsing. obseru. 87. centur. 3.* Arctiores compulsoriales denegat contra Episcopum, sed decernit simplices contra Villicum. Item petitionem specificationis consortum vult abschlagen/iniquum esse vt illi, qui
45 † expresse non constituerunt, non possint renunciare liti aut desistere. *leg. postquam liti. Cod. de transact.* licet si prosequi vellent, expresso mandato opus esset.

D.N. Ex relatione & votis patet, nos esse in maximo dubio, & quia Episcopus offert & petit dictorum articulorum probationem, itaque illos, saluo iure impertinentium, & non admittendorum, ad probandum vellem admittere, quo certior fiat, quid sit pronunciandum. Quo ad specificationem, concludo cum Domino Referen. Nam vt quis possit appellare no-
46 mine † alterius non sufficit mandatum ad lites & causas, *Rol. à Vall. cons. 43. lib. 1.*

VOTVM XLIX.

In causa N. N. vnd N. N. von wegen jhrer Haußfrawen Appellanten *contra* N. zum N. Appellaten.

De restitutione, compulsorialibus, executorialibus, absolutione, & alienatione.

SVMMARIA.

1 *Nullitas ex defectu mandati etiam post sententiam opponi potest.*
2 *Maritus agens sine mandato, vt procurator vxoris, facit iudicium nullum, quando nullum habet mandatum, licet vt legitimus administrator agere possit.*
3 *Voluntas semper præsumitur durare ad extremum vsque vitæ spiritum.*
4 *Voluntatis mutatio cum sit facti, non præsumitur.*
5 *Mandato & potestati comparentis tam diu standum erit, quousque de contrario dictum fuerit.*
6 *Actus requirens impensas præsumitur factus, mandato eius cuius interest, cum nemo velit iactare suum.*
7 *Actum faciens, sciente & patiente Domino in iudicio, videtur Dominus consentire, imo mandatum dedisse.*
8 *Mandatum probatur ex coniecturis.*
9 *Reuocatio mandati parti & Iudici notificanda est, quod si non fiat, Iudex procedit.*
10 *Mandatum morte mandantis exspirat. Quod intellige, si res adhuc integra.*
11 *Res integra dicitur ante litis contestationem.*
12 *Sententia præsumitur rite & legitime lata.*
13 *Sententia in mortuum lata nihil præiudicat, quando ex capite ignorantiæ lata.*
14 *Sententia, vtrum in procuratorem, an Dominum concipiatur, nihil refert.*
15 *Restitutio concedi non solet, nisi quis probet se læsum in causa, qnam si defendisset, foueret bonam*
16 *Mulier & minor restitui non possunt aduersus pronunciationem positionum in eius vel procuratoris contumaciam factam, nisi constet de læsione, & de suo iure probent.*
17 *Minor non restituitur aduersus eius confessionem, tanquam læsus, nisi edoceat saltem semiplene veritatem esse in contrarium.*
18 *Læsio in petenda restitutione bis probanda est.*
19 *Læsionis probationes debent esse euidentissimæ.*
20 *Iuramentū nunquā defertur in vim probationis.*
21 *Ignorantia constitutionis prætendi non potest ab eo die, quo publicata est.*
22 *Constitutio solemniter in locis eminentioribus & consuetis publicanda, nec est necesse percurrere per singulos vicos.*
23 *Constitutio dicitur publicata, si modo fuerit edita in publico consilio, & desuper scriptura facta.*
24 *Constitutiones nouæ ligant saltem post duos demum menses in prouinciis, ex quo palam sunt factæ, nec illis vllus tenetur, antequam innotescant.*
25 *Ignorantiam constitutionis publicatæ post duos menses nemini licet allegare. Idem obtinet in constitutione papali.*
26 *Lex edita à Principe, si non fuerit recepta & moribus vtentium approbata, non ligat: nec pro lege habetur, licet corpori iuris fuerit inserta*

27 *Statutum, si ex communi obseruantia nō fuerit receptum, vires nullas habet.*
28 *Statutum reformatum more vtentium non approbatum, non valet.*
29 *Legi vel statuto per decennium derogatur.*
30 *Constitutionis publicandæ modus in iure quis.*
31 *Constitutio in consilio sapientum edita & postea in scripturam redacta, an habeatur pro publicata.*
32 *Iudex officium suum non implorat um impert ri non potest.*
33 *Iudex an suppleat, quæ partibus desunt, Iudex non supplet ea, quæ priuatum commodum partis respiciunt.*
34 *Verba enunciatiua non probant, si de ipso enunciato seorsum disputatur, & maxime quando ab eius sententia appellatum fuerit.*
35 *Nullitas & restitutio aduersus sententiam possunt cumulari.*
36 *In confessione vera & ficta potest contrarium probari.*
37 *Sententia lata per falsas allegationes licet transierit in rem iudicatam, tamen potest rescindi.*
38 *Iudicem decepisse nemini debet prodesse.*
39 *Error vel falsa allegatio aut probatio non confirmantur per appellationem.*
40 *Sententia vbi notorie est iniusta, parti subuenitur per restitutionem in integrum.*
41 *Sententia contra absentem lata, præsumitur magis ratione contumaciæ, quam ex eo quod iniustam causam habuerit ille contra quem est lata.*
42 *Sententia lata à Principe non visis actis prioris instantiæ, est nulla: Secus in sententiis inferiorum Iudicum, quia ab illis licet appellare.*
43 *Sententia ex causa notorie falsa lata, est nulla.*
44 *Sententia lata contra legem, est nulla.*
45 *Error sententiæ primæ censetur inesse sententiæ confirmanti.*
46 *Sententia appellationis de necessitate se refert ad primam sententiam.*
47 *Sententia confirmatoria non tenet, si error expressus sit in prima.*
48 *Confirmatio sententiæ nihil operatur, etiam à principe facta, vbi vitium non est purgabile.*
49 *Executio an impediatur per restitutionem in integrum. & numero 58.*
50 *Possidere dolo desinens lite pendente pro possessore nihilominus habetur.*
51 *Exsecutio sententiæ latæ contra principalem, potest fieri contra eum, in quem dolo translata est possessio.*
52 *Exsecutio potest fieri contra possessorem, quando res est litigiosa.*
53 *Litigiosa res, quando fiat & actio.*
54 *Contumax non, nisi refectis expensis, auditur.*
55 *Contumax non auditur, nisi purgata contumacia.*
56 *Restitutio in integrum ex qualitate causæ & personæ impedit exsecutionem.*
57 *Ex Iudicio nullo non potest resultare effectus iuris validus.*
59 *Contumax in aliqua parte litis sumptus non repetit, licet postea obtineat.*

SVnt plures submissiones. Petita primo ex parte Appellantium citatio ad videndum se restitui contra sententiam Cameræ 2. Iunij Anno 61. latam. Secundo compulsoriales procedendis actis secundæ instantiæ contra Iudicem & scabinos in N. Tertio ex parte N. Schmidts Haußfraw absolutio à citatione, cum non citata, nec in lite fuerit. Denique ante discussionem puncti restitutionis in executione vlterius progredi non posse. 1. Ex aduerso restitutionem denegari, cum expensis dilatæ litis. 2. De cōdemnatione simplicium executorialium sibi satis fieri, & quo ad emanatas actiones se manuteneri, quantum ille N. N. & eius vxorem N. concernit. 3. Sententiam vero contra N. latam, casu quo opus, in eius relictam viduam, cuius nomine egit, transferri sibique executoriales vel primum rescriptum contra ipsam decerni. Petitur quoque expensarum taxatio, & admissio articulorum liquidatoriorum. Quoad punctum restitutionis, in eo veniunt consideranda, *An N. & N. legitimam standi in iudicio personam habuerint nomine vxorum?* Et sic, *vtrum processus à nullitate defendi possit propter defectum mandati?* Secundo; *num ambæ vxores N. & N. per sententiam Cameræ mediante ignauia, negligentia & paupertate maritorum, vel alias tam enormiter sint læsæ, vt restitutionem in integrum mereantur?* Defectum † mandati post sententiam [1] opponi posse. *Alexand. consilio 146. numero quarto, volumine sexto.* Maritus † agens sine mandato [2] vt procurator vxoris, facit iudicium nullum, quando nullum habet mandatum, licet vt legitimus administrator agere potuit. *Marant. part. quarta. distinct. decima sexta. numero decimo septimo*, Cum igitur in nostro casu de facultate agendi ex expressa voluntate vxoris non constet, videtur, quod processus habitus omnino debeat corruere, idque eo magis, quia non apparet, qualia bona litigiosa fuerint, dotalia, vel paraphernalia. Atque constat ex tenore sententiæ in secunda instantia latæ (quod & ipsimet Appellantes non inficiantur) maritos N. & N. defendendi vxores, appellandique mandatum habuisse, sicuti & causam ad finem vsque perduxerunt, & sententia contra ipsos nomine vxorum lata est, & nisi hoc statuamus, sententia prior non transiit in rem iudicatam. *Alex. consilio 35. numero sexto, vol. 2.* Ratihabitione actus opus esse ante decendium, sed de ratihabitione factæ appellationis nunquam apparet, Itaque defectum mandati non ita fortiter vrgent, nisi quod dicant, mortuo N. ante litis contestationem, vxorem eius ad causam citandam fuisse.

Præsupposito deinde, maritos fuisse legitimos procuratores vxorū, in proxima præcedenti instantia, qa volūtas semper præsumitur † durare. [3]

l. si

l. si vero remunerandi, §. si mandauero, ff. mandati, l. si pater. ff. de manumiss. vindicta. ad extremum vsque vitæ spiritum. *Alex. consil. 189, num. 10. volum. 7. l. cum hic status, §. 1. in fi. ff. de donation. inter vir. & vxor.* Quia mutatio, † cum sit facti, non præsumitur. *Vant. de null. ex defectu mandati, nu. 156.* Id circo quia semel constitit de mandato & po- 5 testate † comparentis, illi standum erit quousque de contrario dictum fuerit. *Alex. consil. 81. numer. 4. volum. 5.* Actus † requirens impensas, præsumitur factus mandato eius, cuius interest, com nemo velit iactare suum. *Rota decision. 39. vbi addit. de procur. in nouis.* Item si quis fa- 7 ciat † actum sciente & patiente Domino in iudicio, videtur Dominus consentire, *cap. cum olim, in 6. de offic. delegat. Alexand. consil. 80. numero 9. cum trib. sequentib. volumin. 4.* Imo mandatum dedisse. *Cassiod. decis. 3. num. 4. & 5. de procur.* Sic Bald. *in l. 1. Cod. de reb. alien. non alien.* vult man- 8 datum ex coniecturis † probari. Faciunt notata Innoc. *in c. nonnulli, verbo*, mandato, *de rescript.* Idque obtinet tam agendo, qua defendendo. *Iason in lege 1. in fin. Cod. de procurat.* Causa quoque & principalis est eadem, *c. veniens de restitut. in integ.* & tenetur procurator primæ instantiæ appellare, eamque potest, si vult, prosequi *Rota decis. 2 nu. 1. & 2. de procurat. in nouis.* Atqui de reuocatione mandati apud Acta nil ex- 9 presse constat, quæ & parti † & Iudici certificari debuit. *Rota dict. decision. 2. numer. 1. & 2. Alexan. consil. 83. numer. 2. volum 3.* & quousque Iudex reuocationem ignorauerit, procedere potuit. *Cassiod. decision. 2. num. 9. de appellat. Bald. in l. mandatum. numer. 16. & 17. C. mandati.* Non obstat, 10 quod mandatum † morte mandantis dicitur expirare: Quia verum, si res adhuc integra, *l. si* 11 *quis, §. cui, ff. mandati.* Res † autem dicitur integra ante litis contestationem. *Bald. in dicta leg. mandatum, numer. 15.* At hic procurator litem contestatus, & sic Dominus litis effectus est. Nec aliquid facit prætensa mors N. ante litis contestationem ad annullandum processum, quia tacite illa reuocatio à lege inducta, nihil tale operari potest, sibi imputet pars, quod de illo Iudicem certiorarit. *Cassiod. d. decision. 2. nu-* 12 *mer. 10. cum seq. de appellat.* Denique † sententia præsumitur rite & legitime lata, *c. bonæ, de e-* 13 *lect.* Quod sententia † in mortuum lata, nihil præiudicat, quando ex capite ignorantiæ factum, *l. in sententia, §. fin. vbi DD. ff. de re iud.* Quod sententia non in procuratorem tanquam in dominum litis, sed in N. & N. concepta, ex recepto vsu & stylo nullam operatur nullitatem, 14 tum etiam secundum canones nihil † refert, in cuius personam sententiæ concipiantur, *c. querelam, de elect. Rota decision. 2. vbi additio. numer. 4. circa finem, de procurator. in nouis.* Concludit, prætensum defectum mandati, cum de reuocatione prioris non constet, & per actus gestos & celebratos tacitum saltem mandatum fuerit inductum ad annullandum processum, non esse sufficientem, *per supra allegata & notata per Bal. in l. licet, n. 15. C. de procurat.*

Quoad punctum restitutionis: Iuris est quod nisi quis probet se læsum in causa quam si defendisset, foueret bonam, restitutio † concedi 15 non solet, *text. & ibi Bart. in l. nam postea quam §. si minor, ff. de iureiu. Innoc. in cap coram. Felin. numer. 1. versic. oportet. de restit. in integ. Boer. decis. 79. num. 6.* debet de læsione constare, *Rota decis. 1. n. 1. & addit. ad decis. 5. n 1. de restit. in integ. in no.* siue actus sit iudicialis, siue extraiudicialis. *l. minoribus, C. si tutor vel curator interuenerit. Tholos. quæstion. 54. & ibi additio, idem quæst. 99. & ibi additiones.* Mulier † quoque, licet demus eam cum mi- 16 nore, eodem priuilegio gaudere, præsertim si sit vidua, *Alexand. consil. 55. numer. 17. in fin. vol. 5.* & certet de damno vitando, tamen non restituitur aduersus pronunciationem positionum in eius vel procuratoris contumaciam factam, *ita ad longum decis. Pedemon. 87. numero. 10.* Cum nec † minor restituatur, aduer- 17 sus eius confessionem tanquam læsus, nisi edoceat saltem semiplene veritatem esse in contrarium, *decis. Ped. & c. num. 10. Alexand consi. 55. n. 18. vol. 5. vers. sed non sequitur, & n. 19. vbi quoq; additio litera C.* Vnde dicunt DD. quod quando petitur restitutio contra sententiam, bis de læsione probandum esse. Primo ad † obtinen- 18 dam restitutionem, & ventilationem causæ, & hæc est facilis, & sufficit summatim probari, *argum. l. thesaurus. ff. ad exhibend. Bart. in dicta leg. nam postea quam § si minor, num. 7. & ibi Bald. post princip.* Secundo ad obtinendam victoriam principaliter. *Bald. in l. 1. num. 5. C. si aduers. libert.* & eo casu probationes debēt esse † luce meridiana cla- 19 riores, ideoque nunquam defertur iuramentum in † defectum probationis. *Bald. in l. 4 n. 1.* 20 *C. si minor se maior. dix. &c.* Restat igitur videre summarie saltem de læsione & veritate causæ. Principale fundamentum asseritur, quod articuli liquidatorii per negligentiam maritorum non agentium pro confessatis in contumaciam acceptati, & desuper sententia lata, cum tamen in facto omnino sint falsi. Quæstionem enim non fuisse tantum de bonis materteræ, prout falso ibi positum est & ex cuius fundamento causa ita decisa & determinata, sed etiam de bonis auitis. Idque certe probari vel probabiliter saltem ex tenore sententiæ ab ipsomet Appellato productæ. Item fragmentis Actorum ꝛtt M. longe clarius. Enormissima autem læsio apparet ex eo, quod hac ratione Appellantes Auita hereditate omnino de fraudarentur, vel maiori saltem ex parte. Veritas & Iustitia causæ ex constitutione Maximiliani in Comitiis Augustæ Anno, &c. 1500. facta plus quam notoria. Ex actis autem constat, N. & N. Auum & Auiam longe post editam Maximiliani constitu-

tionem, deceſſiſſe. Vnde dicendum videtur, petitam citationem ad videndum ſe reſtitui decernendam. Item compulſoriales contra Iudices in N. ad edendum Acta originalia. Accedit, quod, ex quo publicata eſt conſtitutio,
21 ignorantia † prætendi non poteſt. *Can. Quod dictum, diſtinction. 16. cap. 1. de poſtulat. Prælatorum.* Satis eſt, quod publicetur ſolenniter, in locis
22 † eminentioribus & conſuetis, nec eſt neceſſe diſcurrere per ſingulos vicos. *Abb. in capite ſecundo, numero vndecimo, de conſtitut.* Imo Angel.
23 *in §. final. nu. 22. Authent. de non eligendo. dicit*, Sufficere † loco publicationis, quod res ipſa fuerit edita in publico conſilio, & deſuper facta ſcriptura, ſicut in præſenti caſu. His tamen non obſtantibus forte contrarium dicendum.
24 Nam † conſtitutiones nouæ, poſt duos demum menſes in prouinciis, ex quo directæ ſunt & palam factæ in vnaquaque ciuitate, ita quod nullus poſſet, de cætero aſſumere occaſionem alicuius, ligant, & illis antequam innoteſcant, nemo tenetur. *Textus vbi Bart. in Authentic. vt factæ nouæ conſtitut. in princip.* Non ſufficit in vrbe Conſtantinopolitana conditas & inſinuatas, niſi & in prouinciis publicentur. Facta vero publicatione, poſt duos menſes
25 nemini † licet ignorantiam allegare. *Textus in Authentic. vt factæ nouæ conſtitut.* Idem obtinet in Conſtitutione Papali. *Alex. conſilio quinquageſimo ſecundo, numero primo, volumine ſeptimo. Abbas in dicto capit. ſecundo. numero octauo, de conſtitutione.* Quod autem hæc fuerit conſtitutio publicata in imperio, & quando, non conſtat. Imo contrarium ex Carolina conſtitutione Wormatiæ Anno, &c. vigeſimo primo facta, quæ eſt reiteratiua Maximiliani de Anno 1500. perſpicuè apparet. Vbi quoque notandum, quod tam in Maximiliani, quam Caroli conſtitutione clauſula annullatiua & caſſatiua; *ſi omne id, quod contra conſtitutionem factum, caſſum ac irritum eſſe debeat*, non reperiatur. Hinc tacite innuitur, illa omnia ex defectu factæ publicationis & ſcientiæ, firma ac rata eſſe debere. *Alex. conſilio centeſimo trigeſimo ſecundo. numero* 1.
26 *& 2. volumine primo.* Facit quòd † lex edita à Principe ſiue reformatio, ſi non fuerit recepta, & moribus vtentium approbata, non ligat. *Alex. conſil. 39. num. 1. volum. 3.* nec pro lege habetur, licet corpori iuris fuerit inſerta. *Bartol.*
27 *conſil. 144. num. 1. volum. 1.* Sic † & ſtatutum, ſi ex communi obſeruantia non fuerit receptum, vires nullas habet, *gloſſ. DD. & Felin. in capit. 1. de*
28 *treuga & pace.* Item ſi fuerit † reformatum, ſed more vtentium non approbatum, non valebit, ſed prius quam dicitur interruptum, ſemper vigeat. *Alex. conſilio ſexto, numero ſecundo. & dicto conſilio 132. numero primo, cum duobus ſequentibus, vol. primo.* Legit quoque vel ſtatuto, (mo
29 dò caſus euenerit) per † decennium derogatur. *Alexander. conſilio 18. numero 5. volum. 2. DD. in d. cap. 1. Bald. in Authent. omnes peregrini, numero ſeptimo, verſ. pone caſum, C communia. de ſucceſſ.* Quòd autem hæc conſtitutio non fuerit recepta more vtentium, atteſtantur verba (licet enunciatiua) ſententiæ Iuliacenſi inſerta, &c. Deinde ambæ conſtitutiones Maximiliani & Caroli, Reformationi Iuliacenſi de verbo ad verbum ſunt inſertæ. Ex quo arguitur, niſi conſuetudo in contrarium fuiſſet, Reformatione opus non fuiſſet. Lex ligat in futurum: In noſtro autem conſtitutione, neque de præteritis, neque de pendentibus dicitur, vt hic caſus longe ante reformationem Iuliacenſem euenerit. De conſuetudine loci, quod filiæ in ſucceſſione Aui vel Auiæ Nepotes excludant, habetur in fragmentis. Deinde hæc conſtitutio modo quod conſtet aliter non publicata, niſi quod fuit poſita & regiſtrata inter Receſſus imperii, quia longe alius publicandi modus in Iure traditur. † *Angel. in §. Hæc igitur, per totum,* 30
Authentic. de mandat. Princ. & in auth. vt factæ nouæ conſtit. in principio, numero primo. Nec obſtat, quod ſupra dictum, loco publicationis haberi, ſi in † conſilio ſapientum fuerit edita, & 31
poſtea in ſcripturam redacta, quia id procedit, niſi conſuetudo aliter ferret: tunc enim non ſufficeret editio per talem ſcripturam & nullum haberet effectum. *Alex dicto conſ. 39. numero quarto & quinto*, quia modus & forma in publicatione ſeruari debet, *Angel. in d. §. fin. nu. 22. in fine Authent. de non elig.* Quod autem illa editio per ſcripturam in conſilio ſapientum non fuerit ſufficens, teſtatur ipſa Caroli conſtitutio, qui denuo per imperium in prouinciis illam promulgare iubet, ne ignorantia in poſterum prætendatur. Ponderandum & hic venit, quod à conſtitutione Maximiliani, ad Carolinam vſque plus quam viginti anni elapſi ſint & non appareat, vnquam contra conſuetudinem in contradictorio pronunciatum, & ſic per tam longum tempus dictæ conſtitutioni quaſi derogatum. Ex his omnibus quis forte diceret, cum dicta conſtitutio in prouinciis non fuerit publicata, neque recepta, ſed contrarium potius de conſuetudine obtentum, quod ideo prouinciales non tenebantur. Neque Iudices ſecundum dictam conſtitutionem pronunciare tenebantur. Hoc pro certo ac vero præſuppoſito, quoad veritatem & iuſtitiam cauſæ principalis nullo modo Appellantes vel ſupplicantes noſtri de læſione vel iniuſtitia conqueri poſſent. Imo conceſſa citatione pro reſtitutione, idem quod antea, iudicandum veniret. Et hæc quidem poſſent eſſe vera, ſi in hiſce noſtris actis dictus N. ſe fundaret ſuper illa conſtitutione, eamque probaret, vel notoria eſſet, & prætenderet, Conſtitutionem Maximiliani in prouincia non publicatam, neque vſu receptam, vel per longum tempus ei derogatum. At quia hoc factum

32 ctum non est, Iudex † in illo officium suum non imploratum impartiri non poterit. *l. 4. §. Hoc autem. ff. de damno infecto.* Et cum hoc respi-
33 ciat priuatum † commodum partis. *Felin. in c. ex tenore. n. 20. de rescript.* Iudex non potest supplere. *l. si pater. C. quando prouocare non est necesse. Alex. consil. 225. numero 18. & 19. vol. 6. & pulchre distinguit Bartol. l. si vnius. §. pactus ne peteret. nu. 18. & 20. ff. de pact.* nisi ex confessione de calumnia appareat, vel alius Iudex videret calumniari partem: *gl. in l. 2. §. quod si. C. de iuram. cal. Iason. in d. §. Pactus ne peteret. numero 39. & 40. cum tribus seqq. & Zasius d. §. n. 39. Bald. in l. vnica. n. 10. vt quæ desunt Aduocatis. &c.* Nec alias illa consuetudo notoria est, etsi esset, tamen non releuaret ab onere probandi. *gl. in Clem. Appellanti. de Appellat. Iason d. §. pactus. numero 42.* Concludit, quod illa tanquam non allegata, minus probata attendere non possint, sed forte in discussione & liquidatione puncti Restitutionis, & causæ principalis ad soluendam sententiam, earum probatio ex officio iniungi possit. Parum faciunt verba sententiæ: Dieweil bey vns der Zeit nicht recht was. Quia sunt verba tantum enun-
34 ciatiua, & † quæ non probant, sed de ipso enunciato seorsum disputatur, & maxime quando ab eius sententia appellatum fuerit. *Alex. consil. 21. numero 4. vol. 1. & consil. 136. numero 11. eod. vol. & consil. 184. num. 3. vol. 6.* Ex his constat, consuetudinem per simplicem narrationem Iudicis non probari. Accedit, quod etsi prætensa consuetudo notoria & vera esset, & publicatio intermissa, tamen si narratis sententiæ priorum Iudicum credere velimus, statim de læsione & iniquitate eluceseet, & nihil obstabunt intermissa publicatio vel consuetudo. Præmit-
35 tit nullitatem † & Restitutionem aduersus sententiam posse cumulari. *Innocent. in cap. constitutus. numero tertio. de restitut. in integrum.* Secundo,
36 Quod † in vera & ficta confessione potest contrarium probari. *Iason in l. si quando. numer. 27. C. vnde vi. Tiraq. de vtroque retract. §. 4. gloss. 1. verb. il. sera recent. num. 12. in fin. numero 30.* Tertio, Sen-
37 tentia † lata per falsas allegationes licet transierit in rem iudicatam, illam tamen posse rescindi. *l. Diuus, vbi Bartol. & omnes. ff. de re iudicat. Bald. in l. 1. Bartol. in l. 2. C. si ex fals. Instrumentis, n. 2. ibi. glo. in verb. manifeste, & Bald. in l. 1. numero 1. C. Si Tutor vel Curat. ex fals. alleg. Felin. in cap. lator. num.*
38 *16. De Iudiciis.* quia † nemini debet prodesse decepisse Iudicem, *Textus in d. l. 2. & ibi gloss. verbo, audiuntur. Tiraq. in d. l. 2. & ibi gloss. verbo, audiuntur. Tiraq. in d. verb. il. sera recen. numer. 38.* Nec ille
39 † error vel falsa allegatio aut probatio confirmantur per appellationem. *Bart. per l si expressim.*
40 *ff. De appellat.* Quarto † quando notorie constat de iniustitia sententiæ, potest parti subueniri per restitutionem in integrum, Contumacia purgatur ex clausula generali, idq; potest solus princeps. *Feli. Abb. & Hostiens. in c. 2. de purgatione vulgari. Text. in l. Diui. ff. de pœnis.* Cum igitur Cameræ sententia fundata sit super articulis tantum declaratiuis, qui ex confessione ficta ob contumaciam non respondentium pro veris habiti, nunc vero eos falsos arguant, & ad contrarij probationem sese offerant Appellantes, idque ex inspectione actorum, quæ coram Iudice & Scabinis in N. statim clarum & perspicuum fore, & sic probatio in continenti sit parata, eoque nomine sibi compulsoriales ad edendum originalia (quorum fragmenta iam produxerunt, & si iis credimus, intentio fundata erit) decerni postulant. Hæc non iniusta decernendi petitio videtur, cum & sententia contra † absentem lata, præsumatur magis ra- 41
tione contumaciæ, quam ex eo, quod iniustam habuerit causam ille, contra quem lata est sententia. *Felin. in cap. cum Bartol. nu. vigesimo. De iudiciis.* Dicitur quoque Mandatarium N. non esse soluendo. Aliæ etiam sunt causæ restitutionis, vel nullitatis, quod Iudex Cameræ non visis actis prioris Instantiæ, quæ fuerunt deperdita, sententiam tulerit. Sententia namque per principem hoc † modo lata, est 42
nulla. *Felin. capit. sancta Maria. nume. 13. de constitut.* licet secus sit in sententiis inferiorum Iudicum, quia ab iis licet appellare. *Felin. in d. c. Sancta Maria. numero 12. versic. 12. vers. sexto. in fine.* Secundo, quando Sententia † ex causa notorie falsa fer- 43
tur, est nulla. *Felin. in c. inter cæteros. n. 5. supra. De sententia & re iudicata*, vt hic, cum Iudex putauit quæstionem fuisse tantum de bonis matertera, non etiam Auitis. Tertio, Sententia lata † 44
contra legem est nulla. *Felin. in c. 1. numero 52. de constitutione.* Addo: Error † sententiæ primæ, 45
censetur esse inesse sententiæ confirmanti. *l. 1. §. Sed etsi. ff. Quæ sententiæ sine appella.* Nam sententia † appellationis, de necessitate se refert ad 46
primam sententiam, *leg. in sententia. ff. de re iudicata.*

Vnde si error expressus sit in prima, confirmatoria † sententia non tenet. *Bald. in l. 1. nume.* 47
2. vers. ex sententia. C. de errore calculi, & talis confirmatio † nihil operatur. *Paris. consil. 24. numero* 48
158. pag. 2. etiam à principe facta, vbi vitium non est purgabile. *Felin. in cap. Ea quæ. num. 3. de re iud.* Ex his perspicuum esse puto, vix sententiam Cameræ à vitio nullitatis defendi posse, super qua tamen, cum nec petitum, sed vna cum causa restitutionis obiter deductum, nihil desuper iudicandum censeo, ratione scilicet nullitatis. Ac nec nunc quidem petitã citationem ad videndum restitui decernendam puto, sed compulsoriales ad Iudices in N. cum fragmenta exhibita fidem non faciant, si ante purgatam contumaciam fieri posset, decernendas. Quibus visis & perpensis, nobis de iustitia & veritate causæ: Item læsione partis certius constare poterit, vt Cameræ suus honor seruetur, cum & in deductione puncti restitutionis, consue-

consuetudinis, & non factæ publicationis, probatio ad reformandam sententiam ex officio possit iniungi. Sed quid dicemus in puncto executionis. Ex qualitate causæ & personæ,
49 & petita † restitutione impeditur executio. & *Bal. in l. vnica. C. de in integrum restitut.* At non in sententia principis, quia pro principe præsumitur, cuius vicem gerit Camera, & concurrentem cum eo iurisdictionem habet. *d.l. vnica. vbi Bartol. Innocent. in ca. suscitata. num. 1. Circa finem, & ibi Abb. num. 8. de Restitut. in integ. Thol. quæst. 54. vbi additio. Auth. quæ supplicatio. C. de precibus imperat. offer. Bald. in l. si causa cognita. numero 3. C. de transact. Capic. Decis. 53. numero 3.* Sic nec opposita nullitatis exceptio, licet sit euidens & notoria ex Actis, imo ipso iure nulla. *Guido Papa quæst. 50. Couarr. practicar. quæstio. cap. 25. numer. 7. & numero 2. in fin. princip.* præstita saltem cautione si petatur, vel si præsumptio est dilapidationis, alias si est soluendo, & non petita, non tenetur, *Rota decisione sexta. Fuit dubitatum. alias 435. numero primo & secundo. de restit. in integrum, in Nouis.* Et huic sententiæ inhærendum breuiter putarem, paritioni N. zum N. non esse locum in eo, quod petit sententiam Cameræ pro rata in N. quondam N. vxorem transferri. Nã sententia ex supra dictis recte in maritum tanquam Mandatariũ lata. Nec refert de Iure Canonico, in quem sententia concipiatur. Executio autem in bonis vxoris tanquam principialis fieri debet, sicut & quotidie sententiæ feruntur in procuratores, Executiones autem in bonis Minorum fieri. *gloss. in cap. suscitata. verb. Ministerium. Guido quæstion. 431.* Decernerem nouas executoriales, non autem Rescriptum. Quo ad N. vxorem N. nec ipsa quidem, vel in simplicibus, vel in arctioribus Executorialibus nominata, sed Maritus, qui dicitur non esse soluendo, & certe nimis festinanter, & ante terminum præstitutum, ad docendum de paritione fuit N. in pœnas simplicium declaratus, & arctiores processus decreti. A dolo etiam & contumacia vxor N. per transactionem initam excusari posse videtur, cum ea proculdubio, ab initio bona fide facta, sed postea consilio alicuius causidici vel Aduocati, sub spe restitutionis in integrum contra sententiam, cuius causæ (*vt supra deduxi*) apud me sunt satis releuantes, ab ea recessum: Neque arctiores processus contra mulieres, sibi vendicat, cum sub pœna Banni, non priuationis, sint emanatæ. Vt itaque (cum in ambabus vxoribus idem factum versetur, vnius rei sint debitores,) idem ius statuitur *lege illud. ad legem. Aquil.* reiecta petitione procedendi super arctioribus simplices etiam contra ipsam vt contra N. decernerem, cum nec parti respectu illius, cuius neque in sententia, neque in Executorialibus nulla fit mentio, quoad pœnam ius nullum sit quæsitum.

Nec obstat, quod dictæ sorores amplius non possideant bona, sed filiabus in dotem dederint, quia pro possidentibus habendæ, cum † 50
dolo desierint possidere lite pendente. *Decius in l. qui dolo. num. 1. & in l. parem. de reg. iur. gloss. & Dinus in cap. pro possessore. eod. tit. in 6.* Notandum quoque contra † eum, in quem dolo translata 51
est possessio, posse fieri executionem sententiæ latæ contra principalem, *ita Bartol. in l. 1. §. Necessario. num. 4. ff. Si mulier ven. nomine, & in l. si quis missum. § fin. numero 5. ff. de damno infect.* Nam quando res est litigiosa, certum † est executio- 52
nem fieri posse contra possessorem. *Bald. in lege vnica. C. de alienat. Iudicii. mut. causa facta.* Litigiosa † res quando fiat & actio. *Bartol. in Authent. de* 53
litigiosis. num. 5. Collat. 8. Sedes ordinaria vbi gloss. 3. in verbo inchoaretur, de petit. hered. Bart. in l. 2. vers. si vero agitur. C. de litigios. & in l. 1. C. Communi diuidundo. num. 5. &c. Sed & contra emptorem rei vitiosæ. *Bart. in l. fin. numero 1. C. de litig. Bald in l. 1. numero 6. vers. sed ista ratio. C. communi diuid.* Sed hic alienatio facta est lite pendente post sententiam latam.

Quid pronunciandum? Si partes essent præsentes, primo petitionem ex parte N. pro absolutione, ob tacitum & præsumptum nec reuocatum Mandatum Mariti, sicuti etiam noch zur Zeit citationem ad videdum se restitui denegarem sed compulsoriales petitas decernerem, quibus reproductis & Actis editis, statim liquebit, quid in puncto restitutionis vlterius agendum. Sed cum iam non diffinitiue veniat pronunciandum, & contumax † non nisi re- 54
fectis expensis audiatur. *l. sancimus. C. de iudiciis Mathes. in Auth. Qui semel. C. quomodo & quando Iudex. Mynsing. obs. 67. cent. 4.* Silentio has submissiones prætereundas censeo. Quia vero legitima alias videatur earum petitio, purgata contumacia, illas omnino † audiendas arbi- 55
tror. *Hipol. consil. 16. num. 33. Chas. de Iustic & droict. Rub. 1. §. 7. verb. lamende. num. 10.* Et licet alias ex qualitate causæ & personæ petita † Restitutio 56
in integrum, impediat executionem. *Bald. in l. vnica. C. de in integr. restitut. postulata.* Item Iudicio † existente nullo, non posset resultare ali- 57
quis validus Iuris effectus, *Chas. d. loco, verb. Lamande. num. 11.* Tamen cum à principe vel præfecto prætorio, cuius vicem † Camera gerit, 58
lata sit sententia, petitio restitutionis, vel nullitas processus aut sententiæ eam non impedit, vt probat in terminis, quoad causam principalem, eiusque expensas. *Franci. Marcus. quæst. 15. numero 3. & 4. parte 1. & quæst. 475. per totum. p. 2.* præstita tamen cautione, si præsumptio sit contra ipsum. *Boer. decis. 67. numero 7. 8. & 9.* Progrediendum itaque in puncto Executionis, Executorialis decernendæ, & expensæ Cameræ taxandæ, quia prioris instantiæ expensæ sunt compensatæ. De articulis liquidatoris, quia non suo tempore & loco exhibiti, nullam facio

mentio-

mentionem, sed de nouo poterit repetere, quo casu ad probandum admittam, nec poterunt meo iudicio in contumaciam pro contestatis acceptari, cum ad emanatam citationem hic videatur quasi nouus processus, *vt traditur per DD. in l. contumacia. ff. de re iud.* Saluo, &c. Super expensis huius contumaciæ nihil vult pronunciare, nec in expensas causæ principalis ob contumaciam, sed ob victoriam causæ condemnat & taxat, easque si restitueretur, repetere posset,
59 alias autem contumax in aliqua parte litis † sumptus non repetit, licet postea obtineat, *Amanullus singulari 611. per textum in l. si pignore. §. 1. de pignor. act. Hypol. de Marsiliis in l. de vnoquoque. nu. 132. de iudiciis.*

D. N. cum Referente, nisi quod vellet executoriales dirigere etiam ad liberos N. vnd N. tanquam possessores, &c.

D. N. simpliciter subscribit voto Referentis in omnibus, citationem pro restitutione in euentum de quo Dn. Referens decernendam putat.

VOTVM L.

In causa N. contra Herrn Apt vnd Conuent zu Sanct N. bey N.

An cumulatio plurium causarum post litem contestatam fieri possit.

SVMMARIA.

1 *Cumulatio plurium causarum an fieri possit post litem contestatam.*
2 *Ius pascendi non debet diuerso iure censeri.*
3 *Causis ex eodem fonte manantibus vnus sufficit libellus.*
4 *Casuum diuersitas non est consideranda, vbi in omnibus causis eadem militat ratio. Ratio dicitur lex communis ad omnes casus.*
5 *Causæ complicatæ, duæ habentur pro vna, maxime si respiciant vnum effectum.*
6 *Appellatus non debet audiri, nisi grauetur vel eius interest.*
7 *Ius oritur ex facto.*
8 *Libellos corrigere, multa addere, latius deducere, post litis contestationem nemo potest.*

SVbmissum ratione vnionis quatuor protocollorum; Item admissionis nouorum articulorum. Notandum hic, quatuor causas distinctas & diuersas instantias habitas, diuersa facta, quæ tamen ex eodem iure pascendi ortum habent. Horum omnium † vnionem lite iam contestata in vnaquaque causa appellare petit. Hic agi de vno eodemque indiuiduo iure
2 pascendi. Ergo † non debet diuerso iure censeri. *Bald. in l. si cum vno. Cod si ex noxali causa agatur.* Præterea pluribus & diuersis causis sufficit vnus libellus, *Tiraq. de retract. Conuent. §. 2. gl. vnica. num. 67.* Et vnus quoque processus sufficit, *Crauetta consil. 182.* Cum igitur † nostræ 3
causę ex eodem fonte emanarint, videtur etiam hoc locum habere in hoc nostro casu. Tertio quia harum omnium causarum est vna eademque decidendi ratio. *Bald. in l. de quibus. de legibus.* Sed hic in omnibus causis militat eadem ratio. Ergo casuum diuersitatem † non esse consider- 4
andam, sed ratio ipsa, quæ dicitur lex communis ad omnes casus, *Crauet consilio 187. numer. 2.* Quarto duæ causæ complicatæ habentur pro † vna causa, maxime cum respiciant vnum ef- 5
fectum. *Cæsar Contard. limit. 24. Ratione complicationis. num. 16. & 17. fol. 240.* Cum † Appella- 6
tus, ni grauetur nec eius interest, non debeat audiri. *Crauett. consil. 182. num. 2.* His tamen non obstantibus, contrarium statuit, quia ex facto † ius oritur. *Bellon. cons. 5. nu. 1.* & ex modica mu- 7
tatione facti ius mutatur secundum diuersitatem factorum. Quatuor autem sunt distincta facta diuerso tempore in iudicium deducta, separatim decisa, segregatim ad Cameram appellatum, distincti processus instituti, in his omnibus, lis contestata separatim, articulata grauamina & defensionales, renunciationes & acceptationes hinc inde exhibitæ. His autem non attentis, appellans libellos articulatos, super quibus lis separatim est contestata, causam cumulare & vnire prætendit, hoc est libellos suos correxit, multa addidit, latius deduxit, quod non potuit † post litis 8
contestationem. *Iason in §. si minus. num. 23. Instit. de act. Bart. in l. editam. Cod de edend. num. 1 & seq. Panor. in c. significantibus. de libelli oblatione. nu. 24. Zas. in d. §. Si minus. nu. 5.* In nostris autem casibus, quia Appellans omnes libellos non solum circa qualitates aduentitias, sed etiam circa principales mutauit, dum nouos articulos produxit, auxit, &c. ergo non potest admitti, &c. Videatur Petrus Iacob. *de cumulat. actionum. n. 2. in practica l. Non videtur. de iudiciis.* Igitur cum res amplius non sit integra, licet in vnaquaque causa iam contestata, nec in omnibus eadem sit ratio, cum diuersa sint facta, diuersæ instantiæ, &c. Igitur concludit, dictos quatuor processus distinctos, nequaquam vniendos, sed D. N. petitionem suam denegandam, cum expensis huius puncti seu retardati processus.

D. N. gibt zu bedencken / an qualitas facti sit mutata, cum Referente concludit in omnibus.

D. N. plane diuersa esse facta, & diuersos processus. *Mandosius ad allegat. Lapi ad allegat. 8. §. vltim.* quia est appellatum à competentia, & factis diuersis, *leg. scire debemus. ff. de verb. obligat.* eoque magis de malitia Appellantis constat, litem protrahere volentis: & ideo in expensis retardatæ litis condemnari debet, quas

ipse

ipse ad duas Marchas argenti Appellato persoluendas æstimare vellet. Ego cum Dominis, nisi quoad expensas, quas vellem compensare, vel Appellantem saltem in expensas huius puncti tantum condemnare.

Sententia: In Sachen N. contra Apt zu S. N. ꝛc. ist D. N. sein in der Anzeig den 10. Sept. Anno 71. beschehen begeren abgeschlagen.

VOTVM LI.

In causa Weylandt N. N. Wittib Klägerin *contra* Herrn N. Herrn zu N.

De actione mutui & interesse

SVMMARIA.

1 *Hypothecariæ actionis natura.*
2 *Mens magis quam verba in considerationem venit, quando de ea constat.*
3 *Certum æque illud est, quod demonstratur, quam quod proprio nomine appellatur.*
4 *Hypothecariæ actionis requisita, quæ & quot sint.*
5 *Actio hypothecaria potest concipi etiam ad debiti solutionem, sed alternatiue, ita vt possit soluere, vel cedere possessor.*
6 *Actio hypothecaria datur contra quemcunq; possessorem, etiam si heres non sit.*
Imo etsi heres sit, datur contra eum, non tanquam contra heredem, sed tanquam contra possessorẽ.
7 *Actio realis datur cum ex certo fundo census solutio constituta est.*
8 *Hypothecaria ad debiti solutionem non competit.*
9 *Instrumentũ productum non impugnans pro confessato illud acceptare videtur.*
10 *Tacens in iudicio pro consentiente habetur. (bat.*
11 *Scriptura priuata, si cõtra eã nihil opponatur, pro-*
12 *Facti quæ sunt probari debent.*
13 *Hæres præsumitur, qui possidet bona etiam in personali actione.*
14 *Possidere se fatens iure successionis præsumitur adiisse hereditatem.*
15 *Possidens rem hereditariam, censetur hereditatem adiisse.*
16 *Repudiatio hereditatis præsumitur in fraudem facta.*
17 *Origo contractus inspicienda, etiamsi in alium fuerit mutatus vel nouatus.*
18 *Vsuræ in contractu venditionis ex mora debentur, etsi non stipulatæ sint.*
19 *Dies nõ interpellat quando debitor est alieni fori, propter probabilem ignorantiam.*

ACtum puto actione hypothecaria, de cuius requisitis postea, si petitio & tenor libelli inspiciatur; prima quidem fronte appareat, hypothecaria non actum esse, cum non
1 petatur iuxta † eius naturam pronunciari, vt videlicet creditori vel id soluatur, quod in obligationem venit, vel eius nomine constituta hypotheca relaxetur. *iuxta ea quæ tradit Ferr. in form. act. hypoth. fol. 375. mihi in fine, cui addit Rosr. super ea mater. parte. 1. fol. mihi 12. & Spec. 4. de pignoribus.* Quia vero Actrix nostra expresse in petitione sui libelli pronunciari petit, Reum cõdemnari alles vermöge auffgerichtiger Obligation/ crediderim hypothecariam dandam esse maxime, cum obligatio ipsa in originali eodem momento cum libello iudicialiter exhibita sit, vt non alio quam libelli loco, habenda videatur. Accedit in Camera vsu & obseruatione receptum esse, vt illa detur actio quæ magis conueniat & vtilior sit. Dato etiam, non satis apte libelli petitionem formatam: Tamen quia Actricis mens constat ex verbis, vermöge auffgerichter Obligation/ in his magis † mens, quam verba 2
in considerationem venit. *Iason de actio. §. omnem n. 170.* Et quia pronunciari petit iuxta obligationem, putat, demonstrationẽ istam satis declarare, quo actionis genere Actrix experiri voluerit. Cum in iure receptum sit, non minus † certum esse, quod demonstratur, quam quod 3
proprio appellatur nomine. *leg. certum. ff. si cert. pet.* Et hoc casu existimat, quod petitio facta iuxta obligationem, in hypothecariam actionem resoluatur. Præterea notum & tritum esse, per clausulam salutarem libellis adiectam eosdem saluari, ab iis tantum vitiis, quæ modum non excedant, concludit hypothecaria actum esse, per verba obligationis.

Requisita:

Ferrar. *in form. actionis* † *hypothecariæ* quinq; 4
requisita ponit. Rofred. *in supra dict. loco.* Bartolus *l. si inter. & ibi Bald. Cod. de pericul. tutor.* ait, quod violenta præsumptio habeatur pro plena probatione. Præsumptio in contrarium, quod scilicet ædes sint liberæ potius, quam feudales quia actione probata sufficienter, neque elisa, merito condemnandus venit Reus, vt vel principalem sortem exoluat, vel hypothecam creditrici relaxet, iuxta tenorem obligationis cum expensis & interesse, quod tamen computandum esse putat à tempore moræ vel dilatæ solutionis: Petuntur hic annuæ pensiones vel redditus quasi empti; quia vero hic nulla appareat emptio & vẽditio, quoad debitum 400. thalerorum, quia nulla interuenit pecunia numerata, non putat, aliquid emptum vel venditum fuisse, ita vt in materia contractus emptionis & venditionis non simus. Ergo supersedendum putat iis, quæ in cognitionem nostram non veniant, neque etiam putat in materia mutui nos versari propter rationem der 300 Goldtgülden/ tum quia non est gratuitum, tum quia non idem monetæ genus redditur, cum 400. Thaler oder 300. Goldtgülden/ 5
non

non faciunt 400. ſſ. Quare cum obligatio facta ſit ad 700. ſſ. neceſſe eſt, aliud genus monetæ eſſe, & etiam in alia materia, puta argentea. Ideoque non putat, neceſſe eſſe vt de Carolina conſtitutione ratione empti redditus vel vſuris in cauſa mutui, hic aliquid tractemus; cum neque venditio, neque etiam mutuum, ſed purum creditum ſit.

Votum Dom. Correferentis.

Putat hypothecariam inſtitutam tamquam vtiliorem. *iuxta leg. plus cautionis. ff. de reg. iur.* quia † illa actio poteſt concipi etiam ad debiti ſolutionem alternatiue. *Couarr. reſolut. 8. libr. 1.* ita vt poſſit ſoluere, vel cedere poſſeſſor *Neguſant. 2. memb. 8. part. numero 2. de pignoribus. Panorm. & Imol. in cap. de literis. de pignorib.* & datur contra † quemcunque poſſeſſorem, etiamſi heres non ſit: Imo etſi heres ſit, datur contra eum, non tanquam contra heredem, ſed vt contra poſſeſſorem. *Old. Claſ. 3. act. 10. numer. 4. in prin.* Poſſe † etiam realem dari, cum ex certo fundo cenſus ſolutio conſtituta ſit. *Couar. reſolut. 7. lib. 3. nu. 6. ver. quæritur deinde.* Putat tamen hic, neceſſarium non eſſe aliam actionem dari. Nec putat obſtare, quod non ad reſtituendam hypothecam expreſſe agat, ſed ipſius debiti ſolutionem, quo tamen caſu expreſſe alii negant † hypothecariam dari. *Aym. in conſuet. Auerniæ. titul. 24. in gl. art. 2.* reſpondet cum Refer. quod paritio ſefe referat ad obligationem, & inſtrumentum obligationis eſſe partem libelli. Concludit hypothecaria actum.

An probata:

De primo requiſito vide Fab. *in §. item ſeruiana. Inſt. de action.* putat de facto etiam actionem probatam, quia inſtrumentum ſigillatum productum: item quia illud † inſtrumentum pro confeſſato acceptatum. *Couarr. lib. 2. reſol. 11. n. 4. verſ. quid aut dicendum. ex Corne. Rebuff. de literarum obligatione. num. 97.* quia tacens † in iudicio pro conſentiente habetur, & ſcriptura etiam priuata, ſi † nihil opponatur, dicitur probare. *Alex. conſ. 185. lib. 6. in fin. c. fi. de cõſeſ. in 6. Cremenſis ſing. 109.* Item quod in bonis fuerit cõſtituentis, quia non negatur poſſeſſio, ſed cum qualitate tanquam feudum (quæ tamen non probatur) Quod autem ſufficiat, vt quis poſſideat tanquam ſuum. *dicit Neguſan. d. loco. num. 23. Old. d. loco. num. ſeu poſitio. 4.* Nec obſtare trans actionem, quia illa perſonalis in commodum N. & non N. qui ſi partem habuiſſet, merito etiam ipſius facienda fuiſſet mentio.

An Eliſa?

Putat eliſam non eſſe: obiiciuntur duo. Primo quod Reus non ſit heres. Secundo quod bona hypothecata non fuerint allodialia. Et poſito heredem non eſſe, tamen aduerſus poſſeſſorem rei ſingularis daretur *Dec. in d. reg. plus cautionis.* At ſecundum obiectum Reus probare debebat, ſcilicet bona eſſe feudalia, maxime quia facti eſt, † et de pertinentiis, quę debent probari. *c. cum accedam. de reſt. ſpol. Crauett. conſi. pro genere. nu. 426.* & tranſactio videtur contrarium oſtendere Et hac ratione, quia † heres præſumitur, qui poſſidet bona, etiam in perſonali actione, & cum iure † ſucceſſionis ſe poſſidere fateatur, præſumitur adiiſſe hereditatem. *Gramm. dec. 103. numer. 20.* vbi quod & † poſſidens rem hereditariam, cenſetur hereditatem adiiſſe *Maran. in l. is poteſt. n. 57. ff. de acq. hered. alleg. Bald. in l. 1. C. de. repud. hered. Alex. conſil. 32. vol. 3. Bart. l. ſi cum decem. §. tranſgrediamur. ff. ſolut. matr.* maxime cum non conſtet de repudiatione, quæ ſi facta eſſet, tamen præſumeretur facta † in fraudem, *Alex. conſ. 185. nu. 1. vol. 6.* Concludit actionem non eſſe eliſam. In prohibitis antea retrotrahuntur conſtitutiões nouæ DD. *in c. fin. de conſtitut.* & contractus vſurarii prohibiti ſunt, anno 500. & anno 30. tamen conſtitutionem non eſſe extendendam, quum conſuetudine contrarium ſit obſeruatum, & illæ etiam in cauſa mutui permittantur ratione intereſſe. Deinde quia hoc debitum originem habuit pro maiori parte ex contractu bonæ fidei, ita intereſſe ob moram concedendum, & veriſimile ſit quoque quod reliqui 300. fl. debiti etiam fuerint ex eadem cauſa, inſpiciendam autem originem † contractus. (*Bal. in ru. C. depoſiti*) etiamſi in alium fuerit mutatus vel nouatus. *l. ſingularia. C. ſi cer. pet. & ibi DD.* Pronunciandum ſecundum petitionem actoris. Sed quo ad cenſus, quinque putat adiudicari poſſe ex æquitate, maxime, cum conſtet etiam de generali conſuetudine, & veriſimile ſit, conſideratis circumſtantiis, cum agens negociatrix ſit, vt ex venditione mercium conſtat, quod tantum lucrari potuiſſet, ideoque durum videtur, ſi difficilem probationem intereſſe iniungeremus, cum de certa & probabili ſumma nomine intereſſe ſoluenda pactum factum ſit; idque ob moram debitoris non ſoluentis pretium, qui cum ab eo onere ſoluendi vſuras ſe facile liberare potuerit, neque id fecerit, præſumendum eſt, in fraudem promiſiſſe, cum ſe potuerit facile liberare, vt ſecurus pecuniæ vſum haberet, & creditorem implicaret difficultate probandi ratione intereſſe. Idque magis, cum in terminis puri mutui non verſemur, ſed vt dict. ſoluendæ pecuniæ, quæ pretii nomine ob venditionem factam, in quo contractu regulariter † vſuræ ex mora debentur, etſi non ſtipulatæ ſint. *l. curabit. C. de act. empt. l. Iulianus. §. idem Papinianus. vbi gl. ff. eod.* cum quaſi intereſſe petatur. *Dec. conſ. 119. nume. 3.* ſi de iure hoc debetur, licite potuit in factum deduci. *Molinæ. in l. eas enim. 61. & num. 654. Cod. de vſuris*, quando pretium relinquitur emptori, vel dilatio ſolutionis pecuniæ debitæ

ex quacunque causa debiti, adeo vt etiam non videatur locum habere posse, quæ alias dicunt in vsura pretii cõpensatum, veluti, quando fundus venditus est, neque pretium soluitur, ibi, quia Emptor fructus habet in compensationem, vsuræ pretii venditori conceduntur. Quod non ita dici potest in re, quæ fructum non habet. Ideoque succedit conclusio Molinæi in hæc verba, ad hoc liceat stipulari aliquid vltra sortem vna causa est, verum & iustum interesse Creditoris, dummodo interesse non sit prætextus vsuræ, sed verum ex damno incurso vel lucro cessante. Id vero probandum esse, etiamsi certa summa eius nomini stipulata sit, nisi id in qualitate personarum & verisimilibus personis sustineri possit, tanquam quædam transactio de futuro interesse certum in se, sed incertum in quantitate. Quare si domini tutius putant ex iam dictis, vt interesse tantum adiudicetur, quatenus de eo liquidauerit, non refragabor. Videntur n. Actores in culpa fuisse, quod tanto temporis interuallo, ab anno 48. vsque ad 67. sortem demum petere cœperint, et iudicialiter petierint. Interpellatus fuit etiam defunctus & hæres, & locum habet, quod in simili dicit Molinæ. *num.* 540. difficilius esse ad iudicandas vsuras non interpellanti, de æquitate posse adiudicari, secundum ius strictum, liquidationem faciendam, moram defuncti non nocere heredi, *lig. qui in alterius. de regul. iuris.* tempus moræ exprimendum non esse, quia ex die apposita, intelligitur in eo qui contraxit. In herede vero in executione simul cum liquidatione moræ tan-
19 quam causa probanda erit. Dies † non interpellat, quando debitor est alieni fori propter probabilem ignorantiam. *Aym. in specie. d. tit.* 24. *in consuet. Auerniæ ex Bart. per l. quod si cert pet. Molin. in tit.* 1. §. 4. *in consuet. Paris.* Si pactum illicitum esse ponamus: tunc enim dicitur actio nullum effectum habere, quia ex diuerso tempore diuersi modi interesse possunt.

D. N. putat interesse à tempore moræ decernendum, moram autem à die dilatæ solutionis constituendam esse.

D. N. Sæpius factum esse, vt quicunque loco interesse fuerint adiudicati, etiam in causa mutui. Pronunciandum putat 5. vom hundert *Guid. cons.* 181. Et hoc ex tempore moræ, non distinguendo inter stricti iuris & bonæ fidei iudicia, *Rebuff. in 3. part. de fructibus & eorum rest. num.* 15. 16. propter extraiudicialem interpellationem.

D. N. actionem hypothecariam cum personali cumulari diuersis libellis *Capit. decis.* 80. *n.* 1. *Marant. disp. 6. nu.* 30. ad exceptiones præsumit, heredem esse Reum, quia possessor, & dato feudum esse, tamen hereditarium esse feudum probari ex transactione, agnatum nunquam admitti ad feudum hereditarium, nisi sit heres. *And. de Iser. an agnat. vel filius. gl. in l. item videndum. §. nunc videamus. ff. de petit. hered.* Sicuti etiam in petitione hereditatis venit feudum. *Alex. consil.* 19. *vol.* 5. Quoad interesse putat illud deberi à tempore moræ. Nec obstare, quæ in contrarium sunt adducta, à tempore litis contestatæ deberi, quia iam alia sit forma iudiciorum, quam olim, *vt ex l. properandum. C. de iudiciis.* videre licet. Sed tempus moræ constituit à tempore cessationis solutionis, quæ statim atque commissa est, transiit in heredem actiue & passiue. Concludo Reum condemnandum ad interesse à tempore moræ, & damna liquidanda cum expensis.

Sententia: Ist erkannt daß gedachter Beklagter/sie die Klägerin/vermöge vorbrachter Obligation/sampt dem interesse, so viel sie desen/wie Recht liquidieren / darthun vnd beweisen wirdt. zuuergnügen / darzu den gerichtskosten derwegen auffgelauffen / nach rechtlicher Ermässigung zuentrichten/vnd zu bezahlen schuldig seye/ als wir jhn auch zu solchem allem hiemit condemniern vnd verdammen.

SEQVVNTVR NVNC QVÆDAM QVÆSTIONES dubiæ Cam. Imperial. vna cum earum decisionibus, relationibus, resolutionibus ac consultationibus Anno xc. motæ, & hac in 2. parte Tom. 2. collectæ atque propositæ.

Non replicatur.

1. In puncto responsionum. §. So auch/ *tit.* 15 *part.* 3. *Recess. visitat. de Anno &c.* 75. § in der Ordnung. vbi ad exceptiones contra responsiones concludi mandatur, & ne quidem ad proximam excipienti, concludente articulante concedi.

2. In puncto expensarum, vt quidam domini existimant, *argumento tit.* 50. *par.* 3. *ord.*

3. In puncto contumaciæ non agentis. *tit.* 10. §. 4. 5. 8. 9.

Non duplicatur.

1. In puncto super admissione anticulorum, *tit.* 15. *part* 3. vnd so.

2. In puncto sub & obreptionis. *recess. visitat.* ad motas & resolutas collegii quæstiones dubias. §. den andern.

3. In puncto commissariorum. §. dargegen. *tit.* 15. *part.* 3.

4. In puncto executorialium, §. vnd wann. *tit.* 48. *p.* 3. nisi ex causa pmittat Iudex duplicari.

5. In puncto sufficientis & insufficientis paritionis. *argum. d.* §. vñ wañ. *& d.* §. den andern.

Non

Non triplicatur.

1. In puncto declinatoriarum & dilatoriarum, *tit.* 26. §. wo aber/ *part.* 3.

2. In puncto deuolutionis aut desertionis, *tit.* 32. *in princ. part.* 3.

3. In puncto attentatorum, *argumento tit.* 26. & 32.

4. In puncto supplicationum, *argumento dd. titulorum.*

Non quadruplicatur.

1. In puncto peremptorialium, *part.* 3. *tit.* 29. §. *fin.*

2. In puncto attestationum, *Recess. Imperij de Anno* 70. §. 56.

QVÆSTIONES QVÆDAM dubiæ S. I. definitiuarum Anno XC. motæ vna cum suis Resolutionibus.

SVMMARIA.

1 *Præda venationis, piscationis vel aucupij, si ita fera in meam potestatem venerit, vt amplius euadere non possit, an pro re ipsa vel tertia habenda sit?*

2 *Præda an sit fructus venationis.*

3 *Ratio diuersitatis inter fructus fortuitos & naturales quæ.*

4 *Constitutio pignorationis an in re tertia locum habeat.*

5 *An differentia quædam inter fructus naturales & fortuitos sit statuenda.*

6 *An mandatum decernendum sit, si res in occupantis dominium iam peruenerit.*

7 *Quidam Dd. prædam aucupij, piscationis, & venationis pro re ipsa & litigiosa habent. num.* 8.

9 *Capiens leporem in horto suo, an eo ipso actum iuris venandi exerceat.*

10 *Res sua nemini seruit.*

11 *Alterius fundum, lege, consuetudine vel etiam Iudice prohibente, ingrediens, id quod capit, suum non facit.*

12 *Ius collectandi, mulctandi, vectigalis aut similia si litigiosa sint, & pignorans pignorato ideo non plus auferat, quam collectæ, mulctæ aut vectigalis ratione sibi deberi prætendit, an constitutio pignorationis tum locum habeat vel non.*

13 *Si non constat, pecuniam ablatam destinatam fuisse ad solutionem huius collectæ, ea tunc nunquam pro re litigiosa haberi debet.*

14 *Constitutio pignorationis hoc in casu non habet locum, & res ipsa semper subest. num.* 16.

15 *Si nihil aliud, quam quod debetur, extorqueatur, nuda tunc turbatio est, & non pignoratio.*

17 *Superficies aliqua, vel res solo infixa quando destruitur, & de destructis nihil aufertur, an pro turbatione vel pignoratione habeatur.*

18 *Qui signum tolerat, præsumitur quoque tacite patientiam quoad signatum præstare.*

19 *Legi fraus non fit, nisi vbi prius in legis intentionem sit peccatum.*

20 *Forma inædificatorum per destructionem si mutatur, constitutioni pignorationis est locus: si vero forma rei maneat, sed res integra euellatur, mera tunc est perturbatio.*

21 *Constitutio pignorationis locum habet, si quid solo inædificetur, ita vt res soli fiat & immobilis: si vero transferri possit, tunc mera dicitur turbatio.*

22 *Retia auiaria si propter ius aucupij controuersum conscindantur; vel propter ius venandi litigiosum canes venatorij occidantur, &c. an constitutioni pignorationis locus sit.*

23 *Paria sunt, rem meam mihi auferre, vel eam inutilem redditam mihi relinquere.*

24 *Constitutioni pignorationis facile fraus fit in mobilibus & solo non affixis.*

25 *Vino vendibili si hædera suspendatur, & propter ius vendendi vini controuersum hædera deiiciatur, non tamen corrumpatur, an istud factum ad constitutionem pignorationis pertineat?*

26 *Controuersia inter duos stante super proprietate, vel aliquo iure superioritatis in quodam castro, si alter alteri insignia affixa deiiciat, an istud factum ad pignorationis constitutionem pertineat, & rei leuissimæ corruptæ resarcitio iniungenda sit.*

27 *Abrasio vel deletio picturæ puram & meram turbationem sapit.*

28 *Læso succurrit debet, si signatū potius, quam ipsum signum respiciamus.*

29 *Restitutio rei vilissimæ propter signatum seu ius controuersum fieri debet.*

30 *Duo si litigent super iure imperij, & vnus malefactorem in loco controuerso capiat, & inter ducendum alter litigantium ipsum è manibus ducentis eripiat, an ei, cui criminosus fuit ereptus, contra eripientem mandatum sine clausula ex constitutione pignorationis decernatur.*

31 *Res innocens dicitur ea, quæ nihil cum iure controuerso commune habet.*

32 *Cautio de repræsentando ex vi mandati si exigatur, restituto pignore in casu, quo pignoratus in puncto citationis succumberet, an ea necessario præstetur.*

33 *Tertius pignoratus non solum, sed etiam principaliter impetrans mandatum, cauere tenetur non tantum de pignore, verum etiam de persona ad mulctam sistenda.*

34 *Cautio quando & à quibus exigi non debeat.*

35 *Constitutio pignorationis nullam cautionem requirit ab iis, qui pro prædiis prædia possident.*

36 *Res pignorata si pereat vel deterioretur, eius vero pretium vel æstimatio 20. flor. non excedat, an iuramentum æstimationis pignorato deferatur.*

37 *Pretia rerum ablatarum si incerta & Iudici ignota sint, nec punctus partitionis priuilegiatus, an longa super æstimationem disputatione vel probatione differri debeat.*

38 *Taxationes nunciorum modum suum ex ordinatione Cameræ habent.*

39 *Damna, iniuria captiuis vel pignoratis data, aut per occasionem pignorationis eiusdem euenientia interdum æstimari solent, & quomodo.*

40 *Qui occasionem damni dat, is damnum dedisse videtur.*

41 *Propter controuersum ius* der Förstlicher Ober vnd Herrligkeit/ *&c. quando pyra, poma syluestria aut alia eiusmodi auferuntur, an mandata ex constitutione pignorationis decernantur.*

42 *Duobus de iure meri imperij contendentibus, alter eorum in signum exercitij iurisdictionis vulnera occisi cadaueris inspici curat, nihil de vestibus tamen aut membris occisi corporis secum sumit,* sondern hat bloß die Wunden oder Stich zu sich genommen / *an huius patrati actus nomine mandatum ex dict. constitutione pignorationis decernatur.*

43 *Innocens aliquis, quando ob litigiosum ius aliquod capitur, & ante mandati impetrationem rursus relaxatur, præstito tamen prius iuramento de illo iure vlterius non exercendo, an pro relaxatione iuramenti mandatum ex dict. constitutione pignorationis similiter decernatur vel non.*

44 *Constitutio pignorationis in relaxandis captiuis quoad præstitum iuramentum & cautionem de sistendo datam quando locum habeat.*

45 *Status imperij si in arrestatum nec ratione contractus, nec ratione domicilij, nec ratione rei arrestatæ iurisdictionem habeat, atque hic solum transeundo in territorio arrestantis reperiatur, an ex constitutione arrestorum arrestans mandato sine clausula ad relaxationem arresti adigi queat.*

46 *Arresta ad instantiam tertij iure magistratus facta, ad constitutionem arrestorum pertinent.*

47 *In constitutione arrestorum an quis immediatus censeatur ad impetratos processus tam ex immedietate rei, quam personarum.*

48 *Generalis hypotheca omnium bonorum an sit cautio sufficiens.*

49 *Subditus alicuius status, si in alterius status territorio bona immobilia possideat, & illuc è loco domicilij aut aliunde aliquas res mobiles transferat, quas is, in cuius territorium inuectæ sunt, arrestet, an magistratui domicilij pro subdito mandatum ex constitutione arrestorum concedatur.*

50 *Quilibet in suo foro conueniri debet, nec cogitur quis per viam arresti coram alieno Iudice litigare.*

51 *Quando contra plures & singulos emanauit citatio & in contumaciam non comparentium proclama factum est, an pedellis eo nomine vnus tantum florenus, vel plures & quot soluendi sint.*

52 *Quot personæ, tot floreni sunt soluendi.*

53 *Vniuersitas quando citatur, tunc vt plurimum 15. flor. vel ad minimum 3. flor. soluendi sunt.*

54 *Quod proclamata, tot floreni soluendi.*

55 *Quot executiones & proclamata, tot contumaciæ æstimantur.*

56 *AEstimatio vltra 3. florenos fieri non debet.*

57 *Stat in libera actoris optione ad actionem quandam persequendam, eligere forum rei sub quo res sita est.*

58 *Actor qui propter pluralitatem rerum sub diuersis territoriis sitarum, & diuersitatem fori inde resultantem in causa processus petit, an obstringendus sit, vt actionem instituat, vbi maior bonorum pars iacet.*

59 *Actor in executione vincens, in plures diuersos executores distrahi non debet.*

60 *Captiuus relaxandus an capienti repromittere teneatur de se iterum sistendo, quando ipse inposterum vincat in causa principali.*

61 *Causa semel prohibita, ea postea nunquam iusta videri potest.*

62 *Incarcerationum species sunt diuersæ, & quæ.*

63 *Carcer interdum dicitur ipsa pœna, interdum est saltem custodia.*

64 *Cautio pro diuersitate causarum iniungi potest.*

65 *Cautio in supplicationum narratis pro relaxandis captiuis non raro quoque offertur.*

66 *Relaxatio an ex tit. 23. ordin. sine* Endgelt & *cum omni causa captiui fieri debeat.*

67 *Relaxatio carceris est restitutio captiui in pristinam libertatem : item de refusione expensarum quo ad* Atzung / Thurnhüter *vel* Büttel Gelt/ *& eiusmodi, quid statuendum, numer. 68.*

69 *Commissiones ad perpetuam rei memoriam an hodie sint annales, vel perpetuæ.*

70 *Commissio ad perpetuam rei memoriam, iam natam actionem habenti, eam tamen proponere nolenti ante commissionis petitionem, concedi non debet.*

71 *Beneficium commissionis Actori & Reo in suis casibus competit.*

72 *Clausula,* briefflicheVrkunden zu transsumiren/ *an omnibus commissionibus competat.*

73 *Prorogationes 1. 2. & 3. dilationis in Ordinat. Camer. approbatæ, an remoueri debeant.*

74 *Si quis, impetrata 1. vel 2. dilatione, postmodum tantum temporis, quod cæteris dilationibus restabat, tacite præterlabi sinat, dilatio ei vlterior concedi non potest.*

75 *Commissio quando in contumaciam decernitur, an adiunctio notarij contumaci seruari debeat.*

76 *Iudex partes absentis etiam contumacis, quoad iustitiam causæ supplere debet: & contumax an ad hunc actum citari possit, numer. 77. item adiunctio notarij an contumaci sit tribuenda, numero 78.*

79 *Contumaciæ reum à defensione excludit, Actorem vero non, & cur.*

80 *Producens adiunctionem notarij recusans, præsumptionem suspicionis non leuem contra personam*

sonam commissarij, in quem ex aduerso non consensum causaret.

81 *Contumax prius non, nisi refusis expensis audiri debet.*

CVM omnium maxime reprehensibilis, ac nouerca pene sit iustitiæ, illa diuersitas intellectus ac præiudiciorum, quæ circa nonnullas imperii constitutiones quotidie ante oculos versantur, quæ vt ad vniformem concordiam redigantur, & authoritas huius iudicii & æqualitas iustitiæ distributiuæ, sicque publica vtilitas summopere suadent.

D. 1. S. 1. Ac primo quidem occurrunt diuersi casus circa constitutionem pignorationis: in quibus alii Doctor. negatiuam, alii affirmatiuam in decernendis processibus mordicus sectantur: quorum iste non infimus est. An præ-
1 da venationis, † piscationis vel aucupii, si ita fera in meam potestatem venerit, vt amplius euadere nequeat, pro re ipsa vel tertia habenda sit? Plurimi rem tertiam esse existimant ex differentia Thomæ Grammatici, *decisio.* 71. *numer.* 4. dicentis: Si lepus ingreditur hortum tuum, & clauditur illi via redeundi in naturalem libertatem, statim dicitur tibi quæsita possessio, & per consequens dominium leporis. Si igitur pleno iure tum meus sit, consequens est rem meam & minime litigiosam mihi auferri, atque ideo verba constitutionis merito locum sibi vendica-
2 re. Alii autem censent contrarium: † Cum præda fructus venationis sit: Itaque de eiusmodi fructu idem esse dicitur iudicium, quod de fructibus naturalibus; quod tamen argumentum priorem sententiam non videtur concludenter inferre. Cum enim aues in aere, feræ in syluis, pisces in flumine, longe lateque vagari soleant, omnino fortuitum est, quod hi in illo ipso loco, vbi ius venationis, aucupii vel piscationis, controuersum est, capti sint: fieri siquidem potuisset, nisi tum ibi capti fuissent, quod inde subito discessissent. Vnde manifeste apparet,
3 † inter hosce fortuitos & naturales fructus, diuersam esse rationem. Nam hi non fortuito obueniunt, sed certi ac quasi perpetui sunt, tum respectu causæ, tum respectu annuæ & quidem certæ prouentionis. Cum pro affirmatiua plura sint præiudicia, & illa distinctio inter fructus fortuitos & naturales præcipua sit, quæ rationem diuersitatis habeant, DD. eam amplectuntur.

R. D. 1. S. 2. Sequimur affirmatiuam, vt ob
4 rem tertiam † constitutioni sit locus, quasi sententiam magis probabiliorem ac æquam, nam & huiusmodi præda seu res capta, vel ita occlusa & in potestatem meam redacta, nulli alii quouis modo recte dicatur obligata & iure debita, vt quæ ante capturam seu occlusionem in nullius bonis vere extiterit, siue dominio siue possessione tenus, ac nunc quidem in alio est statu ac conditione, quam vt fructus iuris litigiosi vel venationis, vel aucupii censeri possit. R. D. 1. S. 3. Omnes præter vnum (qui inter fructus eiusmodi † non statuendam differentiam circa hæc pu-
5 tat) censent, quia res in dominium † occupan-
6 tis iam peruenit, mandatum eo nomine, etiamsi nec vlla res alia concurrat, quæ simul oblata sit, decernendum.

R. D. 1. S. 4. DD. huius S. omnes prædam † venationis, aucupii, piscationis pro re ipsa &
7 litigiosa habent, ex concluso pleni Senatus, de anno &c. 76. cum sit fructus prædictorum iurium, *l. item si fundi. §. aucupiorum. & l. vsufructuarium. ff. de vsufruct.* Rem autem tertiam † seu in-
8 nocentem allegatam, vt concluſum, eam facit & constituit, quæ sine controuersia, confessione etiam ipsius pignorantis alterius est, vel saltem esse non negatur, quæ nihil commune habet cum iure controuerso, & in qua nec ius controuersum, nec eiusdem iuris fructus, vel vsus consistit. Leporem igitur, piscem, auem, qui fructus sunt memoratorum iurium, pro re tertia in controuersa eorum possessione non esse habenda concludunt. Et pro hac sententia frequentiora etiam esse præiudicia existimant. Grammatici decisio in contrarium allegata huc non videtur quadrare, quia qui leporem † in horto suo repertum
9 capit, eo ipso non exercet actum iuris venandi: res enim sua † nemini seruit, & si quis
10 eundem tibi eripiat, vix dici potest animo acquirendi sibi ius venandi in horto tuo leporem rapuisse. Nec indistincte vera videtur d. Grammatici decisio, vt capientis fiat venatio, simulatque in eius peruenerit manus & potestatem, maxime hodierno iure: quo generali consuetudine, & quidem scripta. §. *nemo etiam de pace tenen. in vsibus feudor. & communiter Doctor.* non solum ingressus in fundum alienum venandi gratia, qui alias de iure communi, nisi à domino prohiberetur, permissus erat, sed etiam ipsa venatio sit prohibita. † Atque qui fundum alteri
11 us lege, consuetudine, vel etiam Iudice prohibente ingreditur, quod capit, suum non facit, *Fab. in §. feræ. Institut. de rerum diuisio. Angelus ibid. in d. §. feræ.* Malunt igitur omnes Doctor. receptiori stylo, & concluso allegato inhærere, & eiusmodi controuersi iuris fructus pro re ipsa litigiosa haberi, pro qua etiam faciat recessus deputationis Wormatiensis, qui licet publicatus nondum sit, ideoque nec ius, vel legem faciat, circa hæc tamen mentem statuum ibidem conuocatorum super hac Q. D. sufficienter declarat.

D. 2. S. 1. Secundo etiam in eo variant DD. Si ius collectandi, † mulctandi, vel ius vecti-
12 galis aut similia litigiosa sint, & pignorans pignorato eo nomine non plus auferat vel extorqueat, quam collectæ, mulctæ aut vectigalis ratione sibi prætendit deberi. *Frid. Mind. lib. 1.*

num.10.fol.225.R.21.Ratisb.An.94.exhibit. An constitutio pignorationis tum locum habeat vel non. R. D. 2. S. 1. Non paucis affirmatiua arridet ex illo, quod nummi illorum controuersorum iurium nomine ablati vel extorti, nõ magis sint in obligatione, quam reliqua omnis pecunia, quæ in patrimonio pignorati manet. Quocirca res sua ac innocens eidem vere obligata fuisse dici poterit. Vnde ei ex d. constitutione succurrendum esse censent; Domini huius S. concludunt, si non constet pecuniam † ablatam, destinatam fuisse ad solutionem huius collectæ, tunc nunquam habendam pro re litigiosa. R. D. 2. S. 2. Concludimus contrarium vnanimiter, hoc casu semper † rem ipsam subesse, & constitutioni locum non dari.

13

14

R. D. 2. S. 3. Si nihil amplius aut aliud, quam † quod deberi prætenditur, extorqueatur, pignorationem non esse, sed nudam turbationem existimant, idque sine destinationis distinctione, q æ difficilima est, neque aliter in possessione si quis tueri posset.

15

R. D. 2. S. 4. Placet sex Doctor. idque exemplo iuris decimandi, in quo distinctio S. 1. iam stylo quasi recepta est: duo vero aliud sentiunt; quorum vnus vsum iuris collectandi, mulctandi scilicet in nummis illorum iurium nomine extortis consistere, nec vnquam pecuniam illam alicui inuito extortam per eundem ad solutionem collectæ, mulctæ vel vectigalis destinatam dici posse. Adeoque tali casu constitutionem pignorationis † locum non habere, tanquam super spolio & simplici turbatione, existimat. Alter distinguendum censet, vt si constaret deberi vectigal, & non plus auferatur, quam solitum vectigal, tum siue volens, siue inuitus soluat, constitutioni locum non esse, quia hic non innocenti seu tertio pecunia ablata sit, sed ipsi debitori, & sic deficere quartum requisitum d. constitutionis. Eadem ratione, si constet mulctam commissam, & mulctetur, tunc esset persona mulctata nocens, & constitutioni locus non esset, quo faciat der Vorschlag inter 4. D. Collegii. Vbi si quis von Freuels wegen capitur, constitutio ad relaxationem eius locum non habet: Ergo multo minus ad repetendam mulctam. Si vero alius magistratus deinde ab eodem tantundem vectigalis vel mulctæ nomine exigeret, tum constitutionem locum habere.

16

D. 3. S. 1. Tertio etiam hic casus plurima diuersa decreta generat quotidie, nimirum quando aliqua superficies †, vel res solo infixa, puta patibulum, oder ein Vogelhütte / oder ein Zaun / oder ein Zollhäußlein / vel aliud simile quid destruitur, & de destructis nihil aufertur. Nam aliqui tale factum pro mera turbatione habent, cum alias destruens ius suum tueri, ac possessionem ex sua parte continuare commodo non possit. Qui enim tolerat † signum, præsumitur etiam tacite præstare patientiam quoad signatum. Quapropter eidem de iure quoque licet, de facto remouere omne id, quod est impeditiuum vel priuatiuum iuris vel possessionis suæ. Econtra pignoratus sibi imputare debet, quod solo litigioso aliquid inædificauerit vel affixerit. Quanquam nonnulli arbitrentur, eiusmodi casus tendere in fraudem constitutionis, ideoque ex eadem merito vindicandos esse. Doctor. tamen huius senatus vnanimiter tenuerunt, non fieri fraudem legi, † nisi vbi peccatur in intentionem legis, quæ præuaricatio intentionis non potest considerari, vbi quis facit actum ad conseruationem sui iuris necessario requisitum, vt est destructio ædificatorum in fundo alieno: quod tamen fallere putant, si trabes deiectæ, aut ligna sepis eruta, vel alias euulsa, aut lapides ædificio exempti incidantur, corrumpantur vel confringantur, tunc enim forte habebit locum ratio in sequenti resolutione posita.

17

18

19

R. 2. S. Vterque in relato casu non subesse pignorationem sed turbationem tantum.

R. 3. S. Arbitrio Iudicis relinquendum putant, qui cognoscat, an fraus constitutioni facta sit. Neque fere omnibus integris manentibus submoueri innouata possunt, vt non pignorato, quid exinde absit aut rumpatur. Itaque facti qualitates & circumstantiæ sunt attendendæ. R. 4. S. Sex Doctor. votis Iudicis arbitrio & discretioni hæc res committenda est, qui ex circumstantiis facti in supplicatione narratis æstimare debet, an in fraudem legis seu constitutionis aliquid commissum sit, sitque mens legis potius, quam verba violata, prout etiam Anno 76. in pleno, eiusmodi & similes casus, Iudicis discretioni his verbis sint commissi: Andere Puncten belangendt / so bey etlichen für zweiffelhafftig gesetzt / hat man sich ohn sonderliche Disputation vergliechen / vnnd ist in dem allem das arbitrium Iudicis also vorbehalten / daß man sich gestallt vorfallender Sachen / da eyniger Vortheil in fraudem constitutionis gesucht / der Gebühr jeder Zeit nach zu richten: Reliqui tamen duo Doctor. distinguunt; prior, si mutetur per destructionem † inædificatorum forma, constitutioni locum esse, quasi aliquid absit ei, cui destructa res est: Si vero forma rei non mutetur, sed res integra & illæsa euellatur, vt si patibulum integrum effodiatur, non pignorationem, sed meram turbationem esse, nisi appareat in fraudem legis factam amotionem, quam Iudicis arbitrio relinquit; posterior, si ita quid solo † inædificetur, vt res soli fiat, & immobilis, tum constitutioni locum non esse, quæ tamen autore Gailio ad res mobiles pertinet. Alias si solo ita infigatur, vt transferri possit. sicque res soli seu immobilis non fiat, tum priorem amplectitur distinctionem, vt si forma inædificatæ rei destruatur, locus sit constitutioni, alias si non destrua-

20

21

destruatur forma rei, meram sapiat turbationem tanquam si nihil pignorato absit, & possessionem suam tantum alter tutatus sit.

D. 4. S. 1. Quarto plurimi casus sunt, in quibus constitutioni pignorationis locus est, vt si
22 propter controuersum † ius aucupii, retia auiaria conscindantur: vel propter ius litigiosum venandi, canes venatorii occidantur: vel propter dubium ius pascendi, pecora in flumen aut limosam aliquam paludem fugentur, ita vt inde pereant, vel fruges in agro conculcentur, aut fœnum in flumen coniiciatur, an constitutioni pignorationis locus sit, quæritur? Quibus casibus licet in verba constitutionis non peccetur, tamen mens eiusdem fraudulenta intentione offenditur. Cum etiam eo modo res indubitate mea, mihi auferatur, vel inutilis red-
23 datur. Paria autem sunt, †rem meam mihi auferre, vel eam inutilem redditam mihi relinquere. Quare cum vtrumq; factum æqualiter pernitiosum sit, processus vtroq; casu videntur esse decernendi.

R. 2. S. Hæc sententia placet, præsertim quia
24 in mobilibus † & non affixis solo, facile fraus constitutioni fieri potest.

R. 3. S. Iam ante ita decisum, cum constet in fraudem constitutionis factum.

R. 4. S. Placet.

25 D. 5. S. 1. Quinto, si †vino vendibili suspensa sit hedera, & propter controuersum ius vendendi vini hedera deiiciatur, non tamen cor-
26 rumpatur: vel stante inter duos † controuersia super proptietate, vel aliquo iure superioritatis in quodam castro, alter alteri insignia affixa de-
27 iiciat (quæ adpictorum †abrasio, vel deletio citra dubiũ videtur puram sapere turbationem) crebro quæsitum fuit, an istud factum ad constitutionem pignorationis pertineat? si quidem diuersa, quoad hoc extant præiudicia, multis sentientibus, cum hac in re supplicanti nihil sit ablatum aut corruptum, & sic eidem de suo nihil desit, facultatemque is habeat reaffigendi deiecta, de mera turbatione quæstionem esse: si tamen hedera aut propter aliud ius controuersum similis alia res leuissima, cuius pene nulla est vera æstimatio, non solum deiiciatur, sed etiam corrumpatur maior insurgit dubitatio, an ex constitutione pignorationis talis modi flocci rei corruptæ resarcitio iniungenda sit? Si si-
28 gnatum potius, †quam signum respiciamus, æquum videtur omnibus DD. læso succurrendum esse.

R. 2. S. In vtroque casu non displicet hæc sententia.

R. 3. S. Arbitrio Iudicis permittunt, qui diiudicet, an mera turbatio sui iuris vertatur, & an reuera pignorato quid abesse dici possit, vt hoc casu mandatum procedat, secus vero si id quod abesse dicitur, nullo quasi sumptu & negocio recuperari possit.

R. 4. S. Duo hoc dubium continet capita. Vnum si hedera vel insignia, integra & illæsa: alterum si destructa, corrupta vel consissa deiiciantur: priori casu meram turbationem esse, quod pignorato nihil absit, posteriorem ad cõstitutionem hanc pertinere, ideoq; etiam vilissimæ rei propter signatum† seu controuersum 29
ius restitutionem faciendam esse omnes domini existimant: modo tamen non super petitorio sed super possessorio principaliter sit controuersia. Petitorii enim quæstio vigore constitutionis huc non pertinet, sed solum possessorium, vt si super proprietate lis moueatur, Iudex der Außträg adeundus sit, ideoq; verba illa vel super proprietate vel iure superioritatis, hic nõ quadrare, vnanimiter concludunt. D. 6. S. 1. Sexto, si duo litigent † super iure Imperii, & vnus 30
capiat malefactorem in loco controuerso, & inter ducẽdum eundem alter litigantium ipsum eripiat è manibus ducentis, quæritur, an ei, cui criminosus fuit ereptus, contra eripientem mandatum sine clausula ex constitutione pignorationis decerni queat? cum is non minus exceptionem maleficii super constitutione pignorationis fundatam ex prætenso iure meri imperii sibi competentis, quam is, cui ereptus est, opponere posset? si propter capturam delinquentis cõtra eundem mandatum sine clausula ex d. constitutione pignorationis eripiens impetrasset, concussum, processus hoc casu denegandos esse.

R. 4. S. Placet, quia hic nulla res innocens vel tertia capta est, sed criminosa est persona ipsa, in quã ius meri imperii controuersum exercẽtur. Rem autem † innocentem plenus senatus 31
olim censuit illam, quæ nihil commune cum iure controuerso habet: vtpote in qua non litigiosum ius nec eiusdem iuris vsus vel fructus consistit. Cum igitur criminosa sit res affecta, circa quam vsus seu exercitium meri imperii versatur, merito eiusmodi casus pro turbatione mera, non vero pro pignoratione habentur.

D. 7. S. 1. Si cautio exigatur† de repræsentan- 32
do ex vi mandati, restituto pignore in casu, quo pignoratus, in puncto citationis succumberet, dubitatur; an ea necessario præstanda sit? maxime si res pignorata sit, vt plerunque fit, quod extra omnem suspicionem pignoratus idonee locuples ac frugi sit: ita vt prorsus superuacanea, vel potius iniuriosa videri ac censeri debeat eiusmodi cautionis exactio, quia tamen per eiusmodi cautionem potius factum præcise permittitur, quam periculum damni asseueranter iuri non admodum fuerit dissentaneum, si ad exactionem eius præstandam pignorato imponatur necessitas, præsertim cum id naturæ possessorii retinendæ sit congruum, quamuis nemo diffiteatur, id non facile elici posse ex verbis memoratæ constitutionis.

R.2.S.Placet.

33 R.3.S.Placet, quia & tertius pignoratus† nō modo principaliter impetrans mandatum cauere tenetur, non tantum de pignore, sed etiam de persona ad mulctam sistenda.

R.4. S. DD. hoc Iudicis arbitrio relinquunt.

34 Regulariter enim cautionem† non esse exigendam existimant, maxime ab iis, qui immobilia vt plurimum possident in imperio, cum quod constitutio nullam requirat, tum etiam quod

35 iure communi† suæ committantur promissioni, qui pro prædiis prędia possident, esseq; modus eludendi, aut saltem protrahendi paritionem, super insufficientia cautionis lōgam mouere disputationem: si tamen casus eueniret, quo expresse partes cautionem tanquam necessariam vrgerent, eam, vt dictum est, Iudicis discretioni committunt.

D. 8. S. 1. Octauo in eo quoque dissentiunt

36 DD. si res pignorata † pereat, vel deterioretur, eius autem pretium vel æstimatio, non excedat 20. florenos, an iuramentum æstimationis pignorato deferendum sit? Aliis negatiuam, aliis affirmatiuam probantibus, alios quidem mouet periculum animæ, quod proh dolor, facilitas, seu potius inconsiderata temeritas iuramentorum hac vltima ætate secum adfert: & similitudo argumenti, à iuramento expensarum desumpti, quod olim ad prædictam summam ex sola præallegata ratione in iudicio prudentissime fuit limitatum: cum igitur eadem videatur ratio, quæ in expensis, idem etiam & hoc casu, quod de illis statuendum esse, iudicauimus.

R.2.S. Contrarium congruentius visum est, cum alia hic versetur ratio, & hactenus aliter obseruatum fuerit, nec hæc productio de expensis ad valorem rerum ablatarum vel deterioratarum facile sit admittenda.

R.3. S. Placet. Licet aliqua differentia esse videatur, cum hic in litem iuretur quod de illo altero casu expensarum non potest dici. Vnus autem Dd. rem ad Visitatores deferendam & eorum authoritate id statui debere putat. Plures autem summæ (plurium puta pignoratorum) coniungendæ videntur, vt maiorem summam faciant, & subditus quisque de sua, licet minori summa, hoc casu, vna cum domino iuret.

R.4.S. Antiquo stylo circa hæc omnes Dd. inhærent, quod precia ablatarum rerum in-

37 certa † & Iudici vt plurimum ignota sint, nec paritionis punctus priuilegiatus, longa super æstimationem disputatione, vel probatione differri debeat, quæ in expensis nulla est, vel esse potest, quod Iudici eæ tanquam iudicialiter notæ sint, & extraiudicialiter taxari nō soleant: vel quæ taxari debent, vt Bottenlohn. Ea

38 modum † suum quodammodo ex ipsa ordinatione habeant, vt in his certior esse Iudex possit circa moderationem & taxationem, quam in æstimandis rerū ablatarum preciis, quæ plerunque pro diuersitate locorum & temporum variantur.

D.9.S.1. Nono, solent interdum damna †iniuria captiuis vel pignoratis data, aut per occasionē pignorationis eiusdem euenientia æstimari, puta si captiuus squalore carceris, vel frigore ita emaceretur, vt integram sanitatem amittat, eiusque recuperandæ gratia in medicos, apothecam vel thermas aliquid expendat: alii vero eadem damna tanquam extrinseca potius singulari actione iniuriarum vel simili vindicanda penitus putant: Priorum sententia ideo videtur sanior, quod captiuus cum omni sua causa ac pristina qualitate relaxandus sit, & qui occasionem † damni dat, damnum dedisse videatur. Quapropter quoties captiuo occasione pignorationis de suo aliquid deest: vel adhuc testimonio bonorum virorum expendendum est, id plane ipsi refundi debet; secus si atrocibus verberibus exceptus sit, eo tamen nomine in medicos vel alias nihil cogatur soluere aut expendere: tūc n. peculiari remedio actionis iniuriarum vti poterit: Idem si ex metu à pignorante illato, prægnans abortum faciat, vel infans lactans vel alia persona ob perpessum terrorem moriatur. Verum si non quidem captus, sed alius homo pignorati in actu pignorationis vulneretur, aut damnum aliquod accipiat, ratione cuius de suo aliquid ipsi expendendum sit, iustum arbitramur, vt & eiusce refusio non minus, quam alterius captiui relaxatio pignoranti iniungatur. 39 40

R. 2. S. Placet in omnibus, & antehac sæpe ita obseruatum.

R. 3. S. Placet, si quid abest vel abfuturum est, quod æstimationem recipit, vt id restituatur, plurimum autem hac in parte arbitrium Iudicis velere putatur.

R.4.S.Placet.

D. 10.S. 1. Decimo crebro etiam occurrit illud, quando propter controuersum ius † der 41 Förstlichen Ober waldt vnd Herrlichkeit oder deß Ecker geniessens von einem Aichelnwaldt wann Wildbirn/ Epffel/ oder ander wild Obß abgenommen werden. An ideo ex constitutione pignorationis mandata decernenda sint? & tamen ne id fiat, suadet argumentum sumptum à fœno, lignis, frugibus, & similibus fructibus naturalibus, qui habentur pro re ipsa (quanquam ea aliquando decreta sint, vbi extant præiudicia in causa Fuggers contra Augspurg/ & multa alia) cōclusum, in posterum illorum fructuum syluestrium nomine mandata non esse decernenda. R.2.S. Quoad ius glandis legendæ sententia negatiua probata est, secus autem der Förstlichen Obrigkeit halber.

R.3. S. Placet.

R.4. S. Placet, si fructus sunt controuersi iu-

ris,

ris, vt tum nulla decernantur mandata: secus vero, si fructus illi cum iure controuerso nihil commune habeant (vt si propter controuersum ius lignandi auferantur glandes vel alii fructus syluestres: tunc enim tanquam re tertia & innocente ablata, ex constitutione pignorationis mandatum decernendum putant.) Nam fructus naturales, puta, fœnum, fruges, sic semper pro re litigiosa habentur, nisi super ipsius fundi possessione controuersia moueatur: Alias si ratione iuris alicuius, quod pignorans in fundo pignorati prætendit, naturales auferantur fructus, puta si propter ius decimandi auferantur fruges, non expositæ, nec destinatæ in solutionem decimarum, quin pignoratio sit, & ex hac constitutione mandatũ decerni possit ac debeat, nemo hactenus dubitauit: sic si propter ius collectandi, à quo agros suos immunes contendit pignoratus, fruges agrorum auferantur pignorationem esse omnes existimant: fructus igitur naturales pro re ipsa habentur, si super ipsius agri possessione controuersia sit: secus vero, si fructus indubitato sint pignorati, auferantur autem respectu iuris alterius controuersi.

D. 11. S. 1. Memini etiam hanc quæstionem circa dictam constitutionem fuisse controuersam
42 scilicet quando duo contendunt, † de iure meri imperii, & alter eorũ, in signum exercitii iurisdictionis curet inspici vulnera occisi cadaueris, nihil de vestibus tamen, aut membris occisi corporis secum sumat, sondern hat bloß die Wunden oder Stich abmessen lassen / auch solche Stich vnd Wunder Maß zu sich genommen: an huius patrati actus nomine mandatum ex dict. constitutione decerni quæat? in causa W. H. contra W. B. denegatum scio (eo quod supplicanti de suo nihil absit, vel pignoris loco ablatum sit, sicque verba constitutionis hoc casu non verificentur, quæ ablati pignoris restitutionem fieri iubent,) vnde eiusmodi factum meram turbationem sapit: attamen non ignoro, aliquos DD. illius fuisse sententiæ ex eodem facto, quoad restitutionem deß Stich Maß / mandatum recte potuisse decerni.

R. 2. S. Hoc dubium parum dubitationis habere duximus: itaq; transimus.

R. 3. S. Cur pignoratio illa dicenda sit DD. non vident.

R. 4. S. Meram hunc casum turbationem sapere DD. non dubitant: nihil enim suum pignorato deest, & alter non nisi actum possessionis continuandæ exercuisse videtur: quare si se turbari in possessione sua supplicans existimat, eam legitima via defendere potest ac debet. Vnus tamen ex DD. mallet etiam hoc casu mandatum decernere.

D. 12. S. 1. Illud quoque dubium non vide-
43 tur negligendum, quando ob litigiosum † ius aliquod, puta venationis, innocens aliquis, domesticus videlicet, vel subditus pignorati capitur, ante impetrationem tamen mandati iterum relaxetur, præstito autem prius iuramento vel data fide, de vlterius non exercendo illo iure, an pro relaxatione eiusmodi iuramenti similiter mandatum ex d. constitutione decerni debeat, vel non? ratio dubitandi ex eo sumitur, quod propter tale iuramentum non æque quasi captiuus haberi posset, quemadmodum talis censetur, qui iuramentum, de se iterum sistendo carceri, oder sich zur Abträg auff erfordern deß pignorantis widerumb einzustellen præstitit, vigore cuius iuramenti relaxatus pro libitu eiusdem pignorantis carceribus denuo mancipari potest qui ob potentiam incarcerandi eidem virtute iuramenti concessam, non videtur libere relaxatus, sed illius vinculi ratione adhuc quasi captiuus merito reputatur, ideoque huic mandato locum esse, cõclusum fuit quod in priori casu secus esset, in quo reuocatio pignoranti non fuit reseruata, sed captiuo interdictum exercitium iuris cõtrouersi, quod DD. pro simplici turbatione habent, nõ minus quã illud factum, quo stante controuersia læsæ iurisdictionis inter Dominos, alter subditos litigiosos, sibi homagio vel iuramento fidelitatis, atque hac vna promissione obstringit, quod aduersario subiectionis amplius fidem dare nolint. Nam cum tali casu RS. cõtra P. N. B. Mandatum ex constitutione pignorationis, impetrasset, illud ann. 84. eam ob causam seu rationem fuit cassatum, quod in causæ cognitione DD. visum fuerit, talismodi factum nihil aliud esse, quam simplicem turbationem.

R. 2. S. Eiusmodi opinionis fuimus, vt turbationem sapiat propositus casus.

R. 3. S. Placet, relaxandum iuramentum de non exercendo amplius. Cum & metas simplicis turbationis res illa excedat: secus autem esse in homagio præstito, cui id vltro semper inest, ne quis & alteri iuret: & ita in terminis meræ turbationis hic versamur.

R. 4. S. Tria hic cumulantur facta: primum si innocens aliquis, pignorati domesticus vel subditus, propter controuersum ius venationis captus sub hoc iuramento relaxetur, quod nũquam in loco controuerso, pignorati nomine ius litigiosum exercere velit. Alterum cum relaxatur sub iuramento de se iterum sistendo zum Abtrag auff erfordern. Tertium si controuersa iurisdictione inter duos, alter eorum subditos litigiosos homagio, seu iuramento de se iterum sistendo fidelitatis, & hac promissione obstringat, quod amplius alteri fidem subiectionis præstare nolint. Ac primum & tertium casum DD. S. 1. pro mera turbatione habent: Secundum vero ad hanc constitutionem pignorationis pertinere existimant, DD. huius S. 4. de secundo casu non dubitant, & mandatum ex hac constitutione, decernendum, cum S. 1. conclu-

concludunt, sic tertium meram perturbationem continere, similiter sentiunt: quia nulla res innocens hic capta, sed iidem subditi, qui controuersi sunt; debito iuramento obstringuntur, vt actus ille recipiendi iuramentum fidelitatis à litigiosis mere possessorius sit; & cum pignoratione, quæ rem tertiam innocentem & non litigiosam requirit, nihil commune habeat. Et hoc si subditus litigiosus iuramento tantum obstrictus sit. Quod si vero incarceratus sit subditus, licet litigiosus, tamen mandatum pro relaxatione captiui, decernendum ex pleni senatus concluso de Anno 76. sentiunt, ne scilicet innocens subditus in squalore carceris pereat, interim dum domini de iurisdictione litigant.

Primo vero casu cum alterius subditus indubitatus vel domesticus eiusmodi iuramento
44 obstringatur, putant Dd. constitutioni † locum esse, quia suæ captiuus libertati pristinæ restituendus est, ne hac via possessio pignorato pereat, qui sine eiusmodi subditis & domesticis, (qui paulatim omnes, ad tale iuramentum cogerentur) ius controuersum exercere non possit, & satis pignorato absit, dum non liberos sed obstrictos habeat: Nec hunc primum casum tertio similem esse putant, quod in primo innocens & indubitatus pignorati subditus vel domesticus, iuramento obstrictus allegatur: In tertio vero subditus litigiosus, de cuius subiectione ipsi domini contendunt, sicq; res tertia & innocens deficiat, vt merito hic mandatum denegetur, quod in primo decernendum esse prius dictum est.

D.13.S.1. De constitutione Arrestorum, duæ hic se offerunt quæstiones, quæ diuerso sensu iudicari solent: primum, si status imperii in ar-
45 restatum nec ratione contractus, † nec ratione domicilii, nec ratione rei arrestatæ iurisdictionem habeat, atq; hic solum transeundo reperiatur in territorio arrestantis, & ille ad instantiam aduersarii manus in illum iniiciat; An ex constitutione arrestorum arrestans mandato sine clausula ad relaxationem arresti adigi possit: vel potius arrestatus remedio appellationis necessario vti debeat, quasi arrestans iure magistratus tertio implorandi suum officium impertitus fuerit: quia tamen eiusmodi casus plus in factum, quam legitimam administrationem iustitiæ sonant, eo quod magistratus arrestans quasi extra territorium ius dicat, vltra quod experientia rerum magistra edoceat, passim arresta sine vlla causæ cognitione & sic de mero facto indulgeri: Nonnulli arbitrantur arrestatis ex constitutione succurrendum esse, quamuis nec præiudicia, nec aliquorum Dominorum opinio desint, qui ex præsumpta causæ cognitione fingunt, tale factum iure magistratus expeditum fuisse, ideoq; non nisi legitima iuris via scilicet appellationis conuelli debere. Conclusum itaque hunc casum non includi sub litera constitutionis, ideoque inhærendum iuri communi, nec extendendam constitutionem, quæ tantum loquitur, vbi quis pro suo interesse sibi ipsi ius dicit, & via facti aduersarium suum, molestando eum, arrestat.

R.2.S. Huiusmodi arrestationem sub constitutione non comprehendi.

R.3.S. Ex constitutione de arrestis conueniri quidem eum non posse eo casu censent, sed nec tamen appellatione opus, cum cauenti relaxatio, idoneæ præsertim personæ nullo iure in ciuilibus deneganda sit.

R.4.S. Nullum dubium habet, & iam decisum est Anno 76. in pleno consilio, quod etiam arresta, † ad instantiam tertii iure magistratus 46
facta, ad cõstitutionem arrestorum pertineant.

D.14.S.1. Secunda; an in constitutione † arre- 47
storum. (quod & reliquis constitutionibus applicari poterit) quis immediatus censeri debeat, ad imperandos scilicet processus tam ex immediate rei, quam ex immediate personarum? cuius rei dicitio, cum prolixiorem disputationẽ exigat, refero me breuitatis causa ad ea vota, quæ in protocollis Cancellariæ, pro vtraq; parte eo nomine comperiuntur. Maioribus concluſum, hanc quæstionem ad status imperii referendam esse, cum huius quæstionis definitio litigantibus etiam ex constitutione religionis pariat præiudicium.

R.2.S. Non displicet quidem, vt ad status referatur, pleriſque tamen & maioribus votis existimantibus, sententiam Gailii *in tractatu de arrestis titul. sexto*, relatam, sequendam esse; vno tamen dissentiente. R.3.S. Ex decisione statuum dependere itidem existimant. R.4.S. Non deciditur ab iis, qui mouent, & quoniam in deputatione Wormatiensi (Anno 56. vbi Gailii sententia approbata legitur) hac de re facta decisio est, ea tamen non solum nondum in imperio publicata, nec collegio insinuata, sed etiam ab aliquibus imperii statibus, tam apud imperatoriam maiestatem, quam apud hoc collegium impugnata est: vnde etiam an. 76. in pleno, hoc indecisum relictum est. Ita & 4. S. suum desuper iudicium non interponit, sed cuiq; suæ opinionis periculum committit.

D.15.S.1. Corollarie in hac materia & illud quæritur: an generalis omnium † bonorum 48
hypotheca sit sufficiens cautio? Cui dubio ansam præbet diuersitas præiudiciorum: quæ res cum in iure communi pro qualitate causæ, & personarum arbitrio Iudicis relicta sit, vt videre est apud Menoch. *de arbitr. quæstio.* tutissimum fuerit vt in posterum idem eiusdem arbitrio committatur. R. 2. S. Regulariter putauimus sufficere generalem cautionem: nisi allegetur causa, quare non? R.3.S. Placet. R.4.S. Placet. D.16.S.1. Adde & illam quæstiunculam, quæ non ita pridem, in causa SB. contra

SB. di-

49 S.B. diuersa vota peperit, scilicet, si † subditus alicuius status, in territorio alterius status bona immobilia possideat, & illuc è loco domicilij aut aliunde aliquas res mobiles transferat, quas (prætensæ collectæ, vectigalis aut mulctæ, vel alterius iuris nomine respicientis territorium arrestandis) is in cuius territorium inuectæ sunt, arrestet; An magristratui domicilij pro subdito mandatum ex constitutione arrestorum concedendum sit? cum hoc casu arrestatus non minus forum sub arrestante ratione rerum immobilium, respectu quorum exigantur ab eo collectæ, datio mulctæ, & similia, quàm sub Iudice domicilij sortiatur, sicque cesset inter alias hæc ratio relaxationis
50 arresti, vt quisque † in suo foro conueniatur, nec cogatur per viam arresti coram alieno Iudice litigare; qua de re videatur Votum domini Gailij in causa der W. B. Erben contra S. B. den 23. Iulii, Anno 89. DD. mallent in eiusmodi casu processus decernere, & immedietatem personæ solummodò considerare: Aliis autem senatibus dissentientibus vellent causam ad M. A. E. referre, interim stylo vsitato inhærendum, vt quisque periculum suæ opinionis sustineat.

R. 2. S. DD. mallent affirmatiuam sequi sententiam.

R. 3. S. Obscurum in facto visum fuit.

R. 4. S. Multiplex hoc iudicium sex dominis videtur, vt vna eaque certa decisio ei accommodari non possit, ideoque Iudicis arbitrio relinquunt, qui pro qualitate narratorum mandatum decernat vel deneget: vnus vero simpliciter præuia cautione decernit mandatum; reliqui duo distinguunt, & quoad collectas ambo mandatum denegant; si immobilia sint, Steurbar / & pro Steuris arrestentur res mobiles, alias decernunt. Quoad vectigal, vnus eorum decernit mandatum, si omnia vel plura arrestentur, quam pro vectigali datur, alias si tantundem arrestetur, quantum debetur, mandatum denegandum existimant.

51 D. 17. S. 1. Quando contra † plures vt & singulos emanauit citatio, & in contumaciam non comparentium proclama factum est, an pedellis eo nomine vnus tantum florenus vel plures, & quot soluendi sint? vbi plures vt sin-
52 guli constituere tenentur, quot personæ, † tot
53 floreni soluendi sint. Sed quando citatur vniuersitas, † vt plurimum quindecim floreni, vel ad minimum tres floreni, pro arbitrio Iudicis (non tamen infra tres, aut super quindecim) in pœnam contumaciæ pendantur; ita tamen, vt intra decernendum proclama Iudex simul arbitretur, quantum soluendum sit; illudque statim in margine prothocolli annotari faciat.

R. 2. S. Consentimus, si singuli citati sint. Quoad vniuersitatem vero citatam à veteri stylo non abeundum, & cum vnum tantum 54
† proclama fiat, florenus vnus tantum soluendus. R. 3. S. Stylo priori inhærendum, vt quot executiones † & proclamata, tot contumaciæ 55
æstimentur: si tamen aliud, vtique standum maioribus: æstimatio † vltra tres florenos non 56
facienda. R. 4. S. Placet.

D. 18. S. 1. Circa contumaciam illud non vniformiter obseruatur, quando alicui actio personalis in rem, vel vere realis competit, nemo ambigit in libera optione † Actoris esse ad 57
eam persequendam, eligere forum Rei vel tribunal, sub quo res sita est, *iuxta gloss. fin. vbi DD. in l. fi. C. vbi in rem actio.* Atq; ita Actor ex hoc beneficio † propter pluralitatem rerum sub 58
diuersis territoriis sitarum, & inde resultantem diuersitatem fori in causa processus petit, an ei indulgendum, vel necessario obstringendus sit, vt actionem instituat, vbi maior pars bonorum iacet? Concluſum, æquius esse, processus decerni, cum hoc casu plurimæ illæ quæstiones decidantur, per quas interdum diu controuertitur, vbi maior pars bonorum sita sit. Cum non raro eueniat, vbilibet ea inæquali quantitate inueniri, & ne Actor vincens † in executione in plures diuersos execu- 59
tores distrahatur.

R. 2. S. Probarunt DD. hanc sententiam vt æquiorem & hactenus frequenter obseruatam.

R. 3. S. Placet.

R. 4. S. Placet quinque dominis simpliciter sententia 1. S. Primi duo simpliciter processus denegant, ne Camera grauetur multitudine causarum: reliqui ita processus decernunt, si expresse narratum sit, non constare, vbi maior sit bonorum pars, quod nisi narretur, processus denegant.

D. 19. S. 1. An captiuus relaxandus † vigore 60
mandati *ex tit. 22. part. 2. ordin.* emanati, teneatur captienti repromittere, de se iterum sistendo, casu, quo ipse capiens aliquando in causa principali vincat? Alii existimant, quod sic, argumento constitutionis pignorationis: Alii autem contrarium sentiunt, eo quod ille titulus hanc repromissionem, sicuti constitutio pignorationis, non exigat, ideoque captiuus non videtur in plus onerandus, quam ipsa lex dictitat. Siquidem in illis casibus cum causæ cognitione ideo mandetur relaxatio, quod omni iure censetur fuisse vetita, ac ab ipsa causa principali sit separata. Quapropter, semel prohibita, † nunquam iusta videri poterit, sicque 61
relaxandus tale quid cogeretur repromittere, quod ratione capientis ab initio statim iniustum esset. Præterea extant præiudicia, quibus capienti eiusmodi cautio vel repromissio fuit denegata; quæ allegaui in voto in causa Wümpfen contra Wümpfen / si maiora posteriori opinioni accedant, DD. quoque huius senatus suffragantur.

R. 2. S.

R.2. S.Posterior negatiua magis placet.

R.3.S. Regulariter putant cautione seu repromissione tali, de sistendo, non grauandum eum, qui relaxatur ad eiusmodi mandatum, nisi tamen aliæ circumstantiæ diuersum suadeant,quod arbitrio Iudicis relinquendum.

R.4. S. Sex D D. posteriorem probant sententiam; reliqui variant circa hæc. Quorum primus cautionem requirit, si res iudicata hoc importet,vel importare possit, vt se iterum sistat, alias eam denegat. Secundus talem qualem, etiam mere verbalem cautionem admit-
62 tit. Tertius vero diuersas esse † incarceratio-
63 num species, prout ipse carcer, † interdum pœna, interdum custodia est, affirmat, ideo-
6 que pro diuersitate causarum † iniungendam, vel non iniungendam cautionem, quæ etiam
65 non raro † in supplicationum narratis pro relaxandis captiuis offerri consueuit.

D.20.S.1. Deinde quæritur; an ex eodem ti-
66 tulo † relaxatio sine Entgeldt / & cum omni causa captiui facienda sit? Ratio dubitandi est, quod talis clausula mandatis ex d.tit. 23. emanantibus non solet inseri. Qui affirmatiuam
67 sectantur, mouentur ex eo, quod † relaxatio carceris sit restitutio captiui in pristinam libertatem, quæ restitutio ex sui propria natura id exigit, vt cum omni omnino causa & pristina qualitate fiat. Quibus autem negatiua arri-
68 det,ij quoad Außzug † non dubitant eam captiuo refundendam esse, si quid eius nomine exposuit, vel coactus fuit exponere. Idque, censendum, quoad Thurnhüter vel Büttelgeldt/ sed quoad pecunias, ratione quarum fuit forte incarceratus. (Exempli gratia: Si ab aliquo exigatur collecta, à qua se immunem asserat, & inde ob detrectatam solutionem,vel contumaciam carceratur, ac in relaxatione talis imposita collecta ab eo realiter extorqueatur.) Secus statuendum esse, circa restitutionem eiusce pecuniæ, cum causam principalem concernat, de qua scilicet Camera ob defectum iurisdictionis non posset sese ex supra citato tit. intromittere, quamuis non improbabiliter dici queat eam restituendam, & sic omnem statum causæ ac captiui plane redintegrandum,quousque principale negotium à competente Iudice legitime definiatur. D D. concludunt, in odium capientis, ac fauorem captiui restitutionem cum omni omnino causa faciendam.

R.2. S. Hęc eadem sententia nobis communi calculo tenenda videtur.

R.3. S. Ex arbitrio Iudicis dependere existimant.

R.4.S. Placet.

D. 21. S. 1. Vtrum commissiones ad perpe-
69 tuam † rei memoriam hodie sint annales vel perpetuæ, possent iuniores dubitare, sed antiquiores,eas esse perpetuas semper censuerunt.

R.2.S.In dubium iudicatum fuit.

R.3.S.Obscurius habitum, quam vt certam decisionem recipere queat.

R.4.S.Si dubium hoc de extractione commissionis obtentæ intelligendum sit, omnes DD. annales esse has commissiones, ex Recess. *visitationis de Anno* 80.§ vnd auß sondern wol bedachten Vrsachen/&c.Concludunt.

D.22. S. 1. Commissio ad perpetuam rei memoriam, † ei qui iam natam actionem habet, 70
eandem tamen non vult proponere ante commissionis petitionem, non est concedenda.

R.2.S.Contrarium potius tenendum, iuxta stylum visitationis,recessuum&ius commune.

R.3.S.Nimis generale visum est, & arbitrio Iudicis res permittenda.

R.4.S.Vtrique tam Actori, quam Reo †hoc 71
commissionis ad perpetuam rei memoriam beneficium suis in casibus competere, iure communi statutum est;cui omnes DD. inhærent.Ideoque Actori natam actionem habenti illud ipsum minime denegant, sed ideo illi annum ad proponendam actionem, si ea iam nata sit præfixum censent. Et moribus nostris multi sæpe anni circa declinatorias consumuntur, quibus testes senes & valetudinarii mori, sicque Actori probatio sua perire possit.

D.23.S.1. Absurdum videtur, vt commissioni in communi forma † annectatur clausula, 72
briefflíche Vrkunden zu transsumirn / cum ea tantum conueniat commissioni in meliori & optima forma decernendæ. Ideoque eadem clausula commissionibus in communi forma non est subnectenda.

R.2.S.Placet.

R.3. S. Placet, quia &antiquitus ita obseruatum,paucis ab hinc annis exceptis.

R.4. S. Has clausulas communi formæ adiectas,nihil absurdi continere, multa præiudicia, adeoque stylus Cameræ receptissimus conuincit. Nihil enim frequentius est, quam clausulas has in decernenda commissione exprimere, quæ tamen expressio optimæ & meliori formæ minime connenit, ne idem bis decernatur. Decernendo enim commissionem in optima forma, etiam sine hac expressione,vtraque clausula decreta censetur. Soli igitur communi formæ, quę istas clausulas non continet, eiusmodi clausularum expressio subiungi potest & debet. Itaque antiquo stylo hactenus recepto 7.DD. inhærendum censent;reliqui temperant etiam hoc, & verbis in communi forma omissis, ita sententiam concipiendam censent, darauff commissio doch cum clausulis, &c.quod temperamentum, si à consueto stylo recedendum sit, prioribus quoque 7.DD.non magnopere displiceret.

D.24. S. 1. Quanquam ordinatio videatur appro-

75 approbare † prorogationes 1. 2. & 3. dilationis, tamen ad obuiandum dilationibus causarum, non iniquum fuerit, eas in posterum rursus ab aula remouere.

R. 2. S. Placet.

R. 3. S. Id iam ante factum, & deinceps obseruandum putant.

R. 4. S. Placet.

D. 25. S 1. Siquis impetrata 1. vel 2. dilatione,

74 † postmodum tantum temporis, quod cæteris dilationibus restabat, tacite præterlabi sinat, ideoque ei vlterior dilatio nequeat concedi, sed ad producendum Rotulum, ex officio tempus aliquod indulgeatur, attestationes non videntur sustinendæ, quando demum intra hoc vltimum tempus non modo examen plene fuit expeditum, sed etiam testes primum iurarunt. Nam hoc casu commissarius existimatur testes sine vlla iurisdictione examinasse, cum illud tempus præcise ad consummandum & producendum Rotulum, non ad testes primum producendos, examenque inchoandum censeatur indultum.

R. 2. S. Similiter non adeo displicuit, cum etiam videtur omnis hæc dilationum probandi via, non ita vt hactenus extendenda, sed ad strictiores regulas iuris tota earum ratio redigenda.

R. 3. S. Res ea non habere dubium visa fuit.

R. 4. S. Placet.

75 D. 26. S. 1. Quando in contumaciam † decernitur commissio, contumaci non est reseruanda adiunctio notarii, cum is non sit audiendus ante iudicialem purgationem contumaciæ & refusionem expensarum.

R. 2. S. Placet.

R. 3. S. Sex Dd. sententiam 1. S. probant, reliqui tres secus censent, cum & stylus vsque huc semper ita fuerit. Et contumax in actu iudiciali, non ideo in alio extraiudiciali similiter censendus, ideoque citandus etiã denuo est ad alium actum, ad quem nondum citatus fuit. Et veritatis fauore probationes legitime & exacte cum diligentia fieri debent pro vtra-

76 que parte, cum absentis etiam † contumacis partes quoad iustitiam causæ supplere Iudex debeat. Quare etiam vnus ex 6. Dd. contuma-

77 cem † citari ad hunc actum posse putat, quan-

78 tumuis potestas adiungendi notarium † illi non tribuenda.

R. 4. S. Septem Domini adiunctionem Notarii etiam hoc casu permittendam censent, vt dicta testium tanto minus suspecta Iudici sint, prout etiam ob eandem causam contumax citari ad videndum iurare testes à commissario solet & debet. Licet enim contuma-

79 cia † Reum à defensione excludat, vt in iudicio non audiatur, nisi purgata contumacia, Actorem tamen à probatione intentionis suæ non releuat, sed debetis nihilominus sufficientes probationes adducere, alias si in probatione deficiat, contumax esset absoluendus. Vt igitur probatio per testes fienda tanto firmior sit, & Iudici minus suspecta, ferenda hæc adiunctio videtur; alias producens hanc adiunctionem recusans, non leuem præsumptionem suspicionis † contra personam commis- 80

sarii, in quem ex aduerso non est consensum, causaretur: duo tamen Dd. cum 1. S. concludunt, quod contumax † non nisi refusis ex- 81

pensis audiri debeat.

QVÆSTIONES QVÆDAM dubiæ S. 3. Definitiuarum Anno xc. motæ; vna cum suis Resolutionibus, aliaque nonnulla ibi proposita, quæ aliquo remedio indigere visa sunt.

Svmmaria.

1 *Procuratores ante realem processuum reproductionem, de diligentia non protestari, nec verbaliter processus reproducere, nec prorogationem ad aduentum vsque nuncij, sine noua superueniente causa petere debent.*

2 *Termino postea obtento & prope effluxo, procuratores in processu vlteriorem prorogationem vel sine causæ allegatione aut probatione, sicut & termino prorsus elapso quauis de causa nouum terminum petere sub pœna prohibentur.*

3 *Procuratores in processuum reproductione coram supremo tribunali à superfluis verbis abstinere debent.*

4 *Procuratores in processu quandoque contenta documentorum aut productorum nisi verbis generalibus repetere prohibentur, vel etiam alias oretenus prolixe agere, sed potius id in scriptis proponere iubentur.*

5 *Mulcta in Camera arbitrio Iudicis est statuenda.*

6 *Instrumenta appellationis primo statim termino & recessu cum alijs processibus reproduci debent.*

7 *Formalia appellationis in primo termino per procuratorem Actorum vel modum appellationis iustificari debent.*

8 *Par culpa pari pœna plectenda est.*

9 *Ius quæsitum parti auferri non debet.*

10 *Absolutio prius non, nisi petatur, fideri debet, si pars non comparet et petit nec eam ex officio faciendam.*

11 *Parti licitum quoque non est, quandocunque velit excipere de non producto documento, cum alias in termino exceptionum, omnes, quas habet, proponere teneatur: & quæ distinctio hic seruanda num. 12.*

13 *Quilibet suo fauori per processum ad vlteriora renunciasse videtur.*

14 Negligentia non producentis cum negligentia non comparentis quomodo compensanda videatur.

15 Documento non opus esse videtur, vbi Iudicem acta edere nolle notorie constat: hic diuersæ oriuntur opiniones, & quænam numer. 16. in quibus causis arbitrium Iudicis hic requiratur. num. 17.

18 Requisitio actorum an iussu principalis facta per nuncium Cameræ sufficiat: nuncio attestanti fides adhibetur. num. 20.

19 Insinuatio compulsorialium, & specialis requisitio actorum sunt separata.

21 Compulsoriales si non impetratæ sunt cum processibus, illas primo termino peti non sufficit, nisi de requisitione Actorum simul doceatur.

22 Documento requisitionis actorum ad impetrandas compulsoriales opus non est, & cur. numero 23.

24 Fatalia Appellanti ad reproductionem processuum sine omni periculo circumductionis, desertionis aut absolutionis à citatione vtilia sunt.

25 Tempus fatalium integrum an Appellanti adeo vtile esse debeat, vt nec interim ad instantiam Appellati in contumaciam ad proclama & absolutionem procedi possit.

26 Praxis rerum omnium optima est magistra.

27 Vbi lex & ordinatio Cameræ non distinguit, ibi nec nos facile distinguere debemus.

28 Proclama an intra dies circumductioni terminj præfinitos, peti aut decerni possit?

29 Circumductioni termini in causis appellationum an locus sit, si partes postea ad reassumendum citentur, vt in causis mandatorum & executionis.

30 Citatio de iure communi non circumducitur, si ad totam causam & omnes eius actus facta est: verum hoc hodie per status imperij in ordinat. est correctum. num. 31.

32 Edictum partibus præsentibus nunquam circumducitur, & cur.

33 Punctus executionis dependet à sententia definitiua & meritis causæ principalis.

34 Quid interfit inter citationem simplicis querelæ, & citationem executorialibus annexam.

35 Vbi Actor non est, ibi nullus Iudex.

36 Citatio executorialibus annexa, saltem accessoria est, non secus ac in alijs mandatis sine clausula.

37 Sex iuridicæ an circumductionibus, vel etiam vlteriori processui præfinitæ pro continuis omnino sint computandæ: & an vltima saltem vtilis esse debeat.

38 Sex iuridicæ hoc loco positæ, an continuæ sint.

39 Quæ distinctio inter citatum ad agendum, & citatum ad comparendum.

40 Distinctio & variatio circa proclama decernendum quæ, num. 41. & 42.

43 Procurator si impetratum proclama parti scribat & cum ea deliberet, an pars in remotissimis imperij finibus constituta, ad has angustias astringi debeat.

44 Nemo in contumaciam non comparentis, vel alias inuitus agere compellendus est.

45 Libellare in scriptis an & quando opus sit: & repetitio verbalis narratorum seu actorum loco libelli quando sufficiat. num. 46.

47 Difficultas circa mandata cum clausula quæ: item quæ distinctio inter mandata executorialia & mandata de relaxandis captiuis & reliqua. num. 48.

49 Comparitionis effectus mandata cum clausula in mere simplicem citationem resoluit.

50 In causis appellationum à mera interlocutoria articulatim in scriptis non appellari, sed tantum instrumentum appellationis loco libelli repeti debet.

51 In appellationibus à definitiua, vel eius vim habentibus præcise in scriptis non libellatur, sed repetitio actorum loco libelli sufficit.

52 Libello quando in scriptis opus est, libellans præcise non arctari debet.

53 Summario libello producto vel repetitione tali facta, an postea Actori antequam litis contestatio fiat, libellum mutare & articulare liceat?

54 Qui summarie in scriptis libellauit, is ad articulandum non admitti debet.

55 In mandatis executorialibus summaria petitione opus non est: secus tamen in reliquis mandatis omnibus cum clausula.

56 Termino aliquot mensium impetrato an postea in scriptis agere & articulatim libellare opus sit, & an aliqua repetitio loco libelli amplius non admitti debeat, quin citatus absoluendus veniat.

57 Si quis ante lapsum terminum prorogationem sine sufficienti documento causæ petierit, & inuentum loco libelli acta repetierit: postea vero termino lapso libellum produxerit, quid fieri debeat?

58 Terminus ad libellandum obtentus, præcise sub absolutionis præiudicio obseruari debet.

59 Terminum petens ad libellandum, se de libellatione deliberasse & absolute ad libellandum adstringere voluisse videtur.

60 Quoties à mera interlocutoria appellatur, an articulatim libellare liceat, vel instrumentum appellationis loco libelli in primo termino repetere.

61 Procuratoribus iniunctum est, vt in titulatura causam esse appellationis ab interlocutoria exprimant: & an à definitiua, vel eius habente, appelletur, distinguant. numero 62.

63 In grauaminibus appellationum in specie exprimi debet, an quid nouj in hac instantia deducendum.

64 Actor an Reo contumace non minus in primo termino libellum producere sub præiudicio absolutionis debeat.

65 Præiudicia contumacibus regulariter non acquiruntur.

66 Iudex vt Iudex nemini quicquam, nisi quod iustum est, tribuere debet.

67 Tutores vel curatores quando citati non compareant, quis processus in contumaciam instituendus sit.

68 Cautione oblata nec admissa, quid faciendū.

69 Procuratores ad cautiones etiam non indifferenter admittuntur, & cur. Item de expensis cautionis quid statuendum. num. 71.

70 Munus est potius Aduocati quam Iudicis præscribere litigantibus quid, aut quemadmodum alter alteri in fauorem vel detrimentum alterius aliquid admittere debeat vel non.

72 Procurator nouus si post submissionem factam compareat, & mandatum exhibeat sine verbali repetitione prioris submissionis, quid statuendum.

73 Mandatum procuratorium an morte principalis post litem contestatam, vel etiam conclusionem in causa extinctum sit, ita vt pronunciari vel procedi nequeat, & quæ distinctio hic temperanda veniat. num. 74.

75 Alter litigantium quando post conclusionem in causa moritur, etiamsi de eo iudicialiter constet, tamen sententia definitiua absque præuia citatione ad reassumendum causam vel audiendam sententiam in personam procuratoris concipi & publicari potest: Quid vero si ante conclusionem in causa, altera partium decedat. num. 76.

77 Mortuo vtroque procuratore an post conclusionem definitiue pronunciari possit.

78 Vocabulum, Abschiedt / an in singulari numero de vno saltem, an vero de pluribus loquatur: & quomodo illud accipiendum. numero 79.

80 Procurator si prius quam terminus à se obtentus, plane lapsus erat, vel etiam postquam erat lapsus, & prius quam sibi agere licebat, obierit, an non nouo procuratori terminus de integro concedendus: an vero ad proximam tantum.

81 Variatio circa certos terminos hoc loco statuendos, quænam & qualia hic de certis terminis statuendis sint obseruanda. num. 82.

83 Differentia inter causas de terminis statuendis quæ statuenda est: & quæ distinctio inter dictas causas in ordinatione habeatur. numero 84.

85 Terminorum alij summarij, alij ordinarij dicuntur.

86 Ordinariorum nomine quænam hic generaliter veniant: & quænam summariorum loco habeantur. num. 87.

88 Prioris diuisionis subdiuisio hæc est, quod alia est ordinaria, alia extraordinaria.

89 Malitiis litigantium, qui de industria forte litem protelare volunt, non est indulgendum.

90 Nemo in hoc primo termino decimum mensem transire debet.

91 Singuli dies singulis miliaribus passuum attribui debent: & quæ differentia hic statuenda sit. num. 92.

93 Ordo causarum seu punctorum quinam hic ratione tertij sit instituendus.

94 Quæ ad ordinarium terminum pertinere censeantur: & quæ ad terminum priuilegiatum. numer. 95.

96 In supplicationibus, quæ pro processibus quibuscunque iudicialiter producuntur, ordinationi Cameræ inhærendum est, & quid de termino præiudiciali statuendum.

97 Libellus antequam productus fuerit, quin licitum sit in nouis exceptiones declinatorias producere, dubium non est.

98 Quod non prodest non rite factum, id noxium effectum operari non debet.

99 Verba dictorum Abscheid/prout sonant, accipienda sunt.

100 Si quis anticipando terminum in præfixis obtentum produxerit exceptiones declinatorias, idem postea intra eundem terminum, priusquam omnino labatur, adhuc Euentualhandlung / an separatim producere possit, variatur.

101 Lites non immortales esse debent, sed potius abbreuiandæ sunt.

102 An exceptionibus & Euentualhandlung simul productis in vtroque puncto procedatur, & an procurator illa producens, copias exceptionum solum admittere, reliquarum denegare possit, vsq; dum punctus exceptionum definiatur: item an exceptiones reiicienda nec admittendæ sint. num. 105.

103 Durum est causam quasi suam aduersario prodere.

104 Ordinatio vult, vt ad productos articules in termino sequenti respondeatur.

106 Partes circa elisiuos & deinceps articulos sine fine vagari videntur.

107 Actor semper paratus in forum venire debet.

108 Durum est in omnibus causis generaliter superadditionales prohibere.

109 Ordinatio Actori articulos additionales permittit, sed ita vt eos simul omnes proponat, & additionales additionalium, item super additionales eis prohibet. num. 110. Reo vero defensionales & elisiuos permittit, ita vt eos simul ac semel producat. num. 111.

112 Vlteriores elisiui Reo: Actori vero vlteriores additionales sine iuramento non permittuntur.

113 Exceptiones desertionis aut non deuolutionis an oretenus opponi possint.

114 Ordo in notoriis non seruari debet, neque vsquam ordinatio id requirit.

115 An non pro confesso habendus, si quis vt responderet, iussus, aut terminum obtinuit, & eo pendente, procurator mortuus, & principalis ad reassumendum citatus non compareat, sed contumaciter ne respondeat, se absentet.

116 Qui nunquam in iudicio fuit, ei nec terminus agendi cum præiudicio præfigi, atque sic nec responsio sub comminatione confessatorum mandari potest.

117 Contumacia maior est eius, qui comparuit, & agere non vult, quod debet, quam eius, qui nunquam comparuit.

118 Præiudicium confessatorum an etiam quadret in eum, qui ad reassumendum causam citatus contumaciter emanet.

119 Procuratore apud acta non habens, & qui eo mortuo ad reassumendum citatur, pro absente est habendus.

120 Iuramentum dandorum vel respondendorum si in productis oblatum & petitum fuit, non etiam oretenus, an id necessario iniungendum & exigendum, cum ad veritatem eliciendam plurimum faciat, & alias in præfixis præstandum.

121 Iuramentum calumniæ seu malitiæ si in scriptis exactum fuerit, & priusquam ad vlteriora procedatur, vel definitiue pure concludatur cognitioni Iudicis inter alia etiam hoc subiiciatur, & decidendum committatur, an id similiter, etiamsi oretenus non sit petitum, præterire silentio possit & debeat.

122 Iuramentum calumniæ non præstitum, processum non vitiat, nisi viua voce petitum sit.

123 Si quando contra plures simul nominatos commissarios est releuanter exceptum, ita vt vnus solum idoneus remaneat, & alij in reliquorum locum nominentur, de comminatione dubitatur.

124 Pro expeditione causarum & probationum an etiam procuratoribus iniungi possit, vt secundam, tertiam vel quartam dilationem eiusue prorogationem petant procuratore ex aduerso defuncto, non secus atque si apud acta adhuc esset.

125 Publicatis attestationibus, vbi certus terminus fuerit obtentus, habitis copiis procuratores caueant, ne dehinc prolixe significent copiam attestationum sibi factam, & ex hoc terminum inchoari petant, quod alias erat expeditum.

126 Ordinatio iubet Copistis iniungendum, vt diligenter notent, & Prothonotariis significent, quando procuratore pro expeditione insiterint, & eis copias perfectas esse denunciatum sit, idque prothocollis ad marginem semper assignetur.

127 De procuratorum diligentia in sollicitandis attestationum copiis quomodo constare possit.

128 Constitutio habet, ne post publicatas attestationes plura duobus productis exhibeantur, & tandem hoc in puncto concludatur.

129 Ordinatio vult, quod Actor teneatur inprimis termino illo obtento suas probationes & instrumenta omnia producat: quo facto via illi præclusa, Reus postea termino sequenti proponat, & omnia, quæ pro elisione vicissim habet, exhibeat.

130 In recessibus verbalibus quibuscunque sine ratione termini quid statuendum.

131 Procuratoribus an certus modus circa recessus præscribi possit.

132 Procuratoribus quoque iniungitur, vt ne inscriptione productorum Iudici alibi forte occupato sub & obrepant, quominus statim cognoscere possit, quale & quantum productum sit.

133 Productis in audientiis exhibitis procuratores prius quam producant, adscribant, an exceptiones, replicæ, duplicæ, triplicæ, quadruplicæ, quinduplicæ sint, quo eorum numerus illico innotescat.

134 Procuratoribus sub arbitraria pœna iniungitur, vt semper productis adsignent, in quo puncto specifice Handlungen exhibeant.

135 Scripta an statt mündlichen Bescheidts hactenus quidem impune exhibita, quod est contra constitutionem: & quæ pœna hodie hoc loco sit statuta. num. 136.

137 Punctus executionis quoad paritionem hodie ad similitudinem aliorum mandatorum ad nouæ est translatus, idem quoque de puncto expensarum statuendum: secus vero quoad liquidationem.

138 Punctus expensarum est pars executionis.

139 Ordo nouarum in præiudicium causarum priuilegiatarum grauari non debet, & cur.

140 Designatio & æstimatio expensarum in Camera taxatarum ad imperialis monetæ modum, & Reichsmünz fieri debet, quod etiam in reliquis omnibus designationibus damnorum, interesse & pretiorum cuiuscunque rei obseruandum est.

141 In causis mandatorum, vbi exceptionibus non obstantibus, paritio iniungitur, an expensæ pure veniant refundendæ; an vero in euentum solum non factæ paritionis.

142 Qui aliquem inique pignorasse vel grauasse pronunciatur, is sicut & alia damna, ita quoque has expensas refundere cogitur.

143 Quæ differentia inter causas pignorationum & aliorum mandatorum statuenda.

144 Punctus paritionis & facti exorbitantis suam plenam decisionem habet, eiusque restitutio ohne Entgeldt fieri debet.

145 In puncto paritionis refrenanda est licentia eorum qui primo termino comparendo, non nisi terminum ad excipiendum petunt, & sic tergiuersando paritionis punctum differunt.

146 Quæ distinctio inter exceptiones quoad paritionem statuenda sit. num. 147.

148 Paritio quando causa cognita, nec exceptionibus obstan-

obstantibus est iniuncta, & postea Reus simili ex causa, & eiusdem iuris intuitu pignorat, arrestum facit aut homines capit an id facere liceat.

149 *Termini ex distantia loci & variis rerum figuris semper moderari debent.*

150 *Si quis relaxatum captiuum, aut restitutum pignus non alia noua, sed eadem ex causa denuo capiat, & ita sententiæ fraudem fecerit, is ex priori mandato & re iudicata in eius pœnam declarandus est.*

151 *Contumacia maior seuerius coercenda, quo maior fraus & periculum in ea re est.*

152 *Mandatum pignorationis duo præcepta continet, & quænam illa.*

153 *In causis mandatorum sine clausula diffusio in exceptionibus non est ferenda & quomodo.*

154 *Pignorans quando punctum causalium ad aliam primi mandati causam remitti petit, & incertum est, an de eodem, aliquo nouo vel diuerso iure agatur, quid statuendum.*

155 *Nimia licentia restitutionem in integrum petendi cohiberi debet & quomodo.*

156 *Nemo restitui potest aut debet, nisi in quantum & quatenus læsus fuit.*

157 *Ius partibus quæsitum diutius in incerto esse nequit.*

158 *Quid si restitutio aduersus interlocutoriam petatur.*

159 *Citationes peculiares & articuli quando requirantur.*

160 *Ordinatio etiam indistincte loquitur, quia indistincte intelligenda est.*

161 *Pluribus immediate imperio subiectis vna actione conueniendis, an* Außträge *locum habeant.*

162 *An ratione denegatæ vel protractæ iustitiæ, causæ principales ad Cameram illico deuoluantur, etiam si coram priore Iudice lis cœpta non sit, vel ad finalem conclusionem deducta.*

163 *Iudex qui cognitionis negocium semel suscepit, id præcise prætexere debet.*

164 *Superioris Iudicis est, de processu inferioris, an bene vel male sit institutus iudicium ferre.*

165 *Quid si processus ad finem nondum deductus sit, an tunc promotoriales petiti decerni possint. Item quando promotoriales post conclusionem in causa emanant, quæ moderatio adhibenda. numer. 166.*

167 *Electio mala eligenti semper fere nocere debet.*

168 *Iudex superior negligenti inferiori terminum statuere potest, intra quem iustitiam administret.*

169 *Ius commune vbi non distinguit, ibi nec nos quoq; distinguere debemus.*

170 *Per viam appellationis prius de grauamine cognosci debet.*

171 *Causa principalis an & quando dicatur deuoluta: item quando pars triplici processu grauetur. numer. 172.*

173 *Procuratores fere documenta cum supplicationibus exhibent, quæ postea in processu non producuntur.*

174 *Procuratoribus iniunctum est, vt quod in cæteris productis iudicialiter faciunt, id etiam in extraiudicialibus supplicationibus obseruent, copiasque productorum documentorum originalibus adiungant.*

175 *Tabula priuilegiorum appellationis redintegrandæ videtur.*

176 *Nemo in re manifesta inani sumptu & molestiis grauari debet.*

177 *In decidendis causis facilior expeditio instituenda.*

178 *Obitus procuratorum quia causas & earum expeditionem multifariam remoratur, an ipsis iungi possit, vt alium qui causam illico reassumat, substituti curent.*

179 *Vt minus dubiorum in posterum circa processum generetur, quæ notanda.*

180 *De domicilio pupillorum si ratione iurisdictionis contentio subsit, an mediate vel immediate imperio subsint, & lis adhuc desuper in Camera dependeat quid faciendum.*

181 *Domini territoriorum si inter se de iurisdictione tam pupillorum, quam ipsorum bonorum contendant, ita vt pupilli indefensi maneant, an Camera pro ordinatione vel confirmatione legitimorum tutorum adiri possit.*

182 *Vigore instrumentorum guarentigiorum aut similium quando pro executionis processibus Camera imploratur, an processus generaliter decernendi vel omnino denegandi sint.*

183 *Inter sortem & vsuras seu interesse quæ distinctio adhibenda sit.*

184 *Vtile per inutile vitiari non debet.*

DR. S. 3. Ante realem processuum reproduductionem † procuratores (quod hactenus impune factum) ne protestentur de diligentia, nec verbaliter, prout penes exequentem processus reproducant, nec prorogationem ad aduentum vsque nuncii, vel aliam, sine noua superueniente vel eleuante causa, quam initio prospicere non potuerunt, & illico doceant, petant: Ita enim fraudem facere videntur ordinationi p. 3. tit. 12. §. Es soll auch ꝛc. qua prohibentur de diligentia protestari, ohn ferrner Handelung/ cum quod ita addunt superfluam & nullius effectus, nec nisi ad differendas audientias facit: nam si nuncio Iudicis executio commissa est, vltro tempus non currit, & ipso iure quis tutus est, alias nihil istius, nisi altera parte audita & causa cognita concedi, vel etiam ius parti quæsitum, vel quærendum nulla quasi ex causa auferri potest.

R. 1. S. Huius dubii resolutionem, DD. S. 1. vnanimi ore approbarunt, allein soll der gemein Beschendt (So derenthalben publiciert werden muß) klar gnug vnd verstandiglich concipiert vnd publiciert werden.

R. 2. S. Pœnam nach Ermässigung indicandam.

R. 4. S. Placet huiusmodi protestationes sub pœna arbitraria prohiberi & quidem indistincte, tam in simplicis querelæ quam appellationum causis, dummodo in his nec obstet §. So viel weiter / Recess. Visit. de an. 64. per recessum imperii an. 66. confirmatus.

2 D. 2. S. 3. Similiter in processu postea † termino obtento & prope effluxo, vlteriorem prorogationem vel sine causæ allegatione, aut probatione, vel ideo solum, Dieweil der Bott vermuhtelich vnder Wegen/sicut & termino omnino elapso quauis de causa nouum terminum petere sub pœna prohibeantur, & recessus eiusmodi reiiciantur.

R. 2. S. Pœnam nach Ermässigung indicãdam.

R. 4. S. DD. huius S. circa hæc non dubitant, cum iam ante duobus casibus decretis 20. Iunii Anno 80. & 28. Maii anno 82. publicatis expresse decisa existant, ideoque nec noua lege opus esse, sed d. decreto An. 80. etiam quo ad pœnam (quam posterius de anno 82. mitigare videtur) deinceps strictius inhærendum esse ex visi. recess. de An. 86. & 87. concludunt.

3 D. 3. S. 3. In reproductione † processuum iubentur abstinere à superfluis verbis, præsertim illa prolixa bonorum & titulorum partis commemoratione coram supremo tribunali, minus conueniente, sicut & aliis repetitionibus odiosis, neque aliud dicant, quam reproducere se emanatos processus, citationem, inhibitionem in causa N. contra N. vigore adiuncti mandati vel cautionis, simul autem omnia in primo termino producenda exhibeant, nec distractione multiplicent processus, & audientias distineant, similiter ex aduerso citati faciant, & prolixas protestationes & reseruationes exceptionum omittant, sufficiatque eum protestatione solita comparuisse, & producenda exhibuisse.

R. 1. S. Placet DD. 3. S sententia.

R. 2. S. Nach gelegenheit deß Verbrechens zu Straffen.

R. 4. S. Placet DD. huius S. sed tamen simplicem prohibitionem sine expressione pœnæ, quam 3. S. hic nullam statuit inutilem futuram putant, pœnam ipsi maioribus votis arbitrati sunt statuendam, ex dd. visit. recessibus de anno 86. & 87. Concludunt exceptis duobus, quorum vnus ordinationis pœnam circa titulos infligit, in cæteris arbitrarium: alter mallet delinquentes ordinationi deinceps arbitraria pœna in omnibus punire.

D. 4. S. 3. Pari modo seuerius prohibeantur
4 † procuratores, quandocunque in processu repetere, nisi verbis generalibus, contenta documentorum aut productorum, vel etiam alias oretenus prolixe agere, quantumuis nihil superfluum, sed iubeantur, siquid paulo prolixius est (vltra tres vel 4. lineas forte) id in scriptis proponere, ad quod aduersa pars ad proximam agat similiter neque replicet, nisi causa cognita & iussu Iudicis in specie agendum facit ord. *part.* 3. *tit.* 10. §. 4. 5. & S. seuerius autem in contrauenientes animaduertatur, & notentur per pedellum, qui quando mulctati, & qui sæpius & licentius contrauenire fuerint reperti, ii per præsidem in specie obiurgentur cum grauiori comminatione.

R. 1. S. Similiter placet, commodius tamen futurum existimarunt DD. 1. S. vt annotatio prolixiorum recessuum per prothonotarium vel notarium (qui inter scribendum facilius de prolixitate iudicare, ac sine magno negotio eam notare possunt) minime vero per pedellum fiat.

R. 2. S. Placet, sed verbotenus per generalia & breuissimis replicandum: pedellis autem non iniungenda annotatio, cum extra ipsorum officium & periculosum sit, sed ex prothocollo id facile apparebit, pertinerque ea res ad notarios. Mulctam statuendam † arbitrio Iudicis 5
existimamus. R. 4. S. Omnes DD. inhærendum allegatis Visi. Recessibus de ann. 86. & 87. concludunt: modum verbalem recessibus præscriptum non probant, sed vt in tribus vel quatuor lineis etiam circa hæc peccari posse, ita & personarum & punctorum diuersitatem & multitudinem non semper permittere arbitrantur, vt verbales semper isto linearum numero coarctentur, metuendumque esse, ne si in scriptis quid agatur, & ordo nouarum circa replicas sequenti die proponendas impediatur nimirum & distineatur ipsique procuratores, auff Schrifftliche Handtlung terminum vt plurimum petendo, ne casum denegationis submissiones multiplicent. Itaque antiquo stylo & circa hæc insistendum concludunt, vt Iudicis relinquatur arbitrio, quod in vnoquoque recessu exprimi vel omitti potuerit, vel debuerit, eiusque pœnæ infligendæ potestatem liberam, vt hactenus concedunt.

D. 5. S. 3. Instrumenta appellationis † primo 6
statim termino & recessu cum aliis processibus reproducantur, sicuti coram notario appellatum est, quod facile fieri potest, cum vtique vtilla secum habeant in impetrandis processibus procuratores necesse est, & tamen hactenus impune & pro arbitrio prætermissum, & licet quandoque multati quidam, id tamen partibus & iudicio interim, nec quicquam forte defatigatis parum profuit, cum ante omnia de iurisdictione Iudex certus esse, & illam fundare impetrantes debeant, quod ordinatio quidem habet, sed sine certa pœna. Quare id ad necessitatem omnino reducatur, sub comminatione absolutionis à citatione, aut saltem arbitraria, vel etiam non prius audiantur partes aut procedatur, quam illo ante omnia præstito.

R. 1 S.

R.1.S. Videtur superfluum, cum idem iam ante legem ordinationis (quæ absolutæ necessitatis est, nec ex arbitrio procuratorum pendet) satis superque prouisum sit: & hoc casu tamen desideretur eiusce legis executio, quæ tota penes Iudicem stat, ideoque nullum dubium hic versari, vnde per maiora concluſum est, hoc quasi otiosum omittendum esse.

R.2.S. Sub arbitraria pœna primò puniendos: deinde comminandum sub pœna absolutionis.

R.4.S. Ordinatio *tit.* 13. *part.* 3. *in princip.* §. ſo
7 ſollen. expresse iubet, formalia † appellationis in primo termino per procuratorem Actorum vel modum appellationis iustificari; itaq; quod de actis eorumque requisitione Anno 85. statutum, id de instrumento appellationis deinceps per commune decretum sub expressa pœna ad necessitatem redigẽdum esse, omnes DD. cum 3.S. cõcludunt; circa pœnam autem DD. 3.S. nihil certi definiunt: 4. vero S. vnanimiter pœnam absolutionis à citatione statuendam censent, quod eandem statuentes commouerit, cum tam acta quam instrumenta appellationis in primo termino produci voluerunt, vt scilicet ex iis formalia appellationis iustificari statim à principio, atq; per hoc Iudex de sua iurisdictione certus esse possit, *d.* §. ſo ſollen/ ꝛc. ne appellatione forte deserta frustra interim partes, & iudicium inani vexetur molestia, atq; productor actorũ absolutione à citatione non mulctetur, § derwegen/ *d. tit.* 13. Eandem igitur pœnam in non producentes instrumenta appellationis
8 statuendam censent, cum par culpa † pari plectenda sit pœna; communi tamen decreto procuratores prius auisandos & admonitos, quod idem statuit §. 26. Recess. Visit. de Anno 64. qui habetur *in fi. tit.* 37. *part.* 3. *ordin.* quod scilicet non solum pro absolutione à citatione, sed etiam arbitrio Iudicis procurator circa hæc negligens puniri debeat.

D.6.S.3. Variant DD. circa non productum documentum requisitionis. Hic id attendendum ex officio altera parte vel non comparente, vel absolutionem ea propter non petente,
9 cum ius quæsitum † parti non auferendum conclusione forte vel negligentia procuratorum. Verum cum partibus ipso iure ante sententiam nihil quæsitum, & principaliter interesse hac in re vertatur, nec præsumptio forte pro delicto admittenda, placuit non attendi,
10 nec absolutionem fieri, † nisi petatur.

R.1.S. Dd. suffragantur eorum votis, qui absolutionem parte non comparente & eam petente, minimè ex officio faciẽdam esse statuunt, ideoque eo magis cum 2. S. interlocutoriarum pluribus præiudiciis hanc sententiam in praxi secutus est.

R.2.S. Placet: & maxime, quia ordinatio satis perspicua & certa circa *6. D. in 3. parte, titul.* 13. §. derwegen/ ꝛc. verbo auff sein Bitt vnnd Anhalten / secundum quem der gemein Bescheid de Anno 82. intelligendus.

R.4.S. Resolutum est in expeditione 4. D. huius 4.S. quã fit relatio.

D.7.S.3. Sed nec parti † licitum esse videtur, 11
quandocunq; velit excipere de non producto documento, cum alias in termino exceptionum omnes quas habet, proponere teneatur, *ord. part.* 3. *tit.* 27. §. 2. Ideo si procedit ad vlteriora, aut ad alia, non amplius audiatur.

R.1.S. Circa 7. D. sic distinguitur, † aut Ap- 12
pellatus tunc præsens est in iudicio, seu in termino, quo Appellans documentum requisitionis producere debet, iuxta determinationem 11. D. & tunc si de documento requisitionis nõ producto, in termino nihil obiiciat, sed ad vlteriora procedat, amplius non est audiendus; suo enim fauori per processum † ad vlteriora vide- 13
tur renunciasse. Aut non est præsens in iudicio eo tempore, quo secundum diffinitionem d. 11. D. documentum requisitionis produci debuit, eo casu, negligentia non † producentis cum ne- 14
gligentia non comparentis videtur compensanda, nec alterutrius conditio melior esse debet, sed si Appellans (transactis iam aliquot terminis Appellato comparente) nec quidem in illo termino, quo aduersarius venit in iudicium, eiusmodi documentum producat, tunc non attento, quod aliqui termini lapsi sint, Appellatum in termino, quo comparet, recte conqueri posse de non producto documento, existimatum fuit; quod si autem, eo neglecto, tum ad vlteriora procedat, vti in primo casu, hanc exceptionem merito amittit.

R.2.S. Placet.

R.4.S. Placet DD. huius S. ita tamen vt Appellatus in primo termino comparens, & terminum agendi obtinens, nihilominus in secundo termino super non producto requisitionis documento excipere possit. Hanc enim exceptionem dilatoriam esse statuunt, quæ ad secundum terminum vigore ordinationis referenda sit; ideoque nec per obtentum terminum agendi ab hac exceptione excluditur.

D.8.S.3. Documento † etiam non videtur o- 15
pus, vbi notorie cõstat acta Iudicem edere nolle, vt qui in puncto compulsorialium exceptiones opponit.

R.1.S. Sine vlla hæsitatione placet.

R.2.S. Non displicet, sed notorietatem colligendam ex relatione nuncii exequentis vel exceptionibus à Iudice propositis.

R.4.S. Circa hoc 8. D. diuersæ † sunt opinio- 16
nes; quinque enim ex DD. communi decreto inhærendum censent; etiamsi Iudex, à quo exceptiones contra compulsoriales producat, cum Appellanti prius incertum fuerit, an excep-

ptiones Iudex in 1. termino opponere voluerit necne ideoque præstari ab ipso prius debuit, quod publica ordinationis lex per commune decretum renouata, ab eo sub cõminatione expressi præiudicii requirit; quod si documentum illud in promptu habet parere communi decreto sub præiudicio comminato debere, & in primo termino exhibere. Quod si non fecit, sicque propter negligentiam suam legi satisfacere amplius non possit, potest sane & debet Appellatus, cui per istam negligentiam Appellantis ius quæsitum est ad suam petitionem absolui, alias factum tertii, Iudicis scilicet inferioris exceptiones exhibentis Appellato ius quæsitum sine facto suo auferret, quia & hæc via Appellanti securior videtur, qui alias in Iudicis inferioris à se propter appellationem forte offensi potestatem appellationis prosecutionem reiecit, qui sciens à se vel suis requisitionis documentum non petitum vel communicatum exhibendo exceptiones vel non exhibendo appellationis processum, impedire vel promouere posset. Itaque ne & ipse Appellans circa hæc circumueniatur, malunt indistincte documenti exhibitionem, siue exceptiones producantur siue non, vrgere & communi decreto inhærere: duo vero ex DD. 4. S. concludunt, quod Iudicis declaratio in exceptionibus facta sit loco documenti requisitionis, ideo quod omitti ab Appellante tuto possit. Vnus DD. arbitrio Iudicis relinquendum putat; remittere documentum vel non remittere, dum tamen causæ allegentur releuantes, cur produci illud non possit,
17 atq; super his causis Iudicis, † vt dictum, arbitrium requirit.

18 D. 9. S. 3. An requisitio Actorum † nomine & iussu principalis facta per nuncium camerę sufficiat: & circa hæc nuncio attestanti fides adhibenda sit cum extra ipsius officium sit, & quia principales fere, eorumq; procuratores, & Iudex diuersis & longius inuicem remotis locis agunt, vt terminus in citatione præfixus vix executioni & reproductioni processuum sufficiat; nedum notorio requirendo, mittendo, instrumenta desuper conficiendo, aut à Iudice documentum authenticum extorquendo, cum paucorum dierum sit: Ideo plerisq; visum fuit testimonio nuncii de requisitione à se facta acquiescendum: reliqui vero peculiari & generali iuramento nuncios astringendos de veritate circa hæc exponenda existimant, vt fides illis haberi circa hæc possit.

R. 1. S. Si nuncius non tantum super executione compulsorialium, sed etiam nominatim requisitione vna facienda rogaretur, pro sufficienti iam aliquot præiudiciis habita fuit eiusmodi requisitio, quæ etiamnum approbatur. Secus si nuncius ipsemet tantum de rogatu super executione attestetur, & simul etiam acta à Iudice requirat, nulla facta mentione, quod hoc nuncupatim à parte in mandatis habeat, quippe hoc casu pars non videtur ipsa fuisse diligens in requirendis actis, cum sint duo separata, insinuatio † compulsorialium, & requisitio 19
specialis actorum, quia rogans nuncium super facienda executione compulsorialium tantum non censetur eo ipso fuisse diligens in requirendis actis. Maioribus etiam placuit, hac in re attestationi † nuncii factæ fidem adhibendam: 20
Interim tamen nemo obstinate refragatur eos etiam speciali iuramento eo nomine astringi posse.

R. 2. S. Placet vti hoc resolutum circa S. D. 4. S.

R. 4. S. Resolutum est, in S. huius S. D. quo fit relatio.

D. 10. S. 3. Si compulsoriales non † impetratæ 21
sunt cum processibus, non sufficere placuit primo termino illas peti, nisi de requisitione actorum simul doceatur, ordinatio enim nullam facit differentiam, & eo casu de requisitione docere expresse vult, *part. 3. titu. 31. §. wo aber der Appellant.*

R. 1. S. Placet.

R. 2. S. Stricte inhærendum dispositioni, & verbis tam ordinationis *in tit. 31. §* derwegen.

R. 4. S. Documento requisitionis actorum † 22
ad impetrandas compulsoriales opus non esse expresse decisum *in §* derwegen dann ꝛc. *titu. 31. parte tertia, ordinat.* vbi disponitur, daß in primo termino compulsoriales (So fern die Aussagen) vnd darneben acta priora, oder ein gnugsamer Schein factæ requisitionis actorum sampt lich mit einander vorbracht / oder wo das alles vnderlassen / id est, si neque compulsoriales emanarint, neque acta producta, neque de requisitione edictum, So soll auffs längst in diesem ersten Termin der Appellant compulsoriales außbringen vnd zu sich nemmen ꝛc. Et ita per consequens der Richter eciam sine documento dieselbe zu erkennen schuldig seyn / & hanc ordinationis legem confirmat commune decretum 7. Iulii Ann. 85. publicatum, quo alternatiue actorum aut documenti productio aut compulsorialium petitio in primo termino iniungitur. Hisce igitur ordinationis & pleni senatus legibus omnes DD. inhærendum concludunt.

D. 11. S. 3. Cum difficile sit, & quasi fere impossibile, in primo termino de requisitione actorum post insinuationem compulsorialium facta (prout habent verba deß gemeinen Beschendts) docere ex causis supra assignatis, an non res † temperanda nonnihil, vt sufficiat pau- 23
lo post terminum primum, vel intra tantum temporis, quantum Iudici ad communicandum acta in compulsorialibus fuit præfixum, vel saltem, tot dies, quibus alias circumductio suspenditur, *ord. part. 3. titul. 12. § fin.* vel etiam intra fatalia (quę vtilia † Appellanti sunt ad re- 24
productionem processuum sine omni periculo cir-

circumductionis, aut desertionis vel absolutionis citatione) documentum citationis exhibuisse, aut saltem acta produxisse? circa quæ per DD. hactenus variatum fuit: & cum ex arbitrio Appellantis dependeat, quando intra fatalia processus etiam post terminum in citatione præfixum reproducere velit, ne diligentis & terminum illum à iure concessum anticipantis deterior sit conditio, & ne occasio detur ea ex causa, semper exspectandi vltimum fatalium diem cum citato non tutum fere sit, desertionis futuræ Appellantem admonere, & licet proclama petierit, priusquam id decernatur, & sex iuridicæ postea labantur, facile fatalium finis accelerare possit, & interim frustra etiam iudicium occupari eueniret: Ideo placuit vtile etiam circa hæc tempus fatalium reputari, sed & ob supradictam difficultatem aliis iam dictis modis non temperari, vt non tantum sex iuridicæ, sed & 14. dies (quæ edendis actis præfigi solent, & intra quas sine requisitione alia Iudices acta edere, aut saltem describenda curare tenentur) omni casu & non minus post terminum citationis, etiamsi extra fatalia sese extendant, vtiles sint ad producendum huiusmodi documentum requisitionis, nedum acta ipsa. R. 1. S. Conclusum fuit certum tempus (puta vnius mensis aut sex septimanarum vel longius definiendum esse) vltra terminum comparitionis ei rei præfigendum esse, ne rigore communis decreti hactenus obseruatus processus remittatur, & incertitudo temporis inæqualitati & contrariétati præiudiciorum in partibus omnino terminis ansam præbeat, quæ inæqualitas plerumq; in omnibus, quæ certum ac præscriptum modum non habent conspicitur. R. 2. S. Similiter insistendum verbis & dispositioni ordinationis confirmatæ per gemeinen Beſcheid/ quæ iubet in primo termino incumbentia Appellanti, ab eo adimpleri & diligentiam docere, quamuis breuiori termino à Iudice præfixo.

R. 4. S. DD. huius senatus communibus votis allegatum commune decretum nullo temperamento opus habere existimant, cum nec contextus verborum nec mens, deß gemeinen Beſcheidts quippiam, quod vel difficile vel quasi impossibile fere sit, iniungat. Nec enim requisitio Actorum post insinuatas demum compulsoriales (vt DD. 3. S. præsupponunt) fieri præscribitur, sed ord. *part. 2. titu. 31. in princip. & part. 3. tit. 31. §.* derwegen dann auch disponirt/ & vult, daß der Appellant durch seinen (non Cameræ sed prioris instantiæ) procuratorem erinnert werd vnnd schuldig seyn soll / nach interponirter Appellation alsbald/ vel vt habetur *d. titu. 31. in prin. part. 2.* vnter den 30. Tagen nach beſchehener Appellation den Richter voriger Instantz vmb die acta, wie sichs gebührt/ zuersuchen / vmb zimlicher Belohnung halb/ Sicherung zu thun/ sicq; nihil refert in cameræ citatione terminu præfixus sit longior vel breuior. Sic enim à productione documenti in primo termino faciendi Appellantem non excusat, ad quod impetrandum, à tempore interpositæ appellationis, idipsum computando sufficiens & satis longum tempus haber, & ord. *parte tertia, titul. 31. in prin.* disponit auff deß ersten Rechtstag in der Ladung beſtimpt/ soll (quod verbum præcepti, nō facultatis est) der Appellant erscheinen/ vnnd die Ladung oder acta voriger Instantz / oder documentum requisitionis actorum, sampetlich mit einander in Recht vorbringen vnnd eynlegen/ quamuis breuior terminus, vt plerumq; fit, in fatalibus introducendæ appellationis, puta, 8. 14. aut plures dies, sit præfixus. Hisce igitur ordinationis verbis omnes Dd. inhærendum censent, ne separatio quasi fiat eorum quæ simul produci iubentur, atq; ita contra tertium conclusum suprapositum per huiusmodi separationem, & multiplicentur recessus, & distineantur audientiæ. D. 12. S. 3. Hinc alia quæstio dubia exsurgit, an tempus fatalium † integrum adeo 25
Appellanti vtile esse debeat, vt nec interim ad instantiam Appellati, in contumaciam procedi possit ad proclama & absolutionem, cum terminus non circumducatur in causis appellationum, *Mynsing. cent. 2. obs. 63. Gail. lib. 1. obs. 59.* & consequenter Appellans reproducere processus non videatur obstrictus; & visum fuit, siquidem ex vsu suo citatus id putauerit, posse in contumaciam procedi, cū non tam de circumductione termini eo casu, quam de cōtumacia agatur non prosequentis secūdum quasi præscriptum ei à Iudice modum: in præfigendo sc. certo termino: in euentum autem si forte aliter DD. visum fuerit, an idem cēsetur Appellato seu Reo etiam indulgendum, vt ne in contumaciam nisi elapsis integre fatalibus contra eū procedi possit, ne deterioris, sed paris conditionis statuantur, aut saltem proclama hoc vt etiam in priori casu, decernendum: statim tamen priusquam porro procedatur exspectandum, dum integra fatalia appellationis labantur. R. 1. S. Scrupulo carere visum fuit: nam praxis † rerum omnium 26
optima magistra, longo iam vsu in terminis hic descriptis, processum in contumaciam admisit, cum nec ordinario dum disponit de processu † 27
in contumaciam in causis appellationum hunc casum sigillatim eximit, ideo nec nos in eo distinguere debemus.

R. 2. S. Iuxta præscriptum ordinationis seruandum; vti est in tit. 44. part. 3 R. 4. S. Placer, & omni dubio caret, cum expresse decisum existat in ord. *part. 3. tit. 44. in pr. & tit. 42. in pr.* ibi, so der Kläger in termino citationis nicht erscheinet/ so möge von wegē deß Antworters/ &c. Nec decreto proclamare expectandum, donec integra fatalia labantur, sed porro procedi ad appellationē lapsis nondum fatalibus posse ex eodem textu

conclu-

concludunt, vbi expresse disponitur, quod decreto proclamate, mag von deß Antworters wegen nach verscheinung der dreyen/hodie sechs Gerichts tag begert werden/sich von der Instantz ledig zuerkennen/darauff er auch durch Cammer richter vnd Beysitzer ledig erkent werden soll. Omnes igitur his ordinat. verbis inhærendum concludunt,

D. 13. S. 3. A nonnullis etiam id in contro-
28 uersiam vocatur; an intra dies † circumductioni termini præfinitos, proclama peti aut decerni possit: verum ordinatio expresse illum tantum casum includit, quo neuter comparet, *part. 3. tit. 12. § fin.* sicut & sex vel tres iuridicas lapsas, requirit post factum proclama, vt deinceps in contumaciam procedatur vlterius, *part. 3. titul. 42. in print. & tit. seq. in prin.* Cæterum, quia statim initio proclama fieri ac peti possit, & debeat non dubitatur.

R. 1. S. Si stylum attendamus, indubitabile est.

R. 2. S. Standū similiter præscriptioni & prouisioni, *ordinat. tit. 12. §. vlt. & tit. 42. cum tribus seqq.*

R. 4. S. Plana circa hæc est ord. *tit. 42. & tribus seqq. par. 3.* à qua minime recedendum esse concluditur.

D. 14. S. 3. Dubitatum est etiam à nonnullis,
29 an circumductioni † termini locus sit in causis appellationum introductis, si partes postea ad reassumendum citentur, sicut in causis mandatorum & executionis, & placuit omnibus istis modis circumduci terminum debere & posse, ita vt noua citatio peti debeat & possit.

R. 1. S. Esse iuris, ac similiter indubitabile: nam & obseruatio quotidiana in casibus hic notatis circumductionem admittit.

R. 2. S. Placet.

30 R. 4. S. Iure communi non † circumducitur citatio, ad totam causam & omnes eius actus facta. *Rota decisio. 245. Grauet. ad Vestrium libro 7.*
31 *cap. fin. numero. 35.* sed id per statuta † imperii in ord. correctum est, vt quanquam citationes, in Camera ad totam causam fieri debeant *Gail. obs. 51. libro 1:* Nihilominus circumductio termini locum habeat, *§. fin. titulo 12. part. 3.* quod postmodum per Visitatores & imperii recessus in causis appellationum ideo limitatum est, ne circumducto termino Appellans tota causa cadat, cui nouam citationem intra fatalia reproducere forte impossibile esset. Introducta autem appellatione, cum nullus supersit metus labendorum fatalium, sicque limitationis huius ratio cesset, cessabit quoque & ipsa limitatio. Itaque concludunt omnes DD. etiam quoad causas mandatorum & executionis, quæ annexam hodie vulgariter habent citationem cum 3. S. Procuius sententia etiam facit authoritas Wormbseri *libr. 1. titul. 6. obseruat. 16.* allegans præiudicia Cameræ, &c. Vnus autem ex DD. in contraria est sententia, quod quando Appellantis procurator ad totam causam legitimatus, propter obitum Procuratoris ex aduerso, contra Appellatum, vel vice versa in publica audientia vt fit, petit & impetrat citationem ad reassumendam vel potius continuandam causam ad videndum procedi, tunc etsi in ipso termino citationis eadē non reproducatur, is tamen pro circumducto haberi non debet, textus namq; *in l. & post edictum. ff. de iud. Inno. in. capitulo consuluit. 24. nu. 1. de officio delegati*: loquitur, quando Reus citatus est præsens, & q̄ citari fecit, absens est, quod tunc circumducitur edictum: ergo hoc nostro casu omissa citatio, quam impetrans semper facit, & est adhuc in iudicio præsens, licet non in primo termino, secunda aut tertia audientia sed serius producta esse, interdicere tamen non debet, idque tanto minus, quanto citatus facta citationis reproductione comparet, & nulla prorsus circumductionis termini facta mentione aliqua citatus ad agendum petitur, aut alias se intromittit. Dicunt autem o-
32 mnes (verba sunt Innocent. *in d. c. consuluit. 24. nu. 4.*) quod nunquam partibus, † præsentibus circumducatur edictum, quamuis sine speciali aliqua prorogatione per plures dies, post terminum assignatum expectant partes. Potest enim citatus comparens (quia aduersarium snū in iudicio habet, præsentē) vel agere quod debet, vel procuratoris ex aduerso non agentis accusare contumaciam. Procuratori namque (vt habet 12. D. an. 85. resolutum) tempus petitum obtentū vel præfixum labitur, licet Procurator ex aduerso moriatur, nec ipsi postea nouum terminū petere est licitum, sonder als baldt ex aduerso sich einander widerumb legitimiert / ist er priusquam labatur & pacificetur terminus in seiner Ordnung zu handle schuldig. Quod ad causas executionis attinet, mandata procuratoria ad totam causam data (cuiusmodi ord. requirit, † punctum quoque executionis 33
comprehendere debere videntur. Id n. formulę mandatorum in Comitiis An. 70. approbatæ innuunt. Videtur igitur, quod punctus executionis tanquam † accessorium dependeat à sen- 34
tentia definitiua, & meritis causæ principalis, & per consequens eius tanquam principali sui naturam sequatur, adeo quod quidē in causa appellationis tanquam principali, terminus ab initio decretæ citationis non circumducitur, sic nec in executorialium termino causæ appellationis circumductio locum habere debet, deinde multum interesse videtur † inter citatio- 35
nem simplicis querelæ, & citationem executorialibus annexam. Citatio simplicis querelæ decernitur principaliter & ad futuram nouam causam introducendam, ventilandam & decidendam, super qua nec procurator adhuc est in iudicio, adeoque in termino nemine comparente, qui causam vel ius aliquod asserrum

pro-

proponat, & iudicium desuper imploret, merito nullum est ipsius Iudicis officium & ipso iure termini fit circumductio. Dann wo † kein Kläger ist/ da ist auch kein Richter. Iudex namq; sine præsenti aliqua causa coram eodem ventilanda & sine partibus litigantibus, quarum audiat & discernat controuersiam nihilo magis desiderari potest, ac pater sine liberis aut magistratus sine subditis. 35

Citatio enim executorialibus † annexa, accessoria saltem est, non secus ac in aliis mandatis sine clausula. Executoriales namque (prout alia mandata sine clausula) duo continent, punctum scilicet mandati tãquam principale, mandatur enim Reo vt intra 6. septimanas & 3. dies sententiæ, contra se latæ pareat: & citatio tanquam accessorium quę citatio respicit naturam litis in iudicio iam præsentem & decisam, & iniungit citato, vt is in primo termino & compareat & agat, hoc est, de paritione doceat, & causas alleget & excipiat, cur in pœnam declarari non debeat. Sicque teste Vlpiano *in leg. exceptionibus. ff. de probat.* in primo termino docendo vel excipiendo Actoris quodammodo vice Reus citatus fungitur tanquam primo termino, pro circumductione habendus esse videtur. Ex quo Reus nec paret, nec comparet & in primo termino id sibi præfixo, nec paritionem docet, nec causas allegat, cur in pœnam declarari non debeat: secus autem, vt dixi in simplicis querelę citatione, in qua primus terminus citato neutiquam ad agendum, verum saltem ad nude comparendum præfigitur, & ad audiendam Actoris petitionem, ad quam in secundo demum termino Reus respondere tenetur. Itaque Reus citatus virtute executorialium in præfixo ad id sibi & primo termino, de iniuncta sibi paritione, quod vt faciat & Iudicis ne sua authoritas vilescat, & lata sententia vento seruiat, & fisci interest (qui executorialibus & mandatis insertæ pœnæ in euentum non paritionis, adiudicationem & emolumentum expectat, docere vel certe excipere potest, & debet, etiamsi executoriales nondum fuerint reproductæ, & quantumuis impetratio nisi reproductis prius iisdem ad pœnæ declarationis paritionem procedere nequit. Quo facere videtur text. *in leg. vnic. ff. si penden. appellat. mors intercuen.* vbi si fisci aut alterius, contra quem appellatum est, interfit causam Appellatos expedire, puta quia pronunciatum fuerit aliquem relegandum adscriptis bonis applicandis fisco, tunc enim omnes hasce causas appellationis reddere, eaq; prosequi necesse est. 36

D. 15. S. 3. Similiter an dictæ sex † iuridicæ circumductionibus, vel etiam vlteriori processui præfinitę pro continuis omnino computandę, an vltima saltem vtilis esse debeat, vt ordo Procuratorem, quis nũc se intromittere cupit contigerit, quod placuit & priusquam procedatur, expectandum, dum à sexta iuridica incipiendo, ordo omnes transierit in nouis. 37

R. 1. S. Inhærendum est stylo antiquo ideoq; hanc resolutionem respuendam.

R. 2. S. Continuas † esse sex illas iuridicas, dann es könnt der Procurator sexta sich wol legitimieren in der Vmbfrag auff Bescheidt zu handlen / tum nec ille stylus hactenus obseruatus facile sit mutandus, aliasq; odiosum, contumacem adiuuemus duplici fauore, longioris temporis nimirum ex ordinatione statui ad eam purgandum & eiusdem vtilis præterea, & quatenus hac in parte diffidat, ordine à iure communi stricta facienda sit interpretatio. 38

R. 4. S. Post sex iuridicas elapsas in primo termino præcedi posse *ord. tit. 42. & trib. seqq.* Item commune decretum de An. &c. 74. permittit. Itaq; non putant DD. vltimum illum diem vtilem esse, vt expectati debeat, donec à sexta iuridica ordo nouarum omnes Procuratores transierit.

Sic enim in effectum non sex tantum, sed decem, 12. vel plures forte iuridicas contumaci indulgebimus, ipsaq; lege in punienda contumacia mitiores erimus. Si enim citatus intra sex iuridicas sibi à lege indultas & præfixas mandatum comparendi dedit alicui, is potest id instanti pro vlteriori processu aduersario suo commode statim exhibere: si nulli mandatum dedit, sed etiam per id tempus contumaciter emanet, non potest comparenti etiam prosequenti beneficium, ipsi à lege indultum auferri: duo tamen DD. distinguunt inter citatum ad agendum, † & citatum ad comparendum & in illo cum 3. S. concludunt, in hoc cæteris huius Senatus DD. sentiunt. 39

D. 16. S. 3. Circa proclama † etiam decernendum variatur nonnihil: alii facile solent adhuc vlteriorem terminum ad comparendum ad proximum admittere, & in euentum solum, nisi quis se tunc legitimauerit proclama decernere, alii pure statim decernunt, cui sententiæ 3. S. accedit, siquidem enim executio rite facta est, præcise quis tenetur, in termino per Iudicem præfixo comparere, præsertim cum fere priusquam compleatur protocolla plus quam ad proximam vltro habeatur. Sin vero executio minus legitima, præsertim si tardius facta est, quam vt intra præstitutum terminum citatus adesse possit, & tunc tempus postea concessum ad proximam, priorem defectum non videtur iustificare aut complere, quin pure denegandum proclama, cum & eo casu non possint processus fere tardius reproduci. 40

R. 1. S. Maioribus votis DD. ex dictamine styli antiqui inhærẽt lenitati, vt videlicet in euentum proclama decernatur: modica enim mora non debet causari tantum rigorem, nec ex ea lex tum stricta oriri debet.

R. 2. S. Stylo inhærendum vsitato, vt si intra sex

sex iuridicas veniat formula seruetur, nisi si quis ad proximam petierit, alias contra.

R.4.S.Placet.

41 D.17.S.3.Proclamate autem decreto† & sentētia publicata licet antequam fiat. Procurator aliquis statim in der Vmbfrag auff Beschcydt sese legitimet, vel compareat, non ideo minus pedello florenum soluere teneatur, cum mulctam illam non tam ratione laboris pedelli proclama facientis, quam ratione contumaciæ & defatigationis iudicii debeatur, adeo vt qui ea sola de causa solutionem recusat, non immerito ordinationis pœna præterea mulctandus.

R.1.S. Placet, pœna tamen vt maiori terrori sit procuratoribus arbitraria vtendum censent omnes DD.

R.2.S.Placet.

R.4.S. Omnes DD. existimant Pedello iniungendum, vt statim post lecta decreta, antequam procuratores agere incipiunt, exeat & proclama, *iuxta titul. 34 part. 1.* alta voce faciat, præsente adhuc hominum frequentia, sic enim dubium hoc cessabit, & proclama citius in notitiam citati perueniet, & authoritate iudicii magis consuletur.

42 D.18.S.3. Partium arbitrio† non videtur relinquendum, quandocunque velint proclama petere, aut postea illo facto, in contumaciam processum instituere, quod hactenus indifferenter fere permissum, etiam lapsis interim aliquot annis, vnde non parua inconuenientia oriri videtur, partibus interim fato decedentibus, aut alias statu causæ immutato. Quare placuit statui, vt nisi quis intra mensem aut sex septimanas post reproductos processus proclama petierit, atque postquam proclama factum intra tantūdem temporis in cōtumaciam processum vlteriorem instituerit, postea non audiatur sine aliis nouis processibus, aut noua citatione, nisi DD. forte commodius videbitur semel certum tempus trium vel quatuor mensium præfigi, intra quos & proclama petatur, & vlterius procedatur deinceps. Quod tamen quia nonnunquam submissio ratione proclamatis tardius expediri solet, certum modum non facile videtur recipere.

R.1.S. Ad petendum proclama statuendum esse terminum vnius mensis à die reproductionis computandi: post decretum vero ad proclama teneatur pars, sexta audientia lapsa in proximo suo ordine in contumaciam procedere sub præiudicio hic præfinito.

R.2.S. Hoc quia nouum & hactenus non receptum, prius ad status vel Visitatores referendum, antequam à veteri stylo recedatur.

R.4.S. Nimis durum sex DD. Votis videtur, partes quæ ad prosequendam & finiendam instantiam iure communi triennium habent ad sex septimanarum angustias restringere: Cum ista dilatio & non prosecutio causæ, soli parti impetranti noceat, & citatio absenti & contumaci silentium impetrantis lucro esse non debeat, qui si ad emanatam citationem, vt debet, compareret & persecutionem litis desideraret, tum iure communi quam ex ordinatione sua competentia remedia habet, quibus detrectantem aduersarium cogere possit ad parendum. Hic igitur, quia contumaciter emanendo vti non vult, id imputare sibi debet, & non raro partes impediuntur circa causarum prosecutionem, vel mutationem personarum, vel prætentatam concordiam, vel alias ob causas, quas forte procuratoribus in transmissione processuum significant, & ideo causæ persecutionem aliquamdiu differri petunt. Quibus sane casibus periculosum foret statui lapsum sex septimanarum instantiam perire, quam postea non nisi per ambages & viam restitutionis in integrum, ad quam pars absens & contumax de nouo citanda esset, recuperare posset. Quid enim si actio, quæ tempore peritura esset, instituta sit, quod interim pereunte instantia lapsum sit, totius sane causæ iactura subsequeretur, atque in omnibus appellationum causis pereunte semel instantia lapsu sex septimanarum, Appellans tota causa caderet, propter lapsa interim fatalia. In quibus tamen olim circumductio termini sublata est, vt possit etiam sex & amplius septimanis post terminum lapsis, modo intra fatalia Appellans processus reproduceret, & appellationem introduceret, minime igitur in appellatione introducta eum ad istas sex septimanarum angustias adigere debemus.

Quid autem si Procurator† impetratum & 43
factum proclama parti scribat, & cum ea, vtra ex tribus viis procedendi in contumaciam illi vtilior sit, deliberet; An pars etiam in remotissimis imperii finibus constituta ad has angustias adstringi pōteſt aut debet? Itaque cum hodie ex recepto stylo triennii spatium egredi liceat, nec vlla sit diuersitatis ratio, cur reproducta quandocunq; citatione statim causæ prosecutio magis; quam alias in processu vrgeri debeat, putant vt hactenus cuiq; parti suæ prosequendæ liberum arbitrium concedendum. Aliqui variant circa hoc: Et primus quidem pœnam contra procuratores intra sex septimanas proclama non petentes statuendam, sed hanc sublatæ instantiæ nimis durum putat. Secundus cum 3 S. concludit, sed procuratores ad interesse propter negligentiam partibus condemnat.

Tertius vero *ordinat. part tertia, titul.* 8. § wür de dem / ꝛc. *titu.* 42. *in principio. titulo* 43. *in principio. & titulo* 45. §. *final.* allegat, quo videtur

an-

annuere, si citatus in termino sibi prefixo non compareat, quod tunc statim in eodem termino proclama peti debeat, eoque decreto & facto, daß alsdann nach Verscheinung der dreyen nechsten Gerichtstäge / vnnd auff den nechsten Termin hernach in contumaciam procediert werden soll. ꝛc. Quod si verbum præceptiuum excludens liberum arbitrium eius, qui citationem impetrauit, quandocunque demum velit, quantumuis effluxo tempore in contumaciam procedenti. Vicissim vero ordinat: si non statim hæc fiat, nullum tamen præclusionis viæ, vel aliud præiudicium annexum habet, nec
44 quis in contumaciam † non comparentis vel alias inuitus agere compellendus esse videtur.

In terminis igitur ordinationis manendum esse putant, vt reproducens citationem, statim contra citatum non comparentem (modo terminus non sit circumductus) proclama petat, eoque facto & effluxis tribus iuridicis in contumaciam agat, quod decet, & si id negligat, nisi preuia illa citatione non audiatur. Quod si vero dominis hæc via minus aspera videbitur, non refragatur, vt iuxta conclusum. 3. S. proclama petendi, & postmodum in contu-
† maciam procedendi successiue tempus sex septimanarum constituatur, si non 1. aut 2. S. aliam commodiorem viam monstrauerit.

D. 19. S. 1. Variant etiam in eo opiniones, an
45 & quando in scriptis † libellare necesse sit, &
46 quando sufficiat repetitio verbalis † narratorum seu actorum, loco libelli? placuit in omnibus causis appellationum, mandatorum, cum clausula l. diffamari, & aliis vbi litis contestatione opus non est, eiusmodi repetitionem sufficere. Vbi vero in causis simplicis querelæ & aliis litis contestatione & ordinario processu opus, in scriptis libellandum, alias pro non libellante quis habetur, & præiudicium solitum incurrit.

R. 1. S. Quoad causas simplicis querelæ. Item appellationum & Mãdatorum sine clausula rem carere dubio. Primo siquidem casu in scriptis omnino libellandum esse: his autem duobus posterioribus sufficere repetitionem productorum narratorum, mandati vel actorum loco libelli. Totam autem difficultatem
47 † versari circa mandata cum clausula. Ideoque
48 ad hæc distinguendum esse † inter mandata executorialia & mandata de relaxãdis capiuis. & reliqua; vt in executorialibus mandatis; (ne rei iudicatæ executio vel processus eludatur, vel saltem magno cum dispendio veritatis multo tempore protrahatur,) sufficit nuda repetitio mandatorum: In reliquis autem ad minimum summaria petitio in scriptis porrigenda exigitur, maxime ea de causa ne via citationis relicta, partes sine discrimine ad mandata, cum clausula confugiant & ita præcipitata causa & processu tam confuse super principali negotio procedatur, tunc effectus comparitionis; qui mandata † cum clausula resol- 49
uit in mere simplicem citationem (in cuius via seruato legitimo iuris ordine procedendum est) penitus tollat.

R. 2. S. Placet, & in nibus summariis & extraordinariis causis, & simplicis querelæ hic narratis liberum est reliquendum Actori libellare vel narrata citationis loco libelli repetere oretenus, in quantum fieri potest breuissimis petitio dictanda est, inque contra facientes arbitrarie animaduertendum.

R. 4. S. In causis appellationum à mera in- 50
terlocutoria non appellandum articulatim in scriptis, sed solum instrumentum appellationis loco libelli repetendum esse: *Ord. part. 3. tit. 31. §.* Vnd so ferrn dißponiert / ꝛc. sed in appellationibus † à definitiua vel eius vim habentibus 51
non præcise in scriptis libellandũ, sed petitionem actorum loco libelli sufficientem esse affirmauit 4. S. ex §. Aber im Fall / ꝛc. recessus imperii de Anno 70. in secundo suo resoluto D. cui ordinationi & concluso suo omnes DD adhuc inhærent. Ita tamen interpretationem illam, si paucis comprehendi verbis non possit, in scriptis faciendá esse ex d. §. Vnd so ferrn / ꝛc. exstimant. In Mandatis cum clausula, res expedita est per conclusum pleni senatus, de Anno 76. cui concluso DD. in hærendum esse arbitrantur, vt eidem inhærendum esse Anno 85. conclusum est in primo tunc temporis resoluto D. Circa causam l. diffamari DD. variant: Quinque ex DD. eam simplicis querelæ esse, & ita in scriptis libellum exigere putant, ex Blarero. *In repetita d. l. diffamari, capitulo 5. numero 7. & aliquot sequent.* qui hoc etiam hodierno foro & Iudiciorum consuetudine, ideoque stylo Iudicii Cameræ Imperialis comprobari *numero 8. & 13. affirmat:* duo vero DD. repetitionem narratorum citationis admittunt, quia præparatorium tantum sit Iudicium & processus summarius. Vnus DD. dispositioni iuris communis circa hæc omnia inhærendum censet, ne ex vna lite fiant duæ: omnes tamen concludunt, vbi libello † in scriptis opus est, 52
non præcise libellantem arctandum vt in libello factum, quod plenissime forte in citatione narrauit, denuo ad amussim deducat, sed liberum ei relinquunt de nouo factum narrare vel repetere narrata citationis, & postmodum congruam conclusionem scilicet petitionem, subiicere, vt & liberum ei est, vel summarie vel articulatim factum deducere: omnibus enim casibus istis satis in scriptis libellatum esse intelligo.

D. 20. S. 3. An repetitione † tali facta, vel et- 53
iam summario libello producto, postea Actori antequam litis contestatio fiat, mutare libellum & articulare liceat? Duo DD. id posse ne-

gant scilicet à via semel electa ex præscripto constitutionis recedere; reliqui diuersum sentiunt. Cum ius commune, quo nulla maior etiam mutatio, quam circa formam eiusmodi per missa est, non videatur correctum circa hæc.

54 Qui tamen in † scriptis summarie libellauit, eum ad articulandum nõ admittendum, quasi non liceat in eodem genere agendi in scriptis electo variare, quod tamen nonnullis diuersitatis ratione satis solita non putatur subniti.

55 R. 1. S. In mandatis † executorialibus non opus est petitione summaria iuxta proxime præcedentis D. resolutionem: quoad cætera tamen mandata omnia cum clausula, in quibus summaria petitio requiritur, si eam in primo termino comparens exhibuerit, tunc ad articulandum vlterius non admittitur. *arg.* §. Wiewol auch/ &c. Recessus imperii de anno 70. esse tamen in eiusdem impetrantis opinione, an velit in primo termino libellare vel petitionem summariam exhibere.

R. 2. S. Priorem partem esse expresse decisam iuxta imperii Abschied de Anno 70. in §. wiewol auch.

R. 4. S. Exhibito summario libello non permitti, vt articulus latus postea exhibeatur. Statutum enim in recessu imperii Spirensi Anno 70. nec repetitione actorum loco libelli facta, & intra terminum ad libellandum statutum, vel concessum articulatum libellum produci posse in 7. suo dubio DD. huius S. concluserunt, cui recessui, & conclusioni suæ adhuc inhærent.

56 D. 21. S. 3. An termino aliquot † mensium impetrato necesse sit deinceps agere in scriptis, præsertim libellare, & quidem articulatim, & repetitio aliqua loco libelli non amplius admittenda, quin citatus absoluendus? Hoc durum omnibus visum fuit, cum spacium illud non minus censeat indultum, vt quis deliberet, quomodo agendum existimet, quam ad conscribendum libellum, & fere Appellans non potest quicquam istorum statuere, nisi actis visis, quibus legendis saltem aliquid spacii fuerat concedendum. Maior autem dubitatio

57 fuit quid fieri debeat, si quis ante † lapsum terminum petiit prorogationem, sine sufficienti documento causæ, & in euentum loco libelli repetierit acta: postea vero termino lapso libellum produxerit? Et præiudicium id solum visum fuit versari, ne libellare in scriptis vlterius possit.

58 R. 1. S. Terminum ad libellandum † obtentum præcise obseruandum, sub præiudicio ab-

59 solutionis: etenim petens terminum † ad libellandum, eum de libellatione deliberasse, ideoque se absolute ad libellandum adstringere voluisse censetur, iuxta mentem maiorum votorum. Quoad posteriorem partem huius confessionis, transeunt omnes cum sententia 3. S. Hoc addito, vt libellus hoc casu cum pœna ordinationis reiiciatur.

R. 2. S. Placet.

R. 4. S. Placet, & repetitur allegata 7. D. resolutio.

D. 22. S. 3. Quoties à mera interlocutoria † 60
appellatũ est, cum ex præscripto *ordi. part. 3. tit.* 31. §. Vnd so ferrn/ &c. non liceat articulatim libellare, sed tantum instrumentum appellationis (propter inserta scilicet grauamina, ex quibus solum iustificanda appellatio) loco libelli in primo termino repetendum, vt ambagibus fere subrepentibus occuratur, videtur interdicendum procuratoribus, ne terminum in eiusmodi causis ad libellandũ petant, vel petitum admittant: Sed statim in primo termino sub comminatione absolutionis dicto modo agant, vt parti aduersæ liceat illico procedere ad litis contestationem, vel declinatorias proponere, quam ad rem breuius tempus concedendum, vt actis postea productis ad conclusionem maturius peruenire possit: Lite autem pure contestata, & actis productis sine vlteriori termino illico per generalia concludatur. Quo autem Iudici statim innotescat, quod res est, non abs re videtur, si procuratoribus † 61
iniungatur, vt in titulaturis exprimant, causam esse appellationis ab interlocutoria, sicut alias solent dicere extraiudicialis appellationis, &c. Vel etiam id processibus initio decretis & expeditis assignari poterit. Si qui vero conclusione vel negligentia longius hinc inde progressi, & terminos quasi in ordinariis inuicem admisisse deprehensi fuerint, ii arbitraria iudicum pœna coerceantur. Cum non tantum suos principales distinuerint, & inanibus sumptibus grauarint, sed iudicio & reliquis ibidem litigantibus non parum impedimento fuerint.

R. 1. S. Placet, vt autem transgressio tanto facilius ac citius deprehendi possit, iniungendum procuratoribus, vt in posterum ab initio statim, dum processus reproducunt, sub pœna arbitraria, diserte sic inscribant, appellationis ab interlocutoria nonnulli, & supplicationi pro processibus eandem titulaturam superpingendam esse censuerunt: omnium autem votis iudicatum fuit non esse consultum, vt vel Referens eiusmodi titulum decretis processibus præfigi curet, vel id muneris cancellariæ demandetur, propter diuersitatem opinionum & præiudiciorum, quæ circa diiudicationem, quæ sententiæ sunt interlocutoriæ simplices, appellabiles tamen, vel non, exoriri, vel collegio & cancellariæ non modicam reprehensionem, ac sugillationem adferre posset, quod periculum ipsis procuratoribus relinquendum. Quod si minus dextre de appellatione iudicaret, & ex errore interlocutoriã eam habentes sententiam q̃ vim definitiuæ obtineat vel more

defini-

definitiuę prędata eam non sequantur: Et iudex postmodum eorũ lapsus corrigere ac in concipiẽdis primis sentẽtiis causam appellationis ab interlocutoria discernere & intitulare poterit.

R.2.S.Placet.

R.4.S.Placet: non tamen putant DD. vno excepto qui cum 3. S. concludit: Procuratoribus iniungi posse, † vt semper intitulaturam 62
distinguant, ab interlocutoria mera, an à definitiua vel vim definitiuæ habente appellatum sit, tum quod procuratores non semper in meritis causæ statim à principio satis instructi sint, tum etiam quod non tutum esset semper iis circa hæc fidem habere.

D.23.S.3. in grauaminibus † appellationum 63
in specie videtur esse exprimendum, quid noui in hac instantia deducendum, sicut & vicissim ex aduerso, quid istorum & quare non admittendum, præsertim termino prolixiori obtento ad grauamina agendum ne Iudices onerentur mit vberflüssiger Besichtigung der Acten (quod alio simili casu ordin. *ti.* 32. §. *fin. part.* 1. prohibet) & licet incertum parti sit, quo Iudex respexerit, & qua parte vlterior probatio ad instantiam requiratur, tamen scire debet, quid Iudicem putet debuisse attendere præcipue, & in quibus suam & potissimum causam fundauerit: Item ex quibus specialiter & potissimum deductis & probatis aliter pronũciandum fuisse existimet, vel adhuc esse, sicut & scire debet, quæ plenius deducere & quibus modis, testibus & instrumentis, probare velit & possit, ea omnia in specie designet, nec in incerto vagetur & propria solum articulatim proponat, quasi de integro & ab initio actionem instituere velit, sed grauamina in specie designet, & quæ & cur eadem vel noua admittenda sint, demonstret, alias enim fere difficile est ex grauaminibus & fere iisdem articulis, qui in priori instantia fuere propositi rem discernere. Atque huc pertinere videtur, quod ordinatio licet eadem in secunda instantia porro probari admittat, priora tamen acta articulare prohibet: Vt scilicet nihil amplius in specie, quam iam ante fuit proponatur, & generalia, petantur potissimũ vero faciũt, quæ ordi. *part. 1. ti. 41.* §. disponit von den armen Partheyen. Nulla enim circa hæc diuersitatis ratio, nisi vt ibi, antequam processus decernantur, summaria istorum indagatio fiat; hic vero postea plena auditis hinc inde partibus cognitio interpretatur, eaque non difficulter fieri posse videntur, cum prolixum terminum actis publicatis habeant.

R. 1.S.Placet.

R.2.S. Vtile quidem per se apparet, sed factu difficiliusque obseruatu ab omnis generis aduocatis. Malunt enim DD. hoc referendum ad visitatores vel Reichs Versamlung.

R. 4. S. Octo D D. antiquo stylo id relinquendum esse arbitrantur ex resolutione 16. D. Anno 85. propositi, & Anno sequenti per visitatores approbati, nec enim Iudex per huiusmodi allegata procuratorum subleuabitur quod iis tuto credi non posset, sed equidem acta cum eiusmodi allegatis conferenda essent. Imo grauaretur Iudex magis, quando præter hæc etiam procuratorum altercationes circa hæc legere & excutere cogeretur: Duo tamen DD. cum 3.S. concludunt.

D.24.S.3. An reo contumace † Actor non 64
minus in primo termino libellũ producere sub præiudicio absolutionis debeat, dubitatũ fuit. Aliis existimantibus, cum non ipso iure præiudicium hoc acquiratur, sed omnino sententia Iudicis opus sit, qui officium suum non nisi imploratus impertitur, neq; contumacibus † regu- 65
lariter præiudicia acquirantur, sed tantum aduersarius præsens ad agendum vlterius admittatur, atq; priusquam actio seu processus in aliquem dirigatur illumce obiectum adesse, vel reuera, vel quasi in contumaciam necesse sit, & penes Actorem sit eligere ex trib. viis vnã, qua libello nullatenus opus sit; Ideo ab officio ad absolutionem non descendendum. Alii contrarium maioribus putant, cum lex generalis non sit, distinguendum, & absentis vices etiam hic supplendas, ne quid etiam per actorem stet, aut illi imputari possit, qui alterius rei culpam incusat, atque hæc etiam non minus fauore iudicii, quam partium introducta videantur.

R.1.S.Placet prior non posterior opinio, ex ratione quod Iudex tantum nouitatem instantiæ, non absentis (qui odio magis quam fauore dignus est) factum, consistens in petenda absolutione supplere possit, quæ suppletio nouitatis pro substantiali nostri iudicii exigitur: Iudex enim vt Iudex, id est vt ius secundũ veritatẽ dicens. nemini † quicquam, nisi quod iustum 66
est, tribuere potest, quod tribuere nequit, nisi de veritate negotii plane constet. Hinc est, quod iudex in indaganda veritate & iustitia, meritorum causas partis absentis (non principaliter fauore huius sed veritatis & iustitiæ) supplere potest & debet, vt præsenti quod iustum est, tribuat, nec veritatem lædat, secus quo ad ea quæ directo factum & fauorem contumacis respiciunt: cui Iudex ideo non imploratus beneficium absolutionis tribuere non debet.

R.4.S.Placet posterior sententia vti iuri conformior.

R.4.S.Placet opinio maioribus approbata, eamq; 1. & 5. Anno 85. resolutis dubiis consentaneam esse DD. huius S. existimant.

D.25.S.3. Si quando tutores vel curatores † 67
citati non compareant, quis in contumaciam processus instituendus, dubitatur, cum Iudici non minus quam si præsentes se pro tutoribus gererent, de qualitate iudicium fundante constare debeat, ne nullitas aut saltem infinita in

conuenientia postea inde resultent. Aliis vicissim putantibus sufficere, quando pro talibus citati non comp-reant, vt in ipsos quasi principales,& tales ,processus omnes sine discrimine dirigi possint, placuit tamen hoc casu contra eos in principali causa procedi non posse,sed aliam ex reliquis duabus viis vel ad immissionem vel ad Bannum suscipiendum, eligendam.

R.1.S.Placet opinio,quæ habetur in versiculo,aliis vicissim putãtibus, hoc nominatim attendi tali annexo audito, quod dicta de immissione intelligenda sint de bonis citati, non pupilli aut minoris.

R.2.S.Opinio posterior, similiter magis arridet, & verior videtur ex notatis ad *l.si quis ex aliena.ff.de iudic.cum concordantib.ibi relatis.*

R.4. S.Processum contra citatos tanquam tutores etiam in contumaciam institui posse, adeoque actoti liberum esse, vtrum ex *3.* viis in ord. *part. 3. titu.* 43. expressis eligere velit, omnes DD.concludunt. Quia licet veri tutores non essent,tamen quia citati sunt, comparere, vel hoc tantum quod tutores non sint, allegare,non enim Iudicis citantis autoritatem spernere debent, sitamen in causa principali Actor procedere,& litem pro cõtestata in contumaciam acceptari velit, existimant præambulam præmittendam sententiam. Wo fern Klåger die angegebene tutel der Citirtẽ glaubwürdig beſchein̄t würd/daß alsdann auff gethane Submission ergehen ſoll/ was recht iſt. Qua tamen sententia in ceteris duabus viis,quæ pupilli causam non lædunt, sed tantum contumaciam citatorum puniunt,opus non esse existimant.

68 D.26.S.3. Cautione oblata nec admissa † plurimæ fere causæ differunt, quod igitur de aliis terminis petitis statutum est,idem etiam circa hæc obseruandum, vt à tempore oblatæ, cautionis quandocunque ea fiat, postea statim terminus currat, atque si plane fuerit elapsus, priusquam caueant, vel si legitiment, pœna saltem ordinationis coerceantur, & eatenus oblata pro præstita cautione habeatur. Quanquam de tempore non conueniat inter procuratores,nihilominus ad cautionem semper admittendi in tantum, vt cognitio inde de tempore solum penes iudicem sit.

R.1.S.Placet per totum, excepto eo quod de pœna ordinationis dicitur, nam DD. huius S. cum illa apud procuratores pene contemptui sit,merito arbitraria vtendum esse censuerunt.

R.2.S.Hoc statui ac permitti potest.

R.4.S.Placet cautionis tempus currere à die oblationis, etiamsi procuratores inuicem de tempore non conueniant, purificato autem cautionis petito vel effluxo termino sine legitimatione, non ordinationis sed arbitraria pœna procuratorem mulctandum censent.

69 D.27.S.3. Ad cautiones † etiam non indifferenter admittendi videntur procuratores, id enim causas fere non parum remoratur,cum ir recuperabili nonnunquam partium damno, & refusione expensarum,moræ aut dilatæ litis resarciri non potest: dum forte de captiuo,vel alio eiusmodi casu agitur. Imo si expectanda vera legitimatio est,& ea tandem sequitur impune,interim tantum partes grauatæ mora inueniuntur, nam si contra absentes pronunciandũ est, vera legitimatio fere expectanda,ne alias condemnati subterfugiendo, postea & mandatum non mittendo, faciant,vt omnia prius acta in nihilum recidant, nec sit, in quem executio condemnationum dirigatur.Quibus vt obuietur, visum fuit in eiusmodi casibus, vbi periculum eiusmodi subest, & præsertim si iam ante submissum est, neq; aliud restat nisi vt priora re petantur, iis namque casibus procuratoribus interdicendum, ne caueant, aut cautiones admittant, sed nisi mandatum statim exhibeatur, in contumaciam ad expeditionem puncti præiudicialis,& alias nec quicquam differendi puncti procedatur. Quo expedito puncto contumaciæ & quidem plene, tunc demum in reliquis cautio admittatur. Ita fiet vt non minus rei illi legitimationem promoueant,ne processum in contumaciam sustinere cogantur.Quod si vero nulla cautione præuia vltro procurator cautionem offerat, breuius tempus indulgendum est ei, intra quod nisi se legitimauerit, etiam nihilominus citatio ad reassumendum post ea petenda grauiori pœna quam solita illa 2. fl. vna cum refusione expensarum citationis coerceatur.

R.1.S.Huius D. resolutio plerisque D D.visa fuit magis perplexa & obscurior, quam vt mentem eius integre percipere, & animi sui sensum desuper aperire potuerint: Ideo hoc dubium indecisum reliquerunt. Quicquid autem hac in re maiora vota aliorum S. ferent, ei & ipsi libenter accedent.

R.2.S.Hoc displicet maxime in causis celeris expeditionis, & in quibus periculum moræ subest.

R.4.S. Quando in grauiori puncto vbi periculum in mora est, aut simili, submissum est, vel vlterius scriptum cauere volenti procuratori non debetur, non esse cautionem admittendam *ſ. DD.* cum 3.S. consentiunt, nisi pro cauente sententia ferenda sit: tunc enim tam exactam legitimationem non requiri, sed cautionem sufficere putant, cum ratam absens facile habiturus sit sententiam,quę pro ipso ferenda est.Reliqui 4.DD. aut cautionem admittunt indifferenter. Impetrans enim etiam citra prohibitionem specialem, nisi pars aduersa vel Iudex ipsum admittat, cautionem præstare non potest,nec verisimile est,quod in præiudicium captiui sui principalis, priusquam tempus cautionis labatur, Impetrans mandatum procuratorium non sit productu-

rus,&

rus & si id ipsum non producatur, sibi captiuus imputet moram suam aut procuratoris, contra quem, siquidem hoc neglexerit, vel à Reo oblatam cautionem temere admiserit, regressum habet; Reus enim citatus non videtur reprehensione dignus, si vel ipse caueat, vel oblatam cautionem admittat, cum id in fauorem suum vel vtilitatem vergere possit. Aut enim intra tempus cautionis mãdatum procuratorium ex aduerso producitur, & tunc prius gesta firma & rata permanent, aut hoc tempus cautionis labitur & purificatur, & tunc præuio proclamate declarationem petere & obti-
70 nere poterit. Videtur quoque Aduocati † potius quam Iudicis munus esse, præscribere litigantibus quid aut quemadmodum alter alteri in fauorem vel detrimentum alterius cautionem admittere debeat, vel non. Nouum præterea & insolitum foret, si ab initio in vno puncto repudiata oblata cautione, necessario procedendum esset in contumaciam, eoq; puncto expedito tandem in reliquis, cautio prius reiecta, vt præstetur, & virtute eiusdem etiam procedatur, iterum esset necessario admittenda. Omnes tamen DD. vltro cautionem offerentem, & sic citationem ad reassumendũ differentem, nisi intra tempus cautionis se legitimet, grauiori arbitraria pœna puniendum censent, nisi de iussu paritionis sibi facto per absentis manum vel aliunde docere possit. Quo casu antiquo stylo inhærendum esse existimant: ex-
71 pensas tamen † cautionis, vt & alias expensas Cãcellariæ: non procuratores sed principales, vt soluant, condemnari ex communi stylo solent, cui etiam in hac parte omnes Domini insistunt.

71 D. 28. S. 3. Consequenter si post factam † submissionem nouus Procurator comparet, & mandatum exhibet, sine verbali repetitione prioris submissionis, vel vlteriori termino circa hæc statim pronuncietur, superuacua enim repetitio est, cum ratificatio prius actorum vltro mandato sit inserta. Nam nec heredes inuita parte altera causam omittere possunt, neque ferendi, qui aliud quiduis agendum vel deliberandum proponunt, quod non nisi quæ integra adhuc sunt, concernere potest.

D. 29. S. 3. Hinc id quoque dubitatum; an
73 morte principalis post litem † contestatam, vel etiam conclusionem in causa, mandatum procuratorium extinctum sit, ita vt pronunciari vel procedi non possit? quod hactenus
74 indifferenter obseruatum. Verum res illa † per distinctionem temperanda videtur, vt quoad ea, quæ iam plene perfecta sunt, scilicet submissiones & conclusiones pure & per generalia nuda factas, mandatum extinctum non censeatur, sed in personam procuratoris quasi dominis litis sententia ferenda, secus vero quo ad ea, quæ deinceps iussu & consilio principalium agenda sunt.

R. 1. S. Placet, idque intelligendum de quibuscunque sententiis tam de interlocutoriis simplicibus, quam vim definitiuæ habentibus, ac definitiuis siue pro, siue contra mortuum tendis.

R. 2. S. Referendum ad Visitatores ac eo vsq; nihil de veteri stylo à Gailio tradito *lib. 1. obseru. 109.* immutandum. R. 4. S. Quando alter litigantium † moritur post conclusionem in 75 causa etiamsi de eo iudicialiter constet, tamen etiam absque præuia citatione ad reassumendam causam vel audiendam sententiam in personam procuratoris concipi & publicari potest sententia definitiua iuxta visit. recess. Anno 78. §. vñ demnach sichs offt zutregt / &c. quod
76 si vero ante conclusionem † in causa, altera partium in fata concedat, tunc implorato Iudicis officio citatio ad reassumendam causam contra heredes decernitur, etiamsi defuncti procurator per litis contestationem dominus litis factus sit, & ita hactenus recte obseruatum Gailius *lib. 1. obs. 109. nume. 6.* affirmat, quia enim plerique principalium defunctorum heredes procul dispersi: & hinc inde in imperio degũt à Camera, quando interdum etiam procuratores nec nomina, nec personas, nec domicilia eorum norunt, sine quorum tamen instructionibus, nec agere quicquam nec interlocutoriis, quæ agendi vel parendi terminum præiudicialem continent, satis facere possint, nescit sane quomodo in præiudicium heredum (qui forte homines militares in Gallia, Belgia vel alibi absentes testatoris, vel agnati sui mortem nesciunt, adeoq; nec hereditatem adhuc adierunt) in procuratoris personam commode & cum fructu fieri posset sententia interlocutoria.

D. 30. S. 3. An mortuo vtroque procuratore † post conclusionem, definitiue pronunciari 77 possit, controuersia non caret? Pleriq; negant, cum Abscheidt in † singulari numero & ita de 78 vno saltem loquatur; duo tamen DD. diuersum sentiant quia par ratio est, & sententia in personam principalis fertur. Cæterum siue hoc obtinuerit, siue alias contra eum, qui Procuratorem non habet pronunciandum foret, modus ineundus fuerat, vt absens condemnatus resciscat, id mature, vt quam primum de reuisione, si ea vti velit, ipsi certum sit. Quod quidem altero procuratore præsente facile fieri poterat, si is iuberetur, vt executoriales, vel vbi iis opus non erat, (Reo absoluto) denunciatoriales impetraret & acciperet, victoque insinuari quam primum faceret: vbi vero neuter adest, difficilius erat atque publice interesset, vt ne reuisio in incerto diu pendeat.

R. 1. S. Laudat 1. S. eam sententiam, quam duo DD. soli 3. S. diffinitiuarum tenuerunt.
79 Nam licet Abschied singulari † numero vtatur tum id potius exemplificatiue quam limitatiue feciſſe censendum est. Præterea secundum hanc opinionem multa hactenus extiterunt præiudicia.

R. 2. S. Placet merito, procuratore apud acta existente stylum receptum obseruandum esse & præambulam legitimationis ferendam, ne alias quasi in aërem ferantur sententiæ, & omnis in suspenso maneat executio, duabus personis Reo & Actore in iudicio requisitis simul defectis.

R. 4. S. Vtroq; procuratore defuncto definitiue pronunciari nō posse, sed præambulam, wo fern sich jemand zur Sachē/wie sich gebürt/ legitimiren würde/ꝛc. præmittendā esse, 4. S. censet, cum Visitation Abschied in d. §. vnnd demnach sich offt zuträgt. de vno tantum procuratore vel litigatore non de vtroq; loquatur. Procuratoribus tamen executoriales vel denunciatoriales extrahendi vel non extrahendi liberam facultatem concedit, nec adeo reuisio tenet, vt eam tantis angustiis includere velit.

D. 31. S. 3. Si procurator, priusquam termi-
80 nus à se obtentus, † plane lapsus erat, vel etiam postquam lapsus erat, & priusquam sibi agere licebat, obierit, (quod diebus præsertim feriis euenire facile est) an non nouo procuratori terminus de integro concedendus; an vero ad proximam tantum, cum facile sit producenda recuperare ab heredibus, aut Aduocato, & interim fere plus satis spacii præterlabi solet; benignius tamen visum est, aliquid denuo angustius tamen, quam initio fuit concedendum.

D. 32. S. 3. De terminis certis statuendis. Quænam de hisce constituendis dicenda sunt, ea pleniori remedio indigere videntur, cum
81 circa illos † plurimum varietur, aliis sine discrimine longius, aliis angustius fere tempus concedentibus. Accedit quod circa hæc maior fere audientiarum pars consumitur, & plurimæ inde submissiones suboriuntur, quæ præuidere & rem ad certitudinem quandam redigere apprime necessarium. Idque quantumuis infinita quodammodo circumstantiarum varietas sit, non incommode tamen aliquo modo fieri posse videtur, præsertim quoad primos terminos, & eorum simul annexas prorogationes. Atque inprimis hic minime videtur opus, initio statim omnes omnino & singulas circumstantias exacte discutere, sed sufficere magis principales, & quæ prima statim fronte cōmuniter obuiæ sunt, attēdi, vt sunt qualitas seu natura causarū, & loci distantia. Ex quib. vtrisq; sufficiēter ratio iniri potest, & æstimari in principio, quantū quæq; causa & per se & respectu domicilii partiū exigat aut admittat temporis intra q̄ mature pars quæuis, quid facto opus sit rescire, & vt necessaria cōcipiantur, transcribātur & transmittantur, curare possit, & simul ēt cognoscere, quantum præterea forte tēporis p̄ prorogatione certa vsus postulat, ad complendū si quid deest; id quod deinceps in specie exponendū, & Iudicis cognitioni committendū, qui, put res videbitur, ex causis adductis, pleni⁹ & certius cognoscat & definiat, quantū prorogationis expeditioni negotii pro qualitate circumstantiarum vlterius indulgendum. Quod fere ab initio non ita accurate æstimare poterat siue ex diffusione actorum vel agendorum, siue aliis de causis, quorum nihil fere primo exaspectu facile diiudicandum. Itaque ad exactiorem discussionem † hæc reseruantur, & initio ad ea 82
de quibus supra, solum respiciatur, vt si quid circa rem ipsam forte deerit, spatii saltem tamen quisquam habeat tantum, quod præscire & percipere possit quantum præterea tempus indigeat, idq; Iudici mature exponere, & modo in petendis prorogationib. præscripto petere possit, quātum reuera opus putauerit. In hoc autem ante omnia exemplo ordinationis inter causas † differentia statuenda est, quæ vi- 83
delicet processum ordinarium, aut alias amplius deliberandi spatium requirant aut patiantur quæ celeriorem & de plano magis expeditorē omnino exposcant, sicut etiam ordinatio † inter 84
causas distinguit, q̄ ordinarie habendæ, item q̄ in nouis ex primo semper loco proponendæ, aut quæ in præfixis postea peragendæ. Duo igitur principaliter ordines † terminorum con- 85
stituendi, quorum primus summariorum aut quæ summarie agenda: alter ordinariorū appellari poterit. Quib. singulis ne disceptationes p̄pterea noua exoriantur, quid agendum: aut q̄ causę eo pertineant, designandum. Generaliter a ordinariorum nomine † veniunt (quoad ter- 86
minorum videlicet impetrationem) causæ illę, & omnia, quæ olim vigore ordinationis in p̄fixis & ordine sequenti (*tit. 8 & 9. part. 3.*) fuerūt agenda: Summariorum vero loco † habentur, quæ & olim & nunc in nouis fuerunt & sunt peragēda paucis excepris. Quoad primum igitur ordinem, quanquam, ne ab ordinatione longius recedatur, rursus discrimen videbatur statuendum † inter ordinarias & extraordina- 88
rias, quarum illis duodecima, his sexta fere ad agendum audientia fuerat destinata, & sic priori casu terminus ordinis erat vnus mensis; posteriori vero 14. dies: tres enim solum audientiæ vna septimana habebantur. Verum tamen quia res illa multis ambagibus & disceptationibus ansam præbere poterat, atque pro curatorum arbitrio hactenus fuerit relictum, vtri istorum generi quamcunque causam assignare velint, adhuc anticipate terminum cuius licet, & duæ audientiæ extraordinariis attributæ, causas illas præ aliis ordinariis

(qui-

(quibus vna solum destinata ceu tertia est) non parum promouent, ideo putaremus eam differentiam circa æstimationem termini (saluis aliis nihilominus vmbfragen in nouis, ordinariis & extraordinariis) non attendendam, sed circa discrimen in quauis causa istorum ad rem istam ad agendum quod decet, 3. aut 4. menses concedendos, intra quod tempus quis, qui est homo diligentior, etiamsi alibi etiam occupatus, quoduis diffusum etiam negotium citra præcipitantiam mature & non difficulter expedire videtur, nisi quis forte de in-
89 dustria litem protelare voluerit, quorum † malitiis indulgendum minime. Hoc igitur spatio pro primo termino & eius prorogatione contenti sint in his causis, quæ in loco iudicij aut non vltra 3. aut 4. miliaria (vt ita facile eodem die contingi possint) degunt. In reliquis vero remotius agentibus peculiares circuli ad centesimum quasi singuli lapidem constituendi, ad similitudinem iuris communis, *l. scire oportet. 15. ff. de excus. tutor.* qui ad 15. aut 18. miliaria circiter germanica videntur æstimandi. Atque in singulis circulis vnus præterea mensis, transmittendo & recipiendo negotio & describendis iis, quibus opus erit imputetur, vt qui intra centesimum quasi lapidem abest 3. M. qui porro intra 200. 6. M. & sic deinceps habeat, vsque ad 10. mensem, quem nemo
90 videtur † transire debere in hoc primo termino. In altero vero causarum, quia celeriorem expeditionem exigunt, & paucis verbis res peragi potest & debet, negotio, quod cuique agendum incumbit, sex, non amplius septimanæ cuique pro primo cum omni termino concedantur, quibus similiter quis facile, quod vsus exigit, perficere posse videtur. Quod ad distantiam vero partium ita ratio ineatur, vt quia res moram minus ferre potest, & breuibus, quisque se exoluere tenetur, iuri commu-
91 ni inhæreatur & singulis miliaribus † passuum singuli dies attribuantur; ita tamen, vt per 14. dies, aut dimidium mensem secundum modū iam designatum processus fiat, præsertim in propinquioribus: Remotiores enim quod pluribus casibus expositi nuncij, eo vlteriori termino indigere videntur. Qui igitur in loco vel non longius 4. miliaribus absunt 6. septimanas, qui intra centesimum quasi lapidem, 2. menses, intra 200. 10. Wochen/ intra 300. 3. M. intra 400. 4. M. & sic deinceps ne tamen sex menses transcendantur. Quanquā etiam inter
92 has differentia † videbatur statuenda, an videlicet de periculo personæ & corporis an de iuncta causa, an vero alia de re agendū: tamen ne occasio præbeatur ambagibus & rixis, in his non subsistendum, nisi forte tempus laxius concedendum videtur: tunc enim distinctione opus omnino erit. Cæterum absentia principalis cuiusque vbi domicilium habet, non etiam Aduocati & inter plures eius, qui remotissime agit, inspicienda videtur. In vagabundis autem qui domicilium certum nō habent, siquidem per edictum citati fuerint, locorum specificatorum ibi remotior attendendus, alias in incerto ita res instituenda, vt nec minimum nec maximum spacium (excluso fauore in tertij præiudicium vergente) & sic non nisi 8. menses eiusmodi habent. Neq; quisquam pro primo termino amplius petat, aut admittat; sed si quid deerit ad punctum prorogationis, qui facile obtineri solet, reseruet. Si quis tamen initio breuiorem terminum alicui præfigendum omnino necessarium putauerit, vrgentissimam causam alleget, & simul euidenter demonstret, neque de paucis forte diebus, septimanis disceptationē instituat, sciturus, si causa minus releuans aut euidens inuenta fuerit, impune se id non laturum, cum reparari prorogatione id facile possit. Caueant & procuratores, ne distantiam loci aliter allegent, quam se res habet, sed initio assignari prothocollo iudiciali faciant, vt deinceps noua assignatione non sit opus. Quanquam & ex nuncij executione idem facile innotescere possit, & sine omni negotio etiam locus assignari, in quo impetrans degit, atque eo pacto re notificata, apud acta forte non fuerat opus offerre & petere terminum cum ipso iure certus sit & procuratoribus & ipsis principalibus (quibus id semel pro semper assignari sufficit) verum si tamen visum fuerit opus vel commodum offerri vel peti terminum istiusmodi (vt res magis certa reddatur) id fieri semel poterat initio causarum. In posterum autem sine aliis eiusmodi recessibus satis erat prioribus terminis inhærere, donec prorogatio pro diuersitate ingruente petenda in singulis & sic pluribus alternationib⁹, & recessibus non erat opus, quando statim & facile initio Aduocatus & pars certior reddi poterat, quid, quando & quo tēpore agendum. Qui autem vltra modum petierit terminum maiorem ex falsa causa quasi distantiæ, is rē postea in prorogatione petita & cōperta, vlterius nihil quauis de causa obtineat prorogationis. Si quis vero admiserit solum minorem aut maiorē, forte vt ipsi mora prosit mulctæ expers non sit. Quod si quando plures ex aduerso interessentes, aut alias vna pars tota, cum (quod vel non opus, & res omnis ex Iudicis arbitrio dependeat, vel ad eū res nihil attineat) copias admittere nolit, vel ēt terminū ad agendū concedere, aut si alias vel in continenti, aut ad proximā ex aduerso agendū, aut etiam concludendum, id non minus q̄ hactenus liceat. Cæterū tamē vel eā ipsā ob rē necesse videtur nō scriptis solū omnia cōprehensa Iudici, q. tacita, inscia parte altera offerre, aut soli⁹ cognitioni illi⁹ pmittere, cū is facile ignorare possit, quis hinc illinc veniendo intromittere se velit,

aut possit in causa vel tota, vel aliqua eius parte & puncto. Quare saltem legendo prius publice & iudicialiter non tantum intitulaturæ sed & ipsa, quæ aguntur seu producuntur. Ita enim facile quisquis notare poterit, & copiam postea petere eius, quod actum est, vel & statim per generalia sese opponere ad proximam. Neque enim minus eo pacto licuerit ex aduerso petere, vt productum ceu tardius vel non admissibile reijciatur, vel & terminum anticipando in specie agere, vel per generalia concludere. Hoc autem ipso respectu opus & ratione tertij quo-
93 dammodo ordo est instituendus † causarum seu punctorum, in quibus non nisi ad proximam quis vel in nouis vel præfixis agere teneatur, vbi neque amplius temporis offeratur, concedatur aut petatur, vt est punctus recognitionis aut supplicationis pro processibus concludendi per generalia. Item ad verbales recessus, seu qui eorum loco concipiuntur in scriptis, vbi alias in continenti, excipiendum vel agendum ex aduerso, quod adhuc tamen
94 liceat. Cætera ad ordinarium † terminum pertinere censenda, præter quæ & olim & nunc in præfixis agenda hæc quæ sequuntur, quia æque amplius & deliberandi & peragendi spacium requirunt scilicet ad libellandum, producendum acta, & producendum Rotulum. Ad
95 priuilegiatum † terminum pertinent (quod videtur) punctus paritionis, executionis, expensarum, alimentorum, tutorum vel ordinandorum vel confirmandorum, vbi periculum in mora ne res depereant, aut grauissimum damnum emergat, l. diffamari in puncto diffamationis, noui operis nunciationis ad iustificandam nunciationem, insinuationis donationum, dotium & priuilegiorum (si quando terminus concedatur) missio ex primo decreto, ex edicto D. Hadriani, cautio damni infecti, attentatorum, inhibitionis, pœnæ, compulsorialum & reproductionis eorundem, atque alia deniq; omnia, quæ in nouis vel coram deputatis agenda vel proponenda, & vbi pro noui termino vlteriori ad proximam concedendo agitur, mandatorum procuratoriorum & cautiones ad producenda mandata, ad iuramentum calumniæ præstandum, item malitiæ respondendorum, quartæ dilationis & prorogationis & punctus commissariorum.

R. 1. S. Cum supplicationes iudicialiter non ideo solum petantur aut proferantur, quia cõnexitatem quandam cum causa controuersa habeant, sed magis, vt pars aduersa desuper audiatur, nec alias ipsa sit inaudita, sicque Iudice non plene ab vtraque parte informato, in illius vel causæ principalis præiudicium quicquam, præsertim per processus, sine causa statuatur: pro diuersitate autem negotiorum & distantia locorum certus aliquis, isque breuis terminus (secundum definitionem huius resolutionis) non possit æqualiter congruus statui omnibus partibus ad conscribendas & transmittendas suas consultationes aut exceptiones contra supplicationes iudicialiter exhibitas assignari. Idcirco æquius & iustius visum fuit, si præfinitio huiusce termini Iudicis arbitrio (vt hactenus factum) relinquatur, qui tamen sine graui & euidenti documento probata causa vltra tres menses agendi ad supplicationes nemini facile concedat: punctus autem supplicationum hinc inde totus in nouis peragendus est. R. 2. S. Vacat.

R. 4. S. DD. huius S. hanc rem ad deputatos deliberandam remittunt, interim antiquo stylo inhærendum censent.

D. 33. S. 3. In supplicationibus † vero, quæ 96
pro processibus quibuscunque iudicialiter producuntur, ordinationi videtur inhærendum, quantumuis præiudicialis terminus hodie solus in locum aliorum sit surrogatus, vt scilicet quod habetur ibi. *tit.* 32. *part.* 3. adhuc in nouis ad proximam agatur. Neq; enim terminus ordinis etiam olim in nouis locum habuit, sed ad Vmbfragen in ordinariis solum pertinuit *tit.* 9. aut si vtique res temperanda videtur ob præiudicium (quod tamen nõ est, nisi conclusionis in puncto) 2. vel 8. saltem dies vt plurimum indulgentur: hæ enim iudicialiter ideo solum proferendæ, quia connexitatem cum causa habent, & ne continentia causæ diuidatur, non etiam vt aduersa pars termino prolixo impetrato cognitionem differat, cum Iudicis ex arbitrio eatenus vtique dependeat res an priusquam quid decernatur, in specie Handlung vmb Bericht partis aduersæ opus sit. Non minus enim hic quoque narratis statur, cum saluæ omnes exceptiones, præsertim sub & obreptionis postmodum sint, quæ non præmature disputandæ; aut ex aduerso quasi in specie Handlung exigendæ, nisi in casibus, in quibus scribi solet vmb Bericht / quæ cognitio penes Iudicem est. Itaque nisi ad proximam vel alium terminum, altera pars ad supplicationem egerit, decernendum vel denegandum, quod petitur, non aliter quam in aliis vel partis præsentis Bericht / quasi in specie certo ad id præfixo termino exigenda. R. 1. S. DD. insistunt resolutioni ad 32. Q. D. supra. R. 2. S. Hoc D. procedere in simplicibus ac modici præiudicii supplicationibus; non autem in requirentibus altiorem indaginem, & iis quæ sunt præiudicii magni, quales sunt pro inhibitione, sequestratione. Et rem temperandam pro circumstantiis causæ, loci, temporis & aliis eiusmodi. R. 4. S. Consuetudini hactenus styli inhærendum esse 4. DD. censent, quod per contrarium stylum ordinatio correcta sit, & ideo iudicialiter remittatur, vt cum causæ cognitione & iuris decernatur; reliqui omnes inhærent ordinationi, & cum 3. S. Concludunt; interim tamen iudicis

discre-

discretioni relinquunt, an ex iusta & releuante causa laxiorem terminum indulgere quandoque velit.

97 D.34.S.3. Antequam libellus † fuerit productus, quin licitum sit in nouis exceptiones declinatorias producere, dubium non fuit; idemque etiam post libellum productum in nouis licere existimatur, nihilominus tamen in euentum etiam ad libellum in termino obtento, postea agendum, licet non sit, quibus id annectatur.

R. 1. S. Si exceptiones declinatoriæ, non dilationis aut desertionis ante exhibitionem libelli in nouis producantur sine Euentual Handlung / eas indistincte sustinendas, nemo DD. huius S. ambigit, modo post libellum editum in termino consueto adiiciatur illa Euentual Handlung / quia eadem ante libellum exhiberi nequit, cum nil præextiterit, ad quod euentualiter agere potuerit, sin autem post libellum exceptiones prædictæ separatim, & denuo in termino obtento Euentual Handlung producatur ex diutina obseruantia distinguendum arbitrantur DD. 1. S. Aut enim exceptiones reperiuntur releuantes, tunc non esse curandam separatã editionem d' Euentual Handlung / cũ ea propter defectum iurisdictionis in causa principali, nec quidem quicquam apta sit. Ideo

98 quod non † potest non rite factum nec debet operari noxium effectum: aut comperiuntur irreleuantes, tunc non esse sustinendam, nec attendendam inordinate exhibitam Euentual Handlung / ac Reũ sibi imputare debere, quod inconsulto ac sine defectu inseparata productione exceptionum terminum anticiparit, & sæpius emanatam legem recessuum quoad conjunctionem der Euentual Handlung non studiosius obseruarit. Qui Abscheid eo maxime respexerunt, ne separatim vtrumque producendo, duplici labore & notarii defatigentur, & audientia duplicatis recessibus frustra distineatur, tum ideo, quod quia pendente termino obtento agendi ad libellandum, non facile Iudex cogniturus esset super exceptionibus, quamuis foret earum anticipata editio. Nam si in cognitione irreleuantes reperirentur, Iudex non potest tum super Euentual Handlung pronunciare. Hinc huius nomine noua postmodum relatio, sicque iterum duplex opus exigeretur, q vno facile expediri potuisset. Qua propter cum

99 lex præfatorum Abscheid / in vim meri rigoris scripta sit, verba illorũ †, put iacent, accipienda sunt, nec inconsultis visitatoribus aut statibus imperii eorum rigor temere mutilandus est.

R. 2. S. Liberum permittendum procuratoribus, exceptiones iunctas vel restantes cum Euentual Handlung / tã in nouis quam in præfixis producere, vtpote cum vnum per viã consequentiæ ad alterum accedat, & sic minus recessus multiplicentur, & conforme videatur dem Abschied de Anno 70. Itidem arbitrarium ante productum libellum id facere & producere exceptiones solas, sine annexa Euentual Handlung, Ceterum periculo eius, qui producit, deinde Euentual Handlung non sit amplius admittenda, videaturque ei denunciasse, solisque in exceptionibus aleã litis constituisse, & quasi ad certum genus defensionis se adstrinxisse.

R. 4. S. Hic repetitur resolutio 11. & 12. D. huius S. cui DD. adhuc inhærent.

D.35.S.3. An autem, si quis † anticipando ter- 100
minum in præfixis obtentum produxerit exceptiones declinatorias, idem postea intra eundem terminum priusquam omnino labatur, adhuc Euentual Handlung producere separatim possit variatum est. Maior pars DD. quinque videlicet id posse negant, cum Abschied illa coniungi præcise statim velit, ibi, der soll darneben Enentual Handlung eynzubringen schuldig seyn / &c. sine quorum correctione vel mutatione separatio fieri non posse videtur. Ad hæc confusio & duplicatio Recessuum eo pacto fieret, atque qui terminum etiam anticipat, is illo plene vsus videtur, præsertim in præfixis agendo, cum vt iam dictum, in nouis facere id impune poterat: reliqui vero quatuor diuersum sentiunt.

Quod enim liberum est, etiam in nouis agere procuratoribus, id non citra dubium hactenus fuit, atque id nihil etiam mutat, vt ideo magis in aliis diuersis plane simul egisse, nedum termini residuo renunciasse censeantur, cum integrum & totum terminum vtilem habere debeant, & d. Handlung natura separationem admittant, imo nullam plane cognitionem habeant, vt coniungi necesse sit, nisi ex constitutione imperii, cuius quidem si mens potius quam verba inspiciantur, id principaliter vult, ne propter exceptiones eiusmodi priusquam ad finem deducantur, & plene definiantur per sententiam, interim causæ principalis in suspenso omnino sit, quin pari quasi passu in principali simul procedendum, ne quod solet, deducto puncto declinatoriarum ex mora illa non exiguum interim præiudicium causæ principali accreseat. Non ideo autem voluerunt constitutiones propter punctum principalem, qui in consequentiam solum, quasi accessorium venit, alterum illum magis priuilegiatum & paucis fere expediendum, non minori partium cum præiudicio differri, quod fieret, si termino ampliori propter Handlung in principali ẽt producendum obtento, non liceret declinatorias breues & facilioris fere expeditionis prius proferre, quam simul in principali Euentual Handlung / forte non necessaria etiam concepta produci & connecti possit, cum & iudicis & partium interfit, mature cognoscere, an subterfugia illa subsistant, & in principali

porro

porro procedendum sit nec ne, quod in multos fere annos differretur cum inani partium & iudicij defatigatione, si exspectandum semper foret, donec merita causæ (quæ maioris momenti amplius deliberandi spacium semper exigunt) simul deduci & in euentum produci possint. Quæ fortassis, vt dictum, inutilia & nihilominus nequicquam partes & Iudex iis defatigati fuerant. Neque confusio inde aut distractio recessuum ex inde maior erat futura, quam si exciperetur in nouis, parumque in præfixis etiam commodi afferebat. Quanquam
101 id vnice curandum in primis, ne lites fiant † immortales, sed abbreuientur quantum fieri potest. Quantumuis aliquando plus laboris Cancellariæ accrescat, sicut fieret etiam si in nouis proponerentur ea separatim. Neque ipse præfixarum ordo impediri adeo nedum confundi dici potest, eo pacto, quando paucioribus causæ expediri possint priusquam ad finem der Euentual Handlung perueniatur, præsertim si non friuolæ exceptiones erunt. Alias enim pro more fugientium non est, quod vereamur, ne separatio fiat, & multiplicatio processuum, & quicquid sit, verecunde quasi detestantium lites ratio in primis habenda, & qui ad finem properant, adiuuandi. Cum id ipsorum Iudicum & aliarum partium intersit, qui eo minus defatigantur, quo breuius & maturius alia expediuntur.

R.1.S. Resoluitor ex proxime præcedenti D.

R.2.S. Priorem sententiam D D. appellandam esse censemus, iuxta d. Imperij recessum de anno 70. § da aber kein articuliert: eo quod præceptiue, & in effectum prohibitiue, ne aliter, nec alio modo fiat, loquitur constitutio.

R.4. S. Hic repetitur resolutio 11. & 12. D. huius S. cui DD. adhuc inhærent.

D.36. S.3. Consequenter id etiam nuper dis-
102 ceptatum fuit, an exceptionibus † & Euentual Handlung simul productis in vtroque puncto procedendum; An vero procurator illa producens, copias exceptionum solum admittere, reliquarum denegare possit, vsque dum punctus exceptionum definiatur? Quanquam autem constitutio, circa vlteriorem processum, quo ad hæc nihil expresse disponat, quia tamen partibus parum & processui nuda illa annexione consultum, & sic voluisse legis latores censeri vt vlterius etiam procedatur, ea separatio non admittenda videtur. Quantumuis enim du-
103 rum sit, † causam quasi suam aduersario prodere, tamen ita lex scripta est, atque ordinatio i-
104 psa vult, † ad productos articulos in termino sequenti responderi.

R.1.S. Si stylus retro obseruatus inspiciatur, hoc D. expeditum est, nec habet scrupulum. Quod enim hic statuitur, longo huc vsque vsu continuo obtinuit.

R.2 S. Nullū D. habent, sed ex prioribus dependent, quæ supra iam sunt proxime resoluta.

R.4.S. Planam circa hæc constitutionem esse in recessu imperij de anno 70. 4. S. existimat, vt scilicet tribus exhibitis exceptionibus cum Euentual Handlung procedi debeat. Darauff vnd sämptlich Vermög der Ordnung jetziger constitutioni inhærendum, nec separationem permittendam concludit.

D.37.S.3. Omnibus autem consentientibus, & nullo penitus refragante existimatum fuit, exceptiones † non ideo solum reiiciendas, & 105
non admittendas, quia illis non fuit annexa Euentual Handlung. Nam circa exceptiones nihil peccatū dici potest, neque illa comminatio in constitutione fuit expressa, sed imo tunc temporis id constitutum fuit. An. 70. cum nondū terminus præiudicialis in vsu fuit, atq; priusq̄ ad vlteriora, litis scil. contestationem descendatur, vtiq; ante omnia iurisdictio fundanda est, quam fere exceptiones eiusmodi concernunt, quibus tandem non subsistentib⁹, ad Euentual Handlung deueniendū. Qui ideo etiam sic vocatur, vt in euentum solum attendatur, vel non attendatur, atq; sic in euentum ēt illum, quatenus opus iam illa esse constiterit, ratio illius habenda, vt annexa vel omissa aliquid operetur. Absurdum sane videbatur, si voluisse status diceretur, vt stante nullitate, vel alia exceptione (peremptoria) manifesta & notoria forte, partes nihilomin⁹ merita causæ superflue omnino deducerent, q̄ alias causa cognita exceptionib⁹ nō releuantibus, præclusione viæ plus satis grauabuntur, eaque comminatio semper primas ferre putatur, nec extendenda ad ea, quæ iam suo tempore rite acta & ab aliis separata sunt.

R.1.S. Ex 34. resolutione deciditur.

R.2.S. DD. insistunt resolutioni ad 34. D. supra. R.4. S. Resolutum est in 8. huius S. D. quo fit relatio.

D.38.S.3. Circa elisiuos, & deinceps † articu- 106
los sine fine hinc etiam vagari partes videntur. Nam & Actor † paratus venire debet, nec de- 107
fensionales peculiari elisione indigent, cum nihil petāt. Itaque vel omnino vlterioribus interdicendum aut saltem non permittendum vltra semel elisionis nomine articulos superad dere, nisi quis iuramento paratus sit affirmare, & id præstet, quod citra fraudem hæc fiant, neque prius cognita sibi fuisse, sed recens inuenta, facit text. ord *part.3.tit.14.§.2.*

R.1.S. Simpliciter ordinatiōi inhærendum, & propter periculum animarum, & propter leuitatem iurantium huiusmodi non facile esse ferenda, sed hoc casu Iudicē suo arbitrio (quod ipsa ordinatio hoc casu laudat) prudenter vti debere.

R.2. S. Non discedendum ab ordinatione *part.3.tit.23.* iuncto ibidem *tit.14. in princ. & tit.* 25. § Zum dritten/ &c. vbi modus circa hanc rem præscribitur. Durum autem erit † in omni- 108
bus

bus causis generaliter supperadditionales prohibere : Id circa plurimum hic iudicantis arbitrio iusto pro variis causarum figuris tribuendum.

109 R.4.S. Additionales † Articulos Actori ordinatio permittit *tit. 14. in princ. part. 3.* sed ita vt eos simul omnes proponat. §. Es sollen auch/ꝛc.

110 dicit. *tit.* 14. Additionales igitur † additionalium , & superadditionales Actori prohibentur.

111 Pari ratione † defensionales & elisiui Reo permittuntur. §. Zum dritten *tit. 15. part. 3.* Ita tamen, vt simul & semel eos producat. §. Vnnd sollen/ꝛc. *tit. 27. part. 3.* Es wer dann / dz sich hernach etwas von newē begebe / oder daß der Partheyen zuwissen vnd allein kundt gethan worden were/vnd sie solches mit dem Eyde betheuren vñ erhalten möcht/ *d.* §. vnd sollen/ꝛc. Huic igitur ordinationi omnes DD. inhærendum esse censent, vt Reo vlteriores † elisiuos , Actori vero

112 vlteriores additionales sine dicto iuramento nō permittantur nisi in casu, quo Reus ex noua constitutione de Anno, &c. 70. defensionales suas cum litis contestatione ante Actoris additionales produxit : Tunc enim æquum putant, vt noui Elisiui contra Actoris additionales etiam sine iuramento Reo permittantur , quasi noui aliquid in eius notitiam peruenerit.

D.39.S.3. De eo quoque inter DD. non con-

113 uenit; an exceptiones †desertionis, aut non deuolutionis oretenus opponi possint: Cum præsertim *ord. part 3. tit.* 32. §. 3. velit in specie eas proponi, quod paucis fieri vix potest, *& tit. 24. §. 2.* generaliter omnes dilatoriæ in scriptis fieri exigantur. Verum rem temperari placuit, vt si paucissimis ea proponi possunt , & vel ex actis prioribus , instrumento , vel alias notoria sunt, eo casu partes audiantur nec iubeantur in scriptis illa exponere, quia id ambages & inanes fe-

114 re disceptationes parit, cum in notoriis † ordo non seruandus , neque vsquam id ordinatio requirit. Nam *d.* §. 2. agit de causis simplicis querelæ , vbi plures fere & facti incerti exceptiones competunt , de quibus plenior cognitio & deductio hinc inde requiritur , vt patet ex *tit. sequenti. 35. ordin.*

R. 1. S. Supersedendum à decisione huius dubij, donec per deputatos ad deliberationem super ordinatione præfixarum maturando decidatur , Ob man alle etwas lengere Receß in Schrifften proponieren solle.

R. 2. S. Non displicet, vt tamen huiusmodi releuantes exceptiones breuiter specificentur ad instrumenta actorum , vel in actis locum & paginam , vel certam aliquam causam, cum alias frustratoriæ videant , & iuris factique plane incerti penes ipsam quoque partem moratorie hoc modo excipientem magis , quam ex verisimili causa & fundamento rationis, & nimis generales exceptiones nihil releuare soleant. Vnus tamen DD. putauit tenendum præscriptum recessus Imperij de Anno 70. §. Demnach sollen auch/ꝛc.

R. 4. S. Placet distinctio 3. S Non tamen putant excipientem postea ad Euentual Handlung admittendum.

D. 40. S. 3. Id quoque à nonnullis in dubium reuocatur; an non pro confesso † habendus , si 115 quis vt responderet, iussus, aut, (quod perinde est) terminum obtinuit , termino pendente, procurator mortuus , & principalis ad reassumendum citatus non compareat sed contumaciter quasi , ne respondeat , se absentet , quod textus expresse habet. *c. 2. de confess. in 6.* Verum tamen cum *d. c. 2.* præsupponat, iuramentum calumniæ, aut respondendorum præcessisse, & quod simpliciter quis respondere quasi in continenti iussus : Ideo solum se absentat , contumaciter & fraudulenter, ne respondeat sine vlla causa. Quæ omnia hic cessant , & absentatio non ex hac causa , sed casu fortuito interuenit initio, neque in specie citatur quis , vt quod incepit, adimpleat, sed vt causam eo statu, quo relicta fuit, termino scilicet non effluxo , reassumat. Ideoque comparens alium denuo terminum habiturus erat ad respondendum , sicut nec ante priorem illum effluxum pro contumace fuisset habitus, si non obiisset procurator cuius morte terminus expirauit : Ideo non tam contumax in non respondendo , quam non comparendo, & consequenter nec pro confesso habendus , cum nec præsens & comparens haberi possit, sine alio termino & eo purificato.

R. 1. S. Placet.

R. 2. S. Posterior sententia tanquam mitior probatur.

R. 3. S. Sex DD. votis alia conditio videtur eius, qui legitime ad totam causam citatus, semel in iudicio per procuratorem comparuit, & alia eius , qui nunquam in iudicio fuit , sed ab initio statim contumax est. Qui enim nunquam † in iudicio fuit , ei nec agendi terminus 116 cum præiudicio præfigi, atque sic nec responsio sub commination confessatorum mandari potuit , sed qui in iudicio comparuit semel per procuratorem , & ad respondendū terminum præfixum habet , qui etiam per procuratorem adhuc viuum ei denunciatus procul dubio fuit, is procuratore tandem defuncto ad reassumendum citatus, iubetur causam in eo statu, in quo defunctus procurator eam reliquit, acceptare. *titu. 46. par. 3. in prin.* & per cōsequens non comparere solum , sed etiam in præfixo termino agere , id quod sub præiudicio solito agendum fuit, debet. Nec citatio ad reassumendum causam , & hunc tantum finem habet, vt in termino citatus compareat, quia hoc in prima citatione , quæ ad totam causam omnesque eius actus prius emanauit, per Iudicē eidem iniunctum est , sed etiam vt causam prosequatur atq; agat, quod agere debet. Nec textum *in c. ext.*

de con-

de confess. ita restringendum putant, quasi præsens personaliter, in continenti respondere iussus sit, sed id solum præiudicium confessatorum locum non habet, nisi cum in iudicio semel fuit. Vnde gloss. *in d. cap. 2.* notat maiorem esse contumaciam eius, qui † comparuit 117
& non vult agere, quod debet, quam eius, qui nunquam comparuit. Putant igitur confessatorum præiudicium † etiam quadrare in eum, qui ad reassumendum causam citatus contumaciter emanet: reliqui vero tres DD. simpliciter cum 3. S. concludunt, quorum vnus se 118
fundat in rationibus sequentibus. Primum, quia iuxta D. 15. §. Wann nach beschehenem kauffen / &c. resolutum Anno 83. Ille demum pro præsenti in iudicio habetur, & præiudicij confessatorum patitur, qui habet procuratorem apud acta. Ergo econtra, qui procuratorem 119
† apud acta non habet, vt qui eo mortuo ad reassumendum citatur, pro absente habendus est: Sicque in eius præiudicium ex contumacia articuli non habendi sunt pro confessis. Secundo, quia in allegato 15. D. gedachtes kauffen / ad quod contumax non habetur, pro confesso tamen intelligi potest contra eum, quam qui procuratorem apud acta habuit, & qui iam mortuus est, quam de eo, qui procuratorem antea non habuit, quia deß kauffen iuxta §. wañ aber. *in tit. 42. part. 13.* etiam locum habet in eo, qui in iudicio fuit, & aliquoties egit, deinceps tamen emanet. Quod etiam dicit resolutum 15. D. generaliter intelligendum est, in casu vbi quis semel apud acta procuratorem habuit, & deinde desinit habere, & contumax fit, quod tamen non adeo debet incurrere præiudicium confessatorum. Tertio exinde patet, quod qui ad reassumendum citatur, habetur pro absente, quia alias non citaretur.

D. 41. S. 3. Variatur etiam circa iuramentum dandorum vel respondendorum, si in productis oblatum † & petitum fuit, non etiam oretenus, an id necessario iniungendum & exigẽdum, cum ad veritatem eiiciendam plurimum faciat, & in præfixis alias præstandum, *ordin. part. 3. tit. in prin.* & placuit prout frequentius etiam hactenus obseruatum, id non exigi oportere, nisi in recessu viua voce palam petitum fuerit, & oblatum, maxime si quod solet, in producto dicatur. Exhibeo articulos medio iuramento dandorum, quod offero, petens aduersarium medio similiter iuramento, respondere compelli. Atque ita etiam aduersarius deinde medio iuramento, quod offerat, respondet, vt oblatum, nisi vlterius vrgeatur, pro præstito habeatur, sicut & si magis in specie cum exhibitione articulorum aut responsionum exactum in scriptis inueniatur. Nec minus hoc etiam casu sufficit, ad vlteriora sine alia imploratione oretenus subsecuta processisse, quod de iuramento etiam calumniæ receptum, tradit *Gail. obs.* 84. *in fin. li.* 1. Hoc vero casu omisso videtur non tam substantiam processus, quam probationis concernere, vt pro confessato circa articulos, de quibus recusat iurare, non etiam pro conuicto habeatur in tota causa, vt in causa calumniæ.

R. 1. S. Si iuuandus est processus, superuacuum esse oretenus denuo exigere vel offerre iuramenta calumniæ, malitiæ, dandorum, &c. cum producta non minus loquantur, quam vox procuratorum, nisi quis putet ex consuetudine Aduocatorum potius, quam ex partium ipsarum certa deliberatione aut desiderio illas exactiones & oblationes inseri, ita vt partes id deliberare velle non censeantur, nisi id ipsum per procuratorem denuo oretenus vrgeant. Supersedendum tamen cum 39. D. donec definiatur, ob man alle Receß in scriptis halten solle / an id sanciretur, iterata exactione & oblatione per vocem procuratoris non opus esse.

R. 2. S. Transimus.
R. 4. S. Placet.

D. 42. S. 3. Maior autem circa hæc subingruere videtur dubitatio de Iuramento Calumniæ, seu etiam malitiæ, si id in scriptis † exactum fuerit, & priusquam ad vlteriora procedatur, vel definitiue pure concludatur, cognitioni Iudicis inter alia etiam hoc subiiciatur & decidendum committatur: an id similiter, etiamsi oretenus non petitum sit, præterire silentio possit & debeat? Et quanquam si præteritum forte fuerit, & per partes postea ad conclusionem processum, nullitatem non pariat, quasi non debito loco petitum, tamen quia ea ipsa res dubio non caret, & qui citra nullitatem omitti posse existimant, loquuntur de parte, quæ non animaduertens, vt alieno loco petitum ad vlteriora transiit, non etiam de Iudice, cuius cognitioni ante conclusionem res illa fuit commissa, atque cum in priori instantia per Iudicem etiam omissum, nec à parte appellatum fuit, vt denuo ante conclusionem instantiæ exactum, eaque res ad substantiam Iudicii spectat, ex qua à Iudice nihil prætermittendum, etiam in consistorio principis. Ideoque quidam putarunt (quanquam etiam hic forte excusari Iudex possit, quasi factum faciat, quod faciendum non licebat) non prætermittendum, sed etiam si in scriptis petitum sit, modo ante conclusionem desuper submissum & vel solum vel vna cum aliis Iudici decidendum obuenerit, exigendum, & parti, vt id præstet sub commination solita terminum præfigendum. Quo ea faciunt, quæ tradit Gail. *dict. obs.* 84. *per totum.* Quanquam prima facie sub finem diuersum sentire videatur. Verum alii plures diuersum statuunt, cum simul offerre petens, reuera debeat, & alieno loco exigat. 121

R. 1. 5.

R.1.S. Supersedendum, vt in proximo præcedenti.

R.2. Opinio posterior hactenus stylo Cameræ recepta, retinenda, vt oretenus à procuratore necessario petatur.

122 R.4.S. Iuramentum calumniæ † non præstitum, non vitiare processum, nisi viua voce petitum sit, Sex DD. existimant, moti authoritate Gail. *obseru. 84. in fin. lib. 1.* qui ita maioribus aliquando votis in hoc iudicio conclusum affirmat, ex Socin. *in c. fin. numer. 53. de iuram. calum.* Et licet contrarium Matthesil. *sing. 64.* asserere videatur, tamen eum reprobat Franc. Curt. *in l. admonendi. in princip. numer. 2. ff. de iureiur.* Interim Iudicis arbitrio relinquunt, an deferre illud partibus etiam ex officio ante vel post conclusionem in causa velit, sicut similiter liberum ei relinquunt, petitum iuramentum in scriptis deferre, vel non deferre, si alias ex actis de meritis causæ satis liqueat, & ipsi periurii suspicio aliqua emergat: Si tamen debito modo, loco & tempore expresse & viua voce petatur, remitti non posse sine nullitatis vitio, ex Iure communi concludunt. Reliqui vero 4. DD. semper deferendum esse putant, quod substantiale sit iudicii, quod omissum processum vitiet.

123 D. 43. S. 3. Si, quando contra plures † simul nominatos commissarios est releuanter exceptum ita vt vnus solum idoneus remaneat, & alii in reliquorum locum nominentur, de comminatione dubitatum fuit. Et visum est, nequaquam præclusionem viæ probandi locum habere, sed alios solum nominandi, ex quibus electio postea fiat. Ideoque expeditius esse statim comminationem addi, deputandi vnius istius. Neque tamen facile quenquam, vt alios præterea nominet, admittendum, cum res ea fere infinitas pariat moras; quia sibi imputet, qui suspectos nominauit: Ideoque regulariter ad vnius etiam ex nominatis deputationem descendendum. Quo impedito vel defuncto nihil impedit vel obstat, alii quo minus nominentur, si opus sit aut dilatio petatur.

R.1.S. Placet, nec est disputandum de cõminatione, wann man jederzeit den Idoneũ stracks deputieren soll / Hoc faciendum DD. vnanimiter consentiunt.

R.2.S. Placet.

R.4.S. Placet.

124 D.44.S.3. Placuit etiam pro expeditione † causarum & probationum, procuratoribus iuiungi vt 2. 3. vel 4. dilationem eiusve prorogationem petant, procuratore ex aduerso defuncto, non secus atq; si apud acta adhuc est, cum penes Iudicem omne id situm sit, nec pars habere possit, quod opponat, neque iudicialiter istius quicquam peragatur, sed principaliter per commissarium: Ideo termini illi dilationum procuratoribus præsentibus currant & commissiones & dilationes extrahantur & petantur non ideo minus, etiamsi procurator ex aduerso nullus adsit. Eadem ratione etiam punctus commissariorum, in quo viuo ex aduerso procuratore submissum fuit expediatur, etsi vnus solus, ille qui petiit, apud acta sit, & dilatio incipiat currere, vbi primum decreta est, ex quo tempore expeditio in Cancellaria vrgenda est, & vrgeri potest.

R.1.S. Placet per totum.

R.2.S. Placet.

R.4.S. Placet.

D.45.S.3. Publicatis attestationibus, vbi terminus certus † obtentus fuerit, habitis copiis, id 125
quod semper fieri debet. *Ordin. part. 3. tit. 18. in princip. & §. 2.* Procuratores caueant, ne dehinc prolixe significent, copiam sibi factam attestationum, & propter hoc terminum inchoari petant, quod alias erat expeditum, sed quod ord. *dict. §. 2.* iubet, copistis † iniungendum, vt dili- 126
genter norent, quod per schedulam fit vel fieri debet, & prothonotariis significent, quando procuratores pro expeditione institerint: Et quando copias perfectas esse ipsis denunciatum sit, idq; protocollis ad marginem semper assignetur, ita vt nec inanibus recessibus aut disquisitione opus sit, sed ex protocollo vltro liquidum fiat, quando terminus obtentus exordium cœperit, & id ipsum etiã facile procurator ex aduerso rescire poterit, quanquam nec horum causa illa iudicialiter significari videantur.

R.1.S. Placet.

R.2.S. Placet.

R. 4. S. Similiter placet huiusmodi recessus tanquam superfluos sub pœna arbitraria prohiberi. Quomodo autem constare possit † de 127
procuratorum diligentia in solicitandis attestationum copiis, prouisum est in visitat. Recessu de Anno 76. Sufficere igitur DD. huius S. arbitrantur schedulas illas protocollo affigi vel apponi.

D. 46. S. 3. Quod anno 70. constitutum est, ne post publicatas † attestationes plura duo- 128
bus productis exhibeantur, vnd damit in diesen Puncten zubeschliessen / id multifariam non obseruatur, procuratoribus hinc inde ad suas quisque attestationes duo peculiaria producta fere exhibentibus, & ita initio post publicatas attestationes vtrumq; terminum poscentibus: Deinde etiam conclusionibus finalibus fraudem tam ordinationi quam constitutioni nectentibus. Quare visum fuit rem ita temperari, vt quod ord. *tit. 17. in princ. part. 3.* habet, Actor teneatur † in primis termino illo obten- 129
to probationes suas & instrumenta omnia producere. Quo facto aut termino illo Actoris purificato, & via præclusa, Reus deinde termino alio sequenti proponat, & exhibeat omnia, quæ pro elisione vicissim habet: Quæ, licet

§ proba-

probationes dici possint, tamen reuera & in effectu elisiones & exceptiones sunt, nisi recõuentio adsit, quo casu priori stylo adhærẽdum: ad quæ deinceps ex aduerso replicetur, & duplicetur, & numero ita completo, postea verbotenus per generalia hinc inde concludatur.

R.1.S.Placet.

R.2.S.Obseruandus ad amussim imperii recessus de Anno 70.§. Wo aber vnd wie viel Sed Procuratores denuo desuper auisandi, & maxime in causis leuioribus ita seruandum: Secus autem in grauioribus, & vbi quid de nouo emerget quod opus habeat replicatione. Cæterum vltra duo scripta nunquam aliquid concedendum.

R.4. S.Placet.

D.47. S.3. Eadem & quidem maiori ratione
130 idem videtur statuendum in† recessibus verbali bus quibuscunq; siue ratione termini, siue alias cuiuscunq; rei causa in audientia iudiciali inter procuratores controuersia est, & disceptatur, vt scilicet deinceps per illos siue in eadem siue in diuersis audientiis, de vna & eadem re qualicunq; nunquam triplicetur, vel etiam duplicetur, quin si quid quis petit, quod alter ex causis certis admittendis neget, quasi excipiendo sufficiat, replicando breuibus ostendisse, cur causæ illæ non releuent: vlterius vero nemo nisi repetitione generali priorum, multiplicet Recessus, quo pacto hactenus maxima fere audientiarum pars cõsumpta fuit. Quo facit ord. *d.tit.*10.§.4.5.8.& 9.vbi in huiusmodi nec replicare permittitur.

R.1.S.Reiiciendam ad futuram resolutionem circa ordinem præfixarum.

R. 2. S. Hoc discretioni Iudicis permittendum iuxta receptum huc vsque stylum, & procuratores jhrer Verprechung nach/pœna ordinationis vel arbitraria coercendi.

R. 4. S. Hoc Iudicis arbitrio relinquendum
131 DD. huius S. censent, quod procuratoribus † certus circa hæc modus præscribi vix possit, necessitate nõnunquam triplicam vel duplicã verbalem postulante, si tamen præter necessitatem fiat, quod Iudex existimabit puniendum arbitratur; vnus tamen DD. bis loqui singulis permittit. Alter si instare velit, id periculo ipsorum factum concludit.

D. 48. S. 3. Generaliter etiam procuratori-
132 bus iniungendum videtur, vt ne† in scriptione productorum Iudici alibi forte occupato sub & obrepant, quo minus statim cognoscere possit, quale & quantum productũ sit, quod fit, dum illa nominant gegen anzeige / Ableinung/ Gegenableinung/Verantwortung/Hindertreibung/Gegenhandlung/Beschluß /endlich Beschluß/& id genus infinita. Quare qcquid istorum nominũ per Aduocatos productis affinga-
133tur, ipsi procuratores † priusquam producant, asscribant, an exceptiones, replicæ, duplicæ, triplicæ, quadruplicæ, quindruplicæ sint, etiamsi solæ & nudæ conclusiones fuerint, atq; eo solũ nomine, in audientiis illa nominent. Vt numerus productorum illico innotescat.

R.1.S. Placet, es sey dann/ daß in vorfallendẽ neben Puncten ein Procurator seiner Partheyẽ Notturfft simpliciter anzuzeigen hat.

R.2. S. Aduocatorum potius vitio hoc fieri, quam procuratorum, & Referentibus incumbere, discernere quænam in puncto sint super numeratoria producta, eaque cum mulcta reiicere pro modo excessus grauioris. Cæterum procuratoribus † rursus sub arbitraria iniun- 134
gendum pœna, vt semper indicent, atque productis assignent, in quo puncto specifice Handlung exhibeant.

R.4.S.Placet.

D.49.S.3.Hactenus impune etiam fere † ex- 135
hibita fuerunt Schrifften an statt mündlicher Beschluß/quod cum contra expressam ordinationis literam sit *tit.* 23. §. 4. vnd sollen hinfuro *part.*3.denuo interdicatur seuerius. Si enim per generalia solum concludendum, res ambagibus non eget.

R.1.S.Placet.

R.2.S.Hoc per omnia arridet, vt seuerius in-
terdicatur, & quidem sub pœna† reiectionis, p- 136
ducti, & simili arbitraria contra producentem. Eo quod sint studiosa, nec ferenda.

R.4.S.Placet.

D.50.S.3. Quemadmodum punctus exsecu-
tionis † hodie ad similitudinem aliorum man- 137
datorum ad nouas translatus, quoad paritionẽ (secus enim quoad liquidationem, ita etiam de puncto expensarum statuendum videtur, vt qui exsecutionis† pars est, & sine mora expediri iu- 138
betur, *ord.tit.*50.*part.*3.quantumuis *tit.* 2. *part.*3. sicut punctus executionis inter extraordinarias recensetur.) Ideoq; ad designationes in nouis excipiendum, nec facile replicæ admittendæ, cum iudicialia vltro Iudici nota, reliqua ex ipsius arbitrio dependeant.

R.1.S.Placet.

R.2. S. Placet.

R. 4. S. Punctum expensarum in nouis pertractandum omnes DD. vno excepto, qui 18. D.Anno 85.resoluto, quo sola designatio in nouis exhiberi mandatur, inhærendum, ne ordo nouarum † nimium grauetur in præiudicium 139
causarum priuilegiatarum existimat, cum 3. S. concludunt, vñ sollen sich die Procuratoren hinfurter deß vnnotwendigẽ replicierens so viel müglich ist/bey Straff der Ordnung enthalten. Nec enim simpliciter interdici posse arbitrantur, cũ sæpe partium vtilitas aliud suadeat; an autem temere replicatum sit, facta submissione in puncto expensarum, penes Iudicem arbitrium esto.

D.51.S.3. Quod circa expensas † placuit, vt 140
ad im-

ad Imperialis monetæ modum, & Reichs-Münz designatio &æstimatio fiat: Idem in reliquis designationibus & æstimationibus damnorum, interesse & preciorum cuiuscunque rei obseruandum, vt vel pari modo prima designatio fiat, aut saltem simul annotetur & adscribatur, quomodo sese moneta cuiuscunque loci ad hanc nostram Reichs Münz habeat, ne exotica illa vocabula, Stieber/Carols Gülden/Schilling/Marck/&c. Iudicem circa taxationem dubium reddant.

S.1.S.Placet.

S. 2. S. Similiter approbamus proprer exitum faciliorem, & varias hodie concurrentes species monetarum varii & incerti plerumque valoris.S.4.S.Placet.

D.52.S.3. Id quoque in dubium vocatum est,
141 an in causis mandatorum, † vbi non obstantibus exceptionibus paritio iniuncta est, expensæ pure veniant refundendæ, an vero in euentum solum non factæ paritionis, prout d.comminatio euentualis solum est? & quidem verbis sententiæ puram circa illas quidem condemnationem non contineri visum fuit. Cæterum quia tantum æquitas postulat, vt qui ini-
142 que † pignorasse vel grauasse aliquem pronuntiatur, is sicut alia damna,ita etiam has expensas refundere compellatur,neque tamen illius euentualis sententiæ comminatio, quoad hæc in puram condemnationem facile commutari possit, quæ præter alia inconuenientia etiam posterius faciendas expensas excluderet: Ideo quanquam vnus & alter à stylo consueto, vt dictarum expensarum nulla ratio habeatur, non recedendum existimarint, tamen reliquis omnibus secus visum fuit, & placuit, procuratores admoneri, vt hæc ad finem puncti non sufficientis paritionis reseruent, & reliquis expeditis, peculiarem designationem omnium exhibeant, & condemnationem præuia taxatione fieri petant, ad quæ pars aduersa breuibus audiatur, & statim sine replicatione cognitio & taxatio interueniat. Nonnulli au-
143 tem differentiam † statuunt inter causas pignorationum, quæ in principali decisionem illam exspectant, & aliorum mandatorum causas, quæ cum in puncto paritionis omnino expediuntur, vt illo casu reseruetur decisio ad finem. Hoc vero, quia nulla supereſt cognitio post punctum paritionis, statim, vt dictum, condemnatio fiat. Alii sine discrimine in puncto paritionis, aut statim post pronunciandum censent etiam super expensis, cum punctus
144 paritionis † & facti exorbitantis suam habeat plenam decisionem, & restitutio fieri debeat ohne Entgeldt. Neque minus hæc, quam alia sub cautione de postea restituendis comprehendantur, si iuste pignoratum esse constiterit, circa illam tamen ipsam condemnationem putant discretionem adhibendam, vt grauiori & iusta quasi de causa absolutio circa hæc fieri possit,aut saltem tacita denegatio, inhærendo factæ paritioni.

R. 1. S. Transeundum cum his qui distinxerunt. R. 2. S. ab antiquo potius stylo non deuiandum. R. 4. S. Resolutum est in 18. huius S. D. quo fit relatio.

D. 53. S. 3. In puncto etiam paritionis † re- 145
frænanda videtur licentia eorum, qui primo termino comparendo, non nisi terminum ad excipiendum petunt, & sic tergiuersando paritionis punctum differunt, cum primo termino aut de paritione docere, aut (quod ipsum facile etiam sine negotio fieri poterat) causas adducere, cur non declarandi sint ob nondum factam paritionem, vel non teneantur parere, præcise adstringi videantur. Quare
statuendum videtur, vt nisi quis primo sta- 146
tim termino exceptiones sub & obreptionis exhibeat, is deinceps non audiatur, sed præcise ad paritionem teneatur, & non admissis vlterius exceptionibus, vnd ohn fernere Eynrede præfigatur terminus ad docendum de paritione, cum præsertim facilis expeditionis sit excipere, & maximum fere periculum personarum subsit. Vnus tamen & alter existimarunt, quia terminus comparendi breuior fere, & punctus competentiæ vertitur præiudicialis, ideo breuissimum adhuc terminum, non vltra 8. aut 14. dies concedendum, qui ipso iure currat,& interim subsistendum, præsertim in mandatis 4. casuum, auff die vier Fälle / & id genus aliis: eo vero lapso procedat, vt præcisis exceptionibus paritio iniungatur.

R. 1. S. Posterior via placet, terminum præfigendum pro qualitate circumstantiarum ex arbitrio Iudicis.

R. 2. S. Priorem sententiam non displicere, sed habendam rationem iusti impedimenti ob quod terminus concedendus, quam fieri potest,breuissimus.

R. 4. S. In 3. D. Anno 85. resoluto recte concluſum est,quãdo in primo termino neq; cõtra mandatum excipitur, nec de paritione docetur, quod tunc tempus sub euentuali comminatione, vbi præsertim periculum est in mora, breuius sit præfigendum: Inter hunc terminum si iterum Reus paritionem non docuerit, sed exceptiones opponat plane friuolas, tunc illis non obstantibus statim declaretur in pœnam, & decernatur arctius mandatum: Si autem exceptiones prima fronte sint dubiæ, vt tales dolum siue contumaciam in nondum parendo excusare possint, licet ad cassandum mandatum sint irreleuantes, tunc ex abundanti denuo breuis ad docendum præfigatur terminus: si vero tales sint, vt præsupposita earum veritate mandatum cassari debeat, tunc quantumuis post euentualem sententiam appositæ admittantur, tunc vel iniungatur Hand-

lung in specie, vel ad postmodum factam desuper vtriusq; submissionem pronuncietur quod iuris est. Et ita S. DD. circa SS. D. concludunt. Reliqui vero 4. DD. 3. S. simpliciter sentiunt. D. 54. S. 3. Illa quoq; ad paritionem † subter fugiendam temeritas non ferenda, quod vel initio plane friuolas exceptiones opponunt, vel paritione per sententiam præcise iniuncta, intra terminum postea non integram paritionem vna vice, sed aliquoties separatim quid docent, quo vtroq; casu tergiuersatione manifeste apparente (vt cum exceptiones omnino friuolæ & ad principalem causam forte pertinentes afferuntur. aut paritio, quæ facilis erat notorie differtur) ad declarationem pœnæ, & arctiorũ descendunt, quod hactenus in re etiam manifesta prætermissum nimiam vagandi licentiam multis præbuit.

147

R. 1. S. Post semel per Iudicis sententiam iniunctam paritionem vna via plenarie de paritione docendum esse, alias declarationem pœnæ fieri debere. R. 2. S. Similiter placet, nisi iustum impedimentum edoctum diuersum ius postulet, alioqui si deprehendatur manifestus dolus vel lata culpa versutiæ, resolutioni circa hoc dubium An. 85. concluſæ inhærendum, ita vt in priore casu friuolarum exceptionum statim euentualis feratur, nec postmodum vlteriores admittantur: Cæterum in posteriore pro parte edoctæ paritionis sententia & decisio procedat, nisi causa probabilis excusationis subsit, vel quid aliud singulare Iudicis animum in diuersum moueat.

R. 4. S. Nimis hoc durum omnibus videtur. Cum enim is, qui in primo termino cõparens nihil excipit, nec de paritione docet, sed tantum terminum excipiendi petit, non declaretur statim, sed euentualis in eum feratur sententia, vt proximè allegatum pleni senatus concluſum de An. 85. decidit: Magis ea ferenda videtur in eum, qui præstat aliquid, & exceptiones, licet friuolas opponit. Igitur hoc in loco DD. omnes antiquo stylo &d. concluſo inhærere malunt. Cæterum in particulari paritione post latam euentualem facta sentiunt cum 3. S. vt declaretur statim, si manifestus dolus vel lata culpa versutiæ pro parte tantum appareat: Licet enim in quibusdam paruit, tamen quia in reliquis contumax est, & refractarius, in pœnã mandati, cui per omnia parere iussus est, ob purificationem termini præfixi non iniuria condemnatur.

148

D. 55. S. 3. Si quando causa cognita, † & non obstantibus exceptionibus paritio iniuncta est, & postea Reus simili ex causa & eiusdem iuris ratione seu intuitu denuo pignorat, arrestum facit, aut homines capit: Quanquam non solum ius ipsum principale, sed id etiam in controuersia sit, an pignorare, capere, arrestare ita liceat, cuius etiam ipsius possessio ante decisionem principalis controuersiæ, nemini auferenda. Quia tamen factam ita exorbitatur, & contra constitutiones imperii esse, & certum & definitum per sententiam est, & possessio principalis alio non minus modo manuteneri potest, ideo vt ansa maioribus turbis præscindatur, sub grauiori pœna secundo mandari debere, & præcise Reus videtur adstringendus in primo termino aut saltem intra 8. aut 14. dies ad docendum de paritione, quod nisi fecerit, vel etiam easdem, cum prioribus non attentis exceptionibus non produxerit, sine mora ad declarationem pœnæ descendatur, vt licentia grassantium quasi cum publico periculo coerceatur. R. 1. S. Placet, dummodo termini in sequentibus mandatis per omnia sint pares ac iidem. R. 2. S. Ad status vel Visitatores DD. referendum esse censuerunt. SS. D. ratione termini breuioris & grauioris pœnæ in secundo mandato apponi plerumq; à veteri stylo nihil immutandum censemus, sed potius eam rem omnem iusto Iudicis arbitrio committendam, cum termini semper † moderandi sint ex distantia loci & variis rerum figuris. Cæterum ratione declarationis pœnæ propter easdem omnino exceptiones semel reiectas de nouo propositas decisio dubii (saluo statuum consensu) à DD. comprobatur. R. 4. S. Placet, Vnus tamen nouo ex DD. mandato impetrato stylo præsenti inhærendum, etsi in primo termino non constiterit de paritione, ad docendum eam, breue tempus pro situ locorum remoto vel propinquo pignoranti præfigendum censet.

149

D. 56. S. 3. Multo autem magis, si quis relaxatum † captiuum aut restitutum pignus idem aut aliud non alia noua simili sed ipsi eadem ex causa capiat denuo, & ita constitutioni & sententiæ fraudem fecerit, cui parere iussus erat, is sine alio nouo mandato, sed ex priori & re iudicata in pœnam illius declaretur. Maior enim contumacia † & seuerius coercenda, quo maior fraus & periculum exempliq; peioris ea res est. R. 1. S. Placet.

150

151

R. 2. S. Similiter ad DD. ad status vel visitatores referendum esse, censent, & illud sancitu & obseruatu vtile fore, nisi potestate hoc sanciendi vel ex nouo introducendi contra stylum consuetum legis instar fungente deficeremur.

R. 4. S. Omnes DD. existimant, si idem pignus ex eadem causa vel eiusdem iuris intuitu post iniunctam pignoranti exceptionibus non obstantibus paritionem capiatur vel auferatur denuo, quod tunc ex eodem etiam mandato & re prius iudicata declaratio fieri possit: Mandatum enim pignorationis † duo continet capita seu præcepta: Vnum de restituendo rem Actori ablatam, continetque actum restitutionis momentaneum: alterum præceptum de relin-

152

relinquendo id restitutum penes pignoratum Actorem, biß auff den Fall die wider Zustellung mit Recht erkannt werde / quod continet actum permanentem & successiuum. In tali igitur casu si pignoranti exceptionibus non obstantibus iniungitur paritio sub euentuali, isque in specie parendo rem ablatam restituit quidem, & paritionem docet: Postmodum vero eandem rem denuo ex eadem causa iterum aufert pignorato, tunc quia impingit in alterum præceptum, quod continet actum permanentem & successiuum, stricto iure cadit in comminatam pœnam, mandato insertam. *argumento l. Celsus. ff. de recep. arbit.* In his enim quæ habent causam successiuam, non sufficit ab initio factum, nisi perseueratio subsequatur. *l. inter castellianum. 49. ff. de recept. arbit. quam allegat & sequitur Lanfranc. de Oriano in tract. de arbit. par. vltima q. 41. vol. 1. fol.* 40. prout factum & pronunciatum in causa Oettingen cõtra P.N.B. mandati der Pfändung den 7. Iulii Anno 78. adeoque in tali casu non videtur opus nouo mandato, si vero non idem, sed aliud pignus auferatur, putant DD. nouo mandato opus esse, & tum præcedenti concluso inhærendum censent. Vtrique enim capiti mandati satisfactum est, restitutum scilicet pignus et penes pignoratum dimissum, ob nouam igitur ablationem denuo mandatum petendum.

153 D. 57. S. 3. In causis mandatorum † sine clausula etiam non ferenda videtur diffusio in exceptionibus, & articulando ex parte Rei, sed breuissimis comprehendenda res, neque ordinaria probandi via admittenda, sed si vtique testibus res deducenda, vna & illa breuior pro omni dilatione indulgenda.

R. 1. S. Placet, nisi magna ratio aliud suadeat, illo casu integrum maneto Iudicis arbitrium.

R. 2. S. Nihil certi statui potest circa breuitatem exceptionum, sed quoad dilationes probandi, in huiusmodi causis celeriorem expeditionem requirentibus ratione exceptionum releuantium, breuiores non amplius duorum vel trium mensium indulgendas, vel vnius quoque mensis pro distantia loci, vel paucitati testium, vel idem magnitudine negocii & similium circumstantiarum qualitate.

R. 4. S. Exceptiones, quantum fieri possit, in puncto paritionis contrahere DD. non inutile iudicarunt, sed modum contrahendi nec 3. S. illum proponit, nec facile inueniri posse 4. S. existimat: Cum res ea in arbitrio partium & Aduocatorum magis consistat, quam procuratorum, qui exceptiones, vt sibi transmittuntur à partibus vel aduocatis exhibere tenentur: Ideo multa addendo vel detrahendo sine offensione partium non possent. Prius igitur super modo constituendo 3. S. audire cupiunt, circa probationem exceptionum non temere ordinationem putant mutandam, quæ hac in re ordinariam probandi viam permittit *tit. 26. in princip. part. 3.* Ita si releuantes exceptiones Iudex existimauerit, debet sane probationes iuuare, non arctare, nisi ex magna causa, quam ipsius arbitrio relinquunt.

D. 58. S. 3. Si quando pignorans † punctum 154
causalium ad aliam primi scilicet mandati causam remitti petit, quia sæpe incertum est, an de eodem & de quo nouo vel diuerso iure agatur, quod ex verbis & narratis mandatorum generalibus forte non semper liquet: Ideo videtur procuratoribus iniungendum, vt qui de alio nouo iure nunc agi contendunt, & ideo deductionem peculiarem desiderant, illi id, quid & quale sit, scripto breuib⁹ in specie ostendant nec per generalia solum submittant, vt expeditio facilior fit, & partes circa alia non cõtrouersa in iudiciali cõfessione se expediant.

R. 1 S. Placet.

R. 2. S. Transimus cum DD. sententia.

R. 4. S. Placet.

D. 59. S. 3. Restitutionem † in integrum pe- 155
tendi licentia nimia cohibenda etiam videtur, vt non sufficiat, quouis deinde tempore peti, præsertim si ratione termini, siue fatalium siue alterius, qui elapsus sit, se quis læsum conqueratur, in reliquis enim si contra definitiuam sententiam restitutio sit petenda, quadriennii ordinarium spatium non facile minuendum est.

Atque sicut nemo restitui † potest aut de- 156
bet, nisi in quo & quatenus læsus fuit: Ita nec ratione nec occasione petitæ restitutionis amplius spatium quis consequi debet, quam alias fuisset habiturus. Ideoque ex quo præiudicium parti aduersæ quæsitum est, non amplius spatii quisquam habeat ad petendam restitutionẽ, quam prius ad agendum habuerat, vt si aduersus lapsum fatalium restitui quis cupit, id intra sex menses, vel etiam intra tantum tempus, quantum citra ipsius culpam elapsum fuit, petitionem restitutionis exhibeat, qui aduersus lapsum termini præfixi duorum mensium restitui cupit, id intra 2. menses, ex quo terminus fuit purificatus, petat, siue sententia super purificatione lata fuerit, siue non, cum id vltro facile cuiuis manifestum sit, ne ius partibus † quæsitum diutius in incerto sit, quo facit 157
Bartol. *in l. hoste. 15. §. sed quod simpliciter. num. 12. ff. de in integr. restit. Tiraquel. de retract. gentil. §. 35. gl. 2. num. 12. VVormbs. obser. 4. titu. de restit. in integr. cap. quarto. versic. Si vero est minus.*

R. 1. S. Placet.

R. 2. S. Non inutile foret, ideoque non displicet quidem, sed melius tamen erit, vt prius ad status vel visitatores referatur, vix enim propria autoritate ab vsitato stylo recedere nobis licebit.

R. 4. S. Placet: vt tamen restitutionis

tempus ab initio vtile sit, nec currat principali ignoranti læsionem, vel alias impedito.

258 D. 60. S. 3. Eadem ratione id quoque circa † restitutionem obseruandum, vt si aduersus interlocutoriam petenda est, procuratore ex aduerso apud acta existente, per nouam citationem res non differatur, sed illico intra legitimum tempus petitio proponatur, & id quidem arbitrio petentis vel articulatim vel summarie fiat: Nam citationes † peculiares & articuli tunc requiri videntur, si aduersus definitiuam, qua negotium plane finem sortitum est, restitutio petitur. *ordin. tit. 52. part. 3. in fine.*

160 R. 1. S. Cum ordinatio † indistincte loquatur, eam indistincte quoq; intelligendam esse: Maioribus tamen placuit arbitrio Iudicis relinquendum, an pro qualitate causarum restitutionis opus sit articulis, vel non. Quoad citationem tamen, stylo & ordinationi inhærendum esse, vt scilicet illa procedat.

R. 2. S. Transimus, vt sit in arbitrio petentis, articulatim vel summarie restitutionem proponere contra sententias interlocutorias. Nam hoc quidem sine styli læsione ad ordinationis mutationem facilius admitti & introduci potest.

R. 4. S. Simpliciter Placet.

161 D. 61. S. 3. Pluribus immediate imperio † subiectis, vna actione conueniendis dubitatum fuit, an Außträg locum habeant: Cum singuli peculiariter nominari non possint, neque facile intra breue tempus concordare? Placuit causam in Camera statim recipiendam, quia sine distractione continentiæ vix procedi possit, nec facile appareat quis terminus expectandus.

R. 1. S. Placet.

R. 2. S. Non displicet quidem decisio, verum potius ad visitatores referendum visum fuit.

R. 4. S. Placet: Vno excepto, qui causam ad Außträg/ præsertim si plures ex vna familia sint conueniendi remittit. Sic enim Anno 70. Comites in Schaumburg Electorem augustum & D. Wilhelmum Duces Saxoniæ ratione der Anlag zu der Landstewer/ vna simul N. cõuenerunt coram 18. ipsorum consiliariis, a quibus tandem huc appellatum.

162 D. 62. S. 3. An ratione denegatæ † vel protractæ iustitiæ, causæ principales ad Cameram illico deuoluantur, etiãsi corã priore Iudice nõ cœptatæ, vel ẽt ad finalem conclusionem deductæ sint, diuersi diuersa sentiunt, & præiudicia

163 vtrinque extant: placuit negatiua: Nam Iudex † prior qui cognitionis negotium semel susceperit, præcise id tenetur pertexere, neque potest aut debet superior, iudicium coram inferiore cœptum prosequi, aut alibi processu instituto, aut finito, sententiam ferre, cum diuersi fere processus in diuersis iudiciis, qui continuari alibi, aut definiri exinde difficulter possunt, sicut nec facile corrigi, quod alibi omissum est, quin facilius res de integro restituatur. Superioris etiam est † de processu inferioris an bene vel 164
male institutus sit, iudicium ferre potius, quam alieni negotii & periculi succedendum se prębere, & ꝙ difficultatis & molestiæ inferior detrectat, id in se deriuare ac vltro subire. Accedit, quod partiũ interest, q̃ prioris iudicii molestias sustinuerunt, ne beneficio primæ instantiæ inuitæ priuentur, sicut & parum partibus foret consultum, etiamsi causæ ad Cameram recta essent transferendæ, non enim magis expedite hic decisio procederet. Quare visum fuit, siquidem iam ante definitiue conclusum fuit, ne quidem promotoriales decerni: Cum impossibilis fere sit intra tam breue spatium vuius mensis expeditio: Iudicibus etiam alibi occupatis, nec circa decisionem præcipitandis animis agendum. Quod si vero ad finem † pro- 165
cessus deductus nondum fuerit, tunc pro motoriales quidem petitos decerni posse, verum effectum deuolutiuum causæ principalis eas non generare (sicut nec in specie ea comminatio promotorialibus additur) sed vtrobique aliis remediis vtendum, & per appellationem, vel mandata non causam ipsam, sed grauamen solum denegationis vel protractionis in iudicium prius duducendum & definiendum. Hęc Gail. *li. 1. obs. 6. n. 2. & obs. 28. lib. 1. Mynsi. cent. 3. obs. 57. & cent. 5. obser. 56. & 82.*

R. 1. S. Vsu obseruatum esse, daß man tali casu appellieren müsse / quem stylum non facile mutandum DD. censuerunt.

R. 2. S. Partibus vtilius fore, si vtroque casu tam aperto iudicio, vt vlterius in causa procedant, q̃ ante litem, vt eã debito modo inchoẽt, promotorialibus aduersus Iudices negligẽtes locus detur, & generaliter quatenus eis debito tempore non paritum esse liqueat, causa ipsa principalis ad Camerã deuoluitur. Cum vtroque casu Iudicibus inferioribus facile sit, vel aperire iudicium, vel eo aperto monitionẽ esse promotorialibus insertam, & ibi præfixum tempus deinceps in causa ꝓcedere, ob id forte, ꝙ & effectum deuolutum causę principalis ex vi & sententia constitutionis indistincte iurisdictionẽ Cameræ fundarit, ipsemet promotoriales operentur, atq; modus probandi denegationem seu protelationem iustitiæ, similiter per se ex paritione iussus superioris abunde deducatur, ita vt amplius nihil agendum restet, & suo iure Iudex superior causam ex negligentia inferioris ad suum tribunal transferat ac retineat, & ibidem decidat. Cæterum moderationem adhibendam eo casu, quando
post conclusionem † in causa promotoriales 166
emanant, vt si Iudex ad casum responderit, se quam primum iustitiam administraturũ, tunc non illico ex lapsu præfixi mensis causa ad Cameram deuoluitur, sed prętera trina admonitio seu protestatio sup negligentia protractæ

iusti-

iustitiæ requiritur, & de ea fides Iudici fiat superiori, ne alias nimis facile & circa culpam suã Iudex inferior post examinatam & ad conclusionem vsque productam, & vigore iurisdictionis suæ cognitam causam, reliqua parte iurisdictionis quæ potior habetur, & cum difficiliore libramine iusti & æqui expeditur, penitus priuetur; cũ fortassis etiam longiore deliberatione definitiua decisio indigeat. Secus si vel contumaciter nihil responderit, vel circa hoc audientiam vel administrationem iuris denegauerit. Non refragamur etiam, quod omnibus iis casibus pars vel appellationis viam, vel mandati remedium apprehendere queat, & id suo quidem periculo, cum in culpa ipsamet sit eligendo viam incommodiorem & quæ ambages
167 complectatur: Semper enim mala † electio eligenti nocere solet.

R. 4. S. Ipsam constitutionem denegatæ iustitiæ iurisdictionem Cameræ fundare, nec appellationis vel mandati via (nisi partes malint) opus esse omnes *D D.* 4. S. existimant, siue iudicio nondum aperto, siue lite iam pendente, quin & causa iam concluſa iustitia denegetur vel protrahatur, cum iure cõi receptum sit propter negligẽtiam inferioris Iudicis, iurisdictionem ad superiorem deuolui, non minus quam per appellationem. *Socin. & Panor. in cap. licet exsuscepto. ext. de foro competent. Matth. de Affl. ad constitut. Regni Sici. in c. Iustitiarius, n. 19. & seqq.* Iudex
168 etiam superior inferiori † negligenti terminum statuere potest, intra quem iustitiam administret, alias ipse super causa cognoscet, *Panor. in c. Ceterum. nu. 1. ext. de Iudic. facit Authen. statuimus. C. de Episcop. & cleric. vbi communiter Dd.* Ad hanc iuris communis decisionem status respexisse videntur, non distinguentes, lis cœpta, vel non
169 sit, vbi nec ius † commune distinguit, nec nos etiam distinguere, sed solam negligentiam vel moram inferioris Iudicis in administranda iustitia attendere debemus, qui alias solam citationem decernendo & deinde causam protrahendo, eludere constitutionis huius beneficiũ posset. Ordinationi quoque prouisum est, vt emanatis promotorialibus, si iustitia non administretur, causa ipsa ad Cameram deuoluatur. §. *fin. tit. 26 part. 2.* ibi, *so soll als dann dem klagenden Theil an dem Cammergericht / vngeachtet / ob gleich kein weitere Vrkundt deß geweygerden Rechtens fürbracht würde / zu recht wie sich gebürt / verholffen werden.* Quod non de grauamine denegationis vel protractionis sed causa principali intelligendum, præcedentia conuincunt, ibi, *soll ein jeder dem promotoriales insinuiert dem klagenden Theil Rechtens zuuerhelffen* in causa scilicet principali *schuldig seyn* id si non fiat, *soll jhm in Camera zu Recht verholffen werden* / &c. Quin & vtrumq; casum pendentis & nondum cœpti iudicii status comprehendisse, argumento est §. *wo sich aber einer cum §. seq. rit. 3. part. 2. ordinat.* ibi, *si Außträg* vrgẽt iustitiam in aperiendo iudicium intra mensem, vel etiam si aperto iudicio iustitiam protrahãt, non definiendo causam intra annum, ipso iure causa ad Camerã deuoluitur ex constitutione denegatę vel protractę iustitię. *Mynsing. cẽt. 2. obs. 74.* Appellari iure communi quoque posse certum est. *Abbas in c. ex parte. 2. de appellat. Felin. in 1. c. ex literis. nu. 8. in 1. fall. eod. tit.* Adeoque mandatum cum clausula contra Iudicem inferiorem obtineri, tamen quia ea res ambages parit, non satis tutum est partibus eas amplecti vias, sed cũ alias iurisdictio ad superiorẽ deuoluta sit, consultius ipsis erit, statim absq; omni circuitu ab eodem citationem petere. Per viam n. appellationis † cognosci de grauamine prius debet, 170
idq; contra Iudicem tanq̃ potentiorem, forte per multos annos, qui si impedimenta alleget, & ad eorum probationes sese offerat, tunc principalis per longas moras differretur, dum pendente grauamine Iudicis iurisdictio incerta est vt constare non possit, an causa principalis † huc deuoluta sit nec ne, sicque partes, qua- 171
rum causas promouere status per hanc denegatæ iustitię constitutionem voluerunt, contra mentem eorum ad maiorem circuitum & ambages adigerentur, quas ambages omnes hac denegatæ iustitiæ via electa, & citatione contra partem aduersam ex hac constitutione impetrata euitarent, quæ alias non, nisi conuicto de negligentia vel culpa inferioris Iudicis ad Cameram citari possent. Itaque non putant, statuum mentem fuisse, partes ad illum circuitum adigere, sed permittere voluisse, statim, probata etiam per nudam promotorialium reproductionem iustitiæ denegatione, vel protractione citationem petere, vt arbitrium partibus liberum sit vel huius constitutionis beneficio vti contra partem aduersam, vel appellationis & mandati viam contra Iudicem inferiorem instituere, nec tanta processuum diuersitas in locis etiã diuersis fingi potest, maxime circa substantialia processus, quando continuari hic, alibi forte cœptus possit, quod & allegatus §. *Wie sich aber* expresse decidit: Imo si quid substantialium alibi forte omissum sit, quod ante conclusionem suppleri id possit iuxta formam & modum in ordin. *part. 3. tit. 39.* præscriptum, & rescissa conclusione coram inferiore iudice facta extra dubium putant, sicque nullius alieni periculi successor Iudex Cameræ erit, sed de processu Iudicis inferioris statim & protracta iustitia cognoscet, nec opus habebit eam cognitionem differre, donec morosus Iudex inferior sententiam ferat, & ea per appellationem huc deuoluatur, quod etiam cũ maiore temporis iactura, & partiũ incõmodo fieret, si postmodum nulliter iudicatũ esse hic pnũciaretur, quia pars tali casu † triplici ꝓcessu 172
grauaretur. Primo, contra morosum Iudicem.

II. contra partem III. coram superiore Iudice Cameræ. Quibus omnibus ambagibus status succurrere voluisse D D. arbitrantur. Ideoque hoc denegatæ iustitiæ beneficium, ad vtrumq; casum capti iudicii & nondum cœpti extendendum arbitrantur.

173 D. 63. S. 3. Cum supplicationibus plerunq; † procuratores documēta exhibent, q̄ postea in processu non producunt, vt & ita sciri non possit, quibus ex fundamentis processus decreti, quod tamen necessarium est, iniungendum itaque illis, vt copias in Dancellaria relinquant, quo etiam sub & obreptio postea innotescat rectius, & an, & quomodo partes varient.

R. 1. S. Placet.

R. 2. S. Approbamus, & iniungendum censemus vt per Lectores vel Notarium aliquo modo collationatas vel saltem per ipsum procuratorem subscriptas, non autem nudas tantum copias in Cancellaria relinquant.

174 R. 4. S. D D. mallent procuratoribus † iniungere, vt quod in cæteris productis iudicialiter faciunt, id etiam in extraiudicialibus supplicationibus obseruent, & copias productorum documentorum originalibus adiungant, quas demum decretis processibus iubeatur Notarius ad Cancellariam transferre. Vnus tamen ex D D. antiquo id stylo relinquit. Exceptiones enim sub & obreptionis opponere Reus deber, quas nisi Actor per exhibitionem prius exhibitorum documentorū, quorum etiā in supplicatione, & sic in narratis processuum mētio fieri solet, refutauerit, cassatio processuū & condemnatio expensarum ipsi immineant.

175 D. 64. S. 3. Tabula preuilegiorum † appellationis redintegranda videtur, & non tantum quæ restant, aut interim producta priuilegia inferenda, sed & omnium qualitates & quantitates magis in specie & expressius designādæ, vt statim circa notoria illa interponatur cognitio, quorum per partes demum admoneri
176 inconueniens est, cum initio in re manifesta † nemo inani sumptu & molestia grauandus.

R. 1. S. Placet.

R. 2. S. Nemo non iudicat hoc necessarium & vtile esse.

R. 4. S. Placet D D. & laborem vni ex D D. demandatum iam esse intelligunt.

D. 65. S. 3. Non parum ad expeditionem cau-
177 sarum, † præsertim in submissionibus leuioribus facere visum est, si D D. (qui am Beſcheidtiſch causas ob difficiliorem expeditionem referendas alibi quasi ordinarie censent) veras submissiones, quas definiendas putāt, per Notarium primæ paginę inscribi facerēt: Ita enim & discerni causæ & quę facilioris expeditionis aut magis priuilegiatæ sunt, maturius ad referendum dari, & p Referentes suscipi poterunt, neque difficiliores & quæ tardioris expeditionis ad vnum forte plures coaceruentur, neq; etiam facile quæ ad referēdum semel datę plures quod fit referentur anff dem Beſcheidtiſch.

R. 1. S. Placet.

R. 2. S. Ad *D.* 3. S. referimus vt ipsimet huius solertiæ primum periculum faciant.

R. 4. S. *D D.* hanc rem antiquo stylo relinquunt, quia maior temporis pars correctioni eiusmodi tribuenda foret, & pauca decreta expeditentur, si tamen mutare notatum errorem submissionum quis velit, id cuique liberum relinquunt.

D. 66. S. 3. Cum procuratorum obitus † mul- 178
tifariam remoretur causas, & earum expeditionem, plerunq; ēt documenta, acta & alia interim deperdi soleant, nō abs re videtur, si iniungatur procuratoribus, vt deinceps in procuratoriis suis semper vnum atq; alterū in illum euētum, qui causam illico reassumere, aut prosequi teneatur, substitui aut simul constitui curēt.

R. 1. *S.* Placet. R. 2. *S.* Partibus hoc relinquendum liberum. Procuratoribus autem id sine fructu iniungi censemus, ne tuto quidem, cum multa queant accidere, cur non expediat vel ipsius partibus, vel procuratoribus in euentum substitutis. R. 4. *S.* Placet, vt tamen prohibeantur procuratores sub pœna arbitraria partes duplici salario grauare.

D. 67. S. 3. Denique vt minus deinceps † du- 179
biorum circa processum, præsertim denuo generetur, & iam ante decisa rursus in dubium reuocentur (quod fere euenit) operæ precium visum fuit, & hactenus præter ordinationem (quæ per se certa) decisa & resoluta ea, quæ ad processum pertinent & quotidie occurrere solent, secundum ordinem iudicii & processus colligere & breuibus conscribere, vt ad manus & in conspectu semper sint iis, qui causas am Beſcheidtiſch expedire solent: Omnium enim semper meminisse, extra sortē humanitatis est.

R. 1. S. Placet. *R.* 2. S. Referimus ad dominum Iudicem, vt is aliquibus suo arbitratu hoc oneris iniungat, & circa reliqua sententiam suam *DD.* S. 3. ante omnia exponat, cupimus. Quamuis quod attinet ad *68. D.* putauerimus propter conuersa meo casu iurisdictionem, causam merito ad Cameram, vti omnium cōpetentem & superiorem deuolui vel potius pertinere, ne etiam alias pupupilli maneant indefensi, ac variis litibus atque iniuriis facile cum magno damno implicentur.

R. 4. *S.* Placet. *D.* 68. *S.* 3. Hoc quoque positum 180
fuit, si domicilium † pupillorum contentiosum fuerit ratione iurisdictionis & litigetur, an eius ratione mediate vel immediate imperio subsint, atque lis adhuc desuper in Camera dependeat: Aut si domini territoriorum † etiam 181
inter se de iurisdictione tam pupillorum, q̄ bonorum ipsorum contendant, ita vt pupilli indefensi maneant, an Camera pro ordinatione vel

confir-

confirmatione legitimorum tutorum adiri possit ? Quidam enim DD. putant, quod sic. Quidam quod non. Interim nec ordinantur tutores, nec processus necessarij haberi possunt.

R. 1. S. Sentiendum cum DD. affirmatiue concludentibus.

R. 2. S. Resolutum in 67. D. quo fit Relatio.

R. 4. S. DD. hoc D. ad 3. S. prius resoluendum remittunt.

D. 69. S. 3. Id quoque in medium allatum fu-
182 it, quod si quando † pro executiuis processibus imploratur Camera, vigore instrumentorum guarentigiorum aut similium, vbi in causa meri mutui quinque pro centum, aut alias vltra modum constitutionibus præscriptum loco interesse, aut annuorum reddituum, quid expressum habetur, an processus generaliter decernendi, vel omnino denegandi, an vero di-
183 stinctio adhibenda † inter sortem & vsuras seu interesse, & hæc rursus eatenus restringenda, vt ne vltra quam licitum est, attendatur, aut processus decernantur? Quæ diuersimode hactenus tam in processibus decernendis, quam decisione causarum obseruata sunt. R. 1. S. Quatuor DD. quoad vsuras illicitas processus denegandos, sed quoad sortem, item vsque ad modum interesse liciti inuicem decernendos,
184 nec hoc posteriore casu, vtile † propter inutile vitiandum esse. Alij tres concluserunt, si ex narratis appareat, contractum esse vsurarium, tunc nihilominus decernendum esse. R. 2. S. Pragmatici certant, & adhuc sub Iudice lis est.

R. 4. S. DD. & hoc D. similiter ad 3. S. prius resoluendum remittunt.

QVÆSTIONES QVÆDAM dubiæ S. Definitiuarum Anno VXX. XC. motæ, vna cum suis Resolutionibus, aliaque nonnulla ibi proposita, & aliquo remedio indigentia.

SVMMARIA.

1 *Procuratores generalia procuratoria habẽtes, plerunque absque legitima causa se intromittere detrectant, donec præuia ipsorum inani disputatione, super qua etiam submittere solent, decreto compellantur: & de quibusnam causis id intelligatur. num. 2.*

3 *Constitutio procuratoria an sit admittenda, si inclusiue tantum vsque ad sententiam definitiuam facta sit, nulla mentione puncti executionis facta.*

4 *Appellans an in primo termino reproductionis processuum cum executis compulsorialibus, simul vel acta, vel documentum requisitionis producere debeat, quantumuis nemo ea audientia nomine Appellati compareat, aut an sufficiat, si proxime producantur, quando Appellatus comparuerit.*

5 *Commune decretum vbi non distinguit, an Appellatus in primo termino compareat, vel non, ibi nec nobis distinguere licebit.*

6 *Decretum generaliter loquens generaliter quoque intelligi debet.*

7 *Appellans si in primo termino nec acta priora, nec sufficiens documentum produxerit, an ex officio Appellatus absens à citatione absolui debeat, idque statim; & an Appellans condemnandus sit in expensas.*

8 *Potestas antiquandi & abrogandi penes procuratores esse non potest nec debet.*

9 *Absolutio ad implorationem partis fieri debet.*

10 *Procuratoribus indistincte iniunctum est sub pœna absolutionis à citatione, vt acta vel documenta in posterum in primo termino producant.*

11 *Quidam statuunt, quod ob documentum vel acta non producta in primo termino Appellatus à citatione absolui non debeat, eo præsente & id ipsum petente.*

12 *In causis appellationum an sufficiat, si in primo termino loco documenti requisitionis actorum, repetatur saltem nuncij Cameræ compulsorialium executio; & an nuncij expositio in executione facta sit necessaria. num. 13. item nuncio talem iussum alleganti an sit credendum, & nudæ eius assertioni standum. num. 14.*

15 *Camera suos nuncios iuratos Appellantibus deputare non tenetur.*

16 *Altera pars litigantium sæpius iudicialiter non comparet, nisi contra se decreto & facto proclamate, tunc ex aduerso recessus qualis haberi soleat.*

17 *Appellans à definitiua terminum ad libellandum obtinens, an intra eundem præcise in scriptis libellare teneatur.*

18 *Appellans si intra terminum loco summarij libelli appellationis instrumenta ac grauamina eidem inserta repetat; an tunc, quia non libellauit; Appellatus à citatione absolui debeat.*

19 *Repetitio actorum loco libelli est arbitraria, facitque ad lites abbreuiandas.*

20 *Reorum exceptiones fori declinatoriæ, vel Appellatorum exceptiones desertæ vel non deuolutæ appellationis, post Actoris aut Appellantis libellum productæ, an irreleuantes sint.*

21 *Exceptiones desertæ vel non deuolutæ appellationis, si antequam libellus ex aduerso producatur, exhibitæ sunt, an libello post modum producto, Appellatus ad eundem nihilominus agere teneatur.*

22 *Appellans si summarium libellum, termino ad libellandum obtento, exhibuit, an intra residuum tempus obtenti termini variare possit.*

23 *Via quadam semel electa, alia articulandi via nemini vlterius patere debet.*

24 Ter-

24 *Termino ad libellum agendi obtento, si exceptiones annexæ* Euentualhandlung *exhibitæ sunt, an nihilominus postmodum litis contestatio respon. & defens. separatim adhuc produci posset.*

25 *Procuratores præmoniti sunt, vt sub dictis tribus vel 2. comminationibus* Euentualhandlung *non nisi coniunctim simul cum exceptionibus posthac semper exhibeant.*

26 *Exceptiones dilatoriæ vel peremptoriæ in vim dilatoriarum proponendæ, an in nouis vel præfixis produci debeant.*

27 *Exceptiones vnà cum* Euentual Handlung *semper exhiberi possunt: secus si* Euentual Handlung *separatim exhibeatur. numero. 28.*

29 *Ad supplicationem pro commissione ad futuram rei memoriam, lite iudicialiter agendi pendente exhibitam, terminus tantum 14. dierum vel 4. septimanarum ad summum concedi debet.*

30 *Procurator primæ vel 2. probandi dilatione nondum elapsa, si secundam vel 3. sine vlla impedimenti allegatione petit, an ad eiusmodi petitiones secundæ vel 3. probandi dilatio recte decernatur: si ea vero non sit decernenda, an recessus ideo reiici debeat. numero 31.*

32 *Commissione ad perpetuam rei memoriam in Camera extraiudicialiter impetrata, factaque earundem attestationum in Cameræ archiuum depositione & lis postea coram inferiori Iudice est cœpta, & impetrans depositum Rotulum per supplicationem ex archiuo sibi restitui petit, an petitio restitutionis rotuli supplicanti rectè denegetur donec aduersarij consensum prius doceat.*

33 *Procuratorum pœna quæ, si longos & inutiles recessus habeant, inter partes non recte distinguant, producta incorrecta offerant, vel frustra deliberatorias ad proximam vel secundam petant.*

34 *Procurator quando propter aliqua iniuriosa verba productis inserta mulctatur nec ipse, sed principalis suus postea pro remissione pœnæ supplicat, tunc principalis supplicans audiri non debet.*

35 *Rei in causis mandatorum sine clausula in primo termino raro vel nunquam de paritione vere docent, sed vel terminum ad excipiendum petunt, vel frioole statim contra mandatum excipiunt, & ratio diuersitatis hoc casu quæ.*

36 *Reus an pure in expensas præteritas condemnandus sit, vel non.*

37 *In casu puræ condemnationis expensarum, an iisdum annumerari & refundi debeat pecunia in Cancellaria pro redemptione emanati mandati erogata, & ratio distinctionis hoc loco quæ.*

38 *Mandata sine clausula an ad 4. casus decerni possint & debeant, saltem contra immediate, non vero contra mediate imperio subiectum.*

39 *Bono & graui præsidi in sua prouincia quæ curanda veniant.*

40 *Princeps eiusque subditus si eadem de causa simul à quopiam in ius vocari & conueniri velit quæstionis est, an subditus. inuitus principem* für die Außträge *sequi debeat, aut vero princeps etiam non requisitus simul cum subdito ob causæ connexitatem in Camera statim conueniri possit.*

Subditus dominum suum für die Außträg *sequi debet, coram quibus, & non in Camera ambo simul conueniri possunt & debent.*

D 1. S. 4. Plerunque † procuratores generalia habentes procuratoria, absque legitima causa se intromittere detrectant, donec præuia ipsorum inani disputatione, super qua etiam submittere solent, decreto compellantur, daß sie Copey jhres gemeinen habenden Gewalts ad proximam bey straff der Ordnung zur selben Sachen auch legen sollen. Ne igitur audientia frustra distineatur, & Iudices, Cancellaria & Lectores in posterum minus defatigentur, existimatur tali casu posthac ita pronunciandum: Jst der Bescheidt / daß Doctor N. Copey seines gemeinhabenden Gewalts ad proximã bey Straff nach Ermässigung zu dieser Sachen auch legen soll / vnd ist gegen jhme vmb deß willen er solches vnderlassen / die Straff der Ordnung vorbehalten / prius tamen procuratores auisandos esse. R. 1. S. Placet. 1

R. 2. S. Placet.

R. 3. S. Placet, dummodo id intelligatur † in causis pendentibus & iam introductis, ne quis initio ad minus legitimam excusationem comparere teneatur. 2

D. 2. S. 4. Quæritur, an constitutio procuratoria † (quæ ab initio statim ad totam causam fieri debet) sit admittenda, si tantum sit facta vsque ad sententiam definitiuam inclusiue, nulla mentione facta puncti executionis? Respon. Quia executio pars & sequela est causæ principalis, ex qua immediate pfluit, procuratores admonendos esse, vt posthac semper in initio statim causæ etiam ad punctum executionis in euentum actiue & passiue agendi legitimati compareant, sub pœna mulctæ arbitrariæ, & reiectionis mandati procuratorii, hac enim via certius & citius promouetur executio, & litigantium maioribus sumptibus parcitur, hocque ipsum, vt ita fiat, formulæ mandatorũ procuratoriorũ Cameræ sẽtentiis D. Seileri annexæ clarissime innuunt & annuunt. 3

R. 1. S. Placet.

R. 2. S. Approbamus, & vtile non minus quam necessarium censemus.

R. 3. S. Placet, licet dominus denuo citandus videatur, tamen id non necesse esse semper, cum sic executorialibus parere possit, & victor aliis nouis ambagibus implicet producentes generaliter sicut & Referentes.

D. 3. S. 4. Quæritur; an Appellans † præcise in primo termino reproductionis processuum cum executis compulsorialibus, simul vel acta, vel documentum requisitionis sufficiens, infra quod spatium illa reddendi Iudex spem fecerit, 4

pro-

producere debeat, quantumuis ea audientia nomine Appellati nemo compareat, aut an sufficiat, si producantur proxima, vel vlteriori audientia, quando Appellatus comparuerit? Respondeo Appellans præcise in primo termino reproductiõis processuum, cum executis compulsorialibus, simul vel acta, vel documentum sufficiens, infra quod spatium illa reddendi Iudex spem præbuerit, producere debet, quantumuis ea audientia nomine Appellati compareat nemo nec excusandus est, si eadem producat audientia proxima vel vlteriore, quando Appellatus comparuerit. Aut enim Appellans prima audientia documentum, vel acta ad manus habet, & tunc non cunctari aut tergiuersari, sed communi decreto collegij 7. Iulij Anno 85. publicato, metu ibidem comminati præiudicij absolutionis à citatione, obedienter parere debet, aut nondum ea ad manus habet, adeo quod communi decreto satis facere nec potest quidem, & tunc iterum Appellatus absolutionem à citatione petere potest. Quia enim
5 commune decretum † non distinguit, an Appellatus in primo termino compareat, vel non compareat, nec nos distinguere debemus,
6 sed decretum † generaliter loquens, generaliter debet intelligi.

R.1.S. Iam ante est resolutum.

R.2.S. Placet Resolutio.

R. 3. S. Absurdum videtur absoluere quasi cõtumacem, & nihil vel serius petentem quod perinde est vt in D.6.S.3.

7 D.4.S.4. Quæritur; si Appellans † in primo termino nec acta priora, nec infra quod spatium illa reddendi Iudex spem præbuerit, sufficiens documentum produxerit, an ex officio Appellatus absens à citatione absolui debeat, idque statim, an vero contra ipsum prius impetrato & facto proclamate, & an Appellans etiam condemnãdus sit in expensas. Respond. Si Appellans in primo termino nec acta priora, nec documentum produxerit sufficiens, infra quod spatium illa reddendi Iudex spem præbuerit, tunc Appellatus (voto vnius D D.) etiamsi non petit, vel absens est, ex officio tamen statim est absoluendus, etiam non præuio contra ipsum proclamate: Non enim ob Appellati contumaciam, sed propter Appellantis siue Procuratoris ipsius oscitantiam, vel tergiuersationem authoritate legis publicæ, introductæ ob vtilitatem publicam, & vt tam salubris lex illa, quam in visitatione postmodum confirmatam Iudex ipse condidit, per eundem manuteneatur contra conclusionem, indulgentiam vel incuriam procuratorum, quia an-
8 tiquandi & abrogandi † potestas penes ipsos esse non debet:) Eiusmodi (inquit) proferatur à citatione absolutoria sententia (verumtamen Appellato si non comparuit in expensas quando quidem nullas fecit & in quo non contumax est Appellans, condemnari non debeat.) Nec obstare videtur text. ordinat. *part.3.tit.31.§.* derwegen dann auch *folio* 184. *qui dicit*, daß der Appellat auff sein Bitt vnnd anhalten von außgangener Ladung soll absoluiert werden. Tunc enim temporis ordinationis terminus ille non erat præiudicialis, ideo vt innuit modo allegatus textus, absolutio † fieri debeat ad 9
implorationem partis: at in decisione tñe parte vltima 5. D. & verbis: Deß gemeinen Beschcidts / de Anno 85. d. verba auff sein Bitt vnd anhalten / sunt omissa & procuratoribus simpliciter & indistincte iniunctum est † 10
sub pœna absolutionis à citatione, vt acta, vel documentum hinfüro in primo termino producant: Cæteri vero octo D D. concludunt, quod ob documentum † vel acta non produ- 11
cta in primo termino, Appellatus à citatione absolui non debeat, nisi sit præsens & id ipsum petat, quia (inquiunt) Appellatus tacite renunciare posset fauori suo, & fortassis ex communi beneficio appellationem mallet prosequi, & pro hac opinione mitiori quoque stare videntur tam allegata antiqua ordinatio, quã ipsum quoque Anno 85. resolutum 5.D. ex quo allegatum commune decretum, & natum est, & profluxit.

R.1.S. Similiter ante hac fuit resolutũ in hoc S. & probata tunc posterior sententia DD. 4.S.

R.2.S. Probatur Dominis posterior sentẽtia.

R.3.S. Placet & iam est resolutum in D.6.

D. S. 4. Quæritur; an in causis † appellatio- 12
num sufficiat, si in primo termino, loco documenti requisitionis actorum, repetatur saltem nuncij Camerę compulsorialium executio, si in ea mentio fiat, quod Iudex vel saltem notarius iudicij, aut Secretarius principis, cui facta est executio actorum, ea communicare velint Appellanti, vel non mentionem fecerit, idq; executioni nuncius inseruit, nec q̃ ab Appellante eiusue procuratore acta requirendi mandatum habuerit, aut eius nomine ipse ea sollicitarit, nũcij † dilucida expositio sit necessaria, vel quo- 13
que nuncio † talem iussum alleganti sit credendum, & nudæ nuncij assertioni standum? Respond. cõpulsorialibus retroscripta nuncij Cameræ executio (octo DD. votis) neutiquam loco documenti requisitionis actorum vtiliter repeti potest. Extra n. & propter officium ipsius assertioni nudæ tanto minus est credendum, ex quo ordinatio & cõe collegii decretũ requirit documentum vel testimonium sufficiens, infra quod spacium acta reddendi Iudex spem præbuerit, & vt Iudici prius caueatur ratione salarii descriptorum actorum, hoc quod per Cameræ nuncium commode fieri nequit. Nec videtur ferenda illa mora nuncii Cameræ, donec modo dictum testimonium à Iudice vel notario ipsi conficeretur. Vergeret enim in præiudicium aliorum processuum, quorum plerumque

pluri-

plurimus, plurimis diuersis in locis vno cursu exequendos vehere solent, adeoque lapsus fatalium periculum subesset, nec Camera iuratos
15 nuncios † suos Appellantibus deputare tenetur multo minus ea de causa speciali iuramento astringere debet eosdem, vt fideliter acta requirant, & intra certum spacium acta reddendi factæ spei veram relationem faciant: Ordinat namque *part. 2. tit. 31. in princip. fol. 146. & part. 3. tit. 31. §.* Derowegen dann auch *fol.* 184. prout etiam inde desumptum collegii 5. D. Anno, &c. 85. resolutum disponit & vult, non quod acta post impetratos demum in Camera processus requiri debeant, sondern daß der Appellant durch seinen (non Cameræ sed prioris instantiæ procuratorem) erinnert werden / vnnd schuldig seyn soll / Nach interponierter Appellation alsbald den Richter voriger Instantz / vmb die acta, wie sich gebürt / zuersuchen / vnnd zimlicher bezahlung halber Sicherheit zuthun / &c. Sique postmodum in Cameræ citatione præfixus terminus longior sit, vel breuior, Appellantem nec releuat, nec impedit, nec quoque à documenti productione excusat. Vnus vero DD. nunciorum iuramento clausulam fideliter faciendi relationem, quod acta requisiuerint, inserendam, atque sic iurati nuncij executioni, & in ea factæ requisitionis actorum relationi credendum esse censet.

R. 1. S. Itidem ante decisum est & comprobata clausula, quam singulariter vnus D. 4. S. suo voto aliorum suffragiis annexuit.

R. 2. S. Est nouum D. 3. S. ac placuit infra scripta resolutio maioris partis.

R. 3. S. In D. 9. 3. S. est resolutum.

16 D. 6. S. 4. Multoties alter⁹ pars † litigantium iudicialiter non comparet, nisi contra se decreto & facto proclamate, tunc ex aduerso solet haberi recessus: Man wölle vernemmen / ob comparens contumaciam purgieren / vnnd sich deß Ruffens halben mit den Pedellen wölle vergleichen. Non raro etiam comparens procurator per decretum ad id est compellendus, daß er sich nemlich deßwegen mit den Pedellen vergleichen soll. Quia vero eiusmodi recessus videntur inanes, & (si velint procuratores eorum contra quos decretum est proclama,) omnino præcaueri & omitti possunt, concludunt, procuratoribus potius post factum proclama comparituris, vt ante comparitionem den Ruff fl. quem debent aduersario procuratori, vel pedellis soluant, iniungendum, contra secus facientes & per illud dictos recessus causantes, pœnam ordinationis esse statuendam.

R. 1. S. Placet: Procuratores tamen puniendos arbitrarie cum detrectatio non possit non sapere meram turbationem.

R. 2. S. Hoc ita statui potest.

R. 3. S. Placet sententia 4. 5. regulariter.

17 D. 7. S. 4. Quæritur, vtrum Appellans † à definitiua obtinens terminum ad libellandum, intra eundem teneatur præcise in scriptis libellare, & si intra illum † terminum loco sum- 18
marij libelli repetat instrumenta appellationis, & eidem inserta grauamina, item acta priora in locis pro se facientibus, petens pronunciari male iudicatum bene appellatum cum expensis, An tunc quia Appellans non libellauerit, Appellatus sit à citatione absoluendus? Respond. Neutiquam. Imperij namque recessus Spirensis de Anno 70. § Aber im Fall da der Appellant nichts neuwes eynbringen / sondern nur Acta vorgehender Instantz loco grauaminum erholen würde / (inquit) soll darauff Vermög der Ordnung / weiters vollnfahren werden / &c. Sicque eiusmodi repetitio † actorum 19
loco libelli arbitranda est, & facit ad abbreuiandas lites: facta enim semel eiusmodi repetitione actorum, Appellans postmodum variare & libellum etiam intra residuum tempus ad libellandum obtentum producere amplius non potest.

R. 1. S. Iam resolutum est, Placet, vt tunc quoque fuit concluſum.

R. 2. S. Est 21. D. 3. S. quod eodem modo ab illo, sicut hic resolutum est & placet resolutio.

Resolutio habetur in 19. 20. & 21 D. 3. S.

D. 8. S. 4. Quæritur: An Reorū exceptiones † fori declinatoriæ, vel Appellatorum exce- 20
ptiones desertæ, vel non deuolutæ appellationis, post Actoris aut Appellantis libellum productæ, ob hoc solum, quod non sit annexa Euentual Handlung / nulla præuia partium disputatione & cognitione Iudicis, an irrelevantes sint, vel non rectæ statim, als der Ordnung zuwider reiici, lisque pro contestata, & articuli (vel articulierte Klagen) pro confessatis acceptari, viaque defensionales producendi præcludi possit aut debeat? Respond. si Reus vel Appellatus incompetentiæ, aut litis ingressum impedientes exceptiones intentionis & facti, vel desertæ aut non deuolutæ appellationis, intra obtentum terminum ad libellum agendi proponendas habeat adeo releuantes, vt iis tuto confidere possit, tunc non opus habet necessitate absoluta & præcisa, vt in euentum Handlung annectat, esset namque superflua & Iudex ob non annexam Euentual Handlung dictas exceptiones non reiicere als der Ordnung zuwider / non quoque litem pro contestata, aut articulos (multo minus articulierte Klagen / hoc enim plane insolitum & absonum videtur, siquidem actio annexam conclusionem, clausulam & petitionem in se quoque continet) pro confessatis acceptare, & viam defension. producendi præcludere potest, donec in illo exceptionum puncto submittatur, & causa cognita dictæ

exce-

exceptiones irreleuantes reperiantur, & Iudex sit certus, quod sua fundata sit iurisdictio, vt non obstantibus exceptionibus ad vlteriora procedere possit: Priusquam enim ipsi de his certo constat, vel ipso iure nullum, vel certe absonum & iniquum foret, si ob prætensam contumaciam in punctis litis contestatæ responsionum & defensionalium, euentualiter non agentis, in alio incompetentiæ scilicet vel litis finitæ dilatoriarum, vel desertæ aut non deuolutæ appellationis exceptionum diuersissimo puncto Reum vel Appellatum non audiret, suasque exceptiones præcipitanter & præmature nulla præuia cognitione indiscretim reiiceret.

R.1.S.Itidem resolutum,& tunc conclusum, vt DD.4.S.hic concludunt.

R.2.S. Placet similiter, & ita quoque resoluimus ad 34.& 37.D.3 S.

R.3.S. Est resolutum in 38. D.3. S.vbi iam ante resolutio extat.

21 D.9.S.4.Quæritur: si exceptiones † desertæ, vel non deuolutæ appellationis, antequam ex aduerso libellus producatur sunt exhibitæ, an postmodum producto libello, Appellatus ad eundem nihilominus in euentum agere teneatur? Respondetur,quod sic, Idque vigore recessus imperii de Anno 70. §. Demnach sollen auch die gewöhnliche Termin / &c. vbi eiusmodi Euentualhandlung nihilominus exigitur, etiamsi nullæ vel declaratoriæ vel dilatoriæ exceptiones habentur, cum quibus in euentu simul & coniunctim agatur.

R.1.S.Placet.

R.2.S. Non displicet, propter rationem abbreuiandorum recessuum & causarum promouendarum; aliud tamen esse duximus in huiusmodi exceptionibus oretenus propositis breuissime ad 39.D.3.S.

R.3.S.Resolutum est in 34. D. in fin. 3. S. vbi iam ante resolutio extat.

D.10.S.4.Quæritur: obtento termino ad li-
22 bellandum, † si Appellans exhibuit summarium, an intra residuum tempus obtenti termini variare,hoc est,libellum articulatum exhibere, & petere possit, Summarium ab actis remoueri? Respond. non potest, quia quo Appellans exhibendo summariũ libellum semel vsus est, terminus suus eo ipso expirauit statim, sicque
23 vna via semel † electa, altera articulandi via ipsi patere vlterius non debet, nec decet vt terminus ad summariũ libellum agendi obtentus per Appellatum, ipso præsertim inuito, à cursu suo reuocetur. Est enim irreuocabilis & ius ratione termini & præclusionis viæ articulandi Appellato semel quæsitum, eidem auferri nequit.

R.1.S.Inhærendum priori hac de re facto cõcluso, quod cum DD.4. S. concluso concordat.

R.2.S. Decisum ad 20. D.3.S. vbi dicto recessui imperii in §. wiewol auch / inhærendum esse diximus.

R.3.S. Est 20. D. 3.S.vbi iam ante extat resolutio.

D.11.S. 4. Quæritur: an obtento termino ad 24
libellum † agendi, si exceptiones annexæ Euentualhandlung sunt exhibitæ, nihilominus tamen postmodum litis contestatio responsion. & defension. modo intra residuum tempus obtenti prius termini fiat, separatim adhuc produci posset? Respon. nullo modo: Euentualhandlung namque sub periculo & comminatioen litis contestatæ confessatorum articulorum, & præclusionis viæ defens. simul cum exceptionibus exhiberi debet, prout expresse vult imperii recessus de Anno 70. §. Demnach sollen auch die gewönliche Termin etwas eyngezogen / vnd neben den exceptionibus die Euentualhandlungen / in zweyten Termin / (sicque in vno & eodem termino) zugleich eynbracht werden / &c. Alias enim würde die termini nicht eyngezogen/sondern zu auffenthalt der Audienz vñ anderer Sachen/doppelte Receß zuhalten gestattet, Quod vero d. imperii recessus prohibet; huius tamen præmonendi sunt † 25
procuratores, vt sub dictis tribus, vel duabus comminationibus Euentualhandlung non nisi coniunctim simul cum exceptionibus, posthac semper exhibeant. Vnus vero DD. hoc D. visitatoribus decidendum propinare maluit.

R.1.S.Placet per omnia.

R. 2.S. Consentimus, & hoc ita resolutum ad 35.D.3.S.

R. 3. S. Habetur in D. 34.& 35. 3. S. vbi iam ante resolutio extat cum distinctione.

D.12. S. 4. Quæritur: an eiusmodi exceptio- 26
nes † dilatoriæ vel peremptoriæ in vim dilatoriarum proponendæ, in nouis vel in præfixis produci debeant? Respond. Septem DD. in libero procuratorum arbitrio relinquunt, num exceptiones, siue nudæ sint, sine annexam habeant Euentualhandlung / in nouis vel in præfixis producere velint, duo vero DD. censent,exceptiones solas(si scilicet propter earum releuantiam excipiens nihil in euentum agere velit,) præcise in nouis esse producendas, attento quod terminus ordinationis,atque adeo per consequens etiam die Vmbfrag in ordinariis(in qua iuxta ordinat. *part.3.tit.* 24. eiusmodi exceptiones exhibendæ fuerant) hodie sit sublata.Exceptiones vero quibus annexa est Euentualhandlung/ vnus ex DD. non nisi in præfixis exhiberi posse existimat, ne confusioni & incertitudini der Handlung vnd Vmbfragen/ fenestra aperiatur.

R. 1. S. Exceptionem ad promouendam † 27
celeriorem expetitionem causarum, vna cum

Eventualhandlung in nouis exhiberi posse, quam exceptiones solas, si tamen Reus suis exceptionibus tantopere fidat, & eas solas in nouis audeat proponere, tunc iuxta præcedens 11. D. resolutum vlterius nec in nouis nec in præfixis
28 audiendus est, si separatim † Eventualh ndlung velint exhibere.

R. 2. S. Placet. Sententiam maioris partis recepimus, & secuti sumus eam ad 34. D. 3. S.

R. 3. S. Est D. 34. 3. S. vbi iam ante resolutio extat.

29 D. 13. S. 4. Ad supplicationem † pro commissione ad futuram rei memoriam, pendente lite, iudicialiter exhibitam agendi, quoniam præsens periculum in mora est, terminus tantum quatuordecim dierum, vel ad summum quatuor septimanarum concedi debet, vt vult visitat. recess. de Anno, &c. 85. §. da dagegen Anwaldt. Huic ergo recessui in posterum (omnium DD. votis) stricte est inhærendum, & procuratori ex aduerso petenti terminus laxior, puta sex vel octo mensium, præsertim remittente supplicante neutiquam (vt factum) imposterum concedi, quin potius longiorem terminum petens desuper quam submittens puniri & futuræ visitationis senatus (trium DD. sentẽtia) moneri debet, vt ad huiusmodi supplicationes nullus omnino, vel laxior terminus concedatur, vt seruetur æqualitas.

R. 1. S. Placet, cum de eo scripta lex sit.

R. 2. S. Pro qualitate periculi, & distantia loci hoc Iudicem magis arbitraturum existimatum est, ita vt aliquando breuius vel nullum spacium temporis concedat.

R. 3. S. Placet, cum lex scripta ita habeat.

30 D. 14. S. 4. Si procurator † nondum elapsa prima vel secunda dilatione probandi, petit secundam vel tertiam sine vlla allegatione impedimenti, puta si dicat: Ich bitt N. Monat pro secunda vel tertia dilatione probandi, vel in genere saltem, dieweil commissio in prima vel secunda dilatione nit verricht werden kan (nec tamen in specie aliquod impedimentum exprimit) So bitt ich N. Monat pro secunda vel tertia dilatione probandi, Quæritur: an ad huiusmodi petitiones recte secunda vel tertia probandi dilatio decernatur, Si decernenda
31 † non fuerit, quæritur vlterius, num ita pronunciari debeat. Ist Doctor N. sein N. Tags der zweyten (oder dritten) Dilation probandi halben beschehen Begeren abgeschlagen: vel potius recessus, vt contra ordinationem, vel informiter habitus cum reseruatione pœnæ ordinationis, an vero arbitrariæ, sit reiiciendus? Respond. Ad huiusmodi petitiones vlterior petita dilatio non decerni, nec adhuc denegari potest, sed recessus, vt contra ordinationem, vel informiter habitus cum reseruatione pœnæ arbitrariæ (vel vnius D. voto est pœna ordinationis) est reiiciendus, ob non allegatum videlicet in specie impedimentum, cur in priore adhuc currente dilatione commissio expediri non potuerit, hocque vt fiat ordinat. *part. 3. tit. 16. §. was aber die* dilationes probandi, & visitat. recessus, Anno 75. den Procuratoren zugestalt. §. da an Commissarien. & de Anno 77. §. welcher Massen den Procuratorn. nec non collegii communi decreto Anno 77. den 2. Iulii publicato videtur esse conforme.

R. 1. S. Placet, vt recessus sub pœna arbitraria (ordinatio enim non magno tenori futura existimatur) reiiciatur.

R. 2. S. Placet, maioris partis DD. opinio, etiam quoad arbitrariam mulctam.

R. 3. S. Placet, quia ordinationis est, cuius pœna sufficiens visa est. Cæterum etiam denegari petitio poterit, als vnförmlich: satis autem videtur in genere allegari diligentiam adhibitam.

D. 15. S. 4. Extraiudicialiter in Camera † im- 32
petrata commissione ad perpetuam rei memoriam, & facta postmodum per impetrantem, vt licebit, earundem attestationum in Cameræ archiuum depositione, si postea coram inferiore competente Iudice lis illa est cœpta, & impetrans depositum Rotulum suum, vt ipsum coram Iudice causæ iudicialiter producere possit, per supplicationem extraiudicialem ex archiuo Cameræ sibi restitui petit, Quæritur; an recte supplicanti sua petitio restitutionis Rotuli sui denegetur, donec aduersarii sui consensum prius doceat, Sicque dandum decretum: Wo fern D. N. deß Gegentheils einwilligung glaubwürdigen Schein fürbringen wirdt / soll alß dann darauff ergehen / was recht ist? Respondetur, Duo DD. censent rotulum penes Cameram depositum, ei, qui commissionem ad futuram rei memoriam impetrauit, si petat, etiam citra consensum partis aduersæ, clausum ex archiuo reddi posse, modo tamen Iudex causæ propterea requirat Cameram, ita enim forte, vt Camera magis sit excusata & certior quoque, ne attestationes supprimantur in præiudicium partis aduersæ, quæ forsitan examini Notarium adiunxit, & super suis quoque interrogatoriis testes examinari possunt, & sumptus fecit, pro qua opinione ipsorum videntur facere, quæ tradit Mynſ. *obſ.* 18. *cent.* 7. Reliqui vero DD. nec requisitoriales Iudicis causæ, multo minus consensum partis aduersæ requirunt, sed ad solam supplicationem & petitionem eius, qui impetrauit commissionẽ ad Cameram transmissã, & ibidem depositum rotulum ipsi tradendum esse existimant, cum non omnino adhorreat à simplici deposito, quod sane deponenti est restituendum, etiamsi tertius quidam depositario, ne

rio, ne rem apud se depositam restituat; denunciaret, & desuper verbotenus siue ex scripto protestaretur. *l. pen. C. depositi. Nou. constit. 88. depositi.* §. 1. Accedit, quod ad Cameram transmissus liber attestationum, proprietate neutiquam vtrique parti est communis, verum saltem producentis est proprius, qui eundem & scribi fecit & redemit atque persoluit, nec in Camera præsenti casu nostro, sed coram Iudice causæ, recognitio sigillorum, & publicatio Rotuli peti & fieri demum debet.

R. 1. S. Placet, prima opinio, vt vel Iudicis requisitio vel aduersarii consensus accedat. Ea enim tutior & æquior esse videtur. Si tamen deponens Rotulum, sit ipsemet Iudex causæ, & pars simul, vt in causa Bolweyler contra Medeschein / absolute partis aduersæ consensus exigendus est, quamuis eo casu contrarium practicatum fuerit.

R. 2. S. Posterior opinio potior visa est.

R. 3. S. Placet sententia I. S. super hoc dubio, licet appendix non satis intelligatur.

33 D. 16. S. 4. Recessibus visitationum † de Anno &c. 85. & 87. Cautum est, daß die Procuratores wegen ihrer vnnötigen langen oder vnbescheidenen Receß / auch wann sie die Partheyen nicht recht distinguiren / incorrecta producta vbergeben / oder vergeblich deliberatorias ad proximam vel secundam bitten / fürohin jederzeit nach Ermässigung sollen gestrafft werden. His processibus inhærendum, & parendum esse DD. censent.

R. 1. S. Placet, cum legis sit.

R. 2. S. Placet.

R. 3. S. Placet, quia legis est.

D. 17. S. 4. Quando procurator mulctatur
34 † wegen vngebürlicher hitziger Wort / ihren vbergebenen Producten eynuerleibt / nec vero, ipse sed principalis suus postea pro remissione pœnæ supplicat, tunc ipse principalis supplicans, (siquidem sua non interest, & procuratori facultas, mulctam à principali suo repetendi, est adempta) omnium DD. votis (excepto vno, qui principalem supplicantem, audire mallet) non est audiendus.

R. 1. S. Principalem non audiendum.

R. 2. S. Placet.

R. 3. S. Placet, si tamen fatetur suo iussu factum, tunc audiendum putant.

35 D. 18. S. 4. In causis mandatorum † sine clausula Rei in primo termino raro et nunquam vere de paritione docent, sed vel terminum petunt ad excipiendum, vel friuole statim excipiunt contra mandatum. Quo vtroque sane casu septem DD. votis actum, namque priore casu, quando scilicet tantum petitus est terminus ad excipiendum, & desuper submissum citatum à refusione expensarum excusat, Reo non tantum paritio, verum etiam expensarum refusio merito iniungenda, ne impune & causam & paritionem distulerit, & Iudicem & Actorem frustra vexarit.

36 Interdum vero exceptiones adeo sunt prægnantes & dubiæ; vt licet præuia earum exacta discussione Iudicis, ad impediendam paritionem & cassandum mandatum iudicentur irreleuantes, Reum tamen excusent ab expensis, nihilominus vero præsenti vsu & stylo Iudicii, ambobus hisce in casibus, Reorum procuratori per sententiam terminus præfigitur, daran er vorgewendter Eynreden vnuerhindert / de paritione, docieren soll / sub forma verborum euentualis comminationis, wo er nemlich solchem also nicht nachkommen würde / daß gedachter Beklagter jetzt als dann / vnnd dann als jetzo / in die Peen berührtem Mandat eynuerleibt / erklärt / ferner Proceß auch erkent / daß er seinem Gegentheil die Gerichts kosten derowegen auffgelauffen / nach rechtlicher Ermässigung zuentrichten vnd zubezahlen schuldig seyn soll. Quæ vero verba sententiæ, quod ad expensas attinet, obscura videntur & ambigua: Interdum enim Actor per dictæ sententiæ verba, Reum frustra excipientem in expensas condemnatum esse asserit, earumque designationem exhibet: Reus vero negat, se per dicta verba condemnatum in expensas: Ideoque designationem reiici petit, siquidem condemnatio illa expensarum non sit pura, sed conditionalis, nec præteritas, sed in euentum saltem futuras expensas Reo contumaciter non parente euentuali sententia concernat. Vt igitur ambiguitas hæc tollatur, & in posterum ex ipsis verbis sententiæ (quæ perspicua & certa esse debent) sciri possit, an Reus † pure in ex- 36
pensas præteritas condemnatus sit vel non, existimant DD. (vno saltem excepto, qui hactenus consuetam verborum formam simpliciter & indistincte retinendam ac continuandam censet) Antecessorum nostrorum formam pronunciandi teste Saylero in sententiis 20. April. Anno 69. sicque ante totos viginti annos vsurpatam, in prædictis casibus, quibus Reus pure in expensas est condemnatus, in vsum reuocandam, adeoque euentuali sententiæ declarationis pœnæ comminationem & expensarum condemnationem inposterum, dictis in casibus sub forma verborum, quæ sequitur annectendam esse, mit dem Anhang / wo er solchem also nicht nachkommen würde / daß gedachter Beklagter jetzt als dann / vnd dann als jetzt in die Peen berürtem Mandat eynuerleybt / erklärt / auch ferner Proceß erkänt seyn sollen / ermelten Beklagten in die Gerichtskosten derohalb / oder diß Puncts halb / auffgelauffen ihme dem Klägern nach rechtlicher Ermässigung zu entrichten vnd zubezahlen fällig ertheylendt. At hic quæritur vlterius, an in tali casu puræ con-

37 demnationis † expensarum, iisdem annumeranda & refundenda quoque sit pecunia in Cancellaria pro redemptione emanati mandati erogata? sex DD. decidunt, quod sic, septimus respondet, quod non, octauus distinguit, aut (inquit) exceptum fuit contra mandatum, sed friuole, & tunc veniat etiam expensa mandati refundenda, quando vero nihil exceptum, verum saltem petitus est terminus ad excipiendum, hoc casu non veniat Reus condemnandus in expensas præteritas, sed pronunciandum sit & manendum in euentualis sententiæ forma antiqua, & hactenus consueta.

R. 1. S. In causis mandatorum, vbi pars principalis ad Außträg pertinet, vna cum expeditione & iniunctione paritionis parentem in expensas Cancellariæ quoque pure condemnandum, ad formam circa hanc resolutionem ex Saylero præscriptam: Sed in mandatis, in quibus causa principalis post expeditum punctum paritionis in Camera retinetur, condemnationem expensarum vsque ad definitionem causæ seu negotii principalis reseruandam: Nam illo casu, expedito puncto mandati Camera functa est officio suo, ideo merito illum punctum etiam quoad expensas integre & plene expedire debet, hoc autem casu cessat ista ratio.

R. 2. S. DD. Consentiunt in posteriorem pronunciandi formulam, & vt precia in Cancellaria pro redemptione mandati erogata, vna veniant cum cæteris expensis refundenda.

R. 3. S. Est D. 52. S. 3.

38 D. 19. S. 4. Quæritur, an mandata † sine clausula, auff die Fäll decerni possint, & debeant saltem contra immediate, non vero contra mediate subiectum imperio? Respon. Mandata sine clausula, auff die vier Fälle etiam contra mediate subiectos imperio decerni posse videntur. Talia enim mandata secundum Gail. *lib. 1. obs. 1. nu. 1. versi. 4. ex Ordinat. tit. 23. part. 2.* immediate fundant Cameræ iurisdictionem, quam concurrentem habet cum Imperatore communem, nec in casibus illis *d. tit. 23.* comprehensis causæ alicuius cognitio aliqua versatur aut requiritur, quæ inferiori immediato Iudici competat, & in contradictorio iudicio ventilanda sit, verum potius Cæsarea Maiestas, eamque repræsentans Camera, propter concurrentem iurisdictionem tanquam supremus & vniuersalis magistratus prohibet vel mandat, non ex officio Iudicis mercenario in seruiente actioni, sed iure superioritatis & magistratus officio nobili, in iis tantum quæ per sese de iure aut consuetudine prohibita sunt, adeoque sicuti talia patrarentur, etiam absque vlteriori cognitione pro puniendis aut iniquis haberentur, aut si ita forte imploranti parti tale grauamen imponeretur, quod post factum recuperari non posset, aut si causa aduersus rem publicam & imperium Romanum foret, nec moram pateretur, quæ sane mora aut damnum irrecuperabile non præueniret, aut celeri remedio præcaueretur, si personæ præsertim forensis magistratui immediato tantum, qui quotidie mutari potest, pro mandato pœnali sine clausula supplicandum esset. Ab eo enim ad proximum immediatum, & ab hoc iterum ad superiorem, donec tandem ad Cameram peruenireturappellari, & grauamen vel nullitas fingi posset, sicque semper ex vna alia & iterum alia necteretur mora, & supplicans inferior arbitrio aduersarii sui grauaretur. Quia igitur congruit † bono vel graui 39
præsidi curare, vt pacata & quieta prouincia sit, quam regit, quod non difficile obtinebit, si solicite agat, vt malis hominibus prouincia careat, eosque coerceat, multo magis Imperatori, eiusque tribunali tanquam vniuersæ Reipublicæ capiti & præsidi, ac miserabilium & iniuste oppressorum asylo ac refugio hoc ipsum incumbit, ac mandatis pœnalibus sine clausula eosdem & Remp. etiam contra immediate subiectos & notorie iniustam omnique iure prohibitam vim & grauamen irreparabile, & vbi præsens periculum in mora est, defendere licebit. Interim vero Reo contra quem mandatum decernitur, vt loquitur ord. *d. tit. 23.* saluum & integrum est, modo prius pareat, aut commissam pœnam exoluat, si noluerit in contrarium quiddam, quod prosit, & ad rem faciat adducere, vt hoc ipsum eo in loco, quo id ordinarie spectat, adducat.

R. 1. S. Tantum contra immediatos decernenda auctoritate Gail. *lib. 1. obs. 13. nu. 6.* ne alias inferiorum Iudicum illicite infringatur iurisdictio. Vnus tamen DD. indifferens est.

R. 2. S. Contrarium verius est, & iuri ac stylo conformius esse censemus.

R. 3. S. Vno excepto, cæteri huic subscribunt sententiæ 4. S.

D. 20. S. 4. Si princeps, eiusque subditus † 40
eadem de causa simul, à quopiam in ius vocari & conueniri velit quæritur: Vtrum subditus inuitus sequi debeat principem für die Außträg / aut vero princeps etiam non requisitus, simul cum subdito ob connexitatem causæ statim conueniri possit in Camera. Respon. Quidam DD. posteriorem sententiam veriorem esse credunt, cum propter defectum iurisdictionis iudicum ordinationis in principum subditos, tum propter continentiam causæ, qua Cameræ iurisdictio immediate fundatur, sicque decreti sunt processus in causa der Herrn Graffen zu Marck contra Episcopum Leodiensem, capitulum & status Leodiens. 23. Iunii Anno 84. Item in causa S. contra M. & communitatem Oberwesel in Comitialibus de

bus de Anno 87. Item mandatum cum clausula Q. contra Administratorem vnd Capitulum deß Stiffts Minden vñ Grauē N. zu Schaumburg den 15. Septembris, Anno 86. Vnus vero ex DD. amplectitur primam opinionem, quod
41 scilicet subditus † sequi debeat dominum suum für die Außträg/coram quibus & non in Camera ambo simul conueniri possint & debeant: Dignior is enim Iudex sit adeundus, nec requiratur quo vnus superior Iudex sit vtrinq;, ne alias fraus fiat den Außträgen / quibus se priuari Principes propter subditum simul conueniendum passuri non sunt, sicq; non ita pridem denegati sunt processus dem Grauen zu H. E. contra W. B. vnd Stifft Comberg/pro qua hac opinione (inquit) faciunt, quæ tradit Couarru. *practicar. quæstio. c. 34. n. 2. Maran. in spec. p. 4. dist. 11. num. 18. Menoch. de arbit. iud. casu 371. & Mynsing. obs. 4. cent. 1.*

R. 1. S. Placet posterior opinio.

R. 2. S. Opinio negatiua probabilior magisque iuridica fuit existimata, & maxime, si subditi etiam non habeant ex eo facto, propter quod vna conueniuntur, saparatum & proprium interesse, ius vel commodum, sed id ad vtilitatem domini tantum spectet, & non proprio motu, sed iussu ac instinctu, siue consideratione domini vti ministri mandatarii vel officiales, imo tanquam subditi ex necessitate obsequii vel officii quid gesserunt, prout plerumque euenit.

R. 4. S. Placet subditum vna cum Principe conueniendum in Camera statim, dum tamen non vt officialis nomine & iussu Principis quid fecerit; quo casu cum Principe coniungendus ita non est, vt faciat connexitatem causæ: cum autem negotium non est Principis, nulla est illa iurisdictio der Außträg contra mediatos & Principis subditos.

FINIS PARTIS SECVNDÆ.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

INDEX RERVM AC MATERIARVM, QVÆ IN PRIMA ET SECVNDA PARTE HVIVS OPERIS TOMI SECVNDI VOTORVM, EORVMQVE Decretorum, decisionum, dubiorum ac consultationum continentur, locupletissimus.

PRIMVS NUMERVS PARTEM OPERIS, ALTER NUmerum marginalem, & tertius paginam siue folium denotat.

A

ABBAS an ex fideiussione à se præstita ecclesiam suam obligare possit. 1. 21. 56

Abbas sicut bona ecclesiæ alienare nequit, ita nec fideiubendo grauare. 1. 27. 57

Ab iniuriarum actione vt quis eximatur, non solum requiritur veritas conuitii, verũ etiam quod absit libido & voluntas iniuriandi. 2. 36. 29

Abrasio vel deletio adpictorum puram & meram turbationem sapit. 2. 27. 175

Absolutio prius non, nisi petatur, fieri debet. 2. 10. 187

Absolutio ad implorationem partis fieri debet. 2. 9. 215

Abusus dicitur, cum res vtendo consumitur, vt in vino, oleo & frumento. 2. 12. 95

Accessorium naturam sui principalis sequitur. 1. 24. 53

Accipiens plus iuris habere non debet quam tradens. 1. 51. 37

Accusatore mortuo perit instantia quoad pœnam corporalem. 2. 31. 123

Accusatore fracta pacis mortuo an & quando pereat instantia. 2. 1. 10

Accusatores ipso iure taxationem expensarum soluere tenentur. 2. 8. 137

Acta iudicii dicuntur acta publica. 2. 12. 38

Acta quando à Iudice sint reuocanda. 27. 56

Actio in factum, cui & ad quid detur: ex ea oritur accusatio criminalis ad pœnam. 2. 8. 23

Actio subsidiaria in factum, vel ex lege Aquilia, quando competat, & in quid, & qua de re detur. ibid. num. 9.

Actio interdicti vti possidetis quando intentata, censeatur. 1. 33. 7

Actione in factum, loco interdictorum hodie agi potest in omnibus casibus ex quibus olim interdictis agebatur. 1. 34. 7

Actionem vti possidetis esse intentatam, quomodo ex libelli conclusione cognosci possit. 1. 35. 7

Actio ex l. diffamari vt competat, requiritur, vt agens ex ea, sit Cameræ immediate subiectus. 2. 1. 16

Actio pignoratitia directa datur debitori eiusdemque heredibus, contra creditorem eiusque heredes, debito omnino exsoluto, ad restituendam rem pignori datam. ibid. num. 5.

Actio pignoratitia Actori prius non competit quam totum debitum sit persolutum. ibidem, numero 6

Actio pignoratitia non est realis, sed personalis. 2. 7. 17

Actionis vi vbi agitur, debet dari libellus, lis contestari, processus ordinarius obseruari, secus vbi officium Iudicis imploratur. 2. 3. 135

Actio negatoria an quibuscunque verbis proponi possit. 1. 5. 40

in Actione negatoria quid probandum sit. 1. 6. 40

Actionis negatoriæ causa est dominium, sicut & rei vindicationis. ibid. num. 7

Actio censetur ciuilis, cum pars sibi pœnam applicari cupit, non criminalis. 2. 7. 110

Actio de dolo cui competat. 2. 4. 23

Actio de dolo est subsidiaria, & tum demum competit, cum nulla alia prodita est. ibid. numero 5.

Actio vtilis serui corrupti, cui & quibus detur. ibid. num. 6.

Actio realis datur, cum ex certo fundo census solutio constituta est. 2. 7. 169

Index

Actiones sunt de iure ciuili, de quibus Imperator disponere potest. 2.12.125

Actor qui propter pluralitatem rerum sub diuersis territoriis sitarum, & diuersitatem fori inde resultantem in Camera processus petit, an obstringendus sit, vt actionem instituat, vbi maior pars bonorum iacet. 2.58.179

Actor in executione vincens, in plures diuersos executores distrahi non debet. ibid.numer. 59.

Actor intentionem suam de iure communi fundans, obtinere debet, etiamsi nihil probet. 1.38. & 57. 35. & 38

Actor an Reo contumace non minus in primo termino libellum producere sub præiudicio absolutionis debeat. 2.64.195

Actor vbi actione caret, Reus absoluendus est, etiamsi ab eo nihil opponatur. 1.7.172

Actor & Reus vterque æqualiter probans, si nec de antiquiore alterutrius possessione constet, tunc si vnus titulum suæ possessionis probat, alter non, pro titulum probante pronunciari debet. 1. 41. 153

Actor contra eandem personam actione prima in solidum agere potest, ex sententia lata contra plures Reos debendi non potest, nisi ex parte virili. 2.1. 63

Actor vel appellans contra Reum vel appellatum ex ordinatione Cameræ tres vias habet in contumaciam procedendi, post factum proclama, elapsis tribus audientiis. 2.8.91

Actio in factum competere potest in omnibus causis, in quibus locum habet actio præscriptis verbis. 2. 30. 68

Actionis ex contractu requisita. 1. 8. 168

Actio edicti, si quis ius dicenti non obtemperauerit: & fisco competit, & litigatori læso datur. 1. 28. 6

Actio iniuriarum & legis Aquiliæ an cumulari possint. 2.5.142

Actore non præstante iuramentum calumniæ, Reus sub pœna non iurantis cogi non potest. 1.7. 170

Actione nondum nata, licet nasci speretur, dicitur ineptus libellus. 1.35.174

Actio de euictione si aliquem tenet, tunc eundem agentem repellit exceptio. 2.11.5

Actor non habens mandatum pro aliquo agendi non est audiendus. 2.52.21

Actiones suas nemo contra se inuitus cedere tenetur. 2.53.70

Actori intentionem suam probare incumbit, & quando. 1.3.69

Actio iniuriarum an in heredes transeat. 2. 18. 143

Actori quando incumbat probatio, & quando Reo. 1. 8.144

Actionem factum aliquod præcedit. 1.99.116

vbi Actor non est, ibi nullus Iudex. 2.30.191

Actores an pro arbitrio suo priuilegium suum interpretari possint. 2.21.50

Actio & obligatio per moram perpetuantur. 2. 63. 71

Actionis iniuriarum fundamentum est animus iniuriandi. 2.1.36

Actio tutelæ ante finitam tutelam non datur. 2. 16. 149

Actus vnicus ad probandum sufficit. 2.39. 52

Actionis negatoriæ forma quæ. 1.29.45

Actionum cumulatio permittitur. 2.34.26

Actio ex mutuo vt competat, numerationem pecuniæ factam esse necesse est. 1.8.162

Actor semper paratus in forum venire debet. 2.107. 202

Agens rei vindicatione probare debet dominium. 2. 40. 80

Agenti rei vindicatione, quæ remedia prodita sint. 2. 13. 155

Agens rei vindicatione, si omisso remedio, an Reus possideat, prosequatur contra eum, qui non possidet, non ab alio, sed à seipso decipitur. 2.15. 155

Acta in vno iudicio facta, in alio non probant, etiam inter easdem partes, nisi pars producat. 1.49. 88

Actus iudiciarius omnis nullus est, si non citatur ille, cuius interest. 2.10.137

Actus requirens impensas præsumitur factus mandato eius cuius interest, cum nemo velit iactare suum. 2.6.163

Actum faciens sciente & patiente domino in iudicio, ei videtur Dominus consentire, imo mandatum dedisse. 2.7.163

Actus quilibet quomodo & vnde considerandus. 1.78. 114

Actus vnicus generalis an ad generalem iurisdictionis possessionem acquirendam sufficiat. 1.45. 27

Actore non probante, Reus absolui debet. 1.59. 155

Actio directa saltem domino prædii competit. 1. 45.8

Actus vbi non potest probari directo per sensum, sufficit testes deponere super actibus propinquis. 2. 26.28

Actus agentium non operantur vltra eorum intentionem. 2.3.33

Acta debent probari per scripturam. 2. 17. 139

Actio fractæ pacis non transit ad heredes. 1. 119. 117.

Actum singularem exercens, an de iure fundatam iurisdictionem habeat vel non. 1.47. 27

Actus clandestinus & turbatiuus nullam possessionem tribuit. 1.32.26

Actus agentium ex intentione operationem sortiuntur. 1.34.112

Actio omnis tempore 30. annorum præscribitur. 1.18. 145

Actus talis præsumitur, qualis ex verbis apparet. 1. 16. 144

Actio iniuriarum quando ciuiliter instituta esse dicatur. 2. 2. 142

Actus capturæ seu prehensionis delinquẽtium merum imperium denotat. 1.125.16

Adulterium vxoris grauius est, quam si filius occidatur. 2.21.24

Adulterii adminicula & præludia sunt tactus, visus, risus, iocus, missio nunciorum, cohabitatio, amplexus, osculum &c. 2.35. 29.

Adulterium non directo, sed tantum ex præsumptionibus probatur. 2. 20.28

Adulterium probatur ex eo sufficienter, quod quis cum sola muliere horis ad hoc commodis in Camera repertus sit, vel ipsam osculatus tetigerit, alioſve actus propinquos adhibuerit. 2. 23. 28.

Aduocatus & procurator de quota litis pacisci non possunt. 1.1.159

Aduocatus an transmittat salariam totius anni in quo moritur ad heredem. 1.5. 160

Aduocatus causæ temere prorumpens, conuitians, maledicens, probris certans, dicitur delinquere, atque ideo puniendus, & qua pœna, per tot. votum. 2.7.38

Aduocatus calumnians & falsum deponens extraordinarie puniri debet non criminaliter, & qua pœna. 2.32. & 39.40. & 42

Aduocatus calumnians ab omni aduocatione causarum repellendus, & pœna pecuniaria mulctandus. 2.39.42

Aduocati immodesti, & petulantes vbique tanquam perfidi reprehenduntur. 2.40 42

Aduocati & patroni non possunt donare & relinquere concubinis suis. 2.8.7

Aduocati sunt milites literarii, & aquiparantur armatis. ibid.num.9.

Aduocatio nihil est aliud quam defensio. 1.10. 159

AEdificium columnis subductis corruit. 1. 68. 140

AEquitas naturalis & iustitia in omnibus rebus stricti iuris rationi anteferenda. 2. 25. 68

AEstimatio non vnius anni, sed omnium annorum facienda est. 1. 14.169

Agnatus si possideat bona tanquam feudalia, filia, pro qua præsumptio est, bona allodialia esse, debet poni in possessione, & postea agnatus petere. 2.5. 85

Alienatio cum sua causa, an & quomodo dominium ad alium transferre possit. 1.5. 89

Alimenta dotis loco succedunt. 2.73. 71

Alimentorum causa fauorabilior est, quam dotis. ibi. numer. 74.

Aliquis lucrum capere non debet ex re, cuius periculum ad eum non pertinet. 2.73. 97

Alienationes minorum sine decreto Iudicis factæ, decurso post ætatem tempore quadriennij, firmæ ac ratæ permanere debent. 2.19.153

Aliud est ius reluendi concedere, aliud concedenti illud ius consentire, aliud item est consentire, aliud contrahere. 2. 11. 12. 17

Aliud est rotunditas solis, aliud est splendor solis; & splendor solis est causa diei, & luminis. 2. 129. & 130. 102

Aliud est dominium pecuniæ, & aliud est vsus pecuniæ, vnde causa vsuræ vsus est & non dominium, vsus à dominio tamen non separatur. 2. 131. & 132. 102.

Alter litigantium in causa si moritur, etiamsi de eo iudicialiter constet, tamen sententia definitiua absque præuia citatione ad reassumendam causam vel audiendam sententiam in personam procuratoris concipi & publicari potest. Quid vero si ante conclusionem in causa, altera partium decedat? 2.75.197

An crudelior sit is, qui aliquid diuiti eripit, quam qui pauperem fœnore trucidat. 2.93. 98

Animus talis præsumitur, qualia verba sunt & facta. 2.14.28

Animus iniuriantis ex verbis colligitur. ibid. numero 10.

Animus & intentio multo magis quam factum qualificari debent. 1.127.118

Animus in iniuriarum actione potissimum inspicitur. 2.2.33

Animi dolorem iustum difficile est compescere. 2. 6. 32

Animum produnt verba. 1.77.114.

Animum hominis intentio indicat. 1. 80. 114

Antecedente destructo, & ipsum consequens cadere necesse est. 2.12.7

Antiquitas & antiquum est, quod annos centum excedit. 1.39.88

Antiquitas est legitimus titulus. 1.8. 85

Antiquum quodnam tempus annorum dicatur. 1.27 & 43.151.153

Appellari potest etiam à futuris, quando quis verisimiliter timet molestari, seu turbari in iure suo. 2.5.157

Appellatio extraiudicialis generalis rata est, si modo reducatur ad speciem per factum subsequens. 2.6. 157.

Appellatio extraiudicialis à quo fiat. 2.7. 157

Appellatio extraiudicialis illa dicitur, quæ est interposita ab actu gesto à Iudice ante citationem. 2.8. 158

Appellatio extraiudicialis easdem requirit solemnitates, quas iudicialis. ibid. num. 9
Appellatio extraiudicialis æque deseritur intra decendium. 2.10.154
Quod obtinet non tantum in decendio, sed etiam in prosecutione, siue sit terminus hominis siue iuris. ibid. num. 10
Appellatio extraiudicialis debet interponi in præsentia eius, qui grauamen intulit, si haberi potest, vel saltem intimari, alias redditur nulla. ibid. numero 12
Appellans à sententia, non obtinet in causa appellationis, nisi iustificet ipsam appellationem probando legitime interpositam, quoad omnia solemnia appellationis. ibid. num. 13
Appellari à taxatione expensarum potest, tanquam ab excessu. 2.1.136
Appellatio ab expensarum taxatione debet exprimere summam excessus pro causa grauaminis, alias dicitur incerta. 2.2.136
A delegato ad delegantem appellandum est. 2.3.136
Ab eodem ad eundem non licet appellare. 2.4.136
Ab officialibus ad superiorem non appellatur quod extende ad omnes officiales præfectos & præsides principum. 2.5.136
Appellans an in primo termino reproductionis processuum, cum executis compulsorialibus simul vel acta, vel documentum requisitionis producere debeat, quantumuis nemo ea audientia nomine Appellati compareat, aut an sufficiat, si proxima audientia producantur, quando Appellatus comparuerit. 2.4.214
Appellans si in primo termino nec acta priora, nec sufficiens documentum produxerit, an ex officio Appellatus absens à citatione absolui debeat, idque statim; & an Appellans in expensas condemnandus sit. 2.7.215
Appellans à definitiua terminum ad libellandum obtinens, an intra eundem præcise in scriptis libellare teneatur. 2.17.216
Appellans si intra terminum loco summarii libelli appellationis instrumenta ac grauamina eidem inserta repetat, an tunc, quia non libellauit Appellatus à citatione absolui debeat. ibid. numero 18
Appellans si summarium libellum, termino ad libellandum obtento exhibuit, an intra residuum tempus obtenti termini variare possit. 2.22.217
Appellatio extraiudicialis non suspendit facultatem competentem parti in aliis. 2.34.160
Appellatio intra 10. dies fieri debet. 2.1.22
Appellatio siue prouocatio, quæ sit melioræ formæ iuris, an videatur intra decendium esse facta, atque scripto. ibid. num. 2
Appellationem valuisse nec desertam esse in dubio pronunciandum est. ibid. num. 3.
Appellatio quæ fit per verba, dico sententiam nullam, est receptissima. 2.1.9
Appellatio contra confiscationem bonorum matris interposita, an ad inhibitionem decernendam prosit. 1.23.53
Appellationes ab Inßbruck ad Cameram Imper. an permittantur. 1.15.90
Appellationes semper ad superiorem in iurisdictione dirigi debent. 1.16.90
Appellatione deserta procedi potest ad executionem, etiam sine citatione. 2.20.158
Appellandum est intra decendium, & citanda pars principalis. 2.21.158
pars aduersa quando in Appellationibus citanda sit, vel non. 2.22.158
Appellatio quæ non fit coram notario, sed vice appellationis priuata scriptura Iudici porrigitur, an sit inualida. 1.1.172
A comminatione an Appellari possit. 2.25.159
Ab executione facti appellari non potest; contrarium, num. 9. 26. & 27. 159
Appellari ab executione non potest, quando præcessit sententia diffinitiua, vel non inferatur nouum grauamen, vel non excedatur modus in exequendo. 2.28.159
in Appellatione ab executione exprimi debet, in quo executor modum excesserit. 2.29.159
Appellatio formalia quæ habeat. 2.1.91
Appellatio est fauorabilis, & in dubio pro ea præsumendum est. ibid. num. 2
Appellationis schedulam Iudici ex interuallo exhibere licet, etiamsi scripta sit manu alicuius priuati. ibid. num. 3.
Appellationis schedula præsentari potest etiam extraiudicialiter. ibid. num. 4.
Appellans à sententia nulla non obtinet in causa appellationis, nisi iustificet ipsam appellationem, probando legitime interpositam quoad omnia solemnia appellationis. 2.11.83
Appellans si dicit, sententia est nulla, & si quæ est, appello, videtur incidenter proponere nullitatem, sic & quando petit iterum pronunciari in causa appellationis. 2.16. & 17.83
Appellationi nisi Iudex detulerit, remissione non est opus, licet inhibitum sit. 2.18.83
Appellatio si pronunciatur illegitima, Iudex à quo recuperat suam iurisdictionem, & procedere potest. 2.20.83
Appellatio tolli potest à Principe vel lege. 2.1.82
Appellatio ad minorem, seu ad parem non valet, nedum à seipso ad seipsum. 2.98.72
Appellans procedendo contra Appellatum ad bannum, quam viam eligat. 2.10.91
Appellatio ad certum modum restricta in casu permisso,

missō, siquidem vel in minimo requisito priuilegij sit defectus, deseritur. 2. 22. 83

Appellationis puncto omisso, in causa principali procedendum est. 2. 1. 118

Appellatio ab interlocutoria & iisdem actis iustificari debet. 2. 3. 62

Appellatio redditur deserta, nisi constitutiones municipalium obseruentur, licet fuerit appellatum ad Principem vel Papam. 2. 6. 82

Appellationis requisita in Camera & iure communi. 2. 3. 9

Appellantes temere, & sine actione litigantes, ad expensarum refusionem merito condemnandi sunt. 1. 46. 174

in Appellationum causis an sufficiat, si in primo termino loco documenti requisitionis actorū repetatur saltem nuncij Cameræ compulsorialium executio. 2. 12. 215

Et an nuncij expositio in executione facta sit necessaria, ibid. numero 13. Item, nuncio talem iussum alleganti an sit credendum, & nudæ eius assertioni standum. ibid. num. 14.

Appellatum ob documentum vel acta non producta in primo termino à citatione absolui non debere, 2. 11. 215

Attentata an & quando reuocanda? 2. 3. 119

Non Appellare & appellationem non prosequi paria sunt. 2. 2. 155

Appellatione deserta fingitur non appellatum esse. 2. 3. 155

Appellari potest à grauamine extraiudiciali iure tam ciuili, quam Canonico. 2. 3. 157

A delatione iuramenti an appellari possit. 2. 1. 138

Appellationem deuolutam in dubio pronunciari debet. 2. 41. 160

Superior interloquens etiam per viam simplicis querelæ aut officio Iudicis aditus, interlocutoriam inferioris non modo ex iisdem, sed etiam ex nouis actis reuocare potest. 2. 42. 161

Appellationes extraiudiciales deuoluuntur ad Cameram 2. 43. & 44. 161

Præiudicia appellationis, omisso Iudice medio ad superiorem, an releuent. 2. 6. 136

Appellatione à denegatione taxationis interposita debitor soluere tenetur ipso iure. 2. 7. 136

Appellare vt quis possit nomine alterius, non sufficit mandatum ad lites & causas. 2. 46. 161

Appellatus non debet audiri, nisi grauetur, vel eius interfit. 2. 6. 167

fatalia appellanti ad reproductionem processuum sine omni periculo circumductionis, desertionis aut absolutionis à citatione vtilia sunt. 2. 23. 188

formalia Appellationis in primo termino per procuratorem actorum vel modum appellationis iustificari debent. 2. 7. 187

in grauaminibus Appellationum in specie exprimi debet, an quid noui in hac instantia deducendum, & ex aduerso quid istorum, & quare non, admittendum sit. 2. 63. 195

Appellare cur ab Imperatore non liceat, supplicatio tamen ex gratia admittatur. 1. 32. 87

in causis Appellationum à mera interlocutoria articulatim in scriptis non appellari, sed tantum instrumentum appellationis loco libelli repeti debet. 2. 50. 193

in Appellationibus à definitiua vel eius vim habentibus præcise in scriptis non libellatur, sed petitio actorum loco libelli sufficit. ibid. num. 51.

Appellationes extraiudiciales non recipiuntur contra eos, aduersus quos Camera non habet immediatam iurisdictionem. 2. 17. 158

Arbitratus viri boni nihil aliud quam æquitatem significat. 2. 115. 74

Arbitratoris viam elegisse in dubio quis semper præsumitur. 2. 7. 67

Arbitramentum quid. 2. 8. 67

Ardua in generali sermone an veniant. 1. 12. 94. Nec in eis iurisdictio per consuetudinem detur. ibid. num. 13

Argumentum ab Etymologia vocabuli in iure firmissimum est. 1. 62. 155

Argumentum à læsa maiestate temporali & humana, ad offensionem diuinæ maiest. absolute valet. 1. 20. 52

Argumenta à feudo ad emphyteusin, & contra procedunt. 1. 23. 173

Argumentatio à parte ad totum in iure non procedit. 1. 30. 33

Argumentum à notatione vocabuli in iure an valeat. 1. 43. 73

Argumentum à toto ad partem in iure quando procedat. 1. 21. 85

Argumentum ab hypotheca ad fideiussionem in iure valet 1. 31. 57

Argumentum à specie ad genus in iure affirmatiue non valet. 1. 35. 133

Arresta ad instantiam tertii iure magistratus facta ad constitutionem arrestorum an pertineant. 2. 46. 178

AEstimatio vltra 30. florenos fieri non debet. 2. 56. 179

Articuli defensionales impertinentes ad probandum non debent admitti. 2. 6. 58

Arma quibus pacis publicæ violatores vtuntur qualia sint 1. 6. 109

Aristoteles in Ethicis fœneratores lenonibus comparat. 2. 64. 97

Assignatio generalis omnium bonorum, tantum pro securitate debiti sit. 1. 10. 55

Reditus nihil aliud quam simplex pensio. 1. 9. 55

Attentatorum causa nihil commune habet cum principali, & illa ante omnia sunt reuocanda. 2. 10. 56

de Attentatis licet separatim in causis appellationum agatur, in sententia tamen causa attentatorum cum causa principali coniungitur. 1. 41. 47

Index

Attentatorum causa cum causa principali coniungi debet. 1. 1. 40. *Ratio ibidem numero* 2.

Attentare non indiget, qui possessionem in interdicto retinendæ vel vti possidetis continuat. 1. 3. 40

Attentata vt reuocentur, quæ requirantur. 2. 6. 55

Attentata quando reuocentur. 2. 35. 160

Attentata non reuocanda, appellatione nondum iustificata, maxime cum sententia de exequendo sit interlocutoria. *ibid. num.* 36

idem dicendum, quando appellatur à grauamine, quod Iudex in executione intulisse dicitur modum excedendo. *ibid. num.* 37

Auaritiæ & fœnerationis origo vna eademque est. 2. 90. 98

Authentica Bona damnatorum, C. de bon. proscrip. an iura antiqua indistincte corrigat, & in quibus casibus. 1. 21. 52

Autoritate propria citra Principis permissionem carceres conficientes, de iure grauissimis pœnis subiiciuntur. 1. 62. 23

Auxilium ordinarium non excludit extraordinarium, quando contra diuersos competunt. 2. 14. 148

B

BAnnitus an facta restitutione damnorum à Camera absolui possit. 2. 1. 135

Bannitus ob contumaciam impune potest offendi. 2. 19. 92

Bannitus neq; appellando, neque supplicando per reuisionem audiendus est. 2. 1. 121

ampliatur procedere in Bannito Imperii. ibid. numero 2.

Bannum delicti & bannum contumaciæ quid differant? 2. 36. 123

Banni forma est obseruanda, nec vlterius quam verba sonant, extendenda. 1. 103. 116

Bannitum impune offendere licet. sic & eius receptatorem. 1. 83. 115

Bannitorum receptatores æque criminosi sunt. *ibid.*

Beed & Stewer *quid differant.* 2. 38. 25

Beneficium principis stricte interpretandum si derogat publicæ vtilitati. 2. 30. 52

Beneficium principis latissime est interpretandum. 1. 10. & 13. 22

Beneficiorum duo sunt genera, teste Cicerone. 2. 148. 107

Bono & graui præsidi in sua prouincia quæ veniant curanda. 2. 39. 220

Bona in dubio præsumuntur esse mariti non vxoris. 2. 8. 136

Bona certa hodie pro solutione census venditi determinate obligantur, & quomodo. 1. 16. 56

Bona hæreticorum sunt confiscanda, nec ad eorum liberos peruenire debent. 1. 14. 52

Bona Reorum læsæ maiest. confiscantur, & eorum filiis vita saltem ex misericordia conseruatur. *ibid. num.* 15.

Bonis parentum confiscatis, an portio aliqua filiis reseruetur. *ibid num.* 16

de Bonis proscriptæ matris an filiis aliquid debeatur. *ibid. num.* 17

in Bonis nostris ea dicuntur esse, quæ alieno ære deducto supersunt. 2. 12. 152

Bona nō dicuntur quæ plus habent incommodi, quam commodi 2. 13. 152

Beneficium l. 2. C. de rescind. vend. quibus casibus cesset, & detur. 1. 9. 169

Bona Ecclesiæ donata, pleno iure videntur data, & non in feudum. 1. 38. 73

in Bonis, quæ sunt dubia, an feudalia sint, vel non. iisdem rationibus vtimur pro immissione filiæ, seu ad manutenendam ipsam, quibus in allodialibus. 2. 8. 85

Bona fides probanda. 2. 36. 80

Bona fides etiam ex titulo qualicunque probari potest. 1. 86. 157

Bona fides in præscriptione triginta annorum de iure ciuili non requiritur: Secus de iure Canonico. 2. 23. 18

Bona fides in dubio præsumitur. 2. 25. 19

Bona fides allegata præsumitur eo, quod allegatur. 2. 29. 80

Bona fides, probato titulo, præsumitur. 1. 14. 144

Bona fides probatur titulo vero vel putatiuo, etiam cum errore iusto. 2. 26. 79

Bona fides præsumitur sine titulo. 2. 27. 80

Bona fides semper præsumitur, maxime si quis titulum oneroſum habeat. 1. 21. 169

in Bonæ fidei contractibus veniunt ea de quibus nec actum, nec cogitatum est. 1. 7. 168

C

CAEsar & status sunt de curia imperii. 1. 10. 90

Calendarium nouum à principibus quoque Augustanæ confessionis publice in quibusdam locis receptum est, & vbi. 1. 4. 104

Calendarium per se consideratum, est res mere politica. *ibid. num.* 5

Calendarium an res scientiæ, an vero politica sit. 1. 6. 105

Calumniæ calor inconsultus vitio caret. 2. 1. 32

Camera Imperial. si competens in causis non est, processus in illa non decernuntur. 1. 17. 62

Camera non tantum Imperatoris sed totius imperii consistorium est. 2. 39. 123

Camera si est incompetens, nullus Iudex in Reum inuitum dari potest. 1. 24. 64

Et in dubio semper pro iurisdictione superioris est iudicandum. *ibid. num.* 25

in Ca-

in Camera si mediate subiectus contraueniat dem Religionfrieden/an conueniri possit, antequam superior requisitus sit. 1.1.101

Camera an non æque de intellectu constitutionis aureæ bullæ, atque de aliis constitutionibus Imperii iudicare possit, aut debeat. 1. 32. 67

Camera Imperatorem, Imperiique ordines ac status representat. 1.18.100

Camera in Priuationsachen an quid constituere possit. 1.6.96

Camera suos nuntios iuratos Appellantibus deputare non tenetur. 2.15.216

Canon annuus sapit emphyteusin, non feudum. 1. 20.173

Capiens leporem in horto suo receptum, an eo ipso actum iuris venandi exerceat. 2.9.173

Capiens aliquem ex aliqua causa excusatur. 1. 5. 131

Capiens aliquem propria auctoritate, frangit pacem, nisi eius qualitas probetur. 2.3.130

Capitatio famulorum & famularum realis est. 2. 13.113

Capitatio annonaria est, quæ pro mensura agrorum possessoribus indicitur, pro iugerum & capitum, quibus arantur, numero. 2. 10. 113

Captiuo petenti, antequam torturam subeat, an ei danda sit copia indiciorum cum termino ad faciendum suas exceptiones defensionales. 1.29.30. 31. & 32.78

Captiuus relaxandus an capienti repromittere teneatur de se iterum sistendo, quando ipse imposterum vincat in causa principali. 2. 60. 179

Captura, traductio & incarceratio delinquentium sunt iudicia meri & mixti imperii. 1.80.12

Captura est de mero imperio. ibidem, numero 82

Captura in alieno territorio arguit dolum. 2. 10. 131

Captura etiam die feriato fieri potest. 2.6.131

Carcer interdum ipsa pœna dicitur, interdum est saltem custodia. 2.63.180

Carceri & quæstioni vt quis committatur, de crimine commisso liquidissime constare debet. 1. 3. 76

Carceri vel quæstioni antequam quis committatur, quid quærendum. ib.nu.4

Carcerem habere non est imperii, sed in carcere tenere, deque eo cognoscere animaduertendo, vel exinde demittendo. 1.81.12

Causis ex eodem fonte manantibus vnus sufficit libellus. 2.3.167

Casuum diuersitas non est consideranda, vbi in omnibus causis eadem militat ratio. 2. 4. 167

in Casibus difficilioris probationis quacunque haberi potest, admittitur. 119.122

in Casu puræ condemnationis expensarum an iisdem annumerari & refundi debeat pecunia in cancellaria, pro redemptione emanati mandati erogata, & ratio distinctionis hoc loco quæ. 2. 37. 129

Causa vt releuet, debet esse talis, vt ex ea necessario metiamur ius petendi. 1.34.173

Causa principalis quando dicatur deuoluta. item, quando pars triplici processu grauetur. 2.171. & 172.211

Causa semel prohibita, ea postea nunquam iusta videri potest. 2.61.179

Causæ fiscales à priuatis & publicis causis differunt, & qualiter. 1.11.94

Causæ testamenti ad forum ecclesiasticum pertinent. 2.7.118

Causæ complicatæ duæ habentur pro vna, maxime, si respiciant vnum effectum. ibidem, numer. 5

Causam criminalem vel mixtam esse arguitur, quoties pœna partim fisco, partim accusatori applicanda petitur. 1.20.117

in Causis decidendis facilior expeditio. 2. 177. 212

Camera punit quosuis Aduocatos ob delicta, iniurias & conuitia in iudicio commissa, ingq; eo satis fundatam habet iurisdictionem. 2.34.41

Camerales habent ius puniendi delinquentes vsq; ad pœnam corporalem exclusiue. 2.22.39

Cautio de repræsentando ex vi mandati, si exigatur, restituto pignore, in casu, quo pignoratus in puncto citationis succumberet; an ea necessario præstanda sit. 2.32.175

Cautio quando & à quibus exigi non debeat. 2.34. 176

Cautio pro diuersitate causarum iniungi debet, vel non. 2.64.180

Cautio in supplicationum narratis pro relaxandis captiuis non raro quoque offertur. ib.n.65

Cautione oblata nec admissa plurimæ causæ disserunt. 2.68.196

ex Cautione priuata dupliciter agi potest, ex cautione scilicet & mutuo. 1.10.162

Cedere est dare. 2.21.67

Cedo quid significet. 2. 11. 67

Cedens actionem rem ipsam dare dicitur. 2.12.67

Cessio quando ex interuallo, & post solutionem sine pacto præcedente fieri possit. 2.52.70

Cessio solutionem, an solutio cessionem præcedere debeat. 2.51.69

Cessio actionis ante litis contestationem & sententiam fieri debet. 1.39.174

Cessio actionis, cuius in libello non est facta mentio, in iudicium deducta non videtur. ib.n.38.

Cessio solutionem præcedere debet. 2.39.69

Cessionis consequendæ remedia. 2.54.70

Cedere actiones is saltem potest, qui eas habet. 2.55. 70

Cessante causa, effectus quoq; cessare debet, & quando hæc regula non habeat locum. 1.39. & 40.134

Index.

Census & tributa vel personis vel possessionibus indicuntur. 2.28.115

Certum æque illud est, quod demonstratur, quam quod proprio nomine appellatur. 2.3.168

Consensus capituli ex patientia triginta annorum in alienatione bonorum Ecclesiæ præsumitur. 1.19.145

Circumductioni termini in causis appellationum an locus sit, si partes postea ad reassumendum citentur, vt in causis mandatorum & executionis. 2.29.190

Circumstantiæ vsurarum quæ, quando, & in quibus spectentur. 2.145.105

Citatio quando requiratur parte præsente. 2.30.40

Citatio insinuata vxori Appellati in domicilio suo, absente appellato, præsumitur venisse in notitiam Appellati. 2.11.91

Citatio ad audiendam sententiam concluso processu omitti potest. 2.19.139

Citatio edictalis perinde citatum arctat ad comparendum, atque personalis. 1.1.166

Citatio per edictum odiosa & rigorosa est, & à iure exorbitans. ibid.num.2. Et rigor citationis edictalis moderato arbitrio iudicantis æquabiliter est temperandus. ibid.n.4

Citatio edictalis stricte in suis terminis formis & casibus in iure expressis tenenda. ib.n.3

Citatio per edictum an citato præiudicet, arctetque citatum ad comparendum, in solo Iudicis consistit arbitrio. ib.n.5

Citatio per edictum ita coarctat citatum, ac si personaliter citatus fuisset. 11.16.167

Citatus per edictum perinde habetur, ac si personaliter citatus esset. ib.n.3

ad Citati notitiam peruenisse præsumuntur, quæ in albo publicum locum frequentantium oculis patent legenda. ib.n.5

Citatio de iure communi non circumducitur ad totam causam, & omnes eius actus facta. Verum hoc hodie per status imperii in ordinat. est correctum. 2.30.190

Citatio executorialibus annexa, saltem accessoria est, non secus ac in aliis mandatis sine clausula. 2.36.191

Citatio sola licet sufficiat ad perpetuandum iurisdictionem, imo innouationem fieri impediat: tamen non inducit litis pendentiam. 2.18.111

Citatio realis non debet fieri sine iudice. 2.16.131

Citationes peculiares & articuli quando requiri videantur. 2.159.210

Citatione quando generaliter non sit opus. 1.5.148

Citari debent omnes, quorum interest, maxime in actu præiudiciali. 2.12.56

Citatio fieri potest extra territorium mandantis, & quid operetur. 2.13.56

Ciuitates Imperiales priuilegium der Außträge/ *aduersus nobiles Imperii non habent: sed in Camera eos conuenire possunt.* 1.25. & 266

Ciuitatem habens, territorium quoque ratione connexitatis habere intelligitur. 1.58.9

Clam etiam sit, quod debita solennitate non fit. vel non seruata consuetudine: vel sine Iudice, quod alias cum eo fieri debeat. 1.42. & duobus subseq. num. pag.27

Clam fieri quid sit. 1.39.27

Clandestina possessio quid sit. 1.40.27

Clandestine & occulte factum præsumptionem fraudis & doli contra facientem arguit 1.35.26

Clausula, ex certa scientia, *omnem subreptionem excludit.* 1.7.165

Clausulæ, peto ius, & iustitiam administrari, vis. 2.23.68

Clausulæ, von Rechts wegen/ *vis & potestas.* ib.

Clausula, Oder was sonsten nach Ordnung der Rechten / oder viel berührten Landtfrieden/ *quid operetur.* 2.11.110

Clausulæ, Jtz alsdann/vnd dann als jtz/ *vis & operatio.* 2.1.57

Clausulæ, Noch zur zeit nicht zu erklären/ *effectus quis.* 1.39.47

Clausula, Briefflíche Vrkunden zu transmutiren/ *an omnibus commissionibus competat.* 2.72.180

Clericus vxorem ducens nulla alia pœna, nisi priuatione beneficii dignus. 1.10.& 13.97

Clericus osculans mulierem, non præsumitur hoc facere animo venereo, sed ex charitate & bono zelo. 2.32.29

Clericus dotare sororem tenetur. 2.70.71

Clerici ex voto caste viuere debent, nec concubinas habere possunt. 2.5.7

nati ex concubinis Clericorum & militum dicuntur non solum spurii, sed & incestuosi. 2.6.7

Clericus est miles cœlestis. 2.7.7

Clerici, vt laici, domino homagium cur non præstare teneantur. 1.5.96

Clerici alii, præter status ecclesiasticos, an etiam sub constitutione religionis pacificatæ comprehendantur. 1.15.98

Cognitio, an Iudex sit is, qui aditur, præcedere debet omnem actum iurisdictionalem. 2.2.119

Cogitata loquimur, & agitata mente proferimus. 1.66.114

Clausulæ huius, So viel wir durch Recht daran zu verleihen haben/ *effectus quis, & quid importet.* 1.16.23

Clausula hæc, si & quantum de iure fieri potest, vel debet, conditionalis est. ib.n.17

Collatio & iugatio quid sint. 2.11.113

Collectam imponere solus Princeps potest. 2. 33. & 34.52

ad Collectas quis cogi non potest præcise, sed causatiue. 2.31.159

Collectas non soluens non ponitur in carcere, sed auferetur ei res, siue rei fructus. 2.32. & 33. 159. & 160

Commissiones ad perpetuam rei memoriam an hodie sint annales vel perpetuæ. 2.69.180

Commissio ad perpetuam rei memoriam, iam natam actionem habenti, eam tamen proponere nolenti, ante commissionis petitionem concedi non debet. ibid. nu. 70

Commissione ad perpetuam rei memoriam in Camera extraiudicialiter impetrata, factaque earundem attestationum in Camera archiuum depositione, & lis postea coram iudice inferiore est cœpta, & impetrans depositum Rotulum per supplicatione n/x archiuo sibi restitui petit, an petitio restitutionis rotuli supplicanti recte denegetur, donec aduersarii consensum prius doceat. 2.32. 218

Commissarius vel delegatus summi Principis de iure pro arbitrio subdelegare potest. 1.21.6

Commissarii à Cæsare quomodo soleant fieri, & ad quid. 2.4.60

Commissio quando in contumaciam decernitur, an adiunctio notarii contumaci seruari debeat. 2. 75.181

Commissio propter creditores concessa, non debet ad alios casus trahi. 2.11 61

Commissio de exequendo est quædam interlocutoria, ideoque die feriato facta non valet. 2. 15. 92

Commissio impetrata, iurisdictionē vel alia iura inter dominos controuersa concernens, vtrum recte ad subditorum ius priuatum referri possit. 1. 8. 121.

Commissionis beneficium Actori & Reo in suis casibus competit. 2.71.180

Comparitionis effectus mandata cum clausula in mere simplicem citationem resoluit. 2. 24. & 49.193

Competentiæ causa quando dicatur grauis. 1.20. 63

Collecta ibi subeunda, vbi quis bona habet, & possidet. 2.30.115

Collectæ onus rem afficit, & rei imponi potest, licet persona subdita non sit. ibidem, numero 31

Collecta ligat forenses ex communi omnium opinione, vsu & consuetudine totius Germaniæ, quin & clericos in den Emptern/vbi bona sita sunt. ib.n. 32. & 33

Collectarum modus non vniformis, sed dissormis. ibid. num. 34

Collectæ Imperiales non ex plenitudine potestatis, sed præcedente deliberato consilio, & communi consensu omnium Statuum impetrãtur magis, quam indicuntur. 2.20.113

Collectæ inter munera ordinaria recensendæ. 2. 21. 114

Pensitationum publicarum tria genera: Canon, oblatio & indictio. 2.22.114

Collectæ vtrum personalibus vel realibus muneribus accensendæ, an mistæ sint. 2. 23. & 26. 114

Collecta est onus reale. 2.25. 115

Compulsoriales si non impetratæ sunt cum processibus, illas primo termino peti, non sufficit, nisi de requisitione actorum simul doceatur. 22. 1. 188

Compulsoriales lite pendente in Camera, an decerni possint. 1.15.61

Concessio reluitionis eius, quod pure venditum est, species est alienationis. 2.10.17

Conditio personæ si sit boni nominis & famæ, delicti præsumptionem excludit. 1.8.77

Conditionis melioris quis esse non debet, quam eius auctor. 1.28.25

Conditionis euentus non inducit obligationem, sed conuentio præcedens. 1.10.106

In Conditione quæ sunt, ea non possunt esse in dispositione. 1 6.106

Conditionis melioris imperiti esse non debent, quam periti. 1.41.27

Conditione non existente, venditio est inualida. 2. 33.19

Concussiones & congregationes vetitas lex prohibet. 1.123.118

Condemnando ex præsumptionibus non pœna capitalis, sed pecuniaria mitior imponenda est. 2. 33. 123

Condemnare aliud est, aliud permittere, vt occidatur. 1.40.112

Confessio rei qualificata non solum factum, sed & culpam infert, nisi per qualitatis rationem remoueatur. 2.6.122

Confessio libera facta in iudicio extra carcerem, plenam facit fidem, etiam in criminalibus. 2. 8. 122

Confessio quando pro parte accipiatur, pro parte non. 2.10.122

Confessio in tormentis extorta, non per se, sed perseuerantia vel fama, vel verisimilitudine facti, vel aliis adminiculis indubitanter veritatem probat. 2 25.123

Confessio so'a socii criminis, coniuncta cum confessione Rei, qualitatem coniunctam compellit & eleuat. 2 14.122

Confessio facta in articulo mortis probat tam contra confitentem, quam contra alium. ib.n.15

Confessio in tortura facta sine legitimis indiciis non valet. 1.40.78

Confessio ob tormenta repetita, quæ repeti non debuerunt facta, nullius est momenti. ib.n.41

Confessio debitoris sola, absq; literarum obligatione, facit, vt is cõueniri & cõdemnari possit. 1.19.163

Confessio non est à iure inuenta, vt sit modus inducendæ obligationis, sed vt per eum inducta probetur. ib.n.20

Confessio debiti à Reo facta, & obligatio à testib. probata, plenam debiti probationem faciunt. ib.n.22

Confessio iudicialis pro veritate habetur. 2. 27. 156

Confessio facta post litem contestatam, regulariter reuocari non potest. 2.2.14

Confessio geminata cum sit deliberata, reuocari non potest. ib.n.3.

Confes-

Confessio respicit decisionem iudicii, vnde in præiudicium partis aduersæ reuocari non potest. ibidem, num. 8

Confessio Rei quomodo extorquenda. 2.25.40

Confessio partis optima probatio. ibid.n.26

pro Confessione à Reo extorquenda cautela. ibid.nu. 27

Confessio in iudicio facta paratam habet executionem. 1.27.246

Confessio famuli an domino præiudicare possit. 1.3. 120

Confessoria & negatoria actio cum interdicto retinendæ cumulari possunt. 1.42.8

Confitens homicidium præsumitur fecisse dolose, & non ad sui defensionem. 2.12.122

ex Confessione sola absq; literarum obligatione quis condemnari potest. 1.31.164

in Confessione vera & ficta potest contrarium probari. 2.36.165

Confinia mensuram indicant, rem designant, & quicquid intra est, concludunt. 1.102.14

Confirmatio simplex de nouo dationem non comprehendit. 2.2.48

Confirmatio priuilegiorum generalis non comprehendit priuilegia alia, nisi concessa tempore confirmationis. 2.27.52

Confirmatio est subreptitia, quæ fit super inuestituris, quæ erant inualidæ. 1.18.70

Confirmans actum vt factum, quod in veritate nunquam fuit, de nouo dare videtur. 2.6.78

Confirmans antecessorum suorum priuilegia, nihil noui dat, sed datum confirmat. 2.1.55

Confirmationes priuilegii prædecessorum productæ, an in iudicio sufficiant. 1.24.71

Confirmationes & priuilegia summorum Principum, quæ se ad alia referunt, an valeant, & probent: & quæ distinctio hic seruanda. ibid. nu.25. & 26

Congregationes vetitas & concussiones lex prohibet. 1.123.118

Coniecturæ verisimiles in inquisitionibus & indiciis attendi debent. 1.42.79

Coniuncta dici non possunt, quæ ex diuersitate factorum, rerum & personarum recipiunt diuersitatem. 1.1.165

Coniuncta dicuntur, quæ ex continentia factorum non recipiunt separationem. ibidem, numero 2.

Connexa non dicuntur capitula ob id solum, quod sub vno generali iure comprehendũtur, sed quando ratio vnius ab altero discerni nequit. 1.6. 165

Conscientiæ onus nemini remitti potest. 1. 36. 72.

Conscientiam habens rei alienæ, censetur esse in bona fide, etiamsi iniustis & contrariis rationibus quis inductus fuerit. 2.24.18

Consensus tacitus si sit minus sufficiens, opus est expresso. 2.36.20

Consensus vtriusque partis requiritur necessario, vt remota appellatione, in causa principali procedatur. 2.2.& 3.118

Causæ conseruatoriorum, als Ehehafften/ non remittuntur. 1.3.93

Conseruatores æque ab Imperatore ac à Pontifice an constitui possunt. 1.14.94

Conseruatorium quantumuis generale, priuilegiis tamen non derogat. 1.15.94

Considerari quando quis possit, non tanquam ipse, sed tanquam aliquis tertius. 1.4.166

Consistorium Principis, prætermisso iuris ordine sola facti veritate inspecta procedit. 2. 38. 123

Consilii occulti particeps dicitur, qui ad id auxilium præstat. 2.28.25

Consuetudo in iudicio allegata probanda est. 1.108. 116

Consuetudo mala non excusat, sed est abolenda. 1. 106.116

Consuetudo excusat dolum. 2.9.131

Consuetudo est attendenda. 2.29.140

Consuetudo Germaniæ in criminalibus procedendi quæ. 1.72.82

Consuetudo Germaniæ in crimine maleficii puniendo generalis, & quænam. 1.6.51

Consuetudo siue præscriptio quantam fidem faciant, & quando admittantur. 1.5.84

Consuetudo generalis & notoria habetur vt ius scriptum. 2.35.52

Consuetudinis vis & operatio. 1.89.115

Consuetudine fretus non præsumitur velle committere crimen capitale. 2.7.131

Consuetudine & vsu longo quæ sunt obseruata, certam interpretationem semper habuerunt, ea nequaquam prohibita esse censeri, multo minus per inhibitionem sine clausula contra ius nulla ratione inhiberi debent. 1. 22. 52

ad Consuetudinem introducẽdam non vnus, sed plures actus requiruntur. 2.81.71

Consuetudo vt introducatur, necesse est, quod in iudicio contradictorio cum spatio longi temporis ita fuerit obseruata ad minus bis. 2. 82.71

Consueta sunt inspicienda. 1.89.115

Constitutio procuratoria an sit admittenda, si inclusiue tantum vsque ad sententiam definitiuam facta sit, nulla mentione puncti executionis facta. 2.3.214

Constitutio pignorationis in relaxandis captiuis, quoad præstitum iuramentum, & cautionem de sistendo datam, quando locum habeat. 2.44. 178

in Constitutione arrestorum, an quis immediatus censeri debeat ad impetratos processus, tam ex immedietate rei, quam personarum. ibid. num. 47.

Constitutioni pignorationis est locus, si forma inædificatorum per destructionem mutatur. Si vero forma

forma rei maneat, sed res integra euellatur, tunc mera perturbatio est. 2.20.174
Constitutio pignorationis locum habet, si quid solo inædificetur, ita vt res soli fiat & immobilis, si vero transferri possit, tunc mera omnis turbatio. ibid.n.21
Constitutioni pignorationis facile fraus fit in mobilibus, & solo non affixis. 2.24.175
Constitutio pignorationis nullam cautionem requirit ab iis, qui pro prædiis prædia possident. 2.35.176
Constitutio pignorationis an in re tertia locum habeat. 2.4.173
Constitutionis publicandæ modus in iure quis. 2.30.164
Constitutio in consilio sapientum edita, & postea in scripturam redacta, an habeatur pro publicata. ib.n.31
Constitutio violatæ religionis, an per omnia fractæ pacis constitutioni sit adæquata. 1.2.101
Constitutio pacis publicæ non derogat iuri communi, sed illud declarat & auget. 1.123.118
Constitutio pignorationis cur introducta. 1.1.148
Et inter quas personas valeat. ib.n.2
Constitutio de pace publica cur promulgata sit, & quibus de causis. 1.23.111
Constitutio de pace publica secundum literam intelligi debet. ib.n.26
Constitutio solenniter in locis eminentioribus & consuetis publicanda, nec est necesse percurrere per singulos vicos. 2.22.164
Constitutio dicitur publicata, si modo fuerit edita in publico consilio, & desuper scriptura facta. ibid. nu.23
Constitutiones nouæ ligant saltem post duos demum menses in prouinciis, ex quo palam sunt factæ, nec illis vllus tenetur, antequam innotescant. ibi. num 24
Constitutionis fractæ pacis pœna triplex. 2.4.110
Constitutiones Imper. interpretari ad quem pertineat. 1.122.118
Contentio inter dominum & filiam, si existat, dicente domino, aliqua bona esse feudalia, ecotra affirmante filia ea esse allodialia, filia stare debet in possessione, proque ipsa est præsumendum: cum bona omnia præsumantur esse allodialia. 2.6.& 7.85
Contestatio litis quando omitti possit. 1.6.148
Et an in iudiciis summariis ea requiratur. ibid. nu.7
Contestatio litis est de substantia ordinis iudiciarii. 2.7.155
Contestatio litis neq; Iudicis, neq; partium consensu tolli aut omitti potest. 2.8.155
Et si omittatur, sententia lata non valet, totusq; vitiatur processus. 2.9.155
Conniuentia in causis pignorationum à mandato & iussu domini differt. 1.6.121
in Continenti quod fit, id inesse dicitur. 1.16.81
Continentia causæ diuidi non debet, & cur. 1.1.84
Contrarium non debet operari aliud contrarium. 1.32.112
Nec inducta ad vnum finem, alium operantur. ib.nu.33
Contrarius sibi in positionalibus, repelli debet. 1.28.72
Contractus mentio si fiat in commissione, etiam interesse ratio haberi debet. 2.7.60
Contractus quandoque impletur tantum cauendo, vt præscriptis verbis agi possit. 2.106.75
Contractus, qui re contrahitur, ex rei traditione substantiam accipit. 1.6.162
Contractus ex constitutione legem accipiunt. 2.150.108
Contractus principalis vbi propter defectum formæ, vel resistentiam legis nõ valet, nec hypotheca quoque, & fideiussio subsistunt. 1.22.56
Contractus & conuentiones sunt facti. 1.2.143
Nec præsumuntur, nisi probentur. ib.n.3
Contractus ex conuentione legem accipit. 1.2.54
Contractui quoties lex quædam prohibitiua aut annullatiua resistit, tunc fideiussor eiusmodi contractui inualido accedens, in nihilo obligatur. 1.24.56
forma Contractus ad eum cognoscendum inspici debet. 1.1.54
modus Contrahendi insolitus actum alias etiam per se licitum reddit suspectum. 1.20.56
Contrahens contra legum præcepta contra ius gentium facit. 1.25.56
Contrauentione in vna parte mandati probata, toti mandato contrauentum censetur. 1.45.49
Controuersia inter duos stante super proprietate, vel aliquo iure superioritatis in quodam castro, si alter alteri insignia affixa deiiciat, an istud factum ad pignorationis constitutionem pertineat. 2.26.175
Contumacia eius maior est, qui comparuit, & agere non vult, quod debet, quam eius, qui nunquam comparuit. 2.117.204
Contumacia ficta consurgit in citato non comparente ex ea notorietate, quam publica edicti affixio inducit. 1.4.167
Contumacia vera non semper requiritur, vt in contumaciam contra absentem procedatur, sed ficta vel præscripta sufficit. ib.n.2
Contumacia Reum à defensione excludit, Actorem vero non, & cur. 2.79.181
Contumacia est delictum. 2.18.92
Contumacia maior eo seuerius coercenda, quo maior fraus & periculum in ea re est. 2.151.208
Contumacia semel punita, iterum puniri non debet. 2.16.92
Contumacia, quæ præcedit actum, non præiudicat, nisi in actu quis contumax sit. 2.15.139
Contumax non auditur, nisi purgata contumacia. 2.55.166

Contumax etiam iure communi banniri potest. 2. 9.91

Contumax prius non nisi refusis expensis audiri debet. 2.91.182

Contumax in aliqua litis parte sumptus non repetit, licet postea obtineat. 2.59.167

Contumax qui vere dicatur. 2.20.149

Contumelia & infamia animum iniuriandi præsumit, nisi contrarium probetur. 2. 33. 25

Conuiciator siue verum dicat, siue falsum, puniendus est. 2.9.38

Conuitii veritas an excuset ab iniuria. 2.38.29

Copiis collationis & scriptis creditur. 2.1.124

Correi plures in solidum condemnati, possunt in executione opponere exceptionem diuisionis. 2.2. 63

Credi viro bono, non est culpa. 1.96.116

Creditor, si partes principales omnes sint in mora satisfaciendi, potest à quolibet eorum pœnam in solidum exigere. 2.25.89

Crimen contrahitur, si voluntas nocendi intercedat. 2.4.31

Crimen in iudicio quomodo puniendum. 2.4.38

ob Crimen exceptionis causa obiectum an quis puniri debeat. 1.114.117

Crimina non debent manere impunita. 1.53.79

Crimina non relatione, sed innocentia purgantur. 2. 17.143

Crudelis est, qui famam negligit. 2.23.123

Cuilibet licitum est secundum ius naturale & ciuile de suo iure quid dare, & ab eo, qui sponte dat, recipere. 2.151.108

Cuius rei sunt mali effectus, necesse est eam rem quoque esse malam. 2.88.98

Culpa non est, si bono viro credatur. 1.96.116

Culpa, in qua quis versatur, alii non est obiicienda. ib.n.97

Culpam facientis habet, qui non corrigit quod emendare potest. 1.85.115

Cumulatio plurium causarum an fieri possit post litem contestatam. 2.1.167

Cumulatio non habet locum in actione iniuriarum. 2.1.130

Cumulatio actionum regulariter permissa est, si iure non inueniatur prohibita. 2.6.143

Cumulatio summarum fieri potest, quãdo contenditur de conseruãda iurisdictione. Item quando plures summæ eadem actione debentur, etsi ex eadem causa in pluribus paruis summis quis condemnatus fuerit: secus si ex diuersis actionibus. 2.2.3.4. & 7.82

Cumulatio actionum in praxi quotidiana est, & de iure tolerabilis. 2.11.23

D

Damnum modicum non præstat colono pensionis remissionem. 2.17.152

Damnum dare videtur, qui causam damni dat. 2. 10.23

Damnum iureiurando probari potest. 2. 32 25

Damni occasionem dans, damnum dedisse videtur. 2. 25.24

Damna iniuria captiuis vel pignoratis data, aut per occasionem pignorationis eiusdem euenientia interdum æstimari solent, & quomodo. 2.39. 176

Damni occasionem qui dat, is damnum dedisse videtur. ib.nu.40

Damna & litis expensæ an Actori in cõstitutione arrestorum adiudicanda sint. 1.1.157

Debitor quando in mora esse censetur. 2.4. 7. 96

Debitor, elapso biennio, probare tenetur, pecuniam non esse numeratam. 1.28.163

Decepto vltra dimidium iusti pretii an competat officium Iudicis, an vero condictio ex contractu emptionis & venditionis beneficio, l.2. C. de rescind. vend. 1.6.168

Declaratio siue Leuterung in Saxonia ex consuetudine recepta, & eundem sortitur effectum, quem appellatio. Item, in Camera & hac consuetudo de iure sustineri potest. 2. 2. & 3. 66.

Declaratio actionem non parit. 2.24.68

Decretum generaliter loquens, generaliter quoque intelligi debet. 2.6.15

Decretum commune vbi non distinguit, an Appellatus in primo termino compareat, vel non, ibi nec nos distinguere debemus. ibid.nu.5.

Decretum deputatorum auocationem non impedit. 2.2.124

Decurio quis ideo non præsumitur, quod in albo decurionum descriptus reperitur. 1.8.69

Defectus omnis, qui ex instrumento quolibetcunque propter cursum centum annorum allegari potest, tollitur. 2.15.6

Defectus omnis tollitur propter cursum centum annorum. 2.46.21

Defectus nostros detegi, inhumanum & iniuriosum est. 2.37.29

Defensio nisi probetur necessaria fuisse, & cum moderamine tutelæ inculpatæ facta, à pœna homicidii non excusat. 2.29.123

Defensio officium virile est non muliebre. 2.4.27

Defensio licet nemini auferenda sit, modus tamen defensionis variari potest. 1.73.82

Defensionem allegans eam intra annum probare debet, alias intentati criminis Reus arguitur. 2. 22. 122

Defensionales & peremptoriales articuli ante primam dilationem producuntur. 2.1.14

Defraudare proximum hospitii charitate, peccatum non est leue. 1.94.116

Delegati ab ordinario, nisi sint ad vniuersalem causam dati, sententias suas non exequuntur. 2.23. 159

à Delegato an & quando appellari possit. 2. 24. 159

Delegati possunt recusari, & quando. 2.9.60

Delictum omne, quod in loco iudicii committitur, dicitur notorium. 2.11.38

Delictum quãdo committitur coram Iudice ciuilium causarum, tunc ad Iudicem criminalium remissio est facienda. 2.2.38

Delictum vbi non est, ibi nulla est pœna. 1. 44. 112

Delictum & conuitium vnum est, cum in vnum plures voces conferuntur. 2.43.30

Delictum & dolum præsumptio in dubio excludit. 1. 100.116

Delictum sola offensi assertio non probat. 6.76

Delictum sine dolo non committitur. 1.9.106

Delicta in domo commissa per domesticos probantur. 2.33.29

Delicta mutua compensatione tolli debent. 1. 3. 105

in Delictis nonnullis nulla vestigia remanent. 1. 65.80

in Delictis exorbitantibus & atrocissimis iura transgredi permittitur. 1.54.79

in Delictis atrocissimis ius commune ita stricte obseruare non est necesse. ibid.

auxilium Delinquenti præstans habetur pro conscio delicti. 2.26.24

Delinquens in legem non debet ex ea commodum ciuilis obligationis contra fideiussorem consultum reportare. 1.23.56

Delinquentem quis sciẽs recipere dicitur, si delictum est publice notorium. 2.30.25

Delinquentes plures æque principaliter, pariter & in solidum puniuntur. 1.121.117

Delinquentes coram tribunali turbant iurisdictionem Iudicis. 2.2.39

Delinquere velle nemo in dubio præsumitur. 1. 102. 116

Depositio pecuniæ, vt impediat litis contestationem, non verbalis, sed realis sit, necesse est. 2. 6. 117

Depositio verbalis nuda quando sufficiat. 2. 2.3

Deputatorum à capitulo vacante sede, & successoris Archiepiscopi idem iudicium. 2. 100. 73

Destitisse non dicitur, qui distulit, sed qui liti in totum renuntiauit. 2.19.111

Restitutio concedi non solet, nisi quis probet se læsum in causa, quam si defendisset, foueret bonam. 2.15.163

Deus peccatis hominum non inseruit. 2. 113. 100

Dictio vicissim, retributionem seu remunerationem quandam denotat. 2.43.69

Dictio ex tunc, de sui natura temporis extremitatem inducit. 2.44.69

Dictio tunc, semper ad euentum trahi debet. 2. 45. 69

Dictio Doch also / dummodo, conditionẽ existẽtem denotat, quæ dispositum præcedere debet. 2.36. & 47.69

Dictio dummodo, admonitionem & comminationem potius importat, quam conditionem, & est signum potius continuatiuum, quam conditionem denotans. 2.48. & 49.69

Dictio protinus, excludit omne interuallum temporis. 2.15.38

Dictio tunc, significat extremitatem temporis. 2. 2.57

Dies dicitur pars summæ debitæ. 2.107.100

Differentia interdicti, quorum bonorum, & petitionis hereditatis. 2.18.87

Differentia inter contractum emptionis cum pacto de retrouendendo, & contractum de pignore, quæ. 1.4.143

Differentia inter contractum venditionis cum pacto de retrouendendo & hypothecam. ibidem, nu. 5

Differentia inter causas de terminis statuendis, quæ statuenda sit: & quæ distinctio inter dictas causas in ordinatione habeatur. 2.83.198

Differentia inter processum ordinarium & summarium quæ. 1.8.148

Differentia inter causas pignorationum & aliorum mandatorum quæ statuenda. 2.143.207

Differentia inter mutuum & emptionem annui reditus quæ. 1.4.54

Differentia inter fructus naturales & fortuitos an sit statuenda. 2.5.173

Differentia vsuræ, pœnæ, & eius quod interest, quæ. Hæc tria natura ac definitione differunt. 2.24. & 25.96

Difficultas circa mandata cum clausula quæ: item, quæ distinctio inter mandata executorialia, & mandata de relaxandis captiuis, & reliqua. 2. 47.193

Diffidatio cum effectu accipienda est. 1.125.118

Diffidatio principium belli. 1.54.113

Diffidatio est actus iure prohibitus. ibidem, numero 52.

Diffidare idem est, quod vel bellum denuntiare, vel extra protectionem & defensionem Principis ponere. 1.21. & 22.111

Diffidare, & vim armatam exercere differunt. 1. 81. 115.

Diffidationes sunt prohibitæ, ac species pacis publicæ. 1.4.106.1.24.111

Diffidatio est conditionalis, nec tamen nisi omni conditione existente agi potest. ib.n.5

Diffidationes quid probent. 2.18.122

Diffidationes omnis generis conspirationibus & conuenticulis prohibitis causam præbent. 1.18.111

Suntque tanquam scaturigo ac radix omnium malorum. ib.n.19

Ideoque eruendæ vt zizania inter lilia. ibidem, nu.20

Diffidationes à Germanis Feindtbrieffe dicuntur. ib.n.29

Diffidationes, Abſagung/Abklag/ quando fieri ſoleant. 1.37.112

Diffidationes aboleuit Imperii conſtitutio. 1. 68. 114

Diffidationes dolo interueniente ſunt ſpecies fractæ pacis. 1.118.117

Diffidationes Schurffius coniurationibus ad turbam tendentibus æquat. 1.48.113

in Diffidationibus omnino requiritur dolus. 1. 59. 114

Diffidantium pœna quæ. 1.43.112

Diffidatores an ad pacis violatores referendi ſint. 1. 15.110

Dilatio ei vlterior concedi non poteſt, ſi quis 1. vel 2. impetrata dilatione, poſtmodum tantum temporis, quod cæteris dilationibus reſtabat, tacite præterlabi ſinat. 2.74.181

Dilatio, ſuſpenſio, &c. eſt in poteſtate Principis. 2.13. 125

Dilationis cauſa ceſſante, dilationem quoque ipſam ceſſare neceſſe eſt. 1.10.60

Dilationum materia tanquam odioſa eſt tollenda & amputanda. 1.2.59

Dilationes & omnes termini, præſertim in ſummariis de iure communi & conſuetudine arbitrio Iudicum relinquuntur. 1.3.59

Dilationes & exceptiones fruſtratorias, & friuolas contentiones Iudex in ſummariis amputare debet. ib.n.4

Dilatoria ex leui quoque præſumptione reiici poteſt. 1.8.59

Diligitur magis id quod ſpecialiter iniungitur, quam quod generaliter imperatur. 1.39.73

Diſiunctiuæ particulæ vis & natura. 2. 124. 118

Diſponere de re mea pro libitu poſſum. 2.37.20

Diſpoſitio quælibet ob cauſam ſuam finalem reſtringitur. 1.31.111

Diſpoſitio iuris ſecundum conſuetudinem intelligi debet. 1.36.112

Diſponentis intentio ſi dubia eſt, tum ad cauſam finalem recurri debet. 1.30.111

Diſputandum non eſt de nomine, cum de eius ſenſu plane conſtet. 1.47.73

Diſtinctio inter exceptiones quoad paritionem quæ. 2.146.207

Diſtinctio Baldi inter priuilegia quæ, & qualis. 1.4. 69

Diſtinctio & variatio circa proclama decernendum, quæ. 2.40.191

Diſtinctio pœnæ, & vſuræ: item vſuræ intereſſe diſtinctio quæ: item qualis inter pœnam & intereſſe. 2.26.27.& 28.96

Diuerſitas temporis facit diuerſitatem factorum. 1. 3.165

ex Diuerſitate perſonarum arguitur diuerſitas actorum. ib.n.5

ex Diuerſis non fit bona vel recta illatio. 1. 9. 121

ex Diuerſitate confinium præſumitur res eſſe diuerſa. 2.43.80

Diuiſio alienationis ſpeciem denotat. 2.80.71

Diuturnitas temporis, videlicet centum annorum facit præſumi, omnia ſolenniter eſſe acta. 2. 35. 19

Diuturnitas temporis actum ſolenniter celebratum eſſe facit. 1.7.85

Doctores intelligendi ſunt ſecundum allegata iuris. 1.4.170

Documento non opus eſſe videtur, vbi Iudicem acta edere nolle notorie conſtat. 2.15.185

Documento requiſitionis actorum ad impetrandum compulſoriales opus non eſt, & cur. 2.22.188

Dolus non qualitate pretii, ſed qualitate facti eſtimatur. 1.19.169

Dolus non præſumitur, niſi probetur. ib.n.20

Dolus patrocinari nemini debet. 2.19.122

Dolus probari poteſt ex nudis coniecturis, quandoque ſingulæ ad eum probandum ſufficiunt: multo magis coniunctæ. 2.17.149

Dolus nunquam præſumitur, niſi probetur, cum in animo conſiſtat. 2.27.153

Dolus an de iis, quæ occulte fiunt, ſit præſumendus. 1. 36.26

Dolus committi non ſolet aduerſus perſonam võ maleuolam: ſicut nec ſine cauſa. 2.3.& 4.35

Dolus interdum per quamlibet etiam iniuſtam cauſam excuſatur. 1.90.115

Limitatur hoc axioma. ibid. num. 109.& 110. fol. 116

Dolus vel delictũ nõ cadit in eum, qui patitur mentis exilium. 2.5.35

Dolus vnde probetur. 1.60.114

Dolus præſumptus in cauſa fractæ pacis ſufficit. ibid. nu. 64

Dolum probat violentia. ib.65

Dolus quomodo & quando præſumatur. ib. nm. 69. 71. 72. 73. & 74

Dolus præſumptus pro dolo habetur. ib.n.75

Doli ſpecies duæ à iuris interpretibus conſtitutæ. 1. 62.114

Dolum & delictum præſumptio in dubio excludit. 1. 100.116

Dolo ceſſante, ceſſat quoq; actio iniuriarum. 2.6.35

Doloſe facere quis dicatur. 1.70.114

Domicilium alibi transferens tanquam originarius, ibidem collectas pendet. 2.26.51

Domicilia plura in diuerſis locis habens cenſeri poteſt vno iure, quoad vnum forum, & quoad aliud forum, alio iure. 1.5.166

Dominium rei patrimonialis licet præſcribatur, ſolutio tamen canonis vel tributi non præſcribitur. 1.16.85

Dominium per poſſeſſionem 30. vel 40. annor. acquiritur. 1.11.144

Dominium vniuerſale eſt penes Imperatorem. 2. 9. 78

Dominium ex ſolo conſenſu vel contractu non acquiritur. 2.10.79

Domi-

Dominium sola quoque fama in antiquis plene probari potest. 1.55.154
Dominium in negatoria directa necessario probandum est. 1.54.8
Dominium supremum superioritatis ab Imperatore separari non potest. 2.8.120
Dominium in ecclesia, etiam sine possessione vel traditione transit. 2.12.79
Dominium in mutuo transfertur in debitorem. 2. 121.101
Dominium quando ex possessione probetur. 2. 23. 156
Dominus an sententiam contra se aut in fauorem suum latam ratificare possit. 2.3.& 4.63
Dominus non restituitur in integrum aduersus negligentem procuratorem, sed habet actionē mandati. 2.11.59
Dominus territorii an subditos arcere possit, ne duella ineant. 1.3.109
Dominus loci potest pro collectis facere bannimenta, & sequestrare & pignorare fructus. 2.40.54
Dominus alicuius prouinciæ si causam cum aliquo habeat, an subditi suæ prouinciæ testes esse possint. 1.88.13
Domini terrarum, & ciuitates de iure communi fundatam iurisdictionem habent, respectu iurisdictionis, quoad res intra limites territorii sitas. 1. 90. 13
Domini territoriorum iure venandi in vicinis prædiis, licet ea ratione proprietatis ac dominii ad alios pertineat, plerunque vtuntur. 1.28.32
Domini terrarum alios, ne sua territoria venandi causa ingrediantur, prohibere possunt. 1.12.31
Domini terrarum & Principes vnde regalia & intentionem fundatam habeant. 1.20.71
Donatio in concubinam collata valet. 2.1.7
Donatio ad transferendū dominium sufficit. 2.2.78
Donatio morte confirmata de iure valet, & vim relicti habet. 2.25.156
Donatio est duplex, vna, quæ incipit à stipulatione, vel pacto, quæ nō acquirit dominium: altera, quæ à præcedenti traditione incipit. 2.4.78
Donationis instrumentum probat dominium. 2. 41. 80
Dos ad quantitatem legitimæ arbitranda est. 2.117. 74
Dos succedit loco legitimæ in quantitate. ibid. num. 118
Dos ad mensuram legitimæ constituenda. ibid. num. 119
Dos in dubio non debet esse legitima minor. ibid. nu. 120
Dos quanta sit constituenda. 2.87.71
Dos constituenda iuxta facultates patrimonii, & personarum honestatem. 2.88.71
Dos nobilibus debetur magna. 2.91.72
Dotis constituendæ modus ex facultate & dignitate, tam viri, quam mulieris pendet. 2.89.71
Dotis æstimatio ex æquitate constituenda. 2. 114. 74
Dotis causa fauorabilis & pia est, & iure coadiuuatur. 2.26.68, 2.105.73
Dotis dominium ad maritum pertinet. 2.5.66
Dotis æstimatio arbitrio boni viri, & pro modo facultatum & dignitate natalium constituitur. 2. 116.76
Dos succedit loco legitimæ. 2.92.72
Dos an constitui queat ex fructibus & accessionibus feudi. 2.83.71
In Dotis petitione admittitur libellus vniuersalis, licet quantitas non exprimatur. 2.108.73
Dotis præstandæ actio ex nudo pacto oritur. 2. 102. 73
Dotes mulieribus conseruari interest Reip. ibid.
Dotandi onus & ad fratrem, & ad quemlibet extraneum transire debet. 2.71.71
Dotem constituere est actus legitimus, qui nec diem, vel conditionem recipere potest. 2.50.69
In Dotem dare perinde est ac vendere. 2.78.71
Duella hodie omnino sunt prohibita. 1.8.106
Durum est causam suam aduersario prodere. 2 163. 202
Durum est in omnibus causis generaliter superadditionales prohibere. ib.n.108

E

Ecclesia an pro alienis debitis teneatur. 1.32.57
Edictum partibus præsentib. nunquam circumducitur, & cur. 2.32.190
Edicta per multos dies publice proposita penes omnes agnosci posse præsumitur. 1.6.167
Editio cuilibet honeste petenti facienda est, & cur. 1.14.61
Editionis causa licet ordine prior sit, causa & actio tamen, ad quam sit editio ordine intellectus principalis, & sic iuxta effectum finis dicitur initium. 1.28.65
Electio mala eligenti semper fere nocere debet. 1.167. 211
Electionē de loco facta, non est licitum voluntatem mutare, & per alium locum ire. 1.17.43
Electorum causæ quoad testamenta & causas pupillares, an separatim ad Außträg pertineant. 1. 26.65
Electores & Principes an æqualiter ad Außträg referantur. 1.27.65
Emens rem, quam ex legato obtinuit, ignorans, duplici actione experiri potest, ex testamento, & ex empto. 2.8.143
Emptio rei suæ nulla est. 2.16.17
Emptio contrahitur simulatque de pretio conuenit. 1.5.162
Emptio quando imperfecta censenda. 2.14.5
Emptio redituum licita ex personali obligatione non constituitur. 1.8.55
Emptor repetitionem sortis sibi nequaquam pacisci, aut reseruare potest. 1.13.55
Emptor præsumitur possedisse ex titulo emptionis præambulo. 2.28.19

Episcopi & offi cialis sui idem est auditorium. 2.99. 73
Errans in facto proprio, in lata culpa dicitur esse. 1. 18.169
Error sententiæ primæ censetur inesse sententiæ confirmanti. 2.45.165
Error vel falsa allegatio, aut probatio nõ confirmantur per appellationem. 2.39.165
Error ex enormi læsione præsumitur. 1.22.169
Erratum non præsumitur, vbi deliberatio præcessit. 2.4.14
Erratum in proprio facto est irreuocabile, præsertim post litem contestatam. ib.n.5
Errans in proprio facto in lata culpa esse intelligitur. ib.n.6
ad Errorem proprii facti reuocandum, non sufficit probare, rem aliter se habere, nisi probentur etiam aliæ substantiæ, ex quibus verisimilitas in errorem cadere potuit: veluti si probet, se aduersarii calliditate inductum ad sic respondendum. ibid.7
Exactio idem quod Schatzung. 2.12.49
Examen testium, inuitis partibus, an etiam per alios, quam Commissarios expediri possit. 1. 22.6
Examen testium an per interpretem fieri possit. 2.5. 146
Ex arbitramento quæ actio competat. 29.67
Exceptio non adimpleti contractus etiam post litem contestatam opponi potest. 2.17.67
Exceptio pignorationem non suo iussu, licet per suum præfectum factam, &c. num pœnam impediat. 1. 1.119
Exceptio est actionis exclusio. 1.14.150
Et Exceptio vbi datur, actionem præcessisse necesse est. ib.n.15
Exceptio, quæ causæ auocationem impediat. 1.10. 94
Exceptio ante executionem, tanquam in summario iudicio opposita, non præiudicat mulieribus, quo minus possint ordinario iudicio experiri. 2.7. 135
Exceptio consanguinitatis in teste oppositæ post publicationem sententiæ non attenditur. 2. 31. 140
Exceptio desertionis vel non deuolutionis omnium est difficilima & præiudicialis, deque ea ante omnia cognoscendum discutiendumque est. 2. 1. 157
Exceptio solutionis ante litis contest. oppositæ impedit litis ingressum. 1.26.163
Exceptio non numeratæ pecuniæ intra biennium oppositæ, reiicit probationem in creditorem. 1. 27. 163
Exceptio in facto est in iure releuans. 2.19.18
Exceptio de præscriptione est litis finitæ. 2.17.17
Exceptio contra diem dominicum valet. 2.13.92
Exceptio iuris tertii opponi non potest per eum, qui hoc ius non habet. 1.81.156
Exceptio oblatæ, consignatæ, & depositæ pecuniæ impedit litis contestationem. 2.2.117
Exceptio, causas testamenti ad tribunal ecclesiasticum non pertinere, an releuet. 2.6.118
Exceptio litis pendentiæ an impediat litis contestationem. 2.8.119
Exceptio non numeratæ pecuniæ à debitore probanda est post biennium, ante lapsum biennii à creditore. 1.29.163
Exceptio, tibi non competit actio, est intentionis & facti. 1.3.172
Et cur intentionis & facti dicatur. ib.n.4
Exceptionis, tibi non competit actio, vis & effectus. ib.n.5
Exceptio, tibi non competit actio, opponitur ad merita causæ, etiam post litem contestatam. ibidem, num.6
Exceptio, agere non potes, post litis contestat. opponi potest. 1.62.176
Exceptiones dilatoriæ ante litem contestatam opponendæ sunt. 1.37.174
Exceptiones probatæ & non probandæ in interdictis recuperandæ & adipiscendæ admitti debent. 2. 11.86
Exceptiones pro interesse exhibitæ an ad probandum admittantur, nec ne, & quando. 1.1.89
Exceptiones dilatoriæ vel peremptoriæ in vim dilatoriarum proponendæ, an in nouis vel præfixis produci debeant. 2.26.217
Exceptiones vna cum Euentualhandlung *semper exhiberi possunt, secus si* Euentualhandlung *separatim exhibeatur.* 2.27. & 28.217. & 218
Exceptiones desertionis aut non deuolutionis an oretenus opponi possint. 2.113.103
Exceptiones ad protrahendam tantum causam excogitatæ, non sunt attendendæ. 1.32.164
Exceptiones desertæ vel non deuolutæ appellationis, si antequam libellus ex aduerso producatur, exhibitæ sunt, an libello postmodum producto, Appellatus nihilominus ad eundem agere teneatur. 2.21. 217
Exceptiones & defensionales an per iura, priuilegia, præscriptionem & similia, etiam ante litem contestatam alicui probare liceat. 1.1.68
an Exceptionib. & Euentualhandlung *simul productis in vtroq; puncto procedatur, & an procurator illa producens, copias exceptionum solum admittere, reliquarum denegare possit.* 2.102.202
Exceptio requirit altiorem indaginem, quãdo ambiguitas est in facto, quod venit probandum. 2. 23. & 24.88
diuisio Exceptionum quæ & quotuplex. 1.76.156
Exceptiones subornatæ quæ. 1.77.156
Excipiens suam intentionem, sicut actor, probare tenetur. 2.57.70
Exclamans multum coram Iudice potest mulctari, non solum pro offensa publica, sed etiam pro iniuria clara subdolo dicta contra aliquem coram Iudice. 2.16.38
Exclusionis causa cessante, cessat ipsa exclusio. 1.17. & 44.129. & 125.

Excussio bonorum non præsumitur, habetque sua specialia requisita. 1.3.168
Ex duobus malis minus eligendum est, teste Cicerone. 2.153.109
Exemplum sine originali regulariter cur non probet. 152.154
Executio contra non citatum & tertium fieri non potest. 2.17.56
Executio in possessione an omitti possit, quando de proprietate constat. 1.32.151
Executio an impediatur per restitutionem in integrum. 2.49.& 58.166
Executio sententiæ in criminalibus ad merum imperium pertinet. 1.83.12
Executio sententiæ latæ contra principalem, potest fieri contra eum, in quem dolo translata est possessio. 2.51.166
Executio potest fieri contra possessorem, quando res est litigiosa. ibi.n.52
Executionis terminus de iure communi est quadrimestris: potest tamen abbreuiari & prolongari. 2.39.141.
actus Executionis est solius nuntii. 2.14.92
ab Executione regulariter non incipiendum. 2.1.145.
modus in Executioue quot modis excedi dicatur. 2.30.159
Executionem pœnæ declaratio Iudicis præcedit. 1.104.116
Exercitium iurisdictionis iurisdictionem plene probat. 1.69.11
Exercitium vnius comprehensi sub vniuerso ad vniuersalis possessionem refertur. 1.46.27
Expensæ compensandæ sunt, cum parti defertur iuramentum suppletorium. 2.40.141
Explicatio locorum de vsuris in veteri testamento. 2.137.103
Extraordinariorum non idem effectus. 2.19.50

F

FActum non præsumitur. 1.17.121
Factum patris in feudo hereditario, an filio heredi noceat. 2.17.6
Factum patris non nocet filio in feudo nouo. 1.18.173
Factum etiam sine qualitate examinatur, ac pœna pecuniaria, vel alia pro varietate circumstantiarum, a Iudice coercetur, licet etiam aliqua culpæ remotio fiat. 2.7.122
Factum si qualificatum esse debet, multo magis intentio & animus. 1.127.118
Facto vbi opus est, verba non sufficiunt. 2.20.67
de Facto quod processit, de facto quoq; cassari potest. 1.44.48
de Facto non constat, nisi prius de eius qualitate constet. 1.14.77
Facilitate qua quid obiicitur, eadem etiam diluitur. 1.140.19
Facinori manifesto obuiare desinens, is societatis suspicionem incurrit. 1.84.115
Famam qui negligit, vitam negligit. 2.5.31
Fama publica an probet crimen. 2.16.122
Falsum & nullum priuilegium confirmari non potest. 2.5.48
Fatalia pauperi non currunt, præsertim quæ sunt introducendæ appellationis. 2.4.155
Fatens delictum habet præsumptionem contra se, quod dolose fecerit. 2.9.122
Fateri quis dicitur ea, quæ in libello ponit. 1.13.173
Fauendum est regulæ, nisi aperta & clara sit exceptio. 1.57.113
Fauori regulariter renuntiari potest. 2.1.62
Fauorabile videtur causam deferri ad principem: odiosum cõtra excludere illum, qui limitatam habet iurisdictionem, vel priuilegium ad certam summam de non appellando. 2.5.82
Feudum pro se & suis heredibus concessum est hereditarium. 1.17.173
Feudum improprium est, ex quo canon annuus persoluitur. 1.21.173
Feudum proprium & emphyteusis idem sunt. ibid. nu.22
Feudum concessum pro se & heredibus suis nõ transit nisi ad heredes patris. ib.nu.24
Feudum dicitur beneficium, & cur: sic donatio dicitur quasi doni datio. 2.125.102
Feudum pretio acquisitum propriam feudi naturam non retinet. 1.64.139
Feudum dicitur beneficium, seu beneuola concessio. ibid.nu.64
in Feudo muti & surdi an succedere possint. 1.66.140
Feudum sine causa reuocari nequit. 2.14.12
Feudum in præiudicium agnati non potest alienari. 2.47.21
Fundum alterius, lege, consuetudine, vel etiam Iudice prohibente ingrediens, id quod capit, suum non facit. 2.11.173
Feudum an alienari possit in præiudicium agnatorum nondum natorum, contra quos non currit præscriptio. 2.13.16.5.& 6
Feudum cum sciente domino venditur, & is non contradicit, tunc præsumitur consentire. 2.34.19
Feudum an in dotem dari possit. 2.76.71
Feudum aliquod per contractum vel pactum, si in vna qualitate alteratur, in omnibus reliquis capitulis & requisitis manere, & proprium ac rectum feudum esse. 1.69.140
Feudi emptio non mutat substantiam, sed præstatio census & annuæ pensionis. 1.70.141
Feudi concessio seu inuestitura pro masculis & fœminis facta, quomodo intelligenda, & an vocatio fœminarum in ea expresse fieri debeat. 1.10.127
Feudo pro masculis & fœminis cõcesso, relicto masculo fœmina non admittuntur, & cur. 1.20.129

Limitatio huius regulæ à D. Ardizone posita quæ. ib.n.21

in Feudo emptitio remuneratorio, & acquisito per pecuniam, fœmina de iure communi feudorum succedere potest. 1.53.& 62.137.& 139

Feudum hereditarium in iure feudali quodnam, & cur sic dicatur. 1.59.138

Feudorum materia est tantum masculina, & cur. 1.3.126

Feudales constitutiones lædi dicuntur, fœminæ quando admittuntur. 1.4.126

Feuda licet de per se in petitione hereditatis non veniant, veniunt tamen cum vniuersitate, ratione possessionis, quæ fuit apud defunctum, & in eis fit executio. 2.4.85

res Feudales in pleno vasalli dominio consistunt, non tamen potest eas alienare citra consensum domini. 2.77.71

Fideiussor ante indemnitatis promissorem conueniri debet. 1.1.168

Fideiussur & indemnitatis promissor differunt. ibid. num. 2

Fides habetur assertioni Iudicum de actis coram se factis. 2.6.& 7.91

Fides mala præsumitur in præscribente contra eum, qui intentionem suam de iure communi fundatam habet. 1.39.35

Filia heres in possessione omnium bonorum, à defuncto possessorum vel detentatorum, mittenda est. 2.1.85

Filia in possessionē omnium bonorum mittenda est, quæ defunctus possidebat, etiamsi aliqua feudalia esse, notorie constet. 2.3.85

Filia heres etiam in illa bona, quæ defunctus non suo, sed alieno nomine possedit, immittenda est: imo & in bonorum illorum possessionem, quæ defunctus tempore suæ mortis non possedit, sed detinuit. 2.16.& 17.87

Filius ratificat contractum per patrem initum. 2.40.20

Filius tamdiu in patris potestate esse præsumitur, donec contrarium probetur. 1.42.174

Filio in potestate patris constituto non potest actio cedi. ib.n.43

Filius timens grauari in fine vel bonis, potest sibi ante factum prouidere officio iudicis. 1.48.175

Filio tacenti, si grauari se sentiat, nocet suum silentium. ib.n.52

Filius non habet ius in bonis paternis. ib.n.56

Nec in bonis à patre emptis, nec affecta ea liberis esse. ib.n.57

Filius, alienante patre bona eius, in quib. vsumfructū habet, non potest agere ad retractandam alienationem, quandiu in patris potestate est. ib.n.60

Filius vt possit esse in iudicio ad consensum patris impetrandum quod tempus requiratur. 1.64.176

Fiscus ad expensas non tenetur, nisi in euidenti calumnia. 1.26.& 27.86

Filius an possit agere de bonis paternis nondum acquisitis, patre adhuc superstite. 1.9.172

Filius viuente patre nihil iuris habet in bonis, etiam quoad legitimam. ib.n.10

Filii post mortem patris demum ad feudum pro se & suis heredibus concessum veniunt. 1.14.173

Filii non possunt esse in iudicio, ratione bonorum maternorum, nec patronum sine patris cōsensu constituere, & eo consensu deficiente iudicium est nullum. ib.n.27.& 28

Et in quacunque parte iudicii defectus consensus paterni opponi potest. ib.n.29

Isq; consensus interuenire debet ante litem contestatam, vel saltem in litis contestatione, & debet esse expressus. ib.n.30.& 32

Filiis beneficium tertii per patrem auferri non potest. 1.59.175

Finis legis est charitas. 2.147.107

Fiscalis an à iuramenti præstatione in Camera liber sit. 1.33.72

Fœmina in feudo empto succedere potest, & cur. 1.63.139

Fœmina in feudo semel excluſa, an excluſa maneat. 1.11.14 24.31.& 35.127.128.130.132.& 133

Cardo litis in hac controuersa quæstione circa quæ versetur. 1.12.127

Opinio affirmatiua. ib.n.13

Item negatiua. 1.15.128

Fœminæ an masculis superstitibus, aliquo tempore sequenti in vita adhuc masculorum sint admittendæ, & excluſa filia quis includi debeat. 1.44.& 45.135.& 136

Fœminæ in feudo pro masculis & fœminis recepto, per solam masculorum existentiam, vtrum in totum excludi debeant, an postea masculis, qui extiterunt mortuis, denuo admittantur. 1.37.134

Fœminæ natura & consuetudine feudorum, sunt incapaces in succedendo. 2.79.71

Fœneratio est pars commercii. 2.112.100

distinctio, quæ inter vsuram seu Fœnus pecuniæ, & mercedem domus aut fundi locati. 2.71.97

Fœneratio inter modos dominii acquirendi non numeratur. 2.72.97

Fœneratio & vsura malos effectus producit, cur & quomodo. 2.89.98

Fœneratio est res inhonesta, teste Catone, & fœnerator existimatur ciuis peior fure. 2.66.& 67.97

Fœnerare est hominem occidere, teste M. Tullio. 2.68.97

Fœneratio est inuisa etiam iis, quibus succurrit, teste Columella. 2.69.97

Fœneratores olim exactionem debitorum in Calendas & Idus conferebant: hodie vero in certa tempora festis notata. 2.94.99

Fœneratio discordias & seditiones in Republ. parere solet. 2.95.99

Fœneratores propter vsuram redduntur auari, inuidiosi & maledicti: pauperes vero propterea opprimuntur, & quodammodo trucidantur. 2.133.& 134.102

Fœnus dicitur improbum, teste codice Iustin. & fœneratores infamia notantur. 2.98.99

Fœnus est, quod debetur propter lucrum debitoris: pœna vero debetur propter moram debitoris, & interesse creditoris. 2.49.& 50.97

Forensis in foro alieno litigans cogitur ad compromissum, & statutis illorum locorum ligatur 2.35. 41

Forensis delinquens coram alio iudice, subiicitur iurisdictioni illius, & eandem quasi prorogat. 2.43. & 44. 43

Forenses in oneribus patrimonialibus, vt plurimum deterioris sunt conditionis, quam incolæ. 2. 2. 113

Forma Reum citandi extra territorium citantis. 2. 15.56

Forma moribus vtentium inducta, ita mordicus obseruatur, ac si a lege publica præscripta esset: & à forma antiquitus constituta recedere non debemus. 1.17. & 18.56

contra Formam solitam qui mercatur, mala fide mercari censetur. 1.19.56

Foresta, guarena, viuaria & saltus, hæc vocabula idem important quod verbum Wildtbahn. 1. 5.30

Foresta bannalis non dicitur fieri, nisi per habentem iurisdictionem. 1.9.31

Foresta bannalis cum alta foresta, seu alta iustitia plerunque coniungitur. 1.10.31

Forum quis sortitur ex delicto. 2.5.& 45.38.& 43.

Forum sortiri & legibus vel statutis loci ligari paria sunt. 2.47.43

Regula, Forum quis sortitur ratione delicti, quem habeat effectum. 2.48.43

Fractores pacis publicæ præuia citatione & declaratione Caroli V. Imp. Constitut. banniendi sunt. 1. 105.116

Frangenti fidem fides frangatur eidem. 2. 15.67

Frater an pro defensione captiuæ sororis interuenire possit. 1.1.76

Frater diues sorori inopi dotem constituere tenetur. 2. 75.71 2.64.71

Frater sorori dotem constituere tenetur, si mater inopia laborat, vel in viuis non extat, vel illa aliunde patrimonium non habet. 2.68.71

Fratres & successores à filio successore ali debent. 2. 69.71

Fratrum vnus si absq; masculo discedat, fœmina sola relicta, illa patri suo succedit, excluso patruo masculo. 1.25.131

Fructus dotis mariti lucro cedere debent. 2.93.72

Fructus à quo tempore propter moram commissam computandi veniant. 2.94.72

Fructus vsusfructus deberi non possunt. 2.95.72

Fructus & commoditates feudi, pignorari & alienari possunt, non feudum. 2.86.71

Frustra disputatur de nomine rei, si qualitas est certa. 1.107.15

Fuga adeo suspiciosa & in iure reprobata est, vt vel ea sola probata, crimen habeatur probatum. 2. 17.122

Functiones animales quæ dicantur. 2.12.113

Functiones publicæ an & quando præscribantur. 1. 14.85

Fundans se in toto territorio, dicitur se fundare in qualibet eius parte. 1.22.32. *Item* 1.110.15

Fundans ius in toto, habet in qualibet eius parte. 2. 19.79

Fundans se in ætate, eam probare debet. 2.38.20

Furcæ sunt signum meri imperii. 2.20.79

Fundus pro omni eo, quod solo continetur, accipitur, & fundi omnia, quæ intra se tenet, censentur esse. 1.120.& 121.16

Fundi pars recte dicitur fundus. *ibid. num.* 122

G

Generalitas incertitudinem rei induxit. 1.11. 55

Generi per speciem derogari potest. 1.70.156

Gratia Principis appellari potest priuilegium. 2. 18.79.

Grauamen captiuo per torturam illatum est irreparabile. 1.33.78

Grauaminis causa in appellatione ab executione specifice est exprimenda. 2.38.160

Grauari vnam eandemq; rem duplici onere iniquum est. 1.22.86

H

HAEretici præter mortem corporalem etiam bonis cunctis priuandi sunt. 1.12.51

Heredes accusatoris defuncti an causam fractæ pacis persequi, & reassumere possint. 2.5.19.& 20.110. & 111

Heredem in vita nemo dicitur habere. 1.11.172

Heres aliquis dumtaxat post mortem dicitur. *ibid. numer.* 12

de Hereditate iam obtenta quilibet transigere potest, etiamsi super ea nulla lis sit mota. 2.7.152

Homo homini obsequium debet. 1.101.116

Homines diuersarum linguarum possunt stipulari mediante interprete. 2.1.146

Homines lege mitiores esse non decet, nec quod lex non dictat, nos dicere debemus. 1.16.110

Honestius nemo dicitur ex communi fama. 1.46. 79

Hypothecaria actio ad debiti solutionem non competit. 2.8.169

Actio Hypothecaria potest concipi etiam ad debiti solutionem, sed alternatiue, ita vt possit soluere, vel cedere possessor. 2.5.169

actio Hypothecaria datur contra quemcunque possessorem etiamsi heres non sit. Imo etsi heres sit, datur contra eum, non tanquam contra heredem, sed vt contra possessorem. 2.6.169

Hypothecariæ actionis requisita, quæ & quot sint. 2. 4.165

Hypothecariæ actionis natura. 2.1.168

I

ID quod nobis debetur, in bonis nostris est. 1. 12.97

Ignorantia in delictis, & vbi quis illicitæ rei operam dat non excusat. 2.29.25
Ignorantia constitutionis prætendi non potest ab eo die, quo publicata est. 2.21.164
Ignorantiam constitutionis publicatæ post duos menses nemini licet allegare. Idem obtinet in constitutione populi. 2.25.164
Ignorantia eius, quod palam & publicæ fit, allegari nequit. 1.136.18
Ignorantia in notoriis manifeste patentibus induci nequit. 1.48.154
Illatio nulla fit ex separatis. 1.56.28
Illud admitti non debet, quod probatum non releuat. 1.1.105
Immissus in possessionem decreto Iudicis iuste possidet. 2.4.135
Immunitas alia personalis, alia realis, & vnde ita talis esse cognoscatur. 2.9.48
Immunitas exactionis de rebus suis mobilibus concessa, an de tributis & annonis, indictionibus & vectigalibus, iisque ordinariis, an extraordinariis intelligatur. 2.13.49
Immunitas ab octaua mercium impetrari non potest: Secus in rebus, quas ad vsum meum adueho. 2.22.50.
Immutans aliquid lite pendente, in expensas condemnandus est, etiam iure Canonico. 2.24.14
Imperator quoad protectionē dicitur dominus mundi. 1.21.91
Imperator priuilegium omnimodæ exemptionis concedere non potest. ibid. num. 27. Illudq; concedere est imperium lacerare, & iurisdictionem à se abdicare. ibid.num.28
Imperator alienationem in præiudicium imperii sui facere non potest. 1.32.91. *Et ideo dicitur Augustus ab augendo. ibid.num.33. Omniaq; ex plenitudine potestatis potest.* ibid.num.34
Imperator alienando superioritatem à se abdicare & in alium transferre non potest. 1.18.90
Imperator non potest efficere, vt imperialia ab imperii iurisdictione eximantur. ibid.num.19
Imperator vtrum res imperii alienare possit, quæ distinctio in hac quæstione veniat obseruanda. 1.35.19
Imperator iuxta iura agere semper præsumitur. 1.15.70
Imperator nulli præiudicium vel iniuriam facere velle, sed potius vnicuiq; ius suum conseruare præsumitur. ibid. num.16
Imperator si quid confirmet, quod antea non donatum sit, an confirmatio sit nulla. ibid.num.17
Imperator non potest sibi facere parem in imperio, nec contra libertatem imperii præscribi potest in tali casu. 2.10.120
Imperator potest sibi immediate subiectis, non autem alienis, silentium imponere propter damna ipsis illata. 2.7.124
Imperator quando præscribit in præiudicium tertii citatio aut præsentia tertii requiritur. 2.10.125
Imperator potest rescribere contra legem positiuam, si non sequatur immodica læsio. 2.14.125
Imperator non censetur illud tollere voluisse, de quo non habuit notitiam. 2.28.8
Imperator est mundi dominus. 2.8.78
Imperator priuato absque causa rem potest auferre, si aliter pax haberi non possit. 2.5.124
Imperator contra diuinum ius non potest præscribere. 2.6.124
ab Imperatore supremum ius an separari possit. 1.20.91
Imperator sibi parem facere vel superiorem, vel alium constituere, qui imperio resistere possit, nequit. 1.14.90
Imperium merum is habere dicitur, qui in ciuilibus & criminalibus causis cognitionem habet. 1.79.12
Imperium merum præscriptione an acquiri possit. 1.73.156
Imperium mixtum & simplex iurisdictio ad pecuniarias causas pertinent. 1.78.12
Imperii meri non dicitur esse carcerem habere, sed in carcere tenere. 1.61.28
Imperii meri potestas in causarum criminalium cognitione versatur. 1.77.12
Imperii meri & mixti indicia sunt, captura, traductio & incarceratio delinquentium. 1.80.120
Imperii non est carcerem habere, sed in carcere tenere, deque eo cognoscere animaduertendo, vel exinde dimittendo. ibid.num.81
ad Imperium merum pertinet executio sententiæ in criminalibus. 1.83.12
de Imperio mero est captura. 1.82.12
Imperii mixti & iurisdictionis actus sunt pignorationes & mulctarum receptiones. 1.84.12
Imperio qui ab antiquo nihil contribuit, is quoq; pro vasallo imperii haberi nequit. 1.31.72
In actione serui corrupti quid probandum. 2.13.23
In actione in factum seruari debet solemnitas legis libellorum, id est, inseri debet tempus & locus admissi criminis. 2.14.24
In actione l. Aquiliæ ostendi debet damnum datum. ibid.num.15
In actione iniuriarum & l. Aquiliæ permixta animus iniuriandi probandus est. ibid num.16
In antiquis domestici subditi aliique inhabiles cur & quando ad testificandum admittantur. 1.47.88
In appellationibus à definitiua, vel eius vim habentibus, præcise in scriptis non libellatur, sed repetitio actorum libelli loco sufficit 2.51.293
In bonæfidei contractibus veniunt ea, de quibus nec actum nec cogitatum. 1.7.168
In casu puræ condemnationis expensarum, an iisdem annumerari & refundi debeat, pecunia in cancellaria pro redemptione emanati mandati erogata, & ratio distinctionis hoc loco quæ. 2.37.219

In causis appellationum à mera interlocutoria articulatim in scriptis non appellari, sed tantum instrumentum appellationis loco libelli repeti debet. 2.50.293

In causis appellationum an sufficiat, si in primo termino loco documenti requisitionis actorum, repetatur saltem nuncii Camerae compulsorialium executio. 2.12.215. Et an nuntii expositio in executione facta sit necessaria. ibid. numer. 13. Item, nuncio talem iussum alleganti an sit credendum, & nudae eius assertioni standum. ibid. numero 14

In causis mandatorum sine clausula Rei in primo termino raro vel nunquam de paritione vera docent, sed vel terminum ad excipiendum petunt, vel frivole statim contra mandatum excipiunt. 2.35. 219

In causis decidendis facilior expeditio 2. 177. 212

In causis mandatorum, vbi exceptionibus non obstantibus paritio iniungitur, an expensa pure veniant refundenda, an vero in euentum solum non factae paritionis. 2.141.207

In causis mandatorum sine clausula diffusio in exceptionibus quatenus ferenda. 2.153.209

In mandatis executorialibus summaria petitione opus non est. Secus tamen in reliquis mandatis omnibus cum clausula. 2.55.193

Incertitudo libelli non est in potestate Actoris, sed Iudicis vel viri boni. 2.31. 68

Incertum per incertum probari nequit. 1.2.69

In ciuilibus tantum, non in criminalibus camera cognoscit. 2.3.38

Inclusio & reseruatio vnius casus operatur exclusionem alterius. 2.31.90

Incola magistratibus apud quos incola est, & quorum iurisdictioni subditus, parere debet, ibidemque muneribus quoque fungi oneraque subire. 1. 37.72

In delegationib. causarum non plus iuris potest transferri, quam fuit in potestate delegantis. 2.16. 126

Indicium probant occasio, locus & tempus, maxime rei gestae vel non gestae. 1.28.78

Indicium per duos testes, vel saltem vnum omni exceptione maiorem probari debet. 1.19.77

Indicium ad torturam non facit dictum offensi etiam in articulo mortis constituti. 1.20.77

Indicium ad torturam vnus vir integrae famae facit. 1. 60.80

Indicium maleficii certissimum est, si quis se ante condemnat, quam accusatur. 1.63.80

per Indicia ad inquisitionem & torturam progreditur Iudex, si de sortilegio constat. 1. 64. 80

Indicia secundum qualitatem criminum esse debent. 1.7.77

Indicia ad torturam debent esse certa, limitata, verisimilia ac probabilia. 1.24.78

Indicia debent esse certa & determinata, non perfunctoria. 1. 15.67

Indicia in specie probari debent, non in genere. ibid. num. 16

Indicia imperfecta si coniunguntur, vnum perfectum efficiunt. 1.61.80. ibid.num.62

Indiciis nouis non superuenientibus, Iudex de veneficio suspectam foeminam torquere non potest. 1.75. 82

In dissidationibus num vis armata etiam requiratur. &c. 1.55.113

Indignum nimis esse iudicatur, vt quod sua quisque voce dilucide protestatus est, id in eundem casum infirmare, testimonioque proprio resistere. 1.93. 14

Inepte de iure non petitur, quod per successionem ad liberos venturum est. 1.50.175

Infamans nocentem non debet ob eam rem infamari 2.16.28

Infamare dicitur ille, qui pronunciat aliquod verbum, quod infamiam alicuius continet. 2.15.28

Infames in consistorio Principis procuratores esse non possunt. 2.49.30

curia Principum ab infamib. fœdari non debet. ibid.

Infamia sufficienter probanda est. 2.2.31

Infamis an possit esse procurator. 2.50.30

Inferior à Principe non potest tollere appellationem. 2.5.55

In feudo pro masculis & foeminis recepto, foeminae cum masculis tempore mortis primi acquirentis feudum extantibus, num simul succedant. 1.26. 131

Infidelis nullus testimonium contra fidelem dicere potest. 1.39.164

Infirmitates mortalium variis modis contingere possunt. 1.5.76

Infirmitates naturales successiue debilitare solent. 1. 59.80

In grauaminibus appellationum in specie exprimi debet, an quid noui in hac instantia deducendum: Et è contra quid istorum, & quare non admittendum. 2.63.195

Inhibere vlterius vel procedere, articulo iurisdictionis & deuolutionis aliter non discusso, periculosum videtur. 2.1.119

Inhibitio tendit tantum appellatione pendente. 2. 19.83

Inhibitio frustratoria esse non debet. 2.22.92

Inhibitionem si constat qualitercunque de iurisdictione decerni solere quae etiam merito manu tenetur. 2.5.120

Inimicitia ad reprobandum alterius testimonium, capitalis esse debet. 1.67.82

Inimicitiae solent causari ex natura litigii. 2.15. 61

Interdictum quorum bonorum datur pro rebus, quae erant in bonis tempore mortis defuncti, siue possiderentur, siue detinerentur. 2.19. 87

Interdictum adipiscendae datur etiam, vbi quis non potest adipisci, nisi detentionem. 2.20.87

Inter-

Interdictum retinendæ cum petitorio cumulari vel coniungi potest. 1.40.8

in Interdicto vti possidetis obtinet qui de antiquiore possessione respondit absque alio titulo, etiamsi aduersarius iuniorem possessionem cum titulo habeat. 1.56.155

in Interdicto retinendæ possessionis, quando vterque realiter & ciuiliter se insolidum possidere contendit & probat, antiquiorem possessionem probans obtinere debet. 1.39.153

in Interdicto retinendæ is obtinet, qui meliorem & antiquiorem possessionem probat. 1.52.37. Ratio huius ibid. num. 53. eiusque limitatio. ibid. numer. 54

Iniuria sine dolo non committitur. 2.7.35

Iniuria quæ fit iis, qui vel potestati nostræ, vel affectui subiecti sunt, ad nos spectat. 2.2.27

Iniuria vna est, si quis vno impetu plura verba iniuriosa dixerit. 2.41.30

Iniurioso aliquo dicto vel facto, ad iram prouocatus, si calore iracundiæ aliquid iniuriosum dicat, non tenetur actione iniuriarum. 2.2.32

Iniuria ex affectu iniuriantis consistit. 2.6. & 39. 27. & 29

Iniuria iterata grauius punienda. 2.44.30

Iniuria dicitur atrox respectu personæ, temporis, loci & inferentis eam. ibid. num. 45

Iniuriæ æstimatio fieri debet per iuramentum iniuriati, secuta tamen postea taxatione Iudicis, ne ille in infinitum iuret. ibid. num. 46

actio Iniuriarum infamiam condemnato irrogat siue ciuiliter, siue criminaliter sit intentata. 2.47. 30

Iniuria atrox est, cum quis coram Iudice iniuria afficitur. 2.8.38

Iniuria scripto illata grauior est multo verbali. ibid. num. 26

Iniuria senatoris aliter æstimanda ac humilis & extranei. ibid. num. 27

Iniuria resultans ex aliquo actu, super quo litigatur, non potest prosequi nisi post litem finitam. 2.1. 37. Item 2.5.33

Iniuria quibus modis rebusve augeatur minuaturve. 2.25.144

Iniuriæ scriptæ, realesne, verbales, annales, vel perpetuæ sint. 2.1.35

de Iniuria reciproca siue conuitio quando quis iniuriarum actione teneatur. 2.4.32

Iniuriam prouocatus inferens, mitius est puniendus. 2.5.32

Iniuriæ, inimicitiæ, nocturna vigilia, occultatio, armorum disparitas, fuga sociorum, equi & bombardæ ablatio an homicidium præsumant. 2.13. 122

Iniuriæ verbales à pastoribus in concionibus effusæ, an tantæ sint, vt fractam pacem causare possint. 1.3. 101

Iniuriæ iudicialis persecutio finita demum lite facienda est. 2.20.39

ex Iniuria vna plures actiones competunt, neq; vnius actio per aliam consumitur. 2.1.31

actionis Iniuriarum fundamentum est animus iniuriandi. 2.5.27

Iniuriam taxare licet. 2.3.142

Iniuriam in iudicio inferens, statim post eam illatam condemnari debet. 2.13.38

Iniuriam iniuria propulsare legibus non licet: hæ enim concedunt iniuriato actionem ad vindicandam iniuriam in iudicio. 2.15.143

Iniuriarum agi potest principaliter, secundario, incidenter, & consequenter ad damna & interesse. 2. 12.23

Innocentia & bonitas præsumuntur, donec contrarium probetur. 1.103.116

Innocentem condemnare nulli potestati licet. 2.5. 121

Innocentia, deficiente Actore in probatione, iuramento purgationis probatur. 2.3.33

Et non solum in criminalibus, sed etiam in causis ciuilibus hæc purgatio induci potest. ibid. numer. 4

In prouincia graui & bono Præsidi quæ curanda veniant. 2.39.220

In puncto paritionis refrenanda est licentia eorum, qui primo termino comparendo, non nisi terminum ad excipiendum petunt, & sic tergiuersando paritionis punctum differunt. 2.145. 207

Inquisitio quando incerta, vaga & obscura dicatur. 1.18.77

in Inquisitione omnes circumstantiæ delicti in specie poni debent, quo loco & tempore illud commissum sit. 1.17.77

Item. 1.74.82

In rei vindicatione duo potissimum probanda, dominium & possessio. 2.1.78

In seruitute titulus ab ipsomet aduersario qui seruitutem imponere potest, non à tertio haberi debet. 1.20.43

Insinuatio compulsorialium, & specialis requisitio actorum sunt separata. 2.19.188

Insinuatio per Notarium & testes facta ad domum, reddit citatum contumacem, etiamsi in notitiam eius non venisset. 2.12.91

Insolitum & excessiuum omne, quandam aduersantem præsumptionem inducit. 2.29.90

Inspectio ocularis præualet testibus. 2.38. 80

Instantia litis non finitæ an in heredem transferatur, vno ex litigantibus defuncto. 2.20. 144

in Instantia prima quilibet pro suo interesse interuenire potest. 1.4.119

Instantia durat vsque ad sententiam inclusiue. 2.2. 110

Instantia perempta Iudex nō potest ferre sententiam definitiuam, sed debet Reum absoluere ab obseruatione iudicii. ibid. num. 3

Instrumentum nunquam facit notorium, quando contra illud opponitur. 2.10.86

Instrumentum producens, quod est pœnale producenti, eo ipso sine aliquo processu debet condemnari, & cogi ad absolutionem pœnæ. 2.14.38

Instrumentum productum non impugnans pro confessato illud acceptare videtur. 2.9.169

Instrumentum vnum faciens mentionem de alio, relatum non probat. 2.3.78

Instrumentum falsum est, à quo remouentur verba & mens contrahentium. 1.18.163

Instrumentum dicitur probatio probata, vera, euidens & manifesta. 1.14.162

Instrumenti substantialia verba contractus emptionis quæ. 1.17.144

Instrumenta publica plenam fidem faciunt, & inducunt præsumptionem iuris, & de iure. 2.4.62

Instrumẽta fide digna in aliquo actu afferenda sunt, non nudæ copiæ. 2.1.3

Instrumenta appellationis primo statim termino & recessu cum aliis processibus reproduci debent. 2.6.186

pro Instrumento regulariter præsumitur, donec contrarium probatur. 1.23.163

Instrumentis & monumentis publicis in omni facto antiquo magis creditur quam testibus. 1.10.85

In supplicationibus, quæ pro processibus, quibuscunq; iudicialiter producuntur ordinationi Cameræ inhærendum est, & quid de termino præiudiciali statuendum. 2.96.200

Intellectus constitutionis l. si quis in tantam. C. vnde vi. 2.15.7

Intentio hominis animum indicat. 1.80.114

Interdictum vti possidetis pro quibus competat. 1.13.149

Item. 1.3.84

Interesse de quo in pignorationis causa agitur, quomodo considerandum & intelligendum. 1.119 121

Interesse probato an iussus vel saltem ratihabitio in pignoratione præsumi possit. ibid. numero 12

Interesse non semper arguit iussum, vel saltem ratihabitionem domini, &c. in causis pignorationis. 1.15. & 16.121

ab Interlocutoria mera quoties appellatur, an articulatim libellare liceat, vel instrumentum appellationis loco libelli in primo termino repetere, quo ambagibus fere subrepentibus occurratur. 2.60.194

In territorio aliquid situm esse quomodo probatur. 1.20.85

Interrogatio, an Reus possideat ante litis contestationem, & in processu causæ ante definitiuam fieri potest. 2.14.155

Interitus & periculum rei ad eum spectare debet qui moram commisit. 2.62.71

Interruptio post completam præscriptionem cur nihil iuuet. 1.23.86

Interpellare minime potest dies propter probabilem ignorantiam, quando debitor alieni fori est. 2.19.170

Interpellatio hominis non tantum iudicialis, sed etiam extraiudicialis, quem in mora constituit. 2.33. & 34.69

Interpellatus nunquam de solutione, non cogitur offerre pretium. 2.45.21

Interpretis vnius dictum an sufficiat pro plena probatione. 2.5.146

Interpretatio in dubio contra collectam facienda est. 1.42.88

Inter sortem & vsuras seu interesse quæ distinctio adhibenda. 2.183.213

Interueniens seu tertius defensor, litem in eo statu, in quo tempore oppositionis versatur, assumere tenetur. 1.44

Interueniens seu tertius defensor nouum libellum dare, vel nouum processum instituere non potest. 1.5. & 10.4. & 5

tertius animo defendendi Interueniens super iisdem articulis, alios testes de prætenso iure suo producere nequit, sed tantum causam cœptam prosequi. ibid.

Interueniens si in examinatione testium de suo interesse protestatus est, non vt alium defendat, protestatio valet: secus vero si protestatus, vt alium defendat. 1.12.5

Interuenienti saluum manet ius appellandi, modo aliquid noui principaliter deducere cupiat. 1.18.5

Interuentiones ob quam causam plerunque fiant, & cur non omnes interuentiones indistincte admittendæ veniant. 1.9.4

Interuenire pro suo interesse, in prima instantia quilibet potest. 1.4.119

In testes etiam socii in veneficio probando admittuntur. 1.52.79

In transactione locus non est pœnitentiæ. 2.13. & 16.67

Inuestitura alicui simpliciter facta absque vlla successorum expressione, pro sola masculorum successione facta dicitur. 1.5.127

Inuestitura licet verbalis, nec proprietatem, nec dominium transfert. 2.14.79

Inutilia quæ per se sunt, vel probata nihil releuant ea nec ad probandum admittuntur. 1.7.59

Itinera esse salua, & negotiationes liberas, Reipub. interest. 2.4.145

Iudæus cur à testimonio repellatur. 137.164

Iudæus contra Christianum non potest testificari. ibi. num. 38

Iudæi habent ea, quæ sunt ciuium Roman. & coram Christiano Iudice agere & conueniri possunt & debent. 1.1.162

Iudæi maiori odio digni sunt quam Christiani, & quandoque à regulis æquitatis excluduntur. ibid. num. 3

Iudæis iustitia perinde vt Christianis administranda est. ibid. num. 2.

Iudæorum contractus cum Christianis fieri debent coram eo magistratu, sub quo agit, & domicilium habet

habet Christianus: si secus sit, obligatio nulla est. ibid.num.15
Iudex semper cognoscit, an sua sit iurisdictio. 25. 10
Quid si dubium incidat de proprietate. ibid. numero 6
Affirmatur Iudicem etiam eo casu recte cognoscere an sua sit iurisdictio. ibid.num.7
Quid si super exceptione præscriptionis.ibid.nu.8. & infra.num.15.fol.10.& 11
Iudex nullitatis debet confirmare tenutam nulliter datam quando sibi constat,quod de nouo, iustitia exigente,danda erit. 2.33.140
Iudex,si non constet ipsi,vtrum rite executio facta sit necne, debet exceptionem malæ factæ immissionis ordinario iudicio seruare, ne illusoria fiat sententia. 2.6.135
Iudex quando à præcepto inchoare debeat. 1.4.148
Iudex partibus Rei magis quam Actoris fauere debet. 1.25.146
Iudex postquam semel sententiam dixit Iudex esse desinit. ibid.num.26
Iudex cum habet viam ordinariam cessat officium eius extraordinarium. 2.11.56
Iudex non attento priuilegio Appellantis, an se recte competentem pronunciet. 1.16.95
Iudex ordinarius de iure etiam arbitrator esse potest, nec tenetur iuris solennitates seruare. 2.32.68
Iudex ad instantiam solius Appellati inuito Appellante, omisso appellationis articulo, in causa principali procedere & pronunciare potest. 2.5.62
Iudex potest taxare,minuere,augere, vel prorsus tollere iniurias. 2.24.144
Iudex officium suum non imploratum impertiri non potest. 2.32.165
Iudex an suppleat, quæ partibus desunt, Iudex non supplet ea quæ priuatum commodum partis respiciunt. 2.33.165
Iudex causæ expeditioni fauere, & litibus finem imponere debet. 2.10.155
Iudex vt iudex nemini quicquam nisi quod iustum est tribuere debet. 2.66.195
Iudex tantum secundum allegata & probata procedere debet. 1.48.88
Iudex nullus,vbi non est Actor. 2.35.190
Iudex delegatus etiam de ordinis motione cognoscit. 2.31.40
Iudex quando possit via facti & manuum iniectione procedere. 2.40.160
Iudex perspectis circumstantiis ex iure æquitatis iudicare debet. 2.30.123
Iudex potest Reum ob homicidium pœna pecuniaria afficere, si alia pœna non sit petita. 2.32.123
Iudex suspectus potest recusari. 2.11.173
Iudex nimium fauens recusari potest. ibid. numero 12
Iudex nimium facere dicitur, quando nimium animose procedit. ibid.num.13
Iudex potest ferre sententiam inter diuersi idiomatis personas per interpretem. 2.3.146
Iudex potest virtute solius confessionis, licet reliquus processus esset ex toto nullus, ferre sententiam. 2.13.83
Iudex à quo, deferendo appellationi censetur omnem iurisdictionem à se abdicasse. 2.17.61
Iudex non iudicans super expensis, si petantur, litem facit suam. 2.28.165
Iudex delicti nullam habet iurisdictionem, quando Reus est extra territorium. 2.36.41
Iudex in definitiuis, postquam semel sententiam dixit,functus est suo officio. 2.4.57
Iudex delegatus potest calumniantem coram se statim punire. 2.19.39
Iudex sine consensu vtriusq; partis omisso puncto appellationis in causa principali procedere non potest, & præsertim Appellato inuito. 2.8.82
Iudex quilibet contumacem mulctare potest, ac pœnali iudicio suam iurisdictionem defendere.2.20.92
Iudex superior vel appellationu per solam citationem dicitur cognoscere de causa. 2.4.120
Iudex post conclusionem in causa testes repetere potest. 2.7.139
Iudex superior negligenti inferiori terminum statuere potest, intra quem iustitiam administret. 2.168.211
Iudex non debet ad definitiuam procedere, nisi causa plene cognita 2.9.119
Iudex in criminalib. potest aliter quam petitum est, iudicare. 2.14.131
Iudex deferendo omnem iurisdictionem à se abdicat. 2.8.56
Iudex dando Apostolos refutatorios potest ad vlteriora non obstante appellatione procedere. 2.9.56
Iudex ex officio suo arbitratu aliquem remouere non potest,nisi subsit iusta causa. 2.33.40
Iudex ex malorum conuersatione circa indicia ad torturam mouetur. 1.26.78
Iudex nisi petitus officium suum impertiri non debet. 2.4.138
Iudex etiam supremus iudicare debet secundum conscientiam. 2.36.141
Iudex ex officio delinquentem in iudicio punire potest. 2.10.38
Iudex supremi iudicii potest recedere à lege & communi opinione. 2.15.126
Iudex iuramentum deferre potest in omni causa, si non est magna, & æstimatur secundum qualitatem personarum & causarum. 2.30.140
Iudex maleficiis litigantium obuiare debet, & causas dirimere,litesque minuere. 1.33.164
Iudex prior, qui cognitionis negocium semel suscepit, id præcise prætexere debet. 2.63.210
Iudex secundum allegata & probata pronunciare tenetur,alias litem suam facit. 1.12.169

Iudici manus ligatæ sunt stante præiudicio sub & obreptionis. 1.1.170

Iudex quando & quibus casibus cognoscat, an iurisdictio sua sit. 2.15.12

Iudex non cognoscit quoties exceptio sugillans famæ Iudicis apposita fuerit. 2.16.12

Iudex à quo non potest principaliter pronunciare circa ius priuilegii & exemptionis. 2.18.12

Iudicis recusari processus non est ipso iure nullus. 2.17.12

Iudex nullus, excepto solo principe, sententiam definitiuam à se prius dictam reuocare, corrigere, vel sub quouis etiam erroris prætextu emendare potest. 2.1.66

Iudicis recusandi iusta causa est, si quis causam habet cum Iudice tanquam priuato. 2.14.61

Iudicis potestati quicquid permittitur, id iuris necessitati pari subiicitur. 1.19.63

Indici asserenti delatum iuramentum suppletorium causa cognita non creditur. 2.10.139

Iudici notorie de delicto constare debet. 2.4.38

Iudicem decepisse, nemini debet prodesse. 2.38.165

Iudicium sortis non in quæstione facti, sed iuris locum habet. 1.37.152

Iudicium siue instantia ante litem contestatam proprie non dicitur præsertim in iis causis, in quibus lis solet contestari. 2.14.111

Iudicium soluitur vetante eo, qui iussit iudicare. 2.20127

Iudicium integrum quodnam dicatur. 1.50.113

Iudicii forma deducitur ad suam causam, vbi lis contestatur. 1.31.173

Iudicio existente nullo non potest resultare effectus iuris validus. 2.57.166

Iudicia an æqualia esse debeant. 1.34.72

Indiciorum copia denegata, inquisitio ipso iure non valet. 1.35.78

Iudicandum est de potentia ad actum propinqua, tanquam de actu. 1.4.113

Iudicantium modi cur varii. 1.3.124

Iudicatur in dubio pro fisco. 1.41.88

Iuramentum decisorium, &c. quando à Iudice sit deferendum. 1.27.122

Iuramentum suppletorium potest à Iudice deferri & ex proprio officio suppleri. 2.8.139

Iuramentum suppletorium vt sibi deferatur, pars repetere non potest. 2.6.138

Iuramentum non nisi parte petente deferendum, neque id officio Iudicis fieri potest. 2.3.138

Iuramentum num Iudex deferre velit, eius arbitrio relinquitur. 2.28.140

Iuramentum suppletorium heredi non deferendum. 2.25.140

Iuramentum iniuriarum taxandarum an possit deferri heredi. 2.29.144

Iuramentum & transactio æquiparantur. 2.23.153

Iuramentum non retractatur, etiamsi quis totaliter læsus sit. ibid. num. 24

Iuramentum decisorium per procuratorem, speciale mandatum habentem, præstari potest. 2.38.141

Iuramentum generale non extenditur ad ea, quæ quis verisimiliter non iurasset. 2.29.52

Iuramentum purgationis Reo deferri potest ad pleniorem innocentiæ suæ probationem. 2.6.35

Iuramentum nunquam defertur in vim probationis. 2.20.163

Iuramentum calumniæ est conscientiæ. 1.35.72

Iuramentum suppletorium in vim probationis Iudæo deferri non potest, nec vsurario, aut alijs personis vilibus. 1.34.164

Iuramentum veritatis non debet amplius quam semel præstari. 2.37.141

Iuramentum dandorum vel respondendorum si in productu oblatum & petitum fuit, non etiam oretenus, an id necessario iniungendum & exigendum, cum ad veritatem eliciendam plurimum faciat, & alias in præfixis præstandam. 2.120.204

Iuramentum calumniæ seu malitiæ si in scriptis exactum fuerit, & priusquam ad vlteriora procedatur, vel diffinitiue pure concludatur, cognitioni Iudicis inter alia etiam hoc subiiciatur, & decidendum committatur, an id similiter etiamsi oretenus non sit petitum, præteriri silentio possit & debeat. ibid. num. 21

Iuramentum suppletorium vbi defertur, oportet partes esse præsentes. 2.11.139

Iuramentum calumniæ exactum, & non præstitum, reddit ipsum processum ipso iure nullum. 1.50.74

Et hoc Iudex ex officio exigere potest, & post conclusionem in causa. ibid. num. 51

Iuramentum calumniæ an fiscus præstare teneatur. ibid. num. 52, 53

propter Iuramenti petiti calumniæ omissionem, processus ipso iure est nullus. 1.54.74

Iuramenti delatio parti præsenti vere vel ficte fieri debet. ibid. num. 9

Iuramenti delatio vbi non tenet causa iterato exercetur. ibid. num. 12

Iuramenti delatio consistit in arbitrio Iudicis, adhibita tamen causæ cognitione. ibid. numero 13

Iurisdictio territorium concernit, non tamen prædia debetur, sicut seruitus, sed personæ. 1.50.8

Iurisdictio sine territorio esse potest. ibidem numero 51

Iurisdictio territorium & dominium inter se sunt separata. ibid. num. 52

Iurisdictio sine dominio & territorio, ac vice versa esse potest. ibid. num. 53

Iurisdictio merum & mixtum imperium dicitur. 1.6.22

Iurisdictionis verbo merum & mixtum imperium comprehenditur. ibid. num. 7

Iurisdictio & potestas de publico introducta, cum necessitate iuris dicendi & æquitatis statuendæ. ibid. num. 8

Iurisdictionis concessio fauorabilis est. ibid. numero 9

Iurisdictione simpliciter concessa, tam merum quam mixtum imperium venit, modo iurisdictio à summo principe sit concessa. ibid. num. 12

Iurisdictio omnimoda quando conceditur, merum & mixtum imperium concessum dicitur. 1. 14. 23

Iurisdictio omnis si concessa est, merum & mixtum imperium concessum non est, & quare. ibid. numero 15

Iurisdictionis, verbum limitatiue contractui appositum non semper ad iurisdictionem, quæ per magistratus exercetur trahitur. ibid. num. 19

Iurisdictio concessa per contractum, nec à Principe, nec à successoribus reuocari potest. 2. 23. 13

Iurisdictio delegata non extenditur, nisi ad personas rescripto expressas. 2. 2. 60

Iurisdictio territorii ex iurisdictione ciuitatis vel castri, quasi à capite dependere dicitur. 1. 64. 10

Iurisdictio sine territorio, & territorium sine iurisdictione esse potest. 1. 74. 156

Iurisdictio eiusque confines per testes singulares probantur; Videlicet si vnus de vno iurisdictionis actu deponat, & alter de alio actu. 1. 74. & 146. 11. & 20

Iurisdictio per tacitum consensum partium prorogata esse videtur. 2. 2. 16

in Iurisdictione proroganda sufficit tacitus consensus. ibid. num 3

Iurisdictio quando tacito consensu prorogari dicatur. ibid num. 4

Iurisdictio & dominium diuersa sunt. 2. 21. 79

Iurisdictio ecclesiastica quoad religionem, contra Augustanæ confessionis consortes est suspensa. 1. 11. 97

Iurisdictio simplex & mixtum imperium ad pecuniarias causas pertinent. 1. 78. 12

Iurisdictio inseparabiliter territorio adhæret. 1. 114. 15

Iurisdictio eius esse censetur, cuius & territorium esse reperitur. ibid. num. 115

Iurisdictionem alter in vno territorio habere potest, & alter proprietatem. ibid. num. 116

Iurisdictionis quasi possessio per scientiam & patientiam aduersarii inducitur. 1. 49. 27

Iurisdictionis diuersæ sunt species, & quæ. 1. 78. 156

Iurisdictionis titulus per instrumenta & inuestituras probari nequit. 1. 27. 25

Iurisdictionis vsus cum aduersarii patientia possessionis loco in incorporalibus habetur. 1. 43. 8

Iurisdictionis ac dominii indicia sunt pignorationes, mulctarumque receptiones. 1. 15. & 25. 42. & 44

Iurisdictionis quasi possessionem habere dicens intra fines territorii principis, titulum probare debet. 1. 1. 22

in Iurisdictione probanda titulus est necessarius, & quare: vel si probari nequit, præscriptio demonstranda est. ibid. num. 203

Iurisdictionem exercens, præsumitur dominus illius. 1. 26. 32

Iurisdictionem habens num ei ius venandi competat. 1. 11. 31

Iurisdictionem in quo loco quis exercet, is locus eius esse præsumitur. 1. 76. 11

Iurisdictionem quasi negatoria actio concernit. 1. 49. 8

de Iurisdictione tam pupillorum, quam ipsorum bonorum, si domini territoriorum inter se contendant, ita vt pupilli indefensi maneant, an Camera pro ordinatione vel confirmatione legitimorum tutorum adiri possit. 2. 181. 212

Iurisdictio exinde non probatur, quia quis iurisdictionem habet suos proprios seruos, famulos ac subiectos castigandi, atque à malo coercendi gratia vinculis detinere, & carceribus mancipare. 1. 63. 29

Iurisdictionis nuda signa tantum sunt furcæ, carcer. s. &c. nec eam probant, nisi alias probetur acquisita. 1. 60. 28

Iura incorporalia quomodo præscribantur. 1. 50. 27

Iura magis Reis quam Actoribus fauent. 1. 34. 78

Iura nostra ad ea potissimum aptantur, quæ frequenter & communiter accidunt, non quæ raro. 1. 3. 166

Iura variantur, quemadmodum Reipublicæ vel personarum, rerumque varietas postulant. 2. 4. 121

Iuri offerendi an præscribi possit. 2. 18. 18

Iuri offerendi vel reluendi quando præscribitur. 2. 9. 4

Iuri publico non præscribitur. 1. 23. 91

Item contra imperii libertatem præscriptio non currit. ibid. num. 24. Et an aliquis præscribere possit, ne imperio subsit. ibid. num. 25

Iuris dispositionem falsa causa non vitiat. 1. 27. 71

Iuribus pluribus vt quis vtatur, nemini negandum. 2. 7. 143

Iure familiaritatis & amicitiæ alteri nonnunquam iure nostro vti concedimus. 1. 46. 36

Iure familiaritatis seu concessionis aliquis nunquam possedisse creditur, nisi quando alius titulus vel ius excogitari nequit. 1. 25. 32

Iure suo vtens nemini facit iniuriam. 2. 14. 143

Ius actoris metitur ex narratis. 1. 33. 173

Ius collectandi per non vsum non admittitur. 1. 38. 88

Ius conuentionis quando competat. 1. 32. 46

Ius eum, qui clam possidet, non tuetur seu defendit. 1. 33. 26
Ius ex vtraque parte in diuersitate voluntatum metiendum est. 1.38.134
Ius gentium est, quo omnes gentes vtuntur. 2. 100. 99
Ius nouum quærendum in supplicatione pro mandato pignor. semper in specie exprimendum est. 1. 3. 125
Ius oritur ex facto. 2. 7. 167
Ius partibus quæsitum, diutius in incerto esse nequit. 2.157. 207
Ius pascendi non debet diuerso iure censeri. 2. 2. 167
Ius prosequendi suum interesse in alia instantia, an defensori tertio reseruari debeat. 1. 17.5
Ius quæsitum parti auferri non debet. 2.9.187
Ius reluandi concedere aliud est, aliud concedenti consentire. 2 5.4
Ius succedendi per fœminas an feudo metiendum sit, & cur. 1.33.133
Ius suum qui persequitur, nemini iniuriam facit. 2. 3.35
Ius supremum ab Imperatore an separari possit. 1. 20.91
Ius venandi ex villæ natura non est. 1.38.47
Ius conuenandi cur non facile concedendum. ibid. numero 40
Iussus domini, cuius nomine pignoratio facta est probari debet, &c. 1.1.120
Iussus facti est, ideoque probandus, non præsumendus. 1.25.122
Iusta causa à dolo excusat. 1.11.106
Iustitia petita nonnunquam denegatur, ne noui & grauiores motus inde exoriantur. 2.4.124
Iustus dicitur non vsuras qui accipit: iniustus vero, qui accipit. idem dicendum de pignoribus. 2.138. & 139.103

L

LAesio quæuis non causat restitutionem, sed ea tantum, quæ prouenit ex facilitate minoris vel dolo aduersarii. 2.7.148
Læsio qualiter probetur. 2.10.148
Læsio enormissima in se dolum continet. 2. 25. & 28. 153
Læsio enormis quid sit. 2.15.152
Læsio in petenda restitutione bis probanda est. 2.18. 163
Læsionis probationes debent esse euidentissimæ. ibid. num. 29
Landtgericht & Landtvogtey *in Sueuia immediate imperio subsunt.* 1.8.90. *Et sunt feudum imperii, à quocunque etiam possideantur. ibid. num.* 9
à Landtgericht *in Sueuia an immediate ad Cameram appellari possit.* 1.7.90
Landtgräntz vnd Landtwehr *nomine tantum differunt non reipsa.* 1.104.14
Landtgräntz *quid sit. ibid. num.* 105
Lamiarum duo genera, & quenam. 1.58.80
Legalis ordo requirit, vt quæque lex suo titulo respondeat. 1. 11.110
Legatum concubinæ relictum valet. 2.2.7
Leges contra agentem aliquid de nocte semper male præsumunt. 1.37.26
Leges rebus, non vocabulis imponuntur. 1.140. 104
Leges & constitutiones futuris negociis formã dant, nec ad facta præterita reuocantur, nisi nominatim de præteritis aut pendentibus cautum sit. 1. 16.163
Leges pœnales ligant forenses. 2.38.42
Leges secundum naturam tituli, sub quo situatæ sunt, in dubio intelligi debent. 1.10.110
Lege permittente quod fit, pœnam non meretur. 1. 87.115
Legi vel statuto per decennium derogatur. 2. 29. 164
Legis Aquiliæ iudicio quid consequamur. 2. 4. 142
Lex actus suos non vult facere frustratorios. 1. 12. 110
Lex edita à Principe, si non fuerit recepta, & moribus vtentium approbata, non ligat; nec pro lege habetur. licet corpori iuris fuerit inserta. 2. 26. 164
Lex congregationes vetitas & concussiones prohibet. 1.123.118
Lex obligat scientem, non ignorantem. 1. 95. 116
Lex quæque vt titulo suo respondeat, legalis ordo requirit. 1. 11.100
Lex vbi non distinguit, nec nos distinguere debemus. 2.37.123. & 1.123.130
Legitima à tempore mortis illius, qui ad eam tenetur, computari debet. 2. 92.75
Legitimatio spuriorum fit ex absoluta potestate Principis, non ex ordinaria. 2.25.8
Legitimus administrator an agere possit. 2. 2. 162
Leuterung / *siue declaratio sententiæ diffinitiuæ à Iudice qui eam protulit fieri potest.* 2. 96. 72
Libellare in scriptis an & quando opus sit. 2. 35. 193. *Et repetitio verbalis narratorum seu factorum loco libelli quando sufficiat. ibidem numero* 36. & 2. 45. & 46.193. *Item.* 2.36.193
Libellus restitutionis an vitietur ex eo, quod Actor vtrumque iudicium, rescindens & rescissorium coniunxerit. 2.2.152
Libellus, in quo petitur restitutio, debet expressim continere, quod minor fuerit læsus propria facilitate, vel dolo aduersarii. 2.6.148
Libellus ex conclusione iudicandus. 2.1.142
Libellus antequam productus fuerit, quin licitum sit

in nouis exceptiones declinatorias producere, dubium non est. 2.97.201
Libellus ineptus dicitur actio nondum nata, licet nasci speretur. 1.35.174
Libellus vt valeat, quæ continere debeat. 2.13.111
Libellus in quo æstimatio, & satisfactio iniuriæ petitur, non procedit, nec admittitur, secus in Camera. 2.52.30
Libellus debet esse clarus & certus, non incertus & alternatiuus. 1.10.169
Libellus alternatiuus quando admittendus. ibid.
Libelli declaratio ex narratione sumi potest & debet. 1.32.7
Libello quando in scriptis opus est, libellans præcise non arctari debet. 2.52.193
Libello summario producto, vel repetitione tali facta, an postea Actori antequam litis contestatio fiat, libellum mutare & articulare liceat? ibid. numero 53
Libellos corrigere, multa addere, latius deducere post litis contestationem nemo potest. 2.8.167
Libera esse præsumitur quælibet res. 1.30.151
ad Liberos per successionem quod venturum est, inepte non petitur. 1.50.175
Libertas à tributo an præscribatur. 1.12.85
Libertas non soluendi collectas præscribitur spatio 40 annorum, imo & 10. & 20. & quæ ad eam probandam requirantur. 2.31.52
Libri non sunt inuenti, vt mutuo dentur vel commodentur, sed vt legantur: sic nec ædes repertæ, vt locentur, sed vt inhabitentur. 2.117. & 118.101
Licentia nimia restitutionem in integrum petendi quatenus cohibenda. 2.154.209
Licitum facit Iudicis mandatum, quod erat illi itum. 1.88.115
Lis secundum Mynsing. etiam in scriptis exceptuatis contestari potest. 2.4.9
Litigandi iustam causam quando quis habere dicatur. 1.88.157
Litigantium alter quando post conclusionem moritur, etiamsi de eo iudicialiter constet, tamen sententia definitiua absque præuia citatione ad reassumendum causam vel audiendam sententiam in personam procuratoris concipi & publicari potest. 2.75.197
Si vero ante conclusionem in causa si moriatur, quid tum agendum. ibid. num.76
Litigantium malitiis, qui de industria forte litem protelare volunt, non est indulgendum. 2.89.199
Licet non immortales esse debent, sed potius abbreuiandæ sunt. 2.101.202
Litigiosa res, quando fiat & actio. 2.53.166
Litis præludia sunt, non eius ingressus, sed quæcunque ante eius contestationem fiunt. 2.17.111
Litis ingressum ad impediendum, ex laudo seu arbitrio arbitratoris tacite vel expresse homologato datur actio & exceptio. 2.29.68
Literæ Comitis prouincialis sunt declaratio & confirmatio tam securitatis quam subiectionis debitæ. 1.40.73
Loca omnia in territorio alicuius ciuitatis sita, ad eandem de iure pertinere dicuntur, quoad iurisdictionem, imperium & regalia. 1.112.15
Loca omnia in alicuius dominii vel ciuitatis territorio existentia, ad eandem quoad merum imperium & regalia de iure pertinere præsumuntur. 1.8.30

M

Magis attendenda & sequenda, non quæ raro, sed quæ frequenter & communiter obseruantur. 1.2.166
Malæ causæ plerunque infelix est patrocinium. 1.111.117
Malæ vitæ qui est, etsi non præsumatur eam emendare, tamen propter desistentiam à male viuendi genere, & reuersionem ad frugem, fingitur nouus homo. 2.22.24
Mala fides præsumpta non potest nocere successoribus. 2.26.19
Mala fides intra 30. annos tantum allegari potest, postea non. 2.28.80
Malitiis litigantium, qui de industria forte litem protelare volunt, non est indulgendum. 2.89.199
Mandans rem per suos pignoratam restituere, an propterea videri possit, pignorationem iussisse fieri. 1.5.120
Mandatum morte mandantis exspirat. Quod intellige si res adhuc integra. 2.10.163
Mandatum pignorationis duo continet præcepta, & quanam illa. 2.152.208
Mandatum generale an sufficiat pro implorandæ restitutione in integrum. 2.2.147
Mandatum procuratorium an morte principalis post litem contestatam, vel etiam conclusionem in causa extinctum sit, ita vt pronunciari vel procedi nequeat, dubitati iuris est, & quæ distinctio hic temperanda veniat. 2.73. & 74.197
Mandatum probatur ex coniecturis. 2.8.163
Mandatum propter comparitionem esse non desinit. 1.43.48
Mandatum de non offendendo, quando petendum & decernendum. 1.1.4. & 8.960
Mandatum de restituendo quando petendum. 1.2.96
Mandatum de relaxando arresto in causa religionis, quando decernendum. 1.3.96
Mandatum de non offendendo subditis contra magistratus suos cur non facile decernatur, & quando. 1.14.98
Mandati de non offendendo fundamentum est timor. 1.16. & 17.99
Mandato pœnali qui non paret, an is securitatem infringat. 1.38.112

in Mandato speciali ad petendam restitutionem in integrum non opus est inseri causam, ob quam ea petatur, sed sufficit in genere, narrare quod sit constitutus procurator ad implorandum pro restitutione. 2.3.148
Mandato & potestati comparentis de quo semel constitit tam diu standum erit, quousque de contrario dictum fuerit. 2.5.163
Mandatorum causæ omnes cum & sine clausula, quæ regulariter pecuniariæ, partim fisco, partim parti adiudicandæ pro ciuilibus habentur, alioquin ad Cameram non pertinerent. 1.6.170
Mandatorum narrata loco libelli repetuntur, & actio ex medio concludendi formari debet. 1.30. & 31.7
in Mandatorum causis sine clausula, diffusio in exceptionibus non ferenda. 2.153.208
in Mandatorum causis, vbi exceptionibus non obstantibus, paritio iniungitur, an expensæ pure refundendæ veniant; an vero in euentum solum non factæ paritionis. 2.141.207
in Mandatis executorialibus summaria petitione, opus non est: secus tamen in reliquis mandatis omnibus cum clausula. 2.55.194
Mandata sine clausula an ad 4. casus decerni possint & debeant saltem contra immediate, non vero contra mediate imperio subiectum. 2.38.220
Mandata & rescripta contra ius vel minus legitime impetrata, non valent. 1.2.108
Manus iudici ligatæ sunt stante præiudicio sub & obreptionis. 1.1.170
Maritus patitur iniuriam ex vxore. 2.20.24
Maritus vxorem adulteram si reduxerit, amplius accusare non potest. 2.35.26
Maritus in vxoris pudore propriam iniuriam patitur. 2.1.27
Maritus procurator vxoris est etiam absque mandato. 2.4.66
Maritus vxori legatum relinquere potest. 2.26.156
Mariti interest vxoris animum non corrumpi. 2.7.23
Marito honesto vxorem non laudari interest. 2.17.24
Masculi extantes quando fœminas semel excludunt, & postea feudo iam possesso quando illos mori contingit, an tunc fœmina ad feudi successionem vlterius redintegretur. 1.44. & 49.135. & 136
Mater non tenetur dotare filiam, nisi pater sit inops. 2.66. & 67.71
Matricula quantam fidem faciat. 1.4.84
Matricula an per se probet, & quando. 1.7. & 10.69
Matriculæ nudæ an & quando sit credendum. 1.29.87.
inter Matriculam imperii, & matriculam collegiorum, an sit ratio diuersitatis, & quæ. 1.30.87
Matrimonium potest contrahi inter diuersi idiomatu personas per interpretem. 2.2.146
Melius est in tempore occurrere, quam post vulneratam causam remedium quærere. 1.2.101
Melius est præuenire quam præueniri. 1.17.90
Mens disponentium considerari debet tanquam causa finalis. 2.8.17
Mens magis quam verba in consideratione venit, quando de mente constat. 1.2.168
Mercatores quando merces suas carius vendunt propter dilationem temporis, omnes à canonistis dicuntur vsurarii. 2.81.98
in Mercatorum causis omissis solemnitatibus procedi solet de æquo & bono. 2.12.82
Meretrix probatur, non solum ex actu venereo, sed etiam ex circumstantiis, vt plurimum verisimilibus, vt ex introitu scholarium de die & nocte. 2.24.28
Merita causæ magis attendi debent, quam nullitas. 2.35.140
Metus, vis & clandestinitas præscriptione omni tempore cessare faciunt. 1.45.36
Meum quod semel factum est, amplius meum fieri non potest. 2.15.17
Meum quod non est alterius esse scire debeo. 2.37.80
Milites & clerici concubinis nihil donare, aut relinquere possunt. 2.47
Minor restitui potest aduersus sententiam non solum Præsidis prouinciæ, sed etiam contra sententiam præfecti prætorio & Imperatoris. 2.4.148
Minor si dicatur læsus, nec addatur, sua facilitate, vel aduersarii, libellus velut ineptus reiicitur. 2.8.148
Minor vt impetret restitutionem, quæ probare teneatur. 2.9.148
Minor non restituitur aduersus suam confessionem, tanquam læsus, nisi edoceat saltem semiplene veritatem esse in contrarium. 2.17.163
Minor quantitas quandoque in maiori inest. 2.55.97
Minor non habet personam standi in iudicio. 2.23.150
Minor læsus culpa suorum tutorum, aduersus eos regressum habet pro indemnitate consequenda, si soluendo sint. 2.11.148
Minor læsus optionem habet, vel petere restitutionem in integrum, vel contra tutorem vel curatorem pro sua indemnitate agere: nec necesse habet expectare, donec effluat tempus quadriennii, quod ad petendam restitutionem datur. 2.13.148
Minor, qui se maiorem asseruit, sic in dolum incidit, vt restitui non debeat. quod restringitur & limitatur. 2.29.150
Minori rerum suarum defensio permitti solet: Quod intellige cum grano salis. 2.26.150
Minores pubertati proximi non restituuntur contra delictum, cum in eo dolose sint versati, sed debent puniri. 2.28.150
Minus dubiorum circa processus in posterum vt generetur, quæ notanda. 2.179.212

Misericordia iniusta quæ dicatur. 1.43.112
Moderatio causæ cum tantum post adiudicationem pœnæ adimatur, eadem ante adiudicationem permissa censeri debet. 2.32.90
Modica Prætor non curat. 2.16.152
Modus agendi attendendus, tam in iudiciali, quam extraiudiciali appellatione. 2.16.158
Monachi cur & quando in causis suarum ecclesiarum testificari possint. 1.44.88
Monasteria in Thuringia principibus subiecta sunt. 1.22.71
Monumentis antiquis publicis, documentis & libris magis quam testibus, cur & quando, credatur. 1.33.87
Mora committi non potest, vbi debitum non est liquidum. 238.69
Mora fieri non potest, si iustam quis habeat recusandi causam. 259.70
Mortuo vtroque procuratore an post conclusionem definitiue pronunciari possit 2.77.197
Mos & consuetudo toleratur in iudiciis, modo substantialia obseruentur. 2.11 82
Moris an sit, daß die Gewalt in Camera recognoscirt werden/ 1.30.66
Mulcta in Camera arbitrio Iudicis est constituenda. 2.5.186
Mulier bona antea mala, ex conuersatione mala, iterum præsumitur mala. 2.24.24
Mulier contra quem possit agere pro dote sua marito bannito & bonis eius publicatis consequenda. 2.5.135
Mulier sine consensu consanguineorum contrahere prohibita, censetur quoque prohibita sine eorundem consensu pro alio fideiubere, & quatenus. 1.30.57
Mulier & minor restitui non possunt aduersus pronunciationem positionum in eius vel procuratoris contumaciam factam, nisi constet de læsione, & de suo iure probent. 2.16.163
Mulieres bannito coniunctæ quibus remediis dotem, donationem propter nuptias & portionem hereditariam tueri aut recuperare possint. 2.2.135
Multa cum hereditate siue vniuersitate transeunt, quæ alias non transirent. 2.2.& 15.85.& 87
Munus est potius Aduocati quam Iudicis præscribere litigantibus quid, aut quemadmodum alter alteri in fauorem vel detrimentum alterius cautionem admittere debeat vel non. 2.70.197
Munus propriè dicitur id, quod ciues, municipes aut incolæ necessario & inuiti subeunt lege, more, imperioue eius, qui iubendi habet potestatem. 2.1.112
Munus publicum quid. 2.4.113
Munus personale quid. ibid.num.6
Munus patrimoniale quid. 2.7.& 24.113.& 114
Munerum personalium diuisio in honorifica, sordidissima & media. 2.8.113
Munerum patrimonialium diuisio triplex. 2.9.113
Munerum alia publica alia priuata 1. differ. 2.3.113
Munerum alia personalia, alia patrimonialia. 2. differ. ibid.num.5
Munerum impositio ad supremum principem spectat, estque vnum de regalibus. 2.32.52
Munerum ordinariorum duæ species, vna & in re & in tempore præstationis certa, altera incerta, nec definita. 2.19.113
Munerum personalium diuisio in mera & mixta. 2.14.113
Munerum alia ordinaria, alia extraordinaria. 3. differ. ibid.num.16
Munera ordinaria quæ? 2.17.113
Extraordinaria quæ? 2.18.113
Munera patrimonialia sustinentur in locis, vbi bona sita sunt, siue possessores incolæ sint, siue non. 2.27.115
Munera ordinaria & extraordinaria quæ sint. 2.14.49
Munera patrimonialia quæ, & quid à personalibus differant. 2.15.113
à Munere patrimoniali nemo excusari debet. 2.25.50
Mutatio propria & assumptio nominis alicuius an statum vel conditionem mutare possit. 1.5.69
Mutuum debet esse gratuitum: & dicitur inuentum, vt egentibus succurratur. 2.77.& 78.98
Mutuum est gratuitum, & à fœnore distinguitur. 2.13.95
Mutuum reddere maiori mensura, est reddere cum accessione. 2.105.100
Mutuum date nihil inde sperantes. 2.96.99
Mutuo ideo inuentum, vt egentibus succurratur. 2.123.102
in Mutuo saltem genus, non species spectatur. 2.119.101
in Mutuo dominium ad debitorem transfertur. 2.76.98

N

NArrata metiuntur ius Actoris. 1.33.137
Narratione simplici non continentur distincta territoria. 2.47.81
Negans in actione iniuriarum probare debet negatiuam. 2.11.28
Negatiua in actione iniuriarum quomodo probetur. 2.12.28
Negatiua, si est fundamentum intentionis, probanda est. 1.30.164
Negatoria vtilis in rem actio pro iuribus incorporalibus competit. 1.36.7
Natura coniunctionem inter homines, propter eorundem vtilitatem constituit. 1.93 116
Naturales succedunt parentibus: secus in spurios: In legitimatione omnes defectus detegi oportet, alias rescriptum erit obreptitium. 2.27.8
Necessitates Nothülff ex lege ab omnibus nullo obstante priuilegio, incidente casu inferri debent. 2.16.& 25.49.& 50

Negotiorum gestor vsuras pecuniæ percipit, ne officium suum ei sit damnosum. 2.102.99
Negligens qui non fuit, ex cursu temporis non læditur. 2.6.155
Negligentia procuratoris nocet domino. 2. 10. 59
Negligentia non producentis cum negligentia non comparentis, quomodo compensanda videatur. 2. 14.187
Nemo causam possessionis, nulla extrinsecus causa accedente, sibi mutare potest. 1.11.90
Nemo plus iuris in alium trãsferre potest, quam ipse habet. 1.41.174. & 2.7.78
Nemo inuitus agere tenetur. 2.5.118
Nemo cum alterius damno locupletari debet. 2.103. 100
Nemo in contumaciam non comparentis, vel alias inuitus agere compellendus. 2.44.183
Nemo in hoc termino primo decimum mensem trãsire debet. 2.90.199
Nemo sine actione experitur. 1.2.172
Nemo suum iactare præsumitur. 2.7.4
Nemo pro eodem delicto bis puniendus. 2. 53. 30
Nemo sibi in propria causa ius dicere debet. 1.17. 110
Nemo impediendus in via publica. 2.2.130
Nemo pecuniam mutuam gratis dat. 2.152.109
Nemo cum alterius iactura aut damno locupletari debet. 1.26.57
Nemo in re manifesta inani sumptu & molestia grauari debet. 2.176.212
Nemo in causa propria Iudex esse potest. 1.2.105
Nemo restitui debet aut potest, nisi in quo & quatenus læsus fuit. 2.156.207
Nemini officium suum damnosum esse debet. 2.124. 102
Nobilis mandatum Principis transgrediens, vel contemnens, grauius punitur, quam plebeius. 1. 41. 112
Nobiles in corpore mitius puniendi, quam plebeij, & cur. 1.39.112
Nobiles non habent die Außträge. 1.33.46
Nocentem infamans non debet ob eam rem infamari. 2.16.28
Nocte etiam factum dicitur, quod summo diluculo fit. 1.38.27
Nocte quod fit, occulte & clam fieri dicitur. 1.34. 26
Nominatio diuersa facere non potest, vt res pro diuersa habeatur. 2.39.80
Nominatio quæuis formaliter accipienda. 2. 46. 81
Non corrigens quod potest, facientis vel delinquentis culpam habet. 1.85.115
Non entis nullæ sunt qualitates. 1.16.150. & 1.64. 29
Non exemplis, sed legibus iudicandum est. 1.2.89
Non expressum in rescripto, pro omisso habetur. 2.3. 60
Non probatur hoc esse, quod ab eo abesse contingit. 1. 141.19. & 1.57.28
Nostrum quod est, sine facto nostro ad alium transferri non potest. 2.16. & 17.79
Notatus infamia à nemine nisi à Principe restitui potest. 2.22.144
Notitia plena per visum & auditum habetur. 1.16. 32. & 1.23.150
Nullitas ex defectu mandati etiam post sententiam opponi potest. 2.1.162
Nullitates processuum, quantumuis magnæ, dummodo de meritis causæ constat, in Camera non attenduntur. 2.40.123
Nullitas & restitutio aduersus sententiam possunt cumulari. 2.35.165
Nullitas actus non attenditur, si ita de facto obseruatur. 1.70.82
Nullitatem appellationis simpliciter probare non sufficit, sed dicitur, viam, quam elegisti, sequere. 2. 15.158
Nullitates omnes super iis, quæ sunt iuris positiui, saluari possunt. 2. 32. 140. & 2. 18. 139
Nullitatibus talibus commissis, quæ nullo modo seruari possunt, si tamen incidenter tantum, & non principaliter proponuntur & deducuntur, ratio earum non debet haberi. 2.14.83
Numeratio præsumitur facta ex confessione & temporis transcursu. 1.9.162

O

Obedientia vbi controuertitur, tum non subditus, sed ille qui in possessione est conueniendus. 2.4.117
Obitus procuratorum cum causas, & earum expeditionem multifariam remoretur, an ipsis iniungi possit, vt alium, qui causam ilico reassumat, substitui curent. 2.178.212
Oblatio & consignatio pecuniæ plane liberat debitorem. 2.1.117
Oblatio in iudicio inducit liberationem 2.104.73
Oblatio verbalis an sufficiat ad hoc, vt Reus iudicium subire teneatur. 2.7.117
Oblatio vim solutionis habet, atque moram emendat. 2.60.71
Obligatio re non contrahitur vltra, quam datum est. 2.82.98
Obligatio mutui re contrahitur, & traditione rei perficitur. 1.4.162
Obligatio omnis solutione tollitur. 1.24.163
Obligatione sublata nulla competit actio, sine qua nemo experiri potest. ib.n.25
Obligatio præcedens debitores facit, non interpellatio. 1.98.116
Obligatio personalis rei alienationem non facit. 2. 85.71
Obligatio seu dispositio nulla per verba enuntiatiua, seu narratiua inferri potest. 1. 142. 19

Obtemperare ius dicenti quis non videatur. 2. 19. 149

Odium ex parte vasalli in feudi dominum quomodo considerari & fieri debeat. 1.34.133

Officium Iudicis competit pro iure dicendi contractum nullum. 2.42.20

Officium Iudicis latissime patet. 2.3.121

Omne qui excludit, nihil prorsus reseruat. 1.18.55

Et qui dicit omne, nihil excipit. ib.n.19

Omne qui dicit, nihil excludit. 1.13 31

Omnia scripta contra legem non valent, intelliguntur enim impetrata contra clausulam derogatoriam. 2.3.124

Omnis accessio seu additamentum refertur ad id, cui accedit. 2.21.95

Opem præstans vxori delinquenti, summa iniuria afficit maritum, & sane maiore, quam si quis filium volentem ludere, meretricari faciat, aut ad popinam ducat. 2.18.24

Opera omnia vsui publico nocentia prohibenda & diruenda sunt. 1.14.41

Operas suas qui locauit, totius temporis mercedem accipere debet, si per eum non stetit, quo minus operas suas præstaret. 1.2.160

Oppositor tertius, liti se opponens, an & quando admittendus. 1.203.3.& 4

Ordinariorum nomine quænam generaliter veniãt: & quænam summariorum loco habeantur. 2.86. & 87.198

Ordinariorum genera duo: vnum, quod certam in re & tempore præstationem habet, alterum incertam. 2.15.49

Ordinaria & extraordinaria munera quæ. ibid.nu. 14

Ordinarius processus an super quæstione iuris necessario requiratur. 1.5.59

Ordinatio copistis iubet iniungendum, vt diligenter notent, & protonotariis significent, quando procuratores pro expeditione institerint, & eis copias perfectas esse denuntiatum sit, idque protocollis ad marginem semper assignetur. 2.126.205

Ordinatio vult, quod Actor teneatur in primis termino obtento suas probationes, & instrumenta omnia producere: quo facto, & via præclusa, Reus postea termino sequenti proponat, & omnia quæ pro elisione vicissim habet, exhibeat. ibid.nu. 129

Ordinatio Camera & lex vbi non distinguit, ibi nec nos facile distinguere debemus. 2.27.189

Ordinatio est legis scripta 2.21.127

Ordinatio habet clausulam derogatoriam. 2. 23. 127

Ordinatio Actori additionales articulos permittit, sed ita, vt eos simul omnes proponat, & additionales additionalium, item superadditionales ei prohibet. 2.109.203

Reo vero defensionales & elisiuos permittit, ita vt eos simul ac semel producat. ib n.111

Ordinatio vult, vt ad productos articulos in termino sequenti respondeatur. 2.104.202

Ordinatio cum indistincte loquatur, igitur indistincte quoque intelligenda est. 2. 160. 210

Ordo scripturæ ordinem obseruantiæ denotat, regulamque & ordinem intellectus tribuit. 2. 41. 69

Ordo causarum seu punctorum quinam ratione tertii instituendus. 2.93.200

Ordo in notoriis non seruari debet, neque vsquam ordinatio id requirit. 2.114.203

Ordo nouarum in præiudicium causarum priuilegiatarum cur grauari non debeat. 2. 139. 106

Ordinem iudiciarium seruare, est iuris ordinem seruare. 2.23.39

Ordo legalis requirit, vt quæque lex suo titulo respondeat. 1.11.100

Origo contractus inspicienda, etiamsi in alium fuerit mutatus vel nouatus. 2.17.169

Osculum & amplexus sunt actus propinqui ad actum venereum. 2.22.28

P

Paciscens, ne ad tempus petat, donare dicitur. 2. 108.100

Pactum de admissione fœminarum in inuestitura adiectum quomodo accipiendum. 1.8.27.28.29. 32.127.131.& 132

Pactum de futura hereditate non valet. 2.6.152

Pacta in cõtractu apposita eius proprietatem & qualitatem indicant. 1.3.54

Pacta semper intelligenda sunt, vt aliquid operentur. 1.27.111

Papa legitimando aliquem, intelligitur legitimare sine præiudicio alterius. 2.23.8

Par culpa pari pœna plectenda est. 2.8.187

Par in parem imperium habere non potest, nec debet. 1.31.91

Paria sunt scire & scire debere. 1.17.169

Paria sunt, pretium soluere, vel pignoribus satisfacere. 2.44.21

Paria sunt, non edere, vel insufficienter edere. 1. 11. 60

Paria sunt, non esse, & non apparere, seu probatum non esse. 2.13.143

Paritio quando causa cognita, nec exceptionibus obstantib. est iniuncta, & postea Reus simili ex causa, & eiusdem iuris intuitu de nouo pignorat, arrestum facit, aut homines capit, an ita pignorare, capere, arrestareq; liceat. 2.148.208

Pars, si velit ipse causam in Camera peragere, non admittitur, etiamsi principes viri essent. 2. 9. 33

Pars volens proponere dilatorias post lapsum terminum non auditur. 2.7.59

Pars quælibet duo producta ad minus producere potest. 1.1.58

Parti licitum non est, quandocunque velit excipere de non producto documento, cum alias in termino

termino exceptionum omnes, quas habet, proponere teneatur: & quæ distinctio hic seruanda. 2. 11.187

Partes ad audiendam sententiam diffinitiuam oportet citari. 2.14.139

Partes concludendo videntur paciſci quodammodo, vt ita iudicetur, prout probatum. 2.5.138

Partibus ius quæsitum diutius in incerto esse nequit. 2.157.209

Pater & frater tenentur dotare filiam & sororem. 2. 112.73

Pater filio præiudicare potest in feudo hereditario. 2. 48.21

Pater primus acquisitor emphyteuseos, potest eam quoad filios reuocare. 1.58.175

Pater non agēs iniuriarum de iniuria filio facta, post mortem eius filius dictā iniuriam persequi non potest, cum per dissimulationem & mortem patris sit sublata. 2.5.35

sine Patris consensu filii nō possunt esse in iudicio, ratione bonorum maternorum, nec procuratorem constituere, & patris consensu deficiente iudicium est nullum. 1.27.& 28.173

Et in quacunque iudicii parte defectus consensus paterni opponi potest. ib.n.29

Isq; consensus interuenire debet ante litem contestatam, vel saltem in litis contestatione & expressus esse debet. ib.n.32

Pater filiis in feudo nouo p̄iudicare potest. 1.15.173

Pater feudum nouum in præiudicium filiorum alienare potest. ib.n.16

Post patris mortem demum ad feudum concessum pro se & suis heredibus filii veniunt. ib.n.14

Pater iuribus concedentibus emphyteusin in vita sua alienare potest. 1.25.173

Pater est vsufructuarius bonorum maternorum. ibid. nu.26

Patru est dotare filiam. 2.65.71

in Patris potestate præsumitur esse filius, donec contrarium probetur. 1.61.175

Patri datur actio iniuriarum aduersus seducentes filium. 2.19.24

ad patris cōsensum, vt filius possit esse in iudicio, quod tempus requiratur. 1.64.179

per Patrem filiis beneficium tertii auferri non potest. 1.19.175

Pauper non appellans propter paupertatem non intelligitur negligere fatalia, aut interpositam appellationem non prosequi. 2.5.155

Pax publica variis modis turbatur, & quibus. 1.9. 110

Peccatum est grande, hospitii charitate proximum defraudare. 1.94.116

Peccatum diuturnitate temporis augetur. 1.107.116

Peccata nocentum nota esse oportet. 2.17.28

Pecunia quid sit. 2.34.96

in Pecunia credita genus, non speciem spectari necesse est. 2.122.102

Per alium quid faciens, per se ipsum fecisse videtur. 2.10.33

Periculum & interitus rei ad eum, qui moram commisit, spectare debet. 2.62.71

Perfectum quod est per se, alia perfectione non indiget. 1.24.145

Pessima est res sterilis. 2.70.97

Petitio alicuius articulata, an publicatis attestationibus, adeoq; in puncto concludendi ratione prætensi interesse, ad probandum admittatur. 1.1.3

Petitio hereditatis dominii probationem non requirit, sed sufficit defunctum tenuisse, & possedisse tempore mortis. 2.21 156

Petitio hereditatis non datur contra titulo possidentem. 2.16.155

in Petitione hereditatis non sufficit, vt quis dicat, se heredem esse defuncti, sed oportet etiam probare, aduersarium possidere pro herede, aut pro possessore. 2 18.155

in Petitione qualibet medium concludendi attendendum, & cur. 1.1.108

Petitio ex narratis sumenda est, etiamsi ea in conclusione sit omissa. 1.36.46

Petitio cautionis de non offendendo in iure & facto fundata est. 1.8.170

Petitorium & possessorium per quæ verba intentantur. 1.4.41

Petitorium, vbi de priuilegio agitur, tractari videtur. 1.38.8

Pignus restitutum, aut captiuum relaxatum, si quis non alia noua, sed eadem ex causa denuo capiat, & ita sententiæ fraudem fecerit, is ex priori mandato, & re iudicata in eius pœnam declarandus est. 2.150.208

Pignorans quando punctum causalium ad aliam primi mandati causam remitti petit, & incertum est, an de eodem, & de quo nouo vel diuerso iure agatur, quid statuendum. 2.154.209

in Pignorationis causis vt mandata emanata subsistere possint, duo coniunctim requiruntur. 1.18. 121

Pignorationes, & mulctarum receptiones mixti imperii & iurisdictionis actus esse dicuntur. 1. 84. 12

Pignorationis processus an quid commune habeat cum processu legis diffamari. 1.9.148

Et in quibus differant inter se. ib.n.10.fol.149

in Pignorationum causis prima instantia est Camera. 1.5.119

Pignorationes priuatæ subditorum an ad Cameram trahi possint, & Principes inuiti subditorum causas suscipere cogantur. 1.14.121

Pignorationis punctus est duplex. 1.1 119

De quo pignorationis puncto hic sit quæstio. ib.n.2

Quidque in hoc puncto concluſum sit in Camera, Anno, &c 59. ib.n.3

in Pignorationum causis conniuentia differt à mandato & iussu domini. 1.6.111

Pignorationes, quæ & repressaliæ dicuntur, omni iure prohibitæ sunt, & cur. 1.3.148

Pignorationem se mandato sui domini fecisse, si præfectus neget, quid faciendum. 1.2.119

in Pi-

Index

in Pignoratione, an probato intereſſe, iußus, vel ſaltem ratihabitio præſumi poßit. 1.12.121

Pignoratio ſubditorum, etiam ipſius domini intereſſe quodammodo concernit. *ib.n.*13

Plures ad accuſandum de eodem crimine, ſi eorũ non interſit, non admittuntur, ſed eligit Iudex eum, quem res maxime attingit, vel idoneiorem ex omnibus. 2.15.111

Pluribus immediate Imperio ſubiectis vna actione cõueniendis, an Außträge *locum habeant, dubitati iuris eſt.* 2.161.210

Pœna, vbi partim parti, partim fiſco applicatur, criminalis ne an ciuilis actio illa dicatur. 1.3.& 5.170

Pœna recens inducta vltra pœnas iuris communis non tollit antiquam pœnam. 2.8.110

Pœna in libello ab accuſatore non petita, an ab heredibus defuncti peti non poßit. *ib.n.*9

Pœna 2000. *marcarũ auri eſt ſeparata à pœna banni, adeo vt bonis publicatis non vna publicetur.* *ib.n.*10

Pœna, vſura, & intereſſe quãdo ſeparentur, & quando concurrant. 2.35.96

Pœna nulla Magorum improbitati puniendæ eſt ſufficiens. 1.7.51. & *cur.* *ib.n.*8

Pœna perſonam delinquentium non egredi debet. 2.21.150

Pœna 20. *marcarum pœna grauis dicitur.* 2.27.89

Pœna partim fiſco, partim accuſatori applicanda, cauſam criminalem vel mixtam arguit. 1.120.317

Pœna cum delicto commenſurari debet. 1.7.106

Pœna, vbi eſt arbitraria, debet à Iudice conſiderari, qualis in aliis ſimilibus terminis imponi conſueuit. 2.30.90

Pœna ex ſtipulatione debetur, & quando. 2.39.96

Pœna alterata ſuccedit loco pœnæ debitæ 2.15.131

Pœna inter fiſcum & Actorem quomodo diuidenda. 1.29.7

Pœna maior delicto eſſe non debet. 2.54.30

Pœnæ in conſtitutione fractæ pacis coniunctim & diuiſim violatoribus ſunt infligendæ, vſque adeo, vt ipſo delicto commiſſo parti vel fiſco pœna acquiſita cenſeatur, nec quicquam requiritur, niſi vt pœna à Iudice declaretur. 2.12.111

Pœnæ perſecutio non datur in caſu publici iudicii, niſi lata ſententia. 2.6.110

Pœna maleficiarii de iure communi eſt mors & confiſcatio bonorum. 1.151

Pœna ſagarum eſt bonorum confiſcatio vna cum famæ & vitæ priuatione crudeliſſima. 1.2.51

Et ab Eccleſia toleratur. *ib.n.*3

Pœnis grauiſſimis dignæ ſunt maleficæ: nec ſola mors huic crimini ſufficiens eſt. *ib.n.*4.& 5

Pœnam num impediat exceptio, pignorationem non ſuo iuſſu, licet durch ſeinen Amptmañ *factam eſſe, &c.* 1.1.119

Pœnam non meretur, lege permittente quod fit. 1.87.115

Pœnas grauiſſimas iura ciuilia in violatores muro-rum, portarum, & aliorum operum publicorum ſtatuunt. 1.11.41

Pœnitentia locum habet in contractibus innominatis. 2.14.& 16.67

Poſitioni vel interrogationi non tenetur quis reſpondere. 2.12.155

Poſſeßio quando præſumptiue probetur. 2.30.16

Poſſeßio vel quaſi in incorporalibus quid ſit. 1.44.8

Poſſeßio continuata à principio vſq; ad finem, etiam de medio tempore præſumitur. 2.27.19

Poſſeßio antiquior iuniori cum titulo præfertur. 1.83.157

Poßeßio ciuilis & naturalis, adeoque dominium nobis ignorantibus acquiri poteſt, non tantum per procuratorem cum mandato, ſed etiam per procuratorem ſine mandato. 2.22.8

Poſſeßio titulata fortior eſt poſſeßione non titulata. 1.28.151

Poſſeßionem ad ſe trahit proprietas, vt dominium ſequatur. 1.29.151

Poſſeßio ſecunda præſumitur clandeſtina & iniuſta. 1.40.153

Poſſeßio immemorialis aliter, quam per ſenes probari nequit. 1.47.153

Poſſeßio eſt facti, & non iuris. 1.38.153

Poſſeßio immemorialis quomodo probetur. 1.21.32

Poſſeßio, cuius initii memoria non extat, vim tituli, conceßionis & priuilegii habet. 1.51.154

Poſſeßionis initio & fine probatis præſumitur medium tempus continuatum. 2.25.79

Poſſeßionis appellatione venit etiam detentatio. 2.21.87

Poſſeſſor vrus eſſe cenſetur omnis, qui alieno nomine poßidet. 2.22.88

Poſſeßionem antiquiorem ſine titulo habens, præferri debet habenti poſſeßionem iuniorem ſine titulo. 1.59.38

per Poſſeßionem 30. *vel* 40. *annorum acquiritur dominium.* *ib.n.*11

Poſſeßione 30. *annorum probata, ipſe titulus probari non debet.* *ib.n.*12

ad Poſſeßionem iuſtam inducendam neceße eſt, vt quis non vi, non clam, non precario poßideat. 1.58.28

Poſſeßione probata, præſumitur quoque aliquem eſſe dominum. 1.9.144

Poßidens ex titulo, non dicitur iure familiaritatis ſeu conceßionis poßidere. 1.27.32

Poßidens rem hereditariam, cenſetur hereditatem adiiſſe. 2.15.169

Poßidere, & in poſſeßione eſſe differunt. 2.14.7

Poßidere eandem rem duo in ſolidum non poſſunt. 1.31.34.& 75.151.153.& 158

Poßidere dolo deſinens lite pendente, pro poſſeſſore nihilominus habetur. 2.50.166

Poſſeſſor de qualitate poſſeßionis ſuæ interrogatus, reſpondere tenetur. 2.11.155

Poßidere ſe qui fatetur, iure ſucceßionis præſumitur adiiſſe hereditatem. 2.14.169. (1.12.90

Poßidere in iure dicitur, cuius nomine alius poßidet.

Possidendi duæ qualitates contrariæ in eadem possessionis substantia concurrere nequeunt. 1. 35. 152

Possessor de iure, Actore nihil probante, titulum possessionis suæ edere tenetur. 1.10.144

Possessorium iurisdictionis mixtam causam habere dicitur. 1.39.8

Post conclusionem in causa quando promotoriales emanant, quæ moderatio adhibenda. 2.166. 210

Potestas declarandi ac interpretandi mentem defuncti non conceditur heredi. 2.30.144

Potestas antiquandi & abrogandi penes procuratores esse non potest, nec debet. 2.8.215

Pragmatica sanctio, item sacra annotatio nulla generali iuri vel vtilitati publicæ aduersans, non valet. 1.26.91

Practicis & peritis in arte credendum. 2.8.131

Praxis in edendis compulsorialibus ita nota, vt neminem latere possit. 1.23 64

Praxis rerum omnium optima est magistra. 2. 26. 189

Præda quando capientis esse dicatur. 1.92.115

Præfectus si neget, se mandato sui domini pignorationem fecisse, quid faciendum. 1.2.119

Præiudicium confessatorum an etiam in eum quadret, qui ad reassumendum causam citatus contumaciter emanet. 2.118.204

Præiudicia contumacibus regulariter non acquiruntur. 2.65.195

Præiudicia Cameræ si variant ob casuum diuersitatem, nihil releuant. 2.4.118

Prælatus ex fideiussione, aut alia quauis intercessione pro alio bona Ecclesiæ obligans, incurrit pœnam suspensionis ab administratione temporalium & spiritualium. 7.33.57

Prælatus & Rector ecclesiæ testes in causa eiusdem ecclesiæ esse possunt. 1 45.88

Præludia litis sunt, quæcunque ante eius contestationem fiunt. 2.117.111

Præmature & inepte agit, qui iudicium super futuro fundat. 1.19.173

Præscriptio seruitutum sine titulo non procedit. 1. 37.55

Præscriptio an de iure contra publicas functiones currat. 1.11 85

Præscriptio currit, etiam contra nondum natum descendentem ab alienante. 1.50.21

Præscriptio statutaria titulum non requirit. 2. 22. 18

Præscriptio sine possessione vel quasi non inducitur. 1.51.28

Præscriptio 30. vel 40. annorum domino bona feudalia per vasallum alienata vindicare volenti, an noceat, & quando. 1.20.145

Præscriptio licet contra dominium rei patrimonialis currat, solutio tamen Canonis vel tributi non præscribitur. 1.16.85

Præscriptio de iure communi in tributis & collectis non currit. ibid.nu.15

Præscriptio an & quando contra functiones publicas currat. ib.n.14

Præscriptio interrumpitur à die litis contestationis. 2.35.80

Præscriptio an contra vtilitatem currat. 1.13.85

Præscriptio sine scientia & patientia aduersarii non procedit. 1.59.28

Præscriptio 100. annorũ an in seruitutibus discontinuam causam habentibus requiratur. 1.84.157

Præscriptio centenaria præualet statuto, & ex eo oritur præsumptio iuris, & de iure. 2.31.19

contra Præscriptionem centenariam non datur restitutio in integrum. ib.n.32

Præscriptio centenaria tollit omne ius, & currit contra quoscunque, etiam aduersus Romanam Ecclesiam & Imperatorem, habetq; vim legitimi constituti tituli & priuilegii. 2.31.19

Præscriptio opposita post litis contestationem inducit victoriam post merita causæ. 2.22.79

ad Præscriptionem ecclesiasticam duo requiruntur, possessio continuata, & bona fides. 2.23.79

ad Præscriptionem titulus habilis etiam à non domino sufficit. 1.31.25

Præscriptiones longi temporis non inducunt obligationem, sed eam probant inductam. 1.21.163

in Præscribendo venandi iure tempus immemoriale requiritur. 1.42.35

in Præscriptione aduersarii patientia requiritur. 1. 43.35

is Præscribit solũ, qui dominii cogitatione possidet, id est, qui sperat se aliquãdo dominũ futurũ. 2.31.80

Præscriptum tantum, quantum possessum. 1.35.33

Præscriptis verbis actio vt competat, quid requiratur. 2.18.67

Præscriptis verbis actio ex facto non perfecte adimpleto dari potest, propter tacitam voluntatem. 2. 22.68

Præsens & tacens, nec pretium recipiens, nec subscribens, non videtur consentire. 2.13.17

Præsens quandoque & consentiens tacite vel expresse, nec tamen pretium, vel partem pretii recipit, non tenetur de euictione, sed bene sibi præiudicat in iure, quod habet in re. ib.n.14

Præsidi bono & graui in sua prouincia quæ curanda veniant. 2.39.220

Præstatio vsurarum iuri naturali est consentanea. 2. 104.100 (60.38

Præsumptio possessionis multa adminicula requirit. 1.

Præsumptio, quod proferens verbum iniuriosum, censeatur id animo iniuriandi fecisse, transfert onus probandi in aduersarium. 2.12.143

Præsumptio vna quando aliam iuuet. 1. 21. & 22.77

Præsumptio adulterii in clerico cessat. 2.31.29

Præsumptio adulterii excluditur præsumptione consanguinitatis. 2.29.29

Præsumptio quando loco tituli sit. 1.13.144. Et probato titulo, bona fides quoq; præsumitur. ib.n.14

Præsumptio delicti exclusiua in dubio semper sumi debet. 2.13.131

Præsumptio posterior priorem tollit. 1.48.79
Præsumptio iuris communis quando dicatur cessare. 1.82.157
Præsumptio specialis generali firmior est. 1.21.71
Præsumptio mali animi inter coniuges omnis tollitur per reconciliationem. 2.23.24
Præsumptionem scientiæ vicinia inducit. 1.135.18
Præsumptiones plures simul iunctæ, imo etiam duæ probationem plenam faciunt. 1.61.38
Præsumptiones prægnantes ad condemnandum sufficiunt. 2.27.25
Præsumitur heres, qui possidet bona etiam in personali actione. 2.13.169
Præsumitur innocentia & bonitas, donec contrarium probetur. 1.102.116
Præsumitur ex conuersatione, quibus moribus quisq; sit. 1.27.78
Præsumitur semper possidere, qui semel possedit. 1.60. 155
Pretium appellatur id, quo res ipsa æstimatur: merces vero id, quod vsus rei. 2.9.95
Pretium dicitur in emptione & venditione: merces vero in locatione & conductione. ib.n.10
Pretium in dote de iure loco rei succedit. 2. 111. 73
Pretium rei cuiusque iustum, non ex cuiuslibet affectione constat, sed ex communi hominum æstimatione. 1.11.169
Pretium rei suæ quo casu quis ignorare præsumatur. ib.n.16
Pretium & merces quomodo inter se differant. 2. 14.95
Pretium in venditione est ipsius rei ad emptorem translatio. ib.n.15
Princeps alicui gratiam faciens, eam sine iniuria tertii impertiri censetur. 1.49.36
Princeps supremus quilibet pacta & contractus suos seruare tenetur. 1.45.174
Princeps non præsumitur illicita mandasse. 1.29. 123
Princeps concedendo alicui castrum cum iurisdictione simpliciter, videtur ei merum & mixtum imperium, & simplicem iurisdictionem concedere. 1.5.22
Princeps potest tollere appellationem. 2.3.55
Princeps non potest tollere, quæ sunt iuris naturalis, vt est citatio, sed quæ sunt iuris positiui, vt appellatio. ib.n.4
Princeps non potest venire contra pacta, nisi ob bonum publicum, & in contractu cum priuato inito. 2.19.126
Princeps non præsumitur præiudicare velle iuri tertii. 2.12.61
Principis intentio talis esse præsumitur, qualis est legis scriptæ, & rationis naturalis. 2.13.61
Princeps, eiusq; subditus, si eadem de causa simul à quopiam in ius vocari & conueniri velint, quæstionis est, an subditus inuitus Principem für die Außträge sequi debeat, aut vero Princeps etiam non requisitus, simul cum subdito ob causa connexitatem in Camera statim conueniri possit. 2. 40.220
Princeps aut dominus naturali æquitate tenetur subditos suos in licitis defendere. 1.17.121
Princeps ius alteri quæsitum nunquam tollere vult, etsi rescribat in materia, in qua pro sola voluntate alteri ius auferre potest. 1.25.25
Princeps iurisdictionem alicuius castri diuersis temporibus concedens, nihil in præiudicium primæ concessionis per secundam fecisse censetur. ibid.nu. 26
Princeps potest ea, quæ de iure diuino, naturali, & gentium introducta sunt, tollere, etiam sine causa per clausulam, non obstante. 2.36.52
Principis concessiones in præiudicium tertii non sunt intelligendæ. 1.21.25
Principis priuilegio seu beneficio quando ex post facto iniquum efficitur, non est standum. ibid. nu. 23
Principis gratia & restitutio quælibet sine alterius præiudicio intelligi debet. ib.n.24
Principis intentio præsumitur esse talis, qualis est legis scriptæ & rationis naturalis. 1.30.91
Principis summi rescripta sunt intelligenda, vt nemini iniuriam faciant. 1.29.91
Principi aliquid placere nunquam præsumitur, nisi quod verum & iustum est. 1.22.145
Principi quod placet, legis vigorem habet. 2. 6. 60
Principem decet prouinciam suam à malis purgare. 1.7.96
Principes num eadem regalia habeant, quæ Imperatori olim eadem parte competebant. 2.20.50
Principale semper prævalet, & accessorium cedit. 1. 42.48
Principalis causa an & quando dicatur deoluta: item quando pars triplici processu grauetur. 2. 171 & 172.211
Principalis publicatis attestationibus, in secũda quoq; instantia testes producere nequit super eodem iure: sic etiam tertia persona desuper interueniens, ad nouos testes producendos non admittitur. 1. 6. & 7.4. Contrarium. ib.n.8
Principali cassato, omnia, quæ ex eo sequuntur, cassantur. 2.11.7
Principales causæ an ratione denegatæ vel protractæ iustitiæ ilico ad Cameram deuoluantur, etsi coram priore Iudice lis cœpta non sit, vel ad finalem conclusionem deducta. 2.162.210
Prior in ordine scripturæ præsumitur prior in tempore. 2.42.69
Priuatio præsupponit habitum. 1.17.150
Priuata persona, quando denuntiat, debet causam exprimere. 2.14.117
Priuato interdum res suas armis recuperare licet. 1. 86.115
Priuilegium datur de fructibus percipiendis, male de perceptis. 2.11.10
Priuilegium sine causa non reuocatur, etiamsi subdito concessio facta foret. 2.13.11

Priuilegium remuneratorium factum subdito, Princeps ipsque causa reuocare nequit. 2.21.13

Priuilegium antiquius an à principe, & quidem sine causa reuocari possit. 1.5.93

Priuilegium posterius speciale, an contra priuilegium anterius generale valeat. ibid num.6

Priuilegium Argentinensiũ de non in ius vocando quale. 1.1.92.

Priuilegium referens non plus continere debet, quam principale. 2.3.48.

Priuilegium contra functiones publicas non valet. 1.17.85.

Priuilegium dicitur subreptitium, quando non concernit deducta in lite, sed futura. 2.10.10

Priuilegium inuito eo, cui concessum est, non potest reuocari, si in vim contractus transierit. 1.44.174.

Priuilegium contra superiorem potestatem non valet. 2.7.120

Priuilegium per non vsum non amittitur, si nunquam occasio vtendi euenit. 1.3.160

Idem in iurisdictione. ibid.nu.4

Priuilegium consensu omnium Statuum ab Imperatore concessum multum momenti & ponderis habet. 2.12.120

ne Priuilegio præiudicetur, sequantur vestigia maiorum. 2.12.120

Priuilegia in iurisdictionalibus an sint reuocabilia. 1.7.94.

Priuilegia si ius tertij lædant, stricte sunt interpretanda. ibid.nu.8

Priuilegia per verba generalia non concedere videntur, quæ difficulter concedi solent. 1.9.94

Priuilegia quoties non sunt clausa in corpore iuris, vt derogetur, sufficit, de priuilegijs mentionem facere in genere, nec requiritur, quod in specie derogetur. 2.37.52.

Priuilegia mutuo concurrentia se magis elidere videntur. 2.6.120

Priuilegia confirmantia, an sint coniuncta cum noua concessione. 2.1.47

Priuilegiari contra Ehehafften deß R. Hoffgerichts/an quis possit. 2.20.12

Probatio debet esse certa, & necessario concludens. 1.21.122.

Probatio dubia contra probantem sumitur & explicatur. ibid.n.22

Mandatum illicitum nunquam præsumitur. 1.23.122.

Probatio veritatis præsumptioni recte opponitur. 1.34.87.

Probatio simplex testium, præsumptionem simplicem tollit. ibid.nu.35

Probatio directa 100. annorum haberi non potest, & cur. 1.45.153

Probatio, alleganti contrarium, incumbit. 1.23.145.

Probatio nulla maior esse potest, propria confessione. 1.92.13.

Probatio possessonis sufficit in negatoria actione vtili, neque necesse est dominium probare. 1.47.8

Probatio coniecturalis vel præsumptiua non sufficit, quando requiritur plena ac clara probatio. 2.12.86.

Probatio ex testium depositionibus quando plena resultet. 1.75.11.

Probatio per coniecturas admittitur in factis, quæ per alios, quam complices delicti probari non possunt. 2.16.122

Probatio omnis clara, & necessario concludens esse debet. 1.54.28

Probatio per coniecturas in criminalibus admittitur in causis, quæ sunt difficilis probationis. 2.35.123

Probatio dominij semper redditur difficilior. 1.30.25.

in Probatione dominij titulum habilem probare vel ostendere non sufficit, nisi etiam probetur, quod author erat dominus. 1.29.25

Probationes ab aduersario proficiscentes omniũ optime probant. 1.9.77

Probationes non sunt coangustandæ, ne veritas pereat. 1.4.161

Probationes in causis criminalibus debent esse luce meridiana clariores, intellige quoad pœnã corporalem non autem pecuniariam. 2.34.123

Probationes in casibus difficilioribus quæcunque haberi possunt, admittuntur. 1.19.122

Limitatio huius sententiæ. ibid.n.20

Probans titulum, bonam fidem probat. 1.11.22

ad Probandum id, quod probari nequit, nemo admittitur. 2.26.123

ad Probandum qui non admittitur, is nec ad allegandum admitti debet. 1.6.59

Probando quod res se aliter habeat, rem se ita non habere probatur. 1.24.86

Et probando, quod quis iurisdictionem habeat, probatur quod alius non habeat. ibid.nu.25

Probandi onus in aduersarium diuina seu antiquior possessio transfert. 1.58.38

ad Probandum non admittuntur, quæ per se sunt inutilia vel probata nihil releuant. 1.7.59.

Probatis extremitatibus, possessio medij quoque temporis probata censetur. 1.61.155

ad Probandum tempus immemoriale, sufficit tempus centum annorum. 2.29.19

Probari debent quæ facti sunt. 2.12.169

Probari in continenti nihil potest, nisi perspicua confessione partis aduersæ, vel per sententiam, vel per instrumentum, cui nihil opponatur. 29.85.

Probato titulo, bona fides quoque præsumitur. 1.14.144.

Processus si ad finem nondum deductus sit, an tunc promotoriales petiti decerni possint. Item, quando promotoriales post conclusionem in causa emanant, quæ moderatio adhibenda. 2.165. & 166.210

Processus super iure de futuro valet, si illud ius ab eo pendeat, quod est de præsenti, licet successio sit de futuro. 1.49.175.

Processum non vitiat iuramentum calumniæ non præstitum, nisi viua voce petitum sit. 2.122.205

Index

ad Processus ex constitutione pignorationis obtinendos necesse est, vt ius nouum quærendum in loco aliquo in specie exprimatur, & idem, non diuersum ac separatum ius, in cuius possessione supplicans se esse prætendit, sit. 1.4.125

in Processibus decernendis Iudicis est ante omnia dispicere, an iurisdictio sit sua. 1.3.104

Pro ecclesia in dubio iudicandum. 2.45.81.

Pro confesso an habendus, si quis vt responderet iussus, aut terminum obtinuit, & lite pendente procurator mortuus sit & principalis ad reassumendum citatus non compareat, sed contumaciter ne respondeat, se absentet. 2.115.203

Proclama an intra dies circumductioni termini præfinitos, peti aut decerni possit. 2.28.190

Procuratores in processuum reproductione coram supremo tribunali, à superfluis verbis abstinere debent. 2.3.186

Procuratores in processu quandoque contenta documentorum aut productorum nisi verbis generalibus repetere prohibentur, vel etiam alias oretenus agere, sed potius in scriptis id proponere iubentur. ibid.num.4.

Procurator quando propter aliqua iniuriosa verba productis inserta mulctatur, nec vero ipse, sed principalis suus postea pro remissione pœnæ supplicat, tunc principalis supplicans non est audiendus. 2.34.219

Procurator prima vel secunda probandi dilatione nondum elapsa, si secundam vel tertiam sine vlla impedimenti cognitione petit, an ad eiusmodi petitiones secunda vel tertia probandi dilatio recte decernatur. 2.30.218

Si ea vero non sit decernenda, an ideo recessus reijci debeat. ibid.nu.31

Procurator, tutor vel curator contumax punitur vt dominus vel pupillus. Quod ita verum esse intelligo in contumacia grauiori, secus in simplici & leuiori. 2.18.149

Procurator si prius quam terminus à se obtentus, plane lapsus erat, vel etiam postquam erat lapsus, & prius quam sibi agere licebat, obierit, an non nouo procuratori terminus de integro, an vero ad proximam tantum concedendus sit. 2.80.198

Procurator in consistorio Camerali vir debet esse bonus constans, redlich vnd auffrichtig. 2.37.42

Procurator nouus si post submissionem factam compareat, & mandatum exhibeat sine verbali repetitione prioris submissionis, quid statuendū? 2.72.197

Procurator in quantum in actione iniuriarum condemnandus sit. 2.23.144

Procurator an infamiam incurrat ex sententia ordinis motionis in dominum lata. 2.11.31.

Procurator negligens tenetur domino de leuissima etiā culpa. 2.12.59

Procuratores Camerales omni macula carere debent 2.12.33.

Procuratores ad cautiones non indifferenter admittendi videntur, & cur. Item de expensis cautionis quid statuendum. 2.69.71.196.& 197

Procuratores ante realem processuum reproductionem, de diligentia protestari, nec verbaliter processus reproducere, nec prorogationem ad aduentum vsque nuncij, sine noua superueniente causa petere non debent. 2.1.185

Procuratores documenta quæ cum supplicationibus exhibent, postea in processu non producunt, & cur. 2.173.212

Procuratores præmoniti sunt, vt sub dictis tribus vel duabus comminationibus Eventualhandlung/ non nisi coniunctim simul cum exceptionibus post hac semper exhiberent. 2.25.217.

Procuratores generalia procuratoria habentes, plerumque absque legitima causa se intromittere detrectant, donec prævia ipsorum inani disputatione, super qua etiam submittere solent, decreto compellantur. 2.1.214. Et de quibusnam causis id intelligatur. ibid.nu.2

penes Procuratores antiquandi & abrogandi potestas esse nequit, nec debet. 2.8.215

Procuratorem apud acta non habens, vt qui eo mortuo ad reassumendum citatur, pro absente habendus est. 2.119.204

de Procuratorū diligentia in sollicitandis attestationū copijs quid constet. 2.127.205

Procuratorum pœna quæ, si longos inutilesque recessus agunt, inter partes non recte distinguunt, producta incorrecta offerunt, vel frustra deliberatorias ad proximam vel secundam petunt. 2.31.218

Procuratoria constitutio an sit admittenda, si tantum inclusiue vsque ad definitiuam sententiam facta sit, nulla mentione puncti executionis facta. 2.3.214.

Procuratoribus iniunctum est, vt in titulaturis causam esse appellationis ab interlocutoria exprimant & an à definitiua, vel vim eius habente appelletur, distinguant. 2.61.& 62.194.& 195

Procuratoribus sub arbitraria pœna iniungitur, vt productis semper adsignent, in quo puncto specifice Hād-lungen exhibeant. 2.134.206

Procuratoribus indistincte iniunctum est sub pœna absolutionis à citatione, vt in causis Appellationum acta vel documenta in posterum in primo termino producant. 2.9.215

Procuratoribus iniungitur, ne inscriptione productorū Iudici alibi forte occupato sub & obrepant, quo minus statim cognoscere possint, quale & quantum sit productum. 2.132.206

Procuratoribus an certus modus circa recessus præscribi possit. 2.131.206

Procuratoribus an etiam pro expetitione causarum & probationum iniungi possit, vt secundam, tertiam vel quartam dilationem, eiusue prorogationem petant, procuratore ex aduerso defuncto, non secus atque si apud acta adhuc esset. 2.124.205

Procuratoribus iniunctum est, vt quod in reliquis productis iudicialiter faciunt, id etiam in extraiudicialibus supplicationibus obseruent, copiasq; productorum documentorum originalibus adiungant. 2.174.212.

Productis in audientijs exhibitis, procuratores prius quam producant, adscribant, an exceptiones, replicæ, duplicæ, triplicæ, quadruplicæ, quintuplicæ sint, quo eorum numerus illico innotescat. 2.133.206
Prohibitus alienare, prohibetur quoque fideiubere 1.28.57.
Prohibitionis eadem ratio, & idem fauor ecclesiæ militat in fideiussione, quæ in obligatione alterius contractus. 1 29.57
Prohibita fieri lege, si fuerint facta, pro inutilibus & infectis habentur. 2.10.7
Prohibitio & contradictio in mala fide aliquem constituit. 1.44.35
Pro iurisdictione superioris in dubio semper iudicandum est. 1.25.64
Promotoriales an decerni possint, si processus ad finem nondum deductus sit. 2.165.210
Promotoriales quando post conclusionem in causa emanant, quæ moderatio adhibenda. 2.166.210
Pronunciando, male iudicatum, bene appellatum, denoluitur omnis iurisdictio ad Iudicem appellationis, nec causa est remittenda, ita vt super causa principali pronunciare possit. 2.9.82
Propinqui, coniuncti, magistri vel maiores non iniuriandi, sed magis animum corrigendi habere præsumuntur. 1.13.28
Propositum & voluntas maleficia distinguunt. 2.7. & 40.27.& 29.
Prorogare illius est cuius est præfigere. 1.3.101
Protestatio facta sine causa nullius est effectus nec potest præiudicare alteri. 2.11.117
Protestatio facta ex causa, licet iusta, non tamen vera vel verisimili, nulla est. 2.12.117
Protestatio cum causæ expressione non vera, attamẽ verisimiliter vera, valet & operatur. ibid.nu.13
Protestatio extraiudicialis quando habeat locum, & sit sufficiens. 1.11.5.
Protestatio an tantum protestantis ius conseruet, non vero augeat, vel de nouo det. ibid.nu.14
Protestatio, quam interueniens in testium examinatione, non vt alium defendat, sed pro suo interesse interponit, valet: secus si, vt alium defendat interuenit. 1.12.5
Protestatio siue denunciatio ne soluas domino controuerso fieri potest. 2.5.117
Prouocatio locum habet in omni casu, quo Iudex adiri poterit, eiusque officium pro illatis grauaminibus implorari. 2.4.157
Prouocationis remedio cõdemnationis extinguitur pronunciatio. 2.97.73
Prouocatus ad iniuriam mitius puniri debet. 2.4.35
Publicans libellum famosum eadam pœna punitur, qua componens. 2.18.38
Publicatis attestationibus, vbi certus terminus fuerit obtentus habitis copijs procuratores caueant, ne dehinc prolixe significent copiam attestationum sibi factam, & ex hoc terminum inchoari petant. 2.125.205.
Punctus paritionis & facti exorbitantis suam plenam decisionẽ habet, eiusque restitutio, ohne Entgeld fieri debet. 2.144.207
Punctus expensarum est pars executionis. 2.138.206
Punctus executionis quoad paritionem hodie ad similitudinem aliorum mandatorum ad nouas est trãslatus. idem quoque de puncto expensarum statuendum: secus vero quoad liquidationem. ibid.num.137
Punctus executionis dependet à sententia definitiua, & meritis causæ principalis. 2.33.190
Punctus desertionis ante omnia debet discuti, ne sententia post desertionem concepta, tanquam à Iudice non suo lata, nullius fiat momenti. 2.1.154
Puncti executionis nulla mentione facta, an constitutio procuratoria, si inclusiue tantum vsque ad definitiuam sententiam sit facta, admittenda sit. 2.3.214.
in Puncto paritionis refrenanda est licentia eorum, qui primo termino comparendo, non nisi terminum ad excipiendum petunt, & sic tergiuersando paritionis punctum differunt. 2.146207.
Procuratoris confessio, an & quando domino noceat. 1.117.117.
Pupillus ex culpa tutoris læsus restitui debet potius, si velit, quam contra tutorem experiri. 2.15.149

Q

Quæ ad ordinarium terminum pertinere censeãtur: & quæ ad terminum priuilegiatum. 2.94.& 99.200.
Quæ ante litis contestationem regulariter disputari non possunt, iurisdictionem Rottvvilensem non elidunt 2.2.62.
Quæ conceduntur à Principe per modum contractus, sunt irreuocabilia. 2.17.126
Quæ differentia inter causas pignorationum & aliorum mandatorum statuenda sit. 2.143.207
Quæ distinctio inter citatum ad agendum, & citatum ad comparendum obseruetur. 2.29.191
Quæ lædunt alios, vel contra vtilitatem publicam sunt, fauorem in interpretando non merentur. 2. 23.50.
Qualis quisque est, talium consortio delectatur. 1.25. 78.
Qualitas certa idem operatur, quod finium expressio: & locus propter qualitatem expressam redditur certus. 1.108.& 109.15
Qualitas confessioni adiecta per contrarias præsumptiones euanescit & infringitur. 2.11.122
Qualitas vnius facti vtrum inter opposita qualificet aliud. 1.45 115
Qualitas vni adiecta, censetur alteri denegata. ibid. num.46.
Quando contra plures simul nominatos commissarios releuanter est exceptum, ita vt vnus solum idoneus remaneat, & alij reliquorum locum nominẽtur. 2.124.205
Quasi possessio in incorporalib. proprie in actibus possessoriis consistere dicitur. 1.70.11
Quasi possessio nihil aliud est quam vsus exercitium: sine quibus ea acquiri nequit. ibid.num.71.& 72.
Qui citius soluit, is plus soluere dicitur, & qui tardius soluit, minus soluere dicitur. 2.106.100

Qui aliquem inique pignoraſſe vel grauaſſe pronunciatur, id ſicut alia damna, ita quoq; iudiciales expenſas refundere cogitur. 2.142.207

Qui poſſeſſionem partis apprehendit, totius rei poſſeſſionem apprehendiſſe cenſetur. 124. 32.

Qui confirmat dare videtur. 2.28 52

Fallit hæc regula in aliquot caſibus. ibid.

Quidam ſtatuunt, quod ob documentum vel acta non producta in primo termino, Appellatus à citatione abſolui non debeat. 2.10.215

Quid interſit inter citationem ſimpcicis querelæ & citationem executorialibus annexam. 2.34. 190.

Quid ſi reſtitutio aduerſus interlocutoriam petenda ſit. 2.158.210

Quietantia, quæ liberationem generalem continet, ad omnia capitula adminiſtrationis venit extendenda. 2.56.70

Qui expreſſe non conſtituerunt, iniquum eſt, vt non poſint renunciare liti, aut deſiſtere. 2 45. 161.

Quilibet ſuo fauori per proceſſum ad vlteriora renunciaſſe videtur. 2.13.287

Qui renunciauit alicui beneficio, ei non competit regreſſus ad id cui renunciauit. 2.18.126.

Qui ſummarie in ſcriptis libellauit, is ad articulandum non admitti debet. 2.54.194

Quod iuris eſt de toto, quoad totum, idem eſt de parte quoad partem. 1.23.32.& 1. 111.15.

Quod non prodeſt non rite factum, id noxium effectum operari non debet. 2.98.201

Quod plurium conſenſu fit, maiori autoritate roboratur. 2.24.127

Quod ſimpliciter eſt malum, id omnino prohibetur. 2. 211.100.

R

Ratificatio facit contractum inexpugnabilem. 2.41. 20.

Ratihabitio num mandato comparetur. 1.40.5.120 & 122.

Ratihabitio eius quod noſtro nomine geſtum eſt, tam tacite quam expreſſe fieri poteſt. 1.30.123

Ratihabitio vel tacita vel expreſſa eſt. ibid.

Ratihabitione tacita & intereſſe probato, probari poteſt & iuſſus. ibid.num.31

Rationem ſui facti quilibet reddere tenetur. 1.3. 89.

Rationes quænam, quando interdictum vti poſſidetis cenſeatur intentatum. 1.31.45

Recantatio iniuriarum ipſo iure infamat. 2.42.43

Receptator, ſi velit conſcientiam à mala ſuſpicione liberare, ſtatim receptos eijcere debet, & rem prudenter magiſtratui ſignificare. 2.31.25

Receptatorem bannitorum impune offendere licet. 1. 83.115.

Receptatores bannitorum æque criminoſi. ibid.

Receptor in recipiendis teſtibus cæteriſque ad examinandum pertinentibus iuriſdictionem habet: ſecus eſt in examinatore, qui nec ſubdelegare poteſt. 1. 23.&.24.6.

Receptum eſt, ex ſtylo Cameræ vt ſemper inhibitione emanata remiſſio fieri ſoleat. 2.21.83

Reconuentio in criminalibus nõ habet locũ. 1.116.117

Reditus annuus ſuper omnibus bonis indefinite cur emi nequeat. 1.155

Reficit is, qui aperit, & qui purgat, qui in priſtinum ſtatum reducit. 1.10.40

Regalia non niſi per ſummum Principem concedunturr & conſtituuntur: id tamen ſine præiudicio tertij. 1.47.& 48.36

Regiæ legis forma eſt, vt imperium per vnum regatur, in plures vero non diuidatur. 1.13.90

Regiſtra ab authenticis perſonis ſcripta quantam fidem faciant, & quando. 1.6.84

Regiſtris fiſcalis quanta fides adhiberi debeat. 1.9. 85.

Regula iuris feudalis communis quod ob vnius vel alterius noui caſus contingentiam deſtruatur, Sonſbeckius non recte affirmat. 1.36.133

Regula, quod non liceat poſt decem dies appellare, locum habet etiam in ſententijs, quæ non tranſeunt in rem iudicatam. 2.14.158

Regulæ ſecundum circumſtantias mutationem recipiunt. 1.58.114

Regulis iuris firmiter inhærendum eſt. 1.67.140

Reipublicæ intereſt, ne delicta maneant impunita 1. 42.112.& 2.22.150.

Relatio alicuius rei ſpecialiter fieri debet ad proxima, & non ad remotiora. 1.13.& 14.110

Relatum an referenti cum omnibus ſuis qualitatibus ineſſe cenſeatur. 1.20.150

de Relato quando conſtare neceſſe ſit. 2.5.78

Religionis pacificatio in Imperio ſancita, an nobilibus immediatis liberum Auguſtanæ confeſſionis exercitium tribuat. 1.1 104

Religionis pacificatæ cauſa finalis quæ, & qualiter in eam peccetur. ibid.n.2

Remedium l.2. C.de reſtit. vendi.datur vendenti, non conſentienti. 2.6.4

Remedium ordinarium vbi quis habet, ceſſat extraordinarium. 2.12.148

Remiſſio denegari poteſt, præſertim in ſummarijs. 1. 9.60.

Remittere vel cedere in iure perinde eſt ac facere. 2. 10.67.

Renuncianti æquiparatur ſciens. 1.24. 169.

Renunciare liti ante eius conteſtationem impune licet. 2.16.111

Repelli quis poteſt in euidenti calumnia, ferrique ſententia etiam parte non petente. 2.28.123

Repetitio actorum loco libelli eſt arbitraria, facitque ad lites abbreuiandas. 2.19.216

Requiſita validæ emptionis probata eſſe præſumuntur, ſi de conſenſu contrahentium conſtet. 2.19. 18.

Requiſita vt quis propter diffidationem tanquam violator pacis publicæ puniri poſſit. 1.51.113

Requiſita

Requisita & qualitates fractæ pacis quando non videantur probata. 1.8.119
Requisita præscriptionis longissimæ sunt titulus, bona fides, ac continuata possessio. 2.20.18
Requisitio actorum an iussu principalis facta per nuncium Cameræ sufficiat & nuncio attestanti fides adhibeatur. 2.18.188
Reus sub comminatione confessatorum, vel pœna non iurandi, quæ pinguior est quando respondere teneatur. 1.2.170
Res inter alios acta, aliis præiudicare non debet. 1. 11. 69. & 119.5
Res pro censu obligata, debet vendibilis & fructuosa esse. 1.14 55
Res cum suo onere & omni suo priuilegio transit. 1. 6. 90
Res integra dicitur ante litis contestationem. 2. 11. 163
Res diuisæ sunt & dicuntur res duæ. 1.79.156
Res cum suo onere transit ad heredes. 1.37.174
Res quædam in vsu, quædam in abusu consistunt. 2. 11. 95
Res præsumitur talis, qualis maior pars illius loci est. 1. 23.71
Res præsumitur esse de iurisdictione eius, cuius territorium est, nisi contrarium probetur. 1 91.13
Rei vnius in solidum non possunt esse plures domini. 2.13.79
Rescindens & rescissorium iudicium in vno eodemque libello coniungi possunt aduersus sententiam. 2. 3. 152
Rescissoria imitatur naturam directæ actionis. 2. 1. 152
Rescripta tempore elapso cessant. 2.8.125
Rescripta inutilia non admittenda. 2.9.125
Rescripta Principis sunt intelligenda, vt nemini iniuriam faciant. 2.10.61
Rescripta non habent clausulam specialem. 2. 22. 127
Rescripta & mandata contra ius vel minus legitime impetrata, non valent. 1.2.108
Rescripta Imperatoris principibus concessa sunt perennia. 1.48.73
Rescripta delegatoria sunt iuris strictissimi. 2.1. 60
Respectu iuramenti, seruitiorum seu contributionum præsumitur quis esse vasallus, aut non. 1. 30. 73
Restitutio vt rite petita dicatur, quæ requirantur. 2.4. 152
Restitutio aduersus sententiam potest peti ab eodem iudice, qui eam tulit. *ibid.n.5.*
Restitutio an habeat locum in transactione, etiamsi quis vltra quadruplum sit læsus. 2.20.153
Negatur. 2.21.153
Restitutio in integrum non competit amplius elapso quadriennio, quod ad eam petendam præfixum est. 2.18.152
Restitutio in integrum etiam per procuratorem peti non potest. 2.1.147
Restitutio si aduersus interlocutoriam petenda sit, quid obseruandum. 2.158.210
Restitutio in integrum ex qualitate causæ & personæ impedit executionem. 2.50.166
Restitutio pro qualitate bonorum non potest adferre vtilitatem in parte, sicut in toto. 2.26.89
Restitutio in integrum aduersus sententiam quid continere debeat. 2.18.152
Restitutionem petens, dicitur sententiam ratam habere. *ibid. num 9*
Restitutio in integrum contra sententiam præsertim definitiuam non conceditur propter nouas emergentes causas, nouasque probationes, ne executio temere suspendatur. *ibid.num.10*
Restitutionem in integrum petenti incumbit onus probandi se esse læsum, & quidem enormiter. *ibid. nu. 11. & 14*
Restitutionem in integrum petenti licentia nimia quo modo cohiberi debeat. 2.155 209
Restitutionem minoris in integrum, præcedere debent. læsio, & læsionis cognitio. 2.5.148
Restitui nemo potest aut debet, nisi in quo & quatenus læsus fuit. 2.159 209
Renunciatio mandati procuratorii parti & iudici notificanda est, quod si nō fiat, Iudex procedit 2.9.163
Reuocari expresse quæ non possunt, multo minus tacite. 2.12.10
Reus quando habet diuersos Iudices, tunc competit electio Actori, coram quo illum conuenire velit. 2.6. 38
Reus pure in expensas præteritas condemnatus quando censeatur vel non. 2.36.219
Reus constitutus coram Iudice si nolit respondere interrogantibus per verbum non scio,, non recordor, potest cogi ad affirmandum vel negandum. 2.29. 40
Reus nisi de crimine victus sit condemnari non potest. 2. 6.121
Reus excipiendo fit Actor. 1.18.150. *Et regula illa quomodo intelligenda.* *ibid.nu.19*
Reus quando parere non vult, quomodo processus in ipsum instituí debeat. 1.22.64
Reus, qui dixit: er wölle es beweisen/ob ein Schelm seyn, si non probat, infamis redditur. 2.8.31
Reo mutuo sententia in procuratorem tanquam dominum litis concipienda. 2.1.31
Rei in causis mandatorum sine clausula in primo termino raro vel nunquam de paritione docent, sed vel terminum ad excipiendum petūt, vel friuole statim contra mandatum excipiunt, & ratio diuersitatis hoc casu quæ. *ibid.nu.35*
Reorum exceptiones fori declinatoriæ, vel Appellatorum exceptiones desertæ vel non deuolutæ appellationi post Actoris aut Appellantis libellum productæ, quando irreleuantes sint. 2.20. 216
Rei quando ad damna & interesse, vt & ad cautionē non sint condemnandi. 1.65.29
Rigor Cancellariæ benignitate iudicantis non inique temperari potest. 2.22.89

Rotulus, si examen testium non per ipsos commissarios, sed per substitutos seu subdelegatos eorum expeditũ fuerit, an valeat, Affir. 1.20.6
Rotvveil. iurisdictio est duplex. 1.4.93
Rottvveilenses sunt conseruatores priuilegiorum Argentinensium. 1.2.93
Repudiatio hereditatis facta præsumitur in fraudem facta. 2.16.169

S

Sacra loca quæ dicantur. 1.13.41
Sagæ sunt maxime hæreticæ, & duplices, interdum triplices apostatæ. 1.9.51. *& ratio quæ. ibid. num.* 10.
*Sagæ pœnis hæreticorum & apostatarum dignæ sunt. ibid.num.*11.
Sagæ an opera diaboli ad cœtus nocturnos transportentur. 1.56 80.
Sanctio aduersans vtilitati publicæ de iure non subsistit. 2.9.120
Sanctum esse dicitur, quicquid ab iniuria hominum defensum ac munitum est. 1.12.41
Scelus inter consanguineos lex non præsumit. 2.30. 29.
Scholaris loquens cum puella, non præsumitur ei dicere Pater noster. 2.25.28.
Sciens vel scire debens, se aliquid dare oportere, si non det, per id constituitur in mora. 2.58.70
Sciens amplius certiorari non debet. 1.54.175
Sciens prudensque rem minoris vendens, deceptus non dicitur, nec agere potest ad rescindendum contractum. 1.23.169
Sciens æquiparatur renuncianti. 1.24.169
Scire & scire debere paria sunt. 1.17.169
Scire per demonstrationes & rationes est vere scire. 2.26.140.
Securitas vt præstetur, peti potest, & præstanda est à persona personæ causa cognita, 2.3.145
Scientia præsumitur eorum, de quibus in loco, vbi quis habitat, est publica vox & fama. 1.137.18
*Scientia eius, quod publice scitur atque cognoscitur, præsumitur. ibid.num.*138
*Scientia cum aliquo actu superueniens non improbat sed approbat. ibid.num.*139
Scientia & patientia non domini, non faciunt resultare præsumptionem in facto alieno, sed in facto proprio. 1.21.43
Scientia & patientia an in seruitutibus præscribendis requiratur. 1.85.153
Scientia propter vicinitatem an præsumi possit. 1.63. 155.
Scriniarij iure militari non vtuntur, etiamsi nomina eorum matriculis inserantur. 1.9.69
Scripta an statt mündtlichen Bescheidts *hactenus quidem impune exhibita, contra constitutionem.* 2.135.206.
Et quæ pœna hodie hoc loco statuenda. ibid.numero 136.
Scriptum famosum siue libellum publicans & publicari mandans, repertum non delens, non lacerans, aliis clam communicans, eadem pœna tenetur, quæ auctor. 2.17.38
Scriptura priuata post biennium in mutuo fidem facit contra scribentem, & numerationem intra biennium præsupponit, nisi exceptione opponatur. 1. 11.162. *Idem multo magis in scriptura publica. ibid. num.*12.
*Scriptura publica inducit probationem veram, manifestam, euidentem & realem. ibid.num.*13
Scriptura priuata, si nõ cõtra eam opponatur, probat. 2.11.169.
Scriptura priuata vt per se sola probet, quæ requirantur. 1.13.69
Scriptura quando porrigitur Iudici, sufficit priuata, quando vero parti appellatio insinuatur, requiritur authentica. 2.5.91
Scriptura priuata vice appellationis Iudici porrecta, & actis causæ per notarium insinuata appellationis vim obtinet, illique defertur. 1.1.172
Semita, Fußpfadt/ *an sine damno & detrimento ipsius territorij fieri possit.* 1.27.44
Sensus circa proprium obiectum non decipitur, & cur 1.17.32. *&* 1.24.150.
Sententia semper debet esse certa, nec de re incerta ferri potest. 1.36.152. *&* 2.21.92.
Sententia ex causa notorie falsa lata, est nulla. 2.43. 165.
Sententia lata contra legem, est nulla. ibid. numero 44.
Sententia Iudicis nullam iurisdictionem habentis & pronunciantis se competentem, si non appelletur ab ea, transit in rem iudicatam, & Iudex iurisdictionem sibi acquirit, etiam in principali. 2.9. 10.
Sententia in defunctum lata nulla est. 2.6.31
Sententia fertur in procuratorem post litem contestatam: quia tunc eius dominus efficitur. ibid.numero 7.
Sententia inter alios lata, aliis nihil præiudicat. 2.55 22.
Sententia quo casu in actione iuiuriarum in procuratorem ferenda sit, & quo in dominum. 2.6. 33.
*Sententia de stylo Cameræ semper in domini personam concipitur. ibid.num.*8
Sententia quoties partibus præsentibus & non contradicentibus, multo magis homologantibus lata est, vlterius quærere non licet. 2.28. 68.
Sententia qualibet præsumitur rite & legitime lata. 2. 12.163.
*Sententia in mortuum lata nil præiudicat, quando ex capite ignorantiæ lata sit. ibid.num.*13
*Sententia, vtrum in procuratorem, an dominum concipiatur, nihil refert. ibid.num.*14
Sententia lata aduersus minorem defensum vsque ad litis contestationem, vel vsque ad probationes, postea vero derelictum, ipso iure nulla est, nec opus ei est restitutione in integrum. 2.27.150

Sententia nulla, si de meritis constat, saluari potest. 2. 34.140

Sententia præcipitanter lata, nulla est. 2.10.82

Sententia contra minorem non defensum lata est ipso iure nulla, nec opus habet rescissione. 2.25. 150

Sententia vno ex litigantibus defuncto in procuratorem ferenda. 2.21.144

Sententia in defunctum ferri non potest. 2.19.144

Sententia contra sententiam ipso iure nulla est. 2.5. 57

Sententia & transactio æquiparantur. 2.22.153

Sententia vbi notorie est iniusta parti subuenitur per restitutionem in integrum. 2.40.165

Sententia contra absentem lata, præsumitur magis ratione contumaciæ lata quam quod iniustam causam habuerit ille, contra quem est lata, ibid. num. 41

Sententia lata à Principe non visis actis prioris instantiæ, est nulla: Secus in sententiis inferiorum Iudicum quia ab illis licet appellare. ibid. numero 42

Sententia lata per falsas allegationes licet transierit in rem iudicatam, tamen potest rescindi. 2. 37. 165

Sententia ex aliquo defectu nulla, si constet, illam, quoad causæ merita iustitiam continere, à Iudice appellationis siue nullitatis confirmari, seu reformari potest. 2.101.73

Sententia, laudum, arbitramentum vnde dignoscantur. 2.6.66

Sententia non citatis & absentibus, quorum interest, lata, nulla est. 2.14.& 16.56

ex Sententia arbitratoris, si fuerit homologata, an actio & exceptio competat. 2.107.73

Sententia actioni debet esse conformis. 1.36.174

Sententia vbi sine actione agitur lata est nulla, nisi sit absolutoria. 1.8.172

Sententiæ diffinitiuæ non requirunt causæ expressionem. 2.9.137

Sententia absente parte pronunciata authoritatem rei iudicatæ non habet. 2.16.139

Sententia appellationis de necessitate refertur ad primam sententiam. 2.46.165

Sententia confirmatoria nõ tenet, si error sit expressus in prima. ibid.nu.47

Sententiæ pronunciatio in interdicto retinendæ possessionis quæ. 1.87.157

Sententiam diffinitiuam nullus iudex reuocare, mutare, & corrigere potest, etiam intra 10. dies, & consensu partium. 2.96.73

Separata sunt in iure, habere merum imperium, aut omnimodam iurisdictionem, & habere ius venandi. 1.72.156

Seruitia & onera à potentioribus imposita, vi & metu extorta præsumuntur. 1.18.85

Seruitus alieno prædio imponi vel præscriptione acquiri potest. 1.80.156

Seruitutis possessionem & præscriptionem impedit domini contradictio. 1.26.44

Seruitutes aliaque iura realia causam discontinuam habentia non præscribuntur, nisi immemoriali tempore. 1.41.35

ad Seruitutem in alterius territorio seu fundo probandam, quæ requirantur. 1.18.43

ad Seruitutem constituendam, quæ sint necessaria. ibid. num.19

ad Seruitutem itineris constituendam quid requiratur. 1.28.44

in Seruitutibus realibus diuturnitas cum patientia, titulum contra patientem præsumere facit. 1.29.33

Seruitia vasallorum in feudis aliquandò commutantur in contributiones. 1.29.72

Seruitutem imponere, est species alienationis. 1. 51. 157

in Seruitute titulus ab ipsomet aduersario, qui seruitutem imponit, non à tertio haberi debet. 1. 20. 43

Sex iuridicæ an circumductionibus, vel etiam vlteriori processui præfinitæ pro continuis omnino sint computandæ: & an vltima saltem vtilis esse debeat. 2. 37.191

Sex iuridicæ an continuæ sint. 2. 38. 191

Sidera à cœlo potius cadunt, quam vt in obligationibus, quæ re contrahuntur, in plus quam datum sit, contrahatur. 1.7.162

Sigillans tanquam tutor, præsumitur legitime constitutus, idque propter diuturnitatem temporis. 2.43. 20

Sigillum semel approbatum postea reprobari nequit. 1.21.145

Sigilli proprij appensio in ætate pupillari, vel minori fieri non debet 2.39.20

Signum cui competit, eidem quoque signatum competere necesse est. 1.49.154

Singuli status imperij vicem Imperatoris obtinent in suis prouinciis propter regalia ipsis concessa, & eodem, quo ipse imperator, iure vtuntur. 2.35. 116.

Sine actione nemo experitur. 1.2.172

Sine ferro dicitur dimicare is, qui vsuras flagitat. 2. 92.98.

Si quis ante lapsum terminum prorogationum sine sufficienti documento causæ petierit, & in euentum loco libelli acta repetierit: postea vero termino lapso libellum produxerit, quid fieri debeat. 2. 57.194.

Si quis anticipando terminum in præfixis obtentum produxerit exceptiones declinatorias, idem postea intra eundem terminum, priusquam omnino labatur, adhuc Euentualhandlung an separatim producere possit, variatur. 2.100.201

Socius criminis non facit indicium ad torturam. 1. 12. 77. præsertim si sit periurus. ibid.num.13

Socij criminis dictum ad torturam indiciũ facit. 1. 50 79. Inquibus hoc fallat. ibid. numero 51

Socij criminis nullam qualitatem probant, & sunt testes inhabiles. 2.27.123

Socij etiam criminis in veneficio probando in testes admittuntur. 1.52.79

Solis pupillis, viduis ac similibus personis vsuras exigere concessum est: vnde pupilli, viduæ & similes sunt personæ fauorabiles. 2.141.& 142.105

Solemnitates in notoriis iuris non curantur. 2.20.122.

Soluere se paratum dicens in iudicio, non cogitur subire iudicium. 2.3.117.

Solutio onerum coacta atque violenta concessam immunitatem, vel aliud ius non tollit, neque vllum ius tribuit. 1.19.& 36.85.& 86

Soror à fratre dotanda est quæ est ab eodem patre & vteriaa. 2.72.71.

Species vsuræ constituuntur duæ: fœnus & pœna. 2.48.77.

Spoliatum se dicens, quæ docere & probare debeat. 1.91.115.

Spoliatus inprimis restituendus, nec prius à quoquam conueniendus. 1.82.115

Spolium non committitur sine possessione. 2.13.7

Spurius si non habet vnde viuat, est alimentandus à patre secundum facultates. 2.10.8

Spuriorum legitimatio fit ex absoluta potestate Principis, non ex ordinaria. ibid.num.25.

Spurij excluduntur in totum à successione parentum in tantum, vt non valeat statutum in contrarium disponens. 2.17.7

Spurij per rescriptum Principis legitimari non possunt, nisi expresse dicatur in rescripto, non obstante aliqua lege. 2.24.8

Spurij sunt magis odiosi, quam naturales, ibid.numero 26.

Spurius matri suæ in re donata vel legata succedere potest. 2.3.7

Spuriis de iure ciuili non debentur alimenta: secus de iure Canonico. 2.16 & 19.7

Spuriis parens nihil donare aut relinquere potest. 2.21.8.

Status imperij illi tantum esse dicuntur, qui bona ab imperio possident. 1.1.165

Status imperij vel incola Principis quomodo probatur. 1.6.69.

Status imperij propter fractã pacem quomodo puniantur. 1.53.113.

Statutum, si ex communi obseruantia non fuerit receptum, vires nullas habet. 2.27.164.

Statutum reformatum more vtentium non approbatum, non valet. ibid.num.28

Statutũ, vt spurij succedant, est contra bonos mores, & dat occasionem fornicandi. 2.18.7.

Statutum Principis ita interpretatur, ne elusorium fiat. 1.25.112.

Statuta vsuras permittentia de iure infirmantur. 2.97 99.

Statuta in præiudiciũ superioris facta nõ valent. 2.2.55

Statuta pœnalia in delictis comprehendunt extraneos & forenses, ac si essent subditi statuentium. 2.46.43.

Studium Theologorum circa iuris diuini interpretationem versatur, quoad opera Domni nostri Iesu Christi 1.6.54

Stylus & obseruantia fori pro lege seruari debet. 1.69.82

Subditus an pro domino suo testificari possit, & quando 1.4.3.88.& 1.65.& 66.155.& 1.86.12.

Subditus & princeps si eadem de causa simul à quopiam in ius vocari & conueniri velint quæstionis est, an subditus inuitus principem für die Außträge sequi debeat, aut vero princeps, etiam non requisitus, simul cum subdito ob causæ connexitatem in Camera statim conueniri possit. 2.40.220

Subditus dominum suum für die Außträge sequi debet, coram quibus, & non in Camera, ambo simul conueniri possunt & debent. 2.41.221

Subditi cuiuscunque sint status & conditionis, quasi membra caput suum, à quo discedere nefas, sequũtur. 1.41.73

Subditi idonei testes cur in causa dominorum esse non possint. 1.89.13

Subditi ratione iurisdictionis à testimonio non repelluntur. 1.87.13

contra Subditos agere quis potest, etiamsi controuersa sit iurisdictio. 2.9.117

Subditi non possunt se subiicere alterius iurisdictioni sine consensu domini sui & in præiudicium ipsius. 2.10.117

Sub & obreptio ipso iure vitiat concessionem gratiæ 2.19.12

Subtilitas legum de iure Canonico non curatur. 2.7.33

Succumbens in causa appellationis si ex prioribus actis succumbat, indistincte condemnandus est in expensas. 2.29.156

Summa minor maiori inesse debet. 1.68.116

Superfluum & frustra iudicatur, quicquid rei satis demonstratæ adiicitur. 1.71.142

Superior prius adiri non debet, nisi ordinarius iudex denegat iustitiam. 1.18.62.

Superioris Iudicis est de processu inferioris, an bene vel male sit institutus, iudicium ferre. 2.164 210.

Supremum ius an ab Imperatore separari possit. 1.20.91.

Supremus princeps quilibet pacta & contractus suos seruare tenetur. 1.45.174.

Supplicans pro mandato ex constitutione pignorationis, dum ius nouum quærendum allegat, illud expresse ac clara in supplicatione exprimere debet. 1.1.124

Rationes. ibid.nu.2.

ad Supplicationem pro commissione ad futuram rei memoriam lite iudicialiter agenti pendente exhibitam, terminus tantum 14. dierum, vel quatuor septimanarum ad summum concedi debet. 2.29.218.

Supplicium vnius sæpe multos saluos facit: & pœnas delictorum timere vtile est. 1.13.52

T

Tabula priuilegiorum appellationis an redintegranda videatur. 2.175.212

Tacens, & non contradicens quando pro consentiente habeatur, & quando non. 1.37.87

Tacens in iudicio pro consentiente habetur. 2.10.169.

Tacenti filio, si grauari se sentiat, suum silentium nocet. 1.52.175

Taciti & expressi eadem est ratio. 1.55.175

Talis in mente quisque præsumitur, qualis per dispositionis causam est. 1.5.54

Tantum præscriptum, quantum possessum. 1.48.27

Taxa Iudicis debet iuramentum agentis subsequi, quando prætoria iniuriarum actione agitur. 2.28.144.

Tempus fataliũ Appellationis integrũ an Appellanti adeo vtile esse debeat, vt nec interim ad instantiã Appellati, in contumaciam ad proclama & absolutionem procedi possit. 2.25.188

Tempus, Bey 60. Jahren / *ad præscriptionem discontinuarum seruitutum non sufficit, & quare.* 1.24.44.

Tempus non est modus tollendæ obligationis. 2.109 73.

Temporis cursus non lædit eum, qui negligens non fuit. 2.110.73

Tempus vendi non potest, sed commune omnium est. 2.126.102.

Tempus si est de substantia præscriptionis, testes super ea præcipue deponere debent: alias nec dictum, nec præscriptio valet. 2.13.80

Tempus in præscriptionibus de momento ad momentũ computatur. 2.34.80

Tempus natura est omnibus commune. 280.98

Tempus immemoriale quodnam in iure proprie sit & dicatur. 1 22.43

ad Tempus immemoriale probandum, quæ requisita necessaria sint. 1.23.44

Tempus naturali ratione in suspenso esse nequit. 2.9.59.

Terminus terminans dicitur, quicquid extra fines agri est. 1.103.14

Terminus ad libellandum obtentus, præcise sub absolutionis iudicio obseruari debet. 2.5.8.194

Terminum petens ad libellandum se de libellatione deliberasse, & absolute ad libellandum astringere voluisse videtur. ibid. num. 59

Termini ex distantia loci & variis rerum figuris semper moderari debent. 2.149.248

Terminorum alij summarij, alij ordinarij dicuntur. 2.85.198.

Termino obtento & prope effluxo procuratores in processu vlteriorem prorogationem, vel sine causæ allegatione aut probatione, sicut & termino prorsus elapso quauis de causa nouum terminum petere sub pœna prohibentur. 2.2.186

Termino aliquot mensium impetrato an postea in scriptis agere, & articulatim libellare opus sit, & an aliqua repetitio loco libelli amplius non admitti debeat, quin citatus absoluendus veniat. 2 56. 194.

Termino ad libellum agendi obtento, si exceptiones annexæ Eventualhandlung *exhibitæ sunt, an nihilominus postmodum litis contestatio respon. & defens. separatim adhuc produci possit.* 2.24. 217.

Territorium quoque qui ciuitatem habet, ratione connexitatis habere censetur. 1.8 40

Territorium est de pertinentiis & accessoriis ciuitatum. 1.9.40

Territorium habens, procul dubio iurisdictionem habere censetur. 1.59.9

Territorium an nomine ciuitatis includatur. 1.60. 10.

Territorium est de pertinentiis & accessoriis ciuitatis. ibid.num.63

Territorium secundum quosdam dicitur spacium terræ iurisdictione munitum. 1.96.14

Territorium aliquando pro iurisdictione, eiusque exercitio accipitur. ibid.num.99

Territorium comprehendit quicquid est inter territorij fines. ibid num.100

Territorium eiusque confines quomodo distingui soleant. 1.106.15

Territorio vniuersali concesso concessa quoque est omnis iurisdictio. 1.4 89

Territorij vel castri appellatione iurisdictionalia & honorificentiæ venire dicuntur. 1.65.10

Territorij appellatione nec proprietas vel dominium necessario veniunt. 1.48.8

Tertius longissimo tempore, scilicet triginta annorum, potest præscribere feudum contra Vasallum ratione vtilis dominij. 1.49.21

Tertius potest præscribere contra dominum directi dominij. 2.53. & 54.21

Testator potest testari coram Iudice, teste non intelligente eius sermonem, dummodo testis sensus percipiat, quid agatur. 2.4.146

Testis vnius negantis dictum, duos affirmantes non ledit. ibid.num.133

Testis vnius depositio negatiua, veritati & testibus affirmatiue deponentibus præiudicare vel obesse nequit. 1.134.18

Testis rationem dicti sui reddere debet. 1.52.28

Testis extra articulum non debet deponere. ibid numero 55.

Testis testimonium infringit debilis ratio ipsius testis. ibid.num 53.

Testis deponere debet super eo, de quo habet notitiam 2.27.140.

Testis singularis nil probat. 2.20.140

Testis articuli contenta vera asserens, veram probationem inducit. 1.36.34

Testis varius & vacillans quando torqueri possit. 2. 28.40.

Testis de visu cum fama, aliisque adminiculis sufficiens est probatio in delictis, quæ occulte fiunt. 2. 34.29.

Index

Testis per verbum iuris deponere non debet, & cur. 1. 21.150

Testis vnicus plenam fidem quando faciat. ibid. numero 22. & 1.15.32

Testis non per verba iuris sed facti deponere debet. 1.14. 31

Testis dictum ad articulum refertur, omnisque responsio ad interrogationem. 1145.20

Testis coniunctus nil probat. ibid. num.23

Testis vnus deponens de veritate, si integer sit, semiplene probat. ibid.num.24

Testis in propria causa nihil valet. 136.164

Testis nullus de tempore 100 annorum causam per sensum corporis reddere potest, sed præsumpta probatio bene per famam & auditum, qui multum operatur in antiquis. 1.46.153

dictum Testis concludere præsumptiue sufficit, quando præsumptio est violenta & iuridica. 2.27.28

Testi vnico, vel absque iuramento deponenti, item subdito absq; relaxatione iuramenti, quo domino est obligatus, an fides haberi debeat. 1.2.120

Testes etiamsi viderint virum super mulierem, non tamen coitum probant. 2.19.28

Testes, si viderint virum & mulierem in latebris exosculantes se mutuo & amplexantes, probant adulterium. ibid.num.21

Testes deponentes de sola possessione non probant dominium. 2.22.156

Testes in materia præscriptionis vt probent, oportet vt dicant se semper ita vidisse, & à maioribus audiuisse, nec meminisse quod contrarium audiuissent, vel vidissent. 2.24.79

Testes de auditu tantum deponentes, quando sufficiant quoad probationem. 1.7.144

Testes consanguinei, affines vel amici nil probant. 2. 21.140

Testes singulares de factis diuersis loco & tempore deponentes, nisi ad eund. finem tendant, ad probationem faciendam non coniunguntur. 1.23.77

Testes de facto antiquo aliter quam per auditum deponere non possunt. 1.20.24

Testes ad probandam possessionem certi temporis, si vnus de maiori tempore, alter de minori deponat, in minori concordes esse dicuntur. 1. 67 156

Testes de facto & non de iure deponere debent. 1.35. 154. Secus in factis antiquis. ibid.num 54

Testes de auditu deponentes quomodo probent. 1. 56.9

in Testes etiam socii in veneficio probando admittuntur. 1.52.79

Testi vni affirmanti plus creditur, quam duobus negãtibus. 1132.17

Testes de vniuersitate, in causa eius idonei non sunt, sed suspecti, cum in propria causa deponere videantur. 1.85.12

Testes de auditu deponentes, si vnum contestem, qui de visu deponat, habent, plene probant. 1.129 17

Testes affirmatiui testibus negatiue deponentibus præferuntur. ibid.num.130

Testes habiles defectum inhabilium supplent. 1.2. 84

Testes non dicuntur singulares aut varii, quando in effectu conueniunt, de quo controuertitur. 1.66. 11

Testes in facto principali concordes esse sufficit, licet in quibusdam circumstantiis discordent. 1. 67. 11

Testes de proprio ipsorum visu, facto & scientia deponentes, maiorem merentur fidem. ibid. nu. 73

Testes, si in tempore conueniunt, eo magis probare videntur. 1.117.16

Testibus de maiori tempore deponẽtibus, si numero plures sint, magis creditur, quam testibus de minori tẽpore deponentibus. ibid.num.118

Testium receptio post attestationes publicatas regulariter prohibita est. 1.2.161

Fallit in multis casibus. ibid.num.3

Testium dicta quocunq; modo concordanda, iuuanda & concilianda sunt. 1.126.17

Testium contrarietas per distinctiones & diuisiones iuuari debet. ibid.num.127

Testium dicta, error & discordia in nomine, non vitiat. 1.68.11

Testibus de mala fama in specie deponentibus magis creditur, quam in genere de bona fama deponentibus. 143.79

Testibus duobus in specie plus creditur, quam pluribus in genere deponentibus. ibid.num.45

Testibus dicentibus se esse 80. annorum, de illo tempore intelligendum est, quo testificati sunt. 2.32 80

Testibus duobus in specie deponentibus magis creditur, quam pluribus in genere. 1.69 165

Testibus duobus affirmantibus magis creditur, quam mille negantibus. 1.71.156

Testimonium de auditu cur non probet, & quando non plene probet. 1.15. & 29.144. & 146

Testimonium de visu & auditu proprio ad probandum adulterium de iure conueniens est probatq; carnalem copulam. 2.18.28

Testimonium quoq; locũ habet de eo, q; quis in puerili ætate, doli tamẽ capace, vidit: licet alias impubes testimonium ferre non possit. 1.19. & 20.32. & 1.25. & 26.151

Testimonium de auditu, credulitate & fama valet de tempore 100. annorum. 144.53

Testimonium magistratus in loco priuato factum, pro publico testimonio non est habendum. 146.79

Testimonium in antiquis de auditu sufficit, cur & quatenus. 1.40 88

Testimonium de credulitate valet, vbi credulitas est proxima sensui, per quam percipitur veritas: secus si remota. 2.28.28

Testimonium an pubes de iis, quæ in pupillari ætate vti que vidit ferre possit. 1.128.17

à Testimonio qui repellitur, multo magis à iuramento suppletorio. 135.164

Timens se offendi ab aliquo magnate, potest implorare officium Iudicis propter quod ille potens cogitur pra-

præstare securitatem de non offendendo illum. 2. 2. 145
Titulus in præscriptione ecclesiastica de iure canonico non requiritur. 2 30.80
Titulus præsumitur ex possessione præcedente. 2. 15. 79
Titulus non requiritur in longissimi temporis præscriptione, sed tantum bona fides, etiamsi contra ecclesiam ea opponatur. 2.21.18
Titulo non probato, nec antiquiore possessione in fauorem Rei tanquam fauorabilioris, est pronunciandum. 1.42. & 57. 153. & 155. *Hæc regula quando valeat.* 1.58 155
Titulum prætendens possessionis, negat aduersario suo dominium. 2.17.155
Torqueri iterum potest, leuiter tortus. 1.76 82
Torquendi sunt homines robusti & serui aliter quam ingenui & delicati. 1.37.78
Torqueri amplius non debet, semel tortus. 1. 38. 78 *Limitatur. ibid. num.* 39
Tortura indiciis leuibus nec multum vrgentibus apparentibus, repeti non debet. 1.36.78
Tortura leuis, non est nec dicitur tortura. 1.77.82
Tortura de consuetudine pluribus quam tribus vicibus repeti nequit. 1.80.83 *Contrarium tamen hodie obseruatur. ibid. numero* 81
Totum qui non edidit, is nihil videtur edidisse. 1.28.87
Traditio per instrumenta non probatur. 2.11.79
Transactio dolo inita rescindenda. 2.26.153
Transactio in quamlibet innominati contractus speciem cadere potest. 2.103.73
Transactio est contractus vltro citroque obligatorius, licet innominatus & improprius. 2.19.67
Transactio in quamlibet speciem contractus innominati cadere potest. 2.11.67
Transactio in fauorem illius fieri dicitur, qui rogauit. 2.40.69
Transactioni, quam partes homologarunt, & approbarunt, inhærendum. 2.27.68
Tributa & indictiones fundi colono vsufructario incumbunt. 2.29.115
Tributa & exactiones de iisdem bonis in duobus locis nemo contribuere tenetur. 1.42.73
Tribuendi genera tria. 2.10.48
Turbare is dicitur qui alio transitu vel via, quam quæ concessa, vtitur. 1.16.43
Türckenhülff/Bawgelt/Römerzug/*munera sunt ordinaria, & ab omnibus inferenda.* 2.17.49
Tutores vel curatores quando citati non compareant, quis processus in contumaciam instituendus sit. 2. 67.195
Tutores ex publica autoritate onus tutelæ seu curæ suscipere, & pupillorum personas & res tueri coguntur. 1.12.61
Tutoris officium ex causa publica descendit. 1.136.1.

V

Variatio circa certos terminos statuendos, quænam & qualia hic de certis terminis sint obseruanda. 2. 81. & 198
Vasallus licet ipso iure, felonia commissa, feudum amittat, tamen ad auocandam possessionem, parium sententia declaratoria requiritur. 2.8.59
Vasalli an & quando pro suis dominis testes esse possint. 1.46.88
Vbi lex & ordinatio Cameræ non distinguit, ibi nec nos facile distinguere debemus. 2.27.189
Vbi non est Actor ibi nullus Iudex. 2.35.190
Vectigalia muneris appellatione non continentur. 2.11. 49
Venatio an in feudis, agris, pratisque propriis sit permissa. 1.55.38
Venatio de iure gent. vnicuique libera. ibid. num. 56.
Venatio cur agricolis & censitis, seu colonis olim interdicta. 1.50.37
Venatio actum venationis & feras respicit. 1.7.30.
Venatio in alterius territorio omni iure interdicta est, etiamsi à domino prohibita non sit. 1.31. & 32.33. *Rationes. ibid. num.* 33
Venandi ius causam discontinuam habet. 1.40.35
Vendens rem minoris sciens prudensque, non dicitur deceptus, nec ad rescindendum contractum agere potest. 1.23.169
Vendens rem, designare & exprimere debet quam vendat. 1.12.55
Veneficium an fœminæ, quæ alias honestæ censentur, committere præsumantur. 1.66.81
Venefici licet de loco in locum non transportentur, ob pactum tamen cum diabolo initum damnandi sunt 1.57.80
in Veneficio probando etiam socii in testes admittuntur. 1.52 79
Verbum iniuriosum omne censetur prolatum animo iniuriandi. 2.1.33
Verbum, tu mentiris, *iniuriosum est, & potest dari libellus iniuriarum.* 2.8.32
Verbum, vlterius, *cum effectu operandi positum censetur.* 1.41.135
Verbum, vlterius, *cum subnexa negatione positum, ad quodnam tempus referri debeat. ibid. numero* 42
Verbum deficere *proprium est excessisse semel & postea desiisse esse & viuere.* 1.48.136
Verbum vorhanden/*quid denotet.* 1.58.138
Verbum iniuriosum omne, præsertim si sit atrocissimũ, præsumitur animo iniuriandi prolatum, nisi contrarium probetur. 2.10.28
Verbum exactionis *tam vectigalia, quam munera vel tributa comprehendit.* 2.6.48
Verbum iniuriosum est siue in genere, siue in specie importat aliquod delictum commissum. 2.8.27
Verbum eximere, *valde generale est in iure.* 1.44.73. *Et verbum* exemptorum, *quomodo accipiendum. ibid. numer.* 46. *discrimen ibidem numero* 45
Verbum Hinfürter/*futuri temporis tractum habet.* 1.17.163
Verbum iniuriosum, præsumitur animo iniuriandi pro-

di prolatum esse, nisi contrarium probetur. 2. 2. 35

Verba produnt animum. 1.77.114

Verba illa, latro, gladiator, fur, &c. *iniuriosa sunt, etiamsi proferantur in genere, nec certam speciem maleficij in se contineant.* 2.9.27

Verba, Befehden/absagen / gefährlich zuschreiben / *an eadem sint cum verbis*, mit gewaltiger That angreiffen/eynnemen / entsetzen / plündern/rauben/brennen vnd morden. 1.25.111

Verba, ex nunc, & ex tunc, *quid significent.* 2. 3. 57

Verba, Vollwort vnd Will/ *quid denotent.* 2. 9. 17

Verba enunciatiua vel assertiua principis vt probent, quæ requirantur. 1.19.70

Verba, der Abschied / *prout sonant, accipienda sunt.* 2.99.201

Verba si sunt iniuriosa, præsumitur quoque animus, 2.2.75

Verba transactionis stricte sunt intelligenda. 2. 35. 69

Verba enunciatiua, vel saltem facti contigentiam enarrantia, non sunt attendenda. 2.47.69

Verba, nach Billigkeit / *incertitudinem continent.* 2.37.69

Verba, mit Gericht vnd Recht belehnet / *omnimodam iurisdictionem denotant.* 1.4.22

Verba extra ciuitatem *definitum locum non demonstrant, sed infinitum.* 2.7.48

Verba, de rebus suis mobilibus, *quid significent.* 2. 8.48

Verba nach Billigkeit/ex æquo, *quid importent.* 2. 90.72

Verba, Schutz vnnd Schirm / *an iurisdictionem quandam importent.* 1.1.101

Verba legis aut constitutionis cum effectu sunt intelligenda. 1.47.113

Verba donec, quamdiu, quousque, *quid importent* 1.30.132. & 1.50.137

Verba, mit Gericht vnd Recht / *limitate sunt accipienda.* 1.18.23

Verba, his deficientibus, *in conditionem suspensiuam resoluuntur, & quando.* 1.47.136.

Verba, für vnd für / deinceps, & in perpetuum, *futurum tempus significant.* 1.51.137. *Et quid operentur.* 152.56. & 57.137. & 138

Verba concessionis, zum Erblehē/ Leibserblehen/ *quid significent.* 1.60. & 61.138. & 139

Verba vulgari modo, & secundum communem vsum sunt intelligenda. 1.123.16

Verba potius sumenda sunt, secundum quod idiotæ capiunt, quam secundum iuris dispositionem. ib. nu. 124

Verba honoris, scilicet, mentiris, salue honore, *an iniuriam inferant.* 2.7.32

Verba enunciatiua non probant, si de ipso enunciato seorsum disputatur. 2.34.165

Verba sententiæ secundum ius interpretari & accipi debent. 2.13.86

Verbum hæres, *est in iure commune verbum.* 1. 6. 127. *Secus in iure feudali, vbi de solis masculis descendentibus accipitur.* *ibid. num.* 7

Verbum quodcunque etiam minimum, in lege vel statuto sic positum intelligi debet, vt quid operetur. 1. 28.111

Verbum Credo, *quid significet & operetur.* 1. 28. 246

Verbum Lehengüter / *non solum* von schlechten Pfachtlehen/ *sed & de maioribus, & quibuscunque feudis intelligendum est.* 2. 14. 86

Verba in scriptis semper quid operari debent. 1. 9. 97

Verba enunciatiua propria quæ. 1.143.19

Verba sunt notæ passionum earum, quæ in animo fiunt. 2.11.143

Verba spectare, pertinere, restituere, *ex vi propria & sui natura ostendunt, petitorium simul cum possessorio esse intentatum.* 1.37.8

Verba prout iacent, accipienda sunt. 2.24.50

Verbo conqueror, *petitorium & possessorium venit.* 1.35.46

Verborum multiplicatio non inducit multiplicationem legati: nisi fiat à pluribus personis. 2. 42. 30

Verbis narratiuis vel relatiuis non est standum. ibid. nnm. 144

Verisimilitudinis effectus. 1.26.122

Veritas infamiæ non excusat ab iniuria. 2. 3. 31

Veritas si aliter haberi nequit, coniecturalis probatio ad torturam & condemnationem sufficit. 1. 55. 80

Veritas magis inspicienda est, quam nullitas. 2. 41. 141

Via semel quadam electa, alia vlterius patere non debet. 2.23.217

per viam appellationis prius de grauamine cognosci debet. 2.170.211

Via mitior in pœnis eligenda. 2 51.30

Vicinus facta vicini scire præsumitur. 1. 64. 155

Vigore instrumentorum guarentigiatorum, aut similium, quando processus generaliter decernendi, vel omnino denegandi sint. 2 182.213

Villa in comitatu alicuius ciuitatis sita, sub eadem esse videtur, nisi speciale priuilegium habeat. 1. 113. 15

Vincula duo fortius ligant, quam vnum. 1.22.163

Vindicans rem debet probare, illum, cui successit, dominum fuisse. 2.24.156

Vindicatio rei vt competat, quæ necessario probari oporteat. 2.19.155

Vindicationis rei duo substantialia seu extrema requisita. 2.20.155

Vires rei suæ quo casu quis ignorare præsumatur. 1. 15. 169

Virtus in mediocritate consistit: vitium vero est defectus vel superabundantia. 2.75.98

Vis armata in fracta pace requiritur. 1.56.113
Vis armata quando & quomodo fieri dicatur 1.7.109
Vis publica dicitur & maior & armata. Ratio 1.5. 109
Vis publica armis committitur. 1.126.118
Vis vt dicatur facta cum armis ensem habuisse sufficit, & feciſſe vim. 2.4.131
Violentia est sine dolo. 2.12.131
Vim vi, & iniuriam iniuria repellere licet. 2.3. 32
Vitæ & honoris causa à pari procedunt. 2.24. 123
Vitæ anteactæ qualitas omnem maleficii præsumtionem excludit. 1.10.77. *Et ex vita præterita de præsenti præsumitur.* *ibid.num.*11
Vlciſci neminiſe licet propria authoritate. 2. 16. 143
Vltimæ famæ, & quæ est tempore accusationis, standum erit. 1.49.79
Vocabulum Credendi & Debendi, *late accipitur.* 2.23.95
Vocabulum, Verpfänden/*quid significet.* 1.6. 143
Vocabulum Vsuræ, *quot modis accipitur.* 2.4.95
Vocabulum Feld/ *prædium seu fundus quoscunque agros, sylvas, hortos, vineas, adeoque omnia bona ruralia immobilia, ad fundum seu prædium pertinentia sub se comprehendit.* 1.119.16
Vocabulum Abſchied/ *an in singulari numero de vno saltem, an vero de pluribus loquatur, & quomodo illud accipiendum.* 1.78.& 79. 197.& 198
Vocabula, Landtwehr / Landtgraben / Bezirck / Grentz/ Gebiet/ Boden/ Zäun/ *& similia indifferenter sumuntur, & significant id ipsum, quod apud IC. territorium vel districtus dicitur.* 1.94. 95 98.& 101.14
Vocabulum Landtwehr oder Landtgraben/ *pro finibus seu limitibus territorii aliquando accipitur.* *ibi. num* 97
Vocabulum Gräntz/ *quid denotet.* 1.28. 123
Vocatio ad comitia vocanti nullum ius tribuit, & cur. 1.14.69
Voluntas & propositum maleficia distinguunt. 1.4. 76.& 79 109 & 114
Voluntas facto intelligi datur, & plus est facere facto quam verbo. 1.61.114
Voluntas semper præsumitur durare ad extremum vsque vitæ spiritum. 2.3.162
Voluntatis mutatio cum sit facti, non præsumitur. 2.4.163
Vox non omnis Iudicum habet rei iudicatæ auctoritatem. 2.2.157
Vsura naturæ mutui & beneficii in proximum conferendi repugnat. 2.79.98
Vsura in quibus locum habeat, & an in corporib. quoq; consistat, & an vsuræ statuarum valeant. 2.17.18. & 19.95
Vsura quando recte soluatur ac permittatur. *ibi.nu.*20
Vsura ad summam principalem refertur. 2.22.95
Vsura non debetur pro vsu, quando pro ipsa re debetur: hinc vsus à re non separatur. 2.85.& 86.98
Vsura non debetur pro re, nec pro vsu rei. 2.83.98
Vsura in solo mutuo vero vel interpretatiuo consistit. 1.7.54
Vsura est iuri naturali consentanea. 2.99. 99
Vsura non est ex corpore, sed ex obligatione stipulationis. 2.120.101
Vsura aut est centesima, aut pars centesimæ. 2.51. 97
centesima est necessaria Vsura: hæc dicitur quoque legitima. Et vsura est centesima pars sortis, quæ debetur singulis mensibus. 2.52.53.& 54. 97
Vsura dicitur ab vsu, sicut fœnus à fœtu, vnde reditus pecuniæ quoque nominatur. 2.1.& 2.94
Vsura quando nec pœna sit, nec interesse. 2.36. 96
Vsura est onus pauperibus graue, diuitibus intolerabile fœnori accipientibus. 2.91.98
Vsura dicitur besis centesimæ semisis, vel dimidia centesimæ vt triens seu centesimæ pars tertia: & explicatio harum vsurarum. 2.56 & 57.97
Vsurarum aliæ sunt licitæ, aliæ illicitæ. *ibid. numer.* 58
Vsuræ an prorsus de natura sint illicitæ, & prohibitæ an non. *ibid.*59.& 61
Vltima species vsuræ est fœnus nauticum: dicitur quoque vsura maritima, & definitur vsura pecuniæ traiectitiæ. 2.60.97
Vsuræ repugnant iuri naturali, diuino, pontificio, & iuri ciuili. 2.62.97
Vsuras Plato prohibet, & fœneratores punit ita, vt debitores ipsis neget ad sortem reddendam, nec ad vsuras teneri: vnde singularem libellum de vitanda vsura scripsit. *ibid.num.*63.& 65.
Vsura proprie dicta est, quando quantitas quantitati eiusdem generis accedit. 2.39.96
Vsura alia est lucratoria, alia compensatoria, alia punitoria. *ibi.num.* 40
Vsura lucratoria quæ & hæc quoque dicitur reditus pecuniæ. *ibi.nu.*41.& 42
Vsura compensatoria quæ. *ibid.nu.*43
Vsura punitoria quæ: hæc vocatur etiam pœna: punitoria & compensatoria an pro vna & eadem vsura habeantur. *ibi.*44.45.& 46
Vsura est pretium vsus pecuniæ debitæ: interesse est quãti æstimatur damnum acceptum, vel lucrum amissum. 2.32.& 33.96
Vsuræ inesse dicitur, quicquid sorti accedit, sumitur quoque pro delicto. 2.5.95
Vsuræ definitio. *ibid.nu.*7
Vsura est pretium abusus. *ibid.num.*8
Vsura aut pro sorte, aut pro vsu pecuniæ debetur. 2. 127.102
Vsuræ vocantur legata vsus fructus. 2.3.94
Vsuræ alia definitio. 2.16.95

Vsura & pœna quando idem sit. 2.29.39.&31.96
Vsura comparatur furto & rapinæ 2.87.98
Vsuræ æquitatis ratione constare dicuntur. 2.143.105
Vsuræ vtrum charitati repugnent, an non, & quibus casibus hæ non aduersentur charitati Christianæ. ibid.nu.144
Vsuræ debentur ratione eius, quod interest. 2.101.99
Vsuræ odiosæ esse dicuntur. 2.105.150
Vsuræ in contractu venditionis ex mora debentur, etsi non stipulatæ. 2.18.169
Vsuræ de iure ciuili sunt promissæ. 2.115.101
sterilitas pecuniæ Vsuris nihil nocet. 2.116.101
Vsuræ de iure diuino aliquando sunt concessæ, & in quantum. 2.110.100
Vsurarum genera quot sint. 2.38.96
Vsurarum aliæ punitoriæ, aliæ recompensatoriæ, aliæ liberatoriæ, teste Baldo 2.149.107
ex Vsurarum exactione lites & discordiæ oriuntur. 2.135.102
mali effectus sunt non Vsuræ simpliciter, sed earum abusus. 2.136.102
Vsurarum stipulatio de iure communi inter mercatores subsistit. 1.4.168
Vsuras quas ius ciuile nuncupat licitas, vulgo interesse hodie dicimus. 2.114.100
Vsus longæuus pro iure allegari potest. 1.71.82
Vsus vsurarum legitimus naturali rationi est consentaneus. 2.109.100
Vsus rei in rebus, quæ mutuo dantur, non separatur ab ipsa re. 2.84.98
Vsus pecuniæ non separatur ab ipsa pecunia, seu eius dominio. 2.128.102
Vtile per inutile vitiari non debet. 2.184.213
Vt minus dubiorum in posterum circa processum generetur, quæ notanda. 2.179.212
Vxor si marito facta sit iniuria, iniuriarum agere non potest. 2.3.27

W.

Wildtbahn *& foresta vnde dicantur.* 1.6.30
Wildtbahn/*seu foresta bannalis sunt in latissima significatione.* 1.1.30
Quænam iura sub se comprehendat. ibid.n.2
In speciali tamen significatione saltem ius venandi complectitur. ibid.nu.3
Wildtbahn *vocabulum, ad quænam proprie & expresse restringatur.* 1.4.30

FINIS.

SVPPLICATIONVM PRO SINGVLIS IN AVGVSTISSIMA CAMERA IMPERIALI EXTRAHENDIS PROCESSIBVS EXHIBITARVM, ANNEXIS VOTIS AC decretis desuper habitis; vna cum variis decisionibus, relationibus, dubiis ac consultationibus, & ad sequentia Imperij Mandata varie impetrantia pertinentium

TOM. II. PARS III.

TITVLVS I.

De mandatis sine vel in euentum cum clausula: Deinde de mandatis sine clausula tantum: postremo de mandatis cum clausula saltem.

SVPPLICATIO I.

Pro mandato sine vel cum clausula de soluendo in causa M.G. contra H. von E.

Hochwürdiger Fürst / der Röm. Kayſ. May. Cammerrichter / gnädiger Herr / Ew. F. G. bringt Anwaldt der Erſamen / Weiſen vnd vornehmen N. N. entgegen den Edlen vnd Veſten N. in Vnderthänigkeit für vnd an / was geſtallt ſeine Principaln jetzt gedachtem Beklagten in An. 96. vnd 97. erſtlichen in ſeinen hohen Nöthen / als ſeine Haußfraw ſchlig ein Zeitlang kranck vnd zu Beth gelegen / allerhand Artzneyen / vnnd nachgehendts als er ſich widerumb anderwerts Verheurath / damit er ſich zu ſeinem Hochzeitlichen Ehrentag herauß fertigen / vnd die Perſonen auß der Küchen wol Abſpeiſſen köndte / allerhandt Seydenwahren / reſpectiue Specereyen vnd Gewürtz mitgetheilet vnd geborget / daß N. ermelter Beklagter erſtlich 9. Gülden / N. 141. Gülden 6. Batzen drithalben Kreutzer / Hans N. 14. Gülden 4. Batzen 13. Pfenning / vermög dieſer Conto mit A. B. vnd C. ſignirt / auß der Klägern jhrem Original Schuldtbuch ordentlich vnd vnverfälſcht / von einem Item zu dem andern gezogen / vnnd mit jhrer ſelbſten eygen Händen vnterſchrieben / ſchuldig worden. Ob dann wol nun er von N. ſich zu Zeiten / als er die Wahren außgenommen außtrücklich erbotten / vnd verſprochen erſtlich obgemeltem N. vnverzüglich / die vbrige zween aber in nechſt verſchiener Herbſtmeß ohne allen weitern Auffzug / Sonſten ſie jhme das geringſte auß Vrſachen / daß ſie ſeiner kein kennens gehabt / nicht geborgt / zubezahlen vnd zubefriedigen / So iſt doch ſolchem Verſprechen nicht allein vber vielfältig der Kläger antreiben vnd mahnen / ſonder vber ſein gegen M. G. mit eygner Hande vñ Signet verwahrter Obligation (welche gleichwol der Zeit als ſie verfertiget nur von / 131. Gülden 5. Batzen / drithalben Creutzer gemelt / hernacher doch mehr abgeholet worden / wie er deſſen nicht abredig iſt) vnd vber ſein offtmählig hierin erbieten nicht nachkomen / ſonder die Kläger auff dieſe Stundt zu jhrem Nachtheil vnnd Schaden auffgehalten.

Wann aber der Erbar vnd Billichkeit nichts ähnlichers / dann das Trauwen / Glauben / vnnd Verſprechnuß / ſonderlich bey Adels Perſonen gehalten / vnd vor allen dingen das jenig was zu deß Leibs Vnterhaltung auffgeborget worden / bezahlt werde. Solches aber von dem von N. nicht geſchehen / das alles aber dergleichen / vnd zwar ſolche auffrichtige gemachte / vnd auß Anwalds Principalen als Kauff vnd Handelsleuth Original vnd Hauptſchüldtbücher / denen Vermög der gemeinen beſchriebenen Rechten / auch diß Kayſ. Cammergerichts bißhero obberührte Gebrauch Glauben zu zuſtellen iſt / Redlich vnd Auffrecht gezogen ſind / dz darwider er Beklagter das geringſte nicht würd einwenden können. So gelangt vnd iſt dieſem nach Anwalds in Namen ſeiner Principalen als mittelbaren obgemelt / an E. F. G. gantz vnderthänig Bitten / die geruhen jhme wider den von N. als welcher ein Freyer von Adel / vnd dero iu-

risdiction ohn Mittel vnterworffen ist / Mandatum sine vel cum clausula gnedig erkennen / vnd jhme darinnen bey einer namhafften Peen gebieten / die obgemachte vnnd bekandtliche Schulden ehist mit erstattung aller Vnkosten zubezahlen. In deme das hochadentlich miltrichterlich Ampt vnderthäniges Fleiß anruffendt.

E. F. G. Vnderthäniger N. N. D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Ist das gebetten Mandat cum clausula erkandt / in consil. 2. Ianuar. Anno 99.

SVPPLICATIO II.

Pro Mandato sine vel in euentum cum clausula, aut saltem simplici citatione, in caussa S. von S. B. contra Senatum N.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Käys. May. Cammerrichter / gnädiger Herr / E. F. G. bringt Anwaldt deß Edlen vnd Ehrnvesten S von S. M. seligen Sohn in vnderthänigkeit supplicirend für vnd ahn welcher gestalt sein günstiger Principal im Jahr 96. den 15. Nouembris / an Herrn Burgermeister / vnd Raht der Statt N. Nachbarlich vndt freundtlich gesinnen lassen / Nachdem er in Erfahrung kommen / daß sein gewesener vnnd ertrunckener Schreiber J. B. einen verschlossenen Rüstkasten / neben einer Tonnen in ihres Mitburgers / vnd seines Schneiders / Meister E. H. Behausung gebracht / vnd weil darinnen Brieffe sein sollen / daran jhm vielle vnd hoch gelegen / daß jhre E. W. solchen Kasten vnd tonnen / neben seinem abgefertigten Schreiber M. B. besichtigen vnd versiegeln / auch bey sich biß zu gelegener Eröffnung inn Verwahrung behalten wolten / darinn sie den jhme der Gestalt gewilfahret / daß sie sich dahin erklärt / weil sie Bedenckens hetten / in solchem Fall andere Leute neben sich versiegeln zulassen / daß sie ex officio allein den Kasten vnd Tonnen versiegeln vnd in jhre Verwahrung nemmen / auch darbey vnuerweißlich handle wolten / alles nach Außweisung eines darüber auffgerichten / offenen vnd hiebeneben sub litera A. vbergebenen Instruments / &c.

Ob nun wol Anwaldts Principal dero tröstlichen Zuuersicht gewesen / es würden gedachte Bürgermeister vnd Raht berührter jhrer Erklärung nachgesetzt haben / Beuorab dieweil derselb / jhme durch einen Notarien / was vor ansehenliche Vhrkundten / so jhme zustendig / ein Verzeichnüß in massen dieselb bey verwahrt sub libera B. vbergeben würdt / zustellen lassen / So hat doch dessen vnangesehen / gedachte Bürgermeister / vndt Raht in seinem Anwaldts Principal abwesen / vnd ohne einige vorgehende vergewissigung / neben dem Fürstlichen B. Oberamptmann zu F. H. H. B. auff deß Hochwürdigen / Durchleuchtigen / vnd Hochgebornen / Fürsten vnd Herren Herzog H. J. zu B. &c. abgangenes Schreiber / nit allein den Kasten vnd Tonnen eröffenet / vnd alle Brieffe vnd Schrifften / so darinn gewesen / besichtigt / sondern es hat auch jhme solcher deponirter Kast vnd Tonne / oder die darin befundene vnd jhme zustendige Vhrkundten / auff sein vnterschiedenes Anhalten / biß auff die heutige Stunde nicht wieder zurück gegeben / oder gefolgt werden wöllen / &c.

Wann aber auß den rechten kundtbar mit was grosser Trew / vnd Fleiß ein depositarius jhme das depositum anbefohlen / vnd wie hoch die Restitution desselben / wann sie von dem deponente gesucht würdt / priuilegirt ist / auch dieselbe von niemandt verhindert werden sol / vnd deßhalber nicht allein scharpffe Actiones in recht verordnet sein / sondern auch / wan die Restitutio vom Depositario verweigert würde / jhme dieselbe sub pœna & quidem vt DD. docent, excommunicationis mandirt werden kan / vnd dahero an diesem hochlöblichen Kayß. Cammergericht / in solchen Fällen auch Mandata sine clausula erkennt werden / vnd es dañ disseits die Gelegenheit / daß solchen Rechten / nicht allein gemelte Bürgermeister vnd Raht gestracks zu wieder gehandelt / sondern auch von denselben hochgedachten F. vnd Herrn Herzogen H. J. B. S. obgemeltem J. F. G. Oberamptmañ zu F. zuer vngebür fürschub geschicht wie noch / Vnd derowegen E. F. G. vnd dieses hochlöbliche Kayß. Cammergericht vmb Verhelffung Rechtens ersucht werden müssen / auch desselben Iurisdictio in diesen Sachen ex capite continentiæ causæ non diuidendæ sundirt ist. So gelangt dem allen nach an E. F. G. anwalds vnterthänige gantz fleissige Bitt / dieselben wöllen jhme / so wol gegen mehr hochgedachten Fürsten vnd Herrn H. B. S. jhrer F. G. Oberamptman zu F. als Herrn Bürgermeister vnd Raht zu N. ein Mandatum sine vel in euentum cum clausula, mit angehefftter gewönlicher Ladung gnediglich erkennen / vnd darinn jhnen bey einer namhafften Peen Mandiren vnd befehlen / berührten bey sich deponirten Kasten vnd Tonne / ohne Männiglichs Verhindern in seines günstigen Principalen als deponentis, oder seines Vollmächtigen beysein zueröffnen / vnd alles was jhme darinn / vermög dero jme mitgetheilten Verzeichnuß / vnd sonsten zuständig zu restituiren / oder zum wenigsten wider obgemelte beklagte simplicem citationem in gewöhnlicher Form jme gnediglich zu erkennen vnd mitzutheilen. Hierüber das Hochadelich Miltrichterlich Ampt vnderthäniges Fleisses anruffendt.

E. F. G. Vnderthäniger N. N. D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Ist gebetten Mandatum cum clausula erkandt in consil. 28. Ian. An. 600.

SVP-

SVPPLICATIO III.

Prò mandato sine vel cum clausula in causa Senatus C. contra E. deß Stiffts N.

HOchwürdiger Fürst/ Röm. Kay. May. Cämmerrichter gnediger Herr. Ob wol Syndici Principales Herrn Burgermeister vnd Raht der Statt C. mit den jederzeit regierenden Herrn Bischoffen vnd dem Thumbcapittel deß Stiffts N. gewisse Verträg/ welcher massen es mit etlichen der Statt N. angehörigen Recht vnd Herrligkeiten gehalten werden solt/ auffgerichtet/ vnd in selbigen expresse versehen/ daß jre Bürgere vor den Herrn Bischoffen oder das Capitul in erster Instanz nicht citiert/ Sondern vor jhnen Burgermeistere vñ Raht/ einer oder andern Vrsache halben/ besprachen vnd gerechtfertiget/ vnd dann die der Statt angehörige Jagden/ Wildfuhr/ Strämme/ See/ Teyche vnangefochten gelassen/ vnd von niemandten dañ der Statt/ bejagt vnd gefischt/ ꝛc. werden sollen/ auch dessen (folgender Thatlichkeiten außgeschieden) in vnverrückter Possession jederzeit gewesen vnd noch seyen.

Ob auch wol angeregte Principales vor 10. 20. 40. 60. vnd mehr Jaren/ dann sich Menschen gedencken erstrecken kan/ in possessione der Kirchen verwaltung/ Gebäwen/ Stülen/ vnd dergleichen Kirchen angehörigen Sachen gewesen vnd noch/ auch zu dem Ende/ auß deß Rahts Mittel jederzeit zwo Personen zu Kirchen Verwaltern verordnet/ vnd sich dahero gebühret/ daß sie Klägere billich auch hinführo bey solchem wol herbrachten gerühesamen Wesen vnnd deren Observanz vnd Exercitiis rüiglich gelassen werden sollen/ So hat sich doch der Hochwürdig Durchl. vnnd Hochgeborne Fürst vñ Herr/ Herr C. H. zu S. als jetziger Bischoff vnd N. N. Capitularn zu C. sich ein Zeithero/ solche angeregte gerechtsame/ vñ andere dergleichen Privilegia zu cassirn/ oder auffs wenigst durch allerhandt Turbationen/ vnnd vnzimliche Weg zu schmälern/ thatlichen vnterfangen/ vnnd sonderlichen in Newlichkeit/ den zweyen bestelderen Kirchverweseñ N. vñ N. etliche Frawen auß jren Stülen/ darinn sie vnd die jhrige von vndencklicher Zeit gestandē/ außzuweisen/ vnd anderen einzuraumen gebottē/ auch das Fürstliche N. Wappen/ so mit dem Stifft nichts zuthun/ an bemelter Kirchenverweser Haußthürē/ der Vrsachē schlagen lassen/ weil der eine N. gleichwol ohne seines Collegæ oder deß Rahts Wissen/ etliche grosse Steine/ darunter der Kirchen Fundament in etwas geschwecher/ brechen lassen/ dessen wegen/ er aber allbereit von Syndici Principalen in ein ansehenliche Geltstraff vertheilet/ vnd jm alles in vorigen Standt zubringen eingebundē worden/ dardurch aber ex aduerso nichts ands gesucht würd/ dann das obberürte Kirchenverwaltung dē Herrn Bischoffen vnnd Capitul eingeraumbt/ vnnd der Raht davon gestossen werdē möge/ welches intentum dann auch dahero desto mehr abzunehmen/ weil die Fürstliche Räht gen C. abgeordnet/ so obberürten Steinbrechens halben/ ohne deß Rahts Vorwissen/ vnd convocation/ in der Kirchen der Augenschein eygenes Gefallens eingenomen. Eben zu selbiger Zeit ist auch der Burgermeister einem Herrn N. das Fürstliche N. Wappen/ an seine Thüren geschlagen worden/ der doch eyniger Verbrechung oder Vbelthat gar nicht vberzeugt/ weniger legitime condemnirt worden/ sondern lediglich dahero in Vngnad gerahten/ weil er ob gemeiner Statt vhralten Privilegien/ vnd Statuten eyfferig vnd steiff gehalten/ vnd deren in viel Weg gesuchte Abbrüch vnd Schmälerung nicht verstatten wöllen/ vnd damit die vorhabende Vnderdrückung der Statt N. vnnd Vertilgung der Privilegien/ vnd von vnverdencklichen Jahren herbrachten Recht vnd Gerechtigkeiten/ desto baß ins Werck möchte gerichtet werden/ haben die Beklagte sich eine zeithero befliſſen/ die Vnderthanen daselbst wider den Raht/ vnter dem gesuchtem Schein auffzuwicklen/ als ob die Burgermeistere jhrem Ampt nicht wol vorstünden/ vnd den Burgern vnbefügte Beschwerden aufflegten/ gestalt J. F. G. copialiter beyligend/ vnd theils mit eygener Handt gefertigt Schreiben an N. Kauffleuth vnd gantze Gemeinde zu N. geschickt/ vnd im selbigen begert/ obbenandten Burgermeister N. Gefänglich zuvberschicken/ Weil aber solches gleichwol mit grosser Sorg/ Mühe vnd Fleiß verhütet worden/ vnd verblieben/ haben die Beklagte ein Dorffschafft Bawren auffgemahnet/ welche den 12. Julij jüngst hin/ beneben etlichen Hoffdienern vñ Gesind in bemeltem Burgermeisters Erbgarten an seinem Hauß gelegē/ den er vnd seine Vorfahren vor mehr dann 100. Jahren continue innen gehabt/ de facto gefallen/ was sie daselbstē von Eysen/ Ancker/ Tischen/ Bawsteinen/ vnd dergleichen befunden weg genommen/ vnd die Thür vernagelt: Folgends an seinen Höff vnd Schewren obberegt N. Wappen gehefft/ vnd den 13. Julij hernach in sein Wagenhauß gefallen/ das daselbst gefundene Baw vnd Brennholtz/ Latten/ Wägen/ beschlagene vñ vnbeschlagene Räder/ Mawrsteine vnnd dergleichen so mehr dann 30. Gülden werth hinweg gethan/ vnnd das Wagenhauß occupirt vnd eingeromen/ vngeacht er Burgermeister weder mit Worten noch Wercken seines Wissens sich an den Herrn beklagten jemahls vergriffen/ auch nicht citirt/ weniger eyniger Vnthaten vberwiesen/ noch condemnirt worden/ sondern sich priuatim in/ vnd bey seinem Hauß halten/ vnd publice angetragenem Burgermeister Ampt jederzeit vnverweißlich verhalten/ vñ dermassen erzeigt/ wie er es seinen Pflichten nach/ gegen Gott vnnd Männiglich wol verantworten kan/ Jn gleichem haben J. F. G. sich ein zeithero an denen in obberührten Verträgen außgesetzten vnd bedingten Jagden vnd Fischereyen nicht begnügen lassen/ sondern auch auff deß Klagenden Rahts distri-

ctu zu jagen de facto sich angemast/vñ dero Teych Gefischet / alles den lautern Verträgen/ vnd andern von Alters herbrachten Privilegien Recht vnd Gerechtigkeiten stracks entgegen/ vnd zu dero vnleydenlichem Abbruch vnd Schmälerung. Dieweil aber geklagtes Vnwesen / nicht allein den gemeinen beschriebenen Rechten/der Raht N. Freyheiten / vnd mit den vorigen Herrn Bischoffen zu N. auffgerichten / vnd von dem jetzt Regierenden Bischoffen selbsten confirmirten Verträgen zu wider / in deme obbemelten Personen / jhre Güter ohne Vrsachen confiscirt/ vnd ausser recht abgenommen / auch das Fürstliche N. Wappen newlicher zuvor vnerhörter weiß an statt deß Bischoffs N. gebraucht worden/dahero es das Ansehen gewind/dz man ex aduerso die vhralte Stiffts Statt N. wie auch das gantze Stifft N. als gemach dem Fürstlichen Hauß P. einzuverleiben/ vnd von seinen Freyheiten vnnd Gerechtigkeit zuverstossen gemeint/ Sondern gereicht auch die geklagte Auffwickelung/zu innerlicher Vnruhe/ vñ Zurüttung deß Regiments / also daß im Fall solchen geschwinden Sachen nicht in Zeiten gestewret vnd vorkommen/Bürgerlicher Zwytracht/gefährliche Empörung / vnd wol gar Blut vergiessen/zwischen dem Raht vnd Vnderthanen gewißlich erfolgen würde / dahero die gebrauchte Thatlichkeiten dermassen beschaffen / daß sie mit eynigem schein Rechtens nicht zu excusiren/ darzu wegen täglicher Vortsetzung solcher Betrangnüssen/ summum & ineuitabile periculum in mora. in erwegung man sich stundtlich innerlicher Auffruhr der Bürgerschafft wider die Obrigkeit zubefahren / also daß nach vermög deß 23. Tituls deß andern Theils der Cammergerichts Ordnung in diesem als enormissimo & periculosissimo casu à præcepto wol angefangen/vnd solchen vnverantwortlichen Beginnen mit Pœnal Mandaten begegnet werden mag.

Als gelangt an E. F. G. supplicirenden Syndici vnderthänig hochfleissig Bitten/die wöllen seinen günstigen Herrn Principalen ein Kayss. Pœnal Mandat / inn welchem dem beklagten Herrn Bischoffen / vnnd dem Thumbcapittul zu N. sie Klägere bey jren alten Herkommen / Privilegien/ Gerechtigkeiten vnd Verträgen / vnnd benendtlichen sie / oder die von jhnen bestelten Kirchenverweser/in jrer Verwaltung rühiglich zulassen/drüber vnd ausser Rechtens de facto in nichten zu betrangen vnd sonderlich obbenandte Personen / so sich fernern Trangsals / besonders der Burgermeister N. beysangens seiner Person / zubeförchten/ hinfüro vnbedrangt vnd sich am ordentlichen Rechtens außtrag / darzu sie gnugsame Caution zuthun willig / sättigen zulassen/oder da einer oder mehr deß Rahts vnter dessen / wie man sich zubesorgen zuverhafft gebracht / selbige ohne Verzug/ eynred/vnd entgelt zu relaxiren/auch die im Stifft N. vngewöhnliche N. Wappen/ widerumb zu remouiren / sine, vnd dann das jenige so viel bemelten Burgermeister N. de facto abgenommen worden / widerumb völlig vnd ohne abgang zu restituiren cum clausula gebotten werde / cum citatione ad docendum vel videndum, &c. gnedig vnd förderlich erkennen/ Hierüber E. F. G. Hochadentlich Miltrichterlich Ampt in Vnderthänigkeit bestes Fleisses anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger

N. N. D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Auff vorbrachte narrata vnd wie gebetten abgeschlagen in consil. 2. Octobr. Anno 98. &c.

ALIA SVPPLICATIO.

Pro Mandato sine vel cum clausula, vel in euentum vmb ein förderlich Berichtschreiben / *in eadem causa C. contra E.*

zu C.

HOchwürdiger Fürst/ Röm. Kay. May. Cammerrichter / gnädiger Herr. Auff beyliegender Supplication gnedig gegebnes Decret/gibt E. F. G. supplicirender Syndicus in Vnderthänigkeit zuvernemmen / daß die in voriger Supplication angebrachte der Statt C. Gerechtigkeit/ Freyheiten / vnnd mit dem Herrn Bischoffen getroffene Verträge wie auß sub literis A. B. C. beygefügten beglaubten Beylagen/zuersehen/ vñ berürte Freyheiten / dem beklagten Herrn Bischoffen zu C. nit allein wol gewust / Sondern auch J. F. G. selbige selbsten confirmirt vnnd bestettiget haben / dahero man sich ex aduerso eyniger Vnwissenheit nicht berühmen / weniger der geklagten Thatlichkeiten entschuldigen mag. Zu dem ist vmb Abschaffung deß an deß Herrn Burgermeisters N. Thüren angehefften V. G. Wappens offtmahls fleissig vnd einstendig supplicirt/aber nichts erhalten worden/ Sondern hat sich bemelter Burgermeister stündlich beysangens / vnnd andern Vnwesens / auch der Raht Empörung vnnd Auffruhren zubefahren. Vber das haben die Fürstliche Herrn Rähte zu solchen Thatligkeiten nicht wenig geholffen/ denen ja so wol/als J. F. G. selbsten bewust ist/daß sie vermög angezogener Freyheiten kein Burgermeister / Burger / Eynwohner / oder anderen N. Vnderthanen evociren/Citiren/oder in vnbillliche Weg betrangē sollen. Vnd weil vber dz/diß hochlöblichen Kayserl. Cammergerichts Iurisdiction, nicht allein deß beklagten Herrn Bischoffen Person/so dem Reich ohne Mittel vnterworffen / sonder auch der mitbeklagten Capitularen/wie nit weniger d Herrn Rähte halben / ex contmētia causæ

wol

wol fundirt / vnnd vber das nicht allein der gantze Rath / Sondern auch in specie berührter Burgermeyster inn Käyserlicher May. sonderbarem Schutz vnd Schirm ist / als wil Syndicus narrata vorigen Mandats anhero repetirt / vnnd daß man selbige respectu possessionis verstanden haben wölle / sich hiemit erklärt haben / mit angehefftet vnterthenniger Bitt E. F. Gn. Syndici günstigen Principalen ein Käys. Mandat / in welchem dem beklagten Herrn Bischoffe / wie auch den mit beklagten Herrn Capitularen vnd Bischofflichen Rhäten / sie Klägere vnd in specie bemelten Burgermeister N. wieder jhre habende Käyserliche vnd andere Freyheiten / Gerechtigkeiten vnd Verträge in nichten zubeschweren / Sondern sie bey der inhabender Possession rühig zulässen / auch jhme N. seine Wägen / Ancker / Holtz vnd dergleichen so jhme abgenommen worden / ohn Abgang / zu restituiren / auch die angeschlagene G. Wappen abzunemmen ernstlich befohlen werde / cum vel sine clausula, oder im vnverhofften Fall / solches nicht statt / sondern der Obrigkeit zuvor / vermög der Reichs Abschieden vmb Bericht zugeschrieben werden müste. (Welches doch wegen beuorstehender grosser Gefahr / vnd fernen wegs zumal aber / weil auß den beylägen / sattsamer der Sachen Bericht zunemmen ist / Syndici vnuerfänglichen erachtens wol verbleibē kan) ein solch Bericht schreiben / dessen man gar keinen Scheuhen trägt / doch zugleich damit man besorgender Vberfall fangēs / vnd dergleichen betrangens / vnter dessen / vnd diß solchen Bericht schreibens halben / von E. F. G. ein gnediger Endtscheidt / oder Decret folge / gefreyet seyn möge / ein Inhibitorium tempotale, dessen Effect biß zu berührtem Decret wehren möge / gnedig / vnd alles in gewöhnlicher bestendiger Form / vnd propter periculum quod est in mora schleunig erkennen / oder sonsten den betrangten Klägern / was jhnen der angebrachten Geschwindigkeit halben / zu gutem erkennt / oder gebettē werden mag / gnedig widerfahren lassen. Hierüber E. F. G. hochadenlich miltrichterlich Ampt vnterthenniges gehorsamen fleisses anruffendt.

E. F. G.

Vnterthenniger

N. N. D.

Decretum: ist mandatum sine clausula, das Wappen allenthalben wie geklagt angeschlagen / widerumb abzuschaffen / wie auch wider Bürgermeister N. wider Recht / vnd de facto nichts fürzunemmen erkent das vbrig Begern abgeschlagen / in consl. 9. Octob. Anno, &c. 98. Nota: Hoc in casu processus sunt decreti subditis contra suum magistratum, cum alias Camera in similibus casibus soleat vmb Bericht schreiben.

SVPPLICATIO IIII.

Pro mandato sine vel in euentum cum clausula, aut saltem noua citatione in causſa F. M. contra F. H. B. S.

HOchwürdiger Fürst / Rom. Kayſ. May. Cammerrichter gnediger Herr / &c. auff E. F. G. beygelegt abschlägig Decret / bringt Anwaldt der Ehrentreichen vnd Tugentſamen Frauwen N. N. dieses hochlöblichen Käys. Cammergerichts Beysitzern ehelichen Haußfrauwen / als weylandt Herrn Licentiat N. erst hochgedachts Keys. Cammergerichts gewesenen Advocaten vnnd Procurators nachgelassener Wittiben Tochter vnd Erbin respectiue ferrner in vnterthenigkeit Supplicando für vnd an / welcher gestalt die Durchleuchtige Hochgeborne Fürstin vnd Frauw / Frauw N. in Anno der wenniger Zahl 82. gedachten Licentiaten N. zu einem gemeinen Anwaldt vnd Procuratorn in allen vnnd jeden Rechts Sachen / so J. F. G. damalen an diesem Käys. Cammergericht allbereyt gehabt / auch noch künfftig bekommen mögen / auff vnd angenommen / vnd dargegen jhme zu Ergetzung seiner Mühe vnnd Arbeit jedes Jahrs auff den H. Pfingstag so lang er also in J. F. G. Bestallung seyn vn dbleibē würde zu Järlichem gnadē / warth vn Dienstgelt 12. Reichs. Thaler / auch darneben das gewöhnliche Copeygelt / vnnd was er jederzeit J. F. Gn. wegen in die Käys. Cantzley / oder sonsten außlegen werde / ohne allen seinen Kosten vnd Schäden gnedig entrichten vnd bezahlen zulässen / vnter J. F. G. Secret vnnd eygenen Händen laut beygefügter Original bestallung / num. 2. notirt / gn. zugesagt vnd verschrieben / auch er Lt. N. seliger darauff sich solcher auffgetragener anwaldtschafft der Gebür vnterfangen / vnnd deroselben gleich andern jhme anbefohlenen Sachen / biß in sein seligen Abschiedt / mit allem getreuwem Fleiß / seinem bessen vermögen nach abgewartet / vnd dahero jhme in krafft derselben Bestallung / solch Gnaden warth vnd Dienstgelt / biß in daß sieben vnd achtzigst Jahr / wol vnd richtig bezahlt worden. Als aber hernacher J. F. G. etliche Jahr lang / vnangesehen / dieselbe / deßhalb zu mehrmahlen in vnterthänigkeit ersucht / nichts ferners erlegen / noch auch die Bestallung auffkünden lassen / sonndern gedachter Lt. N. seliger / nur von einer Zeit zur andern mit vergebenlicher vertröstung wie noch / vmbgeführt vnnd auffgezogen / ist er zuerlanging solches wol verdienten vnd verschriebenen Auststands den Weg rechtens vor die Handt zunemmen / wie gern er auch dessen geübrigt gewesen were / vnvmbgänglich vervrsacht / gestalt jhme dann auff sein vnterthänig ansuchen / zu solchem Endt von E. F. G. den 11. Februarii Anno 96. eine Citatio gnedig erkannt / auch solche den 9. Tag Martii hernach durch einen Beybotten gebürender massen insinuirt worden / wie auß beygelegter Copia citationis & executionis, num. 1. dern Original in der Leserey in

solcher sachen / intitulirt / N. contra N. citationis, zubefinden / weitleufftiger zuersehen. Auff welche Insinuation, als J. F. G. nit allein 24. Thaler für zwey Jar Dienstgelt also baldt verschickt / sondern auch deß vbrigen Außstands halber / sich nur noch was zu gebülten / vnd derowegen gar kein Mißtrawen in dieselb zusetzen / vermög beygelegter vnd abermahl mit J. F. Gn. eygenem Secret vnnd handt bekräfftigter Original missiu sub num. 3. gnedig begeret / ist darauff die gebürende Prosecution der erkannten Citation (ausserhalb dieselbe / laut deß sub num 4. beygelegten Receß / auch ohne einig der Fraw Gegentheilen erscheinen blößlich reproducirt) weil man sich billich keines andern versehen / dañ das solchem abermaligem / vnder J. F. G. Handt vnd Sigill beschehenem gnedigem versprechen ohnfehlbarlich der Gebür nach gesetzt worden seyn solte / gäntzlich verbliebem / deren man doch auch / so ferrn es von nöten / hiemit inn bester Form renuncirt haben wil. Dieweil aber G. F. vñ Herr / auch auff solches widerholtes Versprechen / vnd Bekanntnüß / wider alles verhoffen weder bey sein Licentiat N. seligen Lebzeiten / noch auch hernach biß auff diese Stundt / ohnangesehen man vielfaltig darumb in der Güte angesucht / das geringste nicht erfolgt / sondern dasselbe eben so wenig als die hievor gegebene Bestallung in Achtung genommen werden wil / vnd also noch das versprochen Gnaden / Warth / vnd Dienstgelt von Pfingsten Anno 89. biß auff sein Lt. N. ableiben (dieweil auch biß dahin die Bestallung nie widerruffen) welches sich nach dem willen deß Allmechtigen den 16. Aug. Anno 96. zugetragen / sampt dem gebürenden Copeyen vnd verlag Gelt / auch andern biß dahero deßwegen auffgewandten vnnd durch J. F. G. wider obbemelte Bestallung vnbillich versvrsachten Vnkosten vnnd Schäden / dessen alles hievor ein vnterschiedliche Verzeichnüß vberschicket / noch vnbezahlt vnnd hinderstendig / auch diese Sach an jetzo viel anderst als vorhin / vnnd zwar dermassen beschaffen / das nun mehr wol à præcepto angefangen werden sol / kan vnd mag / In erwegung weder die Güte / noch hiebevorn fürgenommen gelindtes Mittel angeregter Citation in gebürender Achtung genommen / sondern das vergebenlich vmbreiben jmmerzu fortgesetzt werden wil / diese Sach auch an jetzo Theils viduam als miserabilem personam, darzu ein wolverdientes Liedtlohn so neben der vielfaltigen Mühe vnd Arbeit / auch stettige grosse Gefahr / Sorg vnd Angst / auff sich trägt / wie auch eine der Gebür verschriebene / deßgleichen vnter vngezweyffelter Fürstlicher Handt vnnd Siegel (als dann solches da die Bestallung / zu welcher J. F. G. sich mit voriger Zahlung jederzeit verstanden / gegen berürter Missiuen gehalten Ipsa rei euidentia offenbar) auff Verkündte Kay. Proceß gleichsam gerichtlich gestandene Schuld berüren thut. So gelanget noch maln an E. F. G. Anwaldes in namen obbesagter seiner Principalin vnterthänige hochfleissige Bitt / jhme wieder hochermelte Fraw Hertzogin zu N. mandatum pœnale sine clausula vielbemelt verschrieben / bekannt vnd noch außstendig Gnaden / Warth / vnd Dienstgelt sampt dem Copeyen vnd Verlaggelt / auch allen deßwegen auffgewandten Vnkosten vñ erlittenen Schaden / obberürter Bestallung gemäß / ohne fernern Verzug zuentrichten vnd zubezahlen / cum annexa solita citatione, oder im Fall solches begern nit statt / als dann ein mandatum cum clausula, oder je in omnem euẽtum nouam citationem deßwegen gnedig zuerkennen snd mitzutheilen / Hierüber E. F. G. hochadenlich miltrichterlich Ampt vnterthänigs fleiß anruffendt.

E. F. G. Vntertheniger N. N. Lt. cauens de rato & mandato, &c.

Decretum: Ist erstlich in erster Supplication petitum mandatum sine vel in euentum cum clausula in consilio 25. Ian. An. 99. abgeschlagen: In secunda vero Supplicatione Ist gebettene Citatio erkannt in consil. 29. Ian. An. 99.

Hactenus de Supplicationibus pro mandatis sine vel in euentum cum clausula: Sequuntur nunc secundo loco Supplicationes de mandatis sine clausula tantum.

SVPPLICATIO V

Pro mandato sine clausula cum annexa citatione ad videndum, in causa O. H. von E. B. contra E. W.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Kayſ. Mayt. Cammerrichter / gnädiger Herr. E. F. G. geb ich von wegen der Edlen vnd Ehrnvesten O. H. von E. B. vor sich selbst / vnd dañ desselbigen / auch N. als verordneter Vormünder / Weilant N. seligen hinderlassener Kinder / wider den Hochwürdigen Fürsten vnd Herrn / Herrn N. Bischoffen zu N. auch nachbemelte S. F. G. beampte zu N. hiemit suppleando vnterthäniglich klagendt zuvernemmen / welcher Gestalt ermelte meine Principaln vnd dero Vorfahren / die von N. von alters hero / jederzeit die Gerechtigkeit gehabt vnd herbracht / daß sie im Ampt N. vnnd darinn gelegenen Gehöltzen vnnd Bergen / ausserhalb dem Saltzforst / vnnd Camerforst / nach kleinem Wildtprät jhres Gefalles gegejagt / auch Hüner verstossen vnd sonsten Vogelfahens sich gebrauchet / wie dann ermelte meine Principaln zu gebürlicher continuatiõ vñ Hädthabung / solcher jhrer vhralther brachter Gerechtigkeit / vñ dero quasi possession, im nechst verschienen Monat Nouembri / wie dabevor auch Jährlichẽ beschehẽ / durch jhre Jäger vñ Diener gerürte örter im Ampt N. hin vñ wider / wie von alters herkommen / auch nachmals öffentlich bejagen lassen. Welches auch die W. Beampten daselbst zu N. gut Wissen gehabt / vnnd wol haben köntnen / aber solches nachmals (wie billig) ohn alle Einred geschehen lassen / wie dann dieselbigen

auch

auch ein solches altem herkommen nach / keines wegs zuhindern gehabt. Es haben aber gerührte meine Principaln zu solcher Jagt etlicher jhrer Männer/vnd Hindersässen auß den Dörffern F. H. B. auch von der R. bey R. deß gleichē auch von R. erfordern lassen/ welche auch ermelten R. Jägern zu solchen Jachten/dero örten/wie von älters vielfältig mehr beschehen / gutwillig gefolgt vnd geholffen.

Dessen aber vnerachtet/hat hochgedachter Herr Bischoff zu W. durch S. Fürstlichen G. Amptmann R. erst etliche täge/nach obgerürter Jacht/ ermelte W. armē Leut / allein der vrsachen halbē/ daß sie den W. Jägern zu angeregter Jacht hochmals/wie auch von alters vielfältig geschehen/geholffen/nemlich ein vnd dreyssig personen / welche allesampt meinen Principalen mit Pflichten / Lehenschafften/Zinsen / Contributionibus, gemeinen Reichsstewrn / auch Vogteylicher Oberkeit zugethan vnd vnderworffen / in dieser beschwerlichen kalten Winterszeit / gleichsam als ob sie Belthäter gewesen / in beschwerliche Gefängnuß zu R. geworffen/ vñ söndlich hat ermelter Amptmann am 29. Nou. nechst verschienen / nechst bemelte 15. R. Männer / so alle auff der R. auff R. Gütern wohnen zu angeregtē Hafften eynziehē lassen/nemlich (sequuntur 15. dictorū nomina.) Folgends am 1. Dec. hat erwehnter Amptmann zu R. nachfolgende 6. Personen/so auch zu H. vñ auff der R. dabey auff R. zinßbarn Gütern seßhafft/gleichsfals in Gefängnuß werffē lassen/als mit namen/ꝛc. Am 4. tag ermelts Monats Dec. hat obgerührter Amptmann zu R. ferner auch nachbenante R. angewante / auß dē Dorff R. in gleichmässige vnverschuldte Gefängnüß erbärmlich schleppen lassen/nemlich R. ꝛc. Zum andern haben auch mehrgerürte meine Principaln / vnd dero Vorfahren die von R. zu R. neben andern vielen benachbarten vom Adel mehr / vber Menschen gedencken / die eygenthumbliche Gerechtigkeit gehabt/ vnd quali besitzlich rühwig herbracht / daß sie zu jren Burgsitzen/vnd freyen Ritterhöfen daselbst/nothwendig holtz zu bauwen/ breñen/zeunen/Wagengeschirr/auch anderer Notturfft / im Waldt der S. F. genañt/bey der R. im Länd zu F. gelegen/jres gefallens / on alle Eynredt vnd Entgeltniß/wo es jnen geliebt vnd wolgefallen/hauwen/heymbringen/vnd zu jrem Nutzen/vnd Notturfft daselbst anwenden vnd verbrauchen/ Sonderlich aber haben mehr gemelte von R. auch seythero der Bawren Auffruhr/so im jar 25. gewesen/ zum theil auch noch vor wenig jarē auff jre Burgsitz vnd freyen Ritterhöfe / daselbst zu R. mehr als 13. vnderschiedliche Bäw an Burgsitzē/auch andern wohnhäusern/hoffhäusern/ schewren/Vieh vnd Schafställē/darzu auch Brücken/vñ Zäun/ vmb jre Höfe/sampt Thoren vnd Pforten daselbsten von newem erbawen/ auch alles Bawholtz in angeregtem S. darzu fellen vnd holen lassen/ohn männiglichs/vnd sonderlich jederzeit regierender Herrn Bischoffen zu R. Hinderūg vnd Eynredt/ wie solches dero örter Notori vnd Landkündung. Als aber meiner Principaln Pflegkinder Mutter/ der Wittiben von R. Wagenknecht / jüngst am 19. Nou. ein Fuder Holtzes in gerürtem S. nochmals / wie von alters herkommen/ gehawen/vnd dasselbige gedachter Wittiben von R. in angeregtem Burgsitz gen R. heymführen wöllen/ hat obgedachter Cētgraue R. auff sondern befelch hochermelts jetzt regierenden Herrn Bischoffs zu R. allernechst beym Dorff R. bey der R. Zigelhütte/ denselben Wagenknecht verwegwarten lassen/vñ jme daselbst mit gewalt eine Ketten abgepfändet/ auch darüber 2. Bäwrn/mit namen R. R. so beyde zu R. auff W. Gütern sitzen/ als die von vngefehr darzu kommen/gezwungen/ daß sie jhme das Holtz vom Wagen abwerffen müssen.

Nach dē auch mehrgemelte meine Principaln/ in ermeltem Monat Nouembr. in angeregtem S. deßgleichen auch einem Bircken Gestreuch/ so zu nechst an der Feldt Marck jres Schlosses R. vnd vnder R. gelegen/ vnd jnen mehrern theils eygenthümlich zustendig/wie von alters herkommen/erlich Holtz hawen lassen / hat ermelter Centgraue zu R. vnder anderm seinen geübten Landfriedbrüchtigen Freffel nach gleichfals auff berühmbten sondern befelch hochermelts Herrn Bischoffs zu W. vñ vorgedachts S. Fürst. G. Amptmans zu R. gedachter meiner Principalē Holtzhawern/ welche solch Holtz gehauwen/ nahe vorm selbigen jrem Schloß R. deßwegen fünff Exte/zween Eysen Kegel/einen Holtzschlegel / vnd einen Karnel mit Brodt/so dann auch meiner Principaln hoffbawrn von R. zwo Ketten abgepfändet.

Wie er es dann auch nicht dabey gelassen/ sondern es ist vber das auch vorberührter Amptmann zu R. gleichfals auß befelch mehr höchgemelts Herren Bischoffs zu R. durch die Gemein zu R. meinen Principaln/in jhr vnstreitig/ eygenthumlich gehegtes Gehöltz/das Martins Holtz genañt/ mit gewalt eyngefallen/vnd vnderm Schein einer andern pfandung/zween Wagen Holtzes daselbst niderschlagen/vnd abführen lassen/vnd solches zu keinem andern ende/als dardurch jetztermelte meine Principaln/angeregter jrer Vralther brachten Jächten/auch in mehr berürtem S. vnd gestreuch/an der S. habender eygenthumblichen Beholtzung/vnd dessen alles kündtlichen Possession/ vel quali, mit der That mit der zeit zuverdringen/ vnd hochermeltem Herrn Bischoffen / eine von Alters vnerhörte vermeynte Gerechtigkeit / dero Orter zuerlangen / vnnd an zuheymischen.

Dieweil nun diesem allem also / vnd dann im recht/sonderlich auch in deß H. Reichs Constitutionen vnd Pfandungen/vnd Gefangenen/ heylsamblich vnd wol versehen / welcher gestalt in solchen kündtlichen/Fällen/ da die Partheyē beyderseyts dem Reich ohne Mittel vnderworffen / dem beschwerdten Theil/oder den seinen zu förderlicher

Relaxation vnd Restitution / auch schleunigem Außtrag Rechtens verholffen werden solle / Als bitt ich hiemit vnderthänigklichen / E. F. G. wöllen gerührten meinen Principaln an hochgedachten Herrn Bischoffen zu N. auch vorgemeldte S. F. G. Amptmann / vnd Centgraffen zu N. ein Mandat sine clausula cum annexa citatione ad videndum, gnädiglich erkennen vnd mittheilen / darinn J. F. G. vnd jhnen bey einer sondern namhafften Peen ernstlich aufferlegt / vnd befohlen werde / den nechsten nach vberantwortung oder Verkündigung solches Mandats / ohne Verzug / Eynredt vnd Entgeldtnuß / alle obgerürte Gefangene jhrer Verhafftung auff einen gewönlichen alten Vrpheden wider ledig zu zehlen / so dann auch obgerührte abgepfändte drey Ketten / fünff Exte / zween Keyl / den Schlegel vnd Karnell / Deßgleichen die in obgedachtem Weyhrischem Walde im Martins Holtz abgehauwene vnd entwendte zwey fuder Höltzes / oder was dessen alles nicht mehr vorhanden / als dann dessen gebührenden Werth darfür zu restituiren / E. F. G. hochadelich milt richterlich Ampt hierüber vmb Recht vnd Gerechtigkeit vnderthänigs fleiß anruffende.

E. F. G.

Vnderthäniger gehorsamer
N. N. D. cauens de rato &
Mandato.

Decretum: Jst das gebetten Mandatum ausserhalb der zweyen abgenommenen Wägen Holtz im Martins Waldt / erkendt / in cons. 25. Maii, Anno 93.

SVPPLICATIO VI.

Pro Mandato sine clausula, in causa G. K. contra C. P.

Hochwürdiger Fürst / Römisch. Kayſ. Majest. Cammerrichter / Gnädiger Herr / E. Fürstl. G. bringt Anwaldt N. wider den Durchleuchtigen Hochgebornen Fürsten vnd Herrn / Herrn N. ꝛc. Auch den Edlen vnd Vesten N. erst hochgedachter Jhrer F. G. Landt Vogten zu N. hiemit supplicando vnderthänig für / Ob wol in den gemeinen beschriebenen Rechten / auch deß Heyligen Reichs Constitutionen vnd Satzungen heylsamlich verordnet / auch an jhme selbst der natürlichen Billigkeit / deßgleichen der gemeinen Vernunfft / vnd Christlichen Gottseligen humanität in allweg gemäß ist / daß keiner / welcher jchzit maleſtziſch vnd sträffliches nicht verbrochen / hingegen aber vmb alle Bürgerliche Sachen / vnd Forderungen / vor seiner vngemittelten / ordentlichen Obrigkeit / menniglichen ordentlichen Rechtens vnwegerlich mit zuseyn gantz erbietig / Auch darzu nach gelegenheit seines Standts gnugsam gesessen ist / / vnverschuldt / vnd vngütlich von jemands was Würden / Sandts oder Wesens der auch jmmer sey / vnd insonderheit von den jenigen / deren Landtsfürstlicher / oder hohen vnd nidern / Ober : auch Bottmässigkeit / Er vnwiderſprechlich mit nichtē zugethan ist / gestöckt / geblöckt / od sonst in vnbillicher Verhafftung widerrechtlicher weiß auffgehalten / oder mit gewaltiger Abnötigung vnbillicher Geldtstraffen beschwerdt werden soll. Ob wol auch in facto wahr / vnd incontinenti Sonnenklar beweißlich / daß das Dorff N. an der Thonaw gelegen / vō der P. N. Landtsfürstlichen / vnd aller andern Obrigkeit bester Form insonderheit exiſtiert / auch vber die darinn gelegene vñ gesessene Leut vnd Güter / alle hohe vnd nidere / Ober / Gerichtbar / Stewr / Dienstbar / vñ Bottmässigkeit / item alle andere Superioritet cum omnibus gradibus & ſpeciebus, niemandts anderm / als obbesagtem Gottshauß zum N. eynig vnd allein zuständig / welches auch derē von vnfürdencklichen Jaren her jederzeit in offenbarer / rühigē vñ vnzerbrochenen Possession gewesen / auch noch ist / wie dann die Supplicanten demselben einig / vnd allein / vñ sonst niemandts anderm / in allen vñ jeden Oberkeits sachē / auch Gebotten vñ verbottē / biß auff gegenwertigen Tag / jederzeit gehorsamet haben / vnd darzu Erbgehuldiget seyn. Das doch dessen alles vnangesehn / ob hochgedachter Herr / N. den 9. Tag deß negst abgeloffnen Monats Ian. newen Calenders / den klagenden N. Vogt / vnd Consorten / als sie jren weg von N. auß / widerumb heimwerts nemen wöllen / durch J. F. G. Vnder Vogtē zu N. vñ andere diesem zugeordnete mehr von welchen sie heimlich verwartet worden seyn / in der S. vnversehener weiß anfallē / auch one alle Fug vngütlich / nach H. schleppē / vñ daselbsten im Wirtshauß mit angelegtē vnverschuldten beschwerlichen Arrest / verstrickē lassen / darinnen sie dañ noch also nit allein vnbillich auffgehaltē werdē / sonder es hat auch d mitbeklagt Lād Vogt den 12. diß nach mittag / obernañtē klagēdē Vogt auß seiner verstrickūg für sich auff das Rahthauß zu H. erfordn lassen / vñ jme 25. Taler auß dieſer vermeyntē / vñ an jr selbst notorie grundlosen vrsach zubezahlē aufferladē / dz er Vogt vor diesem auß S. G. H. deß Herrn Prelatēs zu N. ernstlichē befelch (dem er als ein verpflichter Diener zugehorsamē in allweg schuldig gewesen ist) zwey getruckte vnderschiedliche Mandata, darin das Fluchē vnd schwerē verbotten wird / welche d beklagt Herr N. an die Kirchenthür zu N. (vngeacht daß solches Dorff J. F. G. mit einiger Ober vñ Bottmässigkeit / od Superioritet notorie im wenigstē nit vnderworffen ist) de facto anschlagē lassen / zu erlaubter rechtmässigē Interruption / od vnderbrechūg deß darunter vnbefugter weiß gesuchten Exercitii. der vom H. N. newlich angemasten Landtsfürstlichē Oberkeit / vñ zu gebürlicher handhabūg deß Gotts hauß zu N. kündlichen Exemption von derselben / auch vber dz D. N. cum omnimoda Iurisdict. habenden Superioritet (damit gleichwol die Supplicantē für jre Person Hauptsachlich nichts zuthū / vnd sonst darauß keiner andern vnzimlichen

Mey-

Meynung widerumb abgenommen hat. Wann nun aber ersternanter Vogt / durch vorangerürte Abnemmung der 2. N. Mand. (als oblaut) nichts anders gehandelt / oder verricht / als was ein gelobter vnd geschworner / auch gehorsamer Diener auß empfangenem befelch rechtmässigem seines H. vnd ordenlicher Oberkeit welcher er omnimoda subiectione vnderworffen / zuthun schuldig / jetzt berürter Befelch auch vorgehörter massen / an jme selbs omni iure vnwidersprechlich billich gewesen / auch vber das vor angeregter zwischen offterhanten G. hauß / vnd dem beklagten F. eyngefallen Streit der vermeynlich angeschlagenen Mandaten halb tam quoad petitorium quam possessorium vnverneynlich mere ciuilis ist / vñ ferners sein Mitconsort H. L. mit solcher Sach gar nichts zuthun hat / sondern derhalb vmb so viel destomehr durchauß persona innocens, auch darumb allen Göttl. Geistl. vnnd Weltl. Rechten / auch deß H. Reichs ernstlichē Satzungen / vnd der natürlichen Billigkeit selbs directò zugegen ist / daß die arme verstrickte Supplicantē frembter Sachen vnd Händel mit jrer vnerschwinglichen eusserster Beschwerd / ac cum iniustissima prægrauatione zuentgelte / vnd aber int 23. tit. p. 2 der C. Ord. heylsam versehen ist / daß in so beschaffnen Fällen / welche (wie vorangezeigte der Supplicantē vnverschuldte verstrickung) vnlaugbar nullo iure iustificirt werden könden / vnd da der Beklagt in notorio illiciti facti & Il. veritæ iniuriæ permanentis continuè verharret / den betrangten per mandata sine clausfauorabiliter geholffen / auch darüter stracks ab execut. wol mög / vnd billich soll angefangen werden (in massen an disem K. C. in dergleichē Fällen täglich beschicht) So langt an E. F. G. Anw. obbemelts M. B. vñ mit verstrickten H. C. Vnderthanens N. vnderthenige bitt / Sie geruhē jetzernantē seinen Princ. ein ernstlichs Mand. sine clausl. dardurch obhochgedachten H. P. auch J. F. G. L. V. N. bey einer namhafften Peen gebotten werdt / die Supplicanten auff die allbereit offerirte gnugsame Caution / alsbald nach vberantwortung deß K. Mandats / jhrer verstrickung ohne alle weitere thatliche Beschwerung / vnd durchauß one allen Entgelt / widerumb zuerlassen vnnd auff freyen Fuß zustellen / mit angehefftter Ladung ad docendum de petitione, vel videndum declarari se incidisse, &c. gnädig zuerkennen vñ mitzutheilen. E. F. G. ꝛc.

Decret. Läst man es nochmals bey dem am 15. jüngst gegebnen Decret bleiben / vnnd mag der Supplicant / ob er wölle / sein ordentliche Oberkeit vmb gebürliche Hülff vnnd Beystand Rechtens ersuchen / In conf. 23. Feb. Ann. 99.

Mandatum sine clausula in causa H. T. G. M. contra F. K.

P. P. Wiewol die Geistliche Personen zu S. O. vnnd B. vber 100. vnnd viel mehr Jahr / den grossen vnnd kleinen Zehenden im Dorff F. auch als Erb vnnd Grundt Herrn daselbsten die Jurisdiction / gebott vnnd Verbott / deßhalben einen Schultheissen sampt andern Gerichtsleuthen zuverordnen gehabt / in massen sie solchen grossen vnnd kleinen Zehenden zusampt dem Schultheissen Ampt / Gericht / Recht vnd Gerechtigkeit den H. P. L. vnd H. zu T. wie auch etwan andern / auff ein Zahl Jahr verliehen / aber ferner kein Gerechtigkeit darab begeben haben / vnd daß sein Klägers Vatter / beyde solche Zehenden / auch Jurisdiction deß Schuldtheissen vnd Gerichts Ampts / mit allen andern Rechten vnd Gerechtigkeiten billich mässigen Kauffs mit bewilligung der Bäpstlichen heyligkeit an sich gebracht / den Kauffschilling erlegt / vnd die Tradition vel quasi empfangen / wie dann solcher Kauff vnd Cession / vor einem Jahr an gemeltem vnserm Cammergericht mit Vrtheil vnd Recht bestettiget / jhr Beklagte als malæ fidei possessores, obberührten Zehenden mit seiner Zugehör / sampt den auffgehabenen Nutzungen / oder die davon auffgehabt werden mögen / jhnen eynzuraumen condemnirt worden / Zu dem solch Vrtheil euch durch Kayss. Executorialbrieff insinuirt / vnd zu vollnziehen aufferlegt / Dessen jedoch alles vngeachtet / vnderstehet jhr euch die Jurisdict. Gebott / Verbott / deß Schuldtheissen Ampts / vnd Gericht zusprechen anzumassen / desselben jhr euch nicht allein öffentlich berühmet / sondern hettet auch am 19. Jul. zu F. in der Kirchen / durch einen Botten nach außgang der Predigt öffentlich außruffen vnd gebieten lässen / die jenige so jhr Scheuwren verlihen / oder den Zehenden bestanden / vnd allbereit die Früchten zum theil eyngeführt / solten den Bestandt vnd verliehene Scheuwren auffsagen / vnd niemandt von Klägers Leuten vnd Dienern herbergen.

Dieweil dann er Kläger dein Dörff F. viel Meil Weges entsessen / vnd jetzo in mitten der Erndte die Frucht auff dem Felde / inn Vngewitter zu mercklichem Schaden vnd Nachtheil ligen müssen lassen / vnd nirgendts vnderbringen kan / welches alles zu dem Ende gerichtet / damit er Kläger nicht erfahren vnd wissen / was vnd wie viel der Zehendt eines Jahrs ertragen möge / vnd also was jhr jhm zu erstatten schuldig / Sondern denselben zu verlassen / vnd euch nothwendiglich zu verpfachten getrungen werde / alles gemeinem Nutzen / deß Heyligen Reichs Recht vnd Ordnungen / Zu dem erlangtem Vrtheil vnd außgangenen executorialibus auch vnser vnd vnsers Cammergerichts der höchsten Justitien reputation gäntzlichen entgegen.

Derwegen weil die Sach keinen Auffzug leiden kan / vnd dermassen beschaffen / daß sie mit keinem rechten verantwort / sondern à præcepto wol angefangen werden kan / vmb diß vnser K. Mand. vñ Lad. wider euch zu erkennen / vnd mitzutheilen / vnderthänig anruffen / vnnd bitten lassen.

Wann

Wann wir nun meñiglich bey recht vñ billigkeit handzuhaben schüldig/vnd auch mit willen festiglich gemeynet/ vnd an heut dato jhme solche Proceß erkannt worden seyndt / So gebieten wir euch von R. bey Peen 10. M. Lötigs Golds/ꝛc.

Mandatum sine clausula in causa der gemeinen Erbe vnd Landes Stände der Graffschafft B. *contra* Herrn A. Grauen zu B.

Tenor mandati, &c. Zu erkennen geben/welcher gestalt du alle Güter berürter deiner Graffschafft/mit einer vnerschwincklicher vnrechtmässiger/vnerhörter/vnd in viel tausendt Gülden anlauffenden Schatzung / als nemlich 12. jahr auff jedes Erb drey Reichs Thaler järlichs/ vnnd auff ein halb Erb/oder Botten R. zu entrichten/ zu erlegen/vnnd dieselbe als viel das erst Zill belangt/ durch vnzulässige / vnbillliche Mittel / den Armen Leuten in dieser jüngst verlauffener Karwochen/ da doch alle Christenheit sich billich mit andern dingen/als nemblich jhrer Erlösung bekümmern solte/mit Abpfandung vñ verkauffung jrer Haab vñ Vieh auß zunötigē vñ zu dringē/auch einē jedē der Vnderthanen bey namhafften hohen Peen/ wider solche vnerhörte/vngewönliche Schatzung im geringsten nichts vorzunemmen / noch etwas zu contribuirē/dadurch bey hoher Obrigkeit rechtmässige Hülff außgebracht/ vnnd erlangt werden möchte/zu gebieten vnderstanden/ꝛc. Wann aber angeregte Schatzung gedachten armen Vnderthanen/nicht allein auß Vrsachen / daß sie hiebevor mit vnser vnd deß Heyligen Reichs ordentlichen stewren auffs höchst belegt/vnd vber das etlicher Durchzug halben/ so sich biß dahero viel mal zugetragen / gäntzlich entblöst / zuerlegen vnmöglich/vnd vnmenschlich/ Sondern auch in jr selbst also geschaffen sey/ daß sie im Rechten verbottenē Fällen/vnordentlicher/ widerrechtlicher weiß/ one einige Bewilligung jhr der Supplicanten / auch wider jr besitzliche vnd rühigliche hergebrachte Libertät vnd Freyheit / wie dann jhr der obgemelten von R. F. Erb vnd Güter in der Graffschafft B. gelegen/der B. Jurisdiction gantz vnd gar nit vnderworffen / sonder allerdings vermög deßwegen eingewilligter vnd auffgerichter vereynigung/eximirt seyn / darzu nicht berührter Graffschafft/oder d Oberherrn Nutz/sonst zu deiner priuat Sachen/vnnd ablegung etlicher deines Vatters seligen / auch anderswo gemachten Priuatschulden auffgetrungen werden / gantz vngeachtet/daß die gemeine Landstände zu vnderschiedlichen malen auff gemeinen Landtägen sich erbotten / wo ferrn du die zu vnderschiedlichen Zeiten auffgerichte/ vñ eyngewilligte Landts Abschiede volnziehen / die klagende Partheyen hin vnnd her zu frieden stellen/vnnd Klagloß machen/auch alle Gebühr inhalt desselben vnderschriebenen/versiegelten Vertrags/im Landt abthun würdest/sie sich hinwiderumb gegen dir solcher Priuat Sachen halb / so viel jedoch jhrer armen Leut gelegenheit erdulden möchte/auch jres theils aller gebür verhalten wolten. Dieweil auch endtlich auß vorgenommener Schatzung erfolgen müste / vnd allbereyt erfolget sey/daß nit allein die allgemeine jüngst zu R. bewilligte Türckenhülff / beneben andern/vnnd deß Reichs Anlagen / welchen diese Schatzung vorgezogen werde/nicht erlegt/ vnd also der allgemeinen Nutz dardurch verhindert/sonder auch jhnen klagenden Supplicanten jhre Jährliche Pfächte vnd Gülten/auß hoher jrer Hoffleut Armut/vnd angeregter Priuatschatzung zu vnwiderbringlichem der Güter Schaden nicht entrichtet vnd bezahlt werden mögen/ vnd dann nicht allein Rechtens / quod Iudex ex officio prouidere debeat subditis, ne indebite, & plus æquo vexentur, sonder auch in vnser Cammergerichts ordnung heylsamlich vorsehen/ daß in solchen Fällen mandata erkennt werden sollen / also vnd darauff vmb diß vnser Kayſ. Mandat wider dich zu erkennen/ vnd mitzutheilen vnderthänig anruffen vnd bitten lassen/Wañ wir nun berührte vnsere/vñ deß Reichs Ordnung vnnd Satzung / auch menniglich bey ordentlichen Rechten handt zuhaben schuldig/vñ festiglich gemeint/ darauff erlangt/daß jnen Klägern folgender massen die gebetene Proceß heut dato erkendt worden seyndt. Hierumb so gebieten wir dir Beklagten Grauen von R. ꝛc. auch bey Peen 12. Marck Lötigs Golds/ꝛc.

SVPPLICATIO VII.

Pro Mandato sine clausula in causa der Grauen zu R. *contra* C. zu L. & B. zu S.

Hochwürdiger Fürst/Röm. Kayſ. M. Cammerrichter / gnediger Herr / Der wolgebornen Grauen vnd Herrn/Herrn N. N. zu N. ꝛc. Klägern Anwalt bringt E. F. G. vnderthänig klagēdt zuvernemmen für/ wiewol das Gotshauß/Kloster vnnd Priorat N. mit aller seiner Zugehör / Pertinentz Dörffern/Renthē/ Zinsen/ Wässern/ Feldern / Weydt / vnnd andern Gerechtigkeiten niemandt anderm/dann wolgemeltem klagenden Grauen/vnd desselben Pfleg Söhnen / als Grauen zu D. zugehörig/in derselben Graffschafft gelegen/von den altē Graffen zu D. vor vielen hundert jaren fundirt/stättlich dotirt / vnd nicht allein die Kasten Vogtey/sondern auch die hohe/Ober/ Regalia, Herrlig/vnd Gerechtigkeit / vber dasselbe vnd allwegen gehabt/gehalten/gebraucht/vnnd in zutragenden Fällen exercirt / das Ius præsentandi & nominandi Priores je vnnd allwegen biß auff gegenwertige Zeit/ vnd nachfolgender streit/ rühwig herbracht vnd geübt haben/ gantz one das einigen Bischoffen zu M. an solchē Regalien hohen vnd herrlichen Gerechtigkeiten Iure præsentandi & nominandi Priores, jemaln das geringste zugestanden/gebührt/ oder sie deßhalben einige Anregung/viel weniger Forderung / oder sonsten was herbracht haben / sondern daß sich keiner deß

Priorats

Priorats vnd Klosters Administration/oder verwaltung der Güter/ zu demselben gehörig/one zuthun/Bewilligung/ vnd gestatten / wolernanter Herrn Graffen zu D. vndersahren dürffen. Das doch dessen alles vnangesehen / hat der hochwürdigste / durchleuchtige / hochgeborne Fürst vnd Herr/ Herr C. der Römischen Kirchen Cardinal zu L. Bischoff zu S. ꝛc. nicht allein berürt Kloster eygenes Gewalts mit 40. Soldaten zu Fuß/ vnd acht Reysigen durch den Meyer zu M. de facto eyngenommen/dareyn gelägert / die Vnderthanen im Dorff N. mit vngebührender Huldigung beladen / verstrickt / der klagenden Grauen Befelchshabere auff D. abgewiesen / vnd auß dem Kloster gestossen / sondern hat auch einen andern vnbekandten Ordens Mann / zu einem Priorn in berührt Kloster vnd Priorat N. wider klagender Grauen willen/ vnd Bewilligung mit gewalt gesetzt/vnd obtrudirt / vnd solches in Krafft einer vermeynter wider rechtlichen / ja nichtigen Vnion/welche jre Hochfürstliche G. vnd neben derselben Weyland N. gewesener Abt zu N. vnd Prior zu N. von dem Bäpstlichen Stul zu Rom / hinderwerts/vnd one wissen wolgemelter Grauen/ja wider jrer G. G. außtrücklichen willen / alte löbliche fundationes vnd dationes, heimlicher weiß erpracticiert vnd zuwegen gebracht / dardurch diß Kloster / vnd Priores N. berührter Abtey N. vnd also einem andern frembden außländischen Haupt incorporirt werden / sein bleiben / vnd also Anwaldts gnädigen Herrn vnd Principaln allerdings diß Kloster mit allen dessen Pertinentien / Zugehörungen/ & consequenter dem heyligen Reich entfremdet / vnd gäntzlich entzogen werden solte / wie dann der intrudirte Münch allen Vorrath an Wein / Getreydt / Haußrath/ vnd allen Zugehörungen / auß besagtem Kloster N. vnd Grafschafft D. in eheberührte Abtey N. mit Hülff vnd Zuthun / der M. dahin bestellten Dienern vnd Befelchshabern führen / schleiffen / vnd diß Kloster N. allerdingen spoliiren vnd entblössen lassen. Ob nun wol viel wolernandte klagende Graffen/jhre Befelchhabere vnlängst darnach in berührt Kloster N. verordnet/ den jhm vnd obtrudirten Münch auß vnd abgeschaffet/dardurch jr rechtmässig Recht/gerechtigkeit / auch wolherbrachten Besitz handtzuhaben/ So hat doch hochgedachter Cardinal dieselbe am Tag nechst abgelauffenen Monats Octobris durch dero Procuratorn Generalem vnd Silber Stab deß Stiffts M. sampt anderen mehr/ auß solchem Kloster mit vnrechtmässigen / gewaltsamen Bedräwhungen / vnd diesen Worten (Wo sie nicht weichen / vnd außziehen würden / hetten sie Befelch / andere Weg vnd Mittel gegen sie vorzunemmen/die sie viel lieber vmbs besten willen vnderlassen / als ins Werck richten wolten) außstossen/vertreiben/ allerdings versperren /vnd den inn / vnd obtrudirten frembden Abten zu N. wider eynsetzen / vnd im Kloster handhaben / ja mit Gewalt schützen vnd schirmen lassen.

Dieweil aber gnädiger Fürst vnd Herr in deß Bapst zu Rom / noch auch deß Cardinals zu L. Macht oder Gewalt nicht steht / einem Standt deß Reichs/das seinig one Vrsach inaudita causa zunemmen/vnd auff einen andern Standt/vñ frembden zu transferiren / vnd dieses deß Herrn Cardinals Fürnemmen ein gantz geschwindes/ neuwes/vnd im Heyligen Reich vnerhörtes werck vnd Practick ist/darauß nicht allein allerley auffstandt/Widerwillen/Vnruhe/Zerrüttungen der Ständ/vnd Zweytracht erfolgen/vnd die Ständ also gegen einander wider den hochverpeenten prophan vnd Religionfrieden / so zu Ruhe vnd Einigkeit deß heyligen Reichs auffgerichtet/ zum höchsten verhetzt/ vnd da solches eynreissen / vñ zu Rom die dominia rerum temporalium, stattliche Prælaturen / vnd Kloster einem Standt deß Reichs sine causæ cognitione benommen / vnd ad lubitum auff einen andern vnd Frembden transferirt werden solten / deß Heyligen Reichs Einigkeit vnd Frieden zerstört werden müste/vnd derwegen dieses vnd dergleichen/vnordenlich/vnrechtmässig Fürnemmen / nicht allein dem Heyligen Römischen Reich zum höchsten Schaden / Sondern auch zu sonderlicher Verschmälerung vnd verkleinerung dieses hochlöblichen Käyserlichen Cammergerichts Jurisdiction gereicht / in ansehung im heyligen Reich Teutscher Nation/ sonderliche ordentliche Kayserliche Cammer vnd Hoffgerichte verordnet/ vor welchen man sich gebürlichen Rechtens diß fals gebrauchen/vñ Recht fordern / auch nemmen kan vnd soll / Darneben auch die Concordata Principum Germaniæ dem Römischen Stul in temporalibus alle Administration vnd Dispositiõ außtrücklich benemmẽ/ daß also dieses deß beklagten Herrn Cardinals Vornemmen vnd Intent nit allein ipso iure vnrecht/vnd verbotten/sonder zu Zerrüttung gemeines Wesens/auch friedens im Reich pessimo exemplo per consequentiam dienet/ vnd dardurch allgemach auch andere deß Reichs Prælaturen/ ja auch Bistumben/vnd höheres / der gestalt mit der zeit nach willen der Römischen Cammer/ wer jro gefiel/ one Vrtheil vnd Recht einem gegeben/ dem andern genommen / vnd nach willen vnd beliebung berürter Cammer/zu mercklichem Abbruch deß H. Römisch. Reichs Teutscher Nation träsferirt werden möchten / welches den allgemeinen Ständen im Reich zum höchsten nachtheil gereichen würde vnd müste/ one das auch wolernendtẽ Herrn Klägern/ jren Ehren vnd Pflichten nach/ damit sie dem heyligen Reich zugethan/ ein solche Vnion/Translation / entfrembdung vnd thatliche Eynnamb/vñ Vorenthaltung mehr besagts Klosters zugestatten/ so dann auch jres Klosters/ dessen rechtmässigen Administration vnd verwaltung/one mercklichen jren eygnen / vnd auch deß heyligen Römisch. Reichs Nachtheil sich zubegeben/

ben/vnnd darein zugeheilen keines Wegs gebühren wil / Sondern wider solches alles zum höchsten/wie sie können vnnd mögen / sampt den jhrigen / auff Weg vnnd Mittel trachten müssen/ wie sie wider solchen vnhöfflichen / vnbillichē gewalt vnd fürnemmen/sich sampt den jren schützē/ zum besten schirmen/vnd bey jhren Rechten vnnd Gerechtigkeiten erhalten mögen/darauß dañ one zweiffel allerley weiterung vnnd vnraht / der auch vielleicht nit wider zubringen/erfolgē möchte. Vñ dann in diesen Fällen/damit nit allein deß H. Römischen Reichs Teutscher Nation/vnd derselben ständ/Recht vnd Gerechtigkeit/Land vnd Leut geschmählert/verkleinert vñ verhachtheilt / sondern auch da einem Stand sine caulæ cognitione, nec auditis, nec vocatis partibus, so stattliche Iura vñ bona temporalia sub prætextu Ecclesiasticæ potestatis, & iurisdictionis (welche doch ipso iure mit der weltlichen Jurisdiction nicht confundirt werden sollen) vnd das seinig benommen/& iuxta nutum & arbitrium Romanæ curiæ, einem andn vnd frembden geschenckt frey gegeben / vnirt vnd incorporirt wirdt/ sonderlich auch da ein werck zu vnwiderbringlichem schadē gereicht / vnd zu grösserer vnruhe im Reich vrsach gegebē würt / die sachen auch an jr selbst/vermög der Recht / vnrecht vnd verbotten/dieses hochlöblichen Kayſ. Camm. Jurisdiction ohne allen zweiffel fundirt / vnd E. Fürstl. G. dißfalls deß Reichs vnnd desselbigen Stände/Rechten vnd Gerechtigkeit/auch Jurisdiction vnd Freyheit / damit Ecclesiastica & secularis Iurisdictio nit confundirt/ zu defendiren/ vñ zum höchsten zu schützen vnnd zu schirmen schuldig/ vnd also à præcepto anzufangen wol befugt.

Hierumb so ist an E. Fürstl. G. Anwalds vnderthänige Bitt/die wöllen deß Reichs hochnachtheilige schädtliche vnd verderbliche Fürnemmen/ vnd darauß fernere schädlichere / vnd höhere folgende Consequentzen gnädig bedencken / vnd derwegen jme widerhochermelte Herrn Cardinaln zu L. &c. ein Mandat sine clausula, darinnē jren Hochfürstlichen G. ernstlich bey einer ansehenlichē hohen Peen gebotten werde / auff angeregte Bäpstliche Indult vnnd Bull / sich obbemelts Klosters N. gäntzlich zu enthalten/davon allerding auß vñ abzustehen/den intrudirten frembden Münch ab vnnd außzuschaffen/alles was auß demselben an Fahrnuß vnd anderm entwendet / verführet vnd verbracht / dem Kloster zu restituiren / klagende Grauen bey jren habendē vñ lang wolherbrachtē Rechten/Gerechtigkeiten/Fundation / Dotation Vogtheylichen Regalien/Ober/herrlich vñ hochheiten rühwig vnturbirt vnd molestirt verbleiben/ vnd sich deß ördentlichen gebürlichen Rechtens/ wie im heyligen Reich herkommen ist/sättigen zu lassen/gnediglichen erkennen/ vnd mittheilen/In dē E. Fürstl. G. hochadelich miltrichterlich Ampt zum förmlichsten in vnderthänigkeit anruffendt.

E. F. G. Vnderthäniger gehorsamer N. N. cauens de rato & Mandato.

Decretum : Ist gebetten mandatum doch cum clausula erkennt in conſ. 8. Augusti. Anno 97.

SVPPLICATIO VIII.

Pro Mandato sine clausula in causa H. F. zu W. H. contra L. P.

Hochwürdiger Fürst/Römischer Kayserlicher Mayestet Cammerrichter / Gnädiger Herr/E. Fürstl. G. bitte ich Endtsbenannter armer beschwerdter/ die geruhen mich ohn verdruß gnädig zu vernemmen/Gnädiger Fürst vnd Herr / Wiewol nit allein in allgemeinen geschriebenen Geistlichen vnd Weltlichen Rechten heylsamblich versehen / Sondern auch an jhme selbst billich vnnd recht ist / Dann auch zuerhaltung gemeines Nutzen / in diesem allgemeinen Politischen Leben nit bessers oder fürtrefflichers seyn / oder erfunden werden kan / als daß einem jeden/ sonderlich der mit Leibeygenschafft niemandt zu gethan / sein Nutzen vnd frommen/so gut er kan/zu verbessern/ nicht allein frey gelassen/vnd gar nit daran gehindert/Sondern von der Obrigkeit/bevorab in billichen Sachen / aller nutzlicher Vorschub vnnd Hülff beschehen / vnd sonderlichen Kundtschafft der warheit niemandt abzuschlagen/oder auch abgeschlagen werden soll.

Wiewol ferner in facto wahr/ daß ich von jugend auff zu W. vnder meinem gnädigen Herrn F. S. von L. P. vnnd seiner G. hinderlassenen Erben / dieses Heyligen Römischen Reichs vnmittelbaren Vnderthanen / bißhero gantz frey vnnd ohn einige Leibeygenschafft gesessen/vnd also/ohn Ruhm zu melden / allda verhalten / daß mir verhoffentlich mit warheit nichts vnbillichs nachgesagt werden kan / vnnd nun mehr zu beförderung meines Nutzens vnd Frommens / gedacht/vnnd vorhabens gewesen vnd noch / mich mit Weib vñ Kindt von dannen vnder meinen gnädigen Fürsten vnd Herrn von W. häußlich zu begeben / vnd nider zuthun/vnd deßwegē zu W. vmb das Bürger Recht angesucht/mir auch dasselbig gegē auffweisung meines Geburts vnnd Abschieds Brieff allbereyt zugesagt / oder auffs wenigst solche vertröstung beschehen / daß ich mich einichen Abschlagens fernere nicht zu besorgen / darumb ich auch vmb solche Geburts vnd Abschieds Brieff/ meines verhaltens halben / bey gemelter meiner Herrschafft von L. P. so wol auch dero vndersetztem Gericht zu bemeltē W. flehentlich angesucht/ vnd gebetten/vnnd mich einiges verwiderns oder Abschlagens nit versehen / Dem aber gantz zuwider vnd zugegen/hab ich biß dato soche Geburt vñ Abschieds Brieffe / vber vielfaltiges Anhalten nit herauß bringen / oder erlangen mögen / wann dann ein solches nicht allein wider Recht vnnd Billichkeit/vnnd mir zu fortpflantzung vnd Beförderung

förderung angedeuten meines Nutzen vnd Wolfahrt nicht wenig daran gelegen/ daß ich dieselbige gehaben möge / dann auch Kundtschafft der Warheit/ so viel einssen gebürht/vnnd verhalten belangen thut/ in solchen Fällen niemandt verweygert / oder abgeschlagen werden soll/kan oder mag/anderst es gleichsam denegata iustitia / vnd darfür zu halten vnnd Ferner E. dem heyligen Röm. Reich ohn Mittel vnterworffen/vnd derowegen E. Fürstl. G. vnd dieses Cammergerichts Jurisdiction dißfalls allerdings fundirt ist / Als vnd einem solchen nach ist / vnnd gelangt an E. Fürstl. G. mein vnderthänig hochfleissiges flehen vnd bitten / mir ein Mandatum sine clausula zu verhelffung angeregten meinen Geburts vnd Abscheidts Briefs gegen E. vnd das Gericht zu W. in consueta forma zuerkennen/vnd mitzutheilen. E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt hierüber vnderthänigs fleiß anruffendt.

E. F. G.
Vnderthäniger
gehorsamer
N. N. von W.

Lt. cauens de rato & Mandato.

Decretum: Ist das gebetten Mandat / doch cum clausula erkannt/ in consil. 26. Aprilis, Anno 96.

SVPPLICATIO IX.

Pro mandato sine clausula in causa nobilium in S. B. G. contra C. C. zu N. & S.

HOchwürdiger Fürst/Römischer Käyserlicher May. Cammerrichter/Gnädiger Herr. E. F. G. gibt Anwaldt der samptlichen vom Adel in S. B. G. in vnderthänigkeit zu erkennen / Wiewol zu erhaltung dieses zeitlichen Lebens nichts fürträglicher/ dann mutua inter homines officiorum ac operarum communicatio, vnnd daß einer dem andern mit Diensten gewertig sey / So dann nicht allein allen Rechten/ Sondern auch der Natur selbs gestracks zu wider/den gemeinen Taglöhnern/Handtwercks vnd andern Leuthen/ diesen oder jenen zu arbeiten vnd zu schaffen zuverbieten / dardurch dann das Menschlich Wesen gäntzlich auffgehaben würde / vnnd alles zu grundt vnnd scheitern gehen müßte. Dannoch solches alles vngeachtet / seyndt die wolgeborne Herrn Herrn N. zu N. vnnd Herrn zu S. ꝛc. eygens willens so weit geschritten / daß sie am 25. Februarii jüngst im S. B. Grundt ein gemein Gebott anlegen / vnd verkünden lassen/vnd dardurch allen eynwohnenden Handwercksleuthen/ Arbeitern vnnd Taglöhnern / Anwaldts Herrn Principaln/ja jren eygnen angehörigen Leibeygenen vnnd Hoffleuten / so jhnen ohne das zu gewisser Arbeit verbunden/ auch vmb die gebührende Belohnung nicht zu dienen / bey ernstlicher Straff mandirt vñ eyngebunde/alles zu dem Ende/dieweil Anwalts Herrn Principaln vom heyligen Reich sich nit ab/vnd in wolgedachter Grauen subiection vnd Dienstbarkeit begeben wöllen/ Sonder mit Hülff dieser höchsten Justitien dagegen zu erwehre/sich vnderstanden/durch angeregte vnd andere vnzimbliche / auch anderwerts geklagte Mittel jren willen zu erlangen/vñ entweder sie der gestalt von jren Haab vnd Gütern gäntzlich zuverjagen / oder das Joch der Dienstbarkeit vber sich zu nemmen / zu compelliren vnnd anzuhalten. Wann aber solche Thathandtlungen für sich selbst straffbar/vnd dem gemeinen Besten zum höchsten nachtheilig vnd schädtlich/ so auch für sich selbst keinen Verzug leiden wölle/ In welchen Fällen E. F. G. zu schleuniger Rechts Hülff/in der Cammergerichts Ordnung p. 2. titul. 23. die Hand geöffnet. So ist Anwaldts vnderthänige Bitt/vnd Rechtlichs begeren/ jme anstatt seiner Herrn Principaln ein Mandatum sine causula, darinn wolgedachten Grauen sampt vnd sonders / obgerührt Gebott vnd Verbott widerum auffzuheben/abzuschaffen/vnd zu cassiren/ auch dergleichen mandirens sich hinfürters zuenthalten/bey einer namhafften Straff gebotten werde/ vna cum annexa citatione in communi ac consueta forma, gnädig zuerkennen/ vnd mitzutheilen. In dem E. Fürstl. G. hochadelich miltrichterlich Ampt in vnderthänigkeit bestes fleiß anruffendt.

E. F. G.
Vnderthäniger
gehorsamer.
N. N.

Lt. cauens de rato & mandato.

Decretum: Ist erkenndt in consil. 19. Maii. Anno 93.

Simile huic extat in supplicatione quadam in causa alia W. M. contra N. Vbi narratur, comitem subditis alimenta subtrahere: Item cogere velle, vt à iure cœpto desistant, & contractus à iure gentium permissos prohibere: absque scrupulo, tale mandatum sine clausula decernerem. Verum propter narrata pignorationum, ouium & captarum, quæ possunt per restitutionem iustificari, non potest petitio eius locum habere, quia eas petitionem potiri posse, consideramus. Quod ad cautionem de iure stando attinet, nihil attendendum est, quia illi sunt Actores & subditi.

Mandatum sine clausula annexa citatione ad docendum de paritione, vel videndum se declarari, in causa **Herrn Bürgermeister vnnd Rahr der Statt S. Klägern/ꝛc.**

contra

Die C. F. P. auch deroselben Landschreiber vnd B. zu O. *in Actis* benandt/ Beklagte/ꝛc.

Tenor mandati.

VNserm Kayserlichen Cammergericht haben die Ehrsame vnsere vñ deß Reichs liebe Getreuwen Bürgermeister vnd Rath der Statt S. klagend vorgebracht/wie dz im jüngst verschienen 77. Jar/bey leben vnd Regierung weyland F. P. G. R. C. F. wider sie Bürgermeister vnd Gemein der Statt S. die zuvor vnerhörte beschwerliche vnd vnträgliche Newerung an der Zoll Statt zu O. de facto das erst mal fürgenommen / daß wann jhre Bürger auß dem Gebirge Wein zum Handel an sich erkaufft / vnd auff der Achß dieselbige in die Statt geführet / auch den Gülden Landtzoll davon an den gewöhnlichen Zollstätten ein mal entrichtet / vnd die entweder ein zeit lang hinder sich legten/vnd jhrer Gelegenheit nach / vber ein zeit hernacher / oder alsbaldt zu Schiff laden/vnd den Wein furter den Rhein hinab führen lassen / daß sie zu O. an dem Wasser Zoll angehalten/ vnd nicht fürüber gelassen werden wöllen/ es würde dann von bemelten Weinen vber den gewöhnlichen Landtzoll/ noch einer erlegt / oder Zollzeichen von den Zolldienern/ daß solcher Wein der C. F. P. zuvor einmal verlandtzollet/ auffgelegt/welche Zollzettel auch länger nicht als einen Quatember / vnd also von einem Auffschluß zum andern giebig weren / vnd gelten solten/dadurch D. L. de facto entweder eine duppelten Landt vnd Gülden Zoll/ als in specie von denen Weinen/so auß dem Gebirg in die Statt S. vnnd von dannen den Rhein hinab verführt/ oder je einen neuwen Zoll / als von den jenigen Weinen/ so gleichwol in geringer Anzahl in der Statt S. Gemärckten gewachsen/oder auß dem Brur ein in die Statt gebracht / vnd daselbst zu Schiff geladen würden (dero keine doch D. L. Landtzoll berührten / noch derselben jemals zollbar gewesen) wider alt herkommen / gemeine beschriebene Rechte/auch deß heyligen Reichs jüngsten Regenspürgischen Abscheidt/ sowol gemeine Nutzen zu ersteigerung der Commercien zuwider/ als insonderheit jren handtierenden Burgern zu vnwiderbringlichem Nachtheil vñ Schaden derselben eynzuheimische vnderstünde/ Auch mit der That vnerlangt Rechtens von Anno 76. biß dahero eyngeheimischt hette. Wiewol sie nun gleich anfangs/ solcher Newerung halber bey D. L. vnd dero Vorfahren/so schrifftlich/so mündtlich vmb Abschaffung derselben vielfältig suppliciert vnd gebetten / vnnd mit vertröstung der Sachen gütliche Vergleichung zufinden / von einer Zeit zur andern vergeblich auffgehalten / So were doch entlich die Güte vber Zuuersicht in nechst verschienem Herbst gäntzlich zurschlagen / vnd würde gleichwol die geklagte Neuwerung wider alt herkommen/gemeine beschriebene Rechte / vestigalia noua instituinon posse, auch vnser vnd deß H. Reichs sondere Cõstituriones, bevorab den jüngsten Regenspurgischen Abschiedt mit der That beharret vnd continuirt / darin außtrücklich versehen/dz kein Stand deß H. Reichs on vnsern Consenß/auch ohne Bewilligung der Reichsfürsten/ für sich selbsten mit eygener That im H. Reich zu Wasser vnd zu Land/entweder neuwe Zoll anstellen/oder alte Zoll/ vnder was gesuchtem Namen vnd Schein das immer geschehen / oder verantwort werden wolte/ersteigern/ als dadurch nit allein die gemeine Gewerbe / Comercien / victualiẽ vñ alle Handtierung zu noch höherm Auffschlag/ Werth vnd Thewrung mercklich getrieben/Sondern damit auch leichtlich Vrsach zur Vngedult vñ schädtlicher Empörung gegebẽ werden möchten/anderer Consequentien in angeregtem jüngst Regenspurgischẽ Abschiedt angezogen zugeschweigen. Dieweil dann diese Sach derselbe eine wäre/ darin vermög vnsers Kayss. Cammergerichts Ord. p. 2. tit. 23. à præcepto on vorgehende Erkañtnuß angefangen/vnd demnach mandata sine clausulæ erkannt werden sollen/könten vnd möchten / Derowegen vmb diß vnser Kay. Peenalmandat sine clausula wider dein Liebde vnd Euch zu erkennen vnd mitzutheilen in vnderthänigkeit anruffent vñ bitten lassen/Solchem nach erlangt/daß jnen das selbig gebettener massen vnder dato diß erkendt worden ist. Hierumb so gebieten wir D. L. vñ euch von R. K. Macht / bey Peen 10. M. lötigs Golts/halb/ꝛc. hiemit ernstlich/vnd wollen/dz D. L. vnd jhr alsbald deroselben vnnd euch diß Kay. Mandat vberantwort oder Verkündt wirdt/solche vnbefügte forderung deß Landt vnd Gülden Zolls/oder aber auff fürzeigung oder Auffiegung begerter Zollzettel / daß die jenige Wein / so auß der Statt S. verkaufft / zu Schiff eyngeladen vnd den Rhein hinab geführt/so wol dem frembden Handelsmann / als jhren handthierenden Bürgern / von den zu S. eyngeladenen Weinen obberürhte Zeit biß daher widerrechtlich zu O. H. den abgetrungenen Landtzoll auffrechtlich darthun/widerumb erstattet / Auch hierinn nicht seumig/oder vngehorsam seyn / als lieb derselben / vnnd euch sey / obbestimpte Peen zuvermeiden.

Wir heischen vñ laden auch D. L. vñ euch von berürter vnser K. Macht/ daß dieselb vñ jr auff dẽ 18. Tag Monats/Maij schierstkünfftig/dẽ wir derselben 6. vor den ersten/ꝛc. glaublich Anzeig vñ beweiß zuthun / daß diesem vnserm Kayss. Gebots mit abstellung angeregter Forderung deß Landt vnd

vnd Gülden/ Zols/ oder Zollzettels zu O. gegen frembden vnd jhren S. Bürgern vnd Handelsleuten/dero Wein/Holtz/so zu S. zu Schiff geladen/vnd den Rhein hinab verführt worden/vnd an D. L. Zoll zu O. ankommn/alles seines Innhalts gehorsamlich gelebt sey/oder wo nicht/alsdann zusehen vnd hören D. L. vnd euch in obbestimpte Peen gefallen seyn/mit Vrtheil vnnd Rechtsprechen erkennen vnd erklären/oder rechtmässige Vrsachen/warumb solche Erklärung nicht beschehen solle/wie sich zu recht gebührt/vorzubringen/vnd endtlichs Entscheidts darüber zugewarten. Wann dein L. vnd jhr erscheinen/alsdann also oder nicht/so wirdt/ꝛc. Datum Speyr den 10. April. Anno 79.

SVPPLICATIO X.

Pro mandato sine clausula in causa der Statt L. *contra Abbatissam* daselbst.

HOchwirdiger Fürst/Römischer/Kayserlicher May. Cammerrichter/Gnädiger Herr/Syndicus vnnd Anwaldt Herrn Bürgermeister vnd Rahts deß heyligen Reichßstatt L. bringt E. Fürstlichen Gnaden vnderthänig supplicierendt für/Ob wol in Sachen mandati der Pfandung wider Frawen N. Abtissin deß Stiffts L. also von wegē jres H. N. im A. vom 16. Causalan biß auff den 22. inclusiue articulirt worden/daß er sampt Andres N. in Anno 82. in der Hagschaw in der Statt L. ordentlichen Pfattenschauwers/vmb deß willen/daß er lieber den gewöhnlichen Kirchēruff seines Theils im Althiß nicht geraumbt gehabt domaln gestrafft/vnd selbige Hagstraff ohnweigerlich bezahlt/Jedoch hernach die im 84. Jar bey abermals fürgenommen Pfatten oder Hagschaw/jhme aufferlegte Straff zweyer Pfundt Pfenning zu erstatten verweygert habe.) Nach solcher Rechtlichen Außführung/vnnd auff gethanen endtlichen Beschluß/sie die Frauw Abtissin durch E. Fürstl. G. am 20 Octobris/Anno 98. eröffnet/neben andern auch darzu condemnirt worden/dz sie der Statt L. Pfattenschauwere mit vngebührender Abstraffung hinführo zuverhindern sich enthalten solle/vnnd sie nun also hierauff zu würcklicher Volnziehung/jhr auch aufferlegten Caution sich in Schrifften mit angehengtem jhrer Abtey Innsiegel bekräfftiget/Vrkundtlichen verobligiert/zugesagt vnnd versprochen/obgemelten von L. an erlangter Pfadt/oder Hagschaw Bestraffung hinführo in ewigkeit keinen weitern Eyntrag vnd Verhindernuß zuthun/Sondern jetzig vnd künfftige jhre Huber vnnd Lehenleut deß Hofs vnd Guts im N. dahin zu halten/daß sie die gebührende Pfatten/oder Hagschawstraffe/wenn sie daran strafbar befunden/jhnen von L. bezahlen vnd erstatten sollen/alles nach klarer außweisung darüber gefertigter Brieff vnnd Siegel/darvon eine auscultirte vnd collationirte Copia beygelegt.

Jedoch dessen ohnbetracht/vnd vnangesehen/als im nechst verwichnen Monat Julio vorbesagter N. von den N. Pfattenschauwers/(welche so wol die Pfatten/als die Hagschauwen eines jeden Jahrs vnderschiedlichen verrichten) abermain eines fehlbarn Haags halben im N. straffbar befunden/vnd jhme deßwegen gebührende Straff aufferlegt worden/Hat mehrgedachte Fraw Abtissin jhme solche Haagstraff nit abrichten/oder erlegen lassen wöllen.

Weil dann nun solche offenbare vnbefügte widersetzung vnnd höchst vnbillliche Verweygerung der obberührten eröffneten Vrtheil/vnd darüber geleyster Caution gestracks entgegen/vnd allerdings zuwider läufft/vnd aber der Richter etiam non imploratus, in tanta notorietate facti, ne quis contra authoritatem rei iudicatæ, quæ vbique incussa manere debet, plus æquo vexetur, ex officio prouidirn mag/Auch sie die Frauw Abtissin niemandts anders/dañ dieses Kayserlichen Cammergerichts Jurisdiction vnderworffen/Daher dann vnd nach jetzt erzehlter Gelegenheit dieser Sachen/dieselbige an diß Kayserlich Cammergericht gehörig/vnd dessen Jurisdiction fundirt ist.

So langt demnach an E. Fürstlichen Gnaden Syndici vnd Anwaldts in Namen seines Herrn Principals vnderthänige Bitt/jhme mandatum sine clausula wider offtgedachte Fraw Abtissin zuerkennen/vnnd mitzutheilen/Auch bey namhaffter Peen zugebieten/daß sie solche bekänntliche/vnd verschriebne Schüldigkeit würcklichen leyste/vnd also jhren Hubern N. zur Bezalung jme aufferlegter Hagstraff anhalte. Hierüber E. Fürstl. Gnaden hochadelich miltrichterlich Ampt bester Form Rechtens vnderthänigliq anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger

gehorsamer

N. N.

Lt. cauens de ratõ & Mandato.

Decretum: Jst erkandt in cons. 27. Septembris, Anno 99.

Simile huic priori extat votum in alia causa O. H. contra B.

Nihil debet fieri ante sententiam latam: facta tamen quæ narrantur, videntur priori sententiæ latæ repugnare: Ego quoad liberationem rusticorum mandatum sine clausula decernerem. Quia enim reliqua puncta mihi dubia sunt, neque expresse factorum narratio cum tenore sententiæ conuenit: Deinde quia tertia persona est, contra quam manda-

tum petitur, quæ etiam in executione potest interuenire, per *l. à diuo Pio. ff. de re iudic.* mandatum cum clausula decernendum puto. In secundo facto petitur mandatum cum clausula, simpliciter denego processus. Nam hic à mandato non est incipiendum, propterea quod per magistratum præsumitur, qui potest legem ferre repugnantem priuatæ vtilitati, modo in ea versetur publica vtilitas.

Aliud.

Episcopus non habet vllam defensionē contra rem iudicatam, quamuis ipsemet non interfuerit controuersiæ, quod necesse non erat, cum hæc causa contingat Kastenvogt/& Episcopus non plus iuris, quā ipsum capitulum habeat: ergo in his mandatum sine clausula decernerem. Quoad factum nouæ constitutionis de non mutanda facie terræ, scilicet ex pratis in vineas, præsuppono similiter, quod etiam d. Episcopus in dictos supplicantes non habeat omnimodam Iurisdictionem, argumento est dicta sententia lata. Hoc stante, præsumo, quod sint suorum bonorum legitimi arbitri, & moderatores, possintque illa mutare de iure. Deinde, nisi inde resultet irrecuperabile damnum vel in commodum Reipubl. cuius probatio est facti: sed præsumptio est pro libertate: ergo in hoc facto mandatum cum clausula decernerem.

Aliud.

Primo narrat conuentum ob rem iudicatam hic in Camera captiuos detinere, & eo nomine petitur mandatum sine clausula, dum plura narrantur, quod partim pendente lite aliquid innouetur, partim etiam noua attentata contra ius, & fatentur supplicantes ob hæc simul coniunctim rusticos incarceratos esse. Iam quoad primum, non possum liquido dicere, quod expresse contra sententiam quid fiat. Hæc enim sententia inter has partes est lata, & sic non sumus in tali casu, vt possit mandatum sine clausula decerni. Id enim vt fiat, debet constare nullam competere parti aduersæ exceptionem, aut defensionem. Deinde cum propter facta cumulata & coniuncta rusticos incarceratos esse fateantur, non possum & ego processus separare, & propterea iuberem relaxare sine clausula aliqua. Præterea quod petitur mandatum contra Episcopum, aliud de iurisdictione dubium oritur, quia Episcopus & Princeps habet die Außträge contra rusticos, vt sic iurisdictio non sit fundata Itaq; hoc casu nihil decernendum video, Sonder sol man die Supplicanten an gebürende Ort weisen. In primo tamen facto scilicet propter sententiam hic in Camera latam, cui controuertitur, licet contra tertium, hoc est, Episcopum illata sit, cum clausula decernere vellē, in reliquis inhæreo priori voto. Tandem decretum est, So ferrn der Supplicant förmlich narriren vnd bitten wirdt / soll alsdann darauff ergehen / was recht ist.

SVPPLICATIO XI.

Pro mandato sine clausula in causa H. contra B. D.

HOchwürdiger / ꝛc. E. F. G bringt Syndicus vnd Anwaldt der Ehrnuestē / ꝛc. B. vnd Rath der Statt H. auch derselbē Hindersassen vñ Vnderthanen V. B. ehlichen Haußfrawen / in vnderthänigkeit supplicierend für vñ an / Wiewol in gemeinen beschriebenen Rechtē auch deß H. Reichs Constitution / sonderlich dem hochverpeentē Landfrieden heylsamlich vnd wol versehē / dz die offene Landtstrassen menniglich frey vnd sicher zu lassen / noch jemand an dero gebrauch freuentlicher mutwilliger weiß zuverhindern / viel weniger für eines frembdē vñ tertii Schulden / damit er allerdings nicht zuthun noch zuschaffen / in Gefahr Leibs vñ Lebens zu stecken / oder mit gefänglicher Wegfürung vnd Verhafftung zubeschweren / sonder ein jeder bey ördentlichen Rechten zulassen / vnd darwider mit vngebürlichen Mitteln nit zubeleidigen auch wañ schon einer von wegen Geltschulden ex causa ciuili mit gewalt in Verstrickung genommen / dannoch derselb gegen angebottener gnugsamer caution iudicio sisti, & iudicatū solui, wid erledigt werden soll / dz dē allem entgegen / am nechst abgewichenen 8. Nouemb. sich begeben vnd zugetragen / als obbemelte zwey H. Hintersassen vnd Vnterthanen in einem kleinen Schiffe oder Fur auff dem Elbstrom / vnnd Syndici Principaln eines Ehrnuesten Raths der Statt H. Obrigkeit von S. auß gen H. neben andern Gefehrdten vnd Wanderenden Kauffleuten fahren wollen / daß der Edel F. B. D. der Elter ein H. vom Adel in andern zween Efferan oder Schiffen mit etlichen wolbewehrten Männern wol außgerüstet vnterwegen auff die gewartet / vnd dieselbigen auff freyem Elbstrom gewaltthätiger weise angefallen mit sich hinweg genomen / auff dz Hauß H. welches an der Elbe gelegen / vnd D. L. von A. F. zuständig ist / gebracht / vnd von dannen ferrner auff das Hauß R. welches D. L. R. L. gleichfals einem H. Edelmann zugehörig / geschleppet / daselbst sie noch an jetzo in gefänglicher Hafftung enthalten werden / allein auß diesen fürgewendten Vrsachen / dieweil ein Rath der Statt A. gedachten F. B. D. mit einer Summa Geldts verhafft / Er aber von denen keine Bezahlung erlangen köndte / daß er derhalb sie als die von A. weren / so lang biß sie an statt jetzbemelten Raths jhne allerdings vergnüget / gefänglich verwaren / vnd nicht ehe vff freyen Fuß wider kommen lassen wolte / vnd ob wol sie die Gefangene / wie nicht weniger jhre beyde Eheweiber / vnnd beyder gemeine ansehenliche stattliche Freundschafft lauter dargethan / daß der Gefangnen keiner von A. sonder erwehnter Vlrich B. von Mudelheym im heiligen Römischen Reich / aber G. B. zu B. geboren /

geboren / vnd für die angemaste Schuldt forderung mit nichten verhafft seyn / jedoch zu genugsamer Caution was er mit Recht wider sie erhalten würde / vngesaumpt zu erstatten sich anerbotten / auch nochmals anerbieten thun / So hat doch solches alles bey jm / vnd den vnbefugten Receptatoren obberührter D. L. von A. F. vnd D. L. von R. L. nichts verfangen / noch die Gefangene wider ledig gegeben werden wöllen. Wann aber solche Thatlichkeiten in allen Rechten / sonderlich deß heiligen Reichs Constitutionen bey schweren Peenen verbotten / an jhme selbst aber der natürlichen Erbarkeit / vnd gemeinem Fried vnnd Wolstandt vnsers geliebten Vatterlandts Teutscher Nation gestracks zuwider / auch von wegen gefährlicher Nachfolg / vnd propter publicum scandalum, so dabey sich ereugt vberall nicht zu leiden / auff welchen Fall E. F. G. Jurisdiction zu strenger abschaffung in gemein / sonderlich aber diß Orts vmb so viel mehr in specie gegründet / daß nach absterben weylandt der Königlichen Würden in D. Herrn F. ꝛc. vnd H. A. beyder Hertzogen zu H. ꝛc. die Ritterschafft im selbigen Fürstenthumb hißhero der gewohnlichen Huldung gegen jren Landts Herrn sich verweigert / vnd demselben noch zur zeit keinen gebührenden Gehorsamb zu leisten gedencken / So ist Syndici vnd Anwalts in Namen / wie obstehet / vnderthenige Bitt / vnnd rechtliches Begeren / jhme gegen gedachten F. B. D. den ältern R. von R. vnd R. von R. ꝛc. mandatum sine clausula, darinnen jnen besagte Gefangene ohn alles Entgelten wieder ledig zu geben / vnd auff einen freyen Fuß kommen zulassen bey einer namhafften Geldt peen gebotten werd / gnädig zuerkennen / vnd mitzutheilen. Hierüber das hochadelich / miltrichterlich Ampt in vnderthänigkeit anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger gehorsamer
R. R. ꝛc.

Decretum: Ist gebetten mandatum sine clausula erkendt in consil. 17. Ianuarii Anno 90.

SVPPLICATIO XII.

Pro Mandato sine clausula ad seruandum contractum Antecessorum in causa der K. *contra H. H. I. B. H. S.*

Præmissis præmittendis.

WJewol nit allein die allgemeine beschriebene Recht / sondern die natürliche Erbarkeit an jr selbst erfordert / wofern mit wolbedachtem vorgehabtem Rath / vnd auß wichtigen Vrsachen einige Verträg rechtmässig auffgericht / vnd durch beyde interessirende Theil bey waren Treuwen an Eydes statt vnverändert zuhalten versprochen / verschrieben / zugesagt / vnd mit angehengten Siegeln wissentlich bekräfftigt worden / daß als dann dieselbe vnverbrüchtig / auch von den Erben vnnd Nachkommen / fürnemlich so es Personen hohes Standts seyn / volnzogen / vnd durchauß in allen Puncten fest vnd beständiglich zuhalten / Vnd im fall diesem je vorsetzlich zuwider verhandelt würde / solches an jhme selbst für vnbillich vnnd vnrechtmässig / welches auch in keinen Rechten zu iustificirn billich von jedermann geachtet werden solle. Wiewol nun auch im Jar 1530. Hic iam narratur inter nobiles die K. dictos, & Comites de H. initum & celebratum esse contractum, in quo dictis nobilibus, eorumque subditis ab ominbus tributis futuris immunitas sit concessa, ita, vt sine illorum nobilium consensu, nullæ in posterum ipsis collectæ imponi possint: qui contractus etiam tam actiue quam passiue ad heredes dirigitur. Item narratur, Ducem H. I. & D. W. ad quos comitatus de H. deuolutus, Anno, &c. 81. die 14. Octobris promisisse bey der Euentualhuldigung / daß sie der Grafschafft H. eyngesessene vnd angehörige Vnderthanen / die von der Ritterschafft / ꝛc. nicht allein bey allen jhren alt hergebrachten Priuilegien / Gnaden / Freyheiten / Rechten vnnd Gerechtigkeiten lassen / Sondern auch jhnen jhre Brieff vnnd Siegel / die sie von der Herschafft H. haben / als fromme Fürsten bey Krafft / Macht vnnd Würden halten / denen vom Adel auch durch Euentualhuldigung allerdings nicht benemmen wöllen / Vnd dann vnverneynlich wahr / Sondern notori kundt vnd offenbar / ꝛc. Narratur prædictos nobiles eorumque subditos semper in continua & quieta possessione, vel quasi præfatæ immunitatis fuisse, & adhuc esse debere. So haben dieses alles vngeachtet / ꝛc. Narratur præfatos B. S. rusticis equos abstulisse, & sic cogere voluisse, vt contributiones soluerent. Wann nun beyverwahrte Documēta in sonderheit mit so viel Fürstl. Gräfflichen vnd Adelichen Pittschafften bestättiget / plenissimam probationem geben / ein notorium constituiren / vnd also diß fals à præcepto angefangen werden kan / vnnd an jhme selbst vnd insonderheit bey solches Stands Personen ohne weitere erkendtnuß straffbar / böß vnd ärgerlich / so thanen stattlichen Siegeln vnd Brieffen zu contraueniren vnd zu widerlauffen / Auch in solchen Fällen vermög Rechtens / vnd deß heyligen Reichs Abschiedt / mandata sine clausula decerniert vnnd erkant werden mögen / vber diß die beklagte Fürsten dem heyligen Reich ohne Mittel / vnd also E. Fürstl. G. vberflüssigen fundirten Jurisdiction / vel etiam ex capite de continentia causæ non diuidenda vnterworffen. Dem allem nach langt an E. Fürstl. G. Anwaldts gantz vnterthänige Bitt / sie hochermeltem H. J. wie auch dem L. G. W. ꝛc. als die J. F. G. hochernandts Hertzogen J. vnd dero Beampten factum ratificirt / auch mehrermeltes stattlichen Vertrags gute wissentschafft haben / die abgenommene Pfandt ohne entgelnuß

zu restituirẽ / von vorgenommenem Gewalt abzustehn / vnd Anwaldts Principaln bey dem auffgerichten Vertrag vnbetrübt zulassen / auch solches Ihrer F. G. Amptleuten ernstlich eynzubildẽ / bey einer scharpffen namhafften Peen mit Ernst mandiren wollen / sampt angeheffter Ladung / ꝛc.

Decretum: Ist petitum mandatum sine clausula erkendt in consil. 18. Maii, An. 91.

SVPPLICATIO XIII.

Pro mandato sine clausula, in causa Herrn E. L. Graffen zu S. *contra* Herrn A. Probsten zu S. vnd die Vnderthanen der Herrschafft B. ꝛc.

HOchwürdiger Fürst / ꝛc. auff beygefügter Supplication vermerckt abschlegich Decret vmb ferner Hülff Rechtens / vnd vmbgenglicher Notturfft nach / in vnderthänigkeit anzuruffen / Sagt Anwaldt / wie nicht allein in gemeinen beschriebenen Rechten / sondern auch deß H. Reichs Constitutionen löblich statuirt / auch ernstlich verbotten / daß niemand was Würden / Standts / oder Wesen der sey / auch vnter was fürgegebenem Schein solches beschehe / dem andern seine angehörige Vnderthanen von jhrer vnmittelbaren angeborner Herrschafft wider geleyste Eyd vnd Pflicht abwendig / vnd jhme anhängig machen / viel weniger zur Commotion / Empörung vnd Rebellion bewegen / oder in andere weg auffwickeln / vñ zu solchen vnbillichen verbottenen Fürnemmen / bey andern vom H. Röm. Reich exempten vnd abgesonderten Hülff vnd Beystandt suchen / vnd sich darumb bewerben soll. Wiewol auch Anwalds G. H. vnnd Principal / vnd dero G. Verältern / die freye Herrschafft B. als ein Allodial vnd eygenthümblich Gut inne gehabt vnd besessen / successiue auch ererbt / vñ vber alle dero eyngesessene Eydsverpflichte Vnderthanen alle hohe vnd nidrige Obrigkeiten neben allen Frohnen vnd Diensten Männiglichs vnverhindert exercendo atque continuando herbracht / also daß sie billich dabey gelassen / vnd durch solche vngebürliche vnd verbottene wege de facto nicht destituirt / entsetzt / oder davon abgehalten werden sollen. Dessen aber alles vnangesehen vnd vnerwogen / so hat sich Herr A. Probst zu S. vnder prætendirtem Schein berührter Leibeygenschafft / quæ seruitus personalis, vel anomala vigore iurium vere non facit subditum, neque vllam tribuit Iurisdictionem, genandter Herrschafft eyngesessene vnnd zugehörige Vnderthanen / von wolgemelten meinem gnädigen Herren Principaln nicht allein als jrer angeborner Herrschafft / sonder auch Landts vnd Halßherrn / vngeachtet geleyster Pflichten vnd Eyden / abwendig / vnd jhme anhängig zumachen / vnd also jhrer G. allen schüldigen vñ gehorsamẽ Dienst vñ Frohn / (welches zumal nichts anders dann Eynkommen vnd Früchten Iurisdictionis & superioritatis) de facto weniger dann mit Recht zuentziehen / vnnd abzustricken / sich vermeyntlich vnderstanden / mit ernstlichen vnnd betrawlichen fürhalten / da derselben einer jhren G. einigen gehorsam leystet / daß er jhnen gehn S. (ausserhalb deß heiligen Römischen Reichs Bodem / vnnd Protection) führen / vnnd den Kopff abschlagen lassen wolte / vnnd zu werckziehung vnnd beharlichen continuirung solches vngebührlichen vñ vnverantwortlichen Fürhaben / seyn die von S. vnnd andere Eydtgenossen in subsidium vnd Beystandt geruffen vnd gebetten / wie sie sich dann zu solchem End vielfältiglich so wol durch jhre abgesandte mündtlich als in Schrifften litera A. beygefügt / rundt erklärt / vnd mit hefftiger Bedrawungen dermassen vernemmen / vnd öffentlich hören lassen / da gemelts Probstes angemasten Beginnen vnnd widerrechtlichen Vorhaben nicht statt gegeben / vnd eyngeraumbt / daß solches mit euserstem Gewalt vñ Heers krafft darauß dann anders nichts dann Empörung / Auffruhre vnd Landtfriedbrüchige Thaten neben viel anderm Vnheil gerichtet vnd vollnzogen werden solt. Welches dann zu dem es res pessimi & execrabilis exempli, atque iniquitatis plenissimæ, vnd diesse Handlung dermassen bewañt / daß sie gemeinem Nutzen directo zuwider lauffen / auch nullo iure aut constitutione Imperii zu iustificirn / also da in solchen calib. monstrosis & exorbitantibus Anwaldts G. Herrn durch E. F. G. vermittelst ersprießlichen mitteln / vnd notwendigen mandatis vber zuversicht nicht verholffen / S. G. zu verhütung vnnd abwendung höhers vnnd grössers Vnfugs jhre Stationẽ vnd Reichsstandt zuverlassen / vnnd in andere Schutz vnnd schirm extra protectionem Romani imperii zubegeben genotdrengt werden solt. So ist demnach an E. F. G. Anw. in namen wie obstehet / abermahlich vnderthänig Bitt / so wol wider den P. zu S. der dann one alle Mittel im H. Reich gesessen / darinnen auch allerdings begütet / als die Vnterthanen der Herschafft B. so one das ratione huius causæ præiudicialis, allhero gehörig / vnd also hochermelts K. Cam. Jurisdiction / ob causæ continentiam nach notturfft fundirt / zu abschaffung dessen mand. sine clauſ. darinnen bemeltem P. bey einer namhafften Peen ernstlich gebotten werde / wol gedachtem Anw. Princip. angehörige Vnderthanen wider jre Pflicht vnd Eydt zur Commotion vnnd Rebellion nit zubewegen / oder zu tringen / noch von schüldigem Gehorsam / Frohn vnd Diensten abfällig vnnd wendig zumachen / sondern sie viel mehr dahin zuvermahnen / jhre alte Pflicht mit leystung alter Schüldigkeit / wie von alters her / zuthun / vnd alles in vorigen Standt zu stellen vnnd gerahten zu lassen / sie auch die Vnderthanen also sich im Werck zubezeugen vnd zuerweisen gnädiglich zuerkennen vnd mitzutheilen. In dem E. F. G. hochadelich / ꝛc.

Decretum: Ist gebetten mandat. sine clauſ. erkannt in conſ. 16. August. An. 89.

SVP-

SVPPLICATIO XIIII.

Pro Mandato sine clausula cum annexa citatione ad docendum, &c. vel videndum, &c.

In causa Herr Probst / Dechandt vnd Capitul deß Adelichen Stiffts B. oder O. H. J. C. C. P. V. *contra* A.

WJewol Probst / Dechant vnd Capitul deß Adelichen Stiffts B. alia O. genannt das Dorff L. wie auch O. vnd andere mehr mit aller hohen / Mitteln vnnd niedern Iurisdiction so wol in Geistlichen als auch Weltlichen Sachen allein Innhaben vnnd Besitzen daselbsten ius collationis & investiendi, vnnd was in Summa einer Obrigkeit gebührt einig vnd allein exercieren / vnd dessen alles vnd jedes vor 10. 20. 30. 40. 50. 60. vñ mehr Jahren / dann sich Menschen Gedencken erstrecken mag / in gerühigen Besitz vel q gewesen vnd noch seyn / gantz ohne daß die C. F. P. (ausserhalb der Leybeygenschafft die sie auff etliche deß Herrn Probst vnd Stiffts Vnderthanen haben mag) sonsten einige Oberkeit oder speciem iurisdictionis, vnnd was denselben actiue oder passiue mag anhangen / jemahls herbracht / Nicht desto weniger aber vnnd dessen alles vngeacht / hat der Durchleuchtig vnd Hochgeborne Fürst vnd Herr Herr J. C. P. der C. F. P. Vormundt vnnd Administrator / Anw. Principaln gantz vnnachbarlicher vnnd neuwerlicher weiß pfändtlich in berürtem Besitz vel quasi vnnd rühigem altem herbringen zu becintrechtigen vnterstandtē / zu deme J. F. G. Anfangs P. S. geordneten Pfarhern vnd F. S. Meßnern zu L. so jres Thums vnnd Lebens halben bißhero gerümbt / vnnd von niemandt einiges malefici, wie auch noch nit berüchtiget worden / ohn alle gegebene Vrsachen / von jhrem Ampt vnd heußlicher Wohnung gebieten / darnach verschienen Montag deß nachts so der 4. alten Kalenders dieses Monats gewesen / durch der C. F. P. Kellnern zu H. B. H. G. D. vnd N. N. Schultheissen zu M. vnnd ander bewerte Leut / besagten Pfarhern vnd Meßnern auß jhren zu L. bestandenen Häuseren von dem Beth mit gewalt auffheben / vbel schelten vnd tractiren gen H. füren / daselbst in einen tieffen Thurn vnter die Erden setzen folgends jhne Pfarhern gen M. führen / abermals in Thurn setzen / & contra dignitatem sacerdotalem, ac statvs ecclesiastici & professionis Theologicæ reuerentiam vbel tractiren vnnd gefänglichen verhalten lassen / alles keiner andern Meynung / dann Anwaldts Principaln auß jhrer wolherbrachten possession vel quasi Geistlicher vnnd Weltlicher Iurisdiction, vnnd deren exercitiis zu gemeltem L. de facto zuuertringen / vnd hergegen der C. F. P. ius capiendi seculares & ecclesiasticos zu schöpffen vnnd zuerlangen. Wann aber in der Constitution von sahen vnd pfandungen auffgericht / heilsamblich versehen / wann der gleichen Gefängnüssen / wie obgemelt zwischē Partheyen dem Reich ohne Mittel (wie diß fals Anwalds Principaln vnnd der Herr beklagt seyndt) vnterworffen / zutragen / wie dem anruffenden vnnd klagenden Theil durch Mandata sine clausula mag geholffen werden. Hierauff so ist Anwaldts vnterthänige Bitt / E. F. G. wöllen jhme in krafft angezogener Constitution Mandatum sine clausula gnedig erkennen / vnd jhr F. G. vnnd dero Schultheissen zu M. vnd Kelnern zu H. sampt vnnd sonders bey einer namhafften Peen darinnen gebieten / beyde gefangene Personen als baldt ohne entgeltnüs auff eine alte gewöhnliche Vhrphede vnnd gebürliche versprechen deß widerstellens / da es mit recht solte erkannt werden / zu relaxiren / auff freyen Fuß zustellen / vnd angelegte Gebott vnd Verbott auffzuheben / mit angehengter Ladung ad docendum, vel videndum, vel ad producendum causales, &c. in deme E. F. G. hochadelich.

Decretum: Diese Citation ist periculo partis erkanntm consil. 11. Aguſti Anno. 89.

Mandatum sine clausula cum citatione in causa C. F. M. contra D. B.

WJr Rudolff / &c. Entbieten dem Hochgebornen H. J. H. zu B. vnserm lieben O. vnd F. vnser gnad vñ alles guts / Hochgeborner lieber O. vnd F. vnserm Kayſ. Cammergericht hat der Ehrwurdig W. E. B. zu M. zuerkennen geben wie auff dem E. (in einer Pfage auff der garte benennt / 5. Dörffer / mit namen K. R. K. H. B. R. B. H. vñ W. B. augenscheinlich gelegen / welche 5. Dörffer mit allen jren Eynwohnern vnnd zugehörungen H. O. vnnd H. W. gebrüdern von K. R. wie auch deren Voreltern als Dorffsherrn mit Gerichtbarkeit / Gebott vnd Verbott eygenthümblich / aber sonsten mit der Landtfürstlichen Obrigkeit S. L. E. B. zu M. vnd C. F. dero Vorfahren / weit weit vber aller Menschen Gedencken zugehörig gewest vnnd noch / wie dann auch bemelter Dörffer Eynwohner / gedachten beyden Gebrüdern / als jren Dörffsjunckern aber S. L. C. F. zu M. als jrem Landtfürsten vnd Herrn mit gebürlichen Eyden vnd Pflichten respective verwandt / gehuldiges vñ zugehörig seyn / vñ sie sich selbste für M. Landtsassen (nicht weniger als jre Dorffsjunckern, jederzeit auff den E. bekant gehalten / S. L. Landt vñ Reichs steur gehorsamblich erlegt / inn jhre Sachē an das Meintzische Landtgericht appellirt / daselbst zu recht tam actiue quam passiue gestanden / vnd von S. L. vñ deren Vorfahrē als M. Vnterthanen in jrē Anliegen bey Nacht für Gewalt geschutzt vñ gehandthabet wordē / da sie auch etwā wider jre Dorffsjunckern selbst zuklagen gehabt / dasselbig beym M. Oberamptmann auff den E. oder auch bey einem C. F. zu M. selbst supplicando anbracht / vñ vmb verhör / schutz vñ schirm in vnterthänigkeit angesucht / in dē jhnen auch jederzeit zur Billichkeit

verholffen worden / derhalbē als sie etlicher Dienst vnd Zinß halber / mit jhren Dorffsjunckern bey den obgemelten Gebrüdern von K. in anfang dieses 92. Jahrs streitig worden / vnd beyde theil vmb rechtlich Verhör vnd Administration der Iustitien erstlich bey mehr berührten M. Oberamptmann L. von S. darnach auch bey S. L. selbsten in Vnderthänigkeit angesucht / S. L. auch darüber gebührliche genugsame Erkündigung durch ernendten jhren Oberamptmann vnnd andere mehr jhre Räthe / auff dem E. einnemmen / auch beyde theil in jhren Klagen / Anworten / Bericht vnnd Beweißthümben mit allem Fleiß anhören lassen / vnd so viel darauß befundē / daß sie die Vnderthanen vnd Einwohner oben benandter fünff Dorffschafften jhrer Klagen nicht befügt / darauff jnen dieser Bescheidt von obgemeltem Oberamptmann / vnd Räthen den 15. Februarij Anno 92. eröffnet vnnd geben worden / daß sie die geklagte Dienst vnnd Zinse jhren Dorffsjunckern zu leisten vnnd zu geben schuldig / darumb sie hinführo alles Vngehorsambs / vnnd Widersetzigkeit bey vermeydung ernster Straff sich enthalten sollen.

Wiewol nun die Vnderthanen von solchen billichen Bescheiden nicht appellirt (wie sie auch dadurch nicht beschwert worden) sondern dieselbe in Kräfften ergehē lassen / darumb sie auch denselben gehorsamlich geleben sollen / Es haben aber / auß anreitzung etlicher Rädelführer verbottene conuenticula zu Wälden vnd Feldung gehalten / wider jhre Dorffjunckern mit geleisten Eyden böß-lich conspirirt / vnnd Geldt zusammen gelegt / denselben mit gewehrten Händen sich zu Widersetzen / welches sie auch mit sträfflicher That im Werck erzeigt / vnnd als gedachter Amptmann auff der Gebrüder der von K. ansuchen / vmb Amptshülff vnd Einsehens zuthun / offne Mandata in den Dörffern anschlagen lassen / darinn allen vnnd jeden Vnderthanen bey vermeydung ernster Straff gebotten worden / sich aller verbottener conuenticulen, conspirationen ferrner zu enthalten / So haben sie nichts desto weniger dasselbige nicht allein nichts geachtet / sondern je länger je mehr conspirirt / darzu den von K. angeordneten Schultheissen / vnd andere mehr Vnderthanen / so gehorsamb seyn wöllen / mit Bedräuwung sie todt zuschlagen / dahin gezwungen / daß sie jnen in offenem Feldt beypflichtig sich machen müssen / Wie sie dann auch vnterstanden / etliche mit freventlichem Gewalt Todt zuschlagen / da es nicht von andern gewehrt worden / Als nun der Oberamptmann solche ärgerliche hochsträffliche zunehmende Rebellion (darauß leichtlich ein neuwer Bawrenkrieg erweckt werden köndte) vernommen / vnnd zum Theil selbst erfahren / darauff mit Vorwissen vnnd Befelch S. L. klagenden E. F. andere schärpffere Mandata in etlichen Dörffern durch etliche M. besteldte Reisige / vnd Diener anschlagen lassen / darinnen denselben Vnderthanen abermals bey vermeydung Leibsstraffen verbotten worden / sich aller Thätlichkeit / conspiration vnnd Auffruhrs zu enthalten / darneben auch der Magistratus mit gefaster starcker Handt inn Dörffern etlich fürnemme Anstiffter der conspiration vnnd Auffrührer / gefänglich annemmen vnnd gen H. führen / daselbsten sie mit Recht beklagen vnnd straffen zu lassen / So haben sich abermal solches nohtwendig gebrauchten Ernsts halbē die conspirirten rebellischē Bawren nicht geförchtet / sondern zum gäntzlichen Abfall von jhrer von GOtt angesetzten Obrigkeit / sich an D. L. Oberamptmann zu F. L. H. W. auff dessen exprattisirtes anreitzen per suos commissarios de facto gehenget / daß er sie im Monath Octobri nechst / als vermeindte B. Vnderthanen in seinen vnd seines G. F. vnd H. D. L. F. Schutz vnd Schirm / mit empfahunge offentlicher Eyden vnd Huldigung / wider S. E. M. C. F. jhres eygenen Herrn vnnd Landtsfürsten vnnd wider offtgemelter Dorffsjunckern von K. ernstlich verbieten / auff vnd angenommen / die angeschlagenen M. Mandata mit Gewalt abgerissen / vnd darwider andere D. L. Fürstliche B. Mandaten mit auffgetrucktem Fürstlichen Jnsigel auß D. L. Statthalter / Cantzler vnd Rähten Befelch (welches D. L. auch seithero ratificirt vnd approbiert) in allen fünff Dörffern oben benendt öffentlich anschlagen / vnnd daselbst allen vnd jeden M. Einwohnern vnd Vnderthanen gebotten / S. L. M. C. F. jhrem Herrn vnd dem M. Oberamptmann / nach deren Gebotten keinen Gehorsamb weiter zu leisten / sondern nun mehr D. L. H. zu B. für jhren Herrn allein zuerkennen / vnnd dero Gehorsamb zu seyn / alles mit angeheffter Erbieten / sie hinführan mit starckem Gewalt für die M. Wahl zu schützen / auch die andere M. Gefangene ledig zu machen.

Wann dann in den Kayserlichen vnnd deß H. Reichs publicirten constitutionen, Ordnung vnd Abschiedt / sonderlich auch in der Kayserlichen gülden Bullen / neben der natürlichen Billichkeit / wolbedächtlich / löblich vnnd mit sonderm Ernst versehen vnnd gebotten worden / daß kein Standt deß Heyligen Reichs einem andern Standt seine Dörffer / Leuth vnd Vnderthanen / mit thatlicher Gewalt abnötigen / auch in seinen Schutz vnnd Schirm als Vnderthanen / wider jhre fürgesetzte Herrn vnnd Obern auffnemmen / noch viel weniger die Administration der ordentlichen Iustitien vnd Bestraffung der begangenen öffentlichen ärgerlichen Conspiration / Auffruhr vnd Rebellion der Vnderthanen / wider jhre ordentliche Obrigkeit / dardurch zu verhindern / vnd solchen nach diese oberzehlte Sach vnnd Handlung inn alle wege für straffwürdig vnd vnrechtmässig zuhalten.

Solchem nach / diesem ärgerlichen Exempel / vnd in gemein schädtlichen vnwesen / rechmässig

zu be-

zu begegenen / vmb diß vnser Kayſ. Mandat vnd Ladung wider D. L. zuertheilen beſtes fleiß anruffen vnnd bitten laſſen / als auch erlangt daß heut dato gebetene Proceß erkant worden ſeind. Hierüb ſo gebieten wir D. L. von Röm. Kayſerl. Macht bey Peen 16. M. lötiges Goldts / halb / ꝛc. hiemit ernſtlich vnd wöllen / das D. L. den nechſten nach vberantwortüg oder Verkündigüg dieſes Brieffs ohne Verzug vnd einrede / die obgemelte M. Vnterthanen vnnd Einwohner in benannten fünff M. Dörffern / von den jhnē mit verbottener That abgenommen Pflichten / Gelübt / Eydt vnd Huldigung relaxire / entbinde / frey ledig vnd loß gebe / ſie ferner nicht abfällig mache / oder in jrem Vngehorſam ſteiffe / beſeſtige / handhabe / noch an gebürlicher Execution der Iuſtitien thätliche Verhinderung / vñ S. L. Klägern einige Eintrag thu / ſondern bey deroſelben beſügten ordentlichen Obrigkeit vñ Gerichtszwang / ſie bemelte Vnterthanen vnuerhindert bleiben laſſe / dem allem D. L. alſo vnd zu wider nicht thu / als lieb jr ſey beſtimbte Peen zuuermeiden / daran geſchicht vnſer ernſtliche Meynung. Wir heiſchen vñ laden auch D. L. von berührt er vnſer Kay. Macht hiemit / daß ſie auff den 33. Tag den nechſten nach gemelter Inſinuation vñ Verkündigung / deren wir jr 11. ꝛc erſcheine / glaublich anzeige vnd in recht darzuthun / daß dieſem vnſerm Kayſ. Gebott / gehorſamblich gelebt ſey / Wo nicht / als dann zuſehen vnd hören ſich in obbeſtimpte Peen gefallen ſeyn / mit Vrtheil vnd Rechtſprechen / erkennen vnnd erklären oder aber erhebliche beſtendige Vrſachē / ob D. L. einige haben möchte / warumb ſolche Erklärung nicht ſolte geſchehen gebürlich fürzubingen / darüber vnſers Kaiſ. Cammergerichts Erkanntnüß vnnd fürderlichen Endtſcheidts zugewarten / wann D. L. komme vnnd erſcheine / als dann oder nicht / ſo würdt / ꝛc. darnach / ꝛc. Geben Speyer den 13. Nouembr. Anno 92.

Mandatum ſine clauſula in cauſſa M.H. contra M. D.

WIr Rudolff / ꝛc. Entbieten dem Ehrwürdigē vnſerm Fürſten vnd lieben andächtigen A. Biſchoffen zu M. So dañ vnſern vñ deß Reichs lieben getreuwen L. R. vnnd D. P. vnſer Genad vnd alles guts / Ehrwürdiger Fürſt lieber andechtiger vnnd getreuwer / vnſerm Kayſ. Cammergericht / hat vnſer vnd deß Reichs lieber getreuwer H. M. von M. ſupplicirend anbracht / was maſſen das Hauß R. auß hohen dapfferen vnnd wichtigen Vrſache jme zu deſto beſſer auffnahm Nutz vnd Beſſerung / ſo wol der Kirchen / als der eingeſeſſenen deß Amts / inſonderheit aber damit dieſelbige ſo wol Geiſtliche als Weltliche / auch Edel vnd Vnedel in Stätten / Flecken / vnd dem Landt bey gleichen Rechten auch jrem Recht vnd Gerechtigkeiten / Statuten / löblichen Sitten vnd Gewonheiten / die ſie wol erlangt herbracht vnd erſeſſen / beſſer als dann beuor geſchehen / erhalten / vnd dabey geſchützt vnd gehandthabt / Sonſten auch D. Andacht beklagtem Fürſten vnnd dero Cammer / auch zu deroſelben Regierung vnd Taffel / das jenige / was bemeltes Hauß / an Vnkoſten ertragen köndte / ohne deßgleichen Verkürtzung / wie bißhero gebürt / Jährlich gereicht werden möchte / vorgedachtē Klager vñ ein Jährlich Peſion / ſo ſich auff ein 1000. Thaler erſtrecke / auff zeitigem Raht vnd vorbetrachtung D. Andacht Rähte mit ſeinen pertinentiis auff 15. Jar verſchrieben eingethon vñ vber laſſen / die ein geſeſſene aller darzu gehörigen Dorffſchafften / mit allen Pflichten vnd Eyden / damit ſie da beuor D. A. verwād / an jnē Kläger durch D. G. V. vnd J. H. Amptman zu H. als deiner andacht beſtelte Rähte verwieſen / wie er Supplicant auch bemeltes Hauß auff beſchehene Tradition vnnd Verweiſung ſampt dē angehörigē vnterthanē / Recht / vnd Gerechtigkeiten aller maſſen es D. A. eingehabt vnd gebrauchet hat / würcklich apprehendirt vnd in Beſitz genom̃en / daſſelbe biß hieher rühiglich continuirt / die eingeſeſſene deß Amts R. auch auff ſolche beſchehene anweiſung ſich nach Supplicanten / als jrer gebürenden vnzweyffenlichen Obrigkeit mit Gebott vnnd Verbott / auch allen Zinſen / Pfächten / Frondienſten vnnd anderen præſtationibus vnweigerlich gerichtet vnnd geſchicket / auch allen gebürenden Gehorſā geleiſtet vnd bezeiget haben / Er Supplicant auch darauff D. A. 3000. Thaler / von welchen alle Jährliche Penſion abgerechnet werdē ſollen / bar ohn einige Verzinſung vorher verſchoſſet vnd außgezahlet habe / in maſſen ſolches alles / durch für gedachte ſtattliche Sigel vnd Brieff mit D. A. beklagten Fürſtens Handt vnd Siegel / ja bey Fürſtlichen Ehren vnd Würden / auch waren Trauwen vnd Glauben confirmirt vnd beſtettiget in continenti belegt worden. Wiewol nun dieſer Contract auß angezogenen Vrſachen dem Rechten vnd Capitulation gemeß / vnd dann nicht allein die gemeine beſchriebene Recht / ſondern auch die natürliche Erbarkeit an jhr ſelbſt erfordert / wann mit vorbedachtem gehabten Raht / vnd außwichtigen Vrſachē einiger Cōtract rechtmeſſig auffgericht / vnd bey Fürſtlichē Ehren vnd Würden / auch wahren Trauwen vnnd Glauben vnuerendert zuhalten / verſprochen / verſchrieben vnd zugeſagt / auch mit angehengtē Siegel vñ mit Fürſtlicher Handt bekräfftiget worden / daß als dann derſelbe vnuerbrüchig / fürnemblich ſo es hohes vnnd Geiſtliches Stands Perſonen ſeyn / volnzogē / vñ durchauß in allen Puncten feſt vnd beſtendig gehalten / vnd im Fall dieſē ich was vorſetzlich zu wider gehandelt / ſolches an jme ſelbſt für vnbillich vnd vnrechtmeſſig / welches auch in keinen Rechten zu iuſtificirn / billich von jederman geachtet werden ſol. Wiewol auch in den gemeinē beſchriebenē Rechten / ſonderlich aber in deß H. Reichs Abſchieden heylſamlich vnd wol verſehen / vnnd bey ſchwerer ſtraff verbottē / daß niemand eines andern Vnterthanen

thanen vnnd angehörige / vnter was Schein solches auch geschehen möchte / von jhrer gebürende Obrigkeit abziehen / zu Vngehorsamb gegen dieselbe auffwickelen vnnd anreitzen / viel weniger der Pflichten vnd Eyden / womit sie sich nit allein der Oberkeit / sondern auch GOtt im Himmel verpflicht gemacht / one remission der jenigen / denen sie verbunden seyn / erlassen vnd von denselben absoluiren vnd entbinden solle / So haben doch solchem allem zu wider / am nechst verschienen 24. Octobris, D. A. Diener / jhr Mitbeklagte beyde / auß Geheiß vnnd Befelch D. A. ohne wissens Supplicanten / als jrer Oberkeit / alle deß Amts R. eingesessene zusammen gefordert vnd denselben vermeldt.

Ob D. A. wol Supplicanten / das Hauß vmb ein genanntes eingethon vnd tradirt / daß sie doch dasselbe nun mehr wider haben / vnd demnach jhnen den Vnterthanen gebotten haben wölle / daß sie Supplicanten vngeacht der Pflicht vnd Eydt / worinne sie jhme zugethon / hinfürter keinen Gehorsamb leisten / keine Renten / Zinß / Pfächt / einbringen / noch auch die gewöhnliche Frohn vnnd Dienste dahin prestirn vnnd leisten sollen. Jn massen sie dann auch die Vnterthanen hiemit aller Obligation vnnd Verpflichtung damit die Supplicanten verwandt / wolten auffgelöst vnnd entbunden haben / gantz ohne aber daß jhme Supplicanten der geringste Heller / von seinem außgezahlten Geldt restundirt / bezahlt oder angebotten worden. Wann nun dieses der natürlichen Billichkeit vnnd allem Menschlichen Verstandt (zu geschweigen den gemeinen Rechten) zu wider lauffen thut / daß nemlich vielgedachter Kläger / nicht allein dessen von D. A. jhme gutwillig eingeraumbten Hauses / vnd dessen zugehörungen vnd abnutzungen / dem auffgerichten Vertrag zu wider entsetzet werden solle / sondern auch dazu seines außgelegten Geldts gäntzlich inn Mangel stehen / vnd also neben vielfältigem Nachtheil vnnd Schaden nichts dann Schimpff vnnd Spott auß obberührtem Contract zugewarten haben / aber durch diesen Contract vnnd verlassung deß Hauses R. der angezogenen Capitulation gar nicht zuwider gehandelt / sondern deroselben viel mehr auß angezogenen Vrsachen aller dings gestracks gelebt vnnd nachgegangen ist / also Supplicant dem allen noch keines wegs schuldig / von berührten Hauses bewohnung vnnd ehe dann die verschrieben Jahr abgelauffen vnd verflossen einiges wegs abzutretten vnnd zuverlassen / jedoch damit es aber gleichwol bey niemandt das Ansehen haben möge / als ob er Supplicant sich zu berühmen vorhabens / sey er vhrbütig auff den Fall / da der Contract ex parte D. A. mit zulegung gebürlicher vnd schuldiger liquidation, vnnd refusion deß jenigen / was Supplicandt D. A. respectu dieses Contracts vorgesetzet / beneben Erstattung alles erlittenen Kosten vnd Schadens / vermög Fürstlicher Handt vnd Siegel würcklich implirt vnd erfüllt wirdt / viel ernenntes Hauß / allermassen es jhme eingeliffert / den nechsten vnd vngesaumbt widerumb von sich zu stellen / vnd dann auß vor angedeutten stattlichen hochbeeurlichen Siegel vnd Brieffen befindtlich / daß es vmb die Sachen erzehlter massen allendthalben bewandt / dieser gestalt propria confessio auch Siegel vnd Brieff respectu confitentis notorium induciren vnd einführen / auch solche freuendtliche abziehung der Vnterthanen von jhrer Oberkeit vnd contrauentio so stattlicher Fürstlicher Siegel vnd Brieff / dem Rechten / wie auch vnser vnd deß H. Reichs Abschied öffentlich vnd zum höchsten zu wider / vnd mit keinen Rechten zu iustificirn die erlassung der Eyde auch niemandt dann dem jenigen / dem sie prestirt seyn / geschehen kan / vnd also diese vorgenommene Absolution / vber das / daß sie den Göttlichen / Geistlichen vnd Weltlichen Rechten / vnser vnd deß H. Reichs Abschieden / aller Völcker Rechten vnd Gewonheiten zu wider in præsentissimum dispendium animæ, quæ omnibus rebus corporalibus præferenda est, atque adeo in detrimentum æternæ salutis, so wol der Armen Leute / als dein beklagten Fürstens Andacht selbst redundiren wolt / vnd dann zu recht stadtlichen versehen / quod in confessum nullæ iudicis sint partes quam in exequendo, adeoque in notoriis ac liquidis nec ordo iuris neque alia solemnitas quam vsus iudicis, qui tendat ad executionem, requiratur, vber das / daß es böß vnd ärgerlich / sonderlich bey Fürstlichen vnd Geistlichen Personen / jhrer so hoch beteuerter vnd vermittelst Eydts bestättigter Obligation vnd Verpflichtung / ja Handt vnd Siegel zu wider handlen / auch an jm selbst / ohne weitere Erkandtnüß straffwürdig / in welchen Fällen vermög der Rechten / wie auch Reichs abschiedē vnd Ordnungen ab executione wol angefangen vnd consequenter Mandatum sine clausula iustificatoria licite decerniret vnd erkandt werden mag / vnd es dann endtlich vmb diß Werck also geschaffen / daß dem Supplicanten zu Recht zugelassen vnd erlaubt / nicht allein in seinem / sondern auch der Vnterthanen Namē ratione proprii interesse zu agiren / zwar auch diese Abziehung / von wegen deß beschwerlichen Kriegßwesens / welches sich ein Zeit hero inn vnd zu nehest dem Stifft M. erregt / zu besorgender weitläufftigkeit vnd empörung gereichen möchte / Solchem nach vnd dieweil / dein mehrbesagts vnsers Fürsten Andacht / Jhr Mitbeklagten aber vns vnd dem Heiligen Reich mit Mittel vnterworffen / also obberührtes vnsers Cammergerichts iurisdiction propter continentiam causæ vberflüssig fundirt vnd begründet sey / vmb diß vnser Keyserliche Mandat vnd Ladung wider dieselbe dein Andacht / vnd euch zuerkennen vnd mitzutheilen / vnterthänig anruffen vnd bitten lassen / auch erlangt / daß jhnen Klägern gebettene Proceß

eß an heut dato erkannt worden seindt / hierumb so gebieten wir D. A. vnd euch von Röm. Keyserl. Macht bey Peen zehen Marck lötiges Goldts / halb / ꝛc. hiemit ernstlich vnd wöllen / daß dieselb D. A. vnd jhr den Rechsten nach / ꝛc. ohne Verzug vnd Eynred / entweder von der gleichen vnzimlicher Abziehung vnd Absolution obangezogener Vnterthanen abstehet / euch eussert vnd enthaltet / dieselbige jhme Supplicanten biß zu ende der verschriebenen Jahr / allen schuldigen Gehorsamb vnnd Pflicht / auch andere Gebür zu leisten vnd reichen nicht verhindert noch abhaltet / oder aber alles das jenige / was D. A. respectu obgedachtes Contracts jres theils vermög dero Hand vnd Siegel auch Eydtlicher Verpflichtung zuthun obligt / zuvorderst vñ für allen dingen impliret / auch das jenige so dieselb D. A. in Krafft vollgezogenen Contracts empfangen beneben Erstattung alles erlittenen Kostens / Schadens vnd Interesse als bald widerumb restituiret / vnd darauff der relaration Iuramentorum (darzu sich Kläger auff solchen Fall erbieten thut) erwartet / vnd sonsten alles deßwegen besorgten vnzimlichen Gewalt euch enthaltet vnd abthut / hierin̄ nicht säumig / hinderstellig oder vngehorsamb seydt / als lieb D. A. vnd euch sein obbestimpte Peen zuvermeiden / daran geschicht vnser ernstliche Meynung. Wir heischen vnd laden D. A. vnd euch vor berührt / ꝛc. auch hiemit / daß dieselb vnd jhr auff den 10. Monats Februar. schierskünfftig / denn wir D. A. vnd euch für den 1. ꝛc. glaublich anzeigen vnd Beweiß zuthun / daß diesem vnseren Keyserlichen Gebott alles seines Innhalts gehorsamblich gelebt / vnd dem zuwider nichts begangen sey / oder im Fall deme also wider Zuversicht kein Genügen beschehen were / alsdann zusehen vnd hören D. A. vnd euch in ob inverleibte Peen gefallen seyn mit Vrtheil vnd Rechtsprechen / erkennen vñ erklären / oder aber bestendige erhebliche Vrsachē / warumb solche Erklärung nicht beschehen soll / in Recht gebürlich vorzubringē / vnsers Keyserlichen Cammergerichts endtlichen Endtscheidts vnd Erkandnüß darüber zugewarten / wañ D. A. vnd jhr kommet vnd erscheinet / als dann also oder nicht / so wirdt / ꝛc. darnach / ꝛc. Geben Speyer 13. Decembris.

Mandatum sine clausula.

Auff eingenommen Augenschein / *in causa* der Gemein S. *contra* H. P. S. nachgelassene Wittiwen vnd Sohn.

Tenor Mandati.

CAmeræ haben Actores suppliciendt anbracht / nach dem verschienen 17. Tag May jüngst auff jhr unterthäniges Klagen vnnd Anruffen / ein Kayſ. Mandat de relaxandis captiuis wider weilandt H. P. S. erkendt worden / vnd aber vor Emführung erlangter Proceß weiln ſammum periculum in mora, deſſenhalben dann ein Kayserliche Commission vnd Befelch zu einnemmung deß Augenscheins vnd Besichtigung der Gefängnüß / dieweil die Gefangene ſine diſcrimine vitæ & fortunæ, darinnen weiter nicht enthalten werden kōnen / ꝛc. sondern endtlich darin̄ sterben vnd verderben müsten / vngeachtet sie nichts verwürcket oder strafflichs verdienet hetten / sondern alles was durch sie vorgenommen / auß Befelch vnd Geheiß gedachter vnd hochberangter gemein zu S. beschehen were / darzwischen als vnser verordneter Commissarius hinauff kommen / ermelter H. P. S. Todts verschieden / vnd doch die Gefängnüß durch jhne Vermög seines anbefohlnen Ampts der Gebür nach besichtiget vñ der Augenschein eingenommen worden / welches alles vngeachtet jr mit gleichem Ernst vnd Gewalt nachmals procedirt / vnd die Gefangene jämmerlich erbärmlicher Weise enthalten / vnangesehen euch mittler weil auch vnser Kayserlicher ernstlicher Befelch zukommen / euch hinfüro solcher eygenthätlicher gewaltthätiger Handlung gegen den armen Vnterthanen zuenthalten / derohalben dann sie zu erledigung der armen Gefangenen vmb diß vnser Kayſ. Mandat vñ nottürfftige Hülff rechtens jnen wider euch zuerkennen vnd mitzutheilen vnterthänig anruffen vnd bitten lassen / Wann wir dann menniglich Rechtens zuverhelffen / vnd vor vnordentlicher gewaltthätiger Weiß vnd Gewalt zu schützen schuldig vnd vestiglichen gemeint seyn / jhnen Klägern auch / auff vnsers verordneten Commissarien eingenommene Relation / das gebettene Mandat erkendt worden ist / darumb gebieten wir euch bey Peen zwölff M. ꝛc. hiemit ernstlichen vnd wöllen / daß jhr als baldt noch vberantwortung oder / ꝛc. die Gefangene doch auff vorgehende angebettene Cautiō vnd Bürgschafft jrer Gefängnüß vnd Verstrickung ledig vnd frey stellet vnd lasset / auch hierüber nicht vngehorsam seyet / als lieb / ꝛc. Wir heischen vnd laden euch auch / daß jhr auff den 21. Tag dennechstē / ꝛc. erscheinet glaublich Anzeig zuthun / ꝛc. darnach / ꝛc. Geben in vnser Statt Speyer / den 30. Junij Anno 71.

SVPPLICATIO XV.

Pro Mandato sine clausula.

In causa deß Edlen vnd Ehrenvesten J. M. Herrn *contra* Herrn E. Grafen zu O. F.

HOchwürdiger Fürst / ꝛc. E. F. G. bringet Anw. deß Edlen vñ vesten J. M. in vnterthänigkeit suppliciret für vñ an / wiewol gedachter Anw. principal im jar 84. Von dē wolgebornē Herrn / Herren

ren E. Graffen zu O. F. den Adelichen Sitz L. mit hundert vnd 40. sieben groß Landts sampt deren Zugehörungen/eines rechten/auffrichtigen vnnd bestendigen Kauffs vmb eine benannte Summa Geldts (davon der gröste Theil bezahlt vnnd den Rest man zubezahlen vhrbietig) abgekaufft/ vnnd gleich darauff die würckliche Possession solcher erkaufften Stück erlangt/dieselbe auch biß auff das folgende Jar 89. genützet/genossen/auch vmb ein mercklichs gebessert/ dannen hero er bey solchem rühigen einhaben billich gelassen/ vnd davon mit verbottenem Gewalt vnerlangts rechtens vō niemandt verstossen worden seyn solte/ daß doch diesem gestracks entgegen wolgedachter Graff in berührten 89. Jahr eygenthätlicher weise zugefahren/vnnd ohne einige rechtmässige Vrsach allein vnter dem vermeinten Schein/daß jhr Gn. den Kauff nicht zuhalten willens/ erwandt adelich Hauß L. benebenst den hundert vnnd sieben groß Landts vnd andern Mobilien/so auff dem Hause vnd Anwaldts Principalen zustendig gewesen de facto occupirt vnnd zu seinen Händen gezogen/ vnd solches alles biß daher mit Anw. Principaln mercklichem Schaden vnnd Nachtheil/ aber mit seinem grossen Nutzen gebraucht/ auch ein Theil andern widerumb eyngethan/Vnnd wiewol Anwaldts Principaln/jedoch auff ratification seiner Kinder/ꝛc. daran interessirtē nechster verwandten vnd Blutsfreundten vhrbietig gewesen/den erlegten Kauffschilling widerumb anzunemmen vnnd die erkaufte Stück jhr G. dargegen wider abzutretten/ hat doch solches sein mildt Anerbieten bey jhr G. nichts verfangen wöllen/sondern beharren jhr G. bey einmal gebrauchter Thatlichkeit/vnnd wöllen weder die abgenommene Stück/ noch empfangenen Kauffschilling Anwaldt Principalen wider zukommen lassen.

Wann dann nun diese Dinge allen Rechten vnd der natürlichen Billichkeit zu wider/ so dann mit keinem rechtmessigen Schein zu iustificirn seyn/auff welchen Fall vermög deß 23 tit. p. 2. der Cam. Ord. die schleunige Rechtshülffe dem vernachtheilten E. F. G. mitzutheilen vnd widerfahren zu lassen schuldig.

So ist Anwaldts vnterthänige Bitt E. F. G. wöllen jhm an statt seines Principalen ein Mandatum sine clausula wider wolgedachten Grafen/ darinn jhme bey einer namhafften Geltstraff gebotten werde/ entweder das eingezogene Hauß L. mit denen darinn befundenen Mobilien auch angehörigen 107. groß Landts/zu sampt den auffgehobenen Nutzungen gegen Erstattung deß hinderstelligen Rest am Kauffschilling widerumb zu restituiren vnd einzuraumen/ oder aber das jenige was er am Kauffschilling eingezogen vnnd empfangen mit dem gebürlichen Interesse, von Zeit an beschehener Occupation widerumb zuerstatten vnd abzutragen/ gnedig erkennen vnd mittheilen In dem oder was sonst nach gestalten Dingen gebetten vnnd erkennt werden sol/ kan oder mag E. F. G. hochadelich/ꝛc.

Decretum: Ist erkannt in consil. 7. Ianuar Anno 92.

Mandatum sine clausula.

In causa H. O. vnd W. *H. B. S. contra B.* vnd R. der Statt H.

TEnor mandati: Narrant Actores, etsi subditi eorum ab immemoriali tempore vsi fuerint nauigatione, &c. Dessen jedoch vngeachtet vnnd vnangesehen/ vnterstunden euch jhr beklagte/ jhre L. L. deren Vnterthanen vnnd Frembde an der freyen priuilegirten Schiffarth auff der S. zuverhindern/ vnnd euwer außgerüste Kriegßschiffe entweder auff die S. oder an andere örter oder vnnd vnter der S. zulegen/ welche die auff der Elb schiffende Leut verhindern vnd mit gewalt nötigen/ daß sie entweder auff die S. nicht können kommen/oder aber auff H. so ein ganze Meil Wegs von der S. ligt fahren müssen/dadurch die Commercia vnd gemeine Handthierung verhindert werden/ alles nicht allein den natürlichen Völckern vnnd beschriebenen Rechten/ sondern auch den Kayserlichen Priuilegien vnnd gemeinen Nutzen gäntzlich zuwider vnnd entgegen/ vnnd ob wol jhr L. L. euch vmb Abschaffung solcher Verhinderung vielmahls angesucht/ so hette doch solches alles bey euch nichts verfangen wöllen. Derowegen sie zu erhaltung jhrer Hocheit vnd Regalien/ so von vns vnnd dem H. Reich herrühren/ vnd damit allerhandt Weiterung vnnd Vnruhe vermitten bleibe/ gebürlichen Rechtshülff zu suchen benötigt/ vnnd diß vnser Keyserlich Mandat wider euch zuerkennen vnnd mitzutheilen/ embstgs Fleiß anrussen vnnd bitten lassen/ wenn wir nun niemandts Recht versagen sollen/vnd jhre L. L. erlangt/ daß jhnen an heut dato folgender massen Proceß erkennt worden seyn/ So gebieten wir euch von Römis. ꝛc. bey Peen zwölff M. lötiges Goldts halb/ꝛc. vnd wöllen/ daß jhr hinfüro zu verhinderung der freyen Schiffarth/ keine Kriegßschieff auff der S. noch vnder oder ober derselben leget/ jemandts dadurch wider seinen willen auff H. zu fahren/zu nötigen/sondern euch deroselben enthaltet/ vnnd männiglich sich der freyen Schiffahrt gebrauchen lasset/ darwider nicht thut noch hierinn vngehorsamb seydt/ als lieb euch sey/ ꝛc. Im Fall jr aber durch diß vnser Keyserlich Mandat beschwerdt zu seyn/ vnd warumb jr demselben zugeleben nicht schuldig seydt/ erhebliche Vrsachen beständig zuhaben vermeint/ als dann so heischen vnd laden wir euch/daß jr auff den 30. Tag/ den nechsten/ꝛc. erscheinet/ solche angemaste Vrsachen vnd einreden dagegen rechtlich vorzubringen/ darnach/ꝛc. Datum Speyer den 4. Tag May/Anno 89.

SVP-

XVI. Supplicatio pro mandato sine clausul. / mit verbottenem Gewaldt vom Rechten nicht zutringen / In causa L.S.M. von K.H.

contrá

Meister vnd Raht der Stadt S.

HOchwürdiger ꝛc. Wiewol in Kayserlichen beschriebenen Rechten heilsamblichen vnd wol versehen / daß niemandt an Rechtlicher außführung seiner forderung verhindert noch abgehalten noch viel weniger vom erlangten Rechten & re iudicata gedrungen / sonderlich auch wañ auff ergangen Vrtheil vnd erlangt Recht die execution allerdings beschehen / man in die Güter würcklich immittirt / auch daruber gebürliche Einsatzbrieff erkandt / verfertiget vnnd gegeben worden seyndt / vnd noch viel weniger gebühret es den jenigen solche verhinderung zu thun / die krafft solcher Vrtheil vnd Recht die execution vnd immission selbst administrirt vñ verrichtē lassen / Wiewol auch angeregter Supplicant H. W. Bürger zu S. mit Rothweilischen Rechten vnnd Processen / von wegen geforderter / aber nicht gehaltener Währschafft im Rechten so weit procedirt vnd verfahren / daß er Supplicant auff das jenige / so er vmb jhnen W. erkaufft / als ein Schewren / Item 10. Acker Reben / Item 20. Acker Feldtgüter vnnd Matten / vngefehrlich / dann auch in die andere seine deß W. vberige Güter / als Hauß / Hof / vnd zwey stücklein Reben / vngefehrlich / als zu N. in gemeiner deß H. Bischoffs zu S. vnnd der Stadt daselbst Obrigkeit / auch sonsten alle andere des W. Haab vnnd Güter / wo die gelegen / von dem Kayserlichen Hoffgericht auff erlangt Recht vnd Vrtheil angeleit / aber in die obspecificirte / erkauffte vnd vberige deß ermelten W. Gütern zu N. gelegen / durch Schultheissen vnd Gericht daselbst auff beyligenden Schirmbrieff / auch die Herren von S außgangen / vmb Natiuitatis Mariæ Anno 69. würcklich in Nutz vnd gewehr eingesetzet worden / alles innhalt beyligenden anleit vnnd Schirmbrieff / jedoch dessen alles vnangesehen haben gedachte Meister vnd Rath der Stadt S jhnen Supplicanten nechst vergangenen Jahrs vmb Vlrici / als er seiner Geschefften halben / in der Stadt S. gewesen / gefenglich einziehen / vnd in die 13. Wochen in gantz schwerlicher Hafftung enthalten lassen / allein der meinung / jhnen Supplicanten von allen solchen erlangten Rechten vnd Vrtheilen mit gantz verbottenem gewaldt zu dringen / vnd gegen jhren Bürgern den W. vnd andere das Recht für jhnen zu S. vnd jhrer iurisdiction wider anzufangen vnd anzunemen / als sie aber den Supplicanten solcher beschwerlicher vnd schmälicher Gefengnis / darinn er an Leib vnd Gut vbel verderbet vnd armutselich worden / letzlich auff eine alte Vhrpfehdt erlassen müssen / damit er aber der Güter / vnd dero erlangeten possession dennoch nicht genesen möchte / so haben sie H. P. zu S. ausser allen Rechten zugelassen / deß Jahrs als Supplicant in Gefengnis / auch nechst vorgehendes Jahrs / die Nutzung von den bemelten erkandten Rebackern einzunemmen verstattet / alles zu höchster beschwerdten deß Supplicanten / vnnd wider jhre selbst eigene immission / auch obgemelt anleit vnd Schirmbrieff. Es wird auch Supplicant / daß er sein Recht noch steet wider gedachten W. vnd P. H. auch dero S. in vnd außbürgere deßhalbē bey Kayserlichem Hoffgericht zu R W. vollführet / abermal solcher schmehlicher Gefengnis vnd bezwang bedrawet / also daß er täglich deßhalben in gefahr vnd sorgen stehen muß. Vnd derowegen eigener Person sich Supplicant zu den Gütern nicht begeben / noch in S. iurisdiction öffentlich finden vnd betretten lassen darff / welches dann zuerbarmen / weil sonderlich er Supplicant nichts anders fürnimbt vnd handelt / dann was er mit Recht gantz wol befügt ist. Dieweil dann in solchen Fällen / da man einem das Recht abzudringen vnterstanden / vnd Supplicant mit schwerlicher Gefengnis albereit angegriffen / vnnd solches noch weiter bedrawet würdt / vermög der Recht vnd Cammergerichtsordnung wol mandata sine clausula jhne bey außtrag ordentliches Rechten / vnd immittirten Gütern bleiben zulassen erkennt werden sollen vnnd mögē. So ist an E. F. G. Anwaldt gedachtse S.M. vnterthenige Bitt / jhme wider die Stadt S. vnnd jhre Schultheiß vnd Gericht zu N ein mandatum sine clausula, oder in euentum cum clausula in nothwendiger vnd gebührender form gnediglich zuerkennen / cum clausula salutari. E. F. G.

Decretum: Jst gebetten: Mandatum erkendt in consil. 30 Iun. Anno 71. Simile huic priori extat votum in causa mandati SB. Kinder Vormünder / contra N. Wittib.

QVantum ex narratis & petitione iudicare possum, mora pupillis est periculosa, quia lecksternia & similia sunt tractu temporis peritura. Ideo propter traditionem siue liefferung vigore inuentarii, non puto liberos eo adstringi vel adigi posse, vt iure experiantur contra tutores, quo traditionem faciant, etiam propter transactionem, quod inuentarium Iudicis decreto, vt existimo, factum est. Non abs re esset, ad implorationem tutorum iam datorum ex officio, pupillis tanquam miserabilibus personis subuenire, ne res sic læsæ propter litem futuram omnino pereant. Putarem itaque quoniam tutores priores, & quinam sunt dati concordare inuicem non possunt propter traditionem, sine clausula mandatum decerni posse, vt illa fiat iuxta iuramentum confectum. Allego præiudicium in causa N. Kinder, contra Frawenberg / vbi emanatum est mandatum sub pœna banni ad reddendas rationes. Maioribus tamen

votis cum clausula decretum fuit.

XVII. Supplicatio pro mandato sine clausula, in causa E. S. contra Episcopum H.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kays. May. Cammerrichter/gnädiger Herr/Ew. F. Gn. bringt Anwaldt/der Erbarn vnd Vieltugentsamen Elisabeth/deß Ehrnvesten vnd Hochgelährten Herrn P. H. der Rechten Doctorn/vnnd Churfürstlichen Rahts/Ehelichen Haußfrawen/in Vnderthänigkeit supplicando für vnd an/was massen vngefehr für anderthalb Jahren der Hochwürdig/Durchleuchtig/Hochgeborn Fürst vnd Herr/Herr H. J. Postulirter Bischoff deß Stiffts H. Hertzog zu B. durch S. F. G. Beampte/mit viel hundert wolgerüster Mann/ermelten D. H. bey Nächtlicher weil auß seiner eygenthümblichen Behausung zu E. in frembder H. iurisdiction gelegen/Landtfriedbrüchiger weise/allein auß der Vrsach/daß er wider S. F. G. etlichen Betrangten/seinen Clienten der Gerechtigkeit vnd Warheit zu stewr/aduocando rühmlich gedienet/gewaltthetig abholen/nach W. mit höhester verkleinerung/Hohn vnd Spott/schleppen/daselbst in eine harte schwere Gefengnis/zu nähest den Vbelthätern/welche vmb Leib vnd Leben gefangen liegen/stossen mit vnleydlichen Eysen/Fesseln/Ketten vnd Banden anschmieden/vnnd mit Essen/Trincken/vnd andern Nohtwendigkeiten/also erbärmlich seydhero halten vnd tractiren lassen/daß er dadurch nunmehr gentzlich abgemattet/vnd anders nicht/dann den leiblichen Todt für Augen sihet.

Ob nun wol seiner Person wegen etliche mandata de relaxando captiuo, wie gleichfals ein Mandatum de non impediendo libero accessu, vnd ferrner eine Commissio ad inspectionem ocularem carceris, allhie bey E. F. G. außgebracht/vnd man in sonderer Betrachtung seiner kundtbaren Vnschuldt/in Hoffnung gestanden/es solten S. F. G. angeregten Kays. Processen schüldigen Gehorsamb vnd Folge geleystet haben/so hat man doch leyder mit Schmertzen erfahren müssen/daß S. F. G. in deroselben vnbillichen Fürnehmen jmmerdar verharren/vnd so wenig auff D. H. loßgebung/oder an linderung harter Gefengniß gedencken/daß sie auch die Tractation seiner Person/von tag zu tag/je länger je härter machen/vnd niemand/so jhme annemlich vnd bedient seyn mag/zu jhm verstatten/daher vnd sonderlich in erwegung seines Lebens nicht lang mehr sein werde/Er vervrsacht/an S. F. G. Notarien vnd Zeugen/für denen er seinen letzten Willen auffrichten möchte/zu jhm in die Gefengniß zu lassen/offters gantz flehentlich zu bitten/aber bißher nichts erhalten mögen.

Wann nun niemandt an Auffrichtung seines letzten Willens/bevorab da derselbe darzu im Rechten qualificirt, zuverhindern/auch gedachter D. H. ad testamentum condendum mehr denn gnugsamb habilitirt, vnd an solcher verordnung billich nicht beeindrechtig werden solle/aber nichts desto weniger/wie gemelt/durch Hochgedachten Hertzogen/davon de facto abgehalten vnd außgeschlossen wird/welche Thätlichheit als der Natürlichen Billichkeit vnd allen Rechten zu wider für sich selbst verhast/vnd mit keinem Schein in eynige wege zu iustificirn ist/In welchen Fällen dann E. F. G. vermöge deß 23. Tit. 2. part. ordinat. vergöndt vnd eyngereumet/mit schleuniger Rechtshülffe/förderliche Handbietung zu thun/vnd also derselben iurisdiction weil beklagter Fürst dem Reich ohne Mittel vnterworffen/gnugsamb fundirt vnd gegründet ist.

So gelangt an dieselbige Anwaldts gantz vnderthenige Bitte/vnd Rechtliches begehren/jhn an statt seiner Frauwen Principalin an Hochgedachten Hertzogen ein Mandatum sine clausula, darinn S. F. G. bey einer Namhafften Geltpoen aufferlegt vnd eyngebunden werde/gemeltem D. H. an fürhabender Verordnung seines letzten Willens/weder für sich selbst/noch durch S. F. G. Cantzler/Rähte/Beampte/vnd andere Diener nicht zuverhindern/sondern zuverrichtung solches seines fürhabens Notarien vnd Zeugen/so viel er dazu benötigt/auff sein oder Anwaldts Principalin/als seiner Haußfrawen/oder andern Verwandten begehren vnd anhalten/zu jhm zuverstatten/vnd kommen zulassen/vna cum annexa citatione ad docendum de paritione gnedig zu erkennen/vnd mitzutheilen. Darüber E. F. Gn. Hochadelich/Miltrichterlich Ampt in Vnderthenigkeit bestes fleisses anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger

J. J. K. D.

cauens de rato & mandato.

Decretum: Ist erkendt in consil. 24. Nouembr. Anno 94.

Hactenus de supplicationibus pro mandatis sine clausula tantum, secunda vice hoc in tit. positis: Sequuntur nunc vltimo loco Supplicationes de mandatis cum clausula tantum, de quibus in seqq. titul. latius; hic vnicum saltem mandatum cum clausula pono.

Mandatum cum clausula,

in causa

G. & Consortem,

contra B.

Wir

WIR Rudolff / ꝛc. entbieten dem Hochgebornen H. J. H. zu B. vnserm lieben O. vnd F. sodann deß Reichs Getrewen / J. M. zu H. J. H. zu M. E. B. zu S. F. A. T. zu E. H. C. zu O. allen S. L. Amptmañen Mehr O. von R. dero Hauptmann zu B. S. P. F. zu A. vnd O. W. zu H. F. beyden Gogreuen: Deßgleichen R. Prælaten / Ritterschafft / vnd den samptlichen kleinen Stätten deß Fürstenthumbs B. C. theils / alles S. L. derendts Landtsstenden / vnser Gnadt vnnd alles Guts. Hochgeborner lieber O. vnd F. auch getrewe / vnserm Kayserl. Cammergericht haben vnsere / vnd deß Reichs auch liebe Getrewen / N. Bürgermeister vnd Rähte der Stätt G. H. N. vnd H. supplicirendt fürbracht / wiewol jetztgedachte vier grosse Stätte / deß L. Fürstenthumbs B S. C B. theils / von vndencklichen Jahren hero in quasi possessione libertatis & immunitatis gewesen / vnd noch seyn / daß sie mit keinen Landtstewren ohne vorgehende ihre selbst eygene außtrückliche verwilligung beschweret / noch molestirt worden / solche Freyheit vnnd immunitet auch also für vnnd für herbracht haben / vnd Weyland D. L. Vatter der auch Hochgeborn J. H. zu B. in Anno 66. als jhm gemelte Stätte zu Stewr vnd Ablegung Weylandt H. E. deß J. zu B. hinderlassener Schuldbürden / zu vnderthänigen Ehren vnnd Gefallen / vnnd mit vorgehender außtrücklicher protestation, sich dadurch obgerührter jhrer wolherbrachter vnnd ersessener immunitet, Freyheit / Privilegien vnnd Fürstlichen Verschreibungen vnd Reverssen / im wenigsten nicht zubegeben / den Scheffelschatz von jhren Bürgern in berührtem Fürstenthumb fallenden Korn / Früchten / vnnd Bier accisæ, von jhren Bieren / so viel deren auß den Stätten in das Fürstenthumb geführet / vnd getruncken würde / gantzer neun nach einander folgenden Jahr eingewilliget / vnd vber das noch zu derselben behueff / ein werckliche / ansehenliche Summa Gelts benendlich 15000. Thaler / vnderthäniger / freywilliger Verehrungsweise dargezehlt / ꝛc. sich vnter seiner Handt vnnd Siegel bey Fürstlichen Ehren vnd Trewen / vor sich / seine Erben vnd Nachkommen besprochen / Fürstlich vnd Kräfftiglich obligirt vnd verpflichtet / so eyngewilligte Landtstewer / eine freywillige vnd aller dingen vnverpflichtigte Stewr / vnd anders nichts als ein blosse Verehrung seyn / Jhnen den vier Stätten keines wegs in etwas præiudicirn, vnnd sie nicht allein bey jhren habenden Privilegien / immuniteten, Freyheiten / Recht vnd Gerechtigkeiten / wie sie die herbracht (welche auch de nouo durch Reverß confirmirt worden) gelassen / sondern auch mit keinen weitern Landtschatzungen / Anlagen / Stewern oder Benden ohne jhr vorgehende selbst frey Bewilligung betrübt oder Bedrangt werden solten / ferners Jnnhalts vorgewiesenen Original Reverß mit A. signirt / dergleichen eines Reverß / den zuvor bemelter H. E. dem D. L. Vatter succedirt, in annis 56. & 63. auch vnter Handt vnd Siegel / vor sich / seine Erben / vnd Nachkommen klagenden Stätten gegeben / deßwegen so viel H. N. H. vnd H. auff originali, aber G. belangen in Sachen L. diffamari. in der Statt contra B S. an berührten vnserm Cammergericht producirt, vnd agnoscirtes originals von der Leserey auscultirte einkommene Copey Anno 63. datirt, vier vnterschiedliche Reverß alle litera B. signirt / ebenmässigen Montags in den heiligen Ostern / Anno 83. gegeben Original Reverssen / sub litera C. beybracht / mit denen jhr angeben gleich so balde in continenti zubeweisen sey gezogen. Ob auch wol D. L. als dero Vatters successor bey zu anfang dero Regierung Anno 89. Genommener Huldigungen weniger nicht / als zuvor von dero Vattern / vnd H. E. geschehen / jhr der vier Stätten habende Priuilegia, immuniteten, Freyheiten / Recht / Gerechtigkeiten / wie sie die herbracht / auch alle jhnen darüber von den vorigen Hertzogen zu B. gegebene Siegel vnnd Brieff / darunter dann der Landtstewer halben von beyden Hertzogen E. vnd D. L. Vattern gegebene vnterschiedene Reversen / in specie vnd außtrücklich benandt / vnder L. D. Handt vnnd Siegel bestettiget / sie da bey Fürstlich / stät / fest / Erb vnd Ewiglich bleiben zulassen / vnnd handt zu haben / bey dero Fürstlichen Ehren vnd Treuwen versprochen / wie vorgezeigte originalia der 3. Stätten halben D. D. D. wegen G. aber mit D. notirte glaubhaffte Copey gedachter in Sachen L. diffamari. producirten vnnd agnoscirten original confirmation Brieffs / also bald klärlich vnd vnwidersprechlich mit brechten / vnd es jetziger zeit die gelegenheit habe / daß im heiligen Reich eine (jhres Angebens) gar grosse hochbeschwerliche Schatzungen durch die Stände deß Reichs / auff etliche vnterschiedene Ziel vnnd Zeite zubezahlen / eingewilliget / diese vier Stätte / als wie obermelt B. Vnderthanen zu jhrem Antheil zuerlegen pflichtig / auch bißhero daran gefallene vnnd bedachte Termin vnd Ziel / allbereit eingebracht / vnd richtig gemacht / daneben auch sonsten von sich selbsten / wegen Vnterhaltung jhrer Vehstung / Wäll vnnd Stattmawren / auch Brücken / vber dem W S. L. vnd andere Flüsse / vnd anderer nohwendigen Gebäuwen / vnd sonsten jre besondere grosse Beschwerunge vnd Bürden / von vielen Jahren gehabt / vnd noch haben / Ob nun wol dem allen also / vnd es dann ferner auch an dem sey / daß niemandt wider das jenige / was von zehen / zwantzig / dreissig / viertzig / fünfftzig / sechtzig / siebentzig / vnd mehr Jahren / dann sich eyniges Menschen Gedencken erstrecke / sonderlich in libertate & immunitate hergebracht / vermöge der Rechten / vnd deß Reichs Constitutionen, beschweret noch betrübet werden soll: Zu dem ohne das in allen Rechten begründet / vnd von der Natürlichen Erbar vnd Billichkeit erfordert werde / wo mit wolbedachtem vorgehabtem Raht / vnd auß besondern ansehenlichen Vrsachen / eynige obligation rechtmässig auffgerichtet /

vnd durch die jenigen / welche sich dadurch zu etwas obligirt, bey wahren Trewen vnd Ehren an Eydsstatt / fest / steiff / vnnd vnverbrechlich zu halten / versprochen / verschrieben / vnd mit angehenckten Siegeln bekrefftiget haben / daß dieselbe auch von den Erben vnd Successorn, besonder aber so es Personen hohes Standts / vnd jhre Erben vnd Successores außtrücklich darin̄ eynbegriffen seyn / durchauß vnd in allen Puncten vollnzogen vnd gehalten / vnd im fall denen wissentlich zuwider gehandelt würde / solchs an jhm selbst vor vnrechtmässig vnd vnbillich / auch dermassen beschaffen / daß es in keinen Rechten / bevorab da dergleichen obligatio, Zusage vnd Verpflichtung / auch dem alten Herkommen gemeß / vnd zu vnterschiedenen mahlen durch Siegel vnd Brieff / als per geminationes ac multiplicationes diuersis temporibus factas, bestettiget worden / vnd auß deren nicht haltunge andere hochbeschwerliche inconuenienten darauß entstehen würden / iustificirt werden können.

Daß doch diesem alles vngeachtet / im nechst abgelauffenen 94. Jahr / also eben deß Jahrs angedeuter grossen Türckensteuer Bewilligung sey / D. L. de facto zugefahren / jhnen vier Stätten nicht weniger / als andern B. Vntersassen C. Theils ein hochbeschwerliche Landsteuer abgefordert / sie auch wider jhren Willen / vnd lauter de facto zu erlegung derselben durch bedrawung deß eynlegens jhrer auffm Lande / vnd im Fürstenthumb wohnender Meyer vnd Leuthe / einziehung der Güter / vnd sonsten zu zwingen vnterstanden / innmassen allbereit von etlichen jhren Bürgern / Meyern vnd Zinßleuten extorquirt, vnd solches alles auff D. L. sonderbarn Befelch wider G. durch mit Beklagte Amptleuthe zu H. vnd M. wider H. durch den Amptman zu S. vnd Gogreuen zu A. wider die von N. durch den Hauptmann zu B. vnnd nechst benendtem Amptmann zu M. vnd den wider H. durch die Amptleuthe zu E. vnd Gögreuen zu H. alle obgemelt / nach außweisung vorgewiesener vier Instrumenten / E. E. E. E. vorgenommen vnd beschehen / Wann dann auch durchauß zuersehen / vnd sonsten offenbahr sey / daß gleicher gestallt jhr die Landtstände zu euwerm selbst eignem Erleichterung vnnd Nutzen / in deme euch wider sie Kläger legen / vnd die Beampten in solchem euwerem vnrechtmessigen / vnzimlichen vnd gewaltsamen Vornehmen / durch jhre neben Befelch euch stercketen / sich also desselben eygenthätlichen / widerrechtlichen / Fürnehmens theilhafftig machten / alles obangezogene alter herkommender Freyheit / immunitet, vnterschiedenen Verpflichtungen / vnd hohen obligationen, vnnd eines Theils bey Fürstlichen Ehren vnd Trewen / gethanen Betheurungen vnd Bekendtnüssen / so nicht allein / wenn sie gleich einmal geschehen / in hohen Standtspersonen an statt eines Eyds seyn / sondern auch sonsten ob geminationes, & multo magis ob multiplicationes, vermög der allgemeinen Rechten / vim iuratarum & iudicialium confessionum & assertionum haben / vnnd darüber zu vnterschiedenen zeiten der Hertzogen zu B. Handen vnd Siegel oblauts gegebenen Reversen zu wider / dahero vnd anderer mehr obangedeuter ansehendlichen Vmbständen vnd inconuenientien dieses Vornehmen / oberwehnten / allgemeinen Rechten / der Natürlichen Erbar vnd Billigkeit zum höchsten entgegen / vnd in keinem Rechten zu iustificirn sey / vnd derowegen / bevorab dieweil die angegebene Schulden / vmb deren willen diese Landtsteuwer gefordert / durch zuvor von jhnen freywillig / als ein Verehrung / vnnd cum protestatione eingewilligte Steuwern / vnnd sonsten ohn weiter jhr oder auch anderer Vntersassen Beschwerung wol abgelegt werden können / vnd so viel mehr in gegenwertigem Fall nicht pro vera publica necessitate, ob quam collectæ à subditis exigi possint, zu halten / oder sie Kläger mit diesen beschwerlichen Landtsteuwern / auch zu diesen ohne deß eingewilligten Türckensteuweren / so entrichtet seyn müsten / ob schon das alte Herkommen / vnd in vnterschiedene Reverssen / Verpflichtungen nicht vorhanden wehren / belegt werden köndten / vermög deß drey vnnd zwantzigsten Titels andern Theils vnsers Cammergerichts Ordnung / a præcepto anzufangen / vnd mandatum sine clausula zuerkennen. Solchem nach / als D. L. Vns / vnd dem Reich ohn / jhr die Beampten vnd Landständ aber mit Mittel vnterworffen / ex capite de continentia causæ non diuidenda, die Sache vor mehr bemelt vnser Kayſ. Cammergericht gehörig / vnd D. L. in propria causa Iudex seyn würde / da die Sache für jhro Hoffrähten oder Hoffgericht anhengig gemacht vnnd ventilirt werden müste / sie vmb vnser Kayserl. Mandat wider D. L. vnd euch sämptlich zuertheilen / vnderthänig anruffen vnd bitten lassen / auch erlangt / daß jnen dasselb folgender gestallt erkandt worden ist / Darumb so gebieten wir D. L. vnd euch von Römisch. Kayserlicher Macht / bey Poen zehen Marck Löttigs Goldts / halb in vnser Kay. Kammer / vnd den andern halben theil jhnen Klägern vnnachläſſig zubezahlen / hiemit Ernstlich / vnd wöllen / daß sie vnd jhr / von Beklagten Bedrawungen / Gewalt vnd Forderung der Stewer ab / oder vnd einstehet / sie Kläger bey jhren Freyheiten / immuniteren, Fürstlichen hochbetewrten Verschreibungen vnd Reverssen vnbetrübt rühig verbleiben / auch alles so derenthalben jhren Bürgern / deren Meyern / vnd Zinßleuthen abgenommen / den nechsten nach vberantwortung oder verkündigung dieses Briefs ohne Verzug vnd Eynredt restituirn / wider herauß geben / vnd erstatten lasset / dem allen also / vnd weniger nicht noch ichtes zu wider thut / als lieb D. L. vnd euch jedem sey obbestimpte Poen zuvermeydē / daran geschicht vnser ernstliche meynung / Im fall sich aber dieselbe D. L. vnd jhr abe diesem vnserm Kayſ. Gebott der restitution halbē beschwert zu seyn /

zu seyn/vnd warumb sie demselben zu gehorsamen nicht schüldig / erhebliche gegründe vrsachen zu haben vermeinden/als dann so heischen vnd laden wir sie/vnd euch /von gerürter Kayſ. macht / auch Gericht vnd Rechtswegen hiemit auff den 10. tag Monats Decembris nechst künfftiglich den wir jhr vnnd euch vor den 1.2.3. letzten / vnnd endlichen Rechtstag setzen vnnd benennen / peremptorie, oder ob derselbige nicht ein Gerichtstag seyn wird/ dē nechsten Gerichtstag darnach selbst/oder durch einen vollmechtigen Anwaldten an demselben vnserm Kayſ. Cammergericht zu erscheinen / angemaste Einred vnd vrsachen gebührlich vorzubringen/entscheid vnnd erkandtnus / auch darauff der Sachen vnd allen jhren Gerichtstägen /vnd Terminen/biß nach endlichem Beschluß vnd Vrtheil außzuwarten. Wann D. L. vnd Jhr kommen vnd erscheinen/alsdann also/oder nicht / so würd doch nichts desto weniger auff deß gehorsamen Theils/ oder seines Anwaldts anruffen vnnd erfordern hierinn im Rechten mit gemelter Erkandtnuß / erklärung/vnnd anderm gehandelt vnd procedirt/ wie sich das seiner Ordnung nach gebühret. Darnach wisse sich D. L. vnd Jhr euch zurichten.

Geben in vnser vnnd deß Heiligen Reichs Stadt Speyer / am 16. tag Monats Augusti, Anno Domini 1500. vnd im 95. vnserer Reiche / deß Römischen im 20. deß Hungerischen im 23. vnd deß Böhemischen auch im 20. Jahre.

Ad mandatum Domini Electi Imperatoris proprium.

S. K. Verwaldter.

SEQVVNTVR NVNC QVÆDAM QVÆSTIONES DVbiæ, cum earum decisionibus ac resolutionibus ad præcedentes Supplicationes de mandatis cum, & sine clausula pertinentes.

SVMMARIA.

1 *Minæ an in mandato de non offendendo sufficiāt, & quando.*
2 Gefehrlich zuschreiben / verbottene conspiration vnnd verbündnis wieder einen andern auffrichten /*idem est quod minari.*
3 Was zu handeln vnterstehen vnnd absagen / oder Absag zuschicken / *idem est quod minari.*
4 *Super fracta pace publica citatio decernitur, & Reus in eiusdem pœnas condemnatur.*
5 *Mandatum & cautio de non offendendo quando recte à iudice peti possint.*
6 *In decernendis mandatis narratio facti cum omnibus circumstantiis diligenter examinari debet: & inprimis respiciendum ad personā & qualitatem minantis, nu. 7. Item ad personam timentis. num. 8.*
9 *Metus respectu sexus humani generis diuersus est.*
10 *Narrata super Landfrieden/an sonare debeant?*
11 *Requisita fracta pacis publicæ non tam scrupulosè exigi debent.*
12 *Mandata sine clausula an contradictionem admittant.*
13 *Hæc clausula*, Quatenus preces veritate nitantur, *omnibus mandatis tam cum, quam sine clausula, semper inest.*
14 *Mendax precator impetratis carere debet.*
15 *Mendaciis se magistratibus insinuare res est indignissima.*
16 *Exceptio sub & obreptionis quo pacto attendatur: item de exceptione maleficii. num. 17.*
18 *Mandata sine clausula subditis non facile sunt decernenda.*
19 *Enumeratio omnium casuum iure prohibitorum quorum cotidie noui emergunt, impossibilis est: & innumerabilibus modus præscribi nequit. numer. 20.*
21 *Mandata sine clausula an libellum requirant, vel oretenus saltem declaratio pœnæ peti debeat.*
22 *Petitio verbalis in mandatis ex cotidiana praxi & stylo sufficit.*
23 *In processu mandati cum clausula si non libelletur, an comminatio danda absolutionis à citatione, vel an cassationis mandati.*
24 *In mandatis cum clausula an processus per compāritionem partis resolui in simplicem citationem possit.*
25 *Tenor sententiæ in causis mandatorum cum clausula, qui?*
26 *Actor reproducto mandato an primum teneatur exhibere libellum, an vero Reus suas causales.*
27 *Nemo regulariter ex causa ciuili incarcerari debet.*
28 *Ratio diuersitatis inter mandata & citationem simplicem quæ.*
29 *Differentia inter causas mandatorum & simplicis querelæ.*

Ex quæstionibus dubiis Cameræ imperialis notata de mandatis cum, & sine clausula.

De Mandatis de non offerendo. 1.

IQ. D. an in mandato de non offendendo † minæ sufficiant? Et visum est Dominis minas sufficere ex Constitutione Imperii, Anno 1502. de pac. publ. §. vnd erstlich / in verbis, daß keiner dem andern gefehrlich zuschreiben sol. fol. 45. Item de anno 48. §. als Weylandt/ibi, noch eynige verbottene conspiration oder Bündnuß wider den andern auffrichten / fol. 42. & ibid. §. vnd ob jemandt/in verb. handeln/ oder zuhandeln vnterstehen würde. Item de Anno 55. §. als sich der/vers. absagen / oder absagung zuschicken / oder an die Thor vnd Fenster der Häuser anzuschlagen / cum

2 nihil aliud sit gefehrlich zuschreiben / † verbottene conspiration vnd Verbündnis wider den andern
3 auffrichten/Item zu handeln vnterstehen/† & absagen/oder absag zuschicken / quam minari, maxime cũ his casibus, vt dd. locis statuitur, citatio super fracta pace † decerni, ac Reus in pœnas eiusdem condemnari possit. Accedit, quod de iure
5 communi, mandatum & cautio † de non offendendo, recte à Iudice postulari possint, quando iustus subest offensionis metus. *l. denunciamus. C. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt. Bartol. & Doctor. in l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de offic. præsid. Fel. in rubr. de treug. & pac. num. 1. Paris. consil. 67. num. 10. & 42. lib. 3. Gail. 1. obs. 4. & lib. 1. de pact. publ. cap. 2. & 3.* In man-
6 datis vero hisce † decernendis, facti narrationem cum omnibus circumstantiis diligentissime semper examinandam domini existimant. Imprimis autem animaduertendum ad perso-
7 nam † & qualitatem minantis, an lædere possit
8 & soleat. *Felin. d. loco.* Item ad personam † timentis offendi vel lædi (ad quem de iure communi
9 etiam respiciendum veniat, cum alius metus † in masculo, alius in fœmina, alius in potentiore, alius in inferiore requiratur & consideretur. *Abb. in capit. cum matrim. ext. de offic. deleg. Dec. in l. in omnib. de reg. iur. numer. 3.*) eo diligentius respiciendum putant domini, quanto illa violentia maior, quæ pacem publicam perturbare posset, quæque omnes iustissimo & pari quodammodo metu percellat atque afficiat. Quibus vero in casibus, ad quas minas, quibus personis & contra quos hoc mandatũ semper decerni possit & debeat, certis regulis includi & definiri non posse domini putant. Sed pro contingentia facti arbitrio Iudicis, ad cuius officium proprie tota hæc quæstio pertinet, permittendum esse censent, Bart. *in l. hæc autem. in princ. ff. si cui plus quam per leg. Falcid. Felin. in rubr. de treug. & pac. numer. 10. Boer. decis. 100.* Sane subdito contra magistratum, aut contra eum, qui se in sua possessione, vel quasi defendit, non facile decernenda sunt hæc mandata: Nam factum tam enorme contra magistratum non temere præsumendum. Porro propter grauitatem pœnæ, & notam, quæ per hæc paci & tranquillitati publicæ alias inuritur, & ne propter nimiam frequentiam euilescant, vtile esse censent plerique domini, narrata taliter qualiter, per documenta vel missiuas, famam publicam, seu alias ab initio semper verificanda esse, probat *Gail. lib. 1. obs. 41. & lib. 1. de pac. publ. capit. 2. nume. 11. per Bart. in l capitulum. §. ad statuas. de pœn. Felin. d. loc.* Quidam autem nudis narratis credendum, vt hactenus fieri consueuit, putant, argumento eius quod in decernendis promotorialibus Anno 66. statutum: Et quia præsumẽdum, non facile quem sumptus hoc casu facturum, si iustus non subesset metus.

10 2. Q. D. An narrata † super Landtfrieden sonare debeant? cum constet pœnam mandatorum de non offendendo non pecuniariam, sed fractæ pacis & banni esse, eamque solam fundare nostram iurisdictionem, narrata super Landtfrieden concepta esse debere censent. Requisita tamen fractæ † pacis non tam scrupulose exi- 11
genda hic esse, sed sufficere, si per indicia, coniecturas & præsumptiones de futuro periculo aut scandalo offendi metuendis, vt supra dictum, taliter qualiter doceatur, cum parum aut nihil ei præiudicetur, cui ita mandatur, & præceptum hoc in futurum non in præteritum concipiatur, vt scilicet ab omni offensione contra impetrantem & maleficio abstineat, & secundum pacem publ. viuat, quod & præsenti & contradicenti iniungi posset. *l. æquissimum. ff. de vsufr. Doctor. & Alex. in l. de pupillo. §. meminisse. nume. 4 ff. de nou. oper. nunc. Ang. in §. curare. Instit. de act. Hyppol. singul. 30.* Item quia ex nouo subseq. facto non statim pœnæ declaratio, sed noui etiam processus antea petendi sunt, qui non aliter decerni possunt & solent, quam si hoc ipsum factum per omnia super constitutione fractæ pacis public. qualificatum sit. Hęc enim violentia quæ mandatum sequitur, non quæ præcessit, in consideration venit. Accedit quod huiusmodi mandata proculdubio multos propter pœnam exceptiuam, & quia facilior forte citatio super fracta pace contra transgressores decernitur, in officio retinent; & sic ad decernendum mandatum de non offendendo solas minas sufficere, & narrata eiusdem super Landtfrieden, concepta esse debere, cõclusum est.

3. Q. D. An mandata sine clausula † admittant 12
contradictionem? Existimant domini regulariter *De Mandatu sine clausula.*
nullas exceptiones & cõtradictiones admitti vel attendi hic posse, sed narratis mandati omnino stari hic oportere, prout rotundis verbis in constit. nostra Ord. part. 2. tit. 23. in verb. ohn eynige Widerredt oder verhinderung vollnzogen/ &c. definitum & sancitũ est: Exceptis tamen quibusdam priuilegiatis exceptionibus, vt sub & obreptionis: Omnibus enim mandatis cum & sine clausula, ineſt semper hæc clausula, quatenus preces ve- 13
ritate nitantur. *l. 2. l. etsi legib. C. si cont. ius vel vtil. publ. & c. super litis. vbi gl. & canon. de rescript.*

Et huiusmodi exceptionem infinitis præiudiciis ad probandum admissam, eaq; probata processus cassatos cum expensis, idq; ex regula, quod mendax precator † carere debeat impetratis, 14
domini obseruarunt, vt in causa Franz von Embden contra Aach / Anno 62. 5. Iun. & in causa Oettingen contra Oettingen / Anno 65. 24. Sept. Imo pœnam à Iudice sumendam, qui hanc exceptionem obreptionis non admiserit, statuitur *in l. puniri. C. si cont. ius vel vtil. publ.* Indignissima enim res, mendaciis † se magistratibus insinua- 15
re, vnde furtiua deprecatio dicitur. *l. 1. C. de fund. limitroph. lib. 11. l. si quis obrepserit. ff. de falsis.* Tamen hanc exceptionem † sub & obreptionis 16
ita demum domini attendendam putant, si fa- *Exceptio sub & obreptionis quo pacto attendatur.*
ctum ipsum directo impugnetur, negando id vel in totum, vel saltem non ea violentia & modo

modo fuisse perpetratum aut commissum. *c. super litu. & c. postulasti. vbi gl. de resc.* non autem si iustitia vel iniustitia causæ principalis deducatur, quę ad aliũ Iudice in plerunq; pertinet, vt ord. ti. 23, clare constituit §. Wolte aber in angeregten Fällen.

17 Deinde exceptionem † maleficii propter notorium defectum iurisdictionis etiam attendendam palam esse dicunt. Similiter omnes exceptiones denegantes fundamentum intentionis, si scil. ea qualitas, cuius intuitu mandatum impetratũ est, negetur, admittunt, vtpote si plane negetur factum vel à tertio sine iussu vel ratihabitione sua factum allegetur. *l. Diuus ff. de test. milit. Dec. in c. ex parte. n. 2. & 5. de off. deleg Mol. in cons. Paris. §. 52. verb. arrest. gl. 1. n. 158.* Et in vniuersum obstare arbitrãtur omnes exceptiones impetranti, quæ impediunt implorare officium Iudicis, & imprimis banni & excommunicationis. *Vita de Camb. in tr. clausularum. clausula, nulla exceptione obstante. n. 5. Fr. Herc. in tr. de caut. de non offendendo. c. 6. n. 22.* Porro ad præcauendum prædictas & alias contradictiones in decernendis hisce processibus diligenter animaduertendũ Dn. censent, quod facta & narrata super generalib. & indefinite in ordi. & iure expressis causis qualificata omnino sint, & ad occurrendum causarum multitudini, & ad vitandas plus nimium frequentes processuum cassationes, summariam aliquam informationem præcedere semper, non inutile fore existimant. Subditis huiusmodi mandata non temere, & sine gericht sunt decernenda, ne detur causa rebellandi vt statutum in recess. visitationis, An. 56. vide ord. pag. 34. §. Nach dem auch.

exceptio maleficii.

Subditis non facile esse decernenda mãdata sine clausula.

18 Casus vero † omnes, super quib. huiusmodi mandata decerni possint, in specie recenseri non posse Dn. arbitrantur, cũ ius & ordinatio adeo generaliter loquatur vt nullis certis limitib. & finibus includi aut circũscribi

19 queant. Quis n. enumerabit casus † omnes in iure prohibitos, quorum indies noui emergunt?

20 Quis innumerabilibus † præscribet modum? Vtilitas publica infinita est, & quoties ac quando periculum in mora futurũ sit, quis diuinare poterit? Imo non expedire quoq; existimãt propter generalitatem & ordinationẽ, & iura angustare & restringere, sed Iudicis potius arbitrio & discretioni pro contingentiis factorũ id relinquendum, quod alias quoq; in iure nostro non est rarum, vt constat ex Men. *de arbaud. quæst.* & sic quoque Cameram de an. 56. ad grauamina statuum in hoc puncto respondisse, quidam annotatum reperiunt. Inter casus autem expressos recensetur constitutio, von der streitigen possession, cum subest timor armorum. *ex l. æquissimum. ff. de vsuf.* Sic mandatum de non offendendo, super const. pig. super arrestis, inhibitione, compulso. noui ope. nunciatione, ex generalitate etiam sine clausula decernitur, licet partes nõ sint Cameræ immediate subiectæ. Quod ex pluribus præiudiciis constat, quia alius non reperitur superior, ad quẽ in casib. prohibitis, & vbi periculum in mora est, recurrere quis possit. *Alex. in l. de pupillo §. meminisse. n. 1. ff. de op. nou. nunc. l. diuus. in pr. ff. de pet. har.* Alii ẽt casus sunt in iure expressi nominatim, *vt in l. tutor qui repertoriũ. 7. §. si deponi. 7. cũ § seq. ff. de adm. tut. & in l. ius alimẽtorũ §. sed si. ver. prius ff. vbi pup. ed. deb. quos adducit Alex. in l. filiusf. §. Diui. n. 29. ff. de le. 1.* vbi & alii tradunt de huiusmodi mandatis sine clausula. 4. Q. D. An mandata sine clausula † requirant libelliũ, vel oretenus saltẽ declaratio pœnæ peti debeat? Istud indubitatum est ex quotidiana praxi & stylo, verbalem † petitionẽ sufficere, idq; optima ratione introductum, cum processus hi non extraordinarii tantum, sed summarissimi sint, & pũctus paritionis sui natura huc tantum pertineat, & talis qualis petitio sufficiat in iis de iure. 5. Q. D. An in processu mandati cum clausula, † si non libelletur, cõminatio danda absolutionis à citatione, vel an cassationis mãdati? Maiorib. votis placuit, vtriusque tam cassationis mandati, q̃ absolutionis à citatione comminationem dandam, vt factũ in causa Schot contra officiales deß Bischoffs zu Lüttig/ 12. Sept. an. 69. cũ vtrumq; tam mandatum, q̃ citatio vim & effectũ suum habeat; mandatum quidem per comparitionem rei suspensiuæ, citatio vero de præsenti. Vnus ex Dn. cassationis mandati comminationẽ non posse dari putat, cum Reus factum non neget, & Actor dicat illud illegitimum, nondumq; à Reo iustificatum sit: Item quia ordinatio dicit, ob causales saltem cassari mandatum, ac Reum citatum causales primo, & non Actorem libellum exhibere debere. 6. Q. D. An in mandatis cũ clausula, processus per † comparitiouem partis resoluatur in citationem? Mandatum non plane per comparitonem Rei resolui in simplicem citationem, sed solum effectum eius, donec de iure partium hinc inde constet, suspendi, ex ipsis verbis Ord. putant pleriq; Dn. aperte constare, ibi, dz die mandata vnd Gebott nit anders/ deñ mit einverleibung clausulę iustificatoriæ. dadurch den Widertheilẽ/ wider die solche mandata außgehen/ fürgesetzt wirdt/ Vrsachen/ warumb dieselben nit statt haben sollen/ fürzubringen. Nam tu alegandæ sunt causæ, quare mandatum non sit validum vel decerni non potuerit, palam esse putant Dn. ipsum mandatum ab initio non plane in citationem resolui, sed solum effectum eius suspendi, donec de validitate vel invaliditate mãdati constet, idq; ẽt de stylo ex sententiæ tenore apparet, vnde late vide *Gail. obs. li. 1. ob. 19. vbi n. 5.* dicit, mãdata cũ clausula quoad partẽ quidẽ, nõ vero, quoad Iudicẽ in simplicẽ resolui citationẽ. Nã quoties processu absoluto exceptiones aduersarii cõtra mãdatũ oppositæ reperiũtur irreleuãtes, partio denuo iniungitur, sub pœna eiusdem mandati, si vero releuantes, cassatur mandatum & à citatione vel † von der Klag/ si lis contestata est, fit absolutio. Quod quidem non fierer, si in simplicem citationem mandatum plane resolueretur, vt communiter contra stylum &

20 *De mandatis cum clausula, An in simplicem citationem resoluantur.*

Tenor sententiæ in causis mandatorii cũ clausula.

ordin. Dd. velle videntur. *Alex. in d. §. meminisse. nu. 8. & Ang. in §. curare. nu. 8. Instit. de action.*

26 7. Q. D. An actor reproducto † mandato, primum teneatur exhibere libellum, an vero Reus suas causales, quod scilicet mandato locus non sit, & quod ei parere non teneatur? Hanc quæstionem dubiam quidam ex dominis præ manibus habent in causa Landaw/contra Pfaltz/ꝛc. Et cum varia de hoc extét præiudicia, varię quoque dominorum in eo sunt sententiæ. Quidam & maior pars putant, iuri & & praxi magis consentaneum esse, vt impetrans primo libellum articulatum exhibeat, atq; in eius petitione declarationem pœnæ, & simul etiam in causa principali pronunciari petat, cum processus hic vt plurimum ordinarius sit, qui libellum requirit, & litis contestationem, atq; in definitiua de iustitia & iniustitia mandati & causæ pronunciari soleat: Ergo quoq; vnus ex dominis, wil ein gemein Bescheidt außgehen lassen/daß hinfürter die Procuratores in causis mandatorum cum clausula jhre notturfft in einem articulirten Libell vorbringen sollen. Sane in quibusdam causis, vt mandati executorialium, & relaxationis captiuorum, ad exhibitionem libelli Actorem non compellendum, sed Reum ad exhibitionem causalium omnino astringendum, domini arbitrantur. Si quis enim ex causa ciuili carceri mancipatus offerat idoneam cautionem (cum regulariter nemo

27 † ex causa ciuili incarcerari debeat. *l. non est singulis ff. de reg. iur.* & cum talis carceratio sit ipso iure nulla regulariter) potest Iudex super relaxatione pronunciare, ante litis contestationem, ex capite notoriæ nullitatis. *Dd. in c. per tuas. de appell. ord. p. 3. tit. 34. §.* vnd soll also atq; ita pronunciatum extat in causa Klingenberg contra Hamburg / Anno 61. 18. Aug. Item in causa Fischern contra Demmingen/ Anno 63. 15. Feb. Alii quidam domini Reum primo causales producere debere, si grauatum se sentiat, arbitrantur, ad exemplum eius, quod fit in causis pignorationum, & propter verba expressa constit. nostræ, quæ de exhibendo libello nihil disponunt, sed solummodo de causalibus exhibendis. Item propter tenorem ipsius citationis mandatis annexum, qui est vt mandatis Reus citatus pareat, vel causas producat, quare non teneatur: Item si secus statuatur, inter mandata & citationem simplicē

28 † nihil interesse, atq; etiam diuersitatis rationem dari non posse, quare in captiuis locum habeat, & non in aliis casibus. Ad hæc præiudicia extare in hoc casu in causa Jörgen Brucker/ & consorten contra Trier / Anno 64. 27. Oct. & in causa der Ritterschafft in Francken orts Otten waldts/ contra etliche derselben/ vbi ab initio fuerint oblati causales. Verum ad hæc quidam domini respondent, quod in pignorationib. in odium pignorantis, similiter quoq; in relaxandis captiuis in odium carcerantis specialiter hoc statutum & introductum sit, & ideo non extendendum. Deinde mandati & citationis verba, sine vlla detorsione intelligi posse, quod scilicet citatus causas producere debeat, postquam impetrans in puncto mandati & causæ principalis libellauerit: Is enim Actor est, & quoad hoc mandatum quoq; suspenditur, vt supra dictum. Differentiam inter causas mandatorum † & simplicis querelę ex sen- 29
tentia definitiua apparere antea ostensum est, licet præiudicia alia extent in contrarium, causales non iussu Iudicis, sed sponte à partibus fuisse introductas, quod adhuc quoq; libere partibus relinquendum domini putant.

An opus sit libelli editione?

Prior sententia dominorum.

Altera sententia dominorum.

Folgt wie solche quæstiones dubiæ eius Theils zur C. J. M. Cantzley vberantwörtet.

ZUm Sist erstlich verglichen/ daß betrawung halben mandata de non offendendo erkandt werden mögen / so fern die Person/so gedräwet/ also geschaffen/vnd im brauch habe / jrer bedrawung dem Landtfrieden zuwider nach zusetzen/oder ein solches sonst auß allerhand vmbständen / vermutlich/vnd zu besorgen sey/oder were. Zum andern/daß wann mandato de non offendendo gebetten worden/ nit nötig sey / daß die narrata auff die cōstitution deß Landtfriedens allerdings qualificirt/sondern gnug daß die vorstehende Landtsfriedbrüchige gefahr deß Klägers etlicher massen beschreyet/oder sonst kündig sey. Zum dritten/daß in sachen mandatorum sine clausula, kein außzuge/denn allein die gefreyete / als sub & obreptionis. Item maleficii (peremptoriæ intentiones & facti) banni, priuationis, excommunicationis. vñ dergleichen zugelassen werden sollen. Zum vierdten/daß in ermelten sachen möge für Gericht declaratio pœnæ mündtlich gebetten werden/ vñ nit nötig sey/daß solches in schrifften geschehe. Zum 5. daß alle Fälle/darauff mandata sine clausula erkendt werden sollen / vnderschiedlich zu erzehlē/nit wol müglich/sondern muß jederzeit fleissig bedacht vnd erwogen werden/ daß dieselben nit erkandt/es seyn denn die narrata, der darüber auffgerichten general constitutionen vnd gemeinen beschriebenē Rechten allerdings gemeß. Zum 6. daß in causis mandatorū cū clausula Kläger ehe vnd zuvor beklagter causales eynbringt/libellum zu vbergeben schüldig/ vnd so Er Kläger derhalben contumacirt würde/daß im sub commination absolutionis à citatione, vñ zugleich auch cassationis mandati ein solchs zuthun aufferlegt werden sol. Belangend diese letzte conclusion, habē gleichwol viel Beysitzer darfür gehalten / daß libellirens nit nötig / sondern der citirte seine vrsachen / warumb er dem mandato zu parirn nicht schuldig / auff ersten Termin vorbringē solte/ auß folgēdē vrsachē/erstlich/daß sie vermeint/daß solcher Proceß der Sachen wenig beförderlich / weil die Libelli so anhero in solchen sachen vorkommen / gemeinlich Summarii, vnd anders nit dann ein erholung der narraten

De mandatis cum clausula.

Rationes dominorū, qui libelli editionē in causis mandatorū cum clausula opus esse non putant.

ren auß gangenen Mandts gewssen/cum petitione declarationis pœnæ mandati. vnd erst nach beschehener Kriegsbefestigung/ vnd vbergebenen caußalen, welche der Kläger erwarten muß / die Hauptsachen / derhalben das Mandat außgangen/disputirt vnd ventilirt würd. Zum andern/dz sie erachtet / solche mandata sollen nicht leichtlich/ sondern cum aliquali saltem causæ cognitione, (bevorab da es Kay. May. vñ gemeinẽ deß Reichs Ständten also gestiele erkandt werden / auff welchen Fall deñ das factum an sich selbst von rechts vnd gewonheit wegen verbotten seyn / vnd durch deß Beklagten causales iustificirt werden müste/ dann sonst / wo solchs nicht were / daß Gebettene Mandat abzuschlagen / vnd allein ein blosse citation zu erkennen seyn würde. Zum 3. sey angeregter Proceß (wie es sich ansehen lest) in den Mandaten/wie solche in deß Kay. Cammergerichts Cantzley jres jnhalts/laut der Ordnung/part. 2. tit. 23. außzugehen pflegen/also vorgeschrieben/weil darin̄ etwas weiters/als in gemeinen Rechten/so wol in erkennung berürter Mandaten/als auch im gerichtlichen Proceß statuirt vnd verordnet ist/ibid. Dadurch denn zum 4. werde in Pfandungs Sachen gleichmässiger Proceß / vnd dahin/wie auch sonst in allẽ constitutionen der Cammergerichts Ordnung einverleibt/dahin gesehẽ / daß thätliche Handlung vnd Auffruhr im H. Reich dadurch vermieden bleibe. Derhalben wo einerley vrsachẽ in erkennung betrachtet / vnd angesehen werden/ auch darin̄ ebenmässigen Proceß zu folgen vnd zuhalten seyn. Zum 5. werde vmb relaxation der Gefangenen / Item in execution sachen gleicher gestalt procedirt. Zum 6. seyn viel præiudicia vorhanden / da die Partheyen vor sich selbst solchen weg vor die Hand nemmen.

TITVLVS II. DE MANDATIS de soluendo, item de immissione & remissione.

I. Supplicatio pro mandato de soluendo cum clausula, vel in euentum Citatione in causa Z. contra Z. & consortes.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayſ. Cammerrichter/ Gnediger Herr / welcher massen Weyland der Durchleuchtig vnd Hochgeborn Fürst vnd Herr/ H. W. C. P. R. bey dem Ehrnvesten vnd Hochgelahrten Herrn M. R. M. D. seligẽ/ jetzo desselben Nachkomen/vñ cessionario, Herrn F. Z. Ehevögtlicher weiß seiner Haußfrawen B. K. als rechtmässigem jnhaber der Zinßverschreibūg in An. 1501. 1200. Gülden S. Wehrung/die jährlichen mit 54. Gülden daselbsten zu S. an d Münzen od dẽ wechsel geng vnd gab seyndt/je eilffthalben schilling pfenninge S. für den Gülden gerechnet auff Iohannis Baptistæ rechtjährlichs Zinses daselbsten zu verpensioniren/zu deren besten/Nutz vnd fromen auffgenom̄en/auch jre F. G. vnd dan B. M & S. H Rath/gericht/ vnd gantze gemein der Stätt B. sampt dem Ampt C. mit allen darzu gehörigen dörffern/als nemlichen C. R. S. F. O. H. K. I. H. vnd B. als hierüber Verkauffer / mitverkauffer/selbstschuldner/bürgen/vñ zahlern/ zum kräfftigstẽ vnd bündlichstẽ/in bester Form rechtens/ verpfandung aller derselbẽ stätten/ämptern/ schlössern/fleckẽ/dörffern/sampt aller dero zugehörigẽ/ Rechten/ Gerechtigkeiten / herrligkeiten/Nutzungen/Oberkeiten/Gefällen/Gewerben/Betẽ/stewren/Zinsen/Gülten/Zollen / Vngelten/Mülen/ Häusern/Hösen/Hofstätten/Ackern / Matten/ Gärdten/vnd allen andern Gütern verschrieben/ obligirt, vnd zu eine rechten wahren vnterpfandt verlegt vñ hafft gemacht/ auch solches alles vnter jren manualibus subscriptionibus,& propriis sigillis corroborirt, bestettiget / ratificirt / bekrefftiget vnd bekandt/wie das alles E. F. G. auß beygefügter vidimirter Copey der Original Assecuration gn. zuersehen / vnd mit mehrem zuvernemmen haben.

Wiewol nun jhre F. G. für sich/dero Erben/ Lehens Erben / Successorn vnd Nachkommen/ Also auch die gedachte mit Verkäuffer / Selbstschuldener/Bürgen/ vnd Zahler / die Jährliche Zinßreichung auff angesetzte zeit/ vñ Malstatt/in der Hauptverschreibung benannt / in bester form bey ihren F. Ehren / Würden/Gütern/ Trewen/ Glauben/vnd wahren Worten/an Eydtstatt zum höchsten vnd schärpffsten / ohn allen Kosten vnd Schaden zu thun / mit leutender Glocken / verpflichtet vnd verbunden / so ist doch solchem allem nicht nachgesetzt/vnd gelebt wordẽ/ sondern seynd ob angezogenen Klagenden F. Z. als Cessionarien vnd Jnhabern deß Hauptbrieffs / die Zinß von Anno 95. 96. 97. 98. vnd 99. jedes Jahrs besonders 54. Gülden / denselbigen per Eilffthalben S. Schilling auff Iohannis Baptistæ fallend/ vnd also zusammen 270. Gülten ohn bezahlt/vnd ohn gelieffert/außständig.

Vnd ob nun wol Supplicant allen angewendten fleiß/sollicitation vnd Vnkosten/angekehret/vnd bey Hochgemeltes Fürsten Christseliger Gedechtniß/hinderlassenen Erben / Successorn vnd Nachkommen / den Durchleuchtigen/ Hochgebornen Fürsten vnd Herrn / H. I. P. G. zu Z. als auch weniger nicht / den mehr besagten mit verschriebenen/vielfältiglichen / vnd vmb die gebürliche/vnd jnen gegentheilen obliegende bezahlung vnterthänige vnd dienstliche ersuchung gethan/habe er doch dieselbige mit langer erwartender vnd ertragener gedult/nicht bekommen mögẽ/ sondern würd von denen von einem Termin zum andern auffgehalten vnd vmbgezogen.

Wañ dañ nũ hochbesagter Fürst/als d haupt-

kauffer/vñ die mitverkauffer/selbstschuldner/ bürgen/

gen / Zahler / in mehr angelegter obligation für sich / ihre Erben / Lehens Erben / vñ Nachkomen / allen Geistlichen vnd Weltlichen Gerichten tanquam in debito liquido & confessato, mit oder ohn Recht / vnd absque litigii suffl amine, vnd on vorgehende citation vnd Proceß / sondern alsbald per viam facti, zuerkennen procedirn / vnd zuvollfahren / oder pro arbitrio, auff den Fall die nithaltung oder abrichtung der betagten Zinß / sich auß den verlegten vnderpfänden selbst de facto bezahlt zu machen / vnd die eygenes Gewalts / & propria auctoritate anzugreiffen / zu Wasser vnd zu Landt zupfänden / vnd die zuhanden zunemmen / solches auch zu niessen / zu nutzen / brauchen / behalten / alldieweil / so lang vnd viel / biß im die außständige Gülden / sampt allem Kosten / interesse vnd schäden gäntzlichen vergnüget vñ entrichtet wordē / Eydtpflichtlichen vnterworffen vñ submittirt, auch darauff allen ihren Priuilegien / Freyheiten / Rechten / Exemptionen / die sie von dem Bäpstlichen Stul zu Rom / Römischen Königen oder Kayserrn in gemein oder besonderheit iezund haben / oder hernachmals erwerben möchten / Auch allen Gesetzen / Ordnungen / vnd Rechten / in welchē weg daß were / sampt aller Schirm / Hülff / Geleydt / Tröstung / so inen immer zu hülff zu guten vnd verstandt kommen möchten / in bester Form Rechtens / mit leutender Glocken / vnd insonderheit die selbst schuldner durch ihren Gerichts Büttel zusammen beruffen vnd kommen / verziehen vnd begeben haben / laut vberreichter obligation, durch welche subiection vnd renunciation, dann neben dem ihme Klagenden vnwiderbringlicher schade / verderben / vnd eusserstes Vnheil in lengerm verzug / & sic summum periculum in mora stehet / auch vnzweiffels Rechtens ist / daß auff solche verziehung vnd begebung / deß ordentlichen weges Rechtens / vnd zulassung eygenes gefallens / die verlegte vnderpfandt anzugreiffen / ab executione, vnd einigen weiteren geübten vnd geführten Gerichtlichen Proceß anzufangen / quia quando præsente aliquo & quidem inuito actus explicari potest, etiam eo absente, & non citato fieri debet, vnd also nicht allein dahero diß Hochlöblichen Kayserlichen Cammergericht iurisdiction dann auch propter continentiam, vnd weil die Beklagten diuersis foris verwandt vnd zugethan / wol fundirt vnd gegründet / sondern auch noch desselben stylo herbracht / vnd täglich observirt würdt / daß vermög der Rechten / Reichs Abschieden / vnd ergangenen præiudicien, auff solche dergleichen Fälle / als die von Recht vnd Gewonheit wegen / gebotten vnd verbotten / wol mandata mögen vnd können erkandt werden / vnd auch sollen. Als ist gemeltes Supplicanten vnderthenigs / hochfleissiges bittē vñ anruffen / E. F. G. geruhen vnd wöllen wider hochermeldten Fürsten vnd Herrn / H. zu Z. als successorn / vnd dann die mit verkäuffere selbst schuldenere / Verpflichtere / vñ Zahlere ö obgenandtē stätten / fleckē vnd Ampts C. angehörigen Dörffer / ꝛc. mandatū de soluendo cum clausula, aut in euentum citationem simplicem propter continentiam partium in consueta forma, gn. erkennen vnd vrtheilen / darinnen inen sampt vnd sonders / nicht allein die außständige / vnd allbereyt betagte Zinß / also auch weniger nicht die nochkünfftige / biß zu ablösung der Hauptsumm fallende pensiones, in einem vnverlengten Termin / bey namhaffter Peen vnverweigerlichen vnd ohnverzuglichen zu bezahlen vnd abzurichten verbotten vnd aufferlegt werde / in dem E. F. G. Hochadentlich / Miltrichterlich Ampt / vmb verhelffung Rechtens / bestes fleiß gantz vnderthenig anruffendt.

E. F. G. Vnderthenigster
J. C. L. D.
cauens de rato & mandato.

Decretum: Wo fern der Supplicant das Original angezogener Güldverschreibung / vorbringen würdt / soll darauff ergehen was recht ist / in cons. 18. Iulii, Anno 99.

II. Supplicatio pro mandato pœnali de soluendo sine clausula, cum annexa Citatione, in causa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Kayserl. May. Cammerrichter / Gnediger Herr / E. F. G. bringe ich hiemit ausser sonderm derhalben empfangenem Beselch / im Namen vnd von wegen deß Ehrnhafften N. Bürger zu W. gegen vnd wider den Edlen vnd Vesten N. supplicirendt vnterthenigklich für vnd an / wie daß gedachter mein Principal jhm Beklagten / vnd seinem Vatter Weylandt dem Edlen vnd Vesten N. auff Martini Episc. das ist / den 11. Monats Tag Nouemb. im Jahr Christi der weniger Zahl 89. 40. Gülden genemer Müntz W. wehrung / lösungs Gülten jährlichs vnd eines jeden Jahrs / besonder auff Martini 14. Tag vor oder nach vngefehrlich / ohn allen lengern auffzug / vnzertrent / vnd in einer summa / auff ihren vnd ihrer Erben Kosten / Zehrung / Schaden vnd Verlust gen W. zuentrichten vnd zu bezahlen / für sich vnd seine Erben / oder Jnhaber Kauffbrieffs auff recht vnd redlich / vmb vnd für 800. Gülden gedachter Wehrung abkaufft / vnd bezahlet hat / der gestalt damit er / vnd seine Erben / so wol deß Hauptgeldts / als jährlichen Gülden / biß zur widerlösung desto gewisser vnd habhaffter seyn / daß jhm die gemelte Verkäuffer / zu einem rechten / wahren vnd vnverschiedenen Vnterpfandt ein Wieß zu N. im N. gelegen welche sie bey ihren Adelichen Ehren / Trew vnd Glauben / für ihr rechtes Eygenthumb nicht Lehen / Erbestandt / Widdumb noch Morgengab / auch vorhin niemals weiter versetzt / verpfendt / noch in einigen andern Weg ferrner beschweret sey / (alterirt) verlegen sollen / auch verlegt haben / alles mit diesen außtrücklichen conditionen Peen vnd

vnnd Straffen / daß wo sie Verkäuffere/ oder jhre Erben / einiges Jahrs an Liefferung obgemelter Gülten seumig würden / daß alsdann er Kauffer / seine Erben / oder Jnnhaber Kauffbrieffs / daß obgeschrieben Vnterpfandt/ mit aller Nützung vnd Besserung/oder da sie daran nicht habig gnug weren/alsdenn all jhre andere Haab vnd Nahrung / liegendt vnd fahrendt / nichzig außgescheiden / vñ Hauptgeldt vnd außständige Gülten/auch erlittenen Kosten vnd schaden stracks in erster instantien, an diesem Kayserlichen Cammergericht oder Hoffgericht zu Rohtweil/ oder da solche hohe Kayserliche Gericht wesentlich nicht gehalten werden/alsdañ an andern deß Heyligen Reichs besteiten Gerichten / durch nothürfftige executorial mandata, vnd andere poenal Proceß rechtlich beklagen / vnd allerdings gegen jnen procedirn solle vnd möge/ als ob sie die gemelte Kauffsumma / an solchē hohen Gerichtē erkandt/vnd vor denen contrahirt hetten / oder aber das verlegt Vnterpfandt vor dem Gericht zu N. allda es gelegen Rechtlich auß erklagt wehre/ alles vermög ferners Jnnhalts / darüber von jhnen vnter jhren Jnsiegeln/vnd eigner Hand subscription auffgerichter Kauffverschreibung/ welche ich hiemit in originali vbergebe / Welchem aber zu wider vnd vnbetrachtet / wenn sie nit allein die erste Gült / ob sie gleich offt vnd vielfeltig güetlich darumb angelangt vnd ersucht wordē seynd/ noch nicht gereicht/außgericht / vnd bezahlt/sondern auch das verschrieben Vnterpfandt/wie fast all jhr Haab vnd Nahrung / contra tam sancte promitta, zuvor andern verschrieben gehabt haben / welche dieselbige auch schon mehrern theils/ sonderlich aber meine Principal verpfandte Wieß innhaben vnd besitzen / gestalt er sich nichts zumal daran zuerholen/vnd darauß abzunemmen / daß sie Verkäuffere / Vatter vnnd Sohn gleich anfangs gleichsam auff gefehrlichkeit vmbgangen seynd/aber doch auff solchen Fall / meinem Principal alle andere jre Haab vnd Nahrung/ligendt vnd fahrendt/nichzigt außgescheiden/für Hauptgeldt/vnd außstendige Gülten / auch Kosten vnd schaden/stracks in erster instantz an diesem Kayss. Cammergericht durch nothürfftige executorial mandata, vnd andere poenal Proceß Rechtlich zubeklagen / vnd allerdings gegen jhnen zu procedirn/als ob sie die gemelte Kauff summam/ allhie gerichtlich erkandt/vnd contrahirt hettē/pfandtsweiß eyngesetzt vnd verschrieben / er mein Principal sich auch sonsten anderer gestalt vnnd massen mit jnen kaufflich nicht eyngelassen hette. Dieweil dann solche pacta executiua nicht illicita vnd vnzimlich/sondern so wol in allgemeinen Kay. Rechten bestendig / als auch vermög der Reichs Constitutionen, vnd dieses Hochlöblichen Kay. Cammergerichts vblichen Proceß vnd Practica zulässig vnd gebräuchlich/vnd derhalben dieser Fall/also geschaffen ist/daß darinn vermög verschreibung à præcepto wol angefangen/vnnd dem anruffenden Theil ein Mandat sine clausula, vermög deß 23. Tit. secundæ partis der ordnung/vber diß Kay. Cammergericht auffgerichten vnd vblichen Processes/mitgetheilet werden kan vnd soll / weil alles das jenig/so oberzehlter massen cōtra pacta & promissa respectiue emptionis & venditionis vor vñ nach vorgangē ist/ für sich selbst one fernere außführung vñ erkandtnuß für vnrechtmässig zuachten/Zu dem auch/von wegen vbermässigen schulden / Lastes vnd Absterben deß Vatters N. periculum in mora, denn die vbrige bona noch täglich verschwinden/dieweil ein jeder/sonderlich aber die Handgläubiger zugreiffen / vnd durch allerhand geschwinde/verschlagene mittel vnd wege den hypothecariis zu nachtheil jhre bezahlung erpracticirn/daß zu besorgen/die bona endlich mit reichen werden. Als gelangt an E. F. G. mein vnterthenige bitt vnd rechtliches Begeren/weil N. der Vatter vnd mit verkauffer/vor vngefehr drey viertheil jaren/ wie vorgemelt/mit Todt abgangen / vñ keinen Sohn oder Erben mehr / als obgemelten N. mit Verkauffern hinderlassen / Er sich auch der Erbschafft vnterfangen / die wöllen mir an statt meines Principals erzehlter sachen halben ein scharpff pœnal mādat de soluendo in personam sine clausula, darinn gedachtē Beklagten bey ernster straff gebotten werde/nicht allein die obgeklagte außständige Gülten/on lengern auffzug sampt dem Interesse zu bezahlen/sondern auch der künfftigen / vnnd Hauptgels halben/ andere gnugsam versicherung zuthun/oder in mangel derē / hauptgeldt/sampt verschienen Gülten/Kosten/schaden vnd Interesse abzulegen vnd zu bezahlen/oder auff den Fall diß begehren in personam nicht statt haben köndte/doch zum wenigsten dergleichen Mandatum in rem & bona, cum annexa citatione ad docendum de paritione, vel ad videndum se in pœnam mandati incidisse declarari gnedig erkennen/E. F. G. befohlen Ampt hierinn vnterthenigklich anruffendt.

E. F. G. Vnterthenige gehorsamer
N. N.
cauens de rato & mandato.

Decretum: Jst erkandt in personam, in consi. 12. Febr. Anno 96.

III. Supplicatio pro executorialibus siue mandato, sine clausula de soluendo. in causa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst/ Röm. Kay. May. Cammerrichter/ gnediger Herr/ E. F. G. bringt Anwalt Herr N. vnterthenig supplicirendt für/wie daß Weylandt der Edel vnd Vehst N. für sich vnd alle seine Erben seines Principals freundtlichem lieben Vattern / Weyland Herrn N. seligen gewesenen Bürgermeistern allhie / laut sub litera A. beygefügter Original Haupt vnd Kauffverschreibung eines redlichen/ vnnd zu Recht bestendigen Kauffs verkaufft vnnd zu kauffen geben viertzig gantzer Reichs Thaler an

ler an Silber vnd Schlag gerecht / jeden zu 17. Batzen/1. Creutzer gerechnet / vmb vnd für 800. gantzer Reichsthaler in berührter wehrung / von vnd ab seinen darinn vermelten eygenthümblichē Gütern / mit dem Anhang / im fall er oder seine Erben an bezahlung derselben säumig seyn würden/daß alsdann ermelter Kauffer vnd seine Erben/jne jetztgemelts Anwaldts Principal oder seine Erben neben andern bedingten mitteln / alsbald nulla alia præcedente causæ cognitione per viam executionis an diesem Kayserlichen Cammergericht vornemmen soll/vnd möge/ alles fernern jnnhalts angeregter verschreibung. Wann aber gleichwol diesen auch vnangesehen vnd vnerwogen / ermelter Verkauffer bey seinen Lebzeiten angeregten Zinß iederzeit richtig erlegt / dieselben bey seinen nachgelassenen Erben so richtig nit folgen/besonder jetzt verschiene N. als dessen jüngstē Sohns N. von N. auff welche solche gült bezahlung successiue vnd Erblich gefallen/drey gantzer Jar gülten sampt etlichen vervrsachten Vnkostē schuldig/also vnd dieweil Anwalts Principal sich der gestalt zu seinem schaden lenger nit weiß auffziehen zulassen/er nunmehr zu entstehung der Güte zu vorberührtē Rechts mitteln zu greiffen höchlich vervrsacht worden / Als gelanget hierauff an E. F. G. Anwaldts vnderthänig anruffen vñ bitten/ermelten seinen Principalen wider gedachten von N. als Vormundern / ꝛc. executoriales siue mandatum sine clausula de soluendo, so wol die jetzt verfallene als künfftige pensiones jederzeit neben vervrsachten Vnkosten / innhalt Kauffverschreibung/ richtig zu bezahlen vñ zu erlegen/ gnedig vnd förderlich zu erkennen / vnd mitzutheilen. Hierüber das Hochadenlich miltrichterlich Ampt vnderthenigs fleiß anruffendt.

E. F. G.
Vndertheniger gehorsamer
N. N.
cauens de rato & mandato.

Decretum: Jst erkendt in cons. 3. Nouembris, Anno 98.

IV. Supplicatio pro mandato pœnali de soluendo sine clausula.

In causa N. contra N.

Hochwürdiger Fürst / Röm. Kayſ. Mayest. Cammerrichter/Gnediger Herr/E. F. G. gibt Anwaldt Herrn N. der Artzney Doctorn / in vnterthenigkeit suppliciendt zuerkennen/welcher gestalt der Wolgeborne Herr / Herr N. deß Heyligen Römischen Reichs Semperfrey / vnd neben seiner Gnaden Dorffmeister/Gericht/vnd gantze Gemeine zu N. sampt vnd sonders für sich / jhre Erben vnd Nachkommen/eines steten/ festen vnd auffrichtigē Kauffs/ wissentlich vnd wol bedachtlich/verkaufft vnd zu kauffen geben/bemeltem seinem Principalen / vnd dessen Ehelichen Haußfrawen/jhren Erben vnd kündlichen Jnnhabern/ hierüber auffgerichter Kauffverschreibung/jnnfftzig jährlicher widerlösung Gülden/jeden Gülden zu fünffzehe Batzen/ oder sechtzig Kreutzer gerechnet/gemeiner vnd gangbarer grober Müntz / vmb vnd für ein tausendt Güldē/ Hauptgeldt/gedachter Müntz vnd Wehrung / allweg auff S. Iohannis Baptistæ gefällig/ auß vnd von vorgenanten Dorff N. sampt daselbst fallenden Rhenten/Zinsen/Gefällen/Stewern vnd Gütern/nichts außgenommen/die jhnen Käuffern Anwaldts Principaln/hierumb sampt vnd sonderlich verpfendet worden / cum inserta expressa renunciatione, aller vnnd jeder Rechtlichen vnnd sondern beneficien vnd Gutthaten / so jhnen Verkauffern diß Orts gedeyen / vnd zu statten kommen möchten / insonderheit aber daß im fall seumiger Zahlung/sie also bald / vnd gleich in prima instantia, remota exceptione fori declinatoria, tanquam in re confessa & iudicata in Camera Imper. ohne einigen vorgehenden Proceß via executiua, sampt vnd sonders vorgenommen / bezwungen vnd angehalten werden sollen vnd mögen/ alles fernern innhalts / obgesagter vnd sub litera A. hiebey gelegter Hauptverschreibung. Ob nun wol Anwalts Principal/sich weniger nicht versehen / dann es solten vnd würden die Verkäuffer/solcher Kauffverschreibung/vnd vber sich gegebener obligation alles Jnnhalts würcklichen geleben/vnd die jederzeit verfallene pension vnd Rhente / wie sichs gebührt/ entrichtet vnd bezahlt habē/ So hat er doch vber alles gefaste Rechtliche zuversicht/die von anno 94. vnd 95. verfessene Jahrzinß nicht erheben mögen vnd können/sondern ist die in obligatione begebne / auch sonsten zu Erlangung derselben Recht zugelassene hülffliche Mittel vnd Weg /an die Hand zu neimen / höchlich vervrsachet vnd benötiget worden.

Solchem nach vnd dieweil bekandten Rechtens wie vnd welcher Gestalt jhme auff solchen gleichwol vnverhofften Fall / durch ersprießliche poenal Proceß zu förderlicher bezahlung/bekandter vnd vnlaugbarer Schulden verholffen werdē solle/So gelanget an E. F. G. desselben Anwalts vnterthenig anruffen vnd bitten/ jhme wider wolermelten Herrn Grauen vnd Consorten, als welche dieses Kayserlichen Cammergerichts iurisdiction ohne mittel/so wol ob causę continentiam, als auch in krafft mehr angezogener obligation, vnterworffen / mandatum pœnale de soluendo sine clausula cum annexa citatione ad docendum, &c. gn. zu erkennen vnd mitzutheilen. E. F. G. Hochadelich Miltrichterlich Ampt hierüber vnterthenigs fleiß anruffendt.

E. F. G.
Vnterthenigergehorsamer N. N.
cauens de rato & mandato.

Decretum: Jst erkendt in Consil. 28. Febr. Anno 96.

V. Sup.

V. Supplicatio pro mandato de soluendo sine clausula, vel etiam in euentum promotorialib. obtinendis.

In causa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst/ Röm Kayſ. May. Cammerrichter/ E F. G. bring ich N. geweſenen Bürgers zu N. hinderlaſſene Witwe/ auß hochdringender Noth / in Vnterthenigkeit klagend an vnd für / daß vngefehr vor drey Jahren/ einer mit Namen N. ſich allhie gleichſam andern Herrn vnd Practicanten ein zeitlang auffgehalten/vñ bey mir dieſelbe Zeit her an Tiſch verdingt/ vnd der Gebür nach mit Eſſen vnd Trincken verſehen worden / Dañenhero er mir bey die hundert vnd zwantzig Güldten Häuptgelts hinwiderumb zuthun ſchüldig blieben / Ob nu wol ich der gäntzlichen Zuverſicht gelebet / er würde in Betrachtung meiner vielfaltigen angewandter Mühe/ Arbeit vnd Koſten / ſich neben anderm mit ablegung dero reſtirender Schuldt/ehrlich vnd danckbarlich erzeigt vnd eingeſtellt haben / So iſt doch vngeachtet geſchehener inſtendiger Anforderung vnd offtermähliger interpellation im geringſten keine Solution erfolget / beſondern der eine Verzug auß dem andern gezogen/vñ werde alſo nicht ohne geringen Nachtheil vnd verſchmelerung meines lieben Ehemans Verlaſſenſchafft vnd Einhabender Armut mit gutẽ Worten / vnd vielfaltigen Verheiſſungen vnziemlicher geſtalt hindergangen vnd vmbgeführet. Weil dann durch gütliche Mittel ich bey obgedachtem N. weniger dann nichts außrichten/noch das meinige vberkommen können / bin ich ſolches durch Richterliche Mittel vnd Wege zu ſuchen nothtringlich gezwungen worden/Geſtallt mir der Zeit auff mein vnterthänigs ſuppliciren/ von einem hochlöblichen collegio dieſes Keyſerlichen Cammergerichts/ deſſen Juriſdictiõ er der Zeit vnterworffen geweſen/vnd noch iſt/ein gnedig Decretum erfolgt/dadurch mehr gedachter N. die Zahlung inwendig Monats Zeit zuthun / bey ſtraff deß Thurns iniungirt vñ aufferlegt worden/ deſſen auff die noch in der Cantzeley vorhandener Supplication mit auffgeſchriebenem Decreto gezogen / welchem Decreto damals nicht allein nicht parirt / ſondern zu mercklicher eluſiõ deſſelben Beklagter ſich vor der Zeit abſentiret vnd flüchtig worden / Inmittelſt aber ich deß meinigen / ſo mit ſaurer Arbeit vnd Mühe von meiner eignen Armut / jhme Beklagten auffgehengt / in die drey Jahr Mangel leiden / vnd mit ſonderm meinem Nachtheil vnd Schadens / zu meiner ſelbſt eigener Vnterhaltung auff vbliche penſiones ſothane Summa entlehnen vnd auffbringen müſſen/wie ich biß auff heutige Stundt noch im wenigſten nicht contentirt vnd befriediget. Ob dann gedachter Beklagter/ ſo wol als ſein Vatter ſich zur Zahlung/ ſo wol deß Principals als auffgeloffenem intereſſe, ſo ſich zuſammen in die hundert vnd ein vnd dreyſſig Güldten / drey Batzen / fünff Pfenning erſtrecken thut / laut beygefügten liquidation Zettels/auff offtermähligе Anforderung willig erbotten / wie ſolches auß den voriger Supplication beygefügten Copiis als gegenwertigen Original-ſchreiben vngezweiffelt zuerlernẽ /ſo ſeynd doch gethane Erbieten ohne einige Würcklichkeit abgangen / vnnd alſo lautere verzügliche auffenthalt/ dadurch ich arme Witwe vnziemmender maſſen bey der Naſen vmbgeleitet werde/ vnd ſolches wider alle Billigkeit/ ſo wol auch die Natur / Geiſt vnd Weltlichen Recht / Wann dann in dieſem ſo richtigen vnd liquido debito, non ſolum Decreto Iudicis, ſed & propria Rei confeſſione liquidato abermaln zuerlangung deß meinigen ich mich rechtlicher Mittel vnd Wege zugebrauchen vervrſacht / vnd dann E. F. G. Iuriſdiction diß-fals gnugſam fundiret / weil an dieſem Ort das debitum contrahirt, vnd vber das/deroſelbẽ einmal ergangenes Decretũ per fugã Rei mercklich verſpottet/ zu dem deß Beklagten Namen in matricula Cameræ imperialis nachmals zu finden/ die erogatio auch in cauſam fauorabilem, alimentorũ ſcilicet geſchehen / vnd dann mir als einer armẽ Witiwẽ/nach beſag gemeiner beſchriebener Rechte vñ natürlicher Billichkeit ſchleuniges Rechts/ der Gebür mitzutheilen / Als gelangt an E. F. G. meine in vnterthänigkeit demütige Bitt/ weil diß-fals nach gemeiner Rechten diſpoſition/ ſo wol als dieſes hochlöblichen Kayſ. Cammergerichts wol hergebrachtem rühmlichem Gebrauch in debito tam notorio & liquido wol à præcepto mag angefangen / vnd parata executio mitgetheilt werden / es geruhen dieſelbige mir betrübten Witwen / wider mehr gedachten flüchtigen debitorem, entweder zuerlangung deß meinigen de nouo ein mandatum ſine clauſula de ſoluendo intra certum tempus ſub ſpecificata pœna, oder aber zu vollnſtreckung deß zuvor ergangenen Decreti, dariñ jhme Beklagten die ſolutio expreſſe mandirt worden / promotorial ſchreiben an einen Erbaren Rath zu N. daſelbſt ſich gemelter mein debitor an jetzo verhalten thut / auch vnter deſſen Botmäſſigkeit deſſelbigen Güter gelegen/oder aber andere Mittel vnd Weg dardurch ich zu dem meinigẽ widerumb komen mög/gnädig vñ fürderlich mitzutheilen. Warüber oder was ſonſten mir diß-fals als dienſt vnd nützlich gebetten werden ſol vnd muß E. F. G. hochadelich / miltrichterlich Ampt vnterthenige vnd demütiges fleiſſes anruffendt.

E. F. G.

In vnterthenigkeit

N. N.

Decretum: iſt erkendt in conſ. 19. Aug. anno &c. 95.

VI. Supplicatio pro mandato de soluendo sine clausula.

In causa N. contra N. & consortes.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. May. Cammerrichter/ Gnädiger Herr/ euwer F. Gn. bringt Anwalt der N. vnterthenig supplicando vor/ wiewol berürte N. durch Kayserliche Priuilegia dahin versehen/daß sie sich zusammen beschreiben/ jre Notturfft selbsten oder durch dero verordnete Directores, Häuptleut/ Außschuß vnd Räht berathschlagen/ vnd verabschieden mögen/ auch was also per maiora vota von den Anwesenden per modum contractus verabschiedt/von jhnen selbsten/durch ziemliche Mittel/ oder auff dero ansuchen/ durch die höchste Obrigkeit vnd Justitien im Reich exequirt werden solle/ gestalt dann solches/ nicht allein für sich selbsten/ den gemeinen Rechten gemeß/sonder auch in specie, in obangezogenen Kayserlichen Priuilegiis, wie nicht wenigers in der new auffgerichten von der Kayserlichen Mayestat confirmirten Ritter Ordnung expreß versehen ist/ wiewol auch auff gehaltenen Rittertägen/ zu mehrmahln außtrücklich verabschiedt/ daß die jenigen/ so jhre gebührende portiones vnd quotas, an denen der Kayserlichen Mayestat von gemeiner Ritterschafft/ der sechß Orth in Francken/ wider deß Christlichen Namens Erbfeindt bewilligten Ritter hülffen/auff ersuchen vnd erinnern der verordneten Directorn Häuptleut/Räth/oder Thruenmeister/zur bestimpten/vnd verabschieden Zeit nit erstatten/ am Kayserlichen Cammergericht vnverzüglich/ vnd ohne respect namhafft gemacht/ vnd wider dieselbige executiue per mandata sine clausula vnnachläßig procedirt werden solle/ wie sonderlich auß beygefügtem vidimirten Extract abschiedts zuvernehmen. Dahero sich Anwaldts günstige Principaln zur Billigkeit versehē/es solten sich jhre angehörige Glieder berürten Abschieden/ auff vorgangene admonitiones vnd verwahrnungen gemeß erzeigt/ jhre Gebürnussen an den alten vnd neuwen Türckenschatzungen vnd Ritterhülffen gehorsamblich entrichtet/ vnd darbey zuvorderst die von Türckischen Erztyrannen antröhende erschreckliche Feindes Gefahr/ auch zu was Gehorsamb sie als freye/ dem Reich ohne Mittel/verwandte Ritters Personen der Kayserlichen Mayestat verbunden/ wie nicht wenigers hiebevor auff vnterthenig Ansuchen klagender Ritterschafft/an die Restanten vnd Seumige/an diesem Kayserlichen Cammergericht vnterschiedliche außgangene verkündte vnnd reproducirte Kayserliche Proceß zu Gemüt gezogen/ vnd sich daran gestossen haben/ dessen doch alles vnerachtet/ so befinden sich vnter denselbigen noch merecklich viel alter vnd neuwer Restanten/ N. N. N. den 26. Martii jüngst hinverfallen restieren vnd hinderständig seyn/bey welchem seumsal erfolgt/ daß viel vergebliche Zahlügstag angesetzt/merecklich viel Bottenlohn auffgewendt/ vnd in stetter Hoffnung besserer Bezahlung/ je weil bey angesetzten Eynnahmen so viel darob verzehrt wirdt/ als endtlich wenig Restanten erlegen/ zur orderst aber der Kayserlichen Mayestat bey solchem Vnwesen vnd Vngehorsam/ mit Liefferung der neuwer bewilligten Gelthülff nicht glauben gehalten werden kan/ auch die Gehorsame so das jhrige jedesmahl gutwillig entrichtet/ob der Vngleichheit sich nicht vnbillich höchlich beschweren/ Dahero Anwaldts günstige Principaln keinen Vmbgang nehmen können/ obbenannte Restanten durch die in abgezogenen Ritterabschieden/ jhnen an die Handt gestelte Mittel/ zur Leistung der obligenden Schuldigkeit zu compellieren.

Wann dann E. F. Gn. vnd diß Kayserlich Cammergericht/ diß Orts da ex conuentione vnd in Krafft angezogenen Abschiedts & pro negotii qualitate nempe in collectis pro defensione patriæ soluendis, executiue per mādatum sine clausula procedirt werden solle/der freye Ritterschafft/vnd obbenandter Restanten ordinarius Iudex also desselben Iurisdiction, wider sie gnugsam fundirt ist/ zu dem dieser Seumsal also beschaffē/daß er nullo iure iustificirt werden kan/ vnd nichts erheblichs dargegen eynzuwenden/ also à præcepto wol angefangen werden kan/ mag vnd sol/Als gelangt an E. F. G. Anwaldts vnterthenig bittlich Begehren/ jhme wider abgesagte seumige mandatum sine clausula de soluendo annexa Citatione in consueta forma gnädig zuerkennen vnd mitzutheilen/ E. F. Gnaden hochadelich miltrichterlich Ampt vnterthenig imploriren, &c.

E. F. G.

Vnterthenigster

gehorsamer

N. N.

cauens de rato & mandato.

Decretum: ist erkendt in conf. 11. Octobris, Anno 99.

VII. Supplicatio pro mandato de soluendo sine vel cum clausula.

In causa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayſ. May. Cammerrichter/ gnädiger Herr/ E. F. Gn. bring ich als Anwaldt weylandt Herrn N. seligen/ hinderlassener Witwen vnnd Erben verordneter Vormünder vnd respectiue Ehevogt benanntlich Herrn N vnterthenig suppliciendo vor/ welcher massen erst gedachter N. den 12. Ianuarii, verschienen 86. Jahrs dem Durchleuchtigen/Hochgebornen Fürsten vnd Herrn/ Herrn N. zu fürgestandener jhrer F. Gn. Notturfft

zwey

zwey tausendt siebentzig Gülden/jeden Gülden zu 15. Batzen oder 60. Creutzer gerechnet/gütlich für geliehen/vnd jhrer F. G. Cammerschreibern/N. bar dargezehlet/vnd gelieffert/welche Summa hochernannter Fürst in damals nechstkünfftiger Johannis Meß/berürtes 86. Jahrs/gedachtem Herrn N. zu seinem guten Genügen wider erlegen vnd bezahlen zulassen ohn alle Gefehrde vnd arge List/gelobt vnd versprochen/ꝛc. wie auß der darüber vnter jrer F. G. Subscription, vnd auffgetrucktem Secret/auffgerichter obligation vnd Schuldtbekandtnuß/welche sub litera D. hiemit in originali vbergeben wirdt/weitläufftig zuersehen. Wiewol nun mehr bemeldter N. bey seinen Lebzeiten/nach verfliessung deß in der Vrkundt bestimpten Termins bey Hochbesagtem Fürsten zu vielen vnterschiedlichen mahlen/vmb schüldige Bezahlung vnterthänig angesucht/auch jhre F. G. darauff zum offtermahlen/vnd noch auff den heutigen Tag/solcher Schuldt bekandtlich/vnd jhme dem von N. der Erlegung vnd Bezahlung/vielfaltig vertröstung gethan/laut derselben den 24. Septembris Anno 94. abgegangener/mit eygener Handt verschriebener versigelten sub litera C. hierbey gelegten Original mit[illegible].

So hat doch der Herr N. bey seinem Leben/auch noch jetzige seine Wittib vnd Erben/vber lang gehabte Gedult/vnd vielfaltigs Anmahnen/solche offenbare/vnlaugbare/liquidirte Schuld/biß anhero in der Güte nie erlangen mögen/dannen hero gedachte meine Herrn Principaln vermög jhrer Vögtlichen Pflicht/den Weg rechtens für vnd an die Handt zunemmen höchlich vervrsacht werden.

Dieweil dann aller natürlichen Erbar vnnd Billigkeit/auch den Rechten vnd Gerechtigkeiten gemeß daß mit Mundt/Handt/vnd Siegel hochverpflichte/Fürstliche Zusagen vnd Verschreibungen gehalten vnd vollzogen werden/vnd jhre F. G. laut derselbigen angedeutē Original schreibens/dieser verbriefften Schuld zum offtermahln ohn einige Eynredt gutt rundt geständig gewesen/vnd noch ist/auch vielfaltige Vertröstung/derselben bekandten schüldigen Bezahlung gethan/aber noch biß anhero kein ersolgt/vnd also sich vberall keiner Exception oder Außflucht darwider im geringsten zubehelffen/noch auch jhre F. G. dergleichen sich vnterstehen werden/dannen hero in diesem Fall tanquam in debito liquidissimo & toties agnito ac confessionato nach außweissung der allgemeinen Rechten/vñ sonderbaren Reichssatzungen von anfang à præcepto recht vnd wol angefangen werden kan/sol vnd mag.

Derohalben dieweil auch dahero E. F. G. vnd diß Kayß. Cammergerichts Iurisdiction, vnzweiffenlich fundirt/so langt vnd ist an E. F. G. mein als Anwaldts/im Namē vnd von wegen/wie obstehet vnterthenige Bitt/mir zu schleuniger Eynbringung obberürts offenbaren bekandtlichen vnzweiffelhafften Außstandts/wider Hochermelden Hertzogen N. ein Keyserlich Mandat/sine oder zum wenigsten cum clausula (in welchem J. F. G. bey einer benandten Poen gebotten werde/in einer kurtzen angesetzten Zeit/obbestimpte zwey tausendt Gülden/sampt denē dahero auffgelauffenen Kosten/Schäden/gedachten meinen Principalin/zuentrichten vnd zubezahlen) mit angehenckter Ladung gnädig zuerkennen vnd mitzutheilen.

Hierüber E. F. G. Hochadelich miltrichterlich Ampt in vnterthenigkeit bestes Fleiß anruffendt.

E. F. G.

Vnterthenigster

N. N.

cauens de rato & mandato.

Decretum: ist abgeschlagen in conf. 8. Iunii, Anno 99.

VIII. Supplicatio pro mandato de soluendo sine vel in euentum cum clausula.

In causa CN. contra C. P. R.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayß. May. Cam. gnediger Herr/Anwaldt deß ehrngeachten N. gibt euwer Fürstlichen Gnad klagendt vnterthenig zuvernehmen/was massen in Anno 1563. weyland der Durchleuchtige Hochgeborne Fürst vnd Herr/Herr N. Hochlöblicher Gedächtnuß/sampt seiner Fürstlichen Gnaden angehörigen Amptleuten/Schultheissen/Richtern/Gericht vnd gantzen Gemeinden der Statt N. auch der Schultheissen N. als mit Verkauffern vnd mitschuldnern vnverscheidentlich/weylandt der Wolgebornen N. deren Erben vnd wissentlich Jnhabern darüber auffgerichten Häuptverschreibung 200. Gülden pro 15. Batzen/vor 4000. fl. derselbigen Wehrung/recht vnd redtlich verkaufft vnd zukauffen gegeben hat/für sich derselbigen Erben/Lehens Erben/vnd Nachkommen/in massen dann solche Beschwerung nach jhrer Fürstlichen G. seligen Absterben/dem Durchleuchtigen/Hochgebornen Fürsten vnd Herrn/Herrn N. in der beder Lehen theilung/angefallen/vnd nach wolgedachter N. Absterben/auff den Wolgebornen Grauen vnd Herrn/Herrn N. geerbet/wie dann auch nicht allein wolgedachter Wittiwen/vnd ferrner Herr N. jhre G. so lang sie diese Verschreibung in Handen gehabt/die jährliche Pensiones vnweigerlich entrichtet/sondern auch also seiner Gn. nach-

mals solche Verschreibung/weylandt N. Unterschultheissen zu N. seliger nachgelassener Wittiben in Anno 1590. laut beygelegter Rechtmessigen Cession (qua quidem omne ius executiuum in cessionarios translatum fuit, vti & de iure fieri indubitato potuit, künfftlichen zugestalt/vnd dieselbige fürters auff Anwalds Principals erste Haußfrauw/als ihre Tochter/vnd von dannen auff Anwalds Principals Kinder erster Ehe erblich kommen/also daß Anwalds Principal solche Verschreibung/als legitimus administrator liberorum suorum prioris Matrimonii in Handen/vor berürter Wittiben vnd Anwaldts Principaln/biß auff das Jahr 95. inclusiue vorgerürte Pensiones gleicher gestalt von Beklagten entrichtet vnd bezahlet worden.

Ob nun wol auß verpflichter Schüldigkeit hochgedachter Fürst vnd seiner Fürstlichen Gnaden consortes die bestimpte Zeit vñ de Annis 96. 97. 98. vnd 99. auff Ostern erschienen bedachte Zinß vnd Gülden/bevorab auff beschehen embsig ansuchen/mit würcklicher Bezahlung richtig machen sollen: So ist doch bißhero ausserhalb/daß man Anwaldts Principaln/von Jahren zu Jaren der schüldigen Bezahlung halber blößlich vertröster/nichts würcklich erfolget/sondern derselbige vergebentlich/zu seiner Kinder höchsten Nachtheil/vmb die Wege gesprengt vnd auffgehalten worden.

Wann dann nicht allein auß angezogener Häuptverschreibung/sondern auch auß beygelegter ihrer F. G. Milliuen num. 2. & 3. zum Vberfluß bewiesen wirdt/daß obgemelter Außstandt de Annis 96. 97. 98. vnd 99. von jedem Jahr 200. Gülden/thut in Summa 800. Gülden/ein auffrecht/redtliche vnd bekenntliche Schuldt ist/dagegen ihre F. Gn. vnd deroselbigen mitbeklagte/obgedachte Mitverkauffer/das geringste nicht einzuwenden haben/noch einzuwenden begehren/nichts desto weniger/vnangesehen vielfaltiger Vertöstung vnd ergangener Befehl/Anwaldts Principal/wider die Gebühr vnd Billigkeit in die 4. Jahr vmbgetrieben/auch allem Ansehen nach ins künfftig/solch gütlich ersuchen vmb verfügung der schüldigkeit zumahln nicht zulangen/noch fruchtbarlich erschienen wird/vnd aber in so offenbaren bekenntlicher vnd lautern vnverneinlichen Schuldtsachen/vermög der Rechten/auch an diesem hochlöblichen Kayserlichen Cammergericht/täglich im Schwang gehenden vblichen stylo, vnd sonderlich in gegenwertigem Fall/ab executione, præcepto & mandato, angefangen werden kan/vnd soll/allermeist/da nicht allein interpositio principalis fidei & appensio sigilli principis, quæ seperata nedum coniuncta vim iuramenti habent, instrumentum publicum & guarentigionatum efficiunt, & consequenter parem merentur executionem vorhanden/sondern auch hochgedachts Kayserlichen Cammergerichts Iurisdiction nach ferner ex capite continentiæ personarum diuersis iurisdictionibus subiectarum vberflüssig gegründet ist/So gelanget deme allem nach an E. F. G. Anwaldts vnterthenige Bitt/seinen Principaln in dieser Notorischen bekenntlichen Schuldt/nicht allein albereits obgemeldter verstossener/sondern auch zukünfftiger Ziel halben/weil man sich künfftiger Zeit gleichmessigen vnbillichen Verzugs zubefahrten/mandatum de soluendo sine vel in euentum cum clausula, dariñ seiner Fürstlichen Gnaden/vnnd deroselben Mitbeklagten sampt vnnd sonders bey namhaffter Poen befohlen würde/nicht allein obbemeldter verstossener/sondern auch künfftiger Zeit/alle vnd jede Jahrs fallende Pensiones, sampt allem auffgewendtem Vnkosten gebürlich zuerlegen/zuentrichten/vnd zubezahlen/in consueta forma, mit angehefftet Ladung gnädig zu erkennen vnd mit zutheilen/E. F. G. miltrichterlich Ampt pro administranda iustitia & iure, vnterthänigs bestes Fleiß hierüber anruffendt.

E. F. G.

Vnterthenigster

N. N.

cauens de rato & mandato.

Decretum: ist gebetten mandatum cum clausula, erkennt in cons. 6 Iunii, Anno 99.

IX. Supplicatio pro mandato sine clausula de soluendo.

In causa F. B. contra N. von N.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayſ May. Cammerrichter/gnediger Herr/E. F. Gn. bringt Anwaldt deß Ehrnuesten vnd Hochgelährten C. F. B der Rechten Licentiaten/entgegen vnd wider den Edlen/Ehrnuesten N. vnterthänig klagend für/was Gestalt berürter von N. obernannten seinem Principaln/als weyland N. seligen Erben ein ziemliche Summen Geldts nach beschehener Rechnung/im Jahr 1596. jüngsthin an diesem Kayſ. Cammergericht/durch ermeltes von N. beygelegte Original Handtschrifft vnd andere vielfaltige desselben Schreiben/ein runde auch reiterirte Bekandtnuß/dergestalt/klärlich beybracht/vnd bescheindt/daß Anwaldts Principalen damals von E. F. G. ein mandatū sine clausula de soluendo wider gedachten von N. erkandt/wie auß der Beylag Lit. A. zusehen.

Ob nun wol Anwaldts Principal dero Zeit zu verhütung weitläufftiger Rechtfertigung vnd darauff

darauff gehenden Vnkostens/berürt Mandat nit außfertigen / sondern sich wegen obangeregter/ Forderung / vnd von Zeit deß Verzugs auffgeloffnen gewöhnlichen interesse fünff von hundert mit mehr gedachtem von N. in ein neuwe hochbeteurte Vergleichung / das nechst abgewichen 96. Jahrs zu N. eyngelassen / inhalts darüber besagender Original Verschreibung litera B. darauß beständlich / daß viel ermelter von N. Anwaldts Principaln zu zweyen Ziehlen/ohne fernere interesse, nemlich auff Iohan. Baptistæ nechstverschienen 97. vnd 98. Jahrs / jedesmal 384. Gülden/ jeden zu 15. Batzen/Franckfurter Wehrung/vnd also in einer Summ 768. Gülden gedachter wehrung bahr nach A. zu liefern hochbetewrlich versprochen/mit dem außtrücklichen Beding / da er solcher Vergleich vnd Versprechūg seines Theils nicht nachkommen würde / daß als dann Anwaldts Principal vmb Executorialn ,vnnd Mandaten gegen jhme als einen freyen vnd dem Reich ohne Mittel vnterworffenen vom Adel/ an diesem Kayſ. Cammergericht sollen anhalten/vñ darauff mit der Execution strack one einige Eynrede / gegen jhm verfahren / mehres Jnhalts berührter seiner Verschreibung mit litera B. signirt. Dieweil jedoch Ehrnermelter vō N. hierzwischen solcher Vergleichung vngeachtet / er derowegen mehrmals schrifftlich ersucht / im wenigsten nicht nachkommen/sonder einen Weg als den andern/ Anwaldts Principaln / mit vergeblichen Vertröstungen auffhalten vnd die Bezahlung verlengern thut / vnd es aber versehenen Rechtens / so wol an diesem Kayſ. Cammergericht / vblichen styli vnd herkommens / daß in solchen debitis liquidis & reiterato confessatis & vigore instrumenti quarrentigiati executionem paratam habentibus, aduerſus quæ nulla poteſt opponi exceptio, officium Iudicis pro executione angeruffen werden möge/ꝛc.

So gelanget solchem nach vnd in erwegung daß E. F. G. Iurisdiction, so wol ratione Rei qui nobilis est imperio immediate subiectus, als auch krafft obangezogener Verschreibung vnd Geschichten / auch denselbigen anhangenden Rechten / noch allerdings fundirt Anwaldts vnterthenige hochfleissige Bitt/ seinem obernannten Principaln ein mandatum sine clausula, gnädiglich mit zutheilen / vermittelst welches dem Beklagten innhalt seiner hochbeteurten Obligation/ den Kläger in einem kurtzen darzu angesetzten Termin / bey einer ansehenlicher Poen / von 10. Marck lötiges Golds/zuvergnügen vnd zubezahlen aufferlegt werde/in dem E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt vnterthenigs Fleiß anruffendt/ꝛc.

E. F. G.

Vnterthenigster

N. N.

cauens de rato & mandato.

Decretum: ist gebetten mandatum sine clausula in communi forma, so viel die Hauptsumma belangt/ erkennt in cons. 8. Ianuarii, Anno 1600.

X. Supplicatio pro mandato pœnali de soluendo sine clausula.

In causa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayſ May. Cammerrichter / gnädiger Herr / E. F. G. bringt Anwaldt deß Ehrnvesten vnd Wolachtbaren Herrn C. R. alten Stattmeisters zu W. vnterthenig Suppliciрend für vnd an/ wz massen erstgedachter sein günstiger Principaln /in Anno 89. der ringern Zahl/ von den verordneten Commissariis vnnd Außschuß der gemeinen Landtschafft deß Fürstenthumbs N. wie auch deren successorn vnd nachfolger/eins auffrechten redlichen ewigen Kauffs rechtmässig an sich / seine Erben vnd Nachkomen / vnd rechtmässige Jnnhaber diß Brieffs gebracht / vnnd erkaufft hat/ fünffzig Gülden jährlicher Pension auff exaltationis crucis gefallend / in der Statt Franckfurt zuerlegen / für vnd für vmb ein tausendt Gülden Hauptguts/jeden Gülden zu 15. Batzen oder 60. Creutzer / an guter gangbarer grober Silbern Müntz gerechnet / alles nach besag vnd innhalt/ hierüber auffgerichter vnd hiemit vbergebener Original Häupt vnd Zinßverschreibung.

Ob nun wol Anwaldts Principal sich gäntzlichen vnd zumal keins andern versehen / dann es würden besagte Commissarii vnd Außschuß/jrem so hochbeteurten Versprechen vnd Zusagen nach berürter Zinßverschreibung der lenge nach einverleibt/ der Gebür vnd Schüldigkeit nach / alles so darinnen begriffen/ würcklich vollnzogen / vnd die Järliche verfallene Pensiones abgelegt/ außgericht/bezahlt / vnd dißfals keinen Mangel noch Seumnuß haben erscheinen lassen. So stelt doch die fürgangene Geschicht geradt das Widerspiel an den Tag / in deme die von Anno 96. der weniger Zahl inclusiue biß hero erschienene vnnd betagte Pensiones, vber vielfaltige in der Güte Schrifftlich beschehene interpellatiōes, ersuchen vnd anlangen / de facto vnd weniger dann mit Recht vnaußgericht anstehen blieben.

Wann aber in mehr besagter Gült vnd Zinßverschreibung neben andern außtrücklich abgeredt / bedingt vnnd versehen / welcher Gestalt auff solchen vnverhofften Fall seumiger Bezahlung / klagendem Herrn Käuffer zu Recht vnd fürderlicher entrichtung geklagtes seines Außstandts verholffen werden sol / daß nemlich ohne alle weitläufftigkeit / an diesem hochlöblichen Kayserlichen Cammergericht wider sie die Verkäuffer / als in einer bekanntlicher Schuldtsach per viam præcepti siue mandati executorialis sine clausula gantz schleunig vnnd executiue

 verfah-

verfahren werden mög/ sie auch zu solchem effect sich aller vnd jeden Priuilegien / gutthaten der rechten vnd vorstehender exceptionum in latissima & extensissima forma begeben / vnd denen freywilliglich renunciirt: Vnd nunmehr an deme / daß der geklagte verzug Anwaldts Principaln zu merecklichem vnd täglich auffwachsendem Nachtheil vnd Schaden gereichen thut. Dannenhero er höchlichen bemüssiget vnd genottrengt wirdt / die in Recht vnd besagter Gültverschreibung jhme vorbehaltene erlaubte vnd zugelassene Rechtsmittel/an die Handt zunemmen / vnd sich deren nottürfftig zugebrauchen.

Solchem nach ist im Namen desselben an E. F. G. mein gantz vnterthänig rechtlich bitten vnd begeren/ dieweil deroselbigen iurisdictio in Krafft beschehener vñ zuvor angeregter prorogatiō vberflüssig fundirt/die geruhen jhme wider obgedachte Commissarios vnd Außschuß der gemeinemen Landtschafft Fürstenthumbs N. Mandatum pœnale sine clausula de soluendo, darinnen jhnen sampt vnd sonders bey einer namhafften Peen ernstlich aufferlegt/vnd anbefohlen werde/die jhm Anno 96. vnnd seidhero erschienene / wie auch künfftige fallende Pensiones / sampt deßwegen vervrsachten Vnkosten / schaden vnd interesse offterwenter Verschreibūg gemeß/biß zu gebührlicher Ablösung der Hauptsumen außzurichten/ zubezahlen vnd abzulegen/ vna cum citatione, in gewohnlicher formb Rechtens gnedig zuerkennen vñ mitzutheilen, E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt darüber vnterthenigs fleiß anruffend.

E. F. G.

Vnterthenigster

gehorsamer

N. N.

cauens de rato & mandato.

Decretum: ist erkendt in conf. 2. Aug. Anno, &c. 92.

XI. Supplicatio pro mandato de soluendo cum clausula.

In causa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. May. Cammerrichter / Gnädiger Herr / Für E. F. G. erscheint Anwaldt/deß Edlen/Vesten/ als Curatoris N. N. seligen hinderlassenen Erben/ Krafft Gewalts / so er in gebührender Zeit fürzubringen / vnnd darumb zu cauiren vhrbietig/ vnd bringt vnterthänig supplicirendt für / daß in Anno 1554. weyland der Durchleuchtige vnnd Hochgeborne Fürst vnnd Herr / Herr N. N. hochlöblicher gedächtnuß/ so dann die Amptleut/ Schultheissen / Richter / Gerichts vnd Gemeinden / der Statt vnd Ampts / auch respectiue Dörffer N. N. für sich vnd alle jhre Erben vnd Nachkommen / weyland dem Edlen / Vesten N. als geordneten Vögten vnd Vormünden N. weylandts N. seligen verlassenen Söhnen / im Namen derselbigen Jungen von L. jhrer Erben/ Nachkommen vnd Inhabern / darüber auffgerichten Brieffs fünffzig Gülden Gelts guter genehmer Wehrung / je eilffthalben Schilling Straßburger / oder anderer Müntz so in dem Wechsel daselbst gänge vnd geb sind / für einen Gülden gerechnet/Rechts Jährlichs Zinß / von obbenandten Ampt / Städten vand Schultheissen/vor vnd vmb ein tausendt Gülden / berührter Wehrung Hauptgelts verkaufft/vnd angeregten Zinß in der Statt N. alle Jahr / Jährlich auff Purificationis Mariæ, den andern Februarij zugeben vnd zubezahlen versprochen / deßwegen auch die vorgemeldte Städte/Ampt vnd Dörffer/ mit allen vnnd jeden jhren Gerichten / Leuten / Gemeindten/ Zwingen / Bäwmen/ Feldten / Wälden / Gewerffen / Bethen / Stewren / Zinsen/ Gülten / Gelten / Vngelten / Glaiten / Fischereyen / Schäffereyen / Mühlen / Häusern / Höfen/ Hoffstätten/ Ackern/ Matten / Gärten/ vnd aller andern Gütern/deren Rechten / Herrligkeiten / Nutzungen / Gefällen / auch allen andern der Verkauffer Landen / Leuten / Haab vnd Gütern/ hypothecirt, vnd verbunden / auch im Fall Seumsals den vorgemelden Kauffern / deren Erben vnd Nachkommen erlaubt/dieselbige Vnterpfandt anzugreiffen / bekümmern vnd pfänden / mit Gericht oder ohne Gericht / mit eygener Handt vnd Gewalt / vnd darauff alle vnnd jede vorgemelte/vnd in berührtem Brieff beschriebene Puncten vnd Artickel stet vnd fest zu halten/hochbetewret / gelobt vnd geschworen / darneben auß freyer Willkür sich allen Geistlichen vnd Weltlichen Gerichten vnterworffen / auch aller Freyheit vnd Priuilegien/aller Gesetz / Ordnung vnd Recht / deßgleichen allen Schirm/ Hülff/ Glaidtröstunge / vnd anderer Behelff sich gäntzlich verziehen vnd begeben haben. Inmassen die darüber auffgerichte Verschreibung / so hiemit sub lit. B. producirt wirdt / weitläufftiger außweiset.

Wiewol nun vermög dieser jetzt angezogenen Verschreibung / vnd darinnen beschehenen hohen Zusag / Verspruch vnd bethewrung / die in Annis 95. 96. 97. 98. vnd 99. erfallene Järliche Zinse jedes Jahrs denselben Zusagungen gemeß abgerichtet worden seyn solten / wiewol auch vmb abrichtung derselben bey dem Durchleuchtigen Hochgebornen Fürsten vnd Herrn / Herrn N. vnd der mit verschriebenē vielfaltig Schrifftlich angesucht/ sollicitirt vnd angehalten worden. So hat doch mit solchem sollicitiren bißhero nichts mögen außgerichtet werden / sondern seynd angeregte 5. jährige Zinse / vngeachtet der viel-

vielfaltigen beschehenen vertröstungen der Bezahlung halben / wie auch dahero erlittenen Kosten vñ Schäden Anwaldts Principaln biß noch vnbezahlt außstendig verblieben.

Dieweil aber billich vnd recht / daß nach so langem auffzug Anwaldts G. Principaln jres Außstandts einmal befriedigt werden sollen / vnd wegen der so hochversprochenen / vnd mit Sigeln / vnd eygener Handt vnd Schrifft bestetigten verzinssung vnd obligation / auch der bißhero vorberürten Außstandes halben beschehen vielfaltigen vertröstungen / diß ein kündliche / richtige / bekendliche / vnd vndisputirliche Schüldigkeit ist / darinn billich à præcepto angefangen werden soll / neben dem die debitores nicht allein / wie gemelt / sich für sich selbst / jhren Erben vnd Nachkommen / allen Gerichten vnterworffen / sondern auch propter causæ continentiam, an diesem hochlöblichen Kayserl. Cammergericht / als jhr aller bequemen Richter dißfalls sollen beklagt werden / dahero dann E. F. G. jurisdiction gnugsam vnd wol fundirt vnd gegründet ist.

Hierum so langt an E. F. G. Anwalts im namen seiner günstigē Principaln vnterthenig fleissig bittē / jm / wieder hochermeltē Herrn P. mit verbundene Bürgermeister vnd Raht / auch Amptleut / Schultheissen / Richter / Gericht / vnd gantze Gemeinden der obbenandten Stadt / Ampt / vnd Dörffer mandatum de soluendo cum clausula gnedig zuerkennen vnd mitzutheilen / vnd darinn bey einer namhafften Poen denselben zu mandirn vnd zugebieten / daß sie in einer benandtlichē kurtzen zeit / die obgemelte fünff außstendige Zinß / sampt auffgelauffenen Kosten vnd Schädē / wie auch künfftig alle fallende Zinß / vermöge der obangezogenen Verschreibung vñ Versprechung / gebürlich außrichten vn bezahlen / darinnen nicht seumig oder hinderstellig sein sollen / als lieb jhnen ist die bestimpte Poen zuuermeiden / oder aber / im fall sie durch solch Kay. Gebott beschwerd zu seyn / vnd erhebliche bestendige Vrsachen / warumb sie demselben zugeleben nicht schüldig seyen / zu habē vermeinen / alßdann dieselben peremptorie zu heischē / vnd zuladen / auff benendtlichen Tag vor E. F. G. zuerscheinen / vnd solche angemaste Vrsachen vnd Einreden im Recht gebührlich fürzubringen / auch darauff der Sachen / vnd allen jren Gerichtstägen vnd Terminen / biß nach endlichē Beschluß vnd Vrtheil auß zuwarten.

Hierüber E. F. G. Hochadelich Miltrichterlich Ampt vnterthenigs fleisses anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger

N. N.

cauens de rato & mandato.

Decretum: Jst erkenndt prima Iunii Anno 99.

XII. Supplicatio pro mandato de soluendo sine, vel in euentum cum clausula, annexaque citatione.

In causa M.

contra B D.

HOchwürdiger / ꝛc. E. F. G. bringt Anwaldt Herrn B. M. für sich selbst / vnd dann im namen seiner Schwägerin A. weyland Herrn C. W. auch F. W. gewesenen Raths daselbsten / nachgelassener Wittib / curatorio nomine vnterthänig supplicierendt für / welcher massen ermeldter Principal / dem Durchleuchtigen Fürsten vnd Herrn P. M. B D. als selbst Verkauffern / vnd deren F. G. Vogt / Schultheiß / vñ Gericht / gantz Gemein zu E. als mit Verkauffern / wissentlich vñ wolbedächtlich sampt vnd sonders mit gehaltenem Raht / mehrerm schaden vorzukommen / 6000. fl. Hauptguts / Anno 79. auff jährliche Pension außgethan / also daß gerürte Hauptsumm mit 300. fl. jährlichen Gülten auff Nicolai Epi/copi, biß auff geschehene Auffkündigung / vnd erfolgte Widerlösung Landleuffig vnd gewöhnlicher weise verpensionirt werden sollen / wie dann besagter A. verstorbener Haußwirth seliger / zu zweyen vnterschiedlichen malen / erstlich 2000. fl. hochermeltem Fürsten / vnd deren F. G. Amptmañ / Vogts / verwesern / schultheiß / Bürgermeister vñ Gericht / beyder Empter K. vnd S. Anno 77. auff Nicolai, vnd denn zum andern abermals 1000. fl. mehr hochgedachtem Fürsten / vnd J. F. G. Vogt / Schultheiß / ꝛc. zu E. samptlich im Jahr 79. jüngst verschienen / gleicher gestalt / als besagter M. wie Recht / vnd in deß heyligen Reichs Constitution vñ Policey Ordnung zulässig / vñ versehē / auff jährliche pensiones mit 150. fl. auff mehrgerürt Fest Nicolai respectiue zuverzinssen außgethan / vnd auffgetragen / alles fernern Innhalts beygefügter glaubwürdiger vnd vidimirter Copeyē / auffgerichter Verschreibung bey F. wahren Worten / (quæ verba inter Principes vigore iurium inducunt iuramentum, vel certe iuramento æquipollent) verhandelt / auffgericht / vnd verschrieben / daß solches auch durch dessen successores vnnd Erben (cum huiusmodi etiam contractus transeant ad hæredes, eosque ligent) festiglichen gehalten / Vnnd darwieder nichts Vorgenommen werden sol / vnnd aber an deme / daß der auch

Durchleuchtige Fürst vnd Herr / H.E.F. Marggraff zu B. vnd Graff zu S. nicht allein als legitimus succeſſor, ſondern auch poſſeſſor vnnd Inhaber obberührter Städt vnd Aempter / als ſelbs mit Haupterkauffer vnd Schuldener / drey gantzer Jahr / aller vnnd jeder verſchiener jährlichen Penſion vnd Zinſen ſeumig / vnd in mora ſoluendi geweſen. Welchem præiudicirlichen nachtheiligen / vnd gantz beſchwerlichen Werck / der Principall zu ſampt ſeiner Geſchwägerin / ferners vnumbgenglicher Notturfft nach / nit nachzuſehen / ſondern durch ordentliche mittel Rechtens / vnnd erſprießliche Mandata die ſache zur beſſern nachrichtigkeit zubringen / bedacht vnd entſchloſſen / Beuorauß / dieweil in ſolchen Fällen / debitis liquidis & confeſſatis à præcepto vermög Rechtlicher diſpoſition wol angefangen werden mag / auch dergeſtalt vblich / vnd an dieſem Kay. Cammergericht Vigore conuentionis herkommen / als in Notturffts fall mit daſelbſten fürgelauffenen præiudiciis zubelegē. So iſt an E.F.G. Anwalds im Namen / wie obſtehet / vnderthänig hochfleiſſige Bitt / wider hochgedachten Fürſten / vnd dero F. G. angehörige Städt vnd Empter / als mit Verkauffere / Mandatum ſine vel in Euentum cum clauſula, annexaq; citatione de ſoluendo / In betrachtung E. F. G. vnd hochermeltes Kayſers Cammergerichts Iuriſdictio ob cauſæ continentiam non diuidendam aller dings fundirt vnd gegründet / gn. zuerkennen vnd mitzutheilen. In dem E. F. G. ꝛc.

Decretum: Iſt gebeten mandatum cum clauſula erkanndt in conſil.

Huic ſimile non inconueniens extat in quadam ſupplicatione pro mandato ad ſoluendum in cauſa E. contra S. vbi Referens putabat, Mandatum denegandum, etſi cum clauſula petitum foret.

Prima Ratio propter deficientem Iuriſdictionem cum vtraque Partium Freye vom Adel & immediate imperio ſubiecti & ideo hetten ſie jhre außträg. Secunda ratio quod etiamſi fundata eſſet iuriſdictio, nollet tamen mandatum ad ſoluendum auff fürbrachte verſchreibung decernere, dann die Principall Hauptverſchreibung nicht vorhanden / vnnd die fürgelegte ſapiat naturam Vſurarii reprobatique contractus, vermög der policey Ordnungen. Interim ſi denuo & quidem p̄ citatione ſupplicaret, non deficiente iuriſdictione, Referens eam decerneret: Et ita decretum, 29. Tag Januar. in conſil. 7. Anno 61.

XIII. Supplicatio pro citatione & mandato de ſoluendo. In cauſa F.S. contra W.L.H.

HOchwürdiger / E. Fürſtl. G. gib ich in vnterthänigkeit ſupplicierendt zuuernemmen. Wiewol der Streng Edel vnnd Ehrnueſt F. S. Ritter / ꝛc. mein günſtiger Herr Principall / dem Durchleuchtigen Herrn W. L. H. wegen etlicher Summen Gülden / welche jhrer F. G. Herr Vatter / weyland Herr P. hochmilter gedächtnuß / jhme Herrn S. an Jährlicher Dienſtbeſoldung (laut darüber auffgerichtem Fürſtlichem beſtallungs Brieff vnd Siegel / zu ſeiner zeit in Originali fürzuzeigen) ſchüldig verblieben / offtermals vnterthänig vñ gütlich) erſucht / derſelben verſchreibung der gebühr / in vnterthänigkeit erinnert / vnd ſeine Bezahlung begehren laſſen / daß doch das geringſte / vnangeſehen jhre F. G. etlichmal / vnd ſonderlich auff dem nechſt Anno 70. allhie gehaltenem Reichßtag / ſolche außſtehende Schuldt zu entrichten / ſich gäntzlich erbotten haben) nicht erfolget.

Wann nun aber mein Principal / zu mercklichem ſeinem Nachtheil vnd Schaden / jhr F. G. lenger nicht zu zuſehen / ſondern das ſeine / wie recht zuerfordern bedacht. Darauff jhr F. G. den 5. May. abgelauffenen 73. Jahrs / durch S. N. deß Kay. Cammergerichts Botten / vermög deß H. Reichs / vnd hochbedachtes Kay. Cammergerichts Ordnung / jhme deß Rechtens / in gebührender Zeit / vnd für bequemen Richter nicht vor zu ſeyn / nachmal mit einem offenen Erſuchſchreiben / vnterthänig requiriren vñ bitten laſſen / alles Jnhalts beygelegter Copeyen berührter Requiſition, vnd dero zu rück auffgeſchriebener execution, mit A. notirt, doch dieſelb jhr F. G. jhme Herrn S. vber vnd nach jetzbeſtimpter Requiſition ſeidhero / nunmehr faſt in die 7. Jahr / vnd biß auff gegenwertige ſtund / keine bezahlung viel weniger / nach laut in dero Ordnung angeſetzter zeit / einige gebührliche benennung gethan / auch leichtlich abzunemmen / daß mein Principal ſich zu jhrer F. G. nunmehr auſſer Rechtens / einiger bezahlung nicht zu getröſten / vnd dann in ſolchem fall / vermög vorangezogener Reichs vnd Kay. Cammergerichts Ordnung / der klagenden Partheyen / gegen dem beklagten / vnuerzüglich Recht geſtattet / vnd verholffen werden ſol.

Als iſt dieſem nach an E. F. G. mein im Namen / wie vor / vnterthänige hoch F. bitt / mir wider hochgedachten Herrn L. G. ladung / in conſueta forma gnedig zuerkennen / ꝛc. E. F. G. ꝛc.

Decretum: Iſt abgeſchlagen / in conſil. Anno 70.

Vlterior

Vlterior Supplicatio.

HOchwürdiger/auff beyligender Supplication/ den 9. huius gegeben/abschlegig decret, bring E.F.G. ich ferner in vnterthänigkeit für/ꝛc. daß weyland der Durchleuchtige Herr P.L.H. hochseliger gedächtnüß / meinem günstigen Principaln Herrn N. zu Jährlicher Dienstbesoldung 250. Gülden / 40. Malter Korns/vnd 100. Malter Habern / sampt andern laut beygelegter Fürstlicher Original bestallung/litera B. signirt/gnädig verschrieben vnd versprochen/ auch solche im Lebzeiten allwegen erlegen lassen/ausserhalb 338. Gülde/12. alb. 7½. halb Malter Korns/ vnd 19. Malter Habern/so jhre F.G. vermög dero Cammerschreibern eigener Rechenschafft/meinem Principaln nachstendig blieben/ꝛc. Vnd ob wol gedachter mein Principal solches nachstands halben/bald nach Absterben hochermeltes Herren L. bey dero F. Gn. Herrn Sohn/Herrn W. als dem ältern/vnd der zeit Gewalthabern/ vnterthänige ansuchung gethan/auch darauff jhre F.G. nicht allein damals/durch dero Cantzler D.N.N. zusagen lassen / obberührten nachstandt/nach eröffnung jhrer F.G. Herrn Vattern Testament/ gnedig zuentrichten / Sondern auch hernacher im Jahr 70. allhie auff dem Reichstag/ als dieselbe dessen halben abermahl vnterthänig angelangt/auch bey dero F.G. Cammerschreibern N. gleich der Anstand/wie oben angezogen/befunden worden / solchen zuentrichten / gleichfalls gnädig versprochen/ So ist doch die Warheit/ daß solche vertröste entrichtung / angeregter außstehender Summen/auch vber die im Jahr 73. geschehene vnd beyligend requisition biß auff gegenwertigen Tag nicht ohne meines Principaln grossen nachtheil mit stillschweigen auffgehalten worden.

Wann dann nun / Gn. Fürst vnd Herr/ von Rechts wegen vnd deß H. Reichs vnd Ka. Cammergerichts Ordnung nach/ diese Sach / durch solchen verzug vnd vnterlassung gebührlicher benennung immediate anhero erwachsen / als repetir ich nachmals in vnterthenigkeit Priorem supplicationem & requisitionem, vnd bitte Inhalts/ꝛc. E.F.G. Hoachdel.ꝛc.

Decretum: Ist nochmals abgeschlagen: quia requisitio non erat legitime facta; Non enim per nuncium iuratum Cameræ, vt hæc, sed per notarium Cameræ immatriculatum, qui respõsum requisiti principis instrumento inserat, vt iudici inde de eius recusatione constet, fieri debet, &c.

Mandatum pœnale ad soluendum Duplum die zu Regenspurg Anno 76. bewilligte Türckenstewer betreffend/in cauſa Herrn C. Probsten vnd Herrn zu E. *contra* R. E. G. *& consorten.*

TEnor Mandati. Wiewol in deß H. Reichs abschiedt im verschienen 76. Jahr zu Regenspurg publiciert/außtrücklich versehen daß zu damals bewilligter Türckenhülff die Vnterthanen/ eingesessene vnnd begüterte auff ansuchen jhrer Obrigkeit / jeder sein gebürnuß / vnwegerlich/ Vnverhindert aller Einredt/ Gewonheiten / gebräuch oder statuten sub pœna Dupli, zuerstatten vnnd zuerlegen schüldig / also daß er anders sich nichts versehen/ dann es solten alle vnnd jede seine vnterthanen / eingesessene vnnd begüterte in wircklicher erlegung jhrer angebür / angeregtem abschiedt getreuwlich nachkommen/ vnd mutwilliglich im wenigsten nicht darwider sich gesetzt/ oder verweigert haben / Dessen doch aber vlles vnerwogen/ als er auff vorgehende genugsame erinnerung aller Sachen vnnd mehr angeregten publicirten Reich abschieds / neben andern auch euch als Jnhaber vnd Gewercker deß Gewercks/ vnd was darzu gehörig / in seiner vnstreittigen hohen vnd nidern Obrigkeit Ampts K. gelegen/vnd von jhme Lehenrürig der gebühr belegt vnnd solche belegung abzurichten begeren lassen / so hettet jhr euch der schüldigen bezalung ewer gebürnuß biß anhero vngehorsamlich vnnd muthwilliger weiß verweigert. Dieweil dann jhr vermög mehr angezogenen Reichs abschieds hierdurch in pœnam dupli gefallen / derowegen vmb diß vnser Kayserl. Mandat vnd Ladung wider euch zuerkennen vnnd mitzutheilen embsiglich anruffen vnnd bitten lassen/auch erlangt/daß heut dato jhme die also erkennt worden sind. Darumb so gebieten wir euch von Röm. &c. bey Peen 6. M. Löthigs Golts/halb jme klägern/ꝛc. vñ wollen/daß jr den nechsten nach die gebürliche von jhme erforderte Stewr vnnd Anlag sampt verwirckter pœna dupli nunmehr vnuerzüglich entrichtet vñ bezahlet/ das ferner nicht verweigert oder verziehet / als lieb euch sey/ꝛc. daran/ꝛc. Wir heischen vnd laden euch von berürter vnser Ka. May. auch hieneben/ dz jhr auff den 26. Monats Tag Decemb. nechstkünfftig/den wir euch/ꝛc. oder selbs/ꝛc. erscheinet/ glaublich anzeig vnnd beweiß zuthun/daß jhr angeregte ewere schüldigkeit vnd gebührnuß / jhme Klägern/als ewer Obrigkeit / zu gehorsamer folg dieses vnsers Kay. Mandats erlegt vñ vergnügt habt/vnd wo nit/alsdann zu sehen vnd zuhören/ euch in obeinverleibte Peen gefallen seyn/mit Vrtheil vnd Recht zu sprechen/erkennen vñ erklären/ oder aber rechtmessige bestendige Vrsachen / ob jhr einige hettet / warumb Jhr nicht zuerklären seyn solten/dargegen Rechtlich fürzubringen/vñ endlichen endtschieds darüber zugewarten.

Wann jhr/ꝛc. darnach/ꝛc. Datum Speier/26. Augusti Anno 79.

Man-

Mandatum ad pœnam dupli cum Citatione.

In causa N. contra G.

WIr Rudolff der Ander von Gottes Gnaden erwehlter Römischer Kayser / zu allen Zeiten Mehrer deß Reichs in Germanien / zu Hungern / Böhem / Dalmatien / ꝛc. Entbieten vnsern vnd deß Reichs lieben Getreuwen N. Bürgermeister vnd Rath der Statt G. so dann jhren Bürgern V. H. vnd H. G. B. B. L. L. I. H. G. E. G. dem eltern G. dem jüngern I. vnnd D. allen vier von S. Gebrüdern vnnd Vettern / N. N. weylandt L. S. vnnd I. R. nachgelassenen Söhnen / L. H. D. R. als Eynnehmer vnd Verwalter V. S. H. G. vnnd H. S. nachgelassenen Erben G. von S. I. M. I. R. vnnd L. S. nachgelassenen Söhnen M. H. L. vnnd G. mehr dem Hospital zu Sanct Bartholomæ vor G. vnnd N. dessen Vorstehern / vnser Gnad vnnd alles Guts / Liebe Getreuwe / vnserm Kayserlichem Cammergericht / hat der Ehrwürdige W. Ertzbischoff zu M. deß heyligen Röm. Reichs / durch Germanien Ertzcantzler / vnser lieber Neue vnd C. supplicierendt fürbringen lassen. Wiewol Landkündig vnd notori / daß vnter S. L. vnd in dero hoch ober vnd Bottmessigkeit zu G. zum Ampt HB. so S. L. vnnd dero Ertzstifft Eygenthumb / vnd dero von HB. deroselben S. L. Lehenleute vnnd Landtsassen Pfandtschafft / vber die funffzig Huben Lands vnd Güter liegen haben / darauff so wol als andere dero Ertzstiffts Vnterthanen / vnd andern mehr daselbst gelegenen Gütern / S. L. vnd jhre Vorfahren / vber 10. 20. 30. 40. 50. vnd mehr Jahren / dann sich Menschen Leben erstrecken möge / die gemeine Reichs / wie auch dero sonderbaren Landsteewr vñ Schatzung Gerechtigkeit herbracht / auch darmit auff jeder Zeit fürgestandene Gelegenheit vnd Notturfft / dieselbe neben andern einbegüterten / belegen / beschetzen vnd fürters erheben lassen / vnd dessen also ohne einig euwer deß Raths der mitbeklagten Bürger vnd Spittals / wie auch menigliches / vnd sonderlichen einigen H. zu B. widerredt vnd Eintrag allwegen in rühigem / wircklichen / vnwieder triebenen Besitz gewesen / auch der gestallt billich noch seyn / vnd darbey vnperturbirt gelassen werden solte. Daß doch dessen vngeacht / jhr sämptliche beklagte / als in krafft der nechst zu Regenspurg bewilligter beharrlichen Türcken Hülff / klagenden vnsers Neuen vnnd Chur. L. durch jhre verordnete Diener in obbesagten dero Landt deß F. vnd dem Ampt H. neben vnd gleich andern eynbegüterten / auch ewere Güter / wie vō alters herkomen / der Gebür mit Reichssteuwr daselbsten belegen lassen / euch vngebürlicher Weiß / vnnd dem alten Herkommen gäntzlich zu entgegen / widersetzet / vnd ewere Schuldigkeit nicht erlegen wöllen.

Wann dann in allen vorigen vnsern / vnd deß Heyligen Reichs / wie auch angeregter jüngst zu Regenspurg auffgerichter Constitution vnnd Abschiedt heylsamlich vnd wol versehen / daß mit ablegung der Steur / nach dem alten Herkommen gehalten / vnd niemandt mit der That beschwerd werden solle / auch auff den Fall denen jemandts nicht nachkommen oder gehorsamen / sondern sich widersetzen / vnnd sein Anlag in angestelten Terminen vnnd Zielen nicht lieffern würde / derselbige als dann sein Anlage gedoppelt zubezahlen schuldig seyn soll / auch derowegen an obberürtem vnserm Kay. Cammergericht / mandata pœnalia ad soluendum duplum erlangt / vnd außgebracht werden mögen / alles nach innhalt angeregter Constitution / Solchem nach in krafft deroselben / vmb diß vnser Kayserlich Mandat vnnd Ladung / wider euch sampt lich zuertheilen embsigs Fleiß angeruffen vnd bitten lassen / innmassen erlangt / daß jhrer L. gebettene Proceß auff heut datum erkannt worden seynd.

Hierumb so gebieten Wir euch sampt vnnd sonders von Römischer Kayserlicher Macht / bey Poen acht Marck löttiges Golts / halb in vnser Kayserliche Cammer / vnnd zum andern halben theil / S. L. Klägern vnnachläßig zubezahlen / hiermit ernstlich / vnd wöllen / daß jhr vnnd euwer jeder besonder / in vier Wochen / den nechsten nach Vberantwortung oder Verkündigung diß Briefs / ohne Verzug vnnd Eynrede / ob lauts geklagte Contribution vnd Reichssteuwr zu euwerm gebürenden Antheil / sampt der verwirckten Poen / vnnd also gedoppelt S. L. erleget / entrichtet vnd bezahlet / hierinn ferrner nicht seumig / hinderstellig noch vngehorsam seyet / als lieb euch / vnnd euwer jedem sey obbetrauwete Poen / der acht Marck löttiges Goldts zuvermeyden / daran beschicht vnsere ernstliche Meynung.

Wir heischen vnnd laden euch / von derselbigen vnser Kayserlicher Macht auch hiermit / daß jhr auff den dreyssigsten Tag / nach endtschafft bestimpter Frist der vier Wochen nechstfolgendt / deren wir euch zehen vor den ersten / zehen vor den andern / zehen vor den dritten / letzten / vnd endtlichen Rechtstag setzen / vnd benennen peremptorie, oder ob derselbige nit ein Gerichtstag seyn würde / den nechsten darnach / selbst / oder durch einen vollmächtigen Anwaldten / an demselbigen vnserm Kayserlichen Cammergericht erscheinet / glaubhlich anzeig zu thun / daß diesem vnserm Kayserlichen Gebott / alles seines Innhalts / gehorsamlich gelebt sey / oder wo nicht / als dann zusehen vnd zuhören / euch vmb euwers Vngehorsams willen / in mehr gedachte Poen der Acht Marck löttiges Goldts gefallen seyn / mit Vr-

theil

theil vnd Rechtsprechen / erkennen / vnd erklären / oder aber Rechtmessige Eynreden / ob jhr einige hettet / warumb solche Erklärunge nicht beschehen sol / vorzubringen / vnd endtlichen Endtscheidts darüber zugewarten / Wann jhr kommet vnd erscheinet als dann also oder nicht / so wirdt doch nit desto weniger auff deß gehorsamen Theils oder seines Anwaldts Anruffen vnd Erfordern / hierinnen im Rechten / mit gemelter Erkanntnus / Erklärung vnnd anderm gehandelt vnd Procedirt / wie sich dz seiner Ordnung nach gebürt / darnach wisset euch zurichten / Geben in vnser / vnd deß heiligen Reichs Statt Speier / den 11. Tag Monats Augusti, nach Christi vnsers lieben HERRN Geburt 1596. vnserer Reiche / der Römischen vñ Böhmischen im 21. vnd deß Hungarischen im 24. Jahren.

Ad mandatum Domini Electi Imperatoris proprium.

S. K. L.

Verwalter

C. M. D. iudicii Imper. Cam. Protonotarius subst.

Mandatum de soluendo cum clausula.

In causa CB. contra N.

WIr Rudolff der Ander von Gottes Gnaden / erwehlter Römischer Kayser / zu allen Zeiten Mehrer deß Reichs in Germanien / zu Hungern / Böhem / Dalmatien / Croatien vnnd Schlauonien / König / Ertzhertzog zu Oesterreich / Hertzog zu Burgundi / Steir / Kernden / Crain vnnd Würtenberg / Graff zu Tyrol / Entbieten der Edlen vnser lieben andächtigen W. P. Gräffinnen zu R. so dann vnseren vnnd deß Reichs lieben getrewen N. N. jhren Rentmeisteren vnd Eynnehmern im Ertzstifft C. vnd Fürstenthumb G. vnser Gnad vnd alles Guts. Edle liebe Andächtige vnnd Getreuwe / vnserm Kayserlichen Cammergericht / haben vnsere vnd deß Reichs liebe Getrewen vnd Andächtige W. von vnd zu C. als Eheyogt seiner Haußfrauwen M. von der L. genennt H. Vnnd dann V. von der L. supplicierend zuerkennen geben / Was massen weylandt der Wolgeborne P. von M. Graff zu H. vnnd du seine hinderlassene Wittib / weylandt D. von der L. genannt H. jhrem der Kläger respective Schweher vnd Vattern / derselben Erben vnnd rechtmessigen Eynhabern der Kauff verschreibungen / zu zweyen verscheidenen mahlen / nemlich Anno / ꝛc. 50. vnd 55. drey tausent Gülden / einen jeden zu zwentzig gefolurter Brabendischer Stieuer gerechnet / Alle vnd jedes Jahr auff den ersten Tag Augusti / oder vierzehen Tag hernach / ohne einigen Kosten vnnd Schaden zuentrichten (doch mit drey vnnd sunffzig tausent / sechs hundert sechs vnd sechzig vnd ein halben derselben Gülden Häuptsumm widerumb abzulösen) auff die Grafschafft H. (so derselb mit Bewilligung deß Lehenherrn / eines Bischoffs zu L. darfür verhypothecirt vnnd zum Vnderpfandt eyngesetzt) verkaufft vnnd zuverkauffen geben / alles fernern innhalts angeregter Original Kauffverschreibung / von deßwegen auch / vnd vmb desto mehrer Versicherung willen / sich weylandt der Edel H. Graff zu N. vnnd M. nach besag gleichfalls vorgebrachter Originaln sich seine Erben vnnd Nachkommen verschrieben / obligirt vnd verbunden / auff seinen Grafschafften / Herrligkeiten vnd Güter allezeit auff allen Enden vnd Orten / wo dieselbig zu bekommen / zuerholen Macht haben / vnnd daran jhnen noch jhren Erben vnnd Nachkommen keinerley Freyheiten noch Priuilegien / Geistlich noch Weltlich Rechte oder Gerichte zu hülff oder statten kommen solt / wie dann im gleichen als im Jahr 67. der nichts Bezahlung halber Streit vnnd Spän vorgefallen / sich nach angestelter Calculation vnnd gehabter fleissigen Rechnung / an außstendigen vnbezahlten vnnd liquidirten Pensionen (ausserhalb vnliquidirten außstandts) zehen tausendt / drey hundert fünff vnnd siebentzig Carls Gülden / dreyzehen halben Stiuers Brabandts / nach außweisung vbergebenen Vertrags befunden / Ob nun wol dazumal abgeredet vnnd versprochen worden / solche liquidirte außständige Pensionen / nach verfliessung eines Jahrs / sampt dem gebürlichen interesse zuerlegen vnnd zubezahlen / so seyn doch biß auff heutigen Tag / so wol dieselbige als andere / in mittelst verfallene Zinß vnnd Pensionen im wenigsten / vnangesehen vielfaltigen sollicitirens vnnd anhaltens entricht vnnd bezahlt worden / Wann aber du beklagte Gräfin dich nicht allein mit vnnd neben obgedachtem deinem Ehegemahl principaliter verschrieben / vnnd berürte summa Gelts / in deinen Nutzen angewendt seyn außtrücklich bekennest / sondern auch nach absterben deß zu M. der H. dich verlassenschafft iure successionis angemast / auch dich für eine Erbin haltest vnnd vorgebst / wie du dann kurtz verschiener Zeit / die Grafschafft A. so zu derselbigen gehörig / als ware Erbin vmb zehen tausendt Thaler verkaufft vnnd Vereussert habest / Dabeneben vorbemeltem H. Graffen zu N. ebenmessiger weiß ab intestato tanquam hæres succedirt gehabt / auch zu dem meisten Theil solcher N. Güter C. deren du eine zeitlang / wegen deß C. Kriegß

entbern

entbern müssen) widerumb restituirt / in dieselben eingesetzt / vnd die Nützung davon täglich durch deine Diener einfordern vñ auffheben lassest / Derowegen du denn obberürter außstendiger pensionen halber / als zugleich hæres & debitoris principalis, & ipsius fideiussoris, so wol *principaliter*, als *fideiussorio nomine*, & *tam actione personali, quam reali*, Rechtlichen beklagt werden kõnest vnd mögest / vnd denn allen Rechten vnd der Erbarkeit selbsten gemeß / daß das jenig was also abgehörter massen bey Gräfflichen Ehren vnd Trewen verschrieben / versprochen / zugesagt / vnd gleichsam zu Gott gelobt vnd geschworen / erbarlich vnd vnverbrüchlich gehalten werde / auch solche hoch bewerte Zusagung Guarentigiæ per omnia gleich / vnd auß oberzehlten allen erfindlich / daß angezogene / außstendige pensiones durchauß liquidissimæ seyn / quo casu debito scilicet existente liquido Iudex aditus statim ab executione incipere possit, Nit weniger diß fals vnsers Kay. Cammergerichts iurisdiction wid dich Beklagte Gräfin / als welche vns / vnd dem H. Reich ohn / sie Kläger aber demselben mit mittel vnterworffen / in prima instantia gnugsam fundirt / wie auch iuris apertissimi, quod venditor venditos annuos reditus soluere detrectans ad totale interesse emptori teneatur omnimodo, deß du dich mit keinem schein Rechtens zu entschützen. Solchem nach / weil du Beklagte Gräfin dich bey den Staden der vnirten Niederlendischen Prouincen / nemlich im Stifft A. vnnd H. von etlichen Jahren hero enthaltest / allda vnsere Kayß. Proceß ohn sondere gefahr nit verkündet werden mögen / vmb diß vnser Kayser. Mandat / wider dich zu C. E. H. vnd L. Z. H. offen Edicts weiß anzuschlagen / vnd euch deroselben Rentmeistern vnd Eynnemmern zum vberfluß auch zuuerkündigen / erkennen / vnd mitzutheilen vnderthenig anruffen vñ bitten lassen / Inmassen erlangt / daß im dasselb an heut Dato erkennt worden ist. Hierumb so gebieten wir euch von Röm. Kayß. Macht bey Poen acht Marck Löttiges Goldes / halb in vnsere Kayserliche Kammer / vnd den andern halben theil jhnen Klägern vnnachläßig zubezahlen / hiemit ernstlich / vnd wollen / daß jhr in sechs Wochen / vnd dreyen Tagen / den nechsten nach Anschlag oder Verkündigung dieses Briefs / obangezogene / Anno 67. liquidirte, vnd hernach biß auff dieses jetzlauffed 95. Jar / verfallene außstẽdige Pensiones / samt gebürendẽ Interesse vnd deßwegen verursachten Kosten vñ Schaden / ohne verzug vnd Eintred entrichtet / vergnüget vnd bezahlet / oder aber die von obgedachtes Weyland Graf H. zu N. darfür verpfendte Güter / Rehnten / vnd Gefell / so viel jr deren innhabt / Jnen Klägern biß so lang sie jhres Außstandes / interesse. Kosten vnnd Schadens gäntzlich bezahlt zugebrauchen / zugenieſſen / vnd einzuhaben / abtrettet vnd vbergebet / Hierinnen nicht seumig / hinderstellig vnd vngehorsam seyet / als lieb euch sey obbestimpte Poen zuuermeiden / daran geschicht vnsere ernstliche Meinung. Jm fall jr aber durch diß vnser Kayserliche Gebott beschweret zu seyn / vnd erhebliche / bestendige Vrsachen / warumb jhr demselben zu gehorsamen nicht schuldig / zuhaben vermeindt / Alsdann so heischen vnd laden wir euch von berürter vnser Kayserlichen Macht auch hiemit / daß jhr auff den zweyten Monats Iunii schirstkünfftig / den wir euch fur den erstẽ / andern / dritten / letzten / vnd endtlichen Rechtstag setzen vñ benennen peremptorie, oder eb derselb Tag nicht ein Gerichtstag seyn wird / den nechsten Gerichtstag darnach / selbst oder durch einen vollmechtigẽ Anwalden / an demselben vnserm Kay. Cammergericht erscheinet / solche euwre angemaste Vrsachen vñ Einreden / im Recht gebürlich vorzubringen / endlichen vnsers Kay. Cammergerichts entscheidts vnnd erkandtnuß darüber zugewarten. Wann jhr kommet vnd erscheinet alsdenn also oder nicht / so wird doch nicht desto weniger auff deß gehorsamen theils / oder seines Anwalts anruffen vnd erfordern / hierinnen im Rechten mit gemeldter Erkandtnuß / Erklerung / vnd andern gehandelt vnd procedirt / wie sich das seiner Ordnung nach gebürt / Wir setzen vnd wollen auch von berürter vnser K. Macht / daß diß vnser Kay. Mandat an obbestimpten Orten / in offener Edicts weiß angeschlagen vnd verkündet / auch alle vnd eim jeden insonderheit / gleicher massen / als ob es euch vnter Augen / oder in ewer gewöhnliche Behausung vberantwort oder verkündet worden were / binden sol. Nach dem allen wisset euch sämptlich zu richten. Geben in vnser / vnd deß heiligen Reichs Stadt Speier / am 31. Tag Monats Ianuarii, nach Christi vnsers lieben HERRN Geburt 1525. vnserer Reich deß Römischen im 20. deß Hungarischen im 23. vnd deß Böhmischen auch im 20. Jahre.

Ad mandatum Domini Electi Imperatoris proprium.

S. K. L. Verwaldter. subs.
P. H. L. Iudicii Imperialis Cameræ Proton.

Mandatum de soluendo sine, & assecurando cum clausula, & citatione respectiue.

in causa

N. genanndt H.

contra D.

WIr Rudolff entbieten vnserm / vnnd deß H. Reichs lieben Getrewen J. F. von D. zu N. vnser Gnadt / vnd alles guts / Lieber Getrewer /

Getreuwer / vnserm Kayſ. Cammergericht hat vnſer vnd deß Reichs getrewer P. R. genandt H. C. P. Amptmann zu L. ſupplicirend fürbracht / wie daß du in Anno 93. jhme Klägern für ſich / ſeine Erben vnnd Nachkommen / oder wiſſentlichen Jnhabern hernach beſtimpter Güldverſchreibung / auffrecht vnnd redlich verkaufft vnd zu kauffen geben / 100. Gülden / jeden für 60. Creutzer an guter grober Müntz / jährlichs zinſes von 2000. Gülden / den Gülden gleicher geſtalt zu 15. Batzen / oder 60. Creutzer gerechnet / guter grober / ohnuerſchlagener / Silberner / vnnd güldener Müntz Hauptguts / alle Jahr biß auff gebürende widerlöſung auff S. Iohannis deß Teuffers / 14. Tage vor oder nach vngefehrlich gegen gebürlicher quittung in jhren ſichern gewalt / oder wohin dieſelbe dich jedermals beſcheiden werden / alles ohne verhinderung menniglich / Außzug / Eintrag / Widerrede / vnnd Geſehr die zuentrichten vnnd zubezahlen / deſſen auch zu mehrer Verſicherung / zu einem rechten / währen / vnwiderſprechlichen Vnterpfandt dein halben Teil am groſſen Wein vnnd Früchten Zehenden / mit allen Nutzungen vnnd Gerechtigkeiten / nichts außgenommen zu N. bey L. gelegen / ſo kein Lehen oder Witthumb / viel weniger andern verſetzet / ſondern frey ledig / eygen / vnnd gantz vnbeſchwert / deſſen andern halben Theil dein Vetter L. von D. innen haben ſol / verſchrieben vnnd eingeſetzet habeſt / alſo vnd dergeſtalt / daß / da du jme / ſeinen Erben / Nachkommen / oder rechtmeſſigem Jnnhaber darüber beſagenden Brieffs beſtimpten Zinß eyniges Jahrs auff ernandte Zeit vnd Ziel vorgeſchriebener maſſen nicht gereichet / oder ſonſten in ander wege mit richtiger Bezahlung deſſelben / oder deß bedingten Widerkauffs vnnd ſonſten der obligation vnnd verſchreibung / zuwider vnnd vngenieß / deſſen Er Kauffer / vnd ſeine Erben ſich zubeſchweren vnnd zubeklagen verurſacht / gehandelt hetteſt / er oder ſie als dann guten Jug macht vnd erlangt Recht haben / nicht allein gemelten deinen gebürenden halbeit Theil am groſſen Zehenden / ohn alle dein oder der deinigen Eyn vndt widerrede zuverkauffen / verſetzen / verpfenden / vereuſſern / verendern / nach jrem beſten Nutzen damit zu ſchalten / ſo lang vnd viel jhnen für alle hinderſtellige Zinß / Hauptgut / Koſten vnd Schaden / ſo einige darauff ergangen / vollkomlichen genüge vnd Recht beſchehen / alles ohne argeliſt vnd gefehrde / ſondern auch in nichthaltung einiges oder mehr Puncten / deſſelben Hauptverſchreibung einverleibt / jedesmals wann jhnen geliebet / vor vns / als höheſten Obrigkeit / vnſerm Hofrichter oder Kayſerlichen Cammergericht (welches jhm Kauffern / deſſen Erben oder Jnnhabern deß Brieffs am gelegenſten ſey / in prima inſtantia dich freywillig vnterworffen haben wölleſt) vmb bezahlung / entrichtung vndt vollziehung deſſelben allen vorzunehmen / zubeklagen vnd anzuhalten / ohne einige weitere admonitiõ, citation, oder einige Gerichtlichen Proceß / executoriales oder andere mandata ſine clauſula zuerkennen vñ außzubringen / darinn dir bey ſchweren / anſehenlichen Poenen gebotten / Klagenden Kauffer / ſeine Erben / oder Rechtmeſſigen Jnnhabern Brieffs / in einer kurtzen beſtimpten zeit / ohn einig fernere auffhalten / die verfallene außſtendige Gülden zu ſampt dem Hauptſtuel / auch alle Koſten vnd Schäden (darumb jhm Kauffern / vnd denen als obſtehet / jhren ſchlechten einfeltigen Worten / ohne Eydt / oder einige fernere Bethewrung geglaubet werden ſol) zubezahlen / auch glaubwirdige anzeig zu thun / vnd beyzubringen / daß du / deine Erben / vnd Nachkommen / ſolchem allem gelebet habet / alles vnd jedes getrewlich vnd feſt zu halten / Daran dich nicht ſchützen / ſchirmen / befreyen noch abhalten ſolle / Poen / Acht / Aberacht / Verhafftung / Verbietung / Anleitung / Raub / Nam / Brandt / Gebott / Verbott der Oberhandt Mandat / Freyheit / Priuilegien / Niederlegung / Gutwehrung / Krieg / Vehden / Feindſchafft / Hagel / Mißgewechß vnd verderbung der Statt / Lant vnd Leut / Span / Jrrung / Außſpruch / die ſich zwiſchen Geiſtlichen vnd Weltlichen Leuthen / oder Obrigkeit / niemandts außgenommen / zutragen vnnd begeben möchten / in keine weiſe noch wege / auch die Einrede nicht gezahlter / oder bahr bezahltes Geldts obgemelter 2000. Gülten / noch in deſſen nutzen nicht kommen / oder angewendet / oder daß anders geſchrieben / dann gehandelt worden / wie du denn damit außdrücklich / wiſſend vnd wolbedächtlich / vnd in ſpecie deß Rechtens / ſo da ſagt / Gemeine verziehung one vorgehende ſonderung verfahr nit / wie nicht weniger alles dz jenige / ſo jme Kauffern zu wider / vñ dir Verkauffer zu gutẽ erdacht vnd vorbracht werden möchte / ſoleniter renunnciirt vñ auffgekündet / bey deinẽ Adelichen Ehren / wahren Worten / Trew vnd Glauben / an eines rechten geſchwornẽ Eydsſtatt gelobet vnnd verſprochen fernern klaren vnd vnuerdruckelten Jnnhalts / vorbrachter mit deinem Adelichen angebornen Jnnſiegel vnnd Handſchrifftlicher ſubſcription bekrefftigter Haupt vnd Kauffverſchreibung. Daß doch gethaner Adelicher Trewe vnd Glauben an Eydsſtatt / vnnd der auffgerichten Verſchreibung geſtracks zuwider / du nicht allein die Zinß verſchriebener maſſen niemals vber vielfeltig beſchehen erſuchen vnnd anmanen / ſondern da man anders zur Bezahlung kommen / mit groſſem Schaden / gemeinem Lauff nach einmal bezahlt / jetziger zeit aber die vorlengſt auff Iohannis nechſt verſchienen verfallene Penſion noch biß auff heutige Stund nicht richtig erleget / ſondern ſein Klägers Diener / als derſelb

den Zinß auß seinem Befelch einfordern wollen/ mit vielen Gotts lestern / sehr höhnischen vnnd schimpffchen worten abgewiessen / wie auch das darin verschrieben Vnterpfandt nicht also vnd dermassen / wie es als für ein frey Adelich vnbeschwert Gut/kein Lehen oder Widdumb versetzet/ beschaffen / sondern vom C. F. zu M. Lehenrürig / auch jetzo mit consens deiner Mutter vnnd Haußfrauen vor Widdumb befunden. Wann dann er Kläger wegen dein Beklagten gefehrlich/geschwindlistigs hintergehen / mißzahlung/ vnnd anderer verbrochener Puncten den contract lenger zuhalten nicht schüldig/ sondern viel mehr denselben zu renouiren seinen Hauptstuel/ neben gebürlichem interesse nach gefallen wieder einzufordern / in mehr berürter Verschreibung außdrücklich vorbehalten/wie es dann von Rechts wegen wol beschehen möge / cum quilibet iuri suo renunciare possit, vnnd es mit den Kauffverschreibungen je den verstandt habe vnd haben müsse/vt hactenus emptor sortem, quãdiu redditus soluatur, reuocare aut repetere nequeat. *And. Gail. 2. obs. 7. num. 8.* Auch solches alles nunmehr desto mehr in das werck zu stellen/ Kläger vnumbgenglich verursacht/daß derselb mit keinem bestendigen Vnterpfandt jetzo versehen/ohne daß jhm Kläger auch von deßwegen sein Hauptsumm lenger außstehen zulassen / hochbeschwerlich fallen würde / dieweil du deines vbelhausens halben allgemachsam in abgang kommen /vnnd je lenger je mehr nicht soluendo werdest / in welchen Fällen bekendtlicher vnnd liquidirter Schulden / sonderlich da der Schuldener / obberürts vnsers Kayss. Cammergerichts Gerichtszwang sich directo vnterworffen/vnnd daß am selben gegen jhnen alsbald in ermangelung gebürender Bezahlung oder nichthaltung eines oder mehr der Hauptverschreibung einuerleibten Puncten / in krafft gemachten Vertrags / mit Kayserlichen executorial vnnd pœnal Mandaten verfahren werden möge / zum starckesten beliebt vnnd eingewilligt/ vermög geschriebener Rechten / vnnd dessen hieselbst wolhergebrachten styli à præcepto gegen die Beklagten / bevorab vbi summum & extremum periculum in mora wol angefangen werden köndte / Solchem nach in erwegung vnsers Kayserlichen Cammergerichts iurisdiction, gegen dich Beklagten als einen freyen deß H. Reichs von Adel /vnnd ohne daß auß obgerührten Vrsachen gnugsam fundiret sey/vmb vnser Kayss. Mandat / wieder dich so wol zu erlangung der jederzeit verschiener Pensionen / als auch newe Versicherung der Hauptsummen / mit freyen / vnbeschwerten / weder Lehen noch sonsten onerirten Gütern / zuertheilen vnterthenig anruffen vnnd bitten lassen / Als ist auff heut Datum decret gefallen / dadurch jhme gebetten Mandatum so viel die verschienene noch hinfüro fallende Pensiones betrifft sine, aber die newe begehrte Versicherung belangende cum clausula erkandt worden ist. Darumb so gebieten wir dir von Römischer Kayserlicher Macht/bey Poen acht Marck Löttigs Goldts / halb in vnser Kayserliche Cammer / vnnd zum andern halben Theil jhme Klägern vnnachleßlich zubezahlen / hiemit ernstlich /vnd wollen daß du geklagte/ verschienene / vnnd künfftig erscheinende Zinß vnd Gülten ohne Verzug vnd Einrede / vermög angezogener Verschreibung / in vierzehen Tagen / den nechsten / nach vberantwortung oder verkündigung dieses Brieffs / entrichtest / vergnügest vnd bezahlest / So auch bey gleicher Poen newe Versicherung mit freyen onbeschwerten Gütern / angezeigter Abrede gemeß auffrichtest vnnd erstattest / Dem allen also vnd weniger nicht thust/noch hierzu seumig/ hinderstellig / oder vngehorsam seyest / als lieb dir sey obberürte Poen zuuermeiden / daran geschicht vnsere ernstliche meinung. Wir heischen vnd laden dich von derselben vnserer Kayserlichen Macht auch hiemit / daß du auff den 27. Tag nach endschafft bemelter 14. Tagen nechst folgendt / deren wir dir 9. für den ersten / 9. für den andern 9. für den dritten / letzten vnnd endlichen Rechtstag setzen vnd benennen peremptorie, oder ob derselbe nicht ein Gerichtstag seyn würde / den nechsten Gerichts tag darnach selbst / oder durch einen vollmächtigen Anwaldt an demselben vnserm Kayserlichen Cammergericht erscheinest / glaublich Anzeig vnnd Beweiß zu thun / daß dem ersten vnserm Kayserlichen Gebott mit entrichtung verfallener Pension gehorsamblich gelebt sey / wo nicht alßdann zu sehen vnnd hören / dich vmb solches vngehorsams willen in darein bedrawete Poen gefallen seyn / mit Vrtheil vnd Recht sprechen erkennen vnnd erklären/oder aber warumb die Erklärung also nicht erfolgen solle / wie auch im fall du dich ob dem andern vnserm Kayserlichen Gebott / der anbefohlnen assecuration vnd versicherung halben beschwert / vnnd warumb du demselben zu gehorsamen nit schüldig zu seyn / vermeinest allenthalben erhebliche / im Recht gegründete Vrsachen vorzubringen / darüber Endschieds vnd erkandtnuß zugewarten. Wañ du kommest vnnd erscheinest alß dann also/ oder nicht / so wird doch nicht desto minder auff deß Gehorsamen theils / oder seines Anwaldts anruffen vnnd erfordern / hierinnen im Rechten mit Erkandtnuß / erklärung / vnnd andern gehandlet vnnd procedirt / wie sich das seiner Ordnung nach gebühret / nach dem allen du dich zurichten. Datum Speyer den 24. Nov. An. 1595.

XIV. Supplicatio pro mandato de soluendo. In causa BD. contra. E. C.

Ratio-

RAtiones infra scripti decreti ad supplicationem BD. contra C. dati I. W. S. Quia oblata instrumenta clara & authentica sunt. Item, quia dominus debitor promiserat, quod Iudex in casu moræ obligationem datam exequi possit, in bonis prædicti domini debitoris, atque ita volenti non fit iniuria. *Bald. in l. minor. 25. annis. ff. de minor. Bart. in l. consentaneum. C. quomodo & quando Iudex.* Tertio, quod in instrumento obligationis interuenit iuramentum, cuius vigore nullo modo potest impediti executio instrumenti. *Bart. in l. 2. ff. de iureiur.* Quarto, quod iniquissimum esset supplicantem viduam in tam liquido & sub iuramento confessato debito, Auff die Außträg/ vnd also an weitläufftig Recht zu weisen. Quinto, quod in istis notoriis & liquidis debitis sufficiat renunciatio generalis, sonst würden die Mandata executoria in Camera gar in abgang kommen. His accedit, quod agatur causa viduæ & orphanorum, atque ita miserabilium personarum. Extat & simile præiudicium in Camera, in causa BM. contra Hertzog W. zu B. Proinde non obstat, quod dici posset, Citationem Principis præcedere debere ad recognoscendum sigillum & chirographum suum, quia hoc idem à Procuratore Rei ad petitionem impetrantis in reproductione processuum fieri potest; Item, quia nobis vt Iudicibus constat de veritate sigilli & chirographi. Denique quia in tot missiuis illud ipsum, atque adeo in ipsa obligatione principali vniformiter est iteratum & repetitum, vt nulla hic falsi suspicio locum habere possit. Vtcunque igitur aliquibus dominis reclamantibus, hæc tamen vtpote æquior sententia prævaluit, iuxta *l. semper. 56. l. in omnibus. 90. de reg. iur.* Et quia Mynsing. *cent. 1. obs.* 17. verba Principis etiam non iurata de iure firmissima esse debere dicat.

HOchwürdiger / &c. Ew. F. Gn. bringt E. Anwaldt der Erbarn vnd Tugentsamen E. B. A. S. sehligen / nachgelassenen Wittib / in Vnderthänigkeit für / was massen sie / wie auch gedachter jhr Ehemann sehliger / sich der Mercatur von Jugendt auff gebraucht / vnd damit sich vnnd jhre Kinder ernehret vnnd erhalten haben. Als nu der Hochwürdigste / Hochgeborne Fürst vnd Herr / erwehlter E. zu C. deß H. Römischen Reichs durch Italien Ertzcantzler / vnd Churf. vnnd Bischoff zu L. Administrator deß Stiffts H. Anwaldts / gnedigster E. F. vnd Herr / Anno 82. sich zum Eynzug deß Stiffts L. bey H. gerüstet / vnd bey jhr Supplicantin etliche Wahren / an Sammet / Seyden / vnd anders / vmb ein billichen Werth zuverkauffen / gnädigst Anwerbung thun lassen / mit der Fürstlichen Zusage vnd Verpflichtung / daß das Pretium vngeseumpt / auch vor Jhrer F. Gn. Abzug auß dem Stifft H. Gewißlich vnd Fürstlich darfür solte außgericht werden.

Demnach hat Hochermeltem E. F. sie angeregte Wahren auff angedeute / stattliche / F. Zusage vnd Verpflichtung nicht allein auß jhrer taberna folgen lassen / sondern auch das jenige / so sie vnter jrem Krämgut nicht gehabt / von andern Krämern außgenommen.

Ob nun aber Supplicantin wol bey Hochbemeltem E. F. zu mehren malen vmb Bezahlung angeregts pretii, so zusammen gerechnet / sich anfenglich auff vier tausendt vnd dreyzehen Thaler belauffen / demütigst angesucht / so ist doch nicht ohne / daß Jhr E. F. G. ohne vorgehende Bezahlung vber alle Zuversicht abgezogen / vnd jhren Weg den nechsten auff das Stifft L. zugenommen.

Vnd ob wol Jhr E. F. G. von Dato den 11. Julij deß folgenden 82. Jahrs / vnter jrer Hand vnd Siegel / wie beyliegendt mit A. notirt / zubefinden / Supplicantin jüngst zurück geschrieben / vnd dem Hochwürdigen / jhrem Official zu H. J. à V. der H. Schrifft Doctorn / vnd dem Vesten A. von H. Verwalter jhres Ampts vnnd Hauses M. aufferlegt haben / sie Supplicantin obangedeuter Summa halben zubefriedigen / so ist doch darauff mehr nicht erfolgt / denn daß Jhr E. F. Gn. vber neun Monat / vnd nemlich vnter Dato den 27. Martij Anno 83. an Supplicantin abermahl vnter deren Handt vnd Siegel ein Schreiben abgehen lassen / darinn Jhr E. F. G. allerhandt Verhinderung / warumb sie jhres Außstandts nicht befriedigt / vermeldet / vñ nachmahls gn. begehrt ein Jahr oder zwey zubezahlen gutwillig gedult zu halten / sich auch ferners gn. erbotten / auff beschehene Bewilligung / Supplicantin eine sicher Verschreibung vnter deroselben Handt vnnd Secret zuzustellen / sie Krafft derselben mit grossem Danck zubefriedigen / vnd das Interesse erlegen zulassen / wie solches E. F. G. nicht allein auß beygelegtem Schreiben sub litera B. in originali, sondern auch folgenden 2. Schreiben an E. V H. vnter Dato 26. vnd folgendts den 27. eiusdem an Vesten A. vnd K. zu demselben Effect mit literis C. vnnd D. signirt / nemlich mit Supplicantin auff jetzt gedeute wege zuhandeln gn. zuerstehen / Wiewol nun auff jetzt bemelter beyder Personen intercession sich Supplicantin dahin behandeln lassen / daß die angedeute Summa den 4413. vnd dann 240. Thaler hinderstelligen zweyjährigen Interesse / welches in ein Summa gerechnet 4813. Reichsthaler machen / Jhrer E. F. G. zu vnderthänigsten Ehren vnd bestem gefallen / noch drey Jahr lang nechst nacheinander folgendt / vmb gebräuchig Interesse still liegen zu lassen / demütigst gewilligt / Vnd dann Jhr E. F. G. darauff vnter deren eygenen Hand / vnd vorgedruckten kleinen Secret / wie Anwaldt solches in originali mit litera E. notirt vbergibt / bey E. F. Ehren / vnd wahren

ren Worten/vñ also vermittelst leiblichen Eyds/ Supplicantin / vnnd jhren Erben angeregte Summa der 4853. Reichsthaler ernendte drey Jahr lang/jedes Jahrs in den H. Oster Ferien/ der 105. Thaler / als lucri cessantis, welches in mercatore, als der mehr ein Jahr lang damit 105. communiter erwerben kan / Zuverzinssen/ vnnd damit die da zur zeit nachfolgende H. Oster Ferien deß 84. Jahrs anfahendt / auch zur endung der zweyen Jahr/die völlige Hauptsumma der 4853. Reichsthaler ohne abgang zu guten gangbaren Reichsthalern / oder anderer desselben Orths guter gültigen Müntz/in jhrer Behausung / ohne allen jhren Endtgeldt / wie denn auch jederzeit das verfallene Interesse gn. zuerlegen / vnd richtig machen zulassen/kräfftiglich obligirt / vnd zu desto mehrer Sicherung alle vnnd jede jhr Haab vnd Güter / dareyn nichts außgeschlossen / so hierumb der Supplicantin / jhren Erben / vnd mitbeschriebenen hypothecirt vnd verpfandt / selbst auff den Fall anzugreiffen seyn solt/ hypothecirt, darwider Jhr C. F. Gn. jhre Erben/oder Erbnemen keinerley/ Geistlich noch Weltlich Recht oder Freyheit / wie die Namen haben mögen / Innmassen sie sich deren allen verziegen haben wolten / nicht freyen / fürtragen noch behelffen / sondern alle obbeschriebene Innhalt / durch dieselben / oder jhre Erben Fürstlich gehalten / vnd vollnzogen werden solten/auch nicht ohne/ daß Jhre F. G. folgends in seinem Schreiben/vnter Dato den 12. Septembris / eodem Anno an Supplicantin abgangen / wie beyliegendt sub litera E. in originali zuersehen/sich gantz stattlich verpflichtet/ daß obgedachte Verschreibung oder allecuration, vnter jhrer Handen vnd Secret auffgerichtet/von derselben / oder jhren Erben Fürstlich vollnzogen werden solten / so hat die Supplicantin / vngeacht / daß die verschriebene drey Jahr vor lengst verflossen/daß auch Jhr C. F. G. von Dato den 29. Augusti / Anno 86. endlich auch vnter Dato 11. Septemb. diß jetzigen 87. Jahrs / wie bey verwahrt mit G. H. I. K. gemerckten originaliter zubefinden / Supplicantin vnd Hauptsumma vnd Zinß förderlichst ein völlig benügen zu thun/ in Schrifften sich zum vberfluß verpflichtet / so habe sie demnach vnter Dato den 22. Septemb. vnd 23. Martij jetziges Jahrs/ wie auß beygelegter Extraction mit K. vnnd L. zuersehen / dem Raht zu H. als Magistratui deß Endts / vbi solutio destinata est, so dann auch A. von H. dasselbe zugeschrieben / jedoch biß auff heutige Stundt / ausserhalb ein Jährig Interesse vber vielfaltig demütigst Anmahnen / nicht erlangen mögen / Wann nun gleichwol ob diesem allem befindtlich / daß obangezogene Schulden liquidissima seyn/ auch war/vnd versehens Rechtens / daß derogestallt vielfältig / vnd zwar tot tantisque interuallis coram diuersis personis, adeoque magistratui loci reiteratæ confessiones extraiudiciales, eæque in epistolis creditrici etiam nunc redditis. (vt quod perinde est, atque si res præsenti fuisset exposita. *l. public. de posit. l. Titius. de consti.*) vtique complexæ confessioni iudiciali, euidente præsertim iureiurando, quod ipsum & instar iudicii habet & guarentigiæ per omnia gleich/ eiusque & effectum obtinere dignoscantur. Vnd dann ferner nicht ohne / quod sigilla principum tot vbique viribus super vna & eadem re exposita, maxime si propria eorum manus subscriptione corroborentur, notorium constituant.

Es auch zwar vmb diesen Handel dermassen bewandt / daß / wofern vber alle zuuersicht ein Todtfall hierzwischen komen solt/daß Anwaldts Principalin vnnd jhre arme vnerzogene Kinder in eusserstes Verderben /vnd vnwiederbringlichen Schaden gesetzt würden geschweigend / daß auch diß factum nach gestalt vnd beschaffenheit der Person/ vnd aller hand darbey anhangenden Qualitæten vnd Vmbständen/die man E. F. G. zu ponderirn in Vnterthänigkeit heimschreiben thut nullo iure zu iustificirn / vnd aber in den gemeinen Rechten heilsamlich / vnd wol versehen/ quod confessus in iure pro condemnato habeatur, & sufficiat præceptum fieri à Iudice, vt debitum soluatur, auch nicht ohne / quod clausula Guarentigiæ, nach dem gemeinen Beschluß der Rechtslehrer / executionem paratam habeat, tum vero maxime, quod in liquidis & notoriis nec iuris ordo, nec alia sententia, quam iussus Iudicis, qui tendit ad executionem, requiratur. In welchen Fällen / wie auch sonderlich hierinnen ein vnwiederbringlicher Schade zugefügt werden möchte / oder das factum, darumb man supplicirt / nullo iure zu iustificiren/ nach laut der gemeinen beschriebenen Rechten/ deß H. Reichs Constitution vnnd Ordnung/ mandata sine clausula licite außbracht / vnd erkendt werden mögen/vnd dañ endlich vngezweifelts Rechtens / quod debito existente liquido Iudex aditus, creditori, cui res cum pacto executiuo hypothecata est, absque citatione & libello possessionē rerum prædicto modo hypothecatarum, vt iuxta conuentionis legē ingrediatur, adiudicare debeat. Hochermelter C. F. dem Reich ohne mittel vnterworffen / also E. F. G. iurisdiction dißfals fundirt. Demnach langt an E. F. G. Anw. im namen seiner g. Principalin gantz vnterthänige Bitt/hochermelten C. F. bey einer scharpffen/namhafften Peen Anw. Princ. obangezogene 4853. Reichßthaler / oder wie viel sich sonsten gebühren möcht / beneben denē nachständigen 3. jährigen interesse förderlich zubezahlen/ ernstlich mandirn vñ befehlē wollē/mit angehengter Ladung in einer bestimpten zeit vor E. F. G. zuerscheinen/dz solchem Mandat alles seines Jnhalts gehorsamlich gelebt/glaubwirdig anzuzeigē oder im fall deß vngehorsams zu sehen vnd hören sich in die Peen außgegangenen Mandats mit

Vrtheil

Vrtheil vnd Recht zu erklären / vnnd darneben vel saltem in euentum, den Durchleuchtigen/ Hochgebornen Fürsten vnd Herrn/Herrn J. H. zu B. Anwaldts gn. F. vnd Herrn / oder sonsten einen andern gn. zuverordnen / vnd Supplicanten zu associirn, mit dessen Beystandt vnnd Gehülff sie nach Innhalt vnd Verordnung deß L. creditores. & ibi not. Dd. C. de pign. & hypoth. den Besitzer der B. Güter im Stifft H. vnd sonderlich deß Hauses S. vnnd M. erlangen / oder zum wenigsten dero fructuum, Habhafft werden möge/biß jhr vmb die Hauptsumm vnd Zinß ein gebührlich gnügen geschehen E. F. G. Hochadelich / Miltrichterlich Ampt hierüber coniunctim & diuisim, pure vel euentualiter in aller Vnderthänigkeit anruffendt.

Decretum: Istud saltem mandatum hoc loco loco de triennali Interesse impetratum est; reliqua denegata fuerunt.

Mandatum de soluendo sine clausula.

In causa W. C. G. von H. D. der Elter/vnd I. G. S. von HH. Vögtlicher weise Principal/ contra D. W. G. zu D. vnd KB. RG. zu S. vnd G. zu S.

WIr Rudolff ꝛc. Supplicantes vt supra. Als Weyland H. von A. genandt W. hinterlassenen minderjärigen Kinder Vormünder/supplicierend zuerkennen geben/ was massen du erstgenandter Gräff / für dich vnd deine Erben/Lehens Erben vnd Nachkomen/als Häupt-Verkäuffer / vnd daneben N. N. als rechte Mit-Verkäuffer/Selbst Schuldener/vnd Bürgen/ obbenandtem H. von A. vnd seinen Erben 150. fl. Jährlicher ablässiger Gülden / jeden Gülden zu 15. Batzen/oder 60. Creutzer/guter Landtläuffiger / geng vnd geber / grober Reichs Müntz gerechnet / Jährlichen / vnd jedes Jahrs/besonder auff Philippi vnd Iacobi Apostolorum, 14. Tag vor oder nach/ohnfehlbar / auch ohne deß Käuffers Kosten vñ Schäden/bey Gräfflichen Treuwen in O. zuentrichten vnd zubezahlen/ im Jahr 74. dergestallt verkaufft vñ zu Kauff gebē habest/ daß / wo fern dir erwehnter Graff / oder berührter Schultheiß/Gericht vnd Gemein/ ahn Entrichtung vnd Bezahlung solcher Järlicher Zinsen säumig seyn würden / daß dem Kauffer als denn frey stehen vnnd zugelassen seyn soll/an vnserm Kayſ. Hoffgericht zu Rottweil/ oder Kayſ. Cammergericht / zu eynbringen solcher verfesseˉner Zinsen / sampt auffgelauffenen Kosten / als für ein gevrtheilte vnd bekandte Sache mit notürfftigen Executorialn , oder andern Poenal Processen sie die Verkauffer Rechtlich zubeklagen/vnd fürzunemmen / alles fernern Innhals fürgezeigter vidimirter Copey solcher Kauffverschreibung/deren Original hiebevor am 8. Iunii, Anno 91. bey außbringung beygelegten Mandats Gerichtlich vbergeben / vnd fürbracht worden ist / Ob nun wol die Kläger im Jahr der ringer Zahl 91. im Nahmen jhrer Pflegkinder / wider dich gedachten Graffen / wegen etliche Jahr verfesseˉner Pension obangeregt mandatum executoriale an mehrbenandten vnserm Kayſ. Cammergericht erhalten / demselben du auch damahls mit würcklicher Erlegung deß Geklagten Hinderstandts der Gebühr auch gelebt vnnd nachgesetzt / so haben doch sie Kläger die seydhero im Jahr 92. vnd 93. auff Philippi vnd Iacobi verschienene Zinß / vber vielfaltig so wol bey dir erstbemelten Graffen / als auch euch Schultheiß / Gericht vnd Gemein zu W. beschehenen anmahnen / keine schüldige Zahlung erheben noch erlangen mögen / Wann aber jhnen nicht Tühnlich / noch Vögtlicher Pflicht halben verantwortlich fallen wölle / solche verfallene Jährliche Zinß / lenger anstehen vnd auffwachsen zu lassen / auch ohne das allen Rechten vnd der Erbarkeit selbst gemeß/daß das jenige/so bey Gräfflichen Ehren verschrieben / angelobt vnd zugesagt/festiglich vnd vnverbrochen volnzogen/ derhalben auch mandata executorialia seu pœnalia sine clausula an vielgedachtem vnserm Kayserlichen Cammergericht vblichem Brauch nach erkandt vnd mitgetheilet werden / wie denn obangeregte Kauffverschreibung solche Mittel außtrücklich befehle vnd an die Hand gebe/Solchem nach vnnd dieweil sie klagende Vormünder/wegen biß anhero vergangenen/verzüglichen Auffenthalts / sich alle vnnd jedes Jahrs gleichmässigen/ vnbillichen Verzugs / vnd nachtheiligen Verweilung vnd Auffwachsung der Zinsen befahren müssen / vnd daß sie jedes Jahrs zu außbringung newer Mandaten Genohtdrengt/ vnd jhre Pflegkinder auff vergebliche Kosten getrieben werden wöllen / vmb diß vnser Kayserl. Mandat vnnd Ladung wider euch zuerkennen/ vnnd mit zutheilen vnderthänig Anruffen vnnd Bitten lassen/auch erlangt / daß jhnen gebettene Proceß an heut Dato erkandt worden seyndt/ Hierumb so gebieten wir euch von Römischer Kayserl. Macht/bey Poen 8. ꝛc. hiemit Ernstlich vnd wöllen/daß jhr in sechs Wochen vnd dreyen Tagen/ den nechsten nach Vberantwortung / oder Verkündung dieses Briefs / ohne fernern Verzug vnd Eynredt/ obangezogene verfallene/ wie auch künfftige / alle vnd jedes Jahrs fallende pensiones, nach dem euch diß vnser Kayserl. Mandat in originali vel copia authentica, durch ein matriculirten Notarien vnd Zeugen/ nach verfliessung dessen in der Kauffverschreibung benandten Termins insinuirt/ vnd jhr vermög desselben zur schüldigen Zahlung angemanet werdet/gebührlich entrichtet / entleget vnd bezahlet / hierinn nicht säumig / hinderstellig / oder vngehorsamb seydt / als lieb euch sey obbestimpte Poen zuvermeyden.

Annectitur hic citatio docendi paritionem 24. die post effluxas prædictas sex hebdomadas & 3. dies. Spiræ 23. Iunii, Anno 93.

Mandatum de soluendo sine clausula.

In causâ P. R. contra F. Graffen zu W. vnd M. G.

WIr Rudolff ꝛc. Edler lieber Getrewer/ vnserm Kayſ. Cammergericht hat vnſer/ vnd deß Reichs lieber Getreuwer P. R. genandt H. Principal Amptmann/ auff E. ſupplicierendt anbracht/ wie daß du in Anno 89. jhm Klägern vor ſich/ vnd ſeine Erben vnd Nachkom̃en/ oder wiſſentlichen Innhabern deren hernach beſtimpten Gültverſchreibung Auffrecht vnd Redlich verkaufft habeſt/ 500. fl. jeden fl. zu 60. Creutzer gerechnet/ in guten gewichtigen gangbaren Cronen/ ꝛc. rechten Jährlichen Zinß/ alle Jahr biß auff gebührende Widerlöſung zu geben/ vnd zu zahlen/ auff S. Johannis deß Teuffers/ 8. Tag vor oder nach/ in die Statt N. zu jhren ſichern Händen vnnd Gewaldt/ ohn allen jhren Koſten vnd Schaden/ auch Eyntrag vnd Verhindernuß/ der geſtallt/ wo jhme Käuffern/ ſeinen Erben ſolches nicht gehalten würde/ Er oder Sie als dann gut Fug vnd Macht haben ſollen/ bey vnſerm Kay. Cammergericht/ (dem du Beklagter Graff in prima inſtantia, diß Orths freywilliglich dich vnterworffen) deßhalben anzuſuchen/ vnd von demſelben auff bloſſe Fürbringung derſelben Hauptverſchreibung/ ohne eynige vorgehende Citation vnd Proceß als baldt Executoriales tanquam in liquido & confeſſato debito zuerlangen/ vnd außzubringen/ auch der Endts/ wie in execution Sachen gebreuchlich/ one Zierligkeit der Proceß wider dich/ vnd deine Erben zu Procedirn vnd zu volnfahren/ biß allem innhalt der Verſchreibung ein völligs Benügen geſchehen ſey/ welcher Kauff zugangen vnd beſchehen vor vnd vmb 10000. fl. obbenandter Wehrung/ welche du Verkauffer alſo würcklich empfangē/ vnd in deinē Nutz angewendt zuhaben außtrücklich bekennet/ darüber jhm Kauffer/ vnd ſeinen Erben/ gewiſſe Vnterpfandt verſchrieben vnnd eyngeſetzt/ vnd daß du Verkauffer/ deine Erben/ vnd Nachkömlingen ſolche 500. fl. Zinß in bemelten Sorten vnd Werth/ durch deine Amptleuthe/ oder Schaffner/ jhm Kauffer/ vnd ſeinen Erben/ ꝛc. jederzeit vnfehlbarlich erlegen ſolleſt/ ſolches auch alles vnd jedes getrewlich vnd feſt zuhalten (daran dich nicht Schützen/ Schirmen noch Befreyen ſoll/ eynige Geiſtliche oder Weltliche Freyheit/ Conſtitution, Ordnung vnd Sicherheit/ ſo dir deß Reichs Abſchied/ derſelben geordnete/ gefreyete Außträg/ oder die gewöhnliche beſchriebene Rechte zugeben möchten/ in welche wege das geſchehe/ nichts außgenommen/ auch aller Schirm/ Hülff/ Geleydt vnd Tröſtung/ ꝛc. wie du dann damit außtrücklich vnnd in ſpecie allen vnd jeden vorfallenden exceptionibus ſolenniter renuncirt vnd auffgekündet/ bey Adel. Ehren/ Trewen vnd Glauben/ an Eydsſtatt gelobt vnd verſprochen/ mit dieſem mehrern erklären/ daß du im Fall der ſeumnuß dē Klägern allen Koſten vnd Schaden (darinnen ſeinen eynfältigen Worten zu glauben ſeyn ſoll) erſtatten vnd widerkehren wolteſt/ alles fernern/ klarē vnd vnverdunckelten Innhalts derwegen auffgerichter/ mit deinem angehengten Secret/ vnd Handſchrifftlichē ſubſcription bekräfftigter Kauff vnd Hauptverſchreibung/ darnebē glaubwürdig fürgezeigt/ Aber ſolcher klaren vnd hellen Verſchreibung außtrücklich zuwider/ habeſtu Verkauffer nicht allein/ ꝛc. hic narratur quamdiu vel quot annis non ſoluerit. auff dieſe Stundt noch nicht erlegt/ vnd zubeſorgē/ künfftigen Iohānis, vñ hinfüro weiters/ die verfallene Zinß vnd Gültē eben ſo wenig außgericht vñ bezahlt werden möchten/ vnnd werde er alſo von dir zu höchſter ſeiner Beſchwernuß (in dem er durch verurſachung ſolcher ſeumnuß anderwerts Gelt auffzunemmen/ vnd ſeinen Glauben zu retten gedrungē) je mehr vnd mehr vergebenlich vmbgetriebē/ auffgehaltē/ vnd in groſſe Koſten geführt/ wie er dañ allbereit/ laut beygelegter Verzeichniß 127. fl. 47. Creutzer derenthalben verluſt vñ vnkoſten erlittē/ Verſeumniß vnd Koſten zugeſchweigen/ Weil dann jhme Klägern ſolcher ſeiner Verſchreibung zuwiderlauffende vnrichtige Bezahlung/ gleich anfangs zu ſeinem Schaden paſſiren zu laſſen/ vñ deß obſpecificirten Außſtands noch lenger hinführo zuentbehren/ auch die ſorgfeltigkeit vnnd gefahr der künfftigen Zielen vnerträglich fallen wöllen/ vnd dañ verſehens Rechtens/ quod in liquidis & cōfeſſatis debitis (wie deñ dieſe geklagte Schuldt/ innmaſſen hieoben allbereit davon ſtarck vnd in continenti erwieſen worden/ in Warheit an jhr ſelbſten geſchaffen) ludex ad implorationē creditorum contra debitores, citra etiā vllum longiorem proceſſum ſtatim ab executione incipere & ſolutionem præciſe mandare poſſit & debeat, welches auch vmb ſo viel deſto mehr vnd one fernere nachdencken beſügter maſſen geſchehen kan vnd mag/ wie du dich auff den Fall nicht haltens/ vnd nicht erfolgender verſprochener Bezahlung/ durch ſonderbare bedingung/ alles Gerichtlichen Proceß/ Privilegien/ Exceptionen/ vnd Außzügen freywillig begeben/ vnd den Creditorn per expreſſum vorbehalten vnd zugelaſſen/ ſich ab executione ſeiner bezahlung zuerholen/ vnd Haabhafft zumachen/ innmaſſen die obangezogene Hauptverſchreibung im Klägern in alleweg ſolches öffentlich zugibt vñ geſtattet/ vnd dann an vnſerm Kayſ. Camergericht in dergleichen Fällen öffentlich bekandter vnd liquidirter Schulden/ auch gethaner renunciationen deß ordentlichē Gerichtlichē Proceß/ vñ da man ſich der execution gentzlich vnterworffen/ zu förderlicher erlangūg gebürlicher bezalung/ erſprießliche mandata ſine clauſula erkendt zu werden pflegen/

vnd

vnd dann auch iuris apertissimi, quod venditor venditos annuos reditus soluere detrectans ad totale interesse emptori teneatur omni modo, dessen du dich auch mit keinem schein Rechtens zuentschüldigen. Derwegen vmb diß vnser Kayſ. Mandat vnd Ladung wider dich zu vrtheilen in vnterthenigkeit anruffen vnd bitten lassen/ als auch erlangt daß jme solche Proceß an heut dato erkennt worden seynd / hierumb so gebieten Wir dir/von Röm. Kayſ. Macht auch ꝛc/hiemit ernstlich vnnd wöllen/ daß du in 6. Wochen den nechsten nach vberantwortung oder verkündigung diß Brieffs/ ohne verzug vnnd einred jhme dagegen die verfallene vnd außstendige Jahrgülten /vnd was an voriger bezahlung gemangelt/ auch alle in künfftige fallende gülden zu bestimbter zeit der angezogenen verschreibung gemeß/ sampt verursachten kosten vnnd schäden gebührlich entrichtest / vergnügest vnd bezahlest / hierin nicht seumig noch vngehorsam seyest / ꝛc. Spiræ am 26. September, Anno 92.

Citatio. In Schulesachen N. contra N.

WIr Rudolff der ander von Gottes Gnaden/erwelter Römischer Keyser/ zu allen zeiten mehrer des Reichs in Germanien, zu Hungern/Behem/Dalmatiē / Croatien/ꝛc. entbieten den N. vnsern vnnd deß Reichs lieben getrewen / N. vnser Gnad vnd alles guts. Wolgeborner/Edler/vnnd lieber getrewer/vnserm Kay. Cammergericht haben vnsere vnnd deß Reichs getrewen N. N. suppliciendt anbracht / wie daß jhr/ als weyland N. von 3000. Rheinisch Goltgülden Hauptguts / Anno 25. angelegt / drey jährige Pension, vnnd jedes jahrs 180. Goltgülden wie in gleichem vermög einer verschreibung / im jar 28. der mindern zahl auffgericht / von 2500. Rheinischer Goltgülden Hauptguts/150. Goltgülden verschriebener jährlicher Pension, auch in die 3. Jahr nachstendig/ schüldig worden / Ob nun wol sie supplicanten/ vermög einer Clausul/ den verschreibungen einuerleibt / (einer vor alle/ Item sampt vnd sonders / Item daß keiner mit seinem antheil dauon quit seyn soll) euch als ermehlter N. N. vngezweiffelte Erben vmb gebürliche entrichtung der verschriebenen Jährlichen Pensionen, zu etlich mahlen höchstes fleiß ersucht sie auch deren etlicher massen wol vertröstet worden / jedoch sey wider alle gute hoffnung nun mehr in drey jahren nit der geringste Heller erlegt / sondern sie zu eusserstem jhrer Münder jährigem verderben / weil derselben meiste wolfahrt darauff stehe / gantz vnbillicher vergeblicher weiß auffgehalten vnnd vmbgeführt worden. Dahero sie notwendiglich verursacht / diese ire forderung mit Recht gegen euch / (weil nunmehr die N. nit mehr vorhanden/ vnd obbenañt N. sich ohne das vor die gantze Summa in solidum obligirt vnd verschrieben hetten) vorzunemmen / Wañ dann neben andern Clausulen auch diese der Hauptverschreibung einuerleibt / daß im fall der nit bezahlung/ sie Kläger in vnd ausserhalb Geistlichen vnnd Weltlichen Gerichts / euch mahnen vnnd pfänden / vnd sich in die hypothecirte Güter setzen/ dieselbige distrahiren, vnd alsó ab executione anfangen mögen / darüber auch ein stattliche renunciation aller Bäpstlichen / Keyserlichen/ Landtsfürstlichen Ordnungen/ Satzungen vnd beneficien beschehen / vnnd sie Kläger demnach officium Iudicis nobile pro executione wol imploriren mögen/vnd aber jr dem Reich ohne mittel zugethan/vnd alsó vnsers Keyserlichen Cammergerichts Iurisdiction fundirt / Als haben demnach sie/ vmb diese vnsere Kayſ. Ladung/wider euch zuerkennen vnd mitzutheilen / vnterthenigs fleiß anruffen vnd bitten lassen.

Wann wir nu niemands Recht versagen sollen /vnd an heut dato jhnen dieselbig erkennt worden ist/Hierumb so heischen vnd laden Wir euch von Röm. Kay. macht/auch Gerichts vñ Rechts wegen hiemit ꝛc. daß jhr auff den ꝛc. selbst oder durch einen volmechtigen Anwalten/ an berührten vnserm Kay. Camergericht erscheinet /jhnen Klägern deßwegen im Rechten gebührlich zu antworten/darauff der sachen vnd allen jren Gerichtstägen vnnd terminen biß nach endlichem Beschluß vnd Vrtheil außzuwarten ꝛc. wann jhr kommet/ꝛc.

XV. Supplicatio pro mandato pœnali sine clausula, vel in euentum cum clausula. Bekentliche Schulden betreffendt. In causa HC. & GS. contra H.P. H. BS.

WOlgeborner / E. G. bringt Anwaldt HC. vnd G. S. seligen nachgelassenen Kindern vnd Erben vnterthänig suppliciend vor /daß der Durchleuchtige Hochgeborne Fürst vñ Herr/ Herr P. H. B. vmb Tuch vnd seiden Wahr / jnen recht vnnd redlich schüldig worden / vnnd noch schüldig verblieben ist/ 2493. Thaler / 21. gros. deren Schuldt jhr F. G. jnhalt bey verwarten derselben eigene Brieff vnd Siegel / ohne alle einredt gestendig seynd / Dieweil aber bey J. F. G. zu beschwerlichem der Supplicanten nachtheil solche Schuldtbezahlung nit zu erheben/sondern dieselbig zuerstatten differirt, vnd dann in solchen vnd dergleichen bekentnelichen Sachen vnd Schulden à præcepto & mandato der Proceß vermög der Recht vnd Camergerichts Ordnung angefangen werden kan vnnd soll / aber J. F. G. niemand anders dann E. G. vnd deß hochlöblichen Kay. Cammergerichts iurisdiction vnterworffen / vnnd allein bey E. G. an denselben solch præceptum vnnd mandatum zuerlangen / dahero dann nach jetzt erzehlter gelegenheit dieser Sachen / dieselbige an diß hochlöbliche Kayſ. Cammergericht gehörig/vnnd dessen

Iurisdiction fundirt ist / So ist derwegen an E. G. Anwaldts vnterthenige bitt / jme mandatum, wo nit sine jedoch cum clausula, wider hochgedachten Fürsten vnd Herrn gnedig zuerkennen vnd mitzutheilen / vnnd ihr F. G. darin bey namhaffter Peen gebieten / solche bekendtliche vnnd bestendige Schuldt vnuerzüglich zu bezahlen / hierüber ꝛc.

Decretum: Ist gebetten mandatum sine clausula erkennt in conf. 31. Augusti, Anno, 82. &c.

XVI. Supplicatio pro mandato executoriali, bekendtliche / verbrieffte Schulden betreffende / ꝛc. In causa B. von M. curatorn contra E. F. M. BD.

HOchwirdiger Fürst / E. F. G. bringt Anwaldt deß Edlen vesten B. von M. als an diesem Kayſ. Cammergericht / weyland A. von L. gewesenen Obersten vnd Sächsischen Rahts seligen hinderlassenen mündter jährigen Sohn constituirter vnnd confirmirter Vogt vnnd Vormünd vnderthenig supplicirend vor / was massen weyland der Durchleuchtige / Hochgeborne Fürst vnd Herr / Herr P. Marggraff zu B. hochlöblicher gedechtnuß / vor sich / ihr F. Gn. Erben / Lehenserben vnnd Nachkommen / als Hauptverkauffer / vnnd beneben der selben P. K. Schultheiß vnnd Forstmeister zu R. vnnd R. auch P. W. Amptsuerweser zu S. darzu Schultheiß / Statthalter / Gerichts Vormünder / Bürgermeister / Raht / Gericht / vnd gantzer Gemeindt ernenter Flecken R. vnd Stadt S. auch angeregte S. Ampts angehörige Dörffer N. G. V. V. S. R. A. M. W. L. S. A. E. W. vnnd H. vor sich / ihr Erben vnnd Nachkommen alle samptlich vnnd vnuerscheidentlich / als rechte Mitverkauffer / selbst Schuldtner vnnd Bürger / dem auch weylandt Edlen / Vesten W. M. von W. seligen Erben / auch mit deren wissen vnd willen Inhaltern deß Hauptbrieffs / einen bestendigen jährlichen Zinß / von 1000. Gülden / S. wehrung / jeden Gülden zu 63. Creutzer gerechnet / alle vnnd jedes Jahr auff den ersten Tag Monats Martii / acht Tag vor oder nach vnfehlbar / auch ohne Kosten vnd Schaden zuentrichten vnd zubezahlen / doch mit 2000. Gülden gemelter wehrung / wiederum abzulösen / vnd auff obberührten Flecken vnnd Stadt / vnnd gantzem Ampt S vnnd dazu gehörigen obspecificirten Dörffern / vnnd allen derselben Zwingen / Bäwmen / Gerichten / hohen vnnd niedern Oberkeiten / Rennten / Büssen / Stewren / Freueln / Vngelten / Zollen / Weggelten / vnnd allen andern / der Enden J. F. G. gebührenden Einkommen / Renten / Zinsen / Gülten / Zehenden / Manschafften / Feldern / Wälden / Wassern / Weihern / Fischereyen / Wunnen / Weiden / Ackern / Matten / Reben vnd andern Gütern vnd Nutzungen / Gefellen / Rechten / Herrligkeiten / vnd zugehörigen / hohe vnnd nidere / Leuten vnnd Einwohnern / auch allen derselben Haab vnd Gütern / gesuchts vnd vngesuchts / wie das in specie genandt werden mag / vnnd zu angeregten Flecken / auch Stadt vnnd gantzem Ampt S. vnd derselben Dörffern gehört vnd gehören soll vnd mag / nichts vberall außgenommen / in Anno, der wenigern Zahl 84. den 1. Tag Monats Martii der gestalt verkaufft vnd zu kauffen geben / auch mit sichern conditionen, als ein Inhendig vnter Pfandt hypothesirt vnd verunterpfendet / auch cedieret vnd vbergeben / daß wo sie Haupt oder Mitverkauffer ahn abrichtung deß Jährlichen Zinses ein oder mehr Jar seumig seyn würden / alß dann dem Kauffer vnd seinen Erben frey vnd beuor stehen / auch erlaubt vnd zugelassen seyn solte / wider sie die Verkauffer sampt vnd sonders an diesem Kayſ. Cammergericht vnd Rothweilischem Hoffgericht Kay. Executorial Proceß / in prima instantia zuerlangen vnnd außzubringen / alles fernern Inhalts angeregter Original Hauptuerschreibung (in termino reproductionis einzulegen) laut beygefügter vidimitter Copei derselben / Wann dann mehrermelte Hauptverschreibung / vnd darinnen erkauffter Jährlicher Zinß von dem Kauffer / den von W. seligen auff ermelten Herrn Obersten vnd Anwalds Principaln Pflegkinder Vatter seligen / als dessen Schwester Sohn erblich kommen vnd gefallen auch darbey geschützt vnd gehandthabt werden sollen / vnd aber in Anno 87. 88. 89. vnd 90. verfallener jährlicher Zinß vber vielfältig / so wol bey der Herrschafft / als den Vnterthanen beschehen anmahnen / nicht abgericht noch bezahlt worden / vnd derwegen Anwalds Principaln weder thunlich noch Vögtlicher pflicht halben verantwörtlich fallen wil / solche verfallene Jährliche Zinß lenger anstehen vnnd auffschwellen zu lassen / auch ohne das allen Rechten vnd Erbarkeiten selbst gemeß / daß das jenige was obgesetzter massen bey Fürstlichen Ehren vnnd Treuwen / auch Eyden vnnd wahren Worten verschrieben / versprochen vnd zugesaget / ja zu Gott gelobt vnnd geschworen / erbarlich vnd vnuerbrüchlich gehalten vnnd volnzogen werde / vnd sonderlich in diesem fall / a præcepto angefangen werden kan / wie solches nicht allein die geschriebene Recht vnd derselben Lehrer Schrifften mitbringen / sondern auch an diesem Kayſ. Cammergericht der wol herbracht stylus approbirt vnd zuleſt / zugeschweigen daß E. F. G. iurisdiction so wol ratione continentiæ causæ, als personarum vberflüssig fundirt ist.

So gelangt hierauff an E. F. G. Anwaldts im Namen seines günstigen Junckern Vögtlicher weiß Principalē / nemlich B. von M. vnterthenig hochfleissig bittē vnd begeren / die geruhen jhm

jhm wider den Durchleuchtigen Hochgebornen Fürstē vñ Herrn/ E.F. Marggrafften zu B. als jetzigē regierenden Herrn der Marggraffschafft B. auch hochermelts haupt verkauffers Erben vnd Successorn, so dann Schultheissen/ ꝛc. (sequuntur iam nomina consortū, de quib. supra.) krafft beygefügter vidimirter Copey d hauptverschreibung/ zu entrichtung/ vnd wircklicher bezahlung der in bestimpten 4. jarē verfallenē järlichē zinß/ sampt kosten / schäden vnd interesse, executiue zuverhelffen/ vnd deßwegen von dem verkäuffer bewilligte executioriales mit einverleibter ansehnlicher geltPeen/ auch angehenckter Citation ad docendum se paruisse, aut videndum se declarari in pœnā cōminatam, gn. zuerkeñen / &c.

Decretum: Erkendt/ in cons. 7. Maii, an. 90.

Sic etiam in iisdem terminis, mandatum executoriale cum clausula erkendt / in causa I. V. Kayſ. Fiſcal/ cōtra G.O.B. vnd seine Haußfraw 2. Martii/ Ann. 83. in cons. ref. D. K. consent. H. A. & F. verum postea supplicans videns se errasse petendo mandatum in terminis executionis cū clausula, rursus supplicauit pro mandato sine clausula, ꝙ etiā obtinuit, difficulter tamen.

Mandatum cum clausula de soluendo & liberando in causa P. & consorten contra H.M.

Wir/ ꝛc. entbieten vnserm vnd deß Reichs lieben getrewen S. H. vnser Gnad. Lieber getrewer/ vnserm Kay. Cam. haben vnsere vnd deß Reichs auch liebe getrewē G. P. vnd A. B Landtschreiber zu C. vnd T. supplicierend zu erkennen geben/ welcher gestalt du in der Osterlichen Franckforter Meß/ im jar der weniger zahl 91. eine grosse summen Geldes/ auff 9000. Gülden vngefehr weniger oder mehr anlauffend / bey I. W. Bürgern vnd deß Rahts zu W. so dann dem Jüden zu F. zu der F. vnd I. seinen Brüdern entlehnet/ auffgenommen vnd zu deinen handen bar wol empfangen/ vor welche summa sie Kläger auff dein fleissig bitten vnd anhalten / sich neben vnd mit dir verschrieben/ hingegen du jhnen beyden/ bey Trewen/ Ehren vnd Glauben versprochen/ auff alle zutragende fälle/ wie die seyn oder Namen haben mögen / sie in alleweg bey verpfändung deiner Haab vnd Güter schadloß zu halten/ mit dem erbieten / sie beyde zwischen obbestimpter vnd verschriebener zeit / jhres mitobligierens der gebühr zu erledigen. Dieweil aber solches nicht geschehen / habest du zuvorkommung weiterer gefahr vnd schuldiger danckſagung bewiesener Freundschafft/ sie Kläger für dich vnd deine Erben / die du auch festiglich verbunden haben wollest/ noch weiter bey deinen Trewen/ Ehren vnd Glauben/ auch bey verpfändung aller deiner Ehren/ Haab vnd Gütern / liegender vnd fahrender zugesaget vnd versprochen / daß du nemblich damals auff nechstkünfftige F. Fasten Meß / deß verschienen 92. Jahrs / dich in der Person zu F. einstellen / vnd alle Kosten vnd verschriebene Hauptsummen / zu sampt dem von Dato beschehenen auffnemmen / biß auff ermelte F. Fasten Meß/ bemelts 92. Jahrs / darvon verfallenen Pensionen vnd interesse, beneben allem Vnkosten zu gutem völligem genügen allen Creditorn abrichten vnd bezahlen/ vnd also durchauß sie Kläger jhres von deinet wegen gethanen Verschreibens ledig machen soltest vnd woltest/ mit der zusag vnd bescheidenheit / dā du dem also wider die gebühr vnd deine versprochene Trew / Ehr vnd Glauben / nicht nachkommen würdest / vnd die Kläger jhres verschreibens halben einigen schaden leiden würden / daß alsdann sie vollen Gewalt/ macht vnd erlangt Recht haben solten/ deine Person/ auch obgemelte deine vnd deiner Erben Haab vnd Güter/ wie die seyn oder Namen haben/ auch befunden vnd betretten werden mögen / an allen Orten nider zu werffen/ zu bekümmern/ zu verkauffen/ zu versetzen vnd zu verpfenden/ alles so lang vnd viel/ biß sie vmb das jenige/ daß sie deinet wegen schaden gelitten/ so wol vmb Zinß/ interesse, Kosten vnd schaden/ als hauptgut durchauß zu jhrem guten genügen entricht vnd bezahlt seynd/ cum renunciatione omnium & singulorum beneficiorum, fernern Jnhalts vorgezeigter Copey auffgerichter obligation. Wiewol nun die Kläger verhofft / du würdest deinem versprechen nachgesetzet/ dein Ehr/ Trew vnnd Glauben besser als geschehen / in acht genommen haben / bevorab dieweil du auff gütlich beschehene ansuchung der erledigung durch vorbrachte Schreiben aller Sachen gestendig / vnd vmb fernere Gedult zuhaben gebetten. Dieweil aber ein solches nicht beschehen/ vnd du darüber zu S. betretten worden/ seyn sie in krafft vorberührter Verschreibung vnd derselben einverleibter Clausul de arrestando vervrsachet worden / deine Person zu arrestirn vnd zu bekümmern/ darauff die Sach durch extraiudicial Proceß endlich dahin gerahten/ daß du einen leiblichen Eydt schweren müssen/ vber angewenten fleiß vnd eusserstes vermögen weder daselbst zu S. noch anderswo keinen Bürgen ausserhalb D.S.A. zu erlangen vnd zu bekommen getrawest/ daß du auch jhrer Spruch vnd förderung außwarten / vnd was dir jhrent wegen mit Recht aufferlegt werden möchte/ thun / leisten vnd verrichten wollest/ neben vbergebung einer fernern obligation vnnd Verschreibung aller deiner Haab vnnd Güter. Wann dann jhnen gar beschwerlich falle lenger in solcher Bürgschafft vnnd obligation zustehen / vnnd die verschreibung also beschaffen / daß sie ex pacto de obseruando promissa quarentigiata sey / vnnd wider dich auch vermög angedents deines jüngsten gethanen versprechens executiue köndte proceedirt werden / Solchem nach vmb diß vnser Kay. Mandat / wider dich zu erkennen vnd mitzutheilen vnterthenig anruffen vnd bitten lassen/ auch erlangt / daß jhnen dasselbe an heut Dato erkennt worden ist. Hierumb so ꝛc. vnd wollen

daß

daß du in Monatsfrist den nechsten nach vberantwortung oder Verkündigung dieses brieffs/ sie Kläger obangezogener jrer Burgschafft vnd obligation neben erstattung deßhalben auffgelauffen Kosten vnd Schäden berührter deiner Verschreibung gemeß liberiereſt / vnd wider erledigest/hierinn nit seumig/ꝛc. Im Fall du dich aber durch diß vnser Kay. Gebott beschwerdt zu seyn/vnd erhebliche beständige Vrsachen / warumb du demselben zu geleben nit schuldig zu haben vermeinest / Als dann so heischen vnd laden wir dich / ꝛc. Cammergericht erscheinest/solche deine angemaste Vrsachen vnnd Eynreden / in Recht wie sich gebühret / vorzubringen / darauff/ꝛc.

Mandatum ad dimittendum hypothecam cum citatione in causa O. contra L.

Wir Rudolff / ꝛc. entbieten dem Hochgebornen F. H. von der L. vnserm lieben Oheimen vnd Fürsten / vnser Gnad vnd alles guts / Hochgeborner lieber Oheim vnd Fürst/ vnserm Kayserlichen Cammergericht hat vnser vnd ꝛc. I. von O. supplicierendt fürbracht / wie daß Weilandt der auch Hochgeborne Fürst F. der Elter Hertzog von der L. im An. &c. 78. der weniger zahl/ jhme Supplicanten vnd seinem in Gott ruhenden Bruder B. von O. mit einer Summa 4000. guter Reichsthaler vffrecht vnd redlich schuldig worden/der gestalt/daß zumahl ermelter Hertzog vermög litera A. vorbenennter Verschreibung erst berührte Summam ein jahr lang mit sechs Thaler Zinß von 100. zugeben / folgendt aber noch auff zwey jahr mit gleichmässiger pension, laut einer new darüber auffgerichten vnd lit. B. vorgewiesener obligation zuverzinsen / sich verschrieben vnd verbunden / vnd zwar mit diesem beding / daß auff den vnverhofften Fall derselb in entrichtung solcher dreyer Jahr Gülden/auch erlegung der Hauptsummen seumig würde / er Supplicant ohn mehr gemelts Hertzogen seiner Erben dnd Nachkommen verhinderung / einrede vnd weigerung gut fug / macht vnd recht haben solle / den hypothecirten Hoff S. sampt den zugehörigen Dörffern / Gerechtigkeiten / Diensten/Jagten/ Auffhebungen / Fischereyen / einzunemmen/zu besitzen/zu nützen / zugebrauchen/ so lange vnd viel biß jm die vollkommene hauptsumme/ sampt betagter Zinsen vnd beweißlichen auffgelauffenen vnkosten vnd schäden/ gäntzlich vnd in alles entrichtet vnd zu frieden gestellet/gestalt sie demnach jnnhalt angeregter Original Verschreibung in deren Güter nutzung vnd abniessung zugleich eingesetzt vnnd gewiesen / alles bey Fürstlichen Würden/wahren Worten/ vnd gutem Glauben an Eydts statt/mit wissentlicher vñ freywilliger renunciation, aller Bäpst. Kay. vnd Königlichen Mandaten, Priuilegien, Indulten, statuten, Gerechtigkeit oder einiger behelff/ wie dieselben durch Menschen Sinn vnd Vernunfft erdacht werden möchten / auch mit wissentlichem consens sein H. F. Gemahlin/als deren derselb Hoff in Leibgeding verschrieben gewesen.

Ob nun wol anfangs er Supplicant als rechtmässiger Innhaber der verschreibung (wol bey offtgedachtem F. H. in zeit seines Lebens / als auch D. L. als Innhabern der verschrieben Vnterpfandt/vñ gnedige entrichtung/allem Landtläuffiger/biß anhero auffgeschwollener Pension benenntlich 5. von 100. nach jnnhalt deß Reichs Constitution vnd Policey Ordnung / zu mehrmahlen so Schrifft / so mündtlich gantz vnterthänig angesucht vnd gebeten/ hab er doch angedeuten Fürstlichen hochbethewrten Verschreibungen zuwider vnd entgegē / biß anhero zu täglichem auffwachsendem Schaden vnd nachtheil fruchtbarlichs nichts erlangen noch außrichten mögen/sondern sey mit blossen Worten/vnd vergeblicher außflucht / jedoch ohne reichung der Schulden auffgehalten vnd vmbgetrieben/dannenhero er vervrsacht D. L. bestelte Regierung Räth zu L. nach vermög vnser vnnd deß Reichs Ordnung / vmb bezahlung oder erinnerung oblauts verschriebenen Pfandtschillings/oder aber auch benennung eines Richters/der diß fals was D. L. zu thun schuldig sey/ zu recht erkennen möge/zu requiriren vnnd ersuchen/ auff lit. C. vorkommen Instrument deßwegen gezogen/ vnd ob wol er Supplicant sich versehen / gemelte D. L. Regierungs Räth an dero D. L. statt / sich in der angerührter vnser vnnd deß Reichs Ordnung diß fals bestimpten Monats frist / eines oder anders erkläret haben solte / so sey doch darauff gar nichts erfolget / sondern die sache nach wie vor ersitzen blieben. Wann nun dardurch die Sache an vnser Kayſ. Cammergericht erwachsen / daß debitum in continenti erwiesen/da benebē auch befindlich sey/daß ime Klägern allbereits so wol gegen D. L. selbst/als dero Erben vnd Nachkommen/ der gestalt/ das D. L. die Hypothecam jhnen habe erlaubt / die abnutzungen der verschriebenen Güter einiges Gewalts eynzuziehen/ Jnmassen er berichts in possession gesetzt / welchen fällen die gemeine beschriebene Rechte den Proceß à præcepto anzufahen / nachgeben/ auch an demselben vnserm Kayserl. Cammergericht den klagenden Partheyen mehrmals Mandata sine clausula, mitgetheilt seyn. Derwegen er vmb diß vnser Kay. Mandat vnd Ladung wider D. L. zu ertheilen vnterthänig anruffen vnd bittē lassen/ auch erlangt / daß jhme gebettene Proceß auff heut Dato erkennt worden seyndt / Darumb so gebieten wir D. L. von ꝛc. (bey Peen 8. Marck Lötigs Golts/ ꝛc.) hiemit ernstlich/ vnnd wöllen/ daß dieselbe D. L. jn sechs Wochen den nechsten

nach

nach/ꝛc. ermelten Kläger/ obangezogener massen verschriebene hypothecam vnnd Pfandt Schilling ohne verzug vnd Eynrede dimittire, abtrette/vnd zustellen lasse/hierinn nicht seumig/ ꝛc. wir heischen/ ꝛc. hiemit auff den 30. Tag nach Endtschafft bestimpter frist der 6. wochen nechstfolgend deren wir jr 10. vor den 1. ꝛc. zuerscheine/ glaublich anzeig vnd beweiß zu thun/daß diesem vnserm Kayser. Gebott gehorsamlich gelebt sey/ vnd wo nicht/ als dann zusehen vnd hören / sich inn darein verleibte Peen gefallen seyn/mit Vrtheil vnd Recht sprechen/erkennen vnd erklären/ oder aber erhebliche gegründte Vrsachen / ob sie einige hette/warumb die erklärung also nicht ergehen solle/wie sich gebühret fürzubringen/ endtschiedts vnd erkandtnuß darüber zu gewarten/ wann D. L. komẽ/ꝛc. darnach/ꝛc. Geben Speyer den 16. Nouemb. Anno 94.

XVII. Supplicatio pro Mandato sine clæusula ad dimittendam hypothecam, in causa N. contra E. H. S.

HOchwirdiger Fürst/Röm. Kay. May. Cammerrichter/Gn. Herr/ E. F. G. bringt Anwaldt deß Edlen vnd Ehrnvesten N. in vnterthänigkeit supplicando für vnd an/ was massen seyn günstiger principal im nechst verschienẽ 90. jar / der minder Zahl / dem Hochwürdigen/ Durchleuchtigen / Hochgebornen Fürsten vnd Herrn / Herrn E. zu H. nach außweisung zugelegter/vnd mit A. signirter original verschreibũg zwantzig tausendt Thaler Hauptsumma/der gestalt geliehen vnd fürgesetzt/ daß S. F. G. jhme vnd seinen Erben dieselben järlich verzinsen/vnd auff den fall solche zinse in bestimpter Zeit nit erlegt würden/er vnd seine Erben alsdann macht vnd gewalt haben sollen / das Ampt vnd gericht N. (so darfür versetzt/ hypothecirt vnd vervnterpfändet) eygens gefallens vñ willens / einzunehmen/zuniessen vnd zugebrauchen / biß jhme vnd seinẽ Erben / gedachte Hauptsumma / beneben außständiger Pension zu gutẽ genügen entrichtet/abgetragen vnd bezahlt würde / auff welchen fall auch S. F. G. jme vnd seinen Erben/die possession bemeltes Hauses/ Ampts vnd Gerichts/ vnd dero zugehörung iure constituti abgetretten vnd eingeantwortet/vnd S. F. G. zu N. verordnetem Amptman N. befehl gethan / seines theils angeregter häuptverschreibũg ebenmässige vollziehung zuthun / mit Hand gegebener Trew an Eydts statt/glübt vnd versprechen zuthun/deme auch jetzt gedachter Amptmañ realiter also nachgesetzt/wie die andere neben gelegte verschreibũg mit B. im Buchstaben außweiset/so hat hochgedachter Fürst Anwalts günstigen Principaln vñ seinen Erben fernere erläubt vnd zugelassen / zu erlangung der wircklichen possession, mehr gerührts hauses/Ampts vnd gerichts allhie bey E. F. G. vnd diesem hochlöblichẽ Kay. Cam. mandata executorialia sine clausula zu erlangẽ vnd außzubringen. Nun ist es an dem/ dz hochbesagter Fürst/die verschriebene pension alle vñ jede jar nit außgerichtet / dadurch Anwaldts günstiger Herr Principal/S. F. G. die loßkündigung zuthun/vervrsachet/ dieselbe auch in den nechst abgelauffenen 93. vnd 94. jahren gebürlicher weiß/ vnd nach inhalt der hauptverschreibũg kund gethan/vnd sich nit anders versehen/dañ es würdẽ S. F. G. jren beschehen verpflichtung gebürende folg vnnd statt geleistet haben /aber im werck sich viel ein anders erzeiget/vñ Anwalts Herr Principal/von S. F. G. vnangesehen er darumb mehrmahls angesucht / keine rechtmessige erstattung der Hauptsummen/ vnd daher gebürendẽ Landleufftigen / vnd im H. Reich zugelassenen interesse nit widerfahren wöllẽ noch mögen/ auß welcher vrsach dann Anwalts Herrn Principal sich der wircklichen Possession/deß versetzten hauses/ ampts vnd gerichts zumehrn / vnd dieselbe einzunehmen bey sich entschlossen/ aber nit zu verhoffen/dz hochermelter Fürst vnd S. F. G. Amptman daselbsten/selbige einnehmũg gutwillig verstatten vnd zulassen werden/Anwalts Principal auch sich viel lieber der Rechts mitteln / als sonsten eines andern wegs gebrauchet / Zu dem E. F. G. vnd diesem hochrühmlichen Kay. Camm. wie ob laut/zu den mandatis sine clausula in solchem fall die Hand geöffnet / wie nit weniger beklagter Hertzog/bey seinen Fürstl. Würden/rechten trewen/wahren Worten/vnd gutem glaubẽ/ die darüber mitgetheilte Verschreibung hochbethewrlich bestettiget / vnd zugleich allen eynreden vnd behelffen/so S. F. G. dawider zu hülff kommen möchten/ vnd insonderheit dem Priuilegio competentis fori außtrücklich sich begeben/vnd darauff verzieg gethan / welches Orts E. F. G. iurisdiction zu schleuniger vnverzogener executiu hülff vnd Handsbietung zuthun/ bester massen begründet. So ist Anwalds im Namen gedachtes seines Herrn Principals vnterthänige bitt vnd rechtlichts begeren/jme wider gedachten Fürsten vnd dessen Amptmann zu N. ein Mandatum sine clausula, darinnen jnen beydẽ sampt vnd sonders mehrgedacht Hauß / Ampt vnd gericht N. mit allen an vnd zugehörungẽ Anwalts Herrn Principal wircklich abzutretten / einzunemen/ zuzustellen / vnd darzu zu admittirn/biß so lang er der außgezahlten Hauptsummen vnd davon gebürenden Interesse à tempore mo æ wider befriediget vnd abgefunden worden/bey einer namhafften geltsumen eingebunden vnd gebotten werde/ vna cum annexa citatione ad docendum, &c. in communi & consueta forma, gnedig zu erkennen vnd mitzutheilen/darüber E. F. G. Hochadelich miltrichterlich ampt in vnterthenigkeit bestes fleisses anrüffend.

E. F. G. Vnterheniger gehorsamer
N. N.

Cauens de rato & mandato.

Decre-

Decretum: Jst gebetten mandatum so viel die Hauptsumm belangt erkendt / deß vbrigen halben noch zur zeit abgeschlagen / in consil. 11. April. Anno 95.

XVIII. Supplicatio pro Citatione ad Videndum se immitti, nec non Mandato sine clausula de liberandis bonis aliis hypothecatis annexa Citatione.

In causa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Kay. May. Cammerrichter / Gn. Herr / E. F. G. bringt Anwaldt deß Ehrnachtbaren vnd Wolfürnemmen Herrn N. in vnterthenigkeit suppliciren vnd für vnd an / was massen N. Anno 93. post inuentionis crucis, jetzt gerürtem seinen Principaln / dessen Erb oder wissentliche / Jnhabern hernach bestimpter Gültverschreibung vmb vnd für 400. Gülden guter gemeiner S. Wehrung / vffrecht vnd redlich verkaufft vnd zu kauffen geben 20. Gülden / jeden Gülden zu 15. Batzē / oder 60. Creutzer gerechnet / järlicher Gülden erstermelter Landwehrung eines jeden Jahrs samenthafft vnvertheilt / von einer Hand ohn allen jhren Kosten vnd Schaden / auff S. Iohannis Euangelistæ Tag ohn alle widerred vnverzüglich außzurichten vnd zu bezahlen / dessen auch zu mehrer versicherūg etliche in bemelter verschreibung außtrücklich specificirte Vnterpfandt frey ledig vnd loß / ausserhalb deren darin angezeigten hiebevorn obgelegenen oneribus verschrieben vnd eyngesetzt habe / Also vnd der gestalt / da oberwehnter verkauffer N. seine Erbē oder Nachkommen einiges jars seumig / noch obernante 20. Gülden / järlicher Gülden auff S. Iohannis Euangelistæ Tag / inmassen wie obstehet / außrichten vnd bezahlen würden / daß alsdan Anwalts Principal / seine Erben oder Jnhaber solcher Gültverschreibung vnverzüglich nach dem ersten auffzug / ohn alle vorgehende Gerichtstag vnd Klag zum ersten Gericht / vnd erster erforderung in bestimpte vnverscheidene Vnterfandt immittirt vnd eingewehrt werden sollen / alles fernern / klaren vnverdunckelten Jnhalts zu gelegter Litera A. bemerckter vñ in gerichtsweiß zum krefftigsten auffgerichteter Original Haupt vnd Kauffverschreibung. Ob nun wol ime N. krafft solcher Gerichtlichen obligation, verpflicht vnd zusagung / sonderlich auff mehrfaltig deßhalben beschehen ersuchē / vnd anmahnen / die gebürende Pension jedes jars allhie / vt in loco contractus ohn Supplicanten Kosten vnd Schaden zu entrichten der schuldigkeit nach obgelegen vnd gebüret / dessen doch vnerachtet hat Beklagter N. nicht allein sich hierin̄ gantz seumig vnd hinderstellig erzeigt / vnd vom jar 94. biß auff 96. inclusiue 60. gūldē Zinß auff schwelen vnd vnbezahlt anstehen lassen / sondern auch noch etliche auff den verschriebenen Vnterpfandē hafftende beschwerung hindergänglich verschlagen / vnd gefehrlicher weiß wider seyn besser wissen vnd Gewissen verschwiegen / Also daß Anwaldts Principal beyde der Hauptsumm vnd schüldigen Zinß zu empfindlichem nachtheil vnd vnstatten entrahten / wie nit weniger das allgemachsam sein vnterpfandt mehr geschwecht / fernere onera herfür brechen / deßwegen Kläger sich daran nit erholen möge / stets in sorgen stehen müst.

Wann nun vermög der Rechten den Glaubigern auff die hipothecirte Güter / bevorab da geklagte Schuldt auß vorbrachter obligation lauter / klar / richtig vnd offenbar erscheint / executiue zuverfahren / vnd in dieselbe immissionem zu bitten befügt / vnd aber mit angezogenen afficirten vnd verfangenen Gütern es nachfolgende gestalt vnd beschaffenheit zu haben befunden würdt / daß dieselbe theils in Churf. N. theils auch der Stätt N. obern vnd bottmässigkeit gelegen / dahero ex continentia rerum ne Actor in plura diuersa iudicia distrahatur, gleichsam superior, vnd also E. F. G. vmb so viel damehr vmb Rechtliche hülff vnterthänig angelanget werden mag / daß benebē jme Supplicanten / si Reus plures Iudices habeat, auß denen pro arbitrio einen zu erwehlen frey vnd bevor stehet / auch die Statt N. (darunter der mehrertheil der versetzten Güter gelegen) hierinnē Anwalts Principaln der schuldigkeit nach zu willfahren nun ein zeit hero viel zuschaffen gemacht.

Solchem nach gereicht an E. F. G. Anwaldts im Namen obstehet vnterthänig bitt vnd Rechtlichs begeren / jme wider obbesagten beklagten N. citationem ad videndum se immitti in bona hypothecata, so dann in ansehung diese coram Iudice eingangene obligation vermög der Rechten paratam executionem auffm Rücken trag / vnd gegentheil nit mehr bey wolhabenden dingen / sondern allgemachsam in abgang gerahten / vnd nit soluendo werden wil / Mandatum sine clausula, darinn demselben solche versetzte Vnterpfandt von den verschwiegenen oneribus außbedingter massen vnverzüglich zu ledigen / zu lösen / vnd zu befreyen / bey einer namhafften Peen aufferlegt werde / gnedig zu erkeunen vnd mitzutheilen.

Das Hochadelich vnd Miltrichterlich Ampt vnterthäniges bestes fleisses hierüber anruffend.

E. F. G.

Vndertheniger gehorsamer

N. N.

Decretum: Jst gebetten / Citatio vnd Mandatum jedoch cum clausula erkandt / in consil. 4. Iulii, Anno 97.

Suppli-

SVPPLICATIO XIX.

Pro citatione ad videndũ se immitti ex l. fi. C. de edict. D. Adr. toll. in causa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. May. Cammerrichter/ gnädiger Herr/E. F. Gn. bringt Anwalt deß Edlen vnd Vesten N. vnterthänig supplicierend mit Bestand in facto & iure für/demnach der auch Edel vnd Vest N. seliger gedächtnuß/ den 10. May anno 1552. ein rechtmässiges ordenliches Testament auffgericht/ in welchem er Testirer deß Supplicantẽ Vatter N. dazumal Pflegern zu N. vnd desselben Erben vñ Nachkomen/alle vñ jede seine Verlassenschafft/ es were an leuten/Rentẽ/Zinsen/Gülten Dörffern/Weylern/ Höfen/ eygen Leuten/Weyhern/ vnd Höltzern/auch sonstẽ an Barschafften/schulden/Silbergeschirr/ Haußraht/ vnd andern ligenden vnd fahrenden Gütern/die er Testirer dazumal gehabt/ oder künfftiglich in Erbsweiß oder andere Wege mit was Gerechtigkeit dz were/ vberkommen würde/wie das alles vnd jedes Namen haben möchte/ besuchten vnd vnbesuchten/ nichts darvon außgenomen noch hindan gesetzt/ im Fall da er Testirer keine Eheleibliche Kind hinder jme verlassen würde/ verschafft/vermacht/vñ legirt hat/doch mit dẽ außtruckenlichen Geding vñ Vorbehalt/dz allererst nach Absterben der Edeln vnd Tugentsamen/sein deß Testirers freundlichen lieben Haußfrawen/ N. (so ohne dz krafft obangeregtes Testaments angeregter Verlassenschafft vsufructuaria gewesen) d Erbfall auff ermelten N. dessen Erben vnd Nachkommen als rechte instituirte Erbnemmen der gestalt fallen/dz sie alle obspecificirte Güter ohne aller männigliches verhindern realiter & effectualiter erheben/ einnemmen/empfangen/dieselbige in würckliche Possession vñ Besitz ziehen/vnd inhaben/ vñ mit den Todfällen also baldt würcklich eingesetzt seyn vñ bleiben sollen. Wiewol auch in facto war/vnd im Landt zu S. Landkündig vnd offenbar/ daß nit allein der Testirer vorlengst/ als nemblich im Jar 1567. sondern auch hernacher ernannte seine Haußfrauw/ im Maio jünsthin ohne Leibs-Erben mit Todt abgangen/vnnd er Supplicant auff Absterben seines Vattern obernannt N. den letzten Todtfall als einiger Sohn vnd Erb allein erlebt/dahero von Rechts/natürlicher Vernunfft vnnd Billigkeit wegen/auff jhne Supplicanten als legitimum ex testamento heredem obspecificirte Erbschafft krafft obangedeutes testamenti nuncupatiui, so hiermit originaliter in forma publica & solemni vbergeben/ vnd zwar weder radirt/cancellirt/abolirt/noch inn einigem Theil tam in forma & substantia quam in contentis vitiirt, allerdings gefallen. Dessen doch vnerwogen habẽ die Edel vñ Veste N. angeregte Verlassenschafft/vnrechtmässiger weiß de facto occupirt, apprehendirt, auch noch obangeregte Haab vnd Güter so gemelter N. bey seinen Lebzeiten besessen/vnd nach seinem Absterbẽ/seine liebe Haußfrauw als vsufructuaria genossen/ widerrechtlich detiniren vnd innhabẽ/ noch vber alles gütlich vnd freundlich ersuchen davon abstehen/ vnd selbige dem Supplicanten einraumen wöllen. Wann aber in den gemeinen beschriebenen Rechten (quæ tam heredum qui in testamento scribuntur, quam ipsorum testatorum, quo nimirum eorum voluntates publico iure & quidem fauorabili fretæ eisque patrocinante maturius ac minori negotio ad exitum perducantur, personas & gratiam concernunt) außtrucklich versehen/daß die instituirte Erben/vnd so deren vices & personas sustiniren, inn alle Haab vnd Güter/ so der abgestorben testirer ingehabt/ & tempore mortis illius fuerunt, non existente legitimo contradictore sine ordinaria tela iudicii summarissime & executiue ex liberali & fauorabili beneficio l. fin. C. de edict. D. Adrian. toll. zu immittiren vnd einzusetzen/ vnd dann in diesem Fall E. F. G. vnd dieses hochlöchlichen Kayſ. Cammergerichts iurisdiction in erwegung daß nit allein Supplicant/vnd die beklagte d freyen Reichs Ritterschafft im Landt zu S. als vngemittelte Glieder/ in hoc summatissimo possessorio & puncto executionis, ac vigore clausulæ, propria authoritate occupandi testamento insertæ kein andern Richter haben/ sondern auch weil die verlassene Güter vnd vnterschiedlichẽ Obrigkeiten/nemlich theils vnter dem Herrn P. P. L. N. theils vnter dem Herrn Hertzogen zu W. die vbrige aber vnter dem Herrn Prælaten vñ Fürsten zu N. gelegen/vnd continentia causæ nicht diuidirt/ sed in foro omnium superiore iudicũ, per Auth. Et si contigerit, de Iudic. inchoirt werden sol/ allerdings fundirt. So ist an dieselbe Anwalts vnterthänige Bitt/zu decerniren vnd zu sprechen/daß sein Principal in die leibliche possession vñ gewehre aller Haab/auch ligender vñ fahrender Güter vnd Gerechtigkeit/so weylandt N. bey seinen Lebzeiten ingehabt vnd nach seinem Absterbẽ hinderlassen/ zu immittiren vñ einzusetzen/ zuvorderst/da nötig/ wider obgemelte detentores & occupatores citationem ad videndum se immitti, da sie einig Interesse (dessen man jnẽ doch nit gestendig) zuhabẽ vermeinen/gnädig zuerkennen/vnd jnen als dann per sententiam auffzulegen/alles wz sie nach tödtlichẽ Abgang gedachts Testatoris vnd dessen Haußfrawen zu jren Händẽ gewonnẽ vnd bekomen/ abzutretten/jme Supplicanten zu sampt dem getragenen Interesse vñ einzuraumen schuldig/auch darinn vnd alle Kosten zu condemniren vnd verdammen/in dem allem/oder was sonsten nach gestalt dieser Sachen am besten vnd fürträglichsten iuxta stylum iudicii gebetten vnnd erkennt werden köndte oder möchte/E. F. G. hochadelich/ꝛc.

Decretum: Ist gebettene Immission pure, citatio aber auff vorbrachte widerwertige narrata abgeschlagen/in conf. 30. Octob. An. 96.

SVPPLICATIO XX.

Pro immissorialibus & citatione, in causa C.F. contra G.B.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. May. Camerrichter/Gn. Herr/Wz gestalt auff Anruffen mein deß N. vnd dañ N. wegen nit zahlung 3000. Gülden bekändtlicher wissentlicher Schulden/den 24. diß N. Vatter vnd Sohne/durch Vrtheil vnd Recht in die Acht erklärt/ist männiglichen vnverborgen/Demnach nun sein Haab vnd Güter der Klägerin vnd dañ männiglichen erlaubt/wir aber für vns selbstē vns dabey nit handthaben können/als gelangt an E.F.G. mit kurtzer widerholung d' Acten vnser vnterthänigs bitten/die geruhē vns immissoriales in alle seine Güter/wo nötig/seiner zeit in cācellaria zubeneñen/an Herrn B.W.B.N. vñ M.B. vna cū citatione ad docendū de paritione bey einer namhafften Peen gnedig vnd förderlich zuerkennen vñ mitzutheilen/Hierüber derselben hochadelich/ꝛc. Amt vnterthänigs bestes fleiß anruffend.

E.F.G. Vnterthäniger N.R.D. cauens de rato & Mandato.

Decretum: Wo fern Supplicantē/wie sichs vermög der Ordnung gebürt/Iudicialiter anruffen werden/sol darauff ergehen/wz recht ist/in conſ. 26. Martii, Anno 96.

SVPPLICATIO XXI.

Pro immissione in bonorum possessionem secūdum tabulas, in causa F.L.S. contra N.N.

HOchwürdiger Fürst/Rö. Kayſ. May. Cammerrichter/gnediger Herr/E.F.G. bringt Anwalt deß Edlē vnd Vestē N. vnterthänig supplicirend fur/vnd sagt/daß weilant N. beyde seine liebe Eltern seliger gedächtnüß/in Zeit jres Lebēs anfänglich ein Testament vñ letzten Willen auffgericht/dessē Anfang ist (N. vnter dato Freytags nach Purificationis Mariæ, An. 31. der mindern Zahl) in welchem sie jre eheliche Kinder zu Erben instituirt, nach dem sie aber nach Segen deß Allmächtigē mit einer zimlichen anzahl Kinder begabet worden/vñ damit jhre Erben Männlichē Geschlechts/zuerhaltung jres Stammens vnd Namens von L.S. für jhren Kindern Weiblich Geschlechts bedacht würden/haben sie auf Sontag den 11. Tag Januarij im Jar 51. ein Codicill auffgericht/dariñ beyde Ehegemächt jrē Kindern Männlichs Geschlechts/zu einē vorauß vermacht vnd geordnet/nemblich das alt vnd new Schloß N. mit sampt demselben Dorff/auch aller hohen vnd niedern Oberkeit/an ligendē zu vnd angehörigen Gütern/als Acker/Mattē/Reben sampt dē Zinsen/Gülten/in Zwing vñ Bahn daselbstē gelegen/vnd fallende/wie sie beyde Ehegemächt/dieselbe besessē/genützt vñ genossen habē/gar nichts auß genomen zu sampt einer grossen güldinē Ketten/welche prælegat/jren Söhnen von jren beydē Leiben geborn/eygenthümblichē zustehē solle/on anderer jrer Kinder od' mänigliches Verhindern vñ jntrag/weitern jñhalts beygelegter Copey mit A signirt, welch Codicill durch ein Testament so den 3. Tag Monats Aprilis im Jahr der weniger Zahl 15. durch vorbesagte Testatores in jetz specificirten Puncten confirmirt/bekräfftigt/vñ auch darneben extendirt vnd erleutert wordē/also vnd der gestalt/da einer oder mehr auß jren Söhnen von jren beyden Leibern erborn/zuvor vnd ehe angeregt Codicill vnnd darauff erfolgt Testament durch jhrer beyde Absterbē in Kräffte gienge/mit Todt verfielen vnd Eheleibliche Kind Männlich Stammēs hinderliessen/daß als dann in solchē jtz erzehltē prælegat jre eheliche Sön so viel sie deren zu Zeit jres Absterbens im Leben/jnen den abgestorbenē Söhnen substituirt vnd untersetzt habē woltē nach jnnhalt bey verwahrter Abschrifft/mit B. Als nun beyde Ehegemächt nach dē Willen deß Allmechtigen mit Todt abgangen/vnd die nachgelassene Kind/Söhne vnd Töchter jr Verlassenschafft vertheilt/haben die Söhne als nemlich N. d' jetzig Kläger/die prælegata/nemlich alt vnd new N. sampt dē Dorff vnd andere dazu gehörige Güter/wie auch die güldin Ketth zu vorauß genomen/vñ sich derowegen Brüderlich vñ freundlich miteinander vereinbart vñ vergliechē Damit sie aber dē Stamen vnd Namen von N. ferner erhaltē/vnd die specificirte prælegata bey jrē Männlichen Erben hinfuro verbleiben möchtē/haben vorgemelte beyde Brüder N. vnd N. im Jahr 1568. ein Reciprocum Testamentū auffgericht/dariñ sie weilant jrer Elter seligen Codicill, vnd letzt auffgericht Testamēt/durchauß confirmirn/ratificirn/vnd darnebē disponirt vnd verordnet habē/So fern einer vnter benannten beyd' Brüdern von N. die Schuld der Natur bezahlen/vnd vor dem andern ohne eheliche Leibserben od' Kinder auß der Welt verscheidē solte dz derselbig vmb erhaltung/mehrung/vnd auffnemung willen Stammens vnd Namens/bey jnen vnd jren Männlichē Erben mehr berürte prælegata zu einem vorauß eygenthümblich bleiben/dieselbige haben vnd behalten/damit schalten vnd walten solle nach seinem Willen vnd Wolgefallen/ohn Eintrag vnd verhinderung jrer beyder Schwestern vnd derē Erben auch sonst aller menniglich jrrung vnd jntrags/vnd dz alles in Krafft obberürter jrer beyder Lieber Eltern offenbarē letzten Willens/weitern jnnhalts beygelegter Copey angeregten Testamēts litera C. notirt. Wann dañ gedachter N. vor etlich Wochen Todts verschieden/vnd allein seine einzige Tochter/Junckfraw N. vñ keine Kind Männlichs Geschlechts hinder sich im Lebē verlassē/dadurch dann vorberürte testamenta in jre krefften vnd würckligkeit komen/dz nemlich N. als der letzt Lebēd die vor specificirte prælegata abtrettē vnd zu seinen Henden neñen solt: Vnd ob gleichwol in dē sich noch keiner widersetzt/sondern genannte N. verlassene Tochter/noch zur Zeit berürte prælegata besitzet vnd innhat/damit der Kläger aber die Possession derselbē gebür-

gebürlich erlange / benorab weil er keiner andern Iurisdiction als diesem hochlöblichen Kayſ. Cämergericht vnterworffen. So iſt Anwaldts in namen seines Principals N. vnterthänig vnnd hochfleissig Bitt/E. F. G. wöllen jhne ex nobili officio in bonorum prælegatorum poſſeſſionem ſecundum tabulas immittiren vnnd einſetzen / jme auch alles dz jenig gnediglich verleihen vnd mittheilen / was nach Gestalt dieſer Sachē/ jhme gebüren ſolte/ kōndt oder möcht/ in dem E. F. G. hochadenlich miltrichterlich Ampt vnterthänigs fleiß anruffendt.

E. F. G. Vnterthäniger N. N. D. cauens de rato & mandcto.

Decretum: Iſt abgeſchlagen in conſilio 16. Iunii, Anno 93.

SVPPLICATIO XXII.

Pro Mandato de ſoluendo vel incuentum immiſſoriali, in cauſſa H. B. T. M. S. I. D. contra N. N.

HOchwürdiger Fürſt/Röm. Kayſ. May. Cämerrichter/gnädiger Herr. Demnach E. F. G. auff vnterthänig ſupplicieren Anw. deß auch Hochwürdigen Fürſten vnd Herrn/Herrn N. ꝛc. daß gebettene Mandatum, auff die Hauptverſchreibung de Anno 90. lit. C. notirt / gnedig erkennt/ (damit auch Anw. in vnterthänigkeit wol zu frieden/vñ ſolch alſo abſonderlich in der Cantzley verfertigen zulaſſen Vorhabens iſt/das vbrige aber / vnnd zwar seinem einfältigen ermeſſen nach/vielleicht auß der Vrſachen abgeſchlagen/ daß man ex narratis ſupplicationis nicht eygentlich vermercken mögen Ob Anw. gnediger Herr Principal/oder J. F. G. Vorfahrē miltē angedēckens wegē ſolcher altē im Jahr 53. vñ 66. der wenliger Zahl auffgerichtetē Gültverſchreibūgen in poſſeſſione percipiendi annuas penſiones beharlich geweſen/ſonſt es nach ablauff ſo einer geraumen zeit/das Anſehen/als wann die præſcriptio darüber fürgangen. So zeigt E. F. G. hochermeltes Herrn Klägers Anw. in vnterthänigkeit an/das J. F. G. Vorfahren noch vor wenig Jaren auch obberürter alter Gült verſchreibūgē halben die Penſiones gereichet/ vñ ſie in derſelbē Erhebung beſitzlichen herbringen geweſē wie nit weniger beklagte Vormünder in namen jrer Pflegkinder ſolcher / als einer liquidirtē vñ vnuerneinlichen ſchuld ohn abred geſtändig ſeyn. Wann nun mehr gemelten beyden erſtē Gültverſchreibungen auch clauſulæ executiuæ außtrücklich einuerleibt/inſonderheit aber in der erſtē de anno 53. in Fall ſäumiger Bezalung die verlegte Vnterpfand/von ſtund an vor ein offen freye bekantte Schuldt ohnerfolgt oder ohnerlangt einiger rechtlicher erkañtnüß oder rechtmeſſigē Decrets anzunemēn / Wie auch ebener geſtalt in d Anno 66. vergrieffener Gültverſchreibung/ voller Gewalt/Macht/vñ gut ergebē Recht/ die ſpecificirte verhafftē Vnterpfand anzugreiffen/jnen hocher melten Herrn Kauffern ohn alles Außbedingen/ auch cum ampliſſima renunciatione omnium exceptionum & iurium klärlich mit runden vnvertunckelten Worten erlaubt vñ verſtattet worden iſt/deßwegen auff den klarē teutſchen Buchſtaben mehr angeregter Gültverſchreibungen gezogen. So repetirt klagender Anw. ſeiner einkommener Supplication narrata, mit vnterthäniger Bitt/jme auch ſolcher beyd erſter Gültverſchreibungen halben/ein abſonderlich Mandatum de ſoluēdo oder aber da ſolch begerē vber geſchöpffte Hoffnung nit ſtatt findē würde/als dañ Mandatum immiſſoriale in bona hypothecata & de dimittendo eadem, item non impediendo dominum emptorem ſich der verlegten Vnterpfandt auß bedingter Maſſen zuvnterziehen/ ꝛc. gnedig zuerkennen vnd mitzutheilen. Das hoch adelich miltrichterlich Amt vnterthänigs beſtes fleiß anruffendt.

E. F. G. Vnderthäniger gehorſamer N. N. D. cauens de rato & Mandato.

Decretum: Iſt das gebetten Mandatum immiſſoriale, jedoch cum clauſula erkannt/ das vbrig Begern abgeſchlagen in conſi. 23. Febr. Anno 99.

Mandatum immiſſoriale, & de non impediēdo ſine clauſula in cauſa D. H. contra F. S.

WIr Rudolff/ ꝛc. Entbietē dem Edlen vnſerm vnd deß Reichs lieben getreuwen P. F. von D. Graffen zu F. ꝛc. Edler lieber getrewer / vnſerm Kay. Cammergericht haben der Erſam vnſere liebe andechtiger vnnd deß Reichß getreuwer J. H. von D. Thomſänger zu S. J. M. von L. vnd W. L. R. von M. weilandt H. F. von D. nachgelaſſener Kinder Vormünd ſupplicirent zuerkennen geben/daß weilandt Graff W. zu F. vnd deſſen ehliche Haußfraw J. geborne Gräfin von S. wegen 50. Gülden järlich auff Joannis Baptiſtæ fälliger Penſion den Gülden zu 24. Albus gerechnet/ſo weilandt von D. vnnd deſſen ehliche Haußfratw vmb vnd für 1000. Gülden Hauptſumma beſtimter wehrungē/vorbehaltlich der widererlöſungen) abgekaufft/ vermögē darüber auffgerichter Kauffverſchreibūgē jnē Kauffern jren Erben zu gewiſſer vnd mehrer aſſecuration hernach ſpecificirte Güter zu einem rechten ohnverſchiedenē Vnterpfād verlegt haben/nemlich drey Theil an jhren eygenthümblichen Dörffern B. N. R. L. B. B. K. W. M. vnd N. B. vñ R. P. ſampt dero zugehörigen Wälden/Wieſen/ jagereyen/ fiſchereyen/Leutē/eingeſeſſenen leibeygenen vnd angehörigen mit allē Renten vñ Zinſen/Betē/Gültē / Zehendē / ſtewrē wie auch das vngelt/Korn/Habern/Wein/waſſerley/Früchtē/Heuw/Lämmern/Hünern Hanē/Kappē frōdienſt/Frohnē/Freuel/Buſſen/aller hoch vñ nie-

der Obrigkeiten/Herrligkeit/Gerichtē/Gerichts-zwang vñ Gerechtigkeiten gar nichts außgenommen / zu der Herrschafft O. gehörig / mit dieser außtrücklichē bedingung/ da sie verkauffere Eheleut oder dero Erben / einigs oder mehr Jar vnd Ziels/mit Bezahlung der Gültē säumig vnd nit bezahlen würden/Daß als dañ besagte Kauffere oder jhre Erbē durch sich selbs oder ander helffere gut Recht fug vñ macht habē sollē / mit oder ohn Recht berürte Vnterpfandt zu vnterziehen / sich darein setzen vñ wehren lassen/oder selbs einnemmen/die gebrauchen / nutzen / gleich jren eygenen Gütern / so lang vnd viel biß sie oder jhre Erben alles außstandts versaß vñ auffgeloffenē Kostēs (so jren Worten auch ohn weitere Bewehrūg geglaubt werdē solle) gäntzlich vnd zumal entricht vnd bezahlt seindt/Wo auch sie Kauffere vnd jre Erben anbenanten Vnterpfanden nit häbig/die vber kurtz oder lang beschweret / in abfall komen oder sonsten entwendet würden/daß sie angeregt Hauptgelt Pension/ Kosten vnnd Schaden nit ertragen/oder sie die Käuffere in Besitz derē nicht kommen möchten/ Daß sie sich als dann an allē andern ermelter Verkauffer Flecken / Dörffern Gütern/ligendt vnd fahrendt/haltē / die angreiffen pfenden/einemmen/behalten/nutzen/niessen/ vnd gebrauchen/ biß so lang besagter Hauptverschreibung ein Benügen beschehen sey / was sie Käuffere/jre Erben vnd dero Helffere in solchem allem handlen/thun vñ lassen würdē/ daß sie dasselbige zuthū gut Recht/fug vnd macht/auch daran nit freuelē/noch wider einig Recht/ Landfried sollen gethan haben/vor welchen allē dañ sie die Verkäuffere vnnd jre Erben nit schirmen noch befreyē sol weder Geistlich noch Weltlich/Päbstlich/Kayserlich / König noch einige andern Obrigkeit oō Herrligkeit Gnad/ Schutz/ Schirm/ Recht/Gericht / Verbott / Gebott / Burgstatt/ Cammer/Landt noch Hoffrecht / Wie auch kein Bündtnüß Statut/Ordnūg/Satzungē/Gewōheit/ Friedtröstūg vnd Geleit der Herrn Fürsten/ Stätt/Landt /noch sonstē andere Fünd/ böse List oder gefährt/Wie solchs alles erdacht were / oder werden möchte / gar vnd zumal nichts außgenōmen / in massen sie Verkäuffere vor sich vnd dero Erben sich solches alles samptlich vnd sonderlich/ wie auch dem Rechten gemeiner verziehung widersprechēde / wissentlich vnd bester Form verziehen vnd begeben habē/ alles fernern jnnhalts angezogener Kauff vnd Gültverschreibūg / Ob nu wol gedachte Pension durch sie die Verkäuffere bey dero Lebzeitē jährlichē gerühig außgerichtet/vnd hernacher auff dich als weiland ermelts Graff W ꝛc in dessē Herrschafftē successorē vnd Erben angeregte Vnterpfädt komen/ So habest du doch dieselbe Pensiones seydt An. 1587. hero ohnentrichtet anstehē/vñ also vō zehē vnterschiedlichen Jahrē anhero aufferwachsen lassen/vnangesehen daß zu vielen vnterschiedlichen malē bey dir mit allem Fleiß vmb dero Bezalung sollicitiret vñ angemanet wordē / welcher Schuldē zwar du als wie gemeldt/ successor vnd Erb ohne Abred allerdings bekanntlich seyest/gestalt fünff vnterschiedliche von dir abgangene Missiuen/ so sie damit fürgeben) guter massen zuuernemen gebē/ aber zu auffzüglicher gäntz ohnerheblicher Beschönung nur allein blößlich prętendirē thust / es sey zwischē dir vnd deinen Vettern den auch Edlen vnsern vnd deß Reichs lieben getrewē A. W. vnd R. G ꝛc. ein Contract getroffen worden/darinnē er R. G. gegē dir versprochē habe/ angedeute außstendige Pensions bezalūg für dich Schuldnern zuthū/welcher prętendirter Vertrag doch gleichwol jr d Kläger Pflegkind als res inter alios gesta zumal nit angehe / noch dēselben zur bezalūgs auffschürtzung oder verlengerūg ichtwas preiudiciren könne od solle/ wie sie dann sich vō dir als dem rechtē debitore vnd jnhabern der verlegten vnterpfandt abweisen zulassen mit nichten gedēcken/noch auch zuthū schuldig seyn / Dieweil nū jhnen klagenden Vormünderen vnd jren Pflegkindern zum höchsten beschwerlich /ja gäntz onerträglich fallē wölle/ obspecificirtē Außstāds fürohin also lenger zuemperen/ sond desselbigē zu jren Pupillē ohnuermeidentlicher hoher Notturfft bedürffē/vnd dann versehenen Rechtens/ quod in liquidis & confessatis debitis ad implorationē factam, Iudex etiam mandando ab executione incipere bene possit atq; etiam debeat, gestalt gegenwertiger Fall in Warheit beschaffē/Darüber auch mehr ermelten Käuffern gewisse Vnterpfandt erlegt/vñ jnen aller dings durch die Verkäuffere frey gestellet wordē/ sie auff dem Fall nit erfolgender versprochener bezalūg / berührte vnterpfand auch außerhalb Rechtens für sich selbst od mit männiglichs verhelffnüß so gut sie kōnen vnd mögē anzufahen / vnd der Schuldē sich daselbst hero habhafft zu machē vñ zubefriedigē/Item vnd seytemal auch etliche prętudicia vorhanden/in welchen in gleichförmigen Fällen / da die debitores sich jedes vnd alles gerichtlichen Proceß vnnd behelffs in den Hauptverschreibungen expressim renunciando verzichē vnd begebē/vnd den creditoribus gäntzlich vnnd aller dings frey gestellet haben/auff solchē Fall nit erfolgē der Bezahlūg für sich selbst so gut sie jmmer könnē/ vnd mit ersprießlicher Hülff anderer/ sich der verlegter Vnterpfanden zu vnterziehen/vnd selbige zu jren Händen zunemmen/ zugebrauchen vnnd zu nutzen/gleich jren andern Gütern/so läg vnd viel biß jnē oder jrē Erbē alles anstädts verseß vnd Kostēs würckliche vnd völlige Bezalung vnd Erstattūg geschehe / Mandata immillorialia in bona hypothecata & de non impediendo creditores sich der jhrē verlegtē Vnterpfandt gehörter massē zu vnterziehen/ sine clausula an berührtem vnserm Cammergericht erkannt worden seyn/Solchem nach vmb diß vnser Kayſ. Mandat wider dich zu erkennen vnd mitzutheilē vnterthenigklich anruffen vnd bittē lassen/Auch erlägt/daß dasselbig

an heut

an heut dato erkannt worden ist/ Hierumb so gebieten wir dir/ꝛc. bey Peen 8. M. lötigs Golds/ꝛc. Vnd wöllen/daß du dē nechst nach vberantwortung oder Verkündung diß Briefs on Verzug vnnd Einred/die oblauts verlegte Vnterpfandt samptlich von handen lassest/vñ jnen Vormündern wegen jhrer Pflegkinder würcklich einraumest/sie fürohin an jrē Nutzungē/ Niessung vnd inhaben biß zu völligen Bezahlung aller außstendigē Pensionen vnd Vnkostē darinnen nit verhinderst oder beunrühigest/Deme also vnd zu wider nit thust/ noch hierinn hinderstellig oder vngehorsam seyest/als lieb dir sey obbestimpte Peen zuuermeiden/ꝛc. Citamus, &c. 27. post insinuationem, &c. erscheinest/glaublich anzeig vnd Beweiß zuthun/Daß diesem vnserm Kayſ. Gebott alles seines Innhalts gehorsamlich gelebt sey/oder wo nit/als dann zusehen vnd hören propter cōtumaciam in pœnam te declarari, &c. oder aber causas releuantes, cur declaratio fieri non debeat zu allegiren/ꝛc. Speier 16. Junij Anno. 97.

SVPPLICATIO XXIII.

Pro impetranda remiſſione mulctæ cuiuſdam ſcribæ, in cauſa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst. Röm. Ka. May. Cammerrichter/gnädiger Herr. Auff die am 20. Junii jüngst/wegē deß wolgebornē Herrn/Herrn M. M. p mandato pœnali ſoluendi contributiones, wider J. G. säumige vnd vngehorsame Vnterthanē/vnterthänige exhibirte Supplication/ vnd darauff/wegen der vngleichheit derselbē Copeyen/zweyer Gülden Straff beschehenen vorbehalt/ gebe E. F. G. ich in vnterthänigkeit hiemit zuuernemē/dz solcher Peen luition vnd bestandt auff mich/als der die mangelhaffte Copey im collationiren in Händen gehabt/ re ipsa deuoluirt vnd gefallen/gestalt sie dann Herr D. N. mein gebietender Herr/ weil er one Schuldt auff beschehen vnterthänig Suppliciren derselben nicht gar erlassen/den vbrigen Gülden zu bestehen vnd erlegē von mir/wie billich erfordert. Demnach ich aber auß folgenden/ doch non tam iuſtificatorie quam deprecatorie gesetzten Vrsachen zuversichtiglich zu entschüldigen seyn möchte/nemlich dieweil ich in ein sehr geringe Zeit diesem meinē Schreibdienst ob vnd beygewesen/die anfangende vnd Tyrocinanten aber/wie man sagt/ zu fauoriſiren, dann mit Bestandt vnd irredarguta mente & conſcientia diß Collationiren/auß damals heischender Notturfft mit grosser Eylfertigkeit/daß mir debita & intrinſeca dicti exempli & quarumlibet eius vocalium perſpectio propter iterationem conſonantium verborum fast vnmüglich gewesen/ beschehen seyn/ beteuren kan/also nocenter ab innocente reſpectiue gehandelt seyn/wol gesagt werden mag. Am andern so ist zwar mir dz auffsichtig eygentlich vnd recht zu collationiren anbefohlen/ich auch desselben etlich mal auiſirt, vnd bißhero derhalben einiger Mangel nicht gespürt worden/jetzo aber solches erronee von mir vbersehē/ vnd ich mich solcher Straff nit befahret/ & cum probabiles Tyronum ignorantiæ, ſi non delicti iuſtificatorię, at ſaltem condonationis (in primis sæpius ad eundem lapidem non facta offenſione) meritoriæ habendæ sint. Als gelangt an E. F. G. mein vnterthänig hochfleissige Bitten vnd Begeren/ angeregter vorbehaltener pro perſonæ qualitate schweren Straff/ eines Güldens/den ich als nocens sonsten gedachtem meinem Herrn zuerlegē vnd zuerstatten schuldig/jne vñ conſequenter mich das erstmal gnedig zuerlassen/ vmb deß willen E. F. G. in vnterthänigkeit eusserſten Fleiſſes anruffendt.

E. F. G. Vnderthäniger gehorsamer
N. N.

Decretum: Ist er seiner mulcta erstmals erlassen/in conſil. Anno 94.

SVPPLICATIO XXIV.

Pro Mandato de ſoluendo ſine clauſula, in cauſa P. von F. contra nobiles L. R.

vnd D. H.

HOchwürdiger Fürst/ꝛc. E. F. G. bringt Anw. deß Edlen vnd Vesten P. von F. vnterthänig ſupplicierent für vnnd an/ Ob wol den 27. Jan. An. 93. der weniger Zahl/ allhie an diesem hochlöblichem Kayſ. Cammergericht gegen vnd wider die auch Edlē vnd Vesten H. F. vnd H. J. gebrüdere von J. H. ein Mandatum de ſoluendo ſine clauſula erkannt/ dasselbe jhnen der Gebür inſinuirt/ vnd hernacher Gerichtlich reproducirt worden. Darinnen jhnen Beklagten bey Peen 10. M. lötiges Golds Anw. G. Principaln die geklagte verfallen Zinse/sampt kosten Schadē vnd Intereſſe dero Hauptuerschreibung gemäß gebürlich zuentrichtē vnd zubezahlē/ aufferlegt vnd befohlen/auch durch E. F. G. gerichtlichen Bescheid partibus hinc inde auditis nochmals dem beklagtē zeit 6. Monat vnd 3. Tag zu würcklicher Zahlung vorgewēdter einrede vnuerhindert ſub ſolita commination angesetzet worden/ nach fernerer Außweisung deß Gerichtlichē Protocols/ vnd in dieser Sachē verübter Handlungen/Mit welchem Bescheidt der von F. zwar seines Theils wol zu frieden gewesen/ vnd nichts liebers sehen mögen/als dz er gebürende Bezahlung von den Haupschuldenen hette bekommen vnd erlangē/ vnd aller fernern Rechtfertigung deßwegen gentzlich vbrigt seyn mögen. So befindet sich doch nit allein auß dem am 24. May/An. 95. von dē J. von J. H. iudicialiter selbst vbergebener anzeig oblatæ proteſtationis vnd proteſtation Zettel/ dz sie solche Schuldt mit bahrem Gelte abzulegen nit vermögen/vnd derowegen die Verunderpfandte güter den von F. in ſolutum zugeben vermeinen thun/Sondern kompt Anw. G. Principaln auch daneben inn glaubwürdige Erfahrung/ dz

dieſe jme verſchriebene Vnterpfand/als nemlich die zween eygenthümbliche Häuſer B. vnnd J. ſampt allen denen zugehören vnd einkommē andern ſchon zuuorn / vnd ehe die von J. mit jhme cōtrahirt doch ſeiner Vnwiſſend/verhypothecirt/ vñ verunterpfändt geweſen/auch ſolche Güter dē ſelben Creditorn allbereit verkaufft vnd heimgeſprochen worden/dz alſo Ehrngedachter von F. ſeine bezahlung von den Hauptſchuldenern denē von J. zubringen nun mehr gar nit getrawet ſondern die Hauptſchuldener propter notoriam illorum inopiam zuuerlaſſen vnd ſeine Zahlung in andere gebürende wege zu ſuchē nothringlich verurſachet wirdt. Wann aber die von J. neben denen hiebevor angezogenen Vnterpfandten zu mehrer Verſicherung/ da ſie an abrichtung deß jährlichen Zinſes / ein oder mehr Jahr ſäumig ſeyn würden/die auch Edle vnd Veſte H. A. von der E. W. E. von R. vnd C. E. von D. zu Bürgen geſetzet vnd gegeben / welche ſich auch ſampt vnnd ſonders vngeſcheiden vnnd vnuertheilt für ſich/ihre Erben vnd Nachkommen/als mit vnd ſelbſt Schuldener verhafft vnd verbunden / alſo vñ dero geſtalt/ob es ſach were/dz die Verkauffere oder jre Erben vnd Nachkommē in obgeſetzē Fall ſäumig ſeyn würden/dz als dañ dem Kauffer oder ſeinen Erben/oder Einhabern deß hauptbrieffs an dieſem Kayſ. Cammergericht wider dē Verkauffer vnd deſſen Mitſchuldener vnd Bürgē ſamptlich oder ſonderlich rechtliche Anſpruch zunemmen / erlaubt vnd zugelaſſen ſeyn ſol/alſo daß auff Anzeig ſolcher Verſchreibung oō glaubwürdigen Tranſumpts davon/ ohne ordentlichē Proceß darinnē als in einer bekandlichen vnd liquidirtē Schuld exe cutiue procedirt/ verfahrē/ geurtheilt vnd geſprochen werden kan vnnd ſol/ mit wiſſentlicher begebung aller vnd jeden Priuilegien primæ inſtantiæ vnd aller andern beneficien vnd gutthaten/ſo den Bürgern zu gutem in dē gemein beſchriebenen Rechten geſetzet vnd geordnet / alles in ampliſſima forma, wie auß beygefügtem glaubwürdigen Tranſumpt vnd vidimirter Copey angeregter Hauptuerſchreibūg ſub lit. A. dann dz Original bey außbringūg obberürten Mandati de ſoluendo wider die von J. vorgezeigt/auch noch auff den Nothfall fürgezeigt werden kan/mit mehrem zuuernemmē/vnd derowegen Krafft/ſolcher Verſchreibūg/mit weniger wider obbenannte Bürgē als die Hauptſchuldener ſelbſtē executiue zu procediren vñ executoriales ſiue Mandatum de ſoluendo ſine clauſula zuerkennen E. F. G. die Hände geöffnet/dero Iuriſdictio auch nicht weniger ratione continentiæ cauſæ als obberürter ſpecial renuntiation primę inſtantiæ gantz richtig fundirt. Als gelanget an E. F. G. Anw. in namē/wie obſtehet/gantz vnterthänige rechtmäſſige Bitt vnd Begeren/die geruhen ime/wider obgeſetzte Bürgen ved Mitſchuldener ſamptlich vnd einen jeden inſonderheit/zu entrichtung vnd würcklicher Bezahlung/der verfallenē jährlichen Zinſen/ſampt Koſten/Schadē vnd Intereſſe, nach Außweiſung mehr berürter Hauptuerſchreibung gnedig zuuerhelffen/vñ deßwegen die von jhnen den Bürgen vnnd Mitſchuldenern ſelbſt bewilligte executoriales oder mandatum de ſoluendo ſine clauſula mit einuerleibter anſehenlicher Geltpeē/auch angehengter Citation ad docendum ſe paruiſſe, aut videndum ſe declarari in pœnam commina·am gnedig zuerkennen vnd mitzutheilen. Hierüber E. F. G. hochadelich/ꝛc.

Decretum: Iſt gebetten Mandat ſine clauſula erkennt in conſ. 11. Decemb. An. 99.

SVPPLICATIO XXV.

Vmb milterung der ein Marck ſilbers auff erlegter Straff / *in cauſa N. procuratoris.*

HOchwürdiger Fürſt. Röm. Ka. May. Cammerrichter/gnädiger Herr/beyligenden auff geſchrieben abſchleglichen Decrets/ob wol bey E. F. G. mein vnterthäniges begeren der remiſſion vñ Erlaſſūg auff erlegter harter Straff kein ſtatt gefundē/Bin ich doch zuverſichtlicher hoffnung dz darum̃ kein vngnad damit ſeyn ſolle / ſondern E. F. G. wie in gleichē E. G. vnd herrlichkeitē reſpectiuem alle wege/mein G. G. Herrn ſeyn vnd verbleibē werdē/Wann aber dieſe Sach erzehlter maſſē alſo vnd in beſtēdiger Warheit mit allē erzehlten vmbſtendē/vnd anderſtē nit beſchaffen/dz ich alſo nit weiß/ wie ich in dieſe hohe beſchwerligkeit gerahte/So iſt an E. F. G. dero G. G. vnnd Herrligkeitē mein vnterthänige demütige Bitt/ hierüber/vnd ſolcher groſſē Straff/d ein Marck ſilbers/ex gratia gnedige milterung/mir zu erweiſen vnd widfahren zulaſſen E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt in vnterthänigkeit anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger
gehorſamer N. N.

Decretum: Iſt dem Supplicanten die auffer legte Straff auff ein halb Marck ſilbers/ auß gnaden moderirt in conſilio 18. Februarii, Anno 1600.

SVPPLICATIO XXVI.

Pro Mandato ſine clauſula de remittendo, in cauſſa H. L. G. L. S. contra S. F.

HOchwürdiger Fürſt/Rö. Kayſ. May. Cammerrichter / gn. Herr / E. F. G. gibt Anw. deß wolgebornē Herrn/Herrn ꝛc. N. vnterthänig zuerkennē/als J. G. Raht vnd Regiſtratori/N. wegen deroſelben befohlen worden/etliche documenta auß dem Gräfflichen Schloß vnd Cāzeley zu N. abzuholen/ſo an dieſem Kay. Cammergericht in originali zu produciren geweſen/dz N. geweſener K. Cammerknecht/denſelben den 27. Decemb. deß hingewichenē 97. Jahrs/heimlichē verwar-

verwartet/vnd ohne einige gegebene Vrsachen/ hinderlistiger auch Mörderischer weiß vberfallē/ vnd verwundet / daß / wo es durch Göttliche bewahrung nit verhütet/ vñ der hinderrücks angesetzte Mordt nit mißlungē/in der Kayſ. Mt. Eygenthumb vnd gefreyten Stamhauß N. auff der stätt ermordet vnd hingerichtet/wie er dann zubezeugung solches seines propositi & præmeditati homicidij, sich dessen nit allein vor vnderstandener Mordthatē/Sondn auch nach deren verüb/ vnd Fehlschlagung/noch ferrners zu etlichen vnderschiedlichen mahlen verlauten lassen / es reuwe jn von Hertzen / daß er besagten N. nit erstochen/vnd jme der Stich nit recht angangen / Aber wölle nit ersterbē / sondern seinen Kopff noch daran setzen/ vnd denselben erwürgen/ꝛc. auch zu dessen vollnzieh ung etliche Tag lang ein Carapiner bey sich heimlich getragen/ vnd damit jne N auch in der Statt N. vnd seinem eygenē Hauß verwartet/ꝛc. vnd also alle solche Mordthaten vñ hochsträffliche Beträwung in Anwaldts G. H. Principals Gebiet / Oberkeit vnd territorio begangen/vnge achtet J. G. so baldt anfangs vnd vor vnterstandener Mordthaten/die gebührliche Rechthülffe / seiner wider dē obgenandten N. habender Anforderung / bey seinem Herrn von N. offeriren vnd anerbieten lassen. Dieweil aber solches so wenig/ als die nach erfolgter That beschehene Rechtsforderung verfangen/ Sondern der gedachte Mordthäter darüber außflüchtig / vnd also Anwaldts G. H. d noch jñerzu beharlichen/ auch etlich wenig stunde vor seiner Verhafftung continuirten Träuwort halben/zu dē Nothrangtē/nottrüngenlich vervrsachet/ daß er von einem Erbarn Rath der Statt N. in nechst verschiener Fastenmeß nidergeworffen / vñ zu gefänglichem Verhafft gebracht worden. Wiewol hierauff derselbe von Anwaldts G. H. Principaln zu vnderschiedlichen mahlen ersucht vnd gebetten/ J. G. den verhafftē Mordthäter gegē gebürlicher Caution vnd Reuers folgen zulassen vnd zu liefern/ damit er andern zum abschew vnd Schrecken/in der Grau / oder Herrschafft möge zu Straff gebracht werdē/in welcher delinquirt/vñ die Burgfriedbrüchige Mordthat vnderstanden worden/ so ist doch solches von einem Erbarn Rath bißhero verwegert vnd abgeschlagen / Dieweil aber derselbe gedachtem Rath/ratione domicilii originis, noch delicti, im wenigsten zugethan / Entgegen aber Anwalts G. H. propter locum delicti vnderwürffig/ vnd dahero nit allein pro subdito fugitiuo zu halten/sondern one das wissentlich/vff in auth. qua in prouincia. C. vbi de crim ag. oport. gleichsam / pro perpetuo iure constituirt worden/die berettene Vbelthäter deren Obrigkeit zu liefern / vnder deren sie delinquirt/vnd also damit locus delicti in solcher acht gehalten worden/daß (authore Alci. *resp. lib. 1. cons. 13. nu. 2.*) auch der Reus in foro domicilij condemnatus ad locum delicti zur verdienten straff zu remittieren/auch auff den Fall/ wann die remissiones de consuetudine abgeschlagen werden können/ dennoch solches nit statt hat / cum is qui Reum captiuum detinet neque ratione loci delicti, neque ratione domicilij (wie dieses Fals) competens Iudex est, quia hoc casu nō remittere esset contra ius publicum, prout ait Tib. Dec. *in crim. lib. 4. c. 19. n. 18.* Derowegē vñ dieweil die remissiones delinquētiū, ad magistratū loci delicti, sonderlich jetzt gesetzten fals abzuschlagen außtrücklich verbotten/dem gemeinen besten zuwider/vnd exemplo perniciosum est, Auch dem Landfriedē vermög deß 14. Cap. deß 2. Theils K. Cammergerichts Ord. nit so gar vngleich/daß also dahero nach besag deß 23. tit. d. 2. p. ordinationis, E. F. G. zu befehlung begerter Remission Iurisdictio gnugsamlich fundirt. Solchē nach ist N. Anw. vnderthänigs bitten/ E. F. G. wöllen seinem G. H. ein gewöhnlich mand. sine clausl. de remittendo gnädig erkennen/vñ einē E. Rath der S. N. bey namhaffter Peen ernstlich manditen/den angezogenen Mordthäter Anw. G. Herrn Principaln gegen gewöhnlichē Reuerß vnd Caution vnweigerlichen zu remittiren vnd zu liefern / damit er vnter der Obrigkeit möge gestrafft werden/ in deren Territorio delinquirt, vnd die bößhaffte Mordthaten vnterstanden worden. E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt/ꝛc.

E. F. G.

Vntertheniger gehorsamer
N. N.

Lt. cauens de rato & mandato.

Decretum: Jst abgeschlagen in cons. 12. Maij, Anno 98. Sequuntur nunc vota, vna cum eorum decisionibus & resolutionibus ad præcedentes supplicationes Cam. Imp. Mandatorum de soluendo, item de immissione & remissione pertinentia.

VOTVM I.

In causa A. R. contra G. M. & consortem.

SVMMARIA.

1 *Consuetudo, vt coniunx superstes, si mobilia bona occupat, ad solutionem æris alieni prædefuncti coniugis obligetur, valet.*
Limitatur num. 4.
2 *Vxor pro marito de iure communi non tenetur. Contrarium de consuetudine & statuto disponi potest.*
3 *Actore non probante Reus absoluitur.*
5 *Prodigalitas mariti ante matrimonium vxori obesse non debet.* (*nū mariti.*
6 *Vxor quicquid habet, præsumitur habere ex bo-*
7 *Vxor respectu bonorum acquisitorum ante matrimonium, & quæ mulier dotis nomine marito attulit, non tenetur pro marito: quin omnibus creditoribus iure tacitæ hypothecæ præfertur.*
8 *Soluens vni creditori, non ob id tenetur alijs quoque soluere.*

9 *Res empta de pecunia aliena efficitur amentis, maxime si ei possessio tradita sit.*

10 *Res empta ab vxore de pecunia mariti, vindicari non potest, sed ad pretij restitutionem personali actione agitur.*

11 *Pretium quando ad se trahat dominium, & concedatur fauore dotis in subsidium rei vindicatio.*

De intellectu consuetudinis Spirensis, quod coniunx superstes pro coniuge obligetur ad solutionem æris alieni.

DVplex in Actis petitio loco libelli exhibetur: Vna ratione bonorum immobilium: Super vtraque lis cotestatur: Igitur super vtroque cognoscendum & pronunciandum. Quod ad mobilia attinet, dubium non est, actum ex lege, condictione, seu consuetudine ciuitatis Sp. vt notat Bart. *in l. vnic. num. 6. & seqq. C. de condict. ex l. & in l. omnes populi. ff. de iust. & iur. numero 66 Bald. in l. ex placito. numero 12. C. de rer. permut.* Secundum distinctionē quam DD. ibi faciunt, quia quandoque ex consuetudine oritur etiam actio in factum. *Zas. in l. si ita stipulatus. nu. 11. ff. de verb. obl.* Quoad immobilia idem dicendum puto, nempe actum condictione ex moribus, idque propter testimonium senatus Sp. super consuetudine iudicialiter exhibitum, quod de mobilibus & immobilibus copulatiue mentionem facit, sigend vnnd fahrend Verlassenschafft. Concludo actum condictione ex moribus, quamquam ratione immobilium rei vindicatio dari possit inspecta petitione.

Quod ad mobilia attinet, sufficienter probatum puto, diuisionem secundum pacta dotalia post mortem M. B. G. factam esse, & sic maritum duas Reæ partes accepisse, vnam filij, alteram suo nomine, quam filij partem Actores modo repetunt tanquam bona mobilia, idque vigore allegatæ consuetudinis Sp. qua introductum, vt superstes coniunx, si mobilia occupet bona, ad solutionem æris alieni prædefuncti coniugis obligetur. Quæ quidem consuetudo per documentum Senatus rite pro-
1 batur. Valere autem † dictam consuetudinem deque iure subsistere dubium non est: Nam
2 licet de iure † communi vxor pro marito non teneatur, consuetudine tamen & statuto contrarium recipi potest. Iason *in §. actiones. de act. Bart. tract. de repress. q. 1. nu. 7. Rota decis. 1. in Nouis.* Subsistente autem consuetudine, videndum, an immiscuerit se bonis mobilibus defuncti? Atque hoc in confesso est: Consentaneum ergo videtur, eum quoque ad solutionem æris alieni prædefuncti coniugis ex consuetudine obligatum esse: Et sic Actoris, quo ad bona mobilia intentionem fundatam esse. Quod attinet ad petita prædia, nempe die Morgenwechs / similiter in confesso est in except. Actoris H. O. W. dicta prædia ante matrimonium, cum Rea contractum emisse, Reamque adhuc hodie possidere. Quoniam autem pupillus, cuius nomine agitur, heres patris hic est, recte dictorum bonorum postulatio quoque petitur, vel vigore consuetudinis, vel actionis Rei vindicationis. Atque sic concludo, Actores in vtraque petitione intentionem fundatam habere.

Rea diuisionem non impugnat, sed prodigalitatem mariti accusat, omnia nempe fuisse dilapidata, antequam matrimonium secum contraheret, nihil ad se peruenisse ex bonis specificatis, exceptis iis, quæ in exceptionibus designantur, quorum restitutionem offert. Hæc allegatio si probata foret, eo ipso videtur, quod Actores contrarium non probarunt. Diuisionem factam modo prædicta satis ostendunt. Cæterum in eo deficiunt, an specificata bona mobilia in Inuentario H. O. W. ad Ream tempore contracti matrimonij comportauerit, an eo tempore adhuc in rerum natura fuerint. vnde succedit regula, Actore † non proban- 3
te, &c. *l. qui accusare. C. de edendo.* Nec obstat in contrarium allegata consuetudo Spirensis: quia illam tunc locum † habere existimo in 4
casu, quo maritus in eo matrimonio, nempe cum Rea nouissime contracto, bona consumpsisset, secus si ante matrimonium bona dilapidasset (vt in præsenti) id quod in Actis ex multis coniecturis præsumitur. Rea eius probationem etiamnum offert. Iuris autem est, quod prodigalitas † mariti ante matrimonium 5
vxori obesse non debet. *l. ob maritorum. C. ne vxor pro marito. l. res vxoris. C. de donat. inter vir. & vxor. l. sancimus. C. de pœnis. gloss. in d. l. ob maritorum.* Et hæc maxime procedere puto in præsenti, vbi dicta consuetudo loquitur simpliciter de debitis: Secus forte esset, si de omnibus debitis faceret mentionem, quia etiam de debitis ante matrimonium contractis conueniri posset, per ea quæ tradit Chassan. *in consuetudine Burgund. rubr. quarta. tit. des dreitens.* Non obstat, quod quidquid † habet vxor, præsumatur 6
ex bonis mariti habere. *l. quintus. vbi gloss. ff. de donat. inter vir. & vxor. Angel. in consilio 141.* Quia hoc procedit in acquisitis ab vxore constante matrimonio, ad euitandam suspicionem turpis quæstus: Secus est in bonis acquisitis ante matrimonium, † & quæ mulier do- 7
tis nomine marito attulit, vel alias iure successionis tenet & possidet, vt hoc nostro casu. Nam in iis tantum abest, vt pro marito teneatur, vt etiam omnibus creditoribus iure tacitæ hypothecæ præferatur. *l. assiduis. vbi Dd. C. qui pot. in pign. §. fuerat. vbi Zas. de act.* Non obstat pariter, quod quibusdam venditoribus † ma- 8
riti soluerit, & sic consuetudinem partim approbarit, quia ob id non tenetur aliis quoque credi-

creditoribus soluere. *l. fin. C. ne vxor pro marito. l. si certis annis. C. de pact. l. cum de in rem verso. ff. de vsur.* Quare puto Ream ratione mobilium bonorum eatenus condemnandam, quatenus ex bonis mariti facta est locupletior, nempe ad restitutionem eorum bonorum, quæ ad se peruenisse fatetur, & quorum restitutionem suapte in exceptione offert. Atque sic concludo. Ad bona immobilia, nempe fundos quod attinet, Ream non in iure, sed probationibus deficere puto, eo quod sententiis vtriusque instantiæ non satis fecerit, probando scilicet dictos fundos sua pecunia venditori solutos. Quod quia non fecit, aut facere non potuit, vti fatetur, potius stat præsumtio contra mulierem, mariti pecunia solutos, quoad contrarium doceatur. Imo etsi probasset, propria pecunia solutos: tamen adhuc dubium esse possit, an talis exceptio elideret intentionem Actoris, cum iuris sit, quod res emta † de pecunia aliena efficiatur ementis, præsertim si ei possessio tradita sit, *l. 1. l. multum interest. l. pen. C. si quis alt. vel sibi. Bald. in l. sicut proponis. C. de rei vind. fac. l. & si de tua de don. int. vir. & vx.* Si res empta ab vxore † de pecunia mariti vindicari non potest, sed ad pretii restitutionem personali actione agitur, *d. l. 1. & l. pen. C si quis alt.* Itaque in præsenti, etsi probata fuisset numeratio pecuniæ, aut solutio pretii, fundos tamen Rea retinere non potest, cum maritus ante matrimonium illos emerit, eique traditio suo, non Actoris nomine facta sit, tametsi ad pretii restitutionem possessorem fundorum personali actione conuenire queat, nisi dicere velimus, prædia soluta ex pecunia dotali, vel alias marito donata: quia tunc in subsidium precium † ad se trahit dominium, & conceditur fauore dotis in subsidium rei vindicatio, *l. ita. & l. res quæ ff. de iure dot. l. vxor marito. ff. de donat. inter virum & vxor. gloss. in d l 1.* Secus si pecunia non esset dotalis, *l Proculus. ff. de. iure dot.* Vnde si hoc probatum esset, Actoribus obiici posset: Dolo petis & mox restituturus es, *c. dolo. de reg. iur. in 6 l. in condemnationem. §. dolo ff. eod.* Quoniam vero neutrum probatum est, nempe fundos litigiosos propria, & sic non aliena pecunia aut dotali comparatos: Concludo ob defectum probationis, & confessionem propriam, Ream ad restitutionem dictorum fundorum condemnandam esse, sententiamque à qua reformandam, quo ad bona mobilia, Compensatis expensis.

9

10

21

VOTVM II.

In causa N Rei & Appellantis, contra Bendic Iudt Actorem & Appellatum.

Hypothecaria.

SVMMARIA.

1 *Contra tertios possessores bonorum agi non potest, nisi principali debitore excusso.*
2 *Vxori contra tertios possessores ratione dotis agenti opponi potest exceptio excussionis.*
3 *Excussio bonorum mortuo principali debitore facienda contra ipsius heredes, & nullo herede existente contra hereditatem iacentem.*
4 *Excussio exceptionis non habet locum, si notorium est, principalem debitorem non esse soluendo.*
5 *Sententia facit liquidum, & res iudicata pro veritate habetur.*
6 *Dominii probatio difficilima est.*
7 *In bonis nostris aliquid dicitur, quod in bonis nostru non est.*
8 *Hypotheca constituitur solo consensu debitoris, absque traditione.*
9 *Contra confitentem præsumitur, donec contrarium probetur.*
10 *Negans quotiescunque intentionem suam fundat super negatiua, eam probare cogitur.*
11 *Debitor principalis si condemnatur, non liberantur pignora, nisi prius realiter satis factum sit.*
12 *Verba sequentia ex præcedentibus interpretationem accipere debent.*
13 *Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus.*
14 *Quod ex relatione intelligitur, dicitur vere & proprie.*
15 *Qui tacet, consentire videtur, videlicet si tacens contradicendo actum impedire potuisset.*
Secus, si non posset impedire. num. 16.

HÆc causa ex præcedente descendit: actum quasi Seruiana seu hypothecaria contra Reum possessorem domus hypothecatæ, habetem causam onerosam, scilicet emptionis ab ipso debitore. Videndum 1. an hæc actio competat? Iuris est, contra tertios possessores † bonorum agi non posse, nisi principali debitore prius excusso. *Auth. hoc si debitor. C. de pignor. vbi glo. & Dd. in auth. sed hodie. C. de act. & obligat. & ibi Bald. n. 2. gl. l. vbi adhuc. verbo, qui non potiores. C. de iur. dot Iaf. l. si constante. num. 200. solut. matr. Idem plenius § si quis. num. 66. inst. de act.* Idq; procedit siue agatur reuocatoria, siue hypothecaria *Iaf. d. §. item si quis. num. 6. & Dd. vbi supra.* Quod adeò verum est, vt etiam vxori contra † tertios possessores, ratione dotis agenti, opponi possit exceptio excussionis, vt prius bona mariti excutiat. *gloss. sing. d. l. vbi adhuc. versic. qui non potiores. C. de iure dot. Iaf. d. l. si constante. num. 200.* vbi magis communem dicit, & licet ipse contrariam opinionem approbet, scilicet, quod mulieri fauore dotis non possit opponi exceptio excussionis per rationem, vt ibi per eum, tamen concludit à prædicta communi opinione in iudicando, non esse recedendum. & eam renet Cy. & Bal. *d. l. vbi adhuc*, & alii Dd. citati à Iasone *d. loco.*

1

2

Quæ

3 Quæ quidem excussio † mortuo principali debitore facienda contra ipsius heredes, *auth. hoc si debitor. C. de pignor.* nulloque herede existente contra hereditatem iacentem, dato illi curatore. *Paris. d. cons. 50. num. 41. vol. 1. Alex. consil. 100. num. 10. vol. 5.*

Hoc amplius vltra excussionem etiam necessaria pronunciatio, & sententia Iudicis affirmantis excussionem legitime fuisse factam. *Bald. l. stipulatio. §. habet num. 4. ff. de oper. nou. nunc. Bald. auth. sed hodie. nu. 3. vbi docet*, qualiter probetur excussio.

Iam in proposito videndum, an debitor principalis sufficienter & debito modo excussus sit, itaque huic actioni quasi Seruianæ locus esse possit? Et breuiter concludo quod sic. Constat enim ex actis secundæ appellationis inter N. N. & hunc nostrum Actorem, quod d. N. debitor principalis hac in causa iuramentum paupertatis præstiterit, & sic est notorium, ipsum principalem debitorem non esse soluendo. Acta enim faciunt notorium, *c. fin. de cohab. cler. & mulier. Innoc. c. ex insinuatione. in fi. de appel. Iaf. l. ait prætor. §. si damnetur. num. 2. ff. de*
4 *iureiur.* Quo casu exceptionis excussio † non habet locum. *gloss. l. decem stipulatus, verb. excussum. ff. de verb. obl. Iaf. d. §. item si quis. n. 8.* vbi multas fallentias ponit, quando non requiratur excussio. Item *l. si constante. num. 200.* vbi tradit, quomodo fiat notorium, & probetur excussio. *Iaf. d. §. item si quis.* quod & Bald. docet. *d. auth. sed hodie. num. 2.* Hic notorium factum est Iudici per delationem iuramenti paupertatis, quæ quidem delatio non solum causæ cognitionem, sed & interlocutionem Iudicis, aut saltem decretum eius desiderat, vti constat ex stylo quotidiano. Quare concludo, hanc actionem præstito iuramento in causa secundæ appellationis, & debito principali per sententiam definitiuam liquidato (sententia enim facit
5 liquidum, quia † res iudicata pro veritate habetur. *l. ingenuum. de statu hominum. d. c fin. de cohab. cler.*) Actori competiisse, & etiamnum competere. Videndum ergo an probata.

Duo hic potissimum huius actionis requisita consideranda veniunt. *I. An domus hypothecata tempore obligat. fuerit in bonis debitoris. qui rem illam possederit bona fide tanquam dominus vel quasi.* Hoc enim sufficit probare, nec requiritur dominii probatio, vt scilicet probet, debitorem fuisse dominum rei pignoratæ, quod voluit glo. *d. §. item Seruiana. vers. quasi ab omnibus communiter reprobata in l. cum res. C. si al. res pign.*
6 *data sit.* dominii † enim probatio difficillima est, vt *tradunt communiter Dd. in l. cũ res. C. de probat.* Sed facilis est probatio, rem fuisse in bonis debitoris tempore obligationis, quia illud quod bona fide possidemus, dicitur in bonis
7 † nostris, etsi non sit nostrum. *l. bonum. 1. §. in bonis. ff. de verb. sign. glo. l. rem alienam. verb. pignoratitio. ff. de pignor. act. Iaf. §. Seruiana. num. 89. & ibi Zaf. nu. 32. & 37.* non tamen sufficit articulare, quod possederit, sed addere oportet, quod bona fide possederit, prout admonet aduocatos. Zaf. *ibid. num. 41. in fine.*

II. Requisitum est probatio conuentionis de pignore contrahendo. Sola enim conuentione, solo consensu debitoris, absque traditione † hy- 8
potheca constituitur, *l. 1. ff. de pig. act. l. contrahitur. ff. de pignor. & hypoth.* Licet etiam rei traditione constituatur *§. fin. Inst. quib mod re contr. obl.* Nam quod actionem hypothecariam inter pignus & hypothecam nulla est differentia, licet quoad actionẽ pignoratitiã multũ intersit, & ita intelligitur *d. §. itẽ Seruiana. prout tradũt Dd. ibid. & Zaf. §. actionũ. n 62. Inst. de act. Rossr in act. hypothecaria.*

Quod autem ad I. attinet, illud in confesso est, domum scilicet hypothecatam tempore obligationis fuisse in bonis debitoris, neque hoc à possessore controuertitur. Non enim refragatur agenti quæstio dominii, secundum communem Dd. opinionem. *d. l. cum res. C. si al. res pign. data sit. & d. §. item Seruiana.* quando possessor à debitore habet causam onerosam, puta emptionis, vt hoc nostro casu: Secus si lucratiuam causam à debitore habeat, puta donationis, quo casu concludunt, quæstionem dominii locum non habere, eo quod creditor certet de damno vitando, ipse vero possessor de lucro captando, quamuis Zasius pulchra ratione contra communem indistincte concludat, *d. §. item Seruiana. num. 34. in fin cum seq.* quæstionem dominii creditori agenti à possessore obiici non posse, *vt ibi per eum.*

Cum igitur dominium domus vel quasi (de horto nihil hic nobis negotii) à possessore non controuertatur, concludo hoc requisitum satis esse probatum. In altero maior difficultas versatur, an scilicet domus consensu debitoris hypothecata fuerit.

Actor in vim probationis producit obligationem debitoris principalis, in qua fatetur mutuum, & pro maiore securitate creditoris obligat in specie domum, hortum, & porro omnia bona sua in genere. Hæc obligatio, cum sit confessio ipsius debitoris, procul dubio conuentione consensum & constitutionem hypothecæ præsupponit, cum pro ea præsumatur contra † confitentem, donec contra- 9
rium probetur, *l. cum precilus. C. de probat. & ibi communiter Dd. in l. optimam. C. de cont. stip.* Habet igitur excusso iam debitore principali Actor contra tertium possessorem intentionem suam ex literis obligationis fundatam, nisi Reus apertissimis rerum argumentis contrarium do-
ceat, *d. l. cum precibus.* Quotiescunque enim † ne- 10
gans intentionem suam fundat super negatiua, eam probare cogitur, siue Actor sit, siue

Reus.

reus, *l. hoc iure. l. ita stipulatus. vers. quod si ab initio. ff. de verb. oblig. Anchor. consilio* 254. *numero* 3. *Bald. d. l. si ex cautione. numero* 4. *in fi. C. de non num. pec.* vbi vult, quod fundata intentione Actoris Reus negatiuam probare teneatur. Non obstat in causa secundæ appellationis inter N. & Actorem nostrum, quod sententia condemnatoria in personam N. debitoris principalis lata sit: quia hypothecaria habet sua specialia, inter quæ est, vt non tollatur nisi solutione. Vnde si
11 principalis † debitor comdemnatur, non hberantur pignora, nisi prius realiter satis factum sit. *text. l. grege. §. etiam. ff. de pign. & hypoth. l. quamuis. 2. C. eod. Capicius decis.* 46. *n.* 7. Secus si debitor principalis absolutus esset in actione personali, quo casu tollitur & soluitur pignus. *l. si deferente ff. quibus mod. pig. sol. gl. d. l. quamuis. 2. verbo fecerit.* quod hic factum non est. Videndum ergo de Elisione.

An Elisa?

Excipit Reus potissimum contra dictam obligationem quod testes nihil de constituta hypotheca domus, sed tantum de confessione nudi debiti deponant, & sic de actione personali, quæ nihil habet commune cum hac hypothecaria. Quæ exceptio si vera sit, apud me certe multum habet ponderis. Debitum quidem per testes probatum est, sed de pignoris vel hypothecæ constitutione nullum verbum. Debiti confessio probatur, sed non obligatio domus. Id quod ipsemet debitor principalis in causa secundæ appellationis vehementer etiam vrget.

Nec obstare videtur, quod 2. & 3. testes ad 5. interrog. deponunt, in literis obligationis domum esse obligatam, quod ex eo inferri non potest, quod debitor in pignoris obligationem consenserit, prout latius hoc vrget ipse Appellans. Cæterum alias accuratius dicta testium perpendendo, videntur mihi ea verba, quæ de hypothecata domo mentionem faciunt, ad consensum & expressam debitoris conuentio-
12 nem referenda esse. Verba † enim sequentia ex præcedentibus interpretationem accipere debent, & econtra, *l. quoties. C. famil. erisc. l. si seruus plurium. §. fin. ff. de leg.* 1. Iam ex præcedentibus constat, quod ordinarius loci literas obligationis testibus prælegerit & interrogauerit, ob der Sachen also/ darauff sie geantwortet. Ergo de obligatione, & sic non tantum de debito, verum etiam de conuentione hypothecæ interrogati deponunt. Verba ergo sequentia in 5. interrog. ex præcedentibus declarantur, & de pignoris conuentione accipienda sunt. Rela-
13 tum enim est in † Referente, cum omnibus suis qualitatibus, *l. esse toto ff. de hered. inst. l. Theopompus. ff. de dote præleg. Rom. consil.* 160. *nu.* 2. & illud,
14 quod † ex relatione colligitur, dicitur vere & proprie. *Bald. consilio* 212. *num.* 1. *vol.* 5. *Dec. consilio* 687. *numero* 3. Accidit depositio primi testis ad 3. interrog. vbi deponit, obligationem istam in der Farb zu N. præsentibus creditore, debitore, & Reo nostro, vna cum aliis ciuibus, lectam, domumque in ea obligatam fuisse: quę quidem depositio consensum debitoris, satis vtique arguit, eo quod se præsente, nihilque contradicente, lecta fuerit. Nam qui tacet † consentire 15
videtur. *l. qui tacet. ff. de reg. iur.* hoc infallibiliter procedit, si tacens contradicendo actum impedire posset, *l. fideiussor.* 26. §. 2. *ff. de pignor. & hypoth. Bart. l. qui dotis ff. solut. matri.* Hic debitor prę sens fuit, & potuit contradicere. Ergo, &c. secus † si contradicendo non posset impedire, 16
gloss. d. c. nouo. & ibi Pan. Quia igitur pro instrumento vel obligatione iuris præsumptio militat, *d. l. cum precibus.* testium dicta de consensu debitoris intelligenda sunt, cum taciturnitas pro consensu habeatur. Et quod omnium maxime me vrget, ipse Reus contrarii probationem nusquam adfert, sed tantum per generalia obligationem impugnat contra, *d. l. cum precibus. l. generaliter. C. de non num. pec.* quæ apertissimas in contrarium probationes requirunt.

Concludo definitiue in fauorem Iudæi, secundum ipsius petitionem bene iudicatum, male appellatum, compensatis tamen expensis propter bonam fidem, & titulum onerosum possidentis. Sententia eorum de iure reformanda, quia condemnatur possessor ad solutionem debiti contra libelli petitionem: Actor enim recte in libello petit, sibi possessionem rei pignoratæ tradi, donec sibi soluatur. Condemnatio debebat fieri ad traditionem possessionis rei pignoratæ, non ad debiti solutionem, quam uis in hypothecaria procedat etiam ipse libellus alternatiuus; *peto illum condemnari ad rem restituendam, vel ad soluendum debitum. l. si fundus. §. in vendicatione. ff. de pignor. & hypoth. & ibi Bart. n.* 4. *l. fin. C. si vnus ex plur. heredibus.* Potest enim possessor rem retinere, & litis æstimationem offerre, *l. si creditor. ff. quib. mod. pig. sol.* At in præsenti ipsemet Appellatus petit expresse sententiam confirmari, & proculdubio domus hypothecata valore suo excedit debitum petitum, concludo simpliciter pronunciandum, bene iudicatum, male appellatum. Compensatis expensis. Saluo &c.

Sententia definitiua.

IN Sachen N. N. Appellanten eins / wie-
der N. Juden zu N. Appellaten andertheils/ ist allem Vorbringen nach zu recht erkandt/ daß durch Richter voriger Instantz wol gevrtheilt/ v-
bel davon appelliert / die Gerichtskösten derohal-
ben auffgelauffen/ an diesem Keyserlichen Cam-
mergericht auß bewegenden Vrsachen ge-
gen einander compensierendt vnd
vergleichendt.

VOTVM

VOTVM III.

In causa N.N. Klägern/ contra N.N.

De hypothecis & pignoribus.

SVMMARIA.

1 *Domo hypothecata pro aliquot florenis annuù postea vendita tanquam libera, competit actio hypothecaria & datur aduersus possidentem.*
2 *Actionis hypothecariæ requisitum potissimum est, vt res sit in bonis debitoris tempore obligationis.*
3 *Res prorsus aliena obligari non potest, nisi cum pacto, si sua erit, aut si ius aliquod in ea re habeat.*
4 *Pignus non conualidatur ex superueniente dominio, ad effectum producendi hypothecariam, sed solum ad effectum dandi retentionem.*
5 *Ignorantia regulariter præsumitur, nisi contrarium probetur.*
6 *Bona fides regulariter præsumitur, donec mala probetur.*
7 *Pignus soluta pecunia dissoluitur.*
8 *In actione hypothecaria valet libellus alternatiuus, vt vel rem restituat, vel totum debitum soluat.*

ACtor agit hypothecaria vtili ad domum N. à quodam N. N. vel eius vxore, pro 20. flor.
1 annuis obligatam, & D. N. postea † venditam tanquam liberam. Certum est, actionem hypothecariam esse, *l. pignoris. C. de pignor. & l. pignoris. ff. eod. l. eos. C. qui pot. in pig.* Datur que contra possidentem. *l. fundus. §. in vendicatione. ff. de pign. & hypoth.* Cũ igitur D. N. sit in possessione domus hypothecatæ, licet eam bona fide & titulo oneroso, ex empto scilicet, possideat; recte ab Actore conuentus eo, quod actio ista, vt dictum, sit realis, & res transeat cum suo onere, *tex l si debitor. C. de distr. pig. cum alleg. ibid. glo in verb. emptorem & text. l. si conuenerit. 2. §. si fundus. ff. de pig. act.* Hæc actio non solum probata per instrumentum obligationis, verum etiam in confesso est, vt patet ex actis. Videndum igitur de elisione ipsius Rei. Obiicit in defensionalibus Reus, tres potissimum exceptiones. 1. Domus sine onere tanquam libera, vendita fuit. 2. Tempore hypothecæ pignus non fuit in potestate vendentis censum, ideo non potuit hypothecari. 3. Non valet pactum de hereditate viuentis.

Quod ad primam attinet, ea parum aut nihil mométi habet propter onus reale, quod transi-
i i possi lentem rem obligatã, quia melius est incumbere rei, quam personæ.

Altera exceptio potissimum obstat: Nam po-
2 tissimum & præcipuum huius actionis † requisitum est, vt res sit in bonis debitoris, tempore obligationis, *l. & quæ nondũ. §. 1. ff. de pig. & hypoth. num. 3. in §. Item Seruiana. Inst. de act.* etiam dominij probationem requirit: Sed est communiter reprobata, vt per Dd. maxime Ias. *in §. 3. n. 31. & 37. Dd. l. cum res. C. si al. res pig. data sit.* Sufficit igitur probare rem in bonis debitoris fuisse. At in præsenti constat, rem obligatam tempore obligationis nondũ in bonis debitoris, sed alienam fuisse, & per consequens sequitur, eam obligari non potuisse, cum deficiat substantiale requisitum actionis, & iuris sit notissimi, quod † res 3
prorsus aliena obligari non possit, nisi cum pacto, si sua erit. *l. si fundus. §. aliena. ff. de pign. act.* aut si ius aliquod in ea re habeat, prout latius declarat gl. *d. l. cum res. verb pignoratitia. & gl. l. 1. verbo, difficilius. ff. de pignor. vbi Bartol Neguz. in tr. pignor. 2. p. 3 membr. n. 52. cum seq.* Obiicitur igitur male creditori agenti contra Reum, tanquam tertium possessorem, habentem causam onerosam, ab ipso debitore exceptio dominij: Tali enim casu ex omnium Doctorũ opinione quæstio dominij refricari poterit, prout tradunt communiter Dd. *d. l. cum res. Bart. in l. rem alienam ff. de pignor. action. numero 6. Angel. d. §. item Seruiana.* Sed neque hæc Actoris exceptio in nostro casu obstare poterit, eo quod dominium domus obligatæ superuenerit post obligationem ipsi debitori, puta ex successione, quo casu traditum est, si creditor ignorauit rem alienam fuisse tempore obligationis, confirmari obligationem & pignus conualidari, ita vt creditori vtilis hypothecaria contra possidentem detur, *d. l. cum res. C. si al. res pignor. data. & ibi Dd. l. rem alienam ff. de pig. act. l. 1. ff. de pignor. Neguz. vbi supra numero 55. Zas. d. §. item Seruiana. numero trigesimo septimo.* Quod si creditor scientiam rei alienæ tempore obligationis habuerit, tunc secus est, quia † 4
non conualidatur pignus ex superueniente dominio, ad effectum producendi hypothecariam vtilem ipsi creditori, sed solum ad effectum dandi ei retentionem rei obligatæ, si eam possideat. Nam talis non habet vtilem hypothecariam, sed tamen si possidet, retentionem, *d. l. 1. ff. de pignor. & ibi glo. verbo, difficilius. & Bart. qui rationem diuersitatis tradit. Neguz. vbi supr. numero 55. cum seqq. Dd. d. l cum res.* In nostro casu allegatur quidem scientia rei alienæ, & † ignorantia etiam regulariter præsumitur, 5
nisi contrarium probetur, *c. præsumitur. de reg. iur. in sexto.* Quemadmodum bona fides regulariter † præsumitur, donec mala probe- 6
tur, *l. pen. C. de euiction. & ibi gloss. in verbo, debes. l. emptos. C. de præscript. longi temp.* Imo de ignorantia & bona fide satis ex instrumento emptionis apparet, cum creditor censum litigiosum super domo propria vendiderit, dum dicit, auff vnser Hauß zu N. Ergo certum est, hanc Actoris replicam de dominio superueniente in casu ignorantiæ, Rei exceptionem aut quæstionem dominii prorsus elidere. Si ipse tanquam bonæ fidei emptor deceptus est, quod rem alteri obligatam tanquam liberam emerit, habet actionem personalem con-

tra

tra ipsos heredes, qui etiam ex delicto defuncti propter commissum crimen stellionatus. *l. fin. C. de crim. stellionatus.* quantum ad eos peruenerit, conueniri poterunt, *l. pupillum. §. inter heredes, vbi Decius in prin. de reg. iur. l. toties. 45. eod. tit. l. in heredem. ff. de dolo.* Actor vero noster, cum prior sit tempore, potior debet esse iure, *vulg. c. qui potior. de reg. iur. in 6.*

Tertia exceptio impertinens est: Nullum enim hic pactum de futura successione, cum creditor scientiam rei alienæ non habuerit, nihilque pactus sit, sed bona fide censum super domo, tanquam propria debitoris, emerit.

Concludo igitur secundum petitionem Actoris reiectis defensionalibus Rei, pronunciandum & Actori possessionem rei pignoratæ tantisper adiudicandam, donec ei pecunia soluta sit. Nam hæc actio licet in rem sit, nudam tamen auocat possessionem, quod de natura hypothecariæ dicit esse, *Barto. in l. 2. C. si vnus ex plur. Dyn. c. nullus pluribus. num. 56. de reg. iur. in 6.* &
7 pignus soluta † pecunia dissoluitur, *l. si cum venditor. de euict. glos. d. l. pignoris. verbo, actionem, ff. de pignor.* Habet enim possessor facultatem restituendi rem, vel soluendi debitum, *l. si fundus. §. in vindicatione. ff. de pignor. vbi Bart. num. 2. text. l. si creditor. ff. quibus mod. pign. solu.* Hinc est, quod in hac actione valeat etiam libellus alternatiuus,
8 † vtpote eum condemnari, vt rem restituat, vel totum debitum soluat. *Bart. d. l. si fundus §. in vendicatione. num. 2. & d. l. rem alienam. num. 12.* vbi tamen dicit, quod magis communis forma sit, vt sic concludatur. Quare peto dictum possessorem cogi ad tradendam possessionem dictæ rei in causam pignoris pro quantitate prædicta, donec mihi fuerit satisfactum, *d. l. si cum venditor. & d. §. in venditione.* Et sic in forma sententiæ condemnatio debet fieri ad traditionem possessionis rei pignoratæ, non ad debiti solutionem. *Barto. d. §. in venditione. num. 3. per illum text.* vbi dicit, quod possessor condemnari debet ad rem restituendam, & redimendam in causam pignoris per creditorem. Expensas propter bonam fidem, titulum oneroſum, & iustam causam litigandi compenso. Saluo, &c.

Sententia definitiua.

IN Sachen N. N. Klägern eins/ gegen vnd wider Weylandt D. N. nachgelassener Kinder Vormunden/ Beklagten anders theils/ seyn die Defensiones 22. Ian. Anno 63. eynkommen/ nicht/ sonder die Sach von Amptswegen für beschlossen angenommen/ darauff vnd allem fürbringen nach zu Recht erkandt/ daß gedachter Kläger in die viertheil der beklagten Behausung eynzusetzen/ vnd bey derselben Possession vñ Gewehr/ so lang vnd viel biß er Kläger der Hauptsumma vnd aller ersessenen Zinß vollkömmlich/ inhalt seiner derowegen habenden Brieffe vnd Siegel/ vergnügt/ entrichtet vnd bezahlt wirdt/ bleiben soll/ als wir jhnen auch hiermit in dieselbe eynsetzen. Compensatis expensis Cameræ.

TITVLVS III.

Mandata de abstinendo & repudiando.

SVPPLICATIO I.

Pro mandato sine clausula. De abstinendo ab hereditate paterna post factam renunciationem cum iuramento. In causa N. **der D. H. Vormundtschafft** / *contra M. M.* **geborne von H. D. H.**

HOchwürdiger Fürst/ &c. Demnach weylandt der Edle vnd Vest H. von H. D. H. An. &c. 79. in Gott Sehlig verstorben/ dessen Kinder E. F. G. tutores, vnd nach derselben absterben/ Anno &c. 85. aber die Edle vnd Veste H. G. von V. H. Amptmann zu S. vnd E. von D. D. H. zu Tutorn vñ Curatorn respectiue verordnet/ welche solche Administration angenommen/ das Hauß H. D. H. vñ dessen zugehör mit Verwaltern vnd notwendigen Personen besetzt/ vnd alles wie getrewen Vormündern vnd Curatoren gebürt/ administrirt/ vnd als obgedachte Margaretha/ an den Edlen E. vnd M. verheyrahtet worden/ ist jhr mit Raht der Freunden 3000. Thaler bahr/ in dotem, Adelichem Brauch nach/ zugeben versprochen/ vnd sie genugsamb versichert/ darauff dann gemelte M. jhrem Bruder in fauorem & augmentum familiæ mediante corporali iuramento solenniter, vnd in beyseyn jhrer ansehenlicher Freundtschafft sich Vätterlicher/ Mütterlicher vnd Brüderlicher Erbschafft begeben/ verziehen/ vnd dasselbig jhren Brüdern respectiue cedirt/ eyngeruumpt vnd abgetretten/ vnd die Vormünder in Namen jhres Brudern dieselbig angenommen/ verwaltet/ vnd Administrirt/ wie solches alles auß beyliegendem Instrumento zu ersehen/ Wiewol nun nicht geziemet soche pacta, vnd viel mehr cessiones & renunciationes, quæ vim rei iudicatæ habent, in den Windt zuschlagen/ vnd dagegen vnterm schein als wann man in entrichtung der Hauptsummen/ oder Pension versprochenen doris etwas seumig gewesen/ vnd dadurch die renunciationes vnd cessiones erloschen seyn solten/ zuhandlen/ sondern viel mehr zu Recht versehen daß in solchen Fällen die pacta vnd conuentiones, viel mehr aber renunciationes vnd cessiones beständig/ kräfftig/ vnd in esse bleiben sollen/ sonderlich da die/ so den Verzug gethan/ auff das jenig so jhr versprochen gnugsamb versichert/ vnd in omnem euentum da jhr Eyntrag begegnet/ sich Rechtlich zuerholen/ So hat doch gedachte M. M. Geborne von H. D. H. sich im verschienen

Octob. gelüsten lassen/mit jhrem Junckhern sich auff das Hauß H. D. H. zubegeben / in die Administration mit Gewalt zuschlagē/ die Befelchhaber vnnd Diener in jhrer Verwaltung zuverhindern / daß sie daselbst ein Miterb / vnd jhr der sechste Theil aller Güter zustehe / zurühmen / wil alles damit beschönē/dieweil die Tutores vñ Curatores jr auß fürgefallenē hochwichtigen Verhinderungen nicht angeregte 3000. Thaler / oder die Jährliche Pension damit entrichtet vnd bezahlet / daß sie nun mehr obbemelten Verzyg zuhalten nicht schüldig / sondern solche Verzyg vnd gethane Cession erloschen sey/Besthet auch noch auff solchen widerrechtlichen / vngegründten Fürhaben/vñ wil sich davon durch keine Gütigkeit / oder daß die Tutores vnd Curatores jhr die Pensiones wirckliche zu viel mahlen/vnd das Hauptgut dermassen versichert/daß die auff den Fall der nicht Entrichtung sich an die hypothecam alle Stundt halten/vnd sich füglich bezahlē kan/ wie sie dannoch alles für dieselbe offerirt vnd zusagen/mit jhren Notariis hinderlegt / daß sie dieselbe/wann / vnd so offt sie wil/gegen gebürlicher Quittung erhaben/vnd sich bezahlt machen kan/ Aber es hilfft bey jr weder eins noch keins/ Sondern verbleibt auff dem Hause / lebt jhres Gefallens/hat ein Kindtbett darauff gehalten / vnd in Summa / ziehet die Administration dermassen an sich / daß die Diener an diesem Werck nicht länger zusehen können / noch wöllen / Sondern Vrlaub begehren/Vnd dieweil die vbrige Güter im Stifft E. gelegen / da dann das Landtverderben groß / daß dieselben kaum zuerhalten / zugeschweigen etwas auffzubringen / die Güter aber zu O. D. H. dermassen durch diese Vnordnung beschwerdt / daß die debita darauß nicht bezahlt/ noch die Pupilli erhalten werden können / Ja sie von den Tutoribus vnd Curatoribus in der Administration gantz reichlich mit den 3000. Thalern vnd dermassen außgestewret / daß da sie ad allodialium bonorum diuisionem kommen solte / detracto ære alieno in jhrem Antheil wol so hoch nicht anlangen würde. Dieweil dann auß diesem allen erscheinet/daß gedachte M. M. contra pacta iurata vim rei iudicatæ habentia, diese Dinge fürnimpt/ vnnd derwegen iure & officio Magistratus Ernstlichen davon abzuweisen/vnd das publicum scandalum, vnd gemeine Zerrüttung bey Adelichen Geschlechten/ da solchem zugesehen solte werden / verursachen möchte / den Tutoribus vnd Curatoribus jhre Rotori kündtlich / vnd von E. Fürstlichen G. aufferlegte Administration hierdurch versperret / verhindert / vnd fast aller dings / so fern der Obervormünder jhnen die hülffliche Handt nicht beut / vnd sie bey jhrer Administration nicht Schütz vnnd Schirmet / würdt benommen / zumahl weil bey dieser schweren Vormündschafft/ darinnen viel schwebende Rechtfertigungen / welche durch diese Vnordnung mercklichen gesteckt / verhindert vnnd verseumet werden / vorhanden / alsō / daß summum periculum in mora, welches schon darauß entstehet/vnd nicht wol bey jr M. M. als die jhr selbsten auff den Kopff wechst / wider herinn zubringen/das factum per se ex genere prohibitorum tutorum & curatorum, & ipsiusmet M. M. quæ mediante corporali iuramento renunciauit plane illicitum, vnd also beschaffen/ daß à præcepto wol angefangen werden mag/ Wann auch nun versehens Rechtens / wann dergleichen Eyntrag vnd Thathandlungen beschehen / daß in electione Actoris entweder dem Richter vnd Obrigkeit/darunter die Güter/darinn Eyntrag beschehen / gelegen / oder welchem die Personen / so solche Eyntrag thun / vnderworffen / vmb Hülff anzuklagen / vnd aber das Stammhauß H. D. H. vnd sie dessen Tutorn vnd Curatorn / E. Fürstl. Gn. aber E. M. vnd per consequens seine Haußfraw dem Herren Graffen von N. immediate vnterworffen / also daß dieses Orths auch ordinarie geklagt / Aber Anwaldts Principalen beklagt werden sollen/ die Außträg inter mediatos & immediatos nicht statt/ Sondern für E. Fürstl. G. als competentem Iudicem gehörig / Dem allem nach ist Anwaldts vnderthänig Bitt / Ew. Fürstl. G. wöllen seinen Herrn Principaln Mandatum sine clausula, wider mehr gedachte M. M. vnd ihren Ehevogt vnd Junckherrn E. M. erkennen/ darinn jhr bey einer namhafften Peen verbotten werd / das Hauß H. D. H. zuverlassen/ vnd an der Jährlichen Pensionen/oder den 3000. Thalern vnd darauff stehender Versicherung bemügen / vnnd da sie etwas an sie zusprechen oder zufordern/ solches ordentlicher weise für Ew. F. G. vnd den Freunden / darzu sich die Vormünder zum Außtrag vrbietig machen / zuthun vnd fürzubringen/ cum annexa citatione ad docendum vel videndum. E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt/ꝛc.

Decretum: Erkandt sine clausula in consi. 20. Iulii, Anno, &c. 91.

Optime hic à præcepto inchoari potest: Quando enim renunciatio vel cessio instrumentalis continet interpositionem iuramenti, tum merito paratam executionem & maiorem habet auctoritatem quam res iudicata, & sortitur vim guarentigiæ, adeo vt vigore eius competat imploratio officii Iudicis, vel exactio sine rigore & strepitu iudicii, vt creditor molestatus, vel de facto possit incipere, etiam à captura rerum vel personarum, late Euerardus *in Topic. loco à vi iuramenti, post Rom. consil. 133. incip. in proposito casu. Ias in l. fin. numer. 6. C. de edict. D. Adrian. toll.* Idque non tantum obtinet in iuramento iudiciali, vt hic coram notario & iudice ordinario præstito, sed etiam in extraiudiciali. *Ias. in § si quis. nume. 47. Instit. de actionibus.*

& ma-

& maxime in nostro casu, vbi iuramentum præstitum non est promissorũ correlatiuum, quæstus qui continet aliquid fieri vel dari, sed liberatorum, & instar litis decisorum super cessione & renunciatiõe interpositum: ac proinde quando agitur ex instrumento tali iuramento vallato non opus est libello vel sententia, sed tantum executione, vt Iaſ. tradit *cons. 9. vol. 1. per tot.* Et alias versamur hic in prohibitione legis, quæ prohibet, iuramento contrauenire, & talis prohibiti legis directo per mandata pœnalia manuteneri potest & debet.

SVPPLICATIO II.

Creditorum pro curatore hereditati repudiatæ à fratre dando in causa N. contra N.

WOlgeborner/ꝛc. Ich zeig E. G. hiemit in aller vnderthänigkeit an / wie daß ich hievor als vollmächtiger Anwaldt N. welcher warlich on einigen Nutz oder Gewinn / für weylandt Herrn N. für N. Gülden Bürg worden / ein Supplication mit andern Neben Schrifften / mit etlichen Buchstaben / Innhalt voriger Supplication im Raht vbergeben / es ist mir aber dazumal mein Begehren abgeschlagẽ. Nun ist aber sonder zweifel gut zuerachten / daß E. G. solch Begeren deß Curators halbẽ auß keiner andern Vrsachẽ dero durch E. G. Decret abgeschlagẽ habẽ / dann allein / daß die negst recht Obrigkeit zuvor rechtlich darumb / wie sich gebührt / nicht ersuchẽ worden ist / als nachfolgender Gestalt / wie die Documenten / so hie nacheinander außweisen / beschehen / dann daß ist die warheit / dz ich von meiner Principaln wegen den Curatorem N. betreffend / bey dem E. G. zu S. als dieser Sachen E. G. Obrigkeit / mit warhafftiger Anzeig nachfolgender gestalt in aller vnterthänigkeit suppliciret / wie dann meine Principales gedachtem N. ein stattliche Summa Gelts fürgestreckt vnd geliehen haben / auch zum theil gegen seinen Glaubigern in vnbillliche vñ beschwerliche Bürgschaft gesetzt wordẽ seyn / Nachdem aber solcher N. ausserhalb Landts mit Todt abgangen / vnnd gar nichts zu Erbgerechtigkeit / nach ihme verlassen / damit menniglich bezahlt / vnd sich Anwaldts Principales jrer Bürgschafft ledig machen möchten / welches alles in der Supplication an hochermelten N zu N. nach längs begrieffen / welche Anwaldts Principal mit A. bezeichnet / E. G. vbergibt / Vnnd wiewol ihre E. G. in ansehung / daß der von N. jhr Hindersasse gewesen / Zum andern / daß auch N. von N. als Bruder / seines Bruders Erbschafft / vnd verlassen Erbgerechtigkeit / nicht allein nicht adirt / sondern auch repudiirt / vnd sich der begeben / Welche Repudiation vor den E. F. Räthen beschehen / welche Repudiation vnd Verzugsbrieff auch Anwald mit N. bezeichnet vbergibt. Dieweil sich aber also Ihr E. G. durch diesen Actum einmal als ein Oberkeit in dieser Sachẽ eyngeschlagen / So folgt darauß / daß J. C. F. G. auß andern Vrsachen / so in angeregter Supplication begriffen / auch diesem jetzigen anzeigen nach / nit ein solch Decret wie zurück der Supplication verzeichnet / gegeben haben solten / sondern vermöge der Rechten auff das vnderthänig vñ vielfältig der Glaubiger Ansuchen / der nachgelassenen Erbschafft einen Curatorn solten gegeben haben / Dann N. von N. daß sein an keinem andern Ort / dann als ein Hinderseß / allein vnder J. C. F. G. gehabt. Vnd damit vmb anrustung / vnd recht als viel die Glaubiger betrifft / gar kein mangel erscheinen / So haben die gemelte N. von N. seligen Glaubiger / durch mich als jren vollmächtigen Anwaldt / weiter bey hochermelten E. F. vnd Räthen / vnd daselbst vmb hülffliche mittel angesucht / Inhalt vnd vermög der Supplication mit N. signirt / darauff haben J. C. F. G. abermals / wie vor ein beschwerlich Decret in Schrifft gefaßt mit N. signirt / vbergeben / Dieweil aber nun den Glaubigern auff ihr vnderthänigst ansuchen / vñ anhalten jr rechtmässig begeren / wie die fürbrachte Documenta außweisen / abgeschlagen / vnd E. G. an statt Kayſ. Mt. vnsers allergnädigsten Herren / ein gnädiges Eynsehen zuhaben / daß niemandts Rechtloß gelassen / vnd wenn Iustitia denegirt / daß alsdann E. G. hierinn ein eynsehen vnnd den Partheyen zuverhelffen gebürt. So ist an E. G. mein vnterthänig Bitt / von wegen meines Principals E. G. wöllen einen auß de Glaubigern / so inn dem Gewalt mit D. signiret / gemeldt / vnd vnder jhren Insiegeln subscribirt / zu Curatorn weylandt N. von N. nachgelassenen Gütern vnd Gerechtigkeiten / oder einen andern / so meinen Principalibus leidlich / verordnen / dann daß E. G. das zuthun gebürt / so ist die warheit / daß N. Debitores alle ohne Mittel dẽ Reich vnd also allein E. G. Iurisdiction vnderworffen zu dem daß auch solche Debitores, was jnen die Rechte aufflegen / zuerstatten vrbietig seyndt / Aber wo solche deß Anwaldts begeren nit statt haben solt / als er doch nit hofft / E. G. wölle als dann Anwaldts Principalibus an meinen G. Herrn dem C. F. zu N. ein Mandat in communi forma, damit N. von N. nachgelassenen Gütern auß Vrsachen in dem Gewalt mit D. signirt ein Curator gesetzt / vnd gegeben werde / gnädiglichen erkennen. E. G. richterlich Ampt / vnnd hülffliche Mittel Rechtens anruffende.

Decretum.

Sie Supplicanten sollen anzeigen / wenn sie ausserhalb jhnen den Creditorn zu Curatorn zuordnen haben wöllen / vnd darneben wer oder welche N. von N. nach seinem Bruder Erben seyn mögen / ꝛc.

Anzeig vnd Bericht auff vorgehendt Decret/ ꝛc.

WOlgeborner/ꝛc. Es haben E. G. den 21. Novembris auff die Supplication im Raht einen Curatorn Weylandt N. Gütern zu geben/ nachfolgender meynung ein Decret verzeichnen lassen/nemlich/daß (vt in decreto) Darauff zeigen die Supplicanten an/daß sie ausserhalb jnen den Creditorn N. N. beyde der Rechten Licentiaten zu einem / oder beyde benandte zu Curatorn zuverordnē/so der Sachen gantz nicht verwandt/ begehren/vnd haben wöllē/ vnd zeigen E. G. weiters an/daß N. von N. seliger/nach seinem Bruder N. von N. der nach beschehener Repudiation Todtes verschieden / keinen Erben auff Erdreich verlassen hat. Dieweil nun die Sach dermassen/ wie mit Grundt vnd Warheit / E. Gn. durch die Supplicanten angezeigt / geschaffen/ vnd damit sie im H. Röm. Reich nicht Rechtloß erfunden/ vnd vmb Recht vnd Gerechtigkeit bey niemands anders/dann diesem hochlöblichem Keyserlichen Cammergericht anzusuchen wissen/ So ist an E. G. der Supplicanten vnderthänig Bitt / E. G. wöllen gnädiglich / wie durch sie in jrer fürbrachten Supplication gebetten/deß Curators halben erkennen / E. G. vmb Recht vnd hülffliche Mittel deß Rechtens anruffende/ ꝛc.

Decretum: So ferrn die Supplicanten alle die jenigen/ so Erbgerechtigkeit zu N. verlassenen Haab vnd Güter zuhaben vermeynen / per edictum auff einen benendten Tag allhier zu erscheinen/zu sehen vnd hören N. vnd N. beyde d' Rechten Licentiaten/vnd Bürger zu N. zu Curatoren verordnen / oder Vrsach warumb solches nicht geschehen solt/fürzubringen/darzu den beyden ernendten N. auff einen benandten Tag / wie sich gebührt / durch sich selbs / oder jhren vollmächtigen Anwaldt sich sehen vnnd hören zu Curatorn zuverordnen / vnd gewöhnliche Pflicht zuthun/ citirn vnd laden würden / daß als dann auff deß Supplicanten begehren ergehen soll / was Recht ist/den 22. Novembris, Anno, &c. 39.

TITVLVS IIII.

Mandata Inhibitoria.

SVPPLICATIO I.

Pro citatione & inhibitione, in causa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayserlicher M. Cammerrichter/Gnädiger Herr / E. F. Gn. bringt Anwaldt N. vnd Consortis, Bürgere vnd Kauffhändlere zu E. vnderthänig supplicierendt für/ Ob wol als N. vnd Consorten als angemasse Creditores weylandt N. eine nichtige Action vnd Forderung gegen Anwalts Principalen vor den Herrn Rahtsrichtern der Statt E. in erster Instantz vermeyntlich intentirt vnd vorgenommen / gedachte Anwaldts Principaln beygefügtes Innhalts lit. A. 1. & lit. A. 2. absolvirt vnd erledigt worden / daß doch ein Ersamer hochweiser Raht berührter Statt E. auff an sie gethane der Gegentheiln vnbefugte Appellation/am 20. Decembr. nechsthin vermeynt nichtig/ oder je (saluo honore Iudicum) widerrechtlich dermassen definitiue erkandt / daß sie dieselbe absolutori reformirt haben / derwegen Anwaldt Principaln als mercklich gravirt/ vnd ferrner beschwerdt zu werden besorgend / durch jhren apud acta constituirten Sachwaltern / davon alsbaldt viua voce an E. F. G. vnd diß hochlöblich Kayserlich Cammergericht tanquam Iudicium immediate superius appellirt / vnd sich beruffen/ wie beyliegende Documenta literis B. 1. vnd B. 2. notirt / denen sententia à qua eynverleibt / vermögen / vnd die acta seiner zeit vorzubringen mit mehrerm außweisen werden. Wann dann diese Sach den Rechten vnd Reichs Ordnung/wie auch dem C. Priuilegio in qualitate & quantitate gemeß ist/vnd Anwaldts Principaln sie keines wegs vnprosequirt lassen können / in massen die jhrer arth nach ohne Mittel an diß Kayserlich Cammergericht gehörig. Als gelangt an E. F. G. Anwaldts vnderthänige Bitt / seinen Principaln zu solchem Ende nottürfftige Appellation Proceß/ Citation vnnd Inhibition wider ehe gedachten Appellaten vnd Iudices à quibus respectiue gnädiglich zuerkennen vnd mitzutheilen. E. Fürstl. G. Hochadelich Miltrichterlich Ampt bestes fleiß vnderthänig anruffendt.

E. F. G.
Vnderthäniger
Gehorsamer
N. N.

D. Cauens de rato & Mandato.

Decretum: Erkendt in consil. 11. Ianuarij, Anno, &c. 98.

Huic simile extat in quadam supplicatione pro mandato inhibitorio, vbi quædam requisita sunt omissa, in causa V. contra B. zu S.

Quia à præcepto inchoandum non est, constitutio enim Friderici Cæsaris, quam allegat, in Germania non obseruatur, licet comitatus in supplicantis prouincia esset situs, quod tamen est dubium, & adhuc sub Iudice lis est, Baro non prohibetur illum alienare, nec etiam aliquam consuetudinem allegat iuris Prothomiseos, ideo nullo iure illi inhiberi potest. Abgeschlagen in consil. 23. August. Anno 64.

SVPPLICATIO II.

Pro citatione & inhibitione, in causa N. contra N.

REuerendissime & Illustrissime Princeps, Imperialis Cameræ Iudex æquissime, domine gratiose: Procurator nomine honesti viri N. ciuis L. Reuerendissimæ C. V. qua

decet

decet reuerentia & humilitate supplicando exponit, Modo dictum suum Principalem, quodam non minus nullitatis, quam iniquitatis vitio laborante sententia definitiua, ttium priorum reuocatoria, per Seren. Principem & Episcopum Leod, siue eius consilium atcanũ contra se, & in fauorem N. 19. Nouemb, nuper lata enormiter grauatum, magisq; per illam grauari metuentem, vigesimo secundo eiusdem, stylo vtrobiq; veteri, attestante id præsenti adiuncto appellationis instrumẽto, ad hoc supremum Imperialis Cameræ Tribunal prouocasse & appellasse, animo atq; intentione, hanc sic legitime interpositam appellationem, vtpote ordinationi Imperiali priuilegiisq; ditioni Leodiensi concessis, in quantitate & qualitate per omnia conformem in hoc Iudicio superiori debite prosequendi & terminandi. Hinc R. C. V. Procurator nomine quo supra humiliter supplicat & orat, sibi aduersus dictum Appellatum citationem, necnon contra eundem & Iudices inferiores inhibitionem in communi & consueta forma gratiose concedi. R. C. V. nobile Iudicis officium desuper humiliter implorando.

R. C. V. humilis & deuote addictus N. N. D.

cauens de rato & Mandato.

Decretum: Citationem decernimus, Inhibitionem adhuc denegantes in consil. 9. Febr. Anno 98. Huic aliud non inconueniens extat in quadam supplicatione pro mandato inhibitorio, vbi requisita non rite erant posita, In causa S. M. contra M. H. Cum ex narratis supplicantis cõstet partes supplicantes non esse in lite in Camera in mora, neque etiam à decreto vel grauamine appella-tum: Ideo mandatum inhibitorium denegatum fuit, &c.

SVPPLICATIO III.

Pro necessaria inhibitione, in causa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst/Römisch. Kayserlicher Mayt. Camerrichter/Gnädiger Herr/Wiewol ich gestrigs Tags beygefügtem gn. gegebenen Decret vor mein Person begnügig vñ wol zufrieden seyn köndte/ So hab ich doch auß deß Appellanten meines Principals, so sich dieser notwendigen Inhibition halben ein so weiten Weg nebẽ einem ansehnlichen Beystand hieher begeben/vñ nun auff die 14. Tag lang alhie sich mit schwerẽ Kosten auffgehalten) besonders empfangenem Befelch ferner E. F. G. in vnderthänigkeit nicht sollen verhaltẽ/dz der hochwürdig Fürst vñ Herr/H. M. die Hoff vnd Cammer Räthe/wie auch die statt selbst auß F. Befelch/jhne deß Orts nit sicherlich wohnen/vnd sitzen lassen wöllen/er begebe sich dañ der fürgenommenẽ vnd anbrachten Appellation/zu dem End auch sie allbereit jme Adnocatũ, Notarien vnd Procuratorn abgestrickt/in allen Rechten notwendige Wehr vnd Hülff benommen/vnd noch darzu jne Appellantẽ/mit den Schergantẽ derhalben vnlangst suchen lassen/vnd in gefängliche Hafftung nemmen wöllen. Wann aber G. F. vnd H. niemandt bey verfolg/vnd auß vbung seines Rechtens verhindert vnd abgehalten/sondern deß Rechten sein starcker Lauff gelassen/vnd ein jeder dabey sicherlich biß zu Außtrag desselben gehandthabt werden soll/ Vnd dann diese Appellation irreparabile grauamen auff sich hat/auch sonsten Appellant ferner zu seinem Eheweib non sine publico scandalo nit mehr in die Statt N. gelangen darff/ So gelangt an E. F. G. seine vnderthänige vnd fleissige bitt/ die Inhibition inspectis causæ circumstantiis & qualitatibus gnädiglich zuerkẽnen/in sonderlicher erwegung/dz nu mehr nullo repugnante speciali Priuilegio formalia appellationis gäntzlich iustificirt/ periculum & grauamen mehrer theils bescheint/vnd sententia confirmatoria vor sich selbst vim definitiuæ hat/ Zu dem sonst diese Appellation erst newlich eingefürt/vñ darinn allein in puncto editionis Actorum, vnd nichts in causa principali gehandelt/ also dz/ da gleich Appellant diser Inhibitiõ iudicialiter sichẽ wolte/er in Jares frist nit wol zu Beschluß diß Puncten/zu geschweigen eines Vrtheils komen möchte Sondern müste in mittelst in dem Elend leben/vnd sich deß Bettlens ernehren/Derhalbẽ das hochadelich miltrichterlich Ampt/ꝛc.

E. F. G.

Vnterthäniger gehorsamer N. N. D.

cauens de rato & Mandato.

Decretum: Läst man es bey vorigem Decret bleiben in cons. 19 Febr. Anno 98.

Simile huic priori extat pro mandato sine clausula inhibitoriali in causa E. B. contra F. à R.

ARchiepiscopus V. F. de G. M. dicit se post obitum prædecessoris sui Cardinalis de G. V. à Capitulo istius Ecclesiæ rursus solenni more electum, proclamatum & inauguratũ esse, seq; statim pro confirmatione ad sedem Apostolicã Legatos suos misisse, & quamuis per pacta publica & concordata principum Germaniæ cum Pontificibus ab iisdem approbata receptum sit, quod nullus alius vel ab Imperio Romano, vel etiam à Pontifice, quantumuis der vorige Ertzbischoff extra curiam mortuus sit in eius locum surrogari possit, nisi quem prædictum Capitulum per ordinariam electionem in Archiepiscopum, & per consequens in Principem Imperii elegerit, qua ratione etiam prædictus F. à G. M. à tempore electionis, in administratione tam diuinarum, quam temporaliũ pacata, vna cum suo Capitulo quiete permansit. Hoc tamen non attento, nobilis quidam B. F. à R. nec sacris ordinibus initiatus, neque etiam sacris imbutus apud Romanam curiam effecit

fecit, vt Pontifex ipsi dictum Archiepiscopatum contra hactenus receptum morem, & cõtulerit & confirmarit, q se in Burgundiã nũc reuersus vi armata in tali electiõe manutenere conatur, eiecto vero Archiepiscopo à Capitulo rite surrogato Quia igitur ex hoc ipso facile, imo certe magnus excitabitur tumultus, vtraque parte se in iure suo defendere volente, item quia per id maxime labefactabitur reputatio Romani Imperii, & periculum armorum subest, nec non irrecuperabile damnum sequitur tam in diuinis exercitiis, quam temporalibus, vt ita à præcepto iuxta ordinationem recte initiari possit, maxime, quia iuxta compacta cum domo B. & subditi Regis Catholici Hispaniarum, quo ad constitutionẽ pacis publicæ iurisdictioni Cameræ Imperialis sunt subiecti. Ideo ex his causis petit sibi & Capitulo suo contra d. à R. ipsiusque adhærentes, consortes, & auxiliatores mandatum inhibitoriale sine clausula decerni. Verũ seyn gebettene Proceß abgeschlagen/ in cons. 23. Decemb. Anno 28. Nam Camera nõ erat fundata in Iurisdictione, cum supplicantes non asserant T. à R. esse subditum Imperii, sed potius ex ipso tenore supplicationis apparet eum Ducatui B. subesse, Frustratiuum ergo foret contra non subditum decernere.

SVPPLICATIO IIII.

Pro inhibitione, in causa H. M. & consortis contra N. N.

HOchwürdiger Fürst/Römischer Kayserlicher Mayt. Camerrichter/Gnädiger Herr/E. F. G. gibt Anw. N. ferner in vnderthänigkeit supplicando zuerkennen / Ob wol erst besagte seine Principaln mit der gnädig ertheilter Citation vñ Compulsorialibus wol zu frieden/ Dieweil dannoch das Landtgericht vnerachtet Supplicanten an E. F. G. vnd also superiorem per viam nullitatis sich beruffen / nichts desto weniger mit eynschreibung in die Aberacht gantz nichtiger weiß/ laut bey gefügter Original Missiff / litera D. notirt / præcipitirt / hierauff nit weniger pendente nullitate, da demselben nit inhibirt werden solte/ ohne einigẽ ferrnern Proceß / dem vbel gewohntem Gebrauch nach/zur vnzeitigẽ Execution nun mehr schreiten/vnd solch vermeynte Achts erklärung / an allen vmbligenden Orten anschlagen/ dardurch Anw. Principalen/wider alle Recht vñ Billigkeit / ein irrecuperabile damnum auffgetrungen / in dem sie also baldt/vnd incontinenti jhrer Haab vnnd Güter nit allein beraubet/ sondern auch in Leibs vnd Lebens Gefahr/vnd höchste Vnsicherheit gantz vnverdienter weiß gesetzet/ danebẽ in abstrickung nottürfftiger Mittel zu prosecution jres Rechtens verhindert würdẽ/dieweil nun diß Orts extremum periculum in mora, In welchem Fall ohne dann diß hochlöblich K. Cammergericht inhibitiones, quo iura supplicantium potius integra conseruentur, quam vt post vulneratam causam remedium quærere necesse sit, vñ ebẽ wider diß Land gericht zu ertheilen in rechtmässigem herbringen/ In massen dasselb mit vielen Præiudiciis zubelegen ist / So gelangt an E. F. G Anw. in Namen wie obsteht/ vnderthänig Bitt / sie wöllen in gnädiger erwegung solcher / auß längerm Verzug für Augen schwebender Gefahr/ auch vnersetzlichen Nachtheils/so dann daß derselben Jurisdiction weiln berürts Landtgericht dieser höchsten Justitien one Mittel vnderworffen / vnzweiffenlich fundirt/ seinen wider Recht vnnd Billichkeit betrangten Principaln / zu abwendung derselben endtlichen Vnheils/die begerte Inhibition fürderlich/gnädig erkennen /vnd mittheilen/ Hierüber E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt/ꝛc.

E. F. G.

Vnderthäniger gehorsamer N. N. D.

cauens de rato & mandato.

Decretum: Ist gebettene Inhibitio auff vorbracht Instrumentum appellationis erkendt in cons. 9. Febr. Anno, &c. 99.

Huic simile extat Votum pro mandato inhibitoriali in causa N. contra N.

Citationem super nullitate ideo decernit Referens. Quia quatuor nullitates enormes commissæ sunt. 1. Quia N. propter confessionẽ reuocatam socii criminis tortus est per Iudicem. 2. Quia per nobilem V. von F. propter idem crimen, quod ante & ære & corpore luit apud ordinarium suũ grauissime laceratus est. 3. Quia in multis præcedentibus iudiciis tortus est. 4. Quia in vigilia & ipso quoque Natiuitat. Domini festo, quo omnia iudicia, multo magis supplicia cessare debent contra ius Caroli V. & Ordin. Cameræ tortus est, sed inhibitionem ideo denegandam putarim, quod principaliter super nullitate petuntur processus, in quo casu iuris manifesti est, inhibitionem ab initio decerni non posse, & per insinuationem citationis satis sui officii admonebitur nobilis, Maioribus tamen votis concluſum est, & inhibitionem decernendam, ne scilicet N. parum per citationem cõsultum sit, & alias nobilis per insinuationem de facto procedere non debet, & supplicium quod differtur, suo tempore nobili non auferatur. Eatenus tamen inhibitionẽ decretam volunt, quatenus natura huius processus patitur. Erkennt Sed nota, Antequam nobili processus fuerant insinuati, forsan & metuens insinuationẽ eorundẽ ipse nobilis I. multauerat morte, Causas quare diutius iustitiam in suspenso esse noluerit, ad Cameram in scriptis misit, Et manifestissimum esse facinus perpetratum, dum se non posse tam graues expensas ab I. ferre, Et quia I. per narrata falsa processus obtinuerit. se non teneri ad comparitionem, & executionem ei demandatam esse, ab H. W.

Præter-

Præterea se hoc ius puniendi non habere ab imperio, sed à domo Austriaca. Ergo ne propter graues expensas illas diutius vexetur licite ad executionem esse processum. Quæ tamen causæ non sunt acceptæ, sed decretum. Er mög sein Notturfft iudicialiter vorbringen / 21. Januarii anno 67.

SVPPLICATIO V.

Pro Mandato inhibitoriali cum annexa citatione ad docendum vel videndum, in causa N. contra P. C.H.L.

HOchwürdiger Fürst. Rö. Kay. May. Cammerrichter / Gn. Herr / E. F. G. bringt Anw. deß Ehrwürdigen vnd Geistlichen Herrn N. erwöhlten vnd bestettigte Abts deß Gotshauß N. in vnterthänigkeit suppliciendt für: Wiewol in den gemeinen beschriebenẽ Rechten Reichs Ordnungen / Constitutionen, vnd Abschieden heylsamlich vnd wol bedächtlich versehen / daß keiner was Würdẽ / Standts oder Wesẽs der seye / den andern an seiner wolhergebrachten possessiõ vel quasi / Recht vnd Gerechtigkeiten anhaltẽ / turbiren / entsetzen / in einẽ oder den andern weg mit der That beschweren / verhindern / vergewaltigẽ / oder molestiren solle / wiewol auch vber dieses jetzernẽtes Anw. Herrn Principals Vorfahren / vnnd er von den alten Römischen Käysern / besonders Käysers Sigismundẽ hochlöblichster Gedächtnüß / auch jetzt regierender Röm. Kayf. May. vnserm aller gnädigsten Herrn / mit einem sonderbaren Priuilegio allergnädigst begabet vnd dahin begnadet / daß nemlich männiglich wes Standts Würden oder Wesens der seye / jhne gedachten Herrn Abten (welcher Krafft seines Klosters vñ Gotshauß N. alten vnfürdencklichen löblichen herkommens / vor 9. Jarẽ / an deß nechst verstorbenen statt mit einhelliger Stim deß ordẽlichẽ Conuents legitime erwöhlet) vnd bemelt sein Gotshauß / bey jren Haab vnd Gütern / Rentẽ / Einkommen / Zinsen vnd Gülten / allẽ jren freyheiten / Brieffen / Handvesten gäntzlich vñ gerüwiglich verbleiben lassen / sie darwider nit tringẽ / bekümmern oder beschweren / noch das jemandt andern zuthun gestatten sollen / als lieb einem jeden sey die Käyserliche schwere Vngnad / vnnd Straff / solchen gnädigsten Kayserlichen concessionibus, priuilegiis, vnd confirmationibus einverleibt / zuvermeyden / vnd sich an ordenlichẽ Rechten begnügen zulassen / alles mehrern Innhalts beygefügten Originalien renouationis & confirmationis Imperatoriæ mit K. & L. signirt. Daß doch dessen allen vngeachtet / der wolgeborn Herr / Herr N. ꝛc. jhne klagenden Herrn Prælaten / auch vber selbst hiebevor / vnd zu Zeit jhrer Gnaden / vorgewiesenen vnd insinuirten Käyserlichen Begnadungen vnd confirmation gnädiglich beschehene Zusag / vnd Erbieten (in massen auß beygelegtem Instrumento mit A. notirt, Kundt vnd notori) ohne einige rechtmessige vnd erhebliche Vrsach seiner wolhergebrachten possession vel quasi, dern im Ampt N. N. vnd also aller Einkommen an Frücht vnd Wein gefallen / so er Herr Abt vnd mehrgedachts Gotshauß N. vnter jhrer G. iurisdiction vnd Gebiet järlich zuerheben haben / de facto zuentsetzẽ / vnd an solchem / vor vielen vnverdencklichen Jahren hero erlangten / vnd nun vber die 9. Jahr hero von jhme Herrn Abten rühigliche ohne emiges Menschen Eintrag (ausserhalb jetziger Turbation) exercirtem rechtmessigem iure percipiendi, neuwerlich eygenthätig / vnd gantz verpottener Weiß nicht allein zu hindern / sondern auch dieselbe einem vermeinten vnd wider vielbesagts Gotshauß vhralt / vnverdẽcklich / löblich herkommen / auffgetrungenẽ Welschen Abten einzuraumen / vnd also Anwaldts günstigen Herrn Principalen vnd seinem Gotteshauß / alle bestimpte Gefäll gleichsam mit Gewalt zuentziehen / vnd jne à iure suo percipiendi allbereit zum Theil an etlichen örtern abzutreiben vnderstanden / zum Theil aber täglichs vnd stündtlich / an dẽ vbrigen vermuthlich gleicher gestalt ins Werck zurichten vorhabens vnd entschlossen ist / sintemahl jhre Gnaden obbenanten vermeinten angemasten Welschen Abten / den jetzigen Herbst zu N. abzuwarten / vnd die Weingefäll daselbst einzusamlen Anweisung gegeben / auch dero beampten selbige folgen zu lassen Befelch ertheilt / vnd also dardurch jhr vorhabende thättliche Entsetzung desto scheinbarlicher an Tag bringen lassen. Wann aber jetzt erzehlt gantz verbotten beginnen / so durch anstifftung deß vermeinten Welschen Abts hersteust / zuvorderst der Röm. Kayf. May. vnd dem heiligen Römischen Reich / als auff dessen vnzweiffenlichen Grundt vnd Boden mehr benannt Gotshauß gelegen / zu mercklichem Abbruch vnd schmälerung jres deß Orts habendẽ interesse gereicht / in dẽ erwehnter welscher Abt / solches Gotshauß recht vnd Gerechtigkeiten / dem Heyligen Reich zuentzihen vnd frembder Obrigkeit vnterwürfflich zumachen vnterstehet.

Folgendts auch obangezogenen Rechten / den sonderbahren Reichs Constitutionen vnd Abschieden / sonderlich aber obangeregtẽ Kayf. Priuilegio / vnd dero Confirmation (welche beklagtem Herrn Graffen in præsentia Notarii & testium, wie obberührt mit A. signirt instrumentum insinuationis außweiset / insinuirt / durchauß stracks zu wider / daher zu der Kayserl. May. vnd allerseits höchster Verkleinerung vnd Verachtung gereichen thut / vñ angedeutẽ deß Herrn beklagten einmal gethanem erbieten vñ bewilligẽ selbst entgegẽ laufft / nichts destoweniger aber jme klagenden Herrn Abtẽ durch solchen widerrechtlichen eingrieff vñ Vorhaben / der beste vñ meiste

Theil seines bißhero rühiglich genossenen / vnd von seinem ordenlichē Conuent vnd Gottshauß eingehabenē gefällē / entzogen / alimenta necessaria zugleich benommen / vnd hierdurch das heilig exercitiū vñ Vbung schuldigen täglichē Gottesdiensts / wo nit gäntzlich / jedoch zum höchsten impedirt vnd auffgehalten wirdt / vnd dann auch sonsten diese Sach dermassen beschaffen / dz E. F. G. Iurisdiction wider den Herrn beklagten nit allein gnugsam fundirt / sondern auch jme beklagenden Herrn Prælaten die schleunige hülff Rechtens à præcepto widerfahren zulassen / als in einem casu, qui præterquam quod contra expressam prohibitionem Imperatoriam suscipiatur, eoque notorie prohibitus & illicitus iudicetur, insuper etiam maximi sit præiudicii, adeo vt ad diminutionem imperii spectet, nec nō supplicanti & toti legitimo conuentui seu ordini summum & irrecuperabile damnum inferatur. Als langt an E. F. G. Anw. in namen vnd von wegen / wie obstehet / vnterthänige hochfleissige Bitt / die geruhen jme mandatum inhibitorium wider ob wolgedachten Herrn Graffen / darinn jrer Gn. bey einer namhafften Peen ernstlich mandirt vnd gebotten werde / offtgedachtē Herrn Kläger / als ordentlicher weiß erwöhlten vnd bestettigten Abten / an seiner vnter jrer Gn. Iurisdiction vnd Gebiet / wolhergebrachter rühigen perception järlichen Gefällen / krafftthabenden Kayſ. Priuilegien / vnd dero confirmation, nicht zuhindern / oder demselben zuwider gegen jme / vñ seinem Gotteshauß / oder desselben Recht vñ Gerechtigkeiten hinfürter ichtwas Thätlichs vorzunemmen / sondern jne vnd benannt sein Gotteshauß in hergebrachtem rühigen Besitz / possessiō vel quasi alle desselben Gefällen / Renten / Zinsen / Gülten vnd einkommē / so viel dern järlichs vnter jrer Gn. Gebiet einzunemmen / vnverhindert bleiben zulassen / cum annexa citatione ad docendum vel videndum gnädiglich zuerkeñen / vnd mitzutheilen / Welches alles Anwaldt nit allein gehörter massen / sondern auch aller andern bessern Form / weiß vnd Gestalt solches vermög der Rechten / deß H. Reichs / vnd dieses Kayſ. Camergerichts constitutionen vnd stylo nach begert vnd erkandt werden sol / kan oder mag gebetten / vñ in diesem allem E. F. G. hochadenlich miltrichterlich Ampt zum förmlichsten in vnterthänigkeit angeruffen haben wil.

E. F. G.

Vntertheniger

N. N. D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Abgeschlagen / in consil. 4. Nouembr. Anno 98.

SVPPLICATIO VI.

Pro citatione, inhibitione & compulsorialibus in causa N. contra S. C.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Kay. May. Cam. gnediger Herr / Sich; hat d Ehrnuest / Wolachtbar vnd Weise / Herr N. Burger vnd Rahtsverwandter deß H. Reichs freyer Statt C. von einem gantz beschwerlichem nichtigem Bescheidt (honore Iudicum saluo) so krafft einer Endvrtheil hat / vnd viel vnderschiedliche grauamina irrecuperabilia in sich begreifft / von einem Erbaren Hochweisen Raht daselbst am 9. Tag Decemb. neuwen oder 29. Nouemb. alten Kalenders jüngsthin außgesprochen / jnnerhalb gebürlicher Zeit Rechtens nemblich den 6. alten / od 16. newen styli. gedachtes Monats Decemb. / dieses ablauffenden 98. Jahrs an diß hochlöblich Kayſ. Camergericht / als das nechst vngezweyfelt Oberhaupt / coram Notario & testibus beruffen vnd appelliert / wie solchs beygefügts Instrumentum appellationis lit. A. bezeichnet mit sich bringt / vnd die acta priora ferners bezeugen werden. Wann dann solche Appellation / deß Reichs Ordnung / vnd der Statt C. priuilegio in qualitate & quantitate durchauß gemeß / vnd der Herr Appellant dieselbe allhie außzuführen gemeint vñ entschlossen / als gelangt an E. F. G. mein vnterthänige Bitt / dieselbe geruhen zu solchem Endt mir wider obbemelten Raht als Appellaten vnd respectiue vorige Richter Citation vnd Compulsoriales / So dann zu Abwendung besorgtē eylfertigen widerrechtlichen procedirns inhibitionem in communi forma gnediglich zu erkennen vnd mitzutheilen / E. F. G. hochadenlich miltrichterlich Ampt hierüber vnterthänigs fleiß anruffendt.

E. F. G.

Vntertheniger N. N.

Cauens de rato & mandato subscripsit.

Decretum: Abgeschlagen in consil. 23. Decembris, Anno 98.

SVPPLICATIO VII.

Pro inhibitione, in causa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Kayſ. May. Cam. Gn. Herr / E. F. G. bringt Anw. deß gestrengen Edlen vnd Ehrnuest. N. vnterthänig klagendt für. Daß wiewol nit allein in den Kayſ. beschriebenen Rechten / sondern auch deß heiligen Reichs sonderbaren Constitutionen vnd Abschiedē heylsamlich vñ wolversehen / daß Appellatione pendente, vnd sonderlich in Camera & hoc imperiali supremo Imperii iudicio von keinem Theil / noch auch Richter à quo, in der Sachen ferner zu procediren / viel weniger extraiudicialiter der Appellant mit Mandatis vñ executione zu beschweren / Sondern da mā sich dessen vnterstehet / vnd zubefahren inhibitio contra attentantes, oder auch da also wider Recht vnnd

Reichs

Reichs Abschiedt/attentirt würdt / solche attentata vor allen dingē abgeschafft/ cassirt vnd inhibirt/oder arctiores proceſſus erkendt werden solen/jedoch solchem allem zuwider / ohn gedachts Anwalts Principal Juncker N. N. in ann. 89. von einer vnbillichen hochbeschwerlichen endvrtheil/auch Fürstlichem extraiudicial befelch/von dem Durchleuchtigsten vñ Hochgebornē Herrn/ Herrn N. für Weyland N. hinderlassene Tochter/vnd Erben/außgesprochen/damit er zů höchsten wider Recht vnd alle Billigkeit beschwert/ saluo tamen semper honore D. Iudicis, de quo procurator solenniter protestatur, an diß höchlöblich Kayſ. Cam. in hoffnung besser Recht vnd Gerechtigkeit allhie zu erlangen / appellirt / vnd gebürlich Appellation Proceß / als Citationē & compulsoriales erhalten/vnd 22. Sept. An. 89. gebürlich reproducirt / vnd supplicationem pro inhibitione vbergeben/ vnd bißher in der hauptsachen procedirt/vnd sonderlich in solchem puncto supplicationis pro inhibitione am 28. Febr. An. 92. schrifft an statt mündlichen Receß Bitt vnd submission vbergeben / vnd wegē dessen den Herrn gegen Anwalten die Ordnung præfixarū extraordinariarū in solcher zeit nit erreicht/auch vielleicht noch in etlich Monat nit ereichen kan/ solche Erkandtnuß auffgezogen vnd verhindert wird/der Durchleuchtig vnd Hochgeborn Fürst vnd Herr N. Iudex à quo appellatum, auff vngestimb vnd vngebürlich anhalten der Appellaten/N. vnter dato 27. May/diß 93. Jahrs abermals ein Mandatum an J. F. G. Landtvogten/ N. den Appellantē zur Bezahlung inhalt hiebevor J. F. G. ergangner vrtheil in güte zu ermahnten/vnd da die entstehen/soll es zu execution jnhalt der vrtheil durch J. F. G. Landreuter zuverhelffen / wie dann ermelter Landtvogt N. vnter dato 20. Apr. jüngst / solchem nach ein Befelchschreiben an jn Appellanten/ Juncker N. N. abgehen lassen/davon Anwalts Principal den 22. eiusdem an E. F. G. vnd diß hochlöblich Kayſ. Cam. appellirt/ aber vnvonnöhten gewesen/deßhalben newe Citation außzubringen/ dieweil die sach hiebevor allhie hengt/vnd in Camera Citatio ad totam causam emanirt/wann aber mercklich vnd dem Appellanten hochbeschwerlich wird obangedeute Recht vnd Reichs Abschiede/auch alle billigkeit attentirt würd / in dem jhme Appellanten seines Vettern Weyland N. Töchter/vngeacht derselbig sein Vetter kein schuldtsachen/ sondern stattliche Barschafft verlassen vnd vorhanden / auß dem Lehengütern / welche er Appellans nit als ein Erb/ sonder als proximus agnatus jnnhat/ wider Recht vnnd Landtsgebrauch/ außzusteurē aufferlegt/vnd betrangt würd/auch er hieuor/auß gleichem allhie geklagtem betrang der Weiber vm inhibition supplicationem eingeben vnd seines theils beschlossen/350. gülten abermals jnen Appellaten an victualien gebē vnd reichen lassen/noch 350. Gülten auff victualien vnd also zusammen an victualien 700. vnd anderm zusammen 4000. gülten fast geben sol/da er doch nit als hæres in feudo seines Vettern/ sonder allein als agnatus succedirt, vnd von seines Vettern seligen fahrnuß oder Bahrschafft/ nit ein Bindfaden/oder Heller bekommē/sonder auch alle Lehengüter vnd vorraht spoliiret, dachloß/vñ zerrüttet gelassen gewesen/ als er diß tanquam agnatus iure sanguinis, als ein samblehē/ einbekommen /vnd aber dergleichen vorgangene attentata appellatione pendente als offenbarlich contra obseruationem D. And. Gail. 104. li. 2. pract. obser. & iura quę ibi videre licet, nit allein zu reuociren/vnd zu cassiren/sonder auch dieweil er sich mehrern widerrechtlichen Betrangs vnd attentirens zu besorgen/vnd zu befahren/dem attentanten Appellaten vnd Herrn Richter à quo zu inhibiren/So gelangt solchem allem nach an E. F. G. Anwalts Appellātis vnterthenige hochfleissige Bitt / die wöllen in gnediger Erwēgung dessen / vnd das summum periculū in mora seinem Principalen inhibitionē in communi forma contra die Appellaten N. Tochter / vnd obhochernandten Herrn Iudicem à quo Herrn N. gnediglich erkennen/vnd mittheilen/ vnd solches förderlich in consilio, cum; quæ celeri indigent auxilio extraordinarie officio Iudicis nobili decerni queant de iure, vnd wann er damit iudicialiter erst gewiesen solte werden/seinem Principaln wegen zu langen verzugs / im geringsten darmit nicht verholffen seyn/ sonder er recht vnd hülffloß gelassen würdt/ E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt hierüber bestes fleiß in vnterthänigkeit anruffendt / vnd imploirendt.

E. F. G.

Vnterthäniger

N. N. D.

Cauens de rato & mandato.

Decretum: Iudicialiter in consil. 13. Iulii, Anno 93.

SVPPLICATIO VIII.

Pro citatione & compulsorialibus & inhibitione; in cauſſa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst / Rō. Kayſ. May. Camm. gn. Herr/ Sich hat der Erbar vnd wolgeacht N. & consortes in actis benandt / Weylandt Herr N. verordnete Testamentarien Beklagte/vnd N. von einer wo nit nichtigen/iedoch vnrechtmässigē vnd hochbeschwerlichē leuterung vrtheil zum theil vermeintlich/krafft einer endvrtheil habend/saluo tamen semper honore dominorū Iudicū, de quo procurator solēniter protestatur, vō den Herrn Bischofflichē N. Rähtē N. am 15. Martii nechsthin wird sie vñ für N. curatorn N. klägerin eröffnet vnd außgesprochen/

als

als zum höchstẽ vnd mercklichstẽ damit beschwerer/vnd noch ferner beschwerdt zu werden besorgend/vor die Röm. Kay. May. vnd diß hochlöblich Kay. Cam. in hoffnung besser Recht vnd gerechtigkeit allhie zu erlangen am 23. eiuldem mẽsis Martii nechsthin/vnd also/intra decendium, coram Notario, & testibus inscriptis beruffen/vnd appellirt alles Inhalt beyliegenden instrumenti appellationis. vñ sollen die grauamina in processu besser deducirt werden. Wann dañ Appellãs solche seine interponirte rechtmessige appellation principaliter in Recht vnuerfolgt nicht lassen kan/sonder appellation Proceß hoch von nöten hat/diese Appellation auch deß H. Reichs Ordnung vnd R. priuilegio in quantitate & quãtitate, als vber die 200. gültẽ betreffend/gemeß/vnd Appellantes alles was sich vermög angeregter Reichsordnung vnd R. Priuilegii zu prosiren gebürt/zu erstatten vrbietig/vnnd also E. F. G. Iurisdictio fundirt. So gelangt solchem allem nach an E. F. G. der Appellanten ob angeregt Anwalts/in Namen vnd an statt deren/vnterthänig/vnd hochfleissig bitt/die jhme Inhibitionem wider die obgenante Appellaten vnd Compulsoriales, & inhibitionẽ contra Iudices à quibus die Herrn R. Räht alles in cõmuni forma gnediglich erkennen vnd mittheilen wöllen. E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt hierüber in administratione iuris & iustitiæ bestes fleiß in vnterthenigkeit anruffendt.

E. F. G.
Vndertheniger.
N. N. D.
Cauens de rato & mandato.

Decretum: Erkannt in consil. 9. Iunii, Anno 93.

SVPPLICATIO IX.

Pro citatione & inhibitione, in causſa N. contra N.

REuerendissime ac Illustrissime Princeps, Iudicii Cameræ Imperialis Iudex æquissime, Domine gratiose. R. C. V. Syndicus & Procurator incolarum & subditorum de N. Appellantium ex vna, contra nobilem Dominũ de N. Dñ de N. Appellatũ, nunc N. filiũ heredem ex altera partib. humilime supplicando exponit. Quod sui principales à sententia diffinitiua, vel à vim diffinitiuæ habente, per Reos nobiles ac magnificos Dominos Cancellarium & Consiliarios consilii Ordinarii Episcopatus contra se, & in fauorem D. nobilis viri N. Domini temporalis de N. nunc filii eius heredis N. die vndecima stylo nouo, veteri vero prima mensis Martii nuper lata & promulgata, vt enormiter læsi & grauius læsum iri metuentes, decimo nono eiusdem mensis stylo nouo, veteri autem nono eiusdẽ ad iudiciũ hoc Imperialis Cameræ, vigore instrumenti appellationis desuper confecti, q; simul exhibetur, puocarunt & appellarũt. Cũ itaq; sui præfati principales hanc appellationis causam, vtpote Imperialibus constitutionibus & priuilegio in qualitate & quantitate conformem, in hoc Augustissimo Iudicio Imperialis Cameræ intendãt prosequi, & iurisdictio eiusdem fundata sit: Ideo petit Syndicus nomine quo supra, sibi aduersus Appellatum citationem, & ne ad executionem procedatur, quod summopere timendum est, inhibitionem contra Iudices priores respectiue in communi forma gratiose decerni. R. C. V. nobilissimum officium desuper humiliter implorans.

R. C. V.

Obsequentissimus

N. N. D.

cauens de rato & mandato.

Decretum: Decernimus in consil. 16. Iulii, Anno 93.

SVPPLICATIO X.

Pro citatione & inhibitione, in causſa N. contra N.

REuerendissime Princeps, Imperialis Cameræ Iudex æquissime, Domine gratiose, R. V. C. ex parte N. Domini de N. supplicando exponitur, qualiter Cancellarius & Consiliarii consilii Ordinarii Episcopatus L. 26. Aprilis nuper stylo antiquo, prætensam quandam sententiam remissoriam contra illum & in fauorem N. tulerunt ac publicarunt, à qua quidem sententia præfatus Appellans de æquiore Iustitiæ administratione confidendo, vti grauiter læsus, & exinde in posterum se grauius læsum iri timens, eodem die coram Notario & testibus ad hoc summum Imperialis Cameræ Iudicium in scriptis appellauit & prouocauit, quemadmodum fusius ex appellationis instrumento adiuncto liquet.

Cum itaq; à sententia definitiua debito modo appellatum existat, causa quoq; pro sua grauitate (vt ex ante dicto appellationis instrumẽto lucide constat) non solum iuri communi & S. Imperi constitutionibus, sed etiam priuilegiis L. in qualitate & quantitate conformis & cõsentanea, eamq; Appellans tanquam in materialibus & formalibus sine vllo defectu integrã & firmam consistentem, omnino prosequi intendat. Hinc R. C. V. nomine quo supra humiliter supplicatur, quatenus eodem præmentionato Appellanti Citationem contra Appellatum,

rum, & ne insuper enormius grauetur, ac molestetur, inhibitionem quoq; in communi forma decernere & impertiri dignetur. R. V. C. nobile ac benignum Iudicis officium super præmissis humiliter implorando.

R. V. C.

Humilis & deuote addictus

N. N.

Lt. Cauens de rato & mandato.

Decretum: Quatenus supplicans tenorem priorum sententiarum exhibuerit, futurum desuper quod Iuris est in consi. 8. Augusti, Anno 93.

SVPPLICATIO XI.

Pro citatione & inhibitione, in causa N. contra N.

REuerendissime Princeps, Imperialis Cameræ Iudex æquissime, Domine gratiose. R. V. C. ex parte prouidi & honesti viri N. incolæ patriæ L. humiliter supplicatur. Quod Vicarius ac Consiliarii consilii ordinarii Principatus L. prætensam quandam sententiam confirmatoriam secunda huius currentis mensis Iunii stylo veteri, contra dictum Appellantem & in fauorem N. & consortes tulerunt ac publicarunt, à qua quidem sententia ipse Appellans tãquam grauiter læsus, magis magisq; se læsum iri metuens, quarta eiusdem mẽsis ad hoc summum Imperialis Cameræ iudicium appellauit & prouocauit, quemadmodum fusius ex adiuncto instrumento appellationis apparet. Cum itaq; intra præstitutum iuris tempus à sententia definitiua confirmatoria appellatum, appellatio quoq; tam constitutionibus imperii quam priuilegiis L. in qualitate & quantitate conformis sit, Appellans insuper cauerit, iurauerit, & omnia præstiterit, ad quæ de iure ac more patriæ L. obstringitur, causam etiam hoc loci rite & legitime prosequi intendat. Hinc R. C. V. nomine quo supra humiliter supplicatur, quatenus præfato appellanti citationem, & ne quid in præiudiciu N. appellationis interpositæ contra iura attentet seu innouetur inhibitionem in communi forma decernere ac impartiri dignetur, R. V. C. nobile ac benignum Iudicis officium super præmissis humiliter implorando.

R. V. C.

Humilis ac deuote addictus

N. N.

Lt. Cauens de rato & mandato.

Decretum: Citationem periculo partis decernimus, inhibitionem vero adhuc denegamus, in consi. 13. Iunii, Anno 93.

SVPPLICATIO XII.

Pro citatione & inhibitione, in causa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst/Rö. Kay. May. Cammerrichter/Gn. Herr/Sich hat der Erbar N. Burger zu C. für sich/vnd in Namen deß Fürstlichen P. Consistorii zu N. seiner Mitconsorten/von einer vermeinten Endtvrtheil/so der C. F. C. Official in C. am 12. altes vnd am 22. Martii neuwen Kalenders jüngst verschienen dieses noch lauffenden 93. Jars/wider jhne/vnd Consortes, vnd für Juncker N. vñ dessen Haußfraw als Tochter/vnd Erben Weylandt N. nichtiglich/oder ja widerrechtlich außgesprochen/am folgenden Tag den 13. gedachts Monats stylo veteri oder 23. stylo nouo, mit vorbehalt d nichtigkeit an diß hochlöblich Kayserlich Cammergericht beruffen/vnd appellirt/vermög vnd Inhalt hiebey gefügten offentlichen Instruments. Wañ nun ermelter Appellans/vnd dessen Consorten auß in Instrumento seu schedula appellationis angezognẽ vrsachen/vnd andern mehr/so künfftiglich zu berührter Zeit fürbracht werden sollen/durch angeregte vermeinte Sententz zum höchsten beschwert sich befunden/vnd noch weiter beschwernuß/wo ferrn obbenanntẽ Herrn Officialn die handt nit geschlossen würdt/erwarten/vnnd befahren müsse/derwegen solche rechtmässige Appellation an diesem Kayſ. Cammerg. wie recht/zu verfolgen/vñ außzuführẽ gemeint/vnd vorhabens. Als gelangt an E. F. G. Anwalts/deß Appellanten/vnd in Namen der Consorten krafft gewalts jnnerhalb acht Monat fürzubringen/vnterthänig fleissig bitt/dieselbe jhme gewöhnliche Proceß/vnd nottürfftige Inhibition tam contra Iudicem prioris instantiæ, quam contra partem gnediglich erkennen vnd mittheilen wöllen. Hierüber E. F. G. hochadelich milt richterlich Ampt omni meliori modo in vnterthänigkeit anruffendt.

E. F. G.

Vnterthäniger

N. N.

D. Cauens de rato & mandato subscripsit.

Decretum: Erkannt in consil. 21. Anno 93.

SVPPLICATIO XIII.

Pro Mandato inhibitoriali sine clausula; in causa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst/Rö. Kayſ. May. Cammerrichter gn. Herr/E. F. G. bringt Syndicus Herrn Bürgemeister vnd Raht deß H. Reichs Statt N. vnterthänig supplicirẽt für/

Wel-

Welcher massen in der Appellation sachen/ zwischen Syndici Herrn Principalen Appellanten ems/so dann dem angemasten N.vñ Landvogt/ N.Appellaten anders theils/ verlittener zeit Citatio,compulsoriales.vñ inhibitio,bey E. F. G. vnd diesem hochlöblichen Kay. Cam. bestendiglichen außgebracht/daselbsten auch/neben gerichtlicher Production jetziger gedachter Appellation Processen/so weit volnfahrē/dz auch zu behauptung derselbigen die Notturfft in Termino fürgebracht werden sollen / welches aber vber zuversicht nit beschehen / soudern durch vnsern bestalten Anwalten / vnd Syndicum variando atque manifestissime sibi contraueniendo in mündtlichem Recessiren gantz jrrig vnd vnbedachtlichen gehandlet / also daß E. F. G. vnd deren fürtrefflichen Herrn Referenten dardurch zur Absolution Vrtheil cum refusione expensarum bewogē / dessen sich ad protocollum iudicialiter gezogen. Dieweil aber solcher Vnfleiß & negligentia Procuratoris in tā ardua & maximi præiudicii causa,maxime vbi is soluendo nō sit den Principalen nicht präiudicirlich noch schädlich/ sondern jnē extraordinarium remedium nempe Restitutio in integrum bevorstehen vnd zugelassen seyn soll/wie dann auch allbereit derhalben Cita to ad videdum erkant/also daß die wolgeborne Herrn / Herrn N. N. beyde Graffen zu N.billich es darbey bewenden/ vnd nichts so wol wid algemeine beschriebene rechte/als die Reichs Constitutiones gelüsten lassen sollen. Dessen aber alles vnangesehen / vnd vnbegründet / so haben wolgemelte Graffen jnen ex vana persuatione vnzeitlich eingebildet vnd vermeinet/als were obangeregte Appellation Proceß nebē außgangnem inhibitorial Mandat allerdings aberkannt vnd erste vermeinte Vrtheil / vnd deren einverleibte achts Erklärung gantz vngebürlichen vnd ernstlicher weiß ins Werck zurichten / vnd eine newe gebrauchte Denunciation vnd achts Erklärūg in jüngst verschienem Augusto außgehē/ vnd an zweyen vnterschiedlichen örtern anschlagen lassen/wider Recht/Vernunfft vnd Billigkeit/dann vnbegeben deducirten handgreifflichē Nullitetē / maxime Iudicis incompetētis omni Iurisdictione carentis atq; in causa propria, so ist mit grund Rechtens zu bewehrē/Quod per eam sententiam, quæ in contumaciam lata est, causæ principali non præiudicetur : tota enim inobedientia vel contumacia non sufficit, neq; pro vnica contumacia plures pœnæ sunt imponendæ. Dieweil dann in solchen exorbitirenden Fällen/præsertim in Notoriis prohibitis & illicitis,si quid contra vtilitatem publicam,aut in præiudicium totius imperii fiat notwendige Mandata erkandt werdē sollen / sich ad ord. part. 2. titu. 23. studio breuitatis beruffende. So ist demnach an E. F. G. in Namen obstehet/Anw. vnterthenig hochfleissigs bitten wider wolgedachte beyde Herrn Graffen / dero Landtrichter vnd Landtvogt mandatum inhibitorium sine clausula,&c. ob summum moræ periculum bey einer ernstlichen Peen/ vnd sonderbarlichen/dieweil beyde Herrn Graffen biß anhero außgangnen Kayserlichen Processen vnd Mandaten nit gehorsambt/ sondern auch mehr vñ mehr excandescirt vñ scuirt, in gemeiner bester vnd bestendigsten form gnediglichen zu erkeñen vnd mitzutheilen / Jn dem E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt höchster Notturfft vnd Billichkeit nach in vnterthenigkeit anruffende.

E. F. G.

Vnterthäniger
gehorsamer N. N.

Cauens de rato & mandato subscripsit.

Decretum : Erkannt in consil. 25. Augusti, Anno 93.

SVPPLICATIO XIV.

Pro citatione & inhibitione, in causſa W. contra I. M. F. & consorten.

HOchwürdiger Fürst / Rō. Kayſ. May. Cammerrichter gn. Herr/E. F. G. bring ich als gemeiner Syndicus / der Ehrnvesten/Achtbarn / Fürsichtigen vnd Weisen Herrn Stättmeisters / Bürgermeisters/vnd Rahts der vralten freyen Reichsstatt W. vnterthänig für. Wie daß die Ehrnveste/J. M. & consortes Bürgere vnd deß Rahts zu F. den auch Ehrnvesten N. Ehrngemelts Rahts Mitbürgern vnd Rahtsfreundt zu W. vor Schuldtheiß vñ Schöpffe zu F. einer gültverschreibung halben/so jhr Vatter seliger jhme N. vnd seinen Brüdern auff widerlösung/verkaufft habē solte / rechtlich angelangt vnd beklagt / welches noch dem es ehrngemelter Raht in erfahrung bracht/ haben sie in krafft gemeiner Rechten/vnd deß H. Reichs ordnungen vnd Satzungen / besonders aber von vielen Römischen Käysern/auch diesem Kayserl. Camm. insinuirter vnd offenbahrter Priuilegien vnnd Freyheiten/jhre Bürger in prima instantia nirgendts anders dann vor jhnen vorzuheischen vnd zu beklagen/gedachten jhren Mitbürger N. wie gebräuchlich vnnd recht / in einer offenen Schrifft vnter deß Rahts zu W. gewohnlichen Jnsigel abfordern lassen / mit erbiehten / da gedachte Herrn N. N. was an jhnen N. berührter widerlösung halben zuklagen/daß sie solches vor Ehrngemeltem Raht/als seiner ordenlichen vngezweiffelten Obrigkeit in erster Instantz thun solten / vnnd darauff schleunigs Rechtens erwarten. Ob nun wol Ehrngemelter Raht sich anders nicht versehen/dann obehrngemelte Herren Schuldtheissen vnnd Schöpffen zu F. auch gedach-

gedachte Herrn/N. werdē sich angeregter Remission halben/Inhalt angezogener Recht/Reichsordnung vnd besonders Inhabender vnd exercirter Kay. Priuilegien vñ Freyheiten gemeß erzeiget / vnd weiters in obangeregter Sachen nicht Procedirt habē/So ist doch ehrengemelter Rhat in newlicheit bericht worden/ daß dessen alles vngeacht / Ehrngemelte Herrn Schultheiß vnd Scheffen zu F. durch einen bescheidt die begerte Remission gäntzlich abgeschlagen / vnd jhme gedachtem N. in der Sachen zu Procedirn vferlegt haben/Wann dann solcher bescheid nit allein angezogenen gemeinen Rechten/ Reichs Ordnungen vnd Abschied/besonders aber Ehrengemelts Rahts zu W. wolherprachtē erlangtē Kay. Priuilegien vnd Freyheiten stracks zuwider/ auch zu sonderm nachtheil/vnd vnwiderbringlichen schaden gereichen thut. Als hat ein Erbar Rhat der Statt W. Syndici Herrn Principaln von solchem bescheidt / vñ darauß folgendē beschwerungen à tempore notitiæ inwendig zehen Tagen coram Notario & Testibus, ahn diß hochlöblich Kayſ. Camergericht / inhalt beyligenden Instrumenti appellationis, der gebür appellirt / muths vnd meinung solcher appellation vnd nichtigkeit Sachen sampt vnd sonders wie recht nachzusetzen/Ist demnach an E. F. G. mein als gemeinen Syndici in krafft habenden gemeinen Syndicats vnd Gewalts/den Ich/zu seiner Zeit mit der Ladung Copeylich einzubringen vrpietig/vnterthänig bitten / wider obgemelten Herrn N. N. Ladung / vnd dann wider offterngemelte Herrn Schultheissen vñ Scheffen zu F. Inhibitionem in gewöhnlicher bester Formb zuerkennen vnd mit zutheilen/Ruff E. F. G. hochadelich richterlich Ampt vmb fürderliche hülff deß Rechtens hiemit Vnderthänig bester Formb an.

E. F. G. Vnterthäniger gehorsamer N.
N. Lt. cauens de rato & mandato.

Decretum: Erkendt in consl. 22. Augusti. Anno &c. 93.

SVPPLICATIO XV.

Pro citatione & inhibitione. In causa N. contra N.

WOlgeborner ꝛc. Es hat sich der Edel vnd veste N. von einer vermeinten/nichtigen oder je vnbillichen Vrtheil/vñ andern darauß gefolgten beschwerungen/durch Herrn Statthalter vñ Befelchhaber deß Stiffts M. wider jhne / vnd für Weilandt H. B. seinen Vettern ergangen vñ außgesprochē/nach Inhalt hiebey gelegts appellation Instrumens / in gebürlicher Zeit vnd Formb deß rechtens/hieher an E. G. vñ diß hochlöblich Kayſ. Camergericht beruffen vnd appellirt / auch darüber von bemelten Vnderrichter reuerential Apostel/laut hiebey ligender gesiegelter Vhrkundt erhalten / Darumb in willen vnd meinung solche appellation vnd nichtigkeit Sachen gegē gedachts N. Sönē vnd Erben/mit namen N. N. vnd N. den B. Gebrüdern/dergleichen den N. Anwaldtschafft namē derselbigen zweyer seiner jungen Vettern sampt vñ sonder in Recht außzuführen. So ist an E. G. in krafft Gewalts vff mich oder einē andern gestelt in termino fürzubringen/hiemit Caurend/mein Vnterthänig Bitt/gedachten Appellanten darüber nottürfftige Ladung vnd Inhibition gnädiglich zuerkennen vnnd mitzutheilen. Hierumb E. G. von Ampts vnd Rechts wegen hierzu dienstlich in Vnterthänigkeit anruffendt.

Decretum: Jst erkendt in consil. 15. Februarii, Anno 1550.

SVPPLICATIO XVI.

Pro promotorialibus & mandato inhibitorio. In causa P. W. von P. contra P. L. G. H.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Kayſ. May. Cammerrichter/ Gned. Herr. E. F. G. gibt Anwaldt deß Edlen vnd Ehrnuesten P. W. von P. in Vnterthänigkeit zu erkennen/ wie daß derselbige / den 8. Decemb. verflossenen 94. Jahrs bey nächtlicherweil/in seiner eigenē Behausung zu P. H. vnder der Herrschafft H. vnd S. in Gemeinschafft gelegē/vō etlichen vnbekandter weiß mit Gewalt vberfallen/vnd durch einē Büchsen schuß/mit zwoen eingeladenen Kugeln vnd etlichen Schröten tödtlichen verwundt wordē / welcher Mordthat/nach etlichen abgelauffenen Monaten W. von P. nicht allein durch allerhandt redliche anzeigungen vnd seines Mithülffers P. S. von H. bekandtnuß / offentlich beschuldiget/ sondern auch dero sich selbsten vermessentlich berümbt/mit weiterm betrawen/weil Anw. günstiger Principal/dißmals nicht auff dem Platz vnd Todt blieben/jhne nachmals vmzubringen beflissen zu seyn / darumb er auch von der Herrschafft H. M. ex officio vnd one Anwaldts G. Principals vorwissen/vnd zuthun gefänglich angenommen. Demnach vñ als der Thäter solcher gestalt in hafft vñ gefängnuß gebracht/haben die G. H. Herrn Rhät/mehrbesagten Anwaldts G. Principaln solches zuwissen gethan/vnd darneben jhme aufferlegt/den Gefangenen ob er wolt/Peinlichen zubeklagen / mit commination, da er solches nicht thun würde / denselben ledig zugeben/. dardurch Anwaldts offtangezogener G. Principal/vnangesehē er sich dessen beschwerd / vñ auff deß Thäters eigene bekandtnuß / ex officio vnd ampts wegen schleunige executionem fürzunemmen gebetten / den Gefangenen mit Peinlicher klag vorzunemmen/vnd gegen jhme zuverfahren gezwungen wordē/zu welches Processes anfang er der vnkosten halben so aufflauffen würdē / nit allein mit ligenden Gütern vnd Gült verschreibungen / sondern auch 4. eingesessenen Bürgen/ mehr dann drey/ja vierfache Cautionem würck-

lichen thun müssen / Dieweil aber die Vnkosten solches Peinlichen Proceß der gestalt vbermässig vñ excessiui gewesen / daß sie sich endlich auff die 2000. gülden erstreckt / Als ist der anklager vervrsacht worden / jederzeit wider solchen vnleidenlichen excess vnd vbermaß zu protestiren / vnd ob er wol / wo er nicht hette wöllen leiden / daß der beklagt der Gefängnuß vñ wolverdienter straff erlediget werden solte / den mehrern theil bahr zuerlegen getrungen worden / Hat er doch nach dem der beklagt zu gebürend straff gebracht / dem Wolgebornen Herrn Herrn P. L. G. zu H. als superiori & ordinario, solche vbermachte schäden / expenß vnd vnkostē / nach Richterlicher ermessigūg zuerkennen vnd taxiren heimgestelt / darinn auch Schultheiß vnd Schöffen deß Gerichts zu B. gehält vnd bewilligt / solcher bewilligung vnd vergleichung aber gäntzlichen hindan gesetzt / auch d Moderation oder Taxation expensarum vnerwartet / habē ermelte Schultheiß vnd Schöffen / N. N. als Bürgen vor sich erfordert / verstrickt / auch eher nit biß sie mit einer namhafften Summa Gelts durch Anw. G. Principaln ledig gemacht wordē / vñ darüber den 15. Jan. jüngsthin jñer 3. wochen widerumb zustellen oder nachmals 100. gülden in abschlag jrer forderung zuerlegen sich verpflicht / hinweg lassen wöllen / wie gleichfals wolermelter Herr Graff / vber beschehenes vnterthäniges bitten vnd ansuchen / nunmehr in das 3. jar mit erörterung dieses streits der Vnkosten halbē Anw. G. Principaln zu vnverwindlichen schadē vnd nachtheil auffhelt vñ verzeicht.

Wann dann jetz erzelte vnerschwingliche vbermachte Expens vnd Vnkosten / die lange verwägerung der Moderation vnd Taxation, so dann das thatliche eigenwillige eingangener vergleichung è diametro widrige / vor entscheidt der sachen vnd Erkandtnuß deß Oberrichters de facto fürgenommenes verstricken vnd vergelübden der Bürgen allen rechten / billichkeitē / sonderlich der publicirten auch approbirten Kay. Halsgerichtsordnung / vnd andern deß H. Reichs heilsamen vnd löblichen Constitutionen, Abschieden / vnd Ordnungen gäntzlichen vnd schnur strack zuentgegen / vnd nullo colore iuris zu iustificiren / darneben nichts gewissers / als dz angeregte Schultheiß vnd Schöffen auff erscheinenden Termin die Bürgen zu erlegung vermeintlich versprochener 100. gülden anhalten / auch Anw. G. Principaln durch ferner gleichmässig arrestirung vñ verstrickung der Bürgen / oder and thatliche weg den geforderten vberrest zuerstatten nöthigen werden / wie jme dann allbereit dessen betrohung beschehen. Als ist vñ gelangt an E. F. G. Anwalds nomine quo supra gantz Vnterthänige Bitt / Jhme an mehr wolbesagten Herrn Grafen Promotoriales, die jme heimgesetzte moderationem expensarum schleunigst zubefürdern / so dañ wid auch mehrangezogenen Schultheiß vñ Schöffen J. G. Gerichts zu B. ein Mandatum inhibitorium sine clausula, darinn jhnen bey einer namhafftē Peen ernstlich aufferlegt vnd befohlen werde / wider Anwaldts G. Principaln / oder seine Bürgen / vor erörterung der Sachen (deren sie angesehen jrer vbermessigen Caution wol erwarten könnē / Auch wegen getroffener abredt billich solten) nichts thatlichs in keinerley weiß noch weg fürzunemē / in nottürfftiger form zuerkennen. Hierüber E. F. G. hochadelich miltrichterlich ampt Vnterthänigs bestē fleiß anruffend.

E. F. G. Vnterthäniger gehorsamer N. N.

Decretum:

Seind gebettene Promotoriales erkendt / das vbrige begeren abgeschlagen / vnd mag der Supplicant sein notturfft deßwegen an gebürenden Orten suchen in cons. 16. Februar. Anno 99.

SVPPLICATIO XVII.

Pro arctiore inhibitione & citatione ad videndum. In causa N. contra N.

WOlgeborner ꝛc. Kay. May. Cammerrichter / Gn. Herr / wiewol in anhangender Appellation / vnd sonderlich / vber außgangen citation vnd inhibition in præiudicium Iudicis Appellationis, vnd deß Appellantē durch den Richter / von welchē appellirt / auch Appellaten nichts mit der that solte fürgenommen werden. So hat doch solches vnerwogen d Durchleuchtige hochgeborne Fürst vnd Herr Herr N. zu P. mein G. Herr / vber E. F. G. hievor außgangen / vnd den 5. Julij Anno 40. reproducirte inhibitiō, vnd also vermeintlich vff N. oder seiner beystender anregen / Montags nach Egidij jüngst / vff dem gemeinen Landtag / So der Endts gehalten / gantz ernstlich meinen Herrn / einem Erbarn Rath der Statt / wie in effectu vngefehrlich folgt / fürhaltē lassen / dz meine Herrn ein Erbar Raht der statt / nit förmlich oder zum wenigsten nit rechtmessig wider N. appellirt / vnd jhrer F. G. vngehorsam seyn / vnd daß derowegen jhre F. G. die Peen / der 500. gülden so in derselbigen Mandat verleibt / vō wegen N. wid mein Herrn außgangen / die Peen deß glaidbruchs / die Peen E. G. inhibition. dieweil meine Herrn darwid solten gehandelt haben wollen jnen abgefordert / wiewol nū meine Herrn jren F. G. Vnterthäniglich anzeigen lassen / daß sie formblich / rechtmessig / vnd auß jrer noth appellirt / derselben Attentaten klag allhie angenommen / der Krieg darinn befestiget / Dz auch die appellation klag / wann sie durch den widertheil nit verzogen / lengst dergleichen were angenommen worden / vñ darauff Vnterthäniglich bitten lassen / daß jre F. G. derselben vngnad gegen sie gnediglich fallen / vnd sie jr appellation vff jr gefahr zum förderlichsten außführen lassen wölle / dz dañ billich Kay. May. vnd dañ E. G. zu ehrē geschehē seyn solte / so ist doch hochgedachter mein G Herr / vff jr F. G. ernstlichē fürnemmē blieben / dz zu besorgen / daß jre F. G. mit der zeit wid meine Herrn

einen

einen Erbarn Raht/wo jme dagegen mit rhat vñ hülff E. G. nit geholffen/thätliche handlung fürnemmen/vnd sie damit von derselbigen Appellation tringen werde / Dieweil nun solches wider Kay. May. höchste gerichtbarkeit/ vnd menniglichen frey zu appelliern gestattet werden solle/so ist mein Unterthänige bitt. E. G. wöllen meinen Herren eim Erbarn Rath / Arctiorem inhibitionem bey der Acht / oder sonst einer ansehenlichen Peen/cum Citatione ad videndum, wider hochermelten Herzogen zu P. vnd H. N. In gewöhnlicher formb gnediglich erkennen / vnd fertigen lassen/hierinn E. F. G. anruffendt. ꝛc.

Decretum: Ist Inhibitio contra den Herzogen zu P. erkendt / Das vbrige auff fürbrachte narrata noch zur zeit abgeschlagen.

SVPPLICATIO XVIII.

Pro citatione & Inhibitione. In causa H. L. contra G. L.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. May. Cam. gnediger Herr. Was gestalt auff Freytag den 17. Monats Decembris jüngsthin/am Fürstlichen M. weltlichen Hoffgericht/in sachen G. L. angemaster Klägerin/wider den Ehrnhafften H. L. vnschuldig beklagten/ eine vermeinte wider Rechtliche nichtige Endtvrtheil (honore iudicantium saluo) wider an gedeuten beklagten/ für Klägerin eröffnet/vnd viua voce in continenti an diß hochlöbliche Kay. Cam. als immediate superiorem, davon in namen beklagtens gebürlich appellirt worden/haben E. F. G. auß beygelegtem Authenticirten extractu Protocolli sub Lit. A. ferner gnedig zuersehen.

Wañ nun aber beklagter Appellant hierdurch in viel wege vnwiderbringlich beschwerdt/In deme er seiner Possession so sein Gottseliger Vatter N. als vnzweifflicher Eygenthumbs Herr vber 60. Jar / ohn einige einsperrung gebraucht/ vnd er nach dessen Tödlichen abfall als Erbe/ ab Anno 80. biß jetzo vnd noch gleicher gestalt continuirt/gar vnfugsam entsetzt werdē wolte/Auch jme seine Articul/Darinn sein ius ad oculum demonstrirt, plötzlich verworffen vnd also gleich zu mit vorigem proprietatis quæstio, Ja alle seine sprüche vnd recht zumahln eilfertig abgeschnittē/ ita vt hæc sententia effectum secum trahat perpetuum, & meri sit possessorii ordinarii vel petitorii, ac proinde in maximum & irreparabile Appellātis vergat præiudicium, Welches auch sonderlich auß deme erscheinet/daß in der Vrtheil begriffen vnd erkendt/Daß es Klägerinnen zugehörige Ländereyen (notentur verba) da doch war/ notorium, vnnd sie selbst bekennen muß/ Daß sie dem Hospital in der Statt N. Eigenhörig vnnd mit keinen freyen Gütern Qualificirt ist/viel weniger die obgemelte Ländereyen ihr iemahlen zugehörig/oder in jrer macht/sondern steths/wie oblaut / bey Appellanten gewesen vnd noch seyn.

Vnd dann ohn zweiffel zu rechte versehen/ Quod nec Iudex, nec pars Appellata Possessorem pendente Appellatione, turbare debeant, Possessorque cōdemnatus propter pendentem Appellationem adhuc Possessor dicatur.

Darumb Appellant solche Appellation dem Rechten/Reichs ordnung vnd F. M. priuilegio in quantitate & qualitate gemeß zu prosequirn verursacht.

Als bittet demnach Anwaldt vndenbemelt im namen erwents Appellanten Vnterthänig/ jme gegen den Edeln vnd Vesten N. N. Iudicem à quo vnd G. L. Appellaten obgemelt respectiue Citation vnd inhibition communi in forma gnedig zuerkennen/ vnd mitzutheilen in Christlicher gnediger erwegung / Daß sonsten die Partheyen ad arma kommen/vnd in Leibs vnd Lebens gefahr gerathen möchten E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt hierüber omni meliori modo in Vnterthänigkeit anruffendt.

E. F. G. Vnterthäniger
gehorsamer. N. N.

Decretum: Ist gebettene Citatio erkendt/ das vberig begern noch zur zeit abgeschlagen/ in cons. 28. Januarii Anno 1600.

SVPPLICATIO XIX.

Pro mandato inhibitorio & cassatorio sine clausula, cum Citatione: In causa vidua C. contra N. N.

HOchwürdiger Fürst/Römisch. Kayserlicher Mayt. Cammerrichter/Gn. Herr/E. F. G. bringt Anw. der Ehrnreichen N. weilandt N. N. zu N. Wittibin Vnterthänig suppliciendt für vnd an. Wie daß ermelter jr Ehevogt N. seliger ein geraume zeit hero vom Herrn N. N. der rechten Licentiaten / als angemasten Curatorn bonorum N. N. Bürgers zu M. für sich vnd in Anwaldschafft Namen deren gemeinen Creditorn gedachts N. vmb Pur prophan vnd viel Sprüch vnd Forderungen willen / deren sie sich zu beyder jhr der Eheleut rechtmessig erkaufften frey Allodial gütern N. vnd N. angemast / mit vnderschiedlichen Geistlichen/jetz vor dem Herrn Official zu M. dann für dem Herrn Official zu C. respectiue dem Ehrwürdigen Edlen hochgelehrten N. N. vnnd Herrn D. N. N. angestalten nichtigen Processen vmbzutreiben/ der endtlich auch ad nuncium Apostolicum Iudicem in causa huiusmodi prophana plane incompetentem, extraneum, etiam mere Ecclesiasticum zulauffen / vnd ein vermeinte Commissionem auff Herrn N. N. außzubringen/deren sich vermeinter Cōmissārius zu vndersangen vnd Proceß außgehen zulassen / nit allein vnderstanden / sondern auch vff absterben suppliciren,

der Wittibin obgedachts Ehewirts/sie Supplicantin zu citirn sich gelüsten lassen / Alles wider gemeine beschriebene Recht / in fraudē constitutionū & iuris Imperii publici, vermög deren ein jeder bey seinem ordentlichen Richter gelassen/vñ die Confusio der Geistlichen vnd Weltlichen iurisdictionum höchlich verbotten / Auch auff dergleichen Fäll zu derē abschaffung Mandata inhibitoria & cassatoria sine clausula, Ahn diesem hochlöblichen Kayser. Cammergericht sollen erkendt / vnd deren wol vielfaltige täglich ertheilt werden. Wann nun dem allem in Warheit also vnd dann Anw. Principalin vor jrem ordinario (wie allbereit vor sie durch dē Raht N. wegen deß Guts N. vrtheil eröffnet / vnd in rem iudicatam ergangen/vñ es allein dahin angesehē/hierdurch die sach verbottener weiß extra imperium vō E. F. G. ab vnd ad sedem Apostolicam zubringen/ vnd Anw. Principalin litibus immortalib⁹ zuuerieren) rechtens kein schew trägt / sondern vhrbietig ist/also diß werck mit keinē schein zubeschönen. Hierumb dieweil E. F. G. iurisdiction oblauts fundirt/so gelangt an E. F. G. Anw. vnterthänige bitt/seiner Principalin Mandatum inhibitorium & cassatorium sine clausula, cum solita citatione wid die Herrn obbemelte vermeinte Commissariē, Official auch Herrn N. N. in namē obstehet/gnedig fürderlich zuerkennen vñ mit zutheilē / darinn jnē gebotten werde von dē vnordenlichen Proceß ober / ab: vnd einzustehen/ den sincken/fällen/ vnd cassiren/vnd sich ordenlichen Rechtens an gehörenden Orten genügen vnd settigen zulassen. E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt in Vnterthänigkeit anruffendt.

E. F. G. Vnterthäniger
gehorsamer N. N.

Decretum: Erkendt in consil. 5. Iulii Anno 99.

SVPPLICATIO XX.

Pro citatione, inhibitione & compulsorialibus. In causa N. contra N.

HOchwürdiger Röm. Kayſ. May. Cam. Gn. Herr: E. F. G. bringt Anwaldt deß Edlen Ehrnuesten N. Vnterthänig supplicirend für/ Wie daß gedachter sein Principal / von einer/ Richterlichen Ehren vorbehältlich/nichtigen/vñ ohnrechtmessigē Endvrthell/so durch die Herrn F G Räht zu D. Dienstags den 21. oder 11. Junii alten Kalenders/diß ablauffenden 94. Jars/ wider jne/vnd für seinen Gegentheil/N. N. außgesprochen/vñ eröffnet/ als mercklich beschwerd/ vnnd von ermeldten Herrn Räthen / ferner beschwerden / mit execution vnd abnemmung der nichtiger weiß aufferlegter / vnd comminirter straff besorgendt / in continenti & viua voce, durch seinen vollmechtigē Anwaldt/an diß hochlöblich Kayserl. Cam. appellirt/vñ sich beruffen/ wie solches auß beyligenden Apostolis renerentialibus zusehen/vnd die acta priora zu seiner zeit vorzubringen bezeugen werden. Wann dann diß tanquam causa famosa dē Rechten/vnd Reichsordnūgen so wol in qualitate als quantitate allerdings gemeß/vnd die Herrn Iudices à quibus derselben deferit. Als gelangt an E. F. G. Anw. Vnderthänige bitt/jme wider gemelten Appellaten citationem, so dann gedachte Herrn Räht compulsoriales ad edendum acta, deßgleichen besorgter / vnd getrawter thätlichkeit vorzukommen / Inhibitionem alles in consueta forma G. zuerkennen/vnd mitzutheilen E. F. G. hochadenlich miltrichterlich ampt/ hierüber bestes fleiß / in Vnterthänigkeit anruffendt.

E. F. G. Vnderthäniger N. N.

Decretum:

Erkendt in consil. 1. Octobris Anno 94. vbi notanda est causa famæ & sic inæstimabilis.

SVPPLICATIO XXI.

Pro citatione & inhibitione. In causa G. D. W. contra A. G. S.

HOchwürdiger Fürst/ Röm. Kayserl. May. Cam. Gn. Herr/ E. F. G. bringt Anw. deß Ehrnhafften N. in Vnterthänigkeit für/welcher gestalt jetzgemelter sein Principal von einer vermeinten nichtigen (richterlichen ehrē vorbehältlich) oder je widerrechtlichen Confirmatori vrthell/durch eines ehrbarn Raths d Statt E. verordnete Appellation Cōmissarien, am 2. tag jetzlauffenden Monats Aprilis newē/vnd 23. Martij alten Kalenders nechsthin wider jne / vnd für A. G. vermeintlichē eröffnet/vñ außgesprochen/ als mercklich beschwerdt/zu abwendig fernerer beschwerden/nach verordnung der Rechten/vnd vblichem Gerichts brauch daselbst/folgends am 10. dieses Monats newen/vnd 31. Martii/alten Kalenders (woran doch von dem Notario in Instrumento verstossen / vñ der erste Aprilis gesetzt worden.) Also noch jnerhalb gebürender zeit der 10. tag (doch mit vorbehaldt d nichtigkeit) an diß hochlöblich Kay. Camergericht tanquam iudiciū immediate superius appellirt / vñ sich beruffen habe/laut darüber vffgerichten/vnd hiebey gelegten Appellation Instruments mit A. signirt/ Wann dañ solche Appellation vñ nichtigkeit sich den Rechten vnd deß H. Reichs ordnungen/wie auch dē E. Priuilegio in qualitate & quantitate vnd anderen requisiten für sich selbst/zu deme es causa famæ & sic inæstimabilis, durchauß gemeß derowegen er solche im Recht/wie sich gebürt/ zu prosequirn vorhabens ist / Aber hingegen besorgen muß / es werde in præiudicium dieses hochlöblichen Kay. Cammergerichts/vnd schwebends Appellation / durch richter voriger instantien zu vnzeitiger Execution fürgefahrn oder sonsten attentirt / Als bittet Anwaldt Vnderthänig jhme zuforderst

zuforderst wider obgedachten Appellaten Ladung so dann so wol wider obgemelten einen Erbarn Raht der Statt C. vnd desselben verordnete Appellation Commissarien, zweiter/als auch Herrn Burgermeister erster instantz Richtere daselbst/ Vnd den Appellaten inhibitionem in gewönlicher form G. zuerkennen/vnd mitzutheilen E. F. G. hochadenlich miltrichterlich Ampt/ hierinne vnderthäniglich anruffendt.

Decretum: Jst abgeschlagen in consil. 18. Aprilis Anno 99.

ALIA SVPPLICATIO.

***Pro citatione & inhibitione*, mit anzeig.** *In eadem causa G. D. W. contra A. G. S.*

HOchwürdiger Fürst/ Röm. Kayserl. May. Cam. Gn. Herr: Es hat G. D. W. von einer durch den Raht/vnd desselben darzu verordneten Commissarien der Statt C. den 2. April. newen/23. Martii alten Kalenders wider in/vnd für A. G. außgesprochenen Endtvrtheil/den 10. Aprilis newen/vnd 31. Martii alten Kalenders/ Alles nechsthin/vnd also in gebürlicher zeit Rechtens/als mercklich beschwerdt/an E. F. G. als dz nechste/vnd gewönliche Oberhaupt/ in scriptis coram Notario & Testibus Rechtmessig/ laut beygefügten Rechten instrumenti sub lit. B. prouocirt, Wañ dann sein Ehrn notturfft erfordern thut/solche seine rechtmessige Appellation zuverfolgen/bevorab damit jhme nicht bey der Zunfft/ oder sonst in seinem ehrlichen Handel/vnd wandel/einig ehren Præiudiciũ, vñ folglich auch grosse Nahrungs verhinderung/ vnschuldiger weiß anwachse/ In mehrer erwegung/dz vngewiß/ob die reseruatio honoris in der angemastẽ Vrthell beschehen/die infamiam iuris abwende/ auch nit desto weniger der gelehrten meinung/ nach infamia facti hafften bleibe/er sich sonsten auch anderer etwã viel höcherer straffen/ eben vnschuldiger weiß zubefahren hette. Derowegen cum fama inæstimabilis sit, die sach tam in quantitate quam qualitate den Reichs abschieden/ vnd C. Statt Priuilegio aller dings/vnd vberflüssig gemeß/ er auch höchlich beteuren kan/vñ in euentũ willig/ daß er lieber so viel als die summa Appellabilis ist/ verlieren/oder nit gewinnen wolte/als seiner Appellation/vnd consequenter der sachen niderlag zugewartẽ/ die in sententia angezogene iniurien (saluo vbiq: honore iudicantium) aber der vngrundt vnd in actis auch nit dargethã/derohalbẽ die sach an E. F. G. vnzweiffellich deuoluirt. So gelangt an dieselbe deß Appellantẽ Anw. Vnterthänige bitt/vnd rechtlich begeren/jme citationẽ vnd inhibitionẽ wider den Appellanten/vnd respectiue den Raht zu C. desselben Cõmissarien, wie auch Iudicem primę instantię nemblich den ältern regierenden Bürgermeister/in gewöhnlicher form/G. zuerkennen/vnd mitzutheilen/vnd solches vñ dergleichen so viel destomehr/dz in sachen P. B. cõtra G. im jar 94. eben in gleichmessigem fall/da P. B. von G. in causa iniuriarũ vff 50. Goldgülden cum reseruatione honoris condemnirt, auch gleiche Proceß erkend/vnd den 13. Decemb. ermeldts Jars/ widerumb eingeführt worden/solches auch vorhin in mehr sachen/one beschwerdt geschehen ist. E. F. G. hochadenlich/ miltrichterlich ampt pro administrãda iustitia omni meliori modo, Vnterthäniglich anruffendt.

E. F. G. Vnderthäniger N. N.

D. cauens de rato & Mandato.

Decretum: Jst erkennt in cons. Anno 99.

SVPPLICATIO XXII.

Pro citatione & inhibitione respectiue.

In causa M. B. contra B.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Ka. May. Cammerrichter/gnädiger Herr/ vor E. F. G. erscheind deß durchleuchtigstẽ/hochgebornen Fürsten vnd Herrn/Herrn G. F. M. zu B. cõstituirter Anwald in krafft habenden gemeinẽ gewalts/ vnd bringt E. F. G. in Vnderthänigkeit supplicirend für/vnnd sagt mit der kürtz/ Daß in verschienenẽ 1596. Jar mense Decembri C. H. B. höchstermeltẽ Fürsten Anwaldts gnedigẽ Herrn vñ Principaln/verordnete Rähte/bey dero regierung oberhalb Gebürgs/so wol dero Castnern zu N. N. vor dz Kay. Hoffgericht zu Rothweil/etlicher wider sie daselbst angebrachtẽ vngegründtẽ klag puncten halben/vermög derentwegen außgangenen vnderschiedlichen verkündungẽ/so bey den actis zubefinden/vermeintlich citiren vnd vor bescheiden lassen. Ob nun wol Anwalts/gnedigster F. vnd Herr Principal/obbemelte jrer F. D. verordnete regierungs Rähte/ wie auch gedachten Castnern/Als dero verpflichte Diener vñ angehörige/vff dero Vnderthänigst berichtẽ vñ ansuchen/von berürtem Hoffgericht/krafft habẽder vhralten Priuilegien vnd Freyheiten/ damit jhr F. D. wie nichts wenigers dero Herrn Eltern vñ Voreltern hochlöblicher gedechtnuß/für sich/vñ alle derselbẽ verwãde vnd angehörige/sonderlich aber dero Rähte vnd Diener/von weiland dẽ Rö. Königen vnd Kaysern/ꝛc für all ander vnd freẽde/beuorab mehr beregt Ka. Hoffgericht zu Rothweil hoch vnd löblich/vñ diß falls deß H. Reichs C. F. gleich gefreyt/zu rechter zeit/vñ wie sichs gebürt auocirn vnd abfordern/auch vber diß/zu elidirung derẽ von impetrirendẽ Anw. zu gesuchtẽ vortheil ertichten vermeinten Ehafftin die gebürende gegen notturff/vnd vnder andern/dz angemasten Kläger/dẽ von N. eben dieser erweißlicher Klagpuncten halben/seithero wider jre F. D. vñ derselben Räthe deß Gebürgs/an diesem hochlöblichẽ Ka. Cammergericht Proceß vñ Citation vff die constitution von pfandungẽ gleichwol vnnötiger weiß erlangt vñ außgebracht/also zugleich an zweyẽ vnderschiedlichẽ Gerichtẽ/vmb einerley sachen willen wider rechtlich handeln zulassẽ sich angemast/an vnd vorbringen lassen/vnd dẽnach

supplicirenden Anwalts gnedigster Fürst vnndt Herr Principal/ vmb soviel desto mehr sich versehen/es solte auß jetzt vñ andern bey den actis primæ instantię angezogenen vrsachen / zu mahl in krafft obberührter Kay. vnd König/priuilegien, so dem Hoffgericht zu Rohtweil vor der zeit gebürlichen insinuirt, vñ angezogen vñ also demselben vnuerborgen/ der gebettenen abforderung billich statt gegeben / vnd hierauff die vbel citirte für jhr ordentliches gericht/ welches dann klagendē theil niemahln wissentlichen versagt/von rechts vnnd billigkeit wegen remittirt, vnd gewiesen worden seyn/so ist doch wider verhoffē / vñ obangezogner rechtmessigē vrsachē (salua sēper dominorū Iudicum existimatione) gantz vnerwogē/ Dinstags nach exaltationis crucis stylo nouo nechsthin/an mehr gedachtē Kay. Hoffgericht zu Rohtweil/ein vermeint vrtheil / wider Anwa. gnedigstē Fürsten vnd Hern Principaln/ vñ jr F. D. wider alter wolher gebrachte priuilegia vnd freyheiten publicirt vnd eröffnet / dariñen die rechtmessig gebettene remissiō abgeschlagen/vnd ferrner erkēd/ daß die Principal beklagte/eingewandter innredt vngehindert/auff fürbrachte articulirte klag antwort zugeben vnd litem zu contestiren schuldig seyn sollen/ꝛc. in massen E. F. G. auß beygefügten instrumento appellationis vnnd demselben einuerleibten interlocutori mit mehrem gnedig zuuernemmen.

Wann aber dardurch höchstermelter F. D. zu B. Anwaldt gnedigster Herrn vnd Principaln an dero Priuilegien vnd Freyheiten/nicht allein ein gantz beschwerlich vnd irrecuperabile præiudicium zugezogen / sondern auch die vbel citirte, als die den allgemeinen kundtbaren rechten zuwider/pluribus instantiis ob vnā eandemque causam vergeblichen vmbgetrieben/vnnd belestigt werden / Derenthalben sich zum höchsten grauirt befundē / auch besorglichen noch ferners beschwerdt werden möchten / als hat Anwaldts gnedigster Fürst vnd Herr Principal p interesse neben den Principal beklagten/für die Römische Kayser. May. vnd diß hochlöbliche Kayß. Cammergericht in gebürender zeit / coram notario ac testibus in scriptis sich beruffen vnnd appelliren lassen. Wañ dann Anwalts gnedigster vnd günstige Herrn Principales solche vnuermeidenliche Appellation wie recht / fürters zu prosequirn vñ auß zuüben bedacht / Die auch in qualitate ac quantitate den rechten vnd dieses Kayser. Cammergerichts Ordnung gemeß. Also E. F. G. iurisdictio diß falls ohnzweifenlich fundirt vnnd gegründet. Demnach gelangt an E. F. G. appellirenden Anwalts Vnderthänige hochfleissige bitt/die wollen hochgedachtem seinem Gn. Fürsten vnnd Herrn & litis consortibus principalibus,wid gedachten Appellaten vnd Herrn Iudices à quibus nothwendige Proceß citationem & inhibitionem respectiue in communi forma G. erkennen vnd mittheilen / Hierüber E. F. G. hochadēlich / miltrichterlich ampt bestes fleiß in Vnterthänigkeit pro administratione iuris & iustitiæ, anruffendt.

E. F. G.

Vnderhäniger N. N. D.

cauens de rato & mandato.

Decretum: Jst erkent in cons. 9. Ianuarii Anno 1600.

SVPPLICATIO XXIII.

Pro citatione, & inhibitione. In causa G. tanquam Curatoris seiner Haußfr. *contra* den Bischoffen vnd das Ehrwürdig Thumbcapitel zu B.

COniunx dicti H. à quadā captiua in quæstione onerata criminibus, sed cum ea de hisce in occulto admoneretur, locum mutauit, ne forte ab Episcopo comprehenderetur, & super intentatis criminib. torqueretur. Cum verò per biennium Marito suo in domo & loco consueto ob timorem capturæ cohabitare non auderet, Maritus eius nomine petiit in Camera inhibitionem contra d. Episcopum & Capitulum Narratur: Wiewol zu recht heilsamlich versehen/ Das keiner den andern an seinen ehren / wolherbrachtem namen / Leumuht vnd gefür schmähen vnd antasten/ viel weniger aber præcedenti causæ cognitione legitima vnerlangt vnd vnerkādt Rechtens beschwerē / gefänglich einziehē od sonstē andere verbottene weg de facto mit geschwinden Processen vbereilen vnd beschädigen/sonder ein jedweder / so zu gebürlichem ordentlichen Rechten vnd desselben endtlichen außträg wolgesessen /vnd sich vber diß zu gnugsamer Cautiō anerbieten thut / allerdings vnuergewältigt gelassen werden solle/Aber dessen vnbetrachtet / habe weilandt der Hochwürdig in GOTT Fürst vnd Herr/Herr E. Bischoff zu L. vnd B. Christseligster gedechtnuß / vnd jhr F. G. zugewandt Thumcapitell daselbsten/ nach seines Principals geliebten Haußfrauwen allein auff bloß / vnbestendig vnd vngültig eines verleumbten/verruffnen / vnd deßwegen von einem Ehrwürdigen Thumcapitell gefänglich angenommen Weibsbekandtnuß/also ohn andere dapffere ansehentliche bestendige vnd rechtmessige vrsachen vnerkandt Rechtens zugreiffen/Dieselbe (wo sie nicht durch frommer Leut hülff / raht / vnd beystandt an andere sichere Ort verschickt) gefänglich einzuziehen / vnd mit strenger peinlicher frag contra iuris ordinem totiusque imperii constitutiones zumartern anmassendt vnderstanden/vngeacht sie sich nicht allein jhrer Person vnd standtshalben die tag jhres lebens still/eingezogē/ fromb vnd Christlich / also ohne ergernuß / wie bekandtlich / erzeigt vnd verhalten / sonder auch angedeu-

angedeute Confusion (so zum theil ausser vnträglicher Pein vnd Marter zu vermeinter rettung jhres lebens / theils aber auß eingebung vñ anstifftung böser neidischer vnd mißgünstiger Leut hergeflossen:) von obberührtem verrufftem Weib hernachmals allerdings bestendiglich widerruffen / vnd selbige reuocation testimonio Pastoris auffm Stifftshoff zu V. in beyseyn vnd gegenwertigkeit wolermeldts Herrn Bischoffen vnd Thumb Capitel daselbsten / Auch vieler anderer redlicher Leut / mit bestandt vnd hochbethewrten Worten bekundtschafft worden. Wiewol nun anfenglich offt bey D. Episcopo & Capitulo supplicans neben seinem Stieffsohn C. von N. wie auß diesen beylagen zuersehen / sondern auch post obitum Episcopi Eberhardts zu V. welcher alle hoheit vnd Landsfürstliche Obrigkeit sede vacante inn seinem gewalt vnd handen gehabt / für solche angemaste gebottene gewaltigkeit vnd widerrechtlichen geschwinden Proceß Vnderthänig gebetten / Vnd sich zu ordentlichen gebürenden Rechten / auch gnugsamer Caution, inhalts beyligenden instruments Requisitionis zu vnderschiedlichen mahlen vielfaltig anerbotten / hierauff auch anders nit verhofft / dann es werde wol ermeldt Capitull sich solchs thätlichẽ fürnemens enthaltẽ vnd dauon gäntzlich / wie auch billich / abstehen / Jedoch seine vielgeliebte Haußfraw / bißhero vber zuuersicht von Hauß vnd Hoff mit vnträglichem kummer vnd hertzenleidt ellendiglich exuliren / vnd nunmehr in das dritte Jar hilff vnd rechtloß gelassen würd / Dieweil sich dañ E. F. G. auß oberzeltẽ als obangezogenẽ legitimis documentis vñ Copeylichen beylagẽ / wo nit vberflüssig doch genugsã vñ so viel von nöthen befinden thut / daß hochgetrãgtem Supplicanten vnd seiner geliebten vnschuldigen Haußfrawẽ / das Recht kundtlich versagt / vnd also verweigerlich abgeschlagen / Daß er vber zwey Jar lang vber allen müglichen gehabtẽ fürgewendtẽ fleiß / Wie nit weniger vnabläßlich suppliciren / zu gebürendem Rechtẽ nit kommen können / aber so wol in publicirter deß H. Reichs ordnung / als gemeinẽ beschriebenẽ Rechten heilsamblich fürkommen / vnd versehen / daß dißfalls omnium superior Iudex ersucht werden soll / vñ könne / also an E. F. G. exercitium iurisdictionis ipsiusque causæ cognitio erwachsen vnd denoluirt / derselben iurisdiction auch tum ex hoc cap. tum etiam ob causæ continentiã (dieweil d. Herr Bischoff dem Reich ohne / das Capitull aber mit mittel vnderworffen) aller dings fundirt / Als gelangt dem allem nach an E. F. G. vnd diß hochlöb. Kayser. Camergericht besser Recht zufinden vnd zuerlangen verhoffendt Anw. Vnderthenig / hochfleissige pitt vñ begerẽ / Sie wollen jhme auß vermeldten vrsachẽ Citationẽ, vñ dañ darmit inmittelst seines Principals betrübte bekümmerte Haußfrauw (so bißhero mit keinem freyen geleidt versichert / vnd noch täglich alle stunde sich vberfall vnd gewalts besorgen muß) mit geschwinden widerrechtlichen vnordentlichen Processen / oder anderm gewahlthättigem fürnemen / wie leider zu besorgen / nicht vbereilet vnd beschwerdt werden möcht / zumahl vnd in euentum inhibitionem wider wol ermeldten Herrn Bischoffen vnd Thum Capittull zu V. gnediglich erkennen / ꝛc.

Decretum:

Soll man innerhalb sechs wochen dem Herrn Bischoffen vnd Thum Capitull zu V. vmb bericht zuthun zuschreiben / in consil. 9. Maii Anno 88.

Mandatum inhibitorium cum Citatione F. B. contra W & consortes.

WIr Rudolph / ꝛc. Entpieten dem hochgebornen L. Hertzogen zu W. vnd T. Grafen zu M. vnserm lieben Vettern vñ Fürsten / Auch vnserm vnd deß Reichs lieben getreuwen L. von F. zu N. vnser gnad vñ alles guts. Hochgeborner lieber Vetter / Fürst vñ getrewer / vnserm Kayſ. Cämergericht haben vnser vnd deß Reichs liebe getrewẽ C. vñ M. von F. zu E. Gebrüdere / supplicirend anbracht / wie daß weiland E. von F. jhr lieber Vatter / eine Vätterliche disposition seines letzten willens vñ Erbtheilung von seiner eignen handt zwischen seinen Söhnen / als auch weiland P. Dechant deß hohenstiffts Costentz jnen beidẽ Clägern C. vnd M. auch D. vnd dir L. allen von F. gebrüdern hinderlassen / Darinnen er seine drey adeliche freye Sitz vnd Güter H. R. vnd N. dem ältesten vnd jüngsten Sohn als gedachtẽ P. vnd dich getheilet / vnd in solcher seiner Vätterlichen verordnung sonderlich vnd in specie disponirt / das benandte seine Sön bemeldte Güter in kein frembde hand komẽ sollen lassen / sonder dieselbig / wo jmer müglich / für sie / jhre Eheliche leibs Erben / da sie die hetten / oder aber jhre Mitbrüder inhaben vñ behaltẽ / Da aber einer seiner Söhne je getrungen würde / das Gut / so er testator sine verordnet / gar oder zum theil zu verkauffen / solle er dasselbige seinẽ andern darbey benamtẽ Brüdern oder derselben Ehelichẽ Kindern mañlichs Stammens / alles vmb den darbey gesetzten anschlag keufflich widerfahren lassen / vñ wo diese verordnung in einẽ oder mehr Punctẽ nit gehalten würde / soll derselbige kauff an jhme selbst nichtig vñ krafftloß seyn / welche Vätterliche disposition die bemeldte Brüder mit jhrẽ eignẽ handen durch sie vñ jhre vom Vatter geordnete Vormünder / bey lebzeitẽ desselben jhres Vatters / nit allein vnderschriebẽ / sond auch hernacher bey endlicher vñ würcklicher abtheilung der Vätterlichẽ vnd als vnd solchẽ auch der ein Brud O. von F. im ledigen stand verstorbẽ / derselben Brüderlichẽ Erb vñ verlassenschafft / in allen vnd allerseits mit jhren eignen Insiegeln / vnd mit diesẽ außtrücklichen

chen Worten / daß keiner ohne vorwissen seiner Mitbrüder nichts verkauffen oder verendern/sondern alle Güter bey einander / wie die zusammen getheilet / vnzertrent besitzen / inhaben vnd niessē sollen / erklärt / confirmirt vnnd bestätiget/alles mehren inhalts derselben Vätterlichen Dispositionvnnd Brüderlicher Confirmation vorgezeigten Extract, &c. Dessen aber alles vngeachtet/Habestu L.das berürte Gut N.vff welchs du (wie gehört) neben weilandt P. deinem Bruder getheilet worden/gegen D.vnsers Fürsten L.vmb ein namhaffte summa Gelts/nit allein verpfendt vnd versetzt/sondern auch die Lands Fürstliche vñ geistliche Obrigkeit vffgetragen/vñ also solch frey Adelich von aller Landsfürstlichen vnd anderer Obrigkeit exempt vnd befreyet Gut/ dessen hohe Obrigkeit von vns vnd dem H. Reich zu Lehen rürt/ Vnd jhme C. von F. von vns gelihē worden/allbereit zum höchsten geschwecht/ vnnd potentiori vermuhtlich cedirt vnd nichtiglich verendert/Solltest auch (wie sie Supplicantē glaubwürdig anlangen) inn vor haben stehn/solch Gut allerdings in frembde Händ zuverendern/ Vnd ob wol sie solches alles D. vnsers Vettern vnd Fürsten lieb Schrifftlich vnd Mündtlich vnderthänig berichten / authenticam copiam berürter Vätterlichen disposition vnd Brüderlicher Erbtheilung / soviel diesen Puncten anlangt/ vbergeben/vnd darbey bitten lassen / solche handlung bey berührter jhres Vattern seligen dispositionvnnd der Brüderlichen Erbtheilung in allem bleiben zulassen / Mit dem erbieten / D. Lieb vmb berührt dero Anleihen auß zulösen/vnnd also schadloß zu halten/dessen erbietens / vnnd der gedachten Vätterlichen disposition inn allem zugeleben vñ nachzukomēn/sie noch seyn/Haben sie doch dasselbig bey D. L. nicht erhalten mögen / sondern kommen vber solchs in glaubwürdige erfahrung / daß auch dieselbe D. L. endtlich vorhabens die Vnterthanen zu N. in pflicht vnnd Ayd der Landtsfürstlichen Obrigkeit zunemēn/vnd demselbē nach auch die Religion daselbst zu verändern/Sintemal dann solches alles der berührten Vätterlichen disposition endtlich entgegen vnd zu wider/vnd sonderlich dir L.nicht gebührt/solch Gut so von mehrgemeltem deinem Vatter vff dich kommen/ aber jnen Supplicanten alles obgehörter massen affectiret sey / Dermassen zubeschweren vnnd zuverändern / Auch dir deß Hertzogen L.mit nichten gezieme/sich eins solchen frembden Guts berührter massen an zunemmen/ vnd in D. L. Landtsfürstliche Obrigkeit zu ziehen / vnnd mit demselben auch vnser vnd deß heiligen Röm.Reichs directum dominium, ahn berührter hohen Obrigkeit vber Schloß vnd Gut N. zuschwechen vnd zu verkleinern/vnd dann auch causæ testamenti vnnd sonderlich Paternarum dispositionum ahn jhnen selbst piæ & fauorabiles, adeo vt etiam Reipublicæ interst, vltimas testantium voluntates exitum habere,vnd also ipso iure verbotten/ etwas wider bemeldt vnser vnd deß heiligen Reichs Interesse, auch dieselbige Vätterliche dispositionletztes willens vor zunemmen/Vnd zu tentiren / Deßwegen dann diß factum in alle weg/tam quia contra ius manifestum, & contra vtilitatem publicam, adeoque ipsius Imperii superioritatem, quam etiam propter periculum,quod sit in mora, atque præiudicium irrecuperabile vff deß Reichs constitution vnd die einuerleibte vier fäll mehr dann gnugsam qualificirt sey/ꝛc. Haben sie vñ diß vnser Kayser. Mandat vnd Ladung / wider D. L. vnd dich zuerkennen vnd mitzutheilen Vnderthäniglich bestes fleisses anruffen vnd bitten lassen / solchem nach/Dieweil wir so geneigt/als schuldig/Jeder männiglich bey ordentlichē Rechten handt zuhaben/Jnen auch gebettene Proceß an heut dato erkendt worden seynd / So gebieten wir D. L. vnd dir von Römisch. Käyser. macht bey Peen 10.M.Löttigs golds halb in vnser Kayf.Camer/ den anderhalben theil ihnen Clägern vnnachläßig zu bezahlen / hiemit ernstlich / vnd wollen/ das dieselbig vnd du mehr bemeldt Schloß vnd Gut N.sampt aller seiner zugehördt/mit berührter Landsfürstlicher / Geistlicher oder andere Obrigkeit nicht beschwerdt / Noch in einige andere weg wider obgemeldt E. von F. Ritters hinderlassene Vätterliche disposition seines letzten willens / vnd Brüderliche vffgerichte vergleichung handlet / vnd also auch dieses Schloß vnd Gut bey der Freyheit/exemption, thun vnnd wesen/ wie es an dich L. bey offtgesagter Brüderlicher erbtheilung kommen/verbleiben / oder je sie Clägern zugedachter außlösig vermög solchs Vätterlichē letzten willens/auch Brüderliche vergleichūg vnuerhindert komen/vñ also an jren bey solchem Gut habendem Recht / vnd Gerechtigkeit vnbeschwerdt laßt / auch alsbald das jenig / so darwider vorgenomēn vnd gehandelt/abschafft/ alles als lieb D. L. vnd dir sey obbestimpte Peen zu vermeiden / daran geschicht vnsere ernstliche meinung / Wir heischē vnd laden/ ꝛc. Geben zu Speir den 30. Aprilis.

Nota contra hoc Mandatum porrectæ sunt exceptiones sub & obreptionis, inter quas hę fuerunt præcipuę: primo negatur simpliciter daß die Narrata diß Mandats auff die 4. Fälle qualificiert: Narratum enim N. von F. hab sein Gut N. Landtsfürstlicher vñ Geistlicher Obrigkeit des Hertzogen zu W. simpliciter vnderworffen/quod tamen falsum: primo quia non simpliciter & pure, sed tantum quoad vitam suam vmb ein järlich Pacht subiecit. secundo quia ex causa scilicet propter atroces minas suorum fratrum, tertio quia ad repetitam & deuotā suam petitionem à Duce W. in protectionem sit susceptus. Hæc si narrata fuissent, proculdubio Mandatū non fuisset impetratum, per ea quæ cumulantur ex Ias. *in l. 3. §. ex contrario. num. 66. in fin.*

in fin. ff. de acquir. poss. Arius Pinell. in l. 1. p. 3. num. 69. 70. & seq. C. de bon. mater. Secunda Testamentum siue dispositio loquitur tantum de actuali & reali venditione, quod scilicet hæc non nisi modo ibi, præscripto fieri debeat aut possit. Non igitur hoc trahendum ad dispositionem, quæ nec perpetua est, sed tantum ad dies vitæ possessoris durans, neque etiam prejudicialem aliquam alienationem inducit. Eundem quoq; sensũ habet die Brũderliche Erbuergleichung/q̃ etiam loquitur de sola venditione. Tertia notorium, est quod multi nobiles immediate imperio subiecti mit Leib vnnd Gut se in alicuius principis potentioris protectionem dare possint, præsertim in casu necessitatis, inde tamẽ imperio nihil decedit. Quarta absurdum est quod impetrantes simul asserunt L. à F. non potuisse oppignorare vel hypothecare sein Hauß vnd Gut N. vbi enim prohibetur contractus venditionis, ibi non statim prohibetur hypothecę obligatio. *Fab. de Mont. in tr. empt. qu. 2. pr. n. 12. in pr. Cepha. in cons. 375. num. 34. cum seqq. Zasius in respons. pro vxore, nu. 799. & plures alij.* Quinta falsum daß die Obrigkeit zu N. gehörig/von der Kayser. May. vnd dem H. Reich zu Lehen rühre/ nam longe aliud ex primis inuestituris apparet, scilicet die hohe Obrigkeit mit dem Schloß vnd Flecken N. & pertinentiis sey eigenthumblich erkaufft/vnd hernach allein dz Halsgericht/Stock vnd Galgen propter certas causas zu Lehen empfangen vnd acquirirt. Deinde posito narrata esse vera, tamen per cessionem illam ad dies vitæ cedẽtis limitatã, nulla inducitur vera alienatio, maxime cũ sint separata, habere die Landsfürstliche superioritet auch Geistliche iurisdiction, & habere die malefitzische Obrigkeit. Sexta prætensum irrecuperabile præiudicium negatur, reformatione enim religionis irrecuperabile præiudicium, so in dergleichen Fällen in consideratione zuhaben induci non sit verosimile. Deinde etiam exempla docent, vasallo permissum esse in bonis feudalibus religionem mutare, non obstante eorum prohibitione quib. illa bona sunt affecta. Septima, quod Reus ptensus sæpe obtulerit venditionẽ seines Guts fratribus suis etiam pro minori precio, quod illi emere noluerunt, sondern haben eines andern falls erwartet / ferant igitur hoc sibi ipsi acceptum, quod iam fit, &c.

SVPPLICATIO XXIV.

Pro Mandato inhibitorio sine clausula.
In causa S. B. contra S. B.

HOchwürdiger Fürst/Rö. Kayſ. May. Cammerrichter/ gnediger Herr/E. F. G. bringt Syndicus der Ehrwürdigen vnd Geistlichẽ Frawen Priorin/Subpriorin vnd gantzen Conuẽts deß Jungfrawen Closters S. Mariæ Magdalenæ in S. suplicierendt klagweiß für. Wiewol in Göttlichen/Geistlichen vnd Weltlichẽ gemeinen geschriebenen Rechten/ auch deß H. Reichs sonderbaren constitutionen/alle Geistliche in gemein von der Weltlichen Iurisdiction/auch allen anderen beschwerden vnd zumuthungen löblich eximirt vnd allerdings gefreyet/darüber sie auch mit sonderbaren Priuilegiẽ reichlich begabt/vber das auch die Röm. Kay. May. vnser allergnedigster Herr die Clägerinnen insonderheit sampt jhren Dörffern vnnd Höfen / Vnderthanen/ hindersessen/Dienern/Zugehörigen/Verwandten vnd jhrer aller Haab vnd Güter/auch derselben Nutzungen vnd einkommen / in jhrer May. vnd deß heiligen Reichs sondern verspruch vnnd schirm auffgenommen / Auch alle vnnd jedliche gnad/ Freyheit / Priuilegien / Vortheil / Recht vnnd Gerechtigkeit gnedig verliehen vnnd mitgetheilt/daß sie sich deren in allen Enden vnd Orten jhrer notturfft vnnd gelegenheit nach erfreuwen/gebrauchen / vnd geniessen sollen vnnd mögen/ gleich andere so inn jhrer Mayest vnnd deß heiligen Reichs besonderem verspruch/schutz vnd schirm seind/solches alles haben vnnd sich dessen gebrauchen vnnd geniessen/ vor allermänniglich vnuerhindert vermög beygelegten Originai Kay. schirmbriefs.

Wiewol auch die klagende Jungfrauwen/ vnd weiland jhre liebe vorige Closterfrawen vnd Jungfrauwen/ von zeit an der Fundation/ ires einhabenden Gottshauß vnd Closters/S. Mariæ Magdalenæ den GOttes dienst mit betten/ auch anderen Göttlichen vnnd Geistlichen sachen/ Souiel an jhnen ist/getreuwlich obseruirt/ deßgleichen wann ein Priorin mit Todt oder sonsten abgangen/ Ein andere an derselben platz erwehlt/jhres Ordens Regel/souiel möglich/gantz fleissig vnnd getreuwlich gehalten / Auch junge Jungfrauwen je zu zeiten nach gelegenheit/ vnd wann es die notturfft erfordert / angenommen/ dieselbige eingekleidt / vnnd zu Gottes ehr vnnd forcht vermög deß Ordens Regell vnnd dessen gewöhnlicher obseruantz / vnnd erforderung jhres beruffs aufferzogen / darbey steiff vnnd fest gehaltẽ/Auch sich daran kein frembd gebott noch verbott jrren noch hindern lassen.

Diesem aber entgegen vnd zuwider / als gedachte Clägerin vor wenig Tagen nach d letzten Priorin tödlichen abgang / auß jhren Conuent Jungfrauwen ein andere Priorin an der verstorbenen platz nach inhalt der Canonen/vnd jhres Conuents Regul/einhelliglich erwehlet/vnd damit auch zwo junge Personen auff sonders anhalten vnd befelch der Abuerstorbenen Priorin eyngekleidet / vnnd zum Orden auffgenommen / Als nun solchs der Raht zu S. erfahren / Hat der Herr Ammeister der klagenden Frauwen Schaffner zu sich auff den Platz beruffen

ruffen / jnen Den Closter Jungfrauwen vnnd vornemlich der Priorin anzuzeigen befohlen / dz er in erfahrung komme / was gestalt sie vorhabens seyn solten / zwo junge Personē an vnd in dē Orden zuthun / Da ein solches nicht geschehen / sollen sie es in alle weg vnderlassen / Dañ es würde jnen zum vbelsten vnd bösten gereichen / Vnd sie dardurch samptlich auß dem Closter verstossē werden / Solle auch er Schaffener jme vffs allerfürderlichst darüber ein Antwort bringen / damit Er Herr Ammeister dasselbig eim Ehrsamē Raht vorbringen / vnd darüber verordnung beschehen könde. Wann dann ein Ehrsamer Raht sein vorneмen wie in anderē dergleichen fällen beschehen vnd hell am Tag ligt / durchzutringen vnd zu exequiren pflegt / vnnd darumb die Closter Jungfrawen in angst / leiden vnnd grosser sorgfeltigkeit stehen / auch stündlich gewertig seyn müssen / daß man sie alle auß dem Closter verjage / auch in ein vnleidliche harte Gefängnuß werffe vnd wider jhr gewissen / contra casti cœlibatus scilicet votum zu dem Weltlichen stand sich zubegeben tringen / Vnd also deß Gotteshauß gefell ad prophanos vsus conuertirt vnd verwendt werden möchten / welchs an jhme selbst verbotten auch straffwürdig vnd für vnrecht zuhalten / Daher nicht allein den Closter Jungfrauwen / die auß jrem Closter verstossen / Sondern auch dem gantzen Orden ein solcher schaden zugefügt würde / der vnwiderbringlich ist / Vnd dann in solchē fällen / vbi summum periculum in mora, Vermög deß 23. Tituls ordinat. Cam. part. 2. à præcepto wol kan vnnd mag angefangen werden. So ist Syndici im namen seiner Principaln demütige vnd hochfleissige bitt. E. F. G. wollen jhme ein Mandatum inhibitorium sine clausula darinn einem Ehrsamen Raht der Statt S. bey einer Namhafften Peen mandirt vnd gebotten werd / Alsbald von angetrawter vnd vorhabender thatlichkeit / deß verstossens auß dem Closter / fahens vnd verstrickens abzustehen / Vnnd sich gäntzlich dessen zuenthalten / Vnd die Arme betrangte Jungfrauwen in jhrem Closter vnnd derselben Einkommen vnnd Gütern vnbetrübt vnd vnbelästigt rühwig bleiben zulassen / gnedig erkennen vnd mittheilen / in deme das hochadenlich miltrichterlich Ampt vnterthänigs fleiß anrussent.

Decretum:

Erkennt in conf. 29. Ianuarii Anno 96.

Mandatum inhibitorium sine clausula cum citatione, in causa S. contra B. D.

WIr Rudolff / ꝛc. an vnserm Kayſ. Camergericht haben der Ehrwürdig / auch Ehrsame vnsere liebe andächtige E. B. zu S. vnser Raht vnd Fürst / auch Camerrichter gemelds vnsers Cammergerichts / vñ J. C. B. Abt deß Gotteshauß vnd Closter N. anbringen lassen / wie dz N. mit aller seiner zugehörde / Pertinentien stattlichen Dörffern / Renthen / Zinssen / Zehenden / Wassern / Feldern / Jägereyen / Weydē vnd andern ober Rechten vnnd Gerechtigkeiten vor 100. vnd mehr Jaren / einem jederzeit gewesenen Bischoffen zu S. vnd als dem Stifft S. eygenthümblich zustehendt gewesen / vnd noch / vnd habe ein jeder ordentlicher erwehlter vnd confirmirter Abt dasselb Closter mit seinen Pertinentien / von einem jeden regierenden Bischoff zu S. zu Lehen empfangen vnnd getragē / in massen dañ jetziger Abt damit Jnuestiret vnd belehnet / auch darüber gebührliche Pflicht vnd Eydt geleistet / Wiewol auch ferner jetztangezogenē Closter N. mehr als vor 100. Jaren vnd also vber Menschē gedencken / jederzeit von einem gewesenen Abt vñ Prälaten / so gemeldt Closter vnnd dessen zugehördt zum besten administrirt / Vnnd zu deß Closters frommen vnnd Nutzen verwaltet / dasselbig also ingehabt vnd besessen / Vnd von männiglichen vnturbirt vnnd vnmolestiret gelassen worden / Wie dann obbenandter klagender Abt solchs noch heutigs Tags (folgende turbation vnd thätlichkeit auß genommen / also administrire / besitze vnd innhabe / vnnd derowegen nit allein S. Andacht Bischoffen zu S. bey jhren vnd deß Stiffts Lehen / Gerechtigkeiten / Eigenthumb vnnd Temporalitet / Sondern auch gedachter Abt bey sein deß Closters administration vnnd verwaltung billich gelassen / Vnd darvon vnerkantes Rechtens vnordenlicher weise mit gewalt nicht getrungen werden solte / Daß doch dessen alles vngesehen D. L. jetzo newlicher zeit / Als die in Jtalia zu Rom gewesen / ohn alles vorwissen S. A. B. zu S. auch gedachten Abts / zu N. hinderrücklingen heimlicher weiß subr. obreptitie bey der Bäpstlichen Heyligkeit GREGORIO XIII. ein vermeint gantz nichtig vnnd vnbillich Jndult erlangt vnd außbracht / Welches auch die jetzige Bäpstliche Heyligkeit SIXTVS V. in diesem 85. Jahr dem dato Calend. Maii per bullam Apostolicam ernewert / vngefehrlich / diß Jnhalts. Dieweil ermelte B. H. GREGORIVS XIII. Ein Seminarium vnnd Schul in der Obern Marggraffschafft B. durch etliche Patres Societatis Iesu anzurichten verordnet / vnd die Jesuiter auß deß Closters gefällen / vnd stattlichem einkommen erhalten werden sollen / Darumb gedachter Abt auß dem Closter weichen / dasselbig raumen / vnnd D. L. cediren vnnd vbergeben / Vnnd dargegen der Abt Järlich biß zu ends seines Lebens mit 100. Ducaten (wie solches zu Rom in Camera Apostolica pro idoneâ sustentatione darzu geacht) prouidirt vnnd versehen werden / vnnd alle temporalitet an D. L. gefallen seyn soll / Wie dann dein L. hierauff

in krafft

in Krafft solchen Indulti vnnd Bullen gedachtem Abt jetzo vor wenig Tagen in scripto ernstlich requirirt, von dem Closter gäntzlichen abzutretten / darauff zu reuersiren / vnnd derowegen eine Schrifftliche renuntiation zuversigeln zugeschickt / mit der ernstlichen angehenckten bedrauwung / Er Abt versigele gleich solche renunciation oder nicht / So würde doch D. L. nichts desto weniger sich deß Closters vnd derselbigen Temporalitet annemen / Wie auch jhme Abten darneben zugeschrieben / Daß Er den 29. Diß schirst kunfftigen Stylo nouo zu S. die Vnderthanen der 13. Dörffer auch die beampte ihrer Eydt vnd Pflicht / Damit sie jhme verwandt vnd zugethan / relaxiren vnd entschlagen / Vnd sie an D. L. gleich weisen solle. Dieweil aber in der Bäpstlichen H. Macht vnd Gewalt nicht steht / einem Standt deß H. Reichs das seinige ohn vrsach inaudita causa zunemmen / Vnd auff einen andern Standt vnnd frembden zu transferiren / Vnd diß D. L. fürnemmen ein gantz geschwindes / Newes vnd im H. Reich vnerhörtes Werck vnd Practick ist / darauß nit allein allerley empörung / Widerwill; vnd zerrüttung der Ständt vnd zwitracht erfolgen / Vnd die Ständt also gegen einander wider den hochuerpeenten Religion vnd Prophan frieden / So zu rhu vnnd einigkeit deß Heiligen Reichs auffgerichtet / zum höchsten verhetzet / Vnnd da solches einreissen / zu Rom die Dominia rerum temporalium stattliche Prælaturen vnd Clöster einem Stand deß Reichs sine causæ cognitione benommen vnnd ad libitum auff einen andern Stand transferirt werden solten / deß H. Reichs einigkeit vnnd friedt zerstöret werden müste / Vnnd derowegen dieses vnd dergleichen vnordenlichs vnrechtmessigs vornemen / nicht allein dem H. Römischen Reich zu höchstem schaden vnnd nachtheil / Sondern auch vnsers Kayser. Cammergerichts Iurisdiction, zu sonderlich ordenlicher Kayss. Cammer vnd Hoffgericht verordnet / vor welchem man dißfalls gebürlichen Rechtens gebrauchen / auch Recht fordern vnd nemen soll vnnd kan / Wie dann S. And. als B. zu S. solchs Closters Rechten vnnd Gerechtigkeiten halb / zum theil nicht allein in gemelten vnserm Kayser. Cammergericht wegen einer Pf. Sachen / Sondern auch vermög deß H. Reichs außträge vor der C. F. P. als Kayss. erwöhlten Commissarien sonst deß Closters S. Temporaliter halben noch heutigs Tags in vnerörterten Rechten stehn / vber daß die concordantiæ principum Germaniæ auch dem Römischen Stuhl alle Administration vnd Disposition in temporalibus außtrücklich benemmen / Vnd dann auch in der Bäpstlichen H. Sixti V. Bullen / So inn D. L. vermeinter vorgeschriebener vnnd dem klagenden Abt obtrudirten renunciation zum theil angezogen würdt / Sich außtrücklich befindet / daß Er Abt zu N. in vnwidersprechlichen Besitz vnnd Administration bemelts Closters noch heutigs Tags ist / Vnd im Rechten keine rechte vrsachen vorhanden dieweil D. L. in dero Fürstenthumb ein Schul oder Seminarium vffrichten will / Daß die darumb S. A. klagenden Bischoff / vnd dero Stifft eigenthumben mit solchen griffen benemmen vnnd ædiren / Den Abt seiner Administration vnnd Closters entsetzen / Sondern viel mehr auß dem jhrigen solches anstellen vnnd Prouidiren solte / Vnnd also das D. L. vornehmẽ ipso iure vnrecht / vnd verbotten / vnnd allein zu zerrüttung gemeinen wesens / Friedens vnnd Verursachung schädlicher empörung im Reich pessimo exemplo per consequentiam dienet / vnnd dardurch allgemach auch andern deß Reichs Prælaturen mit der zeit ohne Vrtheil vnd Recht Teutscher Nation transferirt werden möchten / Welches den gemeinen Ständen deß Reichs zum höchstẽ nachtheil gereichen würde / Vnnd ohne das auch S. A. B. zu S. vnnd dero angehörigen Prælaten zu S. jhrer Ehrn gethanen Pflicht vnnd Eydts halb eine solche Translation zugestatten / Oder das eigen thumb jhrer Kirchen vnd angenommener Administration vnd Verwaltung / Ohne mercklichen jren eigen / vnd auch deß H. Reichs nachtheil sich zubegeben vnd darein zugehälen / keines wegs gebühren wollen / Sonder wider solches alles / zum höchsten sie können vnnd mögen / Sampt den jhrigen auff weg vnnd mittel trachten musten / Wie sie wider solchen vnhöfflichen vnbillichen gewalt vnnd vornehmen sich vnnd die jhrige schützen vnnd zum besten schirmen mögen / Darauß dann ohne zweiffel alle weiterung vnnd vnrath / Die auch vielleicht nicht widerzubringen / erfolgen möchte / Vnd dann in diesem fall da nicht allein deß H. Reichs Teutscher Nation, vnnd derselbigen Ständt Recht / Gerechtigkeit / Landt vnd Leut geschmelert / verkleinert vnnd vernachtheilet / Sondern auch da einem Standt sine causæ cognitione non auditis nec vocatis partibus, So stattlich iura temporalia sub prætextu Ecclesiastieę, potestatis & iurisdictionis (welche doch ipso iure mit der Weltlichen Iurisdiction nicht confundirt werden soll.) das seine benommen / vnnd iuxta nutum & arbitrium Curiæ Romanæ einem andern geschenckt vnnd freygeben würde / Sonderlich auch / Da ein Werck zu vnwiderbringlichem Schaden gereicht / Vnd timor armorum vorhanden / Vnnd zu anderer Vnrhu im Reich vrsach gegeben würde / Die Sach auch an jhr selbst vermög der Rechten vnrecht vnnd verbotten / Vnser Kayser. Cammergerichts Iurisdiction ohne allen zweiffel fundiret. Vnnd dasselb von vnsert wegen dißfalls deß Reichs vnnd dero Stände Recht vnnd

Gerechtig-

gerechtigkeit/auch Iurisdiction vnd Freyheiten/ damit Ecclesia vnd secularis Iurisdictio nit confundiret / zu defendiren / vnnd zum höchsten zu schützen vnd zu schirmen schuldig/vnd also à præcepto ahn zufahen wol beſüget/ꝛc. Also haben dē allem nach / beyde Cläger / solchen offenbahren vnbillichkeiten vnd ferner besorglich vorstehendem vnraht vnd widerwillen auff Mittel vnd ordentliche weg Rechtens zubegegnen/vmb diß vnser Kay. Mandat vnd Ladung wider D. L. zu erkennen vnnd mit zutheilen besten fleiß anruffen vnd bitten lassen/ Wann wir nun zu billigkeit so wol geneigt / als schuldig darvor zu seyn / damit niemandt im H. Reich ausserhalb vnd widō Recht deß seinigen entsetzt / oder vnser vnd deß Reichs hochheit geschwecht/vnd entzogen/noch in anhängenden Rechten deroselbē entscheit vnzeitig vorgegriffen werde/sie auch erlangt/dz an heut gebetten Mandat erkend wordē ist/hierumb so gebieten wir D. L. bey Peen 20. M. Löttigs golds/ꝛc. hiermit ernstlich vnd wollen/daß dieselbe D. L. vnangesehen vnd hindan gesetzt der Bäpstl. H. angegebenen expracticirten Bullen vnnd Indults sich mehr genandts Closters N. desselben temporaliter, Eigenthumb vnd administration bedräweter vnd vorhabender einheimschung/bestellung vnd verwendung gäntzlich eussere/entschlage vnd enthalte / S. A. klagenden Fürsten bey dero habenden hochheiten/Rechtē vnd gerechtigkeiten als auch mitclägern regierendē Abt/bey seiner anbefohlenen inhabenden administration vnnd verwaltung desselben Closters sampt allen anhangenden Rechten/vnbelestigt ohne einigen thätlichen widerrechtlichen Eintrag vñ Verhinderung gerüwiglich bleiben laß/vnd deß ordentlichen Rechtens außtrag erwarte/ desselben besettiget vnnd begnüget sey / dem also nicht zu widerthu/noch zu thun verschaffe / als lieb jr sey obbestimpte Peen zuuermeiden. Hieran thun D. L. vnsern ernstlichen willen vnd gefellige meinung. Wir heischen vnd laden auch D. L. ꝛc. Exequirt 18. Octob. 1585.

SVPPLICATIO XXV.

Pro mandato inhibitionali. In causa **D. J. V. Röm. Kay. May. Cammer.** *Proc. F. contra* **H. M. B. zu A. vnd Thumbprobst zu B. vnd H. J. Apt. Prior vnnd Conuent deß Gottshauß S. V. vnd A zu A.**

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. May. Cammerrichter/gnediger ꝛc. Wiewol in gemeinen beschriebenen Rechten/auch deß H. Reichs Ordnungen/Abschieden vnd Kay. Edicten heysamlich vnd wol vorsehen/daß niemands was Würden/Stands oder Wesens der sey/daß H. Reich an seiner wolherbrachter Iurisdiction, herrligkeit vnd superioritet jrren/verhindern/molestirn/ od derselbigen de facto entsetzen solle / sonder allen deß H. Reichs Ständen in gemein durch Kay. general Edict ernstlich geboten vnnd vfferlegt worden/Wie dann ein jeder Reichs Stand one das für sich selbst pflichtig vñ schuldig ist/deß H. Reichs herrschafften/herrligkeiten/Regalien/ Iurisdictiones, Land/Leut/Recht vñ gerechtigkeit/ auch alles anders/ so von dem H. Reich zu Lehen herrühret/oder sonsten desselben superioritet Iurisdiction dergleichen schutz vnnd schirm vnderworffen/vnnd ohne mittel zugethan/bey dem H. Reich trewlichen helffen zuerhalten/vnd dz auch ein jed Reichs Städ sich sein herrschafft/Reichs Regalien/Lehen/herrligkeit/prælatur, vñ dergleichen in dem Wesen/Würden vnd Stand wie es ein jeder empfangen / gefunden vnd seine Vorfahrē herbracht vnd gehalten/zu handhaben/zubeschützen / sich keinem andern vnderwürffig zu machen/od dergleichen etwas / so dem H. Reich præiudicierlich in einigen Weg für zunemē / einzuziehen/zubewilligen / oder dz ein solches fürgenomen/oder volzogen werden zugestattē / sonder sich demselben trewlich vnd mit allem fleiß zuwider setzen. Wiewol auch war/offenbar/vnd nit allein mit den alten publicirten Reichs Abschieden/ deßgleichen auch mit dem Reichs Matricull/anschlag vnd zoll Registern / sondern auch mit vielen alten vnd newen weylandt der Röm. Kay. vnd Kön. May. Priuilegien/Freyheiten Indulten/ Jmmuniteten/exemptionen vñ dergleichen Briefen/auch derselben Confirmationē in continēti zubeweisen/dz die prælatur Abtey vñ Gottshauß zu St. V. vnd A. in A. gelegen von seiner ersten Stifftung oder anfang hero/so lang es ein Abtey gewesen sampt seinen zugehörigen Landen / Leuten/Rechten vnd Gerechtigkeiten/in der temporalitet allein der Kay. May. vnd dem H. Reich one mittel vnderworffen/vnd als ein Stand deß Reichs in desselbigē besonderm auch auß befelch der Kay. May. in deß H. Reichs Statt A. affter schutz vnd schirm gewesen vnd noch ist/ vnd von Männiglich für ein Reichsstandt gehalten worden/vnd noch dafür zuhalten/auch derowegē ein Abt zu St. V. von vnuerdēcklicher Zeit bißhero solch Abtey sampt jrer Landschafft Recht vñ Gerechtigkeit / Regalien vnnd Jurisdictionen von weyland Röm. Kay. vnd Königen/vnd also von dem H. Reich zu Lehen empfangen getragen vñ herbracht/wie dañ auch der Ehrwürdig vnd andechtige Herr J. jetziger Prælat vñ seine Vorfahren jederzeit von regirenden Röm. Käysern solche Lehen/Regalien/Priuilegien/Freyheiten/vñ Iurisdictiones empfangen/ vnd damit aller gnedigst begabt wordē/darzu auch wol ermelter Herr Abt vnd seine Antecessores wie mit der Zeit/ so vonnöthen außfündig gemacht werden soll / zu den Reichs hülffen Monatlichen vermög Röm. zugs von alters her mit Fünff zu Fuß belegt vnd angeschlagen/auch gehorsamlich erlegt/gesteurt vnd bezahlet haben/auch jetziger Herr Prælat vermög deren am 27. Martii nechst erkandter verkündten

kündter vnnd wider reproducirter Kayſ. Citation (deſſen warhafften Copeyen hiebey gelegt) ſeine Angebür Vermög Anſchlags Regiſter zuerlegen yhrbietig vnd willig. Deſſen aber alles vngeachtet vnd gantz vnerwogen/ꝛc. langt auch glaubwürdig an/daß der Hochwürdige Fürſt vñ Herr/Herr M. Biſchoff zu A. vnd Thumpropſt zu B. vermög eines zwiſchen J. F. G. Vorfahren vnd jhm Herrn Prælaten zu ſanct B. (iedoch gantz nichtigen vntauglichen vnd dē H. Reich zu Nachtheil) in Anno 1557. den 22. Aug. ohne vorwiſſen vnd bewilligung der R. Kay. May. vnd deß H. Reichs C. F. vnd Ständen auffgerichten Vertrags/die jüngſt zu Regenſpurg bewilligte newe defenſiff Türcken Hülff/ſo viel für beyde Termin Martini Ann. 70. vnd Lætare jüngſt verfallen de facto vnd weniger dann mit Recht mit 300. Gülden extorquirt/ vnd von jhnen Prælaten Innhalt beyliegenden Quittung eyngenommen/ vñ dardurch ſich in der temporalitet allerley Landtfürſtlicher Obrigkeit gegen gedachtē Gottshauß vñ Convent zu ſanct B. anmaſt/ vnd ſich in eine vermeindte quaſi poſſeſſion mit der That eynzubringen/ vnd die Röm. Kayſ. May. vnd das H. Röm. Reich jhres Rechten vnd Gerechtigkeiten de facto zuentſetzen vnrechtmäſſiger weiſe vnderfähet. Dieweil dañ ſolche Handlung/vornehmen vnd anmaſſen/den obangezogenen beſchriebenen Rechten/ Reichs Ordnungen/ Abſchieden/Kayſ. vnd deß H. Reichs Edicten/erlägter exequirtē reproducirter Ladung entgegē/vñ gedachtem Prælaten beſchwerlich lauffen wil/mit gedoppelter vñ alſo höher dann er in Reichß Matricul angeſchlagē/ von einem andern/dann vom Reich belegt werdē ſol/ zu deme wo ſolchē alſo länger ſolte zugeſehen werden/ vñ der obangeregt vermeint nichtig vñ durch partheyliche Schiedsleut auffgerichter Vertrag in ſein Würckligkeit kommen/ vnd mehr angeregter Prælat de facto von hochermeltem Biſchoffen zu der vnbillichen Anlag/ vñ ſeines theils abgedrungener Türckenhülff ferners genötiget werdē ſolt/daſſelbig aller höchſtgedachter Kayſ. May. auch deß H. Reichs Hochheit/ Iuriſdiction, Obrigkeit/ habenden Rechten vnd Gerechtigkeitē/ nicht zu geringem vnd vnverbringlichem Nachtheil/abbruch vnd ſchmälerung gelangen vnd reichen thäte/vnd mir dann Ampts halber gebürt/acht vnd auffmercken zuhaben/daß das H. Römiſch Reich an ſeinen Gliedern vnnd Ständen nicht in Minderung/ noch deſſelben Ständt zu Abfall gebracht/ oder vom Reich getrungen/noch jemands wider ſein Freyheiten/vnd alt Herkomen wider recht thätlicher weiß beſchweret oder beleydiget werde/ darzu auch von der Rö. Kayſerl. May. vnſerm allergnädigſten Herrn mir ohne längſt Ernſtlich zugeſchrieben worden/ von Jhrer May. vnd deß H. Reichs wegen/ mich der Sachen mit allem fleiß anzunemmen/ dieſelbe in vnd auſſerhalb Rechtens auff das beſte vnnd getrewlichſt/ wie es ſich gebührt/ vnnd zu erhaltung jrer May. vnd deß H. Reichs Recht vnd Gerechtigkeit am Rahtſambſten ſeyn möge/ zuuertretten Hierauff vnd ſolchem allem nach/ So iſt an E. F. G. mein Ampts halben vnterthäniges bitten vnd Rechtliches begern/mit wider hochermelten Herren Biſchoffen zu A. auch gedachten Herrn J. Abten zu Sanct B. vnd A. vnd jhrer G. Prior vnd Convent daſelbſt Mandatum inhibitoriale gnedig zuerkennen/darinnen vnder einer namhafften Peen gebotten werde erſtlichen mehr hochgedachtem Herrn Biſchoffen/daß J. F. G. von ſolchem ſeinem angezogenem Vorhaben/vnd der Kayſer. May. vnd dem H. Reich vorgenommener execution ſo wol in dieſer als künfftiger Reichs hülffen bewelligung vnd Landſürſtlicher Obrigkeit/gegen gemelten Herrn Abt vnnd Convent enthalte/ davon abſtehe/ das H. Röm. Reich bey ſeinen herbrachten habenden Rechten vnd Gerechtigkeiten jres angehörigen Gottshauß St. B. vnd St. A. dergleichen den Abt vnnd Convent daſelbſten bey ſeinem Reichs Standt Ehren vnnd der gehorſamen am H. Reich/auch gemeiner ſeiner Adminiſtration, wie er vnnd ſeine Vorfahren Abt vnd Prælaten deß Reichs/daſſelbig von mehr allerhöchſtgedachtem Röm. Kay. May. vnd derſelben aller hochlöblichſten Vorfahren den Röm. Kayſ. vnnd Kön. auch dem H. Reich empfangen vnd löblich herbracht vnd gebraucht/ohne fernere Hinderung Eintrag oder Bezwang rühiglichen bleiben zu laſſen/ jhnen darwider nit zu beleidigen/ mit ſernern auffklagen der Reichshülffen nit zubeſchweren oder zuuergewaltigē/noch das jemandts andern zuthun befehlen/ geſtatten oder zuſehen in keinerley weiſe oder wege/ vnd dann zum andern mehr wolermelten Herrn Abt vnnd Convent zu St. B. vnder ebenmeſſiger Peen gebotten werde/ daß ſie allerhöchſt ermelter Kayſ. May. vnd dem H. Reich zu Nachtheil vñ Abbruch/hochermeltem Herrn Biſchoffen ferners nit mehr contribuiren oder zugeben ſich bewilligen/ ſonder ſich denſelbigen vnd allen dergleichen dem H. Reich nachtheiligen Handlungen/als treuwe angehörige Glider vnd Ständt deß Röm. Reichs widerſetzen vnnd ſperren ſollen/ alles in gemeiner beſter Form/ nit allein gebettener maſſen/ Sonder inn alle andere wege/wie das am förderlichſten vñ nach Gelegenheit dieſer Sachen von deß H. Reichs wegē/demſelben zu gutem vnd am beſten gebetten hette ſollen oder mögen werdē. Deſuper implorando nobile offic. Iudicis &c.

Decretum: Iſt erkannt in conſil. 20. Iunii, Anno 77.

Mandatum inhibitoriale, in Sachen J. W. B. von B. *contra* C. G. vnd W. von O.

WIr Rudolff/ꝛc. Entbieten/ꝛc. vnſerm Kayſ. Cammergericht/ hat J. W. von B. ſupplicirendt anbracht/wiewol er vnnd Weilandt ſeine Voreltern nicht allein die Erbvogtey vnnd darzu gehörige altvätterliche Lehengüter/Hochheit/vnd

Gerechtigkeit zu W. in Ertzstifft C. gelegen / von der Abtey / S. je vnd allwegen zu Lehen eingehabt vnd Rühiglich ohn Männiglichs Eyntrag besessen / genützt vnd genossen / Sondern auch dieselbige mit Vrtheil vnd Recht vor dem potestat vnnd Lehenleuten berürter Abtey den 19. Octobr. Anno 63. wider dich erhalten / welche Vrtheil auch hernach an vnserm Kayserl. Cammergericht den 17. Febr. Anno 73. confirmirt worden / vnd in rem iudicatam ergangen / derhalben er sich gentzlich versehen / du soltest dich solches rechtlichē Endschieds benügen haben lassen / daß doch deß alles vngeachtet / du eben solcher mit Vrtheil vnd recht entscheidener Sachen güter / hoch ober vnd Gerechtigkeit halben den 1. Febr. Anno 75. jüngst verschienen / jhne vor den Ehrsamen Gelehrten vnseren lieben andächtigen C. G. der rechten D. nuncium Apostolicum, vermeintlich citirn vñ laden lassen / vnd in seine deß Supplicanten ererbte vnnd mit Vrtheil vnnd Recht erhaltene Güter Immissionem begert / vnd ob wol er Supplicant nit allein wider gedachts G. Commission vnd Iurisdiction, sonder auch zu abschaffung solches angemasten nichtigen Proceß erhebliche Vrsachen vnd exceptiones fürgewandt / So hette jedoch nit desto weniger ermelter G. den 12. Januarii jüngst verschienen / durch ein vermeint Decret diese mit Vrtheil vnd Recht entscheidene Profansach / so deß H. Reichs Gefürsten Abtey S. eygenthumb vnd sein Supplicanten vhralt vätterlich weltlich Lehengut antrifft / gen Rom für die Bäpstliche Heyligkeit ohne Commission vnd Iurisdiction vermeintlich remittirt vnd gewiesen / nicht allein zu Augenscheinlicher elusion angeregter an vnserm Kayss. Cammergericht wol außgesprochener Vrtheil / vnd deß Supplicanten mercklicher grosser Beschwerung / sonder auch zu Abbruch vnnd schmälerung vnser vnd deß H. Reichs Iurisdiction vnnd Hochheit / Derowegen / vñ dieweil die profan vnd Weltliche Sachen im Reich ausserhalb desselbigen nicht gewissen vnnd gezogen / viel weniger die Iurisdictiones confundirt, vnd vnsers K. Cammergerichts rechtmässige Vrtheil retractirt / eludirt / oder in andere wege cauillirt werden sollen / so wol zu Handhabung vnserer vnd deß H. Reichs Hochheit vnd reputation als auch angeregter in rem iudicatam ergangener Vrtheil / vmb diß vnser Kayss. Mandat wider dich zuerkennen vnd mit zutheilen / vnderthänig anruffen vñ bitten lassen / auch erlangt / daß jme solches also an heut dato erkendt worden ist / darumb so gebieten Wir dir von Röm. Kayss. Macht bey Peen 12. M. lötigs Goldts halb / ꝛc. Datum Speyer 25. Maii / Anno 74.

Mandatum inhibitoriale in casum, quo ab officialis Ecclesiastici sententia ad Cam. ratione religionis est appellatum. **In Sachen Herrn A. Graffen zu B. & Consorten J. von B. *contra* Thumbcustorn vnd *Archidiacon* deß Stiffts M. ꝛc.**

WIr Rudolff der ander / ꝛc. Entbieten / ꝛc. vnserem Kayss. Cammergericht / haben der Edel vnser vnd deß Reichs liebe getrewen A. Graffe zu B. auch desselben Pfarrherrn zu G. W. B. supplicirent anbracht / ob wol Weilandt die Graffen zu B. so auch er Kläger den Flecken G. mit aller hohen vnd niedern Obrigkeit / nichts außgenommen / von dem Stifft M. zu lehen getragen auch aller solcher Obrigkeit / deßgleichen der Augspurgischen confessions Vbung vnd deren Lehre von Anno 49. vnnd also vor dem auffgerichten Passawischen Vertrag biß auff diese Zeit / außgeschieden nachfolgende turbation / in rühiger possession vel quasi gewesen / wie noch / wiewol auch im Religionfrieden heylsamblich vnnd wol versehen / dz kein Standt deß Reichs / den andern von wegē der Augspurgischen Confession mit der That vergewaltigen / oder in andere wege wider sein Gewissen vnnd Willen von derselben Religion / Glauben / Kirchen Ordnung vnnd Satzungen / einiger Gestalt dringen / beschweren oder verachten / sondern darbey friedlich verbleiben lassen / daß auch die Geistliche Iurisdiction gegen der gemelten Augspurgischen Confession verwandten / vnd dero Religion nicht geübt werdē sondern eingestelt vñ suspendirt seyn solle / dz doch dessē vngeachtet du deß Stiffts M. Archidiacon im verschienen 86. Jar ein vermeint Monitorium wider den Pfarrherrn zu G. obbemelten W. B. als selbst Kläger vnnd Richter nichtiglich erkandt / darinn jme bey Peen der excommunication vnnd 100. Goldgülden auch seiner Pfarr priuation gebotten / in einer bestimmten Zeit / nach außweisung deß Tridētinischen Concilii den Geistlichen Orden anzunemmē vnd sich demselben Concilio gemäß qualificirt zu machen / vnd ob wol er Graffe A. pro interesse beneben ermeltem Pfarrherrn vor deinem promotorn G. H. in Recht fürgewendt / daß vermög deß Religion Friedens / wider jnen als ein Standt deß Reichs der Auspurgischē Confession verwandten / auch seinen Pfarrherrn vnnd Vnderthanen / ein solches Monitorium nit köndte erkandt werden / daß auch allbereit er wider Statthalter vnd Räht des Stiffts M. Proceß auff den Religionfrieden / an vnserm Kayss. Cammergericht außbringē / verkünden vñ einführen lassen / dahin diese Sachē zu weissen / vnd das Monitorium zu cassiren begeret / jedoch du J. G. H. als Commissarius deß Archidiaconats selbst Kläger vnnd Richter / vorgewenter Einreden vnuerhindert / ermelten W. B. condemnirt habest / von welcher Erkandtnüß sie an dich den M. Officialn appellirt / der du aber am ersten Februarii jüngst alten Kalenders / die vermelte vorige Vrtheil gleich nichtiglich cōfirmirt, vnnd die Sache cum condemnatione expensarum remittirt, Wann aber solche Vrtheil allerseyds nichtig / darvon auch zum Vberfluß appellirt worden / vnnd dem klaren Innhalt deß heylsammen Religion Friedens stracks zu wider / Solche vnnd mehr andere Nichtigkeiten hier wider

begangen / sie inn Recht auß zuführen bedacht/ Derowegen ferrner besorgende Gefahr vnd weiterung inmittelst abzuwenden / vmb diese vnsere Kayſ. Inhibition, wider euch sampt lich zu erkennen vnd mitzutheilen / vnderthänig lich anruffen vnd bittē lassen/Wañ denn zu recht klärlich vorsehen/daß in anhengendē Rechten nichts fürgreifflichs attentirt oder verhandelt werden sol / vnd ihnen gebetten Proceß an heut dato erkendt worden seind/ als gebieten Wir euch sampt vnd sonder von Röm. Kayſ. Macht / auch Gericht vnnd Rechts wegen/bey Peen 10. M. lötigs Golds/halb in vnsere/ꝛc. Datum Speyer 22. Augusti/Anno 1589.

ad Mandatum Domini electi Imperatoris proprium.

S.B. Verwaldter subscripsit.

I. S. Iudicii Imperialis Cameræ protonotarius subscripsit.

TITVLVS V.

Mandata de relaxando.

SVPPLICATIO I.

Pro Mandato de relaxando sine clausula, in causſa F.G. contra S.P.B.

HOchwürdiger/ꝛc. E.F.G. kan ich wegen deß Ehrnhafften vnd fürnemmen F.G. meines Principaln auß nottringenden Vrsachen vnderthänig supplicirendt nicht verhalten/Daß/ob wol vermög beschriebener Kayserlichen Rechten/auch deß H. Reichs Constitutionen vnd Ordnungen/ zu de der Natürlichē/ Erbar vnd Billigkeit nach/ niemands vnd sonderlich der / so in seinē Ansprüchen vnd Forderungen/welche er zu einem andern hat / zu zulässigen Mitteln ordenlichen Rechtens sich erbieten thut / vnuerschuldter Sachen an seinem Leib/Haab vnd Gütern/ausserhalb Rechtens mit der That nicht beschwerdt / viel weniger lite principali, ob causam mere ciuilem, ordinaria via instituta, & adhuc coram competente Iudice pendente zu leiblicher Verhafftung vnnd gefängnüß angenommē werdē sol/ Dessen alles vngeachtet hat ein Erbarer Raht der Statt P. von deßwegen/in einer zwischen gedachten G. vnd dañ G. zu M. noch schwebenden Rechtfertigung (taluo honore Iudicum) vnrechtmässig ergangenem Vrtheil/ berührter G. an die Statt D. von dannen an diß hochlöblich Kay. Cammergericht/ vermög hievor zwischen gedachten beyden Partheyen einbrachten Instrumenti Appellationis appelliert/(vnangesehē angeregter Raht als Vnderrichter mit dieser Sachen nun mehr nichts zuthun/dem Oberrichter auch durch ein Kay. Inhibition ferner nichts zu attentiren gebotten/) nechst verschienen 29. Aprils gewohnlichen sty i, mehrgedachtē G. in schwere hafftung / so lang biß er seine obberürte/rechtmässige/wolangestelte Appellation abschaff/zu nemmen vnnd zuverstricken sich gelüsten lassē/Wañ nun vielermeldtē G. von seiner Appellation abzustehn / mit nicht zuthun/ er auch darzu mit recht nit gedrungen werden kan noch sol / nit desto weniger aber biß auff heutigen Tag/vñ also nun mehr vber einen gantzen Monat de facto vnbillicher / vnbefügter weiß (taluo Iudicū honore,) in schwerer/ sorglicher Gefängnüß/ so jhme zu Verkleinerung seines (ohne vppigen Rum zumelden) wolhergebrachten Namens/ Gesundheit /auch verlust seiner Haab vnd Güter gereichet/vber vielfältiges vnderthäniges Ansuchen der seinigen/so alles in Windt geschlagen vñ zum wenigsten nit angesehen werden wöllen/enthalten vnd vber solche vñ dergleichē gewaltthätige Verstrickung / sonderlich in diesem Fall / lite coram superiore pendente, an jhr selbsten allen Rechten vnd Gewonheiten stracks zu wider/ vnd allein vielermelten Appellanten von seiner nottringlichen Appellation vnnd hochbefügter Klag abzutringen/jhnen in eusserſten Spott vnd Schaden zusetzen/fürgenommen/Zu dem wegen dieser Zeit Jahrs besorglicher Leibs Schwachheit/ so gemeiniglichen die verstrickten erfahren vnd außstehen müssen / vnnd also periculum, ob grauamen irreparabile, in mora förderlichen Einsehens hochnötig/So gelangt demnach in bester Form Rechtens als das jmmer geschehen sol / kan oder mag/ an E.F.G. mein in Namen meines armen verstrickten Principals vnderthänig flehentliche bitt wider wolgedachten Burgermeister vnnd Raht der Statt P. (in Ansehung die Hauptsach / deren wegen vielgeklagte Verstrickung wider Recht erfolget/ an diesem Kay. Cammergericht allbereit anhängig/vnd also ob continentiam causæ Cameræ iurisdictio fundirt, Mandatum de relaxando sine clausula gnedig förderlich zuerkennen Jn dē E.F.G. hochadelich miltrichterlich Ampt/ vmb alle hülffliche Mittel Rechtens vnderthänigs fleiß anruffendt.

Decretum: Erkannt in conſ. Anno 65.

Huic simile votum extat pro mandato de relaxandis captiuis, in causa Decani Senioris & Capituli Eccleſiæ M. contra H. A. E. M.

Narratur in supplicatione obligationis ad carceres nullius esse momenti: Item controuersias inter Episcopum & Capitulum non debere obesse communibus subditis, maxime si ab illis defendantur, qui interesse probabile habent, & cum quibus iure experiri possunt. Et denique ob causam ciuilem et delictum contumaciæ de facto citra iuris ordinem neminem ad squalorem carceris detrudi posse. Atqui Episcopus hoc fecit, non solum dictos subditos in quasi possessione sua glandis legendæ turbando, verum cum illi huic turbationi defensiue resisterent, eos capiendo, & in carceres detrudendo, verum etiam ab eis mulctam 1500. talerorum exigendo: Imo aqua & igne eis interdicendo, cum comminatione se peiora adhuc facturum, nisi prædictam mulctam soluant. Quia vero prædicti nihil aliud

commiserint, quam quod suum ius defenderint, idque pœnam carceris nullo modo mereatur: Ideo petunt sibi capitulares tanquam interessentes Mandatum sine clausula de relaxandis captiuis decerni, maxime cum hic contra Episcopum non possint aliam actionem ordinariam, sed tantum implorationem nobilis officii Iudicis habere. Sed ad hanc supplicationem ita decretum, wo fern der Supplicant das Fundament seiner Petition in specie exponirn würdt/ daß als dann ergehen soll/was recht ist / in consil. 12. Martii, Anno 90. Ideo 13. Martii, Anno 90. exhibita fuit vlterior Supplicatio, in qua pro fundamento allegabatur *tit. 22. ord. p. 2.* eo tamen addito Mandatum etiam propterea decerni debere, quod Capitulum ad implorationem suorum subditorum, & pro interesse suo Supplicationem exhibuerit, & quia nullum alium Iudicem, quam Cameram Imperialem hoc casu habere possit, & sic petebatur prædictum Mandatum sine clausula, vna cum Mandato, de non turbando in futurum cum clausula. Verum das gebetten Mandatum ist erkendt de relaxandis captiuis, das vbrig Begehren abgeschlagen/ vlt. Mart. Anno 90.

SVPPLICATIO II.

Super facto omni iure illicito, pro Mandato de relaxando & restituendo, in causa N. contra N.

WIewol in deß Heyligen Reichs Ordnungen vber die gemeine beschriebene Recht / vnd der natürlichen Billigkeit versehen / daß niemandts vber eines andern seiner Gerichtbarkeit nicht vnderworffene Vnderthanen / verpflichte Diener vnnd angehörige sich anmassen vnd gebrauchen/ noch dieselb durch sich selbst oder die seinigen eygens Gewalts vmb eynigerley Sachen willen/allein Malefitziisch außgenomen/ fahen/verstricken/ Pfänden noch durch Gefängnuß oder Verstrickung etwas abnötigen oder abheischen solle/jhme selbst dardurch mehr Rechtens Gerichtbarkeit vñ Gewalts dann jhme gebürt/vnnd er ausser gewaltiger Betrangnüß vnnd intermination rechtmässig vnnd richtig herbracht / auff jemandts in præiudicium desselben oder seiner Herrschafft zu schöpffen vnnd zuzueygnen/ Sondern daß ein jeder den andern vnnd die seinigen bey herbrachter Obrigkeit / Iurisdiction oder vnd Bottmässigkeit bleiben lassen/vnd was er wider jhn zu klagen/ solches bey desselben Obrigkeit mit ordentlichen Rechten suchen solle / Wiewol auch die jetzt regierende Kayserliche Majestät an den D. H. F. H. G. F. M. zu B. vnnd seine Fürstliche Gnaden Räht / auff etlicher Stände deß Fränckischen Kraiß / vnd jhrer auch anderer mehr Herrschafften Vnderthanen für sich selbst angebrachte Beschwerden / vnderschiedliche ernstliche Befelchschreiben außgehn lassen / darinnen jhnen die geklagte Vngebuhr ernstlich verwiesen/ vnd darbey aufferlegt worden / die Wildt führen vnd Wildtbans hetzung anders nicht/dann den gemeinen beschriebenen Rechten gemeß/allein auff jhren Eygenthumb Grundt vnnd Boden/vnd also ohn jemandt anders Nachtheil / Schaden vnnd Beschwerung/Sonderlich der gestallt/daß niemand sein Grundt vnd Güter mit Zeuhnen / Hunden vnd anderer Befriedigung vor dem Wildprät/ so gut als er kundt / bewahren vnverwehrt seyn soll/ anzustellen / vnnd zuhalten/ mit der darbey gethanen Keyserlichen Erklärung/daß niemand schuldig sey auff dem seinigen / vnd mit seinem Nachtheil einem andern sein Wildprädt zu vnderhalten/wie dann solches beygelegte Abschrifften mit A. B. C. D. derselben Kayserl. Schreiben mit mehrerm zuerkennen geben / daher dann denen in derselben Landtsarth gesessenen / sonderlich aber frembden Herrschafften vnnd derselben Vnderthanen per facultatem & libertatem naturalem, deren sie sich biß daher gebraucht / vnd darbey billich nachmahls / weil sie samblich in vnwidertriebener Possession / vel quasi contradicendi & non parendi, verbleiben zulassen / desto mehr erlaubt ist / vnnd billich vnsträfflich soll zu ersprießlicher Verwahrung vnnd Beschützung / so wol jhrer Schaf wider die wilden Thier / als jhrer Feldtgewächß vnd Früchten wider das roht vnd schwartze Wildprät / Hundt bey der Herdt / ꝛc. zuhalten vnd zugebrauchen / dessen alles jedoch vnangesehen / als deß Wolgebornen Herren N. N. verpflichter Vnderthan vnnd Schaffknecht N. dessen zugehörige Schaffrüden/ auff desselben Acker einen in seines Dorffs Feldt Marckung / darauff die Pferdt gestanden/ bey seiner Herdt gehabt/hat jhne auß Befelch deß M. F. G. Castner durch den Wildtmeister den neun vnnd zweyntzigsten Julij jüngst bey Nächtlicher weil vnd gegen Mitternacht / mit vielen bewehrten Mannen in der Schaffhütten vberfallen / vnd von dannen Gefänglichen gen E. führen / vnd anders nicht von statten kommen lassen wöllen / er hette dann jhm Castnern fünff Gülden vnnd dem Wildtmeister drey Gülden zu geben / vnnd was beym Wirth daselbst durch oder auff jhnen vertruncken worden / so denn in die acht vnnd zwantzig Gülden angetroffen / zubezahlen Verbürgt / mit vorgewendten Vrsachen / daß der M. kein Hundt vngeprügelt auff dem Feldt zu halten bey Straff sechs Gülden / von eines jeden Hundts wegen verbotten hette / Welches Verbott gegen frembder Herrschafften Vnderthanen eben so wol als den M. exequirt werden müß / alles keiner andern Intention vnnd Meynung

dann

dann durch solches eygenthätigs fangen/pfänden vnd abschätzen eines vermeinten Sträff gelts jhme vnnd desselben angehörigen ein neuwe zuuor vnerhörte Beschwerung vnd vnleydliche Dienstbarkeit / daß sie hinfüro kein vngetrügelte Hundt nicht mehr wie vor alters / zu beschützung vnd verwahrung ihrer Schaff vnnd Viechs auff dem Waldt halten vnnd gebrauchen dörfften/ auffzudringen / darneben auch sie dem M. vermeinten Wildtprets halbē ein neuwe vngewöhnliche Pottmässigkeit wider frembde Herrschafften vnnd derselben jhme H. M. mit Pottmässigkeit nicht vnderworffene Vntertahnen Diener vnd angehörige einzuführen/Wann aber in deß Heyligen Reichs Cammergerichts Ordnung versehen / welcher gestalt den betrangten vnd beschwerten in dergleichen Fällen/da beyde Theil dem Reich ohne Mittel vnderworffen / wie dißfalls durch Mandata pœnalia verholffen werden sol. So gelangt hierauff an E. F. Gn. mein Anwaldts vnderthänige Bitt mir an statt/ ꝛc. Mandata pœnalia sine clausula, dardurch N. aufferlegt werde/ ermannten Schafftknecht der abgetrungen Bürgschafft allerdings zuerlassen / vnnd was jhme abgenommen worden/oder berührter Verstrickung halber auffgangen zu restituiren / oder was sich sonst nach Gestalt warhafftiglich verhaltener geschicht/gebüren mag / vñ am nützlichsten gebetten werden könne oder solte / Gn. zuerkennen vnnd mit zutheilen/E.F.ꝛc.

Decretum: Erkañt in consi. 29. Nouemb. Anno 87.

Simile huic extat. Pro Mandato de relaxando captiuo, & restituendo sine clausula, in causa K.M. contra I.M.H.

IMpetratis à Camera processibus cum clausula, & legitimo modo reproductis, ratione quorum etiam legitimus fuit institutus processus nunc eadem mandata sine clausula petunt. Quid ergo iuris? Et videtur dicendum, quod à primo illo processu recedi non potest: Nam si nunc mandatum sine clausula decerneretur, quodammodo contraria fierent decreta. Verum hoc non attento mandatum sine clausula de relaxando captiuo iudicialiter decretum fuit, non solum propter facti enormitatem, quod nunquam vllo iure iustificari potest, sed propter eorum tergiuersationes euidentes, quia Reis ante annum vel biennium est mandatum, vt relaxarent Actores, & decernerent causas, quare talis relaxatio fieri non debeat, qui vero non agunt, & tamen interim in priuato carcere cum extremo etiam suarum fortunarum periculo & ludibrio Actores detinent & forsan in multos adhuc annos detenturi essent, nisi oportuno iuris remedio illis succurreretur. Quare mandatum sine clausula omni periculo decernendum, & ita iudicialiter erkannt.

SVPPLICATIO III.

Pro Mãdato sine clausula de relaxãdo, causa M.K.D.N.K. uxoris, contra F. ꝛ. Administr. S. & consortes.

PP. E.F.G. gibt Anwaldt der Ehren vnd Tugendtsamen M. K. deß Ehrnvesten vnnd hochgelehrtē N.K. E.F.S.C. ehlichē Haußtrawen vñ dessen Vetter deß Ehrnvestē vñ Fürgeachten M.K. Burgers zu E. wider den durchleuchtigen vnnd Herrn H. G. M. zu B. deß H. Römischen Reichs Erb Cammerer vnd C. F. vnnd respective der Chur Sachsen Administratorn vnd Vormündern / in vnderthänigkeit supplicando zuerkennen / wiewol gedachter Herr N. K. in seinē thun vñ lassen / Sonderlich in Verwaltung seines getragenē Cancellariats (ohne vppige Ruhm zu melden) sich jederzeit vnuerweißlich vnd also erzeigt/ daß jme niemandt einiger vnzimlicher Vnhandlung vnd vbergriffs/mit bestendigem Grund beschuldigē /vielweniger vberführen mögē/ Sondern er so wol bey Weilandt dē auch Durchleuchtigen Hochgebornen F. vñ H. H. C. deß H. Reichs Erb Märschälcken vnd C. F. deren C.F.G.C. er gewesen / als sonst bey männiglich vnpartheyischē Gemüts von wegen seines Wolhaltens sondern Lob/Gunst vñ Ruhm gehabt/ dessen er auch noch an jetzo in ehren zu gedeilichen auffnemen genießen solte/ Noch dannoch vnnd demselben strack zu wider / haben gleich nach Absterben hochgedachts C. F. zu S. etliche von der Ritterschafft desselben C.F. auß lauterm gefasten Neidt/widerwillen vñ abgunst/bey Herrn F.W.H. zu S. vnd der C.S. Administratorn gerürten D. N. K. ohne vorgehēde gebürliche Erkündigung noch Vermeldung einiger Vrsachē/nechstes verschienenē 91. Jahrs den 23. Octobr. anfangs in seiner heußlichen Wohnung verstrickt/aber vnlängst hernacher auff die Vestung K. geführet / vnnd ist er daselbst in schwere verhafftung geworffen worden / Ob nun wol Anwalds Principaln gedachte/vñ andere deß vnschuldigen gefangenen C. verwandte/bey hochermeltē Herrn beklagtē seydhero vñ eröffnung der rechten Vrsach / warumb er zur Gefängnüß gebracht / auch da die schuldt solcher Verstrickung auff die E.F.S. Landschafft gelegt wordē/die Ankläger jre vorhabēde beschuldigung in gewisser bestimpter zeit fürzubringen/vñ hergegen seine Verantwortung anzühören auffs fleissigst mehrmals angehaltē/ vñ gleichwol so viel erhaltē/daß der C.S. Administrator gegē dē Gefangenē nichts wis rechtlichs zuuerhengē/Fürstlich versprochē/ Auch nach dē J.F.G. dessen vnschuld auß gewissen vnfälbaren anzeigung gnugsam befunden / sich gnädigst erbotten /jhne biß zu gebürlicher Außführung der Sachē widerumb in seinē Hauß zuuerwahren vnd solches den vermeintē klägern zuuerstehen gegebē /so ist doch auff jr widersprechen nit allein die Gefängnüß auff dem K. continuirt, Sondern haben vermeinte Ankläger vnbetracht jnen durch

J. F. G. jr vermeinte zusprüch gegen dem Gefangenen vorzubringē / zu verschiedenen malen nicht vnder acht Termin vnd Frist / vnd derselben etliche auff gemeinen Landtagen angesetzt worden / solche Termin alle vergeblich vnd one Forcht verfliessen lassen / jhne mit der Anklag so lang auffzuhalten / biß er als ein schwacher Mañ da zwischen Todes abgehe / Wann dann gedachts D. K. Gefängliche verhaltung nun in das 3. Jar mit grosser Gefahr seines Leibs vnnd Leben / auch vnaußleschlicher Schmälerung / wolherbrachter Ehren vnd guten Namens jmmerdar wehret / vnd keine Erledigung weder mit / oder ohne Recht zuverhoffen / Aber alles Vnheyl vnd zugefügter Trübsal allein auß lauterm gegen jme geschöpfften Neidt / Haß vñ Verbitterung / seiner mißgünstigē gantz vnverschuldter ding auff jne gewachsen / vñ dessen keine bestendige Klage wider jne vorhanden noch vermuhtlich zu ewigen Zeiten fürbracht werden mag / oder wann schon angemaste Klägere mit einer rechtmässigē Klag gefast weren / Sie dannoch nach so lang verflossener Zeit / vnd nach dem jnen weit länger dañ vor 2. Jaren darzu Zeit angesetzt / aber sie dazwischen still geschwiegen / damit nun mehr gar nicht zuhörē / So dann der natürlichen Billigkeit / vñ allen Rechten schnur stracks zu wider / vnschüldige Leute mit beharlicher Gefängniß biß auff den Todt zu martern vñ zu quelen / si quidem perpetuus carcer morti æquiparatur, sonderlich deß Gefangenen Haußfrawe vnd nechstverwandte sich seiner Erledigung zu wegē genugsamer caution de iudicio sisti, vnd was jnen sonst ferners obligen möchte / vielfältig anerbottē / auch nochmahl sich hiemit anerbieten vnnd inscribiren thun / jedoch weniger dann nichts zuerlangen wissen / vnangesehen in gemeinen Rechtē verordnet / quod tarditas & prolongatio acculandi suspicionem inducat, & iudicium faciat pro Reo absoluendo à carcere, *Menoch. de præsump. lib. 5. p. 3. n. 117.* Imo in criminalibus instantiæ tempus spatio biennii vsque adeo terminetur, vt eo elapso Actor ad acculandū amplius nō admittatur, sed absolui Reus debeat, *Asin. in prax. iud. §. 2. c. 16. n. 21. 22.* Gestalt auch der Herr E. F. zu B. selbst den Gefangnen ledig zugeben für billich erachtet / vnd dennoch solchs auff keine weise erfolgen wil / welche Ding also beschaffen / dz sie mit keinem schein Rechtens zuverantworten / noch propter imminens vitæ periculum einigē verzug leyden / also E. F. G. Iurisdiction vermög deß 23. *tit. par. 2. ord.* zu mittheilung schleuniger Rechtshülff gegründet / So ist Anwalds nomine, quo supra, vnderthänige Bitt vñ Rechtlichs begehren / jme gegen höchstgedachten Herrn beklagten / als in der E. F. vnd F. G. der Gefangene enthalten wirdt / ein Mandatum sine clausula, darinne jhr E. vnd F. G. bey schwerer Peen den Gefangenen D. N. K. der verhafftung widerumb zuerlassen vnd zurelaxiren ernstlich gebotten vnd angekündt werde / vna cum annexa citatione ad docendum de paritione gnädig zuerkennen vnd mitzutheilen / in dē oder wz sonst nach gestallt der Ding gebetten vnd decernirt werden sol / kā oder mag / E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt vnderthänigs fleiß hiemit anruffendt.

M. B. D. Cauens de rato & Mandato.

Decretum: Soll den Herrn Beklagten vmb jhren Bericht innerhalb 3. Monat hierauff zuthun zugeschrieben werden / in consilio 1. Martii, Anno 94.

Vlterior supplicatio sine, vel in euentum cum clausula, in eadem causa.

Hochwürdiger Fürst / ꝛc. Auff E. F. G. zugelegtes gegeben Decret zeigt D. N. K. Haußfrawen vñ Vetters Anw. ferner in vnderthänigkeit an / daß man mit solchem Decret sich gerne contentiren ließ / wo es leyder nit an dē / daß gedachter D. K. mit vielen schweren Kranckheiten vnd besorglichen Leibs Schwachheiten beladen / wie auß neben gefügten mit A. vñ B. signirten zwey Originalschreiben deß Hauptmans auff dem K. alda er gefänglich enthalten wird / zuersehen / welche seine Kranckheitē seydhero bey jme dermassen gemehret / dz seines Lebens geringe Hoffnung vbrig / er auch schwerlich den Außgang der angestelten 3. Monaten würde erleben mögē / bevorab dieweil seines Weibes / anderer angehörigen vnd der Medicorum Hülff vnd Zugang jhme gäntzlich abgestrickt / Auch jetziger zeit nit recht wol zuwissen / ob er todt od lebendig sey / neben dē vbergibt Anwaldt einen warhafften mit E. notirten extract auß den Original Acten / so auff den Landtagen vñ zusammenkünfften im nechst obgelauffenen 92. vnd 93. Jahrs gerürten D. K. Person halber sich begeben vñ zugetragē / darauß außtrücklich zubefindē / daß seine zutringende Ankläger Anfangs der Sachen halbē gar vneins gewesen / Nachgehends die Ritterschafft der Stätt abgesandte incertum quibus modis zu sich gezogen / vnd vber den Gefangenen etliche vnerfintliche Laster / jedoch nur allein in genere (welches dem Rechten zu wider vnd sine suspicione manifestæ calumniæ nicht abgehet) aber vberall nichts in specie außgeben vñ fürgebracht / oder noch auff die jetzige Stunde fürbringen können / ja endlich jme auch den weg zu erlangung gebürenden Rechtens / bey E. F. G. als der höhesten Iustitien abzulauffen vnderstanden / quæ res dolo carere non potest, vnd bey dem Herrn Administratorn vñ E. S. vñ anwesenden E. F. B. Räht / so gar für vnbillich geachtet wordē / daß sie der vermeintē Ankläger abgesandtē (wie man anders nit weiß) auch keiner Antwort gewürdigt / so gibt vñ gantze Verlauff offentlich an den Tag / daß angemaste Beklagte einsmals zur Beschuldigung sich anerbotten / bald wider davon abgefallen / vnd in effectu anders nichts gesucht / dañ gegē dem vnschuldigen Gefangen executiue zu procediren vñ gleichsamb jhn inaudita causa exemplo pernicioſissimo & deteſtabili vom Leben zum Todt zurichten / darüber es nunmehr dahin gerahten / daß sie sich getrennet / vnd man nicht wissen mag / welche

welche die rechte Ankläger seyndt/hierumb / dann vnd dieweil in Rechten ohne das aller Gefangener Sachen piæ & summariæ, in quibus leuato velo celeriter sine ambagibus & circuitione(So sich leicht durch Schreiben vmb Bericht verursachen) procedi debeat, zuachten / zu dem biß dahero an diesem Kayserl. Cammergericht mehrmaln ad relaxandum, Auch wider die Obrigkeiten /so in der nähe gesessen/den Vnderthanen ohne einig zuschreiben vmb Bericht / mandatum sine clausula erkandt worden / wie mit vielen præiudiciis auff den Nothfall zuerweisen stehet/ zweifels frey auß der Vrsachen / daß der Herr Kayser. Commissarien vnd Visitatorn Decret/ dardurch E.F.G. vñ derselben fürtrefflichẽ Herrn Beysitzer dẽ Vnderthanẽ gegen jre Obrigkeit nit leichtlich / Mandatum sine clausula zuerkennen/ sonder zuvor vmb Bericht zuschreiben angemuthet/sich auff solche Special vñ gerührter massen sonders befreyte Fälle Gefangene betreffẽdt /nicht erstreckt/cum propter fauorem captiuorum, tanquam miserabilium personarum, tum propter irrecuperabile vitæ discrimen, quod ex carcere præsertim diuturno impendet, In massen E.F.G. mehr dann gnugsam bewust / Quod regulæ generales ad casum, qui specialem, vel decisio nunquam comprehendat casum priuilegiatum, si eiusmodi casus prærogatiuam expressam in ea re habeat, de qua dispositio vel decisio generalis loquitur. Item quod propter imminens periculum à regulis iuris communis recedi, imo dispositio prohibitiua remitti debeat. So ist Anwaldts wider vnderthänige Bitt/ E. Fürst. Gn. wöllen ietz ermeldte Vmbständ gegenwertiger Sachen zu Christlichem mitleidenlichem Gemüth füren / vnd nochmals das gebetten Mandat sine clausula mittheilen / auff den Fall doch wider all rechtlich verhoffen/solche Bitt nit statt haben wil / so tragen Anwaldts Principaln vnd der Gefangen selbs der Sachen vberall keinen schew / Sondern begern nichts anders/ dann gebührende Erkantnuß eynzuziehen / So dann obangeregt der Kayss. Commissarien vnnd Visitatorn ertheilt Decret allein auff die Mandata sine clausula sich im Buchstaben restringirt/ aber gar nit auff die mandata cum clausula angesehẽ ist/die Sach auch vor sich selbs keine Peinligkeit auff jhr hat / Sondern wirdt der Gefangene allerdings vnverschuldter weiß also beschwert vnd gemartert. So ist in euentum Anwalts endtlich flehelich Bitt vnd begeren/das gebetten mandatum im namen Gottes allein cum clausula zuerkennen/ Vnd thut darüber E.F.G hochadelich miltrichterlich Ampt/rc.

E. F. G.

Vnterthäniger gehorsamer N.N.

Decretum: Läßt man es bey vorigem Decret bleiben / doch ist die zeit der drey Monat ad 6. Wochen gekürtzt / in consil. 8. Martii, Anno, &c. 94.

ALIA SVPPLICATIO.

Pro mandato sine clausula, de administranda iustitia, exhib. in cons. 11. Martii, Anno 94. ab iisdem vt supra, in eadem causa.

NIhil in hac supplicatione, quoad formam narratorum, mutatum, sed ipsissimis verbis prioris supplicationis supplicatum fuit, nisi quod petitio mutata sit; vt sequitur, So ist Anwaldts nomine quo supra, vnderthänige Bitt/vnd rechtlichs begeren/jhme gegen höchstgedachte Beklagte als in der C. vnd F. G. custodia der Gefangene enthalten wirdt / ein Mandatum sine clausula, darinnen jr C. vnd F. G. bey schweren Peenen dem Gefangenen D. N. K. ein vnpartheyisch Recht zueröffenen / den angemasten Klägern jhre Beschädigung in bestimpter gewisser Zeit / sub comminatione perpetui silentii, fürzubringen auffzulegen /dargegen seine Defensionales vnd Verantwortung abzuhören / vnnd darauff die Iustitiam fürderlich one weitern Verzug widerfahren zulassen vñ zu relaxiren ernstlich gebotten vnnd eyngebunden werde / vna cum annexa citatione ad docendum de paritione, gnädig zuerkeñen vnd mitzutheilen/Jn dem oder was sonst nach gestalt der Sachen kan oder mag/rc. E.F.G. hochadelich/rc.

Decretum: Erkandt in consil. 14. Martii, Anno 94. Idem mandatum 11. April. Ann. 94. in Camera fuit confirmatum.

SVPPLICATIO IIII.

Pro mandato de relaxando captiuo auff die Constitution von Pfandungen. *In causa VV. L.* von C. *contra I. C. B.* zu H. S.

HOchwürdiger Fürst/Römischer Kayserlicher Mayt. Camerrichter/ Gnädiger Herr/ E.F.G. gibt Anwaldt deß Edlen vñ Vesten W. L. von C. vnderthänig supplicirend zuerkennen / Wiewol in gemeinen beschriebenen Rechten / vnd deß H. Reichs Constitutionen vnd Abschieden / sonderlich aber von Pfandungen heylsamlich vñ wol versehen/daß keiner der Röm. Kayss. Mt. vnd dem Reich ohne Mittel verwandt / einen demselben gleicher gestalt zugethan / oder desselben Vnderthanen / vmb was Sachen willen (ausserhalb Maleſitz) solches beschehe/ fangen verstricken/gefänglich halten / noch jhme dadurch etwas abnöttigen solle/Sondern wer zu dem andern Spruch vnd Forderung zu haben vermeynt / solches mit ördentlichen Rechten thun/vnd sich an dessen Abschiedt sättigen lassen solle. Ob wol auch Anwalts Principal zu N. alle Vogtheyliche vnd nieder Obrigkeit hat / Er auch vnd seine Vorfahren (folgende Thättliche Eyngriff außgeschlossen) derselben vber 10. 20. 30. 40. 50. 60. vnnd mehr Jar als sich Menschen Gedächtnus erstrecken mag/

in rüwigem Gebrauch/Possession/vel quasi jederzeit gewesen / vnd billich noch dabey gelassen werden solle / So hat sich doch dessen alles vnangesehen der hochwürdigst Fürst vnd Herr/Herr J. E. B. zu A. gelüsten lassen / jhme darinnen gewaltthattigen Eyntrag zuzufügen/vnd zu solchem Ende durch S. F. G. Statwogten zu N. jüngsthin den 23. Septembr. gegen Abendt mit bewehrter Handt zu gemeldtem N. in Klägers Vogtheylichen Obrigkeit eyngefallen/seinen Vnderthanen vnd Bader allda N. genandt/ vmb deßwillen derselb / seines Tochtermanns N. (welcher ebenmässig deß Klägers verpflichter Vnderthan/vnd vor etlichen Jahren auß dem schüldigen Gehorsamb getretten/verlassene Güter zu N. auß Befelch seiner Herrschafft biß auff sein N. Widerkunfft bestellt vnd verwaltet / auch darumb an gebürenden Orthen Erbar Rechnung zu thun erbietig ist / in dessen Behausung gefänglich angenommen/vnd nach N. geführt / daselbsten in einen bösen Thurn gelegt / darinnen hißhero verwahrlich auffenthalten/ Auch von dannen nicht lassen wil / biß daß er ein namhaffte Geldstraff erstatten thue/ vngeachtet er sich vielfältig seinem Tochtermann vmb seine habende vermeindte Spruch vnd Forderung/ vor Klägern als ihrem ordentlichen Richter vnd Vogtsherrn / Rechtens nicht vorzugehen sich erbotten/auch darzu gnugsamb gesessen ist / Wann dann diese erzehlte Gewaltthat von hochgedachten S. F. G. vnd dero Vogten keiner andern Intention vnd Meynung fürgenommen / vnd noch beharret würd / Dann Anwaldts Principaln seiner zu N. ohn zweiffenlich habenden Vogtheylichen Obrigkeit vnd Gerichtbarkeit / vnd derselben wolhergebrachter Posseß / vel quasi zuentsetzen/ vnd durch angeregte vnzimliche Mittel an sich zubringen/ Solche vnd dergleichen thätliche Newerungen vnd Vbergriff aber / in oballegirter Constitution von Fahen vnd Pfänden / zwischen den Partheyen dem Heyl. Reich ohne mittel / wie diß falls vnterworffen / gäntzlichen verbotten/vnd E. F. G. dem beschwerten Theil auff sein Anruffen schleunige Hülffe zuertheilen aufferlegt. So ist demnach an E. F. G. Anwaldts in Namen obsteht vnderthänig Anruffen vnnd Bitten / seinem Principaln wider obhochermeltē Herrn Bischoffen/vñ S. F. G. Vogten zu N. auff bemelte Constitution ein Mandatum sine clausula pro relaxando captiuo sub pœna solita cum annexa citatione ad docendum, &c. in communi & vulgari forma gnedig zuerkennen/vnd mitzutheilen. Hierüber das hochadelich miltrichterlich Ampt in vnderthänigkeit implorirendt.

E. F. G.

Vnderthäniger
gehorsamer
N. N.

L. cauens de rato & mandato.

Decretum: Erkandt in consil. 30. Octobris Anno 98.

Huic simile quoddam extat mandatum de relaxando captiuo in causa H. contra K.

Petit supplicans mandatum pro relaxatione sine clausula, & narrat, se propter ciuilem causam oblata cautione idonea & sufficienti in carcerem coniectum, & in eodem adhuc detineri, & summum periculum in mora esse propter aduersam valetudinem, quæ augetur squalore carceris: vnde D. N. vult auff die vier Fälle tit. 23. p. 2. sine clausula decernere mandatum, sed mihi & D. N. tutius videtur, vt cum clausula decernamus. Nam consideramus subditum eum esse, & alioquin fundatam nostram Iurisdictionem, vt hominis priuati contra Baronem, quo casu locum non habent Außträge/ sed recte hic conueniri potest Baro. Malumus igitur contra proprium Magistratum cum clausula, quam sine clausula decernere, cum integrum primo sit qualitate melius circumspecta, alio remedio ei succurrere, & antea adiri possit Magistratus.

SVPPLICATIO V.

Pro mandato sine clausula, de relaxandis captiuis, in causa. H. I. W. contra N.

HOchwürdiger Fürst/Römischer Kayserlicher May. Camerrichter/Gnädiger Herr/Als H. J. W. nun mehr vor ein Jahr/7. Weiber/als angegebene Hexen/ ohne gnugsame erwiesene Indicien eynziehen / etlich mahl Foltern/sie aber weder zuvor / noch hernach jhre Defensiones, exculpationes, exceptiones, &c. da sie dero wider die vermeynte argumēta & suspiciones etliche hetten anzubringen angemahnet / weniger jhnen Advocaten/ Procuratores, oder dergleichen Personen/ so sie zu solchem Werck brauchen möchten / zugelassen/oder bestellt/Ja da der einē N. Freundtschafft vor jhrer N. Tortur sich selbsten ad probationem bene anteactæ vitæ. & alias legitimas defensiones vltro angebotten / Auch jhnen der wider jhre Befreundtin habenden Indicien / Argumenten/ Probationen/ &c. copiam vorzulegen / sich ad litis contestationem ex ordinario processu, vermög der Halßgerichtsordnung Caroli V. verfahren zu lassen instendig gebetten / solches aber jhnen abgeschlagen / seyn sie dieser vnd anderer/ gegen sie N. begangener Nulliteten halben / solche deß N. vngebühr bey dieser höchsten Justitien/ supplicando anzumelden / vnvmbgänglich gemüssigt worden/ in massen jhnen dann Citation super nullitate, commissoriales, mandatum sine clausula eines freyen Zutrits halben/ inhibitio, vnd als newlich der Beklagte / damit nur kein nullitas gespare würde/auch einē Teuffelsbanner/ dahero er dann selbsten hohe Straff / Krafft Kayſ. Rechten verwürckt / vnd darauff beständig zubeklagen / auch darumb / wie auch propter nunquam præstitum iuramentum de bene in causis criminalibus iudican-

dicando, vnd anderer Motiuen / so man biß noch jhme zu glimpff verschwiegen / zum Richter oder directore iudicii vntauglich ist / in seiner vermeinten Hexen prob angestellt / arctior inhibitio 31. Augusti erkandt / So aber wegē verzūgligkeit deß Cammerbotten / erst 11. Septembris, jüngst insinuirt / die executio aber derselben noch nit nachgesetzt worden / wie solches alles auß angedeuten nunmehr / theils längst reproducirten / theils Copeylich beyliegenden Processen zu ersehen. Vnd ob wol berührte inhibitio nicht allein auff die N. deren mit Namen drin meldung beschicht / Sondern propter continentiam causę, vnd sonderlich darumb / weil der vbrigen weiber Aussag vnd Bekandtnussen pro fundamento & pro indiciis wider sie N. geachtet worden / auch auff erstgedachte vbrige Weiber zuverstehen / vnd derwegen gegen alle vnd jede fernerers dem Rechten besonders selbiger Inhibition zuwider / nichts sollen verhandelt werden / Auch vornemlich der N. als er deß / den gefangenen Weibern mit Gewalt eingegossenen bezauberten Trancks halben / von der N. Freundschafft zu Rede gesetzt / jhnen versprochen / was hinführo sie N. aussagen würde / solches pro nihilo zu achten vnnd derowegen (cum eadem sit causa omnium, quibus infusus est Arioli haustus) in gleichen der andern Weiber hernach beschehene Aussagen nit sollē geachtet werdē / So hat doch der Junckherr nit allein die vbrige sechs Weiber auffs neuw hernach peinlich vnd gütlich examiniren / vnd iuramento beladen / sondern auch 9. Septemb. jüngst sie mit N. confrontiren lassen / auch den 10. hernach ein peinlich Halßgericht mit seinen Vnterthanen zu N. gehebt / vnnd fünff auß angeregten Weibern daselbstē vorgestellt / allda aber einer vō d' Freundschafft abgeordneter Notarius N. beyliegēde Protestation den Gerichtspersonen / vorgelesen / die sich dann dardurch / vnd sonderlich den inen beygesetzten hochgelehrten dahin vernünfftig bewegen lassen / daß sie nicht præcipitanter verfahren / Sondern zu vorderst alles wol erwegen wöllen / Dahero selbigen Tags criminale iudicium zerschlagen / der N. aber deme solches mißfallen / vnnd derowegen angeregtem hochgelehrten sehr vbers maul gefahren / hat den Montag hernach / nemblich den 13. Septembr. auff 40. seiner Vnterthanen fast von 3. Meilen / auch durch frembder Herrschafft Grund vnd Boden wol bewehrt naher N. komen lassen / mit etlichen auß jnen das Gericht an der Weit bestellt / auch sonsten die Gerichtspersonen mutirt / vnnd besonders einen andern hochgelehrten adhibirt. Als aber ermandter Notarius neben etlichen N. Befreundten widerumb bey dem Gericht erscheinen wöllen / vnd wie zuvor / in den Ring begert / in meynūg abermals daselbsten zu protestiren / vnnd sonderlich etliche nothwendige zu der armen Weiber Defension gereichende Sachen anzubringen / ist jhme solches denegirt / vnd von etlichen N. abgeordneten ein schmähliche protestation / in welcher er vō vnredlich gescholten / vorgelesen / vnnd da er selbige / gleich im Fußstapffen retorquirt / von etlichen bewerten auß deß N. Befelch Thätlichen angeplatzt / vnd vnbetrachtet er seines Ampts halben publica persona, vnnd in hac Imperiali Camera immatriculatus Notarius ist / beneben der Befreundten einem / so die vorige mandata außbringen helffen / N. der jhne dazumal der gebühr entschüldiget / gefänglich angenommen / vnd eben in das Diebs Gefängnuß / auß welcher erst die verhaffte fünff Weibspersonen geführt / vnd daher propter fœtorem (dann die Weiber fast vbers Jahr darinn gelegen) potius cloaca (venia dictum) quam carcer ist / geworffen / vnd jnen fast in anderthalb Tagen / gar ohnmenschlich vnnatürlicher weiß nichts zu essen gereicht / aber hernach jhnen / weil ver Junckherr vorgeben / sie keines bessern werth weren / nur Wasser zu trincken gegeben worden. Die arme fünff Weibspersonen aber seyn von den Gerichtspersonen / denen der N. mit Vngrundt eyngebildet / daß er dieses seines verdammens vnd procedirens von Kayß. Cammergericht zulassung hette / zum Todt / vervrtheilt / enthauptet / vnd nachmals deren Cörper verbreñt worden. Bey welcher Execution gleichwol vnschwer / was vom gantzen Werck zuhaltē / wie dañ auch auß dem letzte post insinuata mandata gepflogenem Proceß zusehen / dz er beklagter alle Kayß. wider jhne außgangene Mandata eludire / vnnd dieser höchsten Justitien vom gantzen Reich habende authoritāt vnd reputation wenig in acht habe / Inmassen er sich dann auch dahin expreße verschworen / daß er mit der N. dergleichen / wie er mit andern gethan / bald ad suppliciū procediren wolte. Dieweil man aber vngeacht vber gnugsam angebottene Caution / ausser Obergerichtlicher Hülff zu der beyden verhafften personen Ledigung nicht gedeyen mag / auch der W. vor dem Rath zu S. dahin er dieser Thätligkeit halben als ein Schirms verwandter citirt worden / sich auff Kayserlich Mayest. von welcher er den Blutbahn vnd andere Gerechtigkeit zu V. zu Lehē trüge / außtrückenlich beruffē / deß Rahts Vnterthan nicht / dahero dann E. F. G. Jurisdiction dieses orts desto mehr fundirt / Als ist vñ langt an dieselbe Anwaldts in Namen der N. befreundten Herrn D. J. R. & Consorten im gerichtlich eyngebrachtē gewalt benandt / gantz vnterthänig höchfleissig Bitt / die wollen wider obbenannten N. ein hochgeschärpffte Poenal Mandat / in welchem jme auff würckliche leystung angebottener Caution zu Rechten / obbestimpte zwo verhaffte Personen one verzug / Eynred / vñ entgeldt zu relaxiren / vnd auff freyen Fuß zustellen / ernstlich gebottē werde / vna cū annexa citatione ad docēdum intra breuem terminū paritionē, vel videndū, &c. gnedig vñ schleunig erkennen / vber solchē vñ wz sonsten den ansuchendē Personen zu gutem erkendt / oder gebettē werden mag /

E. F.

E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt vnterthäniges gehorsamen fleisses anruffend.

E. F. G.

Vnterthäniger

gehorsamer

N. N.

D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Jst erkandt in cons. 18. Septemb. Anno 1596.

Huic simile extat pro mandato sine clausula de relaxando captiuo, in causa W. P. contra P. G. H. In quo requisita non recte erant posita, ideo ist das gebetten Mandat / doch auff vorgehende gebürliche Caution vñ Gegenentrichtung gewönlicher vnd billicher Eynigung vnd Abtrag erkendt in cons. 16. Nou. Ann. 81. Darauff ist vberreicht worden vna cum instrumento requisitionis instrumentum cautionis den 12. Ian. An. 82. Derowegen erkendt in cons. 22. Ian. Ann. &c. 82. Ref. D. P. consent. D. B. & D. R.

SVPPLICATIO VI.

Pro mandato pœnali de mitigando carcere, ac præstando libero aditu sine clausula. In causa D. H. contra E. F. M. B.

Hochwürdiger Fürst / Röm. Kay. Mt. Cam. Gn. Herr / E. F. G. bringt Anwalt deß Ehrnvesten / Achtbarn D. H. gewesenen Landtschreibers zu B. in vnterthänigkeit klagendt für vnd an / wz massen der durchleuchtiger Hochgeborner Fürst vnd Herr / Herr E. F. Marggraff zu B. vngefehr vor anderthalben jaren / auff etlicher mißgünstiger fälschliches Angeben / vnd daher gefassen vngegründten Argwohn seinen Principaln / Als d Weyland Herrn P. M. zu B. solte vervntrewet haben / zu schwerer gefängnuß bringen / auch folgendts einen nichtigen widerrechtlichen Proceß gegen jme anstellen lassen / als sich aber ein ands im werck befunden / vnd man ine der zugemessenē vnthaten gebürender massen nit hat vberweisen können / daher sich dañ die nidergesetzte gerichtspersonen beschweret / sich der sachen ferner zubeladen / vnd die Dictatores einer die sache auff den andern zu verschieben begert / auch also vnd hiedurch d angeordnete peinliche Proceß nunmehr eine raume zeit gantz vñ gar eyngestellet. So haben J. F. G. gedachten Anwalts Principaln / one zweiffel / auff verhetzung seiner mißgünstigen / die gefängnuß inmittelst dermassen geschärpffet / dz gäntzlich zubesorgē / wo jme nit in zeit die hülffliche hand Rechtens von der höchsten Obrigkeit gebotten wird / dz er bevorab bey dieser beschwerlichsten zeit in dieser gefängnuß also sterben / verderben / vnd gäntz vnschuldiger weise jämerlich zu grund vnd boden gehen muß / dann er jn in einen zimlichē hohē Thurn / der N. Thurn genandt / obē auff einem finstern plochhauß setzen / an eine lange Ketten anschmieden / an den lincken Arm ein eysern band / daran auch ein zimliche schwere ketten legen / vnd an beyden geschwollenen füssen in Springerē der massen anfesseln lassen / dz er kein fuß vor den andern vber drey zwerch finger breit setzen vnd stellen kan / wie E. Fürstl. G. auß beygefügter kundschafft deß Notarii / so an den Gefangenē abgefertiget / vñ der gefängnuß gelegenheit eyngenommen / solches mit mehrerm gnedig zu vernemmen haben / vnd solches alles wie vermutlich / zu dē ende / damit er durch die langwirige vnd vnleidenliche Gefängtnuß außgemergelt werde / vnd endlich mit der haut / wie vnschuldiger auch möge befunden werden / bezahle / Jn massen dann auch nun mehr deß gefangenen Freunden / Aduocatē vnd verwandten der freye zugang zu jme nach notturfft nit wil gestattet werdē / weil aber bey J. F. G. keine linderung der gefängnuß / noch d freye zugang / so offt solches die Notturfft erfordert zuerhalten / vnd gleichwol solches alles in den gemeinen beschriebenen Rechten / vnd der peinlichen Halßgerichts Ordnung ernstlich verbotten / auch der natürlichen Vernunfft vnd billigkeit gestracks zuwider lauffen thut / vnd diß factum also beschaffen / dz es sich durch keinē schein Rechtens iustificiren läst / vnd one das summum periculum valetudinis & vitæ in mora auff welchen fällen E. F. G. die hand geöffnet / vnd à præcepto anzufangen zum beste befugt / auch gestalt der sachen nach / dero Jurisdiction gantz wol fundirt / so ist vnd gelangt an dieselbe Anwalts in namen vnd von wegen / wie obstehet / gantz vnterthenige rechtmessige bitt vnd begeren / wider hochermelten Herrn M. zu B. ein Mandatū pœnale sine clausul. darin J. F. G. bey einer nähafften Peen aufferlegt / vnd ernstlich befohlē werde / den nechsten nach vberantwortung deß Kayſ. Befelchs / die harte / schwere / vnleidenliche Gefängnuß zu mitigirn vnd zu lindern / vnd den Gefangenē inmittelst vnd biß zu rechtlicher außführung der sachen / eine erträglichere Gefängnuß gedeyen vnd widerfahren zu lassen / auch seinen Freunden vnd Aduocaten den freyen zugang zu jm nach Notturfft one einige gefahr zu gestatten / gnedig zu erkennen / vnd mitzutheilen. E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt / ꝛc.

E. F. G.

Vnterthäniger

N. N.

Decretum: Erkandt in cons. 3. Augusti, Ann. &c. 93.

Huic aliud quoddam extat non inconueniens, pro citatione ad videndum se incidisse in pœnam fractæ pacis, & mandato de relaxando arresto. In causa B. contra G. von D.

Hic processus abgeschlagen / Quia mandatum Cæsareum duplicem pœnam habet, fractę pacis

pacis & pecuniariam: factum autem cuius gratia supplicatur arrestum, non est qualificatum super fracta pace, & quia citatio simul petitur, & mandatum de relaxando arresto, quæ sibi invicem aduersantur: Nam si decerneretur illud mandatum, tum supplicantes hoc obtinuissent de quo principaliter controuertitur, &c.

SVPPLICATIO VII.

Pro mandato pœnali sine clausula de relaxando captiuo, cum annexa citatione solita, auff die Constitution von Fahen vnd Pfänden. In causa N.N. contra H.B.

HOchwürdiger Fürst / Römischer Kayserlicher Mt. Camerrichter / Gn. Herr / E. F. G. bringt Anw. der Wolgebornē / Edlen / Gestrengē vnd Vesten H. N. R. supplicando vnterthänig für. Wiewol nit allein in gemeinen beschriebenen Rechten / sonder auch deß H. Reichs Abschieden vnd Ordnungen / fürnemlich aber in der Constitution vom pfänden vnd fahen / An. &c. 1548 zu Augspurg auffgericht / zu erhaltūg friedens / Ruhe vñ eynigkeit / heylsamlich vnd wol fürsehē / vnd statuirt / dz keiner d' dem Reich ohne Mittel vnterworffen / vmb einicher Vrsachen willen / wie die namen haben mag allein Mälefitzsachen außgenomen durch sich selbst / od' die seine / den andern / so dem Reich gleicher gestalt subiicirt / oder die seine pfänden oder fahen / vñ dardurch seiner lang hergebrachtē rüwigē Possession vñ gerechtigkeit eygenes Gewalts entsetzen / sondern ein jeder sich an ördentlichen Rechten / vnd dessen Außträg ersättigen lassen solle / wiewol auch fürters wöl vnd vorbenandte Anwaldts gnedige vnnd günstige Herrn / wie in gleichē jre Antecessores vnd Vorältern / auff einē gewissen Revier vnd gezirck von Feldern / Mädern / Gestreuß / vñ puschen das N. genandt / vnd zwischen der Graffschafft N. vnnd der Herrschafft N. auch anderer Gebiet gelegen / mit vnd neben den Eygenthumbs vnd respective pfandschafft Herrn jetzt berürter Graffschafft vnd andern benachbarten ie vnnd allwegen / vor 10. 20. 30. 40. 50. 60. vnd mehr Jahren / als sich menschliche gedächtnuß erstreckt / ein freye busch vnd Gemeine weydtwercks gerechtigkeit gehabt / vnd deren in vblichen herbringen vnnd rüwiger Possession / vel quasi gewesen / wie noch / allein nachgesetzte Turbation außgenommen / der Gestalt / daß keiner dem andern der Ends am weydwerck einige verhinderung / oder eyntrag gethan / oder zugefügt / auch billich noch nicht thun solle / So habe doch dessen allen vngeachtet / auß Befehl deß Durchleuchtigsten / hochgebornen Fürsten vnnd Herrn / Herrn W. P. R. als Eygenthumbs Herrn angeregter Herrschafft N. N. mit beliebung seines V. deß Edlen vnd Gestrengen H. N. zu N. Ritters / als jetzigen Pfandtschafftsinnhabers solcher Graffschafft / durch N. Kayß. Notarium jren Vogt zu N. am nechst verschienen Petri vnd Pauli Tag / morgēs zu früer tagzeit obbenannts N. Vntervogtē zu N. durch eilē botten mit freundlichen worten / vnnd vnter dem schein / als ob er Vogt jm etwz anzuzeigen hette / gen N. zu sich erfordern / vnd beruffen / vnd als er N. alsbald dahin geritten / vnd sich im wenigsten keines argē / oder einicher gefahr besorget / denselben den nechsten gefänglich annemmen / auff ein Karren schmiden / vnd gen M. führen lassen / alda er auch noch auff gegenwertige Zeit in schwerer vnnd harter Gefängnuß (wie man berichtet) enthalten wird / vnd solches keiner andern vrsach halber / dann daß ermelter Vntervogt mit ermeltem seinem Jünckherrn kurtz zuvor auff angeregtem N. gehetzt / vnd die von alters hergebrachte weydwercks Gerechtigkeit exercirt gehabt / Inmassen dann ernandter von N. eben diese / vnnd kein andere Vrsach der Verstrickung nit allein deß Vntervogts Haußfrawen bey zu rückschickung seines Pferdts / sondern auch desselbē Freunden / als sie deß andern Tags bey jme von N. vñ Fürbitt / Intercession vnd Erledigung deß Vndervogts angehalten / außtrücklich vnd runt vermeldet / vnd sich darneben noch weiter vnd gantz vermessentlich verlauten lassen / was vnnd so viel er deren / so auff angeregtem N. gehetzet / vñ weydwerck gebraucht haben / oder noch gebrauchen werden / bekommen vnd begreiffen möge / die wölle er alle miteinander / vnd einē Karren voll nach dem andern gefänglich gen M. schicken.

Wann nun aber dieses angezogenen Rechten / Reichs Abschieden / Ordnungen vnd Constitutionen stracks zuwider / vnnd keiner andern Intention vnnd Meynung / dann Anwaldts gnedige vnnd günstige Herrn Principales der Possession / vel quasi der auff dem N. H. von vralte zeiten hergebrachten freyen Busch / vnnd Weydtwercks Gerechtigkeit / de facto, vnd gewaltthätig zu entsetzen / vnd hergegen mehrbesagter Graffschafft N. vnd derselben jnnhabern / allein vnnd eynig zuzueygnen / vnnd eynzuheymischen fürgenommen worden / auch für einen solchen Thätlichen Eyngrieff / vnd hoch beschwerliche Turbation / so Anwaldts gnedige vnnd günstige Herrn Principales, wo nicht jetzmals / doch per consequentiam, sampt vnd sonderlich belangen thut / zu halten ist / wie sie auch samptlich allbereit vor diesem angedeuter Weydtwercks Gerechtigkeit halber allhie ein Kayserlich Commission ad perpetuam rei memoriam (davon gleich lautende Copia beygefügt) erlangt / vnd außgebracht haben / so ohne längst verrichtet worden / vnd dann beyde Partheyen sampt vnd sonders dem heyligen Reich ohne Mittel vnderworffen seyndt. So gelangt hierumb vnd solchem nach an E. F. G. Anwaldts nomine supra dicto, vnterthänige vnd hochfleissige Bitt / sie wöllen jme mandatum pœnale sine clausula de relaxando captiuo, cum annexa solita citatione, &c. wider höchst / vnd obgedachten Herren / Herzogen in B. vnnd

beyde

beyde von N. Vattern vnd Sohn/gnedig erkennen vnd mittheilen/Auch die Pœnam, so solchem Mandato eynverleibt würdt/ob potentiam dicti Principis, vnd ob summum periculũ der schweren Gefängnuß halber / auch das zu besorgen/ man den armen Gefangnen in diesen Hundstagen nicht relaxiren werde/ etwas zu extendiren vnd zu erhöhen. E.F.G. hochadelich mitrichterlich Ampt hierüber bestes fleiß in vnterthenigkeit anruffendt.

E.F.G.

Vndertheniger.

gehorsamer

N.N.

D. Cauens de rato & mandato

Decretum: Erkendt in conf. 13. Iulii, Anno, &c. 93.

Simile huic extat pro mandato de relaxando. In causa vasalli W.B. contra W.B.P.T.

Refer. mandatum de relaxando facile concedo, cum omnia sequestra sint odiosa. Decerno etiam mandatum de non turbãdo, cum hoc resoluatur in simplicem citationem. Præterea licet hæc causa posset esse feudalis, tamen cum super possessione tantum agatur, potest etiam vasallus dominum suum conuenire coram superiore immediato. Ideo processus decerno in communi forma. 2. Et si quo ad iurisdictionem W.B. dubiter, tamen ex supplicatione colligit, quod supplicans sit vasallus B.à W.B. Deinde ipse supplicans enarrat causam emanati mandati W. B. quod is vt præfectus T. & non vt vasallus punierit subditos feudales. Ex his narratis colligitur causam feudalem esse, quod si sic est, Camera in Iurisdictione non est fundata, sicut etiam hoc ipso die pronunciatum in causa A. contra H. consequenter denegat processus. 3. Præfectus ratione Electoris T. puniuit delinquentes, & sic mandato alterius, vt præfectus: sumus ergo vtrinq; in iurisdictione fundati & cum non fecerit, vt vasallus, non potest videri causam principalem esse feudalem. Ideo processus cum Refer. in communi forma decreuit. Erkannt.

SVPPLICATIO VIII.

Pro Mandato de relaxando captiuo sine clausula. In causa D.W. contra S.M.H.

HOchwürdiger Fürst / Römischer Kayserlicher Mt. Cammerrichter / Gnediger Herr/ E.F.G. bringt Anwalt D. W. Bürger zu M. in T. vnterthenig supplicierendt für. Wiewol neben versehung allgemeiner beschriebener Rechten/ in deß Heyligen Reichs vielfältiglichen publicirten Ordnungen außtrücklichen verbotten/ daß keiner von dem andern / so dem Rechten gesessen / vnd dessen neben angetragener gnugsamer Caution de iudicio sisti, & iudicatum solui, erbietig ist/ on einiche vorgehende ördentliche Cognition vnd erkandtnuß/ vnbedächtlich vnd precipitanter in obliegendem vnd mit Ehren wolhergebrachtem höchsten Alter vnverschuldter sachen in schwere hafft vnd gefängnuß geworffen/ daselbsten cũ discrimine vitæ & fortunarum gefehrlich auffgehalten / oder in andere weg angefochten vnd vbereylet/ sondern bey angeregtẽ ördentlichen Rechten/ vnd dessen Außträgen gelassen werden sol. Nun aber in der Geschicht offenbar/ Nõtori vnd wahr/ Als Anwalds Principal zu erledigung seines langwirigen gefangenen Sons N. welcher da er was pecciert/ oder begangen/ nach gestalt der Vberfahrung/ vnd derselbigen Gelegenheit gestrafft / vnd nicht so lange zeit vber Jahr vnd Tag gemartert worden seyn solte (cum carcer non ad puniendum, sed custodiendũ tãtum habeatur) allein paterno affectu kurtz verlittener zeit wider Bürgermeister vnd Rath d Statt M. mandatum de relaxando captiuo, bey E.F.G. vnd dessen hochlöblichen K. Cam. nottränglich außbracht / darinnen auch so weit verfahren / daß er hinc inde vermittelst Göttlicher Gnaden/ oder verleihung zur submission gerahten/ also daß auch billich / vnd von rechts wegen pendente lite & causa, wider impetrirendẽ Vatter nichts attentirt / oder thatliches vorgenommen worden seyn solte. Dessen aber alles vnangesehen/ vngeachtet vnd vnbetrachtet/ Nachdem er Principal vnd Vatter auß angeschaffener vñ Christlicher beywohnender Vätterlichen Neygung / ermelten seinẽ angefochtenen vnd bekümmerten Son/ rähtig vnd beystãdig seyn wöllen/ cum pater vtiq; pro filio consilium capere debeat, vnd nicht allein auff fernere anmäßliche Thätlichkeit/ vnd vergwaltigung / sondern auch zur vngebür zugezogene Iniurien/ vnd Ehrrürige verkleinerung/ etliche harte Wort vnd Reden/ eins theils calore iracundiæ wider die lictores vñ Stattknecht/ anderwertz iusto dolore, cui tẽperare difficile est, & quidẽ lacessitus & prouocatus gegẽ dem M. Syndico D.N. defensiue, vnverfänglichẽ außgesagt/ vñ sich vernemen lassen/ dz er keiner andn/ dañ angezogener vrsachen halbẽ/ auß lauterm Hassz/ neydt/ vnd mißverstandt durch trieb/ anstifftung vñ beförderüg/ seiner eusserstẽ Feindẽ/ vñ widerwertigẽ gantz vnfugsamb/ vñ vnversehenlich also bald vnd gewaltiger weiß angefallẽ/ gegrieffẽ/ vñ in vngehewre gefängnuß vñ marterhauß zu mehrgedachtẽ seinẽ Son gesteckt vñ geleget worden/ vnd nun als ein vralter Mañ/ so die tage seines lebens löblich vñ wolhergebracht in extrema senectute, jetz eine geraume Zeit in die drey Wochen mit Wasser vnd Brodt jämmerlichen abgespeiset / vnd auch vber angetragene gnugsame Caution / vnnd Versicherung / ꝛc. durch zwantzig wolbesessene M. Bürger (so jme zumal menniglichen bewust vnd erkandten

kandten Vnschuldt / vnverwirffliche Kundtschafft geben) der nicht erlassen / Sondern mit eynbüssung seiner vbrigen geringen Lebzeiten / Ja verlust seines Lebens / neque confessus, neque convictus, sine præcedente causæ cognitione erbärmlich auffenthalten vnd gequelt wirdt. Wann dann solche Thätligkeit / zunöttigung vñ Trangsal natürlicher Billigkeit zuwider / auch so wol in Rechten als deß Reichs Constitution expresse verbotten / derowegen dieser Fall auff den 23. Titul deß 2. Theils der Ordnung euidenter qualificirt / Auch versehens Rechtens / Quod carceratus, quoties vel saltem ex indiciis apparet eum delicti culpabilem non esse, fide iussoribus relaxari debeat, ac possit, darzu sich dann mehrgedachter Anwaldts Principal in onem euentum bey hochermeltem Kayserlichem Cammergericht omni meliori modo & via, quo potest & debet fieri, hiemit erbotten / auch iudicialiter inscribirt haben wil / also daß in huiusmodi casibus exorbitantibus wol à præcepto angefangen / vnd mandatum sine clausula erkendt werden solle / kan vnd mag.

So ist demnach in betrachtung extremum periculum in mora, vnd hohes eynsehens vonnöthen / an E. F. G. Anwalts vnderthänig hochfleissig bitten vnd begeren / mandatum de relaxando captiuo sine clausula cum annexa citatione in betrachtung hochermeltes K. Cammergerichts Jurisdiction allerdings fundirt / wider wolgemelten Herrn Bürgermeister vnd Rath / ꝛc. in gemeiner bester Form gnädiglich zuerkennen vnd mit zutheilen. In dem E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt höchsten fleiß in vnterthänigkeit anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger

N. N.

D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Erkandt in consil. 13. Aug. An. &c. 1593.

Huic simile extat pro mandato de relaxando non amplius offendendo, nec nõ citatione ratione denegatę iustitiæ in causa C. B. contra D. B. vbi tamen denegantur processus propter defectum iurisdictionis, quia captiua detinetur à senatu B. ad instantiam ducis, & sic duci relaxatio mandari non potest, quia is non detinet captiuum: Captiuus igitur debito modo apud Senatum, si non debito tempore accusatur, instare potest.

SVPPLICATIO IX.

Pro citatione auff den Landtfrieden / *cum annexis mandatis de relaxandis captiuis, restituendo & amplius non offendendo, &c.*

In causa N. contra M. D.

HOchwürdiger Fürst / Römischer Kayserlicher Mt. Cammerrichter / Gnädiger Herr / E. F. G. bringt Anwaldt der Ehrsamen vnd Erbaren Bürgermeister / Schöffen / Raht vnd gantzer Gemeind der armen verbranten vñ verderbtẽ Statt N. hiemit in vnderthänigkeit für / Wiewol neben versehung gemeiner Rechten / in deß H. Reichs Ordnung vnd Abschieden / vnnd sonderlich in auffgerichtem vnd außgekündten Landfrieden / zu erhaltung Ruhe vnd Friedens heylsamlich vñ vnd wol versehen / auch bey Peen der Acht verbotten / daß keiner was würden / Standts vnd wesens der sey / den andern / oder dessen Angehörige / so sich zu gebührendẽ Rechten erbietẽ thut / durch sich selbst / oder die seinige vmb keinerley Vrsachẽ willen / mit gewaltiger gewehrter Handt vñ That vberfallen / fahẽ / gefänglich halten / berauben / vñ mit worten betrauwen / benöttigen / oder sonst in andere weg / mit Raub / mordt vnd Brandt beschädigen / verhergen vnd verderben / auch niemandt den Thätern in dem Raht / Hülff vnnd Beystandt leisten / Sondern ein jeder ordentlich Recht gebrauchen / vnd damit sich besettigen vnd genügen lassen soll.

So ist doch der Edler N. diesem allem vnangesehen / nechster Täge auffsetzlich zugefahren / vñ hat durch seine vnderhabende Befelchhaber / bestelte Soldaten vnd Beystandt / Anwalts Principaln / mit gewehrter Handt Landfriedbrüchiger vnd feindlicher weiß / fürsetzlich / gefährlich / vnnd freuentlich angegriffen / etliche Bürger vñ Bürgers Weiber / auch außwẽdige gedingte Taglöhner vnd Arbeitsleuth / ohne einigen vnderscheidt vor vnd nach / auff dem Feldt in jhrer Arbeit vnmenschlicher weiß vberfallẽ / geschleifft / verwündt vnd erschlagen / den Bürgern jhre Pferdt von Pflügen vnd Wägen abgenommẽ / nit allein die N. Fischer auff dem Segenwurff vnd Fischerey / bey Nächtlicher weil vbereylet / jre Netz zerhawen / auff sie geschossen / vnd einen von denselbigen jämmerlich vmb das Lebẽ bracht / Sondern auch den Mehern oder messoribus, vnd Bürgern bey jhrer Feldt arbeit hin vñ wider verborgener weiß / per insidias nachgestelt / deren etliche mit list erschlupffet / vnder sie mit Speck vnd Kugeln geschossẽ / also daß einer / so ein armer Arbeits mañ gewesen / vnd seinem Weib vnd Kindern das liebe Brot gewinnen wollen / elendig vmbkommen / auch etliche zu Todt verwundt / vnd mit sich gefänglich gen M. geschleifft / an diesem aber noch nit zuersettigen gewesen / sondern die Früchtẽ im Feldt eins theils außgetroschen / vnd in Brannt gesteckt / auch als ein verthädigung der Früchten zween von Soldaten erlegt / haben sie einen von den Bürgers Knechten / welchen sie vorhin gefänglich auff das Hauß M. gefürt / für die Statt N. bracht / denselbẽ daselbstẽ erbärmlich erschossẽ / vnd Tyrannisch gemartyrizirt / wie sie dañ Karch vnd Wagen negst der Statt Pforten verbrañt / auch ferner das Fewer an etliche Früchten / so doch nicht brennen wöllen / angelegt / Vber diß alles hat gemelter von M. darnach ander Hülff

auß Kö. W. zu H. Guarnizonē an sich geheuckt/ am 16. huius mit gewehrter Handt vnnd Landfriedtbrüchiger weiß/ in einer mercklichē Anzahl zu Roß vnd Fuß für die Statt N. gerückt/ vñ als er wegē billigmässiger Gegenwehr/ damals mehr nichts außrichten können/ hat er zween Bürger gefänglich hingeführet/ also vō 20. Julij bißanhero berührter Statt N. vnd den Eynwohnern gantz feindlich zugesetzt/ darneben auch sampt seinem vnderhabenden Kriegßvolck sich öffentlich vnd betraulich vernemen lassen/ gemelte Statt vnd Bürgerschafft weiter zuüberfallen/ zuvergwaltigen/ vnnd auch derenselben abgesagten Feindt sich erklären thut/ wie dañ gedachter Herr zu M. zu dem endt bey etlichen benachbarten Kriegßbesatzungen/ vnd Königlicher W. zu Hispanien Kriegßöbersten vnd Capitänen Hülff vnd Beystand gesucht/ vnd geworben/ daher sich Anwaldts Principaln an jetzo nicht vnbillig weitern Tädtlichen vberfalls/ allerhandt feidtlichen Angriffs/ vnd Landtfriedtbrüchiger Handlung höchlich zubesorgen vnd zubefahren/ Wann dañ diß alles notorium, vñ vnwidersprechlich wahr/ vnd gedachter Herr zu M. sampt seinem vnderhabenden Kriegßvolck vñ Zustand/ durch solche jre muthwillige vñ freuentliche geübte Todhandlung in die Peen deß Landtfriedens gefallen/ diß alles sampt dero betrawten/ vnnd besorgten weitern Offension/ nach außweisung der publicierten Constitution auff den Landfrieden/ niergens anders füglicher/ dann hie selbst vorbracht/ vnd vmb hülffliche Mittel Rechtens mag angeruffē werden. Dann hierinnen E. F. G. Jurisdiction nach gestalten Sachen gnugsam fundirt/ vnnd Anwaldts Principalen Rechtens zum höchsten nottürfftig.

Als gelangt an E. F. G. Anwaldts in namē/ wie oben/ vnderthänigs bitten/ vnd redliches begeren/ dieselb wider gemelten Herrn zu M. dessen vnderhabende Soldaten vñ Kriegßvolck/ so als Befelchhabere vñ Mithütere bey solcher Landtfriedtbrüchiger Todhandlūg gewesen eine Ladūg auff den Landtfrieden ad videndum declarari in pœnas fractæ pacis, mit angehengtem Peenal Mandat/ de relaxandis captiuis, & restituendo die abgeraubte Pferde/ heimgeführte/ vnd verbrendte Früchte/ sampt gebürlicher Abträg vnd ergetzung alles erlittenen Schaden vnd Nachtheils/ auch mandatum pœnale de amplius non offendendo, vnd gegen Anwaldts Principaln/ deren Weib vnnd Kinder Mitbürger vnd angehörige nichts thatlichs vnnd dem Landtfrieden zuwider an jhren Leib/ Haab vnd Gütern/ heimlich noch öffentlich vorzunemmē/ Sondern sich Rechtens/ vnnd desselben Außträg in allweg begnügen vnd settigen zulassen/ gnädiglich erkennen vnd mittheilen wöllen/ cum annexa citatione ad docendum, alles in bester Form Rechtēs/ vnd angezogener deß heyligen Reichs Constitution/ sampt allem was den beleydigten in gegenwertigem Fall zuhülff kommen/ vnd zu gutem erkent werden soll/ kan oder mag/ Das hochadelich miltrichterlich Ampt/ vnd alle verhülffliche Mittel Rechtens hierüber vnderthäniges fleiß anruffendt.

E. F. G. Vnderthäniger N. N.
D. cauens de rato & Mandato.

Decretum: Jst erkendt in consil. 17. Aug. Anno, &c. 93.

Huic simile extat pro mandato de relaxando sine clausula, & pro citatione ad videndum se incidisse, in causa S. contra C. F. C. Referens denegat processus simpliciter ex causis sequentib. Minor enim quoad mandatum de relaxādo plane non est qualificata ad constitutionem fractæ pacis. Ratio est, quod magistratus loci in loco sui territorii ad instantiam partis aduersę, quicquid egit, fecit & sic nullam prohibitam vim adhibuit. Porro ad alterū processum citationis, scilicet ad videndum se incidisse, bene quidem narratur ex priuilegio, & fundatur iurisdictio Camerę ex maiori, ied in minori nulla pars pōt consistere, cum non conueniat maiori, vtpote quæ forte continet factum propter criminalē causam, veluti personam fugitiuam propter xs alienum ibi deprehensum, vel quia Comes iustitiam denegauit. Præterea in priuilegio nō est clarum, quod forum personæ in alieno territorio deprehensæ sit exemptum. Ex his causis denegat simpliciter, Abgeschlagē in cons. 13. Maii, Anno 64.

SVPPLICATIO X.

Pro mandato de relaxando captiuo & non molestando, &c. In causa H. I. B. C. contra H. M. L. H.

HOchwürdiger Fürst. Rō. Kay. May. Cammerrichter/ Gnediger Herr/ E. F. G. bringt Anwaldt deß Ersamen H. J. B. C. vnderthänig supplicierend vor/ welcher massen er beneben weylandt N. seligen Erben/ von einer/ vorbehaltlich richterlichen Ehren/ vermeinten nichtigen oder ja vnbillichen Vrtheil/ von dem Fürstlichen Herrn Statthalter/ Cantzler vnd Räthen zu C. wider sie/ vnnd vor N. den 21. Nouembr. jüngst außgesprochen/ den 29. eiusdem intra decendium coram notario & testibus gebührender massen/ vor E. F. G. vnd diß hochlöblich Keyserlich Camergericht vnderthänig sich beruffen vnd appellirt/ auch nottürfftige Proceß/ citationem & compulsoriales, den 19. Februarii wider den Appellant vnd Iudices à quibus erlangt/ auch dieselbige schon allbereit insinuirē vnd reproduciren lassen/ Ob nu wol in den allgemeinen beschriebenen Rechten/ so wol als deß H. Röm. Reichs Ordnūg heilsamlich versehē/ dz nach interponirter Appellatiō/ wēr durch die streitige Partheyē

noch

nach vorigen Richtern jchtwas/so der anhangenden Appellation zuwider seyn möcht/ attētirt/innouirt/oder vorgenommen werden soll/daß doch dessen vngeachtet / auff gegebenen Befelch deß durchleuch. hochgeb. F. vñ Herrn/H. M. L. zu H. vnd dero F. G. Cantzlers vñ Rähte Bürgermeister vnd Rath zu C. den 10. diß jetzt noch wehrenden Monats Jun. Anw. Princip. Haußfraw/ein alte betagte 70. järige Fraw/als sie dieser Sachē halben vor Ehrngedachten einē Erbaren Raht beschēiden wordē/vnd Anw. Principal zu Hauß/in die 14. Tag lang zu Beth vnd kranck gelegen nu zum andern mal in Hafft gezogen worden/vñ noch biß auff gegenwertige Stundt in sorglicher Gefängnuß nit ohne sein Anwaldts Principaln sonderbare Beschwernuß/vnd mercklichen Vnkosten/ alles zu keinem andern Ende / dann Anwaldts Principaln/von vorgenommener Appellation/mit angedeuter widerrechtlichen Gewaltthätigkeit abzuschrecken / vnd von rechtmässiger Possession der streittigen Behausung abzutreiben/enthalten wirdt. Wann dann angemaste gewaltsame Anwaldts Principaln/vnd seiner liebē Haußfrawen/als welche solches billich nit zuentgelten hat/zu jhrem höchsten Schaden/vnd vnwiderbringlichem Nachtheil/zu hindertreibung/auch abschneibung der noch vnerörterter schwebenden Appellation gereichen thut/darzu jhnen ein solche Beschwerdte aufferlegt wirdt/die ohne E. Fürst. G. Handreichung nicht widergebracht werden/ auch an jhr selbsten straffwürdig/ vnnd vnrechtmässig/darzu keinen fernern Verzug leiden mag/vnd aber vermög der Cammergerichts Ordnung/etiam pendente appellatione, extrajudicialiter heylsame Mandata jederzeit erkandt werden sollen vnd können. Als ist an E. F. G. Anwaldts in namen / wie obstehet / vnderthänige Bitt/jhme ein Mandatum de relaxando captiuo, & non molestando wider obgemelten Herrn L. vnd S. F. G. Rath / als auch Bürgermeister vnd Rath zu C. cum annexa citatione ad docendum gnädig zuerkennen/vnd mitzutheilen. Hierüber das hochadelich miltrichterlich Ampt vnderthäniges bestes fleisses anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger gehorsamer
N. N.

D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Erkannt in cons. 25. Iunii, Anno, &c. 96. Nota, Quidam putabant vmb Bericht zuschreiben.

SVPPLICATIO XI.

Pro Mandato sine clausula de relaxando captiuo, & non impediendo prosequi litem In causa A. G. S. contra C. G. von M.

HOchwürdiger Fürst. Rō. Kay. May. Cammerrichter/Gnediger Herr/Welcher massen der wolgeborne Herr/Herr H. G. zu S. sein Ehegemahl/Fraw N. auß vngnugsamen Vrsachen zu deseriren gewillet / vnnd zu dem End ein vermeynt Ehegericht auß seinen Räthen vnd Dienern angestellet/das ist auß dem an diesem hochlöblichen Kayserlichen Cammergericht/darüber schwebenden Nullitet Proceß / nunmehr notorium. In wehrender solcher Rechtfertigung/hat wolgedachte Fraw Gräuin/sich auff jren anfags der Eheberedung jhr auffgesetzten Widdumb F. genandt/sampt wenig jrem Gesind verhalten/in meynūg daselbsten durch notwendige Personen/so zu jr ab vnd zureysen möchtē/angeregte Rechtfertigung zuverwesen/vñ was jedesmals defendendo, vnd sonsten zuhandlen/durch eigentlichē Bericht von sich vnd jren Aduocaten zuzuschreiben. Nun hat sich aber vnder dessen begeben/daß wolgedachter Herr Graff nit allein berürt Hauß F. Erstlich mit wenig Soldaten verwahrē/Sondern hernacher berührter Frauw Gräuin freyen außvnd eynzug / auch denen Personen/so so wol angezogener Rechtfertigung/als sonderlich einer Erbschafft halben/ die sie/ vnd jhre Schwestern/ vnder sich zutheilen/vnd derentwegen mit etlichē Frembden in Zweytracht stehen / bey jhr sich berichts zuerholen/ daselbsten allen ab vnnd zutritt dermassen sperren/vnd abstricken lassen/ daß nūmehr kein einig Schreiben von oder zu jhr kommen kan/ das nicht zuvor von den S. Dienern erbrochen/gelesen/ vnnd was jhnen gefällig/herauß gezeichnet/Ja eins theils gar intercipirt/ vñ hinderhalten werden / Dahero erfolgt / daß der Herr Graff ehe dann sich gebürt vnnd vor der Zeit/ was wolberührte Gräuin/ vnd jhre Rahtgebere an diesem hochlöblichen Kayserlichē Cammergericht eynbringen wöllen / in Erfahrung bringet/ Ja es ist endtlich dahin kommen / daß nicht allem jedermänniglich aller Accessus gesperret/ vnd sie Fraw Gräuin daselbst gleichsam in carcere eyngeschlossen / dermassen verwahrt wirdt/ daß gar kein Milliua mehr von jhren Befreundten vnd Beyräthigen Personen jr zukommen/weniger sie von jhnen in solchem Elendt besucht vnd getröst werden kan/Sondern sie muß neben fast geringer Gräfflichen Ehren verkleinerlicher Kost/ angesehen/ sie bißweilen Wasser trinckē muß/allerley vppigkeit/Spott/Schand/ vnd Schmach von daselbsten vberhaufften Soldaten/anhören vnd sehen/darzu erfahren/ dz jhr Gesinde vnnd Mägdt zu Vnzucht mißbraucht/ vnd von den Kriegß gurgeln vnnd Soldaten geschwächt werden/Vnd ist in summa das Elend/ vnd der fast träwrige Zustandt/in welchem mehr wolbesagte Gräuin/ so darzu sich täglicher mehrender Leibs Schwachheit halben sehr vbel auff befindet / Jhr Leben im selbigen Hauß/so wegen dessen schärpffer Verwahrung mehr ein Carcer, dann ein Gräffliche Wohnung ist/zubringen muß / nich gnugsam außzusprechen / Aber welcher massen wolgedachter Graff/mit jr arm-

selig gebären/vnd sie erbärmlich halten lasse / ist ohn schwerlich auß beyligenden Instrumenten vnd Missiuen/ nu. 1.2.3. vnd 4. signirt zuersehē.

Dieweil aber diese Vngebür von dem beklagten Herrn Grauē/ allem zu dem Ende gemeynt/ sie Frauw Gräuin von obangeregter litis notwendigen Prosecution / vnd damit sie gegen die Scharpffe/ jr an diesem hochlöblichen Kayserlichen Cammergericht in Schrifften beygemessene zulagen / sich erheischender Ehrennotturfft nach nicht retten möge/abzuhalten/ vnnd vnder dessen sie durch tägliche Trangsal / Betrübnüß/ Creutz vnd Jammer gar außzumatten/ vnd wo müglich / jhres Lebens / dessen sie ohne das in so schwerer Gefängnuß nunmehr satt/ durch solch vnzimblich Mittel zuberauben / Solches vnwesen aber / vnnd allen Rechten zuwider lauffende Thattligkeit/ niergendt dann an diesem hochlöblichen Kayserlichen Cammergericht geklagt werden mag / vnd dann Iurisdictio beydes auß dem 23.tit.p 2.Ordin.Cam.wie nicht weniger dahero begründet/daß der Herr Graff ein vngemittelter Standt deß Reichs ist. Als ist/ vnd gelangt an E.F.G.Anwaldts der Edlen vnd Tugentreichē Jungfrawen Catharinen von M. als wolernāter Fraw Gräuin Eheleiblicher Schwestern/ vnterthänig hochfleissiges bitten / die wöllen wider wolgedachten Herrn Grauen ein Mandatum de relaxanda captiua sine clausula in welchem jren Gnaden/die Soldaten vñ verwahrung auff angezogen Hauß abzustellen/sie Gräuin solches carceris zuerledigen / vnd jhrer Notturfft nach daselbsten auß vnd eynziehen/vnd sonsten/wer von jhren Freunden/Aduocaten/Notarien/oder dergleichen Personen / zu jhr begert/ohne verhinderung vnd Trangsal eyn zu jhr/ auch widerumb sicher von dannē zulassen/ auch in keine weiß noch wege sie an Prosecution obbestimpter jhrer allhie habender/vnd anderer Rechtssachen zuverhindern/ernstlich gebotten werde / vna cum citatione ad docendū vel videndum, gnädig vnd fürderlich erkennen / Vnd solches vmb so viel desto mehr/weil man gegen solcher Relaxation/würckliche Caution zum Rechten zuleisten willig. E. F.G.hochadelich miltrichterlich Ampt/ꝛc.

E.F.G.

Vnderthäniger N. N.

D.cauens de rato & mandato.

Decretum: Erkannt in consil. 29. Octobr. Anno 1596.

Huic aliud conueniens extat pro mandato sine clausula de restituendo, in causa L. H. K. Decr.propter defectū requisitorum abgeschlagen in conf.9.Febr. Anno 80. Quia non est casus ex quatuor illis, in quibus mandatum absq; clausula decerni solet.

Narrat enim supplicans, se spoliatum esse, propterea quod priusquam ille per primum decretum immissus fuit, alius postmodum cum ipso in possessionem immissus est: Quare proprie non potest dici spoliatus, cumetiam de iure ciuili vtens re communi, non dicatur propter excessum illum socium suum spoliare, cū iure quodammodo suo vtatur. Refer. D.B. consent. D.W.D.G.& D.P.

SVPPLICATIO XII.

Pro Mandato de relaxando captiuo cum clausula. In causa I. W. contra S.

HOchwürdiger Fürst. Rō. Kay. May. Cammerrichter/Gnediger Herr / Auff beygefügtes abermahlig abschlägig Decret / nachmals vmb erhaltung nottürfftiger Proceß vnderthänig supplicando anzuhalten/vñ fürter die Rechtliche Hülff erlangen/repetirt Anwaldt Herrn J. W. genandt S. narrata beyder hievor eynkommener vnd an jetzo widerumb beygefügter Supplicationen/vnd sagt/dz dieselbige in warheit anderst nit/dann wie erzehlt / sich befinden werden/ Damit nu dem Gefangenen der ordentliche weg Rechtens ertheilt/ vnd er auff angebottene mehr als vberflüssige Caution seiner vnuerschulden gefänglichen Hafft erledigt/vnd bey ordentlichē Rechten/dessen er seines theils kein schew trägt/ gelassen / vnd gehandhabt werde / So gelangt nachmals an E.F.G.bemelten Anwalds vnderthänige hochfleissige Bitt/ wid Meister vñ Rath der Statt S. das gebettene Mandatum de relaxando cum clausula in solita & consueta forma gnädig zuerkennen / vnd mitzutheilen/ Hierüber vnderthänig begerend nicht allein gebettener/sondern auch einer jedern andern Form vnd gestalt/wie es de iure zum aller kräfftigsten zu beschehen/jhme ius & iustitiam zu administriren.

E.F.G.

Vnderthäniger gehorsamer N.N.

D. cauens de rato & Mandato.

Decretum: Erkandt in conf. 15. Iun. An. 94.

Mandatum de relaxandis captiuis sine clausula. In causa N. N. **Bürger zu E. Kläger** *contra* **die Regierung zu M.**

CAsus. Actores subditi ordinis Teutonici capti & incarcerati à Reo, eo quod feras ab eorum fundis seu agris indebito modo repulerint, nec non interemerint, clamq; abstulerint, cōqueruntur sese iniquè in carcere detineri, cū hoc modo eas repellere ipsis liceat, vigore prius emanati mādati à Camera & posito, quod feræ quædam interemptæ fuissent, tamen id pro maleficio haberi non posse, maxime pro prima vice, iuxta communem regionis consuetudinē. Petunt mandatum sine clausula de relaxando, & an ipsis illud concedendum. Respon. quod sic.

Narrat:

Narrant Actores welcher massen jr etliche euwerer Diener vnd Vnderthanen/ in grosser Anzahl kurtz verschiener Zeit abgefertigt/ vñ sie mit gewehrter Häd/ vñ verbottenẽ Gewalt in die Vorstatt zu E. so dem Ritter vnderworffen vnd zugehörig/ eyngefallen/ daselbst viel Bürger/ auff jhrẽ Betten suchen/ vñ sie drey Teutschmeisterische Vnderthanen/ so viel sie jhr antreffen könnẽ/ gefänglich angenommen/ hart geschlagen/ hinweg geschlept/ vnd in einen tieffen Thurn werffen/ da rinn biß auff diese Stundt verhalten lassen/ mit vermeynter Fürgebung vnd Beschönung/ sie weren von andern besagt worden/ daß sie den M. Wildt/ so der Endes vnserm hiebevor gegebenen Befelch zu wider/ vberflüssig vnd heuffig/ zu jrer der Eyngesessenen vnd benachbarten Vnderthanen hochschädlichem vnd endtlichem Verderbẽ gehägt wirdt/ nachgangen/ dasselbig geschossen/ gefällt/ vnd heimlicher weiß hinweg genommen/ oder je von jhrem Eygenthumb mit Hunden gescheucht vnnd verjagt/ vnd dardurch dz Wildt scheuch gemacht/ vnnd verstöret haben sollen. Wann nun aber gemeine beschriebene Recht einem jeden erlaubet vnd zugeben/ das Wildt vnd alle schädtliche Verderbnuß von seinem Eygenthumb durch zulässige Mittel abzutreibẽ/ welches Wir auch/ vermög vnsers Kayserlich. Mandats zuvor deßwegẽ an euch außgangen/ vñ jetzo vnserm Kayser. Cammergericht fürgezeigt worden/ billigmässig zugestatten/ / vnnd für keinen Freuel anzudeuten/ oder zuhalten befohlen/ vnd sie Klägere nichts hierinnen können verwirckt haben/ oder ob je einer oder der ander in diesem sich vergriffen/ vnd dem Wild nachgangen/ vnd dasselb gefällt haben möchte/ dannoch dasselbig das erste mal/ wie recht vnnd Landtbräuchig/ für kein maleficium, Sondern für einen Bürgerlichen Excess zuhalten were/ Deßhalben dann in einen als den andern Weg sie nicht de facto, inaudita causa, nullo præuio processu hetten tanquam condemnati gefangen/ vnd in tieffen Thurn geworffen/ darinn bey dieser Winterlichen zeit gantz erbärmlicher vnnd Vnchristlicher weiß behalten/ sonder vor jhrer ördentlicher Obrigkeit/ daselbsten sie zu Recht mehr dann gnugsam gesessẽ/ auch sich dazu erbotten/ vñ noch erbieten thun/ da man etwz an sie zufordern gemeint/ beklagt werden sollen vnnd müssen/ Deröwegen vnd dieweil niemandt/ so zum Rechten gesessen/ vnd vrpütig von wegen Bürgerlicher Sachen/ wie diß Orts/ in beschwerliche Gefängnuß eynge zogen/ viel weniger auß seiner in eine frembde Obrigkeit mit verbottenem Gewalt entführet/ vnd darinnen vnbillicher weiß benöttiget werden soll/ vmb diß vnser Kayserlich Mandat vnd Ladung wider euch zuerkennen/ ꝛc. Darumb so gebieten Wir euch bey Peen 12. Marck lötigs Goldts/ ꝛc. hiemit ernstlich/ vnd wöllen/ daß/ ꝛc.

SVPPLICATIO XIII.

Pro mandato auff die Pfandung *de relaxando.*

In causa Teutschmeisters zu D. *contra*

F. C. D.

WOlgeborner Graue/ ꝛc. Wiewol in den gemeinen beschriebenen Rechten/ vnd deß H. Reichs vielfältigen auffgerichten vnd publicierten Ordnungen/ vnd Abscheiden/ vnd sonderlich den Constitutionen deß offnen außgekündten Landtfriedens/ heylsamlich vnd wol versehen/ dz keiner den andern/ oder deß andern Vnterthanen vnnd Angehörige/ die zum Rechten gesessen/ vnd sich desselbigen Endtschieds/ vnd Austrags/ nit allein begnügen lassen/ Sondern auch nichts anders begeren/ vnd sich würcklichen darzu erbieten/ selbs eygens willens vnd Fürnemmens/ one vorgehendt Rechtliche erfolgung/ mit vnzimblichen Thaten vberfallen/ fahen/ verstricken/ gefänglich halten/ oder sonst in andere vebottene Wege/ an Leib oder Gut vergwaltigen/ verhafften/ vernachtheiligen/ oder beschweren soll/ Darumb auch in jüngst auffgerichter verneuwerter Cammergerichts Ordnung/ vnder anderm gegen solchen gewaltthätigen Angriffẽ/ deß gefänglichen eynsperrens/ enthaltenß vnnd pfändens/ die billiche Fürsehung beschehen/ da einer dem Reich one Mittel vnderworffen/ durch sich selbs/ oder die seinen pfänden/ oder fahen würde/ warumb/ oder auß was Vrsachen willein (allein Malefitz Händel außgenommen) das beschehe/ daß alsdann auff anruffen deß jenigẽ/ der/ oder deß Vnderthan vnd Zugehörige also gepfänd/ oder gefangen/ dem Thäter vor diesem Kayserlichen Cammergericht/ bey einer namhafften Peen/ sine clausula iustificatoria mandirt vnd gebotten werden soll/ die Gefangene ohne Verzug/ vnnd einige Eynrede/ auff ein alte gewöhnliche Vrphedt/ doch anders nicht/ dann auff widerstellen (im fall ein solches mit Recht erkendt würde) ledig zu lassen/ mit angehengter Ladung/ in einer bestimpten Zeit allhie zuerscheinen/ vnnd Anzeig zuthun/ Erstlich/ daß er solchem Mandat gehorsamlich gelebt/ vnnd dann weiters sein Gerechtigkeit deß Fahens halber/ wie sich gebürt/ fürzubringen/ Vnnd im Fall seines vngehorsams zusehen/ vnd zuhören/ sich in die Peen deß außgangenen Mandats/ mit Vrtheil vnnd Recht zuuerkennen/ vnd zuerklären/ ꝛc.

Deß alles vnangesehen/ so hat doch Graff Friderich von O. als angebener Innhaber vnd Besitzer Grauen Ludwigs deß Eltern/ vnd auch deß Jüngern Güter/ so viel jhme derselbigẽ von der Käyserlichen Mayestät auß miltigkeit/ vnnd

Gnaden verfolgt/ gantz vnbedacht/ daß die erstgemeldte Grauen / alle jhre Güter/vnd sonderlich die angemaste Gerechtigkeit deß Schirms/ vnd anderer bestimpter Dienstbarkeit/die sie dem Teutschen Hauß zu O. ein zeitlang hero auffzutringen vnderstanden/ durch jhre Vngehorsam vnd Rebellion verwürckt / Kurtz verruckter Tagen / Nemlich auff den N. Tag dem Ehrwürdigen N. Commenthurn/als von wegen deß Hochwürdigsten/ꝛc. (cum solito titulo) Verwaltern eheberürtes Teutschen Hauß zu O. durch seiner Gnaden Cantzler/ vnd etlich andern deß Raths daselbst ernstlich zumuthen/ vnd gebieten lassen/ seiner Gnaden Landtpflicht zuthun / vnnd drey Spitaler zuenthaltē/ Darzu vber dasselbig sonst allerhand Dienstbarkeit zu leisten/die das vielbestimpt Ordens Hauß / desselbige Commenthur/ den vorgenandten beyden Grauen N. mit nichten/viel weniger angeregten G. F. jemals zuthun schüldig gewesen/oder noch sey.

Als sich aber jetzgedachter Herr Commenthur/auff hochermeltes seines Gnädigsten Herren vnnd Obersten geschehen Verbott / wie billich/dasselbig zuthun widersetzt / sich vor solchem vnbillichen Gewalt zu Recht erbotten/vnnd sich auff seinen Gnädigsten Herrn gezogen / hat jhme der Cantzler mit vielen Vmbständen geantwortet/Kurtzumb er solt nicht mehr dann Ja/ oder Neyn sagen/vnd in Summa / nichts zulassen wöllen / Sondern von stundtan jhme dem Commenthur/vnnd allem seinem Gesind/ auch allen Ordens Leuthen/der Grauen Grundt vnd Boden / mit sampt dem Vieh/vnnd allem/ das dem Orden zugehört/verbotten/derselbigen müssig zu gehen/ mit fernerer Bedrauwung / Wo er/ oder die seinen/Diener/Vieh/oder Ordens Leut das würden vberfallen / so solt ein jeglicher sein Abentheur darüber bestehn.

An dē/wie jetzt gemeldt/ Ist dannoch er Graue nicht ersettigt gewesen/ Sondern hat folgēds alsbaldt/auff obbestimpte Zeit dem Herren Commenthur das Hauß versperren lassen / vnnd den Tröschern/ so im Hauß getroschen haben/bey dē Pflichten gebotten/auß dem Hauß zugehen/vnd nit mehr zutröschen.

Zu dem allem /so hat auch auff diese Stundt kein Brot von/oder zu dem Herrn Commenthur oder gar niemandt / so dem Orden verwanndt/ weder in die Statt noch in das Teutsch Hauß gelassen werden wöllen / vnnd müssen sich also deß Herren Commenthurs Wagen Pferdt/der siebē seyn auch der Bawmeister sampt dem Nachgeher/darzu der Rheit Knecht / vnd zween Buben herauß zu M. oder wo sie köndten/enthalten/deren man keins hineyn lassen wil. So ist der Bawmeister als ein Bürger vnd Innwohner zu O. bey seinen Bürgerlichen Pflichten abgefordert/ vnnd jhme deß Herrn Commenthurs/vnd alles andern müssig zustehen aufferlegt/ Also daß die Wagen Pferdt nicht allein kein liefferung/Sondern auch den Standt zu jhrem Verderben haben/vnd das Gesindt mit jhrem Nachtheil/vnd beschwerligkeit/an hievor gesagten Ort/ oder wo sie hinkommen/bleiben müssen.

Welche gefängliche Eynsperrung/vnnd Incarceration/auch das Thätliche Gebieten vnnd Verbieten/Pfänden / Zwingē vnd Abtringen/ je nit allein den Kirchlingen/vnnd auch deß Ritterlichen Teutschen Ordens/besondern Bäpstlichen/Kayserlichen/ vnd Königlichen Freyheitē/ Sondern auch den obangezogenen gemeinen/ vnd besondern Rechten / Ordnungen/Satzungen/vnd Landfrieden stracks zuwider ist/Vnnd darumb Hochermeltem klagenden Herrn Administratorn/ꝛc. Anwalds Gnädigstem Herrē Principalen/zu förderlicher Relaxation/vnnd Erledigung/Jhrer Fürstl. Gnaden verstricktes Herrn Commenthurs/als Verwesers/ vñ Befelchhabers vielgedachts Teutschen Hauß zu O. durch die vorgestimpte Wege / der Cammergerichts Ordnung billich verholffen/vnd die vnbillliche beschehen Verbott/vnd was darvnter geübt / vnd fürgenommen ist/abgeschafft werden solle.

Dem allem nach / so ist an E. G. mein als Anwalts in Namen jetzt vnd mehr hochgedachtes Herrn Administrators / ꝛc. vnderthänige Bitt/vnd Beger/ seinen Fürstlichen Gnadē wider vielgedachten Grauen Friderichen zu O. Mandat vnd Ladung/vermög hie ob vnd erst angeregter Reichs vnd Camergerichts Ordnung/ gnädiglich vnd fürderlich / Quia periculum in mora, zuerkennen vnd mitzutheilen.

Hierumb E. Gnaden höchster Billichkeit vñ Notturfft nach vmb gebührliche Hülff deß Rechtens in vnderthänigkeit anruffendt.

Decretum:

Ist in consilio auff fürbrachte Narrata abgeschlagen/den fünff vnnd zwentzigsten Februarii, Anno, &c. 50.

Huie simile extra pro mandato de relaxando captiuo, in causa N. contra N.

Diese Supplication/wie darinn gebetten/ist abgeschlagen. Quia non narratur, ex qua causa ipsius vxor in captiuitatē fuerit detrusa, neque qualem cautionem præstare voluerit. D. N. Refer. D. N. & D. N.

Occasio huius decreti.

Der Articul auff den Landtfrieden vermöge der Ordnung ist nit gnugsam angezogen.

ALIA

ALIA SVPPLICATIO.

Pro Mandato de non offendendo, in eadem causſa.

Præmiſſis vt præmittitur in ſuperiori.

VNerlangts/vnd Vnerfolgts Rechtens/einſperrē/gefänglich enthalten/vñ durch mittel ſolcher vnziemlichen eygengewaltigen handlungen/zu vnbillichen/vnd gantz ſchädlichen Pflichten thätlicher weiß benötigen / ſeiner ordenlicher Oberkeit zu Nachtheil abtringen / vnd auff dergleichen / oder ander verbottene Wege beſchweren. Deß alles vnangeſehen/ꝛc. vt in ſuperiori vtique Satzungen/vnd Landtfrieden zugegen iſt/ folgt wie hernach.

Dem allem nach vnd dieweil der vielgemeldt Herr Comēnthur/dē vorangen nit allein beſorglichen/vnd betrauweten / Sondn auch allbereit mit angeregter Einſperrung / vnd gefänglicher Enthaltung/ſo lang vnd viel biß deß vfftberührten Grauen F. geſchehen thätlich vnzimblich gebieten/vnd Anmutungen/ein völliges Benügen geſchicht/an jm geübtem Gewalt/ denen Fuß vō dannen/da er eingeſperret ligt / mit nichtē verrucken darffe/welches nicht allein jhme dem Herrn Comēnthur/ſampt deß Teutſchen Ordenshauß Dienern/vñ angehörigen/ſondn auch zuvorderſt/ ſeinen gnedigſten Herrn vnd Oberſten/wie obbemeldt zu pfandtlichen hochnachtheiligen hohen Spott vnd Schaden gereicht / ſo iſt hierauff an E. G. mein als Anwaldts/im Namen/ vnd von wegen hochermelts Herrn Adminiſtratorn, vnderthänigs bitten/ vnd anruffen / Sie wöllen zu Abſchaffung ſolchs vnbillichen/getraweten/vnd beſorglichtn Gewalts / vielgedachtem Grauen/ ernſtlich bey einer anſehenlichē Peen mandiren/ vnd gebieten/jhn den Herrn Commenthur/ vnd die ſemē/in der Statt O. vnd dē Teutſchenhauß daſelbſt/frey ledig/ſicherlich/vnbetrangt/ vnd an jren Leiben/ Haab / vnd Gütern / darüber vnbeſchwerdt vnd vnbenötigt bleibē/handeln/vñ wandeln zulaſſen/vnd keinen ſolchen vnordentlichen Gewalt/Hohn vnd Spott gegē jme/vnd den ſeinen ferner zuüben/Auch die vermeſſene vngebürliche/betrawliche/vnd mit dem Werck vollnzogene Verbott / wie die hie oben allenthalben angeregt ſeindt/gäntzlich abzuſchaffen/vnd fallen zulaſſen/vnd wo er Graff F. etwz gegen dem Herrn Commenthurn zu ſprechē vermeint/ ſich ordentlichen Rechtens zugebrauchē/jne auch gegē demſelbigē wie allbereit vielfaltig beſchehen/mit nichten alſo zuverdringen / zubeſchweren / vnd abzutreiben/In dem allem ſampt vñ ſonder/ auch wz ſonſt nach geſtalt obägeregter gelegenheit/billich/ Recht vnd noth ſeyn würd/ E. G. vmb hülffliche Mittel der Rechten / höchſter Billichheit / vnd Notturfft nach/in vnterthänigkeit anruffendt.

Decretum: So ferr der Supplicant förmlich bitten würdt/ſoll ſolches gehört / vnd darauff ergehen was recht iſt/ Decre. in conſ. 28. Febru. Anno 50. Die Vrſach iſt daß man die erſt Supplication mit dem Decret nicht wider mit dieſer eingeben/ꝛc.

ALIA SVPPLICATIO.

Pro Mandato relaxationis, aut ſaltem de non offendendo, &c. In eadem cauſa.

WOlgebornen/ꝛc. Auff das erſt abſchlägig/ vnd das ander Decret / dieſes Jnhalts / ſo ferr der Supplicāt förmlich bitten wirt/ dz es gehört werden / vnd darauff ergehen ſol was recht iſt/ꝛc. neben hiebey ligenden beyden Supplicationibus, neben den geſchrieben Decreten / repetire ich als Anw. auß ſonderm befelch meines Gn. Herrn deß Adminiſtrators, &c. die narrata jetzt ermelter Supplication/vnd Bittſchrifften/ſamt vnd ſonderlich/auß welchen dann Graue F. von O. vnzimlich gebieten/verbieten/betrawen/ auch das gefänclich enthaltē/vñ einſperren/ ſo er one einige rechtmeſſige Vrſachen/oder verſchuldungen/thätlicher Landtfriedtbrüchiger weiß/ gegen dem angezogenen Herrn Commenthurn zu O. de facto geübt vñ verhandlet/dardurch auch er d Herr Comēnthur/noch auff dieſe ſtund verhafft/ vnd ſeines Leibs vnd freuentlichen Gewalts/wie mit Warheit angezeigt worden/vnſicher iſt/vnd biß auff rechtliche Hülff/alſo verbleibē muß/ Es möchtē auch die beyde Herrſchafftē mit mehrerm ernſt/wie zubeſorgē/zuſamen wachſen. Dē allem nach vnd dieweil die erſt ernendte narrata, mit grundt d Warheit gnugſam / vnd leyder nur zu viel außgeführt worden / damit ſolcher höchſten Vnbillichheit nit ſtatt gegebē/vñ die beſchwerdte Partheyen/ allenthalben bey jrem Rechten/ vnd jrem Erbarn erbieten/geſchützt/vnd gehandthabt werdē mögen. So iſt nachmals mein als Fürſtl. Anw. vnderthänig bittē vñ anruffen/ E. G. wöllen gegē obgenāten Graff F. ein pœnal Mandatū relaxationis, od wo daſſelbig nit ſtatt haben ſolte/ (als ich doch nit verhoffe) zū wenigſten ein ernſtlich Mandat vnd Gebott de non offendendo, ſamt vñ ſonderlich in gewöhnlicher nottürfftiger Form/gnediglich erkennen/vñ mittheilen. Jn dē allem ſampt vnd ſonder/auch wie vnd wz ſonſten nach geſtalt der Sachen/vnd Geſchichten/hochgedachten meinem gnedigſtē Fürſten vnd Herrn/ dem Adminiſtrator zu gutem gebetten / vnd erkandt werden ſol/kan/oder mag/ coniunctim & diuiſim E. G. von Ampts/ꝛc.

Jſt Mandatum de non offendendo erkendt/ aber das ander abgeſchlagen.

Huic ſimile votum extat pro Mandato de relaxando, emigrando, emendando damno & non offendendo, in cauſa R. contra Scabinos H.

REfer. ignorat, an Rei ſub imperio ſint nec ne. ſed poſito q̄ ſint; tamen cum narretur litem pendere coram iiſdem Schultheiſſen vnd

Schöffen Beklagten 1. Positis veris narratis, non est remedium ordinariũ peteer mandatum, sed via ordinaria esset appellatio, ideo denegati.

2. Quantum ad iurisdictionem transit cum Referente quoad supplicationem & narrata eius. & maxime ad supplicationis inscriptionem, & Rubrum vt diuersa narrari & peti. Nam in supplicatione narrat quendam N. K. nomine, vna cum nonnullis M. famulis, quos pedellos nominant illius hæreditatem inuasisse, domum intrasse, & sic vult innuere ad iussum M. esse factum; Rursus in rubro vult petere, vt processus contra M. ante nominatum decernatur. Cum ergo non solum pro M. non temere illum quicquam tentasse præsumendum, sed etiam tali modo petitum, vt processus minime decernendi sint, volo vt simpliciter denegentur.

3. Narratur, quod lis pendeat zu H. & publicum Gerichtspedelln in die Behausung venisse, ex quo præsumo factum illud esse iussu Iudicis. Verum si supplicans se grauatum sensisset, potuisset appellare, quare cum via ordinaria non sit vsus, non possum petitos processus decernere. Decre. abgeschlagen.

SVPPLICATIO XIV.

Pro citatione auff den Landfrieden/ *& Mandatis de relaxando, restituẽdo & vlterius non offendendo, &c. In causa B. à K. contra Fratres & consanguineos Nobiles à K.*

WOlgeborner/ Kayſ. May. vnſers aller gnedigſten Herrn Cammerrichter/ Gnediger Herr/ Wiewol neben den außtrücklichen Verbotten der gemeinen beſchriebenen Rechten/ biß anhero/ auch in vielen deß H. Reichs Ordnungen vnd Abſchieden/ vnd ſonderlich in der Conſtitution deß offtermahlen ernewerten hochverpflichten vnd verbottenẽ Landfriedens/ heylſamblich/ wol/ vnd löblich verſehen vnd verordnet/ daß niemandts was Würden Standts oder Weſens der ſeye/ vmb keinerley Vrſachen willen/ wie die Namen haben möchten/ Auch zu was geſuchten Schein das geſchehe/ einen andern oder deſſelbigen Vnderſaſſen angehörige/ verwandte/ vnd zinßbare Leut/ die zum Rechten menniglich geſeſſen/ vnd erbietlich/ vnerlangt/ vñ vnverfolgt ordentlichen Rechtens/ gewaltlichen mit gewehrter/ gewapneter Handt/ beuehden/ bekriegen/ berauben/ vberziehen/ in vngebürliche Gelübd vnd Eydt auffnemmen/ Auch keiner den andern ſeiner Poſſeſſion/ Innhabens/ oder Gewehr/ / es weren Iuriſdiction oder Zinßgülten/ Zehend/ liegende oder fahrende Haab vnd Güter/ Waſſer/ Wayde/ vnd aller ander gerichtbar vnd Gerechtigkeiten nichts außgenommen/ mit gewehrter Handt vnd gewaltiger That/ freuentlichen entſetzen/ abtringen/ noch ſeine Vnderſaſſen/ angehörige/ Verwandte/ vnd Zinßbahre Abziehen/ oder zu Vngehorſam bewegẽ/ Sonder ein jeder den andern bey dem ſeinen gerühiglich vnd vnverhindert bleiben/ vnd ſich vmb ſeiner angemaſten Spruch vnd Forderungen willen/ ordentlichen Rechtens gebrauchen/ vnd deſſen Außträg vnd Endtſcheidt ſettigen vnd benügẽ laſſen ſolle/ Wiewol auch die Edlen vnd Ehrnueſten B. von K. der elter/ H. F. vnd B. der jünger/ vnd H. Gevettern/ vñ Brüder von K. den Zehenden in dem Dorff A. erblich/ eygenthümblich/ vnd beſitzlich in gerühigem Nutz/ Brauch vnd Gewehr biß anhero gehabt/ ſo iſt doch deſſen alles vngeachtet/ der Edel vnd Veſte A. von K. daran nit geſättiget geweſen/ ſonder als jm dẽ 30. Tag Julij jüngſt. erſtlich durch die Obrigkeit gemelts Dorffs A. in den F. vnd F. auch ſeiner Gebrüdern von R. Oberkeit vnd Gebiet gelegen/ nicht geſtattet wöllen werden den Zehenden daſelbſt zu A. welcher (wie angezogen) den ermelten von K. zuſtendig/ durch A. von K. ſechs verordnete vnd dahin geſandte Bauren außzudreſchen/ vnd das Korn/ Zinß/ vnd Gülten denẽ von K. zum Nachtheil hinweg zuführen/ verbotten worden/ iſt vielgedachter A. von K. eygens Fürnemmens/ Freuels/ vnd Gewalts/ thätlicher Landfriedbrüchiger weiß/ dẽ erſten Tag Auguſti jüngſt zugefahren/ vnd mit 40. wolgerüſter Pferdt vnd 30. Hackenſchützen vngefährlich/ auch einem guten Anzahl Wagen/ vnd alſo mit gewehrter gewapneter Handt/ das Dorff A. vnuerſehenlich angerent/ vñ eingenommen/ die armen Vnderthanen/ ſo darinnen den klagenden Gevettern vnd Brüdern/ von K. zuſtendig/ zinßbar vnd pflichtgeſaſſen/ mit Namen H. P. vnd L. L. gefänglich angenommen/ vnd verſtrickt/ das Korn vnd Früchte/ wie die befunden/ von obberührten A. Zehenden in den Schewren angefallen/ auff die Wägen geladen/ vnd mit gewalt hinweg in ſeine gewahrſame nach E. gefürt dieſelbige Früchte eygens gefallens/ jme zugeeygnet/ vnd in ſeinen Nutz gewendt/ alles jhnen von K. Gevettern vnd Gebrüdern/ zu jhrem hohen mercklichen Nachtheil/ Schaden vnd Eintrag/ Auch entziehung jhrer Gerechtigkeiten/ Darumb vnd dieweil dann er A. von K. durch ſolche ſeine vnerbare/ freuentliche/ gewaltſame/ friedbrüchige vnd alſo hochſträffliche Thaten/ vnd Handlungen/ die Peenen vnd Straffen der oben angeregten gemeinen beſondern Rechten/ Ordnung/ Abſchieden vnd Conſtitutionen/ vnd ſonderlich deß Landfriedens ohne alle Mittel verwirckt/ darein gefallen/ vnd mit Vrtheil vñ Recht darinn zuerklären/ vnd doch nit deſto weniger jnen von K. vnd den jren durch oberzehlte Landfriedbrüchige Handlung/ zugefügte Beſchedigungen/ ſampt vnd ſonder von Rechts wegen zuerſtatten ſchuldig/ So iſt ſolchem allem nach an E. G. von wegen wolermeldter Vettern vnd Gebrüdern/ von K. mein in Krafft Gewalts in primo termino

für

für zubringen/hiemit cautirende/vnterthänige demütige Bitt/ jnen dē Klägern/ wider vielernädten A. von K. Ladung auff den Landtfrieden/mit daran gehenckten ernstlichen penal Mandat/ jnen den Klägern die beyde jhre angehörige verwandte zinßbare Männer/ ohne einige Entgeltung/ doch auff Widerstellung/ wo solches mit Recht erkendt würde/zuentledigen/vnd loß zuzehlen/auch alle der Zeit hinweg geführt Korn/vnd Früchte/ oder den rechten Werth darfür/ sampt aller derhalben zugefügter Beschädigung vollkommenlich zuerstatten/restituiren/vnd bezahlē/ Sich auch hinfürter sie Klägern vnd die jhrige mit keinerley thätlichen Handlungen weiters zuvergewaltigen/noch zu betrauwen/ sondern sich an ordentlichen Rechten benügen zulassen/ vnd bitt Anw. solches alles den Klägern nit allein gebettener massen/ sond aller anderer bester Form/ solches nach gestalt vnd herkomēn/ geübter verhandlungen/ vnd sonsten von Rechts vnd billichkeit wegen dieses Falls gebetten werden sol/ kan od mag/ gnädiglich zuerkennen/ In solchem allem sampt vnd sonder/ E. G. hochadelich mit richterlich Ampt vmb verhelffung gebürliches Rechten vnderthänigs fleiß anruffende/ ꝛc.

E. F. G.

Vntertheniger
gehorsamer
M. N.

Lt. Cauens de rato & Mandato.

Decretum: Jst Citatio auff den Landtfrieden/ vnd die vbrige Proceß in communi forma erkendt in conſ. 15. Octobris, Anno 53.

Copia schreibens N. N. an den C. F. zu M. darinnen begert wirdt *Reuiſionem Actorum* außzuschreiben.

VNser freundtlich Dienst/ vnd was wir mehr liebs vnd guts vermögen/ zuvor/ Hochwürdiger Fürst/ lieber Freundt/ Wir mögen E. L. freundtlicher Meynung nit verhalten/ wz massen an dem Kayſ. Cam. jüngst verrückter Zeit/ den 23. Martij ablauffenden Jahrs in einer Rechtfertigung vnd angemasten Mandat Sachē/ de relaxando captiuo, zwischen Vns vnd Weilandt deß Hochgebornen vnsers geliebten Herrn Vatters Christmildter Gedächtnüß gewesene vngetrewen Cantzlern D. N. vermeinten Klägern/ ein Vrtheil/ wie beyligendt zuersehē/ ergägen/ deren wir vns mercklich/ vnd auff dz höchst beschwerdt befinden/ vnd so viel berichtet worden/ dz in verfassung derselben Vrtheil zu weit gangen/ Auch vielleicht die Sach mit grundt/ vnd jren Vmbständen/ wie die Rechten vñ Billigkeit erfordern/ nit gnugsam erwogen/ Derohalben wir nit vmbgehn können/ die in deß H. Reichs vnd Camergerichts Ordnūg zugelassen mittel/ nemblich gebürende Reuision vnd Retraction solcher obangeregter Vrtheil an die Handt zunemmen/ vnd bey den Kayſ. Commiſſarien vnd Viſitatorn, welcher zu der Viſitation wolberürts Kayſ. Cammergerichts gegen dem ersten anstehenden 92. jars/ verordnet/ zu suchen/ vnd zuerlangen. Weil nun in berürten Ordnung/ wie auch beneben in dē Speyrischen Abschiedt deß 57. jars ergangen/ heylsam versehen/ daß in solchen Fällen/ wo ein Parthey durch Vrtheil am Kayſ. Camergericht beschwerdt/ vnd vmb Besserung derselben anzuhalten gedächte/ daß die solches E. L. an statt der Kayſ. May. vnsers allergnedigstē Herrens/ drey Monat vor dem erstē May/ in Schrifften anzeigen/ vnd zuerkennen geben solle/ so thun wir solches/ nemblich dz Reuision Mittel an die Hädt zunemmen/ vns dessen zugebrauchen/ vnd ins Werck zusetzen/ laut mehrgefügter Ordnung/ E. L. hiemit berichten vnd anzeigen/ freundtlich gesinnendt/ diß vnser nothwendig suchen/ vnd begeren/ nach Außweisung vielberürter Ordnung außzuschreiben/ Daneben/ nach dem vns ein gar kurtze Zeit dem außgangenen Käyſ. Mandat zu pariren/ auch pariuonem bey Peen 8. Marck lötigs Goldts glaublich anzuzeigen angesetzt/ solches alles dem Kayſ. Cammerrichter/ vnd Beysitzern/ daß sie deß ferrnern gerichtlichen procedirens sich in mittelst müssigen/ vnd mit bedräwung der Peenen in vns nit mehr dringen/ förderlichen zuerkennen zugeben/ wöllen wir vns als dann der Ordnung gemäß erzeigen vnd verhalten lassen/ Solches vmb E. L. zuverdienen seyndt wir willig/ Datum in vnser N. ꝛc.

SVPPLICATIO XV.

Pro Mandato relaxationis incarceratorum, in cauſa B. M. B zu *N contra B.* vnd *R.* zu *N.*

WOlgeborner/ ꝛc. Wiewol die gemeine beschriebene Recht/ auch sonst die Natürliche/ Erbar vnd Billichkeit vermögen/ dz ehrlich vnuerleumbt Biderleut/ die zu männiglichs Anspruch vnd Forderung zu allem Rechten vhrbietig/ vnd haabhafftig gesessen/ an Leib/ Haab/ vnd Gütern/ ausserhalb Rechtens/ oder rechtlicher erörterūg/ nit beschwerdt/ viel weniger vñ einer vngegründten Anspruch/ besondlich die nit Maleſitzisch/ oder ander vorgehende Vrsachen deß verdachts/ vnd vber alle stattliche vnd wolgegründte Entschuldigungē zu leiblicher Verhafftūg/ vnd Gefängnüß/ zu mercklicher jhrer selbst/ vnd der Freundtschafft Ehren/ vnd guten Leumuth abbruch angenommen/ vnd geworffen werden sollen/ Solches aber alles vnerwogen/ so hat sich jnnerhalb viertzehen Tagen zugetragen/ daß die Herrn Bürgermeister vnd Raht der Statt N. vielleicht auß geschöpffter/ vnrechtmessigē vnterrichtung

richtung/oder bösen Willen/gegē B.M.Rahts-freundt daselbst / K.F.H.B.M.A.R.B.M. alle Bürger zu N. sie beschicken/vnd ernstlich für haltē lassen/daß sie sich einhelliglich/ vnd samptlich versprechen/auch verschreiben wolten / nach Frawen J. Weilandt C. P. seligen Bürger daselbsten / jrer Schwiger Frawen tödtlichen Abgang / die Erbschafft derselben nit vnder sie / als Töchtermänner / zutheilen / es were dann zuvor den Herrn deß Rahts zu N. etlich Schulden/so sie zweyen vom Adel von der gemelten Frauwen J. Sohn seligen wegen behalten haben solten/ benügen beschehen/Darzu sich gleichwol vor specificirte/der Gebür/vnd allem Rechten gemäß/in vnterthänigkeit vernemmen lassen/Daß solches jnen auß vielgemelten rechtmessigen Vrsachen zuthun nit gebürt / vnd sich deßhalben aller Ansprüch zu gebürlichen Rechten erbotten / So haben doch obgenädte Herrn deß Rahts sich dessen allen nit ersättigen / sonder vor specificirte Bürger/gefänglich annemmen/vnd incarceriren lassen/mit diesem Anhäg/so sie ledig zu seyn gedächten/so müstē sie zuvor/wie an sie durch die Herrn deß Rahts gesinnet/od̄ gefordt wordē/die Bewilligūg/od̄ Verschreibūg vō sich gebē/Darumb/vnd dieweil sich die vorgemelte Gefangne / auch von jrent wegen etlich ansehenliche Freundtschafft/ neben jren lieben Hauß frawen/ aller Billichheit zu dem Rechten / vnd zu derselbigen erledigung zimlicher massen zuversichern / auch vor vnpartheyische Richter erbotten/Aber solches alles vngeacht zu jr der Gefangenen Weib/Kinder/vnd ehrlichen Freundtschafft/vnd herbrachten guten Leumuths vnd Ehren höchster Verletzung/ Gefährligkeit / vnd Nachtheil füran / vnd heutigs Tags im Gefängnüß enthalten werden / So ist demnach an E.G. Anw. in namen Fraw J.P. C.S.C.Z. Bürger zu F. vnd dann H. B. vnd H. S. Bürger zu H. als der Gefangenen Frauwen/Schwigern nahverwandter Freundt / vnd Schwäger/in krafft Gewalts/so Anwaldt in 6. Wochen fürbringen/vnd wo von nöten/ derhalben Beystandt zuthun vhrbietig / vnterthänige Bitt/vnd Begeren hierinn die vnbillliche / geschwinde/ vnd vnrechtmessige Sachen / gnediglich zubehertzigē/vnd also den Herrn Bürgermeistern/vnd dē Rath zu N. welche ohne Mittel dem H. Reich/vnd E.G. Iurisdiction vnderworffen/ bey einer namhafften Peen zu gebieten vnd auffzulegen/die vorgenandte Gefangne/auff daß ob angezeigt / jhr / vnd derselbigen Freundtschafft/ Rechtlichs/vnd ander Erbar/ vnd vberflüssig erbieten / solcher vnzimlicher Hafft / vnd Gefängnüß/alsbaldt ohne alle Entgeltnüß zuerledigen/ sie oder die jrige mit vnordentlichem Gewalt nit weiter zubeschwerē / sond sie alle bey gebürlichem Rechten / vnd derselbigen Außtrag gegen männiglich/ so zu jnen / zusprechen / bleiben zulassen/ Alles samt vñ sonders in bester Form/weiß vnd bestendigster gestalt/wie es nach Gelegenheit dieser Sachen/gebetten werden kan / sol oder mag/ Hierüber E.G. vñ nottürfftige Hülff deß Rechtens in vnterthänigkeit anruffendt.

Decretum : Jst Mandatum erkandt cum clausula in conf. 5. Tag Octobris, Anno 94.

SVPPLICATIO XVI.

Pro Mandato relaxatiōis incarcerati, in causa A.C. & Consorten B. zu H. contra B. vnd R. zu H.

WOlgeborner / ꝛc. Es vermögen die gemeine beschriebene Recht / vnd wo die nit weren/ die Natürliche Erbar/vnd Billigkeit/dz kein ehrlicher/vnverleumbder Bidermann / der zu männiglichs Anspruch/vñ Forderung/zu allen Rechten vhrbietig / vnd Haabhafftig gesessen / vnverhörter / vnd vnverschuldter Sachen an seinem Leib / Haab vnd Gütern / ausserhalb Rechtens/ mit der That beschweret/viel weniger vñ einigen vnbegründten Bezieg/besondlich/so die Sachen an jnen selbst nit Malefitzisch / ohne vorgehende redliche Anzeig/vnd Vrsachen deß Verdachts/ auch ausserhalb dessen/ dz sich der vermeinte Ankläger mit seinem Leib dargegen selbst nicht dargestelt/oder das Recht mit aller nottürfftiger Caution als baldt verbürgt/ vnd versichert / zu leiblicher Verhafft/vnd Gefängnüß angenommen/ Nach viel minder vber sein / vnd der seinen stattlich wolgegründten Bericht der Vnschulden/vñ and darā gehengt Erbar / vnd vberflüssigs erbieten/dariñ zu mercklicher beschwerd/seiner Ehren Leibs vnd Guts/ enthalten sol werden/ Aber wie dem allem/so hat sich jetzund/newlicher Tag/wie nachfolgt/zugetragen/als der alt A.C.C.B. vñ andere jre Anhenger Bürger zu H. die dem Erbaren/vnd fürnemmen/B.B. von der Zeit an/als er zu der Zeit zu A. Statt schreiber / je vnd allwegen mit vnverdientem Neidt/vnd Auffsatz zu wider gewesen/von jhme B. die Sachen erst in kurtz verruckter Zeit zum schärpffsten/vnd peinlichsten vnd doch ohn allen Grundt der Warheit/dieselbe sich viel mehr zum Widerspiel erhelt / dermassen dargeben / als ob er durch etliche geschwinde zunötigung/sie an jren Ehren höchlich verletzt / beschwerdt solt haben / vnd darumb auch jetzt letzmals/als er B. bey Kayserl. May. im Niderlädt gewesen/bey den Erbarn vnd Weisen Stättmeistern/vnd Raht zu S. da er B. haußheblich gesessen/vmb einen Rechtstag zu Außtrag der sachen gegen jhm angesucht/ welcher jhnen auff den 27. Nou. jüngst verschienen/ernennt/vnd angesetzt/ gantz one daß sie demselbigen Tag (deß er B. wol zufrieden/vnd gewertig gewesen) wie sich gebürt/ ersucht/sonder etlich wenig Tag darvor allein jhren Anwaldt/mit etlichen ansehenlichen/Fürstlichen

chen/ vnd andern / auff vngleichen Bericht / gesamleten Fürschrifften/vnd vngegründtē Handlungen/dahin verordnet/vnd gebetten / jn B. zu gebürlicher ernstlicher Straff/anzunemen/mit d Anzeig/dieweil sie nach Raht d Rechtsgelehrten/ solche Sachen mit dem Rechtē außzuführen nit schuldig/vnd darzu durch jr vnvermöglich Alter/ vnd fürgefallene Sterbensläuff / daran verhindert werden / daß sie jhre fürgenommene Rechtfertigung gegen ermelten B. wolten fallē lassen/ auff alle solche vnbefügte vñ vnordentliche Hädlung aber sind sie / die ermeldte Stättmeister/ vnd Rath zu S. bewegt worden/jn B. jren Bürgerlichen Jnwohner/ vber sein vielfaltig Recht/ vnd ander Erbieten/ vnd sonderlich den Augenscheinlichē Bericht seiner Vnschuldt vñ deß vnbestendigē Bezigs/welcher seinen Widerstehern viel mehr/dann jme möcht auffgelegt werden/ gefänglich anzunemmen/vnd zuverstricken/wie sie dann auch alsbaldt jne vnverschuldt/vnd vnversehens in jhre Hafft vnd Gefängnüß angenommen/gantz ohne/daß sie von denselbigen vermessenen Anklägern einige gegenhafftüg/ oder auch die gebürliche Caution / wie sichs solchs Falls/ wo sie diese Sachen für Malefitzisch wolten ansehen/den Rechtē nach/wol gebührt hett/begert/ vnd erfordert/darumb/ vnd dieweil sich dann er/ B. vnd von seinet wegen / seine eheliche Haußfraw / bey gedachten von S. nachmals zu aller Billichkeit/vnd den Rechtē / vnd dasselbig zu seiner Erledigüg/wo von nöhten/ zimlicher massen zuversichern/erbotten/sich auch derohalben/laut hiebey verwahrter Copeyē/an alle vnpartheyische Verhör zum höchsten beruffen/hat aber doch alles bey denen von S. nit verfahen wöllen/sonder er B. als ein schwerer blöder Mann/ zu höchster Gefehrligkeit seines Leibs/vnd darzu nit zu geringer Schmach/vñ Verkleinerüg seyn/vnd seiner Kinder/vnd anderer verwandten/Ehr/vnd wolherbrachten guten Leumuths/allda noch für vnd für in schwerer Gefängnüß enthaltē / vnd dieselbige seine Freundtschafften alle Hülff/vnd Antwort loß gelassen worden/ so ist dem allem nach/ an E. G. in gemeldter seiner Freundtschafft Nahmen/ als nemblich Herrn N. N. vnd N. /rc. seiner liebē Vettern vñ Schwäger/nach vermöge hiebey liegenden Schreibens/in krafft meines gemeinen/von jnen habendē Gewalts/ zu seiner Zeit für zubringen/ mein vnterthänig Bitt vnd Begeren/hierin̄ die Vnbillichkeit/vnd Sachen/ auch vnfügliche geschwinde Practicken/gnedigklich zubeherzigen / vnd also jhnen obgedachten Stättmeistern/vnd Raht zu S. bey einer namhafften Peen zugebieten / vnd auffzulegen / den Verklagten N. auff das obangezeigt sein vnd d seinen Rechtlichs vnd ander Erbar vberflüssig Erbieten/solcher vnzimlicher Hafft/vñ Gefängnüß als baldt/on alle Entgeltnüß/zuentledigen/ jn/oder die seine mit vnordentlich Gewalt nicht weitter zubeschweren/sonder sie vnd jn alle bey gebürlichem Rechten/vnd desselbigen Außtrag/gegen männiglichen/die jhnen zusprechen vermeinen/in alle wege bleiben zu lassen/Alles sampt vñ sondern in bester bestendigster Form/Weiß/ vnd Gestalt/ wie es nach Gelegenheit dieser Sachen zum fürträglichsten gebeten/vnd erkendt werden sol/ kan / oder mag / Hierumb E. G. vmb nothwendige Hülff deß Rechten in vnterthänigkeit anruffendt.

Decretum:

Jst Mandatum absque clausula erkendt / in consil. 19. Nouembris, Anno 1545.

SVPPLICATIO XVII.

Pro Citatione ad videndum se incidisse, &c. & Mandatis de relaxando ac amplius non turbando neque offendendo.

In causa **Teutschmeister** *contra* **B. Reierung.**

NArratur quamuis iuris & ordinationis, daß keiner den andern/rc. Wiewol auch Actor für 20. 30. Jahren / die Gerechtigkeit deß jagens nach Füchsen vñ Hasen/ auch in gemein alle Waydtwerck vnd jagens Vbung/in vnd an den bemelts Ordens Obrigkeitē begriffenen S. vnd anderen der Orden vmbligenden Marckungen/ Wäldē vnd Gehültzen rühiglich eingehabt vnd in der possession vel quasi one männiglichs Eintrag gewesen / auch ausserhalb was in newlichkeit für Thatlichkeit durch eygenthättiges vnbefügt newerlich eintringen/deß Durchleuchtigsten/rc. Herrn G. F. M. zu B. vnd seiner F. G. Amptleuten vnd Diener vnderstanden worden/ noch ist/vnd also billich dabey ohn jemandts S. F. G. vnd deren Ordens zugehörigen vnd verwandten Personen Beleidigung/Verletzung oder Beschwerung gelassen werdē sollen/ bevorab weil den 5. Julij Año 75. ein Kayſ. Mandat de non offendendo an diesem hochlöblichen Kayſ. Cammergericht/an hochgedachten Fürsten vnd S. F. G. Amptmañ zu G. außgangen/dadurch jnen bey Peen deß Landtfriedens/Sonderlich aber deß H. Reichs Acht / gebotten worden / aller Trauwort vnd verbottener thatlichen Handlung/eygens Gewalts vnd höchstgedachten Fürsten vnd dessen angehörigē dardurch an jrer Gerechtigkeit/possession vel quasi zuverhindern/zu turbieren vnd zu beleydigen/sich gäntzlich zu enthalten/ vnd gegen jnen auch deren Leuten Haab vñ Gütern nichts thättlichs oder widerwertiges in einigen Wege oder vnder was Schein/vorzunemmen/zu vben vnd zu handeln/sondern sie bey ordentlichen Rechten vnd desselben Außtrags/ vnweigerlich vnd rühig bleiben lassen solten/welches dann vm̄ so viel desto billicher beschehen solē/dieweil hochgedachter Administrator, mit hoch ermelten Herrn M. eben dieses in newlichheit an be-

an berührter jagens Gerechtigkeit angemasten eintrags halben/vor dē auch hochgeborē Fürsten vnd Herrn H. zu W. als vermög deß Reichs Außtrags erkiestem Richter zu recht erwachsen/ dessē Außtrags billich erwartet werden sollen. Dessen jedoch alles vnangesehen/als von wegen vnd anstatt auch/auß Beselch hochgedachtes Herrn Administratoris vnd der Ehrwürdigen Edlen vnd Gestrengen Herrn V. von S. Landt Commenthurs der Balay Francken / den 12. Monats Augusti / die Ehrnwürdige vnd Edle Herrn H. C. S. P. genandt M. zu E. vnd H. H. P. S. von H. beyde Teutsch Ordens mit jhren bey sich gehabten wenig Leuten zum D. vnd an dem D. (welches Gehölz nicht allein in gedachtem S. jagens bezirg gelegen / sondern noch darzu das mehrer beuorab der D. durchauß mit dem Eygenthumb/ Grundt vnd Boden gedachtem Ordens Hauß E. zugehörig nach Hase vnd Füchssen alten herkommen nach jagen wollen/ vnd die Garen zu richten angefangen/hat der M. Amptmann zu G. F. mit sampt dem Vogt zu F. vnd dē bey sich gehabten vnd zu nachfolgender Gewalt Handlung halben versambleten Gesindt deren 14. zu Roß vñ in die 80. oder mehr zu Fuß gewest/ mit außgezogenen Büchsen vnd angeschlagenē Hanen zugerend Jhnen nach den Köpffen geschlagen/vnd sie mit grosser Gottslästerung vnd Fluchen nötigen wöllen/die Garen widerum abzuwerffē/wie darzu der Amtmañ mit heller Stim alles todt zuerschlagē/zuerstechē vñ zuerschiessen geheissen/ Vñ ob wol die E. dieweil sie ein solchē Gewalt gesehen dem sie nicht vorstehen kōnen /in das Holtz wiewol schwerlich entwichen so haben doch die M. solches Holtz der Meynung die E. zu fangen nicht allein vmbstellet / vnd die Reisigen darumb halten/sondern auch durch die Fůßgänger durchstreiffen lassen/mit dem durch dē Amptmann beschehenem vermeldē /die Schelmē würden sonst entlauffē/ welcher denn auch die E. mit vberzogenen Hanen vberrendt/viel Streich auff obgedachte beyde Herrn fürgenommen / sie genötigt sich zu packen / vnd nicht mehr bereiten zu lassen/darbey er auch auß gantz grimmenden Geberden vnd Worten vermeldt / er wolte daß der Landt Cōmenthur er selbst (auff welchē deñ auch Bestallung gemacht vnd hin vñ wider nach jm gefragt worden) allda wehre/ solt einem geschehē wie dem andern / Ja er wolte es jhme besser machen als anderen / er hette sein Pflicht vnd Eydt gegen den M. vergessen/vnd darwider gehandelt/ die lose schwartze Creutzpfaffen machten sich verwēhnder als andere/ es gebürt solchen Creutzpfaffen nicht zujagen / darbey er auch das Hauß Commenthurs zu E C R von R halbē gefragt/ wo der alte lose Mann were / wann etwas guts an jm gewesen/wer er nit in den losen Ordē kommen / mit weiter gegen dem E. jager beschehenen vermelden/was er sich zeihe / daß er solchen losen lumpen leuten dienete/ vnd solten sich der Endts nit mehr betretten lassen / oder sonst ein doppels bekomen/vnd also die E. abgesandte / nicht allein nach dem mā sie gar wol abgebleuet/ mit Gewalt abgetrieben/Sondern noch darzu den E. Vogtē zu S. durch zween Einspenniger Knecht vberrennen/mit Büchsen zu Boden schlagē vñ stossen vnd mit den Pferden dē einē Schenckel vnd Leib dermassen / daß er eine gute Weil nicht redē können/zertretten vnd jne nichts desto weniger gefänglich hinweg/vnd nach G. führen/ vnd alda auff einen versperten Diebs Thurn legen vñ biß dahero allein mit Wasser vnd Brot speisen lassen/dazu seinem Sohn getrauwet/ wañ er der Endts were / jhnen todt zuschlagen. Darbey es nit blieben/sondern es habē bemeldte M. Amptsdiener zu G vnd F. auß Beselch der M. Statthalter vnd Räth zu O. vber zween Tag darnach vngefährlich in 500. Mann zu Fuß vnd mit 50. Pferden mit Harnisch/Spiessen/Büchsen/vnd anderen Wehren gerüst/vnd die Anordnung gethan/daß in einem anderen/ auch in vorberürter S. Obrigkeit jagens Bezirck gelegenen Holtz/ das B. Holtz genandt/ welches doch ebenmässig mit Grundt vnd Boden dem Hauß E. zugehörig/ dann auch selbiges Tags gegen Abendt vngefehr vor E. in H. L. in G. D. in den S. L. vñ den Z. H. so auch in obgedachten S. H. Bezirck vnd dem Hause E. zugehörig / mit Gewalt gejagt worden/wie darzu zu G. H. welches für Jarē doch ein schlecht Edelmans Guth gewesen / vnd von dem S. an die M. kommen / Sondere Leut bestellet/vnderhalten vñ besoldt wordē / welche auff das Hauß E. angehörige streuffen sollen. Vnd ob wol gedachter Herr Landtcommenthur vmb Erledigung deß zu G. gefangnen Vogts zu S. bey gedachtem M. Statthaltern vnd Rähten in Schrifften / mit vorbehalt jedes Theils Nottursft anhalten lassen / so hat doch dieselbe nit allein nicht erfolgen wöllen / sondern werden die oberzehlte von jhnen anbefohlene Landtsfriedtbrüchige Handlungen noch darzu durch diese gut geheissen. Wann aber solche sträffliche gewalthandlung / nit allein angeregten Rechten vnd Reichs Ordnungen / vnd dem heylsamen Landtfrieden/in dessen Peen die Vberfahrer ipso facto gefallen / sondern auch angezogenen Kayserlichē Mandat stracks zu wider/darzu der Kayserlichen Majestät zu sonderer Verkleinerüg vñ Veracht fürgenommen worden / vnd man vber das von diesen vnfriedsamen vnnachbarlichen Leuten / nach mehrer gewaltsamigkeit / vnd Betrangnüß zugewarten / wann durch die höhere Obrigkeit nit gebürendes ernstliches Einsehens vnd Straff/vnd nothwendige Rechtliche Hülff erfolgen solte. So gelanget hierauff an E. F. G. mein als F. Teutschmeisterischen gemeinen Anwaldts vnderthänige Bitte / mir erzehlter frefflicher Vnthaten halben / Ladung ad videndum se incidisse in pœnas fractæ pacis , & respectiue Mandatum de non offendendo

vnd

vnnd dann mandatum de relaxando captiuo & amplius non turbando neque offendendo, zu fürkommung vnnd abwendung grösserer vnruhe vnnd weiterung / gefahr vnnd schadens / so nit weniger auß nohtwendiger befugter defension vñ widerstandt / als auß vngepürlicher offension entstehen mag / so wol wider E. von G. H. Statthaltern vnd D. R. S. Cantzler / vnnd andere M. Räht im Hauß D. als Anstiffter vnd Befelchhaber berührter Landfriedbrüchiger handlungen / als auch obgedachte D. vnd F. sampt vnd sonderlich oder was sich sonsten von rechts wegen gebüren wird / vnd nach gestalt warhafftiglichen fürgetragener geschicht am nutzlichsten gebetten werden kan oder soll in bester Form gnedig zu erkennen vnnd mitzutheilen. E. F. G. ꝛc.

Decretum: Seind Citatio ad videndum: in communi forma, aber Mandata de relaxando captiuo & amplius non offendendo sine clausula Erkendt in consilio. 3. Octobris. Anno. 98.

SVPPLICATIO. XVIII.

Pro Mandato sine clausula de relaxando & restituenda vxore & exhibenda filia. In causa **Deß Ehrnhafften G. S. *contra* Bürgermeister vnnd Raht der Statt N. auch die F. freundtschafft daselbsten / ꝛc.**

ACTOR, qui erat ignobilis sed honestæ familiæ N. B. sese cum patricia quadam copulauit, clam tamen, & ante solennem celebrationem nuptiarum cum ea rem habuit: Postea vero & antequã fœtum ediderat, nuptias celebrauit: hoc facto cognati d. Patriciæ ita commoti sunt, vt eam apprehensam cum infantulo carceri manciparunt, in quo per aliquot tempus detenta: petit ergo maritus processus.

E. F. G. Bringt Anwaldt deß Ehrnhafften G. S. Vnterthänig supplicirendt vor / welcher massen jetzbemelter sein Principal / sich mit seiner geliebten Haußfrawen / weiland Herrn E. F. Burgers vnd Rahtsverwandten zu N. nachgelassener Tochter (so dazumal vber die 22. Jahr alt / vnd weder Vatter noch Mutter im leben gehabt / vnd also sui iuris gewesẽ) vngefährlich für dreyen Jaren mit einander Ehlich verlobt vnd versprochen / gleich wol auß trieb beharrlicher ehelichẽ zusag vnnd angeschaffener Menschlicher blödigkeit / sich etwas zu frühe zusammen gethan. Wie dann ehegedacht seine Haußfraw von N. zu R. an der T. daselbsten er Principal bey seinen lieben Eltern sich auffgehalten / auß eigenem freyen willen vnnd bewegnuß angelangt / deß vnverweißlichen vorhabens / zu erlangung iurium legitimationis der vnschuldigen frucht in Mutter leib / jrer beider Eheliche verlübnuß vor der Christlichen gemein bestettigen zulassen / Gestalt sie dann zu T. vor Christlicher gemein in beyseyn vnnd persönlicher gegenwertigkeit ehrlicher Leut / vnnd deß Principals Freundschafft alle solennia würcklich volnzogen vñ hochzeitlichen Ehrntag der gebür gehaltẽ / der fernern tröstlichen zuversicht / es solte die F. Freundschafft nunmehr consummato matrimonio solchen vnverseñglichen Reatum, cum vitium copulæ tollatur per subsequens matrimonium dissimulatione gäntzlich abolirt / kein difficultet oder weitleufftigkeit gesucht noch eingeführt / viel weniger semel contractum matrimonium tanquã quoddã spirituale, quod vigore iurium facilius contrahitur quam dissoluitur, ex post-facto, re non amplius existente integra durch allerhandt vnzimbliche vnnd im Rechten durchauß verbottene mittel zurescindiren / auffzulösen vnnd zuvernichtigen vnterstanden haben Dessen aber alles vngeachtet vnnd vngehindert / so hatt doch obberührte Freundschafft allerhandt falsi crimina vnnd obiecta nit allein wider jhn Principalli zu R. intentirt / dern er doch (Gott lob) mit nichten euincirt / sonder vermög etlicher vnparteyischẽ Vniversitetẽ / namhaffter Rechtsgelehrten gestelten Consilien vnnd Rechts belehrungen darinn allerdings absoluirt vnnd erledigt / sonder auch sonsten die Sachen dahin er practiciret, Daß mehrgedachts Principals Haußfraw zur handt gebracht / von jhme genommen vnnd gehn N. geführt / vnnd erstlich in ein Closter daselbsten / biß nach der geburt deß Kindes verwart / Folgends auff einem Thurn sampt dem Kinde mit Ketten angelegt / Versperret / vnnd biß vber fünff viertel Jahr vnangesehen vieler stattlichen HERRN vnnd Leut Intercession cum discrimine vitæ & fortunarum härtiglich gehalten worden vnnd noch würdt / Alles keiner andern meinung vnnd vrsach dann auß suchen vnnd nachstellung frembdes Guts / Durch solchen squalorem carceris eusserstẽ Trübsal vnnd zunöthigung / vor GOTT vnnd Christlicher gemeinde Geleiste vnnd volnzogene Eheliche verpflichtung zertrent / vnnd also mehrgedachter Principal seiner Haußfrawen in perpetuum spoliirt werden möchte / cum tamen vxor virum in vita & morte sequi debeat. Welches zumahl res mali exempli, iniquitatis plenissima, & peccati nutritiua, Darzu auch scandalosum ratione matrimonii consummati cuius maximus est fauor, also daß in solchem vnnd dergleichen Fällen / salus hominum, quæ suprema lex esse debet, billich in acht genommen vnnd ob irrecuperabile damnum & certissimum vitæ & fortunarum periculum Mandata sine clausula auff angetragene gnugsame Caution, darzu man sich im fall der noturfft für E. F. G. vnnd diesem hochlöblichen Kayser. Cammergericht nachmahln erpieten / auch zu solchem endt iudicialiter inscribiren thut / vermög der Ordnung p.

2. tit. 22. erkendt werden sollen. So gelangt an E. F. G. Anwaldts im namen / wie obstehet / Vnderthänigs hochfleissigs bitten / wider Bürgermeister vnd Raht der Statt N. auch mehr angeregte F. Freundschafft daselbsten / benantlich E. B. G. C. D. vnd J. R. Anwaldts Principals Haußfrawen Schwester Männer Mandatum sine clausula (in Betrachtung E. F. Gn. Iurisdiction fundirt) darinn jhnen sampt vnnd sonders bey einer namhafften Peen Ernstlich geboten wirdt / nicht allein Anwaldts Principaln Haußfraw jr langwirigen harten Gefängnuß ohne allen Verzug / eynredt vnd entgeltnuß / erledigen vnd auff freyen Fuß kommen / sondern auch jhme sein junges Töchterlein zu sampt der Mutter exhibiren vnnd liffern zu lassen / in communi & consueta forma gnediglich zuerkennen vnd mitzutheilen. In dem E. F. G. hochadenlich / ꝛc.

Decretum:

Ist gebetten Mandat erkendt in consil. 14. Februarij Anno 92.

SVPPLICATIO XIX.

Pro Mandato de relaxando captiuo pendente Appellatione. In causa N. contra N.

WOlgeborner / ꝛc. Es hat N. von N. verschiener zeit / vnnd nemblich den 9. Novembris verschienes 56. Jahrs / von einem vermeindten nichtigen Vrtheil / vnd anderen Beschwerden / durch den Edlen vnd Vesten N. zu N. wider jhn / vnd vor N. ꝛc. außgesprochen / an E. G. vnd diß hochlöblich Cammergericht appellirt / Auch gemeldte Appellation Sach vnd den gantzen Handel / Leib vnd Gut / in Schutz vnnd Schirm der Römis. Kayser. May. gesetzt / welche Appellation dann / als billich gedachter von N. damals deferirt, laut hiebevor vnd in außbringung der Proceß / vorgebrachter vnd in heutiger Audientz, widerumb reproducirter Acten, also daß gemelden von N. als voriger Instantz Richter per appellationem, die Handt beschlossen / weiters gegen gedachtem Appellanten wider Recht / vnd in der Hauptsachen / etwas fürzunemmen nicht gebürt / insonderheit dieweil E. G. gedachten N. bey einer Namhafften Peen / nemblich 10. Marck löttigs Goldts / selbiges mandirt vnd gebotten / Es hat aber gedachter N. vnangesehen beschehener Appellation, deren er wie gemeldt / deferirt, als baldt den Appellanten wider Recht / vnnd ohne alle erhebliche Vrsachen / denselbigen Tag in Thurn werffen / vnd darinn drey Tag vnd Nacht in der ärgsten Gefängnuß vnnd Winterlichen Zeit liegen lassen / vnd jme 25. Gülden zu Straff ohn alles entgelten oder Vrsach abforderen / vnd nemen thun / Darzu für 50. Gülden Bürgen / Wie solches zu seiner zeit / im Attentaten Libell ferners fürbracht werden soll / zugeben getrungen / Auß keinem andern Grundt / dann daß in jetztgemeldter Vrtheil N. als Richter selbst jhme gegen gemeldten Appellanten in einer Ciuil Sachen vnverhörter weiß wider alle Recht vnd gute Sitten / ein Straff vermeindter weiß / Vorbehalten / an welchem er auch nicht ersettiget / Sondern nach dem er vermerckt / daß genandter Appellation im Recht nachgesetzt / Vnd sich Appellat N. vmb verhelffung deß Rechtens beworben vnd vmbgethan / Jhme auch die Kayserliche Inhibition, durch ein Cammerbotten exequirt, zugefahren / bemeldten Appellanten / der Recht wol leyden mag vñ noch kan / Auch derohalbē an E. G. appellirt / jetzt verschiener Tag widerumb bey dem Halß lassen nemmen / vnd wider alles Rechtlich eröcten / auch pendente lite, zuveracht der Kayserlichen Inhibition vnd Mandats, vnnd zuverhinderung deß Rechten / damit der arm betrangte Mann Rechtloß gestellt / vnd zu erlangung vnd zu volnführung deß Rechtens nicht kommen mög / in die aller ärgste Gefängnuß wider eynreissen vnd ziehen lassen / Denselbigen auch noch heutiges Tags also Vnbillich jämmerlicher weiß / wie Recht vnnd Billigkeit Gefänglich enthaltet. Zu seinem deß Gefangenen eussersten verderben / vnüberwindlichen Schaden vnd Nachtheil / Vnd ob wol jhme gedachter arm Gefangener Mann / durch sich selbs vnd seine Befreundte Caution vnnd Bürgschafft zum Rechten angebotten / vnd jhme gebürlich Recht widerfahren zulassen / vnnd sich mit Recht derohalben zustellen gantzes fleiß erbotten / begert vnnd angehalten. So hat doch jhme oder seinen Freunden solchs auff jhr vielfältig beschehen Bitten vnnd Begern / nicht widerfahren noch gestattet werden wollen / vnnd kein andern Trost bekommen mögen / Dann daß er also im Thurn Versaulen müsse.

Dieweil dann G. Her auß dem erscheinet / daß diß vnbillliche vnnd eygenthätliche Gefängnuß allein zuverhinderung deß Rechtens / damit der arm Gefangner / nicht mehr zu seinem Rechten kommen möge / vnd also in der Gefängnuß entlich verderben müsse / fürgenommen / vnd das Recht einem jeden frey gelassen / auch pendente lite, mit solcher vnbillicher / freventlicher vnnd mutwilliger weiß / dem armen verstrickten zugesetzt würdt / dadoch der arm Gefangen dem Beklagten N. genugsamb Bürgschafft zu geben sich erbotten / So ist an E. G. wegen gedachts armen Gefangenen / mein vnderthänige bitt vnd begehren / die wöllen zu erledigung deß armen Manns gefängnuß wider gedachten von N. jme ein Peenal Mandat darinn gemelten N. bey einer namhafften

haffter Peen ernstlich gebotten werde/den Gefangenen als bald zum Rechten auff genugsam Caution vnd Bürgschafft (im fall er im Rechten verlustig/ime den Gefangnen widerumb zustellen) ledig zulassen/ gnediglich erkennen vnnd mittheilen/ Vnnd solches will Anwaldt nicht allein gebettener massen/ sonder aller ander besser gestalt/ wie solches dem armen Gefangnen am nützlichsten vnd förmlichsten geschehen soll/kan oder mag gebetten haben/E.G. Vnderthänigs fleiß anruffendt.

Decretum:

Ist erkendt in consil. 17. Martii Anno 57.

SVPPLICATIO XX.

Pro Mandatis de sistendis vel exhibendis captiuis inhibitoriali & non amplius turbandis; cum annexa citatione ad videndum se paruisse, & respectiue in pœnam iuris incidisse. In causa D. I. V. **Kay. Fiscals** *contra S.*

HOchwürdiger/ ꝛc. E. F. G. bring ich zu endt beschriebener Amptshalber in Vnderthänigkeit supplicando ahn vnnd vor/ Daß wiewol offenbar/vnd in der Kay. May. vnd deß H. Reichs Cammergerichts Ordnung heilsamlich statuirt vnnd verordnet/daß alle deß Kayser. Cammergerichts Personen/ sampt allen jhren Dienern vnd Haußgesind inn der Kayser. May. vnnd deß H. Reichs verspruch/ schutz vnnd schirm auff vnnd ahngenommen/ auch deßwegen allen Chur vnnd Fürsten/ Ständen vnnd Stätten/vnnd sonderlich denen/da daß Kayser. Cammergericht gehalten würdt/ alle Cammergerichts Personen inn schutz vnnd schirm/ Auch bey gegebenen Freyheiten handzuhaben vnnd zuerhalten/ endtlich aufferlegt vnnd befohlen worden vnnd auch solche Freyheiten/vngeachtet Chur vnnd Fürsten vnnd aller Ständen hiebeuor habenden Regalien vnd begnadigungen also ahngenommen/ vnnd inn die Cammergerichts Ordnung als das Corpus iuris mit einuerleibt/ Vnnd auch in das Römisch Reich/ damit sich niemandt/ wer der auch sey/ der vnwissenheit zuentschuldigen haben möge/ durch den offentlichen Truck außgehen vnnd publiciren lassen/ vnnd also männiglich kundt gemacht wordē/Wiewol auch hochgedachten Kay. Cammergerichts verwandte vnnd zugehörige Personen/ biß anhero vermög ahngezogener Cammergerichts Ordnung vnnd darinnen verleibten Freyheiten/ auch den in Anno 68. vnnd 80. Visitation Abscheiden/ vnnd sonderlich deren regierenden Römischen Kayserlichen Mayest. Schrifftlich gegebenen Kayser. Decreten cauirt, auch mehrgedachte Cammergerichts Ordnung Anno 49. & 50. in §. fin. lib. 1. damit bestettigt vnd erblich herbracht/alſo vnnd der gestalt/wann einer oder mehr Personen/so zum Cammergericht gehörig/ freuelen oder Malefitz begehn würdē/vnd die Obrigkeit deren Orts/da daß Kayſ. Cammergericht sich enthält/dieselbig fieng/daß sie den oder dieselbige Cammergerichts Personen/so ein Malefitz oder freuel begangen/ dem Herrn Cammerrichter/Præsidentē vnd Vrtheilern vnuerzüglich in jhre Händ vnnd Gawalt zustellen/ vnnd zuliſfern schuldig/ hernacher aber der Herr Cammerrichter/ Præsidenten vnnd Beysitzer nach gelegenheit der Sachen inn jhrer gefängnuß enthalten/ auch vber so gethane handlung erkundigung einnemen/ Darüber erkennen/ selbst straffen oder zustraffen befehlen mögen. Als aber gnediger Fürst vnnd HErr den 26. Septembris nechst gegen Abendt sich zugetragen/das G. A. S. Tödtlich verwundt/ vnnd deßwegen G. B. der Rechten Lt. so dem Kayser. Cammergericht immatriculirt zu sampt seinem Diener vnnd Schreiber H. L. vom Burgermeister vnnd Raht der Statt S. desselbigen Abendts noch gefänglichen eingezogen/ Vnnd obbemelter deß Kayser. vnnd H. Reichs Cammergerichts Ordnung/ derselbē einverleibten Privilegien auch Kayser. Decreten (welche berührter Statt wissend) zuwider ja vber erinnerung vnd fürlegung derselben/ auff Herrn Cammerrichters/Præsidenten vnd Beysitzer vor vnnd nachgehende erforderung/ obbemelte beyde dem Kayserl. Cammergericht verwandte Personen sämentlich nicht herauß geben/ zu jhren Händen vnnd Gewalt stellen wollen/ Sondern außtrücklich dessen verweigert/ vnnd de facto solche Gefangene als mehr obgedachten Freyheiten vnnd im Jar 68. vnd 81. gegebenen Kayser. Decreten vnnd Visitations Abschieden zuwider/ noch diese stund vorenthalten thun. Hierauff vnd nach dē dieses alles mehr höchstgedachte Kayser. Mayest. vnnd deß heiligen Reichs/ Churfürsten/ vnnd gemeiner Ständt ja der Statt S. selbst in Anno 48. gegebenen vnnd bewilligten/auch in Corpore iuris einuerleibten vnnd durch die Kay. Decreten confirmirten Freyheiten vnnd begnadigungen stracks zuwider/ diß Cammergerichts Priuilegium damit geschwecht/ Vnd mehr allerhöchstgedachten. Kayser. Mayest. ahn jhrer Pertinentz damit verkleinert/ vnnd diese thätliche vorenthaltung vnnd vnbefügt vornemmen dermassen gestellt/ Daß es obangeregter Vrsachen halben ahn jhme selbst vnnd von Rechtswegen verbotten/ Vnnd ohne ferner erkandtnuß für vnrechtmessig gehalten/endtlich auch dieser Kayser. vnnd deß heiligen Römischen Reichs Justitien zu mercklicher verkleinerung vnnd beschwerung gelangen thut/ vnnd die Statt S. damit vnnd durch solche eigenthätliche vorenthaltung also wissentlich in pœnam iuris seu Iudicis arbitrariam de facto gefallen/Deßwegen dann auch inn solchen Fällen dem gemeinen Nutz zu gutem/vermög Kayserl. Rechten/ auch Cammergerichts

Ordnung ohne einige vorgehende erkändtnuß à præcepto angefangen werden mag / alles kürtze halben dahingezogen/Als ist an E. F. G. mein Vnderthänige bitt / vnnd Rechtliches begeren/ mir wider gedachte H Erren Bürgermeister vnnd Raht der Statt S. Mandatum de sistendis seu exhibendis, captiuis, so dann auch Mandatum inhibitoriale vnnd Mandatum de non amplius turbando sine clausula, cum annexa Citatione ad docendum se paruisse, & respectiue ad videndum se incidisse in pœnam iuris, In welchen Mandatis mehr gedachten Herrn beklagten ernstlich vnnd bey einer ansehenlichen Geldtpeen gebotten / vnnd jhnen aufferlegt werde / Daß sie alsbaldt vnnd ohne allen hinderhalt vnnd verzug/nach verkündigung dieser Kayserl. Mandatē die Gefangene zu E. F. G. vnd der H Erren Præsidenten vnnd Beysitzer handen / Vnnd in derselben frey sichern Gewalt freyledig stellen / liefern / vnnd mit der that gegen jhnen gefangenen nichts handeln / noch hinführo gegen hochermeltem Cammergericht / vnnd deroselben zuhörenden Personen in gleichem auch in andern habenden befreyungen / mit der that handeln noch volnfahren/gnedig zuerkennen vnnd mitzutheilen/In dem allem vnnd was sonsten dem Kayser. Fiscal ampts halber ex officio nobili zuerkendt werden mag / vnnd soll / vmb gnedig vnnd fürderlich Decret Vnderthänig bittendt / vnnd E. F. G. vmb befürderung Rechtens hochfleissig anruffendt.

Decretum:

Seind gebettene Proceß außerhalb Mandatum de non amplius turbando, erkendt in consil. 4. Octob. Anno 85. Denegatum autem fuit Mandatum de non amplius turbando, quia erat superfluum, continetur enim sub Mandato inhibitoriali. Nota. Sed posset quis existimare iniquum esse, quod Camera ipsa in propria causa decernat Mandatum, cum nemo in sua causa possit esse Iudex & Actor. Verum sciendum est, causam hic versari in terminis defensiuis iurisdictionis, quæ est Imperatoris & Statuum Imperii, quam etiam defendere & conseruare iurauit Imperatori: atque sic videmus hanc causam non tam Cameræ, quam Imperatoris & statuum Imperii esse, qua de re etiam *Oldendorp. Class. 5. act. 2. mihi part. 22.* In supplicatione enim narrabatur, quod licet omnes personæ Camerales essent sub protectione Cæsaris, & Romani Imperii, ita vt nemo eos offendere vel lædere possit, iuxta *Ordin. p. 1. tit. 49.* vnnd Visitation Abschiedt. de Anno 68. & de Anno 81. Item der jetzt regirenden Kay. Mayest. schrifftlich gegeben Keiserlichem Decret in tantum, vt si maleficium aliquod committatur, senatus Magistratusue loci, eos quidem capere, sed tamen statim absque vlla cunctatione Iudici Cameræ Imperialis aut Præsidentibus & Assessoribus in manum tradere debeat, qui eos habita desuper causæ cognitione, vel ipsimet punire, vel aliis ad puniendum tradere queant, quod tamen senatus S. isthæc omnia quasi nil curans G. B. I. V. L. & immatriculatum vna cum famulo suo I. L. ob id, quod A. S. lethaliter vulnerarunt, non solum cœperit, sed etiam in carcerem coniecerit, & vltra etiam facta auocatione & insinuatione priuilegiorum eum exhibere deneget. Cum igitur hæc omnia vergant in despectum & contemptum Cæsareæ Maiestatis & totius Romani Imperii, cum etiam per hoc, ipso iure Senatus S. in priuilegium committat, & per consequens etiam pœnam ei insertam incurrat, ideo scilicet nominati processus petuntur, Darauff seind auch die gebettene Proceß erkandt / ausserhalb Mandatum de amplius non turbando, quod erat superfluum (sic superflua petitio est, cum supplicans petit Mandatum de restituendo & non offendendo propter idem factum) & ita decretum in causa Bischoffen zu W. contra Superintendenten zu F. vnd Predicanten zu D.)

SVPPLICATIO XXI.

Pro Mandato de relaxando captiuo. In causa A. G. N. contra L. L. H.

HOchwürdiger/ꝛc. Anwaldt deß wolgebornen Herrē A. Grafē zu N. seines G. Herrē/bringt E. F. G. Vnderthänig supplicirendt für. Ob wol nicht allein in gemeinen beschriebenen Rechten/sondern auch inn deß heiligen Reichs vielfeltigen auffgerichten vnnd publicirten Ordnungen vnnd Abscheiden/sonderlich aber in der Constitution deß öffentlich außgekundtem Landtfrieden heilsamblich versehen /daß keiner/ was Würden/ Wesen / oder Standts der frey / dem Reich ohne mittel vnterworffen/durch sich selbst oder die seinigen dem andern/ so gleicher gestalt dem Reich vnterworffen / noch desselbigen Vnderthanen / oder angehörige / so zum Rechten gesessen / desselbigen Außtrags vnd Endtscheidts sich settigen vnnd benügen zulassen erbietig selbst eigenen führnemens ohne fürgehende Rechtliche erkändtnuß vberfalle/ fahen/gewaltsamlich hinweg führen/verstricken/ gefänglich enthalten / oder sonsten in andere verbottene Weg beschädigen oder beschwehren soll/ warumb/oder in was sachen das wer (allein Malefitz sachen außgenommen / so hie inn diesem fall keines wegs zu prætendiren) dessen aber alles vngeachtet/hab sich deß durchleuchtigen/ꝛc. Herrn L. L. zu H. vnd desselben Vnderthanen zu N. auß befelch jhrer Obern den 22. verschienenen Monats M. jüngsten gelüsten lassen / sich inn einer grossen anzahl / zuntergnaden / fürderß in Anwalds G. Herrn Principals ohnmittelbare vñ vnzweiffentliche Obrigkeit/naher D. begebē/die Früchte auff dē Felde / gantz mutwilliger vñ freuentlicher weiß/ one einige vorgehēde rechtmessige noch erhebliche

ursach

chen/verwüstet/vnd Anwaldts G. Herrn Principals armen Vnterthanen zu D. mercklichen schadē zugefügt/alles der meinung /hierdurch hoch vñ wolgedachten Herrn Obern/ein angemaste/newe vnnd zuuor vnerhörte gerechtigkeit zu D. vnnd in dero gemarckung zu schöpffen /dabey sie es gleichwol nit bewenden lassen /sondern als der gemeine Feldtschütz zu D. zu solcher freuentlicher weiß vorgenommener verwüstung/vnd den armen Leuten zugefügten hochbeschwerlichen schaden gekomen/ vnd sie solches ihres muhtwilligen verwüstens vñ schadens halben angeredt/vnnd vermög Vralter gewonheit vnd allgemeines gebrauchs sie zu pfenden vnterstanden /sein zween auß solchen hauffen nemblich R. vnd R. beyde Einwohner zu W. vngestümmig auff in gedrungen /sich nicht allein deß gewöhnlichen pfendens endwehret/ Sondern denselben Feldschützen/ gewaltsamlich abngegriffen /gefänglich angenommen / vnnd nacher K. geführt/daselbsten er in Thurn vnnd geschwer gefengnuß geworffen /darinn er auch noch biß auff heutige stundt / mit hunger vñ kumer ganz Vnchristlicher weiß enthalten wirt / welches alles obangezogenen gemeinen Rechten vnd deß heiligen Reichs constitutionen, ordnungen vnd satzungen stracks zuwider / darunder dann auch klärlich versehen / daß auff anruffen/deß jenigen/ der oder dessen Vnderthanen vnd zugehörige also gefangen werden /dem Thäter/von diesem Kayſ. Cammergericht bey einer namhafften Peen/ sine clausula iustificatoria, gebotten soll werden / die gefangene ohne vrthel ledig zulassen/ So ist dē allen nach Anwalds an E. F. G. Vnterthänigē pitt vñ rechtlich begeren/ihme Mandatum & Citationem vermög vorangeregter Reichs ordnung in communi & consueta forma gnedig zuerkennen vnd mitzutheilen/ in welchem Anwaldt E. F. G. hochadelich. ꝛc.

Decretum:

Mandatum cum clausula erkend: quia etiamsi narrata huius supplicationis non sint accommodata ad aliquem ex quatuor casibus in constitut. de pignorat. expressis: tamen cum in conclusione supplicationis ex clausula generali petatur in communi forma Mandatum; & illa plerunq; cum clausula decerni soleant, etiam tale Mandatum decernimus. D. B. Ref. P. & R. consent. 29. Maii, Anno. 85.

SVPPLICATIO XXII.

Pro Mandato pœnali de relaxandis captiuis, sine clausula auff die *constitution* von fahen vnd pfandungen. *In causa W. P. contra H. G. H.*

HOchwürdiger Fürst vnd Herr/ ꝛc. Wiewol der Edel vnd Vest W. F. von W. vnd seine Voreltern bißhero von vielen Jaren vnnd aller längsten zeiten in rühwigem besitz/possession vel quasi gewesen/vñ noch billich seyn solte/eines besondern vndersteinten theil Walds der R. Wald genant/ so mit aller Obrigkeit zu sein deß W. Dorff lehen gehörig /auch d Z. Wald/daher genant würd/darinnen niemand als jme vñ weme er es vergundt/ einiges holtzhawens gerechtigkeit mit nichten gebürt noch zusteht /so hat sich doch zugetragen / als auff den 10. Aprils jüngst zwen gemeldtes von W. Vnderthanen/nemblich sein Förster vñ Bürger von R. auff solchen waldt gangen / Daß sie beyde in solchem Wald vnd in dem theil / Wie es vntersteinet/vnnd gehn R. gehörig ist/ 3650. Eichene Rebstecken / so auß abgehawene Eichbäumen gemacht worden / ligen funden / vnnd derowegen zugefügten schaden gedachtem von W. anbracht/ der dann als bald durch seinen Meyer zu R. in die 2650. Rebstecken im Wald auffladen / Vnnd nach R. führen lassen / fürhabens / Die vbrige auch zu holen / Als aber inmittelst der Durchleuchtig Fürst vnnd Herr G. H. P. G. solches erfahren / haben jhr F. G. in die 14. Schützen von P. zu angeregten 400. Rebstecken im Waldt dieselben zu verwahren geordnet / vnnd nicht damit ersettiget / sonder jhr F. G. seind den 16. Aprilis nach mittag durch J. S. jhr F. G. Forstmeistern mit einer zimlichen anzahl Schützen mehrgedachtem von W. in sein Obrigkeit gewaltiglich gefallen / daselbsten zwen W. Diener vnnd Burger / nemblichen A. inn seinem Hauß/ C. im Dorff / auch M. S. sein deß von W. Meyern vnnd Ackermann in seinem Meyerhoff gefänglich gegriffen / Vnnd dahin genöhtiget/ daß sie drey Rebstecken auff die Wagen / So sie von P. mit sich bracht wider auffladen helffen müssen / Vnnd sie als bald mit den Stecken nach P. geführt/ mit bedröwung / Da einer auß zureissen vnderstehn würde / daß inn denselben ein Kugel geschossen werden solte / Seind also daselbst im Schloß ahn einem feuchten losen Ort mit den Schenckeln in einen Stock dermassen hertiglich geschlagen / Daß sich jhrer keiner regen noch wenden kan / Dauon jhnen die Schenckel hart geschwollen / vnnd werden sonsten so grewlich tractirt, Gleich ob sie Mörder/ Brenner oder Strassenreuber / Zu dem daß sie auch ohne einiges mitleiden ahn nohtwendiger Leibsnahrung mangel leiden / Vnnd jhnen allen dreyen nicht souiel Brodts mitgetheilt würdt/ daß sich einer damit settigen möcht / Seind anch ahn jhren Schenckeln dermassen allbereit zugericht / Daß sie geöffnet/vnnd also Scherer vnnd Artzt brauchen müssen / Welches alles Vnchristlich/darzu allen Rechten zuwider vnnd entgegen. Wann nun in deß Cammergerichts Ordnung in der Constitution von Gefangenen vnnd Pfandungen heilsamblich versehen / (verba in constitutione) Vnnd dann auff Vnderthänigs fleissigs anhalten obgenandte Gefangene W. Vnderthanen jhrer erbärmlichen hafft bißhero

nicht erlassen werden wollen / vnnd solches jhme vom W. P. zu mercklichē nachtheil auch dē armen Gefangenen zu vnwiderbringlichem schaden beydes jhres Leibs vnnd zeitlicher Nahrung/welches zum allerhöchsten beschwerlich / gereichen thut/ Vnnd dann beyde theil dem Reich ohne mittel zugethan / so gelangt Anwaldts Vnderthänigs anruffen / seinen Principaln in Krafft berührter Constitution ein ernstlich Mandat in bester vnd gewöhnlicher formb zuerkeñen vnd mitzutheilen.

Decretum:

Auff vorbrachte Narrata abgeschlagen in consil. 19. Maii Anno 80.

Vlterior supplicatio pro Mandato pœnali de relaxandis captiuis, quæ eadem narrata continebat cum priori supplicatione aliis verbis & prolixius proposita.

Decretum:

Läst man es bey dem vorigen Decret nachmals bleiben in cons. 10. Iunii Anno 80.

Tertio supplicatum fuit pro iisdem impetrandis 11. Iunii Anno 80. Verum cum esset etiã eadem supplicatio cum prioribus, eodemque laboraret vitio, decretum fuit. wo fern der Supplicant in specie, was für ein Gerechtigkeit beklagter jme durch fürgenommene Gefängnuß schöpffen will / ahn zeigen würdt / soll darauff beschehen was recht ist.

Quia ad hoc, vt Mandatũ sine clausula super constitutione der pfandung oder fahen decernatur, requiritur necessario, vt in specie exprimatur ius, cuius intuitu pignoratio vel captura facta est. Licet enim quidã distinguant, inter capturam & pignorationem, ex generalitate constitutionis, & Mandatum de relaxando captiuo absque hoc requisito decerni putent; tamen cum captura plerunque sicut & pignoratio alicuius iuris quærendi gratia committi soleat, eadem requisita in Processibus tam super constitutione von pfandung / quam von der fahung impetrandis, de stylo Cameræ & consuetudine recepta, obseruantur & exacte requiruntur. Propterea etiam duas priores supplicationes secundum narrata denegauimus, & in vltima, vt aliquo modo consuleretur captiuis, qui interim fortassis iniuste patiuntur; viam ostendimus, qua Processus peti & impetrari possint. Refer. D. P. corref. A. præsent. D. R. & O. Quidam Domini putant ex generali petitione habente clausulam salutarem, posse illis decerni Mandatum cum clausula; sed quia eo captiuis non est satis consultum, hanc viam & rationem, qua miseris illis detentis optime prospiceretur, eligere maluimus in consil. 17. Iunii Anno, 80.

Tandem vero idem Supplicans quarto offerebat supplicationem, in qua repetendo primæ supplicationis verba hanc sequentem clausulam adiiciebat: Alles der meinung vnnd zu dem endt / Durch dergleichen eigenthätliche verbottene handlung vnd fahung / jhr vnnd jhrer Vnderthanen / Ein newe besitzliche gerechtigkeit Holtzhawens in obbesagtem W. Waldt zuschöpffen vnnd zu erlangen / da jhr F. Gn. noch die jhrige keine nie gehabt / noch rechtmessig herbracht / welches alles wider Recht vnnd dem von W. hochbeschwerlich ist.

Ad hanc supplicationis clausulam petiti processus sunt Decreti. 1. Iul. Anno 80. in consilio.

Postea idem supplicans petebat 8. Nouembris Anno 80. restitutionem lignorum ablatorum der 3650. Rebstecken / quod lignum cum esset idipsum, propter quod inter partes controuertitur, & sic res ipsa litigiosa, processus siue Mandatum de restituendo petitum, denegatum ei fuit, dic vt supr. Ad hoc enim vt constitutio hæc locum habeat, inter alia requiritur, vt res tertia non illa ipsa controuersa inter partes ablata vel pignorata sit, de quo vide Gail. *de pignor. obser. 3. num.* 8. Ref. D. P. cons. D. W. B. & O. H.

Quod supplicans pro Mandato pœnali pro relaxandis captiuis, seu in materia pignorationis tenetur allegare in supplicatione in specie ius nouum, quod aduersa pars conatur per illam pignorationem vel capturam sibi acquirere: Ratio est, quia pignorans, contra quem impetratur tale Mandatum, tenetur postea in causalibus illud ius, cuius in supplicatione facta est mentio, in Camera deducere & probare, quo probato Mandatum cassatur, eo vero non probato, Mandatum manet firmum, & ille contra quem impetratur Mandatum, condemdamnatur.

Illud autem ius nouum postea Processibus impetratis inseritur, vt Reo citato constet, quid sibi probandum & deducendum sit, & sic an cedere velit, an vero contendere, deliberare secum possit. Quod secus est in Arresto, vbi tantum moderatur Arresti relaxatio, nec opus habet ille, qui fecit Arrestum causas illius in Camera deducere & allegare, sed sufficit vt relaxetur Arrestum, postea causæ cognitio remittitur ad Iudicem Ordinar. vide in Recessu Imperii Anno 1570. §. Wann auch: qui habetur in ordinat. *part. 2. tit. 23.*

In materia vero pignorationis omnino tenetur comparere, & causas siue ius suum deducere, vt dictum est. Quod autem pignoratio siue captura & Arrestum differant, ex eo satis liquido constat, quod Imperator peculiarem constitutionem ediderit de pignorationibus & capturis coniunctim, si vnum &

idem

idem esset, de Arresto etiam in illa constitutione, vbi de pignorationibus & captiuis tractatur, egisset, ne videatur fecisse per plura, quod fieri potuisset per pauciora; & sic superfluitatis argui posset, sed cum diuersa sint, ideo etiam diuersas constitutiones edidit.

Licet etiam quidam distinguant, inter pignorationem & capturam, quod in illa res, in hac vero homines capiantur, illa tamen differentia non subsistit.

Licet enim in captura capiantur homines, tamen illa captura fit propter illud ius nouum, quod pignorans se in illo loco, vbi captura fit, habere asserit, cuius gratia etiam in pignoratione res capiantur, sicque ex vna eademque causa fit pignoratio & captura: Secus autem esset, si caperentur homines ex eo, quod obligati essent ex debito vel maleficio vel alio contractu; Illo enim casu hæc constitutio pignorationis locum non haberet.

SVPPLICATIO XXIII.

Pro mandato pœnali de relaxando captiuo sine clausula cum Citatione, In causa W. B. contra G.

HOchwürdiger Fürst. ꝛc. E. F. G. bringt Anwaldt deß Edlen vnnd Vesten W. von W. Fürstlichen B. abbestandenen Marschalcks/ geheimen Raht vnd Amptmanns/ ꝛc. Vnderthänig suppliciendt für vnd ahn/ Was Gestalt sein großgünstiger Herr Principal vor zween Monaten vngefehr/ Als er in einer angemaster Sachen ahn das Hauptgericht G. citirt vnnd vorbeschieden/ in termino Citationis, neben etlichen anderen auch seinen Natürlichen Sohn P. S. auff G. abgefertiget/ mit gnugsamer vollmacht/ in solcher Sachen vnd Termin Anwalts Herrn Principaln zu verthädingen vnnd zu vertretten/ der gäntzlichen Hoffnung vnnd Zuversicht/ Es würde den abgefertigten wie Rechtens vnd sonst billich tutus accessus verstattet/ vnnd keine gefehrliche auffenthaltung begegnet seyn/ angesehen daß den citirten vnd deren vollmächtigen Sicherheit vnd Glaidt in loco iudicii zugelassen/ sonsten aber propter non tutum accessum à comparitione nach außweisung der Rechten/ Cammergerichts Ordnung vnd vblichen brauch aller wol bestellter Gerichten entschuldiget werden müssen.

Deme doch vnangesehen vnd gäntzlich zuwider/ hatt deß Schuldtheissen Statthalter zu G. W. C. vnnd J. R. der Zeit Amptmann daselbst/ Anwaldts Herrn Principaln obgedachten Sohn/ auß Fürstlichem G. befehle/ Als er neben seinen Mitabgefertigten sich auff die Widerreiß begeben wöllen/ auff offentlicher Strassen/ vnangesehen er am hefftigsten angehalten/ jhnen/ In ahnsehung er sich keiner Schuld oder forderung/ viel weniger einigs straffbahren verbrechens gegen jemandt schuldig wüste/ In eines ehrlichen Bürgers Hauß zu führen/ gantz schmehelich anhalten/ Vnd zu Anwaldts Herren Principaln höchstem Schimpff vnnd Verkleinerung öffentlich vber die Gassen führen/ vnd inn deß Botten Hauß verstricken lassen/ Keiner andern Vrsachen halben/ Wie folgendts zu vernemmen/ vnnd auß beygelegten jhme vorgehalten Fragstücken zu ersehen/ dann daß er etliche Theses in Collegio Iuridico, der löblichen Vniuersitet zu C. auff Anwaldts Herrn Principal anstifften ad disputandum distribuirt, vnnd damit sich verlauffen haben solle/ Ob es nun so wol ahn deme/ daß so wol Anwaldts Principal/ als sein Sohn durchauß daran vnschuldig/ Vnnd der verstrickte solche Theses nit zum ersten ad disputandum proponirt, Sondern auß den vorigen gedruckten Thesibus befunden/ Daß dieselbe bey der Materien/ So er gleichwol nicht für sich selbst fürgenommen/ Sondern jhme von wolgedachtem Collegio zu defendirē aufferlegt/ vnnd befohlen/ Auch von anderen zu disputiren vorgestellt/ vnd aber er/ das bey diesen beschwerlichen leufften solches auff andere Wege/ dann er gemeint außgelegt werden möchte/ ex imbecillitate iuuenilis iudicii nicht bedencken können/ Wie er auch seine Theses, So bald jhme von etlichen seinen Trewherzigen solches zu Gemüth geführet/ wider auffs new drucken/ vnd an statt deren/ so bey anderen bedencklich fallen möchten/ andere setzen lassen/ Vnnd dessen allen bey der Examination vber angeregte Fragstück sich rundt erklärt/ Vnnd derohalben billich der schmähelichen Verstrickung propter defectum doli & culpæ, quem etiam iuramento purgare obtulit, & adhuc offert, vor längst erlassen seyn sollen: So hatt doch solches biß dahero nicht helffen wöllen/ Sonder würdt er noch biß auff heutigen Tag inn voriger Verstrickung verhalten.

Wann nun solches alles/ nicht allein allen beschriebenen Geistlichen vnd Weltlichen Rechten/ sonderlich den hochbefreyeten vnnd Priuilegirten studiis durchauß zuwider/ Sonder auch vielgemelten Anwaldts HErren Principaln Sohn in prosecutione studiorum suorum zum höchsten nachtheilig/ In ansehnig daß in mittelst das Collegium iuris zu C. mit jren disputationibus wochentlich fortfahren/ Vnd also der Verstrickte die beste Materias durch diese verstrickung verabsaumen muß/ wie auch one das/ die sachen nit also beschaffen/ dz man von rechtswegen ad personalem capturam verfahren könne/ wil geschweigen daß allen Rechten vnnd der billichkeit gemeß/ Quod post cognitam captiui innocentiā derselb lenger nit auffgehaltē/ sonder one

entgelt relaxirt/ vnd auff freye Füß gestellt / vnd in entstehung dessen pœnalia Mandata de relaxando captiuo decernirt werden sollen / Vnd dann E.F.G. Iurisdiction propter continentiam personarum vberflüssig fundirt / Wie auch ohne daß captiuorum cauta sondlich priuilegirt/ vñ diß falls relaxatio captiui bey keinem andern/ dann allein bey diesem hochlöblichem Kayserlichem Cammergericht per viam Mandati gesucht werden kan/ Als gelangt an E.F.G. Anwaldts Herrn Principaln Vnterthenig hochfleissig bitt/ dieselbe jhme wider hochgedachten Fürsten von G. vnd vorgemeldten Amptmann vnd Statthalter ein ernstlich pœnal Mandat sine clausula, dariñ denselben bey einer namhafften Peen aufferlegt vnd gebotten werde / Anwaldts Herrn Principaln Sohn / ohne entgeldt widerumb zu relaxiren vnd auff freyen Fuß zu stellen/ cum annexa citatione alles in communi forma gnedig zu erkennen vnd mitzutheilen/ Hierüber E.F.G. hochadelich miltrichterlich Ampt omni meliori modo Vnterthenigs fleiß anruffendt.

Decretum:

Ist gebetten Mandatum jedoch cum clausula Erkendt in cons. 17. Nouembris Anno 1600.

SVPPLICATIO XXIV.

Pro Mandato pœnali. **Zu erledigung eines Gefangenen auff die *constitution* der Pfandung.** *In causa N. contra N.*

WOlgeboner / ꝛc. wiewol nach vermög gemeiner beschriebenen Rechten / vnd deß heyligen Reichs vielfaltiger auffgerichter vnd publicirter Ordnungen vnd Abschieden / vnd sonderlich / in der Constitution deß offnen außgekündten Landtfriedens löblich vnd wol versehen/ daß keiner den andern /oder deß andern vnterthanen vnd angehörige die zum Rechten gesessen / vnd sich desselben begnügen lassen / selbs eygens willens vnd fürnemmens ohne vorgehende rechtliche erfolgung/ mit vnzimlichen thaten/ vberfallen/ fahen/ verstricken/ gefänglich enthalten/ oder sonst in andere verbottene Wege an Leib vnd Gut vergewaltigen / beschädigen oder beschwerē/ vnd darumb auch in jüngster zu Augspurg ernewerter Cammergerichts Ordnung vnder andern/ gegē solchen gewaltthätigen ahngriffe deß fahens vnd pfendens/ diese fernere billiche versehung geschehen/ da einer dem Reich one Mittel vnderworffen durch sich selbs oder die seinen fahen oder pfenden würde/ warumb/ oder was sachen willen (allein Malefitz sachen außgenommen) das beschehe/ daß alsdann auff anruffen deß jenigen/ der/ oder dessen Vnterthanen also gepfändet / oder gefangen / dem Thäter von diesem Kayserlichen Cammergericht / bey einer namhafften Peen (sine clausula iustificatoria) mandirt / vnd gebotten werden solle / die Gefangene ohne verzug/ vnd ohne einige einrede/ vff alte gewöhnliche Vrpfed/ doch anders nicht/ dann auff widerstellen (im fall ein solchs mit Recht erkendt würdt) ledig zu lassen/ mit angehenckter ladung / in einer bestimpten zeit / allhie zu erscheinen/ Erstlich daß er solchem Mandat gehorsamlich gelebt/ anzuzeigen/ vnd dann weiters sein Gerechtigkeit deß fahens oder pfendēs halber / wie sich gebührt / fürzubringen / vnd im Fall seines vngehorsams zu sehen vnd hören/ sich in die peen deß außgegangenen Mandats mit Vrtheil vnd Recht zu erkennen / vnd zu erklären / alles nach fernerm Jnhalt / solcher newen Constitution vnd Reichs Ordnung / darauff jhres jnhalts kürtz halben gezogen. So hat sich dem allen zuwider in jüngst verschienen 49. jar der mindern zahl zu getragen / als der Edel vnd Vest C. von H. Amptmann zu N. in B. bañ / darinn die in krafft jhres alten viel verjärtē herkommens/ vnd darüber ergangenen endscheids vnd außspruchs zu seiner zeit auch fürzulegen/ gegen den wild vnd Rheingräfischen Vnterthane /die gemeinschafft aller nutzungen/ erlangt/ vnd erhalten / vnd also gar nit in P. Obrigkeit/ zur notturfft deß schloß/ etlich Holtz hawen / fällen / vnd heimführen lassen/ vnd jhne der Rheingräfisch Amptmann zu D. darauff pfänden wöllen / aber gedachter von H. deß Orts zu wolgemeldter seiner Herrschafft von Nassaw/ vnwidersprechlicher Obrigkeit/ jhme deß pfändens nicht gut seyn wollen/ vnd demnach derselbig Amptmañ mit einem Amptknecht zu L. einen Nassawischen Bauwren gegriffen/ vnd gleichwol denselbigen wider ledig gegeben/ daß aber gleich bald darnach als nemlich auff N. tag der P.G.C.F. Amptmann zu L. S.V. von N. in namen vnd als befelchhaber hochgemelten C.F.P. durch seines Amptmanns Schultheissen zu H. dem wolgeborn N. vnnd N. Herrn zu Nassaw/ ꝛc. Meinem G. Herren/ einen andern Bawren irer G. leibeygenen Vnterthanen/ zu N. F.G. genandt gegriffen / vnd jhn zu gleich einem Vbelthäter gefänglich gen L. führen lassen/ Allda er dann vber derhalb geschehen gütlichs ersuchen/ vnd gebürlichs Rechtens erbieten noch heutigs tags/ nit allein / wolgedachtem meinem G. Herrn/ zu schimpfflicher verkleinerung/ vnnd beschwerung / sonder auch dem armen verstrickten Mann / zu grossem mercklichen schaden vnd nachtheil würd enthalten. Darumb vnd dieweil dann das alles den obangeregten Constitutionē/ Ordnungen vnd Satzungē/ vnd darneben auch der billichkeit/ daß der arm vnverschuld Vnderthan der irrung halb / deren sich die Herrschafft gegen einander anmassen / als verstrickt enthalten/ vnd eingezogen soll bleiben/ stracks entgegē/ So ist dem allem nach an F.G. in wolgedachter meiner G. Herrn von Nassaw/ ꝛc. Mein als irer

G. ge-

G. gemeines Anwaldts Vnderthänig Bitt/ihnen gegen hochermelten C. F. P. vnd jhrer C. F. G. vorgenanten Amptmann zu L. auff die angeregte newe Ordnung Mandatum relaxationis, &c. wie vorgemeldt / gnediglich zu erkennen/ Hierumb abermals E. G. höchster billichheit vnd Nothurfft nach in Vnderthänigkeit anruffende.

Decretum:

Ist Mandatum auff den newen Articul in der Ordnung von pfandung/ꝛc. erkendt/in offenlichem Gericht / vnangesehen gegentheils einrede / wie die Supplication auch gerichtlich vbergeben/ꝛc. in conf. An. 49.

Copia Mandati secundi de relaxando & non impediendo. In causa B. vnd *R.* zu *S. contra E. H.*

WIr Rudolph/ꝛc. Entpieten vnsern vnd deß Reichs lieben getrewē N. N. Amptleuten/ vögtē/ Kellern/ Bürgermeistern/ Richtern/ Räten/ Dorffmeistern/ auch allen vnd jeden beamptten/ Stätten vnd Flecken / Dörffern / Weilern vnd Vnderthanen deß Stiffts W. vnser gnad vnd alles guts/ liebe getrewe / Vnserm Kayserl. Cammergericht vnsere vnd deß Reichs auch liebe getrewe N. Bürgermeister vnd Raht der statt S. erinnerlich suppliciendt zu erkennen geben. Wiewol vermög der allgemeinen geschriebenen Rechten/ vnserer vnd deß heyligen Reichs publicirten Abschieden vnd Satzungen heilsamblich vnd wol versehen/ daß niemand was Standes/ Würden/ oder Wesens der sey/ vmb keinerley vrsach willen / wie die Namen haben / oder in was gesuchtem schein das jmmer geschehen möchte/ einem andern gehorsamen standt deß Reichs/ die allgemeine paß/ Kayser. Landtstrassen/ vnnd zugänge versperrē/ verlegen oder verbieten/ viel weniger die Früchten vnd Victualien / Prouiant vnd Nahrung (ausserhalb deren man das Leben nicht gehabē oder fristen können) hemmen/ auffhaltē vnd mit gewalt einziehen / sondern die Cōmercia, commeatus, vnd handthierung/ vermög natürlicher billigkeit/ vñ iure gentium in allweg frey gelassen werden / vnnd ein jeder den andern mit rechter Freundschafft vnd Christlicher Liebe meinen / auch in gemein sich deß ordenlichen Rechtens sättigen lassen soll.

Dessen doch alles vnangesehen der Ehrwürd vnser F. F. B. zu W. auch die Ersame vnd liebe andächtige N. Dechant vnd Capitul deß Thum. so dann etliche Aebte vnd Conuent deß Stiffts W. klagendem Raht vnnd gemeiner Statt S. erstmals S. A. nach der Herbstzeit Anno der weniger zahl 87. in S. A. Landen vnd insonderheit vmb die Statt S. F. nebē andern mehr vnträglichen zu gefügten beschwerden/ Bey hoher straff erstlich gebieten / kein Getreyd noch Victualien in berührte Statt S. F. zuführē noch zu verkaufsen/ darzu euch Amptleutē darob ernstlich zuhalten befohlen / auch zu mehrer fortpflantzung solches hoch verbottenen vorhabens vnnd Intents durch S. A. hierzu deputirte Diener die freye offene Kayſ. Landstrassen vmb S. F. bestraiffen/ vnd nicht allein alle zufuhr deß Getreyds zu verhüten/ sondern auch den armen Leuten jr Getreidig / so sie einzeliger weiß in die Statt zu tragen vorhaben gewesen/ ab jren Rucken reissen lassen/ vber das sie vnd andere allein dieser vnnd keiner andern vrsachen halb mit vngnaden gestrafft/ ob welchem vnrechtmessigem gebott vnd verbott dieselbe S. A. biß dahero gantz steiff vnd fest gehalten/ sie sampt bemelten Thumbcapitul vnd Clöstern/ einig Getreid noch Victualien in bemelde Statt zuführen noch zu tragen biß auff gegenwertige zeit/ nit gestatten haben wollen/ gantz one das durch solche zufuhr deß Getreids vñ Victualien/ Euch dero Vnterthanen/ an ewer täglichē Nahrung oder nottürfftigen vnterhaltung etwz abgangen/ darauß denselben einiger mangel an Victualien erfolgt/ wie man von zeithero solcher sperrung/ sonsten allen andern benachbarten der freye paß in jrer ampt gebiet offen gestanden/ derselben zu wasser vnd Land/ Getreid vnnd andere leibs Nahrung bißhero je vnd allweg hinweg zu führen/ one einige widerred erlaubt vnd vergönstigt gewesen/ ja durch S. A. selbst das Getreid andern frembden zu kauffen geben/ vnnd anders wohin/ wo es einem jeden in der Nachbarschafft geliebt/ on einigen vnderscheid/ wer die auch seyn möchten zu führen (allein mehr berührte Statt S. F. außgenommen) nachmals nit verweigert werde/ vñ ob wol der Klägere gemeine Statt hiedurch in mercklichen nachtheil vnd schaden gerahtē/ hab doch S. A. bey solcher continuirter järlicher Getreid sperrung es nit verbleiben lassen/ sondern im nechst verschienen Monat Nou. allē vnd jeden benachbarten deß Stiffts W. B. stätten/ Communen auch zum theil der Closter Vnderthanen/ bey ernstlicher Leibs vnd Geltsstraff/ gebieten lassen / das keiner/ wer der auch sey / die S. F. jarmärckt/ weder mit kauffen noch verkauffē besuchen/ noch sonsten/ zu was zeiten es auch geschehen möchte/ in besagte Statt S. F. wandn/ webern/ jchtwas daselbst hin oder ausser der statt/ ja auch weder Brodt/ Fleisch/ fisch vnd andere Edualia zu S. F. einkauffē / weniger jnen zuführē/ oder tragen/ sondn ein jed sich der Klägere vñ jhrer Bürgerschafft entschlagē/ mit jren Krämern vñ handwercksleutē / wed in noch ausserhalb der Statt/ im geringstē nichts contrahiren die S. F. Krämer vnd handwercksleute in S. A. Stättē auff den märcktägen nicht dulden/ noch kauffen oder verkauffen lassen sollen/ alles dermassen ins werck gerichtet / daß klagender von S. F. Bürger / Krämer vnnd Handtwercksleute / nicht in geriu-

geringer anzahl auff freyem offnẽ Jarmarck tagen/die sonsten dennoch in viel wege Priuilegirt seyn/in beyden W.B. Stätten H.F. vnd G.H. mit jhrem mercklichen schaden/vnkosten vnd despect abziehen/aber nicht desto minder an S.A. Zollstätten jre Wahren in hin vnd wider führen verzöllen müssen/ wie nicht weniger andern jhrer benachtbarten die jnen nichts angehörig / sondn für S.F. angesehen in dero G. Statt solch that auch geschehen nicht allein ob angeregten Rechten/Reichs Cõstitutionen vnd Abschieden/sonder auch Göttlicher gebottẽ/natürlicher billigkeit vnd sonderlich den zwischen dem Stifft W. B. vnd klagender Statt S. auffgerichtẽ vnd durchauß confirmirten vertrag/darinn mit deutlichen Worten versehen/daß das Stifft W. B. allen der Statt S. Bürgern vñ angehörigẽ / alle gnedige befürderung mittheilen vnd erweisen lassen sol/stracks entgegen / inn dem Kläger der Raht auch jhre Bürgere vnd Eynwohner jung vñ alt/ in gegenwertiger vnd durch berührt verbott noch mehr vervrsachter thewrung/ vnd gefehrlichẽ betrübten zeiten/in eusserstes verderben vñ abgang an vnderhaltung vnd fristung jres Leibs vnd Lebens erdulden müssen. Wann dann an jme selbst die warheit/daß mehr berührt verbott / nicht auß mangel deß Getreydts vnd Prouiant / oder auß anderen in recht gegründten Vrsachen/sondern allein darumb fürgenomen / die Statt S.F. vñ jre Bürgerschafft / auß gefastẽ vngnedigem widerwillen/gäntzlich auß zumatten vnd zu verderben/vnd aber männiglich nach gestaltsame gegẽwertiger geschwinds lufft vernünfftig zu erachtẽ/ daß angedeuter thätlicher / vnd in allen Rechten verbottener handlung wegẽ/gar leichtlich eine beschwerliche commotion, schädliche vnruhe vnd zerrüttunge zwischen den benachbarten ständen deß Reichs zu ärgerlichẽ Exempel erfolgẽ möchte/darzu das geklagte factum als dem gemeinen Nutzen hoch nachtheil/vnd weil summum & extremum periculum in mora nullo iure iustificirt werden köndte/in ansehung/da dieses widerrechtlich verbott lenger wehrẽ solte/der Statt S. dadurch eine solche beschwerde/ die hernachmals nit wider zubringen/zugefügt würde/also gegenwertiger fall dermassen beschaffen / daß vermöge der Rechten / vnd Reichs Ordnung à præcepto angefangẽ werdẽ solle / derowegen auch die Klägere nechsthin an demselben vnserm Kay. Cammergericht/vnser Kayserl. Mandat wider mehrgedachte S. vnsers J. andacht/dero Thumcapittul vnd Clöster erlanget/darinn dero vnd jhnen/ bey einer namhafften Peen ernstlich gebottẽ worden/obangezogene angelegte gebott vnd verbott/ freyes zugangs deß getreids/Victualien vnd aller anderer Gewerb/sampt allen derselben anhängenden geklagten beschwerungen/allerdings widerumb abzuschaffen / Den freyen vnversperten handel vnd wandel mit ab/vnd zutragen vñ führen der Prouiant / Getreidt vnd Victualien/in die Statt S. vnd herauß / vnd ins gemein die vbung der Commercien/ Gewerb vnd Handthierung vnverhinderlich zu gestatten / mehrers jnhalts desselben erlangt hetten. Solchem nach dessen würcklichkeit bey euch zu spüren / vmb diß vnser ferner Mandat wider euch sampt lich zu ertheilen vnterthänig anruffen vnd bitten lassen/ inmassen dasselb auff heut Datum/der gestalt erkendt worden ist/Hierumb so gebieten Wir euch sampt vnd sonders von Röm. Kayserl. Macht/ auch Gerichts vnd Rechts wegen/ bey Peen 10. Marck lötiges Golts halb/ꝛc. hiemit ernstlich vñ wollen/daß jr euch den nechstẽ nach vberantwortung vnd verkündigung dieses Briefs/ one verzug vnd einrede gegen jne Klägern vnd jhren vnterthanen / deß freyen ab vnd zugangs deß Getreidts/Prouiant vnd Victualien / auch vbung aller obangeregter Commercien/Handthierung vnd Gewerb hinfüro nicht eussert/ weigert/ noch sperret/in deme allem nicht vngehorsam seyt/als lieb euch sey obbestimpte Peen zu vermeiden/daran thut jr vnsere ernstliche meynung. Geben am 20. Febr. An. 94.

Sequuntur nunc vota cum eorum decisionibus & relationibus Cameræ Imp. ad præcedentes Supplicationes Mandatorum de relaxando pertinentia.

Votum 1. pro Mandato pœnali de relaxando. In causa C. von S.C. contra C.F.P.

SVMMARIA.

1 *Nemo inuitus è domo sua extrahi debet.*
2 *In casu huius voti bene à præcepto incipi potest & debet.*
3 *Domus vnicuiq; tutissimum est refugium.*
4 *Nullum pari in parem est imperium & potestas.*
5 *In causis ciuilibus par à pari è domo propria extrahi nequit.*
6 *Nemo in propria causa sibi ipsi ius dicere potest.*
7 *Factum quando iniustum esse videtur, an Mandatum sine clausula ob hoc ipsum decerni debeat ac possit.*

NEmo inuitus† debet extrahi è domo sua,& 1
talis casus hic est, qui nullo modo iustificari potest; ergo sumus in casu, quo possit incipi† 2
à præcepto,& narratis credendum sit, vterque est pars Imperii, & sic Palatinus ratione personæ non habet aliquam iurisdictionem in supplicantem quod factum attinet cum Außträg habeat, videndum an simus fundati in iurisdictione ex tit. ordinat. quando & quibus casibus cum & sine clausula Mandatum decerni debeat. Et breuiter puto, quod simus fundati: In primis enim notum & receptum est, vt tantisper narratis stetur, donec contrarium probetur; factum

ctum ipsum nullo iure iustificari potest, vis est
3 armata & publica; domus vnicuiq; † tutissimum refugium; causa est ciuilis non criminalis. Ergo de facto è domo extrahi suâ non potuit, si iurisdictionem aliquam prætendat Palatinus, via iuris non facti vti debebat, & quia illud factum est contra ius, ideo nullo personarum habito respectu, Mandatum petitum esse decernendum puto. Nam existimo proprie militare hic dispositionem *tit. 23. in ord. Cam. p. 2. §.* Weil dergleichen thätliche Fäll de iure & consuetudine verbotten. Hæc obstare putarem, si quis diceret ipsum Feloniam commisisse, cum de iure prius reperiatur declaratoria, licet igitur non ratione personarum, sed facti esse fundati videamur, vt à præcepto incipiamus; titulus tamen allegatus de tribus factis disiunctiue tantum loquitur: & postea subiicitur: in solchen vnd sonsten anderen Fällen (quibus casibus de iure communi à præcepto licet inchoare.) Ergo ordinatio nobis sic ad ius ciuile præbet viam & aditum; iux-
4 ta quod indubitatum est, pari in parem † non es-
5 se imperium, & sic parem † à pari è domo propria in causis ciuilibus (vt taceam hic vim adeo effrenem) extrahi non posse. Quod cum de iure communi sit præceptum, nos à præcepto iuris aduersus excessum Palatini, probe exordiri possumus. Credo etiam nobilem iustis causis motum, vt rusticos incarceraret, vnde illud factum Electoris nulla ratione defendi potest.

Aliud & contrarium votum: Quia ipse supplicans fatetur, quod Palatinus sibi adscribat, Schatz vnd Leibeygenschafft / ac in maioribus magistratibus præsumptio quædam iuris militare videtur, vt *in l. pacta nouissima. C. de pact.* Hinc forte occasione alicuius delicti seu facinoris à supplicante perpetrati seu commissi captiuitas facta esse videri potest, ideoq; Mandatum sine clausula decernere periculosum esset. Attamen quia mit gewehrter hand vñ gewaltthätiger weise supplicantem ex ædibus suis extraxisse refertur. Hinc si narratione facti super Landsfrieden concepta Mandatum peteretur, omnino decernerem, sed hoc modo denego.

Illud factum Electoris, vt res sese habeat, non videtur mihi iuri consentaneum esse, tum
6 quod nemo † possit sibi ipsi ius dicere. *L. extat. ff. quod met. causa.* tum etiam quod multo minus liceat aliquem ex domo sua vi abducere, *L. plerique. ff. de in ius vocand.* sed quæritur, an, quia fa-
7 ctum † iniustum videtur, ob hoc ipsum debeat Mandatum sine clausula decerni? quod Mandatum quoniam ab executione exordium ducit, contra ius fit: *L. de pupillo. §. meminisse. & ibi Dd. ff. de nou. oper. nunc.* vbi ab Alexand. certi casus numerantur, in quibus solum ex specialibus causis Mandata sine clausula decernuntur, cum quibus fere conueniunt enumerati *in tit. 23. ordin. p. 2.*

Videndum igitur, an casus propositi facti conformis sit supradictis, vel non conueniat, vt sic decernendum vel denegandum veniat petitum Mandatum. Paucis, quoniam supplicans ipse inter cætera narrat. Electori in subditos nonnullos suorum pagorum competere ius protectionis & tutelæ, vnd auch Leibeygenschafft/quod ius iam breui tempore cœperit prætendere, cumq; iisdem quoq; subiungat, captũ nobilem subditos suos in carcerem coniecisse ob malefacta, & quoniam eosdem ad instantiam & requisitionem E. noluerit relaxare; Idcirco armata manu irruisse E. in arcem suam, eumque vi abduxisse, sicq; ex iã dictis ab ipso supplicante causis aliquo iure posse videatur excusari factum principis, & non videtur postulatum Mãdatum posse decerni, cum aliquo iuris prætextu possit fortassis iustificari: Quo casu ordinatio tale Mandatum decerni non patitur, vti nec ius commune, ex iuribus supra deductis. Accedit, quod pro E. tanquam summo Magistratu præsumptio iuris sit, *l. pacta nouissima. & ibi Iaſ. C. de pact.* Nec iuris exactio habet iniuriam. *l. nec Magistratus, ff. de iureiur.* Et quamuis petitio supplicantis ob adiunctam clausulam possit narrata male ordinata moderare. *Alex. in l. si cum nulla. ff. de re iud. tex. in l. miles, qui destinauerat: & ibi communiter Dd. ff. de milit. test. c. examinata. & ibi Ant. de But. de iud. c. literas. de dilat.* Tamen quia non facile potest vllus processus contra facta narrata decerni, concludo, petitum Mandatum iuxta facta narrata denegandum esse: aut saltem Mandatum cum clausula, si petiisset, decernerem, dummodo sic narraret, ne obstarent die Außträg/idq; propterea, quod nõ sufficiat vim armatam adhibitam esse, cum de dolo non cõstet, & si constaret quoq; tamen non sufficeret, nisi & alia narrarentur ad Mandatum sine clausula decernendum & impetrandum pertinentia requisita, vt & ea quæ pertinerent ad constitutionem fractæ pacis. Si igitur contra pacem publ. aliquid factum est, agat super ea constitu. & decernentur processus. Adde eo ipso, quod nobilis P. tribuit ius protectionis in quosdam suos subditos, tribuit ei etiam vindictam & defensionem non solum contra alios, sed etiam contra suam personam quisquis ille sit, qui suos subditos vlla iniuria afficit, aut si vis aliqua tali subdito inferatur à quocunque. Igitur non video quomodo non debeat & cogatur sui officii ratione, eos ipsos quos in protectionem suscepit, tueri & defendere. Cum itaque accidere potuerit, quod talis subditus à supplicante iniuste fuerit apprehensus, quem ad Mandatum P. relaxare noluit, iuste & recte fecit, quod vim à suis clientibus auerterit.

Hoc enim ipsum ius protectionis secum adfert, vt vim patientibus vel iniuriam, auxilium adferat, non respectu vllius personæ habito etiamsi alius Princeps esset, &c. ideo abgeschlagen.

Votum

Votum 2. In causa incolarum & communium pagorum de L. & L. contra Decanum & Capitulum T.

Pro Mandato de relaxatione captiuorum & citatione ad docendum se paruisse.

SVMMARIA.

1 *Paritio in captiuorum fauorem iniungi solet: & sic non excipi, sed potius pareri debet, n. 2.*
3 *Licet vim propulsare contra eum qui vim committit.*
4 *Paritio cum oblata cautione iniungi debet.*
5 *In quibus casibus Mandata sine clausula decernantur, & quando.*
6 *Iustus armorum timor in quibus & quando subesse appareat.*
7 *Causa futuræ rebellionis subditorum contra magistratum iusta quando subesse appareat.*

D G. Refer. In causa incolarum & communitatis pagorum de L. & L. Actorum cõtra Decanum & Capitulum T. Reos, mandati super relaxatione captiuorum & citationis ad docendum se paruisse: verum est in mandato contineri relaxandos esse captiuos sine vlla exceptione, ita vt paritio † in fauorem captiuorum iniungi soleat. Non enim excipi† sed pareri debet, tamen quia in exceptionibus narratur propter rebellionem, seditionem, impressionem & vim publicam, quæ machinati sunt impetrantes contra ordinarium magistratum. Item quod dato signo vi armata & coadunatione in Syndicum Capituli T. manus iniecerint (sic vt hæc causa magis videatur criminalis) nõdum possum paritionem iniungere, multo minus in pœnam mandato insertam declarare, maxime cum ex instrumento appareat *nume.* 4. impetrantes non esse incarceratos, sed tantum in castro V. arrestatos, qui etiam proprio ore confessi sunt, (vti quidam Notarius in Camera immatriculatus fatetur) se non solum propter delictum suum teneri & arrestari, sed etiam gratum & acceptum habituros, si quid transigatur cum Capitulo. Quæ cum ita sint, neq; paritionem, vti dixi iniungere, neq; etiam mandatum cassare possum, sed pro meliori informatione in specie handlung auff einlagen den R. Tag einkommen iniungam.

D. S. cum D. Referente.

D. C. Rei in exceptionibus suis aiunt, commissam esse vim in suos officiales, quod licet defendendi causa factum Actores asserant in suis exceptionibus cõtra supplicantes pro mandato in causa appellationis, propterea quod milite collecto Rei ipsos inuaserint & armenta abduxerint, & sic contra vim † committentem vim propulsare liceat, tamen non displicet vt handlung in specie iuxta D. Refe. iniungatur, præsertim cum Notarius confiteatur se q. delictum confessos esse.

D. O. H. Mallet paritionem iniungere, sed tamen non displicet, vt in specie handlung iniungatur.

D. N. Vult paritionem iniungere † cum oblata cautione, tamen non displicet, vt in specie handlung iniungatur.

D. F. Mauult paritionem iniungere cum oblatione cautionis.

Votum aliud. In eadem causa incolarum & pagorum de L. & L. Appellantium contra Decanum & Capit. T. Appellatos prima appellationis.

D G. Refer. Mandatum sine clausula decernere: Quia ex ord. *p.* 2. *tit.* 28. patet, in quibusdam casibus † sine clausula mandari posse, quando scilicet narrata qualificata sunt, auff die vier Fäll in ord. expressos. Iam autem narratur per supplicãtes dd. pagos ad d. Capitulum pertinere, & idem super iis habere omnimodam Iurisdictionem cum iure collectandi, vti & ipsimet pagi non diffitentur in exceptionibus suis contra supplicationem, se semper obedientes consueta tributa libenti animo soluisse. Item, quia collecta indicta maioris periculi vitandi causa nõ apparet excessiua cum L. 500. L. 444. francos L. imposuerint. Item narratur, & ipsi pagi in suis exceptionibus non negant, sed fatentur, se signo dato ad arma conclamasse & se Magistratui suo legitimo vi & armis opposuisse, alios etiã vicinos prouocasse cõtra eosdem. Et ex sæpe dd. exceptionibus apparet dd. pagorum cõtra d. Magistratum armorum atrocitas, &c. Ex quibus omnibus apparet iustum† subesse timorem armorum & futuræ rebellionis † subditorum contra Magistratum, pro quo alias præsumptio est contra subditos: Ideo mandatum petitum decernerem non obstantibus exceptionibus, maxime cum & hunc timorem armorum & futuræ rebellionis ipse Dux L. fateatur in suis ad Cameram literis. Et quia supplicantes in supplicationis petitione æquissime petunt, videlicet vt mandetur, vt subditi Magistratui legitimo & iuris ordine seruato contra eos vel pro eis procedenti & iustitiam administranti non obsistant, vt arma non sumant contra Magistratum vel eius ministros, vel in aliam clientelam ipsis insciis contra præstitum homagium se dedant, nec alios subditos ad pertinaciam & rebellionem sollicitent, obedientiam debitam & iuratam præstent, & in legitimis indictis contributionibus contumaces non existant, & inprimis contra Magistratum extra ius cui se supplicantes in Camera offerunt, vel apud quemlibet legitimum non suspectum Iudicem,

dicem, nihil faciant de facto. Quæ quidem omnia quia per se iustissima sunt, & merito à subditis seruanda, eo magis petiti processus decerni possunt, prout & ego illos decernendos esse concludo. Quia V.B. exceptiones tam manifeste iniuriosas subditorum exhibuit & subscripsit, putarem illum pœna arbitraria puniendam esse quam tamē propterea mitigandam censeo, quia postea reuocauit: Neque obstat subditos rebelles & seditiosos appellare, quia tali nomine quodammodo digni sunt, si modo vera sunt, quæ narrātur de oppositione contra magistratum de vi & militari manu, &c. Saluo, &c.

D. W. Volo paritionem iniungere, auff gewöhnliche alte Vhrphede/ das ist/ daß sie sich wider stellen sollen/ wann es mit Recht erkandt worden/ &c. Sic D. D. & D. N.

D. S. Mandatum non decernerem; Quia supplicationis narrata causam principalem tapiunt, & eiusdem petitio nimis generalis est, &c. vt in schedula mandatum de non offendendo decernerem, neque exceptiones tanquam iniuriosas reiicerem, reseruando exceptiones ad causam principalem.

D. C. Decernere nequit mandatum, & vult pure denegare illorum petitionem.

D. W. Denegat mandatum, sed adderet procedendum in causa, exceptiones reiicit cum pœna, prout styli: Sic D. O.

D. N. Putat petita in supplicatione deneganda, iniungeret vt partes in principali procederent, reiiceret exceptiones cum mulcta arbitraria.

Sententia.

In causa incolarum & communitatis pagorum de L. & L. Actorum contra Decanum & Capitulum T. Reos, mandati de relaxandis captiuis, D. V. exceptionibus non obstantibus, ad docendum paritionem, sub solita tamen vrpheda vel cautione, tempus duorum mensium ex officio præfigimus, cum tali comminatione, nisi ita egerit, quod dd. Rei ex nunc pro vt tunc, & tunc pro vt ex nunc in pœnam d. mandato insertam declarati, & vlteriores processus decreti esse, & Actoribus expensas desuper factas, saluo nostro iudiciali moderamine refundere debeant.

Sententia in causa Appellationis.

In causa incolarum, &c. Appellantium contra Decanum & Capitulum T. Appellatos 1. appellationis in puncto supplicationis D. V. mandatum 12. Novemb. insuper petitum denegamus, & exceptiones 3. huius productas vt iniuriosas, reseruata pœna arbitraria contra D. B. reiicimus, decernentes, vt in causa principali partes debite procedant.

Aliud votum D. C. in causa Capituli T. L. & L. contra pagorum incolas, pro Mandato pœnali sine clausula.

REi non detrectant solita & legitima onera & ipsi profitentur se velle debitam obedientiam præstare. Verum hinc controuersia nata est, quod cum tributum extraordinarium & nouum illis indiceretur, & cum negarent, illique mulctis varii generis indies maioribus vsque ad grauissimum adigerentur, & pignoribus captis cogere eos Capitulum vellet, iidem ad præstationem, ab illis decretis mulctis extraiudicialiter appellarunt: Itaque perspicuum est, narrata huius mandati deduci in causa appellationis, ac cum pendente hinc inde appellatione, Capitulum conaretur vi illos adigere, vt satisfacerent decretis, tursus vim quandam & ipsi commiserunt, sed vt prætendunt tuitionis & defensionis causa, licet forte modum excesserint. Quare cum super his narratis ordinaria via causa discepretur, non video, quare extra ordinem possim tale mandatum sine clausula decernere. Nam nihil interea interuenit, & si interuenisset, per modum attentatorum iudicialiter disceptari posset; nec video, vnde magistratui mandatum contra subditos decerni possit, pendente causa principali, iuste ne an iniuste tale tributum illis impositum, & mulctæ per decreta iis irrogatæ, non ex constitut. pacis publicæ, quia tum non sine clausula. non ex constitutione pignorationis, quia requisita desunt. non ex *tit. 23. p. 2.* quia vt dixi, iam ipsa causa principalis in iudicium deducta est, & hæc omnia posita sunt in cognitione Iudicis. Deinde si narrata inspiciamus, licet petitio iam sit concinnior, perspicuum est, petere Capitulum quasi mandatum inhibitorium sine clausula: At id in extraiudicialibus nunquam decernitur. & si in genere quis putet hoc mandatum decernendum, quia petantur licita & iuri consentanea, tamen necessarium esset, vt narrata quoque alia ponerentur, alioquin ad specialia hæc narrata, super quibus ante iudicialiter mandatum denegauimus, quomodo iam decernere poterimus & in genere? Nam statuendum est, aut accommodatam petitionem esse narratis aut non: priori casu, tum generalia oportet nos referre ad narrata, & ex iis ipsis interpretari: sin non accommodata, tum denegandum est mandatum auff vorbrachte narrata ex stylo Cameræ, quapropter priori meæ sententiæ inhæreo.

Petitum Mandatum denegamus D. G. Refer. consent. D. C. D. W. D. S. D. N. D. F. & D. O. &c.

TITVLVS VI.

Mandata de via, itinere & flumine publico vtendo fruendo, &c.

SVPPLICATIO I.

Pro Mandato sine vel in euentum cum clausula, in causa N. contra N.

ACtorum subditi & etiam forenses ab immemoriali tempore vsi sunt nauigatione, zur E. oder E. in certo aliquo loco fluminis, iam Domini impediuntur per Reos, & coguntur alio nauigare seu diuertere: An cum vel sine clausula mandari possit? Tandem ist das in euentum gebetten Mandatum erkendt doch cum clausula 4. Maii, Anno 80.

Narrant Actores, etsi subditi eorum ab immemoriali tempore vsi fuerint nauigatione, &c. Dessen doch vngeachtet vnd vnangesehen/ vnderstündet jhr Beklagte euch jhre E. Vnderthanen/ vnnd frembde an der freyen privilegirten Schiffarth / auff der S. E. zulegen/ welche die auff der E. schiffende Leuth verhindern / vnd mit Gewalt nötigen/ daß sie entweder auff die S. E. nit kom̃en können / oder aber auff H. B. so eine gantze Meil wegs von der S. E. ligt fahren müssen/ dardurch die commercia vnd gemeine Handthierung verhindert werden / alles nicht allein den natürlichen Völckern vnd beschriebenē Rechten/ sonder auch den Kayserlichen Privilegien vnd gemeinen Nutzen gäntzlich zu wider vnd entgegen/ Vnd ob wol jhre E. euch vmb Abschaffung solcher Verhinderung vielmals angesucht/ so hette doch solches alles bey euch nichts verfangen wöllen / Derwegen sie zu erhaltung jhrer Hochheit vnd Regalien / so von vns vnd dem H. Reich herrühren/ vnd damit allerhandt Vnruhe vnd Weiterungen vermietten bleiben / gebührliche Rechtshülff zusuchen benötigt / vmb diß vnser Kayſ. Mandat wider euch zuerkennen vnnd mitzutheilen embsiges fleiß anruffen vnd bitten lassen/ ꝛc.

Wann wir nun niemandts Rechts versagen sollen/ vnd jhre Lieb erlangt / daß jhnen an heut Dato folgender massen Proceß erkendt worden seynd/ ꝛc. bey Peen 12. Marck / ꝛc. vnd wollen daß jhr hinfüro zu verhinderung der freyen Schiffahrt/ kein Kriegßschiff auff der S. E. noch vnder oder ober auff derselben leget / jemandt dardurch wider seinen Willen auff H. B. zufahren zunötigen/ sonder euch desselben enthaltet/ vnd männiglich sich der freyen Schiffarth gebrauchen lasset/ darwider nichts thut / noch euch hierinn vngehorsamb erzeigt / als lieb / ꝛc. Im fall jhr aber durch diß Kayserliche Mandat beschwert zu seyn/ vnnd warumb / ꝛc.

Simile Mandatum de non impedienda nauigatione fuit decretum sine clausula Senatui ac ciuitati C. contra Episcopum eius loci, qui maiora vectigalia à transeuntibus nauigus postulabat, quam antiquitus constituta erant, eaque non soluentia progredi impediebat.

SVPPLICATIO II.

Pro Mandato sine clausula, in causa Hern Bürgermeister vnd Raht der Statt C. *contra* Herrn S. Ertzbischoffen zu C. & Cosorten.

OB wol inn gemeinen beschriebenen Rechten heilsamlich versehē/ daß one erhebliche Vrsachē/ auch ausserhalb d' Röm. Kay. May. vorwissen niemands / einige newe vngewönliche Zoll auffzurichtē/ viel weniger alte gewöhnliche Zoll eygēs vornemens zuersteigern / sonderlich da solche steigerung vnd Neuwerung/ nicht auff die Wahren/ so durch vnd für geführt/ sondern mit Vngnaden auff etliche benandte Personen wider alt herkommen vnd vblichen Gebrauch/ vñ doch dem gemeinen Nutzen zu höchsten nachtheil / geschlagē würdē/ fug oder macht hat/ sonder da ein solches mit d' Taht fürgenommen/ es als ein vnbillich hochschädelich/ dem gemeinen Nutzen vnd Landtfrieden zuwider/ eingeführte Neuwrung zuhalten/ vnd ohne weiter Nachdenckens widerumb abzuschaffen sey Vnnd daneben vnleugbar Wahr / daß Syndici Principaln vnd dero Bürgere vnd Schiffleut zu C. so auff dem Rheinstrom mit Wahren auff vnd abfahren / von männiglich hohen vnnd niedern Standts/ sonderlich dem Hochwürdigen Fürsten vnd Herrn/ Herrn S. E. B. zu C. ꝛc. an Zollen je vnd allewege vnd von vielen Jahren hero / bey einem gemeinen Anschlag deß Zolls/ vnd gleich andern C. F. vnd Ständen deß H. Reichs vnd dero Vnderthanen zugelassen worden / wie sie dañ bey solchen ersessenen herkommen / nicht weniger von höchstg. E. F. als von andern C. F. vnd Ständen beschicht/ billich vnturbirt vnd vnangefochten verbleiben solten / Solchem aber allem zu wider / hat hochg. Herr C. F. von C. ꝛc. ohne alles verschuldē diese nechst vergangene Pfingsten vnuersehens die ernstliche vngnädige schrifftliche Fürsehung bey dero Zöllnern zu A. E. B. K. W. vnd B. ꝛc. thun lassen/ daß sie hinfürter andere Schiff vnd Kauffleut/ so Syndici Principaln mit Eydt vñ Pflichten nit verwandt/ vñ mit jren Wahrē den Rheinstrom auff oder abfahren/ bey dem alten gewönlichen Zoll bleibē/ Aber von den C. Schiffleuten/ die C. Kauffleut oder frembder Kauffleut Wahr einladen/ allein darumb daß sie C. Bürger seindt/ vmb das halbe Theil vnnd fast 2. drittheil mehr Zolls als bißhero vblich gewesen / nemen vñ auffheben sollen/ Wie dann solche vnuerursachte vnd beschwerliche neuwerung vnd thätlichkeit / allbereit ins Werck gerichtet / vnd also damit gebähret worden / daß etliche Schiffleut auff einer Reise vber angewendte Mühe/ Arbeit vñ Kosten/ noch wol bey 60. Gülden Schadens/ alles fermers inhalts beygelegten Instruments/ leyden vnd nachstehen müssen / darauß dann vnuermeitlich nachfolgende vnd gergleichen hochbeschwerliche nachtheilige neuwerung/ Vnraht vñ Landverderbnuß erfolgen/ nemlich daß die C. Kauff vñ Schiffleut sich deß Rheinstroms vñ gemeiner Werbung zu selbst jhr vnd jhrer correspondenten eussersten Verderbung enthalten vnd eussern müssen/ vnnd dar-

dardurch zu gefehrlicher Vneynigkeit vnnd geschwinder Auffruhr vnnd Empörung/ die hernacher die Obrigkeit nicht wol stillen wirdt / erweckt/ Welchs nun Syndici Principaln auch endlich dahin dringet/daß sie der Kö. Kay. May. vnserm aller gnedigsten Herrn jre Gehorsamkeit/ Schuldigkeit vnd Stewr nicht mehr reichen vnnd leisten werden können/ oder da solches ein zeitlang durch schickung Gottes deß Allmächtigē verhütet möcht werden / Jedoch notwendig sich zutragen würde/ wie es dann allbereit die Erfahrung gibt / daß die C. Kauffleut jhre eygen Wahr/ den Frembden/aber andere vnnd frembde Wahren den C. daselbst haltenden Schiffleuten eynladen/vnd also allenthalben an den C. F. C. Zölln die frembde Schiffleuth / dieweil sie C. Wahr/ die C. aber/weil sie C. Bürger seyn / da dann der Zoll vnerhörter weise auff die Personen vnd nicht die Wahren geschlagen würd/vber den alten Gebrauch mehr als noch so viel Zolls geben vnd bezahlen müssen/welchs in gemein den Niederländischen dürren vnd nassen/ auch Oberländischen Wahren vnd Wein/ein geschwindt Auffschlag vnd Thewrung / so zu diesen Zeiten / da GOtt seinen milten Segen in verleyhung vorstehender zimlicher Erndt vnnd Herbst versehentlich gebe/vñ allerley Auffruhr vnder dem gemeinen Mann erwecken/Ja vnwiderbringliche Beschwerde allen Ständen bringen möchte / Jn massen auch solch Vbel/wann man solche Wahren zu Landt / wie dann zum theil ein Eingang gemacht worden/ auff vnd abführē würde / Dieweil andern Churfürsten F. vnd Ständen an jren gewönlichen Zoll ein mercklichs abgehet/nicht auffhören/sonder viel ein grössers/sonderlich zu nechst beyschleichender Franckforter Meß verursachen würde. Wann aber solches oberzehlten gemeinen Rechten / auch deß H. Reichs Constitutionen zuwider / durch E. F. Gn. Gebott ohne Clausull wol mag vnd soll abgeschafft werdē / Jn massen dann E. F. Gn. zeitlichen Einsehens hoch von nöhten/ Demnach ist an E. F. G. Syndici vnderthänige Bitt/ihme wider höchst ermelten Churfürst. auch deren Zöllere/ Besehere vnd Schreibere auff dero Zöllen A. M. L. B. K. W. vnd B. ein Penalmandat sine clausula, darinnen jren C. F. G. bey einer namhafften Peen/ obangeregt sein vermeynt Gebott bey dero Zolldiener fallen/ vñ dann in gemein allen Beklagten sampt vnd sonders/sich der obangezogener newerung vnd steigerung deß Zolls gegen den C. Schiff vnd Kauffleuten zuenthalten/ vnnd sie bey gewöhnlichem Zoll bleiben zulassen/ auch gleich andern zuhalten / vnnd da sie eynige Spruch vnd Forderung an Syndici Principaln zuhaben vermeynen/ dieselbige ordentlicher Weiß durch Mittel Rechtens/darzu sich Syndici Principaln erbieten vnd gnugsamb gesessen/auffündig zu machen/ vnd sich aller Thätligkeiten hinführo gegen jhnen zuenthalten / ernstlich aufferlegt vnd gebotten werde / in gewöhnlicher Form zuerkennen vnd mitzutheilen deliper.

Decretum: Jst erkendt in consilio 19. Iunii. Anno 77.

Mandatum pœnale fuit decretum cum clausula 10. Iulii, Anno 77. Herrn D. vnd W. B. S. contra Bürgermeister vnnd Raht der Statt H. welche die fischen Forde in die C. gesencket / vnnd damit das Wasser auff B. S. gettrieben/ꝛc.

Supplicatio pro Citatione fuit decreta in consil. 11. Ianuarii, Anno 80. in causa Decani vnd Capitul S. G. Stifft zu S. contra C. F. P. dero Fauth vnnd Landtschreibern zu G. auch den F. Fauth zu L. & amborum subditos den dritten Theil deß grossen Zehenden zu L. belangendt / & Cameræ Iurisdictio fundata propter continentiam causæ, ne ea diuidatur, cum Rei diuersis iurisdictionibus subiecti fuerint.

Gutachten D. L. M. Z. an den Raht zu B. ꝛc.

EHrnveste / Jnsonders günstige Herrn E. E. Schreiben/bey zeigern/an Herrn D. H. vnd mich vnter dato den/ꝛc. diß herauß gefertigt / hab ich sampt den Beylagen mit Fleiß gelesen/vñ den jrrungen/so sich zwischen Herrn zu S. deß Wasserfluß halben / die A. genandt/erhalten/welchem seinen freyen Lauff hochgemelter F. im Landt zu H. durch verpfelen vnd verdeichen zu hindern vnderstehen soll/nach gedacht. Vnd befinde die Sachen/in massen mit der kürtze hernach folget/nemlich / Ob wol nicht ohne / daß ehrngedachte E. E. ex interdicto; Ne quid in flumine publico ripaue eius fiat, quo aliter aqua fluat, atque priori æstate fluxit, hochermelten H. von vorhabenden verdeichung vnd verpfelung / mit Recht abzutreiben vnd abzuhalten befugt / *tot tit. Ne quid in flum. &c.* daß doch solche rechtliche Hülff allhie in Camera, propter defectū iurisdictionis, nicht außzubringen / auch auff den Fall ein Mandatum, (welches gleichwol absque clausula iustificatoria) Damit aber E. E. weitig geholffen (nicht zuerhalten) wie nicht wol zu glauben / zuerlangen/ dasselb doch nachgehendts / Wann der Proceß mit schwerem Vnkosten / vnnd verlierung der Zeit / derwegen / daß Iurisdictio allhie nicht fundirt/oder gegründet/wie nachmahls sich begeben/ Vnd deßhalb viel vnd stattliche præiudicia zu allegieren / nachmahls gewißlich widerumb cassirt/ auffgehaben/vnd der Herr beklagt/ endlich ab instantia absolviert/vnd E. E. auch in die Gerichtskosten darüber fällig/ertheilt / vnd verdampt werden/Angesehen / daß ein Fürst deß Reichs in prima instantia, ausserhalb seiner sondern Fäll / vermöge deß Reichs Ordnung in Camera nicht zubeklagen / Vnnd gehört also diese Sach vor die Außträge/ in erster Instantz. Nach dem auch E. E. vor wenig Jahren / de facto, die vom Herrn Gegentheil fürgenommene verpfelung vnnd verdeichung widerumb abgeschafft / vnd sich bey irer

vorigen possession vel quasi gehandthabt/vnd also der Wasserfluß jetziger zeit seinen freyen Lauff/ wie dann derselb von vnerdencklichen Jahren gehabt/widerumb bekommen/vnd hochermelter H. noch zur zeit eygner Thathandlung halben allhie nicht geklagt/vnd viel weniger auff den Landtfrieden Proceß erlangt worden/ Dieweil vermög der Außträg/ deßhalb wol zuklagen/ Nach dem der erste Theil angereigtes interdicti, Ne quid in flumine pub. &c. als prohibitorii, ad ea pertineat, quæ nondum facta sunt (quo ne quid fiat, prospicitur) wie hingegen der letzte Theil desselben als restitutorii, quod iam factum est, restitui. Zu dem weil keine besondere Bedrängung vorhanden/ darauß Empörung im Reich zubesorgen/ Ist auch Mandatum de non offendendo (welches vnter keiner andern Peen/ als deß Landtfriedens außzugehen pflegt) nicht zuerhalten/ Dessen auch Herr Cammerrichter vnd Beysitzer jetziger Zeit/ nicht so milt seyn/ als sie wol in den vergangenen Jahren gewesen/ Wiewol ich nicht bey mir finden kan/ was grössern effectum die auff ihnen haben/ Angesehen/ daß in Mandato de non offendendo, ein mehrers nicht/ geboten noch mandirt wird/ als die impetranten/ dem Landtfrieden zu wider/ nicht zubeschweren/ welches doch zuvor in berührtem vnd offentlich im Reich publicirten Landtfrieden/ bey Peen der Acht verbotten/ der gestallt/ daß wo einer dem Landtfrieden zuentgegen beschwert/ deßhalb als baldt/ ob gleich keine Mandata de non offendendo, vorhanden/ Ladung auff die Acht außzubringen hat/ Vnd hingegen wo der impetrant/ deme ein Mandat de non offendendo, mitgetheilt/ vber Verkündigung desselben/ dem Landtfrieden entgegen/ vergwältiget/ nicht desto weniger/ vnangesehen/ erlangten verkündten/ vnd Gerichtlich eyngeführten Mandats/ allererst Ladung/ super fracta pace, wider den Landtfriedbrecher/ da er anderst wider in Rechtlich zu procediren gemeint/ außgehn muß/ vnd würde mehrgedachter F. jederzeit fürwenden/ daß er nicht dem Landtfrieden zu wider/ sonder allein tuendi sui iuris causa, die fürhabende verdeichung ins Werck gerichtet. Vnd dieweil die Peen der Acht atrocissima, auch ohne das in penal Fällen quælibet causa etiam bruta & bestialis in delinquendo excusationem præstet, Ist nicht zu vermuten/ daß jhr F. G. derhalben in die Acht zuerklären. Ob denn letzlich nicht ohn/ daß vermög der Kayserl. Cammergerichts Ordnung/ wo zu besorgen/ daß die Partheyen/ in Sachen streitiger possession, zu gewaltiger Handtlung kommen möchten/ Herr Cammerrichter vnd Beysitzer solche Vnruhe im Reich zuvorkommen/ macht haben solle/ die streittige possession zu sequestriren/ oder beyden Theilen sich derselben zu summarischer Außtrag momentaneæ possessionis, an statt der sequestration zuenthalten/ zu inhibiren: Cum æquissimum sit, ne Prætor sinat ad arma venire eos, quos potest sua iurisdictione compescere: So hat doch solch Remedium allein statt vnnd platz/ zwischen Partheyen/ beyderseyds dem Reich one Mittel vnterworffen. Weil nun der Bischoff zu M. in Sachen/ so E. E. wider J. F. G. auff die newe Constitution de arrestis erlangt/ derselben nicht opponirt/ daß sie dem Reich der gestallt nicht zugethan/ vnd daß demnach solch Mandat de arrestis widerumb zu cassiren. So ist keine Hoffnung/ daß super momentaneæ possessionis constitutione, inhibitio loco sequestrationis deßhalb allhie in Camera zu obtiniren. Nach dem aber die Sach nicht allein die Statt B. sondern auch den Herrn Ertzbischoffen vnd Ertzstifft B. mitbetrifft/ wie dann in hochgedachten J. F. G. jüngst Schreiben/ an E. E. zuvernemmen/ daß J. F. G. derhalben auch in sonderheit an Herrn Ertzbischoffen vnd Ertzstifft geschrieben/ vnd auß dem Protestation/ vnnd gegen Protestation Instrument/ auch so viel erscheint/ daß ein Ertzstifft seine Gesandten gleichfals/ bey gepflogener Vnderhandlung zur stett gehabt: So ließ ich mich bedunckten E. E. zu rahten/ sich deß Orts vom Ertzstifft nicht abzusondern/ sondern viel mehr mit demselben einer einhelligen Meynung/ wie Herzog F. auff seiner G. jetziges ferner suchen zubeantworten zuvergleichen. Wann sich dann ein Ertzbischoff vnnd Ertzstifft B. der Sachen mit theilhafftig machen/ vñ annemmen wölten/ auch leyden köndten/ daß zugleich auch/ in Jh. F. Gn. Namen/ vnd mit E. E. Proceß/ super momentanea possessione, vnd inhibitio loco sequestrationis allhie gebetten: So wehren solche Proceß ohne Not wol zuerlangen/ Sonst muß die Sach vermög der Außträge/ angebracht vnnd erörtert werden. Habe E. E. auff deroselben Begern/ ich solches wolmeynend nicht verhalten wöllen/ Datum Speyer/ &c.

TITVLVS VII.

Mandata de restituendo sine vel cum clausula.

SVPPLICATIO I.

Pro Mandato de restituendo cassatorio & inhibitorio, sine vel in eventum cum clausula, item Citatione ad videndum cassari, in causa A. von D. contra C. F. zu C.

HOchwürdiger Fürst/ Römis. Kayserl. May. Cammerrichter/ gnediger Herr/ In Sachen Frawen A. vnd D. hochgenottrengten Klägerin/ contra D. C. & Consortes/ Ew. F. G. vielleicht auß der Vrsachen/ die in Vnderthänigkeit begerte Proceß zuvertheilen/ Bedenckens getragen haben/ daß sie deß ordentlichen weg Rechtens vnnd der Appellation sich gebrauchen sollen/ so zeigt Ew. Fürstlichen Gn. derselben Anwaldt vnvmbgänglicher Notturfft nach/ ferner in Vnderthänigkeit

nigkeit an/daß die geklagte gewaltsame Handtlūg allerdings extraiudicialiter sine omni causæ cognitione fürgangen / darzu Anwaldts Principaln niemals citirt / weniger die berümbte E. F. Befelch jhr insinuirt oder vorgezeigt/ sondern dieselb mit vnordentlichen Gewalt exemplo pessimo wider Eydtlichs vnd hochbeeurts Versprechen (wie solches in reproductione processuum incontinenti bescheinet werden sol) auch alle Recht / Vernunfft vnd Billichkeit/ jhrer Güter/ vnd dero vnstreitigen possession, jämmerlich beraubt worden / Wann nun solche im H. Reich höchst verbottene thätlichkeitē sich vm so viel desto weniger mit einigem Sachen Rechtens behaupten lassen / quod & ne summo quidem Principi liceat aliquem inaudita causa spoliare, dannen hero da von E. F. G. vnnd dieser im Reich blüender höchster Iustitien, contra oppressionem potentiorum, Anwaldts Principalin per viam mandati sinē vlteriori cognitione, cum & ea quæ dē facto fiunt, de facto retractanda sint, die hülffliche Handt Rechtens nit gebotten/besondern dieselb dem ordentlichen Weg Rechtens/an vnderschiedtlichen Orten/ (welches auch ob gleich geklagte gewaltsame / vnnd facti enormitas nicht vorhandē/ ex aduerso mit vorgehender rechtlicher Erkändtnuß gegen Klägerin wehre vorfahren ob concursum realis; & personalis in diuersis locis instituendæ actionis beschehen müste) für zunemmen vber Zuuersicht angewiesen werden solte / derselben nicht allein zu vndwiderbringlichem Nachtheil / sondern auch dē vnrechtfertigē Gegentheiln so allein diß Werck potentiorum suffragio auff einen vnsterblichen Proceß zurichtē vnderstehen / zu erwündschtē vnzimlichen Vortheil / gereichen würde/ so repetiert diesem allem nach Anwaldt / in Namen obstehet/ sein nechst einkommener Supplication warhaffte narrata, abermals gantz vnderthänig bittendt E. F. G. wöllen in gnediger Erwegung aller vnderlauffender Vmbstendt/auch daß deros Iurisdiction ex duplici rerum & personarum continentia vberflüssig fundirt / dieweiln der E. F. zu C. ohn / vnnd die andern Consorten mit Mittel dem Heiligen Reich/vnd dreyen vnderschiedlichen Herrschafften vnderwürffig/seiner genottrengten Frauwen Principalin mitgebettenen processibus, wo nicht sine, jedoch zum wenigsten cum clausula nun mehr in Gnaden wilfahren. Darüber E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt höchstes fleiß in vnderthänigkeit anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger

N. N.

D. Cauens de rato & mandato subscripsit.

Decretum: Ist gebetten Mandatum jedoch cum clausula, vnnd Citatio ad videndum cassari erkendt / in consilio 1. Octobr. Anno 1599.

Huic simile extat votum pro Mandato de restituendo in pristinum statum, & de non offendendo in causa F. I. contra A. Secundum ius commune à mandatis non est inchoandum, nisi in casibus in ordinatione expressis *part.* 2. *tit.* 23. Magistratus autem ordinarius subdito iniuriam sine causa inferre non præsumitur, etsi forte passus sit iniuriam, contra magistratum experiri potest. Quare mandatum de restituendo denego, itemque mandatum de non offendendo: Habet enim alia remedia ordinaria, vt pote actionem ordinariarum iniuriarum appellationem, neque narrata super fracta pace qualificata sunt, vt senatus A. eiusmodi sine culpa edere soleat. In consilio 13. Maii, Anno 60.

SVPPLICATIO II.

Vmb gnedige erkennung dessen den 3. Januarii jüngsthin gebettenen Mandats *de restituendo, In causa C. T. B M.* zu *E. contra C. B.* zu *N.*

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. May. Cammerrichter / Gnediger Herr / Es ist albereit vor acht Monaten / nemblich den 3. Januarii / im Namen E. T. deß eltern Bürgermeisters zu E. pro Mandato, de restituendo, wider Herrn C. Bischoffen zu N. & consortes, vnderthänig supplicirt / auch vmb Bericht geschrieben worden/ Welchen aber der Beklagter Herr Bischoff vngeachtet zum zweyten oder dritten mal erhaltenen Termins / erst neuwlich darzu nach verflossener letzter prorogation, eingeschickt haben sol / Vnd ob man solchen Bericht gründlich zuhintertreiben / dieß seydts wol getrawet / jedoch weil die contumacia in deme der Bericht intra terminum secundo vel tertio prorogatum nicht eingeschickt worden / vberauß / vnnd vnuerantwörtlich/auch in dergleichen Sachen vor der Zeit ohne einig Berichtschreiben den supplicirenden Partheyen gebettene Mandata erkendt worden / wie geschehen in Sachen K. contra L. D. vor vngefähr vier Jahren / vnnd noch hoc Anno in Sachen G. R. contra N. L. als wil man dieß seydts sich getrösten / daß gebettene Mandat nun mehr gnedig werde erkant werdē / zumal weil der Supplicant ein sehr alter Mann / vnd es mit jhme bewandt also ist / daß er der beklagten Partheyen Wünsch nach / wol baldt thodts verfahren/vnnd dieses Proceß Außgang schwerlich erleben möchte / welches dann von dem Herrn Gegentheilen/ darmit je gegen dem vnschuldigen alten Manne

gebrauchter Vnfug nicht an Tag komme/instendig gesucht wirdt / Gelangt demnach an E. F. G. supplicirendē Anwaldts gantz vnterthäniges fleissiges Bitten / die wöllen doch nun mehr nach so langem Verzug / dem frommen vnschuldigen alten Mann die gebettene Proceß gnedig erkennen/ vnd in der Cantzley fertigen lassen/ Hierüber E. F. G. Hochadelich miltrichterlich Ampt vnderthäniges fleisses anruffend.

E. F. G. Vnderthäniger N. N.
D. Cauens de rato & mandato.

Decretum.

Ist das gebetten Mandatum sine clausula, daß P. angeschlagen G. Wappen von den Thüren abzuschaffen /vnd gegen C. T. vnd dessen angehörige wider Recht vnd angezogene bestettigte priuilegia de facto nichts vorzunemmen / wie auch Mandatum cum clausula de restituendo so viel die weggenommene mobilia belangendt / vnd respectiue Citatio ad docendum erkendt / das vbrig Begeren abgeschlagen / in consil. 20. Octobris, Anno 99.

Huic simile extat pro Mandato de restituendo cum annexa citatione. In causa B. von S. B. contra H. F. H. S. vbi est citatio erkandt/das vbrig Begeren abgeschlagen / quia non concurrunt omnia requisita spolii: Nam vt ex narratis constat, si offerentem solutionem quantitatis debitę in possessionem recepit, sibi ergo imputet, quod non melius rebus suis prospexit, turpius namque eiicitur quam non admittit hospes, in consil. 3. Febr. Anno 1580. refert. D. P. consent. D. B. D. D. & D. S.

SVPPLICATIO III.

Pro citatione ad videndum se declarari, cum Mandatis de restituendo, relaxando & arctiori inhibitorio, in causa W. contra E. B.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. May. Cammerrichter / Gnediget Herr / E. F. G. bringt Anwaldt N. N. Bürgermeistet/Raht vnd hochbetrangter Gemeindt der Statt N. abermal supplicirent vnderthänig für vnd an.

Wiewol den 8. Monats Tag Nouemb. jüngst auff Anwaldts Principaln vnderthänig supplicirē / wider den wolgebornen Herrn N. N. &c. S. dann desselben Beampte vnnd Diener N. auch N. N. angegebne neuwe K. Gericht vnd Rahts-Männer zu gedachtem W. von E. F. G. vnd diesem hochlöblichē Kay. Cammergericht/ein Mandatum de restituendo cum clausula, & inhibitorium ertheilt / vnd darin jetzermelten beklagten zuvordest bey Peen 18. Marck lötigs Goldts/sich samptlichen respectiue. deß Gerichts vñ Rahts/ vnnd was dem anhengig hinfüro gäntzlich zuentäussern / die alte Bürgermeister / Raht vnnd Gerichtsverwandten/ an verwesung jhrer tragenden Empter/besitzung deß Gerichts / erwöhlung newer an statt der abkommenden vnnd verstorbenen Gerichtspersonen / vnnd dergleichen nicht zuverhindern / der neuwerlichen Abforderung der vermeinten Ehesteuwr vnnd angezogenen rügens abzustehen / die Kläger vnnd jhre angehörige beuorab benandten Pfarherrn weder an Leib/ Ehr/ noch Gut zubetrangen/vnnd dann deß Holtzhauwens / in dem W. S. Wäldten / Viehe abnemmens / Pfendens/vnd anderm Vnwesens gäntzlich vnnd vnuerhindert / einiges prætendirten Scheins / oder Vrsachen zuenthalten / dem also vnnd zu wider nicht zuthun noch hierin säumig/ hinderstellig oder vngehorsam zu seyn / als lieb jhnen sey/obangeregte Peen zuuermeiden/alles fernern Inhalts beygelegter Copia Mandatorum. Wiewol auch Kläger vnnd Supplicanten obberürte Mandata jhnen beklagten allerseyts / wie sichs gebüret / insinuiren vnnd verkünden lassen/ vnd dahero der tröstlichen vnnd entlichen Zuuersicht gewesen / es würden zuuorderst / der Röm. Kayss. May. deroselben höchlöblichen Cammergericht/zu vnderthänigen Ehren vñ Gehorsam/sonderlich wolermelter Herr Graff/desselben Oberforster/vñ andere Gräffliche Diener vñ Vnderthanē mehrbemeltē Mandatis einuerleibt / solch inhibitoriū Mandatum nit auß Acht gelassen / sondern denselbē mit höchstem fleiß/vñ Ernst vnderthänig zu pariren vnd würcklich nachzusetzen /jnen angelegen haben seyn lassen. So hat doch dasselbige so wenig gefrüchtet/ daß nach desselben insinuation/ bißhero beklagtes vnwesens vnd verübte thätlichkeiten nit allein nit abgestelt / sondern zu demselbigen gegen den Supplicanten vñ deroselbigen angehörigen Mitbürgern vnd Gemeindt zu W. sie vnbarmhertziger vnd vnchristlicher zu Tyranniseren vnd Tumultuiren als bißhero beschehen/angefangen/vnd biß auff heutigen Tag solchs zu continuiren vnterstehen/Dañ vber das in mittelst/vnd ehe obermelten beklagtē vielberürte Mandata verkündet worden/den 12. Nouemb. jüngst M. E. M. deß Herrn beklagten Raht vnd Diener / mit etlichen Reysigen vnd der vmbligenden Dorffschafften Vnderthanen zu W. gegen früer Tagzeit ankommen/von einem Hauß zu dem andern gewandert/vñ den Bürgern so bißhero dem Herrn Grafen nit gehuldigt/alles brenholtz/so sie in jren Behausungē gehabt/auch die glüende Brānd von dē Herden vñ auß dē Ofen hinweg nemen/vñ in das Schloß zu W. tragen lassen/vñ also in mittelst die arme Leut dahin getrieben/daß sie auch fruchtbare Bäume/Zäune vnd anders/sich/jhr Weiber vnd Kinder vor dem Frost zubewahren abhawen vnd vmbreissen müssen / Zu diesem auch der Oberforster G. B. mit Hülff vnd Beystandt der G. den 28. eiusdem jüngst P. L. in dem W. Waldt/welchen man den Heegwaldt zu nennen pflegt / zween Ochsen vnnd ein Roß abgenommen / vnnd solche anderwerts verkaufft. Ebener gestalt N. N. vnnd seinem Eyden / oder Tochtermann / welche allein

allein auff Hagenbüchen Stümpffen an ermel-
tem Ort Reidelstangen gehauwen / nach dem sie
gedachten H. also geschlagen / daß er vor todt ein
gute zeit allda gelegen / auch gerüget / vñ zwo holtz
Arten mit gewalt genommen / vnd doch sonder-
lich mehrermelter G. R. hieran vnersättig / jhnen
H. gar hinzurichten / vnd todt zuschlagẽ / den vbri
gen seinen beywesenden Gehülffen befohlen. So
haben auch zu diesen nach insinuirten obberürtẽ
Kayſ. Mandatis sich die newe erkiesete Schöffen
N. N. der Gräffliche Keller zu W. durch solch
mandatum inhibitorium im geringstẽ hindern /
sondern also bald darauff jr vermeint Gericht be-
sitzen / vnd die Supplicanten / samptlich vnnd ei-
nen jeden insonderheit mit Namen abermals rü-
gen / auch in Monatsfrist künfftig den dritten ge-
richtstag zu besitzen / vnnd widerumb Gericht zu
halten / damaln zu gleich anmelden / vnd ferner
auff das förderlichst / newe Bürgermeister / vnnd
alle andere gemeine Empter vor sich selbstẽ zu be-
sten / vnd diese / so derselben vorstehen sollen / zu er-
kiesen verneñen lassen / Jn massen dann viel er-
wenter Keller zu W. solchs alles hernach den 4.
Januarii jünst ins Werck gerichtet / newe Bür-
germeister / Marckmeister / vnd Pförtner erwölet /
auch den altẽ pförtnern die schlüssel zu den Thorẽ
abnemmen lassen / Vnd die Supplicanten also
sampt deroselben angehörige / vnter das beschwer
lich vnd vnerträgliche erwünschte Joch zu steckẽ /
vnd allerdings jrer freyheit vnd Gerechtigkeit zu
berauben vnterstanden. Bey welchem er es doch
noch nicht verbleiben lassen / Sondern als F. G.
der alte Bürgermeister zu W. sampt etlichen an-
dern / altem Gebrauch nach / der Statt Schoß /
Pförmer vnnd welche damit zu besolden / auffhe-
ben vnd verwahren wöllen / dahero solcher Jnten
tion die schlüssel zum Rahthauß von dem Keller
gefordert / hat er jnen hindan gesetzt deß insinuir-
ten Mandats / also bald gefänglich angenomẽ /
in das schloß zu W. setzẽ / vñ biß auff jetzige stund
in grosser Kälte verwahrlich halten lassen. Eben-
mässig hat auch G. B. der Oberforster / sampt sei-
nem Spießgesellen V. J. viel berürtem manda-
to inhibitorio starck entgegẽ / dertẽ so von d statt
abgefallen / vnd wider dieselb dem beklagtẽ Herrn
Graffen gehuldigt / in d supplicanten W. Wäl-
den noch 6. außerlesene schöne Büchenstämme
gegeben / vnd jnen solche abzuhawen / vnd wegzu-
führen / on vorwissen deren / so von der Statt biß
hero darzu verordnet / erlaubt / ausserhalb derẽ / so
seidhero der Weyhenacht Feyertagen gleicher ge-
stalt von ime außgetheilt / vnd hinweg gehawen
worden. Ferner haben sich den 22. Decem. auch
jüngst vielermelte G. B. vnd V. F. beneben den
Dorffschafften N. vñ etlichẽ N. in einem waldt /
die N. genandt / mit Spiessen / Exten / vñ andern
Wehren versamlet / sich allda berahtschlaget / vñ
als damals in der W. Walde einem der N. ge-
nandt / der S. verordnete Werckmeister / gleich
wie von vielẽ vnerdencklichẽ jaren her den dürff-
tigen Bürgern nottürfftig Brennholtz in dieser
Winterlichen zeit außtheilen wöllen / an ermeltẽ
Ort vnd Wald sich samptlich verfügt / vnd aber-
mal mit grossem vngestümb vnd Gewalt N. N.
einem jeden einen Ochsen N. N. ein Pferdt / vnd
N. N. auch eins / N. N. ein holtzaxt abgenomẽ /
erstgedachter N. N. Wittiben Son aber mit den
Spiessen also empfangen / dz seine Kleid am Leib
durchstochen / vñ er an einẽ fuß gefährlich verletzt
wordẽ / vñ als gleichwol jetzgedachte gepfändte /
vñ beschädigte / sich etlicher massen wid solch vn-
billich vñ vnverantwörtlich pfändẽ vnd abnem-
men gesetzt / haben sie die beyde märckmeister vnd
andere / gegenwertige bürger auß der S. vnver-
sehens auch angefallen / vnd die N. gefänglich an-
zunemmen vnterstandẽ / Demnach aber der eine
Marckmeister N. N. auch 2. Söhne bey jme ge-
habt / vnd solche den Vatter wid ledig zu machen
zu gelauffen / hat offt vnd dickermelter G. B. den
Vatter vnd einen Sohn C. mit einem Härinen
hetzstrick zusamen gekoppelt / vñ hin vnd hero ge-
schleppet / biß er dẽ Vatter einen Arm auß d statt
gerissen / als aber neben obgedachts Marckmei-
sters andern Son noch ein Bürger oder 6. auß
der statt zu solchem Spectacul kommen / sich der
sachen auch angenomẽ / den Strick entzwey ge-
rissen / vñ die gebundene also wid ledig gemacht /
hat G. B. seinen mitgesellen vñ bawren so er vff
seiner seiten gehabt / zugeschrien / sie soltẽ die schel-
men (salua venia) nur alle zu todt schlagen / Er
wölte es am K. Cam. zu Speyr wol verantwor-
ten / darauff dann auch alsbald einer von N. N.
eine grosse Wunden vber den Kopff / biß auff die
hirnschal mit einem knebelspieß gehawen / vñ V.
J. obgedachtẽ N. N. mit seinem Spieß durch die
kleyder in den Rücken gestochẽ / vñ ist er võ den v
brigẽ bawren zu diesem auch jämerlich geschlagẽ
worden. Es hat auch dazumal G. B. vnd seine
mitgesellen obgemelten N. N. zum dritten mal zu
boden gereñt / vnd alsõ zugericht / dz er von aussen
nichts gesundts mehr an seinẽ Leib gehabt / vñ ist
damaln G. B. geschrey / mã solte nemlich die W.
nur todt stechẽ vnd schlagẽ / so grewlich gewesen /
dz auch jeder man / so dazumal im Wald geweseñ /
võ mittel vnd nid S. mañ vnd weibsperson / vñ
andere N. N. Vnterthanen / so brennholtz fron-
weiß gen N. führẽ müssen / herzugelauffen / solchẽ
geschrey vñ schlagẽ / so bey nahe anderhalbe stun-
den gewehret / zugesehen / auch zum theil da sie die
W. also verwundt vnnd blutrüstig gesunden be-
weynet. Nach jetzgemeltẽ geendetẽ Tyranniſiren
aber hat G. B. mit seinen gesellen die abgenomẽ
ne Ochsen / pferd / vnd andere pfand dem Wirth
zu N. eyngestelt vñ geliefert / vñ nach wenig tagẽ
hernacher vñ ein gering gelt hin vnd wider ver-
kaufft / mit welchẽ sie doch nit ersettiget / sondn es
läst sich offt gemelter V. J. hin vnd wider täglich
on allen schew verneñen / dz er Befelch habe H.
H. den alten sampt noch einem oder 6. W. Bür-
gern / so gen Speyr / je bißweilen jhre Rechtfer-

tigung zu sollicitiren verreisen / bey nächtlicher weile / mit gewalt auß den Betten zu heben / vnd gefänglich hinweg zu schleppen / gleicher Gestalt hat auch N. N. der abtrinnige Wirth zu W. den 22. Dec. jüngst öffentlich auß gestossen / er wölte N. vnnd dann die andere vornembsten auß den Supplicanten noch helffen in hafften / vnnd zur Huldigung vnd verlassung angefangener Recht fertigung bringen / solte jme auch Leib vnd Leben darüber zu scheitern vnd grund gehen. Vber dieses so ist auch dem alten Pfarherrn / auß geheiß vnd Befelch deß beklagten Herrn Graffen von dem Keller zu W. die Statt W. vnd gantzes E. B. Gebiet zu meiden / de nouo vnd nach verkündung abermals mandati inhibitorii befohlen worden / wie dann auch jnen Supplicanten newlicher zeit / die in dē mandato angeregte vermeinte Eheftewr widerumb abgefordert worden. Vñ ist sonsten in einer summa jetziger zeit deß Fahens / pfändens / vnd betrangnuß deß beklagten Herrn Graffen / desselben beampten vnd Dienern / inn vnd vmb W. gegen den Supplicanten vnd derselbē angehörigē also mercklich vñ vberschwenglich viel vnd groß / dz keiner sonderlich N. N. vnd andere Bürger / so noch zur zeit zur Huldigūg nit haben können gezwungen werden / bey jren Weib vnd Kindern in der Statt frey vnd sicher nicht wohnen / vnd jhne nothürfftige Vnderhaltung durch tägliche handthierung vñ Arbeit verschaffen können / wie sie dann allbereit theils vnder die Herrn von S. A. theils vnder den Landtgraffen zu H. sich zu begeben / vnnd allda sicherheit zu suchen / jre arme weib vnd kinder mit hauß vnd hof zu verlassen / vnd sie nit allein die bitter vnnd eusserste hūgers noth / sondern auch in solcher grimmigen winterszeit / da denselben sich wider solche Kält mit nottürfftigem brennholtz auß jren eigenen den W. Wälden zu versehen / nit verstattet / an denselbigen jr elendiglich verderben vnd sterben endtlich zu sehen vnnd erfahren / durch obermelte vbermässige vnd vnchristliche betrangnussen / gezwungen vnd getrungen werden.

Wann dann nun G. Fürst vnd Herr oberzeltes alles / so mit ratification / vnd auß befelch viel wolermelten Herrn beklagten Graffens / vñ desselben Beampten / Diener / vnnd Vnderthanen also verübet worden / mit allein dem außgangenē vnd verkündten Kayserlichen mandato inhibitorio stracks zuwider vnd entgegen / vornemlich zu der Röm. Kayſ. Mt. vnd deroselben hochlöblichen Cammergericht höchster Schmach / Veracht vnd Spott erzehlter massen vorgenommen / also daß es auch nicht mit einigem prætendirten schein oder vrsach kan oder mag bemändelt werden / sondern auch solch abermals erwidertes vnwesen / dermassen beschaffen / daß es jhnen Klägern vnd Supplicanten als armen Leuten zu gewissem vndergang vnwiderbringlichem schadē / vnnd vor augen schwebendem eusserstem verderben gereichē thut / vnd also summum & ineuitabile periculum in mora, Als ist Anwaldts in Namen der Statt vnd hoch betrangtē gemeind zu W. vnderthänig hochfleissige Bitt / jme wider oberzelte beklagte citationē ad videndū se declarari cum mandatis de restituendo & relaxando zu ertheilen / Vnnd dann weil abermal insinuirtes mandatum, wie gemelt / so wenig bey den Beklagten gefrüchtet / damit die Supplicanten widerumb sicher bey jren armen weibern vnd Kindern wonē / solche von hungers noth / vnd eusserstem Vndergang erretten / vnd jrer handthierūg frey sicher vnd vnbeläſtiget abwartē kōnen / Auch nach jnhalt obberürts insinuirten Mandats bey jrem alten herbringen / Besitzung deß Gerichts / erwehlung zu den Emptern vnd andern dergleichen vhralten Stattrecht / vnnd Gerechtigkeiten vnturbirt gelassen / darüber nit getrieben oder beläſtiget würden / durch ein schärpffer mandatum inhibitorium sine clausula, welches auch quo eo melius omnibus innotescat zu N. N. vnnd N. publice affigirt werden möchte / Jnhalt beygelegten hiebevor ertheilten vnd insinuirten mādati inhibitorii obspecificirten beklagten gnedig auffzu erlegen vnd zu befehlen / vnd sonsten was den armen von weib vnd kindern / hauß vnd hoff verjagten Leuten am nützlichsten seyn kan oder mag / dardurch jnen / jhren armen weib vnd Kindern / auß solcher grossen noth jetziger zeit verholffen / vmb Gottes willen gnedig zu erkennen vnnd mitzutheilen. E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt vnderthänig höchstes fleiß anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger
gehorsamer
N. N.

D. cauens de rato & Mandato.

Decretum: Jst gebettene citatio ad videndum se declarari cum mandatis de restituendo & relaxando erkendt / das vbrig begeren iudicialiter in conſ. 12. Ianuarii, Anno 98.

Huic simile extat votum pro mandato pœnali de restituendo, relaxando & non offendendo in causa E. B. contra W.

Videntur nominati supplicantes factum, seu narrata qualificare velle super constitu. pignor. Videatur igitur primo de iurisdictione, in qua nos esse fundatos concludo, ob Außträg / an autem sit pignoratio, ita vt Außträg non habeant locum, valde dubito. 2. Quia locus in quo pignoratio facta est, in specie non exprimitur. 3. Quia non narrat eiusmodi pignorationem factam fuisse animo sibi acquirendi ius aliquod in loco, vbi pignoratio facta esse allegatur, id quod expresse ordinatio requirit, ideoq; puto magis turbationem, quam pignorationem esse. Nec me mouet, quod retia pignorata sint, quia non omnis pignoratio turbatio est, neque vt dixi, narrat, quo iure pignorata sint retia. Quoad mandatum de relaxando, factum ipso

iure

idrē est prohibitum: etsi supplicantes qualificarent narrata sua super agricultura, mandatum sine clausula vellem decernere *ex tit. 2. ord. p. 2.* quo ad mandatum de non offendendo, quia de nullis minis constat, processus petitos denego; in cons. 15. Martii, Anno 64.

Mandatum de restituendo sine clausula. In causa Fraw E. gebornen von S. Weyland F. von der S. B. hinderlassener Wittiben/ *contra* H. J. B. zu H. S. H. zu B. S. das abgenommen Pferdt betreffendt.

Tenor Mandati: Entbieten dem Hochgebornen H. J. H. zu B. vnserm lieben O. vnd F. vnser Gnad vnd alles guts/ hochgeborner lieber O. vnd F. vnserm Kay. Camm. hat vnsere liebe andächtige E. Weylandt F. von der S. hinderlassene Wittib supplicirend anbracht/ als Weyland D. L. Vatter H. J. in sachen das Hauß H. vnd B. belangend den 30. Maij/ Anno/ &c. 87. vnser Kayser. Commission außgebracht/ dero verrichtung bey zu wohnē jr Ehewirt F. von der S. B. den 28. Aug. Anno/ &c. 88. seinen reysigen schmid den Aduocaten gen G. zubeleiten außgeschickt/ derselbige aber wegen vndienstlicher erregter Altercation in dem die Commissio allein in cōmuni forma erkend vñ gestelt/ vnbefugter weiß auch auff die macht briefflliche vrkunden zu transsumiren extendirt werdē wöllē/ biß an den abend auffgehalten worden/ folgendts in dem widerkehren in der O. so in mittelst von vngewitter hefftig zunommen/ vmbkommen vnnd ersoffen/ der Klöpper aber/ den er geritten/ außgeschwummen/ So hetten die Fürstl. B. Diener solchen auffgefangenen Klöpper gen W. geschickt/ denselben gedachter H. J. angenommen/ vnd in seinen Marstall vnder andere seine reysige Pferdt gestelt vnd verordnet/ der andacht vnnd meynung/ dadurch einen gebrauch in gleichen sachen eynzuführen/ vnd dessen einen anfang von diesem zu machen/ Vnd ob wol anfänglich jr Juncker/ als auch sie Supplicantin vermittelst Fürstlicher erlangter Fürschrifften vñ restitution dieses Klöppers bey D. L. angesucht/ so were doch nit allein restitutio biß hero nit/ sonder auch allerdings kein Antwort erfolgt/ Wañ aber zu Recht klärlichen vorsehen/ daß der Fiscus in calamitate alterius jhme nichts zu vendicirē/ auch ex re tam luctuosa kein compendium sectiren/ noch calamitas calamitati, afflictio afflictioni, zumal dasselbe nit ex culpa afflicti herfleust/ addirt/ vnd hinzu gesetzt werden sol/ daher auch gemeine beschriebene Rechte/ vnd bevorab vnser Kay. vnd deß H. Reichs Ordnūg dergleichen cōfiscationes für dermassen verhasset/ angesehē/ dz sie auch alle gebräuch/ so derowegen eyngeführt seyn möchten/ als irrationabiles in perpetuum damnirt/ annullirt vnd cassirt haben/ also daß wider solche annullation kein widrtiger gebrauch bestēdiglich eyngeführt werdē kan/ vnd diß factum in allen Rechtē verbotten/ wider den gemeinen Nutzen an jme selbsten one weitere erkantnuß straffwirdig/ vnd nullo iure zu iustificiren. Derowegen vmb diß vnser Kay. Mandat vnd Ladung wider D. L. zu erkennen vnd mitzutheilen demütiglich anruffen vnnd bitten lassen/ also auch erlangt/ daß solche Proceß jhr an heut date erkend worden seyndt. Hierumb so gebieten wir D. L. von Röm. &c. bey Peen 10. Marck/ &c. halb/ &c. daß dieselbige D. L. den nechsten/ one verzug/ eynred vnd entgeld den vorenthaltenē Klöpper widerumb restituire/ vnnd von handen gebe/ hierin nit seumig noch vngehorsamb sey/ als lieb jr sey/ &c. daran geschicht/ &c. Wir heischē vñ ladē auch/ &c. deine L. von obberürter Kay. Macht hiemit/ daß sie auff den 30. Tag/ den nechsten/ &c. deren wir dir 10. &c. selbst erscheine/ &c. oder glaublich anzeig/ vnd in Recht darzu thun/ daß diesem vnserm Kay. Gebott alles seines jnhalts gehorsamblich gelebt sey/ Vnnd wo dann keine Folge beschehen were/ als dann zusehen vnd hören/ sich in obbestimpte Peen gefallen seyn/ mit vrtheil vñ Rechtsprechen erkennen vnd erklären/ oder aber beständige erhebliche vrsachen/ ob D. L. einige hetten/ warumb solche Erklärung nit solle geschehē/ dargegen wie sichs gebürt fürzubringen/ vnsers K. Cam. fürderlichen Endschieds vnd Erkandnuß darüber zu gewarten. Wann D. L. komme/ &c. darnach/ &c. Datum Speyer/ 18. Sept. 89.

SVPPLICATIO IIII.

Pro Mandato sine clausula de restituendo, cum annexa citatione, vmb abschaffung eines new auffgerichten Zolls. *In causa M. contra O. B.*

HOchwürdiger/ &c. Wiewol in gemeinen beschriebenen Rechten/ auch vnser vnd deß H. Reichs Constitutionen heylsamlich vnd wol versehen/ daß keiner weß Stands oder Præeminēz der sey/ im Reich teutscher Nation/ ohn Bewilligung vnd Consens der Röm. K. Mt. vnnd deß H. Reichs Ständ vngewönliche newe Zöll auffzurichten/ oder die Zollstatt auff vngewöhnliche den benachbarten schädlichen Orten/ da dieselbige vorhin frey gewesen/ verlegen/ die frey offene Weg zugraben/ oder auch jemand hierunter das seinich abnemmen solle/ Da auch dergleichē von jemand vorgenommen/ vnd ins Werck gerichtet würde/ daß wider denselben mandata sine clausula zu erkennen/ Inmassen vnzahlbare Præiudicia, daß es in dergleichen Fällen also gehalten worden/ wann von nöten/ können allegirt vnnd vorbracht werden.

Dessen aber vngeacht/ seynd Herr J. vnd A. Graffen zu O. B. in die Frechheit gerahten/ daß sie einen neuwen Zoll/ davon keiner nie gehört/ nicht allein in der Vogtey H. Sondern

auch

auch auff den gemeinen Strom/das T. gehand/ der von W. H. nacher B. hinab fleust/auffzurichten vnd anzulegen/vñ so wol von den M. als andern Ostfrisischen Schiffleuten den Zoll abzurichten zu nötigen vnderstehen/auch die Zöllstatt bey H. verändern/zu dem auch noch newlich auff W. H. Marck/nicht weit von der Statt W. H. ein Zollbrett auffhencken lassen / dadoch ein jede durchreysende handtirende Person/ vnd sonderlich die von W. H. jederzeit frey passiert / vnd mit jhren Wahren vnangefochten verblieben.

Wie dann auch wolermeldter Graff A. zu erhaltung solcher Zöllplätz hin vnd wid die W. H. gemeine Feldtmarckung dermassen vergraben/ vnd mit Schlägbäwmē behangen/daß gedachte von W. H. jre gewöhnliche Weg/Märck/Weyden vnd Heyden füglich nit können gebrauchen/ noch geniessen/Vnd ob wol wolermelte Graffen von O. B. so schrifftlich/so mündtlich solche neuwerung ab zuschaffen ersucht worden seyndt / so haben doch J. J. G. G. nicht allein solches nicht gethan/Sondern je zu durchtringung jhres vñnachbarlichē vorgenomenen Gemüths/vnd angefangener Newerung einem W. H. Bürgern/ nemlich H. K. jetz verschienen 97. Jahrs / seine Pferdt vnd Wägen mit einem stück Holtz/vnder dem vorgebenem Schein / daß er den newen angestelten Zoll verfahren habē solt/ mit gewalt abgenommen/ Jn gleichem J. W. vnd sonst noch sieben andern von H. S. Item N. N. vnd mehr andern Bürgern zu W. H. Auch den H. F. vnd W. S. Bawren im verschienen 97. Jahr einen Gratten vnd zwey Bremer schinen de facto, vñ weniger dann mit Recht / zu Zoll abgetrungen/ Vnd solches alles zu keinem andern Endt/dieweil wolermelte Graffen die Zolls Gerechtigkeit concessione nit erlangen können / dieselbige allgemach præscriptione an sich zu bringen/ Vnd solches desto leichtlicher zu erlangen / läst der O. B. Drost zu H. S. auß Befelch deß Herren Graffen die Märcke zu Roß vnnd Fuß bereiten vnnd bejagen/dadurch die W. H. Bürger je lenger je mehr von jhrer Gemarckung ab vnnd hinder sich getrieben würden/ wie dann auch als jetzgedachter Drost noch vnlangst in der Person deren von W. H. Viehirten mit der Herde in der Heyde angetroffen/ hat er demselben einen Weg gezeiget / welcher weit innerhalb der W. H. Gemarckung / vnd durch derselbē eygenthümbliche Höltzer hergehet/ Auch dem Hirten verbottē mit dem Viehe darüber nicht zu kommen/mit angehenckter Bedrawung/da solches beschehen würde/daß er jhnen sampt dem Viehe nach H. S. schleppen/treiben vnd führen wolt.

Vber das/vñ damit die von W. H. gar kleinmütig würdē/vñ sich dem Graffen in seinem gewaltigen Vornemmen nicht widersetzen solten/ hat er in einem Schreiben vnter dato den 12. Augusti jetztlauffenden 97. Jahrs sich rund erklärt/ die bürger zu W. H. da sie vber die gezeigte Marckung fahren würden / nach seinem gefallen herzunemmen.

Wann dann solch thätlich vornemmen/vorangezogenen Rechten / Reichs Constitutionen/ vnd Kayserlichen Regalien allerdings entgegē/ vnd zuwider/Vnd derwegen dißfals a præcepto wol kan vnd mag angefangen werden/in sonderlicher betrachtung/die beklagten Graffen dem H. Reich one Mittel vnterworffen / dardurch dann dieses Kay. Cam. Jurisdiction allerdings gnugsam fundirt. So ist M. Anwaldts vnderthänig bitt/ E. F. G. gereichen seinen gnedigen Herren Principalen/vermög der Cammergerichts Ordnung/tit. 23. par. 2 ein Mandatum sine clausula, darinn wolermelten Graffen J. vnd A. von O. B. vnd jren beampten zu A. vnd H. S. bey einer namhafften Peen mandirt vnd gebotten werde/ die an beyden orten auff dem gemeinen Strom/ trieff (vnd H. S. Vogtey/ Zoll vnd Zollbret abzuschaffen/dergleichen die weg in vorigen standt zu bringen/die wagen/pferdt vñ holtz/wie in gleichem die abgenommene Garben vnd Korn auch Zollgeld/sampt dadero vervrsachten schäden alles one entgeltens zu restituiren/vnd zu bezahlen/ mit angehefftter Citation ad docēdum se paruisse, gnedig erkennen vnd mitzutheilen. Darüber das hochadelich miltrichterlich Ampt vnderthänig anruffendt.

Decretum:

Erkandt in cons. 7. Iul. An. 88.

SVPPLICATIO V.

Pro Mandato ad videndum se incidisse, &c. & mandato de restituendo, &c. In causa C. von A. F. contra P. H. & L.

WOlgeborner Graffe / Röm. Kayserlicher Mt. Camerrichter/Gn. Herr/E. G. bringe ich in Namen vnnd von wegen der Edlen vnnd Tugendsamen Frawen C. geborner von A. vnd deß Edlen vnnd Vesten C. von S. D. ehelichen Haußfrawen in vnterthänigkeit supplicierendt für / Wiewol in vielen deß H. Reichs Ordnungen/Abschieden/Constitutionen/sonderlich aber deß allgemeinen Landtfriedens heilsamlich vnd wol versehen/vnd vermög derselben/auch gemeiner beschriebenen Rechten bey darinnen verleibten hohen Peenen ernstlich verbotten / daß niemandts/was Würden/ Standts oder Wesens der/oder die seyen / vmb keinerley Vrsachen willen/wie die Namen haben/ auch in was gesuchtē Schein das beschehen möchte/jemands anders/ eygens Fürnemmens/vnnd vnerlangten vorgehenden ördentlichen vnd gebürlichē Rechtens in das sein/seine Dörffere/Höfe/ Güter gewaltiger verbottener / vnd Landtfriedbrüchiger weiß/sonderlich bey Nacht/vnd Ruhezeiten eynfallen/streuentlich

uentlich vberfallen / das sein raublich nemmen / entsetzen / plündern / mit Gewalt hinweg führen / verwüsten vnd verschwenden / noch auch sonsten in andere verbottene Wege betrangen / beschweren / vnnd in sorgen halten / Sonder ein jeder sich gegen dem andern ördentlichen Rechtens (darzu man in alle Wege vrbietig ist) gebrauchen / vnnd dessen Außträg sättigen lassen solle.

Wiewol auch wahr / daß obgemelter Christoff S. D. hochgedachter Catharinen von A. F. Junckherr / durch gutwillige Fürstreckung gelts / vnd anders / so er stattlichen Leuten gethan / auch vielfältige Bürgschafften / so durch jhne für andere beschehen / vnnd er in Krafft derselben / auff vngestümb / vnd vnmitleidentlich Anhalten / der Principal Creditorn / die Hauptsumma bezahlen / vnnd zu demselben etliches Geld auff hoch / vnnd verbotten Interesse / auffnemmen mussen / dermassen an seiner stattlichen Edelmans Nahrung abgenommen / daß er letztlich vor seiner ördentlichen Obrigkeit / dem Hertzogen zu M. B. alle seine Gütere / seinen Glaubigern zu gutem / kräfftiglich verlassen / vbergeben / vnnd cedirt / vnder welchen cedirten Gütern aber ein Dorff H. H. vnd dann ein Hofe vnnd Gut L. K. genandt / auch begriffen / In welchem Dorff vnd Hofe gemeldter C. von A. C. S. D. jhre Fräwliche Gerechtigkeit / als Brawtschatz / vnd Mittgifft / deßgleichen jr Gegenvermächtnuß vnd Leibgeding / vermög habender Brieffe vnd Siegel verschrieben / vber das sie auch von jhrem Vatter seligen eine merckliche summa Geldts / vnd ihre eygene eyngebrachte Güter in gemeltem Dorff / vnnd Hofe / vnd also darinnen vor allen Creditorn ius prærogatiuæ vermög der Rechten hat / welche jhr auch / vermög der M. B. Landtsfürstlichen Ordnung / außtrücklich zuvor auß gebüren / vnd zu stehen.

Solches alles vnd jedes vnerwogen / seyn V. P. vnnd sein Sohn Christoff / deßgleichen auch Christoff H. vnd A. L. als vermeinte Creditores, gedachts Christoffs C. S. D. vnangesehen / daß sie jhre Schulden noch im wenigsten nicht / wie recht / liquidirt / noch auch jhre Prioritet iustificiert / vnerkenntes Rechtens / auch der andern Creditorn ohn citirt / wider obgemelte Ordnungen / gemeine beschriebene Recht / Sonderlich aber der Constitution deß allgemeinen Landtfriedens / zu vnderschiedlichen mahlen / in oben gemeldtem Dorff H. H. vnnd Gut K. mit gewehrter gewaltiger Handt / auch zum theil bey Nächtlicher zeit feindtlicher Landtfriedbrüchiger weiß eyngefallen / vnd haben gedachte Frauw Catharinam in solchen jhren gefreyten vnnd prærogirten Gütern gantz jämmerlichen vnnd erbärmlichen spoliirt / dieselbe geplündert / gedachte Fraw gar darauß gestossen / vnnd sie nicht allein jhrer Fräwlicher Gerechtigkeit de facto entsetzet / Sondern auch derselben jhre eygene / vnwidersprechliche Güter / vnd was jhr von Rechts / vnd Meckelburgischen Landts Gebrauch wegen / vor allen zuvor auß gebürt vnnd eygnet / ohne Vnderschied hinweg genommen / Auch das jenig / so jhnen nicht gefallen / vor jhren Augen jämmerlich verderbt / vnd zu nichten gemacht / vnd nemlich so haben sich gedachte V. P. vnd sein Sohn Christoff in gemeldt Dorff H. H. vnnd den Hofe K. auch die Mühlen darzu gehörig (welches / wie gemeldt / gedachter Frawen Catharinæ von A. F. sonderlichen verschrieben) mit Gewalt eyngedrungen / vnnd haben jhr drey Plück dienst gewaltiglich genommen / den gemeldten Hof K. geplündert / fünff vnd zwentzig Pferdt / acht vnd dreissig Haupt Viehs / ein vnd achtzig Schafe / vnd vierzehē Ziegē hinweg getrieben / das hauß geräth vnd Küchengeschirr / an küpffern kesseln / ehrene groppē / darunder vier gar groß gewesen / Zinnerne Schüsseln / Kanten / Teller / Leuchter / vnd ander köstlich gut Küchengeschirr / vñ hauß gereth / Auch etliche Silberne Löffel hinweg genommen / die Hüner todt geschlagen / auff die wägen geworffen / vnd hinweg geführt / alle essende speiß / an Fleisch / Butter / Schmaltz / Fischwerck vnd dergleichen / was sie nit mit vnraht auffsetzen haben können / auffgeladen / auch zum theil in die büsche geworffen / darzu der gedachten Fraw Catharinen Kleyder / den Mägden geben / vnd dergleichen mehr andere Tyrannische Freffeln vnd gewalt geübt / vñ volnbracht / daß auch Türcken / vnd abgesagte Feind nicht wol Tyrannischer gehandelt hetten.

Ebenmässiger gestalt ist Christoff H. in oben gemeldt Dorff vñ Gut K. bey Nacht schlaffender zeit mit Gewalt eyngefallen / vnd hat drey hundert guter Schaff / vnd dreissig Hauptviehs / hemmen / vnd hinweg treibē lassen. Vber solches alles ist J. L. in vielgemeldt Gut / vnd Hofe L. K. auch mit gewapneter Handt / vnd vielem Volck zu Rossz / Wagen vnd Fuß eyngefallen / vnd hat viel gemelter Frawē C. von A. auß eygenem verbottenem Freffel vñ gewalt / alles das jenig / so sie bey sich gehabt / vnd zu jrer Fräwlichē Gerechtigkeit gehörig gewesen / gäntz vnchristlicher weise abgeraubt / geplündert vnnd hinweg genomēn / derselben auch jr essen vnd trincken für dem Mundt entzogē / ist auch daran nit ersättigt gewesen / sonder hat durch angeregt volck / so er bey sich gehabt auß gemeltem jrem befreyten Gut K. acht guter Wagenpferd / 10. alte vñ junge Ochsen / 30. bürse / 27. fetter Schwein / 127. seitē speck / sampt allem schmaltz vnd Fleisch / vnd was sonsten an essender vnd trinckender Wahr / an allerley vielen Früchten / auch stattlichem Hauß vnd vorraht / auff vnd in gemeltem Hofe vnd Gut K. gewesen / vnnd darinnen gefunden worden / gantz gewaltthätiger vnnd Landtfriedbrüchiger weise genommen / beraubt / vnd hinweg geführt.

Demnach vnd dieweil alle vnd jede oberzehlte gewaltsame / vnd Landtfriedbrüchige Thaten / obengemelten gemeinen / vnnd sondern Rechten /

vnd

vnd Constitutionen/geübt/vnd volnbracht worden/vnd gemelte Thäter/nemlich V. vnd C.P. C.H.vnd J.L.dardurch vnd damit die Peen deß gedachten Landtfriedens / oder sonst zum wenigsten deß gemeinen Rechten de facto verwürckt.

So ist hierauff an E.F.G.in krafft Gewalts in primo termino fürzubringen / derhalben caviirende/mein vnderthenige Bitt/die wöllen vielgedachter Frawen C.von A.F.wider gemelte P. H. vnd L. citationem ad videndum se incidisse, &c. vnd dann mandatum de restituendo, alles vnd jedes deß jenigē/so sie sampt/vnd deren jeder insonderheit / gedachter Fraw C. oben specificirter massen auß jrem hochbefreyten/vnnd priuiligirten Houe L.K.vnd andern jren eygenen Gütern gantz Landtfriedbrüchiger /verbottener/vnd hochsträfflicher weiß/mit lauterm gewalt genommen/geplündert/abgeraubt / hinweg geführt/vñ verderbt haben / jhr wider würcklich zu zustellen/ vnd eynzuantworten/ oder aber für das jenig/so darvon nicht mehr vorhanden/ vnnd verwüstet/ den billichen Werth darfür zu bezahlē/auch sonsten gnediglichen zu erkennen / was gedachter betrangten Frawen diß falls/vnd nach gelegenheit oberzehlter Gewaltthaten ferners zu gutem gebetten/vnd darauff erkend werden solle/kan oder mag/in solchem allem vnd jedem E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt in vnderthenigkeit anruffendt.

Decretum:
Erkandt in cons. 14. Nou. Anno 61.

SVPPLICATIO VI.

Pro mandatis de relaxando, restituendo, & non offendendo, cum inserta petitione veniæ de in ius vocando, &c. In causa C. contra B. T.

HOchwirdiger Fürst/Röm. Kay. May. Cammerrichter/Gnädiger Herr/E. F. G. bringe ich von wegen Herrn Bürgermeister/vnd Rahts/auch gemeiner Bürgerschafft der Statt C.B.jrer aller höchsten vnd eusserstē Notturfft nach/in vnderthenigkeit für / wie daß etliche Irrungen vnd Gebrechen halben / so sich hiebevor ein zeitlang zwischen Weylandt höchstseligster gedächtnuß Herrn J. Ertzbischoffen zu T. jetzigē Herrn Bischoffen nechsten Prædecessorn an einem/vnd gedachten Herrn Bürgermeister vnd Raht/von wegen der Statt C.B.vnd gemeiner Bürgerschafft daselbsten anders theils/erhalten gehabt/den 3. Tag Iunii deß verschienen 55. jars/ durch hochgedachts E. F. Hoffräthe (vnter welchen Herr Jacob von E. vnnd G. von W. D. Thumb Dechant vnnd Chorbischoff/ &c. als deß T. Thumb Capitels verordnete bey der Regierūg mit zugegen gewesen seynd) allem friedlichē Wesen zu gutem zwischen beyden theilen/so ferrn vñ weit gehandelt worden/daß Weylandt höchstgedachter Herr Ertzbischoff der Sachen zu gutem vnd der Statt zugemach/ damit dieselbig Statt jhrer Churfürstl. G. halben an jrer Wolfahrt je nicht verhindert/noch jhrer Churfürstl. G. zugemessen werden möchte/ als ob sie berührte Statt wider Recht vnd billichkeit mit selbst eigenem gewalt beschweren wölte / Wie dann hergegen gedachte Bürgermeister /Raht vnd Gemeinde gemelter Statt C.B. sich gegen Weylandt höchstgedachten Herrn Churfürsten vnterthänigst erbotten/dieselbig an jhrer Churfürstl. G. vnd deß Ertzstiffts Gerechtigkeit auch nicht zuverkürtzen/ Vertragsweiß in nachfolgendem Abschiedt der gestalt gewilligt haben/ dz derselbig also von beyden theilen/für sich vnd alle jre Nachkommen vñ Erben/stet vnd fest gehalten/vnnd demselben zuwider von einigem Theil nichts vorgenommen werden solle/ Nemblich daß beyde Partheyen in allen jhren streittigen Puncten widerumb in die possession/darinn ein jeder von anfang der zugetragenen jrrungen gewesen ist/ kommen/vnd biß zu endlichem außtrag der sachen darinn bleiben/ Jn massen beyde Partheyen / vnd derselben vorfahren zu C. von Alters gebraucht / vnnd hergebracht haben/vnd eine die ander rüwig vnd friedlich lassen / vnd kein newerung gegen der andern fürnemmen sollen / mit dieser ferner wissentlicher/vnd außtrücklicher verwilligung / daß welche Parthey gegen der andern in einem oder mehr puncten klagen / vnnd handlen wil / dieselbig alle vorige Instantien fallen lassen / vnnd gegen seinem Gegentheil an diesem hochlöblichen Kay. Cammergericht ördentlicher weiß/ vñ aller massen/als weren die streittige puncten durch Appellation dahin erwachsen / fürnemmen vnd procedirē solle/Jn massen solches alles vnd jedes auß hiebey gelegten versiegelten Vidimus angeregten vertrags vnd Abschiedts vnterschiedlichen zu ersehen ist/ welchen vertrag vnd Endschied Weyland allerhöchstseligster gedächtnuß Carolus V. zu mehrer sicherheit vnd bekräfftigung nicht allein confirmirt vnd bekräfftiget / Sonder es haben auch jhre Kay. May. darüber (wie dann andere jhrer Kayſ. Mayestet. Prædecessores mehr gethan alle andere der Statt C.B. Recht / Gerechtigkeit/Priuilegia, Freyheiten / alte Herkommen/Gebräuch/vnd gute Gewonheiten geschrieben vnd vngeschrieben / so viel sie deren besitzlich hergebracht/gleicher gestalt vnd von neuwem bekräfftiget/vnnd bestättiget/ darzu auch gedachte Bürgermeister/ Raht vñ gemeine bürgerschafft der Statt C.B. vnd jre Nachkommen/ auch ihrer aller Leib/Haab vnd Gütere/in jrer Kay. Mt. sondere Gnad/Verspruch/ Schutz vñ Schirm auff vnd angenomen/vñ darauff nit allein weylandt hochseligster Gedächtnuß Herrn J. nechst verstorbnen Ertzbischoffē zu T. sonder auch ein jeden künfftigē Ertzbischoffen daselbst/auß Kayserlicher Mayest. Vollkommenheit bey schwerer Vngnad vnd Straff/vnd darzu einer Peen 40.

Marck

Marck lötigs Golds / ernstlich mandirt / dz alle vnd jede E. B. zu T. obē vermelten Vertrag / vnd darauff gefolgte J. K. Mt. gnädigste Cōfirmatiō / an allē vñ jedē jren Worten vñ Puncten steet vñ fest halten / vñ dawid nit thun / noch zuthun verschaffen sollen / wie E. G. solches alles vnd jedes auß hiebeygelegter warhafftē Copey angeregter Kayſ. Cōfirmatiō ferner gnädigl. zuuerneme haben / Nach welchē obangeregtē Vertrag vñ Confirmation alle vñ jede Händel vñ Irrungē / ſo ſich bey zeiten weiland deß nechſt abgeſtorbenē E. B. zu T. höchſtſeligſter Gedächtnuß / verloffen / vnd zugetragen gehabt / zu gutē weſen vñ Frieden / bis zu J. C. G. letzten ſeufftzē geſtandē / vñ rüwiglich verbliebē ſeyndt / Vnd wiewol gedachte H. Burgermeiſt. Raht vñ gantze Gemeinde d Statt C. jetzo regierēdē jrē G. H. E. B. zu T. biß dahero alle vñ jede vnderthänigſte Gehorſame ſo viel / vnd mehr / dañ ſie zuthū ſchüldig / jederzeit gätz vnderthänigliche vñ gehorſamlichē erzeigt / Auch nachmaln / vñ in zeit jres Lebēs derſelbē J. C. G. fernere Vnterthänigkeit vñ alle Gehorſame zuerzeigen gantz vnderthänigſt vrbietig / vñ gemeint ſeyn / Vnd derohalben ſampt vñ ſonders / ſich zu J. C. G. einicher Vngnadē in dē wenigſtē nit beſorgt / ſond gantz vnderthänigſt verhofft gehabt / es ſolte vñ würde J. C. G. vermöge derſelbē zu anfäg jrer Regierūg gedachtē H. Bürgermeiſter / Raht vñ gemeiner Bürgerſchafft altē herkomen nach / beſchehener ſchüldigen / vnd verpflichten hohē Verſprechung / vñ Leiblichē beteurūg ſie bey jrē vñ gemeiner Statt C. Rechtē / Gerechtigkeitē / Freyheitē / Gewonheitē vñ Gebräuchen vnuerhindert / auch die alte Mißfäll vñ Irrungē zu ruhē erſitzē / vñ nit wider ernewert / od aber dieſelbē zū wenigſten bey obangeregtē Bedingē / vñ verſigeltē Vertrag / vnd Kayſ. Cōfirmation bleiben haben laſſē / So habē aber J. C. G. durch lautern vnmilten Bericht / vñ Eyngebūg eines erbarn Rahts / vñ gemeiner S. C. abgünſtigē / die alte Misfäll Irthumbē vñ Gebrechē von newē wid herfür gezogē / vñ geäfert / Vñ wiewol vielgedachte H. Bürgermeiſter vñ Raht vō jr / vñ gemeiner Statt wegē höchſtg. J. G. H. jetzigē regierēdē Herrn E. B. die zwiſchen J. C. G. Herrn Vorfahrn / vnd jnen verloſſene Handlungen in aller vnderthänigkeit ſummatim bericht / vnd daneben jre ſtattliche anſehnliche Documenta, vnd Beweiſungen vberreicht / ſich auch dariñē zu vnderthänigſter ſchüldigſter Gehorſame gegen J. C. G. erbottē / vñ ſie bey ſolchē warhafften Bericht / vnd außbrachtem Beweiß gnädigſt bleiben zulaſſen / vnderthänigſt gebetten / vnd derhalben zu Gott / dem rechtē / aller Billigkeit vñ Vernūfft verhofft / vnd ſich anderſt nichts getröſt / vnd verſehē gehabt / dann es würde höchſtgedachter C. F. die Sachē entweder bey eines erbarn Rahts / vnd gemeiner Bürgerſchafft vnderthänigſtē billichē Handlungē / warhafften Berichten / vnd fürbrachten Documenten bleibē / oder aber ſich zū wenigſten dem vielgemeltē confirmirten Vertrag in alle wege gemeeß gehalten vnd erzeigt haben. So habē aber J. C. G. gemelten H. Bürgermeiſter vnd Raht der Statt C. im negſt verſchienē Monat Octob. dieſes 61 Jahrs ein vermeinte Cōcluſionſchrifft ſolcher altē Mißfällen vnd Irrungen halben zugeſchickt / darinnē ſich viel vernemen laſſē dz J. C. G. weder dē vielangeregten Vertrag / vnd deſſelbē Kayſ. Confirmatiō zugelebē / ſondern de facto mit einē erbarn Raht vnd gemeiner Bürgerſchafft zu handeln gemeinet / Darauff dann J. C. G. ſolchē jrē vnbefugtē Fürnemen alſo bald würcklich nachgeſetzt / vñ nit allein / jede Paß vnd Zoll (daruon doch ſie kläger vnd daß alle vnd jede der Statt C. Haab vnd Gütere frey vnd vnuerhindert paſſierē mögē gefreyt ſeyn) daß mā weder zu freyē Marck / oder ſonſtē der Bürgerſchafft in die Gemeinde nichts zuführē ſolle / ſonder auch in allē Emptern / da gemeine Bürgerſchafft jre Nahrūg haben / verbotten / dz man jnē ſolches auch eigē Wein vnd Korn wachßung / dergleichen die Schulden / ſo man in die Statt ſchüldig iſt / nit folgē laſſen ſolle. Es haben auch J. C. G. einē jedē das ſein auffgeſchrieben / vnd vnderſtehen die Handt mit der That daran zuſchlagē / vñ zu ſich zunemē / wie dann höchſtged. C. F. den 18. Octob. jüngſt in gedachts eines Erbarn Rahts vnd gemeiner S. eigene Wäldt eynfallē / vñjnē jre eigene / auch frembde Schwein ſo ein Erbar Raht vmb ein namhafftig Geldt den Maſt deß Eckers mitzugenieſſen / anderen Frembden vergünſtiget / vnd alſo in einer Anzahl auff die 535. Schwein geweſen / mit eigner That / vnd eytelem gewalt abgetrieben / vnd nemen laſſen. So iſt auch höchſtged. C. F. an ſolchem allem nit erſettiget geweſen / Sonder hat darüber in gemelter Statt eigenen zugehörigen Dörffern / W. L. E. vnd N. D. die Klockē anziehē / jrē Vnderthanen in ſolchen dreyen Dörffern wider einen Erbarn Raht vnd gemeine Bürgerſchafft auffzuelehnen / vnd mit vngewöhnlichen Verbotten zubeſchweren ſich vnderſtanden. Vber welches alles vnd jedes hat höchſtged. H. E. B. gedachtē einē Erbarn Raht gätz newlicher Tagē ein Peenal Mandat absque clauſula zugeſchickt / durch welches S. C. G. jnē 12000. Goldflor. gätz vnuerſchuldter weiß abzutringen vnderſtehē / Vnd wiewol gedachter ein E. Raht zu C. anfänglichs vñ nachgefolgēdts ein gätze Gemein bey höchſtged. E. B. vmb Auffhebūg der angeregtē Arreſtē / Verbott vnd Reſtitution alles deß jenigen / ſo jhnē / vnd jr jedem gantz vnuerſchuldter weiß entnomen worden / Auch vmb gnädigſte Erlaſſung der vnuerdientē abgeforderter Straff / ſo mündtlich / ſo ſchrifftlich vnderthänigſt angeſucht / vnd flehenlichē gebettē / ſie bey obuermeltē confirmirtem Kayſ. Vertrag / Schutz vñ ſchirm aller gnädigſt bleiben zulaſſen / ſich auch gegen J. C. G. zu aller ſchüldigſter Gehorſame vnterthänigſt erbottē. So hat doch ſolches vnderthänigſt bittē / flehen vnd erbieten bey höchſtged. C. F. nit angeſehē

werden wölle/sonder werde gedachte Herrn Bürgermeister / Raht vnd gemeine Bürgerschafft/ auch Ihre arme Weib vnd Kind E. Statt C. je länger / je beschwerlicher beträgt vnd in schweren sorge vñ Gefahr/Leib vñ Lebens gehalte/Welchs sie sich gegen J.C.G. in erwegung / daß sich S. C.G. offtermaln öffentlich vernemen haben lasse der Statt C. an jre herkomme / vnd gebräuchen nichts zunemme/sondern viel mehr zugebe/ in de allerwenigsten nit/sonder viel mehr deß Himmelfals versehe gehabt/Dieweil dañ G. Fürst vñ H. solche oberzelte eigene gewaltthätige Geschicht vñ Fürnemmen alle Rechte / Reichsordnunge vnd Constitutione/ sondlich aber de obenuermeldten Kay. cõfirmirte Vertrag gantz vñ ex diametro zuwid seyndt. So ist dẽnach an E.F.G. in krafft hiebey gelegte Syndicats/vñ deñ Actorii im fall der notturfft hernacher fürzubringe / mein vnterthänige Bitt/ gedachten Herrn Bürgermeister/ Raht vnd gemeiner Bürgerschafft zu C. wider höchstgedachten Herrn C.B. zu T. hochnotwendige Mandata de relaxando, restituendo, & non amplius offẽdendo gnädiglich zuerkennẽ/vñ S. C.G. darauff bey einer namhaffte Pe ernstlich zugebieten/die obengemelte widerrechtliche Päß/ Zöll/ Verbott vnd Arresta wider gnädiglich zu relaxiren/auffzuheben / vnd võ dem vnördtlichẽ aufferlegten Gebott/ vnd Straff 12000. Goldt fl. abzustehen/vnd gedachten Herrn B. Raht vnd gantzer gemeiner Bürgerschafft alles vnd jedes das jenig so jnẽ vnd jr jedem vnuerschuldter Sachen entwältiget/vñ genommẽ wordẽ/widerumb zu restituiren/vnd darüber vielgemelte Herrn B. Raht vnd gantze Bürgerschafft/auch deren aller Weib vnd Kinder/Haab vñ Güter hinführo wider recht / vnd de allgemeinen Landtfrieden zuwider/ferner nit zubeschwerẽ/noch zuuergewaltige/ sonder sich gegen jnen sampt vñ sonder ördentlichen außtrag Rechtens / auch deß vielgemelten E.F. vnd Kayſ. confirmirten Vertrags (darzu sich dann gedachte Herrn Bürgermeister/ Raht vnd gãtze Bürgerschafft/ vnd darneben zu vnderthänigster Gehorsame zũ demütigstẽ erbieten) gnädiglichen zugebrauche/ vnd sich an derẽ Außträge vnd entschiedt in alle wege settige vnd benügen zulassen: Vnd dieweil gedachte Herrn B. Raht vnd gantze Bürgerschafft zu C. höchstgedachtes Churf. Vnderthanẽ seynd/So wil ich hiemit/ vñ vor allẽ dingen/so viel diß fals von nöten / veniam de in ius vocando hiemit vnderthäniglichen gebeten haben/ in solchem allem vnd jedem / vnd was sonsten nach gelegenheit oberzehlter beschwerlichen Betrangnussen/vnd noch vorstehendẽ/ vnördentlichẽ vnd beträwetẽ Gewalts gedachten Herrn B. Raht vnd gemeiner Bürgerschafft zu C. ferner zu gutem gebetten/vnd darauff erkendt werden soll/ kan oder mag / E.F.G. hochadelich miltrichterlich Ampt/ꝛc.

Decretum: Ist das gebetten Mandat de relaxando allein so viel das Verbott/daß man weder zu freyẽ Marck/ oder sonst der Bürgerschafft in die gemeine nichts zufüren solle/sine clausula, die vorige Mandata abgeschlagen / vñ citatio võ Ampts wegen erkenndt: in consil. 19. Nouembr. Anno, &c. 1561. Huic simile extat votum pro mandatis pœnalibus de restituendo, relaxando captiuo, amplius non molestando, vel turbando coniunctim, vel saltem disiunctim cum annexa citatione in causa N. contra N.

Seyndt die gebettene Mandata auff den 26. vnd letzten Iulii jüngst gefangene T. M. vnd andern abgenommene Küh vnd Schaff betreffẽdt cum clausula, aber hernacher den 26. dieses die verbottene commercia sine clausula erkendt/Jn dem vbrigen den Frohndienst vnd Dorffgruben betreffendt/abgeschlagen / Jedoch ist derentwegẽ den Supplicanten / da sie zu klagen befügt vnd begründet zuseyn vermeinen/das petitorium an die Handt zunemmen vnbenommen / in consil. 12. Auguſt. Anno 70. Refer. D. M. Consent. D. R.D. & S. &c.

SVPPLICATIO VII.

Pro mandato cum clausula de restituendo, reuocando, & amplius non turbando in causa religionis. Jn Sachen B.S. *contra M.*

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayſ. Mt. Cammerrichter / Gnediger Herr/ Wiewol verse hens Rechtens/auch in der güldenen Bullẽ/deß Reichs Ordnunge/Constitutionẽ/vñ dẽ Kayserlichen Landtfrieden stattlich versehen vnd geordnet/ gebotten vñ verbotten / daß niemandt seiner Gewehr/Haab noch Güter/ Besitz / Possessien/ vel quasi ausserhalb Rechtens in was gesuchtem Schein dz geschehe/dẽ andn mit der That entsetzen/sond ein jeder gegẽ dẽ andern gebürliches Rechtens sich gebrauchen/ vnd desselbẽ Außtrags sich settigen lassen soll/ Wiewol auch in dem Religiõ frieden klärlich versehen/statuirt vnd gesetzt/ daß die Geistliche Jurisdiction wider die Augsp. Confession/Glauben/Religion nit exercirt/ geübt vñ gebraucht werden/ Sondern diese in ruhe stehen eyngestellet/suspendirt seyn vnd bleiben/also daß kein Standt den andern der Religion wegen seines eynhabendẽ Rechtens vñ Gerechtigkeit halben/vnd derselben q. Possession de facto turbirn vnd entsetzen solle. Wiewol nũ auch ferner offenbar vñ war/daß die Pfarr zu S. võ Anw. G.H. Princip. vñ deren F.G. Stifft zu H. zu lehẽ rühret/auch gemelter Stifft/vñ J.F.G. gemelts ius patronatus & præsentandi vber 20. 30. 40. vnd mehr jar/als sich Menschen gedencken erstrecken mag/an demselben Pfarrlehen gehabt/auch dessen also in rühiger besitzlicher Gewehr/Possessiõ/ vel q. gewesen/auch noch heutigs tags seyn/ auch võ rechts vnd Billigkeit wegen nachmals vnd in künfftiger zeit bey solcher J.F.G. rühig inhaben/ vnbetrübt vnd vngehindert gelassen werdẽ soll/dz doch

doch dessen vnbetrachtet vnd vnangesehen / kurtz verruckter Zeit hochermelter Herr Beklagter zugefahren / vnd durch J. Churfürst. Comissarien vnd Amptmann deß E. F. verschienen Monats Februarii, Anw. G. Fürsten vnd Herrns Pfarrherrn zu B. durch den Vogt zu L. anzeigen vnd befehlen / er solte auff Ostern nechst verflossen / die Pfarr daselbstē reumen / vnd sich nit mehr da finden lassen / Dann sie hetten Befelch einen andn dahin an seine statt zu ordnē / vnd solches allein d Vrsachen / daß er der Augsp. Confession zugethä vnd angehörig / vnd sein G. Herr N. einerley Religion durchauß haben wolte / Vñ ob wol genädter Pfarrherr / auff die sonderbare zu vnderschiedlichen mahlen derhalben an jn außgangene Consistorial Proceß nit abweichē wöllen / jme auch vō Anw. G Herrn Pri. aufferlegt wordē / die Pfarr one J. F. G. Befelch nit zureumen / sondn darinn so lang zuverharren / biß er einigs jrrthums os andern Vnthat / dadurch er sich seines Amts vnfähig / vnd verlustigt gemacht haben solt / auß grundt Göttlicher H. Schrifft cōuincirt vnd vberwiesen würde / Vñ demnach Anw. G. F. vnd H. Princ. in zuversicht gestandē / dz vō J. C. F G dero Pfarrherrn noch / wie bißhero / vngeträngt geblieben seyn solt / So hat doch dessen vnbetrachtet / oberwehnter Vogt zu N. auß erwehnts Commissarij / vnd ober Hauptmans Geheiß vnd Befelch ernendten Pfarrhern die Pfarr in 3. Tagen zureumen endtlich gebotten / vnd darauff wider Rechtlicher weiß sich gelüstē lassen / vnd dē 30. tag nechst verflossenen Monats / deß morgēs frü mit grosser anzahl Landvolcks zu N. gewaltiger weiß eyngefallen / vnd daselbst einen andern Kirchendiener / als einen Jesuiten eyngesetzt / deß alten Pfarrhers Haußrath / vnd was er sonsten im Hauß gehabt / mit grosser vnsinnigkeit herauß werffen lassen / vnd dem Jesuiten den Schlüssel dazu vberantwort / Dabey es auch nit verblieben sondern alle Steg vnd schlupffen vmb vnd vmb belauffen / vnd allenthalben suchen lassen / Nach welcher eynführung deß Jesuiten / er Vogt folgendts mit dem Volck wid nach N. gezogen / vnd daselbst in Anw. G. F. vnd H. Meyerhauß N. genandt / dē gewesenen Pfarrhern gesucht / vñ als sie jn daselbst im Stroh versteckt gefundē / mit einē Spieß in die Seiten gestochen / gefänglich angenomēn / vñ auff einen Wagen härtiglich gebūden / vnd so fern er dessen erledigt werden wöllen / Bürgen / auff wider fordern sich eynzustellē genotträngter weiß geben müssen / Welches alles Anw. G. H. Prin. nebē dē auch solches wider alle Recht vñ billigkeit zū höchstē Nachtheil vñ schaden / auch Abbruch / deren J. F. G. zu N. wolherbrachter Rechtē vñ Gerechtigkeitē / deß iuris patronatus gereichē thut. Dieweil dañ G. F. vñ H. diese / wie obgemelt / vnd solche gewaltsame thatliche Handlūg / wie in deductione causæ weiter in specie articulirt vñ deducirt werden soll / gāz vnbilliglich / auch wid deß H. Reichs Cōstitutiones, sonderlich aber den heylsamen außgekündtē Religiōfriedē / auch allgemeine beschriebene Kay. Recht durch höchsterm. C. F. beschehē / vñ vorgenomēn / So ist dēnach an E. F. G. Anw. vnd thänige Bitt / in namē S. G. F. vñ H. Princip. jme gegen hocherm. C. F. auch derer C. F. G. Vogtē zu L. R. R. zu verhütung solches eygenwilligen Fürneimens / vnbillichen Eyntrags verhinderūg vnd Turbation / vnd damit Anw. G. F. vnd H. zu N. forthin / wie bißhero vnperturbirt bey d F. G. Religion wolhergebrachten Rechten vñ Gerechtkeiten iuris patronatus, deren J. F. G. in rühiger vnd vō menniglichen / sonderlich aber von höchst erm. H. Beklagten vō wegē hindertriebener Gewehr / besitz vnd Possession gewesen seyn / rühiglich nachmaln bleiben mögen / auch zu Abschaffung wz allbereit gegen dieselbē fürgenommenen Mand. cum clausl. de restituendo, reuocādo, & ampliꝰ nō turbando, oder wz auch sonsten nach gelegenheit obbeschriebener sachen / vnd dē Herrn Supplicanten zū besten / vermög der Rechten vñ dieses Kayss. Cam. stylo, vnd vblichem Brauch nach gebetten vnd erkandt werden soll / kan oder mag / gnädiglichē zuerkeñen vñ mitzutheilen / ꝛc.

Decretum: Erkandt in cons. 7. Dec. An. 81. per D. A. Refer. Cens. D. P. & F.

Huic aliud simile quoddā extat pro mandato de restituendo auff die Pfändung Bürg. vnd gemeiner G. E. zu S. D. contra H. L. L. H.

Erkendt. Dominis nō satis constabat, vtrum supplicanres immediate Imperio subessent. quia tamen narrabatur, & narratis standum est, voluerunt mandatum decernere.

Refer. D. C. consil. D. S.

Mandatum sine clausula de restituendo, & non offendendo. In causa der wolgebornen Grauen zu B. S. *contra* den Hochgebornen Herrn H. G. E. Grauen vnd Herrn zu H. B.

Narrata. Wiewol weylandt A. Graff vñ Herr zu H. B. in dz Schloß S. sampt andern seinen Gütern durch ein testamentum solenne angedachtem vnserm Cam. hievor für kräfftig erachtet / sie Klägere zu seinen rechten Erben instituirt / sie auch das vtile dominium auß ermelts Grauen A. Testament erlangt / damit vō dreyen Ertzbischoffen zu W. B. kräfftiglich belehnet worden Pflicht vnd Huldung von den Vnterthanen daselbst bekommen / also desselbigen in quieta possessione vō langen jaren hero gewesen / allein dz H. weylandt E. Gräuin zu H. B. geborne zu S. B. die Leibzucht vnd vsumfructum auff die Tag jhres Lebens / vnd neben dem Grauen zu S. B. die Regierung gehabt / dessen doch vnangesehen / als gedachte Fürstinne mit Todt abgangen / habestu dich eygens Gewalts eines andern vnderstanden / mit gewehrter Handt zu Roß vnd Fuß in die Statt S. eyngefallen / vnd das Hauß S. auffgefordert / auch die Leuthe auß jhren vorigen

pflichten tringen / vnd die also gewaltthätiger weiß pflichtbar machen wöllen / mit der betrawung / sie die Eynwöhner / vnd jhre Häuser auff verweigerung solcher Huldigung / mit Landtsknechten zubelegen / Darauff auch in dem sich die eynhaber deß Hauses / vnd die Vnderthanē deß sen beharlichen verweigeret / jnen die hut / Weidt vnd Trieb mit jrē Vieh / vñ die Wasser verbottē / Holtz vnd Kolen auch an den Orten / so jnē selbst eygenthümblich zustēdig / vñ da sie die jedezeit abgeführt / zuhäuwen / bey Tag vnd Nacht die strassen vmb das Schloß vnd Flecken belegt / denen Eynwöhnern deß Fleckens als sie jre Viehe dar auß getrieben / dasselbig genommen / die Kolen vnd Holtzfuhren / so wol denen auff dem Hause / als in der Statt / welche Holtz vnd Kolen geholet / vnd gebraucht / abgewehrt / die Pferdt vnd Wagen abgenommen / solche zerhawen / also den Eynwöhnern deß Hauses vnd der Statt jre tägliche Leibs Nottturfft vnd Nahrung entzogen / wie du auch ferrner dich neben dergleichen Thathandlūgē deß Strassen verwahrens / Hut / Trieb / Holtz vnd Kolen verbietens / Abstrickung der Commercien / vnd vernemmen solleſt / die eynhaber deß Hauses vnd Eynwöhner / zufahen vnd Handtfest zu machē / vnd sie dardurch entweder wider jr Gewissen vnd vorigen Eyd dir zuhuldigē eygens Gewalts zu zwingen / oder aber in eusserste Noth vnd Gefahr Leibs vnd Lebens / Hungers vnd Kumers zusetzen / von solchem Thättlichen beginnen / auch vber alles anerbieten deß Bischoffen zu W. B. (innhalts vorbrachten schreibens) vñ jr der Kläger / biß auff heutigen Tag nicht abstehen wöllst / alles der meynung / dadurch sie Klägere jhres vtilis, ermelten Bischoffen aber deß directi dominii possessionis, vel quasi Thättlich zuentsetzen / die Vnderthanen in deine Pflicht zubringen / vnd jnen Klägern abwendig zumachen vnd demnach solches nicht allein vnsern vnd deß heyligen Reichs Ordnungen / Constitutionen vnd Kayserlichen Landtfrieden / Sondern auch sonsten der natürlichen Vernunfft vñ aller Billichkeit zuwider / an jhme selbst sträfflich / auch ohne weitere Erkandtnuß für straffwürdig zu achten / darauß auch ein solcher schadt erfolgen / der nachgehendts nicht wider zubringen seyn möchte / In Krafft vnd vermög vnsers Kayſ. Cammergerichts Ordnung / part. 2. tit. 23. vmb nachfolgende vtisere Kayser. mandata wider dich zuerkennen vnd mitzutheilen / in vnderthänigkeit anruffen vnd bittē lassen / auch erlangt / daß jme dieselbe an heut dato erkandt worden seyndt. Darumñ so gebieten Wir dir von Röm. Kayſ. Macht auch / ꝛc. Erstlich bey einer Peē 18. Marck lötiges Goldts / halb / ꝛc. hiemit ernstlich vnd wöllen / daß du von oberzehlten beginnen allenthalben abstehest / das abgenommen Vieh / Pferd vñ Wagen Holtz vnd Kohlen / alsbald dir dieser vnser Kay. Brieff vberantwortet vnd verkündt wirdt / ohne Auffzug / Eynredt / Nachtheil oder Entgeltnuß restituirst / zustellest vnd folgen lassest / vnd dann bey vermeidung der Peen in obangezogenem vnserm Kayſ. Landtfrieden begriffen / Sonderlich vnser vñ deß H. Reichs Acht / daß du gegē mehrgedachtē Klägern / obangezogenen eynhabern vñ Eynwohnern deß Hauses vnd Fleckens S. derē aller Leib / Haab vnd Gütter / nichts außgenommen / weder selbst / oder durch andere / heimlich oō öffentlich in keine weiß oder Weg nichts mit der That fürnemmest / oder handthabest / Sondern dich deß ördentlichen Rechtens gegen jhnen gebrauchest / vnd dich desselben in alle weg settigen vñ benügen lassest / Daran geschicht / ꝛc. Wir heischen vnd ladē auch dich vō berührter vnser Kay. Macht / daß du auff den 21. Tag dē nechstē nach / ꝛc. Daran / ꝛc. oder / ꝛc. selbst oder / ꝛc. an / ꝛc. erscheinest / glaublich Anzeig vnd Bericht zuthun / daß / ꝛc. vnd wo nicht / alsdañ zusehen vnd hören / dich in die genandte Geldt Peen gefallen seyn / mit / ꝛc. oder aber rechtmessige Vrsachen / warumb solche Erklärung nit geschehen soll / dargegen in Recht / wie sich gebührt / fürzubringen / vnd endtlichen Endschiedts darüber zugewarten / Wann du / ꝛc. Darnach / ꝛc. Datum 2. Aug. Anno / ꝛc. 77.

SVPPLICATIO VIII.

Pro Mandato de restituendo sine clausula.

In causa

Der Stat H. B. *contra* Herrn F. H. zu S. auch die Graffen zu A. D. *& Consortes* etliche Schiffbrüchige Güter belangent.

NArratur: Wiewol in deß H. Reichs beschriebenen Rechten / nemblich in Auth. nauigia C. de furt. heylsamlich vnd wol versehen / daß Schiff vnd Güter / die jren Herrn durch Vngewitter vnd Schiffbruch abhendig gemacht / die kommen wider an / oder werden geländet / an welchen Orten sie wöllē / denselbigen welchen sie vor erlittenen Vnfall zugestanden / behalten / vnd widerumb zugestelt werden sollen / bey verlierung deret / so hiewider thäten / Haab vnd Güter / vnd anderer schweren Straffen / nach gelegenheit jrer uentlicher Verfahrung / mit auffhebūg aller Lādt vnd Ort Gerechtigkeit / so solchen Satzūgen zuwider seyn möchtē / vnd dann gemeine A. vnd S. Statt (derē die Statt H. B. auch eine ist) sampt derselbigen Kauff vnd Gewerbleuthen / vnd gemeine Statt H. B. deren Bürger vnd Eynwöhner für sich selbst / insondheit von weyland Römischē Kayſern vnd Königen / mit stattlichen Priuilegien vnd Freyheitē allergnädigst dermassen begabt vnd versehen / daß jnē / wo die durch Vnfall Schiffbruch erlitten / weder an Leib noch gut von jemands / weß stands vnd würdē der were / einige Beschwerden / verhinderung / oō Vorenthaltūg nit zugefügt werdē soll / bey namhafften schweren

hohen

hohen Peenen in angeregten Freyheitē begriffen/ vñ sich aber zugetragē/ daß vngefehrlich 4. Wochen von nechst verschienen Ostern ein groß ansehnlich Schiff/ so von H. B. auff A. durch Syndici Herrn/ Bürger vñ Inwoner gefrochtet/ vnd mit Wachs/ Woll vnd Kramgütern/ Seydē gewant vñ Gewürtz/ auch andern köstlichē thewren Wahrē beladē gewesen/ vnter dē Land zu H. nicht weit von A. durch Vngewitter/ auff einē Sandt getrieben/ vnd sitzen blieben/ vñ sich gleichwol der Schiffmañ sampt seinē Schiffleutē in wider abbringgung vñ ledigmachūg desselbigen Schiffs/ dieweil die eyngeladene Güter noch alle beysamē in dem Schiff zum höchstē beflissen. Dessen aber vñ obangezogenē Recht d A. Statt gemeiner/ vñ der S. H. B. besondern Priuilegien vngeachtet/ haben deß durchl. hochgeb. F. vñ H. H. F. H. zu S. Amptleuth/ Befelchhaber vñ diener/ dasselbige Schiff eigens gewalts mit Macht angefallen/ den Schiffmañ samt den Schiffleuten dauō abgetriebē/ vñ berürt Schiff vñ Güter/ auß F. Befehl sich vnterzogen/ mit dem Fürgebē/ dz Schiffbrüchige Güter J. F. G. zugehörig vnd verfallen weren. Wiewol nun der Schiffmañ vnd Schiffleut dagegen fürgewendt / daß ob gleichwol das Schiff etwas lecker worden/ vnd auff dem Sand ligen blieben/ so were doch demselben noch wol zuhelffen/ auch die Güter noch vnzerstreut beyeinãder/ vnd wollē/ ob Gott wil/ mit guter Leut Hülff/ denen sie jren Willen darumb zumachē gemeint/ Schiff vnd Güter wol retten/ welches doch nicht verfangē wöllē / sond haben obbemelte F. Amptleut vñ Befelchhaber solche Güter angetastet/ vñ gen A. auff das F. Hauß geführt/ vñ behaltē/ Ob dañ gleich die H. B. Inwoner vñ Bürger/ derer solche Güter mehrertheils gewesē/ auch jre Zeichē vnd Marckē darauff gestandē / nit allein bey den Amptleuten/ sonder auch supplicādo bey hochg. F. selbst/ vmb widerzustellung derselbigen mit bestēdiger Anzeig deß Schiffs vñ Güter gelegēheit zū fleissigstē angehaltē/ sich auch erbottē/ die Leut/ so deßhalben Mühe vnd Arbeit gehabt/ zubefriedigē / so hat die begerte restitutio gedachts Schiffs vñ Güter/ weō bey dē F. noch J. F. G. Amptleutē vnd Befelchshabern erlangt werden mögē. Deßgleichen haben auch Syndici H. Princ. die der jhrigen verderben nit vnbillich beherzigt / Deßhalbē zwo vnderschiedliche ansehnliche Bottschafftē an hocherm. F. geschickt/ vnd J. F. G. deß Rechtē vnd obangeregte Constitutiō insonderheit / auch eines hellen klaren Vertrags zwischē J. F. G. vñ der S. H. B. auffgericht / welcher gestalt dergleichē Schiffbrüchige Güter restituirt werdē sollē / erinnern / vñ vm zustellūg derselbē müglichs fleiß bittē lassē/ welches auch nit angesehen werdē wöllē/ sond habē J. F. G. dessē alles vngeachtet/ mehr bemelte Güter für Schiffbrüchig geachtet vñ gehaltē / auch verweilung die Güter gāz vnd gar hinzubringē gesucht / darzu jme der Schiffmañ sein reparirt Schiff mit 200. Thalern die jme abgeschätzt/ lassē/ Aber Anw. Princ. Bürger vñ Inwohner jre Güter zū theil mit grossē Geldt widerumb kaufftē / vñ zum mehrer theil gar dahinden lassen müssen/ deren etliche durch die S. Befelchhaber verwüstet / vereussert / vnd verbracht wordē / alles obbeschriebenē Rechtē/ Freyheitē vñ vertragē mit J. F. G. auffgericht / so im fall der noth in originali könnē auffgelegt werdē / darzu aller natürlichē Billigkeit stracks zuwider vñ entgegē. Dieweil dañ beschwerlich / vñ niemādts vernünfftigs billichē mag/ dz andern Leutē durch vnglück zugestandenē Vnfals sich jemādts erfrewē/ oder darauß bereichē/ darzu solchē betrübtē vnseligē Leutē/ das jr vber zimlichs erbietē sonderlich dißfals/ da dz Schiff nit zerbrochē/ die Güter nit zerstreuwet/ vñ derwegē nit für Schiffbrüchig zuachtē vorhaltē/ entfremdē/ vñ sie gar verderben sollē / auch erzehlte Handlūg nach oballegirten Rechtē/ so alle widerwertige Gewöheitē als vnerbar stracks vffhebē/ an jr selbs ohn einige weitere Erkantnuß straffwürdig zuhaltē / vñ mit nichtē verthädigt werdē kan/ dadurch auch d S. H. B. Bürgern vñ Angehörigē/ denē jhr Güter so köstlichs grosses werth vorbehaltē/ vñ entlich gar entzogē werdē/ ein gewisses Verderbē/ vñ ohnwiderbringlicher Schadt zugefügt würdt/ Deßhalben die Sach keinē verzug leidē mag/ auch dergleichē thū vñ verhinderūg deß Gewerbs gemeinē Nutz hoch nachtheilig vnd schädtlich/ vnd gegenwertiger Fall in sum̃a also geschaffen/ dz dariñ vermög d Recht à præcepto wol angefangen werdē mag/ auch die Cam. Ord. in 23. tit. p. 2. gestalt dieser Sachen nach mand. sine clauſ. zuerkeñen zugibt/ vnd Syndici H. Princ. den 15. Ian. 69. in gleichem Fall/ vnd vff gleiche narrata oben auß denselbigē Vrsachen wid D. M. vnd H. S. auch ein solch mandatū sine clauſ. mitgetheilt worden. So lägt solchem nach an E. F. G. Anw. vnderthänige Bitt/ wid hochged. H. zu S. vnd J. F. G. Grauē zu A. D. vnd Befelchhaber deß Lädts zu H. ein scharpff Peenal Mädat sine clauſ. darin J. F. G. vnd dero Befelchhabern bey hohen ansehnlichen/ auch denen in obbemelten priuilegiis begriffenen Peenē gebottē werde/ obbestimpten H. B. Bürgern vñ Innwonern jre Güter so oberzehlter massen für Schifbrüchige Güter/ die sie doch in warheit nit seyn/ angehaltē vñ eyngezogē worden/ on allen Entgeltnuß wider eynzuantworten vnd folgen zulassen/ gnädig zu erkennen/ vt supra.

Decretum: Jst erkendt in conſ. 12. Maii, An. 70.

SVPPLICATIO IX.

Pro mandato de restituendo, & vlterius non offendendo. In causa P. B. contra L.

SVpplicarūt Episcopus P. B. & Pater Prior, vnd Cōuent deß Klosters F. H. ordinis S. Crucis cōtrà Herrn S. Grauen zu L. pro mādato de restituendo, & vlterius nō offēdendo, dieweil er Graff sich vnterstanden / jnen mitlā-

gern ein vngewöhnliche vnd vnzulässige Visitation auffzutringen / Vnd als sie sich derselben / wie billich / verweigert / vnd auff jhne Herrn Klägern / als jhren ordinarium beruffen / habe er jhnen nicht allein eine schwere Straff abgefordert / Sondern auch etliche seine Beampte / Reysige / Jäger vnd Diener / in einer guten Anzahl mit Gewalt vnd gewehrter Handt in das Kloster verordnet / dasselbig mit Gewalt zu seinen Handen gezogen / vnd jhnen den Mitklägern alle Administratiõ Gewaltthätiger / Lädtfriedbrüchiger weiß genommen / welche daselbst noch ligen / vnd dermassen hausen / daß sie das Kloster in Grundt verderben / die Güter jhme Herren Beklagten eynheimischen / vnd die Kloster Personen gantz vnd gar verdringen / vnd vertreiben / vnd in das Elendt verjagen werden / Dardurch dann er Herr Kläger seiner Geistlichen Jurisdiction / vnd sie die Mitkläger jhrer Administration / vnd derselben wolherbrachter Possession de facto entsetzt / vnd spoliirt seyen / wann aber Solches den gemeinen geschriebenen Kayserlichen Rechten / Reichs Abschieden / allgemeinen Landt vnd Religionfrieden zuwider vnd entgegen / ꝛc. Petiit itaque restitui Episcopus Iurisdictione Ecclesiastica, vnd die Mitkläger jhrer entsetzten Administration / ꝛc.

Decretum:

Abgeschlagen in consil. Anno 85.

Secundo supplicatum fuit nomine Patris Prioris, vnd Conuents allein / omisso nomine Episcopi, taliter narratum: Daß sie im Stifft Paderborn ein Kloster F. H. genandt / im Ampt Schwalenberg gelegen / besitzen / vber welches der Bischoff die Geistliche Jurisdiction / vnd jhr Ordinarius ist / In temporalibus aber hab vber sie niemandt zugebieten / vnd sey jhnen auch solches mit allen Pertinentien / ꝛc. zuständig / quod fuerint in quieta possessione, vel quasi, vor vñ nach auffgerichtem Religionfrieden / Dessen doch vnerwogen / ꝛc. So langt mehrermelter Kläger / so dem heyligen Römischen Reich mediate, vnd dem Stifft P. B. vnderworffen.

Decretum.

Läst man es bey vorigem Decret bleiben / in consil. Anno 85.

Tertio fuit supplicatum rursus nomine Episcopi & Monasterii.

Wiewol nicht allein in gemeinen geschriebenen Rechten / sonder auch in deß heiligen Reichs Ordnung vnd abschiedẽ / fürnemlich aber in der Constitution deß Religionfriedens heylsamblich versehen / daß / ꝛc.

Wiewol dann ferrners in facto wahr / daß im Stifft Paderborn / im Ampt Schwalenberg ein Kloster / ꝛc. Darüber niemandt / dann Episcopus Eccles. Jurisdictionem hat / & Ordinarius est, Dessen alles vnerwogen hab E. L. als der sonsten in bemeltem Ampt Schwalenberg an der Weltlichen Jurisdiction neben hochgedachtem klagẽden Fürsten berechtigt vnd possessionirt / ist im nechst verschienen Monat / ꝛc. Dieweil dann solches alles denn / ꝛc. zuwider / vnd beklagter Graff durch solche gewaltsame Jnuasion vnd Spoliation die Peen berührter Recht vnd Constitution deß Religionfriedens / mit der That verwirckt / vñ darein gefallen / So ist die petitio ein Ladung ad videndum, Vnd dann dieweil jetzterzehlte Gewaltthätige / Landtfriedbrüchige Jnuasion vnd entsetzung notorie prohibirt / vnd wider Recht ist / ein ernstlich Mandat sine vel cum clausula de restituendo, & non offendendo, gnädig zuerkennen.

Decretum.

Seyndt Citatio vnd Mandatum cum clausula erkendt / das vbrig begeren / wie gebetten / abgeschlagen / in consil. 6. Nouembr. Anno, &c. 85.

Tandem & quarto petitum fuit Mandatum de non offendendo in communi & consueta forma / welches den 8. Nouembris erkandt worden.

Quoad materiam extrahendorum in Camera processuum siue citationis, siue Mandator, auff die Reichs Constitutionem tres tantum constitutiones sunt, quæ ad eum finem consequendum inter alia requisita etiam hoc specialiter exigunt, quod vtraque pars Imperio immediate sit subiecta, videlicet constitutio litigiosæ possessionis, arrestorum, & pignorationis in reliquis omnibus Actor forum Rei sequitur. Sed constitutio pacis publicæ & religionis; quarum eadem est natura & forma, quoad processũ, generaliter omnes omniũ qualitatũ personas nullo discrimine cõprehendit, & non solũ in immediate, sed etiam mediate subiectis Imperio, ac priuatis personis, actiue & passue locum habet, atque id quidem indubitate procedit, cum principaliter ex ipsis constitutionibus via citationis ad videndum se incidisse, & mandatorum pro qualitate facti turbatiui accessorie annexorum intenditur. Verum illa via omissa etiam principaliter mandata cum clausula absque citatione ad videndum, in Camera peti & decerni possunt, cum scilicet Reus est immediate, supplicans autem mediate Imperio subiectus, seu cum partes non habent ad inuicem priuilegium primarum Instantiarum, vti accidit in hoc casu inter Abbatem supplicantem, & Reos Barones zur L.

Mediati enim non habent contra prælatos, Comites, &c. die Außträg / sed sequũtur forum Rei, nimirum Cameram, tam ex via citationis, quam mandatorum principaliter procedendo.

Ideo

Ideo ad secundam supplicationem mandata cum clausula, de restituendo, & amplius non turbando recte decerni potuissent, Gail. *de pace publica. cap. 6. num. 16. lib. 10.* Et sine dubio hæc fuit causa. quare Procurator in secunda supplicatione separauit Episcopum P.B. ab Abbate. nam eo casu propter Außträg inter Episcopum & Barones zur L. *ex tit. 3. part. 2. ord.* non potuit mandatum cum clausula pincipaliter sine Citatione decerni, sed Abbas cum sit mediatus immediatum directo, vt dictum est, in Camera conueniri potuit, etiam ex via mandati cum vel sine clausula, pro qualitate facti vel caussæ. Nam magis communis est opinio, Iudicem à præcepto executiuo cum clausula vbique incipere posse: Imo asserunt D D. hac citandi formula bonos Iudices vti solere, siqui dem præceptum, *mando vt restituas*: vel, *vt amplius non turbes*, vel *vt compareas*, causas allegaturus, quare restituere non debeas, in effectu nil aliud est, quam citatio ad causam, atque simplici citatiõi omnino æquiparatur, ita vt quoad partem præceptum prorsus nullum cõtinere videatur, vnde Abbas omissa via citationis, quæ accusationem criminalem & sanguinariam, seu intentionem iliaudabilem comprehendit, rectius viam mãdati principaliter intẽtauit, Quæ vel ei concedenda, vel saltẽ supplicãs erat more solito zu weisen / welcher weisung es aber destoweniger in secunda supplicatione bedörfft / weil facti natura dermassen beschaffen / vt non potuerint, nisi mandata cum clausula decerni, quæ vigore visitationis Abscheyd non obstante petitione, p mandato sine clausula ex supplemento iustitiæ & officii Iudicis, ad vitandas ambages decerni debent, cum nec in facto, nec in petitione, sed solum in excessu petitionis peccatum sit.

SVPPLICATIO X.

Pro Mandato pœnali inhibitorio & restituendo sine clausula cum annexa citatione.

In causa H. F. zu S.

contra

Herrn Bürgermeister vnd Rahte der Statt L. B.

DVx S. hat in seinem Fürstenthumb das Fahrgeldt vber dem Elbstrom wegen grösse deß Vnkostens / darauff die Fuhrschiff gangen / erhöhet / dessen sich die von L. B. beschwerdt / vnnd de facto die Straß in importandis & exportandis mercibus geendert / vnd also jhme Duci den Zoll abgefahren / petit ergo Mandatum.

E. F. G. bringt Anw. deß Durchl. H. F. zu S. vnderthänig supplicirendt für vnd an / welcher Gestalt die offene freye Heer vnd Landstraß auff dern fast alle Commercien vnd Wahren / so auß dem Fürstenthumb B. S. vnd viel mehr anderen Orten durch die Statt L. B. auff L. B. vnd widerumb von dannen an vorbenandt örter geführet vnd vberbracht werden / durch Anwaltes gnedigen Herrn Principals Fürstenthumb R. S. vber etlich viel hundert Jahr je vnd allewegẽ gangen / vnd beym Flecken A. B. so gleichfalls in jhrer Fürstl. G. Fürstenthumb gelegen vber dem Elbstrom die Vberfahrt ohne jemandts versperren / widersetzen vnd Verhindernüß (ausserhalb nachfolgender) bißhero gehalten / daselbsten auch gegen einem gebürlichen vnd billichmessigen Fahrgeldt alle ankommende Güter / Personen vnd Wagen / jederzeit durch drey vnderschiedliche darzu / vnd mit schwerem Kosten durch sein Fürstl. G. erbauwte vnd gefertigte Fuhrschiff vber den Elbstrom gesetzt wordẽ / Da aber sein Fürstl. G. nun etlich Jar hero bey auffgenommener Rechnung befunden vnd gespürt / daß dieselb von solcher Fahr haltungẽ / damit sie deß handthierenden Kauffmanns Gewinn vnd Gewerb befördern müssen / nicht allein keinẽ Gewinn vnd Vortheil / sonder auch zu etlich Jaren mercklichen Schaden vnd Nachtheil gehabt / als seyndt sein Fürstl. G. höchlich verursacht wordẽ / das gewöhnlich Fahrgelt noch / billicher vnd zulässiger massen / in etwas zu erhöhen vñ zu ersteygern.

Ob wol die Benachbarte vñ anstossẽde Fürstẽthumb / Herrschafftẽ / Lädt vnd Stätte mit solcher Erhöhung allerdings friedig / auch die Fuhrleut jetziges angeregtes Fahrgelt zu geben / sich im geringsten nicht weigern / so vnderstehen sich doch Bürgermeister vnd Raht der Statt L. B. wie auch die Statt M. (so sie doch von seiner Fürstl. G. nur pfandtweiß haben /) solches gäntzlich zuverschliessen / vñ thũ dẽ jrigẽ durch auß allẽ hãdel vnd Wandel mit den S. zutreiben verbieten / S. F. G. Vnderthanen die gemeine Heer vnd Landtstrassen / freffentlich vnd fürsetzlich versperren vnd verlegen / auch durch die jhrige den S. Vnderthanen alle zu L. B. eingekaufft / oder daselbst zuuerkauffen hingeführte Güter vnd Wahren mit gewalt abnemmen / dadurch dann S. F. G. Vnderthanẽ zum höchsten beschwerdt / in vnwiderbringlichen Verderb vnd Schadẽ gestürtzet / vnd in die eusserste Armut vnd Hungers noth geführet / auch endtlich zum Bettelstab gerahten müssen / wie auß deren zu R. B. beygelegten copeylichen Supplication etlicher massen zuvernemẽn / An welchem allem sich Bürgermeister vnd Raht nicht benügen noch ersättigen lassen / Sonder haben als baldt Vmbweg durch andere Fürstenthumb vnd Herrschafften gesucht / damit sie deß Fürstenthumb S. regalia, vias regias & publicas, nemblich die obgedachte vhralte Landt vnd Heerstrassen zwischen L. B. vnd L. B.

S.E.G.zu troz/vnd dero Landtsassen vnd Vnderthanen zu Nachtheil entwenden/entziehen vnd abstricken/vnd die arme Fuhrleut/Welche 9. od 10. Meilen durch böse beschwerliche Weg vmfahren müssen/dahin mit grosser Beschwernüß nötigen vnd zwingen. Dahero dann die commercia, auch/wie allbereit beschehen/mercklich gedacht gesteigert werden/Wann aber E. vñ Herrn Anw. gnedigen Herrn Principaln/wie auch jedermänniglich/inn seinem Hertzothumb vñ Gebiete frey stehet vnd zugelassen wirdt/das Schiff vnd Fahrgelt nach Gelegenheit/billicher vnd bescheidener massen zuerhöhen/vñ darin denen vö L.B. seiner E.G. kein Ziel vñ Maß/Verhindernüß noch Eintrag zuthun gezimbt noch gebürt/Auch da die Herrn von L.B. je einige gebürliche Einrede dargegen zuhaben vermeinen (wie sie dann deren keine fürbringen noch der Gebür erweisen könnē) solches nit eygēs Gewalts durch freffenliche Versperrung der Commercien vnd Victualien/Verbietung vnd abstrickung der Heer vnd Landtstrassen/sondern an gebürenden Orten bey der ordentlichen Obrigkeit durch zulässige Mittel Rechtens gesucht/vnd außgefürt werden müste/dannenhero die Turbation vnd thättliche Versperrung vñ Abstrickung der Cōmercien vnd Victualien/vnnachbarliche Gebott vñ verlegungen der vhralten gemeiner Heer vnd Landstrassen/in dē gemeinen beschriebenē Rechten/vnd sonderlich in deß H. Römischen Reichs Constitutionen vnd Ordnung zum höchsten verbotten/vñ dermassen beschaffen/daß sie mit keinē Fug Rechtens bescheinet vnd verantwort werden mögen/auch summum periculū in mora & damnum irreparabile bey den Vnderthanē/vorhāden/In welchē Fällen dañ das Kayſ. Cammergericht dē betrangtē vnd wider gebür beschwerdtē vngemittelten Ständen (wie dießfals allerdings vngezweyffelt) mit hülfflicher Handt Rechtens beyzuspringē pflegt/Als gelangt an E.F.G. Anwaldts vnderthänig hoch fleissige Bitt/die wöllē hochgedachten seinem G.F. vnd H. Principalen wider obberührte Bürgermeister vnd Raht der Statt. L.B. Mandatum pœnale inhibitoriū & de restituēdo sine clausula (In welchen jhnen ernstlich befohlen vnd aufferlegt werde/die von jhnen beschehene Verbott vnd widerrechtliche Versperrungē vnd Abstrickūg d Victualiē commerciē vnd hādlungē/So dann auch die vorgenoñene verlegung vnd verenderung der gemeinē vhraltē Lādt vnd Heerstrassen/ohne verzug auffzuheben/einzustellē/vnd allerdings abzuschaffen Ferners alle abgetrungene entnommene vnd auffenthaltene Wahr vnd Güter ohne einige entgeltnüß frey loß vnd ledig zugebē/vnd da sie einige rechtliche Einreden vnd Zuspruch deß erhöchten geringē Fahrgelts halber zu habē vermeintē/solches an gebürenden Ort nach außweisung der Recht vnd Reichs Ordnungen zusuchen) Auch daneben Citationem ad docendum paritionem gnediglich erkennen vnd mitzutheilē/E.F.G. Hochadelich/ꝛc.

Decretum: Ist erkendt/in consilio 1. Iunii Anno 81.

Mandatum de restituendo & non molestando, in causa **Herrn Thumdechand vnd Capitularen deß Thumbstiffts zu S. P.**

contra

D. von G.

P.P. WIewol sie vñ jhre Vorfahrē den halbē an grossen vñ kleinē Zehēdē/auch etlichē bestandenen Vorzehenden mit dem Kirchensatz zu G. gegen jhrē Zehenden sampt der Kirchen zu S.F. von Weylandt B. vnd A. G. vnd R.S. in Anno 1486. Vertragsweiß/innhalts darüber auffgerichtē Brieffs an sich gebracht/auch seyd hero je vnd allewegen in rühigem Besitz vel quasi gewesen/vnd (folgende Neuwerung vnd thättliche Handlung vnd Eingriff außgenommē) noch sein/solchen Zehenden einzunemmē/vñ jres Gefallens zu niesen vñ zu gebrauchē/oder nach Gelegenheit anderwerts zuverwenden/wie sie dann auch denselben biß anhero rühiglich vnd ohne männiglichs Eintrag besessen/eingenommē vñ jhres Gefallens genützt vnd gebraucht haben/vnd derwegen bey solchem Besitz vel quasi, iuris decimandi vnturbirt vnd vnmolestirt gelassen werden sollen/daß doch dessen vnangesehen/du als Innhaber gemelts Fleckens/G. gemeinē beschriebenē Rechten/auch jrē lang herbrachtē obangeregtē Besitz vel quasi zugegen dich newlich vnderstanden/sie hierinn zu turbiren/zu molestirē vñ zu bevnrühigē/auch also nechstuerschienes Jahrs/jhre Zehendtsambler/an einsamblung der Erndt deß kleinen Zehendts verhindert/vnd denselbigen Jhnen eygens Gewalt de facto wider Recht vnd alt herkommē entzogen/auch auff etlichmal jr beschehen ersuchen nicht restituiren/oder von deinem vnbefügtē Fürnemmen abstehn wöllen/sonder darüber fernet zugefahren/vnd diß lauffenden 87. Jahrs solchen kleinern Zehēden in Flacks thättlicher weiß auch eingesamblet/vnd hettest dich darneben außtrücklich vernemmen lassen/den kleinen Zehenden jhnen Klägern hinfüro nit folgen zulassen/also da dir in diesem lang zugesehen werden solte/zubesorgen/du werdest mit den vbrigen täglich fürfallenden kleinen Zehēdē/als einziehūg der Kälber/Lämer/Gänß/Rüben vnd dergleichen ebenmässig zuhandlen dich vnderstehē. Dieweil dañ ein jeder bey dē seinen vnd lang herbrachter possession vel quasi Rechten vnd Gerechtigkeiten gehandthabt/geschützt/geschirmbt/vñ niemandt also/ohne Recht thättlich zu handlen vnd eingriff zuthun gestatt werden sol/auch du Beklagter als ein freyer vom Adel/diß falls Vns vñ vnserm Kay. Cammergericht in prima instantia vnd sonsten anders niemandt

mandt vnderworffen / derwegen vmb diß vnser Kayſ. Mandat anruffen vnd bitten laſſen wider dich zuerkennen vnd mitzutheilen / Wann dann Wir Rechtēs männiglich zuuerhelffē geneigt / jnē auch daſſelbig an heut dato erkendt vnnd gefolgt worden iſt / So gebieten Wir dir vnd wöllē / dz du in 14. Tagen den nechſten / jhnen Klägern obangeregt allbereit abgenomene Zehenden / vnweigerlich reſtituireſt / herauß gebſt vñ folgē laſſeſt / auch ſie hinführo an Samblung / Gebrauch / Nutzūg / poſſeſſion vel quaſi ermeldts Zehends allerdings vnuerhindert / vnturbirt / vnnd vnbeläſtigt laſſeſt / darwider nit thueſt noch zuthun ſchaffeſt / als lieb / ꝛc. Im Fall du aber durch diß Kayſerl. Mandat beſchwerdt zu ſeyn / vnd dagegen rechtmeſſige beſtendige / ꝛc.

SVPPLICATIO XI.

Pro Mandato pœnali de reſtituendo, in cauſa A. F. B. M. H. contra den Raht daſelbſten.

Caſus: Supplicans ſenatu motus à M. H. petit reſtitutionem, quæritur an cum vel ſine clauſula mandari poſſit.

WJewol in den allgemeinen beſchrieben Rechten / ſo Geiſtlichen ſo Weltlichen heylſamlich verſehen / Auch der Natur / Erbar vnd Billichkeit gemeß / daß ein jeder bey ſeinem Rechten vnd Gerechtigkeiten / Ehren / reputation, dignite ten, habendē Priuilegiē vnd Freyheitē / Standt / condition, Würden / vnd Weſē / vnd in ſumma bey allen ſeinen Haab vnd Gütern vnturbirt gelaſſen / dern de facto & abſque cauſæ cognitione nit entſetzt / noch daran verhindert / ſonder viel mehr dabey gehandhabt / beſchützt vñ beſchirmbt werden / ſich auch ein jeder der zum andern etwas zuhaben vermeint / deß ordentlichen weg Rechtens gebrauchen / deſſen Außtrag vnd Endſcheid erwärten vnd ſättigen laſſen ſoll. Ob wol auch Anwaldts Herr Principal nun mehr in die 49. Jahr in dem Raht zu gedachten M. H. geſeſſen / ſich auch ohne Ruhm zumelten dermaſſen erzeigt vnd vorbehalten / dz man einigē Verdacht vnerbarer oder böſer Stück von jhme nit ſchöpffen noch habē mögē / ſonder viel mehr vmb ſeiner Tugendt / Verſtandt vnd Erbarkeit willen / von männiglich Erbar vnd wol / auch für einē auffrechten Bidermann gehalten worden vnnd noch. Deſſē alles jedoch vnangeſehen vnd vnerwogen / Iſt ein Erbarer Raht zuge fahren / vñ hat Anwalds Principalen ſeines mit ehren herbrachten Rahtſtandes de facto & abſq; vlla cauſæ cognitione entſetzt / ſolchs keiner andern Vrſachē / dañ dieweil ſeine Schwäger / Weyländt deß Ehrnueſten / fürſichtigen vnd weiſen Herrn F. H. geweſenen Bürgers vnd deß Rahts zu M. H. ſeligen deſſen Tochter Anwaldt Principal zur Ehe hat Söhne vnd Tochtermänner von wegen jres altvätterlichen Erbguts / mit offtberührtē Raht zu M. H. an dieſem Ka. Cammergericht in Rechtfertigung gerahten / damit doch Anwaldts Principal im wenigſten nit zuthun / ja von dem angeſtelten Proceß vnd außbrachter Ladung / biß ſie in dem Raht inſinuirt worden / kein Wiſſenſchafft gehabt / Vnd ob er wol bey offtermelte Raht vmb Reſtitutiō mehrmals angehaltē / ſeine Vnſchuld vnd dz er mit dieſer Sachen im wenigſten nit zuthū / durch ſeine Schwägere öffentlich vñ augenſcheinlich dargethan vñ erwiſen / ſo hat doch ſolches alles nit helffen noch verfangē wöllen / ſonder bleibt ſeines Rahtſtāds biß auff heutigē Tag vnſchuldiger vñ vnbefügter weiß noch alſo entſetzt / dardurch er andere gebürende Mittel an die Häd zunemmen (deſſen er doch viel lieber gerübricht ſeyn möchte) höchlich verurſacht vnd gedrungen wirt / Wañ dañ ſolche Hädlung Anwalds Principaln an ſeinem hohen Alter nit allein beſchwerlich / ſonder auch den Rechten vnd der Billichkeit gantz zu wid vnd entgegen / Danebē verſehenen Rechtens / dz der entſetzt für allen dingen zu reſtituiren ſey vnd an ſeinen vorigē Stand geſetzt werden ſol / vnd dann vielberürter Raht zu M. H. E. F. G. vnd dieſem hochlöblichen Kayſ. Cammergericht ohne mittel zugethan vnd vnterworffen / So langt ſolchē nach an E. F. G. Anw. in Namen ſeines Principals vnderthänig hochfleiſſig bitten / die geruhen jhme wider offtermelten Raht zu M. H. ein peenal mandat / darinnen jhnen bey einer namhafften Peen gebotten werde Anw. günſtigen Herrn Principaln ſeines Rahtſtands widerum̃ zu reſtituirē / vnd biß zu Außtrag d Sachē / da ſie etwz wider jn zuklagen vermeint / darbey gerühig vñ vnturbirt verbleiben zu laſſen / gn. zuerkennen vnd mitzutheilen / ꝛc. Deſuper &c.

Decretum: Iſt gebetten Mandat cum clauſula erkendt in conſ. 10. Octobris, An. 78.

Deprecatio heredum I. F. D. S.

Allerdurchleuchtigſter / Großmächtigſter / Vnüberwindlichſter Rō. Kayſer / allergnädigſter Herr / nach dem E. K. M. allergnädigſt gut wiſſen tragen / auß was hochwichtigē bewieſenē Vrſachen der gefangene H. J. F. zu S. in E. K. M. ſchwere Vngnad / in H. Reichs Acht / vnd deroſelben Cuſtodien gefallen vnnd gerahten / Krafft welches dann auch E. K. M. deſſelben Land vnd Leut / dero geliebten Bruder J. W. zu S. vnſerm G. F. vnd H. allhie zu gegen zu vnd angewieſen / als daß ſeine H. J. F. z. junge Söne jres Vatters vngehorſamlichē Verbrechnüß entgelten müſſen. Wann aber nicht allein J. F. G. nechſtverwandte Blutsfreunde / ſondern auch in gemein Churfürſten / Fürſten vnd Ständt deß H. Reichs mit denſelben z. jungen Herrn / als die vor jhre Perſon nichts verwirckt / ein Chriſtliches Mitleiden getragen / vnd bey E. K. M. vnderthänigſt intercedirt vnd gebetten / ſie auß lauteren gnaden wid zu dero Vatterlande

land t vnd Leuten kommen zu lassen vnd zu restituiren/ wie dann in solche Restitution der C. F. zu S. vnd sonderlich auch hochgemelter H. J. W. zu S. vnser gnedigster vnd gnediger C. F. vnd H. auß sonderlichē gutherzigē fürstlichē vnd vätterlichē Gemüt gewilliget/ darauff dann nachfolgents vmb angeregter stattlichen intercession willen/ E. K. M. sich allergnedigst erklärt/ dz sie die Kayserliche milte/ der strenge deß Rechtens fürzusetzen/ vnd gedachts gefangenen Fürstens vnd Herrn J. F. Söhn vnd Kind/ auff vorgehēd gewöhnlich vnd gebürlich Erbieten zu obberührtē Antheil Landes widerumb kommen zu lassen genediglich geneigt/ alles vermög vnd fernern Inhalts angeregter Kayserl. Resolution. Solchem zu folge erscheinet für E. K. M. vnser G. F. vnd Herr/ H. J. W. H. zu S. vnd haben die Durchleuchtigste/ Durchleuchtige/ Hochgeborne C. F. vnd F. H. F. P. G. bey R. C. F. vnd Fraw E. die betrübte H. zu S. als gedachter Kinder nechster Blutsfreundte/ der Anherr/ Vetter/ Tutor vnd Mutter vns mit habender Vollmacht abgefertiget/ solche gewöhnliche Abbit in Namen vnd von wegen J. C. F. vnd F. G. vnd derselben geliebten Vetteren/ Pflegkinder vnd Sönen/ neben zuentbietung deroselbē vnderthänigsten/ gebürlichē gehorsamstē Diensten vnd demütigkeit aller vnderthänigst zu thun vnd zu leisten/ wie dann J. F. G vnd wir dann hiemit vnd in Namen vnd wie ob laut E. K. M. aller vnderthänigst bitten/ die geruhen nachmahln gnedigst gedachte junge Herrn mit Kayserlichen milten Augen anzusehen/ jres gefangen Vatters verschuldē nit weiters entgelten/ sondern sie in Kayserliche Huldt vnd Gnad auff vnd anzunemmen/ auch zu gedachten jhres Vatters Antheil Lands vnd Leute komēn zu lassen/ wircklichen zu restituiren/ auch jnen ein aller gnedigster Kayser vñ Herr zu seyn vñ bleibē. Dar an erzeigen E. K. M. ein sonderlich Werck der Barmhertzigkeit/ vnd erkennen solches nit allein vmb dieselbe J. F. G. auch höchstgedachte vnser gnedigste vnd gnediger Herr vñ Fraw die betrübte H. in vnderthänigster Gebür zu verdienē schuldig/ Sondern werdē auch die junge Herrn/ wann sie zu jrem Verständtlichen Alter kommen/ vmb E. K. M. vnnd derselben langes Leben/ auch bestendige zeitliche vnd ewige Wolfahrt zu bitten/ vnd eine solche auß gnadē entpfangene Wolthat vmb dieselbe mit gehorsamlicher vorstreckunge jres Leibs/ Guts vnd Bluts die Tage jres Lebens zu kein Vergeß zustellen nit vnderlassen/ dahin sie dann von viel hochgedachten vnsern gnedigsten vnd gnädigen C. F. vnnd Herrn zu jederzeit der Gebür angewiesen werden sollen.

Nota; coniuncta persona vt coniuncta admittitur ad petendum coniunctum eximi de carceribus, *Rom. consil. 24. num. 13. per l. 3. §. sed si mulier vel pupillus. ff. de lib. hom. exhibend.*

Nota: die Bürger zu G. haben Abbitte gethan mit 8. Personen von Raht/ vnd 8. Personen von der Gemeine dem C. F. zu S. an statt Kayserliche May. ꝛc.

Mandatum de restituendo & amplius non turbando sine clausula, vel saltem in communi forma,

In causa

Deß Ehrwürdigen Edlen vnd Ehrnvesten B. B. D. Klägern.

contra

Den wolgebornen Herrn H. A. Grafen zu S. B. Beklagten.

TEnor Mandati. Wiewol in gemeinē beschriebenen Rechten/ deß H. Reichs Ordnungen vnd Abschieden heylsamlich vnd wol versehen/ auch bey hoher Peen vnd Straff verbottē/ dz keiner den andern/ wz Stands oder Wesens d' were/ an seinen Haab vnd Gütern/ Rechtē/ Gerechtigkeiten/ præbenden/ hebungen geistlichen Lehen vnd auffkünfften/ betrüben/ beschweren/ od' in einige wege vnerlangt Rechtens thätlicher weiß mit Gebott/ Verbott/ Eingrieff thun/ oder vernachtheilen/ sondern wer zum andern zusprechē/ solches in ordentlichē Gericht vnd weg thun solle/ Wiewol er Supplicant für 12. vnnd mehr Jaren von Graffen O. zu S. B. possessionem vel quasi præbendæ vnd Thumberey zu H. B. die Zeit seines Lebens geistlicher Lehen Art vnd Eygenschafft nach/ auff desselben præsentation vnd verleihung durch einen rechtmessigen Titul vnd Ankunfft erlangt/ vnnd seydhero in einem rühigen/ vnturbirten/ vnabgetriebenen Besitz mehr berührter Præbenden/ auß geschlossen jetzt zugefügten turbirung/ gewesen/ die auffkünfften vnd hebung derselben one männiglichs Eintrag vnd Verhinderung jhme auch reichlich gefolgt wordē/ Solchs alles aber vnangesehē hettestu Graff A. Graff O. Sohn eygenthätlicher weise ohne einige Grundt vnnd fügliche billiche Vrsachen/ jne in seiner habenden Possession/ Rechten/ Gerechtigkeiten vnd angezogenen Præbenden zu H. B. zu turbiren/ zu beunrühigen vnd vernachtheilen dich vnderstanden/ nemblich vnnd kurtz verschiener Zeit vom Thumbcapitul zu H. B. befehlende Begerendt/ jhme Supplicanten die hebunge/ vnd geistliche Auffkünfften in Sequester zu legē/ dieselbigē zubekümmern/ zuversperrē/ vnd hinfüro nichts folgen zu lassen/ jn Willen vnnd Meynung jnen Supplicanten seiner possession vel quasi præbendę gäntzlich/ alles wid' Recht de facto zu berauben vnd zuentsetzen/ wie dann du Graff allbereyt einen andern an deß Supplicanten statt zu præsentiren vnd zuuerordnen fürhabens/ Ob du Graff wol auch vmb Abstellung angezogener vnbillicher vnrechtmessigen Turbation schrifftlich ersucht vnd angelangt/ jhne in seiner Possession vnd rechtmessigen Ankunfft d' Præbē-

den

den vnd Hebungen nicht zu betrüben / zuuerhindern noch etwas thätlichs wid Jne fürzunemē / mit dem erbieten / wo du einige Forderung zu jme zuhaben vermeinst / in allen gebürenden Orten zu Recht zustehen / Aber wie dem / so hettestu Graff deß Supplicanten Bitt vnd billichē rechtmessigē erbieten vngeacht in deme bössē beginen vñ turbiren gätz thätlich verharret / alles zu seinem mercklichē Nachtheil vñ Schadē / derowegen vmb diß vnser Kayserlich penal Mādat wider dich Graffē / als der dem H. Reich ohne Mittel zugethan / cū hic de mero possessorio agatur, dahero vnsers Kayſ. Cammergerichts Iurisdiction fundirt / zuerkennen vnd mitzutheilen vnterthänig anruffē vnd bittē lassen. Wann dann dasselb vnder dato diß cum clausula erkendt worden ist / als gebieten Wir dir Graffe von Röm. ꝛc. bey Peen 8. Marck lötigs Golds / halb / ꝛc. hiemit ernstlich vñ wöllen / daß du den nechstē nach vberantwortūg oder ersehung diß vnsers Kayserlichen Briefs den Sequester bey einē Thumcapitul zu H. B. abschaffest die Prœbenden vnd geistliche auffküfften / jme Supplicanten restituirest vñ folgen lassest / auch jnen hinfuro in seiner habender Possession vnd Besitz der Prœbenden vnd Thumberey zu H. B. Ampt / derselben Auffküfften vnd herbringen vnturbirt vnd vnmolestirt lassest / Von solcher turbation vnd molestatiō abstehest / hinfüro dich deren enthaltest / vnd ordentlichen Rechtens dich gebrauchest / hierin nicht säumig oder vngehorsā seyest / als lieb dir Graffen sey / ꝛc. daran / ꝛc. Im fall du dich durch dieses vnsers Kayserlich Gebott beschwert zu seyn / vnd erhebliche Einreden / warumb du zu gehorsamen nicht schuldig / vorzubringen zu haben vermeinest / ꝛc. Citation ad allegandum causas. Geben Speyer den 20. Maij / Anno 87.

Mandatum sine clausula de restituendo bona ex causa naufragii adempta, in causa H. H. contra H. S.

WIr Rudolff / ꝛc. Entbietē dem Ehrwürdigē vñ hochgebornē A. postulirtē Ertzbischoffen zu B. vnd Bischoffen zu L. B. Hertzogē zu H. S. vnserm lieben O. vnd F. vnser Gnad vnd alles guts / Ehrwürdiger Hochgeborner lieber O. vnd F. vnserm Kayſ. Camergericht hat vnser vñ deß Reichs lieber getreuwer C. H. H. supplicirent anbracht / was massen H. K. etwan Burger zu L. B. in Jahr der weniger Zahl 68. zwischē Michaelis vnd Martini einem Schiffer zu H. B. J. G. genandt / drey Rollen / darinn 45. boden Wachs gewesen / so zusammen 2772. Pfundt am Gewicht gehalten / vnd mit nötigem Kosten 1047. Floren vnd 8. Schilling Lübisch gestanden / eingeladen / in Meynung dasselbe Wachs auff A. D. in H. L. zuuerschaffē / Als aber gedachter Schiffer mit seinem Schiff vnd darinn geladenē Gütern vnder D. M. so in dem H. Reich ohnzweyffenlich gelegen / kommen / vnd solch Schiff allda Schaden genomen vnd vndergāgē / die Güter aber so darinnē gewesen / vnd sonderlich obgedachte 3. Rollē Wachs auff B. in D. M. wid bekomen vnnd auffgebracht worden / vnd solche nechst verstorbenē König. M. zu D. M. auch Weylandt H. J. vnd H. A. Gebrüder / zu H. S. beamten daselbst an sich genomen / vnd hernacher in dē Amptregister zu K. verrechnet haben / wie auß einer der Königlichen Wittiben zu D. M. an D. L. ertheilten Vorschrifft zuuernemmen. Wiewol nun nicht weniger in den gemeinen beschriebenen Rechten / als deß H. Reichs sonderbarē Constitution ernstlich verbottē / daß niemādt / wes Stādts der auch sey / in dergleichē erbärmlichē Fällen / den betrübten Naufragis auff gebürlich Ansuchen / das jhre vorenthalten vnd ex miserabili damno lucrum quæriren solle / wiewol auch vorgemelter Krüger in seinen Lebzeiten / beneben glaubhaffter Kundtschafft in Originali fürgewiesen / daß jhme vnd niemandt anders / das jetzt gesagt Wachs zustendig / Erstlich bey vorbenandten Beamptē / vnd nachmals auff dero verweisē / beyvorgedachter Königlichen Würden vnd Fürsten Gebrüdern zu H. S. vmb gnädige restituirung desselben / gegen der gebürlichen Bürger Lohn vnderthänig / auch vermittelst jhme mitgetheilten Vorschrifftē / angesucht / vñ im gleichē nach dessen Absterbē er Supplicant / deme dann diese forderung von berührtem K. in Bezahlung etlicher Schulden / vermög Vrkūdts cedirt vnd auffgetragē / zum offtermal krafft angeregter seiner habender cession zu ebenmessigē Ende auff gnädige intercession deß Hochgebornen Fürsten / W. H. zu B. S. seines gnädigen Herrn vnd Landtsfürsten / vnd nachmals desselbē Regierūg embsig vnd vnterthänig mit grossem kosten vnd versäumnüß angehalten / So hab doch solches seines Cedenten vnd sein embsig vielfaltige vnnd mühe samb Flehen vnd Bitten alleine bey gedachter Königlichen Wittibin statt gefūden / also daß vō J. K. Würden für kurtz verschienē Jaren / das einen dritten Theils abgefūden worden / aber bey H. A. vnd dessen nachgelassenen Söhnen vnd D. L. an welche nach absterbē Weylādt J. H. zu H. S. die vbrigen zween Theile kommē / hab vielberührt Flehen vnd Bitten auch vber vielfaltige beschehene Vertröstung / vnd der Königlichen Wittib obē angeregte mitgetheilte Intercession bißhero cum effectu nichts verfangen wöllen / sondern sein die deßwegen mit grossem Kosten zu viel mahlen abgefertigte Botten mit leeren Worten abgewiesen / vnd er vnbezahlt blieben. Wann nun jme Supplicanten hochbeschwerlich diese sein wolerlangte Nahrung / dern sein Cedent vnd er allbereit in die 23. Jahr mit mercklichem vnwiderbringlichem Schaden mangeln müssen / länger zuentrahten / auch die beharrliche Verweigerūg obangezogenen Rechten / deß H. Reichs Constitution vnd der Billichkeit stracks zuwider / vnd

dann

dann an vnserm Kayſ. Cammergericht breuchlich herkommen / den betrübten naufragis durch ſchleunige Mittel Rechtens zu billicher Reſtitution zuuerhelffen. Derowegē vñ diß vnſer Kayſ. Mandat vñ Ladung wider D. L. zuertheilē in vnderthänigkeit anruffen vnd bitten laſſen / auch erlangt / das gebettene Proceß ohn heut dato erkendt worden ſeyn. Hierumb ſo gebieten wir D. L. von Röm. Kayſ. May. bey Peen 10. Marck lötigs Golds / vnd wöllen dz dieſelbige / die geklagte vbrige zwey Theil deß geſtandenen Wachs / od den rechten billichen Werth darfür reſtituire / widerumb vnd von handen gebe / hierin̄ nicht ſäumig noch vngehorſam ſey als lieb / ꝛc. Wir heiſchē vñ laden auch D. L. von berührter hiemit / dz ſie ꝛc. leiſten / ꝛc. den 33. Tag den nechſten nachgemelter Inſinuation / ꝛc. oder aber beſtendige erhebliche Vrſachen / ob D. L. einige hette / warumb ſolche Erklärung nicht ſol geſchehē / wie ſich gebürt / für zubringen / ꝛc. Wann D. L. komen oder / ꝛc. Datum Speyer den 24. Nouembris / Anno 91.

SVPPLICATIO XXII.

Pro Mandato pœnali ſine clauſula de reſtiuendo.

In cauſa Herrn Burgermeiſter vnd Raht / auch gantzen Gemein der Statt B. S.

contra

H. J. H. zu B. S.

E. F. G. gibt Anwaldt / ꝛc. zu erkennen / wz maſſen jetzt gedachtes eines Erbarē Rahts der Statt B. S. Bürgere vor 10. 20. 30. 40. 50. vñ mehr Jaren vblich vñ gerühtiglich herbracht / jre im Fürſtenthumb B. S. gelegene vnd ſtreittige Zehend / dero Meier jährlichs vnd ein gewiß anzahl Frücht zuerlegen vnd zu reichen / wie jhnen auch jedes Jahrs vermög getroffenen Contracts ohn menniglichs Intrag vnd verhindernüß / durch obbemelte jhre Meier / in der Statt B. S. außgetroſchen zugeführt vnd gelieffert iſt wordē. Wiewol nun alle vñ jede zimliche Contractē / als kauffen vnd verkauffen / verſetzē / verpfenden / verwechſeln / verleihen vñ dergleichē / vermög gemeiner beſchriebenen Rechten / auch deß H. Reichs Conſtitution / Abſchieden vnd Ordnungē zu der contrahenten freyen vngezwungenen Willen ſtehen / vnd wider derſelben Beliebnuß vnd Wolgefallen / durch jemandt wer der auch ſey / auſſerhalb etlicher ſonderbar in paucis quibuſdam caſibus ſpecificirter vnd außgetruckter Vrſachen / mit nichtē verhindert / verſperret / noch auffgehalten ſollen werden / ſondern viel mehr einem jeden de rebus & bonis ſuis libere diſponendi dieſelbige ſeines Gefallens quocunque modo zu annulliren / zuuereuſſern vnd zu ſeinem Nutzen zu diſtrahirn / oder zugebrauchē macht vñ gewalt gegeben / gegönnet / frey gelaſſen iſt vnd ſeyn ſol / Cum quilibet rerum ſuarum iuſtus ac legitimus ſit moderator & arbiter, So trägt ſich doch ſolchen gemeinen beſchriebenen natürlichē Rechten / Gewonheiten / Statutē / Satzungē vñ Ordnungen außtrücklich zu wider vnd entgegē / jetzo gantz beſchwerlich zu / dz als in jetzigen Sommer vnd Erndzeit Syndici Herrn Principaln Bürgere jre im Hertzogthumb B. S. gelegene Zehenden / altem vnuerdencklichē herkommē nach derſelben Maiern vmb benandte anzahl Frucht verlaſſen / welche die arme Leut / mit ſchwerer Mühe vnd arbeit außgedroſchen / ein jeder ſeinem Gutherrn vermög getroffenē Contracts ſein gebürēd Antheil / ſolchs verſprochenen Zehēdkorns in die Statt B. S. führen vnd lieffern wöllen / daß der Hochwürdig / Durchleuchtig Hochgeborn F. vñ H. H. H. J. P. B. H. S. ſich vnderſtehe / allerhand ohnzuläſſige vñ ipſo iure verbottene hochſträfflicher moleſtationes vñ verhinderūgē (dardurch in effectu ſolcher getroffener Contrart zurück gehalten / caſſirt vnd hinderttrieben werden möchte) de facto ſelbſt eigen vnd gewaltthätiger weiſe dargegen vorzunemmen / in dem J. F. G. den armen Mayern oder Pachtleutē bey höchſter Straff vnd Vngnad Gebotten vnd Verbottē / daß ſie von einem gantzen oder halben Zehenden dem Raht zu B. S. vnd dē Bürgern daſelbſt zuſtendige / einē gantzen Wiffel / das iſt / vier B. S. ſcheffel harts Getreids / als bald abmeſſen vnd ſolchs geſtracks nit den armen Supplicanten denen es doch vermög getroffenen Contracts von Gott vnd Rechts wegen gebürt / beſonder jhrer F. G. naher dero Veſtung W. B. bringen vnd führen / oder dargegen 40. Gülden ohn alle Gnad erlegen vnd bezahlen / gantz ohne daß J. F. G. einige im Recht gegründte vnd erhebliche Vrſachē / warūb die obberürte beſchehene verpfachtūg nit ſtatt haben ſolle / oder warumb doch ein ſolch vnbilliche Geſchwindigkeit vnd Thathandlūg gegē die arme Leute vorgenommē werde / jemals im wenigſten wie ſich daſſelb Rechts halber gebürt fürgebracht / oder nachmaln werde beſtendiglich fürbringen könnē / an welchem aber J. F. G. noch nit erſättigt / ſondn durch dero Beamtē als bald zugefahren / vñ die arme Leut eins theils dahin gezwungen vnd gedrungen / daß ſie jnen vber 300. Scheffelkorns / welches ſie allererſt außgedroſchē abmeſſen / vñ jres billichen Verweigerns / weynē vñ nothklagens vngeachtet folgends Tags naher W. B. mit der armen Leut eygenen Pferdt führē müſſen / Wie E. F. G. zum theil auß beygefügtē Original ſchreiben mit A. vnd B. ſignirt gnedigklich zuuernemmen / mit welchen vnleidlichen Beſchwerungen / auch noch alle Tage ſo geſchwind vnd gewaltthätiger weiß verfahren wirdt / daß man die arme Leut / ſo ſich ohne das mit jhren Weib vnd Kindern von den Feldfrüchten / kümmerlich vnd mit höchſter Noth erhalten können / beträuwe / wo ferrn ſie ſolchem vnbillichen vnd wider rechtlichen Gebott nicht pariren würden /

daß

Daß sie bey den Köpffen genommen / naher W. B. geführt / daselbsten gefänglich eingezogen / gestockt / geblockt / vnnd jhnen darüber jhr Viehe / Pferdt / Kühe vñ andere jhr armut abgenommẽ solle werden / vnd zwar solches alles vornemblich der Intention vnd meinung / damit durch erbärmlich defatigiren / abmatten vnnd außmergeln der armen Leuth / der mit jhnen getroffene Contract vnd beschehene verpfächtung vffgehaben vñ vmbgestossen würde. Wann nun aber solches alles G. F. vnd Herr / nit allein Syndici Herrn Principaln vnd dero Bürgern (welchen die gemeine bürdt vñ Landts beschwerungen one das zutragen beynach vnmüglich) zu mercklichem schaden vñ beschwerlichem vndergang / sonder auch den armẽ Meyern vñ Pachtleutẽ / zu solcher vnträglicher bürden gereichẽ thut / daß sie letzlich (wo solchem vnbillichen Gewalt durch gepürlich mittel zum aller fürderlichsten nicht begegnet vnd gewehret werden solte) an Bettelstab gerahten / ja mit ihren armen Weib vnd Kindern / durch hungers vnd kummers noht / elendlicher vnnd jämmerlicher weiß würden sterben vnd verderben müssen. Dahero es dann vmb diese handlung dermassen bewandt / daß sie nicht allein den obangezogenen Rechten vnnd Reichs Constitutionen zum höchsten zuwider / ja cum vtilitate & bono publico, quod per ptohibitionem liberorum contractuum summopere lædit ur, ex diametro pugnirt vnd streitet / adeoque nullo iure iustificirt werden kan / Das Syndici Principaln Burgern / mit ihren eignen Zehenden noch der besten gelegenheit / nutz vnd gefallen zugebrauchen / die Händ gespert / vnnd ipso facto verbotten seyn solte / Sondern daß auch dißfalls soviel die obberührte Pachtleute vnnd dero arme Weib vnnd Kinder belangt / summum & extremum vitæ periculum ac bonorum in mora, neben dem auch höchlich zubesorgen / da diese vnbillliche vergewaltigung vnnd zunöttigung / durch gepürliche mittel zum aller schleunigsten (wie obenvermeldt nicht abgeschafft werden solte / Das bey Syndici Principaln Burgerschafft / als einer grossen gemein / so sich wegen solcher von tag zu tag vbernemmender gewaltsamer eingriff / fast vngedultig erzeigen / leichtlich allerhandt beschwerlicher Vnraht / Tumult vnd Auffstandt (welches doch Syndici HErren Principaln jhres theils je gern verhütet vnnd fürkommen sehen wolten) hierauß erfolgẽ möchte / inn sonderbarer betrachtung / daß auch hiebeuor auß ebenmessiger vrsachen vnnd thatlichem eingriff zwischen der Statt B. S. vnd H. H. fast beschwerlich Krieg vnnd Vehden zugetragen vnnd erreget / in welchen Fällen aber allen vermög der Recht vnd Reichs Ordnungen lib. 2. tit. 23. a præcepto executiuo wol angefangen vñ Mandata sine clausula erkendt werden können vnd sollen / wie dann hiebevor in gleichen fällen an diesem Kayser. Cammergericht ad supplicationem F. vnd B. Gebrüdern von K. contra Herrn J. H. B. S. Anno 82. so dann E. von S. Wittib von der S. B. contra den hochermeldten H. J. den 2. Decembris Anno 89. vnd den newlich E. von A. F. contra H. S. vnnd desselben Haußfrawen nachgelassene Erben dieser gestalt Mandata seind erkendt worden / auch beklagter Fürst dem Reich ohne mittel vnderworffen. So ist vnd langt dem allem nach an E. F. G. Syndici in namẽ seiner günstigen Herrẽ Principaln gäntz Vnderthänige bitt / die geruhen beklagten Fürsten (ferner besagtẽ vnraht vñ weiterung zuuorkomen) bey einer namhäfftẽ Peen sine clausula ernstlich zu mandtieren vnd zubefehlen jhnẽ (der Supplicanten Bürgern liberũ arbitrium, mit jhren zustendigen Zehendẽ nach dero willen vñ wolgefallen zuschalten vnd zuwalten / ferner nicht zusperren noch zuhindern / sondern jhnen denselben jhrer gelegenheit nach zuuerpfächten / zuuerleihen / oder in ande weg zuuereussern / aller dings frey zulassẽ von obberührten verderblichẽ newerungẽ / zerrüttungẽ / gebotten vñ verbotten abzustehen / Das Getreid so jr F. G. den armen Leuten de facto abgenommen / jnen wider zurestituiren / auch dieselbe hinfüro mit solchen Zehendẽ ohnbetrangt vñ ohnbelästigt gewehrlich zulassen / mit angeheckter ladung ad docendũ vel videndũ / ꝛc. E. F. G. hochadenlich miltrichterlich ampt in bester bestendigster form Rechtens hierüber Vnderthänigs fleiß anruffendt.

Sequuntur vota duo ad præcedentẽ 12. supplicationem pertinentia, in causa B. M. vnd R. S. B. S. contra H. I. B. S.

VOTVM I.

SVMMARIA.

1 *Contra hoc Mandatum de restituendo tres causæ afferuntur, & quænam.*
2 *Factum nullo iure iustificari potest,*
3 *Mandata sine clausula quando decerni debeant, & in quibus casibus locum habeant.*
4 *Res iudicata pro rei veritate habetur.*
5 *Subditi si contra Magistratum citationem super iniuriis petant, an processus ipsis decernendi sint.*
6 *Hoc loco Mandatum nostrum etiam in futurum extenditur.*
7 *Quot diuersa sunt facta, tot diuersa erunt Mandata.*
8 *Actorum vanitatem exceptiones spolii fatentur.*
9 *Paritio Reo in causa Mandati sine clausula den newen Zoll belangent / in Camera iniuncta fuit.*
10 *Acceptatio in solutum in effectu est executio rei indicatæ.*
11 *Canonici an in monasteriis ius conducendi operas priuatorum habeant contra statuta vrbium.*
12 *Actores an in Canonicos contra facientes non minus, quam in alios ciues animaduertere possint.*
13 *Actores an generaliter in Canonicos iurisdictionem habeant, vt in alios ciues, incolas, vel etiam monasteria alia.*

14 Collectæ, an, & quatenus debitæ sint, & an per Actores aut eorum incolas soluendæ, quibus, in quantum, quomodo & de quibus debeantur.
15 Actores an immunes ita sint, vt non nisi ex libera voluntate contribuant.
16 Vniuersitas tota si ad mulctam sit condemnata, non omnes, sed soli delinquentes contribuere tenentur in solutione collectæ eo nomine indictæ.
17 Executio quomodo contra vniuersitatem fieri debeat.
18 Vniuersitas singulas personas incolarum obligare nequit, nisi potestatem condendi legem habeat, neque superiorem recognoscat.
19 Priuatio præsupponit habitum, & solutio obligationem.
20 Senatus alicuius vrbis si quid non soluendo vel cõtumaciter se gerendo peccauit, id vniuersis fraudi esse non debet.
21 Collectæ per senatum alicuius vrbis indicuntur, qui solus Imperatoris aut principis cuiusdam postea debitor est.
22 Contributiones priuatæ à principe in suo territorio exactæ, parem cum imperii publicis causam non habent.
23 Exactio pœnarum & mulctarum quam speciem æquitatis recipiant.
24 Quicquid per Senatum vrbis actum fuit, id non factum nomine totius vniuersitatis, minime vero singulorum ciuium.
25 Effectus ratihabitionis qui.
26 Nemo approbare præsumitur, quod ad consortem pertinet, & sibi præiudicare potest.
27 Nemo excipiendo intentionem aduersarii fateri videtur.
28 Ambigua intentio pro Actore quandoque interpretationem recipit.
29 Magistratus debet esse minister æquitatis & iuris, & non fons iniuriarum.
30 Causa repressalias abrogandi & pignorationes ex Imperii finibus excludendi quæ.
31 Vigor iudiciorum & iuris publici tutela quando subuertatur.
32 Fiat iustitia & pereat mundus.
33 Executioni plura obiici possunt, & quænam.
34 Omnis exceptio nullitatis manifesta & certa ex actis admitti debet, executionemque perimit.
35 Euidens & manifesta iniustitia nullitas dicitur.
36 Executio sententiæ semper suspendi debet, si ius tertij læditur.
37 Executio contra colonum, qui à tertio detinetur, non procedit, nisi citato eo, cuius colonus est.
38 Non potest non ex malo principio peius medium & pessimus finis necessario consequi.
39 Inferiores potius imitari, quam iustitiæ & legibus subiacere debemus.
40 Causa seditionum quæ, & quomodo præbeatur.
41 Si quid vna via iniquiori non licet, id alia æquiori itidem non licebit.
42 Senatus suam suorumque iniuriam vendicare & remouere debet.
43 Magistratus subditorum quasi causam agit, eorumque iniquitatem ab illis repellit.
44 Vniuersitas de iure communi iniuriam in singulos commissam persequi potest & debet.
45 Res quædam qua facilitate est suscepta, eadem quoque remoueri debet: item rei euidentia & notorietas nullam aliam discussionem aut processum admittit. num. 46.
47 Omnis mutatio est periculosa.
48 Reus an propter allegatum debitum & violatæ iurisdictionis crimen atque contumaciam Actorũ, singulos seu potius paucos aliquos ipsorum ciues, & quidem in solidum iure exigere potuerit necne.
49 Quod vniuersitas debet, singulos non debere certi iuris est.
50 Subditos Dominorum debita exsoluere debere contra ius diuinum est.
51 Bona singulorum pro debito vniuersitatis capi non possunt, sed bona vniuersitatis, & vniuersitate bonis communibus carentibus, subditi tunc collectare tenentur.
52 Executio qualiter contra vniuersitatem fieri debeat.
53 Debitum vniuersitatis non est debitum singulorũ: sicut lis vniuersitatis dici nequit lis singulorum de vniuersitate. num. 54.
55 Bona singulorum an censeantur esse bona vniuersitatis, & sic auferenda vel arrestanda. num. 73.
56 Exactio debitum seu obligationem necessario præsupponit, nec alter ex alterius contractu obligatur.
57 Nemini per alium iniqua conditio inferri debet.
58 Peccata suos tantum autores tenere debent.
59 Nocentem absoluere melius est, quam innocentem condemnare.
60 Executio contra illum solum nobis obligatum non etiam contra tertium non citatum instituì debet.
61 Pignorationes & repressaliæ omnino sunt prohibitæ: & quando eæ permissæ. num. 66.
62 Graue est non solum legibus, sed & æquitati naturali contrarium, alios pro alienis debitis molestari.
63 Repressaliæ dicuntur, quando persona vel res alterius pro altera capitur.
64 Actores hoc loco speciale priuilegium de non arrestando suorum ciuium bona à Maximiliano Imperat. habent.
65 In quibus casibus innocentes cum nocentibus puniri possint.
67 Princeps ciuitatem sibi immediate subiectam, in Camera conuenire potest.

68 *Principes ciuitatibus Imperii infensiores ac molestiores esse solent.*
69 *Cauendum id, quod aliquando exemplo est pernicioſum.*
70 *Iudex defectum partis & aduocati de iure supplere potest, & quando.*
71 *Communitas, si molestia per alium eius subdito inferatur, imponendo ipsi collectam, vel alia onera, subditum suum agendo & excipiendo defendere potest.*
72 *Spoliatus à Iudice non competente ante omnia restitui debet.*
74 *Aliud est vniuersitas, aliud singuli de vniuersitate.*
75 *Aliud est communitas, aliud singuli de communitate.*
76 *Vniuersitas quando delicto aliquo consensisse videatur, pro rata quisque tantum tenebitur.*
77 *Fauor innocentiæ grauatorum semper attendi debet.*
78 *Reipub. interest, subditos insolitis mulctarum impositionibus ab alio non grauari.*
79 *Mulcta vlterius progredi non debet, quam reperiatur delictum.*
80 *Delictum suos authores tantum tenere debet.*
81 *Iniqua conditio alteri per alterum inferri non debet.*
82 *Id quod vniuersitas debet, ab eius singulis ciuibus exigendum non est.*
83 *Sustentatio vitæ humanæ, sine victu diuturna esse nequit.*
84 *Nemo ratum habere potest, quod suo nomine gestũ non est.*
85 *Vbi eadem est ratio, ibi idem ius statui debet.*
86 *Collectare solius Magistratus munus est.*
87 *Consultius est facinus nocentis impunitum relinqui, quam innocentem damnare.*

Mandatum sine clausula das abgenommen zehendt Korn betreffendt.

CONSVLES, Senatus & tota ciuitatis B. S. communitas, in supplicatione sua contra H. I. D. B. S. Cameræ exhibita, narrarunt & conqueſti sunt. Es haben deß Rahts der Statt B. S. Bürgere/ꝛc. vt ibi. Ad quæ narrata & eisdem annexam petitionem, ipsis supplicantibus 10. Septembris Anno 91. decretum est de restituendo & amplius non moleſtando sine clauſula mandatum. Das D. H. sub pœna 10. Marcarum puri auri, ſtatim poſt eiuſdem inſinuationem, der ſupplicanten Bürger liberum arbitrium mit jhren zuſtendigen Zehenden / nach dero willẽ vnd wolgefallen zuſchalten vnd zuwalten / ferner nicht ſperre oder hindere / Sonder denſelben jhrer gelegenheit nach zuuerpächtẽ / zuuerleihen oder in andere wege zuuereuſſeren allerdings frey laſſe / von obberührten verderblichen newerungen / gebotten vnd verbotten abſtehe / das Getreidt / ſo S. F. G. den armen Leuten abgenommen / jhnen widerumb gebe vnnd reſtituire / auch dieſelben hinfüro mit ſolchem Zehenden vnbeträngt vnnd vnbeleſtigt gewehren laſſe. Contra hoc mandatum † D. Dux tres cardinales adduxit cauſas, ob quas ipſe das gemeldt Zehendt vnnd Zinßkorn in ſolutum recte accepit. Prima eſt violatæ iuriſdictionis ſuæ. Secunda non factæ ſolutionis integræ quotæ der Türckenſteuer. Tertia denegatæ ſolutionis der zu dreyer Fürſtlichẽ Fräwlein außſteurung / vnnd der N. Vniuerſitet dotation bewilligter ſchatzung.

Prima exceptio H. S. Vicarii deß Stiffts S. B. verſetzung belangent / ſatis videtur eſſe releuans: Duces namque B. S. collegiatam Eccleſiam S. B. in ciuitate B. S. ſitam, initio funda runt. Seind deren vnd deren daſelbſt reſidirender Perſonen / Landtsfürſten vnnd vnmittelbare Obrigkeit / haben nicht nur ius Patronatus, ſonderen vermög deß 69. Järigen vertrags num. 10. 12. 17. 24. alle hohe vnnd nidere Obrigkeit vnnd Bürgerliche Iuriſdiction, inn Geiſtlichen vnnd Prophan ſachen allein zu exerciren. In welchem Senatui neben dem Landtsfürſten zu iudiciren nicht gepürt. Eo non attento, conſul & Senatus B. S. d. Eccleſiæ Vicario H. S. præceperunt, vt priuatum Sartorem ſiue Stören oder B. H. ſeines Weibes Bruders Sohn / quem inn der freyen Burg vnnd Stifft S. B. vt familiæ ſuæ laceras veſtes repararet, in ædibus ſuis aluit, quia hoc ipſum in præiudicium ſtatutorum tenderet, jhrer der Statt Schneider gilde / bey Sonnenſchein ſtatim dimitteret, & mulctam ſolueret. cui præcepto alieni Magiſtratus, quia in præiudicium deß Landtfürſten / & contra collegarum ſuorum inhibitionem ſibi factam vergeret, ipſe ſe ſubmittere, eidemque parere noluit. Statim 3. Iulii Anno 91. ad inſtantiam der Schneider gilde / qui vero forum Rei ſequi debuiſſent, proceſſerunt contra ipſum, non fundati in iuriſdictione, Mit einem durch ſie derohalben bey dem Lewen in Ducis angehöriger Burgk gehögtem Gericht / durch jhre darzu verordnete Gerichtsherrrn vnnd Vogdt / ohne beyſeyn deß Fürſtlichen Burgkvogts / vnnd haben jhne endtlich mit beleutung der ſchandtglocken auß der Statt vnd jhrem gebiet verſtoſſen.

Proximo igitur ſequenti ſtatim die, Conſiliarii nomine principis ipſorum, Senatui in genere mandarunt, vt vel huius exceſſus in violando iuriſdictionem principis commiſſi emendam intra octiduum præſtent, vel cauſas, ſi quas habeant, adducant, quare non &c. alias enim ſeuerioribus mediis contra ipſos procedere ſe velle.

Quod mandatum cum clauſula emanatum, quia nec per interpoſitionem appellationis, ſuſpenſum eſt, nec eidem paritum, nec B. S. factum negarunt, & cauſa Vicarii, ob quam & ſolam prætenſam contumaciam in non paren-

do extra ciuitatem relegatus est, mere ciuilis (alias enim si criminalis esset, interuentu deß Fürstlichen Vogts sub dio, vnnd nicht im Saal vor deß Raths Burgkammer / Vicarius fuerat accusandus) Consiliarii 11. Augusti Anno 91. Senatui imposuerunt pœnam 500. fl. in auro intra 8. dies soluendam, quam pœnam vt soluerent, Consiliarii 21. Augusti, elapso nimirum decendio, iterum institerunt, & tantundem in contumaciam non soluentium von Zinß vnd Zehendt Korn / in solutum acceperunt, & postmodum 28. Augusti sub pœna 1000. fl. in auro arctius sine clausula mandarunt, vt intra 6. dies Senatus doceat, vel denuo relaxationem der Verfestung / vel solutionem quoque huius pœnæ 1000. fl. in auro factam esse alias executionem & seuerius remedium expectent. Et quia Senatus huic quoque arctiori mandato non paruit, & præfixus terminus 6. dierum effluxerat, ideoque inserta pœna 1000. fl. in auro commissa quoque erat, Consiliarii iussu ducis 15. Septembris solutioni eiusdem pœnæ peremptorium terminum 4. dierum Senatui præfixerunt: Quem vero nec ipse obseruauit, sicque pensiones B. S. Zehendts vnd Zinßkorns / vsque ad competentem vtriusque commissæ pœnæ summam, neutiquam sine omni prorsus causa, quin via executiua potius, ob delictum violatæ iurisdictionis principis, & durantem adhuc Senatus Brunsuicensis (in non admittendo vel intromittendo dictum Vicarium, donec assertum ius Canonicorum einen Bonhasen oder Schneidern ins Hauß zusetzen inter ipsos, vnnd der Schneidergilde in Ducis curiæ iudicio, legitime prius cognosceretur & decideretur) contumaciam notoriam, vel saltem talem, quæ citra præuiam causæ principalis, & Anno 69. initæ transactionis discussionem, nec excusari, adeoque nec prius sine clausula mandatum de restituendo, (cuiusmodi mandata alias regulariter non nisi cum clausula sunt decernenda) contra Ducem adhuc decerni poterat, Ducis granariis, iure Magistratus contra delinquentes, nec dicto audientes immediatos subditos competentē, non ita notorie inique importatæ fuisse videntur; vt nullo iure factum † tale iustificari non potuerit, quantumuis innocentium priuatorum ciuium quorundam personas ob Magistratus ipsorum malum culpæ, executionis hoc remedium & malum pœnæ, ipsis admodum incōmodum tetigerit, & vulnerarit quoque. Dux namque Actoribus eorumque priuatis ciuibus, quas hinc inde in Ducatu suo habent, decimas suas, & quo minus eas locarent vel alienarent, vel quæ pacti essent frumenta annua, ipsis in ciuitatem inde traderentur, directe vel per indirectum nunquam inhibuit, nec cum decimatoribus ipsorum initos contractus vnquam impediuit, vel annullauit temere, & sine vlla causa; præsertim quæ citra cognitionem ipso iure esset prohibita, nec priuatiues, decimarum Domini, Senatus B. S. immediati, Magistratus ipsorum ob commissam violationem iurisdictionis Ducis alieni criminis successores in hoc constituuntur, Sed ex suo admisso quandoquidem factum Senatus tota communitas ratum habet & approbat, sorti & fortunæ huic, loco pœnæ in solutum factæ acceptationis frumenti ipsorum subiiciuntur. Nec ciuitatis aut ciuium colonis Mayern vnd Pachtleuten vltra quotam frumenti quam ipsorum Dominis (Gutsherren) alias debuissent & tradidissent, de suo, vel stipula saltem vnquam est erepta vel ablata.

Ideoque falso & impertinentur narratum esse videtur, Daß die arme Meyer vnnd Pachtleute / so aber gar nicht Actorum, sonder einig vnd allein deß beklagten Fürstens vnmittelbare Vnderthanen seyndt / derowegen Senatus sich jhrenthalben nichts zubeklagen / wegen solcher vnträglicher bürden / cum vxoribus & liberis, nisi ordinariis remediis subueniatur, an Bettelstab / gereichē / sterben vñ verderbē müssen. Ideoq; summum & extremum periculum ipsorum vitæ ac bonorum in mora seyn soll. Nec comminatus assertus tumultus ciuium B. S. de metu armorum, qui contra Reum Ducem, Magistratum ipsorum vnnd jhren Landtsfürsten oriri possit, tanti momenti est etiam, vt tunc solum ob metum periculi in ipsorum & Senatus redundaturi caput forsitan, si non debita adsint requisita auff die vier Fälle / mandari statim Duci debuerit sine clausula, & iniungenda iam sit eidem mandati illius paritio: Esset enim exemplo pernicioſum, & animus adderetur in imperio subditis, pro ipsorum arbitrio, quæ ipsi vellent, hac via in dubium vocandi & detrectandi Magistratui suo, donec is ordinaria tela iudicii, longo tempore, & magnis sumptibus ipsos tandem ad præstandum quæ deberent, & alii præstarent obedientes subditi, per superiorem via executorialium compelleret.

Recte igitur moderni Imperatoris Actoribus Anno 81. concessum Priuilegium, mandata sine clausula † non nisi quatuor specialibus ordinationis Cameræ casibus ipsis decerni debere permittit: In quibus vero casibus, vt partim supra diximus, hic neutiquam versari videmur.

Licet enim à dolo Actores excusari possent, cur indictionibus & exactionibus mulctarum extraiudicialiter statim contra ipsos, vt factum, procedi non debuerit, non tamen sequitur inde, quod ipsis subditis, præsertim contra Magistratum, mandato de restituendo sine clausula contra iudicii stylum consuetum

subueni-

subueniri statim debuerit, & quantumuis id ipsum cassetur, via tamen, in solutum accepta frumenta, si indebite & temere extorta esse censent, reposcendi, aut etiam ad pœnam priuilegio insertam, contra Ducem procedendi, neutiquam est præclusa, modo tamen nullitatem & dolum docere poterunt, ipsisque rei iudicatæ, aut transactionum non obstet autoritas; Dann daß dieſe Verbott vnnd in ſolutum acceptationes, deß Zehendt vnnd Zinßkorns/ wegen S. verſeſtung vnnd der vnentrichteten Türckenhilff/vnnd anderer durch die Landſtände zu außſtewren der F. Fräwlein vnnd dotation, der N. Vniuerſitet bewilligter Schatzung halben alſo ſeyn fürgangen ex actis patet. Allegant quoque Actores ipsimet, quod canonici S. B. contendant, iurisdictionem in ipsos Senatui nõ competere, contra quem in Curiæ iudicio B. S. lis desuper instituta pendeat.

Neutiquam igitur per mandatum Cameræ sine clausula, in assertа quasi possessione, siue iurisdictionis, quam in Canonicos S. B. semper exercuerint, & exercere adhuc possint, sunt manu tenendi, donec in Curiæ iudicio pendente causa illa victoriam prius reportent contra canonicos & euicerint, quod ipsis canonicis Bonhasen in jhren Häusern in der Fürſtlichen Burgk vnd dem Stifft S. B. eynzuſetzen non liceat. Et si idipsum faciant, ipsi Senatui, & non Duci canonicos S. B. ea de causa coercendi, ordinaria competet iurisdictio. Hoc, quod posterius vero contra Ducem, qui transactionem Anno 69. initam pro se habet, coram außträgen obtinere prius deberent, & quia Actores met asseuerant, quod à primo consiliariorum Ducis mandato pœnali, quod canonici contra ipsos impetrarint, ad Cameram appellarint, tanto rectius inde inferri potest, quia appellationem illam de-
4 seruerunt, quod ipsa rei iudicatæ, quæ pro † veritate habetur, contra ipsos pugnet authoritas. Accedit, quod Magistratui contra subditos in delictis, præsertim & contumaciis iure Magistratus procedenti, prout hic ad instantiam canonicorum vnnd deß Landtrentſchreibers J. H. in deferendo Vicarium, & exigendo Stewr/ est factum, de stylo rectius prius est scribendum vmb Bericht / antequam contra ipsos eorum subditis mandata decernantur sine clausula, Prout & Visitatores in speciali decreto, ad grauamina Senatus Spirensis exhibita Anno 81. In Policey vnd Regimentsſachen / Si subditi con-
5 tra † Magistratum petant citationem super iniuriis (cuiusmodi citationem I. I. contra S. P. tum impetrarat,) ne dum mandata sine clausula, caute & circumspecte agendum, nec facile processus decernendos esse, censuerunt. Nimirum igitur Actores nostri præstationem Homagii & collectarum solutionem iustis de causis hactenus detrectant principi suo, donec ipse prius in scriptis se obliget ipsis, quod de facto contra ipsos procedere nolit, sed si qua inter ipsos incidat controuersia, non partiali Iudici decidendam eam relinquere, nec mercimonia aut bona, quo minus in ciuitatem inuehantur, impedire, sed transactiones de Anno 1505. & Anno 1569. initas obseruare velit, &c.

Idque quia hactenus factum non est, ac ideo Princeps non fundatus in iurisdictione, nulliter ipsis in integrum præcepit restitutionem relegati Vicarii, Sed ipsi potius in tali casu in iurisdictionis exercitio & quasi possessione sint, & via mandati sine clausula manuteneri debeant, &c.

Hæc & alia plura, quia altiorem indaginem requirunt, non præsentis fori, sed ordinario iudicio suo in foro discutienda, & ad id remittenda esse videntur.

Nec in præsenti nostro casu violatæ principis iurisdictionis ciuilis, quam in canonicos S. B. solus ipse habet, virtute transactionis de Anno 53. (quam Rei Aduocatus impugnat:) iudiciali disceptatione opus fuisse videtur. Quem casum transactio de Anno 69. ipsorumque propria Actorum iudicialis confessio planissime decidit. Nec ad Cameram decisio illa pertineret, sed Iudicibus der außträg contra Reum, vel curiæ iudicio B. S. contra Senatum foret committenda vel relinquenda, priusquam sine clausula mandando, ac sub & obreptionis exceptionibus non obstantibus paritionem iniungendo, supremus Iudex fulmine suo contra Ducem vtatur, eidemque id immittat, haben sich auch im Kayſ. Hoff Actores (vt asserit Reus:) ein Mandat außzubringen vnderſtanden / nec vero id ipsum obtinuerunt.

Quemadmodum & anteceſſores nostri, in simili casu mandatum sine clausula, contra Ducem H. I. cuius in narratis præsentis mandati nostri fit mentio, ipsis procul dubio denegarunt quoque. Ob gleich vt Actores met asserunt, Vhed vnd Krieg mit der Statt vnnd H. H. auß ebenmeſſigen Vrſachen vnthatlichen eyngriffen damahlen ſich zugetragen vnnd errecht haben. Tanto minus igitur huic quoque Duci, citra præuiam ordinarii processus cognitionem causæ legitimam, ob contributiones Turcicas & alias collectas non solutas in solutum accepti frumenti restitutio, & mandati huius sine clausula emanati paritio iniungenda esse videtur.

Ipsius namque parenti Duci I. status Prouinciæ Anno 86. in subsidium contra Turcas, & elocationem trium filiarum ipsius, ducenta millia, & ad fundandam H. S. Academiam I. centum millia nummûm aureorum Rhenensium promiserunt, Prout & B. S. Actores nostri post

Ducis I. obitum 9. Maii Anno 89. 4093. fl. & 13. Marien Groschen ea de causa soluerunt. Postmodum vero summā residuam, licet per Landtrentmeister / Landtrendtschreiber vnd zur Schatzungs rechnung verordnete Landtstände sæpius fuerant admoniti, & 16. Septembris Anno 91. Die beygehaltener rechnung ins gemein gemachte ablegung / wie auch in specie richtige verzeichnuß alles jhres nachstandes acceperant, soluere tamen detrectarunt.

Dux igitur (Reus noster) per Consiliarios suos 23. Septembris Anno 91. cessæ residuæ summæ solutionem sub pœna 500. Goldtfl. ante festum Michaelis faciendā, ipsis iniūxit, sub comminatione, nisi paruerint, sollen sie würcklicher hülff neben einziehung vermelter Straff (in den betagten jhren Kornzinsen) gewertig seyn: & quia adhuc non paruerunt dicto præcepto, à quo nec appellarunt, Ist seine F. G. auff ferrner anhalten deß Landtschreibers num. 27. verursacht worden sampt der verwürckten Straff die nachstendige vnnd betagte Schatzung / vnnd an deren Statt souiel Korn einziehen zulassen / hocque contigit post 10. Septembris prius decretum mandatum
6 † nostrum, quod stricti iuris est, sicque in eo posterius factum hoc non comprehenditur iuxta
7 theoricam illam, Quot diuersa facta, † tot diuersa mandata, tantoque id minus qualificatum est auff die vier Fälle. Dieweil (vt asserit Reus, nec Actores negāt) durch solche einziehung d' verwürckten Straff / vnnd betagter nachstendiger Schatzung / von den meyeren nicht das geringste vber die schuldige gepür / (so sie ohne das jhren Gutsherren in B. S. zuzuführen obligirt vnd zu geweren willig gewesen) ist abgefordert worden.

Nec in corporibus aut bonis ipsorum propriis ipsos offensos esse, nec per Actores oppositæ exceptiones Turcicæ contributionis factæ solutionis probatio ex actis vspiam constat: Sed & planum est, quod reliquas contributiones ad dotandas Ducis I. filias & fundationem Academiæ N. Ob gleich Anno 86. auffm Landtag zu S. D. die anwesende Landtstände selbige Schatzung bewilligt / ipsi tamen Actores nostri für erfolgter restitution vnnd beschehener conditionirter Erbhuldigung contribuere nolint.

Non igitur omni iure notorie prohibita, nec noua esse videtur eiusmodi frugum in solutum acceptatio. I. namque H. Landtschreiber sub signeto & manu sua de dato 1. Septembris Anno 91. testatur, (nec idipsum Actores diserte negant) daß er der von gemeiner Landtschafft Anno 86. gewilligter vnnd auffgenommener Schatzung abrechnungen / dem Raht zu B. S. am 16. Septembris Anno 91. Glaubwürdige copiam durch jhren Secretarium M. P. W. zustellen lassen / Vnnd habe der Raht für sich vnnd jhre Mitbürger auch inhabende Gerecht vnnd Dörffer / sampt den darinn gesessenen Bauren / mehr nicht als auff dreyen Jahren / darinn auch dann / was anfangs / wie sie gleichfalls inn erlegung der Schatzung seumig worden / bey Lebzeiten H. J. von jhren Meyeren in solutum angenommen worden / mit seye eingerechnet worden / gepürliche richtigkeit getroffen / ꝛc.

Quam sane frumenti ipsorum, suorumque ciuium tunc temporis factam in solutum acceptationem, quia non supplicarunt actores nostri, ipsorummet iudicio per mandatum Cameræ sine clausula retractare non potuerunt, aut certe, si supplicarunt, acceperunt repulsam, in simili plane casu nunc quoque ferendam: sic quoque licet Dux H. I. multa ipsis abstulerat an jhren ligenden Gütern / Zehenden / Zinsen / Renthen vnnd Gefällen / non tamen per Cameræ mandatum sine clausula, sed per transactionem Anno 53. subsecutam, eorundem restitutionem impetrarunt. Dagegen aber seind S. F. G. die bißdahin betagte Schatzung dauon jhnen gelossen vnd erstattet worden / prout Actores hoc ipsimet expresse asserunt & fatentur.

Transactio namque de Anno 1505. num. 53. est nuda copia, & excipit Rei Procurator quod copiæ illi, nisi per originale prius confirmetur, non sit credendum. Vnnd habe sich H. H. J. vnnd S. F. G. Sohn H. J. deßgleichen der jetzig regierender Landtsfürst gleichfalls also (vt habet transactio de anno 53.) nicht verbunden vnnd verpflichtet / sonder haben viel andere Contractus vnd Verträg / so wol mit gemeiner Landtschafft / als zum theil in specie mit der Statt B. S. auffgericht. Nec transactio de Anno 1505. (contra quam Actores antehac quoque ita exceperint.) in vsum venerit, aut in allegatis punctis ita obseruata fuerit, sed per subsecutam trāsactionem Anno 53. initam, sit sublata. Constat quoque, Daß Actores vermög deß 53. vnnd 69. Järigen Vertrags die Erbhuldigung zuleisten / auch auff den Landtagen zuerscheinen / vnnd neben anderen Landtständen die notturfft zu consuliren vnnd sonst zuhelffen schuldig. At ipsi vocati Anno 86. non comparuerunt, prout patet auß desselben Landtags abscheidt Anno 86. vbi status Prouinciæ contra B. S. ita decreuerunt, insonderheit aber soll die Statt B. S. welche zu dieser Landts versamlung gefordert / altem herkommen aber zuwider nicht erschienen / von diesen vnnd anderen durch gemeine Landtschafft.

zu

zu der F. Fräwlein/der J. Vniuersitet dation bewilligte stewren jetzo oder künfftig nicht außgeschlossen/sondern in allen Fällen ire füllige quotam zu erlegen durch gebürliche mittel angehalten/vnd jrer der gemeinen Landschafft zuschaden nicht entlassen werden/ꝛc.

Ab hoc decreto & tum temporis dato Ducis I. reuersali (in quo futuras contributiones pro dotatione filiarum suarum imponendas, Princeps expresse sibi reseruauit, & cæteri status consenserunt, Davon auch der Raht von B. S. ein Original zu sich genommen/vñ noch jetzo bey sich in jrer verwahrsam haben) ipsi non appellarunt. Huius igitur decreti manutenentia, per insolutum acceptationem frumenti ipsorum, tanto minus ita omni iure prohibita esse videtur, vt citra causæ principalis cognitionem via mandati sine clausula, in reliquorum omnium totius Prouinciæ statuum W. B. theils præiudicium, improbari, reuocari & cassari statim debeat, cum præsertim exceptionem suam spolii vnd eingenommener E. güter/ quam Reus quoad suam personam negat, nondum probarint: Intuitu vero Ducis I. quondam patris sui asserti spolii illius causa indecisa adhuc pendere dicatur in Camera. Ideoque in conuentu statuum Prouinciæ Anno 86. reiecta spolii hac ipsorum exceptione, quod proxime dixi, latum contra ipsos sit decretum, quod in rem transiit iudicatam. Adde quod alii prorsus extranei als das Thumbcapitull zu H. H. die Statt G. vnnd viel andere/ licet maioris momenti causas graviores contra Ducem pendentes in Camera habent, nihilominus ipsorum B. S. & aliorum Prouinciæ statuum consilio & impulsu, de ipsorum bonis in Ducatu sitis, contribuere tamen coguntur, idque sub pœna dupli.

Nec vnquam docere potuerunt Actores (inquit Reus) Wann von gemeiner Landtschafft eine Schatzung Anno 86. Duci I. (dem sie ja gehuldiget) gewilligt / auch zum theil per Actores erlegt worden/vñ hernach der regierender Landsfürst D. Dux I. Anno 89. verstorben/daß sie zu behülff desselben Erben deß nachfolgenden regierenden Landsfürsten/(H. J. Rei nostri) vor beschehener huldigung/die Schatzung nit mehr zu continuiren/für andern Landsständen vnd Vnderthanẽ befreyet gewesen / oder noch befreyet seyn solten/wie sie dañ auch ipso facto in dem daß sie nach absterben H. J. den 9. May zu behülff solcher Schatzung 2274. Taler 9. Mariengroschẽ erlegt haben / das contrarium selbst bezeugt.

At inquiunt Actores, nos sumus in terminis priuilegiorum, Derowegẽ sich auch alle Landsfürsten in specie verpflichtẽ müssen / daß sie vber jre Meyer vnnd dero Güter keine Schatzung setzen/oder setzen lassen wollen/ꝛc. Et certe extractus Ducis I. Huldebrieffs de Anno 69. ita fere cantare videtur, sic enim ibi habetur: Wir J. H. B. S. thun kundt vnd bekennen offenbar in diesem Brieff/daß wir oder vnser Erben / ꝛc. & postea. vnd wir oder vnsere Erben wöllen sie vnd jhre Meyer/jhre Güter vnnd die Jhren nicht beschweren/mit Beedt oder mit Dienst / oder in einigerley weise/ꝛc. & postea, auch wollen noch sollen wir oder die vnsere keine Schatzung vber sie vnd jhr Gut/vber jhre Meyer/ vnd die ihre setzen oder setzen lassen / daß sie oder die Jhren mit beschätzet werden/ꝛc.

At nec hac via induci possum, vt in præsenti causa nostra mandatum sine clausula emanatum meo voto approbem, & Duci paritionem sub pecuniaria pœna, & nisi paruerit, tandem etiam sub pœna banni iniungam. Priuilegium namque quod asserunt Actores, Reus expresse negat, & licet editionem verbis obtulerunt Actores, tamen non produxerunt. Adeoque dici adhuc nequit, quod per declarationem Ducis I. reuersalibus 16. Decembris Anno 88. insertam, assertum tale priuilegium, de quo nondum constat, sit reseruatum, cuius contrarium transactio inter H. I. & ciuitatem B. S. Anno 53. inita disponit, his verbis: Ist durch Kön. Majest. Babenberg/ Würtzburg vnnd Nürenberg vergliechen vnnd vertragen/daß die von B. S. sollen vnd wollen hinfüro gegen H. H. als jhren Landtsfürsten sich getrewlich/ wie frommen ehrlichen Vnderthanen wol anstehet / in gebührlichem gehorsam/wie vor alters/verhalten vnd erzeigen. Da auch in künfftigen zeiten vnd nach ablegung der jetzigen schulden/ Solches Landes obligẽ vnd noth vorfallen würde/ So wollen die von B. S. auff gewöhnlich erforderen/neben anderen Ständen auff den Landtagen erscheinen / die fürstehende Sach / noth vnnd obliegen mit dem besten bewegen / auch rahten / schliessen vnd helffen daß jederzeit dem Landtsfürsten vnd dem Landt zum besten kommen vnnd gereichen möge/ꝛc. Es soll vnd wil auch H. H. was seine J. G. denen von B. S. oder jhren Bürgern/an liegenden Gütern/ Zehenden/ Zinsen / Renten/ vnd Gefällen/so jhnen von rechtswegen gebürt/ vnd in diesen Kriegshandlungen eingezogen haben mögte / widerumb folgen lassen vnnd zustellen/allein daß S. F. G. die bißdahero betagte Schatzungen davon eingelassen vnnd erstattet werden/ꝛc.

Et licet allegatus Ducis I. Huldbrieff nu. 61. posterior est tempore, Reum tamen nostrum nec obligare, nec ad iniungendam eidem paritionem sufficere videtur. Quandoquidem Actores met fatentur, daß sich alle Fürsten also in specie verpflichten müssen: cuiusmodi vero Huldebrieff Actores, quia homagii præstationem detrectant, hactenus à Reo nostro als jetzigem jhren Landtsfürsten nondum sunt adepti. Sicque transactio de Anno 53. nondum sublata, quin potius in ipso D. Ducis J. Hulde-

brieff Anno 69. prout & altera transactio eodem Anno erecta expresse est confirmata & reseruata. Videtur enim sequens Anno 69. datus Ducis I. Huldebrieff numero 61. intelligendus saltem de exactionibus, indictionibus, impositionibus ac collectis illicitis. Vnnd nicht de quibus hic agimus, von der Fürstliche Frawlein außstewren vnd dotation Academiæ I. quarum priores contra Zasium *in Epitome feudorum capitulo septimo, numero* 50. *& Mynsinger. cent. 5. obseruat.* 21. nemo facile insolitas dixerit, nec posteriorem vt inutilem aut ingloriam improbabit, cum præsertim publico in conuentu cæteri Prouinciæ status omnes, vt contributiones hæ, per æs & libram, ex Ducatus B. S. subditorum bonis colligantur, non imperio ipsorum Principis, sed sua sponte libenter approbarint, consenserint, ac Cæsarea Maiestas etiam confirmarit.

Recte igitur Actores met veritatem fateri videntur, Daß sie auch zu diesen Landstewren von altershero mit zu contribuiren schuldig gewesen / & quod Duci I. contribuerint, eique homagium fecerint, Ob er gleich ihnen die gegenverpflichtung zuvor / wie dann auch hernacher nicht erstattet.

8 Fatentur quoque † ipsorum vanitatem exceptiones spolii. Dann sprechen sie / Dux I. Rei parens habe sie jhrer Zollbefreyhung vnd E. vfkunfften entsetzt / vnnd seyn sie jhre Zollbefreyhung mit recht zu erstreitten genottrengt. In cau-
9 sa namque mandati † sine clausula den newen Zoll belangendt in Camera Duci sit iniuncta paritio, sey also der Zollpunct allbereits mit Recht entscheiden / Welche beschaffenheit es nunmehr auch mit den E. auffkunfften erlangt habe / &c. sicque de vtriusque puncti peculiari processu constare videtur.

Fatentur item Actores, daß jhr Bürgerschafft für sich selbsten vnd so viel gemeine Statt belangendt / ratione deren Güter / so in Ducis Obrigkeit gelegen / realibus oneribus & muneribus vnderworffen seyen / vnd daß sie etwan auch die beschwerdten deß Fürstenthumbs B. S. puta den Scheffelschatz (sed dicunt factum esse precario vnd auß gutwilligkeit) von jhren vnnd jhrer Bürger Güter im Fürstenthumb gelegen / auff eine gewisse Tax bewilligt / eingesamblet vnd an gebürende Ort entrichtet haben. Et licet B. S. Bürger Meyeren / post insinuatum mandatum frumenta quoque diuersis verbis sint extorta, in hunc tamen præsentis mandati processum non pertinent, sed nouo de restituendo opus foret mandato, quod vero hactenus non petitum, & ob defectum iurisdictionis nec cum clausula, & propter defectum qualitatum auff die vier Fälle / etiam quo ad singulos priuatos ciues vnnd Zehendt oder Gutsherren nec sine clausula decerni posset: nec enim prorsus innocentes dici possint, Sintemahl sie von jhren im Fürstenthumb B. S. liegenden priuat Güteren / die nachständige vnnd die an den Korn Zinsen zum theil in solutum angenommene von gemeiner Landtschafft eingewilligte Schatzung nicht erlegt vnd bezahlt / welcher außstandt wegen wolfeiligkeit dessen in gemeinem kauff in solutum angenommenen Kornzinses (oder deren werths) zu erlegung deß Geldts / Reus vt asserit, etlichen hat zeit geben lassen / sey biß anhero aber noch nit alle erlegt worden.

Concludo igitur mandatum cassandum, & si rigor iuris attendi velit, Actores in expensas reseruata tamen partib. in loco competente causæ principalis deductione, condemnandos esse. Saluo.

D. C. Factum ipsum nihil sub & obreptionis vitii habere videtur, quin satis in confesso sit, ciuibus scilicet B. S. debitos census à Colonis eorum fuisse per Reum præceptos, quod sufficere, & per Reum ab iniquitate & vitio eiusmodi, quod mandatum sine clausula causare potuerit, vindicandum esse puto, neque referre, non omnes census ciuium ablatos, sed exiguam solum partem, neque tantam, quantam licite potuisset, imo post insinuatum mandatum nihil præterea istius exactum: Colonis vero eo facto nihil plane decessisse, vt quibus necesse fuit, eosdem alias ciuibus soluere & tradere: Nam ea ratione minime excusationem recipit, hoc ipsum, quicquid factum est, quin alia ex causa quam illa quia aliud poterat fuisse factum quod deterius erat iustificandum: Et satis est, Reum etiam porro idem se facturum autumare, nec nisi ad decisionem vsque huius causæ mandati executionem solummodo distulisse, quæ tamen ipsa res non omnino certa est, sed tantum negatur, noua alia mandata subsecuta: Priora vero quin postea etiam ad executionem & effectum de rigore redacta sint, nusquam diffitetur Reus. Quo nomine Coloni omnis grauaminis sunt expertes, vt quia alio tempore, loco, modo, alia in re, aliis personis soluere coguntur, Quorum singulorum ratione mitius cum Dominis suis, quam cum his potentioribus ageretur.

Pariter nec obstat, quod negatur libertatem contrahendi ciuibus impeditam & præreptam. Quanquam enim principaliter ea intentione factum non sit, non tamen ideo reuera hoc factum, & euenisse negari potest, cum effectus & finis cõtractuum eiusmodi plurimum infringatur, & in nihilum saltem pro parte redigatur. Quanquam nec directo ea intentione id esse factum narretur, sed tantum in effectu & per indirectum id necessario interuenerit, nihil igitur hactenus & circa hæc sub & obreptio subest, ex quo mandatum subuerti debeat & eneruari. Neq; Actoribus nostris quicquam incumbit

cumbit probari, sed eorum intentio abunde probata per dictæ partis confessionem, adeo vt Reo potius onus elidendi & alias obreptiones demonstrandi incumbat, quod alias regulare est. *Abb. in capitul. fin. column. fin.* vbi *Dd. de præsump. Felin. in capitul. ex literis. numero decimonono, de probat.* Quare Reus non immerito ad alias scilicet qualitates facti transitum facit, & in primis docere satagit, factum suum omnis iniquitatis nedum atrocitatis eiusmodi, quæ via & manu regia illico sit compescenda, expers esse, neque statim ex istorum numero esse, quæ omni iure prohibita & per se iniqua, adeo, vt si fiant sine alia cognitione, coercitione indigna & iniusta censenda sint, sed potius quę licita, iusta, æquissima, & nisi ita fierent, & maxima & publica pernicies inde resultaret. Quam ad rem deducendam vnico generali nititur fundamento, scilicet exactionis legitimæ, eius quod notorie debitum fuit, quod in solutum acceptationem
10 vocat, & in effectu † aliud nihil est, quam executio Rei iudicatæ, seu quod eius vicem habet, debiti manifesti & quasi confessati, eamque pluribus iisque diuersis ex causis tam proximis quam remotioribus sufflare contendit, & quidem prolixius quam præsentis negotii vsus postulabat vel admittebat. Quæ pleraque vt ad cognitionem nostram & decisionem præsentis causæ non spectantia nobis transeunda.
11 An scilicet canonici S. B. ius habeant † conducendi operas priuatorum sartorum, quos Bönhasen oder Störer nominant, præter ciuium & vrbis morem & statuta. An in contra facientes
12 † Senatus non minus quam in alios ciues & incolas animaduertere possit, eadem
13 ex causa; An generaliter in † canonicos iurisdictionem habeat Senatus, vt in alios ciues, incolas vel etiã monasterialia alia. An vero magis hi, quam alii vel saltem in hac causa ciuili exempti censendi sint. An causa ciuilis, vel criminalis, ob inobedientiam refractariam exemplo pernitiosam: An pœna aliqua commissa, eaque grauior pecuniaria; An vero etiam corporalis, & priuationis famæ & ciuitatis; An & quæ per Senatum siue solum siue præsente Burgkvogt infligi, statui & executioni mandari potuerit; An eo pacto quouis modo iurisdictio principis violata: An is causam ad se illico non modo auocare, sed per viam mandati statim submouere & tollere, seu cassare omnino, quæ acta sunt per Senatum, potuerit, idque sub pœna tam simplici quam arctiori: An in pœnam illico ob non paritionem declarare, imo sine præuia quadam declaratione eam exigere potuerit: An quoque istorum modo contra placita, conuentiones, transactiones, priuilegia, consuetudines, litis pendentiam, &c. ab alterutra parte & quatenus factum sit, adeo vt licite vel illicite, iure vel non iure suo altera pars se gessisse dici possit, aut debeat circa illa omnia vel singula, &c. Et hæc quidem quoad dictum Stifft S. B. quæ prima & principalis causa huius turbæ fuisse videtur, quam vt fit, illico aliæ consimiles consecutæ sunt ratione collectarum, quarum nomine vltra quingentos & mille supra dictarum mulctarum adhuc 7504. fl. exegerit Reus, & nihilominus residua manere dicuntur 8359. fl. vt patet ex abrechnung per Reum producta nume. 31. de dato 20. Decembris Anno 91. vbi innuitur paulo post plura recepta fuisse à colonis. Hic rursus non videtur immorandũ circa principalẽ causam: An, quæ & quatenus † collectæ debitæ sint, & per quos soluen- 14
dæ, quibus, in quantum, quo & de quibus debeantur, quando dies soluendi venerit, & transierit. An licite in pœnam 500. fl. eo nomine declarati Actores, minus etiam in specie circa singulas collectas pluribus opus est. An Actores licite ob controuersias nondum prius sopitas cum Duce, iuramentum solitum subditorum detrectauerint, aut hactenus detulerint. Quomodo transactiones & conuentiones ea de re allegatæ, accipiendæ. Quid vsus & consuetudo de his ferat: An collectæ imperii omnes per Actores quod asserunt, integræ solutæ. An ad conuentum prouincialem comparere debuerint ante iuramentum hinc inde pro more præstitum. An reliqui status Prouinciæ præiudicare potuerint absentibus nec consentientibus: An collectari ex causa priuata potuerint? An
15 immunes † ita sint, vt non nisi ex libera voluntate contribuant, & ita hactenus obseruatum fuerit, receptis à Duce reuersalibus, &c. Quæ & alia plura prolixe hinc inde & solicite disputantur, adeo vt in vtramque partem non videantur non haberi posse & debere pro dubiis. Et sicut Reus contendit, sibi vt Magistratui ob præsumptionem iuris non debuisse statim sine clausula mandari: Ita etiam dici poterat nec ipsi, in re nondum omnino liquida, licuisse contra Actores via rigorosa mandati & executionis incipere & procedere ad pœnam & exactionem: Verum vt vt ista sese habeant, & posito, ex parte Rei omnia certiora & exploratiora esse quam sunt, tamen non ideo mandati vires penitus prostratæ videntur, quin alius minime exiguus adhuc restet scrupulus, quem quidem Actores *numero quadragesimoseptimo, fol. 11. in fi. & fol. 13. & sequent.* sicut & in narratis mandati inprimis vrgent, à Reis autem vix vno digitulo attingitur, nedum eximitur, quod scilicet contra ciues tertios & singulos priuatos, eorumque bona particularia & debita ipsis ex certis contractibus, executio & exactio instituta, & quidem totius prætensi debiti, cum nullo iure obligati sint ipsi vel condemnati, nec citati: & si quid forte collectarum nomine debere dici poterat, id non Duci sed Senatui, neque tam ipsi quam Senatui, ita tamen vt is, à subditis quod solet, recipiat, debetur id-

que

que non nisi per exiguum singulorum ciuium, tot scilicet millium, esse poterat. Et sicut Dux multum vrget, quod hac detractione collectarum reliqui status & subditi iniquissime grauentur (quod tamen non omnino certum opinor) ita nec ipse à paucis & singulis exigere debuerat, quod ad omnes omnino pro sua quemque rata pertinebat. Itaque non inepte in narratis eo respectu dici potuisset, exactionem illam sine omni plane causa factam, cum tamen solum dicatur, sine vlla iusta & legitima causa factam. Neque hic refert, quod ciues & qui ex vrbe sunt grauati, etsi non ex Senatu (cum tamen nonnulli etiam consules & senatores, vt ex instrumentis patet) saltem tamen ex tribubus der zünfftigen Gulden sint. Qui ipsi & ipsorum Guldenmeister initium & causam huic turbæ præbuerunt, propter sartorum commune interesse; Imo ipsi in hac lite simul sunt, & ad se omnia ista attinere agnoscunt, omniaque gesta approbant, quasi pro se & rem suam tam omnium communem, quam singulorum. Itaque non possunt quasi dici ab hac re & causa alieni & separati esse, cum præsertim, causæ principalis, & omnium, quæ secuta sunt, defensionem simul prolixe suscipiant, & eam tueantur, vt suam etiam, non tanquam assistendo vel patrocinando aliis: Nam ista minime videntur factum nostrum saluare, aut à manifesta & minime toleranda iniquitate executionem & exactionem talem istorum quasi debitorum vendicare posse; siue enim principale, siue hoc executionis negotium intueamur, nihil quidem id ad singulos ciues attinere, aut ad eos extendi & trahi debere videtur. Nullum siquidem dubium, opinor, habet, aliam & prorsus separatam causam esse ciuium alicuius loci, aliam Collegiorum, quæ vocant Gulden oder Zunfften / aliam Senatus seu Magistratus, aliam denique totius vniuersitatis, idque tam per se quam ratione diuersorum cuiusque officiorum & negotiorum, adeo vt licet vniuersam ciuitatem, ceu vnum corpus constituamus, cum qua & per quam actum quid sit, tamen separata omnino ratio ab his est ciuium, & omnium, ne dum paucorum, & vix vnius & alterius, *capitulo in Genesi. de Elect. argumento l. eum, qui ædes. ff. de v. sucap. l. seruus legatus. ff. de leg. Oldrad. consilio trecentesimo decimoquinto.* Vbi quasi in terminis tradit, quod etiamsi maior pars collegii & vniuersitatis excessum commiserit, non totum tamen collegium, sed ipsi soli teneantur. *numero tertio, ad finem & numero quarto, versicul. imo etiamsi, &c. per ibi allegata Idem consilio 66. Bartol. in l. aut facta. §. nonnunquam. ff. de pœnis.* vbi *numero octauo*, dicit,
16 quod etiamsi vniuersitas † tota condemnata sit ad mulctam, non tamen omnes, sed illi soli qui deliquerunt, tenentur contribuere in solutione collectæ eo nomine indictæ. *Innocent. in cap. grauem. numero secundo, de sentent. excommunicat. v-*

bi tradit, quomodo executio † contra vniuersi- 17
tatem fieri debeat, scilicet in bonis nõ singulorum, sed communibus, si quæ sunt alias, per priuationem iuris vniuersitatis. *Specul. de execut. rei iudic. §. sequitur videre. num. quinto, & ibi addition. per l. in tantum. §. primo, de rerum diuis. l. sed si. §. manumittatur, ff. de in ius vocando.* Minus autem dubii est de ciuilibus obligationibus & actionibus. *Iason in l. si quis in suo. §. primo, numero secundo, & tertio, Cod. de inoffic. testament. Barthol. in l. sicut. ff. quod cuiusque vniuersitat.* vbi *numero secundo*, dicit, non posse vniuersitatem † etiamsi expresse 18
velit singulares etiam personas obligare, nisi potestatem habeat legem condendi, neque recognoscat superiorem (quod minime Reus Actoribus cedit) *gloss. in leg. secunda, Cod. quæ sit longa consuetudo. facit Innocent. capitu. ex parte. numero secundo, de consuetud. Barthol. de repressal. in princip. num* 14.

Minus igitur dicendum, si nolit, quod hic ab initio vsq; huc fieri, præsens euidenter controuersia demonstrat, & exactorum repetitio. His ita stantibus, vt certis, de iure manifestum opinor esse, negotium hoc nostrum nihil ad ciues, etiamsi de ciuitate vel Senatu, sint, spectare, & quicquid de debito Senatus vel ciuitatis adfertur quasi causa factum nostrum iustificante, id nihil ad rem, quin iniquitatem erga alios tertios commissam potius detegat, qui nec vllo plane modo obligati allegantur quidem, sed circa solum Senatum, ciuitatem & vniuersitatem Reus perpetuo versatur, & occupatus est, quod scilicet illi obligati fuerint & sint, quod condemnati, &c. & sane cum, vt supra dictum, vnica illa facti causa, solummodo allegetur acceptationis in solutum, nisi obligatio horum qui ad solutionem compelluntur, doceatur, vltro corruet solutio & illa causa. Priuatio † e- 19
nim præsupponit habitum, & solutio obligationem, quæ non præsumitur nisi probetur, & quidem euidentius, ex quo regulariter extensio de persona ad personam, de iure incognita & improbata est, non minus nostro casu, quam si alius plane extraneus pro alio conueniendus esset, idque potissimum, cum etiam de delicto & pœna, quæ semper odiosa sunt, agatur, neque collectarum quantumuis fauorabilis & magis verisimilis ratio causam exactionis hanc singulorum, & quidem paucorum soluere potest.

Quicquid enim sibi Reus istorum deberi contendit, id nusquam audet asserere quod à singulis; sed à ciuitate debeatur, quam si totam vniuersitatem intelligit, ea nunquam eo nomine requisita, aut ab his quicquam postulatum, vel etiam singulos collectatos allegatur. Sed solum Senatum, qui sane, si quid non soluendo † 20
vel contumaciter se gerendo peccauit, id vniuersis & multo minus singulis, fraudi esse non debet, præsertim cum culpa, quam latam, imo dolum Reus vrget, omnem mandati præsumptionem

ptionem excludat, *per vulgata & in terminis quasi Oldrad. d. l. consil. 66. Decius consil. 437.* & posito sane in iis terminis nos versari, quod singuli ciues quauis etiam ratione, siue initio compellendo senatum, vel post ratificando, se illius obnoxios reddiderint, ita vt teneantur, non tamen, nisi pro rata quisque teneri poterit, quo casu cum executioni obstet incertitudo debiti nondum liquidati, etiamsi in genere & per se certi, & Actor seu executor certam quantitatem ratæ singulorum demonstrare nequeat, executio interim nulla est & concidit, *l. cum amplius. 84. de reg. iuris. Bald. in terminis l. etiam. nume. 14. C. de exec. rei iudicatæ.* Minime vero subsistere potest totius exactio à paucis facta eius debiti, quod non nisi à plurimis & quasi infinitis deberi dici potest. Itaque hæc cum notoria in facto & manifesti iuris sint, vel hodie de iis constet, hodie etiam reuocentur. Processum enim super his obseruare, erat processum non obseruare, vt, aiunt, & cum Reus hoc ipsum in re magis incerta sibi licitum voluit & putauit, scilicet ad hæc mandata & executionem prouolare, idem etiam patiatur de suo ipsius mandato, & executione eadem, & quidem magis manifesta ex causa statui; idque eo magis puto locum habere nostro in casu, cum non videam, quo pacto vllatenus bona ciuium exactioni & Reo obnoxia sint, cum per Senatum † indicantur collectæ, qui solus Ducis debitor est, circa hæc, penes quem erat vel omnino remittere, nec quicquam exigere, sed in se recipere, vel etiam contributionem instituere, non pro ratione bonorum, sed personarum, contractuum, vel aliter, & quicquid susceperint, id principi obligationem parere nequit, & consequenter nec soluendi causam præbere contra ipsos ciues, sicut & si quid plus minusue à ciuibus exegerint ratione bonorum, id non principis, sed Senatus commodo vel incommodo cedit. Facit quod collectæ Imperii omnes iam solutæ dicuntur, & verisimile fit ex *num. 31.* per Reum producto, neque alibi multum negatur, sed rationes differuntur, quod priuatæ † contributiones, tam quæ ex vsu communis Prouinciæ sunt, quam quæ Principem ipsum & filias concernunt, minime parem cum imperii publicis causam habent, aut similem obligationem pariunt, vel etiam ab aliquibus, quantumuis maiori parte in præiudicium tertii etiam vnius simul possunt recipi. Nam quod omnes tangit, &c. & non potest maior pars illius etiam vniuersalis Prouinciæ alios non consentientes obligare, vt supra demonstratum est, Sicut nec Princeps indicere ex potestate sua quasi absoluta inuitis, sed non nisi de consensu subditorum potest. Minus autem adhuc, imo nullam plane speciem æquitatis recipere videtur, exactio † pœnarum & mulctarum: Nam cum priuatis singulisue, aut per eos vel etiam de eorum iure nihil ab initio actum, nec nisi Senatus inuenitur qui deliquit, cui mandatum, qui declaratus actiori mandato solutionem facere iussus, eius solius contumacia & peccatum in medio fuit, & est, vel ipso Reo teste, & id vbique solum exaggerante. Quid ergo id ad singulos, quorum nulla culpa ab initio, neque etiam ex post facto quasi ratihabitione interuenit, sicut nec vsquam vllius incusantur vsque huc. Quanquam enim Senatus communicato postea consilio cum Geheimen / geschickten Güldenmeister vnnd Hauptmännern. Et sic quasi totius ciuitatis consensu causam prosecutus (vt patet ex instrumento *numer. 47.* & Protocollo *numer. 77.* de dato 21. Septemb. Anno 91. et lite hac) tamen ante per reliquam vniuersitatem, nedum singulos actũ nihil reperitur, nisi quod illi postea postularunt priuilegia non labefactari, nec ciuium singulorum prouentus & census illis in merito & de facto præripi, quod vero peccati participes vel initio, vel quasi ex ratificatione secuta, eos reddere minime potuit: Nam quicquid istorum † per Senatum actum fuit, id non factum nomine vel etiam authoritate aut iussu totius vniuersitatis, minime vero singulorum ciuium, qui nec omnes, nec singuli id ipsum gerere potuissent, nec modum circa hoc vllum senatui præfinire, prout nec Senatus illorum postulatis armaque conclamantibus acquieuit, sed suo modo ista cœpit peragere, instituit, & vsque huc prosecutus est, scilicet Magistratus authoritate & iurisdictionis potestate, qua non nisi Autore Principe & eius nomine funguntur. Itaque nec alio nomine egisse dici possunt, aut debent, cum id ipsis nequaquam licuerit. Sicut igitur initio neque vniuersitas tota, siue Güldenmeister vnnd Hauptleuth eius nomine id mandare potuissent, neque id etiam eius nomine gestum esse potuit, ita nec persona ratum habere, *ca. ratum. de reg. iur. libro 6.* Ratihabitio enim † vt quid operetur, oportet vt retrotrahatur & mandato æquiparetur, *cap. ratihabitionem. de reg. iur. libro 6.* fingaturque ratificantem initio præsentem loco & tempore fuisse, & ipsum gessisse. *Text. in l. cum decem. §. 1. verb. si tunc præsenti dedisset. vbi Bald. ff. de solut. Iason in l. si is qui. numer. 105. 108. 137. de inoff. test.* Et sic non nisi per fictionem operatur ratihabitio. Quare etiam ea non sufficit in casibus, vbi speciale mandatum requiritur, quia ea non possunt rata haberi. quam opinionem pluribus comprobat additio secunda ad Dynum *d. ca. ratum. verb. habere ratum*, qua ipsa de causa, cũ Reus semper id quasi crimen exacerbet, ratificatio nullum locum habere potest obligationis siue vniuersitatis siue singulorum. facit *consilium Decii 437.* Quinimo posito, ratificationem interuenisse & locũ habere posse, tamen non potest illa executionem extendere ad eos, qui nunquam in

lite

lite fuerunt, quibus nihil mandatum, & consequenter nec in pœnam declarari, & sic executioni subiici potuerunt, & si potuissent, tamē minime pauci id luere debuerunt, quod ad omnes omnino attinebat, quanquam etiam nullum eiusmodi consensum initio, aut ratihabitionem postea interuenisse dici possit. Nam quicquid per officiatos actum, vt est *num.* 77. id præsertim si cum instrumento *num.* 74. conferatur, quo pertinet, generalis est, & potius ad exorbitantes Ducis processus & facta, quam ad iura Senatus aut Ciuitatis spectat, vt scilicet sese istis grauaminib. subducant & eximant potius quam implicent, sicut & quod in lite hac simul consortes se præbent, eo principaliter directum est: Licet enim causam principalem simul prolixe tueri contendant, tamen id principaliter Senatus nomine & pro exaggeratione iniquitatis facti videtur fieri, neque nouum opinor, plures consortes vno quasi instrumento sua quemque fundamenta, quod cum alias non est necesse, vt communia, posse deducere. Neque enim præsu-
26 mitur approbare † quis, quod ad consortem pertinet, & sibi præiudicare potest, imo quod contra principalē est, suam intentionem, vt scilicet exorbitans hoc factum submoueatur, sic-
27 ut excipiendo nemo † videtur intentionem aduersarii fateri, ideoque licet contrariis etiam exceptionibus vti *cap. exceptionem §. nullus pluribus. de reg. iur. in 6. l. nemo ex his. vbi Dec. de reg. iur.* Quod dubium nullum recipit, si ita alternatiue fiat, vt hic, vbi dicitur, non inique feciſſe senatum, & si feciſſet, tamen tertios non fuisse exigendos, vnica enim & principalis querela est de iniquitate exactionis tertii extranei, ad quē scilicet, singulos nihil res attinet, neque ipsa causa principalis ex parte Ducis subsistit, adeo vt nec Senatus, seu principalis executioni licite subiici possit, vt habeat *d. num.* 47. Et sufficit ex his probatum esse tantū, quantum ad principalē intentionem seu petitionem obtinendam requiritur per ea, quæ Gail. in similibus mandatorum terminis tradit. facit quod etiam ambigua inten-
28 tio † pro Actore interpretationem recipit *l. si quis ff. de iudic. l. in contrahenda. de reg. iur.* sane quicquid de Senatu vel Collegiis, aut etiam vniuersitate tota dicendum sit, citra hāc obligationem, ex qua solutionis quasi species extruitur, nihil tamen omnino quicquā istius ad singulos, præsertim paucos ciues pertinet, qui nec initio interuenisse, nec approbasse post, neque nunc in hac lite adesse dici possunt, ideoque reuera extranei & innocentes habendi, ad quos non nisi euidenti & summa cum iniquitate onus hoc redundare potest & extendi, præsertim quo ad pœnam odiosam, & ad ea quæ non liquida per se, & pro maxima parte ad alios simul spectant, siquidem res nullatenus ad hos etiam spectat, quod cur non putem, supra dictum.

Quare hoc factum merito ex bene constituta Repub. & quæ æquitatis vllam rationem habere videri vult, longissime eliminandum, vt quod in effectu & reuera aliud non est, quam repressaliæ, aut etiam certe illarum persimilium, quibus vt odiosis omnia iura, præsertim imperii constitutiones seuerius obsistunt & repugnant, vt quibus alius pro alio, innocens pro nocente, nō obligatus pro obligato excutitur & exigitur, & quibus debitor quis reputatur, ideo, quod ab alio repetere possit, aut recepturus sit, quod præstiterit, contra *l. nemo ideo obligatur. ff. de reg. iur.* Quæ omnia etiam nostro casu concurrunt. Et quidem factum nostrum eo magis inter illicita recensendū, quia quæ ratio pro tolerādis quandoque repræssaliis affertur, ea nullo modo hic militare vel etiam in toto imperio Romano sibi locum vēdicare dici potest: Perabsurdum enim fuerit, & constitutiones imperii omnes, præsertim nouissimæ maximopere abhorrent, vt dicatur, quod nostra hunc tam barbarū morem admittat patria, vt quisque conqueri queat, iustitiam sese aliter habere non posse, quam cum huiusmodi tertii & innocentis iniuria & damno, idque in ipsis magistratibus tolerari, vt qui minister æquitatis † & iuris esse debebat, is iniuria- 29
rum fons existat: contra *l. meminerint. C. vnde vi.* quæ ipsa causa fuit non modo repressalias † ab- 30
rogandi, sed & pignorationes ex imperii finibus excludendi, per ea quæ Gail. *de pignor. obs. 1. & 2.* tradit: Vere enim ex his id consequi necesse erat, quod de clericis Imperat. dicit *in l. Presbyteri. 8. C. de Episc. & Cler. & in l. si quemque. eod.* inde enim iudiciorum † vigor & iuris publici tute- 31
la subuerteretur, si quisque sibi ipsi vltionem sumeret contra quemuis, etiamsi criminibus seu sceleribus implicitum, & quis sine ratione læderetur, quod ait Imperat. *in l. nulla. 13. C. de Iudæis.* Neque refert, quod hæc facilior via videri poterat quam vlla alia, præsertim si contra communitatem adeo præponentem gressus manu militari directo dirigendus foret: Nam & aliæ intermediæ viæ non deerunt, neque negantur per Reum adesse, id vnum obstinate contendit Reus, omnino licitum esse quod egit. Nolim igitur ego istius quicquam supplere, aut quæ aliæ forte sunt commodiores, inuestigare: satis enim est, non negari esse, sed simpliciter notoriam & manifestam iniquitatem per Reum defendi: neque sane si nullæ aliæ essent, ideo non illicitum admittendum vel committendum, vt bonum consequatur, text. *& ibi gloss. in l. qui sub prætextu. C. de Episc. & Cler. §. qui primitus. Authen. vt Iudices sine quoq. suffrag.* si quid enim aliud maius malum forte euenturum dici poterat, id non malum culpæ, quod delictum habet, sed malum pœnæ, quod iustitiæ administrationem habet, dicendum, de quo recte Reus ipse dicit: *fiat † iustitia* 32
& pereat mundus. Nec facile dicendum ex iniquitate manifesta minus mali, quam ex iustitiæ obseruatione exstiturum, neque curandum,

si quid

si quid in consequentiam euenire poterat, quod tamen incertum est, cum viceuersa etiamsi solum rem iudicatam respiciamus, non adeo nullam plane exceptionem, qua subuertatur, admittat, quin de facto exequenti Iudici, de facto resisti possit. Cynus *in l. 11. C. de iuris & facti ignor. vbi Iason in princ. colum. 2. facit l. 1. Cod. quando lic. vnicuique.* Atque executioni † plura 33 obiici possunt, etiam ab ipso, qui reuera malam fouet causam, vt quia in lite non fuit, quia non citatus, nunquam illi quicquam mandatum, nunquam in sententia aut declaratione nominatus vel expresse condemnatus, quo casu sine præuia citatione, & alia causæ cognitione nequaquam ad executionem ipsum & eius effectum cum manifesta nullitate prosiliendum. *Innoc. in c. quia vero. de iudic. Rota decis. 484. si sententia. in nouis. Gail. obser. 70. num. 14. & seq. per ibi allegata. lib. 1.* Vbi dicit, requiri ad executionem eandem esse causam, idem ius, eandem personam, alias etiam qui particeps criminis est, non tamen condemnatus, executioni obnoxius non est. Omnis sane exce- 34 ptio † nullitatis manifesta & certa ex actis admittenda, & executionem perimit, & sicut eui- 35 dens & manifesta † iniustitiæ nullitas dicitur & est, quæ hic vtraque concurrunt, vt supra dictum. *Vant. de nullit. ex defectu processus. numero. 126. & sequen. ibidem. num. 30. & seq.* plenius tradit, causæ cognitionem non posse omitti, sed nullitatem non reparabilem operari, adeo vt non sufficiat eam subsequi, cum præcedere debuerit: Idque etiam in principis sententia obtinere, vt ex ea causa inualida censeatur, *Vant. tit. an qualibet sententia. num. 15. in fine.* Et neque in ipsis executiuis pro arbitrio Iudex procedere debet, quin nullitatem committat, si non attendit, quæ veritatem rei, & partis defensionem respiciunt. Quæ licet in mandato contra Senatum, non omnino prætermissa, tamen nullo modo contra tertios obseruata 36 dici possunt. facit quod semper executio † sententiæ suspendenda, si ius tertii læditur, *Innoc. in c. cum super. de re iud. l. à Diuo Pio. §. si super. ff. de re iudic.* & ibi dicit Innoc. quod ea res faciat rescindi etiam factum, non modo impediat fiendum.

37 Adde etiam quod executio † non subsistit aut procedit contra Colonum, qui à tertio 38 detinetur nisi citato eo, cuius Colonus est, *Baldus*: Non possibile est qn non ex malo † principio, peius medium & pessimus finis necessario consequatur, & si forte alius modus executiuus in bonis vniuersitatis non erat (quod tamen minime verisimile in potenti adeo republica) non debet principem iustitiæ præfectum & amantem pudere, vel alium potentiorem implorare pro executione, sicut nec Imperatorem ipsum pudet ministerio Cameræ in exigendis contributionibus Imperii præuia causæ cognitione potius vti, quam illico fulmina Banni aut alia pœnalia torquere, sicut neque vnquam in similibus terminis exactionis collectarum, subditos ipsos statuum per huiusmodi quasi in solutum acceptationem grauat, seu debitores, sed status ipsos per processus executiuos in viam redigit, o- 39 ptimo sane exemplo, quod inferiores † potius imitari quam iustitiæ & legibus subiacere, illasque superiores recognoscere detrectare, neque sese cum illis iure agere, aut facti aut processus sui rationem reddere, ignominiosum existimare vel præiudiciale, quasi quod ansam obstinationibus præbeat, liberius excedendi vel etiam rebellandi, quasi vero verendum ex iustitiæ obseruatione id potius, quam ex neglecta iuris præscripta via euenturum. Qui enim ex nulla causa ad inobedientiam & tumultus proni esse dicuntur, ii multo magis præsumendi, si iustam habent causam, quod verisimile, & sic in eandem fraudem, & grauius quidem ex hac re atque ex illa incideremus. Neque semper ordinario processu duntaxat agendum, sed planior suppetit via executionis, quam si ipsi secundum iuris præscriptum suscipiunt, nihil ambiguitatis remanet, aiias patiantur à superiori causas & rationes exigi, cur ita faciant vel fecerint, neque ipsis licet prætextu quasi publicæ vtilitatis, ius commune labefactare & ius tertii auferre: Id enim publica, & eius qui superiorem non recognoscit, aut certe similem seu eandem potestatem habet, authoritate, causaque cognita & explorata solum permittitur. *Felin. in cap. quæ in ecclesiarum. numero vigesimo quinto, & sequen. extr. de constitut. Dd. ibid. in c. 2. Decius & Cagnol. in l. non debet. 78. ff. de reg. iur.* Quo tandem facit, quod principalis causa ipsa, bona & directo sine causa illis auferuntur, quod dānum non leue dici potest inspecta qualitate singulorum diuersa conditionis & qualitate summæ exactæ & sane si impune id liceret, imo approbaretur per cassationem mandati, metus est, ne lis nequaquam inanis tam respectu Ducis quam populi & ciuium, & alia longe grauissima certo consequantur: Princeps enim facile ansa quasi hac arrepta & exemplo abutens, poterit quauis alia occasione quæsita similes processus instituere, institutamque semel viam insistere & persequi, & quæuis à Senatu poscere, & condemnare recusantes. Qua ratione plenissime ad illa ipsa in conuenientia peruenireturr, & seditionum causa † præberetur, quæ etiam nunc minime te- 40 mere & hoc vnico facto impendere asseritur, neque Senatui, in cuius manu non potest esse tantus populi numerus, quid imputari

potest, qui hac ipsa iuris via susceptа satis testatum facit, quantum ab illa violentia abhorreat, & eam pertimescat. Ideoque nulla quo ad ipsum vlterioris & maioris contumaciæ & rebellionis quasi suspicio subesse dici potest, neque impunitas excessuum, aut executionum defectus, & inanitas metui, cum non sequatur
41 si quid vna via † iniquiori non licet, id alia æquiori itidem non licet, Interim recte Sena-
42 tus suam † suorumq; iniuriam vendicat, & remouet, vt quæ non ad singulorum solum, sed communis ciuitatis, & sic etiam consequenter suum præsens tendit incommodum, sicut & iuris communis & publici, & sic vtilitatis publicę subuersionem.

Neque alias nouum, iurique aut consuetudini Germaniæ incognitum est, vt magistratus
43 subditorum † quasi causam agat, & iniquitatem illorum ab illis repellat, quod vel vnicæ pignorationis constitutio abunde reddit manifestum, sicut & iure communi vniuersitas †
44 vel collegium iniuriam in singulos commissam persequi potest. *Oldrad. d. consil. 66. & 315.* eoque mandatum initio directum, vt ad querelam Senatus à ciuibus inique exacta restituantur, neque vlterius eo modo quicquam exigatur, & interdicta cassentur.

Quare ego non obstantibus exceptionibus, vt vel causam principalem respicientibus, vel apertam executionis iniquitatem directo tuentibus, paritionem iniungendã Reo putarim. Ne tamen vtrobiuis præiudicatum sibi prædicare queat, iura ipsi sua alio legitimo modo (scilicet coram ordinario) proponendi reseruarem, *in l. 1. §. si penes. vbi Dd. quasi in terminis C. de agric. & censit.*

Faciunt denique & quidem rectius pro subuertendo mandato & executione hac Principis Rei pleraque illa, quæ is huic mandato nostro prolixe obiicit. Nam qua nostrum hoc non subsistere, & cassandum contenditur ratione, eadem multo verius impugnari inferioris mandatum potest & subuerti, per ea quæ supra, &c. Quare ex his satis puto constare de primo & principali requisito huius mandati sine clausula, scilicet de manifesta & notoria iniquitate facti executionis institutæ & perfectæ, quasi in modum solutionis contra eos, qui nullo iure erant vel initio obligati vel etiam postea citati aut condemnati, neque etiam citra iniquitatem manifestam condemnari poterant, præsertim in solidum multo minus executio fieri, summa debiti singulorum, si quod erat, adhuc existente incertissima, siue pœnam, siue collectas respiciamus.

45 Itaque qua facilitate † res susceptа est, eadem remoueri debet, neque euidentia & notorietas † rei vllam admittit aliam discussionem aut processum. His omnibus astipulantur etiam alia requisita mandatorum sine clausula, damnum videlicet grauissimum & quasi irreparabile, periculum armorum, & publica vtilitas: Nam sine damno grauissimo subditorum id fieri posse, nemo, opinor facile dixerit, tam respectu colonorum quam ciuium, &c. Illi enim à potentiori & magis rigoroso quasi creditore, alieno tempore, alia in re, loco, modo seueriss imo, exiguntur; Quæ singula non ex arbitrio solius creditoris, sed debitoris etiam æstimanda, & per se omnis † 47
quasi mutatio periculi quid habet. Neque omnino ab Actoribus, minus vero ciuibus dici coloni possunt alieni, vt eorum quasi causa querela nulla sit, cum non possit non in illorum damnũ & ciuium, & consequenter vrbis, & sic quoque Actorum detrimentum vergere, quorum sane principalis intentio non est, quod colonis quicquam recuperare velint, sed illorum quasi solum incidenter mentionem faciunt. Id vero principaliter agunt, vt suorum ciuium contractus cum colonis non impediantur per indirectum, vt loquuntur, tum scilicet effectu & principali fine recipiendi, ex illis, quæ debita sunt, priuantur, imo & verius illorum institutum siue executiuum processum persequendum expresse reseruarem. Saluo. D. H. simpliciter cum Domino M. referente concludit per verbum placet.

D. B. Præsentis causæ decisio potissimum in hac sola quæstione versari videtur, an scilicet Dux B. S. propter † allegatum debi- 48
tum & violatæ iurisdictionis crimen atque contumaciam Senatus B. S. singulos seu potius paucos aliquos ipsorum ciues, & quidem insolidum, iure potuerit exigere nec ne, & consequenter num merito mandatum sine clausula eo nomine in Camera dicto Senatui contra eundem Ducem sit decretum, eiusque paritio nunc iniungenda, vel idem rursus cassandum. Nam inter partes constare puto omne id, quod exactum est, si debetur, ipsum Senatum debere. Vt igitur paucis me aperiam, putarim eiusmodi exactionem ipso iure esse prohibitam, & per consequens mandatum sine clausula eius nomine recte impertitum.

Manifesti enim iuris est, quod vniuersitas † debet, singulos non debere, *text. in leg. sicut, §. si quid. ibique Bartol. & Angel. ff. Quod cuiusque vniuersit. not. Decius consilio sexagesimo primo. numero secundo & tertio. Henning. Goden consilio trigesimo quarto, num. 26. Ferrariens. in forma libelli super actione hypothecaria, in verb. mutuo, num. 8.* Vbi 49
dicit

dicit, pro debito ciuitatis non esse vexandos singulares ciues, & Crauet. *consil. 21. num. 8. & consil. 290. num. 10.* vbi ait, iuri quoque diuino
50 obstare, vt dominorum debita † subditi exoluant. Quo etiam faciunt, quæ tradit Gail. *in tract. de arrestiu. c. 9. num. 10. & 11.* Item Castren. *in l. 1. §. quibus autem. num. 3. ff. eod.* vbi dilucide ostendit, quod pro debito vniuersitatis non
51 †possint capi bona singulorum, sed bona vniuersitatis, & si vniuersitas non habeat bona communia, quod tunc teneantur collectare subditos, iuxta Bartol. & ipsum Cast. *in l. si se non obtulit. ff. de re iudic. Panorm. in c. fin. numer. 6. & 7. de bis quæ fiunt à maiori parte capituli. & Ioseph. Ludouic. decis. 43. num. 1.* si talis collecta non per capita sed per æs & libram, hoc est, pro viribus patrimonii vniuscuiusq; de vniuersitate fieri debet. *glos. in d. l. 1. ff. Quod cuiusque vniuers. nomine. Bart. Iason, Alex. & alii in d. l. si se non obtulit. §. actor. numero 7. & 8. glos. & Panorm. in c. cum dilecta. num. 14. de rescript. Gail. de pace publ. cap. 9. num. 36. libr. 2. & inprimis etiam Ioan. Andr. in c. grauem. de sentent. excommunicat.* vbi tradit, qualiter contra
52 vniuersitatem † fiat executio. Quemadmo-
53 dum ergo debitum † vniuersitatis, non est debitum singulorum, ita quod lis vniuersi-
54 tatis † non est, vel dici potest lis singulorum de vniuersitate, *Corneus consilio 293. numero 11. libr. 3. Cephal. consil. 558. numero 24. & 25. & Natta consil. 150. num. 2.* Ratio est, quia aliud est vniuersitas particulariter considerata, *l. intantum. §. vniuersitatis. ff. de ver. diuisi. l. sed si hæc. §. qui manumittitur. ff. de in ius vocando. & Fely. in c. cum te. de rescript. & c. dilectus. la 2. de Symonia. & Mynsing. cent. 4. obs. 79.* ex diuersis itaq; infertur *iur.*
55 *vulg.* Si enim bona singulorum essent † censenda bona vniuersitatis, circa vnam eandemque rem plures in solidum constituerentur domini, quod vero iuri est contrarium §. *singulorum. Instit. de rerum diuis. Et l. si vt certo. §. si duobus vehiculum. ff. commodati.* Cum igitur tali casu singuli non debent, non tenentur etiam
56 soluere cum exactio † debitum siue obligationem necessario præsupponat, nec alter ex alterius contractu obligetur, *leg. si vnus §. ante omnia ff. de pactis. & l. 3. C. ne vxor pro marito*, singuli autem si non debent, multo minus ex his saltem pauci aliqui, prout hoc nostro casu fieri videmus. Hinc iure cautum, quod alteri per
57 alterum † iniqua conditio non debeat inferri *l. non debet. 75. ff. de reg. iur.* præsertim vim inferendo. *l. 2. ff. quod vi aut clam.* Quodque pec-
58 cata † suos tantum debeant tenere Authores. *l. sancimus. Cod. de pœnis.* Adeo etiam vt melius
59 foret nocentem absoluere, † quam innocentem condemnare. *l. absentem. ff. de pœnis*, quod
60 item contra illum solum executio † sit instituenda, qui nobis est obligatus & condemnatus, non etiam contra tertium non citatum nec nominatum. *leg. cum quæritur. ff. de except. rei iud. & Gail. lib. 1. obseru. 118. nu. 1.* Quo etiam faciunt tituli C. *ne vxor pro marito.* Item *ne filius pro patre.* Et *l. extat. ff. quod metus causa.* Item ea quæ tradit Martin. Colerus *in tract. de proces. execut. part. 2. cap. 3. num. 355. & seq.*

Hinc denique est, quod pignorationes † & 61
represaliæ, tam iure communi quam constitutionibus Imperii omnino sint prohibitæ, *Auth. vt non fiant pignor. & c. vnic. de iniuriis. in 6. Gail. in tract. de pignor. obseru. 2. num. 3.* Non enim habet rationem (vt inquit Imp. *in d. Auth. vt non fiant pignor.*) alium quidem esse debitorem, alium vero exigi. Et *in l. vnica. C. vt nullus ex vicaneis, &c. lib. 11.* ait, Graue esse non solum legibus,
† verum etiam æquitati naturali contrarium 62
pro alienis debitis alios molestari: Ast hoc nostro casu illa Ducis exactio contra tertios & innocentes suscepta; quid quæso aliud est, quam eiusmodi pignoratio vel represaliæ? Represaliæ enim sunt † & dicuntur quando capitur 63
persona vel res alterius pro altero, *Bart. in tract. de repressal. 1. num. 2. & Gail. de pignorat. obser. 2. in prima.* Nec refert quo titulo vel prætextu id fiat, ita vt & insolutum acceptionem (quam hic Reus noster ibi prætendit) comprehendat, sicut in specie tradit glos. *in d. Auth. vt non fiant pignor. in verb. formam.* Idq; tanto magis hoc nostro casu locum habere videtur, ex quo Senatum B. S. speciale † priuilegium de non arre- 64
stando suorum ciuium bona ab Imp. Maximiliano secundo 12. Maii, Anno 68. obtinuisse, & tam Reo quam Cameræ insinuasse constat. Quod sane non omnino frustraneum esse, sed præter iuris communis prouisionem aliquid operari debet; Et quidem posito etiam quod ex speciali obligatione singuli ciues B. S. pro illo debito efficaciter essent obligati: tamen non nisi pro rata sua quilibet eorum teneretur & exigi posset, per ea quæ tradunt Francisc. Ripa *in d. l. si se non obtulit. num. 34. ff. de re iud. Peckius de iure sistendi c. 4. n. 17. & Matth. Colerus in d. tractatu d. c. 3. part. 2. num. 366.* Sic quoq; licet ratione alicuius delicti commissi vniuersitati pœna aliqua pecuniaria irrogetur, pro qua soluenda imponenda esset collecta, innocentes tamen contribuere non tenerentur. *Cacher. decis. 90. n. 9.* Vbi in specie loquitur de crimine rebellionis per vniuersitatem commisso.

Neque enim hic versamur in terminis grauioris & atrocioris criminis per vniuersitatem commissi (puta læsæ maiestatis, sacrilegii, hæresis vel in pœna Banni) in quibus ob delicti enormitatem, quandoque innocentes † cum nocentibus possunt puniri. *Bar. in l.* 65
aut facta. §. nonnunquam. n. 5. 6. & 7. ff. de pœnis. Alexand. consil. 13. num. 11. lib. 6. Goden consil. 33. nu. 21. & consil. 34. num. 13. & Gail. de pace publ. lib. 2. c. 9. num. 9.

Præterea etiam eo minus factum hoc Ducis iustificari posse videtur, cum assertum illud debitum, cuius nomine exactio talis instituta, nondum sit liquidum, sed per Senatum B. S. vbiuis contradictum & negatum *numer.* 18.47. 62.

Constat autem quod etiam in casu vbi re- 66
pressaliæ de iure communi † sunt permissæ, (vt puta in casu denegatæ iustitiæ) tamen requiratur, quod debitum assertum sit verum, & alias repressaliæ non valent. *Bald. in auth. sed omnino. Cod. ne vxor pro marito.* Ibi namque pignoratus siue repressaliatus, id adhuc habet solatii vel subsidii, vt quod per viam repressaliarum ab ipso fuit exactum, ab illo cuius nomine factum est iure possit repetere, *Bartolus in d. authen. vt non fiant pigno. num. 3. & Euerhard. consil. 4. num. 4.*

Quod vero hoc nostro casu, quo Senatus debitum isthoc omnino diffitetur, prorsus cessare videmus, sufficere ergo puto Actoribus nostris, quod hac in parte intentionem suam tam ex iure communi, quam constitutionibus Imperii fundatam ex se habent, ita vt Reus, si velit asserere eiusmodi exactionem seu pignorationem contra tertios & innocentes institutam valere, ante omnia probare hoc debeat, *Gail. in tract. de arrest. cap.* 11. *num.* 30. *& seq.* Quod vero hactenus eum præstitisse, haud equidem video, licet quoq; ipsimet Domini prædiorum & decimarum Duci fuissent obligati, is tamen non nisi, iis prius legitime condemnatis ipsorum colonos propterea conuenire nedum exigere potuisset. *text. gloss. & Bart. in leg. ob causam. Cod. de obligatio. & exact.* quin potius iuris & æquitatis ratio postulabat, Senatum assertum debitorem in Camera conuenire, quam à tertiis & innocentibus alienum debitum de facto auferre. Non enim nouum
67 est, vt Princeps Imperii, † ciuitatem, sibi immediate subiectam, præsertim potentiorem in Camera conueniat, prout Gail. *lib.* 1. *obseruat.* 1. *num* 18. *& Mynsing. cent.* 5. *obseru.* 1. præiudicia allegant, vbi Duci B. S. contra nostram hanc ipsam ciuitatem B. S. Item Duci M. B. contra ciuitatem suam R. Electori M. contra ciuitatem E. processus in Camera fuerunt decreti, & habent proculdubio adhuc hodie innumera alia in Camera similia præiudicia, &c. Etenim res foret non solum valde iniqua, verum etiam perniciosissimi exempli, atque consequentiæ, si Principi Imperii (in quo tamen iuris potius ratio debebat vigere) pro re etiam nõdum certa aut liquida, sed inter ipsum & ciuitatem suam adhuc controuersa, statim liceret priuatos aliquos de ciuitate pro arbitrio exigere, sicque de facto quoduis imperatum ab iis, sine vlla præcedente iuris forma consequi, sibique ipse ius dicere, præsertim cum alias Principes † ciuitatibus soleant esse infensiores ac mole- 68
stiores, ideo isthæc via ipsis potius præcludenda, quam aperienda esse videtur. Cauendum namque † quod exemplo est pernicioſum. *leg.* 69
exemplo. Cod. de probat. nec multum referre puto, quod nunc adductæ decidendi rationes in supplicatione pro mandato per Actores non tam dilucide fuerint allegatæ, cum eo nihilo minus obtento & iam pleniori quasi causæ cognitione ac discussione adhibita, eæ ipsæ rationes in actis sese magis adaperiant, dum nimirũ Actores sub *numer.* 5. & 10. in primis vrgent suum priuilegium de non arrestando non solum pro se, sed & subditis suis ipsorumque bonis ab Imperatore impetratum, offerentes e-contra cautionem iudicio sisti & iudicatum solui. Idque clarius *num.* 47. vbi conqueruntur, quod Reus contra omnia iura exegerit innocentes homines & pupillos eorumque bona. Iudex namque supplere † potest de iure defe- 70
fectum partis & Aduocati, allegando aliquid quod apparet ex actis siue processu causæ, etiamsi per partem vel Aduocatum non allegetur *tot. tit. C. vt qua desunt aduocat. part. ibiq; Angel.* Sic quoq; non videtur hic necessaria esse constitutio singulorum illorum ciuium, qui ita exacti sunt, cum constet magistratum pro rebus subditis suis ablatis etiam sine mandato agere posse. *Archidiac. 1. quæst. 1. Innoc. in c. dilectus. de Simon. & Ferrar. in pract. sua in forma actionis negatoriæ verb. dictamque domum. nu.* 2. Vbi quasi in terminis nostris tradit, Quod communitas † si per a- 71
lium ipsius subdito inferatur molestia imponẽdo ei collectam, vel alia onera, possit suum subditum defendere & in libertatem auxiliari agendo & excipiendo.

Cum ergo iuris sit, quod factum de facto, maxime contra expressam iuris prohibitionẽ de facto etiam per Iudicem tolli, & in pristinũ statum reponi possit ac debeat. *text. in Clemen. Pastoralis. in fin. de re iud. Vant. in tract. de null. in Rub. Quid si nullitas. num.* 17. Et spoliatus † à Iudice 72
non competente vel nulliter procedente ante omnia sit restituendus. *Dd. in l. 2. ff. si per vim vel alio modo, &c.* Ideo concludo, exceptionibus nõ obstantibus paritione Mandati Reo iniungendam esse, expresse, partibus simul tamen, reseruata in debito loco causę principalis deductione, &c. Saluo, &c.

Votum D. G. H.

Si sola mandati narrata attẽdenda sunt, vix illud à sub &-obreptionis vitio saluari posse, sicque cum Dn. Refer. cassandum esse existimo: Nihil enim in iis deducitur, quod non facilime ex iis, quæ hinc inde allegata sunt, refutetur. Nã quod Reus locationem contractus Actorib. eorumq; ciuib. intendat impedire, id nõ solum

Rei

rei negatio, sed ipsa quoque facti euidentia facile subuertit. Non enim locationis mercem in tegram sibi vsurpauit, sed eam tantum partem, quæ credito suo videbatur sufficiens, neque locationem in perpetuum prohibuit, sed tantum frumenta B. S. ad tempus sibi tradi mandauit. reliquam igitur partem iis, quibus ex locationis lege debet relinquēdo, alienos contra ctus non impugnauit, sed ius suum contra Actores contumaces exsecutus est, vt corruat quicquid de non impediendis commerciis & contractuum libertate in mandato deductum, quæ deinde ad mouendum Iudicem & facti enormitatem depingendam de conductoribus pro hoc illato damno, quo iis etiam alimenta necessaria subtracta dicuntur, obreptitia sunt & leuiora, quam vt operosa refutatione egeant. Nihil enim conductoribus ablatum, minus iis alimenta subtracta, sed id tantum, quod Actoribus soluendum fuit à Reo exactum, sine quo si Coloni vitam sustinere non possunt, cur non Actores idipsum ex perpetua locationis lege quotannis exigentes eosdem perpetua ac quasi annua fame necare dicemus ? Itaque quod vitæ ac bonorum extremum periculum, cuius intuitum mandari siue clausula poterit, allegatur, ne quidem verisimilitudinem vllam habet, vt nec metus armorum tantus, præsertim subditorum contra Dominum, vt sine clausula Reo mandādum fuerit, Cui potius aduersus rebellantes subditos & ob damnum totius ciuitatis intuitu leue, tam atroces belli minas spirantes, oportunis videbatur remediis subueniendum ; Verum quia hæc à domino Referente non minus diligenter quam erudite examinata sint, ne laterem lauare videar, repetam hic eius de narratis mandati votum : Atque hoc vnum tantum discutiam ; An ex hoc saltem fundamento iniungenda sit paritio, quod priuatorum ciuium, & quidem vt putat, innocentium bona, pro debito ciuitatis seu Senatus ablata sint ? Id enim quia repressalias sapiat, adeo omni iure prohibitum quidam Domini existimant, vt mandari sine clausula restitutio potuerit. Et quanquam huius repressaliarum iniquitatis nulla in mandato fiat mentio, vt difficile fuerit, extra narrata sine clausula mandare, & difficilius iam fiat extra ea paritionem iniungere, tamen quia ex hoc solo fundamento paritio vrgetur, atque ita quasi suppletur id, sine quo alias mandatum parendi necessitatem nullam contineret ; Ideo paucis circa hæc meam aperiam sententiam.

Et sane indubitati iuris esse fateor, singu-
73 lorum bona † vel personas non esse pro debito vniuersitatis auferenda vel arrestanda,
74 quod aliud sit † vniuersitas, aliud singuli de vniuersitate : Vnius autem bona pro debito alterius auferre non licet, per iura ante modo à Dominis copiose allegata. Verum hæc vt in iure sunt plana & aperta, ita in facto plano & manifesto forte id operari possent, vt sine clausula, & sic via executiua mandetur restitutio eius, quod tertio notorie innocenti ablatum dicitur. Quia vero factum nostrum dubium est & obscurum, vt nondum constet, innocentium tantum ciuium bona à Reo ablata, adeoque ex actis appareat, ipsius quoque Senatus frumenta in solutum acceptari iussa, ipsosque ciues non omni ex parte innocentes, ideo quæ supra in iure certa diximus, non satis huic facto nostro simpliciter applicabimus, sed pro facti huius circumstantiis, res hæc tota decidenda videtur. Atque in primis hic aduertendum, nullos hic priuatos ciues in lite versari, qui sibi sua pro tertii debito, via prohibitarum repressaliarum auferri, conquerantur, neque etiam Senatum (nostros Actores) pro singularibus ciuibus vllam Reo litem mouere, sed suo & communitatis tantum nomine causam prosequi, vti non tantum ex constitutione Procuratoria, sed ipso quasi mandati tenore constat, prout nec vllus singularis ciuis in mandato expressus, nec quicquam singularibus ciuibus restitui vel relaxari petitum vel mandatum, sed tantum in genere restitutio Colonis (qui non sunt priuati ciues Actorum, sed subditi Principis Rei) & prohibitio Senatui & communitati à Reo facta relaxari iussa fuit, vt absonum videatur, eorum intuitu paritionem iniungere, qui nec in lite versantur, nec per se vel per alium restitutionem petunt. Quin & magis absonum videretur, quod & nocens debens Senatus innocentium, vt prætenditur, ciuium bona pro suo debito arrestata repetat, & per allegationem proprii delicti, quod scilicet Senatus, non singuli ciues ob contumaciam condemnati, ciuium causam agere conetur, ideoque non magis audiendus videtur, quam si Titius debitor, Mæuii bona relaxari petat, ob id. quod ipse non Mæuius debeat. Vt enim æquus Iudex Titium ex sua persona & respectu sui interesse venientem repelleret, Mæuium vero ipsum per se vel alium agentem merito audiret, sic est in præsenti casu, si singuli ciues per se vel per alium in lite præsentes ablata frumenta sibi restitui peterent, ratio prohibitarum repressaliarum paritionem suadere posset. Sed quia Senatus ob suam contumaciam condemnatus, pro se tantum & sua communitate, proque suo interesse, libertate scilicet contractuum certat, non videtur propter ius tertii audiendus, sed repellendus. Nullæ enim hic notorio ex re iudicata Senatus existente debito videntur repressaliæ, quæ mandato sine clausula, eiusque paritioni locum faciant.

Et quemadmodum supra dictum est, aliud esse singluos de vniuersitate, aliud ipsam vniuersitatem, Ideoque ab vno debitum ab alio solui non debere : Ita & hic statuendum, quod Senatus pro se & communitate sua agendo, pro singulis ciuibus causam non agat, cum aliud sit † communitas, aliud singuli de communitate. Si enim municipes, inquit Vlpian. *in l. si municipes. ff. quod cuiusque vniuersit. nomine.* vel aliqua vniuersitas ad agendum det Actorem, non erit dicendum quasi à pluribus datum sic haberi : Hic enim pro Republic. vel vniuersitate interuenit, non pro singulis. Vnde Senatus pro vniuersitate ciuium agendo, vt ex mandati tenore constat, pro singulis agere non recte dicetur. Nec vlla in mandato causa allegatur, quæ singulis accommodetur, sed generalis tantum contractuum, scilicet libertatem ciuibus non auferendam, quin etiam quando pro pluribus tanquam pro singulis agitur, singulorum nomina exprimenda esse, est extus *in c. cum in multis. & ibi gloss. in verb. quidam alij. vbi & Innoc. in princ. de rescript. lib. 6.* At nullus hic in specie ciuis expressus, ideoq; nec pro singulis actum, accedente maxime eo, quod ablata singulis, ipsum Senatum, non concernant, sed singulos tantum, non magis quam si furto ciui alicui res subtracta, quo casu magistratui pro subdito actionem instituere sine mandato, quale hic nullum interuenisse constat, non licet. *capit. authoritate. §. inhibemus. de priuileg. in sexto. Ibi, tantum ad ipsos homines. & ibidem gloss. in verb. pertinet. & Anchoran. num. 2.*

75

Et licet intuitu debiti Senatus singulorum bona ablata dici possint, sicque in consequentiam interesse Senatus hic quoque attendendum, tamen idipsum interesse Senatus contumacis & nocentis paritioni locum non facit. Absurdissimum autem foret, Senatum Reum condemnatum & ex sententia ac re iudicata debitorem, intuitu singulorum & sibi ablatorum restitutionem, ac sibi suisque Colonis factæ prohibitionis relaxationem consequi; At non ciuium tantum singulorum, sed ipsius quoque Senatus decimas ac frumenta in solutum acceptata, vel saltem ipsi Senatui tradi prohibita constat, tum ex mandati verbis, ibi: Dem Raht zu B. oder den Bürgern daselbst zustendig Et paulo post: Wann aber nun solches nicht allein jhnen Supplicanten vnd jhren Bürgern zu mercklichem Schaden gereicht/ Tũ etiam ex actorum & Rei Wechselschrifften sub numer. 10. fol. 3. ibi: Vnnd weil wir so viel vermercken / wo ferrn diese Verbott nicht abgeschafft werden/ solches vns vnd gemeiner Statt zu vnwiderbringlichem Schaden gereichen. Et ibidem fol. 4. ibi: Dahin rahten helffen/ vt restituantur decimatoribus frumenta, vnser vnd vnserer Bürger Mayer hinfüro außsorgen gelassen/ vnd wir also prout æquum, neben gemeiner Burgerschafft bey dem vnsern gelassen werdẽ mögen. Et in respõlione cõsiliariorum ibidem fol. 6. Was jhr wegen euwers vnd euwrer Mitbürger Zehend vnd Zinßkorn schrifftlich gelangen lassen. Et ibid. fol. 11. Vns ist ewer Schreiben vom 26. Augusti euwer Kornpacht belangendt/ &c. Sic num. 18. conqueruntur Actores, daß alle Zehend vnd Kornzinß Syndici Herrn Principaln/ id est, Senatui, qui solus constituit, zu zuführen bey noch hoher Straff verbotten. Et num. 32. Auß was Vrsachen euwer vnnd ewrer Bürger Korn in solutum anzunemmen befohlen worden. Ex quibus cum satis manifestum fiat, non tantum ciuium singulorum, sed etiam ciuitatis atque Senatus frumenta ablata, vel saltem prohibitioni Rei obnoxia: Non video quomodo simpliciter paritio iniungi debeat, cessantibus in Senatu repressaliis : Ideoque vt mandatum duo continet capita, restitutionem scilicet ablatorum, & relaxationem factæ inhibitionis, ita etiamsi singuli ciues in lite præsentes, vel saltem Senatus eorum nomine audiendus esset, & duplex hic facienda separatio esset : Vna circa ablatorum restitutionem; Altera circa prohibitionis relaxationem, atque vtriusque nomine, quoad Senatum mandatum cassandum, quia tolerabilius foret Reo, cui per istam separationem via monstrabitur licitæ coercitionis contra rebellantem Syndicum.

Quin nec ipsi singulares ciues innocentes & extra omnem culpam videntur, vtpote qui magistratus sui contumaciam non tantum approbant, sed in ipsam quoque vicarii relegationem consenserunt, eamque quasi vrserunt. Fatentur enim Actores in missiua ad consiliarios de 3. Augusti, Anno 91. daß sie ad instantiam der Schneider gilten vnd zuerhaltung Frieden / Ruhe vnnd Eynigkeit vnder jhrer gemeinen Bürgerschafft mit Verfestung deß Vicarii verfahren / num. 21. fol. 16. ex quo non solum consensum communitatis in d. Verfestung colligimus, sed etiam quod illa intuitu ciuium & eorum quasi nomine ab Actoribus facta sit, id quod apertius significant ibidem fol. 4. in fine. Daß die Sach der Verfestung halben gemeiner Statt Freyheit vnnd Gerechtigkeit betreffen thue / vt ratificari etiam fine vllo consensu ex post facto per plebem potuerit relegatio à Senatu prius facta.

Dux igitur hanc communitatis approbationem intelligens, in mandato suo ad Actores de 28. Augusti non solum Senatus, sed etiam ciuium nomine paritionem in restituendo vicario doceri sub ciuitatis sigillo mandauit,

num.

nu. 10. fol. 10. in fine, Darauff Actores sich abermals den 3. Septem. erklärt/daß solche Sach gemeiner Statt Gerechtigkeit betreffen thete/ quod velint communicare iis, quibus non minus, quam Senatui priuilegiorum & iurium ciuitatis defensio incumbat, numer. 21. in fine. Atque hæc quidem, quia ex actis manifesta quomodo innocentiam singulorum ciuium hic in considerationem vocabimus, accedente etiam eo, quod agri eorum & decimæ in Rei territorio constitutæ collectis & contributionibus prouincialibus fuerint affectæ? Nec mouet, si dicatur, non tamen singulos ciues ad integrum debitum obligatos, cum sufficiat hic factum non esse tale, quod tertius innocens pro debitore excussus sit in reliquo, an vltra modum excussus, id aliam considerationem habet, nec facile mandatum sine clausula admittit, neque hic satis liquidum est; an ciues præhabita deliberatione in relegationem con
76 senserint. Quo casu quia vt vniuersitas † consensisse delicto censetur, pro rata quisque tantum tenebitur. *l. sicut. §. 1. ff. quod cuiusque vniversitat. nom.* cum si nulla præcessit deliberatio, omnes vt singuli deliquisse censeantur, sic q; & singuli in solidum teneantur. *l. semper. §. in sepulchro. ff. quod vi aut clam. Boerius de seditiosis q. 7. n. 7. Milis in repert. in verb. vniuersitas*, vnde cùm de precedente deliberatione ex actis non constet, dubium est, an singuli illi, quibus frumenta ablata dicuntur, ad integram pœnã der 8000 vñ 1000. Flor. teneantur, quę in multis geminata facile ad oblatam summã producetur. In dubio igitur illo nec mandato sine clausula locum esse, nec paritionem iniungi posse existimo, dum & posito pro rata tantum quenque teneri, tamen hic rursus noua facienda esset separatio, & res tantis difficultatibus non inuoluenda, vt eius expeditio futura sit difficillima. Itaque quia nec singuli in lite, nec Senatus bona intuitu singulorum restituenda vel relaxanda, neque etiam ipsi singuli innocentes & tertij petant, non puto ad separationem vllam perueniendum, sed in facto dubio & incerto potius in mitiorem partem inclinandum, ac cassato mandato, vtriq; parti pariter iura sua integra reseruanda. Sic enim neutri partium quicquam dabimus, vel auferemus, sed vtramq; in eum statum, in quo ante emanatum mandatum fuit, reponemus. Saluo, &c.

Cùm vero vota dominorum I. Senatus, in quo causa hæc fuit relata, essent paria: Igitur Dominus Iudex illis 7. dominis alios tres adiunxit quorum 1. & 2. vota sequuntur, confirmare volentium, &c. Tertius concludit cum illis, qui mandatum voluerunt cassare, &c.

Vorum D. S. Subscribo votis Dominorum, qui æquissimis & latè deductis rationib. moti, Reo paritionem iniungendo emanati mandati, authoritatem conseruandã esse putant iis, quæ in exceptionibus, Replicis, Duplicis, &c. hinc inde à partib. afferuntur, & prolixè disputantur vtpote quæ discussionem & merita causæ principalis concernunt, & altiorem indaginem desiderant, ad proponendum in foro competenti reseruatis. Quam sententiam vt æquiorem & meliorem eo libentibus amplector, quod singularium quarundam ex populosa vniuersitate personarum & ciuium pro tertiis innocentibus (vt asseritur) inique grauatorum innocentiam (cuius fauor semper † attendi & exclu- 77
di nunquam debet, *Hippol. de Marsi. sing. 59.*) vnicè defendat ac propugnet, ac eos calamitati & odiosis exitiosisque pœnis, quas nulla sua culpa & pro aliis iudebite perpeti coger entur, exemptos velit.

Neque enim existimo eiusmodi falsitatem narratorum, quibus supplicantes pro impetrando hoc mandato vsi sunt, à Reo vsq; huc ostensam esse, quæ tanti momenti sit, vt cassationem dicti mandati suadere possit: Quorum narratorum summa hæc est: Supplicantes eorumq; ciues & subditos B. diuturno & quieto vsu consueuisse, ex bonis suis in Rei ducatu sitis annuos census & decimas à conductoribus siue colonis ad hoc specialiter & per contractum legitimum obligatis, & traditionẽ quotannis facere solitis, recipere, sine cuiusquam impedimento & contradictione: Reum autem præterito anno, &c. 90. via facti, & non nisi illicito turbandi & molestandi modo, dictos colonos debitarum decimarum traditionem dominis prædiorum siue locatoribus facere paratos, sub comminatione grauissimarum pœnarum eo adegisse & compulisse, daß sie von einem jeden ganzen oder halben Zehenden/so supplicantibus, oder jhren Bürgern (singularibus personis & ciuibus) zustendig/ vier Wispel abmessen/ vnd in Rei Festung gen W. B. führen müssen. Ciuibus itaque, & iis quibus præreptarum decimarum, & frumenti traditio facienda erat vt restitutio à Reo fiat per Iudicem decerni & præcipi Supplicantes petunt, desuper restitutio mandata. Ex his illud cumprimis euidens & planum esse videtur, Senatum B. æque principaliter, & tam suo, hoc est, publico & Senatus, quàm singulorum ciuium & priuatarum personarum nomine, quibus cessæ decimæ per Reum ablatæ sunt, hanc supplicationem & preces Iudici obtulisse: attento & considerato eo, quòd Senatui plurimum omninò interfit, † ciues & subditos suos 78
insolitis mulctarum impositionibus, aliisque indignis exactionibus non grauari ab eo, quem pro immediato suo magistratu ciues non recognoscunt, per tradita *Gail. libro primo. obseruation. 125. numero quarto.* maximè quando id genus grauaminum singularibus ex vniuersitate & priuatis personis inferri prætenditur, directò

ad vindicandam & coercendam, non ciuium, sed ipsius Magistratus (vt hic putatur) commissam contumaciam. Quo casu Magistratus pro subditis etiam absque mandato recte agit. Gail. *d. loco. cum ibi citatis.* confirmat hoc ipsum Ferrar. *in forma actionis negat. verb. dictamque domum. nu. 2.* singulariter de vniuersitate pro subditis agente loquens.

Cæterum Reus probaturus hoc mandatum esse subreptitium, & propterea cassandum, necesse vtique habebit ea docere, falsum scilicet esse, vel quod supplicantium singularibus ciuibus frumenta sint ablata, vel quia ablata sunt, id tamen factum esse rationabili & legitima ex causa, cuius iustificatio in iure manifesta sit. Horum autem neutrum Reus præstitit, sed aliena, & ad Senatum duntaxat pertinentia allegauit, dum excipiendo obiecit, Senatum B. relegando vicarium H.S. violasse iurisdictionem sibi Reo soli ex placito transactionis de Anno, &c. 69. inter dictum Senatum & Reum initæ in vicarios S.B. competentem, vnde dicto Senatui Reus mulctam irrogarit. Deinde excipit d. Senatum solutionem restantis suæ quotæ, an der Türcken steuwer / similiter quotæ solutionem an der F. Frawlin Außsteuwern / vnnd Dotation Academiæ I. vsque huc pertinaciter recusasse: Itaque vt cum dictæ mulctæ, tum etiam debitarum collectarum solutione (quam consequi hactenns non potuerit) Reus tantum potiri queat, hacque ratione Senatus inobedientiam & contumaciam reprimeret, & Iurisdictionis violationem sibi Reo complectentis vlciscereturnecessario ad hanc interceptionem frumenti, vt pote in solutum acceptionem sibi deueniendum fuisse: Et in his puto exceptionum omnium à Reo propositarum summam consistere. Sed iam faciamus dictum Senatum ob violatam Rei Iurisdictionem & contumaciam in non soluendo promissas & debitas collectas coercendum fuisse, num propterea rationi & humanitati consentaneum fuerit, ex totius vniversitatis corpore paucos aliquos & singulares ciues, pupillos & viduas, & quos ipsemet Reus diserte & nominatim in hoc nocentes aut contumaces debitores non constituit, ad vtriusque à Senatu (vt Reus prætendit) debiti scil. tam irrogatæ mulctæ, quam collectarum solutionem de facto extorquere? Sane non opinor, idque suffragante æquissima iuris regula,
79 quæ vult mulctam vlterius † progredi non de-
80 bere, quam reperiatur delictum, & pœnam † duntaxat suos tenere debere authores, *l. sanci-*
81 *mus. C. de pœnis.* Item alteri per alterũ † iniquam conditionem inferri non licere. *l. non debet. ff. de*
82 *regul. iur.* Et à singulis † vniuersitatis ciuibus exigendum non esse, quod ipsa vniuersitas debet *l. sicut. §. 1. ff. quod cuiusque vniuers. nomine.* cui regulæ in præsenti casu tanto magis inhærendum esse existimo, cum à Reo magna & vrgens vel æquitatis & humanitatis, vel etiam vtilitatis publicæ, vel denique irreparabilis damni alicuius, scandalique prohibendi ratio non sit allegata, nedum probata, quæ ipsum Reum mouerit, vt propter delictum & contumaciam Senatus B. in ipsorum singulares, eosque ex amplissima communitate paucos aliquos & innocentes ciues, eorundemque vxores, liberos & familias, quin & in pupillos & viduas, fauorabiles profecto ac commiseratione protectioneque aduersus omnem iniuriam dignissimas personas, hac interceptione frumenti (ex cuius inopia † vitæ 83
humanæ sustentatio difficillima, imo vix ægre diuturna esse potest) animaduertendum, & non aliam tutiorem minusque odiosam viam pro cõsequendis mulcta & collectis ingrediendam sibi esse putauerit: Dico autem esse singulares illos ciues innocentes & insontes, tam quo ad mulctæ irrogatæ, quam quoad collectarum extortam solutionem. Quo ad mulctã ideo, quia relegatio vicarii S. (quæ causata est mulctæ impositionem) non priuatorum illorum & singularium ciuium, sed immediate authoriate & decreto Senatus (cui soli Reusmet id omne imputat) est facta, quam prohibere vel contradicendo impedire singularium istorum ciuium & subditorum, adeoqne priuatarum personarum munus & officium esse, nemo facile dixerit, quippe quibus similis exterminatio & relegatio ex vrbe metuenda, & haud dubio subeunda fuisset, si quoquo modo illud ordinarii sui magistratus decretum & relegationis sententiam impedire aut retractare fuissent ausi. Ergo neque crimen, neque culpam commisisse dici possunt. *l. culpa caret. l. nullum crimen. de reg. iur.* Sed neque per ratificationem illius relegationis (quam ratificationem tamen interuenisse Reus nullibi in actis allegat) aliquam culpam contraxerunt, cum illa relegatio velut actus iurisdictionalis ab ipsorum ciuium Magistratu, authoritate publica, & ad conseruandum ius, ex placito supramemoratæ transactionis de anno, &c. 69. initæ toti vniuersitati B. competens (nam vti Reus potissimum ex illa transactione Iudici probare nititur, relegatione vicarii S. commissam esse suæ iurisdictiõis violationem; ita vicissim Actores Senatus B. pro iustificatione relegationis, ex eiusdem transactionis litera & intellectu per frequentata præiudicia recepto iuuari volunt) non etiam ad cuiusque singularis ipsorum ciuis & priuatæ subditæque per-
sonæ particulare ius & singulare commodum 84
est facta. Ratum autem † quis habere non potest, quod suo nomine gestum non est, *c. ratum. de reg. iur. in 6. l. semper, qui non prohibet 60. vbi Decius numero 11. ff. eod.* Quibus illud etiam subiunge, sicuti ob delictum singulorum & particularium ciuium vniuersitas plecti non debet, sed tantum singulares illæ & delinquentes personæ, nisi probatum fuerit, ipsam vniuersitatem com-

tem communicato consilio & præcedente deliberatione ad delinquendum processisse. *glo. in l. aliud §. refertur. ff. de reg. iur. Mascard. concl. 1413. v. 3. num. 1. cum ibi citatis.* & tunc quando maior pars ex vniuersitate cum sono campanæ accedente, & consensu consulis & aliorum officialium acclamatione deliquit. *Mascard. d. concl. num. 7. & 8.* idque æquitatis ea ratione, ne si passim vniuersitas puniretur, multi insontes & innocentes indignas pœnas paterentur ob factum aliquorum particularium, quod indignum vtique, & non ferendum esset. *Oldrad. con. 66. incip. ex delicto vnius alterum grauari æquum non est. per gloss. in l. sicut. §. 1. quod cuiusque vniuersitatis nomine. Mascard. d. conclus. nu. 456.* ita ex eadem æquitatis ratione ob delictum à Senatu vniuersitatis commissum singulares ex vniuersitate ciues propterea pleB5 ctendi non erunt: Vbi enim eadem † ratio, ibi ius idem statuendum, *vulgata l. illud, ff. ad legem Aquiliam.*

Porro quoad assertum collectarum non solutarum debitum patiter dico, singulares illos ciues, quibus frumenta ob non factam ab vniuersitate petitam solutionem extorta sunt, esse innocentes & inique grauatos. Esto enim debeRi Reo quas prætendit collectas, anne continuo illarum collectarum solutio, quæ à Senatu vniuersitatis præter & contra Rei expectationem & iussum semper dilata, vel etiam in totum recusata est, à paucis duntaxat & particularibus personis in solidum extorqueri fas est, cum eas ipsas collectas à singulis populosissimæ vniuersitatis ciuibus & subditis, non à paucis tantum personis pendi, per ipsum autem Senatum, vt B6 pote magistratum, cuius solius † munus est collectare subditos, prius impetrari & colligi oportuerit: Nisi forte quis præterea existimare velit, in eo culpam non excusandam etiam à singularibus ciuibus esse commissam, quod singuli suæ quotæ præstatione Reo exigenti non expectato, Senatus & ordinarij ipsorum Magistratus iussu, imo neglecta eiusdemmet recutatione de soluendis petitis collectis, quæ recusatio Actorum, id est, Senatus, quoad suos subditos & ciues prohibitionis sane vim habere videtur, ne scilicet ipsi ciues iniussu Senatus tanquam sui Magistratus ad exactionem Rei collectas soluant, non mature & sine cunctatione satisfecerint, quod qua ratione recipi possit, non video.

Postremo vt illud tamen hic demus, singulares ciues, qui ob ablata à Reo frumenta se inique grauatos conqueruntur, non prorsus omni culpa vacare, sed aliqua saltem ex parte nocentes esse, ideoque tam mulctæ impositæ, quam collectarum solutionem ad eos, & quemque pro sua quota pertinere: rursus autem, quia & illud negari non potest, imo satis superque constet, vnumquemque Actorum ciuium vltra debitam suæ quotæ summam enormissime in eo, ad quod alii quam plurimi tenebantur exactum esse à Reo, ita vt huius excessus ratione, innocentes eos esse, & ad solutionem in solidum factam minime obligatos, nemo inficiari possit: cur quæso proniorem Iudicem esse conueniet ad pronunciandum contra eos, quatenus & qui aliqua ex parte nocentes putantur, & sic ad denegandum ipsis penitus restitutionem ablati frumenti, & cassandum mandatum, quam qui aliqua, & quidem potiori parte innocentes sunt, ad ferendum sententiam secundum eorum petitionem, & paritionem Reo iniungendam, cum hoc ad æquitatis, (quæ prævalere debet, *l. placuit. C. de iudicijs*) illud ad stricti iuris rationem videtur accedere, & alias iure vsque adeo innocentiæ faueant, vt propter eam nocentis † facinus impuni- B7
tum relinqui satius esse putent, quam innocentem damnare.

Concludo, vt initio præmisi, &c.
Saluo, &c.

VOTVM II.

In eadem causa B. contra B.

SVMMARIA.

1 *Determinatio huius voti à duabus quæstionibus dependet.*
2 *Is pro superiori domino non reputatur, cuius assertæ superioritas adhuc est controuersa.*
3 *Negatio rem dubiam facit.*
4 *Notorium non dicitur, quod contradictionem patitur.*
5 *Instrumentum rem notoriam non facit, quando contra illud opponitur.*
6 *Nemo sibiipsi in propria causa ius dicere potest.*
7 *Nemo subditis noua onera & seruitia sine superioritatis authoritate imponere debet.*
8 *Præsumptio semper pro magistratu est, & quando.*
9 *Magistratus vel Iudex extraiudicialis quando de facto procedit, tunc non pro eo, sed contra ipsum præsumptio est.*
10 *Magistratus cum quid contra eius officium facit, id ab eo non factum dicitur, & cur*, numero 23.
11 *Iudex ex officio prouidere debet subditis, ne plus æquo vexentur.* num. 24.
12 *Contrauentiones, delicta & pœnæ suos authores tenere debent.*

13 Metus

23 *Metus vlterius non progreditur, quam ad eos qui deliquisse reperiuntur.*
24 *Nullam pœnam sentire debet is, qui nihil deliquit.*
25 *Nemo pro altero teneri debet.*
26 *In contrauentionibus & strictam interpretationem recipientibus à Senatu ad singulares ciues non recte infertur: secus in fauorabilibus.* num. 17.37.
28 *Vnius delictum alteri nocere non debet.*
29 *Emblema Alciati: Alius peccat, & alius plectitur.*
30 *Singuli de vniuersitate ad præceptum vniuersitati factum, non commpelluntur: nec singuli de vniuersitate conueniri possunt pro debitis.* numero 21.
32 *Creditor, qui per vim debitori rem, etiam notorie sibi debitam, accipit, vel sibi solui facit, ius debiti perdit.*
35 *Nomina singulorum ciuium in mandato prætorio exprimi non debent.*
36 *Verba secundum subiectam materiam, super qua proferuntur, sunt intelligenda.*
37 *Paria sunt, aliquid nomine suo expresse, vel certa aliqua demonstratione, nominis vice functa ostendi.*
38 *Æquipollentia proprierum nominum loco tantum valent.*
39 *Non verbis, sed ipsis rebus lex imponitur.*
30 *Quando & in quibus casibus Iudex in facto quid supplere possit.*
31 *Magistratus pro rebus subditis suis ablatis, etiam sine spolij mandato agere, iniuriamque ipsis illatam vindicare potest.*
32 *Aliud est, singuli de vniuersitate, aliud ipsa vniuersitas.*
33 *Aliud communitas, aliud singuli de communitate.*
34 *Argumentum ab odiosis ad fauorabilia non valet.*
35 *Aliud senatus, aliud singuli ciues.*
36 *Ex separatis & inter se differentibus de vno ad aliud non sit bona illatio.*
38 *Taciturnitas quando mandato æquiparetur.*
39 *Ratificare quis cogitur, quod in suum fauorem est gestum.*
40 *Vnus solus sicut pro vniuersitate agere potest, ita vicissim vniuersitas pro solo de vniuersitate, tanquam coniuncta persona.*
41 *Iura de coniunctis personis loquentia, in ciuili coniunctione quoque verificari possunt.*
42 *Paria sunt, directe vel per obliquum in legem, libertam cõtrahendi potestatem permittentem, peccare.*
43 *Paria, siue contra verba & sententiam simul, siue contra sententiam legis tantum aliquid committere.*
44 *Fraus quando, & quot modis legi fieri dicatur.*

Super Mandato sine clausula de restituendo, das abgenommen zehendt Korn belangendt/ D. I. R. votum.

CArdo, ac determinatio † præsentis negotij, à duabus quæstionibus in effectu dependere & consistere videtur. Prima, eaque ptæiudicialis ad alteram est; an scilicet mandatũ sine clausula in præsenti causa recte sit decretum? Secundo, dato, quod sic; an saltem per exceptiones Rei productas, sit eneruatum ita, vt cassari illud iterum debeat? Hac in re omissis iis, quæ ante me prolixe à Dominis deducta sunt, simpliciter ac pure eorum dominorum votis accedo, qui præsens mandatum recte ac iuridice decretum, paritionemque exceptionibus Ducis non obstantibus iniungendam esse putarunt. Sententiam enim illorum, qui mandatum hoc cassandum censent (quod pace ipsorum dixerim) nulla satis firma ac solida ratione, siue de iure, siue de æquitate, siue de vsitato denique huius iudicii stylo loquamur, munitam, sed super dubiis & incertis duntaxat, ac inter partes plane adhuc controuersis præsuppositis (quarum finalis decisio pro grauitate causę altiorem indaginem, & exactissimã eiusdẽ cognitionem, quæ huius loci non est, requirit) fundatam esse. Absurdũ enim mihi visum fuerit, principalis causæ merita (quæ circa iurisdictionem, subiectionẽ, superioritatẽ collectarum, mulctarum, aliorumq; onerũ impositionem, indictionem atq; exactionem, &c. inter partes valde adhuc sunt dubia, suasque peculiares actiones habent) in hac mandati causa, adeoque in hoc paritionis puncto, nõ sine maximo & irreparabili periculo & damno, innocentium subditorum, in quorũ fauorẽ præsens mandatum præcipue, & quidem recte decretũ est, causa principali nondum satis instructa, exactius disputare, eaq; in effectu, loco & tẽpore non satis congruo finaliter determinare atque decidere. Qua n. ratione (quæso) is pro absoluto † domino ac superiori reputari, vel haberi 2
potest, cui[us] asserta articulata potestas atq; superioritas ex altera parte adhuc negatur & controuertitur? vel quo iure defendi poterit, ducem B. ante plenariam & ordinariam causæ cognitionem collectas quascunque, nec nõ mulctas tã graues atque inauditas, sub colore violatæ iurisdictionis (de qua tamen sub Iudice principalis adhuc lis est) pro libitu imponendi, exigendi & recipiendi, earumq; nomine, si per Senatum non soluantur, tertiis innocentibus miseris, pro subditis frumenta sua auferendi, absolutam potestatem habere? Neq; hoc loco me quicq̃ mouet, quod obiicitur, iurisdictionẽ saltẽ Ducis auff S. B. Stifft ex transactionibus productis, sicq; ex actis, quæ notorium faciunt, aperte constare. Vnde dubiũ nullum supereſſe possit, quin ratione deß angezogenẽ Schneiders Senatui atq; ciuibus, Dux mandare,

dare, eosdemque quia mandatis non obtemperarunt, licite mulctare, & consequenter singularibus etiam ciuibus, ob spretam ac violatam iurisdictionem suam, frumenta ipsorum auferre, vel (vt alij fingunt) insolutum accipere potuerit: Nam respondeo, exceptionem hanc tanti momenti non esse, vt ea tanquam notoria, paritionem statim impedire possit, Siquidem Actores non modo expresse contradicunt, sed & processum specialem ex *l. diffamari.* (qui adhuc in Camera pendet) eo nomine instituerunt.

5 Certum est autem, quod negatio † rem dubiam facit, & notorium dici non † potest,
4 quod contradictionem patitur: Sicut nec in-
5 strumentum rem † notoriam facit, quando contra illud opponitur, vt expresse tenet Grauet. *cons.* 299. *nu.* 8. *& consil.* 302. *num.* 6. *Dec. in c. licet. num.* 10. *de probat. & est pulchrum consilium Socini senioris* 266. *numero* 4. *libro* 2. vbi tradit, nunquam dici posse liquere de causa per instrumentum, nisi quando est conclusum in causa, ita quod contra illud nil possit opponi, ibi omnino videndus, & dictum est prolixe in causa V. M. contra V. M. in puncto restitutionis contra sententiam Cameræ 11. Martii Anno, &c. 80. me referente. Si igitur talis exceptio obiiciatur, quæ altiorem indaginem requirat, & ad cuius discussionem necesse foret testes examinare, vel instrumenta, super quibus disputandum est, producere, tunc nullo modo probationem in continenti factam dici posse. *Menoch. de arbitr. iudic. quæstion. casu* 12. *lib.* 2. prolixe Cæsar Contar. *ad l. vnic. C. si moment. possess. opp. &c. limitatione* 12. *nu.* 8. *&* 9. vbi dicit, quod quando agitur de probando in promtu per scripturam, intelligatur, quod debeat offerri scriptura liquida, quæ non exigat probationes extrinsecas, pro eius declaratione & verificatione, *Eleganter Socin. Iunior consil.* 78. *numer.* 19. *&* 20. *lib.* 1. Ratio in promptu est, quia si spoliatus vel Reus neget, aut contradicat, in defensionibus vtique suis audiendus erit, & sic statim altiorem indaginem res requiret. Et hanc sententiam olim quoque dominos de Rota secutos esse, inuenis *in decis.* 16. alias 393. *de restitut. spoliat. in Nouis.* Et plurimum facit pro confirmatione huius opinionis, quod notat Innocentius *in c. in literis. num.* 14. ibi, sed si constaret per eius confessionem *d. decis.* 16. *de restitut. spoliat.* Et melius idem Innocent. *in c. constitutis. de fil. presbyt.* ibi, *quia si iam constaret, vel per confessionem, &c.* Antequam igitur in iam dicta causa *l. diffamari.* ratione iurisdictionis Principis auff S.B. Stifft definitiue pronunciabitur, periculosum foret in præsenti hac causa mandati ante factam paritionem (sub prætexu assertę cuiusdam notorietatis) quicquam certi diffinire, & sic causæ principali in maximum damnum innocentium ciuium tam grauiter præiudicare: Tutius igitur erit, & de stylo hoc vsque vsitato forte magis conueniens, vt Rei exceptiones omnes, tanquam altiorem indaginem requirentes, ad merita causæ principalis, in qua de vtriusque partis iurisdictione, potestate, superioritate, collectis, mulctis & similibus iuribus, cum exactissima causæ cognitione disputabitur, iniuncta paritione reiiciantur, vti in multis mandatorum causis, & quidem regulariter factum esse memini, nisi notorie constiterit, mandatum nulliter, vel sub & obreptitie impetratum fuisse, quod certe in præsenti nostro casu nequaquam dici posse arbitror, vti per D. C. B. & alios Dominos ante me late est ostensum: Quibus obiter hoc solum addo, quod exmultis inter dd. partes in Camera pendentibus causis non obscure apparet, daß der Dux die Statt B. vber vnd wider alt herkommen/ auch auffgerichte Verträg / Brieff vnnd Siegel mit allerley beschwerlichē Neuwerügen/ collectarum, mulctarum, aliorumque onerum exactionibus & impositionibus non consuetis atque insolitis, je länger je mehr grauirt vnd beschweret: Atque ex eo, quod olim nach außweisung der Verträg spontaneæ ac liberæ voluntatis sint, necessitatem nunc imponere, modumque ipsis vtcunque dissentientibus ac contradicentibus pro libitu præscribere conatur: Qua sola ratione (ersi nulla alia subfuisset) mandari vtique sine clausula non adeo inepte Duci Brunsuicensi potuisset: Quando enim Dominus (ex omni etiam parte absentibus, quod certe de Duce B. dici non potest) nimia asperitate erga subditos vtitur ad insolitas, & non consuetas operas, collectas, seruitia, impositiones, exactiones, mulctas, & similia onera ipsos compellens, tunc certum est, subditos superioris auxilium implorare posse, vt Domino sub graui pœna mandetur, ne plus soliro eos grauet, Siquidem Dominus Iudicis officio fungi nequit, nec sibiipsi, † vel- 6
ut in propria causa ius dicere, iuxta Baldum *in c. 1. colum. vltim. titul. de Capitaneo, qui cur. vendid.* Et tali casu (si Dominus Imperio immediate subsit) mandata sine clausula in Camera decerni solent, ac debent, si modo ex narratis supplicationum de nimia asperitate, atrocitate, atque sæuitia ipsius Domini constet, ita vt factum eius omni iure prohibitum, atque iniustum censeri possit, puta, si nouas atque insolitas exactiones, aliaque onera † præter modum, & morem antiquum, 7
proprio motu pro sua libidine, absque summi Principis (puta Imperatoris) authoritate imponat, vt per multas allegationes notat Mynsingerus *d. obseruat.* 8. *numero* 12. *&* 13. *centur. quinta. & post eum Gail. obseruat.* 17. *per tot. libr.* 1.

Non

Non obstat hisce, quod obiicitur regulari-
8 ter, præsumptionem † pro Magistratu ac superiore militare, vt not. Alciat. *reg. 3. principal. præsumpt. 16.* Quia hoc verum est, nisi alia coniectura sit in contrarium, vt si solitus sit subditos suos vltra modum nouis exactionibus, indictionibus, collectarum impositionibus & similibus oneribus grauare, vel aliud quid iniuste facere (vti Reum nostrum solitum esse, ex multis causis, quarum ipsemet Referens fui) apertissime constet, per notata Innocentii *in c. diuersis. numero 3. de cleric. coniug. Alciat. in supra allegat. præsumpt. 16. num. 6.* Quando enim
9 magistratus † vel Iudex extraiudicialiter & de facto procedit, tunc non pro eo, sed contra ipsum præsumitur, & ideo spoliatus tali casu à superiore restituitur, *cap. conquerente, & ibi Abbas per illum textum in 2. notat. de restitut. spoliat. Pet. de Anchor. consil. 249. incip. ad prædicta dubia, in primo dubio. & Philipp. Decius consilio 125 & in l. factam à iudice. de regul. iuris.* sic cum Ma-
10 gistratus vel Iudex † facit, quod ad eius officiū non pertinet, non dicitur factum à Magistratu, vel Iudice, cum eius potestas videatur esse limitata respectu eius officii, &c. Et hanc conclusionem adeo veram esse affirmat, vt procedat non solum, quando subditi de asperitate Domini conqueruntur, sed etiamsi non conque-
11 rantur, quia Iudex ex officio † prouidere debet subditis, ne indebite, & plus æquo, vel vltra modum solitum vexentur, *per l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de officio præsid. Grammat. decis. 104. numero 15.* Quod bene notandum est, quia per hoc eneruatur sententia illorū, qui sibi persuadent, Iudicem vltra ea, quæ ab Actoribus nostris in narratis expresse deducta atque petita fuerunt, ratione Repressaliarum supplere non potuisse, de qua re infra latius dicam, &c.

Quibus sic positis, quid (obsecro) peccarunt illi Domini, qui in grauioribus terminis, pendente adhuc causa principali, respectu scilicet, aut intuitu subditorum quorundam innocentium, vt quos tanquam tertios, & singulares personas Duci Brunsuicens. ob non solutas collectas & mulctas ipsi Senatui, tanquam vniuersitati impositas, eaque ex contractu vel, quasi. neque ex delicto, vel quasi obligatos esse, notorie videbant, Mandatum sine clausula, wegen deß abgetrungenen Zehendtkorns / & sic super facto omni iure prohibito, illicito atque iniusto decreuerunt? Ex legibus enim & communi Doctorum opinione facile ipsis constare potuit, Senatus contrauentionem (dato, quod is contrauenerit vel in aliquo deliquerit) sufficientem non esse ad hoc, vt singularibus ciuibus innocentibus, per eam præiudicetur, vt notat Bald. *in l. 1. per illum text. ff. de Magistrat. conuen. & plene Decius in c. cum omnes, in 1. lectura, colum. 5. versic. nono fallit. de constit.* Quia contrauentiones, delicta, † & pœnæ suos debent tenere autho- 12
res, nec metus † vlterius progredi, quam ad 13
eos, qui reperiuntur deliquisse, *l. sancimus. & ibi Salycet. C. de pœnis.* Et ita communiter concludunt DD. ex doctrina Innocentii *in c. grauem. num. 1. cum seqq. de sentent. excommunic. & in c. dilectus. el. 12. numer. 2. de simon. Bartol. in l. aut facta. §. nonnunquam. ff. de pœnis. Cynus in l. si quis in tantam, C. vnde vi, & alij, quos refert Gailius libro 2. de pace public. cap. 9. numero 15. facit text. in cap. Romana, in fine, de sentent. excommunicat. in 6.* vbi dicitur: quod in vniuersitatem vel collegium excommunicationis sententia proferri non debeat, ne innoxii puniantur & iniquum esse, damnū vel pœnam † sentire debere eum, qui nullam 14
culpam commisit, *l. si ideo. Cod. de his, quibus vt indign.* vel quod alius † pro alio teneatur, *l. si quis* 15
in suo. Cod. de inofficios. testament. §. legis. facit lex, ob maritorum. Cod. ne vxor pro marito. & l. si pœna. l. crim. ff. eodem tit. l. 3. §. quod pater. ff. de muneribus. & honor. leg. actionis. §. diximus. ff. pro socio. & leg. final. ff. ad Senatusconsult. Velleian. cum similibus, &c.

Nec vtique in contrauentionibus † & iis, 16
quæ strictam interpretationem recipiunt, à ciuitate, vel Senatu (qui ipse ad aliquid faciendum obligatus dicitur) ad singulares ciues, vel econtra recte infertur, licet in fauorabilibus † 17
aliud recte dicamus, *l. item ait, iuncta l. ergo, in fin. ff. ex quibus causis maiores*, vbi tractatur de restitutione ex clausula generali, quæ fauorabilis est, *l. 1. & 2. ff. eodē titul.* Ad idem est textus *in l. 1. cum glossa, in verbo, proponas, C. de iurisdiction. omnium iudic.* quia ibi tractatur de iurisdictione ordinaria, quæ & ipsa fauorabilis est, vt dicit gloss. *in cap. 1. in ver. processus, de rescript. in sexto. Vantius de nullitate ex defectu iurisdict. & vnde &c. num. 25.* & concludendo tenuit Hieronym. de Tortis, in quodam consil. quod est annexum consiliis Antonii de Butrio Reuemensis, *numero 70. versic. & ad prædicta, &c.* Vniuersitas enim & homines de vniuersitate sunt plane diuersa, vna vera, altera ficta, ideo de vno ad alteram non infertur. *Castrens. consil. 104. incip. in causa Hortij n. 1. lib. 2. per l. Papinianus exuli. ff. de minor.* Et delictum vnius † alteri non debet nocere. Valde igitur 18
iniquum foret, in nostra facti specie, si singulares quosdam ciues, ob prætensam contrauentionem Senatus (de qua tamen adhuc sub Iudice lis est) puniri potuisse statuimus, *l. absentem. ff. de pœnis.* facit quod in similibus terminis consuluit Alexander *consilio 114. lib. 4. & Oldrad. consil. suo 100. incip. in executione.* Haud recte igitur procedet argumentatio ista, qua vnus ex dominis, tanquam principaliori fundamento pro cassatione mandati vtitur, videlicet, Senatus Brunsuic. collectarum ac mulctarum impositarum nomine, ob violatam iurisdictio-

risdictionem auff S. B. Stifft Reo obligatus est (quod tamen Actores nequaquam ita simpliciter admittunt) Ergo singulis vel singularibus ciuibus, vnangesehen sie mit der Sachen tanquam tertiæ personæ, nichts zuthun/ suum auferte Duci Brunsuicens. licet, idque sub colore solutionis à Senatu (vti Dux prætendit) sibi debitæ. Quid enim (quæso) hoc aliud est, quam si quis ita argumentetur, Titius mihi ob non solutas collectas, mulctas, vel si quid simile, 1000. aureos debet, Ergo Mæuio, qui nullo iure mihi obligatus est, in vim solutionis à Titio mihi debitæ, suum arripere & auferre mihi licet, iuxta emblema Alciati : *Alius* 19 † *peccat, & alius plectitur* : Certe hæc argumentatio vti omni iuri ac rationi repugnat, sic nullam specialem responsionem vel confutationem meretur : Fateor quidem, Senatum vel ciuitatem singulares suos ciues, quatenus id debito modo (communicato scilicet, ac deliberato consilio, adeoque conuocatis & consentientibus vniuersis ciuibus, vel maioti parte fuerit factum (aliquando obligare posse, per ea, quæ notat Baldus *in l. secunda. colum. tertia. verficulo quero nunquid per partium. Cod. quæ fit longa consuetudo, &c.* Quod autem in proposito casu Senatus B. ciues suos ratione collectarum, vel mulctarum, ipsi Senatui indictarum, singulariter singulos supradicto modo vnquam obligauerit, perinde Dux Brunsuicens. iam dictis ciuibus propter talem obligationem (quæ in rerum natura non existit) frumenta, vel alia bona eorum in solutum (vt ipse ait) accipere, vel (vt rectius ac verius forte loquamur) per vim auferre potuerit, id neque ex actis, neque ex iure firmis ac solidis rationibus demonstrari posse existimauerim, tantum abesse puto, vt ipsosmet ciues singulariter singulos se ita obligasse quisquam dicere audeat. Recte igitur huc succedit regula, qua communiter à Doctoribus traditur, sin- 20 gulos de vniuersitate † non posse compelli ad præceptum vniuersitati factum, vt notatur per Innocentium *in cap. Romana. §. vniuersitatis. de sententia excommunicat. Barth. & Alexand. plenius in l. sicut à principio. ff. quod cuiusque vniuersitatis no-* 21 *mine, &c.* Sic neque singulos † de vniuersitate conueniri posse, pro eiusdem debitis, vt per Bartholum *ibid. §. 1. circa princip. versic. nota diligenter, &c. Et notauit gloss. & Barth. in l. 1. in princip. in vltim. colum. versic. vltim. facit l. ista. ff. quod quisque iuris. & per Speculatorem de censib. §. 2. versicul. quod si vniuersitas, &c.* videatur Barthol. *in l. potest. in fin. ff. de authoritat. tutor. & Innocentius in cap. humilis. de maioritat. & obedien. & in cap. tanta. de excessib. prælat. &c.* nisi Senatus vel Syndicus, habens ad hoc mandatum speciale, obligauerit vniuersitatem, & singulares personas & bona, alias non, nisi Senatus, vel hi tantum, qui Syndicum constituerunt, quia isti tenentur ex proprio mandato, quod in præsenti nostro casu bene notandum. Videatur etiam de hac re Alexand. *in d. l. aut facta. §. fin. C. de pœnis.*

Quapropter Dux B. si quid collectarum atque mulctarum nomine à Senatu sibi deberi putauit, id non via facti, aut propria authoritate, sed debito iuris ordine ac via contra assertos debitores ipsos, hoc est, contra Senatum, & non contra personas singulares, sibi nulla ratione obligatas prosequi, ac petere debuisset : Si quas enim (inquit I. C. *in l. extat. ff. quod metus causa*) putas te petitiones habere, actionibus experiaris. Vnde creditor, † qui 22 per vim (hoc est, propria authoritate) pecuniam vel rem, etiam notorie sibi debitam, accipit, vel sibi solui facit, ius debiti perdit, adeoque omne ius, quod in re, vel pro re habet, vt Barthol. hanc legem ibidem summat. Nec sane tali casu pro Magistratu præsumitur, quin extraiudicialiter spoliatus per superiorem restitui possit. *cap. conquerente, & ibi Abbas per illum textum in 2. notabil. de restit. spoliator. Anchoran. consilio 249. incipi. ad prædicta dubia, in primo dubio. Decius consil. 125. & in l. factum à iudice. de regul. iur.*

Si enim Magistratus facit, quod ad eius officium † non pertinet, non dicitur factum à 23 Magistratu, cum eius potestas videatur limitata respectu eius officii. Atque hinc est, vt existimem, haud male sentire illos, qui putant, præsens Ducis factum Repressaliis recte & proprie assimilari, illudque adeo omni iure prohibitum censeri posse, vt ablatorum restitutionem sine clausula mandare, optima ratione licuerit. Non equidem me mouet, quod contra obiicitur, nullos hic ciues priuatos vel singulares in lite versari, qui bona sua pro debito Senatus via prohibitarum Repressaliarum sibi ablata esse conquerantur, sic vt nec vllius ciuis singularis in constitutione procuratoria Senatus expressa ac specialis mentio fiat. Nam, vt hoc (citra tamen veritatis præiudicium) ita concedamus : ex eo tamen non sequitur, quod nullam Senatus litem pro singularibus suis ciuibus mouerit, vel mouere potuerit, sed suo duntaxat, & communitatis suæ nomine hoc vsque egerit: Contrarium enim per quosdam dominos ante me in votis suis luculenter est ostensum, atque ex rationibus sequentibus manifestius ferte apparebit : Non solum enim ex literis atque missiuis, hinc inde scriptis, sed & ex ipsis verbis mandati, adeoque ex omnibus productis, vtrinque exhibitis, manifeste deprehenditur, non tantum Senatus & vniuersitatis, imo vero etiam ciuium, & quidem in specie illorum, quibus frumenta sua ad instar

prohibitarum Repreſſaliarum ablata ſunt, & quorum intuitu litem hanc Senatus potiſſimum mouet, principaliter paſſim mentionem fieri, &c. vt in mandato Cameræ ibi: Dero Bürgern daſelbſten zuſtändig. Et paulo poſt: Solches alles nicht allein jhnen Supplicanten (pro ratione ſui officii) ſiquidem Ma-
24 giſtratui † incumbit cauere, ne ciues ipſorum indebitis exactionibus ac ſpoliis grauentur, Vnd jhren Bürgen /ꝛc. (quæ ſane verba de aliis perſonis intelligi vix poſſent, quam de illis ipſis ciuibus, denen jhre Zehend Frucht abgenommen) zu mercklichem Schaden gereichet/ꝛc. Quod adhuc clarius apparet, ex reſponſione conſiliariorum Ducis, ſub numero 10. ibi; Was jhr wegen euwers / vnd euwer Mitbürger Zehendt vnd Zinßkorns Schrifftlich an vns gelangen laſſen. Item ſub numero 23. Auß was Vrſachen euwer/vnd ewerer Bürger Korn in ſolutum abzunehmen befohlen worden / Et aliis multis in locis videre licet. Parum obſtare puto, quod vnus ex Dominis obiicit, ſingulo-
25 rum ciuium nomina † in mandato prætorio (quod de iure videbatur requiri) non eſſe expreſſa, Ideoque pro ſingulis vel ſingularibus perſonis Senatum interueniſſe, haud re-
26 cte doceri, &c. Nam reſpondetur, verba † ſecundum ſubiectam materiam, ſuper qua proferuntur, vel de qua inter partes tractatur, intelligenda eſſe. *Barthol. in l. prima, numero decimo. & ibi quoque Bald. C. de negot. geſt. & in l. ſi vno. in princip. ff. locati. Bald. in Rubric. C. de contrahen. empt. quæſt. nona. Alexand. conſilio 34. libro 4. Innocentius in c. ex literis. in gloſſ. in verb. Non excepto. de iure patronat. Et ibi Bald. in l. data opera. colum. 9. verſic. Habere quandoque. C. qui accuſare non poſſ.* Ibi dicit, quod tunc perfecte enunciamus, cum ſecundum ſubiectam materiam loquamur, &c.

Iam vero, ſi vocabulum (Bürger) toties ab vtraque parte repetitum, ex præcedentibus & ſequentibus exactius perpendamus, ac iuxta materiam ſubiectam, ſuper qua prolatum eſt, (videlicet ſuper violenta ablatione ſeu ſpoliatione der Zehendt Früchten) intelligamus, impoſſibile erit, illud ad alios, quam illos ipſos ciues, quibus frumenta ſua per vim fuerunt ablata, & ſic ad ſingulares perſonas, nequaquam vero ad totam communitatem, & conſequenter etiam ad illos, quibus nihil ablatum eſt, referri atque extendi poſſe, quod vel hoc vnicum ſatis innuit, Daß allenthalb der abgenommenen Zehendt Frucht meldung geſchicht. Quæ ſane verba ad totam communitatem, ſicque ad illos etiam ciues, quibus nihil ablatum eſt, nulla dextera vel commoda interpretatione trahi poſſunt. Non refert igitur (vt ſupra dixi) ſingula ſpoliatorum ciuium nomina mandato procuratorio in ſpecie non eſſe inſerta: Paria
27 enim ſunt, † aliquid nomine ſuo expreſſo, vel certa aliqua demonſtratione, quæ nominis vice fungitur, oſtendi, iuxta *l. certum eſt, ff. ſi certum petat.* vbi Iuriſconſ. *in l. refert*, ait, proprio nomine res appellentur, vel digito oſtendantur, vel vocabulis quibuſdam demonſtrentur, Quoniam propriorum † nominum loco ꝛc. 28
quipollentia tantum valeant. Hac eadem ratione nec illud obſtare puto, quod in mandato Cameræ nulla expreſſa vel ſpecifica Repreſſaliarum iniquitatis facta eſt mentio, vnde nonnullis videtur, difficile fuiſſe, extra narrata mandati ſine clauſula mandare, ac difficilius nunc fore, extra eiuſdem contenta paritionem iniungere, atque ita in facto, quaſi ſupplere id, ſine quo alias mandatum parendi neceſſitatem nullam in ſe haberet: Reſpondetur enim (vt modo dixi) non referre, quo nomine, vel quibus verbis aut vocabulis quid appelletur, ſed ſufficere factum ipſum in effectu tale eſſe, & ita deduci ac demonſtrari, vt ex eo Repreſſaliæ perſpicue colligi poſſint, arg. ſupra allegat. *l. certum ff. ſi certum. pet.* Non enim † 29
verbis, inquit Imp. Iuſtinianus *in l. omne verbum. C. commu. de leg. circa fin. Spec. ſub tit. de procurator. §. vt autem. verſic. verum.*) ſed ipſis rebus imponimus legem. Et tali caſu non tam in facto Iudex ſupplere (ſiquidem de ſuo nil addit) quam factum ipſum declarare, atque dilucidius reddere dici poteſt. Si quid igitur Referens in præſenti noſtro caſu ratione Repreſſaliarum, ſuppleuit, vel paritionem iniungendo, alius ex Dominis adhuc ſupplebit, Id potius in verbis, quibus lex nulla impoſita eſt, quam in facto atque re ipſa conſiſtere cenſebitur: Hoc autem, quin iure permittente, & ſic licite fieri poſſit, certius eſſe puto, quam vt longiori ſermone ſit opus, Videantur hac de re Barthol. & Cyn. *in l. 1. C. vt qua deſunt aduocatis, &c.* ibi prolixe tractant, quando & in quibus caſibus, † Iudex poteſt ſup- 30
plere in facto, &c. Quod porro vlterius obiicitur, Senatum B. pro ſingulis ciuibus, quibus frumenta ſua ablata ſunt, ſine expreſſo eorum mandato agere non potuiſſe: Id equidem conſideratis circumſtantiis, & qualitate huius cauſæ (ſaluo tamen aliorum iudicio) non conceſſerim: Etſi enim de aliquo ſpeciali mandato ſingularum perſonarum ex Actis non conſtet, per hoc tamen non ſequitur, Senatum abſque eo, moleſtiam ciuibus ſuis illatam, agendo vindicare, vel repellere non poſſe, cum nouum non ſit, atque iuris incogniti, vt Magiſtratus † pro rebus 31
ſubditis ſuis ablatis, etiam ſine ſpolii mandato agat, iniuriamque, ſeu moleſtiam ipſis illatam (quod Magiſtratus officium proprie requirit) vindicet atque repellat, vt pulchre tradit Ferrar. *in practica* (quem ad hoc etiam allegauit Dom. B. in voto ſuo) *in forma actionis negatoriæ, verbo, dictamque domum. numero 2.* vbi

concl-

concludit, si subdito alicuius vniuersitatis per alium inferatur molestia, imponendo ei collectam, vel alia onera, quod tunc communitas (Nota, quia videtur loqui in ipsissimis terminis nostris) possit subditum suum defendere, & in libertate auxiliari, agendo & excipiendo. &c. & quod vniuersitas iniuriam atque molestiam in singulos de collegio commissam, prosequi possit, consulendo etiam tenet Oldrad. *consil. suo 66* ab aliis ante me iam allegato, &c. vt sic parũ hoc loco obstare videatur, quod supra dictum est,
32 aliud esse, † singulos de vniuersitate, aliud ipsam vniuersitatem, ideoque de vno ad alterum recte inferri non posse: Quo argumento ductus vnus ex Dominis, idem hic statuendum esse putauit, nimirum, quod Senatus pro se, & communitate sua agendo, pro singulis ciuibus agere non recte dicatur, cum aliud sit
33 communitas, † aliud singuli de communitate:
34 Argumentum namque hoc, † tanquam à diuersis separatis ac differentibus, ab odiosis scilicet ad fauorabilia, haud recte procedit: Ibi enim de puniendis ciuibus innocentibus, & prætenso delicto vel culpa Senatus. vt vniuersitatis, & sic de odiosis, quæ strictam interpretationem recipiũt, agebatur, quo casu recte dicitur, aliud
35 esse † Senatum, aliud singulos ciues, hic autem in fauorabilibus, hoc est, commodum atque vtilitatem ciuium spoliatorum respicientibus (quis enim negabit, quin mandata restitutio frumenti ablati in fauorem ciuium maxime
36 tendat) versamur: Ex separatis autem † atque inter se differentibus de vno ad aliud haud recte infertur, per ea, quæ notat Euerhard. *in loco à separatis & differentibus per totum, Et in loco à ratione legis large, ad extensionem ipsius legis.* Et dictum est etiam supra.

37 Quod licet in contrauentionibus, † obligationibus, delictis, atque iis, quæ strictam interpretationem recipiunt, à ciuitate vel Senatu, ad singulares ciues non recte possit inferri: tamen in fauorabilibus aliud sit dicendum, per iura & authoritates supra allegatas, quas breuitatis causa huc repeto.

Pro confirmatione iam dictorum accedat, quod singulares ciues, quibus frumenta sua per vim ablata sunt, non ignorarunt, Senatum ipsorum nomine mandatum hoc in Camera impetrasse: qui cum hactenus nil quicquam contradixerunt, & de vtilitate & commodo eorum (videlicet de restituendo iisdem frumento sibi ablato) hic agatur, præsumuntur consentire, ac
38 ratum habere: Et talis taciturnitas † æquiparatur mandato, tanquam singulorum nomine introducto, vt prolixe Decius in regula *semper qui non prohibet, 60. ff. de regul. iur. & communiter* D D. *in l. fin. ff. pro emptore.* quem textum ad hoc inducunt, vt qui non potest constituere procuratorem, si agat sciente aduersario, inducatur ex tali non contradictione mandatum: Et quod valeat actus, facit quod notat Socyn. *in additione ad regulam 212. fallent. vlt. Et Grauett. de antiq. tempor. part. 1. versic. quarto limitatum. num. 57. &c.* Imo ratificare † quis cogitur, quod in suum fauorem, 39
commodum & vtilitatem est gestum. *Alexan. in l. Pomponius. in fin. ff. de negot. gest. Barth.* (vbi videndus) *in l. quamuis. ff. solut. matrimon. Et Baldus in l. si absentis. C. si certum petat. colum 2.* Et talis ratificatio validat gesta per prætorem sine mandato, et iam in requirentibus speciale mandatum. *Felin. in c. nonnulli §. sunt & alij. colum. 8. de rescriptis, &c.* Vt hic taceam, nonnullos etiam in hac sententia esse, vt existiment, quemadmodum vnus solus possit agere † pro vniuersitate, sic vicissim 40
vniuersitas agere queat pro vno solo de vniuersitate, tanquam coniuncta persona: Iura enim loquentia † de coniunctis personis, verificari 41
etiam posse in coniunctione ciuili, vt expresse sentit glossa *in c fin. de procuratoribus, circa fin.* licet Abbas *in c. 2. de postulando, & in c. nonnulli, de rescriptis.* aliud videatur sentire, &c. In reliquis omnibus, quæ breuitatis causa hic omitto, maxime vero ea, quæ liberorum commerciorum, atque contractuum prohibitionem, vel saltem eorum impedimenta concernunt, simpliciter repeto ea, quæ per D. C. B. neruose ac fundamentaliter sunt deducta, hoc mihi plane persuadens, negationem Principis hac in re nil aliud, quam meram cauillationem, ne dicam calumniam, in se continere: Et si enim expressa prohibitio directis verbis forte non interuenerit, ipso tamen facto atque effectu, si non directe, saltem per obliquum & indirectum, locationes inter colonos suos & ciues B. initos, per violentam ablationem frumenti Dux infregit, annullauit, atque in nihilum redegit: Vnde non minus factum hoc Ducis omni iure prohibitum censebitur, quam si expressis atque directis verbis locationem ciuibus atque colonis prohibuisset, cum paria sint, † directe vel per obli- 42
quum in legem, quæ liberam contrahendi potestatem permittit, peccare. Dynus *in reg. certum est, quod is committit in legem, &c. ff. de reg. iur. per l. non dubium. C. de legib. & l. fraus. ff. eod.* sicuti etiam paria censentur esse, † siue contra verba & sen- 43
tentiam simul, siue contra sententiam legis tantum quis commiserit, vt per Dyn. *in iam d. reg. certum est &c.* vbi *numero* 10. & 11. 44
ostendit, quando & quot modis † fraus legi dicatur fieri. Nec sane video, qua ratione sufficienter defendi possit sententia illorum, qui putant, mandatum hoc cassari, & nihilominus ius suum in causa principali Actoribus deducendum, expresse reseruari debere: Videntur enim hæc duo non parum inter se pugnantia, & quasi contraria esse: per cassationem enim mandati non obscure innuimus ac præsupponimus, exceptiones Ducis (in quibus fere nil aliud, quam merita causæ principalis, circa assertam ipsius omnimodam iurisdictionem aç potesta-

tem deducitur) sufficientes ac releuantes esse, & sic hoc ipso controuersiã principalẽ, quæ inter partes existit, in effectu decidimus, eique præiudicamus: per reseruationem autem iuris Actorum, contrarium penitus demonstratur, atque ostenditur, exceptiones scilicet Rei tales non esse, quibus tanquam notoriis plena omni no fides dari, vel quibus non aliquid dubii atq; incertitudinis adhuc obiici possit. Ex quo sequitur, vel mandatum pure ac simpliciter absq; vlla reseruatione cassandum, exceptionesque Ducis pro notoriis, quib. circa causam principalem nihil amplius opponi possit, habendas, vel certe, quatenus adhuc sunt dubiæ, & altiorem indaginem requirere inueniuntur, iis reiectis, atque ad causam principalem reseruatis, Reo Duci paritionem iniungendam esse, quod equidem pro qualitate & grauitate huius causę non solum tutius, & vtrique parti minus præiudiciale, sed & iuri communi, æquitati, rationi, & stylo Cameræ huc vsque obseruato, magis conueniens esse crediderim. Saluo, &c.

TITVLVS VIII.

Mandata pro decernendo, maturando, renouando, & reuocando.

SVPPLICATIO I.

Pro maturando decreto, auff 6. huius jüngst in Raht vbergebene Supplication. *In causa M. B. contra F. B.*

HOchwürdiger Fürst/ Röm. Kayſ. Mayeſt. Cammerrichter/ Gnädiger Herr/ In Sachen der Edlen vnd Ehrntugentſamen Frawen M. B. wider den E. B. habe ich den 6. dieſes jüngſt Supplicationen pro mãdato pœnali ſine clauſula, in Rath vberreicht/ Aber vber verhoffẽ noch zur zeit kein Decret erlangen mögen. Dieweil aber jetztberührter meiner Fraw Principaln an dieſer Sachen zum höchſten gelegen/ auch deßwegen allein einen eigenen allhero abgefertigten Botten liegendt hab/ Als bitt ich gantz vnterthänig/ auff angeregte Supplication nun mehr gnädig vnd fürderlich Decret ergehen zulaſſen. Hierüber E. Für. G. hochadelich miltrichterlich Ampt in vnderthänigkeit beſtes fleiſſes anruffendt.

E. F. G.

Vnterthäniger

M. B.

SVPPLICATIO II.

Vmb gnädig fürderlich Decret. *In cauſa T. A. contra E. B. & Conſortes.*

HOchwürdiger Fürſt/ Röm. Kayſ. Mt. Cammerrichter/ Gnädiger Herr/ Was E. F. G. Anwaldt der armen T. A. Dorffſchafften jüngſten den 26. Sept. verſchienen Monats vnderthänig ſuppliciręndt angebracht/ vnd klagendt gebetten/ deſſen haben ſich E. F. G. zweiffels ohne noch gnädig zu erinnern.

Ob nun wol gedachter Anwaldt jhme nichts liebers gewünſchet/ daß E. F. G. hiermit hette mögen verſchönet/ Auch die vorgebrachte Klag vnd Bitt diß Orts ein/ vnd in andern Enden vnd Orthen angeſtellt/ oder auch durch andere Mittel abgewandt werden/ Weil aber ſolches ja ein mal anderſt nicht ſeyn können/ vnnd doch noch zur Zeit wider vnterthänig verhoffen/ ein gnädig Decret nit mögen außgewirckt werden/ oder erlangt.

Als gelangt an E. F. G. Anwalds berührter Dorffſchafften vnderthänig hochfleiſſige Bitt/ der Sachen Beſchaffenheit/ ſonderlich aber die betrübte gewaltthätige Handlungen der Obrigkeit/ vnd darauß entſtehendes vnheil der armen Vnderthanen gnädig zuerwegen/ vnd das gebettene mandatum pœnale de non moleſtando wider den hochwürdigen Fürſten vnd Herrn/ Herrn N. E. B. vnd Georg N. dero F. G. Richtern zu N. gnädig vnd fürderlich ob periculum, quod eſt in mora, zuerkennen vnd mitzutheilen. E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt/ pro iuris & iuſtitiæ adminiſtratione hierüber vnderthänig vnd hochfleiſſig anruffendt.

E. F. G.

Vnterthäniger

gehorſamer

N. N.

SVPPLICATIO III.

Vmb gnädig fürderlich *Decretum* **auff N. dieſes Monats** *Iunii, in conſilio* **exhibirte** *Supplicationes In cauſa N. contra N.*

HOchwürdiger Fürſt/ Römiſcher Kayſerl. Mt. Camerrichter/ Gnädig. Herr/ E. F. G.

kan

kan ich als ex officio constituirter Anwaldt deß armen Manns N. in vnterthänigkeit vnuermeldet nit lassen/welcher gestalt ermelter mein Principal/seiner hohen erheischenden Notturfft nach den 20. Octobr. deß fürlängst abgewichenen 95. Jars vnterthänig pro citatione wider N. suppliciert vnd angehalten / Darauff aber vielleicht auß erheblichen/doch mir vnbewustē Vrsachen/ biß noch einig Decretum nit erfolgt. Wann nũ er solchen Verzug/als welcher ime zu mercklichē Schaden vnwiderbringlichē Nachtheil/vñ endlichen Verderb gereichen thut / zum euſſersten klagt vnd lamentirt/So langt an E. F. G. mein vnderthänige Bitt/die wöllē gehörte Ding gnädig behertzigen / vnd zu verhütig fernern besorgenden Vnheils jme dermahln eins zu ruhe helffen / vnd die heilsame Iustitiam schleunig widerfahren lassen. In dem E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt vnderthänigs fleiß anruffendt.

E. F. G.

Vnterthäniger

gehorsamer

N. N.

SVPPLICATIO IV.

Vmb ein gnädig Decret.

In causa

H. S. zu E. *contra* N.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayſ. Mt. Cammerrichter/Gnädiger Herr/E. F. G. gib ich endtsbenandter Supplicant / vnderthänig supplicirendt zuvernemmen / daß ich den 11. dieses Monats Iunii E. F. G. ein Supplication vmb zulassung zum Eydt der Armut / sampt andern Beylagen vnderthänig vbergeben / darauff ich bißhero eines Decrets erwartet/aber noch keines erlangt/Dieweil dann mir wegen meiner Armut sehr beschwerlich wirdt / länger allhie zu Speyer zuverharren / mehr Kosten auffzuwenden / vnd eines gnädigen Decrets auff angeregte meine Supplication vnd Beylagen zugewarten / So hab ich meiner höchsten erheischenden Notturfft nach nit vmbgehen können/E. F. G. vñ ein gnädiges Decret vnderthänig bittlich zuersuchen. Derohalben ist mein gantz vnderthänig vñ hochfleissige Bitt/E. F. G. wöllen mir auff obberührt mein Supplication vnd Beylagen ein Decret gnädig vnd fürderlich geben vnd mittheilen/oder mir diese Supplication vnd Beylagen / widerumb gnädig zustellen lassen. Hierüber E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt / vnderthänig bestes fleiß anruffendt.

E. F. G.

Vnterthäniger

H. S.

SVPPLICATIO V.

Vmb gnädig fürderlich *Decretum*, auff N. diß Monats *Iunii in consilio* exhibirte *Supplicationes*. *In causa* W. *contra* V V. E. G. E. B.

HOchwürdiger Fürst / Römischer Kayserl. Mt. Camerrichter/Gnädiger Herr / Demnach den 21. diß Monats Iunii, in Namen vnd von wegen N. Ich ferner Supplicationes vnd Bitt vmb decretirung derselbigen in Raht / vnd dem Notario N. vbergeben/belangendt die grosse Beschwernussen / so meinem Principaln vō den wolgebornen Herrn/Herrn N. N. zugefügt werden. Dieweil dañ ſummum periculum in mora, so gelangt an E. F. G. mein vnterthänig bitten/ sie wollen auff solche Supplicationes entweder gebettene Mandata erkennen / oder ob wolgedachten Herrn Grauen/ihr Bericht darauff zuthunsey/gnädig fürderlich Decret ergehenlassen. E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt vnderthänigs fleiß anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger

gehorsamer

N. N.

SVPPLICATIO VI.

Pro renouatione Decreti. In causa S. contra E.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayserl. May. Cammerrichter/Gnädiger Herr/Ob wol E. F. G. beyligender Supplication auff geschrieben gnädig ertheilt Decretum A. ich Sollicitatoris causæ C. A. Notariē W. B. fürderlich vberschriben / vnd wessen man sich zuverhalten Berichts begert/so hat jedochgedachter A. darauff ferners nichts geantwortet / Aber dagegen die Principaln dahin beredt / als wann die erkandte Citatio allbereidt redimirt / vnd zu exequiren auffgeben/zu dem ende auch in die 20. Flor. von jhnen eyngenommen / Darüber sich in frembde / weit entlegene Landen / vnd sonderlich in Borussiam begeben. Wann dañ one längest gedachte Principaln/wie es vmb die Sachen geschaffen wissen schafft begert vnd befunden/daß die erkandte Citatio biß noch nit gefertigt / sie auch also mit vergeblicher Geldtstelung/vnd verlierung der Zeit vbel angeführt vnd auffgehalten / Jhnen aber an prosequirung dieser Sachē hoch/viel/vnd merck-

lich gelegen/vnd wider jren willen vnd wissen/die erkandte Citatio debito tempore nit gefertigt. So ist an E.F.G.Anw.vnderthänige Bitt/ ex allegata probabili causa daß den 13. Decemb. Anno,&c.97.ertheilte Decretum zu renouiren/ damit die Kläger an prosequution jhres rechten nit gehindert/Jn dem E.F.G.hochadelich milt richterlich Ampt höchstes fleiß vnterthänig anruffendt.

E.F.G.
Vnderthäniger
gehorsamer
N.N.

Decretum: Jst dem Supplicanten sein Begeren zugelassen in consl.29.Ian.An.1600.

SVPPLICATIO VII.

Pro mandato de reuocando decreto cum annexa citatione sine clausula. In causa N.B.contra B.B.

Magistratus faciens Decretum, quod contra ius pugnat, potest ad reuocationem eiusdem in Cãera mandatum sine clausula impetrare.

P.P. WJewol es gemeiner richtiger Vernünfft/ auch von jme selbst recht / gut vñ billich were/daß der arme Bawrsman bey dem/ wz jme der Allmächtig auff dẽ Feldt bescherdt/ gehandt habt würde / damit er das mit seinem sauwren Schweiß erarbeites täglichs Brodt haben/ sein Jahrlich Gült/Zinß vnd Stewr daraon richten möchte/Hingegen vnd daher vnbillich/auch iuri ciuili, gentium & naturali zuwider / daß fremder Herrschafft Vnderthanen/ võ eines andern Lusts willen dahin zu zwingen/daß sie die Früchten auff dem Feldt den wilden Thieren zu Raub vnder die Füß werffen /vñ sie mit Weib vñ Kind Hungersnoth / vnd endlichs Verderben leiden müssen/Eo non attento hat Reus vor wenig Tagen/ein gar vnbillichs für sein Priuat Lust allein gemachtes Gebott durch sein Amptmann zu S. B.öffentlich publiciren lassen / tenoris, daß ein jeder / er sey gesessen hinder wz Herrschafft er jmmer wöll / sein verzeundt vnd vergleindte Felder öffnen / die Zäun vnd Glender nider legen / vnd gar hinweg thun soll/innerhalb drey Tagen / bey Straff 5.Flor.ea intentione, damit sein Wildt sich in deß armen Manns Schweiß vnd Blut vngehindert weyden vnnd wühlen möge / dardurch nit allein Reus, sonder auch Actorum Vnderthanen begriffen seyn / vngeacht / daß sie vor vnverdencklicher Zeit hero jre Felder verglendert vnd ohne menniglichs Eintrag verzäumt gehabt haben/Welches auch one das einem jeden de iure & æquitate vngewehrt seyn soll / Neben dem daß diese N. B. Vnderthanen deß selben Orts Reo mit einiger Bottmessigkeit / oder Iurisdiction ausser der freyß Fäll/dardurch jemandt an Leib vnd Leben zustraffen) nicht vnderworffen/ Weil dann solch Gebott tam iuri diuino & humano, naturalique, quam rescripto Imperatoris zuwider/auch zu Verderbung / so wol der gemeinen Landtschafft/als der armen N.B. Vnderthanen / vnd nit geringen Abgang vñ schmälerung jrer Herrschafft/Gült/Zinß/Zehenden/ Handtlon/Stewr vnd anderer Gefäll gereicht/ hochermelter M.auch sonderlich wider die N.B Vnderthanen dergleichen fürzunemmen im wenigsten nicht befugt seyn kan/jhnen ein solch seruitium, oder Dienstbarkeit auffzutringen / daß sie mit jrem Feldtbaw/ Schweiß vnd Blut jhm sein von Tag zu Tag je mehr vberhäufftes Wilds mit gemeinem Landtschaden vnderhalten / vnd das jhrige verderben vnd verösen solten lassen/ welches zwar vnder den Leuthen/da einer den andern mit hüten/weyden/oder in andere weg schad thut/vngestrafft nit gelassen wird/ Vnd aber nit desto weniger täglich zugewarten / daß mit gewaltthätiger Handtlung/solcher vermeinter vnbillicher Befelch in das Werck gerichtet/ den armen Leuthen jhre Geländer vnd Zäun nidergerissen/die Frucht nunmehr zu jhrer Stärck kommen / vnd zu der Zeitigung sich schicken werde/ Dadurch dann den armen Leuthen sampt jhren Herrschafften ein solche Beschwerdt begegnen/ vnd aufferlegt werden möchte / welches hernach nicht zuwiderbringen/als das summum periculum in mora ist.

Welches Falls dann/ dieweil diese Sache an jr selbst im Rechten verbotten/vermöge d Reichs Ordnung in 23. titul. deß andern Theils der anruffenden Parthey mandata sine clausula mitzutheilen heilsamblich versehen ist / ideo petunt Actores mandatum, dardurch Reis gebotten werde/ solche vnrechtmässige vnbillliche hoch vnd Landtschädtlich Gebott/so viel dasselb die N. B. belangt / gäntzlich abzuthun / vnd zu renociren/ sich auch aller Execution desselben allerdings zuenthalten / cum annexa Citatione de paritione officium nobile implorantes.

Decretum: Erkandt in consl. 17.Iunii, Anno 88.

Tenor Rescripti Imperatoris.

IN scripto Cæsaris de dato 18. Iulii, Anno 81. inter cætera habentur. Deßwegen sich die N. B.beyrpheden müssen/vnter diesem vngegründten neuwen Schein / als ob die abjagung / das Schlagẽ vnd Fällen deß Wildtprets von seinem eignen Grundt / ein crimen publicum vñ solch verbrechen were / darumb ein armer Mann an Leib vnd Gut gestrafft werden möcht / Vnd derwegen der M. befügt were / auff anderen benachbawrten Gebieten vnd Vnderthanen ein sondere Bottmässigkeit (wie mans neñt) wildtfreischlicher Obrigkeit zugebrauchen / als iuri naturali & humano zu wider/ꝛc.

SVP-

SVPPLICATIO VIII.

Pro decreto obligationis bonorum pupillarium, &c. In causa S. von S. I. contra N.

WOlgeborner Röm. Kayſ. May. Cammerrichter/gn. Herr/E. G. bringe ich als conſtituirter Anwaldt/vnd Actor deß edlen vnd veſten S. von S. J. meines günſtigē Jůckern in krafft beygelegten Actorii vnd gewalts auff mein Perſon geſtelt/vnderthänig ſupplicirēdt für/dēnach erſtgemeltē S. von S. J. den 11. Decembris verſchienen 66. Jahrs/beneben den auch Edlē vnd Veſten F. H. E. vnd T. B. von F. H. auff erſtattē Eyd vnd Obligation/die Adminiſtration vnd Verwaltung weylandt B. von F. H. vnder vnd minderjärigen Kinder tutel/curā vñ Vormundſchafft/durch E. G. gerichtlich Decret zuerkendt vnnd befohlen/darauff dann gedachte drey Gebrüdere von F. H. neben jme S. vō J. ſich berürter Vormundſchafft würcklich vnderfangen/vñ aber in auffrichtung eines gewöhnlichen Inuentarij befunden/daß gedachts weyland B. von F. H. hinderlaſſene Nahrung/alſo mit groſſē Schuldenlaſt/nicht allein/die Erb/ſondern auch die Lehengüter/vñ dero ein theil mit/auch ein theil one Bewilligung vnnd Nachlaſſung der Lehenherrn beſchwerdt/daß wo die Gläubiger jhrer verſchreibung nachgehen/vnd mit Ernſt auff ſie die Vormünder vmb Bezahlung tringen wöllen/jhre Pflegkinder von allen jhren anererbten Vätterlichen/vnd Anherrlichen/ligenden/vnd fahrenden Erb vnnd Lehengütern/gar nichts/oder ſehr wenig vbrig behalten haben würden/Als haben obernandte 4. Vormünder jhrer Pflegkinder gemeine Gläubiger/auff einen benandtlichen Tag gen E. beſchrieben/vnd jnē die Gelegenheit d' Nahrung vnd Güter/nach der länge fürgehalten/mit nottürfftiger Erinnerung/dieweil die hinderlaſſene Güter/zu ableynung/deß mercklichen Schuldenlaſt vngnůgſam/dz ſich jhre Pflegkinder/vñ derſelben Mutter deß verſtorbenen B. von F. H. hinderlaſſene Wittib/wo die Gläubiger von irer Schuldforderung nichts fallē zulaſſen bedacht/nicht allein jhres reſpectiue freundtlichen lieben Haußwirths vnnd Vatters ſeligen/Nachlaß gäntzlich begeben/ſonder auch für ire Gerechtigkeit von wegen zubrachter Heurahtsgüter/vñ anderer jr der Wittib vnd Kinder forderungen/mit jnen den gemeinen Gläubigern/anſtehn vñ auff die Güter klagen würden/da hergegē zu erhaltūg jhres verſtorbenen Haußwirths vnd Vattern ſeligen ehrlicher Gedächtnůß ſie wol gemeinet/wo die Gläubiger ſich anderſt ſelbſten in die Sachen recht ſchicken/vnd was fallen laſſen wolten/jhre euſſerſte Vngelegenheit zuthun damit mehr gemelte Gläubiger (dieweil jn allen zubezahlen vnmöglich) doch zum geringſten es ſeyn köndte oder wolte/das nachſehen hetten. Vnd habē auch darauff in der gůte bey allen Gläubigern in gemein auch iedē inſonderheit ſo viel erlangt/daß wo die bezahlung auff Zeit vnd Ziel wie ſie ſich vnderein ander vergliechen/an bahrem Gelt erfolge/ein jeder ein ſtattlichs an ſeiner Schuldt abfallen vnd abkürtzen laſſen ſolle vnd wölle/ferner jnnhalts derhalb gepflogener/vnd in Schrifften verfaſter Abrede vnd Bewilligung/ꝛc. Wann dañ der ernandte vnnd beſtimpte terminus ſolutionis ſich nahet/vnd die Vormünder vber allen angewendeten Fleiß/keine Bahrſchafft auffbringē mögē/Angeſehen daß niemandt auff jhrer Pflegkinder Güter/die hieuor mehr als ſie ertragen können beſchweret/darzu litigios ſindt leihen wil/vnd an gemeldte 3. Gebrüder von F. H. auß ſonderlicher zuneigung ſo ſie zu derſelben Pflegkindern/jhres Namens vñ Stammens/als Nechſtverwandte/mitleidlich tragen auff ſich genommē/vnd 900. Gülden (ſo viel dann noch an der Summa/damit die Creditores auff einmal für alles zuvergnügen abgehet) auff jhren Glauben zu borgen/auffzunemmen/vnd jhren Pflegkindern (dieweil jhr Nutz dardurch ſo hoch gefürdert/vnd die beſchwerdte Güter/aller Beſchwerdten entledigen/auch an ſtatt der gantzen Schulden/allein ein Theil für alle Forderung bezahlt werde) günſtiglichen fürzuſtrecken doch ander geſtalt nit/dann mit dem vorbehalt/vnnd Beding/daß hergegen jhren dreyen Gebrůdern von F. vnd jren Erben/von jhren Mitvormündern/vnd Schwager/gedachten/S. von S. J. nach dem ſie 3. Gebrüder in dieſem zugleich als Vormünder vnd Gläubiger jhrer Pflegkinder/mit oder vnder jhnen ſelbſt deßhalb von Rechtswegē/nichts contrahirn kön nen) mehrbeſagter jhrer Pflegkinder ligende Güter/vor ein außgetruckt Vnderpfandt/zu ſicherung der auffgenommenen vnnd fürgeſtreckten 900. Gůldē verlegt/verſichert/vnd gewöhnlicher weiß verſchrieben werde/ꝛc. Vnd dañ ſolche hypotheca bonorum immobilium pupillarium, quæ ipſa quoque ſpecies alienationis & prohibita eſt, eben ſo wenig/als quælibet alia alienatio prædictorū nummorum one vorgehende richterliche Erkandtnůß/vnd darzu erforderte gewöhnliche ſolenniteten im Rechten nicht beſtehen noch hafften möge/darzu gemeldter S. von S. J. als neben mehr beſagten 3. Gebrüdern von F. obbemelten weylandt B. von F. ſeligen nachgelaſſen Kindern/von E. G. geordneter Vormünder/bey dem Eyd (darzu er ſich hiemit im Fall der Noth erbieten thut) mit gutem Gewiſſē zubetreuren weiß/daß ſeinen Pflegkindern ſolch hypotheca bonorum nutzer gethan/dann gelaſſen/vnnd deß weiter vhrbietig iſt/was die Recht vñ E. G. jhme deßhalben auffiegen/zuerſtatten/auch vber das alles/ohne das verſehens Rechtens iſt/contraria actione tutelæ ſi quid in rem pupillorum verſum, & vtiliter geſtum eſt, à tutoribus vel curatoribus repeti poſſe, alſo daß auff ſolchen Fall jhnen jhrer Pflegkinder Güter/wo nit expreſſe doch tacite verhafftet/ꝛc.

So gelangt demnach an E.G. mein als mehr ernandts S. von S.J. constituirten Anwaldts vñ Actoris vnderthänige rechtliche Bitt vñ Begeren/ die wöllen auff vorgehende Erstattūg deß Eyds/ So ich in krafft beyligenden Actorii, das auff diesen Fall mir zugeschickt / in meines Gewaltgebers Seel im fall d' Noth zuschweren/ vñ sonst was jhme derwegen mit Recht aufferlegt werden möcht/ zu vollnziehen vnderthänig vrpietig/ mit derselben gerichtlichen Decret erklären/ zugeben/ vnd nachlassen/ daß mein Principal/ seinen andern dreyē Vormündern/ vor die auff jrē Glauben geborgte/ auffbrachte/ vnd jhren Pflegkindern zu gutē/ vñ zu Ablegūg derselben Schulden last angewente 900. Gülden außtrücklich in gewöhnlicher Weiß verschreiben/ versichern vnd jnen vnd derselben Erben zu Vnderpfand verlegen möge/ In dem allem E.G. hochadēlich richterlich Ampt vnderthänigs fleiß anruffend/ ꝛc.

Decretum: Jst dem Supplicanten sein Begeren auff angebottene Eyds erstattūg zugelassen/ in conf. 4. Maii, Anno 69.

Actorium ad præstandum iuramentum pro impetrando decreto obligationis bonorum pupillarium, &c. In causa eadem

N. contra N.

ICh S. von S. J. bekenne vñ thue kund öffentlich in vnd mit diesem Brieff/ demnach den 11. Decembris verschienen 66. Jahrs von dē hochlöblichen Kayſ. Cammergericht zu Speyer/ beneben den auch Edlen vnd Vesten F.H.E. vñ T.B. von F.H. Gebrüdern/ ich zu Vormündn meines freundtlichen lieben Schwagers B. von F.H. seligen hinderlassenē 6. minderjärigē Kinder/ dreyer Söhne/ vñ dreyer Töchter/ mit namē D.E.P.J.M.H.S.H.B. so er mit der Edlen vnd Thugentsamen Frawen M. seinem Gemahl meiner freundlichen lieben Schwester ehlich gezielet/ auff vorgehende Pflicht/ Eydt/ vnd Obligation durch richterlich Decret vñ Erkendtnüß geordnet/ darauff wir vns dañ samētlich solcher Tutel vnd Curæ vnderzogen/ vñ in Verwaltung dēselben gleich Anfangs befunden/ daß vnser Pflegkind Vätterliche vñ Anherrliche Güter/ vñ nachlaß/ mit sonderm hohen Schuldēlast dermassen beschweret/ daß wir im Zweiffel gestanden/ ob vnser Pflegkinder vñ wir an derselben statt/ vns derselbē/ vnderziehen od' die gäntzlich für die Schuld fahren lassen solten/ dz wir demnach / aller vnser Pflegkinder gemeine Gläubiger auff ein bestimten Tag gen L. zusammen gefordert/ vnd beschrieben/ in maynung von jnen zuuernemmen / ob sie die gütliche Handlung leyden/ vnd ein Theil der vberhäufften Schulden fallen lassē wolten/ auff welchē Tag dañ (vermittelst Göttlicher hülff) die gemeine Gläubiger in ansehūg gelegēheit d' Nahrung/ vnsern Pflegkindn zu gutem sich dahin erklärt/ wo fern auff die fürgeschlagene vñ bewilligte Zeit vñ Ziel die Bezahlung mit barem Gelt beschehe/ dz ein jeder/ ein stattlichs an seiner Schuld fallen/ vnd abkürtzen/ lassen solte/ vnd wolte/ alles fernern Jnhalts obgeregter vnd in Schrifften verfasten bewilligung/ vnd aber der bestimpte termin solutionis sich nähert / vnd doch vber allē angewendt Fleiß kein Bahrschafft/ zu ablegung deß Schuldlast/ von vns dē Vormündern auffbracht werden mag/ nicht allein darumb/ dz vnser Pflegkinder Güter hievor (wie gemeldt) nur zu viel beschwerdt/ sondern auch litigios sind/ Vnd dañ gemelte 3. Gebrüder von F.H. meine freundliche liebe Schwäger vnnd Mitvormünder/ damit vnsern Pflegkindn ein mal deß beschwerlichē Schuldē last abgeholffen/ vñ dieselbē Güter gefreyet/ auch jr Nutz mercklich gebessert werde/ auß Vätterlicher Lieb vnd Freundtschafft bewilligt/ 900. Gülden/ so noch zu abrichtūg der Schuldē mangeln/ auff jhren Glauben vnd Trauwen bey andern Leutē auffzuborgen/ vñ vnsern Pflegkindern vorzustrecken/ ꝛc. Doch daß ich auff solchen Fall als Vormünder jnen vnd derselben Erben/ sampt vnd sonds vnserer Pflegkinder liegende Güter außtrückenlich verschreiben/ vnd zu jhrer Sicherung für bemelte Summam der entlehendē/ vnd jhnen fürgestreckten 900. Gülden zu rechtē wahrem vnuerscheidenen Vnderpfandt gewönlicher weiß verlegen/ auch ein Decret von hochgedachtem Kayſ. Camergericht würcklich außbringen sol/ darinnen berürte hypotheca mit richterlicher Erkändtnüß) ohne welche sonsten die Verpfändung nit statt haben kan) præcedente causę cognitione zugelassen/ approbiert/ für kräfftig erkennet/ vnd darüber gerichtlich authoritet interponirt vnd gewöhnliche Vrkundt mitgetheilet werde. Dieweil dañ die Sachen oberzehlter massen in Warheit also beschaffen/ vnd ohne dz versehens Rechtens / cōtraria actione tutelæ quicquid in rem pupillorum versum, & vtiliter gestum est à tutoribus vel curatoribus repeti posse, also daß wol einiger expressa hypotheca vnvönōtē/ jedoch dieweil bemelte meine Schwäger Mitvormünder Bedenckēs haben/ solche stattliche summam Gelts/ die sie bey andern nicht ohne beschwerden auffnemen müssen/ ohne vnd ausser halb einer sondern außgetrückten Verpfändūg/ hinzuleihen/ vnd ich dañ bey dē Eyd/ vnd so hoch mir aufferlegt werden mag/ betheurē kan/ dz diese Verpfendung meiner Pflegkinder liegender Güter/ besser gethan/ dañ vnderlassen/ vñ doch anderer meiner obligender Geschäfft wegen / eygener Person die gelegenheit dieser sachē/ hochgedachtē Cammergericht nit fürbringē kan/ dz ich hierauff in der besten Form/ weiß vnd gestalt/ so solchs im Rechten geschehen sol/ kan od' mag/ dē ehrnhafften vnd hochgelehrten A.T. dero Rechten D. vnd deß Kayſ. Camergerichts Aduocatē vnd Procuratorn mein vollkommenen Gewalt vnd Macht gegebē hab/ Als ich jme dann auch hiemit vnd in Krafft dieses Briefs vbergibe/ von meinet wegē dem Kayſ. Cammerg. solches alles fürzubringē/

vnd

vnnd vmb angeregt Decret/mit Anruffung deß Richterlichen Ampts/anzuhalten/nemlich dz ich bemelten meinen Schwägern vnd Mitvormündern/für bemeldte Summam der 900. Güldē die bona pupillaria gewönlicher weiß hypothecirn möge/auch wo es erfordert/in meine Seel ein gelehrten Eydt zu schweren/dz solche Verpfendung meinē Pflegkindern obgedacht/nützlicher gethan dañ gelassen/auch sonstē alles anders/so mir mit Recht derwegen aufferlegt werden/vnd ich selbst gegenwertig thun solle oder möge/also ob dz alles weiter hierin in specie außgetruckt vñ vermeldet were. Ich gibe auch gedachtem meinem Anwald/ oder Actori, Macht vnd Gewalt/einen od mehr an seine statt zu substituirn/vnd zu vndersetzē vnd dieselbige vndersetzte/wann vnd so offt jnen Nutz vnd Noth seyn bedünckē würdt zu widerruffen/ Da auch obgemelte mein gesatzte vnd vndersetzte/Anwäldte/vñ Actores, eines weitern Gewalts hierzu nottürfftig weren / den wil ich jhnen / wie völlig vnd bestendig seyn sol/als ob d' von Wortē zu Worten hierin beschriebē stünde/hiemit auch zugestelt vnd vbergeben haben. Vnd was also durch gedachten meinen Anwaldt in solchem allē von meinet wegen/vnd in meinem Namen gehādelt vnd fürgenommen würd/das ist vnd sol seyn mein Befelch/Meynung vnd Wil. Gerede vnd verspreche auch bey meinē Adelichen Ehren/ solches alles also genām/steht/vnd vest zuhaltē/dar wider nicht zuthun/noch schaffen gethan zuwerden/in keinerley weiß/ sondern dem getrewlichen nach zukommen / vnd Vollziehung zuthun/bey verpfendung aller meiner Haab vnd Güter/ Geschrde vnnd Argelist hierinnen gäntzlich außgeschlossen/dessen zu Vrkundt hab ich obernandter mein Jnsigel vnd Secret auff diesen Brieff thun hencken/der geben ist/ꝛc.

TITVLVS IX.

Mandata de noui operis nunciatione.

SVPPLICATIO I.

Pro Mandato pœnali sine clausula de demoliendo, cum inhibitione & citatione annexa. In causa W. B. *contra* L. G. L.

HOchwürdiger Fürst/ꝛc. Wiewol in geschriebenē/ geistlichē vnd weltlichen Rechten heylsamlich vnd wol geordnet vnd versehen/dz keiner was Würden/Wesen oder Stands der seye/den andern vnerlangts Rechtens an seiner habender wolherbrachter possession vel quasi verhindern/ molestirn/thättlichen Eintrag thun / oder newerung fürnemen/auch keiner dē andern zu Schaden vnd Nachtheil etwas bawen oder auffrichtē sol/Wiewol auch der Hochwürdig Fürst vñ Herr N. N. B. W. ꝛc. vnd dessen zugehörig Kloster zu T. S. vnd desselben Probst vnd Conuent/allerechst bey Dorff M. 7. morgen wiesen liegen haben/welche in P. K. vnd seiner Miteonsorten zu M. Güter gehörig/vnd gemeltem Kloster Probst vñ Conuent/mit dem Eigenthumb oder directo dominio zustendig/ mit Zinsen/ Sommer vnnd Faßnacht Hünern/vnd jren rechten/als Handlohn vnd bestē Haupt/auch dem Hew vnd Kraut Zehendt angehörig seind/deßgleichen auch noch 4. andere Morgen/ so allernechst vnderhalb vorgemelten 7. Morgen gelegen/vnd gemeltem Kloster pleno iure dominii zustendig/ vnd dañ noch in die 40. Morgen die Fahr vnd Hoffwiesen genandt/so gleichfalls dem gemelten Kloster zustendig/vnnd zu desselben Höffen gehörig sind/deren Ends zu M. ligendt/ jnnen gehabt rühiglich besessen/ genützt vnnd genossen/ohne männiglichs Beschweren/Eintrag oder Verhinderung/vnd derwegen also auch billich dabey gelassen werden sollē. Jedoch dessen vnbetracht/hat in newligkeit d' wolgeborn H. L. G. zu L. als jetziger Zeit ein Mitinhaber der Graffschafft W. sich eygenes fürnēmens vnderstanden/ obbemelte 7. morgen Wiesen auß zustechen/einē Damm darüber durch einen gemeinen Fahrweg/ zu schlagen vnnd einen See darauß zumachen/ vnd darā nit gesättiget/ sonder noch darzu durch die 4. morgē Wiesen ob gemelt einen Graben 6. Werckschuch weit/ 5. in die Tieffen/vnnd 96. in die Länge zu graben/ das Wasser auß dem vorhabenden See dardurch zu führen vnd zu leytē/ vnd also hierdurch nit allein den obgenanden gemeinen Fahrweg einzuziehen vnd fürter auff dz Kloster daran liegende 4. morgen Wiesen/sonder noch darzu solche 4. morgen Wiesen/zu sampt denen darunder liegenden 40. morgen Fahr vnd Hoffwiesen/allerdings zuunterschlemmen/ zuuerderben vnd zuverrichten. Vnd ob wol hochgedachter Fürst / so wol auch der Probst zum T. S. vnnd sein Conuent/als denē angeregter Seebaw zu vniderbringlichē Schaden vnd Nachtheil/nit allein obgemeldter vnderschiedlicher Wiesen/sonder auch deß Dorffs M. so dem Kloster mit der Vogtey zum halben theil zustendig/mit der hohen zentbarlichen Obrigkeit/ aber hochgemeltē Fürsten zu zweyen drittheilen zustendig ist/vnd desselbē hierdurch eingezogener vnd verengter Strassen Hut Drieb vnd Wayd halben/schmelerung gereichen thut/für solchē vnbefügten Baw gemelten Herrn Graffen verwarnen vnd bitten/vnd als solches nicht helffen wöllen/ jhme nouum opus durch ein offenbarē Notarium laut eines auffgerichten glaubwürdigen Jnstruments/welches E. F. G. hiemit N. 1. signirt vberreicht wird / in debita & solemni forma denuncirn lassen/ deß versehens/es solte solcher newer vñ schädlicher Baw/ auf weiter recht eingestelt worden seyn/so ist jedoch ein solches bey gedachten Herrn Grauen vnuerfänglich gewest/ vnd hat nichts desto weniger/vnangesehen er sich einiger Caution de demoliendo niemals erbotten oder dieselbe geleist/ viel weniger die nunciation vel expresse vel tacite remittirt worden/

wie

Wie dann auch in diesem offenbarem vnd notorien fall/ deß vnbefügten vñ gantz schädlichē newen Baws/darauß dē Kloster ein vnwiderbringlich oder ja gantz beschwerlicher vnd augenscheinlicher Schad vñ Nachtheil entstehet/da schon einige cautio prætirt wordē were/man dieselbe anzunemmen von rechtswegen nit schuldig/mit solchem Baw verfahren/wie er dann noch heutigs Tags daran verfahrē läst/gemeltē Kloster zu vnleydenlichem Nachtheil vnnd Schadē. Dieweil dann im Rechten heylsamlich versehen/vñ wol geordnet/da in solchē vnd dergleichē Fällen nouū opus denunciirt wirdt / daß als dann der ædificans zuvor vñ ehe er genugsam cauirt, den Baw/ so es im Recht erkant würde/widerum abzuthun oder sonst die nunciatio remittirt werde/mit dem angefangenē Baw inhalten / mit demselben nit ferrner fortfahren kan oder sol/ sondern alsbaldt nach beschehener nunciation von dēselben gäntzlich abzustehen/ vnd do er dz nit thäte/als dañ dz gantze Werck so nach der denunciation auffgebauwet worden/widerumb auff seinen Kostē / er seye darā gleich befügt od vnbefügt gewesen / vor allen dingen vnd on einige Einred abzubrechē/zu destruirn vnd demolirn schuldig. So ist mein als Anwalds krafft habendē Gewalts vnderthänige Bitt/E.F.G.wöllen hochermeltem Fürsten pro interesse vnd den ehrngedachten Probst zum T. S.als Principal klägern ein penal Mandat sine clausula,wid mehr gedachten Herrn G.L.mit obgemeltē newen Schebaw ferrner nit zuuerfahrē/ sonder darvon gäntzlich abzustehen/auch alles dz jenig/so nach gethaner nunciation auffgebawet vnd gemacht worden/auff jrer Gn. Kosten widerumb vor allen dingē vnd one einigē Verzug vnd Einred zu demoliren vnnd abzubrechē.mit angehengenter Citation auff einen benantlichen Tag vor E.F.G. zuerscheinen/vnd daß solchē Mandat gehorsälich parirt vnd Volg geleistet/glaublich anzuzeigen/alles in bester Form gnediglich erkennen vnd mittheilen/Welches Anwaldt nit allein gebettener/sonder in aller maß/form/vnd gestalt / wie das zum kräfftigsten vnd bestendigsten nach gestalt vnd gelegēheit dieser Sachen geschehen sol/kan/oder mag bitten thut E.F.G.Hoch adelich/ꝛc.anruffendt/ꝛc.

Decretum: Erkendt in consil. 12. Decembris Anno 93.

Huic simile votum extat pro mandato pœnali ad faciendam demolitionem noui operis in causa W. contra S.

D.N.Refer.Etsi supplicans in maiori non narret, super edicto noui operis nunciationis, sed alia remedia misceat: Tamē quia minor est fundata ex edicto noui operis nunciationis, & petit mandatum sine clausula de demoliēdo opere,quod est factum post renunciationem, cōstatq; nunciationem rite factam,petitum mandatum decernendum concludit. Iurisdictio fundata est ex eo, quod hoc edictum est conceptum in rem, & comitatus W. est feudum Imperii.Item hic sumus in casu, in quo àmandato sine clausula licet incipere. Et sic die Außträge non habent locum. Quod autem teneatur is, cui facta est denunciatio, opus, quod factum est post denunciationem demoliri,text. est *in l. prætor ait.* 20. §. 1. *cum similibus ff. de nou. oper. nunc. Ferrar. in Forma libelli. super noui oper. nunc. in fine.* Non obstat, quod tempore denunciationis,nouum opus non sit mensuratum,quantum videlicet fuerit ædificatum: Nam per hoc non vitiatur edictum demolitoriū, sed incumbit supplicanti probatio,quantum sit ædificatum post factam denunciationem. *Ferrar. d. loco verb. nouum opus.n.8.verſ. moduloſq;* Ist gebeten Mandat erkendt/ 1.Aprilis, Anno 63. Consent. D.D.R. L.& S.Nunciatio ex parte nunciantis est personalis, sed ex parte eius, cui facta est nunciatio, realis seu in rem: Ideo afficit etiam huius successorem singularem,itavt is quoq; teneatur ad patientiam in destruendo opere,non autem ad impensam,cum ipse non peccarit; secus si post denunciationem sciens perfecisset, tunc enim teneretur tam ad impensas, quam ad patientiam. *Ferrar. in act. noui oper. verſ. fin. n. 2.*

Mandatum de demoliendo sine clausula. In causa E. W. B. contra F. B.

Tenor Mandati: Wiewol in gemeinē beschriebenen Rechten heylsamlich versehen/ daß keiner/ was Stands er sey / den andern wider Recht in seiner habenden wolherbrachten possession vel quasi verhindern/ molestiren / thätlich Eingriff thun/oder neuwerung fürnemmen / auch keiner dem andern zu schaden vñ nachtheil etwas bawē vñ auffrichten solle/Wiewol auch dz Schloß B. in seiner And.Landsfürstlichen hohen Obrigkeit/ auch geistlicher Iurisdictiō, wie viel andere Dörffer mehr daherumb gelegen/vnd daran S.A.vñ dero Stifft das Eygenthumb zustendig/ vnd du Beklagter dahero zu Lehen tragest/dz doch dessen vnerwogen/du dich in kurtz verschiener Zeit eigēs fünemmens vnderstanden auff S. And. eygenthümlichen Grund vnd Boden/auch geistlichen Iurisdiction zu gemeltem B. eine Kirchen auffzubauwen/vnd ob wol sein A. als dern geistlichē Iurisdiction auß Pfarrlichem Recht vñ Gerechtigkeit halben (dieweil die Vnderthanen vñ Einwohner zu B. bißhero die Pfarr vnd Kirchen zu P.W.besucht vnd daselbsten das H. Sacramēt versehen worden wie noch) angeregter Baw zu mercklichen Schaden vnd Nachtheil gereichen thut/auff vorgehende Gn.verwarnus nouum opus durch ein offnen Notarium vnd S. A. Befelchhaber/nach laut eines glaubwürdigē Instrumenti daneben fürbracht/wie sich das rechtlicher Ordnung nach gebürt/nunciirē lassen/deß versehens/es solte solcher Baw/wie billich auff weiter Recht eingestelt worden seyn/so were doch solche

nuncia-

nunciatio, vnd wz sich darwider verloffen bey dir Beklagten vnuerfänglich gewesen/ sond wereſt nichts desto weniger (vnangesehē du dich zu einiger rechtmessigē Caution de demoliēdo niemals erbotten/ viel weniger dieselbe geleistet/ gantz one/ auch dz gemelte nunciatio tacite vel expresse remittirt worden) mit angezogenem vnbefügtem Baw/ S. And. dero Stifft vnd geistliche Iurisdictiō Pfarrgerechtigkeit zu P. W. zu vnleidenlichē præiudicio Schaden vñ Nachtheil/ auch eingāg viler beschwerlicher consequentiē vnd newerungen de facto fortgefahrē/ wie dann noch heutigs Tags vngeachtet beschehener nunciation von dir Beklagten in ædificio & opere vollfahrē werde/ Dieweil dann zu rechten versehen vnd geordnet/ wann in solchem vnd dgleichen Fällē nouum opus nunciirt würdt/ der ædificans ehe vnd zuuor er gnusam cauirt/ den Baw so es in Recht erkant würd/ widerumb abzuthun/ oder sonst die gethane nunciatio remittirt worden/ mit dem angefangenen Baw jhnen halten/ vnd ferner nit fortfahren sol/ sonder als bald nach beschehener nunciation von demselben gäntzlich abzustehen/ vnd ob er das nit thäte/ alsdann dz gantz Werck/ so nach der nunciation auffgebawet worden/ widerumb auff seinen Kosten vñ Verlust/ er sey dessen gleich befügt gewesen oder nicht/ vor allen dingen/ vnnd ohne Einrede zu demoliren vnd abzubrechen schuldig/ Als hat demnach sein And. vñ diß vnser Kayserliches Mandat vnd Ladung wider dich zuerkeñen vñ mitzutheilen embsigs fleiß anruffen vnd bitten lassen/ auch also erlangt/ dz gebettene Proceß heut dato erkandt wordē seyn/ hierumb so gebieten wir dir vō Rō. Ka. May. bey peen/ ꝛc. 8. M. vnd wöllen dz du on verzug vñ Einrede von dem Beklagtē Baw vnd deßselben volnführung abstehest/ vnd dessen dich biß ein anders mit Recht erkandt/ oder die gethane nunciation auffgehaben vnd remittirt/ gäntzlich abthust vnd enthaltest/ zu dem auch wz seydthero vnd nach bemeldter nunciation an solchem Baw gemacht/ auffgericht vnd vollführt worden/ auff dein Kosten vnuerweigerlich demolireſt/ abbrechest vñ alles in den Stand/ wie es zur Zeit gethaner nunciation gewesen/ stellest vnd restituireſt/ in dem allem nit säumig/ hinderstellig od vngehorsam seyeſt/ als lieb dir sey/ ꝛc. Daran/ ꝛc. Wir heischē vnd laden dich auch von Röm. Kay. ꝛc. Hiemit. ꝛc.

SVPPLICATIO II.

Pro Mandato sine clausula, de demoliēdo nouo opere, cum articulis probatoriis & aliis petitionibus. In causa G. contra B.

HOchwürdigster Fürst/ ꝛc. E. F. G. bring ich im namē vñ von wegen Herrn B. M. vñ R. vnd gantzer Gemeindt der Kayserlichen Freyen vñ Reichsstatt G. vnderthänig supplicierend klagend für/ wie daß sie Klägere vor jrer Statt vnd fürnemlich vor dem B. T. jre sonderliche Grentze in d Landwehr/ vnd einen schneidt gehörig habē/ welche Grentze od schneidte gehet von dē J. T. an biß an dē H. W. vō dannē die Landwehr hinuns/ biß vor dē G. D. hero/ vō dañē biß auf deß G. H. S. ferner biß an dz C. S. da die B. Heerstrasse gehet/ von dannen vor dem neuwen W. H. hero/ biß der Landtwehr hin an dem Schlag bey d S. G. vnd dem S. B. vnnd also die Landtwehr auff vber dem S. B. hin biß an den O. T. vnd daß sie Klägere jnnerhalb dieser Grentzen jhre Landt/ Acker/ Wiesen/ Viech/ Mühlen/ Traubhüter/ Wasser vñ Wasserflüß/ Hirdt/ Trifft/ vñ Waid/ auch hohe vnd nidere Oberkeit/ dergleichē alle andere Iurisdiction, Recht vñ Gerechtigkeit gehabt/ dessen auch vor vnuerdencklichen Jahren in gerühiger possession vel quasi gewesen/ vnd billich noch seyn sollen. Vñ wiewol weylandt d Durchleuchtig F. H. B. hochlöblicher Gedächtnüß/ hernacher durch einen Vertrag/ welchen J. F. G. jhnen Klägern durch die Belägerung/ Anno 52. abgenötigt/ die Obrigkeit vnd die Gericht jhnen Klägern abgetrungen/ habē doch S. G. F. jhnen jre eygenthümbliche vnd gemeine Plätze vor der Statt zu jrem besten zu nutzen vnd zu gebrauchē frey gelassen. Wiewol auch die Röm. Kay. Ma. vnser aller gnädigster Herr/ dē Durchl. F. J. H. B. hochgemelts H. H. nachgelassenen H. S. vñ Successorn als jetzt regirenden Fürsten durch etliche jrer May. Mādata, sonderlich dz am 28. Maii nechst verschienes 83. Jars außgangē ernstlich aufferlegt vnd befohlē/ nit allein alle vnd jede bey J. F. G. Regirung wider sie Klägere fürgenommene Newerungē/ curbationes & attētata, fürnēlich aber die vor der Statt Thorē auffgerichte newe Gebäw/ W. S. vnd F. M. sampt den beschehenen Holtzverbott vnuerzüglich widerumb zuzustellen vnd abzuschaffen/ sondern auch jnē Klägern den auff dem R. B. arrestirten weissen Kopfferraucher vnd Atramentstein/ vnd alles das jenig/ was S. F. G. jhnen Klägern bißanhero entzogē vnd vor enthalten/ vnuerweigerlich widerumb zu restituiren vñ folgen/ Auch bey jhre May. vnd deß H. Reichs Schutz vñ Schirm darin sie Kläger seyn/ auch bey diesem hochlöblichen Ka. Cammergericht angestelten vñ rechthengigen Sachē biß zu erörterung derselben/ ferners vnbetrangt vnd on beschwerd zulassen/ alles weitern jnhalts angeregts Mandats/ Wiewol dann ferner sie klägere hochgedachtē H. J. vñ J. F. G. officierern vnd Arbeitern vber das alles nach jnhalt beyligēden Instruments num. 1. nouum opus nunciiren lassen/ So haben doch dessen alles vnerwogē J. F. G. nit allein die demolitionem der bey S. F. G. Regierung fürgenommener vnd auffgerichter newer Bäwe/ auch die restitution deß arrestirten Kupfferraucher vnd anders nit gethan/ Sondern hab S. F. G. sich vnderstanden/ vber vnnd wider solch Kayserlich Mandat mehr newe Bäw zu dem vorigen auff vnnd anzurichtē/ wie dann Ihr F. G. darüber im Herbst ermelts 85.

Jahrs

Jars zugefahren/vñ auff gemeiner Statt Platz neben vñ vor dē Mühlē einē S. in zimlicher grösse/so dann neben diesen S. ein ander hölzen Gebäw/auch einen Thorwerck vnd Wendelstein od Schneckē setzen vnd auffrichten/deßgleichen deß Orts einen weiten Platz/so jnē Klägern auch zu stendig/mit einem starcken Zaun bewirckē lassē/vñ vber diß alles auch in einē andern nechst angelegē Hauß/welchs jetzt das newe C. Hauß genāt wirdt/einen Keller außführen/Mehr durch jr ō Kläger gemeine Platz Wasserröhrē legē/vñ graben machen lassē/Also angeregte beschehene nunciationē noui operis gāz vñ gar durchauß nit geachtet/sondern in wind geschlagen/vñ fahren J. F. G. mit dēselbigen gewaltthätigen Bäwen jmmer fort. Dieweil dañ solches alles ander gestalt nit/dann zuvnüberwindlichen Abbruch vñ hoch schädlichē verderbē jrer der Kläger/one dz armer vñ außgemergelter Bürgerschafft Handthierūg Gewerb vnd Nahrung/vñ also ad æmulationē & summā perniciem ciuitatis geschicht/auch nit allein den gemeinen beschriebenē Rechten/Sondern auch den Freyheiten vñ Gerechtigkeiten/damit alle Stätt in Kay. vnd S. Rechtē sonderlich begnadet/in denen versehen/daß jnnerhalb einer meilen Wegs nichts gebawen noch keine bürgerliche Handthierung getrieben/Jahr vnnd Wochenmarck jnen zu nahe nit gelegt/auch gefehrliche vnd den Städtē förgliche Gebäwe nit an vñ auffgericht werden sollen/ꝛc. gäntzlich zu wider vnd entgegen/Vnd dann in solchen vnd dergleichen Fällen die notorie prohibirt, wie gegewertiger Fall ist/wol à præceptis & mandatis angefangen werdē mag/beuorab auch dieweil sie Kläger vrbietig/jetzt oberzehlte narrata, als baldt in Zeit rechten zubeweisen/Zu welchem effect dañ beyverwahrte Articuli probatorij mit V. vbergeben werden. So ist vñ gelangt dem allem nach an E. F. G. mein vnderthänig bitt/mir in namē vnd von wegen vielbemelter Kläger gegen vñ wider hochgedachten H. J. B. ꝛc. ein ernstlich Mandat sine clausula, darinnē J. F. G. bey einer namhafften Peen gebottē werde/angeregte/hochschädliche newe Gebäw/sonderlich was nach beschehener nunciation auffgericht worden/widerumb zu demoliren/vñ sich ferners Bawens zuenthaltē/sondern sie Kläger diß Orts bey jhren habenden Rechten vñ Gerechtigkeiten vnbetrangt vnd vnbeschwerdt zulassen/ꝛc. in gemeiner nottürfftiger Form zuerkennen vnd mitzutheilen/vnd dañ ob angeregte Articul ad probandum gn. zu zulassen auch deßwegen Herrn B. M. vnd R. zu R. H. zu Commissarien ex officio gn. zuuerordnen/auch commissionem in communi forma. doch cum clausula den Augenschein einzunemen/vñ brieffliche Vhrkunden zu transumiren/ꝛc. beneben zu erkennen/Hierüber/ꝛc.

Decretum: Jst gebetten Mandatum erkendt/das vbrig Begeren abgeschlagen 18. Martij/Anno 86. Das vbrig Begeren ist gewesen/die Articulos ad probandum zu zulassen/vnd comission zu decerniren/Fortassis Dieweil das Begeren vnzeitig/ꝛc.

Exceptionum sub & obreptionis exordium & petitio, in eadem causa.

HOchwürdiger/ꝛc. Als auff vnerfindtlich supplicirē vnd anhalten eines Erbarn vñ Wolweisen B. M. vñ R. der Statt G. hiebeuor gegen vñ wider den Durchl. F. H. J. B. ein penal Mandat de demoliendo per sub & obreptionē vbel erlangt/vñ außgangen/darinnē J. F. G. auß etlichen/jedoch vnerfindtlichen Vrsachen gebottē/bey Peen 8. M. lötigs Golds/etliche angegebene newe Gebäw/insonderheit aber wz nach einer beschehener denunciation noui operis auffgericht seyn solle/zu demolirē vñ nider zureissen/auch sich ferner bawens zuenthalten/vnd die Klägere diß Orts bey jren habenden Rechten vñ Gerechtigkeiten vnbetrangt vñ vnbeschwerdt zulassen/mit angeheffter Ladung für E. F. G. den 36. Tag nach vberantwortung/vnd also heut zuerscheinen/vñ dz dē angeregtē Mandat allerseyts gehorsamlich parirt anzeig zuthun/oder wo nit/als dañ zusehē vñ zuhören/sich wegē solches Vngehorsambs in obgedachte Peen gefallen zu seyn zuerklären/oder aber erhebliche einreden/warumb solche erklärūg nit beschehen solle/in Rechtē einzuwenden/alles ferneren Inhalts angeregten Mandats/darauff geliebter kurtze halben gezogen. Solchē zu folg erscheinet Anwaldts hochermelts Fürsten cū protestatione de non consentiendo, neq; prorogando nisi quatenus & in quantum, &c. fürtzlich anzuzeigen/auß was Vrsachen diß Mandat sup pressa veritate außbracht/vnd wid zu cassirē vnd auffzuheben seye/vnd zu solchē Endt/nimpt Anwalt alles das jenig/was in solchem Mandat S. gn. F. vnd H. ersprißlich vñ dienstlich an/dz vbrige per generalia iuris & facti ableinendt/vnnd dann in specie gegen solch Mandat zu excipiren, sagt Anwaldt/ob wol nicht ohne/daß in deß H. Reichs vnd Cammergerichts Ordnung etliche besondere Fäll gesetzt vnd geordnet/in welchē Mandata sine clausula iustificatoria erkant vnd mitgetheilt werdē sollen/So ist doch nach Besag allgemeiner beschriebenen Rechten wahr/daß ein jedes Mandat diese tacitam clausulam in sich begreifft/si preces veritate nitantur/als dann mit der execution nit fort zu schreiten/es seye dann daß die Partheyen selbst der Geschicht gestendig/oder de precum veritate per facti euidentiam oder sonsten beweißlicher Bericht möchte vorkommē seyn/aber gāz one/dz in Ewigkeit/ꝛc. Dieweil nun diesem allē/wie zuuor angezeigt/also/dz diß Mandat auff zu viel milten Bericht/vnd per sub & obreptionem pessimo exemplo in manifestissimam fraudem constitutionis Imperij vbel außbracht/So bitt demnach F. Beklagter Anw. E. F. G. wöllē solch Mandat/als nichtig/vnbündig vñ krafftloß cassiren vñ auffheben/vñ seinen gnedi-

gnedigen Principaln von außgangener Ladung absoluiren vnnd erledigen / alles cum refusione expensarum, de futuris diserte protestando. E. F. G. hochadenlich miltrichterlich ampt / darum oder was sonsten nach gestalt vñ gelegenheit dieser Sachen / am bestendigsten vnd förmblichsten gebetten werden solt / könte oder mögte / vnnd sich vermög der Reichs Abschiedt vnd Rechtens gebürt / in omnem meliorem euentum pro administrando iure & iustitia Vnderthänig anruffendt.

Vorbehältlich / was recht vnd vblich ist.

Replicarum exordium & petitio in eadem causa:

Hochwürdiger / ꝛc. in Sachen mandati sine clausula de demoliendo eines Erbarn Raths zu G. gegen vnd wider den durchleuchtigen F. vt supra. Auff die im namen vnd von wegen jetzt hochermelds H. am 6. Julij nechst abgelauffenen 86. Jars an diesem Kayſ. Camm. eingebrachte vermeinte exceptiones sub & obreptionis d gebür zu verfahrē / vbergibt G. Syndicus nachfolgende seine wolbegründte Replicas, vnd wol zuforderst alles vnnd jedes / so seinen günstigen Principaln einiges wegs in solchen exceptionibus zu gutem verstanden werden kan / oder mag / hiemit vor gerichtlich bekandt angenommen / das vbrige aber generalibus iuris & facti widersprochen haben / vnd lest die zu anfang ex aduerso beschehene vermeinte acceptation vnnd protestation de non consentiendo, nisi quatenus & in quantum, &c. auff jrem scheinbaren vnwehrt beruhen / repetirt aber hiehero seine beſtändige narrata, so dem wol außgebrachtem mandato einverleibt / vnnd sagt / das dieselbe durch obangeregte ohnbegründte nichtige exceptiones nit allein nit hindertrieben / sondern auch eins theils vielmehr besterckt / vnd ansehlicher gemacht / wie solches hernacher specialibus soll deducirt werden. Das aber gegen Anwald *in* §. aber gantz ohne / ꝛc.

Dem allem nach vnd dieweil auß dero droben beschehener bestendiger deduction, vnnd in vnderschiedene wege zu ersehē / daß das Mandat optimo iure & verissimis narratis außgebracht / vnd die ex aduerso dargegen eingewendte exceptiones beids in der geschicht vnnd den Rechten gantz vnbegründtet / vnerheblich vñ vnerfindlich / auch zum höchsten von nöten / daß die gebettene Partition geschehe / So langt an E. F. G. Syndici hochfleissige bitt / dieselbe wollen in gnediger erwegung aller vnd jeder in mandato angezogener vñ deducirter vmbständen vnd gründen / den Herrn gegentheiln / deß verächtlichen vngehorsambs wegen / in die Peen dem wolaußgebrachten mandato einverleibt declariren, vnnd dabeneben artiores processus, auch ferner erkennen / das S. F. G. viel bemelden Mandat alles seines inhalts volnziehung zuthun schuldig seye / alles mit erstattung expensarum & interesse, E. F. G. hochadenlich miltrichterlich Ampt / in solchem allem sampt vnd sonders vmb mittheilung deß Rechtens vnderthäniglich vnnd höchstes fleiß anruffendt.

Vorbehältlich rechtlicher Notturfft.

Duplicarum exordium & petitio in eadem causa.

Hochwürdiger ꝛc. Syndicus der Statt G. hat den 1. Martij jüngsthin eine vermeinte Replic schrifft im namen seiner Principaln jetzgedacht eingeben / Darinn er sich vndersteht / jedoch ohne grund vnnd vergeblich / die von Anwaldten deß durchleuchtigen F. H. J. B. S. G. F. vnnd H. hiebevor wider gemeldtes Syndici Principaln pet sub & obreptionē außgebrachte Peenal mandat de demoliendo / eingeben / rechtmässige vñ beſtendige exceptiones zu widerlegen / welches jme doch nit müglich / sondern der vermeinten replichen vngeachtet / soviel darinn dargethan / das angeregt mandatum billich zu cassiren / vnd ferner erkendt werden muß / wie in fine der exception gebetten worden. Ob nun gleich inn den vermeinten Replicis, Syndicus sein pet sub & obreptionem außgebrachtes mandatum dargegen repetiren thut / so ist doch auß den exceptionibus klar vnd hell zu erfinden / daß die narrata supplicationis gantz vnerfindlich / vnd sich die sachē viel anders im grundt verhalten / als gegentheil narrando fürgebracht. Derohalben auch Anwald im namen S. G. F. vnd H. dawider seine exceptiones repetiren / vnd sonsten generalia iuris & facti gesetzt haben wil / Insonderheit aber protestirt er / ꝛc.

Wann nun auß oberzehlten in recht wolgegründten vrsachen klärlich erscheindt / dz die supplicanten jr vngegründes fürgeben gestalten sachen nach mit nichten deducirt, jnē auch zuthun nit müglich / vnnd also per sub & obreptionem das Mandat außgebracht / So bittet demnach J. B. Anwald E. F. G. wollen solch Mandaten als nichtig / vnbündig vnd krafftloß cassiren vnd auffheben / vnnd seinen gnedigen Herrn Principaln von außgangener Ladung absoluiren vnd erledigen / aller massen in den exceptionibus hiebevorn eingeben / gebetten worden ist. Solches alles oder was sonsten dißfals vnd gestalten Sachen nach am besten vnd förmblichsten kan oder mag gebetten werden / vnd sich auch vermög deß Reichs Abschiedt vnd der Rechten gebüret / stellt Anwaldt zu E. F. G. gnediger Erkendtnuß / das hochadelich miltrichterlich Ampt omni meliori via ac modo Vnderthänig anruffendt.

Nota: in causis mandatorum vltra duplicas raro vlterius scriptum admittitur: Tentatum

tum tamen vidi in hac causa exhiberi Triplicas, sed sub nomine conclusionum.

SVPPLICATIO III.

Pro mandato de demoliendo & reintegrando sine clausula. In causa B. V: Provincialis A. O. contra V. C.

HOchwürdiger/ꝛc. E. F. G. bringe ich deß Ehrwürdigen Herrn B. V. Provincial A. O. gemeiner Syndicus klagendt für / wie daß B. M. vnd R. der Statt C. verschienen Sommer einen Baw zu einem newen R. vnnd S. Hauß Zimmern zulassen sich vnderstanden / vnd darauff zugefahren / vnnd haben einen grossen Platz der A. Closters Kirchhoff daselbst außziehen / seubern / vnnd zur erbawung eines Kellers de facto eigens thuns vnnd willens außwerffen vnd graben / darinn ein Keller machen / die Mauren außführen / vnnd inn geschwinder eil den Baw / soviel daran verfertiget gewesen / darauff setzen lassen / Da sie dann solchen Platz durch Bischofflich weihe vnnd Consecration, auch vieler Christenleut begrebnuß / & sic extra hominum commercium sacrificirt vnnd eximirt, mit hoch gräfflichem gewalt vnd thätlichkeit die begrebnußen zerstört / vñ vieler frommen daselbst begrabenen Christen / vnd jhrer Voreltern Gebein vnnd fast vnuerzehrte Cörper außgraben / vnd sampt dem Grund auß der Statt auff vngeweihte vnd vnehrliche örter / dahin man allerley vnsauberkeit zuführen pflegt / auß führen vñ schleppen / vñ daselbst mit solchem veracht / deß sich auch die Heiden geschempt hetten / ligen vnnd zu Mist werden lassen. Ob auch wol Anwaldts Principal alsbald er dieser geschwindē newerung berichtet vnd in erfahrung kommen / darfür (imo debuisset nouum opus vel per iactum lapilli vel per Prætorem nunciare; nam quia hoc non erat factum, voluerunt D. P. & D. ab O. processus denegare) gebetten / daß dergleichen geweihete örter nit könten noch möchten Prophanirt werden / darbey auch alter vnnd newer zwischen dem Orden vnnd der Statt auffgerichter verträgen erinnert hat / doch solches nicht früchten wöllē / sonder fahren immermehr mit verbottenem gewalt iñ jhrem vnrechtmässigen vorhaben fort. Wann aber diß factum allen Göttlichen vnd Weltlichen Rechten zuwider / vnd entgegen / auch also beschaffen / daß es keines wegs iustificirt werden kan / vnd derowegen ein Richter deß Orts à præcepto wol anfahē kan / vnd sie B. M. vnd R. ohne das E. F. G. immediate vnterworffen als ist an dieselbige Anwaldts Vnderthänige bitt / jhme wider gedachte Herrn mandatū de demoliendo & reintegrando sine clausula, oder was dieses Orts zum besten begert oder gebetten werden mag / gnedig zuerkennen vnd mitzutheilen.

Post longam disputationem tandem ad hanc supplicationem petiti processus sunt decreti.

D. N. In præsenti supplicatione ego putabā denegandos processus, quia ex narratis nō cōstabat, quomodo & quādo nunciatio facta esset, quod in nunciatione noui operis requiri Gai. *lib. 1. obs. 16. n. 12.* asserit. Huic meæ sententiæ astipulabatur D. O. sed D. A. decernere volebat ex *tit. 23. lib. 2. Ord. Came.* Quia se in fine supplicationis fūdat in 4. casibus, in quibus mandata sine clausula decerni solent, & debēt, nempe in casu notorio à lege prohibito, ne scilicet loca sacra & religiosa prophanentur. Quod etsi ex conclusione parebat, tamen ego propterea ex d. tit. generali non posse decerni mandatum sine clausula obiiciebā quia Rei nullas præter obreptionis exceptiones possent prætēdere, & sic etiamsi iuste ædificarēt, quia tamen hoc in causalibus demum facta paritione proponitur & docetur, nihilominus tamē ædificium demolire cogerentur, quod non coguntur facere in processu noui operis nunciationis, in quo præstita cautione post elapsum triū mensium spatium ædificium cœptū continuari potest. *l. vn. C. de nou. oper. nunc. ca. sin. ext. eod. tit. & vtrobique Dd.* Ideo adhuc malui benigniorē viam amplecti & processus denegare, cum maius vertatur Reorum (qui maiorē in iure fauorem quā Actores merentur, *c. cum sunt obscura. de reg. iur. in 6. l. fauorabiliores. de reg. iur. Mynsing. cons. 64. n. 9. decad. 7. & cons. 42. num. 12. decad. 5.*) præiudicium in processibus decretis quam Actorum in iisdem denegandis. Hac enim via si illis non succedat, alia possunt aggredi, & vel ex edict. nou. oper. nūc. vel ex violata pace religionis processus eosdem impetrare, Gail. *d. obser. 16. lib. 1. num. 14.* Sed D. P. licet dubitabat, an perinde in mandato simplici sine clausula ex constit. ordin. *tit. 23. libro 2.* quam in mandato in term. noui oper. nunc decreto, Reus præstita cautione remissionem impetrare posset, tamen cum in exceptionibus sub & obreptionis varia à Reis produci posse existimaret, quæ demolitionem remorarentur, voluit decernere, ita etiam D. F. conclusit. Decreti igitur sunt processus 29. Octob. Anno 80. Referēs D. N. consent. supra script. omnibus.

SVPPLICATIO IIII.

Pro mandato de non impediendo. In causa G. contra S.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Kay. May. Cammerrichter / gnediger Herr / E. F. G. bringt Anwaldt einer gantzen gemeindt deß Dorffs G. in Vnderthänigkeit für vñ an / Wiewol in gemelten beschriebenē Rechten / vnd deß heiligen Reichs Abschieden heilsamblich versehen vnd verordnet / das keiner durch sich selbsten / oder die seinigen / dē andern an seinen habenden Rechten vnnd gerechtigkeiten / vnerlangts Rechtens molestiren, sonderlich aber auff seinem Grund vnnd Boden etwas auffzubawē / ohne vorgehende rechtliche mittel verhindern / viel weniger die Arbeiter mit d' that abzuschaffen / wie auch die Rechten sonsten zulassen vnd vergönnē / siue iure siue iniuria fiat quod oblata

oblata & præstita satisdatione, se id, quod iniuste vel contra ius ædificatum sit, propriis sumptib. demoliturum, vel per alterum stet, quo minus satisdetur, ein jeder mit seinem angefangenen Baw/ ohne alle betrangnuß vnd vergwaltigung fortfahren möge / cum Prætor iniquum duxerit impediri in ædificando eũ qui satisdare paratus sit de demoliendo, si contra ius ædificatũ constiterit. Wiewol auch wahr/das supplicirenden Anwalds Principaln Schultheis/Dorffmeistere vñ Gemeindt zu G. ein gemeine schlechte Rinckmaur vmb das Dorff / auff jren vnwidersprechlichen grund vñ boden ohne jemandts æmulation schaden oder nachtheil/sonder allein sich in jhren wohnungen vor allerhandt vnnützen gesindt/so in diesen geschwinden gefährlichẽ leuffen / so bey tag vñ nacht vmbziehen vnd vnwiderbringlichen schadẽ zu zufügen pflegt/etlicher massen zubewahrẽ / auff zuführen vñ zu bawen vorgehabt/vnd angefangẽ/ wie sie dann sich allbereit mit Kalck/ Steinen vñ andern materialien darzu versehen/Werckleut vñ Meister solchen baw zuuerführen bestalt gehabt/ vnd als dem Werck ein anfang gegeben/ vnd derwegen an vollendung desselben von rechts vnd billigkeit wegen vnuerhindt bliebẽ seyn solten. Dessẽ aber vnerwogen vnd vnbetrachtet / haben B. M. vnd R. der Statt S. zugefahren/vnd durch etlich sonderlich hierzu abgeordnete /als nemblichen G. S. deß Rahts/vnnd M. R. S. Syndicum zu S. dẽ 11. Maii jüngst verschienen/ d Kläger Werck vñ Bawleut von der arbeit vñ volnführung deß angefangnen Bawes abzustehen ernstlich gebotten/ vnnd auff Montag den 24. May eilff Wägen /so vñ Kalck abgefahrẽ /durch S. nicht passiren/ wie auch sonsten in abführung deß Sandts /so allẽthalben auff W. B. Obrigkeit grundt vnd boden abgeholt / auch vber alles rechts erpieten die gebürende remissio ad ædificandum bißhero nicht erfolgen wollen. Wann dann gedachte Schultheis Dorffmeister vnd Gemeindt zu G. zu mehrerm vberfluß ermeldten B. M. vnd R. zu S. inhalt einer beylagen/so Anwaldt sub litera A. hiemit fürzeigt/ cautionẽ de demoliendo wircklich geleistet / vnd durch einen Kayserl. Notariũ auff dem Rathauß zu S. wie daselbst breuchlich dẽ 17. May stylo nouo jüngst verschienen insinuiren lassen / aber deß fortbawens halbẽ abschlägige antwort erfolgt vñ ein Gemeind zu G. dardurch zũ höchstẽ beschwerdt wird. Also vñ einem solchen nach / ist an E. F. G. klagenden Anwalds/im namẽ seiner Principaln/ Vnderthänniges bittẽ/ime wider gedachte B. M. vñ R. der Statt S. als die jenige/so dem Reich ohne mittel vnderworffen / vñ derwegen E. F. G. iurisdiction dißfalls fundirt/ein mandatũ sine clausula gnedig zuerkennen/vnd jhnen bey namhaffter Peen zugebieten vnnd zubefehlen sein Anwaldts Principaln an obangeregtem/angefangnem Bawe auff anerbottene/vñ allbereit würcklich geleiste cautiõ de demoliendo mit der taht ferner nit hindern/jrren/beschwerẽ / oder abhalten/ od die Landstrassen sperrẽ sondern sich dessen enthalten/ vñ an gebürlichem rechtlichen außtrag settigen vñ benügen zu lassen/dem also vnd zuwider nicht thun/bey vermeidung berührter straff E. F. G. hochadelich miltrichterlich ampt vmb gebürliche verhelffung rechtens Vnderthänig anruffendt.

E. F. G. Vnderthäniger gehorsamer N. N. Lt. cauens de rato & mandato.

Decretum: Erkendt in consil. 13. Iunii Anno 93.

Huic simile quoddam extat pro mandato sine clausula de demoliendo in causa S. contra B. S.

Nobilis fœmina E. à S. relicta Vidua F. de S. B. supplicando narrat, quatenus ad se pertineat iure dominii das Dorff N. vnd desselben Feldtmarck / so weit sich die erstreckt cum omnimoda iurisdictione, & quod in possessione illius pagi istorumque iurium per immemoriale tempus semper quiete fuerit, vt & maiores ipsius, quod H. I. Episcopus H. S. in & extra d. pagum & ipsius Feldtmarck nihil iuris habeat, als nur die Landtuogtey vnnd Satzung. Hoc tamen non attento præfati Ducis præfectus S. von M. H. nuper per d. Feldtmarck prope pagum magnam fossam fodere tentauit, per quam aquas ad molendinum inferius situm deriuare præsumit, cum summo supplicantis & rusticorum ibidem habitantium incommodo, Siquidem prata omnia hac ratione euertuntur. Et quamuis supplicans per officialem suum d. principi & d. S. proximo 20. Martii nouum opus per iactum lapilli, vt probatur hoc instrumento, nunciauerit, & factũ opus demoliri petierit, sperans fore, vt princeps & præfectus ipsius in honorem Prætoris à tali opere in posterum desisterent, tamen illi contempta Prætoris authoritate, & ne quidem sufficienti cautione oblata, in dicto opere perrexerunt, fossam integraliter perficiendo.

Cum autem hoc iuri communi sit contrarium, & iurisdictio Cameræ satis superque fundata: Igitur supplicans petit sibi decerni mandatũ de demoliendo sine clausula, vna cum citatione ad docendum se paruisse, vel ad videndum se in pœnam mandato insertam declarari, quod etiam decretum est. 30. April. Anno 90.

SVPPLICATIO V.

Pro mandato inhibitorio, aut de non impediendo lite pendente sine clausula. In causa H. curatorum contra M. von O.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. May. Cammerrichter/gnediger Herr/Auß was nottrenglichen vrsachen die H. Vormünder verursacht worden bey E. F. G. vmb Proceß super L. diffamari wider M. von O. vnd jhren Junckhern W. außzubringen/ das alles haben sie auß den narratis berürter citatiõ gnediglichen zubefinden. Wiewol nun solche citation gedachten beklagten / wie

auß beyliegenden Schreiben mit A. vnnd B. signirt, zuersehen/der gebür insinuirt, vnd die Vormünder derentwegen in Hoffnung gestanden/die Beklagte würden sich aller schuldigen Billichkeit erzeigt/vnd jre Pupillen mit fernerm außschreyen vmbtreiben/Geltspilungen vnd vergeblicher Tagleistung verschonet/vnd sich an deme dz sie dieselb vber die 1105. Thaler kosten geführt habē/settigen lassen. So vernemen doch E.F.G. auß angeregtem Schreiben deß Herrn G. zu S. vnnd darinn vermeldter Copey C.F.C. befelchs mit B. signirt/wie die Beklagte/vngeacht der Kayſ. Proceß bey dem Herren C.F.C. soviel expracticirt, daß Jhr Churfür. G. mit höchsten bedrawungen/obangeregte Vormünder zu fernerer vergeblichen gütlichen tractation, vnd hierinn jhres Willens zugeleben fast dringen vnd zwingen/alles zu verkleinerung Kayſ. May. Hochheit/vnd E.F.Gn. reputation, vnnd der Pupillen zu vnüberwindlichem Kosten/vñ aller jrer Wolfahrt eusserster Gefahr. Wann nun die Vormünder diß Orths keine andere zuflucht/dann zu E.F.G. haben/auch der vnderthänigen Hoffnung seyen/die werden jnen die Hand bieten/vnd sie bey Kay. Processen handhaben/vnd denselben jren stracken lauff verschaffen.

Als ist Anwalds vnderthänige Bitt/E.F.G. wöllen jhme mandatum inhibitorium de nō impediēdo lite pendēte sine clausula, wider höchstermeldten Herrn Churfürsten/vnd die Beklagte gnädig erkennen/in deme E.F. Gn. hochadelich miltrichterlich Ampt vnderthänig Anruffendt.

E.F.G. Vnderthäniger Gehorsamer N. N.

Dñ. cauens de rato & mandato.

Decretum: Jst gebetten mandatum inhibitorium erkendt in consil 1. Iun. Anno 93.

SVPPLICATIO VI.

Pro mandato pœnali sine clausula de non impediendo ædificari, & ædificium in eo statu restitueudo, in quo post oblatam cautionem fuit. In causa W.K. *zu S. contra F.P.*

HOchwürdiger Fürst/Rō. Kayſ. May. Cammerrichter/Gn. Herr/E.F.G. bringt Anwalt im Namen der Edlen Ehrnvesten W.K. zu S. Erbsessen/vnderthänig supplicirendt für vnd an. Wiewol in den gemeinen beschriebenen Rechten/vnd deß H. Reichs Abschieden heilsamlich versehen/vnd wol geordnet/daß keiner durch sich selbsten/oder die seinē/den andern an seiner habenden Gerechtigkeit vnerlangts Rechten molestiren, noch auff seinem Grundt vnd Boden etwas auff zu bauwen/ohne vorgehende rechtliche mittel verhindern/viel weniger mit der That die angefangene oder gemachte Gebäwe eignes Gewalts niderreissen vnd verderben soll/wie dañ auch die Rechte vergönnen/daß auff den fall ædificanti nouum opus denunciirt, derselb mit dem Baw drey Monat eingehalten/vnd der angemasten Vrsachen schrifftliche Articul/vnd deren Beweisung gehorsamblich erwarten/folgends nach ablauff deß im Rechten bestimpten Termins gnugsame caution de demoliendo würcklich anerbieten würde/daß ein jeder mit seinem angefangenē Baw/ohne alle Gefahr/betrangnuß/vnd vergewaltigung möge fortfahren: cum Prætor iniquum ducat impediri eum in ædificando, qui trimestri tempore, legibus prohibēti & de iure suo docere parato indulto, in opere cœpto destitit, & postea sufficientem cautionē de demoliendo præstitit, vel renuenti obtulit. Vnd dann in der geschicht wahr/als Anwalds Principal auff dem Seinen mit zulassung der Rechten/vnd sonsten der vhralten Lehenbrieff eine Windmühle/mit wissen der durchleuchtigen F. vnd H.B.H.P.R. offentlich auffzurichten vñ zubawen vorgenomen/alle Materialia zusamen führen/vnd dem Werck einen zimblichen anfang machē lassen/daß die Edle vñ Ehrnveste H.H.J. Gevättern vñ Gebrüder vō S. wie auch Bürgermeister vnd Raht zu A. bey höchstgedachtem Landsfürsten/ein mandatum, vnd soviel erhalten/daß nicht allein wegen jetzt berürter Beklagten/sondern auch im namen J.F.G. ratione interesse & iuris proprii Anwaldts Principaln in nechst verschienem Ianuario nouum opus denunciirt, vnd mit dem Gebäw eynzuhalten/ist befohlen worden/welcher nunciation Anwaldts Principal/als viel er Rechts wegen schuldig/vnderthänig gehorsamet/die im Rechten bestimpte zeit der 3. Monaten/vnd der Nuncianten prohibitorial articul, vnd deren gebürlicher erstattung abgewartet/Weil aber die sampteliche Herrn Nuncianten, mit jren angemasten causal articuln vnd beweisung aller dings still gestandē/vnd obbemelte zeit ohngehandlet fürüber streichen lassen/Jst jhme nach besag der Kayſ. beschriebenen Rechten erlaubt vnd freygestanden/oblata sufficienti cautione de demoliēdo, mit dem angefangenē Baw fortzuschreiten. Dannenhero Anwaldt neben gefügte caution, laut instruments nu. 1. jhren F.G. vnd dem sämptlichen angemasten interessenten, vñ prohibēten durch Notarien vñ Gezeugē/am 19. vnd 20. tag Monats Aprilis respectiue offeriren vñ præsentiren, Vñ weil die oblatio rechtlicher weiß geschehē/vnd nit angenomen/noch beantwortet werdē wöllen/also pro præstita zuhaltē gewesen/mit dem angefangenē Mühlenbaw verfahren lassen. Wiewol auch Anwalds Principal bey angeregtem Mühlenbaw effluxo post nunciationem trimestri tempore & cautione sufficiēti oblata, vnverhindert vnnd vnbetrübt friedlich gelassen/vñ vnbeeindrächtig bliebē seyn solt: So hat doch hochgedachter Fürst vñ Herr/am 22. Aprilis durch außgangen schrifftlichen befelch Anwalds Principaln nit allein verpottē/mit volstreckung deß Mühlnbaws/weil die interessenten vorhabens/Nunmehr innerhalb drey Monaten jhr angebens ius prohibendi zuerweisen/innzuhalten/

sondern

sondern auch am 17. Monatstag Junij/durch einen abgefertigten anzahl P. Vnderthanen den gefertigten Mühlenbaw entdecken / niderreissen/ vnd theils verderben lassen / laut beygefügten instruments *nu.* 2. vnd zu beschönung dieses gewaltigen angriffs vnd verbottenen handlung/ hernacher am ersten Iulii allererst zum schein Commissarios verordnet/ vnnd befohlen/die Articul so die Interessenten benebens der commission jnen zustellen würden/ Anwaldts Principaln zuverfertigen / vnd mit der verhör zuverfahren / laut beygefügter Original citation vnd inserirter commission *nu.* 3. Wann dann G. F. vnd H. angeregter Fürstlicher Befelch den gemeinen beschriebenen Kay. Rechten vnd Reichs constitutionen, vnnd Ordnungen stracks zuwider laufft / die zugefügte verhinderung/eintrag / vñ thärliche niderreissung mit keinem schein rechtens / gestalten sachen nach/ zubeschönen/vnd ohne dz einem jeden erlaubt auff dem seinen dergleichen vnschädliche Gebäw / bevorab/ da nach beschehener nunciation drey Monat mit der Arbeit still gehalten / Vnd folgendts gnugsamē cautio de demoliendo angebotten / oder geleistet worden/anzurichten / so dann den beschwerdten vornemblich wider die gegentheil / so dem Reiche ohne mittel vnderworffen durch pœnal mandat verholffen werden soll/vnnd dißfalls/ da hochgedachter H. für sich selbstē in Vormundschafft dem H. Reich one mittel/wie auch die von S. vnd B. M. vnd Raht zu A. N. propter continentiā causæ, gleichfalls allhie diesem hochlöblichen Kay. Cammergericht vnderworffen/dahero iurisdictio Cameræ quoad omnes tam ratione causæ, quam personarum gnugsamb fundirt ist. Dem allē nach gelangt an E. F. G. Anwalds im namen seines Principaln vnderthänig hochfleissig bitten/ jme wider hochgedachten H. & Cōsortes, ein ernstlich pœnal mandat de nō impediendo ædificari sine clausula, & restituendo ædificiū in eo statu, in quo post oblatā satisdationē fuit, cum citatione gnedigliche zuerkennen vñ mitzutheilen. Hierüber E. F. G. hochadentlich miltrichterlich Ampt vnderthäniges fleiß anruffendt.

E. F. G. Vnderthäniger Gehorsamer N. N.

Lt. cauens de rato & mandato.

Decretum: erkendt in consil. 2. Aug. Anno 98. Huic simile extat votum pro mandato sine clausula super denunciatione noui operis, in causa deß Herrn Abts S. zu S. contra H. L. Ad impetrandos processus in Camera super denunciatione noui operis, non est necesse, vt supplicans immediate sub imperio sit: Nam hoc casu, quando mandata decernuntur sine clausula, non habent locum Außträg/ sed sufficit, quod ædificans immediate sit imperio subiectus, & ita decretum, in causa deß Stiffts G. zu S. contra S. item deß Stiffts M. B. contra Administratorn zu M. B. item F. B. contra K. M. vbi citatio decreta est. 18. April. Anno 63.

SVPPLICATIO VII.

Pro mandato pœnali sine clausula de non impediendo cœptum opus & extructionem aggerum prosequi. In causa G. O. contra D B.

HOchwürdiger Fürst/Rō. Kay. May. Cammerrichter/Gn. Herr. Demnach Gräfflicher O. Anwaldt / mit beygefügter supplication pro mandato sine clausula & non impediendo cœptum opus prosequi iudicialiter gewiesen/ vermutlichen auß denen Vrsachen/daß im Namen Herrn E. Graffen/zu O. F. contra O. B. wegen deß angezogenē Teichwercks/im nechst abgewichnen Jar/mandatum inhibitorium außgewürckt vnd Gerichtlich eyngeführt worden/als bringt E. F. G. O. B. Anwaldt/ hiemit ferner Vnderthänig zuerkennen für vnd an. Ob wol nit ohn / daß besagter massen wider seinen gnedigen Herrn Principaln mandatum inhibitorium & demolitorium außgangen/ vnd eines theils noch vnerörtert hanget / so kan doch diß gebettene Mandat dahin nicht gewiesen werden / Dann was die inhibition belangt / dieselbe gehet weiter nicht / hat auch keine andere oder fernere Mercklung / dann biß entweders ein anders mit Recht erkendt/ oder sonsten die gethane nunciatio noui operis gebürlicher weise remittirt werde/wie solches beygefügtes Mandat lit. A. mit hellen vnd runden Worten außführt. Wann dann in Rechten vnstreitig/quod per oblatam satisdationem ipso iure fiat nunciationis remissio, adeo vt nulla alia hominis vel iudicis remissio sit necessaria, vt est gloss. *in leg. vnic. in verb. interueniat. & in verb. necessario. & ibi Accurs. in summario A. ff. de remiss. Bal. in l. de pupillo. §. si is cui. & in §. seq.* Vbi ait, in permissis ipso iure Prætoris additionem non esse necessariam, quod satisdatio trahat secum executionem permissiuam, *quem sequitur ibidem pluribus rationum. 4. & Zas num. 2. ff. de noui oper. nunc.* Vnd laut neben gefügten documenti numer. 3. durch Anwaldts gnedigen Herrn Principaln genugsame vnd vntadelhaffte hypothecaria & fideiussoria cautio würcklichen anerbotten vnd offerirt worden ist / das außgegangene mandatum inhibitorium lediglichen zufallen / vnd Anwaldts Herrn Principaln vermög jes angezogener gemeiner beschriebenen Recht / auch deß außgangenen Kayserlichen Mandats/mit dem vor zwey Jahrn angefangenen Baw / fortzuschreitten erlaubt vnnd frey gestanden. Cum vt omissio satisdationis, facta denunciatione continuationem ædificii in dubio facit illicitam, vt mandata demolitoria, & inhibitoria decernantur, ita satisdationis oblatio nunciationem & impedimentum etiam facit il-

cit illicitum, vt mandata de non impediendo decernenda sint, quod impedimentum, & tunc nullo iure iustificari possit ob edictum Prætoris, quod impediens contemnit, vt inquit Bald. *in l. Prætor. ait* 20. §. *si quis autem. num.* 2. *& sequitur Iason ibid. in princip. num.* 18. *verfic. vltimo nota. ff. de nou. oper. nunc.* Et verba mandato inhibitorio inserta, alles lang vnnd viel biß ein anders mit Recht erkandt oder sonsten die gethane nunciation noui operis gebürlicher weise remittirt werde / satis innuunt quod oblata satisdatione inhibitio cesset, quia dictiones *donec, vsque quo, quousque & quamdiu*, inducunt dispositionem conditionalem, & sunt limitatiuæ, quæ dispositionem ad tempus illud solummodo restringunt, vt notat Decian. *resp.* 9. *num.* 18. *& resp.* 108. *nu.* 19. *volum.* 3. Vbi multa ad hoc congerit.

Dannenhero das außgangene mandatum inhibitorium Anwaldts gnedigen Herren Principaln so wenig nachtheilig ist / daß es auch demselben post oblatam cautionem, & per hoc ipso iure inductam remissionem prosecutione operis zu / vnd diese mittel gleichsam an die hand gibt / vnd weil also mehr angedeutē mandato inhibitorio à die insinuationis mit einstellung deß Teichwercks allerdings ein gnügen geschehen / auch tempus trimestre zu allem vberfluß abgewartet / folgends obangezogene rechtliche satisdation offerirt worden / ist berührtes Mandat nunmehr verloschen / auch durch den Herrn Impetranten deßwegen cum reproductione processuum keine Klag fürbracht / noch einige citation, cum prohibitorium fuerit, angehenckt worden / Ideoque cum in hoc puncto, nulla lis in Camerali hoc Consistorio pendeat, petitum mandatum de non impediendo ad iudicialem eius processum, qui nullus est, non poterit remitti, sed petitum mandatum, de non impediendo decernendum, cum requisita interdicti huius Prætorii, *Ne vis fiat ei, qui satisdedit, vel satisdare paratus sit*, ex producto instrumento oblationis & satisdationis in aperto sint, cautio scilicet, de demoliendo, intentio vlterius ædificandi & prohibitio nunciantis, vt notat *post gloss. Bartol. in l. Prætor ait*, 20. §. *si aliquando, & ibi Bald. num.* 2. *ff. d. tit.* Daß auch Anwaldts gnedigem Herrn Principaln freygestanden / nach beschehener nunciation gestracks dessen würckung oblatione satisdationis auffzuheben / oder aber der dreyen auch mehr Monaten zuerwarten / ist zu recht ohnstreitig per notata Zasii *leg.* 1. *numer.* 24. *ff. de noui oper. nunciat. Alberic. de Rosat. in leg. prætor ait.* §. *si quis paratus. nume.* 2. *ff. d. tit.* & non solum intra, sed post annum à tempore nunciationis satisdatio offerri & remissio peti potest, vt notat Bartol. *in dict. leg.* 20. §. *hoc interdictum. numer.* 2. *& ibid. Alberic.* ratione prohibitionis præteritæ inquit, satisdatio non admittitur, sed prohibitione seu inquietatione futura, id est, ne ædificans in futurum prohibeatur, est interdictum perpetuum, satisdatione præsita, & si aliter diceremus, esset absurdum, hactenus Albericus.

Wann dann Anwaldts gnediger Herr Principal post insinuatum mandatum inhibitorium mit dem Baw / ob vnd angestanden / vnd biß auff heutige Stundt inngehalten / folgendts genugsame caution anerbotten / also mandatum inhibitorium, wie obberührt allerdings gefallen / Vnd deßwegen keine fernere litis pendentia, dahin Anwaldt mit seinem Begehren hingewiesen werden möchte / vorhanden / die Sachen dermassen beschaffen / daß die gebettene Proceß parte altera absente vel etiam præsente & contradicente erkendt werden mögen / quod securus sit nuncians post præstitam cautionem, & Prætor ipso iure remissionem faciat, Als wil Anwald vnderthänig verhoffen / daß sein gnediger Herr Principal / wegen mehr besagtes vnnd erledigtes Mandats in erlangung Richterlichen Hülff nicht soll auffgehalten werden.

Was sonsten dasselbige Mandat de demoliendo betrifft / stehet Anwaldt in gleichmässiger vnderthänigen Hoffnung / daß solchs die gebettene extraiudicial Proceß / desto weniger hindern oder an sich ziehen möge / weil derselb Proceß / mit dem gebettenen mandato keine Gemeinschafft hat. Quod mandatum demolitorium à Comite F. obtentum, illud solummodo opus concernat, quod post factam nunciationem ante præstitam cautionem factum fuit, ex eo fundamento, quod siue iure siue iniuria factum, omnino demoliendum sit ob contemptum Prætoris iussum. *L. Prætor ait.* 20. §. *interdictum hoc. &* §. *ait Prætor. Alberic. in* §. *interdictum. numer.* 1. *ff. eod.* Sed petitum mandatum de non impediendo solummodo futurum respicit, & à tempore satisdationis incipit, quia satisdatio facit licitum, quod ante erat illicitum, in tantum vt quamuis prius male ædificasset, post nunciationem; ex tempore cautionis oblatæ iuste & licite ædificet, vt testatur Alberic. *in d. leg.* 20. §. *ait Prætor. num.* 2. *& ibi Barthol. in* §. *si quis autem.* Vbi, postea satisdedisti, & post satisdationem ædificasti & non debet sic demolliri. Sequitur Iason *in leg. stipulatio. numer.* 3. *ff. d. tit.* Vbi ait respectu operis futuri licitum esse ædificare post satisdationem, etsi prius male ædificauit.

Weil jetzo gebettenes mandatum de non impediendo mit dem Rechthengigen Proceß super demolitione operis prius facti, durchauß keine Gemeinschafft hat / Der gestallt daß ob schon demolitio operis facti zu Recht auffgelegt werden köndte (welches doch durch die ergangene Gerichtliche Decreta wegen eyngewendter erheblichen Vrsachen vnd Rechtsgründ / dem gegen Anwaldt abgeschlagen) desto weniger nicht gebettene Proceß ratione oblatæ satisdationis & operis futuri ertheilt werden sollen: Adeoque petiti processus à pendente processu demolitorio.

molitorio, nihil luminis capiant, nec obstaculum vllum patiantur, vel metuant, sed vt disparata separatim subsistere vel respectiue concidere possint.

Derohalb auch Anwaldt mit seinem Vnderthänigen suchen zu mehr angeregten Rechtfertigung nit verwiesen werden mag. Quod eo saltem casu remissioni iudiciali locus sit, si id, quod extraiudicialiter petitur, litis pendentiæ in vllo præiudicare possit, secus si cum lite pendente nihil commune habeat, & omnino disparata & diuersa sint, vt vnum sine altero subsistere possit. Idq; hic eo minus dubii habet, quod hic in opere diuiduo versamur, vbi opus extruendum post satisdationem separari potest, ab opere ante satisdationem facto; prout late disputant, Bart. Bal. & Alb. *in d. leg. 20. & Alb. late in leg. 1. eodem tit. Iason in d. l. 1. §. stipulatio. n. 3.* Vbi quæstionem hanc, an causa iusta superueniens in opere indiuiduo factũ illicitum ad se trahat & absorbeat, vel absorbeatur, tractat:

Wann dann gnediger Fürst vnd Herr jetz gebettens Mandat mit dem in puncto demolitionis angespunnenem Proceß / neq; directo, neque per indirectũ, vel e iam vllatenus in consequentiam zuschaffen hat / Vnd das vbrige mandat de non ædificando vel procedendo in opere, wegen der anerbottenen satisdation erloschen / Auch für sich selbsten niemahls weiters gangen / dann als lang vnnd viel biß die gethane nunciation durch gnugsame caution gebürlicher weise remittirt, solches aber bereits erstattet / dannenhero auch dieser punct per citationem niemals an diß Kayserlich Cammergericht / erwachsen oder anbracht worden / vnnd Anwalts gnedigen Herrn Principaln an der außführung / deß angefangenen nutzbarlichen baws merecklichen gelegen / vnnd one widerbringlichen nachtheil mit der außführung lenger nit anstehen kan / jren Gnaden vermög der gemeinen Recht / auch angezogenen mandats, de nõ ædificando erlaubt / oblata satisdatione, remissionem ipso iure zu erlangen / vnd mit dem baw fort zuschreiten.

Jedoch zu abwendung gefährlicher weiterung so auff den fall der Herr gegentheil thatliche verhinderung zufügen solt / vngezweiffelt erfolgen möchten / rechtliche hilff vnnd mittel gern suchen / sich deren lieber gebrauchen vnnd als ein gehorsamer Grafe deß Reichs daran sättigẽ lassen wollẽ / wie dann dem Herrn gegentheil ebener massen gebürt / vnd dahin angewiesen werden soll.

Dem allẽ nach gelangt an E. F. G. Anwalts / Vnderthänig hochfleissige bitt / mir das gebettene mandatum gnediglich zu erkennen / vnd mitzutheilen.

E. F. G. hochadelich miltrichterlich ampt / inn besser form Rechtens Vnderthänigs fleiß hierüber anruffendt.

E. E. G.

Vnderthäniger

N. N.

cauens de rato & mandato.

Decretum:

Last man es bey vorigen Decret bleiben / in cons. 27. Februarii Anno 1600.

SVPPLICATIO VIII.

Pro mandato pœnali de demoliendo.
In causa E. M. contra B.

Hochwürdiger Fürst / Röm. Kay. May. Cammerrichter / Gn. Herr. E. F. G. bring ich als Anwaldt deß Edlen vnd Vesten E. von M. zu B. in Vnderthänigkeit supplicando für. Daß gedachter mein Principal ein Erb Burggut zu B. hat / mit allen seinen Zugehörungen vor Jahren von der Herrschafft B. als Burggraffen zu N. auff seine Vorfahren vnnd Eltern / vnter anderm also vnnd der Gestalt / vnnd mit dieser außtrücklichen conuention kommen / daß die M. zu B. vnd jhre Erben / auch jemandt von jhrentwegen inn denselben Gütern nicht zuherrschen / zuschaffen / zu straffen / zu gebieten oder zu verbieten / macht haben sollen / in keinerley Weiß noch Weg / wie das erdacht werden möcht / allein die Todtschläg / Dieberey / Rauberey / vnd was Halß vnd Handt antrifft / Als die hohen Malefitz außgenommen / vnd dann in demselben Erb Burggut / im Stadel daran je vnnd allwegen zwo Thüren in seinem Gemäur gestanden / dardurch es einen Außgang auff vnd vber die Gemeindt / bey vnnd vber Menschen Gedencken gehabt / als nun mein Principal solche zwo alte Thüren vnlängst verschiener Zeit / nach dem sie etwas böß würdig worden / hinweg gethan / vnnd seiner Nohturfft nach alsbaldt an statt derselben / vnd an das vorige Orth / zwo andere setzen vnnd also zurichten lassen / damit er vnd die Seinigen zu Roß vnd Fuß / one jemands Schaden / Beschwerung vnnd Nachtheil / desto füglicher dardurch auß vnd einkommen köndten / aber der durchleuchtig F. G. F. B. durch S. F. G. Amptmann zu B. den 10. Aprilis deß 92. jars die eusserst Thür / so dann auch zu einem Schlagbrücklein kömen gebraucht werden / mit Gewalt einhawen / zertrümmern vnnd verwüsten lassen / der Meynung / vnd mit dieser außtrücklichen dabey gethanen Erkärung / wann vnnd so offt mein Principal solche Thür widerumb würde machen lassen / daß inn dieselbe jedesmahls den nechsten widerumb solt eingerissen vnnd verwüstet werden / Dardurch dann mein Principal

gedrungen worden/zu erhaltung seiner gerechtigkeit/deß auff seinem Burggut herbrachten freyen auß vnd einkommens/vmb ein Kayserlich pœnal mandat de non impediendo anzuruffen/welches jhme dann auch den 28. Aprilis/ bemelts 92. jars erkendt/ vnd hernach / wie sich gebüret/verkündet worden / darauff dann mein Principal berührte Thür vnd Schlagbrücklein / den nechsten widerumb instaurirt hat / ob nun wol hochgedachter F. solche Thür vnd Brücklein seithero nit wider einreissen lassen/so haben doch S. F. G. in fraudem berührts Mandats den 10. diß monats Februarij/durch dero Vnderthane/ zu D. vnd V. T. deren mit sampt einem Zimmerman bey 10. gewest/ zwey grosse Löcher hart an meines Principalen Gemäur vnd Stadel/darinn bemelde Thür vnd Schlagbrücklein stehet / vnter seiner Tachtrüfft vnd regen recht/graben/vnd lange hohe außgehawene Höltzer / zu nechst hart an seiner Tachtrüfft eingraben/auch auff dem zu seiner Burgk gehörigen Grund vnd Boden/ gerad auffsetzen/vnd also zurichten lassen/ daß mein Principal die eusserste Thür seines Stadels im wenigen nicht mehr wie zuvor allweg beschehen/auffthun / sonder weder zum ein oder außkommen auff die gemeinen Erb weg vnd steg/ oder auch zu dem einführen vñ außdröschen deß Getreids gebrauchen kan/Vnd ob wol mein Principal / als man solches Graben vnnd auffsetzen der Höltzer gleich fürgenommen/ vmb enthaltung vnd einstellung desselben/die Arbeiter ernstlich ermahnet /vnd wider solchē newerlichen feindseligen vnd hessigen Vnbaw/als eben deß Amptmanns Schreiber N. darzu kommen/ protestirt/ vnnd also in re præsenti nouum opus nunciirt, so haben sie sich doch dasselb nit jrren lassen/sonder seyen mit fürgenommener auffrichtung stracks fortgefahren/ vnnd den vnbefügten Baw darüber verfertigt/mit vermeldung/sie hetten dessen vnd dabey insonderheit befelch von Hoff auß/ daß sie sich kein nunciation noch protestation an fortsetzung solches Gebäwes solten verhindern noch abhalten lassen / Welcher vnbilliche befelch dann vermutlich daher erfolgt ist/daß mein Principal von wegen begegneten eintrags an dem kleinen Weidwerck/newlicher tagen ein Kayss. commission ad memoriam an diesem hochlöblichen Kayserl. Cammergericht außbracht / welcher expedition halben S. F. G. den 8. gegenwertiges Monats ein denunciation von dem Commissario zu kommen. Wann dann solche versperrung anderst nit/dann wie gemeldt in fraudem obangezogenen Mandats ex mera æmulatione atque odio darzu angedeuter nunciation zuwider fürgenommen worden / welche dann meinem Principaln auch vñ soviel desto vnleidenlicher seyn wil/ daß vor diesem jedermänniglich bey tag vñ nacht in dem Dorff B. so wol mit reiten vnd fahren/als zu fuß auß: vnd einkommen können/ da aber hochernenter F. gar kürtzlich verschiener zeit solche weg mit zäunen vnd werbeln/vnd einen new gemachtē versperten Thor dermassen eingiren vnd beschliessen lassen/daß bey nacht one sonderliche deß Amptmanns erlaubnuß niemand mehr auß vnnd einkommen kan. So gelangt solchem allem nach an E. F. G. mein vnderthänige bitt/ mir an statt/wie obgemeldt / ein mandatum pœnale sine clausula dardurch vielhochgedachtem F. auffferlegt werde/ berührte Höltzer also bald vnd den nechsten widerumb hinweg zuthun/vnd es derselben halben aller dings im vorigem standt zurichten/weil sonderlich beyde theil dem H. Reich one mittel vnterworffen/ gnedtglich zu erkennen vnd mitzutheilen. E. F. G. hochadelich miltrichterlich ampt hierüber vnderthänig auruffendt.

E. F. G. Vnterthäniger N. N.

D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Ist erkendt iudicialiter in cons. 9. Iulii, Anno 93.

SVPPLICATIO IX.

Pro mandato de demoliendo ac restituendo, In causa S. von H. contra G. N. & S.

Hochwürdiger Fürst/Röm. Kay. May. Cammerrichter/gnediger Herr/E. F. G. gibt Anwaldt der Gestrengen Edlen vnd Vesten S. von H. in Vnderthänigkeit zu erkennen/ Was massen Anwalds günstige Herrn Principaln vñ andere eingesessene vom Adel deß Grunds S. die Mühlen vnnd Mühlgerechtigkeiten in bemeldem Grundt von vnverdencklicher zeit her einzig vnd allein hergebracht/bey deren possession vel quasi, sie auch billich rühig gelassen / vnnd von niemandt daran verhindert/sonderlich mit newen Mühl gebäwen vnd zwang Mühlen zu abbruch vnd schmelerung angeregten jhres inhabens vnnd besitz/auff ihrem eygenthumb beschwerdt/vnd viel weniger post factam nunciationem legitimam noui operis mit angefangenem neuwen Mühlbauw fortgefahren werden solte. Daß doch ex diametro zuwider die wolgeborne Herrn/Herrn G. zu N. S. newlicher tagen zu gefahren/vñ auff Anwalds Herrn Principaln vnzweifflichen eygenthumb/im grund S. wider obgedacht alt herkommen vnd habende gerechtigkeit/neuwe vnnd deß orts vnerhörte zwang vnd Bannmühlen zu bawen/new vnnd zulässige Wassergräben auffzuwerffen / durch Anwalds Herrn Principaln eygenthümbliche Güter zurichten/dieselb mit auffwerffung hoher Däme/Stein vnd Erden zu beschweren/ die bachmutter auß jhrem gewönlichen lauff vnd Staden abzuwenden/ angeregte newe Mühl dahin zusetzen/vnd jnen hie durch an jrem eygenthumb Haab vnd Nahrung vnwiderbringlichen verderblichen Schaden vnd nachtheil zuzufügen vnderstanden/ welches dann Anwalds Principaln vervrsacht / daß sie am letzten

ren Maij jüngst den Teichgräbern vnd Zimmerleuten/ als sie neben jhren Dienern vñ Gehülffen dem newen Baw den anfang gemacht/ vnnd die gezimmerte vnd in den gemachten Graben abgestricket/ obgemelter N. vor sich vnd empfangenen auch in schrifften fürgezeigten gewalt erwenden S. von H. in re ac loco præsenti so wol mit worten/ als per iactum lapilli rechtmässiger weiß nouum opus nach außweisung zugelegten instruments denunciirt, vnd in hoffnung gestanden/ es solten berührte werckmeister vnd zugeordnete Arbeiter/ der Kayſ. May. als summo Prætori, vnd d' lieben Iustitien zu ehren/ mit dem newen angefangenem baw/ biß auff erlangte rechtliche remission stillgestanden/ vnd weitern bawens vnd auffschlägens sich gäntzlich enthalten haben. Aber es habē dieselbē weniger dann nichts an berührte nunciation sich gekehrt/ sondern seind mit dem angefangenen baw gestrack fortgefahren/ wie sie dann damit zu gäntzlicher außfertigung eilen. Vñ solches alles auß geheiß wolgedachter Herrn Grafen inis werck stellen vnd verrichten.

Wann aber dergleichen vnbefügte verhandlung bey schweren straffen in Rechten verbotten/ sonderlich darinn versehen/ auch bey diesem hochlöbl. Kay. Cam. in viridi obseruantia herkommē/ daß zwischen Partheyen dem H. Reich one mittel (wie dißfalls) vnderworffen / dem beschwerdten theil zu schleuniger abhelffung/ zugefügter betrangnuß/ ersprießliche hülff durch E. F. G. mitgetheilt werden sollen.

So ist Anwalds Vnderthänige bitt vñ rechtlichs begeren/ seinen gönstigē Herren Principaln wider wolgedachte Herrn Graffen ein mandatum sine clausula, darinn jhnen / was an obgerührten newen Mühlgebäw post factam nunciationem ferner gefertigt / vnnd sonsten verächtlich vorgenommen/ widerumb abzubrechen/ zu demoliren, alles in voriger form vnd gestalt widerumb zurichten vnd zu restituiren/ auch nach beschehener restitution fernern bawens sich gäntzlich zu enthaltē/ zu müssigen/ vnnd damit allerdings in ruhe zustehen/ bey einer namhafften straff gebotten werde/ zu sampt angehenckter Ladung ad docendum de paritione in gewöhnlicher form Gn. zu erkennen vnd mitzutheilen/ darüber E. F. G. hochadenlich miltrichterlich Ampt / in Vnderthänigkeit bestes fleiß anruffendt.

E. F. G.

Vnderthänig Gehorsamer N. N.
Cauens de rato & mandato.

Decretum: Erkendt in con. 13. Iunii Ann. 93.

SVPPLICATIO X.

Pro mandato pœnali sine clausula, de demoliendo. In causa Abts & Priors deß Stiffts *L. contra S.* von *S.*

Hochwürd. Fürst/ Rō. Kay. May. Cammerrichter/ Gn. Herr. E. F. G. bringt Syndicus der würdigen andächtigen vnnd wolgelehrten N. Abten/ auch Priorn vnd Conuents deß Kay. freyē stiffts L. hiemit vnderthänig supplicirend für. Wiewol in gemeinen beschrieben Rechtē/ heilsamlich/ nutzlich vnd wol versehen/ daß niemand einen andern auff seinem eygenthumblichen grund vnd boden/ oder da sonsten jemandt Zehend/ Hut/ Pfandūg/ vnd andere gerechtigkeitē zustehen/ etwas bawen/ noch einigen sitz/ vorwerck/ oder anders/ so demselben/ zu mercklichem præiuditz / schaden vnd nachtheil gereichē thut/ anrichten/ sonderlich aber nach beschehenem verbott/ vnnd noui operis nunciation, solche angemaste vnd vorhabende Gebäwde/ donec illi legitime facta fuerit remissio, gäntzlich einstellen solle. Wiewol auch onlaugbar/ vnd notorie wahr/ vnnd so baldt mit stattlichen brieff vnd siegeln/ vnd sonsten in andere weg/ so bald zu beweisen/ vnd darzuthun/ daß die N. vnd N. obgedachtem Herren Abten/ vnd Conuent deß Gotshauses L. vnzweiffenlich / vnd eygenthumblich zugehörig/ sie auch one das/ vber die darinn gelegen wider kämpffe/ die Zehent/ Hut/ Mast/ vnd pfandungs gerechtigkeit/ wolhergebracht/ vnd in deren quali possession jetzo noch befunden werden / daß doch dessen allen vngeachtet/ die Edle vnd viel tugentsame Frauw S. geborne von N. N. seligers nachgelassene Witwe/ in newlicheit de facto, vnd weniger dann mit Rechte sich vnderstanden/ obgedachts Herrn Abts/ Priorn vnd Conuents allerdings vnersucht/ daselbst/ auff vñ vm gerührte wider kämpffe/ so one alle mittel vnd widerrede in gerührte N. marck gelegen/ einen ansehentlichen ort abzuwircken mit einem Zaun zu vmbgebē vnd daselbst eine grosse ansehentliche scheweren/ auffzubawen/ in willens vnnd meynung / folgent daselbst/ auch andere gebäwde mehr/ vnd entlich einen ansehenlichen Adelichen ansitz / oder zum wenigsten ein stattlich vorwerck anzurichten / vnd sich dabey einer eygnen newen Hut/ vnnd trifft nit allein gedachten Herrn Abten/ vñ Conuent/ sondern auch allen andern daselbst gesessenen armen Leuten/ vñ Marck genossen zur æmulation, vnnd grossen vnwiderbringlichen verderb/ nachtheil vnd schadē zu vnterneimen. Ob nū wol obgedachter Abt vñ Cōuent sie die Witwē darüber durch Notarien vnd Zeugen beschicken/ vor solche vngebür bitten/ vnd endtlich dagegen offentlichen protestiren vnd bedingē lassen/ so hat doch dieselbe sich / von solchem jrem vnfug nit abmahnen lassen wollen / sondern sich dagegē viel mehr vernemen lassen/ dz sie dessen von dem hochwürdigen F. A. B. M. vnnd einem Ehrwürdigen Thumbcapitull daselbst außtrückliche bewilligung guten geheiß vnnd befelch hette/ Jnhalts bey verwahrter beyder instrumenten, auch schreiben nume. 1. 2. 3. verzeichnet. Dahero dann gedachter Abt/ Prior/ vnnd Coment/ nohtrenglich vervrsacht worden / jüngst den 8. Monats Julij/ ihren obgerührter Witwen N. dahin abgeordneten Dienern / N. N. vnnd seinem

daselbst

daselbst anwesenden Zimmermeistern/B. S. M. seinen Gesellen vnnd Werckleuten/solche vorhabende gebäwde in re præsenti zu prohibiren, vnd zu verbieten/ vnd jnē in solenni, & consueta forma, per iactum lapilli, nouum opus zu denunciren inhalts beygefügtem instrumenti noui operis nunciationis nu. 4. verzeichnet. Wiewol nun gerührte Witwe so wol auch jre Diener / Werck vnd Arbeitsleute / mit solchem angemasstem gebäwde / vermög heller Rechts verordnung billich einhalten sollen/so thuen sie doch in summum iuris & Prætoris contemptū jnnerzu damit weiters fortfahren/vnnd solch vnbefügt Gebew/ jhres gefallens/vnd mutwillens continuirn/ vnd nicht eine stunde/zu geschweigen/die in Recht verordnete drey Monat / damit einhalten / wie sich dann die Werck: vnd Arbeitsleute / auch fast trotziglich vnd schimpfflich vernemmen lassen / wann jhnen solchs von dem Fürstlichen B. Amptmann / zur S. nicht verbotten würde / so theten sie auff obgedachts Herrn Abten/Priorn/vnd Conuents verbott/gar wenig passiren. Wañ dann durch solche vorhabende gebäwde / da demselben also nachgesehen werden solte/vielgedachten Herrn Abt/Priorn vnd Conuent/ vnd dem Gotteshauß L. so wol allen andern deß orts herumbgesessenen marckgenossen / so Syndici günstigen Principaln / Zinß: vnd Zehentpflichtig / auch mehrestheils mit Eygenthumb zugethan seyn/ein grosser vnwidbringlicher schade vnnd nachtheil / zu gezogen werden wolte/die armen Leute sich auch auff solchen fall/ allda lenger nit enthalten konten/ vnnd also summum periculum in mora, vnnd das factum ob contemptum iuris & Prætoris maiestatem allen Rechten zuwider/ vnd nullo iure zu iustificirn in welchen fall mandata prohibitoria de demoliendo, sine clausula erkant werden mögen/vnd dann weil hochgedachter Bischoff zu M. vnd ein Ehrwürdig Thumbcapitull daselbst/solch vnrechtmessige gebäwde/approbirt/ eingewilligt vnd befohlē/ vnd S. F. G. dem Reich one mittel/die andern aber durch mittel vnderworffen/vnd also diß hochlöblichen Kay. Cammergerichts iurisdictio, ratione continentiæ causæ non diuidendæ, diß falls auch fundirt/vnd gegründet. Als gelangt dem allem nach an E. F. G. hiemit Syndici obgemeldts Abts/Priors vnd Conuents/vnderthänige hochfleissige bitte/dieselbe geruhen gnediglich jme zu behüff seiner günstigen Principaln an obgedachte Witwen/die N. so wol auch jre Diener/Zimmermeister vnnd Werckleute obgenandt mandatum pœnale sine clausula, de demoliendo, cum inserta citatione ad docendam paritionem vel ad videndum se declarari, in gewöhnlicher vnnd bester form Rechtens zu decernirn/zu erkennen/vnd abgehen zu lassen/vnd sich hierüber Recht / vnd Gerechtigkeit gnedig vñ fürderlich mitzutheilē. E. F. G. hochadelich/miltrichterlich ampt/hierüber vnderthänigs fleiß anruffendt.

E. F. G. Vnderthänig gehorsamer. N. N. D.

Lt. cauens de rato & mandato.

Decretum: Jst abgeschlagen in consil. 4. Aug. Anno 98.

SVPPLICATIO XI.

Pro mandato demolitorio & inhibitorio sine clausula. In causa Abbatis N. N. K. contra V. K.

Hochwürd. Fürst/ Rō. Kay. May. Cammerrichter/Gn. Herr E. F. G. bringt deß auch hochwürdigen F. J. A. A. K. Anwald Vnderthänig für. Was gestalt B. M. vnnd R. der Statt K. in Anwalds Gn. Fürsten vnd Herrns/hohe niderer vnd aller Obrigkeit im S. genant/ ein new blaich vnd Laughauß wider alt herkommen Kayser. vnd König. freyheiten vnd sprüche/ außgesetzte articul verträge vnd deß F. Stiffts K. Policey ordnungen auch gemeine Recht auffzuführen/vnd allbereit alle Materialia den Baw auffzurichten hinzu geführt/vnd Anwald Gn. Herrn Principaln seiner langwiriger vñ wolherbrachter possession vel quasi zu entsetzen/dardurch jnen ein newe vnd vnerhörte gerechtigkeit deß bawens per fortza zu erzwingen gantz widerrechtlichen vnderstehen. Ob nun wol hochgemelder Fürst zu handhabung angeregter possession berürten Bürgermeistern vnd Raht/baw vnd werckleuten den 9. Martij newen Calenders dieses 99. lauffenden jahrs in re præsenti coram Notario & testibus per iactū lapilli solenniter nouum opus nunciret. jetz angedeutē baw vnd werckleuten / bey namhaffter straff/ von solchem vnbefügten gebäw allerdings abzustehen gebotten/ auch folgends protestation vnd respective noui operis nunciation Zetteln angeregter Statt durch Notariū vnd Zeugen insinuiren/wie dann nit weniger/was in præsenti gehandelt zum vberfluß erzehlen vnd auisiren lassen / Jnmassen dann E. F. G. auß beygefügten instrumento mit mehrerm zu vernemmen haben. Diesem allem aber vngeacht/haben B. M. vnd R. der Statt K. on fürgehende wissentliche caution mit zuführung deß zimerholtz vnd auffrichtung jhres vermeinten baws fortgefahrē / thun auch noch fortfahren/vñ vber die 60. Mañ mit jren oberwehren der gestalt mit eusserlichē gewaltthätigen beginnen desto baß durch zubrechen/täglich daran arbeiten / vñ auffrichten/alles zu mercklichē nachtheil vnd abbruch klagendes Fürsten hoher vnnd niderer Obrigkeit/ Recht vnd Gerechtigkeit vnd derselben wolhergebrachter titulirter possession vel quasi, auch mit nit geringem Spott vnd despect. Wann nun obgedachte thatliche handlungen / nit allein den gemeinen beschriebenen Rechten vnnd Reichs Abschieden/ē diametro zuwider/sondern es auch damit also gewandt/daß klagendē Fürsten zu handhabung jrer F. G. vnnd dero anbefohlenen Fürst. Stiffts besitzlich herbrachter kundbarer gerechtsame/was auff ermelts Stiffts obergrund vnd botmässigkeit spreta nūciatione gantz thätlicher weiß vnd illicito modo erbawet/ widerumb eygnes gewalts

walts zu demoliren vñ nider zureissen von rechts wegen erlaubt/darzu die F. stifftische vnderthanē sich vltro anerbotten/auch da man selbe nit abgehalten/solche demolition zu wercke gerichtet hetten/welches gleichwol allerhand gefehrliche empörung/auffruhr/tumult vnd vnrühe beforglich erwecken würd / gestalt man dessen / da geklagte vngebür nicht fürderlich von den beklagten abgeschaffet/vnnd Anwaldts G. Herr Principal zu notwendiger defension vnd abtreibung dergleichen gewaltsamer eingriff ferner genottrengt werden solte / ins künfftig gewertig seyn müste/ vnd dann in vorangezogenen Rechten ebenmässig lauter versehen / daß ein jeder si post factam denunciationem deroselben vngeachtet/vermessentlich mit seinem Baw fortfühf / denselben wider abzuschaffen / zu destruiren vnnd in vorigen standt/wie es tempore denunciationis gewesen auffzurichten vnnd zu restituiren schuldig seyn/ auch zu diesem allem per mandata pœnalia, ohn ferner erkendtnuß zwänglich angehalten vnnd vermächt werden soll. So ist demnach an E.F. G. Anwaldts nomine quo supra Vnderthänig bitt/sie wollen in gnediger erwegung derselben Iurisdiction gegen B.M. vnd K. der Statt K. als dißfals dem Reich one mittel vnderworffen/ohn allen zweiffel begründt ist/jhme wider die beklagte ein Pœnal mandatum demolitorium & inhibitorium sine clausula, darinn jhnen beklagten bey einer namhafften Peen den Baw so post factam nunciationem nemlichen nach ein Vhren nachmittags deß verschienen 9. Martij auffgericht/ mit jhren selbst kosten vnnd erstattung alles schädens abzuschaffen / wider in alten standt zu richten/vnd sich alles bawens hinfüro zu enthalten/ cum annexa solita citatione gnedig erkennen vñ mittheilen. Hierüber E.F.G. hochadenlich miltrichterlich ampt pro iuris & iustitiæ administratione Vnderthänig vnd in meliori nota anruffendt.

E.F. G. Vnderthäniger N.N.
Lt. cauens de rato, &c.

Decretum: Seind gebettene mandata jedoch in communi forma erkend in conf. 5. Martii Anno 99.

SVPPLICATIO XII.

Pro mandato sine clausula de non impediendo cum annexa citatione, einen newen Baw betreffendt. *In causa M. von T. contra E.VV. & consortes.*

Höchwür. &c. Anwald deß Edlē N. bringt E. F.G. Vnderthänig supplicirend für / wiewol in gemeinen beschriebenen Rechtē vñ deß H. Reichs Abschieden heilsamlich versehen vnd verordnet/ daß keiner durch sich selbst oder die seinen den andern/an seiner habenden vnd wolherbrachtē possession vel quasi vnerlangtes Rechtens molestiren/vnd auff seinem grund/böden vnd Obrigkeit etwas auff zubawen/oder alte schadhaffte gebäw abzubrechen/vnd an derselben statt newe zusetzen one vorgehende rechtliche mittel verhindern/viel weniger mit d̄ that die angefangene oder gemachte gebäw eigenes gewalts einreissen vnd verwüstē solle / wie dann auch die Recht zulassen/vnd vergönnen/dz siue iure siue iniuria opus fiat, oblata tamen atq; præstita satisdatione, se id quod iniuste vel contra ius ædificatum est prōpriis sumptib. demoliturum, vel si per alterum stet, quo minus satis det, ein jeder mit seinem angefangenen gebäw ohn alle betrengnuß vnnd vergwaltigung mag fortfahren/cum prætor iniquum duxerit impediri in ædificando eum, qui satisdare paratus est, de demoliendo, si contra ius ædificatum constiterit. Wiewol auch wahr/daß Anwaldts Principaln Voreltern selige/ vñ er selbst bey vnd vber menschen gedencken: Hinc deducitur possessio nunquam interturbata & ædificatio tunc vsq; libera, & quod idcirco nec hodie à quoquam turbandus veniat. Dessen doch alles vnerwogen/vnd vnbetrachtet / als solche behausung vetustate temporis schadhafft worden/vñ Anwalds Principal seiner erheischēder notturfft nach eine newe behausung in proprio fundo sine æmulatione alterius, &c. Hic deducitur facta turbatio & deiectio incepti ædificii, & simul instrumentum oblatæ cautionis de demoliendo, & denegatio partis exhibetur. Cum itaq; & in suo ædificarit, & cautionem sufficientem exhibuerit, & Cameræ immediate subiectis in hisce causis mandatum sine clausula decerni deberat. *Gail. obs. lib. 1. obs. 16 nu. 18. vers. hinc obser. &c.* Demnach so gelangt an E.F.G. Anwalds von wegen seines Principals Vnderthänige bitt/die wollen Ehrngedachtem N. ein Mandat sine clausula wider hochgedachten/ꝛc. in welchem jme bey einer namhafften Peen gebotten werde / auff geleiste vnd angebottene caution de demoliendo & iudicatum solui jnen Kläger an obangeregtē seinē angefangenē baw ausserhalb Rechtens mit der that nit zu verhindern / jrrē/beschwerē/ abhalten/viel weniger denselben einreissen oder verwüsten/sondern was jr F.G. von dero Stiffts oder derselben mit beklagten Vnderthanen/darwider zu haben vermeint/ordentlich zu recht gelangen/ vnd desselbigen entscheidt sich sättigen vnd begnügen zu lassen/mit angeheffter Ladung den geleistē gehorsam zu dociren / gnediglich erkennen vnnd mittheilen/hierüber E.F.G. ꝛc.

VOTVM.

In instrumento oblatæ cautionis Notarius fatebatur, Actorem cum oblatione scripta ad se venisse, petendo eius nomine instrumentū sibi confici. Tenor scripti eiusmodi fuit, vt contineret eadem fere materialia, quæ in præsenti supplicatione cum oblatione, quæ per Notarium parti aduersæ trāsmissa & insinuata fuerat. Obtento mādato de nō impediendo sine clausula

mandatum

mãdatum more ſolito eodem tenore, quo narrata ſupplicationis, emanauit, cui annexa citatio intra 27. diem comparendi & docendi de paritione: poſt aliqualem moram imponitur ſub pœna paritio: Epiſcopi nomine docetur de paritione à Procuratore ab Actore acceptata pro ſufficienti: Oportet enim docere de ſufficienti paritione. Ideo 7. Ian. Anno 91. in Sachen Herren W. von K. H. contra Graffen E. zu Oſt Frießlandt/ iniuncta eſt Comiti pœna 10. marcarum auri, quod inſufficiens inſtrumentum paritionis produxiſſet, dann jme præciſe demolitio gebotten/ ſo hat er nur die neuwe Mühle an den Thüren vnnd Fenſtern mit brettern zu genagelt. Nomine conſortum, quos principaliter negocium concernit, paritionis documentum intra præfixum terminum nõ exhibetur. Actor itaq; exhibet Vnderthänige anzeig/ non factæ paritionis, cum oblatione & petitione pro declaratione pœnæ Mandato inſertæ, & ad actioribus proceſſibus: Narrat mandatum tam conſortes quam Epiſcopum reſpexiſſe; Epiſcopi autem paritionem ipſos à paritionis documento non excuſare, cum eius tranſactio iis obeſſe non poſſit, ex diſciplina cõtrariorum, Et quod non ſolum omittendo in pœnas inciderint, ſed & committendo: quod cum Actor proſequi ædificium intenderet, & operarios ex conſortum pago & circumcolentium agris conduxiſſet, publice ſcultetus communitati, ne elocet operas, edixerit, & ita impedierit perfectionem operis contra mandati tenorem. *l. 1. §. ædificare. ff. de nou. oper. nunc. Capol. de ſeru. ca. 29. l. 1. §. hæc actio. ff. ne vis fiat ei qui in poſſeſſione.* Petit itaq; damnari in pœnas mandato emanato inſertas.

Mandatum ſine clauſula de non impediendo opere. In cauſa Senatus K. contra Abbatem K.

Tenor mandati.

P. P. Wiewol vermög gemeiner Rechten einẽ jeden / ſonderlich / da man ſich zur demolition abtrag vnnd bekehrung alles beſorgten ſchadens erbietet/ auff ſeinem Gut vnd Boden ſeiner notturfft nach / ohn nachtheil eines andern zu bawẽ zugelaſſen vñ hieran niemandt verhindert/ abgehalten/ oder in ſeiner Obrigkeit derwegen einiger eintrag zu nachtheil derſelben eigenthümblich vñ pleno iure zuſtendiger ligendter Haab vnd Güter beſchehen vnd zugefügt werden ſoll. Wiewol auch wahr/ daß ſie Klägere der Statt K. auff allen vñ jeden Bürgers Gütern/ ſo gleichwol auſſerhalb der Friedſeulen/ aber nahe bey der Statt gelegen/ den niederen Gerichtszwang vñ alle andere Gebott von 10. 20. 30. vñ mehr Jaren/ dan ſich Menſchen gedencken erſtrecken mag / vblich hergebracht/ auch alles deſſen in rühwiger vnwidertriebener poſſeſſion vel q. jederzeit geweſen/ vnd derwegen noch billich darbey gelaſſen werdẽ ſollen/ als jedoch gemeldter K. Burger N. N. dieſes jetzlauffenden 85. jars auff ſeinem grund/ boden vnd Gütern im S. B. vnd klagenden Rahts nider Gerichtszwang / an ſtatt deß alten abgebrochenen Häußleins ein anders mit gemaurtem ſtöck zu bawen angefangen / denſelben auch mehr als einer Elen hoch fornen herauffgeführt/ ſo hetteſtu Beklagter Abt jhme hierauff nouum opus nunciiren vnd gebietẽ laſſen/ von ſolchem angefangenem baw abzuſtehen/ vnd das forder auffgeführt Mäurlein/ biß vngefehr vom boden einer Elen hoch/ nider zu brechen oder aber Reuers zugeben/ ſonſten würdeſtu daſſelbig hinweg thun laſſen. Ob nun wol ſie Kläger ein raht zu K. ires orts habenden intereſſe halben / Dich von ſolchem vnbefugten fürnemmen abzuſtehen nachtbarlich erſucht/ mit ferner erinnerung/ daß gedachter N. auff ſeinem vnzweiffelichen grund vnd boden erzehlter maſſen/ ſeiner notturfft nach ohn dein oder ſonſt jemandts nachtheil vnverhindert zu bawẽ gut fug vñ macht habe/ Danebẽ auch auff beſchehene nunciation noui operis, durch einen offnen Notarium vermög darüber auffgerichten Inſtruments / gnugſame in recht gepürende Caution angebotten / ſo ſey aber ſolche nicht allein nicht angenommen worden/ ſonder haben ſich auch die Arbeiter/ da er N. ſeiner notturfft nach/ mit angefangenẽ bawen fortfahren ſolte/ gewiß ſolches vberfalls vnd gefänglichẽ einziehens auff vorgehẽde beharrliche betrawung zu beſorgen / darumb dann zu ſolchem baw einiger Taglöhner deß beſorgten vberfalls halber nit mehr ſich wölle gebrauchen laſſen. Dieweil dann an berührtem ort vnnd derſelbigen gegendt herumb / der nider Gerichtszwang einem Raht zu K. zuſtändig / vnd ſie jhre Bürgerſchafft bey jhren habenden Rechten hand zuhaben / vnd nicht vergwaltigen zulaſſen ſchuldig/ ſonſten auch niemandts poſt præſtitam cautionem de demolien do, &c. von dem auff ſeinem Grund vnd Boden angefangenen Baw abgehalten/ troch ſeiner poſſeſſion, Recht vnd gerechtigkeit de facto entſetzt werden ſoll / Vnd dann ohne das jeder beyderſeits Partheyẽ Vns vnd dem Reich one mittel vnderworffen / vnd dieſe Sach jhrer Art vnd Eygenſchafft nach an diß Kayſerlich Cammergericht erwachſen / Als haben ſie demnach vmb diß vnſer Kayſ. Mandat vnd ladung wider dich zu erkennen vnd mitzutheilen vnderthänigs fleiß anruffen vnd bittẽ laſſen / auch erlangt das jnen ſolche Proceß nachfolgender geſtalt auff heut dato erkendt vnd gefolgt worden ſeind. Hierumb ſo gebietẽ Wir dir von Rõ. ꝛc. bey Peen 10. marck. daß du den nechſtẽ nach vberantwortung oder verkündigung diß briefs/ gegen angebottener caution de demoliendo, ob es mit Recht erkendt würdt/ die gethane nunciation noui operis vnd angelegt gebott remittireſt/ relaxireſt/ zerſchlageſt vnd abthuſt/ vnd darüber benandten N. an vollführung ſeines angefangenen bawes mit nichtẽ

verhin-

verhinderst / irrest / oder abhaltest / sonder damit volfahren vnnd an ordentlichen Rechtens Außtrag dich benügen lassest / dem also vnd zu wider nicht thust / als lieb / ꝛc. Daran / ꝛc. Wir heischen vnnd laden / ꝛc.

SVPPLICATIO XIII.

Pro Mandato inhibitorio super noui operis nunciatione.

In causa

Der Statt S.

contra

H. in P. vnd V. G. W.

Cum præparatur materia ad ædificandum opus, an sine præuia nunciatione mandatum inhibitorium contra præparantem decerni possit.

DEn 4. May / Anno 85. Klagt die Statt S. contra den Hertzogen in P. vnnd Statt G. W. ob wol die Recht vnd Reichs Constitutionen außweisen / daß niemand vngewöhnliche Fuhrt / neuwe Brücken vnd Paß zu deß andern verderblichen Schaden / vñ endtlichem Vndergang auch ad æmulationem eygenthätlicher weiß bauwen / vnnd anrichten sol / ob auch wol klagende Statt krafftthabender Priuilegien vber aller Menschen Gedencken in possessione vel quasi iuris prohibendi gewesen vnd noch sey / daß vber die S. keine neuwe vngewöhnliche Fahrt / Brück oder Paß in das Landt R. gebauwet oder angerichtet werden sol. Welches auch die Statt S. mit nichten gestattet / sonder allezeit verhindert vnd abgeschaffet / auch derowegen Mandata sine clausula in Camera außgebracht / da bey es billich verblieben / vnd weiters nichts gegegen widerstanden werden solt / Vñ ob wol auff das angeregte Kay. Mandat das zuuor angestelt passagium zu G. durch den Hertzog in P. wider abgeschaffet / so ist doch diesen zu wider ein neuwer Fundt erdacht / vnnd in der Nachbarschafft beym Raht zu G. W. so viel zu wegen gebracht worden / daß derselb ein gar vngewöhnliche neuwe starcke vnnd breyte Brück vber 100. Schuh lang zu bauwen sich vnderstanden / vnd solche so weit gefertiget / daß sie von dannen zu Wasser auff die B. A. Furth / so zwo Meil von S. gelegen / gebracht / vnd dermassen mit Eysen vnd andern versehen / daß sie viel 100. Jahre stehen vnd bleiben sol / dem Rechten vnnd Reichs Constitution zu wider / auch zur elusion vnnd schimpfflichen contempt dicti Kayss. Mandats sine clausula, vnd schmälerung der Kläger vnnd jhrer Bürgerschafft habenden Priuilegien / auch abbruch jhrer Nahrung / Commercien Victualien vnnd anderer Notturfft. Wann aber in der Reichs Ordnüg p. 2. tit. 23. vnder andern statuirt, daß in solchen vnnd dergleichen Fällen / vnd angemassten Handlung so contra publicam vtilitatem vnd an ihnen selbst von Rechts vnnd Gewonheit wegen verbotten / oder ohne weitere Erkandtnüß für vnrechtmässig gehalten / Mandata pœnalia sine clausula erkendt werden sollen / derwegen bitt die klagende Statt zu Verhütung Abschaffung / vnd Verhinderung solches angemassten beschwerlichen vnnd verderblichen Wercks ein Kayserl. inhibitorial Mandat / vñ andere notturfftige Hülff rechtens sine clausula cum annexa citatione jhr mitzutheilen / vnd zu erkennen / ꝛc.

Votum.

Hæc quæstio elegans & singulariter vtilis est, pro qua elucidanda præmitto, in Camera Imperiali mandata inhibitorialia sine clausula ex edicto noui operis nunciationis non decerni, nisi præcedat nunciatio aliqua, de tribus legitimis modis facta iuxta *l. de pupillo. §. meminisse. ff. de noui operis nunciat. vbi Ioan. Bologn. nume. 9.* de qua nunciatione Iudici per instrumentum publicum eo nomine confectum constare debet. tunc enim mandata sine clausula recte decernuntur, cum ædificans post nunciationem ædificare pergit, sicque contra ll. & constitutiones facit. Quapropter tale factum nullo iure iustificari nec præsentia partis aduersæ excusari poterit, & sic Iudici à præcepto incipere permissum est. Iuxta ord. *par. 2. titulo 23. Gail. libro 1. obseru. 16. num. 12.* Quæ nunciatio non modo cum ædificatio seu structura operis cæpta est, sed etiam tum recte fieri potest & debet, cum per præparationes manifeste declaratur ædificium futurum aut factum; *Oldend. claß. 3. act. 7. §. opus. in fi gl. in. verb. opus fieret. §. sed si is cui. vers. potest autem. l. 1. ff. de nou. operi. nunc. glos. in verb. inchoet. §. nunciationem. l. de pupillo. eod. tit.* vbi Bald. *numer. 2. Zas. numer. 3.* qui contrariis ibidem respondet, melius Ias. *numer. 2.* & Bart. *numer. 2.* nota per *l. 1. §. cepisse. ff. de pollicit.* Ex quibus præmissis infertur, hoc casu mandatum inhibitorium sine clausula locum non habere, cum illud non præcesserit legitima nunciatio, quæ contra tam manifestam præparationem iure fieri potuisset & debuisset *§. sed si is cui. vers. potest. autem fruct. gl. in verb. ignorans. & vers. opus fieret. l. 1. D. de nou. oper. nunc. & DD. præcitatis locis.* Nam præparans aut ædificans ante nunciationem nil tale dicitur agere, quod sit contra ll. aut constitutiones Imperii, aut quod nullo iure iustificari, vel ædificandis præsentia excusari non possit: Ideoque ante nunciationem non nisi cum clausula ædificationi operis noui interdici potest. *iuxta glos. singularem & ab omnibus approbatam in versic. cum meminisse.* quam ibi commendat Ias. *numer. 8.* & sentit Bart. *numer. 1.* ibidemque eius additionator Castrens. *numero 4.* latius Bologn. *numero 26. 27. & 29.* vbi hanc opinionem communem dicit *in d. l. de pupillo. ff. de nou. oper. nunc.* quibus adstipulatur insignis

Zaſ. *d.* §. *nume.* 11. *& ſeqq. verſ. hoc ſecundo fallit.* Et ex hac ratione mandatum inhibitorium ſine clauſula petitum ſupplicantibus 11. Maii. Anno 85. D. G. ſuadente & Ref. D. W. B. ſuffragantibus D. F. & D. M. fuit denegatum. Et quamuis videri poſſet ſaltem mandatum cum clauſula hoc caſu debuiſſe decerni, tamen cum ciuitas G. W. contra quam principaliter fuit ſupplicatum, non ſit immediate ſub Imperio, nec iuſſus Ducis P. ex quo recte continentia cauſſæ & iuriſdictio Cametæ fundari poſſet, expreſſe fuerit natratus, qui in ſupplicatione ſpecifice ad fundandam iuriſdictionem & legitime conſtituendum iudicium narrari debet, vlli proceſſus decerni non potuerunt *Gail. libro* 1. *obſer.* 16 *numero* 12. D. W. B. Refer. D. F. & D. M. D. G. &c. Eidem iis cum narratis ſecundo ſupplicanti mandatum iterato denegatum fuit, & 26. Maii, Anno 85. decretum, läſt man es bey vorigen Decret bleiben / vnd mag der Supplicant / ob er wölle ſich gebürlichen weg Rechtens gebrauchen / ꝛc. præparanti ædificare nouum opus denunciren, &c.

SVPPLICATIO XIIII.

Pro Mandato pœnali de non impediendo nouum opus.

In cauſa

Deß J. Meiſters.

contra

Die Statt S. H.

DEn 4. May / Anno 85. ſuppliciert der J. Meiſter / contra die Statt S. H. wie er ein Holtzwart Häußlein auffrichten wöllen / ſey die Statt vnuerwarnter Ding vnnd gewalthätig zu gefahren / habe den Grund vnd was darauff gebauwet / freffendlich einreiſſen / verderbē / vnd verſchleiffen laſſen / vngeachtet daß ſie (nach dem der Supplicant vber jhr vermeindt vngereumbt denunciren vnd contradicirn / auch dagegen von ſeinet wegen beſchehenen declaration vnnd Caution mit dem wolbefügten Bauw etlich viel Monat ſtill geſtanden) inn gebürlicher Zeit nach Ordnung der Recht / jhre angemaſte contradiction vnnd vnerfindlich gerechtſame impediendi tam neceſſarii operis nicht iuſtificirt, noch deducirt habe / welches jhr beuor geſtanden / vnd in allwege obgelegen were vnd gebürt hette / Weil aber der Supplicant ſo hoch nohtwendigen nützlichen Bauwes ohn mercklichen Nachtheil vnnd täglich je länger je mehr beſorgte Gefahr nicht entberen kan / auch ſonſten allen Rechten zu wider / das jemandt verwehret ſeyn ſoll / ſein eygenthumb beſtes ſeines Nutzes vnnd erheiſchender hohen Notturfft nach ohn mäñiglichs Gefahr / Nachtheil vñ Schaden zuuerbeſſeren vnd zugebrauchen / vnd dann in dergleichen Fällen ferner verſehens Rechtens iſt / daß auff angebottene / geleiſte gnugſame ſatisfaction der Nunciant weiter / auß / ohn / vnnd wider Recht kein Eintrag oder Verhinderung thun ſolle / dem allem nach / vnnd weil die Recht alſo vermögen / Quod offerenti idoneam ſatisfactionem beneficio iuris, & interdicto ne vis fiat ei cui nunciatio facta eſt, oblato, &c. ſubueniendum, & nunciatio per ſententiam remittenda ſit Bitt Supplicant der Statt H. durch ein peenal Mandat ernſtlich zu befehlen / daß ſie auff die geleiſte rechtmäſſige genugſame Caution / oder ſatisdation de demoliendo, jhr angemaſte nunciation, biß nach ordentlicher Außtrag Rechtens remittirn / vnnd deß Supplicanten nohtwendigen nutzlichen Bauw ferner nicht verhindern / noch die Arbeyter vnd Werckleut jrren vnd abhalten / ſondern da ſie dawider was zuſprechen vnd einreden oder Beſchwerden zuhaben vermeinen / ſolches mit ordentlichen Rechten vnnd nicht mit eygenthümblichen Gewalt fürnemmen vnnd außführen ſolle ꝛc.

Votum.

Hic primo notandum eſt, quod per ſatisdationem idoneam ipſo iure fiat remiſſio nunciationis, adeo vt nulla alia remiſſio hominis vel Iudicis ſit neceſſaria. text. *& gloſ. in verb. interueniat. & in verſic. caterum. l.* 1. *de remiſſ.* ibidemque Accurſ. in figuratione caſus ait, oblata idonea cautione remiſſionem ſupertluo peti & fieri. Et Zaſ. *in l. de pupillo.* §. *ſi is cui nunciatum. numero* 1. *ff. de oper. nou. nunc.* aſſerit, nunciationem ipſo iure caſſari præſtita ſatisdatione per pignora aut fideiuſſores, per text. *ibid. cum gloſ. in verſ. omiſſa, &c.* quæ dicit, poſt ſatisdationem pro omiſſa, id eſt, omnino non facta haberi nunciationem. ſatisdatio enim trahit ſecum executionem permiſſiuam, adeo vt iam non ſit opus adire Iudicem pro remiſſione. vbi enim cui ex iure ſcripto, & quaſi ex canone latæ ſententiæ prouiſum eſt, non eſt neceſſaria prouiſio iudicantis, ſecundum Bald. *d.* §. *ſi is cui, verſ. habet autem hoc, &c.* quam maximam etiam Laſ. *ibid. numero* 4. notat & colligit.

Vnde qui offerentem idoneam cautionem aut ſatisdare paratum, prohibet ædificare, is certe iuſſum prætoris mortui, qui edicto perpetuo (quod ſemper loquitur) cauenti ſufficienter vim fieri vetauit, ac etiamnum ſerio vetat, temere videtur contemnere. *l. prætor ait.* §. *interdum. ff. hoc titulo* atque ei contrauenire (vt ipſius conſtitutionis verbis vtar) dann von Rechts wegen gebotten iſt / nam impedire ſatisdationem idoneam würdt (ex ſupraſcriptis) auch ohne einige weitere Erkantnüß für vnrechtmäſſig gehalten. Quapropter infertur, mandatum de non impediendo ædificando ſine & cum clau-

clausula contra impedientem decernenda esse, &c. iuxta constitut. Imperii *part. 2. tit. 23. § Es wer dann.* Imo manifeste inique agit, nec vlla probabili iure excusari potest (secundum Bal. *in § sive autem. num. 2. l. prætor ait. D. hoc tit.* vbi ait, quod illud quod actum est in contemptum Prætoris non possit iustificari per aliquas probationes) qui satisdantem ædificare prohibet, cum eius non interfit quicquam, iure quis an non iure ædificet, cum sit securus nuncians, postquam ei cautum est *§. deinde ait. & seq. ff. hoc tit.* Quare merito ac iuste quidem Iudex à præcepto contra eum inchoat, qui ius, præceptum & iussum Prætoris temerario ausu spernit. Hinc is, qui contra Prætoris iussum ædificat, etsi iuste ædificet, nihilominus tenetur opus propter inobedientiam & contemptum superioris iterum destruere. *l. prætor ait. §. prætor. D. hoc tit.* vbi Zas. notabiliter ait, Saulũ propter inobedientiã fuisse reiectum à Deo, quod contra eius præceptum pepercerit hostibus. Hinc qui facit contra mandatum sui ducis, etsi rem bene gerat, est capite puniendus, quia contemnit præceptum maioris, *l. 3. §. qui alien. ff. de re milit.* Accedit quod quando præceptum faciendũ est super eo, quod & altera parte præsente, & inuita concedi deberet (vt accidit hoc casu in concedenda libera facultate ædificandi, satisdare parato) tunc etiam illa absente, ignorante, etiam non citata & non audita à præcepto contra eandem inchoari possit. *Gail. libro 1. obseru. 83. numero 3.* Ideoque in casu præsenti mandatum sine clausula iuste ac merito supplicandi decretum fuit 14. Maii, Anno 85. per Dominos Ref. D. M. D. W. & D. G. &c. Et id quidem eo iustius, cum supplicans ad perfectam oblationem satisdationis omnia plenissime cõpleuerit, fideiussores scilicet personaliter sistendo, iuxta doctrinam Bart. *in § si quis paratus. numero 1. Zas. in princ. Castrens. numero 2. Ias. in § sive autem. numero 6. & 7. l. prætor ait. D. hoc tit.* Et à faciendo nouo opere vltra tertium mensem post nunciationem cessando, ad quod tamen nisi ex superabundanti non tenebatur de iure. Cum enim nuncians oblatione cautionis, non offert se ad docendum in continenti de iure suo, non tenetur ædificans lapsum trium mensium expectare (nisi id faciat ad maiorem securitatem) statim enim remittitur nunciatio per satisdationem, quæ sine vlla suspensione temporis secum trahit executionem permissiuam ædificandi. *Paul. Castr. in. d. § si quis paratus. numero 3. C.* vbi tamen Zas. *numero 2.* notabiliter contrarium asserit, atque defendit) Et ibid. Bartol. *in princip. d. l. prætor ait. Ias. in § siue autem. numero 5. ead. l. de nou. oper. nunc. gl. vlt. in fin l. vnic. C. eod. tit.* cum quibus reiecta singulari opinione Zasii propter effectũ satisdationis, quæ ipso iure remissionem operatur, supradicti quoq; domini in præsenti quæstione sentiunt, prout iudicatum atque decretum reperiunt in præcedenti casu præcedentis supplicationis, &c.

SVPPLICATIO XV.

Pro Mandato de demoliendo.

In causa

Herrn E. B. zu B.

contra

N. von P. H. das neuwe gebauwte Mühlwerck auff S. B. vnd H. D. marckung belangendt.

NArratur, daß Reus Actoris Vnderthanen zu H. D. Neuwerung vnd Beschwerung zuzufügen sich vermeintlich vnderstanden, in dem er neben seiner beym Schloß zu S. B. neuwe erbawte Mühl, auch ein Mühlwerck ohnelängst am H. D. Marckung vnnd B. Gütern auffgericht, dadurch dem Wasser sein alten Gang verendert, vnnd denen von H. D. mit Versaumung deß Wassers an jhren anligenden Wißmatten vnnd Güteren, so wol auch an ihrer Fischwayde merckelicher Schade, Nachtheil vnd Vnraht zugefügt, Vnnd ob wol Actor Reum, solche Neuwerung vnnd Nachtheil schädlich bauwen abzuschaffen vnnd einzustellen ersucht, so hat er doch solches nicht ansehen wöllen, dadurch Actor verursacht, auff solche vnbillig beharrlich fortfahren vnd ferners bauwen an solchem streittigen Ort den 17. Julii dieses 88. Jahrs solennliter coram Notario & testibus Reo denunciren zu lassen, wie solches auch wie er damals in neuwen Bauw verfahren gewesen, geschehen vnd ex iustrumento zu sehen. Es hat aber Reus socher rechtmässigen denunciation vnd Verkündigung vngeachtet, mit seinem vermeinten Mühlwercksbauw fortgefahren, denselbigen mehrer theils versertiget, die eingesenckte Pfadum vnnd die darein gemacht 2. Zuglöcher hinden vnnd fornen zu Notturfft mit steineren Schutt vnnd mit Wasser versehen, also daß der Fluß nicht mehr, wie tempore denunciationis sein Gang in altẽ Bach haben könne, sonder allerdings gehempt vnd in neuwen Bach auff Rei Mühl mit gewalt gezwungen, dadurch den Vnderthanen jre Wiesen allbereydt auff beyden seyten eintsencken, vnd die Wasser in Bach fallen, vnd ein mercklicher vnwiderbringlicher Schadt, da sich das Wasser ergiessen solt, den armen Leuten zugewarten.

Wann dann iuris aperti, daß ein jeder, so post factam denunciationem derselben vngeachtet, vermessentlich mit seinem Bauw fortfährt, denselben wider abzuschaffen, zu destruiren, vnnd in vorigen Standt allermassen, wie es tempore denunciationis gewesen, zurichten, vnnd zu restituiren schuldig seyn sol, auch solch aufgericht Werck den armen Vnderthanen Actoris einen mercklichen Schadẽ albereit zugefügt, vñ noch viel mehr

zugewarten / ideo petunt Actores, jhnen contra Reum mandatum pœnale de demoliendo sine clausula zuerkennen / ac Reo serio mandari vnnd bey einer namhafften Peen / daß er all den Baw / so er post factam denunciationem, nemlich nach acht Vhr vormittag deß erschienen 12. Julij veteris styli auffgericht / geführt vnd verfertigt / abschaffe / vñ wider in den alten Standt richte / auch den zugefügten Schaden an der H. D. Wißmatten erstatte vnd wende / sich auch biß zum außtrag der Sachen alles Bawens forthin enthalte / cum annexa citatione ad docēdum de partitione, &c. cum refusione expensarum, officium C. D. N. petitos processus putat esse decernendos, quia verbis & per iactum lapilli nunciatio legitime facta, iuxta instrumentum: Et quamuis ædificium iam fere perfectum sit: vt eo perfecto non competant mandata demolitoria, tamen constat ex d. instrumento, tempore nunciationis solum cœptum, non absolutum fuisse, dann der Fluß damahls noch seinen alten Fluß gehabt / vt patet ex instrumento der Besichtigung. Decretum erkendt / 22. Augusti, Anno 88. D. N. Ref. D. N.

Nota restitutionem quoque damnorum & expensarum (prout petitum) fuisse mandatam: Veniunt enim interdicto noui operis nunciationis omnia damna & expensæ. *Ferra. in auth. noui operis. in fin.*

In materia mandatorum ex titulo noui operis nunciationis notandum illa esse triplicia. Aut enim sunt demolitoria, aut restitutoria, aut inhibitoria. Inhibitoria aut sunt inhibitoria operis aut inhibitoria denunciationis. Illa prohibenti opus contra ædificantem, hæc ædificanti contra prohibentem opus decernuntur: præiudicia singularia cuiuslibet speciei sub hitce supplicationibus inuenies.

Mandatum cum clausula de ædificando domum demolitam, cum annexa citatione & mandato de non offendendo.

In causa C. von *P.*

contra

H. V. von *M. B.*

TEnor Mandati: C. von P. hat Cameræ supplicirendt anbracht / wie daß er auff seinem Grundt vnd Boden ein Kornhauß ohne eyniges Menschen Schaden / Nachtheil / æmulation vnd Verkleinerung auffgebawet / der Meynung vnd zu dem Ende / allein in demselbigen sein Getreydt vnd Korn für Forchten vnnd andern Gefahr zu aller Notturfft auff zuheben vnd zu behalten. D. L. aber nach dem sie dessen in Erfahrung komen / habe jhme solchen Baw verbieten / vnd was auffgerichtet widerumb nieder zureissen Ernstlich gebieten lassen / vnd ob er wol durch vielfältig supplociren D. L. Vnderthänig ersuchet vnd gebetten / jhne an solchem wolbefügten niemands nachtheiligem Baw auff seinem Grundt vnd Boden nit zuverhinderen / vber das auch gnugsame caution noui operis, daß solches Gebäw D. L. nicht præiudicirlich seyn köndte oder solte / anerbotten / vnd derhalben vermög gemeiner Rechten mit solchem Baw wol vollnfahren mögen / vnd daran keinerley weiß verhindert werden sollen / Vber das auch D. L. auß höchster Verursachung / vermög deß H. Reichsordnung vñ Außträgen / nach innhalt eines offenen Instruments darüber fürgezeigt / welches dir beklagtem Amptmann insinuirt worden / zu Recht erfordern vñ requiriren thun / jedoch habe diß alles vngeachtet D. L. auff vngleichē Bericht seiner Widersacher sich bewegen / vñ den 27. Septembris jüngst / das angeregte aufferbawte Kornhäußlein niederreissen vnd schleiffen lassen / in massen du mitbeklagter Oberamtmann / sampt dem Schreiber / Landreuter / Landvogt vnd Holtzvogt zu D. mit einer grossen anzahl Bawren biß in 100. starck zu P. eyngefallen / das Hauß niderwerffen / vnd das Bawholtz in kleine Stück zerhawen / vñ 2000. Dachstein / 1200. Mawerstein / gäntzlich zerschlagen lassen / vnd in Summa alles thätlicher freuentlicher mutwilliger weiß verwüstet vnd zu Schanden gemacht. Derowegen vnd dieweil die Sach nun mehr an vnser Kayß. Cammergericht erwachsen / vmb diß Mandat wider deine lieb vnd dich zuerkennen vnd mitzutheilen / Vnderthäniglich gebetten vnd angeruffen. Wañ nun jme folgender gestalt an heut Dato Proceß erkendt worden / Hierumb so gebieten wir D. L. vnd dir von Römiß. ꝛc. bey Peen 8. Marck lötigs Golds / ꝛc. hiemit ernstlich vnd wöllen / daß dieselb D. L. vnd du den nechsten / vnverzüglich das angeregt zu P. niedergerissen / verderbt vnd verwüst Hauß sampt desselben Zugehör / in massen das in zeit solcher Verwüstung funden worden / restituiret / wider auffbawet / vnd in vorigen Standt vnd Wesen stellet / das nicht weygert oder verzichet / als lieb ꝛc. Jm fall aber D. L. vnd du / warumb jhr diesem zu geleben nit schuldig / erhebliche Vrsachen zu haben vermeynet / als dann heischen vnd laden wir D. L. vnd dich von berührter / ꝛc. daß dieselbig vnnd du auff den 30. Monathstag Januarij erscheinet solche angemaste Eynred vnd Vrsachen / wie sich zu Recht gebürt / dargegen für zubringen / demnach / ꝛc. Datum Speyer / den 17. Novembris / Anno 81.

Mandatum de non impediendo. In causa H. P. H. von vnd zu W. H. *contra C. F. M. & consorten.*

Tenor Mandati.

VNser Gnad vnd Gunst zuvor / Ehrwürdiger / Edler / lieber N. vnd C. F. auch vnsers vñ deß H. Reichs

H. Reichs lieben getreuwen A. von der G. Amptmann/ so dann dem Raht vnd gantzer Gemeindt zu B. H. an der T. vnser Gnad vnd alles Guts. Ehrwürdiger lieber N. vnd C. F. auch Getrewe/ vnserm Kayserl. Cammergericht/ hat vnser vnd deß Reichs lieber Getrewer H. P. supplicierendt anbracht/ als er jüngst verschiener Sommerzeit sein Mühlwerck zu J. erheischender Notturfft nach/ mit schwerem Vnkosten zuverbessern fürgenommen/ vnd erstlich dem Zimmermann/ welcher in die 150. Stamm Bawholtz/ jedes vngefehr für 3. Orth gerechnet hierzu verbrauchet 33. Gülden vnd 3. Malter Korns/ dann dem Fuhrmann so vber 200. Karren Stein zu solchem Wasserbaw geliefferet 20. Gülden vnd 3. Malter Habern/ bezahlen müssen/ vnd gemelte Werckleut jhrem Versprechen nach/ vermög getroffenen bestandts/ solchen Wasserbaw fürnemmen wöllen/ auch den meisten theil allbereit in das Werck gerichtet vnd vollnführet/ so hetten jhr der Raht zu B. H. wider Zuversicht/ euch desselben vermeintlich beschwerdt/ vnnd etliche vngelegenheiten vermeldet vnd angezogen/ Vnd wiewol er Supplicant euch seines vorhabens nicht allein hochdringende Vrsachen vnd Nohtwendigkeit/ sondern auch so viel in Wechselschrifften zuerkennen geben/ daß solches gemeiner Statt B. H. zu keiner Vnnachbarschafft/ æmulation oder Nachtheil gemeint/ vnnd da vber kurtz oder lange eyniger Schad entstehen/ oder er mit ordentlichen Rechten/ abgetrieben werden möchte/ daß er alles abtragen vñ das Wasserwerck anders machen/ deßhalben auch so von nöten genugsam Caution vnd gegen männiglich hafften wölle/ darumb auch ein öffentlich Instrumentum fürgewiesen/ Nicht desto weniger aber wehren in grosser Anzahl euwer Bürger mit Büchsen vnd andern Handtwehren gerüst/ den lezten Julij/ verschienen 85. Jars herauß gefallē/ vnd auff E. B. als frembdem Grundt vnd Bodem/ ermeldt Mühlenwerck vnd voll erbawten Wasserbaw eygens Gewalts vnnd Fürnemmens zerhauwen vnd zerschlagen/ vnd nicht alleine die newe/ sonder auch etliche vhralte gesezte Stein in die Tauber geworffen/ vnd solches alles/ euwerem berümbten angeben vnd außgangenem Schreiben nach/ auch mit beklagts vnsers lieben N. vnd C. F. M. vnd seiner Beampten Befelch/ ratification/ vnd geneme haltung/ Wann dann er deß angeregten hoch notwendigen Baws/ ohne mercklichen Nachtheil vnd Schaden auch je länger je grösser entstehender Gefahr nicht entrahten könne/ auch für sich selbst vnbillich vnd allē Rechten zu wider/ daß jemandt benommen oder obgestricket werdē soll/ auß vergünstigung Zulassung vnd beliebung deß Eygenthumbsherrn zu seinem Nutzen vnd nach Notturfft/ ohne Männiglichs Gefahr/ Nachtheil vnd Schaden zu Bawen/ vnd das Seinig zu verbesseren/ vnd in dergleichen Fällen versehens Rechtens/ daß auff geleiste genugsame latisdationes, darzu er sich dann nochmahls aller Notturfft als Gerichtlich anerbotten/ vnnd hiemit inscribirt haben wil/ pars contradicens ferner ohne Recht mit der That keine Verhinderung oder Eintrag thun soll/ also daß in solchen vnd dergleichen notorie prohibitis casibus vnsers Kayserlichen Cammergerichts Iurisdiction tam ratione personarum quam materiæ subiectæ fundirt vnnd à præcepto wol angefangen werden möge.

Derowegen fernerm Vnraht vnnd vnzimlicher Thathandlung zu begegnen/ vmb diß vnser Kayserliches Mandat wider D. E. vnd euch zuerkennen vnnd mitzutheilen/ vnderthänig anruffen vnd bitten lassen/ auch erlangt/ das solches jhme an heut Dato erkendt worden ist/ hierumb so gebieten wir D. E. vnd auch von Röm. ꝛc. bey Peen acht Marck lötigs Golds/ halb/ ꝛc. daß D. E. vnd jhr hinfüro euch alles Gewalts/ jrrung vnd thätlicher Verkündigung/ der gemelten Wasserbaw abzutreiben oder eynzustellen messiget/ abthut vnd enthaltet/ sonder auff geleiste Versicherung de demoliendo, im Fall es mit Recht erkendt würde/ deß ordentlichen Rechtlichen außtrages/ so jhr beschwerdt zu seyn vermeynet/ gebrauchet/ desselbigen euch begnügen vnnd sättigen lasset/ denselben also vnnd zu wider nicht thut/ als lieb D. E. vnd euch sey/ ꝛc. daran geschicht/ ꝛc. Datum Speyer/ 13. September/ Anno 89.

SVPPLICATIO XVI.

Pro citatione & mandato de non ædificando, sed demoliendo.

In causa D. W.

contra

P. N. P.

HOchwürdiger/ ꝛc. Wiewol in gemeinen Rechten vnd R. Satzungen versehen/ daß keiner den andern in seiner innhabenden possession vel quasi mit gewaltiger Handthat vnnd weiß turbiren vnd beschweren/ oder zu sonderer æmulation vnd Verlust bauwen/ graben/ sonder einer gegen dem andern deß Rechtens/ ꝛc. Wiewol auch denn ferner im Heyligen Reich nicht zugelassen/ newe Zoll auffzurichten vnd zu bauwen/ Jedoch dessen alles vnangesehen hat P. N. B. vor dem N. Thor ein neuw Mannstatt vnnd Zollhauß vnbefügter weiß auffrichten vnd bauwen lassen/ ꝛc. Dieweil dann solcher Zoll Baw gemeiner Statt D. W. zu sonderm Trutz/ æmulatiō auch zu höchstem abbruch vnd schmelerung jhrer Freyheiten/ Obrigkeiten/ Rechten/ vnd Gerechtigkeiten/ derowegen jhnen Klägern auß oberzehlten rechtmässigē Vrsachen keines wegs zu geduldē/ daß der neuw angefangener Baw vollnführt werde/ sondern wol befügt seyn/ denselben mit ordentlichen Mitteln zuverhindern. Bitten demnach ein Citation vnd

inhibitorial pœnale Mandatum wider P. zu erkennen/ꝛc.

Decretum: Jst Mandatum erkendt / das vbrig Begeren abgeschlagen/2. Decembris/Anno 70.

TITVLVS X.

Mandata de non offendendo, turbando, molestando, nec impediendo.

SVPPLICATIO I.

Pro mandato de offendendo.

In causa P.B.

contra

P.B.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. May Cammerrichter / Gnediger Herr / E.F.G. bringt Anwaldt der Ehrwürdigen vnnd Edlen Herrn Thumbdechands / Seniorn vnd deß gantzen Capittuls deß Stiffts vnd Kirchen zu P. vnderthänig supplicirent vor vnnd an / wie daß Herrn B. M. vnnd R. der Statt P. in newlichkeit weniger als mit Recht sich gelüsten lassen / nicht allein etliche der Herrn Thumbcapitularen Diener / vermeindter gantz nichtiger liderlichen Vrsachen / vnnd prætendirter Schuldtsachen willen / auß jhren Höuen / sondern auch andere ab den geweyheten vnd gefreyheten Plätzen vnnd Kirchhoffen / durch jhre Apparitores, vnnd zugeordnete gewapnete Diener vñ Bürgerschafft in grosser Anzahl / mit Gewalt abholen / vnnd noch dazu eins Thumbherrns Hauß mit gewehrter Handt vmbsetzen / vnnd bestellen lassen / vnnd etliche Tag vnd Nacht mit abwechselung vnderschiedlicher Bürger beharrlichen mit grossem Tümmelschiessen / niderbrechen vnnd abwerffung / auch verwüstung deß Gartens vnnd Zauns / vnnd allerhand vielfältigen Gottsläſterung vnnd Träuworten / solchen vppigen vnerhörten Muhtwillen geübt vnd getrieben / daß Anwaldts gnädigen Herrn Principales vnd die jhrige sich nicht sehen dörffen lasse vnnd jhres Leibs vnnd Lebens nicht wol sicher gewesen.

Ob nun wol auff beschehen Andrung beklagte sich entschuldigt / als wann solches ex quodam errore vorgangen (darbey man es dann auß guter Nachbarschafft gern verbleiben lassen wöllen) jedoch weil sie solches noch hernacher / vnnd im verschienen Nouembri mit thätlicher Abführung einer Weibspersonen / auß jhrer eineß Ehrwürdigen Thumbcapittuls immuniter vnd Freyheit / continuirt / vnnd also nocendi & offendendi animum sæpius reiteratis vicibus mehr als gnugsamb an Tag geben / haben Anwaldts gnädigen Herren Principales solches erheischender vnumbgänglicher Notturfft nach / an jhren genedigen Landtsfürsten vnnd Herren / den auch Hochwürdigen Fürsten vnnd Herrn / Herrn N. klägendt gelangen müssen lassen / darauff dann erfolgt / als Jhre Fürstl. Gn. die Beklagte durch dero ansehenliche Räthe / von solchem freffenlichen muthwilligen / vnnd Landtfriedtbrüchigen beginnen vnnd fürnemmen / allerhandt fernerm Vnheyl zeitlich vorzukommen / getrewlich vnnd wolmeinendlich / aber leyder vergebenlich abmahnen vnnd verwahrnen lassen / vnd sie dieser thatt handlung halben / welche sie noch gantz vnuerantwortlicher trotziger Weiß iustificiren wöllen / durch die gemeine deß Stiffts Stände (an welche als inn solchen vnnd gleichen Fällen ordinarios ein solches zu entscheiden gelangt) Jhr Fürstliche Gnaden zum Abtrag / wie nicht weniger sich dergleichen Landtsfriedtbrüchigen thathandlungen hinfüro zu mässigen vnnd gäntzlich zu enthalten / völlig erkandt vnnd ertheilt / Vnd als sie sich solchem zu gehorsamen gewidert vnnd gesperret / sendt ihnen die Zufuhr vnd Strassen / sie dardurch desto besser zubezwingen / vnnd zu gebürendem Gehorsamb zu bringen / auß Gutachten vnd Raht der gemeinen Landtständen gesperret vnd gehemmet worden / damit doch leyder anders nichts erlangt / dann daß sie in jrem halstarrigem Gemüth gleichsamb mehr gesterckt / zu den Waffen gegriffen / vnnd sich nun mehr ein geraume Zeit hero also schwirig / auffrührig vnnd betrauwenlich / mit der That in gemein verhalten / daß ein Ehrwürdig Thumbcapitul sein Ordinari Residentz darüber getrungenlich verlassen / vnnd zu jhrer selbsten vnnd der jhrigen Verwahrung / vnnd besserer Versicherung der Statt P. wie ohne Zweyffel am gantzen Rheinstromm vnnd angrentzenden Orten Landtkündig vnnd Notorium, sich eussern vnnd anderwerts hinbegeben müssen / Vnnd zu diesen jetzt ohne das geschwirigen Zeiten / dem Wetter ohne Gefahr vnnd ohne vorgehende der hohen Obrigkeit Versicherung nicht trauwen / noch wider zu jhrer Residentz füglich sich recht wägen vnnd niederlassen dörffen / sonderlich weil solche der gemelten Statt Entberungen nicht neuw / vnnd zu vnderschiedlichen Zeiten / als Anno 1528. 1532. vnnd 1560. wie auff den Nohtfall originaliter zubescheinen / vnnd für dißmal auß beygelegten Copiis sub numero 1. 2. vnnd 3. zuersehen / dergleichen muthwillige Landtfriedtbrüchige thathandlungen / wider klare auffgerichte Thädigung / vnnd Verträgen sich begeben / Vnd ob sich schon Anwaldts günstige Herrn Principales sampt oder sonder / auff gut Vertrauwen widerumb zu jhrer ordentlicher Residentz erheben wolten / sie sich allerley Gefahr Leibs vnnd Lebens / so wol

so wol von Herrn B. M. vnd Raht / als auch gemeiner Bürgerschafft der Statt P. vnzweiffentlich zu besorgen / wie sie dann deß Herrn Thumb-Camerarii Lusthauß / mitten in der Statt gelegē / noch neulichen gantz muthwilliger Landtfriedtbrüchiger vnd freuentlicher weiß nidergerissen vñ zerwüstet / mit betrawlichem vernemmen / sie nicht allein gegen einem Ehrwürdigen Thumbcapitul / vnnd derselben Angehörigen / deren etliche nit viel mehr Saltz zu P. essen werden / sondern auch dem Herren Bischoffen selbsten ein mehrers zu thun wol mächtig / dadurch dann jr feindselig gemüth / welches sie ins werck zuziehen allerdings entschlossen vnd Vorhabens mehr als vberflüssig gespürt würdt. Wann aber solches vnd dergleichen den außgekündten hochverpeenten thewren Landfrieden / darin solche vnd dergleichen Thathandlungē vnd vberfäll bey deß H. Reichs Acht / vnd anderē schweren Peenen zum höchsten verbotten / è diametro zuwider / vnd dannenhero E. F. G. vnd dieses hochlöbl. Kay. Cam. Jurisdiction on zweiffenlich fundirt / auch dieses orts inter tumultuolam plebem, metus iustissimus ex actibus retro gestis vorhanden / Als bitte ich in Namen woler-melts Thumbcapituls / damit sie wider zu jrer Residenz gerühiglich gelangen / vnnd mit den jrigen gerühig dabey verbleiben / vnd bey jhrer Immunitet vnd Libertet dem Landfrieden zuwider nit feindlich angedeutet / vnd in jren häusern gewaltthätiglich / vnd mit gewehrter hand vberzogen vnd vberfallen / noch die jrige mit gewalt auß jren gefreyten Höffen vnd Plätzen / abgeholt werdē mögten / wider gedachte Bürgermeister vnd Raht auch eine gantze gemeine Bürgerschafft zu P. ein Mandatum pœnale de non offendendo auff den Landtfrieden in nottürfftiger Form gnedig zu erkennen vnd mitzutheilen. Hierüber E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt vnderthänigs fleiß anruffendt.

E. F. G.
Vnderthäniger
gehorsamer
N. N.

D. Cauens de rato & mandato.

Decretum: Erkendt in cons. 9. Martii, Anno, &c. 94.

Huic simile extat votum pro mandato de non offendendo. In causa L. E. S. contra R.

Ad mandatum de non offendendo decernendum. 1. requiritur, quod adsit fracta pax. 2. Quod minæ tales sint, quæ cadunt in virum constantem: Referens ergo helt die Mittinen für nichts anders / als für ein Abschrifft: ideo mandatum de non offendendo in communi forma decernit, daß er wider den Landfrieden nichts thätlichs wider den Appellanten fürnemmen wölle. Ideo decretum in consilio 30. Aprilis, Anno, &c. 60.

SVPPLICATIO II.

Pro Citatione ad videndum se declarari cum mandato de restituendo, & non offendendo, neque turbando in futurum. In causa M. von A. F. contra H. K. zu B.

Hochwürdiger Fürst / Röm. Kayſ. Mt. Cammerrichter / Gn. Herr / E. F. G. bringt der Edle vñ Ehrnveste M. von A. im Lande zu H. Erbgesessen / auß hochdringender vrsachen klagend für: obwol in gemeinen beschriebenen Rechten deß heyligen Reichs Ordnungen vnd Constitutionen / der gülden Bullen / den hochverpeenten Kayſ. Landtfrieden / vnd dieser Kayser. Camm. Ordnung bey schweren Straffen / statuirt / gebotten vnd verbotten / daß keiner was Würden / oder Standts der auch ist / den andern vmb einigerley vrsachen willen / wie die jmmer Namen haben möchten / auch vnder was gesuchtem schein vnd dechkel es geschehe / befeinden / bekriegen / seiner inhabeder gewehr / Possession / vel quasi, seiner Haab vnnd Güter / Hauß / Hoff / Hüte vnd Weyde / mit gewapneter vnd gewehrter Handt / eygenthätlicher / freuentlicher mutwilliger weise spoliiren / entsetzen / oder vergwaltigen / sondern ān gleichen vnd ordentlichen Rechten sich ersättigen lassen / vnnd dessen Außgang erwarten soll. Wiewol auch in facto wahr / kundt vñ offebar / auch beweißlich / vñ vnverneintlich ist / daß Supplicans vnd sein Gottseliger lieber Vatter Weylandt der Edle vnd Ehrnveste W. von A. vnd dessen nachgelassene Wittib / die Edle vnd vieltugentsame Fraw N. Klägers Mutter / einen adelichen Sitz N. genandt im Landt zu H. gelegen / mit darinn gelegenen Gütern vnd eingesessenen Vnderthanen / Ländereyen / Hölzungen / Wasser vnd Weiden / für 10. 20. 30. 40. 50. vnd mehr Jaren friedlich vnnd ruhsamlich besessen vnnd eingehabt / vnder andern auch auff deß Supplicanten vnstreittigen Grund vnd Boden / zwischen der B. vnnd dem B. ein Haußmanns Hauß oder Köte / darein deß Supplicanten schäffer vnd Hirte N. genandt / gewohnet / welcher solches Hauß auch eine geraume zeit mit der darzu gehörigen Länderey / one jemandts Eintrag / verhinderung / oder rechtliche zuspröch vnd forderūg bewohnet vnd gebrauchet / vnd bey all solchem gebrauch vnd besitz deß hauses / vnnd was darzu gehörig / billich zulassen gewesen / nichts desto minder aber hat der auch Edle vnnd Ehrnf. N. Erbgesessen zu N. Kön. Mt. zu D. ꝛc. Statthalter / ꝛc. sich gelüsten lassen / im nechst abgelauffnem 96. Jare / den Mitwochen nach Nicolai gar früe / vnd ehe d Tag angangen / einen grossen hauffen von bewerten bawersleuten / vnd sonderlich auß einem gantzen Dorff N. N. genandt / zusammen zu bringen vnd sie neben dem jnen zu geordneten N. Vogt / vnd N. alle in deß Supplicanten / vnd seiner Mutter

eygenthümblich zugehörig gut N. vnd dessen Zugehörungē geschickt/welche deß Supplic. Schäffern hauß oben specificirt/ gäntzlich demolirt/ nidergeworffen/alles zerbrochen/vñ zerschlagē/Grund vnd Boden gleich gemacht / wie auß beygefügter Instrumentirten Zeugen verhör lit. A. gnedig zusehen/alles deß H. Röm. Reichs Rechten/satzungen/constitutionen/ordnungen/vnd dem hochverpeenten Kay. Landfrieden zuwider/derohalben sie also dadurch in die peen der Recht vnd deß Kayss. Landfriedens würcklich mit der that gefallen/vnd die verwürckt haben. Dieweil dann dem Supplicanten vnd dessen Mutter/ Fraw N. mit nichten gelegen/all solchem Freuel/muthwillen/Gewalt/ Landfriedbrüchiger that vnd handlung/auff jrem eigenen vnstreitbaren grund vnd bodem/ mit nidreissung jres hauses / vnd spoliirung desselben zuzusehen/sondern durch ordentliche mittel vnd wege rechtens dagegen zu eyffern / vnnd diß Factum vnd begangen Landtfriedbrüchige that vnd handlung/in der constitution deß hochverpeenten Landfriedens fundirt/vnd an das hochlöbliche Kayser. Cammergericht/ön alle mittel gehörig. Dem allē nach ist an E. F. G. deß Supplicanten Klägers/ vnd seiner Mutter vnderthänige bitt/jnen citation vnd Ladung ad videdum se declarari in pœnam, deß Kay. Landfriedens/vnd deß H. Röm. Reichs Acht gnedig wider N. vnd alle die jenigen / welche diß Spolium vnd gewaltsame Landtfriedbrüchige that vnd handlung freuentlicher weise mit gewapneter hand begangen/vnd volnbringen helffen/zuerkennen/vnd jhnen gnedig mitzutheilen / darinn auch den Gewaltübern mandirt vnnd aufferlegt werde / das nidergerissen hauß widerumb auffzubawen/vnd alles in vorigen standt/cum spoliatus ante omnia sit restituendus, zu bringen/cum mādato de non offendendo, & non turbando in futurum, Das hochadenlich miltrichterlich Ampt nit allein gebettener massen / sondern auffs kräfftigst vnd beständigst solchs gebetten werden solte/ köndte oder möchte/einständigs fleiß vñ alle hülff vnd rechtliche Mittel vnd Wege hierüber anruffendt.

E. E. G.

Underthäniger
gehorsamer
N. N.

L. cauens de rato & mandato.

Decretum: Erkendt in cons. 17. Martii, Ann. &c. 97.

Huic simile votum extat pro mandato pœnali de non molestando & offendendo in causa H. H. contra B. M. vnd K. zu B.

Supplicans narrat à Senatu B. latam esse quandam definitiuam sententiam, à qua tamen ipse tanquam tutor cum contutoribus ad Cameram appellauerit, & appellationem istam acceptam, citationem vna cum inhibitione decretam, Senatui insinuatam, & denique post exhibitum libellum grauaminum, tādem eo vsq; processum esse, donec in causa fuerit conclusum. Etsi ergo supplicans putauit Senatum nihil de facto attentaturum contra Cæsaream inhibitionem: conqueritur tamen, quod Senatus ea non obstante, non solum ipsum cum familia sua ex domo sua eiecerit, verum etiam, quod ipsum per apparitores siue ministros in propriis ædibus inquiri fecerit (id quod ministris probat) adeo vt fuga sibi salutem quærere sit coactus: Et licet aliquoties pro saluo conductu supplicauerit, is tamen ipsi semper à Senatu est denegatus. Cū ergo hæc omnia in extremum suum incommodum, & in contemptum Cæsareæ Maiest. vergant, & nullo modo propter maleficium aliquod à supplicante commissum, facta sint, sed quia iniquis illis attentatis parere noluerit, petit sibi supra nominatos processus decerni. Abgeschlagen/iudicialiter 5. Octob. Anno 90.

SVPPLICATIO III.

Pro mandato sine clausula, cum annexa citatione ad docendum, & mandato de non vlterius offendendo, & non turbando. In causa N. B. contra N. B.

Hochwürdiger/ꝛc. Auff jüngst den 28. Aprilis vberreichte vnd beygebundene Supplication/vnd darauff eadē die ergangenes genediges Decret/ zeigt E. F. G. Anwaldt Frauw M. von N. wider jren Sohn vnd Consortes/weil dieselben je die gesuchte güttliche Mittel jres theils zerschlagen/serner in vnderthänigkeit an/daß gleichwol sie Fraw geneigt were/den in der Supplication vnnd Decret angezogenen Vertrag oder Vergleichung originaliter beyzulegen/Dieweil aber solche Vergleichung allein dem N. B. Vormund Inuentario einverleibt/vnd nit wie ander Verträg duppel gefertigt/sonder / neben etlichen andern Briessen in gemein hinderlegt / verpitschirt vnnd verschlossen/So hat sie wegen eyngefallener Stritten/der gewesenen Vormünder/vnd weil noch kein Rechnung vnd Widerliefferung beschehen/zu solchem Original nicht kommen mögen / Es haben aber jhres Sohns gewesene Vormünder / als N. N. vnd Consorten in deß Sohns eigenen Sachen solch gantz Inuentarium vnnd darinn eben diesen vertrag oder vergleichung allhie selbst producirt/ als E. F. G. auß beyliegendem durch einen L. subscribirten extract/lit. A. notirt/ gnedig zu ersehen/ vñ sich warhafftig also befinden wirdt / wie dañ d Sohne/als er allbereit seiner Vormünder erlassen/solchen vertrag vnnd vergleichung sonderlich die hergebrachte possess/in beyliegendem Original lit. B. So dañ durch die Herrn L. vidimirten subscribirten extract einer Gült verschreibung lit. C. vermerckt/ vnd in andern Instrumenten/Briefsen vnd Handlungē/vielfältig repetirt/approbirt/ vnd noch bessers erklert/ Darzu ist diese der Fraw Possession vnd Regierung bey der Röm. Kayser. Mt. ꝛc. Chur vnd Fürsten/ sonderlich in vielē processen/

teissen/ an diesem hochlöbl. Kayſ. Cam. auch ſonſten bey allen benachbawrten / ſtänden vnd Leutē notoriſch vnd offenbar. Gelangt demnach an E. F. G. Ehrenbemelter Frawen Anwalts gantz vnderthänig bitt/die wollen jme nachmaln die gebetene Proceß/vnd ſonderlich das annectirt Mandat ſo wol de non turbando, als offendendo erkennen/Vnnd weil dieſe betrübte Wittib auſſerhalb bey den jenigen/ſo ſich mitleidenlich jhrer erbarmen/ zwar im Elend excommunicirt / ſonſt in der Welt nit weiß vber nacht zubleiben / noch viel weniger ſich zu erhalten / ſonder im mangel ihrer Legaten/außſtändigen Heyrahts guts/ Morgengab/widerlegung ererbter vnd anderer Haab vnd Güter / deren aller ſie ſpoliirt / euſſerſt Noth/ Hunger vnd Kummer leiden muß/demnach fürderlich Decret gnedig ergehn laſſen/E. F. G. hoch adelich /miterichterlich Ampt hierüber pro administratione iuris & iuſtitiæ in vnderthänigkeit anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger

gehorſamer

N. N.

D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Erkendt in conſ. 21. Aug. Anno, &c. 93.

Huic ſimile extat pro mandato de non offendendo nec turbando, in cauſa H. H. contra O. Quamuis non adeo vſq; releuantes cauſæ eſſe videantur ad decernendum mandatum de non offendendo, quia tamen in dubio timendum eſt, quod comites ſint vim facturi, & de eorum iniuſtitia quodammodo conſtet, putarunt domini ſolum mandatum de non offendendo in communi forma decerni poſſe, & ita decretum, &c.

SVPPLICATIO IV.

Pro mandato pœnali de reſtituendo. Item de non offendendo. In cauſa P. & E. von G. contra H. F. VV.

Hochwürdiger/ꝛc. E. F. G. bringt Anwalt der Edlen/veſten P. vnd E. von G. jrer höchſter notturfft nach in vnderthänigkeit ſupplicirendt für vnd an/Wiewol in allen Geiſtlichen vnnd Weltlichen Rechten/auch deß H. Reichs wol verfaſten Abſchieden heilſamlich verſehen/ daß keiner/was Würden/oder Standts der auch were/ einen andern in ſeinen Rechten/Gütern vnnd Gerechtigkeiten/vnd dero Poſſeſſion beſchweren / betrüben/ zuſetzen/ viel weniger violento modo deſtituirn vnd entſetzen/ ſondern menniglich an ördentlichē Außtrag Rechtens erſättigt ſeyn ſoll. Wiewol auch Anwald Princ. ſich jederzeit alſo verhalten/ daß keiner/ſonderlich aber der durchl. F. H. F. H. W. gegen dieſelbe etwas de facto fürzunemmen/ oder an jren Perſonen vnd Gütern zu verfolgen/ zu perſequiren/ auffs euſſerſt zubetrangen/vnd in endtlich verderben zuſtürtzen / einig billigmäſſig Vrſach nicht ſchöpffen können oder mögen. Deſſen doch vnangeſehen / begibt ſich in facto, nach dem mitklagender Juncker E. mit ſeinem beyhabenden reittenden Diener in W. Waldt / der N. genandt/verirret/vnd von einander kommen/folgends durch einen Schuß/ damit ſie beyde wider zuſammen gerahten möchten / ein Zeichen gegeben daß hierauff mit groſſer Vnbeſcheidenheit/ auch thatlichen Zunöttigungen ſolchs Schuß halben/jme mitklagenden E. auff frey Kay. Landſtraſſen/ von einem N. Forſt vnd Waldtbawren zu geſetzt/darüber er zu ſeiner abgenötigter Defenſion vnd rettung mit beſagtem bawrē in ein rauffhandel gewachſen/Jedoch beyderſeits ohn alle beſchädigung von einander geſcheiden. Als nun hochged. Fürſt ſolches verlauffs gleichwol auff eingeſchoben vergleich/vnd ohnerfindlich Anbringen berichtet/hat S. F. G. hierin parte altera non audita nit allein den Waldbawren glauben beygemeſſen/ſondn auch ferner noch vber 40. zu roſſz/ vnd etlich 100. zu Fuß abgeordnet / ſo in jr frey adelichs ſchloß vnd Flecken P. mit gewehrter hand gantz gewaltthätiger weiß eingefallen/ alle thüren Kamer/ Keller vnd ander gemächer / ſo nit gleich auffgeſchloſſen/ mit groſſer vngeſtümmigkeit zerſchlagen/auffgeſtoſſen vnnd eröffnet/ auch Anw. Principal Haußfraw vnd Tochter wütend vnnd ſchrecklich vberfallen/jnen die geladene Büchſen vnd Rohr auff die Bruſt geſetzt / dahin durch betrawung zwingen wöllen/denſelben/wo beyde klagende Junckherrn ſich auffenthalten möchtē/ anzuzeigē/ auch da ſie dſelben nit mächtig ſeyn/noch fänglich hinweg ſchleppen kōnen/allerhand hochmut/trutz vnd muthwillen getrieben / mit fewrigē Zündeſtricken in die ſchewr gerend/im Heuw vnd Stroh Anw. Principaln geſucht / dieſelbe inn jhrem Abweſen gantz ſchmedürſtiger vnverſchämpter weiß/vnnd ſonderlich den alten ſupplicirenden wolerlebten Junckherrn der zumal vnſchuldig hierin gewickelt/ein alten Lecker genendt/vnd auß geruffen/ hernacher zum keller gelauffen/mit dem wein jres gefallens gehauſet/vnd was ſie nit außtrincken mögen/zum theil in keller lauffen/vñ verderben laſſen/ auch andere ſachen/ſo jnen dienlich mitgenommen/vnd zu ſich geriſſen/vnd aller maſſen/wann ſie mit Feinden zuthun/ſich grauſamblich erzeigt vnd gebehret. Bey dieſem es nit verblieben/ſondern es hat auch hochgedachter Fürſt Anwald Principaln in andere Weg vielfältig nachſtellen laſſen/ der geſtalt/daß dieſelbe ir ſchloß vnd Güter wegen anbetroheter vnſicherheit verlaſſen/ in Elend herumb ſchweben/vnd deß Jhrigen entrahten müſſen.

Vber dieſe gelittene Vergwaltigungen/weiln Supplicanten ohn einig billichmäſſig Verſchuldē/obgehörter maſſen zu entweichen genottrenget vñ vff dz jrig kein auffſicht haben köndtē/ iſt dſelbē Adelicher Sitz vnd Behauſung durch Fewr auff den Boden ab: vnd alles verbrunnen/dermaſſen/

daß

daß leider nichts ausserhalb zweyer Bett errettet/ vnd also Anwalds Principaln nit allein vom jrigen jämmerlich vertrieben/vnd durch fewersnoth folgends verderbt wordē/ sondern auch bey hocherm eltem Beklagten/ vngeacht deß vielen mit irē ansehenlichē adelichen beystandt beschehenen vnterthänigs anhaltens vnd solchs verursachten vnheils vnd verderblichē wesens/ jhnen keine fruchtbarliche audientz / weniger schuldige Reistitution bißhero gedeyen mögen/ alles zu jrem höchsten onwiderbringlichen Nachtheil vnd schaden.

Wann nun geklagte / gewaltsame vnd Thatthandlung nit allein obangezogenen Rechten vnd Reichs Abschieden/sondern auch aller natürlichē billichkeit schnur stracks zuwider / sonderlich auch sich mit keinem Schein Rechtens behaubten läst/ vmb solch geringschätzige/nichts sollende Vrsach der gestalt gegen ongemittelte deß Reichs adeliche Personen zu procediren/dieselb deß jrigen zu entsetzen/davon zutreiben/vnd abzuschreckē / viel weniger verantwörtlich / dz ein Vatter wegen ungemasster / doch vnerweißlicher verbrechung seines Sohns (vber dessen Person auch beklagtem Fürsten / zumal kein Jurisdiction gebüret) obgeklagter massen/vnverschuldter ding geängstigt/ beleydigt vnd beschwerdt werden soll / dannenhero diß enorme factum also beschaffen/dz E.F. G. nach jnhalt deß 23.titu.part.2. dem beschwerdten Theil die Rechtliche handt wider obgeklagte Thatligkeiten vnd trangsal zu bitten vberflüssig befugt seyn/ bevorab da auch dieselb in iurisdictione wider beklagten Fürsten / als dem Reich one mittel vnterworffen in gegenwertigen fall ohn zweifenlich begründet.

Solchem nach ist an E.F.G. Anwaldts in namen obstehet/vnderthänig bitt / jme wider hochermelten Hertzogen mandatum pœnale de restituendo, amplius non molestando: Item non offendendo sine clausula, darin J.F.G. ernstlich aufferlegt vnnd gebotten/ was obgesetzter massen/von berürtem Schloß weggenommen/widerumb/wie auch allen zugefügten schaden/zu restituiren/zuersetzen vnd zuvergnügen/ so dann fürohin/von dergleichen thatlichkeiten vberfallen/ vnd gefährlichē nachtrachtē/ober vñ abzustehen/klagende Junckherrn vnverfolgt zu dem jrigen kommen vnd bleiben/vnnd allerdings an Rechtlichen Außträgen (darzu beyde Junckherrn sich erbietig gemacht/ vnd noch ferner hiermit erbieten) ersättigen zulassen/in communi forma, cum annexa citatione, gnedig zu erkennen/vnd mitzutheilen. Das hochadelich miltrichterlich Ampt hierüber allerbester fürträglichster gestalt/wie das von Rechts wegen beschehē solle oder möge/ in vnderthänigkeit höchstes fleissiges anruffendt.

E.F.G.

Vnderthäniger
gehorsamer
N.N.

Decretum : Jst gebetten mandatum erkendt in consi. 31. Decemb. Anno 98.

SVPPLICATIO V.

Pro citatione auff verwirckte Peen Kayserlich Schutz vnd Schirmbrieffs. *Item mandatis pœnalibus de non offendendo, nec amplius turbando vel molestando. In causa B. M.* vnnd R. der Statt B. *contra* Gemeine Ingesessene deß Castels W. in W.F.L.

Narratur. Wiewol Syndici Principalen sampt allen jren Bürgern/Inwohnern/Vnderthanen vnd verwandten/auch aller jhrer Leib/ Haab vnd Güter/von der Rō. Kay. Mt. vnsers allergnedigsten Herrn in jhrer Mt. vnnd deß H. Reichs sondern verspruch/schutz vnd schirm auffgenommē/ vnd jnen darzu jhrer Majest. vnnd deß H. Reichs starck sicher Geleydt für Gewalt zu Recht mitgetheilt/also daß sie für jre Person/auch deren haab vnd Güter allenthalben im Reich jrer Notturfft vnd Gelegenheit nach/frey sicher / vnbeschwerdt/ onbekömmert / vnd onauffgehalten/handlen vnd wandlen/auch sich dessen allen vnd jeden erstrewē/ gebrauchen vnnd geniessen/wie andere/so in jhrer Majest. vnd deß H. Reichs sicherheit vnd Geleyd haben/ solchs allenthalben geniessen / gebrauchen von Rechts vnnd Gerechtigkeit wegen von aller menniglich ohnverhindert bey vermeidung einer Peen 50. Marck lötigs Golts/die ein jeder/so offt er freuentlich darwider thäte / vnnachläßig zubezahlen verfallen seyn soll / alles fernern Jnhalts hierbey ligender Copey Instrumenti am 3. Junii 75. obbenenten Vogten zu W. vnd andern sampt- lichen Vögten in Westfrießlandt daselbsten zu W. im R. Hauß durch Notarium vnd Gezeugen verkündigten Kayſ. Schutz vnd Schirmbriefs/ welche auch sampt vnd sonders berührten Schutz vnd Schirmbrieff für gnugsam insinuirt vnd exequirt angenommen/ darauff dann widergedachte Vögte zu W. vnnd Consortes vff verwürckte Peen am 17. Febr. Anno/ &c. 79. erkendt außgangen/verkündt / vnnd Gerichtlich eingeführt/darauff noch heutigs Tags laut deß Gerichtlichen Prothocols / vnnd deßhalben ergangenen Acten darauff gezogē procedirt wirdt. Dessen alles auch vnd angeregter Litispendenz vnangesehen/seynt die Ingesessene deß Castels W. in Westfrießland im Monat Jun. jüngst im Principalen Inwohnern vnd vnderthanen deß dorffs D. eygenthümliche befriedigte beholtzung/oder Gebüsch thätlich gefallen/vnd darauß vber die 50. vnd mehr Fuder holtzes vnd busch gehawen/auch die stumpen auß gegraben vñ weggefürt/ vnd als sie derwegen von der Statt B. Drosten vnd befelchhaber deß hauses B. beschickt/vnd sich solcher thätlichē eingriff in hangenden Rechten zu enthalten vermanet/ haben sie sich darauff vnverholen hören vnd vernemmen

stemmen lassen/ Sie könten desselbigen Holtz vnd Busch nicht entrahten / sie wöllen so lang darin hauwen vnd hinweg führen/ alldieweil dar etwas verhanden vnd zubekomen were/ Also haben auch dieselben eingesessene zu W. im angeregten lun. einen thatlichen Einfall an der Statt B. Vnderthanen deren von L. anschlage/ behege/ oder Befriedigung gethan / vnnd darauff an die 20. Wägen Hew hinweg geführt / Inmassen sie dañ auch wider vnd vber alt herkommen vnd gemein Recht/ die gewöhnliche Wasserlösung / dardurch das T. vnd andere Wässer eben herab von der G. widerwerts nach der M. vnd dardurch hernach der S. seinen natürlichen Lauff vnd Abzug gehabt/ zugetruckt vnd verstopffet/ vnd dardurch der Statt B. Vnderthanen zu L. Wisen in die eusserste gefährligkeit / schaden vnnd Nachtheil gesetzt/ also vnnd der gestalt/ dz dieselbige durch solche Wasser gäntzlich verdrenckt/ vnnd zu nichten gemacht worden/ dardurch dañ die Beklagte die Peen obangeregts Kay. Schutz vñ Schirmbrieffs der 50. M. Golds verwürckt/ darein mit der Taht gefallen / auch mit Vrtheil vnd Recht darein zuerkennen vnd zuverdammen seynd. Langt demnach an E. F. G. Anwalts vnderthänige Bitt/ seinẽ G. H. Principaln wider ermelte Vogt vnd eingesessene deß Castels zu W. beklagte/ Ladung zusehen vñ hören / sich abermals oberzehlter Thathandlung halbẽ in die Peẽ vielbesagts Schutz vnd Schirmbrieffs gefallen seyn zuerklären/ So dann ferner obernanter Vetrawung halber Mandata pœnalia de non offendendo, nec amplius turbando vel molestando, alles in gemeiner vnd gewöhnlicher Form gnediglich zuerkennen vnd mitzutheilen. E. F. G. ꝛc.

Decretum: Ist erkendt in conl. 17. Feb. A. 79.

Simile huic priori extat votum pro mandato pœnali de non amplius turbando seu offendendo in causa M. & A. H. contra H. K.

Narrat supplicans in constitutione deß Kayſ. Landtfriedens cautum esse quod nemo propria autoritate, vi & vi armata absque causæ cognitione alium de sua possessione vel q. deiicere aut in ea turbare debeat. Certum autem est, quod quidam A. & B. 18. Aug. Ann. 89. suo & consortum nomine vacuam possessionem cuiusdam domus in D. B. consequenter & certorum fundorum, pratorum, syluarum possessionem adierint, apprehenderintq;, & postea hisce omnibus prædictis in habitando, locando, arando, pascendo, serendo, vel aliter vsi fuerint absque vllius contradictione. Verum quod ante paucos dies H. K. & N. N. per se & cum consortib. eius tentauerint, non tantum prædicta prata aliis locare, vetum etiam vnum ex illis aratro subuertere, & cum A. A. vnus ex supplicãtibus casu superueniens huic facto se opposuisset, statim in ipsum armata manu insiliit. I. B. & Beklagtẽ Gewalthaber/ & præfatum A. ad internecionem vsque vulnerarunt. Et quamuis supplicans super hac violentia conquestus est coram Senatu N. B. tamen nihil efficere potuit. Quia igitur Rei & authores huius facti violenti in diuersis locis, & sub diuersis iurisdictionib. partim versantur, partim Mechliniæ, partim Coloniæ domicilium suum habent, & conueniendi sunt, præterea etiam cum d. domus fundi & prata sub diuersis iurisdictionibus, vt in ducatu C. comitatu M. districtu H. B. & V. sunt sita: Ideo ne continentia causæ diuidatur, petunt sibi supplicantes citationem cum annexo mandato decerni, maxime cum adsint minæ non vulgares. Aber auff diese Supplication ist Citation wider die Beklagten erkandt das vbrig begeren abgeschlagen / in consil. 3. Iunii, Anno 90.

SVPPLICATIO VI.

Pro mandato de non offendendo, **vmb mittheilung zukommenen Berichts Copey.** *In causa* **Bürgermeisters vnd Gemeind zu B. E.** *contra H. S.* **zu L.**

HOchwürdiger/ ꝛc. Es habẽ Bürgermeist. Gericht vnd Gemeind verschienen Jars/ jrer vnumbgänglicher Notturfft nach zu abwendung eusserster Betrangnuß wider jhre Junckhern H. S. von L. & consortes pro mandato de non offendendo, molestando, &c. vnderthänig supplicieren vnd anhalten lassen/ vnd als jnen ir Begeren noch zur zeit nit erkand/ sonder Gegentheilen vmb jren Bericht zuforderst zugeschrieben worden/ Als haben sie solch Schreiben in der Cantzley verfertigen/ vnd durch einen Camerbotten gedachten jren Junckhern der gebür insinuiren lassen / auff beygefügte subscribirte Execution gezogen/ Wann sie dañ seidthero so viel vernomen/ dz angedeuter vermeinter Bericht erfolgt / vnd E. F. G. vberreicht worden seyn soll. Hierauff vnd damit sie Klägere darauff der gebür auch gehört/ vñ nach befindung jre Notturfft weiter anstellen / vnd bedencken lassen mögen. So gelangt an E. F. G. Syndici vnderthänig Bitt/ sie wöllen gedachten seinen Principaln Copias bemelts Berichts/ seitemahl jhnen solches biß auff E. F. G. gnädiges Decret in der Cantzley verweigert worden / gnädig erkennen vnd mittheilen. In dem E. F. G. hochadelich miltrichter. ꝛc.

E. F. G. Vnderthäniger N. N.

Decretum: Ist dem Supplicanten sein Begeren zugelassen in conl. 8. Feb. An. 99.

SVPPLICATIO VII.

Pro Citatione **auff den Landtfrieden** / *&* *mandato de non offendendo*, **vnd die Verstrickten ledig zulassen.** *In causa D. M. contra N.* **von N.**

WOlgeborner/ ꝛc. Röm. Kayserlicher Mayest. Cammerrichter / gnädiger Herr / Wiewol in dem Kayserlichen vnd H. Reichs Landtfrieden/ reser-

Reformation/Abschied vnd Ordnungen vielfältig vñ wol versehen/ daß keiner den andern beveh-den/fahen/verstricken/auch durch sich selbst/ oder jemandts anders von seinet wegen kein Befesti-gung/Dörffer/Höfe/oder Weiler/ohne deß andn Willen mit gewaltiger That freventlich einnem-men/oder Gefänglich mit Brandt/oder in andere wege dermassen beschädigen/sondern wer zum an-dern zusprechen vermeint/ solchs an gebürlichen Enden vnd Gerichten/ördentlicher weiß fürnem-men vnd außführen sol/Jedoch vnd solches alles vnangesehen/ haben kurtz verruckter zeit B. M. vnd R. der Statt D. M. durch jhre Verwandte vnd Diener den Edlen N. auff freyer Kay. Land-strassen vngewarnter Sachen/ Auch ohne eynige redliche Vrsach/ oder erlangt Recht vberfallen/ Gefänglich angenomen/ jhne vnd desselben Die-ner von jhren Pferden geworffen/ dieselbē Pferdt zu sich genommen/ vnd sich N. darauff gesetzt/ er-meltē N. zu sonderm Hohn/ Spott vñ Schmach (mit gnädigē Vrlaub zumelden) durch den Koht geschleifft vnd gezogen/ Sonst darneben viel vbri-ger Vnbilligkeit/ so zu seiner zeit außgeführt wer-den soll/ zugefügt/ vnnd mit vnbillicher Verstri-ckung sich wider zustellē/ zu letzt von sich gelassen/ seynd auch daran vnersettigt/ sonder lassen sich of-fentlich freventlicher weiß/ vnd betrawlich hören/ Daß die vō D. M. sein deß N. arme Leut Frucht-garten/ Garten/ Wiesen/ vnd andere Fruchtbare Güter niderreissen/ verderben/ vnd Beschädigen wöllen/ alles obbestimpten Kayserlichen vnd deß H. Reichs verpeenten Landfrieden/ Ordnungen vnd Abschieden entgegen/ Auch mehrgedachten N. vnd desselbigen Vnderthanen zu mercklichem vnüberwindlichen Schaden vnd Nachtheil. Die-weil dann jetzgedachter von N. gedachte von D. Spruch vnd Forderung nicht erlassen kan/ Auch die Sach nach jetzt erzehlter Landtfriedbrüchiger Art vnnd Gelegenheit darzu in ansehung gemelte von D. ein Reichstatt/ niergend anders/ dann vor E. G. vnd diesem Kayserlichen Cammergericht die Sach zuerörtern/ So ist an E. G. von wegen vielgedachts N. vnderthänige Bitt/ jhme dem von N. Ladung/ auff den Landfrieden in gewöhn-licher Form/ darzu ferner obbestimpter Betraw-ung halber/ wider offtgemeldte von D. derselben gantze Gemeinde/ vnnd Innwohner/ ein Peenal-Mandat zuerkennen/ sich betrawlicher vnrecht-mässiger vnd vnbillicher beschwerlicher Beschä-digung/ vnd aller thätlicher Handlung zuenthal-ten/ vnd ine den von N. sampt seinen Angehörigen bey Recht vnd dem jren gerüwig vnd vnvergwal-tig bleiben zulassen/ Darzu auch der abgetrung-nen Verstrickung ledig zugeben. Dargegen wil sich auch vielgemeldter N. vor E. G. miltrichter-lich Ampt an diesem Kayserl. Camm. G. gebür-lichs Rechtens erbotten haben/ dasselbig hiemit Vnderthänglich anruffendt.

Decretum: Jst Ladung auff den Landfrieden/ Mandatum de non offendendo, vnd man-data die Verstrickten ledig zulassen/ cum clausula erkendt.

Huic aliud quoddam non inconueniens extat votum pro mandato de non offendendo. In causa S. contra S. R. & consortes.

Summa narrationum in supplicatione breuiter, hæc est. Nobilis de S. vt & alii nonnulli magnam habent syluam, H. Waldt genandt/ cuius possessionem ipsius maiores antea, & nunc ipsi semper pacifice habuerunt, & adhuc habent; in qua quidem sylua quibusdam suis subditis in N. N. ius vehendi concesserunt, sine quo alias commode viuere nō possent. Et quamuis d. sylua per aliquod spatium à dd. pagis N. & N. dissita sit, tamen semper & per tempus immemoriale ius vehendi habuerunt, vber Grund/ Bodem vnd Gemarckt deß Fleckens B. auff gemeinen getriebenen Wägen/ quādoquidem per aliam viam nullo modo in præfatam syluam ire aut agere possint. Nunc autem S. S. non tantum dd. subditos illac vehiculum ducere, & via communi vti prohibuit, sed & eos, qui iuxta consuetum morem ligna præteruexerunt, cepit, & in deterrimum carcerem coniecit, addita grauissima comminatione, si posthac vllum der S. Vnderthanen ibi deprehēderit, quod eum crudeliter interficere; & viuum sepelire velit. Quia igitur timor subest, ne aliquādo minas illas exequatur (maxime quia subditis suis in B. denunciatum, quod ad sonitum campanæ cum armis parati adesse debeant) & præterea tale factum nullo iure iustificari possit, periculumque armorum subsit, nec res vllam dilationem patiatur: Siquidem absq; lignis non magis viuere possint subditi, quam absque cibo, maxime hoc hyemali tempore: Ideo petunt sibi mandatum de nō offendendo decerni, welches in communi forma erkendt 3. Feb. an. 20.

SVPPLICATIO VIII.

Pro mandato de non offendendo. In causa M. G. N. contra E. & C. F. T.

HOchwürdiger Fürst/ Röm. Kay. May. Cammerrichter/ gnediger Herr/ Ew. F. Gn. bringt Anw. der wolgebornen Frawen N. G. N. gegen vnd wider den Hochwürdigsten H. C. F. T. Dan J. C. G. Amptsverwaltern/ vnd Kellern N. auch Raht/ gemeine Burger/ vnd Vndersässen deß Ampts vnd Statt N. in vnderthänigkeit supplicierendt für/ Ob wol in den gemeinen beschriebenen Rechten/ auch deß H. Reichs publicirten Abschieden/ Constitutionen/ vnd sonderlich zu vnzerstörlicher erhaltung gemeiner Ruhe/ Frieden/ vnd Eynigkeit/ auffgerichten Landtfrieden/ bey hohen Peenen heilsamlich statuirt vnd versehen/ daß keiner was Standts/ Præeminentz/ oder wesens der sey/ durch sich selbsten oder die seinige/ auch vnder was Schein solches geschehen möchte/ dē andern ohnerlangten Rechtens/ an seinem Jnhaben vnd Possession/ mit gewaltsamer Thätligkeit beschä-

digen

digen beschwerē/o der eintragen/viel weniger sein angehörige Vnderthanen/vnd Verwandtē mit gewalt/vñ de facto vberfallen/schlagen/verwunden/oder in andere weg betrübē/beleidigē/sein vñ der seinigē Vieh/Frucht/Gelt/Nahrung/vñ anders mit gewalt abnemen/hinweg führē/vñ sich selbst zueignē/ sondern einer den andern bey dē seinen gerühiglich verbleiben/jme seine Diener/verwandte vñ Vnderthanē frey sicher vñ vnuerhindert/wandern/ziehē vñ gehen/ vñ was er dagegē zusuchē/solchs an gebürendē Orten anbringē/vñ sich deß ördentlichen Außtrags Rechtens settigē vnd begnügen/beuorab Wittiben vnd waysen vnbetrübt lassen soll. Dessen allē doch vngeacht/ vñ gestracks zuwid/seynd höchst vñ gemelte Beklagten thättlich zugefahrē/vñ anfänglich auß N. in die 20. starck versamlet/mit Büchsen/Spiessen/vñ andern feindlichē Wehren/in klagender Gräuinen Wald genant B. J. G. Diener so daselbst gemelt B. mit Garn durchzogē/vñ bejagē wöllē) mit feindlichē hrossen Geschrey/vñ abschiessūg d Rohr angefallen/11. auffgespante Rehe: vnd Hasengarn abgeworffen/vñ hinweg genomēn/Ferners durch die Nachbaurn zu N. gemelts Ampts zu N. angehörige/mit gewehrter Hand in grosser Anzahl auffgemanter wolauß gerüster Schützē/ auff klagend Gräuin bey N. gelegene Holtz/Wiesen/Büsch/vnd Wäld gefallē/dz Graß abgemehet/vñ gewaltsamlich abfüren lassen/auch 2. jrer G. Diener einē sein Beyel/vñ dē andern ein Ror abgenomēn/auß angeregtē Büschen aber J. G. Vnderthanē deß Dorffs N. 9. Schwein gewaltthätiger weiß abgetrieben/ dabey es nit verbliebē/ sondern seynd höchsterm. H. C. F. Landsässen zu N. auß J. C. F. G. Befelch newlich in nechst verwichenē lan. coadunatis hominū copiis, vi armata & publica in Anw. G. Frawē vñ Princ. Dörffer N. Landfriedtbrüchlich eingefallē/die Häuser auffgeschossen/mit Bäumē auffgelauffen/Thüren zerschlagen/Mañ vnd Weibspersonen indifferenter gestossen/vñ verwundet/Kisten vñ Kasten auffgebrochen/den armen jämerlich betrübtē Leuthen allen jrē Vorraht/Nahrung an Fleisch/ Buttern/Vnßlet/Brod/Leinēthuch/ Kleidern/ vñ sonsten Haußraht/ja dē Frawen jre Schleyer vō Haupt gerissen/geplündert/geraubt/vnd was jnen gefallen/hingenommen/ auch jr Pferd vnd Vieh/vñ in specie klagender Gräuinen 175. grober Hämel abgenomēn/vñ hinweg getrieben/ vñ dermassen grausam vnd erschröcklich daselbsten gehauset vñ gewütet/dz die arme beraubte geplünderte/ geschlagene vnd verwundte Leuth schier in grundt verdorben/vñ sich solches alles/auch deß schrecken vñ zittern in langer zeit nit erholē werdē könnē/Ob nu wol Anw. G. Fraw vnd Prin. als ein hochbetrübte vñ beleidigte Wittib/solches alles allhie der gebür geklagt/drey vnderschiedliche Mādata auff die Constitution vō Pfandungē dagegen außbringen/vñ jnē insinuiren vnd verkünden lassen/ der hoffnung/man würde mit einstellūg solcher grausamē gewaltsamer Handlungē/ daran/vnd an gebürlichē Rechtens Außtrag ein benügen haben/ vñ sich stillen vnd settigen lassen So seynd aber dē zuentgegē höchst/vnd gemelte N. dardurch allererst/vñ desto mehr verbitert/vñ habē viel grewlicher klagende Gräuin/ mit hoch gefährlichē schmählichen cōminationibus, vnd darauff gefolgtē friedbrüchigē gewaltsamē thätligheitē beleidigt/vñ erfolgt/in massē dañ auch beklagter Herr N. sich nit entsetzt E. F. G. vnd dieses hochlöblichen E. G. exequirendē nuncio, diese vnerhörte fast bedräwliche/ schmächliche Antwort/auß J. C. F. G. Cantzley/durch dero Secretarien zugebē/dz man in d Sachē klagender Wittiben gut thuich machē werde/laut beygefügter lit. A. notirter Copey mandati cū retro scripta nuncii executione, vnd will man sich deßfalls ad originalem nūcii relationem referiren/vñ diese Copey damit zu conferirn begerē/So ist auch solche gefärliche bedrawūg nit vergeblich gewesē/ Dañ beklagte Bürger/vñ Ampts angehörige zu N. in grosser Anzahl mit gewehrter Handt/vñ öffentlicher Gewalt in Anwalts G. Frawen vnd Princ. Graffschafft gezogen/viel vnd schrecklichē Muttwillen/vñ gewaltsame Freuel getriebē/auch in jhrer G. Schloß vñ Hauß N. vielfältig geschossē/ deren Kugeln dañ eine durch ein Fenster hart nebē J. G. jungē Fräwlein vñ Tochter eins geschossen/also/dz wo Gott der Allmächtig nit gnädiglich verhütet het/dz ein jämerlicher Mord deß vnschuldigen Fräwlins darauß entstandē/ dadurch dañ klagēde Gräuin desto höcher betrübt/vñ also nit vnbillich erschrockē/daß J. G. dero gemeltes Schlosses vñ Haußhaltung nit one grossen schadē vñ Verlust verlassen vñ abziehē/vñ gleichwol täglichs der armen beraubten Vnderthanē klagen/vnd weinen hören müssen. Wann dann nu solche grauissimæ & intolerabiles comminationes vnd Landfriedbrüchige gewaltsame/ja mehr als Barbarische Handlungen vñ Thatē pessimo & execrabili exemplo contra viduam geschehē/ grosse Ergernussen/vñ böse Cōsequēz/auch grausamen schrecken/& metū maximū (qui etiam in constantissimū virū cadere potest) imo summū periculū & terrorem armorum geberen/vñ mitbringen/auch darauß öffentlich zusehen/daß der Herr N. leichtlich ad arma zugreiffen/ vnd seine minas zu exequiren pflegt/wie dañ dieselbe mine, vnd beschehene Gewalt nit allein mit beygelegter nuncii relatione bescheindt vñ bewisen/ sondern auch ex euidentia facti, also notori bekant vñ offenbar/dz es gāz vñ gar keiner weitern beweisūg bedarff/ vnd aber in solchē vnd dergleichē exorbitantibus casibus da (wie alhie) gewißlich zubesorgen/dz der Herr N. zu durchbringung jres Friedbrüchigē Intents/nit auffhörē werde/vnd in deß H. Reichs Cōstitutionē heilsamlich versehē/ vnd verordnet/wie dē beleidigten Theil/mādatis pœnalib. zu verhelffē/damit dann S. G. Fraw vnd Princip. auch J. G. Vndersässen vnd Diener in

derselben Wonung vñ sonsten sicher seyn mögē. Als ist an E. F. G. Anw. in namen obsteht/ vnterthenige Bitt / dieselbe wöllen jme wider hoch/ vnd obgemelte Partheyen ein Mand. de nō offēdendo darin denselben bey Peen deß H. Reichs außgekündtē Landfriedens Constitution einuerleibt/Nemlich 2000. Marck lötigs Goldts/ernstlichen gebotten werde / daß sie hinfüro gegen klagēde Gräuin/J. G. Dienern/Angehörigē/Verwandtē vñ Vnderthanen/ derē aller Leib/ Haab vñ Güter/alles gewaltsamē Landfriedbrüchigen vñ feindtseligen Vberfallens vñ beschädigens / ausserhalb ördenlichē gebräuchlichen Rechtens/ durch J. C. G. dero Räht/ Amptleuth/Dienere/ Vndersessen / noch andere/ heimlich oder öffentlich/ in keinerley weiß fürzunemen/ oder zuhandlē/sondern sein G. Fraw vñ Princ. sampt derselbē Angehörige/in jren Häusern/vñ sonstē allenthalbē/frey sicher wohnen/wandlen vñ reisen/vnuergewaltigt/vñ sich bey ördentlichē Rechten settigē lassen/vñ alles Eingriffs zuenthaltē/ alles in gewöhnlicher bester Form / sonderlich aber / weil die mitbeklagten C. F. N. Vndersässen vngewiß vñ vnbekant/auch in grosser Anzahl seynd/gegen dieselbe offen Edictsweiß/ gnädig erkennen vnd mittheilen. In dem E. F. G. hochadenlich/ꝛc.

E. F. G. Vnderthäniger
N. N.

D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Ist gebetten mandatū in cōmuni forma, Erkendt in conf. 22. Mart. 99.

SVPPLICATIO IX.

Pro mandato de non offendendo. In causa P. contra P.

WOlgeborner Graue/ꝛc. E. G. bringt Anwalt der Durchleuchtigen / Hochg. F. vñ. H. N. klagendt für/vnd sagt/als J. F. G. den 14. Nouemb. nechst verschienen derselbigē Räht einen/ Zu dem auch durchleuchtigē G. H. P. allerhand Sachen wegen abgefertigt/vnd derselbig mit S. F. G. vnd andern deß verkauffs halben/ darinnē sie mit dē Hertzogen zu L. dero Schloß vñ Statt P. B. sampt dessen Zugehörten / in Handlung stehē. (Darüber dann wid seine Hertzog G. H. F. G. kurtz verruckter Tagen ein Mandat an diesem Ka. C. G. erkendt worden) zu reden komēn/habē S. F. G. darauff sich vernemē lassen / sie wöllen mit dē berürtē Kauff verfahrē/ dañ es werde niemāds seyn/ö es seiner F. G. könte wehrē/vñ thetē deroselben Räth vnd Verwandte gantz vnrecht/ dz sie vnderstünden solchen Kauff zuuerhindern/ J. F. G. könten es auch jnen nit zu gutem haltē/ sondern wz S. F. G. zugesagt/dz gedächten sie zu leisten/ vñ den Kauff zu volnziehen/da mā auch S. F. G. weiter daran verhindern wolte/werē sie entlich entschlossen/dē K. in Franckreich dē Kauff anzubietē/welchs J. F. G. zū offtermal widerholt mit dem weitern vermelden / von dem König in Franckreich Geldt zuwegē zubringen/vñ hochgedachtē klagenden F. am ersten zu vberziehē/ auch darnach den gantzē Rheinstrom in ein solch Blutbad zusetzen/als zuuor nie geschehē/ Dann sie sehen/daß sie keine Justitien haben köndten/vnd dz J. F. G. Verwanten sie in aller Wolfahrt verhinderten/vnnd keinen trost oder hülff von jhnen hetten / Darumb wöllen sie etwz thun/dz jnen allē solte verderblich seyn/auch solches ins werck richten/so war sie ein P. weren/vnd verhofftē selig zuwerden / mit vielen dergleichen scharpffen Worten/ auch angehengtem Begeren / Solche Reden vnter augen mehr hochge. klagenden Fürsten rundt zu referiren/vnd daß desselbigen F. G. nichts gewissers haben solte/ dann zu erstē auffs fürderlichst angegriffen zu werden/wo sie fürderhin begeren thäten jme beklagten Fürsten/dē Verkauff mit L. zu sperren/wie bißhero beschehē were/ wo aber solches in der Güte zuerhaltē/neme es J. F. G. zu danck an/wo nit/wöllen sie im H. Reich/ vnd sonderlich am Rheinstrom/einen solchen Lermen anfangen/der nit viel erhört worden/ Darzu sie dann Mittel vnd weg genug wissen / nachmaln begerend/solche ding nur hochermeltē klagenden Fürsten nicht zuuerhaltē / Sondern mit fleiß zu referiren/welche Bedrawung J. F. G. dē nachfolgenden Tag/nemlich den 15. Nouem. abermals gegen deß klagenden Fürsten Gesandtē referirt/vnd dz solches J. F. G. lauterer ernst sey/ vnd solte Gott am Jüngstentag J. F. G. nicht gnädig seyn/wann sie das jenig/wz sie gesagt/nit ins Werck richten/wofern klagender Fürst vnnd andere P. G. sich wider den Verkauff setzen wolten/ Wann nun auß diesem abzunemēn/vnd die so offt widerholte/auch zum höchstē betewrte Bedrauwung gnugsam zuerkennen geben/wz hochged. beklagten F. Gemüth / Will vnd Meynung sey/ Jm fall man derselbigen die hierob angezogene Verkäuff nit gestatten wil / Welches aber so wol klagender F. als alle andere Interessirte P. G. auß denen in hieoben vermelten Mandat specificirten Vrsachen keins wegs thun könnē/ auch menniglichen bekant vnd offenbar ist/wz beklagter F. für Leut vnd frembdes Gesindt bey sich hat/ vnd in was gefährlichen hochschädtlichē Practicken J. F. G. ein zeit hero gestandē/Dahero dann zubesorgen/daß J. F. G. da deroselben nit zeitlich durch ördenliche Mittel vnd weg begegnet/jr vnzimblichs Fürhaben vnd außgegossene Bedrawungen/ins werck zu setzē sich vnderstehen dürfftē vnd aber solchs alles den Rechtē/deß H. Reichs Abschiedē/vnd insonderheit dem hochuerpändtē Landfrieden stracks zuwider vnd entgegen/auch darauß anders nichts erfolgen muß / dann ein mercklich Vnruh vñ Gefahr/nit allein offt hochgedachten klagenden Fürsten/ Sonder auch dieser gantzer Nachbawrschafft deß Rheinstroms/ vnd allen angesessenen Ständen zum eussersten Verderben/Welchem zufürkomen / vnd gemeinen Frieden zuerhalten/auch klagenden Fürsten/ dessen F. G. diesem Fürhaben/auch die geringste

Vrsach

Vrsach nit gegebē/bey recht vñ Billigkeit zu schützen vnd Handzuhaben. E.G. vnd diesem Kay. Cammergericht obligt vnd gebürt. So ist Anw. vnderthänig bittē vnd begerē/S.G.F.vñ Herrn Princip. wider viel hochgedachten Beklagten F. mandatum de non offendendo in optima & plenissima forma, gn. zuerkennen vnd mitzutheilen/darin sein deß beklagten Fürsten Gnad/bey Peen deß H. Reichs Acht zum ernstlichen geboten/vnd aufferlegt werde/gegen Hochgedachtem klagenden F. vnd S.F.G. Dienern/Landtleuthen/Vnderthanen vnd Angehörigen/auch derselbigen Haab vnd Güter/weder durch sie selbst/noch jemandt anders/Vnd in was weg das immer geschehen könte/nichts thätlichs fürzunemmen/noch sich etwas dergleichen zuwiderstehen/Sondern/offt hochermelten klagenden Fürsten/sampt dero Verwandten vnd Zugethanen aller dings vnangefochten vnnd vnbeschädigt/auch bey Recht vnd Billigkeit bleiben zulassen/ꝛc.

Decretū: Erkennt in cons. den 29. Ian. A. 84.

Mandatum de non offendendo. In causa G.E. C. contra H.G. & consortes.

WJewol in gemeinen Rechtē/sonderlich aber deß H. Reichs publicierten Landtfriedens Constitution/heilsamlich vnd wol versehē dz niemandts was Würden/Stāds oder wesens d' seyen andern eigens Gewalts vnerfolgts Rechtēs freuentlicher/Lādtfriedbrüchiger/thätlicher weiß an seinen Gütern/derselben habenden Besitz vnd gerechtigkeit betrüben/vergwaltigen vnd entsetzē/od' auch deß andern Schloß/in andre verbottene weg mit d' that freuētlich vberfallē/niemāds auch vnerschuldter Sachē nit betrangē/oder sonst in Leibs oder guts gefahr vnd vnsicherheit stellē/viel weniger darzu Fürderūg heimlich od' wissentlich thun/sonder jeder wz er zu andern Zuspruch hat rechtēs sich gebrauchē sol/jedoch dessen vngeachtet hettestu du J. vō R. sampt deinē Consortē dich newlicher Tagē vnderstanden/sampt euch dē G. Rittmeistern vnd Hauptleuten zu Roß vnd Fuß dz Hauß/Schloß vnd Statt B. welches itziger zeit A.G. zu R. besitzt vnd inhat/mit Gewalt freuētlicher Lādfriedbrüchiger weiß zubesteigē vñ einzunemēn/Derwegē auch etliche Soldaten/samt dē Capiten auff dē Schloß B. mit Gelt vnd anderm bestochē/dz er seiner Ehrē vergessen/vnd dir J. vō R. die Schlüssel zu d' einen Pforten in B. in wachß abgetruckt/zugestelt/vnd dir gar lassē wölle/damit dz darzu bestelte Kriegßvolck zu Roß vñ fuß derwegē beworbē/vñ mit Puluer vnd 3. Carthaunē versehen vnd gestärckt werden wollen/im fall obbemelte Practic jren Fürgang nit gewinnē möchte/das Hauß B. dardurch mit Gewalt beschossen/angelauffen vnd erōbert würde/welches dann also auch gewiß Lādfriedbrüchiger vnd freuentlicher weiß zuwerck gericht worden were/wo nit zween auß dē jenigē/dadurch solche Practick getrieben/auff gnugsame Inquisition zu seiner liebd Hāden vnd Hafft gebracht/vnd solchs alles frey rūd vnd libere bekant heuē. Dieweil aber da solche Landtfriedbrüchige freuentliche Handlūg/wie es an dē gewesē/jrē fürgāg erreicht/nit allein im Ertzstifft vnd Churfürstenth. C. sond auch an andn benachbartē örtern deß H. Reichs durch d' Ende ligend frembd Kriegßvolck all Jammer/Mord/vnd andere weiterūg angericht wordē were/vnd S.L. auch derswegē noch heutigs tags in d' Fürsorg stehn müssen/wo diesen freuentlichen Practickē vnd Landtfriedbrüchigē Anschlāgē nit vorkomēn/dz jr vō R. sampt ewrem Anhang solche fürgenomene Handlūg nachmals ins werck richten werdet. Derwegen solchē beschwerlichen Vnrhat zuforkomēn/vmb diß vnser Kay. Mandat wid' dein L. vnd euch zuerkennen/vnd mitzutheilē embsigs fleiß anruffen vnd bittē lassen/vnd solches an heut dato erkannt worden ist. Darumē gebietē wir D.L. vnd euch sampt vnd sonders bey Peen deß Landtfriedens/sonderlich vnser vnd deß H. Reichs Acht hiemit ernstlich/vnd wöllen dz jr gegen S.L. klagenden C.F. allen seinen Angehörigē vnd Verwandtē/Auch alle dero Leib/Haab vnd Güter/ausserhalb vnd on erlaubt Rechtens mit gewehrter Hād thätlicher vnd freuentlicher weiß deß Lādfriedens Cōstitutiō zuwid' nichts fürnemet/od' handlet/vbet vnd volbringet/selbst/od' durch andere/heimlich od' öffentlich/in kein weiß od' weg/sonder euch deß ordentlichē Rechtens gebrauchet/desselbē Außtrags settigen vnd benügē lasset/darwid' nit thut/noch zuthū verschaffet als lieb D.L. vnd euch sey die obbestimpte Peen deß Landf. Constitutiō einuerleibt/vnd sonderlich vnser vñ deß H. Reichs Acht zuuermeidē/Darā/ꝛc.

Mandatum de non offendendo, neq; turbando. In causa I. von A. contra G. von A.

NArratur. Dz du wid' die gemeine beschriebene Rechte/vnser vnd deß H. Reichs Ordnung vnd Abschied/mit etlichen vō Adel zu Roß vnd Fuß seine eigene zugehörige Leut/dermassen an seinē wolherbrachtē anererbten altvätterlichē Sitz vnd Vätterlich Gütern/on erlangte Rechtēs thätlicher weiß/bey Betrawung vñ Gefängnussen/verlust jres Gewins/vnd Peen/100. Goldfl. angegriffen/vnnd inhibiren thust/dz sie jme keine Päthe folgen lassen/oder Gehorsamer zeigē sollē/vnd dessen nit gesettigt/folgendē Tags mit deinē Schreiber C. genant/so daselbst mit viel Volck vff die Höfe ankomen erwiedern/vñ ein Schloß auff dē Müller Kastē in der H. Mühle hengē lassen/wie auß beybrachtē Instrumento prestationis zuersehē gewesen. Wann dañ solche turbirūg bedrāwūg/gefängnussen vnd beschwerūgen deß H. Reichs Or. vnd abschiedē ꝛc. vnd er kläger bey seinē wolherbrachtē Besitz vnd altēherkomē/recht vnd gerechtigkeit gehādhabt/geschützt/geschirmt vnd niemands mit der That/on erfolgts Rechtēs zuhandlē vnd eingriff zuthū gestattet werdē solle. vnd zubesorgē da jr beyde Brūd' auffeināder tref-

sen werdet/Leibs gefahr vnd groß Vnglück zuge warten/sey auch vns mit Gebott/vñ Peenē zu cō miniren vñ zu inhibirn / thätliche Gewalthand lūgen nit fürzunemē/sond dessen vbrig vñ müssig zustehn/vnd ad arma nit komen zulassen gebüre/ Darnebē auch die Rechtē heilsamlich / vnd wol derordnen/welcher sich besorgen muß/dz er/seine Diener vñ zugehörige an seinē vñ jrē Leibern gut od habendē Rechten thätlich beschädigt/vergwal tigt/entsetzt vñ verunrüwiget werde/dz er an gebürenden orten vñ Gebottsbrieffe de nō offendendo ansuchen solle vñ möge/vnd er klagend Supplicāt/vnd dessen Haußleut/auß vorgangner be drawūg vnd andern bewegendē ansehnlichen vr sachē nichts ands vñ gewissers zubefahrē haben/ dañ dz die seinē vō dir beklagtē/vnd deinē helffern an seinē erlägtē/vñ anerstorbenē besitz vñ gütern one Rechtliche erkäntnuß/de facto,vñ mit d That molestirt/sein Haußleut in schwäre Gefängnuß eingelegt/vñ also jrer Güter entsetzt werden/vnd dann an verhütūg solcher gewaltsame hoch vnd mercklich gelegē/Derwegen vmb diß vnser Kay. Mādat wid dich zuerkeñen vñ mitzutheilen vnd thäniglich anruffen vñ bittē lassen. Dieweil dañ wir eigenthätliche/ gewaltsame thatē zuuerhütē/ vnd abzuschaffē schuldig/vñ gemeint/jme kläger auch nachfolgend massen diß Mādat erkāt wordē ist. Darum gebietē wir dir bey vermeidūg d Peen in alberürtē Landfriedē begriffen/sondlich vnser/ vñ deß H. R. Acht hiemit ernstlich/vñ wöllē/dz du gegē obged. kläger deinen Brud / dessen ange hörige Vnderthanen vñ Diener Leib/Haab vnd Güter mit d That vñ Gewalt oberwenten Rech ten/Ord. vñ Landf. zuwid nichts fürnemest/vbest vnd handlest/ durch dich selbs/oder andere heim lich oder öffentlich/keinerley weiß noch weg/sond dich dessen gäntzlich enthaltest / deß ördenlichen Rechtēs gebraucheſt/vñ desselbē Außtrags gegē jme vnd den seinen erwartest / dich settigen vnnd begnügen lassest / auch hierinn nit vngehorsamb seyest/als lieb dir sey/ꝛc. Daran/ꝛc. Geben/ꝛc.

SVPPLICATIO X.

Pro mandato de non offendendo. In causa I. H. B.

zu P. B. *contra* die Gahn Erben deß Hohengerichts zu L.

NArratur. Wiewol iuris & ordinationis vnd bey höchster Straff verbotten/dz keiner/wz Standts oder wesens der sey/den andern eigen thätiger weiß vnd vnerfolgts Rechtēs an Leib Ha ab od Gut beschweren/ vergwaltigen/od sonst be kümern/sondern frey sicher hädeln vnd wandlen vñ da einer gegen dē andn einigen rechtmässigen Spruch od Forderūg zuhaben vermeint/sich deß ördenlichē Rechtens/vnd dessen Außtrags settigē vnd benügen lassē soll/So hat sich doch dessē vn geacht newlicher zeit zugetragē/ nach dē weyland der Edel vñ Ehrnfest G. von C. B. Ganerb zu L. bemeltē J. H. vñ eine Tonnen Hering/so der zeit neunthalbē Thaler golden hat/jme etlich Holtz im W. Wald verkaufft/auch in eigener Person das selbig gezeichnet/vnd zu zeichnen befohlē (wie sol ches alles im fall darzuthun/vnd gnugsam zube weisen/darauff er H. dasselbig abhawen/fällē vñ heimfüren lassen/dz die andē Ganerben zu L. diß abgehawenē vnd hingefürten holtzwagen halber ermelten J. H. als ob er hierā zü höchsten gefre uelt/vnd dz Holtz eigenthätlicher weiß hawen las sen/ein Abtrag gefordert/auch vnangesehē er sei nē rechtmässigen Kaufftitul/ vnd welcher gestalt obbemelter G. vō C. B. jme das Holtz auffrichtig verkaufft/vñ er thewr bezalt/wie solchs notwēdig außzuführen angezeigt/vñ sich derwegē an gebür lichen orten zu recht zustellen erbotten / nichts de sto weniger seind sie vff jrem gefaßten Vnfug Ab trags halbē beharret/ vnd newlichkeit dē Erbarn J. S. M. vnd R. R. auff einem im Stifft P. B. gehaltenen Landtag befohlen jme J. H. anzuzei gen / Woferrn er zwischen nechst angehenden Pfingstag sich zu jnen nit verfügen / vñ one mit tel zü Abtrag schicken würde/dz sie alsdann gäntz lich dahin entschlossen/vnd gemeint/samentlich/ vnd ein jed insondheit / in seinē Gericht zu hawē vnd zubekümern/jnen damit zü Abtrag zu zwin gen/auch da sie jn selbst in d Person/an denen or tē antreffen/da sie seiner mächtig/dz sie an jme dz jre auch nit vergessen wolten/Wann nu auff jetz erzehlt/vnd jme H. durch obbestimpte Personen angekündte widrechtlich erforderūg er einen Er barn Raht d Statt P. B. dessen zü höchsten vor Gewalt gebetten/dabey sich abermals zu ördenli chen Rechten vberflüssig erbottē/wie solches alles auß beyligenden Inſtrumēto ꝓteſtationis weit läufftig zuuernemen/vnd er aber alles seines mil ten erbietens vngeacht/ sich thätlicher vergwalti gūg zü höchstē zubefahren/vnd ausser solcher Ge fahr/dz jme nit allein seine Güter verhaffter vnd bekümert/Dann er auch etwā selbst eingezogen vnd gefänglich enthalten werden möchte / seiner handtierūg vnd gewerb d notturfft nach nit nach ziehen darff/alles zu seinem verdblichen Schadē vnd Nachtheil/auch obbestimpten gemeinē Rech ten/vnd deß H. Reichs sondbaren Cōstitutionen/ sondlich aber dē angekündten allgemeinen Kay. Landf. gäntzlich zuwid vnd entgegen/ Als gelägt an E. F. G. mein vnderthänige gāz fleissige bitte/ Sie wölle jme H. wid vilgedachte Ganerben ein mandatū de non offendendo gn. erkennen/vnd denselben sampt vnd sonds bey höchster Straff deß Reichs Acht ernstlich aufflegen vnd gebieten/ eigens gewalts vnd mit d That gegen jme H. oder den seinigen nichts vorzunemen / noch an Leib Haab od Gut zuhemen/zubekümern/zubeschädi gen od zuuergwaltigen/wed selbst/od durch ande re/in keinerley weg / sōder jne sicher handeln vnd wandeln zulassen/vñ da sie angeregts Holtz oder anderer Sachē halbē zu jme spruch vnd forderūg zuhabē vermeinē/dasselbige an gebürēdē örtē mit ördenlichē Recht/dazu er sich nochmals in vnter thänigkeit erbietē thut/zu suchē/vnd dabey zublei bē/alles in gemeiner notwendiger Form. E. F. G

Decre-

Decretum: Ex protestationis Instrumento satis de minis, præsertim wo sie jhn an den Orten antreffen/da sie sein mächtig/daß sie dz jre an jhme auch nit vergessen wöllen/quæ minæ sufficiunt ad decernendū mandatum de non offendendo, præsertim cum tales sint, qui minas suas exequi possint. Nec necesse est, vt interueniat iam factum, quod sit qualificatum super constitutione fractæ pacis, sed sufficit tale timeri, & hoc mandatum nihil aliud præcipit, nisi quod alioquin iure naturali, gentium & ciuili congruit: Atque eo magis, quod offerat se coram Iudice competente compariturum.

SVPPLICATIO XI.

Pro mandato de non offendendo ratione Aduocationis. In causa N. contra N.

WOlgeborner/ꝛc. Wiewol neben versehung gemeiner Rechten/vnd deß H. Reichs Ordnungen vñ Landtfrieden/auch die natürlich Billichkeit mitbringt/dz selbs keiner eigens Fürnemmens den andern an sein Ehren vnd Gut mit gewaltiger That beschädigen/betrawen/od sonst in andere weg wider obangeregte gemeine vnd sondere Satzungen der Rechten/vnd deß H. Reichs Ordnung vnd Abschiedt/beschweren/sonder sich menniglich an ördentlichen Rechten settigen vnd begnügen lassen sol/So hat doch demselbigen zu gegen nechst verschienen Tag/den hochwürdigen N. glaublich angelangt/Nach dem der wolgelehrte N. am Geistlichen Gerichts Hofe zu C. seiner F. G. allhie in N. Sachen vmb ein Jährliche Besoldung bestelter Diener/nun viel Jahr dero mit aduociren/Reden vnd Schreiben erbarlich/freundtlich vnd getrewlich gedienet/auch anders nicht/dann daß er von Ampts/Eyds vñ Rechts wegen zuthun schuldig gehandelt/Gantz ohne daß er in einiger seiner Schrifften/Reden oder Handlungen zu nachfolgender Beschwerung einig Vrsach gegeben/Daß doch alles vnbedacht der N. etliche Tag/als nemlich N. gedachts N. schüldiger Dienst halber berührter Sachen deren er der N. verlustigt worden/trewlich geleistet/mit etlicher viel Schmach vnd Scheltworten zū höchsten angezogen/Vnd jhme alle Schult vnd Vrsach seines hierinn vnderligens auffgelegt/vnd jhne darum zu N. in gegenwertigkeit etlicher viel erbarer Leuth/ernstlich betrauwet/wo er jhme auffstossen würde/alsdann dermassen gegen jhme zuhandlen/daß er fernner gegen vnd wider jhne nit dienen solt.

Darumb vnd dieweil dann solches alles nicht allein den obgemelten gemeinen vnd besonderen Kayserlicher Satzungen/vñ sonderlich der Constitution berürtes Landtfriedens/sondern auch den Kayserlichen Freyheiten vnnd Begnadungen/Schutz vnd Schirm/dem Ritterlichen Teutschen Orden/vnd desselben Dienern vnd Verwanten/die darunder auch begriffen/gnädig verlihen/stracks zuwider vnd wo dargegen nit zeitlich Fürsehung geschicht/endlich dahin gereichen mögte/vnd würde/hochermeltem Fürsten vnnd Orden jhre Diener von deß Ordens/geschefften abzutringen/oder jhr Abscheidt zusuchen alles Jhr Fürstl. G. vnd dem Orden nit zugeringen Schimpff/Schaden vnnd Nachtheil reichend/So ist demnach an E. F. G. mein Anwalts gantz vnderthänige Bitt/sie wöllen ein solches gegen wolgedachten N. durch gebürlich Mandatum, bey Peen berürts Landtfriedens/oder je einer andern ansehnlichen Commination gnädiglich versehen/gebieten/vnd befehlen/gedachten N. hinfürter durch sich selbs/oder die seinen dem viel angezogenen Rechten vnd Landtfrieden zugegen mit gewaltiger That/oder fernner dergleichen betrauwelicher Beschwerung an seinem Leib/Ehrē/Haab vnd Gütern mit nichten zubeschädigen/zubetrangen vnd zubelästigē/Sondern in allweg vnuergwaltigt bey seinen Diensten/vnd sonsten wo N. etwas gegen jhme zusprechen hette/bey ördenlichen Rechten bleiben zulassen. Hierumb E. G. höchster Billichkeit vnd Notturfft nach/in Vnderthänigkeit anruffendt/ꝛc.

Decretum: Jst gebetten Mandatum de non offendendo bey Peen deß Landtfriedens erkent sine clausula iustificatoria, in consil. &c.

SVPPLICATIO XII.

Pro mandato de non offendendo. In causa.

B. von W. *contra H. W.*

HOchwürdiger/ꝛc. E. F. G. bringt Anw. deß Edlen vnd Ehrnfesten N. vnderthänig supplicierendt für/vnd sagt/Wiewol in gemeinen beschriebenen Rechten/sonderlich aber in öffentlich außgekündten Landfrieden/heilsamlich vnd wol versehen/daß keiner was Würden Standts oder Wesens der sey/vmb keinerley Vrsachen willen/wie die Namen haben mögē/auch in wz gesuchten Schein dz geschehe/den andern mit gewehrter Handt vnd mit gewalthätiger That/eigenes Willens sonderlich in seinem Hauß vnd Heimwesen/quod cuique tutissimum refugium esse debet, vberfallen/fahen vnd verstricken/gefänglich annemmen/vnd sonsten in andere verbottene wege/an Leib vnd Gut vergwaltigen/beschädigen/oder beschweren/sondern ein jeder sich deß ördentlichen Weg Rechtens/gebrauchen/vnd dessen Außtrag sich settigen lassen soll/Doch dessen allen vnangesehen/haben die Marckgräuische Statthalter vnd Räht/auß Befelch deß/ꝛc. L. H. zu W. als jhrer G. jungen Herrschafft/Vormünder/den 19. Martii dieses 84. Jahrs/vngefährlich an die 40. Personen zu Roß vnd Fuß zu N. versamblen lassen/in Vorhaben vnd Wille/

jhne B. von W. Anw. Prin. in seinem Vätterlichen Sitz/ so allernechst bey N. gelegen / gewaltsamer weiß in d Nacht zu vberfallē/ anzugreiffē/ zufangen/ vnd gefänglich mit sich hinweg zuführen/ Wie dann gewißlich geschehen vnd erfolgt/ wo er anheimisch vnd anzutreffen/ vnd nit durch warnung guter Leuth von dannen in derselben Nacht entwichē gewesē/ Alles angeregtē Reichs Constitutionen hoch zuwider vnnd zuentgegen. Dieweil dann dem nit allein also/ sondern er B. sich noch täglichs mehr Gewalts/ von hochermelten F. Marckgräuischen Räthen/ gemeiner sage nach/ zubefahrē. So ist demnach an E. F. G. Anwalts im Namen seines günstigen Principals vnderthänige Bitt/ jme ein Peenal Mandat wider hochermelten H. von W. auch Marckgräuische Statthälter vnd Räht gnädig zuerkennen/ derogestalt/ daß J. F. G. vnd sie sich angezogener vnd dergleichen Thätligkeit hinfürter enthalten vnd abstehen/ auch weder durch sich selbstē / noch andere gegen jme vnd die seinen/ gemeinen Rechten vnd dem Landsfrieden zuwider/ nit fürnemmen vnd vben/ Sondern sich ördentlichen Rechtens gegen jme wo J. F. G. oder sie einigen Zuspruch zuhaben vermeinen/ settigen lassen/ Alles in gemeiner bester Form/ rc.

Decretum Abgeschlagen / quia præsumptio est pro magistratu, ipsum non sine causa in subditum suum animaduertisse, in cōsil. 22. Iunii, Anno 80.

Huic simile extat votū pro mandato de non offendendo/ in causa S. contra P.

Abgeschlagen à D. S. & D. G. quia præsumitur pro domino. *cap. ad nostram de Appellat. Alciat. de præsumpt. regul. 3. præsumpt. 15. nu. 1.* ratione scilicet inobedientiæ & rebellionis per Reum, quæ hic narrantur facta esse. *Gail. lib. 1. obs. 17. nu. 6. & seqq. & de pace publ. lib. 1. cap. 2. n. 19.* Et contrariū, quod scilicet iuste fecerit Dominus per supplicantē, non est probatum, vt aliquando decisum in pleno Senatu vel consilio super hoc dubio de mādato de non offendendo, D. B. tamen voluit de certiore, verum obtinuit superior sententia. Deinde iam ante citationem impetrauerat, scilicet iisdem narratis supplicans, vbi iudicialiter & ad dito Domino sibi consulere poterit.

Mandatum de non offendendo cum citatione super iniuriis. In causa W. L. *& Consorten contra* S.

WIr Rudolff/ rc. Entbieten den hochgebornē F. W. Vormunden/ vñ der C. S. Administratorn/ deßgleichen J. J. C. vñ J. E. allē H. zu S. vnsern lieben O. vnd F. so dañ dē wolgebornē auch Ehrsā/ gelehrtē vnsern vñ deß Reichs Liebē getrewē A. der 4. G. deß Reichs G. zu S. B. M. G. B. J. V. D. jhrer L. L. C. auch N. Regierūg zu W. M. C. B. vnd M. vnser Gnad vnd alles guts. Hoch vñ wolgeborne liebe O. vñ F. auch ehrsam getrewen/ Vnserm Kayſ. Cam. haben vnser vnd deß H. Reichs liebe Getrewen C. W. vñ von D. S. supplicierendt zuerkennen geben. Obwol in allen gemeinen beschriebenen Rechten/ vnsern vñ deß H. Reichs woluerfaſten Ordnungē/ Abschieden vn Satzungen heilsamlich versehen/ Daß keiner was Würden/ Stands oder wesens der sey/ vmb keinerley Vrsach willē/ wie die Namen haben vnd gewinnen möchten/ ohne erlangtes Rechtens/ eigenes Gewalts den andern in seinen Gütern/ Rechten vnd Gerechtigkeiten eyntragen/ vnd derselben violento modo destituiren spoliiren vnd entsetzen/ Im gleichen weder realiter, noch verbaliter iniuriiren / beleidigen / oder per delariones aliorū, vnd vnderlauffende heimliche Practicken/ thatliche Iniurien zufügen oder zimliche Raach vben / seine angehörige Diener vnd Verwandten beschädigen / vbereilen / verwunden/ viel weniger vnerhörter Sachē zu hemmungen der Justitien vber menniglich bekante Vnschuld/ zu gefänglicher Hafft vnd Verstrickung bringen / mit Ketten/ Fesſeln/ Schrauben/ zum Spectackel/ Spott vnd Despect/ hin vñ wider im Landt vmbführen/ schleppen/ thürnen/ stecken/ plöcken/ vbel halten/ vnd zu vnbefügtē Dingen nötigen/ oder treiben / sonder viel mehr menniglich dergleichen verbottener hochstraffbahrer Handlungen sich mässigen/ ab vñ einstehn / vnd an ordentlichem Rechten/ vnd dessen Außtrag begnügig seyn sol.

Dessen doch alles vnangesehen/ begebe sich in facto, demnach etliche wenig seyn mitklagenden W. L. ohnstreittige Vnderthane / wegen seiner Schäffereien/ vnderschiedtliche Verträg/ pacta, vnd Geding mit jhme auffgerichtet/ keinem aber auff heimlich anreitzen vnd verleiten der gräfflichen S. B. Beampten / würcklich nachgesetzt Dannenhero bemelte Vnderthanen durch die Gerichts Schöpffen ördentlich von jhrem Vnfug ab/ vnd vmb gebrauchter W. L. Schäffereien vnd empfundener mercklichen Nutzbarkeitē willen/ zu gebürender erstattung rechtmässig angewiesen.

Daß hierauff du obbenanter Graff zu D. zu längst gesuchtem Vortheil gemelter Vnderthanen dich angenommen / anfangs jme W. L. bey Straff hundert Thaler gebotten/ seine eigene angehörige Schäffereien/ sie die Bawren hinführo vngehindert brauchen zulassen. Gleicher gestalt als supplicierender W. L. wider jetzgehörten vnmilten/ vnbillichen Befelch / vnnd andere in sein Gericht vorhabēde nachtheilige Eingriff/ seinen bestendigen Bericht eingewendet / dafür vnderthänig gebetten/ protestirt/ vñ da man von solchen beginnen nit ablassen solte/ sich dessen an gebürenden örtern zubeschweren vernemen lassē/ Habestu bemelter Graff / bey verlust deren von dir herrührender Lehen / vielerwendten W. L.

præ-

præcipitanter gäntz vberstürtzlich vnd geschwindt in Bestrickung eingefordert/von welcher Einforderung er an das F. J. gemeine Hoffgericht zu appelliren/vnd daselbst inhibitionem wider dich außzubringen vnvmbgehnlich genottrengt worden / Nichts desto weniger aber/besagter Appellation vnd insinuirter inhibition vngeachtet/begebe sich ferrner / daß du durch ein gewaltthätiges spolium mit gewehrter Handt jme Klägern auff seinem Grundt vnd Boden/ 900. Schaff klein vnd groß abnehmen/wegtreiben/folgends deiner Sachen damit ein Schein anzustreichen / auß deinẽ vereydten Landtsassen / Rhätẽ vnd gebrödtẽ Dienern/ adempta vasallo facultate numero æquali pares eligendi, ein nichtig vnförmlich verdächtig Mañgericht gen R. (so ein B. Lehen) vermeindlich anstellen /vnd dahin extra imperiũ jnen Klägern citiren lassen/Vnd als er dagegen seine bestendige erhebliche Notturfft excipiendo fürgeschützt/hettẽ gleichwol jetztgehörte angemaste Richtere in jrem eygenem Gewissen vberzeugt dir Graffen deine Klag abgesprochen/jedoch dabey dir in etwas zu wilfahrẽ/ besagter Vrtheil einen nichtigen jme W. L. hoch nachtheiligen appendicem angeflicket / Dauon er abermals an das F. H. S. appellirt / auch vnder beyden F. C. B. vnd W. M. theils Fürstl. Ringpitschafft vnd Handtschrifft in optima forma inhibitionem, wie dann zuvor bey vorermeldtẽ S. J. Hoffgericht matura causæ cognitione præuia Vrtheil rechtmässig erlangt / darinn du beklagter Graff/ zu der abgenommen 900. Schaf völliger restitution condemnirt, Hierüber vnd zu mehrer handthebüg außgesprochener Vrtheil/sey Mandatum executoriale de restituendo & amplius non offendendo ertheilt wordẽ. Nach dem aber du gedachter Graff bey dir mitbeklagtẽ Cantzlern so viel erpracticirt/Daß ob solchen Vrtheilen jr die F. W. M. Regierung nit allein nit gehalten/ sonder zu dein deß Graffen erwünschtẽ Vortheil dem F. Hoffgericht seinem gebürenden starcken lauff Rechtẽs versperret/Die Sach auocirt vnd der gestalt authoritatem rei iudicatæ zu sein klagenden W. L. gefährlichem Vmbtrieb vnd Außmattung in effectu vernichtiget vnd auffgehaben/Jn mittelst du mehr ermeldter Graff/in deinem widerrechtlichen beginnẽ/auff die mit besagtẽ Cantzler habende Verständtnüß gewaltiglich verfahren / in sein Klägers beyde Dörffer vnd Rittersitz G. vnd B. mit gewehrter Hand vnderschiedliche Landtfriedtbrüchige Einfäll zu Roß vnd Fuß gethan/daselbst gantz feindtselig gehauset/seine arme Leut/ Diener vnd Verwandtẽ geschlagen/verwundet/vbel tractirt/gefänglich hingeschleppet/vñ durch obgehörtes geberẽ jme Klägern beyde Dörffer/ Rittersitz vnd zu denselbẽ gehörige Stück vnd Pertinentiẽ de facto spoliirt, geraubet vnd entsetzet / seine Vnderthanen der Eydt vnd Pflicht / damit sie jme als jhrẽ ohngemittelter Obrigkeit verwand/vermeindtlich entbunden / denselben ferrner newe Bierzenden / Thegelt vnd andere vnerhörte onera vñ Beschwerdte wider L. F. vhralte renouirte Schutz vnd Schirmbrieffe vnd in der gleichen Fällen habende sonderbahre außtrückliche Primilegien auff getrungen/ vñ schon bereidts deßwegen vber 1000. Gülden erhoben vnd eingenommen/Jn diesem allem auch sein Klägers hochbetrübter wol erlebter Mutter vnd Schwester mit jhren Mägdten nicht verschonet / Sondern als gefangene nun ins dritte Jahr bewacht/ eingesperret vnnd verschlossẽ enthaltẽ/ Er Kläger auch selbst/für augẽ schwebeder vielmals anbedrawter Gefahr halb öörter auff seinẽ Gütern sich nit sehen lassen dörffen/wie noch. Dannenhero vnd weiln dir offt gemeltem Graffen/ in geklagten verübten thätlichkeiten/durch dein vorbesagtẽ Cantzlers direction quasi re bene gesta connuendo zugesehen / klagender W. L. zu abwendung seines eusserstẽ verderbens vnd vndergangs/ an obberührtem vnserem Kayss. Cammergericht/wider L. L. L. L. vmb gedeiliche Rechtshülff promotoriales zunemen vervrsacht worden. Auff welcher Promotorialn insinuirung weiter erfolgt/daß zwar mehr gemeltes Hoffgericht zu J. Klägern zuerscheinen vorbescheiden / wie er dann neben seinen erbettenen Freundtẽ vnd Beystandt/mit klagendem B. vñ den S. sich gehorsamblich einstellen wöllen/Aber auff der W. L. Gut vnd Schloß E. B. (daselbst sie bereyds auß Maintz angelägt) ohne alle redliche Vrsach auff dein/dein L. G. B. ex cõposito mit gedachtẽ Graffen verschlagener weiß/beschehen anstifften/antreiben vnd vmb mehrerm prætext willen bey L. L. L. L. auff seinen vnerfindtlichen eingeschobenẽ Bericht/außgetruckter F. Befelch/erstlich durch dẽ F. S. L. B. Amts verweser zu G. J. J. beyde gefänglich angenommen/geschraubet/mit Ketten gebundẽ/naher G. gefürt/ daselbst mit klagenden D. S. in die 20. Wochen an einer Ketten gelegen / von G. widerumb mit Ketten gebundẽ/auff die W. M. Grentz durch etliche reisige Schützen vñ Spiesser gen A. S. gelieffert/von dannen nach J. H. fürter auff die hohe Fronueste L. B. in Gefängnüß ein Zeitlang enthalten/vnd abermals männiglich zu Spectacul/als die böseste Vbelthäter vnd Maleficiantẽ nach W. auß einẽ Gefängnüß ins ander geworffen/darunder sonderlich einmal 8. Tag lang in einem bösen Marterthurn gesteckt/mit Wasser vñ Brot gespeiset/ allerhand vnannemliche vñ mitbeklagtẽ Graffen zu gutem gemeinte Verträg zu gemutet/auß W. M. widerumb auff die L. B. bey nächtlicher weil gebracht/auch vnerachtet/deß an vnserm Kayss. Cammerg. rechtmässig erlangten Mandati pœnalis de relaxãdis captiuis vñ causę cognitione præuia aufferlegter partition in andere weg mit verlust jrer Leibs Gesundheit gequelet/iniuriirt, verhönet/ verspottet / vergewaltigt/ vñ viel Barbarisch erbärmlich onwesen in anderthalb jar vñ 2. Monat/vber jr vielfältig Erbietẽ zu

Rechten vnd deßwegen offerirte Caution / vnauffhörlich mit jnen getriebē worden. Vber diß alles/ob wol sie die Klägere der carceration endlich erlassen/so wol von C.F.S.Regierūg / darvnd duD.G.B. dz directorium pro nutu führest/als mit beklagten Graffen an betrawetē ferrnern nachstellens wegē/in höchster Vnsicherheit in andn örtern sich auffhalten/ jre Güter entratē wie nit weniger von der M.S.H.B.Regierūg/ in andere Güter ferrner Eintrag auff die heutige Stūdt erduldē vnd gewertig seyn müssen. Wañ nun jetzt erzehlte in Warheit also verübte gewalt thaten/obangezogenen Rechten vnd Reichs Abschieden/ aller Erbar/ Vernünfft vnd Billichkeit schnurstracks zu wid / vnd an jme selbst nit allein hochstraffbar / sonder wo dergleichen mit keinem schein Rechtens verantwortliche enormissima facta impune passiren / vngeendet hinschleichen/ vnd solchem weit außsehenden vnraht durch die höchste Iustitien im Reich nit gewehret werden solte / hierauß gröſſer Vnheil / Weiterung vnd Verderben erwachsen / Ja mit deß Heyligen Reichs geringern gemittelten vnd vngemittelten Vnderthanen/ebenen Proceß zuführen/deß jrigen vnuerschuldter weiß zuberaubē/fürnemblich den Potentioribus Thür vnd Thor eröffnet / ein gefährlicher Eingang gemacht/vnaußbleibliche Vnruhe erwecket/vnd dem gemeinen Nutzen directo abgebrochen würde. Dannen hero in gegenwertigē Fall vermög der Rechten /obgedacht vnser Kayſ. Cammergericht à præcepto / ohne vorgehende Erkandtnüß wider den beschwerenden Theil zuuerfahren wol befügt / bevorab da auch desselben iurisdiction noch ferrner ex continentia personarum diuersis iuris dictionibus subiectarum vberflüssig fundirt vnd begründet.

Hierumb vmb diß vnser Kayſ Mandat/vnd dann weil sie beyde Klägere/als die eines vhraltē adelichen Stammens vnd herkomens/sich ohne das aller Erbar vnd Redligkeit beflissen/vnd der gleichen tractation niemals beschuldet / obangezogene hochschmertzlich ad animum reuocirte vnd vnverschuldter weiß zugefügte real iniurien vngeeyffert nicht ersitzen lassen können/zu Recht licher außführung derselben nottürfftige Ladūg wider E.E.L.L.vnd euch zuerkennen vñ mitzutheilen vnderthänig anruffen vnd bitten lassen/ in massen erlangt/daß jnen gebettene Proceß an heut dato erkandt worden seyndt. Hierumb so gebieten wir denselben E.E.L.L.vnd euch vñRöm. Kayſ. May. Macht bey Peen deß Landtfriedens Constitution einverleibt/Jnsonderheit vnser vñ deß Heiligen Reichs Acht / hiemit ernstlich vnd wöllen / daß sie vnd jr hinfüro gegen vielgedachten Klägern/jren angehörigen Dienern Vnderthanen vnd Verwandten/ derē aller Leib/ Haab vnd Guth/auch aller verbottener /gewaltsamen friedthässigen Betrawungen/Vberfalls vñ Beschädigung/die dē Rechten vñ deß Ladts friedens verordnung zu wider seyn / gäntzlichen abthut/ euſſert vnd enthaltet/sie ausserhalb vñ onerlangten Rechtens / sträfflicher eygenthätlicher weiß/ nit verfolgt oder beschwerdt/selbst oder durch andere heimlich od offentlich/in keinerley weiß noch weg/Sondern weßhalber E.E.L.L. vnd jr euch gegen jhnen Klägern befügt zu seyn vermeinet/ deß ordentlichen Rechtens haltet vnd gebrauchet desselben Außtrags sättigen vnd benügen lasset/ vnd darbey sie Klägere vnd die jhrige friedtlich/ rühiglich vnd in andere weg vnbelestiget seyn vñ bleiben lasset / Alles als lieb E.E.L.L. vnd euch seye/obbestimpte Peen zu vermeiden/ Daran beschicht vnsere ernstliche Meynung/Wir heischen vnd laden E.E.L.L. vnd euch von berührter vnser Kayserl. Macht auch hiemit / auff den ersten Tag Monats Septembris schierstkünfftig / den wir denselben für den 1.2.3.letzten/vnd endlichen Rechtstag setzen vnd benennen peremptorie, oder ob derselb nicht ein Gerichtstag seyn würde / den nechstē Gerichtstag darnach selbst / oder durch einen vollmächtigen Anwalden an demselben vnserm Kayserl. Caimergericht zuerscheinen/ vielbemeltem Klägern/ obangezogener geklagter iniurien wegen/in Recht/wie sich gebürt/zu antworten/darauff der Sachen vnd allen jren Gerichtstagen vnd Terminen biß nach endtlichen Beschluß/vnd Vrtheil auß zu warten. Wañ E. E.L.L.vnd jr kommen vnd erscheinen / als dann also oder nicht/ so wird doch nichts desto minder auff deß gehorsamen Theils od seines Anwalds anruffen vnd erfordern / hierinnen im Rechten gehandelt vnd procedirt/wie sich das seiner Ordnung nach gebürt/Darnach jr euch zurichtē. Geben in vnser vnd deß H. Reichs Statt Speyer/ den 13. Tag Monats May/Nach Christi vnsers lieben HERRN Geburt/ 1598. vnserer Reiche deß Römischen vnd Böheimischen im 23. vnd deß Hungerischen im 26. Jahren.

Ad Mandatum Domini electi Imperatoris proprium.

S.K.L. Verwalter subscripsit.

P. H. L. Iudicii Imperialis cameræ Protonotarius subscripsit.

Mandatum de non turbando sine clausula, &c. In causa A.E. contra T.

von W.B.

WJr Rudolff der ander vō Gottes Gnaden/ erwöhlter Röm. Kayser zu allē Zeiten Mehrer deß Reichs in Germaniē/zu Hungern / Böheim/Dalmatien/Croatien vnd Slauonien/ꝛc. König/Ertzhertzog zu Oesterreich/ꝛc. Hertzog zu Burgūdi/Stewer/Kerndtē/Crain/vñ Würtēberg/ꝛc. Graff zu Tyroll/ꝛc. Entbieten dem Wolgebornen vnsern vnd deß Reichs Erbtruchsessen/

vnd

vnd lieben getrewē C. F. zu W. P. Vnser Gnad vñ alles guts. Wolgeborner lieber getrewer/ Vnserm Kayserl. Cammergericht hat vnser liebe andächtige A. E. weyländt J. H. nachgelassene Wittib supplicirendt anbracht. Ob wol sie vō jrem ersten Ehewirth H. F. von A. W. etliche namhaffte Stück / vnd Güter so von dem Stifft B. zu Lehen rühren / auß rechtmessiger bestendiger Ankunfft vnd ab intestato erbs weiß bekommen/ solche auch hernacher/ wie sich gebüret / ersucht vnd zu Lehen würcklich empfangen / laut darüber habender Vhrkundt / vnd also damit belehnt vnd inuestirt worden / daß doch nichts desto weniger ein Tauber einfältiger Mensch J. F. genandt/ welcher in die Pfründt S. G. eingekaufft wordē/ auß Anreitzūg vnrühiger Leut sich vnderstanden vnd angemast / angeregte seines Bruders hinderlassene N. Güter in Recht anzufechten vnd zu vendiciren. vngeachtet ermeldter jhr Ehewürth dieselbige eins Theils/ ꝛc. vō seinen Eltern bekommen/ theils aber von seiner deß Törichten Kinder Vormündern/ vmb einen billichen Werth kauffs lichen an sich gebracht hab/ wie solches alles auß den Acten in Sachē E. wider J. an diesem Kayserl. Cammergericht geübt/ (darauff sie sich gezogen) ferners außweisen / Vnd ob wol der vermeint Kläger besagter G. F. vor etlichen wochen Todts verschieden/ sich auch noch auff diese stūdt zu dem angefangenen Rechtlichen Proceß von seiner wegen niemandt wie recht legitimirt, So hettestu jedoch/ vermög eines beygelegtē Schreibens/ den 28. May jüngst/ nit allein allerley Bedrawungen/ von wegen deß abgestorbenen Tochter/ so in dem Gotteshauß S. (darüber dann du die hohe Obrigkeit vnd sonsten kein Interesse zu prætendiren habest) dich vernemmen / sondern auch als baldt darauff jhr weder Zinß/ Renthen noch Gülten hinfüro zu reichen mit allem Ernst befehlen lassen.

Wann aber vermög der Rechten vnd Reichs Ordnūg pendente lite nicht zu attentiren noch zu innouiren viel weniger zu Verhinderung deß Rechtlichen Proceß/ dessen starcker Lauff vnserm Kayserl. May. Cammergericht gelassen werden sol / verbottener weiß gleichsam a præceptis seu executione etwz anzufangē/ Als hat demnach sie vmb diß vnser Kayß. Mandat wider dich zuerkennen vnd mit zutheilen demütiglich anruffen vnd bitten lassen/ auch erlangt/ daß jr solches an heut dato erkendt worden ist / Darumb so gebieten Wir dir von Röm. Kayserl. Macht/ bey Peen 6. Marck lötiges Goldts/ halb in vnser Kayserlich Cammer / den andern halben Theil jr der Supplicantin vnnachlässig zu bezahlen / hiemit ernstlich vnd wöllen / daß du hinfüro dieselbigen an Vollnführung obangezogener Rechtfertigung/ vnd jrem jnnhaben / mit der That nicht verhinderst/ betrübest noch zu Nachtheil / Jürgriff vnd Abschaffung solches Proceß / als lang der an vnserm Kayserlichen Cammergericht vnendtschieden schwebt / ichts fürnemmest oder verhandelst / als lieb Dir sey obbestimpte Peen zuvermeiden/ Daran geschicht vnsere ernstliche Meynung.

Geben in vnser vnd deß Heyligen Reichsstatt Speyer / am 13. Monats Tag Junij / Nach Christi vnsers lieben HERREN Geburt 1586. vnserer Reich deß Römischen im 11. deß Hungerischen im 14. Vnd deß Böhemischen im 11. Jahren.

Ad Mandatum Domini electi Imperatoris proprium.

I. S. Iudicii Imperialis Camerę Protonotarius subscriplit.

Mandatum de non molestando & offendendo ratione institutæ litis. In causa W. contra M. B.

WIr Rudolff der ander von GOttes Gnaden/ erwöhlter Römischer Kayser / zu allen Zeiten Mehrer deß Reichs in Germanien / zu Hungern/ Böheim/ Dalmatien/ Croatien vnd Sclauonien / ꝛc. König / Ertzhertzog zu Oesterreich/ Hertzog zu Burgundi/ Steyer/ Kerndten/ Crain vnd Wirttenberg / Graff zu Tyroll / ꝛc. Entbieten dem Hochgebornen J. F. M. zu B. vnserm lieben O. vnd F. Auch vnsern vnd deß Reichs lieben getreuwen / seiner lieb Räthten vnser Gnad vnd alles Guts / Hochgeborner lieber O. vnd F. Auch getrewen/ vnserm Kayserlichen Cammergericht hat der Ersam vnd Gelehrt vnser vnd deß Reichs lieber getreuwer/ Z. W. J. V. D. supplicirendt anbracht/ Demnach er von wegen widerrechtlichen gefänglichen Einziehens/ so jhm vnd seinem Schweher J. B. Bürgern zu H. von deiner Lieb de facto begegnet / Zwey vnderschiedliche Kayserliche Mandata de relaxando sine clausula außbracht / vnd darinnen für sich selbsten / vnd als cessionarius ermelts seines Schwehers/ bißhero seine Notturfft vnd nichts anders vorbracht / noch jemals in gedancken genommen / dadurch jemandts zuverkleinern vnd zu iniurieren/ wie er dessen sich in seinen Schrifften zu vielmalen protestirt / Auch mit leiblich geleistem Eydt / wie auß dem protocollo beschriebener Gerichtshandlungen / zuersehen / beteuwret / so hett er sich gäntzlich vnd endtlich vorsehen / D. L. würde jhnen bey solchem Rechtlichem Proceß bleiben lassen / vnnd deßhalben ausserhalb Rechtens de facto an zufahren vnd davon abzutreiben / nicht vnderstanden haben/ zu mahl aber / dieweil es vnser Kayserlichen

Justi-

Justitien/ in deren protection vnnd Geleyt die Partheyen seyndt / zu besonderer veracht vnd schmälerung gereicht/vñ das außgangen Kayſ. Mandat/sonderlich J.B. Verſtrickung belangent/one das auch im Buchſtaben mit sich bringet/daß man jn ohn Entgeltnüß relaxiren / vnd zur renunciation seiner an vnserm Kayserlichen Cammergericht habender Sachen nit dringen solle/jedoch vnd diß alles vnangesehen/werde er von deiner Lieb / vnd dero angehörigen Rähten vnd Dienern/auff das aller grausambst vñ hefftigst / allein auß der Vrsachen / daß er seine vnvermeidenliche Notturfft/bey gemeldter Sachē/ vorbringe/vnd sonsten J.B.seines Schwehers Sachen im Rechten treibe / verwalte / vnd zum theil zum guten Endt gebracht/angefochten/ beleydiget vnd betrübet / Jn massen dein Lieb vnd jr euch solches widerrechtlichen vnbillichē Vorhabens/durch schreiben / von dero Anwaldt am 30. Octobris vnd 4. Nouembris,jüngst gerichtlich vbergeben / genugsamb erklärt/ vnd jhn auff das hefftigst iniurieren / auch Leibs vnd Lebens Gefahr betrauwen lassen / darbey es auch nicht verblieben/sonder zu mehrer Fortsetzung/solches vnbillichen Intents/heitte dein Lieb vnlangst jren Saltzgraffen vnd Hoffraht/D.F.R.an B.M. vnd R. der Statt E. daselbsten er kläger sich Häußlich nidergethan/mit Credens abgefertiget vnd anhalten lassen / sie wolten jhn Klägern gefänglich annemmen / vnd deiner Lieb auff einen Reverß / daß solches jhnen an jhrer Iurisdiction vnschädlich seyn solte/ vbergeben vnd zuschicken/ vnd als das nicht zuerlangen gewesen / jedoch so viel practiciren lassen/daß mā jme die Statt verbieten solte/in welchem deiner Lieb/allein zuerhaltung nacher parschafft wilfahrt / vnd jhme ohn alle Vrsach / auff jetzt verschienene Pfingsten/ mit Weib / Kindern vnd Gesinde / so in die 12. starck auß zu ziehen gebotten/Folgends auch als dein Lieb vnd jr Bericht/daß er D.W. in F. H. seiner Sachē halber zu schaffen/vnd daselbst sich etliche Tag enthalten/abermals gantz heimlich in der stillen an den wolgebornen W.G. zu S. B. so daselbsten zu F.H. sein Hoffläger hat/ernstlich geschrieben / begert vnd befohlen/ jhn gefänglich anzunemmen/vnd deiner Lieb zu zuschickē/dessen er Kläger gleichwol verwarnet / sich an andere Ort begeben/ vnd so läg vnsicher vmbschweiffen müssen/ biß er endlich zu Speyer ankommen/ in meynung jhme vnd den seinen gebürende Sicherheit zuerlangen / Dieweil dann solches alles vnd jedes keiner Mißethat/sondern allein deß halben/dz er Kläger an vnserm Kayſ Camergericht/ sein vnvermeidenliche Notturfft fürgebracht,vñ seinem Schwer in seinen sachen bedienet ist / vnd dahero solches alles wider natürliche vnd Göttliche Recht/auch zu besonder verkleynerung vnser Kayserlichen Iurisdiction fürgenommen / vnd darauß nichts anders abzunemmen/ dann man jhn vmb das Leben zubringen/vnd diese Sachen mit seinem Blut abzuwaschen gedäncke/dafür er sich dañ ausserhalb ernstlichs einsehēs/ nirgends gnugsamb hüten vnd fürsehē mag/Vnd aber in gemeinen Rechten/vnd deß Heiligen Reichs Cō. stitutionen/heylsamblich versehen / daß in solchē Fällē euserster obligender Noth/ vnd da dermassen Leibs vnd Lebens / oder thätlicher iniurien Gefahr augenscheinlich vorhanden/ die beleydigte Parthey vnd sonderlich in rechthändigen Sachen/Caution oder Mandat de non offendendo, bitten vnd erlangen möge / Derowegen vmb ein solches Kayserl. Mandat / wid dein Lieb vnd euch zuerkennen vnd mitzutheilen / vnderthänig anruffen vnd bittē lassen/ Welches jm auch also an heut dato/erkandt worden ist/Darumb so gebietē wir/deiner Lieb vnd euch sampt vnd sonders von Röm. Kayſ. Macht / bey Peen 20. Marck lötiges Goldes / halb in vnser Kayserliche Cammer/vnd zum andern halben Theil jme Klägern vnabläſſig zu bezahlen / hiemit ernstlich vnd wöllen / daß dieselb dein Lieb vnd ihr / jhn Klägern/ sein Weib vnd Kinder/angehörige vnd verwanten dieser Sachen vnd Rechtsfertigūg halbē/an Leib/Leben/Haab vnd Guth / ausserthalb Rechtens/mit verbottener vnzuläßlicher Gewaltthat/ nicht gefehret/außechtet/beredet/ nachstellet oder vertreibet / noch in durch gefängnüß vnd anderē beschwerlichen Nothzwang/an Verfolgung angefangenen Rechtens/verhindert/beleydigt oder abhaltet/Sondern vnbetrübet darbey verbleiben vnd desselben Außtrag euch sättigen vnd benügen lasset/darwider nicht thut/vbet/handelt/oder fürnemet / selbst oder durch andere heimlich oder öffentlich/ in keinerley Weiß oder Weg / als lieb deiner Lieb vnd euch sey obbestimpte Peen zuvermeiden/daran geschicht vnser ernstlich Meynūg. Geben in vnser vnd deß Heiligen Reichs Statt Speyer / den 22. Monats Tag Junij / Nach Christi vnsers lieben HERREN Geburt 1579. vnserer Reiche deß Römischen im 4. deß Hungerischen im 7. Vnd deß Böhemischen im 4. Jahren.

Ad Mandatum Domini electi Imperatoris proprium.

C.P.D. Verwalter subscripsit.

I.S. Iudicii Imperialis Cameræ Protonotarius subscripsit.

Mandatum de non molestando contra sententiam, &c. cum citatione. In causa E. contra S.B.

WJr Rudolff/ꝛc. Entbieten dem wolgebornē vnserm vnd deß Reichs lieben getreuwen A. der 4. G. deß Reichs G zu S. B. So dann N. dessen Amptsverwalter zu G. vnser Gnad vnd alles gutes / Wolgeborner liebe getrewe vnserm Kayſ. Cammergericht/hat vnser vñ deß Reichs

getreuwer

getreuwer G. E. zu L. W. er jnnerlich supplicirendt fürbringen lassen/als in Anno der weniger Zahl 81. vorgezeigter Copeyen gemeß / den 18. Januarij/an dēselbē vnserm Kayserl. Cammergericht Vrtheil eröffnet / darinn vnder anderm erkendt/daß weylandt dem auch wolgebornē G. G. zu S. B. ꝛc. deinem gewesenen Bruder nicht gezimbt noch gebüret/H. S. sein klagendē E. gewesenen Bürgē/100. Gülden abzunehmen/sondern daran zu viel vnd vnrecht gethan habe/auch ermeldte 100. Güldē zu restituiren schuldig/ als er darzu condemnirt vnd verdampt / vnd demnach auff ernentes G. G. absterben der G. A. benebē dem andern deinem Bruder/dem auch wolgebornen G. H. G. zu S. B. vnder ewern Gräfflichen Sigillen am 10. May nechst verschienes 82. Jahrs jhme Klägern zugesagt vnd versprochen/gedachten S. angeregter 100. Gülden zunehmen vnd Schadloß zuhalten/ derowegen er sich billich versehen/er wider berührte Vrtheil vnd ewere Versprechung nicht beschwerdt noch molestirt seyn solte/So habe sich doch zugetragē/ dz du Graffe A. am 6. Aug. jüngst durch mitbeklagten Amptmann G. jme Klägern vermeindtlich aufferlegt / vnd eingebunden gerührte 100. Gülden/ sampt den auffgelauffenen Zinsen / ermeldtes H. S. hinderlassenē Erben zu entrichten vnd zuvergnügen/mit angehengter Beträwung daß in Verbleibung dessen / besagten Erben in sein Klägers Güter zu L. W. verholffen werden solte. Wann dann nach absterbē mehr ermeldtes G. G. dessen hinderlassene Graff/ Herrschafften vnd andere Güter/so wol eygen als Lehen du G. A. vnd obbemeldter dein Bruder vnter euch getheilet/gestalt du G. A. neben ansehenlichē Lehengütern viel durch jne Graff G. erkaufft eygenthümbliche Gütern de facto jnnen habest vnd besitzest / auch die hinderlassene Lehen feuda hereditaria seyen / so sine additione hereditatis von den Anwarten dē Lehens folgern nicht erlangt werden können/ dannenhero du beklagter Grasse/so wol in Krafft angeregter Vrtheil/als selbst eigener Versprechnüß/den S. Erben solche 100 Gülden selbst abtragen vnd vergnügen / vnd jne Klägern keines weges damit / wie jetzt in d That beschehe / beschweren vnd grauiren soltest/ derowegen vmb diß vnser Kayserlich Mandat wider euch samptlich zuertheilē vnderthänig anruffen vnd bitten lassen/als erlangt daß jhme dasselb an heut dato erkendt worden ist/hierumb so gebieten wir euch bey Peē 10. Marck lötiges Golds/ halb in vnser Kayserliche Cammer / vnd den andern halben Theil jhme Klägern vnnachläßig zu bezahlen/hiemit ernstlich vnd wöllen / daß jhr jnen Klägern mit Abforderung obgesetzter 100. Gülden/ vnd deren auffgelauffen Zinsen nit beladet/ noch in andere wege wider obāgezogene Vrtheil grauirt/ bevnrühiget oder beschwerdt/ sonder du beklagter Graff A. dieselbe 100. Gülden angedeuten Erben selbst ablegest vnd erstattest / dem also vnd weniger nicht thust / als lieb euch sey obbestimpte Peen zuvermeiden/daran geschicht vnsere ernstliche Meynūg/ Im Fall jr aber durch dz forderst vnser Kayſ. Gebott der wider ergentzūg halber beschweret zu seyn / vnd warumb jhr demselben zu geleben nicht schuldig seyt/erhebliche bestendige Vrsachen zu habē vermeinten / So heischen vnd ladē wir dich vō berührter vnser Kayſ. Macht auch hiemit/daß du auff den 30. Tag den nechstē nach vberantwortūg dieses vnsers Kayſ. Gebotts/ꝛc. gläubliche anzeig zuthū / daß diesem vnserm Kayſ. Gebott gehorsamblich gelebt sey/ vnd im Fall deme vber Zuversicht zu wider gehandelt wer/als dann zu sehen vnd hören/dich in obeinuerleibte Peen gefallen seyn / mit Vrtheil vnd Recht sprechen/erkennen vnd erklären/oder aber bestendige erhebliche Vrsachen/ob du einige hettest / warumb solche Erklärung nicht ergehen sol/im Rechten gebürlichen vorzubringē/ vnsers Kayſ. Cammergerichts/ ꝛc. Wann du kommest vnd erscheinest/als dann also od nit/so sol nichts destoweniger auff deß gehorsamen oder Klägers theils oder seines Anwaldts anruffen vnd erfordern/hierinnen im Rechten mit gemelter Erkantnüß / Erklärung vnd anderm gegē dir gehandelt vnd procedirt werden / wie sich das seiner Ordnūg nach gebüret/ darnach du dich zurichten / ꝛc. Datum Speyer den 4. Septemb. Anno 1593.

SVPPLICATIO XIII.

Pro Mandato inhibitoriali de non molestando neque impediendo prosequi litem. In causa E. & consort. contra W.

HOchwürdiger Fürst/der Röm. Kayſ. May. Cammerrichter/ Gnädiger Herr / E. F. G. bringt Anwaldt der Ehrnhafften vnd bescheidenen Catholischen Bürger zu W. mit namen N. N. in vnderthänigkeit supplicirent für/ dz ob wol jetzt ermelte seine Principales/ vngefehr für drey Monaten/ mit vnd neben anderen Catholischen Bürgern ein peenal Mandat pro relaxatione jrer vnver schuldter Gefängnüß / wider einē Ersamen Rhat vnd gemeine Bürgerschafft der Augspurgischen Confessiō der Statt W. an diesem Kayſ. Cammergericht außbracht/reproducirt, vnd was jnen die Reichs Ordnung zugibt/ verhandelt/ wie dann auch ein Supplicatiō pro mandato de non molestando, &c. wegen all obermelter Catholische Bürger in berührter Sach Gerichtlich vbergebē / Darauff der gegēanwald zu handlen Zeit gebetten vnd angenommen / folgends er Anwald zu volkommener legitimation mehrernanter seiner Principaln wegen Zeit 3. Monat gebettē. So hat doch jetztermeldter Raht der Statt W. zu eludirung jetzterzehltes gantzen Proceß / in welchem er paritionem debitam docirn sollen/den 18. diß Monats 58. Catholischen Bürgern vnd Witfrawē auff das Rahthauß zu samen gebotten/ denselben ernstlich fürgehalten/

vnd

vnd mit harter Betrawung de facto vnd weniger dann mit Recht begert / sie solten obberührte Mandat Sach gegen jnen allerdings fallen lassen/oder aber eines Ersamē Rahts höchste Vngnad vnd harte Straff endtlich zugewarten haben/vnd als sich Anwaldts Principales mit aller Bescheidenheit vnd schuldiger Ehrerbietūg darwider gesetzt/vnd sich dahin erklärt/daß sie weder vor Gott / oder der Welt jrer gerechten Sachen im geringsten einige Scheuw trügen/ Sondern diese Rechtfertigūg wider ein Erbaren Rath/ ꝛc. wiewol vngern / doch allein genottrengter weiß angefangen/ vnd derowegen dieselbige one Verletzung jrer Ehren/vnd zuvorkommung ferrnern vnwiderbringlichen Nachtheils vnd Schadens so jhnen hierauß erfolgē möcht/wann sie sich der Verbrechūg deß jenigē Kayſ. peenal Mandats/ vnd deren darinn comminier ter Peenen / so in Anno 1570. jüngſt auff anhalten weylandt deß Hochwürdigē F.D.B.zu W.wegen der Pfarrkirchen zu W. wider ein Ersamen Raht vnd die Bürger der Augspurgiſchen Confeſſion / ꝛc. am Kayſerlichen Hof außgangen theilhafftig möchten/einmal nit fallen laſſen köndten/ Sonder gebetten / ſich bey ordentlichem angefangen Rechten zulaſſen/noch ſie vnerkandten Rechtens ferrner zubetrüben oder zubeſchweren/dagegen dann ſie noch wie vor/einē Erſamen Raht allen Bürgerlichen gebürenden Gehorſam vnd Ehr zu leiſten/gantz demütig vhrbietig wehren / Darauff hat ein Erſamer Raht/dabey doch der elteſt Bürgermeiſter vnd Schultheiß / als die vornembſte Rahtsperſonen niemals geweſen/jnen den Impetranten one Anzeigung einer einzigen redlichē erheblichen/ rechtmäſſigen Vrſachen auſſerhalb deren / daß ſie die Impetranten den angefangenen Rechtlichen Proceß / wider den Raht vnd Conſortes am Kayſerlichen Cammergericht angefangen nicht ſincken noch fallen laſſen wöllen/ vnd alſo gantz præcipitanter verbittert / vnd vngehört der Impetranten defenſion vnd Gegenwehr/allen Schutz vnd Schirm / wie auch das Bürgerrecht auffgekündet/vnd gebotten in Monats friſt bey dieſer kältiſten Winterlichen Zeit/ auß der Statt W.vnd in das Elend zu weichen/ vnd folgends in Jars friſt alle jhre vbrige Güter daſelbſten zuverkauffen/ dahero dann die andere Catholiſche Bürger metu, qui cadere poteſt in conſtantem virum, abgeſchreckt vnd gezwungen worden / ſich deß Rechtlichen Proceß zubegeben vnd ſich von dieſen den Impetranten abzuſondern.

Wann aber gnediger Fürſt vnd Herr / oberzehlt deß Rahts beſchehen attentiren/mandiren/ auffkünden/præcipirn / vnd das vbrig Fürnemmen vnd Beginnen beſchriebenen Rechten / deß Heiligen Reichs heylſamen Satzungen vnnd Conſtitutionen / dem Religion vnnd Prophan Frieden /ja aller Erbar vnd Billichkeit zuwider/ ſonder auch im Heiligen Reich / vnd ſonderlich in den freyen Reichs Stätten & liberis Rebus publicis vnerhört noch herkomēn/ daß jemands der Weg ordentlichen Rechtens de facto mit Betrawungen/ Gewalt vnd der That geſpert oō ſine præuia cognitione , iudicata cauſa & pendente lite condemnirt, verdammet/ eines Bürgerlichen Schutz vnd Schirms / auch Bürger Rechts beraubt / von häußlichen Wohnungen/ ſeinen Güteren vnd Vatterlandt hinweg / vnd in das Elendt geſtoſſen werde / Vnd derowegen ſolches alles zu höchſter Veracht ō Röm. Kayſ. May. vnd E. F. Gn. rechtmäſſigen Gebotten/ Hochheit/Reputation vnd Authoritet/ auch zerſtümlung der heylſamen Iuſtitien vnd in præiudicium litis pendentiæ fürgenommen / vnd dahero mit keinem Rechtens Schein/aut vllo iure iuſtificirt werden mag / ſondern wegen deß kurtz angeſetzten raumen Termins den Impetranten ein vnwiderbringlicher Nachtheil geträwet/ vñ ſummum & extremum periculum in mora.

Alſo gelangt an E.F.G. Anwalds in namen/ quo ſupra gantz vnderthänige hochfleiſſige Bitt/ die geruhen jhme wider offtberürten einen Erſamen Raht der Statt W. ein ernſtlich Mandatum inhibitoriale de non moleſtando neque impediendo proſequi cœptam litem, darinnen jhnen bey einer namhafften Peen aufferlegt vnd gebotten werde/die Impetranten bey jrē Bürgerlichen Ehren/Eyden/Pflichten/Schutz/ Schirm vnd anderen Rechten / auch häußlicher Wohnung rühiglich verbleiben / vnd ſich an ordentlichen Rechten ſättigen laſſen/mit der That/vnnd citra ius ſie/jre Güter/Weib/Kindt/Haab/ vñ Rahrūg/pendente lite nit zu betrübē/zu beunrühigē/ noch mit Gewalt vnd der That von dē angefangenen Proceß zuverdrucken/vnnd alles anders/ ſo ſeinen Principalen zum beſten vñ erſprießlichſten mag gebetten werden in optima forma gnädig zuerkennen vnd mit zutheilen/ E.F.G. hochadelich vnd miltrichterlich Ampt/ꝛc.

Decretum:

Erkendt in conſilio 23. Decembris, Anno 1588.

SVPPLICATIO XIV.

Pro citatione, & mandato de non offendendo & inhibitione.

In cauſa

W.R. von W.D.

contra

N.R. viduam & liberos.

HOchwürdiger/ ꝛc. Ewer Fürſtlichē Gnaden bringt Anwaldt deß Edlen vnd Ehrnueſten W.R. von W. D. klagendt für / Wiewol in gemei-

gemeinen beschriebenen Rechten / auch in deß H. Reichs hoch verpeenten Landtfrieden heilsamlich versehen vnd verbotten worden / daß ein jeder den andern der zum Rechten gesessen / vmb seine angemaste spruch vnnd forderung / vor seiner ordentlichen Oberkeit vnnd Richter vornemen / derselben entschieds vnd erkandtnuß sich settigen lassen / alles gewalts aber sich gäntzlich enthaltē / vnd keiner den andern seiner wolhergebrachten / vblich vnnd innhabenden gerechtsame wider Recht entsetzen / molestiren, turbiren, oder bevnrühigen / noch seine Vnderthanen zum vngehorsam bewegen / abpracticiren oder wendig machen / innsonderheit aber sich freventlicher betrawung vnd gefehrlicher Landtfriedbrüchiger handlung / einem für sein eygen Hauß / Wohnung / in dem ein jeder den Rechten vnd billichkeit nach / sein sicherheit hat / zulauffen vnnd herauß zufordern / allerdings enthalten soll / vñ wo dem zuwider gehandelt / daß durch das richterliche Ampt der Billichkeit nach rechtemessiges eynsehen beschehen / auff daß weiter schād / vnraht vnd nachtheil verhütet vnd vorkommen werde. Wiewol nun auch offenbar vnd Landkündig / daß der Principal Kläger W. von W. D. zu allen Rechten gnugsam gesessen / vnd sich auch darzu je vnd allwege gnugsam erbietig gemacht / wie noch auff heutigen tag / vnd dessen außtrag jhme wol vnd wehe thuen zulassen / sich nie beschwerdt / vnd noch nicht / so trägt sich doch in der Geschicht zu / nach dem er von W. zu einem theil vnd N. N. geborne von N. S. Wittib vnd jhre Söhne / jhre eygene Bauren haben / darüber sie samptlich / doch nach vermög vnnd außweisung auffgerichter Dorffordnung vnnd besonderer verträg zu gebieten / vnd zuverbieten haben / sie die Bauren auch samptlich darauff beeydigt vnd verpflichtet seyn / So auch durch beyde theil sonst bey Adelichen Ehrn bedeurt vnd verschrieben / daß ein jeder dem andern die seinen zu gebührendem vnd schuldigem Gehorsamb anweisen / Jnmassen von jhme W. allwegen würcklich beschehen ist.

Aber dem allem stracks entgegen / so haben vorgemeldte N. Wittib vnd Söhne / jhre Bawren daselbst / von deß von W. D. Iurisdiction vnd gehorsamb jetziger zeit gantz vnbefugt abgezogen / vnd dieselbe wider jhne W. zu offentlicher Auffruhr vnd widersetzigkeit verhetzt / auch mit demselben Bawren jhme seine gerechtsame auff Ober E. H. marckung mit Gewalt zu entziehen vnnd jhnen N. ein zuhemischen vnderstanden / Jnmassen allbereit sie die N. nicht allein einmal / sondern zu mehrmahln die Vnderthanen darzu bewegt / sonderlich aber auff Petri vnd Pauli jüngsthin / solches vnter gesuchtem Schein / als wann sie es von jrem Lehenherrn befelch ins werck zubringen / ernstlich vermeint / vnd hernach auch den 4. Julij berührts verschienen 79. Jahrs / als er von W. D. einen Notarium requirirt, der gantzen Gemein vnder E. H. sie die Bawren wider das R. gewaltsamb vnd vnrechtmässig Fürnemmen / vnd vermeinte verkünden jnen sein von W. Schrifftliche Erklärung / auffgerichte Dorffordnung / verträge / abschiede / auch jhr der R. eynwilligen zu abtheilung deß gemeinen Waldts / ꝛc. der gebühr nach zu insinuiren / vñ sie darbey auch jrer eydspflichte zuerinnern vnd für Schaden zu warnen wöllen / Jnmassen dann ermeldter Notarius Amptshalben schon im werck gewesen / jhnen den Bawren solches alles fürzulesen / aber ermelte N. in continenti die Bawren abgefordert / vnd verbotten solchs nit anzuhörn. Vber solchs auch er E. vñ C. die R. den 6. Iulii mit solchē gantz zornigē geberden vñ worten / jren Bawren abermals verbotten / weder jme vō W. noch jemand andern vō seinet wegē gar nicht / sondern allein jnen den Rūden zugehorsamen / Dann so auch er von W. D. selbst / viel weniger jemandt von seinet wegen / jnen etwas wolt verkünden / verlesen / gebieten oder verbieten / demselben so wenig zugehorsamen / daß sie deme oder dieselbigen viel mehr / wie einen Hundt darnider schlagē / dañ er vō W. D. selbst der jenig / der weder Dorffordnung / verträg / oder abschiedt gehalten / dz könte er jne mit trawen vñ stattlichen vom Adel genugsamb vberweisen / darzu vnverschämpt grob herauß gesagt (mit Ehrn zuvermelden) er hofiere auff die Dorffsordnung / verträg / vñ abschied / samt andern mehr vnwarhafftē vnd ehrnrürigen worten / die er damals wider jne von W. gantz schmehlich außgegossen vñ damit angetastet / vñ als auch viel bemelter vō W. D. damals berührten J. V. Notariū, so wol als zuvor den 4. Iulii, als oberzehlt / wider zu den Bawrē geordnet / davon sie aber damals durch die R. abgehalten / jnen seine Erklärung anderweit zu insinuirn vnd für zulesen / darzu er Notarius seines Amptshalben / billich geleydt vnd sicherheit haben sollen / das aber er E. R. ermeldten Notarium gewaltig / also wann er jnen an Halß schlagē wolte / vberrast / vñ mit ehrnrürigē Lästerworten gantz freventlich angetastet / vñ vnder andn mit reverentz zumelden / einen Plackscheisser gescholtē / darbey auch sich dessen mehr erklärt / wann er W. D. seinē Schreiber vñ Zeugen / so seinē Baursleuten das nouū opus denunciiret betrettē hette / so wolt er sie dermassen mit einander hinauß gefertigt haben / als wann sie Wildprett getragen hetten / Wenigers auch nicht denn E. F. M. Zentgraffen zu B. so E. F. befelch gehabt / den R. Bäurn zugebieten W. D. allen schuldigen gehorsam zuleisten / mit groben vnverschämpten worten / vñ auch gantz schimpfflich angriffen / vnd an solchem allem ist es noch nicht verblieben / sondern als zu morgens frue er vō W. D. in seiner Haußwohnung zum Fenster hinauß gesehen / ermelter E. vnd C. die R. mit Wehrhaffter Handt vnd vielen Gottslästerungen / vnd E. R. jhne von W. mit groben Ehrn / schelt vnd schmehworten angegriffen / so er von W. dann zu gemüt vnd hertzen gezogen / solches vngerechtfertigt auff jme nicht ersitzen lassen wil / vnd hat jne zum Galgen auß seinem eygenen Hause gefordert / mit re-

verentz zumelden/kom̃ herauß du Hundsvotz/daß dich Gotts Sacrament schendt / in gegenwardt vnd beysein seins Bruders S. vnd der R. Bawren / welche mit Sensen gefast / vnd die zum theil auff Zäunen hangen gehabt / die sie auch so baldt zur Handt gezogē/so bald sie die R. ansichtig worden/als ob sie auch darmit fechten/ vnd jhme von W. D. zu nachtheil verhandlē/sich darmit erwehren wolten / alles vber jhr der Bawren geleisten Pflicht vnd Eydt/vnd höchsten vngehorsamb/deme sie doch wie auch obgemeldt/ nicht weniger als denn R. gelobt vnd geschworen.

Auß welchem dann erfolgt/dz sie die Bawren gegen jhme von W. D. als jhren Mitdorffjunckern / auff das eusserst verhetzt / wie sie sich auch darauff dem angelegten W. D. gebott/mit anhörung was der Notarius jhnen fürhalten/oder fürlesen würde/gantz vngehorsamlich widersetzt/vnd damit jhren Eyden vnnd Pflichten zuentgegen/ auch der Dorffsordnung zuwider/ darauff sie gelobt vnd geschworen / vngeacht daß sie dessen mit ernst zum höchsten/ vñ vielfaltig erinnert/darvon gezogen/vnd solches gar nicht anhören wollen.

Mit dem er E. noch nicht gesettigt / daß er sie die Bawren mit solchen stücken zu höchster Auffruhr vnd Vngehorsamb gegen jhme von W. D. getrieben / Sondern bedrawet darzu/ wo er vnnd W. D. einander auffstossen/so wollen sie es recht mit einander außtragē/wie auch gewißlich nichts guts darauß erfolgt were / wo er von W. D. von seiner Haußfrawen/die ob solchem Schrecken in eine grosse Kranckheit gefallen / auch seinen Dienern mit bitten vnnd flehen/ nicht im Hause were behalten worden. Wie auch der ander E. R. sich offentlich vernemmen lassen/vnd bedräuwet / wie sie vnnd er von W. D. noch einander im Feldt weidlich herumb jagen wollen.

Es habē auch sie die R. sein vō W. D. Schäffer vnd Schaffknecht nicht weniger zum höchsten bedräwet/vnd jhnen viel vngebürlicher verbott in Ober E. H. gemarckung/daselbst sie das geringste weder zugebieten oder zuverbieten/sondern die Obrigkeit jhme von W. D. allein/vermög der Verträge zustendig/angelegt / sonderlich aber wo sie jrem gebott nicht Gehorsamen wollen/ jhnen/daß sie hinder den Schaffen müssen sitzen bleiben/ bey kommen / darzu jnen die Schaffrüden zuerschiessen vnderstanden/ wie dann sonderlich E. R. auff den einen loß geschossen / auch allerley mutwillen geübt vnd begangen/Insonderheit aber W. R. so Geistlich seyn soll/ vñ E. Gebrüdere/zu erzeigung mehrers mutwillens/jme von W. D. die Spunten auß seinen Wasserteichen geschlagē/vnd so er seinen Dienern befohlen/die wider zuvermachen/ dieselbigē auch darüber abzuschlagen vñ mit Füssen zutretten bedräwet/ vnd solten sich die W. D. jres Gartens/dardurch der Brunnen geleitet/vñ haben die R. zanck vnd hader zuerwecken/ solchen Garten von einem Baurn erkaufft/gäntzlich enthalten/wolten auch nicht gestattē/daß die Spunt widerum̃ zugemacht/mit diesem vorgebē/sie solten die nit so offt zumachē / sie woltē sie wid auffschlagen/wie dañ offt vñ dick beschehē/ alles denen von jhnen vbergebenen Brieff vnd Siegeln gestracks zuentgegen. Vnd als auch er von W. D. auff den 23. Iuln jüngst verrückt/seinē gescheffren nach verritten/haben beyde E. vñ C. die R. jnen vō W. D. noch mehr an seinē (Gott lob) wolherbrachten Adelichē ehrn vñ gutem leumuth zuverkleinern / vñ ehrnrührig anzugreiffen /vnderstanden / von jme außgeben / vñ damit auch ein schmehlich ehrē verletzlich Landgeschrey auffgeladē/als solte er etliche Baurē/Insonderheit aber/ seinen gewesenē Vnderthanen/ ehrn vnd trew vergessenen Mann/G. G. geschlagen/vñ hinweg geschleyt habē/ darauff auch ein vermeinte nacheil angestellet/Sampt jhren Dienern mit langen Bürschrohren ins Feldt geloffen/vñ zu fuß nach jme gestreifft/ darzu auch etliche jhrer bewehrter Bawren mit Knebelspiessen jhme nachgefolgt / als sie aber nichts vernommen/sie die R. auff die Pferd gefallen/ vnd eylend auff den Waldt das O. genandt / inn E. F. M. Cendtlicher Obrigkeit gelegen/auff freyer Strassen jhne von W. D. gesucht vnd nachgejagt / als sie aber allda auch nichts vermerckt / wie es dann auch ein erdicht Werck gewesen / daß sie nach desselbigen tag in der widerkehr J. V. Notarien obgemeld/bey einem Dorff B. am O. genandt/ der auff einem Wagenpferdt geritten / antroffen/ deme E. R. mit gefertigter Büchsen vnd auffgezogenem Hanen den nechsten zu gesprengt / Vnnd jhnen mit ehrnverletzlichen Worten vnnd grossen Gotts schwürē ernstlich angefahrn/ die Büchsen auff den Leib gehalten / den Schuß an erbotten/ vnd darbey gesagt: wo hat der W. D. mir meinen Bawren hingethan / den er hinweg geführt / vnd als der Notarius erschrocken/vñ geantwortet/Er wisse von keinem Bawren/ daß er R. noch hefftiger mit der gefertigten Büchsen auff jhne getrungen vnd sich vernemmen lassen/ kurtzumb er wölle es von jme wissen/ vnd der Notarius jne wider beantwortet/er wisse nichts darvō/ solle jn mit friedē lassen/dz er also zum dritten mahl jme den Schuß gebottē / darauff sich der Notarius widerumb entschuldigt/es sey W. D. heut frühe verrittē/er wisse nit wohin er sey/ er soll jne auff freyer Kayſ. Landstrassen bey Recht vnvergewaltigt passiren lassen/ welches er schwerlich von jhme erlanget/biß endtlich E. R. das seine auch darzu geredet/vnd er von jme gelassen. Auß dem dañ noch mehr offenbahr/ wie sie jhnen den von W. D. gemeinen / Dieweil sie so ein erdichten streiff auff jn angericht/vnd im Feldt hin vnnd wider gesucht/Als wie man pflegt den Strassenräubern / vnd andern bösen Buben nach zu jagen / Bey dem es doch noch nicht verblieben / sondern in W. D. abwesen/jhre Diener/ Welche neben etlichen jhren Bawren/ V. E. den W. D. Schultheissen in der Nacht vnverwahrt/ Landtfriedbrüchiger Weiß Vberfallen / Vnnd gantz vbel vnnd Mörderischer Weiß geschlagen/

vnd

vnnd zügerichtet/damit auch genötigt/ daß er das Kay. recht anschreyen müssen / auff welches man jhme zu hülff kommen/do er sonsten gewißlich mit der Haut hette bezahlen müssen. Vnnd als auch zwischen jhme von W. D. vnnd den R. vor dieser zeit ein abschied auffgerichtet / in dem versehē/daß der gemeine walt zu E. H. von einander abgetheilt/vnnd immittelst/so schändlich nicht verwüstet werden solte / wie ein zeitlang biß daher geschehen / wie dann die R. inn solche abtheilung eingewilliget/wie beweißlich/ Aber dem zuwider/die R. Bauren/auff jr der R. anstifften/vber solchen abschied/auch jhrer der R. selbst vereinigung vnd sündeß von W. D. angelegt ernstlich verbott/inn solchen gemeinen Waldt mit der that freuentlich gefallen/Bäw/vnnd Brennholtz jhres gefallens/ vñ zu vnzeiten darinn gehawen / vñ vber angelegt verbott auß W. D. einiger Obrigkeit in Ober E. H. solch Holtz / thätlich hingeführt / doch gleichwol in sein von W. D. abwesen/Da es sonst darbey nicht verblieben / sondern er von W. D. sich bey solchem abschied/ vnd der R. zusage gewißlich gehandhabt hette / wz gleich darauß erfolgt were/ Dieweil weder recht/erbar noch billich/daß er von W. D. vnnd die seinen / sich berührts gemeinen Walds enthalten/vnd mit grossem vnstätten/ für sich vñ seine Vnderthanen/mit Bäw vnd Breñholtz/seiner eigenen Höltzern dieweil er benebē den R. die abtheilung eingewilliget / vnnd vngern zu weitterung vrsach geben wöllen / behöltzen / vnnd den R. vnd jhren Bauren frey vnnd offen stehen solt / immittelst solchen muthwillen in dem gemeinen walt zuůben / vnnd denselbigen auff das eusserst zuuerreissen/zuuerhäwen/vnnd vollendts zuuerwüsten/daß der keinem theil mehr nutz / Wañ nicht die theilung würcklich volnzogen vnnd ins werck gericht werden solte.

Dieweil dann Anwalds Principal solchem der R. iniurien vnd schmehens/auch vergewaltigung molestation/vnd turbation/vñ das der Dorffordnung / auffgerichten verträgen vnd abschieden/sogar allenthalbē nicht das wenigst nachgesetzt/sondn mangel gelasse /vnd vnwidersprechlich verbrochen/auch die Vnderthanen auß sein von W. D. gehorsam entzogen / dadurch die Dorffgericht nidergelegt vnnd alle gute Ordnung vnnd Policey verhindert vnd anderst nicht /den auff der Vngerischē Gränzē/ da weder gleich noch recht gilt/bey sammen wohnen/darzu der Gemeine Waldt verwüst/ vnd andere mehr vnerbare vnnd vngebürliche händel geübt /länger zuzusehen nicht schuldig/ sondern alles durch gebürliche mittel der Recht abzutreiben/ vnd zur rechtfertigung genötiget vnd endtlich bedacht ist. Wann dann bemeldte Wittib/vnnd jhre Söhne die R. obgemeldt/gleichwol dem Reich wie auch Anwalds Principal one mittel vnderworffen/aber demnach er W. R. Thumbherr zu B. in personalib. & realibus actionibus dem Fürst. Bischofflichen Vicario daselbst/die andern aber den Willkürlichen Richtern vnderworffen / jhre Bauren aber / so wie obgemeldt inn der sachen auch mit begriffen/ nirgends anderst dann für E. F. Gn. beklagt werden konnen / Damit denn also causæ continentia nicht diuidirt, auch Anwaldts Principal super eadem actione ad eundem finem tendente coram diuersis iudiciis zu litigiren nicht gedrungen werde / vnnd derowegen E. F. G. iurisdiction wol fundirt, so ist an dieselbe Anwaldts Vnderthänige / Jhme wider obgemeldte R. von E. H. Mutter / Söhn/ vnnd Brüder / jhre Bauren vnnd Juden zu vnder E. H. zu rechtfertigung aller obgesetzter Puncten/ ein gebürende Ladung wie gebreuchlich G. erkeñen vnd mittheilen.

Vnnd nach dem / wie auch obgemelt / sie die R. sich noch von Tag zu Tag gegen jhm dem von W. vnnd den seinigen Landtfriedbrüchiger vnnd thätlicher weiß dringen / sie auch je länger je mehr trutzig vnnd muthwillig sich gegen jhm erzeigen/ wider auffgericht Dorffordnung / Verträg/Abschiedt / vnnd anders mehr mit der Taht gewaltsam handeln / daß anders nichts zu besorgen denn wo von E. F. G. nicht friedt gebotten werde / sie in grossen vnraht mit einander erwachsen/ alles beschriebenen Rechten/ Reichs constitutionen auß gekündtem Landtfriedē außtrücklich vnd gäntzlich zuwider/ daß demnach hierinn zeitliches rechtliches einsehens hoch von nöthen. So ist anwalts auch Vnderthänig bitt E. F. G. wöllen jhme ein Mandat de non offendendo Gn. erkennen/ vngeachtet er seiner Person für jnen sich gar nicht fürchtet / sonder seiner Diener vnnd Vnderthanen / so bedräwet /damit bemeldte R. jhren Bauren vnnd Juden bey Peen deß Landtfrieden gebieten/daß sie gegen jhme Klägern / deren Leut/ Haab/ Güter vnd angehörigen ausserhalb Rechtēs mit verbottener gewalt eigens Willens/nichts beschwerlichs durch sich selbsten / oder einen andern/heimlich oder offentlich inn keine Weiß noch Weg/fürnemmen/handlen/vben /oder volnbringen/Sondern jhn bey seinem vblichem gebrauch/ herkommen / Rechten vnnd Gerechtigkeiten/vnbetrübt sicher seyn/ vnd bleiben zulassen/dargegen nicht bedräwen/ anfechten/verfolgen oder beschädigen / noch angefochten / bedräwt verfolgt oder beschwert zuwerden / verhengen / nachsehen oder gestatten / Sondern was sie für sprüch oder Forderung zuhaben vermeinen wolten / derohalben an gebührenden Orten /sich ordenlichs Rechtens zu gebrauchen vnnd dessen außtrag settigen zu lassen.

Vnnd als auch ebenmessig vor angezeigt/ was zuuerderbung vnnd verwüstung deß gemeinen Waldts zu O. W. D. vnmittelbaren einiger Obrigkeit gelegen / von den R. vnnd jhren Bauren gewaltsamb fürgenommen / vnnd wo dem länger zugesehen werden solte/daß solcher gemeiner Waldt gantz vnd gar zu grund vnd oden

gehen / vnnd wenig nutz darauß zu schaffen seyn würde / wenn nit sie die R. vnd Bawrē / mit rechtlichen Mitteln angehalten / dem bewilligten vnnd zugesagtem Abschied / auch bewilligter abtheilung würcklich nachzusetzen vnd den Waldt zutheilen. Dem auch zeitlichen zu begegnen / vnd vorzukommen vnwiderbringlichen Schaden / So ist an E. F. G. Anwaldts auch vnderthänige Bitt / jhme wider viel bemeldte R. vnnd jhre Bawren / ein gebürliche inhibition bey einer namhafften Peen zuerkennen / mit zutheilen vnd außgehen zulassen / dardurch solcher gemeiner Waldt zugeschlossen / vnd jhnen aufferlegt / sich biß zu endtlichem Außtrag der Sachen desselben Waldts gäntzlich mit Baw vnd Brennholtz zuenthalten / vnnd müssig zustehen / darinn nichts verwüsten / hauwen / vnnd verreissen / Inmassen von dem W. vnd den seinen bißhero beschehen / vnd hinführo / auch beschehen soll / dergleichen auch der jungen Häg vñ Schläg / Inmassen sie auff die Dorffordnung gelobt / vnd geschworen / mit allem Vieh ab vnd müssig zustehen / solches also billich vnd von Rechtswegen erkendt werden soll / cum iure communi potior sit prohibentis conditio, vnnd solches alles prout moris & styli est. Vber das E. F. G. hochadelich miltrichterlich / ꝛc.

Decretum.

Citatio, & mandatum, de non offendendo, erkendt / das vbrig begehrn abgeschlagen / in consil. 11. Febr. anno 79. Huic simile extat pro mandato de non offendendo. In causa Closters zu S. P. contra C. F. P.

Referens decernit mandatum. Correferens ex priuilegiis animaduertit, quod prorsus iurisdictione Principis non sint exempti, nec tales minæ hic narrantur, quo subdito, contra Principem suum tale mandatum indulgeri debeat, & quod subditi sint, etiam patet ex situ loci, ideo denegat.

Aliud Votum. Referunt moniales se ad priuilegia sua & confirmationes, sed cum illa penitus introspiciuntur, ideo denegat.

Sequuntur nunc vota cum eorum decisionibus & resolutionibus, ad præcedentes supplicationes mandatorum Camer. Imper. de non offendendo pertinentia.

VOTVM I.

Pro mandato pœnali de non offendendo. In causa D. von S. zu A. contra K. W. H.

SVMMARIA.

1 *Pax publica à Dominis imperio exemptis quando fracta est, an iurisdictio Cameræ Imper. habeat locum.*

2 *Quando timor adest, ne pax publica frangatur, an Camera Imper. implorari possit.*

3 *Mandatum de non offendendo sub pœna banni an decerni possit.*

4 *Processus aduersus R. H. eiusque consiliarios an & quando peti possunt: & quando is imperio immediate subiectus est. num. 5.*

6 *Transactio B. quomodo intelligenda sit. num. 7.*

8 *Dux B. tanquam vasallus Imperij omnino exemptus ab Imper. Rom. non est.*

REferens: Duo hic consideranda puto, primum, quando est fracta † pax à Dominis imperio exemptis: secundo quando timendū † vt pax publica frangatur. Nunc quæritur, an simus fundati in iurisdictione? & puto, quia die Herrschafft (vt statur narratis) immediate imperio subiecta est, & sic Camera in iurisdictione est fundata, posse mandari daß sich die K. hinfürter der Herrschafft G. enthalten / & vasallum imperii coram ordinario seu iudicio Cameræ conuenirent, ne ipsi essent in propria causa Iudices: Allego præiudicium in causa S. contra K. igitur mandatum vt petitum decerno, quia & minæ apparent, mandatum de non offendendo puto non posse denegari. 1 2

2. Anno 50. Dicit se interfuisse, der Fürsten Räthe / da der B. vertrag nicht allein impugnirt, sondern gar vor nichtig gehalten worden. Ergo quoad validitatem istius transactionis B. eam impugnatam assero, quod ad thesin attinet: Quoad Hypothesin igitur, dico nos esse in casu, pro quo iurisdictione imperii pugnatur. Ergo mandatum eo citius & facilius decernitur, quasi iam fracta publica pax esset: mandatum † de non offendendo sub pœna banni decerno. Cum enim supplicans narret, se nulli subiectum esse, nisi imperio, narratis autem standum sit, & iisdem credatur, iuxta stylum Cameræ iurisdictio fundata est. Nec obstat allegata transactio, quia illa valida est in suis casibus, nec hic sumus in illis terminis. Accedit, quod hic B. esset in propria causa Iudex contra ius & æquitatem, posset tamen illa clausula bey einer namhafften Peen in mandato omitti, idque in communi forma decerni. 3

3. Ex subseqq. iurisdictionem fundatam concludo; primo quia submoto priuilegio nihil est dubitationis. Sed & attento priuilegio, ex eo fundata est iurisdictio, quod processus † aduersus Regem vel consiliarios eius petantur, qui in priuilegio exempti non sunt: secundo, quia versamur in causa contributionis, quæ nec ipsa exempta est. Cum igitur priuilegium non obstat, sumus in dispositione iuris communis, quo considerato, Rex imperio † immediate subiectus est, vt taceam quod ipse non potest hic esse Iudex, quia causa ipsum concernit, eique coniuncta est, iuxta iura vulgata. Itaque attentis narratis, decerno mandatum de non offendendo, iuxta *L. Denunciamus. & ibi Cynus & alij C. de his qui ad Eccles. confug.* 4 5

4. Cons

4 Considerando † transactionem B. quia narrat, quod supplicans ipse & eius subditi in G. gessen sey / in iurisdictione nũ essemus fundati. Si vero consideramus narrata supplicationis, q̃ dicit, daß es ein frey Herrschafft sey / & nemini nisi imperio Romano subiecta, ad hæc narrata decerneret processus, ratione mandati pœnalis fractæ pacis, mandatum de non offendendo decernere non potest, qui narrata ad hoc non sunt qualificata. Et quia citati sunt ratione collectarum, mandatum pœnale in communi forma decernerem ad defendendum supplicantem.

5. Non sumus in terminis transactionis B. quia narrat supplicans, se imperio immediate subiectum esse. Cum vero in Camera narratis credatur, vult decernere mandatum in communi forma.

7 Illa enim transactio † intelligenda est de subditis, & agit tantum de meris personalibus non de realibus. Et penitus existimo, Ducem B. pro sua persona †

8 tanquam vasallum imperii, omnino non esse exemptum, præsertim si frangat pacem publicam contra statum imperii: Ideoque contra ipsum vel eius officiales, omnes processus, respicientes pacem publicam posse decerni: Decr. Ist das gebeten mandatum de nõ offendendo in communi forma erkendt / mandatum pœnale ideo denegatur, quia vnum & idem est cum mandato de non offendendo.

VOTVM II.

Mandatum de non offendendo. In causa N. N. *ab* N. *contra* D. N. N. *turbatæ possessionis.*

SVMMARIA.

1 *Turbato in possessione suæ iurisdictionis, vel alterius iuris incorporalis succurritur vtili interdicto vti possidetis.*

2 *Actio ex vtili interdicto vt detur, quæ requirantur.*

3 *In iudicio retinendæ duo probanda, possessio & turbatio.*

4 *Possessio duobus temporibus affuisse probanda est, scilicet tempore litis contestationis, itemque turbationis illatæ.*

5 *Possessio ante cœptum iudicium & turbationem illatam, præsumitur continuata.*

6 *Possessio in solo animo consistit, & retinetur vsque ad litis contestationem, & post, nisi appareat vel probetur contrarium.*

7 *Probatio efficacior nulla, quam quæ fit per confessionem partis.*

8 *Iurisdictionis genericæ, possessionis tres sunt species, merum imperium, mixtum, & iurisdictio simplex.*

9 *Iurisdictionis vna specie probata, nõ continuo probatur altera.*

10 *Testes minus idonei conualidantur per contestes fide dignos.*

11 *Subditi in causa dominorum (relaxato iuramento) deponere possunt, si non sentiant priuatum commodum ex depositione vel testificatione.*

12 *Meri imperii varii gradus, &* nu. 14.

13 *Meri imperii definitio.*

15 *Magnum imperium est, cum alicui vita vel naturaliter, vel ciuiliter adimitur.*

16 *Magnum imperium quibus competat.*

17 *Merum imperium præscribi potest ex communiter recepta sententia.*

18 *Coercitio corporalis, quæ fit ad pœnam debiti, est meri imperii.*

19 *Tortura, quæ fit ad pœnam, est meri imperii.*

20 *Mediocre imperium quod, & in quibus consistat.*

21 *Confinatio quid.*

22 *Imperium paruum quod, & in quibus consistat.*

23 Vrpheden *an, & quando merum imperium probent.*

24 Stock & Halßeyssen *an imperium merum inferant.*

25 *Furca est signum merum imperii: secus in postello.*

26 *Iurisdictio quibus modis acquiratur, & probetur.*

27 *Plus in se complectitur minus, & in toto sunt quælibet eius partes.*

28 *Res intra terminos terræ alicuius domini sitæ spectant ad eum dominum, quoad iurisdictionem, non quoad dominium.*

29 *Merum imperium & ius foresti diuersa.*

30 *A separatu & diuersis male infertur.*

31 *Forestum quid.*

32 *Foresta an necessario importent merum imperium.*

33 *Possessio iurisdictionis retinetur solo animo, etiamsi 40. annis quis non vtatur.*

34 *Imperium merum præscribi potest, dummodo interueniat scientia & patientia eius, ad quem illud pertinebat.*

35 *Scientia quando satis probata dicatur.*

36 *Patientia & conniuentia longissima titulum inducit.*

37 *Vicinus scire præsumitur ea, quæ aguntur in vicinia.*

38 *Iurisdictio per præscriptionem alicui dupliciter adimitur, priuate & cumulatiue.*

39 *Probatio vbi ex vna parte adest plena, ex altera non, possunt connecti imperfectæ probationes ad elidendam probationem plenam.*

40 *Probatio semiplena nihil detrahit plenæ & perfectæ probationi.*

41 *Inspectio ocularis in iure est bona probatio ad docendos terminos.*

42 *Iudex an teneatur ire in rem præsentem.*

43 *Expense specialiter non petitæ, an ex officio Iudicis veniant adiudicandæ.*

IN causa vertente inter Generosum comitem D. N. ab N. Actorem ex vna. Et D. N. N. N.

Baronem Reum conuentum ex altera parte, super assertis quibusdam iurisdictionibus earumque vsibus & exercitiis, quæ præfatus dominus Actor prætendit suos prædecessores habuisse, seque nunc habere in pago N. appellato, eiusque districtu & pertinentiis, visis & ponderatis diligenter omnibus actis & actitatis vtriusque partis, qualiter sit pronunciandum diffinitiue, ex subsequentium quæstionũ resolutionibus manifeste constabit. Prima est, *Quæ actio à præfato Domino Comite sit instituta.* Secunda, *An recte concludenter sit formata.* Tertia, *An Actor suam intentionem satis probarit.* Quarta, *An per Rei conuenti defensionem Actoris intentio sit elisa.* Quinta, *Quid de impensis in hac lite factis.* Primo scilicet videndum, quæ actio intentata? Ex libelli conclusione intelligitur, institutam esse actionem ab Actore in factum ex interdicto vti possidetis saltem vtili, Et-
1 enim ei, qui † turbatur in possessione suæ iurisdictionis, vel alterius iuris incorporalis succurritur vtili interdicto vti possidetis. *secundum gl. & Dd. in l. 1. C. vti possid. pro quo facit l. fin. & l si duo. §. hoc interdictum ff. eodem & probatur in l. ficut. §. Aristo. & l. 2. in fi. l. & si forte. ff. si seruit. vind. glos. magna in c. licet. extra de probat.* Quam opin. sequitur Bar. *in l. 1. in pr. l. fin. ff. eod. Ferrar. in form. libelli turb. poss. nume. 3. & 4.* Secundo videndum, an recte concludenter intentata? Respondetur quod sic: Video enim in libello duo substantialia & principalia huius actionis articulata esse; possessionem
2 † ex parte Actoris, & turbationem ex parte Rei conuenti, in hoc iudicio omnino necessaria, *vt per Dd. in dd. locis, & §. Retinendæ, & §. commodum, Inst. de interdict.* Petitio quoque in libello formalis est, & concludens, dum petit pronunciari, quod Reus cesset à turbatione, nec imposterum turbet Actorem, & desuper cautionem præstet, quod denique restituat, die abgenommene Kleidung vnd Schaub. Hæc enim tria in hoc Iudicio peti debere Dd. communiter tradunt, *vt notatur per Bar. in l. 1. §. interdictum. ff. vti possid. & l. pen. ff. de aqua quotid. & æstiua.* Tertio, an Actor suam intentionem sufficiẽter & satis probauerit? sunt
3 autem duo † probanda ab eo, qui hoc iudicium retinendæ instituit, possessio scilicet & turbatio:
4 Et possessio † quidem probãda est duobus temporibus affuisse, scilicet tempore litis contestationis, itemq; turbationis illatæ. *Bart. in l. 1. §. quod ait Prætor. nu. 14. ff. vti possid.* Ad hoc idem facit *l. 1. §. interdictum autem. & l. 2. eodem, & Ferrar. vbi supra, verbo, hodie tenet & possidet.* Si tamen Actor
5 probet, se possedisse † ante cœptum iudicium & turbationem illatam, per aliquod tempus se possidere allegando, præsumitur continuata il-
6 lius possessio, quia in solo † animo consistit, & retinetur vsque ad litis contestationem, & post, nisi appareat vel probetur contrarium. Et circa tempus possessionis præsumptiua probatio sic toleratur. *Ita Cynus & alij in l. non ignorabis. C. ad exhib. l. siue possidetis. C. de probat. Bart. in l. Celsus. nu. 22. l. iusto. §. non mutat. in fin. ff. de vsucap.* Videamus ergo, an hæc duo probata sint ab Actore, & qualiter. De turbatione nullum est dubium, quin sit probata, non modo per testes, sed etiam confessionem Rei, qui fatetur, quod receperit à N. occisi militis vestes, prætexendo iure se id fecisse, quia merum Imperium in pago N. dicto cum pertinentiis ad se pertineat, de quo suo loco dicemus. Et sic turbatio sufficienter est probata, cum nulla † efficacior sit probatio, quam quæ 7
fit per confessionem partis, *iuribus vulgatis.* Turbatio autem qualiscunque sufficit in hoc iudicio, per quemcunque modum sit facta, *vt per glo. & Bartho. in l. 1. §. restituendæ, & l. vim facit. ff. de vi & vi armata.* Possessio autem vel quasi possessio iurisdictionis an probata existat? Et cum tres sint possessionum † species iuridictionis in genere 8
sumptæ, merum Imperium, mixtum Imperium, & iurisdictio simplex. *l. Imperium. vbi DD. ff. de iurisdict. omn. iudic.* In præsenti casu de mero imperio tantum disceptatur. Nam Actor intendit sese in N. plenam & omnimodam iurisdictionem habere cum pertinentiis &c. alle hohe vnd nieder Ober vnd Gerechtigkeiten. Necesse est igitur Actori ad obtinendam victoriam, vt de mero imperio doceat. Nam cum iurisdictionis genericæ, *vt supra dixi*, tres sint species distinctæ habentes suas proprias & discretas doctrinas essentiales, vna † probata, nõ sequitur quod 9
altera sit probata, *vt docet Pet. Fab. &c.* De mero imperio hic tantum disceptatio est. An igitur Actor illud in N. se habere probauerit? Et testes fere omnes, quotquot ab Actore producti sunt, eõcordantia testimonia dicunt, vt quod nunquam aliter à suis maioribus vel aliis quibuscunque audierint, quam quod Actoris prædecessores plenam & omnimodam iurisdictionem in pago N. cum suis limitibus habuerint, & de facto exercuerint, quamdiu illi meminerint, sine vlla contradictione cuiuscunque alterius. Nam pleriq; testes testantur, quod semper ita viderint. Et cum deponunt ad elisiuos articulos, pleroſque actus iurisdictionales recensent, qui ipsis præsentibus obtigerunt. Sunt autem ipsius Actoris testes pro maiori parte legales, seues & bonæ conditionis, & omni exceptione maiores, exceptis quibusdam paucis, qui Actoris, vel subditi vel proprii homines, quibus tamen iuramenta ad hunc actum testimonii dicendi solenniter sunt remissa. Et cum hi similiter cum aliis testibus deponant, & in vnum consentiant, merito iis fides habenda est, propter regulare dictum: Testes minus † idoneos con- 10
ualidari per contestes fide dignos. *vt per Curt. in tr. de test. Concl. 1. Bald. in l. Gallus. §. ille. ff. de posthum.* maxime cum subditi † etiam in causa domino- 11
rum (relaxato iuramento) deponere possint, si nõ sentiant priuatum cõmodum ex depositione vel testificatione vt in nostro casu, *ita Fel. in c. in literis. vbi multa de hoc de test. Dd. in l. idonei. C. eodem.*

Et

Et maxime probamus p huiusmodi testes, quando sumus in mero possessorio, in quo non tam exactũ requiritur testimoniũ, vt in petitorio. Vt autem de actib. possessoriis iurisdictionis recte possimus iudicare, inprimis ponderandũ, q̃ sint exempla, quiue actus meri imperii, quandoquidem de mixto imperio & simplici iurisdictione nulla est inter partes controuersia. Scio Doctores hac in re variare, varioſq; meri imperii† gradus constituere, *vt per eos in l. 1. ff. de of. eius cui man. est iurisd. l. imperium. ff. de iurisd. omn. iud. Canonista c. quod sedem. de of. iud. ord.* Merum imperium † Vlp. desinit esse gladii potestatem, & animaduertendi in facinoroſos homines. Quam definitionem vtrimque Dd. impugnare videntur multis argumentis. Eam tamen Alc. *in d. c. quod sedem*, satis defendit, multisq; confirmat argumentis, q̃ post ipsum Cantiuncula etiam fecit *lib. 2. de off. Iud.* Huius† meri imperii, tres tãtum gradus, & quidem ex veritate facit Zasius, Magnum videlicet† imperium, medioere & paruũ. Magnum intelligit (q̃ Bar. Maius esse dixerat) cum alicui vita, vel naturaliter, vel ciuiliter adimitur: Naturaliter cum supplicium de criminoso sumitur, vel si corporis pars mutiletur. *Bar. in d. l. imperiũ. & ibi alii Petr. Iac. vbi supra nu.* 8. Ciuiliter, cum Reus in metallũ condemnatur, vel ei aqua & ignis interdicitur, quæ tamen pœnæ in desuetudinem abierunt: Item si in carcerẽ perpetuũ includatur quis pro pœna luenda, Nam & hoc exemplum hodie huc pertinet, *vt per Zasium in d. l. Imperium*, Quod autẽ de maximo imperio Bar. tractat, Zasius non admittit, quia exempla ibi enumerata ad solũ Principem pertinent ratione eminentiæ, propterea reseruata Principi dicuntur. Nõ tamen sequitur, quod meri sint imperi, *vt per eum ibi latius.* Magnum vero imperium omnib. superiorib. † magistratibus, dignitatibus secularibus competit, quales scil. sunt: Duces, Comites, Barones: Hi enim omnes ex dignitate & conditionis excellentia merum imperium habent: Et Zasius etiam hoc imperium ciuitatibus imperialibus (inquit) quæ superiorem nõ recognoscunt, conceditur, siue id ex priuilegio, siue ex præscriptione habeant. Nam merum imperiũ† præscribi posse, licet olim controuersissimæ dubitationis fuerat, hodie tamen communiter à Dd. receptum est. *Bar. & Dd. in l. 1. C. de emanc. li. Iaſ. poſt alios in d. l. Imperium.* Coercitio† quoq; corporalis, quæ fit ad pœnam debiti, est meri imperii *l. magiſtratibus ff. de iuriſd. om. iud. Nou. de defenſ. ciuitat. §. audient. coll. 3.* sic quoq; tortura, quæ fit ad † pœnam, est meri imperii, quia expeditur offi. Iudicis nobili, & ad publicam vtilitatẽ, *Bar. in d. l. imperium. & l. interdum. §. qui furem. ff. de cond cauſſa data, cauſa non ſecuta.* Itẽ si imponitur in causis criminalib. ad eruendam veritatem. Multa alia exempla meri imperii vide apud Chaſ. *tit. de ſ. iudices. Gl. 2. per diſcurſum à n. 69. vſq; ad 77. fol. 19.* Mediocre † imperium in exilio temporali, q̃ relegationẽ dicimus consistit: Item virgarũ castigationem huic imperio annumeramus, *vt §. relegati. Inſt. quib. mod. patr. pot. ſol.* Addit Zasius pœnam † confinationis, cum scil. aliquis confinatur, vt cum alicui certus locus, certi fines, in quibus maneat, & quos non excedat, decernuntur. Ita dicitur confinatio. *l. relegati. de pœn. l. relegati. de inter. & releg.* De quo vide Zasium *in l. certiſſimus. § fi. de verb. obl. § ſi quis poſtulante. Inſtit. de act.* Paruũ deniq; † imperiũ in leuiore castigatione versatur, videlicet cum in quibusdam Sueuiæ ciuitatib. quis scandali lapidem ferre cogitur, vel in columna toti populo Reus publicatur. Et has leues castigationes intelligere debes tunc meri imperii esse, quæ propter alicuius maleficii vindictam imponuntur, alias non dicerentur meri imperii. Ad propositũ redeũdo, multos actus iurisdictionales deduxit Actor in suis articulis elisiuis, quorũ aliqui sunt meri imperii: (de reliquis enim, quæ, vt vocant, bassam iurisdictionem respiciunt, nihil curandum, cum de illis nulla sit disceptatio) puta actus articulati, in 3. 4. 7. 10. & 12. Elisiuis articulis, ab Anno 1440. vsque ad annum 1547. successiue. Et hi quinque articuli probati sunt per missiuas literis B. C. F. G. & H. signatas, quarum contenta omitto referre, cum alias annotata à Dominis in relatione sint. Item probatum extitit, Dominum Actorem seu ipsius prædecessores in loco litigioso iustitiam administrasse, & delinquentes coercuisse, quæ omnia sunt iurisdictionis & meri imperii signa *d. l. imperium.* Ex quibus resultat prædictæ quasi possessionis meri imperii probatio, *vt notat Innocent. in capitul. licet cauſam. de probat.* similiter probantur actus meri imperii per aliquot literas AA. BB. CC. iudicialiter productas ab Actore, welche nichts anders sind / dann Vrpheden deren / die von wegẽ jrer mißhandelung hettẽ mögen an Leib vnnd Leben gestrafft werden. Et hæ omnes literæ cum sint † antiquæ & sigillatæ, earumque sigilla ab aduersa parte recognita, quin fidem faciant tam de iure, quam de notissima consuetudine Germaniæ, nulli dubium est, per illa, quæ scripsit Zas. *in repetit. l. adimendi. numero 91. ff. de iureiurand. Bartol. & DD. in l. nuda. ff. de donat. Canon. in cap. prius ceßionem. extra de probat. cum simil.* Accedit etiam quod 9. 12. 13. 14. 16. 17. 19. Elisiui articuli, qui omnes & singuli meri imperii actus & exercitia continent, fere per omnes testes approbantur, asserentes, se interfuisse & vidisse huiusmodi actus exerceri. Sic etiam probatus esse secundus articulus elisiuus per 15. 18. 28. & 29. testes. Et sic plures actus possessorii meri imperii adducti & probati sunt, tam per literas, quam testes fide dignos. Concludo igitur quoad hoc iudicium retinendæ, Dominum Actorem suam possessionem, vel quasi meri imperii sufficienter probasse ab Anno 1440. vsque ad tempus præsentis litis, & quidem continuam, non interruptam, nec obtentã vi, clam aut precario. Prædicta corroborari dicuntur per 7. articu-

articulum positional. in quo asseritur signum meri imperii reperiri in pago N. videlicet Stock vnd Halßeysen. Et hunc articulum omnes testes
24 paucis exceptis, verum dicunt. Quanquam † magnum dubium est apud DD. an huiusmodi signa
25 necessario merum Imperium inferant. Furca † quidem seu patibulum inferunt & designant merum Imperium, quia in pœnam quis ibi ad mortem punitur: sed postellum volunt DD. esse simplicis, siue vt illi loquuntur, bassæ iurisdictionis, quia ibi punitur quis pro leuioribus criminibus, *vt docet Petr. Iacob. in sua practica in libello iurisdictionis. nu.* 14. Tametsi ego cum Zasio malim hunc mero Imperio paruo adscribere, propter ea, quod ibi criminosus ad publicam vtilitatem multitudini ac vulgo ita exponitur, vt & supra dixi. Interim tamen verum est, signa prædicta nō inferre; nec probare necessario iurisdictionem, quia quis non habet propter furcas, vel propter postellum iurisdictionem nisi alias probetur ac-
26 quisita, *ita Petr Iacob. vbi supra nu* 14. Quibus † autem modis acquiratur iurisdictio, Ferrar. docet *in actione confess. verb. plenam & omnimodam. num.* 4. *& seq.* Equidem quasi possessio iurisdictionis dicitur quæsita exercendo actus iurisdictionales. Imo etiam per vnicum actum exercitii iurisdictionis solet quæri q. possessio iurisdictionis, *vt plene declarat Bar. in l.* 1. *§. hoc interdictum. ff. de itine. actuque priuat. Innoc. & Canon. in ca. cum Ecclesia Sutrina, de caus. poss. & propriet. ca. olim. de restit. spol. plene Soc.* 187. *controuersia quæ vertitur*, vbi plene ponit, quomodo probetur iurisdictio tam in petitorio quam in possessorio. *Lud. Rom cons.* 70. *visis themate & quæstionibus.* vbi ponit per quos actus probetur iurisdictio *à n.* 10. *vsq; ad finē*, vbi ad nauseam videre est. Postremo multum facit pro Actore, quod in hoc iudicio retinendæ suam possessionem corroborauit etiam cum titulo: Nam literas siue inuestituras imperiales produxit N. 15. 16. 17. 8. & 19. signatas, in quibus successorio veluti ordine Imperatores ab Anno 1479. vsque ad annum 1547. & sic 70. annis continuis concedunt Baronibus de N in jrer Herrschafft gericht/ wo jnen das gefällig/ Stocke vnd Galgen vff zurichten/ auch in denselben jren gerichten/ den bañ vber das Blut zurichten/ &c. Sed ante hanc concessionem pagus N. cum pertinentiis venerat ad Barones de N. nempe Anno 1399. iure emptionis, vt ex literis venditionis N. 20. constat: Et per consequens hæc quæstio imperialis etiam intelligenda est de pago N. & eiusdem attinentiis & similibus tanquam parte, &c. Et hoc quoad probationes Domini Actoris.

Quarto videndum est, *an per Rei conuenti defensionem Actoris intentio sit elisa.* Est autem summa defensionis partis Reæ hæc: Comitatus N. pertinet pleno iure ad Reum, & pertinuit à multis annis ad prædecessores suos, sed pagus N. situs est inter districtum. Ergo quantum ad iurisdictionem, subiectus est. N. ipsi Reo, nisi specialis exemptio doceatur. Est argumentum à toto ad partem. Regula enim iuris est, quod plus † in se 27
complectitur minus; Et in toto sunt quælibet eius partes, de quo gl. & DD. *in c. si diligenti. de præscript. & c. fi. de off. ord. & ibid. Ioan. Andr.* Et dicit Panormit. post Hostiensem *in d. ca. si diligenti*, quod hac ratione communiter Domini temporales fundant suam intentionem, quoad † res intra ter 28
minos suæ terræ sitas, saltem quoad iurisdictionem, non autem quoad dominium rerum corporalium *vt per Chassan. titu. des meir. mortes, §. 4. in pr. nu.* 2. *vbi plene hoc tractat. facit not. per Ioan. And. in c.* 1. *in fin. de off. Areti. in cons.* 166. *lib.* 2. *& cons.* 86. *libr.* 1. Sane hæc defensio in iure satis fundatur, & multum vrgeret aduersus Actorem, si in facto probaretur vera. At quia in proposito totum non est circumscriptum cum suis limitibus, id est, quia Comitatus N. non est designatus cum suis finibus & terminis, quod omnino necesse erat, de toto ad partem hinc male agitur.

Nec refert, quod ad testes Rei conuenti dictus Comitatus circumscribatur quoad ius foresti. So viel den Forst/ vnd Förstliche Obrigkeit belangen thut, quia cum merum † imperium & 29
ius foresti sint diuersa & separata, necessario sese non inferunt, cum ex separatis † male inferatur, 30
iure vulgari. Est autem forestum † locus, in quo fe- 31
ræ habitant & includuntur, & in quo quis vsum venandi habet. *gl.* 1. *in c. cum dilecti. de donat.* Et dicunt ibi Ioan. Andr. & Cardin. quod hæc vocabula sunt vulgaria Angliæ & Franciæ, vbi sunt talia loca. Dictum forestum latum nemus sine clausura & sine aqua, vbi flumen dicitur syluа, vbi circumdatur aqua insula dicitur, vbi autem includitur muro vel palis dicitur Barcus. *secundum Ioan. And. vt supra.* Quod Felinus *in c. Rudolphus. n.* 21. *de rescript.* dicit notandum pro Barco ducis Ferrariensis & Mediolanensis. Vide & Chassan. *in consue. Burg in tit.* deß Forst 13. *in pr.* Vbi distinguere videtur inter altam forestam & bannalem. Hinc forestæ, Was den Forst anlangt/ vñ darzu gehöret. Sed foresta † necessario non important 32
merum imperium, licet aliquando contingat, quod quis ibi merum imperium habeat, vbi forestum habet. Præterea dato, citra tamen præiudicium veritatis, Reum habuisse, vel eius prædecessores merum imperium, in N. cum pertinentiis, nulli tamē actus possessoris allegantur, quos exercuerint ibi vnquam. Nam si per totum Catalogum à parte conuenta productum discurramus, ne vnū quidem interuenire est casum meri imperii, quem Reus, eiusq; prædecessores exercuissent, cum tamen intra 60. & 70. annos: plures contigisse manifestum sit. Nec me quicquā mouent duo casus à testibus Rei conuenti allegati, qui contigere ante annos 20. mit N. N. vnd N. N. cum huiusmodi homicidia non fuerint perpetrata intra fines N. Prius enim in districtu oppidi N. posterius vero in territorio N. contigere, quæ loca Reo conuento subiecta sunt, &

per

per consequens, ipse tanquam Dominus loci ius habuit in occisores iurisdictionem exercendi: Nec hoc Actori in N. districtu seu territorio obesse vel præiudicare potest, maxime cum postea ipse malefactor à Domino N. Actoris prædecessore in pago N. captus fuerit, & in H. vltimo supplicio affectus, quem casum Actor pro probanda sua quasi possessione meri Imperii etiam articulauit. Ex prædictis sequitur, quod etiamsi Reus & eius prædecessores quandoque habuissent merum Imperium intra limites N. ab eo tamen iure eiudemsque quasi possessione iampridem cecidissent per non vsum, quia, *vt supra dixi*, nullum omnino actum vel deducit vel probat Dominus Reus meri Imperii à se, vel suis maioribus exercitum fuisse. Non obstat, si dicatur, possessionem † iurisdictionis retineri solo animo, etiamsi 40. annis quis non vtatur. *leg. iusto. §. non mutari. ff. de vsucap. Can. in capitu. querelam. de elect.* quia respondeo hoc verum esse, vbi quis non impeditur, secus si impediretur per alium, vel alius interim non vteretur tali iurisdictione, *vt per Doct. in præfatis locis.* quemadmodum vltra 70. annos continua serie exercuerunt merum Imperium intra fines N. dictus Actor, suique prædecessores, sicque præscriptionem pro se quoque habet Actor. Merum Imperium † dixi supra præscribi posse, Et plenissime hoc Iason probat *in d. leg. imperium*, dum tamen interueniat scientia & patientia eius, ad quem illud pertinebat. *Barth. in d. leg. iusto. §. non mutari l. DD. in d. l. Imperium. Socin. dict. consilio centesimo octuagesimo septimo, numero vigesimoprimo.* Scientia † autem satis probata dicitur per frequentiam actuum iurisdictionalium, quos publice & palam Actor & sui maiores continue exercuerunt, *iuxta Fabr. in §. æque. Instit. de act.*

Imo huiusmodi † longissima patientia & continentia etiam titulum inducit. *l. Labeo. ff. de aqu. plu. arc. & ibi DD.* In nostro casu etiam vicinitas loci aliquid operatur, inducit præsumptionem scientiæ, quia vicinus † præsumitur scire, quæ aguntur in vicinia *l. si vicinis. Cod. de nup. Et plene traditur in l. 1. ff. si cert. pet.* Adimitur autem alicui iurisdictio † per legitimam præscriptionem dupliciter, priuate scilicet & cumulatiue. *capit. irrefragabili. §. excessus. de offi. Iud. ord. Felin. late in capit. auditis. de præscript.*

Hic dici potest priuatiue ademptam Reo fuisse iurisdictionem, quia Actores soli eam exercuerunt in districtu N. neque vllum casum reperio pro Reo facientem, quod vel ipse vel sui prædecessores ibidem vllum actum meri Imperii exercuissent.

Cum ergo Actor non solum quasi possessionem meri imperii probauerit, (quod sufficiebat in hoc possessorio iudicio) sed etiam titulũ habeat pro se, nempe imperialem cõcessionem eaque cessante posset esse tutus præscriptione legitima, *vt supra diximus*, non possum non pro eo iudicare. Accedit communis Germaniæ consuetudo, quæ comitib. & Baronib. in suos subditos plenã & omnimodã iurisdictionẽ regulariter tribuit. Quod autem Reus in scriptura multa adminicula cõfingit, ad docendũ sese in districtu comitatus N. non tantũ ius forestæ, sed etiã merũ Imperiũ habere, nihil obfuit Actori, cũ is merũ imperium ad se pertinere, seq; in eiusdem q. possessione esse multis iurisdictionalib. actibus plenissime probarit: Theorica enim DD. est, q vbi ex † vna parte plena adest probatio, ex altera non, possint connecti imperfectæ probationes ad elidendam probationẽ plenam, *vt in repertorio Milis, verbo probatio.* Et probatio † semiplena nihil detrahit plenæ & perfectæ probationi. *Anto. de But. in c. ad nostra. de testib.* Ex prædictis omnib. sic breuiter deductis concludo, per defensiones Rei Actoris intentionẽ & probationes non esse elisas, & per consequens, pro Actore in hoc possessorio iudicio pronunciari debere. Sed hic aliud dubium oritur, quandoquidem Reus in priuata scriptura sua probatoria, alias retulit sese ad ocularem inspectionem, auff den augenschein/ eamq; fieri petiit ad cognoscendum, quousque Comitatus N. se protendat, & an pagus N. in eiusdem districtu situs sit, an huic petitioni acquiescendum? Quod videtur: Est enim huiusmodi inspectio † ocularis bona probatio in iure ad docendos terminos, *glos. sing. in leg. stipulatio ista. §. hic quoque, vbi DD. de verb. obl. Bart. in l. de ætate. vers. sed iuxta hoc quæro. ff. de minor. l. 1. §. sed dices, ff. si cert. pet.* Contrarium tamen, quod scilicet Iudex non habeat † se intromittere, nec teneatur ire in rem præsentem, mihi videtur verius, tum quod hic in mero possessorio sumus, tum quod testes loquentes von der bereittung deß bezircks der Grafschafft N. loquuntur solum de iure forestæ, de quo non est in præsentia lis, tum quia hic in nostro casu non concluditur recte de toto ad partem, vt supra dictum est. Dato enim quod districtus dicti comitatus N. protendatur vsq; ad N. illũq; includat: tamen ideo nõ sequitur necessario quod Reus iurisdictionẽ siue merũ Imperium ibi habeat, quia videmus quotidie quod comites, Barones siue nobiles, in alicuius principis districtu castra & villas habeant & circumquaque ius forestæ eidem Principi competat: huiusmodi tamen Castra & villæ quoad iurisdictionem ei non sint subiectæ. Adde quod de iure forestæ male infertur ad merum imperium, quia, *vt supra quoque dixi*, sunt diuersa & separata, habentia suas proprias & discretas differentias essentiales, & sic vna probata, non sequitur, quod etiam sit altera probata, quemadmodum in simili de trib. specieb. iurisdictionis dicitur, *vt per DD. in leg. Imperium, ff. de iurisdictio. omn. Iud. Petr. Iul. lib. de iurisdict. nu. 6. & 7. sic Chassan. in consuet. Burg. tit. des iust. in princ. nume. 31. fac. l. 1. de tut. & curat. &c.* Postremo hic sumus in iudicio mere possessorio, in quo Actor multos actus possesso-

possessorios iurisdictionales deduxit & probauit, vt merito in sua q. possessione veniat tuendus, donec Reus instituendo petitorium ipsum ex huiusmodi q. possessione eiiciat, quod manet ei saluum, etiamsi hic succumbat. Quinto & vl-
43 timo† hic quæritur de expensis in hac lite factis, cui sint adiudicandæ? Sane Actor in suo libello expensas in specie non petiit, ideoq; penes Iudicem stabit, num cõdemnare Reum velit, an rem silentio præterire. Item verum est, Iudicem ex officio suo aduersarium victum posse cõdemnare in expensis post litem contestatam factis, *l. ædiles. §. item sciendum ff. de ædilit. edicto.* Attamen nihil Iudici imputari potest, quod expensas non petitas in sententia prætermiserit, neque eo nomine victori tenetur. *vt probat Bart. secundum Dynum in l. 4. §. hoc autem iudicium, ff. de damn. infecto. idem Bart. in l. perpetrandum, §. alterutra. C. de iudiciis.* Quare Practici non tantum vtile, sed etiam necessarium esse existimant, expensarum condemnationem petendam esse specialiter. Ego crediderim, satis expensas petitas etiam videri propter clausulam libello adiectam: *Peto mihi ius & iustitiam administrari, &c.* quæ eius virtutis est, vt videatur Actor omne suum ius qualitercunque competens deduxisse secundum communem DD. sententiam *in c. cum dilectus. de ord. cogn. & c. 2. de off. ord. Iason post. Angel. in §. omnes, Inst. de act. idem Iust. in l. petens. C. de pact.* Quare cum Actor iustissimam causam foueat, vt qui plene probarit suam intentionem, vellem eidem Reum in expensas condemnare, per regulam *victus victori, &c.* Et ita in præsenti causa iudicandum censeo. Saluo, &c.

Sententia: Jn sachen/ꝛc. ist allem vorbringen nach zurecht erkandt/daß gemeldten beklagten nit gebürt noch geziemet habe/den Klägern beklagter massen an seiner possession vel quasi der hohen Obrigkeit zu N. vnd das zugehörende zu turbirē/ vnd zu verhindern/sondern von solcher turbation abzustehen/vnd jme derohalben gebürliche caution zu thun/auch die abgezogene Kleider vñ schauben zuzustellen schuldig/ Als wir jhnen auch hiermit zu solchem allem/darzu jm die Kosten derowegen auffgelauffen/nach richtlicher ermässigung zu entrichten/ respectiue condemniren vnd verdammen.

VOTVM III.

Pro mandato de non offendendo, & pro citatione ad prosequendam principaliter nullitatem, inhibitione & compulsorialibus. In causa consulum & oppidi H. contra Episcopum L.

SVMMARIA.

1 *Iurisdictio Cameræ Imper. in criminalibus non est fundata.*
2 *In criminalibus per viam nullitatis Cameræ iurisdictionem fundari, & processus infringi potest.*
3 *Caluinismus rebellionem magis vrget, quam religionem sapit.*
4 *In atrocioribus criminibus solemnitatibus iuris non est opus.*
5 *Vniuersitas quando citatur, non opus est singulos citare.*
6 *Consules & Magistratus tolerantes concionatores hæreticos, correi sunt.*
7 *Multa mala hodie sub prætextu religionis latitant.*
8 *Nullitas ex quanam causa hic originem ducat.*
9 *Nullitas nec statuto, nec constitutione alia tolli potest.*
10 *Nullitates hoc loco quænam.*
11 *Episcopus tanquam status, an in præiudicium imperii Rom. Oppidum imperii aratro subiicere possit.*
12 *Quam viam quilibet sibi elegerit, ea sibi pateat.*
13 *Exceptio nulli prorsus est deneganda.*
14 *Nullitates in criminalibus inhiberi certum est.*

REfer. Narrant supplicantes se solum per edictum citatos esse, neque consules seditioni ansam dedisse, sed Episcopum præmonuisse, vt hunc tumultum præcaueret, quo non attento sententiam ab Episcopo latam esse, oppidum aratro subiiciendum, nullo habito discrimine mulierum, pupillorum & aliorum innocentium, ideo petunt citationem super nullitate. 1. videndum est, an simus fundati in iurisdictione ordin. de nullit. *p. 2. tit. 8.* Et licet in criminalibus † nos nihil possumus, Reus tamen per 1†
viam nullitatis † in criminalibus etiam Cameræ 2
fundat iurisdictionem processumque potest infringere. Verum quia hic Episcopus est superior H. & ipsimet narrant, se contra religionem sui superioris alios concionatores in ciuitatem induxisse, non tamen specificant, an sint Caluinistę vel similes, cum in iis partibus Caluinismus† vr- 3
geat rebellionem magis, quam religionem sapiat, & quia adhuc in facto perseuerant, nec vllam gratiam precantur, nec veniam apud suum superiorem, quod illis maxime obstat, vnde Episcopus eos potest punire, nec Episcopus tenebatur cum ipsis, suis scilicet subditis processum instituere: potuit enim de facto procedere, cum in tali atroci † crimine solennitatibus iuris non 4
sit opus, & quando vniuersitas † citatur, non o- 5
pus est singulos citare: consules † tolerant con- 6
cionatores: Ergo correi sunt. Præterea etiam quod alterius religionis quam superior est, se esse ostendunt, debebant se emigraturos respondisse, quod etiam non est factum, & hæc res † 7
multa in se habet mala propter consequentias, quę originem suam ex religione ducunt: etiamsi decernerentur processus ad iuuandos innocentes, magis tamen inobedientes confirmaremus. Et cum tales rebelles nec sint pontificii, nec Augustanæ confessionis: igitur ordinatio vult in tali casu

li casu religionis nullos processus decernendos esse, neque præsumitur hanc sententiam Episcopum ad effectum tracturum esse. Obstat præiudicium in causa M. contra eundem E. L. quod idem cum hac causa est, & vbi processus sunt denegati.

Verum contraria opinio præualuit hisce rationibus iurisdictionem ex capite nullitatis fundatam esse. Non hic considerandum est, ex qua
8 causa nullitas † originem ducat. Nam certi iuris
9 est, quod nec statuto, nec alia constitutione † nullitas possit tolli. Quod ad fundamẽtũ attinet videndum est, an commissa sit nullitas, & dico quod sit commissa: Nam pręsuppositò illo quod est iuris & styli Cameræ, semper standum est narratis, quo ad impetrationem processus, nul-
10 litates sunt † omissio citationis, libelli recusatorii, probationis & omnis ordinis iudiciarii, quæ omnia euidentem nullitatem præ se ferunt. Iam vero & hoc factum esse criminale, est dubium, quamuis atrocissima & facti instãt nominentur. Pœna accedit, quod Episcopus tanquam status
11 † non potest in præiudicium imperii oppidum imperii aratro subiicere.

Nec obstat, qud allegetur, nos hic esse in casu religionis: Videtur quosdam ex communitate hoc fecisse, illis narratis in dubio statur, nec petunt processus super religione, quia narrata supplicationis Episcopum accusant super crimine
12 læsæ Maiestatis, & iuris est, quam viam † elegeris, hæc tibi pateat. Et Senatus Episcopum admonuit, vt sibi præcaueret, quo non attento o-
13 mnes per edictum citauit. Cum ergo exceptio † nulli sit deneganda, & Iudices competentes contra eos in causa quasi religionis intuitu sententiam, quæ pœnam grauiorem ipso facto continet, & contra innocentes & supplicantes afferant principaliter, se velle nullitatem deducere, puta citationem, & compulsoriales decernendas esse.

Etiam dato nos esse in ipso casu religionis, tamen adhuc super nullitate eiusmodi processus sunt decernendi propter oppidum imperii, & ratio nullitatis quæcunque censetur exclusa in processu *ad apertissima iura*. Præiudicia non mouent. Nam ibi vnanimi consensu susceperunt alterius religionis concionatores, & irrisorie, & satis ignominiosè exceperunt. De inhibitione attento stylo Cameræ possit dubitari. Nam in
14 causis criminalibus † nullitates inhiberi certum est, prout in causis Iudæorum multa extant præiudicia. Sed quia hoc periculum hic non militat illam denegandam putarem, sed tamen mandatum de non offendendo in communi forma decernerem, quia narratur circulum W. paratum ad instantiam supplicantium de causa cognoscere. Constat autem Episcopum illo circulo subiectum, sed tamen recusasse circuli iudicium in hac causa. Tandem citatio & compulsoriales decretæ; reliqua petita denegata sunt, &c.

VOTVM IV.

In causa Schuldtheiß Gericht vnd Gemein zu N. *Actorum contra* die Statt N. *nempe* Bürgermeister vnd Raht *Reos*

De iure pascendi: turbatæ possessionis.

SVMMARIA.

1 *Possessione sua nemo priuandus.*
2 *Seruitutum nomina innominata sunt.*
3 *Seruitutum diuisio in continuas & discontinuas. Seruitus pascendi causam habet discontinuam.*
4 *Interdictum* vti possidetis *datur pro tuenda quasi possessione iurium incorporalium.*
5 *Præscriptio respicit petitorium.*
Libellus attendi debet tam circa substantiam, & effectum, quam circa generalitatem eius in modo concludendi, & non in modo narrandi.
Superflua vel generaliter narrata, non alterant conclusionem libelli.
6 *Cautio, se posthac non turbaturum tam in petitorio, quam possessorio exigitur.*
7 *Interdictum* vti possidetis *non datur pro seruitute causam discontinuam habente, sed interdict.* de itinere actuq; priuato *instituendum.*
8 *Interdictum vnum per alterum non tollitur.*
9 *In interdicto vti possidetis vtili duo probanda: possessio à parte Actoris, & turbatio à parte Rei.*
Interdictum vti possidetis *vt habeat locum, possessio requiritur tam litis contestatæ, quam turbationis tempore.*
10 *Possidet tempore litis contestatæ, qui probat se iure possidere, vel antea possedisse, & asserit se hodie possidere.*
11 *Possessio præsumitur continua, nisi contrarium probetur.*
12 *Possessio vt in incorporalib. acquiratur requiruntur 1. exercitium illius iuris. 2. scientia & patientia Reorum. 3. vsus. 4. possessio vel quasi, nec vi, nec clam, nec precario.*
13 *Solemnitates requisitæ propter diuturnitatem temporis adhibitæ præsumuntur omnes.*
14 *Reus vincit vel ex iure suo, vel ex non iure Actoris.*
15 *Domino non licet turbare possessorem in sua possessione, etiamsi vitiose possideat.*
16 *Exceptio dominii quando admittatur.*
17 *Possessorium & petitorium quando possint cumulari, & n. 19.*
18 *Reus conuentus interdicto* vti possidetis, *quando possit agere negatoria.*
20 *Sententia lata in possessorio, si de petitorio constat, parum prodest, nec mandatur executioni contra Reum.*
21 *Iudex non admittens art. super dominio contra agentem super spolio, dicitur Reum grauare.*

22 Exce-

22 *Exceptio dominii, quæ in possessorio non debet admitti, si admissa & probata fuerit per confessionem vel alias, præiudicat Actori, & Reum absoluit.*

23 *Clausula,* saluo iure impertinentium, *quid operetur.*

24 *Possessorum maior ratio habenda, quam petitorum.*

25 *Super petitorio quando iudicandum.*

26 *Sententia debet esse conformis libello. Contrarium,* ibid.

27 *Iudex ex officio tenetur iudicare super omni eo, quod probatum fuerit.*

28 *Iudex ex iis, quæ constant sibi ex actis, potest ex officio iudicare.*

29 *Acta faciunt notorium.*

30 *Protestatio, quæ contrario facto tollitur, nihil releuat.*

31 *Dominium præsumitur probata possessione territorii.*

32 *Territoriorum loca distincta sunt.*

33 *Testes dicentes se vidisse vnam partem possidere à tali flumine aduersus frontem talis castri, vel à tali lapide insigni, nunquid flumen illud, vel lapis præsumatur esse terminus, nec ne.*

34 *Fines probantur per lapides antiquos, & testes, qui dicunt se audiuisse à senioribus, & contrarium nunquam percepisse.*

35 *Senes vicini præsumuntur habuisse notitiam limitum.*

36 *Testes auriti in antiquissimis probant.*

37 *Confinia probantur per possessionem, & per signa.*

38 *Confines per custodes locorum,* die Feldtschützen/ *& per pignorationis ac iurisdictionis exercitium probantur legitime.*

39 *Instrumenta inter alios confecta, enunciatiue duntaxat confinium limites probant.*

40 *Loca quæ sunt intra fines, præsumuntur esse illius, cuius sunt fines.*

41 *Probationibus peremptis dicitur peremptum negotium principale.*

42 *Negatiua non est coarctata loco & tempore, & ideo improbabilis videtur.*

43 *Testis dicens,* scio *quia vicinus, concludenter probat, etiam in negatiua: & non super mera negatiua solum, sed etiam super implicita affirmatiua, n. 44.*

44 *Vicini præsumuntur scire, quæ communiter accidunt.*

45 *Scientia vel patientia Reo ignoranti præiudicare aut damnum afferre non potest.*

46 *Possessio vel quasi in iuribus incorporalib. non quæritur, nisi data scientia illius, ad quem ius spectabat, & cui præiudicium fiebat.*

47 *Patientia habetur pro quasi traditione.*

48 *Traditio quasi tacita non plus operatur quam expressa.*

49 *In quasi possessione tradenda, requiritur scientia & patientia eorũ, quorum auctoritas requiritur.*

50 *Quasi possessio vt acquiratur contra plures, exigitur scientia & patientia omnium.*

51 *Clam vt quid dicatur factum, sufficit si taliter fiat, vt non possit peruenire ad notitiam eorum, quorum interest etiamsi coram aliis fiat.*

52 *Testes negantes pro Reis, præferuntur affirmantibus pro Actoribus.*

53 *Res quælibet præsumitur libera.*

54 *Testibus dicentibus,* quod non habet seruitutem, *creditur.*

55 *Testes verosimiliora deponentes, præferuntur cæteris.*

56 *Verosimiliora quæ dicantur.*

57 *Prædium quodlibet præsumitur liberum nisi probetur seruitus.*

58 *Ius pascendi requirit præscriptionem vltra memorialem, quia habet causam discontinuam.*

59 *Testimonium de auditu vltra 40. annos est probatio possessionis difficillima.*

60 *Documenta legitime non recepta, non probant.*

61 *Solemnitates extrinsecæ interuenisse non præsumuntur, nisi probentur.*

62 *Solemnitas extrinseca, propter diuturnitatem temporis præsumitur.*

63 *Ius compascendi an consuetudine probetur.*

64 *Actor si non probauerit de dominio vel iure, quod asserit sibi competere, Reus autem contra id faciat, pro Reo non solum absolutoria, sed etiam declaratoria dominii, vel iuris ad eum pertinentis ferri potest.*

Causa cœpta est in Camera Anno 1539. die 7. Martii, quo die petitio summaria exhibita, cuius tenor sequitur.

COmparet Syndicus Schuldtheissen / Gericht vnd Gemein zu N. vnd vbergibt gegen vñ wider die Erbare vñ Weise Herrn Bürgermeister vnd Raht der Statt N. & quamcunq; personam pro ipsis comparentem, &c, & dicit, wiewol in gemeinen Rechten vnd deß Reichs Ordnungen löblich versehen / daß keiner den andern seines wolhergebrachten innhabens vnnd beysitz vel quasi turbiren/betrüben/bekümmern / oder in einigen Weg am brauch desselben verhindern solle.

Vnd dann Schuldtheiß/Gemein/vnnd Gericht zu N. 1. 2. 3. 10. 20. 30. 40. 50. Jahr darob vnd nit darunter /vnd also vltra hominũ memoriam mit jrẽ grossen vñ kleinẽ vieh/ als Pferdten/ Rindtvieh/Schafen vnd Schweinen bey tag vñ Nacht/mit jhrem gemeinen Hirten / vnd nach jedes Gelegenheit jeder insonderheit von N. auß biß auff die steinen Brück / da N. Straß vbergehet/vnd weiter biß auff N. N. von einem Loch zum andern/biß auff die N. Straß gen N. vñ von dannen herein biß auff S. N. Capell vnnd der Straß nach an die N. Warth/davon widerumb

gehn

gehn N. den Weidgang gesucht/ gebraucht/ vnd also jhr Vieh an bemeldten Orten geweidet/ deß seyn sie auch angeregte Zeit her ohn männiglichs vnnd insonderheit der beklagten oder dero Schützen zu N. jrrung / eintrag / vnnd verhindern inn rühigem Beseß / biß auff nach benante Turbierung vnnd Verhinderung / gewesen/ vnnd billich noch bleiben sollen / So haben doch die Beklagte dessen alles vnangesehen / durch jhre Schützen oder Hirten Mittwoch vor Luciæ nechstuerschienen 38. Jahrs dermindern zahl/ der gemein zu N. Schaffhirten / so inn obbemeldtem Bezirck die Heidt genant / der gemein zu N. Herdt Schaf langherbrachtem Posseß nach geweidet / wider recht vnnd billichkeit vnterstanden zu pfänden / auch derohalben von solcher jhrer Herdt Schaf auff 62. Schaf vngefährlich in die Statt N. getrieben / vnnd damit vnnd nachsolgendt die Kläger an gemelter jhrer wolherbrachter Possession / vel quasi wider recht vnnd billichkeit mercklichen turbirt /bekümmert / vnnd an gebrauch derselbigen verhindert / vnnd vber das sie die gemein solcher vermeinten thätlichen Pfändung halb / zwen auß jhnen gehn N. an der Beklagten Schützen die eingethane Schaf zuerfordern geschickt / haben Jhnen aber die nicht widerfahren mögen / sondern als für beklagte Bürgermeister kommen/ derselbig sich bescheiden/ sich mit dem Schützen zuuertragē/ vnd von einem Schaf 2. pfennig zu Einigung zu bezahlen. Als nun die Gesandten dessen kein befelch/ auch kein Geldt bey jhnen gehabt / vnnd von wegen der Bezahlung geloben / solche Gelübd aber von jhnen nicht angenommen werden wollen / sondern getrungen worden / einen Bürgen zugeben / Damit sie die Schaf erlediget / welches alles aber die Kläger/ als die Gesandten wider anheimisch kommen/ Als wider recht vnd billichkeit beschehen seyn mit nichten ratificiren wöllen / vnnd noch nicht ratificiren / sondern sich dessen gegen jhrem Ampman beklagt/ vnnd vmb Abschaffung gebetten/ der aber bey den Beklagten in der güte nichs erhalten mögen.

Dem allem nach petit Syndicus decerni & pronunciari, daß die gemeldte Beklagten den Klägern die angeregte Turbierung / Belestigung vnnd Gebrauch jhrer der Kläger herbrachten Possession vel quasi inn bemeltem Zirck der Heiden jhre Herde schaff zu weiden vnnd den weidgang zusuchen/ vnbillich gethan/ daß sie auch daruon abzustehen / vnnd forthin die Kläger an solchem jhrem Besitz vel quasi gemeldts Weidtgangs mit allem jhrem grossen vnd kleinen Vieh/ wie obgemeldt / vnturbirt vnnd vngeirret / brauchen vnnd geniessen zulassen / vnd dem also nachzukommen gnugsame Versicherung zuthun/ mit Erstattung aller Kosten/ Schäden vnnd interesse darin sie Kläger gemeldter turbierug halb kommen/ außzurichtē pflichtig vñ schuldig seyn sollē.

Was auch sonst nach gestalt der Sachen dieser Partheyen zu nutz seyn soll/ kan oder mag von rechts wegen oder auß richterlichem Ampt erkant werden/ das will er auch zuerkennen gebeten / vnd von rechts wegen begehrt haben/ Implorando officium cum refusione expensarum, petit aduersarium ad respondendum & litis contestationē anzuhalten.

Saluo iure.

D N. animo litem cōtestandi auff einbrachte Petition saluis exceptionibus hernacher darzu thun / gestehe er der Petition nicht / bitt sich zu absoluiren cum refusione expensarum.

N. generalia, repetirt petitionem, obtinuit ad vlteriora terminum.

N. post litis contestationem factam dedit articulos defensionales & peremptoriales, vnd als etliche Zeugen / schwach vnnd alt/ bat er reseruatis aduersariis exceptionibus illos ad perpetuam rei memoriam zu verhören.

Articuli defensionales & peremptoriales admittuntur per sententiam.

N. dedit mandatum, quod est sufficiens, item dedit positiones & exceptiones contra articulos defensionales, sed illis exceptionibus non obstantibus, articuli defensionales admittuntur per sententiam 18. Augusti, *vt supra scriptum est.*

Sequuntur positiones Actorum.

Positionales. Quod Actores per 1. 2. 3. 4. 5. 6. 10. 20. 30. 40. 50. Annos & vltra hominum memoriam mit allem jhrem grossen vnnd kleinen Vieh/ als Pferden/ Rinderuieh / Schafen vnnd Schweinen bey tag vnnd nacht mit jhren gemeinen Hirten / vnnd nach jedes gelegenheit für sich selbst / insonderheit inn nachbestimptem Bezirck auff der Heidt genant / die Weidt gesucht / gebraucht vnd geweidet haben.

Sequuntur vnterschiedtliche Posten/ so in dem ersten artickel angezogen.

1 Item von N. auß biß auff die steinen Brück/ da die N. straß vbergehet / vnnd weiter biß auff die N. Lauche.

2. Item von einem Loch zu dem andern biß auff die N. Strasse gehn. N.

3. Von der N. Strasse gehn N. Sellstat herein biß auff S. N Capell.

4. Item von S. N. Capell vñ der Straß nach biß an die N. Warth.

5. Von der N. Warth wider gen N.
Ex his quinque nullum credit.

Sequitur II. Articulus.

1 Quod Actores obarticulirte Zeit inn bestimpten Bezirck auff der Heiden mit gemeldtem jhrem Vieh offentlich geweidet / vnd den Weidgang gebraucht. negat.

3 Quod Actores in obberührtem Bezirck ohn Männiglichs molestation, maxime Senatus & consulum ciuitatis N. oder dero Schützen oder Hirten/excepta præsenti turbatione, in pacifica possessione vel quasi, iuris pascendi fuerint, & adhuc esse debeant. non credit.

4 Item quod prædictis non attentis, Rei per eorum Schützen oder Hirten Mercurii ante Luciæ communitatis N. opilionem, id est. Schaffhirten / propterea quod in supradicto districtu auff der Heyd genandt/ipsius cõmunitatis Herdschaf/gregem, geweidet/vnderstandē zu pfänden/ vnd de grege 62 oues vngefährlich abegerit N. credit. dieweil sie die Schaf auff d. N. Weidt vnd Marck getrieben / für die Ainung beschehen seyn.

5 Item quod cum primum communitas N. illam pignorationem vnnd der von N. Schützen thätliche Handlung vernommen/ haben sie zween auß jhnen ad eorum Schützen geschickt/ vt repeterent abactas oues, *Credunt sed non* thätliche handlung / sonder *vigore* der einigung *exceptâ violentia.*

6 Item præmissi duo legati requisiuerunt, siue petierunt ab ipsis, N. Schützen / & deinde à Consule eorum H. R. in beysein der Schützen/ abactas oues. *Credunt.*

7 Item quod Consul H. R. respondit duobus illis legatis, sich mit den Schützen zuvertragen/ vnd von einem jeden 2. Pfennig zugeben. *Credunt.*

8 Ohn daß gemeldte Gesandten Heller oder Pfenning sich mit den N. zuvertragen mandatum habuerint, ratione der angemasten Eynigung/ nihilominus conuenerunt, pro oue zugeben 2. Heller. Et cum non habuerint pecuniam, dederunt fideiussorem einen N. *Prima pars facti alieni & non responsalis, postremam partem credunt, sed quod non coacti dederunt fideiussorem.*

9 Item postquam legati redierunt ad N. & retulerunt de transactione prædicta, & quod dederint fideiussorem, quod eorum factum communitas, vtpote sine mandato factum ratum non habuerit, sed contradixerit, & conquesti sint hoc suo Amptmann / vmb Abschaffung solcher thätlicher Handlung vnnd Turbirung / wer aber in der güte nichts zuerlangen gewesen. *Priorem partem vti facti alieni negat, posteriorem credit.*

10 Item ex quibus sequitur, quod Rei & eorum Schützen/per articulata facta turbauerint & impediuerint Actores in eorum longæua & pacifica possessione vel quasi, pascendo in prædicto districtu contra ius & æquitatem. *illatium non credit.*

11 Item vltimus & generalis de fama, credit de creditis, & negat de negatis.

Sequuntur additionales 6. Octob. Anno 39. producti.

N. dedit additionales, quorum primus est.

1. Quod Actores vnnd deren Voreltere vnnd Vorfahren zu N. solche Weid vnnd Weidgang mit ermeldtem jrem Vieh an obgemeldten Orten vor 10.20.30.40.50. darob vnd darunter Jaren die nechsten & vltra hominum memoriam als jr alt Herkommen/Gebrauch vnd Gerechtigkeit gebraucht vnd geübt haben. *non credunt.*

2. Item / daß sie solches mit gutem glauben gethan haben.

3. Quod Actores eorum maiores & prædecessores articulato tempore solchen Weidtgang mit jhrem Vieh/vnd an Orthen obgemeldt zugebrauchen / jrem Jarspruch zu den vier vollen Gerichten/ als jhr alt herkommen / gebrauch vnd gerechtigkeit auff jhre Eyd gewiesen vnd gesprochen haben/& adhuc. *est facti alieni & non responsalis, negat, quia nemo* in seinen eygenen Nutzen sprechen soll.

4. Item / daß von den Voráltern vnd Vorfahren zu N. nie anderst gehört noch gesehē / dann daß sie gesagt/die von N. haben mit jhrem Vieh/ vnd Schafen an Orthen obarticulirt allwegen geweidet / vnd die Weidt gebraucht. *facti alieni & non responsalis.*

5. Daß Actoribus mit jrem Vieh vnd an Orten obgemeldt den Weidgang als jhr Gerechtigkeit zugebrauchen ein gemeine Sag sey / deß anfang niemandt gedencke. Non credunt.

6. Quod Actores iusserint & mandarint incolis in N. solche Weidt vnd Weidgang mit jhrem Vieh an obarticulirten Orten zusuchen / vnd die Innwohner auch als der Gemein zu N. alt Herkommen / Brauch vnnd Gerechtigkeit gebraucht haben. *prior pars facti alieni, alteram partem negant.*

7. Quod N. Feldtschützen vnnd Schäfern die Innwohner zu N. an obarticulirten Orthen/mit ermeldtem jhrem Vieh den Weidtgang læpe viderint, ohne daß sie den Innwohnern zu N. oder jhren Schäfern eynige Jrrung oder Eintrag biß auff articulirte zeit gethan haben. non credit.

N. dedit defensionales & peremptoriales.

1. Primo verum, daß die Statt N. mit allen ober / herrlich vnd gerechtigkeiten vltra hominum memoriam als ein freye Reichsstatt nemini quam Cæsari & sacro Imperio angehörig gewesen / den selbigen gedienet/vnd noch. *Credit* außgenommen die Wort / aller Ober / herrlich vnd gerechtigkeit/ vnd die Wort/gar niemand anders.

2. Item / quod dicta ciuitas je vnnd je als ein frey

frey Reichstatt Kayser. May. vnd dem Reich angehörig / von anstossenden Herrschafften / Dörffern vnd Gemarcken / ein vnderschiedliche anstossende Gemarck herbracht haben / vnd noch. *Credit* daß die von N. an etlichen Orten ein vnterschiedliche Marcken herbracht / aber an etlichen Orthen nicht war.

3. Item / daß die Statt N. vltra hominum memoriam, vnd dero Gemarcken / mit vielen eingesenckten auffgerichten Steinen / eingegrabenen Löchern vnd andern Gemarcken bezeichnet gewesen / vnd noch. *respondet vt ad secundum.*

4. Item / daß der N. Gemarckstein / außgestochene Löcher vnd ander Gemarcken durch jr Jnwohner vnd andere vmbliegende je vnd je als der Statt N. Gemarck erkandt / geacht vnd gehalten worden seynd. *Credit.*

5. Item / daß der Statt N. Gemarcken / neben dem Landtgraben von der N. Warth gegen dem Dorff N. fortziehen / an die Ganerben stossen seyen.

6. Item / daß daraffter dieselbige der Statt N. Gemarcken von den Ganerben gegen N. sich erstreckt / vnd desselben orts zwischen N. vñ N. marcken mit vielen Lochgruben vnterschieden sind. non credit.

7. Item / daß neben gemeldter Lochgruben der Statt N. Gemarcken sich auff einen Stein / so an der N. Strassen / die auff N. zeigt / neben dem Weg stehet / thue erstrecken. non credit.

8. Item / daß von gemeldtem Stein durch den Waldt mit einem groben / vnnd daraffter mit vnterschiedlichen Marcksteinen der Statt N. Gemarcken von der N. N. vnnd N. Marcken abgesondert vnd vnterschieden seye. *negat.*

9. Item / daß die Felder in obgemeltem Bezirck gegen der Statt N. zu gelegen / der Statt N. Gemarck sey / vnd von den anstossenden darfür gehalten worden. non credit.

10. Item / daß in obgemeltem Bezirck als der Statt N. Gemarcken Bürgermeister vnd Raht zu N. die Ober / vnnd Herrligkeit / auch Gerichtzwang herbracht / vnd noch haben. non credit.

11. Item / daß ein jeder Schäffer zu N. als der Statt N. angehöriger in obarticulirtem Bezirck vnd Feldern / als in der Statt N. Gemarcken mit seinem Vieh vber Menschen Gedencken den gebürlichen Weidgang gesucht / gebraucht vnd herbracht haben. non credit.

12. Ohne daß Actores von alten Jaren hero je im Gebrauch gewesen / oder daß sie mit jrem Vieh von N. auß gegen dem Steinen Brücklein zu / ferner dann biß an den N. Fußpfad zutreiben vnd zu fahrē geziemet noch gebürt habe. *negatiuum dicit & non responsalem, casu autem quod responsalis sit, non credit.*

13. So Actores vber d' N. Fußpfad / vñ sonderlich vber die N. Straß gegen N. zugetrieben / vnd man sie betretten / daß jnen solches nicht gestattet / sonder daselbst abgetrieben vnd wider hinder sich gegen dem Dorff N. zugewiesen worden sind. *non credit excepta præsenti turbatione.*

14. His omnibus non attentis haben Actores vmb Luciæ Anno 38. eygenwilliger weise mit jhren Schafen nicht allein vber der N. Fußpfadt / sondern auch vber die N. Strassen gegen N. zu jhre Schaf zu weiden getrieben. credit ausserhalb eygenwilliger weiß / dann sie den Weidtgang vnd das treiben der Ort vltra memoriam hominum gebraucht.

15. Quod Reorum Feldtschützen (Camparii) als sie Actores an articulirten Orthen mit jhrem Vieh zu weiden betretten die gepfändt / vnd jhnen gebürlich Einung abgenommen haben.

16. Item Iuris, dz solch Gerechtig oder Dienstbarkeit (die deß Menschen Werck vnnd mit der Handlung erfordern / also daß sie von notwehrlicher Krafft vnnd Würckung nicht selbst stättig mögen vollbracht werden) zu Latein discontinuam habentes causam genandt / wie solche Dienstbarkeit deß Weidgangs in gegenwertigem Fall auch ist / inn eines andern oder frembden Grundt nach vermög der Rechten nicht noch nimmer / oder aber allein mit verlauffung der aller letzten Zeit / darinn Menschen gedencken nicht erreichen kan / Welche Zeit nach Außweisung der Rechten sich auff vnd vber die hundert Jahr erstreckt / prescribirt vnd verjart werden können. Iuris esse & non responsalem.

17. Item ist dergleichen Iuris zur præscription vnd verjarung solcher Dienstbarkeit von nöthen / wo sie nicht mit rechtlichem Titul vnd Grundt befestiget ist / daß sie ja mit gutem Glauben vnd vnverweißlicher Conscientz deß brauchenden angefangen vnd prescribirt werden / sonderlich dermassen / daß sich ein solcher derselben mit Sinn vnd Muth / als zustehenden Rechtens vnnd Gerechtigkeit vnternemen vnnd gebrauchen / vnd wo er anderst wust oder vorneme / daß jhme zu ewiger Zeit kein rechtliche præscription erwachsen / noch Krafft oder Macht gewinnen köndte.

18. Item Iuris, continuationem possessionis, quæ medio tempore non fuit interrupta, requiri.

19. Item iuris, quod vsus fuerit sciente & patiente aduersario, id est, Domino prædii.

20. Item iuris, quod supradicta requisita necessaria sint, vnd andere mehr / maxime deficiente titulo, & quod alias nulla præscriptio currat.

21. Item absque eo, quod Actores habeant supradicta requisita in prætenso iure pascendi in articulatis limitibus. Negatiuum dicit esse & non credit.

22. De fama, credit de creditis, & negat de negatis.

Infert, & postea petit declarari & pronunciari, vt circa litis contestationem petitum fuit.

Vnd das mehr / daß Actores an articulirten Orthen in der Statt N. Gemarcken mit jhrem Vieh den Weidgang zu besuchen / weder fug noch recht haben / vnd sich hinfürter an solchen Orthen in Reorum Gemarcken / jhr Vieh zu weiden / oder vnd müssig zu gehen schuldig seyen / vnd was sonst zum guten erkandt werden mag / cum expensis, implorando officium.

Productæ sunt exceptiones contra articulos defensionales, quod sint compositi ad petitorium.

Item quod non mediante iuramento vbergeben.

Sed illæ exceptiones sunt reiectæ, & iurauerunt partes dandorum & respondendorum articulorum iuramenta.

Haben beyde Partheyen jhnen den Augenschein zuführen vorbehalten / vnd einander zugelassen.

Productæ sunt attestationes Actorum per N. deren von N. Procuratorn.

N. recognouit sigilla bona fide.

Imperator delegat N. N. procuratori & aduocato commissionem.

Sequitur Votum referentis Domini. C. K.

Dominus referens, non putat opus esse vlteriori Augenschein / oder daß man sie iustificire.

Diuidit totam causam in quatuor puncta. 1. *Qua actione sit actum, & an illa actio competierit Actoribus.* 2. *An intentio Actorum sit probata.* 3. *De defensionibus Reorum, & an per easdem intentio Actorum sit elisa.* 4. *Quid & quomodo sit pronunciandum.*

An seruitus acquiri vel constitui possit in alieno fundo.

PRÆMISSA.

2 I. Zas. scribit esse † seruitutum nomina innominata, quem vide in intellectibus. *pag. 84. & in §. æque. Institut. de action. Corneus cons. 148. colum. fin. vol. 1. & cons. 63. volum. 4. & consil. 188. eodem volum. Zas. cons. 6. lib. 2. responsorum.* Eius sententiam sequitur Referens, & putat ius lignandi, & ius pascendi esse seruitutes. II. Seruitutes quasdam esse reales, & habere factum continuum, alias 3 factum discontinuum. Quare † seruitus pascendi dicitur habere causam discontinuam. *Guido Papa decis. 573. Hieron. Schurpff. consil. 69. centur. 1.* III. Pro seruitutibus duo competere iudicia, petitorium & possessorium.

Cap. 1. His præmissis respondet, ad primum caput ex narratis, & præsertim ex petitione vel conclusione libelli colligi posse, interdictum vti 4 possidetis intentatum esse, quod † datur pro tuenda quasi possessione iurium incorporalium. *l. sicut. §. Aristo. in fin. ff. si seruitus vindicetur. l. fin. ff. vti possidetis. vbi Barthol. idem Barthol. l. 1. in princip. & l. si duo. §. hoc interdictum. eod. tit. Alexan. consil. 136. volum. 2.* Nec obstat, quod Actores asserunt, se in possessione vel quasi iuris pascendi in locis libellatis fuisse vltra hominum memoriam, & sic præscriptionem allegauerint in libello: Respicit † autem præscriptio petitorium. *iuxta ea* § *quæ habentur in authent. nisi tricennale. Cod. de bonis mater.* Quia libellus debet attendi tam circa substantiam & effectum, quam circa generalitatem ipsius in modo concludendi, & non in modo narrandi: Superflua enim vel generaliter narrata, non alterant conclusionem libelli, & ipsius naturam. *text. in capit. ex parte. extra. de foro compet. & ibi Abb. in 2. notabili. & capit. literæ tuæ secundum primum intellectum. vbi idem Abbas in 1. notabili. de dilat. Las. in leg. si prius. nume. 33. de noui operis nunciat. Feli. in c. licet causam. colum. 2. notab. 2. de probat.*

Si quis autem obiiciat, etiam in conclusione libelli ea petita esse, quæ petitorium & non possessorium intentatum esse arguunt, vt est cautio, quæ in petitorio præstatur, non in possessorio retinendæ, quia & ibi non imponitur perfectum silentium, sed donec de proprietate agatur: Imponitur enim ei silentium facti non iuris. *Bald. in leg. harum, ff. si seruitus vendi. Innocent. in capit. Abbate. de verb. sign.* Huic respondet Referens, non solum in petitorio, sed & in possessorio concludi & peti, vt Reus compellatur † ca- 6 uere, se posthac non turbaturum vel impeditum Actorem, *leg. 3. §. in hoc interdicto. ff. de itinere actuque priuato. l. penultim. ff. de aqua quotidian. & æstiua. & Barthol. in l. 1. §. hoc interdictum. prope fin. ff. vti possid. Angel. Aret. in §. quadrupli. Institut. de actionib.*

Sed videtur, Actores male intentasse interdictum vti possidetis vtile, quod † non compe- 7 tit pro seruitute causam discontinuam habente, qualis est seruitus pascendi pecudes, sed interdictum de itinere actuque priuato instituendum fuisse *leg. 1. §. 2. & ibi gloss. & late Barthol. ff. de itinere actuque priuato. & leg. 1. in princip. ff. vti possidetis. Angel. Aret. in §. æque. colum. fin. Institut. de act.* non negauit vtique Referens, illud interdictum intentari potuisse, sed non ideo prohibentur etiam interdictum vti possidetis vtile instituere: nec enim † vnum per alterum tollitur, Quod 8 Petrus Iacob. recte scripsit *in sua practica. tit. de interdicto vtili vti possidetis, & pro seruitutibus in libello super via.*

Concludit igitur quoad 1. caput, actum esse vtili interdicto vti possidetis, pro tuenda quasi possessione iuris pascendi, illudque interdictum iure competiisse, & competere Actoribus ad compescendum turbationem Reorum.

Cap. 2. *An intentio actorum probata.* Duo autem

9 tem † sunt probanda in hoc interdicto: ab Actoribus inprimis possessio à parte sua: Deinde turbatio ex parte Reorum. *Bartol. in d. leg. 1. §. quod ait Prætor. numero 18. ff. vti possidetis. Practica Pap. in form. libelli pro turbata possessione. in gloss. super verbo hodie tene. Alexand. consil. 88. incip. quoniam omne. in princip. volum. 5.* & requiritur quem possidere duobus temporibus, videlicet litis contestatæ & turbationis. §. *retinendæ. Institut. de interdictis. pract. Pap. vbi supra. Angel. Aret in d.* 10 §. *quadrupli.* Et dicitur tempore † litis contestatæ possidere, qui probat se iure possidere, vel antea possedisse, & asserit etiam se hodie 11 possidere: Nam † continue possedisse præsumitur, nisi contrarium probetur. *text. vulg. in l. siue possidetis. vbi gloss. & D D. C. de probat. Bald. in l. 1. in vltim. colum. C. vti possidetis. Afflict. decis. 394. vbi allegat multa consilia Alexandri ad illud propositum.*

Videamus igitur, an probauerint possessionem vel quasi, iuris pascendi in districtu in libello specificato & articulato. Requiruntur 12 autem aliqua † ad requirendam quasi possessionem in istis iuribus incorporalibus, de quibus Barthol. *d. l 1. §. hoc interdicto. ff. de itin. actuque priuato. Abb. in cap. cum Ecclesia. de causa possess. & prop. Matth. de Afflict. decis. 67.* Et in primis requiritur exercitium illius iuris, quod quidem probatum esse videtur, hoc est, quod Actores vel eorum opiliones & bubulci pecudes vel pecora pauerint in districtu articulato, non semel atque iterum, sed sæpius & ante multos annos vt deponit secundus testis, ante triginta annos, se oues ibi pauisse, item sub 12. 16. & 20. Imo etiam exercitium iuris pascendi videtur probatum per testes Reorum. Secundo principaliter requiritur, scientia & patientia Reorum *l. 2 ff. de seruitut. l. si à te. ff. si seru. vend. l. quoties. ff. de seruitutib. tit. generali. Barth. in l. seruitutes. eo. titu. Panorm. in cap. bonæ memoriæ.* Quæ scientia & patientia probatur in nostro casu per testes ad septimum additionalem articulum. Tertio requiritur, quod Actores vsi fuerint iure seruitutis credentes sibi competere. *l. fin. ff. quemad. seruit. amis. l. 1. §. Iulianus. l. fin. & ibi not. ff. de itinere actuque priuato.* Quarto requiritur, quod Actores fuerint in possessione vel quasi, nec vi, nec clam, nec precario, sed bona fides est probata & præsumptiue. *Bar. l. fin. in fin. Panor. in c. si diligenter. de præscrip.* Ex quib. omnibus videntur Actores sufficienter probasse intentionem suam quoad possessorium retinendæ.

Messuarii, Camparii, Saltuarii, dicuntur custodes illi, quos vulgo appellamus Schützen oder Banwarten. Sed & petitorium, id est, ius compascendi videtur probatum per arrestationes antiquas. *Bald. in l. si filius, ff. de petit. hered.* vbi dicitur, 13 quod propter diuturnitatem † temporis præsumuntur omnes solennitates requisitæ adhibitæ. *l. sciendum. de verborum obligationibus, ibi 7.* Concludit Actores suam intentionem sufficienter probasse, quo ad petitorium & possessorium.

Cap. 3. consistit in defensionibus Reorum: vincit autem † Reus vel ex iure suo, vel ex non iu 14 re Actoris. *tex. l. si. C. de rei vendicat. l. qui accusare. C. de eden. Corneus cons. 46. num. 11. volu. 3. & cons. 219. volu. 4.* & in istis duobus occupati sunt Rei, imprimis enim deducunt ius suum, videlicet dominium illius districtus vel territorii, in quo Actores prætendunt, se esse in quasi possessione iuris compascendi, & hoc deducitur in defensionalibus articulis à principio vsque ad articulum 12. exclusiue. In reliquis articulis ostendunt Actores nullum ius habere, quorum probationes passim impugnant & confutant, petuntq; non solum absolutionem, sed etiam pronunciari & declarari, quod N. non habeant ius nec illis liceat in locis articulatis, & vltra confinia vel limites oppidi N. pecora sua compascere, Et quod posthac teneantur abstinere, & desistere vna cum refusione expensarum. Vt igitur ordine procedamus, circa ius Reorum, tria potissimum examinanda sunt. Primum; *an articuli defensionales ipsum petitorium, hoc est, dominium & proprietatem Reorum concernentes admittendi fuerint.* Secundum, *an admissi & probati repellant agentes possessorio.* Tertium, *an probati sint sufficienter.*

Ad primum dicit proprietatem deduci posse in iudicium, aut per modum exceptionis aut via actionis. Si per modum exceptionis proponitur, tunc est admittenda aliquo modo in interdicto vti possidetis, quia non licet Domino turbare possessorem † in sua possessione, etiamsi 15 vitiose possideat. *Bartol. & cæteri DD. in leg. si de eo. §. fin. ff. de acqu. possess. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. eodem titul. vbi est locus & sedes ordin. l. si de vi. ff. de iud. & ita crebrius receptum est, vt testatur Franc. Aret. in d. l. si de eo. §. fin.* Si tamen † proponens exce- 16 ptionem dominii habeat ius commune pro se, vel si ius suum sit notorium & manifestum, tunc admittitur illa exceptio. *Ioann. Fab. in §. retinendæ, Instit. de interdict.* Sed etsi possessorium & petitorium per Actorem deductum fuerit, vt in corporalibus simul deduci † possunt, tunc Reus & pos- 17 sessor potest petitorium deducere per viam exceptionis ad defensionem sui iuris & possessionis, dicendo, ius illud incorporale non competere aduersario, quia sic negando videtur negatorium deduxisse, & in vim huius exceptionis sine alia expressa petitione potest Iudex ab impetitione Actoris Reum absoluere, & eidem Actori super illo iure perpetuum silentium imponere: Casus est *in c. cum Ecclesia Sutrina. vers. verum. de caus. poss. & propr. vbi glo. & Inn. super verbo, vtraq; pars. Et ibi Ant. de Butr.* Quod nedũ in corporalib. sed etiã in incorporalib. locum habet. *Io. Milis in rep. suo, in verbo possess. §. vltimo.* Si autem petitorium à Reo deducatur per viam actionis, & concurrat cum possessorio, putat Petr. Iacobi *in sua practica. in tit. de interdict. vtili, vti possidetis pro seruitu-*

tute. quod hoc non sit prohibitum, videlicet Re-
18 um † conuentum interdicto vti possidetis posse agere negatoria. Et Io. Fab. *in d. §. retinenda*, consultum videtur, & expedire Reo conuento interdicto vti possidetis, quod reconueniat Actorem super proprietate, si habet promptas probationes super ea, vel ius commune pro se. Nec Bart. negat, quando possessorium ab vno, & petitorium ab altero intentari possit, quando nulla regula impedit, quin concurrere possint, prout in no-
19 stro casu † pro iure incorporali petitorium & possessorium cumulari possunt. *Bald. & Castr. in d. l. si de vi. ff. de iud. Bar. d. l. naturaliter. §. nihil commune. in tertio membro primæ combinationis. Idem in 5. & 6. combinatione.* Cuius sententiam acceptiorem esse testatur ibid. Ias. *nu. 143. cum seq. Afflict. decis. 155.* Et si tunc constat de vtroq;, pronunciandum quidem est super possessorio, sed illa sentẽtia non mandabitur executioni contra Reum, quia petitorium, de quo constat, per sententiam in execu-
20 tione præfertur possessorio: Et sic † sententia lata in possessorio parum proderit. *c. cum Ecclesia. c. cum dilectus. de caus. poss. & propr.* Concludendo dicit, Articulos super dominio per Reos se defendentes propositos admittendos fuisse, nec tanquam impertinentes reiici potuisse, *vt per Bald. in l. vni. C. si de mom. possess. fuerit appell.* vbi dicit, quod
21 si Iudex † non admittit articulos super dominio contra agentem super spolio, dicitur grauare Reum, quia Iudex tales articulos debet admittere in possessorio recuperandæ etiam quod præiudicent agenti. Et sic fuit conclusum in concilio Neapolitano. *Afflict. decis. 7.* Et in fine causæ videbitur, quæ ratio habenda sit de exceptione dominii. Et quamuis loquatur de interdicto recuperandæ, multo tamen magis admittendi sunt in interdicto retinendæ, cum illud recuperandę magis sit priuilegiatum, quam hoc retinendæ interdictum. Concludit defensionales super dominio Reorum recte admissos esse. Quoad secundum; *An articuli super petitorio admissi & probati repellant Agentes super possessorio?* Respondit, exceptionem dominii, quæ in possessorio iudicio nõ
22 debuit admitti, si admissa † fuerit & ꝓbata p confessionem vel alias præiudicare Actori & Reum absoluendum. *Ioan. Fab. in d. §. retinenda.* vbi dicit, fatuum esse aduocatum, qui talem exceptionem admittit. *Abbas c. si. de ord. cognit. Afflict. decis. 193.* Et in nostro casu Actores exceperunt contra articulos defensionales Reorum, quod essent impertinentes, & reiiciendi, tum propter alias causas, tum quod petitorium respicerent, nihilominus autem per Cameram admissi sunt, saluo ta-
23 men iure † impertinentium, quæ clausula id operatur, vt si in futurum appareat, quod non debeant admitti, habeantur pro non admissis, & reiiciantur etiam depositiones testium receptæ super iis. *gl. & Dd. in c. cum contingat. de officio delega.* Est locus ordinarius. *Ias. in l. si duo. §. Iulianus. numero 31. cum seq. ff. de iureiurand. cons. in notabilib. in verbo iudex §. 3.* Nunc igitur examinandum erit, præiudicent ne probationes super dominio factæ Actoribus vel non, cum per contradictionem eorum non videantur consensisse in admittendis vel articulis, vel eorum probationibus: Sed verius est, eos admisisse probationes super petitorio vel dominio Reorum, & per proprium ipsorum factum sibi nocuisse, quippe quia à libello, siue à petitione summaria, in qua possessorium vtile retinendum instituerunt, recedentes, prosecuti sunt tam petitorium, quam possessorium, vt aperte conuincitur ex articulis additionalibus, quos Actores post admissos defensionales produxerunt in petitorio. Communis autem conclusio Dd. est, magis habendam rationem † pro- 24
secutorum quam petitorum. *l. de rebus. ff. de arbitris. & ibi. Dd. l. sub prætextu. l. 2. & ibi plenissime DD. tractant, maxime Ias. column. penultim. numero sexto, C. de transact.* Et quia de vtroque, videlicet petitorio & possessorio constat per probationes hinc inde productas † & factas: Idcirco iudican- 25
dum etiam erit super petitorio. *d. capitu. cum dilectis traditur in capit. Cum pastoralis. de causa possess. & dict. §. nihil commune. Alexand. consilio 88. col. 3. versic. 8. vol. 5.* Nec obstat, quod † sententia debeat esse 26
conformis libello. *c. licet Heli. de simonia l. fin. de fideicommiss. lib. cum similibus*, quia in multis casibus hoc non procedit, & potissimum, quando vltra deducta in libello, alia prosecuta sunt & probata, tunc enim sententia debet esse conformis prosecutis & probatis, & non libello. *Bald. l. fin. C. de fideicommiss. libert. Felin. d. c. licet Hel. colu penult. in limitatione 10.* vbi limitat supra dictam regulã, nisi ex actis constet Iudici plus quam in libello actum sit, quia ex officio potest iudicare † super o- 27
mni eo, quod probatum fuerit. *Imola in capitu. ex tenore. in fin. per tex. de rescriptis.* qui dicit, quod Iudex † ex eis, quæ constant sibi ex actis, potest ex 28
officio indicare, cum acta faciant † notorium. *A-* 29
lexand. in l. vn. numero 6. C. vt quæ desunt. Fel. in d. cap. ex tenore prope finem. Quapropter Actores articulando petitorium, & probationes super eodem producendo sibiipsis incommodarunt, & causam dederunt, vt eo minus Reorum probationes super petitorio reiici possint, cum consentientibus Actoribus Reorum testes super dominio recepti videantur: Idque eo magis, quod Actores non fuerint protestati tempore productionis: Quæ cautela à DD. traditur ad excludendum consensum. *Alex. in d. §. nihil commune. alleg. Angel. in l. Si quis ad se fundum. C. ad legem Iuliam. de vi publica.*

Et si quis obiecerit, Actores satis protestatos fuisse, & contraxisse, eo ꝙ exceperint contra articulos defensionales, ea de causa impertinẽtes, quod petitoriũ cõcernerent: Is vicissim perpendat vult referens, ꝙ Actores deinde ab ea protestatione (si modo protestatio dici debet) sua sponte discesserunt, quando in articulis additionalibus ipsissimum petitoriũ deduxerunt: Certissimi

30 tissimi autem iuris est, protestationem † quæ contrario facto tollitur, nihil releuare. *cap. sollicitudinem. Ext. de appell. & ibi omnes DD. maxime in pen. & vlt. notab. & col. pen. Barth. & omnes alij in l. non solum. §. morte. ff. de noui operis nunciat. in prima specie protestationum cum similibus.* Quibus omnibus consequens est, articulos Reorum defensionales quantumuis petitorium concernant, super quo lis principaliter mota non est, quia admissi sunt à parte & à Iudice, si fuerint probati, subuertere & absorbere possessorium ab Actoribus intentatum.

Descendit itaque ad tertium, quod versatur circa probationes Reorum in petitorio factas, vbi in primis præmittit, quod in negatoria, quæ competit Reis, qui prætendunt territorium eorum liberum esse à prætenso iure compascendi, ipsis non incumbat probatio, quod eorum territorium sit liberum, quia eo ipso hoc iuris præsumptione probatum est, donec contrarium non fuerit probatum. Solum ergo probandum est in negatoria, ipsos Reos Dominos esse territorii vel districtus, quod contendunt esse liberum. Sufficit autem probare possessionem ter-
31 ritorii, qua probata † præsumitur dominium, quia incidenter in hoc iudicium inducitur. *l. 1. ff. famil. herciscundæ. glos. & DD. in l. quadam. in fin. ff. de conditionib. institution. l. sicuti. §. si quæritur. ff. si seruitus vend. glo. & Bart. in d. l. Item si prius. ff. de noui oper. nunciat.* Quod autem Rei sint Domini eius districtus vel territorii, ex eo ostendere & docere conantur, quod iste districtus vel ista loca sita sint intra confinia, limites, vel terminos territorii oppidi N. Deinde, quod in eo districtu Rei habeant omnem iurisdictionem & superioritatem: & demum quod opiliones Reorum in N. vltra memoriam hominum in eo districtu oues pauerint. An autem ista probata sint, quatenus probari debent, in negatoria expendendum erit. Et quoad limites attinet, specificati & designati sunt illi nominatim in 8. defensionalibus articulis vsque ad nonum articulum exclusiue, quos articulos Reorum testes fere omnes attestantur veros esse, reddentes rationes suæ scientiæ, eo quod viderunt lapides vel terminos, vnd die Lochgruben / audiuerunt à Maioribus, & Senioribus, vicinisque, per eos territorium N. à vicinis separatum & distinctum esse, adduntque tempus, hoc est, ante 30. 40. & 50. annos, semperque quamdiu Rei recordantur, ita audiuerunt, & quod à vicinis ita habiti & re-
32 putati fuerint pro limitibus. Distincta † autem sunt loca territoriorum. *Vt Bald. eleganter scripsit cons. 420. vol. 1.* Quandoque per vias regales, quãdoque per flumina, aliquando per montes vel valles, interdum per lapides, vel signa multum apparentia, & istis modis territoria communiter distinguuntur. Et si dicunt testes, quod
33 viderunt † vnam partem possidere à tali flumine versus frontem talis Castri, vel à tali & insigni lapide & immutabili, numquid præsumatur flumen illud vel lapis insignis esse terminus nec ne? Respondet Baldus, quod præsumitur quia sic consueuit fieri. Similiter dicit Guido Papa *decis. 193.* vbi dicit, fines † probari per la- 34
pides antiquos. Probantur quoque fines per testes, qui dicunt, se audiuisse à Senioribus, & contrarium nunquam percepisse. Ea causa scientiæ legitima & fundata est, quia vicini † se- 35
nes limitum notitiam habere præsumuntur. *Text. est in l. 1. in princip. ff. de fluminib. fac. c. quomodo. de præscript. & cap. quanquam. de Elect. Bald. d. consil. 420. Idem cons. 266. c. 2.* Nam in istis antiquissimis 36
† probant testes auriti, qui deponunt de auditis *Abbas in c. tam literis, vbi Aret. de testib. & cap. licet ex quodam. eod. tit.* Accedit & id quod 13. testis N. deponit, lapides illos finales se vidisse esse signatos insigniis Hospitalis N. vnde eo magis præsumendum est pro Reis, quia *vt dicit Matth. de Afflict. decis. 23.* † probantur per possessionem, 37
& per signa: per significatum enim probatur dominium. Probatus est etiam 11. articulus defensionalis per testes Reorum, & per confessionem Actorum: Tum quod secundum eorundem attestationes agti, fundus & prædia sita in eo districtu, pertinent ad N. vt deponit quartus ad 6. articulum, qui rationes reddit. Quartus præterea super 10. articulum deponit, quod Rei in eo districtu jhr eygen Schützen vnnd Feldtschützen zu setzen vnd zu rügen haben. Est autem 38
& ille modus probandi † confines, scilicet per custodes locorum, die Feldtschützen / perque pignorationes & exercitium iurisdictionis. *Bald. d. cons. 420. & Guido Papa decis. 193.* Adminiculatur testium productionibus exemplum, vel vidimus productum ex protocollo Notarii *per text. in d. cap. cum causam.* Et tanto magis, quod principaliter super confinibus confectum, quoniam instrumenta † inter alios etiam confecta 39
enunciatiue duntaxat confinium probent limites. *DD. in d. cap. cum causam. l. cum aliquis. C. de iure delib. Decius cons. 42. 1. parte.*

Et vt tandem in hoc puncto concludat, Referenti ex probationibus Reorum dubium non est, eos quod ad petitorium attinet, sufficienter docuisse, se esse dominos illius territorii vel districtus, in quo Actores prætendunt seruitium compascendi, quia loca, † quæ sunt intra fines, 40
præsumuntur illius esse, cuius sunt fines. *Bald. in rub. C. de contrah. empt. Cast. in l. 1. ff. de acq. poss. Zas. cons. 12. num. 9. lib. 1.* qui multa iura ad hoc allegat. Et ista sufficiant quoad ius Reorum, quod suo iudicio satis fundatum & probatum est. Nunc restat, vt videamus de nõ iure Actorum, hoc est, quomodo Rei p suas exceptiones & ꝓbationes Actorũ ꝓbationes eliserũt, peremptis n. † ꝓbatio- 41
nibus per oppositionẽ, dicitur peremptũ negotium principale, *not. in c. ex parte. de testib. & ca. 1. de excep.* Et in primis q̃ ad possessoriũ attinet, negãt Rei Actores vnq̃ fuisse in quasi possessione iuris

compascendi vltra den M. Pfad / & sic quando deprehēsi fuerunt, vlterius pauisse, retracti fuerunt. Et quamuis isti testes negatiue deponant;
42 & illa negatiua non sit † coarctata loco & tempore, & ideo improbabilis videatur. *c. cum Ecclesia Sutrina. de cauſ. poſſ.* Possunt tamen verisimiliter ea scire, quippe qui in N. loco vicino istis pascuis, partim nati & educati, ibiq; aliquot annis tanquam opiliones seruierunt, ac oues in litigioso districtu quotidie pascentes, propter vicinitatem & assiduam præsentiam, vidissent vtiq; Actores in illis locis pascere. Non enim ignotum est, cōcludere hanc actionem, etiam in ne-
43 gatiua probanda, si testis † dicat, scio quia vicinus. *Bart. in l. 1. ff. si cert. petat.* præsertim in illis, quæ à communiter accidentibus vicini scire solent. *Bald. in l. conuenticula. C. de Epiſc. & Cler.* Deponunt insuper illi testes non super mera negatiua, sed
44 etiam implicita † affirmatiua, hoc est, cum opiliones & bubulci peruenissent Actorum cum pecoribus ad loca iam dicta, tunc non sunt vlterius progressi: sed reuersi ad N. quod testes fere quotidie in illis locis cōmorantes & præsentes videre potuerunt. *Bald. in l. Actor. C. de probat. gl. in d. l. 1. §. hoc interdictum. ff. de itin. actuque priuato. Fel. in c. tertio loco. de probat.* Tandem & ista negatiua eo ipso probata est, donec de contrario nō constiterit. Nec Reis ignorantibus potuit aut potest
45 damnum adferre vel præiudicare † scientia vel patientia, campariorum & opilionum, *vt legitur & notatur in l. quamuis, §. 1. ff. de acq. poſſ. Panormi. conſ. 23. parte 2.* Nam in istis iuribus incorporali-
46 bus non quæritur quasi possessio, † nisi data scientia illius, ad quem ius illud spectabat, & cui præiudicium fiebat. *l. penult. ff. de ſerui. Bart. l. 1. § ſi. ff. de aq. plu. ar. in l. 1. & 2. C. de ſeruit. Alexand. conſil.*
47 *94. col. 3. in fin. volum. 5.* Nam † cum patientia habeatur pro quasi traditione *l. 1. in fi. ff. de ſeruit. ruſt. præd.* eorum nimirum patientia requiritur, qui illud ius, si vellent, expresse possent tradere, non eorum qui nihil possunt opitulari in traditione.
48 quia non † potest plus operari tacita quasi traditio, quam expressa. *Bald. l. 2. C. de ſeruis.* Item requi-
49 ritur scientia & patientia eorum, † quorum auctoritas requiritur in quasi possessione tradenda. *l. quamuis pupillus. ff. de acqui poſſeſ.* Et si quis vult
50 acquirere † quasi possessionem contra plures, exigitur scientia & patientia omnium. *Milis in ſuo repert. in verb. poſſeſſio. §. 62. Capitius in deciſ. Neapolit. deciſ. 57.* Quapropter in nostro casu requirebatur scientia & patientia vniuersitatis, cuius est districtus, vel maioris partis, vel saltem magistratus repræsentantis vniuersitatem N. *Arg. l. 2. ff. de acquir. poſſ. Panorm. conſ. 18. colum. fin. parte 2. Carol. Ruin. conſ. 67. n. 15. vol. 5.* Sufficit ad hoc, vt dica-
51 tur clam † quid factum esse, si taliter fiat, vt non possit peruenire ad notitiam eorum, quorū interest, etiam si coram aliis fiat. *Bart. l. 2. C. de his qui ex pub. rat. lib. 10. per tex. l. clam poſſidere. ff. de acq. poſſ. vbi Alex. & Iaſon l. diem proferre. ff. de arbitris.* Quia testes negantes † deponunt pro Reis, ideo pro- 52
feruntur affirmantibus testibus pro Actoribus. *Abbas in c. cum P. de accuſat. Felin. in c. ex literis. col. 2. de probat.* præsertim in hoc casu, vbi negatiua habet Iuris præsumptionem pro se, quia † quælibet res 53
præsumitur libera. *tex. l. alius. C. de ſeruit.* Et ideo si testes dicunt, quod non habet † seruitutem, cre- 54
ditur illis: Cum nulla sit seruitus originalis, sed ex accidenti, *Bald. in l. ſi quis diuturno. ff. ſi ſeru. ven. Afflict. deciſ. 400. nu. 9. & 10.* Quare isti testes Reorum cum quibus multi Actorum concordant, præferuntur aliis, vt qui † verisimiliora depo- 55
nant. *vt habetur per omnes in c. licet. de probat. & in c. in nomina. de teſtibus. & vtrobique Felinus.* Verisimiliora † enim dicuntur, quæ consonant iuri com- 56
muni, quod præsumit quodlibet prædium † li- 57
berum, nisi probetur seruitus, *in d. cap. licet. notab. 10.* Probarunt autem Rei eum districtum, in quo Actores ius compascendi habere volunt. *l. Teſtatrix. §. 1. ff. ſi ſeruit. vend.* vbi habetur textus de iure compascendi vel compascuo.

Constat autē notorie de proprietate & quasi dominio Reorum per testes productos, in causa, in qua conclusum est, *vt d. gloſ. c. ſignificauerunt. in verbo liquere, de teſtib. & ipſi omnes notant, maxime Felinus.* Porro ipsos Actores articulasse dominium in additionalibus, sed an probauerint deductum in additionalibus petitorium: Ius compa- 58
scendi habet causam discontinuam, ideo † requirit præscriptionem vltramemorialem, quam Actores minime probarunt, quia Testes, qui eam probare volunt, debent ad minus esse 54. annorum, vel saltem temporis tanti vltra 40. annos, quod fuerint capaces doli, tempore quo videre inceperunt actum, *Gem. in cap. 1. de præſcript.* Qui deponere debent de communi opinione & fama eorum, qui circa id arbitrātur, scilicet quod omnium talium est opinio & fama communis, quod non viuit aliquis, qui viderit videntes, & audiuerit audientem contrarium eius, quod in articulo continetur. Et quod semper viderunt & audierūt ita esse, & quod nunquā viderunt & audiuerunt contrarium, & quod non extet contrarii vel initii memoria, quin & de visu saltem 40. annorum possessionem & præscriptionem probare debent, & non sufficit testimonium de auditu, nisi vltra 40. annos, quæ probatio † ab 59
omnibus difficilis reputatur. *gl. d. c. 1. de præſcrip. lib. 6. vbi Gemi. & Philip. Francus, Oldrad. conſ. 172. (quem vocant Patrem veritatis) Spec. tit. de probat. verſ. vlt. requiritur. Papienſis in forma actionis confeſſoria. verb. ſeruitus aquæ ductus, vtiliſ. in verb teſtis, ad probandam memoriam.* Negat ducumenta per Actores producta quicquā probare: quia † non legitime sunt 60
recepta. *Caſt. conſ. 50. incip. in cauſa quæ vertitur inter reuerendum Patrem.* Neque præsumuntur † solen- 61
nitates extrinsecæ interuenisse, nisi probentur, *vulgata l. quæcunq; ff. de publiciana. Bar. & alii in l. ſciendū. ff. de ver. obl. Abb. in d. c. ſignificauit. de teſtib.* Nec obstat, q; solennitas extrinseca de iure præsumē-

da

62 da † sit propter diuturnitatem, vel vlteriorem processum temporis, quia respondetur, sicut etiam responderi potest, illud esse verum, & bona consequentia procedere, nisi ex instrumento vel scriptura attestationum appareat, quod non interuenerunt requisitæ solennitates, aut non debito modo, scilicet eo, quo decuit, intercesserunt, tunc demum cessat ea præsumptio. *Castrens. dict. consi. 50. Fel. in c. sicut. coll. 50. vers. 7. & cap. vltimo declarat. de re iudic. Affl. decis. 107. Textus clarus c. pen. de iureiur.*

Quod testis deponat scilicet per iuramentum, quod antehac idipsum etiam deposuit coram suo magistratu, & quod non valet tale iuramentum.

Tandem nec consuetudine debita & præscri-
63 pta illud ius † compascendi comprobauerunt testes Actorum. *Papa decis. 573. Petrus Iacob. in sua practica in tit. de seruitute pecoris pascendi.*

Concludit igitur & pro certo statuit in hoc puncto Actorum petitionem, tam in possessorio quam in petitorio satis superque elisam esse, per oppositas Reorum defensiones, exceptiones, oppositiones & probationes. Ad vltimum punctum nunc vlterius progrediendo, quartum scilicet ex ordine, breuiter respondet, pro Reorum parte & contra Actores sententiam nimirum esse ferendam, absoluendo Reos ab impetitione Actorum. Jedoch sollen die Kläger von N. auß/biß auff die steinen brücken/da N. Straß vber gehet/vnd zu demselben Bezirck zwischen N. vnd obgemelter steinen brücken vberall mit allem jrem beyd grossem vnd kleinem Vieh den Weydtgang zu suchen vnd auch zu fahren/ bey jrem Gebrauch vnd besitz vel quasi vnverhindert der Beklagten bleiben/vnd gelassen werden/vnnd seyndt die erpenß vnd Gerichtskosten auß beweglichen Vrsachen allerdings gegen einander compensirt vnd verglichen

Quod vero ad petitionem Reorum articulis defensionalibus annexam attinet, vbi scilicet super petitorio pronunciari vehementissime efflagitant & petunt, quæ petitio tendit ad negatoriam actionem, subsistit: Videt enim Reos satis superque probasse ea, quæ in petitorio probanda sunt, *vt supra ad longum deduxit.*

Sibi quoq; ex omni parte constat, crebriorem & frequentiorem omnium Dd. esse opinionem
64 & sententiam: Si Actor non † probauerit de dominio, vel iure, quod asserit sibi competere, aut ad se pertinere, Reus autem ex diuerso super eodem exhibito libello probauerit dominium vel ius suum, quod pro Reo non solum absolutoria, sed etiam ferri possit sententia declaratoria dominii, vel iuris ad Reum pertinentis, quantumuis non reconuenerit Actorem, nec ex parte Rei etiam hoc petitum sit. *Inn. in c. ex conquestione. de restit spoliat. Alex. & Iason. in leg. Sed si possessori. ff. de iureiur. Fel. in c. cum causa. de re iud.*

Et hæc est communis opinio omnium Doctorum, sed propius est, vt & consultius apud se statuit, Reos duntaxat absoluendos, & Actores Reis condemnandos non esse, tum quod Rei Actores non reconuenerunt, tum quod super eorum petitione lis non sit contestata, sed in litis contestatione simpliciter petierunt absolutionem ab impetitione Actorum. Et quia opinio Doctorum iam allegata procedit in directo contrariis, verbi gratia, vbi Actor intentauit Rei vendicationem vel confessoriam, Reus vero dicit se Dominum, vel negat prætensum ius ad Actorem pertinere, vbi non est opus contrario libello. *Bal. in l. fi. C. de fideicommiss. libert.* Sed videtur libellus oblatus, & lis contestata super iure vtriusq; partis, & vtriusq; partis ius in iudicium deductum esse, quod Hostiensis recte censuit *in d. c. ex conquestione.* In nostro autem casu Actores instituerunt possessorium, Rei vero deduxerunt ius suum in petitorio. Quæ iudicia non sunt directo contraria, & probationes Reorum valent ad reprobandum vel excludendum probationes Actorum, iuxta ea quæ supra deduximus.

Votum Correferentis.

In eadem materia de iure pascendi, turbatæ possessionis.

SVMMARIA.

1 *Turbato in possessione quasi seruitutis aut alterius iuris incorporalis, quibus remediis succurratur.*
2 *Interdictum* de itinere actuque priuato *prohibitorium est, & ad rusticas tantummodo seruitutes tuendas pertinet.*
3 *Seruitutes rusticæ sunt discontinuæ.*
4 *Seruitus pascendi pecoris est rustica tantum.*
5 *Libellus eo modo debet intelligi, quo fauorabilius.*
6 *Possessorii retinendæ requisita.*
7 *Possessorium retinendæ pro iuribus corporalibus potest cum petitorio cumulari, secus pro re corporali.*
8 *In interdicto* vti possidetis *quæ probanda.*
9 *Circa locum, vel extra locum, vel in loco differunt.*
10 *In loco id dicitur fieri, quod fit intus locum.*
11 *In ostio quod fit, non dicitur fieri in domo.*
12 *Testibus vltro se offerentibus, non citatis à Iudice suo, non iuratis, non deponentibus ad materiam legitime propositam, non seorsum examinatis, non parte citata, suspectis, non est fides adhiben-*

hibenda. & numero 13. 14 15. 16. 17. & 18.

19 Testes concordantes an probent.

20 Sigillatio suspecta, non probat.

21 Testes singulares in prædicamento vbi non probant.

22 Præscriptio requirit bonam fidem.

23 Turbari nemo potest nisi possideat. Domino prædii licet pignorare.

24 Pecora in vinea mea deprehensa possunt per me includi & detineri pignoris loco, donec de Domino mihi constiterit, & de damno per pecora illato satis factum fuerit.

25 Exceptio dominii vel proprietatis non obstat agenti possessorio retinendæ.

26 Actio ex vna parte, & exceptio ex altera possunt proponi ad eundem finem, secus si ad diuersum.

27 Exceptio dominii quando possit in continenti probari.

28 Probatio non admittendorum nihil nocet.

29 Fines & confinia quomodo probentur.

30 Domini temporales fundant intentionem suam de iure communi, quod res sitas infra limites suæ terræ.

31 Dominium an probetur ex eo quod locus intra confinia & limites meos situs sit.

32 Non probat hoc esse quod ab hoc contingit abesse.

33 Actore non probante, Reus absoluitur.

34 Sententia lata super negatoria præiudicat, & parit exceptionem in confessoria.

35 Succumbens in possessorio, nō prohibetur agere in petitorio.

36 Sententia lata in possessorio non præiudicat vel parit exceptionem rei iudicatæ in petitorio.

37 Cumulatio petitorii & possessorii quando fieri possit.

Præmittit quatuor capita. 1. Qua ratione sit actum, & an competierit Actoribus actio. 2. An in facto probata. 3. De iuribus & defensionibus Reorum. 4. Quid pronunciandum, & de expensis.

1 QVoad primum, licet multis remediis succurratur ei, qui turbatur in possessione † quasi seruitutis, aut alterius iuris incorporalis, quemadmodum ex ordine refert eiusmodi remedia, *Ferrar. in sua pract. in forma Libelli Turbatæ possess. in prin.*

Tamen ex narratis & petitione Libelli constat, quod per Actores actum sit pro violentia turbatiua, scilicet ratione seruitutis pascendi pecoris, nudo possessorio iudicio, videlicet reti-
2 nendæ magis & interdicto † de itinere actuque priuato, quod prohibitorium est, pertinens ad rusticas tantummodo seruitutes tuendas, quam vti possidetis. *Bar. l 1. ff. vti possid. idem l. 1. §. hoc interdicto. ff. de itinere actuq; priuato.*

Et maxime habet illa distinctio locum in mere realibus & rusticis seruitutibus, *vt ibi latius per Bartholum.* Quod autem communiter † Rusticæ 3
seruitutes sint discontinuæ, tenet Paulus Castrensis *in l. seruitutes. l. 4. ff. de seruitut. in prin ip. Petrus Iacob. in forma libelli pro seruitute pecoris.* Item † 4
quod seruitus pascendi pecoris sit rustica tantum *text. l. 1. §. in rusticis. ff. de seruitut. rust. præd. & Institut. de seruitut rust. præd. §. Rusticorum.* Quia petitio agentium † vel Libellus debet intelligi eo 5
modo, quo fauorabilius potest intelligi eorum intentio. *Ias. §. Instit. de act.*

Et libellus noster omnia habet requisita, quæ communiter † necessaria sunt ad possessorium 6
retinendæ.

Primo, vt recte petitur, quod desistant à turbatione Rei. Secundo, quod in futurum non turbent. Tertio, quod condemnenturRei ad interesse turbationis præteritæ. Quarto, vt cogantur cauere de non molestando in posterum. Et sic vbique bene petitum, *iuxta Lanfrancum in repetit. rub. de cauſ. poſſeſſ. & propriet, verſ. nunc eſt tranſeundum.* & Bart. *l. 1. §. interdictum. ff. vti poſſid.* Nec apparet, vna cum possessorio actum esse confessorio vel petitorio iudicio, sed multis locis protestati sunt desuper, quod animus attendi debet, nisi quis hinc colligere velit actum esse petitorio iudicio: Et sic ius ipsum seruitutis deductum esse, quod Actores articularint tempus vltramemoriale, & sic per consequens præscriptionem, ex qua acquiritur vtilis seruitus. Et per hoc ponderari possent verba in articulis defensionalibus, als ihr alt Brauch vnd herkommen/ sed non obstat. Sed an demum post litis contestationem ista, quæ ad petitorium spectant, saltem ad colorandum possessorium deducta sunt per Actores, nec lis desuper contestata, certe dici non potest, quod petitorium vere sit intentatum cum possessorio, præsertim cum petitio ad petitorium referri non possit, licet alias negari non possit, quando possessorium retinendæ pro iuribus incorporalibus possit † cum petitorio cumulari, 7
Secus autem pro re corporali, quod tum intelligitur procedere, si Actor sponte vult in quolibet iudicio onus probationis subire: Secus autem si Actor vellet propter eius possessionem ab onere probandi releuari. *Lanfranc. in rubric. de cauſ. poſſeſſ. in verſic. His itaq; expeditis. num. 18. Bartol. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acq. poſſeſſ. num. 18. ibi, nunc videamus. Alexand. d. §. nihil commune. nu. 27.* Vbi dicit cautelam esse, vt primo Actor intēdat possessorium. Concludit actum esse nudo possessorio retinendæ, de itinere actuq; priuato. Et tantum de primo.

Sequitur secunda quæstio, *An in facto probata.* Respondet duo principaliter † proban- 8
da esse. Primo possessio ex parte Reorum. Secundo, probatio quod per Reos turbati fuerint. *c. olim. de reſtitu. ſpoliat. Barol. in l. 1. §. interdictum. ff. vti poſſid.*

Videtur autem exactis Libellum supra dictis duobus, in quibus tota vis residet, proba-

probatum esse, *per* 2.3.5.6.7.8.9.11.12.13.16. *&* 19. qui testes omnes videntur quasi possessionem probare. *Abbas in c. cum Ecclesia Sutrina. de caus. poss. & prop.*

Sed prædictis non obstantibus, dicit, quod Actores non sufficienter probarunt intentionem suam, suo iudicio bene examinatis testibus & documentis Actorum. Nec obstat, quod plerique testes dicunt, quod viderint Actores pascentes apud S. N. Item apud Lochgruben. Differunt † 9 enim, aliquem circa locum vel extra locum, vel in loco esse. Facit ad hoc, quod alias dici consueuit multum referre, an quid fiat ad scalas vel in scalis. Nam id dicitur † 10 fieri in loco, quod fit intus locum. *leg.* 1. § *in flumine publico. ff. de fluminib. & l. si alius. §. Notandum ff. quod vi aut clam.* Et ideo † 11 etiam illud, quod fit in ostio, non dicitur fieri in domo. *not. Bart. l.* 1. *§. hoc interdictum. ff. de cloacis. & ibi in Apostillis Bartol. in l. item. § conuitium. ff. de iniur.* Ex quibus colligitur, non sequi, Actores vsi sunt apud S. N. Item bey der Lochgruben/ igitur in der Lochgruben/ & S. N. in loco litigioso. Nec obstant documenta per Actores producta, quia nihil probant, quoniam huiusmodi 12 documentis non est fides adhibenda, quia † 13 testes vltro se obtulerunt. Secundo non fuerunt † 14 citatia suo Iudice. Tertio † non iurarunt iuxta formam *in c. fraternitatis. glossa vltima de testib.*

15 Quarto non † deposuerunt ad materiam legitime propositam, nulla nimirum articulorum 16 propositione facta. *c. si. de testib. cog.* Quinto † non seorsum examinati per Iudicem, Commissarium vel Notarium: cum Iudex secreto examinare debeat.

17 Sexto † nec pars citata fuit.

18 Septimo † sunt suspecti, quia capitulo iurati.

19 Octauo † concordant. Nono † sigillatio suspecta 20 per duos Nobiles in aula Episcopi. Concludit igitur apparere ex prædictis, neq; per documenta neque per testes Actorum intentionem esse probatam, sed in quolibet teste aliquid desiderari, & recte cum de loco non concordant, nec recte de foueis deponunt. Est igitur quod ex diuersitate locorum resultet testium singularitas: sunt 21 enim singulares † in prædicamento vbi, & non probant, *Bald. l. de quibus.* 14. *col. de leg. & est glos. not. in l. ob carmen. §. fin. ff. de testib. in verb. assistit.* Vbi dicit, quod testes reprobet locorū varietas. Quod 22 bona † fides requiratur in præscriptione, vide Bald. Porro autem, quod Actores multo minus ipsum ius seruitutis nempe præscriptionem talem, vnde oritur & acquiritur vtilis seu quasi seruitus, probarint, omnino manifestum est ex fundamentis & iuribus per referentem deductis.

An autem fuerint turbati? videtur, quod sic. *l. quamuis. ff. ad leg. Aquil.*

Sed non obstante illa lege dicit, Actores non fuisse turbatos: cum possessionem nullam habuerint.

23 Nemo enim † potest turbari, nisi possideat. *l. eius qui. ff. si cert. petat.* De consuetudine Domino prædii licet pignorare, non obstante. *l. quamuis est* opinio Gandini *in titul. de furibus & latronibus, in versicul. pone qnæstionem de facto, & in titu. de pœnis Reorum. versicul. penult. & vltim.* vbi vult, quod de consuetudine possint † pecora in alterius vinea 24 deprehensa per Dominum includi, & detineri pignoris loco, donec constiterit sibi de Domino, & donec sibi satisfactum fuerit de damno illato per pecora, & ista opinio videtur sibi esse optima, pro qua opinione faciunt, quæ scribit Io. Andræ. *in c. si læserint. ff. de iniur. Alb. in d. leg. quamuis vbi remittit se ad Gandinum.*

Sequitur tertia principalis quæstio. Videndum de defensionibus Reorum. Et licet videatur superuacaneum, multum insistere circa defensiones eorum, tamen dicit omnino necessarias esse Reorum examinationes, propter petitionem Reorum dictis defensionalibus annexam: qua petunt super negatoria Actione, & sic petitorio iudicio pronunciari. Sed apparet Reos duas habere defensiones. Prima super exceptione dominii & Actione negatoria, in qua deducunt Actoribus nullo modo ius seruitutis competere.

Secunda est, quod Actores non probarint eorum intentionem. Circa primam igitur defensionem oritur quæstio, quæ partim in iure, partim in facto consistit, nempe talis: An dominium vel negatoria Actio in nostro casu potuerit per defensionis vel exceptionis modum Actoribus, qui in possessorio iudicio retinendæ egerant, obiici, vel opponi: Adeoque posito etiam casu, quod negatiua vel probatoria actio probata existat, an pronunciandum sit iuxta petitionem defensionalibus annexam vel non? Ad illam quæstionem dicit, articulos defensionales, peremptoriales, & annexam petitionem nihil aliud in se continere, nisi meram exceptionem dominii & negatoriæ petitionis formam: Refert se ad articulos, in quibus expresse negatur seruitus per Reos, qui se Dominos loci litigiosi esse asserunt. Nec dubium est, quin in hoc casu per viam defensionis vel exceptionis negatoria actio sit intentata, & non principaliter, vel per modum reconuentionis vel actionis: Refert se ad articulos defensionales, & eorum præfationem. *Iaſ. in l. si is qui. §. qui petitor. ff. de iureiur. Alleg. Bald. & Inno. alleg. Bar. in l. omnes. ff. de regul. iur. l. Si autem. §. fi. ff. de neg. gestis.*

Sed prædictis & aliis, quæ cumulatiue huc adduci possent, non obstantibus, respondet ad prædictam quæstionem, quod agenti possessorio retinendæ † non obstet exceptio dominii 25 vel proprietatis, *vt voluit gloss. quam multi reputant singularem in leg. si de eo. §. finali. & ibi Castrens. Barthol. & Doctores communiter. ff. de acquir. possess. Barthol. in l. natur. aliter. §. nihil commune, eodem titu. versicu. 2. oppono & vers. 3. contra prædicta. & idem Bartol. in consilio.* 81. *in ip. Martinus. gloss. in*

capitul.

capitul. cum veniſſent. ſuper verbo abiuraſſet. Vbi etiam Doctores maxime per Abb. numero 19. de inſtitutio. Angel. in §. quadrupli. colum. fin. inſtitut. de act. Nec obſtant ſupra dicta, quę per Iaſonem dicuntur *in d. l. ſi is qui ff. de iureiurando.*

Quod videlicet poſſet pronunciari ſuper exceptione dominii, etiamſi dominium non principaliter per modum actionis deductum ſit, quia procedit hoc. quando † actio ex vna parte & 26 ex altera parte exceptio proponuntur ad eundem finem: ſecus ſi ad diuerſum. *iuxta Bart. in d. l. omnes. ff. de reg. iur. & idem Barto. leg. ſi autem. §. fin. ff. de neg. geſtis.*

Sed in noſtro caſu ſecus eſt, vbi Actores egerant interdicto retinendæ & poſſeſſorio nudo iudicio, & non ad ipſam rem vel iure dominii vel iure ſeruitutis dominii vel quaſi, & ſic petitorio: Rei autem viciſſim exceptionem dominii & ſic petitorium oppoſuerunt, & ſic hæc nihil commune habent. *vulg. l. naturaliter.*

Nec igitur ex diuerſis recte infertur: ſecus autem eſſet, ſi Actores egiſſent confeſſoria, vna cum poſſeſſorio iudicio, (quod fieri poteſt in incorporalibus, ſecus in corporalibus) & Rei obiecciſſent per modum exceptionis negatoriam, tunc illa exceptio tenderet ad eundem finem: Vide hic pulchre in terminis Alexand. *in leg. 1. §. in operis. numero ſeptimo. ff. de noui oper. nunciat.* Ita etiam ex prædictis apparet, quod in noſtro caſu Rei per viam exceptionis conſequi non poſſunt vt pronuncietur ſuper petitorio, vel negatoria Actione.

Nec tamen diffitetur, quod multum ſit probare dominium & proprietatem. *Felin. in capitul. cum cauſam. de probat. Bald. l. ordinarii. Codic. de iudic. Itē in l. momentan. C. qui habent leg. perſo. ſtand. in iud.* Nec obſtant, quæ dicit Petrus Iacob. *in ſua practica in tit. vti poſſidetis.* Quia ibi Petrus Iacob. hoc procedere vult, ſi agens in continenti velit docere denegatoria actione. Et Bartol. *numero 16. in dicto §. nihil commune, & Iaſ. ibi numero 41.* Imo Alexander *ibi numero 35.* dicit, quod ſi agens interdicto retinendæ nullam reſtitutionem petat, vt in noſtro caſu, ſed petat ſaltem condemnari aduerſarium ad deſiſtendum à turbatione, quod tunc non admittatur vlla Exceptio dominii, licet excipiens ſe offerat in continenti dominium probaturum, *vbi latius Ioan. Fab. in §. retinendæ. inſtitut. de interdict.*

In noſtro caſu non per modum actionis Rei propoſuerunt petitorium vel negatoriam, ſed ſaltem per modum defenſionis, nec incontinenti probarunt, imo nunquam ſe ad id obtulerunt. Igitur iuxta prædicta fruſtra quodammodo videtur proceſſum ſuper tali probatione dominii vel negatoria ad iſtum effectum, quod ſcilicet iam ſuper petitione & defenſionalibus Reorum pronunciari poſſit.

Concludit itaque non eſſe pronunciandum ſuper petitorio.

Quando autem exceptio † dominii in continenti probari poſſit, docet Bart. *l. 4. ff. de reiud. Abbas in c. dilecti. §. fin. de donat.* 27

Nec obſtat Actoribus, aut prodeſt Reis, quod defenſionales admiſſi ſunt: nam illud non factum eſt ſimpliciter, ſed cum clauſula, *ſaluo iure impertinentium & non admittendorum.* Itaque cum iam apparet de eorum impertinentia, vt ſupra oſtendit, perinde eſt ac ſi illi admiſſi non eſſent: dicta enim admiſſio fuit conditionalis, & ideo ſi † non erant admittendi, habentur pro non ad- 28
miſſis: Nec igitur nocere poteſt illorum probatio. *per id quod vult Io. de Imol. in l ſi quando. deleg. 1. & Bald. leg. momentanea. circa fin. Codic. qui legit. perſo. ſtand. in iud.*

Huic non obſtat *cap. primum, de reſtitut. ſpoliat.* Vbi dicitur, quod quādoq; admittatur dominium in cauſa ſpoliationis: quia loquitur eo caſu, quo ille, contra quem opponitur, paſſus eſt fieri probationem dominii, & quaſi conſenſerit, *Bar. l. ſi duo. §. Iulianus. verſiculo quarto, iuxta literam. ff. de iureiuran.* Id quod in noſtro caſu factum non eſt: nullus enim conſenſus vel patientia Actorum acceſſit vel interuenit, ſed renitentibus illis admiſſi ſunt articuli, quantum enim potuerunt Actores iuxta doctrinam *Ioann. Fabri in §. æque inſtitut. de act. numero vigeſimo ſexto,* reſtiterunt, petierunt ac inſtiterunt vehementer, vt repellerentur articuli. Nec igitur nocet Actoribus admiſſio, cum illis culpa imputari non poſſit: Nec propterea accuſat illos, qui admiſerunt articulos, ſed illam ſententiam laudat, quia Iudex ſemper debet omnes probationes & articulos, maxime ſi contenditur de poſſeſſione, admittere, ſiue faciant plenam ſiue ſemiplenam probationem, ſiue indicium, vel aliquod adminiculum. *Pulchre Affli&tus deciſ. 7.*

Concludit, quod exceptio dominii agentibus poſſeſſorio non recte oppoſita fuerit. Iam videndum, *an dominium & negatiua ſit probata?* Et videtur dominium per eos ſufficienter probatum. Quomodo diſtinguantur † fines & confinia, Io. 29
de Imola *in c. cum cauſam. de prob. & Innoc. in c. ſuper eo. de parochijs.*

Concludit, quod limites articulati ſufficienter ſint probati, adeoque locum litigioſum eſſe intra eoſdem limites, quantum ad ius eſt iuris in 30
dubitati, quod temporales † domini fundant intentionem ſuam de iure communi, quoad res ſitas intra limites ſuæ terræ. *Not. in c. ſi. de of. Archidiatoni. tex. ibi cum Monaſterium. & c. de Xenodochijs. de religioſis domib. Et per ea quæ voluit Bal. in l. Inſulæ. ff. de iudicijs. Socin. conſ. 166. 2. vol.* Sibi videri ex hoc capite non vſque adeo bene probatum eſſe, videlicet locum litigioſum pertinere quo
ad dominium ad Reos, quia † non ſufficit, quod 31
teſtes deponunt ſitum eſſe locum infra confinia Reorum & limites. Nam quod ſupra dictum eſt per multa iura, hoc procedit & intelligitur verum eſſe, quoad iuriſdictionem, non autem

tem ad dominium, vel respectu proprietatis rerum & bonorum intra limites existentium iuxta DD. *& Abb. in c. si diligenti. de præsc. in primo notabili.* Cum esse possit, quod ista bona ad extraneos pertinere possint iure dominii. Non
32 igitur † probat hoc esse quod ab hoc contingat abesse, sed inde potius intelligere possumus, quod Rei interesse habeant, vel saltem in iure, quia locus de quo controuertitur, pertinere videtur ad prædium N. & per consequens ad N. quod Hospitale, cuius est prædium, defendunt, de quo tamen non vsque adeo constat: nisi per testes Actorum ad 15. & 16. Interrog. *Bald. in c. 1. quid sit inuestitura.* Quantum ad negatiua concludit, cum Referente, quod negatoria Reorum satis sit probata. Et tantum de prima defensione. Quoad secundam defensionem concludit vt supra, quod non probarunt, & quod secunda defensio non obstet.

Quarto quid pronunciandum? Concludit, cum Actores in probatione defecerint, nec suam intentionem in possessorio plene probarint, Reos absoluendos esse ab impetitio-
33 ne ex communi regula *actore non † probante:* Ita tamen, vt in sententia expresse illis reseruetur possessio iuris pascendi, vt Referens sentit. Et ita sententia sit concipienda, vt maneamus in nudo possessorio, & non vtamur verbis pertinentibus ad petitorium, &c. Cæterum quantum ad secundam petitionem attinet Reorum scilicet annexam peremptorialibus, concludit & dicit ex antea deductis, quod modo iuxta huiusmodi petitionem, quæ valde est generalis, non est pronunciandum pro Reis. Primo quod Rei non negant, imo Actoribus permittitur quasi possessio in multis locis sitis intra limites. Secundo ex illa ratione, cum ex parte Actorum nudum possessorium sit productum, ideo super petitorio nihil pronunciandum putat, aut si opus sit sententia, vult partibus expresse petitorium hinc inde reseruari, quia si super negatoria iuxta petitionem Reorum, iam pronunciaremus, huiusmodi sententiam omnino Actoribus præiudicaret in petitorio, id est, confessoria actione, cum sententia lata super ne-
34 gatoria † præiudicet, & pariat exceptionem rei
35 iudicatæ in confessoria, & succumbens † in possessorio, non prohibeatur agere in petitorio. *& l. an § fin. ff. de except rei iud.* Nec sententia
36 lata in † possessorio præiudicat vel parit exceptionem rei iudicatæ in petitorio. *Alexand. in d. §. nihil commune. numero 90. & numero 53. & ibi DD. & alij & numero trigesimo nono.* Quoad expensas, compensandas putat: cum in aliqua parte obtineant.

D. N. dicit actum esse interdicto retinendæ possessionis. Secundo, *An probata intentio Actorum;* Dicit, nec vnum nec alterum esse probatum, nec possessionem, maxime quoad terminos articulatos, & prout loca fuerunt circumscripta. Ea autem loca contra Rei in defensionalibus met ponunt, & sunt fassi, scilicet quod ex N. an die N. Strassen zutreiben haben. Ista loca post confessionem Reorum non modo fuerunt litigiosa, & sic quoad hoc caput simpliciter absolui possent: Rei turbationem non probant, quia turbatio facta est intra terminos, quia fuerunt Actores in quasi possessione pascendi, constat ex articulo 14. Defensionalium, & desuper data responsione, & sic simpliciter absolui possunt Rei sine præfinitione terminorum.

Quoad tertium, defensiones Reorum & petitionem annexam, hic punctus est disputabilis, quem multis tractauit superiori anno in causa N. contra N. sed ibi in prima instantia obiecerant Rei exceptionem dominii, & produxerunt literas transactionis cum petitione, vt Actores desisterent, & tali exceptione Reorum probationes receptæ & in causa conclusum, Iudex in prima instantia pronunciauit, deferendo iuramentum suppletorium ad fidem faciendam sufficientem instrumento producto non satis fide digno, vbi concluſit, quod talis † cumulatio petitorii ex parte Re- 37
orum ad Actoris possessorium fieri possit, & condemnauit tum Actores vt desisterent, & Reos amodo non molestarent: Adduxit ad hoc Bologn. *in repert. §. nihil commune. Anto. Boer. in c. cum dilectus, de cauſ. poſſ. & ibi Panorm.* vbi dicit, quando Iudex pronunciat in tali causa in petitorio & non in possessorio; quod hoc non sit peruersi ordinis iudiciarii, sed executionum. In nostro casu cum Referentibus concludit, non esse pronunciandum super Reorum petitione super petitorio, maxime cum hic simus in prima instantia, & Actores contra exceptionem dominii exceperint. Quartum quo ad sententiam, putat absoluendos Reos ab impetitione Actorum, & licet Actores intentionem non probarint, cum tamen confessione Reorum appareat, si non in totum, tamen quoad partem Actoribus quasi possessionem articulati iuris competere, putat adiudicandum illud ipsum, quantum confessum est per Reos, & testibus insuper probatum est: Licet dici posset, quod plus petendo hoc loco actor succumbere debeat, tamen quia hoc non temere, nec dolo per Actores putat factum, cum aliquot testes habeant pro se, ex æquo & bono pronunciandum existimat. Concludit cum Referentibus vt exprimantur termini von N. auß auff die steinen Brücken / von dannen langs den N. Pfadt biß auff N. Warth / von dannenlangs den Landgraben biß gen N. compensando expensas.

D. N. Concludit cum Dominis Referentibus.

D.N. Concludit quoad actionem, quod illa est accipienda ex petitione libelli, videtur resultare in vtrumque interdictum vtile retinendæ, vti possidetis, & interdict. de itinere actuque priuato. 2. Intentionem Actorum nō satis probatam esse. 3. Refert se ad Referentem & Correferentem. 4. Concludit cum illis, quoq; vult exprimere terminos, vt ipsi, compēlat expēsas.

D. N. Ego concludo, actionem esse mixtam cum confessoria & vtili possidetis. Nec satis probatā intentionem Actorum. Intentionem Reorum probatam in petitorio & possessorio Non volo specificare terminos, absoluo Reos simpliciter, compenso expensas. D. N. Concludit cum Referentibus, compensat expensas.

D. F. dicit dominium per Reos satis probatum simpliciter absoluit, & nollet terminos exprimere: propterea quod tametsi Rei Actoribus aliquid confiteantur, hoc tamen aliquoties fiat, cum ea adiectiōe, Es seye auch zur zeit kein streit darumb/vñ lassens noch zur Zeit darbey bleiben. Et quia principalis lis orta est propter hunc locum, die Lämmerweydt/vellet in genere Reos an dem streittigen Ort absolueren / compensando expensas.

Sententia diffinitiua.

IN Sachen Schultheiß Gericht vnd Gemeindt zu N. Klägern an einem/ wid Bürgermeister vñ Raht der Statt N. beklagte anders theils/ist nach allem Fürbringen zu Recht erkeñt/ dz gemelte Beklagte von fürbrachter Klag zu absoluiren vnd erledigen seyen / Als Wir die hiemit absoluiren vnd erledigē/jedoch der gestalt/dz gedachte Klägere von N. aussen biß auff die steinen Brücken da die N. Straß vbergehet/ vñ vō dannē dieselbige straß hinab biß an die N. Wart/ auch von derselben neben der Landtwehrn widerumb gehn N. jhren Gebrauch / Besitz vel quasi mit jrem Vieh den Weydtgang zusuchen/vñ zu fahren / der Beklagten halben vngeirret bleiben/ vnd gelassen werden sollen/vnd seyn die Gerichtskosten/derhalben auffgelauffen/auß bewegenden Vrsachen/gegen einander hiemit verglichen.

TITVLVS XI.

De mandatis auocatoriis.

1. Supplicatio pro mandato auocatorio. In causa B. contra B.

HOchwürdiger Fürst/ Rom. Kayſ. Mayest. Cammerrichter/gnädiger Herr.

E. F. G. bringet Syndicus der Ehrnuesten fürsichtigē hoch vnd wol weysen Herrn B. M. vñ R. auch GM. G. G. der Statt B. vnderthänig lich klagendt für / wiewol in deß Heyligen Römischen Reichs Satzungen / vnd Ordnungen/ bevorab in der heylsamen vnd hochverpeenten Constitution deß Landfriedens ernstlich gebotten vnd verbotten/daß niemandts / was Würdens/ Standts oder Wesens der sey/vñ keinerley Vrsach willen/wie die Namen haben möchten/auch in was gesuchten vnd gefärbten Schein das geschehe/einē andern so das Recht vnd dessen außtrag an gebürenden Orten wol dulden mag / befehden / bekriegen / berauben/ fahen/ vberziehen/ belägern/noch denselben seiner Possession Inhabens oder Gewehr / es weren Schloß / Stätt/ Dörffer/Zehenden/ligendt vnd fahrendt Haab/ vnd Güter/Regalia/Jurisdictiō/Gericht/ hoch vnd Obrigkeiten/Geistlich vnd Weltlicher Zoll/ Wasser / Weyde / vnd aller anderer Gerechtigkeiten / nichts außgenommen / mit gewehrter Handt / vnd gewaltiger That freuentlich turbieren / beleydigen / entsetzen/ auch dem jenigen/ so solch vnzimliche Friedbrüchige Thaten fürnimbt / Niemandt weder für sich selbst noch jemandt von seinet wegen / er sey gleich desselben geschworner Vnderthan/beampter/Lehenman/ bestalter Obrister Rittmeister/Hauptmann Capitan/Soldat/oder wie es Namen haben möcht zu derogleichen hochsträfflichem Beginnen in einzige Wege dienen/rathen/helffen/Beystande oder Fürschub leysten soll / sonder da solches geschicht/als dann ein hochlöblich Kayſ. Cammergericht auff ansuchen deß/der sich Vberzugs besorget vnd sich gebürlichen Rechtens erbeut / denen/so in Werbung/ vnd Rüstung stunden/ bey der Peen vnd Straff der Acht zu gebieten / von solchem gewaltigen thätlichem Fürnemmē/ vnd Vberzug abzustehen/vnd sich gebürlichen Rechtens benügen zulassen / vnd dann gegen allem vnd jeden Helffern / deß oder derjenigen / so in Rüstung vnd Fürnemmen deß gewaltigen Vberzugs stehen / eine gemeine Abförderung bey Peē der Acht zum fürderlichsten außgehen lassen sollen/deßgleichen die andere benachbarte Stände zu Handthabung deß heylsamen / Landtfriedens erfordern vnd ermahnen/ den jenigen so also vberzogen vnd verwaltiget werden wolten mit thätlicher Hülff zu zuziehen vnd Rettung zuthun.

Wiewol auch hiebevor von der Röm. Kayserlichē Mayestat dem hochwürdigen F. H. B. vielfältig bey Peen deß Landtfriedens Constitution eynuerleibt/ernstlich gebottē worden / daß seine Fürstliche Gnad gegē Supplicanten/allen jren Bürgern/Vnderthanē auch dero allerleib/ Haab vnd Güter/ mit verbottener Gewalt außerhalb Rechtens / dem außgekündigten Landtfrieden/gemeinen Rechten/vnd Reichs Abschieden zuwider / nichts feindtliches Fürnemmen/ vben/handlen oder zuhandlen verschaffen/ selbst oder durch andere / heimlich oder offentlich / in keine Weise noch Wege / sonder sich fürder aller gefährlichen Thathandlungen enthalten/vnd sie Supplicanten vnd die jhrigen vnbetrübet

gerühw-

gerühwlich bleiben lassen soll/jnnsonderheit aber seiner Fürstlichen Gnaden/nemblich den zwölfften Decemb. durch ein offentlich Kayserl Mandat ernstlich gebotten worden / syndici günstige Herrn Principaln/ander freyen ab vnd Zufuhr der Commercien in vnd von der Statt B. in keine Weg zuverhindern/sondern die deßwegen gegeben/widerredtliche Befelch vnd Sperrung der Landtstrassen/als baldt wider abzuschaffen/ vnd sich hinfürter gäntzlich zumässigen / alles nach fernerm Innhalt deß bemelten Kayserlichen mandati so hieneben sub litera A. copeylich beygelegt.

So ist doch dessen allen vngeachtet hochgedachter H. zu B. newlicher Zeit zugefahren vnd seythero deß jüngst außgangenen vnd verbundten Kayſ. mandati sine clausula, mit einer gröſſern Anzahl Kriegsvolck zu Roß vñ zu Fuß/die strassen zu der Statt hin vnd wider belegen lassen/vñ den Wanderte bevorab der Statt B. am Holtz/ Getreydig Wein / Bier /vnd anderer Notturfft nichts außgenommen/etwz zuführenden Mann nit allein in S. F. G. territorio, sondern auch in Fürstenthumb/E. wider deß Durchleuchtigen H. E. zu B. Danck vnd Willen / abwehren vnd zu ruck treiben lassen/nach Außweiß beygelegter vñ mit litera B. vnd C. gezeichneter instrumentorũ, wie dann gemelts Kriegsvolck / biß in syndici günstiger Herrn Principaln deß Rahts zu B. Landwehr/vnd fast an der Stattpforten mit solchem verbottenem Gewalt verfahren/ laut ds sub litera C 1. vnd 2. beygefügter Vrkundẽ/daneben auch der Bürger Gesinde/welche den Ackerbaw zuversehen auß der Statt sich begeben/der gestalt feindtlich zusetzen/dz sich keiner darauß sicherlich wagẽ noch findẽ lassen darff/ wie dz sub litera D. bey gefügtes Instrument bescheinet/auch vndsteher sich bemelt Kriegsvolck Anw. günstige Herrn Principaln zu verdrieß den gebürlichen Zoll zuentziehen/die gewöhnliche vñ durch die Statt gehendte Landtstrassen abzuwenden vnd abzulegen nach Besag hiebeygelegten Instruments mit E. gezeichnet. Wann derowegẽ/diese hochsträffliche Landtfriedbrüchige Vberhandlũgẽ/den obangezogenen heylsamen Reichsordnũgen vñ Abschieden/wie mit weniger den außgägenen/ vnd Verkünden Kay. Mandaten Schnurstrack zuwider/ vnd darauß nichts anders zugewarten/dann wo fern denselben durch E. F. G. bey Zeiten nit gewehret / daß dahero im H. Röm. Reich jnnerlichen weitaußsehenden Empörũgen/auch Blutvergiessen vnd Verhergügen Landt vnd Leute gewißlich erfolgẽ/vnd endlich Anwaldts Principalen die in aller Völcker vnd den natürlichẽ Rechten erlaubte Defension abgenötigt vnd abgezwũgen werden wirdt/jnnmassen dañ J. F. W. auff den Fall jnen per viam iustitiæ nit geholffen werden kan od mag/mit Anneñung etlicher Kriegsleute dazu zimlich Præparation zumachen angefangen / vnd viel lieber Leib vnd Leben zuverliren Als sich in obangemutete Dienstbarkeit bringen/ vnd obangedeuter massen mit vnwiderbringlichẽ jrem Schaden vnd Verderben/in die länge/ belägern zulassen entschlossen seyn. So ist dẽnach an E. F. G. Anwaldts in namen vnd von wegen seiner günstigen Herrn Principaln gantz vnderthänige hochfleissige Bitt dieselbe geruhen jm zu Abwendung deß vorangenschwebenden grossen Vnheyls/auch Erhaltung gemeinen Friedens/ vnd Errettung vieles vnschuldigen Bluts/ wis mehr hochgedachtẽ Fürst. vnd S. F. G. Kriegsvolck/dero oberste Rittmeister/Hauptleut vñ Befelchshaber/benanntlich aber NN. auch alle andere S. F. G. Landtsassen/Lehenleut/Räthe vnd Amptleut/so sich obgeschriebener Landtfriedbrüchiger Handlung begeren beypflichtig zumachen nach Besag obägeregter heylsamer Constitutiõ/ deß Landtfriedens/vnd deß H. Römischẽ Reichs Cammergerichtsordnung ein mandatum auocatorium, darinnen S. F. G. von oberzehlten gewaltthätigen Landtfriedbrüchigẽ Fürnehmẽ abzustehen / jnen den Rittmeistern / Hauptleuten/ Befelchshabern/auch gemeinẽ kriegsvolck/ reutern vnd knechten/Landsassen/Lehenleuten/ Räthen vnd Beampten / zu solchem vnzimlichen hochsträfflichen Beginnen kein Hülff/Beyständt Fürschub/Raht od That zugeben/ ohngeacht wz sie dessen vber jre Person zugesagt / verheissen od gelobet haben möchten/bey Peen vnd Straff der Acht/ernstlich gebotten werde/in Gnadẽ zuerkennen vnd mitzutheilen. Daneben auch alle nechst anwenende Fürsten/Graffen/Prælaten/ Stätt vnd andere Stände deß Reichs erfordern/vñ ermahnen/Anwalds günstigen Herrn Principaln wider solchen vnbillichen Gewalt mit gebührender Hülff beyzuspringen vnd Rettung zuthun. Hierüber vnd was sonsten nachgestaltẽ Sachen vñ hochtringender Not gebettẽ / erkañt vnd mitgetheilt werden mögte/E. F. H. hochadelich milt richterlich Amt in bester beständiger Form Rechtens vnderthäniges demütiges Fleiß anruffend.

Decretum: ist iudicialiter erkennt in Consil. 22. Decembris, Anno 600. In secunda vero supplicatione ist petitum mandatum auocatorium erkennt/reliqua denegata in Consil. 23. Febr. Anno eod.

2. *Supplicatio pro aduocando militi de restituendo & amplius non offendendo* auff die Constitution deß Landtfriedens. *In causa M. P.* zu *B. contra H. I. C. A. C. F. P.*

WJewol de iure ac constitutione pacis publicæ, auch darauff verbesserter Executions ordnũg vnd Reichs Abschiedt versehen/darzu bey hoher Peen gebottẽ/daß deß Kriegsvolcks Werbung/Musterplatz/ Einlägerung durch/an oder Abzug imperio vnd dessen zugehörigẽ Vn-

derthanen vñ Verwandtē aller Dings vnschädlich seyn/vnd sie auch mit Namb/Raub/Brād/Ranzionierung/Blünderung vñ dergleichē Beschädigung nit beläſtigt/beschwerd/verhergt noch verderbt werden sollen/deßwegē auch ein jedtweder Kriegsoberster dē Kreigßlanden gnugsamb Caution zuleisten schuldig/ Eo non attento vnd dem allem zuwider/hat Reus sich newlich gelüstē lassen/als er im verschienen Monat Martio/Aprili vnd nochlauffendem Maio/ etlich Fahnen Kriegsvolck geworbē/dasselb mehrertheils in die gemeine Amptsdörffer der Graffschafften S H. oder W S. ꝛc. Doch vnersucht Actoris als vnzweiffenlichen Mitgemeiners eyngelegt vnd gefurieret/gleichwol mit dem versprechen/daß jnen nit mehr dann Feuwr/Liecht vnd Losament vergönnt/in dem vbrigē aber auff allbereit beschehen Versehung deß armē Mañs durchauß verschōt werden solt/darbey es aber nit lang verblieben/noch die Kriegsleuth vñ P. Beampte damit ersätiget/sonder vber das sie nun/mehr dann sieben Wochen dem armen Mann vnd Vnderthanen an erstgenandten Gemeins Orthen vberm hals gelegen/das jrige verāzt/außgefressen/vnd verzehret/darzu allen Muthwillen vnd Vngebür gāz vnchristlicher Weiß gevbt mit Namñ/Raub Ranzionierung/Brandt vnd Blünderung die arme Vnderthanen in eusserst Verderben gesteckt vnd dahin getrungen/daß sie sich laut beyliegenden Schreiben mit A. B. C. vnd D. signiert dahin erklärt/da jhnen nit geholffen vnd solcher Vnrath nicht abgeschafft würde/daß sie endtlich Hauß vnd Hoff verlassen/mit Weib vñ Kind davō ins elend/vñ an Bettelstab ziehē müssen/in Betrachtung der gleichen vnträglicher Beschwernussen kein Auffhörens/sonder sich solches nur von Tag zu Tag hauffen vnd mehren thät/auch sich die Soldaten vnd Befelchsleuth offentlich verlauten lassen/daß sie noch zur Zeit zu weichen oder die Quartier vnd Losament zuendern nit bedacht/darauff von den M G. Beampten/so doch mit diesem vnnötigen Kriegswesen jres Theils nichts zuthun Mangel in Prouiandts bey den Vnderthanen so nun mehr gutē Theils/wie gehört/auffs eusserst erschöpfft gar verderbt vnd verhergt/ab den F. M. Kästen vnd Speichern Frucht begert/mit angeheneckter Bedrawung/do jnē solche verweigert/dieselbe selbst abzuholen/darauß dann endtlich nichts anders dann allerhandt Vnrath/gemein Landtverderben/Jammer vnd Noth zubefahren/derwegen auch solchs Kriegswesen/vnd vor augen schwebende Gefahr dessen gröſſer vnd vielmehr in Acht zunemmen vnd abzuschaffen/je vngewisser der Außgang desselben/vnd der Abzug eines so vbel disciplinierte Kriegsvolck ist/bevorab dieweil all schrifftlich Ersuchen/vnd Bitt vmb Abschaffūg solcher Vngebür vnd vnleydtlicher thätlicher Beschwerungen/bey C. F. P. so solcher thätlichheiten in obangeregten gemeins dörffern/one verwilligūg deß mitgemeins Herrn Anw. G. Herrn Principals am wenigsten nit befügt/durchauß nichts verfangen/Dannenhero solches beschwerlichen wesens kein Endt noch Auffhörens/Wañ dann vielberührte Eynlegung deß Kriegsvolck/deren vberläſtige Atzung/Namb/Raub/Brädt vnd Blünderung/auch andere dergleichen Thätlichkeiten/zugefügte Beschwerungen/vnd Beschädigung der armen Vnderthanen/obangezogenen Rechten vnd Reichs Constitutionen vnd Abschieden stracks zuwider/vnd bey hoher Peen verbotten/auch summum periculum in mora vnd vnwiderbringlicher Schad zubefahren. Als ist Anwaldts an E. F. G. vnderthänige Bitt vñ hochfleissiges begeren zu Abhelffung erstägedeuten hochbeschwerlichen Obligēs/vnd verhütūg eusserster Landverderbung/E. F. G. wollen jhme mandatum auocatorium auff die Constitution deß Landfriedens/vmb ernstliche Abschaffūg deß eyngelegten Kriegsvolck an obspecificirtē gemeiner Oerter/dann auch ratione connexitatis mādata de restituendo & resarciendo damno dato, & non amplius offendendo seu turbando wider hochgedachtē J. C. C. F. P. Administratorn vnd Vormūdt/auch jr F. G. beampte zu A. vnd C. darinn jnen solches alles bey nähaffter Peen aufferlegt vnd befohlen werde/gnädig erkennen E. F. G. hochadelich/ꝛc.

DECRETVM.

Ist das gebetten mandatum auocatorium sine die vbrige Proceß cum clausula erkendt An. 88. Quamuis supplicans nō petierit citationem auff den Landtfrieden/tamen fuit iniunctum Protonotario mandatis de restituendo vt citationem inseret, &c. Hæc enim cū fuit necessaria, sine principali consistere nō potest, siquidem alias Camerę iurisdictio non esset fundata. sola autem citatio eam fundat, principaliter per se & in consequentiam etiam pro accessoriis. *Gail. lib. 1. de pac. publ. c. 4. numero 1. & c. 5. numero. decimoseptimo & decimooctauo*, ista omnia dilucide probat. Adde Memorialvisitation de Anno 79. §. fernerꝛ.

Huic simile votum extat pro mandato auocatorio in causa E. contra G. Die Fraw Ebtissen vnd dz Stifft supplicieret cōtra G. & consortes, p mandato de auocando die eyngelegte præsidiaros, relaxando captiuo & restituendo ablata & deteriorata, ist das gebetten Mandat de auocando bey Peen hundert Marck lötiges Goldts vnd relaxando sub consueta pœna erkendt/das vbrig begehren abgeschlagen den siebenden Septembris Anno &c. octuagesimoseptimo Refer. D. N. Consent. B. A. M. & B. Reꝰ hat in Actri cū statt/die jm mit Schuß vñ Schirm verwādt/viel Kriegsleut/welche er zu Beschützung seiner Landt ein gute Zeit gehaltē/eyngelegt/welche cōtra omnia iura humanitatis nedū hospitii dermassen

Massen mit Actricum Vnderthanen erbärmlich haußgehaltē/ dz billich nit allein à præcepto ciuili, sonder ab executione banni wol gegen jhnen hett verfahren mögen/dañ sie auch ein Hüdt in die Leinwad eyngewickelt/vnd zur Tauff getragen/ob dem Baptisterio getaufft/darnach ein Gevattermahl gehalten/die Kirchen vnd was dariñ gelehret worden/ geraubt/ spoliiret/ zerrissen / die Leut verwundt/geschossen/geschlagē/ bey Nacht geplündert/gefangen/ &c. Quod factum tam paci quam omni iuri, humanitati ac æquitati contrarium, ideo à præcepto sine clausula incipi potest. Nota tamen mandatum auocatorium non est decretum, sed solum de auocando, quo iniungitur Reo, daß er sein militem ausser d Kläger Orten anderswohin transferire. Ideo non fuit sub pœna banni mandatum, cum Camera illum militem immediate non auocet, & plus fuerit consideratum, quod narratum factum nullo iure sit iustificabile, dañ daß es wider den Landsrieden were/so ist auch Actricibus mehr geholffen per pœnam pecuniariam, dann per pœnam banni, welche inconsulto Cæsare contra Principes Imperii nit kan suscipirt werden. Mādatum de restituendo sine clausula non decernitur, quia nulla præcedente probatione vel liquidatione ablatorum, iniquum foret præceptum executiuum.

3. Supplicatio pro mandato, de auocando & non offendendo, item pro citatione ad videndum, & mandato de restituendo. In causa N.N. contra B. zu N.

WOlgeborner/ &c. wiewol in gemeinen beschribenen Rechten / deß Reichs Ordnungen/ Satzungen / vnd sonderlich deß Landtfriedens Constitutiō geordnet/vnd bey schweren Peenen/ vnd nemblich neben andern/deß H. Reichs Acht versehen vnd gebotten/daß keiner was Standes der seye/vnd in was Schein das beschehe/den andern vberziehen/bekriegen/sein Schloß/Stätte/ Dörffer oder ands mit gewaltthätiger That vnd gewehrter Hand anfallen/eynneñen/ oder sonst in einigen Weg vergewaltigen/sondern ein jeder/ was er zu fordern/mit Recht suchē/vnd außführen soll/jedoch eines solchē gāz vngeachtet/haben Wilhelm von N. Wilhelm vō N. Adam N. vnd Ernst von N. vnd andere/die man nicht noch eygentlich weiß/in aller Still vñ Geheym ein stattlich Kriegßvolck zu Roß vnd Fuß in den Stifft N. zu bringen sich gelüsten lassen/ vnd am nechst verschienenen Montag den vierdten Tag dieses Monats Octobris, vor Tag vngefährlich vmb zwey Vhren zu der Statt N. gerückt / derselben Thor am Mayn geöffnet / die Statt eyngenommē/vnd alle die/so sich zur Wehr gestellt/erbärmlicher mörderischer Weiß erschossen vnd vmbbracht/ vnd folgendts die Statt eyngenommen/ auch meinen gnädigsten Fürsten vnd Herrn den Bischoff zu N. im Schloß daselbst noch belägert vnd verschlossen halten/vnd haben/ alles wid obangezogene Recht/Reichs Abschied/Ordnung/ Constitution vnd Satzungen. Hierauff vnd dieweil dann solch gewaltthätig Landtfriedbrüchig Eynfallen/Mord vnd Todtschlagen/auch Belägern deß Herrn B. nit allein zuerweisen vnd beyzubringen/sondern nümehr allhie/wie auch sonst allenthalben/rüchtbar/wissend vnd Landkündig/ vnd dañ deß Herrn Bischoffen zu N. vnd gleich so wol jrer Fürstlichē Gnaden Vnderthanen im Stifft hohe vñ eusserste Notturfft erfordert/ deß Orts rechtliche Hülff von ewrer Gnaden vñ diesem Kayserl. Cam. als höchster Justitien im H. Reich zu erlangen / so langt demnach mein als deß Herrn B. gemeinen Anwalds/vnd auß sonderem derhalben empfangenen Befelch / an E. G. mein vnderthänige Bitt vnd Anruffen / die wöllen wider obgedachte Wilhelm von N. Wilhelm von N. Adam N. vnd Ernsten von N. vnd jhren Mitverwandten Rittmeister vnd Kriegßvolck/erstlich quia summum periculum in mora ein Kayss. pœnal Mandat gnädig erkennen vnd mittheilen/ darinnen jnen sampt vnd sonder von Röm. Kay. Macht/bey vermeidūg der Peen im Landfrieden bestimpt/sonderlich aber deß heyligē Reichs Acht ernstlich gebotten werde/daß sie den nechsten nach Vberantwortung oder Verkündung desselben/von jrem thätlichen Vberzug vñ Fürnemmen abstehen/jr Kriegßvolck ohne einigen Verzug beurlauben/auch sich gegen meinem gnädigen Herrn/ seiner F. G. Land vnd Leuten/ sonderlich der Statt N. vnd deren Innwohner Geistlich vnd weltlich/eygen gewaltthätiger lädfriedbrüchiger Thaten vnd Handlungen enthalten/ vnd sie darwider samptlich oder sondlich weder am Leib/Haab oder Gütern nicht beschweren noch beleydigē/selbst oder durch andere/ heimlich noch offentlich/in keinerley Weiß oder Weg/sonder sich ordentlichē gebührlichen Rechtens gegen S. F. G. deren Stifft vnd Vnderthanen gebrauchē/dessen Außtrags vnd Entschiedts in all Weg sättigen vnd benügē lassen / dañ ferrner auch ein Ladung zu sehen vnd hören/von bemeldter begāgenen landfriedbrüchigen mördlichen That willen / in die Peen der Rechten vnd Landfriedens/ sonderlich deß H. Reichs Acht gefallē seyn/auch ein Mandat der zugefügten Schäden / Name/ Plünderung/Todtschlagens vñ anders geübten Mutwillens halben gebürlich Kehr/Wädel vnd Abtrag zuthun/gnädig erkennen. In dem allem vnd jedem insonderheit / wie es nach Gestalt dieser grausamen vnerhörten Landtfriedtbrüchigen Thaten in kräfftigster bestendigster Form gebetten vnd erkendt werden soll/kan oder mag E. F. G. hochadelich richterlich Ampt höchster Notturfft vnd Billichkeit nach in Vnderthänigkeit anruffendt.

Decretum: Seyndt gebettene Proceß erkeñt in Consil. 8. Octobris Anno 63.

TITVLVS XII.

Mandata de non vendendo, alienando nec vastando.

1. Supplicatio pro mandato inhibitoriali sine clausula, de nō impediendo fieri venditionem seu alienationem, in causa C. von A. *& consortum contra G.S. & consortes.*

HOchwürdiger/ꝛc. E.F.G. gibt Anwaldt der N.N. hochtringender jher Notturfft nach vnderthänig zuvernemmen / wasmassen jetztgedachte Junckern ein adelichen Sitz vnd Gut P. genandt/ so sie iusto ac legitimo titulo bekommen / etlich viel Jahr hero ohn männigliches Eyntrag vnd Verhinderungen in tranquilla & quieta possessione adeoque iure imperii innen gehabt/ ersessen vnd hergebracht / wiewol nun alle vnd jede Contract jnnsonderheit aber kauffen vnd verkauffen / vermög gemeiner beschriebener Recht / auch deß H. Reichs Constitutionen vnd Ordnungen/ in der Cōtrahenten freyem vngezwungenen Willen/ stehn/ vñ one derselbē Beliebungen vnd Wolgefallen durch jemandt wer der auch sey/ ausserhalb sonderbarer in paucis quibusdam casibus in iure specificierter vnd außgetruckter Vrsach/ nit geschlossen / vollzogen noch respectiue gehindert/ gesperret vnd auffgehalten sollen werden / sonder vielmehr einem jeden seine Güter libere vnd seines Gefallens zuverkauffen/ oder in andere Weg zu alienieren / zuvereussern vnd zu seinen Nutzen zu distrahieren Macht vnd Gewalt gegeben/ gegönnet vñ zugelassen ist/ vnd seyn soll: Cum quilibet rerum suarum iust⁹ ac legitimus sit moderator & arbiter. So tregt sich doch solchē gemeinē beschriebenē natürlichē/ auch aller Völcker rechten/ Gewöheit/ Satzūgē/ vnd Ordnungen außtrücklich zuwider vñ entgegen jetzo zu/ als obgedachte Anw. günst. Jūckern vnd Principalen / allbereit jr eygen iustissimo titulo viel jahr lang rühwig ersessen Gut P. nicht allein zu mehrer Beförderung jres Nutzens/ sonder vielmehr zuverhütung jhres adelichen Vndergangs vnd Verderbēs jrer Gelegenheit nach zu distrahieren/ zuverkauffen/ vñ in andere Weg zuvereussern Vorhabens/ daß sich weylandt deß auch Edlen Vestē H. S. vnd desselben H. selige nachgelassene Erben G. vnd D. auch H. R. jhnen in solchem jrem rechtmässigen vnd wollbefügten Fürhaben allerhandt vnzulässig vnd ipso iure verbottene turbationes, molestationes vnd Verhinderungē / dardurch solche vorgenomēne venditio zurück gehalten/ vnd hindertrieben werden möchte/ de facto selbst eygenthätlicher vnd gewaltiger Weiß zuzufügen vnderstehen/ gantz ohne / daß sie eynige in Recht gegründte erhebliche Vrsach / warumb solche Veräusserung nicht statt haben köndte/ soll oder möge / im wenigsten wie sich das rechtlicher Ordnungen nach zuthun gebürt / vorgebracht / oder nochmals beständiglich vorbringen können/ Wann nun solches den Klägern zu höchstem Nachtheil will gereichen/ auch wo denselbigen durch gebürliche mandata vnd Rechtsmittel nicht begegnet / ein vnwiderbringlicher Schadt vnd Beschwerdt darauß zubesorgen / vnd dann den obangezogenen Rechten/ Constitutionen vnd Ordnungen zum Höchsten zuwider / ja cum vtilitate & bono publico, quod per prohibitionem liberorum commerciorum & contractuū impeditur ac læditur ex diametro pugnirt/ vnd fast scandalosum ist / ac nullo iure iustificiert kan werden / daß ermelten Klägern mit obberürtē jrem Hauß P. nach dero besten Gelegenheit/ Nutz vnd Gefallē zu geberen/ vnd dasselbig zuverkauffen/ die Hand gesperrt vñ verbotten seyn soll/ in welchen Fällen aber/ Vermög der Recht vnd Reichsordnung *part. 2. tit. 23* à præcepto executiuo wol angefangen vnd mādatum sine clausula decerniert werden kan / wie dann hiebevor in dergleichen Fällen an diesem hochlöblichen Kayserlichē Camergericht ad supplicationes F. vnd B. Gebrüder von E.H.J.H B. Anno &c. 82. Gebrüder von S. Wittiben vō der SB. contra eundem H.B. den 2. Decembr. Anno &c. 89. dieser gestalt mandata erkändt seyndt worden/ Dem allem nach langt vnd ist an E.F.G. Anw./ in Namen seiner günstiger Principaln gantz vnterthänig Bitt / die geruhen den Beklagten bey einer namhafftē scharpffen straff ernstlich sine clausula zu mandieren vnd zu befehlen jhnen Supplicanten liberum arbitrium mit jrem jnnhabenden Gutt P. nach dero Willē vnd wolgefallen zuhalten vnd zuwalten/ ferrner nicht zu sperren noch hindern / sonder jhnen dasselbig nach jrer Gelegēheit zuverkauffen/ oder in andere Weg zuvereussern aller Dings frey zulassen/ vñ von fürgenommener Molestation vnd Gewaltthätigen Verhinderungen hinfüro abzuthun/ vnd sich an ordentlichem Rechten/ im Fall sie einig billichmässige Anspruch zuhaben vermeynen wolten/ sättigen zulassen. E.F.G.

Decretum: Erkendt in Consil. Anno 80.

Mandatum de non alienando neque vastando cum citatione. In causa SS. contra AF. & consortes.

WIr Rudolff/ꝛc. Entbieten vnserm/ꝛc. E.A. F.O. SS. vnd DB. vnser Gnadt vnnd alles Guts/ liebe Getrewen/ vnserm Kayserlichē Camergericht/ haben vnsere ꝛc. G. vnd O. de SS. supplicierendt anbracht / wiewol in den gemeinen beschriebenen Rechtē heylsamblich vnd wol ver-

versehen / darzu bey schwerē Peenen verbotten / ja der natürlichen Billigkeit selbst gemäß / daß niemand was Standts oder Wesens derselbig auch sey / deß andern Haab vñ Güter / exceptis paucis quibusdam casibus in iure expressis fürsetzlicher Weiß / eygens Gewalts vnd Fürnemmens verkauffen / oder in einige andere Wege alienirn vnd vereussern solle / vnnd da auch je ein solches beschehe / daß es doch an ihm selbst für nichtig vnd krafftloß zu halten / ob auch wol inn dem Fürstenthumb H. S. bey allen vom Adel / auch sonst männiglich notorium vnnd vnwidersprechlich wahr / daß auff sie Supplicanten / als die nechste Agnaten vnd Lehens Erben / nach Absterben weyland O. S. S. jhres freundlichē lieben Vettern patruelis, ein adelicher Sitz P. genandt daselbst in H. S. gelegen / als jhr alt vätterlich vngezweifselt Stamm Lehen / mit dessen Zugehörungen / Vermög vnstreittigen Lehen Rechtens vermanet vnd gefallē / dasselbe auch beyd so viel das dominium vtile vnnd possess. betrifft iure proprio acquirirt vnnd erlangt / wie solches zum theil mit brieflichen Documenten / zum theil mit lebendiger Kundschafft nach aller Notturfft zu belegen vnd zuerstatten / daß iedoch dessen alles vnerwogen / jhr Beklagte vnd euwere Consorten in jetzt berührt / ihnen Supplicantē ohnzweiffenlich zuständig Lehen Gut P. vnterm Schein euwerer prætendirtē Fidejussion vñ debiti (das man euch doch in keinē Weg geständig) de facto euch nicht allein eyngetrungen / dasselbig mit Abhauwung deß Gehöltzes vñ Fruchtbarn Bäumen / wie auch mit vbermässiger Schatzung vnd Frondiensten jämmerlichen verwüstet vnd verderbet / sondern auch noch ferner euch gelüsten lassen / mit der Alienation vnd Verkauffung desselbigen Guts / ohne einigē Fug Rechtens / Befelch / Vollmacht / oder d' ordentlichē Obrigkeit Decret / sondn allein eygens freyen Willens / jhnen vnwissend zu verfahren / wie jhr euch dañ täglich / ob jhr einen emptorem præsertim potentiorem, dem jhr es zuschlagen vñ vbergeben / vnd also die Supplicanten gänzlich darumb bringen vnd ausssetzen könnet / zum höchstē bemühet / auch endtlich so viel expractisirt habet / daß jhr ohnlängst H. von S. zu C. dahin gebracht / daß er durch einen vnter euch getroffen vermeynten Kauff das Gut P. an sich zu bringē im Werck vñ Fürhabens sey / vñ ob wol Supplicanten / als bald sie dessen in Erfahrung kommē / so wol den angemaßtē Kauffer / als euch Verkauffer conditionem istius prædii (daß solches nemlich jhnen einzig vnd alleinig zugehörig vnd sie weder euch Beklagtē noch jemand andn darinn nichts geständig weren) durch Notarien vnd Zeugen gebürlich zu erkennen geben / vnd dawider protestirē lassē / so thut jhr doch nichts desto weniger auff euweren vnbefügten Fürnemmen steiff vnd vest beharren / alles allein der Meynung durch solche expractisirte geschwinde Alienation / den Supplicanten mehr Feind vnd Widersteher an den Halß zu hencken / jhnē dadurch alle Wegē vnd Thüren zu solchem jhrem verfallenē Lehen zu versperren vnd zu verschliessen / oder zum wenigsten difficiliorem eius recuperationem & inextricabiles lites zu machen. Wann aber jhnen solches zum höchsten Nachtheil wölle gereichen / vnd auch wo demselbigen durch gebührliche mãdata vnnd rechtliche Mittel nicht zum fürderlichsten / vnd noch für den jetzigen fürstehendē Kieler Vmbschlag / so in kurtzen Tagē (daselbst dañ die vermeynte venditio, wie zu der Zeit deß Orts gebräuchlich vollzogen werdē soll) begegnet / ein vnwiderbringlicher Schad vnnd Beschwerden darauß zu besorgen / vnnd also summum vnd extremum periculum in mora, auch den obangezogenen beschriebenen vnd natürlichen Rechten zum höchsten zuwider / exemplum pernicioſum auch nullo iure iustificirt werden kan / daß jhr Beklagten mit jhrem der Supplicanten alt vätterlichē Stamm Lehen ewers Gefallens gebahren / halten vnd walten sollet / in welchen Fällen Vermög der Rechten vnd Reichs Ordnung lib. 2. tit. 23. à præcepto executorio wol angefangen / vnd mandatum sine clausula erkennt werden kan / Solchē nach vmb diß vnser Keyserlich Mandat wider euch zu erkennen vnd mitzutheilen / in Vnterthänigkeit anruffen vnd bitten lassen / wie dañ auch solche Proceß jhnen heut Dato erkeñt worden seyndt / hierumb so / ꝛc. bey Peen 12. M. ꝛc. hiemit ernstlich / ꝛc. vnd wöllen / daß jhr fürohin euch obberürter vnd allem andern deß Guts P. biß zu rechtlichē Außtrag vnd Erörterung der Sachen / im gleichen auch alles vnziemlichē Brauchs vnd Verwüstung deß Gehöltz / mit Fällung vñ Grasung der grünen fruchtbarē Bäumen / auch endlicher Verderbnuß der Vnderthanen / mit vbermässigem Frohn vnd Dienst gänzlich enteussert / abthut vnd enthaltet / dem allē nicht zuwider thut als lieb / ꝛc. Wir heischē / ꝛc. hiemit / daß ihr auff dē 9. Monats N. ꝛc. derē wir euch für den ersten / ꝛc. hierinn willfahrigen Gehorsamb in Recht anzubringen / vnd im fall jhr diesem vnserm Keys. Gebott nicht gelebt habt / als dañ zu sehen vñ hören euch in obbestimbte Peen gefallen seyn / mit Vrtheil vnd Rechtsprechen erkennen vnd erklären / oder aber beständige erhebliche Vrsach / ob jr einige erhaltet / dargegen gebürlich furzubringen / vnsers Keys. Cammergerichts Erkanntnuß vnd fürderlichen Entschiedts darüber zugewarten / wann jhr kommet / ꝛc. darnach / ꝛc. Datū Speyer den 3. Ian. Anno, &c. 92.

2. Supplicatio pro mandato sine clausula de nō cogendo alienari decimas: item de restituendo. In causa H. I. H. B. contra E. von S. viduam F. von S. B.

CAsvs. Dux B. cogere vult viduā à S. ad vendendū decimas quasdā oblato & cōstituto

ab ipsomet principe pretio? an mandatum sine clausula contra principem decerni possit?

Narratur: Welcher gestalt jetzgedachter Supplicantin Junckern/vñ dessen authorib. d' Zehenden von den Beeden Dorffschafftē L. vnd W. Im Ampt RB. gelegen/vor ein/zwey/dreyhundert vnd mehr Jahren hero zuständig gewesen/vñ sie derselben possession vel quasi solche lange Zeit gehabt/auch gedachter F. von SB. solche Zehēden auff Supplicantin ex testamento vnd also iustissimo titulo transferiret hat/ob nun wol dē allgemeinē ongezweiffeltē beschriebenē Rechten deß Reichs Constitution/Abschied vnd Ordnūg wie auch aller Völcker vnd natürlich Rechtē vñ gewonheitē gemäß/dz alle Contract in d' Contrahēten freyer Willkür stehen/insonderheit aber seine Güter libere seines Gefallens zuuerkauffen vnd zuuerleihen ein jeder Macht haben/vnd keiner dieselbe wider seinen Willen zuuerkauffen gezwungen/viel weniger zu einem gewissen pretio oder Zinß mit Gewalt astringiert werdē soll/bevorab wañ dasselb pretium oder Zinß gar wenig ist/vñ die jenigen/welche zu denē Contracten gezwungē werden wöllen/Wittiben od' andere miserabiles personæ sind/vñ dann nit ein schlechte sond' ein grosse Gewalt auff Verweigerung deß Verkauffers od' Verleihers gegē dieselbe Personē geübt/nec publica vtilitas solchen Kauff erfordert/dieweil auch publica vtilitate vrgente, vt res aliqua vendatur iustissimum pretium zuerstatten vnd zuerlegen/so hat doch weyland der durchleuchtig F. H. B. hochlöblicher Gedächtnuß bald nach absterbē bemelts F. von SB. seligē durch J. F. G. fürnehme Räth/gerührter Zehenden halber mit Supplicantin zu dem Ende/dz sie dieselben entweder jhr F. G. vmb ein 1000. Goltgüldē Müntz vnd also kaum vmb dē drittē od' vierdē Theil iusti pretii. (Sintemal die Zehenden nit gern bezahlt werden) zuuerkauffen/od' sonst vmb ein genañts nach J. F. G. gut achten zu locieren einem zu B. Handlen lassen/vnd dieweil Supplicantin solch jhr anererbts vnd in Besitz vel quasi genommen ius, Recht vnd Gerechtigkeit zuuerlassen Hochbedenckens getragen/sich vnderstandē mit Gewalt sie dahin zutringen vnd anzuhalten/darauff dañ ferner derselbē güter halber erfolgt/ob wol Supplicantin jungst am 21 Julii/wie das Korn abgemehet/vnd volgenden Tag der Zehendē signirt vnd auffgemacht/nichts weniger sich vermutet/dann daß der Herr Beklagte als jetzregierender Landts Fürst solche von jr F. G. Herrn Vattern H. J. Christmilter Gedächtnuß vorgenommene Handlung ratificieren/vñ ad effectum producieren wölle/daß nit destoweniger auff außtruckentlich J. F. G. Befelch/welcher in originali vorgezeigt wordē/der jetzige D. von SB. võ H. keiner andern Sachē halben/dañ dz jren F. G. die Supplicantin den Zehendē/sonderlich vmb so gering pretiū nit verkauffen können noch wöllē/dz gantze Gericht SB. Mann bey Mann mit jren mordentlichen Wehr vñ Waffen/Büchsen/Spiessē vnd Forchē auffgemanet/dahin zu Supplicātin beneben jren Dienern ins Feld geschickt/jhr den auffgeladenen Zehenden von den Wagē mit Gewalt zunemen befelch geben/wie dann auch die abgeschickte auß befelch jr der Supplicantin Diener die Büchsen Spieß vnud Forchen vor die brust gesetzt/dieselben võ den Pferden geschlagē/gefänglich angenomen vnd zu Supplicātin zwischen den Leib vnd Armen mit Spiessen hergestochen 3. Wagen vñ 11. Pferd geheñet/geschlagen vnd damit also gebahret/vñ dermassen Hauß gehalten/dz jnen dz Blut auß Maul vñ Nasen gelauffen/folgend võ einander ins Feld lauffē/sich vnder einander schlagen/tretten/vñ verderbē lassen/vnd wie diß also verrichtet/auff jrer Wittibē eygenthümblichen Hof zu L. vi & manu armata gefallen/die Zäun auff Anwerbūg eines verwegenen Notarii H. S. genañt auß lauterē Freuel vñ Vorsatz nidergerissen/die Schlösser/Riegel vnd ander Instrument von den Thorē abgeschlagē/in die Schewr häuffig gestrewt/vnd dz Zehendkorn so bereits den vnd die vorige Tag dariñ gebracht/beneben anderm Korn d' Wittibē zuständig/vnd von andern jren Ackern dahin geführet/weg genomen/auff jhre Wagen laden vñ darvon nach SB. bringen lassen/vnd solchs alles wie obsteht keiner andern Vrsach/dann dz Supplicātin S. F. G. die angedeute zehendē nit verkauffē wollen/Wañ nu solchs obāgezogenē allgemeinē beschriebenen/ja Göttlichen/natürlichē vñ aller Völcker Rechtē/deßgleichen deß H. Reichs Constitutionē vñ gemeinen Gewonheiten zum höchsten zuwid/auch cum publica vtilitate & bono, quod per prohibitionem commerciorum & contractuū impeditur, ex diametro pugniert vnd scandalosum ist/nec vllo iure iustificari kan od' mag/sonderlich in gegēwertigē Fall/vbi nulla necessitas publica vrget, vt supra dictæ decimæ vendentur, daß Supplicantin mit bemelten Zehenden jres Gefallens zugebahren vnd deren zugenieſſen gesperret/vnd wider jren Willen/dē Herrn Beklagten dieselben zuuerkauffen od' zuuerleyen/mit beschwerlicher Bedrawung gebortē/in solchē Fällen mandatū sine clausula decernirt werden kan/vnd ein solch Mandat allhie desto mehr statt hat/dieweil man auff der gegenseyten d' Supplicātin ein so gering Werth vñ Zinß/welchen kaū d' dritt oder viertheil iusti pretii & mercedis erreicht/für bemelten Zehenden anzunemmen zu nötigen vnderstanden/vnd solche læsio pro enormissima zu halten/auch von wegen dessen/dz Supplicantin nit in solchen Kauff oder Leyhung willigen wölle/nit ein schlecht sonder ein solch groß Gewalt/vnd Thathandlung/wie daroben in specie narriert/gegen sie gevbt/vñ dieselbe desto mehr pessimi exempli vñ nullo iure iustificirt werden könen/dieweil Supplicantin ein blödes Weibsbildt ist/& quidem vidua, quæ referri solet inter miserabiles personas, quarum maximus fauor est, &

quæ

que facilius à potentioribus opprimuntur, ideo que magis quam alii expeditiori aliqua via & auxilio per ipsam etiam Imperatoriam Maiestatē vt supremum Iudicem, quam Camera hæc Imp. repræsentat, iuuari debent. Zu dē so diß Werck nit verhütet/sondern in consequentiam gezogen werdē solte/darauß allerhād Cōfusion vnd grosse gefährliche Beschwerungen geringen Stands vnd vnvergnugsamen Personen im H. Reich zugefügt werdē möchtē/d̄ von H. aber E. F. G. immediate vnderworffen / vnd also E. F. G. Jurisdiction ex tit. de continentia causæ non inuidenda fundirt/vnd diese Sach vor dieselbige gehörig/wann gleich ordinaria via procedirt würde vnd dann in gleichen Fällen an diesem hochlöblichen Cammergericht laut beygelegtē præiudicio mit lit A signirt/vor diesem dieser Gestalt mandata erkannt worden sindt. Dem allē nach langt an E. F. G. im Namen seiner günstigen Principalin gātz vnderthänige Bitt/dieselbe hochermeltem Fürsten vnd J. von H. jhr Supplicantin liberum arbitrium mit jrē Zehenden zu schaltē/zu gebahren/nach jrer Gelegenheit zu relinquirē/frey zu lassen/vō fürgenomenem Gewalt zukünfftig abzustehen / die dieser wegen abgenomene 11. Pferd vnd 3. Wägen/wie auch das Zehēd Korn ohne Entgeltnuß fürderlich zu restituiren/widerzustellen oder den billichē Wehrt respectiue darfür zuerstatten bey einer scharpffen Peē ernstlich mandiren wöllen mit angeheffter Ladung in einer bestimpten Zeit vor E. F. G. zu erscheinen/d̄ solchem Mandat alles seines Innhalts gehorsāmlich gelebt glaublich anzuzeigen / oder im fall deß Vngehorsams sich in die Peen/ꝛc. E. F. G.

Decretum: Ist gebetten Mandat/so viel den Verkauff oder Verleihung deß angezogē Zehēden belangt sine clausula, aber das vbrig Begerē die gebetten Restitution betreffend cum clausula erkennt in conf. 2. Decemb. An. 89. Refer. D. M. D. H. D. P. Licet potuisset dubitari, an mandatū cum clausula de restituendo decerni propter defectum iurisdictionis, posset, cum causa videtur pertinere ad Außträg/tamen propter atrocitatem facti præcedentis, cui sequens factum videtur esse connexum, præterea ex continentia causæ (de qua tamen etiam dubitari potuisset) allegati domini putarunt mandatum supradictum sine periculo decerni posse, cum etiam in causis fractæ pacis mandata de restituēdo citati onibus plerunque soleant annecti, cum tamen alias ad mandandam restitutionē in iurisdictione fundati non simus.

Tenor mandati sine clausula præiudicii litera A. signirt **In Sachen** *K. contra B. S.*

NArratur: Wiewol die Contract/sonderlich aber in kauffen vnd verkauffen/vermög der beschriebenen vnd aller Völcker Rechten/in der Contrahenten freyen Willkühr stehen/vnd ohne beyder Theil Wissen vnd Willen nit geschlossen/viel weniger vollzogen werden können sollen oder mögen/ jedoch dessen vnangesehen hat jnen dem L. niemandts als D. Lieb Holtz zu verkauffen gebieten/auch in andern jhren Gehöltzen gut Wellen Holtz abzuhawen vnd zu verkauffen begeren thun/darzu jhnen sagen lassen/daß sie ein Wellē Holtz/so dabeuor als die Wellen kleiner/dann jetzo gebunden/vor 10. Marien Groschē verkaufft worden/nur mit 6. Marien Groschen bezahlen wöllen. Dieweil nun solches jnen Klägern zum höchsten Nachtheilig vnd ein vnwiderbringlich Schad vnd Beschwernuß darauß zu besorgen/wann dz Holtz/welches in so langer Zeit nit wider auffwachsen könnte/also verhawen werden solte diß falls auch kein Streit/dann allein vm̄ Recht vnd aber in keinē Rechten vberal iustificieret werden könne/dz D. L. ermeldten Klägern wider jren Willen dz Gehöltz auß jhren Wälden abkauffen möge/od̄ auch da Klägere nach jhrer Gelegenheit darauß zu verkauffen hetten/vnd D. L. vor andern vmb ein billichen Wehrt gleich verkauffē solten oder wolten/das Kauffgelt D. L. Gefallēs setzen / auch darauff dz Gehöltz abhawen lassen/vnd also den Contract allein für D. L. vnd ohne der Kläger willen machen/schliessen vnd vollziehen solte/solchem nach vnd dieweil die Recht vñ Reichs Ordnung von wegen der vnwiderbringlichen Beschwerungen vnd Handlungē welche im Rechten nit iustificirt werden können/dē Beschwerden mandata sine clausula zu ertheilen mit tiglich zuliesen/vnsers Keyser. Cammergerichts iurisdictio auch in dem Fall gegen D. L. so vns vnd dem H. Reich one mittel zugethan/gnugsam fundirt. Derwegen jhnen diß Kay. Mandat sine clausula auf jr vnterthänig anruffen vnd Bitten vnter Dato diß wider D. L. also erkent wordē ist/als gebieten wir D. L. von Rō. ꝛc. bey Peen 6. M. L. G. hiemit ernstlich/vnd wöllen dz dieselbe Klägern jr Gehöltz nach jhrem Gefallen verkauffen laß/vnd wann D. L. jnen etwz abkauffē od̄ abhawen lassen wolt/zuvor mit Klägern deß Kauffs sich vergleiche/vnd ein annemlich Kauffgelt dar für zu erlegē/hierinn nit vngehorsam sey. Daran/ꝛc. Wir heischen/ꝛc. Datum Speyer den 19. Nouembris, Anno, &c. 82.

3. Supplicatio pro mandato de non alienando seu potius ad se vi & metu trahendo subditos. In causa **der Wittibin von**
O. S. contra E. G. **zu**
O. F. L.

HOchwürdiger Fürst/ꝛc. wiewol keiner den andern vnerlangt Rechtens seiner Possession vel q. entsetzē/viel weniger dessen Vnderthanen durch gute Wort oder Bedräuwung von jhrer Herrschafft wider geleyste Eyd vnnd Pflicht/abwendig vnnd jhme anhängig machen soll/ sondern solches alles so wol an jhme selbst propter periurium also geschaffen/daß es durch manda-

mandatum sine clausula mag abgeschafft werden. Wiewol auch das Hauß O. S. vnnd dessen Herrlichkeit nit Lehen/sond ein frey adelich Allodial je vnd allwegē gewesen vnd noch ist/ wie dañ bey diesem gericht wol bewußt/ daß die vom Adel in F. L. jhre Güter dnd Herrlichkeiten nit Lehens weiß sondern eygenthümblich jnngehabt / vnnd noch haben/auch niemals einer vō O. S. Lehen Pflicht gethan vnd erstattet/als jedoch weylandt der Ehrnuest vñ Edel Herr von O. S. rc. selig in Gott verschieden/vnd nach jhme seine Liebe Mutter A. B. Wittib von O. S. vnd O. K. seine liebe Haußfrauw per testamentum heredes vnd testamentarios respectiue in seiner eygenthümblichen adelichen Nahrung/sonderlich dē Hauß vñ Herrlichkeit O. S. vnd allē anderē verlassen/dieselbe auch pro cuiusq; iure hereditatem adiirt/ sich deren immisciret/ deren Possession vel quasi rühig erlangt vnd noch jnnen haben/vnd derwegen vber allbereit zugestanden Hertzenleyd/wegē tödtlichen Abgangs jhres einigen Sohns/vnnd jungen Ehegemahls/ billich in dem Jhrigen nit solten vergwaltigt / auff das eusserst genottrengt vnd molestirt werdē / So vntersteht jedoch sich d Wolgeborn/rc. Graff E. rc. vnterm Schein/als wañ berürt Hauß ein Lehen sey/ vnnd einer von O. S. dasselb in einer alten Cartabell geschrieben vnd gestanden habē solte/ der Wittibin mit vnerhörter Gewaltthat zuzusetzen/ihnen jhre Häuser abzusteigern/sie deren zuentsetzen/jre Vnderthanen wider geleyste Pflicht vnnd vber alles Entschuldigen jhrer geleysten Huldigung / jhme zu schweren/partim vi, partim pollicitationibus zu ziehen/vnd von Anw. Principalinnen abwendig zu machen/inmassen dann seine Gnad am siben zehenden Tag Februarii jüngst/Volck vñ Soldaten gen O. S. abgefertigt / welche jres Gefallens die Vnterthanen in die Kirchen beruffen vnd gezwungen nolentes volentes von jrer Huldigung abzustehn / vnnd in deß Grauen Huldigung/& sic ad præsens periurium zwingen wöllen/wie sie dann auch noch zur Zeit darnon nicht ablassen/sondn kurtz rund damit fortfahren wöllen/ damit sie dann das Hauß desto leichtlicher mit Gewalt eynnemmen mögen / Wann dann diß alles obgehörten Rechten vnd Reichs Constitutionibus strack zuwid/vnd also beschaffen/daß propter summum periculum & irrecuperabile damnum, quod est in mora, mandata auch sine clausula mögen erkennt werden/in Erwegung/weil man wider vorstehenden Gewalt/ Hülff zu Vertheidigung d Jurisdictiō/auch Possession vel quasi Schutz vnd Schirm vnderthänig suchet/& officium iudicis nobile imploriret vnnd angeruffen werden kan / dasselb auch diß Orts wol: aber einige Ordinari Proceß / siquidē de futuro grauamine agitur nit statt haben/daß man dz adelich richterlich Ampt notwendig muß anruffen/Als ist Anwaldts vnderthänige Bitt/ jhme ein Mandat sine vel cum clausula gnädiglich zuerkennen/vnd jrer Gnadē/ als die one das ewerer Fürstlichen Gnaden Jurisdiction immediate, aber die klagende Wittib mediate vnterworffen/vñ also die Jurisdiction darinn fundirt) darinn zu gebieten / von jrē thättlichen Fürnemmen abzustehn/Anwalds Principaln vnd deroselben Vnderthanen wider Pflicht vnnd Eydt nit zu tringen noch zu beschweren/ oder da dgleichen beschehen/die alsbald wider zu relaxiren/vñ in jre alte Pflicht vnd Huldigung kommē zu lassen / cum annexa citatione ad docendum, oder sonst Gestalt der Sachen noch so viel vnd auff wz Weiß diß Orts etwas zu bitten/dasselb cū vel sine clausula gnädiglich zu erkennen/rc.

Vorū: Domini inprimis putabāt posse illam cōmodius citationem petere, vt velageret suppolio, vel si nondum spoliata esset, appellaret inde extraiudicialiter, tanquam à futuro grauamine: quidam etiam Dominorum in hac sententia perstiterunt, tandem decretum, Ist gebetten mandatum doch cum clausula erkennt / in cons. 5. Iunii, Anno, &c. 89.

Mandatum sine clausula de non alienando cum citatione In causa P. contra V.

WIr Rudolff / rc. Entbieten dem Hochgebornen G. H. P. R. vnserm lieben O. vnnd F. vnser Gnad vnd alles Guts. Hochgeborner lieber O. vnd F. vnserm Kay. Cammergericht habē die auch Hochgeborne J. C. vor sich selbst vnd als der C. F. P. Admin. K. P. L. vnd J. Gebrüdere vnnd Vettern alle P. G. rc. vnsere liebe O. vñ F. supplicierend anbracht/wiewol im gantzen Reich Teutscher Nation in allen C. F. vnd F. Häusern vblich vnd herkommen/auch steiff vnd vest gehalten worden vnnd noch/ daß kein Churfürst oder Fürst das jenige so jhme an Landt vnnd Leuten/ Schlössern/Stätt vnd Flecken zugetheilt vñ angefallen/von seinem Stammen vnd Namē auß oder von dem Geschlecht verkauffen/pfandweiß andern eynräumen / oder in andere Wege entfrembden oder veräussern kan od mag/auch lege publica siue pragmatica sanctione Caroli Quinti, die man die gülden Bull zu nennen pfleget/ außtrücklich statuirt vnd geordnet/daß die C. F. vnd Fürstenthumb/ beuorab die höhere vnd fürnembste/als die Pfaltzgraffschafft bey Rhein/ dz Hertzogthumb Sachsen/vnnd die Marck Brandenburg an jren Land vnd Leuten / Herrschafftē/ Schlössern/Stätten/Flecken/Mann vnd Lehen hafften vnzertrent beyeinander bleiben vnd gelassen werden sollen/dazu in dem löblichē Chur vnd Fürstlichen Hauß P. allerhand alte vor drey hundert Jahren auffgerichte/ vnnd seythero viel mals ernewerte/auch jeder Zeit vnverbrüchig gehaltene Verträge vorhādē/die außtrücklich mit sich bringen vnnd vermögen / daß kein Statt/ Schloß/

Schloß/Marck od Fleck/die dazumal/als solche Verträg auffgerichtet/zu der P. vom R. vnd im B. gehörig gewesen/seythero dazu kommen/oder ins künfftig zu ewigen Tagen darzu gehörē würden/von dem Hause der P. entfrembdet/hinweg gegeben/verendert oder versetzt werden sollen/es geschehe dann mit aller P. G. die dazumal im Leben seyn würden/Wissen vnd Willen vnd Verhängnüß. Wiewol auch in gemeinen beschriebenen Rechten/deß H. Reichs Ordnung vnd Satzungen heylsamlich versehen/daß keiner den andern oder dessen Vnderthanen bekriegen oder in keinen Weg vergewaltigen/sondern ein jeglicher sich gegen dem andern ordentlichen Rechtens gebrauchen vnd dessen sättigen lassen soll/daß doch dessen vngeacht D. L. solchem vblichē Gebrauch/auch der gülden Bull vnd angeregtem Vertrag/vnd also & priuato & publico iuri stracks zuwider/mit dē Hochgebornen E. H. zu L. ꝛc. (der/wie bewust/dem Reich nit absolute vnterworffē) sich von wegen dero Schloß vnd Flecks P. B. in einen vermeinten Kauff eyngelassen/vnd solches wie nicht allein das gemeine Geschrey gehet/sondern auch D. L. vnd derselben fürnembste Diener vngescheucht sich verlauten lassen/zu keinem andern Ende/dann mit dem vbermässigen Kauff oder Pfandschilling darfür allbereit versprochen/im Reich Teutscher Nation/vnd insonderheit in dē löblichen Hauß der P. thätliche Vnruh anzurichten/vnd gegen etlichen der Agnaten/die doch Recht wol leiden mögē/mit Thätlichkeit sich eynzulassen. Wann nun diß D. L. Beginnen den gemeinen in C. vnd F. Häusern wolherbrachten Gebräuchen/vnd sonderbarn deß löblichē Hauß der P. offtmals erwiderten Vertägen/Dispositionen vnd Statutē gantz entgegē/auch hierauß nicht allein den P. G. sondern auch allen am R. bevorab vmb P. B. hervmb gesessenen vnd benachbarten Ständen/ja auch dem gantzē Reich ein solche Gefahr vnd Beschwerde entstehē kan/so nach volljogenem Kauff vnd würcklicher Erlegung deß Kauffschillings vnd Eynnemmung vnd Eynantwortung berürts Orts P. B. nit widerumb abzuwenden oder wider darzu bringen/vnd also dieser Kauff offentlich wider vnsers gemeinen Vatterlands Teutscher Natiō Nutz vñ Wolfahrt/vnd zu grosser Vnruh vñ Verderbnuß deß gantzē R. S. ein gewisser Anfang/aber in Fällen die von Rechts vnd Gewonheit wegen verbotten/oder da ein widbringliche Gefahr auß erfolgen/od wann die Sach keinē Verzug leidē mag/vnd insonderheit wann dieselbe wid den gemeinen Nutz ist/wie dann solche requisita, vnd noch wol mehr beschwerlicher fast männiglichen am gantzen R. S. bekandte Vmstände in diesem Fall alle miteinander häuffig zusammen kommen/mandata sine clausula vermög deß 23. tit. p. 2. der Cammergerichts Ordnūg mögen vnd sollen erkandt werden/Solchem nach vmb diß vnser Kayſ. Mandat vnd Ladung wider D. L. zu erkennen vnd mitzutheilen embsigs Fleiß anruffen vnd bitten lassen/also auch erlanget/daß jren L. L. dieselben an heut dato erkēnt worden seynd. Hierumb so gebietten Wir D. L. von Röm. Kayserl. Macht bey Peen 20. M. lötiges Goldts/halb/ꝛc. Datum Speyer 12. Decemb. Anno 1583.

4. Supplicatio pro mandato, ne Iudices inferiores concedant fieri cessionem siue alienationem in fraudem creditorum. In causa N. contra N.

WOlgeborner Kayſ. May. Cammerrichter/Gnädiger Herr. Wiewol heylsamlich vnd gnugsam in gemeinen geschriebenen Rechtē versehen/daß allerley cessiones, alienationes vñ Vbergab/wie die Namen haben möchten/so ands in fraudem creditorum geschehen/verbottē seyn sollen/so haben doch solchs vnangesehē A. im H. vñ A. sein eheliche Haußfraw/sich dermassen vnter einander vertragen/daß der Mann seiner Haußfrawen alle Forderūg vñ Gerechtigkeit an das R. vor den S. H. vnd Schreibern auffzutragen vnderstanden/in Meynung/daß sich als dann A. sein Haußfraw der Priuilegien/so von den gemeinen Rechten den Weibern gebē seynd/zubehelffen/vnd in Krafft derselbigen das obermeldt Hauß sampt andern jren Haaben vñ Gütern zu verändern vnd zu veräussern/Nach dem aber ich in diesem Fall/so sich zwischen mir N. H Bürgern zu A. wider obgemelte Eheleut gehalten hat/die Fraw sich selbs als Principaln Debitrix verschrieben/vermög der Handtschrifft vñ Missiuen/so in actis verleibt/derohalb jhr S. C. Velleianum nit zu Stewr komen kan/So ist mein vnterthänige Bitt (damit ich armer Mann nicht also mutwilliglich von meiner Widerparthey vō einem Gericht zu dem andern/zu meinē grossen verderblichen Schaden vnd Nachtheil vmbgetrieben werde) E. G. wöllen doch mir armē Mañ ein Pœnal Mandat bey einer namhafften Geltpeen an einen Ehrsamen Raht der Statt C. so E. G. an statt Röm. Kay. May. ohne mittel vnterworffen/erkennen/darinn einem Raht gebotten werde/daß sie S. H. vnd Schreibern zu S. P. ernstlich thun gebieten vnd befehlen/daß sie kein Cession/Vbergab oder ander alienatiō der Haab vnd Güter/(wie sich dann offentlich mein Widerparthey solchs zu thun hören vnd vernemmen läst) zulassen vnd gestatten/so lang biß ich armer vermög gewisserer Vrtheil vñ angefangener Rechtfertigūg zu C. vergewissert werde/woran ich mich meines Schadens erholen könne/Dann je leider fuga partis aduersæ mehr vor Augen/dann den creditoribus lieb ist/hierinn E. G. ꝛc. Decretum: Ist abgeschlagen in consil.

3. Supplicatio pro mandato de non vastando. In causa H. L. & D. von O. H. contra B.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayſ. Mt. Cammerrichter/Gnädiger Herr/ꝛc.

E. F. G.

E.F.G. bringt Anwalt der Edlen vnd Vestē H.L. vnd D. von O.H. Gebrüdere vnderthänig supplicierend für vnd an/wiewol ermelte Gebrüdere võ O.H. gleich weylandt jren Vor vnd Vrältern/von vndencklichē Jahren hero/laut darüber sagender vnterschiedlich habender Lehēbrieffe von Fürstlichen Häusern/ N. zum theil auch N. vnd dann von H. neben andern Lehens Nutzungen im Gericht W. auch etliche stattliche Gehöltze vnd Wälde mit Namen N. zugehörige/vnd andere daran stossende N. Höltzer zu Lehen getragen/ vnd noch sich derselben zu aller nottürfftiger irer vñ jrer Vnterthanen Beholtzung/Jagten/Mastung/Weydgang vnd anderē/allein gebraucht/ vnd gantz ohne dz einiger Lehenherr im geringstē darinn jemals dergleichen gesucht/oder zu suchē angemast/oder vnterstandē/also Anw. günstiger Juncker Principaln/die libertatem per tanti tē poris spacium, cuius initii memoria non extat, præscribirt hab. Daß doch dessen alles vngeachtet/der Hochwürdig Durchleuchtig F.H.B. vñ seiner Fürstlichen Gnaden Räthe/ diesen gantzē Winter biß dahero in berührte Höltzer vñ Wälde gewaltthätig durch die Beampten Förster zu W. vnnd S. eynfallen/die beste schöneste Mastbäume/wie ins gemein fast alles Gehöltze/zu sonderm Verdruß/æmulation vnd Jnnurien/klagē der Gebrüder von O.H. vnd zuvorderst der andtn jren Lehenherrn (dann von beklagtem Fürsten ö wenigste Theil zu Lehen rüret) ohne einige redliche Vrsachen erbärmlichen niderhawen/ verderben vnd in Klaffter setzē/ theils hinwegführen/theils daran den S. zu theil S.H. etlicher hundt Morgen oder Ackerweiß zu jhrer gelegenheit zu verhawen/verkauffen vnd erlaubē lassen/inmassen solche S. vor viertzehen Tagen vngefähr/alles von jnen den Gebrüdern von O.H. per Notarium vnd testes beschehen Erinnern abmahnen/ vnd Ersuchens hindan gesetzt vnd in Wind schlagēd mit siebenzehen oder achtzehen Mannen dariñ gezogen/vnd mit Niderfällen der jungē Gehäge/ vnd sonst dermassen mit Verwüstungē vñ Verhergē der Wälde gebähret/ dz die zu hundert Jaren nit widerumb in rechten Stand vñ Wesen/ zu ernennter von O.H. jhrer Erben vnd Vnterthanen nottürfftigem Gebrauch vnd Nutz/ wie von alters/gebraucht werden mögen/ ja sie samt vnd sonder da deme nicht vorkommen/in Mägel Füterung/ Mast vnd Hurdt entlich dauon lauffen/jhre Hauß vnd Hof verlassen/vnd in Bettelstab gerahten müssen.

Wann dann diß verderblich Holtzhawen vnd Verwüsten also geschaffen/dz es keins Wegs zu justificiren/vnd in Kayserlichen Rechtē wol einē latronicio vergliechen/ zu deme dē gemeinē Nutz gantz schädlich/ sintemal nit alle in die klagende Gebrüder/sondern auch jhre Vnderthanen dessen Holtz/wie vorstehet/ allein berechtigt vnd sich nottürfftig zu gebrauchen haben/also/dieses Vnfugs Abschaffung kein Verzug leiden mag/vnd desto mehr Vermög deß 23. titul. part. 2. dieses hochlöblichen Kayserlichen Camergerichts Ordnung à præcepto angefangen werden kan vnnd solle. Als gelangt an ewere Fürstliche Gnade Anwalts mehr gemelter võ O.H. vnterthänig hochfleissige Bitt/sie wöllen in Erwegung dero Jurisdiction wider hochermelten Fürsten als immediate, wider die vbrige aber mediate vnterworffene ex continentia causæ non diuidenda aller dings wol fundirt ist/ ein scharpff Pœnal Mädat/darinn seiner Fürstlichen Gnaden/dero Räthē/Beampten vnd den S. bey hoher Straff gebotten werde/also bald von solchem Verwüsten vnnd Verderben ober vnd abzustehen/ dauon Hand abzuthun/ gnädiglich fürderlich erkennen vnnd mittheilen.

Euwrer Fürstlichen Gnadē hochadelich milt richterlich Ampt hierüber oder was sonsten Anwalts günstigen Jnckherrn Principaln zum besten vnd fürträglichsten gebetten vñ erkannt werden mag vnderthänigs Fleiß anruffend.

Decretum: Jst gebetten mandatum in communi forma erkennt in consilio 6. Maii, Anno &c. 97.

6. *Supplicatio pro mandato pœnali de non vastando sine clausula. In causa H.R. von B. contra C.R. zu B.*

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayſ. Mt. Cammerrichter/Gnädiger Herr/ꝛc.

E.F.G. bringt Anwaldt deß Edlen vnd Vesten H.R. von vñ zu B. in Vnderthänigkeit supplicierend für vnd an/wiewol seine Vorfahrē vñ das vhralte adeliche Geschlecht die von R. in Anno, &c. 1440. einē Vertrag auffgerichtet vnd geschlossen/ darinn vnter andern klärlich verabschidet vnd versehen / daß der Jnnhaber deß Hauß E.S. sich auß dē H.S. Walde/ zu deß Hauses vnd desselben Vorhofs Notturfft mit Breñholtz zu behöltzen berechtigt seyn sol. Wiewol auch Anwaldts Principaln liebe Voráltern/ biß auff dz nechst verschienen acht vnd achtzigste Jar/solche Gerechtigkeit in stättigem vnuerhindertem Gebrauch/Possession vel quasi herbracht / vnd also auch bemeltē Hauß E.S. nach Besag zwischen Anwaldts günstigen Principaln lieben Vattern vnd Vettern N. Gebrüdern seligen in deren Anno, &c. 1564. auffgerichten brüderlicher Erb vnd Grundtheilung/als ein sonderbar Pertinēz vermög odangedeuten Vertrags vorbehalten vñ zu geeygnet worden/jnmassen dañ gedachter H.C.R. seliger dasselbe Hauß E.S. also biß an dz End seines Lebens jnngehabt/besessen vñ sich deß iuris lignādi in obbesagtem H.S. Wald zu deß Hauses vnd desselbē Vorhofs Notturfft rühiglich ohne Eyntrag männiglichs gebraucht/ genutzet vñ genossen. Daß doch dessen vngeachtet weyland E.

R. von

R. von B H. als Anwalts günstigen Principals Vatter seliger/ auff Absterben obgedachts seines Bruders G. C. R. Anno ꝛc. 88. den Besitz deß Hauß E S. sampt andern desselben Herrlich vñ Gerechtigkeiten angenommen / auch vnder andern sich dieser jhme angefallener Behöltzungs Gerechtigkeit im R. Theil H S. Walds/ wie von seinen Voreltern herbracht/ vnd von seinem gedachten Brudern G C. auff jne herkommen gebrauchet/ jhne an solcher wolherbrachter Gerechtigkeit / vnder diesem vermeyntem Schein / als ob G. C. R. sich solcher Gerechtigkeit nur allein precario gebrauchet/ vñ dieselbe nun mehr durch dessen tödtlichen Abgang erloschen were/ zu verhindern mit höchstem Vnfug sich vnderstanden / darauff er Anwaldts günstigen Principaln Vatters seligen Hoffman zu E S. V. E. nicht allein verbotten/ sich in H S. Wald Holtzhauwens vnd abführens zuenthalten / sondern auch etliche Holtzhawer/ so in bemeltem Waldt/ altem Gebrauch vnd Herkommen nach / Holtz zuhawen außgeschickt/ in ein Wirtshauß zu H. verstrickt/ vnd sie Ehe nicht erlediget/ biß jhme solches durch ein Kayserlich Pœnal Mandat geboten worden / wie er dann auch hernacher als obgemelter Hoffman sich deß Hauß vnd Vorhoffs E. S. Rechtens gebrauchen wollen/ demselben ein Wagen auch etliche Beyhel genommen / vnd mit auffgezogenen Hanen vnd gebottenem Schuß zu Leib vnd Lebens Gefahr sich an jm zuuersuchen/ vnd also von solchem iure lignādi abzutreiben getrawet. Ob nun wol meines günstigen Principals Vatter seliger/ zu Erhaltung seines dißfals wolbefügten Rechtens / verschienē acht vñ achtzigstē Jars/ zwey vnderschiedliche mandata auff die Constitution der Pfandungen / an diesem Kayserlichen Cam̃ergericht außbracht / auch erstbeklagter E. R. nachmals vor vnuolkom̃ener Parition mit Todt abgangen so hat doch dessen Lehens Erb E. R. solche Sachen/ auff an jhn außgangene citation ad reassumendū zu continuiren vñ hefftiger als sein Bruder E. zuuerfechten / sich hernacher nicht allein erkläret / sondern auch vngeachtet erstgedachter E. solchen Waldt mit Kollbrennen / auch stangen / vnd Felgenhawē zu vastieren / vnnd zuentblössen sich vnderstanden/ fehret er in solchen vnzimlichen vnd verderblichen Vornemmen / viel strenger als weyland sein gedachter Beueder E. noch täglich fort/ in deme er die beste eychen Hölzer zu Faßtauben/ die Buchenbaum zu Ratfelgen neben andern nützlichen Baw vnd Brenn/ vnd den Bendern/ Schreinern/ vnd Wagnern zu jhrer Handthierung notwendigem Hölze seines Gefallens gar vbermässig vnd vber die Notturfft (die man jhme ohn Eyntrag gern geständig) fällen vnnd niderhauwen läst/ vnnd bey zwo Meylen Wegs vmb den H. Wald in benachbarte Dörffer vnnd Stätt mit Verkauffung vnnd Verschenckung Brenn vnd andern dienlichen Holtz einer solchen höchst verderblichen Verösung anmasset/ daß wo fern solcher Deuastation in der Zeit nicht vorkommen vnd abgewehrt / ands vnd gewissers nichts / als eine gründliche Verdbung vnd Verherung desselben Waldts zuerwarten/ Sintemal er es noch nicht dabey läst bewenden / sondern auch an vielen Orten / da es schon verhawen/ den Grund oder Bodē mit keinem Holtz widerum̃ bewachsen/ oder in ein Vberhaw kommen lasset/ sonder solche Boden zu Wiesenwachs den Vnderthanen außgibt/ verkaufft/ vnd verleihet / darauß dann offenbahr/ daß solches alles zu dem Endt gerichtet / damit wann gleich Anwaldts günstiger Principal in puncto causalium obangedeuter Mandat Sachen deß Hauß vnd Vorhoffs E S. Behöltzungs Gerechtigkeit in H S. Walde belangendt (wie er dann im wenigsten nicht zweyffelt) vber kurtz oder lang obsiegen würde/ daß als dann selbst kein Holtz zufinden/ vnd also deß hochlöblichen Kayserlichen Cammergerichts außgesprochene Vrtheil eludiert/ vnd Anwalts Principaln sein wolbefügtes Recht nnd Gerechtigkeit ipso facto abgestricket vnd mit vergeblicher Rechtfertigungen in schwehren Kosten vnd mühe gesetzet/ vnd nicht allein Anwaldts günstigen Principaln/ sondern auch dessen Nachkommen / ja dem Ertzstifft M. als Lehenherrn vnnd dem gantzen adelichen Geschlechte der R ein irreparabile damnūdardurch zugefügt werde. Wann dann Anwaldts günstigen Principaln/ so wol in Ansehung seiner deßwegen geleisten Lehenpflichten/ als seiner selbst eygenen zum besten befügten Gerechtigkeiten/ nicht weniger gebühren will / alle solche vorsetzliche Verösung vnd darauß entstehende vnwidbringliche Schäden / so viel an jhme zuuerhüten vnd abzuwenden/ E. R. aber von solchem seinē gantz widerrechtlichen Vorhaben in der güte abzustehen keines Wegs gemeynt/ vnd gleichwol diß factum für vnrechtmässig/ vnnd also beschaffen/ dz es mit keinem Schein Rechtens sich verthädigē läst/ auch neben deme summum periculum & irreparabile damnum in mora für augen/ in welchen vnd dergleichen Fällen / euwer Fürstlichen Gnad iurisdictio zwischen diesen beyden Partheyen gantz wolgegründet/ vnnd dero Vermög deß 23. tit. part. 2. ordinat. à præcepto anzusahen die Hände geöffnet. Als ist vnd gelangt an dieselbe Anwalds in Namen vnd von wegen/ wie obsteht gantz vnderthänige rechtmässige Bit/ vñ Begern/ die geruhen jhme wider obbemelten E. R. von B H. ein mandatum pœnale sine clausula darinn jhme bey einer ansehnlichen Geldtstraff aufferlegt vnd befohlen würdt / den nechsten nach vber antwortung dieses Kayserlichen Befelchs/ von solchem seinem vnzimblichem widerrechtlichem Vornemmen abzustehen / vnnd sich deß vbermässigen vnd vnnohtdürfftigē Holtz

hauwens/Verkauffens/Schenckens vnd Veräusserns/vñ darauß fliessender Deuastation vnd Verösung obberührē H. S. Walds sich gäntzlichen zu enthalten / in consueta forma gnädiglichen zuerkennen vnd mitzutheilen. E. F. G. hoch adelich miterichterlich Ampt hierüber in Vnterthänigkeit höchstes Fleiß anruffend.

E. F. G.

Vnterthäniger

gehorsamer

N. N. D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Erkandt in cons. 17. Maii, Anno, &c. 94.

7. Supplicatio pro mandato cũ clausula de non vastando & relaxando. In causa Prioris

Klosters W. *M. contra*

I. H. G. H.

HOchwürdiger Fürst/Rō. Key May. Cammerrichter/Gnädiger Herr. E. F. G. bringt Syndicus Herrn Prioris vnd Conuents deß Klosters vnd Gotshauß N. gegen vnnd wider den Wolgebornen Herrn Herrn N. vnderthänig klagender weiß supplicando für. Wiewol Syndici principales vnd ihre Vorfahren/ in jres Gotshauß zu vnd angehörigen Wälden/ vnd insonderheit im Wald der B. H. genannt/ sampt den zugehörigen Bergen vnd Thälen/ mit allein mit Eygenthumb/ Grundt vnd Boden/ sonder Holtz/ Weyd/ Eckere vnd andere Nutzungen/ die forstliche Obrigkeit mit hagen vnd jagen/ vor 10. 20. 30. 40. 50. vnd mehr Jaren/ auch länger dann sich Menschen Gedencken erstrecken mag/ gehabt/ auch in derselbē rühiger Possession vel quasi gewesen/ vñ noch billich seyn sollen/ So trägt sich doch zu/ dz dem zuentgegen den 28. Octob. verschienen 92. Jars/ deß beklagtē Herrn Forstmeister vngefähr vmb 10. Vhren mit etlichen Jägern vnd Hundē in gedachten jren vñ jres Gotshauß eygenthümlichen Wald vnd Forst gezogen/ in denselben Hagen etliche Läuff mit Holtz bestelt/ die Hund ab dē Kuppeln in Wald lauffen lassen/ d' Meynung etliche Schwein/ so darinn gelegen/ außzunemen. Vñ ob wol wolermeldter Herr Beklagter seines Vnfugs durch vnterschiedliche mal erinert worden so hat doch solches kein Statt nit können habē sondern ist zugefahrē/ vnd hat Syndici Principaler vnnd deren Enden alles Hagen vnd Jagen/ vnnd was demselben anhängig/ de facto auffgekündt/ mit angehenckter gewaltiger Commination vnnd Bedräuwung/ dessen allerdings müssig vnd abzustehen/ darauff hernacher auch den 14. Nouembris jüngst abgelauffenen 92. Jahrs/ deß Gotshauß Jäger/ sampt seinem Son J. B. die wegen Jagens vnd Hagens in Syndici principalium eygene Behausung/ die sie Lehens weiß bewohnen/ vnd vom Gotshauß haben/ mit etlichen vngefährlich 24. Personen mit gewehrter Handt freuentlicher Weiß geholet/ (den Jungen gebunden/ den Altē aber ledig/ doch mit Leuten/ verwahrt/ in Hafftung gelegt/ den Vatter 6. Tag darinn gehalten/ vnd anderst nit ledig lassen wöllen/ dann auff ein schwere geschworne besiegelte Vrphed/ wie in gleichem den Sohn allererst den 29. Nouembris hernacher erledigt/ dessen auch nicht ersättiget/ hat ermeldter Forstmeister/ den 23. desselbigen Monats auß Befelch deß beklagtē Herrn sich mit einer starckē Anzahl Volcks/ darzu deß Gotshauß Vnterthanen zu W. B. vnd D. B. auch genötiget/ hinder deß Gotshauß Meyerhof gesamlet/ vñ erstgesagten W. vnnd D. B. wie auch den M. T. Vnterthanen) welche drey Communen niemandts anders dann dem Gotshauß M. M. mit einiger Gelübd noch Eyds Pflicht verwant/ sondern denselben vnd desselben Stab mit allen Gebott vnd Verbotten vnterworffen/ vnd deren jeden de facto gebieten lassen/ zu jnen auffs Jagē zu kommen/ ja vber dz alles hat Beklagter Forstknecht sich vnderstanden/ Befelch zu geben vnnd zu erlauben/ in deß Gotshauß Dörffer zu N. vñ daselbsten in der Vnterthanen Alment/ vnd eygen Wälden/ dz vmbfallend Holtz auffzumachē/ welchs zuvor die Alment Knecht/ so vō gemeiner Bürgerschafft darüber geordnet/ zu thū gehabt/ vnd beneben auch er Forstknecht an gedachtē Orten Befelch geben/ daß kein Bürger in seinen eygen erkaufften oder ererbten Wälden/ ohn sein Vorwissen vnd Erlauben Holtz zu seinē Brauch hauwen möge So dann vnterstehet sich wolermeldter Herr Beklagter vnd seine Amptleut/ das angefangen vñ gleichwol noch vnerörtert Recht zwischen N. dem Schultheissen/ zu N. ohne vorgehende Erkantnuß für malefitzisch zu halten/ vñ also dem Gotshauß de facto zu entziehen/ Ferners hat deß Herrn Beklagten Vogt zu H. so sonst deß Gotshauß Vnterthan/ den Bürgern zu N. vnd N. auß befelch jrer Gnaden/ vber das schon allbereit erlegt Frohn Gelt/ noch ein Fron zugemuhtet/ darzu die Vnterthanen still geschwiegen/ vnnd hernacher N. beklagtes Herrn Landschreiber sich mit grossen Dräw Wortē vernemmen lassen/ dz sie hinfüro/ so offt man sie fordere/ gleich als wañ sie der Herrschafft N. eygene Vnterthanen werden frönen müssen/ mit ferner Bedräwung/ da sich einer oder mehr widersetzen thäte/ hette er Befelch/ den oder dieselbige gefänglich anzunemmen/ auff N. zu führen/ vnd jrer Staff gewarten zulassen/ zu dem hat ermeldter Herr Beklagter verschienen Montag den 29. Martii Jüngst zuvor wider die Schüldige auffgelegte Fuhrfron zum Schloß N. die gantze Gemeind zu N. vnd widerumb Zinßtagen den 30. vnd Mittwochs den 31. Martii sie allzusamen an einē Wildhagen/ so dañ die M. T. Vnterthanen

gleich-

gleichfalls auff gedachten Montag mit jren Zügen zubenannten Schloß N. zufrönen genötiget/ vnd widerumb auff erst genannten Mitwochen den Bawrn vnd Taglöhnern mit der Handt zu gedachten Wildhagen zufrönen gebotte/deßgleichen auch den andern deß Gotshauß E M. vnderthanen zu N. als welche dem Schloß N. am nechsten gesessen/ mit hagen/jagen/ vnd andern Frondiensten/wider alt Herkommen/vnnd die Schuldigkeit zugemutet. Wann dañ jetzterzehlte turbationes, Newerungē/vnd gefängliche Verstrickung den Rechten/Reichsordnungen vnnd außgekündten Landfrieden gäntzlich zuwider/vñ entgegen seyn/vnd Klägere von dem Beklagten/ in obberührten Stücken vnd Puncten/an jr wol herbrachter Possession vel quasi turbiert vñ molestiert/vnd de facto gar entsetzt wollen werden/ vnd in solchen Fällen wol à mandatis cum clausula de non turbando & relaxando angefangen werden kan/vnnd E. F. G. Jurisdiction ohne Zweiffel südirt. So ist an E. F. G. Syndici Principaln vnderthänig Bitt vnd Begeren/die geruhen jme wider vielermelten Herrn Beklagtē mādatum cum clausula de non turbando & relaxando gnädiglich zu erkennen vnd mitzutheilen/ darinn jhme bey einer namhafften Peen gebottē werde/alle obangezogene Newrungen widerumb abzuschaffen/vñ sie die Klägere bey wolherbrachter Possessiō vel quasi aller obangezogenē Stück vnd Puncten rühwig vnd vnturbiert bleiben/vnd sich aller Dings deß ordentlichen Rechtens sättigen vnnd gnügen zulassen Hierüber. E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt bestes Fleiß in Vnderthänigkeit anruffendt.

E. F. G.
Vnterthäniger
N. N. cauens de rato & mandato suo.

Decretum: Erkennt in consil. 19. Maii Anno &c. 93.

Mandatum de non vastando. In causa M P. contra H.

WIr Rudolff/ &c. Entbieten dem hochgebornen W. L. H. vnsern lieben O. vnnd F. auch desselbigen samptlichen Vnderthanen zu O N. vnser Gnade vnd alles Guts/ hochgeborner liebe O vnd F. auch Getrewe/ vnserm Ka. Cammergericht haben vnsere vnd deß Reichs liebe getrewen N N. alle von der M P. supplicierend anbracht. Wiewol im Rechten heylsamlich versehen/ daß keiner dem andern in seinen Wäldern vnd Höltzern eygens Gewalts vnd vnerlangts Rechtens mit Abhäwung/Niderfällung vnd Außreuttūg deren alten Bäum verderblich Schaden zufügen/ oder die alte Formb Grundt vnd Bodens/ zu Nachtheil vñ Abbruch deß andern/welcher an demselbigen Ort den Wildfuhr Hagē vnd Jagēs Gerechtigkeit/durch rechtmässige titul herbracht vnnd jnnen hat/ verwüsten vnd verändern/sondern vielmehr bey dem seinigen rühwig verbleiben lassen soll/ wiewol auch jhnen Klägern etliche Höltzer vnd Wäldt/ als nemlich der J B. vnnd R B. fürter das P. Holtz/ die V J. Holtz vnd der Knop vor E H. sonst der R B. genannt mit hohen vnnd niedern Jagten/Forst/Maß/ vnd allen andern nutzbar vnd Gerechtigkeit zum Theil Lehen/zum Theil eygenthümblich zuständig/ sie auch dessen alles in possessione vel quasi nicht weniger als jhr Voreltern gewesen vnnd noch seyn/dessē jedoch vngeachtet hab dein L. one eynige Fug vnnd Grundt Rechtens/ durch dero beampte vnd Vnterthanē/als nemlich die Dorffschafft D M. das Gehöltz J B. vnd R B. in gleichen durch die Dorffschafft H. deß P. Holtz item durch die Dorffschafft N F. die V. Itē durch die Dorffschafft N F. A H. vnd V B. das J. Holtz vor E H. mit Niederwerffung etlicher viel tausendt fruchtbarer hoher vnd gewachsener Buch vnnd Eichbäum verwüsten lassen/ auch den Knop für E H. gantz vnnd gar abgebuscht/vnd jhnen Klägern dadurch einen vnsäglichen Schaden zugefügt/ sey auch D. L. willens noch mehr obgemelter Höltzer zuuerhawen/ zum gutē Theil vmbzurotten vnnd ödt zu machen/ vnnd solche Verwüstung vnd mutationes deß Forsts/ förderlich vnd auffs eheste ins Werck richten zulassen/Wañ aber solche gewalthätige vnd geschwinde freuentlichē Handlungen Forst vnd Wildfuhren Verderbung/ ohne eynige weitere Erkanntnuß für vnbillich zuhalten/vnnd keines Wegs iustificiert werden kan/ vnd wo solchem vnbillichen Beginnen vnd Fürnemmen/mit nottürfftiger Rechtshülff bey Zeiten nicht begegnet/jhnen Klägern nit allein ein gantz vnwiderbringlicher Schadt vnd Beschwerdten/so in 100. vñ mehr Jahren/auch da man gleich dz abgehawen Holtz wider wachsen ließ/ wol nicht erstattet vñ recuperiert werden mag/zugefügt würde/sondern auch dieweil diß Gehöltz zum Theil von grossen Herrn die jhr eygenthumb nicht wöllen verwüsten lassen/zu Lehen rührt/wol Weiterung darauß leichtlich entstehen möchte/derowegē solchem Vnrath zu vorkomen/vmb diß vnser Kayserlich Mandat wider D. L. vnd euch zuertheilen vnterthänigs fleisses anruffen vnd bitten lassen/auch erlanget/ daß solches an heut dato erkant worden ist. Hiervmb so gebieten wir D. L. vnnd euch von Röm. Kayser. Macht bey Peen 10. Marck/ &c. halb/ &c. Hiemit ernstlich vnd wöllen/daß D. L. vnd jr den nechsten nach Vberantwortung oder Verkündigung diß Briefs/von geklagtē vnbillichem Fürnemmen zu rück vnd abstehet/euch fürhin der angeregten Wälde vnd Forst Eröffnung/Verderbnuß/Vastation vñ Verwüstung eussert/abthut vnd enthaltet/Darwider nicht geberet noch handelt als lieb D. L. vnd euch sey obbestimpte Peen zuuermeyden/ daran geschicht vnser ernstliche Meynūg/ &c. Geben Speyer den 17. Julij An 92.

SEQVITVR NVNC VNIcum Votum cum eius Decisionibus ac Resolutionibus Camer. Imper. ad præcedentem supplicationem mandati de non vẽdendo seu alienando pertinens.

VOTVM I.

In causa weyland *H. VV. viduæ A. M. contra H.O.G.* zu *S.B. Reum.*

SVMMARIA.

1 *Ordinatio Imperii tantum quinq; flor. pro centum loco interesse seu pensionis singulis annis constituit.*
2 *Obligatio hic an sit pars libelli & petitionis.*
3 *Materia mutui an in re vendita locum habeat & quando.*
4 *In contractu mutui an locum habeat constitutio Carolina de vsurariis.*
5 *Sententia hoc loco concepta quæ.*
6 *Interesse à quonam tempore soluendum sit.*
7 *Causa principalis an tractari possit, priusquam cognoscatur de appellatione ab interlocutoria?*
8 *Consensus vtriusque partis in omnibus contractibus requiritur.*
9 *Pars aduersa an pro singulis horis & causis citari possit.*

REa vendiderat Comiti aliquid, & cum Comes forte non soluisset, conuenerat, vt ei obligationem daret de summa & pretio, & an-
1 nuatim soluat † 5. pro cento, & data fuit hypotheca: vigore istius obligationis datæ illa conuenit Comitem, & in libello petit Comitem damnari alles vermög auffgerichter Obligation/ &
2 sic obligationem esse † partem libelli & petitionis, &c. Concludunt hypothecaria actum, cuius requisita Ferrariensis *in forma actionis hypothecariæ* ponit 5. Rofred. *de libell.* Corref. hac ratione vtebatur, quia cum petitio se referat ad obligationẽ, & illa vtrum hypothecam, & in casu cessationis solutionem faciendam contineat, quamuis videri poterat hic alternatiue actione personali vt soluat, vel hypothecaria, vt scilicet possessionem cedat, aut hypothecam tradat actum tamen, quia vtilior sit hypothecaria, & quia vtrumq; in hac actione peti possit, vt testatur Couar. *variarum resolutionum c.* 8. *li.* 1. Negatur autem de pignoribus, 2. *memb. p.* 8. *n.* 2. *Panor. & Inn. in c. de literis. de pignorib.* Licet alii volunt, si expresse creditor agat ad debiti solutionem, & non ad restituendum sibi hypothecam non dari hypotecariam. *Aymon. in consuet. Aluer. tit.* 24. *art.* 2. *gloss.* Hinc aliqui dixerunt hic cumulatam personalem & hypothecariam. *Capic. decis.* 80. *n.* 1. *Marantha disp.* 6. *n.* 30. Ad hæc quidam voluerunt adiudicare quinq; conuentos pro cento, alii non, & crebrius. Veruntamen, quia hic non sit mutuum, sed pretium rei venditæ, non esse hic † materiam mutui, nec locum habere con- 4
stitutiones † Carolinas de vsurariis, & quia ipsa 3
sit negotiatrix, æquum vt interesse soluat, à tempore moræ liquidandũ scilicet, & sic non expresse in quinq; conuentos. Sic sententiam † con- 5
ceptam legi.

Ist erkannt/ daß gedachter die Klägerin vermög vorbrachter Obligatiõ/ so viel sie dessen/ wie recht liquidiren/ darthun vnnd beweisen wird/ zu vergnügen/ darzu expensas, &c. puto esse relatam, Anno, &c. 76.

Dixerunt quidam, sed non firmauerunt consuetudine etiam 5. in mutuo admitti, &c. sed tamen nota quod neutiquam ferenda ob cessationem R. Dubitarunt etiam, à quo tempore † 6
interesse soluendum, cum ab Anno 1548. vsq; 67. cessatum & solutionem antequam sortem iudicialiter petere cœperint, à litis contestatione dubium non est, etiam in strictis iudiciis. P. putauit, cum hodie sit alius modus iudiciorum hoc non obseruandum, sed à tempore cessationis solutionis, & hoc quibusdam aliis placuit, præsertim quod hoc debitum ex contractu bonę fidei habeat, sed nullum tempus sententiæ adiecerunt.

Quod omisso puncto appellationis † iustificandæ in causa principali procedi possit volen 7
te Appellato, tangit Mynſ. *obs.* 79. *cent.* 3. *obs.* 47 *cent.* 4. Et sic obseruatum fuit in causa Herrn A. Grauen zu M. Appellanten contra weylãd E. von A. D. Anno, &c. 72. 14. April. sed hoc ibi tanto melius admitti potuit, quod Appellatus fuit Actor & se Actorem constituit ac libellum exhibuit. Item de causa principali actum fuerat & quodammodo contra Comitem (qui ab interlocutoria prouocauerat) constabat & liquebat in principali. Sed si Appellatus forte sit Reus in causa principali, & renũciet appellationis formalibus quoad appellationem ab interlocutoria interpositam, ac velit in principali causa procedi in Camera, & tunc Appellatus libellũ exhibere tũ hoc posset esse dubiũ, si Appellans non consentiat, cum vtriusq; partis † consensus 8
videatur requiri *in c. Cõradi. vbi DD. de test. li.* 6. *Pa. sing.* 624. *Dec. in c. vt dilectus, n.* 24. *& seq. de appel. vbi & Molin. in addit.* partis vtriusq; cõsensũ requiri asserit, & ita in praxi obseruari. *Fulg. in l. eum qui* §. 4. *ff. quando prouocare non est necesse. Guido Papa q.* 275. simpliciter tamen fieri posse per solum Appellatum. *Rota decis.* 71. *n.* 1. *in antiq. & Fran. in d. c. Conradi.* §. *posthæc.* ad quem se remittit Mynſ. *obs.* 46. *cent.* 4. sed bene respectat Francus hoc genere aliter non dicit, vt cũ ibi sed in causis ex his Gail. in voto suo in causa R. contra K. G. putant appellatum solum nõ posse hoc efficere, si ipse non velit esse Actor in negotio principali.

Quod

Quoad illud vt partes ad audiendam definitiuam citentur esse iuris positiui, & omitti posse concluso processu. *Afflict. decis. 283. nu. 6.* idque Cameram sequi, si scilicet in inferioribus iudiciis non fuerit citatus, dixit dominus F. in voto causæ weyland R. P. nachgelassener Kinder Vormunder Appellanten contra B. vnd P. die B. & ob illam omissionem non fuit sententia illa declarata nulla. *Vant. quibus modis defectus nullitatis possit reparari. n. 125.* Item non requiritur si
9 pars † pro singuls horis & causis sit citata. *Iaf. in l. admonendi, n. 272. de iureiur.*

TITVLVS XIII.

Mandata de aperiendo & exhibendo testamentum; item de conficiendo inuentarium.

1. Supplicatio pro aperiendo & exhibendo testamento. In causa C. C. contra N. & consortes.

WOlgeborner / ꝛc. Nachdem Gott der Allmächtig den Hochgelehrten Herrn C. C. A. vnsern lieben Herrn Bruder / Schwager vnd Vettern seligen auß diesem zeitlichen / zu dem ewigen Leben / vnd seinen Göttlichen Gnaden beruffen vnnd genommen / vnnd dann die ehrsame Frauw A. weyland N. seligē nachgelassene Wittib / als sein recht eheleibliche natürliche Mutter / vñ N. N. N. als sein rechtē eheleiblichē Brus Schwager vñ Vetter / sampt andern seinen vnd vnsern Brüdern vnnd Vettern / derowegen mir vollmächtigen Befelch in Krafft beyligendē Gewalts haben / auch wo vonnöhten / andern / vnnd mehr weitern Gewalt cum ratificatione fürzubringen / vnd derohalbē / wie recht / zu cauiren vrbietig / hind jhme als seine rechte Bluts verwandten verlassen. Dieweil dann gedachter Mutter / Brudern / Vettern / vnnd vns (nit calumnioſe, sondern von Rechts vnd natürlicher Billichkeit wegen) gebührē wil / auch im Fall der Noht vrbietig seyn / was vns dißfalls die Recht / oder E. G. Amptshalben aufferlegen möchten vnd würden / dasselbig zu erstattē vnd zu vollnziehē / solcher vnsers lieben Bruders / Schwagers vñ Vetters seligen Verlassenschafft anzumassen / zu vnterfangen / auch sein letzten Willen / so viel vns müglich zu vollstrecken: Vnd wir dann bericht werden / dz gedachter vnser lieber Bruder / Schwager vnnd Vetter selig ein Testament in Zeit seines Lebens auffgericht / vnd hinder ihm verlassen haben solle So ist an E. G. von wegen gedachter vnser liebē Mutter / Brüder vnd Vettern / auch vnser selbs wegen vnderthänige / fleissige Bitt / sie wöllen auß richterlichē Ampt solches vnsers lieben Bruders / Schwagers / ꝛc. seligē auffgericht Tastament vor E. G. ꝛc. wie recht / nach dieses hochlöblichē Keys. Cammergerichts Vbung vnd Gebrauch exhibiren vnd aperiren / auch wo vonnöhten / die dariñ verzeichnete Zeugen ad recognoscenda eorundem sigilla citiren / oder sonst was dißfalls recht vñ gebräuchlich zu geschehē / auch vns glaubwürdig Abschrifft vnd Vrkund desselbigē gnädichlichen erkennen vnnd mittheilen lassen. Hierüber begerendt vns Recht vnnd Gerechtigkeit / nit allein gebetener / sondern auch einer jeden andern rechtmässigen Form vnnd Gestalt / wie das von Recht vnd Gewonheit wegen am krefftigsten beschehen soll / kan oder mag / gnädiglichē mitzutheilen. E. G. hochadelich / ꝛc.

Decretum: Seynd die Supplicanten zu jrem Erbieten gelassen / darauff jnē (so fern sie die Zeugen in der Cantzeley benennen werden) citatio erkennt in consilio, 24. Octobris, Anno, &c. 53.

2. Supplicatio pro mandato pœnali sine clausula de non impediendo confici inuentarium. In causa G. H. Curatorn *contra I. C. von V.*

HOchwürdiger Fürst / Röm. Keyser. May. Cammerrichter / Gnädiger Herr.

In Sachen der G. Herrn Vormündere contra J. C. von B. repetirt Anwaldt / auff E. F. G. gnädig ertheilet Decret beyligender Supplicatiō ersprießliche dienstliche narrata, vnnd zeigt E. F. G. in Vnderthänigkeit dabeynebē an / daß allbereit beyde Partheyen zu gedachtē E. beysammen / vnnd wo euwere Fürstliche Gnad per mandata inhibitoria sie der Gestalt nit fürderlich entscheiden / zu besorgē / daß allerhand Thätlichkeitē vnd Blutvergiessen darauß entstehē möchte / Als ist an euwere Fürstliche Gnad auß sondern empfangenem ernstlichē Befelch Anwaldts vnderthänige Bit / jhm wider die angemaste executores testamenti, mandatum pœnale sine clausula de non impediendo confici inuentarium, turbando & non molestando, in consuera & solita forma gnädig zu erkennen vnd mitzutheilen. Hierüber euwerer Fürstlichen Gnaden hochadelich miltrichterlich Ampt pro administratione iuris & iustitiæ höchstes Fleiß in Vnderthänigkeit anruffendt.

Decretum: Jst das mandatum de non turbando & molestando abgeschlagen / vnnd wo fern der Supplicant deß andern halbē formlich narriren wirdt / soll darauff ergehen / was rech ist in conf. 11. Ian. Anno, &c. 99.

3. Supplicatio pro mandato pœnali sine clausula ad exhibendū & non impediendum cum citatione. In causa G. Curatorn *contra G. viduam zu E.*

HOchwürdiger Fürst / Röm. Key. May. Cammerrichter / Gnädiger Herr. E. F. G. bringt Anwaldt der Edlen vnd Vesten F. C. H. W. von K. H. als weyland N. seligen hinderlasse-

nen Sönen/an diesem Kay. Cammergericht bestättigter Vormünder vnterthänig für/als weyland J. D. G. zu E. so mit etlich tausent Gülden Schulden Last behafftet/gedachter zweyer Pupillen Bruder selig/ohne einigen in ab oder auffsteigender Linien hinderlassenen Erben Todts verfahrē/habē besagte Vormünder/jrer Pfleg Sön als nechsten Erben wegen die erbschafft intra tēpus deliberādi vel saltem ex edicto successorio cū beneficio iuris & inuentarii angenommen/ auch jnen von Rechten benannter Zeit dreyssig Tagē dz inuentarium mit gewöhnlichen Solemniteten Freytags den 8. diß Monats Decēbris, zu E. allda deß Verstorbenen Verlassenschafft mehrtheils ist/auffrichten lassen/weil aber deß Verstorbenen H. D. nachgelassene Wittibin D. A. vō G. so noch zu E. in jres verstorbenē Junckherrn vnd Ehewürts Behausung wonet/vñ auff berührt Absterbē jres Junckherrn/vber alle brieff/ Truhen/Kisten/Kasten/ Gemach die Schlüssel in Händen behalten hat/ohngeachtet jhr angezeigt worden/daß solch inuentarium jhr an jren Forderungen vnnd Rechten nichts benemmen werde noch solle/solche Jnuentation nit zulassen weder Offnung ins Hauß oder anders/darinnē das jenig/so zu inuentiren seyn mag/gelegen/geben wöllen/darauff auch noch heutigs Tags also beharret/dz sie solche Jnuentation sie werde dañ mit Gewalt (darfür sie gebetten) od Recht dahin gehalten/nit gestattē wölle/es sey dann/dz gedachte Vormünder zuvor dz jenig so jr Junckherr obgemelter H. D. von G. seliger/in mit jhr auffgerichtem Heyratbrieff/ vnd dann seinē hiderlassenen Testament vermacht/vnangesehen/dz andere alte creditores, die vmb jre vor viel Jaren/auch in sein H. D. ledigem vnverheuratē Stand etlicher gemachter Schulden/für Expenß/Liedlohn/Begräbnuß/Kosten/vnd dergleichen vorhanden/vñ vmb Bezahlung embsig angehalten haben/jhr Wittibin allerdings forderst entrichtē/welchs aber die Vormünder ohn hohe gefahr/gegen andern Creditorn/so den Vorzug habē möchtē/nit bewilligē konnē noch sollē. Wiewol sie Vormündere den Weg/wie solchem/in der jr Vormünder Pupillen Obrigkeit vnd adelicher Behausung/ vngebürlichem Fürnemmen abtreiblich zu begegnen die Schlüssel an Handt zu bringen oder die Schloß zu öffnen seyn möchten/wol wissen auch gebrauchen könntē/Als aber gegē einer Wittibin vñ gantz nahend geschwägerten vñ bluts gefreūdter Weibs Person de facto zu vollfahren etwz bedencklichs seyn wil/dieweil via iuris vngesperret/ vnd verhoffentlich die gebür one Verzug mög erlägt werden/so habē sie Vormündere vorderst selbigen an die Hand nemen wöllen/Demnach dann durch berührt widersetzen vnd dardurch Eynstellūg deß inuentarii Auffrichtung der Vormündern vnd jren Pupillen grosse Gefahr enstehn möchte/aber solch Widersetzen den Rechten gestracks also zuwider/dz die mehrbesagte Wittibin/da sie auch gegenwertig/mit keinem Grund solchs vertheidigen koñte/vnd da die Vormünder jr befügtes zu Eröffnung der Behausung/Gemach/ Kistē/Kasten/ꝛc. brauchen solten/leichtlich Vnheyl vnd Thätlichkeit folgē mögte/die Sach also qualificirt/dz summum periculum in mora, derowegen à præcepto wol angefangē werdē mag/weil beyderseyts Partheyen als gefreyte Adels Personen der Rō. Kay. May. vnd dem Reich one mittel vnterworffē seyn. So ist an E. F. G. Anw. vnterthänig Bittē vnd Anruffen seinen Principaln gedachtē Vormündern/wider mehr besagte Wittiben ein Pœnal Mandat ohne Justificatori Clausul mit angehengter Ladūg dahin zu ertheilen/daß sie Wittibin ohne einigen fernern Verzug/Auffhalt oder Eynred obgerührte Schlüssel jnen Vormündn exhibire/öffne vnd ein freyē Zugang zu allem/so in das vorhabend inuentariū gehörig/gebe/vnd solche Jnuentation fernerer vngehindert fortgehen vñ verrichten lasse. E. F. G. hochadelich/miltrichterlich Ampt hierüber vnterthänig anruffendt.

Decretum: Erkännt in cons. 3. Ian. An. 1599.

4. Supplicatio pro mādato pœnali sine clausula de non impediendo confici inuentarium. In causa G. Curatorn contra G. viduam zu E.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Keyserl. Maiest. Cammerrichter/Gnädiger Herr.

E. F. G. bringt Anw. der Edlen vnd Vesten N. als weyland N. seligen hinderlassener Sönen N. an diesem Kayss. Cammergericht bestättigter Vormünd vnterthänig für/als weyländ gedachter zweyer Pupillen Bruder seliger/ohne einigen in ab oder auffsteigender Linien hinderlassenen Erben/Tods verfahrē/besagte Vormünder jrer Pflegsöhne als nechsten Erben wegen/intra tempus deliberandi/die Erbschafft so mit etlich tausent Gülden Schulden behafftet/cum beneficio iuris & inuentarii angenommen/auch jnner vō Rechten benannter Zeit 30. Tagen das inuentariū mit gewönlichen Solemniterē Freytags dē 8. Monats Decemb. jüngsthin zu E. allda deß Verstorbenē N. nachgelassene Wittibin N. so noch zu E. in jres verstorbenē Junckhern vnd Ehewürts Behausung wonet/vnd auff berürt Absterbē jres Junckhern vber alle Brieff/Truhē/Kistē/Kastē/ Gemach/ꝛc. die Schlüssel in Händē/ohngeacht/ jr angezeigt worden/dz solch Jnuentiren jr an jhren Forderungen vnd Rechten nichts benemmē werde noch solle/solche Jnuentation nit zulassen weder Offnung in Hauß/od anders darinnen das jenig so zu inuentirē seyn mag/gelegen/gebē wöllen/darauff auch beharret/daß sie solche Jnuētatiō/sie werde dañ mit Gewalt (darfür sie gebettē) oder Recht dahin gehabē/nicht gestatten wölle/es sey dann das gedachte Vormünd er zuvordz jenig/so jhr Juncker bemelter N. seliger/in mit jhr auff-

auffgerichtem Heurathsbrieff / vnd seinem hinderlassenen Testament/vermacht/vnangesehen/ daß andere alte creditores, die jre vor viel jaren/ auch in sein E. N. ledigē vnuerheuraten Städts etlicher gemachte Schuldē/für Artzney/Liedlohn Begräbnuß Kosten/vnd dergleichē vorhanden/ vnd vmb Bezahlūg embsig angehalten haben/jr Wittibin allerdings fordst entrichtē wöllē/ dahero dañ Anw. Principales bey E. F. G. dē zweyten diß ein pœnal Mandat sine clausula ad exhibendum & non impediendum zuerlangē höchlich gevrsacht / selbiges auch allbereit exequiert/ dessen jedoch ohngeachtet/ lassen sich die edle vnd veste N. als nudi particulares executores testamenti gedachts N. solche Inuentation vber das allbereit vor diesem in Anw. Principaln Pupillē eynig vnd allein zustehend Obrigkeit vñ Gebiet/ Tags Bestimmungen vnd citationes pro executione testamenti eygens Gewalts bey sonderbaren Straffen vermeyntlich außgehē lassen/nachmahln de facto hinderstellig zumachen vnd mit nichten zugestatten / es sey dann die Wittib aller Dings vor allē andern Gläubigern abgefertigt/ gelüstē/ welches aber die Vormünder ohne hohe Gefahr gegen andern Creditorn/so den Vorzug haben mögten/nit geschehen lassen können/noch sollen/Wiewol auch sie Vormündere den Weg wie solchē in der jr Vormündn Pupillen Obrigkeit vnd adenlicher Behausung vngebürlichem Fürnemen/abtreiblich zubegegnē/wol wissē/auch gebrauchen köndten/als aber vndē so nahen Gesipten vñ verschwägertē Adels Personen/zu mal bey diesen/ one das vnfriedlichen Zeiten de facto zuvolnfahren nachmaln bedencklich/ weil via iuris dermahlen eins dennoch ertheilt werden soll/ vnd durch berürt widersetzē/ vnd dañenhero rührende Eynstellung deß inuentarii Auffrichtung Anwaldts Principaln vnd jren Pupillen grosse Gefahr entstehen/solches alles den Rechten vnd Reichs Constitutionen è diametro also zuwider daß die angeregte executores in keinem Grund solches zuvertheytigen/da auch die Vormündere jr befügtes brauchen solten/ leichtlich gefährliche Thatlichheiten endtlich zubefahren/ also summū periculum in mora, derwegen à præcepto, angesehen beyderseits Partheyen dem Reich one Mittel vnterworffen/füglich angefangen werdē mag kan vnd soll. So ist an E. F. G. Anwalds vnderthänige Bitt wider mehr besagte executores testamenti, mandatum pœnale sine clausula in consueta & solita forma, sie an vorgenommener Confection inuentarii nit zuverhindern/viel weniger einigen fernern Eyntrag zuthū/sonder sich dessen vnd alles andern vnfugs gänzlich zuenthalten / gnädig zuerkennen vnd mitzutheilen. Hierüber E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt in Vnderthänigkeit anruffende.

Decretum: Ist das gebetten mandatum de non impediendo confici inuentarium, erkendt in conf. 17. Ian. Anno 1599.

6. Supplicatio pro mandato pœnali sine clausula. In causa AS. contra H. S.

HOchwürdiger Fürst/ Röm. Kayſ. Mayest. Cammerrichter/gnädiger Herr.

E. F. G. bringet Syndicus BM. vnd R. der Statt AS. in P. vnderthänig supplicirend für. Wiewol alle Monopolia, gefährlich vñ vngebürliche Fürkauff/nit allein in allē gemeinē beschriebenen Rechten/ sondn auch in desselbē gemachtē Reichs Abschieden/sonderlich aber An. &c. 48. ringern Zahl/zu Augsp. publicierte Policeyordnug bey grossen auffgesetzte Peenen vñ Straffen p expressum verbottē/vnd abgestrickt/also dz billich derselben sich niemandts gelüsten lassen/sondern in allweg entschlagen/müssigen vnd enthalten soll. Nun ist aber an dē daß N. Bürger zu N. bey dem Durchleuchtigen F. N. H S. P. &c. zu solchem Endt ein gantz Monopolisch priuilegium erlangt vnd außbracht/daß er jetzogedachter N. in berürter Kauff vnd Handel Statt N. den Handel mit allerley Seyffen allein haben / vben vnd treibē soll / alles ferrners Jnhalts beygefügter Vrkundt/welche auch verschienen Sontags inuocauit in S. N. vnd allen andern N. Kirchē/ auff der Cantzel / auch wider der Prædicanten Willen publiciert vnd abgelessen wordē/alles nit allein obangeregten Rechten vnd Reichs Cōstitutionen/ Ordnungen vnd Abschieden zuwider/ sondern auch männiglichen der Oerter so wol armen als reichen zu grossem Nachtheil/ Schaden vnd Præiudicien vnfehlbarlichē gerichtet/in ferrnerer beständigen Betrachtung / daß diese Hädlung mit allerley Seyffen ein freye Kauffmañs Handthierūg/derē sich männiglichen one Vnderschiedt seines Gefallens vnd Gelegenheit nach gebraucht vnd davon sein Nahrung erworben/ von dem N. jre Seyffen mit grosser Anzahl zum Theil selbst dahin bracht/vñ Bürgern verkaufft/ zum Theil von N. Bürgern von jnen abgeholet vnd daselbsten verhandlet werdē / welcher Hädel vnd Nahrūg aber durch solches angemaßt werck nūmehr zu Verkürzūg deß gemeinē Nutzē/ vnd Bürger Nahrung gereichen vnd diesem eynigen Mann zuwachsen soll/derowegen dañ die gantze Bürgerschafft/ Kauff vñ Hädwercksleute trefflich verbittert / auch diesem vbel durch gebürliche rechtliche Mittel zusteurē vñ zuwehren vielfältig bittlich angelangt/dañ im Fall es mehr gedachtē N. allein angehen vñ gelingē mögte/ könte leichtlich ein gleiches priuilegiū auff andere Wahren außgebracht/vnd dardurch alle freye Comercien verhindt vñ angeregte Statt so allein auff Hädthierūg fundiert vnd gesetzt / in kurzē zu Grundt vnd Bodē gehē/ vñ sampt gantzē Bürgerschafft desolat müssē werdē. Dieweil dañ diese Hädlügē dermassen bewandt/dz sie gemeinē besten directo zuwid lauffen/auch nullo iure aut sanctione imper. zu iustificiern/vnd in solchen Fällen pīertim notoriis, phibitis & illicitis vigore ordinatio-

nis *part.* 2. *tit.* 23. à præcepto angefangen werden soll/kan vnd mag. So ist an E. F. G. Syndici in Namen obstehet / vnderthänig hochfleissig bitten zu schaffung vnd vorkommung dieses/ mandatū pœnale sine clausula so wol wider hochgedachtē Fürsten als N. mit angeheffter Ladung / ꝛc. in communi & consueta forma gnädiglich zuerkennē vñ mitzutheilen. In dem E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt in Vnderthänigkeit anruffende.

Decretum: Erkennt in Consi. 9. Martii Anno 94.

6. Supplicatio pro mandato pœnali ad exequendum testamentum paternum inter liberos. In causa E. von *E. viduæ contra I. VV. S.* von *HH. & I. G.* von S.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Keyserl. Majest. Cammerrichter/Gnädiger Herr.

E. F. G. bringen E. von E. Wittib/so dann weylandt A. C. von SB. nachgelassener Kinde/ Vormündere/vnderthäniglich hiemit supplicando für / wie daß weilandt der Edel vnnd Vest PR. seiner Sterblichkeit sich erinnert / darauff dahin bedacht gewesen / daß nach seinem tödtlichen Ableiben/Friedt/vnd Eynigkeit zwischen seinen Kindern vnd Nachkommē erhalten/vnd befordert/ hingegen allem Vnwillen/Streit/ vnd Verbitterung/nach Möglichkeit/ vorkomē werden möge/vnnd derwegen ein Testament/ wie es nebē anderm mit seiner Verlassenschafft vnd dēselben gehalten werden solte/gemacht/vñ auffgericht/vnd darinnen nemlich verordnet / daß dieselbige (ausserhalb Mañlehen) obberürte/nebē dē auch Edlen Vesten G. R. alle seine P. R. seligen ehelicher Sohn/Töchtere/vnd Enckelin/zu vier gleichen Stammtheilen empfangen/vnd geniessen/ jedoch ehrengenannte A. die Höffe/zu deren auch EB. vnd Zehenden zu S. auß sonderbarē erheblichen Vrsachen bevor haben sollen/vñ damit dieser sein letzter Wille/gebürliche Execution vnd Vollstreckūg habe/die Edle vnd veste J. W. S. von HH. vnd J. G. ꝛc. von S. zu testamentarien/ auch ferner auff den Fall seine Erben sich dargegen setzen wolten/E. F. G. vnd diß hochlöblich Kayſ. Camergericht zu Executorn geordnet/ vnd angesetzt/ allermassen beygelegte Copey deß Testaments dessen Original/beneben vber alle eygenthümbliche R. Güter/vnd Erblehēde/sagede/ Brieff/vnd Vrkundē d' Testator bey seinem Leben hinder das Stattgericht zu WB. hinderlegt/ beständig außweysen thut. Ob nun wol ehrngenanndte E. wie auch weylandt AC. von SB. seligen nachgelassener Kinder N. Vormündere/ die Edle/gestrenge/vnd Veste G. vō SB. EF. MR. vorgemeld/solch testamentum paternum nicht allein in schüldigen gebürenden Ehren gehalten / sondern auch hæreditatem für sich vnd jhre respectiue Pflegkinder in Krafft dessen animo adiiert /vnd so viel sie erlangen/vñ habendig werden können/sich auch wircklichē angemasset/ vnd ein jegliches sein Gebür gesuchet/vñ begeret/ haben die verordnete Testamentarii, auch dz jhrige / vnd was jnen auffgetragen / anfänglichen zuverrichten vnderstanden/ aber G. R. der einen außflüchtigen Verzug nach dem andern gesucht nit mächtig werden könnē/dahero sie Testamentarii, sich der anbefohlenē/ verordnetē Execution nunmehr zuentschütten/Vrsach nemmen / vnd mit der Execution nit fürschreitten wöllen. Wañ aber der Testator PR. seliger grosse Schulden verlassen/ deren pensiones täglichs zu merecklichem Nachtheil obberürter Erben/darunß auch miserabiles personæ/als Wittib/vnd Pupillen/ auffschwellen/vnd sich verhäuffen/ G. R. d' Miterbe auch für sich selbst in Schulden der gestalt vertiefft/dz sein Angebürnüß vätterlicher Eygenthümblicher Verlassenschafft/ der Außzahlung fast nit erreichē möchte/ darzu täglich noch mehr auffzuborgē/vñ die gemeine erbschafft zubeschwerē/vndsteht/vñ also da dem bey Zeitē nit vorkommen würde/ periculum in mora, wie dann auch Jungfraw A. so noch vnuerheurath/one jre Antheil vätterlicher Nahrung/ sich nit erhalten kan vnd dann zu E. F. G. mehrgenannte Tochter/ vnd Enckeln/sampt jren Vormündern/sich vnderthäniglich/vnd demütig getrösten/dieselb werden diesen letzten Willen/ vnd vätterliche wolbedächtliche auffgerichte dispositionem inter liberos zuerhalten vnnd manu tenieren / gnädiglich geneigt seyn/darbeneben auch verhoffen / daß sie als instituierte Erben / vnd respectiue legatarii prolato testamento non cancellato (darzu man sich in processu causę vnderthänig erbieten thut) ohn weitläufftig disceptiren / zu jhren Antheilen Vätterlicher vnd Anherrlicher Erbschafft/executiue kommen sollen.

Als langet an euwer Fürstliche Gnade Anwalds nomine quo supra vnderthänige hochfleissige Bitt / dieselb wöllen deß Testatoris gehabtē vnderthänigem Vertrawen/vnd außgetrückter Verordnung nach/dañ auch den Rechten zuvolge/beyden obgemelten testamentariis, J. W. S. von HH. vnd J. G. von S. ꝛc. ernstlich gebieten vnd mandiren/ neben obuermelten Supplicanten/mehrgedachten G. R. peremptorie, für sich zu citirn/vnd es erscheine gleich ein oder d' andere Theil / oder nicht / die durch den abgestorbenen Testator hindersetzte briefliche Vrkundt zueröffnen/dem Testament nach zuvertheilen/vñ was jedem das Loß geben möchte zu zueygnen/ darauff alsbaldt in solche zuertheilte Güter würcklich zuweisen / auch was sonsten zu vielerwendter Vätterlichen Disposition Vollziehūg nötig/schleunig zuverrichten.

Hierüber euwer Fürstlichen Gnaden hochadelich richterlich Ampt in bester beständiger Form

Form Rechtens / vnderthäniges gebürliches fleisses anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger N. N.

Decretum: Wie gebetten abgeschlagen / in Consil. 1. Maii Anno &c. 99.

7. Supplicatio pro mandato pœnali sine clausula de non impediendo, confici inuentarium. In causa G. **Curatorn** *contra N. N. & consortes.*

HOchwürdiger Fürst / Röm. Kayserl. May. Cammerrichter Gnädiger Herr.

E. F. G. bringet Anwaldts deß Edlen vñ Vesten N. wider die auch Edle vnd Veste N. vnderthänig klagendt für. Als weyland N. selig / in seiner Lebzeit / aber kürtzlich vor seines Lebens Endt / ein Testament vnd letzten Willen auffgericht / darinnen seine eheliche Haußfraw N. mit reichlichen Legaten / wie auch andere / bedacht / folgẽds Todts verfahren / vnd weder in ab / oder auffsteigender / sondern allein zwerch Linien / seine zween Brüders obgedachte beformunderte Pupillẽ N. nechste Blutsfreund vnd Erben / darneben aber einen ansehenlichen vnd viel tausent Gülden anlauffenden Schulden last verlassen / derohalben sie Vormünder jrer Pupillen wegen / solche Erbschafft (Gefahr zuverhüten) cum beneficio iuris & inuentarii, jnnerhalb der Zeit deliberandi, vel saltẽ ex edicto successorio angenomẽ in rechter Zeit deren 30. Tagẽ à tẽpore declaratæ editionis dẽ 15. Decembr. nechst zu E. allda Theils solcher Erbschafft gehörigen / das inuentarium fürnemmen / vnd mit seinen Solennitäten / verrichtẽ lassen / vñ nach Erkündigũg der Erbschafft vermögen / die Gläubiger / auch die legata besagtẽ Testaments / so weit es reichen werde / vnd man zuthun von Rechts wegen schuldig / vnd consequenter, solche Bezahlung vnd Execution entrichten wöllen / dahin auch die Gläubiger / vnd Legatarie vertragt / es ist aber die Jnuentatiõ vnd gemelte Execution von gedachter Wittiben gespert worden / wie allbereit an diesem Kays. Cam. deßhalber geklagt / vñ mandatum wider sie Wittibin zuerkennen gebettẽ worden / vnd solchẽ aber obgemelte N. als in besagtẽ Testament gesetzte executores particulares & nudi sich gelüstẽ lassen / die Executiõ solches Testaments von vnd auß obberürter Erbschafft zu E. in Anwalds Principaln gedachter Pupillen einig vnd allein zustehender Obrigkeit vnd Gebiet fürzunemmen / die legata der Wittibin vnd andern / wie auch jnen selbst mit / zu Belohnung jrer Mühe / verehrten Bechern / außzurichten / es bleibe gleich etwas / zu Contentierung der alten Creditorn / Liedlohn / Funeralie / Arztney oder nicht / zu welchem sie angemaste executores die gemelte Vormündere in Schrifften / auff Montag den 8. diß Monats Januarij alten Calenders dieses 99. Jahrs / vor jnen gedachten E. zuerscheinen / zusehen vnd hörẽ ein glaubwürdig inuentarium, N. Verlassenschafft auffzurichten vnd die legatarios in possessionem legatorum eynzusetzen / peremptorie citiert / vñ mit dem Anhang / sie Vormünder erscheinen als dann oder nicht / so werde doch auff deß gehorsamen Theils begeren geschehen wz recht seye / vber solches auch sie einen Notarium / mit schrifftlichen offenen gewalt nacher E. abgefertigt / der ends den Vnderthanen gebietendt vnd verbietendt auffzulegen / daß sie dem Jnnhalt Testaments jn allweg geleben wollen / wz in selbigẽ der Wittib verschafft vñ verweigerlich von jnen Vnderthanen zuleysten / vnd sich daran nichts hindern oder abhalten lassen / bey Straff 5. Gülden. Vnd aber Anwaldts Principaln Pupillen in dero Obrigkeit solche actus vben zulassen gantz præiudicierlich were / vñ sie Vormünder deß Testaments Execution zuthun / da es Staffelweiß dahin gereichen würde / so viel man von Rechtswegen zuthun schüldig vnd vrbietig seyn / aber andern dergleichẽ Vorgrieff zugestatten / jnen gethanen Eydtspflichten nach / nit verantwortlich / sondern obligt / solches auff alle Weg / iuris vel etiam facti abzutreibẽ vñ zuverhüten / wie auch d Erbschafft Creditorn / soviel deren zu angestaltẽ Jnuentation Tag erscheinen / die Vormündere als deß Orts E. Obrigkeit angeruffen / der Wittibin noch jemandt anderm jchtwas vermög besagten Testaments folgen zulassen / sie Creditorn seyen dann zuforderst befriediget / dieweil die legata von der Erbschafft außzurichten / aber keine Erbschafft / nisi deducto ære alieno genandt werden könne / obwohln Anwaldts Principaln den Weg mit der That solchem vngebürlichem Fürnemmen / an jhrer Pupillen Obrigkeit außtreiblich zubegegnen wol wissen / auch allbereit in euentum dahin bey dẽ Vnderthanen Befelch gethan / vnd ins Werck setzen können. Dieweil aber darauß groß Vntheil begegnen vnd folgẽ möchte / so habẽ sie Vormünder solches / biß jhnen via iuris eylendt nicht zu Hülff gekommen mögen werden / eynstellen / vnd den Weg Rechtens forderst suchen wollen / verhoffentlich solchen vnverzüglich zuerlangen. Demnach dann gedachter angemaster Executorn vorhaben / Werck vnd Handlung an jhme selbsten / hoch ärgerlich vnd schädlich / friedlichem Leben / vnd gemeinem Landfrieden / Nutz vnd besten vnd allen Rechten zuwider / vnd ohne eynige weittere Erkandtnuß für strafwürdig vnd vnrechtmässig zuhalten / dardurch hohes præiudicium, schwerlich widerbringlicher Schadt / Vnheil vnnd höchste Vngelegenheit offtbesagten Pupillen aufferlegt vnnd zugefügt würde / zu dem das factum also qualificiert / daß es keinen Verzug leyden kan / darauß grosse Empörung vnd / was ferrners auß solchem / sonderlich zwischen (wie dißfals) nahen Gefreundten vnnd Geschwägerten hochbeschwerliches Blut-

vergiessen

vergiessen entstehen möchte / dem man aber von Rechts wegen mit eygner Hand / Wehr vñ Gewalt propter rei enormitatem & iniquitatem wol köndte vnd mögte begegnen / vnd endlich also beschaffen / daß es nullo iure vel iuris prætextu kan iustificiret werden / ja dz auch ipsa parte præsente à præcepto möge angefangē werden vnd beyderseyts Partheyen als gefreyte Adels Personen / der Röm. Kay. May. vnd dem H. Röm. Reich ohne mittel vnterworffen seyn. So gelägt Anw. in namen seiner Principaln vnterthänig Bitten E. F. G. geruhen / seinen Principaln / gedachten Vormündern / wider bemelte angemaste testamentarii executores, ein Pœnal Mandat ohne Clausul dahin zu erkennen vñ mitzutheilen daß sie testamentarii Anw. Principaln in jhrer Pupillen Obrigkeit / mit Execution / Gebotten / Verbotten vnd andern dergleichen Handlungen vnturbirt / molestirt oder beträgt / vnd den ordentlichen Weg confectionis inuentarii außzahlung der Schulden / vnd dann auch nach Befindung der Erbschafft Vermögens / Testaments Execution von den erklärten Erben (welches alles vnd jedes Anw. Principaln nach möglichen zu befürdern gesinnet seyn) seinen richtigen Gang lassen / den Erben hierinnen nit fürgreiffen / oder da sie an jchtwas sich beschwerd seyn / vñ an die Vormünder als Erben Zuspruch zu haben vermeynen / das ordentlich Recht gebrauchen / dessen sie Vormündere keinen Scheuw tragen / noch vor seyn können noch wöllen. E. F. G. hochadelich milt richterlich Amt hierüber vnterthänig anruffend.

Decretum: Wie gebetten abgeschlagen in conf. 5. Ianuari, Anno, &c. 99.

TITVLVS XIV.

Mandata de cassando.

1. Supplicatio pro mandato sine clausula pro cassanda citatione & amplius non procedendo cum citatione. In causa S. F. contra E. W. B.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Kayserl. May. Cammerrichter / Gnädiger Herr. auff E. F. G. beyligende den 8. huius erhibirte Supplication / vnd gestriges Tages darauff verzeichnetes Decret / repetirt Syndicus der Ersamen Reichs Schultheissen / Dorffmeister / Gericht vnd Gemeind deß Dorffs S. J. narrata berürter Supplicatiō à principio durchauß biß auff dē letzten Versicul / mit N. gezeichnet / exclusiue. Vnd gelangt darauff Syndici vnterthänige Bitt vnd rechtliches Begeren / seinen Principalen ein mādatum sine clausula, darinn dem Herrn B. W. B. auch deß F. W. Zentgerichts zu W. Richter vnd Schöffen / die außgangene Citation widerumb zu cassiren / vnd in angeregter Sachē wider Syndici Principalen an gemelten Gerichtē ferner in einige Weg nit zu procedirn / sondern wo ferrn sie dieselben oder derē Schultheissen Amts halber Spruch vnd Forderung nit erlassen wöllen / solches an gebührenden Orten zuthun vnd fürzubringen bey einer namhafften Peen gebotten werde / vna cum annexa citatione ad docendum vel videndum gnädig zu erkennen vnd mit zutheilen. Hierüber E. F. G. hochadelich milt richterlich Ampt vnderthänig anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger

N. N. D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Erkennt in conf. 14. Martii, Anno, &c. 94.

2. Supplicatio pro citatione super nullitate. In causa I. C. contra L. E.

REuerendissime & Illustrissime Princeps, Imperialis Cameræ Iudex æquissime, Domine gratiose. Exponit R. C. V. I. C. subditus Serenissimi Principis L. inter ipsum nimirum nomine quo apud acta experitur, & L. E. aduersarium, coram consilio ordinario L. pependisse causam luculentæ hereditatis, in qua dictus C. authoritate eiusdem consilii vicit, sicut & in aliis prioribus instantiis vicerat. Quamuis autem dictus L. E. si fuisset prætacti consilii sententia grauatus, debuisset ordinario remedio appellationis ad hoc iudicium Cæsareum recurrisse, attamen præpostere ad formam supplicationis & reuisionis recurrit, implorato de super Serenissimo Principe L. cuius Celsitudo acceptis reuisoribus talibus qualibus Anno octuagesimoseptimo, decimasexta Octobris stylo nouo, veteri sexta eiusdem, cum iisdem reuisoribus pronunciauit dictum L. in sua reuisione fundatum ratificando prætensorum reuisorum sensa & pronunciata eodem die facta, mandandoque omnibus & singulis suis officiatis & iustitiariis, vt quod sua & suorum reuisorum authoritate decretum fuit, executioni demandaretur.

1. Eiusmodi autem sententia approbat in effectu testamentum falsum contra dictum supplicantem heredem ex capite suæ vxoris ab intestato defunctæ, quę sane intestati successio est in dubia reuulso testamento, notoria consuetudine patriæ L. attenta & dictante.

2. Deinde agebatur de iure vniuersali, quod non cadit in prætacta priuilegia prohibitiua appellationum.

3. Quod si illud ius vniuersale caderet, excedebat sortem iisdem priuilegiis Imperialibus definitam.

4. Quod stante remedio ordinario, vt appellationis, non possit recurri ad extraordinarium.

rium quale est reuisionis & supplicationis.

Quod priuilegia Imperialia, quorum virtute institutum est authoritate Cæsarea consilium ordinarium L. expresse continent, in causis sortem excedentibus, vel non comprehensis sub eodem priuilegio, debere appellari ad hoc sublime iudicium, minime vtendo extraordinario remedio veluti reuisionis vel altetius recursus ad Episcopum vel reuisores à se deputandos, alioqui sequeretur, quod passim admissa reuisio in quibuscunque causis, huius sublimis iudicii autoritatem circa appellationes tolleret, quæ causæ nullitatis plus quam sufficientes sunt, præter eas quæ deinceps adducentur & ex actis emergent, & cum iuris sit, grauatum habentem querelam nullitatis, posse illam proponere vel coram Iudice à quo, vel corã Iudice superiore: sententia vero prætacta Episcopi L. per suos reuisores lata est definitiua, & ex prænarratis causis postquam deducendis iure fugillatur nullitas, quæ siquidem nullitas deduci potest, præsertim etiam principaliter intra annos 30. vbi tamen à prætensa sententia nulla, emensi sunt tantum Anni sex vel circiter, & ideo indubie V. C. R. & iudicii Cæsarei in materia nullitatis principaliter seu quocunque alio modo introducendæ & stabiliendæ iurisdictio sit stabilita.

Hinc dictum C. nomine quo in actis experitur demisse supplicare, citationem sibi super nullitate prætensæ sententiæ principaliter ac omnibus melioribus, via, modo, & forma, quibus iure fieri poterit & debebit gratiose decerni. Desuper C. V. R. officium implorando.

R. C. V.

Obsequentissimus

N. N. cauens de rato & mandato.

Decretum: Ad narrata supplications abgeschlagen in Consil. 16. Iulii Anno 93.

Mandatum inhibitorium & de cassando cum citatione. In causa R. contra M. Officialn.

WIr Rudolff / ꝛc. Entbieten dem Ehrsamen vnsern lieben andächtigen J. S. von P. B Officialn zu M. vnser Gnadt vnd alles gutes / Ersamer lieber andächtiger / vnserm Kayserl. Cammergericht hat vnser auch liebe andächtige A. von der R. supplicirendt fürbringen lassen / wie daß sie hiebevor gegen jhrem Ehevogt B F. von dem T. rem iudicatam durch drey gleichförmige Vrtheil erhalten / jnnmassen deren Execution R. Statthalter vnd Regierung deß Stiffts M. W. vnd dann dem Raht zu M. darunder respectiue die B F. Güter gelegen / per executoriales anbefohlen / vnd darunder so weit verfahrn seye / daß sie Klägerin in etliche gemeldt jhres Ehevogts von der T. Güter tanquam legitima vxor realiter immittirt / darinn rechtmässig gesetzet / vnd sie dieselbe ein Zeithero corporaliter eyngehabt / noch auff den heutigen Tag Besitze / vnd propter priuilegiatam causam dotis & alimentorum eynhabe / auch bey berührtem vnsern Kayserlichen Cammergericht vmb fernere Execution in die vbrige Güter angesucht habe / ob sie nun wol sich anders nicht versehen / dann sie bey solcher rechtmässiger Immission ex re iudicata & loco alimentorum vnturbirt / vnd von männiglichen vnmolestiert gelassen worden seyn solte / so vndersteheſt du doch als ein Geistlicher Richter / ob du wol in dergleichẽ Executiõsachen omnino Iudex incompetens seyest / dich eynzudringen / sie in jrem erlangten Rechten vnd erhaltener Execution zubetrüben / hingegen andere ex mera affectione jr. Klägerin onberuffen vnd vnerhört in dieselbe T. Güter ex causa mere ciuili prætensi scilicet cuiusdam debiti, so von jhr nicht gestanden würdt / noch auch / wie sich zum Rechten gebühret außgeführet / vnd erwiesen / vmb deß willen sie sich auch coram competente seculari, non affectionato Iudice Rechts erbotten habe / eynzusetzen / dadurch nicht allein obangedeuten an vnserm Kayserlichen Cammergericht angefangenen Execution Proceß zuverhindern vnd auffzuhalten / sondern auch sie Klägerin ex causa mere prophana von dem Gebürlichen weltlichen Richter ad tribunal Ecclesiasticum, folgendts auch per appellationem extra Romanum imperium ad Curiam Pontificis zuverführen / alles gemeinen beschriebenen / auch vnsern vnd deß H. Reichs Constitutionen vnd Ordnungen zuwider / Wañ nun in jetzt angeregten Ordnungen vnd Rechten heylsamlich versehen / daß die Geistliche vñ Weltliche iurisdictiones nit confundiert werden / sonder je ein die andern bey jrem Proceß vnd lauff bleiben lassen soll vnd dann dein widerrechtlichs Fürnemmen / mit keinem Schein noch Rechten zuvertheydigen / zu deme in summum præiudicium vnser vnd deß H. Reichs / wie nicht weniger zuuorachtmehr berürtes vnsers Kayserlichen Cammergerichts als Obersten weltlichen Richters gereichen thue / dergleichen per abusum maximum im Stifft M. dermassen eyngerissen / daß daselbst solche iurisdictionum confusio gestattet werden wölle / vnd dahero bey obgedachten M. Regierung weniger zuerhalten / gleichwol klagender von der R. eusserst verderben seyn wölle / der gestallt mit Geistlichen Processen de nouo contra rem iudicatam & obtentum iudicio secularis brachium vmb die Wege gesprengt zu werden / also diß nit allein eine in allen Rechten verbottene Sach seye / sonder auch damnũ irreparabile

mit

mit sich bringe/wie in gleichem ius publicum totius imperii betreffen thue/daß demnach hierinn wol à præcepto, als in ebenmässigen Fällen zum offtermahl geschehen/ angefangen werden möge derwegen viel bemelts vnsers Kayſ. Cammergerichts Jurisdiction ex constit. tit. 23. p. 2. ord. vberflüssig fundirt sey/darum vñ diß vnser Kayſ. Mandat vnd Ladung wider dich zuertheilen/ demütig anruffen vnd bitten lassen / als vñ dieweil sie erlangt/daß jr gebettene Proceß an heut dato erkendt worden sind/so gebieten wir dir vō Röm. Kayſ. Macht bey Peē 10. Marck lötiges Golds/ halb/ꝛc. hiemit ernstlich/ vnd wöllen / daß du den nechsten nach Vber antwortūg oder Verkündigung dieses Brieffs/one Verzug vnd Eynrede/ von geklagtem fürgenomēnē Proceß/ober/ab vñ eynsteheſt/denselben sampt allē vorhergangenem cassireſt/vernichteſt vnd abthueſt/vñ sie Klägerin an gebührende Ort remittirſt/dē allē also vnd zuwider nit thueſt/noch hierinnen säumig / hinderstellig od vngehorsam seyeſt/also lieb dir sey obbestimpte Peen zu vermeiden/darā geschicht vnsere ernstliche Meynūg. Wir heischen/ꝛc. auch hiemit dz du auff den 30. den nechsten nach/ꝛc. deren wir dir 10. für den 1. ꝛc. erscheineſt / glaublich Anzeig vnd Beweiß zu thun/ daß diesem vnserm Kayſ. Gebott alles seines Jñhalts gehorsamlich gelebt seye/oder wo nit/als dann zu sehen vñ hören dich vñ deines Vngehorsams willen/in vorgemeldte Peen gefallen seyn/mit Vrtheil vnd Rechtsprechen erkennen vnd erklären/od aber rechtmässige Eynreden/ob du einige hetteſt/warumb solche erklärung nicht geschehen solle / fürzubringen vnd endtlichen Entschieds darüber zu warten / wañ du kommeſt vnd erscheineſt als dann also oder nicht/ꝛc. darnach/ꝛc. Geben Speyer/ 12. Decembris, Anno 95.

3. *Supplicatio pro mandato cassatorio & inhibitorio. In causa M.V. contra D.B. & B.*

HOchwürdiger/ꝛc. E. F. G. bringt Anwaldt deß N. N. in Vnterthänigkeit für / was massen hiebevor deß N. Hauß vnd Güter zu N. N. im Stifft M. vor dem Herrn Geistlichē Officialen/Episcopum M. repræsentante in ein Discussion gezogen/ vnd vnder andern die Würdige N. Vicariē deß altē Thumbstiffts zu M. so auch W. K. zu S. H. vñ weniger nit pro suo interesse ratione 400. fl. habenden hypothecæ mit Anwaldts günstigen Junckherrn Principaln in solchen Proceß gerahten : Vnd ob wol Anwaldts Principal sein ius stattlich außgeführt vñ dargethan/so hat er jedoch erfahrē müssen/ daß zu sondern dessen Verfang ermeltem Herrn Vicarien vnd K. ein Widerriges vermeyntlich zuerkandt worden: Ob nun wol von solchen notoriis grauaminibus Anwaldts Principal iuxta consuetudinem patriæ M. also baldt vnd in gebührender Zeit ad officialem C. Archiepiscopum repræsentantem, tanquam in hac merè ciuili causa Iudicem competentem immediate superiorem sich beruffen vnd appellirt/libellum nullitatis & iniquitatis zu der Appellation Prosecution exhibirt/vnd darauff in der Sachen procedirt/in massen es also in notoria consuetudine vnd täglich Practicirt wirdt/wie auch nit ohne/ daß von dē M. Officialn in ciuilibus an diß hochlöblich Kayserlich Camergericht ex capite, quod Princeps & Episcopus M. regalia sua immediate ab Imperio recognoscat, zu appelliren männiglich bevor vñ willkührlich ist/Dessen doch alles vnerwogen hat nuncius Apostolicus, der Orts herumb sich haltend/so zwar quoad huiusmodi ciuilia (welche nirgend anders als an diesem hochlöblichen Kayserlichen Cammergericht zu erörtern stehen können) plane extraneus & incompetēs Iudex solcher Sachen sich zu vnterziehen vnd anmassen wöllen/inmassen auff obgemeltes Vicariens vnd K. anlangen vermeyntlich commissionem an die Würdige Herrn H. D. vnd E. B. widerrechtlicher Weiß erkandt vnd ertheilt/ Deren dann jetzt ernendte Herrn sich vermeyntlich vnterfangen/vnd Anwaldts Principaln für sich zu laden sich nit gescheuwet.

Wann nun diß der Vicarien vnd K. fürnemmen mercklich in fraudem constitutionum & iuris imperii publici auch vilipendium iurisdictionis Cameræ Imperialis dahin gestallt/daß diese Sach desto länger mit verscheidenē Bäpstlichen rescriptis vnd commissionibus in infinitum auffgehaltē/lites immortales gemacht/ vnd auch diese Sach extra fines imperii für andere frembde vnd außländische Gericht künfftig gezogen/ja mit vnträglichem Vnkosten so wol d Processen als in transferendo maximo actorum Germanico volumine in Latinum angewendet/ vnd Supplicant dardurch müd vnd vnvermögen gemacht werden mögte/ vnterfangen vñ practicirt wirdt/Aber an diesem hochlöblichen Kayſ. Cammergericht zu erhaltung dessen höchstē Gerichts Reputation/ vnd damit im H. Reich kein iurisdictionum confusio entstehe / per mandata pœnalia starck Eynsehens zu thun/nach Sage d Camergerichts Ord. p. 2. tit. 23. wol pfleglich herkommē/dessen vnzahlbare præiudicia beyzubringē/vnd noch newlich der 12. diß beyligends Mandat contra P. erkandt. Als gelangt an E. F. G. Anw. vnterthänige Bitt / seinem Principalen mandatum inhibitorium & cassatorium sine clausula wider obgemelte angemaste Commissarien/auch Vicarien vnd K. darinn jnen sampt vnd sonders von dem vorgenommenen Proceß abzustehen / vnd sich sonderlich Rechtens an gebührenden Orten gnügē zu lassen/bey einer namhaffter Peen gebotten werde / cum citatione solita ad docendum vel videndum zu erkennen.

Decretum: Erkendt in consil. 28. Aprilis, Anno, &c. 99.

Cita-

Citatio ad videndum cassari, In causa H. contra C.

WIr Rudolff der ander von Gottes Genaden/erwehlter Römischer Keyser/zu allen Zeiten mehrer deß Reichs in Germanię/zu Hungarn/Beheimb/Dalmatien/Croatien/vñ Sclavonien/ꝛc. König/Ertzhertzog zu Osterreich/Hertzog zu Burgunden / Steyr / Kärndten/ Crain/ vnd Würtenberg/ꝛc. Graffe zu Tyrol/ꝛc. Entbieten den Ehrsamen vnsern vnd deß Reichs lieben getrewen N. Bürgermeistern / vnnd Raht der Statt C. vnser Gnad vnd alles Guts: Ehrsame liebe Getrewe vnserm Keys. Cammergericht hat vnser liebe andächtige C. H. supplicierendt zuerkennen geben. Welcher gestallt jüngst verruckter Zeit / jhr Supplicantin durch ein vnmiltes hochnachtheiliges Decret / mit einer gantz vbermässiger Geldbuß von tausend Reichsthalern/auß der Vrsachen / daß weylandt jhres Ehewirths nachlaß seinen Erben P. H. pro quota, ohne euwere deß Rahts außtrückliche Erlaubnuß herauß geben / dardurch der zehendt Pfenning oder Nachstewr entzogen seyn solte / vermeyntlich zubelegen euch angemast. Hierauff ob wol sie Klägerin jhre erhebliche Entschuldigung / vnd in effectu so viel bescheinlich eyngewendet / daß sie einmahl extra omnem culpam, auch was der gestallt erfolgt/ fürnemblich auff die von H M. mit euwer deß Rahts deputierten angegebene endliche Vergleichung vnder gutem Glauben fürgangen were/ jnnmassen sie Supplicantin/ dieweil gedachte deputierte etliche Tag vber / wegen gehörten Nachstewr mit H M. tractiert/ hernacher aber auß beschehenem Angeben/wie H M. noch ein geraume Zeit zu C. beharrlich verblieben / jhr oder die auß ewerm Mittel deputirte/ keiner Spruch vnd Forderung der Nachstewr wegē euch mehr eusserlich verlauten lassen/jhn jhrem auß obvermelten/vnd andern Motiven gefastem Wohn vñ Meynung bestättiget worden / in Ansehung solcher hochbeteuerter Excusation/vnd daß sie persuasione mit vielen der Warheit gleichförmigen Vmbständen inducierd vñ angesetzt/auch wo man ja in sie dringen/noch von jhr ab vnd außzusetzen/ vermeynte/ euwers habenden interesse, vnnd den zehenden Pfenning nach Ertrag berührter Erbschafft allermassen / daß darüber auffgericht inuentarium außweisen würde/ one eynigen Abgang zuersetzen sich in euentum endlich anerbotten / sie Supplicantinne zwar in der zuversichtlicher rechtlicher Hoffnung gestanden / jhr würdet jhr ein weiters nicht zumuhtē/ allermeist auch/daß nach offerierter Richtigmachung/deß auß solchem Jrthumb rührender interesse jhr von Rechtwegen ferner nicht zusuchen gehabt / nichts desto weniger aber/ dessen/vnd alles andern vnerachtet/ thut jr ob solchem widerbillichen vnd keines wegs proportionirtem vermeynten Straffgelt steiff halten / wie dann sie Klägerin/da jr an besagten vnserm Keys. Cammergericht/wider Beklagte antringende höchste Vnbillichkeit / die hülffliche Handt vnverhoffentlich nicht mitgetheilt werden solte / vmb Eynziehung der auffgesetzten Buß / einer vnzeittiger Execution / weil jhr ewer vnfugsamb Intent vnnachlässig außtrucken wollet / zu jhren vnwiderbringlichē nachtheil / täglich gewärtig seyn müsse.

Wann aber obgesetzte zunöttigung / vnd thätlichs Beginnen/sonderlich gegen jhr Klägerin/so euch mit Bürgerlichen Pflichten nicht verwandt noch zugethon / vnder keinem scheim Rechtens zubementelen / in fernerer Betrachtung/sie als ein blöde Weibsperson / mit dergleichen scheinbaren Vberredungen leichtsamb zuverlaiten/ vnd jr zumahl kein vngehorsame Widersetzligkeit beyzumessen/dessen zugeschweigen/ wo dem potentioribus dergleichen Handlungen ohn Rechtlich Andung passieren vnd hinschleichen solten/denselben zu Vnterdruckung jrer Schutz vnd Schirm verwandten / vnd den Schwächern zu erwünschtem Vortheil/Thor/vnd Fenster eröffnet würde/dannenhero/vnd in Ansehung/ quod quælibet causa colorata à mulcta excuset, auch anderer eynlauffenden Vmbstände / solch euwer Geschöpfft vnmiltes Decret/auß vielen beständigen Vrsachen/ wie dieselb in deductione causæ, ad oculum euidenter außfündig gemacht werdē sollen / sie Klägerin durch erlaubte weg Rechtens anzufechten/ vnd Vrsachen/warumb solches seiner greifflicher Vnbillichkeit halb wider zu cassieren vnd auffzuheben/jhrer eusserstē Nottürfft noch/ vorberührter vnserm Keyserlichen Camergericht/ als höchsten Justitien anzuzeigen vnnd zu deducieren entschlossen. Solchen nach vmb diese vnsere Keyserliche Ladung wider euch zuerkennen / vnnd mitzutheilen / demütiglich anruffen vnnd bitten lassen/ jnnmassen erlanget / daß jhr dieselbige auff heut Dato erkendt worden ist. Hierumb so heischen vnnd laden wir euch von Römischer Keyserlicher Macht / auch Gericht vnd Rechtswegen hiemit/ daß jhr auff den dreissigsten Tag den nechstē nach vberantwortung oder verkündigung diß Brieffs/ deren wir euch zehen vor den ersten / zehen vor den andern/vnd zehen vor den dritten/letzten vnd endlichen Rechtstag setzen vnd benennen peremptorie, oder ob derselbig nicht ein Gerichtstag seyn würde/den nechsten Gerichtstag darnach / selbst/ oder durch einen vollmächtigen Anwaldten an demselben vnserm Cammergericht erscheinet/ zusehen vnd hören / obermelt durch euch gefällt Decret mit Vrtheil vnd Recht zu cassieren vnd auffzuheben / oder aber beständige erhebliche Vrsachen / ob jhr eynige hettet / warumb solches nicht geschehen solle/in Recht gebührlich eynzubringen/ darauff der Sachen vnd allen jhren Gerichtstägen vnd Terminen/biß nach endlichem Beschluß vnd Vrtheil außzuwarten.

Wann jhr kommet vnnd erscheinet / als dann also oder nicht / so wird doch nicht desto weniger auff deß gehorsamen Theils/oder seiner Anwalds

anruffen vnd erfordern hierinnen in Rechten gehandelt vnnd procedirt / wie sich das seiner Ordnung nach gebürt. Darnach wisset euch zurichtē / geben in vnser vnnd deß H. Reichsstatt Speyer / den 2. Tag Monats Octobris nach Christi vnsers lieben Herrn Geburt 1598. ꝛc.

TITVLVS XV.

Mandatum pro administranda iustitia & saluo conductu.

1. Supplicatio pro mandato sine clausula pro administranda iustitia. In causa S. contra HH.

HOchwürdiger Fürst / Römischer Keyserlicher Mayestat Cammerrichter / gnädiger Herr. E. F. Gn. bringet Anwaldt der Edlen vnd Vesten C. H. H. B. Gebrüder / vnd Gevättern von S. vnderthänig supplicierend für. Wie daß einer / der sich A. V. nennet / jüngst am 17. Martij noch wehrenden 98. Jahrs Binnen der Statt H H. in N. Behausung Supplicierender von S. wie auch jhres Ehemanns / vnd Vatter Weylandt N. sehligen / welche für 9. vnd 4. Jahren respectiue mit Todt abgangen / dahin in die Fenster gesetzte Wapen zusampt Schildt vnnd Helm nicht allein jhnen / sonder auch dem gantzen Adelichen Geschlecht vnnd Freundtschafft zu Schmach vnnd Verkleinerung fürsetzlich vnnd böslich außgeschlagen / eo ipso so wol / als auch mit außtrücklichen Worten die er bey solchē Außschlagen geführt / so viel an jhme zuverstehen geben / daß Supplicant vnd jhre abgestorbene Vatter vnd Ehemann vnredliche Leute / vnd die nicht Würdig weren daß jhre Wapen bey andern ehrlichen vom Adel stehen solten.

Als nun Supplicanten wie auch jhre Vatter vnnd Ehemann respectiue dardurch in jhrem Ruhebette zum eusserſten geschmähet vnd beleydigt / angesehen daß die rechte vnnd deren Lehrer pœnam deletionis insignium gegen dieselbe / welche maiestatis, proditionis, vel rebellionis, condemniert seyn / vnd in andern Fällen nicht zulassen per l. eorum qui. ff. de pœnis. Rom. singulari. 669. Hieron. Gigas de crimine læsæ maiest. tit. de prodit. quæst. 8. So haben Supplicanten 22. Monats Aprilis für Herrn Bürgermeistern vnd Raht der Statt H. als in loco delicti, da er sich dero Zeit wesentlich auffgehalten / jhme Peinlich beklagt / darüber zu gefänglicher Hafft / auff ein ansehentliche Bürgerliche Caution / so hiemit in originali vbergeben würd / Vermög Rechtens / vnd der Römisch. Keyserl. May. vnd deß heiligen Reichs Peinlichen Halßgerichts Ordnung zunemmen / gantz inständiglich gebetten. Es ist aber jhnen solches vber alle Zuversicht denegiert vnnd abgeschlagen worden / wardurch er V. ferner Vrsach nemmen würdt / sich nicht allein weiterer Schmähung gegen Supplicanten zubefleissigen / sondern jnen auch alles / was er kan / zu Schimpf / Trotz vnd Verkleinerung fürzunemmen vnnd zu Werck zu setzen / wie er dann seithero jüngst abgeloffenen 17. Martij zum offtermahl in N. Behausung / welche gleich gegen Supplicanten Hoff daselbst belegen / vnderschiedliche Pancket gehalten / die Spilleuth hauffen weiß mit Trommeten / Zincken / vnnd andern Instrumenten zu sich hineyn gefordert / vnnd der gestallt Frewdenspiel gehalten / als wann er gar löbliche Thaten durch Außschlagung solcher Wapen verrichtet hätte.

Wann nun gnädiger Fürst vnd Herr / diese geübte grobe Mißhandlungen gar enormia böß vnd ärgerlich / vnnd also die von Herrn Bürgermeister vnnd Raht beschehene Rechts verweigerung mit keinem Rechten zu iustificieren / dem gemeinen besten / cuius interest, solche vnd dergleichen Mißthaten mit Ernst zu vindicieren vnd zu straffen / gestracks zu wider / vnd es dann an deme / daß bey D. F. D. zu C. als B. zu H. vnd immediato superiore regulariter vmb deß willen dieselbige dem Raht zu H. in criminalibus durchauß nichts mandieren noch befehlen köndten / nichts zu erhalten / sonder die cognitio in solchen vnd dergleichen Fällen allein & priuatiue quoad superiorem bey wolgedachtem Raht stehet / vnd selbige anders nicht als durch Euwer Fürstliche Gnaden nach gestallt dieser Sachen exerciert vnd bey deren allein die Hülff gesucht werden kan / damit dann vorangezogene Laster vnd Boßheit dem gemeinen besten zuwider vngestrafft nicht hinpassieret / vnd also in Erwegung angezeigter Vrsachen / als ob enormitatem & atrocitatem delicti Euwer Fürstliche Gnaden vnnd diß hochlöblich Keyserlich Cammergericht iurisdictio ad eum effectum, daß sie in diesem Fall sine clausula zu mandieren befugt / gnugsamb fundiert / wie dessen in gleichen Fällen etliche præiudicia an diesem hochlöblichen Gericht ergangen fürhanden.

Dem allem nach ist zu E. F. G. Anwaldes vnderthänige Bitt / sie mit gegen obgemeldte Herrn Bürgermeister vnd Raht mandatum sine clausula auff jr ferner ansuchen iustitiam nach Innhalt Keyser. May. vnd deß H. Reichs Peinlichen Ordnung auff gnugsame Caution / so sie jhnen nachmals bestellen zulassen vrbietiglich mitzutheilen / vnd widerfahren zulassen cum annexa citatione gnädiglich erkennen wöllen / E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt vnderthänigs bestes Fleiß anruffendt.

E. F. G. Vnderthäniger Gehorsamer N. N.

D. cauens de rato, &c.

Decretum: Erkendt in Consilio 12. Maii Anno &c. 98.

SVP-

2. Supplicatio, pro citatione. In causa B. contra T. M.

HOchwürdiger Fürst/ Römisch. Keyserl. May. Camerrichter/ gnädiger Herr. E. F. G. gibt Anwaldt deß wolgebornen Herrn Herrn N. So dann der Edlen vnnd Vesten N. in Vormundtschafft Namen/ deß auch Wolgebornen Herrn Herrn N. in Vnderthänigkeit supplicando zuerkennen/ was massen weyland der Gestreng vnnd Edel N. gewesener Fürstlicher Hessischer Raht vnnd Hauptmann zu N. Anwalds gnädigem Herrn Principalen Herrn Brüder/ vñ Vättern die Statt N. sampt der zentlichen Obrigkeit/ vnd Landgericht daselbst/ so er von dem Stifft N. vnnd N. Erben respectiue erkaufft gehabt/ demselben Stifft zu Lehen auffgetragen/ vnnd hinwider im Jar 1565. mit Wissen/ vnd Willen Herrn Dechants/ vnd Capitels deß Stiffts N. nach N. Lehenrecht/ Herkommen/ vñ Gewonheit belehnt/ auch solche Belehnung durch den folgendē Herrn Abt N. im Jahr drey vnd siebentzig / am sechtzehenden Februarij/ renoviert/ confirmiert / vnd bestättiget worden / vnnd ob wol er N. seinen Brüdern / weylandt Herrn N. N. gerührte Statt N. mit jhren zugehörungen / bey lebendigem Leib vbergeben/ vnd darauff Herr N. die zeit als hochermelter Abt N. Herrn N. das Stifft N. vbergeben/ vnd die Lehenleute angewiesen/ gleich andern deß Stiffts N. Lehenleuten / J. F. G. wegen deß Stättleins N. Lehenspflicht gethan / vnd von J. F. G. dasselbe Stättlein in sein vnd dessen Brüder N. Namen / wie nicht weniger hernacher von der Röm. Keys. May. Commissarien dem jetzigen Herrn Teutschmeistern/ vnd Johann N. Als der Bischoff von N. jhnen das Stifft wider abgetretten / zu Lehen empfangen / so hat doch er N. die würckliche Possession der Lehenstück / die Zeit seines Lebens biß auff seinen tödtlichen Abgang / so sich Anno acht vnnd achtzig begeben / in Händen behalten/ continuirt vnd nießlich innegehabt / aber kurtz darvor gedachte seine beyde Brüder Herrn N. so ohne das seine nechste Erben / ab intestato gewesen/ zu seinen Rechten/ vngezweiffelten wahren Vniversal Erben / in einem ordentlichen beschriebenem Testament instituirt / vnd eyngesetzt/ vnd dardurch jhnen die Statt N. mit jhrem Zugehörungen vermacht / vnd beschaffet / darauff ebenmässig sie die instituirte Erben/ inn dessen hinderlassene Gütter eyngetretten/ vnd sich derselben Possession genehert / ausserhalb deß Stättleins N. daß dann bald nach Absterben deß Herrn Testatorn / Herrn Statthalter / vnnd Rähte deß Stiffts N. de facto occupirt / vnnd eyngenommen / auch vnbetrachtet biß daher mehrmahls vmb Eynräumung / vnnd Belehnung zu vnterschiedenen mahlen angehalten worden / so hat dennoch solches nicht erhalten werden mögen.

Wann aber auch seidhero beyde Herrn N. vnd N. Todts verfahren / vnd Herr N. einen Sohn desselben Namens/ Herr N. aber einen Sohn N. genandt / Anwaldts jetzige günstige Herrn Principaln hindersich in Leben verlassen/ auff die nicht allein nach N. Lehenrecht / Herkommen/ vnd Gewonheit/ die Statt N. gefallen/ sondern auch dieselbe an statt jrer Herrn Vättern/ mehr gedachts N. So dieselbe Statt biß auff seinen Todt würcklich innegehabt / vnnd besessen / in testamento beschriebene instituirte Erben seyn / So dann im Rechten lauter versehen. Quod heres in testamento institutus & scriptus omnium bonorum etiam feudalium, quæ Testator tempore mortis possedit, ex beneficio *l. fin. C. de edict. Diui Hadrian. toll.* mittendus sit, illudque beneficium non tantum ipsi heredi scripto, verum etiam illius heredi competat, wie gleichfals E. F. G. Jurisdicion / auß der Vrsache / daß solch beneficium executiuum ist / vnd die executiui processus für deß heiligen Reichs Außträgen / damit die Fürsten deß Reichs wegen erster Instantz begabet/ nicht/ sonder für diß Keyserl. Cammergericht recta gehören/ bester massen fundirt/ gestallt E. F. G. auß diesem Grundt/ noch in diesem Jahr weylandt N. hinderlassener Wittib / wider den Hertzog von N. gleichmässige executiu Proceß/ so auß gedachtes N. auffgerichtem Testament angesponnen/ erkandt vnd decernirt.

So ist Anwaldts vnderthänige Bitt / vnnd Rechtliches Begehren / jhme an statt obgesagter seiner Herrn Principalen/ wider den Durchleuchtigsten Hochgebornen Fürsten vnd Herrn Herrn N. vnd Statthaltern vnnd Rähte zu N. ad faciendam immissionem *ex d. l. fin.* in Krafft mehr gerührts N. sehligen auffgerichten Testaments (so Anwaldt in primo termino in originali fürzubringen sich hiemit anerbietig machet) citationem genädiglich zuerkennen/ vnd mitzutheilen / Darüber/ oder was sonsten nach gestalten Dingen gebetten/ vnd erkendt werden soll / kan oder mag/ euwer Fürstlichen Gnaden hochadentlich miltrichterlich Ampt in Vnderthänigkeit bestes Fleisses anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger

N. N.

D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Jst citatio ad videdum se immitti erkendt in consil. 19. Iulii Anno 96.

3. Supplicatio pro mandato sine clausula de administranda iustitia cum salvo conductu auch meiner Güter Eröffnung. *In causa I B. contra D M.*

HOchwürdiger Fürst/ Röm. Keys. May. Cammerrichter / gnädiger Herr. Euwern

Fürstlichen Gnaden bring ich zu Endt benanter vnderthänig Supplicierendt für / wie daß Herrn Bürgermeister vnnd Raht der Statt D. M. auß sonderm gefasten Neidt / dieweil ich so wol für meine Person / als auch im Namen anderer Partheyen / denen ich patrocinando gedienet hab / von jhren außgesprochenen Vrtheilen gradatim hieher appelliert / vnnd ich sonst auch mein rechtmässig für gedachtem Raht schwebende Rechtfertigungen rechtlicher Ordnung nach prosequiren wollen / ausser der Statt zuhalten vnderstanden / auch mir täglich nachstellen / nach meinem vnnd der meinigen Leib vnnd Gut trachten / wie ich dann derwegen von Adenlichen vnnd andern Personen vnderschiedlich gewarnet vnnd avisiert worden / auch selbsten im Werck gespürt / da sie mich in jhrem Gebiet ergreiffen vnnd antreffen kondten / daß sie mich Gefänglich annemmen vnnd Verstricken würden / gestalt mich darmit von den angefangenen Rechtfertigungen de facto abzutringen / daran zuverhindern vnnd müht zumachen / jnnmassen sie dann auch zugefahren / vnnd mir nicht allein die Gütter / darinn ich mit Vrtheil vnd Recht authore Prætore immittiert vnnd eyngesetzt / abgenommen / sondern mich meiner vnd meiner Haußfrauwen eygenthümblicher Gütter mit Gewalt entsetzt vnnd gäntzlich beraubt / zu dem mich zu keinem Verhör kommen / noch das Recht gedeyen lassen wöllen / vnangesehen ich zu mehrmahlen flehenlich darumb angeruffen / auch viel vom Adel vnd andere Herrn bey dem Raht für mich intercedirt, mich zu hören / wie ich auch meine gegründt warhaffte defensiones demselben vbergeben vnd vortragen lassen / aber nichts erhalten mögen / sondern daß sie je länger je mehr sich betrawlich gegen mir erzeigen / vnnd vernemmen lassen / laut beygelegter vnderschiedlichen instrumentorum numer. 2. & litera B. notiert. Demnach aber in den gemeinen beschriebenen Rechten heylsamblich vnnd wol versehen / daß dem jenigen / welcher sich zu Außführung seines Rechtens anerbieten thut / salvus conductus vnnd Glaidt zum Rechten mit nichten versagt / sonder von der Obrigkeit gegeben werden soll / solches auch in der Graffschafft D. M. also bräuchlich vnd herkommen / mir aber / wie auch meine defensiones abgestrickt / welche doch nach Außweisung der Natürlichen / aller Völcker Keyserl. Geistlichen vnd Weltlichen Rechten zulässig / fauorabiles, trefflich befreyet / viel mehr gemehret vnd geweittert / dann eyngezogen werden sollen / zu dem auch der Natur vnnd allen Rechten zu wider / daß einem / welcher sich mit seinen laboribus erhalten muß / vngeacht er sich mit Recht zuverantworten gantz flehenlich angesucht / auch jemahln wie Recht angehört / convinciert / oder Verdampt worden / seine Nahrung dermassen zuversperren / abzustricken / auch dieselbige andern eynzugeben vnnd zuverschencken / dardurch ich dann sampt Weib vnnd Kindt Hungers vnd Kummers / da euwer Fürstliche Gnaden / als die höchste Iustitia im Reich an statt GOttes / mir die hülffliche Handt Rechtens nicht förderlich darreichen / verhergen vnd verderben müste / viel weniger meine gerechte Sach würde außführen können / alimenta autem negare, non sit aliud quam necare, hingegen aber die gemeine Recht fauore defensionis gantz milt vnnd gnädig seyndt / auch gantz heylsamblich verordnen / daß man dem jenigen / welcher seine Vnschuldt außzuführen vrbietig / nicht allein seine eygene Haab vnnd Gütter darzu vnverhindert folgen / sondern auch inn Mangel derselben ex publico, vnnd von den Gegentheilen darzu nohtwendig Kosten darstrecken vnnd reichen lassen solle / vnnd also diß Werck dermassen beschaffen / daß es so viel die begehrte administrationem iustitiæ belanget / dieselbige in allen Rechten gebotten / auch die verweigerte Defension der Natur gradt zu wider / wie dann auch obangedeute Versperrung meiner Gütter / allen Rechten Widerwertig vnnd sub prætextu annotationis bonorum, mit nichten kan beschönt werden / in Erwegung / daß dieselbige allein contra latitantes & contumaces statt hat / vnnd also wider mich / der ich mich als baldt vnnd offtermahls zur Purgation vnd Defension anerbotten / aber darzu nicht hab wollen gelassen werden / nicht hafften kan / sondern solche angemaste Versperrung ipso iure gefallen / vnd in allen Rechten verbotten / cum Reo se purganti etiam omnia bona statim sint restituenda, viel weniger mir dieselbe abzustricken / dardurch ich dann an meiner in allen Rechten zugelassener Defension vnnd Purgation verhindert vnnd abgewendt werde / vnd es aber mit mir also beschaffen / daß ich ohn solche Relaxation meiner Gütter mein Vnschuldt im geringsten nicht außführen noch darthun kan / meine potentes aduerlarii auch zu solchem Endt die Relaxation bißher verhindert vnd auffgehalten / also propter defectum alimentorum summum periculum in mora, in welchen Fällen Iudex superior per mandata sine clausula den Vnderrichter ad æqualem, & iuribus conuenientem iustitiæ administrationem zu Abschaffung solcher nichtiger hochverbottener Eynziehung vnnd Abstrickung nohtwendigen Vnderhalts / welches in der That anders nichts ist / dann denegatio iustitiæ, Vermög der Recht vnnd der Cammergerichts Ordnung part. 2. tit. 23. anhalten vnd weisen soll vnd könne / vnd dann E. F. G. als gedachter Bürgermeister vnd Rahts zu D. M. nechstes Oberhaupt Jurisdiction gnugsam fundirt / auch dergleichen mandata in huiusmodi casibus allhie vblich vnd gebräuchlich. So gelangt vñ ist an E. F. G. mein vnderthänig Bitt vnnd Rechtlich begehren / mir wider jetzt gedachte Bürgermeister vnnd Raht

manda-

mandatum sine clausula de administranda iustitia cum saluo conductu, auch fermer zu Erledigung der vermeyntlich annotirten vnd versperten Haab vnnd Güter / zu nohtwendigen Alimenten vnd Vnderhalt meiner/auch meiner Weib vnnd Kinder gnediglich zu erkennen vnd mit zutheilen/ In dem das hochadentlich miltrichterlich Ampt vnderthänigs Fleiß anruffendt.

Decretum: Erkendt in consil. 15. Nouembris Anno 96. Huic simile extat votum, vbi supplicatum fuit pro mandato pœnali propter denegatam securitatem der Statt E. contra H. zu W, Illustriss. Dux. W. denegauerat E. ad Nundinas Francofurtenses itutis, præstare saluum conductum contra ordinem imperii, & cum E. ex nundinis per ducatum coemptas merces transueherent, coacti sunt illos sub dio & pluuia in ducatu relinquere, quia dux prohibuit, ne vlterius aueherent. Quare E. supplicant ad Cameram pro mandato pœnali pro restituendo ipsis merces refertas, & non denegandi imposterum saluum conductum, daß er sie fortan zu den Messen/wie im Reich gebräuchlich/solte begleyten lassen. Dubitatum fuit à quibusdam, an consistorium hoc habeat diiudicare & decernere. Primo, quia consistorium in tali casu non habet iurisdictionem in Ducem, cum certi sint in ordinatione Cameræ præscripti modi, quando Duces in prima instantia sint conueniendi. Ego Referens censebam mandatum pœnale decernendum esse, & quidem sine clausula iustificatoria. Mouebar inter cætera per D. Barto. *in l. illicitas. §. ne potentiores. ff. de offic. præsidis*, vbi scribit, quod si aliquis timeat se offendi ab aliquo magnate, possit officium Iudicis implorare, vt ille magnates cogat præstare securitatem de non offendendo illum, allegat etiam *leg. denunciamus. C. de his qui ad Ecclesiam, &c.* Vbi Cyn. & Dd. tradunt, quod si timeo mihi vim fieri in possessione, possum implorare officium Iudicis, ne mihi fiat vis. *l. si super possessione, & ibi Bald. C. de transact. Bartol. in l. qui bona. §. qui damni. ff. de dam. infect.* Sic etiam potest peti, vt præstetur securitas à persona, & præstanda est officio Iudicis causa cognita, an iusta vel non, vt per Dd. *in d. l. denunciamus. & Alexand. consil. 75. colum. 6. volum. 5. Cæpol. in Tholos. decis. 489. & ibi Ausr. in addit.* Est autem in nostro casu iustissima causa, quare sit præstanda, quia Reipub. interest, vt itinera passim sint salua, & vt negotiationes absq; omni impedimento fiant, nec nostro casu priuata aliqua persona supplicat pro aliqua securitate, sed tota Respub. & communitas ciuitatis imperialis E. & hæc quidem instrumentum prætendit, quia licet idem Dux in translapsis nundinis huius anni vertentis 48. mandatum simplex acceperit ab Imperatore Carolo V. vt à sua denegatione desisteret, & merces illibatas restitueret, quas tum arrestauerat, is vigore istius mandati tunc destitit à violentia sua, & merces reddidit, tamen deinde ad subsecutas nundinas vindemiales, idem quod antea attentauit denegando securitatem, & impediendo transuectionem mercium per suum ducatum. Cum ergo denuo Dux non attento priori mandato Cæsareo egerit, timent E. ne Dux hoc idem multo grauius in posterum sit facturus & tentaturus, iuxta Cyn. *in d. l. denunciamus.* Et per hunc metum iustum censeo illis decernendum mandatum, vt securitatem & saluum conductū in posterum ipsis Dux præfatus non deneget, sed impertiat, sub annexa pœna pecuniaria 20. marcarum auri puri, quam contraueniens ipso facto incurrit. Addo quod ordinatio noua Cam. *tit. 23. part. 2.* mandatum sine clausula permittit, quod quidem possit à mandato incipi, quando causa esset contra Rempub. vel moram ferre non posset, vt hic, quia negotium tangit Rempub. E. & moram ferre non potest, quandoquidem si causam protraheremus interim reiteratentur nundinæ & E. impedirentur exercere suas negotiationes in maximum suæ ciuitatis præiudicium & detrimentum. Quare in hac specie merito relicto remedio ordinario, ad subsidiarium seu extraordinarium remedium in hoc casu concessum confugere est, erkendt.

4. *Supplicatio pro mandato cum clausula, pro administranda iustitia*, das Recht zu eröffnen / *& saluo conductu concedendo.*

In causa A. B. contra S. O. B.

HOchwürdiger E. F. G. bring ich in nammen vnd von wegen deß Ehrnhafften A. B. Vnderthänig Supplicierend vnd Klagend für/ daß sich zwischen jhme Supplicanten vnd Weylandt V. N. jetzt dessen Wittib vnd Sohn / etzliche Span vnnd Irrungen von wegen 125. fl. erhebt / welche er Supplicant jhme V. auff eines E. Rahts der Statt O. B. gegebenen Bescheidt/ erlegen müssen / der gestalt / daß jhme deßhalben alle Sprüch vnnd Forderung fürbehalten seyn sollen. Wiewol nun er Supplicant gegen gedachter Wittib vnd jhrem Sohn/sein Ius vnd gerechtsame/ wie sich gebürt/mit Recht außführen vnnd prosequieren wollen / so ist doch wahr / daß er das jenige darzu er berechtiget nicht erlangen/ noch jhme zu Recht verholffen werden wollen / sondern jhme/durch ein Gericht der Statt O. B. Ernstlich zugemutet worden / ein sondere durch sie gestelte Quittung anzunemmen. Dieweil aber solche Quittung nicht allein der hiebevor / durch sie/ gleichwol vermeintlich außgesprochener Vrtheil zu wider: sondern auch jhme Supplicanten sehr nachtheilig vnd gantz beschwerlich/ als durch welche jhme alle seine vorbehaltene Forderung abgeschnitten wird / hat er dieselbige anzunemmen sich verweigert/ Es hat aber ein Erbar Gericht Ernst-

lich dahin getrungen / daß er solche annemmen / vnd Antwort geben solle / warumb er dieselbe nicht annemmen wölle. Darauff ein Erbar Raht vnd Gericht jhn abermahls vorbescheiden / dieweil er aber anderer Geschäfft halben Verreissen müssen / vnd nicht Persönlich erscheinen mögen / hat er sein Antwort vnd Vrsachen / warumb jhm solche Quittung nicht annemlich / durch seinen Anwaldt Schrifftlich vbergeben lassen. Zu seiner Heymkunfft aber / vñ auff ferner beschehen Vortragen / als er für einem ehrbarn Raht erschienen / vnd zu Außführung seiner Notturfft / ein Bedencken vnd weitere Dilation begehret / hat man jhne von wegen nicht Annemmung gemeldter Quittung / als solte er dardurch ein Vngehorsamb begangen haben / in Thurn zu führen befohlen / darvber er auß rechtmässiger Furcht der bedräweten Gefängnuß außgetretten / vnnd sein Weib vnnd Kindt / auch Bürgerliche Haußhaltung / mit seinem vnwiderbringlichen grossen Schaden vnnd Nachtheil etliche Monat hero verlassen müssen. Wiewol nun der Supplicant / vor vielgedachtem Raht sich eynzustellen etlich mahl gemahnet worden / so ist jhme doch dasselbe von wegen bedräweter Gefängnuß Bedencklich gewesen / aber doch nichts desto weniger hat er sich per notarium & testes jederzeit entschuldigen / vnd vmb frey sicher Geleyd zum Rechten ansuchen vnd bitten lassen / vnd bey Verpfändung seiner Haab vnd Güter / Männiglich deß ordentlichen Rechtens zu seyn / vnd so bald jhm ein frey sicher Geleyd zum Rechten zugesagt würde / sich selber Persönlich widerumb eynzustellen erbotten / damit aber nichts erhalten mögen / wie ewer Fürstliche Gnad auß beyverwahrtem instrumento protestationis glaubwürdig zu sehen.

Dieweil dann Männiglich zu Recht verholffen / auch auff angebottene Caution de iudicio sisti & iudicatum solui (darzu sich er Supplicant hiemit in bester form Rechtens nochmals erbeut) niemandts Geleydt zum Rechten (sonderlich in Bürgerlichen Sachen / wie dann diese eine ist / als ex instrumento, vnnd der Herrn O. B. eygener Bekandtnuß zu sehen) verweigert werden soll. Vnd dann ein Erbar Raht der Statt O. B. ewerer Fürstlichen Gnaden vnd dieses Hochlöblichen Keyserlichen Cammergerichts Jurisdiction immediate vnderworffen. So ist vnnd gelangt demnach an ewere Fürstliche Gnad mein vnderthänige Bitt / mir im Namen gedachts Supplicanten / wider ermeldten Raht der Statt O. B. mandatum cum clausula, vnd darinn ermeldtem Raht bey einer namhafften Peen zu gebieten / jhme Supplicanten vnnd Klägern gegen ermeldts N. Wittib vnd Sohn / in einer benandten Zeit zu Recht gestatten vnd zu verhelffen / vnd ein frey sicher Geleyd zum Rechten mitzutheilen / auch jhne wider die Billichkeit nicht zu beschweren / in gemeiner gewöhnlichen Form gnädiglich zu erkennen. E. F. G. hochadelich ꝛc.

Votum: Supplicans narrabat se coram senatu ciuitatis O. B. litigasse cum vidua V. R. atque ibi nomine 125. florenorum condemnatum esse ad prædictam summam nominatæ viduæ soluendam, cum reseruatione, etsi eam forte reconuenire vellet, id ei liberum esse deberet: Ersi ergo aliquoties reconuentionem suam instituere voluerit, quod tamen illud ipsum hactenus illis integrum non fuerit, propter quod senatus O. B. non solum ei ius dicere noluerit, verum etiam quia eorum iniquo iussui parere recusauerit, in carcerem illum coniici iusserit, atque adeo coactum se fuisse fuga sibi salutem consulere. Cum ergo senatus eum in vrbem reuocet, is vero non secure intrare eam audeat, petit sibi (maxime cum hæc causa sit ciuilis) decerni mandatum cum clausula, das Recht zu eröffnen / & pro saluo conductu, quod ipsi in consil. 10. Decembris, Anno 78. ist erkendt worden.

Supplicatio pauperis, vmb Ordnung eines Advocaten / vt Procuratores.

HOchwürdiger / ꝛc. Ich bin nach Innhalt beyliegender Citation ohnlängst / auff Anhalten N. an diß Keyserl. Cammergericht vermeyntlich citirt worden / Dieweil ich aber Armut halber niemandt bekommen kan / der mir vergeblich dienen wil / vnd ich den Eydt der Armut nach Innhalt beneben liegender Vrkundt / für dem Keys. Hoffgericht zu R. W. geleystet. So ist an Ew. F. G. mein vnderthänige Bitt / mir einen Advocaten von Procuratorn / an dem die Ordnung / Ampts halben zu verordnen. Hierüber E. Fürstlichen Gnaden Hochadelich ꝛc.

Decretum: Wo fern der Supplicant documentum paupertatis fürbringen wird / als dann soll ergehen / was recht ist.

5. *Supplicatio pro citatione & inhibitione. In causa C. B.* zu *M. H. contra V. M.* zu *S.*

HOchwürdiger / ꝛc. Sich hat der auch Hochwürdige Fürst vnd Herr J. B. zu S. B. pro interesse, nomine conseruandorum priuilegiorum, vnd V. M. Jrer F. G. Vnderthan zu S. Principal / Appellanten / von einem vermeynten Diffinitiff Vrtheil abgeschlagener Remission / durch Herrn Hoffrichter vnd Vrtheilsprecher deß Keys. Hoffgerichts zu R. W. den 16. Tag deß Monats Augusti jüngst wider dieselben / vnd für E. B. zu M. eröffnet / als dardurch höchlich beschwerdt den 20. ermeldts Monats vor Notario vnnd Zeugen in scriptis (laut beyliegenden Instruments) zu Erlangung besseres Rechtens beruffen vnnd appelliert / darauß dies & tenor sententiæ, nec non interpositæ appella-

pellationis vrkundtlich zu befinden. Wann dann Anwalds gnedig. Fürst vnd Herr/vñ auch Principal Appellant/solche Appellation vnnd nichtigkeit Sache/in Rechten samt vnd sonderlich außzuführen in willens/solche auch anhero / vermög der Ordnung gehörig/vnd denselben in allen jren Requisiten gemäß / so gelanget an Ewer Fürstliche Gnad in Namen quo supra, mein Vnderthenig hochfleissige Bitt/die geruhen jhnen wider gedachte Appellaten/citationem, vnd dann denselben/wie auch Richter voriger Instantz Inhibitionen / alles in communi & consueta forma, gnediglich zu erkennen vnd mitzutheilen/hierüber/ꝛc.

Tenor sententiæ à qua appellatum erat, talis fuit.

Zwischen E.B. zu M. vnd V.M. zu S. ist erkandt/weil der Freyheit Verzieg verlesen vnnd gehört/so weisse man die Sache nicht / doch hette sich Gegentheil darauff verlassen/so gebe man jhme Auffschlag biß Zinßtag nach Dionysii nechst kommendt.

Decretum: Erkendt in Concilio Anno 81. 23. Decemb.

Quia eiusmodi sententia habet vim diffinitiuæ, & domini etiam alias certis de causis (propter ptætensam videlicet illorum etiam concurrentem cum Imperatore & Camera iurisdictionem, vigore cuiusdam priuilegii vide Gail *libr.* 1. *obs.* 40. *nu.* 3. & 4.) solent erga R.W. in processibus decernendis proniores esse, quam contra alios vt sic Camera, non obstantibus illorum priuilegiis, in possessione decernendi processus maneant. R. W. non habet concurrentem iurisdictionem cum Camera, licet aliquando id prætenderit.

6. Supplicatio pro mandato cum Annexa petitione pro saluo conductu. In causa VV. contra E.B.

HOchwür. Fürst/Röm. Kay. May. Cammerrichter/Gn. Herr.

Welcher massen auff den 9. huius in Raht vbergebene Supplication in Sachen W. contra E.B. 18. eiusdem ein Berichtschreiben erkendt/ist auß dessen beygefügtem Original vnd Copey zuersehen / dieweil aber in erstbemeldter Supplication man sich auff vorigen Tag 24. Maii in consilium exhibirte vnnd 28. eiusdem abgeschlagene Supplication / deren Original beyligt / narrata an etlichen Orthen kürtzhalben gezogen / dahero selbige auch in das Berichtschreiben neben der andern sollen verschlossen werden / welches aber vngefehrlichen auß Irthumb der Cantzley vbersehen worden/vnd wol zu beförchten/ der Beklagte Herr Graffe möchte etwan auch vmb selbiger erster Supplication Cõmunication anhero schreiben/vnnd sich also die Sach mit der armen Leut grossem Vnheyl etwas verweilen/ auch vber das beygelegte dicta 18 huius vbergebene dritte Supplication inter eaſdem pro mandato de relaxando captiuo, &c. an welcher nicht weniger als an den andern gelegen/gar nit decretirt/sondern ohn einig Decret herauß gebẽ worden/Als ist solchem nach/an Ewer Fürstliche Gnad Anwalds vnterthenigs bitten / die wöllen angeregte erste Supplication zugleich vberschicken/vnd dann die dritte gnedig erkennen / oder im vnverhofften Fall solch Begeren noch nicht statt / selbige auch dem Berichtschreiben inserieren/vnder dessen aber den armen fast belästigten Leuten / wegen besorglicher vbergeschwinden fernern Betrangnüssen / derẽ sie sich täglich zu befahren / biß zu der gebettener Processen Decretirung saluum conductum oder inhibitionem gnedig mittheilen / damit die arme Leut in dessen bey dem jrigẽ sicher vnd vnbetrangt seyn mögen/vber solchem E.F.G. hochadelich miltrichterlich Ampt vnderthenigs Gehorsamen Fleisses anruffendt.

E.F.G.

Vnderthäniger

N.N.D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Jst dem Supplicanten gebettener saluus conductus erkendt / das vbrig begerẽ abgeschlagen in cons. 23. Iunii Anno, &c. 96.

7. Supplicatio vmb Mittheilung eines Paßports bey der Röm. Kay. May. vnsers allergnädigsten Herrn Raths vnd Cammerrichter.

HOchwürdiger Fürst / E.F.G. seye mein Demüttigst zu GOTT dem Allmechtigen stehts russende Gebett neben gantz Vnderthenigen Gehorsam vnnd willigen Diensten zuvor an/ gnediger Herr. E.F.G. kan ich Endtsbenandter armer vom Adel/meiner eusserstẽ hochtringenden Nottürfft nach in Vnderthenigkeit fürzubringen nit vmbgehen / was massen ich vor etlich Jahren zu Philippoli in Macedonia gelegen/ in einer stattlichen Adelichen Nahrung mit Weib vnnd Kindern gesessen / aber endtlich von dem Türckischen Bluthund vnnd Erbfeind der gantzen Christenheit/allein vmb deß willen/ daß ich etliche gefangene Christen behauset vnd beherbergt / vnd daß sie widerumb in jhr Vatterlandt kommen möchten/ Hülff vnd Händtreichung gethan/mit allerhand Peen vnnd Marter geplaget / sampt meinem Bruder N. auch Weib vnnd Kindern in schwere Gefengnüß geworffen/alle vnsere Haab vnd Güter vns entnommen/vnd noch vmb dritthalb tausendt Gülden innerhalb zweyen Jahren zu erlegen geschätzt vnnd ranzionirt derogestalt/ daß gedacht vnser Weib vnnd Kinder inmittelst / biß erst berührte Summa vollkommentlich erlegt / in Eysen vnnd gantz vnleydentlicher schwerer

Dienstbarkeit gefangen auffgehalten werden sollen. Ob nun wol von dem Herrn Patriarchen zu C. wir deßhalben/vñ damit wir angeregte summ bey hohen vnd nidern Standts Christliebenden Personen vmb Gottes Willen erlangen vnd zuwegen bringen möchten/ gläublicher Schein vnd Vrkunden bey handen gehabt / seynd vns doch dieselbige sampt andern mehr sachen/ durch einen vntrewē Diener entfrembdt vnd abgetragen / wir hierdurch in mercklicher verhinderung vnsers vorhabens eyngesetzt / vnd ausserhalb gegenwertigen Documents/ so der Durchleuchtigst hochgeborn Fürst vnd Herr / Herr F. E. H. A. vns gnedigst mitgetheilt / obspecificirte Ranzion vor außgang bestimpter zeit/der zwey jaren/ so gar nahe zu endt lauffen/vns zuwegen zubringē gantz vnmöglich. Damit dann vmb deß Christlichen Namens vnd Glaubens willen/ wir durch erst erzehlt ohnversehen Impediment vnd hindernuß in fernerer vngemach/nachtheil vnd schaden nit gebracht werden. So ist an E. F. G. vnser gantz vnderthänig/demütig hochfleissig Bitt/die geruhen vmb Gottes vnd der Barmhertzigkeit willen/ zu redimierung vnserer armen Weib vnd kinder/ vns ein gleichmässig Patent od Pasport in glaubwürdiger form/darmit wir bey männiglich zu fortsetzung vnsers Intents gnedige hülff vnd stewr desto befürderlicher bekommen möchten/gnedig mitzutheilen. Daran erweisen E. F. G. ein hoch verdienlich gantz Christlich werck der Barmhertzigkeit/ vnd wird es derselben Gott der Allmächtig reich vnd Vätterlich vergelten/seynd wir es auch mit vnserm embsigen andächtigen Gebett für dero zeitliche vnnd ewige Wolfahrt die zeit vnsers Lebens zu beschulden vñ zu verdienen erbietig/gnedige willfehrige antwort Hierüber in vnderthänigkeit erwartendt/ vnd bittendt.

E. F. G.

Vnderthäniger

Demütiger N. N.

Decretum: Abgeschlagen in cons. 26. Iunii Anno, &c. Nota; Es ist nicht gebräuchig / daß Paßport oder saluus conductus in Camera imperiali mitgetheilt werden den Personen/ so Cameræ nit subiicirt.

8. *Supplicatio pro mandato sine vel cum clausula vel in euentum, saluo conductu. In causa C. T. zu C. B. contra H. zu S.*

HOchwürdiger Fürst/Rō. Keys. May. Cammerrichter/Gn. Herr.

Auff abermal gnedig erfolgts Decret/gib E. F. G. Ich als E. J. C. B. Anwald in vnderthenigkeit zu vernemmen/daß das Stifft L. an welches Ort vmb Bericht geschrieben werden müste/auff die hundert Meil von hinnen/ vnd nicht allein gedoppelte vnkosten/sondern darzu viel zeit darauff gehen würde / da zu vorderst Bericht eyngezogen vnd nach Befindung der Sachen/das Mandat erst hernach erkendt vnd exequirt werden solte/zugeschweigen in wz Gefahr/der in seinem Alter one verschuldē geplagte Bürgermeister / vnder dessen bey dem beklagten Herrn Bischoffen seye/vnd sich nicht wol im Stifft betretten lassen dörffe / wie er dann allbereit in grossen Sorgen stehen/vnd täglich fernern trangsaln gewertig seyn muß. Dieweil aber narrata supplicationis fast eben die jenige/welche zuvor die Statt C. B. supplicando gebraucht/vnd darauff gleich mandatum sine clausula (so aber auß in voriger Supplication angedeuten/warhafften vrsachen nit exequirt worden/ wie man vom Cammerbotten im nothfall bericht eynziehen mag) vnd nit wie diß orts/berichtschreiben erkandt worden darzu alles/was in supplicatione angebracht die lautere/vnnd zu C. B. plusquam notoria veritas, auch die im Fürstlichen Schreiben/deß Copey beyligt / ermelte vrsachen/ da die schon wahr weren / wie sie doch nit seyn/nit dermassen beschaffen daß er T. seines Ehrestands derenthalben entsetzt werden solte.

Als langt an E. F. G. Anwalds gantz vnderthenig fleissige Bitt/ die wöllen auß angezogenen Motiuen/ dz jenige so entwend vnd abgenomēn/ oder sonsten durch thätliche handlung Schadens zu gefügt / jme dasselbig der Gebühr nach in einer kurtzen darzu angesetzter zeit zuerstatten / sondern auch seinen Principaln / auch dessen Weib vnnd Kindere auff die vielfältige gnugsame angebottene Caution de iudicio sisti & iudicatum solui ein frey sicher Gleyd zugeben / damit er sich mit S. gnedigen Herrn wie auch seinen Creditorn / aller Irrung vnd streit halben gütlich vergleichen vnd was ein jeder nach gebührlicher Auffkündung zu recht liquidirt haben würdt/als dann der Gebühr nach/darzu er allzeit vrbietig gewesen / vnd noch/ contentiern könne / vnd ausser gütlicher od rechtlicher entscheydung jhme noch allen den seinigen fernere nichts thätlichs zu bezeigen / sondern bey dem seinigen frey sicher sine omni periculo, corporis & vitæ, handlen/ wandlen/niessen/vnnd gebrauchen/vnd seine Gütere/ime vnd seinem gläubigern zum besten widerumb vnverhindert in auffnemmen bringen/dieselben transferiren/verkauffen vnd alieniren/auch jne wider männiglichs ansprich/ bey anerbottenē Rechten vñ gnugsamer Caution zulassen/vna cū annexa citatione ad docendum vel videndū in cōmuni & consueta forma, sintemal diß hochlöblich Kayser. Cammergerichtes Jurisdiction dißfalls hac in causa gnugsam fundirt/gnedig zu erkennen vnd mitzutheilē. E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt in diesem allem / auch was sonsten vmb Rechtswegen nach Gelegenheit dieser Sachen Anwalds Principaln erkennt werden soll/ kan oder mag / sampt vnd sonders vnderthenig anruffendt.

E. F. G. Vnderthäniger.

N. N. cauens de rato & mandato.

Decre-

Decretum: Ist das gebetten Mandat/iedoch cum clausula gegen erstattung gebührender Caution / wie auch der saluus conductus erkandt in cons. 7. Nou. Anno 98.

Mandatum sine clausula de administrando iustitiam cum citatione in causa criminali D. contra H. S.

WIr Rudolff / ꝛc. entbieten den Ehrsamen/Gelerten/vnsern vnnd deß Reichs lieben Getrewen N. N. der Kö. Würden in Denn. im Hertzogthumb H. S. verordneter Regierung Statthalter vnd Räht vnd B. von H. F. Amptmann zu S. B. vnser Gnad vñ alles Guts. Ehrsame liebe Getrewen/vnserm Kayſ. Cammergericht haben vnsere vnd/ꝛc. B. vnd P. D. auch/ꝛc. J. suppliciren anbracht / welcher massen nechſt verschienen 86. jars in den H. Pfingſt Feyertagē zu B. D. in C. von der W. gebiete einer mit namē J. B. jrer der Kläger Bruder vnd Vetter C. D. vnverwahrnter sachen/vnd on einige gegebene vrsach auff freyer strassen gewaltthätig angefallen/vnd fürsetzlicher freuentlicher vñ mördlicher weiß jm mit einem spieß den kopff von einander gespalten / daß er als bald sein Leben auffgeben müssen/darauff gemeldter Thäter von dannen zu seiner häußlichen Wohnung ins Ampt S. B. so dem Durchleuchtigſten F. C. K. D. als einem F. zu H. S. vnd an jhrer Liebden Statt in deinem B. von A. F. Ampt mit der Oberkeit vnterworffen/sich gethan/vnd am selbigen Ort seythero offentlich vnd on alle scheu sich auffenthalten thut. Ob nun wol sie Klägere bey dir B. von A. F. als Königlichem Dennemärckiſchem dieſes orts in holstein verordnetem befelchhaber vnd Amptmann/ auch euch d verordneten Regierung/von wegen angeregter begangener mordlichen Taht/so daſelbſt notori vnd Landkündung / obgemeldten Thäter gefänglich einzuziehen/für Recht zustellen/vnd daſelbſt vber jn ergehen vnd exequiren zu lassen/vielmals angehalten/auch zu dem Ende vom Hochgebornen vnſerm lieben Oheim vnd Fürsten Johann Adolphen postulirten Ertzbischoffen zu B. vnd Hertzogen zu Holstein/ꝛc. gleichsfalls von H. vnnd B. darunter sie geſeſſen/ an euch allerseyts Intercession vnd vorbittſchrifften außbringen vnnd insinuirē lassen/so hab doch solches alles weniger dañ nichts bey euch verfangen wöllen / sondern werdē sie Klägere von dem einen zum andern mit vergeblichem kosten gewiesen vnd vmbgetrieben/dardurch dann jhnen das Recht versagt wirdt/vnnd das Vbel vngestrafft bleibt.

Wann nun solche Ding allem Rechten zuwider/auch dem gemeinen Beſten nichts fürträglichers / dann offentliche Mißhandlung in gebührenden Straffen andern zum abſcheulichen Exempel zu belegen/vnd insonderheit versehen/dz ein Vbelthäter von wegen begangener Mißhandlung/auch an dem ort/da er geſeſſen/vnbetrachtet er die That anderswo ins Werck gerichtet/durch einen dritten ad instantiā & accusationem alterius mit Recht angenommen vnnd beklagt werden kan/solch Recht aber bey euch jnen / wie fleiſſig ſie auch darumb angehalten/nit widerfahren noch gedeyen wöllen. Derowegen vmb diß vnſer Keyſerlich Mandat vnd Ladung wider euch zu ertheilen in vnderthenigkeit anruffen vnd bitten lassen/dar auff jnen gebettene Proceß an heut Dato erkendt worden seynd.

Hierumb so gebieten wir euch von/ꝛc. bey peen zehen Marck löttigs Golds/halb/ꝛc. hiemit ernſtlich/vnd wöllen/daß jr den nechſten/ꝛc. auff jr der kläger oder jres vollmächtigen fernere ansuchen/gegen ernandtem Thäter J. B. B. das ordentlich Recht vnd Gerechtigkeit eröffnet / administrirt/ertheilet/vnd was sich vermög deß H. Reichs ordnungen eygnet vnd gebüret/ergehen/ folgen vnnd gedeyen lasſet/daſſelbig fernere nicht weigert noch verziehet/als lieb euch sey obbeſtimpte / ꝛc. wir heiſchen vnnd/ꝛc. hiemit/daß jhr auff den erſten Tag Martii nechſtkünfftiglich/den wir euch für den erſten/ꝛc. erſcheinet/eweren hierinn willfehrigen Gehorsam in Recht gebührlich auzuzeigen/vnnd im fall jr wider zuverſicht fernere säumig oder vngehorsam werēt/als dann zu sehen vnnd hören euch in obbeſtimpte Peen gefallen seyn/mit vrtheil vnd Rechtſprechen erkennen vnnd erklären/ oder aber beſtändige erhebliche vrsachen/ ob jr einige hettet/warumb solche Erklärung nit geſchehen soll/dargegen gebürlich fürzubringen/vnsers Keyſerlichē Cammergerichts Erkandtnuß vnd fürderlichſten Entscheidts darüber zu gewarten/ wann jhr kommet vnd erſcheinet als dann also oder nit/so wird/ꝛc. darnach/ꝛc. Geben Speyer den 3. Nouembris, Anno, &c. 92.

TITVLVS XVI.

Mandata de satisfaciendo: item mandata prō prorogando terminum.

1. Supplicatio & petitio seu potius satisfactio. In causa M. S. contra I. B.

REuerendiſſime & Illuſtriſſime Princeps, hūius ſublimis Cameræ Imperialis iudicii Iudex æquiſſime, Domine gratioſe.

Poſtquam placuit V. ſereniſſimæ C. ad preces adiunctas 15. Octobris ſtatuere, quatenus ſupplicantes formiter narrarent & peterent, fieri debere, quod iuris eſt, iidem ſupplicantes memoratæ ordinationi morem gerentes, qua fieri debet reuerentia, repetunt inprimis contenta dictæ ſupplicationis, ſubinde exponentes, ſe eſſe perſonas laicas in ſacro Romano Imperio reſidentes, Iudicibus eccleſiaſticis in negotiis & rebus ſecularibus & prophanis minime

nime subditas, præsertim nunciis apostolicis, qui sunt prorsus extranei, peregrini & extraordinarii, & id verum esse nedum respectu personarum, verumetiam rerum & bonorum in priore supplicatione declaratorum: illa enim sunt sita in partibus sacri Romani Imperii prærepetitis precibus specificatis.

Præterea ipsa actio est mere realis. Agunt enim aduersarii coram Reuerendissimo Nuncio Apostolico seu Decano sancti G. C. prætenso eiusdem delegato actione in rem & reali, sunt insuper aduersarii, qui processus impetrarunt, à d. Nuncio seu eius delegato ciues inclytæ ciuitatis C. obstricti equidem vt & supplicantes iuramento fidelitatis erga sacrum Romanum Imperium, & proinde non licere, quod iurisdictionis est imperialis & prophanæ, transferre in prætensos Iudices ecclesiasticos, præsertim externos & peregrinos, vt sunt prænominati, atque ita prophana miscere sacris, quoties vero id fit, de iure scripto vt tradit Matth. de Afflict. *decis. 24. in Neapol. & Capicius* 7. ac idem Matth. de Afflic *decis.* 30. nec non *decis.* 120. licet recurrere ad præsidiale officium, & impetrare prouisionem etiam contra ecclesiasticos, & id ipsum non solum iuris est, verumetiam ordinationi huius excelsi iudicii & aliis constitutionibus imperialibus, moribus & vitidi observantia receptis dispositum & sancitum reperitur. Supplicare itaque exponentes & petere vt aduersarii prætactos processus asserti nuncii & eiusdem delegati cassent & rescindant, suamq; actionem coram Iudicibus ordinariis & laicis ac competentibus in iure edant & exhibeant, inhibendo etiam Iudicibus oppidi P. & dominis de A. sub grauibus pœnis, ne dictos processus extra ordinarios exequantur, sicut latius in adiuncta supplicatione petitum est. Vestræ celsitudinis illustrissimæ officium super præmissis ac ante petitis & aliis magis vtilibus humilime implorando.

V. C. Illustrissimæ

subiectissimus ac obedientissimus

N. N. cauens de rato & mandato.

Decretum: Mandatum inhibitorium ad desistendum de incepto processu ecclesiastico contra N. ciues C. in communi forma decernimus, contra reliquos adhuc denegantes, in consil. 10. Ian. Ann. 97.

2. Supplicatio & demissa satisfactio cum vlteriore petitione. In causa N. contra N.

REuerendissime Princeps, huius sacræ Cameræ Imperialis Iudex æquissimæ, Domine gratiose. Satisfaciendo adiunctæ supplicationi inscripto decreto nudiustertius gratiose concesso R. C. V. Dominorum Appellantium Syndicus vlterius exponit, licet modo nominati sui principales dominis aduersariis Appellatis, Iuxta æstimationem inter ipsos contrahentes conuentam, non nisi ad 25. stupheros Brabanticos, annui reditus in valore monetæ currentis persoluendos sint obligati, prout concilium ordinarium Reuerendissimi Domini Episcopi L. iuxta iuris communis censuram rectissime iudicauit, & si domini Appellati hac sententia se grauatos existimassent ad hoc sublime Cameræ, iudicium recta prouocare, minime vero contra dispositionem iurium, omisso remedio ordinario appellationis, in præiudicium S. C. Maiestatis huiusque sacræ Cameræ, præsertim in casu, quo minime priuilegio L. interdicta erat appellatio, ad hoc extraordinarium & minime competens auxilium confugere debuissent. Hisce tamen omnibus posthabitis & neglectis, asserti quidem Episcopales reuisores præfati concilii ordinarii, iustissimam sententiam retractare, meosq; principales Appellantes in 80. florenos imperiales, iisque amplius vltra præfatam debitam & confessatam summam quotannis dominis Appellatis pendendos non minus nulliter quam inique, vt interim tam in huius, quam proxime præcedentis instantiæ expensas condemnationem taceam condemnare præsumpserunt. Vt itaque hæc tam manifesta & palpabilis nullitas, cũ annexa iniquitate opportunis remediis pellatur, neq; malitiis hominum R. V. C. iurisdictioni detrahere, eandemq; nescio quibus technis constringere cupientium indulgeatur, idcirco denuo petit & obsecrat Syndicus nomine quo supra, sibi aduersus præfatos Appellatos & prætensos Iudices à quibus respectiue citationem & inhibitionem in communi forma gratiose decerni. R. V. C. nobile officium desuper humiliter implorans.

R. V. C. obsequentissimus

N. N. D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Petitos processus decernimus in consil. 8. Aug. Anno, &c. 93.

3. Supplicatio pro citatione & mandato inhibitorio. In causa N. contra N.

REuerendissime & Illustrissime Princeps, Imperialis Cameræ Iudex æquissime, Domine gratiose, &c. Procurator honestæ domicellæ N. Reuerendissimæ C. V. qua decet, reuerentia & humilitate supplicando exponit, modo dictam suam principalem quadam sententia diffinitiua prioris confirmatoria, per cõsilium ordinarium Episcopatus L. contra se, & in fauorem honesti viri N. 18. Augusti nuper lata, enormiter grauatam, magisq; per illam grauari metuentem, die 19. eiusdem mensis, attestante id præsenti adiuncto ap-

do appellationis instrumento, ad hoc suprem̃ Imperialis Cameræ tribunal prouocasse & appellasse, animo atque intentione hanc sic legitime interpositam appellationem vtpote ordinationi Imperiali, priuilegiisq; ditioni L. concessis in quantitate & qualitate per omnia cõformem, in hoc iudicio superiori debite prosequendi & terminandi. Hinc R.C.V. procurator nomine quo supra humiliter supplicat & orat, sibi aduersus dictum Appellatum, nec non Iudices priores respectiue citationem & inhibitionem in cõmuni & consueta forma gratiose concedi. R.C.V. nobile Iudicis officium desuper humiliter implorando.

R.C.V.

humilis & deuote addictus

N. N. D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Erkendt.

2. *Supplicatio pro prorogatione termini & procuratore ex officio deputando. In causa H.P.B.A.D. contra K. & consortes.*

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. May. Cammerrichter/Gn. Herr. Nach dem ich onlängst verrückter tagen von nothwendigen Reysen/vnd etlichen meinen verrichtungẽ widerumb zu Hauß angelangt/ist mir von meiner Haußfrawen eines Keyserlichẽ mãdati sine clausula & citatione von H.D.J.P.B.A.C.J.A. wider mich ermeldte meine junge Fraw/dero Schwester/vnnd andere darinn benendte außbracht/vnnd durch einen reitenden botten S.H. genandt/ insinuirt/darin ich neben den andern/auff vbermorgenden tag/nemlich den 20. huius allhero citirt vnd geladen/copia zugestellt vnd eyngehändigt worden. Ob ich nun wol in solchem angesetzten Termin/meine beständige wolgegründte exceptiones sub & obreptionis, krafft welcher das angezogene mandatum billich cum expensis widerumb zu cassiren vnd auffzuheben ist/eynzuwenden gäntzlichen Willens gewesen/ gestalt ich dann solches stattlich zuthun/so ist es doch an dem/ daß ich also bald dritten Tags nach empfangenem solchem mandato abermals ehehaffter geschäffte halben verreysen müssen/ inmassen ich auff solcher Reyß noch an iezo verharren thue/vñ sich mein widerheimkunfft noch wol ein zimliche zeit verweilen möchte/ vnd biß dahero mich vmb einen Aduocaten zu bewerben/ oder in meines vor weniger zeit entleibten schwagers seligen/Weylandt A. von K.B. genandt N. Acten/ brieffl ichen Documenten vnd vrkundten/zu deren ich erst in newlichkeit gelangt/ erscheinender Notturfft nach zu ersehen/oder der sachen gründtliche beschaffenheit zu erlernen/vnnd den Aduocatum zu instruiren mir vnmöglich gewesen/also von anstellung gedachter meiner habendẽ exceptionum on vnd wider meinen Willen abgehalten worden bin. Zu welchem auch noch kompt/daß vnangesehen ich etliche auß hochermelts dieses Kay. Cammergerichts Procuratorn ersucht/vnd in dero behausung respectiue mich angemeldet/benäntlich N.N. vnd N. alle der Rechten Doctorn/ dañoch dern este zween/sich wegen verwand vnd Schwagerschafft mit dem Herrn Impetranten entschuldigt/der dritt verreyse/ vnnd wie bald er wider hiergereichen mögte vngewiß / der vierdt sonst wider den Herrn Impetranten zu dienen sich geweigert/ meine gelegenheit aber deßwegen länger still zu liegen/vnd andere (so sich vielleicht derogleichẽ außreden auch behelffen mögten) zu besprechẽ für diß mal nicht leiden will.

Solchem nach ist an E.F.G. mein vnderthänig Bitt/zu vorderst angedeuten terminum, mir vnd den mitcitirten/als welche ich zu vertretten/3. Monat ex nobili officio gnedig zu prorogiren vñ zu erstrecken/vnd dann auß erhandten oder andit Procuratorn/einem vñ die gebür dieser Anwaldschafft sich zu vnterfangen auffzulegen vnd zu befehlen. Hierüber deroselben hochadelich miltrichterlich Ampt vnderthänigs besten Fleisses anruffend.

E.F.G.

Vnderthäniger

Decretum: Ist N. dem Supplicanten vmb die gebür zu dienen zum Procuratorn verordnet/ deß vbrigen halben mag er sein Notturfft iudicialiter vorbringen in conf. 19. Februarii, Anno, &c. 600.

TITVLVS XVII.

De mandatis executorialibus.

1. *Supplicatio pro mandato executoriali sine clausula. In causa P. vnd D. contra E.*

HOchwürdiger Fürst/der Römisch. Kayserl. May. Cammerrichter / Gnediger Herr. Ewer F. G. kan Anwaldt N. N. beyder Bürger vnd Gewerbs verwandten zu F. vnderthänig supplicando vnangebracht nit lassen/was massen ermeldte seine principales / von wegen etlicher bekannter vnlaugbarer Geltschulden für allerhand außgenommene Wahre/den Edlen vnd Vesten N. vor etlichen Jaren an dem Kayserlichen Hofgericht zu R.W. mit Recht fürgenommen / denselben auch mit Acht vñ Anleitin biß in die erlagte Recht der gestalt habẽ verklagen lassen / daß mẽ in Anno 95. vnterwolbemeldẽ Key. Hoffgerichts Jnsigel/ein gewönliche Execution vnd Schirmbrieff erkandt vñ mitgetheilt wordẽ ist / mehrer inhalts desselbẽ sub lit. A. hiebey gelegt/ob nu wol bey dem Gestrengẽ/Edlẽ vñ Vestẽ N. Burggrauen zu F.

zu F. als in dessen Burggräuischen territorio ob-bemeldter Schuldtner fürnemlich begütert vnd gesessen / Anwalds principales mit Fürzeigung deß Original Schirmbrieffs zu viel malen vmb würckliche Immission vnd hülff vnderthänig anhalten lassen / so haben jedoch dieselbige biß auff gegenwertige stund nicht verfolgen wöllen / also daß hierumb besagte seine principales da sie jhres mit eusserster beschwerde vnd vnkosten erklagten rechtens nicht allerdings entsetzt bleiben wöllen / nothränglich dieses hochlöblich Kayſ. Cam. vñ verhelffung Rechtens gebührlich anruffen müssen. Dieweil dann G. F. vnd Herr angeregter schirmbrieff auff vorhergehenden ordentlichen Proceß mit vrtheil vnd Recht erkandt / vnd hierauff aller vermög Rechten vnd Billichkeit / sonderlich aber deß Kay. R. W. Hoffgerichts in Anno 70. reuidirten vnd publicirten ordnung par. 2. tit. 5. §. 19. & tit. 13. §. da aber in fine, denen in subsidium ernanten Schirmherrn die execution zu verfügen in alle weg obligt vnd gebürt / deren verweigerliche Hinderziehung auch auff einen solchen Fall durch keine Obrigkeit oder Stand deß Reichs in jrgend einige weg iustificirt werden kan / bevorab gegen einer solchen Person / welche beneben aller trer haab vnd Gütern / eben vmb dieser Sachen willen weit vber Jar vnd tag in der Kay. May. offentlich verschriebenen Acht vnnd also ausser deß H. Reichs Schutz vnnd Schirm halßstarriglich verharren thut / derwegen die Sach notorie also beschaffen / daß E. F. G. mandata sine clausula zu erkennen macht / vnd ausser allem zweiffel fundatam iurisdictionem haben. Als ist vnd gelangt an E. F. G. Anwalds in obgesetztem Namen vnderthänig vñ gantz fleissige bitt / dieselbigen geruhen seinen principaln ein Kayserlich mandatum executoriale sine clausula, an obermelten Herrn Burggrauen als immediatum, darinnen seiner Veste bey einer ansehnlichen Peen mandirt vnnd aufferlegt werd / beygelegtem Kay. Schirmbrieff mit würcklicher Eynsetzung in vorbemeltes verschriebenen Echters Haab vnd Güter in einē kurtzen bestimbten Termin ein völliges gnügen zu thun / cum annexa citatione gnediglich zu erkennen vnd mitzutheilen. Darüber dero F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt pro facienda iustitia vnderthänig vnd bestem fleiß anruffend.

E. F. G.

Vnderthäniger
Gehorsamer
N. N. D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Abgeschlagen / sondern mag der Supplicant an gebührendem Orth vmb Hülff Rechtens ansuchen / in conſ. 9. Nouemb. An. 99. Huic simile votum extat pro mandato executoriali in causa der W. zu F. contra B. H. Hi processus denegantur, quia in fine supplicationis videntur supplicantes petiisse mandatum de restituendo, & casu quo non debeant restituere fructus, citationem, vt ille compareat in Camera ad allegandas causas, quare non, & sic supplicantes ipsi sententiam non adeo liquidam esse ostendunt, quia hæc inter se non conueniunt: mandata vero executorialia non nisi in certis omnino liquidis casibus decerni possunt. Ideo abgeschlagen.

Vlterior supplicatio pro mandato executoriali sine vel in euentum cum clausula. In eadem causa.

Hochwürdiger Fürst / der Röm. Keyſ. May. Camerrichter / gn. Herr / Auff beyliegend abschlägig Decret vbergibt Anwald zu mehrer Bescheinung voriger supplication Narraten (die geliebter kürtz halben hieher repetirt werden.) Noch ferners den Original Acht vnd anleitungs brieff sub lit. B vnd C. vnd demnach auß solchem allem zu ersehen / daß Anwalds principales jhres theils die sach am Kayſ. Hoffgericht nit ferners treiben können / der Burggraff zu F. auch in subsidium jnen nit verhelffen wil / vnd derowegen billich eius superior angeruffen wirdt / So ist Anwalds nachmals vnderthänige bitt / jme das gebeten mandatum executoriale wo nit sine, doch cum clausula zu erkennen / in gnediger betrachtung / daß den 28. Maii, Anno 97. in plane simili casu, als in sachen N. contra N. Burggrauen zu F. ebenmässiges mandatum erkandt / vnd den 13. septemb. hernach reproducirt / auch erst den 22. Augusti jüngst darinn interloquirt worden / da jetzt beklagter N. gleicher massen von dem N. zu R. W. mit Recht erklagt / vnnd als auff erlangten Schirmbrieff der Herr Burggraue im nit verhelffen wöllen / wider jne mandatum executoriale cum clausula außgebracht worden / wie dann erst newlich den 18. Maii in eim gleichen fall auch auff anruffen Frawen N. wider den H. C. F. zu M. vermög beyliegender Copey gleichförmiges mandatum erkendt wordē. E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt vnderthänig vnd bestes fleiß anruffend.

E. F. G.

Vnderthäniger
Gehorsamer
N. N. cauens de rato & mandato.

Decretum: Jst gebetten mandatum cum clausula erkendt / in conſ. 12. Nou. An. 99. Huic simile extat votū pro mandato executoriali in causa H. K. contra I. K. Non est vlla aliqua causa, cur ab executione incipere velit; licet n. aliquod instrumentum requisitionis producatur, non tamen narratur per supplicantem, ex qua causa Scabini sententiam exequi nolint, nec apparet superiorem, vel eius consiliarios executionem denegasse. Solet ergo decerni auff vorbracht narrata abgeschlagen / & ita decretum est.

SVPPLICATIO II.

Pro deputatione executorum, & immissorum, **Schutzer vnd Schirmer.** *In causa N. contra N.*

HOchwürdiger Fürst/Rö. Key. May. Cammerrichter/Gnädiger Herr/ꝛc. Auff beygefügter Supplication den 15. Junii jüngst/vber verhoffen gegeben abschlägig Decret/bringt Anwald deß Edlen vnd Vesten N. N. gegen vnd wider die Edle Tugentsame vnd Veste Frawen N. Wittibin/vnd jren Sohn N. sampt vnd sonders in vnderthänigkeit supplicirend für/wiewol gemelte Wittfraw/vnd jr Sohn von N. dem gedachten supplicirendē N. als derselbe im verschienen 90 jare/mit einem 1000. Gülden Hauptguts dargezehlter Müntz 50. Gülden jährlichs Zinß/auff Johañis Baptistæ gefallende/ vō jnē erkaufft/bey jren Adelichen Ehren/Trewē Glauben vñ Eyden/vnder andern Clausulē/vñ Außträgen/auch diß lauter gelobt/versprochē vñ verschrieben haben/ Daß er N. seine Erben/ Nachkommen vñ Helffere das Schloß/ Dörfflein vñ Weiler N. sampt aller deren zu vnd eingehörd/ Oberkeiten/ Leuten/ Haab vnd Gütern vnd alle andere jhre gegenwertige/ vnd künfftige Haab/ Güter/Hauptsumma/Zinß/Schulden/ Sprüche/Oberkeiten/Recht/vnd Gerechtigkeiten/als jhre außgetruckte Vnderpfandt/sampt vnd sonders selbs eigens Gewalts einnehmen/ vnd gerühiglich inhaben/ꝛc. oder an diesem hochlöblichē Kayserl. Caiñergericht gleich als baldt ohne einige Ladung/Klag/Proceß/vnd Rechtliche Erkandtnüs/vmb immission vnd Emsatz obgemelter specificirter vnd aller anderer Haab vnd Güter/Item gleich hierzu vmb Jmissorn/ Schutzer vnd Schirmer/sampt oder sonders/anhalten vñ erlangen mögen/ Welches alles jnē auch sampt vnd sonders/wie sie es begeren würdē/also erkent vnd darmit verfahren werdē solte/ nicht weniger dann als wann solches alles vnd jedes nit allein mit ordentlichem Rechten vnd Endvrtheil/ sonder auch darauff die executorial mandaten vnd arctiores processus, Acht vnd Priuation/Item Jmmissorn/Schützer vnd Schirmer/vnd alles anders zur endlichen execution vnd immission erfordert würde/allbereyt erkendt vnd vber eingebrachte exceptiones schō mit Vrtheil cōfirmirt worden were/wie dañ die Verkauffere/auch auff den Fall nit haltens/ermelten supplicirenden N. dessen Erben vnd Nachkomēn in die possession vel quasi aller Vnderpfänden ein/ vnd sich vnd jhre Erben darauß gesetzt/ darzu also constituirt haben/daß sie als dann auff den Fall nit haltens diese Vnderpfandt nit mehr in jhrem eygnen/ sondern allein/in deß N. Namen possidirē vnd besitzen thū/auch dero gestalt/daß er N. seine Erben vnd Nachkommen solche einbekomene Vnderpfandt sampt vnd sonders/so lang still vnd gerühiglich inhaben/besitzen/ regieren/nützē vnd niessen/auch verleihē/versetzen/verkauffen/vñ sonst wie mit andern jhren eygenen Gütern/wie vnd was sie wöllen/darmit handlē mögen/biß sie vñ alle verfallene Zinß/wie auch vñ die Hauptsumma/da die durch die Verkauffere auffgekündet/ Item Kosten/Schaden/Interesse, vñ vmb alles das jenig/so dieser Brieff außweiset/gäntzlich bezahlt/vnd vnklagbar gemacht worden seyen/mit verzeihūg aller Gnadē/Freyheiten/exceptionen Außzügen vnd behelffen/ wie die Menschlicher Sinn jmmer erdencken möchte/Sonderlich als solten vor executirūg der specificirten/ die andere Vnderpfandt nit angegriffen/ Itē an der Execution nit angefangen werden/ noch dergleichen Proceß one vorgehende Citation/Klag/Endvrtheil/erkendte Execution/ Acht vnd Priuatiō od anderer Peenen declaration nit statt haben/ sonder ordine procedirt werden/alles fernern Jnnhalts beygefügter Zinßverschreibung lit. A. Jedoch dessen alles vnerwogen/als die zween nechst verfallene Zinß außstehē/darzu beyde Mutter vñ Sohn von N. diß Hauptgut der 1000. Gülden laut jrer hiebey lit. B. vnd C. selbst gethaner Auffkündigūg/auff nechst verschienē vnser L. Frawen Liechtmeß Tag widerumben ablösen vnd erlegen haben sollen/ hat er N. vber alles ersuchen vñ ermahnen/weder zur Bezahlung/noch zu dieser seiner Vnderpfanden constituirter possession, vrthätlichen tradition vnd Einantwortūg bißhero würcklich kommen mögen. Wañ aber solches jr deren von N. gegebner obgemelter Verschreibūg Item gethäer Auffkündigūg/gemeinen beschriebenen Rechten/vnd Billichkeit stracks zu wider/ hergegen aber mäñiglich bey dē einmal auffrecht vnd redlich eingangen/Ja/bey Ehren/Trawen/ Glaubē vnd Eyden hochbetewrten Contracten, Conuentionen, Brieffen vnd Siegeln/Itē vor allem vnrechtmässigem Gewalt vñ Thätlichkeit bey der rechtmässiglichen einbekommener possession vel quasi festiglich gehandhabt/auch alle besorgende Gefahr zeitlich vorkomēn/vnd abgewert werden solle/ So ist dem allē nach deß supplicirenden Anw. gantz vnderthänige hochfleissige Bitt/E. F. G. wöllen nach besag der Verschreibung vnd iurirten conuentionen, den Durchleuchtigen F. H. zu W. B. Deßgleichē die wolgeborne Herrn/Herrn N. Itē die Edle/Veste/Ersame vnd weise Herrn Bürgermeister vnd Rähte deß H. Röm. Reichs Statt N. als N. vnd N. ohne mittel vnter dem H. Reiche/ gantz nahend/ die Zehenden aber vnder J. F. G. zu N. gelegen hierzu wolgesessene Reichsstände/zu Executorn/ Jmmissorn/Schutzer vñ Schirmer gnädig verordnen vnd jnen darinnen ernstlich gebietē/ daß jr F. auch jre G. vnd V. E. Wt. sampt vnd sonders/ermeltē N. nit allein in solche gemelte Vnderpfandt/ vnd deren leibliche Posseß zu N. vnd dann J. F. G. in die Zehendē alleinig/würcklich einsetzen/ Sonder auch darbey Schutz/Schirmen/ vnd handthaben sollen/ alles vermög der

Verschreibung / eingangenen jniurirten Contracts Conuentionen vnd Gedingē/wie recht ist/ E.F.G. hochadelich miltrichterlich Ampt/höchstes vnd bestes fleiß jedes Puncten insonderheit halben/im Vnderthänigkeit anruffendt.

E.F.G.

Vnterthäniger
gehorsamer N.N.

D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Ist das gebetten Mandatum doch allein soviel die ein 1000. Gülden Hauptsumm vnd außstendige Zinß jährlichs 50. Gülden auch auffgeloffnen Vnkosten belangt/erkent in consil. 16. Iunii, Anno 93.

Huic simile votum extat pro Mandato executoriali in causa H. contra B. Quia supplicans narrat nobilem ab H.F. sæpius requisitum semper denegasse executionem sententiæ latæ, & præterea contra eundem nobilem immediate subiectum puto mandatum decernendum esse ea de causa potissimum, quia in requisitione & literis partes sibi inuicem minantur, ita vt periculum sit denegata vlterius executione fortasse ad arma partes venturas, Erkendt 11. Febr. Anno 64.

SVPPLICATIO III.

Pro Mandato executoriali sine clausula, & deputatione eines Schutz vnd Schirmherrns. *In causa N. contra N.*

HOchwürdiger Fürst/ Röm. Kayserl. May. Cam. Gnädiger Herr/ E. F. G. bringt Anwald deß Edlen Hochgelehrtē N. beyder Rechten Doctors/der Statt N. an der N. Rahts/vñ Advocatens/wider den Edlen vnd Vesten N. in vnderthänigkeit supplicirend für/Wiewol ermelter von N. als er zu zweyē vnderschiedlichen Zeiten/ von dem Supplicanten/an einer Sum̃a gerechnet/3000. Gülden an Königischen Philips Thalern zu 20. Batz. vnd dz vbrig an Reichs Müntz/ außlehens weiß auffgenom̃en bey seinē Adelichē Trawen/vñ Glauben verschrieben/gelobt vñ versprochē hat/ daß er solche 3000. Güldē auff aller H. Tag/deß nechst verschienen 97. Jars/jme N. widerumb erlegen vnd bezahlē/ auch alle seine ligēde vñ fahrēde Haab/ Güter/Oberkeit/Schulden/Recht/vnd Gerechtigkeit/vmb solche Summen Kosten/vnd Schaden verpfendt seyn sollen/ Mit dem Geding/ wann solche Bezahlung also nicht beschehe/ daß als dañ vñ hernach allwegen der Supplicant/ seine Erben vnd Helffer vollen Gewalt/vnd erlangt Recht habē bey allen Oberkeiten/Rechten vnd Gerichten/vnd sonderlich an diesem Kayß. Cam. gleich ohne vorgehende Citation/Klag vñ Proceß/zu bezahlūg der Hauptsumma/Kosten/Schaden/ vnd alles was solche Verschreibungen/ so hiebey originaliter ligen/ außweisen/auch zu tradirung d' Vnderpfänden/ so viel/ mandata sine clausula, deßgleichen vmb executorn, Schützer vnd Schirmer/sampt vnd sonders bitten/vnd erlangen/welches jnen auch/ nit anderst/ dann als wann es mit ordenlichem Rechten/vnd Endvrtheilen gesprochen/also wie sie es bitten würden/als baldt erkent/ vnd darmit verfahren werden solte/mit verzeihūg aller Freyheiten/exceptionen vnd Außzügen/vnd sonderlich erster vnd mehrer instantien, iuris, ordinis, vnd als solte an der execution nicht angefangen werden/ alles ferrners jnnhalts solcher beyder obligationen, welche Anwald dieser Supplication/wortlichen inserirt haben wil/Jedoch dessen alles auch ohnerwogen/daß er vō N. vmb die Bezahlung/vnd Volnziehūg seines Versprechens mehrmals ersucht/hat der supplicirend Doct. N. bißhero zu keiner Bezahlung noch einantwortūg der Vnderpfänden kommen mögen. Wañ aber solcher bezahlungs Verzug/den Verschreibungen zu wider/ vnd dem Supplicanten zu mercklichem Nachtheil vñ Schaden gereicht/vñ dann ermeldter von N. das Schloß vñ Dorff N. mit sampt aller Oberkeit vnd zugehörung dieser Zeit eygenthümblich besitzt/vnd jnhat/auch billich vñ recht/daß Brieff vñ Siegel/als Trawē vñ Glauben gehalten vnd gehandthabt werden sollen/ so dann E. F. G. Iurisdiction ex conuentione & renunciatione, wie ohne das/wider jhne von N. als ein freye ohngemittelte Reichs Adels Person/weil der Supplicant/dē Reiche/mit Mittel zugethan/wol fundirt/So ist an E. F. G. deß N. Anwalds gantz vnderthänig hochfleissig bitte/die wöllen seinē Principaln/ein peenal Mandat sine clausula gnädig erkennen/vn mittheilen/vñ dem gemeldten von N. darinnen gebieten/daß er den Supplicanten jñer einer benanten Zeit/ an gleicher Müntz nach außweisung seiner verschreibūgen bezahlen/vnd contentiren/vnd in mittelst biß solche Bezahlung vnd Contentirung gäntzlich erfolgt/deß besagten Schloß/vñ Dorffs N. mit aller Oberkeit vnd Zugehör abtretten/vnd dem N. tradiren vnd einantworten/ferrners dē Durchl. F.H.W.B. de, utirn/verordnen/auch J.F.G. mandiren/vnd befehlen/daß sie vielgemeltē Doctor N. bey solchem Schloß vnd Dorff N. mit d' Oberkeit vñ Zugehörd't/welches Notorisch ohne Mittel vnderm H. Reich gelegē/so läg Schützen vñ schirmen solle/biß er nach jnhalt der verschreibungen gäntzlich contentirt vnd bezahlt worden ist/mit angeheffter Ladung ad docendum vel videndum, E.F.G. Hochadenlich miltrichterlich Ampt/ höchstes vnd bestes fleiß in vnderthänigkeit hierüber anruffendt.

E.F.G. Vnderthäniger/gehorsamer N.N.

Cauens de rato & Mandato.

Decretum: Erkent in cons. 28. Sept. An. 98.

Huic votum simile extat pro mandato executoriali, & de non offendendo, in causa I.H. zu N. contra den Raht daselbsten.

Mandato de non offendendo nō opus habet si executoriale habeat, quia magistratus eo loci habet

habet facultatem compellendi suos ciues, pastores, vt abstineant à vi, & faciant, quod iuris est, & executoriale ideo decernitur, quia supplicans Ducis sententias habet, vna lata zu R. in prima autem instantia, altera confirmatoria in causa appellatiõis zu L. & est verisimile, quod supplicans petat executoriale mandatum. Voluntate M. propter pastorem in Rostock non tamen conuenit cum magistratu eiusdem loci, id quod constat ex processibus causæ hic decretis.

SVPPLICATIO IV.

Pro executorialibus sine clausula annexa citatione. In causa C. S. von L. contra H. A. zu E.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayserl. May. Cammerrichter/Gnädiger Herr. Anw. deß Ehrwürdigen vnd Edlen Herrn N. bringt E. F. G. vnterthänig supplicirend für vnd an/wz massen der Edel vnd Vest N. im Jahr der weniger Zahl/Anno 92. nechst verwichen/ Anw. Principaln ein 100. Goldgülden gut vnd genemb/ an Goldt gepreg vnd rechts redlichs vnd gnugsamb schweren Gewichts jährliches Zinß/gegen Empfahung zwey tausent ebenmässiger Goldgülden Hauptsummen/ laut hierüber auffgerichter vnd beygefügter Originalzinß vnd Kauffverschreibung/auff Assumptionis Mariæ, von vnd ab ermelts Herrn N. Nutzungen/ Eynkomen/ Renthen/Gerechtigkeiten vnd Zugehördē/ seiner in berürter Originalverschreibung specificirtē Gütern/eines jeden Jars zugeben vnd würcklich zuerlegen/versprochē vñ zugesagt/der gestalt/ da er der Verkauffer/ seine Erben vnd Nachkommen in entrichtung der jährlichen Pension od Zinses sämmig befunden/ als dann gedachter Anw. Principal oder seine Erben gut Recht/ Fug vnd Macht haben solten/ wider jhne Verkauffer an diesem hochlöblichen Kayserl. Cammergericht gleichsam als in einer allerdings offentlich bekätlicher Schulden/vñ gevrtheilter sachē vnverzüglich Mandata executorialia außzubringen vñ zu erlangē/vñ one weitläufftigē gerichtlichē Proceß gegen jme zuverfahren/darauff dañ ein stattliche Renunciation aller vnd jeder habender Freyheit/ Gerechtigkeit / Indulten beneficiorum iuris & exceptionū erfolgt/wie solches der Inhalt mehr besagter Hauptverschreibung ferrner im Buchstaben außweiset vnd mit sich bringt. Ob nü wol supplicirender Anwaldts Principal sich anderst nicht versehen/ dañ es solte diesem also verschriebener massē/ wie sichs zu recht gebürt/ in effectu nachkommē seyn/ So ist es doch an deme/ dz biß auff gegenwertige Stūdt/ wider alle Zuversicht nicht einiges Jahrs verfallene Pension außgerichtet/ Sondern dieselbige noch alle miteinäder vber vielfaltig beschehen Anmahnen/ vnd solicitirn außstehē/Anwalds Principaln zu höchstem vnd täglich auffwachsendē Nachtheil vñ Schaden/ dardurch er nit vnzeitig vervrsacht/ wider solch thätlich widerrechtlich vnd vnversehen vorenthalten der vierjähriger verfallenē Zinß/die in Recht erlaubte zugelassene Mittel gegē obgedachten Verkauffer für vñ an die Handt zunehmen/ Wann dann vermög obgeschriebener Clausul/ daß nemblich auff solchen Fall vnd erstandene Säumnüß/ man allhie in Camera gegen mehr besagten Verkauffer executiue procedirn möge/ Auch die geklagte vnd schuldige Pensiões durch beygefügte ermelts von N. eygē Originalschreiben offentlich bekandt vnd rundt gestanden/ E. F. G. Iurisdiction auch nit allein fundirt/sondn auch præcepta pœnalia de soluendo, auff vnderthänig beschehen Ansuchen zuerkeñen die Handt geöffnet/ So ist vnd gelangt an dieselbige Anw. rechtlich Bitten vnd Begeren/jme auff die allbereit erschienen vnd künfftig fallende Pensionen/ So dann deßwegen vervrsachte Vnkosten/ wider obgenenten N. executoriales in gewönlicher Form sine clausula annexa citatione gnädig zuerkennen vnd mitzutheilen/ Das hochadelich miltrichterlich Ampt vnderthäniges besies fleiß hierüber anruffend.

E. F. G.

Vnderthäniger
gehorsamer
N. N.

D. Cauens de rato & mandato subscripsit.

Decretum: Seindt die gebettene executoriales, so viel die verschienene vnd künfftige Pensiones belangt/ erkandt/ deß vbrigen wegen abgeschlagē/in consil. 14. Septembris, Anno 96.

SVPPLICATIO V.

Pro executorialibus siue Mandato sine clausula cum annexa citatione ad docendū paruisse vel videndum & audiendum immissionem fieri. In causa R. contra W. B.

HOchwürdiger Fürst/ Röm. Kayserl. May. Cam. Gnädiger Herr/ E. F. Gn. gibt Anwaldt der Edlen vnd Vesten N. N. Gebrüdere von R. in vnderthänigkeit zuerkennen/was massen weylandt der Edel vnd Vest N. ermeldter Principalen Vatter seligen/Año 1572. vor sich/ seine Erben/oder wissentliche Jnhabern darüber sagender Kauffverschreibung/den Edlen vñ Vesten N. 715. Gülden je 60. Creutzer oder 15. Batzen/vor einen Güldē/gutter Lauffender/gängbarer vnd grober Reichs Müntz gerechnet/järlichen vnd erblichen/ jedoch ablösigen Gülten vñ Renthen/ vmb vnd vor 14000. vnd 300. haupt vnd kauff Summa auffrecht vnd redlich abkaufft/alles ferrnern Jnnhalts lub litera B. beygefügter

klarer vnverdunckelter/auffgerichter/vñ mit deß verkauffers anhangenden jnsigeln bekräfftigter haupt vnd Kauffverschreibūg sampt lit. A. darüber ergangner vergleichūg. Es ist aber d Verkauffer nach absterbens Erngedachter Principalen Vatter N. obgenent / biß auff gegenwertige stund nu viel jar hero mit entrichtūg d verkauffter Pension säumig vnd nachständig wordē/der wegen die Principalen/in Anno 92. wegen dero nichtigen Bezahlūg höchlich gemüssiget/den verkauffern/krafft vbergebner Verschreibūg/zu der Bezahlūg/der gebühr anzumanen. So habē die Röm. Kayſ. May. vnſer allergnädigſter Herr/ wegen deß an jetzo hochbeſchwerlichen/Vngäriſchen Kriegßweſen / durch den Ehrnveſten vnd Hochgelehrten Herrn / J. V. der Kayſ. May. Raht vñ Fiſcaln krafft lub lit. C. vnd D. notirter ſchreiben mit den Principaln dahin handlen/vnd durch die Böheimiſchē Camer Pr eſidenten/vnd dero Zeit anweſenden Raht gnädigſt befehlē laſſen / dz die ermelte Principaln ein geringen ſtillſtand mit der Einmahnūg thun/vnd alle verordnete Ziel/jnen den Principaln vermög ſchreibēs ſub lit. E. verſtändigt / vnd wegen Außſtands behändigt werden ſolte. Ob nū wol jrer Röm. Kay. May. zu Folg/ſolchem durch ermelte Principaln in deme zu vnderthänigſten Ehrn / nit allein vnderthänigſt wilfahret/ ſondn auch krafft nach beſtimpten in Anno 94. auffgerichten vnverdunckelten vnd mit deß Verkauffers / wie auch dero ſamptlichen anweſenden Schiedsfreunden eygner Handen vnderſchriebenē vnd auffgedruckten Ringpittſchafften bekräfftigten / vnd ſub lit. F. notirten Vertrag/ein anſehenliche Summa/ je doch nach beſtimpter maſſen nachgelaſſen / daß nemlich der Verkauffer den volligen Anſtand jnnerhalb 4. Jahren gänzlich vnd jedes Jar zum wenigſten 4000. Gülden/ſampt erſchienen Zinſen gewißlich entrichten / vnd was Röm. Kayſ. May. in der Meß/deßgleichen die folgende Jar hernacher jede Meß erlegen laſſen würdt / ohne vorwiſſen vnd verwilligung der Principaln / nit zu ſeinen Händen nehmen / ſie ſeyen dann jhrer 4000. Gülden ſampt beklagten Zinſen gantz befridigt/So auch hierinn einige Hindernüß geſchehe/ſo ſollen die Principalen/die gantze berechnete Summa krafft inhabender Verſchreibung (die hierin mit nichten auffgehaben oder in etwz geſchwächt ſeyn ſoll) zu fordn macht haben/auch in alle deß Verkauffers Güter/vnd järliche Einkommen / ſo viel zu jrem Nachſtand von nöthen ſeyn wirdt/ohne Recht ſich inſetzen/vnd würcklichen genieſſen/darin der Verkauffer alle Beförderung zu thun mit Handtgebenen Trewen / in beyſein ermelter Herrn Schiedsfreundt zugeſagt vnd verſprochen/alles Innhalts obangezogenē vñ hiebey gefügten Vertrags. Solches alles aber hindan geſetzt/hat der Verkauffer dē angezogenen Vertrag/ vnd ſeiner darin /in beyſein beyderſeyts anweſendē adelichē Schiedsfreund/ gegebner Handtrew vnd adelichem Verſprechen gantz zuwider/Anno 1594. in der Herbſtmeß vermög ſeines eygenen Schreibens vñ Bekañtnüß ſub litera G. 2500. Gülden/wie auch letzlich in jetzo erſchienenen Faſtenmeß/2100. Gülden/vermög ſeiner eygner Auſſag / wider obangezogenē Vertrag/ vnd jetzo ſub litera G. gemelt Schreiben/gantz vergeßlichen empfangen/damit er dañ der Röm. Kayſ. May. gethaner Verordnung gantz vngehorſamlich nachgeſetzt/dem Vertrag ſich nit gemeß verhalten/vnd alſo deß ſtattlichen Nachlaß hierdurch ſich gänzlich entſetzet vñ verluſtigt gemacht. Nun aber gnädiger Fürſt vnd Herr/iſt wol verſehen Rechtens/quod in liquidis & confeſſatis debitis (wie dieſe geklagte Schulden/in maſſen allbereyt demonſtrirt, vnd incontinenti erwieſen würdt/in Warheit alſo beſchaffen) Iudex ad implorationem creditorum contra debitores citra etiam vllum longiorem proceſſum, ſtatim ab executione incipere & ſolutionem præciſe mandare poſſit & debeat, welches auch vñ ſo viel mehr/vñ one ferners nachdencken befügter maſſen geſchehen kan vñ mag/ weil ex ipſis obligatoriis literis. klärlich befunden vnd verſtanden würdt/daß der Verkauffer/ auff den Fall/ſeines nichts haltens/vnd vnerfogend verſprochener Bezahlūg/ſich durch ſonder bedingung/vorworten/alles Gerichtlichen Proceß vltro begeben/vnd exequendo die Schulden daſelbſt hero von ſich ſelbſtē zu befriedigē/in maſſen dañ obangezogener Hauptbrieff vñ Vertrag in dieſem gegenwertigem Fall öffentlich begeben vñ verſtatter. Dieweil dann E. F. G. Iuriſdictiō reſpectu principalium ſupplicantiū, als auch ſupplicati als freyen vom Adel/ dem Reich ohne Mittel vnterworffen / wol fundirt / vnd auch die ſache oberzehlter maſſen/tam in iure quam in facto alſo beſchaffen. So iſt Anw. vnderthänige Bitt / jme in namen ehrngedachter ſeiner Herrn Principalium/executoriales & mandatum ſine clauſula, darinn deme von N. ſub pœna immiſſionis in poſſeſſionem bonorum, nach jnnhalt der Hauptverſchreibung mandirt vnd aufferlegt werde/ſeine Herrn Principalen / der angeregten 14000. vnd 300. Güldē Capital/ſampt auffer wachſenen hinderſtendigen Penſionen zu cōtentiren/dann auch citationem breuis ac certi termini, ad docendum paruiſſe mandato, alioquin ad videndum & audiendum Principales ſupplicantes realiter immitti, oder was ſonſt nach jnhalt der Recht am beſten erkent werden ſol/kan oder mag/ gnädiglich zu decerniren vnd zuerkennen / E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt beſtes fleiß vnderthänig anruffendt.

E. F. G. Vnderthäniger gehorſamer N. N. Lt. Cauens de rato & mandato ſubſcripſit.

Decretum: Iſt Mandatum de ſoluendo, wegen der hinderſtendig Penſionē/wie gebetten/ erkendt/ deß vbrigen halben abgeſchlagen/in conſil. 5. Iunii, Anno 96.

SVP-

SVPPLICATIO VI.

Pro executorialibus pœnalibus ad parendum sententiæ dieses Kayserl. Cammergerichts/ oder *Mandato inhibitorio pœnali sine clausula, de non impediendo executionem* angeregter Sententz. *In causa N. contra N.*

HOchwürdiger Fürst/ Röm. Kayserl. May. Cam. Gn. Herr/ E. F. G. gibt Anw. der Ehrwürdigen/ Edlen vnd Ehrentugentreichen Frauwen Abtissinnen vnd samptlichen Jungfrawen/ deß Stiffts N. jnnerhalb der Statt M. gelegen/ vnderthänig zuerkennen/ Ob wol durch ein End vrtheil am M. Hoff gericht/ den 3. Octobris, Anno 84. gegen die vō N. auff alles Fürbringen vñ geübten Handlungen nach/ zu Recht erkandt ist/ daß die von N. Anw. Principalinnen den geforderten Mönchhoff/ mit aller dessen Pertinentien/ darauff das Stifft N. vor 500. Jaren fundirt/ vnd die von N. in Pfandtschafft jnne hatten/ gegen Empfahung der offerirten 1110. Goldtgülden Pfandschillings / widerumb inreumen vnd emantworten sollē / laut der Vrtheil hierbey mit A. notirt/ welche Vrtheil vō diesem Kayſ. Cammergericht/ in diesem vergangenen Jare 94. den 2. Martii bestettigt / vnd confirmirt ist / laut der Vrtheil confirmatoria hiebeygefügt mit B. notirt/ vnd dann die von N. krafft außbrachter executorialen etlicher massen dieselbe Güter der Frawen Abtissinnen vnd samptlichē Jungfrauwen zu N. eingeraumbt / verhoffentlich daß sie dieselbe jre nunmehr jnen zuerkandte Güter/ widerumb frey vnd vnbeschwert bekommen vnd genieſſen solten/ So vnderstehen sich doch vber alle Zuversicht / vnderschiedliche N. Vnderthanen diese jhre Güter jhnen zuvorenthalten / vnterm Schein/ daß die Zöllere derselben Güter jnen die Güter vor etliche Schuldt / so sie darauff pendente lite gemacht/ versetzt vnd vervnderpfändet haben/ Idque contra prohibitionem iuris, de re litigiosa non alienanda aut pignoranda, vnd vermeinē also krafft solcher nichtiger Verpfändūg/ dieselbe Güter den Supplicanten zuvorenthalten / vnd die beschehene execution damit zuverhinderen / welches alls Supplicanten E. F. G. fürbracht/ vnd vmb executoriales gegen dieselbe occupatores jhrer zuerkandten Güter gebetten/ sein dieselbe jnen zuerkandt/ in Betrachtūg quod executio sententię contra tertium possessorem rei litigiosæ, absque nouo processu fieri poterit cum alienatio siue pignoratio rei litigiosæ ipso iure sit prohibita. Item sententiæ executionem à nemine sine legitima causa impediri debere, ne sententia illusoria & frustratoria reddatur, quod ius vetat, vnd darumb contra tales impedientes, mandata pœnalia de non impediendo recte petuntur & decernuntur, Nū ist auch nit ohn/ daß zu denselbē Gütern/ ein Fischerey gehörig/ so in dem N. zu N. gelegen ist/ vnd anfänget an den N. zu N. vñ wendet an 8 von N. Mersch/ fort recht in der N. Welche Fischerey im jar 1393 N. vō Frawen N. damals Abtissiñen deß Stiffts N. jnnerhalb 8 statt M. V. supplicanten vorsasse/ in gewinn vor 20. Jahren empfangen vnd gebrauchet/ als auß einem in processu exhibirten Brieff sub lit. A. 3. zuersehen. Wie dann auch N. im Jar 1408. dieselbe Fischerey/ mit elichen Ländern zu dem Mönchhoff gehörig/ von Frauwen/ N. Abtissinnen deß Stiffts N. 25. Jahren lang gemeidet/ als auß einem Brieffe in processu sub litera A. 2. zuvernemmen ist/ vnd folgends Anno 1448. hat dieselbe Abtissinne N. dieselbe Fischerey mit andern Ländereyen / darumb Streitt gewesen/ abermahln ingethan / vt patet ex literis sub litera A. 3. in processu exhibirt. Ob nun wol N. dieselbe Fischerey pendente lite zu occupiren, vnd nun mehr Supplicanten dieselbe zuvorenthalten/ oder darinne sperrung zuthun/ vnd zuverhindern/ daß sie dieselbe/ vermöge außgesprochener Vrtheil nit genieſſen mögen/ nit gebürt/ so ist doch war/ daß die von der N. an verschiedenē örtern Supplicanten jhre zuerkandte Fischerey zubenehmen/ vnd jnen zu zueygnen vnderstehen/ daher dieweil sie pendente lite, darinnen etwz gefischet haben/ welches den Supplicanten nit nachtheilig seyn kan oder mag. Dieweil dann Rechtens/ quod executoriales etiam contra tertium qui bona litigiosa occupauit lite pendente, dari debeant, wie dann beygelegte executoriales gegē occupatores dero den Supplicantē zuerkandten Gütern/ von E. F. G. zuerkandt seyn/ Demnach ist der Supplicanten demütige Bitt / E. F. G. wöllen jhnen gegen gedachte von der N. gleiche executoriales pœnales ad parendum dieses Kayſ. Cammergerichts außgesprochener Vrtheil/ den Supplicanten angeregte Fischerey eyn zuraumen frey vnd vnbeschwerdt one einige Einsperrung zu gebrauchen / vnd also effectum derselbigen Vrtheil genieſſen zulassen / oder sonst Mandatum pœnale inhibitorium sine clausula de non turbando gnädiglich mittheilen vnd erkennen/ wie dann gegē occupatores, der andern Güter zu dem Mönnichhoff gehörig allbereit erkandt ist / darüber vnderthäniglich imploritende E. F. G. miltrichterlich Ampt vnd officium, &c.

E. F. G.

Vnderthäniger
gehorsamer
N. N.

Lt. Cauens de rato & Mandato.

Decretum: Seindt gebettene executoriales erkandt / in consilio 24. Septembr. Anno, 1595.

SVPPLICATIO VII.

Pro Mandato executoriali. In causa O. von E. contra Q.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Kayſ. May. Cämerrichter / Gnädiger Herr: / Es iſt hie an diesem hochlöblichen Kayserlichen Cammergericht den 16. Augusti / Anno 91. in causa Odilien N. contra die N. ein Vrtheil gefält vnd erkant worden / daß meine günstige Principalen N. Gebrüder von außgangner Ladung zu absoluiren vñ zu erledigen seyen / wie sie dann eo ipso durch den Spruch erlediget worden / welches auch hiesige Acta gnugsam außführē vñ weisē. Ob nun wol E. E. F. G. obgelegē / Krafft ertheiltē Bescheidts die Execution deren von jhrer E. F. G. Vorfahrn gesprochener / vnd jhrē E. F. G. confirmirter Vrtheil an die Handt zu nehmen vnnd würcklich zu exequirē / wie dañ auch zu dē Ende jhrer E. F. G. gemeldter Bescheydt in originali, vnd vnder der Kayſ. May. Siegel / gebürlicher weiß insinuirt, vnd vmb execution vielfaltig / vñ vnderthänigſt wie auß beygefügten Vrkundt mit A. gezeichnet / solches alles zuuernehmen / angehalten / vnd dieselbe auch vertröstet worden / So haben doch gedachte meine Principaln vber vielfältig vnaufhörlich Ansuchē zu keiner würcklichē executiō gelangē mögen. Wañ dañ in Rechten vñ der Cammergerichts Ordnung versehen / daß die Vrtheil welche in rem iudicatam ergangen / billich / ne res iudicata effectu careat, zu exequiren / auch in mangel dessen bey dē Oberrichter vmb ein Mandatum executoriale angelangt werden kan vnd mag. Als iſt an E. F. G. mein in Namen meiner Principalen vnderthänige Bitt / E. F. G. wöllen gegen vnnd wider hochgedachten E. F. mir ein Mandatum executoriale gnädig erkennen / auch jme bey eyner namhafften Peen seine Vrtheil in einer kurtzen benenten Zeit zu exequiren auferlegen / darüber vnd was sonſt nötig E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger
gehorsamer N. N.

Lt. vigore ſubſtit. generalis pro Dn. D. S. W. cauens de rato & mandato.

Decretum: Erkendt / in consil. 13. Augusti, Anno 93.

SVPPLICATIO VIII.

Pro Mandato executoriali. In causa M. contra M. B.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Kayſ. May. Cämerrichter / gnädiger Herr: E. F. G. bring ich als Anwaldt / deß Edlen Gestrengē vñ Mañhafften N. in vnderthänigkeit / ſupplicando vor vnd an / Daß zwischē erstgemeltem seinem Principalen / vnd dem wolgebornen vnd Edlen Herrn / N. Christmilter Gedächtnüß / durch den Durchl. F. N. zwey vnderschiedliche Decret vnnd Abschiedt / deren eins den 6. Febr. Anno 85. vnd das ander den 20. Febr. Anno 87. gefället / gegeben vnd ergangen / wie beyligend copeylich mit litera A. vnd B. notieret zuersehen. Wiewol nū berürte Decret vnd Abschied von dem Gegentheil nit angefochten worden / sondern in rem iudicatam ergangen vnd jre Krafft erreichet / der gestalt daß man sich billich anders nit versehen / dann dz höchstgemelter postulirter Administrator / vñ S. F. G. Rähte / solten die von S. F. G. selbſt gefällete vnd gegebene Decret vnd Abschiedt geburender massen volnzogen vnd exequirt habē / in Gn. erwegung / Quod ſententia vel decretum absque executione nullius ſit momenti, ſed tantum eluſio iudicii, So hat doch solchem allem stracks entgegen vnd zu wider / auch auff vielfältiges vnderthänig es vnd dienstliches deßwegen anruffen / vnd ansuchen / Anw. Principal nit allein / nichts fruchtbarliches außrichtē mögē / besondern iſt jm auch endlich die Hülffe vnd schüldige executio, allerdings verweygert vnd abgeschlagen / wie E. F. G. auß beygelegten inſtrumentis interpellationis mit litera C. vñ D. notiret / mit mehrerm außfürlich in Gn. zuvernehmen. Wann dann G. Fürst vnd Herr in den gemeinē beschriebenen Rechten / wie auch nicht wenigers in deß H. Röm. Reichs Satzungen vnnd Ord. heylsamlich notwendig / vnd wol versehen / vnd geordnet / wie vnd welcher massen / in solchen vnd dergleichen Fällen / da Iudex inferior, der die von jm gefällete vnd gegebne Vrtheil / Decret vnd Abschied der Partheyen zu mercklichem Schaden vnd Nachtheil / gantz vnbillicher weiß / ohne einige rechtmässige erhebliche Vrsachen / zu volnstrecken / denegiret / vñ abschlāget / E. F. G. vnd diesem hochlöblichem Kayserl. Cam. immediate, wie deß Orts / vnderworffen / dem anruffenden Theil per mandata verholffen werden soll. Als gelangt an E. F. G. Anw. nomine præaudito vnderthänig anruffen vñ bitten jm wider höchstgemelten Herrn postulirten Administratorn / deß Primats vnd Ertzstiffts N. vnd S. F. G. Räht e Mandatum executoriale einverleibter hoher Peen / in gewöhnlicher Form gnädig zuerkennen / vnd mitzutheilen. E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt / in dem allem vnderthänig mit gehorsamen fleiß anruffendt.

E. F. G. Vnderthäniger N. N.

D. Cauens de rato & mandato.

Decretum: Erkant / in consil. 13. Iunii, An. 93.

SVPPLICATIO IX.

Pro Mandato executoriali ſine clauſula. In causa P. S. M. contra S. K. & S.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Kayſ. May. Cämerrichter / Gn. Herr / E. F. G. bring ich in namen deß Ehrnvesten vnd achtbarn P. S. M. vnderthänig supplicirend für / wiewol Schultheiß Bürgermeister / Raht vñ Gerichtsperſonē zu N. in 8 am 6. Junij / an. 95. gerichtlich in originali & colla-

collationata copia einbrachter Verschreibung/ vnd Instrumento benendt / sampt vnd sonders/ Anno 80. vnder ihren Handen/ vñ Sigillen/ mit verzeihung aller Gutthaten der Rechten /sonderlich deß beneficii epistolæ D. Adriani, excussionis, ordinis, diuisionis fori, non numeratæ pecuniæ, vnd dergleichen behelffen vor 4000. flor. Franckfurter Wehrung/ Hauptgelt/ vñ dargegē durch weylandt dē Durchleucht. F. R. P. G. R. hochseligster Gedächtnuß jme N. verkaufft Jährlich auff S. Jacobs deß H. Apostels Tag 200. Gülden/ scheinende Gülden/ auch allen Kostē vñ Schaden so hierunder verursacht werdē möchte/ sich vnd jre eigenthumbs Erben zu selbst Schuldnern vñ Zahlern/ in der besten Form/ selbiges von Rechts oder Gewonheit wegen beschehen sollen/ oder mögen/ constituirt vnd gemacht/ auch solchē allem vnd jedem was berürte Verschreibug vermag one einige Einredē nachzukomen an Eydts statt gelobt vnd versprochen.

Wiewol auch Ehrngedachter N. jnē Schultheissen/ Bürgermeister/ Rahts vñ Gerichtspersonen zu vnderschiedlichen malen zuerkennen geben / daß hoch gedachter Fürst in etlichen erschienen Zielen / de Annis 92. 93. vnd 94. seumig gewesen /vnnd jhme Käuffern allein die helffte der Jahrgülten erlegen lassen /derwegen sie als selbs Schuldener vnd Zahler die völlige Außrichtung zuthun ersucht / So haben sie doch solche so lang differiret/ vnd verzogen / biß sie durch extrahirtes Peenal Mandat / vnd die am 10. Septembris, Anno, &c. 95. ergangene Vrtheil darzu angehalten worden. Wann aber immittelst das 96. 97. vnd 98. Ziel auch verfallen /vnd auff beschehene gütliche erinnerung die Bezahlung abermaln zu deß Käuffers euserstem Schaden / vber billich mässig verhoffen nicht erfolgt/ auch zubesorgē /er so wol der Hauptsummen/ als der jetzbenandtē gefallenen / vnd künfftig scheinenden Pensionen/ wo nicht gar in verlust / doch auffs wenigst deß verlängerlichen vmbtriebs halbē in grossen schaden/ wie bißher geschehē/ gesetzt werde / Vnd dañ in mehr besagter Hauptverschreibūg / vnd vnder anderē Clausulen außtrücklich vermeldt vñ verwilligt / daß auff den Fall allen vnd jeden Articuln vnd Puncten / sonderlich mit entrichtung 6 Jahrgülten nicht solte gemäß gelebt werdē/ jhme dem Kauffer erlaubt/ vnd frey stehen solle/ gegen erwehndte Bürgermeister/ Raht vnnd Gericht/ als selbst Schüldener vnd Zahler sampt oder sonder ohne einige Abtheilung / an diesem hochlöblichen Kayserlichē Cammergericht so bald mandata executorialia zubitten / zuerkennen / vnnd darauff zum schleunigsten zu procediren / So ist Anwaldts vnderthänige Bitt / E. F. G. wöllen gnädig wider obbenandte Schultheiß/ Bürgermeister / Raht vnd Gerichtspersonen der dreyer Städt vnnd Flecken N. ein mandatum executoriale sine clausula (darinn jhnen sampt vnnd sonders gebotten werde / in einer kurtzē darzu angesetzter zeit/ so wol das Haupt vnd Kauffgeldt/ als auch die obenägezogene drey letzt erschienene vnd ins künfftig biß zu völliger Bezahlung Järlich wachsende Gülten/ beneben allen verursachten Kosten vnd Schaden zuerstatten / zu bezahlen vnd zuentrichten) cum annexa citatione ad docendum vel videndum, &c erkennen vnd mittheilen / Jn dem allem coniunctim & diuisim E. F. G. hochadenlich/ miltrichterlich Ampt vnderthänigs fleiß anruffend.

E. F. G.

Vnderthäniger

N. N.

D. cauens de rato & Mandato.

Decretum : Jst gebetten Mandat so viel die außstendige Pension anlangt/ erkent/ das vbrig begeren abgeschlagen / in consil. 23. August. Anno, &c. 98.

SVPPLICATIO X.

Pro mandato executoriali, sine vel in eventū cum clausula. In causa S. Creditorn *contra H. S.*

HOchwürdiger Fürst / Röm. Keyser. May. Cammerrichter / Gn. Herr / E. F. G. bringt Anwaldt der Gestrengen/ Edlen vnd Ehrnvestē N. beyder erkoren Directorn/ in weylandt N. seligen Schuldt / vnd Bürgschafft Sachen /so dann anderer in Cancellaria zu benennen S. Creditorn/ Bürgen interessenten vnd Mitcōsorten / in vnderthänigkeit suppliciendt für / Wiewol der gemeine Rechtsschluß vermag/ auch der natürlichen Vernunfft/ erbar vnd Billichkeit gemäß ist/ wañ ein Lehenherr auff vnderthänig anlangen vnd bitten seines benötigten Lehenmañs/ Consenß vnd bewilligung auff etzliche gewisse Lehengüter / in fauorem & assecurationem creditorū eius, ertheilt/ vñ dardurch in oppignoratio nem vel obligationem bonorum feudaliū willliget/ dz hernacher da derselbige Lehenmañ one Lehensfähige Erben/ oder Nachfölger abstirbt/ vnd also dz Lehē dem Lehenherrn pro aperto heimselt er der Lehenherr von rechts vnd Billichkeit wegen schüldig sey/ gegen einziehung deß Lehens/ das jenige herausser zu gebē/ wz er drauff bewilliget/ vñ alsd die creditores vasalli defuncti , denen der Consenß zu gutē vermeint gewesen / entweder zu befriedigen / od zum wenigsten jres Rechtēs auff den verschriebenē Lehengütern gebrauchen zulassen/ vñ solches vm soviel destomehr/ wañ dergleichen assecurationes per viam consensus , von Fürsten vnd Fürstmässigen personen vnter jrem Fürstlichem Namen/ Titul/ Standt / Würden vñ Secret fürgehen/ sintemahl alsdañ dieselbige in Rechten pro interpositione fidei, &in effectu loco assecurationis seu fideiussionis gehalten/ auch einem leiblichen geleisten Eydt/ Jurament/ quoad effectus ex iuramento resultantes , æquiparirt werden / also / daß wie ein jedtweder

Jurament/quod ſine diſpendio ſalutis æternæ ſeruari poteſt, vnuerbrüchlich zuhalten iſt. Ebener geſtalt auch interpoſitio fidei, ſeu ſimplex præſtatio ex bona fide procedens, billich zu obſeruiren/geſchweigen/ daß die Auffträckūg eines Fürſtlichen Secrets ein publicum inſtrumentū deme mehr als ſonſt keinē andern offnen Inſtrument/ſiue ſit Actorum, ſiue tabellionū geglaubt würd/machet/vñ daſſelb publica fide & autoritate dermaſſen muniret/dz es probationē probatā & paratam executionem in vñ auff ſich hat/wie auch auſſer deſſen eines jedweden Principis verba etiam nō iurata, firmiſſima, auch deſſelben gratia & beneficia durabilia ſeyn ſollen/vñ er ſein actū & contractū zu obſeruirē ſchūldig. Wiewol auch in facto war/dz obbeſagter N. ſolcher wegen obgelegenen / vñ von ſeinem Vatter vñ Vättern den beyden N. vñ reſpectiue N. auch andern ſeinen Vättern ſeligen/auff jnen gewaltzē ſchwerē Schulden Lasts / als zu deſſen Abtrag man jme die alienation etlicher Stück vom Gut N. nit verſtatten wollen/bey weyland dem wolgebornen H. N. ꝛc. F. S. Statthaltern vnd andern zu Regierung verordneten Herrn Räthen zu N. ſub dato dē 7. Octob. An. 77. vnterm Fürſtl. Rahts Secret ein Conſens vber 5000. flor. auff etliche Höf vnnd Stück zu N. mit dieſer lauterer inſerirten Clauſulen diſcuſſione cauſæ præuia, erlangt vñ außbracht / daß die Creditorn vnnd wiſſentliche inhabere derſelben bewilligung / jrer Bezahlung eigentlich vnd gewiß auff berührten Gütern vnd Stücken verſichert/vnd wo nit durch jn von N. doch auff den fall der entſchüldigung von den Lehenherrn ſelbſt der bezalūg gewertig ſeyn/auch ſie die Creditores einer od mehr ſich auff ſolch wolmeinend gnugſam Mittel vnbeſchwerdt mit jme von N. einlaſſen ſolten/ferners inhalts deß ſub litera A. hiemit zugelegten vidimirten Conſenß/ Bey welchem es allein nit blieben / ſondern weil ſolche Summa zu abſtattung der Schulden nit reichen wollen / er hernacher doch one auffhebūg ſondern viel mehr beſtätigung/ vorbeſagten erſtē Conſenß den 6. Maii, An. 87. von dem Durchleuchtigen F. H. S. N. ꝛc. ſelbſten/vnd abermals vnter Fürſtlichem Secret noch ein Conſenß (laut vidimirter Beylag mit litera B.) vber 10000. flo. auff dem Gut N. vnd etlicher darzu gehörigen/ vnd daſelbſt gelegenen ſpecificierten Stücken/ſ/ geſtalt/vnterthänig impetrirt/vnd zuwegē bracht daß er zu deſto füglicher vnd ſchleuniger Beförderung ſeiner Glaubiger/ auff ſolche Lehengüter 10000. flor. borgen/dieſelben darfür vnderpfänden möge/vnnd ſeine Schulden dauon zum ehiſten vnnd förderlichſten abſtatten ſolte/ alſo daß in effectu & inſpecta non ſolummodo litera vtriuſque conſenſus, ſed potiſsimum etiam mente, intentione & cauſa finali concedentium, dieſe beyde Bewilligungen vber 15000. flor. eigentlich dahin gemeint / daß die N. Creditores dauon contentirt/vnd deren von N. Adeliche Trew vnd Glauben dadurch gerettet werden ſolte/Jnmaſſen dann die Creditores vnd Bürgen/ſo zū theil vor vnd nach dem erſten/meiſten theils aber vor dem letzten Fürſtlichen Conſenß Gelt hergeliehen/od reſpectiue bürgen worden/vñ Bürgen recht leiſten müſſen / ſich mit Fürweiſung vnnd würcklicher Tradition derſelben/die ſie loco ſufficientis ceſsionis acceptirt/vnd darauff die Conſenß zu jhren Handen vnd verwahrung genommen/ſtillen laſſen/vnd Krafft ſolcher vorhergangenen Tradition/vnd von beklagtem Hertzogen ipſo facto widerumb ratificirter conſenſuum & implicitæ ceſſionis die verſchriebenen/vñ pfandlich verlegte güter nach abſterbē mehrgemelts N. als deß letzten dieſes Namēs vnd Geſchlechts N. rechmäſſig eingenommen/ vnnd ein zimliche zeit rühiglich/vnd vnwiderſprechlich beſeſſen vnd eingehabt/der Rechtlichen zuuerſicht / ſie ſoltē zu erhebung jres Schadens vnd Außlagen billich ferner dabey gelaſſen/od da ja der Lehenherr die Güter wider haben wöllen/ in andere weg contentirt vnd befriedigt worden ſeyn/ So iſt doch deſſen alles vngeacht/hochermelter Hertzog N. zugeſahrē/ vñ wie man S. F. G. die original Conſenßbrieff nit wider einhendigen wollen/haben ſie vngefehr im Iul. abgewichenē 97. Jars dero Schöſſer zu N. befelch gethan/die onerirte Güter wider einzuziehen/auch biß zu weiterm beſcheid in verwaltūg zuhalten/ Jnmaſſen ſolches de facto mit verbottenem Gewalt fürgangen/vnd von J. F. G. werden berürte Güter auff heutigen Tag noch alſo detentirt vnd vorgehalten/ vnd wiewol man vnd deß bey S. F. G. vmb gütliche Handlung vnderthänig angelanget / auch auff erhaltung derſelbē vmb effectuation beyder mehrmals von J. F. G. ſelbſt würcklich beliebter Conſenß zum beſcheidēlichſten vnd fleiſſigſten bitten laſſen/hat es doch kein ſtatt finden wöllen/ſonder J. F. G. gedenckē auſſerhalb Rechtens nichts herauß zugeben.

Wann aber die Creditores Bürgen vnd Intereſſenten dieſe jre rechtmäſſige Forderung nicht ſo ſchlechtlich fallen laſſen können/ in ſondbarer Bedenckung/daß ſie nicht allein obangezogenen gemeinen Rechtſchluß/ Sondern auch darnebē diß für ſich / quod interpoſitio fidei principalis vim iuramenti & conſequenter, vt ipſum inſtrumentum paratam executionem habeat, deßgleichen quod ſigillum Principis appoſitum omnia alia inſtrumerta publica & guarentigionata, probationem probatam, & æque paratum executionis remedium merentia, ſua authoritate ſuperet, Zu deme daß beydes die Fürſten Conſenß/darund der erſt von dē Beklagten/ ipſo facto & obſeruantia bekräfftigt worden/certam & perſpicuam ſummam klärlich exprimiren/vnd dañ der klagenden Creditorn vnd Bürgen jre credita & expoſita auß beygefügten numeris 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. vñ 14. ſignirten/vidimirten Copeyē vnd verſchreibungen (deren originalia Anw. in termino reproductionis

nis fürzubringē/vrbütig ist) auff vñ vber 10000. Flor. Capitals one einiges Interesse/so nur zehē Jar vber (da doch weit mehr zurück stehet) gerechnet/auch 50000. Flor. belaufft incontinenti hiemit liquidirt/ auch dardurch abermals schleunige Execution erhaben werden kan/cum res liquida & certa vnicum sit executionis subiectum & obiectum, inq; certis, definitis & liquidis, nullo alio processu strepituve iudicii opus sit, quā vt quam promptissimæ executioni mandentur Dannenhero vnd obgehörter einlauffender Vmstände rechtlicher Disposition/auch dieser Sachē Art vnd Eigenschafft/wegen E. F. G. in iurisdictione ad decernendum mandatum executiuum gnugsam gegründet/benorab daß noch ferner beklagter Fürst/dem heyligen Reich one mittel vnderwörffig. Hierum so gelanget an E. F. G Anwalds vnderthanige bitt/in Namen obstehet/ jme wider hochgemelten Hertzogen ein mandatū executoriale sine vel in euentum cum clausula darein seiner F. G. bey einer namhafften Peen aufferlegt werde/ seinen Principalē entweder die bewilligte 15000. flor. herauß zugebē/vnd damit die beschwerte Gütere wider zu sich zulösen/auch also die contenta consensuum zu præstiren/vnd zu effectuiren/oder in verweigerung dessen jhnen die Güter loco solutionis widerumb zu restituirē vnd einzuraumen/vnd sie jres Rechtens darauff gebrauchen zulassen/cum cōsueta citatione, &c. gnädiglich zuerkennen vnd mitzutheilē. E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt/nicht allein gebetener massen/Sondern wie es auch sonsten ex nobili officio seinen Principalen zu gutē erkent werden mag/in vnterthänigkeit anruffend.

E. F. G.
Vnterthäniger
gehorsamer
N. N.

D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Woferrn die Supplicanten die angezogene Documenta in originali beylegen werden/soll darauff ergehē/wz recht ist/in consil. 23. Febr. Anno 99.

SVPPLICATIO XI.

Pro mandato ad publicandam sentētiam, & faciendam executionem sine vel cum clausula & citatione, in causa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst/Rō. Key. May. Cammerrichter/Gnädiger Herr. E. F. G. bringt Anwaldt der Ehrnuesten/wolweisen vnd fürnemen Herrn Z. V. & Consortum, als weylandt Herrn N. N. instituirter Erbē/vnderthänig supplicierendt für/ Ob wol klaren versehenen Rechtens/ daß die in Rechtstreitende Partheyen von den jenigen/die sich Richterlicher erkanntnuß vnderfangen/mit verfassung vñ eröffnung der Vrtheil/zumal wann auff ergangene vnd jhre volle Krafft erreichte Interlocuta, nit allein der Krieg Rechtens befestiget/ vnd beyderseidts definitiue submittirt/ vorsetzētlicher gefehrlicher weiß nicht auffgehalten/vñ an jrem Rechtem vernachtheilt sonder viel mehr die Sach zu gebürlicher Endtscheidt/one allen respect bestes fleiß befördert werden/ nit weniger auch gewisse Zeit vnd Jar/darinn man die Instantien vdd Rechtfertigung zu expediren in Rechtē verordnet/also/daß auch die Kayſ. Mt. selbsten den Rechtenden Partheyen den lauff Rechtens nit hett sperren/oder hindern mögen. So ist es doch an dem/ daß Meister vnd Raht der Kayserlichen freyen Reichsstatt SB. in obgemeldter H. Erben vnderschiednen Sachē cōtra S. H. Bürgern jetzt genenter Statt SB. primæ & secundæ conuentionis, item in puncto administrationis, vnangesehen/ auff eingewendte Exceptiones dilatorias, den Krieg rechtens zubestättigen/ beklagten H. per interlocutoriam quæ in iudicatū tranſit, aufferlegt/auch lis contestirt/vnd so fern prosequirt/daß nu mehr vor drey gantzer Jaren definitiue submittirt worden/ Auch daß die Supplicanten in die zehen mahl jhrer Herrn vnd jobern eines Ehrnuesten hochweisen Raht der Statt SB. fleissige promotoriales pro administranda iustitia vorgemelten Meistern vnd Raht der Statt SB. vberreichen lassen/vnd vber das jr Supplicanten daselbsten constituirter Anwald pro maturanda iētentia vielfältig so schrifft: so mündtlich iudicialiter angeruffen/ gleichwol biß auff gegenwertige Stundt/vber die drey gantzer Jar die instendig gesuchte publicatio sententię, vorsetzlicher gefärlicher weise/ vnd zu jrer Supplicanten höchster vernachtheilung/vnd vnwiderbringlichen Schaden nit erfolgen wöllen. Wann dann solch Fürnemen allen beschriebenen Rechten ex diametro zuwider/den starcken Landfrieden gäntzlich nider schlegt/ vnd ohn das summum in mora periculum, & damnū irreparabile öffentlich vor Augen ligt/weil die vnderschiedliche Forderungen/allein an bahr außgezehlter Hauptsumm/an die 16000. Flor. an auffgewachssenē Zinsen/vñ verursachten Schäden sich beläufft/ vnnd der Beklagte seine Güter nicht verbessert/sondern viel mehr verringert/ vnnd wie leider notorium in grossen Abfall gerahten/vnd zubesorgen/da diesem Vnwesen lenger zugesehen werden solte/Supplicanten endtlich so wol an Hauptsumm/als Zinsen vñ Schäden/grossen Schiffbruch leidē dörffte. Vñ darumb E. F. G. Iurisdictio/(sintemal die Appellationes von Beklagten Meister vnd Raht der Statt Straßburg an E. F. G. vñ diß Kayserlich Cammergericht beschehen) gnugsam fundirt/ ja dieselb ex officio ein ernstes einsehen zuhaben schuldig seyn/also vermög der Ordnung sub titul. 23. part. 2. à præcepto sine clausula wol angefangen werden mag/vnd kan.

Als

Als ist Anwaldts vnderthänige Bitt/ vnnd Rechtliches begeren/ jme ein ernstes Mandat sine vel saltem cũ clausula darin obgesagten Meister vnd Raht bey einer ansehenlichen Geldtpeen aufferlegt vnd gebottẽ werde/ dz sie in obangeregter vor jnen Rechthängigen Sachen den nechsten nach verkündigung solchen Mandats/ on einig sperren/ fürderung vnd einrede mit publication der Vrtheilen/ auch gebürlichen Execution derselben schleunig verfahrẽ/ vna cum annexa citatione ad docendũ in cõmuni & consueta forma, gnädig zuerkennen/ vnnd mitzutheilen/ ꝛc. Darüber E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt in vnderthänigkeit bestes fleiß/ ꝛc.

Decretum: Ist gebetten mandatum die Vrtheil in angezogenẽ Sachen/ innerhalb 6. Monaten zu publicieren cum clausula erkendt/ deß vbrigen halber abgeschlagen. 21 Nouemb. Anno 1600.

SVPPLICATIO XII.

Pro Executorialibus, in causa **Anwaldt deß Edlen vnd Vesten B. von L. B. Klägers** *contra* **E. F. M. B. & Consortes Beklagte.**

HOchwürdiger Fürst/ Rö. Key. May. Cammerrichter/ Gnädiger Herr. E. F. G. bring ich als Anwalt deß Edlen/ ꝛc. vnderthänig supplicierendt für/ was massen weylandt der Durchleuchtige F. M. B. hochlöblicher gedächtnuß/ vor sich J. F. G. Erben regierende Fürsten gedachter Marggraueschafft B. vnd Nachkommen/ auch Jnhabere bemelter Graueschafft/ oder in diesem Kauff verlegter Vnderpfandt/ dem auch Edlen vnd Vesten W M. vnd W P. seligen/ seinen Erben/ auch mit deren wissen vnd willen einhaltern deß Hauptbriefs/ einen bestandenen Jährlichen Zinß von 200. flor. Geldts/ jeden Gülden zu 15. Batzen/ oder 60. Creutzer gerechnet/ zu S B. in der Müntz genge vnd gebe/ alle vnd jedes Jahrs auff die heyligen Weyhnachten/ oder 14. Tag aller nechst darnach ohnfehlbar/ auch one Kosten vnd Schaden zu entrichten vñ zubezahlen/ doch mit 4000. flor. gemelter Wehrung/ widerumb abzulösen/ von/ auff/ vñ ab J. F. G. Statt S H. sampt allen vnd jeglichen derselben jhren Dörffern als N. N. vnd jrẽ Zugehörung/ Nutzung vñ Gefällen/ Gerechtigkeiten/ Länder/ zwänge/ Bäwmen/ Felden/ Wälden/ auch mit allẽ Rechten/ Herrligkeiten/ was weyland die Fürsten von B. deßgleichen d H. Verkäuffer hochlöblicher gedächtnuß daselbst in Besitz herbracht in Anno d weniger Zahl 81. auff Weyhnachten/ dergestalt verkaufft/ vnd zu kauff gegeben/ auch hypothecirt vnd vervnderpfänd/ daß vber obgesetztes alles zu mehrer Sicherheit/ Bürgermeister/ Rath/ Richter vnd alle Bürgere/ reich vnd arm gemeinlich d obgenandten Statt S H. vnd desselbigen gantzẽ Ampts Zugehörigen obspecificirte Dörffer/ mit jhren Haab vnd Gütern/ für sich/ jre Erben vnd Nachkommen/ als mit vnd selbst Schuldner verhafft vnd verbunden seyn sollen/ als ob es sache were/ daß der Herr Verkäuffer/ oder sein Erben vnd Nachkomẽn/ auch Einhaber solcher Vnderpfand an abrichtung deß Jährlichen Zinß ein oder mehr Jar seumig seyn würden/ alsdann dem Käuffer/ oder seinen Erben/ oder Einhabern deß Hauptbriefs/ entweder die d Hauptverschreibũg leistmanung vor die hand zunemen/ oder aber an diesem Kay. Cammergericht wider den Verkäuffer vnd dessen mitschuldener vnd Bürger/ sampt lich vnd sondlich/ solche Proceß außzubringen/ erlaubt vnd zugelassen seyn solte/ darinnen als in einer bekandtlichen vnd liquidirten Schuldt one einigen Proceß/ auch alle weitere dilation vñ Exception verfahren/ geurtheilt vñ gesprochen werden kan vnd sol/ alles fernern Jnnhalts angeregter original Hauptverschreibung (in termino reproductionis einzulegen) laut beygelegter vidimirter Copey derselben. Wann dann mehrermelte Hauptverschreibung/ vnd darin erkaufftter Järlicher Zinß von dem Käuffer dẽ von W P. seligẽ auff mein deß Anw. G. Princip. als dessẽ Schwestersohn erblich komẽn vnd gefallen/ Auch dabey von Rechtswegẽ geschützt vnd gehandhabt werden sol/ Vnd aber d in Annis 88 vnd 89. verfallener Jährlicher Zinß/ vber so vielfältig/ so wol bey der Herrschafft/ als mit verhafften Vnterthanen beschehen anmanen nit abgericht vnd bezalt worden/ vñ derwegen meinẽ Princ. nit rühmlich noch gemeint seyn wille/ solch verfallene Järliche Zinß lenger anstehen vnd auffschwellen zulassen auch one das allen Rechten vñ Erbarkeiten selbsten gemäß/ dz das jenig/ wz obgesetzter masse bey Fürst. Ehrn vñ waren worten auch Trewen/ an rechten geschwornen Eydtsstatt verschribẽ/ versprochen vñ zugesagt/ erbarlich) vñ vnuerbrüchig gehalten vñ volnzogen werde/ vnd sonderlich in diesem Fall à præcepto wol angefangen werden kan/ wie solches nit allein die geschriebene Recht/ vnd derselben Lehrer Schrifften de debito liquido & confessato mitbringẽ/ sondern auch an diesem Kay. Cam. wolherbrachter Stylus approbirt vnd zuletst/ zugeschweigen/ dz E. F. G. Jurisdiction so wol ratione continentiæ, als personarum vberflüssig fundirt ist. So gelangt hierauff E. F. G. mein als Anw. in Namen meines gn. Junckherrn Princ. vnderthänig hochfleissig bitten vñ begeren die geruhen jme wider dẽ Durchl. ꝛc. E. als jetzigen regierenden Herrn der O. M. B. auch hocherm. Herrn Verkauffers Erben vnd Successorn/ so dann Schultheiß/ Bürgermeister/ Raht/ Gericht vñ gantz gemeind d Statt S H. auch die obberrürte Dörffer N. ꝛc. krafft obeingelegter vidimirter Copey der Hauptuerschreibung zuentrichtung vnd würcklicher Bezahlung d in obbestimpten zweyen Jarẽ verfallener Järlicher Zinß/ sampt Kosten/ Schaden vñ Jnteresse tan quam in debito liquido & confessato, on einigen

gen weitlaufftigen Proceß executiue zuuerhelffen/vnd deßwegen von dem Herrn Verkäuffer auch mit vñ selbstschuldenern selbst bewilligte executoriales, oder præceptum de soluendo sine clausula, mit einuerleibter ansehnlicher Gelt-Peē/ auch angehengter Citation ad docendum se paruisse, aut videndum se declarari in pœnam comminatam, gnädig zuerkennen/vñ mitzutheilen. Hierüber E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt vnderthänigs fleiß anruffendt.

Decretum: Erkant in consil. 7. Maii, Anno 90.

SVPPLICATIO XIII.

Pro mandato pœnali sine clausula, vel executorialibus. In causa VV. contra G. B.

HOchwürdiger Fürst/Rö. Key. May. Cammerrichter/Gnädiger Herr/E. F. G. gibt Anwaldt Fraw EE. weylandt N. gewesenen Pfenningmeisters allhie nachgelassener Wittib/ vnderthänige supplicierendt/gnädig zuuernemen/Wiewol die Durchleuchtige F. N. N. M. B. vor sich alle jhrer G. Erben vnd nachkommen in der allerbesten vnd beständigsten Form N. Wittibin vnd dann weyland Herrn D. N. als ermelts N. seligē hinderlassenen Söhnen verordneten Vormündern in Anno 1589. recht vnd redlich verkaufft/ vnnd zu kauff geben habe wegen 4000. Gülden Hauptguts/200. Gülden/guter/ vñ jeder zeit in der Statt Speyer genemer grober Müntz vnnd Wehrung Järlicher Losungs Gülden/ alle vnd jedes Jahr auff Petri & Pauli viertzehen tag vor oder nach ohn allen Verzug auch jhrer der Käuffer Kosten allhero zulieffern/zubezahlen/ vnd zuuerschaffen von/ab vnd auusser etlichen gewissen ligenden Gütern/vnd andern einkommen in beyligender Original Hauptverschreibung specificirt/dergestalt/daß/wo J. Gn. oder dero Erben vnd Nachkommen an Bezahlung einiger Gülten seumig seyn würden/daß alsdann die Käuffere oder dero Erben gut fug vnd Macht haben solten/dieselben an diesem Kayserlichen Camergericht/gleich als in einer geurtheilter vñ bekandter Sachen/in erster Instantz ohne einige Exception oder Citation mit Executorialn/vñ andn Peenal Processen der ersessenen Zinß/Kostē vñ Schaden halb executiue zubesprechen vñ zuuerfahrē/fernern inhalts angeregter verschreibūg/ gestalt vnd in Krafft derselbē/hochg. beklagte Herren/die verfallene Zinß von zeit an auffgerichter Verschreibung biß ad annum 1597. einschließlich/wiewol je zu zeiten nit one verdrießliche/vnd beschwerliche Anmahnung außgericht vñ bezahlet/vnd zu schüldiger Gebür/die nechst verflossene beyde Termin deß 98. vnd diß ablauffenden 99. Jahrs auch abgericht haben solte. Dessen aber vngeacht seynd diese angeregte beyde Ziel bißhero vnbezahlt blieben/wiewol sieben vnderschiedliche der Supplicanten eigene deßwegen nach N. abgefertigte Botten/ zu Würcklicher erlegung an mahnung gethan/Auch derselben durch beyligēd Schreiben schon am 7. Iul. dem bißhero am wenigsten nachgesetzt/Vertröstung geschehen alles mehr angemelter Frawen verschreibung gäntzlich zuwider. Wann dann Anwaldts günstige Herrn vnd Principaln/vñ der jrigen hohen Not turfft erfordert/nunmehr deß Außstäds/one weitere Verweiligung habhafft zuwerden/weiln zumaln bißhero m. ō. güte nichts zuerlangē gewesen. Als ist sie notträngl. verursacht/die erlaubte vñ eingewilligte Executions Mittel/ vor vnd an die Handt zunemmē. Gelangt darauff an E. F. G. deren Jurisdiction sich hochgedachte Herrn Beklagte willig vnterworffen/Anwalds in Namen obgedachter Wittibin vnderthänige Bitt/ wider hochgedachten Herrn N. vor sich selbst/vñ Herrn N. als W. hochseliger gedächtnuß aller M. zu N. B. Miterbē vñ Successorē ein mandatū pœnale sine clausula/oder Executoriales, darin J. F. G. bey Peen 10. Marck lötigs Golts/nit allein die bereits erschiene außständige/ Sonder auch alle künfftige biß zu endtlicher Ablösung fallēde Zinß sampt deßwegen auffgelauffen Kosten vnd schaden auff Zeit/Ziel vnd Maß/ in der Hauptverschreibung bestimpt gebotten werde zubezahlen/ gnädig zuerkennen/vnd mitzutheilen. Derhalbē das hochadenlich/miltrichterlich Ampt/rc.

E. F. G. Vnterthäniger N. N.
D. cauens de rato & Mandato.

Decretum: Erkandt in consil. 12. Decembris, Anno, &c. 99.

SVPPLICATIO XIV.

Pro mandato Executoriali sine clausula, & citatione ad docendum, wegen der eingezogenen Zinß im Ampt R. *In causa L. S. contra K.*

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayſ. Mayest. Cammerrichter/gnediger Herr/Anwalt deß wolgebornen H. L. G. L. bringt E. F. G. in krafft gemeinhabenden Gewalts vnderthänig supplicierendt für/Ob wol sein G. Herr zu abwendung der verderblichen Vnruhe vnd Renteytheilung/ die W. von K. zu erster seiner Ankunfft vnd Verheyrahtung in die Graffschafft seines Vorfahren/weylandt G. D. von M. S. Hand vnd Siegel zu gegen/mit Verfolg vnd Beschedigung gemeiner W. Diener/ gewaltthätiglich durchzubringen vnderfangen/ an diesem hochlöblichen Kayserlichen Cammergericht/ den 31. Martii, deß abgeloffenen 95. Jahrs/ ein Mandatum de non impediendo, nec turbando erhalten/ darin jhme bey Peen zwölff Marck Goldts gebotten/ die Reichs vnnd Kriegßschatzung/mit andern dergleichen einnahmen dem alten/ vnnd von vnverdencklichen Zeiten hero/ continuirten herkom-

herkommen gemäß/bey gemeiner W. Rentey vn gesperret/vñ darzu gehörige Diener/an jrer Verrichtung vnuergwaltiget bleiben zulassē. Vnd ob wol auff sein muthwilliges verachten/deß inn inn irten Kayserlichen Mandats/jme die beharrung seiner feindtseligen Vntharen/Trangsal vñ Bezwangnuß durch noch zwey andere/vnnd in denselben bey straff 20000 Gülden/ auch letzlichen bey Peen der Acht/den 8. vnd 18. Man. deß abgeflossenen 96. Jahrs/am Kayserlichen Cammergericht ertheilten Mandaten verbotten/Vnd wie selbe von jhm schimpfflichen verlacht vnd eludiret/auch von dem Kayserlichen Hofe/vñ J.M. selbsten/ seiner Gewalthandlung/ Renteytrennung/vnd Landtsverderblichen Vnruhe/sich zu enthalten/Innhalt der beyder Kayserlichen Befelchschrifften/mit A. vnd B. ernstlich aufferlegt vnd befohlen worden.

Weil aber solche so wenig/ als die drey ersten bey jhm gefruchtet/sonder eines wie das ander gehalten/vnd die angeregte fünff Kayserliche mandata miteinander/durch hochsträfflichen Spott/ Hohn/vnd Verachtung violirt/ vnd also weder deß Cammergerichts authoritet/noch Ka. Hofs reputation mit beyderseyts erfolgten ernstlichen Mandatē so viel angesehen/oder respectiert worden/dz sie jne ab seinem angefangenē trutz/Hochmuth/vnd W. Renteyverderbnuß hindern/wenden/oder abtreiben können.

Vnd dahero Anwaldts gnädiger Herr zwingenlich verursachet/sich derselben vnd ander von jhm erweckten jrrung halben/in ein kurtzen außtrag vñ Compromiß/mit jme einzulassen/in welchem außtrücklichen verordnet/ daß hiezwischen desselben erwart/ oder Außführung/die gemeine Renteyverwaltung einem gemeinen W. Diener der gestalt sol befohlen vnnd vertrauwet werden daß derselbig neben den andern einkommen/ alle vnd jede Zinß/ so viel deren bißhero zur Rentey W. gelieffert/gezogen vnd verrechnet worden/zu gebührenden Zeiten einnemmen/ vnd dauon die Pensiones, Burcklehen/ Gelt/ Besoldung/ der Diener vnd ander ordinari außgaben abfinden vnd bezahlen/vnd den hinderstelligen Rest zu jedē hingeflossenen Quartal/ allezeit vnfehlbar beyderseits erlegen vnd lieffern sol/ ꝛc. Damit aber solches zur vnwiderrüfflicher/steiffer/vnd standhaffter volführung gerichtet/ Derhalben zu vorkommung dessen leichtfertigen Abfals vnd vorsetzlichen Verachtungen/ sich wolermelter Herr Graff zu L. neben dem von K. mit beyder jrer Gemahlen vorwissen/einwilligen vnd belieben/ferners dahin verglichen vnnd versprochen/ daß sie vor sich vnnd jhre Gemahlin ohne einige Außflucht entschüldigen/ oder fürwenden/vnter was gesuchtem Schein/ Fall/ oder Weg es immer seyn/vnd erdichtet werden köndt/oder möchte/dē vereinigten Außtrag/ in allen vnnd jeden Puncten auffrichtig/redtlich/ vnd erbare volziehung leisten/demselben nichts/ weder heimlich noch öffentlich/entgegen zuhandlen/noch jrē Angehörigen zuerstattē/oder auch durch andere sich selbsten nit sollen oder wöllen anreitzen vnd bewegen lassen.

Wie sie dann hierauff solches alles steet/ fest/ vnd vnuerbrüchlich zuhalten/bey Gräfflichen vñ Freyherrischen würden/Worten vnd Glauben/ Auch sonderbarer an Leiblich geschwornen Eyds statt gethaner Handtbeglübdigung/Vnd darzu bey vnnachläßlicher Straff/zehen tausend Gülden verpeenet/Vnd solchs alles mit jren Gräfflichen auch Freyherrischen Secreten vnd Handschrifften/dergestalt befestigt/ verheissen vnd verpflichtet/dz/wofern einer oder d ander Theil/demselben vnd darinn specificirten Irrungē von der Renteybestallung auß geferdt/vnd Vorsatz nit geleben/ Sondern sich dessen vnder frembden Schein/Prætext/oder Außflucht entschlagē/ vñ auff andere Gegentheil vnannemliche vnnd schädliche Weg verwenden/ vnnd veränderē solte/derselbe neben andern Rechts Peenen/ auch so bald die auffgesetzte Straff zehē d tausent Gülden/dem gehorsamen/als viel mahl darwider gehandelt/so offt auch mit Recht vnd der That/ipso iure & facto verwirckt vnd verlohren haben/vnd darauff gegen verzeihung anderer Processen vñ priuilegierten Außträgen/ so baldt vnd erstmals Kayserl. Cammergericht sollen vnd mögen Executoriales erkennet/Vnnd da inner zwey/ oder zum längsten drey Monaten/ denselben mit vnsaumlicher Bezahlung der verwürckten Straff d zehen tausent Gülden nit gehorsamet/also dañ auff die Peen der Acht endtlich vnd vnnachläßlich sol procedirt vñ versahrē werden/ Alles nach Innhalt beyligenden Extracts vnd rechten Original deß auffgerichten Compromissi, &c. litera C. signirt welchem doch K. in viel vnderschiedliche wege ongeacht/oder betrachtung seiner gedoppelten so wol bey Freyherrischen Würden/Worten/vnd Glauben/als Leiblich beschehen/Handt vnd Eydes verpflichtung freuentlich/vorsetzlich/ vnd muthwillig zuwider gehandelt.

Vnder andern auch/ alle verfallene Zinß in den W. Dörffern zu N. N. für sich allein mit gewalt eingenommen/vnnd der Rentey abgetrungen/ꝛc. Vnd dz noch am beschwerlichsten/ auch die armen Vnderthanen in jren new abgezwungenen Pflichten dahin genötiget/daß sie schwerē vnd verheissen müssen/nimmermehr nichts gen W. zulieffern/vnd zahlen: Vnd damit also nicht allein seiner Hand brieff/ Siegel vnd Eyds verpflichtung/auch ertheilten Kay. Mandatē zugegen/vñ veracht die in zeit wehrēder Comyromiß handlung veranlassenne Renteyform/mit dessen zugewidamten Zinsen/vnd Einkommen/zuuerderben/verringern/vnd auff andere in dem Compromiß verbottene schädlichē Weg zuwenden/ Sondern auch Anwaldts gnädigen Herrn mit dem

dem Stamhauß vnnd Rentey W. deren vnwiderſprechlichē Zinßgefällen/ vnder grundloſem Schein einer vngültigen neuwerlichen Würtzbürgiſchen Capitulation/mit Gewalt zuuerſtoſſen vnd berauben vnderſtanden / vngeachtet angeregte W. Dorffſchafften/mit deren abgenommenen Zinß/ Gefällen / von länger/dann drittehalb hundert Jahren hero/zum theil Füldiſch beweißlich Lehen / theils aber frey lauter erkaufftes Eigenthumb/vnnd darumb mit den vermeinten Würtzbürgiſchen Lehen/nichts zuſchaffen / ſondern von demſelben/auch deſſen angebenē Würtzbürgiſchen Ampts gefällen/von Menſchen gedēcken hero/je vnd allwegen abgeſondert/der Rentey W. incorporirt/auch in dieſelben einig vnd allein gelieffert/ bezahlt vnd verrechnet worden.

Dieweil aber K. mit ſolchem gewaltthätigen abtringen/entfremdden vnd einziehen der obſpecificirten Zinſen / das obgedachte Compromiß/ vorſetzlich muthwillig vnd freffentlich violirt/gebrochen/ vnd demnach in die beſtimpte Peen der zehen tauſendt Gülden / ipſo iure & facto gefallen/vnd dardurch ſeiner Eydtlichen Verbündtnuß nach/zu deren fürderlichē bezahlung / durch Kayſerliche Executoriales zu zwingen vnnd anzuhalten. Vnd dieweil beneben dem/auch die verpeente außträg/vnd Compromiſſa paratam executionem haben/vnnd darumb propter cōduplicatum iuramentum, fidei interpoſitionem: manuum ſigillorumque adhibitionem, jetziger Anlaß dermaſſen corroborirt vnd liquidirt / daß auff beyder Partheyen beſchehenes verbindē deſſen freuentliche violatores, neben andern Rechts Peenen/ auch die Straff der 10000. Flor. per ipſum contrauentionis actum ipſo iure & facto ſchon verwircket / darumb abſque vlteriore declaratione à proceſſu executiuo anzufahē/Wie dann vber ſolches auch deſſen Executoriales, an dieſem Kayſerlichen Cammergericht zubitten/ vnd zuerkennen / durch die compromittierende Theil in ſpecie abgehandelt vnd veranlaſſet.

Solchem nach / vnd weil dahero Iuriſdictio Cameræ genugſamlich fundirt: So iſt hierauff E. Anwalds vnderthäniges anruffen vnd bitten/ ſeinem G. H. E. ein ſcharpffes mandatum executoriale cum citatione ad docendum, gnädig zuerkennen/in welchem jhme von K. nicht allein die Bezahlung der Zehen tauſend Gülden ernſtlichen gebotten / Sondern auch zu deſſen docier vnd Beſcheinung ein kurtzer vnd ſchleuniger Termin angeſetzt werde. E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt vnterthänigs Fleiß anruffend.

E. F. G.

Vnterthäniger

gehorſamer

N. N.

D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Erkandt in conſ. 30. Iunii, Anno 99.

Mandatum executoriale ſine clauſula.

In cauſa

L. S. contra K. P. P.

WIr Rudolph/ꝛc. Entbieten dem Edlen/vnſerm/vnnd deß heyligen Römiſchen Reichs lieben Getrewen/Wilhelm Freyherrn zu K. vnſer Gnad vnd alles guts/ Edler lieber Getrewer/ vnſerm Kayſerlichen Cammergericht hat der E. del/vnſer vnd deß Reichs lieber Getrewer E. G. E. ſupplicierendt zuerkennen geben / Ob wol zu abwendung der ſchädtlichē Vnruhe vnd verderblichen Renteytheilung/ſo du zu erſter ankunfft in die Graffſchafft deines Vorfahren / weylandt Graff D. von M. S. Handt vnd Siegel zugegen mit Verfolg vnd Befehdung gemeiner W. H. Diener/gewaltthatlichen durchzutringē dich vnderfangen/an berührtem vnſerm Kayſ. Cammerg den 21. tag Martii, deß abgelauffenen 95. Jars ein Mandat/de non impediendo nec turbando erhaltē (aliq; id genus mandata tam in dicta Camera, quam ipſa curia Imperiali.) Weil aber ſolche ſo wenig als die drey erſte bey dir gefruchtet/ Sondern eines wie das ander gehalten vnd angeregte vnſere Kayſerliche mandata mit einander durch hochſträfflichen Spott/ Hon vñ Verachtung violirt/vnnd alſo weder vnſers Cammergerichts Autoritet / noch vnſers Kayſerlichē Hofs Reputation/mit beyderſeits erfolgten ernſtlichen Mandaten / ſo viel angeſehen od respectirt worden/ dz ſie dich ab deinem angefangenē trutz/ Hochmuth vnd W. H. Renteyverderbnuß hindern/wenden oder abtreiben könnē. Dahero dañ klagender Graff zwüngenlich verurſacht wordē/ ſich derſelben vnd anderer von dir erwehnten Irrungen halb in ein kurtzen Außtrag vnd Compromiß mit dir einzulaſſen/in welchē außtrücklichen verordnet/daß zwiſchen deſſelben erwart/ vñ vor außführung die gemeine Renteyverwaltung einem gemeinen W. Diener/ der geſtalt ſoll anbefohlen vnnd vertrawet werden/ daß derſelbig die Schatzung mit allen andern Einkommē/ ſo viel deren bißhero zu der Rentey W. gezogen/gelifert/ vnd daſelbſt verrechnet worden/ zu gebührenden Zeiten zunemen/darvon die Reichß Kreyß vnnd Cammergerichts Anlagen vnnd vnderhaltung abfinden/bezahlen/vnd verrechnen ſolle.

Damit aber ſolches zu vnwiderrufflicher/ſteiffer vnnd ſtandthaffter Vollnführung gerichtet/ vnd darinnen nicht abgefallen / oder leichtfertig vorſetzlich verachtet werde/ habe er Kläger neben dir/mit beyder ewer Gemählin vorwiſſen/ inwilligen vnd belieben/ ſich ferners dahin verglichen vnd verſproſchen/das jr für euch vnd gemelte ewere Gemahlin/ohne einige Außflucht entſchüldigen/oder fürwenden/ vnder was geſuchtē fall/ Schein/ oder Wege es jmmer ſeyn/oder ertichtet

werdē köndte oder möchte/dem vereinigten Außtrag in allen vnd jeden Puncten/auffrichtig redlich vñ erbar volnziehung leisten/demselbē nichts weder heimlich noch öffentlich entgegen handlen noch jren Angehörigen verstattē/oder auch durch andere sich selbsten dahin nit sollē oder wöllē anreitzen vnd bewegen lassen / wie beyde Theil dann hierauff solches steet / fest / vñ vnuerbrüchlich zuhaltē bey Gräfflichen vñ Freyherrischen Trewen/ Worten vnd Glaubē/auch sonderbaren an Eidtlich geschwornen Eydtstatt gethaner Handtgelübdung/vnd darzu bey vnnachläßlicher Straff 10000. Fl. verpeent/vnd solches alles mit Gräfflichen vnd Freyherrischen Secret vnnd Handtschrifften dergestalt befestiget/verheissen vnd verpflichtet/daß/wofern ein oder d ander Theil dēselben vnd darin specificirter Irrung/von der Rentey bestallung auß Gefahr vñ Vorsatz nicht gelebet/sondern sich dessē vnder frembdē schein/Praetext oder Außflucht entschlagē/vñ auff andere dē Gegentheile vnänemliche vñ schädliche weg verwenden vñ verändern solte / derselbe nebē andern Rechtspeenen /auch so baldt die auffgesetzte straff der 10000. Gülden/dem gehorsamen Theil/als vielmals darwid gehandlet/so offt auch mit recht vñ d Taht/ipso iure & facto verwircket vñ verloren haben/vnd darauff gegen verzeihung andern Processen/Priuilegien/Außträgen/so baldt vnd erstmals an vnserm Kay. C. G. sollen vnd mögē Executoriales erkent/vñ da ñ 1.2. od zū längsten 3. Monaten denselben mit versaumlicher Bezahlung der verwürckten Straff 10000. Güldē nit gehorsamet/als dañ auff die Peē der Acht entlich vñ vñachläßlich procedirn vñ verfarē werdē solle/alles fernern Jnhalts deß fürgezeigten Extracts/vñ rechtē Original deß auffgerichtē Compromiß / welchen du deines theils inn viel vnderschiedtliche weg/vngeachtet/od betrachtūg deiner gedopledē so wol bey F. Würdē/Wortē vñ Glaubē/als Leiblich beschehener Handt vnd Eyds verstrichtung/freuentlich /muthwillig vnd vorsetzlich zuwider gehandlet : Vñ vnd andern auch die jūge verfallene Reichsschatzūg deß Dorffs/vñ gantzen Ampts L. B. für dich allein mit Gewalt eingenommen/vnnd der Rentey abgetrungen/auch noch darzu dē Vnderthanē bey ernstlicher straff verbottē/hinfūhro nimermehr nichts in die Rentey zulifern od zuzahlē/ vñ damit also nicht allein deiner Hādtbrieff/Siegel vñ Eydtsverpflichtūg/ auch ertheilten Kay. Mandaten zugegen vñ veracht/ die in zeit wehrender Anlassung / compromittirte Renteyform/mit dessen einkomen zu violirn/ verderbē / vñ auff andere in dē Compromiß verbottene schädtliche Weg zuwendē/sond'n auch die Graffschafft vnd Stambhauß W. H. allerdings mit gewalt wider recht vñ Billigkeit vnnd auffgesuchtē Praetext einer krafftlosen WB. Capitulatiō solcher Schatzung gerechtsamē mit gewalt zuuerstossen/vertringē vñ beraubē vnderstādē /vngeachtet angeregte L. B. Reichsschatzung von dem vermeinten WB. Lehen/vnd dessen angegebnē Ampts Rentey allerdings separirt / sondern so wol in krafft der Regenspurgischē Reichs dispositiō / als dē altē vñ vber alles Menschlichs gedencklichē beweißlicheß herkoñen noch/d Rentey vñ Stambhauß W. H. je vñ allwegē incorporirt auch sonstē niemandt anders dañ vns eigenthümlich an vñ zugehörig / vñ d graffschafft W. H. zu Lehen verlihē: Darum auch derē Antheil vñ verheissung nach außweisūg vorgelegter vnserer Befelchschrifften mit B. verzeichnet/vmb so viel ernstlicher verbotten worden. Dieweil aber du beklagter Freyherr mit gewalsamen abtringen/entfrembdē vnd einziehen der L. B. Schatzung/das offtgedachte Compromiß vorsetzlich/ mutwillig/ vñ freuenlich violirt /vergessen/gebrochē/vñ also in benambte Peē der 10000. Güldē ipso iure & facto gefallen/vñ darauff deiner Eydtlichen Zusag/vñ so hoch beteworter Verbündtnuß nach zu deren vnsaumlichē Bezahlung / durch executoriales zu zwingen vnd anzuhalten seyest. Dieweil dann nebē dem die verpeente Außträg vnd anlaß paratam executionem haben/vnd darumb propter conduplicatum iuramentum, fidei interpositionem, manuū sigillorumq; adhibitionē jetziges Cōpromiß dermassē coroborirt vñ liquidirt /dz auff beyderseydts beschehenes declariren/ dessen freuenliche violatores neben andn Reichspeenen/auch die Straff der 10000. Flor. ꝓpter ipsum contrauentionis actū, ipso iure & facto schon verwürcket/ darumb absq; vlteriori declaratione à processu executiuo anzusahē / vnd die bezahlung zu mandirē/wie dañ vber solches auch executoriales an diesem Kay. C. G. zu bittē vnd zuerkennē/ durch die compromittierende Theil in specie versehn vñ abgehandelt wordē. Solchem nach vñ weil dahero mehrberührts vnsers Kayss. C. G. Jurisdictiō vberflüssig fundirt seye/vñ diß vnser Kay. Mandat vñ Ladung anruffen vñ bitten lassen. Hierum̄ so gebietē wir dir hiemit ernstlich/vnd wöllen/dz du in 6. Wochē one verzug vñ Einrede bemeldem Grauen obermelte dem Compromiß einuerleibte verwürckte Peē der 10000. Flor. erlegest/entrichtest vñ bezahlest/ꝛc. Wir heischen/ꝛc. Geben den 30. Iun. Anno 99.

Mandatū executoriale cum clausula. In causa G. contra S. L. B.

WIr Rudolph der Ander /von Gottes genaden Erwölter Römischer Kayser/ Zu allen zeiten mehrer deß Reichs in Germanien/zu Hungarn/Böheim/Dalmatiē/ Croatien/vñ Schlauonien/ꝛc. König/Ertzhertzog zu Osterreich/Hertzog zu Burgundi/ Steyer/Kärndten/Crain vñ Würtemberg/ꝛc. Graff zu Tyroll /ꝛc. Entpieten dem Hochgeb. F. H. L. B. vnserm liebē O. vnd F. vnsere Gnad/vñ alles guts. Hochgebor. lieber O. vñ F. vnserm Kay. C. G. hat vnser/vñ deß Reichs getrewer L. G. supplicirēd fürbringē lassē/als D. L. ein rechtmässig Vrtheil am 19. Ian. verschienē 93. Jahrs

Jahrs vor jhne / vnnd wider Schultheiß vnnd Schöpffen deß Landts H. gefellt vnd außgesprochen / deßwegen auff ein versiegelte Vrkund / sub litera A. jhres mehren Innhalts gezogen / Ob wol jhme Klägere für die jhme zugefügte Gefängliche einziehung / Schmach / vnnd Iniurien drey tausendt Goldtflor. nebē geursachten Schäden / Interesse / vnd Gerichtskosten / vermöge angeregter Vrtheil / so jhre Krafft erreicht / gebürten / solche auch von ermeldten Schultheissen vñ Schöpffen bezahlt werden sollen / daß er jedoch vmb aller Friedfertigkeit willen / D. L. zu vnderthänigen Ehren / gerührte Summ biß auff zwey tausent Reichs Thaler / dero gestalt / daß jhme der halbe Theil / benentlich / daß ein tausendt auff Ostern bemelten 93. Jahrs / vnd die andere tausendt Reichs Thaler auff Pfingsten / desselbigen Jahrs (besage eines Fürstlichen Receß litera D. vorgewissen) durch D. L. Renthmeistern entrichtet / vnd bezahlet werdē solten / schwinden vñ fallē lassen / Vñ ob er nun wol sich würcklicher vollnziehung desselben versehen / Inmassen sich dann hernacher zugetragen / daß jhme zu vnderschiedtlichen mahlen tausent / fünffhundert / zwey vnnd achzig Thaler / ein vnd zwenzig Schilling geliefert / vnd bezahlet worden / So sey doch wahr / dz jhme an solcher Summen der zwey tausent Thaler noch vier hundert vnnd siebenzehen Thaler / zwölff Schilling hinderstellig / Vnd vnangesehē er bey D. L. als ordentlichem Executorn / vnnd Richtern vmb vollnziehung mehrberührter Vrtheil Rests / vnd Hinderstandes zu mehrmals nit allein supplicando vnderthänig angehaltē / sondern auch deß nechst abgelauffenen 94. Jahrs / an obgemeltem vnserm Kayserlichen Cammergericht Promotoriales an D. L. erlangt / vnd wie die Copey mit C. notirt vorgezeigt ferner mit sich bringt / gebürlich insinuiren habē lassen / biß anhero vnentrichtet verblieben / darzu er mit der That befunden / Ob wol D. L. zweiffels ohne die Execution mit der Bezahlung zuvolnziehen befohlen / daß doch dero verordnete Räthe vnnd Diener jhnen darüber mit bedräwlichen Worten nicht allein abgewiesen / Sondern nun letztlichen auch mit der Gefängnuß vnd Thurn (darinn er acht Tage / zu dem ein gantz viertheil Jahrs in Verstrickung zu seiner höchsten Verkleinerung / Hohn / vnnd Spott / eusserstem Schaden / vnnd Nachtheil enthalten worden) abzahlen / vnnd ehe nicht erledigen wöllen / biß er ein fast beschwerlich Vrpheden / die er litera D. gleicher gestalt vorgelegt / nolens volens, vber sich geben müssen.

Wann nun im heyligen Reich niemandt Rechtloß zulassen / auch diese / vnnd dergleichen abgetrungene Iuramenta zu Recht nicht bündig / Aber weder von D. L. noch seinen Gegentheilen benendten Schultheissen vnnd Schöpffen / laut obaußgesprochenen Vrtheil / vnnd darauff erfolgtem Receß / mit gebürlicher Execution / vnnd Parition gelebt werden wölle / So dann nichts billichers / noch nötigers / oder heilsamers / als wolgesprochene Vrtheil gebürlich zu vollnziehen.

Solchem nach / dieweil er niergendts / dann bey vnserm Kayserlichen Cammergericht / dessen Jurisdiction wider D. L. als vns / vnnd dem Reich ohne Mittel vnderworffenen Standt / genugsamb fundirt / vnd gegründet sey / vmb Hulff Rechtens anzusuchen wüste / Gestalt in andern dergleichen Fällen / Mandata executorialia erkandt worden seyn / er Kläger diß vnser Kayserlich Mandat wider D. L. zuertheilen / vnderthänig anruffen / vnd bitten lassen / Auch erlangt / dz jhme dasselbe heut dato folgender gestalt erkandt worden ist.

Hierumb so gebieten wir D. L. von Römischer Kayserlicher Macht / bey Peen sechs Marck löttiges Goldts / halb in vnser Kayserlich Cammer / vnnd den andern halben Theil jhme Klägern vnnachläßig zubezahlen / hiemit ernstlich / vnd wöllen / daß sie den nechsten nach Vberantwortung / oder Verkundigung diß Brieffs / ohne Verzug vnnd Einrede vielgedachtem H. in rem iudicatam ergangene Vrtheil gebürlich exequire / deren Folg vnnd volnziehung zugeschehen verfüge / deme also vnd weniger nicht thue / als lieb ihr sey obbestimpte Peen zuuermeiden / Daran geschicht vnser ernstliche Meynung.

Im fall sich aber D. L. durch diß vnser Kayserlich Gebott beschwerdt zu seyn / vnnd warumb sie dem zugehorsamē nicht schüldig / erhebliche in Recht gegründte Vrsachen zu haben vermeinte / Alsdann so heischen / vnnd laden wir sie von berührter Kayserlicher Macht / auch hiemit auff den dreyssigsten Tag gemeldter Insinuation / vnd Verkündung nechstfolgendt / deren wir jhr zehen für den ersten / zehen für den andern / zehen für den dritten / letzten / vnd endtlichen Rechtstag setzen vnnd benennen peremptorie, Oder ob derselbig nicht ein Gerichtstag seyn würde / den nechsten Gerichtstag darnach / selbst / oder durch einen vollmächtigen Anwaldten / an demselben vnserm Kayserlichen Cammergericht zuerscheinen / angemaste Einreden / vnnd Vrsachen / wie sich gebührt / vorzubringen / Endtscheidt vnnd Erkendtnuß darüber zugewarten. Wann D. L. kompt / vnnd erscheinet alsdann also / oder nicht / so wirdt doch nicht destoweniger auff deß Gehorsamen Theils / oder seines Anwaldts anruffen / vnd Erfordern hierinnen im Rechten mit gemeldter Erkanntnuß / Erklärung / vnd anderm gehandelt / vñ procedirt werden / wie sich das seiner Ordnung nach gebürth / Darnach wissen sich D. L. zurichten.

Geben in vnser / vnnd deß heiligen Reichs Statt Speyer / am zwenzigsten Tag Monats Augusti, &c. Anno, &c. 95. &c.

Mandatum Executoriale cum citatione.

In causa

D.G. contra L. & H.

WIr Rudolph der Ander / von Gottes gnaden Erwöhlter Römischer Kayser / Zu allē zeiten mehrer deß Reichs in Germanien / zu Hungern / Böhem / Dalmatien / Croatien / vñ Schlauonien / ꝛc. König / Ertzhertzog zu Osterreich / Hertzog zu Burgundi / Steyer / Kärndten / Crain vñ Würtemberg / ꝛc. Graff zu Tyroll / ꝛc. Entbieten dem Edlen / vnserm vñ deß Reichs lieben Getreuwen S. G. zur L. vnd dann Bürgermeistern vñ Raht der Statt H. vnser gnad vñ alles guts / Edler / lieber Getrewer / vnserm Kayserlichen Cammergericht hat der Ehrsam / gelehrt / vnser vñ deß Reichs lieber Getrewer E. G. der Rechtē Doctor sampt M. C. seiner Ehelichen Haußfrauwen supplicierendt anbracht / Ob wol nach absterben weyland E. F. Bürgerm. H. C. hinderlassenen Wittiben / seiner Doctoris G. Schwiger Mutter / wegen eingefallener Irrungen / vber derselben Elterlichen nachgelassen Possessiō zwischē jme vnd seiner Haußfrauwen eins / vñ J. C. D. vnd C B. D. W. vñ H. C. Gebrüdern / seinen Schwägern anders theil / von einem Raht der Statt L. auff vorgehende gnugsame information vnd Bericht in summariissimo possessorio rechtmassig decretirt / vnd gesprochen / daß er D. G. wegen seiner Haußfrawen bey dem Besitz obengedachter jrer Eltern nachlasses pro quota filiali, zu manuteniren / auch zu ferner vollstreckūg desselben jme Subsidialschreiben / an die Obrigkeit vñ Richter vnder welcher Jurisdiction dañ die zu gerührter Erbschafft gehörige Stück gelegen / vnter jhrem Statt Secret mit einuerleibtem obengedachten Decreto mitgetheilet / wie dieselbe beneben vorgezeigt worden.

Wiewol auch ermelter D. G. solche in subsidium iuris außgangene Executoriales abwesend deiner deß Grauen zur L. ꝛc. deinen Rähten / wie auch euch Bürgermeistern / vnd Raht der Statt D. der gebür insinuiren / vñ danebē instanter, instantius, instantissime euch requiriren / ersuchen vnd bitten lassen / der Gerechtigkeit zustewr / vnd zubeförderung der Justitien günstige Versehūg zuthun / daß auff außgangene ermeldts Rahts Requisitoriales, er vnd seine Haußfraw vermög denselben inserirten Bescheidts / bey vielernennten nachlasses Possession / pro quota filiali beschützt / gehandthabt / vnd gesellter Bescheidt ferner exequirt / vnnd vollstreckt werden möchte / nach laut darüber angezogener Instrumenten.

Dessen jedoch vngeachtet / so seye jhme D. G. die per Imploratoriales Iudicis iudicantis gebettene Executio, vnnd manutenentia, von deinen deß Grauen Räthen / vnd der Statt H. verweigert / vnd abgeschlagen / vnnd solches von gemeldten Gräuelichen Räthen / In der von oberwehnter in summariissimo possessorio gefellten Vrtheil / wider recht eingewendter / vnnd angenommener Appellation Sachen zusuchen / vnd darüber von neuwen zulitigiren vermeintlich hingewiesen worden / nach laut jhres Decrets / vnnd nechst angezogener Instrumenten / Auch dabey angedeutet / vnnd vorgewendet / als solte viel angeregtes von einem Raht zu L. gefelltes Decretum manutenentiæ nur in deroselben statutis vnnd nicht auch in iure communi gegründet / vnnd derowegen von andern Richtern ad requisitionem iudicantis nicht zu exequiren seyn.

Wann aber mehrgedachtes manutenentiæ decretum Buchstäblich außführe / Ob wol ein Raht anfangs desselben sich vber jhr Statuten Buch zuhalten erklärt / dz dannoch bemelter Doctor G. wegen seiner Haußfrauwen / bey deren vermög gemeiner beschriebener Recht / der Vatter vnd Mütterlichen Dispositiō / vnd darauff erfolgten Vertrags / deroselben erledigter auff sie erstreckter / auch dauon angenomener Possession pro quota filiali, possessorio ordinario, vel petitorio partibus reseruato, manutenirt / auch geschützt worden.

Vnd demnach bemelter Raht zu L. sich mehr in verordnung der gemeinen beschriebenen Rechten / als jren Statutis gegründet / Derowegen euch berührte Vrtheil extra territorium iudicantiū, ad requisitionem eorundem vngezweiffelt zu exequiren / Darneben klaren vnd kündigen Rechtens / quod in possessorio summariissimo manutenentiæ, appellationi, neq; ad effectum deuolutiuum, multo minus vero suspensiuum locus sit, Vnd darumb vmb so viel desto mehr andeute Vrtheil one weitere Disputation zuvollstrecken.

Ebenmässig vnlāugbarn Rechtens / Quod quilibet Iudex, seu Magistratus requisitus, ad requisitionem Iudicis requirentis, sententiam ab eo latam, executioni mandare teneatur, in tantum, vt si in exequendo negligens existat, vel requisitus executionem facere recuset, à superiori mandatis pœnalibus ad id sit compellendus.

Derowegen vmb diß vnser Kayſ. Mandat / vnd Ladung wider euch zuertheilen / vnderthänig lich anruffen / vnd bittē lassen / als auch gebettene Proceß an heut dato erkant worden seynd.

Hierumb so gebieten wir euch sampt vnd sonders von Römischer Kayserlicher Macht / auch Gericht / vnnd Rechts wegen / bey Peen acht Marck lötigs Goldts / halb in vnser Kayserlich Cammer / den andern halben Theil jhnen Klägern vnnachläßlich zubezahlen / hiemit ernstlich / Vnd wöllen / daß jhr den nechsten nach vberantwortung / oder Verkündung diß Brieffs den angezogenen Requisitionaln / vnnd darinn

verleib-

verleibtem decretum manutenentiæ, in denen Stücken vnd Gütern/vnder ewerer jedes Theils Herrschafft gelegen vnnd erfindtlich/ pro quota debita, würckliche Execution/ vnd vollnziehung verschaffet/vnd sie Klägere bey erlangtem Rechten/vnd ergangener Erkantnuß erhaltet/vñ händ habt/hierinn nit seumig noch vngehorsam seyet/ als lieb euch sey obbestimpte Peen zuuermeiden/ daran geschicht vnser ernstliche meinung.

Wir heischen vnd ladē euch von berührter vnser Kayserlichen Macht auch hiemit/dz jr auff dē 7. Iulii, nechst künfftiglich/dē wir euch für den ersten/andern/dritten/letzte/vnd endlichen Rechtstag setzen/vnd benennen peremptorie, oder/ ob derselbig nit ein Gerichtstag seyn würde/dē nechsten Gerichtstag darnach/selbst oder durch einen vollmächtigen Anwalden/an demselben vnserm Kayserlichen Cammergericht erscheinet/ glaublich anzeig/vnd wie Recht darzuthun/daß diesem vnserm Kayserlichen Gebotte gehorsamlich gelebt sey/wo nit/alsdann zu sehen vnd hören euch in obbestimpte Peen gefallē seyn/mit Vrtheil vñ Recht sprechen/ erkennen vnnd erklären/oder aber bestendige erhebliche Vrsachen/ ob jr einige hettet/warumb solche Erklärung nit solle geschehen/ dargegen gebürlich fürzubringen/ vnsers Kayserlichen Cammergerichts Erkanntnuß/vñ fürderlichen Endtscheids darüber zugewarten/ Wann jr kommet/vnd erscheinet/ alsdann also oder nit/so wirdt doch nichts desto weniger/ auff deß Gehorsamen Theils/ oder seines Anwaldts anruffen vnnd erfordern/ hierinnen im Rechten mit gemeldter Erkanntnuß/ Erklärung vnd anderm gehandelt vnd procedirt/wie sich das seiner Ordnung nach gebürt/Darnach wisset euch zurichten. Geben in vnser/ vnnd deß heyligen Reichs Statt Speyr/am 29. Tag Monats Aprilis, nach Christi vnsers lieben HERRN Geburt 1592. ꝛc.

SVPPLICATIO XV.

Pro mandato Executoriali sine clausula.

In causa

P. T. A. contra C. G.

HOchwürdiger Fürst/ Röm. Keyserl. Majest. Cammerrichter/ Gnädiger Herr. E. F. G. bringt Anwalt deß Ehrnachbarn/vñ Vornemen Herrn P. T. von A. vnderthänig supplicirendt für vnd an/ Was massen derselb sein günstiger Principal/ im Jahr der ringern Zahl/ ꝛc. 86. von wegen wider weylandt C. G. habenden ansehenlichen Schuldtforderung/ mit desselben gemeiner Creditorn Außschuß vor einē Erbarn Stattgericht zu NB. in Rechtfertigung erwachsen/ daselbsten sein Klagēibel ördentlicher weise eingeführt/ mit angehefftem Begeren/in Rechten zuerkennen vnnd außzusprechen/dz Beklagte jhme Klägern die nachstendige/ vnd articulirte Summ/so sich auff 9606. Flor. 9. Schilling 8. Pfenning ertragen thut/zusampt gebürlichem Interesse/nemlichen in solidum zuentrichten/vñ zubezahlen schuldig vnd verpflicht seyen.

Welchem nach in der Sachē so weit procedirt daß/ Anno, &c. 93 den 7. Septembris endtlichen mit Vrtheil außgesprochen worden/ Woferrn ermeldter Kläger einen leiblichen Eyd schweren vnd darbey erhalten köndte (gestalt solcher Eydt hernacher würcklichen geleistet) daß jme bey dem C. G. so viel/wie seine Klag vermag/ noch vnbezalt außstendig/ so solten die Beklagte schuldig seyn/Derselben seiner Klag/ vnd dem darin einuerleibten Begeren zugeleben/ vnd folge zuthun/ mit Vergleichung der Schaden/ alles fernern Innhalts beygefügter glaubwürdiger Copey liter. A.

Ob aber wol jetzgemeldte Vrtheil durch gefolgte Erledigung deßwegē ex aduerso vermeintlichen interponirter Appellation/demnach dieselbe bey dieser Kayserlicher Cammer nit angenommen/ Sondern ad priorem Iudicem remittirt worden/ ꝛc. nunmehr in rem iudicatā allerdings ergangen/vnd seine Würcklichkeit erreicht/ Derohalben billich exequirt/ vnnd Kläger vermög derselben Buchstäblichen Innhalts/ zu völliger Zahlung obspecificirten/geklagten/vnd jme zuertheilten Nachstandts dero 9606. Flor. 9. Schilling 8. Pfenning ohngeseumt verholffen werden sollen.

So ist doch gantz one/daß vber mehrfaltiges beydes beym Stattrichter/wie auch auf verweigerung dessen/einem Ehrbarn Raht zu N. B. als proxime superiorem/vnd mediatum Iudicem, pro respectiue facienda & iniungēda executione beschehen embsiges Anhalten/er kläger zu gebürlicher Execution mehrerwehnter Vrtheil biß dahero gelangen können/Sondern wil jhme in andichtung eines frembden vnd zumal widerwertigen Verstands/allein solutio particularis, Nemlichen pro rato den andern G. Creditorn gleich/ mehr als wider Recht auffgedrungen werden/vñ dahero keine Executio ratione solutionis insolidum zuerkannter massen widerfahren alles zu scheinbarlichen Abbruch dessen durch Richterlichen Spruch einmahl erlangten wolbefügten Rechtens/auch sein Klägers nit geringen Nachtheil vnd Beschwerd.

Wann dann gnädiger Fürst vnnd Herr ein jede Vrtheil/ so deren nicht gebürliche vollnziehung beschicht/wenig Frucht bringet/derowegen damit an der Execution außgesprochener Vrteil kein mangel erscheine/ vnd menniglich sein wolerlangten Rechtens vollnziehung vnnd Execution bekommen möge/ zu Recht heilsamlich versehen ist/ quod contra Iudicem inferiorem, executionem vel differentem, vel denegantem, similiterque Iudice mediato eum ad id compellere nolente (quod vtrumque hoc casu concurrit) mandata executorialia, vt sententiam

tentiam scilicet suam executioni mandet, à superiore omnium impetrari possint.

Daneben auch niemandts / was Würden oder Standts derselbige sey / im heyligen Römischen Reich / Hülff vnd Rechtloß gelassen werden soll. Vnd aber Kläger dißfalls niergendts / dann bey E.F.G. vnd diesem Kayſ. Cammergericht / deſſen iurisdictiõ / dieweil / wie obgemelt / beym Raht zu Nürnberg / so dem Reich ohne mittel vnderworffen / die Befürderung schüldiger Execution / vnd vollnziehung gefelter Vrtheil nicht zuerhalten wider den Stattrichter zu Nürnberg / als iudicem pronunciantem, & qui executionem sententiæ à se latæ conformem facere detrectat, gnugsam fundirt vnnd gegründt ist / vmb Hülff anzusuchen weiß.

Als gelangt demnach an E.F.G. Anwaldts im Namen obgedachts vnderthänige hochfleissige Bitt / jhme wider denselben mit Namen A.S. Mandatum executoriale sine clausula gestallt in andern dergleichen Fällen geschehen / gnädig zuerkennen vnd mitzutheilen / ꝛc.

E.F.G.

Vnterthäniger
gehorsamer
N.N.

Decretum: Jst in communi forma erkendt in consil. 3. Februarii, Anno, &c. 99.

SVPPLICATIO XVI.

Pro mandato executoriali, in causa H.S. contra R.I.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Keyser. May. Cammerrichter / Gnädiger Herr / Nachdem nit allein in allgemeinen beschriebenẽ Rechten / Sondern auch deß heyligen Römischen Reichs Constitutionen vnnd Ordnungen heilsamlich vnd wol versehen / dz den jenigen Personen / so etwas mit erkantem Rechten / vnnd einmal außgesprochenem Vrtheil / so jhre Würcklichkeit erreicht / vnd in rem iudicatam ergangen erhalten haben / daß demselben gewinnenden Theil / so ferrne der ördentliche Richter die Executiõ gefährlicher weiß verzeugt / oder nicht exequirẽ kan / durch E.F.G. zu gebürlicher Executiõ vñ vollnstreckung gesprochener Vrtheil gnädig verholffen werden soll.

Demnach Anwaldts supplicirender Principal H.N. ein lediger Gesell / deß Edlen N. Vnderthan / von den Herrn Bürgermeister vñ Raht zu N. als Klägern / für dem Herrn von M. Hoffmarckrichtern zu L. als ordentlichen Richter / den 2. Nouembris, Anno 77. von wegen einer zugefügtẽ Schmach / so der Supplicant H.N. wider sie Kläger gethan haben soll / rechtmässiger weiß beklagt / vnd in Sachen so weit procedirt wordẽ / daß nach gethaner Klag / beschehener Verantwortung vñ Kriegßbefestigung / geleister Bürgschafft / gehörter Kündtschafft / gefolgtẽ Beschluß / der beklagt H.N. võ der Kläger angestelten Klag cum refusione expensarum, ledig erkannt worden / welche Vrtheil die Kläger in rem iudicatam ergehen lassen. Vnnd aber Beklagter von angemasten Klägern in ein grossen Vnkosten vnbillicher weiß geführt worden / darab sein Vätterlich vnd Mütterlich Verlassenschafft verzehren müssen / derhalben seyn zuerkandte Kösten dem Hoffmarckrichter zu L. die zutaxirẽ verzeichnet vbergeben / welche er auff 34. Flor. taxirt vnd moderirt / Vnd er N. weit ein mehrers darob verwẽdet hat / weil aber solche taxirte Summam die angemasste Kläger zubezahlẽ / verweigern / vñ gedachter Hoffmarckrichter zu L. zu der Beazhlũg die Kläger nit zwingẽ kan / vñ Beklagter die Kläger vor jrer ördenlichẽ Obrigkeit vñ Landtfürsten / dem Durchl. Herrn A.P. ꝛc. darüber beklagẽ müsse / Deßhalbẽ jre F.G. verursacht / an wolermeltẽ Herrn võ W. inhalt beyligender Copey mit A. signirt / ein schreibẽ zuthun. Nach dem aber hochermelter Fürst in Gott verstorbẽ / vñ J.F.G. Sohn Herzog W. in dz Regiment eingetrettẽ / hat Beklagter nicht weniger als bey dem Herrn Vatter / vmb Hülff vnd Execution vnderthänig angehalten / vñ darob einen grossen Vnkostẽ erleiden müssen / wie solchs bey den Copeyen literis B.C. & D. zuersehen / Aber darauff keine Hülff erfolgen wöllen / Endtlich vmb ein gnädigen Bescheidt supplicirendt angehaltẽ / darauff jme Supplicantẽ dẽ 9. Iun. jüngst verschienen / diß beyligendt Original Decret sub lit. E. gegeben worden / darauß sich dann befindet daß man den armen Supplicantẽ / als einẽ jungen Gesellẽ / von seiner erhaltener Vrtheil / vñ taxirter Expens / mit dräuwung deß Thurns abzutreiben gedenckt. Damit aber supplicirender H.N. einmal zu seiner zuerkantẽ Expenß / vnd was jme seidther darauff gangen / entlichen kommen möge / vnd kein andere Hülff / deñ E.F.G. vñ diß hochlöblich Kayſ. Camergericht hat / vñ diß Orts in subsidium iurisdictio fundirt. So ist an E.F.G. deß supplicirendẽ vnderthänige Bitt / E.F.G. die wöllẽ ex officio, wider offtbenãte Klägere / Herrn Bürgerm. vnd Raht zu N. vnd dann jren Mitbürger E.F. als rechten eingewilligten Bürgen / ein Mand. executoriale in communi forma gnädig erkennen vnd mittheilen. In deme / ꝛc.

Quamuis in præsenti supplicatione, mandatum executoriale, (executorialia enim mandata petuntur contra Iudicem, quousque is exequendi potestatem habet) cum contra Magistratum, & non aduersus partem petendum sit, decernere noluerim (cui meæ sẽtentiæ quidam ex Dominis adstipulabantur) putarẽ supplicantem informandũ, vt promotoriales peteret, aut eidem iniungendum, vt ad ducem B. Iudicem mediatum pro instructione scriberet, oder vmb Bericht schriebe quam processus petitos decernendos: cum admodum graue sit, ad huiusmodi partis assertionem nudam, absque

que denegatæ iustitiæ documento (in quo tamen iurisdictionis nostræ basis consistit) processus aduersus magistratum decernere. Tamen cum S. B. mihi ostenderet præiudicium H. B. contra B. S. in quo aduersus partem mandatum decretum: Ego & hos processus decreui. Siquidem iurisdictionem, ex denegata iustitia fundauit, de qua, meo voto, ex adiuncta supplicatione, quam supplicans Duci S. B. pro executione obtulerat, rescripto decreto, Wann sich Supplicandt ferners supplicirens nit enthalten würdt / sol er in F. Thurn geworffen werden / ad fundandam iurisdictionem nostram, satis constabat. Nec refert licet præiudicium à D. B. mihi allegatum, in causa erat compromissaria, & inibi mandatum executoriale aduersus partem decernatur; Non video quare in ordinario non æque aduersus eandem decernendum sit, cum vtraque causa eandem naturam & effectum sustineat. Decreui igitur processus petitos, consentientibus D. B. D. E. & D. M. 13. Ianuarii, Anno 81.

SVPPLICATIO XVII.

Pro Mandato executoriali sine clausula. In causa M. H. contra C. M. F.

HOchwürdiger / ꝛc. Narrata huius supplicationis, vt supra mutatis mutandis. Conclusio talis, Wann aber beygelegte Hauptverschreibung / wie auch die ex interuallo folgende Vergleichnüß Rottuln / mit so vielē vnterschiedlichē Gräfflichē auch ansehenlichē statlichē / Adelichen vnnd anderer dapfferer Personen Jnsigel vnnd Pittschafften / deßgleichen bey Gräfflichen Treuwen vnd Glauben / vnd also vermittelst leiblichen Eydts respectiue bestettiget vnd betheuret plenissimam probationē geben / Ja notorium constituiren, in quo nec iuris ordo, nec aliqua alia sententia; quam iussus Iudicis, qui tendat ad executionem, requiritur. Jn welchē Fällen sonderlich weil es bey solchen Personen ohne weiter Erkandtnüß straffbar vnd ärgerlich / auch dē gemeinen Nutzen zu wider / sothanen statlichen Siegeln vnd Brieffen zu wider handeln / zu dem durch die Nichtzahlung dē Supplicanten ein vnwiderbringlicher Schade zugefügt würde / vermög Rechtens vñ deß H. Reichs Ordnūg à præcepto executiuo angefangen vnd mandata sine clausula licite außbracht / vnnd erkandt werden mögen / Wie dann in gleichen Fällen newlicher weil als in Sachen S. Wittib contra C. F. zu C. 22. Jan. An. 88. vnd in Sachē M. H. contra M. zu B. 9. May / Anno 90. gleichmässige Mandata executorialia erkendt worden / Wann auch ferner die wolgeborne Graffen vnd Herrn / N. N. zu M. F. in gleichen N. N. Graffen zu B. welche als jetzt regirende Herrn obgesetzter nū mehr verstorbener Herrn Principaln vngezweiffelte Successores vnd vniuersales hæredes per additionem worden seyn / theils der E. F. Durchl. zu S. theils dem Herrn Administratorn zu M. vnderworffen / vnd dahero E. F. G. iurisdiction vel ex capite de continentia causæ non diuidenda gnugsam fundirt / Demnach gelanget / oder wo ferrn bey dē Herrn Graffen die Zahlung nicht folgē solte / als dann wider die beyden Stätte M. F. vnd E. L. so sich als selbst schuldig verschrieben in euentum mandatum executoriale sine clausula gnädig zuerkennen vnd mitzutheilen.

Decretum: Jst gebettē Mandatum so viel die Hauptsumma vñ Interesse à tēpore moræ belanget / erkent / in conf. 8. Iun. an. 91.

SVPPLICATIO XVIII.

Pro Mandato executoriali (seu potius pro imploratione brachij secularis) cum annexa citatione ad docendum. In causa der hochbetrübten Frawen L. B. *contra A. K. B. F.*

HOchwürdiger / ꝛc. E. F. G. Gibt Anw. L. B. dieses Orts jetzt selbst anwesēdt / jhrer hochbetrangtē Notturfft nach hiemit vnderthänig zuerkennen / in massen hiebevor A. K. B. vnd A. zu F. mit jhr / auff sein vielfaltigs darumb beschehenes nachstellē / vñ ernstliches ähaltē / sich ehelich versprochē / vñ sie beyde einander die Ehe festiglich zu haltē gebūr zugesagt habē / als aber jetzterm eldter Beklagter / on einiges beschulden / noch geringst darzu befügtē Vrsachē / ohn längst hernacher seines wid alle Natürliche / auch Göttliche beschriebene Recht geenderter willens / sich mit einer andn Personen gantz nichtiglich anderwerts vermählet / vñ d gestalt solche letzte Eheversprechūg / meiner Principalin nebē den jrigē vielfaltig in recht vorgewandten Einredē ohnverhindert / mit dem Kirchgang vermeindlich bestettigē lassē / vñ weil biß dahero in gütigkeit bey jhme etwas mehr / wie auch noch nicht zuerhaltē gewesen / Hat gedachte mein Principalin / rechtlicher vnumbgenglicher Notturfft willen / solche deß Beklagtē hochstraffliche Vermesseheit vñ nithaltūg ehelicher gethaner Zusag / an deß hochg. H. C. F. M. Geistlich consistoriū, da in matrimonial vñ allē geistlichē Sachē durch deroselbē gātze Diœces (darin auch die Statt F. bißhero vñ noch vnzweiffenlich mitbegriffen) als ordentlichen Richtern klagend gelangen lassen / daselbsten auff alle geübte Mittel Rechtens so weit d gebūr ordentlich procedirt vñ verfahren / daß auff gethanen diffinitif Beschluß vnd in contumaciā non comparentis citati Rei dē 2. Sept. Anno 89. ein Endvrtheil Gerichtlich für sie / vñ wider jnē der gestalt eröffenet / daß beyderseyds ein rechte warhaffte bestēdige Ehe einmal verwilligt / darumb er sie Klägerin für seine Haußfrawen zuerkeñen / vñ also wie ein Christlicher eheliebend Ehemañ / mit abschaffung d nichtiglich anderwerts / jhme erwöhltē / sich gegē jhr fürders zubeweisen vnd darfür zuhalten schuldig seye / wolle vnnd solle mit bekehrung vnnd erstattung 72. Gülden / derenthalben auffgewendten

vnd Gerichtlich taxirten Vnkosten/ꝛc. wie dann E. F. G. auß hiebeygelegtē inuocatorialib⁹ literis mehres jnhalts gnädig haben zuvernehmen. Ob nun wol Richtere vor angeregtes Geistlichen Consistorii, auff embsig jr der Klägerin ansuchen/allen fleiß ferners angewandt/das berürte Endvrtheil ins werck gesetzt/vñ volnstreckt würde/deßhalben auch wider jnen beklagten executoriales sub comminata pœna mille ducatorum auri darin bestimpt ad faciendam paritionem præfatæ sententiæ erlangt/vnd jhme gebürender weiß durch gewohnlichen Gerichtsbotten insinuirt worden/vñ aber vñ sein mehrgedachts beklagten/noch beharlichs angebrachts cōtumaciren, nach außweisung deßhalbē gemeiner geistlicher beschriebener Recht so weit procedirt/dz er in obgemelte 1000. Ducaten vñ Vnkosten jr der Klägerin endlich zu erlegē condemnirt vñ erklärt worden/vnd darüber ferners gebettene vnd erkendte literæ declaratoriales eædemque per ecclesiasticas censuras denuo ag grauatæ & reaggrauatæ abermahl jhme den Gegentheil in seiner gewöhnlicher Haußhaltung hernacher nit wenigers verkündt worden/wie solches alles vnzweiffendlich auß obangeregter beygelegter imploration brachij secularis zuersehen/so hat doch solches alles bey jhme bißhero im geringsten nit verfangen noch fruchtbarlich abgehen wöllen/Sondern ist so wol d ordēliche Richter/als auch meine Principalin beschwerlichen/mit nicht laistung aufferlegter paritiō der zuerkanten 1000. Ducaten vnd anderer Vnkosten jederzeit wider alle Recht vnd Göttliche Billichkeit freffendtlicher muthwilliger weiß von jme bißhero/verachtet/beleydigt/vnd noch damit auffgehaltē wordē/alles solches allein zu jrem endlichen Vndergang verderben/vnd darüber allbereyt schmertzlichen Beschwer/vnd auffwendūg jres zuvorgehabten matrimonii vorsetzlichen gerichtet. Wañ dañ alles vorerzehlter massen in Warheit also beschaffen/vnd wegen vielfältigē hochsträfflichen Vngehorsams deß Beklagtē/alle Proceß zuvor gemelt in rem iudicatam ergangen/das geringste mit einiger Appellation niemals sispendirt/So wol die ordentliche vorige Richter alles nothwendig jres Ampts in recht gebürender massen biß zum höchsten verrichtet/aber vergebenlich were Vrtheil vñ Recht außsprechen/da dieselbe nicht solte zu jrer wircklichē execution gebracht werdē. Et vbicunque deficit ecclesiastica potestas, recurratur ad auxillium seculare, vt vna iurisdictio per aliam adiuuetur, maxime quando constat de competentia seu iurisdictione Iudicis ordinarii, & ipsum pro executione sententiæ fecisse, quæ per ecclesiasticas censuras facere potuit, dictus autem condemnatus nihilominus in sua contumacia persistat, brachium seculare omnium vltimum adeoque extremū remedium esse debeat, ac per ostensionem ordinarii & plenissimi prius per Iudicē ecclesiasticum habiti processus, contra partem contumacem in Camera mandata executorialia sine clausula sub pecuniaria vel banni pœna decerni debeant, & possint. per And. Gail. *in obs.* 115. *lib.* 1. vbi per totum. Auch auff dergleichen geübte Geistliche Proceß hiebevor solcher gestalt Mandata, wie sonderlich in Sachen W. contra S. 5. Febr. Anno 91. Item T. contra R. Mandati executorialis. den 18. Augusti jüngst erkandt wordē/vnd alles E. F. G. Iurisdiction gnugsam fundirt/wie auch sonsten nirgends/dann dieses Orts/nun mehr die endliche hülff Rechtens zuerlangē. Solchem nach gelanget an E. F. G. im namen meiner hochbetrübten Principalin mein gantz vnderthänige Bitt/mir ein executorial Mandat wider den Beklagten gnädig zuerkennen/vnd mitzutheilen/darinn jme bey einer in der gleichen fällen herkommener hoch ansehenlicher Geltstraff oder sub pœna bānj in ernst gebotten vnd aufferlegt werde/jnwendig einer kurtzer darzu gewöhnlicher bestimpter zeit one fernern Verzug vñ Einred obāgeregter Endvrtheil/wie auch darüber erlangten executorialn vnd ferners erfolgtē declaratorialn mit bevorab würcklicher erlegung vnd erstattung/der darinn bestimpter durch jhnen verwürckten vnd Klägerinne zuertheilen 1000. Ducaten Golds/auch taxirter vnd ferners auffgewanter expens gehorsamlich nach zusetzen vnd endliche Volnziehung zu leisten alles in gewöhnlicher vnd bester Form/hierinn Rechtens zuverhelffen vnd zuerkennen/E. F. G. Hochadelich miltrichterlich Ampt vnderthänig anruffendt.

Decretum: Jst erkendt/in consil. 19. Aprilis, Anno 92.

Mandatum executoriale cum citatione, in causa B. von C. geborne *R. contra* P. G. E. S. *& consorten.*

NArratur: Wie der Ehrwürdig vnser Fürst vnd lieber andächtiger H. Administrator deß Hochmeisterthumbs in Preussen/Meister Teutsch Ordens vermög deß H. Reichs Ord. erkeißter Richter/den 18. Augusti reformirten Kalēders/An. 84. ein rechtmässige Endvrtheil außgesprochen/dardurch euch dz halbe Dorff R. H. mit allen Rechten/Nutzūgen/Kosten/Schaden vnd Intereſſe, jr Klägerin abzutretten vnd zu restituiren aufferlegt worden/als auch darauff der Expensen halb den 16. Augusti/Año 88. jüngsthin Taxvrtheil gefält/darin dieselbe auff 190. gülden/vermittelst erstatten Eyds gemässiget/vñ all solche Vrtheil in rem iudicatam ergangen/vnd jre würckliche Krafft erreicht haben/Wiewol sie nū vmb gebürliche vnd würckliche execution angeregter beyder Vrtheilen bey euch der verlustigten Parthey/zu vnderschiedlichen mahlen der gebür angehalten/so hat sie doch zu solchem End nichts fruchtbarlichs außrichten oder erlangē möge. Wann dann zu Recht heylsamblich versehen/

Quod

Quod res iudicata suo effectu carere non debeat, vnd aber gedachter Fürst die Execution zuthun ewer diß Orts nit mächtig/ dañ das Dorff R. H. auch in S. And. Iurisdiction vnd bottmäßigkeit nit gelegen/ Also daß vnser Kayſ. Camergericht in subsidium pro executione nothwendig angeruffen werden muß/ derowegen vmb diß vnser Kayſ. Mandat vnd Ladung wider euch zuerkennen/ vnd mitzutheilen/ demütiglich anruffen vnd bitten lassen/ als auch erlangt/ daß solche Proceß jhme an heut dato erkendt worden seyn. Hierumb so gebietē Wir euch vō Röm. ꝛc. auch ꝛc. bey Peen 10. Marck/ ꝛc. Daß jr in 6. Wochen 3. Tagen den nechſtē/ ꝛc. one Verzug vnd Eynrede obangedeuter Endvrtheil/ alles Jnnhalts/ mit entrichtung taxirter Kosten/ ein würckliches genügen/ Gehorsam/ Folg/ vnd Volnziehūg thut/ hierinn nit säumig/ hinderstellig/ noch vngehorsam seyet/ so lieb euch/ ꝛc. daran/ ꝛc. Wir heischen/ ꝛc. Datum Speyer 9 Januarij/ Anno 89.

SVPPLICATIO XIX.

Forma requisitorialium executionis à Iudice inferiori ad superiorem. In causa V. vidua, contra A. B.

HOchwürdiger/ ꝛc. Jn Rechtfertigungssachen weylandt N. V. verlassener Wittib/ vñ Erben/ Klägers eins/ vnd Fraw A. B. zu N. ꝛc. als Vormündin jrer Kinder/ beklagte anders theils die sich für vns einē Erb. Stattgericht allhier zu A. rechtlich verhalten hat/ ist den 9. Aprilis verschienen 79. Jars ein Endvrtheil ergangen vnd außgesprochen/ von Wort zu Wort lautendt in Sachen/ ꝛc. (ponatur hic integra sententia) von welchem Vrtheil gleichwol die Fraw P. G. vor einem Ehrsamen Raht allhie infra 10. dies appellirt, vnd erhalten/ das derselben reuerentiales deferirt wordē/ wo fern sie vermög Röm. Freyheiten Eydt vnd Cautiō thäte/ Biß anhero aber hat sie Röm. Freyheit/ vnd eines Ehrbarn Rahts ergangenem Bescheidt kein benügen gethan/ viel weniger solche Appellatiō ordentlicher weiß prosequirt, sondern dieselbe vber Jahr vnd Tag ersitzen vnd desert werden lassen/ Demnach heut dato er Anwaldt ermelter Fraw V. in namen seiner Principalin vmb gewöhnliche executoriales p executiōe E. F. G. angeruffen hat/ in ansehnung daß die Güter vnd Personen/ wider welche die Execution fürgenommen werden sol/ ohne Mittel der Kayſ. May. vnd dem Cammergericht vnderworffen seyn/ so jhme mit Vrtheil vnd Recht erkandt/ Dieweil dañ gevrtheilte Sachen von Rechtsbilligkeit wegen sollen exequirt werden/ Auch in solchen vnd dergleichen Fällen ein jede Obrigkeit der andern Beystandt zuerweisen schuldig. Demnach gelangt an E. F. G. vnser vnterthänig Ersuchen vnd Bitten/ E. F. G. geruhen/ vorgedachter V. Wittiben vnd Erben obinserirtem Vrtheil/ als vber erlāgtem Rechten/ mit würcklicher fürderlicher Execution wie Recht zuverhelffen/ darā befördern E. F. G. Recht vnd Gerechtigkeit/ vnd seindt wir solches vnderthäniges fleisses zuverdienen vhrbietig. Geben zu A. den 21. Junii/ Anno 80.

Decretum: Seindt gebettene executoriales, erkendt/ 8. Augusti, Anno 80.

SEQVVNTVR NVNC VOta cum eorum decisionibus ac resolutionibus Cam. Imperial. ad præcedentes supplicatiōes de Mandatis executorialibus pertinentia.

VOTVM I.

In causa executionis N. N. & N. contra Herrn. N. *Comitem* zu N.

Exceptiones contra exsecutionem.

SVMMARIA.

1 *Bona, in quibus facienda exsecutio, in principali causa sunt designanda.*
2 *De exsecutione facienda contra alium vbi agitur opus est noua inchoatione litis, propter personæ mutationem.*
3 *Possessor comparens ad impediendam exsecutionem, si allegat se dominum, præsumitur tamdiu dominus, donec contrarium ab Actore probetur.*
4 *Sententia super iure tertij lata, Actori nil præiudicare potest.*
5 *Iudex extra territorium suum exsecutionem facere non potest, quia ibi nullam iurisdictionem habet.*
6 *Exceptio contra exsecutionem quando possit opponi.*
7 *A Sequestratione non incipiendum, sed iuris ordo seruandus.*
8 *Actor prius de iure suo docere, quam possessorem sua possessione priuare debet.*
9 *Camera non est fundata in iurisdictione contra eos possessores, qui inferiorem Iudicem habent.*

QVod ad primam exceptionem attinet, ea releuans est. Nam constat ex actis, bona in quibus facienda exsecutio, in † principali causa non fuisse designata, quod requiritur, *per ea quæ tradunt gloss. & Dd. in l. 1 ff. de edend.* Et posito, quod cum vniuersali iudicio, scilicet petitione hæreditatis sit actum, nulla bonorum designatiōe opus fuerit, *glo. in d. l. 1. l. 3. & l. si* 1

l. si quo tempore. ff. de pet. her. l. quæsitum, ff. de peculio tamen quia possessores eorundem nunquã fuerunt in lite, non sunt sine præuia iuris cognitione suis rebus priuandi. Nam vbi agitur † de
2 exsecutione contra alium facienda, opus est noua inchoatione litis propter personæ mutationem. *l. cum quæritur, ff. de except. rei iud.* & requiritur alia causæ cognitio. *Rota decis. vlt. de re*
3 *iud. in nouis.* Etenim possessor † comparens ad impediendam executionem, si allegat se dominum (vt hic) præsumitur tam diu dominus, donec contrarium ab Actore probetur, *Bart. post Cyn. in l. ob maritorum. C. ne vxor pro marito. Bal. in l. etiam. col. 3. vers. nota habet possessor. C. de execut. rei iud.* habetque præsumptionem pro se, *idem Bald. in l. 2. C. de prob.* Præterea facit, quod sententia, qua Actores sunt declarati hæredes defunctæ N. N. possessoribus bonorum
4 tamquam super † iure tertii lata præiudicare non potuit, *l. 2. C. quib. res iud. non noc. c. quamuis, vbi gl. 2. & Abb. extra de re iud.* Quod ad secundam exceptionem attinet, certi iuris est, Iudi-
5 cem † extra territorium suum executionem facere non posse, vt qui ibi nullam iurisdictionem habeat, *l. vlt ff. de iurisd. l. cum vnus. §. ũ, qui. ff. de bon. auct. iud. poss. l. pupillus. §. territoriũ. ff. de verb.*
6 *sign.* Nec obstat, quod contra † executionem non possit opponi exceptio. nam hoc verum est in liquidis. *l. 1. §. hæc autẽ. in verb. liquere, ff. ex quib. caus. in pos. eat. Ias. in d. l. 1. n. 32. ff. de edend.* Sed an sequestratio ab Actoribus petita decerni possit, quæritur? Et puto nostro casu eã fieri nõ posse,
7 siquidem iuris est, quod à sequesttatione † non incipi, sed ordo iuris obseruari debeat. *l. vnica. & ibi Dd. C. de prob. sequest.* Et hoc maxime nostro casu, cum pro possessoribus præsumendum sit, *arg. c. ex literis. de prob. l. fin. C. de rei vend.*
8 Debet enim Actor † prius de iure suo docere, quam possessorem sua possessione, quæ consistit in fructuum perceptione, priuare. *Abb. in c. dilectus. nu. 16. extra. de sequest. l. 1. l. ordo. Cod. de exec. rei iud. §. commodum. Inst. de interd. l. Titia, ff. de solut.* Verum, *num citatio Actoribus hic contra possessores decerni poterit?* Et credo, nec eam hic decerni
9 posse: Nam Camera nõ est fundata † in iurisdictione contra eos possessores, qui inferiorem Iudicem habent, quam Cameram. Quare concludo, Reum à petitione Actorum absoluẽdum & Actores remittendos ad Iudicem loci, vbi bona sunt sita, *iuxta l. vlt. C. vbi in rem act.* Sed vt Actoribus inopibus & diuturna lite defatigatis consulatur, malim in æquiorem (si dominis placeret) sententiam inclinare & pronunciare, Comitem in pœnas exsecutoriales nondum esse declarandum, sed illi præcipiendum, vt citet possessores bonorum, & de causa cognoscat, vnd den Partheyẽ zu schleunigen Rechten verhelffe. Compensatis expensis, &c.

D. N. cum Referente, expendit Bald. *in l. ob maritorum. C. ne vx. pro marito. l. à Diuo Pio. §. si super rebus. ff. de re iud.* concludit, Comitem in pœnas executorialium nondum esse declarandum: Vellet iniungere Actoribus, vt bona liquident, in Camera, vt in similibus causis scit actum.

D. N. Dominos in principali causa esse consentientes. Pro qualitate vero huius causæ putat petitam citationem decernendam, quia si ipse Comes cognosceret, tunc oporteret adhuc hic fortassis causam tractari, quando appellaretur.

D. N. & D. N. cum N. D. N. cum D. N quoad causam principalem. Quoad citationem, cum D. N. Idem alii.

Sententia.

In Sachen der N. N. contra Herrn N. Grafen zu N. executionis, ist erkannt/ daß der Grafe noch zur Zeit in die Peen executorialium, nicht zu erklären / sondern von Ampts wegen der Bescheidt/ wo fern die bemeldte Kläger darthun vñ beweisen / daß die specificirte Güter zu der verlassenschafft/ weylandt N. gehörig seyn/ daß solches gehört werden sol / vnd ist wider die benante Besitzer gebettene Ladung hiemit erkandt.

VOTVM II.

In causa N. contra N. vnd N. zu N. Mandati pœnalis vmb einsetzung deß Hauß N.

SVMMARIA.

1 *Præceptum executiuum factum absque causæ cognitione ipso iure nullum est.*
2 *Princeps quilibet ratione omnimodæ iurisdictionis tenetur subditum defendere: maxime si per supplicationem fuerit requisitus à subdito. n. 3.*
4 *Executionis causa omnis summaria est, nec habet instantiam.*
5 *Verba,* defendere, conseruare, manumittere *sonant in ius, & non in factum.*
6 *Princeps quando teneatur subditos ab oppressionibus & violentiis defendere.*
7 *Princeps, an si iuramento se adstrinxerit, se subditos defendere velle, si postea non defendat, à periurio liberetur.*
8 *Defendere aliquem iussus tenetur hoc ipsum facere, & si non facit, censetur esse in culpa.*
9 *Securitatem promittens debet efficere, ne quis ladatur.*
10 *Possessionem propria autoritate nemo ingredi potest.*

SVbmissum per procuratorem D. B. B. *in* vltimo recessu per ipsum habito, ratione copiæ actorum concedendi termini ordinationis ex causa per eum ibidem allegata, sed quia multo antea per D. N. in causa conclusum, ita vt non videat, quid per B. B. vlterius fieri, aut in medium adduci possit, ideo putat Dominus Referens eam submissionẽ non esse attendendam, & sic ipse pronunciaret: Ist D. B. B. sein Begeren abgeschlagen/ vnd läst man es bey

es bey geschehenem Beschluß bleibē. Quoad causam ipsam, attendenda est Actorum petitio. Petunt enim in libello summario ferner Mandat auff die Acht/ cum annexa citatione auff die verwürckte Peē/ vel ad minus pronūciari, quod Rei nachmahls teneātur mandato parere, Reis contra petentibus pronuntiari, daß sie dē Mandato zu parirē noch zur Zeit nit schuldig. Videndum igitur de contentis mandati, eiusque probatione, & præcipue, an contenta dicti mandati talia & tam releuantia sint, vt decerni potuerit. Et in mandato ea continentur, quæ supra relata sunt, quæ omnia videntur quoque p Actorem probata. An vero hæc eius efficaciæ, vt ex necessitate consequētiæ Rei mandato parere teneātur. Et quod nostri Rei in exceptionibus duas potissimū rationes allegant. Prima est, hanc causam à prima illa Anno N. in Camera introducta, & in primis in puncto executionis plane diuersam & separatā esse, ita vt noua lite propter præcensum nouum spoliū hic sit opus. Neque enim à mandatis, sed à citatione processus inchoandus, nec potuit executio sine præuia causæ cognitione à Camera Reis mādari.

Secunda exceptio est, Reos ante præstitum homagiū Nobilibus & Landtschafft promisisse, sie bey Rechten bleiben zu lassen / Rodolphus autem eo modo Actoribus coram Reis principibus Rechtens zu seyn sich erbotten. Ergo, &c.

Quod ad primam exceptionem dicit, aliam causam esse spolii castri N. & mandati inter easdem. eam pependisse & ventilatam esse, & de Anno 26. per sententiam decisam, cuius executio demum facta, Anno 33. Hanc primam, Anno 51. introductam: Ex quo infert hanc causam cum prima illa nihil commune habere, imo plane diuersam & separatam esse maxime ex ea ratione, quod in prima Duces, in hac secunda Rodolphi narrentur spoliatores, licet nihilominus illam tantum connexitatem, prima ad hāc habeat quod ibi in mandato decreto præter restitutionem d. Castri N. eiusque pertinentiarū dd. Reis etiam mandetur, Actores sür weiterē eigenwaltigē Eingriff vnrechtlicher entsatzung/ auch bey ordentlichen Rechtē/ daß N. den jenigen / so ihne Forderung nicht erlassen wöllen zu recht zustehē vhrbütig/ zu handthabē/ zu schützē vñ jne ohne recht zuentsetzen keines wegs zu gestattē / in qua clausula primi mandati totus hic processus diligēter perpēsis mādati huius narratis fūdatur. Cōcludit ergo nō posse censeri eandē causā cū prima, atq; ideo nō potuisse Iudicē parte nō audita ab executiōe incipere. Nulla autē causæ cognitio præcessit & N. nondū conuicti sūt, super quo se refert ad acta causæ fractæ pacis. Præceptum porro executiuum † factum absque causę cognitione est ipso iure nullum. *Ias. in l. nec quicquam. n. 19. ff. de offic. proconſ. & in l filius fam. §. diui. n. 77. ff. de leg. 1. & in l. de pupillo. §. meminisse. n. 7. ff. de nou. oper. nunc.* Secundę exceptionis prima pars in iure cōmuni fundatur, Quod vero dicitur N. se Actori iuri coram Reis obtulisse, licet huius probationem offerant Rei, putarit tamen illam primā exceptionem satis firmam & efficacem esse, ita vt vel ex illa sola pronūciari possit. Pronunciandum concludit. daß Reus dem außgangenen vnd reproducirten Kayſ. Mandat/ noch zur Zeit zu gehorsamen nicht schuldig/ iuxta eius petitionē, cum refusione expensarum. Si Domini velint cassare mandatum, non repugnat. Et præter supra dd. rationes, quod hoc mandatum nondum sibi aliquem locum vendicare possit, conuincitur ex causa fractæ pacis, inter N. & N. quæ adhuc indecisa pendet, quæ propter admissionem defensionalium paritura est maximum præiudicium. Posset igitur sententiæ clausula hæc opponi, vnd mögen die Kläger in der Sach fractæ pacis procediru.

Votum correferentis:

Petit Actor super inducta petitione litis cōtestationem iniungi, Reo negante se teneri adhuc mandato parere. Quoad N. mandatum de restituendo hic decretum contra Reos, in quo Ducibus Reis mādatum, vt Actorem contra vim defendant, vnd jnen ohne Recht zuentsetzen keines wegs gestatten. Fundatur mandatum hoc super supplicatione Ducibus porrecta, vt scilicet N. coercerent à vi q̄ minarentur, vt sic mandatum optimo iure subsistere videatur. Nam & ratione omnimodæ iurisdictionis, quæ hodie principi † cuilibet competit, teneatur defendere is suos subditos, *c. 1. de offic. deleg. in 6. c. pro illorum. & ibi Innoc. de præbend.* Et tanto magis Reus Actorē defendere † debuisset, cū ab Actore per supplicationē fuerit requisitus, *per not. Bald. in l. 1. C. si tut. vel cur. fal. ex ea.* Contenta autem mandati, quando in continenti verificantur, potest summarie procedi, statimq; decerni, idque potissimū ex eo, q̄ hæc causa videtur esse potius causa exsecutionis. Omnis † autem exsecutionis causa est summaria, quia non habet instantiam. *Bart. in l. litibus. C. de agr. & cens. lib. 10. Lanfr. in c. 1. tit. de cauſ. deleg.* Sed videndum nunc, anne exceptiones Rei petitionem Actorum elidant? Excipitur hanc causam separatam à prima illa, Anno 22. introducta, & præcipue in puncto executionis, vt sit opus noua lite. Secundo excipitur daß Rei subditis ante Huldigūg zugesagt/ &c. plane vt supra, quorum etiam probationem offert Reus. Verum quoad primam exceptionem, satis apud Cameram constat, hanc causam esse diuersam ab alia, præsertim exsecutionis, in qua & exsecutio facta contra Duces Itē ibi Duces, hic N. ibi spoliū commissum eo colore, quod N. N. N. vxoris pater sine mascula ple decessisset, hic autem N. quod N. vxor N. fuerit tantū vsu fructuaria bonorum feudalium. Item spolium primum, Anno 22. hoc vero, Anno 51. factum. Iuris autem

quot

quot facta, tot actiones esse. Secunda vero exceptio iuris est. Quare putat frustra eorum probationem iniungi. Adiicitur & tertia exceptio, cum dicit Reus, se solum executionem facere non posse contra Landtgebrauch/cum non solũ regnet. Et licet hæc non per omnia est releuans primam tamen exceptionem releuantem esse putat. Neque enim hoc mandatum dici potest executoriale, cum certũ sit nullam sententiam præcessisse. Non obstat, quod dici posset, licet
5 hæc verba † *defendere, conseruare, manutenere* sonẽt in ius & nõ in factum, *Bart. in l. damni, ff. de damn. infect. n. 2. idem in l. stipulatio ista. in princ. nu. 4. ff. de verb. oblig.* Hoc tamen restringi debet vt procedat, si fiat promissio isthæc à priuata persona, non autem si princeps vel eius locum tenens promittat subdito, vel ipsi à superiore demandatum, vt subditum & eius bona sub eius protectionem suscipiat, tunc enim tenebitur defen-
6 dere † ab oppressionibus & violentiis contra illos, qui de facto agunt, & non contra eos, qui de iure turbant, *Fel in c. olim. n. 7. de accus.* Respon-
7 detur enim, etiamsi quis † iuramento se astrinxisset se defendere velle, quod tamen sint modi quibus excusaretur à periurio, de quibus *Fel. in c. ego N. Episcopus, n. 7. de iureiur. Ab in c. petitio, d. tit.* Ponderat quoque, quod hoc præceptum de defendendo factum fuit olim Ducibus H. & A. ideoque cum personale sit, personas eorum egredi non potuit, & sic vigor primi mandati ad modernum Ducem, cui nunquam mandatum fuit, extendi non potest. Imo etiam superstitib⁹ adhuc H. & A. inepte ante videretur ipsis demandata restitutio, in hoc secundo mandato, qui vigore prioris mandati defendere debebãt. Neq; enim Castrum hoc, cuius restitutio mandatur, penes Reos est, & ipsi non spoliarunt, *vt supra d.* ideo mandatum hoc secundum nequaquam executoriale dici potest. Quare potius Actores de dolo agere debuissent *Bart. in d. l. stipulatio ista, n. 3. de verb. oblig.* Ex quibus concludit, paritionem non solum iniungi non posse, sed mandatum ex officio videri cassandum, compensatis expensis, &c.

Votum II.

Videndum, an exceptiones elidant intentionem. 1. Exceptio est, quod hæc causa sit diuersa. Concedit esse nouum spolium, sed dicit, quod etiam Reus Dux sit spoliator, & pro tali debeat reputari: Debuit enim Actores defendere vigore primi mandati, cum tam potens fuerit, vt potuerit vim prohibere, & non fecit. *gl. & Ang. in l. ne quid ff. de inc. ruin. naufrag. Bald. in c. 1. §. conuenticula. col. 2. de pac. iur. firm.* Et licet nemo teneatur alium defendere, tamen hoc verum de priuatis non de Dominis terrarum. Præterea Dux iussus
8 est defendere, cur igitur hoc † non fecit, cum potuerit? *iuxt. c. dilecto. de sent. excom. in 6.* Ex hac enim negligentia censetur esse in culpa, *Calcan. consil. 40.* Item spolium habuit tractum successiuum, non momentaneum. Ergo, &c. *Abb. in c. constitutus, & in c. causam. extra de testibus. Ias. in l. ciuitas. ff. de reb. cred. & in consil. 139. lib. 4. Afflict. dec. 82.* Hoc amplius † qui securitatem promittit, 9
debet efficere, ne quis lædatur. *Corset. in singul. suis verb. securus.* Non potuerunt etiam Rei † pro 10
pria auctoritate possessionẽ ingredi *l. creditores. ff. ad l. Iul. de vi priu.* Concludit nouum esse spolium & causam nõ omnino separatam, & ipsum Ducem esse spoliatorẽ, putat Cameræ iurisdictionem fundatam & paritionem iniungendam. Et si vellet Actor conuenire Reos, id coram Duce faciendum.

Tertius concludit cum Corref. mandatum esse cassandum compensatis expensis. Quartus, Dn. non esse fundatos in iurisdictione.

Quintus concludit cum Referente, compẽsatis expensis.

Sextus putat eum teneri ad restitutionem vigore prius emanati mandati, vellet iniungere, vt in specie ageret contra exceptiones.

Septimus concludit nouam & separatam causam esse, & sic mandatum cassandum, compensatis expensis.

Sententia.

In Sachen/weylandt N. contra N. Mandati die Entsetzig deß Hauß N. belangend: Ist D. B. B. den 6. Martij jüngst beschehẽ begeren als vnnottürfftig/abgeschlagen/vnd von Ampts wegen zu Recht erkandt/daß gemeldt Mandat zu cassirn vnd auff zuheben sey/als wir solches auch hiermit cassirn vnd auffheben/compensatis expensis, &c.

VOTVM III.

In causa Mandati executorialis I. E. Probst zu Sanct P. *contra* S.

SVMMARIA.

1 *Iudicis est curare possessorem, neque conuentum neque citatum, in sua possessione non turbari, etiam ex rescripto principis, aut interlocutione Iudicis.*

2 *Rescripta principis ita intelligenda, vt nemini iniuriam faciant.*

3 *Principis intentio talis præsumitur esse, qualis & legis scriptæ & rationis naturalis.*

4 *Rescripta sunt modici præiudicij.*

5 *Principum rescripta intelligenda, ne alteri noceant. &* num 2.

6 *Fines rescripti diligenter attendi & extra illud subiectum non extendi debent.*

7 *Rescriptum non porrigit effectum suum vltra personas in rescripto contentas.*

8 *Imperator si in rescripto apponat clausulam* remota appellatione, *tertius nihilominus pro suo interesse appellare potest.*

9 *Iudex à præcepto inchoare non debet.*

10 Exe-

10 *Executor merus potest cognoscere de causa principali, maxime si ordinarius sit Iudex.*
11 *Executor proprie quis dicatur.*
12 *Exceptio declinatoria ante litem contestatam proponenda est.*
13 *Vincens Rei vindicatione duo habet remedia.*
14 *In officio Iudicis quomodo procedatur.*
15 *Sententia contra vnum lata non debet alteri nocere.*
16 *Res iudicata est stricti iuris.*
17 *Executio contra non citatum, nec nominatum fieri non potest.*
18 *Citatus potest sæpe habere causam contradicendi.* & num. 19.

VIdendum primo de nullitate. 2. de actione. 3. an competierit. 4. de causa principali. 5. de sententia & expensis. Quoad nullitatem breuiter dico, allegatas nullitatis vbique exceptiones non attendendas esse. Et omnium primo non obstat, quod dicitur Senatui C. non causæ cognitionem in mandato, sed nudam saltem executionem demandatã esse, ideo nulliter in causa principali processum & pronunciatum, *per l. si vt proponis. C. de execut. rei. iud.* Nã illud quidem concedo verum esse quoad H. L. & successorem eius H. N. Quoniã vero contra semel facta est executio, & sic mandato paritum, non potest vigore eiusdem mandati ad nudam Actoris instantiam executio fieri, contra tertium, neq; citatum neq; condemnatum tali casu, quia est quasi inchoatio litis. *l. cum quæritur. cum l. seq ff. de except. rei iud.* Requiritur etiã alia causæ cognitio & nouus processus. *Rota decis. 25. de sent. & re iud.* Quinimo huiusmodi rescriptum siue mandatum non valeret, cum † Iudicis sit curare, possessorem, neq; conuentum, citatum in sua possessione non turbari, ét ex rescripto Principis aut interlocutione Iudicis *l. fin. C. si per vim vel alio mo. l. meminerint. C. vnde vi. Alex. cons. 5. vol. 2. c. licet plus de præbend. in 6.* Sunt † enim rescripta Principis ita intelligenda, vt nemini iniuriam faciant. *l. ex facto. vbi Bald. ff. de vul. & pupill. sub. l. nec auus C. de emancip. lib. c. super eo. de officio deleg. vbi Panor.* Intentio † enim principis talis præsumitur esse, qualis & legis scriptæ & rationis naturalis. *Dec. cons. 11. vol. 2. cons. 209. vol. 2.* Hinc est, quod dici consueuit, rescripta † esse modici ꝓiudicii, *Bal. in l. 1. C. de rescript. Bellon. cons. 418.* Vnde sequitur, non obstare ét, quod supplicationis tenor generaliter loquatur de omnib⁹ bonis in districtu C. sitis. Ergo executionem quoque contra hanc faciendam, quia vt dictum, rescripta, † illa intelligenda ne alteri noceant, *d. l. ex facto, Dec. d. cons. 209. gl. in l. Sed cum ab herede. verb. alterius ff. ad Treb. Ias. in l. quoties. C. de precib. Imp. offer.* Fines enim rescripti † diligenter attendi, & extra illud subiectum non extendi debent. *Salic. in l. & si nõ cognitio. C. si contra ius vel vtili. publ.* & † rescriptum non porrigit effectum suum vltra personas in rescripto contentas, *ca. super eo. de officio deleg. l. ff. de cõstit. princ.* Hinc est, si Imperator † in rescripto apponat clausulam, *remota appellatione* quod tertius nihilominus pro suo interesse appellare possit. *Bar. in l. 1. §. interdictum ff. à quib. appellare lic. Franc. in c. pastoralis. de appel. tex. in c. super eo. vbi Panor. eodem.* Cum igitur tertius saluum semp habeat ius suum, & Iudex † à præcepto inchoare non debeat. *l. 1. C. de execu. rei. iud. l. Iudices. C. de iudic.* opus fuit causæ cognitione, vt sic de iure & petitione Actoris constaret. *iuxta l. fin. C. si per vim vel alio mod.* vbi ex partiũ assertione negotiorũ merita panduntur. Et vt summatim dicam in hac quæstione; vtrum executor possit cognitionem adsumere & iurisdictionem exercere, atq; de principali causa cognoscere, sic distinguitur. Aut est executio facienda in alia re & diuersa super qua pri⁹ non fuit cognitum: Et potest ét † merus executor cognoscere de causa principali, maxime si ordinari⁹ sit Iudex, vt hoc nostro casu, *Bald. in d. l. et si non cognitio, vbi & Ias. & Salic. C. si contra ius vel vtil. publ. Panor in c. de cætero, de re iud. Bart. late in l. à diuo Pio. ff. de re iud.* Licet ét meo iudicio hic non sumus in casu executionis, sed potius iurisdictionis ordinariæ. Is n. ꝓprie executor † dicitur, qui post sententiã inter partes, audita & discussa omni lite ꝓlatum rei iudicatæ rigorem ad effectum ꝓducit. *l. executorem. C. de exec. rei iud.* Sed contra Reum nulla fuit sententia lata. Ergo contra eundem nihil exeq nec debuerunt, nec potuerunt. Quod deniq; de ꝓtestatione & ꝓrogatione iurisdictionis obiicitur, nihil facit, † qa constat exceptionem declinatoriã ante litem contestatam ꝓponendam esse, *l. fin. ff. de except.* Concludo, quoniã hic agitur de alia re contra aliã psonã, allegatas nullitates nõ obstare. *De actiõe.* Duplex remediũ victori competere, ꝓ facienda executione notũ est, officiũ scilicet † Iudicis, & actionẽ in factum ex re iudicata. *Bart. in l. à D. Pio. §. 1. & tot tit. ff. de re iud.* qui loquuntur de executiõe per officium Iudicis. *Spec. de exec. sent. §. breuiter.*

Nunc in præsenti, si exceptiones & intentionem Actoris consideremus, actum videtur officio Iudicis. Nam Actor ꝓtestatur in actis Cameræ, se executionem petiisse à Senatu C. non vero causæ cognitionem. Cæterum qa libellus datus est, lis desuper contestata, & iudicii ordo obseruat⁹, putarem magis vigore iudicati prius obtenti actum in factum actione ex re iudicata in qua libellus offertur, & lis contestatur, sicut in aliis actionibus. Verum in † officio Iudicis sine libello & litis contestatione per nudum officium & viam præcepti proceditur: Et priori casu executio sententiæ habet instantiam, sicut aliæ actiones: In posteriori non tamen, sed perpetuo explicari & finiri potest. *Dd. in l. properandum. Ferrar. in form. execut. sentent.*

An competierit: Siue dicamus officio Iudicis, siue in factum actum esse, mihi sane videtur, neutram contra Reum competiisse: † sententia

contra vnum lata non debet alteri nocere. *tot. tit. C. res int. ali. act. l. 1. ff. de execut. rei iudic.*
16 *fac. l. non debet ff. de Reg. iur.* Et res † iudicata est stricti iuris. *Alex. in l. sape. vbi Zas. ff. de re iudic. Castr. consil. 87. p. 1.* Atqui hoc casu Reus ratione prædiorum litigiosorum nunquam fuit citatus, aut
17 in iudicio nominatus. Ergo executio † contra non citatum nec nominatum fieri non potest. *Bald. in consil. 49. p. 3. l. à diuo Pio. §. si super ff. de re iudic. Marant. p. 6. de execut. Jentent.* Quia fuisset cita-
18 tus, potuisset forte habere † iustam causam con-
19 tradicendi. *Bald. d. consil. 149.* Et hæc † notissima sunt, si tertius ille nesciret litem agitari super dominio rei, quã possidet. *Barth. Zas. & Dd. in l. sape. Bald. consil. 149.* Quo casu nunquam illi potest præiudicare sententia contra alium lata.

Concludo itaque non competiisse, & pronunciandum bene iudicatum, male appellatum, cum refusione expensarum. vix enim video, quo pacto possit effugere pœnam temere litigãtis, cũ appellatio sit euidẽter friuola, vnde eum Fisco in 20. marcas argenti cõdẽnare volo.

Sententia: Jn Sachen Herrn N. N. Probst zu S. N. Appellanten eins/contra N. N. Appellaten ander theils / ist allem fürbringen nach zu recht erkand/daß in vorigen instantzien wol gevrtheilet / vbel davon appellirt, vnd daß gedachter Appellant jme dem Appellaten die Gerichtskosten in beydẽ instantzien auffgelauffen/auff rechtliche ermässigung zuentrichten vnd zubezahlen schuldig sey/ꝛc.

TITVLVS XVIII.

De mandatis pœnalibus.

SVPPLICATIO I.

Pro mandato pœnali. In causa F. contra Cardinalem C.

HOchwürdiger Fürst/ Röm. Kayserl. May. Cam. Gnädiger Herr/E. F. G. bringt Anwald deß Wolgebornen H. J. F. hiemit Vnderthänig klagend für vnd sagt. Wiewol dem Hochwürdigsten F. Cardinal C. N. vnd jrer hochfürst. Gn. Officialn vnd Richtern deß Geistlichen gerichts daselbstẽ/laut den 12. tag Januarij nechsthin an diesem hochlöblichen Kayſ. Cammergericht cum causæ cognitione außgangenen / vnd hernacher den 19. Martii/reproducirten Peenal Mandats cum retro scriptis executionibus bey Peen 10. Marck lötiges Golds ernstlich mãdirt worden/Daß sie Anwalds Herren Principal in Prophan vnd Weltlichen sachen / welche nit ad forum ecclesiasticum, sondern für den competentem Iudicem secularem gehören/an seiner vber der Herrschafft W. B. so dem Reich ohne mittel vnderworffen/hergebrachten vnvermittelten Obrigkeit / Iurisdiction, Recht vnd Gerechtigkeit/durch jrer hochfürst. Gn. bemelt Geistlich gericht vnd Richter kein turbation, eingrieff oder neuerung nit zufügen sollen.

Daher sich dann Anw. Herr Principal aller billichkeit nach versehen / Es solte demselben gehorsamlich parirt vnd gelebt worden seyn / So seye doch solches nit allein nicht geschehen/Sondern es habe auch jrer hochfürst. Gn. Vicarius, ohne zweiffel auß deroselben befelch/oder doch zũ wenigsten mit jhrem vorwissen / vnd willen / sich vnderstanden / auff vnbefugtes anhalten eines Ehrwürdigen Thumbcapituls / vnd dann eines Bürgers daselbsten genandt/H. D. verordneter Vormünder / die gemeine Erben / wie auch den Amptmann allda / vmb daß sie von einer angemaßten schuldtforderung vnd als einer Temporal vnd Prophan sach wegen/auff gedachts Officials vnd Geistlichen gerichts vermeinte vnbestendige citation nit erschienen / Sonder darwider offentlich protestirt / vnd solche protestation so wol dem Official als auch eines Ehrwürdigen Thumbcapituls bestelten Procuratori der gebür nach insinuiren lassen / Wie im fall der noth mit dem darüber auffgerichten instrumento zu dociren, vermeintlich vnd nichtiglichen in Geistlichen Bañ gethan/auch darüber an den Pfarrherrn zu N. B. offentliche denunciationes außgehen lassen/laut beygelegter Copeyen sub literis A. B. & C. vngeachtet daß Anwalds Herr Principal / bißhero einigem Menschen die iustitiam gegen seinen Vnderthanen nicht protrahirt oder denegirt/sondern je vnd allwegen männiglichen auff sein gebürlich anruffen zu schleunigem gleichmässigen vnd vnpartheyischen Rechten außtrag verholffen habe.

Welches dann gegen einem Ehrwürdigen Thumcapitul / vnd den D. Vormündern ebner massen beschehẽ were/ Da sie Anwalds Herren Principal darumb ersucht hetten / Wie jnen dann der weg hierzu nachmahln offenstehet/vnd billich vmb soviel weniger beschwerlich fallen solle / Dieweil jnen auff den fall sie sich mit der Erkandtnuß jhrer Gn. als diß Orts ordinarii & competentis Iudicis beschwerdt zu seyn vermeinen würden/Die appellation an dieses Kayserl. Cammergericht jederzeit bevor steht / vnd vnbenommen ist. Wann nun aber dergleichen verbottene beschwerliche eingrieff vñ turbatiões, so wol den gemeinen beschriebenen Rechtẽ/als auch deß heiligen Römischẽ Reichs ordnügen/ krafft derẽ ein jeder in dem Gericht / darinnen er ohne mittel gesessen vnd gehörig / fürzunemmen / vnnd kein Obrigkeit der andern in jhren Gerichts zwang greiffen / noch die Weltlich vnd Geistlich iurisdiction confundirt werden solle / ex diametro zuwider vnd entgegen sind / Dardurch auch den Geistlichen die Thür geöffnet würde / alle temporal vnd Prophan sachen auch inter meros Laicos, wie diß Orts der D. Vormünder halben vermit-

vermittels deß Banns oder excommunication, per indirectum an sich zuziehen/vnd hergegē die weltliche Ständt jrer hergebrachtē Obrigkeit vñ Gerichtszwang ipso facto zu entsetzen/welches aber nit allein dem H. Reich an seiner superioritet & iurisdiction zū abbruch nachtheil/vnd schmelerung gereichen/sondern es würde auch auß solcher confusion deß Geistlichen vnd Weltlichen gerichts zwäg im reich/leichtlich ein gäntz beschwerliche zerrüttung / weiterung vnd vnwesen entstehen. So ist dem allē nach an E. F. G. Anwalds nomine quo supra Vnderthänig bitt/sie wollen mehr vnd wolgedachtem seinem gnädigē Herrn Principaln ferrner mandat gnädig erkeñen/vnd mittheilen / vnd darinnen höchstgedachtē Herrn Cardinal/vnd J. F. G. Vicario vnd Official oder Geistlichen gericht bey einer Namhafften Peen ernstlich gebieten vnd aufferlegen / daß sie ohne verzug vnd einredt obangeregtē Geistlichen Proceß sampt den außgangnen denunciationibus cassiren, widerumb abthun/vernichten vnd auffheben/deßgleichen sich auch hinfüro am Chor gericht/ dergleichen /vnd hievor vngewohnter widerechtlicher eingriff enthalten/mit angeheffter gewöhnlicher Ladung ad docendum de paritione. Welches alles Anw. nit allein obgehörter massen sondern auch in einer jedwedern andern Form/ Gestalt vnd Weiß/wie solches de iure oder stylo dieses hochlöblichen Kayſ. Cammergerichts/jmmer zum kräfftigsten vnd bestendigsten beschehen soll/kan oder mag / gebetten haben will / darüber E. F. G hochadenlich miltrichterlich Ampt pro administratione iuris & iustitiæ Vnderthänigs bestes fleisses anruffendt.

E. F. G. Vnderthäniger gehorsamer N. N.

Lt. cauens de rato & mandato.

Decretum:

Erkendt in consil. 30. Octobris Anno 96. Huic simile extat pro mandato pœnali, in causa D. B. contra P. G. Diese schuldtverschreibung/ in welcher der Kauffer wider von dem Verkauffer zufordern / censetur contractus vsurarius etiamsi omnibus priuilegiis in optima forma renunciauerit, sicque in Camera: atque propter hanc causam mandatum tantum cum clausula, decretum in consil. 23. Decembris Anno 64.

SVPPLICATIO II.

Pro mandato pœnali. In causa S. Z. contra G. zu S. B.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayserl. May. Cammerrichter Gn. Herr / E. F. G. haben auß beygefügter supplication pro mandato pœnali sine clausula, vñ darauff verzeichneten decret gnädig zuuernemmen/ was massen dem Herren Beklagten / vmb seinen Bericht jnnerhalb sechs wochen hierauff zuthun/soll geschrieben werden/ Welches zwar Anwaldts Principaln für jhre Person wol leiden möchten / Vnd deßwegen kein bedencken hatten/weil aber die contenta supplicationis nicht auff blossen narraten beruhen/ sondern mit documenten, vnd Beylagen/ deren Originalia bey der Gräflichen Cantzley enthalten werden / in continenti soviel dessen zu decretierung deß gebettenen Mandats von nöthen bescheinet worden / Auch durch das gerichtliche Protocoll in sachen N. contra N. G. N. mādati de relaxandis captiuis ferners köñen dargethan werden/auff welchē Fall der Visitation abschied/ in welchem versehen/daß den Vnderthanen wie die Obrigkeit nicht leichtlich (nemlich auff blosse narrata) mandata sine clausula zuerkennen/ sondern zuvor vmb bericht zuschreibē sey/sich gar nit erstrecket / Inmassen dann auch derselbe auff die causas captiuorum, tanquam summe priuilegiatas, miserabilesque personas concernentes gar nit gedeutet vnd verstanden werdē kan/ auch solches biß anhero nit gehalten worden / wie mit vielen præiudiciis auff den nothfall darzuthun/ neben deme / wo ferrn dem Herrn beklagten diß orts simpliciter vmb bericht solte geschriebē werden/ hette mā sich nichts anderst zuversehen/ dañ dz der gefangene / welcher hiedurch bey J. G. in grossem verdacht were (als wann diß werck/ also durch jn angeordnet) in die vorige harte Gefängnuß widerumb würde geworffen / gegen jhme de facto anderer gestalt/als hiebeuor geschehē / procedirt/vnd dardurch in eusserste gefahr Leibs vnd Lebens gesetzt werden möchte / welch vñheil vnd gefährlichkeit dann (soviel müglich) zuverhütē ist Als ist vnd gelangt an E. F. G. Anw. in namen/ wie obstehet/abermahls seine gantz Vnterthänige rechtmässige bitt vnd begeren/die geruhen jhm auff die narrata voriger supplication das gebettene mandatum nachmals Gn. zuerkennen vnd mitzutheilen. E. F. G. hochadenlich miltrichterlich Ampt hieräber höchstes fleiß anruffendt.

Decretum:

Leßt man es bey vorigem Decret bleiben/ doch ist das gebetten mandat sine clausula wider den Herrn beklagtē so ferrn erkent / dz er hie zwischen nichts thätlichs gegen dem verhafften vornemen sondern die Sach biß zu fernern bescheid inn jetzigem Standt aller dings bleiben lassen soll / in consil. 2. Martt. Anno 94. Huic simile extat votum p mandato pœnali vmb abschaffung vngewöhnlicher fröhnen. In causa W. M. contra N. Si nostri supplicantes Comitem ex possessione sua der vngebürlichen Fröhn vnd Dorffriedens/ quam in Camera hic per sententiam suam obtinuit, legitime eiicere velint, hoc ipsum non per viam mandati, sed per deductionē petitorii & viam citationis faciant. Præterea in puncto deß Wein einlegens vnd Vngelts: quandoquidem punctus ille citra communionem

illam, vnde saltem per comitis scultetum communitati propositus est, properanter nimis, contra comitem magistratum suum, vt nos mãdatis Cæsareis subueniamus, velle videntur. Ideo abgeschlagen. Ref. D.M. consent. D.R.O.R 1. Iunii Anno 79.

SVPPLICATIO III.

Pro mandato pœnali sine clausula. In causa P. contra C.P.R.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Kayserl. May. Cam. Gn. Herr / E. F. G. bringt Anwaldt deß F. Hochstiffts P. supplicando, Vnderthänig für vnd an / ob wol nit allein in Gött- natürlichen vnd aller Völcker / auch geschriebenen gemeinen Rechten / sonder auch deß H. Röm. Reichs wolverfaßten Ordnügen vnd Satzügen / heilsamlich versehen / Daß die commercia vnd Handthierungen / ohne welche humana societas nicht zuerhalten / allen so nit Barbari oder denuncirte hostes Imperii, frey erlaubt vñ zugelassen / auch ferner kein standt noch gliedt deß H. Röm. Reichs / den andern vnd seine Vnderthanen / so an gebürenden orten Recht mögen leiden / den freyen zugang Gewerb / Renth / Gült vnd einkommen abstricken / nemmen noch auffhalten / wie gleichfals alle Arresta, repressalien, gegenpfandungen / versperrung der commercien, verlegung der freyen Landstrassen / vnd stromung / auffenthaltung oder abstrickung der Alimenten, vnd Victualien: höchstverbotten / auß deß F. Stiffts Statt P. die Bürger / vnd Vnderthanen daselbst / von Römischen Kaysern vnd Königẽ / vber gehörte Ordnung gemeiner Recht / vnd Reichs abschieden / mit sonderbaren stattlichen Priuilegiis, der niderlag halbẽ / gewürdigt vñ versehẽ / auch deroselben von etlich 100. Jaren hero in vnverruckter possession vel quasi der gestalt gewesen / Vnd (außgenommen / der in newlichkeit vnderstandenen thatlichkeit) noch seyn / daß deß stiffts Vnderthanen vnd Bürger / allerhand Kauffmanschafften nit allein von einem vom Fest der H. büsserinn Mariæ Magdalenæ biß 14. tag nach Stephani in erfindung offnem allgemeinẽ Marckt / auch sonsten alle vnd jede Erichtag vnd Freytag durchs gantz Jar / zween angestelten Wochẽmarck / sonst auch alle tag wie es einem jeden geliebt allerhand Kauffmanschafft / Frucht / Getreidt / vnd alle andere Victualien so wol auß dem Hertzogthumb B. als deß F. stiffts ohn mittelbaren Herrschafften / N. vnd N. dẽ Ertzstifft S. B. Graueschafft T. Bisthumb N. N. N. N. N. vnd in gemein fast allen Gewerb, vnd Handelsstätten / Orten vnd Gebieten hero durchs jetztgedacht Hertzogthumb B. zubesagter niderlag / vnd respectiue jar / vnd Wochenmärckten gebraucht / vnd jhres gefallens geholt vnd gefürt / Dardurch ferner die Fürstl. hoffhaltung / auch das Thumbcapitul / vnd sonderlich gemeine Statt P. so ringsweiß kein einige Handtvoll / vmb sich / Getreidt / zu jhrer Vnderhaltung / vnd Alimenten zubauwen weiß / nicht allein mit Victualien versorgt / sonder auch die Gewerbs vnd Handelsleuth / die Nahrung haben. Vnd dargegen deß Fürstlichen Stiffts / Beschwernussen / so dasselbe wegen der täglichen Reichs / vnd Craiß anlagen / so wol auch der nun etlich Jahr hero immerwerenden durchzügen auff jhm hat / desto besser tragen helffen / vnd die gemeldte durchzüg erschwingen können / also billich gemeldter Fürstlicher Stifft / vnd dessen Vnderthanen / wider solch gemein Recht / vnd deß Heiligen Römischen Reichs abschiedt / auch sonderbare Freyheit / vnd derselben possession nicht beschwerdt noch getrungen werden solten / Dessen jedoch alles vngeacht / hat der Durchleuchtigst F. P. R. verschienẽ Monats Junij / in seiner Fürstl. Durchl. Landt vnd vmb P. gelegne Empter / N. N. vnd anderen Pfleg / Landt / vnd Mauthgerichten / nicht allein allen vnd jeden Vnderthanen / auß sonderbarer / zu diesem Fürstlichen stifft / gefaster Vngnad vnd widerwillen / ohne Grundt vnd Vrsach / allein daß dieser Fürstlicher stifft / wider hochermelte jhre Fürstliche Durchleuchtigkeit / an diesem hochlöblichen Kayserlichen Cammergericht in recht schwebende forderung / wie auch sonst obangedeute Niderlag / vnd einer darvon in Geheim geendten Straß vnd Gülden steig genandt / habenden Priuilegien ausserhalb Rechtens sich nicht begeben / noch selb sincken vnnd schwinden lassen wollen / offentlich hinfüran zu dieser Statt P. einig Prouiant / oũ anders / so den Pfenning berhürt / nicht zu zuführen / vnd auch jhnen den P. Vnderthanen im Landt vnd Hertzogthumb N. zu kauffen verbieten vnd verrüffen lassen / Inmassen durch jhr Durchleuchtigkeit Landtrichter zu N. N. von N den 10. durch N. N. Pflegverwaltern zu N. den 13. vergangenen Junij / vor offentlicher Kirchen / solch verbott auß habendem Fürstlichem befelch / durch die Landtschergen publicirt / vnd eröffnet worden / ja noch ferrner durch seiner Fürstlichen Durchleuchtigkeit Mautern auch Zollern zu N N. N. respectiue Mautern / auch Zollern zu N. N. alle vnd jede Gewerb / vnnd Kauffmannschafften / so auß obgedachtem Ertz- vnd Fürstlichen Stifft N. vnd andern der gleichen Orten mehr zu geschweigen dem Hertzogthumb B. weit obgezehlter massen nacher P. diesem Stifft / vnd armen Bürgerschafft daselbst zugehören vnd Viceuersa von / vnd auß dem Stifft P. auff bemelte Orth zu / durch die Fürstliche P. Handts / vnnd Gewerbsleuth verführt vnnd verschleissen sollen vnd wollen / also gar storren / auffhalten / vnd abstricken thun / Daß die jenigen so von oder auff P. Wahren / Prouiandt

vnd

vnd anderst / auch solche Sachen quæ seruando seruari non pollunt, führen oder bringen wollen / anderst nicht / als da dieselben deren bey jhme gefundenen Wahren vnd Gütern / pretium æquivalēs hindergelegt / passirt / vnnd fortgelassen werden / Wie dann durch gedachten Mauttern zu N. N. N. gleich nach publicirtem verbott mit 16. Pferden sampt Wahren vnd Kauffmanns gütern inn der Mauth zu N. de facto, als man von jhme verstanden / daß er zu P. ein Inwohner vnnd incola auffgehalten. Vnnd er nicht mit seinen Wahren / biß er mit N. N. Bürgern vnd Handelsman zu gemeldtem N. Bürgschafft geleist / daß er gemeldte Wahren vnd Kauffmans Güter / zu P. nicht ablegen / sonder forth vnd anderer Orthen verführen / oder aber inn dem Fürstenthumb B. versilbern wolle / von statten gelassen worden / Also seyn auch zweyen Armen diß Stiffts Vnderthanen zu N. vor dem N. Waldt wohnent / als dieselben kurtz verschiener zeit zu N. inn Böhmen vier Lagel mit Brandtwein erkaufft / vnnd solche von hieauß dem Jhnstramb nach auffwerhts / inn Hoffnung etwas wenige darbey zu jhrer besserer vnderhalt zugewinnen / Auff zwey von jhren Nachbarn entlehenten Rossen geführet zu N. durch angeregten Zollner den 18. Junii jüngsthin bey anderthalb Eimer Brandtwein abgelegt / vnd auß freuentlichem fürgebenem befelch genommen worden. Die Roß aber / weil es lehen Roß seyn / vnnd der Lohn darvon gegeben werden muß / der gestalt / daß sie nicht Güter auff denselben nach P. führen / sonder solch ledig heim treiben wollen / passirt fortgelassen worden / Inn gleichem hat N. N. Mautner zu N. N. N. Bürgern inn der N. zu N. den 12. gemeldts Monats Junii am Roßzoll mit tufft Kalck zu N. so lang biß er darfür 6. gülden bezahlt / vnnd erlegt / auffgehalten / Wie dann auch N. N. Bürgern vnnd Visch Keufflern zu N. an besagter Mauth N. am Vischzöllē / so er verschienen Herbst mit Vischen nach T. verführt / vnnd 40. gülden wehrt sampt einer Vischerwag etlich pfundgewicht / etlichen Schiffgeschirr / vnnd Zollerladen / an bemeldter Mauth Scherding vor gehalten wirdt / Gleicher gestalt / nach dem d Römischen Kayserlichen Mayestet / vnsers aller gnedigsten HErren Cammer vnnd Hoffmeister d Landtschafft oder Graffschafft T. vergangnē April / ein anzahl Getreidt / mit diesem außtrücklichem pacto von gemeiner Statt P. erkaufft / Daß die solutio zu P. periculo emptoris beschehen soll / Vnnd wol ermeldte löbliche Cammer vnnd Landtschafft durch N. N. Inwohneren vnnd Botten zu N. die Kauffsumma in einem Strackuaßl auff dem Jhnstramb allher geschickt / Ist durch angezogenen N. N. bey der Mauth N. vnangesehen / solches Geldt zum theil der Römischen Kayserlichen Mayest. vnserm aller gnedigsten HErren / zum theil aber dero getrewen Landtschafft der Fürstl. Grafeschaft T. zugehörig gewesen / solches Strackuaßl abgelegt / vnnd allein darumb / daß man zu P. das Getreidt bezahlen soll / innbehalten. Nicht weniger ist der N. N. am Clogzillen / die er N. kaufflich versprochē / sampt etlich Päßlein Bier allher angehörig / Vnnd dann N. N. der Rechten Licentiaten / vnnd gemeiner Statt P. Syndico ein Sack mit Weytz / vnnd Päß mit Bier / so jhme von HErren N. N. zu Järlichem Salario gereicht wirdt / abgeladen worden.

Wann aber geklagte verbot / trangsall vnnd beginnē allem zum zwang / beunfriedigung / auch innerlichem verderben / deß gantzen Fürstlichen Stiffts P. fürgenommene beharrliche sperrung deß freyen zugangs / der Gewerb / Nahrung vnd Alimenten, Proviant / vnnd andern berechtigten Notturfften / vnnd dahero augenscheinliche feindtmessige zunöthigung vnd pugnantia cum charitate Christiana nicht allein obangedeuten Rechten / vnnd deß heiligen Reichs Abschieden / krafft deren die commercia vnnd communicatio annonæ & victualium, so von GOTT dem Allmechtigen / zu deß Menßlichen Geschlechts notturfft verordnet / männiglichen erlaubt / hingegen die impedimenta, ne victualia ad forum peruehantur verbotten / Sondern auch obangezogenen deß heiligen Reichs constitutionibus, zum höchsten / vnnd aller dings entgegen / darzu gemeinem Nutz / welcher dardurch nicht wenig verhindert / vnnd inn gefährliche zerrüttlichkeit gesetzt würdt / schnur strack vnnd ex diametro zu wider / vnnd dermassen beschaffen / daß es für sich selb ohe einige weitere Erkandtnuß straffwürdig / auch diesem Fürstlichen Stifft P. gemeiner Bürgerschafft vnd Inwohnern gemeldter Statt P. welche ein mahl der Commercien mit den Benachbahrtē / nicht entrahten mag / zu vnwiderbringlichem Schadē / eusserstem verderben vnd vndergang / so darauß nohtwendig / wann solchem länger zugesehen / vnnd nicht auff das zeitlichst vnnd fürderlichst / durch gebürliche mittel Rechtens begegnet / vnnd gesteuret würdet / ob extremum moræ periculum erfolgen muß / vnaußbleiblich gereichen würdt.

Dannen hero es mit dieser Exorbitierender handlung also notorie bewandt / dz E. F. G. vnd diß hochlöblich Kayserlich Cammergericht / dieselb vermög deß 22. tit. part. 2. deß Kayserlichē Cammergerichts Ordnung / durch starcke mandata ohneinstellig abzuschaffen befügt / beuorab dieweil Kläger an statt deß Fürstlichen Stiffts sede vacante, vnnd dann beklagter Hertzog dem heiligen Reich ohne / vnnd seiner Fürstlichen Durchleuchtigkeit consortes mit mittel vnderworffen / vnnd also dieses Kayserlich Cammergerichts Iurisdiction vberflüssig begründet.

Also gelangt an E. F. G. Anwaldts im namē

wie obstehet/vnderthänige Bitt/jme wider hochgedachten Herzogen in B. dero Regierüg E.M. darzu Pflegere / Landtrichter/ Pflegverwaltern/ vñ respectiue Zollnern zu N. ein ernstlich mãdatũ pœnale sine clausula, dardurch seiner Fürstl. Durchleuchtigkeit vnd jnen mitbeklagten / bey hoher straff aufferlegt/ vnd befohlen werde / daß sie nicht allein alle gemachte Verbott vñ Gebott/ deß freyen ab: vnd zugangs der Gewerb/ Victualien, annonæ, sampt allen desselbigen / anhängigen beschwerungen / als baldt / vnd ohne allen verzug vnd einred allerdings wider abschaffen vnd relaxiren, auch alles wider volliglich restituiren, vnd erstattẽ/ sondern auch hinfür an /dieses Fürstliche Stifft/vñ dessen arme Vnderthanen an jhren vblichen Gewerben / commercien vnd gebrauch/der offnen Lande vñ Wasser strassen/zu N. vnd sonsten in keinerley weg nit turbiren, verhindern/abhalten/oder beleidigen/vñ sich deßwegen gegen jnen selb oder andern / so denselben Kauffmanschafft oder Victualien zuführen aller vnrechtmässigen Arresten/verbott vnd sperrungen gäntzlich müssigen/euss:n vnd enthalten sollen in gewöhnlicher form/cum annexa citatione, &c. gnädig zuerkennen vnd mitzutheilen E. F. G. hochadenlich miltrichterlich ampt hierüber Vnderthänigs bestes fleiß anruffendt.

E. F. G. Vnderthäniger gehorsamer N. N.

D. Cauens de rato & mandato.

Decretum:

Erkendt in consil. 3. Augusti Anno 99. Huic aliud quoddam nõ inconueniens extat votum pro mandato pœnali cum clausula, In causa B. creditorum contra G. B. võ H. B. vñ dessen Haußfrawen/welches erkent in consil. 2. Mart. An. 83. Ref. D. H. consil. D. H. A. & D. F. cum clausula, ist mandatum erkent in causa Büttner contra Baumgarten. Item in causa der Wittibin von I. contra N M 12. Octobris Anno 58. & annexa citatio in termino zuerscheinen/ vnd de pensione soluta sub comminatione zu dociren. Sed caueat supplicans, ne citatio inseratur cum longo termino, item cum clausula ad comparendum in termino, & proponendas exceptiones quę locum habent, nisi sint lites finitę. Vlterior supplicatio anzeig vnd bitt pro mandato executoriali sine clausula auff beyligender supplicatiõ gegeben decret ab iisdem partibus id petebat sibi decerni ob has causas. 1. Quod B. omnibus exceptionibus in seiner verschreibung renunciauerit, ideoque non opus erat citatione. 2. Quod mandatum executoriale in casu non factæ solutionis ipsemet incluserat. 3. Quod creditor iam haberet ius, quod in processu judiciali post diuturnam demũ ventilationem primum consequeretur. 4. Quia mandatum sine clausula etiam decretum esset in causa S. contra S. Decretum ad hanc supplicationem 11. Martii Anno 83. per Dominos primi Senatus interlocutoriarũ, ad quos propter discrepantia in supplicatione prædictorum Dominorum vota, decisio eius dilata est. Inscriptum autem fuit hoc decretum, ist mandatum sine clausula erkendt. Pro ratione decidendi vide quæ tradit Gail. *lib. 2. obser. 45. per tot. & lib. 2. de pac. publ. part. 2. n. 25. cum seqq.* Vbi plura præiudicia addit, subdendo hunc esse legitimum in Camera procedendi modum super einsmodi partium conuentionibus, adeo vt si eiusmodi mandato termino præfinito debitor non obtemperet, nec causas releuantes, sese excusandi producat, quod tum possint ratione contumaciæ debitoris, implorante creditore arctiores processus sub pœna Banni decerni, & debitore obstinate in contumacia perseuerante, etiam condemnatio fieri. Quidam Domini voluerũt denegare, non propterea quod ab executione hoc casu incipere non liceat, sed propter negligentiam & inconstantiam supplicantis, post obtentos processus demum supplicationis petitionem corrigentis & mutantis, ne si pars aduersa resciscat, putet Iudicem in hoc conniuisse, & supplicanti in hoc gratificatum fuisse, tamen maioribus votis processus decreti.

SVPPLICATIO IV.

Pro mandato pœnali. In causa H. F. von G. H. contra Pratorem ibidem.

HOchwürdiger/ꝛc. E. F. G. bringt Anw. H. F. G. H. vnderthänig für. Ob wol in gemeinen beschriebenen Rechten / auch Kayserß Caroli 5. vnd H. Reichs peinlicher Halßgerichts Ord. heilsamlich versehen/daß kein Obrigkeit jemand so eines guten ehrlichen Leumuths ist/in Rechten ohnerwissener bestendiger Inditien / oder ohn glaubhaffte vorgehende diffamation, gefänglich annemẽ/viel weniger mit peinlicher frag vñ Tortur martern/auch ob gleich jemandt also gepeiniget/auff sich oder andere aussagen würde/ jedoch auff solche blosse delation, one deß beschuldigten Thäters kündige verleumbdũg vnd argwohn nit geglaubt / auch endlich nichts desto weniger dem beschuldigten auff sein oder seines befreundtẽ begeren der aussagen Inditien vnd Inquisition abschrifft/seine rechtliche purgation vnd defension dargegen fürzubringen mitgetheilt / vnd den befreundten ein freyer sicherer zugang gestattet werden soll. Wiewol auch Anwaldts Principalin H. F. Mutter/die gãtze zeit jres Lebens/sich erbar vñ Christ-

Christlich verhalten/vnd bey erbaren Leuthen keiner ohnzimlichen Handlung / sonderlich deß abschewlichen lasters der Zauberey verdächtig gemacht oder im geringsten berüchtiget gewesen: Dessen doch ohnangesehen haben die Ehrnueste wolgelehrte ꝛc. S. vnnd S. zu G. H. sie den 30. Julii jüngst auff etlicher / gleichfalls auß verdacht der Zauberey eingezogenē vnnd exequirten Weibspersonē/angegebene blosse vrgicht/inn ein böses stinckendes gefengnuß erbärmlich werffen lassen/vñ ohngeachtet Anwaldts Principal vmb abschrifft der aussagē / oder was mā sonsten diß falls für Inditien vnnd vrsachen haben möchte/ vnd sich zu jhr in das gefengnuß /mit jhr die notturfft reden zulassen / vielmahls angesucht/vnnd die Inditien zu perimirn/wie auch jhre vnschuldt gnugsam an tag zubringen sich vberflüssig anerbotten/haben sie beklagte doch solches nicht zugeben wed jhne od sonsten jemandts zu jhr ins gefengnuß lassē wollen/sond jhr ohnuerhört / auch ohn einige vorgehēde confrontatiō de facto mit dem examine fort gefahren / Vñ weil sie sich keiner vbelthat schuldig gewißt / dahero nichts böses bekennen können / sie den 13. wie auch hernacher den 15. abgeloffenen Augusti jüngst / præcipitanter, non auditis vel attentis defensionibus, gantz vnmenschlicher vnbarmhertziger vnd insonderheit Weibs personen vnuerträglicher weiß/ireratis vicibus sine nouis indiciis gepeiniget/zerrissen vnnd auff die Folter gespannet/darauff auch also schwebēdt jedes mahl ein zeit läg hencken lassen/ Dardurch jedoch die geringste bekantnuß einiges maleficii nicht erzwungen /sonder die vnschuldt erwiesen / an tag gegeben/vnnd da schon rechtmessige Inditien zur verhafftung oder peinlicher frag vorhanden gewesen / wie doch nicht gestanden würdt / selbige gantz vnnd gar perimirt worden / Nicht destoweniger vber diß alles vnnd ferners zum offtern / Anwaldts Principaln Vnderthänigs erholtes anhalten vnnd begeren der Inditien / vnnd erinnerung der eingezogenen Weiber aussagen vnbestandt/ noch das seiner Mutter oder jhnen daruon jhrer nohtwendigkeit vmb so viel besser zubedencken/ vnnd jhre defension dargegen zuthun / das geringste zugestellt worden / wirdt sie biß auff diese stundt inn gefenglicher hafftung auffgehalten/ der Inditien / aussag / vnnd Inquisition Copey verweigert / alles sie an darthuung vnnd herfürbringūg jhrer vnschuldt / Jhr vnd jhrer freundtschafft / zu vnwiderrüfflichen beschweren jhrer Ehren / vnnd respectiue Leibs vnnd Guts widerrechtlicher weiß gehindert vnnd verkurtzt.

Wann aber oberzehlte Handlung an jhr selbsten von Rechts auch Natürlicher billigkeit wegen / vnzimblich vnnd verbotten/noch einiges wegs in Rechten zu iustificiren, auch summum & irreparabile damnum & periculum in mora, sonderlich weil man sich anders nichts / als weiterer gefenglicher endthaldung / vnnd gleichmessiger wo nicht beschwerlicher thätlichheiten / oder durch solche langwirige gefengnuß / Marter vnd Impression / gewaltsamen Extorsion einer bekandtnuß jhrem gewissen vnnd der Warheit zuwider zuuersehen / vnnd dem anruffenden theil von rechts vnnd billichkeit wegen mandata sine clausula vigore tit. 23. p. 2. ordin. erkendt werden mögen.

So gelangt solchem nach an E. F. G. deren Iurisdiction diß Orts ohnzweiffenlich fundirt / Anwaldts im namen obstehet / gantz Vnderthänige bitt / wider gemeldte Herren S. vnnd S. zu G. mandatum sine clausula, darinn jhnen gebotten werde / Anwaldts Principaln Mutter/ auff bloß angeben anderer Mißthätiger personen ohn vorgehende zu Recht beständige ohnzweiffēliche Inditien / viel weniger ohne derselbē beweiß vnnd gründliche erkündigung / vnnd dargegen jhrer vnnd jhrer Befreundten rechtlicher Purgation, mit vnzeitiger Gefängnuß oder Tortur vnordentlichen vnd widerrechtliche ferner nichts fürzunemmen/zu vben oder zuhandlen/was also nichtiglich gehandlet zucassiren /vnnd sie/ausserhalb was mit ordentlichen Rechten mag beschehen/vnbeläſtiget zulassen/cum annexa citatione jhme gnädig zuerkennen.

Decretum:

Abgeschlagen in consil. 2. Septembris Anno 99. Repetantur superiora narrata, & subiungatur erkendt: 3. Septembris Anno 99. Huic simile quoddam votum extat pro mandato pœnali, vel in euentum citatione in causa G. von A. H. contra Abbatem zu M. Mandatum pœnale & pro inhibitione Referens decernere non potest. Sed magis dubitatur, an in euentū citatio petita decerni posset. Referens vult tamen, quod nec illa decernenda sit, nam potuisset bis appellare. Ergo sibi imputet, cur non appellauerit, & passus sit duo illa decreta in rem iudicaram transire, quod facilime per remedium iuris ordinarium impedire potuisset. Ideo simpliciter abgeschlagen / maxime ob id quod supplicans non poterit ostendere, daß der Abt zu M. immediate vnder daß Reich gehör. In consil. 12. April. Anno 64.

SVPPLICATIO V.

Pro mandato pœnali, vt Iudex sententiam conceptam ferre non differat. In causa B. contra O. B.

HOchwürdiger/ꝛc. E. F. G. gibt Anwaldt/N. N. zuerkennen/was gestalt seine Principaln vor etlich Jaren mit N. in vnderschiedliche rechtfertigung gerahten: (referunt hic lites diuersæ seu actiones:) inn welchen acht vnderschiedli-

chen Sachen so weit verfahren/das dariñ allenthalben/wie auch in einem immittels eingefallenē nebenpuncten / wegen angezogener Attentaten zum vrtheil / beschlossen / die Acta so wol in einer als andern Sachen rotulirt, an die Vniuersitet R. vmb belehrnung Rechtens vel ad cōcipiendam sententiā vberschickt / darauff auff alle vnd jede Sach verscheidene sententiæ, wie auch in puncto attentatorum besondere bescheydt vnnd vrtheil gefaßt/vnd zu sampt den acten deß Herrn Grafen von B. (nota supra mentionem huius circa narrationem actionum earundemque Iudicis:) Gerichts rähte ad publicandum, neben einer designation quo ordine sententiæ conceptæ zupronūcirē zugeschickt/laut gedachter Vniuersitet extract schreiben sub litera A hiebey gefügt. Ob nū wol die Partheyē aller seyts ad audiendas sententias citirt/auch erscheinē/darauff eine in puncto attentatorum interlocutori allein abgelesen/d vbrigen aber publication, Anwaldts Principaln erwartet/auch instēdig darumen angehalten /vermög vorgedachter designation vnd extracts. So habē jedoch vorgedachte Gerichts, rähte selbiges jnen verweigert / sondn vorgewant dz Anwaldts Principaln erstergangener vrtheil in puncto attentatorum, ein genügen thuen solten: Wiewol man nun darauff angezeigt/daß dieselbige jhre vires als nondū elapso decendio nit erreicht/sond darvō zu appellirē Anwaldts Principaln beuor stünde / in massen sie als dardurch hefftig beschwerdt zuthuē gemeint/selbige deliberation vnd beuorstehent beneficium appellationis jhnen auch/per suspensionem publicationis reliquarū, nit abzustricken/wie nit weniger rechtens & æquitatis, quod quando simul in vtroq; puncto tam principali quam attentatorum ad sententiā vsq; concluſū sit, quod tunc Iudex in vtroq; puncto simul cognoscere & pronūciare debeat, imo eadem sententia, licet quoad ordinem attentatorum punctus prior sit, vtrumque determinare possit: mit der fernern anzeig/ daß die vom gegentheil prætendirte attentata ad maternam hæreditatem, bey deren Proceß sie auch geklagt vnd außgeführt / die vbrige Proceß aber/ deren vrtheil publicatiō man diß seits desiderirt/ paternam hæreditatē, welche mit vorigen gantz kein gemeinschafft (vt patet ex supra facta narratione actionum) angeregt/also daß im fall die Gerichts rähte jñer darauff beharren wolten/ dz in principali, priusquam punctus attentatorū tam pronunciatiue quam executiue erörtert/ nit fortgefahrē möchte werdē / selbige remora sie dißfals tanquam in diuersis & separatis nit zuhindn: dessen alles doch ohnangesehen habē mehr gedachte Gerichtsrähte jhrer voriger meinūg angehangt mit der fernern anzeig / daß d gegentheil in kein ferner publicatiō bewilligē wolte/ Damit genugsam zuuerstehen geben/daß sie anders vnd weiter nichts / dann was dem Beklagten gegentheil geliebt/zuthun gemeint. Wañ dañ G. Fürst vnd Herr/Anwaldts Principaln zum höchstē beschwerlich/daß jhnen nach so langen Jaren hero gefährtē Processen/auch entlich gefaßten vrtheilen/dannoch die pronunciation seu publication sententiarum vorgehalten/ vnd also rechtloß gelassen werdē sollen/vñ E. F. G. auß oberzehltē/ꝛc. hell vñ klar zuvernemē / daß mehrgedachter punctus attentatorū, darumben in andern nit gesprochen werden will/mit selbigen gantz kein gemeinschafft / sondn ex diuersis plane causis diuersoq; agendi iure promanantes ad diuersas plane res & finem tendentes seyē darumben gedachte Gerichts rähte im wenigstē verursacht / die gefaßte vrtheil zuhinderhaltē / vñ also ius & iustitiam zu Anwaldts höchstē nachtheil / zu verweigern vnd denegiren.

Als gelangt an E. F. G. Anwaldts Vnderthänige bitt /dieselbe geruhen gedachtē seinē günstigē Principaln ein mandatū pœnale sine clausula, an vnnd wider obbemeldten Grafen A zu dē endt/in gnaden vnd von rechts wegē zuerkennen vnnd mitzutheilen / daß er ohne fernern verzug vnd einredt / wo nicht alle/jedoch zum wenigsten in mehr angeregten 6. sachen/von d Vniuersitet R. zwischen jhnen obbenanten Partheyen verfaßte vnd beim Gericht zu N. verschlossen endhaltene vrtheil publiciren/eröffnen/vnd jhnen von rechts wegen ergehen lasse.

Decretum:

Erkendt in consil. Aprilis Anno 1600 Huic simile extat votum pro mandato pœnali, vel in euentum citatione & inhibitione in causa G. zu C. contra G. zu E. B. Referens denegat processus, quia Camera non est fundata in iurisdictione, ex qua partes habent die Außträg/ deinde bona, de quibus fit mentio in appellatione, sunt feuda Abbatis Fuldensis, denique factum tale non est, vt possit incipi à præcepto.

Copia citationis ad videndum se incidisse in pœnam L. censemus. C. de litigiosis. In causa S. B. contra H. L. B.

WIr Rudolph/ꝛc. entpieten C. von C. H. vnd H. F. vnser Gn. ꝛc. Vnserm Kay. Cammergericht hat/ꝛc. W. J. Graf zu S. B. supplicirēdt zuerkennen geben: Wie in den gemeinen beschriebenen Rechten/sonderlich inn L. censemus. C. de litigiosis. heilsamlich vnnd wol versehen/das alle vñ jede alienationes /rechthängiger vñ streittiger güter d massen verbottē/verpeenet/also da jemād selbigen vorsetzlich zuwid die streittige Güter verkaufftē/verpfenden/ od kaufflichē pfandschillings weiß vnd in ande wege an sich wissentlich bringē würde/ daß d Verkauffer vnd Hypothecans der gantzen summen / soviel er auß den streittigen Gütern

Gütern gelöset oder dieselbe versetzt vñ verpfänd der ordentlicher Oberkeit verfallen / vnd dem Fisco zu reichen schuldig / Gleichmässig auch der gantze contract nichtig vñ der wissentliche Kauffer oder contrahens rei litigiosæ seines außgelegten Gelds gegen dem Fisco verlustigt / auch das streittig an sich gebracht Gut zurestituiren schuldig seye: Wiewol auch bey vnsers Kayſ. Cammergerichts iustitia ex actis iudicialibus, &c. S. B. contra C. H. den dritten theil (narratur hic status causæ qualitasque, litis pendentia cum descriptione bonorum litigiosorum:) prosequirt / wie noch / vnd diesem nach euch beyden Beklagten nicht gebürt die vorerzehlte bona litigiosa respectiue zuverkauffen vnd zukauffen: Dessen jedoch alles vnerwogen habestu Besagter von C. dem Mitbeklagten H. F alle vorerzehlte bona litigiosa der Grafſchafft SB. eigenthümbliche Güter / one einige vorgehēd gebettene erlaubnuß wen gers beschehene S. B. bewilligūg / vor etwā 6. Jaren zukauff geben / du H. F. auch solche mit wissen deß Vitii litigiosi vorsetzlich kauffweiß angenommen / dich on ersucht wider jn Klägern in die Posseß gesetzt / vnd die streitige Güter auff ersuchen keines wegs abtretten wollen. Wann dañ ihr beide Beklagte als freye Landts zu F. vom Adel dē Reich on mittel nit wenigers als er suppli cirender Graff zugethan seyē / Dahero die Straff darinnen jhr beide vigore d. l. censemus. fellig zu condemniren vnserm Kayserlichen Fisco verwürckt / auch diese Fiscalische sach sonsten nirgēt anderswohin als an mehr bemeldt Cammergericht / one mittel gehörig vñ die iurisdictio desselbē fundirt: solchem nach vmb diese vnsere Kay. Ladung / ꝛc. anruffen vnd bitten lassen / auch erlangt daß jnen selbige an heut dato erkent worden. Hierumb / ꝛc. citamus vos vt compareatis in dicto nostro iudicio Camerali 25. Octobris, &c. zusehen vnnd hören / euch vmb geklagter alienation contracts vnd handlung willen / contra L. censemus C. litigiosis begangen / in die darin bestimte Peen gefallen seyn mit Vrtheil vñ Recht sprechen / erkennen vnd erkleren / oder aber exceptiones si quæ sint / dargegen fürzubringen.

SVPPLICATIO VI.

Pro mandato pœnali ad reddendum rationes tutelæ. In causa R B. contra R. B.

Vormünder.

HOchwürdiger / ꝛc. E. F. G. bringt Anwald / ꝛc. Fraw G. F. von R. B. vnderthänig supplicirend für / ob wol nach ableben jhres gemals C. F. H. zu H. R. neben Anwalds Principaln die Edle ꝛc. N. N. zu Vormündern weiland A. H. jhres Eheleiblichen Sohns am 30. Aprils verschienen 93. Jar sich an diesem hochlöblichen Kay. Cammergericht bestettigē / vnd durch jren damals volmechtigen gemeinen Anw. den pfleglichen Vormünder Eydt in jre Seel schweren lassen / daß sie nemlich neben anschaffung besagts Pupillen scheinbarlichen bestens / vñ vorkomung schadēs / sein Person Haab vnnd Güter in guten trewen verwahren / Jnsonderheit vber jre getragene administration gebürende rechnung vnd liferung thun wolten / alles bey verpfendung jrer Haab vñ Güter. Wiewol auch sich nach dem vnerforschlichen willen Gottes weiter zugetragen / daß ermelter Pupill den 9. Octobris jüngst abgeloffnē 99. Jahrs mit Todt abgangen / dahero alle seine hinderlassene Haab vnd Güter (außgescheidē etlichs heim vnnd widerfelligs) auff Anwaldts Principalin als leibliche Mutter / vñ onzweifliche einzige Erbin träsferirt / vñ vmb so viel mehr auch sich eignen wöllen / daß die obgedachte vor der zeit gewesene Mitvormünder / inhalts obberürter confirmation nunmehr nach erloschener Vormundschgfft / jhrer administration redliche rechnung / vnd zwar niemandt anderst als jr der Mutter vnd nechsten Erbfolgerin erstatten sollē. So hat doch solches bey jnē ongeacht Anwaldts Principalin deßwegē sie / zwar jres für sich selbst wissens halber vnnotwēdiger dingen ersucht / biß dato zum wenigsten in acht genommen noch verfangen wollen. Wann aber diese vnbillliche tergiuersation, nicht allein den Rechten vngemeß / vñ stracks zugegen / sonder zugleich auch Anwaldts Principalin / inn deme sie notwendiges berichts berührter verlassenschafft gelegenheit / dardurch beraubt würde / vnwiderbringlich nachtheylich: vnd aber in beyden Anno 48. zu Augspurg vnd 77. zu Franckfurt / von allen Ständē deß Reichs angenommene Policey Ordnung / wegen erforderung der Vormundts rechnung / allen Obrigkeiten ernstlich erinnerung gethan / darumb auch als in einer offnen von rechtswegen gebottenen sach nach besag algemeiner kundtlichen Rechten vnd berührter Reichsordnung / Jnsonderheit aber dißfalls da gedachte mitvormünder per solemne iuramentum, quod paratam executionem habere debet, sich darzu verlobt / dasselb zu gebürender handthab vnd volnziehung beschehener confirmation, vnd vor demselben gethanem trewen verspruch ohne hinder sich sehen / geneigt seyn sollen / vnd dahero diß Ka. Cammergerichts iurisdiction fundirt. Solchem nach gelangt Anwaldts im namen seiner Principalin an E. F. G. Vnderthänige bitt / die geruhen jhm wider obgedachte / ꝛc. ein Kay. Peenal mandat / darinnen jhnen bey einer namhafften Peen ernstlich gebotten werde mehr gemelter seiner Principalin obberührter jrer administratiō vnd verwaltung mit getragener Vormundschafft gebürende rechnung vnd lifferung zuthun / Gn. zuerkennen vnd mizutheilen. Hierüber E. F. G. ꝛc.

Decretum: Jst gebetten mandatum, jedoch cum clausula erkent / in conf. 16. Feb. Anno 1600.

SVP-

SVPPLICATIO VII.

Pro mandato pœnali, & citatione pro eo, qui metu, & propter resistentiam Iudicis infra longum tempus non appellauit, vel appellare ausus fuit. In causa L. contra L. B.

WOlgeborner/ ꝛc. Wiewol inn gemeinen beschriebenen Rechten / vnnd denselbigen gemeß in deß H. R. Ordnung vñ Abschiedē/ Anno 32. der mind zahl zu Regenspurg auffgericht/ wol vñ löblich versehen /daß kein Standt oder Oberkeit jhre Vnderthanen von jnen gesprochen vrtheilen sich deß appellirens zuenthalten/ oder von gethaner appellation abzustehen bezwingen/ sonder die appellationes, welche sonst dem Rechten oder andern rechtmessigen Priuilegien nit zugegen/ sollē frey lassen/ wo aber ein solchs nit beschehe/ das dieselb Oberkeit den Krieg jr eigen mache vnd darumb von dem beschwerdten theil beklagt mögē werden. So hat sich doch dēselben zuwider zugetragē/ als verschiener zeit nemlich im monat Augusto deß 43. Jahrs zwischen dem Ehrsamen N. an einem/ vnd dē N. anderstheils/ vor einem erbarn Raht der Statt N. ein vermeind nichtig oder je vnbillich endvrtheil / dardurch dann sein deß N. erkauffte behausung/ so er mit d Herrē 13. gutem vorwissen/ zu einem Wohnhauß verordnet/ vnd darzu auch mit mercklichem kosten sein Bawholtz/ vnd andere bereitschafft darzu bestellt für ein Badstuben zuseyn/ vnd bleiben erkent/ wider N. ergangen vñ außgesprochen / vnd er sich daruon auß guten rechtmessigen vrsachen/ in gebürlicher zeit vnd form deß Rechtens allhero an E. G. vnd diß hochlöblich Kay. Cammergericht noch inhalt der hiebey gelegten Copey derohalbē auffgerichtē appellation Instruments zu seiner zeit in originali fürzubringen/ beruffen vnd appellirt/ vnd folgends vor einem erbarn Raht/ zu L. B. in meinung dem L. B. Priuilegio deß appellirens halben ein gnügen zuthun/ vnd darauff sein appellation (wie sich gebürt) zuuolnziehē erschienen/ Dz aber ein erbarer Raht daselbst/ Jme N. alsbald durch einen jme vnuersehenen bescheidt/ in die verhör kommen/ in eins Rahts verwarung zugehen/ vnnd darinn als lang biß er gnugsam Bürgschafft vō solcher seiner appellation/ durch sich vnd die seinen gänzlich abzustehen/ vñ dieselben fallen zulassen bestelt zubleiben. Wie er dann auch alsbaldt durch eines Rahts Diener/ in dieselbig ihr verwahrung geführt/ vnnd daselbst bey hefftiger straff/ vnd betrawung ewiger thurnung getrungen worden/ ein solchs mit 3. statlichē Bürgen/ bey Leib vnd Gut zum höchsten zuuerbürgē/ darauß dann gefolgt / daß er N. biß anhero als ein eingesessener Bürger/ zu L. B. mit höchster gefahr sein/ vnd seiner Bürgen Leibs vnnd Guts/ seiner appellation nit nachkommē noch sich auß der Statt solchen hohen beschwerungen Raht zu suchen begeben dörffen/ wie dann solche forcht vñ bezwang/ so eins jeden standhafftigē gemüt bewegen möchte/ zu seiner zeit nach notturfft zubeweisen/ Darumb vnd dieweil dann er nunmehr nach so viel verloffener zeit/ vnd darinn zū theil gemülterter/ vnd vergangener hitziger bewegung seiner Oberkeit/ allein auß bösem neidischen anstifften/ vñ vngleichem bericht/ vnd antragen seiner widerwertigen verursacht/ soniel berichts vnd Trosts befunden/ dz jme zu abwendung solches vnordētlichen betrangs vnd beschwerung/ die obangeregte mittel vnd gutthaten der Rechten vnd deß H. Reichs Ordnung vnd abschieden/ hierinn zu gutem gedeyen mögen. So ist demnach an E. G. vō wegen vielernants N. mein Vnderthänigs bittlichs begeren/ vnd ansuchen jnen den Herrn B. M. vnd R. der Statt L. bey Peen/ berührter Rechten vnd Reichs Ordnungen / oder je einer anēn ansehentlichen commination zu mandieren vnd zugebieten/ von solchem jrem vnfüglichen betragen vnd fornemen gäntzlich abzustehen/ vnd also jn N. vnd seine Bürgen jrer abgetrungenen verpflichtūg one alle entgeltmuß ledig vñ loß/ vnd sie shalben an jrem Leib/ Haab vnd Gütern/ durch sich vnd die jren jn alle weg vnbeschwerd/ vñ jme N. in der hauptsachen/ vnnd darinnen erlittenen Kosten vnd Schäden halber allhie im Rechten zu antworten/ alles sampt vnd sonder in bester vñ bestendigster form/ weiß vnd gestalt / wie es nach gestalt der sachen/ vnd verordnung deß Rechtens vnd Reichs abschieden/ am füglichsten vnd fürträglichsten gebetten vnd erkent werden sol / kan oder mag. Hierumb E. G. vmb notürfftige hülff Rechtens in Vnderthänigkeit anruffende. Vnd im fall der notturfft jhme darneben auch ein Ladung wider N. N. N. tanquam vermeinten interessenten zu sehen vnd hören in erörterung dieser sachen/ wie recht zuuolnfahren / zuerkennen höchstes fleiß bittende/ ꝛc.

Decretum:

Assessores nihil decreuerunt, sed secreto informarunt, bonum vel consultum esse posse, si procurator fisci pro interesse ex officio agat: Quod incidenter proficeret oppresso, &c.

ALIA SVPPLICATIO.

In eadem causa contra L. B.

WOlgeborner/ ꝛc. Nun vngefährlich vor einē Jar verschienen/ hab ich von wegen deß armen beschwerdten N. Bürger zu L. B. diese hiebeygelegte supplication vmb Mandat vnnd Ladung mit darinn bestimpter Copey instrumenti appellationis, dem hiebey verwarten Original gleichmessig/ E. G. in Raht vbergeben/ vnd vmb gebürliche hülff der Rechtē angesucht/ darauff aber dazumal E. G. durch den Ehrwürdigen hoch gelehrten Herrn N. Assessorn mir vngefährlich diese

dieſe vnd dergleichen meinung gnädiglich laſſen fürhalten/ Es möchte villeicht/ jme dem Supplicanten auff ſein beger etwz zuerkennen ſeyn/ Aber darneben auch wol geſehen/ wo man vermeindte zuhelffen/ daß man jme mehr enthelffen vnd jne oder ſeine Bürgen in weitere beſchwerung Leibes vnd Guts/ bey denen von E. beuorauß dieſer zeit im ſtillſtand d ordentlichen Proceſſen diß Ka. Cammergerichts bringen möchte/ Darumb ſtünde meiner Partheyen vnd mir zuuor wol zubedencken/ ob wir jetzunder in werender ſuſpenſion deß Gerichts gegen N. etwz außbringen/ oder damit biß zu wid angehendē Rechten/ verziehen wolten/ vnd wiewol mein Principal auff ſolchen gnedigē vnd günſtigen beſcheid/ vñ verwarnūg bey jme bedacht geweſe/ ſolche ſeine hoch anligēde beſchwerliche ſachen biß zu wider angehenden Rechtē mit gedult beruhen zulaſſen/ Dieweil ſich aber die newe beſetzung deß gerichts nun ſo lange zeit verzogen/ vnd beſorglich noch lenger will verziehen/ vñ jme darumb ein beſchwerdt vber die and begegnet/ in dem dz ſein angemaſte Widerſacher gegen jme vmb die execution der vermeinten E. vrtheil/ d geſtalt vnd meinung/ dz er ſein erkaufft Hauß/ widumb zu einer Badſtuben machen vnd anrichten ſolt/ für vnd für angehalten vnd ſich darauff ein Raht zu E. vnangeſehen eines Erbarn berichts vnd begern/ vnder dem Titul einer Supplication vnd Antwort auch hiebeygelegt/ auch darnebē vngeachtet/ daß er von dieſer jrrung ſeiner gezimer vnd ander Holtz bereidſchafft zuerbawung eines Wohnhauß beſtellt/ vnd jme nu ſein Holtz/ Balcken/ Bretter / vnd anders/ im Feld vnd Wetter ligen vnd verderbē/ gegen jhme ſouiel vernemmē laſſen/ dz es bey jrer ſententien in alle wege bleibē/ oder er N. vō der erkaufften behauſung vber ſein auffgelegt Gelt/ alle Jar 20. Goltgülden P. darauß muß geben/ biß er zu letzt der vrtheil zuuerfolgen werde getrungen / Welches jhm dann zum höchſten beſchwerlich vnd verderblich/ auch nach geſtalt der geſchichten in hiemit vbergebenem bericht vermeldt/ den gemeinen Rechten/ zum theil in hie obbeſtimpte appellation inſtrument angezogē/ ſtrack zuwider. So iſt dem allem nach abermal an E. G. im namen Supplicantis ſub ſpecie rati, hiemit cauirende Vnderthänige bitt / nach dem ſich ein Erbarer Raht nu mehr Hauptſächlich vnderzogen vnd angenommen / auch durch die vnbillliche beſchwerung ſeiner appellation vñ andere hülff vnd gutthaten der Rechtē zugefügt/ Vnd noch vnauffhörliche Krieg/ vnnd zulegen die Sach jhr eigen gemacht / ſie wollen jhme die hieuor begerte Proceß vnd was ſonſt derohalben recht vnd noht ſein würdt / gnediglich erkennen. Hierumb E. G. von ampts vñ rechts wegen hierzu dienſtlich vmb gebürliche hülff vnd mittel der Rechten nachmals in Vnderthänigkeit anruffende.

Decretum:

Iſt gebetten Mandat cum clauſula allein wider die von E. vnd ladung allein wider die Appellaten periculo partis erkendt / ꝛc.

SVPPLICATIO VIII.

Pro mandato pœnali ad Iudices inferiores, vt latam per eos ſententiam executioni mandent. In cauſa B. C. contra C.

P. P. WJewol in Ka. gemeinen geſchriebenen Rechtē heilſamlich vnd gnugſam verſehē/ dz die Richter ſo anders ordentlich vñ competentes, jren geſprochenen vrtheilen volnziehung vnd execution thun ſollen / ſonderlich ſo die ergangene vrtheilen/ jr endtſchafften erreicht/ vnd in rem iudicatam ergangen/ ſo haben doch ſolchs alles vnangeſehen/ ein Ehrſamer Raht d Statt C in meiner Sach ſo ich wid N. gehabt/ in welcher vormals von jnen einen durtheil/ für mich ergangē/ daruon der gegentheil vermeintlich an diß Ka. Cammergericht appellirt/ Aber durch E. Gn. die appellation nit angenommen/ ſond vor Richter voriger inſtanz gewiſſē welches vrtheil ich ein glaubwürdigē ſchein auß deß Ka. Cammergerichts Cantzley alhie erlöſt/ vnd folgendts obermeltem Raht der Statt N. angezeigt vnnd mit groſſem koſten inſinuiren laſſen/ vnd vmb execution angehalten/ die dañ auff ein vermeint proteſtation ſchrifft (ſo ich E. G. hiemit/ mit A verzeichnet vbergibe) darinn gedachter mein gegentheil anziehē/ wie er vor E. G. pro reſtitutione contra ſententiam angehalten/ vnd alſo die ſach noch d Reſtitution halben ſchweben ſol/ welchs one allē Grundt/ vñ Warheit/ wie auch E. G. ſolchs auß beſichtigung d Protocoll one zweiffel befindē werden/ mich armen Mann in groſſen vnkoſtē zuführen/ widerumb hieher remittirt / vnd gewieſen haben. Dieweil nun ſolches meines gegentheils angeben durchauß die vnwarheit / vnd mir armen Mann/ von einem Ehrſamē Raht laut hiebey ligendē inſtrumenti proteſtationis mit B. bezeichnet/ volnziehung jhrer eignen vrtheil / wider alle recht vnd billichkeit abgeſchlagen/ ſo iſt mein Vnderthänige bitt/ E. G. wollen mir armen Mann ein mandatū pœnale bey einer groſſen Gelt peen/ wider offtgemelten einen Ehrſamen Raht als dem H. Reich ohne mittel vnterworffen/ gnediglich erkennen/ darinn jhnen gebottenwerde/ dz ſie jhrem geſprochenen vrtheil/ ein gnugſam thuen/ vnd jren Schirmherrn vnd ſchutz zu N. ernſtlich gebieten/ dz ſie gemelte Eheleut / kein alienation, ceſſion, oder veränderung jrer Haab vnd Güter/ vnd ſonder das Hauß N. ſo lang biß ich Armer bezahlt / geſtatten oder zulaſſen ſollen / hierumb. E. G. ꝛc.

Decretum:

Ist gebetten Mandat erkendt. Huic aliud quoddam non inconueniens extat votum pro mãdato pœnali. In causa Herrn Hauptmans Raht vnnd außschuß auch gemeiner Reichs gefreyter Ritterschafft in F. orths O. W. contra etliche jhre verordnete seumige vnnd vngehorsamen/ an der bewilligten Türckenhülff in der supplication benent.

Narratur in supplicatione, inter Cæsaream maiestatem & status imperii in comitiis Ratisbonensibus Anno 76. conuentum, daß alle Stände deß Reichs/ hohe vnd nidern jrer Kay. Ma. eine beharrliche 6. järige defension hülffe wider den Türcken an Geldt bewilligt/ Vnd erlegẽ sollen/ in quo recessu simul, prouisum fuerit quod idem quoq; obseruari deberet in tribus illis circulis der gefreyten Reichs Ritterschafft in S. F. vnd R. S. qui etiam pium hoc opus non detrectarunt, sed promiserunt se Cæsareæ maiestati in signũ debitæ obedientiæ talem extraordinariam collectam pro parte soluturos. Et quidem circulus F. in se suscepit solutionem hundert vñ 92. tausend florenorum. Ne ergo in circulo F. quoad inhabitatores deß orts O. W. mora vlla deprehenderetur, siquidem parte sua se 48000 Gülden oluere velle receperunt, ideo deputati habito desuper consilio à singulis proportionaliter, promissas collectas exegerunt, quod quidem omnes, sicut decebat, huic exactioni paruerunt, paucis quibusdam exceptis, qui etiam nunc hodie vtcunque aliquoties fuerint requisiti, ratam summam soluere detrectãt, adeo vt necessum fuerit, ne Cæsarea maiestas defraudaretur, eam ipsam pecuniam aliunde mutuo sumere. Quia autẽ valde iniquum est, obedientes aliarum culpa & detrectatione totum onus sustinere, & præterea solutio talium collectarum nullam moram aut dilationem patitur: Ideo Cæsarea maiestas prædictis circulis, permisit, quod inobedientes competentib. mediis ad solutionem coercere, & adigere velit; id autem non potest via compendiosiore, quam per Camer. Imper. fieri, partibus præsertim vtrisq; immediate Imperio subiectis. Quare petunt supplicantes ad conseruationem promissi Cæsareæ maiestati facti, itẽ vt sub pœna hac ratione pecunia mutuo sumpta soluatur, sibi aduersus cõtumaces & morosos mandatũ pœnale decerni, in quo ipsis sub pœna iniũgatur, vt aut ratam summam intra certum tempus adhuc soluant, aut compareant, & causas producant, quare nõ, sin secus, visum se in pœnam mandato inferram condemnari, hierauff ist gebetten Mandat erkendt in consi. 19. Augusti Anno 80.

SVPPLICATIO IX.

Pro mandato pœnali sine clausula vmb abschaffung der leistung *cum annexa citatione. In causa T. contra G. B.*

HOchwürdiger Fürst/ Röm. Keys. Ma. Cammerrichter/ Gn. Herr. demnach der Edel vñ Vest N. im jar der weniger zahl 86. von dẽ auch Edlen vnd Vesten N. 4000. gülden Franckfürter wehrung mit 200. gülden järlich zuuerzinsen/ biß auff gedachts Creditorn auffschreiben vnd Bürgschafft anleihens weiß nit zwar würcklich damals empfangen/ sondn allein an statt vñ von wegen weylandt N. zu rettung desselben trawen vnd glaubens/ auch abwendung seiner vonwegẽ verschriebener leistung vorstehender gewisser gefahr auff sich genommen/ hat ergleichwol dẽ Creditorn nicht allein angedeute lösung vnnd auffschreibung lassen vnd zugeben müssen/ sondern auch seine Bürgen/ als die auch Edle vnd Veste N. zu der leistung/ vñ sich deroselben enthebung vnd schadloßhaltung/ vnd in summa aller gestalt verobligirt/ wie die form d' obligation so gedachter N. vber solche 4000. gülden demselben Creditorn von sich geben/ vnnd beyligendt mit A gezeichnet ist/ mit mehrerm außweist/ gemelden võ N. gantz vnwissent/ was deß H. Reichs Ordnũg in dem allem statuirt. Wiewol nun gedachter võ N. verhofft/ es solte besagter Creditor solcher hauptsumma/ weil er ohne das Gelt an ander ort vmb Pension hinleihet/ vñ darzu solche stattliche Bürgen hat/ dißmals vnauffgeschrieben gelassen/ vnd zu danck auffgenommen haben/ daß der von G. B. solche schuld die der Creditor sonsten bey dem vorigen Debitori E. von T. für vngewiß halten wollen auff sich geladen/ So hat er jedoch dessen vngeachtet/ nicht allein solch Geldt eben zu dem mahl/ als dem von G. solche schuldt abzulegen/ auß entstädenem vnfall vnmüglich/ auffgeschriebẽ/ sondn auch die Bürgẽ vber alles vielfaltig beschehen erbieten/ dz der võ G. die hauptsumma/ neben allem gebürenden interesse vñ erbarm schaden aller billigkeit nach/ zu ehister gelegẽheit/ ablegen vnd bekehren/ auch derentwegen ein theil seiner Güter zuuerkauffen/ oder cedirn im werck seye/ in die leistung laden dörffen/ In welche sich dann die zween Mitbürgen benantlich N. naher F. begeben haben/ vnd täglich vberflüssigen kostẽ/ wie in leistungẽ/ zugehẽ pflegt/ tag vnd nacht wider den von G. vben vnd treiben/ auch wol zubesorgen ist/ Da die andern Mitbürgen zu gleicher leistung werden getrungen/ sie sich auch also einstellen werdẽ vnd müssen/ wo fern solcher vnraht nicht also bald abgeschafft werden mag.

Wann aber solche beschwerden/ obstagia vnd leistungen in deß H. Röm. Reichs constitutionen vnd abscheiden/ sonderlich im Jar der weniger zahl 77. verbotten vnd abgeschafft/ also deren obligatio-

obligationes ipso iure & facto nichtig vnnd vnkräfftig/vnd consequenter nullo iure (liquidem iuri publico priuatorum pactionibus derogari non possit) zu justificieren seyn/auff welchen Fällen dann Mandata sine clausula diß Orths statt haben / wann die Partheyen / dem Reich ohne Mittel (wie diß Orths beyde Partheyē vngezweiffelte Glieder deß gefreyeten Reichs Ritterschafft in F. seyn) vnderworffen / Also vnnd dem allem nach ist vnd gelangt an E. F. G. mein vnderthänig Bitten / mir an statt vnd in Namen mehr besagtens von G. Mandatum pœnale sine clausula wider gedachten creditorn zuerkennen vnnd außgehen zulassen / in welchem jhme die künfftige Leistungs Einmahnung bey einer namhafften Peen verbotten / die angefangene Leistung aber/ ohne allen dessen von G. Entgeldt in continenti gäntzlich auffgehaben / jhme Creditorn auch die Bürgen der angefangenen Leistung vnverlängst zu reuociren, vnnd ohne jhren oder der jhrigen Kosten vnd Nachtheil darauß zu leisten / vnd derentwegen weder den Debitorn, noch auch die besagte Bürgen/jhrer aller Erben/Erbnemern vnd Angehörigen / mit Schrifften / Worten oder Wercken im wenigsten nicht anzutasten / oder ausserhalb gebürlichen Rechten zubeleistigen / alles mit angeheffter Citation vnd Ladung / an diesem Keyserlichen Cammergericht / inn einer benandten Zeit zu erscheinen / vnd glaubhaffte Anzeig vollkommener Parition zuthun/oder aber zusehen vnnd hören / sich in die angedeute Peen zuverdammen/ auch zuthun vnd zu erwarten / was sonsten die Rechtliche Notturfft erfordern wirdt/ das Hochadelich miltrichterlich Ampt / hierüber bestes Fleiß in vnderthänigkeit/ anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger

Gehorsamer

N. N.

Lt. Cauens de rato & Mandato.

Decretum: Erkendt in Consilio 28. Iunii Anno 1593.

SVPPLICATIO X.

Pro mandatis pœnalibus de soluenda obsidione, non offendendo, relaxando & restituendo cum annexa citatione ad docendum se paruisse, &c.

In causa T. contra T.

WOlgeborner Graffe/Römischer Keyserlicher Majestät Cammerrichter / gnädiger Herr/

Wiewol in allen gemeinen beschriebenen Kayserlichen Rechten / deß Heyligen Reichs auffgerichten vnnd außgekündten Landtfrieden / Constitutionen / vnnd Abschieden heylsamlich / wol / vnd Nohtwendig versehen/daß niemands was Würden/Standts/oder Wesens/der seye/vmb keinerley Vrsachen willen / wie die Namen habē möchten/auch in was gesuchtem Schein das beschehe/ den andern bevehden/ bekriegen/berauben/fahen/ vberziehen/belägern/noch eynige verbottene Conspiration oder Bündtnuß wider den andern auffrichten/oder machen/daß auch keiner dem / durch welchen solche Friedbrüchige Thaten geschehen/ weder durch sich selbst / noch jemandt andern von seinet wegen / nicht dienen / rahten oder helffen/ noch eynige Schloß / Statt / Marck / Bevestigung / Dörffer / Höffe / oder Weiler / absteigen/ oder ohne deß andern Willen / mit gewaltiger That freffendtlich eynnemmen / oder gefährlich mit Brandt / oder in andere Wege der massen beschädigen / noch Hülff / Beystandt / oder Fürschub thun / Sondern sich Männiglich wer Spruch / vnnd Forderung zu dem andern / der Recht leyden mag/hat/gebührlichen/ordenlichen Rechtens/ vnd dessen Außtrage sättigen / vnd begnügen lassen solle.

Wiewol auch die Römische Kayserliche Majestät / Vnser aller gnädigster Herr / mit Rahr vnnd zuthun deß Heyligen Reichs C. F. in verschienenem Februario/ allen vnd jeden C. F. vnd Fürsten / Geistlichen vnnd Weltlichen/ auch andern deß Heyligen Reichs Ständen / sampt vnd sonderlich bey den Pflichten/ damit sie jhrer Kayserlichen Majestät vnd dem Heyligen Reich verwandt / in einem sonderen offenen publicirten Mandat Ernstlich empfolen/vnnd gebotten/daß sie nicht allein zuvolg deß Heyligen Reichs Constitutionen/Satzungen / Ordnungen / vnnd Abschieden/ Sondern auch vnd zuvorab deß im vier vnd sechtzigsten Jahr zu Wormbs auffgerichten deputations Abschiedt / vnd hernach auff nechst gehaltenem Augspurgischem Reichs confirmirten Abschiedts / vnd was in demselben deßhalben heylsamlich geordnet / an jhr der Churfürsten/ Fürsten / vnd Ständt / Lehenleute / Landtsässen/ Dienern / Vnderthanen/ Hindersassen vnd Angehörigen/durch jhre offene Patenten/vnd Mandaten / Aufferlegen / vnd Gebieten sollen/daß ein jeder Oberster Rittmeister / Haupt vnnd Befehlchsmann / so baldt er sich in den Abzug ausser Franckreich begeben würde / seine mitbestelte Reutter / vnd die vnder seinem Fahnen/ vnd Beselch geritten / auch andere Kriegßleuthe zuvor/ vnd ehe sie auff deß Reichs Boden gelangen / oder darauff kommen/vonhanden/ vnd eyntzlich oder Rotten weiß / vnnd nicht Häuffig/ auch ohne der Stände in Gemein / vnd eines jeden innsonderheit / vnnd gar Männiglichs im Heyligen Reich Beschwerung / vnnd Nachtheilung deß

Nechsten widerumb eynheimisch ziehen lassen solte.

Wiewol auch ferner Höchstermelte Römische Kayserliche Majestät / vnnd deß Heyligen Reichs Churfürsten / vnser aller Genädigster vnnd Genädigste Herren / durch jhre Commissarien/Räht/vnnd Gesandten/ auch Jhrer Majestät Kriegßheroldt im nechst verschienen Monat Majo allen / vnnd jeden Obersten / Rittmeistern / Häupt / vnnd Befehlchsleuthen / so jüngst auß Franckreich / in Teutschlandt wider Anheimisch gezogen / bey höchster Straff / vnnd Vngenadt / auch andern oberzehlten Peenen/ Sonderlichen aber deß Kayserlichen Landtfriedens / vnnd der Acht / an den Frantzösischen Gräntzen Ernstlichen/vnnd festiglichen gebieten/ vnnd eynbinden lassen / daß sie so baldt sie auff deß Heyligen Reichs Boden gelangen / oder darauff kommen / jhre mitbestelte Reutter / oder die so vnder jhren Fahnen / oder Befelch getritten / auch andere Kriegßleuthe von Handen eyntzig / Rottenweiß / vnnd nicht Häuffig aller massen / vnnd gestallt / wie hiebevor begriffen / widerumb ab / vnnd heym ziehen lassen sollen.

Dem aber allem entgegen / vnnd zu wider hat der Hochwürdigst Fürst J. erwöhlter Ertzbischoff / vnnd Churfürst zu T. sich gelüsten lassen / vnnd allerhandt groß vnnd klein Geschütz/ sampt etlichen Mawerbrechern vom Schloß E. S. in der Wochen / vnnd Sambstag vor den Heyligen Pfingsten eynladen / gen P. ein halbe Meil wegs von T. führen / daneben am zehenden jetziges Monats Junij : aller der Bürger in der Statt T. Kühe/ Schaff / Hämmel / vnnd ander Viehe / so in dem Feldt gewesen / vnnd die Waydt besucht / mit etlichen viel wolverwahrten gerüsten Mannen eygens freffendtlichen Muhtwillens / Gewalts / vnnd Landtfriedtbrüchiger Thaten / im freyen Feldt nemmen / gen P. treiben / vnnd daselbsten durch die M. zu schwimmen zwingen / also daß deren auch viel ertrenckt/ die Hämmel daselbsten abstechen / darzu etliche Bürger vnnd Rahts Personen / eygener gewaltiger Landtfriedtbrüchiger Thaten / mit vielen gewapneten Kriegßvolck/so alle mit Büchsen/Harnisch/vnd Spiessen/ bewerth an sie kommen / Gefänglich angreiffen / hinschleiffen / gen P. führen / vnd allda in harter schwerer Gefängnüß / vnd finstern Thurn verwahren/auch an ihrem Leib / Essen vnnd Trincken vbel Mißhalten lassen.

Vber dieses alles ist A. von E. so Oberster Rittmeister / Leutenampt / vber die Marggräfische Reutter in Franckreich gewesen / auff Anstifftung / Bestallung / vnnd Befelch höchstermelts Herren Churfürsten / mit seinem Reysigen Zeug so viel hundert starck / in einer grossen Anzahl Wolgerüster Reutter / nicht Rottenweiß / sonder an einem vnvertheilten grossen Hauffen / gestracks auß Franckreich / von den Gräntzen vnversehenlichen eylendts / vnnd in der stille der Statt T. zugezogen / dieselbe mit den Reuttern vmbzirckt / Landtfriedtbrüchiger weiß Belägert / vnd also mit lauterem vollem Gewalt beängstiget / daß niemandts weder inn / noch auß der Statt ohne Gefahr Leibs vnnd Lebens kommen kan / der endtlichen Meynung / vnnd Vorsätz die Statt in der Eyl vnnd mit Gewalt/ vnnd Heerskrafft eynzunemmen / zu eroberen/vnnd zu vberziehen.

So dann haben jhre Churfürstliche Gnaden/alle vnnd jede jhre Landtsassen/ in gedachtem Stifft T. mit jhren Büchsen / Harnisch / Spiessen / vnnd Wehren gerüst / vnnd mit Hellapparten / Hacken / vnnd andern (so alles jhre Churfürstliche Gnaden / vor kurtzen Tagen die M. herauff kommen lassen) zum gräwlichsten versehen / auff zu seyn / Ernstlich gemahnet / Welche auch nun mehrer Theils / vor vnnd vmb die Statt T. liegen / sich von Tag zu Tag sterecken / zu ziehen / vnnd häuffen / darzu jhre Churfürstliche Gnaden frembde Landtsknecht / vnnd Kriegßvolck zu dieser vnversehenlichen/vnnd vnverschuldten Belägerung beställen / annemen vnnd vor die Statt T. schicken / welche sich dann von Tag zu Tag / dermassen der Statt zu näheren / zuthun / auch an / vnnd vmb die Mawren / so feindtlich / vnnd erschröcklich grawsamb erzeigen / daß die arme Bürger alle Macht deß Beschantzens / Beschiessens / Anlauffens/ Stürmens / Eroberens / elenden Ermordens/ vnnd Verderbens / gewertig seyn müssen / sich auch weder an den Thoren / noch auff den Mawren entblössen / noch sehen lassen dörffen.

Am zwölfften Tag / diß aber haben jhre Churfürstliche Gnaden die Bäche / vnnd alle lebendige Brunnen ausserhalb der Statt / mit vielen Reuttern / Hackenschützen / Landtsknechten / vnnd allem Gewalt abgraben / vnnd jhnen den armen verlassenen Bürgeren das Wasser nemmen / aber seydt hero alles Geschütz / auß P. ins Feldt führen / inn Willens solche für die Statt rücken / damit Beschiessen / Anlauffen / vnnd Bestürmen / auch alle Pfähdt / Strassen / vnnd Pforten / so eng/ vnnd hart verlegen/ vnnd verwahren lassen / daß kein Mensch auß noch inn die Statt kommen kan.

Dieweil dann genädiger Herr / dieses alles dem außgekündten allgemeinen Landtfriedt/ deß Heyligen Reichs auffgerichten Ordnungen/ Satzungen / Constitutionen / vnnd Abschieden/ sonderlichen Befehlchen / vnnd Warnungen stracks entgegen/ zu wider / vnnd Summum, Ja

extre-

extremum periculum in mora. in dem alle Sachen dermassen Ernstlich angerichtet / daß die arme Bürger anders nichts dann deß grausamen erschreckliche Stürmens / Viehnemmens / vberfallens / Todtschlagens vnd Mordens an jhnen / jhren Weib / vnd Kindern / auch Plünderung an jhren Häusern / Haab / vnd Gütern / alle Stundt gewertig / für Augen sehen müssen / vnnd also in höchster eusserster Gefahr / jhrer Leib / Leben / Kinder / Haab vnd Güter / gesetzt sind / Demnach vnd darmit solche / vnnd dergleichen eygenthättige / Landtfriedbrüchige Handlungen / Belägerung / Vberziehen / Plünderung / vnd anders im Heyligen Reich nicht gestattet / sondern vermöge der Recht abgeschafft / vnd gestrafft werden / So gelangt an Ewer Gnaden / in Namen / vnd von wegen / Bürgermeister / Schöpffen / vnnd Raht der Statt T. mein gantz vnderthänig höchfleissig bitt / die wöllen zu Abschaffung all solcher jetzt geklagter gewaltsamen Landtfriedbrüchigen thättlichen Handlungen / Belägerung / Anlauffen / vnnd Vberziehen / mir wider hochermeldten Herren Ertzbischoffen / vnnd Churfürsten zu T. auch berührten A. von E. Rittmeistern / ein ernstlich pœnal Mandatum sine clausula, darinn jhren Churfürstl. Gn. vnnd jhme von E. bey einer ernstlichen Peen / sonderlichen aber deß Heyligen Reichs Acht / vnd Landtfrieden geboten werde / sich als bald / vnnd vnverzüglichen von diesem jhrem gewaltsamen Landtfriedbrüchigen Vberziehen / thätlichen Handlungen / vnnd Belägerung zu enteussern / vnd abzustehen / vnnd von der Statt ohn allen Schaden / vnnd Nachtheil / zulassen / vnd abzuziehen / mit angehengtem Mandat / wider sie die Statt / auch Bürgermeister / Schöpffen / vnd Raht / deßgleichen die gemeine Bürgerschafft / alle jhre Leib / Haab vnd Güter / ferner mit der That / vnd Gewalt ausserhalb Rechtens / gemeldtem Landtfrieden zu wider nichts vorzunemmen / sonder sich dessen gäntzlich zuenthalten / vnd deß ordentlichen Rechtens sättigen zu lassen / vnnd dann ferner zu erledigung der gefangenen Bürger / vnd Rahtspersonen / auch der abgenommenen Kühe / Hämmel / Schaf / vnd Viehes / Mandata de relaxando & restituendo, daneben ein Ladung / ad docendum se omnibus hisce mandatis paruisse, in bester Form Rechtens gnädiglichen erkennen / vnd mittheilen / In dem allem E. G. Hochadentlich miltrichterlich Ampt Vnderthäniglichen anruffend / vnd bittend seinen armen verlassenen Principalen / Recht vnd Gerechtigkeit mitzutheilen.

Decretum:

Seindt Mandata de soluenda obsidione, & recedendo, wie gebetten / de non offendendo in communi forma, de relaxando, & restituendo cum clausula, erkendt / das vbrig begehren abgeschlagen / in consilio, 19. Iunii, Anno 68.

SVPPLICATIO XI.

Pro mandato pœnali sine clausula contra subditos contumaces.

In causa

P. G. contra P. G. subditos.

HOchwürdiger / &c. E. F. G. bring ich in Namen der Wolgebornen Frauwen A. von P. gebornet Freyhin von K. weylandt H. H. G. von P. Freyherrin seligē nachgelassenet Wittiben als Vormunderin jhrer ehelichen Söhnen H. H. E. vnd H. F. von P. Freyherrn / wider Jh. Gn. zugehörige P. G. Vnderthanen / vnd Hindersassen zu G. K. L. M. R. R. vnd H. supplicierend Vnderthänig für vnnd an / wiewol nach Absterben wolermelts H. H. G. von P. sehligen / ermeldte Vnderthanen vnnd jhre Güter / mit aller zu vnd eingehör / auff wolgedachte seine eheliche Söhne Herrn A. E. vnd F. P. Gebrüder / Erblich kommen vnd gefallen / Wiewol auch die Vnderthanen jhrer natürlichen Obrigkeit vnd Herrschafft billich gehorsamb / getrew vnd gewertig seyn / vnd sonsten thun sollen / was ein jeder Vnderthan seiner Oberkeit zuthun schuldig / Jedoch dessen vnerwogen / wollen obgenandte Vnderthanen vnnd Hindersassen wolermelter meiner gnädigē Principalin Frauwen vnd Herrn von P. als jhrer ordentlichen Obrigkeit vnd Erbherrschafft / die gewöhnliche hievor jhrem Gemahel vnnd Herrn Vattern / ermeldtem Herrn H. G. von P. seligen erstatte Erbhuldung nicht erneuwern / auch weder Zinß noch Güldt geben / noch eynige Gehorsame jhren Gn. leisten / Sondern thun sich dessen allen vnbillich verweygern / vnnd vber ermahnen ohne eynige erhebliche Vrsachen darauff wider rechtlichen verharren / Wann aber diese Vnderthanen vnd Hindersassen / ohne E. F. G. vnd diß Kayserlichen Cammergerichts gnädige Hülff zum Gehorsamb nicht zubringen / darzu solche Widersetzung in allen Rechten zum höchsten verbotten / vnnd dann mein gnädige Principalin dem Heyligen Reich ohne Mittel vnderworffen / vnd also E. F. G. als nechsten obern Iurisdiction diß Orts fundirt / So ist dem allem nach an E. F. G. mein vnderthänige Bitt / die wöllen mir in namen obsteht / ein ernstlich pœnal Mandat sine clausula wider obermeldte P. Vnderthanen vnd Hindersassen gnädig erkennen / vnd jhnen darinnen sampt vnd sonders gebieten / daß sie alle vñ jede insonderheit / wolermeldten meinen gnädigen Principaln von P. als gedachts Herrn / H. G. von P. rechten Erben / jhrer ordentlichen Obrigkeit vnnd Erbherrschafft die gewöhnliche alte Erbhuldung in einer benandten kurtzen Zeit erneuwern / alle Renth / Zinß / Steuwer vnnd Reiß entrichten / vnd erlegen / auch allen jhren zimlichen Gebotten / vnnd Verbotten geleben / darzu gebürliche Gehorsamb vnd alle Schuldigkeit / vnd was sonsten getrewen Vnderthanen vnnd Hindersassen zustehet / wie

vormahls vnd von alters hero/gegen dem Herrn von P. jhrer ordentlichen Oberkeit beschehen/vnweygerlich leysten/vnd solches alles nicht verweygern sollen. Hierüber/ꝛc.

Decretum: Jst abgeschlagen / in consilio, &c.

Alia Supplicatio in eadem causa.

HOchwürdiger/ꝛc. E.F.G. bring ich auff 16. Novembr. jüngst gegeben abschlägiges gnädige Decret auff fernern sondern empfangenen Befelch/ in Namen der Wolgebornen Frauwen A. (wie in der vorgehenden Supplication steht) ferners vnderthänig Supplicierēdt für/Wiewol nach absterben wolermelts Herrn H. G. von P. seligen ermelte Vnderthanen vnd jre Güter/ mit aller zu vnnd eingehörde / auff wolgedacht beyde sein eheliche Söhne Herren/ꝛc. vt in præcedenti, Gebrüder/Erblich kommen vnd gefallen/ wiewol auch die Vnderthanen jhrer Natürlichen Oberkeit vnd Herrschafft billich Gehorsamb / Getrew vnd Gewertig seyn/vnd sonsten thun sollen/ was ein jed Vnderthan seiner Oberkeit zu thun schuldig ist/Jedoch dessen vnerwogen/wollen obgemelte Vnderthanen vnd Hindersassen/ wolermelten meinen gnädigen Principalen / Frauwen vnnd Herrn von P. als jhrer ordentlichen Obrigkeit vnd Erbherrschafft / die gewöhnliche hiebevor jhrem Gemahel vñ Herrn Vattern/ermeltē Herrn H. G. von P. seligen erstattete Erbhuldigung nit erneuwern / auch weder Zinß noch Güldt geben/ noch eynige gehorsame jren Gnaden leystē/Sondern thun sich dessen alles vnbillich verweygern/ vnd vber ermahnen ohne eyntzige erhebliche Vrsach/darauff wider Rechtlichen verharren/ Wiewol nun meine gnädige Fraw Principalin wolbefügt/diese J.G. Vnderthanen propria authoritate gleich mit der That zur Huldigung vnd anderer Schuldigkeit zu bringen / So haben J. G. doch von wegen daß sie eine Wittib/vnd auch solches ohne sondere Gefahr nicht geschehen / darzu nicht darfür geachtet werden möge/ als wolten sie in jrer eygnen Sachen Richter seyn / dasselbe bißhero vnderlassen / Darumb aber weiterung verhütet/auch der Verdacht vermitten/ vñ dannoch diese Vnderthanen zur Huldigung vnd schuldiger Gebühr gebracht/werden J.G.getrungen E. F. Gn. vnd deß Kayserlichen Cammergerichts/ als nechsten obern gnädige Hülff für vnnd an die Handt zunemmen.

Wann dann nun dergleichen Abfall / Vngehorsamb vnd Widersetzung der Vnderthanen in allen Rechten verbotten / So ist dem allem nach an E.F.G. mein gantz vnderthänige hochfleissige Bitt / dieselbe wöllen mir / in Namen obsteht/ ein pœnal Mandat sine clausula wider obgemeldten P.S.ꝛc.dann sie sampt vnd sonders/ meinē gnädigen Principaln von P. als jhrer ordentlichen Obrigkeit/darinnen jhnen gebotten werde/daß sie die gewöhnliche Erbhuldigung jnner einen benandten Zeit/wider ernewern / auch Jährlich gefallende schuldige Zinß vnd Gülten geben / vnnd sonsten was getrewen Vnderthanē zusteht / thun sollen / alles wie von Alters hero/ vnnd von dieser Widersetzung gewesen / nachmals gnädig erkennen vnd mittheilen in gnädiger Erwegung / daß gleichförmige Proceß wider J. G. Vnderthanen B. vermög beygelegter Copey deß erkandtē Mandats / auch newlicher Tage/ als nemblich den 26. Novembris / wider J. G. Vnderthanen zu W. & consortes, hiebevor an diesem Hochlöblichen Kayſ. Cammergericht erkendt vnd erhalten worden seyn / Welches ich sampt vnd jedes insonders nicht allein erzehlt / sondern auch aller ander Form/Weiß/Maß vnd Gestallt/als solches von Rechts wegen vnd diß Kayserl. Cammergerichts Ordnung styli, Gebrauchs vnd Gewonheit wegen / jmmer gebetten werden mag / kan oder soll/ Vnderthänigklich gebetten / vnd darüber coniunctim, diuisim & separatim, E. F. G. Hochadenlich mitrichterlich Ampt/höchstes vnd bestes fleiß angeruffen haben will/ꝛc.

Votum: Erkendt/in cons. 5. Decemb. An. 84.

S. C. Voluit quidem omnino denegare processus, propterea quod nobis constet ex antea datis supplicationibus plures esse, qui interesse prætendant, ratione subditorum, qui iam suppressa priori narratione, absolute subditi dicuntur, & narrantur. & constat etiam iudicialiter ex relatione Dominorum in primo Senatu, plures causas extare, in quibus bona fere omnia, quæ prædicta vidua sibi asserit, controuersa esse constet. Cum ergo constet & notorium sit, alios interesse prætendere, prout iam etiam ex copia executorialium in causa d. viduæ contra Vnderthanen zu B. Vbi nobilis von S. se intromittit, & subditi asserunt, es gelte jhnen gleich sie seyen S. oder P. G. Cum ergo dubium subsit, an absolute subditi sint, & alii interesse prætendant: Ego quidem putassem, nulla ratione sine clausula mandari posse, prout etiam antea decreuimus, wie gebetten abgeschlagen / & tandem propter importunitatem & præiudicium allegatum decernere voluerunt reliqui Domini expresse quidem & in effectu periculo partis; ita vt si quacunque ratione appareat illam non ita sine controuersia prout narratur subditos esse, prætendere, quod omnino processus cassare velint, S. C. I. W. I. I. B. K. in protocollo T. S.

SVPPLICATIO XII.

Pro Mandato pœnali contra subditos contumaces. In causa N. N. contra N.

HOchwürdiger/ꝛc. Ewer Fürstlichen Gnaden bring ich in Namen deß Edlen vnnd Vesten N. von N. vnderthänig Klagend für / Wiewol die Römische Käyserliche Majestät / vnser aller gnä-

gnädigster Herr / jhme Klägern vnd seinen Mitgeschwisterigen / das halb theil beyder Dörffer N. so jhrer Majestät vnd deß H. Römischen Reichs Eygenthumb mit Leuthen / Gerichten / Wassern / Weyden / Gejägten / Wälden / Gebotten / Herbergen / Müntzen / Diensten / Fährten / Steuren / darzugehörendt / vnd allen vnd jeglichen andern jhren Rechten vnd Zugehörungen / wie die Weylandt N. Klägers Vatter / vñ N. von J. Majestät vnd dem H. Reich zu Lehen gehabt / besessen vnd genossen / allergnädigst zu Lehen verliehen / jnnhalt beyliegenden Originäl Lehensbrieff / Wiewol auch in Krafft jetzt angeregter Belehung / die Vnderthanen gedachter beyder Dörffer jhme Klägern (welcher als der älteste deß Stammes vnd Namens / vnd von seiner Fraw Mutter vñ Mitgeschwistrigen abgetheilet / berührt Lehē dieser Zeit jnnen hat / vnd besitzt) billiche vnd schuldige Gehorsamb / mit Frohndiensten / Botten / Gebotten / Peten / Steuren / vnd andern zu leysten schuldig / daß doch dem allem zu wider / auch vngeachtet / daß jhnen hievor von höchstgedachter Röm. Kayſ. May. bey Peen 20. Marck lötigs Goldts / sine clausula iustificatoria von jhrem Fürhaben abzustehn / vnd billiche Gehorsamb zu leysten gebotten worden / Jnnhalt der Copey außgangenem Mandat / so Anwaldt mit A. signirt / hiemit vbergibt / sie die Vnderthanen zu N. nichts desto weniger auff jhrem Vngehorsamb fürsetzlicher / mutwilliger vnd trutzlicher weiß beständiglich verharren / Jn dem sie sich aller billichen Frohndienst vnd anderst / (so sie vermög mehr angeregter Belehnung zu leysten schuldig / vnd von altem herkommen /) zu leysten weygeren / Sonder auch vnd viel mehr etliche Gerechtigkeiten vnd Zugehörungen deß Lehens / so jhrer Majestät Eygenthumb / jhnen de facto einzuheimischen vnd einzuraumen vnderstanden / vnd nemlich innsonderheit auch / wiewol das almen Recht von vndencklichen Jahren hero / je vnd allwegen jme Klägern vnd seinen Vorfahren zugestanden / vñ gebürt / Auch in dem biß anhero / biß auff nachfolgende Newerung / jhme von seinen Vorfahren nie kein Eyntrag beschehen / sondern jederzeit bey demselbigen gerühiglich blieben seyn / sie sich doch (auff was Anstifftung vnwissend) jhme Klägern angerecht almen Recht zu entziehen von neuwen vnderstehn / Also ob gleichwol Kläger jhnen das Ehembd auff dem Feldt / jetzigen Ehembdes derohalben verbieten lassen / dasselbig nicht heim zuführen / biß so lang jhme zuvor sein almen Recht darvon entricht vñ gefolgt werde / dz sie doch solchem Verbott verächtlichen zu wider / nicht desto weniger vnnd ohne entrichtung deß almen Rechts die Früchten vnder jhnen verkaufft. So viel weiters / damit sie sich gebürlicher schuldiger Gehorsam / so viel jhnen jmmer müglich desto mehr eynziehen mögen / haben sie sich gegen der C. F. P. kurtz verweilter Zeit / Leibeygen gemacht / wie sie sich hierauff trutziger weise / jetzo ferners vernemmen lassen / daß sie vmb sein Klägers noch der Römischen Kay. May. oder dieses höchlöblichen Kayſ. Cammergerichts Gebott oder Verbott nicht ein Pfifferling geben / vnd sie einen Herrn jetzo haben / der sie wol schützen vnd schirmen werde / Auch anderer viel mehr Vngehorsamb von Tag zu Tag sich erzeigen / vnd von mehr angeregten Lehen zu entziehen sich vnderstehen / welches alles Kläger zu erzehlen / geliebter kürtze willen vmbgeht / allein deß endlichen Vorhabens / wie leichtsam zuerächten / der C. F. P. sich gantz vnd gar vnderwürffig zumachen / alles mehr hochgedachter Kayſ. May. vnd deß H. Reichs Eygenthümb / Auch sein Klägers zugetheiltem Lehen vnd Gerechtigkeit / nicht zu geringem Nachtheil / Abbruch vnd Schmälerung / Dieweil dann dem allem also / vnd der Römischen Kayſ. May. als dem Römiſ. Kayser zustehet vnd gebührt / Jhr May. vnd deß H. Reichs Eygenthumb / auch Männiglichen bey seinem Lehen / Rechten vnd Gerechtigkeiten / handzuhaben / zu schützen vnnd zu schirmen. So ist an E. F. G. mein vnderthänige Bitt / mir im Nāmē gedachts Klägers wider genandte N. N. nochmahls ein ernstlich pœnäl Mandat / darinnen jhnen bey vermeydung jhrer Kayſ. May. vnnd deß H. Reichs schweren Vngnad / vnnd bey einer Namhafften Peen gebotten werde / daß sie von obangeregten / auch andern jhren vorsetzlichen muhewilligē thätlichen Handlungen vnd Fürhaben abstehen / vnd jme Klägern billichen vnd schuldigen Gehorsam forthin nicht entziehen / Sondern jhme Frohn / Beth / Stewer / vnd alles anders thun sollen / das sie jme nach Außweisung obberürts Lehenbrieffs / vnd sonst zu leisten vñ zu thun schuldig / auch von altem Herkommen ist / in bester Form gnädiglich zu erkennen vnd mitzutheilen / ꝛc.

Decretum: Erkendt / in consil. 5. Septembr. Anno 59.

SVPPLICATIO XIII.

Pro Mandato pœnali sine clausula de edendo. In causa H. H. contra H. F.

HOchwürdiger Fürst / ꝛc. E. F. G. bringt Anwaldt der Edlen vnd Vesten P. W. von V. S. G. P. von B. vnd F. L. von S. Als weylandt P. von H. hinderlassenen Sohns mit namen F. verordenter Vormunder in vnderthänigkeit supplicando für vnnd an / was massen Anwaldts Herrn Principals Pflegsohns gedachts F. vom H. eheleibliche Mutter A. geborne von T. nach absterben jhres ersten Ehewirths gerührts P. von H. sich mit J. von H. F. zu W. B. in die andere Ehe begeben / vñ in der Heurahts Verschreibung / so darüber auffgerichtet / außtrücklich vorsehung beschehen / da gedachte Fraw Anastasia nach absterben deß von H. F. ohne Leibserben von jhnen Geborn auch mit Todt abgehen würdt / daß alsdann 5000. gülden jhres zugebrachten Heurahtguts / vnnd alles anders / so sie ererbet oder ererben würdt / vnd was von jhrer Seyten dahin kompt /

 sampt

sampt allem dem / so jhr auff zutragende darin gemelte Fäll gebürt / vnd sie verlassen / nichts außgenommen / es kome woher es wölle / auff jhren sohn F. zum H. fallen. Wie dann auch auff den widrigen Fall / da sie Anastasia für jhrem Haußwirth dem von H. F. mit Todt abgieng / vnnd von jhrer beyder Leib geborne Kinder vorhanden / vnd F. jr mit P. vom H. seligen in erster Ehe erzeugter sohn gleichfalls noch im Leben / daß als dann das jenige was von gedachtem P. an sie Anastasiam kommen / so sie nit eygenthümblich von jm / sonder allein jr lebtag zu genüsen gehabt / jme F. jrem sohn zu vorauß werden vnd bleiben soll. Vnd damit man wissen möchte / was von jhr Anastasia darkommen vnnd allbereit ererbt / so solten gleich für dem ehelichen Beylager zwey Inuentaria vber alles zubringen / es sey liegendts oder fahrendts / sich auff begebene fäll zuverhütung mißverstands deſſelben zu gebrauchen auffgericht werden. Deßgleichen solte auch geschehen / was jr ins künfftig durch Todtfall / schenckung / Erbschafft vnd vermächnuß / von weme das gleich keme / weiters anfallen / vnd sie jme von H. F. zu bringen würde / alles fernerjnhalts auffgerichter Heurahts Verschreibung / davon Copia mit A. zugelegt / vnd sol auff den nothfall das Original jede zeit producirt werden.

Wiewol nun mehr besagter von H. F. solches vnd anders mehr auff dem Heurahtstag wissentlich vnd wol bedächtlich eingangen / angenomen / bey guten wahren adelichen Ehren / Trewen vnd Glauben zuhalten vnd zu vollnziehen versprochē vnd zu gesage / auch mit seinem Jnsiegel bekräfftiget vnd bestettiget / So hat er doch dem selbigen / wie auch andern mehr derselbē einverleibten puncten nit allein kein gnügen gethan / sondern in viel wege vnd sonderlich in dem zu wider gehandelt / dz er mit seiner Haußfrawen zu gebrachten vnd andern Gütern nit zum besten hauset / Sondern dieselben anders wohin verwendet / vnd gedachts Anwaldts Herrn Principaln Pflegsohns (weil von seiner Haußfrawen er keine Kinder im Leben hat / auch vermutlich keine vberkommen wirdt) künfftiger Anwartung vnd gebürendē zufall zu mercklichem Nachtheil / Abbruch vnd præiudicio vnnützlich verthut vñ zubringet / auch theils in frēmde Händt zu vereussern vnderstehet / darzu dann Anwalds Herrn Principaln still zuschweigen nit gebührt noch zustehet / bevorab weil er darzu erst recht haben / vñ Anwalts Herrn Principaln auch von dem vber seiner Haußfrawen Güter auffgerichtē Jnuentario / kein Copey folgen oder zu kommen lassen wil. Wañ aber Anwalds Herrn Principaln / von wegen bemelts jres Pflegsohns / hoch vñ mercklich daran gelegen / gewisse nachrichtung zuhaben / was vnd wie viel Güter gedachter von H. F. so seiner Haußfrawen zustendig vnd angedeutem widerfall vnderworffen seyn / vnder Händen vnd in seinem gewalt hat. So dann in Rechten heysamlich vnd wol versehē / daß einem jeden / so dazu interessirt glaubwürdige Copey eines jedē brieflichen scheins / Jnstruments vnd vrkundts mitgetheilt werden sol / auch solche editio mit keinem gesuchten prætextu abgeschlagen vnnd verweygert werden mag / sonder da solches beschicht / E. F. G. Jurisdictio vermög 23. tit. 2. part. ord. zu schleuniger Rechts hülff begründet. So ist Anwalds vnderthenige Bitt vnd rechtlichs begeren / jme gegen erwendten von H. F. ein Mandatum sine clausula. darin jm bey einer namhafften geldtpeen / von obgedachten Jnuentarien glaubwürdige Abschrifft Anwalts Herrn Principaln mitzutheilen vnd widerfahren zulassen / aufferlegt vnnd gebotten werde / in communi ac solita forma, gnedig zu erkennen vnd mitzutheilen / Darüber E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt bestes fleisses anruffendt.

Decretum: Erkendt in cons. 17. Maii, Anno 1594.

SVPPLICATIO XIV.

Pro Mandato pœnali sine clausula, die Verbott der *Commercien*, verſperrung der Landstrassen vnd schädliche *Monopolia* betreffendt / ꝛc. *In causa vrbis B. contra Ducem B.*

HOchwürdiger Fürst / ꝛc. Ob wol nit allein die natürliche / aller Völcker / vnd die gemeine beschriebene Recht / Sondern auch deß H. Römischen Reichs Ordnung vnd Satzung / die freyhe Cammercia vnder den Menschen eingeführet / vnd dieselben einem jeden billich frey gelassen / als ohne welche die gemeine Societet der Menschen nicht kan erhalten werden / vnnd dann die Rechte auß vernünfftigen Vrsachen klärlich verordnen / daß erleuchte vnd hohe Personen / keine Bürgerliche Commercia, sonderlich zu endlichem verderblichem vndergang anderer deß Reichs geringen Ständen vnd Vnderthanen treiben sollen / Auch weylandt Kayser Karl der fünffte Christseligster Gedächtnüß / in Anno 48. zu Augspurg alle schädliche Monopolia, gefährliche vnnd vngebräuchliche Verkauff / bey hohen Straffen verbotten / welche Policey Ordnung die jetzige Römische Kayserlich Majestät / in Anno 77. erneuert / Vnd allen Ständen deß Reichs sich darnach haben zurichten / öffentlich verkünden lassen / Wie dann auch hiebevor von der Römischen Kayserlichen Majestät / J. F. G. vielfaltig bey Peen deß Landtfriedens Constitution einverleibt / ernstlich gebotten worden / daß jhr Fürstliche Gnaden gegen Supplicanten / allen jren Bürgern vnd Vnderthanen / auch dero aller Leib / Haab vnd Güter mit verbottener Gewaltthat / ausserhalb Rechtens / dem außgekündten Landtfrieden / gemeinen Rechten vnnd Reichs Ordnungen zuwider nichts feindtliches fürnemmen / vben / handlen / oder zuhandlen verschaffen solte / selbst oder durch

ande-

andere/heimlich oder öffentlich/ in kein weiß noch weg/Sondern sich fürter aller gefehrlicher Landt friedtbrüchiger That enthalten / vnd die Supplicanten vnd die jhrigen vnbetrübt bleiben lassen solte/so hab sich doch dessen alles vngeachtet / beklagter Fürst (nunc narratur factū Ducis,&c.) Weil aber solches alles dem Rechten/ Geistlichen vnnd Natürlichen Billigkeit/ den Reichs Abschieden/ heylsamblichen satzungen vnd Ordnungen zuwider/dasselbige auch zu der Statt V. der gemeinen Bürgerschafft/ vñ insonderheit deß armen handwercksmans mercklichē nachtheil/ vnwiderbringlichen schaden vnd vndergang gereichen wolle/dahero es vmb diese handtlung dermassen bewandt/ daß sie auch dem gemeinen nutz vnd besten zuwiderlauffe/vnd nullo iure iustificirt werden könne. Zu deme / wann diese inn allen Rechten / Reichs Abschieden vnd Ordnung verbottene vnbilligkeit durch gebürliche mittel nit abgeschafft werden solte/daß leichtlich allerhandt beschwerlicher vnraht darauß erfolgen möchte/ vnd also summum periculum in mora. In welchen fällen nit allein officium superioris implorirt/ vnd vmb Mandata sine clausula angeruffē werdē mag / dieselbige auch vermög der ordnung/tit. 23. par. 2 erkandt werden sollen/sondern auch der Richter/non imploratus ex officio subditis zu prouidiren/ vnd solche newerung abzuschaffē schüldig/ne in debite& plus æquo vexentur. Darumb ist Syndici an E. F. G. vndertheniges demütiges anruffen vnd bitten/jhme ein ernstlich Peenal mandat sine clausula,&c. zu erkennen/ꝛc.

Decretum: Erkandt in consil. 18. Februarii, Anno, &c. 89.

SVPPLICATIO XV.

Prō mandato pœnali cum clausulâ.

In causa

I. N. contra N.

WOlgeborner/ꝛc. E. G. bring ich zu end vnterschriebener Supplicant klagendt vnderthenig für/Als verschiener Jaren der weniger Zahl 79. der Edel vnd Ehrnvest Jörg/ꝛc. vnnd A. seyn eheliche Haußfrauw / vmb deroselben bestes Nutzens willen/ redtlich vnd auffrecht eines stettigen vesten Kauffs / wie der in Rechten / oder sonsten bestendig geschehen soll/kan/ oder mag/mir/ oder meiner Haußfrawen S. vnsern Erben vnd Erbnemen / Innhalt deßwegen auffgerichter Verschreibung 75. Gülden järlicher widerkäufflicher Gülden vnd Zinß/zu kauffen geben haben / vmb vnd für 1500. Flor. jeden Gülden zu 15. Batzen/ ꝛc. gerechnet/an guter gewichtigen Goldtflor. vnd Italianischen Kronen/ wie dieselbe dañ/ dero zeit der kauff beschehen/in der Franckfurter Meß in d bezahlung außgeben/vnd angenommen worden/ Auch solche 1500. flor. sie Eheleut also bar dargezehlt/empfangen/vnd in jren kundtbaren Nutzen gewendet haben/bekandt/ vnd dargegen neben andern vnderpfänden/mir auch ein hauptverschreibung/oder gültbrieff 3000. fl. auff den Zoll zu H. besagendt/gegen vberreichung eines Reuers / loco cautionis vollkommen vnd würcklichen geliefert/vnd zuhanden gestellt.

Wiewol nun Ehrngemelte Verkäuffere vor sich/vnd jre Erben vnd Erbnemen / bey iren wolherbrachten Adelichen Ehren/ Trewen/Glauben vnd waren worten sich verbünden / hinfürters alle jar/vnd ein jedes jar insonderheit mir berührte 75. fl. järlicher Zinß/Montags nach Ostern/ 14. tag vor oder nach/vngefehrlich on verzug/oder einigen behelff/auß gemeltem Churf. Zoll zu H. gegen quittung/folgen/ vnd one einige auffgewendten Kosten/gen S. liessern zu lassen/vnd da sie/oder jre Erben / ein solchs nit theten / daß alsdann ich/meine Erben/oder Innhäber dieses Brieffs/ nicht allein die specificirte jhre vnderpfandt/Renten vnd Gefelle/sondern da sich dieselbē nit so weit erstrecken/andere ire Haab vnd Güter einzunemmen/zu arrestiren/vnnd zu verkauffen / insonderheit aber die Hauptverschreibung der 3000. Flor. auff den Churfürstl. Zoll zu H. die sie mir deßwegen loco cautionis sonderlichen vbergeben / vor/ vnd vmb die summa der 1500. Gülden / außstendige Zinß vnd Kösten/so darauß erfolgen/ zuversetzen/zu verpfänden/vnd zu verkauffen/ gute fug vnd macht / vnd darinn keines wegs gefreuelt haben soll / Neben dem gemelten Verkäuffere sich auch in angeregten saumnusfellen E. G. Jurisdiction vnderworffen/der gestalt/daß gestracks in erster Instantz/on alle Declinatorien/oder abforderungen (derē sie sich gäntzlich begeben am Kayserlichen Hoff / oder diesem Kayserlichen Cammergericht/on fernern ordentlichen Proceß/mit Executorialn/vnnd andern Peenalprocessen/ich sie rechtlich beklagen vnd fürnemmen/ auch sie daselbst zu recht stehen sollen/vnnd wöllen/ Also daß mir darauff/an jetztgedachtem Hoff / oder Cammergericht ohn fernern ordentlichen Proceß/mit angeregten Executorialen geholffen werden solle/ mit darneben constituirung aller vnd jeder Procuratorn daselbsten / auch andern Clausulen vnnd notwendigen Requisiten/vnd dann auch mit verzeihung anderen Priuilegien vnnd Freyheiten/so denselben gebüren möchten/ Alles weitern besags darüber auffgerichten inhabender verschreibung/ so E. G. ich hiemit in originali li. A notirt/vnderthenig vbergib. Ob nun wol also / in krafft angezogener Verschreibung/ich die nun mehr künfftige Ostern/dreyjärige verfallene vnnd hinderstendige Pension vnnd Gülten mehrmals erfordert/ vnnd begert / So ist jedoch gantz ohne / ich solche hinderstendige Pension vnnd Gülten/sampt deß-

wegen angewendten vnköstē / vber angeregt mein vielfeltig erfordern / auch d verkäuffer vielfeltigs schrifftlich vertrösten vnd zusagen / bißhero nit erlangen / noch bekommen mögen / sondern solcher bemelter Pensionen noch heutigs tags vnentricht in mangel stehen muß / auch ohne rechtliche hülff vnd mittel dieselbe zu erlangen nit verhoffe / alles obangeregter verschreibung gäntzlich zu wider vñ zu entgegē / darzu mir vnd den meinigen zu mercklichem nachtheil vnd schaden. Demnach vnd dieweil dann menschlichem Glauben nit gleichmässigers / dann das jenig / so man sich bedächtlich verglichen / der gebür zu vollnziehen / auch vermög aller recht vnd billigkeit / alle redtliche contract / kauf verschreibung / vnd wolbedachte pact vnd geding / alles jres jnhalts / fest / vnverbrüchlich vnd würcklich zuhalten / auch obangeregte beschreibung dahin bedacht / daß die verschriebene vnd jedes Jars gefallene pension vnd Gülten / ohne allen verzug vnd schaden / mir / meinen Erben vnd Nachkommen / wissentlichen / oder kündigen Jnhabern der verschreibung entricht werde / vñ daran kein mangel gelassen / vnd deßwegen zur notturfft diß Kayserlich Cammergericht / als die höchste Justitia ersucht / vñ schleunige hülff on weitleufftigkeit rechtlichen proceß paratam executionem thun solt / zu dem solche sache / nit allein wider gemeinen Nutz / sonder auch mali exempli, darzu auch / auß der verzüglichen bezahlung / beschwerlicher nachtheil erfolgt / vnd also für straffwürdig / vnnd vnrechtmässig zuhalten. Derowegen à præcepto on fürgehende weitere erkantnuß angefangen vnd zu gebürlicher vollnziehung / rechtlich hülff mitgetheilt werden soll vnd möge.

So ist solchem allem nach an E. F. G. mein vnderthenige bitt / die geruhen mir / vermög mehrangezogener verschreibung / zu einbringung vnnd erlangung angeregter meiner / nun mehr dreyjärigen vnbezahlter pension vnd Gültē / sampt auffgelauffenen köstē vnd schaden / wider vielgemelten N. N. mandatum pœnale cum clausula, in bester form / vnd was sonstē recht vnd billich diß orts seyn würdt / gnedig zu erkennen vnd mitzutheilen. Hierüber / ꝛc.

Decretum: erkendt in consl. 2. Maii, Anno, &c. 83.

Mandatum pœnale sine clausula.

In causa

E. contra VV. B.

WIr Rudolff der Ander von Gottes Gnaden Erwöhlter Römischer Kayser / zu allen zeiten mehrer deß Reichs / in Germanien / zu Hungern / Böhem / Dalmatien / Croatien / vnd Schlauonien / ꝛc. König / Ertzhertzog zu Osterreich / Hertzog zu Burgundt / Steyr / Kärndten / Crain vnd Würtemberg / ꝛc. Graff zu Tyroll: Entbietē dem Ehrwürdigen J. B. W. So dañ desselben stiffts Stewr Einnemer C. M. M. H. G. K. vnser Genad vnd alles guts / Ehrwürdiger Fürst / lieber andächtiger vnd Getrewer / Vnserm Kayserlichen Cammergericht haben die Ersame vnsere libe andächtige L. Abt / Prior vnnd Conuent deß Gotshauß E. suppliciren dt vorbringen lassen / wiewol in deß H. Reichs An. 66. zu Augsp. folgends an. 76. zu Regenspurg auffgerichten Abschieden / der Türckenhülff halben vnder andern verordnet / dz einer jeden Obrigkeit gleichwol jre vnderthanen / vnd andere angehörige / die sie zu bestewren hette / Geistlich vnd Weltlich / sie weren exempt / gefreyet oder nit / niemandts außgenommen / mit stewr zubelegen soll frey stehen / vnd zu gelassen seyn / Aber doch anders nicht / dann mit der Maß vnnd Bescheidenheit / daß solche Belegung / wie rechtmässig herkommen / vnnd recht were / fürgenommen / darzu niemandt höher / vnd weiters / dann so ferm sich einer jeden Obrigkeit gebürende Anlag erstrecken würde / vnd also vmb so viel als vns vnd dem Reich zu gutem zu kompt / keiner beklagt / vnd darüber niemandt mit der That beschwerdt werden soll / Dieweil aber ferner in einem zwischen Weylandt Bischoffe M. vnd J. Abten zu E. An. ꝛc. 57. auffgerichten Vertrag vnder anderm versehen / daß / so offt sich begebe / daß eine gemeine Reichsstewr bewilligt vnd angelegt würde / alsdann Abte vnd Conuent deß Gottshauß E. dieselben anders nit / dann wie sie durch gemeine Reichsstewr bewilligt vnd angelegt würde / vnd also nicht nach eines Bischoffen zu W. seiner Geistligkeit / oder Landtschafften vnd Stewr einnemer vbermässigen vortheiligen / oder vngleichen Anschlag / sonst sein gebürende ratam vnnd quotam, an dem / das einem Römischen Kayser / vermög deß heyligen / Reichs Matricul vnnd Anschlags contribuirt würdt / vnd zu gutem kompt / auch erlegen / vnd einem Bischoffe vberantworten soll / Wiewol auch eines Bischoffs vnd Stiffts zu W. Antheil an der Anno 1566. bewilligten Türckenhülff der 48. Monat für 45. zu Rossz / vnd 208. zu Fuß (inhalt deß Reichs Matricull) an Geldt 65856. Gülde / daran Weylandt Bischoff Friderich / vmb dz die Geistligkeit / vnd das Landt angeregt Jars in die 800000. Gülden Schulden zubezahlen auff sich genommen / den halben Theil fallen lassen / vnnd die andere 24. Monat vber zehē Jar zubezalen begert / vnd verglichē worden.) Aber an nachfolgender Anno 76. auff 60. Monat bewilligter Türckenstewr nicht mehr als 82000. 320. Monaten / in allem ein hundert fünffzehen tausendt zweyhundert acht vnnd viertzig Gülden angetroffen hette / an welchem das Gottshauß mehr nicht / dann sein gebürende ratam zu bezahlen schuldig gewesen.

Dessen alles / jedoch vnangesehen / hette D. A. für die nechste angemelte ein hundert fünffzehen tausendt zweyhundert viertzig acht Gülden D. A. Clerisey vnd Landtschafft zweyhundert zwölfftausendt vñ sechshundert Gülden / vñ demnach vber die

die sieben vnnd neuntzig tausendt Gülden mehr dann deß Stiffts Anschlag vermöchte/ vnd zum Reich contribuirt werden solte / zu bezahlen auffgelegt/darunter noch darzu deß GOTtshauß E. vnd desselben angehöriger Güter / vnnd Vnderthanen halben dieser vberschwerlicher Excess gebraucht worden/daß man sich vnderstanden/dasselb so hoch anzuschlagen / als wann es wol den zwölfften Theil deß gantzen Stiffts W. Steuerbare Güter hette/da doch allenthalben kundtbar/ vnnd vnwidersprechlich/ daß sölches Gottshauß mit allen seinen in bemeldtem Stifft gelegenen Gütern/Gefällen/ vnd Nutzungen den fünffzigsten Theil desselben Stiffts bey weitem nicht habe/vnd also das Gottshauß an berührter Türcken Hülff / vmb viel tausendt Gülden höher angelegt/als sich gebühren möchte / wann es bey den für die viertzig acht Monat nach deß Reichs Anschlag gebührenden ein hundert fünffzehen tausendt zwey hundert acht vnnd viertzig Gülden gelassen/vnd an derselben Summa nach Maß der Güter/Gefell vnd Eynkommens æqualiter vnd gegen andern deß Stiffts Stätten/Flecken/Emptern vnd Gütern proportionabiliter angelegt worden wer/wie doch billich beschehen soll.

Wiewol sich nun ermelter Abt/ Prior/ vnd Conuent deß Gottshauß E. solcher Vbermässigkeit/als die nicht allein angezogenen Reichs Abschieden zuwider/ Sonder im Fall gleich ein Bischoff zu W. oder desselben Steuwereinnemmer eines solchen gegen andern deß Stiffts Vnderthanen vnd Angehörigen befugt seyn solten (Jedoch zum wenigsten ermeldts GOTtshauß weiters nicht / dann nach gemeiner Reichssteuwer Bewilligung/vnnd deß Stiffts W. Anschlag/ vnd sonst auch gegen andern deß Stiffts W. Angehörigē æqualiter proportionabiliter, vnd nach Maß der Güter vermögens vnd Eynkommens belegt werden sollen) gegen D. A. beschwerdt/vnd die Erlegung nach deß Reichs Anschlag / vnnd darüber zwischen dem Stifft vnnd GOttshauß auffgerichten Vertrag zu reguliren gebetten. So hette jedoch dasselbe gar nichts verfangen wöllen/ sondern hette D. A. noch ein vermeinte vnbefugte Sperrung der Gefell/ an Wein / Getreidt/ Zinsen/Handtlohnen vnd andern Nutzungen/so viel deren das Gottshauß E. in D. A. Stifft einzunemmen de facto vorgenommen/der Meynung/ vnd vnzimlichen Vorhabens deren Gottshauß vermittelst/solcher vngebürlichen Sperrung vnd Auffhaltung der Gefell / Nutzungen vnnd Eynkommen (darvon die Religiosen/vnd zum GOTtesdienst ergebene Ordenspersonen jhr täglich Nahrung/Alimentation / vnnd Vnterhaltung hetten / vnd sich in Mangel derselben nicht hinbringen/noch dem GOTtesdienst Vacirn / vorstehen vnd außwarten köndten) die vnterm schein der Reichssteuwer/auff das GOTteshauß vbermässig geschlagen / Aber doch so wol der Stifft selbst als das Gotteshauß allbereit bezahlte ratam vmb viel tausendt Gülten vbertreffender Schatzung mit der That vnd verbottenem Gewalt abzutringen/vnd zu extorquiren.

Dieweil dann dergleichen eygenthätige Handlungen/sonderlich vber die jenigen/damit sich vnderstanden würde/durch das beschwerlichste mittel/der ohne das vnd an jr selbst vnzimlichen/vnd in vnser/vnd deß H. Reichs Ordnungen vnd Abscheidt/verbottener sperrung vnd Abstrickung aller Gefell vnnd Einkommen ins gemein / sonderlich aber der jenigen / welche (wie dißfalls zu Alimentirung vnd nottürfftiger Vnderhaltung der Geistlichen vnd Gottesdienst ergebenen Religiosens vnd Ordenspersonen gewiedembt / in mangel deren sie das Gottshauß zu sampt dē Gottesdienst verlassen müsten / jemandt das jenig extorquiren vnd abzunötigen/ darzu er von Rechts vñ Billigkeit / auch Reichsordnungs vnd rechtmässigem herkommens wegen nit allein nicht verbunden/sondern viel mehr inn Krafft derselben darzu habenden Priuilegien/auffgerichten verträg vnd Rechtmässigen Herkommens darwider gefreyet/ vnnd bleiben solte/so wer in angezogenen Reichs Abschieden nominatim verbotten / als an jhnen selbst vnrechtmässig weren / vnd durch die mehrer Obrigkeit als deren one das gebüret / Fürsehung zu thun/ne illicitæ exactiones & extorsiones fierent, neque opprimerentur à potentioribus tenuiores, Welche den Außtrag ordentliches Rechtens leiden möchten/vnd sich darzu erbieten/ auch gnugsam darumb gesessen/nit geduldet / sonderst durch ernstliches Einsehens fürkommen / inhibirt vnd abbeschafft werden solten / Sonderlich weil auch dißfalls periculum in mora, vnnd diese Sperrung deß Klosters Gefell vnd Einkommen für weniger nicht zu achten/ als wenn D. A. das Kloster mit feindtlicher Gewalt vberzogen/vnnd belägert hette.

Derwegen vmb diß vnser Kay. Peenalmandat sine clausula wider D. A. vnnd euch zu erkennen vnd mitzutheilen vnderthenig anruffen vnd bitten lassen / Wann dann jhnen dasselbe vnder dato diß also erkannt worden ist / als gebieten wir D. A. vnd euch von Römischer Kayserl. Macht/ bey Peen zehen Marck löths Goldts/halb in vnser Käyserlich Cammer/vnnd den andern halben Theil den Supplicanten / vnabläßlich zu bezahlen/hiemit ernstlich/vnd wöllen/ daß dieselb vnnd jhr den nechsten nach vberantwortung vnnd verkündigung diß Briefs / ohne Verzug oder einige Eynrede die Händt von deß Gottshauß E. gesperrten Gefellen abthut/ die jnen one weiter sperrung vnnd Auffhaltung folgen lasset / der geforderten vnzimblichen Vbermaß halben gnugsame Satisdation thut / oder biß zu Außtrag der Sachen an sichere Orte deponirt / hierinn nicht seumig vnnd vngehorsam seyet / als lieb D. A. vnnd euch sey obbestimpte Peen zuvermeiden. Daran geschicht vnsere ernstliche Meynung.

Wir

Wir heischen vnd laden auch D.A. vnd euch von berürter vnser Kayserlicher Macht/auch Gerichts vnd Rechtswegen hiemit auff den 14. Tag Monats Martij schierstkünfftig/den wir derselben vñ euch vor den ersten / andern / dritten / letzten vnd endlichen Rechtstag setzen vnd benennen peremptorie, oder ob derselb nicht ein Gerichtstag seyn würde/den nechsten Gerichtstag darnach / selbs/ oder durch einen gevollmächtigten Anwaldt / an demselben vnserem Cammergericht zuerscheinen/ glaublich anzeig / vnd Beweiß zuthun / dz diesem vnserm Kayserlichen Mandat alles seines Innhalts gehorsamblich gelebet sey/ der wo nicht gehorsamet/als dann zu hören vnnd zusehen D.A. vnnd euch von wegen solches vngehorsam in hievorbestimpte Peen gefallen seyn mit Vrtheil vnd Recht zusprechen/vnd zu erkleren/oder aber erhebliche Einreden/Warumb solche Erklärung nicht beschehen solle/in Rechten vorzuwenden / darob vnsers Kayserlichen Cammergerichts Endschied außzuwarten/Wann D.A. vnd jr kommen/vnd erscheinen/alsdann also oder nicht/so würde doch nicht desto minder auff deß gehorsamen Theils/oder seines Anwalds anruffen/vnd erfordern hierinn im Rechten gehandelt vnd procedirt / wie sich das nach seiner Ordnung gebühret. Darnach wisse sich D.A. vnd jr euch zurichten. Geben in vnser vnd deß H. Reichs Statt Speyer am 19. Tag Monats Jan. nach Christi vnsers lieben HERRN Geburt 1583. vnserer Reiche deß Römischen im 8. deß Hungarischen im 11. vnd deß Böhemischen im 8. Jahr.

Ad mandatum Domini Electi
Imperatoris proprium.

Anzeig nicht geleister Parition *cum annexis probatorialibus & petitionibus, &c.*

In causa

E. contra VV.

P.P. Damit aber nit dafür geacht werde/als ob man sich der zu viel vbermässigen zum theil abgeforderten/zum theil aber allbereit abgenommenẽ Türckenstewr halben/ one allen fug vnd rechtmässige vrsachen/wider den Herrn Gegentheil auffzulehnen lust hab/ So vbergibt Syndicus (jedoch in allewege vngestanden hieobigen begerens) zubescheinung deß Grunds der Narraten / deß durch seine Herrn Principaln außbrachten Mandats nachfolgende Articul/mit vndertheniger Bitt/beklagten Fürsten oder desselben Anwald ad respondendum anzuhalten / was denn verneint werden möchte/erbeut sich Syndicus, jedoch den vberfluß allweg außgeschlossen/ der gebür zu verificirẽ/setzt vnd sagt demnach.

1. Wahr / daß in deß heyligen Reichs / An. ꝛc. 66. zu Augspurg/ folgends An. ꝛc. 76. zu Regenspurg/letzlich An. ꝛc. 82. zu Augsp. auffgerichten Abschieden/der Türckenhülff halben vnter andrn verordnet/daß einer jeden Obrigkeit jhre Vnderthanen vnd Angehörige / die sie zu bestewren hett/ Geistlich oder Weltlich/ mit stewr zu belegen/anders vnd weiters nit zustehn noch zugelassen seyn sol/dann mit der maß vnd bescheidenheit/daß solche Belegung/ wie rechtmässig herkommen / vnd recht ist/fürgenommen/darzu niemandt höher vñ weiter/dann so ferrn sich einer jeden Obrigkeit gebührende Anlag erstreckt vnd also vmb so viel als dem Reich davon zu gutem kompt vnd contribuirt wirdt / belegt / aber darüber niemandt mit der That beschwerdt werden soll.

2. Daß vor Jahren das Kloster E. deß heiligẽ Reichs vnmittelbaren schutz vnd schirm vntergeben/vnd so wol deß stiffts W. als auch sonsten aller Herrschafften/aller stewr/vngelts/ vñ anderer auffsätz vnd beschwerungen befreyet gewest.

3. Gantz ohn/daß der Stifft W. einig befindig Regiester fürweisen könne/ daß jhme das Gotshauß E. vnd seine Vnderthanen in der Reichsstewr weren behülfflich gewesen.

4. Wie dann ohn/ dz zu dem Weylandt Kayser Carl dem fünfftẽ/aller hochlöblichster gedechtnuß / bewilligtem Rhömerzug durch das Gotshauß dem Stifft etwas were gegeben worden.

5. Wahr/daß weylandt Abt E. seyn angebürns deß An. 1542. auff damals gehaltenem Reichstag bewilligten gemeinen pfennings dem damals regierenden Bischoff zu W. C. von S. anders nit dann gleich als einem Lehnherrn zustellen lassen.

6. Item/daß desselben Successor Bischoff M. mit gewalt auff das Kloster mit der stewr getrungen.

7. Wahr/daß das Kayserlich Cammergericht etlich jar gleichsam suspendirt gewesen.

8. Daß vmb derselben vrsach willen/vnd dann auch von wegen deß S.K. Kriegs die Iustitia jhren fortgang nicht haben können / sonder gesteckt wahr.

9. Wahr/dz derowegen in einem zwischen weylandt Bischoff M. zu W. vnd Abt J. zu E. An. ꝛc. 57. auffgerichtem Vertrag/von wegen verhoffter abhelffung thätlicher dem Kloster damals begegneten betrangnussen/ vnd zuverhütung besorgter gefahr/vberfalls/vnd gewalthandlungen / vnder andern gemittelt worden/daß so offt sichs begebe/ daß ein gemeine Reichsstewr bewilligt vnd angelegt würde/als dann Abt vnd Conuent deß Gotshauß E. dieselben einem Bischoff zu W. nit nach seinem/seiner Geistligkeit / oder Landtschafft vnd Stewereinnemer Anschlag/ sondn wie die durch gemeine Reichsstände bewilligt/ vnd also deß klosters gebürende quotam oder ratam an dem / das einem Römischen Kayser / vermög deß Reichs Matricul vnd Anschlags von dem Stifft W. jedes mals contribuirt würdet/vñ zu gutem kompt/ auch erlegẽ/vñ einẽ Bischoff vberantwortẽ sollen.

10. Aber

10. Aber wahr/dz deß Stiffts W. Antheil an der An. ꝛc. 66. auff damals zu Augspurg gehaltenem Reichstag bewilligten Türckenhülff den 48. Monat für 45. zu Rossz/vnd 208. zu Fuß an gelt mehr nit angetroffen deñ 6585. Flor.

11. Wahr dz Weyland Bischoff F. hochseliger Gedechtnuß / darumb daß die Geistligkeit sampt der Landtschafft in bemeltem jahr in die 800000. Flor. deß Stiffts Schulden zu bezahlen auff sich genomẽn/den halben Theil solcher Türckenstewr auff sich genommen / vnnd der Landtschafft vnd Clerisey mit der vbrigen helfft / als nemblich 24. Monaten damals verschonet hat.

12. Der gestalt/daß solche 24. Monat vber 10. jar auch bezahlet werden solten.

13. Wahr / dz also deß Stiffts W. An. ꝛc. 76. zu Regenspurg auff 60. Monat bewilligte Türckenhülff nit mehr als 82320. vñ also mit den darzu geschlagenen 24. Monat in allem 115248. Fl. angetroffen haben würde.

14. Wahr/daß an solchen 115248. Fl. das kloster E. in krafft angezogener Reichs Abschiedt vñ auffgerichtem Vertrags/mehr nit als seyn gebürende ratã, nach gestalt vnd Proportion seines im stifft habendẽ einkomens vñ vermögens/gegen dẽ gantzen stifft zurechnen/ zu erlegẽ schuldig gewest.

15. Aber wahr / daß beklagter Fürst für solche 115248. Fl. der Clerisey vñ Landschafft 212666. Fl. vñ also vber 97000. Fl. mehr dann der Stifft für sein angebürns vermög angezogenen Reichs Abschied/vnd deß Reichs Matricul zu contribuiren schuldig/vnd contribuirt hat/für die Türckenstewr zubezahlen auffgelegt.

16. Wahr/daß die Herrn Impetranten an articulirten 84. Monaten/so an Geldt 115248. Fl. machen 5850. Flo. vnd also mehr dann jhr ratam portionem erlegt haben.

17. Wahr/daß die auff jüngst zu Augspurg gehaltenem Reichstag/ durch gemeine Ständt bewilligt fünffjärige Türckenhülff für deß Stiffts W. angebürnus an den 40. Monaten nicht mehr als 54880. Fl. antrifft.

18. Aber wahr/ daß beklagter Fürst der Geistligkeit vnd Landtschafft weit ein mehrers vñ nemlichen allein der Clerisey 30000. Fl. für die fünffjärige Türckenhülff aufferlegt.

19. Die Landtschafft aber/daß ein jede steurbare Person ein Pfundt zuvor/das ist 30. Pfenning W. wehrung/vnd noch darüber vom 100. vermögens 26. Pf. auch W. wehrung geben soll.

20. Wahr/dz also solche der Landtschafft auffgelegte Türckenstewr bey dem gemeinen Mann 51500. fl. ertregt/welches dann leichtlich auß dem abzunemen vnd zuschliessen/daß der Landtschafft für die An. ꝛc. 76. bewilligtẽ Reichs Türckenstewr 158666. vnd zwey dritt theil fl. zu bezahlen/vnd võ jedem 100. flo. 50. pf. darzu einer jeden steurbaren Person ein pfundt bevor zugeben aufferlegt.

21. Wahr/dz von W. Anwaldt nit widersprochen worden/wie es an jme selbst die warheit / daß das die newe pfundt/so zuvor gegeben werdẽ müssen/järlich vber die 8000. fl. ertragen.

22. Folgt hierauß / daß der Stifft in oder vber 45000. steurbare personen haben muß.

23. Es ist dürch ferners hierauß zuschliessen/dz von wegen der 25. pf. die ein jeder vom 100. geben muß/ der Landtschafft fünffjärige zu dreyen Jahren eingezogene Türckenstewer / ausserhalb deß Pfundts bevor in oder vber 27500. Flo. aber das Pfundt bevor in solchen dreyen Jaren auffs wenigst vber die 24000. Fl. vnd also der Landschafft stewr in allem in oder vber 51506. Flor. antreffen muß.

24. Wahr/dz vber das beklagter Fürst deß S. Geistlichẽ vnd Weltlichen/vnter dem schein eines Zuschuß zu der Türckenhülff/auch ein fünffjärig Vngelt auffgelegt hat.

25. Da doch wahr/ dz das Kloster E. mit allen seinẽ Vnderthanen von allem Vngeldt vnd andern dergleichen Exactionen gefreyet ist.

26. Wahr/daß hochgedachter Fürst auff dem Landttag Anno ꝛc. 82. seiner Landtschafft proponiren lassen/daß das fünffjärig Vngeldt in dem gantzen Stifft vber 12000. fl. vnd mehr/ vnd also in den 5. jaren zum wenigstẽ in oder vber 60000. fl. ertragen kan.

27. Wahr / daß also beklagtes Fürsten an der hülff außzug deß jenigen/so der Stifft zum Reich zu contribuiren verpflicht ist / habender Vortheil sich in oder vber 87620. fl. erstreckt.

28. Wahr / daß die Herrn Impetranten von jres Klosters wegen an obarticulirten 84. Monaten/so an Geld 115248. fl. machen allbereit 2305. vnd dann von der jetzigen fünffjärigen Türckenhülff wegen/so nicht mehr als 54880. flo. antrifft 1098. welche beyde summa zusam̃ gethan 3403. fl. machen/erlegt.

29. Wahr/daß also dem Stifft an barem geld 2474. flor. mehr erlegt/ dann jhme gebürt/ausserhalb was beklagter Fürst/vnd desselben Steuwer einnemer nach fürgenommener/vnrechtmässiger sperrung deß Klosters Gefällen/vnzimlich eingenommen/ vnd an sich bracht / vnd nachmals desselben kein auffhörens.

30. Wahr/ daß demnach dem Kloster weit ein mehrers dann deß Klosters ratam an der Türckenstewr/so der gantze Stifft zum Reich zu contribuiren schuldig/abgenommen worden / vnd noch geschicht.

31. Sintemal wahr/vnd auß obangeregter anzeig deß pfundts bevor vnwidersprechlich zu colligiren/daß der Stifft W. weit vber 45000. steurbarer Mannschafften haben muß.

32. Da doch hergegen der E. im Stifft gesessenen Vnderthanen nit 900. seyn.

33. Wahr/daß also deß Klosters E. Landt vnd Güter nit der fünfzigst theil ist/ deß gantzen stiffts Leut vnd Güter.

34. Dann wahr/daß dem Stifft viel stattlicher vnd gemaurter Städt/ Empter / Flecken / vnnd

Dörf-

Dörffer zustehn / welche alle zu den Landtagē gefordert werden/ Als

Würtzburg/	Carlstatt/
Haßfurth/	Newstadt/
Arnstein/	Gerolzhouen/
Volckath/	Tettelbach/
Heidingsfeldt/	Yphouen/
Königshouen/	Murstadt/
Landa/	Sutzfeldt am Mayn/
Ochsenfurt/	Rottenselß/
Fladingen/	Lauringen/
Gemundt/	Seßlach/
Elman/	Melrichstadt/
Stadt Schwartzbach/	Kissingen/
Ebern/	Bischoffsheim/
Römingen/	Schlüsselstatt/
Eybelstatt/	Vnter Eyschensheim/
Aw die halbe Statt/	Frichenhausen/
Lautenbach/	Ronders Acker/vnd andere mehr/ꝛc.

Dann an Emptern / Vogtheyen / das ist an Dörffern so nit in die Stätt gehörig/sondern deß Stiffts Amptleute zu verwalten haben:

Ampt Carlstatt/	Ampt Haßfurt/
Arnstein/	Newstatt/
Gerolzhouen/	Königshouen/
Rotenfelß/	Awersberg/
Rotenstein/	Klingenberg/
Brosseltzheim/	Marck Bibart/
Stolberg/	Wernack/
Wiltberg/	Buttärt/
Seßlach/	Maynberg/
Aschath/	Zabelstein/
Kissingen/	Trimberg/
Bromberg/	Raueneck/
Ebenhausen/	Jagsperg/

Homburg an der Wehren/Tungfelt/
Vogtey Steynach/ Vogtey Hartheim/
Gohsheim/Sendefeldt/vnd andere mehr/welche alle gegen dem Herrn Beklagten stewrbar.

35. Deßgleichen wahr / daß der Stifft W. an die Chur vnd Fürstenthumb Meyntz / Sachsen/ Bamberg/Brandēburg / Herrn Teutschen Meister Graffschafft Heñenberg/Graffschafft Castel/ Schwartzenberg/vnnd Herrschafft Limburg anstossens hat/welcher Vnderthanen / wann sie liegende Güter/als Weingarten/Acker/Holtz/See/ vnnd dergleichen im Stifft haben / dieselbe dem Stifft gleich so wol verstewren müssen/als wann sie darinn gesessen weren / wie solches der Landtschafft selbsten auffgerichte Steuwrordnung vermag.

36. Item/daß auch viel vacierender vnd besetzter Stifft vnd Klöster im Stifft W. seyn / die jhre Vnderthanen gleichsfalls im Stifft W. habē/ vnd so wol als die bemeldten Stifft Zugehörige Städt vnnd Emptere einem Bischoff contribuiren/als da seyn

Stifft Bamberg/	Stifft Hang/
Stifft Newen Münster/	Stifft S. Burckhardt/
S. Steffans Kloster/	Scharzach/
Newstadt/	Bildhausen/
Oberzell/	Theres/
Brumbach/	Bannтz/
Zum Schotten/	Heidenfeldt/
Treiffenstein/	Thambach/
Charteuschen zu W.	Zu Ornnaw/
Zu Ostheimb/	Zu Duckelhausen/
Zu Ilenbach/	Barfüsser/
Augustiner zu W.	Prediger/
Carmeliter zur Newstadt/	Carmeliter zu W.
	Zu Vogelsberg/
Maria Burghausen/	Himmelpforten/
Wechters Winckel/	S. Affra.
S. Marx.	S. Vlrich.
Zum Reuern/	Frawenrodt/
Gerlachsheim/	S. Agneten/
Schönaw/	Hausen/
Heiligenthal/	S. Johannes vnter
Maidbrun/	Wiltberg/
Auraw/	Vnterzell/
Augustiner Kloster zu Bercklingen.	Newerstadt/

37. Item daß bey 80. Jahren her dem Stifft W. viel Gräffliche vnd Adeliche Lehen widerumb heimgefallen/dardurch der Stifft vmb ein merckliche zu vnd auffgenommen/als nemlich

Graffschafft Hennenberg / zu Römhilt vnnd zu Schleusingen/	Graffschafft Wertheim/
Graffschafft Rieneck.	Zolner vom Rotenstein/
Miltz/	Truchseß von Rieneck/
Raueneck/	Tottenheim/
Newenstein/	Carspach/
Aicholtzheim/	Wisenfeldt/
Randersacker/	Maienthal/
Beringer/	Zindell/
Lamprecht/	Denerlem/
Pintzendorff/	Reym/
Esell/	Auracher/
Preith/	Bebenburg/
Lißberg/	Thunfeldt/
Deilingen/	Birckenfeld/
Teucher/	Fuchß von Kandēberg/
Guetstatt/	Laupoltz/
Kemmerer/	Hack von Sull/
Krantz/	Dettelbach.
Schenck von Roßberg/	Schrimpff/
Vssagheim/	Schütz/
Wilhelmsdorff.	Ochß/
Lauffenholtz/	Finsterlohe/
Fullbach/	Biberern/
Zusras/	Schneeberg/
Hoelein/	Sibetzler von Sultzfeld.

38. Wahr/dz also das Kloster E. an den 115248. Flor. für 84. Monat/ vnd an den 54880. Fl. nicht mehr als zum allermeisten den 50. Theil für sein quotam, oder ratam portionem zu erlegen schüldig.

39. Da doch hergegen das Kloster nicht allein für die Anno/ꝛc. 77. sondern auch Anno/ꝛc. 66. bewilligte/

willigte Reichshülff/so hoch angelegt worden/als wann es den neunzehenden / oder wol zwölfften Theil steuwerbarer Landt vnnd Güter im Stifft hette.

40. Wahr/daß den 12. Mart. nechstabgelauffenen 84. jars einem Ehrwürdigen Thumbcapitel zu W. ein Libell ist fürgelegt worden / in welchem nit allein deß Klosters erhebliche vñ redliche Vrsachen / Warumb sie sich der Vbermaß die dem H. Reich nicht zu gutem kompt/widersetzen / sonder auch durch eine außführliche Calculation dargethan / daß die jetzige fünffjärige Türckenhülff gleichsfalls bezahlt sey.

41. Vngeacht aber dessen hat beklagter Fürst vmb das endt deß ablauffenden vnd anfangs jetzt gegenwertigen 85. Jars seinen officianten Klingenberg/Zabelstein/Schlüsselfeld/Hasfurt/Gerolzhofen vnnd Tettelbach Befelch geben/den E. Vnderthanen mit gefenglicher hinwegführung die Stewr abzunötigen.

42. Wahr/daß die Vnderthanen/als dem Gewalt viel zu schwach innhalts beyliegender Protestation Documentum mit P. Q. R. vnd S. bewilligen müssen.

43. Wahr/dz biß daher kein richtige Designation können zuwegen gebracht werden/wie viel beklagter Fürst von den E. gegenwertiges Jars erschätzt/dieweil solche W. belegung noch nit durchauß in effectum kommen/ als auch oben in §. deñ ob wol auff deß durch die Herrn Impetranten/ꝛc. zum endt auch angezeigt worden.

44. Folgt derwegen / daß beklagter Bischoff nit allein was biß dahero vnter dem schein schuldiger Türckenhülff er an barem Geldt / von dem Kloster/vnd desselben Vnderthanen empfangen/sondern auch die vnbillicher weiß arrestirte vnd distrahirte Gefell/oder derselbē billichen Werth/ sampt dem/was er lite pendente noch weiter an sich gebracht/vnd noch bringen/ oder dem Kloster vnnd desselben Vnderthanen abringen möcht / widerumb herauß zu geben / vnd noch darüber gnugsame Caution/ sich dergleichen Betrangnus vnnd vbermässigen anlegens vnd Bestewrens hinfüro zuenthalten/ für sich vnnd alle nachkommende Bischoff zuleisten schüldig sey.

Welches Syndicus also zu erkennen/ mit Abtrag aller Gerichts vnd anderer Kosten / schaden vnd alles Interesse gebetten haben wil.

Wo ferrn auch beklagter Fürst/ dessen so hieoben articulirt viel oder wenig verleugnen würdt/ So bitt Syndicus in eum euentum commissarios zu ördentlicher Inquisition vnd Einnemung nottürfftiger Kundtschafft vnd Berichts/ wie es vmb hochgedachts Stiffts/ vnnd dann deß Klosters E. steurbare Landt vnnd Güter geschaffen/ vnd dann arbitros aut peræquatores, welche dem Kloster seyn gewissen Anschlag/ ratam oder quotam machen/wie viel dasselbig in fürfallende Türckensteurn dem Stifft proportionabiliter zu contribuiren schüldig/ vō Ampts wegē (dieweil seiner Herrn Principaln biß daher vielfeltig deßwegen beschehen ersuchen / bey dem Herrn Gegentheil nicht statt finden wöllen / vnd wol zu besorgen/ es würde durch die Herrn Kläger niemandt fürgeschlagen werden können/ der dem Herrn Gegentheil zu solcher Verrichtung gefellig sey) gnediglich zu verordnen/vnd auff eingenommene Relation zusprechen vnd zu erkennen was recht ist. E. F. G. hochadelich / miltrichterlich Ampt hierüber vnderthänig anruffendt.

Vorbehaltlich/ꝛc.

SVPPLICATIO XVI.

Pro Mãdato pœnali cum annexa citatione ad docendum de paritione, vel ad videndum; die **Stewr vnd Schatzung belangendt.** *In causa O. contra M. H.*

WOlgeborner Graff/Römischer Kayſ. May. Camerrichters Amptsverweser G. Herr/E. G. bringt Anwaldt deß wolgebornen Herrn W. Grauen zu O. F. Durchleuchtigkeit/Ertzhertzogē Ferdinandi zu Osterreich/ꝛc. Rahts vnderthenig suppliciendt für / Wiewol in gemeinen beschriebenen Rechten nit allein versehen / daß ein Fürst oder Graff deß Reichs seine Vnderthanen ratione publicæ vilitatis & pro defensione patriæ, mit gebührender Steuwr vnnd Collecten zu belegen/gut Fug / Macht vnnd Recht hat / sondern auch Anno 76. in gemeinem Reichsstandt / auff damals zu Regenspurg gehaltener Reichs Versamlung/vnnd publicirten Abschieden wol vnnd vernünfftiglich statuirt/ daß alle vnd jede / so selbsten/oder mit jhren Leuten vnd Gütern den Churfürsten/Fürsten/Grauen/vnnd anderen Ständten vnderworffen seyn/ vngeacht vnnd vnverhindert allet Verträg/Obligation / Statuten/Gebräuchen/Gewonheiten vnd Herkommen / so einige Statt/Stifft/mit jhren Ertzbischoffen / Bischoffen/Fürsten vnnd Obrigkeiten in diesem fall haben/einziehen vnd fürwendē möchte / durch die Obrigkeitē / darunder sie/ oder jre vnderthanē gesessen/oder Güter gelegen habē/ sie seyen exempt/ gefreyet/niemandt außgenommen / mit Steuwr belegt werden mögen / auch sie dieselb sub pœna dupli, vnweigerlichen zu entrichten schuldig seyn sollen/wie der klare vnd lauter Buchstab mit sich bringt/vnd außtrücklich zuletst / daß die gebürende Mittel vnd Weg gegen den vngehorsamen Vnderthanen gebraucht vnd damit angehalten/ auch auff den fall der verweigerung/oder widersetzung/gegen denselben Vnderthanen zu einbringung der gebührlichen Anlagen vnd verwürckter constituirter pœnæ dupli, an diesem Kayserli-

chen Cammergericht pro mandato pœnali ad soluendum geklagt/vnnd dieselbige Proceß erkendt werden sollen.

Wiewol auch das Dorff M. vnd E. in Anwaldts gnedigen Herrn Graffschafft/hohen vnd niederen Jurisdiction ohne Mittel gelegen/Auch vber dieselbe Eywöhner alle hohe vnd niedere Obrigkeit/sampt allen darzu gehörigen Rechten vñ Gerechtigkeiten/mit Büssen/Straffen/Steuwren/Collecten/vnd was solchem allem von rechts vnnd Gewonheit wegen anhängig/einhat/dessen auch nicht allein vber 10.20.30.40.50.60.70. Jahr mehr als 100. Jahren/in Landtkündigem rühwigem vnd vnwidersprechlichem Innhaben/Possession/vel quasi, vnverhindert menniglichs je vnd allweg gewest/nachfolgender Neuwerung außgenommen/vnd noch ist/Dessen doch vngeacht/als Anwaldts gnediger Herr nicht allein seine Vnderthanen zu M. vnd E. in krafft der Regalien/so jre G. als ein Graff deß heyligen Reichs hat/sonder auch deß jetztangezogenen Reichs Abschieds/zu obbemelter Türckenhülff mit Stewer belegt/haben ermeldte beyde Dorffs Vnderthanen/die jhren durch Anwaldts G. Herrn Amptleut ördentlicher weiß aufferlegte Stewr/deß heyligen Reichs Satzungen zuwider/denselbē Amptleuten/als jhrer Obrigkeit selbst nicht dargeben wöllen/Welches dann nicht allein Anwaldts G. Herrn zu sonderem Nachtheil gelangt/sondern hat darauß man sich auch zu befahren/daß sie in dieser hochnötigē Anlag Hülff sich auff jetzmals deß heyligen Reichs gemeinen Beschluß widersetzen möchten/Dahero dann auch Anwaldts G. Herrn Principaln/mit anderer jhrer G. gehorsamen Vnderthanen/sein gebührende Reichs Anlag allein zuleisten/nicht allein beschwerlich/sondern vnerschwinglich fallen würde.

So langt dem allem nach an E.G.O. Anwaldts vnderthenige Bitt/vnd Rechtlich Begeren/seinem G. Herrn Principaln zu eynbringung dero gebürlichen Stewr/wider die vierer vnd gemeint angeregter beyder Dörffer M. vnd E. vnd alle die vngehorsame Eynwöhner allda/ein Mandatum pœnale ad soluendum, mit angehenckter Ladung in einer kurtzen darzu bestimpter zeit/wie recht/darzuthun/daß sie jhre Schüldigkeit/wie gemeldt/selbst erlegt/oder zu sehen vnd hören/sich in pœnam mandati, darzu in die verwürckte Peen dupli zu erklären/ꝛc. in Krafft obberührter deß heyligen Reichs Abschieden gnedig zu erkennen/vnd mitzutheilen. E.G. hochadelich/miltrichterlich Ampt vnderthenig anruffendt.

E.G.

Vnderthenigter

N.N.

Decretum: Erkendt in cons. 30. Maii, Anno, &c. 82.

Mandatum pœnale sine clausula. In causa S. contra P. Septimi Mandati, die S.

Schiff vnd Meßgüter betreffendt.

WIr Maximil der Ander/von Gottes Gnaden Erwölter Römischer Kayser/Zu allen zeiten mehrer deß Reichs in Germanien/zu Hungarn/Böheimb/Dalmatiē/Croatien/vñ Schlauonien/ꝛc. König/Ertzhertzog zu Osterreich/Hertzog zu Burgundi/Steyer/Kärndten/Crain vñ Würtemberg/ꝛc. Graff zu Tyroll/ꝛc. Entpieten dem Hochgebornē F.P.R. vnserm lieben O. vnd Churfürsten/auch vnseren vnd deß Reichs getrewen/seiner Lieb angehörigen G.H. besehern/vnd M.F. Zöllnern zu O.H. vnser Gnad vnnd alles guts/Hochgeborner lieber Oheim vnd Churfürst vnserm Kayserlichen Cammergericht/haben die Ehrsame vnsere vnnd deß Reichs liebe Getrewe Bürgermeister vnd Raht der Statt S. klagend anbracht/Wiewol die Statt S. als die dritt vnd öberste Staffel am R. von Weyland vnseren vorfahrn am Reich/Römischen Kaysern vnd Köntgen priuilegirt/vnd dessen vber hundert vnd mehr jahr/in rühiger vnhindertriebener Possession/vel quasi wie noch/gewesen/daß alle die jenigen/so Saltz/vnnd gesaltzene Wahr/auch alle andere Staffelgüter den R. auff zu Schiff führen/vnnd damit bey der Statt S. gestaden ankommen mit solchen Gütern daselbst außkehren/außladen/vnd one menniglichs Eintrag Staffelrecht/damit halten/Auch dem Kauffhauß seine Gebürnuß/vnd den Vberschlag davon entrichten vnd bezahlen sollen vnd müssen.

Wiewol auch in der Geschicht ferners wahr/daß der Raht der Statt S. denen von G.H. (obwol bey Menschen Gedencken sich daselbst vor dieser zeit kein Schiffer gehaltē/biß Caspar B. neulicher Jahren/der Endts häußlich sich nider gelassen/vnnd ein Schiffarth auff dem Rhein angestellt) vngeachtet es von alters hero anderst gehalten/auß gutwilligkeit/vnnd freundtlicher Nachbarschafft nachgeben/vnnd zu gelassen/daß Caspar B. mit Meßgütern/so nicht Staffelbar der Statt vnnd Ampt G. H. gehörig/vnaußgeladen zu Sp. fürüber gelassen/Jnnmassen sie Klägere nachmals vrbietig/so er ferner sonsten sich der Staffelgüter halben der Statt Sp. Staffel Freyheiten gemäß halten/mit Meßgütern/so er werde berechtigen können/der Statt vnnd Ampt G.H. zuständig seyn/hinfüran vnaußgeladen passieren zulassen/vnd billich solch Gut anbieten/sie von G.H. zu Nachbarlichem danck annemmen/vnnd sich dessen begnügen lassen solten. Dessen alles jedoch vnangesehen/habe bemeldter Caspar B. in nechst verschienener Franckfurter Fastenmeß/vber solche der Kläger gutwillige Zulassung/sich auch vnderstanden/auch anderer Benachbauwrten Meßgüter/so auch anderstwo hin/auſſerhalb der Statt/vnd Ampt G.H.

G. H. gehörig / vnd er eingeladen / vnaußgeladen für der Stadt S. hierüber zuführen. Deßhalben sie Klägere / zuerhaltung habender oder Recht vñ Gerechtigkeit / jhrer Eydt vnd Pflicht halber / damit sie der Statt S. Freyheiten / vnnd habende Possession handzuhaben verbunden / jhnen C. B. erstlich mit solchen Meßgütern Frembden zustendig / an der Statt S. auffhalten / doch auff bittlich ansuchen deß Landtschreibers vnd Schultheissen zu G. H. auch damaln auß guter nachbaurschafft passiren lassen / vñ demnach dieser Sachen halber vor jaren zu H. B. zwischen jhnen Klägern / vnd denen von G. H. inn deiner bemelts Churfürsten Cantzley gütlich vnverbündtliche handlung fürgelauffen / vnd ein Abschiedt auff zu oder abschreiben begriffen / Solchen aber sie Klägere auß hochringenden / vnd bewegenden Vrsachen in angesetzter zeit abgeschrieben / vnd nit annemmen können / gleichwol auff Christoffen G. jetzigen Fauts zu G. H. newlich schreiben / derwegen vnder dato deß 4. Maij jüngst an sie außgangen / sich dahin nachmals erklärt / mehrgedachten Schiffmann Caspar B. wo ferrn er der staffelbarn Güter halben Staffel recht halten / mit den jenigen Meßgütern / so er berechtigen würde / der Statt vnd ampt G. allein zustendig seyn / vnaußgeladen fürüber schiffen zulassen / bestehē nunmehr die von G. darauff / daß ire Bürger vnd Schiffleut sampt jhrem gesindt so wol mit gesalzenen vnd staffelbaren als anderen meßgütern / auch frembden vnd andern benachbawrten ausserhalb der Statt vnnd Ampt G. gehörig / hinfüran vnaußgeladen / von jhnen Klägern allerdings vnverhindert fürfahren solten vnd mögen / darauff jnen Klägern / durch jre handthierende Bürger Schiffleuth vnd andere / so sich deß Rheinstroms gebrauchen / glaublich fürkommen / welcher massen du P. F. deiner Lieb / euch bemeldten Zolldienern zu O. H. ernstlich befohlen vnd aufferlegt / hinfüro alle vnd iede schiffleut / so daselbsten mit jren schiffen ankommen / anzuhalten / mit Handtgebenden Trewen anzugeloben / vnnd zu berechtigen / daß sie keine S. Güter eingeladē / oder wo sie einige in jren Schiffē hetten dieselbe auff das Landt auß / vnd nachgehendts wider in das schiff zuladen / vnd sie allererst auff entrichtung gewöhnlichen Zolls / damit fortzufahren zugestatten vnd zuzulassen / Wie dann B. B. Bürger vnnd Schiffmann zu S. in jüngst verschienenem Monat Junio daselbst zu O. H. als ein S. Schiffmann angehalten / vnd getrungen werden wollen / die eingeladene Wahren gehörter massen auff das Land auß vnd wider einzuladen / jedoch weil sich endtlich befunden / daß er keine S. sonder S. B. Güter im schiff gehabt / jme vnaußgeladen fürüber zufahren letztlichen vergünnet worden.

Dieweil nun sie Klägere mit vorgehēdem zeitlichem Raht bey sich erwogen / da solche esuchgte Neuwerung bey zeiten nicht abgeschafft / daß solches beworab bey dieser vorstehender Franckfurter Herbstmeß / nicht allein gemeiner Bürgerschafft / sondern auch allen andern einwöhnern der Statt S. zu hochbeschwerlichem Nachtheil vnd Schaden vnzweiffenlichen gereichē würde / so haben sie zu erkündigung der warheit / vnd solchs deiner L. C. F. befelchs ein gründlichs wissen zu haben / jhre abgeordnete hinab dir zu dem schiffbeseher zu O. H. den 20. Julij jüngsthin geschickt / welchen von besehern inn deinem deß Zöllners beywesen angezeigt / daß jnen ernstlicher C. F. befellich zukomen / alle Schiffleut / so S. Güter eingeladen / vnd damit im auff oder abfahren / im Zoll zu O. H. ankommen / anzuhalten / zu berechtigen / was / vnnd wie viel die S. Güter in jren Schiffen führen / vñ solche auß / auff das Landt / vnd nachfolgendts wider einzuladen / vnnd dann aller erst auff entrichtung gebürlichen Zolls fürzuschiffen zu gestatten / so lang vnnd viel sie Kläger C. B. Schiffmann vnd Bürgern zu G. mit seinem Schiff mit Gütern geladen / vngeachtet / wem die zustendig / vnaußgeladen bey S. fürüber zufahren gestatten vñ zulassen würden / vnd damit sie die abgeordnete dē sto bessers gründtliches wissens / solches außgangnen befelchs haben möchten / ist jnen auch letzlich derselb in originali selbst zu lesen fürgezeigt worden / mit dem Anhang / dz jr als verpflichte Zolldiener demselben biß er widerumb abgeschafft / gehorsamblich nachzukommen / keinen Vmbgang haben können. Damit also dann vnsers Churf. Lieb mit selbst eigenem thätlichem Gewalt / das jenig durchzutringen vnderstehe / dz sie sonst durch den ördentlichen Weg Rechtens nicht getrawet / zu erlangē / oder zu erhalten. Sintemal aber mehr gemelter befelch nit allein wider Recht / alt herkommen vnd die billigkeit außgangen / Sondern auch jnen Klägern / an jrer wolherbrachter hochbefreyter Staffel Gerechtigkeit / vnd priuation der bürgerschafft / vnd gemeinlich allen Einwöhnern der Statt S. Geistlichs vnnd Weltlichs Standts / zu mercklichem Nachtheil vnd Schaden / wo der nicht durch ördentliche Mittel Rechtens hindertrieben / in dem vnzweiffenlichen gelangen werde / daß nicht allein einiger Schiffmann zu Sp. fürhin sich betragen / noch seine Nahrung vnd Vnderhaltung auff dem Rhein schwerlich erwerben vnd erobern köndte / sonder auch frembde Schiffer / frembde Güter den Bürgern / oder auch vnsers Cammergerichts Verwandten vnd Gefreyten Personen zugehörig / von wegē zu O. am Zoll besorgten auß vnd einladens / zu Meß vnnd anderer zeit / nit hinfüran würden einladē / vnd den Rhein auff oder abführen wöllen / vnnd hiedurch die Gewerb vnd Commercia, welches gemeinem Nutz zum höchsten beschwerlich / schädlich / abbrüchig / zuwider vnd entgegē ist / endlich gesteckt / auffgehalten vnd verhindert würden. Daneben auch in vnser / vnd deß Kayserlichen Cammergerichts Ordnung / im andern Theil deroselben / von Mandaten in was Fällen dieselbige ohne oder mit Justificatori Clausul erkendt werden mö-

gen/außtrücklich versehen / daß in solchen vnnd dergleichen Sachen/die an demselben von Recht vnd Gewohnheit wegen gebetten/ als da ist / vt in flumine publico nauigare, & merces præterue-here liceat. vnnd daß auff entrichtung gebührenden Zolls/niemandts an den Zollstätten auffgehalten / viel weniger in orten / da einige Staffel nicht hergebracht / seine Wahr auß dem Schiff vnnd wider einzuladen getrungen werden soll/Item da den anruffenden Theilen vnwiderbringlicher Beschwerdt aufferlegt / vnnd zu gefügt/oder die Sach wider den gemeinen Nutz were/oder keinen Verzug leiden möchte/welche qualitates sich alle cumulate bey dieser geklagten Neuwerung häuffig erzeigen vnd befinden/zwischen Partheyen/vns vnnd dem Reich ohne Mittel vnderworffen/vnd an vnser Kayserlich Cammergericht gehörig/dasselb vnser Camergericht Mandata auch ohne Justificatori Clausul erkennen / außgehen lassen soll vnnd möge / Inn krafft derselben Ordnung / weil auch ohne das / wegen fürstehender Franckfurter Herbstmeß die Sach keinen lengern Verzug erleiden kan/noch wil/vñ diß vnser Kayserlich Mandat vnd Ladung wider D.L.vnd euch andere zu erkennen vnd mitzutheilen in vnderthänigkeit anruffen vnnd bitten lassen / Wann wir dann menniglich bey ördentlichen Rechten handzuhaben schuldig/vnd gemeint/ auch demnach erlangt/daß jhnen solch Mandat vnd Ladung heut dato erkandt worden seyndt.

Darumb so gebieten wir D. mehrgedachten E L.vñ euch von Römischer Kayserlicher Macht/ auch Gerichts vnd Rechts wegen / bey Peen vier vnd zwentzig Marck lötigs Goldts / halb in vnser Kayserliche Cammer / vnnd zum andern halben Theil jhnen Klägern vnabläßlich zu bezahlen/hiemit ernstlich/vnd wöllen/daß D.L.vnd jr in dreyen Tagen / den nechsten nach dem derselben vnnd euch dieser vnser Kayserliche Brieff vberantwort/ oder verkündet würdt / ohne fernern Auffzug/ Einredt/Entgeltnuß / oder Beschwernuß / den vielbemeldten Befelch widerumb abschaffet/ vnd die S. Schiffgüter vnnd Wahren/auff entrichtung gebürlichen vnnd gewöhnlichen Zolls/ vnauß geladen/inn/ auff vnd abfahren hinfurt/ frey vnauffgehalten am Zoll zu O. H. fürüber schiffen / vnnd im fall dein vnsers E. L. Caspar B. Schiffers vnd Bürgers zu G. Schiffart halber/ sie Klägere Förderung je nit zu erlassen gemeint/ sich an ördentlichen/Rechtlichen Außtrag/dessen sie vhrbietig/vnnd darüber nicht zu tringen seyn/ sättigen/vnd daran sich begnügen lassen/deme anderst nicht thun/oder hierinn vngehorsamb seyet/ bey vermeydung obbestimpter Peen/vnd geschicht hierinn vnsere ernstliche Meynung.

Wir heischen vnd laden auch dein L.vnnd euch von berührter vnser Kayserlicher Macht/ daß sie vnnd ihr auff den 12. Tag Septembris schierstkünfftig/den wir D.L.vnd euch für den ersten / anderen / dritten / letzten / vnnd endtlichen Rechtstag ansetzen/vnd benennen peremptorie. oder ob derselbig nicht ein Gerichtstag seyn würde/den nechsten Gerichtstag darnach/ selbst/oder durch einen darzu gewollmächtigten Anwald/an berührtem vnserm Kayserlichen Cammergericht erscheinen/glaublich Anzeig vnd Beweiß zuthun/ daß diesem vnserm Kayserlichen Gebott alles seines Innhalts Gehorsame Folge geleistet seye / Vnd wo nicht/ als dann zusehen vnd hören dein Lieb/vnd euch in die benandte Peen gefallen seyn/ mit Vrtheil vnd Recht sprechen/ erkennen/erklären/oder aber Rechtmässige Vrsachen/warumb solche Erklärung nicht geschehen solle / dargegen fürzubringen/vnd ördentlichs Endtschiedts darüber zu gewarten.

Wann D.L.vnd jhr komimen/ vnd erscheinen/als dann also oder nit/ So wirdt doch nichts desto minder auff deß Gehorsamen Theils / oder seines Anwaldts Anruffen vnnd erforderen mit gemeldter Erkandtnuß/Erklärung / vnd andern hierinnen im Rechten gehandelt vnnd procedirt/ wie sich das seiner Ordnung nach gebürt. Darnach wisse D.L.sich/vnd jhr euch zu richten.

Geben in vnser vnd deß Reichs Statt Speyr den 6. Tag Monats Augusti / nach Christi vnsers lieben HERREN Geburt 1575. vnserer Reich/deß Römischen im 13. deß Hungarischen im 12.vnd deß Böhemischen im 27.Jahren.

C. P. Verwalter.

B.W.Iudicialis Cameræ Protonotarius sit.

SVPPLICATIO XVII.

Pro mandato pœnali sine clausula.

In causa

P. S. M. S. B. contra Senatum S. B.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Kayserlicher Mt. Cammerrichter/G. Herr/E. F. G. bringt Anwaldt deß/ꝛc.in vnderthänigkeit supplicierendt für vnd an/ Wiewol zu Recht heylsamblich vnnd wol versehen/ quod ab executione non sit incipiendum, nec executiue contra aliquem inauditum,& indefensum ad nudam suggestionem alterius procedendum sit, neque Actoris & Iudicis partes quis simul tenere possit,vel debeat. Zu deme auch alle sonderbare deß Heyligen Reichs Cöstitutiones im Reich Teutscher Nation/ dagegen

dagegen alle Vnordnung/Empörung vnnd verderbliche Kriegswesen mit wachenden Augen verhütet vnd abgewendet werde/Derwegen dann ein jeder so dem Reich zugethan vnd verwandt/vnd sich ein Gliedmasse desselben erkendt/alle verderbliche Gefehrligkeit/so zu Zerrüttung vnd Zutrennung gemeinen Friedens inn einigen Wege gereichen mögen/so viel als an jhm ist/mit Raht vnd That zu verhindern/Dagegen aber den allgemeinen Wolstandt vnd Frieden nach vermögen zufürdern vnd fort zupflantzen pflichtig vnnd verbunden ist/wiewol auch Anwaldts G. Principal bey dem fürgangen S.B. Kriegswesen/dadurch nicht allein die Statt sein geliebtes Vatterlandt/sondern auch derselben/wie auch vieler anderer vnderthanen/in vnwiderbringliche vnd verderblichen Schaden gesetzt worden/allwege zum Frieden vnd aller hülfflichen Mittel/dadurch derselbe möchte erhalten vnnd zu wegen gebracht werden/tragenden Ampts halben gerahten/Auch er neben seinen Collegis den Herrn 15. die jenigen so vnder den Herrn 13. (welche diß Werck sonderlich befohlen) zu vollführung deß angefangenen Tumults vnd Kriegs empörung geneigt/von solchem vnzeitigen Eyfer abgemahnet/vnd zum frieden adhortirt vnd angereitzet/auch deßwegen bey den Kayserlichen Commissarien alle mögliche beförderung gethan/in Meynung die Sach dardurch in den vorigen Friedenstandt widerumb zubringen/vnnd zu setzen/inn massen er dann solch sein friedtfertigs Gemüth offtmals so wol in/als ausserhalb deß Rahts zu verstehen geben/vnd sich dieses Kriegswesen halben/dessen er für sein Person ein sonderlich mißfallen gehabt/vielmahls entschüldiget/vnd das jenige verrichtet vnnd gethan/was ihme Ampts vnd seiner Pflichten wegen obgelegen vnd gebürt hat.

Derwegen er dann dieser seiner getrewen vermahnung halben zu Fried vnd Einigkeit/je billich in keine Vngelegenheit hette sollen gesetzt werden/Daß doch dessen alles vngeacht/mehr besagte obgemelte Herrn 13. solche treuwhertzige Vermahnung in einen widerwertigen Sinn auffgenommen vnd verstanden/vnd dardurch in die Gedancken gerahten/als wann Anwaldts G. Principal sie bey der gemeinen bürgerschafft verschreyet/vnd jhrer etliche verdächtig machen wollen/als ob durch sie oder etliche derselben/aller Schaden der Statt/vnnd das jämmerliche Landtsverderben vervrsacht worden/Zu dem/dieweil mehr besagten Herrn 13. ein Schreiben von den Herrn 15. zugestellt worden/darinn sie etlicher sachen wegen beschüldiget/vnd sich derselben zu enthalten verwarnet worden/haben sie es gäntzlich dafür gehalten/daß solch Schreiben von Anw. G. Principaln allein herrühre/wie sie dann auch allerhandt suspiciones von jme daher gefast/daß er im votiren nicht zustimmen können/mit den Kayserlichen Commissarien/wie obgemeldt/conversirt/sich hin vnnd wider deß Aufflauffs/Tumults vnd Empörungen wegen entschüldigt/vnd es denen/so diß Werck getrieben zu verantworten heimgestellet/welches allesgemelte 13. als dem gantzen Magistrat vnnd Obrigkeit zu S. B. verkleinerlich einem Ehrbarn Raht daselbst schrifftlich zu verstehen geben/vnnd dahin bewogen/daß derselbe Anwaldts Principaln den 2. Januarij jüngst hin/auff den Platz auß der Herrn 15. Rahtstuben erfordert/vnd jme oberzehlte Puncten fürhalten lassen/vnnd nach verlesung derselben/Anwaldts Principaln als bald vnd im Fußstapffen/seiner vnverhört ohn einige fernere Beweisung der angegebener eingebildten vnd fast vnerfindtliche suspicionen/so auß Mißverstandt herrüren/stracks de facto, vnd gantz eygenthätlicher verbottener weiß/ohn alle Rechtliche Erkandtnuß/in seiner Behausung bey gegebner Handtgebung verstricken vnd angeloben lassen/darauß nicht zuweichen/biß er außfündig gemacht vnnd dargethan/warinne/vnd was weise vnd puncten die 13. oder deren etliche an dem fürgangenen Kriegswesen vnd der Statt vnd Landtverderben schüldig/deßgleichen in was Puncten/vnd durch was Personen der Herren 21. oder 13. Prothocolla verdächtlich/verfälscht/vnglaubhafft seyen/vnd inmittelst aller fernere Verwaltung gemeiner Stattsachen vnnd Geschäfften sich zu enthalten aufferlegt/vnd daneben sich vnd seinen Leib vnnd Gut auß der Statt zu vereussern/auch nichts wider jhren Raht daselbst/deren Diener vnd Angehörige/weder inn/noch ausserhalb der Statt/etwas zu practicirn verbotten/vnd jm also loco remunerationis, wegen seiner trewhertzigen Warnung vnd Vermahnung zum Frieden vnnd Einigkeit/so von einem Ehrngemeldten Raht in einen widerwertigen Sinn gleicher Gestalt wil gezogen werden/allerhandt Spott/Verkleinerung vnd Verschmählerung seiner wolherbrachten reputation/wider alle Recht vnnd Billigkeit widerfahren lassen/Wann aber G. F. vnd H. solchs alles obangezogenen Rechten/den sonderbaren constitutionen vnd Satzungen/Ja der Natürlichen Billigkeit selbsten gerath zu wider laufft/vnd für sich dermassen beschaffen/daß E. F. G. Iurisdictio nicht allein gnugsam fundirt/sondern auch dem Betrangten die schleunige Hülff Rechtens widerfahren zulassen/vnnd à præcepto, vermög 23. tit. p. 2. anzusahen gantz wol befugt/siquidem nulla ratio patitur, ad nudam suggestionem alterius nulla causæ cognitione præuia, quem inauditum & indefensum captiuum tenere, à muneribus & honorib. publicis remouere vel suspendere, liberam rerum administrationem ei adimere, probationem eorum de quibus non constat, an vnquam dicta vel facta sunt, è vinculis faciendam iniungere, & denique fauorem vel præmium in odium & pœnam conuertere, Als ist vnd gelangt an E. F. G. Anwaldts wie obsteht/gantz vnderthänige rechtmässige Bitt vnnd Begeren/die geruhen jhme wider Ehrngedachten Raht ein

Peenalmandat sine clausula, darin demselbē bey einer namhafften Peen vnd Geldtstraff ernstlich aufferlegt vnd befohlen werde / den nechsten nach vberantwortung dieses Kay. befelchs / Anw. Pr. seiner Hafft zu erlassen / in den Ehrnstandt / den er nunmehr in die 13. jar (ohn ohnzeitigen ruhm zumelden) löblich versehen / widerumb zusetzen / jme die gesperrete Administration vnd Verwaltung seiner Güter / wid zu relaxirē vnd zu eröffnen / vnd in summa alles das so oberzehlter massen / wider jn gantz onrechtmässig verbottener weiß de facto vorgenommen worden / zu cassieren / auffzuheben vnd abzuschaffen / Auch hinführo nichts wider rechtlichs gegen jn fürzunemmen / sondern da einer spruch vnd forderung zu jme zuhaben vermeinet / solches wie sich gebüret / zu Recht anzubringē oder da sonst Ehrngedachter Raht per modum inquisitionis gegen jme procedirē würde / jme solcher Klagen / oder der Argwohnen vnd anzeigungen so sie einige haben / Copiam vnd abschrifft zu communiciren / jne darauff nottürfftiglich anzuhören / vnd zu seiner defension vñ verantwortung quęmemini auferenda. kommen zulassen / vnd jhnen ehe vnd zuvor solchs geschehen / in keinen weg wider Recht zu beschweren / Auch die jenige / so in dieser Sachen / zumahl Kläger / Partheyen / oder sonst interessirt seyn mögen / zu dieser sachen nicht zu ziehen / oder dieselben zu consultiren / vnd Raht zu fragen / vnd in summa jhn an außführung seines Rechtens nit zuhindern / cum annexa citatione ad docendum vel videndum zu erkennen / ꝛc.

Decretum: Ist gebetten mandatum inhibitorium pure, aber das vberig begeren (ausserhalb der verbottener verwaltung Stattsachen / vnd wider dieselbe nicht zu practicieren) auff gebührende Caution de iudicio sisti, & iudicatum solui erkenndt / vnnd wo fern supplicans wegen ermelter puncten vnderschiedlich anhalten würd / soll darauff ergehen was recht ist / m. conf. 19. Ianuar. Anno 94.

Mādatum pœnale sine clausula, cum annexa citatione ad docendum se paruisse, vel videndum se declarari. In causa C. I. H. S. & Consortum in actis **benendt** */ contra H. H. B. M. & Consortes.*

Tenor Mandati:

WJe daß du J. G. vngezweiffelt auß seiner andacht befelch am 2. Febr. jüngst jr der Kläger Schiffe / sampt vnderschiedlichen geladenen wahren auff dem frey offentlichen fluß angehalten / bekümmert vnd arrestirt / daß ein anderer J. von H. genandt im namen vnd behuff ernentes H. G. gewesenen Amptmeisters zu V. B. K. zu H. seßhafft 100. Goldtfl. Hauptsumma / vnd etliche hinderstellige pensionen / auch kosten vnd schaden bezahlt hette / vnnd jhme dafür einen K. H. genandt D. D. Hoff in obbestimptem Ampt V. gelegen / welcher von der Fraw Abtissin zu H. Lehen rüret / so auch mit deroselben verwilligung verlegt were / vnnd ob gleichwol gemelter J. von H. als er jhme solch vervnderpfandt gut dem K. B. auffgekünd / vnd demnach dasselbe für das außgelegt pension / kosten vnd schaden sich daran zu erholen würcklich einnemmen / oder je sich darinnen richten lassen wöllen / ist jme zu bescheidt gefallen / daß ermeltes Hertzogen zu G. jetziger Amptmann vñ Rentmeister zu V. angeregten Hoff in verbott vnd zuschlag gelegt / so darin noch gehaltē / vnd demnach gedachtem J. von H. der Ort zu V. zu recht nicht verholffen / sonder dasselbe versagt seyn solte / wañ aber Klägere mit solchen sachen vberal nichts zuschaffen / vnd demnach auch für jre person solcher handlung in jchtwas vermög der Rechten / vnd aller billichkeit nicht entgelten sollen / vnd daher D. Andacht beampten thätlich fürnemmen / anders nit dann für Repressalien / welche so wol in gemeinen beschriebenen Rechten / als in deß Reichs sonderbaren Abschieden zum höchsten verbotten / vnd dahero im H. Reich nit zu gedulden / zu halten / vñ daß dañ vber das solche arrestirung / den Klägern zu vnwiderbringlichem nachtheil vnd schaden jhrer handthierung gereicht / vnd demnach summū periculum in mora, sondern auch dem gemeinen nutz mercklich vnd viel daran gelegen / dz die commercien vnd Handthierungen durch solche vnbefugte verbottene thatliche anhaltung / nit gestecket noch gesperret / sondern jren gang hin vnnd wider auff vnd ab dem freyen Wasserstrom / als flumine publico vnverhindert hetten vnd behielten / dz also diese sache der Fäll einer were / da vermög vnsers Kay. Cam. ordnung titu. 23. p. 2. à præcepto wol angefangen / vnd sine clausula mandirt werden solle / köndte vnnd möchte / Darauff vmb diß vnser Kay. Peenalmandat wider D. A. vnd dich / anruffen vnnd bitten lassen / auch erlangt / daß jhnen solch Mandat gebettener massen vnder dato erkandt worden ist / Darumb so gebieten / ꝛc. von Röm. ꝛc. bey Peen 10. M. lötigs Goldts / halb / ꝛc. ernstlich / vnd wöllen / daß dieselb vnd du / die auff dem freyen Fluß vnd Wasserstrom thätliche angehaltene Schiffe vnd Waren / als bald nach dem derselben vnd dir dieser vnser Kay. brieff vberantwort oder verkünd würdt / on verzug / einige einred vnd Entgeltnuß relaxiret / restituirt / vnd den Klägern folgen lasset / hierin nit vngehorsam / ꝛc. Wir heischen auch deine A. vnd dich von berührter / ꝛc. daß dieselb vnd du den 26. tag Maij / den wir derselben vnd dir für den ersten / ꝛc. oder aber rechtmässige vrsachen / warumb solche Erklärung nicht beschehen solt / vorzubringen / vnd darüber entlichen endschiedts zugewarten / wann dein Andacht vnd du als dann erscheinen / oder nit / so wirdt nit desto weniger / ꝛc. Datum S. den 9. Ap. An. 79.

Mandatum pœnale, vel saltem cum clausula. In causa O. B. contra B.

Tenor Mandati:

Wiewol in gemeinen beschriebenen Rechten / vnd

vnd deß H. Reichs Ordnungen heylsamblich vñ wol versehen/auch bey hoher Peen vnd straff verbotten/daß keiner auch weß Standts oder wesens der sey/den andern vnder was gesuchtem Schein das beschehe/an seiner quasi possession habender Freyheit/würden/Rechten vnd herkommen/verhindern/turbiren/oder in einen andern weg betrüben/sonder ein jeder den andern seines Standts/dessen Freyheiten/Würden vnnd Rechten/deren er in possessione vel quasi were/rühig vnd vnverhindert gebrauchen vnd getrewlich dabey verbleiben lassen solle/Wiewol auch er Kläger nit weniger als sein Vatter Graff J. zu O. B. für einen Graffen vnd Standt deß H. Reichs vnd deß B. Krayß/so wol von D. L. vnsers Schwagers vnd Vettern H. zu B. von allen andern B. Krayß Ständen erkendt/vnd durch seinen gewalthaber auff allen Krayß vnd andern Tagen zugelassen/dann auch in langwiriger rühiger possession seiner session vnd Standt im Reich vnd gemeltem Krayß/vnd sonderlich an vnserm Kayß. Camm. Ann. 73. der weniger zahl in entschiedener exemption Sachen mit in lite gewesen/vnd durch ergangene Vrtheil nominatim als ein agnat, vnd an berührter Graffschafft interessirt/für einen Graffen vnd Standt deß H. Reichs erkandt/erklärt/vnd derwegen D. L. H. zu B. ein ewig stillschweigen aufferlegt worden/zu dem es Landtkündig vnd menniglichen bewust/auch in continenti darzuthun/daß er in allen Reichs Hülffen vnd Anlagen/wie auch zu vnderhaltung vnsers Cammergerichts/seinen gebührenden Antheil biß auff heutigen Tag gehorsamblich erlegt/auch von jeder Zeit gewesenen Römischen Kayfern vnd Königen/alle Graffen zu O. zu allen Reich versamblungen beschrieben worden/vnd auff allen Reichs vnd Krayßtagen jhre Gesandten mit gehabtem Gewalt abgeordnet/dieselbe auch allweg gütlich zugelassen worden/wie auch vom 42. Jar biß anhero die H. in B. vnnd D. L. selbst als außschreibender Fürst deß B. Krayß/etiam pendente adhuc lite in causa exemptionis jederzeit alle Graffen zu O. zu allen Krayßtagen beschrieben/vnnd sie alle in die Krayßtruchen wie andere gehorsame vnd vngezweiffelte Krayßstände jr Angebürnüß erlegt vnd eingeschüttet/vnnd derowegen sie allzeit durch dero verordente Krayß einnemmer quittirt worden seyn/Jedoch dessen alles vnangesehen hetten E. L. A. vnd jr auff dem Krayßtag zu L. H. deß verschienen 77. Jahrs gehalten/in seinē Klägers abwesen/sein vnverhört/allein auff blosses fürgeben vnd begeren D. L. deß F. in B. Räthe/wider jhne demselben Krayß Abschiedt eingeleibt/daß der Gewalt/so er Kläger beneben Graffen J. zu O. jhrem verordnetē zu gedachtē Krayßtage gegeben/von wegen deß Klägers/für vnkräftig gehalten/vnd jhme bey solcher Versamblung kein stim̃ oder session gelassen worden. Dieweil dann ein jeder Standt deß Reichs von pflicht wegen/damit er dem Reich zugethan schuldig/deß H. Reichs zugehör vnd verwandtschafft zu mehren/nit zuschmälern/vnd E. E. L. L. Andacht vnd euch keines wegs gebürt/gegen einem abwesenden vnd vnverhörten mitkrayßstandt dermassen præiudicialiter zu verabscheiden/jne seines Stands/Stimm/vnd im Reich vnd Krayß so viel an euch de facto & absque legitima caulæ cognitione zu entsetzen/da jhr doch vber seine Person keine Jurisdiction gehabt/Derowegen vnnd dieweil dann beyderseits E. E. L. L. Andacht vnd jhr/so auch er Kläger vns vnnd dem Reich ohne Mittel vnderworffen/darzu in dieser Sach allbereit an diesem vnserm Kay. Cam. für sie die Graffen zu O. gewrtheilt/vmb diß vnser Kayf. Mandat wider E. E. L. L. A. vnd euch zu erkennen vnd mitzutheilen vnderthenig anruffen vnd bitten lassen/Wann wir dann niemand recht versagen sollen/jme auch an heut dato Mandatum nachfolgender massen erkandt worden ist/So gebieten wir E. E. L. L. Andacht vnd euch von Röm. ꝛc. bey Peen 20. M. lötigs Golds halb/ꝛc. hiemit ernstlich vnd wöllen/daß dieselben vnd jr in drey Wochen den nechsten nach/ꝛc. gemelten Abschiedt so viel diesen puncten anlangt/cassirn/abthun/renocirn vnd auffheben/desselben auch vnverhindert/jne Klägern zu aller künfftigen Krayßtagen/beschreiben/erfordern vñ als einen andern mit Krayßstandt halten/erkennen vnd zulassen wollet/als lieb E. E. L. L. A. vnd euch sey obbestimbte Peen zu vermeiden/daran geschicht/ꝛc. Jn Fall aber E. E. L. L. A. vnnd jhr/durch diß vnser Kayf. Gebott beschwert zu seyn/vnd erhebliche bestendige Vrsachen/warumb sie vnd jr demselben zu geleben nicht schuldig seyn/zu haben vermeinen/Als dann so heischen vnd ladē wir dieselbig E. E. L. L. A. vnd euch von berührter Kayf. Macht auch hiemit auff den 28. Monats Tag April nechstkünfftig/dem wir E. E. L. L. vnnd euch für den ersten/ꝛc. solche angemasste Vrsachen vnnd Einredē/dagegen in Rechten gebürlich fürzubringen/Darauff der Sachen/ꝛc. Wann E. E. L. L. A. vnd jr kommen/ꝛc. Darnach wissen sie sich vnnd jhr euch zurichten. Datum Speyr 15. Jan. Ann. 79.

Mandatum pœnale de non impediendo prosequi litem. In causa P. subditorum contra P.

WJr Rudolff/ꝛc. Entbieten dē Ehrwürdigen B. B. zu O. auch dessen Landtrichtern/auff dē Oberhauß C. G. E. zu C. vnd andern P. Ampt leuten vnser Gnad/In Camera haben die P. Vnderthanen der Abtey klagendt fürbringen lassen/Wiewol D. A. für 2. Jahren ein Kayf. Mandat ad pœnam dupli die Türckensteur Anno 76. zu Regenspurg bewilligt/betreffendt/wider sie außbracht/durch welches diese Sach zwischen D. A. vnnd jhnen in Camera die D. A. zum Richter selbst erwöhlt/Rechthängig/vnnd beyde Theil Cammergerichts Partheyen worden/also D. A. wider die beklagte Vnderthanen von Rechts vnd

Billichkeit wegen / de facto pendente lite nichts thätlichs vnd ärgerlichs befügt were / sondern deß Richterlichen Vertrags / wie D. A. jr denselben Anfang selbst gefallen lassen / erwartendt sich sättigen lassen sollen / vber das auch in obbestimpter Zeit / auff der armen Leut flehenliches Anruffen / vber angezeigte thatliche Landtfriedtbrüchige einfall vnd betrangnüß / wider D. A. vnd dich Landtrichter sub pœna priuationis & banni respectiue ein Kayserlich peenal Mandat de non offendendo außgangen / dessen Innhalt D. A. vnd jr Beampte / in allem zu gehorsamē schuldig vnd pflichtig / So hette sich doch newlicher weil begeben / als D. A. wider jre Vnderthanen / ein arctius Mandatum angeregter sach erlangt vnd insinuirē lassen / in welchen dieselbe auff den 8. May jüngst in Camera zu erscheinen beruffen worden / dz auß 8 Pfarr M. zween erlebte Männer deren jeder 60. vnd biß auff 80. jar / von allerwegen hiehero zuziehen / außerwöhlt / welche mit einē bottē von Speyr am 30. May jüngst zu E. in S. H. behausung ankommen / sich bey dem Pfarherrn anzeigē lassen / vnd weil etwas vngebürlichs noch anders jchtes / dann allein der vnderthanen Namen / vnd ob dieselbe alle inn diese Rechtfertigung bewilliget / oder ob allein etliche auß jnen D. A. als jhrem Landtsfürsten vngehorsam seyn möchten / vnd wz jre Beschwerden / darumb sie sich widersetzen / zu vernemmen vnd zu verzeichnen / befelch gehabt / wie auch anders nicht durch denselben fürgenommen worden / dz du S. Landtrichter den Botten sampt beyden benandten N. N. am 5. Junij jüngst früh vor Tags daselbst auffheben / in eysen schlagen / gefangen mit gewehrter Handt / vielen Reuttern vnnd schützen / auff das Vberhauß zu P. jn gefängliche verhafft führen / kerckern / vnd die zween benandte vnderthanen als bald deß andern tags / etlich mal an die voltern schlagen / auffziehen vnd alle glieder erbärmlicher weiß zureissen / jre weiber vnd kinder nit fürkomē lassen / noch sehen / viel weniger derselben Seufftzen / bitten vnd flehen hören wöllen / sondern die arme Gefangene in härtere Gefängnüß setzen lassen / daß sie sich weder regen noch wegen / auch keiner speise geniessen können / vnd vber das alles / diese hochermarterte 80. järige alte männer / letzlich an einem morgen frü / für der Sonnen auffgang / on einigen malefitz Proceß / noch einige verschuldigung im schloß / vber jr gäntzlich anruffen verschlossen vnnd heimlicher weiß / wider alle barmhertzigkeit / auch vber jhr seufftzlich anruffen / dz man sie vmb Gottes vnd deß jüngstē Gerichts willen / nur biß ein bescheydt an vnserm Kayserl. Cam. da sie als dann den Todt willig leyden wöllen / ergieng / so jämerlich hinrichten lassen / daß es auch der Scharffrichter recusirt vnd gezwungen thun müssen / dann der Landtrichter befohlen / er solte darinn hauwen / wie er sie treffen köndte / als auch beschehen / dz er den fromen vnschuldigen N. der sich deß Hochwürd. Sacraments ehe nicht theilhafftig machē können / vnd wöllen / er bekome dann zuvor ein bescheydt von vnserm Kay. Cam. da durch er sein Leben zu fristen gehofft / die Achsten / vnd fast mitten durch den den Leib gehauwen vnd vollends erbärmlich gemetziget / vnd die todte Cörper verdeckt vnd verborgen hinweg führen vñ verscharren lassen / auff welchem platz sich täglich das vnschuldige blut / wunderbarlicher weiß erfrischen / vnd weder mit vberschüttung vielē wassers noch verstrewung sandt vnd kalck sich nit verbergen lassen wolt / mit welchem allem jhr beklagte so heimlich vmbgangen / daß kein mensch solches erfahren solt / den botten aber im gefängnuß auff 8. wochen lang enthalten / vnd vber deß am 3. Julij insinuirte Kayserliche peenal Mandat de relaxandis captiuis & restituendis ablatis sine clausula noch 3. Tage / biß auff den fünfftē Tag gedachts Monats incarcerirt gelassen / folgends aber ohne restituirung deß gelts vnd briefs welches man jhme nach jnnhalt angeregtes vnsers Kayserlichen Mandats wider zustellen sollen / one entrichtung seines Bottenlohns / mit verbietung / daß er auch zu forderung gedachtes bottenlohns ins Land der Abtey nit ziehē dörffen / sondern einē andern weg naher Speyr müssen nemmen / hinlauffen / auch einen Notarien so Bürger zu P. der anders nicht verwürckt / dann daß er in der 11. Pfarhern Namen / an jren Aduocaten gegen Speyer schreiben sollen / gleicher vngestümmer weiß einziehen / vnd 5. tage gefänglich enthalten / Ebener massen M. L. mit bewehrter handt suchen lassen / vnd als sie vernommen / daß derselb sampt zween andern auff Speyer zugelauffen gewesen / du Landtrichter dich betrieglich / jedoch auffs verschlagenest vnd heimlichst vermercken lassen / du wölleſt sie lernen naher Speyer lauffen / sie solten nicht mehr dahin kommen / sondern mit denen zweyen hingerichten Männern zu jhrer Widerkunfft gleiche Straffe tragen / durch welche jämmerliche vnnd erbärmliche Gewaltthat / die armen gemeindten abermals verscheucht vnnd abgeschreckt werden / daß niemandt jhre Noth / einiglichs Anligen vnd höchst grauirende Beschwernüssen fürbringen / die zu Speyer gewesen / sich bey jhrem Hauß / Wohnung vnd im Landt nicht sehen lassen / noch einiger Mensch mit jhnen vnd andern / dern ein namhaffte Anzahl / D. A. mit namen verzeichnet hette / die mit Gelegenheit gefänglich eingezogē vnd hingericht werden solten / Redt oder Gemeinschafft halten dörffen / denen auch alle Päß verlegt / daß keiner gegen Speyer ziehen / auch einiges vnpartheyschen Menschen Dienst nicht gehaben möchte / sondern indefensi bleiben / vnverhört condemnirt / für vngehorsame vnd rebellische Leut im gantzen Reich vnschuldig gescholten / auch Leibs vnd Lebens kein Stundt gesichert / sondern hin vnd wider in den Wäldten / da doch in die länge sie sich nicht erhalten / sondern endtlich ergriffen wurden / sich verkriechen müssen / dadurch die arme verscheichte Leute von einander getrennt / die heimwesenden aber gleich so wol verhindert worden / daß

sie das gelobt vnnd versprochen procuratorium in einiges Monats frist/ der allbereyt verlauffen/ nicht zuwegen bringen mögen/ darauff denuo cõ tumaces verruffen worden/ oder aber euch Amptleuten beywesend durch verdächtige Personen die jhnen auffgetrungen worden/ jhre defensionales stellen lassen/ vnnd dieselbe jhren Feunden für der zeit/ wider Recht vnnd Billichkeit/ sintemal nach außweisung derselben niemandt zu solcher vnbillicher anticipation vnd gefehrlicher eröffnung gebürender exception vnd defension, ante litis ingressum extra iudicii metam gezwungen werden solte. Quippe cũ graue esset, aliquẽ ad exhibitionem eorum, per quæ sibi negotium fieret vrgeri, eröffnen müssen/ wie sie auch der vrsachen/ weil jnen nit gestattet werden wolte/ daß jeder bawer etliche Creutzer/ wie es die notturfft erfordert/ vñ sie selbst willig werẽ/ zusamen schiessen/ vñ jre gesandten so jederzeit auff 70. Meil wegs gegen Speyer zu reysen/ die zehrung/ botten vnd dienstlohn gehaben möchten/ sondern vnerhört on jr wiessen vmb Leib vnd gut gebracht werden solten/ als ob angeregtem Mandato de non offendendo so wol als jüngsten den 23. Iulii de relaxandis captiuis & restituendis sine clausula außgangenen vnnd insinuirten Kayserlichen Mandaten/ wie auch den gemeinen beschriebenẽ Kayserlichen Rechtẽ/ deß H. Reichs ordnungen vnd satzungen/ dem hochverbottenen Landtfrieden/ auch aller æquitet zu wider vnnd entgegen/ Derowegen vmb diß vnser Kayſ. Mandat de non impediendo prolequi litem wider D. A. der Landtrichter vnnd Amptleute zu erkennen vnnd mitzutheilen vnderthenig anruffen vnd bitten lassen/ Wann dann dasselb vnder dato erkendt worden ist/ also gebieten wir D. A. vnd euch sampt vnd sonders/ von Röm. rc. bey Peen 8. M. löthigs goldts/ hiemit ernstlich vnd wöllen/ das dieselb vnd jr den armen vnderthanen/ sichern vnd freyen zugang zum Rechtẽ/ an vnserm Kay. Cam. wie auch jre Botten vnd Anwaldt zu jnen notwendigen bericht ein zunemmen/ so dann vnserm Kay. Cam. am 5. Junij jüngst gegebenem Decret nach/ genugsam gewalt auff jren Anwalden zustellen/ ein gnügen zu leisten/ auch Gelt vnder jnen der Notturfft nach zu persequirung jhrer Rechtfertigung/ Belohnung vnd nothturfftwendiger Zehrung vnnd Vnkosten zusammen zuschiessen nicht verbieten/ noch die jenige/ so zu sollicitiren von den gemeinen deputirt zum Rechten abgefertigt werden/ verstricken/ verhindern oder sonst mit Beträwung vnnd gewaltthätigem abhalten/ auch die Vnderthanen durch euch Amptleut jhre defensiones für der Zeit zu erklären/ nit besetzen/ sondern sie biß zu rechtlichen Endtscheid/ alles thatlichen Vberfalls vnnd anderer vnzimlicher Wege/ dadurch das Recht verschlossen werden möcht/ vnbeschwerdt/ friedtlich/ sicher/ rühig vnd vnverhindert bleiben/ vñ die rechtliche Nothturfft durch jre verordnete Anw. vnd Advocaten one partheyische limitation oder Form vnd maßgebung libere stellen vorbringen oder verhandeln lasset/ daran geschicht/ rc. Datum 3. Aug. An. 84.

SVPPLICATIO XVIII.

Pro Mandato pœnali sine clausula cum annexa citatione ad docendum vel videndum, & in euentum prosequestratione. In causa der Edlẽ/ Ehren vnd Tugendtreichen E. W. Wittibin *& consorten, contra* die wolgeborne Fraw M. Abtissin deß Stiffts vnd Klosters H.

HOchw. Fürst/ rc. E. F. G. bringt Anw. der Edlen/ rc. in vnderthenigkeit suppliciendt für vñ an/ als nach absterben deß Edlen vnd Vesten J. W. welcher den 14. No. deß nechst verschienẽ 93. jars seliglich entschlaffen/ Anw. günstige Princ. als dessen nechste Erben ab intestato seine Erb vñ Verlassenschafft gebürender massen angetretten/ vnd dern possession vnd besitz animo & corpore, vnd insonderheit so viel dessen vnder dem stifft H. belegẽ/ apprehendirt/ in massen Anwalts günstige Princ. noch heutiges Tages dieselben inne haben vnd besitzen/ vnd aber die auch Edle vñ Veste R. vnd H. W. wie auch weylandt F. W. hinderlassene Wittibe/ vnderm schein eines vermeinten vnerfindlichen Testaments/ vnd als deß abgestorbenẽ J. W. angemaste testamentarii sich Anw. Princ. diß orts vermeintlich opponirt vnnd widersetzet/ Daß mehr besagte Anw. günstige Princ. solche turbationes vnd betrübunge an diß Kayſ. Cam. haben gelangen/ vnd deren wegen vmb Citation wider obbemelte opponenten vnd angegebne testamentarios vnderthenig suppliciren lassen/ gestalt dieselbe auch den 26. Jan. An. 94. propter continentiam causæ erkandt vnd folgends gebürender massen insinuirt worden/ vnd also nunmehr diese Sache an diß Kay. Cam. erwachsen/ vnd lis pendens worden ist/ Daher dann Anw. günstige Pr. der tröstliche Hoffnung gelebt/ sie wurden also bey dem Außtrag ordentlichen Rechtens gelassen/ vnd weder von gegentheil noch der Fraw Abtissin zu H. mit newen Processen vnnd in andere mehr wege lite pendente nit beschwerdt werden. Dessen aber vngeachtet/ hat sich vber solche rechtliche Hoffnung vnd Zuversicht/ die Fraw Abtissin vnderstandẽ/ nach dem sich R. vnd H. W. post emanatam & insinuatam citationem in die possession deß Hauß zu H. als deß fürnembsten stücks obangedeuter Erbschafft/ welche Anwaldts Pr. zuvor bona fide & iustis. tit. apprehendirt, Abbatissa eiusdem consiliatiis qui parti aduersæ plus æquo fauent conniuentibus vnder einem vermeinten schein eines vnerfindlichen Testamenes/ zu dessen exhibition sie keines wegs biß dahero zubringẽ gewest/ de facto vnd mit verbottenem gewalt einzudringen/ dabey sie auch noch zur zeit mehr als Anw. Pr. von wolermelter Abtissin manutenirt vnd geschützt werden/ Anw. Pr. für sich zu citirn

vnd

vnd dieser sachē cognition/ so doch nunmehr dem Kayſ. Cammergericht gebüret/anzumassen.

Wiewol nun Anwalds Principaln dawider bestāndige vrsachen angezeiget/warumb J. G. vnd dero Räht dieser sachen Richter nit seyn kōnten/ vnd daneben an diesem Kayserl. Cammergericht außgangene Ladung vbersāndet / so hat doch solches bey dero kein statt gefunden / sondern sie hat darauff viel besagte Anw. Principaln sub prætextu summarissimi possessorii welches doch diß orts gar kein platz haben kan/ sintemal Anwalds Principaln in vngezweiffelter possession dieses Hoffes seyn/peremptorie citiren lassen/ wie auß beygefügter Citation in originali mit mehrerm zuvernemmen/alles zu dem ende / daß der an diesem Kayſ. Cammergericht wol angestelter Proceß gesperret/ vnd Anwalds Principaln von jrer wolerlangten possession sub specie iudicialis cognitionis (dieweil sie diß orts wegen augenscheinlicher partheylichkeit so allhie mit vnderlaufft nichts anders zu hoffen) verstossen vnd getrieben werden/dabey es dann noch nit verblieben/ sondern als Anwalds günstige Principaln/den 10. huius neben andern so jrentwegen den Hoff zu N. eyngehabt/in der Kirchen gewesen/vnd Gottes Wort angehöret/N. vnd H. W. abermals connivente Abbatiſſ. vnd J. G. Räht fünff außländische zu Roß/von Angesicht vnd kleydung den Hiſpaniſchen Kriegsleuten einlich vnd gleich/neben dreyen zu Fuß/alle mit langen Rohren/ Karbienern/ brennenden lunten vnd andern mörderlichen Wehren vnd Wapen/in gemelten Hoff geschicket/welche nach dem sie jre Pferde in den Stall gezogen/ Küchen/Keller vnd Speißkammer auffgeschlagen vnd eingenommen/Speck vnd ander Fleisch von dem Weimen geworffen / zwo seyten Speck zugleich in einen Kessel gehawen/dasselbig gekocht vnd gebraten/vnd darauff angefangen zu fressen vnd sauffen/wie das vnvernünfftige Viehe/ vnd als sie sich dick vnd satt (salua reuerentia) gefressen vnd vollgesoffen/Anwalds günstigen Principaln der S. G. Sohn mit namen A. M. d. sampt lichen Erben/Dienern/Brandtmayern/von jrer Schlaffkamer gejagt/dieselben wie auch die bette vnnd stuben eingenommen/ sie auß dem Hoff zuverstossen sich vnderstanden / die Dienstmägdte vnd andere weibliches geschlechts/ so sie angetroffen/geschändet vnd geschwächet/endtlich bey dem Feuwr mit gespanten vnnd geladenen Rohren/ Karbienern vnd andern feindtseligen Wehren ligen blieben/vnd sich also angestellet/ als wan kein Gott im Himel/sondern den Himmel mit der Erden vermischen wolten/ vnd sich danebē außtrücklich vernemmen lassen/daß jnen R. vnd H. W. befohlen/ alles was in dem Hoffe verhanden/ auffzuschlingen vnd zuverzehren.

Wann aber Anwalds günstige Principalen mit nichten gemeint / sich auß jhrer wolerlangten possession dieses hoffes der gestalt setzen zulassen/ als seyn sie auff Mittel vnnd Wege bedacht/auch gute anordnung theils gethan/ wie diesem öffentlichen Landtfriedtbrüchigen Gewalt de facto möge begegnet werden/vnd dieweil sie von der Fraw Abtissin gar keine Hülffe zuverhoffen / wie sie sich in solcher possession selbst manuteniren vnd schützen/vnd obangedeute Schande vnd Laster / darinn obangebildte Reutter vnd Fußknechte täglich fortfahren / mögen abgeschafft werden / darauß dann nichts anders als allerhandt Gefahr / Tumult vnnd Auffruhr zuverhoffen / wo fern man diesem Vnheyl nicht in zeit mit schleuniger Hülff Rechtens vorkommen wirdt.

Weil dann in der Kayserlichen Cammergerichts Ordnung p. 2. tit. 35. heylsamlich vnnd wol versehen/daß dem Kayserlichen Cammergericht sein starcker Lauff sol gelassen/ derselbe nit gesperret/noch die Partheyen davon mit Gewalt oder mit andern vnzimlichen widerrechtlichen Processen sollen abgetrieben/ sondern was dem zu wider in einigen Wege erlangt/außgebracht oder vorgenommen würdt/für krafftloß vnnd nichtig sol gehalten werden. Wie dann auch nit weniger Rechtens/daß in hangenden Rechten/ von einem oder andern Theil/noch von dem Vnderrichter etwas attentirt/innouirt oder verhandelt werdē sol / das der Sachen vnd den Partheyen in einigen Wege nachtheilig vnd vergreifflich seyn kan/auch keiner ratione vnius eiusdemq; causæ für vnderschiedene Gerichte solle gezogen werden / sed vbi iudicium cœptum ibi finem accipere debeat. Zu deme einer jeden Oberkeit obligt vnnd gebürt / nicht allein allen verderblichen Landtfriedtbrüchigen Gewalt/vnd darauß wachsende Schaden vnnd Ergernüssen / mit wachenden Augen / nach vermögen zu verhüten vñ abzuwenden/sondern auch solche vñ dergleichē begangene Landtfriedtbrüchige Thaten/ Schande / Vnzucht vnnd Laster/als zum höchsten ärgerlich/vnnd den Gebotten Gottes gestracks zu wider lauffende / der möglichkeit nach abzuschaffen / mit nichten aber dieselben zu handhaben vnd fort zusetzen/vnd aber oberzehltes factum diesen Rechten vnd deß H. Reichs Ordnungen vnd heylsamen Satzungen/ gerad zu wider laufft/vnd für sich also beschaffen/ das Theils nullo iuris colore kan iustificirt werden / Theils aber præsentissimum armorum periculum vnd publicum summe detestandum scandalum auff sich träget/In welchen vnd dergleichen Fällen E. F. G. den betrangten die schleunige Hülff Rechtens mitzutheilen vnnd à præcepto anzufahen/ vermög deß 23. tit. p. 2. der Kayserlichen Cammergerichts Ordnung die Hände geöffnet/ vnd ohne das dero Iurisdictio wider wolermeldte Fraw Abtissin gegen welche die Außträge kein statt / gantz wol fundirt vnd gegründet. Als ist vnd gelangt an dieselben Anwalds in Namen vnd von wegen wie obstehet/gantz vnderthenige rechtmässige bitt vnd begeren/die geruhen jm ein Mandatum pœnale sine clausula darinn J. F. G. bey einer ansehenlichen Geltstraff ernstlich aufferlegt vnnd befohlen

fohlen würdt/den nechsten nach vberantwortung dieses Kayſ. Cammerg. Befelchs die außgangne Citation zu caſſirn/den angeordneten Proceß abzustellen/ vnd sich alles fernern procedirens gegē Anw. Principaln in dieser Sachen / so lang dieselbe an diesem Kayserlichen Camergericht noch in vnerörterten Rechten schwebet/ hinfüro gäntzlich zu enthalten / dagegen aber die Hispanischen Reutter vnnd Fußknecht / neben dem ärgerlichen vnd schändlichen Wesen/vnd obangedeuter Vnzucht/Schande vnd Laster Obrigkeits wegen/widerumb abzuschaffen / vnnd alles in den Standt wider zubringen/darinn es zu Zeit dieser angefangenen Rechtfertigung gewesen/ vnnd es dabey bewenden vnd verbleiben zu lassen / gnedig zu erkennen vnd mit zutheilen/ Oder aber in euentum dieweil diese Sach ihrer Art vnd Eygenschafft nach an diß Kayserlich Cammergericht gehörig/ auch nunmehr daran erwachsen/diese streitige gemachte hereditāt so in verschiedenen Herrschafften gelegen/zu verhütung allerhandt gefehrlichkeiten/die hierauß leichtlich entstehen können / wie auch der besörglichen dilapidation vnnd verschwendung dieser Güter / so vor Augen / In welchen Fällen die sequestrationes etiam vigore iuris communis erlaubet/biß zu Außtrag der sachen ex officio zu sequestriren/ vnnd einen sequestrum zu solcher Erbschafft gnedig zu verordnen / Hieruber E. F. G. Hochadelich/ꝛc.

Decretum: Ist das gebettene Mandatum erkendt/das vberig Begeren abgeschlagen/in conl. den 23. Martii, Anno 94.

SVPPLICATIO XIX.

Pro Mandato pœnali sine clausula, in causa B. von L. B. contra H. B. S. B.

WJewol in gemeinen Kayſ. vnd deß Heyligen Reichs Rechten/Constitution vnd Ordnungen/sonderlich aber in den außgekündten Landtfrieden verordnet vnnd versehen / daß niemandts vnder was gesuchtem Schein/das immer geschehen mag/seines rechtmässigen alten herkommens wolherbrachter Rechten vnnd Gerechtigkeiten/ noch desselben possession vel quasi thätlich entsetzet/ & consequenter der freye Zugang ab vnd zu rayſen/zu seinen fahrend vnd liegenden Haab vñ Gütern ohne Recht vnd Gewalt / vnnd de facto abgestrickt/verhindert noch durch vnbillliche Gebott oder andern Zwang/ davon gezwungen/ viel weniger von prosequirung seiner an gebürenden örtern/angefangenen vnd noch ferner vorhabenden Rechten / durch dergleichen thätliche Entsetzung/Versperrung vnd verhinderungē abgehalten werden / sonder ein jeder sich an rechtlichem Außtrag sättigen/vnd begnügen lassen sol. Wiewol auch die Edlen von L. B. vnnd W. P. wie nit weniger auch andere vom Adel/ als die von L. P. die von M. H. die K. von G. H. die von O. K. die F. H. die N. von K. S. vnd andere etliche freye höfe vnd Sitze / weit vber Menschen Gedäncken/ja etliche hundert jar hero / iederzeit die Statt E. Z. gehabt/vnd noch haben / auch sich deren jres Gefallens ohn männiglichs Eintragen / bevorab eines residirenden Herrn B. zu S. B. gebraucht/ dieselbe bewohnet/genützt/ vnd genossen/ auch nie erhört/daß jnen der freye Zugang ab vnd zu rayſen abgestrickt worden were/ vñ derowegen Recht vnd Billigkeit wegen noch dabey gerühig gelassen werden solten. Dessen doch vnangesehē vnd dem allen stracks zu wider/als der Edle vnd Veste B. von L. B. Anwalts günstigen Principaln wegen gefehrlicher Lauff in L. vngefehrlich für einem jar seyn Haußstadt von J. gegen E. Z. in einem von Weylandt W. von W. P. seiner Vettern seligen ererbten Hof verruckt/vnd dahin neben dem was jm lieb auch seyn järliche Gefälle an Wein/früchten vnd anderm verwendet/ vnd in mittelst vielfältig seiner Gelegenheit nach ab vnd zugerayst/sonderlich als er newlicher Tagen auß dem Sawerbroñen sich widerumb zu solcher seiner Haußstatt verfügen wöllen/ vnd mit zweyen rayſigen Pferdten vor die wehrender Statt E. Z. kommen/hat S. Hochwürdig F. J. B. S. bey den Soldatē an den Thoren versehung vnd ernstlichen Befelch thun lassen/ermelten günstigen Junckern nit einzulassen/sonder ab vnnd zurück zuweisen /in massen er darüber coram Notario & testibus in puncto protestirt, vnd nothwendiges Instrument darüber auffrichten lassen/wie solches zu seiner zeit mit glaubwürdigen deßwegen auffgerichten Instrumento docirt vnd bescheinet werden sol/alles der Meynung / jnen durch solche vnd dergleichen widerrechtliche beginnen/vbn seinen angefangenen Rechten der de facto eyngezogenen eygenthümblichen W. P. Güter halben / so dann von wegen der mercklichen vnnd vnwiderbringlichen Schäden/welche J. F. G. seinem günstigen Principaln an Weylandt B. von W. P. Hoch newlicher Zeit zugefügt/mit Gewalt abzutreiben. Wann dann durch angeregte versperrung der Statt Z. Anw. Principal nit allein deß nutzes vnd niessens/alles deß jenigen/was er in der Statt Z. hat / es seyn Adelichen höfen/häusern/gebäwen/brieffliche vrkundten vnd gewerbsam/colligenden/regiester vñ Rechnungen/deß besten Theils seiner fahrenden haab/kleydet/kleinodien/früchte/wein vnd dergleichen beraubt vnd entsetzt/vnd zu seinen freyen Adelichen ligendē gütern in vnd vñ gemelte Statt gelegē/vñ die biß anhero allwegē in die freye Reichs Adeliche ritterruhr deß vnbn E. verstrewet vñ verlanget wordē/zu sehē mit vergönet/ vñ also haußvñ hof/wein vñ korn / vñ alles anders was er deßends hat/jämerlichen verderben vnd zu schanden gehen lassen muß/sondern auch von angefangnē Rechten de facto vnnd mit Gewalt gedrungen

werden

werden wil/zu geschweigen / daß man keinem biederman der Recht leiden mag/ offene Landtstrassen vnd Statt gehörter massen ohne rechtmässige Vrsachen verbieten sol / Vnd aber solche thätliche Handlungen vnd versperrung/so wol in allen Rechten/vnd deß H. Reichs Ordnungen vnd satzungen/fürnemlich gegen einen freyen vom Adel der J. F. G. weiter nicht dann mit Lehenpflichten zugethan vnd verwandt/ als auch die Vrsachen/ welcher wegen solche Versperrung nichtiglich erfolgt / für sich vnd an jhr selbst von Rechts wegen verbotten / vnd ohne einige weitere Erkandtnuß/ für strafwürdig vñ vnrechtmässig zuhaltē / zu geschweigen / daß dadurch Anwaldts Principaln/ wo ferne jmē nit bald durch E. F. G. vnd diß hoch löblich Kayſ. Cam. geholffen/ leichtlich ein vnwiderbringliche beschwerdt auffgelegt vnd zugefügt würde / derowegen dann diese sache keinen verzug leiden mag/vnd wie menniglich habito respectu personæ vnschwer zuermessen summum periculum in mora est.

So langt vnd ist an E. F. G. Anwalds in Namen seines gnedigē Principaln vnderthenig hoch fleissig bitten/die geruhen jme auß angeregten vrsachen Mandatum sine clausula wider hochermelte F. G. zu erkennen vnd mitzutheilen / darinn J. F. G. bey einer namhaffter benandten Geltpeen/ ernstlich gebotten vnd aufferlegt werde / die angezogene versperrung deß freyen zugangs zu seinem Haußstatt in E. Z. als bald wider abzuschaffen/ auch sonsten dem angefangenen Rechten seinen ordentlichen Lauff zuverstatten vnnd daran kein sperrung oder hinderung zu thun/mit angehenckter Citation vnd Ladung ad docendum se paruisse vel videndum, &c. Welches Anwald nit allein gesetzter massen/sondern auch in alle andere wege ein solches vermög der Rechten/ vnd deß Kayserlichen Cammergerichts vblichen Gebrauch / am formblichsten vnnd zierlichsten geschehen köndte/ solte oder möchte/hiemit vndertheniglichen gebetten haben wil/E. F. G. Hochadelich/ꝛc.

Decretum: Erkendt/28. Augusti, in cons. Anno 89.

SVPPLICATIO XX.

Pro Mandato pœnali sine vel in euentum cum clausula. In causa M. R. contra C. F. M. & consorten.

HOchwürdiger / ꝛc. E. F. G. bringt Anwaldt deß Ehrenthafften M. R. G. E. B. Schultheissen zu O. B. in vnderthenigkeit supplicirendt für vnd an / Wiewol in den gemeinen beschriebenen Rechten vnd deß H. Römischen Reichs sonderbaren Satzungen/heylsamlich vnd wol versehen/daß keiner was Würden/Standts oder Wesens der auch sey/dem anderen so jm zu Recht genugsam gesessen/ vñ dessen endtschiedt wol leyden mag/seine Haab vnd Güter/so jm von Gott dem Allmächtigen bescherdt / mit Gewalt ohne vorgehende gebührende Erkandtnüß Rechtens de facto abnemmen/ jhn derselben gäntzlich entblössen vnd entsetzen/ sondern da einer Spruch vnd Forderung zu dem andern zuhaben vermeint/sich deß ordentlichen weges Rechtens gebrauchen/vnd da mit allerdings begnüget seyn sol. Wiewol auch einem jeden Vnderthanen vnd Befelchhabern/alle rechtmässige befelch seiner gnedigē Herrschafft/ getrewes fleisses gehorsamlich zu exequirē vnnd zu vollnziehen Eydts vnd pflichten halben obligt vnd gebührt/deßwegen er dann propter parendi necessitatem in keine Vngelegenheit sol gesetzet/ viel weniger mit abnemmung vnd einziehung seiner selbst eygenen priuat Güter gegen jhm verfahren werden/liquidem actus talis superiori & mandanti, non exequenti tribuitur. So hat sich doch in facto zu getragen vnnd begeben/als Anwaldts Principal/auß ernstlichem Befelch seiner gnedigen Herrschafft/ der wolgebornen Herrn H. P. & W. E. von E. B. G. zu B. einem M. Vnderthanen mit Namen P. F. von M. H. so sich neben noch einem andern/für E. D. von D. H. auch M. Herrschafft/welcher in J. J. G. G. Mülen für O. B. gelegen die W. Mühl genandt mit eygenthätlicher abpfandung vnd hinweg führung deß Müllers 4. Pferdt daselbsten gefreffelt/vnnd zum Abtrag solchen Freffels die Straff auff 6. Gülden getheidigt/bürgerlich eingelassen/vnd mit Handtgebener Trewe angelobet vnd versprochē/auß dem Wirthshauß zu O. B. nicht zu weichen biß daß solche 6. Gülden richtig gemacht/ vnd aber seiner gegebenen Handtreuw hindangesetzet /als er dem Wirth durch sein Schwelgen vnd Bancketiren zimlich tieff ins Regiester kommen/hinder den andern Mitbürgen vnd dem Principaln seyn Vrlaub hinder der Thür genommen / vnd bey nächtlicher weil heimlich vber Zäun vnd Dorffrieden/ ohne erlegung weder deß Abtrags/ noch deß auffgangnen kostens vnd Zehrung zu J. J. G. G. höhester Schmach vnd Verkleinerung außgetretten/vnd sich vergessentlich darvon gemacht / aber vnlängst hernach nahe für der pforten zu O. B. auff E. B. vnstreittiger Oberkeit mit einem pferdt vnd Karch widerumb angetroffen worden/da bemelter Karch vnd pferdt daselbsten arrestirt vnnd in Kummer gelegt / daß gedachter P. F. in nechst abgewichen 94. Jahr / bey dem Hochwürdigsten F. E. F. M. vnnd J. E. F. G. Amptmann zu S. H. auff sein vngleichen vnd viel zu milten bericht so viel zu wegen bracht/ daß Anwalts Principalē drey Krautländer im Ruhr / so M. Gebiets gelegen/die er weit vber zu Recht verjärte zeit ihr stettiger vnd rühiger possession vnd besitz gehabt/dieselben als seyn Eygenthumb jederzeit genützet vnnd genossen/seiner darzu vnerfordert vnd vngehört/ de facto gantz verbottener eygenthätlicher weise durch obgedachten Amptmann zu S. H. abgenommen/ vnd obbenandtem P. F. eingeraumbt worden/in massen er dieselbe noch auff den heutigen

gen Tag also weniger dann mit Recht jnne hat/ vnd besitzet/nutzet/vnd genieset/dadurch dann Anwalts Principal seiner wolhergebrachten possession vnnd besitzes gantz vnverschuldter dingen/ ipso facto spoliirt, entblöset vnnd entsetzet worden.

Ob nun wol sein G.H. deßwegen an J.C.F.G. offtmals geschrieben vnd gebetten / jrem armē vnschuldigen Diener vnd Schultheissen obbesagte Länder widerumb einzuräumen/ mit dem vnterthenigem erbieten /da J.C.G. oder deren Vnderthan P.F. vermeinen solte / es were der sachen zu viel geschehen/daß J.G. auff solchem fall vhrbietig seyen/deßwegen Redt vnd Antwort zugeben/ auch vber das Anwalts Principal sich selbsten zu Recht anerbotten / da man seine Person in einigem weg zu beschuldigen befügt zu seyn vermeinē wolte / So hat doch biß anhero nichts fruchtbarlichs darauff erfolgen wöllen / sondern sein J.C.F.G. auff jrem vornemmen bestendiglich verharret blieben/vnnd hat Anwalts Principal biß auff den heutigen Tag/in mangel seiner Krautländer zu seinem eusserstem schaden / nachtheil vnd Verderben/stehen müssen. Wann dann G.F. vnd H. solches obangezogenen Rechten/vnnd deß Heyligen Reichs sonderbaren satzungen gestracks zuwider laufft/auch Anw. Prin. für seine Person mit dieser sachen nichts zu thun/ sondern was er hierinne fürgenommen / auß rechtmässigem Befelch seiner gnedigen Herrschafft geschehen ist / die dañ solch factum nachmals ratificirt vnd genehm gehalten/zu deme nit in seiner/sondern seines gnedigen Herrn Macht stehet/das arrestirte Pferd vnd Karch dem P.F. folgē zu lassen/vnd also zumaln vnbillich seyn würde/da er alterius odio solte pregrauirt werden/welches die gemeinen Rechte gar nit gestatten/ daher dann diß factum nit in termis meri & simplicis spolii bleibet / sondern also beschaffen/daß es nullo iuris prætextu kan iustificirt werden/In welchen fällen E.F.G. Iurisdictio gnugsamb fundirt vnnd à præcepto anzufahen vermög 23. tit. p. 2. ordin. die Hände geöffnet/ wie dann one das deroIurisdictio ex capite continentiæ causæ diß orts gnugsamb fundirt/Sintemal der beklagte H.C.F.M.J.C.F.G. Amptmann zu S.H. vnnd P.F. als M. Vnderthan/ verschiedenen Gerichts zwängen vnderworffen. Als ist vnd gelangt an dieselbe Anwäldts/in Namen vnd von wegen/wie obstehet/ gantz vnderthenige rechtmässige Bitt vnd Begeren/die geruhen ihm wider hochermelten H.C.F.M.J.C.F.G. Amptmann zu S.H.J.P. von B. vnd dann P.F. als Jnnhabern der abgenommenen Krautländer ein Mandatum pœnale sine, vel in euentum cum clausula, darinnen J.C.F.G. vnnd consorten bey einer namhafften Peen ernstlich auffer legt vnnd befohlen werde/ den nechsten nach vberantwortung diß Kayſ. Befelchs Anwalds Principaln seine Krautländer sampt allen auffgehobenen nutzungen vnd Früchten allerdings lediglich widerumb einzuraumen vnd zu handen zustellen/ vna cum citatione annexa gnedig zu erkennen vñ mitzutheilen/E.F.G. Hochadelich/ꝛc.

Decretum: Jst gebetten Mandatum pœle sine clausula, erkandt in conſ. 3. Iulii, Anno 95.

Mandatum pœnale sine clausula, In Sachen *M. contra M.*

WJr Rudolff/ꝛc. Entbieten/ꝛc. vnserm Kayſ. Cam. haben die Statthalter vnd verordnete/ꝛc. supplicirendt anbringen lassen / Wiewol vber versehung gemeiner beschriebenen Rechten/ auch in deß H. Reichs Cammergerichts ordnung in zweyteim Theil gleich zu anfang derselben durch der Kay. Ma. vnnd aller deß H. Reichs Stände gemeinē beschluß per pragmaticam sanctionem außtrücklichen versehen / auch allen vnnd jeden Geistlichen vnd Weltlichen Obrigkeiten ernstlich befohlen vnd auffgelegt worden/ gebürlich Einsehens zuthun/daß die Geistliche vnd Weltliche Jurisdiction durch einander nit vermischet/sonder je ein Gericht das ander bey seinem Proceß vnnd Lauff bleiben lassen sol/allerhandt vnraht / widerwillen/Vnwesen auch nichtigkeit deß Proceß so darauß erwachsen möchten/damit zu fürkommē/ in massen dann ein solches auch so wol im M. Hoffgerichts Ordnungen gleich zu Anfang deß andern Theils vnder dem ersten tit. was für Personen / ꝛc. insonderheit heylsamblich verordnet/ Daß doch dessen on angesehen du H. K. genandt S. gemelten L. von R.F. einer vermeintlich prætendirter jagens Gerechtigkeit halben/so der L.F. M. Obrigkeit zustendig/vnd demnach jnen Statt halteren vnnd Regenten deß Stiffts M. zu vertheydigen gebührt/vor euch dir M. official vnnd geistlichen Richtern/vngeachtet beyde Partheyen weltlichen standes/darzu die sache mere profana weltlich vnd ciuil, vnnd demnach vor Weltlichen vnd nicht Geistlichen Gerichte / vermög obangezogener Rechten zu rechtfertigen vnnd außzutragen/im nechst abgelauffenen 78. Jahr mit Recht nichtiglichen fürgenommen / vnnd ob nun wol er L. von R.F. angeregte exceptiones non competentis fori rechtlich dagegen fürgewendt/ vnd begert/die sache an das weltlich M. Hoffgericht (dahin die Partheyen vnd Sach jrer art vnd Natur nach eygentlich gehörig) zu remittirn vnd weisen/ so ist gleichwol an dem daß ohn betrachtet/jhr obbenandte Official vnd Commissarii deß geistlichē Gerichts/euch der Sachen vnd Partheyn/fürgewendter wolgegründter Einreden vnverhindert/ bequeme Richter erkendt/vnd dem Beklagten in einer solchen Profansachen auff fürgebrachte Klag vor euch im Rechten zu antworten vermeintlich aufferlegt/alles wider oberührte Recht/ allgemeine deß Heiligen Reichs/auch deß Stiffts M. kündtliche Ordnung vnd Reformation gantz

richtiglich/dar zu vnser vnd deß H. R. Hochheit/ auch vnsers Kayſ. Cam. Juriſdiction zum höchſten verkleinerlich/hoch nachtheilig vnd abbrüchig/Wann dann in ſolchen vnd dergleichen fällen/ ſo an jnen ſelbſt von Rechts vnd gewonheit wegē verbotten/vnd wo die begangen/ auch ohne einige weitere erkandtnüß für vnrechtmäſſig zu halten/ ſtrack ab executione angefangē/ vñ vermöge deß 23. titul. 2. p. vnſers Cammergerichts Ordnung/ auff anruffen der Partheyen Mandata ſine clauſula erkandt werden ſollen vnd mögen/ ſonderlich aber/one verkleinerung deß H. Reichs in profan ſachen wolhergebrachter hoch vnd Oberkeit/auch deſſen reputation nit zu zuſehen noch zu geſtatten/ daß Weltliche ſachen an geiſtliche Gericht (da die appellationes auſſerhalb vnſers Kayſ. Hof vnnd Cam. in curiam Romanam, vnd alſo auſſer dem H. Reich teutſcher Nation zu beſchehen pflegen) gezogen werden/derohalben vmb diß vnſer Kayſ. Mandat vnd Ladung wider euch zu erkennen vnd mitzutheilen vnderthenig anruffen vnd bitten laſſen/auch erlangt/ daß an heut dato jhnen die alſo erkandt worden ſeyndt/ Darumb ſo gebieten wir euch/ſampt vnd ſonders von Römiſch. ꝛc. bey Peen 10. M. lötigs Goldts/ halb/ ꝛc. Datum Speyr/16. Jan. Anno 1570.

SVPPLICATIO XXI.

Pro mandato pœnali ſine clauſ. in cauſa **Frauwen A. von P. G. J. S. M.** *contra* **Notarien zu A** *pro conficiendis & edendis inſtrumentis publicis.*

NArrat. Es haben die von P. G. ſ. Gebrüder/ auff abſterben jres liebē Vatter ſeligen/ von allen denſelben hinderlaſſenen Herrſchafften/ Stätt/Marck/Dörffer vnd Weyler zugehörigen Vnderthanen/gewöhnlich Eydt vnd Erbhuldigung/als bald auff vnd angenommen/bey welchē Erbhuldigungē/ wie auch ſonſten in andern vielen publicis actibus mehr/ ſie ſampt vnd ſonders J. S. M. Stewrſchreiberen zu A. als ein offenbaren Notarien/ ſeinē eygenen Bekennen nach/ gebrauchet/vñ ein od mehr Inſtrumenta auffzurichtē ampts halben requiriret/ Wiewol nun die wolgeborne Fraw A. von P. wolermeldtes Herrn H. von P. als eines requirenden ſeligē nachgelaſſene wittib/ als jrer vnd deſſelbē jres Herrn gemahls ſeligen ehelicher Sönen vnd Erbin Vormünderin mein gn. Fraw Principälin in fürfallenden nothürfften obgemelter Inſtrumentē/ſonderlich aber die Herrſchafft H. S. item P. B. vnd andere mehr dieſer zeiten notturfften/vnd J. G. gegen gebürlicher bezahlung eins od mehr auffzurichtē/ an jme Notarien begeren laſſen hat. So thut ſich doch beklagter deſſen wider alle Billichkeit verwidern/vñ ſolches allein vnder dieſem vermeintem vnbefügten angeben/ als ſolt er ſolches auß Forcht eines Rahts zu A. nicht thun dörffen/ auch ſey dieweil er den jenigen ſo jhne requirirt ſchon allbereyt Inſtrumenta mitgetheilt hette/fernere Inſtrumenta auffzurichten nit ſchuldig/ auch one eines Rahts verſchaffen nit thun wolt/Welche widerrechtliche verweygerung aber/allein auß anſtifftē deß rahts zu A. dannenhero wiſſentlich entſpringt vñ folgt/ dieweil mein gn. Fraw Principalin/vñ gedachter Raht/vō wegē dz derſelbe/mit zuthun etlicher priuat perſonen/wolermeltem Herrn G. H. von P. ſeligen/ mit vnrechtmäſſiger viel jrriger verſtrickung an ſeinem Leib vnnd Leben auch reputation/ Haab vnd gut höchſten ſchaden vnbillicher weiß zu gefügt hat/vnd anderer ſachen halbē an dieſem hochlöb. Kay. Cam. in hochwichtiger Rechtfertigung gegen einander ſtehen/ vnd derowegen männiglichen wol bewuſt/dz J. G. jhne Notarien daſelbſten zu keiner billichkeit bringen können/ſondern wider die Fraw vnd die jrige jederzeit alle vnbillichkeit erkandt. Wann aber gn. Herr/ein jeder Notari nicht allein den Principal requirenten/ſondern auch derſelben erben vnd intereſſenten/glaubwürdige Inſtrumenten zu ediren vnnd zu verfertigen verbunden/vnd wolermelte mein gn. Frauw/auß gehörten vrſachen/bey einem Raht als jren haupt feunden/jnen Notarien zu beklagen nit ſchuldig/ viel weniger luſtitiam zu gewartē hat/ ſondn dieſe ſach one alles mittel für E. F. G. vnd dieſes Kay. Cam. gehörig/ So iſt derowegen an E. F. G. Anwalts gantz vnderthenige bitt/ die wöllen mir wid gedachten Notarien/ ein peenal Mandatum ſine clauſula gnedig erkennen vnd mittheilen/vnd jme bey einer namhafften peen gebieten vnnd auffzerlegen/dz er meiner gn. Principälin nit allein die huldigungs Inſtrumenta vber die Herrſchafft H. S. G. P. G. vnd B. ſondern auch alle andere Inſtrumenta, ſo vielen er deren auff Herrn H. G. von P. G. ſeligen auff amptlich oder deß einen requirentē erfordern/als Notarius publicus beygewohnt/auf jr begeren vnd bezahlung vnverweigerlich ediren/ auffrichten vnd herauß geben ſolle/E. F. G. hochadelich/ ꝛc.

Mandatum pœnale ſine clauſ. ad reddendum rationes tutelæ. In cauſa H. H. Z. B. **Vormünder** */contra G. P. von B.*

WIr Rudolff/ ꝛc. Entbieten vnſerem vnd deß Reichs lieben getrewen G. P. von B. vnſer Gnad vnd alles guts/ lieber Getreuwer/vnſerem Kayſ. Cammerg. haben vnſere vnnd deß Reichs auch liebe vnd getrewe P. W. B. von V. S. So dann F. L. zu E. H. beyde als weylandt P. von H. H. hinderlaſſenen vormündigen Sohns mit namen F. verordnete Vormünder/ſupplicirend für vnd anbringen laſſen/Ob ſie wol am bemelten vnſeren Cammerg. mit vnd neben dir gedachtem F. von H. zu Vormündern verordnet/ vnd jnen nit weniger als dir die Adminiſtration ſolcher Vormundſchafft anbefohlen worden/ geſtalt ſie dann dieſelbe alſo ein zeitlang neben vnd mit dir adminiſtrirt vnnd verordnet/ daß doch du hernacher vnd nun mehr eine geraume zeit hero vermutlich vnderſtanden/ dich ſo wol der adminiſtration als

deß

deß Pupillen allein anzumassen / jährliche Zinß / Renthen vnd andere Gefälle / ohne vorwissen vnd willen jr der Supplicanten zu erheben / oder dieselbe deinem besondern darzu verordneten Amptmann zu liefferen / den vnderthanen ernstlich auff zulegen vnd zu befehlen / wz deren also erhaben / in deinen eygnen priuat vnverantwortlichen vortheilhafftigen Nutzen zu wenden / ansehenliche sum̃en gelts in deinem namen zu verleihen / davon fallende järliche zinse zu deinen händen zu nemmen / vñ damit vnd andern einmahnen deines Gefallens zu schalten vnnd zu walten / nit anders als mit eygenthümblichen deinẽ Gütern / in massen du auch jne den Keller zu Z. B. vngeacht / wie sehr derselb darfür gebetten / dir auß obermelts ires pflegsons baarschafft 118. gülden zu reichen getrungen / dabeneben ein schlosserschanck vnd truhen auff dem Hauß daselbst eröffnet / darauß allerhandt Kleydung vnd Leingewandt hinweg genommen / vnd sonst (nach vermög vorbrachter verzeichnüß vnd extract / deß jenigen so dir vnd in deinem Namen auß der Vormundtschafft erleget) gantz vnnötige keines weges verantwortliche vnkosten / ausser wz dergleichen vergeblicher Expens vnd Außgaben mehr / vnd jhnen Supplicanten noch zur zeit vnwissendt seyn mögen / einiges gefallens angewendet habst / also haltestu jnen Supplicanten den pupillen mit gleichmässigen vnfug de facto vor / denselben keines weges zu jnen weder zu gemeiner verwaltung noch gebürender Examination vnd Erkündigung / wie vnd welcher Gestalt derselbe von dir deines eygenes Gefallens instituirt vnnd erzogen kommen lassest / dadurch dann der pupill inn seinen jungen blüenden jaren mercklich vernachlasset vnd versaumet / in keinen löblichen Disciplinen / guten sitten / freyen künsten / vnd andern Adelichen tugendẽ der gebür nit vnderrichtet oder auff erzogen / sondern zu D. B. da weder du / als der du dich zu W. H. häußlich verhaltest / noch jemandt anders einige auffsicht auff jne habe / vnder gemeinem gesinde / von denen wenig guts zu lernen / vñ er mehr in Schwelgerey vnd Sauß mit essen vnd trincken / als andern löblichen tugenden geübt / zu eusserstẽ seinen schaden vnd verderben enthalten werde. Wann aber sie Supplicanten dieses dein vnzimlich vnd gantz widerrechtlich vornemmen / auch vor Gott vnd der welt vnverantwortliche angemaste administration vnd Verwaltung / lenger nit gut lassen seyn köndten / besonder in Betrachtung jres mitanbefohlenden Ampts / vnd deßwegen geleisten vormundereydts / wie nit weniger besörglich entstehender gefahr / schadens vnd nachtheiligen Vnheyls / dessen auff den fall der pupill sich an dir nicht zu erholen / sie jrer mitgetragener Vormundtschafft schuldigen Rechnung halben / vnd die jhren Pupillen in allem Schadloß halten müsten / leichtlich zu gewarten / vervrsacht wordẽ / deine allerseyts mit wachenden Augen vorzukommen vnd zu stewren / sich schleuniger vnd behülfflicher Rechtsmittel dagegen zu gebrauchen / Solchem nach / dieweil vber versehung vnd ernstliche dispotition der allgemeinen beschriebenen Rechten / in vnseren vnd deß Reichs Satzungen vnnd Abschieden / sonderlich ab Anno 48. vnd 77. reformirten policey ordnungen sub rubric. von pupillen vnd minderjärigen Kindern / §. Item das er noch / ꝛc. heylsamblich verordnet vnnd verabschidet / dz die vormünder jren pflegkindern vnd deren Gütern getrewlich vnd ehrlich vorseyn / jre person vnd güter versehen vnd verwahren / die Güter nit in jren eygenen Nutzen kehren oder wenden / noch dieselbe one vorwissen / Erkandenuß vnnd Decret der Obrigkeit vereusseren / verpfänden / oder beschweren / Insonderheit aber järlichs nicht allein auff erforderẽ der Obrigkeit / sonder auch vor sich selbst / vermög anbefohlenen Amps darüber geleister pflicht vnd Eydt / gebürliche Rechenschafft anbieten vnd thun / auch vmb jre verwaltung / rede vnd antwort geben sollen / nach mehrerm jnnhalt nechst gemelter Ordnung / Denen allen gestracks entgegen vnnd zu wider / weil du bißhero weder zu gebürender Rechnung noch exhibition vnd darstellung deß pupillen / in der Güte zu bringen gewesen / noch hinfüro zu bringẽ seyn werdest / also diese deine verweygerung vñ gantz oberzehlts factum vor sich selbst also beschaffen / dz es nullo iuris colore seu prætextu könte iustificirt werden / vnsere Kay. Comission an vnsere vnd deß Reichs auch liebe getrewe W. R. E. von B. H. vnd L. von F. S. als deß Pupillen nechste blutsverwandten / an vnserm Kay. Cam. erlangt / darauff als dessen Jurisdiction vermög deß 23. ti. p. 2. der ordnung / præsertim cum hic fauor pupilli maxime versetur, vnzweiffendlich fundirt / vnd selbiges à præcepto anzusahen zum besten befügt / vmb diß vnser Kayss. Mandat wider dich zu ertheilen vnderthenig anruffen vnd bitten lassen / in massen jnen dasselb an heut dato erkendt worden ist / Hierumb so gebieten wir dir von Röm. Kay. Macht bey Peen 10. M. lötigs goldts / halb / ꝛc. hiemit ernstlich vnd wöllen / daß du auff ermelts W. R. E. vnd L. von F. S. erforderen / an bestimbten Tag vnd mälstatt erscheinest / dieser getragener vormundtschafft Administration vnd verwaltung gebürende rechnüg vor jnen belegest / der Einnamen vnd Außgaben wegen / jnen Supplicanten Red vnd Antwort gebest / den pupillen zur examination vnnd hinfüro gemeiner Verwaltung stellest / vnnd sonsten alles anders was sich dieser Vormundtschafft halben dißfalls eigent vnnd nach gestalt auffgetragener comission gebürt thust / dich nit widderst / weigerst noch vngehorsamb seyst / als lieb dir sey obbestimbte Peen / ꝛc. Datum 16. Apr. 1594.

Mandatum sine clausula pœnale **vmb abschaffung eines newen zolls** / *in causa P. contra P.*

WIr Rudolff / ꝛc. Entbieten / dem Hochgebor-

nen J.F.H.P. Hochgeborner lieber O. vnd F. vnserm Kay. Cam. hat D. L. Bruder der auch hochgeborne vnser lieber O. vnd F. E. L. H. P. supplicirendt anbringen lassen/ Wiewol in gemeinen beschriebenen Rechten vnd deß H. Reichs Constitution vnd abschieden/ sonderlich im jar der weniger zahl 76.

Weiters haben wir auch mit einheilligem/ so wol vnsers geliebten Herrn Vatters vnnd am Reich nechsten vorfahrs Kaysers Maximilians seligster Gedächtnuß/ als aller Reichsstände beschluß/ ꝛc. heylsamblich vnnd wol versehen/ disponirt vnd geordnet/ dz one Kay. consens. one auch bewilligung der Churfürsten/ keine newe zoll angericht/ noch die alte wider das alte herkommen gesteigert/ sonderlich aber haben die jetzo regierende F. in P. in jren besondern auffgerichten brüderlichen erbverträgen dahin einmütig sich verglichē/ daß vnter denselben keiner den zoll seines orts/ oder den zoll so sie samptlich jnen fürbehalten/ erhöhē/ oder auch neuwe zoll auffsetzen/ noch bey regierenden Kaysern anders dann mit gemeinem Raht/ vnd jnen samptlich zum besten außbringen solle oder möge/ solchem doch gestracks zuwider hab D. L. kurtz verschiener zeit in der Statt A. S. ein gemeine Ordnung öffentlich publicieren/ vnnd vermeintlich verbieten lassen/ dz ein jeder Bürger daselbst/ oder D. L. Vnderthanen/ wie nicht weniger die frembde/ vnd seiner H. E. L. angehörige von einer jeden last korns/ in vnnd auß ermelten Statt zu bringen/ einen halben Gülden zu zoll jedesmal geben solten/ darüber auch die vberfahrende mit vnzimlicher verbottener pfandung vnnd Arresten beschwerdt/ vnd dann S. L. Vnderthanen rings vmb bemeldte Statt S. gesessen/ dieselben täglich gebrauchen/ auch darinnen jre Nahrung allwege vnverhindert gesucht/ vnd benandtlich Korn vnd ander getreydt frey vnd one alle beschwerung/ sonderlich deß zolls vnd vngelts auß vnd eingeführt/ vnd noch einführen sollen/ jedoch an jetzo vnd ein gute zeit zuvor seynd sie obbemelte zoll belegt/ vnnd auff verwegerung dessen mit abnehmung vnd benemung irer pferdt vnd wagē/ darzu angesprengt werden/ Jn massen dann deroselben Lehenleuten vnd Vnderthanen etliche Pferdt außgespannet/ vnd biß auff heutigen Tag fürenthalten worden/ dieweil aber solches nit allein in gemeinen beschriebenen Rechten/ vnd besondern Reichs Constitutionen zum höchsten verbotten/ sondern zu vnser Kayſ. reputation/ veracht/ schmälerung vnd Abbruch gereiche/ auch den gemeinen nutzen zu widerwere/ in dem dardurch die gemeine gewerb Commercia vnd kauffhandlung gesteckt/ gesperrt vnd verhindert/ die victualien vnd alle handthierungē so für sich selbsten bey diesen schweren zeiten hoch gestiegen/ zu noch höherm auffschlag/ Werth vnd thewerung mercklich getrieben/ so dann leichtlich vrsach zur vngedult vnd schädlicher empörung geben möchten/ auff welche fälle/ vnd zu abwendung jetzterzehlten Vnheyls auch vorkommung dessen Mandata sine clausula erkandt werden sollen/ derwegen vmb solch vnser Kay. Mandat wider D. L. zu erkennen vnd mitzutheilen/ embsigs fleisses anruffen vnd bittē lassen/ welchs auch S. L. an heut dato erkandt worden ist. Hierumb so gebieten wir D. L. von Röm. Kay. Macht bey Peen 10. M. lötigs golts/ halb/ ꝛc. Datum Speyr. 1. Jul. An. 88.

Mandatum pœnale sine clausula cum annexa citatione ad docendum se paruisse vel videndum se declarari. In causa H. VV. L. H. contra H. E. H. B.

Wiewol vber versehung gemeiner Rechtē/ auch in deß H. Reichs ordnungē/ sondlich aber den abschieden der zu Speyr in An. 44. vnd nachgehēds zu Augsp. An. 55. gehaltenen Reichstäg auch zuvor publicirten/ vnd damals ernewerten Landt vñ religionfriedē heylsamblich versehē/ vnd bey höchsten peenen verbottē/ dz kein standt noch gliedt deß reichs/ den andn/ so an gebürenden orten recht leyden mag/ od dessen Vndthanen/ den freyen zugāg d prouiant/ nahrung/ cōmercien/ vnd gewerb abstricken od auffhalten/ sond ein jed den andn geistlich vnd weltlich/ an leib/ Haab vnd gut vnvergewaltigt/ bey gemelter Religion vnd landtfriedens constitutionen/ alles ires jnhalts/ rühig verbleibē lassen sol/ Daß aber dessen alles vngeachtet in namen D. L. beklagten jr dero statthalter/ rähte vnd Amptman durch euch die beklelte M. W. S. S. vnd R. G. auch ande B. vndthanen/ auß W. vñ andn örtern mehr/ seiner L. klägers vndthanen die von B. diesen somer vber mit verlegung deß Kay. freyen strassen/ versperrung vnd abstrickung der prouiant/ victualien/ gewerb/ cōmercien vnd nahrung dmassen vnleydentlich beschwert/ dz sie auch in jrer eygener feldmarck/ wes jren ackerbaw noch anderer feldarbeit (da sie doch vermög d Rechten billich sicher seyn sollen/ auch gemeinē nutz merckelich daran gelegen/ dz d ackerbaw vnd andere feldarbeit nit verhindert/ sond viel mehr befördert werde/ sicher außwarten/ noch ins B. Fürstenthumb nach G. od andere jre benachbawrte stätte vnd ort auff freyer offener strassen wanderen/ handthierē/ vnd dz jr daselbst zu verhandlē od sich sonstē auch jrer nottürfftigen victualien darauß/ one sonderliche leibsgefahr erholen dörffen/ also W. auff den B. so auch in B. feldmarck offtmals in den Gräben hinder den Hecken vnd Büschen verborgen sich erhalten/ vnversehenlich vnnd vngefährlich geschossen/ daß auch eines jungen Knabens von vierzehen Jahren nicht verschonet/ auff welchem am drey vnnd zwantzigsten Aprilis/ jüngst ein Schuß auß einem Graben/ darin zween Knaben gelegen also gefährlich gethan/ daß derselbige jhm durch die oberhosen ist gangen/ geschweigen d andern/ so gesagt vnnd gerechtfertiget/ wie auß der supplication zu sehen/ ꝛc. Vnd wiewol auff ernstliches Ansuchen seiner L. klägers Rähte von euch dem B. im Junio jüngst Vertröstung beschehen/ daß alle Vergewaltigung abgeschafft/ die Strassen eröffnet/ vnnd die Gewerbe den P. vnnd H.

Vnder-

Vnderthanen hinfüro/weniger nit als zuvor gebrauchlich gewesen vnd recht ist / verstatter werdē solten/dessen gleichwol vnbetrachtet/ hettestu mitbeklagter M. W. selbander / am 19. Julij jüngst nochmals einen Knecht von B. so nach einem andern Dorff gangen/auff freyer Landtstrassen mit darhaltung gespanter Büchsen gerechtfertiget/ vnd denselbē durch bedräwung/ wo er von B. were/zu erschiessen / vnd solche Forcht/die auch in einen standthafften Mann felt / bewegt zu rettung seines Leibs vnnd Lebens zu verläugnen/dz er von B. were/dabey es dann nicht gebliebē / sondern (narrantur alia facta,)alles dahin gerichtet/durch solche thatliche Vergewältigung auch falschen schein deß Rechtens/ die vorgenommene versperrung Kayſ. Landtstrassen vnd abstrickung der proviant/gewerb vnd Commercien/ auch in künfftig zu continuiren/vnd mit der zeit die zu B. durch solche vnerhörte vnd vnträgliche Trangsal/zum Abfall wo müglich zu müssigen/vnd zu ewerem Willen zutringen. Wann dann nit allein gemeinen beschriebenen Rechten/ auch deß H. Reichs peinlichen Halßgerichts ordnung stracks zu wider/ die jenige / so ein mal Recht außgestanden vnnd von falscher vnberwiesener Anklag ihrer kündtlichen vnschuldt halben erlegt/weiter in hafft/sonderlich vber angebottene gnugsame Caution enthalten werden sollen/sondern auch die versperrung Kayserlicher Landtstrassen/abstrickung vnnd auffenthaltung der Proviant / Victualien/gewerb vnd Commercien/in Kayſ. Rechten/ auch deß Heyligen Reichs sonderbaren/vnd oben in specie angezogenen Abschieden zum höchsten verbotten / vnd ohne das die Bawersleute / vermög gemeiner beschriebener Recht/sonderlich auff dem Feldt/ hinder jren pflügen/zu nöthwendigem Feldtbaw sich für andern sicherheit/geleit/schutz vnd schirm / zu getrösten habē sollen/dieweil gemeinem nutz höchlich dran gelegen / daß die Feldtarbeit befördert/ vnd der Acker nit wüst vnd vnerbawt liegen bleibe/Endlich auch denen von B. daher ein vnwiderbringlicher schaden/nicht allein an ihrer zeitlichen nahrung vnd gütern / sondern auch verlust jhres Leib vnd Lebens vnzweifelich entstehen würdt/ da jnen durch rechtliche hülffe die versperrete strassen nit widerumb geöffnet/ vnnd der freye zugang der proviant/Victualien/gewerb vnd Commercien/ nachmals gestattet/ Als die geklagte handlung gemer Rechten vnd Reichs ordnungen kündtlich zu wider/vnd die sach keinen verzug leyden mag/derowegen in krafft vnd vermöge deß 23. tit. zweyten theil der Kayſ. Cammergerichts Ordnung/ vmb diß vnser Kay. Mandat vnd Ladung wider D. L. vnd euch zu erkennen vnd mitzutheilen embsiglich anruffen vnd bitten lassen/wann dann wir alle gewaltsamb eygenthätliche handlungen abzuschaffen/vnd männiglichen bey ordentlichem Rechten handtzuhaben festiglich gemeindt / vnd gebettene Proceß S. L. an heut dato erkendt gefolgt wordē. So gebieten wir D. L. vnd euch von Röm. Kayſ. Macht/bey Peen 10. M. lötigs Goldts/ halb/ꝛc. Datum Speyer 23. Septemb. Anno 1579.

SVPPLICATIO XXII.

Pro Mandato pœnali sine clausula. In causa H. L. H. zu W. B. contra H. E. F. M. zu B. vnd J. F. G Z. an der E. zu P. H.

HOchwürdiger/ꝛc. Wiewol von Rechts vnd aller natürlicher billichkeit wegē / keinē standt deß H. Röm. Reichs zu gelassen/dz er einige Zoll zu wasser oder Land/ausserhalb sonderbarer Kayserlicher concession/eygenes Gefallens/ Gewalts vnd willens eynführen vnd erhöhen/ noch seine erlangte zolls freyheit in præiudicium tertii, einem andern standt/vnd seinen angehörigen zu vnleydlichen Beschwerdten / weiters dann er priuilegirt vnd rechtmässig hergebracht gebrauchen/ viel weniger aber hiedurch / die in allen Rechten hochbefreyte libertatem commerciorum ; (bevorab da man den alten zoll zu behalten vhrbietig ist) eygenthatlicher weise sperren/verhindern/ schwächen oder auffheben möge / Inmässen auch die arresta nit weniger dann die repressalien vnd pfandungē in Reichs Constitutionibus vnnd in gemein alle abusus regalium vnnd priuilegiorum, dardurch publica vtilitas lædirt, ipso iure verbotten.

Wiewol auch von alters biß auff nachgesetzte Newerung in der M. B. zu P. H. auff der E. von dem Flotzholtz mehr nicht verzollt/oder weiters gefordert worden/dann von einem 70. Schuhigen/ deßgleichen 60. Item 50. auch 40. vnd 36. Schuhigen Balcken/also auch von einer 60. vnnd 50. schuhigen schwellen/ einem Eychenpostēn so 40. 36. oder 30. schuh/Item einem eychenem Thielē/ einen conninin Zweyling/einem Segbalcken/Item für einem eychenem kalter / vierling Döcken/ bierschalen sampt dem kälterschwellen/Läytseylen vnd eychenen plöchker/auch einem 40. schuhigen brühenigen Balcken/zu Brückenholtz/Item 36. schuhigen jedes stück mehr nit dann ein pfenning vnd für einem eychenen zweygling drey heller/für tausendt pfähl nichts/ vnd für ein Trudel nichts. Daß doch dessen alles vnangesehen / der Durchleuchtig F. E. F. M. B. bey zweyen jaren hero solchen Zoll dermassen zu steygern vnnd zu erhöhen vnderstanden/daß J. F. G. durch deroselben holtzdiener zu gedachten P. H. von einem 70. Schuhigen balcken 9. pfenning/ 60. Schuhigen 6. pfenning/50. schuhigen 3. pfenning/40. schuhigen 2. pfenning/36. schuhigen 3. Heller/60. Schuhigen schwellen 12. pfenning/50. 6. pfenning / einen eychenen posten 8. pfenning/40. schuhigen 6. pfenning/36. drey pfenning/30. 2. pfenning/ꝛc. verzolt vnd bezahlt haben wöllen/vnd dann die jenige flötzer/so Anw. gn. F. vnd Herrn zu derselben gebäuwen vnd anderer notturfft Baw vnd Brennholtz

bißhero auff der E. geflotzet/durch solche vnerhörte steygerung dieses zolls sich dermassen beschwert befunden/daß jhnen nit erschwinglich/das flötzen fürohin wie von alters zu gebrauchen vnd für zutreiben/So hat gleichwol Anw. G. F. vnd H. hoch gedachten H. Marggraffen/vmb solcher hoch beschwerlichē newerūg Abschaffung/zu etlichē vnderschiedlichen malen in schrifftē freundlich ersucht/vnd S. F. G. dero vnfug vnlangsten/inhalt beyliegender Copeyē/ferners zu erkennen geben/welches aber bey J. F. G. vber alle billiche zuversicht/so gar nichts verfangen/dz sie Anw. gn. F. vnnd Herrn auff angeregte schreiben nit allein bißhero nicht beantwortet/noch einige erhebliche vrsachen solcher steygerung angezeigt/sonder auch mit abforderung vnnd einziehung berürten ersteygerten zolls de facto durch dero zöllern beharrlichen fortgefahren/darzu M. B. W. B. vnderthanen zu E. B. den 23. Augusti jüngsthin der vrsachen/weil er mehr angeregten newerlichen zoll zu erstatten sich billicher weiß verweygert (vngeachtet er den gewöhnlichen alten zoll zu bezahlē vrbietig gewesen) ein flotz mit bawholtz zu P. H. auffgehalten/vnnd vber beschehen ersuchen/denselben bißhero nicht passieren lassen wöllen.

Wann dann diese angemaste eygenthatliche zolls erhöhung/nit allein Anwaldts gnedigem F. vnd H. von wegen J. F. G. baw vnd brennholtz/so sie auff der E. flötzen lassen/sondern auch in gemein den W. B. vnd andern Schiffern vnd flötzeren zu vnleydenlichen Beschwerden/vnd consequenter auch schmälerung vnd abbruch gemeinē nutzens/vnd verhinderung deß hoch notwendigē flotzens vnd der freyen commercien gereichen thut vnd an jme selbsten also beschaffen vnd diß beginnen nullo iure iustificirt/noch mit der M. priuilegiis vertheidiget werden kan/zu dem diß factum auch auff die newe Constitution de arrestis respective qualificirt/vnd Anwaldt gn. F. vnnd Herr auff den fall der noth/hochgedachtem Herrn M. deßwegen gnugsame Caution iudicio sisti & iudicatum solui an diesem Kay. Cam. würcklich zu præstiren vrbietig ist/Als ist E. F. G. W. B. Anwaldts vnderthenige bitt/die wöllen seinem G. F. vnd Herrn/wider mehr hochgedachten Herrn M. vnd J. F. G. zöllern zu P. H. Mādatum sine clausula gnedig ertheilen/vnd denselben bey einer namhafften peen ernstlich gebieten/daß J. F. G. vnnd dero zöller bemelts M. B. A. auffgehaltenen flotz vnd ins gemein der schiffer vnd flotzer wegen bezalung deß gewöhnlichen alten Zolls ohne fernern entgelt/mit jren flötzen vnd wahren passieren/vnd mit oberzehltem newē zoll vnbeschwerdt/auch die freye cōmercia vnverhindert lassen wöllen. Welches W. B. Anw. nit allein jetzterzehlter/sondern auch in der aller bester vnnd bestendigster Form/als dieses von Rechts vnnd dieses hochlöblichen Kayserlichen Cammergerichts Gebrauchs wegen zum bestendigsten geschehen sol/kan oder mag gebetten/vnd hierüber vmb alle fernere notturfft Rechtens/E. F. G. Hochadelich/ꝛc.

Decretum: Ist erkendt/in conf. 17. Septembr. Anno 1589.

SVPPLICATIO XXIII.

Pro Mandato pœnali & præfigendo termino ad emigrandum. In causa H. & S. consorten, contra H. H. Abbatem S. B.

WJewol in deß Heyligen Reichs Constitutionen/vnd im Jahr 1555. zu Augspurg auffgerichten/auch seythero offtmals erwiderten vnd erneuwerten Religionfrieden/vnder andern außtrücklichen versehen/statuirt vnnd geordnet/wo der Römisch. Kayſ. May. vnsers aller gnedigsten Herrn/auch der Churfürsten vnd Ständte Vnderthanen/der alten Religion oder Augspurgischen Confession anhängig/von solcher jhrer Religion wegen/auß einigen deß Heyligen Reichs Landen/Fürstenthumben/Stätten vnd Flecken mit jhrem Weib vnnd Kindern an andere örter ziehen/vnnd sich nider thun wolten/daß denselbigen solcher ab vnd zuzug/auch verkauffung jhrer Haab vnd Gütern/gegen billichem zimlichem abtrag der Nachstewer/wie eines jeden Orts von alters hero vblichen herbracht vnd gehalten worden ist/vnverhindert männigliches zugelassen/bewilliget/vnd darzu ein gereumer Termin vnnd Ziel gegeben/solches auch an jhren Ehren vnnd Pflichten jhnen allerdings vnentgolten seyn sol. So hat doch solches alles vnangesehen der Ehrwürdige H. H. Abt/jüngst verschiener Zeit jhme vorgenommen/vnd den obbemeldten Supplicanten in diesen geschwindten thewreu Zeiten jhre Eydt/alle Nahrung bürgerliche Händel vnnd Wandel auffgesagt/vnd sie sampt jhren Weib vnd Kindn gantz plötzlich auß der Statt/auß keiner andern Vrsachen/dann daß sie der wahren Euangelischen Lehr der Augspurgischen Confession gemäß sich mit zuvor beschehenem zulassen vñ außtrücklicher Verwilligung bemeldts Herrn Abts vnderworffen/vnnd darnach jhr Leben zurichten/jhnen vorgenommen/verwiesen vnd außgeschossen/vnd wiewol bemeldte Supplicanten/vorgenandtem Herrn Abten zu Gemüth geführt/welcher massen er jhnen verschienener Jahr die Bekandtnüß vnd das Exercitiū der wahren rechten in Prophetischē vnd Apostolischen Schrifften bewehrter Religion der Augspurgischen Confession/öffentlich ohne Schew/Eintrag vnd verhinderung/zu vben/zu halten vnd deren gemäß zu leben/außtrücklich zugelassen/bewilligt/vnnd demnach auch gestattet/daß nun etliche Jahr hero ein erbarer andächtiger Predicant/die Gemein zu S. B. mit dem

dem reine Wort Gottes angezogener Augspurgischen Confession gemäß/gelehrt vñ als ein Pfarrher: mit administrierung vnd reichung der Hochwürdigen Sacramenten jnen vorgestanden/darauff jhnen Herrn Abten vnderthenigklichen gebetten/sie mit so vnversehenlichē/plötzlichen Außweisen nicht zu vbereylen/sonder der Gebühr vnd billigkeit nach zu hören/auch vber vnd wider Recht (darzu vnnd dessen Außtrag sie sich vberflüssiglichen theten erbieten) nicht zu beschweren / oder aber da solches alles je nicht statt finden / oder haben solte / jhnen nach außweisung obangeregten Religionfrieden/vnd Reichs Abschieden / ein benandte geraume zeit vnnd ziel /darinn sie jhre Armut/Haab vnd Güter verkauffen/vnd sich an andern Orten vmb Wohnung vnnd Herberg versehen vnd bewerben möchten / zu bestimmen vnd zu vergünstigen / Solches aber hat bey jhme Herrn Abten mit nichten platz haben noch verfangen wöllen/sondern hat jhnen den Supplicanten am 9. Septembr. nechsthin nicht allein jhr rechtmässig zimlich bitten vnverhörter Sachen abgeschlagen/sondern sich als baldt ernstlich erklärt/dz ers bey vorigem gegebenem Außspruch ließ bleiben/wolte auch weder einen noch keinen in seinem Gebiet vnd hochheit gedulden noch leiden/sondern jhnen Schutz vnd Schirm auffgesagt haben/darnach sie sich zu richten/vnd inwendig 24. stunden außziehen solten/sonst würde er sie alle gefänglich einziehen lassen/welches auch hernacher an N. berürts Monats Sept. ins Werck gerichtet/vnnd würcklichen vollzogen hat sollen vnd wöllen werden/Vnd ist vber das gedachter Herr Abt zu gefahren/ein bürgermeister J. W. vnd einen schöpffen zu S. B. mit namen N. N. vmb deß willen/sie in deß Abts geschwindigkeit nicht also baldt bewilliget/vnnd die Supplicanten neben andern so gar plötzlich vnverhörter Ding haben vertreiben helffen wöllen/jhrer Ehren/ Empter vnnd ständt entsetzet/folgendts auch zween Zünfftigen Tuchherrn vnd Lacheren jhren Walck vnd Lohmühlen versperrt vnd zugeschlossen/damit den Zunfftmeistern vnd Gesellen jhre tägliche Nahrung vnd gewerb genommen/Neben diesem ist er am 12. mehr bemelts Monats Sept. zugefahren / vnd hat den Schultheissen/Bürgermeistern vnd Schöpffen/auch andere viel Bürger in der Statt vmblauffen/auch in den Supplicantē häusern haußsuchung thun lassen/in meinung / vnd endtlichen willens/wie sie sich auch öffentlich erklärt / sie die klägere zu erhaschen/vnd gefänglich einzuziehen/An welchem berührter Abt nicht zu ersättigen gewesen/Sondern hat jhren der Klägern betrangten vnd verjagten Christen Weibern getrauwet/vnd mit ernst vorgehalten / So ferrne sie sich der Catholischen Lehr / vnnd Römischen Kirchen Ceremonien vnnd Sacramenten/ wie die allda bey jhnen jetzt gemein vnnd gebig wehren / nicht gemäß verhalten/vnd sich deren brauchen vnd begnügen lassen wöllen / daß sie mit jhren Kindern auß jhren Häusern vertrieben/verschlossen/ vnd dieselbe jhnen vor der Nasen versperret werden solten/ Wann aber obernandte Supplicanten ein hertzige/einbrünstige Liebe/neigung/ Anmuth vñ Eyffer zuvor angezogener / wahren Augspurgischen Confession gewonnen/derselben Lehre /vnnd Gemeinschafft anhängig wordē/ vnd sich vermittelst Göttlicher gnaden anhängig zu seyn / vnd dabey zubleiben gesinnet / vnnd derwegen jhre Religion nicht ändern / noch mit beschwernuß jhres gewissens vnd Seelen Heil nicht Apostatiren können/ sollen noch wollen. Derohalben endtlich gemeinet/sich ehe vnd viel lieber mit Weib vnd Kindern auß deß Herrn Abts Statt / Hochheit vnd gebiet S. B. an andern ort/da sie der Religion frey/vñ one beschwerd jres gewissens geduldet vnnd gelassen werden / zu begeben/ vnd darum̃ alle jre haab vnnd Güter in vnd vmb die Statt S. B. zu verkauffen vnd zu verändern/ sie aber in einer kurtzen besonderlichen gegen jetztanstehender harten winterlicher zeit dieselbe Haab/Güter vnd Armut nit mit sich nemen/vnd auß der Statt bringen/noch auch sonsten bey dieser harten schweren thewrung vnd einer kurtzen zeit vmb billichen Werth nit verkauffen/ darzu die Schulden / so man jhnen hin vnnd wider in deß Abts Oberkeit zuthun/also nit baldt einsamblen/vnd darauß andern/den sie mit Schulden/oder sonsten verbunden / Abrichtung thun köndten/vnd dann wol ermelter Herr beklagter dem Reich nicht mit/sonder ohne Mittel zugethan.

So gelangt demnach an E. F. G. von wegen vorernendter Kläger mein vnderthenige Bitt/die wöllen mir in Krafft viel berührter Constitution deß Religionfriedens/ein ernstlich Peenal Mandat wider gedachten Herrn Abten erkennen / vnd jhme gebieten/daß er bemeldte Kläger/jhre Hauß frauwen/Kinder/ꝛc. wider offgenandte deß Heyligen Reichs Constitution vnd Religionfrieden keinerley weg/weder durch sich selbst/ noch andere heimlich noch öffentlich beleidigen / beschädigen/ angreiffen/fahen/gefänglich halten/noch sonsten jhnen einige Beschwerung anlegen vnnd zumuten/sondern sie Klägern/oder die jhrige ohne einigen Gewalt/ Betrang / verhinderung/Eintrag/ an Leib/Haab vnd Gütern/sicher/jhrer besten gelegenheit vnnd Nutzen nach / auch zum höchsten vnd thewrsten verkauffen/verwenden / vnnd hinweg führen lassen/darzu auch jhnen Klägern vnd den jhren/eine gewisse zeit / nemlich neun Monat in ansehung dieser schweren/thewren vnd winterlichen zeit zu lassen vnd bestimmen wolle/In dem allem vnd jeden E. F. G. hochadenlich miltrichterlich Ampt in Vnderthänigkeit fleissig anruffendt.

Decretum: Ist gebetten Mandat periculo partis erkendt/in consil. 17. Octobris, An. &c. 78.

SVPPLICATIO XXIV.

Pro Mandato pœnali sine clausula.
In causa
H.C.G. zu H.Z. contra H.I.G.
zu F.B.

NArrat: Wie daß Graue J. zu F.B. in den Hölzern vmb J. den brandt S. H. an der L. vmb den schäfferhoff zu B. an G.S.haag/ ꝛc. vñ anderer mehr orten / darinnen wolermelter Herr Graue zu H.Z. alle Fürstliche ober: vnd herrlikeit hat/ vnd vnstreittig zu gehört/ mit vnd durch vngewönliche einschlagung vnd außtreibung gantzer heerd viehe vnd rossz / so die junge auffwachsende holtzungen abfressen/ vnd dardurch dermassen verderben/ dz in 100. vnd mehr jahren/ wo diesem vnwiderbringlichem verderben nit zeitlich gewehrt/ oder vorkommen / kein holtzwachs daselbst hinfüro auffkommen/ die waldung vnnd hölzer zu blossen gärdten gereichen/ die jagten im grundt verderbē/ vnd dadurch Anwalts G. Herr. Pr. seiner Fürstl. ober: vnd Gerechtigkeit entsetzt vnd beraubt werden. Ob nun wol wolermelter Graff C.H.Z. jnen Herrn gegentheil so schrifftlich/ so mündtlich/ vñ abschaffung vnd einstellung solches eygenthätlichen vnd widerrechtlichen vornemmens/ auch jhme vnd seinen vnderthanen selbst schädlichen außstechens/ abhawens vnd abfressens der alten vnd jungen hölzer erinnert / vnd dz er jhne klagenden H. Grauen in seiner Fürstl. ober: vnd Gerechtigkeit derselben Possession/ vel q. auch vblichem stetem gebrauch nicht beleidige/ entsetze / sonder dem auffgerichten Vertrag ein völliges gnügen thun wolle/ freundtlich erinnert. So hab doch solches alles bey jme Herrn beklagten Graue zu F.B. niemals ja noch auff den heutigē tag kein statt findē wöllen/ sondn vnderstehet sich noch täglich obangezogene vmb J. liegende wäldt vñ hölzer/ durch sich/ vnd seine darzu genötigte Vnderthanen/ die jungen Gehew vnnd auffwachsende Holtzungen durch das viehe vnd rossz/ so er hauffen weiß darein treiben vnnd schlagen lest/ abzuetzen/ vnnd dermassen zu verderben/ daß es in hundert vnd mehr jaren zu einiger Waldung oder Holtzwachs nicht auffkommen mag. Wie dann mehr wolermelter Herr beklagter/ kurtz verrückter Tagen an G. S. Hag/ das jung Holtz/ so elen hoch erwachsen/ vnnd wider new auffkommen/ nit allein auß dem grund außgehawen/ seine vnderthanen also baldt mit dem pflug darinn zu fahren/ ernstlich/ vnd bey schwerer vngnad getrungē/ sondern auch zu noch mehrerm deß klagenden Herrn verderblichen schaden/ bey J. herumb mitten in dem Forst/ in der Wochen nach Trinitatis nechst verschienen/ ein merckliche anzahl J. außgestracks holtz seinen vnderthanen außgetheilt/ vnd solches zu einem Ackerbauw wider ir vermögē zubringen/ bey namhaffter peen aufferlegt/ vnd gebotten. Daran auch nit ersättiget/ sondern damit E. F. G. sehen vnnd spüren mögen/ daß solches alles nicht allein mit keinem schein der nutzbarkeit/ sondern auß lauterm auffgesetztem Neydt vnd Trutz / aber vnwiderbringlichem schaden Anwaldts Principaln geschicht/ so zwinget er Graff J. von F.B. seine Vnderthanen/ daß sie all jhr Heerdt/ Viehe vnd Rossz hauffen weiß bey tag vnd nacht/ in die junge vnnd wol erzeigende haw berührter hölzer lauffen/ dieselbige vnnotwendiger vnd mutwilliger weiß abfressen/ vnnd zu endlichem verderben bringen lassen/ alles der meynung/ vnd vnbillichem vornemmen/ wolgedachten Herrn Principaln von seiner continuirten Possession vnd Fürstl. ober: vnd Gerechtigkeit der Wildtbahn/ vnd jagens/ gäntzlichen abzutreiben/ vnd zu verderben.

Weil dann G.F. vnd Herr/ alles nicht allein Landtkündig/ offenbar/ vnd die gründtliche Warheit/ sonder auch wider auffgerichten / besiegelten vertrag/ vnd deß H. Grauen vnnd H.Z. habende forstliche ober: vnd Gerechtigkeit ist/ vnd dadurch an viel berührten hölzern vnnd orten grosse weite schlege gemacht/ der Forst/ das jagen vnd Wildtbahn abgetrieben/ die wäldt außgereutet/ Ja auch letzlich durch einen neuwen fundt von dem Viehe vnnd Rossen abgefressen worden/ daß von wegen deß bodens/ so der endts an etlichen orten also steinig vnd felsig/ daß in 100. vnd mehr jahren solch holtz nit mehr wachsen/ noch jme dem Herrn Klägern der Wildtbahn zu nutz kommen kan / sonder dardurch alle Fürstliche Obergerechtigkeit benommen/ vnd vnwiderbringlich abgetrungen vnd außgetilget/ vnd mehr als in die drey oder vier tausent flor. werth schaden gethan worden/ vnd noch täglich geschicht.

Diesem allem nach ist Anwaldts im Namen obstehet/ vnderthenige Bitt/ die geruhen solche verderbliche / eygenthätliche deß Herrn Beklagten Handlung vnd Neuwerung gnedig zu erwegen/ Vnnd damit beyde wol vermögende Partheyen/ als ansehende Stände deß Reichs / nit ad arma, vnd zu weiterung thätlichen Eingriff vnd verderbung/ darauß dann nichts dann Todtschläg vnd elendigliches Blutvergiessen ohne zweiffel entstehen gerahten/ dann wo jme beklagendem Grauen durch Rechtliche Mittel nit verholffen / sich selbst als seines Rechtens wol befugt/ dero gestalt & de facto bey seiner Fürstl. hohen Obrigkeit vnd Gerechtigkeit eins mals handtzuhaben vorhabens vnnd entschlossen/ Aber solches alles E. F. G. ex nobilitate vnd tragendem Ampt durch mittel Rechtens/ darzu heylsamblich geordnet / damit im H. Reich thätliche Handtlung vermitten/ zu vorkommen/ zu verhindern obligt / E. G. wöllen jnen klagenden Grauen wider mehr vnnd wolgedachten Herren Beklagten Mandatum pœnale sine clausula darinn Ihr Fürstl. G. wider alt herkommen von außstöcken/ abhawen/ vnd außreitten/ auch abfressung der Hölzer abzustehen / vnd dieselben außwachsen zu lassen / vnnd zu bauwen ernstlich/ vñ bey einer namhafften Peen gebotten/

vnd

vnnd aufferlegt werde / gnedig zu erkennen/vnnd mitzutheilen/E.F.G.hochadelich/ꝛc.

E. F. G.

Underthäniger N.N.

Decretum: Jst gebetten Mandat erkendt in conf.23. Iulii, Anno, &c.72.

SVPPLICATIO XXV.

Pro Mandato sine clausula. In causa E.K. Actoris contra VV.O.B. Reum.

Narrat. Welcher gestalt etwan in Leben geweſt weylandt von O.B.genandt K. welcher nach dē willen deß Allmächtigen/vor etlichen jaren Gottſeliglich ohne Leibserben intestatus abgeſchieden/ vnd ein stattliche Erbschafft hinder jme verlaſſen/ vnnd keine nähere Erben/dann weyländt W. K. E.Vattern W.von O.B. G. Cantzler/ vnd A. von O.B.genandt B.alle drey J.G.von O.B. zu einer seinen geschwisterten Kinder in linea collaterali, als vngezweiffelte Erbē in pari gradu, vñ C.von Z.seine eheliche Haußfraw vsufructuariam so auch nun vor einem jar in Gott verstorben/ hindlaſſen/ Vñ ob wol ermelter K. wie auch jetziger E.gemelts O.von O.B.verlaſſenes Erb vnd ligende güter/mit dem gemüth/ auch würcklich so viel an jnen/adirt vnd angenommen / so hat doch gemelter W.von O.B.solche alleine occupirt/vñ jhme K.seine quotam de facto fürenthalten / wie noch/vnnd ob wol er O.B.auch nach absterben d Leibzüchterin von jetzigem E. K.etzlich malen jme ſeine quotam folgen/vnd wie sichs gebürt/ æqualem divisionem bonorum widerfahren zulaſſen/ am freundtlichſten ersucht/gebetten/vnnd begert/ so hatte doch solches freundtlichs ersuchen vnd begeren/bey jme kein statt gewinnen noch haben wöllen/sondern thut er solche güter noch biß auff heutigen tag jnen vor enthaltē/ vnd die rechtliche theilung vnbillich verweigern/ob wol er nit abredig geweſen vnd noch/daß die nachgelaſſene Erbschafft O.von O.B.bemelten dreyen W. K.vnd A.O. B.J.G.von O.B. nachgelaſſenen Kindern zukommen/vnd ſie deſſen O.Erben gleich seyn. Die weil nun dieſem alſo/vnd die Güter eins theils vnder dem Hertzogen von G. auch andertheils vnd dem C.F.C.vnd sonſten andern Obrigkeiten gelegen/vnnd dahero ne continentia causæ diuidatur, dieſes Kayſ.Cam.Jurisdiction fundirt / So iſt demnach an E.F.G.in namen vnd von wegen E.K.vnderthenige Bitt/die wöllen mir wider gemelten W. von O. B. mandatum pœnale cum annexa citatione erkennen vnd mittheilen/nemblich innerhalb einer darzu gewiß benandter Zeit ein gründtliche / richtige Theilung zuthun vnnd vornemmen zulaſſen/oder Vrsach fürzuwenden/ warumb er ſolches zuthun nicht ſchuldig/Jn dem E.F.G.ꝛc.

E.F.G.

Underthäniger N.N.

Decretum: Jſt erkendt in conſ.26.Febr. Anno,&c.83.

SVPPLICATIO XXVI.

Pro Mandato pœnali ſine clauſula. Incauſa L.P.I.contra C.O. Decanum zu S. G. zu C.

HOchwürdiger Fürſt/Röm.Kay.Mt. Cam. Gn.Herr/Wiewol in allen beſchrieben Rechten/auch deß H.Reichs Conſtitutionen vnd Cammergerichts Ordnung wol vnd heylſamblich ſtatuirt vnd geordnet/daß alle vnnd jede Reichsverwandten vnd vnderthanen/bey jren ördentlichen/ inländiſchen Rechten vnd Gerichten/ wann vermög der Rechten ördentlich vnnd förmlich proceditet vnd gehandlet wirdt (auſſerhalb der Fäll/ſo nach laut der Ordnung an diß Kayſ. Cam. ohne Mittel gehörig) gelaſſen/ manutenirt vnd gehandhabt werden ſollen/wie auch Iuriſdictionum confuſio mit nichten zu geſtatten / ſondern in Rechtē löblich vnd nothwendig verſehen / daß kein Geiſtliche Obrigkeit die Weltliche Obrigkeiten / oder auch die jenige/ſo für dem Weltlichen Magiſtrat in ſachen jhrer Jurisdiction vnzweiffelich zugehörig/in recht erwächſen/ durch beträwung/ Gebott Verbott/vnnd andere Peenen/ an dem angefangenen Proceß zu verhindern macht habe/ſondern bey derſelben Lauff verbleiben zulaſſen ſchüldig/ Wie auch Anwalts Pr.ꝛc.narrat capitulū C.ſibi nomine perpetui reditus 120. fl. ſuper 3000. fl. ſiue aureis conſtituti per aliquot annos obligatum eſſe,& propterea ſe egiſſe ad immiſſionem ſiue beſchlagung etlicher Zehenden dem Capittul zugehörig / vermög confirmirter Fürſtlicher Gn. vnnd B.Ordnung / Item daß er decretum immiſſionis erhalten/welches folgendts ohne einige Appellation in rem iudicatam ergangen. So iſt doch die offenbar Warheit / daß dieſem allem vnerwogen vnd vnangeſehen/einer ſo ſich C.O.nennet/Dechant zu S.G.in C.als angemaſter conſeruator priuilegiorum (da doch jhne die Sach nicht berühren thut) vnder einem ſchein etzlicher Bäpſtlichen gegebener Priuilegien / auff anhalten dicti Capituli Anwaldts Principaln ſub pœna excommunicationis maioris, vnd 4000.Fl. vermeintlich citiren / vnnd reſpectiue mandiren laſſen / den in Fürſtenthumb G. vber jhre Güter für dem Weltlichen Richter angefangen Proceß als bald zu caſſiren/reuociren / vnd abzuſchaffen/ gantz vnerwogen / daß der Conuent vnnd andere der Cleriſey/ſo im Fürſtenthumb G.ſolches rechtens vnnd Proceß auff das vmbſchlagen der verpfändten Güter ſich gegen jhren Schuldnern/ vnd menniglichen daſelbſten gebrauchen / proinde cum clerici aduerſus laicos tali iure vtantur , æquum eſt , vt quod quiſque iuris, &c. Wie gleichsfalls allen Rechten vnnd billig-

billigkeit ex diametro zuwider/da angemaster cõseruator priuilegiorum citra vllam iurisdictionẽ in diesen sachen (deren gewinn vnd verlust jhnen nit berühren thut) pronunciren / vrtheilen vnd erkennen solte / Wann dann Anwalds Principal/ &c. (narrat principalem suum vigore chirographi & ordinat coram Iudice rei sitæ actione reali egisse.) Vnd vermög deß H. Reichs Constitution vnd Cammergerichts Ordnung/ nach eines jeden Fürstenthumbs/ Graffschafft/ Herrschafft vnd Obrigkeit approbirtem löblichem herkomen vnd gebrauch in mittheilung Rechtens gehalten vnd procedirt werden solle/ darvon keiner/ præsertim propter causas prophanas ad Iudicem laicũ spectantes, per pœnas seu censuras Ecclesiasticas abzutreiben/ noch den Proceß an seinem starcken lauff einiges theils verhindern/ sed iudicium vbi semel cœptum est, ibi quoque finem sortiri debet, wie dann auff gegenwertigen Fall sich die Herrn Capitularen keiner Prærogatif / oder priuilegii fori gebrauchen mögen/ attestantib. Myn. 5. obs. 83. n. 6 & Gail. 10. obs. 31. n. 4. Ab welchem schließlich erfolgt/ daß E. F. G. Jurisdiction gnugsam fundiret / vnd diese durch den angemasten conseruatorem priuilegiorũ beschehen Prohibition (der citra vllam iurisdictionem & causæ cognitionem. Anwalts Pr. seinen nunmehr auß geübten Proceß/ vnd in rem iudicatam ergangene vrtheil abzuschaffen vnd ersitzen zu lassen befohlen den Rechten vnd aller Billigkeit zuentgegen/ Auch an jme selbst von Rechts wegen verbotten/ dahero / vermög der Rechten ab executione kan vnd mag angesangen/ vnd dem widerstrebendem Theil/ so sich vnter dem schein richterlichs ampts solcher vnd dergleichen widerrechtlichen Handtlung bißhero gebraucht/ dieselbe wider abzuschaffen mandirt werden/ Als gelangt an E. F. G. Anwalts in Namen/ &c. vnderthenige bitt / vnd rechtliches begeren/ jme gegen vnd wider gemelten N. als angemasten Bäpstlichen Priuilegien Conseruatorn / So dann ein hoch vnnd Ehrwürdig Thumbcapittul in C. wegen beschehener thätlichẽ Prohibition / wegen ördentlichen Proceß vnnd lauff obbestimbte rechtfertigung vnnd vrtheils/ so nunmehr beschehener Einredt vnverhindert/ one einigen widerspruch vnd Appellation in rem iudicatam ergangen / Mandatum sine clausula cum annexa citatione ad docendũ bey einer namhafften Peen gnedig zu erkennen / vnd mitzutheilen/ auff daß Anw. Pr. in vollstreckung wolerhaltener vrtheil mit höchstem schaden vnd nachtheil ferner nit vmb die weg gesprengt / noch vffgehalten/ sonder viel mehr bey gleichförmigem Rechten manutenirt vnd beschützet werde / oder was sonst hierüber/ E. F. G.

Votum: Erkendt 3. Febr. Anno, &c. 85.

D. B. Referens, consent. D. C. B. D. à D. & O H. diu multumque contradicebant propter sequentes rationes. 1. quia non essemus fundati in iurisdictione, siquidem Decanus, contra quem petitur Mandatum, non sit immediate Imperio subiectus, atque propterea non hic in Camera, sed coram Archiepiscopo C. tanquam ordinario suo Iudice conueniendus. 2. Posito, quod Mandatum contra ipsum decerneretur, tamen si ei non pareret, arctius mandatum sub pœna priuationis nisi frustratorie contra eum decerni non posset, cum nihil ab Imperio habeat, quo priuari possit immediate scilicet.

3. Clericum coram suo ordinario etiam super crimine fractæ pacis, non vero in Camera conueniri debere, tradit Gail. 1. *de pac. pub. c.* 11. *num.* 7. 4. Nos non esse fundatos in iurisdictione, quo ad personam Decani, vt qui sit conseruator priuilegiorum Pontificis, sitque idem non Cameræ subiectus, proinde ab hac illi mandari non posse. Verum ego vna cum D. B. putabam petitum Mandatum omnino decernẽdum esse auff die 4. Fälle qualificatum, nempe sub tali facto, quod omni iure prohibitum est, vt nimirum alicui res in iudicio adiudicata, iusq; quæsitum & obtentum non solum de facto aufertur, sed insuper etiam corporalis & pecuniaria pœna grauissima infligitur. Nec obstare argumentum in contrarium adductum; nam mandata pœnalia immediate fundare iurisdictionem Cam. Imperialis, nec constitutionem distinguere inter personas mediatas vel immediatas, & idcirco hoc necessarium non esse. Quinimo non pauca extare præiudicia, vbi contra mediatas personas decreta fuerint huiusmodi mandata nec etiam obstare 2. argument. quia d. Decanum (eum in euentum) priuare posse dignitate sua, aliisq; rebus omnibus, quæ habet, vel habere potest ab Imperio; Et pœnam banni siue priuationis nonnunquam ex causa in pœnam pecuniariam mutari posse, tradit *Gail. 1. de pac. publ. c. 9. n. 19.* Haud quoq; obstare 3. argument. Illud enim locum habere in criminalib. solum atq; personalibus; secus vero in ciuilibus, præsertim realibus, in quibus terminis nos hic versamur. *Gail. 1. obs. 37. Mynf. 4. obs. 95. & 5. obs. 93.*

Nec deniq; argumentum 4. negotium facessere: Nam Cameram mandare posse d. Decano tanquam subdito Romani Imperii, non attento, quod sit conseruator priuilegiorum Pontificalium. Nam si hoc velimus concedere, præiudicaremus iurisdictioni Imperii Romani, & causas, quarum cognitio ad Imp. & status Imperii spectat, ad Pontificem aduocaremus, quod vtique pugnat cum concordatis principum Germaniæ, quia hoc nostro casu Rei conueniri non possent alibi, quam Romæ coram Papa. Tandem ergo ambo G. D. & O. H. nobiscum consensere, & sic petitum mandatum decreuimus, præsertim cum Decano saluum sit ius proponendi Exceptiones contra obtentum Mandatum.

TITV.

TITVLVS XIX.

Mandata & Supplicationes pro Citatione.

SVPPLICATIO I.

Pro Citatione ad audiendum & videndum se declarari. In causa E.B. contra N.B.

HOchw. Fürst / Röm. Kay. Mt. Cammerrichter / Gn. Herr / E. F. G. bringt Anwaldt deß Hochwürdigen F. J. C. B. B. Auch jhrer F. G. Vndervogt vnd gantzer Gemein zu S. wider ein Ehrsamen Raht deß H. Reichs Statt N. B. vnderthenig supplicirendt für / wiewol nit allein in beschriebenen Rechten / sondern auch deß H. Reichs Ordnung / fürnemlich aber dem publicirten allgemeinen Landtfrieden / offenbarlich vnd heylsamblich versehen / auch bey hohen peenen gebotten vnd verbotten / dz niemandts was Würden / Standts oder wesens auch der seye / vmb keinerley vrsachen willen / wie die Nahmen haben möchten / auch in was gesuchtem schein das beschehe / den andern eigenes vornemmens / vnerlangts / vnd vnerlaubts Rechtens / mit gewaltiger freuendtlicher that vergwaltigen / in das sein einfallen / sein hauß / Hoff / oder anders bey Nächtlicher weil einnemmen / die seinen in den Hembdern nackendt gefänglich hinführen / vnnd dergleichen that handlungen vben / vnd in das werck richten / sondern ein jeder was er zum andern zusprechen vnd zu fordern / mit Recht thun / oder deß ördentlichen Rechtens sich gebrauchen / vnd dessen Außtrag sich begnügen vnd sättigen lassen solte / Dessen aber doch vnerwogen / haben gedachte beklagte sich gelüsten lassen / vnd præcedente cõsilio Zinstag den 16. Jan. deß verschienen 98. Jahrs bey eydler Nacht vber hundert mehr / oder weniger bewehrter Mann mit Rohrn / angezündten brennenden Lonten / mit Spiessen / Hellebarten / vnd andern feindtlichen wehren wol gerüst coadunirt / zusammen gebotten / vnd dieselbige / wie sie sich verhalten sollen / allerdings instruirt / darauff die Statthoren in der nacht geöffnet / sie außgelassen / Die dann fürsetzlicher / freuentlicher / vnd gefehrlicher weiß dem B. Flecken S. zu geeylt / vnd als sie nahe darzu kommen / alle Weg vnd steg vnden vnnd oben / damit sie niemandt in jrem thätlichen fürnemmen verhindern / oder jrrẽ köndt / mit Schiltwachten starck besetzt / die vbrige in den Flecken eingefallen / denen die Einwöhner / wann es auch bey Tag geschehen / nit widerstehen können / Nach dem vnd insonderheit deß B. Vndervogts Hauß daselbst im Flecken feindtlich vmringt / dessen drey vnderschiedliche Thüren auffgeschlagen / auffgetretten / vnd ongeacht / domus cuiusque tutissimum receptaculum esse solet, dar eingefallen / vnnd also bald seiner schlafft kammern zugelauffen / die thür mit grosser vngestümme vnd gewalt eröffnet / sich Barbarisch vnd vnchristlich darinn gehalten / vnd ob wol gedachter vndervogt schwerlich kranck vnd zu Bett gelegen / denselben von seiner Frawen nackent auß dem Bett auffgehebt / vber jn gantz lästerliche vñ schmähäffte wort außgegossen / in seinem Hembdt / vnd ein par angestreifften hosen / auch einen Fischer nackendt / vñ allein mit seinem hembdt mit sich in der nacht naher N. B. geschleifft / daselbsten ein lange zeit gefänglich behalten / also auch / daß deß vndervogts betrübte Fraw / jrem krancken mann recht zuthun vnnd zupflegen / nit in die Statt gelassen worden / auch andern mutwillen getrieben vnd geübt / vber das auch ferner thatlichkeit gegen die B. Vnderthanen in der S. vorzunemmen / sich betrawlich vernemmen lassen / in massen solches alles vnderschiedlicher / vnd weitläuffiger in deductione causæ dargethan werden solle.

Dieweil dann / Gnädiger Fürst vnd Herr / gedachter Raht der Statt N. B. durch solche mutwillige / freuentliche / Thatliche geübte handlung / die peen deß Landtfriedens verwürckt / vnd mit der that darinn gefallen / So ist Anwaldts vnderthänige bitt / gegen jetzo gedachte Bürgermeister vnd Raht / citationem ad videndum sich zu sehen vñ hören / vmb solcher thatlicher Landtfriedtbrüchiger handlungen willen in die Peen deß Landfriedens / nemblich 2000. M. lötigs Goldts gefallen seyn / mit vrtheil vnd recht zu erklären / gnediglich zu erkennen vnnd mittheilen / In dem das hochadenlich miltrichterlich ampt in aller vnderthenigkeit fleissig anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger
Gehorsamer

N. N.

D. cauens de rato & Mandato.

Decretum: Ist Ladung erkendt in cons. 20. Febr. Anno, &c. 1600.

Huic simile extat votum pro citatione communitatis. In causa W. M. contra N. W.

Licet petita possit denegari citatio, attento, quod supplicans narrat, eum, contra quem supplicat, Comiti Alberto de N. tanquam ordinario Iudici subiectum esse, cuius contemplatione iurisdictio Cameræ fundata non est, cum non narret mandato dicti Comitis factum perpetratum esse, nec etiam contra eum processus petat, sed contra priuatum, tanquam subiectum, quia tamen inter cætera refert, Comitem causæ commissarium, & eum, aduersum quem supplicat, eius ministrum esse, præterea ex ordinatione eiusdem factum admissum, ideoque comi-

comitem in causa Iudicem esse non posse. placu it proinde periculo partis postularam citationē decernere, Et eo cōsiderato, quod causas reculationis habuerit supplicans coram comite deducere. Non igitur debuerunt partes inutilibus sumptibus grauari, cum frustra fiat per plura, &c.

SVPPLICATIO II.

Pro citatione & mandato inhibitorio. In causa A. vom M. F. contra M. Hoffrichter vnd Officialen.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayserlicher Mt. Cammer. Gn. Herr/ E. F. G. den 30. Maij jüngst auff mein in Nahmen A. von M. contra M. M. & Consortes, beschehen vnderthenig supplciren/gnedig gegebenem Decret / dardurch sie mich der straff gnedig erlassen / vnnd wo ferrn ich förmblicher anruffen/vnd bitten würde/daß darauff ergehen sol was recht ist / ferner vnderthenigen gehorsamb zu leisten/repetir ich narrata deren am 27. Febr. jüngst vbergebener Supplication/ vnnd bitt darauff vnderthenig/mir nachmals wider M. Hoffrichter vnd Officialn/auch dero Consorten/samptlich / oder da solches nit statt / wider gedachten Hoffrichter vnnd Officialen / oder da solches auch nicht statt / wider die Consorten als Haupt Kläger besonders mandatum de sistendo, & non amplius procedendo, vel inhibitorium gnedig zu erkennen / vnd da sie meinen Principaln angemasster Spruch vnd forderung nicht wollen erlassen/daß sie dieselbige auß angezeigten Vrsachen/an diesem Kayserlichem Cammergericht ein vnd fürwenden / vnd gegen jme außführen sollen / cum annexa citatione ad docendum vel videndum gnedig zu erkennen / In deme vnd was sonsten gestalt der sachen nach gebetten werden mag / dero Adelich Ampt ferrners in vnderthenigkeit anruffendt.

Decretum: Jst das gebetten Mandatum inhibitorium, so viel die angezogene Iniuri Sach belangt/ wider die Consorten/ als hauptkläger in communi forma erkent: in dem vbrigen abgeschlagen/in consilio 7. Iunii Anno 95.

SVPPLICATIO III.

Pro Citatione. In causa N. H. F. A. contra A. viduam M. S.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Kayserlicher Mt. Cammerrichter/G. Herr/E. F. G. geb ich in namen vnd von wegen der Ehrnvesten Herrn N. H. F. von A. B. als weylandt deß auch Ehrnvesten N. Geschlechters daselbsten nachgelassener Kinder Vormünder/vnd dann Herr N. von S. als Ehevögten seiner Haußfrawen A. in vnderthenigkeit supplicando zu erkennen / wie dz im jar vnsers HERRN vnd Seligmachers Jesu Christi Geburt 1582. den 28. Tag deß Monats Augusti/ allhie zu Speyr zwischen ehegedachtem Herrn N. N. an einem/ vnd dann der Ehr vñ Tugendtsamen Jungfrawen E. als Weylandt deß Ehrnvesten vnd hochgelehrten Herrn M. S. B. J. V. D. vnd dieses hochlöb. Kay. Cam. gewesenen Aduocaten vnd Procuratorn seligen/vnd der Tugentsamē Fraw A. so noch bey Leben/eheleiblichen Tochter anders theils/ ein Ehristlicher Heuraht mit consens vnd Bewilligung ehegedachter Fraw A. auch in beyseyn vnd gegenwertigkeit beyderseits verwandten vnd freunden/eingangen vñ beschlossen/vnd also dabey/neben andern der heyrahtsverschreibung einverleibten puncten außtrückenlichen vermeldt vnd abgeredt worden / dz ehegedachtē Frauw E. bemeltem Herrn J. J. gegen 2000. flor. so er jr in donatione propter nuptias verschrieben/gleicher gestalt auch 1000. fl. pro dote zubringen soll/wie dann ehegemelte Fraw A. bemelter jrer Tochter solche Summ zu einer rechten Ehelichen Außstewr pro dote, an einer Hauptverschreibung S. M. besagendt / jedoch mit dem vorbehalt/dz sie die järliche pension vnd Nutzung davon/als nemlich 50. fl. reichen möge/jme zu geben zu gesagt vnnd versprochen hat/ wie sie dann auch in folgenden zeiten / solchem was dazumals abgeredt worden/in dem Werck also nachgesetzt/ vnnd ehegemeldt pension der 50. fl. in beyder Eheleuten wehrendem Ehestandt/vnd dann noch ferner so lang biß ehegemelter Herr N. selig nach obgedachter seiner Haußfrawen tödtlichen abgang/ noch im leben verblieben/richtig hat folgen lassen/ auch on einige widerredt auff den bestimpten Termin erleget/vñ bezahlet hat/Als sich aber hernach begeben/dz vielbemeldter Herr N. welcher nach seiner vorigen Haußfrawen seligen absterbē/sich anderwerts an meines Pr. Herrn J. C. von S. jetzige Haußfraw dazumaln ehelichen verheyrahtet/ auch mit Todt verfahren ist / vnd also sein Recht vnd gerechtigkeit vielbemelter 1000. fl. halben vñ daherrührender pension auff seine nachgelassene Kinder/so er in seiner letzten Ehe geziehlet/ transferirt vnd gebracht/vnnd als demnach meine Pr. als obbemelte kinder verordnete Vormünder vnd respectiue Ehevögt guten fug vnd macht / ehegedachte järlich 50. fl. an statt vnd von wegen ehegemelter kinder/vnd derselbigen Mütter/ zuerfordn gehabt/auch dieselbige von dem 92. jahr der mindzahl/biß auff gegenwertige zeit dieses jetztlauffenden 600. jar/(welche jarzeit vber man an der Bezahlung seumig verblieben ist) zum offtermaln in der güte von ehegedachter Fraw A. als weylandt H. D. M. S. nachgelassenen wittibē/an statt jhrer pupillē zu erfordn an jrē möglichē fleiß nichts erwindē lassen/Sondern allē dem jenigē/so jhnen Ampts vnd Pflichts halben zuverrichten obliget/ der gebühr nachgesetzt / So hat doch solch alles gütliches gesinnen/vnd freundtliches ersuchē/bey

obge-

abgemelter Wittiben biß anff gegenwertige Zeit keinen Nutzen oder Frucht schaffen mögen/ sondern vnderstehet sich nach/wie beuor / die billiche Anforderung mit dieser vermeinten vnerheblichē Außflucht abzuwenden/als ob dieweil ehegedachter Herr N. ohne verlassung ehelicher Leibserben vnd Kind/so er mit jrer Tochter geziehlet/von dieser Welt abgeschiedē seye/demnach auch alle fernere Forderūg deß jenigen/so sie zuuor zuuerrichten vnd zuerlegen gepfleget/ gantz vnd gar damit auffgehaben vnnd erloschen sey/ da es jedoch solchem jrem liederlichen mißtrawen zuwider/ viel mehr wahr vnd notori ist/daß zu der zeit/als der Widertheilin Tochter mit Tod abgangen/sie ein Kind in solcher Ehe geziehlet hinterſich verlassē gehabt habe/welches nachdem es hernacher vber etliche Wochen auch verstorben/ist ohnzweiffenlich desselbigen Erbschafft/vnd alles so jme vō seiner Mutter hero zustendig gewesen / auff seinen Leiblichen Vatter vielgemelten Herrn N. gefallen/von welchem auch alles solches/nach seinem absterben / auff seine jetzige in letzter Ehe gezielte Kinder erblich kommen/vnd gerahten ist/also dz denen auch nachmals solche jhre Anforderung/ als in den Rechten gnugsam gegründt / keines wegs abgestrickt werden mag.

Dieweil dann Hochwürdiger Fürst gnädiger Herr/E.F.G.auß oberzehlten allem gnädiglich abzunemmen/vnd zuuerstehen/ daß obgedachter Wittiben angedeute verweigerung / auff einem gantzen falschen Grundt beruhet/vnd also jr vnrüchtiges mißtrawen/so sie angeregter Forderung zuwidersetzen jr im geringsten nit befürderlich oder ersprießlich seyn mag / vnd also meinen Principaln jres befohlenen Ampts vnd Pflicht halber in allwege obligē vnd gebühren thut / daß sie das jenige/so obgedachter massen jhnen in gutwilligkeit nit gefolget werden wil/durch alle befürderliche Mittel der Rechten suchen.

So gelangt demnach auß obangezogenen erheblichen Vrsachen/an E.F.G mein in Namē meiner Principalen vnderthäniges bitten vnnd begeren/die wöllen wider ehegedachte Wittib als eine Person/ so ohne mittel diesem hochlöblichen Kayserlichen Cammergericht verwandt vnd zugethan/eine citationem in communi. oder bester Form gnädiglich decerniren / vnd erkennen/vnd in solchem alle fürderliche Mittel der Rechten jnen zukommen vnd widerfahren lassen/In dem E.F.G.hochadelich miltrichterlich Ampt vnderthänigs fleiß anruffendt.

E.F.G.

Vnderthäniger
gehorsamer
N.N.

D.cauens de rato & Mandato.

Decretum: Erkandt in consil. 16. Februar. Anno,1600.

SVPPLICATIO IV.

Pro citatione. In causa H.P. vnd G. von G. contra L. VV. von F. & Consortes.

HOchwürdiger Fürst/ Röm. Kayſ. Mayeſt. Cammerrichter/gnediger Herr / In Anno/ 2c.1563.den 1. Septembr. hat der Edel vnd Vest E.G.GB.der auch Edlen vnnd Tugentsamen Frawen A.von P.H.Wittiben alle vñ jedes Jar auff S.Egidii Tag ein hundert Flor. Järlichs Zinß/vmb vnd vor 2000 Gülden Hauptgelds je 60.Creutzer vor den Gülden gerechnet/wolbedachtsamlich verkaufft vnd zukauffen gebē/auch darnebē zu gewisser sicherheit/ die auch Edle vnd Veste W.F.wie auch W WD.sampt vnd sonder zu vnderschiedlichen zeiten zu selbst Schuldenern gesetzt/welche auch mit Mund/Handt vnd Siegel sich zu selbst Schuldenern / Gewehrern/ vnd selbst Zahlern gemacht/ vnd aller Beneficien/deren sie hinwider in einigenerley weg gebrauchen künten in bester Form an Eyds statt renunciert vnd verzihen.

Wiewol nun die auch Edle vnd Veste H.P. vnd E.von G.als rechtmässige Jnhaber selbiger Gültverschreibung/ von wegen außstendiger in etlichen Jaren ohnaußgerichter Gülten/auch besorgten abgang der Versicherung / bey jnen den selbst Schuldnern vnd Zahlern/ zu vielen vnderschiedtlichen mahlen/ schrifftlich vnd mündtlich angesucht/vnd sie jrer verbriefften vnd versiegelten Zusag vnd Obligation erinnert. So haben sie doch biß noch/solches bey jnen zumahl nichts früchten lassen/sondern durch allerhandt ohnerhebliche widerrechtliche Einreden / alles streitig machen/ vnd vergebliche Auffschub suchen wöllen/also daß Ehrngemelte F.vō G.onvmbgänglich geursucht worden/gegen jnen beyden den ordentlichen weg Rechtens vorzunemen, Dieweil aber selbige beyde selbst Schuldener vnd Zahler/ an verschiedenen Orthen/nemlich der von F.im Landt zu F.vnd d' von WD.im Ertzstifft T. seßhafft/auch solche Sach jrer Eigēschafft nach/on höchste Gefahr vnd Nachtheil/keins wegs getrēnet werden mag/vnd derowegē anhero/als selbiger beyder one das dem H.Reich ohnmittel zugethaner Adelichen Personen / ordentlich gericht/ Rechts wegen gehörig/vber dz auch summum in mora periculū versiren thut. So ist in Namen vorgedachter beyder Brüder/mein vnderthänige hochfleissige Bitt / E.F.G.wöllē zu ein vnd auß führung solcher Sachen/gegē mehrgemeltē beyden N.N. Citation vnd Ladūg in gewöhnlicher Form gnädig erkennen vnd mittheilen / Jn dem E.F.G. hochadenlich/ miltrichterlich Ampt/2c.

E.F.G.

Vnterthäniger N.N.

Decretum: Jst Citatio erkandt in cons. 19. Febr. Anno 94.

SVPPLICATIO V.

Pro citatione per edictum vel in euentum partim per edictum, partim ad domum. In causa G. contra Creditores.

HOchwürdiger Fürst/ꝛc. E. F. G. bringt Anw. deß Edlen vñ Ehrnuesten H. C. G. vnderthänig supplicierendt für / welcher gestalt bey seiner Minderjärigkeit C. von G. als sein Agnat vnnd Vetter/ sich seiner Tutel vnd Vormündtschafft vnterfangen/ vnd dieselb verwaltet/ Aber mit sein deß Supplicantens / als deß Pflegsohns Gütern nit allein vbel gehauset/ vnd jme darin grossen Schadē zugefügt/ sondern auch jne in etliche hochschädliche/ beschwerliche / vnbestendige vermeinte Käuff gesteckt/ jme auß der verwaltē Vormündschafft ansehenliche Geldsummen hinderstendig geblieben/ vnd dieselbige zu seinem eigenē Nutzen verwendet / damit noch nit gesettiget gewesen/ sondern darüber bey wehrender Minderjärigkeit/ hinderlistiger weiß angeführt vnd befohlē dz er sich so wol für jnē C. von G. als desselbē Son W. nunmehr beyder außgetretten erklärten Echter/ neber andern vom Adel/ gegen vnderschiedlichen glaubigern/ obgenāter N. vnd N. für mercklicher grosse summen Gelts/ neben andern zu Bürgen versiegelt vnd verschrieben. Wann aber nun supplicierenden Anwaldts Principal zu solchen verschreibungen auctoritate & reuerētia G. N. fragilitate & infirmitate seiner Minderjärigkeit vnd Vnuerstandts eingeführt/ angesetzt/ nit gewust/ noch verstanden / wo dasselb hinauß gereichen/ vnd dz jm dahero ins künfftig einiger schad oder Nachtheil erwachsen köndte / sondern vermeint/ wann sein Vetter vnd Vormünder zu jme gesagt/ Vetter vnderschreib vnd versigle dz/ auch wol dabey gemelt: Es hat nichts auf sich/ ist on alle Gefahr/ ꝛc. dem were also vñ müste gehorsamen vnd es thun/ bevorab dieweil bemelter C. nit allein sein Agnat vñ Vetter/ sonder auch ein alter ansehnlicher/ vnd bey der Ritterschafft/ sondern den Jungen vom Adel geehrter hochgeachter Mann gewesen/ vnd vō menniglichen für der reicheften einen gehalten worden / daß also der Supplicant daher vnnd durch seine vnerfarenheit / als der leider zu keinem studio oder sonsten keiner Erfahrung von jhme erzogen worden / die Bürgschafften vngelesen / vnd wol vnwissendt/ wz es were/ oder darinnen begriffen/ vermeintlich bestettiget/ darzu er dann C. jme das Siegel hat graben lassen/ dieweil er aber nunmehr angefangen zu mercken/ vnd von andern berichtet wordē/ dz er Supplicant dadurch / wofern er gemelte Bürgschafften nit zeitlich widerfechten/ sondern künfftig zubezahlen angehalten werden solte/ ins eusserst verderben / hohen mercklichen / vnwiderbringlichen Schaden gerahten vnd fallen müste sonderlich dieweil beyde principales Rei debendi C. vnd W. von G. wie notorium / vnd Landtkündig/ nit mehr soluendo, vnnd zalbar seyndt/ Derwegen deß Supplicanten hohe groß vnvmgängliche/ vnd vnuermeidēliche Notturfft erfordern vnd erheischen thut/ dieweil er noch 29. Jar nit erreicht / sonder intra ætatem, in qua restitutio in integrū in ætate minore læsis concedi solet noch ist/ dz er sich deß beneficii vnd Wolthat minoris ætatis, vnd ander in Recht zugelassener mittel so wol gegen die principales creditores/ als auch Mitbürgen/ gegen welche vnd mit welchen er versiegelt / vnd verschrieben/ sich gebrauche vnd behelffe: Ob er nun wol zu erkündigung derselben Namen vnd Zunamen/ vnd wie viel deren seyn möchten/ ein zeit hero grossen fleiß angewendet/ jrer auch ein grosse Anzahl erforschet/ vñ in Erfahrung gebracht/ So haben doch dieselbige nit alle können noch mögen erkündigt werden sondern muß er sich noch beforchten/ vnd befahren/ dz jrer noch anderer viel mehr seyn mögen/ gegen welche oder mit vñ neben denen er sich durāte ætate minori verschrieben hab/ vnd derwegen vermög der Rechten citatio per edictū wol statt haben kan/ jme auch nötig ist/ E. F. G. Jurisdiction/ aber dahero gnugsā sudirt/ dieweil er/ auch seine Gegentheil/ als freye vō Adel/ immediate vnd da etwā vnd den andn/ etlich dē Reich mit Mittel zugethan seyn möchten / dieselbigē dañoch auch/ ppter caulę continentiā, dieweil er nirgend gegē einem solchē allein sondern noch andern Mitbürgen die dem Reich one Mittel verwand seyn/ verschriben/ oder versigelt/ für E. F. G. als dem nechsten Oberhaupt recht können besprochen werden/ sonst auch nach art vnd gestalt dieser Sachen/ vñ dañ da der Gegentheil in qualibet obligatione mehr dann einer/ keine Außträg statt habē könnē/ Als ist supplicierenden Anw. vnderthänige bitt/ vnd rechtlich begeren/ jme citationē ad cōdicendum præfatas suas obligationes, & videndū se iis eximi, & quatenus opus in integrum restitui per edictū wider alle vnd jegliche/ sintemaln jme wol bewust/ daß er nach erfültem 25. Jahr seines Alters/ sich gegen keinen verbürgt habe/ beyde C. vnd W. von G. Creditorn/ vnd von denselbē gegebenen Creditorn/ gegen vnd mit/ oder welchem neben der Supplicāt also ein Bürg vñ Mitbürg gegeben/ genendt/ versiegelt/ oder verschrieben stehet zu W. R. T. vnd O B. als in welchen Orten die Gegētheil in F. oder doch allernechst one zweifel alle gesessen/ derselben leichtlich erfahrung erlangen/ vnd habē können/ öffentlich anzuschlagē/ od aber da solchs wider verhoffen gegen die bewuste vnd bekandte nit fussen noch zugelassen werden sollte noch köndte/ alsdann denselben (wie sie auff solchen Fall in der Cantzley nähafft gemacht werden sollen) in personam, oder ad domicilia zuverkündigen/ wider die vnbewustē vnd vnbekāten aber gehörter massen zu affigirn/ gnädiglich zuerkennen/ vnd mitzutheilen/ E. F. G. hochadenlich miltrichterlich Ampt pro administranda iustitia nach gestalten Sachen omni meliori modo in vnderthänigkeit anruffendt.

Decre-

Decretum: Ist gebetten Citatio per edictum erkendt/das vbrig begeren abgeschlagen in consil. 3. Octob. Anno, &c. 97.

Huic simile extat votũ pro rescripto zweyer Kayſ. Mandaten/ſo am Hof außgangen / cum annexa citatione. In causa H. contra MH. in T.

Denegatum est rescriptum ex hac causa, quia illud petitur in despectum eorundem, quæ in aula Cæsarea sunt emanata. Hic autem non habemus potestatem decernendi. Rescriptum eorundem potest hic supplicans repetere ab ipso Imperatore, qui priora mandata decreuit: ii enim citationem ad videndum se incidisse in pœnas, &c. forte peteret, posset illi decerni: Abgeschlagen 24. Ian. Anno 64.

Copia Citationis ex l. diffamari secundum ius commune. In causa V H. contra M B.

Constitutio Imperii super l. diffamari, pacis cõ seruandæ gratia promulgata est, quo fit, vt nõ in omni genere causarum (quemadmodum de iure communi) sed tantum in causis turbatæ pacis publicæ, atrocium iniuriarũ, & similibus casibus ad scandalum spectantibus, obtineat, vti videre est ex ord. Cam. par. 2. tit. 25.

WIr Rudolph der ander von Gotts Gn. etc. Entbieten dem Hochgebornen J. F. M. B. Inhabern deß Ertzstiffts M. vnserm lieben Oheim/ ꝛc. Vnserm Kayserlichẽ Camergericht haben vnsere liebe andächtige vnd getrewe weyland A. von V H. nachgelassene Wittibe/ desselbẽ Erben/ Vormündere vnd gantze Freundschafft supplicierend anbracht / Wiewol in den gemeinẽ beschriebenen Rechten vnd andern deß Reichs Cõstitutionen/ Satz : vnd Ordnungen heilsamlich vñ wol versehen/ dz keiner/ wz Würdẽ/ Stands/ oder Wesens der sey/ dẽ andern gefährlicher vorsetzlicher weiß diffamiren/ molestiren/ beschweren verleumbdẽ/ außruffen/ od̃ sonst mit vngewönlichen zulagen/ inn etwas beschüldigen sol/ so jhme an seinem Stande/ Ehrẽ vnd Namen/ Glimpff/ leumuth/ oder sonst in einigen Wege / zuschmälerung / Nachtheil oder beschwerung gereichen mag/ sondern ein jeder sich an gebürlichen Rechten / vnnd dessen Außtrag settigen lassen soll. Wiewol auch ermelter A. von V H. vñ desselbẽ Voraltern im Ertzstifft M. einẽ Adelichẽ Sitz H. genañt/ vnd zu demselben wie auch auff dero darzu gehörigen Feldmarck/ vnd gantzen territorio das merum & mixtum Imperium, & simplicẽ iurisdictionẽ, deß gleichen Jagt vnd andere mehr Gerechtigkeit priuatim vñ alleinig (so vil sonderliche deine L. belangt) gerühiglich herbracht vnnd dessen all vber 10. 20. 40. 50. vnd mehr Jar/ dan sich Menschen gedenckẽ erstreckẽ mag/ in vnwidriger Possession vel q. gewesen seyn / Derohalben auch die jetzige Possessores vnd Innhaber vermög Rechtens billich nachmals dabey vnbetrübt vñ vnbetrangt gelassen werden sollen. Dessen doch vngeachtet haben D. L. in newligkeit sich angemasset vñ vnternomẽn/ solche oberzelte besitzlich hergebrachte Recht vñ gerechtigkeit/ nit allein zuwidertreiben vñ anzufechtẽ / sondn auch mehr gedachten A. vnder der Erden hin vñ wider/ gantz schmählicher weiß zubeschuldẽ vñ außzuschreyẽ/ als ob d̃selbe in continuirũg vñ fortsetzũg solcher seiner vñ vndencklichen Jaren hergebrachter Possession/ vel q. obberürter Recht/ vñ Gerechtigkeitẽ (fürnemlich aber der Jagt) sich gegen deroselben D. L. nit allein vergeßlich vnd vnfugsam sondn auch zu höchster dero Fürstlichen Reputation vñ verkleinerũg/ Schimpff vñ spott/ mit hinäsetzũg seiner Pflicht/ gantz freuelhafft vñ trützig erzeigt hette/ mit angehengter vnzimlicher ernstlicher bedrawunge/ dz D. L. solche grobe Vnbescheidẽheit Eingriff/ widsetzung/ geübten Freuel / Iniurien vnd verkleinerũg/ alsbald zu gemüte gezogẽ/ vnd wolte dieselbe mit ernstem Eifer vnd vnnachläßlicher Straffe/ so wol gegẽ jm A. als jetzo dessẽ nach gelassenen Erben/ verordneten Vormündn vnd Verwantẽ zuuerfolgẽ/ vnd zu anden wisse/ dann sie solchẽ hohẽ Freuel/ Schimpff vndspott nit vergessen / noch vngeeiffert vnnd vngeandet kõnten passieren lassen/ wie dann D. L. auch alsbaldt zu würcklicher vollnziehung/ solches vnrechtmessigẽ verbottenẽ betrawens/ ermelte Vormünd/ durch ein verschlossen Schmehafftschreiben/ vnd dato den 6. Maii jüngst auff dẽ 16. Iul. schierstkünfftig zu W S. vnaußbleiblich zuerscheinẽ/ vnd do Gemüth vnd meinung diß fals ferner anzuhören/ erfordert / Jn massen dann solchs alles/ mit solchẽ Originalschreibẽ vn glaubwürdiger Copia Fürstlicher Instruction (so viel noch zur zeit vonnötẽ) gnugsam beygebracht. Weil aber solch̃ hochbeschwerliche Schmähung / diffamationes, auch gãz gefährliche/ verbottene/ vnd ausserhalb Rechtẽs selbsteigene gewalts fürhabẽde anfechtũgẽ jnẽ Supplicantẽ/ als deß verstorbenẽ Adelichẽ freũd schafft/ an jrẽ Ehrẽ/ Gütern/ Leumut/ vnd sicherheit zũ höchsten verkleinerlich vnd zugedulten vnleidenlich/ jnen auch darneben fast bekümmerlich vnd schmertzlich fürkäme/ dz weyland jr geliebter Eheman/ Vatter/ Bruder/ Vätter/ vnd Freũd vnder der Erden / dergestalt beschwerlich angefochten/ vnd an Ehren/ Leumut vnd andn seinen Pflichtẽ Glimpff vnd gutẽ Namen so sol angetastet werdẽ/ da doch sie gewiß seyn/ dz solche Auffla gen auff jn vnd die seinẽ/ mit bestand vnd grundt nimmer mehr sollen oder mogen erwiesen werden/ Damit dann diese sache nit zu mehrer besorgter Weitläufftigkeit vnd Vnruhe gerahte/ auch ein gröſſer Scandalum, vnd verderblicher Vnraht/ so leichtlich darauß erfolgẽ möchte/ verhütet werde/ als habẽ sie bedacht/ dieser beschwerdẽ sich durch ordentliche Rechtsmittel zuentladẽ / Vñ dieweil D. L. in dieser Sachen Actor, sie aber Beklagte seyn sollen/ vnd aber vnser Kayserlich Cammer-

gerichts Jurisdictiō diß falls fundirt/auß Vrsachen nicht allein der Pupillus D. L. selbst/ sonder auch sie die mitbeschreite verschiedenē Obrigkeitē vnderworffen/Derowegen vmb gebettene Ladūg ex l. diffamari, C. de ingen. manumiss. wider deine liebe zuertheilen in vnderthänigkeit anruffen/ vnd bitten lassen. Wañ wir nu niemandts Recht versagen sollen/jme auch gebettene Ladung ex iure cōmuni an heut dato erkandt worden ist/hierumb so heischen vnd laden wir D. L. von Röm. ꝛc.

SVPPLICATIO VI.

Pro Citatione. In causa E. von F. *contra* H. B.

HOchwürdiger Fürst/Rō. Kay May. Cammerrichter/Gnädiger Herr/E. F. G. bringt Anwaldt der Edlen vnd Tugentsamen Frawen E. von E. geborner von F. wider die auch Edle vnd Ehrneueste H. E. von H. B. L. C. vñ C. von d T. auch H. B. vnd G. F. von T. allerseits Gebrūder sampt vñ sonders vnderthänig supplicierend für/wie daß der auch Edel H. von S. als Anw. Princip. Vormündt W. von G. am Tag Petri den 22. Febr. Ann. 84. 1000. Gülden Capital vñ gebürliche Landläuffige Pension Jährlicher 50. Gülden fürgelihen/für welch Capital Jährliche Pension/ auch Kosten vnd Schaden weylandt H. A. von H B. obermelts H. A. vō H B. Bruder/auch M. von der T. vnd T. J. von T. obbenāter von der T. vnd Jungen Vatter selige/ sich zu wahren vnuerschiedenē Bürgē vnd selbst Schüldenern wissentlich obligirt vnnd verschrieben haben/der gestalt/wann der Hauptschuldener/vnd dessen Erben an der Zahlung seumig/ dz alsdañ die Bürgen als selbst Schüldner zahlen/vnd die Creditorn oder Inhabern der Hauptverschreibung allerdings schadloß halten sollen/ mit dem Anhang/ was an einem Bürgen abgieng an dē andern zugehen/ vñ solchem zuwid sie durchauß nichts schützen oder schirmē solte/alles bey Adelichen Ehren/Trewē vñ Glauben/ cū amplissima renunciatione omniū beneficiorum iuris, alle argelist vnd Gefahr außgeschlossen. Wiewol nu W. von G. mit erlegung der Järlichen Pension 6. gantzer Jar seumig gewesen/auch notorie nit soluendo, vnnd seiner vbermässigen obæration halb auß dē Reich entwichē/ vñ die Bürgen zur zahlung offtermal gemahnet/ꝛc Dessen vngeachtet stehē doch klagender Frawen vō An. 93. biß da to die verfallene järliche Pēsiones noch ausse/wie dañ auch selbige von beklagtē Bürgē/mit erlegūg deß Capitals/wid alle gebür vñ d Hauptverschreibung gäntzlich zuentgegen/nit one sondn vnkostē nu vber dz 6. Jar auffgezogen/vnd sie dahero den gebürenden Rechts weg an die handt zunemen vnumbgänglich genotdrängt. Wan dann die beklagte verschriebene Bürgen vnderschiedlichen Jurisdictionibus vnterworffen/vñ also E. F. G. Jurisdictiō ne cōtinentia causę diuidatur, gnug sam fundirt. Solchē nach gelanget an E. F. G. klagenden Anw. rechtlich bitten/wid obbenannte Beklagte Citationē in cōi forma zuerkeñen/ꝛc.

Decretum: Auff vorbrachte narrata abgeschlagen/in conf. 27. Iul. An, &c. 99.

SVPPLICATIO VII.

Pro Citatione ratione denegatæ Iustitiæ. In causa O. contra P. R.

HOchwürdiger/ꝛc. E F. G. bring ich als deß Wolgebornen H. J. G. O. meines G. H. gemeiner Anw. in vnderthänigkeit supplicierēd für/ Wiewol mein G. H. Prin. dē Durchleuchtigsten F. W. P. K. den 3. Febr. vñ 27. April. beydes deß 89 Jars/etlicher eingezogener vñ viel Jar vorēt haltener Güter halbē/vmb pflegung Rechtēs wie sich vermög der B. An. ꝛc. 55. erneuerten Landtfreyheiten/vnter dem 11. Artickel deß 1. Theils vñ deren darin angezogenē deß heyligen Reichsordnung zuthun gebührt/vnderthänig ersucht/ vnd keines andern versehen/dann es solt derselbē Requisition statt geben worden seyn/ So habē doch S. F. D solches vnter dem fürgewenten schein/ dz die Güter/darumb es zuthun/dem H. Reich nit one mittel vnterworffē/sondn mit aller Obrigkeit in jrē Fürstenthumb gelegē/vnd mein G. H. Prin. dselbē halbē kein vngemittelter Städ deß Reichs sondn derselben Sachē halben ein B. Landtsaß vnd Vnderthan were/ vnd jme derwegē einiges Recht deß Reichs Außträgen gemäß/vor etlichē nidergesetzten gar nit/ sondn allein vor S. F. D. gantzen Regierūg/vnd den gewönlichē Regimēts Räthen zusuchen gebürt/die begerte nidersetzung laut hiemit vbergebener 2. Instrumenten mit A. vñ B. vnrechtmässiger weiß allerdings abgeschlagen/vnangesehē dz die Reichs Ord. darauff sich in bemelter B. Ländsfreyheit (darin dañ verbis formalib. disponirt) Würde jemands zu vns/vnsern Erben vñ Nachkomen zusprechē vñ zuklagen haben/d sol dz thun vor vnsern Räthē/vor den sollē wir auch gerechtfertigt werdē/ laut deß Articuls in deß H. R. Ordnung /deßhalbē gesetzt/ gezogen würd/nit allein auff vngemittelte Reich Ständ/ sond auch auff der Fürsten Vnderthanen sich erstreckt/ vñ dannēhero höchstg. Fürst schüldig gewest berürtē Außträgē vi relationis folg zuthun/ aller massen vñ gestalt/als wañ deß Reichs Außträgen vermelte Landsfreyheit von wort zu wort teinverleibt werē/Wiewol auch mein wolgedachter G. H. Prin. vō zeit an beschehener recusation mit mehr höchstermeltem F. gütliche Vnterhandlūg/in hoffnung d besorgten weitleufftigkeit rechtlichē Proceß dadurch zuentgehē gepflogē/vñ als dieselb auch one Frucht abgangē/ J. F. D. vō neuwē den 24. Maii nouo jüngst vndthänigst ersucht jme vermög obberürter Landsfreyheit/nach maß vnd Inhalt/darin angezogener/auch relatiue & virtualiter begriffenē Reichs Ord. vor 5. erkiesten vnd erwehltē Räthen/oder aber da je solcher weg J. F. D. nachmals vnannēlichē vñ zuwid/vñ sie denselben einzugehn nit schüldig seyn soltē/zū wenigsten vñ in allweg vor 9. derselben Hoffräthen welche nach Inhalt der Reichs Ord. nidergesetzt würdē/aller seiner so wol An. ꝛc. 75. als An. ꝛc. 79. einge-

eingezogener Landtgütter halbē Rechtens zupflegē/nach außweisung dessē vber solche Requisitiō vnd Insinuation verfertigten Instruments/mit E. welcher Requisition dann vmb so viel billicher statt gegeben werden sollen/weil sich mit mehrbemelter Landtsfreyheit de Anno 53 auch die zuuor Anno 1508. vnd Anno, &c. 1516. auffgerichte/ vnd in offnen Truck verfertigte Landtsfreyheiten/laut hiemit vbergebener Extract/ mit D. E. vergleichē/ So ist doch der vorig Abschlag ohn allen fug nochmals behauptet wordē/wie die Fürstliche Erklärung mit F. zuerkennen gibt. Wann nun offt wolgedachter mein G. Herr Principal dardurch gedrungen würdt/ den ordentlichē weg Rechtens an die Handt zunemen/vnd aber diese Sach/ von wegen beschehener weigerung schüldiger Rechtspflegūg/an vnnd für diß hochlöblich Kayserlich Cammergericht erwachsē. So gelanget an E. F. G. mein vnderthänige Bitt /mir an statt/wie obgemeldt/berürter Sachen halben/Ladung wider viel höchst gedachten Fürstē ratione denegatæ iustitiæ gnädig zuerkennen/vnnd mitzutheilē. E. F. G. hochadelich miltrichterl. Ampt hierüber vnderthänig anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger
gehorsamer
N. N.

D. cauens de rato & Mandato.

Decretum: Jst gebettene Citatio, doch periculo partis erkendt / in consil. 30. Iunii, Anno, &c. 93.

SVPPLICATIO VIII.

Pro Citatione super denegata, seu protracta iustitia. In causa D. D. contra E. B.

HOchwürdiger Fürst/der Römischen Kayserlichen May. Camerrichter//Gnädiger Herr Als auff vnderthänige Supplication vnd fürdliche Erkandtnuß citationis, der armen Vnderthanen zu DD. Impetranten/gegen vnd wider den Hochwurdigē F. E. B. N. in specie ein Ehrwürdig Thumbcapitul zu L. betreffēdt/am 31. Ian. jüngsthin in Raht vbergeben / am 9. dieses Monats Febr. Decret erfolgt / wofern der Supplicant seine Notturfft deutlicher vorbringē würdt/ soll darauff ergehn was recht ist / Jnhalt hiebey geschlossener Supplication/cum decreto in originali, Solchem nach bringt E. F. G. Anwaldt ermelter Supplicanten ferner vnnd verhoffentlich /deutlich vnnd klar genug / vnderthänig supplicirend vnd bittendt für. Wiewol mehrgedachte arme Vnderthanen ein schön Dorff/DD. im Landt H. S. gelegen/welchs vor vnuerdencklichē Jaren/bey stifftung der Thumkirchen zu L. zu derselben Kirchen/zu Gottes Ehre / vnd denen darinnen communicirenden zum besten / vnd heilsamen Gebrauch zu Wein vnd Oblaten gegebē vñ verordnet wordē ist/bewohnet /auch demnach nit allein /was auff berührtes Dorff vor vnuerdēcklichen Jahrē angeregtem Christlichem Werck zu Nutze verordnet/sonder auch was sonst an Hoffdiensten jhnē auffgelegt / jederzeit gantz williglich gethan/guter hoffnung / die Thumbherrn zu L. sie arme Leuth in betrachtung dessen / wie zuuor beschehē/vnder jhren Flügeln in beschützung behalten haben solten.

Daß doch solchem entgegen vnd zuwider /der Herr Dechant / Senior vnd gantz Capitul deß Thumbstiffts zu L. solch Dorff/auch jhrer armen Vnderthanen Häuser / sampt darzu gehörigen Schewren vnd Wintersamen / davon sie jre arme abgelebte Eltern/Weib/ Kinder vnd Gesind ernehren sollen / dem Ehrnuesten S. B. verkaufft / vnd jnen dessen wegen kein erstattung gethan/vnangesehen sie arme Vnderthanē sich erbotten/jrer samptlichen gelegēheit nach/einē Erwürdigē Thumcapitul 200. Thaler zuuerehren/ sie in ander Leut Hände nicht kommen zulassen. Wann dañ dahero sie arme elende Leut / an vnträgliche Ort/zu vngelegener zeit weichē vñ kommen / jre erbawete Häuser vnd gesehets Winterkorn / zugeschweigen was N. einer vnter den Supplicanten/in der zeit seines Lebens durch die Thumherrn / jne verschriebene Mühlen verbauwet / vnd jnen nit wider erstattet worden / verlassen müssen. Dardurch sie dann vervrsacht worden/solches hochgedachtem Herrn Bischouen zu B. &c. im Iulio, Anno 92. lengst verschienen zuklagen vnd vnderthänigst zu bitten/ weil jnen armen Vnderthanen jre Häuser/stehende Stöck/ vnd Wintersaete in der Erden / wie die damals gefunden / mehr als in die 3000. Marck Lübsch werth/zum höchsten Nachtheil von dem jren mit verkaufft/vnd dafür jnen von ermeldtem Thumcapitul/wie sich zu recht gebühret/kein erstattung geschehen wölle / S. F. G. bey einer namhafften Peen/vnd in einer benandten Zeit / dem Ehrbenandten Thumbcapitul zu L. ernstlichen befehlen vnd mandiren wölle/jnen Supplicanten das jenig so sie zu DD. haben / vnd auff den Eckern stehet/durch vnpartheyisch Leut schätzen/vñ nach deren wirdigung bezahlen zulassen/damit sie jhre Eltern vnderhalten/vnd jren dürfftigē Brüdern vnd Schwestern das jre geben/vnd sie vnd die jhrigen nit an den Bettelstab gerahten möchten. Wiewol aber nun mehrhochernandter Herr Bischoff gleich wol an ein Ehrwürdig Thumbcapitul zu L. solches verschriebē/Aber doch keine Verhülff noch erstattung erlangt vnd bekomēn/habē sie demnach allhie an diesem hochlöblichen Kayss. Cam. 16. Aug. An. 92. Kayserliche Promotoriales an hochgedachten Herrn Bischouen zu L. pro administratione iuris & iustitiæ erlangt /vnd 1. Febr. stylo veteri, An. 93. S. F. G. gebürlich verkünden vnd insinuiren/auch am 20. Martii, Anno, &c. 93. instrumentatam eius executionem allhie reproduciren lassen.

Vnd dieweil darauß/daß hochbemelter Herr Bischoff Iustitiam denegiert/erscheinet/vnd also E.F.G. Iurisdictio dahero fundirt / pro citatione gegen ein Ehrwürdig Thumbcapitul jnen zuerkennen vnd mitzutheilen/angeruffen/vnd submittirt/vnd 31 Ianuar. nechsthin vñ förderlichen Bescheidt in hoc puncto angehaltē/sich deßhalben ad prothocollum iudiciale & acta gezogen.

So gelangt solchem allem nach nochmals an E.F.G. Anw. der Supplicanten vnderthänig vnd hochfleissig Bitt/dieselbe jme propter denegatam seu protractam hactenus institiam, die begerte Ladung wider hochgedachten Herrn Bischouen zu C. vñ mehrangeregt Thumbcapitul daselbsten / insonderheit ad prosequendū ius competens gnädig erkennen / vnd mittheilen wöllen. E.F.G. hochadelich miltrichterlich Ampt hierüber bestes fleiß in vnderthänigkeit anruffendt.

E.F.G.

Vnderthäniger
gehorsamer
N.N.

D. cauens de rato & Mandato.

Decretum: Erkendt in cons. 9. Mart. Anno, &c. 94.

SVPPLICATIO IX.

Pro Citatione in causa protractæ iustitiæ, In causa S.F. contra VV.B.

HOchwürdiger Fürst / der Römischen Kayss. May. Cammerrichter/Gn. Herr/ E.F.G. bringt Syndicus der Erbarn fürsichtigē vnd weisen Herrn BM vñ R. der Statt SF. wider den Hochwürdigen F.B.W. vnderthänig supplicierendt für/sagendt/wie in der Röm. Kayss. Mt. vñ deß H. Reichs Camm. Ord. klärlichen disponirt/geordnet vnd versehen / wann Prælaten / Grauē/Freyherrn/Herrn/die vom Adel/vñ die Stätt wider Churfürsten/vnd Fürstmässige Spruch vñ Forderung haben/oder dieselbē zu Recht fordern wollen / daß der requirirt Churfürst/Fürst/vnnd Fürstmässige auff erfordern/dem Kläger drey vnpartheyische Fürstē/die jme vber 12. meil wegs nit entsessen/zubenennen schüldig/auß denen der Kläger einen zu erwöhlen/vñ zuerkiesen macht habē/der dañ laut d Camerg. Ordnung procediren vñ sprechen solle/Krafft welcher Reichs Constitutiō der Kläger den Beklagten Chur: Fürsten / oder Fürstmässigen / sub pœna devolutionis causæ ad Cam. Imperialem, die benahmung dreyer vnpartheyischen/in 12. meil wegs sessshaffter/ Chur: Fürsten vnd Fürstmässigen /innerhalb Monats frist/ ad vnicam requisitionem præcise zuuolnziehen schuldig/Wiewol nun Syndici Principal. Hochgedachten H. Bischoff N. von wegen streitigen hohē vnd zehentbarlicher Obrigkeit/vff S. Marckung/inhalts beygefügten Instrumēti, vermög der Außträg requirirt/vnd sich vnderthänig versehen/daß J.F.G. mit benahmung dreyer vnpartheyischer Chur: Fürst/oder Fürstmässiger/deren keiner vber 12. meil wegs Syndici Principalibus entsessen/sich angeregter Reichs disposition gemäß erzeigen würden/So haben aber J.F.G. inhalts beygefügten Originalschreibens/den 12. huius datirt/die hochwürdigste F. M. erwölte K. in P. Anw. gnädiste/gnedige Fürstē vñ Herrn zu Richtern fürgeschlagē/vnder denen H. Bischoff N. WB. TP. H. B. N. daselbsten Thumbherrn vnd als beyde jrer Prælaturen/Beneficien/auch geleisten Eyden vnd Pflichten nach/deß Stiffts WB. fürnembste Columnæ, auch ein theils den Supplicanten vber 20. meil wegs entsessen/ vnd consequenter omni exceptione maiores nicht seyn / Wann dann Syndici principales auß 3. vnpartheyischen einen zuerwehlen liberā facultatem nicht haben/vnd diese Sach vmb erzehlter Vrsachen willen /nō obseruatæ præscriptæ formæ constitutionis Imperii, vel protractæ iustitiæ an diß hochlöblich Kay. Camergericht deuoluirt vñ erwachsē. Als ist an E.F.G. N. Syndici in Namē seiner günstigē herrn Princip. vnderthänig rechtlich bitten vñ begeren / sie geruhen dē Supplicanten wider hochged. H. Bischoffen zu WB. citationem in cōmuni forma G. zuerkennen vnd mitzutheilen. Hierüber das hochadelich miltrichterlich Ampt pro administratione iuris & iustitiæ vnderthäniges fleisses anruffēde.

Decretum: Jst erkendt in consil. 20. Aug. Anno, &c. 94.

SVPPLICATIO X.

Pro Citatione ad deducendam principaliter nullitatem processus. In causa F.G. contra H VV.P.

HOchwürdiger/ꝛc. E.F.G. bringt Anwaldt d Edlē vñ ehrnfestē F.G. deß jüngern/als vbel vnd vnbillich angeklagtē/Dann seines freundtl. lieben Vatters N. tanquam legitimi ac publici executoris dicti sui filii citati & accusati, eins/gegen vnd wider den auch Edlen vnd Ehrnvesten H. von W.F.H. verordneten peinlichen Richter/vnd seine beygesetzte Schöpffē zu C. als wider jetzgedachtē F G. angebene vnd fürgestandene peinliche Ankläger anderstheils/wegē der an weylandt H. von B. dem Jüngern zu N H. seligen / ex mera infelicitate fati, & casu improuiso, vermittels wolgemeinter trewherziger Mediation vnd Scheidung zugestandenen Ableibung/ supplicierēdt für/vnd sagt/wiewol bey dē Rechtsgelehrten ein allgemein Opinion/vnd meinung/ quod Iudex criminalis, etiam in causis criminalibus, quemliber de populo, licet sine mandato comparentem, non tantum ad allegādum causas absentiæ, sed simul etiam innocentiæ Rei citati & absentis, libere audire & admittere, interimque ab vlteriori processu sub euitatione nullitatis supersedere debeat, maxime, si ille dictas causas absentiæ, simul

que

que & innocentiæ se probaturum offerat, & terminum ad probandum petat, qui ipsi omnino concedendus & præfigendus sit, Wiewol auch in facto war/als obbesagter F. G. angezogener vnuersehener/auch vnuorsetzlicher Ableibung halb/ durch Herrn Malefitz Richter / vnnd Schöpffen zu C. ad instantiam deren von B. vor peinlichem Gericht persönlich zuerscheinē/citirt wordē / Er aber ex iustissimis & necessariis causis nicht erscheinen können / daß obgenandter sein rechter natürlicher/vñ leiblicher Vatter/ B. H. G. ex innata φιλοστοργία von seinet wegen erschienen / sich pro legitimo ac publico exculatore angeben/vnd vor allen dingen nit allein releuantes causas absentiæ & emansionis filii allegirn, sondern zu gleich auch seine kundtbare vnschuldt an dieser That deducendo manifestirn, vñ darnebē andere erhebliche Vrsachē mehr/warumbē mit fernerm procedirn innen zuhalten / ein vnnd außführen/wöllē /zuuersichtlich/ er würde hierzu zugelassen / vnd jme terminus ad probandum vtrumq; als darzu er sich vltro offerirt, vñ instendigs fleiß darumb gebetten / præfigirt, in mittelst auch mit fernerm procediren innen gehaltē worden seyn/zumalen dieweil man die Rechts gründt vñ Lehrer/vmb derē willen solches zuthun/vñ zulassen were/in vnderschiedlichen Producten/vnd Recessē /so Schrifft/so mündtlich/aller notturfft nach allegirt, vnd die Herrn Richter/vñ Schöpffen/vor der nullitet auffs threwlichst verwarnet/ Daß doch dessen allē vngeachtet/ ir Vatter nicht allein zum Excusatorn, Instructorn, od Informatorn contra communem opinionem D d. nit zugelassen werdē wöllē/ Sondern noch darzu der Sohn vber alles flehenliches bitten/vñ Rechtliches erbietē/verschienes Freytags den 12. Martii dieses 99. Jahrs/ob prætensam contumaciā (quæ tamen hoc in casu, de iure nulla, imo vana est.) also vngehörter/vnd vnuertrettener ding/ in die Acht declarirt, vnd erklärt worden. Wann aber dißfalls / als da man contra accusatum absentem plane indefensum & inauditum, non attentis legum & Dd. auctoritatibus procedirt, ein manifesta, notoria, & talis nullitas committirt worden / quæ æquitati, rationi naturali, ac publicæ vtilitati repugnat, vnd vmb derent willen man an diesem hochlöblichē Kayſ. Cammergericht / vermög der Ordnung / part. 2. tit. 28. §. Item nach dem auch / ꝛc. vers. Ob sich jemands (principaliter auff die nullitet) vmb proceß/vnd Rechtliche hülff ansuchē kan vnd mag / in massē dañ Anwaldt willens/vñ vorhabens ist/angezogene nullitatem & eiusdem causas in libello nominatim ac speciatim zu exprimirn /vñ solche in processu besser zu declarirn/probirn/vnd zu deduciren/So langt demnach an E. F. G. sein gāz vnderthänige rechtmässige Bitt/ die wöllen jhme/in namen obgenanter zweyer seiner günstigē Principal Junckern/wider obermelte Herrn Malefitz Richter vnd Schöpffen zu C. als die ratione repræsentationis sui Principis, Herrn M. L. H. dem Reich ohne Mittel vnderworffen / so da zugleich wider obspecificirte 6. von B. als die ob cōtinentiam causæ darvon nicht zu separirn, nothwendige Citation vnd Proceß / ad deducendam principaliter nullitatē, in gewöhnlicher Form/ gnädig erkeñen/vnd hierinnen Rechtliche Hülff mittheilē/ Hierüber/ oder wie es sonsten in der bestendigsten weiß gebetten werden sollen/ können/ oder mögē/ E. F. G. Hochadelich miltrichterlich Ampt / pro administranda Iustitia vnderthänigs fleisses anruffendt.

E. F. G.

Vnterthäniger.

Läst man es nochmals bey vorigen abschlägigen Decret bleiben / in consil. 2. An. 99.

SVPPLICATIO XI.

Pro processibus. In causa C. von M. contra P. R.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayſ. May. Cāmerrichter / gnädiger Herr/Wiewol Anw. E. F. G. beygefügte Supplicatiō gnädig auff geschrieben Decret/seiner Fraw Principalin zu vberschreiben/ vnd vmb Zusendung eines andern Instruments/den Reichs Abschieden gemäß/ anzuhaltē gemeindt/ So ist doch dieselbige von hinnen weit entsessen/vnd seyn die Weg deß noch stetigs wehrendē gefährlichē Kriegs allerdings vnsicher / als daß die fatalia ehe vnd zuuor dasselbig hiehero geschickt werden möcht / verstiessen dörfften/damit dann Anwaldts Principalin wegē deß Notarii vnwissenheit/ nicht gefahrt/noch in mittelst mit der execution wider sie vollfahren werden/ So ist Anwald vhrbietig zu cauirē/cum reproductione processuum aliud instrumentum in debita forma zu producirē / vnd im Fall solch Erbieten gleichwol nit standt findē solt / so bitt er vnderthänig seiner Principalin nochmals die gebettene Proceß saltem periculo partis gnädig zuerkennen/ Jn dem E. F. G. Hochadelich miltrichterlich Ampt/in bester Form Rechtens vnderthänigs fleiß anruffend.

E. F. G.

Vnderthäniger

N. N.

D. cauens de rato & Mandato.

Decretum: Seyndt dem Supplicanten gebettene Proceß auff sein erbieten/vnd periculo partis erkendt / in consil. 22. Augusti. Anno 93.

SVPPLICATIO XII.

Pro citatione ad videndum rescindi vi & metu extortas transactiones. In causa H. P. contra P. G. creditores.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayſ. May. Cāmerrichter/gnädiger Herr. Der wolgebornen Frawen A. P. Wittfrawen für sich selbst/vñ als

Vormünderin jrer gnaden jungen Herrn / vnd Frawlin/Anwaldt vnd Actor, bringt gegen vnd wider die angemaste P. vermeindte Creditores, vnd Consortes hernach in specie benandt / auff jüngst abermählig ergangen Decret/vñ auff die in Sachen P. contra creditores primæ appellationis den 24. Janu. dieses 93. Jahrs in puncto deuolutionis eröffnete Vrtheil / Nemblich daß die fürgenommene Appellation allher nit erwachsē / noch ferners in vnderthänigkeit suppliciendt für. Wiewol nicht allein in den allgemeinen beschriebenen Rechten/ sondern auch deß H. Röm. Reichs Constitution/ Satzungen/fürnemlich aber der Policey Ordnungē/alle wücherliche Cōtract/so viel mehr auch deß wegē durch Forcht vnd Betrug abgenötigte vnd erpracticirte Verträg/pacta, vbergabē/ Verschreibungen/vñ was weiters vnordenlichs darauß folget / zum höchstē verhaßt vnd verbottē / ja an jhnen selbsten krafftloß vnd nichtig / oder doch zum wenigsten zu rescindiren, vnd dagegen per restitutionem, verholffen werdē solle. Jedoch dessen alles auch vnerwogen/daß alle weylandt/deß wolgebornē H. G. H. P. Anwaldts vnd Actoris gnädiger Fraw Principälin/vñ J. G. jungen Herren/vnd Frāwlin wol seliger Gedächtnüß respective Gemahls vnd Herrn Vatters angemaste creditores, jhren Gnaden/aller jhrer Forderungen halben biß auff Sontag Lætare, Anno 65 selbst Termin/Dilation od Frist gegebē/vñ vber dz ein A. Raht/solchē Stillstandt jhren Gnaden lauter zugeschrieben/ hat doch er Raht/auff vngestümb anruffē/solcher angemasten Creditorn nicht allein wolgedachtē Herrn von P. als jre Gnaden vor Faßnacht/vnd also mehr dañ 4. Wochen/vor dē selbst zugelassenen Termin gen A. in willē alle anruffende Gläubiger zubefriedigē/komen/vngeacht / dieselbe/als ein freyer deß H. Reichs Standt/auch Kayserl. Rahte vnd priuilegirt / der A. Iurisdiction nicht vnderworffen gewesē / wider jhr selbst zugelassene Zeit /klare Brieff vñ geschriebene Recht gefänglich eingezogen/Sondn auch biß zu jrer Gnaden ableiben/vñ also in das 6. Jahr darinen gefänglich enthaltē/ belestiget/wie auch letzlich erbärmblich gar ertödtet/also durch der gestalt angelegten höchsten Gewalt /gedroheter vñ vielmals erfolgter ängerer Einziehung /forcht/bösen Betrug vñ List/vnderm Schein versprochener/aber nicht gehaltener ledigla ssung/durch Decret/ Spruch/ abgetrungene Pact/vnd wider Rechtlich gefänglich enthalten vnd procediren/dahin genötigt/vñ gebracht/dz J. G. wider Göttliche Gebott/Geistliche vñ Weltliche Recht/deß H. Reichs obbesagte Constitutiō vnd Ordnügē/ viel tausendt Gülden/so jhre Gn. gar nit schuldig/ oder doch durch diesen angelegten Gewalt allbereydt verwürckt/ oder doch durch Freyheiten/Peenfall vnd Inhalt deß H. Reichs Policey/Ordnung/alles compensirt/vñ so sie allbereydt/ohne das zuuor mehr dañ empfangen / noch einest erlegen vnd vergnügen/ auch nulla interueniente mora, vnd vngeachtet sie schon mehr empfangen / dañ jhre selbst Forderungen gewesen/acht per cento erbottenen Wuchers geben/vnd dann von selbigen Wucher/widerumben Wucher/vnd auff künfftige Zeit/ohngeachtet solche noch nicht herbey komen / zugleich als wann solche auch verschienen were / solchen Wucher süraus rechnē lassen. Item ex metu qui in constantissimum virum cadere posset, jren Gnaden eygenthümbliche Güter/vngeacht man jnen nichts schuldig zum theil selbst vbergeben/etliche aber so sie selbst eygens Gewalds wid Recht inuadirt, also eingenommen zu seyn/wie zu gleich die A. nichtige Decreta vnnd Spruch ratificirn, Item bey der Kayss. May. ꝛc. vmb confirmation dieser vnbequemen/nichtigen/abgezwangtē vbergaben/vñ Verträgē/Pacten vñ anders zu gleich als wañ es alles erbar/auffrecht/ vnnd beſüglich beschehen vñ zugangē/auch jrer Gn. freyer Willē also were/auff Maß/Form vñ Weiß/jme fürgeschriebener Supplicatiō selbst applicitē/ Item der Güter renuncirē/vñ andere nicht schuldigkeiten/eingehen/bewilligē /vñ thun müssen/in massen solches vnd anders in Sachen P. cōtra Creditores, primæ appellationis sich dahin gezogē/ vnnd wortlichen allhero repetirende / nach länge deducirt/ vnd künfftig weiter außgeführt/probirt vnd erwiesen werden solle. Wañ dann deme/wie erzehlt/in Warheit also /vnnd nicht billich nach Recht/daß jemands zu forderungē/die er gar nit schuldig/darzu der angemast Creditor schon allbereydt/ohne das indebite einbekomen/noch einmalen zuerlegē/wie auch nulla interueniēte mora acht per cento, von nicht schuldigē Summen verbottenen Wucher/Vberwucher/vnd Fürwucher zugeben/durch forcht/List vñ Betrug gezwungen/vñ angeführt/noch das jenige/so abgetrügē/ inuadirt, vnd eingenommen /behalten vñ also jemands durch sein selbst begangene vngebürliche Handlungen/mit eines andern Schaden sich bereichē/noch das solches durch ein Kayserliche cōfirmation (vmb welche der Gefagnen vñ lædirt selbst zu suppliciren gezwungen) corroborirt vñ bestettiget werde/ Derwegē Anw. Principaln euserst jrer Notturfft nach/solches vngerechtfertiget nit lassen können. Gelangt hierauff/an E. F. G. deß P. Anwaldts vñ Actoris gantz vnderthänige hochfleissige Bitt/die wöllen in erwegung/ex causæ continentia tam ratione personarum, quam rerum E. F. G. Iurisdiction vnzweyffenlich fundirt/jhme ein Citation ad videndū rescindi vi & metu extortas transactiones seu pacta, confirmationes, Item vermeindte A. Decreta præcepta, Spruch/calculationes, Item prætensas dilationes, in solutum ratificationes, renunciationes, ac omnia alia obstacula & impedimēta, auch zu recuperirung/vnnd wider inbekommung der abgezwangter vnnd respective inuadirter, weylandt wolermelts H. H. G. P. seligen gewesener Schlösser vnd Güter/Bauw R. vnd anderer

Haab

Haab vnd Güter/wie alle angemaste P. Creditores/vñ vermeinte Possessores, auch aller deren Vormünder/vñ wie alle die jenige/so sich dieser Sachen interessirt zu seyn vermeynen möchten/ sampt vnd sonders gnädig erkennen / vnd solche Proceß N. N. vermeinten possessorn, vnd aller derselben Vormündern vñ Interessenten wegen (weil solche Erben possessores vnd Vormünder vber allem angewendten müglichen Fleiß/so mit dem Eydt zu bethewren hiemit erpotten wirdt/nit erkündigt werden mögen) zu E. A. vnd M. edicts weiß anschlagen lassen/ In massen dann hievor in dieser Sachen auch erkendt/vnd exequirt worden/ E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt/ aller vnd jeder obgemelter Puncten halben höchstes vnd bestes Fleiß in vnderthänigkeit anruffend.

Decretum: Sol Supplicat hinfüro deß gleichen supplicirens sich bey Straff nach ermässigung enthalten/in conf. 16. Iun. Anno 93.

SVPPLICATIO XIII.

Pro citatione ad videndum deduci nullitates.
In causa P. E. contra H. E.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayſ. May. Cämerrichter/Gn. Herr/E. F. G. bringt Anw. L. H. in Ehevogtschafft Frawen M. P. vnd derselben Schwester A. als weylands F. P. P. H. in E. G. nachgelassener Erben/vnderthänig supplicirēd für / welcher gestalt sie durch nichtige vnbilliche (salvo vbique honore & reverentia iudicum) anfänglich zu H. außgesprochen/vñ durch dz Bischoffliche B. appellatiō Gericht vermeintlich confirmirte Vrtheln/ zum höchsten grauirt beschwerdt/vñ derhalben dieselbe per viam nullitatis zu hindertreiben/vñ solcher Vnfug vnd vnrechtens sich zuentladen/genötigt/vnd gezwungen worden/Dann ob wol weyland H. P deß supplicantē Haußfrawē Großvatter/ vñ seine eheliche Kind N. N. hindersich zu Erbē verlassen/ vñ bey seine Lebzeitē gemelte N. an H. N. Bürgern zu N. ehelichen verheuratet/denselbē auch dotē außgericht vñ bezahlt/vñ d bey seines Schwähers Lebē/ sich niemal deßhalben/od sonsten einiger schuldtforderūg angemast/da doch derselb/ nach dem er jme die Tochter verheuratet/noch vber die 31. jar gelebt/vñ sie fast täglich zusamē komen/auch viel Jar vor seinē tödlichen Abgang/durch den Tochtermā H. wie ex actis notoriū, dz jme sein Schwe ger nichts/oder je nit 1. Gülden schuldig were/bekent worden/vnd daneben /dieweil er an statt seiner Haußfrawen/gemelte seinen Schwäher N. neben angeregten 3. andern desselben N. Kindern geerbt/im fall einiger hinderstād ex dote gewesen seyn solte/p ius collationis faciendę gar erloschē/ auch per successionē vxoris suæ p rata sua zu forderen nit befügt/ daneben was jme für action gebürt haben möchte / dieselb wider die sämptliche Erben vermög der Recht eingewendet hette werden müssen / Daß doch diß alles vngeachtet/gemelter Hans N. ein geraume Zeit nach tödlichē Abgang/mehr gemelts seines Schwähers Son Frantz N. zu gemeltem N. vermeintlich in Recht gezogen/vñ also ob sein Schwäher N. jme an dē zugesagten Heuratsgut an Hauptsummen/vnd sonsten vorgestrecktem Gelt/noch ein mercklichs hinderstellig seyn solte/von demselben in solidum gefordert/auch so viel erlangt/dz sein Schwager jme nichtiglich/vnd vnbillicher weiß/non obseruatis substantialibus iudicii præcipitantia iudicum in die gantze geforderte Summa allein contra iura & ll. condemnirt, vnd als H. N. in mittelst tödtlich abgangen/ vnd 3. Söhn N. N. N. gewesenen Fürstl. Bischofflichen B. Cantzlern zu P. So dann zwo Töchtere M. vnd A zu Erben nach sich im Leben verlassen/vñ die 4. letzte genante Erben propter notoriam iniustitiam & nullitates sich der Sachen nie nit annemmen wöllen daß gleichwol der eine Sohn / sine vllo quatuor cohæredum suorum mandato, quin potius contra eorum voluntatem die sach reassumirt, vnd als ein Bischofflicher Diener/vñ sonst auch durch allerhandt seine Practicken erhalten / dz solche nichtige Vrthel non emendatis sed potius multiplicatis nullitatibus, an höchstgedacht Bischoffs zu B. appellation Gericht (dahin ipp iniquitate mā sich beruffen) vermeintlich confirmirt vnd jme vorhin/nun mehr seinen Kindern vñ Erben in solidum licet neq; mandatum, nec cessionem, neque ius vllum à cohæredibus vnquam habuerit, sondern sie nichts mit der vngerechten sachen zuschaffen haben wölle/in executionis anmassentlich zugelegt wirdt/vñ darinn allbereyt ad distractionem etlicher Güter weylandt N. 2. Töchtern / vnd deß Supplicanten Haußfrawen M. vnd jrer Schwester A. geschritten/dz also dieselben/vnd vorhin jr Vatter N. in grossen vnbillichen Kostē/vnd Schaden geführt/vnd gesetzt worden. Wann aber nun obgemelt Hauptvrtheil vnd consequenter was darauß erfolgt/ auß vielen häuffigen vrsachen/nichtig/ krafftloß vnd von vnwürden/vnd vnder anden deßhalben daß die in Recht/vnd Gewonheit erforderte substantialia processus vnderlassen/ die Vrthel gätz præcipitanter & sine causæ cognitione gegeben/ vnd expresse on allen Beweiß/ sondern auff deß Anklägers angemaste priuatam annotationem vnd Rechnung / sich darauß außtrückenlich referirent/gegründet worden /da doch die gemeldte Rechnung nit allein die requisita einer Rechnūg nicht gehabt/ Sondern auch an sich selbst Augenscheinlich falsch/erronea vñ widwertig/bevorab (anderer Mängel zugeschweigen) daher/ dz nach erzehlung vieler angemaster Schuldposten/ vnd geschicht/die sich auff etlich viel 100. güldē belossen/außtrücklich gesetzt / dz solche alle durch seine Schwäher jme im jar 41. durch damals gehaltene Rechnūg richtig gemacht/vnd sie alles wz der ein mit dem andern zuthun gehabt/ vnd schuldig gewesen / abgerechnet / er empfangen / vnd der Schwäher jme nit mehr als vngefähr auff drey

Pfundt/

Pfundt/etlich Schilling/vnd Pfenning Gelds/ B. wehrũg/ so sich nit auff 3. Gülden Rheinisch anlauffẽ köndt/schuldig verbliebẽ/vñ doch solche alte Posten nicht desto weniger zu endt der Rechnung widerumb / gar nicht anders als ob sie vnbezahlt weren/in das gantze facit, vnd summam der Rechnung gestelt/vnd eingeflickt/vnd die Iudices dessen vngeachtet/sich darauff in d Vrthel gezogen/vnd in die gantze Summam im letzten facit begriffen/vermeindtlich condemnirt,vñ also quia relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus,solche vnverantworliche öffentliche Handtgreiffliche contrarietet errorum,vñ nichtigkeit in jr Vrtheiln verfasset/vnd begriffen/dieselb also gehörter gestalt auff ein fallum fundamentum gesetzt/zugeschweigen daß ermeldte Vrtheln contra manifestissimam notorietatem & acta ipsa außgesprochen/vnd wider beklagten N. in solidum gefeldt/vnd nũ mehr ermelts N. Erben in executione,auch einzig/vnd allein wöllen auffgetrũgẽ werden/da doch die angemaste Rechnung ratione dotis, nit allein nit / sondern auch dz contrarium erwiesen/dieselb auch durch angeregte succession erloschen/Vnd wann schon diß alles nit were/demnach N. ferrner nicht/dañ pro rata sua hette könnẽ verdampt werden / auch jetzige gegentheil gedachts N. gewesenẽ Meyers zu N. Erben/als welche deß alten N. jres Großvatters Erben nur zur fünfften Theil seindt/one nichtigkeit ferrner nit dann pro rata sua hæreditaria fordern/ dieweil jre Miterben nit procediren wöllen/zu zulassen were/weniger jnen einig Mandatũ gegeben/ oder je fürbracht möge werden / so folgt auch dz die angemaste confirmation Vrthel/ vñ was krafft derselben fürgenommẽ worden / auch darumb propter defectum mandati, pro quinque quartis, nichtig. Diese vnd andere häuffige mehr nullitates ex actis ipsis, künfftig zuerweisen seindt/Vnd aber die in Recht zugelassene zeit querelæ nullitatis proponendæ noch lang nicht fürüber/die summa controversa auch dermassen mercklich groß/daß deßwegen keine constitutiones Imperii, noch Priuilegia hinderlich/E. F. G Iurisdiction daher / daß gemelt Appellation Gericht keinen andern superiorem hat/noch erkent/ vnd dann im Recht bevorsteht / nullitatem præsertim principaliter intentando,&vbi de ea per viam appellationis non est cognitum apud Iudicem superiorem außzuführen erlaubt /vñ an diesem Kayſ. Cammergericht herkommen/gnugsam sundirt. So gelangt an dieselb Anw. vnderthänige Bitt/vnd rechtlich Begeren/jme citationem ad deducendum nullitates,&c. wider oban geregte/weyl. N. Erben/Tochtermänner Söhn/ nemblich N. N. in gewöhnlicher Form Gn. zuerkennen/vnd mitzutheilẽ/E. F. G. hochadelich/rc.

SVPPLICATIO IV.

Pro citatione contra Vrtheil der geschworen. *In causa N. contra N.*

WOlgeborner/rc. Sich hat d ehrwürdig Herr N. vnd gemeiner Convent deß Gotshauß N. in N. Bisthumb gelegen/ võ einem nichtigen auch vnrechtmässigẽ Spruch/so durch die N. 4. geschworne d Statt N. wid warhafftige Brieff/ vnd Kündtschafft præcipitanter wider sie/vñ für N. außgangen vnd gesprochen/ welchẽ Spruch nachmahls ein Raht zu N. confirmirt/vor Notario vñ Zeugen jnhalt deß Instruments/dieser Acten am N. bladt inverleibt / vnd wie sich auch weiter die nichtigkeit/dz die 4. geschworne/ vñ ein ehrsamer Raht d Statt N. gar geschwindt procedirt/das sich zu seiner Zeit erfinden soll / jnhalt gebürlicher vnd rechter Zeit für/vnd an E. G. vñ diß Kayſ. Cam. beruffen vnd appellirt/auch apostolos testimoniales erhalten/ Dieweil dañ dem Gottshauß an der Sachen mercklichs vnd viel gelegen/so ist an E. G. Anw. vnderthänige Bitt/ E. F. G. wöllen den Herrn N. vnd N. Ladig wider den gedachten Appellaten/Gn. förderlich erkeñen/E. G. hierin vnderthäniglichen vñ Recht vnd hülffliche Mittel der Recht anruffendt/rc.

Decretum: Jst erkandt in consil.

SVPPLICATIO XV.

Pro citatione auff hievor außgangen Mandat jnhalt eines Vertrags zuvolnfahren/rc. *In causa N. contra N.*

WOlgeborner / rc. Als hievor verrückter Zeit zwischen dem wolgebornen Herrn N. d Eltern vnd Herrn N. N. Gebrüdern/vñ Gevettern allen Graffen zu N. N. an einem/vnd dẽ Durchleuchtigen N. P. G. auch N. von N. Ritter/ etlicher durch hochermelts Fürsten Beselchhaber an jr der Graffen armen Leuten/mit fahung vnd gefänglicher enthaltũg derselbigen/begangener gewaltsam/auch gegẽ jme N. deß jagens vñ verleihung deß g. Zolls jrrũg entstanden/vñ aber nach dem derohalben/ gegen hochgedachtẽ Fürsten an diesem Kayſ. Cam. ein peenal Mandat außgägẽ vñ verkündt wordẽ seye/die sach dahin gerahten/ dz die zwischen allen Theilen/durch den hochwürdigsten Fürst. rc. N. in der güte hingelegt/vñ vertragen/doch daß jnen dẽ Graffen/ gegẽ gedachtẽ N. bemelts jagen vnd verleihung deß N. halben auff so außgangen Mandat/an diesem Kayserl. Cam. in petitorio vel possessorio, oder sonsten wie recht fürzufahren vorbehalten seye / vnd ist darumb der Tag in berürtẽ Mandat angestelt/ biß auff den 24. Tag nach N. erstreckt wordẽ / alles jnhalt beygelegter Copey solches Mandats/ desselben verkündigung vnd berürts Mandats in originali, Demnach nũ aber auff solch verstreckten Tag vnd auffgerichten Vertrag bemelter S. an diesem Kayſ. Cam. durch sein vollmächtigen Anwalden nit erschienen/noch sich durch jemädt solchs zuthun vernemmen lassen / vnd aber wolgedachtem meinem Gn. Herrn / die Sach also in Ruhe stehen zulassen nit gelegen/ So ist an E. G. mein

G. mein vnderthänige Bitt/ die wöllen wolermeltem meinem gnädigen Herrn solches jagens vnd verleihung deß R. halber/ auff berürt außgangen vnd verkündt Mädat / jnhalt bemelts Vertrags fürzufahren / ein Ladung gnädiglich erkennen/ Jn dem E. G. vmb richterliche Hülff vnterthäniglich anruffende.

SVPPLICATIO XVI.

Pro citatione da ein Bürger ein Reichs-Statt wil *conueniren. In causa H. H. L. contra S. L.*

DVrchleuchtiger/ ꝛc. Es hat d Erbar H. H. Jnwohner zu L. B. vor einẽ Erbarn Raht daselbsten/ auff jr an jn beschehene Bitt vnd Beselch einem H. S. genant 112. gülden/ welcher genanter S. zuvorn im 35. jar zu K. gemeltẽ einem Raht d State L. geliehen gehabt/ entricht/ vnd bezahlt/ wie sie dann jme für solchs vnd ander Gelt so sie jme auch schuldig gewesen/ ein verschreibung auff 352. Marck vnd 14. Schilling gebẽ vñ zugestelt / darin sie sich auff Weinachten zu berürter sumen Gelts bezahlung verpflicht/ aber ohn daß sie solchẽ nachkomen/ od obgenanter H. H. einige Bezahlung võ jnen bekomen/ od erhalten mögen sond hat jnen einẽ erbarẽ Raht darzu 30. Marck L. wiegen müssen/ deßgleichẽ so seind sie jme noch von etlichen Renth vñ Gültbrieffen/ so er mit gutẽ bestendigen vnd rechtmässigen Titul an sich gebracht/ vnd insonderheit von einem so auff 150. Marck L. Hauptgelts lautet/ vergangener Ostern der verschienen 38. Jars fünff Marck vnd 15. L. vnd dem andern 2. Marck 300. L. Hauptguts/ vnd 16½. Marck jährlicher Renthen besagend 5. jar lang hinderstelliger vnbezahlter Renten schuldig / welches alles zusamen Schuldt Hauptgut vnd Zinß/ so noch außstendig/ vber 885. L. Marck betrifft/ Wiewol nũ ein erbarer Raht zu L. mehr malen von obgenanten H. H. in der güte ersucht/ vnd gebettẽ worden/ jn (wie recht vnd billich) obberürter außstehend verfallener Schulden/ Hauptguts/ od järlicher Renten/ zubezalen vñ zuentrichten/ So ist jm doch jederzeit (wiewol vnbillicher weiß/ weygerung geschehen / also daß er auff viel mals gütlich ersordern/ biß anhero noch kein gütlich Bezahlung erlangen/ od erhalten mögẽ/ dieweil dann solchs wid Recht/ vnd vielgedachtẽ H. H. zu mercklichẽ schaden vnd Nachtheil gereicht/ als würd er seiner Notturfft nach getrügen/ dz er obgemelten einen erbarn Raht d Statt L. vñ solch sein Anspruch vnd fördung/ gebürlichs Rechtẽs nit zuerlassen weiß/ so dann E. F. G. ohne das dero võ L. immediatus vnd ordinarius Iudex seyn/ als ist mein/ als obgenants H. H. Anw. in krafft deß Gewalts/ deß ich mich in repductione citationis, fürzubringen/ vnd derohalben wo võ nötẽ beystandt zu thun erbotten haben wil / gantz vnderthäniglich Bitt/ E. F. G. wöllẽ gemeltẽ H. H. gegen obgedachtẽ einem Erbaren Raht/ d Statt L. Ladung vorberürter Sachẽ vnd Schuld/ Interesse vnd Kostens halb/ in gewönlicher vnd bester Form gnädiglich erkennen/ E. F. G. hochadelich Ampt/ in vnderthänigkeit anruffende.

V. G. Lt.

SVPPLICATIO XVII.

Pro citatione & mandato auff den Landfrieden *per edictum* anzuschlagen/ da einer seindt worden. *In causa VV. S. contra G. V.*

WJewol der natürlichẽ Erbar vñ Billichkeit gemäß/ vnd nit allein in dẽ gemeinẽ beschribenen Rechtẽ/ sondn auch in vielẽ deß H. Reichs Abschieden/ vnd besonderlich in den Cõstitutiõen deß offnen außgekündtẽ Ladfriedẽs/ heylsamlich löblich vnd gãtz wol versehen/ vñ bey schwerẽ peenen verbotten/ daß keiner/ wz Würden/ Stands od wesens der sey/ den andern befehden/ bekriegẽ/ plündern/ schetzen/ berauben/ fahen/ vberziehẽ/ belägern/ auch darzu durch sich selbst oder jemands anders von seinet wegen nicht dienen/ noch auch Schloß/ Statt/ Marck/ Beseſtigung/ Dörffer/ Höfe/ od weyler absteigẽ/ od one deß andern willẽ mit gewaltiger That freffendlich einnemẽn/ od gefährlich mit Brandt/ od in ande wege dermassen beschädigẽ / auch niemands solchen Thätern Raht/ hülff/ od in kein and weiß beystãd oder fürschub thũ/ auch sie wissẽtlich od gefährlich nit herbergen/ behausen/ etzẽ/ tränckẽ/ enthaltẽ od gedulden/ sond wer zu dẽ and̃n etwz zu habẽ vermeint/ dz er solches an Endẽ/ ortẽ vñ Gerichtẽ/ da es sich võ Rechts wegen gebürt/ thũ/ vnd sich an ordenlichen Rechten sättigẽ/ vñ benügẽ lassen solle/ so ist doch solches alles vnãgesehẽ/ einer der sich neñet/ W. S. zugefahren/ vñ hat vergangener zeit/ vnd an N. Tag/ ꝛc. deß Wolgebornen Herrn V. gãtz vnersucht/ sein offentlich absage/ vñ feindsbrieffe vor wol ermelts Graffen D. an B. gestecket/ als solt jr gn. jme schuldig seyn (d schuld aber wolermelter Graffe gar kein wissen trägt/ auch nie dero halbẽ schrifftlich od in ande wege vñ einige Bezahlũg angesucht wordẽ / sollẽ sich auch zu ewigẽ tagẽ keins wegs erfindẽ) vñ darauff solch erstlich võ sein selbst wegẽ/ jnnhalt hiebeyligender Copey mit A. bezeichnet/ feindt zu seyn/ auch mit breñen/ fangen/ todtzuschlagen/ verwunden/ Händt vnd Füß abzuhawen/ alle Schädẽ jrer G. Läd vñ Leutẽ wie die Menschẽ Siñ erdẽckẽ köndte/ od möcht/ heimlich vnd öffentlich/ zu Tag vñ Nacht/ in vnd ausser Läds/ wo die zubekomẽ/ zu zufügẽ/ gãtz thätlicher Landfriedbrüchiger weiß vernemẽn lassen/ durch wen aber/ od durch wz anstifftũg solch freffenlich fürnemen erweckt/ vñ fundirt/ habẽ E. G. hierauß wolzuverneñen/ daß gemelter S. weiter auch in eim andern Feindbrieff/ so gleich dẽ ersten vor D. B. auffgesteckt / dessen Copey mit B. bezeichnet/ auch hiebey gelegt/ vñ dero beyder Originalia wolermelter Graffe V. bey Handẽ/ vñ wo võ nöten dieselbigẽ zu seiner Zeit auch fürzubringen / außtrücklich anerpieten thut / wie daß er 2. Brieff von L. G. 2400. Gülden vnd dann

N. ei-

N. einen Brieff 1200. Gülden/vnd dann letzlich von M. J. ein Brieffe 3521. Güldē besagendt/an sich gebracht vnd vberkomē/derhalb er S. wolermeltem Graffē V. ein benāte Zeit vñ Malstatt zu bezahlung solcher vermeinten Schuldt vnd dz B. in der Statt N. vnnd in H. S. Wirtshauß in 14. Tagen zu leisten bestimpt/vñ wo solches nit beschehe/dz sich als dañ S. G. gegē jme S. nichts guts zuuersehē habē soltē/daß auch gegē seiner G. Herrschafft/mit angreiffē feindtlicher Thatē sich dmassen/wie obgemelt/erzeigē/auch durch solchē Brieff gnugsam abgeschriebē/vñ sich seine Helffer gegen wolermelts Graffen Herrschafft Landt vñ Leut/verwandt gemacht habē wöllē/Welches alles oberzehlten gemeinē beschriebenē Rechten/gūldē Bull/Kön. Reformatiō/vñ außgekündtē Landtfrieden/zu dem höchstē zu wider. Demnach so ist mein als wolermelts Graff V. zu N. gemeinen Anwaldt an diß Kay. Cammergericht/gantz vnderthänige Bitt/E. G. wöllen mir wid S. auch alle jre Mithelffer die d Caīerbott zu der Zeit seiner execution weiters erlernē mag/vnd würdt/Ladung zusehen/vnd hörē/sich vmb solcher Landtfriedtbrüchiger Handlung willen/in die Peē deß Landtfriedens gefallen zu seyn/mit Vrtheil vnd Recht zuerklären/in gewöhnlicher bestē Form/p edictum (dieweil wo viel gedachter S. zu finden/oder zubetretten seyn möcht/wolermeltē Graffen vnbewust) zu N. N. N/vnd dieweil sich auch auß solchem Feindsbrieff erfindē thut/daß die angezogene Schuldsbrieff inn M. J handt gewesen/vnd d S. durch in M. J. darzu angestifft/So ist weiter mein gantz vnderthänige Bitt/E. G. wöllē gleichwol wider sie beyde M. J. vnd S. ein Kayß. peenal Mandat/auch wie obgemelt/per edictum anzuschlagen/vñ M. J. zu verkündigē/dariñen jme dem J. gemelten S. von solcher seiner angestiffter/thätlicher/gewaltsamer Landtfriedtbrüchiger Handlung abzuziehē/vñ jme S. von solchem seinē betrawigen Landtfriedtbrüchigen Fürnemmen abzustehen/vnd bey Peen deß Landtfriedens zu wider gegen wolermeltem Graffen V. seiner G. Herrschafftē/Landt/Leut/Dienern/Vnderthanen/nichts für zunemēn/durch sich oder and heimlich oder öffentlich inn keinerley Weiß oder weg/sondern sich beyde an gebürlichē ordentlichē Rechten/deß sich wolermelter Graffe jederzeit erbotten/vnd nachmals vor gebürlichē Orten vnd Gerichten erbietē thut/benügen/vnd sein Genad dabey bleiben zulassen/jhnen beyden gebottē/vnd verbotten werde/gnädiglich erkennen vnnd mittheilen/E. G. ꝛc.

Decretum: Seyndt Ladung vñ Mandatum contra den S. wie gebetten/erkendt/aber gegen dem M. J. wie gebetten/abgeschlagen/Doch ist Mandatum gegen dem J. mit der That nichts fürzunemmen/sub pœna fractæ pacis erkendt.

Forma citationis in causa attentatorum.

WIr Karl/der V. von Gottes Gnaden Röm. Kay. zu allen Zeiten Mehrer deß Reichs/ꝛc. In Germanien/zu Hispanien/beyder Sicilien/Jerusalem/Hungern/Dalmatien/Croatien/ꝛc. König/Ertzhertzog zu Oesterreich/Hertzog zu Burgūd/Graffe zu Hapsburg/Flandrn/vnd Tiroll/ꝛc. Entbieten vnseren/vñ deß Reichs getrewen G. S. vnsern gruß/Sich hat der erbare vnser lieber andechtiger J. S. von einer Vrtheil/vñ etlichen Beschwerungen/so durch den ersamē gelehrten vnsern vnd deß Reichs lieben getrewē H. D. Doctorn/Ertzbischofflichen Churfürstlichen Commissarien/vnd für dich nichtiglich oder aber wider Recht/außgesprochen/vñ ergangē seyn sollen/als mercklich beschwerdt/an vns vnnd vnser Kayß. Cammergericht beruffen/vñ appellirt/jñhalt eines offenen Instruments/desselben Appellation/darumb fürgebracht/vñ darauff im willē/vnd Meynung solcher Nullitet/vnd Appellation sachen/samptlich vñ sonderlich bey gemeltem vnserm Cammergericht in Rechten nach zu komēn/vnd diese vnsere Ladūg/auch sonst andē nottürfftige Hülff deß Rechtens/jme gegē die zuerkennen vnd mittzutheilē/demütiglich anruffē/vnd bitten lassen/Wann mir nū niemands Recht versagen sollē/jme auch solche Ladūg erkent wordē ist/So heischē vnd ladē wir dich/vō Röm. Kay. Macht hiemit/dz du auff den 24. Tag den nechstē/nach dē dir dieser vnser Kay. Brief vberantwortet/od verkündigt wirdt/der wir dir acht für den ersten/acht für den andn/vnd acht für dē dritten/letzten/vnd endlichē Rechtstag setzen/vñ benennen peremptorie, od wo derselbig Tag nit ein Gerichtstag seyn würde/den nechstē Gerichtstag darnach selbst/od durch dein vollmächtigen Anwaldt/angedachtem vnserm Caīerg. erscheinest/dem obgemeltē Appellanten oder seinem vollmächtigen Anw darumb im Rechten zu antworten/d Sachē vñ allen jren Gerichtstagen/vnd Termmen/biß nach endlichem Beschluß vñ Vrtheil außzuwarten/Wann du komst/vñ erscheinest/als dañ also od nit/so wirdt nichts desto mind/auff deß gehorsamen theils/oder seines Anw. anruffen/vnd erfordern/hierin in Rechten gehandelt vnnd procedirt/wie sich das nach seiner ordnūg gebürt/darnach wisse dich zurichten/ꝛc. Geben/ꝛc.

Forma inhibitionis in eadem causa.

WIr Karl/ꝛc. Enbieten dem Ersamen gelehrten vnserm/vnd deß Reichs lieben getrewen H. D. nachgemelter Sachen angemastē/Ertzbischofflichē C. C. F. Commissariē/auch G. S. vnser gnad/Ersamer gelehrter liebe getrewe/Nachdem sich der erbar/vnser lieber Andächtiger J. S von einer Vrtheil/vñ etlichen Beschwerūgen/so durch dich gemeltē Comissarien/wider jne vñ für dich gemeltē S. nichtig/od aber vnrechtmässiger weiß/außgesprochē/vnd ergangen seyn sollē/als mercklich beschwerdt an vns vnd vnser Kayserlich Cammergericht/jnnhalt eines offenen/darüber auffgerichten/vnd vorgezeigten Appellation Instruments beruffen/vnd appellirt/darauff zu Recht-

rechtlicher auffführung der sachen/vnser Kay. Ladung außbracht/vnd darneben vmb diese Inhibition/sine an euch zu erkennen demütiglich anruffen/vnd bitten lassen/auch erlangt/das jme solche inhibition erkendt worden ist/darumb vnd dieweil dann in angehengter appellation sachen/durch jemandt nichts attentirt noch vernewert werdē sol/ So gebieten wir euch sampt vnnd sonderlich von Röm. Kay. Macht auch gerichts vnd rechts wegen/bey peen 10. marcken lötigs golts/halb in vnser Kay. Camer/vnd zu dem andern halben theil dem obgedachten Appellanten vnabläßig zu bezalen/hiemit ernstlich/vnd wöllen/ daß jr in dieser sachen/als die vor vns/od gedachtem vnserm Cam. in vnentschiedenen Rechten hanget/derselben anhangenden sachen/od dem Appellanten zum nachtheil/vnd vnser Kay. Obrigkeit zuveracht/ferner nit volnfahret/procedirt/erkennet/handelt/od fürnemet / selbs od durch andere in keinerley weiß od wege daran thut jr vnser ernstliche meinūg. Wañ aber hierüber obgemelter massen volnführt / procedirt/oder fürgenommen werden solte / so würdt doch solchs alles/ als attentatē vnd von jme selbs vnnüglich nochmals widerumb auffgehabē / widruffen / vnd nit desto mind mit erklärung obberürter peen/vnd sonst ferner im Rechtē ergehen/auch procedirt / wie sich das nach seiner Ordnung gebürt. Darnach wisset euch zu richten/ꝛc.

SVPPLICATIO XVIII.

Pro citatione ad videndum se exonerari à Tutela. In causa H. V. von V. & P. contra H. von K.

HOchw. Fürst/Röm. Kayſ. May. Cam. Gn. Herr/E. F. G. bringt Anwald deß gestrengē/ Edlen/vnd Vesten H. V. von V. N. supplicando vnderthenigklich für/welcher massen erstgedachter sein günstiger Juncker/auff tödtlich ableiben/ Weylandt deß Edlen vnnd Vesten L. von B. H. vnd H. von K. zu Tutorn, vnd respective Curatorn erbetten/vnd durch E. F. G. richterlich Decret confirmirt worden/darauff er auch der Adenlichen freundtschafft zu ehren/vnd gefallē/ solcher vormundschafft sich vnderzogen/vnd selbiger (vngeachtet er damalen gnugsame/vnd erhebliche exculationes gehabt hette) bester seiner verständnuß mit gebürendem getrewem fleiß/vnnd verhoffentlich/zu seiner vormundts kinder nutzen / vnd wolfahrt vorgestanden/auch dero nun etlich jar vber/ mit grossen/vnd hohen seines leibs/ vnnd anderer gelegenheitē abgewartet. Nach dem aber sein günstiger Juncker principal/ nunmehr in die 80. jahr alt/auch nit allein dieses höchsten alters halben/ wie leichtlich zu erachten/matt/ vnd schwach/sondern auch sonsten mit allerley zuständē/ so das alter comitirn/alſo behafft/daß er seinen eigenen sachen nit mehr vorstehn kan/sonder selbige andern leuten vertrawen/vnd befehlen muß/vnd alſo dieser Tutel/vnd respective Curatel, der gebür/vnd notturfft nach/weiters oder lenger nit ab/ od außzuwarten getrawet/noch vermag / als würd seine vest vnvmbgänglich vervrsacht / deren exonerationem zusuchen/vnd zu bitten / Inmassen dann hierauff/an E. F. G. Anwalts vnderthenige bitt/ vnd rechtlich anruffen/die geruhen auß angezogenen warhafften vnd in rechten wolgegründtē motiuen, vnd erheblichen vrsachen/ wider seines günstigen Junckers Principals mitvormündern/Ehrengedachtē H. von K. citationem ad videndum contutorem suum exonerari, von amptswegen gnediglich zu erkennen/vnd ist Anwalts günstiger Juncker Pr. nit weniger erbietig als schuldig/vor seinem abstandt/getragener vormundtschafft/vñ deren administration halber ordētliche rechnung/ vnd alles das zu erstatten/darzu er von rechts/vñ billichkeit wegen verbunden. Hierüber E. F. G. miltrichterlich ampt meliore modo & forma vnderthenigklich anruffendt.

Decretum: Wo fern der supplicant beyderseyts Agnaten halben/wie sich gebührt/auch anruffen wirdt/soll darauff ergehn was recht ist. In conſ. 19. Martii 99.

SVPPLICATIO XIX.

Pro citatione per edictum ad iustificanda & liquidanda debita & credita. In causa M. F. contra M. F.

Hochw. Fürst/Röm. Kay. May. Camm. Gn. Herr/E. F. G. bringt Anwaldt der wolgebornen Hern E. vnd F. C. Graffen zu M. gebrüdern/seiner Gn. Hern Pr. wider den auch weyland wolgebornen Hern/A. vnd Hern H. Grafen zu M. jrer G. G. Hern Großvatters/vnd Vatters creditorn N. N. wa dieselbe im H. reich hin vnd wid gesessen supplicirent vnderthenig vor / daß Weylandt die durchleuchtige F. vnd Fraw M. geborne Hertzogin zu B. Anwalts gnediger Herren Fraumutter hochseliger gedächtnuß/von d Röm. Kay. May. vnserm aller gnedigsten Hern/vnd diesem hochlöb. Kay. Cam. confirmirte vnnd approbirte vormünderin vñ Curatorin jr G. G. gewesen ist/ vnd in jrem lang wehrenden Wittwenstandt/das ampt N. sampt dessen zugehörden / in jhrer F. G. Widumbs administration biß an hero jnnen gehabt/dasselbige auch die zeit dero lebens genützt vñ genossen/vnd aber jre F. G. nach dem willen Gottes den 24. jüngst verschienen Monats Sept. die schuld der natur bezahlet/vnd auß diesem jammerthal seliglich verschieden ist/daher erfolge / dz vielgedachter Widumb nunmehr widerumb erlediget/ vnnd auff gnediges Hern klägere der erinnern/daß wol ermelte/jhre geliebte Hern Großvatter vnd Vatter/wolseliger Gedächtnuß / auß widerwertigem zustandt/vnd vngemach/ fürnemlich aber durch die für jahren / im Teutscher Nation geschwebdte Kriege / in mercklichen Schulden last gerahten / dessen gleichwol jhre gnedige liebe Frawmutter wolselige/in jrem Wittiben standt vñ administrationē / ein stattliche ansehenliche summā auff etlich viel tausend gülde sich

belauffende/ wie J. F. G. selige bey dero lebtagen offt gegen Anwaldts gnedige Herrn Principaln gedacht/abgelegt/vnd aber in denen gedancken stehen/dieweiln J. F. G. auch in dero Wittwestandt von etlichen Creditorn molestirt / vnd mit denselben zum theil in rechtfertigung erwachsen/ daß d nunmehr erledigte Widumb / so wol als andere jhres Herrens Großvatters/vnd Vatters/Graf A. vnd Graf H. wolseliger gedechtnuß/Graf: vñ Herrschafft/sampt dero zugehörungen/mit schulden behafftet seyn möchte/vnd die Creditores vrsach nemmen dörfften/gedachten erledigten Widumb auch anzufechten/ vnd sich in die possession (wie mit obgemelten Herrschafften/vnnd andern darzu gehörigen nutzungen vnd einkomẽn geschehen/welche sie nun viele vñ lange jar hero besessen (ingehabt/genützt vnd genossen) einzubringen/vñ aber beyde wolermelte Herrn Grafen (als denen durch die Widumbs niessung / vnnd sonsten die handt ziemlich gesperrt worden/vnd nun in 21. jaren/in der Graffschafft M. gar selten/ja nicht ein jar lang gewesen/vnd darauß auch dz allergering ste nie auffgenommẽ / genutzet noch genossen) bey höchster warheit betheuren können / daß sie wie es vmb jres Herrn Großvatters / vnd Vatters seliger gedechtnuß schulden last bewand/in erwegũg daß derselbige mehrertheils/ehe sie inn diese Welt kommen/gemacht worden/ einige bestendige nachrichtung/noch gründliche wissenschafft biß anhero nicht gehabt/noch habẽ mögẽ/ wie sie auch von den obligationib. pfandt/bürgschafft/ vnd schadloß verschreibung / oder anderen nichts sonderlichs/ja so viel als nichts gesehen haben/jren Gn. aber mehrertheils angelegen ist / auff mittel vnnd wege trachten/vnd zu gedencken / wie allen den jenigen/so sich für Creditores, bürgen/vnnd schadloß bürgen angeben/halten/vnd jre debita gebürlich liquidiren/vnd iustificiren würden/ein gnügẽ geschehen möchte/dadurch jres Herren Großvatters/vnd Herrn Vatters/Gräfliche ehr/vnd wolherbrachter rühmlicher vralter M. Stam: vnnd Nam/bey jedermänniglichen möchte erhaltẽ werden/vnd darzu kein ander mittel haben/dann daß sie zuforderst alle jhres Herrn Großvatters/ vnd Vatters Creditores bürgen vnd schadloßbürgen wissen/vnnd derselben pfandtbrieff/ obligationes vnd verschreibungen/sehen möchten/Dem allem nach ist an E. F. G. Anwaldts im Namen seiner gnedigen Herrn Pr. vnderthenige bitt / sie wollen jme/wider alle vnd jede Graf A. vnnd Graf H. zu M. Creditorn/bürgen/ vnd schadloßbürgen/ welche auff die Graf: vnd Herrschafften/vnnd derselbigẽ zugehörige Empter/Güter / Bergwerck vnd alles anders etwas geliehen / oder welchen etwas darauff verschrieben / dieselbe inhetten oder besessen/oder sonst debita, vnd schuldforderungen anzugeben hetten/sampt vnnd sonders (doch ausserhalb der jenigen/wider welche jhrer G. G. Frauw Mutter/in dero Wittibstandt / allbereit in diesem Kayſ. Cam. in rechtlichen Proceß gestanden/mit denen ire gnaden denselben zu continuiren/gedencken) ein citation per edictum, die man inn allen Kraysen vnd fürnembsten Stättẽ deß H. Reichs wie die in beyliegendem zettell specificiret / oder E. F. G. ferners anordnen vnd specificiren möchtẽ/ anschlagen möge/auff einen bestimbten tag zu erscheinen/jre spruch/vnnd forderung/wie sichs gebürt/mit jren habenden obligationib. fürzubringen/zu liquidiren/vnnd zu iustificiren / gnedig erkennen/vnd mittheilẽ/ mit der angehenckten commination / wa sie solchem nit nachkommen würden/daß die Jnhaber der Graf: vnnd Herrschafften Empter/vnd dero zugehörungen / darvon abzu tretten/vnd jre prætendirte gerechtigkeiten verwürckt / den andern aber ein ewig stillschweigen aufferlegt seyn solle/E. F. G. hochadenlich miltrichterlich ampt / hierüber Vnderthänigsts fleiß anruffendt.

Decretum: Jst abgeschlagen/in consl. 27. Octobr. Anno 1596.

SVPPLICATIO XX.

Pro ordinandis tutoribus. In causa VV.
Erben/Vormündern/
contra N.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. May. Cam merrichter/Gn. Herr. Es hat sich nach dem willen Gottes zu getragen/daß vnlängsthin weylandt W. von W. seliger auß diesem jammerthal todts verfahren / dessen Seelen der Allmechtig gnedig vnd Barmhertzig seyn wolle/ Damit dann seine hiderlassene vnmündige Kinder/dero er mit weylandt E. von S. seiner ersten Haußfrauwen/ auch seliger/siebene ehelich erzielt hat / als nemblich vier Söhne/vnnd drey Töchter/nottürfftiger gebür nach bevormundet würden / Als haben dero beyderseits Freundtschafft/sich derwegẽ zusammen gethan/vnnd durch einhellige vergleichung/ die Edle vnd Veste/N. N. von S. B. als nechste beyderseiten vnd Linien verwandte freundt erbetten/sich solcher vormundtschafft zu beladen/welches sie der adelichen Freundtschafft zu ehren/vnd inen den vnmündigen Kindern zu wolfahrt/also auch eingewilligt vnnd angenommen / Jst vnnd langt derohalben an dero statt/ in krafft hiebeyliegenden gewalts/an E. F. G. mein Vnderthenig bitt/die wöllẽ solche verordnung vnd annemung obgedachter vormundtschafft/wie sichgebürt/mit interponirung dero richterlichen Decret confirmiren vnd bestettigen/vnnd zu erstattung deß gewöhnlichen Eydts sie beyde sampt vnd sonders zulassen/vnd also gnediglich auffnemmen. E. F. G. ampts halber hierüber Vnderthäniglich anruffende.

Decretum: Erkendt in consil. 3. Decemb. Anno 93.

SVP-

SVPPLICATIO XXI.

Pro ordinandis tutoribus. In causa C. W. contra N.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. Mt. Cam. Gn. Herr/E. F. G. bringt Anwald Fraw C. W. vnderthänig supplicirend für/Welcher massen sich nach dem vnwandelbaren willen deß Allmächtigen begeben/vnd zugetragen/Daß jr fürgeliebter Juncker vnd Haußwirth seliger im verschienen Augusto/diß ablauffenden 94. Jahrs todts verfahren/vnd 3. vnmündiger Kinder/als rechte Geschwistrige mit jr der Principalin ehelichen erzeugt/hinder sich gelassen/vñ aber gestalt der Sachen die höchste notturfft erfordert/daß jetztgedachte minderjärige Kinder mit qualificirten adelichen Vormündn versehen/dieselbe auch an hochermeltem Kayſ. Cam. der gebür confirmirt werden/Zu welchem End/vnd Beforderung solches nothwendigen Werck's jetztgedachte wittib vnd Principalin jhre vnd der Kinder neheste Verwandte vnd Bluts freundt zusamen beschriben vnd ersordert/vnd nach gepflogener reifferer communication vnd vnderredung/sich mit jhnen dahin verglichen/daß auff dern fleissig gesinnen vnd ebenmässig bittlich anlangen/die Edle vnd Veste P. von F. beyderseits neheste Verwandten so wol vō Vatter als Mutter hero/nebē jr Principalin vnd Wittibin (welche dann zu volnziehung wolgemelten jres Junckern letzten Willens/mit allein der zweyten Ehe/Sctō Velleiano vñ anderer der rechten hülff vnd gutthaten zuverzeihen Sondern auch die vbrige solennia zu præstiren gantz geneigt vñ vrbietich) der adelichen Freundschafft zu ehrn/auch den minderjärigen Kindern zu gutē vnd gedeylichē auffnemen dahin behandlen vnd bewegen lassen/vnd dieser Tutel vñ Vormundschafft (in ferrner betrachtung/auff mehrgedachten jres Vattern dessen von W. seiten keine nehere im Leben) gleichwol etwas vngern/also zu vnderfahē sich sampt vñ besonders bewilligt/wie dann solches auß beygefügten gemachten Original Abschieden vnd vnderschiedlichen verfertigten gewalten sub litera A. B. vnd C. mit mehrerm respectiue zuvernemē. Gelangt deßwegen hierauff/an E. F. G. Anw. im namen obstehet/Vnderthänig hochfleissiges bitten vnd begehren auß kurtz erzehlten vrsachē/vnd anderer besorglichen antringender Notturfft/neben gebürlicher verordnung/auffnehmung vnd beeydigung/das richterliche Decret gnädig vnd fürderlichen zu interponiren/wie dann gedachter Anw. angeregten gewalten zu gebürlicher folgleistung/solchen Eyd mit ersten vnverweilt würcklichen zuleisten/willich vnd erbietlich/In dem E. F. G. hochadenlich miltrichterlich Ampt vmb alle hülffliche mittel rechtens höchstes fleiß in Vnderthänigkeit anruffende.

Decretum: Seind N. weyland Hanß H. W. hinderlassenen vnmündigen Söhnen vnd Töchter/doch daß sie zuvor gewönliche gelübdt/eydt obligation vnd respectiue renunciation thuen/zu vormündern verordnet/in consil. 16. Octobris, Anno 94.

SVPPLICATIO XXII.

Pro confirmatione tutelæ. In causa G. zu M. P. & Z. contra N.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. May. Cämerrichter/Gn. Herr. Nach dem es sich auß verhengnuß deß allmächtigē Gottes zugetragen daß weylandt der wolgeborne Herr/N. wolseligen angedenckens/Christlich abgescheidē/dessen Seel der allmächt Gott gnädig erscheinen wölle/Dieweil aber jetzt wolbedachter Herr N. ein Eheleiblichen minderjärigen Sohn/mit namen N. Freyherrn zu N. (dessen Mitvormünder wolgedachter Herr Grafe N. wegen N. deß minderjärigen pupilli Fraw Mutter/geborner Gräfin zu N. seligen/eigenthümlicher hinderlassenschafft gewesen) der zeit vnverpflegt hindlassen. Damit nun solcher vnmündig Pupill/in bevorstehenden gantz wichtigen/vñ zwar schwebendē sachen/mit Vormundtschafft auch versehen würde/so haben die wolgeborne Herren N. N. beyde Freyherrn zu N. vnd ob wolermeldts jungen Pupilli nechste agnaten. die auch wolgeborne Herrn N. N. als rechtmässige N erben/freund: vnd vetterlich/ja auffs allerhöchst bittlich ersucht/auch bestendiger vnd hochwichtiger vrsach halben mit einander dahin endlich abgeredt vnd verglichen/daß obwolbemelte Grauen vnd Herrn/sich angedeuter Vormundschafft beladen/vñ deß vnmündigen jungē Herrn/auch dessen hochbeschwerlichen sachē zu wolfahrt mit rechter wissenschafft angenomen/langt demnach an E. F. G. hierauff an statt mehr wolermelter Grafen vnd Herrn/samt vnd sonds/in krafft hiebey gelegtē gewalts/meingantz vnderthänig bitt/sie geruhen/neben gebürlicher verordnug/auffnemung/vñ beeydigung/dz richterlich Decret zu interponirē. als dañ bin ich in krafft angeregtē gewalts/solchen Eyd zu præstirn vnd zuleisten vrbietig/In dem allē E. F. G. hochadenlich miltrichterlich ampt höchstes fleisses in Vnderthänigkeit anruffend.

E. F. G. Vnderthäniger N. N.

D. Cauens de rato & mandato.

Decretum: Jst zugelassen in consil. An. 93.

SVPPLICATIO XXIII.

Vmb gnädige verordnung zu *Curatorn ad litem*, auch zulassung zu præstirung deßwegen gewohnlichen gelübt vnd Eydt. *In causa I. G. contra B. M.*

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. May. Cämerrichter/Gn. Herr/E. F. G. gib ich endts benanter

benandter in vnderthänigkeit zuerkennen/ Was gestalt ich ein zeitlang einem genät V. wider den Herrn Bischoffen zu M. vnd Consorten / mandati sine & cum clausula, an diesem Kayſ. Cam. procurando bedient gewesen / sich aber begeben/ daß derselbig ohne längſt nach dem willen Gottes mit Todt abgangen / vnd seine hinderlassene Wittib für sich vnd im namen jrer Kinder / als nachgelassene rechtmässige Erben gedachts N. zu volnführung vnd außübung berührter jhrer /an hochermelten diesem Kayſ. Cam. rechtschwebender Mandat sach/ ersucht / gebetten vnd erbetten hat/die Ernveste hochgelehrte vnd erbare N. eingesessene der Statt M. daß dieselbige sampt vnd sonders/so wol jr/als auch den Kindern von E. F. G. sich zu Curatorn ad litem verordnen lassen wolte/Jnmassen sie dañ laut beygefügter glaubwürdigen Vrkundt solches zuthun verwilliget/ mir auch zugleich damit special gewalt geben/ dz gewöhnlich iuramentum Curatoris ad litem in jre sehlen allhie vor E. F. G. zuleisten vnd zuerstatten. Demnach dann die Ordnung nouarum heutigs tags an mich gelangē thut/ darinnen ich wegen gemelter Wittib vnd Kinder / allerhandt nach beschehener verordnung erstberürter Curatorn im namen deroselbigen krafft newer von jhnen empfangener constitution, iudicialiter notwendig zu handeln vnd fürzubringen. So ist an E. F. G. wegē obgedachter hinderlassenē Wittib vnd Kinder/mein gantz Vnderthänig bitt/mich zu angeregtem Eyd in der leserey zu præstiren per decretum gnädig kommen zu lassen. Das hochadenlich miltrichterlich Ampt darüber Vnderthänig bestes fleiß anruffendt.

Decretum: Jst dem Supplicanten sein begeren auff vorbrachten special gewalt zugelassen in conſ. 7. Septembris Anno 93.

SVPPLICATIO XXIV.

Pro adiunctione curatorum ad lites. In causa O. P. Erben *contra N.*

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. Mt. Cam. Gn. Herr/Als verruckter zeit/ nach dem vnwandelbahrn Gn. Raht vnd Willen dessen zugleich allmächtigen vnd Barmhertzigen Gottes/ mein hertzlieber Vatter weyland O. P. zur ewigē freude vnd seligkeit abgeschieden/vñ durch sothanen Todtsfall / auff mich als seinen hinderlassenen einigen Sohn vnd Erben / die litis pendentien so an diesem hochpreißlichen Kayſ. Cam. rechthängig / vnd jnen bey seinen Lebzeiten incidenter mit seinen Gebrüdern in gemein/vnd sonsten auch principaliter allein concerniret, gefallen vñ erwachsen/ so bin ich zwar der schuldigkeit nach / bereit vnd gewillt / selbig zu reassumiren, vnd ferrner darinn zu procediren/wie sich das seiner Ordnung nach ferrner gebürt. Wañ es aber an dem/daß ich nur allein das 20. Jar erreichet/ vnd mir nit vnbewust / daß zu legitimirung vnd qualificirung meiner Person 25. Jährigs alter/ rechtlicher dispolition gemeß / requiriret vnd erfürdert. Dannenhero dann auch mein Gottseliger lieber Vatter / sothaner versehung der recht/ vor seinem abgang sich erinnert/vnd in beygelegter Testamentlicher sezung oder dispolition, was gestalt vnd massen ich biß auff mein vollstendig alter/ durch vnderschiedliche sachen Walter vnd Curatores ad litem vertretten werden solte / ein richtigen weg fürgezeiget. Warmit dann auch zugleich/die gemeine beschriebene Recht ebēsfals contonirn vnd einstimmen/alſo dz den mindjärigen/auff jhr ansuchen/von der Obrigkeit zu jhrer rechthengigen sachen gewisse Personen/die sie zu Curatorn ad litem erwehlen vnd benēnen/vorgesezt/vnd darüber Richterlich decret interponirt werden sollen/Vō dessen wegē vnd weil dañ dem vnzweiffentlich alſo/vñ ich solcher Vätterlichen wolmeinenden vnd vberal auch rechtmässigen dispolition alles seines jnhalts zugeleben/vñ anzuhāgē festiglich gemeinet. So ist vnd gelägt an E. F. G. hiermit mein Vnderthäniges bitte vnd ansuchen/die geruhen die dariñ specificirte Personē/als benendtlich Herrn Doctorē N. als Curatorn vnd Sachenwaltern zu gemeinē N. auch andern Sachen/wider wen ich dieselb haben oder künfftig gewinnen möchte / so dann auch Herrn N. zu einer andern darinn auch vermelten special sachen / contra meinen Vettern N. gnedigklich zu verordnē/vnd in bedenckung ich dißzeit allhie Persönlich zur stätt vnd dieses hochlobsamen Kayſ. Cam. Matricul vnd bottmässigkeit vnderworffig / gleich alsbald nottürfftig decret zuertheilē vñ ergehē zulassen/damit alſo 1. tages in sachē die legitimatiō vñ ande gebürende handlūg zuwerck komen möge. E. F. G. hochadenlich miltrichterlich ampt Vnderthäniges fleisses anruffent.

Decretum: Seind N. vnd N. weyland N. hinderlassenem minderjärigē Sohn mit namen N. doch daß sie zuvor gewönlichen Eyd thun/ zu Curatorn ad lites verordnet in conſil. 2. Octob. Anno 96.

SVPPLICATIO XXV.

Pro mandato sine clausula ad ineundum computum & restituendum. In causa D. B. von *H. B. contra* G. von *S. B.*

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. May. Cāmerrichter/Gn. Herr/ Anw. deß Edlen vnd Vesten D. B. von H. wider die auch Edle vnd Veste G. von S. so dañ weyland N. nachgelassener Kinder an diesem Kayſ. Cammerg. confirmirte Vormünder N. N. bringt E. F. G. Vnderthänig klagendt an/ Daß obwol in den allgemeinen Kayſ. Rechten/vnd deß H. Reichs constitutionibus, heilsamlich /wol vñ recht versehē/geord

neg

net/vnd statuirt/officio tutoris incumbere, rationes actus tui conficere & pupillo reddere. vnd dann ehrngedachte G. von S. seines Principals von Anno 75. tutores gewesen / auch nach erst ermelts N. in An. 92 tödtlichem verfahren/obermelte seiner kinder verordnete Vormundt sich der sachen vndernommen/aber biß dahero/ ohngeacht/ von Anwalts Pr. solche zu offtermalen gefordert auch dienstlichen gebettē/ vnd darumb als er nunmehr ab An. 94. maiorennis worden angehalten/ kein rechnung oder einige liefferung aber deß jenigen/so sie hinder sich genommen vnnd haben/beschehen / sondern zu seinem grossen mercklichen nachtheil vnnd Schaden biß anhero gefahrlichen verzogen worden / auch denselben noch vber vielfaltiges tägliches anmahnen vnnd sollicitiren / vmbtreiben vnd von einem zum andern weisen.

Wann aber gnediger Fürst vnnd Herr / die Vormundtrechnung an jhr selbst von rechts vnd gewohnheit wegen gebotten/vnnd da / innmassen dißfalls/dieselbig vnderlassen/ freuentlich vnd gefahrlich zu der Pupillen oder Adulten eusserstem nachtheil/schaden vnnd verderben auffgeschoben würde / ohn einig weiter Erkandtnuß vor straffwürdig vnd rechtmässig zuhalten/ dardurch auch seinem günstigen Principal / ein vnwiderbringlicher schad/vnheyl/vnnd höchste vngelegenheit zugefügt wirdt / vnd für sich also beschaffen/daß E. F. G. Jurisdiction / sintemal die ermeldte gegentheil/gleich Anwaldts Principal dem Reich ohne Mittel vnderworffen/vnd an diesem Kayserlichē Cammergericht zu Vormündern confirmirt/nit allein gnugsam fundirt/ sondern auch Anwaldts günstigem Principal/ die schleunige Hülff Rechtens widerfahren zulassen/ vnnd a præcepto vermög deß 23. ti. p. 2. der Cammergerichts ordnung anzufahen/gantz wol befügt.

Als ist vnd gelangt an E. F. G. Anwaldts im namen obgedachts seines günstigen Principals gantz vnderthenig rechtmässig Bitt vnd begeren/ die geruhen jhme / wider hoch. vnnd ehrnermeldte Herrn Vormunder ein Peenalmandat sine clausula darein denselben bey einer namhafften Geltstraff ernstlich aufferlegt vnd befohlen werde/inn gewisser zeit / seinem Principal vollkömlich rechnung vnd satte redtliche liefferung beneben erstattung deß durch sie verursachten schaden zuthun/ cum annexa citatione ad docendum vel videndum, gnedig zu erkennen. E. F. G. hochadelich militrichterlich Ampt pro administratione iuris & iustitiæ bestes fleiß Vnderthenig anruffendt.

E. F. G.
Vnderthäniger
N. N.

D. cauens de rato & mandato.

Decretum: erkendt in consil. 21. Nouemb. An 1598.

SVPPLICATIO XXVI.

Pro mandato ad reddendum rationes. In causa G. contra G.

HOchw. Fürst/Röm. Kay. Mayst. Cam. Gn. Herr/E. F. G. bringt Anw. der wolgebornen Herrn/ Herren J. von B. G. zu G. in Ehevogtschafft N. nachgelassener Töchtern vnnd Erben ferner vndertheniglich suppliceirendt für/ welcher gestalt weylandt der auch wolgeborne Herr P. G. E. S. etliche iar vor seiner Gn. tödtlichen hinfall/ in Leibs vnd verstands blödigkeit der gestalt gerahtē/dz sein gnadē zur administration d Grafschafft E. S. vnd andern eingehabten Landt vnd Leutē/ nit dienlich noch bequäm gewesen/ derowegen erstlich weiland C. L. von S. demselben zu Curatorn den 19. Martij deß verflossenen 79. jahrs gerichtlich an diesem Kay. Cam. verordnet/ vnd als derselb solche Vormundschafft nit lenger hat tragen noch verwalten können/ sondern derselben per decretum erlassen/Aber dagegen an dessen statt weilandt der wolgeborne Herr/H. G. E. als ein bluts freundt zum general vormünder durch Graff P. Gemahlin/ freundt vnd verwandten fürgeschlagen/auch vor 21. jaren an diesem Kayss. Cam. gebürlich verordnet/vnd demselben/krafft eines sonderbaren/zwischen seiner G. vñ wolermelts Grafen Ehegemahlin den 5. Monats Oct. An. 1580. auffgerichten/vnd den 21. Augusti deß nechst abgelauffenen 81. Jahrs hie iudicialiter bestettigten Vertrags / davon hiebey collationirte Copey gelegt / als einem geschwornen Vormünder/ die administration vnnd verwaltung wolermelts Herrens N. Haab vnd Güter/Landt vnd Leuth/ nemlich der gantzen Grafschafft E. S. deß ampts G. vnd anderm anvertrawt/ auffgetragen/eingeraumbt/vnd befohlen/fernern jnnhalts desselben vertrags vnnd darüber erfolgter bestettigung/ inmassen auch derselb Graf N. solche Vormundtschafft/administration vnnd verwaltung würcklich angetretten / etliche viel jar hero bedienet/verwaltet/ Vnnd ob er wol kurtz vor seinem Endt in schwachheit gefallen/das dannoch (wie Anwalts Principalen anderst nit erfahren mögen) wolgemelts verpflegten Grafen N. Haab vnnd Güter/ Graff. vnd Herrschafft/Landt vnd Leut E. sampt andern stücken/ auch Brieff/ Siegel / Archiuen/ Register / Legerbücher/ Vrbar/ Zinßregister/ zugleich die Mobilia/biß zu deß verpflegten/Todt in sein deß vormünders handen behalten blieben/vñ desselben erben jetzige beklagtē sich darin / wid alle recht vnd billichkeit geschlagen / totam hæreditatem gegen alle gebür biß anher / auch vber gethanes gütlich ersuchen/one daß auch von gemeltem curatore Graf N. oder jemandt einige rechnung beschehen/vnd biß auff heutige stundt vermeintlich einhaben vnd behalten/die Frawē aber vnd Frāwlein deß suppliceanten wolgedachts Graf N. deß Eltern seligen ehelichen Bruders / nemlich auch wolgemelts Graf N. milter gedächtnuß Eheleib-

liche Töchtern vnd verwantinnen / d zeit alle vaterlose/vnd anfangs gar vnbevormundte waisen one hülff vnd beystand gewesen / vnd wiewol denselben folgents weiland Herrn N. N. von d Röm. Kay. May. zu vormündern Verordnet/daß doch dieselben sich zum theil wegen anderer geschäfft/ vnd sonst entschuldigt/vnnd respectiue die Vormundtschafft nit allenthalben & per omnia angenommen/vnd vnlengst darnach allgemach einer nach dem andern todts verfahren / aber nit destoweniger bey jrem leben etwā/ die beklagte vnd dero vormünder als Graf N. Erben vnd einhaber der verpflegten Güter / vmb vorlegung richtiger Inuentarien vnd anderer Documenten / der verlassenschafft beschaffenheit eigentlich darausser zu erfahren/vnd sub beneficio Inuentarii jre pflegtöchtern zu Erbinnen darzustellen / vnd der gestalt die verlassenschafft anzunemmen/jren G. G. folgēts rationes vnd reliqua zuleisten vnd zu erstatten zu vnderschiedlichen mahlen (wie Anwalts Principaln berichtet werden) ersucht/ vngeachtet aber sie gegentheiln deß curatoris Graf N. Erben/dz Anwalds Principaln deß ab intestato defuncti proximi, niemaln in abred gewesen / nichts erlanget/ sondern werden mehrertheils mit vergeblichē nichtigen außflüchten vmbgetrieben. Wann dañ supplicirenden Anw. Pr. angeregter verlassenschafft facultates vnnd gelegenheit bißhero nit eigentlich in erfahrung mögen bringen/gleichwol so viel vernommen / dz in derselbigen ansehenliche liegende vnd fahrende haab/güter/landt/ leut/vnd sonsten gehörig gewesen/ vnnd noch / hingegen aber auch ein schuldēlast auff die verlassene Landt/leut/haab vnd güter behafftet seyn sol / Derwegen vnd auß allerhandt bedencklichen vrsachen / jre G. G. sich anderer stalt/als sub beneficio Inuentarii in denselben nachlaß zu begeben nit für rahtsam erachtet/vnd vermittelst desselben beneficii vnd keiner anderer meinung zu erben sich erklärt/vnd die verlassenschafft/animo anzutretten / ein rechtmessig Inuentarium, seruatis seruandis, so bald sie der güter habhafft werden können/auffzurichten vnd zu machen gemeint/ Aber darzu von wegen vngebürlicher detentation mehrgedachter verlassenschafft/vnd nit vorgelegten vormundtschafft Inuentarii vnd rechnungen/ vnd daher der güter vnwissenheit anderst nit gelangen noch inns Werck richten können/noch mögen/derwegen jnen auch propter impossibilitatem billich kein zeit conficiendi Inuentarii ablauffen noch verfliessen sol (gestalt man davon auch / & de hoc impedimento legitimo bester massen rechtens für E. F. G. protestirn vnd sich bedingen thut) Jn recht aber/vnd deß H. Reichs Policey ordnungen vnd constitutionib. außtrücklich/heylsamlich vñ wol versehē/ dz die curatores vñ administratores minorenniū & similium personarum, den verpflegten/oder jhren Erben getragener administration vnd verwaltung rechtmässige vnd gebürliche rechenschafft leisten/vnd nach geendigter verpflegung reliqua erstatten sollen/ solches auch in recht vnd gemelten sonderbaren Reichs Satzungen/also starck geboten/ Derwegen dann/vnd dieweil die vormundtschafft ludicis autoritate, vermittelst obligationē vnnd vereydter verpflichtung/ rationes & reliqua zuthun anbefohlen/vnd solches als zugleich bonū publicum concernirt/diß orts auch periculum in mora, vnd vnwiderbringlicher schadt (in erwegūg daß die fahrnuß zum theil verderben/ verfallen/ verruckt werden / vnnd sonsten bey der verlassenschafft allerhandt verwirrung/ vngleichheit / verderbung/vndertruckung/versaumnuß vnd anderst dessen man sich ins künfftig nit wol wider zu erholen weiß) höchlich vnd gewißlich ab dem verzug zu befahren/vñ die sach also beschaffen / daß vermög der recht vnd Reichs ordnung tit. 23. part. 2. à præcepto wol vnd billich angefangen könne vnd möge werden/E. F. G. jurisdiction auch nach art dieser sachen vnd von wegen allhie anbefohlner vormundtschafft/ auch daß verpflegter Graf N. vnd desselben verlassenschafft dem Reich one mittel vnderworffen/immassen zugleich die Herren beklagten demselben zugethan / vnnd dann derselbigen auch zwey seind/vnd derwegen die außträge propter causæ continentiam one das nit statt haben können/ So gelangt an E. F. G. klagenden Anwalts/in namen seiner gnedigen Principaln/als deß defuncti vnd verpflegten Graf N. deß Eltern nechste Erben ab intestato vnderthänige bitt vnd rechtlichs begeren/jme wider Herrn N. den Jüngern/so dann Herrn N. beyder Grafen von E. vormünder/ nemlich N. als deß gewesenen vormünders Graf N. vngezweiffelte Erben / welche auch angeregte verlassenschafft noch in handen haben/ ein mandatum sine vel euentualiter cum clausula, ad reddendum rationes & reliqua in gewohnlicher form/oder in euentum, da je solch mandatum wider zuversicht allein nicht erkendt werden köndte/als dann neben demselben citationem ad videndum se immitti, &c. gnediglich zu erkennen vnd mitzutheilen E. F. G. hochadenlich miltrichterlich ampt pro administranda iustitia omni meliori modo vnderthäniglich anruffendt.

E. F. G. Vndertheniger N. N.

Lt. cauens de rato & mandato.

Decretum: Läst man es bey hievor gegebenen Decreten bleiben/vnd sol sich der Supplicant dergleichen supplicierens bey straff nach ermessigung hinfüro enthalten/in conf. 7. Feb. Anno 99. Nota sol pro citatione supplicirt werden & tunc impetrabuntur processus.

SVPPLICATIO XXVII.

Pro mandato ad reddendum rationes & reliqua, &c. In causa VV. Scontra E. S.

HOchw. Fürst/Röm. Kay. Mayst. Cam. Gn. Herr. Ob wol E. F. G. wir vngern bemühen/ sondern beygefügtem Decreto lieber geleben wolten/so treibt vnd zwingt vns doch die höchste noturfft/dieselb mit dieser Supplication nachmaln anzu-

anzulangen/in erwegung daß summum periculum in mora, vnd mir in vnsere respectiue Principaln/an den Beklagten propter moram ordinarii processus wie besorglich / wegen deß Abgangs / vns nicht würden erholen können/ daneben sie Beklagte etliche obligationes in die verlassenschafft/weylandt Graff N. gehörig/vber hoche summen inhanden/vnnd wir an einbringung solches hinderstandts/mit verlierung jetziger zeit guter habenden gelegenheit/gehindert/ dardurch ein damnum irreparabile, wo fern vns nicht durch schleunige Mittel geholffen werden solte/ erleiden werden/zugeschweigen/dieweil wir weder Inuentaria, noch bericht der verlassenschafft in handen/ daß derhalben vnd sonsten durch den verzug/grosse Vnrichtigkeiten/ verwirrung / vndertruckung vnd abgang der fahrnuß hefftig zu besorgen / vnd dahero damnum irreparabile, zu gewarten haben/aber viel præiudicia sehen/daß in Vormundschafft Sachen mandata sine clausula ad reddendum rationes & reliqua mitgetheilt worden /vnd in dergleichen fällen dann auch ferner anzuruffen in Reichs Abschieden erlaubt. So bitten wir Vnderthänig diß ferner suppliciren von vns in vngnaden nicht zu vermercken. Gleichwol/dieweil wir erachten/daß die abschlägige decreta daher mehrtheils entstanden seyn möchten / daß vnser Anwaldt in vorigen supplicationibus etliche ding etwas obscure gesetzt/ vnnd etwan vnnötig hinein gemischt. So können wir nit vnderlassen/ diese fernere Supplication zu vbergeben/ darinn was zuvor obscur gesetzt seyn mag / ferner zu erklären/ vnd folgender gestalt die mängel zu ersetzen/Sagen demnach wir vnderschriebene respectiue für vns vnd vnsere consortes vnnd Principales de mandato & rato cauentes weiter/Welcher massen/weilandt der wolgeborne Herr / P. E. S. etliche jar vor seinem tödtlichen abgang / in solche Leibs vnnd verstandts blödigkeit gerahten/daß er zur administration der Graffschafft E. vnd anderer inhabenden Landt/Leut/Haab vnd Güter/nit dienlich/bequem/noch vermöglich gewesen/derwegen dann weiland der auch wolgeborne Herr N. als ein Blutsfreundt/durch die Freundt zum general Vormünder vorgeschlagen / vnd auff vorgehende bewilligung seyn N. an diesem Kayserlichen Cammergericht wolgemeltem N. zum Curatorn verordnet/ welcher auch als ein geschworner vormünder/die verwaltung der Graffschafft E. deß ampts N. sampt andern mehr deß verpflegten Land/Leut/Haab/vnd Gütern/der Gräflichen fahrnuß / auch Archiuen/Brieff / Siegel/ Vrbar/Zinß/Register/Legerbücher/ vnd anders folgendts würcklich angetretten / eingenommen/ administrirt/bedienet/vñ biß zu sein deß vormünders vnd deß verpflegten tödtlichen abgang der gestalt in handen gehalten vnd verblieben.

Ob nun wol vnsere/in erster Supplication gemeldte respectiue Gemählin vnnd Principales / Weylandt Graff N. deß verpflegten eheleiblichen Bruders eheliche Kinder / vnnd also deß verstorbenen Pflegsohns hæredes ab intestato seind/ sich auch darzu erklärt/vnnd animo die verlassenschafft angangen(doch mit vorbehalt das beneficium Inuentarii zu gebrauchen / vnnd in künfftiger möglicher zeit/ so baldt sie die Güter vnd verlassenschafft davon sie bißher noch keins Hellers werth bekommen mögen / erlangen / auffzurichten) darauff wolgemeldts curatoris nechste Verwandten/die seine verlassenschafft angenommen vnd sich zu Erben dargestelt vnd erklärt/ die auch wolgeborne Herrn/N. so dann Herrn N. Vormünder/Vnnd dieweil N. nun mehr selbst zu seinen Jahren kommen / vmb die/ weder von jhrem Authorn / wolgemeltem N. noch jhnen nicht geleiste rationes vnnd erstattung der reliquorum vnd was zu deß Vormünders handen kommen/ ersuchen lassen/daß doch die gebür darauff in der Güte nicht erfolgen wöllen/sondern von einer zeit zu der andern eludirt/vnd vergeblich vmbgeführt worden. Wann dann in den Kayserlichen Rechten/auch deß Reichs Ordnungen / außtrücklich gebotten/daß ein jedweder Vormünder vnd Administrator / oder derselben Erben / bevorab nach endung jhrer administration/dem verpflegten od seinen Erben/gebürliche rechnung/vnnd reliqua thun/vñ erstattē/vnd darzu per Iudices præcepti ue angehalten werdē sollen/vñ dasselb propter legis & Iudicis authoritatem, eiusq; decretū darin einem jeglichē vormund reliqua zu erstatten/vnd was zu seinen handen komen / widerum zuliefern aufferlegt würd/executionē paratā hat / auch die verweigerung solches alles mit keinē Rechten iustificirt werden kan / boni publici fauor zugleich hiebey vnderlaufft/zu geschweigen/dz diß orts bey der verlassenschafft/vnnd sonderlich der fahrnuß vndertruckung/verderben/verwirrung/versaumnuß/vnd vnwiderbringlicher Schade/ dessen wir vnd vnsere Princ. in künfftigen vns nit möchten köñen erholē/zu befürchten/ derhalben auch summum periculum in mora E. F. G. Jurisdiction aber propter naturam causæ & negotii, vnd sonderlich daß die Verordnung curatelæ an diesem Kay. Cam. geschehen/vnd die beklagten Graf N. Erben/jhrem eigenen allhie gerichtlichem vorgeben nach/dem Reich one: wir vnd vnsere Principaln aber/theils auch ohne/ theils mit mittel vnd worffē (als auß beyliegend Copey citationis, welche einer vō den gegentheiln vns supplicantē newlichen insinuiren lassen/ aber noch nit reproducirt auch vermutlich zu jhrem fortheil nicht reproduciren werden/zu ersehen/)die außträg / auch vber diß alles vmb deß willen quod duo sunt Rei, die sich in diuersis locis auffenthalten/nit statt habē/ gnugsam fundirt/ vnnd gegründet / die remedia paratam executionem habentia, auch vermög der Recht ad hæredes hinc inde transitoria N. N. mich mit N. in Ehevogtschafft vertretten werdē/die andere noch vnverheurate Fräwlin vnsere Principalinnē auch nunmehr maiorēnes vñ für

sich selbsten personam standi in iudicio haben/vñ dz mein N. gemahl sampt dselben dreyen Schwestern/geborne Gräffinnen zu E. als erben von gegentheiln hieselbst gerichtlich erkendt vnd gestanden (wie gleichfalls auß obvermelder beyliegender Copey citationis zu vernemmē) es auch/wie daß die Beklagten deß gewesenen curatoris haeredes seind/vnlaugbar vnnd vnverneinlich ist / So gelägt an E.F.G. vnser vnderthenig bitt/vnd rechtlich anruffen/vns wider wolgedachten Graf N. selbst/so dann N. vormunder N. als deß gewesenen curatoris rechte vngezweiffelte Erben / mandatum sine vel in euentum cum clausula ad reddendum rationes & reliqua in gewonlicher form gnedig zu erkennen vnnd mitzutheilen. E. F. G. Hochadenlich Miltrichterlich Ampt pro administranda iustitia omni meliori modo vnderthenig anruffendt.

Decretum: Last man es bey hievor gegebenen Decretē nochmals bleiben/sonder mögen die supplicanten/ob sie wöllen reproductionem citationis ex l. diffamari erwarten/vnd dieselb geschehe oder nicht/sich als dann darauff gebürlichen Weg rechtens gebrauchen in consio. Martii Ann. 99.

SVPPLICATIO XXVIII.

Pro commissione. In causa VV. VV. B. contra M. B.

HOchw. &c. E. F. G. bringt Anwaldt deß zu K. verhafften W. W. B. von F. S. in krafft seines hiebey liegenden general gewalts hiemit vnderthenig erlangt/daß zu beybringung solcher seiner vnschuld vnd anderer nothurfft / am Fürstl. Zengericht zu K. ein rechtlicher criminal Proceß ist verstattet vnd zu gelassen worden/In dem nun mehr so weit verfahren/ dz die von jhme N. nominirte Zeugen/wie recht/ verhört werden sollen/ zu welchem endt dann der Zentrichter zu gemeldtem K. dem Edlen vnd Vesten N. N. zu N. zugeschrieben/vnnd die Zeugen dem Zentgericht zustellen/ nach laut beyliegender Copeyen schreibens Nu. 1. gezeichnet/gesucht/darauff aber ermelter Juncker von N. wider antwort geben/wie sub nu. 2. originaliter zu befinden/Auß welchen beiden schreiben nun zu vernemmen dz nit allein die hohe freischliche Obrigkeit zu N. zwischen hochermelten F. G. D. vnd gedachtem von N. streittig/ sondern auch dißfalls von dem von N. die Zeugnussen pure & simpliciter verweigert vnnd abgeschlagen worden. Ob wol auch der verhaffte W. B. zu fortsetzung seines Beweiß an ermeldtem Zentgericht/ vmb ein Compaß Brieff/an den von E. H. zu ertheilen angehalten/hat er doch solchen nicht erlangen können/sondern viel mehr auff sein inständig anhalten / so viel nachrichtung bekommen / daß hochgedachte F. G. D. wegen berührts streits der hohen Obrigkeiten / in einige Compaßbrieff nie consentiret/vnd dißfalls viel weniger mit dergleichen Compaßbrieffen zuverfahren dem Zentgericht zulassen vnd verstattet werde.

Weil dann dardurch der Gerichtsproceß/zu mercklichem beschwer deß verhafften / nunmehr gesteckt/den Richtern vnd vrtheilern/ one ordentliche klare beweiß/ solche criminal Sachen zu determiniren vnmüglich fallen thut/ vnd dabey gäntz vngewiß/ob vnnd wann angedeuter streit der hohen Obrigkeit / vnnd das disputat der Compaßbrieff jre endtschafft erreichen möchte/ dahero dann der verhafft N. anderer gestalt nicht / dann durch hülff dieses hochlöblichen Kayserlichen Cammergerichts zu nothwendigem erfordertem Beweiß vnnd endtlichem sententz dißfalls gelangen kan / Vnd damit also hierinnen die iustitia administriret/daneben auch einer od der anderē herrschafft/ so sie zu andern verursacht/ nicht præiudicirt werde/würdt Anwaldts Pr. zu fortstellung/vnd außführung seiner vnschuld/ vnd der lieben iustitien/ auffs höchst gerungen/ermelten streit vnd disputaz der Compaßbrieff / welches der verhaffte an seinen beweiß billich nit zu entgelten / doch beyderseits streittigen herrschafften vnverfänglich / dißmals beyseits zu setzen/vnnd hierunnen die Oberrichter vnderthenig zu ersuchen.

Solchem nach vbergibt Anwaldt beyliegende sub numero 1. signirte allbereit im Zentgericht vberreichte Articul / sampt angehenckter verzeichnuß der Zeugen Namen/ vnd auß anleitung deß Heyligen Römischen Reichs Ordnungen / wie nit weniger der gemeinen beschriebenen Rechten/ vnd derselben bewehrten Lehrer/zu mahl auch dieses hochlöblichen Kayserlichen Cammergerichts vblichen stylo vnd täglichen observantz / in welchē heylsam vernünfftig vñ wol versehen/wie in obangeregten fällen durch diß Kayserlich Cammergericht dem Vnderrichter vnd dem gesteckten theil/ die hülffliche handt gebotten/vñ noui ac necessarii moræque impatientes processus erkendt werden sollen/So ist an E. F. G. Anwaldts an statt vnd von wegen offtgemelts verhafften N. vnderthänig bitten/die geruhē dißfalls pro recepto stylo gewöhnliche commissionem vber obberührte Articul die laut obangemelter nominationes testiū ernante Zeugē zu verhörē / gnedig zu erkeñen/ vñ zu solcher verhor H. Johañ N. d Rechtē/Licentiaten/&c.

ciaten, &c vnnd den H. Paulum Papium, &c. N. Secretariẽ zu N. wonhafftig/als welche frẽder Herrschafft diß falls nit interessirt, zugethan/ dieser sachen durch auß vnuerwandt / vnd sonstẽ vnparteyisch seyn/sampt vnd sonds auß oberzeltẽ vrsachen/zu Commissariis dieser sachen võ Oberrichterlichen Ampts wegẽ zuuerordnen/vñ solche commission fürderlich außgehen zulassen. Hierumb / oder was sonsten nach gestalt dieser sachen fürstendig gebetten werden solt/kõndt oder möcht E.F.G. hochadelich miltrichterlich ampt/vnderthänig anruffende.

Decretum: Erkendt in consil. 28. Iunii Anno 1600.

SVPPLICATIO XXIX.

Pro decernendis alimentis. In causa B. Vxoris contra B.

HOchwürdiger/ꝛc. E.F.G. bringt Anwaldt d' tugentsamen Frawen E.B.G.B. ehlichen Haußfrawẽ Vnderthänig erinderlich supplicirẽt für/Wie dz gedachter seiner Frawen Principalin alle jre zugebrachte dotalicia, paraphernalia vnd andere mehr/von jrer Linien hero/an namhafftẽ ererbtẽ Gütern/documenta vñ anders/als auch ermelts jres Haußwirdts ligents vnd fahrents/ nichts außgenommen / so auch ein ehrliches vnd samptlich viel tausent güldẽ/Gott lob/wehrt auß vorgebenen befelch deß Herrn M. G. F. zu B. durch jrer F.G. beampte der Herrschafft R. allein auß grossẽ neid etlicher jrer Mißgõner/ohne einiges verschuldẽ zwar / die mobilia auß jrer beider Eheleuth eigenthümblichẽ behausung seyn hinweg genom̃en /vñ die immobilia eingezogẽ wordẽ/alles lauter gewalts vnd mit nächt: vnd täglichem einfallen/gestalt an diesen hochlöblichẽ Kay. Cãmergericht deßhalben ein Kayß. Peenalmandat cũ clausula, an hochgedachtẽ Herrn Marggrafen vnd Consorten/den 12. Aprilis verschienen dieses ablauffendẽ 97. jars genedig ertheilt/so gebürlich insinuirt vñ reproducirt/ Aber wegẽ J.F.G. vnd Consortẽ vermeintens eingewentẽ excipirens biß auff heutigẽ tag nit parirt / sond vber alles billich vñ rechtlichs versehẽ / sie damit auffgehaltẽ worden/vnangesehẽ vermög der sonderlichẽ Rechten ne maritus pro vxore &c. da je jhr geliebter Ehenogt/ aller geschöpfften hoffnung vnd jhrem wol wissen zu wid/ an etwas dem bezüchtigten schuldthätig seyn / sie dessen hieran nit entgelten solte. Nichts destoweniger aber dañero in schweren rechts städ stehẽ/vñ deß jrigẽ sich dmalẽ noch wol in etlichẽ jarẽ/wie gegẽtheil es meinen möchte/nit widerumb fähig gemachẽ werdẽ solte. Ob nũ wol in solchẽ fällẽ im Rechten heilsamlich vnd wol versehẽ/daß dergleichen bedrangten vñ geängstigtẽ/ nottürfftige vnderhaltung vnd expensæ seu lumptus litis auß / von vnd ab dem jrigẽ gereicht vnd verordnet werdẽ sollen/in krafft dessen Anwaldts hochbekümmerte Fraw Principalin/sampt jhren dreyẽ betrübtẽ Kindn/so wol schrifftlich /wie auß hiebeyligenden Copien literis A. & B gnedig zusehẽ/als auch mündlich bey hochgedachtẽ J.F.G. vñ gebürliche Leibsvnderhaltung vnd notturfft gebürender Vnderthänigkeit vñ Demut flehentlich gebetten/den bittern Hunger vnd Kumer zubüssen / gerichtskosten zuerlangen vñ den jenigen so jr Supplicãtin in jren nöthen bedienet/gebürliche ergetzung jrer laborn vñ trew zuthũ / So ist doch weniger dañ nichts zuerhebẽ gewesen/ Wiewol nit ohne / dz man in erinderung derselbẽ höchsten billigkeit/d' Supplicantin 13. järigem Sohn H. G. den man auff die Particularschul gen B. geschickt/den blossẽ disch/aber ande keine leibsnotturfft an Kleidern vñ andern dergleichen wie auß beygelegter Copey Fürstlichẽ befelchs lab. litera C. zusehẽ/verordnet vñ folgẽ lasset/ohnerwogen die vbrige zwey Kind /vñ sondlich dz jüngste/ so erst 7. jar alt wordẽ/gleichfalls Anwaldts Principalin/die auß Hunger vñ Kummer/zu diesẽ gefährlichen zeiten vñ grosser Kälte/jrem Ehe vnd Haußwirdt bey die 30. meilwegs elẽdiglich anhero gen S. nach ziehen müssen/die gebürliche leibsvnderhaltung/Kleider vñ anders halbẽ dieser jetzigen Winterzeit/beuorab ebenmässig vorgehalten werdẽ soltẽ / wie sie dessẽ hochbedürfftig vnnd nötig seind/auch wo nicht auß Christlichẽ mitleiden vnd erbarmbt / gutherzige Leut Anw. Fraw Principalin zu jhr vnd jhrer armen vnschuldigẽ Kind blößlichem auffenthalt vñ außkom̃en/ mit fürstreckung notwendigen Gedüchs/ Leinwath/ Bettwerck / vñ dergleichẽ zu haußhaltũg gehörigẽ rahts/dessẽ sie Gott lob in jrer angezogener behausũg ein ehrlichen Vorraht/so auch inmittelst schwebend rechtfertigũg wol verderben möge /vñ andm auff künfftige theure doch danckbare willige vergleichũg die hülffliche hand gebotten hetten / in grossem Hũger vñ Kumer von Frost vnd Kälte verderben müssen. Dieweil dañ gnediger Fürst vñ Herr/ohne weitere erkãntnuß vnrecht/dz Anwalds Principalin für sich vñ jre Kind jre gebürende alimenta, ab jhrer Gott lob so ehrlicher nahrung vnd reichlichẽ Gütern/bey schwebender rechtfertigũg/laut obgeschriebener Rechtẽ nit habẽ solle/also auß mangel jres entzogenẽ heurath/ vñ ander zugehörigen Güter hunger leidẽ/vñ wo nit alsbald hülff vñ verordnũg geschicht/weil die eusserste noht vorhanden/ contra verecundiã sexus ostiatim victum & amictũ für sich vnd jhre Kind zusuchẽ gezwungẽ werdẽ will/viel weniger jrer angezogener rechtfertigung halber notwendige sumptus litis außrichten /dardurch sie dañ ermelte rechtfertigung, ppter aduersæ partis potẽtiã zuuerlassẽ vñ rechtloß zustehen/jres zugebrachtẽ Vätterlichẽ vnd Mütterlichen Guts mangelẽ/vnd also im ellendt vmbziehẽ genötigt/ Als gelangt an E.F.G. an statt seiner Principalin Anwaldts gantz Vnderthänige vnd hochfleissige bitt jhr Clägerin vnnd jhren Kindern auß angeregten Gütern / So zwar auff dißmals / Weil jhr Principalin / ueben jhres Ehewirdts Barschafft

schafft Kleider/ Kleinoter/ Silbergeschirr/ Brieflichen sachen/ vnd anderm/ so bey den vielen täg: vnd nächtlichen einfällen/ auß jhrem Hauß hinweg gerafft/ vnd nichts inuentirt worden/ eigentlich nit können/ wie billich/ specificirt vnd dargethan werden/ notwendige alimenta vnd expensas seu sumptus litis, biß zu Erörterung vnd Außtrag berührter rechtfertigung ex officio gnedig zuuerordnen vnnd reichen zulassen/ gnedig zu erkennen vnd mitzutheilen/ hierüber E. F. G.

Decretum: Erkendt in consil. 12. Decembris Anno 1600.

Mandatū ad nominandum Curatorem ad litem cum clausula. In causa H. VV.
von G. *contra* C. C.
von G.

WIr Rudolff/ ꝛc. vnserm Kay. Ca. hat N. N. fürbringen lassen/ was gestalt er wider N. von G. dein Vatter wegen vnrechtmessiger gefärlicher theilung vnnd abpracticirter anererbter Vätterlichen güter in rechtfertigung erwachsen/ Nach dem aber ermelter dein Vatter 3. Nouēb. Anno 90. tods verfahren vnd B. von S vnd N. vōM. sich der tutel vnd curatel so wol deiner Person als Güter zuuerwalten angemaßt/ sich aber von der oberhandt noch zur zeit weder zu Vormündern noch Curatorn bestettigen lassen/ vnd daher erfolgt/ daß er Supplicant wider dieselbe citationem ad reassumendum außzubringen verhindert worden.

Dieweil dann er durch solche schlüpfferige nit bestettigte Vormund vnd curatel verwaltung/ an prosecution seiner sach befehrt vnd du nümehr so dē 9. Aprilis Anno 80. der weniger zahl geborn/ vber die 18. Jar deines alters erreicht/ auch zu recht versehen/ vnd an berührtem vnserm Kay. Cammergericht respectiue vsitati styli, dz die tutores vnd curatores sich zu Vormündern bestettigē/ oder die minderjärige Curatores ad litem begeren vnnd auff den nohtfall den minderjärigen zuerscheinen vnd Curatorem ad litē zubegerē mandirt vnd gebotten/ jnen Curatores ad litem ex officio verordnet werden sollen/ Auch er Kläger vnd du als freye vom Adel im Lande zu F. vns vnd dem Reich one mittel vnderworffen/ also vnsers Kay. Cammergerichts/ daselbst die Hauptsach rechthängig iurisdiction fundirt/ Solchem nach vmb diß vnser Kayserl. Mandat angeruffen/ auch erlangt/ ꝛc. Hierum̄/ so gebietē wir dir/ ꝛc. vñ wollē dz jnnerhalb/ ꝛc. an mehr berührtē vnserm Ka. Cammerg. einen Curatorem ad litem ernennest/ vnd denselben zuuerordnen bittest vnd begerest/ ꝛc.

Decretum: Ist gebetten Mandat jedoch cum clausula erkendt/ in consil. 13 Ianuarii Anno 99.

SVPPLICATIO XXX.

Pro citatione ad videndum se immitti ex l. fin. C. de ed. D. Adr. toll. In causa H. M. P. Erben contra C. P.

HOchwürdiger/ ꝛc. E. F. G. bringt Anwaldt/ der Edlen J. vnd B. Gebrüdere von B. V. von der L. vnd derselben verodneten Vormunds vnd Curatoris ad litem, J. V. Amptmās zu D. Vnderthänig supplicirt für vñ an. Wie daß weilandt der auch Edel/ H. M. P. zū W. am 21. Octobr. Anno 92. ein Testament vñ letzten Willē/ wie solches auß dem hiebey kommenden von jme Testatorn geschriebenē/ auch benebē Notario vñ darzu erbettenē Zeugen vnderschriebenē Original vnuersehrtem publicirtem Testament litera A. mit mehrerm zuuernemen/ auffgerichtet/ vnd in demselben weilandt seinen Brudern den auch Edelen O. vnd dessen Sohn H. P. alle selige/ zu seinen rechten warhafften Erben gesetzt vnd constituirt, mit der Maß vnnd Bescheidenheit/ wo fern jetzt gedachter O. vnd H. Vatter vnd Sone/ one Leibserben von dieser Welt scheiden würden/ dz alles das jenige beweglichs vnd vnbeweglichs/ so jnen mehrgemeltē O. vnnd H. Vattern vnd Sohn den P. bescheiden vnd legirt/ an obgemelte Anwalts günstige Junckern Principaln vnd weyland H. G. L. zu W. als samptliche seine deß Testatoris Schwester Söhne/ vnd jre warhafftige Leibserben in dem Stammen/ verfallen vnd verwirckt seyn solten/ Wie er solches jnen also bahr damit bescheiden/ legirt/ vnd sie demselbē O. vnd H. selig zu warhafften Erben substituirt, Vnd alles also nach seinem todt vnuerändert verlassen vnd bestetigt hat.

Dahero Anwalds günstige Junckherrn Principalen/ auff offternents letzlebenden H. P. one Leibserben/ auch jres mit substituirten nechstgemelten H. G. L. vñ deß Testatoris Wittibin seligē erfolgt tödlich verfahren/ derē Erbschafft sich/ wie billich/ würcklich zu vndersangen vnd stande.

Wann aber der auch Edel C. P. als agnatus deren inn Testamento specificirter, vnnd in die Erbschafft gehöriger Häuser/ Güter vnd zugehörung halben sich/ wiewol gantz vnbefügt/ one einigen Grundt oder Schein rechtens/ anmaßlicher Sprüch berühmen vnnd verlauten lassen wil/ Derowegen Anwaldts günstige Junckern Principaln/ sich der allgemein beschriebnē Rechten versehenlich/ welchen nach die instituirte vnd deren substituirte Erben/ wann die dispositio vnnd deß Testatoris verordnung richtig/ wie diß falls einiger mangel nicht verhanden oder angeben werden kan/ casus substitutionis etiā extitit inn alle deß Testatoris Haab vnnd Güter/ wie die derselb eingehabt/ vnnd tempore mortis gewesen seyn/ ex liberali beneficio L. fin. C. de edicto D. Adriani toll. immittirt vnd eingesetzt werden/

sollen zu gebrauchen gemüssigt / Nun gleichwol ist es vmb diese Erbschafft also bewandt/daß die güter theils im Hertzogthum M. B. theils in P. also sub diversis iurisdictionibus gelegen/derentwegen derselben superior, so E. F. G. vñ diß hochlöb. Kay. Cammer. on zweifflich ist/ sonderlich da auch in gegenwertigem fall/ wegen eins erbstücks deß Hauß vnd Stättleins W. zwischen gerührten F. Häusern strittig/vnder wesen der beyden Fürsten Jurisdiction vnnd territorium dasselb gehörig streittig/E. F. G. adiert werden muß/also dieses Kay. Cam. Jurisdiction fundirt vnnd wol gegründet ist. Gelangt vnd ist demnach an E. F. G. Anwalts vnderthänig hochfleissig bitt/seinen günstigen Junckern Principaln wider besagten E. P. citationem ad videndum se immitti, ex d. L. fin. C. de edict. D. Adr. toll. gnedig zu erkennen vnnd mitzutheilen. S. F. G. hochadelich miltrichterlich ampt bestes fleiß vnderthänig anruffendt.

Decretum: Erkendt den 12. Septembris An. 1600.

SVPPLICATIO XXXI.

Pro citatione ad assistendum liti & causæ, & constituendum Procuratorem. In causa M. von L. contra M.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. May. Cam merrichter/gnediger Herr/E. F. G. bring ich als Anwald der Edlen vnd Tugentsamen M. vnthäniglich vor / Was Gestalt jetztgemelte meine Principalin/auff vielfältig anhalten / der samptlicher adenlicher vnnd vnadlicher N. N. erbholtzrichter daselbst der gemeinden vnd Statt N. so an vngebürlichen örtern/auff gerührten marcken angetroffen/zu erhaltung derselben freyheit/vnd verhütung weiteren Schadens / durch die vereydete Forster etliche schaaff pignoriren/ vnd an den gewöhnlichen ort hinbringen lassen / vnnd daß darauff gedachte von N. vnderstanden (wiewol ohne einige füg) von dem Herrn Officialen zu C. angemaste mandata ad restituendum huiusmodi pignora nebē andern Processen auß zubringen/ gemelter Herr Official aber auff meiner Principalin gethanen bestendigen bericht/ vnd der Churfürstlichen C. regierung außgangenē befelch / die sach an das Holtzgeding obgemeldter M. vnnd dreyer Marcken remittirt vñ hingewiesen/darab die von D. hiehero an E. F. G. vnd diß hochl. Kay. Cam. vermeintlich appellirt/vnd Anwalts Principalin allein hiehero citirē lasse. Dieweil aber solche sach berührte Anwalts Principalin allein nit/sondern wie obgehört die samptliche marckgenossen mit berühren thut/vnd principaliter angehet/ auff welcher anhalten die Schaf (wie gemeldt) pignorirt worden/dieselbe auch gedachter Wittibin in diesem beyzustehen versprochen/Inmassen E. F. G. auß beygelegtem mit A. signirtem vnd subscribirtem schein etlicher Adelicher Marckgenossen gnediglich haben zu ersehen/ solchs auch an jme selbst billich vnd rechtens/vt quod pro communi vtilitate volentibus omnibus factum est, communibus etiam expensis sustineatur. Derwegen an E. F. G. Anwalts vnderthenige hochfleissige bitt/dieselb wöllen gerührter meiner Principalinnen ein citation ad assistendum liti & causæ ad constituendum Procuratorem N. N. als inn gemeldtem schein benandte/vnd sonst ins gemein alle andere Interessenten vnd Marckgenossen/in gewöhnlicher form gnediglich erkennen vnd mittheilen. E. F. G. Hochadelich Miltrichterlich ampt darüber vnderthänigs höchstes fleiß anruffendt.

E. F. G. Vnderthäniger N. N.
Lt. cauens de rato & mandato.

Decretum: erkendt in cons. 6. Martii Ann. 96.

Commissio ad recipiendum rationem tutelæ à tutoribus reddendam. In causa N. contra N.

WIr Rudolph/ꝛc. entbieten vnsern vnnd deß Reichs liebē getrewē H. vō S. C. B. H. von R. L. von B. vnd W. von R. H. vnser gnade vnd alles gutes Liebe getrewen/vnserm Kayſ. Cam. haben vnsere vnd deß Reichs liebe getrewen/ H. B. von R. W. von R. H. als neben weilandt H. von W. S. vnnd H. H. von R. an demselben vnserm Kay. Camm. weilandt A. von R. nachgelassener Kinder mit namē N. verordnete vormünder supplicirent vorbringen lassen/ Nach dem jhr elteſter Pflegsohn M. B. von vnd zu H. R. sich zu weyland B. von R. hinderlassener Tochter M. verruckter zeit ehelichen verheuratet/ darauff sie jhm in krafft vnder den freyen vom Adel S. krayß allgemeinen vblichen herkommens vnnd gebrauchs dieweil er one das pubertati proximus, seiner Gütter liberam administrationem vbergeben/dahero zwischen beyden gebrüdern/am Erb vnd Grundtheilung/wie sie dann ein solches allbereit dick vnd vielmahlen an sie die Vormünder selbsten begert/ fürgenommen werden solte/vnd müste/vnnd sich in alle wege zuvor gebüren wolte / dz von ermelten vormündern solcher vnbefohlener vnd biß dahero administrirter pflegschafft halber gebürende rechē schafft beschehe. Dieweil aber sie die Vormünd eines hohen alters/mit jrē eigenē täglichē geschäfftē vielfältig vnd also beladen / dz jnen eigener person an vnserm Kay. Cam. zu erscheinē hoch beschwerlich/als haben sie vns dato den 3. tag deß monats Martii nechſt/auff jr vnderthenig begerē vnser Ka. cōmission erlägt/aber in mittelſt H. vō S. ein mitverordneter cōissari verstorbē/habestu vō S. vñ C. B. in angefägener rechtūg nit fortschreittē wöllē es werde dañ an deß verstorbenē statt einand verordnet/als ist auff euch beyde L. vō B. vnd W. von R. H. neben auch andn diese vnsere newe cōmission/auff der supplicanten vnderthenig begerē/vns

dato

dato diß erkendt worden. Derowegen geben wir euch sampt vnd sonders gewalt/von Röm. Kayſ. Macht. auch Gericht vnnd Rechtswegen hiemit befehlent/daß jhr fürderlich auff einen darzu bestimbten tag vnnd gelegene malstadt/obbenandte vormündere vñ jre pflegsöhne vor euch zu erscheinen beschreibet vnd erfordert/jre rechnung getragener Vormundtschafft/gegen auffrichtigen hievor verfertigten Inuentarien wie sich gebürt mit fleiß anhöret vnd beleget/auch der liefferung beywohnet/vnd was sonsten die nothurfft erfordert/verfüget/auch was jr befindet/ob es not were/vnd die vormündere sich mit jren Pflegsöhne in allem selbst nit gütlich vergleichen möchten/zu fernere nachrichtung vnserm Kayſ. Cammer. deßhalben gnugsamen vnnd gründlichen bericht zukommen lasset/Daran thut jhr vnsere ernstliche meinung. Geben Speyr 18. Nov. 1585.

Hierauff haben die verordnete Commissarii die Vormünder vnd Pflegsöhne für sich beschieden/die Rechnung angehöret/belegt/vnd der liefferung beygewohnet/vnd deßwegen jhre Relationes dem Kay. Cam. zugeschickt/vnd darauß mandatum ad quietandum die Vormünder begert/ꝛc.

Citatio ad videndum se incidiſſe in pœnam priuilegii. In cauſa D. S. D. contra E.

WIr Rudolff/ꝛc. entbieten vnserm vnnd deß Reichs lieben Getrewen/Rahtsmeistern/Bürgermeistern vnnd Raht der Statt E. vnser gnad vnd alles guts/Liebe getrewen/vnserm Kay. Cammergericht hat der Ehrsam gelehrte vnsers vnnd deß Reichs lieber getrewer D. S. D. der Rechten Doctor suppliciendt anbracht. Wiewol vermöge deß Heyligen Reichs auch anderer beschriebenen Rechten/so wol von vralten Königen vnd Kayſern/auch allen Ständen deß Heyligen Römischen Reichs approbiertem löblichen herkommen/daß kein sonderbarer Reichs standt/es were Churf. Fürst/oder andere/so wol mittel als vnmittelbare Stätt vnd Flecken/die Kayſerl. sanctiones, vnd propter beneméritа etlicher ertheilte priuilegia, zu disputiren/denselbē jchtwas zu wider zu handlen/oder zu schmelerung fürzunemmen/gemächtigt/sonder ein jeder Standt trafft geschwornen schuldigen gehorsams/solche in seinē würdē vñ würckungen/insondheit da solche von höchstgedachtē Kayſern/ohngebettē/auß lautern gnaden/& non per falſas preces, vñ wol verdienter dingen willen gnedig ertheilt/vnd welche Personen vor andern damit begnadigt worden/bleiben zulassen schuldig/im fall aber etwas denselbē de facto entgegen vñ zu wider fürgenommen/oder ins Werck gerichtet/solches als thätliche Eingriff so an jhnen selbest nichtig vnnd vergreifflich/nicht allein abzuschaffen/sondern auch die vergreiffende inn die den Priuilegien einverleibte Peen eo ipſo gefallen vnnd darinnen zu declariren seyen.

Wiewol auch wahr/daß er Kläger/den 29. Martij Anno 65. von Weylandt vnserm geliebten Herrn Vatter vnnd Vorfahren Kayſer Maximiliano dem zweyten/höchst vnnd miltseliger Gedächtnuß/vmb seiner getrewer geleisten dienst willen/ex proprio motu vnnd ohn einige deß wegen geleiste Bitt/aller gnedigst begnadet worden/von allen Gerichten/außgescheiden jhrer Kayſ. May. oder deren vnd deß H. Reichs Cammergericht/oder wem es ihre Kayſ. May. sonsten committirn vnd befehlen würde/exempt vnnd vnladloß zu seyn/Inmassē er auch hierüber in höchst gedachter Kay. May. vnd deß H. Reichs sonderbaren schutz/schirm/verspruch vnnd vertheidigung sampt allen den seinigen/vnd jrer allerseits Haab vnd Güter genommen/alles Buchstablichen einhalts mehr berührts Kayſerl. Priuilegij/Dañenhero er auch billich vnd von rechts wegen vber seine habende begnadigung weder an Leib/Haab noch Gütern vernachtheilt worden seyn solte/Daß doch dessen alles vngeacht/vnd vns zu sonderm spott vnnd schimpff/auch habenden Priuilegio zu höchstem abbruch/jr jetzt regierende Burgermeister vnd Raht der Statt E. vngeacht vnd vnerwogen/euch solch Priuilegium Anno, &c. der weniger zahl 69. der gebühr insinuirt worden/auß sonderbarem gefasten neid vnd Haß/vñ wē vermuhtlich/deßwegen/daß er sich gleich andern gehorsamen Bürgern/vermög vnserm lieben N. vnd E. F. zu M. geleister pflicht vnd Eydt schuldtbahrer massen mehr zu gehorsamen/als jhme anderer widerspennigen intention vnd meinungen gefallen lassen wollen/jhnen offtmahls dermassen molestirt/daß er auch die Sach an andere ort für sich selbst/vnd seine söhne/anzubringen/fürnemmen müssen/insonderheit den 5. May. jüngst als er D. S. D. von H. in S. widerumb nach Hauß zu langē sich auff den weg gemacht/dem E. Statt thor sich genähert vnd einfahren wollen/hettet jr durch ewere Befelchhabere verschlagener weise ex machinatione non vſque adeo bona, jhme die Thor so wol vor der Nasen zu schlagen/als seinen Sohn W. vber alles Rechts erbieten vnnd seiner Priuilegien allegiren, in dicta cauſa vom wagen reissen/In die Thorstuben schleiffen/hernach durch Träger vnd Scherganten auff das Rahthauß führen/vnd in gefengnuß/die S. Stuben genandt/steckē lassen/alles wid angezogene habende Priuilegien (deren er W. so wol als seyn Vatter vehig) auch ohne vorgehende beschuldigung/anklag vnd verhöre/jnen allda acht gantzer tag sitzen/letzlichē aber als er Kläger auff die vrsach/zu gleich auch seine erledigung reſpectiue getrungē/pro operculo geübts gewalts/für eine maulschellen/so seinem Klägers Diener durch angeregten W. S. D. welche er vmb klaffens vnd vngründtlichen hin vñ wid tragens willēs/dardurch grosse diſſentiones vnd pericula erwecket hetten werdē mögen/wol beschuldet/widerfahren/ein dictum jme nicht allein prætenſiue zu imputirn/euch bearbeitet

arbeitet/sondern auch ohne erlegung 10. Pfundt Gelts / auff freyen Fuß zustellen vermeinter Obrigkeitlicher massen / jedoch weniger als mit Recht verwegert/daran auch vnersättigt/zur Anzeig wie gering jr die Kayſ. Priuilegia zu halten gewohnet/vnd zuerweisung mehrern Schimpffs vnd Spotts / mit benennung alles Geleyts jhne Klägern one einige rechtsame/sondern viel mehr auß erst gesetzter vermuthlicher Vrsach/beneben den seinigē anderwerts sich nider zulassen / durch Glübt vnd Handtrew mit höchster schmälerung seiner Ehrē/so viel an euch tränglich angehalten vnd gezwungen/vnd da er nicht gleichsam heimlich auß der Statt sich begebe / etliche jhne wider zu lieffern vnd zu renuntiation aller Spruch vnd Forderungen die er wider euch haben möchte/wie zur Noth erwiesen werden möge/anzuhalten geordnet/ dannenhero er erheischender Notturfft nach coram ordinario die Sach anzubringen/ vnd gebürliche peenfällige Erkandtnuß mit vorgehender Ladung zu bitten vervrsacht/ Wañ nun solch thatlich beginnen / nicht allein den Kayserlichen Priuilegien / quæ sarta tectaque conseruanda sunt, gantz vergrieff / vnd abbrüchlich/jhme Klägern neben den seinigen zum höchsten verkleinerlich vnd nachtheilich / vnd jhnen das Recht nicht allein abgestricket/sondern auch saluus conductus wider das priuilegium benommen / vnd aber wir allein oder vnser consistorium imperiale super priuilegiis Imperatoris zuerkennen / inn gleichen Fällen auch an vnserem Cammergericht jederzeit nothwendige Proceß erkendt worden seindt. Solchem allem nach vmb diese vnsere Kayserliche Ladung wider euch zuerkennen vnd mitzutheilen / in vnderthänigkeit anruffen vnd bitten lassen / in massen jme dieselbige an heut dato / jedoch suo periculo erkendt worden ist / Hierumb so heischen vnd laden wir euch von Römischer Kayserlicher Mayestät/ auch Rechts vnd Gerichts wegen hiemit / daß jr auff den 30. Tag den nechsten nach vberantwortung oder verkündigung dieses Brieffs / denen wir euch zehen für den ersten/ꝛc. 10. für/ꝛc. erscheinet/zu sehen vnd hören / euch vmb oberzehlter eygenthatlichen vnfreundlichen verhandlung willen/in die Peen dem angezogenen Kayſ. priuilegio Schutz vnd Schirm brieff einverleibt gefallen seyn/mit Vrtheil vñ Recht sprechē zuerkeñen vñ erklärē/ od̄ aber bestendige erhebliche in Recht begründte Vrsachen/da jr einige hettet/warumb solche Erklärung nicht geschehen solle/dargegen wie sich gebürt fürzubringen/ darauff der sachen vnd all jhrer Gerichtstägen vnd Terminen biß nach endtlichem Beschluß vnd Vrtheil außzuwarten/Wann jr kompt vnd erscheinet alsdann also oder nicht/so würdt doch nicht desto weniger auff deß gehorsamen Theils oder seines Anw. Anruffen vnd Erfordern hierinnen im Rechten gehandelt vnd procedirt/wie sich das seiner Ordnung nach gebürt / Darnach wisset euch zurichten. Geben Speyer den neunten Augusti/Anno 1591.

Copia citationis per edictum. In causa G. contra G. creditores.

WIr Rudolff/ꝛc. Entbieten N. N. allen vnd jeden vnseren vnd deß Reichs lieben getrewen M. G. Bürgers zu S. creditorn vnser Genad vnd alles gutes. Liebe getrewe/ vnserm Kay. Cammergericht haben ermelter G. für sich/so dann G. F. auch Bürger zu S. als verordneter vnd geschworner Curator seiner Schwester M. gedachtes M. G. ehelicher Haußfrauwen supplicirendt für vnd anbringen lassen. Ob wol er M. G. hiebeuorn einen stattlichen Hädel vnd Gewerb/so wol mit auß als jnländischen Kauff vnd Handelsleuten lange Jahr hero gefürt/ dardurch jnen Gott d' Allmächtige also gesegnet / dz er nit allein auch seine creditores richtig vnd zu satten genügen jederzeit befriedigen können / Sondern auch vber das/sein stattlich außkommen vnd Nahrug/wie männiglichen zu S. vnd anderswo kund vñ wissend/gehabt hette/dz doch nunmehr ein geraume Zeit hero durch die langwirige F. vñ newliche E. Kriegßempörung/solch sein Gewerb nicht allein mehrer theils verhindert/sondern auch die bey der F. Kauffleuten zu P. L. vnnd an andern Orten außstendige vnnd außländische grosse Schuldē nit eingebracht werden mögen / in massen er derselbigen noch heutiges Tages in Mangel stehen müsse/dadurch er dañ dermasse bey euch in schulden vertieffet worden/daß jm dieselbige also bald auff einmal abzulegen vnnd zu zahlen vnmüglich/derowegen er mit euch zu theil jnnerhalb 4. Jaren/ zubefriedigen accordirt, der gäntzlichen Hoffnung/ es würde die Statt N. deren er auch mit einer namhafften Schulden verbundē/auch auff sein hochfleissiges Bitten vnd Anhalten/ in einen solchen billichen accord vnnd Außstandt/ Sintemal nach verleihung Göttlicher Gnaden an Wahren vnd außstehēdē Schuldē/so mehrer Theil gewiß vnd gut/ so viel noch vorhanden/dz wo jhme billiche vnnd leitliche Termin vnd Ziel dieselbige einzubringen vergont werden einem jeden die Zahlung darauß zu völligem genügen erfolgen könnē/groß günstig bewilliget haben/Dieweil sie aber vber alle Zuuersicht vnd Hoffnung sich nicht allein in eine billiche Vergleichung nit einlassen wöllen/ sondern beym Raht der Statt S. durch ein Schreiben / dessen Innhalt er G. auff den heutigen Tag nicht erfahren mögen/zu wegen bracht/Daß gedachter Raht zu S. seiner G. vnverhört/in nechst verschienener S. Weynacht Messen zugefahren/vnnd in den Schuldthurn zu werffen sich vnderstanden / doch wegen seines Leibes Blödigkeit / in seinem Hauß vnnd Siegbetth verstricken/ mit Soldnern bewahren alle seine vnd seiner Haußfrauwen Haab vnnd Güter als baldt inuentirē/zuschlagen/verpitschtren/vnnd in Summa jhme sein Gewerb gantz

vnd gar nider legen lassen/dahero jhm die vngelegenheit ferner entstanden/daß grosse Postē /so in dieser vergangener S. Messe jhme erlegt werden sollen/außblieben/vnd vmb das sein Gaden vnd Gewerb versperret gewesē/die Leuthe so alle wege mit jhm contrahirt/vnd erst angedeute restirende Posten entrichten sollen/sich seines Vnglücks zu jhrem eigenem einzigen Vortheil gebraucht /jre Gelegēheit zu anō gewēdet / vñ vmb solch bahr Geldt jhre Notturfft eingekaufft. Wann nun er G. in diesen Schuldē last/durch angeregte lägwirige vnd verderbliche Kriege/wie auch erlittene Schiffbruch/vnd andere Vnglück/wie die jhme zuhanden gestossen/ vnd ein jeglicher täglich zugewarten habe / gar nicht aber propria culpa, fraude, aut dolo, siue ex proposito geführt worden/ wie jhme dessen menniglich zu S. ja seine Creditores selbsten Zeugnuß geben müssen/nunmehr aber/da jhme schon nachmals von euch den Creditorn gewisse Termin zur Zahlung vergünnet werden solten / wegen deß widerrechtlichen/ganz præcipitanter, vñ darzu in der grossen Messe/da allbereith die meisten Kauffleuthe/auß allen Nationen beysammen gewesen/vorgenomēnen/vnd von der Statt N B. verursachten Innfals/dardurch jhm dañ sein Gewerb vnd Credit/damit er sonsten (wie je die andern Creditores, denen dieser Innfall zum höchsten mißfelt / selbsten bekennen) mit der Hülffe Gottes ein ansehenlichs vnd stattliches gewinnen/vnnd seine Creditores ehe/ vñ mit grösserm Nutzē ehrlich vñ redtlich wol hette befriedigen können / nicht allein zu S B. sondern auch in andern fürnemmen Städten dermassen zugeschlagen / vnd nidergelegt / daß auch seine gute anstehēde richtige Schuldē / biß daher vnrichtig vñ vngewiß gemacht wordē/vnmüglich fallē thut sich deroselbē Schuldē zuentschlagē/da durch er dann ad flebile cessionis beneficium, welchs die Recht einem jeden / so nicht vorsetzlich/sondern per casus fortuitos, vim maiorem siue infortunium in grössere Schulden / als sich sein vermögen erstrecket gerahten / miltiglich zulassen vnnd vergünnen / wofern er nicht in stetter Gefängnuß enthalten bleiben wollen / genöttiget vnnd getrungēn werde/seiner Ehelichen Haußfrauwen Haab vnd Güter aber / so sie jhme jhrem Haußwirth zubracht/stante matrimonio ererbet / oder sonsten mit rechtmässigem Titul/vnnd gutem Glauben vberkommen/vnd jhr eigenthümblichen verfangē/die sich auff 20000. vnnd 400. Floren / wie im fall der Noth auß der Eheberedung auch richtigen Inuentarien/ vnd Documenten in continenti erweißlich /belauffen thun / in obgedachtem Handel gestecket mit seinen Güttern confundiret / vnnd von offt gemeltem Raht zu S B. mit eingezogen worden/ welche dann billich vnd von Rechtswegen à bonis mariti separiret / vñ jhr für allen dingen vorbehaltē werdē sollen Vñ aber die Creditores, als welche hin vnnd wider im heiligen Römischen Reich gesessē vieler vnderschiedlicher Herrschafften vnd Gerichtszwangē vnderworffen/also vnsers Kammergerichts Iurisdictio ex continentia caulæ gantz wol fundiret vnd gegründet sey/ Derowegen sie Supplicanten vmb diese vnsere Kayserliche Ladung zu S B. N B. vnd F. in offener Edicts weise anzuschlagen / zuerkennē/vnd mitzutheilen vnderthänig anruffen / vnnd bitten lassen / als jhnen dieselbe auff heut dato erkendt worden ist. Hierumb so heischen vnnd laden wir euch alle vnd jede auff den 24. Monats Martii, negst künfftiglich / den wir euch für den ersten/ꝛc. an demselben vnserm Kayserlichen Cammergericht erscheinet / zusehen vnnd hören angedeute vorhabende Cession vnd Abtrettung auch Separation vnd Absonderung der Gütter/wie Recht/ geschehen vnd vorgenommen werden / oder aber erhebliche gegründte Vrsachen/ob ir einige hettet warumb solches also nicht erfolgen solle / gebürlich fürzubringen / darauff der Sachen vnd allē jhren Gerichtstägen vnnd Terminen / biß nach endtlichem Beschluß vnd Vrtheil außzuwarten / Wann jhr kommet vnd erscheinet/alsdann also oder nicht / so würdt/ꝛc. Wir setzen vnd wöllen auch / von berührter vnser Kayserlichen Macht / daß diese vnsere Kayserliche Ladung an obbestimpten Orten/ also in offener Edicts weise angeschlagen vnd verkündt / euch alle vnd ein jeden insonderheit gleicher massen / als ob euch die vnter Augen/oder in euwer gewöhnliche Behausung vberantwortet / oder verkündet worden were/binden soll/Nach dem allem wissē euch zurichten. Geben Speyer den 28. Febr. Anno 95.

Copia Mandati & Citationis. In causa Deß Kayserlichen Fiscals *contra* H. H S. vnd D S. H B. D M.

WIr Maximilian / der Ander/ꝛc. Entbieten dem Durchleuchtigen Fürsten H. F. S. R. D. vnserem lieben F. O. vñ O. Auch dem Hochgebornen A vnd J. Herzog zu S. H S. ꝛc. vnserem lieben Oheim vnnd Fürsten/ So dann den Ehrsamen vnsern vnd deß Reichs lieben Getrewen B M. vnnd Raht der Statt H B. vnser Freundtschafft/Gnad / vnnd alles Gut/Durchleuchtiger Fürst/besonder lieber Freundt / Hochgeborner lieber Oheim vñ Fürst/auch Getrewen/ Vnserem Kayserlichen Cammergericht hat der Ehrsam/gelehrte vnser/vnd deß Reichs lieber getrewer M V. Lehrer der Rechten/vnsers Kayser. Camergerichts Procurator Fiscal/ Ampts halbē supplicirendt fürbringen lassen / Wiewol in gemeinē beschriebenen Rechten / auch vnser vñ deß H. Reichs Ordnungen vnnd Abschieden/vnder anderm heilsamblich vñ wol versehen / notirt/gesetzt vnnd verbotten sey / etwas so dem H. Reich an seinen inhabenden Rechten vnd Gerechtigkeiten/auch den Rechthangenden Sachen/so ördtlicher weiß an ermeldt vnser Kay. Camergerichts

erwach-

erwachsen/vnd daran noch vnentscheyden schweben/nachtheilig verhinderlich seyn/oder auch prę judicirn möchte/fürzunemmen oder anzustellen/ Wiewol auch nach außweisung dessen im nechst verschienē 48. Jar auffgerichtē Reichs Abschied/ durch damals gewesenen Kayserlichen Fiscal ein Rechtfertigung gegen euwer Freundschafft vnd Liebden als Hertzogen zu H. von wegen angemasster vermeinter exemption vnd außziehens/ vnser vnd deß H. Reichs Statt H. B. ordentlicher weiß/bey berürtem vnserem Cammergericht angestelt worden/wie dann solcher exemption Sachē Proceß noch heutiges Tags vnerörtert rechthängig/vnd in seinem ordentlichen Fortgang ist/ Wiewol auch in dē jüngsten zu Augspurg gehaltenē Reichstag publicirtē Abschied/vnder andern außtrücklich verordnet vnd versehen/auff dz die damals durch Churfürstē/Fürsten vnd gemeine deß H. Reichs Stände bewilligte eylende Türckenhülff/auff eines jeden Standes Anschlag desto williger geleistet vnd bezahlet würde/daß die Stände/so durch andere außgezogen vnd nicht in possessione vel quasi libertatis seyn/ein jeder neben anderen Ständen seine angebürende anlage/vermög deß Reichs anschlag/selbst entrichten sollte/doch den exempten oder außziehenden Ständen in anderen Fällē an jrer Gerechtigkeit nichts benommen/Jedoch so lange jne vnseren Procuratorn Fiscal Ampts halber glaublich an/ wie er dañ dessen auch in gewisse Erfahrung kommen/dz solches alles/wie obstehet/vngeachter vñ vnerwogen/ewer Freundschafft vnd Liebden als Hertzogen zu H. kurtz verschiener Tage jhre ansehenliche Rähte in gemelte Statt H. B. geschickt/ daselbst die jüngst bewilligte Türcken Hülff vnd Stewr bey jhnen/als weren sie immediate E. F. vnd L. Vnderthanen/suchen/vnd darneben mit sondem Ernst/auch endlicher commination anhalten lassen/daß gemeine S. H. B. denselbigen die Erbhuldigung vnweygerlich thun sollen/vnd daß zu endlicher Erklärung solches jnen zu H. der 8. nechstkommenden Tag Monats Septembris/ peremptorie angesetzt worden sey. Dieweil dañ solches nicht allein vorbemelter exemption Sachen vnd Rechtfertigung nemlich ob mehrgemelte Statt H. vns vnd dem H. Reich/wie andere Reichs Stände/vnd Glieder immediate oder aber E. F. vnd L. als Hertzogen zu H. zugethā vñ vnderworffen/sey gantz præiudicial/nachtheilig/ auch dasselb/da es gestattet werden solte/nachgehend durch E. F. vnd L. zu derselben Vortheil angezogen vnd gebraucht werden möchte/Sondn vns vñ dem H. Römischen Reich/zu grossem Abbruch vnd schmälerung habenden Rechtens vnd Gerechtigkeitē/deren wir vñ dz H. Reich in vblicher possession vel quasi exigendi & recipiendi collectas, &c. vnd sonst gegen ermelter Statt H. bevorab in dermassen Reichs Hülffen/bißhero gewesen vnd noch seyn/wie dañ solches bemelter exemption Sache Gerichtliche Acta wol vnnd gnugsamlich außweisen/gelangē vñ reichē thäte vnd also E. F. vnd L. vornemmen vnd begerē ob angezogenen Rechten/Ordnungen vnd Satzungen zu wid vnd entgegen beschehen/vnd dwegen/ damit auch ob angezogenen deß H. Reichs Beschwerden/zeitlich vorkomen/vñ dasselbig bey seinem Rechten vnd Gerechtigkeiten erhalten/auch d angeskelten exemption Sache nichts nachtheiligs oder præiudicirlichs zugelassen vnd gestattet würde/Ampts halber vmb Mandat/vnd andere nottürfftige Hülff deß Rechtens jhme wider E. F. vnd L. dergleichen euch Bürgermeister vnnd Raht der Statt H. sampt vnd sonders zuerkennen vnd mitzutheilen demütiglich/angeruffen vñ gebetten/Wann wir dann männiglichen Rechtens zuuerhelffen schuldig vnd geneigt/jme auch nachfolgender massen gebettē Mandat erkät worden ist/Darumb so gebieten wir derselbigen E. F. vnd L. sampt vnd sonds von Röm Kayf. Macht bey Peen 50. Marck lötigs Golds/in vnser Kayserlich Cammergericht vnnachläßlich zubezahlē/ hiemit ernstlich/vnd wöllen/daß E. F. vnd L. als baldt nach dem jhnen diß vnser Kayf. Mandat vberantwortet oder verkündet würdt/von jhrem Fürnemmen oder angeforderten Steuwer vnd Erbhuldigung gäntzlich abstehet/vnd derowegē gegen ermelter Statt H. nichs fürnemmet/oder jhnen auffleget/so vns vnd dem Heyligen Reich/ noch auch der rechthängigē exemption Sachen beschwerlich seyn möchte/sondn wo auch mitler weil daran was de facto in das Werck gebracht/ solches widerumb als bald abschaffet/auffhebet vnd cassiret/vnnd deß ordentlichen Rechten vnd desselben Außgang vnd erörterūg erwartet. Wir gebieten auch euch gedachten Bürgermeister vñ Raht der Statt H. von berürter vnser Kayserlichen Macht/vnd bey obbestimpter Peen der 50. Marck lötiges Golds/in vnsere Kayserliche Cämer gleichfals vnnachläßlich zubezahlen/hiemit ernstlich vñ wöllē/dz jr die angeforderte Erbhuldigung vnd Stewer/oder sonst anders/so vns/ dem Römischen Reich vnd mehr berührter exemption Sachen (wie obgemelt) zu wider vnnd nachtheilig seyn möchte/obbemelten Fürsten zu H. nicht erstattet/bewilliget/noch eingehet/sondern euch biß zu gäntzlicher erörterung berührter exemption Sache/wie euch nach außweisung d Rechten/vnd vnser vnnd deß Reichs Ordnung hierin zuthun gebürt/vnuerweißlich enthaltet vñ gehorsamlich erzeyget/vnd verhaltet/vnd E. F. vnd L. vnd jhr dem allen wie obstehet/vnd ewer jeden belangen thut/nichts anders thut/als lieb deren E. F. L. vnd euch sey obgemeldte Peen zuuermeyden/daran geschicht vnser ernstlicher Wille vnd Meynung.

Wir heischen vnd laden euch auch von Römischer Kayserlicher Macht hiermit/daß E. F. L. vnd jhr auff den 27. Tag deß Monats Octobris schierstkünfftig/denn wir denselben vnd euch für den ersten/andern/dritten letzten/vnd endlichen

Rechtstag seyen vnnd benennen peremptorie, oder ob derselbe Tag nicht ein Gerichtstag seyn würde/den nechsten Gerichtstag darnach selbst/ oder durch ewre vollmächtige Anwälde/an demselben vnserm Cammergerichte erscheinet/glaubliche Anzeig zuthun/daß dieselbige vnd jhr diesen vnsern Gebotten/vnd so viel das euweren jedern belangen thut/seines Innhalts gehorsamlich gelebt habet/vnd im Fall gemeltem vnserm Kayserlichen Gebott/wie obstehet nicht gelebt worden (dessen wir vns doch nit versehen wöllen) als dañ zu sehen/vnd hören E. F. L. vnd euch desselbigen Vngehorsams halben in die obbestimpte Peen gefallen seyn/mit Vrtheil vnd Rechtsprechen/erkennen/erklären/vnd allen deren Gerichtstagen vnnd Terminen biß nach endtlichem Beschluß vnd Vrtheil außzuwarten / Wann dann E. F. L. vnd jr kommet vnd erscheinet/als dann also oder nicht / so würdt doch nicht desto minder auff gedachtes vnsers Cammer Procuratoris Fiscaln fernere anruffen hierin gehandelt vnd procedirt/ was sich obberürter Ordnung nach gebürē würd Darnach wissen E. F. L. vnd jhr euch zurichten. Geben in vnser vñ deß Reichs Statt Speyr am 26. Augusti/ Nach Christi Geburt 1576. vnser Reiche deß Römischen im 4. deß Hungerischen im 3. vnd deß Böhemischen im 18. Jahr.

Copia citationis & mandati depositi. In causa S.B. Creditorn contra S.B. viduam.

WIr Rudolff/ꝛc. Entbietē/ꝛc. Vnserm Kayserlichen Cammergericht habē weyland bemelds D. von S. B. gemeiner Creditorn verordneter Außschuß supplicierendt zuerkennen gebē. Welcher gestalt du jetzt gedachte beklagte Wittib/mehr bemelds von S. B. einige Testamēts/ Erbin/auff vnnd zu vnderschiedlichen malen in B. Z. gehaltenen Tag Satzungen für der F. P. B. Räthen/so dann der Statt S. B. abgesandten/als verordneten Testamentarien/ die S. B. Erbschafft/wegen deß mercklichen Schuldēlast/ welcher sich weit vber die hundert vnnd funffzig tausendt Gülden belaufft/ expresim repudiirt, in gleichem bald hernacher bey der zu B. W. zusammenkunfft deß abgestorbenen nechste ab intestato Blutserbē auch gethan/vnd also allerseyts diese S. B. eygenthümbliche Verlassenschafft den gemeinen Creditoren (wie zubesorgen) zu mercklichem jhrem Nachtheil vnd Schadē heim gewisen/aber nit allein die Lehens Erben/mit zuthun ermelds Fürsten/das fürnemste Stück vō dem Eygenthumb/ nemlich B. W. vnd S. H. darauff vber 60000. Gülden Capital versichert seyn/vnd vnderm Schein Lehens Gerechtigkeit an sich zu bringē/sondern auch du gedachte Wittib/ den gemeldten Creditorn alle briefliche Documenta vnd Vhrkunden/vber vielfältiges sollicitirn vnd anhalten dergestalt fürzuhalten vnderstehest/daß auch jnen jrer Notturfft nach/der geringste Zugang zu denselben nit gestattet werden wolt/Dieweil dann sie Klägere dir beklagter Wittiben dein förderung noch zur zeit/vnd ohne fernere liquidation vnd außspürung nit gestendig seyn können/vnd derwegen in Sorgen stehen müssen/wo ferne sie dir nicht durchauß vnd zu vollkommenem gnügen wilfahren werden/dz du (als die im Reich Teutscher Nation nit geboren noch begütert/vnnd von dem deinen in diese Ehe weder das versprochen Heurahtsgut noch ands oder je so viel als nichts gebracht / vnnd nit desto minder / vber 16000. Kronen in donationem propter nuptias & pro acquisitis ersordn thust) angeregte S. B. Documenta vnd Vhrkunden/ vnangesehen/dir die gemeine Creditores, wz du rechtmessiger weise in künfftigen liquidiren mögest/vnd man darauff schuldig seyn würd/ fürzuhalten nicht gemeinet/in frembde Hand oder Lãde verwenden möchtest/damit die Glaubiger dieselbige zu ewigen Zeiten nit wider bekommen kön ten/zu geschweigen / daß vieler armer Wittiben vnd Waysen/Ja Gottes vnnd Almusenhäuser höchster Nachtheil vnd Schaden darauff stehen würde/Wann die jenige Brieff/ welche vber die beyde Dörffer B. W. vnd J. H. sagen/verruckt/ von Händen gegeben/oder mit betrauweten Gewalt dir d Wittib als einer Weibs Persone auff den 17. diß durch obermelten Fürsten zu B. W. zu einsetzung der Bluts vnd Lehēs Erben bestimten/aber auß fürgefallener Verhinderungē/auff ein ander Zeit prorogirten Tag abgetrungē werden solten/darauß dañ warlich erscheint / daß in gegenwertigem Fall nit allein summum periculum in mora, sondern auch irrecuperabile damnum für augen schwebet / in welchen Fällen man den anruffenden/schleinig Recht widerfahren zulassen pflegt/vnd dispositio iuris prohibitiua remittirt werden kan / Solchem nach vmb diß vnser Kayserlichs Mandat vnd Ladung wider euch zuerkennen vnd mitzutheilen/vnderthäniglichen anruffen vnd bitten lassen/Wann dañ gebettene Processen heut dato erkenndt worden seynd/als gebieten wir euch von Römischer Kayserlicher Macht / bey Peen acht Marck lötigs Golds/halb/ꝛc. Datum Speyer den 24. April. Anno 1591.

Copia citationis & mandati ad videndum dari bonis curatorem.

In causa.

S. B. Creditorn contra desselben S. B. Erben.

WIr Rudolff / ꝛc. Entbieten vnserer lieben getreuwen vnnd andächtigen L. gebornen

von

von W. weylandt Th. von S. B. hinderlassener Wittiben/auch desselben nechsten Blutsverwanten/E. F. von S. B. P. L. E. von D. P. vnd V. von W. B. vnser Gnad vnd alles gutes/liebe getrewe vnd andechtige/vnserm Kayſ. Cammerg. haben vnsere vñ deß Reichs liebe getrewē/ermelts D. von S. Creditorn, durch jhren verordneten Außschuß supplicierēd anbracht/als jetzt gedachter weyland D. von S. nach deß Allmächtigen Willen/verschienenē d weniger Zal 90. Jahrs in F. mit Tod abgangen/vnd sie dessen Creditores vnd Gläubiger/derē kein geringe Anzahl/sich gäntzlichen vorsehen/ du seine hinderlassen Wittib/als einzige instituirte Testaments Erbin/ od je jr obbenante nechste ab intestato Blutserben/ sollet desselben Verlassenschafft angetretten/vnd adiirt habē/damit ein jed Creditor seine Schuld an gebürenden Orten zu suchen gewust/So hetten sie dannoch bey vnderschiedlichen deßwegen gehaltenen Tagsatzungen nicht ohne sondere bekümmernüsse erfahren müssen/daß beyderseyds jr Testaments vnd nechste Blutserben euch derē wegen mercklichen Schuldenlast allerdings begeben vnd entschlagen/ auch jnen den gemeinen Creditorn zu mercklichem schaden heimgewisē/ darumb sie endlich wider jhren Willen getrungē worden/sich zusammen zuthun/nottürfftige Anstellung dem gantzen Werck zum besten zu verfügen/auch eines curatoris bonorum so von vnserem Kay. Cammergericht darzu confirmirt vnd bestettiget werden möchte sich zuuergleichen/ Inmassen sie dann darzu C. G. Iurium candidatum vermöcht vnnd erbetten/Dieweil nun jre höchste vnd vnvmbgängliche Notturfft erfordert/daß d erbettene zum Curatore bonorum förderlichen/ wie sich von Rechts wegen eygent vnnd gebürt/ constituirt vñ verordnet werde/in Betrachtung es vmb die ligende vnd fahrende Haab vnd Güter/welche in diese S B. Erbschafft gehören/jetzt ger Zeit also gewendt/daß wo nicht fürderlich derselb verordnet werden solte/eines ohnwiderbringlichen augenscheinlichen Verlusts zugewartē/aber solchs vielleicht ander gestalt nit geschehē möge jr werdet dañ damit zuuorderst auch ewre Erklärung vnd Notturfft vernommen werden möge) ad videndum dari bonis curatorem eumq; confirmari ordentlicher weiß citirt vnd geladen/ auch ohne das vnsers Kayserl. Cammergerichts Iurisdiction deßwegen in gegenwertigem Fall gnugsam fundirt vnd begründet/ dz die S. B. Verlassenschafft immediate vnder dem Reich gelegen/vñ sonsten keiner andern ober oder Bottmessigkeit vnderworffen. Derowegen vmb solche vnsere Kay. Ladung wider euch zuertheilen in vnderthänigkeit anruffen vñ bitten lassen/ als auch dieselb an heut dato erkendt worden ist/Hierumb so heischen vnd laden wir euch von Röm. Kayſ. Macht/auch Gericht vnd Rechts wegen/ hiemit dz jr ꝛc. Datum Speyr 17. April/Anno 1591.

TITVLVS XX.

De supplicationibus & mãdatis pro citatione, inhibitione & compulsorialibus.

SVPPLICATIO I.

Pro citatione, inhibitione & compulsorialibus In causa O. B. contra B.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. Mt. Cammerrichter/ gnädiger Herr/ Auff beyligende am 21. huius vorbrachte vnderthänige Supplication pro citatione, inhibitione & compulsorialibus zeigt E. F. G. Anwald ferner in vnderthänigkeit an/ Wiewol Anwalds Principalen hieuorn von einer hochbeschwerlichen Vrthel/welche Schultheiß vnnd Schöpffen deß Hauptgerichts D. am 20. Martii nechst/ neuwen Kalenders/alten aber den 10. eiusdem vermeintlich gefellt vnd außgesprochen/ folgends hernacher am 22. ernents Monats Martii/stylo nouo veteri autem 12. eiusdem in scriptis coram Notario & testibus, als mercklich hochbeschwert/auch noch ferner beschwerdt zu werden besorgendt/ an diß Kayserliche Cammergericht pro vlteriori iustitiæ complemento appellirt vnnd sich beruffen. Wiewol auch E. F. G. auff Anwalds Principaln hernacher beschehen vnderthänig suppliciren vnd fürgezeigt instrumentum appellationis, die begerte Ladung gnädig erkandt/ die inhibition aber noch Zur zeit abgeschlagen/ auff beyverwahrt instrumentum appellationis sub A. vnd Copey supplicationis litera B. notirt gezogen/ Zu dem vnd wiewol Anwaldt solche Ladung vngesaumbt in der Cantzley fertigen/ vnnd seinem Principalen zukommen lassen/ dieselb aber mit jrer Execution bißhers nicht ankommen/noch zur Zeit kein litis pendentz gebären mög/ So seyn doch ermeldte Schultheiß vnnd Schöpffen deß Hauptgerichts D. vnangesehen jnen diese rechtmässige Appellatiõ alsbald gebürlicher weiß insinuirt, vnd verkündet worden/ferner zugefahren vnd haben ein noch viel beschwerlicher Vrtheil wider Anwalds Principalen/ aber vor den Edlen R. R. Appellaten am 28. May. nechst stylo nouo, veteri autem 18. eiusdem vermeintlich publicirt vnd außgesprochen/ von welcher Vrtheil Anwaldts Principal/ als noch mehr beschwerd/ auch noch weiters beschwerd zu werden besorgend/den 30. ermeldts Monats May/neuwen/ an diß Kayserliche Cammergericht zu abwendung solcher häuffigen Beschwerden/vnd in Hoffnung besser Recht zuerlangen/vor Notariē vnd glaubwürdigen Zeugen in scriptis prouocirt vnd appellirt/wie solches beygebunden appellation Instrument litera C. signirt/ ferner mit bringt.

Wann dann Anwaldts Principal diese Sach/sampt Leib/Haab vnd Gut bey zeit voran

geregter beschehener ersten Appellatiõ/disses Kayserlichẽ Cammergerichts protection vnderworffen/dieselb Appellation vnd protestation, vnerwogen obangeregter gethanẽ insinuation, durch berürte Schultheiß vnd Schöpffen vermög jetzt angemelter Vrtheil dem instrumento appellationis sub lit. C. einuerleibt/nit allein widerrechtlich abgeschlagẽ/sonder auch continentia causæ ganz vnbefügter weiß/zu verachtung E.F.G. Iurisdiction, auch vnwiderbringlichem Nachtheil vnnd Schaden/so ex comminato perpetuo silentio, vnfehlbar erfolg ẽwürdt/durch ernennte Richter zumal zertrent/vnnd nicht wöllen in achtung genommen werden/Dannenhero diese Appellation Sach/nicht allein den allgemeinen geschriebenen Rechten/vnd deß H. Reichs Constitutionen/sonder auch F. G. Priuilegio in qualitate & quantitate gemeß/ Jn masen neben dem E.F.G. Iurisdiction nach gestelt dieser Sachen aller notturfft nach funditt, in gnädiger erwegung/daß Anwaldts Principal/auß dem zu end instrumenti appellationis sub litera C. erfindlichen warhafften Vrsachen/jme nicht getrawt/an F.G. Hoffgericht complementum Iustitiæ zuerlangen/deßwegẽ Anwaldt sich auch (wo fern von nöten) hiemit ad iuramentum perhorrescentiæ wil anerbotten haben/wie dann E.F.G. hienorn andern Partheyen in gleichem Fall/beuorab in Sachen N. Appellantẽ contra N. im abgelauffenen Jahr/86. am 5. Tag Febr. propter medium inhabile zugleich Ladung vnd inhibition gnädig erkendt vnnd mittheilen lassen/Alsso sich in dieser Appellation Sachen tam circa formalia quam materialia kein defectus ereugen thut/deßwegen Anwaldts Principal/auch diese Appellation rechtlicher Ordnũg nach allhie außzuũben entschlossen/Als gelangt an E.F.G. Anwalds in namen/wie oben/vnderthänig Bitt vñ Rechtlichs Begeren/dieselbẽ wöllẽ jme wider gedachten Appellatẽ Ladung/auch damit zuuerachtũg E.F.G. Iurisdiction vñ obangezogenẽ vnwiderbringlichẽ Nachtheil beschehener Appellation ferner nichts widerrechtliches attentirt oder vorgenoñen werde/wider gedachten Appellaten/vñ vorige Richter inhibitionem, so dann compulsoriales ad edendum acta genädig erkennen vnd mittheilen lassen/Das Hochadelich miltrichterlich Ampt/Hierüber in vnderthänigkeit anruffendt.

E.F.G.
Vnterthäniger.
gehorsamer
N.N.

Lt. Cauens de rato & Mandato subscripsit.

Decretum: Seyndt Citatio vnd Compulsoriales erkendt/das vbrig Begeren noch zur Zeit abgeschlagen/in consilio 3. Iulii, Anno 1596.

SVPPLICATIO II.

Pro Citatione, Inhibitione & Compulsorialibus. In causa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayſ. May. Cãmerrichter/gnädiger Herr. Es hat sich der Edel vnd vest N. von einer (saluo honore Iudicum) nichtigen vnnd widerrechtlichen condemnatori diffinitif Vrthel/so prima sententia durch Herrn Hofrichter vnnd Beysitzer deß Kayserlichen Hofgerichts zu R. W den 6. Februarii jüngst stylo veteri außgesprochen/welche jhme allererst den 14. Aprilis hernacher zu wissen gemacht worden/durch welche Vrthel/er wider Recht in die Acht erklärt/Sintemal/er auff die hie beuor außgägne Citatiõ, durch sein constituirten Anwaldt gehorsamlich erschienen/vnd gebürliche rechtmessige exceptiones vor vnnd einwenden lassen/Vber dieses aber ad vnius tantum partis petitionem, non attenta alterius tanquam Rei exceptione à Iudice à quo, manifeste nulliter procedirt vnd geurtheilt/vngeachtet er sich auch dessen gegen seinen Widertheil/all zeit so wol in/als ausserhalb Gerichts erbotten/so er jhme was schuldig oder zuthun/solches jhme ohne Verlängerung oder Auffenthalt/in kurtzer Zeit zuerstatten vnd zuerlegen/auch in ansehung dessen/gern gebürliche Pensiones biß zuentrichtung der Hauptsummen in zwischen zuentrichten/zu deme die Hauptsumma noch nicht allerdings liquidirt, sonꝰ auff ein incertũ geklagt/Anwalds Principal/wie jetzt gemelt/zu aller Gebür sich erbotten/So haben doch wolermelte Herren Hoffrichter vnd Rähte auff solch Vngewissenheit gesprochẽ/vnd die Vrtheil dahin gefasset vñ publicirt. Dieweil Anw. Principal seinem Gegentheil 320. Güldẽ/weniger oder mehr/nicht auff sein anklagen erlegt/daß er derwegen in die Acht erkläret/vnd sein Widertheil jhn an allen seinen Haab vnd Gütern anzugreiffen befügt vnnd berechtigt seyn sol/nicht vnzeitlich als hoch vnnd mercklich beschwerdt/vnnd ferner wider die Billichkeit dardurch beschwerdt zu werdẽ besorgend/als baldt den ein vnd zwantzigsten ermelts Monats Aprils/vnnd also à die notitiæ in gebürlicher Zeit der Rechten/an diß hochlöblich Kayserlich Cammergericht/coram Notario & Testibus, vermög beygefügten instrumenti appellationis, vmb erlangung bessers Rechtens beruffen vnd appellirt/in Willen vnd Meynung solche rechtmässige interponirte appellation der Gebür zu prosequirn, vnd auß zuũben. Wann dann G.F. vnd H. die Sach an diß hochlöblich Kayſ. Cammergericht per viam appellationis erwachsen/die summa auch der Ordnũg gemeß/Als gelangt an E.F.G. Anwalds in namen seines Principals ganz vnderthänig bitt/jme wider gedach-

gedachten Appellaten vnnd Iudices à quibus, wegen deß R. W. vnbillichen geschwinden procedirens citationem, inhibitionem & cõpulsoriales respectiue in communi forma gnädig fürderlich zuerkennen vnd mitzutheilen/ E. F. G. Hochadenlich / miltrichterlich Ampt / hierüber vnterthänigs fleiß anruffend.

Decretum: Erkandt in consil. 9. Maii Anno 1593.

SVPPLICATIO III.

Pro compulsorialibus ad edendum acta. In causa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst/ Röm. Kayſ. Mayeſt. Cammerrichter/ gnediger Herr/ Ob wol in ö execution Sachen der Tugentsamen Frawẽ G. C. eins/ gegen vñ wider den ehrnveſtẽ hochgelehrten N. der Rechten Doctorn / beklagten andern Theils/ nechſt verloffenen 11. Julij ein abſchlägig Decret erfolgt/ darauff jhr Principalin compulſoriales ad edendum acta, damit jr mehr verholffen ſeyn/ vnd E. F. G. deſto beſſern Bericht aller Sachen ſchöpffen möchten / vnderthänig zu bitten gerahten/ vnd Anwaldt derſelben embſiglich vnd förderlich dieſelb zu extrahirn erſucht damit nun aber der armen betrübten Frawen Begeren gnug geſchehe/ ſo wil Anwaldt in namen wie vermeldet/ jhr wider den wolgebornen Herrn N. als Iudicem der Sachen / compulſoriales vmb edirung der Acten gnädig zuerkennen/ vnnd mitzutheilen vnderthänigs fleiß gebeten haben/ Hiemit E. F. G. Hochadelich miltrichterlich Ampt/ vnderthänigs beſtes fleiß anruffendt.

Decretum: Erkandt in conſ. 13. Iulii, Anno 1593.

SVPPLICATIO IV.

Pro citatione, compulſorialibus & inhibitione. In cauſa fratrum von F. H. contra P. von H. S.

HOchwürdiger Fürſt/ Rö. Kay. May. Cammerrichter/ gnädiger Herr/ ſich habẽ die Edlẽ vnd Veſten fratres von F. H. N. N. von einer vermeinten/ nichtigẽ/ oder je vnrechtmäſſigen diffinitif vnd Endvrtheil / vnd dahero erwachſenden Beſchwerungẽ/ ſo durch die N. Monats Tag Iunii ſtylo nouo, vnd den 11. eiuſdem alten Calenders/ für den auch Edlen vnd Ehrnveſten N. vnd wider Anwalds günſtige Principalin/ diß für lauffenden 93. Jars zu N. nichtiger oder je vnbillicher vnd vnwiderrechtlicher weiß/ (ſaluo tamen honore concipientium) außgeſprochen vnd ergangen/ durch jhren der örter beſtellten gerichtlichen geuollmächtigten Anwaldt / in continenti vnd in vnuerrucktem Fußſtapffen/ viua voce/ zu erlangung beſſern Rechtens an E. F. G. vnd diß hochlöblich Kayſerlich Cammergericht/ wie ſich gebürt/ appellirt vnnd beruffen / welcher interponirter Appellation aber wolgemelter Hofrichter vnd Raht reuerenter deferirt, als auß beygefügter glaubwürdigẽ Copey deßhalben ergangner Vrtheil/ vnd darauff erfolgten reſponſion klärlich zu ſehẽ/ dahin ſie ſich dañ auch ad acta prioris inſtätiæ, zu ſeiner Zeit der gebür fürzubringẽ pro iuſtificatione formalium referiren thũ. Dieweil dann die Sachen tam in qualitate q̃ in quantitate der Reichs Conſtitution gemeß/ auch man deß halben habendem E. F. T. Priuilegio, alles ſeines Inhalts/ ein völligs genügen zuthun willig vnd vrbietig/ Alſo E. F. G. vnd dieſes hochlöblichen Kayſerlichen Cammergerichts Iuriſdiction fundirt, dahin auch gedachte Appellatiõ debito modo deuoluirt vñ erwachſẽ. So iſt an E. F. G. Anwalds in namen obſtehet/ vnderthänig hochfleiſſig bitten/ wider wolgedachte Hofrichter vñ Räthe / auch Appellaten den von H. S. citationem vnnd compulſoriales, auch inhibitionem / dieweil man allerhandt geſchwinde zunötigũg/ vielleicht zu befahren hat reſpectiue gnädiglichen zu erkennen vnnd mitzutheilen / Jn dem E. F. G. Hochadelich miltrichterlich Ampt/ vñ alle hülffliche Mittel rechtẽs in vnderthänigkeit anruffed.

Decretum: Erkant in conſil. 15. Iunii, Anno 1593.

SVPPLICATIO V.

Pro citatione, inhibitione & compulſorialibus. In cauſa N. contra N.

HOchwürdiger Fürſt/ der Rö. Kay. Mt. Cammerrichter/ gnädiger Herr/ Es hat der Erbar M. von einer gantz nichtigen vnbillichen/ vnd ſalua honore, &c. widerrechtlichen/ den erſten/ diß Monats Octobris, von einem Erſamen Raht zu A. wid jne/ vnd für N. vermeintlich eröffneter endvrtheil/ als hoch vñ mercklich beſchwert/ auch fürter noch höher grauiert zu werden beſorgendt/ intra decẽdium, zu erlangung beſſer Recht/ jnnhalt beyligenden inſtrumenti appellationis, coram Notario & teſtibus, an E. F. G. vnnd diß hochlöblich Kayſ. Tribunal, prouocirt, vnd appellirt, auch gemeint ſolche Appellation/ als deß H. Reichs Ordnung / vnd A. Priuilegio allerdings gemäß / vnnd weil die ſumma appellabilis, dahero E. F. G. Iuriſdiction gnugſam fündirt, wie Recht zu proſequirn, Vnd aber vnerachtet eingewendter rechtmäſſiger Appellatiõ/ vñ dz ea pendente, nichts innouirt noch attẽtirt werden ſolle/ hat ſich der Appellät / dadurch E. F. G. in dieſer rechtmeſſigen Sach jhme die Handt/ In hibendo Iudicibus à quib. nicht gereicht/ endtlich zubefahren/ daß mit würcklicher/ jhme Appellanten zü höchſten beſchwerlicher vnbillicher Execution, vorfahren / vnd dadurch jhme ein vnwiderbringlicher ſchad vnd Nachtheil zugefügt werde. So gelangt an E. F. G. mein Anwaldts vnderthänige Bitt/ jhme wider ernanten Appellatum vnd Iudices à quibus, Citationem, Inhibi-

tionem, vnd ad edendum acta & actitata, compulsoriales respectiue, gnädig zuerkennen vnnd mitzutheilen/E. F. G. Hochadelich miltrichterlich Ampt / in vnderthänigkeit höchstes fleiß anruffendt.

Decretum: Erkant in consil. 9. Octobr. Anno 1594.

SVPPLICATIO VI.

Pro citatione, inhibitione & compulsorialibus. In causa H. M. contra I. P. L.

REuerendissime Princeps, Imperialis Cameræ Iudex æquissime, Domine gratiose. Quandoquidem in adiuncto appellationis instrumento, vtraq; sententia non reperitur formaliter inserta, ac eam ob causam forte ad secunda vice humiliter datas supplicationes, petiti processus denegati fuerint, Ideoque nomine honesti viri H. M. Appellantis, prædictæ sententiæ, quibus se grauiter læsum conqueritur, sub literis A. & B. exhibentur, & desuper latius R. V. C. supplicando exponitur, quod non solũ ex prædicto appellationis instrumento, iam nunc constet, sed etiam ex producendis actis fusius apparebit I. B. curasse sibi coram prætenso quodam Notario, tam contra iuris formam quam contra dispositiones & statuta patriæ L. à N. N. ciue quoq; & incola L. cedi & transferri assertum debitum septingentorum & quinquaginta florenorum monetæ Brabanticæ & licet iam dictus cessionarius ipsum Appellantem in vim istiusmodi cessionis, & desuper obtenti iuris subsidii à cõsilio N. M. decreti, coram scabinis L. pro consequenda solutione prætacti debiti in ius vocarit, Attamen H. M. non solum diffitendo petita, tum allegabat huiusmodi decretum consilii N. M. tanquam contra indefensum & absentem, maxime alterius territorio subiectum, propter euidentem nullitatem omnibus iuribus destitutum nihil operari, Verum etiam ex continenti, tam contra dictum M. G. cedentem, quam ipsum I. P. prætensum cessionarium, propter iniurias & damna ratione iniustæ incarcerationis sibi illatę, coram iisdem Scabinis L. reconuenit, sed illi nulla habita ratione reconuentionis propositæ, quantumuis ea apud acta liquida & manifesta extat, definitiue pronunciarunt, quemadmodum in præfato documento sententiæ lit. A. signato, & per Notarium immatriculatum subscripto, fusius constat. Cum itaque reconuentio, quæ apud acta sufficienter probata & liquida existit, simultaneo processu, cum ipsa conuentione, eadem sententia definiri debeat, & vtrumque iudicium, tam conuentionale quam reconuentionale, coram eodem Iudice peragendum sit, adeoque intuitu huius causæ fundamentum Iurisdictionis summi tribunalis firmum ac incussum subsistat, consilium quoq; ordinarium, vt ex præmẽtionato instrumento liquet, appellationi detulerit, equidem nõ aliam ob causam, quam quod respectu solius conuentionis iuri communi & priuilegiis L. appellatio conformis & consentanea sit, nec insuper vllus circa eius formalia defectus appareat. Hinc R. V. C. nomine quo supra demisse supplicatur, quatenus Appellanti nunc demum desideratos processus citationis & inhibitionis, & quo citius reliqua grauamina Appellanti à priorib. Iudicibus nulliter & iniq; inflicta innotescant, sibi quoq; compulsoriales ad edendũ acta in communi forma gratiose decernere & impertiri dignetur. R. V. C. nobile Iudicis officium super præmissis humiliter implorando.

R. V. C.

Humilis & deuote addictus
I. V. D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Compulsoriales decernimus quoad reliqua priora decreto inhęremus in cons. 6. Augusti, Anno 93.

SVPPLICATIO VII.

Pro citatione, compulsorialibus & inhibitione. In causa G. L. contra C. de P.

REuerendissime, & Illustrissime Princeps sacri Cæsarei consistorii Iudex æquissime, Domine clementissime, prouocauit honoratus vir G. N. aduocatus A. à quadam sententia definitiua contra se & pro Nobili & Valido Domino C. de P. die 5. Septembris, stylo nouo, veteri vero 26. Aug. hoc An. 98, non minus nulliter & præcipitanter quam iniquissime & iniustissime (saluo tamen semper honore dominorum iudicantium, de quo procurator solen niter protestatur) lata, in qua reformata & retractata sententia prior à Dominis Scabinis L. pro appellante N. 26. Augusti stylo nouo, veteri vero 16. eiusdem lata iusta & æqua, tanquam enormissime læsus & grauatus & in posterũ lædi & grauari timens die 12. Septembris stylo nouo, veteri vero 2. eiusdem, hoc anno, & sic infra decendiũ debito tempore coram Notario & testibus in scriptis ad sublime hoc imperii iudiciũ meliorem & iuri magis conformem ac æquam sperans hic obtinere sententiam, prout R. V. C. hoc ex adligato instrumento appellationis clementissime percipere & cognoscere poterit. Quoniam igitur Appellans processibus appellationis ad prosequendam hanc iuribus & ordinationi imperii, nec nõ priuilegio L. in qualitate & quantitate, si quidem Appellans iurauit se malle amittere mille & ducentos aureos, quã hanc præsentem appellationis causam non prosequi conformem, opus habeat, & omnia quæ prætactum priuilegium L. requirit, præstitit, facere & se obtulit, sicque Iurisdictio

R. V.

R.V.C.& Cameræ Imperialis huius fundata sit Ideoque à R.V.C. Procurator Appellantis sæpe nominati humiliter & obnixe petit, ea sibi processus necessarios appellatiõis, citationem scilicet contra Appellatum Nobilem & validum dominum N.& compulsoriales contra Iudices priores, dominos Scabinos L. necnon concilium ordinarium L. Iudices à quibus & Appellatum, & inhibitionem contra eosdem clementissime decernere velit. R.V.C. Nobile ac excelsum officium desuper humillime & deuote implorando.

R.V.C.

Humilime addictus

N.N.

D. cauens de rato & Mandato.

Decretum: Denegamus in consil. 23. Decembris, Anno, &c. 98.

SVPPLICATIO VIII.

Pro citatione, Inhibitione & Compulsorialibus. In causa D. contra G.

REuerendissime & illustrissime Princeps ac Domine, Imperialis Cameræ Iudex æquissime, Domine gratiose. Quamuis de antiquissima consuetudine, & immemoriali vsu, iuribus item & Imperatoriis priuilegiis patriæ & ditionis L. executionis, immissiones, & traditiones possessionum bonorum immobilium item inuestituræ eiusmodi bonorum, censuum aut redituum, indifferenter & in vniuersum ad curias & tribunalia secularia, vnde bona illa morantur, & sita sunt, spectent, fiant & fieri debeant, priuatiue, quoad alios quoscunque Iudices Ecclesiasticos, nec etiam ipso officiali, qui alias ordinariam ab ipso Episcopo habet tã in spiritualibus, quam secularibus iurisdictionem, seu commissionem generalem excepto, adeo, vt si secus fiat, ita vitio nullitatis illud subiaceat, vt ipso iure nullum sit. Quanquam item Prætor & scabini ciuitatis L. iuxta appositam eorundem attestationem litera A. eius iuris exequendi, immittẽdi, & inuestiendi tanquam secularis Magistratus ordinarius ciuitatis L. priuatiue, quoad Officialem L. & alios quoscunque Iudices spirituales sit in possessione quieta & nunquam interturbata. His tamen omnibus minime attentis, quando non ita pridõ Nobilis & Generosus vir dominus N. exconsul dictæ ciuitatis L. Nobiles item I. & C. de G. diffamãdo iactitantes, sibi iure fidei cõmissi ex testamento quondam E. de W. insignia quædã bona censualia & allodialia valorem trium millium coronatorum aureorum longe excedentia, quæ ab eodem à D. suisque colonis censitis & hominibus tenentur & possidentur, deberi, quodque immissionem in eorundem realem possessionem petere præsumere vellent, &c. ad huiusmodi suum ius prætensum deducendum & proponendum corã mentionatis, Prætore & scabinis, vti eiusdem à D. ordinario, & vt præfertur immissionum Magistratu competenti citari fecit, iuxta practicam l. diffamari, vbi denominati G. quidem comparuerunt, sed eis ob non deductionem iuris perpetuum silentium impositum est, cui ipsi non appellando acquieuerunt, sicque in rem iudicatam transiuit, vt in facto verum est.

Quod ad eorundem G. sub: & obreptionem, dominus Officialis L. immissionis quoddam decretum prætensum, nulla vt ex prædeductis liquet, ad id suffultus potestate emanare concesserit, sæpe fato D. nec suis, vt decuisset, auditis, id quod & huiusmodi sub: & obreptione per eundem à S. detecta, præterea de incompetentia domini Officialis exceptione obiecta allegatoque suo per impositionem silentii iure quæsito non perpensis, idem Officialis die nona veteris, noui styli 19. præsentis mensis Februarii, lata asserta quadam sententia confirmare, seq; adeo competentem pronunciare non erubuit, inuerso plane ordine, in maximum domini D. suorumq; præiudicium irreparabile, ab executione sine iurisdictione nulliter & inique procedendo & decernendo, vti tenor huiusmodi sententiæ sub litera B. edocet. Quare idem D. suo suorumque colonorum censitorum & debitorum nominibus vt enormiter læsus, magis lædi metuens, confestim subsecuta die 10. veteri, ast nouo stylo 20. huius Februarii coram Notario & testibus vigore instrumenti appellationis lit. C. adiuncti, & sic debito tempore ad hoc summum Imperialis Cameræ tribunal, tanquã eiusdem domini Officialis potestatem Reuerendissimi ordinariam repręsentantis immediatum in scriptis prouocauit, & appellauit, prout & appellationem suam iuri & constitutionibus Imperialibus priuilegiis, item patriæ L. per omnia conformem prosequi intendit. Atque cum sentẽtia indubie definitiua, vel vim definitiuæ habens sit, idcirco petit Procurator Appellantis citationem, Compulsoriales & Inhibitionem ob moræ periculum quantocius decerni. Reuerendissimæ & Illustr. Celsit. vestræ officium nobile humilime implorando.

R. & Illustr. C. vestræ

Humilimus N.N.

D. cauens de rato & Mandato.

Decretum: Citationem per edictum petitam & Compulsoriales decernimus, Reliquum denegantes in cons. 26. Februarii, Anno 1599.

SVPPLICATIO IX.

Pro Citatione, Inhibitione, & Compulsorialibus. &c. In causa H. contra H.

WOlgeborner Graff / Röm. Kay. Mt. Cã. Gn. Herr / Nach dem sich der Edel vnd vest C. võ H. von einer vermeintẽ nichtigẽ od je vnbillichen Vrtheil vnd erkandtnuß / durch Burggrauen / Bawmeister vnd Burggericht / oder Regiment der Burg G. H. wider jhne / vnd seine im Recht gegründte / vnd erhebliche declinatorias, wie dieselben zum theil in hiebey gelegtem Gewalt vnd Appellation Instrument begriffen / vnd zu seiner zeit noch weiter / vñ klärlich deducirt sollẽ werden / vnd für C. von H. ergangen / vnd außgesprochen / als dadurch ratione notorie incompetentis præsumptæ iurisdictionis wid Recht / vñ deß H. Reichs Ordnũg höchlich beschwerdt / vñ noch weiter beschwerdt zu werden besorgt / hieher an E. G. beruffen vñ appellirt. Als võ wegen gedachts appellirendẽ võ H. in krafft vorberürts Gewalts mein vnderthänige bitt / dieweil diese Appellation ab incompetentia Iudicis, atq; ita ab irrecuperabili grauamine fürgenommen vnd beschehen / im Rechten bestendig / vñ zulässig / sie wollen jme darauff alle nottürfftige Proceß / nemlich Ladung / Inhibition vnd Compulsoriales contra Iudices & partem respectiue in gewöhnlicher vnd bester Form Gn. erkennen / Hierumb E. G. in vnderthänigkeit anruffende / ꝛc.

E. F. G.

Vnterthäniger williger

A. T. D.

Decretum: Seind die begerte Proceß erkendt 27. Aug. An. &c. 40.

SVPPLICATIO X.

Pro Citatione, Compulsorialibus & Inhibitione. In causa B. B. contra S. B.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Kayserl. May. Cam. Gn. Herr. E. F. G. gibt Anw. zu vnderthäniger volgleistung derselben jüngst ertheilten Decreti, wegen der widerrechtlich auffgelegter Restitution paraphernalium, abermals in vnderthänigkeit supplicãdo zuerkeñen / welcher massen der Hochwürdigst / Durchleuchtig F. E. B. B. den 24. Febr. stylo ver. nechsthin für N. weylandt N. Wittibin / gegen vnd wider seinẽ Principalen Herrn N. ein hochbeschwerlich nichtig / oder je vnbilliche (Richterlichen Ehren / jedoch in allwegen vorbeheltlich) Auch nit wenig jr selbst widerwertige Definitiff vrtheil / vermeintlich schöpffen vnd eröffnen lassen / dariñ vorgemelter B. vnder andern zu vnbefugter Restitution paraphernalium vermeintlich definitiue condemnirt worden / Von welcher Vrtheil zu abtreibung vmb der in viel weg auffgeladener / widerrechtlicher beschwerden (so bereits in actis prioribus genugsam beygebracht / vnd ferrner allhie in deductione causæ principalis künfftig außfündig gemacht werden sollen) Anw. Principal in gebürender zeit Rechtens / vermög zugelegten Appellationis instrumenti, an E. F. G. vnd diß hochlöblich Kayſ. Cã. vt Iudicem immediate superiorem legitime appellirt vnd beruffen. Wann er nun solche den Rechten vnd Reichs Ordnügen auch Fürst. B. priuilegio in qualitate & quantitate, ausser allẽ zweiffel / gleichförmige Appellation / seiner vnvermeidlichen Notturfft nach zu prosequirn / vñ auß zuüben gäntzlich entschlossen ist. So gelangt an E. F. G. Anw. in namen obstehet / vnderthänig Bitt / jme wider gedachte Appellatin Citationẽ, vnd Herrn Iudices, à quibus ad edendum acta compulsoriales, So dann gegen alle zu abwendüg berürts anbetroheter / auch der Orter gewonter vnzeitiger Execution, Inhibitionem in consueta forma, Gn. zuerkennen / vnd mitzutheilen / Darüber E. F. G. hochadenlich / miltrichterlich Ampt / vnderthänigs bestes fleiß anruffendt.

Decretum: Auff vorbrachte narrata Abgeschlagen / in conf. 19. Martii, An. &c. 99.

SVPPLICATIO XI.

Pro Citatione, Inhibitione & Compulsorialibus. In causa P. M. contra P. G.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Kayserl. May. Cammerrichter Gn. Herr / E. F. G. gibt Anwald deß Edlen / Gestrengen vnd Ehrnvesten P. M. vnderthänig zuerkennen / wz gestalt er vor Richter vnd Vrtheilfasser deß Bürgermeister Gerichts der Statt C. gegen vnd wider P. G. Bürger daselbsten / wegen einer bekandtlichen vnd gestandenen Schuld / von 155. Reichs Gülden / 540. Brabändische Gülden Hauptsumen / in Rechtfertigung gerahten / auch daselbst so weit procedirt / vnd verfahren / daß endtlich ein Endvrtheil / durch Herrn Richter außgesprochẽ / vñ Beklagter G. von intentirter Action vnd Forderüg vermeintlich absoluirt worden / davõ obgemelter Anw. günstiger Herr Principal innerhalb gebührender zeit / an die Herrn Commissarios vnd Vrtheilmeistere eines Erbarn hochweise Rahts der Statt C. als Iudicem mediatum, vmb erlangung bessers Rechtens appellirt / alles der gewissen zuversicht / es solte ersigefeldte Vrtheil in melius reformiert worden seyn / So habẽ doch Ergedachte Herrn Commissarii, diesem zuwider den 19. Decembris nechstabgewichenen 98. Jahrs ein vermeinte nichtige oder je ein widerrechtliche confirmatori Endtvrtheil (saluo tamen iudicantium honore) ergehen vnd publiciren lassen / von welcher Vrtheil er M. mercklich beschwerdt / vnd ferrners beschwerdt zuwerden besorgendt / den 17 selbigen Monats Decemb. vnd also innerhalb bestimpter zeit Rechtens der 10. Tagẽ / abermals an E. F. G. vñ das hochlöbliche Kayſ. Cammergericht

gericht coram Notario & testibus zu appelliren nothtränglich vervrsacht worden/ alles ferrnern Inhalts beygeführten Instrumenti appellationis. Wann dann Anwalds günstiger Herr Principal / obangeregte Appellation / vnd nichtigkeit satt außzuführ̃ willens/auch dieselbig dem Rechten/vnd deß Reichs Ordnung/wie nicht weniger dem E. priuilegio in quantitate & qualitate, allerdings gemäß/vñ immediate an E. F. G. vnd diß hochlöbliche Kayſ. Cam. deuoluirt / vnd erwachsen. So gelägt demnach an E. F. G. Anw. in namen seines günstigẽ Herrn Principaln vnderthänige/hochfleissige Bitt/gegen Appellanten P. G. vnd dann gegen Ehrngemelte Commissarios, vnd Vrtheil Meistere/eines Erbarn hochweisen Rahts der Statt C. Citationem, Inhibitionem & Compulsoriales respectiue, gnädiglich zuerkennen vnd mitzutheilen. Hierüber E. F. G. hochadenlich miltrichterlich Ampt bestes fleisses in vnderthänigkeit anruffendt.

Decretum: Wofern der Supplicant Iurisdictionem sundiren wird/solle darauff ergehen was recht ist/in conſ. 19. Martii, Anno, &c. 99.

SVPPLICATIO XII.

Pro Compulsorialibus. In causa H. L. von D. contra N. B.

HOchwürdiger Fürst / Römischer Kayserlicher Mt. Camerrichter/Gnädiger Herr/Als E. F. G. auff deß armen Manns H. L. vnderthänig supplicieren pro mandato pœnali sine clausula an den Edlen vnd Vesten H. P. S. zu E. vmb Bericht zuschreiben gnädig gewillet / vnnd mä aber sich disseits zubefahren hat/ weil gedachtem Junckherrn/ wider die in angezogener Supplication fürbrachte bestendige narrata, jchtwas erhebliches vnd warhafftes zuberichten nicht mögl ich/er werde sonsten / zu seines vnzimlichen verübten Vnwesens/beschon/vnd Entschüldigung allerhand vngegründtes Einstrewen vermutlich vorwenden / dardurch etwan E. F. G. von meinem Principaln einen Gegenbericht zuerfordern verursacht möchten werden. Damit dañ solches eo casu desto füglicher beschehen/vnd E. F. G. die vorgelauffene in angeregter Supplication erzehlte Geschichten desto gründtlicher erlernen mögẽ. So gelanget solchẽ nach an jetzhochgedachte E. F. G. mein Anwalts vnderthänige Bitt/die wöllen an einem Erbarn Raht der Statt N. B. Cõpulsoriales, darinnen jme alle mit meinem Principaln/in zeit seiner Gefängnuß/verlauffene Geschichten/sampt den in tortura befundenen Aussagen / vnd mehr berürtes Junckherrn an ehrnbemelten Raht abgangenen Missiuen / darauff gegebnen Antworten / vnd anderm dannenhero rührendem/vnverzüglich sub suo sigillo zu edirn Vnd weil er E. notorie arm/ auch iuramentum paupertatis allbereit geschworẽ/suo sumptu verschlossen einzuschicken gebotten werde/gnädig vñ in communi forma erkennen vnd schleunig mittheilen lassen. Hierüber E. F. G. hochadelich miltrichterlich Ampt in vnderthänigkeit höchstes fleiß anruffendt.

E. F. G.
Vnderthäniger
gehorsamer
N. N. D.

Decretum Erkendt in conſ. 14. Maii, Anno, &c. 93.

SVPPLICATIO XIII.

Pro Citatione, Compulsorialibus & Inhibitione. In causa N. B. contra B.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kay. Mt. Cam. Gn. Herr/Es hat sich an dem F. B. Landgericht zu O B. ein Rechtfertigung zwischen dem Durchl. F. M. B. angemasten Vorklägern/von wegen angegebener Verwürckung etlicher Güter/mit denen etliche frembde Fuhrleut / welchen dieselbe Güter von hernach bemelten Kauffleuten/vmb einen bestimpten Lohn/von N B. auß/ an frembde Ort zuführen auffgedingt worden/ den Zoll an einer M. Zolstatt verfahren haben sollen/an einem/dann meinen Principaln H. vñ B. den S. G. M. allẽ Bürgern zu N B. als vorbeklagten vnd respectiue Nachklägern erhalten/ darin gedachte Vorbeklagte vnd Nachklägere so viel deducirt/daß auff den/jedoch vngestandenen Fall/da gleich jre Fuhrleut dẽ Zoll verfahren haben solten/dannoch dardurch meinẽ Principaln als die daran vnschuldig/zugehörige Güter nicht hetten in commissum fallen könnẽ/daher dann billich von Rechtswegen in beydẽ sachen Con- & Reconuentionis, so aneinäder hängig/für sie vñ wider hochgedachten F. solt erkendt vnd gesprochen worden seyn. Dessen aber vnangesehen / ist den 17. Ianuarii stylo veteri dieses 1593. Jahrs an gedachtem Landtgericht in beyden Sachen/ Con : & Reconuẽtionis ein vermeinte vnd allerdings (Richterliche Ehrẽ vorbehalten) wo nit nichtige/jedoch vnrechtmässige Vrtheil / wid gedachte meine Principales eröffnet vnd publiciert worden / davon nit allein sie als wider Recht beschwerdt / in continenti viua voce, sonder auch hernach die Ehrnuesten/fürsichtigen/Erbarn vñ weisen Herrn B M. vnd R. der Statt N B. von wegẽ jres vnd gemeiner jrer Bürgerschafft/Vnderthanen vnd Verwandten Interessens dẽ 26. Ianuar. stylo veteri hernacher obbemelts jars in scriptis vor Notario, vnd Zeugen an diß hochlöblich Kayſ. Cam. als nechsten Richter appellirt laut der Acten seiner Zeit fürzubringen/vnd dañ auch hiemit vbergebnen Appellatiõ Instruments mit A.

Wann

Wann nun diese Sach ratione tam quantitatis, quam qualitatis & formalium siue præstitorum, siue præstandorum, so der Rechten/ Reichs Ordnung vnd B. priuilegio allerdings gemäß/an diß Kayſ. Camergericht gehörig. So langt an E.F.G. mein vnderthänig Bitt / mir an statt wolermelts Rahts vnd obbenēter Kauffleuth/wider hochermeldten Fürsten Ladung / wie dañ auch an Landtrichter vnd Beysitzer gedachts Landtgerichts compulsoriales pro editione actorum, vnd Inhibitionem gnädiglich zuerkennen/vnd mitzutheilen/E.F.G. hochadelich/miltrichterlich Ampt hierüber vnderthänigs fleisses anruffendt.

Decretum: Erkendt in consil. 14. Maii, Anno, &c. 93.

SVPPLICATIO XIIII.

Pro Citatione, Inhibitione & Compulsorialibus. In causa H.C.H.H. contra VV. von M.L.

HOchwürdiger Fürst / Römischer Kayserlicher Mayest. Camerrichter/Gnädiger Herr/ E.F.G. bring ich im Namen deß Edlen vñ Ehrnvesten H. C. H. H. Appellaten gegen vnd wider W. von M.L. Appellanten in vnderthänigkeit supplicirendt für/wie dz jetzt ermelter Appellant/von einem nichtigen/ vnbillichen vñ widerrechtlichen (saluo tamen honore iudicantium) Befelch schreibē/durch die Fürstliche Ertzbischöffliche B. heimgelassene Herrn Cantzler vnd Räht am 16. Maii jüngst /wider jhn/vnd fürgedachtē W. von M L. vermeintlich eröffnet vnd außgesprochen/ welches aber ime allererst den 22. eiuldem ist verkündt vnd insinuirt worden / als dardurch höchlich beschwert /vñ noch mercklicher beschwerdt zu werden besorgendt/ den 25. ermelts Monats vnd also in gebürender Form vnd zeit Rechtens an E. F.G. coram notario & testibus laut beygelegten Appellation Instruments litera A signirt/vnnd diß hochlöblich Kayserlich Cammergericht als iudicem immediate competentem & superiorem beruffen vnd appellirt. Wann dann nun gedachter Appellant endtlich bedacht vñ höchlich gedrungen/solche seine rechtmässige hoch: vñ wol befügte Appellation/vñ nichtigkeit Sachē/sampt vnd sonders zu prosequiren /dieselbige auch nicht allein den Rechten vnd heyligen Reichs Ordnungen in qualitate & quātitate, sondern auch dem B. Priuilegio seiner Requisiten vnd andern halben allerdings gemäß /vnnd an E.F.G. vnd diß hochlöblich Kayserlich Cammergericht gebürlichen deuoluirt vnnd erwachsen / dieselbige auch in iurisdictione fundirt. So ist vnd gelangt dem allem nach / an E. F. G. mein als Anw. in namen obstehet/gantz vnderthänige Bitt vnd rechtlichs begeren / E.F.G. geruhen mir wider ermelten Appellaten citationem, so dann wider Iudicem à quo inhibitionem & compulsoriales, dieweil höchlich zubesorgē / wofern ermeltem Iudici à quo vñ Appellato nit inhibirt/es werde zu deß Appellanten mercklichen vnd fast vnwiderbringlichen Schaden/mit der allbereit bedrauweten Execution würcklichen verfahren werden/alles in communi & consueta forma gnädig zuerkennē vnd mitzutheilē. Hierüber E.F.G. hochadenlich/miltrichterlich Ampt vnderthänigs bestes fleiß anruffent.

Decretum: Erkendt in consil. 9. August. Anno, &c. 94.

SVPPLICATIO XV.

Pro Citatione, Inhibitione & Compulsorialibus. In causa F.P. contra S.S.B.

HOchwürdiger Fürst/Röm. Kayserlicher Mt. Cammerrichter / Gnädiger Herr / E.F.G bringt Anwaldt deß Edlen vnd Ehrnvestē F.P. S M. zu S. in vnderthänigkeit supplicirendt für vnd an / Was massē ein Erbar Raht zu S. den 2. Ianuar. wie auch den 22. Februar. jüngst/zwo vnderschiedliche /nichtige /vnd saluo honore Iudicum, gantz widerrechtliche Diffinitiff vnd Endtvrtheil / vel saltem habentes vim diffinitiuæ, wider seinen günstigen Princ. außgesprochen/da durch er sich dann in vielen wegen beschwerdt befindet /auch noch hinführo ferners beschwerdt zu werden befürchtet / wofern dieselben jhre würcklichkeit erreichen solten/Derowegen er vnuermeidenlicher Notturfft nach verursachet wordē/von beyden obgemelten Vrtheilen/vnd einer jeden insonderheit /den 6. Ianuar. vnd 1. Martii respectiue alles stylo veteri illico in loco vsitato, vñ also innerhalb gebührender zeit Rechtens in scriptis coram notario & testibus, an diß Kayserlich Cammergericht als nechste Obrigkeit zu appelliren / wie E.F.G. auß beygefügten Appellation Instrumenten sub literis A. & B. solches alles mit mehrerm gnädig zuuernemmen haben. Gelanget derhalben an dieselben Anwaldts in namen vnd von wegen/wie obstehet/gantz vnderthänige rechtmässige Bitt vñ begerē/die geruhē jhme wider Ehrngedachten Raht Citationem vñ Ladung /wie auch Inhibitionem & Compulsoriales in consueta forma gnädig zuerkennen vnnd mitzutheilē. E.F.G. hochadelich / miltrichterlich Ampt hierüber höchstes fleiß anruffendt.

Decretum: Erkendt in cons. 14. Martii, Anno, &c. 94.

SVPPLICATIO XVI.

Pro Citatione, Inhibitione & compulsorialibus. In causa I.D. contra N. VV. Creditorn.

HOchwürdiger Fürst / Römischer Kayserlicher May. Cammer. / Gnädiger Herr/Sich hat

hat der Ehrnhafft vñ wolgelehrt J. D. N. SB. von einer Vrtheil / durch einen Ersamen weisen Raht daselbsten / den 29. nechst abgewichenẽ Monats Maii für N. W. Creditorn Außschuß vnd wider jnen eröffnet / als mercklich beschwerd / vnd täglich noch mehr beschwerdt zu werden / besorgendt / den 2. diß Monats Iunii hernacher / vñ also zu rechter zeit intra decendium coram Notario & testibus in scriptis an E. F. G. vñ diß hoch löbliche Kayſ. Cam. zu erlangũg bessern Rechtẽs beruffen / vnd appellirt / laut beyligenden Instrumenti appellationis, darauß tenor & dies latæ sententiæ, necnon interpositæ appellationis cũ insertis grauaminibus außtrückẽlich zubefinden Wann dann nun Anw. Principal solche Appellation vnd nichtigkeit Sache im Rechten samptlich vnd sonderlich außzuführẽ in willens / solche auch allhero nach laut der Ordnũg deuoluirt vñ erwachsen / vnd deroselben in allen jren Requisiten / wie auch dem SB. Priuilegio gemäß / Als gelangt an E. F. G. mein Anw. in namen / quo supra, gantz vnderthänige Bitt / die geruhen jme wider die Appellaten Citationem, vnd dieselbe / wie auch Herrn Richter / à quib⁹ Inhibitionem, vnd zugleich contra eosdem dominos Iudices, Compulsoriales ad edendum acta, alles in communi & consueta forma gnädig zuerkennen vnd mitzutheilen / Hierüber E. F. G. hochadelich milrichterlich Ampt pro administranda iustitia vnderthänigs fleiß anruffendt.

Decretum: Erkend in consil. 15. Iunii, Anno, &c. 93.

SVPPLICATIO XVII.

Pro Citatione, Inhibitione, & Compulsorialibus. In causa N. contra N.

HOchwürdiger Fürst / Röm. Kayserl. May. Cam. Gn. Herr / E. F. G. bringt Anw. M. N. Consorten supplicando in vnderthänigkeit für vnd an / welcher gestalt angeregte meine Principales von einer vermeinten nichtigen / oder jhe Richterlichen Ehren ohnabbrüchig / widerrechtlichẽ Endvrtheil / vnd dahero erwachsendẽ / mercklichen Beschwerungen vnd antringender Noth / so vermöge der Außträge durch die Edle vñ Veste auch Ehrbare N. N. als nidergesetzte Herrn Richter / für N. N. vnd J. F. G. deß hochwürdigsten Herrn Ertzbischouen deß Stiffts B. als interueniẽten Anwaldẽ / vnd wider obangedeute meine Principales am 22. negst verschienen Monats Decembris vermeintlich außgesprochen worden am 29. desselben Monats allenthalben stylo veteri als mercklich beschwerdt / vnd noch ferner beschwerdt zu werden besorgend / anhero an E. F. G. vnd diß hochlöblich Kayſ. Cam. als Iudicem immediate competentẽ superiorem vmb erlangung besseres Rechtens coram Notario & testibus in Schrifften appellirt / wie auß beygefügtem instrumento appellationis mit litera A. signirt / mit mehrerm zuvernemmen.

Wann dann solche Appellatiõ Anw. Principaln zu prosequiren vorhabens / dieselbe auch der Cam. Ord. vnd gemeinen beschriebenen Rechten in qualitate & quantitate allerdings gemäß.

So ist appellirenden Anwalds Principaln vnderthänige Bitt / vñ Rechtliches begeren / jme wider gedachten H. L. vnd jhr E. G. den Hochwürdigsten Herrn Ertzbischoffen deß Stiffts B. als interuenientem Citationem, so dañ Richter voriger Instantz Compulsoriales ad edendum acta, auch dieweil man sich allerhandt fernerer zu nötigũg / vñ vbereilũg gewißlich zubefahren / inhibitionem wider sie allesampt vnd sonders respectiue gnädig zuerkennen vnd mitzutheilen. Hierüber E. F. G. hochadelich / milrichterlich Ampt vnderthäniges bestes fleisses anruffendt.

E. F. G.
Vnderthäniger
gehorsamer
N. N.

Decretum: Erkendt in consil. 16. Februarii, Anno 1600.

SVPPLICATIO XVIII.

Pro Citatione, Inhibitione, & Compulsorialibus. In causa G. zu E. vnd G. contra A. S.

HOchwürdiger Fürst / der Römischen Kayſ. May. Cammerrichter / Gn. Herr / E. F. G. bringt Anwaldt deß wolgebornen Herrn N. vnderthänig supplicirendt für vnd an / wie daß ermelter sein gnädiger Herr Principal / auff anklagen eines jrer Gnaden gewesenen Cammerdieners N. N. genandt / anmaßlicher Iniurien halben / auß W. Landtgericht gen W. vermeintlich citirt / vnd mit verkündigungen vorgenommen werden wöllen. Ob nun wol jhre Gnade vermög von Weylandt Römischen Kayſern habender / vnd jetziger Kayſerlicher Mayest. auch confirmirter Priuilegien was Weltliche Sachen / Ehr / Leib / Schuldt / Haab vnd Güter betrifft / es were vor einigem Landtgericht / Hoffgericht / Westphälisch / noch anderm Gericht / wie die genandt / wa die gelegen / nicht vorgeheischen / beklagt / noch ichts wider sie gevrtheilt werden / sondern wer an sie was zusprechen / darumb allein vor Kay. Mt. dero Kayſ. Cammergericht / oder weme J. Kay. May. das jederzeit befehlen werden / Recht suchẽ vñ nemen solle / ferners jnhalts der Copeylichen per notarium collationirtẽ beygelegten Priuilegien litera A. welche jr G. durch einẽ dero geordneten dem Landgericht gebürlich notificiren vorlegen / auch in krafft derselben forum decliniren / vnd die Sach an E. F. G. vnd diß hochlöblich Kay.

Kayſ. Cam. zu remittieren / prouocando begeren laſſen / mit dero verwahrnung vnd Proteſtation / da deme zuentgegen gehandlet / vnd erkendt / daß jr G. es für vntüchtig vnd nichtig halten / vñ ſich auff die den priuilegiis einuerleibte Peen der 50. Marck lötiges Goldts gegen dem Landtgericht zu procedirn bedingt haben wolten / dahero J. G. deſto mehr ſich gnädig verſehen ſollē / gemelt Landgericht / daß alles billich in acht genommen / vnd jrer G. wider angezogene Priuilegia nichts auffgelegt haben würde / ꝛc.

Wann aber deſſen vngeacht / nichts deſto weniger Donderſtags dē 21. Iunii alten / ſo neuwen Calenders der 1. Iulii war / Nachmittags ein vermeint nichtiglich / ob je / ſaluo honore iudicantium, vnrechtmäſſig Landtgerichtlich Decret ertheilt worden / deß jnhalts / daß jren G. die begerte Prouocation abgeſchlagen / vnd derwegen dieſelbe jre G. fürgewendter Kayſ. Freyheit vnverhindert / an bemeltē Landtgericht zu W. auff deß S. eingewendte Klag / biß zum nechſten Landgericht Antwort zugeben ſchuldig ſeyn ſolle / Vnd jre G. dadurch an dero Kayſ. Freyheiten zū höchſten beſchwerdt / auch ferrnere Beſchwerdten zubeſorgen. Derowegen haben ſie davon als einer Interlocutori / ſo bey dieſem Kayſ. Cam. atteſtāte Gailio obſer. 130. num. vlt. lib. 1. pro habente vim definitiuæ, zu achten / durch jrē gevolmächtigten Anw. alsbaldt im Fußſtapffen / vñ vor offenem Landgericht apud acta mit außtrücklicher Anziehung / vnd exprimierung / deß grauaminis, læſionis vnd turbationis jrer G. Priuilegien & proteſtation, &c. vnd alſo auch in ſcriptis, ſo ferrn von nöhten alles Jnhalts der acten ſeiner zeit vorzubringen / wie dann laut beyligenden Inſtrumenti appellationis copiæ lit. B. deſſen Original in primo termino vorgelegt werden ſolle zu allem vberfluß auch noch deſſen Abendts vor Notarien vnd Zeugen an E. F. G. vnd diß hochlöblich Kayſ. Cam. als Iudicem immediate ſuperiorem ſich beruffen vnd appellirt / dero Appellation in den Rechten vnd Reichs Ordnung in qualitate & quantitate gemäß / vñ dero kein priuilegium zuwider iſt / höchſt angelegener wichtigkeit halben / jre G. nachzukommen euſſerſt vnd endtlich bedacht.

Gelangt vnd iſt demnach an E. F. G. Anw. vnderthänige hochfleiſſige bitt / wolgemeltem ſeinem Gn. Herrn Principal gewöhnliche Appellation Proceß / Citationem, Inhibitionem, vnd Compulſoriales reſpectiue wider den Appellaten vnd Iudices à quibus gnädig zuerkennen vnd mitzutheilen / Das hochadenlich / miltrichterlich Ampt beſtes fleiß vnderthänig anruffendt.

E. F. G.

Vnderthäniger

N. N.

D. cauens de rato & mandato.

Decretum: Seind Citatio vnd Compulſoriales erkendt / deß vbrigen halben / wofern der Supplicant das angezogen Priuilegium in originali beylegen würdt / ſol als dañ darauff ergehen was recht iſt. in conſil. 7. Iul. Anno 99.

SVPPLICATIO XIX.

Pro Citatione, Inhibitione & Compulſorialibus. In cauſa **der Ehrnveſten vnd hochweiſen Herrn B M. vnnd Raht der alten Statt MB. vnd der Schneider Jnnung daſelbſt Appellanten /**

contra

das Stifft vnd Thumbcapitul *ibidem*, vnd Regierung zu H. Appellaten.

HOchwürdiger Fürſt / Röm. Kayſerl. May. Cammerrichter / Gn. Herr / E. F. G. bringt Syndicus Herrn B M. vnd R. der alten Statt M. vnd der Schneider Jnnung daſelbſt in vnderthänigkeit ſupplicirend für vnd an / Ob wol die Schneider Jnnung oder Zunfft der alten Statt MB. vermög ſonderbaren Priuilegien vnd Freyheiten / von vielē vnverdencklichen Jaren / es alſo vblich herbracht / daß keiner daſelbſten das Schneider Handwerck treiben möge / er ſey dann Meiſter / vnd da ſich etwan Störer finden / die jhnen heimlich Abtrag an jrem Handwerck vnd Nahrung zuthun vnderſtehen / dieſelbe nach außweiſung jhrer Ordnung zuſtraffen fug vnd macht haben / daß auch keiner daſelbſten Meiſter werden könne / er habe dann ein Jar zuvor bey einem Meiſter allda gedienet / Daß doch deſſen vngeachtet / einer mit namen A. R. ſolcher Ordnūg zuwider in der alten Statt M. den Meiſtern daſelbſt zu Nachtheil heimlich geſtöret / daß aber ſie deſſelben nit mächtig werden mögen / darumb ſolche Vngebühr vngeſtrafft erſitzen blieben / Als aber derſelb vnlangſt hernacher bey der Jnnung ſich angeben / mit begeren / jhne für einen Meiſter an vnd auffzunemen / hat mā jme ſein Miß handlung fürgehalten / vnd die Jnnūg ſich doch endtlich dahin erkläret / woferne er für die verbrechūg gebührenden Abtrag machen / vnd ſich jhrer Ordnung bequemen wolte / vnd daſelbſt ein Jahr bey einem Meiſter Geſellen weiß dienen würde / daß ſie jhne alsdann wölten annemmen / welche Erklärung jhme R. nicht gefällig geweſen / darumb er die Jnnung vor B M. vnd Raht der alten Statt M B. verklagt / es iſt aber ſolche billichmäſſige Erklärung von Ehrngedachtem Raht gebillicht worden / von welcher Vrtheil er gantz nichtiglich an die Regierung zu H. appellirt / die dañ dieſe ſache dem M. Vogt zu MB. committirt / der die Partheyen Krafft ſolcher Coñiſſion für ſich citirt / vnd vnangeſehen die Jnnung auff

die

die Priuilegia vnd Freyheitē der alten Statt M. B. vnd einen Vertrag zwischen dem Capittel vñ d Statt auffgerichtet sich beruffen/ Krafft dessen mā vō eines Rahts Vrtheil in dergleichen Bürgerlichen Sachen/ an den Herrn Bischoffen daselbsten nit appelliren kan / vnd also desselben Iurisdiction declinirt, hat sich gedachter M. Vogt solcher Einred vngehindert/ nit desto weniger cōpetentem gesprochen/ dauon die Innung dann an die Regierūg gebürender massen appellirt / aber es ist solche Vrtheil den 11. Octobr. nechst abgewichenen 1600. jars zu H. confirmirt, vnd d Schneider Innung den 15. eiusdem hernacher erst notificirt worden. Weil dann solche Vrtheil nicht allein zu abbruch jrer wolhergebrachten Gerechtigkeiten / sondern auch gemeiner Statt zu schmälerung jhrer Priuilegien vnd Freyheiten/ deren sie sich jederzeit ohne einige contradiction, in gleichmässigen Fällē gebraucht/ gereichē thut/ Als hat gedachte Innung den 22. Octobris hernacher coram Notario & Testibus in scriptis mit einuerleibung der grauaminum, an diß hochlöblich Kayſ. Cammergericht/ als vngemittelten Richter gebürender massen appellirt/ laut beygefügten instrumenti appellationis sub litera A. Wann dann diese Sache deß H. Reichs Constitutionen vnd F. M. Priuilegio in qualitate & quantitate allerdings gemeß / vnd dieselbe also bewandt/ daß mehrbesagte Innung viel lieber etliche 1000. Gülden verliehrē/ als dergleichen abbruch an jhrer wolherbrachten Gerechtigkeit gestatten wolte/ vñ dañ Ehrngemelter Raht der alten Statt M. diß Orts höchlich interessirt, darumb derselbe dieser Appellation zu adhærirn, vnd dieselbe ratione notorii sui interesse zu prosequiren gäntzlich gemeint. Als gelangt an E. F. G. Anwalds / in namen vnd von wegen wie obstehet/ gantz vnderthänige Bitt vnd rechtliches Begeren/ die geruhen jme wider gedachten A. R. citationem, vnd dann wider hochgedachte Regierung zu H. vnd derselben delegirten Richter vnd M. Vogt zu M. compulsoriales, auch dieweil die Regirūg diß orts pars & Iudex zu gleich seyn wil / weil diese quæstio, ob die appellatio von obangedeutem eines erbaren Rahts gegebenē Bescheydt zulässig/ auß einem Vertrag/ so zwischen den Herrn Ertzbischoffen vnd Capittel an einem vnd dem Raht anders Theils auffgerichtet/ vnd Anno 85. von newen confirmirt vnd bestettiget worden/ zu decidirn stehet/ wie beylgendt sub lit. B. zuvernemmen/ vnd im Fall der Noth mit dem Original zubehaupten / solches aber in Rechten außtrücklich verbotten/ inhibitionem gnädig zu erkeñen vnd mitzutheilē/ E. F. G. hochadelich /ꝛc.

Decretum: Jst erkendt/ in consil. 22. Ianuarii, Anno 1601.

Finis Tomi 2. part. 3. Supplication. & Mandator. Camer. Imper.

INDEX

INDEX VERBORVM ET MATERIARVM, QVÆ IN HAC TERTIA PARTE SVPPLICATIONVM, EARVMQVE VOTIS, DECRETIS, DECISIONIBUS, dubiis ac consultationibus continentur, locupletissimus.

PRIMVS NVMERVS TITVLVM, ALTER NVMERVM marginalem (vel vbi saltem duo numeri reperiuntur paginam) & tertius paginam denotat.

A

Actor si nõ probauerit de dominio vel iure, quod asserit sibi competere, Reus autem contra id faciat, pro Reo non solum absolutoria, sed etiam declaratoria dominij vel iuris ad eum pertinentis ferri potest. 10.64.249

Actor prius de iure suo docere, quam possessorem sua possessione priuare debet. 17.8.130

Actor reproducto mandato, an primum teneatur exhibere libellum, an vero Reus suas causales. 1.26.32

Actore non probante, Reus absoluitur. 2.3.68. & 10.33.253

Actorium ad præstandum iuramentum pro impetrando decreto obligationis bonorum pupillarium, &c. in causa N. contra N. 8.188

Actio ex vtili interdicto vt detur, quæ requirantur. 10.2.234

Actio ex vna parte, & exceptio ex altera possunt proponi ad eundem finem, secus si ad diuersum. 10.26.252

Acta faciunt notorium. 10.29.246

Acceptatio in effectu est executio rei iudicatæ. 7.10.165

AEquipollentia propriorum nominum loco tantum valent. 7.28.182.

Argumentum ab odiosis ad fauorabilia non valet. 7.34.183

Aliud est singuli de vniuersitate, aliud ipsa vniuersitas. 7.32.183

Aliud communitas, aliud singuli de communitate. 7.33.183

Ambigua intentio pro Actore quandoque interpretationem recipit. 7.28.168

A separatis & diuersis male fit illatio. 10.29.236

B

Bona fides regulariter præsumitur, donec contraria probetur. 2.6.72

Bona singulorum an censeantur esse bona vniuersitatis & sic auferenda vel arrestanda. 7.55. & 73.171. & 173

Bona singulorum pro debito vniuersitatis capi non possunt, sed bona vniuersitatis. Vniuersitate vero bonis communibus carente, tunc subditi collectare tenentur. 7.51.171

Bona singulorum vel personæ non sunt pro debito vniuersitatis auferenda vel arrestanda. 7.73.173

Bona, in quibus facienda executio, in principali causa sunt designanda. 17.1.309

In Bonis nostris dicitur esse, quod in bonis nostris non est. 2.7.70

C

Camera non est in iurisdictione fundata contra eos, qui inferiorem Iudicem, quam Cameram habent. 17.9.310

Cauendum, quod exemplo est pernicioſum. 7.69.172

Causa repræſſalias abrograndi, & pignorationes ex imperij finibus excludendi quæ. 7.30.168

Causa seditionum quæ. 7.40.169

In Causis ciuilibus par à pari è domo propria extrahi nequit. 5.5.131

Causa principalis an tractari possit, priusquam de appellatione ab interlocutoria cognoscatur. 127.268

Causa futura rebellionis subditorum contra magistratum iusta quando subesse appareat. 5.7.132

Cautio, se post hac non turbaturum, tam in petitorio quam possessorio exigitur. 10.6.244

Caluinissimus rebellionem magis vrget, quam religionem sapit. 10.3.238

Clam vt quid dicatur factum, sufficit si taliter fiat, vt non possit peruenire ad notitiam eorum, quorum interest, etiamsi coram aliis fiat. 10.49.248

Index

Clausula saluo iure impertinentium, quid operetur. 10. 23.246

in Criminibus atrocioribus non est opus solennitatibus iuris. 10.4.238

Citatus sæpe causam contradicentem habere potest. 17. 18 & 19.314

Coercitio corporalis quæ sit ad pœnam debiti, est meri imperii. 10.18.235

Collectare solius magistratus munus est. 7.86. 177

Communitas aliud est, aliud singuli de communitate. 7.75 174

Communitas, si eius subdito molestia per alium inferatur præponendo ipsi collectam, vel alia onera, subditum suum agendo & excipiendo defendere potest. 7.71.172

Confinatio quid. 10.20.235

Confinia probantur per possessiones & signa. 10.37. 247

Confines per custodes locorum, die Feldschützen / & per pignorationis & iurisdictionis exercitium legitime probantur. 10.38.247

Consensus vtriusq; partis in omnibus contractibus requiritur. 12.8.268

Constitutiones tantum tres sunt, quæ ad extrahendos processus, siue citationis, siue mandati, inter alia requisita etiam specialiter exigunt, quod vtraq; pars Imperio immediate subiecta sit, videlicet; Constitutio litigiosæ possessionis arrestorum, & pignorationis, in reliquis omnibus Actor forum Rei sequitur. 7.150

Constitutio pacis publicæ & religionis, generaliter omnes omnium qualitatum personas nullo discrimine comprehendit, tam imperio mediate, quam immediate subiectas, & actiue & passiue. 7.150

Constitutio von Pfandungen vnd Fahen / vt locũ habeat, requiritur inter alia, vt res tertia, non illa ipsa controuersa inter partes ablata vel pignorata sit. 5. 126

Consuetudo, vt coniunx superstes si mobilia bona occupat, ad solutionem æris alieni prædefuncti coniugis obligetur, valet. 2.1. 68. Limitatur, ibid. numero 4

de Intellectu consuetudinis Spirensis, quod coniunx superstes pro coniuge obligetur ad solutionem æris alieni. 2.12.69

Contra tertios bonorum possessores, nisi principali debitore excusso, agi non potest. 2.1.69

Contra confitentem præsumitur, donec contrarium probetur. 2.9.70

in Contrauentionibus & strictam interpretationem recipientibus à Senatu ad singulares ciues non rectè infertur: Secus in fauorabilibus. 7.16.17. & 37.180. & 183

Contributiones priuatæ à principe in suo territorio exactæ, parem cum imperii publicis causam non habent. 7.22.167

Creditor, qui per vim rem, etiam notorie sibi debitam, accipit, vel sibi solui facit, debitum perdit. 7.22. 181

Cumulatio petitorii & confessorii quando fieri possit. 10.36.253

D

Debita dominorum subditos exsoluere iuri diuino aduersatur. 7.50.171

Debitor principalis si condemnatur, pignora, nisi prius realiter satisfactum sit, non liberantur. 2. 11.71

Debitum vniuersitatis non est debitum singulorum, sic ut lis vniuersitatis nequit dici lis singulorum de vniuersitate. 7.53. & 54.171

Defendere aliquem iussus, tenetur hoc ipsum facere, & si non facit, censetur esse in culpa. 17.8.312

Delicta, contrauentiones & pœnæ suos autores tenere debent. 7.12.180

Delictum vnius alteri nocere non debet. 7.18 180

Dictiones quousque, vsque quo, donec & quandiu, inducunt dispositionem conditionalem, & sunt limitatiuæ. 9.198

Differentia est aliquem circa locum, vel extra locũ, vel in loco, esse. 10.9.251

Differentia pignorationis siue capturæ, & arresti quæ. 5.126

Differentia inter causas mandatorum & simplicis querelæ. 1.29.32

Documenta legitimè non recepta, non probant. 10.60 248

Dominium an probetur ex eo quod locus intra confinia & limites meos situs sit. 10.31.252

Dominium præsumitur probata possessione territorii. 10.31.247

Domini temporales fundant intentionem suam de iure communi, quoad res sitas infra limites suæ terræ 10.30.252

Dominii probatio difficillima est. 2.6.70

pro Domino superiore is non reputatur, cuius asserta superioritas adhuc controuersa est. 7.2.178

Domino non licet turbare possessorem in sua possessione, etiamsi vitiose possideat. 10.15.245

E

Effectus ratihabitionis quis. 7.25.233

Emblema Alciati: Alius peccat, & alius plectitur. 7.19. 181

Enumeratio omnium casuum iure prohibitorum, quorũ cotidie noui emergunt, impossibilis est: & innumerabilibus modus præscribi nequit. 1.19 & 20. 31

Episcopus tanquã status, an in præiudicium imperii Ro. oppidum imperii aratro subiicere possit. 10.11. 239

Euidens & manifesta iniustitia nullitas dicitur. 7.35. 169

Exactio debitum seu obligationem necessario præsupponit, nec alter ex alterius contractu obligatur. 7.56. 171

Exceptio dominij quando admittatur. 10.16.245.
Exceptio sub & obreptionis, quo pacto attendatur: Item de exceptione maleficij. 1. 16. & 17. 30. & 31
Exceptio nulli seu nemini est deneganda. 10.13. 239
omnis Exceptio nullitatis manifesta & certa ex actis, admitti debet, executionemque impedit. 7.34. 169.
Exceptio dominij, quæ in possessorio non admittur, si admissa & probata fuerit per confessionem, vel alias, præiudicat Actori, & Reum absoluit. 10.22. 246.
Exceptio dominii quando in continenti probari possit. 10.27.252
Exceptio dominij vel proprietatis non obstat agenti possessorio retinendæ. 10.25.251
Exceptio declinatoria ante litem contestatam proponenda est. 17.12.313
Excussio bonorum, mortuo debitore principali contra ipsius heredes est facienda, & nullo herede existente, contra hereditatem iacentem. 2. 3.70
Excussionis exceptio non habet locum, si notorium est, principalem debitorem non esse soluendo. ibid. numero 4.
Expensæ specialiter non petitæ, an ex officio Iudicis veniant adiudicandæ. 10.43 238
Executio contra non citatum, nec nominatum fieri non potest. 17.17.341
Executio quomodo contra vniuersitatem facienda. 7 17.166
Executio contra solum nobis obligatum, non etiam contra tertium non citatum instituti debet. 7. 60. 171
Executio sententiæ semper suspendi debet, si læditur ius tertij. 7.36.169
Executio contra colonum, qui à tertio detinetur, non procedit, nisi citato eo, cuius colonus est. ibid. numero 37
Ex non malo principio peius medium, & pessimus finis necessario consequi non potest. 7.38.59
Executio contra vniuersitatem qualiter fieri debeat 7.52.171
Executiuum præceptum factum absque causæ cognitione ipso iure nullum est. 17.1 311
Executionis causa omnis summaria est. ibid. numero 4.
Executioni plura, & quænam, obiici possunt. 7. 33. 169
Executionem extra territorium suum Iudex facere non potest, vt qui ibi iurisdictionem non habet. 17.5.310
contra Executionem quando opponi possit exceptio. 17.6.310
ad Executionem impediendam possessor comparens, & se dominum allegans, tamdiu præsumitur dominus, donec ab Actore contrarium probetur. 17. 3. 310
de Executione contra alium facienda vbi agitur, nouæ litis inchoatione opus est, propter personæ multationem. 17.2.310
Executor merus potest cognoscere de causa principali, maxime si ordinarius sit Iudex. 17.10. 313
Executor proprie quis dicatur. *ibid. numero* 11
Ex separatis & inter se differentibus de vno ad aliud, non fit bona illatio. 7.36.183

F

Factum quando iniustum esse videtur, an mandatum sine clausula ob hoc ipsum decerni debeat ac possit. 5.7.131
Facinus nocentis impunitum relinquere stultius est, quam innocentem damnare. 7.87. 177
Fauor per innocentiam grauatorum semper attendi debet. 7.77.175
Fiat iustitia & pereat mundus. 7.32. 168
Fines & confinia quomodo probentur. 10.29. 352
Fines probantur per lapides antiquos, & testes qui dicunt se audiuisse à senioribus, & contrarium nunquam pecepisse. 10.34. 247
Forestum quid. 10.31.236
Forestum an necessario merum imperium importet. ibid. num. 32
Fraus quot modis, & quando legi fieri dicatur 7.44 183
Furca est signum meri imperij, secus est in postello. 10 25.236

G

Gefährlich zuschreiben / verbottene Conspiration vnnd Verbündtnüßwider einen andern auffrichten / *idem est quod minari.* 1. 2. 30
Graue est non solum legibus sed & æquitati naturali contrarium, alios pro alienis debitis molestari. 7. 62.171

H

Hæc clausula, quatenus preces veritate nituntur, omnibus mandatis, tam cum quam sine clausula, semper inest. 1.13.30
Hypotheca solo consensu debitoris absque traditione constituitur. 2.8.70
Hypothecariæ actionis requisitum potissimum est, vt res sit in bonis debitoris tempore obligationis. 2. 2. 72
Hypothecata domo pro aliquot florenis annuis, postea tanquam libera vendita, actio hypothecaria competit, & datur aduersus possidentem. 2.1.72

Ignorantia regulariter præsumitur, nisi contrarium probetur. 2.5.72

Imperator si in rescriptione apponat clausulam, remota appellatione, tertius nihilominus pro suo interesse appellare potest. 17.8.313

Imperii meri varii gradus. 10.120.14.235

Imperii meri definitio. ibid.nu.13

Imperium magnum est, cum alicui vita, vel naturaliter, vel ciuiliter adimitur. 10.15 235

Imperium magnum quibus competat. ibid. numero 16

Imperium merum ex communiter recepta sententia præscribi potest. ibid.nu.17

Imperium mediocre quid, & in quibus consistat. ibid. num.20

Imperium paruum quid, & in quibus consistat. ibid. num.22

Imperium merum & ius foresti diuersa. 10.29 236

Imperium merum præscribi potest, dummodo interueniat scientia & patientia eius ad quem illud pertineat. 10.34.237

In loco quando dicatur aliquid fieri. 10.10. 251

In ostio quod fit, non dicitur fieri in domo. ibid.numero 11

Interdictum vti possidetis non datur pro seruitute causam discontinuam habente, sed interdictum, de itinere actuque priuato instituendum est. 10.7. 244

Interdictum vnum per alterum non tollitur. ibid. numero 8

Interdictum, vti possidetis, vt habeat locum, possessio requiritur tam litis contestatæ, quam turbationis tempore. 10.9.245

in Interdicto vti possidetis vtili duo probanda, possessio à parte Actoris, & turbatio à parte Rei. ibidem.

Interdictum, vti possidetis, datur pro tuenda quasi possessione iurium incorporalium. 10.4. 244

Interdictum de itinere actuque priuato prohibitorium est, & ad rusticas tantummodo seruitutes tuendas pertinet. 10.2.250

in Interdicto vti possidetis quæ probanda. 10.8. 250

Innocentes cum nocentibus in quibus casibus puniri possint. 7 65.171

Inspectio ocularis est in iure ad docendos terminos bona probatio. 10.41.237

Instrumentum rem notoriam non facit, quando contra illud opponitur. 7.5.179

Instrumenta inter alios confecta, enunciatiue duntaxat confinium limites probant. 10.39. 247

Iudex defectum partis & Aduocati de iure supplere potest & debet. 7.70.173

Iudex quando & in quibus casibus in facto quid supplere possit. 7.30.182

Iudex an teneatur ire in rem præsentem, 11.42. 237

Iudex à præcepto inchoare non debet. 17.9.313

Iudex ex officio tenetur iudicare super omni eo, quod probatum fuerit. 10.27.246

Iudex ex iis, quæ constant sibi ex actis, potest ex officio iudicare. ibid.num.28

Iudex ex officio prouidere debet subditis ne plus æquo vexentur. 7.11 & 24.180.& 182

Iudex non admittens artic. super dominio contra agentem super spolio, dicitur Reum grauare. 10.21. 246

Iudicis est curare possessorem, neque conuentum neque citatum in sua possessione non turbari, etiam ex rescriptio Principis, aut interlocutione Iudicis. 17.1.313

in Iudicio retinendæ duo probanda. 10.3.234

Iudicis vel Prætoris aditio in permissu ipso iure non est necessaria. 9.197

Iura de coniunctis personis loquentia in ciuili coniunctione quoque verificari possunt. 7.41. 183

Iurisdictio quibus modis acquiratur & probetur. 10. 26 236

Iurisdictio Cameræ Imper. in criminalibus non est fundata. 10 1.238

Iurisdictio per præscriptionem alicui dupliciter adimitur, priuatiue & cumulatiue. 10.38. 237

Iurisdictionis genericæ possessionis tres sunt species. 10. 8.224

Iurisdictionis vna specie probata, non continuo probatur altera. ibid.num 9

Ius pascendi an consuetudine probetur. 10.63 249

Ius pascendi requirit præscriptionem vltramemorialem, quia habet causam discontinuam. 10. 58.248

L

Lex non verbis sed ipsis rebus imponitur. 7.29. 182

Libellus attendi debet tam circa substantiam & effectum, quam circa generalitatem eius in modo concludendi, & non in modo narrandi. 10.5.244

Libellus eo modo debet intelligi, quo fauorabilius. 10. 5.250

Libellus alternatiuus in actione hypothecaria valet, vt vel rem restituat, vel totum debitum soluat. 2.8. 73

Loca quæ sunt intra fines, præsumuntur esse illius, cuius sunt fines. 10.40.247

M

Magistratus & consules tolerantes concionatores hæreticos, correi sunt. 10.6.238

Magistratus debet esse minister æquitatis & iuris, & non fons iniuriarum. 7.29.168

Magistratus subditorum quasi causam agere, eorumque iniquitatem ab illis repellere debet. 7.43.170
Magistratus vel Iudex quando extraiudicialiter & de facto procedit, tunc non pro eo, sed contra ipsum præsumptio est. 7.9.180
Magistratus cum quid contra eius officium facit, id ab eo non factum dicitur, & cur. 7.10.& 23.180.& 181
Magistratus pro rebus subditis suis ablatis, etiam sine spolij mandato agere, iniuriamque ipsis illatam vindicare potest. 7.31.182
Mandatum & cautio de non offendendo, quando recte à Iudice peti possint. 1.5.30
Mandata tot sunt diuersa, quot sunt diuersa facta. 7.7.162
Mandata in materia noui operis nunciationis sunt triplicia. 9.1.208
Mandatum de non offendendo tria habet requisita. 10 211
Mandata sine clausula an contradictionem admittant. ibid.num.10
Mandata sine clausula subditis non facile sunt decernenda. 1.18.31
Mandata sine clausula an libellum requirant, vel oretenus saltem declaratio pœnæ peti debeat. ibid.num. 21
in Mandatis cum clausula, an processus per comparitionem partis resolui in simplicem citationem possit. ibid.nu.24
Mandata sine clausula in quibus casibus decernantur, & quando. 5.5
Mandata sine clausula, quare recte decernantur, quando ædificans post nunciationem ædificare pergit. 9.205
in decernendis Mandatis narratio facti cum omnibus circumstantijs diligenter examinari debet, & in primis respiciendum ad personam & qualitatem minantis. 1.6.& 7.30
Item ad personam timentis. ibid.nu.8
Mendax precator impetratis carere debet. 1. 14. 30
Mendaciis se magistratibus insinuare res est indignissima. 1.15.30
Metus vlterius non progredi debet, quam ad eos, qui deliquisse reperiuntur. 7.13.180
Metus respectu sexus humani generis diuersus est. 1.9. 30
Minæ an in mandato de non offendendo sufficiant, & quando. 1.1.29
Mulcta vlterius, quam reperitur, progredi non debet. 7.79.176
Mutui materia an in re vendita locum habeat, & quando. 12.1.268
in Mutui contractu, an locum habeat constitutio Carolina de vsuris. ibid.nu.4

N

Narrata pro mandato de non offendendo an super Landtfrieden sonare debeant. 1.10.30
Negans quotiescunque intentionem suam fundat super negatiua, eam probare cogitur. 2.10. 70
Negatio rem dubiam facit. 7.3.179
Negatiua non coarctata loco & tempore improbabilis videtur. 10.42.248
Nemo approbare præsumitur, quod ad consortem pertinet, & sibi præiudicare potest. 7.26. 168
Nemo excipiendo intentionem aduersarij fateri videtur. ibid.nu.27
Nemo ex causa ciuili regulariter incarcerari debet. 1. 27.32
Nemo inuitus è domo sua extrahi debet. 5.1.130
Nemo in propria causa sibi ipsi ius dicere potest. 5.6. 131
Nemini per alterum iniqua conditio inferri debet. 7. 57.& 81.171.& 176
Nemo pro altero teneri debet. 7.15.180
Nemo sibi ipsi in propria causa ius dicere potest. 7. 6. 179
Nemo subditis noua onera & seruitia sine superioris authoritate imponere potest. ibid. num.7
Nocentem absoluere melius est, quam innocentem condemnare. 7.59.171
Nomina singulorum ciuium in mandato prætorio exprimi non debent. 7.25.182
Non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse. 10. 32.253
Notorium non dicitur, quod contradictionem patitur. 7.4.179
Nunciationis remissio fit ipso iure per oblatam satisdationem, adeo vt nulla alia hominis vel Iudicis remissio sit necessaria. 9.197
ante Nunciationem non nisi cum clausula ædificatio operis noui interdici potest. 9. 205
super Noui operis denunciatione ad impetrandos processus, cur non opus, vt supplicans immediate sub imperio sit. 9.197
Nullitas nec statuto, nec aliqua constitutione tolli potest. ibid.nu.9
Nullitates hoc loco quæ. ibid.n.10
Nullitates in criminalibus inhiberi certum est. ibid. nu.14
Nullum pari in parem est imperium & potestas. 5. 4. 131

O

Omnis mutatio periculi quid habet. 7.47. 170
Ordinatio Imperij tantum quinque flor. pro centum loco interesse seu pensionis singulis annis constituit. 12.1.268

P

Paria sunt, aliquid nomine suo expresso, vel certa a-

Index

liqua demonstratione nominis vice functa, ostendi. 7.27.182.

Paria sunt directe, vel per obliquum, in legem, liberam contrahendi potestatem permittentem, peccare. 7.43.183

Paria sunt, siue quis contra verba & sententiam simul, siue contra sententiam legis tantum aliquid committat. 7.43.183

Paritio in fauorem captiuorum iniungi solet: & non excipi, sed potius pareri debet. 5.1.& 2. 132.

Paritio cum oblata cautione iniungi debet. ibid. num.4.

Pars aduersa, an pro singulis horis & causis citari possit. 12.9.629

Patientia & conniuentia longissima titulum inducunt. 10.36.237

Patientia habetur pro quasi possessione. ibid.47. 248.

Pax publica à dominis imperio exemptis quando est fracta vel timor adest, ne frangatur, an iurisdictio Camerae imper. habeat locum, & implorari possit. ib.2.232

Peccata suos tantum authores tenere debent. 7.58. 71.

Pecora in vinea mea deprehensa, possunt per me includi, & pignoris loco detineri, donec de domino mihi constiterit, & de damno per pecora illato satisfactum fuerit. 10.24.251.

Petitio verbalis in mandatis ex quotidiana praxi & stylo sufficit. 1.22.31

Super Petitorio quando iudicandum. 10.25. 246.

Pignorare licet domino prædij. ib.23.251.

Pignorationes & repræsaliæ omnino sunt prohibitæ: Idem quando eæ sunt permissæ. 5.61.& 66.171 & 172.

Pignus ex superueniente dominio non conualidatur ad effectum producendi hypothecariam, sed solum ad effectum dandi retentionem. 2.4. 72.

Pignus soluta pecunia dissoluitur. ib.7.73

Plus in se complectitur minus, & in toto sunt quælibet eius partes. 10.27.236

Pœnam nullam is, qui nihil deliquit sentire decet. 7. 4.180.

Possessio præsumitur continua nisi contrarium probetur. 10.11.245.

Possessio vt in incorporalibus acquiratur, quid requiratur. ibi.n.12.

Possessio vel quasi in iuribus incorporalibus quomodo quæratur. ibid.46.248

Possessio iurisdictionis retinetur solo animo, etiamsi 40 annis quis non vtatur. ib.33.237

Possessionem propria authoritate nemo ingredi potest. 17.10.312

Possessionem duobus temporibus adfuisse probandum est in causa turbatæ poss. 10.4.234

Possessio ante cœptum iudicium & turbationem illatam præsumitur continuata. ib.5.234

Possessio in solo animo consistit, & retinetur vsque ad litis contestationem, & post, nisi appareat vel probetur contrarium. ib.nu.6.

Possessione sua nemo priuandus. ib.1.240

in quasi Possessione tradenda requiritur scientia & patientia eorum, quorum auctoritas requiritur. ib.num.47.

quasi Possessio vt acquiratur contra plures exigitur scientia & patientia omnium. ib.num.50

Possessorum maior ratio habenda, quam petitorum. ib.24.246

Possessorium & petitorium quando cumulentur. ibi.17 & 19.245.& 246.

Possessorij retinendæ requisita. ib.6.550

Possessorium retinendæ pro iuribus incorporalibus cum petitorio cumulari potest, secus pro re corporali. ibid.7.250

Possidere tempore litis contestatæ qui dicatur. ibid.10. 245

Prædium quodlibet præsumitur liberum, nisi probetur seruitus. ibid.57.248

Præscriptio requirit bonam fidem. ibid.22. 251

Præscriptio respicit petitorium. ib.5.244

Præsumptio semper pro magistratu est. 7.8. 180

Pretium quando ad se trahit dominium, fauore dotis rei vindicatio in subsidium conceditur. 2.11. 69

Princeps ciuitatem Imperij, sibi immediate subiectam, in Camera conuenire potest. 7.67. 172

Principes ciuitatibus Imperij infensiores ac molestiores esse solent. 7.68.172

Princeps quilibet ratione omnimodæ iurisdictionis tenetur subditum defendere, maxime si à subdito per supplicationem fuerit requisitus. 17.231.& 6.311. 312

Princeps an si se iuramento adstrinxerit se subditos defensurum si postea non defendat, a periurio liberetur. 17.7.312

Principis intentio talis esse præsumitur, qualis & legis scriptæ & rationis naturalis. 17.3. 313

Priuatio præsupponit habitum, & solutio obligationem. 7.19.166

Probatio non admittendorum nihil nocet. 10.28. 252

Probatio vbi adest ex vna parte plena, ex altera non, possunt connecti imperfectæ probationes ad elidendam probationem plenam. ibid.39 237

Probatio semiplena nihil detrahit plenæ & perfectæ probationi. ib.nu.40

Probatio nulla efficacior, quam quæ fit per confessionem partis. ib.7.234

Probationibus peremptis dicitur peremptum negotium principale. ib.41.247

In processu mandati cum clausula si non libelletur, an comminatio danda absolutionis à citatione, vel an cassationis mandati. 1.23.31

Prodiga-

Prodigalitas mariti ante matrimonium vxori obesse non debet. 2.5.68
Protestatio, quæ contrario facto tollitur, nihil releuat. 10.30.247

Q

Qui tacet, consentire videtur, videlicet, si tacens contradicendo actum impedire potuisset. 2.15.71
Secus, sin minus. ibid.nu.16

R

Ratificare id quis cogitur, quod in suũ fauorem gestum est. 7.39.183
Ratio vbi est eadem, ibi idem ius statui debet. 7.85.177
Ratio diuersitatis inter mandata & citationem simplicem, quæ. 1.28.32
Ratum nemo habere potest, quod nomine suo gestum non est. 7.84.176
Refugium tutissimum cuique est domus. 5.3.131
Rei vindicatione vincens duo habet remedia. 17.13.313
Reipublicæ interest, subditos insolitis mulctarum impositionibus ab alio non grauari. 7.78.175
Relatum est in referente cum omnibus suis qualitatibus. 2.13.71
Religioni se hodie multa mala immiscent, sub cuius prætextu illa latitant. 10.7.238
Requisita fractæ pacis publicæ non adeo scrupulose exigenda. 1.11.30
Repræsalia & pignorationes, quando sint permissæ. 7.66.172
Represalia dicuntur, quando persona vel res alterius pro altera capitur. 7.63.& 80.171.& 176
Res prorsus aliena obligari non potest, nisi cum pacto, si sua erit, aut si ius aliquod in ea re habeat. 2.3.72
Res empta de pecunia aliena, efficitur ementis, maxime si ei possessio tradita sit. 2.9.69
Res empta ab vxore de pecunia mariti, vindicari non potest, sed ad pretii restitutionem personali actione agitur. ibid.nu.10
Res intra terminos terræ alicuius sitæ, spectant ad eum dominum, quoad iurisdictionem, non quoad dominium. 10.28.236
Res iudicata stricti iuris est. 17.16.314
Res iudicata pro veritate habetur. 7.4.161
Res quælibet præsumitur libera. 10.53.248
Rescripta Principis ita intelligenda, vt nemini iniuriam faciant. 17.2.& 5.313
Rescripta sunt modici præiudicii. ibid.nu.4
Rescripta non porrigunt effectum suum vltra personas in rescriptis contentas. ibid.num.7
Rescripti fines diligenter attendi, & extra illud subiectum, non extendi debent. 17.6.313
Reus conuentus interdicto vti possidetis, quando vti posterit negatoria. 10.18.246
Reus vincit vel ex iure suo, vel ex iure non Actoris. 10.14.245

S

Satisdatio trahit secum executionem permissiuam. 9.197
Satisdatio non solum intra, sed etiam post annum à tempore nunciationis offerri & remitti potest. 9.198
Satisdatio in causa noui operis nunciat. facit licitum, quod antea erat illicitum, in tantum, vt quamuis prius male ædificasset, post nunciationem tempore oblatæ cautionis iuste & licite ædificet. 9.198
Scientia quando satis probata dicatur. 10.35.237
Securitatem promittens, debet efficere, ne quis ladatur 17.9.312
Senatus suam suorumq; iniuriam vindicare & remouere potest. 7.42.170
Senatus aliud, aliud singuli ciues. 7.35.183
Senatus siue magistratus quicquid agit, id non agit nomine, aut iussu totius vniuersitatis, minime vero omnium ciuium, sed propria authoritate, &c. 7.24.167
Senatus alicuius ciuitatis, si quid non soluendo, vel contumaciter se gerendo peccauit, id vniuersis fraudi esse non debet. 7.20.166
Senes vicini præsumuntur habuisse notitiam limitum. 10.35.247
Sententia facit liquidum, & res iudicata pro veritate habetur. 2.5.70
Sententia lata super negatoria præiudicat, & parit exceptionem in confessoriam. 10.34.253
Sententia lata in possessorio, si de petitorio constat, parum prodest, nec executioni contra Reum mãdatur. 10.20.246
Sententia debet esse conformis libello. 10.26.246.*contrarium.* ibid.
Sententia contra vnum lata, non nocet alteri. 17.15.313
Scientia vel patientia Reo ignoranti præiudicare, aut damnum afferre non potest. 10.45.248
à Sequestratione non incipiendum, sed iuris ordo est seruandus. 17.7.310
Seruitutes rusticæ sunt discontinuæ. 10.3.250
Seruitutes pascendi pecoris est tantum rustica. 10.4.250
Seruitutum nomina innominata sunt. 10.2.244
Seruitutum diuisio in continuas & discontinuas. ibid.num.3
Seruitus pascendi causam habet discontinuam. ibidem.
Sigillatio suspecta non probat. 10.20.251
Singuli de vniuersitate ad præceptum vniuersitati factum non compelluntur: nec singuli de vniuersitate conueniri possunt pro debitis, eiusdem. 7.20.& 21.181

Index

Si quid vna via iniquiori non licet, id alia æquiore itidem non licere. 7.41.170

Solemnitates requisitæ propter diuturnitatem temporis adhibitæ præsumuntur omnes. 10.13.245

Solemnitates extrinsecæ interuenisse non præsumuntur, nisi probentur. 10.61.248

Solemnitas extrinseca propter diuturnitatem temporis præsumitur. 10.62.249

Soluens vni creditori, non ob id tenetur aliis quoq; soluere. 2.8.68

Spoliatus à Iudice non competente ante omnia est restituendus. 7.72.172

Stock vnd Halßeysen *an merum imperium inferant.* 10.24.236

Subditos dominorum debita exoluere contra ius diuinum est. 7.50.171

Subditi in causa dominorum (relaxato iuramento) deponere possunt, si non sentiant priuatum commodum ex depositione vel iustificatione. 10.11 234

Subditi si contra magistratum citationem super iniuriis petant, an processus ipsis decerni debeant. 7 5. 161

Succumbens in possessorio, non prohibetur agere in petitorio. 10.35.253

Superflua vel generaliter colorata, non alterant conclusionem libelli. ibid.5 244

Supplicans pro mandato pœnali, pro relaxandis captiuis, seu in materia pignorationis, cur in supplicatione in specie ius nouum, quod aduersa pars per illam pignorationem vel capturam acquirere conatur, teneatur allegare. 5.126

Suspecta sigillatio non probat. 10.20.251

Sustentatio vitæ humanæ sine victu diurna esse nequit. 7.83 176

T

Taciturnitas quando mandato æquiparetur. 7.38. 183

Tenor sententiæ in causis mandatorum cum clausula. 1.25.31

Territoriorum loca distincta sunt. 10.32

Testes negantes pro Reis, præferuntur affirmantibus pro Actoribus. 10.52.248

Testes verisimiliora deponentes præferuntur cæteris. ibid.num 55

Testibus dicentibus, prædiũ non habere seruitutem, creditur. 10.54.248

Testes singulares in prædicamento V B I non probant. 10.21.251

Testes minus idonei conualidantur per contestes fide dignos. 10.10.234

Testes dicentes se vidisse vnam partem possidere à tali flumine aduersus frontem talis castri, vel à tali lapide insigni, nunquid flumen illud, vel lapis præsumatur terminus. 10.33.247

Testes auriti in antiquissimis probant. ibidem.numero 36

Testis dicens, scio quia vicinus, concludenter probat, etiam in negatiua: & non solum super negatiua, sed etiam super mera affirmatiua. 10.43.& 44. 248

Testibus vltro offerentibus, non citatis à Iudice suo, non iuratis, non deponentib. ad materiam legitime propositam, non seorsum examinatis parte non citata tamquam suspectis, non est fides adhibenda. 10.12. 13.14.15. 6.17.& 18.251

Testes discordantes an probent. 10.19.251

Testimonium de auditu vltra 40. annos est probatio possessionis difficillima. 10.59.248

Timor armorum iustus in quibus, & quando subesse appareat. 5.6.132

Tortura quæ fit ad pœnam est meri imperii. 10.19. 235

Traditio quasi tacita plus operatur quam expressa. 10. 48.248

Turbari nemo potest, nisi possideat. 10.23. 251

Turbatio in possessione suæ iurisdictionis, vel alterius iuris incorporalis, succurritur vtili interdicto vti possidetis. 10.1.234

Turbato in q. possessione quasi seruitutis aut alterius iuris incorporalis, quibus remedijs succurratur. 10.1 250

V

Verba defendere, conseruare, manumittere, sonant in ius, & non in factum. 17.5.312

Verba sequentia ex præcedentibus interpretationem accipere debent. 2.12.71

Verba secundum subiectam materiam, super qua proferuntur, sunt intelligenda. 7.26 182

Verisimiliora quæ dicantur. 10.56.248

Via quam quilibet elegit sibi pateat. 10.12. 239

Vicinus scire præsumitur ea, quæ aguntur ex vicinia. 10.37.237

Vicini præsumuntur scire, quæ communiter accidunt. 10.44.248

Vigor iudiciorum & iuris publici tutelæ quando subuertatur. 7.31.168

Vim contra eum, qui vim committit, propulsare licet. 53.132

Vniuersitas tota si ad mulctam est condemnata, non omnes, sed soli delinquentes contribuere tenentur in solutione collectæ eo nomine indictæ. 7.16. 166

Vniuersitas aliud est, aliud singuli de vniuersitate. 7. 74.173

Vniuersitas de iure communi iniuriam in singulos commissam persequi potest & debet. 7. 44. 170

Vniuersitas quo casu delicto aliquo commisso consensisse censetur, pro rata quisque tenetur. 7. 76.175.

Vniuersitas sicut pro vno solo de vniuersitate, tanquam coniuncta persona agere potest, ita & rursus vnus solus pro vniuersitate. 7.40.183

Vniuersitas quod debet, singuli non debent. 7.49.& 82.170.176

Vniuersitas singulas personas incolarum obligare nequit, nisi potestatem condendi legem habeat, neque superiorem recognoscat. 7.18.166

Vniuersitas quando citatur, non est necesse singulos citare. 10.5.238

Vrpheden *an, & quando merum imperium probent.* 10.23.235

Vxor pro marito de iure communi non tenetur. 2.2. 68. *Contrarium de consuetudine & statuto disponi potest.* *ibid.*

Vxor quicquid habet, præsumitur habere ex bonis mariti. 2.6 68

Vxor respectu bonorum acquisitorum ante matrimonium, & quæ mulier dotis nomine marito attulit, non tenetur pro marito, sed omnibus creditoribus iure tacitæ hypothecæ præfertur. 2. *ibid. numero* 7

Vxori contra tertios possessores ratione dotis agenti opponi potest exceptio excussionis. 2. 2. 69

W

Was zu handeln vnderstehen vnd absagen/oder absag zuschicken/*idem est quod minari.* 1.3.30

FINIS.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf